TEKINTETES NEMES

VAS VÁRMEGYE'

FÉNYES

KARAINAK ÉS RENDEINEK

MÉLY TISZTELETTEL

A' KIADÓK.

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDDEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PAP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI PLÉBÁNOS,
KEMENESALI ESPERES, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS
TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV' ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

ELSŐ RÉSZ

A — K.

Posteaquam Tyrannis mihi Libros disposuit, MENS addita videtur meis aedibus. Cicero ad Atticum. Lib. IV. Epla. 8.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.

MDCCCXXXI.

BÉ-VEZETÉS.

Végre el készültt az én Magyar Szó-tárom is, mellyet akár Oktatónak is el nevezhettem volna, mivel természeti renddel vagyon elő adva, és, mivel ez a' rend leg alkalmatosb az oktatásra, mert, a' kik eddig Magyar Szó-tárokat írtak, csupa bötü-rendet követtek, alkalmatlant magoknak az írásra, olly alkalmatlant, hogy Scaligernek haj-borzasztó ítélete szerint, ezen illyen csupa bötü-rendbe vett Szó-tárnak írása a' kinzásoknak minden gyötrelmeit föl érné 1), alkalmatlant másoknak az olvasásra, úgy hogy semmi gyönyörüség nem volna ez illyen Szótárok' olvasásában, haszon kevés, és csak szükségből üttetnének föl.

Ideje volt már egyszer ezen alkalmatlanságokat ki kerülni, a' természeti rendet elő venni; ki keresni, mi való előbb, mi miből, és hogyan ered, mint nevekedik, mint szaporodik, mint ágozik el, szóval előbb kellett meg ismértetni a' gyökér-szavakat, és a' mik ugyan azon egy gyökérből származnak, azon egy gyökér alatt elő adni, nem szanaszét, nem el szórva.

Első gondom volt tehát a' szó' gyökerét ki nyomozni, mit a' Magyar nyelvben tellyesíteni igen könnyű, mert a' gyökér-szavak nálunk egy taguak, és, a' mi különös szerencse, jobbára jelentők, és mivel a' Magyar nyelvben elő-ragok (praefixa) nincsenek, akár melly szónak elején is könnyen föl találhatók. Alább erről bővebben.

A' gyökér-szónak nevekedése, el szaporodása, el ágozása bizonyos apró szócskáknak hozzá adásával történik meg. Ezen szócskákat, mivel a' gyökér-szóhoz RAG-adnak, és véle egyetemben egy egészszet tesznek, RAG-szóknak 2) neveztem, és íme az egész Magyar nyelvnek tudománya ezen gyökér-, és rag-szóknak isméretében fekszik, és azon igen rövid, és egyszerü Törvényekben, mellyeket a' Nyelv' Geniussa a' szó-ragasztásban követ, és mellyeket már a' véle való élés, és szokás meg állapított, föl szentöltt.

Másadik gondom volt tehát a' Rag-szókat kikeresni, de csak azokat, mellyeket egy Szótár-írónak használni kell, azokat t. i. leg inkább, mellyek az anya-szót nem hagyják meg a' maga nemében, hanem által változtatják p. o. a' fő-névből más fő-nevet, vagy társ-nevet, vagy ígét, vagy határozót tesznek, hasonló képpen szólván a' társ-nevekről, az ígékről, a' határozókról. Ezeket itt rendre rövideden meg említeni kötelességemnek tartom, olly rövideden, a' mint csak lehet. Bővebb ki fejtések a' Nyelv-írókhoz tartozik. SUMMA PAPAVERA CARPAM.

1. §.

Fő-nevek.

1. A' Fő-nevekből más fő-neveket tesznek e' következendő Ragok:

---

1) Scaligernek ezen isméretes verseit:

Si quem dura manet sententia iudicis olim,
Damnatum aerumnis, suppliciisque caput,
Lexica conscribat, nam cetera quid moror, omnes
Poenarum facies hic labor unus habet.

Így magyarázza Fábcsicsunk Kengyel-futójában p. 5.

Hajdan ha kit birságra itélsz, Szó-tárokat írjon,
Barkó úgy se! Pokol' kinnya szömébe forog.

2) Mások r a g a s z t é k o k n a k híják. Nem ellenzem, de nekem a' rövidebb szó jobban tetszik.

A. E.

Dad — Dada. Vén dada.
Gomb — Gomba.
Kup — Kupa.

*

Bék — Béke.
Pill — Pille.

ACS. OCS. ECS. ÖCS.

Kor — Koracs.
Mak — Makacs.
Pip — Pipacs.
Rip — Ripacs.

*

Kő — Kövecs.

AD. OD. ED. ÖD.

Had — Hadad.
Vár — Várad.

*

Bok — Bokod.
Bors — Borsod.
Magyar — Magyarod.

*

Szer — Szered.
Vég — Véged.

Ez egy régi, de már ki avultt Kicsinyező rag, egyeduűl némelly helységek' nevein van még fönn, ott is jobbára a' magán hangzója' kihagyásával, mint Káld, Sárd, Belvárd, Kisfalud, Tököld, Tömörd, Udvard 's a' t. Erről más alkalmatossággal bővebben, mert a' föl világosítást, a' régiség' tekéntetéből is, meg érdemli.

AG. EG.

Csill — Csillag.
Gomboly — Gombolyag.
Ló — Lovag.

*

Rét — Réteg.
Űr — Üreg.

AK. OK. EK. ÖK.

Far — Farok, Fark.
Súly — Sulyok.

*

Fész — Fészek.
Tel — Telek.

*

Köly — Kölyök.

AL. EL.

Fagy — Fagyal.
Hivat — Hivatal.
It (potus) — Ital.

*

Ét (cibus) — Étel.
Jövet — Jövetel.
Tét — Tétel.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Gomb — Gomboly.

*

Hömp — Hömpöly.
Rög — Rögöly.

ANY. ONY. ENY. ÖNY.

Só — Savany.
Maga — Magány.

*

Bak — Bakony.
Sutt — Suttony.
Szak — Szakony.

*

Bek — Bekeny.
Tek — Tekeny.

AP. EP.

Csill — Csillap.
Gyar — Gyarap.

*

Köz — Közep.
Tel — Telep, és innen Telepedik, telepít.

AR. OR. ER. ÖR.

Agy — Agyar.

*

Bok — Bokor.
Bot — Botor.

ASZ. ESZ.

Szak — Szakasz.

*

Rek — Rekesz.

ÁCS. ÉCS.

Szak — Szakács.

*

Kó — Kovács.

ÁG. ÉG.

Vil — Világ.

ÁLY. ÉLY.

Dag — Dagály.
Lap — Lapály.

*

Sereg — Seregély.
Szem — Személy.

ÁM. ÉM.

Csill — Csillám.
Vill — Villám.

ÁNY. ÉNY.

Lap — Lapány.

*

Lep — Lepény.

ÁR. ÉR.

Kád — Kádár.
Tím — Timár.

*

Vez — Vezér.

ÁSZ. ÉSZ.

Bánya — Bányász.
Hal — Halász.
Juh — Juhász.
Vad — Vadász.

*

Kert — Kertész.
Méh — Méhész.
Rév — Révész.

CZA. CZE.

Kan — Kancza.

*

Kelep — Kelepcze.

CSA. CSE.

Tó — Tócsa.

*

Szem — Szemcse.

ÉK.

Ágy — Ágyék.
Árny — Árnyék.
Táj — Tájék.
Vid — Vidék.

KA. KE.

Madár — Madárka.
Magyar — Magyarka.

*

Bőr — Bőrke, Bürke.
Ember — Emberke.
Tő — Tőke.

MÁNY. MÉNY.

Tok — Tokmány.
Zsák — Zsákmány.

NÉ.

Király — Királyné.
Szabó — Szabóné.
Szakács — Szakácsné.

NOK. NEK.

Baj — Bajnok.
Pohár — Pohárnok.
Tár — Tárnok.
Titok — Titoknok.
Udvar — Udvarnok.

*

— — Eretnek.
Fegyver — Fegyvernek.
Szövet — Szövetnek.

NYA. NYE.

Szok — Szoknya.

*

Berek — Berkenye.

Ó. Ő.

Any — Anyó.
Kuty — Kutyó.

*

Tekeny — Tekenyő.
Vizeny — Vizenyő.

SÁG. SÉG.

Atyafi — Atyafiság.
Király — Királyság.
Koma — Komaság.
Magyar — Magyarság.

*

Ember — Emberség.
Mező — Mezőség.
Őr — Őrség.
Vitéz — Vitézség.

SZÁG. SZÉG.

Or — Ország.

Ezen egynél nincs is több, és a' társ-névből: Jószág.

*)(

TYÚ. TYŰ.

Sark — Sarkantyú.

*

Kéz — Keztyű.

U. Ü.

Fal — Falu.
Gyal — Gyalu.
Lap — Lapu.
Tan — Tanu.

*

Güz — Güzü.
Gyep — Gyepü.
Gyür — Gyürü.
Ür — Ürü.

VÁNY. VÉNY.

Bál — Bálvány.

*

Ör — Örvény.

2. A' fő-nevekből társ-neveket tesznek e' következendő Ragok:

AS. OS. ES. ÖS.

Fog — Fogas.
Haj — Hajas.
Has — Hasas.
Vas — Vasas.

*

Dob — Dobos.
Foglalat — Foglalatos.
Forint — Forintos.
Harag — Haragos.
Kard — Kardos.

*

Bér — Béres.
Kény — Kényes.
Pénz — Pénzes.
Vér — Véres.

*

Böcs — Böcsös.
Bűn — Bünös.
Erkölcs — Erkölcsös.
Örök — Örökös.
Vör — Vörös.

I.

Haza — Hazai.
Kéz — Kézi.
Mód — Módi.
Nádasd — Nádasdi.
Nyár — Nyári.
Ősz — Őszi.
Tél — Téli.

NYI. Mennyiző rag. Suffixum quantitativum.

Arasz — Arasznyi.
Ember — Embernyi.
Láb — Lábnyi.
Para — Parányi.

Mekkoraságot, mennyiséget, nagyságot jelent ez a' Ragzat, azért a' mihez méretik, vagy képzeltetik, hozzá kell adni: p. o. Tíz annyi, három ölnyi, embernyi ember, annyi mennyi, ezernyi ezer.

ONY. ENY.

Hajlék — Hajlékony.

*

Düledék — Düledékeny.
Feledék — Feledékeny.
Termék — Termékeny.
Töredék — Töredékeny.

Ez a' rag csak az ÉK végezetü fő-nevek után nemz társ-nevet. 2. Annak jelentését oltja bé a' ragzatban, hogy az könnyen, vagy hamar meg történik p. o. Feledékeny, a' ki könnyen felejt. Félékeny, a' ki hamar fél, mindjárt meg ijed. Töredékeny, a' mi könnyen törik. 3. A' Deák illyen jelentésben ILIS, LENTUS, BUNDUS, OSUS, végezettel él. Töredékeny: fragilis. Aluszékony: somnolentus. Kérkedékeny: gloriabundus. Feledékeny: obliviosus.

SÓ. SŐ.

Al — Alsó.
Hátul — Hátulsó.
Tul — Tulsó.
Utól — Utólsó.

*

Bel — Belső.
El — Első.
Föl — Fölső.
Innent — Innentső.
Közép — Középső.
Kül — Külső.
Szél — Szélső.
Vég — Végső.

Ezen ragnak termése talán mind itt van, mert egy uttal ide kevertem a' határozókból valókat is.

TALAN. TELEN. Fosztó rag. Suffixum privativum.

Csín — Csíntalan.
Dolog — Dologtalan.
Faj — Fajtalan.
Haszon — Haszontalan.
Ok — Oktalan.
Só — Sótalan.
Világ — Világtalan.

*

Ember — Embertelen.
Hely — Helytelen.
Sű — Sűtelen.
Szem — Szemtelen.
Szeplő — Szeplőtelen.
Szín — Színtelen.
Szükség — Szükségtelen.

Ha a' szó magán hangzón végződik, akkor a' ragnak első magán hangzóját ki lehet hagyni, minthogy a' ki mondás igen lágy lenne. Igy „erőtelen, fölhőtelen" helyett mondhatjuk „erőtlen, fölhőtlen." Illyenek: példátlan, hibátlan, szerencsétlen, elmétlen. 2. Ezen szerint mennek némelly fő-nevek is, ha bár magán hangzón nem végeződnek is, mint: Fejetlen, életlen, tejetlen, gondatlan, tollatlan, 's több usu discenda Magistro. 3. Sőt minden ígék, ha azokat fosztani kell, mint: tudatlan, véletlen; lásd alább az ígékről..

Ú. Ű. Minéműző Rag. Suffixum qualitativum.

Méltóság — Méltóságú.
Érdem — Érdemű.

Ez illyen Ragzatok magán igen ritkán, hanem a' minéműséget jelentő szónak társaságában szoktak meg jelenni p. o.

Arany-szájú.
Boldog emlékezetű
Csik-szemű.
Dohos szagú.
Egygy űgyű.
Eleven eszű.
Édes szabású.
Fa-talpu.
Gesztenye-színű.
Hoszszu levelű.
Jó ízű.
Közép szerű.
Ló-bélű.
Mi némű.
Nagy lelkü.
Nyúl-szüvű.
Ó hitű.
Ökör-nyelvű.
Pokol-kedvű.
Róka-farkú.
Sima ajakú.
Száz rétű.
Vörös bögyű.
Zordon szavú.

De vannak magán meg állók is mint: Hoszszú, domború, gömbölyű, gyönyörű, savanyú.

3. A' Fő-nevekből igéket tesznek e' következendő Ragok:

AD. ED.

Ár — Árad.
Borz — Borzad.
Rag — Ragad.
Szak — Szakad.

*

Ér — Ered.
Fél — Feled.
Melly — Mellyed.
Szél — Széled.

AG, OG. EG. ÖG. Gyakorló Rag. Suffixum frequentativum.

Far — Farag.

*

Durr — Durrog.
Ín — Inog.
Kop — Kopog.
Locs — Locsog.
Top — Topog.

*

Émely — Émelyeg.
Mek — Mekeg.

*

Csöp — Csöpög.
Köh — Köhög.
Röh — Röhög.
Zör — Zörög.

Leg több ered a' Hang-nevekből, lásd alább a' Hang-ígékben.

AL. OL. EL. ÖL.

Piszka — Piszkál.
Talp — Talpal.
Tréfa — (Tréfa al) Tréfál.
Vas — Vasal.

*

Lovag — Lovagol.
Nap — Napol.
Ország — Országol.

Rab — Rabol.
Szag — Szagol.

*

Csere — Cserél.
Here — (Here el) Herél.
Szél — Szelel.
Tűz — Tüzel.
Ügy — Ügyel.
Vendég — Vendégel.

*

Füst — Füstöl.
Kürt — Kürtöl.
Pöczök — Pöczköl.

AR. OR. ER. ÖR.

Hab — Habar.
Tak — Takar.

*

Sod — Sodor.
Tip — Tipor.

*

He — Hever.
Ige — (Ige er) Igér.
Tek — Teker.

*

Pöd — Pödör.

ASZik. ESZik.

Vigaszik R.

*

Tenye — Tenyészik.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Kop — Kopaszt.
Szak — Szakaszt.
Szár — Száraszt.

*

Ep — Epeszt.
Ér — Ereszt.

*

För — Föröszt.

AD. ED ragú igék jobbára így lesznek művelő igékké, p. o. Ragad, árad, borzad, dagad, forrad, szalad, széled, mellyed 's a' t. ezen szerint lesznek művelő igékké: Ragaszt, áraszt, borzaszt, dagaszt, forraszt, szalaszt, széleszt, mellyeszt.

AT. ET.

Hird — Hirdet.
Szer — Szeret.
Vez — Vezet.

Ez igen ritka Ragzat a' fő-nevekből, de annál termékenyebb az igékből.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.
Oltalom — Oltalmaz.
Példa — Példáz.
Út — Útaz.

*

Bolt — Boltoz.
Falat — Falatoz.
Folt — Foltoz.

*

Fél — Felez.
Hegy — Hegyez.

*

Föl — Fölöz.
Köröm — Körmöz.
Őr — Őröz.

Vannak IK-végezettel is mint: Magzik, Vérzik, Bőrzik, Szemzik, Rajzik, Fajzik, Virágzik, Bimbózik, Habzik, Bucsuzik, Lángozik, Ágazik, Csirázik, Lakozik, Éhezik, Vétkezik, Származik.

ÁSZ. ÉSZ.

Hal — Halász. (Piscatur.)
Madár — Madarász. (Aucupatur.)
Nyúl — Nyulász. (Lepores venatur.)
Vad — Vadász. (Venatur.)

*

Egér — Egerész.
Fű — Fűész.
Sütkör — Sütkörész.

Ha az anya-szóban hoszszú á van, a' szebb hangzat kedvéért ÉSZ-ragot kiván, mint: Ágész, Rákész, Fáész.

IK.

Húgy — Húgyik.
Lak — Lakik.

ÍT.

Gyan — Gyanít.
Gyarap — Gyarapít.
Harag — Haragít.
Hód — Hódít.
Lap — Lapít.
Pir — Pirít.
Tan — Tanít.

INT.

Köh — Köhint.
Légy — Legyint.
Nyom — Nyomint.
Tap — Tapint.
Tek — Tekint.

KODik. KEDik. KÖDik.

Agyar — Agyarkodik.
Hála — Hálákodik.
Király — Királykedik.
Ragasz — Ragaszkodik.
Szakasz — Szakaszkodik.
Tanács — Tanácskodik.
Támasz — Támaszkodik.

*

Erész — Ereszkedik.
Fejedelem — Fejedelemkedik.
Isten — Istenkedik.
Mester — Mesterkedik.
Remény — Reménykedik.
Törvény — Törvénykedik.

*

Erő — Erőködik.
Gyönyör — Gyönyörködik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Barát — Barátkozik.
Had — Hadakozik.
Tanács — Tanácskozik.

*

Meny — Menyekezik.
Szövet — Szövetkezik.
Ügy — Ügyekezik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.
Fog — Foglal.

*

Bél — Béllel.
Bér — Bérlel.
Hír — Hirlel.
Kém — Kémlel.

LÁL. LÉL.

Gyom — Gyomlál.
Szám — Számlál.
Táp — Táplál.

*

Szem — Szemlél.

LIK.

Bot — Botlik.
Dög — Döglik.
Dísz — Díszlik.
Fény — Fénylik.
Hajnal — Hajnallik.
Hám — Hámlik.
Him — Himlik.
Íz — Ízlik.
Villám — Villámlik.

Ezek jobbára személyetlen ígék, és a' föl-jebb le irtt AL Ragnak IKES-sei.

ODik. EDik. ÖDik.

Folyam — Folyamodik.
Futam — Futamodik.
Savany — Savanyodik.
Sompoly — Sompolyodik.

*

Élem — Élemedik.
Émely — Émelyedik.
Kerék — Kerekedik.
Telep — Telepedik.

*

För — Förödik, Fördik.
Gömböly — Gömbölyödik.

Némellyeknél H-bötü vettetik a' rag elejbe, talán hogy hangosb legyen a' szó, így: Bűn, Bűnhödik. Bűsz, Bűszhödik. Hír, Hírhedik. Vén, Vénhedik.

OSZik. ESZik. USZik. ÜSZik.

Harag — Haragoszik, Haragszik.
Nyug — Nyugoszik, Nyugszik.

*

Al — Aluszik, Alszik.

*

Fek — Feküszik, Fekszik.

Ezek rend-hagyó ígék, a' Rag' magán hangzóját jobbára ki ugratják. Illyenek ezek is: Dicsekszik, cselekszik, elégszik, tetszik, látszik.

TAT. TET.

Far — Fartat.
Kín — Kíntat.
Ok — Oktat.

*

Bűn — Büntet.

UL. ÜL.

Bur — Burul.
Faj — Fajul.
Lap — Lapul.
Szor — Szorul.

*

Ker — Kerül.
Ör — Örül.
Úr — Ürül.

VAN. VEN. Egyszerező Ige-rag.

Ez a' rag csak a' puszta Hang-nevekből szerez ígéket, és annak jelentését oltja beléjek, hogy a' hangzat EGYSZER történtt. V-bötüje a' könnyebb ki mondás' kedvéért által változik ollyan mással hangzóra, millyennel a' hang' neve végeződik p. o. Csur — Csurvan, Csurran. Lob — Lobvan, Lobban. Csöp — Csöpven, Csöppen. Ezen szerint a' többi is

Bugy — Bugygyan.
Kocz — Koczczan.
Nyik — Nyikkan.
Poty — Potytyan.
Puf — Puffan.
Rop — Roppan.
Suh — Suhhan.
Top — Toppan.

*

Bicz — Biczczen.
Döb — Döbben.
Dör — Dörren.
Föcs — Föcscsen.
Leb — Lebben.
Lök — Lökken.
Röf — Röffen.
Zök — Zökken.
Zör — Zörren.

VANT. VENT.

Az előbbeninek müvelője, mellyhez csak T-bötüt kell tenni.

Csattan — Csattant, Csattantja.
Lobban — Lobbant, Lobbantja.
Pattan — Pattant, Pattantja.
Toppan — Toppant, Toppantja.

*

Billen — Billent, Billenti.
Csetten — Csettent, Csettenti.
Hörpen — Hörpent, Hörpenti.
Zökken — Zökkent, Zökkenti.

4. A' Fő-nevekből Határozókat tesznek e' következendő Ragok.

ANKÉNT. ENKÉNT.

Ház — Házanként. (Domatim.)

*

Fej — Fejenként. (Per capita.)

ANTAN. ENTEN.

Iffiu — Iffjantan.
Uj — Ujantan.

*

Eleje — Elejénten.
Fű — Fűenten.
Rég — Régenten.

AST. EST.

Öröm — Örömest. (Lubenter.)
Kép — Képest.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.
Kor — Koránt.

*

Rész — Részént. (Partim.)
Szer — Szerént. (Juxta, secundum).

ÚL. ŰL.

Zálog — Zálogúl. (Pro pignore, instar pignoris.)

*

Eb — Ebűl. (More canino.)
Ember — Emberűl. (Honeste ut hominem decet.)
Mester — Mesterűl. (Artificiose.)
Remek — Remekűl. (Instar specimis.)

Többit a' Nyelv-tudomány fejtegesse, annak a' dolga.

2. §.

Társ-nevek.

1. A' Társ-nevekből más Társ-neveket nemzenek e' következendő ragok.

AD. OD. ED. ÖD.

Három — Harmad.
Nyolcz — Nyolczad.

Száz — Század.

*

Hat — Hatod.
Más — Másod.

*

Ezer — Ezered.
Hét — Heted.
Négy — Negyed.
Öt — Ötöd.

Ez tehát a' Szám-nevek' ragja. Leg inkább szokásban van FÉL és MAGA szókkal. Harmad fél, negyed fél, heted fél 's a' t. Ismét Másod magával, harmad magával, negyed magával 's a' t. IK-ragot mind el fogadják, mint második, harmadik, tizedik, századik, ezeredik 's a' t. SZOR-ragot is mint harmadszor, negyedszer, ötödször 's a' t.

AS. OS. ES. ÖS.

Olly — Ollyas.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.

*

Beteg — Beteges.
Vörös — Vöröses.

*

Ezüst — Ezüstös.

Ez illyen kettős társ-nevek a' szó' értelmét alább szállítják, a' mit a' Deák Sub elő-raggal mond ki. Vörös, ruber; vöröses, subruber, az az nem tellyes vörös, csak kevessé vörös, a' mit vörhenyegesnek is mondunk. Sárga, flavus; sárgás, subflavus. Kék, caeruleus; kékes, subcaeruleus. Nyers, crudus; nyerses, subcrudus. Fejér, albus; fejéres, subalbidus. Ez illyen Sub-értelmet (kevesítőt) a' Régiek „szabásu" szóval segítették ki mondani; így édeses (Subdulcis) helyett, édes szabásut, mondottak. Ez illyen szabású toldalékokkal Calepinus' magyarázója igen bővelkedik p. o. Subrusticus, paraszt szabású. Subturpe, rút szabásu. Subnego, meg tagadom szabású, noha másképpen is segít magán p. o. Subagrestis, majd paraszt. Subcontumeliosus, egy kevesé boszszuság-szerző. Subgravis, nehezecske. Subinsulsus, valamennyire izetlen.

DAD. DED.

Édes — Édesded.
Gyönge — Gyöngéded. (Molliculus).
Kis — Kisded. (Parvulus. Infanciulo.)

Ez kettős kicsinyező Rag, de van egyes is mint rövid, rövided; apró, apród.

DI.

Gyürüs — Gyürüsdi.
Hunyós — Hunyósdi.
Katonás — Katonásdi.
Királyos — Királyosdi.
Tolvajos — Tolvajosdi.

Ezek mind Játék-nevek. Lásd Gyarmathi' Okoskodva Tanító Mesterét 1. D. p. 344. Illyen félék ezen csúf-nevek is: Oktondi, orrondi, kortyándi, csapdi.

I.

Előbb — Előbbi.
Később — Későbbi.
Több — Többi.
Utóbb — Utóbbi.

IK.

Harmad — Harmadik.
Hányad — Hányadik.
Jobb — Jobbik.
Más — Másik.
Melly — Mellyik.
Nagyobb — Nagyobbik.

KA. KE.

Tar — Tarka.

*

Szegény — Szegényke.

TALAN. TELEN.

Bátor — Bátortalan.
Boldog — Boldogtalan.
Szapora — Szaporátalan, Szaporátlan.

*

Érzékeny — Érzékenytelen.

VAN. VEN.

Ez is a' Szám-nevek' ragja.

Hat — Hatvan.
Nyolcz — Nyolczvan.

*

Négy — Negyven.
Öt — Ötven.

Ez a' ragzás' módja nagy Régiségre mutat, olly régiségre, midőn még az egy űgyű népek VONásokkal számláltak, VONásokkal számadoztak, egy egy Vonás mind a' két kéznek újjait,

**

az az, tizet tévén. Ezen észrevétel világosságot hoz több nyelvekre is. Igy a' Németeknél „zig" (ziehen, Zug) Görögöknél „κοντα" (κεντεω, bököm, szúrom) és az ebből származott „ginta" a' Deákoknál, nem egyebek, mint a' VONásoknak jelentései, és így a' régibb számlálásnak bizonysági. A' Magyar után irjuk le a' többit is.

Negyven.	Vierzig.	τεσσαρακοντα.	Quadraginta.
Ötven.	Fünfzig.	πεντηκοντα.	Quinquaginta.
Hatvan.	Sechzig.	ἑξηκοντα.	Sexaginta.
Hetven.	Siebenzig.	ἑβδομήκοντα.	Septuaginta.
Nyolczvan.	Achtzig.	ογδοήκοντα.	Octoaginta.
Kilenczven.	Neunzig.	ἐννενήκοντα.	Nonaginta.

Magyar negyvenen kezdi a' VONásait, Görög harminczon: τριακοντα, Német, és Deák már a' huszon: Zwanzig, viginti.

„Olly buta az én népem,— igy szólla egykor hozzám egy Papi társom, — olly buta az én népem, hogy a' százat nem is ösméri, és Huszon túl számlálni sem tud, hanem azon túl azt mondja; egyszer húsz, kétszer húsz, 's a' t." El nevetém magamat; ez nem butaság, sőt inkább köszönettel tartozunk azon egy űgyű népnek, hogy nálok még a' régibb számlálásnak módja van fönn. A' régi németek sem ismérték a' Hundert nevet, hanem a' helyett azt mondották „Zehenzig" bizonyítja ezt Adelung Szó-tárának másadik Részében p. 1320, a' hol így ír „In den ältesten oberdeutschen Denkmählern findet man daher auch für hundert „Zehenzig" in dem Isidor „Zehanzo" in dem alten Fragmente auf Carln den Grossen „Zehenzig" Sőt a' Francziák mái napig se tudják tulajdon névvel nevezni se hetvent, se nyolczvant, se kilenczvent. Hetven helyett azt mondják „Soixante et dix" (Hatvan és tíz) Nyolczvan helyett „Quatre vingts" (négy húsz) Kilenczven helyett „Quatre vingt-dix" (négy húsz tíz). Ezekért a' Francziákot butáknak nem lehet mondani, tehát azon egy űgyű népet se, mert egy űgyű lehet valaki a' nélkül, hogy buta legyen.

2. A' Társ-nevekből fő-neveket nemzenek e' következendő Ragok.

KA. KE.

Csaló — Csalóka.
Sós — Sóska.

LÉK.

Eső — Esőlék.
Kötő — Kötőlék.

OG. EG.

Bal — Balog. (Sinistra).
Jó — Jog. R. (Dextra).

SÁG. SÉG.

Hazug — Hazugság.
Igaz — Igazság.
Jó — Jóság.
Okos — Okosság.
Ó — Óság.
Romlott — Romlottság.
Rút — Rútság.
Tiszta — Tisztaság.

*

Beteg — Betegség.
Bő — Bőség.
Eszes — Eszesség.
Emberi — Emberiség.
Izetlen — Izetlenség.
Nagy lelkű — Nagy lelkűség.
Szép — Szépség.
Szűz — Szűzeség.
Töredékeny — Töredékenység.

Ez a' ragzás leg szaporább.

SZÁG. SZÉG.

Jó — Jószág. Ennél nincs is több.

3. A' Társ-nevekből Igéket nemzenek e' következendő Ragok:

ALLja. ELLi.

Drága — Drágállja.
Jó — Jovallja.
Nagy — Nagyollja.
Sok — Sokallja.

*

Kevés — Keveselli.
Rövid — Rövidelli.
Röst — Röstelli.

Különös ezen ragzat' értelme, és kevéssel sokat mondó p. o. Sokallja, annyi mint soknak tartja, állítja, véli, gondolja. Meg vette volna, de drágállotta.

ALLik. ELLik.

Kék — Kékellik. (Caerulescit.)
Vörös — Vörösellik. (Rubescit).
Zöld — Zöldellik. (Viridescit.)

AR. OR. ER. ÖR.

Vak — Vakar.

DIK.

Aggó — Aggódik.
Élő — Élődik.
Mérgelő — Mérgelödik.
Morgoló — Morgolódik.
Tengő — Tengődik.
Tünő — Tünődik.
Zörgölő — Zörgölődik.
Zugoló — Zugolódik.

GAT. GET. Gyakorlatos müvelő Rag.

Igaz — Igazgat.

*

Édes — Édesget.

ÍT.

Boldog — Boldogít.
Ép — Épít.
Fejér — Fejérít.
Gazdag — Gazdagít.
Gyönge — Gyöngít.
Jobb — Jobbít.
Kevés — Kevesít.
Lágy — Lágyít.
Meleg — Melegít.
Sokas — Sokasít.
Szép — Szépít.
Tudós — Tudósít.

Iratik ÉT-tel is mint Szépét, Épét. Némellyek a' T-bötüt is kettőztetik „Szépétt, Szépítt" de ez haszontalan, mert a' hoszszu hangot a' Vonás is ki jelenti.

KODik. KEDik. KÖDik.

Ágas — Ágaskodik.
Bolondos — Bolondoskodik.
Dévaj — Dévajkodik.
Diadalmas — Diadalmaskodik.
Gondos — Gondoskodik.
Katonás — Katonáskodik.
Kapczás — Kapczáskodik.
Vias — Viaskodik.

*

Beteges — Betegeskedik.
Heves — Heveskedik.
Jeles — Jeleskedik.
Részeges — Részegeskedik.
Szeles — Szeleskedik.
Szemfüles — Szemfüleskedik.
Tündér — Tündérked.

*

Kérdezős — Kérdezősködik.

ODik. EDik. ÖDik.

Bátor — Bátorodik.
Halavány — Halványodik.
Józan — Józanodik.
Káras — Kárasodik.
Piros — Pirosodik.
Sanyar — Sanyarodik.

*

Beteg — Betegedik.
Eleven — Elevenedik.
Fejér — Fejéredik.
Kevés — Kevesedik.
Kövér — Kövéredik.

*

Örök — Öröködik.

OL. ÖL.

Más — Másol.
Rút — Rutol.

ONG.

Bús — Búsong.

SZik.

Beteg — Betegszik.
Hideg — Hidegszik.
Meleg — Melegszik.
Öreg — Öregszik.
Részeg — Részegszik.

Ezek is Rend-hagyó ígék, és a' magán hangzójok ki vagyon ugratva. Melegeszik, Betegeszik.

TAL. TEL.

Nehéz — Neheztel.

UL. ÜL.

Jobb — Jobbul.
Lágy — Lágyul.
Mohos — Mohosul.

**)(

Tág — Tágul.
Tollas — Tollasul.
Új — Ujul.
Vad — Vadul.

*

Ép — Épül.
Görhes — Görhesül.
Nehéz — Nehezül.
Ősz — Őszül.
Szép — Szépül.
Terhes — Terhesül.

4. A' Társ-nevekből Határozókat nemzenek e' következendő Ragok.

AN. EN. ON. ÖN.

Gyakor — Gyakran.
Hamis — Hamisan.
Igaza — (Igaza an) Igazán.
Ronda — Rondán.
Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.

*

Bölcs — Bölcsen.
Édesded — Édesdeden.
Helyes — Helyesen.
Hív — Híven.
Nehéz — Nehezen.
Szűz — Szűzen.

*

Gazdag — Gazdagon.
Szabad — Szabadon.

*

Szűk — Szükön.

Ez a' rag a' szám-nevekből társos számokat csinál: ketten, hárman, négyen, öten, tizen, százan, ezeren. Bini, terni, quaterni, quini, deni, centeni, milleni. Illyenek ezek is: Többen, kevesen, elegen, mennyen, hányan, sokan.

DON. DEN.

Új — Ujdon.

INT.

Alkalmas — Alkalmasint.
Képes — Képesint.

KOR.

Az — Azkor, Akkor.
Ez — Ezkor, Ekkor.
Jó — Jókor.
Mi — Mikor.
Némelly — Némellykor.

LAG. LEG.

Futó — Futólag.
Oldalas — Oldalaslag.
Új — Újolag.

*

Elegyes — Elegyesleg.
Feles — Felesleg.
Fölös — Fölösleg.
Közös — Közösleg.
Menő — Menőleg.

LAN. LEN.

Muló — Mulólan.
Vágó — Vágólan.

*

Egész — Egészlen.
Le-csölen.

SZOR. SZER. SZÖR.

Három — Háromszor.
Más — Másszor.
Sok — Sokszor.
Száz — Százszor.
Számtalan — Számtalanszor.

*

Egy — Egyszer.
Ezer — Ezerszer.
Ötven — Ötvenszer.

*

Elő — Először.
Öt — Ötször.

TA. TE.

Gyakor — Gyakorta.

TÓL. TUL. TŐL. TÜL.

Fias — Fiastól. (Una cum filiis.)

*

Ágas bogas — Ágastul bogastul.
Pereputtyos — Pereputtyostul.

*

Gyökeres — Gyökerestől. (Radicitus.)
Mindenes — Mindenestől. (Funditus.)

*

Töves — Tövestül.

ÚL. ŰL.

Alkalmatlan — Alkalmatlanúl.
Gonosz — Gonoszúl.

Hatalmas — Hatalmasúl.
Jó — Jóúl, Jól.
Roszsz — Roszszúl.

*

Embertelen — Embertelenűl.
Esztelen — Esztelenűl.
Kegyetlen — Kegyetlenűl.
Véletlen — Véletlenűl.

3. §.

Í g é k.

1. Az igékből más ígét szülnek e' következendő Ragok.

AD. ED.

Fog — Fogad.
Fúl — Fúlad, Fullad.
Gyull — Gyullad.
Hall — Hallad.

Ezen Ragnak itt is, mint a' fő-neveknél kicsinyező értelme van, ki rugja a' magán hangzóját is, ha más rövid hangzón kezdődő ige-raggal szaporodik, mint: Vag-d-al, Tör-d-el, Fog-d-os, Mar-d-os, Mos-d-ik, Búj-d-osik, Kap-d-oz, Kér-d-ez, Jár-d-og-ál, Jő-d-ög-el.

AL. EL.

Forr — Forral.
Fú — Fuval.
Vigaszt — Vigasztal.

*

Engeszt — Engesztel.
Jövend — Jövendel.
Lő — Lövel.

ASZT. ESZT.

Fogy — Fogyaszt.
Forr — Forraszt.
Mulik — Mulaszt.

*

Függ — Függeszt.
Terem — Termeszt.
Vesz — Veszeszt.

AT. ET. Müveltető Rag.

Ád — Adat.
Hoz — Hozat.
Hull — Hullat.
Rak — Rakat.
Vág — Vágat.

*

Öl — Ölet.
Őröl — Őrlet.
Szed — Szedet.
Ver — Veret.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Ragad — Ragadoz.

*

Görbed — Görbedez.

*

Föd — Födöz.

Vannak IKES-ek is, mint: Változik, áldozik, öltözik, röjtözik, lakozik, ugrándozik, osztozik.

ÁL. ÉL.

Ugrik — Ugrál.

ÉSZ.

Böng — Böngész.
Túr — Túrész.
— — Fürkész.

GAT. GET. Gyakorlatos művelő Rag.

Arat — Aratgat.
Ád — Adogat.
Csal — Csalogat.
Hall — Hallgat.
Kapál — Kapálgat.

*

Beszél — Beszélget.
Int — Integet.
Küldöz — Küldözget.
Öntöz — Öntözget.
Üt — Ütöget.

GÁL. GÉL. Ez is gyakorló Rag.

Haj — Hajgál.

*

Keres — Keresgél.

HAT. HET. Ható rag. Suffixum potentiale.

Ád — Adhat.
Lát — Láthat.
Mond — Mondhat.

*

Felel — Felelhet.

Jő — Jöhet.
Ül — Ülhet.

Az IKES igéknél közbe vettetik mint: Bízhatik, nyúghatik, alhatik, ehetik, ihatik. 's a' t.

INT.

Emel — Emelint.
Ér — Érint.
Nyal — Nyalint.
Nyom — Nyomint.
Tát — Tátint.

ÍT.

Száll — Szállít.
Szóll — Szólít.

KÁL. KÉL.

Ás — Áskál.
Csusz — Csuszkál.
Ír — Irkál.
Jár — Járkál.
Szúr — Szurkál.
Túr — Túrkál.
Úsz — Uszkál.

*

Vés — Véskél.

KOD. KED. KÖD.

Kap — Kapkod.

*

Csíp — Csipked.

*

Bök — Bökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Bízik — Bizakodik.
Gondol — Gondolkodik.
Gyónik — Gyónkodik.
Nyal — Nyalakodik.
Panaszol — Panaszolkodik.
Sajnál — Sajnálkodik.

*

Kér — Kérkedik.
Nevel — Nevelkedik.
Tör — Törekedik.
Vél — Vélekedik.

*

Költözik — Költözködik.

KOZ. KEZ. KÖZ.

Fut — Futkoz.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont — Bontakozik.
Csodál — Csodálkozik.
Imád — Imádkozik.
Szorít — Szorítkozik.
Unat — Unatkozik,
Vagdal — Vagdalkozik.

*

Fér — Férkezik.
Ölel — Ölelkezik.
Vét — Vétkezik.

*

Üt — Ütközik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.
Fog — Foglal.
Hízik — Hízlal.

*

Érik — Érlel.
Kér — Kérlel.

ODik. EDik.

Rak — Rakodik.
Zavar — Zavarodik.

*

Kever — Keveredik.

OG. EG. ÖG. Gyakorlatos Rag.

Bűzöl — Bűzölög.
Füstöl — Füstölög.
Jőd — Jődög.
Kever — Kevereg.

A' Hang-nevekből leg több ered mint: morog, zörög, pörög, durrog, pattog, csattog 's a' t.

ONG. ENG. ÖNG. Gyakorlatos Rag ez is.

Száll — Szállong.
Szor — Szorong.
Tóly — Tólyong.
Illyenek. Fötröng. Vörsöng.

OS. ES. ÖS.

Fut — Futos.

*

Verd — Verdes.

*

Röp — Röpös.

SZik.

Lát — Látszik.
Tet — Tetszik.

T.

Fél — Félt, Félti.

Illyenek: Tart, ont, ront, bont, dönt, önt, mellyekben kétség kivül bötü-ugratás van. Illyenek ezek is, csattant, durrant, pattant, lobbant, billent 's a' t. Ismét ezek is: fogyaszt, száraszt, ereszt. 's a' t.

TAT. TET.

Ázik — Áztat.
Bízik — Bíztat.
Fut — Futtat.
Gyónik — Gyóntat.
Jár — Jártat.
Jut — Juttat.
Kopik — Koptat.
Szokik — Szoktat.
Szopik — Szoptat.
Úsz — Usztat.

*

Fekszik — Fektet.
Köt — Köttet.
Lépik — Léptet.
Süt — Süttet.
Szökik — Szöktet.
Üt — Üttet.

2. Az Igékből Fő-neveket szülnek e' következendő Ragok.

AG. EG.

Avat — Avatag.

*

Förget — Förgeteg.
Renget — Rengeteg.
Völgyel — Völgyeleg. (Cavatura.)

ALOM. ELEM.

Árt — Ártalom.
Hat — Hatalom.
Jut — Jutalom.
Tud — Tudalom.
Un — Unalom.

*

Enged — Engedelem.
Él — Élelem.
Ért — Értelem.
Fél — Félelem.
Kér — Kérelem.

AM. EM. OM.

Foly — Folyam.

*

Kell — Kellem.

*

Vagy — Vagyom.

AP. EP.

Áll — Állap; innen Állapít, Állapodik.
Ül — Ülep; és innen Ülepedik.
Iszik — Iszap.

ASZ. ESZ.

Dug — Dugasz.
Válik — Válasz.

*

Rek — Rekesz.

AT. ET.

Áldoz — Áldozat.
Fal — Falat.
Foganik — Foganat.
Gondol — Gondolat.
Indul — Indulat.

*

Épül — Épület.
Felel — Felelet.
Késért — Késértet.
Készül — Készület.
Ütközik — Ütközet.

ÁNY. ÉNY.

Foszlik — Foszlány.
Vág — Vágány.

*

Köt — Kötény.

ÁM. ÉM.

Hull — Hullám.

ÁL. ÉL.

Fon — Fonál.
Hal — Halál.

*

Föd — Födél.
Köt — Kötél.

ÁLY. ÉLY.

Akad — Akadály.
Asz — Aszály.
Oszt — Osztály.

*

Szeg — Szegély.
Vesz — Veszély.

ÁR. ÉR.

Buvik — Buvár.

*

Vez — Vezér.

ÁS. ÉS.

Arat — Aratás.
Ás — Ásás.
Avat — Avatás.
Folytat — Folytatás.
Gondolkodik — Gondolkodás.

*

Engesztel — Engesztelés.
Kér — Kérés.

CS.

Habar — Habarcs. S. K.
Kap — Kapcs.
Kiván — Kíváncs, és innen Kíváncsi.
Sző — Szőcs.
Szűr — Szűrcs, és innen Szürcsöl.
Teker — Tekercs.

CSÓ. CSŐ.

Hág — Hágcsó.

*

Emel — Emelcső.
Lépik — Lépcső.

DALOM DELEM.

Bír — Birodalom.
Fáj — Fájdalom.
Lakik — Lakodalom.

*

Győz — Győzedelem.
Jő — Jövedelem.
Késik — Késedelem.
Vesz — Veszedelem.

ÉK.

Akad — Akadék.
Burít — Buríték.
Ért — Érték.
Fen — Fenék.
Fogyat — Fogyaték.
Föst — Fösték.
Nyomtat — Nyomtaték.
Süpped — Süppedék.
Szakad — Szakadék.
Töred — Töredék.

LÉK.

Ázik — Ázalék. Obsonium.
Főz — Főzelék.
Függ — Függelék.
Mos — Moslék.
Tart — Tartalék.
Told — Toldalék.
Tölt — Töltelék.

MÁNY. MÉNY.

Csinál — Csinálmány.
Hágy — Hagyomány.
Talál — Találmány.
Tart — Tartomány.

*

Keres — Keresmény.
Költ — Költemény.
Lel — Lelemény.
Szül — Szülemény.

OK. EK.

Át — Átok.
Birt — Birtok.

*

Eszik — Étek.
Lél — Lélek.
Tör — Törek.
Vét — Vétek.

SÁG. SÉG.

Agg — Aggság.
Fárad — Fáradság.
Imád — Imádság.
Kiván — Kívánság.
Mulat — Mulatság.

*

Nevet — Nevetség.
Nyer — Nyereség.
Segít — Segítség.
Veszt — Veszteség.

VÁNY. VÉNY.

Ás — Ásvány.
Inog, Ing — Ingovány.
Irt — Irtovány.
Olt — Oltovány.

Szállít — Szállítvány.
Tanít — Tanítvány.
*
Jő — Jövevény.
Kél — Kelevény.
Szökik — Szökevény.
Tör — Törvény.

3. Az Igékből Társ-neveket szülnek e' következendő Ragok:

ANDÓ. ENDŐ.

Áll — Állandó.
Romlik — Romlandó.
Vár — Várandó.
*
Eszt — Esztendő.
Jő — Jövendő,
Kél — Kelendő.

ATLAN. ETLEN. Fosztó rag.

Állhat — Állhatatlan.
Farag — Faragatlan.
Halhat — Halhatatlan.
Mosdik — Mosdatlan.
Szokik — Szokatlan.
Tud — Tudatlan.
Vár — Váratlan.
*
Enged — Engedetlen.
Győzhet — Győzhetetlen.
Szeret — Szeretetlen.
Szünik — Szünetlen.
Természik — Természetlen.
Tökéll — Tökélletlen.
Vél — Véletlen.

ÁNK. ÉNK.

Nyal — Nyalánk.
Nyúlik. — Nyulánk.
*
Fél — Félénk.

ÁR. ÉR.

Bujt — Bujtár.
Csal — Csalár.
Csapol — Csapolár, Csaplár.
Csapod — Csapodár.
Foly — Folyár.

OR.

Bojt — Bojtor.
Foszt — Fosztor.

OTT. ETT. OTT.

Ád — Adott.
Farag — Faragott.
Hágy — Hagyott.
Romlik — Romlott.
*
Vesz — Veszett.
Vet — Vetett.
*
Föd — Födött.
Küld — Küldött.
Üt — Ütött.

Ó. Ő.

Gondolkodik — Gondolkodó.
Lát — Látó.
Magasztal — Magasztaló.
Szoktat — Szoktató.
*
Büntet — Büntető.
Engesztel — Engesztelő.
Főz — Főző.
Süt — Sütő.
Szeret — Szerető.
Szökik — Szökő.

4. Az Igékből Határozókat szülnek e' következendő Ragok.

TON. TEN.

Fut — Futton.
*
Mén — Menten.

VA. VE.

Akadoz — Akadozva.
Vágtat — Vágtatva.
Válik — Válva. Attól meg válva. (Eo excepto.)
*
Enyeleg — Enyelegve.
Üget — Ügetve.

VÁST. VÉST.

Bízik — Bízvást.
Fog — Fogvást.
Foly — Folyvást.
Nyargal — Nyargalvást. S. K.

***

5. Ige-határozók:

ALÁ, alatt.

Alá néz, alá száll, alá áll, alatt jár elméje, alattunk van.

ÁLTAL.

Által esik, által hull, által adja, által engedi.

BÉ.

Bé bizonyítja, bé nyillik.

BELÉ.

Belé vesz, belé akad, belé olt, belé kerül, belénk kapczáskodott.

BENN.

Benn sül, benn ül.

EGYBE.

Egybe szövődik.

EGYRE.

Egyre megy, egyre morog.

EGYGYÜ.

Egygyü vesz.

EGYGYÜTT.

Egygyütt van, egygyütt jár, egygyütt élnek.

EL.

El nézi, el veri, el tépi.

ELLEN.

Ellen vet, ellene mond, ellenünk támad, ellent áll.

ELŐ.

Elő jő, elő veszi, elő rántja, előbet veszi. (praevertit Te.) Telegdi él ezen mondással.

ELŐL.

Elől jár, elől röpül, előlem el ragadta.

ELŐTT.

Előtte megy, előttünk világol, előtted van.

FÉLRE.

Félre beszél, félre fordul, félre veti, félre verik a' harangot, félre nyomja.

FÖL, fölött, fölé.

Föl adja, föl írja, fölöttünk lebeg, föl kivánja, föl ugrik, föl emeli.

* FÖL és nem FEL kell írni. Igy irta Calepinus' magyarázója, így Molnár Albert, így több régiek, így ejtik most is Dunán túl, de így is kell ejteni, mert másként az értelemzavarodást el nem kerülhetjük, mert más „Föle, fölé, fölibe, fölönként, fölös, fölöz" és más „Fele, felé, felibe, felenként, feles, felez."

FÖLE. Summitas ejus. FELE. Medietas ejus. Ház' föle kezdett égni. Summitas (tectum, fastigium) domus coepit ardere, és nem ház' fele. Téjnek fölét le szedte. Summitatem (florem) lactis decerpsit, és nem téjnek felét. Medietatem lactis. „A' téjnek sincs fenékig föle" így írja ezen közmondást Dugonics 1. R. p. 295. A' mondás szép, nyomos, és nagy értelmet födöz, de nem leszsz e nevetség belőle, ha itt is felezel, és azt írod: „A' téjnek sincs fenékig fele."

FÖLÉ. Supra. FELÉ. Versus. Ajtó fölé. Supra portam. Ajtó felé. Versus portam. Föl felé. Sursum versus.

FÖLIBE (fölébe). In summum ejus. FELIBE (felébe). In dimidium, pro media parte. Fölibe teszi. Super ponit. Felibe harmadába: imígy amúgy. Nem értelem-zavarodás ez midőn Gróf Kaczaifalvi Lászlóban p. 9 ez íratik: „A' ház ajtajának f e l é b e azonnal fel irta nagy betükkel e' két szót „Igazság, és szabadság" F e l é b e nem kétséges e, ad medium portae domus, vel supra portam domus, írd „fölébe" és a' kétség meg szünik.

FÖLÖNKÉNT. Acervatim. Rakásonként, így irta ezt Calapinus' magyarázója, és jól, mert „FELENKÉNT" annyit tesz mint dimidiatim, per partes dimidias.

FÖLÖS. Superfluus, numerosus, multus. FELES. Dimidius, dimidiatus v. dimidium habens. Téj-fölös: habens florem lactis, flore lactis conditus. Fölösödik: augetur, multiplicatur. Felesedik: dimidiatur. Fölösleg: superflue.

FÖLÖZi summitatem decerpit. Felezi. Medietatem decerpit. Meg fölözi a' tejet, és nem meg felezi. Fölöző lapát, fölöző kalán, és nem felező lapát, sem felező kalán. FÖLÖZET. Hártyázat. Stymma. M. A. és nem felezet, se nem felezés. — Hasonlóképpen más „azon felül" ex illo latere, és más, „azon fölül" superne.

Térítsük tehát viszsza az értelmességet, a' mit az utóbbi üdőkben el harapozott Tótos ki

mondás tévelyedésbe hozott, annyival is inkább, hogy nyelvünkben fölötte is sok az „e.“

FÖNN.

Fönn kezdi, fönn akad, fönn hordozza.

HAZA.

Haza ér, haza megy, haza tart.

HÁTRA.

Hátra viszi, hátra hajtja, hátra huzza magát.

HELYRE.

Helyre állítja, helyre hozza.

HOZZÁ.

Hozzá illik, hozzá fér, hozzá ér.

KI.

Ki neveti, ki tér, ki szopja, ki kürtöli, ki menti, ki méri.

KÖR, körbe, környül, körül.

Körbe veszi, körbe fogja, környül metéli, körül keríti.

KÖZ, közben, közé, között.

Közben jár, közé vág, közötte találtatik, közöttünk ül.

LE.

Le vágja, le nyalja, le nyeli, le ülteti, le önti, le köti.

MEG.

Meg csalja, meg látja, meg nyeri, meg kapja, meg várja, meg győzi, meg szólja, meg rágja.

NEKI.

Neki megy (Allez vous en), neki készül, neki indul.

ODA.

Oda van, oda adja, oda teszi.

ÖSZVE.

Öszve fogódzik, öszve szidja, öszve jön.

* Igen hajlandó vagyok arra, hogy így írjuk „ÖSZSZE“ és nem „ÖSZVE“. Meg vallom, első tett engem erre figyelmetessé Mlgos Zsolnai Dávid, Veszprémi volt Prépost, ki 1806. Apr. 16-án Bécsben engem is meg látogatván, beszéd közben elő hozta ezt is, és hogy Ő ugyan ezt javasolta volna Veszprémben is azoknak, kik akkor a' Tiszti Szótár' kidolgozásában munkálkodtak. 2. Ugyan ezt ajánlja a' hasonlók' egyezése is (analogia), így mondjuk „VISZSZA“ és nem „VISZVA.“ „Meszsze“ és nem „meszve.“ 3. A' hasonlítóban sokkal szebb „Öszszébb“ mint „öszvébb“ könnyebb is ki mondani, így irta ezt Kis Bálint Szentesi Ref. Predik. Tud. Gyűjt X. Kötet 1820 p. 73. „Mennél öszszébb viheti az ember a' kemencze' száját annál jobb.“ 4. Ha a' reá következő szó VE-n kezdődik, a' monotonia' ki kerülése is ezt kivánná, így nem olly monoton „Öszsze veri, öszsze veti, öszsze viszsza“ mint „öszve veri, öszve veti, öszve viszsza.“ Azonban ezt az újítást még én nem kezdem el, ha a' nagyobb rész akarja, engem is, mint akarót, föl hozhatnak.

RAJT, rajta.

Rajta hajt, rajta esik, rajtunk áll.

REÁ.

Reá ereszkedik, reá hinti, reá veszi, reá ereszti, reánk virrad.

SZÉLJEL.

Széljel fut, széljel veri.

SZÉT.

Szét szórja, szét oszlik, szana szét legel a' nyáj.

VISZSZA.

Viszsza váltja, viszsza szóll, viszsza szökik, viszsza kéri, viszsza vezeti, viszsza küldi.

* Az eddig elő számláltt Ige-határozók csak az igének értelmét kötik le bizonyos tárgyra, egyébaránt se magokban változást az ige miatt nem szenvednek, sem az ígékben nem okoznak, következésképpen öszve sem kell azokat írni egy szó gyanánt, annál inkább nem, mivel nem mindenkor maradnak meg az ige előtt, sőt gyakrabban vagy az ige után tétetnek, vagy jóval is az ige előtt. Illyen esetek e' következendők:

1. Ha valamit parancsolunk: Tedd le, menj el, mondd meg, hozd viszsza.

2. Ha tiltunk: El ne menj, meg ne mondd senkinek.

3. Ha akarást, kellést, vagy merést jelentünk: El akartam a' vásárra menni, meg kell mondanom, meg merem néki mindenkor bátran az igazat mondani.

***)(

4. Ha kérdezünk: Meg akarod e az adósságot fizetni? mikor indulsz le Budára? mikor hozod meg? mit felelsz reá? hányszor irtad le?

5. Ha ki rekesztőleg szóllunk: Csak kettőt fizettem ki, egyedül ő menekedhetett meg, csupán egy szaladhatott el.

6. Ha mennyiségről van a' szó: Sok katonát vágtak le, ritka róka kerülheti el a' csávát, kevés ember éri el a' száz esztendőt, mennyen halnak meg mindennap a' világon, alig böffentette ki.

7. Ha az ige a' határozatlan módban van, de valami bizonyíttatik: Le van irva, ki van fizetve.

8. Ha tagadóképpen szóllunk: Nem esküszöm meg, nem hagyom helybe, nem megyek oda, nem teszem addig a' fegyvert le, nem eresztelek el, nem viszed el.

9. Midőn meg választólag szóllunk: Ha te mennél el, nem pedig a' bátyád 's a' t.

Ez a' deákban nincs így, hanem az ige-határozó minden esetben az ige előtt maradván elő-raggá válik, sőt véle öszve is olvad, sőt gyakorta az ígében, sőt magában is változást okoz p. o. eximo, perdo, aufero, sustineo 's a' t. A' magyar azt mondja: menj ki, deák nem mondhatja „i ex" hanem exi, azért a' deák méltán egy szónak öszve írja, a' magyar, ha ezt tenné, vak majmozást, rab-szolgaságot követne el. Igy Sándor István is roszszúl irta öszve p. 201. Kiki tekénget. Foras frequenter prospectat, hanem el választva kell irni: „Ki ki tekéntget" és ekkor lesz meg a' mondott jelentése.

A' határozott ígékből származott fő- vagy társ-nevekkel másként van a' dolog, mert ezeknél a' határozó minden esetben mindenkor a' szó előtt marad, azért ezeknél, mint mindenkor egygyütt maradó szóknál, a' kötő jegyet közbe lehet tenni p. o. Le-tétel, ki-vetés, el-ett, a' mi tanácsosabb is. A' ki pedig éppen öszve irná, azt sem ellenzeném tellyességgel, mint hogy ezen rövid szók: ki, le, meg, el, föl, a' szót sem igen hoszszabbítják el, de a' nyelv-tanulóknál is ösméretesbek, mintsem hogy nehézséget szerezhetnének.

Meg jegyzésre méltó az is, hogy az ige-határozók gyakran kettőztetve is elö fordúlnak p. o. el el megy, föl föl veszi, ki ki teként 'sa' t. szokás két külömbözőt is öszve tenni p. o. föl alá járkál, föl 's alá sétál, más egyéb öszve foglalások is elő kerülnek, kivált a' régieknél p. o. el bé jutának, el ki megy 's a' t.

4. §.

A' Határozók', és a' beszéd többi részeinek Ragjai.

Elő adom ezeket mind egy csomóban, bötü renddel minden más ki külömböztetés nélkül.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag. Suffixum comparativum.

Alá — Alább.
Amoda — Amodább.
Oda — (Oda abb) Odább.
Távul — Távulabb.
Tova — Tovább.

*

Fölötte — Fölöttébb.
Ide — (Ide ebb) Idébb.
Közel — Közelebb.
Öszsze — Öszszébb.

*

Elő — Előbb.
Külön — Kölönöbb, Különb, Külömb.

AD. OD. ED. ÖD. Kicsinyező Rag.

Távul — Távulad.

AL. EL.

Hátra — (Hátra al) Hátrál.

ALL. ELL.

Kora — (Kora all) Koráll, Korállja.
Meszsz — Meszszelli.

AN. ON. EN. ÖN.

Hogy — Hogyan.
Majd — Majdan.
Most — Mostan.
Ott — Ottan.
Úgy — Ugyan.

*

Távulad — Távuladon.

*

Ig — Igen.
Itt — Itten.

Rég — Régen.

*

Kül — Külön.

ANDÓ. ENDŐ.

Elég — Elegendő.

AS. OS. ES. ÖS.

Jaj — Jajos.

*

Leg — Leges.

*

Föl — Fölös.
Külön — Különös.

ATT. OTT. ETT. ÖTT.

Al — Alatt.

*

Ám — Amott.
Hol — Holott.

*

Föl — Fölött.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Tétova — (Tétova az) Tétováz.

*

Sokszor — Sokszoroz.

*

Ellen — Ellenez.

*

Többször — Többszöröz.

Vagyon IK-végezettel is, mint Távozik.

Á. É.

Al — Alá.
Ho — Hová.
Hozz — Hozzá.

*

Bel — Belé.
Föl — Fölé.
Köz — Közé.
Mög — Mögé.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.
Kor — Koránt.

*

Ime — Iménti.
Tüst — Tüstént.

GAT. GET.

Jaj — Jajgat.
No — (Noogat). Nógat.
Ugyan — Ugyangat.

*

Közel — Közelget.

I.

Egykor — Egykori.
Egyszer — Egyszeri.
Éjjel — Éjjeli.
Hajdan — Hajdani.
Nappal — Nappali.
Néha — Néhai.
Reggel — Reggeli.
Taval — Tavali.

IG.

Al — Alig.
El — Elig.
Ma — Maig.
Oda — Odáig.
Ped — Pedig.

ÍT.

Á ha — Áhít, áhítja, nem áhítja, áhítatos.
Ám — Ámít.
Á, 's — Ásít.
Elég — Elégít.
Közel — Közelít.
O ha — (O! si) Ohaít, ohajt, (optat, desiderat).
Soha — Sohajt.

KODik. KEDik. KÖDik.

Hamar — Hamarkodik.

*

Ellen — Ellenkedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Ellen — Ellenkezik.

LAN. LEN.

Alig — Aliglan.

*

El — Ellen.
Megint — Megintlen.
Míg — Míglen.

NYA. NYE.

Ej — Ejnye.

Ó. Ő.

El — Elő.

SÁG. SÉG.

Hamar — Hamarság.

*

Elég — Elégség.
Egyedül — Egyedülség.

SÓ. SŐ.

Hátul — Hátulsó.
Tul — Tulsó.
Utól — Utólsó.

*

El — Első.
Kül — Külső.

SZA. SZE.

Haj — Hajsza.
No — Nosza.

*

Ne — Nesze.

Elő kerül az ígékben is, mint adsza, láthadsza, nézhedsze.

TA. TE.

Százszor — Százszorta.

*

Ezerszer — Ezerszerte.

TAG. TEG.

Viszon — Viszontag.

*

Ezen — Ezenteg.

TALAN. TELEN.

Elég — Elégtelen.

TÁN. TÉN.

Talán — Talántán.

*

Régen — Régentén.

UL. ÜL.

Ám — Ámul.
Bám — Bámul.

*

Rém — Rémül.

ÚL. ŰL.

Táv — Távúl.

Által tekéntvén ezen eddig elő számláltt (§. 1. 2. 3. 4.) sok féle szó-nemző ragokat, lehetetlen nem örvendenünk nyelvünk' bőségének, és hajlékonyságának, de egyszer'smind észre vehetjük azt is, hogy ezen Ragok magokban is bizonyos változást szenvednek, a' szóban is, mellyhez ragasztatnak, okoznak. Ezen változások' csinnyát ki kémlelni, és bizonyos törvényekre szedni, volt a' harmadik fő gondom.

5. §.

A' Szó-ragasztás' Törvényei.

Minek előtte a' Szó-ragasztás' Törvényeit elő adjam, szükség meg említenem e' következendőket:

1. A' magán hangzók e' tekéntetből három felekezetre oszlanak: Vastag, vékony, és visétó magán hangzókra:

Vastag magán hangzók: a, á, o, ó, u, ú.
Vékonyak: e, ö, ő, ü, ű.
Visétók: é, i, í.

Ezt a' külömbséget szükség jól meg jegyezni, mert ez a' kulcsa minden Szó-ragasztó Törvényeknek.

2. A' Változást, melly a' Ragban esik meg, az anya-szónak utolsó magán hangzója kormányozza, olly formán, hogy mindenkor a' maga felekezetéből tesz magán hangzót a' több változást meg szenvedő Ragban. Ezt a' kormányozó magán hangzót én rövidségnek okáért RAGVEZÉRnek nevezem. Ugyan azért

3. A' vastag hangu Rág-vezér a' ragban is vastag magán hangzót, a' vékony vékonyat kiván. A' visétók közűl az é vékonyat, az i hol vékonyat, hol vastagot vesz föl, mellyből következik, hogy minden magán hangzó lehet Rag-vezér, egyedül az i nem viselheti a' Ragvezérséget.

4. Hány változásokat szenvedjen a' Ragföljebb minden Ragnál elő adtam, és példákkal is meg világositottam, ollyan példákkal, mellyek kétséget nem szenvedhetnek, mellyekből ki tetszik, hogy a' visétó Ragok egyszerüek és semmi változást magokban nem szenvednek. A' mással hangzón, vagy a' hoszszu magán hangzón kezdődő Ragok két változatuak, igen kevés ki vétellel. A' rövid magán hangzón kezdődő

Ragok, ki kettő, ki három, ki négy változatu. Mind ezeknek csinnyait e' következendő Törvényekben ki fejtem.

1. Törvény.

Az Egyszerű Ragok.

Az Egyszerü Ragok magokban semmi változást nem szenvednek. Ezeknek magán hangzójok visétó, az az vagy hoszszu é, vagy i (ez akár rövid, akár hoszszu legyen) és e' következendők:

É. Tulajdonító Rag.

Azé, ezé, Péteré, Pálé, kié, mié, senkié, úré, Istené.

ÉK.

Ágyék, vidék, fogyaték, fösték, fakadék, vezeték, mosadék, mérték, nyomorék, keverék.

ÉRT. Ok-rag.

Azért, ezért, kiért, miért, sokért, Istenért, Isten' kedvéért, példának okáért, borért, pénzért.

KÉNT.

Önként, másként, hetenként, naponként, egygyenként, darabonként.

LÉK.

Tartalék, főzelék, moslék, esőlék, aprólék, kankalék.

NÉ.

Vargáné, varróné, királyné.

I.

Világi, nemzeti, házi, kerti, nappali, éjjeli, hajnali, reggeli, anyai, apai, hazai, Őri, böjti, ünnepi, Sági, Budai, Pesti, Nádasdi.

IG. Határ-mutató Rag.

Halálig, addig, meddig, ideig, óráig, váltig, félig, csurdultig, diófáig.

IK. (Név-rag.)

Másik, jobbik, ötödik, ezeredik, hányadik, mellyik.

INT.

Tapint, érint, tekint, nyomint, részint, szerint, alkalmasint.

Ezen Ragot némellyek hoszszu É-vel ejtik, mint részént, szerént, teként, nyoként, és ezt a' szabadságot meg lehet engedni, mert mind a' kettő visétó, és azon egy törvény alá tartozik.

ÍT.

Haragít, szépít, bátorít, készít, tanít, taszít, ámít, közelít.

Ezt a' ragot is némellyek hoszszu É-vel ejtik: szépét, készét, tanét, melly szabadságot hasonlóképpen meg lehet engedni, noha helyes észre vétele ez VIRÁG Benedek Urnak, hogy ezt az igékben való É-t azért változtatták I-re, hogy annyiszor elő ne jönne az e, mellyel nyelvünk bővelkedik L. M. Prosodia, és M. Irás p. 12.

NI.

Adni, verni, veszni, örülni, jövendölni.

NYI.

Lábnyi, ölnyi, ezernyi, hüvelknyi.

Ezen egyszerü Ragok, a' mint mondám, magokban semmi változást nem szenvednek, mindazonáltal az anya-szóban, mellyhez ragasztatnak, némelly változásokat okoznak.

1. Ha az anya-szó rövid magán hangzón végeződik azt meg élesítik, mint: Anyáé, apáé, óráig, odáig, vargáné, anyányi, okáért, kedvéért.

Kivétetnek a' rövid i, u, ü, magán hangzók, mert ezek a' ragzatban is röviden maradnak, és meg nem élesednek, így röviden mondatnak: Kié, mié, senkiért, semmiért, falué, üszüért.

2. Meg szenvedik a' közben vetést is, mellyről alább bővebben; így mondjuk: toldani, szóllani, ereszteni, veszteni, metszeni, ezen nehezebb ki-mondásuak helyett: toldni, szóllni, vesztni, eresztni, metszni.

3. Az I-raggal leg könnyebb a' dolog, mert ez se nem élesit, se élesedést el nem fogad, és ez a' leg nagyobbik Liber Báró a' Ragok között, és leg toleránsabb; mindazonáltal egy kevés rontó erő még is van benne, mert ezen négy szovakat „erdő, mező, idő, esztendő" így ejti „erdei, mezei, idei, esztendei" (ezen két utólsó az IG-raggal is röviden marad: ideig,

esztendeig). Bötüt is ugrat, mint Berki, Egri, Lelki ; Hézagot is tölt, mint Havi „Hói" helyett.

4. Az ÍT-rag nem élesíti meg ugyan a' mellé kerülő rövid magán hangzót, hanem maga változik Jottává által, így mondjuk: Ohajt, sohajt, gyujt, fujt, sujt.

2. Törvény.

A' két változatu Ragok.

Ezek három rendbéliek: Mással hangzón, hoszszú magán hangzón, és rövid magán hangzón kezdődők.

1. Mással hangzón kezdődők, ide foglalván nagyobb világosság kedvéért az esetek' ragjait is, e' következendők:

BA. BE.

Várba, erdőbe, faluba.

BAN. BEN.

Házban, kertben, szőlőben.

BÓL. BŐL.

Abból, ebből, kiből, miből, fából, kőből, Pozsonyból.

CZA. CZE.

Kapcza, kancza, Répcze, Rábcza, apácza, anyácza, kelepcze, szelencze.

CSA. CSE.

Tócsa, szerencse.

CSÓ. CSŐ.

Hágcsó, emelcső.

DAD. DED. Kettős kicsinyező. (Diminutivum duplicatum.)

Távuldad, kisded, gyöngéded, kerékded, gyermekded.

HAT. HET.

Járhat, kelhet, adhat, költhet, törhet, türhet. Az IKES ígéknél IKES-en: Ehetik, ihatik, alhatik, bízhatik, fekhetik, hatalmaskodhatik.

KA. KE.

Tarka barka, szegényke, büszke, hegyke, duska, sóska, legényke, tőke, szőke, szürke.

KÁL. KÉL.

Áskál, véskél, irkál firkál, túrkál, járkál.

LAG. LEG.

Futólag, fölösleg, elegyesleg.

LAL. LEL.

Fagylal, hízlal, érlel, kémlel, hírlel.

LÁL. LÉL.

Számlál, szemlél.

LAN. LEN.

Aliglan, végiglen, egészlen.

MÁNY. MÉNY.

Tokmány, kormány, találmány, lelemény.

NAK. NEK.

Utnak, szónak, szájnak, fülnek, fűnek, fának.

NÁL. NÉL.

Háznál, ebédnél, vacsoránál.

NOK. NEK.

Titoknok, fegyvernek, szövétnek.

NYA. NYE.

Szoknya, berkenye, ejnye.

RA. RE.

Nyakra, főre, szóra, szemre, annyira, mennyire, hátra, előre, tavaszra, őszre, örökre.

RÓL. RŐL.

Balról, jobbról, Budáról, Pestről, Ságról, Szombathelyről, tövéről, hegyéről.

SÁG. SÉG.

Barátság, emberség, jámborság, ördögség, imádság, sietség, jóság, tisztaság.

SÓ. SŐ.

Alsó, első, tulsó, szélső, utolsó, középső.

SZA. SZE.

Nosza, nesze.

TA. TE.

Gyakorta, szerte, tizszerte, százszorta.

TAG. TEG.

Viszontag, ezenteg.

TALAN. TELEN.

Szótalan, szemtelen, világtalan, helytelen, bizonytalan, szeplőtelen.

TAT. TET.

Szoktat, szöktet, biztat, bűntet, koptat.

TÓL. TŐL.

Attól, ettől, Istentől, embertől, fűtől, fától.

Ezen Ragot így is irják: TÚL, TŰL, valamint ezeket is BÚL, BŰL, RÚL, RŰL; és ezen szabadságot is helyben lehet hagyni.

TYÚ. TYŰ.

Sarkantyú, keztyű.

VA. VE.

Rakva, verve, tömve, sütve.

VAL. VEL. Eszközlő Rag.

Kézzel, lábbal, bottal, fegyverrel, okkal, móddal, baltával, söprüvel.

VAN. VEN. Szám-rag.

Hatvan, hetven.

VAN. VEN. Egyszerező Ige-rag.

Csurran, csöppen, lobban, lebben.

VÁ. VÉ.

Fává, kővé.

VÁNY. VÉNY.

Bálvány, törvény, járvány, szökevény, jövevény, örvény.

Mind ezek két változatuak (de vannak valami kevesen három változatuak is a' mással hangzón kezdődő Ragok közül; ezekről a' harmadik Törvényben). A' Ragasztások az elől számlálttaknak könnyű, mellyet még e' kevés jegyzésekkel föl világosítok.

1. Ha az anya-szó rövid a, e, o, magán hangzón végeződik, az, ezen ragoknak hozzá adásával, meg élesül p. o. Vára, háza, öröme, kedve, az elő számláltt akármelly hozzá illő ragnak hozzá adásával meg élesül, az az meg hoszszabbul, éles vonást kap: Várába, házába, örömébe, kedvébe, várában, házában, örömében, kedvében, várának, házának, örömének, kedvének, és így tovább.

VIRÁG azt írja (Jegyzetek a' M. Beszéd' részeire p. 6.) „Rövid O-ra, ha jól emlékezem, egy szónk sem megy ki, hanem hoszszura." Ellenben RÁJNIS kettőt említ „O, no" és ezen idegent „Apollo" (M. Virgilius. 2. Darab p. XLIV). Említhetek én is kettőt CZO, czoföl, czoki és HO, Ho ho legény nagy fát mozgatsz Te! de ezen kevés is e' törvény alá tartozik, így mondjuk: nógat, nódít, Apollóé, Plátóé (mert illyen idegen több is van), Strábóé, Apollónak, Plátónak, Strábónak 's a' t.

Mondám az a, e, o, rövid magán hangzókat, mert a' többi rövid magán hangzó, mint i, u, ü, a' ragzatban sem élesül meg; így röviden maradnak: kibe, mibe, minek, senkinek, semmiről, falurul, falura, hamuvá, váluból.

2. SÁG. SÉG. (valamint szinte SZA. SZE. rag is) semmi némü rövid magán hangzót meg nem élesít, így mondjuk: Tisztaság, sárgaság, tunyaság, feketeség; és nem: tisztáság, tunyáság, feketéség, a' mint is nosza, nesze, és nem nósza, nésze.

3. Ha az anya-szó több mással hangzón végeződik, mivel a' Rag is mással hangzón kezdődik, ha talán a' ki mondás el nehezülne, könnyítünk rajta egy rövid magán hangzónak közbe vetésével, mellyet hasonlóképpen a' Ragvezér határoz meg, így mondjuk: Tartomány, költemény, bölcseség 's a' t. ezek helyett: Tartmány, költmény, bölcsség 's a' t.

4. Ezen V-bötün kezdődő Ragok: VAL. VEL. VAN. VEN. (midőn ige-rag.) VÁ. VÉ. az anya-szónak végső mással hangzójára változtatják által V-bötüjöket, a' könnyebb ki mondás kedvéért, így mondjuk: Késsel, kézzel, lábbal, okkal, móddal, csurran, csöppen, borrá, vízzé; ezek helyett: késvel, kézvel, lábval, okval, módval, csurvan, csöpven, borvá, vízvé 's a' t.

2. A' hoszszú magán hangzón kezdődő, és két változatú Ragok e' következendők:

Á. É.

Alá, fölé, belé, felé.

ÁCS. ÉCS.

Tanács, kalács, korbács, bogrács, forgács, kovács.

ÁG. ÉG.

Világ, virág, vendég

ÁL. ÉL.

Halál, kötél, födél.

ÁLY. ÉLY.

Akadály, veszély, osztály, szegély, homály, személy, fekély, seregély, csekély.

****

ÁM. ÉM.

Hullám, villám, csillám.

ÁNK. ÉNK.

Nyalánk, nyulánk, félénk.

ÁNT. ÉNT.

Gyanánt, imént, tüstént.

ÁNY. ÉNY.

Vágány, kötény, dohány, lepény, sovány, szegény, buzogány, legény, arány, fövény, bárány, gerény, ártány, néhány.

ÁR. ÉR.

Kádár, timár, csaplár, csapodár, buvár, bujtár, folyár, tündér, vezér.

ÁS. ÉS.

Adás, vevés, látás, kérés.

ÁSZ. ÉSZ. Név-nemző.

Kanász, lovász, juhász, bányász, kertész, révész, méhész.

ÁSZ. ÉSZ. Ige-nemző.

Nyulász, horgász, egerész, sütkörész.

Ó. Ő.

Csapó, kalló, örlő, sütő, főző, erdő, mező, való, velő, erő, szőlő, üdő, tüdő, esztendő, hímlő, kellő, szellő, apró, kóró, turó, küllő.

Ú. Ű.

Méltóságú, érdemű, szabású.

ÚL. ŰL. Határozó rag.

Hátúl, hatalmasúl, tartalékúl, hazugúl, ebűl, remekűl, roszszúl, esztelenűl, anyáúl, apáúl.

3. Rövid magán hangzón kezdődő, és két változatu Ragok:

A. E.

Gomba, bugyoga, csutora, mente, rege, czinege.

AD. ED.

Horgad, heged, árad, ered, ragad, ernyed, feled.

AL. EL. Név-nemző.

Hivatal, jövetel, étel, ital, létel, lepel.

AL. EL. Ige-nemző.

Fuval, lövel, forral, felel, vigasztal, engesztel, vagdal, tördel, szabdal.

ALL. ELL.

Sokall, kevesell.

ALOM. ELEM.

Fájdalom, engedelem, birodalom, félelem.

AND. END.

Látand, jövend, adand, kelend.

AP. EP.

Kalap, iszap, ülep.

AT. ET. Név-nemző.

Áldozat, felelet, gondolat, böcsület, készület, épület.

AT. ET. Ige-nemző.

Mulat, szeret, vágat, ölet, forgat, kerget, őrlet, zörget.

ATLAN. ETLEN. Ige-fosztó rag.

Járatlan, töretlen, födetlen.

OK. EK. Név-nemző az Igékből.

Átok, vétek, birtok; lélek, törek, marok.

ONY. ENY.

Hajlékony, félékeny, aluszékony, termékeny, engedékeny.

U. Ü.

Falu, gyepü, szapu, köpü, tilu, ösztörü, kapu, gyanu, alku, hegedü, lapu, bötü, saru, fésü, koszoru, köszörü, böcsü.

UL. ÜL.

Fordul, készül, indul, járul, örül, kerül.

Nagyobb része tehát a' Ragjainknak, két változatu. A' változást, a' mint mondám, a' Rag-vezér kormányozza, mivel a' ragban a' maga felekezetéből tesz mindenkor magán hangzót; millyent? azt minden ragnál külön külön elő adtam.

Egyedűl, a' mint följebb is meg jegyzém, az i nem lehet rag-vezér, mivel a' ragba hol vastag, hol vékony magán hangzót vesz föl. Ezt a' külömbséget itt el kell határozni, hogy ezen mező se maradjon parlagon.

Vastag hangú magán hangzót vesznek föl a' ragba e' következendő i-bötüs gyökér-szavak:

Bír, bit, bizik, czincz, csih, csill, csin, csiv, csík, díj, fi, fir, fit, gyik, gyilk, hí, hid, híg, ip, iszik, íj, ín, ír, kín, lik, nyif, nyik, nyil, nyit, pír, rí, sík, síp, sír, zsib, zsiv, zsír, zsid, szit, szíj, til, tiszta, ví, víg, vil, vir. 46.

Ellenben a' többi vékony hangút mint: Bib, bicz, bigy, bilincs, bill, binczk, czin, csíp, dísz, dirib, dics, frígy, fris, gim, hisz, hím, hír, illy, ingy, itt, irígy, igy, ím, ív, íz, ki, kincs, kis, kiszt, liszt, lity, mi, nyír, piczin, pif, pih, pint, pip, zsizsik, szisz, szín, tiszt. 42.

Majd csak nem egyenlő felezettel. Származékaikat lásd bővebben a' Szótáromban.

A' rövid magán hangzón kezdődő Ragok gyakran az anya-szóval öszve is olvadnak, mellyről bővebben az ötödik Törvényben.

3. Törvény.

A' Három változatu Ragok.

1. Mással hangzón kezdődnek.

HOZ. HEZ. HÖZ.

Falhoz, fához, kerthez, kézhez, földhöz, kőhöz, tűzhöz.

KOD. KED. KÖD.

Kapkod, csípked, bökköd, pökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyalakodik, alkalmatlankodik, fohászkodik, törekedik, kertészkedik, gyönyörködik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Hadakozik, mérkezik, ügyekezik, vétkezik, ütközik.

SZOR. SZER. SZÖR.

Hatszor, háromszor, kétszer, tízszer, ötször, ötödször.

2. Magán hangzón kezdődők.

AN. EN. ON. Határozót nemző.

Bátran, bízton, ottan, itten szabadon, távuladon, hogyan, honnan, nagyon, helyesen, szűzen, bőven, öregen, igen, jobban.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Fogyaszt, horgaszt, ereszt, ragaszt, föröszt.

ODik. EDik. ÖDik.

Takarodik, tekeredik, öröködik.

OG. EG. ÖG. Ige-nemző az igékből.

Kavarog, kevereg, csavarog, füstölög, gőzölög.

ON. EN. ÖN. Eseti rag (in, supra).

Falon, szárazon, tűzön, vízen, asztalon, körmön, bőrön, külön, fülön, hegyen, völgyön.

ONG. ENG. ÖNG.

Búsong, kereng, föröng.

OS. ES. ÖS.

Futos, verdes, röpös.

OTT. ETT. ÖTT.

Hozott, hagyott, veszett, faragott, födött, küldött.

4. Törvény.

A' négy változatu Ragok.

ABB. OBB. EBB. ÖBB.

Bátrabb, alacsonyabb, kevesebb, jobb, több.

AD. OD. ED. ÖD.

Harmad, hatod, negyed, ötöd.

AG. OG. EG. ÖG. Ige-nemző a' nevekből.

Farag, topog, émelyeg, köhög, röhög.

AG. OG. EG. ÖG. Név-nemző.

Harag, hézag, lovag, csillag, fuvatag, balog, gyalog, dolog, förgeteg, kéreg, féreg, méreg, ördög.

AL. OL. EL. ÖL.

Vasal, gombol, rabol, ölel, felel, füstöl, kürtöl.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Émely, gomboly, hömpöly.

AM. OM. EM. ÖM.

Folyam, kellem, érdem, barom, öröm, köröm, korom.

ANY. ONY. ENY. ÖNY. Név-nemző nevekből.

Savany, suttony, tekeny, szörönny (szörny).

AR. OR. ER. ÖR. Név-nemző.

Agyar, bokor, ostor, ember, tenger, ökör.

AR. OR. ER. ÖR. Ige-nemző.

Takar, vakar, tipor, hever, teker, sodor, pödör.

AS. OS. ES. ÖS.

Hatalmas, dolgos, fejes, tejes, széles, béles, bünös, örökös.

* Némellyek ezen Ragból öt változatút, vagy, a' mint ők nevezik, öt ágút csinálnak. Az igaz, hogy valami külömbség van a' kimondásban „Tejes, fejes, és széles, béles" között, mellyet ők egy két böketü jellel tesznek ki: szélës, bélës, de egy az, hogy ezen külömbségre semmi nyomost épiteni nem lehet, más az, hogy a' két böketü (··) jel se kapott még polgári just, ne üzzük füzzük a' külömbséget, minthogy mind a' kettő úgy is e-vel íratik.

OSZik. ESZik. USZik. ÜSZik.

Nyugoszik, betegeszik, cselekeszik, dicsekeszik, elégeszik, aluszik, vajuszik, feküszik, esküszik.

AZ. OZ. EZ. ÖZ. Ige-nemző közös.

Oltalmaz, ragadoz, szerez, szegez, görbedez, födöz, körmöz.

AZik. OZik. EZik. ÖZik.

Alétozik, ágazik, változik, áldozik, dolgozik, származik, éhezik, tartozik, távozik, öltözik, röjtözik, szomjuhozik, ugrándozik, esedezik.

5. Törvény.

Ragzati Hézag.

Gyakran Hézag is (Hiatus) esik a' ragzatban. Ez akkor történik, midőn az Anya-szó is magán hangzón végeződik, a' hozzá járuló rag is magán hangzón kezdődik. Ez a' két magán hangzónak öszve ütközése azon egy szóban tátogató Hézagot okoz, melly a' szép nyelvet is el rútétja *). De tett erről is a' nyelv' geniusa és há-

---

*) Tiszteltt Kazinczink e' hibát még a' nyelvek' leg szebbikének is föl panaszolja, 's boszonkodva említi ezen utálatos görög szót „ἀάατος" mellyben azon egy vocális, háromszor, egy más mellett, a' szó' elején, köz-vetetlen áll, 's kételkedik, ha lehet e illy utálatos szót nyelvünkben találni. (M. Régiségek, és Ritkaságok p. 186.) De ha éppen párját akarja, olvassa meg Biró Mártonnak „Angyali Társaságnak szövetsége" könyvét, ott fogja p. 61. olvasni „ááá meg némulván ááágat Jeremiás." Biró Mártonnak ezen „ááágatása" nem utálatosb-e a' görög ἀάατος-nál? De szabad legyen nékem egy kis ki térés, minthogy éppen kedvem van, et dulce est desipere in loco.

Ha most egy Otrokóczi, vagy Pázmándi élne, nem győznének elegendő hálát adni Kazinczinak, hogy ezen szót eszekbe juttatta, mellyet ők korán sem utálatosnak, hanem inkább csodálatosnak néznének; azt mondaná akár mellyik is: Ezt a' szót „ἀάατος" senki nem értheti, sőt ki merítő értelemben még a' görög sem, ha csak magyarúl nem tud, mert ennek valóságos gyökere ezen Scythico-Hunnico-Mogoricus szó „ÁT" melly annyit tett, mint „noxa, damnum, clades és ezen gyökérből származik most is a' magyaroknál „ÁTok" noxa, imprecatio, maledictum, dirae „ÁTkoz, ÁTkozza" diris devovet „ÁTkozott" diris devotus, maledictus. A' görögöknél pedig Ατη, melly szinte annyi mint „noxa, damnum, clades" sőt Homerus ezt meg is személyesiti, és kár-tévő Isten-aszszonnyá teszi Iliászszának IX. könyvében. Ατaω: laedo, noceo, noxam, vel damnum infero. Innen van a' zsidóknál is ezen átkozódó szó „ÁTha" mellyel Szent Pál is él „anathema sit, Maran ÁTha."

Ha már ÁT szóból társ-nevet csinálunk, ki kerekedik „ÁTOS" valamint kár-ból káros. ÁTOS tehát annyi, mint noxius, noxam, vel damnum inferens. Köszönettel tartozunk Erdélynek, melly ezen szót most is fönn tartja ÁTOS' falva nevezetű helységben Maros Székében. Tráczia, és Macedonia között van egy ÁTHOS nevü Hegy, melly, hihető, azért neveztetett ÁTHOS-nak, az az ártalmasnak, kár-tévőnek, mivel olly magas volt, hogy a' Lemnus' szigetében lévő bálvány-ökörre árnyékot vetne, innen lett ez a' görög köz-mondás: Ἄθως καλυπτει πλευρα λῆμνιας βοος. ÁTHOS el födi oldalait a' Lemnusi ökörnek. Ez a' közmondás arról, és akkor mondatott, mint Erasmus in proverbiis edit. Lips. anni 1759. p. 469. föl jegyzi „ubi quis officit, aut molestus est, aut gloriam cujuspiam obscurat, aut alioquin obsistit." Illy értelemmel magyarázza ezt Calepinus is in Onomastico edit. Basil. anni 1627. p. 49.

ÁTOS tehát tovább is annyi, mint ártalmas, káros, kárt okozó, kár-tévő. — Görög a' hoszszú é-t két e-vel, a' hoszszú ó-t két o-val írta, míg végre Simonides az η, és ω bötüket föl hozta. Föl lehet tenni, hogy

rom módot követett el a' Hézag' el törlésében t. i. vagy a' két magán hangzót öszve olvasztotta, vagy az egygyiket ki ugratta, vagy egy hézag-töltő mással hangzót vetett közbe. Lássuk mind a' háromnak nyomait.

1. Ha mind a' két magán hangzó rövid, és egygyező, mint aa, ee, oo, öö, a' mi leg inkább a' négy változatu Ragoknál történik meg, akkor a' Ragzatban a' két rövid egy hoszszú leszsz, és a' hézag ezen egybe olvadással el enyészik. Bővebb példákkal föl világosítom.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag.

Gyáva — (Gyáva abb) Gyávább.
Tova — (Tova abb) Tovább.
Büszke — (Büszke ebb) Büszkébb.
Fölötte — (Fölötte ebb) Fölöttébb.

AK. OK. EK. ÖK. Többes számú nevező Rag. Suffixum nominativi pluralis.

Alma — (Alma ak) Almák.
Marha — (Marha ak) Marhák.
Eke — (Eke ek) Ekék.
Fekete — (Fekete ek) Feketék.

AL. OL. EL. ÖL.

Csuszka — (Csuszka al) Csuszkál.
Szolga — (Szolga al) Szolgál.
Csere — (Csere el) Cserél.
Mese — (Mese el) Mesél.

Már többen is észre vették, hogy a' Deák meg magyarosított ígék ÁL-végezetüek, mint Dictál, assignál, referál, predikál, protestál, mellynek íme itt fekszik az oka t. i. anya-szónak gondolták a' Régiek, dicta, assigna, refera, predika, annyival is inkább, mivel a' rövid o a' magyar szájban könnyen rövid a-ra változik által, minthogy rövid o a' magyar szók' végén igen kevés van, és innen lett Dicta al, dictál, assigna al, assignál, és így referál, predikál, protestál 's a' t a' mi a' próba szóbul még világosabban ki tetszik.

AM. OM. EM. ÖM. Birtoki Rag.

Haza, Haza am, Hazám, és így
Hazád, Hazánk, Hazátok.
Fejsze, Fejsze em, Fejszém, és így
Fejszéd, Fejszénk, Fejszétek.

AN. ON. EN. Határozó Rag.

Igaza — (Igaza an) Igazán.
Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.
Pösze — (Pösze en) Pöszén.

AS. OS. ES. ÖS.

Fára — (Fára as) Fárás.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.
Elme — (Elme es) Elmés.

AT. OT. ET. ÖT. Müveleť Ragja. Suffixum accusativi.

Fa — (Fa at) Fát.
Szalma — (Szalma at) Szalmát.
Epe — (Epe et) Epét.
Tőke — (Tőke et) Tőkét.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.
Pipa — (Pipa az) Pipáz.
Tétova — (Tétova az) Tétováz.
Teke — (Teke ez) Tekéz.

---

a' többi hoszszú magán hangzókat is a' régibb Görögök kettőztetve írták, valamint szinte a' régi Magyarok a' magokét „aa, ee, oo" 's így lett ezen régibb írás szerint az ÁTOS-ból, ÁTOK-ból: aatos, aatok.

A' Görög, midőn szót fosztani, az az, a' szó' értelmét ellenkezőre akarja csavarni, a' szó' elejbe egy a-t tesz, mellyet ezen okból α ϛερητικον-nak (fosztó a-nak) nevez, így lett az ἄατος-ból (ártalmasból) ellenkező értelmű szó „ἀάατος" ártalmatlan, kárt nem okozó, kárt nem szenvedő, sérthetetlen, innoxius, innocens, inviolabilis, és íme itt van a' csodálatos szó, Otrokóczi szerint, ki fejtve.

Él Homerus ezen szóval Odyszszeának XXII. Könyvében hol az ötödik vers így hangzik „ὄυτος μὲν δὴ ἄεθλος ἀάατος ἐκτετέλεϛαι" (Ez az ártalmatlan küszdés ugyan véget ért) és Iliászszának XIV. Könyvében, hol a' 271-dik vers így szóll: ἄγρει νῦν μοι ὄμοσσον ἀάατον ϛυγὸς ὕδωρ (Most tehát nékem esküdjél meg a' sérthetetlen Stikszʼ vizére.)

Tudom, mit felel erre a' szép érzésű Literatorunk, kétség kivül azt, a' mit az egykori Török követ „Tréfának sok, valóságnak kevés." Eh bien. De e' mellett azt is tudom, hogy Kazinczi engem ért, és én ezen örülök. — El feledém fölebb meg említeni, hogy egy valaki valami szépet akarván mondani illyen áágatással kezdé beszédét: „Amoena amoenitate amoenior est iste dies."

Fontos észre vételek ezek, és sok haszontalan ki vételeknek elejét veszik, a' Ragzatoknak pedig természetes származásokat ki mutatják, minden sérelme nélkül az anya- és ragszónak; mert azt állítani, hogy bb, k, l, m, n, s, t, z, Ragok, 's mellette azt vitatni, hogy a' Ragok jelentők, merő képtelenség.

2. Ha az említett magán hangzók közül az első már magában is hoszszú, minthogy ekkor az öszve olvadásnak helye nem lehet, mert már helyben van a' hoszszu, akkor közönségesen a' következő rövid magán hangzó ugrik ki p. o.

Alá — (Alá abb) Alább.
Gyarló — (Gyarló obb) Gyarlóbb.
Elő — (Elő öbb) Előbb.

*

Apró — (Apró ok) Aprók.
Esztendő — (Esztendő ök) Esztendők.

*

Szó — (Szó ol) Szól.
Nyő — (Nyő öl) Nyől.

*

Szerető — (Szerető öm) Szeretőm.

*

Forró — (Forró on) Forrón.
Késő — (Késő ön) Későn.

*

Adó — (Adó os) Adós.
Só — (Só os) Sós.
Szó — (Szó os) Szós.
Esztendő — (Esztendő ös) Esztendős.
Nő — (Nő ös) Nős.
Üdő — (Üdő ös) Üdős.

*

Só — (Só ot) Sót.
Szó — (Szó ot) Szót.
Turó — (Turó ot) Turót.
Erdő — (Erdő öt) Erdőt.

*

Alá — (Alá az) Aláz.
Elő — (Elő öz) Előz.

Közönségesen mondám, mert vannak némelly példák is hol a' hoszszú ugrik ki p. o.

Jó — (Jó obb) Jobb.
Jó — (Jó og) Jog. R.
Jő — (Jő ön) Jön.
Tő — (Tő öbb) Több.

3. Ha az öszve ütköző magán hangzók nem egyezők, akkor a' hézag' meg orvoslásában sem egy a' mód, mert

Ha az anya-szó hoszszú é, i, ó, ő, ú, ű, magán hangzóval végeződik, és egy tagú, akkor hézag-töltő V-bötü vettetik közbe, de ellenben az anya-szó meg rövidül igy

É, Eved, Eves.
Hé, Heve, Heves, Hevít, Hevül.
Lé, Leve, Leves.

*

Hí, Hivás, Hivat, Hivatal, Hivó.
Rí, Rivad, Rivás, Rivó.
Sí, Sivás, Sivó.
Szí, Szivat, Szivó, Szivós.
Ví, Vivás, Vivó.

*

Ó, Ovas, Ovul.
Hó, Hova, Hovas, Hovi.
Jó, Jova, Jovít, Jovul, Jovasol, Jovall.
Kó, Kova, Kovács.
Ló, Lova, Lovag, Lovas, Lovász.
Ró, Rovom, Rovás, Rovó.
Só, Sova, Sovány.
Szó, Szova, Szovú.
Tó, Tova.

A' szokás már föl kapta, hogy ezen szókban: Ó, Hó, Jó, Só, Szó, Tó, a' neki rövidültt o-t rövid a-val is mondhassuk, mint Avas, Avul, Hava, Havas, Havi, Java, Sava, Savany, Savanyú, Szava, Tava.

Ő, Övé.
Jő, Jövedelem, Jövet, Jövés, Jövő, Jövendő.
Kő, Köve, Köves, Kövez, Kövecs.
Lő, Lövet, Lövés, Lövő.
Nő, Növeszt, Növet, Növés, Növedék.
Nyő, Nyövi, Nyövés, Nyövő.
Sző, Szövés, Szövet, Szövő.
Tő, Töve, Töves.

*

Bú (fő-név). Buvall, Buvallja.
Bú (ige). Buvik, Buvár.
Fú, Fuvall, Fuvás, Fuvó, Fuvatag, Fuvalom.
Szú (caries), Szuvas. (cariosus, carie, exesus.

Fű, Füve, Füves, Füvész.
Hű, Hüves.
Mű, Müve, Müvel, Müves, Müvész.
Szű, Szüve, Szüvel, Szüves, Szüvü.

E' három utólsót némelyek I-vel is ejtik, de nékem jobban tetszik ü-vel, örömestebb is hallom: szüvem, röviden ejtve, mint el nyújtva, és tótosan, szívem.

Ezekben: Aluvás, Aluvó, Esküvés, Nyugovás, Tevés, Vevés, Levő 's a' t a' V-bötü. hogy csak hézag-töltő légyen, azt említenem sem szükség. Pázmán Esküvést Hézag töltő nélkül is írja, Esküés. Pred. p. 45.

Némelly szókban Hézag-töltőnek nem V hanem J vétetik föl, így mondjuk: Fáju, formáju, elméjű, Buvik helyett mondjuk ezt is: Bujik, és innen Bujdosik, Bujkál.

Ezen szóban: Szomjuhozik a' H-bötü Hézag-töltő légyen e, vagy az anya-szóhoz tartozzék, és így kelljen mondani „szomjuh" azt határozzák el mások. Egyéb aránt igen könnyü ki ösmérni a' Hézag-töltő V-bötűt mert az előtte való magán hangzót meg rövidíti, ha tehát az előtte való magán hangzó a' ragzatban is hoszszan ejtetik, akkor a' V-bötü nem Hézag-töltő, hanem a' gyökér-szóhoz tartozandó, így mivel ezeket: Bőven, bővít, bővül, révész, hoszszan mondjuk: V itt nem Hézag-töltő, hanem gyökér-bötü, és így ezek a' gyökerek: Bőv, rév.

Következik innen, hogy nekünk nincs semmi szükségünk a' nyugovó bötükre, hanem a' Hézag-töltőkre.

Továbbá. Ha az anya-szó több tagú volna, és két külömböző magán hangzó jönne öszve a' ragzatban, akkor a' Hézag-töltő is el marad, hanem az anya-szónak hangzója ha rövid volna, meg hoszszabbul, ha a' rag is hoszszú.

Alma, Almáé.
Goromba, Gorombáúl.
Jele, Jeléül. Barátság' jeléül.

De ha rövid a' rag, akkor az anya-szó is, ha hoszszu meg rövidül, így

Két lábú, Két lábuak.
Lágy szüvű, Lágy szüvüek.
Szomorú, Szomoruan.

Találni mindazonáltal példákra a' régieknél, hogy némellykor itt is Hézag-töltőt vetettek közbe, így

Árúlójúl. Pázmán, Kalauz p. 817.
Láthatójúl — — p. 867.
Lejendő — — p. 836.

Ezt a' szót Eszterházi Tamás így írja: Levendő. M. Hunnius p. 201. Hiendő, Hivendő, egyaránt ugyan ott p. 309. 329.

A' rövid u, és ü némelly szavainkban a' rövid magán hangzós ragok előtt V-re változik, es így enyészteti el a' Hézagot p. o.

Adu, Adua, Adva, Aduas, Advas.
Falu, Falua, Falva.
Hamu, Hamua, Hamva, Hamuas, Hamvas, Hamuaz, Hamvaz.
Hiú, Hiualkodik, Hivalkodik.
Ötü, R. Ötüös, Ötvös.
Szaru, Szarua, Szarva, Szaruas, Szarvas.

A' visétó Ragokat az első törvényben magyaráztam ki, azért ezekről itt egy szót sem szóllottam; csak ezt az egygyet teszem még hozzá, hogy az ÍT raguak Í bötüje a' rövid magán hangzók utan jottává válik a' nélkül, hogy az előtte álló magán hangzót megélesítené p. o.

Le-ít. Facit deorsum. Lejt. Descendit.
Oha-ít. Facit oha. Ohajt. Optat.
Soha-ít. Sohajt. Suspirat.
Gyú-ít. Gyujt. Accendit.
Gyű-ít. Gyüjt. Colligit, congregat.
Illyenek: Bujt, sujt, ejt, fejt 's a' t.

És íme ezek azon egyszerű öt Törvények, mellyekre nem csak az által változtató Ragok' épitményét, hanem az egész nyelvnek alkotmányát is bízton bátran reá lehet épiteni, ki vévén némelly Törvény-szegő szókat, mellyek minden nyelvben (bár melly müveltt legyen is az) találtatnak. Ha ezeken kivül pör támad, azt a' nyelv-tudománynak itélő székei el fogják végezni. Illyen itélő székeket Révaink négyet állitott, úgymint: A' szokást, a' hasonlók' egyezését (Analogia), a' szó' eredetét (Etymologia), és a' szebb hangzatot (Euphonia). Szabad légyen nékem még kettőt hozzá tenni, a' ki mondás' könnyebbségét t. i. és az értelmességet; mind a' kettő fontos, nagy hasznú, és mivel

mind eddig senki föl nem hozta, ki fejtem bővebben. Légyen azért

VI. T ö r v é n y.

A' könnyebb kimondás.

1. Ha az anya- szó mással hangzón végeződik, 's a' rag is mással hangzón kezdődik, ha illyenkor az öszve ütköző több mással hangzók el nehezítenék a' ki mondást, könnyítünk rajta egy közbe vetett rövid a, e, o magán hangzóval, mellyet hasonló képpen a' Rag-vezér határoz meg; ennek nyomait már láttuk, de itt se lesz szükségtelen egy két példával föl világosítani.

MÁNY. MÉNY.

Tart, Tartmány, Tartomány.
Szül, Szülmény, Szülemény.
Vél, Vélmény, Vélemény.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyal, Nyalkodik, Nyalakodik.
Vél, Vélkedik, Vélekedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont, Bontkozik, Bontakozik.
Had, Hadkozik, Hadakozik.

NA. NE.

Lágyít, Lágyítna, Lágyítana.
Szaporít, Szaporítna, Szaporítana.

NAK. NEK. Ige-rag.

Mond, Mondnak, Mondanak.
Küld, Küldnek, Küldenek.

NI.

Fedd, Feddni, Feddeni.
Szóll, Szóllni, Szóllani.

SÁG. SÉG.

Sok, Sokság, Sokaság.
Szűz, Szűzség, Szűzeség.

VÁNY. VÉNY.

Irt, Irtvány, Irtovány.
Szel, Szelvény, Szelevény.

2. A' szó-származtatás reá visz, hogy ezeket: Bont, ont, önt, ront, ronda, rongy, hint, így kellene írni: Bomt, omt, ömt, romt, romda, romgy, himt, mert a' fő gyökér Bom, om, öm, rom, him, és innen jön: Bomlik, omlik, omladék, omolva, ömlik, ömlés, romlik, romolva, himlik; de mi nehéz volna igy ki mondani, Bomt, omt, ömt, romt, romda, romgy, 's a' t. könnyített a' nyelv' geniusa, és az ezen esetben nehéz ki mondatu m-helyett n-et tett. Ezt újra viszsza állítani annyi volna, mint az el hárított akadályt viszsza iktatni.

3. Ellenben b-előtt könnyebben mondjuk az m-bötüt p. o. azomban, külömben, külömbség, ha bár így irjuk is a' szó-származtatás szerint: azonban, különben, különbség.

4. Sz és z, az s előtt nehéz kimondatuak, könnyítünk rajtok, mind a' kettőt s-sé változtatván, így ezek: Igazság, egészség, gazság, gonoszság, község, ravaszság, vitézség, ha bár így iratnak is, de akár kinek szájában is a' ki mondáskor így hangzanak: Igasság, egésség, gasság, gonosság, kösség, ravasság, vitésség, nehésség, üdvösség.

5. Két mással hangzón kezdődő, 's ugyan azért idegen nehezebb ki mondatú szókon könnyítünk i vagy o bötünek elő tételével, így mondjuk: Iskola, oskola, ispán, István, istáp, istráng, Istóczi.

Ezen módot az olasz is követi, így ezen mondásokat: Son venuto per studiare — Non sono in stato di servirvi — E piu parla meglio, che non scrive, így gyöngítik i-bötünek előtételével: Son venuto per istudiare, tanulni jöttem. Non sono in istato di servirvi, nem szolgálhatok. E parla meglio, che non iscrive, jobban beszéll, mint ír.

6. Ezen szókkal: AZ, EZ, amAZ, emEZ, mivel gyakran élünk, Z pedig némelly mással hangzók előtt nehezítené a' kimondást, könnyítünk rajta, Z-ét az utánna következő mással hangzóra által változtatván, melly által változtatást a' ragzatokban egészlen ki teszünk p. o. abból, abban, ahhoz, annak, arról, attól, avval; de a' nevek előtt a' ki hagyás' jelével jelentjük p. o. a' barát, a' farkas, a' galamb, a' harang, a' ló, a' por 's a' t.

7. Illyen könnyítő által változtatás történik VAL. VEL. eszközlő raggal is, ha a' mással hangzók után tétetik. p. o.

Az, Azval, Azzal.
Bot, Botval, Bottal.
Ez, Ezvel, Ezzel.
Kalán, Kalánval, Kalánnal.
Kés, Késvel, Késsel.
Méreg, Méregvel, Méreggel.
Tőr, Tőrvel, Tőrrel.

És íme itt ölelkezik öszve e' két jegyzet, mert a' 6-dik jegyzet szerint jól van: AVVAL, EVVEL, amAVVAL, emEVVEL, de jól van a' 7-dik jegyzet szerint igy is: AZZAL, EZZEL, amAZZAL, emEZZEL. E' két jegyzetnek e' négy szókban való öszve ölelkezése ki mutatja a' jegyzetek' helyességét, 's mint egy emlékeztet a' 84-dik Zsoltárnak 11-dik versére.

8. Ez történik az egyszerező Raggal is VAN, VEN, a' mi fölebb példákkal bé van bizonyítva §. 1. n. 3. és alább a' hang-igéknél.

9. Ugyan ezen a' húron pöndül VÁ. VÉ. által változtató Rag is.

Por, Porvá, Porrá.
Gaz, Gazvá, Gazzá.
Bor, Borvá, Borrá.
Ember, Embervé, Emberré.
Víz, Vízvé, Vízzé.
Az, Azvá, Azzá.
Ez, Ezvé, Ezzé.
Amaz, Amazvá, Amazzá.
Emez, Emezvé, Emezzé.

Ime itt is ezen négy utólsó szóban az előbbeni öszve ölelkezés; mert a' 6-dik jegyzet szerint így is jól van: Avvá, Evvé, Amavvá, Emevvé.

* VA. VE. Az igékben nem változik által: adva, irva, félve, füzetve, de a' határozóknál igen is, mint VISZSZA, MESZSZE, e' helyett VISZVA, MESZVE. Ezen okból sokkal jobb, szebb is volna: ÖSZSZE, mint ÖSZVE.

10. Különösen a' Jotta meg érdemlené itten a' bővebb ki fejtést; mert tagadhatatlan, hogy némelly mással hangzók után igen el nehezíti a' ki mondást p. o. mos-ja, mos-jon, rázja, ráz-jon, szerez-je, szerez-jen, melly nehéz ki mondáson hasonló által változással segítünk: mossa, mosson, rázza, rázzon, szerezze, szerezzen; de ennek bővebb ki fejtését a' Nyelv-irókra bízom. A' Szótár-író annyira nem ereszkedhetik.

11. Vannak némelly két tagú szók, mellyeknek az utólsó tagját úgy látszik, hogy azért hoszszabbították meg, hogy a' szó, az első tagjára rövid lévén, az utólsóban annál hangosb legyen. Illyenek: Szekér, kerék, cserép, kenyér, levél, veréb, egyéb, kevés, nehéz 's a' t. (Ezt onnan is gyanítani lehet, mivel Szala Vármegyében, Lenti' táján, mái napig is igy ejtik: Szeker, kerek, cserep, kenyer, level, vereb, egyeb, keves, nehez 's a' t.) Ezt a' hoszszabbítást ezen szók el is vesztik az ollyan ragzatokban, hol a' rag magán hangzón kezdődik (ki vévén: é, i, és an-ragokat), és ezen el vesztéssel a' ki mondás is könnyebbül.

Kerék, Kereke, Kerekes, Kereketlen, Kerekü.
Veréb, Verebe, Verebély.
Levél, Levele, Levelek, Leveles, Levelez.

Ezen szerint a' többi is, úgy mint: Agár, bogár, cserép, derék, egér, egyéb, fenék, fonál, födél, fövény, kanál, kalán, kenyér, geréb, kevés, kosár, kötél, kövér, közép, madár, mozsár, nehéz, pohár, seléb, sükér, sugár, szamár, szekér, tehén.

Ezen Törvényt követik némelly egy taguak is, ugy mint: Ád, dér, dűh, ér, ész, év, fél, hágy, ín, kél, kéz, jég, légy, lúd, mész, név, ó, ő, réz, rúd, rűh, szél, szén, tél, tűz, úgy, út, úr, űgy, űr, víz.

12. Melly nehéz ki mondatú szók: ptrüszszent, ptrücsök. Köz-nép segít magán, és így mondja ki: tüszszent, pücsök, és innen pücskörész, pücsköli, ki pücskölte.

13. K a' G előtt által változik, és könnyebb a' ki mondás mint: Aggat, faggat, szaggat, ezek helyett: Akgat, fakgat, szakgat.

14. A' Régi „ALM. ELM" végezetű ragzatokat a' könnyebb ki mondás' kedvéért egy közbe vetett magán hangzóval lágyítjuk; így mondjuk a' régi „Hatalm, fejedelm" helyett: Hatalom, fejedelem.

15. Úgy tetszik, a' könnyebb ki mondás szülte azt is, hogy a' hoszszú Ó, és Ő magán hang-

zókat, a' mással hangzók előtt, egy L-bötünek hozzá adásával, meg fosztották a' vonástól; így lett ezen régi nevekből „Bódog, bót, fót, vót, tőt, ót, kódus“ Boldog, bolt, folt, volt, tölt, olt, koldus.

16. Némelly szókkal ellenkező képpen történt. A' régi Bulcsu, keszölcze, ma: bucsu, keszőcze.

17. Néha a' meg vonás el marad a' két mással hangzó előtt.

Lélek, Lelki.
Szép, Szepb, Szebb.
Ész, Esztelen.
Hét, Hetfő.
Két, Kettő.
Vág, Vagdal.

A' mit hasonlóképpen a' könnyebb ki mondásnak köszönünk, noha itt a' szebb hangzatnak is része van.

7. Törvény.

Bötü-ugratás.

De valamint a' keményebb ki mondást kerüli a' nyelvünk: úgy az olasz lágyságot sem akarja „Medium tenuere beati.“ Ha tehát a' sok magán hangzó nagyon lágyítaná a' ki mondást, lehet rajta ki ugratással segíteni, mellynek ezen esetekben van leg inkább helye.

1. Minden „ALOM, ELEM“ ragzatban az utólsó magán hangzó (O, E) ki ugrik, ha a' hozzá járuló rag rövid magán hangzón kezdődik p. o.

Hatalom, Hatalma, Hatalmas.
Tilalom, Tilalma, Tilalmas, Tilalmaz.
Védelem, Védelme, Védelmez.
Gyalom, Gyalma, Gyalmos.
Halom, Halma.

Ide tartozandó „ALOM“ is Álma, Álmos.

* A' Régiek ugyan nem voltak olly kényesek, és a' nevezőben is igy szóllottak „Hatalm, fejedelm, halm, álm“; sőt a' többi ragzatokban is, bár mással hangzó rag járultt is hozzá „Hatalmnak, fejedelmnek, fejedelmkednének“ (így irta ezt Ruth' könyvének régi magyarázója), és nem gondolták azt, hogy ki törik nyelvek a' ki mondásban, ha a' szón nem lágyítanak.

2. A' gyakorlatos ígéknél (OG, EG, ÖG raggal), leg inkább pedig ha azok Hang-nevekből erednek, ki ugrik az utólsó magán hangzó, ha magán hangzón kezdődő rag járul hozzá, ez akár rövid, akár hoszszú legyen. p. o.

Csavarog, Csavargó, Csavargás.
Forog, Forgat, Forgás, Forgács, Forgó.
Kevereg, Keverget, Kevergés.
Könyörög, Könyörgés, Könyörgő.
Zörög, Zörget, Zörgés, Zörgő.
Dörög, Dörgés, Dörget, Dörgöl, Dörgő

A' többi illyes Hang-ígéket lásd alább a'. Hang-neveknél.

3. Ha az anya-szó két tagú, leg inkább pedig ha mind a' kettő rövid, ki ugratja az utólsó magán hangzóját, ha a' hozzá járuló rag magán hangzón kezdődik (ide nem értvén a' visétő ragokat), ha egyéb eránt a' kimondás könnyü.

Kapocs, Kapcsa, Kapcsol.

*

Dolog, Dolga, Dolgos, Dolgozik.
Horog, Horga, Horgas, Horgász.
Nyereg, Nyerge, Nyergel, Nyerges.
Méreg, Mérge, Mérgelődik, Mérges.
Kéreg, Kérge, Kérges.
Féreg, Férge, Férges.

*

Átok, Átka, Átkoz.
Marok, Marka, Markol, Markos, Markász.

Illyenek: Titok, szurok, gyilok, mocsok, piszok, torok, sulyok, murok, szitok, tulok, berek, retek, bürök, kölyök, pöczök, fészek, lélek, étek, vétek.

*

Akol, Akla.
Pokol, Pokla, Poklos.
Szelel, Szellet, Szellő.
Öböl, Öble, Öblös.
Köböl, Köble, Köblös.
Ököl, Ökle, Öklöz.
Bagoly, Baglya, Baglyas.
Fogoly, Foglya, Foglyász.

*

Üröm, Ürmös.
Köröm, Körme, Körmöl, Körmös, Körmöz, Körmű.
Barom, Barma.

És így: Czimbalom, malom, majom, orom, szirom, sulyom, járom, verem, selyem.

*

Haszon, Haszna, Hasznos.
Vászon, Vászna.

*

Torony, Tornya, Tornyos, Tornyot.
Szöröny, Szörnyű.

*

Czukor, Czukros, Czukroz.
Bokor, Bokra, Bokros, Bokroz.
Gödör, Gödre, Gödrös, Gödröz.

Illyenek: Bodor, fodor, gyomor, kapor, eper, szeder, csöbör, ökör, tükör, vödör, gyakor, lator, sodor, pödör.

*

Szerez, Szerzet, Szerzés, Szerző.
Tegez, Tegze, Tegzes.
Koboz, Kobza, Kobzos.

4. A' hasonlító Ragokban, kivált S, SZ, Z bötük után ki lehet ugratni a' rag' magán hangzóját, sőt a' végső b-bötüt is mint: okosb, kedvesb, gonoszb, mérészb, igazb, nehezb, melly ki ugratással kivált a' régiek szerettek élni. Lásd Révai, Elab. Gram. P. 1. p. 257.

5. Illyen ki ugratás a' müvelet' Ragjánál is gyakran történik p. o. fegyvert, vért, kést, sast, lent, kárt, mellyről a' Nyelv-íróknál kell bővebb utasítást venni.

6. Az Ösz-nevekben is, ha két egyenlő magán hangzó jön öszve, az első ki ugrik.

Gazda-aszszony. Gazd' aszszony.
Hála-adás. Hál' adás.
Kamara-ajtó. Kamar' ajtó.
Konyha-ajtó. Konyh' ajtó.
Kurva annya. Kurv' annya, meg kurv' anyázta.
Mi idön. Midön.
Pogácsa-alma. Pogács' alma.
Szoba-ajtó. Szob' ajtó.
Tudni illik. Tudn' illik.

De ha külömbözők a' magán hangzók, ez illyen ki ugratásnak nincs helye, igy nem lehet mondani „mi okra" helyett „m'okra" noha a' köznép azt is mondja: m'ördög, pincz' ajtó; ezek helyett: mi ördög, pincze-ajtó.

* Vagyon a' Francziáknál is helye ezen törvénynek, mert nálok is a' rövid e, ha bár ki iratik is, de igen gyakran el némul, az az ki hagyatik a' ki mondásban, és imen néma E-nek (E muëtte) neveztetik.

8. Törvény.

Az Értelmesség.

Jövök az értelmességre, melly minden nyelvnek valamint fő tulajdona, úgy azt meg szerezni fő kötelessége. Én itt csak egy oldalról tekéntem.

Semmi az értelmességet jobban meg nem zavarja, mint az, ha azon egy szónak több értelme vagyon. Ez a' rideg szókban mint egy el kerülhetetlen, de a' származékaikban elejét lehet venni, vette is a' Nyelv' geniusa. Lássuk egynéhány nyomait.

1.

ÁR. (Pretium.)

Ára. Ejus pretium.

ÁR. (Eluvio.)

Árja. Ejus eluvio. Sárgás Tiberisnek árja. Rájnis.

Ime azon egy Ragzatban az egygyikben ki hagyta a' j-t, a' másikba bele tette. Igy LAKa. Ejus habitatio. LAKja. Incolit. Ezen szerint FOGA. Dens ejus. FOGJA. Capiat.

2.

NAP. (Dies.)

Napom. Dies meus.
Napod. Dies tuus.
Napja. Dies ejus.
Napok. Dies in pl.
Napjaink. Dies nostri.
Napos. Habens dies plures.

NAP. (Socrus.)

Napam. Socrus mea.
Napad. Socrus tua.
Napa. Socrus. ejus.
Napak. Socrus in pl.
Napaink. Socrus nostrae.
Napas. Habens socrus plures.

Hasonlóképpen

MAG. (Semen.)

Magom. Semen meum.

*****)(

Magod. Semen tuum.
Magja. Semen ejus.
Magjaink. Semina nostra.
Magjaitok. Semina vestra.
Magjaik. Semina illorum.
Magos. Semine praeditus.

MAG. (Ipse.)

Magam. Ego ipse.
Magad. Tu ipse.
Maga. Ille ipse.
Magunk. Nos ipsi.
Magatok. Vos ipsi.
Magok. Illi ipsi.
Magas. Altus, excelsus.

Illyen mit a' Deákban is lehet észre venni, igy: Frons, FronTis. Homlok. Frons, FronDis. Leveles ág. Os, OSSis. Csont. Os, ORis. Száj.

3.

Szemet. (Quisquiliae.) Szëmët. (Oculum.)

ë helyett, melly a' leg rövidebb e, némellyek rövid ö-t irnak: szömöt.

4.

Hoz. (Fert.)

Hozá. Ferebat.
Hozád. Ferebas.
Hozám. Ferebam.
Hozánk. Ferebamus.
Hozátok. Ferebatis.
Hozák. Ferebant.
Hozzák. Ferunt, v. Ferant.

HOZ. (Ad.)

Hozzá. Ad illum.
Hozzád. Ad te.
Hozzám. Ad me.
Hozzánk. Ad nos.
Hozzátok. Ad vos.
Hozzájok. Ad illos.

Ime „Ad illos" se úgy nem lehet mondani „Hozák" mert ez annyi mint Ferebant, se úgy „Hozzák" mert ez annyi mint Ferunt, vel Ferant, a' harmadik külömbséget veszi elő a' nyelv' geniusa, és azt mondja „Hozzájok" Ad illos.

A' mit a' nyelv' geniusa, Z kettőztetésével, kéntelenségből tesz, hogy a' több értelműséget (Polysemia) el kerülje, nem kell azt oda is bé vinni, hol nincs kétes értelem. Hiba tehát igy irni „Péterhezz, Pálhozz" e' helyett, „Péterhez, Pálhoz."

5.

Be ne. (Be ne ereszd.)
Be ne menj.
Be nem eresztem.

*

Benne. Intus in eo.
Benne menj.
Bennem. Intus in me.

Igy támadott Benn, mellyet hasonlóképpen más esetekben követni nem kell; így házban, kertben, és nem házbann, kertbenn.

6.

Épen. Integre.
Képen. In imagine.
Mi képen. In qua imagine.
Azon képen. In illa imagine.

*

Éppen. Plane.
Képpen. Admodum.
Miképpen. Sicut, quemadmodum.
Azon képpen. Ad eum modum.

7.

Ebbül. (Ex hoc.) Ëbbül. (Ex cane.)

A' külömbséget itt a' ki mondás igen is ki ejti, ki lehet az írásban is két ponttal tenni „Akár mint pörzsöljék, nem lészen az ëbbül szalonna" köz mondás, és így:

Ebbéli. Hujusmodi.
Eredj. Exoriare.
Vesz. Perit.
Mentt. Liber.

*

Ëbbéli. Caninus.
Erëdj. Pergas.
Vësz. Emit.
Mëntt. Abiit. Ki mëntt erejü bor. Vinum fugiens. PP.

8.

JA. JE. harmadik személybéli raggal élünk mind a' jelenvaló mind a' parancsoló módban. Ime a' külömbség:

Látja. Videt.
Szaggatja. Lacerat.
Szereti. Amat.
Emeli. Levat.

*

Lássa. Videat.
Szaggassa. Laceret.
Szeresse. Amet.
Emelje. Levet.

Sőt ha más külömbséget nem tehet, a' határozót teszi által.

Meg tudja. Rescit.
Meg irja. Perscribit.
Ki szórja. Ejicit.

*

Tudja meg. Resciat.
Irja meg. Perscribat.
Szórja ki. Ejiciat.

9.

Tudva vagyon az is, hogy sok rideg szovaink egyszer'smind nevek is, igék is. Ezen külömbség nagyobb részént IK-kel jelentetik.

Villám. Fulgur.
Folyam. Fluentum.
Nyúl. Lepus.
Kés. culter.
Húgy. Urina.
Lak. Habitatio.
Lép. Lien.

*

Villámik. Fulgurat.
Folyamik. Fluit.
Nyúlik. Extenditur.
Késik. Tardat.
Húgyik, Hugygyik. Urinam mittit.
Lakik. Habitat.
Lépik. Graditur.

10.

Jó. Bonus moraliter.
Jóság. Bonum morale.
ORság. Rapina.

*

Jó. Bonum.
Jószág. Bonum physicum.
ORszág. Regnum.

11.

Tagadhatatlan, hogy „Christianus" Keresztyén, és nem Keresztény. Nem kell itt semmi hitbéli külömböztetést keresni; így irták a' régiek, valamint „Tristianus" Terestyén, és „Sebastianus" Sebestyén. De már ma jobbára így iratik „Keresztény." Mi ennek az oka? Bizonyosan nem a' hitbéli el különödés, hanem a' kettős értelem' eltávoztatása:

Keresztyén. In cruce ejus.
Keresztény. Christianus.

* Tót Váradi Kászonyi András, Királyi Tanácsos és Udvarnok, így ír Velenczei Utazásában p. 70. „A' másadik osztálybéli vitézek' Keresztyén a' Szent György vitéznek képe, a' harmadik osztálybéliek Keresztyén pedig mind ez, mind pedig a' liliom-levelek, 's ezekhez csatoltt ékességek hibáznak."

12.

RÉSZ. (Pars.)
Részes. Partem habens.

RÉZ. (Cuprum.)
Rezes. Cuprum habens.

SZÉL. (Extremitas.)
Széle. Ejus extremitas.
Széles. Latus.

SZÉL. (Ventus.)
Szele. Ejus ventus.
Szeles. Ventosus.

13.

ÉK. (Cuneus.)
Ékes. Cuneatus.
Éketlen. A' mi nincs ékezve.

ÉK. (Decor.)
Ékës. Decorus.
Éktelen. Abnormis.

Hasonlóképpen
Képes. Imagines habens.
Képetlen. A' miben nincs kép.
Szemetlen. Oculo carens.

*

Képës. Modum, proportionem habens.
Képtelen. Absurdus.
Szemtelen. Impudicus, effrons.

14.

SZÉLED. (R. parva latitudo.)
SZÉLLED. (Dilatatur.)

Igy a' bötü-kettőztetéssel kivánt értelmességet szerezni; igy lett a' két L ezen szóban is „ÉLLED.“

15.

Némellykor a' több értelmet a' gyökér' magán hangzójának el változtatásával különbözteti meg. Példa lehet KER (ebbül származnak: Kereng, kerít, kert, kerül, kerep, keres) mert az E-t, ha több az értelem, Ö-re változtatja:

KERÜL. Circuit.
KERES. Quaerit.

*

KÖRÜL. Circum.
KÖRÖS. Circularis.
Körös körül. Circa circum.

16.

HAMOS. R. ma Hamvas v. Hammas.
HAMOS. R. ma Hamis. Tectus, dolosus.

Mind a' kettőnek HAM volt a' gyökere. Horatiusnál is mondatik „cineri doloso.“

17.

Ő KÖT. (Ipse ligat.) ŐKET. (Ipsos.)

Ime a' külömbség' jelentése. Helytelen állítás tehát az, hogy „ipsos“ igy kellene mondani „ŐKÖT“ és nem őket. Holott ennek az Analogia is ellene mond, mert nem mondjuk: Kötőköt, őrlőköt, üldözőköt, le ölőköt, gyönyörködőköt, sütőköt, főzőköt; hanem: Kötőket, őrlőket, üldözőket 's a' t.

18.

TISZT. (Officium.)

Tiszte. Ejus officium.
Tisztét le tette. Resignavit officium.

TISZT. (Officialis.)

Tisztje. Ejus officialis.
Tisztjét le tette. Deposuit suum officialem.

19.

„Addig élek, a' meddig a' karom“ az Irásban ki tetszik igaz értelme, a' ki mondásban két értelmű.

20.

Hozzá ért. Attigit.
Tud hozzá. Intelligit.

*

Ért hozzá. Scit.
Hozzá tud, Hozzá tudja. Appendit.

Ime az által tétellel mint enyészik a' kétes értelem el. Egyéb aránt a' jelenvaló módban a' határozó közönségesen elő tétetik, mint hozzá fér, hozzá jut, hozzá nyul, hozzá folyamodik, hozzá készül, kezd-lát-ragasztja-szokik.

21.

Széllyel. Passim.
Széllyel szórja. Dispergit.

*

Széllel. Cum vento.
Széllel béllett ember amaz, tele vele dudaként.

22.

Szövetnek. Curant texi.

*

Szövétnek. Funalia.

23.

Menny. Coelum. És még is az oda valót jelentő társ-név, nem Mennyi, mert ez: quantus, hanem közbe csusztatással Mennyei: coelestis, coelicola.

Szóval nincs a' Magyar nyelvben ollyan kis külömbség, mellynek a' több értelműség' ki kerülésére hasznát nem venné a' nyelv' geniusa. De egy úttal bé bizonyodik az is, hogy a' Szószármaztatást nem lehet úgy tekénteni, mint a' M. Nyelvnek egyedűl való Biráját, hanem az Értelmesség' Törvény-székét is, a' többivel egygyütt, illendő tekéntetre, és figyelemre kell méltatni.

Még ezt az egygyet függesztem ide, hogy egy szabad nemzetnek élő nyelvét nem lehet, de nem is illik, olly szoros korlátok közé rekeszteni, hogy, mintegy másod Prometheus, le bilincselve lévén, bővebb ki fejtését, 's virágzóbb állapotját ne is remélhesse. Kell illendő szabadságot engedni a' nyelv' járásának. Lehet

okkal móddal ujítani is. A' Franczia szüntelen szépít a' nyelvén. Sok idétlen buzgó el hiteti magával, hogy ha úgy nem beszélünk, mint ő Kegyelmek akarják, el vész a' nyelv. Ezek mellől mosolygással múllyunk el.

6. §.

A' Szó-tárom' el rendelése.

Által esvén a' fölebb említett három rendbéli gondokon, már most közelebb a' Szó-táromhoz, mellynek külső belső mivoltát, és el rendelését e' következendő számak alatt terjesztem elő.

1.

Bötü-rend.

Elsőben is a' Bötü-rendet határoztam meg. E' következendőt találtam leg alkalmatosbnak.

A. Á. Be. CZe. CSe. De. E. É. eF. Ge. GYe. Há. I. Í. Je. Ká. eL. eLY. eM. eN. eNY. O. Ó. Ö. Ő. Pe. eR. eS. ZSe. SZe. Te. TYe. U. Ú. Ü. Ű. Ve. Ze.

2.

Gyökér-szovak.

Meg lévén a' Bötü-rend határozva, a' gyökér-szavakat kerestem ki, melly nehéz munkámba nem került, minthogy akár mellyik szó is, ha minden hozzá járultt ragjaitól le fosztatik, a' gyökerét tünteti elő p. o. „Foglalatoskodik" ha le fosztom egygyenként a' hozzá járultt ragjait: kodik, os, at, lal, hátra marad „FOG" a' mondott szónak fő gyökere.

Minthogy pedig a' Magyar nyelvben előragok nincsenek, és minden szó hátulrul nevekedik, természetes dolog az, hogy a' szónak első, és kezdő tagja egyszer'smind gyökér-szó.

Következik innen, hogy minden igaz Magyar gyökér-szó egy tagú, mint: fog, hall, lát, kép, tud, ma, jó 's a' t.

Ha a' gyökér-szó már egy nevekedést föl vett: Törzsök-szónak nevezem azt, azon hasonlatosságból, minthogy a' Törzsök a' gyökérből nevekedik ki.

Ezen Törzsök-szavak közönségesen már két taguak, p. o. Vámos, város, falu, válú, fagygyu, árnyék, tajték, gyanu, gyürü 's a' t. De lehetnek egy taguak is azon esetekben, a' mellyekben bötü-ugratás, vagy egybe olvadás történt p. o. Kert, félt, jobb, holtt, jön 's a' t.

Mind a' kettőt (t. i. a' gyökér- és törzsökszókat) nagy bötükkel külömböztettem ki a' Szótáromban, minthogy, a' többiek ezekből nevekednek, ezekből ágoznak el.

De hogy közönséges nevezetem is legyen, és ne kelljen mindaha, hol gyökér-szót, hol törzsök-szót említenem, ezen szóval is élek ANYA-szó, melly alatt nem csak mind a' kettőt jelentem, hanem minden más szavat is, akár hány tagu légyen az, ha ahhoz valamelly ragot akarok függeszteni p. o. ha ezen szóhoz „mértékletes" SÁG, SÉG ragot akarok függeszteni, ezen hozzá függesztendő ragra nézve ez a' szó „mértékletes" anya-szó, minthogy: mértékletesség, köz-vetetlen ebből származik. Illy módon a' sok szó-szaporítást el kerülöm, ezen el nevezésnek leg nagyobb hasznát vettem a' szóragasztás' Törvényeiben.

Azon állapot, mellybe az anya-szó jő, ha egyszer a' rag hozzá járultt, neveztetik: RAGZAT-nak, a' MAGZAT-szó' hasonlatosságából, így tehát az egy gyökér-szótúl meg válva, lehet minden szó anya-szó is, ragzat is, de külömb tekéntet alatt. Anya-szó, ha úgy tekéntem, mint a' mellyhez más ragot akarok még függeszteni; Ragzat, ha úgy tekéntem, mint a' mellyhez már a' ragot hozzá függesztettem.

A' gyökér-szó, ha magán véve is jelentő, és értelme van, neveztetik élő gyökérnek p. o. él, fél, kő, már, bár, fül, köz, hír, ok, fog 's a' t.

De ha a' gyökér-szónak magán véve már most értelme nincs, és véle, mint jelentővel, magán nem élünk, hanem csak a' származékaiban, néma gyökérnek mondatik p. o. pír, vir, vör; az elsőből származik: pirja, piros, pirít, pirul, a' másodikból virág, virít, virul, virgoncz, a' harmadikból vörös, vörhenyeges 's a' t. Ez illyen gyökereket nem akartam holtt gyökereknek nevezni, mert, hiszem, élnek a' származékaikban, sőt meg lehet az is, hogy ez illyen néma gyökerek még valaha meg szólamlanak „multa renascentur" valamint a' nyelv' kezdetén is bizonyosan éltek, mert ha akkor se vol-

tak magán véve jelentők, a' ragok is, a' mint némellyek állítják, magán véve nem jelentők, a' két semmi jelentőből, hogyan lehetett valami jelentő? ezt Oedipus se fejti meg.

De hogyan némultak el? azt feszegetni nem ide való. Hogyan mulnak el sok nemzeti szokások? Hogyan veszti el keletit a' keletben forgott pénz? és pénzhez hasonló a' szó is, ez a' nyelven, az kézen forog, el vész ez is, az is üdővel, más jön helyébe „mortalia facta peribunt, nedum verborum stet honos.“ A' nemzetnek viszontagságai, más nemzetek közé jutása, hadakozásai, uj találmányai, a' kereskedés, valamint idegen portékákat, úgy új szókat is hoz a' nemzet' kebelébe, felejteti a' régieket, kivált azokat, mellyekre kevesebb szüksége van, és így ritkábban fordulnak elő, mert a' mellyekre mindennapi szükségünk vagyon, bátran el mondhatjuk, hogy azokat még első fészkéből hozta nemzetünk, minthogy a' mindennapi vele élés miatt nem lehetett oka az el felejtésre. Vegyük csak az emberi test' részeinek neveit. Egy taguak ezek, élnek most is, és deli rövidségekkel akár melly nyelvnek is azont jelentő szovait meg halladják. Elő számlálom bötürenddel, 's ide teszem a' Deákját is, hogy a' külömbség szembe tünőbb legyen.

Agy: cranium. Aj: labium (Ajak: labia). Innen Ajt: nyit, ésebből meg van még a' részvevő: Ajtó: nyitó. Porta; Áll: maxilla, mentum. Arcz: facies.

Bajsz (Bajusz): mystaces. Bél: intestinum, viscera. Bőr: pellis.

Czomb: femur. Csont: os, ossis. Csöcs: mamma.

Ér: vena.

Fan: pubes. Far: nates, clunis. Fej: caput. Fog: dens. Fül: auris.

Haj: capillus. Has: venter. Háj: adeps. Hát. dorsum. Hón (Hón-al, Hón' alja): axilla, ala. Hus: caro.

In: nervus. Iny: gingiva, palatum. Íz: articulus. Jog. R. dextera. Jogja felől. ad dexteram. Abbatia de Szent Jog.

Kar: brachium. Kéz: manus. Köny: lacrymae. Körm (Körme, Körmöl): unquis.

Láb: pes. Lép: lien.

Máj: hepar. Melly: pectus.

Nyak: collum. Nyál: saliva. Nyelv: linqua.

Orr: nasus. Öl: sinus.

Pof (Pofoz): gena.

Sark: calcaneum.

Száj: os, oris. Szár: crus, tibia. Szem: oculus. Szőr: pilus. Szű: cor.

Tag: membrum. Talp: talus. Test: corpus. Térd: genu. Tork (Torka, Torkol): guttur.

Újj: digitus.

Váll: humerus. Vér: sangvis.

Ezeket, és a' többi egy tagu, élő, vagy néma gyökereket, bővebben ki fejti a' Szótárom.

De vannak veszett gyökerek is, mert vagyon minden nyelvben rendhagyó szó, és pedig annál több, mennél a' nyelv távulabb eredetü, és ki miveltebb. Ezeket meg határozni nálunk se lehet egy könnyen, és illendőbb is ezt mondani, mint sem tudatlan gőggel azt állítani, hogy p. o. ezen szónak „Vagyon“ V-bötü a' gyökere, holott V-t magán hangzó nélkül ki sem lehet mondani, az illyen esetekben nem vesződtem én is a' veszett gyökerekkel, hanem a' leg közelebbi törzsök-gyökereit állítottam elő, 's tettem ki czégérül mint: Vagy, megy, tesz, vesz, lesz 's a' t.

3.

Szó-nemzés.

A' fölebb elő számláltt Ragok, ha az anyaszóhoz járulnak és véle a' ragasztás' törvényei szerint egygyesülnek, új szókat, noha rokon értelemmel, nemzenek. A' szó-nemző ragokat elő számláltam azon renddel, a' mint azt a' Szótár-írónak használni kell, a' ragasztás' törvényeit is szinte azon szerint, mind a' kettőt olly rövidséggel, a' mint lehetett.

4.

Rag-táblák.

Hogy jobban szemeim előtt forogjanak a' Szó-nemző ragok, és könnyebbséget érezzek a' Szó-tár-írásomban, négy Rag-táblát készítettem, mellyeket ím közlök is a' Bé-vezetés' végén.

1-ső a' Fő-neveket,
2-dik a' Társ-neveket,
3-dik az Igéket,
4-dik a' Határozókat, és a' Beszédnek egyéb részeit mutogatja ki, micsoda ragokkal szaporodhatnak, és micsoda szókat nemzhetnek. Én leg alább nagy hasznokat vettem, mert midőn ezeken a' Rag-táblákon körül hordoznám az anya-szót, gyakran olly származatait leltem föl, mellyek semmi Szó-tárokban nincsenek még föl jegyezve, p. o. Fáész, Fáészás, Fáészat, noha a' köz-élésben igen is fönn vannak „szabadon fáészhat, van szabad fáészása" 's a' t. Ajállom is ezen Rag-táblákat haszon-vételül mind azoknak, kiknek az én utamon meg indulni kedvek leszsz.

Mindazonáltal vígyáznunk kell itt is, és midőn a' Rag-táblák' segedelmeivel a' gyökérszónak minden lehetséges származatait halomra gyűjtjük, rántsuk meg a' szabadon eresztett kantárt, és a' józan ítéletnek mérő serpenyőjében fontolgassuk meg előbb a' föl hozott szót, nem csak arra figyelmezvén, ha meg üti-e a' mértéket? igaz garatos-e? nincs-e a' nyelv' járása ellen? nem sérti-e a' magyar füleket? van-e jó pöngése a' ki mondásban? hanem arra is kiváltképpen figyelmezvén, ha élő-e azon föl hozott szó? és mennyire? van-e mindenütt keletben? nem simultt-e ki a' köz-életből? hol tartózkodik még? és melly részén a' két Magyar hazának? vagy leg alább volt-e valaha szokásban? ki jegyzette föl? kinél, hol, és micsoda értelemmel fordúl elő? Akarom mondani, minden föl hozott szónál, kivált ha az kétséget szenvedhetne, szükséges bé bizonyítani, hogy nem csak eredetére, és származására törvényes igaz Magyar szó, hanem élő is, vagy leg alább valaha az volt. Erről a' bé bizonyításról bővebben lészen szóm alább a' 9-dik szám alatt.

5.

Ösz-nevek.

(Nomina composita.)

Gyakran két külömböző szó, öszve foglalva, valamelly módosított dolognak jelentésére fordíttatik, és egy szó gyanánt vétetik p. o. Hab-pipa, hír-harang, ár-víz, jég-eső, karfa, szava-hihető, csuda-tévő, szó-fogadó 's a' t. Ez illyen nevet öszve tett névnek, vagy még rövidebben ösz-névnek nevezhetjük, az ösz-vér szónak hasonlatosságából, de lehet jármas névnek is nevezni azon okból, hogy öszve lévén foglalva, 's mint egy járomba bé fogva, azon egy módosított dolognak jelentésére fordítatik.

Az Ösz-nevet, vagy más szóval, a' jármas nevet nem lehet úgy tekénteni, mint ragzatot. Egygyik név a' másikkal nem ragad, nem olvad öszve. Az öszve olvadásnak semmi jeleit, a' szó-ragasztásnak semmi nyomait bennek nem tapasztalni. Ugyan is a' ragasztás' törvényei szerént a' Ragzatnak ezek a' tulajdoni:

1. A' Rag-vezérséget a' Ragzatnak első magán hangzója viseli. Ha tehát a' jármas név ragzat volna, így kellene mondani: karszékok, árvizok, balkezak, minthogy a' vastag hang a' ragzatban vastag hangot kíván; úgy de így senki nem beszél, hanem igy: kar-székek, ár-vizek, bal-kezek 's a' t. Igy el választva a' nyelv-tanuló is jobban el igazul, és nem töri fejét annyi sok ki vételekben, mellyekkel tömve vannak Grammaticájink.

2. Ha a' jármas név ragzat volna, a' ragasztás' másadik törvénye szerint igy kellene mondani: Fákép, fájankó, igy se beszél senki is, hanem: Fa-kép, fa-jankó.

3. A' két öszve ütköző magán hangzót a' ragasztás' törvénye a' ragzatban vagy öszve olvasztja, vagy Hézag-töltővel el választja; ha tehát a' jármas név ragzat volna, igy kellene mondani: Fágy, háládás, levevés, füvevő, úgy de így se beszél senki, hanem: Fa-ágy, hálaadás, lé-evés, fű-evő.

4. A' ragzatban, ha nehéz a' ki mondás, lágyító rövid magán hangzót vetünk közbe; a' jármas nevekkel semmi illyes nem történik, így mondjuk: nyak-szirt, meny-kő, és nem: nyakaszirt, menyekő, valamint a' ragzatban mondjuk: menyekező, és nem menyköző.

5. Minden ragzatban valamelly változást veszünk észre, vagy a' ragban, (ki vévén a' visétő ragokat) vagy az anya-szóban, vagy mind a' kettőben; a' jármas neveknél semmi illyest nem, ki vévén ezen szót: dölög-tévő (dologtévő helyett), de ezt is csak a' parasztok mondják, azok sem mindnyájan, azonban mi ez il-

******

lyen paraszt ki ejtést Canon gyanánt nem tiszteljük.

A' jármas neveket tehát semmi módon nem lehet úgy tekénteni, mint ragzatot, mellyből következik továbbá az, hogy nem kell a' jármas neveket öszve írni köz-vetetlen, mint a' ragzatot szokás, annál is inkább nem, mivel az öszve írás által a' szó' értelme is el nehezedik, kivált a' nyelv-tanulókra nézve, és a' hoszszú rőfös szók is (sesquipedalia verba) innen támadnának, hanem kötő jegygyel kell az egybe foglalást ki jelenteni. Egy két példával föl világosítom.

Ha én így írom: „van e pisztoltok" mit értesz? azt e? Habetisne pistoletam, vagy azt? Habetur ne theca pistoletae; és íme ez a' kétség az öszve írásból származik; el enyészik azonnal, ha midőn jármas név, kötő jegygyel foglalod öszve. Így:

Pisztoltok: Pistoleta vestra.
Pisztol-tok: Theca pistoletae.

Helye leszsz az értelmesség' törvényének is, mert így mondjuk:

Pisztol-tokot: Thecam pistoletae.
Pisztoltokat: Pistoletam vestram.

Mi ez? „Sajtáros" Venditor casei, vagy, habens scapham. A' kötő jegy meg hozza a' világosságot, a' mit az öszve írás homályba burított.

Sajt-áros: Venditor casei, mint Vas-áros.
Sajtáros: Habens scapham.

Mi ez „talpal, talpalja" Pars ima tali, vagy: pellem subducit. Szükség tehát az el választó jel, igy leszsz:

Talp-al, Talp' alja. Pars ima tali.
Talpal, Talpalja. Subducit pellem imae parti tali.

Mi ez „elett" ezt így irva talán még a' tudós Magyar is sok fej-törés után találhatja ki. Vesd közbe a' kötő jegyet, és a' tanuló gyermek is érti „el-ett" abesus.

Dugonics a' részeg emberről ezt a' közmondást hozza föl (2. R. p. 183): Bor-sóval tele a' torka; így irva értjük azonnal, de öszve irva. „Borsóval tele a' torka" nehéz értelmű.

A' kötő jegy' szükségét mutatja az is, hogy azonnal szembe tünteti, ha jármas név-e, vagy egygyes szó, és a' szó' értelmét is könnyebb ki nyomozni p. o. így irva: far-dagály *), far-matring, akár ki is könnyebben reá megy a' szó' eredetére, és nem látja szükségét, hogy a' fardagályt verdigálból származtassa a' mint ezt Gyarmathi tette (1 D. p. 347).

A' mit az írásban a' kötő jegy tesz, azt a' ki mondásban a' meg állapodás viszi véghez, próbálja akár ki is, külömbséget fog tapasztalni a' jármas, és a' ragzatos szók' ki mondásában, amazoknál egy kevesé meg állapodik, a' mint a' kötő jegy szokott tétetni, ezeket egy huzomban (eodem tenore) mondja. Vegyük az előbbi példákot elő:

Jármas nevek.	Ragzatos szók.
Sajt-áros.	Sajtáros.
Pisztol-tok.	Pisztoltok.
Bor-sóval.	Borsóval.
Talp-al.	Talpal.
Talp' alja.	Talpalja.
El-ett. Abesus.	Ellett. Ovis peperit.

Úgy de a' sok kötő jegyek miatt nagyon el tarkul az irás? A' ki ezt nem akarja, egy bötüt se írjon, tisztán marad a' papirosa.

Úgy de a' Németek ki adtak a' kötő jegyeken, pedig az előtt a' jármas nevekben ki tették ők is. Lássák ők, miért cselekedték, nekünk van okunk ezt nem tenni.

Úgy de se Deákban, se görögben kötő jegyek, pedig mind a' két nyelvben szinte hömpölyög a' sok jármas név.. De külömbséget kell tenni, mert a' Deák és görög ösz-nevek egyszer'smind ragzatos nevek, az az, a' ragzatok' törvényeit tartják, mert midőn öszve tétetnek,

* Vajda Sámuelnek ide tartozó ékes sorait el nem halgathatom, így ir ő Kristus' életében 1. Könyv. p. 345. „Türhető volna, ha csak a' királyi udvarokban viselnének az emberek lágy és drága ruhákot, de mikor a' kapta-bűzű házokból is selyem far-dagályban lépnek ki, és le folyó atlaczczal söprik az utszák' porait, jele, hogy akkor igen meg vesztegetődött a' keresztyéni mértékletességnek, és takarékosságnak törvénye."

mind a' két név változást szenved p. o. Moriger, sacrificium, ambidexter, foedifragus, solivagus, postliminium, velivolus 's a' t. Hasonló képpen a' görögben: φιλολογια, ανθρωποφαγος, αλεκτρυοφωνια 's a' t. A' magyarban minden változás nélkül foglaltatnak öszve, attúl az egytől meg válva, hogy ha két azon egy magán hangzó kerül öszve, az elsőt ki lehet ugratni p. o. hála-adás, hál'-adás, de ez sem történik szükségből, mert így is maradhat „hála-adás."

Mindazonáltal a' szokás némelly jármas neveket már úgy öszve foglaltt, hogy minden külömbség nélkül egy szó gyanánt iratnak; illyenek: Beli, kor, féle, fi, szókbul eredett jármas nevek.

BELI. mint: Várbeli, lábbeli, ágybeli.
FÉLE. mint: Afféle, miféle, másféle, külömbféle.
FI. mint: Férjfi, hazafi, Pálfi, Péterfi.
KOR. mint: Mikor, akkor, ekkor, jókor.

Ezek tovább is így maradhatnak, ne háborgassuk.

2. Ha a' ragasztás' nyomait láthatni a' jármas nevekben, úgy azokat, mint egyszer'smind ragzatos neveket, egybe lehet írni p. o. Innep (illő nap), Jámbor (jó ember), Némber R. (nő ember: mulier), Némberi R. (nő emberi: muliebris).

6.

Hang-ígék.

A' puszta hangokat is föl fogta a' nyelv' geniusa, 's fülre vette, és talán ez volt az első föl találása, mert érzékenységeit, ha figyelmezett, ez érdekelhette leg inkább.

Illyen puszta hangok: bicz, bill, böf, bön, bugy, csacs, csatt, csett, csisz, csön, csöp, csur, dad, ded, did, dob, don, döb, döcz, dör, durr, fesz, for, föcs, fú, füty, gág, hars, hor, hör, husz, kocz, kon, kop, koty, köh, kurutty, leb, lob, locs, loty, mocz, mok, moz, nyaf, nyif, nyik, or, patt, pof, poty, pöf, pön, pör, puf, recz, rek, rez, rop, roty, röf, röh, saj, suh, szesz, szih, szor, ször, tap, tasz, top, zaj, zök, zön, zör, zuh.

Ezen puszta hangok közül, magán véve, kevés van szokásban, de ige-ragokkal meg toldva, igen is sok és nagyon tenyésző, lássuk tenyésző erejét.

1. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat csak egyszer történt, VAN, VEN egyszerező ragot toldunk hozzá a' fölebb említett ragasztás' törvényei szerint, így támadnak: biczczen, billen, csattan, csetten, csöppen, csurran, dobban, döbben, durran, hörren, kotytyan, lebben, lobban, locscsan, moczczan, nyikkan, pattan, retten, rezzen, toppan, zökken, zörren, zuhhan.

2. Ha ezekből müvelő ígéket akarunk tenni, a' müvelő ige-ragnak (at, ot, et, öt) csak az utólsó bötüjét (t) teszszük hozzá, ki hagyván a' magán hangzót, így támadnak ezen művelő ígék: billent, billenti, böffenti, és ezen szerint, csattant, csettent, csöppent, döbbent, döczczent, föcscsent, fütytyent, koczczant, koppant, lobbant, pattant, potytyant, rettent, rezzent, toppant, zökkent, zuhhant.

A' magán hangzónak ki hagyását pedig az értelmesség' törvénye kivánja, hogy külömbség legyen a' név, és ige között, csattanat: crepitus, és „csattant" crepitum edit.

3. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat többször történt, gyakorlatos ige-ragot (og, eg, ög) toldunk a' puszta hangokhoz, igy támadnak: biczeg, billeg, böfög, bugyog, csacsog, csattog, csetteg, csönög, csöpög, csurog, dadog, dobog, donog, döbög, döczög, dörög, durrog, forog, föcsög, gágog, harsog, hortyog, hörög, koczog, konog, kopog, kotyog, köhög, lebeg, lobog, lotyog, mekeg, mokog, mozog, nyafog, nyifog, pattog, porczog, potyog, pönög, pörög, pufog, reczeg, rekeg, ropog, rotyog, röfög, röhög, sajog, suhog, szeszeg, topog, zajog, zökög, zönög, zörög, zuhog.

Ezeknél gyakran bötü ugratás is történik, mint: bög, bug, dong, kong, pöng, zöng, kivált a' származékaikban, mint: dongás, dongó, pöngés, pöngő, pörgő, forgó, hörgő 's a' t.

4. Ezekből müvelő ige leszsz szokás szerint (at, ot, et, öt) művelő ragnak hozzá adásával, így: beget, biczeget, billeget, csattogat, csönget, csöpöget, csörget, dongat, dörget, durrogat, forgat, hörpöget, koczogat, kongat, mozgat, pattogat, porczogat, pönget, pörget, pufogat, ropogat, tapogat, zörget.

******)(

5. Ha müveltető igét akarunk csinálni, tat, tet, raggal élünk, így támadnak: csattogtat, csöpögtet, durrogtat, harsogtat, lobogtat.

6. Föl veszik az ÍT-ragot is, mint: feszít, huszít, taszít, szorít.

7. Föl az INT-ragot is, mint: koczint, köhint.

8. Meg szenvedik a' kicsinyező ragot is (ad, ed, öd), ezt pedig igen természetesen, mert a' hang lehet erősb, lehet gyöngébb; innen támadnak: dagad, heged (bé heged), peshed, puffad, rivad.

De mivel a' hang' scálája nem annyira a' természet', mint a' mesterség' müve, a' kicsinyítő rag inkább szeret a' művelő hang-ígéknél lenni, innen támadnak: csöndít, dördít, fordít, jajdít, kondít, mozdít, nódít, ordít, pöndít, pördít, sajdít, zöndít, zördít, zúdít; és innen a' fél-szenvedő ígék (neutro passiva): bődül, csöndül, fordul, jajdul, kondul, mozdul, pöndül, pördül, zöndül, zördül, zúdul.

9. A' kicsinyező hang-igékhez tartoznak ezek is: köhécsel, nyikácsol.

10. Tenyésznek a' hang-nevek az ol, el, öl, ige-ragokkal is. Illyenek: bugyborékol, csahol, csiripel, csiszol, dobol, fütyöl, hahol, hörpöl, locsol, szörpöl, szörcsöl, kuruttyol.

11. De vannak más ragu hang-igék is mint: bugyorog, föcskendik, kalapál, rivaszt, puffaszt, fütyörész 's a' t.

Igy a' puszta hang-nevek a' sok féle ígeragok által új életre jutván, több rendü fő- és társ-neveket 's határozókat szülnek, a' mint ezt a' Szótáromban bővebben olvashatni.

És midőn a' nyelv' geniusa a' szó-nemzésben illy válogatva tenyésző, eszembe jut ama paraszt példa-beszéd: Ki a' nád között ül, ollyan sípot csinál magának, a' millyen néki tetszik; de eszembe jut Herdernek is eme' szép mondása, melly egy átaljában ugyan minden gyökér' alját, de leg inkább a' hang-ígéket illeti: „Jede Familie von Wörtern ist ein verwachsenes Gebüsch rings um eine sinnliche Hauptidee, wie um eine heilige Eiche, auf der noch Spuren sind, welchen Eindruck der Erfinder von ihrer Dryade hatte. Die Gefühle sind ihm zusammen gewebt, was sich beweget, lebt: was da tönet, spricht — und da es für oder wider dich tönt, so ist's Freund, oder Feind: Gott, oder Göttin: es handelt aus Leidenschaften, wie du.“ Lásd Herder's Abhandlung über den Ursprung der Sprache p. 90.

7.

Szó-kettőztetés.

A' szó-kettőztetés kétféle 1. mikor ugyan azon egy szó kétszer említtetik, minden változás nélkül p. o. néhà néha, közbe közbe, hellyel hellyel, el el indúl, be be teként, megy megy. Ezeket itt csak említenem kellett, mert bővebben ki fejteni a' Nyelv-írók' dolga.

2. Mikor a' szó változtatva, és mintegy cadenciáson kettőztetik. Ez illyenek gyakran elő gördülnek, kivált a' nyájas beszédben, a' Szótár-írónak figyelmét is, annyira mennyire, meg érdemlik, azért nagyobb részént itt egy csomóban elő adom, az itéletet tegye meg az olvasó, és azt is, hogy mire valók, és mikor lehessen velek élni.

Ág bog, ága boga, ágas bogas. A' rákrul mondatik mese képpen: iros piros porczogós, ágas bogas likba csúsz.

Bű bá. Se bűt se bát nem tudott mondani, úgy meg ijedett.

Csaté paté. Csere bere (Csere berél). Csiga biga minden dolga. Csinnya binnya. Csiri biri. Csonka bonka. Csóré móré. Csippel csoppal.

Dib dáb. Dinom dánom, hej dinom dánom míg élek is bánom. Dirib darab, diribre darabra vagdalták, diribeli darabolja. Dúl fúl.

Elegy belegy. Emez amaz. Éllel féllel veszéllyel.

Giz gaz.

Hejje hujja, hejje hujjáz. Hébe hóba. Himez hámoz. Hip hop, hippet hoppot emleget. Horgas borgas.

Iczeg biczeg. Ihog vihog. Illyen ollyan. Illő fillő. Innen amonnan. Imigy amúgy. Ingó bingó. Ireg forog. Izeg mozog.

Kákom bákom. Kele kóla. Keni feni. Kesze kusza (öszve kesze kuszálta). Kézen közön. Kipez kapoz.

Lirom lárom. Locs pocs.

Mende monda.

Ringy rongy. Rip rop, ripeg ropog.

Sí rí.

Szedi vedi. Szokomot szökömmé változtatják.

Tara fara, tarát farát ékesíti, vitorlájit kiteríti. Faludi. Tarka barka. Telle tulla. Teng leng. Té tó. Tip top, tipeg topog.

Ut fut.

Űzi füzi.

Elő fordúlnak más nyelvekben is. A' zsidóban mindjárt a' Teremtés Könyv' elején olvastatik „TOHU BOHU" és talán ezen szók: tohu, tohonya (iners) bohu, bohó (vacuus mentis), azon egy eredetre mutatnak. Ugyan a' zsidóban Peloni Almoni, annyi mint: emez amaz, egy bizonyos NN.

A' görögben: „*Εις κορακας κολακας*". Illy jó szerencsét kiván a' görög a' hizelkedőnek.

Németnél: Dach und Fach, Gut und Blut, Handel und Wandel — többit lásd DENIS Lesefrüchte P. 2. p. 152—166.

Lappoknál: Kitto kato: egyszer is másszor is. Pako lako: mende monda, többit lásd Gyarmathi Samuelis Affinitas L. Hung. cum Linquis Fennicae originis p. 13.

De vannak ollyan iker-nevek is, mellyek azon módon, vagy kevés változtatva, több nyelvekben is elő fordulnak, mint Lári fári, hocus pocus, csuri muri, huj pfuj 's a' t.

Ugyan is: Huj, pfuj, nem csak a' németeknél, de a' magyaroknal is van szokásban. Pfuj szóval él Pázmán is. Huj szóval pedig már a' pogán magyarok is éltek, mert a' Merseburgi ütközet előtt sürűn hallatott táborokban ez a' „Huj, Huj" szó melly szóval kétség kivül lovaikat ösztönözték, azonban Muratoriusnál (Scriptores. T. 11. p. 435.) ördögi szóra magyaráztatik. „Ex Hungarorum parte, ante proelium, turpem, et Diabolicam vocem: Huj, Huj, auditam fuisse." Bohó! ösztönözö szó ez a' Németeknél is. P. Ábrahám a S. Clara, ama' híres Polyhistor, egy könyvet adott ki 1707, Würzburgban, illy titulus alatt: Huy, und Pfuy der Welt. Huy, oder Auffrischung zu allen schönen Tugenden. Pfuy, oder Abschreckung von allen schändlichen Lastern."

Ez illyen *ὁμοιοτέλευτά*-k, vagy a' mint a' deák nevezi similiter desinentiá-k, ha valami moralis értelmet is foglalnak magokban, sokkal böcsösbek, mert könnyebben föl foghatók, mivel rövidek, és mivel változtatva kellemetes ugrást tésznek, szépek is. Epictetus minden erkölcsi tanításait e' két rövid szóba zárta „*Ανεχου, Απεχου*" a' mit a' Deák is „Sustine, Abstine" Német is „Leide, und meide" könnyen ki mond, könnyebben, mint sem meg tart. Illyen a' Francziánál „Faire, et Taire." Illyen a' deákban: Ora, labora, és eme' szép mondás: QVAE. NOCENT. DOCENT. Pázmán is meg illetődvén ezen mondásnak szépségén, próbálgatta ezt illy röviden, és ékesen által tenni, mi szerencsével? ítélje meg az olvasó: Quae nocent, docent. Tanít, a' mi sanyarít — oktat, a' mi szorongat — használ, a' mi rongál — gyámolít, a' mi szomorít. — Lásd Pázm. Pred. p. 691. Próbálgassa más is, és ha még velősb rövidséggel ki tudja magyarázni, örüljön mert ez a' leg jobb crisis „melius facere."

8.

Gyökér' alja, és annak rende.

Gyökér' aljának nevezem mind azon szószármazatokat, mellyek azon egy gyökér-szóbul akár mi módon erednek, ugyan azért azon egy gyökér alatt irtam is le, nem szanaszét, nem el szórva „tamquam disjecti membra Poëtae" mint eddig szokás volt. Nálom az egész familia egygyütt van, így sokkal érthetöbb, mind a' gyökér-szónak értelme, 's ki terjedése, mert egy tekéntettel látjuk, mint ágazik, mint terjed rokon értelmekre el, mind a' származatok, mert látjuk honnan, és miképpen erednek, és bizonnyára, a' ki egy illyen familiát körül teként, és gondos szemmel ki vizsgál, örömmel viszsza emlékezik Herdernek fölebb említett mondására, és könnyen meg hiszi ezen arany észre vételét is (ugyan ott p. 89.):

„In einem philosophischen Wörterbuch der Morgenländer, wäre jedes Stammwort mit seiner Familie, recht gestellet, und gesund entwickelt, eine Charte vom Gange des menschli-

chen Geistes, eine Geschichte seiner Entwicklung, und ein ganzes solches Wörterbuch die vortrefflichste Probe von der Erfindungskunst der menschlichen Seele.“

Rendet, ezt tartottam. Ki függesztvén a' gyökeret, mint a' czégért, és szemeim előtt tartván a' Rag-táblákat, minden származásokon által vittem, a' törzsök-szókat is nagy bötükkel írtam, a' többi származatokat kis bötükkel.

Ha fő-név jött a' tollam alá, azon kivül' hogy az első Rag-táblán meg hordoztam, föl jegyezgettem az Ösz-neveit is. Ezek két félék, mert a' kérdésben lévő név vagy első helyen áll a' jármas névben, vagy az utólsón, amazt „elő-ösz-névnek“ ezt: vég-ösz-névnek neveztem. p. o. Vegyük elő ezen szót FA. Ennek

ELŐ-ÖSZ-NEVEI.

Fa-gyöngy.
Fa-jankó.
Fa-kép.
Fa-láb.
Fa-olaj.
Fa-pénz.
Fa-vágó 's a' t.

VÉG-ÖSZ-NEVEI.

Akasztó fa.
Hanga-fa.
Határ-fa.
Kereszt-fa.
Olaj-fa.
Rakás-fa 's a' t.

Mind a' két féle ösz-neveket föl jegyezgettem, de az első féléket bövebben, mint a' második féléket. Ezeket csillaggal is meg külömböztettem az elsőktől.

Ha társ-név kerültt a' tollam alá, körül hordoztam a' másadik Rag-táblán, föl jegyezgettem azt is, micsoda fő-nevek mellé szereti magát társul adni, mert kényes a' nyelvünk, és válogató, mindenkor az illendő társneveket szokta a' fő-nevek mellé kikeresni. Egy példát hozok föl. Három ember áll a' magyar előtt, t. i. magyar, német, és tót, ezek közül mindenik csak a' maga nemzete' nyelvét tudja, és más nyelvet nem tud. Ime a' magyar mint külömbözteti meg ezt a' három monoglottát. Az elsőrűl azt mondja: „TISZTA MAGYAR“ a' másodikról „MERŐ NÉMET“ a' harmadikról „CSUPA TÓT“ nem figyelemre méltó meg válogatás-e ez? Nem látszik-e itt is ki a' magyar Patriotismus? mert a' leg szebb társ-nevet magának tulajdonítja „TISZTA MAGYAR.“

Már többen észre vették, hogy a' Magyar nem egy könnyen nevezi Attyát, Annyát, Nyelvét, Hazáját, Istenét, jó barátját, és mindent, a' mi leg szentebb előtte, ha csak az ÉDES szót elejbe nem teszi. Édes Istenem, édes hazánk, édes anyai nyelvünk, édes nemzetünk, édes mienk, édes barátom; a' mi a' deákban nem megy, mert a' deák nem mondja: dulcis pater, dulcis mater, dulcis deus.

Faludink már kezdette ezen illendő társneveket ki keresni, a' mint ezt az ő Maradvány munkájiban láthatni bővebben, 's föl jegyezgette, ennek nyomdokin indúlni valamint dicsőségnek, úgy kötelességnek is tartottam.

Ha ige jött a' tollam alá, meg hordoztam a' harmadik Rag-táblán, különösen pedig a' határozójit is föl jegyezgettem, mert ezekkel az ige' értelme nem csak meg határoztatik, és bizonyos tárgyra le köttetik, hanem módosíttatik is, például föl hozom ezen igét.

BESZÉL. Narrat, loquitur. Lássuk a' határozójival.

Be beszél. Obloquitur, et quidem satis categorice. Ugyan be beszéltt neki.
Ellene beszél. Contradicit.
Félre beszél. Loquitur ut mente motus.
Ki beszéli. Effutit, prodit secretum.
Le beszéli. Permovet, persvadet, ut alter desistat a suo coepto.
Meg beszéli. Refert, enarrat.
Reá beszéli. Persvadet.

Tudni való, hogy az ige nálunk három formában jelenik meg: RIDEG, RAGOS, és IKes formában, ezeket illik, söt kell is a' Szótár-írónak meg külömböztetni, ha értelem-zavarodást nem akar okozni. A' külömbség ki tetszik a' jelentő módban, és pedig a' jelenvaló üdőnek harmadik egygyes személyében, mint: Tud, tudja, tudatik. Poroz, porozza, porzik. Vérez, vérezi, vérzik 's a' t. Nagy gondatlanság volt a' Szótár-íróktul a' magyar igéket Deák kaptára

ütni; és azokat vagy az első személyben, vagy a' határozatlan módban föl jegyezgetni; így nevekedett a' homályos értelem kivált a' magyar nyelv-tanulókra nézve. Egy két példát föl hozok.

Molnár Albert, és utánna Párispápai így írják:

ÉREM. Tango, contingo. M. A. p. 75. PP. p. 73.

ÉREM. Maturesco.

Melly homályos! nem világosb e így elő adni:

ÉR, éri. Tangit, contingit.

ÉRik. Maturescit.

Másutt ugyan azok azt írják:

MEG INTETÖM. Commonefio.

EL TARTANI. Perdurare.

EL TARTOM. Sustineo, conservo, enutrio.

BÉ ÖVEDZENI. Cingere, et cingi.

Melly értelem-zavarodás! melly homályosság! el enyészik minden a' harmadik személybéli elő-adással.

MEG INTETi. Curat admoneri.

MEG INTETik. Commonefit.

EL TART. Perdurat.

EL TARTja. Sustentat, conservat, enutrit.

BÉ ÖVEDZi. Cingit.

BÉ ÖVEDZik. Cingitur.

Az első személyben azért sem jó elő adni az ígéket, mivel a' ki első személy' nevében beszél, ír, vagy olvas, mintegy magára veszi, és sokszor szégyenli. A' harmadik személyről el mond mindent, minden tartózkodás nélkül ama' köz-mondás szerént: „Éljünk mi ketten. Kurvannya a' harmadiknak.“ Illyen illetlenség Molnár Albertnél ezt olvasni p. 163.

KI KÖLTÖM a' monyat. Excludo ova.

Proh absurdum! fi douc! nem illendőbb-e így elő adni.

KI KÖLTI a' monyát (p. o. a' tyúk). Excludit ova.

Végre észre vette Molnár Albert is ezen illetlenséget. és azért ezen szót „gallulasco“ így magyarázza p. 421. „Fanod kél.“

Az Ígékről még ezt az egygyet jegyzem meg, hogy a' származtatásban mindenkor a' rideg formát kell elő venni, és pedig a' rideg formának harmadik egygyes személyét, és ahhoz toldani a' ragot. p. o. TUD. TUDatlan. TUDás. TUDalom. TUDhat. TUDakozik. TUDni illik. TUDomány. TUDós.

Az IKES ígéknél is IK-el-vetve lesznek a' származatok p. o. BÍZik. BIZodalom. BIZakodik. BIZhatik. BIZtat. BIZony. Mert tudni való, hogy az IK már igebéli rag, és nem a' gyökérszó' bötüji, gyökeret pedig úgy nyerünk, ha a' szót minden ragjaitól le fosztva tekéntjük.

De lehetnek még is esetek, hol az első, vagy másadik személybéli ígéket is ragozzuk. p. o. ÁLDOMás. LÁTOMás. VALLOMás. TOLDOMás. KÉREMés. TE-MONDÁDság; a' mit a' nyelvünk' hajlékonyságának kell tulajdonítani, és azon különös eseteknek, mellyekben ez illyen szóllás' formájira vezettetünk, egyébaránt a' törvényes ragzatok ezek: ÁLDás. LÁTás. VALLás. TOLDás. KÉRés. MONDás.

Végre ha Határozó, vagy a' beszédnek egyéb részei jöttek a' tollam alá, ezeket a' negyedik Rag-táblán hordoztam körül, szorgalmatosan föl jegyezgetvén, a' mik a' Szó-táromba illettek.

9.

Bé Bizonyítások.

Által tekéntvén a' Rag-táblákot, és gondolóra vévén azt, hogy ugyan azon egy szó hányszor válhatik hol fő-névvé, hol társ-névvé, hol ígévé, hol határozóvá, és hogy mind annyiszor, meg ujra, az illető Rag-táblákon körül lehet hordozni, nem lehet nem álmélkodni azon, hogy melly hajlékony, melly tenyésző, és melly mindent ki mondani tudó légyen a' nyelvünk. Ezt a' nyelvünk' tenyésző hajlékonyságát, a' több kellemeivel egygyütt, tekéntetbe vévén némellyek, sok dicséretekre, de meg kell vallani, sok szer fölött való, sőt néha nevetséges dicséretekre is fakadtak. Ereszszük ezeket útnak. *)

*) Gyarmathi azt írja Okoskodvá tanító Nyelv-mesterében 1. Dar. p. 305. hogy az ő módja szerint igen könnyen lehet egy magyar szóból 3076-ot csinálni.

A' Philosophiai Nyelvnek egygyik hajhászója Kalmár György vitatja. „Le nombre des mots Hongrois peut être augmenté tellement en poesie, qu' il soit porté à plus d' un million.“ Mind a' kettő sokat mond.

Vannak mások, kik minden szót, a' mit anyai téjjel nem szoptak, vagy a' mit gyermekkorokban dajkájoktul nem hallottak, meg vetnek, 's azt mondják, hogy szokatlan, új szó, most koholták, és a' ki igy beszél, nem igaz Magyar, újító, korcsos. Ezeket tartóztassuk hátra, mert a' panasz igen közönséges, szájokat jobban bé nem dughatjuk, mint, ha meg mutatjuk, hogy azon szókkal már régi ŐS-elejink is éltek.

Ezen tekéntetből minden szó mellé hozzá tettem a' bé bizonyítását, ki élt már azon szóval, és, a' mennyire utánna nyomozni lehetett, leg elöször. Ezen kötelességgel irgalmatlan nagy munkát válaltam ugyan föl, de szükségest, mert mind addig csak tapogatni fogunk a' sötétségben, és a' bizonytalanság' szelétől hányattatni, vagy a' képzelődés' tágas mezein nyargalódzni, míg igy meg erősítve elő nem terjeszszük szavainkat, leg alább azokat, mellyek kétséget szenvedhetnének. Ugy de szükséges-e a' bé bizonyítás egygy élő nyelvben? Igen is. Mikor volt élőbb, mikor virágzóbb a' deák nyelv, mint Cicero' idejében? és még is Cicero mit ír, melly vígyázást, melly válogatást kiván a' szókban, és melly tekéntetet a' jól beszéllett Régiekre. Cicero azt írja L. 3. de Oratore: „Sed omnis loquendi elegantia, quamquam expolitur scientia literarum, tamen augetur legendis Oratoribus, et Poëtis; sunt enim illi veteres, qui ornare nondum poterant, quae dicebant, omnes prope praeclare locuti, quorum sermone assvefacti, qui erunt, ne cupientes quidem poterunt loqui, nisi Latine" továbbá dicséri LAELIÁ-t, mint kellemetes beszédű aszszonyságot, és azt veti utánna: „ex quo sic locutum esse ejus Patrem judico, sic Majores, non aspere, non vaste, non rustice, non hiulce, sed presse, et aequaliter, et leniter." Feddi Antoniust, hogy szokatlan beszéddel élt. Philip. 3. „At in rebus tristissimis quantos excitat risus, sententias edicti cujusdam memoriae mandavi, quas videtur ille peracutas putare, ego autem, qui intelligeret, quid dicere vellet, adhuc neminem inveni: „nulla contumelia est, quam facit dignus." Primum quid est „dignus" nam etiam malo digni multi, sicut Ipse. An, quam facit is, qui cum dignitate est? quae autem potest esse major? Quid est porro facere contumeliam? quis sic loquitur?" Azt mondja a' Régiekről Brutus-sában: „Omnes fere, qui nec extra Urbem hanc vixerant, nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat, recte loquebantur." Sajnálja a' Régi Dalok ki vesztét „Uti-

---

Fábcsics József, Párispápai' Szótárának Szebeni kiadásában, mindenestül 30,032 szót számláltt. Lásd Kengyel-futóját in MSS. Perzsa nyelvben, a' Császári Szó-könyv szerint, melly 1824-ben nyomtattatott, hat folio Kötetben, van 22,862 szó. Lásd Kulcsár' Hasznos Mulat. 1826. 2. R. p. 148.

Tovább megy Kalmár György Prodromusában, és minden szépet, a' mit egygyenként más nyelvekben talált, a' Magyar nyelvre halmozza öszve, igy irván: „Hoc in Idiomate, elegantium omnium elegantissimo, uersa, ligata cumprimis oratione, promturus, certato. Experieris in eo Linguarum orientalium figuras, alta sensa, significandi uim, adinuentiones et omnem spiritum, ac indolem; turcicae flores; profunditatem anglicae; gallicae fluiditatem; suauitatem italicae; germanicae grauitatem; copiam slauonicae, praesertim antiquae; graecae foecunditat m, elegantiam et suadam; ornatum ac decorem latinae; atque modum Laconum: et, quidquid demum Orbis cultior desiderauerit."

Jó hogy még Kalmár hozzá nem tette „fertilitatem Arabicae" mert ez a' nyelv tartatik leg bővebbnek, ugyan is van az Árábsz nyelvben az Oroszlány' meg nevezésére 50 szó, Kígyóéra 200, Mézre 80, Kardra több mint ezer, Köre 70, Nyomorúság' jelentésére 400. Ezen sok Synonymumjait a' nyomorúságnak midön egygy árábsz Szótár-iró öszve szedné, csak 399 szót talált reá, neki boszonkodván, hogy a' kerék-szám ki jöjjön, a' 400-dik nyomorúság' jelentésének tette azt, hogy ő ennyit fáradott a' nyomorúság' ennyi sok nevezeteinek öszve szedésében. L. Herder' fölebb citáltt könyvét p. 124.

Mennél kéméllöbb Voltaire' itélete a' maga nyelve felöl. Meg ismeri ő, hogy a' franczia nyelv nem igen alkalmatos a' beszéllö költeményekre. Meg vallja, hogy a' franczia nyelvben nincs az a' hathatós erö, melly az Angluséban, sem az az édesség, melly az Olaszéban. De halljuk Voltaire-t a' maga nyelvén „Vous sentez dans les meilleurs Ecrivains modernes, le caractere de leurs pays, à travers l' imitation de l' antique. Leurs fleurs, et leurs fruits sont échauffés, et meuris par le meme soleil; mais ils reçoivent du terrain, qui les nourrit, des gouts, des couleurs, et des formes differents. Vous reconnaitrez un Italien, un François, un Anglois, un Espagnol à son stile, comme aux traits de son visage, à sa prononciation, à ses manieres. La douceur, et la mollesse de la langue Italienne, s' est insinuée dans le génie des Auteurs Italiens. La pompe des paroles, les metaphores, un stile majestueux, sont, ce me semble, generalement parlant, le caractere des Ecrivains Espagnols. La force, l' énergie, la hardiesse, sont plus particulieres aux Anglois. Ils sont surtout amoureux des allegories, et des comparaisons. Les François ont pour eux la clarté, l' exactitude, l' elegance, ils hazardent peu, ils n' ont ni la force Angloise, ni la douceur Italienne" és alább „Il faut avouer, qu' il est plus difficile à un François, qu' à un autre, de faire un Poeme epique - - Despreaux a voulu s' élever dans une ode, il n' a plus été Despreaux." Ez az igazi „SUUM CUIQUE." L. Essay sur la Poesie epique pag. 266. 267. és p. 338.

nam exstarent illa carmina, quae multis seculis, ante suam aetatem, in epulis esse cantitata, a singulis convivis, de clarorum virorum laudibus, in originibus, scriptum reliquit Cato.“ Panaszolkodik az idejebéli korcsosodásról „sed hanc certe deteriorem vetustas fecit, et Romae, et in Graecia. Confluxerunt enim et Athenas, et in hanc Urbem, multi inquinate loquentes, ex diversissimis locis (nincs-e így nálunk is, kivált a' fő-várasainkban?), quo magis expurgandus est sermo, et adhibenda, tamquam obrussa, ratio, quae mutari non potest.“ Erre nézve tanácsolja „magni interest, quos quisque audiat quotidie domi, quibuscum loquatur a puero, quemadmodum Patres, Paedagogi, Matres etiam loquantur. Legimus epistolas Corneliae, Matris Gracchorum, apparet filios non tam in gremio educatos, quam in sermone Matris.“

Ezt a' jól beszéllett Régiekre való viszsza tekéntést a' magyar annál örömöstebb teszi, és veszi, mennél szentebb nála mind az, a' mi régi — et quae Libitina sacravit — Régi vitézsége, régi szabadsága, régi hazája, régi törvénye, régi ősei, régi szokásai, régi szovai. Nem büszke- e nyelvén forgatni azon szókat, mellyekkel Pázmán menydörgött, Zrinyi enyelgett, Eszterházi Tamás vetélkedett, Prágai oktatott, Faludi bájoló munkájiban föl hordott? Nem érzi e azt tellyes erejében, a' mit Quintilianus írva hagyott L. 1. c. 6. „Verba a vetustate repetita non solum magnos assertores habent, sed et afferunt orationi majestatem non sine delectatione, nam auctoritatem antiquitatis habent, et quia intermissa sunt, gratiam novitati similem parant.“

Ezt a' bé bizonyítást én illy módon intéztem el. Elő vettem Molnár Albert' Szó-tárát (ez írtt első tellyesebb magyar Szótárt), ki irtam minden magyar szavait, és azt is hogyan deákozta meg, és melly értelemben vette, utánna vetettem M. A. az az hogy ezen szó Molnár Albert' Szótárában illy értelemmel fordul elő.

Föl ütöttem azután az utóbbi Szótár-írójinkat, nevezetesen Párispápait, és miket ez Molnár' Szótárához hozzá toldott, ki jegyezgettem, utánna vetvén PP. az az Páris Pápai. Ezen mesterséggel meg van az én munkámban Molnár Albertnek egész Magyar Szótára, Párispápainak is egész magyar Szótára, mert a' mellyeket Molnár föl jegyzett Szó-tárában, azokat Pápai hiven ki irta, csak azon keveset adván hozzá, mellyet én PP-vel meg billyegeltem. Egy uttal szembe tünőleg ki látszik minden érdeme Pápainak, mennyire szaporította ő Molnár' Szótárát.

Ezeken kivül akár melly könyv kerültt kezeim közé, kivált a' Régiek közül, szorgalmatosan ki böngéztem belőlök a' még föl nem jegyzett magyar szavainkat, és — „apis matinae more, modoque“ — e' jelen lévő Szótáromba gyüjtögettem, szorgalmatosan hozzá tévén, mit, kiből és honnan vettem; mert nem elég azt mondanod: ezen szóval p. o. Pázmán éltt. Édes barátom, én el hiszem, de semmi kedvem nincs egy szóért, hogy azt föl találjam, Pázmánnak minden munkájit el olvasni, ellenben ha azt mondod: Pázmánnak p. o. Kalauzában, és pedig ezen ezen a' levél-lapon (paginán) találtatik azon szó: köszönettel veszem az utasítást, föl ütöm a' helyet, el olvasom elejét, utólját, ki veszem az egész öszve függését, és meg erősödöm a' szó' értelmében, mert a' szó' értelmét a' beszédbéli öszve függése (contextus orationis) világosítja ki leg inkább. Ezen okból föl jegyeztem én nem csak a' munkát, hanem a' paginát is (levél-lapot) a' hol azon szó elő fordul, de az egész contextus-át nem tehettem oda, mert így a' munkám két akkora is lett volna. Értelmét föl tettem, a' ki talán kételkednék, üsse föl a' helyet, és lássa, és még nagyobb világossága támad.

Kút-forrásaimat bővebben, és egygyenként ki fogom fejteni a' VÉG-SZÓ-ban, mellyet Szótáromnak utólsó Részéhez toldani van szándékom. Rövideden, és csomónként említve ezek voltak a' kút-forrásaim:

A' régi Királyaink' Levelei.
A' régibb Történet-írójink.
A' régi Kéz-íratok.
A' fönn forgó Köz-mondásaink.
A' nyomtatott régibb Könyveink.

De az ujabb könyveket sem vettettem meg, ha bizonyos nyomára mehettem, hogy azon szó nem a' könyv-szerzőtől koholtt, hanem a' régiség' maradványaiból szedett szó. Illyenek azok, mellyeket Szabó Dávid Kisded Szótárában, Sán-

****

dor István toldalékos Szó-könyvében, Simai Kristóf, és más egyebek gyüjtögettek öszve.

Sokat a' nép' szájából is hallottam, ezeket is, ha az igaz magyar mértéket meg ütötték, föl jegyezgettem, hozzá tévén, hol, mikor, és melly értelemmel hallottam.

Kezdettem az annyira ajánlott szür-monopoliumra is le tekénteni, meg szereztem e' végből a' népi énekeket, és azon apróbb munkákat, mellyeket a' köz-nép annyira kedvell, és egyedül olvas. De, meg vallom, minden haszon nélkül, mert ez illyen többnyire névtelen munkák, mint annyi fattyu gyermekek, minden gond nélkül, és durván neveltetnek föl, ezerszer meg ezerszer nyereség' kedvéért újra nyomtattatnak ki, minden vigyázat, minden szorgalom nélkül, tele hibákkal, és így reájok valami nyomost építeni tellyességgel nem lehetett.

Föl jegyezgettem az igen régi, de már el avultt szavainkat is, rész szerént azon jó reménységgel, ha talán még valaha föl éllednének „multa renascentur, quae jam cecidere vocabula, si volet usus" rész szerint, hogy a' kik a' nyelvnek régibb történeteivel még öszve nem barátkoztak, ha valahol olvasnák, könnyebben érthessék. Közönségesen az is igaz, hogy ez illyen régi el avultt szók származékjaikban mái napig is élnek, és így azoknak értelmekre 's származtatásokra kölcsönös világosságul is szolgálnak.

Közbe vetettem a' hová illettek mind a' két Magyar Hazának Helység neveit is (sőt a' csárdákét is *). Magyar nevezetek ezek is, és a' hová tartozandók, föl világosítják a' gyökér szónak értelmét, 's ki terjedését. LIPSZKI' meg böcsülhetetlen Repertoriuma volt a' segedelmem.

Kút-forrásaimat mindenütt hiven hozzá függesztettem. A' melly érdemes iróinkat gyakrabban kellett említenem, kurtítva adtam elő. Ezen Kurtításokat itt meg kell említenem, hogy az olvasásban akadékot ne szerezzenek.

10.

Kurtítások' és Rövidítések' Magyarázatja.

CM.	annyit tesz mint:		Calepinus' magyarázója.
E.	—	—	Erdéli.
F.	—	—	Falu.
FF.	—	—	Faluk.
Km.	—	—	Köz-mondás.
Kmm.	—	—	Köz-mondások.
KV.	—	—	Kis-Viczai.
M. A.	—	—	Molnár Albert.
MV.	—	—	Mező-Város.
NC. vagy NR.	—		Nomenclatura Rerum. edit. Vienn. 1641.
PP.	—	—	Párispápai.
R.	—	—	Régi.
S. I.	—	—	Sándor István.
S. K.	—	—	Simai Kristóf.
Sz. D.	—	—	Szabó Dávid.
Sz. KV.	—	—	Szabad Királyi Város.
Sz. P.	—	—	Szabad Puszta.
Sz. PP.	—	—	Szabad Puszták.
t. n.	—	—	Tulajdon név.
t. h. n.	—	—	Több helység' neve.
Vben.	—	—	Vármegyében.
VM.	—	—	VörösmartiMihály. 1639.
VV. L.	—	—	Vas Vármegyei Limitatio. (Ár-szabás.)

A' többi föl hozásoknak (citátióknak) magyarázat nem kell, minthogy tellyesebben említetnek, és kiki könnyen el találhatja.

11.

Végezet.

És íme a' munkámnak minden csinnya binnya, nem üzöm füzöm tovább. Olvasása bővebb bizonyság leszsz arra, a' mit mondottam, sőt arra is, a' mit nem mondottam.

Hazánk' Tudósai! útat törtem, kövessetek.

Végezém Ságon (Vas V-ben).
1827. Apr. 6-dikán.

A' Szerző.

* A' Csárda-neveknél különös a' jó kedvü, és mintegy becsalogató el nevezés, p. o. Alig vár, Bé csaló, Bé tekénts, Bele vár, Emausz, Foglár, Kudorgó, Kurta hegy, Kutya kaparó, Lasnak, Les-vár, Lyukas halom, Néma, Parrag-vár, Péter' háza, Pityer, Ragyogó, Rastag, Remete, Rongyos lámpás, Só-vető, Strázsa, Zsido-szakály, Ugró, Vég-hely, Zabola. Az rendes, hogy Erdélyben illyen magános csárdák vagy nincsenek, vagy kulonos nevvel, mint Magyar Országban el keresztelni szokás, nem neveztetnek.

FŐ-NEVEK.

A' Fő-nevekből más Fő-nevet tesznek.

1.	2.	3.	4.	5.
a. e.	*acs. ocs. ecs. ös.*	*ad. od. ed. öd.*	*ag. eg.*	*ak. ok. ek. ök.*
Gomba. Pille.	Makacs. Kövecs.	Hadad. Véged.	Gombolyag. Üreg.	Sulyok. Telek.

6.	7.	8.	9.	10.	11.
al. el.	*aly. oly. ely. öly.*	*ap. ep.*	*ar. or. er. ör.*	*asz. esz.*	*ács. écs.*
Hivatal. Jövetel	Gomboly. Rögöly.	Csillap. Közep.	Agyar. Bokor.	Szakasz. Rekesz.	Szakács.

12.	13.	14.	15.	16.	17.
ág. ég.	*ály. ély.*	*ám. ém.*	*ány. ény.*	*ár. ér.*	*ász. ész.*
Világ.	Dagály. Személy.	Villám.	Lapány. Lepény.	Kádár. Vezér.	Halász. Kertész.

18.	19.	20.	21.	22.	23.
cza. cze.	*csa. cse.*	*ék.*	*ka. ke.*	*mány. mény.*	*né.*
Kancza. Kelepcze.	Tócsa. Szemcse.	Ágyék.	Madárka. Töke.	Tokmány. Remény.	Királyné.

24.	25.	26.	27.	28.
nok. nek.	*nya. nye.*	*ó. ő.*	*ság. ség.*	*szág. szég.*
Bajnok. Fegyvernek.	Szoknya. Berkenye.	Anyó. Tekenyő.	Magyarság. Emberség.	Ország.

29.	30.	31.
tyú. tyű.	*u. ü.*	*vány. vény.*
Sarkantyú. Keztyű.	Lapu. Ürü.	Bálvány. Örvény.

Társ-nevet tesznek.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
as. os. es. ös.	*ány. ény.*	*i.*	*nyi.*	*ony. eny.*	*só. sö.*
Hasas. Pénzes.	Sovány. Kemény.	Világi.	Arasznyi.	Hajlékony. Termékeny.	Alsó. Végső.

7.	8.
talan. telen.	*ú. ű.*
Dologtalan. Helytelen.	Méltóságú. Érdemű.

Igét tesznek.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
ad. ed.	*ag. og. eg. ög.*	*al. ol. el. öl.*	*ar. or. er. ör.*	*aszik. eszik.*	*aszt. eszt.*
Borzad. Ered.	Inog. Csöpög.	Vasal. Ügyel.	Habar. Hever.	Vigaszik. Tenyészik.	Szakaszt. Epeszt.

7.	8.	9.	10.	11.	12.
at. et.	*ász. ész.*	*ik.*	*it.*	*int.*	*kodik. kedik. ködik.*
Szeret.	Nyulász. Egerész.	Lakik.	Haragít.	Nyomint.	Ragaszkodik. Reménykedik.

13.	14.	15.	16.	17.
kozik. kezik. közik.	*lal. lel.*	*lál. lél.*	*lik.*	*odik. edik. ödik.*
Barátkozik. Szövetkezik.	Foglal. Hírlel.	Számlál. Szemlél.	Hámlik.	Folyamodik. Telepedik.

18.	19.	20.	21.	22.
oszik. eszik. uszik. üszik.	*tat. tet.*	*ul. ül.*	*van. ven.*	*vant. vent.*
Haragoszik. Feküszik.	Oktat. Büntet.	Fajul. Ürül.	Bugygyan. Döbben.	Lobbant. Csöppent.

Határozót tesznek.

1.	2.	3.	4.	5.
anként. enként.	*antan. enten.*	*ast. est.*	*ánt. ént.*	*úl. ül.*
Házanként. Fejenként.	Illantan. Fűenten.	Örömest.	Koránt. Részént.	Zálogúl. Emberűl.

*******)(

TÁRS-NEVEK.

A' Társ-nevekből tesznek

Más Társ-nevecket.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
ad. od. ed. öd.	*as. os. es. ös.*	*dad. ded.*	*di.*	*i.*	*ik.*	*ka. ke.*
Harmad. Negyed.	Ollyas. Beteges.	Kisded.	Hunyósdi.	Többi.	Másik.	Tarka. Szegényke.

8.	9.
talan. telen.	*van. ven.*
Bátortalan. Érzékenytelen.	Hatvan. Negyven.

Fő-nevecket.

1.	2.	3.	4.	5.
ka. ke.	*lék.*	*og. eg.*	*ság. ség.*	*szág. szég.*
Csalóka. Sóska.	Aprólék.	Balog.	Tisztaság. Szépség.	Jószág.

Igéket.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
all. ell.	*allik. ellik.*	*ar. or. er. ör.*	*dik.*	*gat. get.*	*it.*
Jovall. Kevesell.	Zöldellik.	Vakar.	Aggódik.	Igazgat. Édesget.	Lágyít.

7.	8.	9.	10.	11.	12.
kodik. kedik. ködik.	*odik. edik. ödik.*	*ol. öl.*	*ong.*	*szik.*	*tal. tel.*
Katonáskodik. Heveskedik.	Bátorodik. Elevenedik.	Másol.	Búsong.	Melegszik.	Neheztel.

13.
ul. ül.
Jobbul. Őszül.

Határozókat.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
an. en.	*don. den.*	*int.*	*kor.*	*lag. leg.*	*lan. len.*
Hamisan. Bölcsen.	Ujdon.	Képesint.	Jókor.	Futólag. Fölösleg.	Mulólan. Egészlen.

7.	8.	9.	10.
szor. szer. ször.	*ta. te.*	*tól. től.*	*úl. ül.*
Sokszor. Egyszer.	Gyakorta.	Fiastól. Mindenestől.	Gonoszúl. Véletlenűl.

IGÉK.

Más igéket.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
ad. ed.	*al. el.*	*aszt. eszt.*	*at. et.*	*az. oz. ez. öz.*	*ál. él.*
Fogad. Enged.	Forral. Engesztel.	Fogyaszt. Termeszt.	Vágat. Veret.	Ragadoz. Kötöz.	Ugrál.

7.	8.	9.	10.	11.	12.
ész.	*gat. get.*	*gál. gél.*	*hat. het.*	*int.*	*ít.*
Túrész.	Hallgat. Integet.	Rongál. Keresgél.	Mondhat. Felelhet.	Nyalint.	Szállít.

13.	14.	15.	16.	17.
kál. kél.	*kod. ked. köd.*	*kodik. kedik. ködik.*	*koz. kez. köz.*	*kozik. kezik. közik.*
Áskál. Véskél.	Kapkod. Csipked.	Nyalakodik. Vélekedik.	Futkoz.	Unatkozik. Vétkezik.

18.	19.	20.	21.	22.	23.
lal. lel.	*odik. edik.*	*og. eg. ög.*	*ong. eng. öng.*	*os. es. ös.*	*tat. tet.*
Foglal. Érlel.	Zavarodik. Keveredik.	Morog. Kevereg.	Tólyong. Kereng.	Futos. Röpös.	Szoktat. Szöktet.

Az Igékből tesznek

Fő-neveket.

1.	2.	3.	4.	5.
ag. eg.	*alom. elem.*	*am. om. em.*	*ap. ep.*	*asz. esz.*
Avatag. Förgeteg.	Hatalom. Félelem.	Folyam. Kellem.	Állap. Ülep.	Dugasz. Rekesz.

6.	7.	8.	9.	10.	11.
at. et.	*ány. ény.*	*ám. ém.*	*ál. él.*	*ály. ély.*	*ár. ér.*
Gondolat. Készület.	Vágány. Kötény.	Hullám.	Halál. Födél.	Aszály. Veszély.	Buvár.

12.	13.	14.	15.	16.	17.
ás. és.	*csó. cső.*	*dalom. delem.*	*ék.*	*lék.*	*mány. mény.*
Adás. Kérés.	Hágcsó. Lépcső.	Fájdalom. Veszedelem.	Fogyaték.	Moslék.	Tartomány. Keresmény.

18.	19.	20.
ok. ek.	*ság. ség.*	*vány. vény.*
Átok. Vétek.	Imádság. Segétség.	Tanítvány. Törvény.

Társ-neveket.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
andó. endő.	*atlan. etlen.*	*ánk. énk.*	*ár. ér.*	*or.*	*ott. ett. ött.*
Állandó. Kelendő.	Váratlan. Véletlen.	Nyulánk. Félénk.	Folyár.	Fosztor.	Romlott. Veszett.

7.
ó. ő.
Szoktató. Büntető.

Határozókat.

1.	2.	3.
ton. ten.	*va. ve.*	*vást. vést.*
Futton. Menten.	Vágtatva, Ügetve.	Folyvást.

Ige-határozók.

Alá. Által. Bé. Belé. Benn. Egybe. Egyre. Egygyű. Egygyütt. El. Ellen. Ellene. Ellent. Elő. Elől. Előtte. Félre. Föl. Haza. Hátra. Helyre. Hozzá. Ki. Körbe. Környül. Körül. Közben. Közé. Között. Le. Meg. Neki. Oda. Öszve. Rajta. Reá. Széllyel. Szét. Viszsza.

HATÁROZÓK, ÉS A' BESZÉDNEK EGYÉB RÉSZEI.

A' Határozók' és a' Beszéd' egyéb Részeinek RAGJAI.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
abb. obb. ebb. öbb.	*ad. od. ed. öd.*	*al. el.*	*all. ell.*	*an. on. en. ön.*	*andó. endő.*
Távulabb. Közelebb.	Távulad.	Hátrál.	Korál. Meszszell.	Hogyan. Itten.	Elegendő.

7.	8.	9.	10.	11.	12.
as. os. es. ös.	*att. ott. ett. ött.*	*az. oz. ez. öz.*	*á. é.*	*ánt. ént.*	*gat. get.*
Jajos. Különös.	Alatt. Fölött.	Sokszoroz. Ellenez.	Alá. Fölé.	Gyanánt. Iménti.	Jajgat. Közelget.

13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
i.	*ig.*	*it.*	*kodik. kedik. ködik.*	*kozik. kezik. közik.*	*lan. len.*	*nya. nye.*
Néhai.	Alig.	Ámít.	Hamarkodik. Ellenkedik.	Ellenkezik.	Aliglan. Megintlen.	Ejnye.

20.	21.	22.	23.	24.	25.
ó. ő.	*ság. ség.*	*só.ső.*	*sza. sze.*	*ta. te.*	*tag. teg.*
Elő.	Hamarság. Elégség.	Tulsó. Elsö.	Nosza. Nesze.	Százszorta. Ezerszerte.	Viszontag. Ezenteg.

26.	27.	28.	28.
talan. telen.	*tan. ten.*	*ul. ül.*	*úl. ül.*
Elégtelen.	Talántán.	Ámul. Rémül.	Távúl.

MAGYAR SZÓTÁR.

Mutató

(A- és Á-ból).

A.

A'

AB, aba, abaj, ábár, abod, abony, abos, abód.
ABLAK, ablakatlan, ablaki, ablakja, ablakos.
ABRAK, abrakatlan, abraki, abrakja, abrakol, abrakos, abrakoz.
ABRONCS, abroncsos, abroncsoz.
ABROSZ, abroszsza.
ABRUD.
ACZÉL, aczélja, aczélos, aczéloz.
AD, ada, adacs, adalin, adány, adony, adu.
ADORJÁN.
AFIOM.
AFONYA.
AFONNYA.
AGA.
AGÁR, agara, agarász, agárd, agáros.
AGÁT.
AGG (név), aggastyán, aggaszt, aggság, aggúl.
AGG (ige), aggja, aggodalm, aggott, aggó.
AGY, agya, agyas, agyon.
AGYAG, agyagos.
AGYAR, agyara, agyaras, agyargat, agyarkodik.
AHA, ahá.
AJ, aja, ajak, ajaz, ajáu, ajka, ajnad, ajt.
AK, aka, akad, akal, akar, akár, akasz, akgat, akna, akol, akó.
AKÁCS.
AKÁCZ.
AKOS.
AL, alacs, alag, alak, alamuszi, alap, alásony, alatt, alá, alél, alig, alk, alm, alpár, alság, alszik, ally.
ALABOR.
ALABÁRD.
ALABÁSZTROM.
ALADÁR.
ALAFA.
ALAGYA.
ALAKOR.
ALAMISNA.
ALM.
ALMA, almád, almágy, almája, almás.
ALMÁRIOM.
AMBRUS.
AMADE.
AN, anarcs, ancs.
AND, anda, andacs.
ANDRÁS.
ANGYAL, angyala, angyali, angyalkodik, angyalos, angyaloz.
ANNA.
ANTAL, antalkó, antalócz.
ANY, anya, anyag, anyala, anyja, anyó, anyúl.
AP, apa, apágy, apár, apcz, apja, apony, apó, apúl, apus.
APÁT, apáti, apátja, apátság.
APÁCZA.
APOSTOL, apostola, apostoli, apostolkodik, apostolság.
AR, aracs, arad, arak, arasz, arat, ard, arló, arma.
ARANY, aranyad, aranyász, aranyi, aranyja, aranyka, aranyos, aranyoz.
ARÁNY, arányatlan, aránya, arányit, arányos, arányoz, aránytalan, arányso, arányú.
ARCZ, arcza, arczúl, arczulat.
ARKANGYAL.
ARNÓLD.
ARNÓT.
ASPA.
AZSAG, azsagol, azsagos.
ASZ, aszag, aszal, aszat, aszály, ászár, aszás, aszomány, aszott, aszó, aszszu, asztéj.
ASZSZONY, aszszonya, aszszonyálkodik, aszszonyi, aszszonyka, aszszonykodik, aszszonyos, aszszonyoz, aszszonyság, aszszonytalan, aszszonyúl.
ASZTAG, asztagol.
ASZTAL, asztala, asztali, asztalnok, asztalos.
AT, ata, atala, atka.
ATLACZ.
ATLAN.
ATRACZÉL.
ATYA, atyai, atyaság, atyálkodik, atyás, atyátlan, atyja.
AVik, avad, avar, avas, avat, avatag, avít, avott, avúl.
AZ, abba, abban, abbeli, abbúl, addig, ahhoz, akként, akkor, annak, annál, annyi, azé, azért, azok, azon, azóta, arra, arrúl, avval, azza, azzal.
AZAR.

Summa 73.

Á.

ÁBÉCZE, ábéczés.
ÁBEL.
ÁBRA, ábrány, ábráz.
ÁBRÁHÁM, ábrahámi.
ÁCZ.
ÁCS, ácsol, ácsorog.
ÁD, ada, adakozik, adalom, adat, adatlan, adás, addogál, adogat, adomány, adott, adó, ádász.
ÁDÁM, ádámos.
ÁG, ága, ágas, ágatlan, ágaz, ágész.
ÁGNES.
ÁGOSTON.
ÁGOTA.
ÁGY, ágya, ágyal, ágyas, ágyaz, ágyék.
ÁGYÚ, ágyus, ágyuz.
ÁH, áhít, áhá.
ÁJ, ájul.
ÁKAVITA.
ÁKUS.
ÁL, álnok, álság.
ÁLD, áldás, áldomás, áldott, áldozik, áldó.
ÁLL (név).
ÁLL (ige), állandó, állapik, állat, állás, álldogál, állhat, állit, állodalom, állomány, állong, állott, álló, állvány, ally.
ÁLM, álma, álmatlan, álmélkodik, álmod, álmos, álomtalan, álmúl.
ÁLTAL, általabb, általl, általság.
ÁM, amaz, ámit, ámolyog, ámúl.
ÁMBRA.
ÁMPOLNA, ámpolnás.
ÁNGOLNA.
ÁNGY, ángya.
ÁNIS.
ÁNSLOG, ánslogos.
ÁNT, ántsorog.
ÁP, apad, apaszt, apály, aprit, apró, áporodik.
ÁPOLONIA.
ÁR, ára, árenda, áros, árú.
ÁR, árad, áraszt, árja, ármány, árnyék, árok, árt.
ÁRBOCZ.
ÁRISTOM.
ÁRMÁDA.
ÁRMÁLIS.
ÁRPA, árpád, árpás.
ÁRR.
ÁRVA, árvai, árvaság, árvád.
ÁS, ásadék, ásat, ásás, áskál, ásogat, ásott, ásó, ásvány.
ÁSÍT, ásítás, ásítozik.
ÁSPIS.
ÁSZOK.
ÁT, áta, átalag, átka, átok, átos.
ÁZik, ázalék, ázás, ázott, áztat, áztogat.

Summa 49.

A.

A'

A' ille, pro az, ita ante consonas, ut a' por, a' hamu, loco az por, az hamu.

AB.

AB.

Ab-láncz. Egy völgynek neve a' Kőszögi határban Csepreg felé. Van felőle emlékezet IV. Béla királynak levelében 1233. mellyben Sidán helységnek határait irja le „Inde, — úgymond a' többi között, — ascendit montem, et vadit ad vineam Borotey, et de eadem vinea descendit in vallem quandam Ablancz nomine, ubi iterum sunt tres metae capitales: Prima meta Tiván, secunda Tumurd (Tömörd) de castro ferreo, tertia Sidán" vide Collectionem meam diplom. MSS. Ab-láncz egygyik mulató helye a' Kőszögi deákságnak.

ABA. Régi szó. Pater, most Apa. 2. nemzetségi név. 3. alább való fejér posztónak neme. Azon leczke alá fogják bársonyt az abával. Faludi N.U. p. 102.

Aba. Falu, Fejér Vármegyében. Szabad Puszták Komárom, és Szabolcs Vkben.

Aba' falva. F. Gömör Vben.

Aba' fája. Erdélyi F. Torda Vben.

Aba-fi. Fámília-név.

Aba' háza. Sz. P. Zemplin Vben.

Aba-köntös. Csuzi Tromb. p. 324.

Aba-köpönyeg. Pallium e panno albo viliore. Csuzi p. 572.

Aba-liget. F. Baranya Vben.

Aba-nadrág. Caligae e panno albo viliore. Dug. Km. 1. R. p. 159. it. MSS. Szegediana.

Aba-posztó. Pannus albus vilior, tela lanea alba Szabó Dávid, Sándor István. Dug. km. 2. R. p. 329.

Aba-új Vármegye. Comitatus Abaújváriensis.

Abács.

Abács' falva. E. F. Udvarhely Székében.

Abád. F. Heves Vben.

ABAJ.

Abaj-homok. Sz. P. Zemplin Vben.

Abajdocz. Promiscuum, farrago. M. A.

Abajdocz-búza. Triticum mixtum, frumentum promiscuum. M. A.

Abajdocz-káposzta. Crambe. M. A. CM.

Abajdoczosodik.

Meg nem abajdoczosodott régi elejink. Csuzi Tromb. p. 418.

Abajgat, abajgatja. Pellit, abigit, verberat, vexat. Sz. D.

Meg abajgatja. Sz. D.

ABÁR.

Abárol, abárolja. Rudicula agitat. M. A.

Fel abárolni. —

Meg abárlja. Rudicula agitat. Elixat. M. A.

Abárlás. Agitatio, commixtio, contusio, concussio, juris in olla rudicula agitatio, condensatio, elixae carnis abluvio. M. A.

Egy tál abárlás. Pázm. Pred. p. 1125.

Étek-abárlás. Pázm. Pred. p. 1127.

Abárló veszszö. Rudicula. M. A.

Abara F. Zemplin Vben.

ABOD (Diminutivum antiquum ex AB.) E. F. Maros Székében.

Abda, (aboda) F. Győr Vben.

Abdalócz, (abodalócz) F. Vas Vben.

ABONY. MV. Pest Vben.

Abony. Sz. P. Zemplin Vben.

Abony (Kis, nagy) FF. Posony Vben.

ABOS. F. Sáros Vben.

Abos' falva. E. F. Küküllő Vben.

ABÓD. F. és Sz. P. Borsod Vben.

ABLAK.

ABLAK. Fenestra. M. A.

Ablak-csináló. Fenestrarius. PP. NC. p. 285.

Ablak-elő: ablak-lepel. Velum fenestrale. S. I.

Ablak-fal. Murus fenestralis, lorica.

Ablak' fia. Fenestra minor in majorem illata. Illyenek: asztal' fia, búcsú' fia, tükör' fia, vásár' fia. 's a' t.

Ablak' fiókjai. Fenestrae foriculi. PP.

Ablak' kereszti. Fenestrales scapi. PP.

Ablak' kövei. idem. PP.

Ablak' levelei. Valvulae fenestrales. PP.

Ablak-ráma. Fenestrale, crates fenestralis. PP.

Ablak' rostélyi. Cancelli. PP.

* Belől terjedő ablak. Fenestra intus explicata. Fenêtre en embrasure.

Boltos ablak. Fenestra arcuata. Fenêtre cintrée.

Derék ablak. Fenestra quadrata. Fenêtre carrée.

Deszkás ablak. Fenestra tabulata. NC. p. 595.

* Egyenes ablak. Fenestra recta. Fenêtre droite.

Fél ablak. Fenestra media. Fenêtre mezanine.

Fél kerék-ablak. Fenestra semicircularis.

Folyosós ablak. Fenestra podio septa. Fenêtre en balcon.

Görög ablak. Fenestra Attica.

Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fenêtre braise. Káldi 3. Reg. c. VI. v. 4. it. Ezech. 40. 16.

Ház-födél-ablak. Fenestra tecti.

Kerék-ablak. Fenestra circularis.

Kerekded ablak. Margit' Élete Prájnál. p. 322.

Kis ablak. Fenestra parva. Himfán, palotán, kis ablakon kukucsál. km.

Meneteles ablak. Fenestra declivis. Fenêtre rampante.

Oszlopos ablak. Fenestra cum ordine.

Öblös ablak. Fenêtre en tour ronde.

Öveg-ablak. Fenestra vitrea. NC. p. 595.

Papiros-ablak. Fenestra chartacea.

Paraszt-ablak. Fenestra rustica.

Pincze-ablak. Fenestra cellarii.

Rostélyos ablak. Fenestra craterata. NC. p. 595.

Szeglet-ablak. Fenestra angularis. Fenêtre dans l' angle.

Vak ablak. Pseudofenestra. Fenêtre feinte.

Vas-rostélyos ablak. Fenestra craticula ferrea septa.

ABLAKATLAN. Fenestra destitutus. S. I.

ABLAKI. Fenestralis. PP.

ABLAKJA. Ejus fenestra.

ABLAKOS. Fenestrarius. M. A.

ABLAKOT nyit, csinál valamin. Fenestrat. M. A.

ABRAK.

ABRAK. Pabulum, demensum. M. A. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.

Abrak-czipó. Autopyrum. PP.

Abrak-gyűjtés. Pabulatio militaris. S. I.

Abrak-pénz. Aes hordearium. PP.

ABRAKATLAN. Impabulatus. S. I.

ABRAKI. Pabularis, pabulatorius. M. A.

Abraki kevertt. Farrago, farraginaria. M. A.

ABRAKJA. Ejus pabulum. Abrakját hordozó lónak nem törik föl a' háta — mert mi lég fogy. km.

ABRAKOL, abrakolja. Pabulatur. PP. Meg röstül a' jó ló is, ha nem abrakolják. km.

Meg abrakolja. Jól meg abrakolták. Valet etiam pro eo, ac: bene dedolatus est.

Abrakolás. Pabulatio equorum. S. I.

Abrakoló, abrakló. Pabulator. Abrakló válu. Alveus pabulatorius. PP.

ABRAKOS. Pabularis, pabulatus. M. A.

Abrakos tarisznya. Corbula, corbis pabulatoria. PP.
ABRAKOZ, abrakozza. Pabulatur. M. A.
Abrakozás. Pabulatio. M. A.
Abrakozó. Pabulator. M. A.

ABRONCS.

ABRONCS (abrincs S. I.). Circulus, circulus vietorum, doliaris. M. A. PP.
* Állatos abroncs. Zodiacus.
Déli abroncs. Circulus meridianus.
Fa-abroncs. Circulus ligneus.
Középső abroncs. Aequator.
Sarki abroncs. Circulus polaris.
Vas-abroncs. Circulus ferreus.
ABRONCSON ugró, által buvó, tánczoló. Petauristes, cubisticus saltator. PP.
ABRONCSOS, abrincsos. Habens circulos, circulis munitus.
Fa-abrincsos hordó. Vas cum circulis ligneis.
Vas-abrincsos hordó. Vas cum circulis ferreis.
ABRONCSOZ, abroncsozza. Viet, circulum adhibet, circulat, dolium munit, stringit. M. A.
Meg abrincsozza.
Abroncsozás. Munitio circulis facta.
Abroncsoztatja. Faludi N. A. p. 68.

ABROSZ.

ABROSZ. Mappa, mensale. M. A. A' melly abroszt sokan viselnek, szöszszé válik. km. Ösmerem az abroszt, szöszbűl fonták. Dug. km. 1. R. p. 244.
* Asztali abrosz. Mappa mensalis.
Sáhos abrosz. Mappa virgulata, floribus, striaturis ornata. A' sáhos abroszoknak szebb a' színe, mint a' viszája. km.
Sávolos abrosz. idem.
ABROSZSZA. Ejus mappa.
Föld' abroszsza. Mappa geographica.

ABRUD.

ABRUD. E. Folyó víz alsó Fejér Vben.
Abrud-bánya. Auraria. PP. Erdélyi Bánya-város.
Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.

ACZÉL.

ACZÉL. Chalybs. M. A. item Cos chalybea. PP.
Aczél. E. F. Medgyes Székében.
Aczél-bástya. Pázm. Pred. p. 595.
Aczél-edzés. Dug. km. 1. R. p. 254.
Aczél-fal. Pázm. Kal. p. 601.
Aczél-karika. Faludi N. U. p. 208.
Aczél-mű. Opus chalybeum. S. I.
Aczél-müves. Artifex chalybarius. S. I.
Aczél-pöröly. Pázm. Kal. p. 767.
Aczél-zár. Beniczki. p. 299.
ACZÉLJA. Ejus chalybs.
ACZÉLOS. Chalybeus. M. A.
Aczélos paizs. Faludi U. E. 1. R. p. 194.
Aczélos patkó. Faludi N. U. p. 79.
Aczélos zabola. Faludi N. E. p. 175.
ACZÉLOZ, aczélozza. Chalybeat, ferrum indurat. S. I.
Meg aczélozza. Chalybe admisto ferrum indurat. PP. Lippai Vet. K. p. 157.
Aczélozás. Induratio ferri. VV. L.
Aczélozott. Beniczki p. 168.

ACS.

ACS (ecs, ocs) suffixum diminutivum.
ACSA. Libellula. Szita-kötö. Wasserjungfer. S. I. Földi p. 338.
Acsa. FF. Fejér, Pest és Somogy Vkben. Sz. P. Csanád Vben.
Acsád. FF. Bihar, Vas és Veszprém Vkben.
ACSALAG. F. Soprony Vben.

AD.

AD.
ADA. F. Bács Vben.
ADACS. F. Heves Vben. Sz. P. és Telek Pest Vben.
ADALIN. E. F. Doboka Vben.
ADÁNY. Sz. P. Bihar Vben.
Adányd, Adánd. F. Somogy Vben.
ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar és Szabolcs Vkben.
ADU. Cavedo exesae per cariem arboris, dentis, saxi etc. Beniczki p. 33. Consonat ei graecum *αδν*.
Adva (aduja, adua, adva). Ejus cavedo. Ajándék-marhának nincs adva fogának. km. Beniczki p. 240.
Advas (aduas). Cavernosus, carie exesus.
Advas fog. Dens cariosus.
Advas kö. Lapis cariosus.
Advas kö' hegye. Veszprém Vármegyebéli hegy, Bakony-újvár mellett; tövében egy tágos barlang vagyon, szomszéd-lakóknak, hajdani háborukban menedék-helye.
Advasúl. Fit cariosus.
El advasúl. Successive fit cariosus.
Meg advasúl. Carie pereditur.
Advasúlás. Exesio a carie.

ADORJÁN.

ADORJÁN, tulajdon férjfi-név. Hadrianus.
Adorján. E. F. Torda Vben. F. Szathmár Vben. Sz. PP. Bács, Bihar és Somogy Vkben.
Adorján' háza. F. Veszprém Vben.
Adorján' kutyája. Reá tartja magát mint az Adorján' kutyája.
Adorján' vára. Hadrianopolis.
* Kis Adorján, Nagy Adorján } E. FF. Maros Székében.
Szent Adorján. F. Szala Vben.

AFIOM.

AFIOM. Opium. Török maszlag. S. I. Faludi N. U. p. 130.

AFONYA.

AFONYA. Vaccinia nigra. PP.

AFONNYA.

AFONNYA. Myrtillus, bacca myrtilli. PP.

AGA.

AGA.
Aga-rév. F. Somogy Vben.

AGÁR.

AGÁR. Molossus, vertagus. M. A. Canis graius, agitator. S. I. Hátrább az agarakkal. km.
Agár-fű. Orchis satyrion. M. A. PP.
Agár-kölyök. Pázm. Pred. p. 1125.
Agár-kutyó. Vertagus junior. PP.
Agár-mony. idem quod Agár-fű. M. A.
AGARA. Ejus vertagus.
AGARÁSZ (név). Venator cum graiis canibus. S. I.
AGARÁSZ (ige). Venatur cum graiis canibus. S. I.
Agarászat. Venatio cum graiis canibus. S. I.
AGÁRD. FF. Nógrád, Tolna és Zemplin Vkben. Sz. P. Fejér Vben. E. F. Maros Székében.
AGÁROS. Abundans vertagis. Sz. P. Somogy Vben.

AGÁT.

AGÁT.
Agát-kő. Achates. S. I.

AGG (társ név).

AGG. Vetus, veter, veteranus, vetustus, senex, cascus, antiquus. M. A.
Agg álnokság. Faludi T. É. p. 145.
Agg dada. Anus, vetula. M. A.
Agg eb. Canis vetulus. M. A. Késö az agg ebet tánczra tanitani. km.
Agg ellenség. Margit' Él. p. 59.
Agg fa. Nehéz agg fából gúzst tekerni. km.
Agg fának héjja. Margit' Élete Prájnál. p. 368.
Agg fű: széna.
Agg kofa. Anus. M. A.
Agg kofaság. Anilitas. M. A.
Agg komondor. Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.
Agg kor. Senectus, senium. S. I.
Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzöben.
Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A.
Agg legény. Agg nötelen. Senex coelebs. Hagestolz. S. I.
Agg ló. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
Agg nő. Vetula, anus. M. A.
Agg nö-rege. Anilis cantilena, aniculorum deliramenta. M. A.
Agg-nös. Beniczki. p. 252.
Agg öregség. Faludi T. É. p. 149.
Agg-ravasz. Veterator, veteratorius. M. A. Versutus. CM.
Agg-ravasz nő. Ravasz-agg nö. Veteratrix. M. A.
Agg-ravaszúl. Veteratorie. CM.
Agg rege. Antiqua fabula.
Agg róka. Vulpes anus. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus difficulter capitur laqueo.

Agg széna. Foenum.
Agg szó, de igaz. Veriverbium, vetus sed verax verbum. M. A.
Agg tigris. Faludi N. E. p. 214.
Agg töke. Pázm. Kal. p. 565.
Agg vitéz. Miles veteranus. S. I.
AGGASTYÁN. Pallidus, aetate, morbo fractus. PP.
AGGASZT, aggasztja. Senem facit, v. angit, macerat, molestat, infestat. Faludi N. A. p. 33.
Aggasztó: vénítő, fogyasztó, epesztő, fonnyasztó. p. o. bú, gond. Sz. D.
Aggasztal, aggasztalja: Aggodalmat szerez. Pázm. Pred. p. 250.
Meg aggasztalja. Prágai p. 826.
AGGOS: Gondos.
Aggoskodik. Gondoskodik.
AGGIT. aggítja. facit vetustum.
Meg aggítja. hallottam Sághon Aug. 20-án 1824.
AGGSÁG. Senectus, senium, vetustas. M.A. it. cura, sollicitudo. Sok az aggsága.
Aggságos. plenus sollicitudine, curis.
Aggságoskodik. sollicitus est nimium. Vajda. K. É. 1. K. p. 606.
AGGÚL. Veterascit, veterat, vetustescit. M.A.
El aggúl. Successive vetustescit.
Meg aggúl. Inveterascit. M. A.
Meg aggulás. Inveteratio. M. A.

AGG (ige)

AGG. Senescit, veterascit, vetustescit, it. angitur. S. I.
Bele agg. Insenescit. M. A.
El agg. Obsordet CM. Még a' föld is el agg, hibáz vetemény-mag, egek is fogyatkoznak. Beniczki p. 108.
Ki agg. Exolescit. Obsolescit. M. A. CM.
Ki aggott belőle. km.
Meg agg. Consenescit. M. A. Semmi nem agg meg olly könnyen mint a' jó tétemény. km.
Reá agg. Habet ejus rei curam. Nem agg reá. non curat.
AGGJA. curam habet.
Eb aggja. Non ego hoc curaverim. canis curet.
AGGODALM, aggodalom. Anxietas, sollicitudo, conflictatio. Faludi N. A. p. 170. U. E. 3. R. p. 94. T. É. p. 98.
Aggodalma. ejus sollicitudo.
Aggodalmas. sollicitus, anxius. Faludi N. A. p. 82.
AGGOTT. Vetulus.
El aggott öregség. Marasmus senilis.
Ki aggott. Obsoletus, Emeritus. M. A.
Meg aggott. Faludi N. E. p. 89. Senio confectus.
Viszsza aggott. Pázm. Magyari ellen p. 109. it. X. Bizonys. p. 92. Kal. p. 629. Káldi. Daniel. 13. 52.
Aggottan. Mit ember Iffjantan tanúl, azt aggottan is nehezen felejti. Kis Viczai p. 508.
Aggottság: aggság. Sz. D.
Meg aggottság. Biró Márton. Micae. p. 52.
AGGÓ.
Aggó-fű. Senecio, Erigerion. Csapó.
Aggódik. Angitur, anxie sollicitus est, se se macerat, conflictatur. M. A. Aggódik, mint a' törbe szorúlt madár. km.
Aggódó. Faludi E. M. p. 80.
Aggódtat, aggódtatja. Facit anxium sollicitum. Sz. D.

AGY.

AGY. Caput. M. A. cranium. PP.
Agy-alkotmány. Machina, instrumentum artificiosum. S. I.
Agy-haj. Coma, Caesaries, crinis. S. I.
Agy-karika a' szekérben.
Agy-karika-szakasztás. VV. L.
Agy-kér. Menynx. PP.
Agy-koholmány. Hirngespinst. S. I.
Agy-koponya. Cranium. Calvaria. M.A.PP.
Agy-szülemény. Partus ingenii. S.I. Sz. D.
Agy-velő. Cerebrum. M. A.
Agy-velő' gyulladása. Phrenitis. S. I.
Agy-velő-hártya. Pericranium. Menynx. S. I.
AGYA. ejus cranium. Vertt viszen veretlent, agya-, feje-töretlent. km.
Agya. F. Arad Vben.
Agya bugya.
Agya bugyál, agya bugyálja.
Meg agya bugyálták. Dug. km. 1 R. p. 19.
Agya fúrt. Cerebrosus, Pervicax. MA.
Agya fúrtság. Pervicacia, cerebrositas Perversitas. M. A.
Kerék' agya. V. V. L.
Puska' agya. Lignum sclopeti.
Tök agya. Pázm. Kal. p. 552.
Agyáz, agyázza a' puskát. Sclopetum ligno munit. S. I.
AGYAS. Capitosus, cerebrosus. M. A.
Agyas-vakmerő. Capitosus pertinax.
Agyaskodik. Argutatur, cavillatur. M. A.
Agyaskodás. Argutatio, contumacia, cerebrositas, scrupulositas. M. A.
Agyaskodó. Argutus, scrupulosus, cavillator. M. A.
Agyasság. Faludi. U. E. 1. R. p. 80.
AGYATLAN. carens cerebro.
Agyatlanúl. Inepte, sine ratione Faludi N. A. p. 119.
AGYBA. in cranium.
Agyba fejbe verte.
Agyba csapja, üti. Caput percutit. S. I.
AGYON üti. Caput tundit. M. A. a' jó ebet nem ütik agyon egy turóért. km.
Agyon lövi. Caput plumbo trajicit. S. I.
AGYÚ. — Kócsagos agyú. Pázm. Kal. p. 132.

AGYAG.

AGYAG. Argilla, Limus M.A.
Agyag' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Agyag-fészek. Beniczki p. 135.
Agyag-lik. Sz. P. Veszprém Vben, Balaton mellett.
Agyag-mű. Fictile, Figlinum. S. I.
Agyag-műhely. Figulina, Figlina. S. I.
Agyag-müves. Figulus, Plastes. S. I.
Fejér agyag. Argilla NC. p. 15.
Pöcsétes agyag. Bolus. Siegelerde.
Ruha tisztító agyag. Terra fullonum. Walkererde.
Szappan agyag. Pithomarga. Seifenthon.
Vörös agyag. Minium. NC. p 17.
AGYAGOS. Argillosus, Limosus, Viscosus, M. A.
Agyagos. FF. Soprony, és Zemplin Vkben.

AGYAR.

AGYAR. Rostrum, dens apri, Elephanti. M. A.
AGYARA. Ejus dens prominens.
Agyara a' Disznónak. Sz. D.
AGYARAS. Dentatus, Rostratus. M. A.
Agyaros fog. Csuzi. Tromb. p. 481.
AGYARGAT, agyargatja. Dentes exerit.
Fogait agyargatja. Dentibus infremit Pázm. Pred. p. 1077.
AGYARKODIK. Fremit, infremit. M. A.
Reá agyarkodik. Adfremit. M. A.
Agyarkodás. Fremitus. M. A.
Agyarkodó. Fremebundus. M. A.
Agyarkodva. Fremebunde, cum fremitu. M. A.
AGYARL, agyarol, agyarolja. Faludi N. E. p. 191.
Agyarló ebek. Faludi N. E. p. 124.
AGYARU.
Mérges agyaru fogak. Csuzi p. 241.

AHA.

AHA. F. Bars Vben.
Ahád. F. Heves Vben.
AHÁ. Vox deprehendentis. S. I.
AHÍT, ahítja. Desiderat optat. Pázm. Kal. p. 234.

AJ.

AJ. R. Orificium v. crena, stria, sulcus v. scissura, Fissura, Ruptura, Apertura, Hiatus. S. I.
Aj. F. Torna Vben.
AJA. ejus crena, fissura.
Aja az nyilnak. Crena sagittae. M. A. túl lőtték, 's ide áll az ajával: de calcaria in carbonariam. km.
AJAK. Labium. M. A. Ajakon termett, és nem szűbül gyökeredzett szó. km.
Ajak. F. Szabolcs Vben.
Ajak' cserepezés. S. I.
Ajak-hal. Labius. Lipp-fisch. S. I.
Ajaka, ejus Labium.
Ajakas, nagy ajakú. Labeo. M. A.
Sima ajakú, hízelkedő. Káldi. Okt. p. 4.
Ajak-mozgás. Faludi N. A. p. 107.
AJAL, ajalja.
Föl ajalja. Faludi N. U. p. 37.
AJAZ, ajazza. Crenam incidit, striat sulcat, v. scindit, findit, aperit, v. frenat, frenum injicit. S. I.
Föl-ajazza a' ló' száját. Sz. D.
Föl-ajazzák száját az Ersébet Királyné Asszonynak, és el vivék azt. Heltai Kron. 1. R. p. 289.
Ajazó, aj-vas, száj-vas. Postomis, Bremse. S. I.
AJÁN. in ejus crena, fissura, orificio.
Ajándék (ajan-adék) Donum, munus, donarium. M.A. Antiquitus Ajándok. Pesti p. 82. M. Verbőczi p. 192. 447. Monoszlai de Cult. Imag. p. 77. Heltai Kron. 1. R. p. 95. Ajándékkal mindent meg lehet hajtani. km.
Ajándék-gyürü. Pázm. Pred. p. 1027.

Ajándék-marha. Ajándék marhának nem kell borju-fogát nézni. km.
Ajándék-mássa. Antidorum. M. A.
Ajándék-vétel. Pázm. Pred. p. 360. 639.
* Vendég-ajándék. Xenium. M.A.
Vékony ajándék. Levidense munus. M. A.
Viszszont-ajándék. Antidorum.
Vitéz-ajándék. Donativum. M. A.
Ajándéka. ejus donum. A' szegénynek ajándéka drágába kerül. km.
Ajándéki. Muneralis. M. A.
Ajándékoz, ajándékozza. donat, muneratur. M. A.
El-ajándékozza. absdonat, Muneri dat. S. I.
Meg-ajándékozza. Condonat, Donat, Muneratur. M. A.
Viszontag ajándékoz. Redonat, remuneratur. M. A.
Ajándékozás. Donatio, muneratio. M. A.
Meg-ajándékozás.
Ajándékozó. Donativus, munerarius. M.A.
Ajándékozódás. Csuzi p. 20.
Ajándok, R. pro ajándék.
Ajánl (ajánol) ajánlja, ajálla. Commendat, offert, defert, dedicat, dicat. M.A.
Bé-ajánlja. Dedicat, Faludi T. É. p. 64. it. offert, commendat, introducit. M.A.
Föl-ajánlja. Intentionem facit.
Ki-ajánlja szolgálatját. Faludi U. E. 1. R. p. 87.
Ki-ajánlotta lelkét. Faludi Sz. E. p. 109. T. É. p. 253.
Lelkét ki ajánló. Beniczki p. 171.
Meg-ajánlja. Adpromittit.
Ajánlatlan. Incommendatus. M. A.
Ajánlat: igéret, fogadás. Sz. D.
Ajánlás. Commendatio, oblatio. M. A.
Föl-ajánlás. Intentio.
Reá ajánlás. Faludi U. E. 1 R. p. 162.
Ajánlható. Commendabilis. S. I.
Ajánló. Commendator, commendatitius. M. A.
Ajánló levél. Literae commendatitiae. M. A. Orczáján hordozza az ajánló levelet. Dug. km. 2 R. p. 264.
AJGAL. Jubilat. CM.
AJKA. F. Veszprém Vben.
AJNAD. E. F. Csik Székében.
AJT, ajtja. R. Aperit, patefacit, hiatum facit (aj-it).
Ajta. E. Folyó víz.
Közép v. Föl Ajta, Nagy Ajta, Száraz Ajta } E. FF. Háromszék Székében.
Ajton. E. F. Kolos Vben.
Ajtó. Janua, Ostium, Fores. M. A. Nyitva az ajtó, akár föl, akár alá. km.
Ajtó-fél-fa. Antae. M. A.
Ajtó-köz. Ajtó-közé nem teszem a' kezemet. km.
Ajtó' küszöbe. Pázm. Pred. p. 215. Limen portae.
Ajtó' megi. Posticum. Postica. NC. p. 371.
Ajtó' mellyéki. Postes. M. A.
Ajtó-oldal. Parastatae. NC. p. 371.
Ajtó-ragasz, ragaszték. Postis. S. I.
Ajtó-ragasztó. Postis. M. A. CM.
Ajtó-sark. Cardo. M. A.
Ajtó-szár-fa. Postis.
Ajtó-szemöldök., ajtó-szemöldöke. Limen Superum. Sz. D.
Ajtó-szeg. Repagulum. S.I.
Ajtó' színe. Antae. M.A. C M.
Ajtó-támasz. Obex. M. A.
Ajtó-tartó. Janitor, ostiarius. M. A.
Ajtó-tornácz. Propylaeum.
Ajtó-závár. Ajtó-kilincs, Ajtó-retez, ajtó-zár. Pessulus. NC. p. 373.
Ajtó-zár, szegező. Repagulum.
Ál-ajtó. Pseudothyrum. NC. p. 371. M. A. L.
Béllett ajtó. Impago. NC. p. 371.
* Csapó ajtó. Porta jacens, porta horizontalis.
Fél ajtó. Porta media.
Hél-ajtó. Porta tecti.
Istáló-ajtó. Porta stabuli.
Kamara-ajtó. Porta Camerae.
Kert-ajtó. Porta horti.
Két felé nyiló ajtó. Valvae. NC. p. 371.
Ki nyiló ajtó. Ostium, Fores. NC. p. 371.
Konyha-ajtó, Konyh' ajtó. Porta culinae.
Ól-ajtó. Porta Harae.
Pincze-ajtó. Porta Cellarii.
Rab-ajtó. — Könyörgéssel engesztelödik az ég, de nem nyilik a' rab-ajtó. km.
Réz-ajtó. Porta aenea.
Szoba-ajtó, Szob' ajtó. Janua.
Utsza-ajtó, utsz' ajtó. Porta platealis.
Vas-ajtó. Porta ferrea. Faludi T. É. p. 222.
Ajtaja. ejus Porta. Janua. Nem sokat vásítom ajtaját. km.
Ajtón. In Porta, in janua. Ha egy ajtón ki verik, a' másikon bé megy. km.
Ajtón-álló. Ostiarius. Pázm. Pred. p. 498. CM.
Ajtónkint. ostiatim. M. A.
Ajtóról ajtóra. idem. M. A.
Ajtóstúl dűl a' tanyába bé. km. Dug. 1 R. p. 123.

AK.

AK.
AKA. F. Veszprém Vben. Sz. P. Bihar Vben.
AKAD. Haeret. M. A. Minden fejszének akad nyele. km.
Belé akad. Inhaerescit, intricatur. M.A.
Benn-akad. Implicatur.
Föl akad. Adhaeret. S. I.
Fön akad. Pázm. Pred. p. 779.
Meg akad. Haeret, haerescit. M. A.
Meg akad a' szekér. Implicatur, impeditur currus, rheda. PP.
Reá akad. Incidit, offendit. M.A.
Reája akad. Inhaeret. Adhaeret. Incidit. M. A.
Öszve akad. Obviat, occurrit, obviam venit. S. I.
Akadály. Obex, objectaculum, obstaculum, Remora, impedimentum. M. A.
Nagy akadály a' szegénység. km.
Akadályos. Impeditus. M. A.
Akadályoskodik.
Akadályoskodás. Tordai' kéz iratiban.
Akadályoz, akadályozza. Impedit, remoratur. S. I.
Akadályoztatja. Idem. S. I.
Akadályt vet. Remoratur. M. A.
Akadás. Haesio. Adhaesio.
Föl akadása a' húgynak. Stranguria. S.I.
Akadék. Impedimentum, Remora, Obex. M. A.
Akadéka. ejus obex. Pázm. Pred. p. 431.
Akadékos. Intricatus, Impeditus. Faludi N. A. p. 2. 242.
Akadékos kérdés. Faludi E. M. p. 237. Pázm. Pred. p. 23.
Akadékos nyűg. Pázm. Pred. p. 242.
Akadékoskodik. Faludi. N. U. p. 87. 115. Sz. E. p. 25. N. A. p. 97.
Akadoz. Haesitat. M.A. Pázm. Pred. p. 235.
Akadozás. Haesitantia M. A.
Akadozó. Haesitabundus.
Akadozó szavú. Tardiloquus. S. I.
Akadoztat, Akadoztatja. Zvonárics. Post. 1 R. p. 458.
AKAL. F. Szala Vben.
Akalacs. (fölsö, alsó) Sz. P. Tolna Vben.
AKAR, akarja. Vult. M. A. sokat akar a' szarka, de nem birja a' farka. km.
Akaratlan. Invitus, involuntarius. S. I.
Akarat. Voluntas, item Arrogantia. M. A.
Az akarathoz erö is kivántatik. km.
Akarat ellen. Invite. M. A.
Akarat ellen-való. Invitus. M. A.
* Jó akarat. Benevolentia. Ki nem veheti hasznodat, értse jó akaratodat. km.
Nagy akarat. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
Szabad akarat. Liberum arbitrium. S. K.
Akarati. Voluntarius. M. A.
Akarati itélet. Arbitrium; Arbitratus. M. A.
Akaratos. Volens, Voluntarius it. Protervus, Autognomon, Arrogans. M.A.
Akaratos élet. Faludi E. M. p. 237.
Akaratos kényesség. Faludi N. E. p. 70.
Akaratos maga meg kötés. Faludi E. M. p. 237.
Akaratoskodik. Rei alicui pertinaciter inhaeret, obfirmat se se. Faludi. N. E. p. 142. E. M. p. 165. Csuzi p. 102.
Akaratosság. Morositas, Pertinacia, obstinacia. Faludi U. E. 3. R. p. 42. T. É. p. 271.
Akaratja. Ejus voluntas.
Akaratja. Sz. P. Veszprém Vben.
Akaratja szerint. Voluntarie. M. A.
Akaratú.
Szabad akaratú: Ultroneus. CM.
Akarás. Volitio. A' nem akarásnak nyugés a' helye. km.
Akaró. Volens.
Jó akaró. Benevolus.
Roszsz akaró. Malevolus.
Akartt.
Akarttommal. Sponte mea. M. A.
Akarttoddal. Sponte tua, Te ita volente. M. A.
Akarttva. Sponte.
AKÁR. sive, aut. M. A. cunque.
Akár-csak. Saltem. M. A.
Akár ide, akár oda.
Akár-hogy, akár-hogyan. Ut Ut. M. A. quomodocunque.
Akár-hol. Ubi ubi, ubivis M. A.
Akár-honnan. Undecunque, undelibet, undevis. M.A.
Akár-honnat, akár-honnét. idem. M. A.
Akár-hová. quocunque, quolibet, quovis. M. A.

Akár-ki. Quilibet, quivis. M. A. quiscunque.
Akár-melly. quicunque M. A.
Akár-melly nagy. quantuscunque. S. I.
Akár-mellyik. Uterlibet, utervis. M. A.
Akár-melly felé. quoquoversum. M. A.
Akár-melly-felöl. Utro, Altrinsecus M.A. undecunque.
Akár-mellyre. Quocunque. M. A.
Akár-merre. idem. S. I.
Akár-mennyi. quodcunque, quodvis. M.A.
Akár-mi. Quidcunque.
Akár-mi-féle. qualiscunque, qualecunque. S. I.
Akár-miképpen. Qualitercunque M. A.
Akár-miként. idem. S. I.
Akár-mikor. quandocunque. M. A.
Akár-millyen. Qualiscunque. S. I.
Akár-mi-nemű. Qualiscunque, qualequale M. A.
Akár-mint. Ut ut, quomodocunque. M.A.
AKASZ (mint Szakasz) Appensum, Appendix. S. I.
Akaszkodik p. o. a' szekér' farkára. Sz. D.
Akaszt, akasztja. Appendit, Applicat suspendit. M.A.
Belé akasztja. Infigit. Affigit. M. A.
Föl akasztja. Suspendit. M. A.
Ki akasztja. Foris appendit. Exponit conspectui.
Meg akasztja. Obicem ponit. facit adhaerere. compedit. M. A.
Reá akasztja. Appendit.
Akasztás. Suspensio.
Föl akasztás. Suspendium. Suspensio. M.A.
Akaszték. Appendix. S. I.
Akasztó. F. Pest Vben.
Akasztó-fa. Patibulum. M. A.
Akasztó-hát. Telek Bihar Vben.
Akasztó Biró R. Judex Nobilium. Belius Not. Hung. Tom. I. p. 50.
Akasztó-fára-való. Furcifer. Homo trium literarum. M. A.
Akasztó-fa halállal. Faludi N. A. p. 247.
Akasztó-fa' czimere, virágja, bimbója. Patibulatus. Patibulandus. S. I.
Akasztó Ispán. Heltai Kron. 1 R. p. 126.
Akasztal, akasztalja. Nectit, plectit, subnectit. M. A. Pázm. Pred. p. 396. Faludi N. U. p. 32. B. E. p. 84.
Föl akasztalja. Subnectit. M. A.
Öszve akasztalja. Complicat. M.A.
Bele akasztalja. Implicat. M. A.
Bele akasztalás. Implicatio. M. A.
AKGAT. AGGAT, aggatja. Subnectit. M.A. Appendit. S. I.
Föl aggatja. Subnectit. M. A.
Ki aggatja. Exterius adpendit.
Reá aggatja. Adnectit.
AKNA. Salina, Sális fodina. M. A. it. orificium, hiatus, apertura, fenestra. S. I.
Dés-akna. E. F. belső Szolnok Vben.
Kis akna. E. F. alsó Fejér Vben.
Kolos akna. E. MV. Kolos Vben.
Só-akna. Salis fodina.
Szász akna. E. F. Kolos Vben.
Szék-akna. E. MV. Doboka Vben.
Víz-akna. Salisburgum. E. MV. alsó Fejér Vben.
Aknája, akonája az hordónak. Orificium doliorum. M. A.
Aknász. Salis fossor, sector. S. I.

AKOL. Caula, Bestar, bovile, ovile. M.A.
Farkasnak akolt mutatsz. km.
Akol. Sz. P. Baranya Vben.
Akol-hát. Telek Heves Vben.
Birka-akol. Ovile.
Disznó-akol. Pázm. Pred. p. 237.
Juh-akol. Ovile. NC. p. 417.
Kecske akol. Caprile. NC. p. 417.
Ménes akol. Mandra.
Akoli. Caularis, ovilinus, pertinens ad ovile, bovile. M. A.
Akli (akoli). F. Ugocsa Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Ménes akli. Sz. P. Veszprém Vben.
Akla. ejus Caula. Pázm, Kal. p. 698.
AKÓ. Urna v. virga arithmetica, doliaris. S. I. PP.
Akó-számra. Urnatim. S. I.
Akó-fa. VM. Intö Levél. p. 106.
Akól, akólja. Explorat, quot urnarum sit dolium.
Meg akólja. Idem.
Akólás.
Akóló.
Akóló pálcza. Virga doliaris.
Akós. habens urnam.
Egy akós hordó. Vas unius urnae.
Fél akós hordó. Vas mediae urnae 's a' t.
Akós'fa. Sz. P. Szala Vben.

AKACS.

AKACS. t. f. n. Achatius.

AKÁCZ.

AKÁCZ. Korona fa. Sz. D.
Akáczi fa. Idem.

AKOS.

AKOS. t. f. n. Acusius.
Akos. E. F. közép Szolnok Vben.
Akos' falva. E. F. Maros Székében.

AL.

AL. Imus.
Al-bár. F. Posony Vben.
Al-csut. F. Fejér Vben.
Al-Debrö. F. Heves Vben.
Al-falu. E. F. Csik Székében.
Al-fel. Podex, cunis, nates. M. A.
Al-felnek föl törése. Intertrigo. PP.
Al-föld. Pars inferior Regni. S. I.
Al-gyögy. E. F. Hunyad Vben.
Al-gyö. F. Csongrád Vben.
Al-hadnagy. Subcenturio inferior. Unterlieutenant. S. I. Sz. D.
Al-hang. Vox ima, sonus gravissimus. S. I.
Al-ház. Domus in contignationem non assurgens.
Al-Ispán. Vice Comes substitutus. S.I.
Al-Kapitány. Second Capitaine. S. I.
Al-kenyér. E. F. Szászváros Székében.
Al-kö. Quadra.
Al-magyar. Sz. P. Borsod Vben.
Al-nem. genus imum.
Al-nemből való. Plebejus.
Al-nép. Plebs, vulgus. S. I.
Al-pörös. Reus, in caussam attractus. M. A.
Al-rend. Infimates. Plebs vulgus. S.I.
Al-ruha, belső v. alsó ruha. Tunica. S.I.
Al-szeg. E. F. Csik székében.
Al-szél. Auster. M. A.
Al-tiszt. Subofficialis. Unteroffizier. S. I.
Al-utsza. Platea inferior, cui respondet Föl-útsza.
Al-vincz. E. MV. alsó Fejér Vben.

ALACS.
Alacska. F. Borsod Vben.
Alacsony. Humilis, submissus, inprocerus. M. A. Az alacsony kunyhóból is néha nagy ember támad. km.
Alacsony-szüvű. Illiberalis, abjectus. S.I.
Alacsony-lelkű. Sz. D.
Alacsony rend Faludi N. U. p. 88.
Alacsonyít, alacsonyítja. Humiliat, Deprimit. M. A.
Le-alacsonyítja. Deprimit.
Meg-alacsonyítja. Humiliat. M.A.
Alacsonykodik. Agit illiberaliter, indigna facit. Sz. D. S. I.
Alacsonyon. Humiliter, demisse M. A.
Alacsonyon ítél valaki felöl. Sz. D.
Alacsonyság. Humilitas. M. A.
Alacsonyúl. Abjecte.
Alacsonyúl gondolkodik. Sz. D.

ALAG. Sz. P. Pest Vben.
ALAK. Larva. it. Larvatus. Ludio. M. A. Pupa.
Alak-gyermek, szép gyermek. Sz. D.
Alak-játék. Praestigiae, Histrionica. M.A.
Alak-játékos. Praestigiator, Praestigiosus. M. A.
* Gyöngy-alak. Sz. D. Speciosa forma.
Alakok. Oscilla, Neurospasta, Marionetten. S. I.
Alakom. Mihi dilecte v. dilecta! S.I.
Alakos. Histrio, Ludio. M. A. Vranch.
Alakos szem-fény-vesztés. Faludi E. M. p. 237.
Alakos Aszszonyok. VM. Hit-tartás p. 27.
Alakoskodik. Praestigiatorem agit. Histrio est. M. A.
Alakoskodás. Pázm. Pred. p. 476. 1058.
Alakosság. Histrionia, Histrionica. M.A.
Alakozik, tündérkedik. Sz. D. Monoszlai. Hit oltalma p. 89. 258.
Alakozás. Monoszlai Hit' olt. p. 500. Faludi U. E. 1. R. p. 79.
Alakoztat, csúfság alakoztat. Sz. D.
ALAMUSZI, Tectus, tacitus, clancularius. S. I.
Alamunta. Anal. Phil. T. IX. p. 71.
Alamusta teremtés. Dug. km. 2. R. p. 221.
Alamuszta. idem. sublestus. PP.
Alamusztán viseli magát. Sz. D.
Alamusztaság. Sz. D.
Alamusztálkodik. Sz. D.
ALAP. Basis, Fundamentum. Sz. D. S. I.
Alsó Alap, Felső Alap, Közép Alap, Püspök-Alap } Sz. P. Fejér Vben.
Rét-Alap. F. Györ Vben. } Sz. P. Györ Vben.
Alapja. ejus Basis. Sz. D.
Alapit, fundál, szerez. Sz. D.
Alapos. Fundamentalis. Sz. D. S. I.
Alapsa (alaposa) Sz. P. Tolna Vben.

ALÁSONY.
Kis Alásony. Sz. P. Veszprém. Vben.
Nagy Alásony. F. Veszprém Vben.
ALATT. Sub, subtus, infra. M. A.
Alatt jár elméje. Circa terram natat. M.A.
Alatt-szól, lassan v. sugva beszél S. I.
Alatt-való. Inferus, vilis, ignobilis. M.A. it. subditus.
Alatta. Infra illum.
Alatta fekszik. Subjacet. M. A.
Alatta van. Subest. M. A.
Alattka. Sz. PP. Arad és Heves Vkben.
Alatton.
Alattomba. (alattonba) Tacite, occulte, clanculum, tecte. M. A.
Alattomban czirkáló. Corycaeus. M. A.
Alattomban-maró-eb. Canis clanculum mordens. M. A.
Alattomban-való. Clancularius S. I.
Röjtek alattonában. Erdélyi, Zichi fölött. p. 29.
Alattomi. idem. S. I.
Alattonkodik, hamiskodik, csalárdkodik. Sz. D. S. I.
Alattonos. Clancularius. Sz. D.
Alattonos álnokság. Sz. D.
Alattomoskodik. Clancularie agit.
Alattság. 1. infimitas. 2. funis nauticus per quem trahitur navis ab hominibus vel equis in littore euntibus. M. A. Rudens. Hajó-kötél. CM. 3. Hypothenusa. Dugonics.
Alattyán. F. Heves Vben.
ALÁ, Infra. M. A. ki föl, 's ki alá. km.
Alá-bocsátja. Demittit. M. A.
Alá-csuszamodik. Delabitur.
Alá-esik. Decidit.
Alá felé. Deorsum. PP.
Alá-függ. Dependet. M. A.
Alá-hajlik Devergit. inclinat. M. A.
Alá-írja. Subscribit.
Alá-írás. subscriptio. S. I.
Alá-megy. Descendit, devenit. M. A.
Alá-nő, mint az ökör' farka. km.
Alá-pökik. Despuit. M. A.
Alá-száll. Descendit. M. A.
Alá-való. Vilis, abjectus. M. A.
Alá-valók. Infimates. M. A.
Alá-valónak tartja. Post habet. M. A.
Alá-valóság. Vilitas. M. A.
Alá-valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit. M. A.
Alá-valóvá teszi. Vilitat. M. A.
Alább. Inferius. M. A.
Alább hágy. Alább hagyott benne. Leo prius, jam lepus. M. A.
Alább száll. Descendit, minuitur. S. I. alább száll az árra. Pretio minuitur. PP.
Alább szállás a' dologban. Deterioratio. PP.
Alább-való. Deterior.
Alája. Infra se.
Alája hugygyozik. Sub se mingit, lectum permingit.
Alája teszi. Ei supponit. M. A.
Alának tart. Deorsum versus tendit.
Alára. Deorsum. S. I.
Aláz, alázza. Humiliat, vilipendit. M. A.
Le alázza. Dehonestat.
Meg alázza. Exinanit, Humiliat. M. A.
Alázat. Humilitas, Humiliatio, submissio. S. I.
Alázatos. Humilis, demissus. M. A. alázatos Könyörgés. Supplicatio. M. A.
Alázatosan. Humiliter, submisse demisse, suppliciter. M. A.
Alázatosan-könyörgő. Supplex. M. A.
Alázatost R. (mint örömöst) Margit' Élete Prájnál p. 257.
Alázatosság. Humilitas, submissio. M. A.
Alázás. Humiliatio, vilipensio. Pázm. Pred. p. 62.
Meg alázás. Exinanitio, humiliatio. M.A.
Alázó. Humilians.
Alázódik. Humiliatur.
Meg alázódik.
ALDI. al-fel. Jól hozzá láttak az aldihoz: jól meg verték az alfelét. Dug. Km. 1. R. 14.
ALÉL. (alig-él? —) Animo linquitur exanimatur. Pázm. Pred. p. 168.
Elalél. Deliquium patitur.
Alélás. Deliquium.
Alélkodik. Deficit animo.
Alélkodás. Defectio animi. M. A.
Aléltt, alétt, (alitt. Sz. D.) Lanquidus
Alélttozik, aléttozik, alétozik. Lanquet. viribus deficit.
Alétozik. Zvon. 1. R. p. 756.
Alélttság. Lanquor.
ALIG, (alég. M. A.) Vix, aegre. csak a' gallérja is alig maradtt. km.
Alig áll. Vix consistit. M. A.
Aligha. Vix, fortassis, equidem vix. M.A.
Alig lát. Caecutit. S. I.
Alig-szóló. Mogilalus, impeditae linguae. M. A.
Alig-Úr. cui curta supellex. Hallottam 1810. Jun. 29.
Alig van. Male valet, Aegrotat. M. A.
Aliglan. Vix. Faludi U. E. 2. R. p. 206. T. É. p. 21.
ALK. (contractum ex alak.)
Alkalm, alkalom. Pactum, conventio. PP. Accomodatio, conciliatio, compositio. S. I. alkalomba ereszkedik. ad pactum venit. PP.
Alkalmas. idoneus, qualis qualis. M. A.
Alkalmas tavaliban. M. A. Inter senes puer, idem at in pueris senex.
Alkalmasént. Probabiliter. S. I.
Alkalmason. Beniczki. p. 152.
Alkalmasít, alkalmasít a. qualificat. S.I.
Alkalmasság. Aptitudo, Decentia, v. Dexteritas, habilitas. Sz. D. S. I. Geidler Hadi oktatás. p. 9.
Alkalmat.
Alkalmatlan. Ineptus, importunus. Alkalmatlan vendég a' Vénség. km.
Alkalmatlanság. Inconvenientia, incommoditas, ineptia, importunitas. M.A.
Alkalmatlanúl. Importune, inepte. M.A.
Alkalmatlanitja. Ineptum reddit, inconvenientem facit. Pázm. Pred. p. 842.
Alkalmatlankodik. Incommodat, importunus est, Epist Széch. p. 194. Sz. D. S. I. Faludi Sz. E. p. 99. N. E. p. 85. U. E. 3. R. p. 35. T. É. p. 199.
Alkalmatlankodás. Faludi N. A. p. 55.
Alkalmatlankodik. ineptus fit. Sz. D.
Alkalmatos. Aptus, habilis, commodus. M. A.
Alkalmatos üdőben. Tempori M. A.
Alkalmatosan. Opportune, idonee, commode. M. A.
Alkalmatosság. Occasio, opportunitas, Tempestivitas, Habilitas. M. A.
Alkalmaz, alkalmazza. Aptat, accommodat v. paciscitur, convenit, componit. S. I.
Alkalmaztat, alkalmaztatja. Idem. M. A. Hozzá alkalmaztatja magát. Accomodat se.
Öszve alkalmaztatja. Componit.
Alkony. R. Vesper, vesperus, vespera.
Alkonyodik. Advesperascit. M. A.
El-alkonyodik. Faludi U. E. 1, R. p. 15. E. M. p. 66.
Le alkonyodott a' nap. Dug. km. 2. R. p, 332.
Alkonyodás, nap-hanyatlás. Sz. D.
Alkonyodó. Advesperascens. Az alkonyodó napot kevesen imádják. km.
Alkonyodtatja. Facit advesperare.
Bé alkonyodtatja. idem. Vajda 2. K. p. 169.
Alkú. Competens, Aequum, Accomodum. M.A
Az Istennek szavát nem alku megvetni. km.
Alku-levél. Contractus, Literae compositionales. S. I.
Hosszú alku Házasság. km.
Ösztövér alku. Jobb az ösztövér alku, hogy sem a' Bírónak kövér végzése. km.
Alkuszik, alkudik, alkudja. Paciscitur, convenit. M. A. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.
Ki alkudja. Pacto pretium determinat.
Meg alkuszik, meg alkudik. convenit, paciscitur. M. A. Sok Sasnak egy fészken nehéz meg alkudni. km.
Alkudás, alkuvás. Pactio, conventio, concordia. M. A.
Megalkuvás. Conventio, Pactio. M. A.
Alkudhatatlan. Inconciliabilis, inconcordabilis. De quo conveniri non possit. M. A.
Alkudozik. Paciscitur.
Alkudozás.
Alkudó — alkudó félben van.
Alkudtat. Facit pacisci.
Alkudtató. Pactor. M. A.
Alkura lép. Paciscitur, transigit. Sz. D.
Alkhatik. Potest convenire.
Meg nem alkhatnak egymás között. Sz.D.
Alkhatatlan. Faludi N. U. p. 26.
Alkhatatlankodik. Sz. D.
Alktat, alktatja. Accomodat, conciliat, Pacificat. Sz. D. S. I.
Öszve alktatja. Sz. D.
Alkot, alkotja. Aptat, struit. M. A. aedificat, architectatur, v. creat. S. I. effigiat, efformat.
Alkotás. efformatio, creatio.
Hozzá alkotás. Applicatio. M. A.
Hozzá alkotja. Applicat. M. A.
Öszve alkotja. Coaptat. M. A.
Alkotmány. Structura, Aedificium. M.A.
Alkotvány. idem. M. A.
Alkotó. Opifex. M. A. Structor, Architectus, Mechanicus, Plasmator. S. I.
Alkotó tudomány. Mechanica. S. I.
Világ alkotója. Opifex mundi, creator.
Alkothat Isten más világot is. Sz. D.

Alkottyú. Machina, Instrumentum Artificiosum. S. I.
ALM, ALOM. Substramentum porcorum. M. A.
Disznó-alom. Még a' Disznó almot is el akarja adni: igen fösvény.
Almoz; almot csinál. Almoz, mikor malaczozni akar a' Disznó.
ALÓL. Inferne. M. A.
Alól följül. Inferne superne.
Alól meg ássa. Suffodit. M. A.
Alól föl feszíti. Suffringit. PP.
Alól-hajtó. purgans per alvum. S. I.
Alóla.
Alólról. Ab infra. S. I.
ALPÁR. FF. Abauj, Bihar és Pest Vkben. Sz. P. Bács Vben.
Fölső Alpár. Sz. P. Pest Vben.
ALSÁG. Vilitas. Infimitas. S. I. Sz. D.
ALSÓ. Inferior, imus. M. A.
Alsó ég. Aër vitalis. S. I.
Alsó ing. Perisoma, Interula. M. A.
Alsó Iskolák. Scholae Inferiores.
Alsó malom-kő. Lapis inferior in mola.
Alsó falu. F. Gömör Vben.
Alsó világ. Faludi U. E. 3. R. p. 44. Antipodes.
Alsóbb. Inferior, inferius. M. A.
Alsók. Sz. P. Heves Vben.
Alsók. F. Somogy Vben.
Alsó Alsók (F. Hont Vben.
Fölső Alsók (
ALSZIK, aluszik. Dormit. A' szegény ember ételе helyett is aluszik. Vulpi esurienti somnus obrepit. M. A.
El aluszik. Obdormit, condormiscit. M.A. 2. exstinquitur. El aluszik a' tűz, az égő gyertya.
El aluszik rajta. Indormit. M. A.
Ki aluszik. Edormit, edormiscit. M. A.
Ki aluszik a' tűz. Exstinquitur ignis.
Ki aluszsza magát.
Megaluszik. Coagulatur, coalescit. M.A. Meg aluszik a' téj, a' vér.
Altat, altatja. Facit dormire, soporat.
El altatja. Idem.
Altatás. Soporatio.
Altató. Soporans, soporifer.
Altató ének. Tudják a' Dajkák; vagyon illyen a' Szűz Anyáról is a' Karácsoni énekek között.
Altató ital. Narcoticon.
Altató mák. Soporiferum papaver.
Aluddogál. Dormitat. M. A.
Aluddogálás. Dormitatio. M. A.
Alunni megy.
Alunni kezd. Dormiscit. PP.
Alunni jár. Csak alunni jár a' lélek belé.
Aluszékony. Somniculosus, somnolentus. v. Dormitator, Dormitor, veternosus. M. A.
Aluszékonykodik. Otiatur, stertit. S. I. Faludi N. E. p. 43. N. A. p. 175. U. E. 1 R. p. 50.
Aluszékonyság. Pázm. Pred. p. 833.
Alutja. Sopit. M. A.
El alutja. Pázm. Pred. p. 296. Sopit, soporat, consopit. M. A.
Alutó. Somnum concilians v. coagulum. S. I.
Alutó dal. Canticum infantem somno tradens. S. I.
Alutó ital. Potio narcotica, Schlaftrunk. S. I.
Alutó kórság. Lethargus. PP.
Alutó szer. Anodynum, Narcoticum. Sz. D. S. I.
Alutt, aludtt. Soporatus, coagulatus.
Alutt étek. Cibus gelatus, gelatina, coagulatum. S. I.
Alutt kéz. Manus spastica. S. I.
El alutt tag, zsibbadt, v. széltől ütött tag. S. I.
Alutt téj. Lac coagulatum, concretum. M. A.
Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443.
Alutt tűz. Ignis sopitus, exstinctus. S. I.
Alutt vér. Cruor, sanguis concretus. M.A.
Alutt véres. Cruentus. M. A.
Meg alutt. Coagulatus, exstinctus. M.A.
Aludttában. In suo somnio. Pázm. Pred. p. 307.
Aluvás, alvás. Sopor, dormitio. M. A.
El aluvás, el alvás. Obdormitio. M. A.
El alvás ismétlen. Redormitio. M. A.
Aluvó, alvó. Dormiens, dormitor. M. A.
Aluvó-hely. Dormitorium. M. A.
Aluvó szoba. idem.
Alutlan. Insomnis, vigilans. Pázm. Pred. p. 1248.
Alutlanság. Insomnium. Pázm. Pred. p. 556. Telegdi. Pred. 3 R. p. 709.
Alutlanúl. Vigilanter. S. I.
ALLY. imum.
Ally-bor. Vinum faeculentum. Sz. D.
Ally-pálínka. Sz. D.
Ally-sör: utól sör. Sz. D.
Allya. ejus imum.
Baglás' allya. F. Nógrád Vben.
Buza' allya. Retrimentum tritici.
Hegy' allya. Plaga submontana.
Kert' allya. Plaga subhortensis.
Nád' allya. F. Vas Vben.
Nép' allya. Faex populi, infima plebs.
Rosta' allya. Excretum,
Száz' allya. Centuria. CM.
Tized' allya. Decuria. CM.
Azon tized' allyai. Commanipulo. CM.
Vaj' allya. Feces butyri excocti.
Vár' allya. Plaga subarcensis.
Zászló' allya. Banderium.
Allyadék. Pars infima, et immunda rei alicujus. Sz. D. S. I.
Rosta' allyadéka: hulladéka. Sz. D.
Allyas. Faeculentus.
Allyas söpredék. Prágai p. 37.
Allyasít, allyasítja. Deprimit, humiliat. Sz. D. S. I.
Le allyasítja. Faludi U. E. 2 R. p. 109. T. É. p. 121.
Allyasodik. Deprimitur, humiliatur, ad ima redigitur. Sz. D.
El allyasodik. Sz. D.
Le allyasodik (aljasodik) Faludi B. E. p. 87. U. E. 3. R. p. 80.
Le allyasodott állapot. Faludi E. M. p. 242.
Allyat vet. Substruit, fundamentum ponit. Sz. D.
Allyaz, allyazza. idem. Sz. D.
Allyazat. Fundamentum, Basis. Sz. D.
Fösték' allyazatja. Sz. D.

ALABOR.

ALABOR, Kerék-talp alá való válú-szabású fa a' nagy ereszkedőn, lejtőn. Sz. D.

ALABÁRD.

ALABÁRD. Bipennis. PP.

ALABÁSZTROM.

ALABÁSZTROM. Alabastrites. PP.

ALADÁR.

ALADÁR t. f. n. Aladarius.

ALAFA.

ALAFA. Demensum, victus. it. Dignitas. Authoritas. PP. Heltai. Kron. 2. R. p. 64.

ALAGYA.

ALAGYA. Elegia. PP. CM.
ALAGYÁS. Elegiacus. PP. CM.
Alagyás vers. Carmen Elegiacum.

ALAKOR.

ALAKOR. Spelta. tönköly. Sz. D. Faludi N. E. p. 75.

ALAMISNA.

ALAMISNA, alamosna. Eleemosyna. M. A. Monoszlai Hit' oltalma. p. 44.
Alamisna-szedés. Pázm. Kal. p. 388.
Alamisna-pénz. Vajda K. É. 1. K. p. 522.
ALAMISNÁLKODIK. Eleemosynam erogat, elargitur. M. A.
Alamisnálkodás. Eleemosynae erogatio, elargitio. M. A.
ALAMISNYÁS. Eleemosynarius.

ALM.

ALM. elm, alom, elem, suffixa ut hatalom, félelem etc.

ALMA.

ALMA (óma, olma, alma.) Pomum, Malum. M. A. Mind addig uszkál az alma, míg el merűl. km. Alma nem esik meszsze fájától. VM. Hit tartás. p. 3.
Alma-bor. Vinum pomaceum. S. I.
Alma-csutka. Petiolus. M. A.
Alma-fa. Malus, Pomus. M. A.
Alma-héj. Cortex pomi.
Alma-kerék. E. F. Fölső Fejér Vben.
Alma-lé. Succus pomi.
Alma-mag. Granum pomi, semen pomi.
Alma-mellyék. F. Somogy Vben.
Alma-mező. FF. Bereg, és Bihar Vkben.
Alma-őrizet. Pomorum custodia. Káldi Psalm. 78. 1.
Alma-szeg. F. Bihar Vben.
Alma-szedő horog. Uncinus pomorum Káldi. Amos. 8. 1.
Alma-víz. Vinum pomatum, pomaceum.
Apró piros alma. Malum tericum. M. A.
Apró Birs alma. Malum struthium. M. A.

Arany alma. Malum aureum. Az Iffjuság arany alma, nehéz meg örizni. km.
Báling alma. Lippai Gy. K. p. 144.
Birs alma. Malum Cotonaeum, Cidonium. M. A.
Bonaburuttya alma, Lippai, Gyümölcsös kert p. 75. 143.
Bor-ízű alma. Malum vinaceum. M. A.
Boros alma. S. I.
Bör alma.
Boszniai alma. Lippai.
Búzás alma. S. I.
Czérnás alma. Pomum striatum.
Czigány alma. S. I.
Czitrom alma.
Csörgö alma.
Csucsos alma, leány-csöcsű alma.
Darázs alma. Lippai Gy. K. p. 143.
Eleve-érö alma. Malum praecox. M. A.
Eper alma.
Édes alma. Melmela CM.
Igen édes alma. Malum melampium. M. A.
Farkas alma. Aristolochia. S. K.
Funtos alma. Lippai.
Fűz fa alma, mellyet t. i. fűzfába szoktak oltani.
Galamb alma.
Gránát alma. Malum punicum. S. K.
Hamvas alma. S. I.
Hegyes alma. Malum turbinatum. M. A.
Jeges alma. S. I.
Kemény alma. Pomum lapidosum NC. p. 85.
Kerékded alma. Malum orbiculatum. M. A.
Késön érö alma. Késön érö alma szokott soká tartani. km.
Kormos alma. Lippai Gyüm. k. p. 143.
Koszorú alma.
Koszos alma. Bór-alma. Ranetapfel.
Leány-csöcsű alma. Malum orchomasticum M. A. csúcsos alma, Macz-alma.
Leves alma. S. I.
Macz alma, leány csöcsű alma.
Mag nélkül való alma. Malum Spadonium. Nomenclator. R. p. 85.
Mételt alma, czérnás alma. Lippai.
Méz alma.
Mohos alma. Malum muscosum. M. A.
Mosánczker alma. Mesinki alma. Májner alma. Malum Misniacum. Lippai.
Muskotály alma. Malum apianum. MA.
Ordas alma. Malum coloris flavo nigri.
Paradicsom alma. Mala mustea, melimela. S. K.
Páris alma. Lippai p. 143.
Paszomán alma. Lippai.
Piros alma. A' piros alma is gyakran férges. km.
Pogács alma. Pomum orbiculatum. SK.
Posonyi Perlinger alma. Lippai.
Puha alma. Pomum mite. M. A.
Puruttya alma.
Savanyú alma. Pomum acidum, arbutum. NC. p. 85. A' szép alma is gyakorta savanyú. km.
Sávos alma. S. I. Pomum striatum, virgulatum.
Sávolyos alma. S. I.
Selymes alma. Lippai. Selyem alma,
Sóvári alma. S. I.
Szeges alma.
Szelid alma. Szelid almának van bö-csülete. km.
Szent Iván alma. Lippai. p. 143.
Szép alma. Az almának is a' szépét szokták föl kötni. km.
Szent Benedeki alma. Lippai.
Tafota alma. Malum tafetum. S. K.
Telelö alma. Pomum serotinum. M. A.
Tiltott alma. A' meg tiltott alma jobb a' többinél. km.
Tót alma.
Tót piros alma. Lippai.
Tök alma.
Török hagyomány alma. Species pomi inde a dominatu Turcarum in Hungaria.
Vad alma. Pomum agreste. M. A. Unedo. CM.
Vaj alma.
Vas alma.
Vér alma.
Vörös alma. Lippai.

ALMÁD. E. F. Medgyes Székében.
Almádi. Sz. P. Veszprém Vben.
ALMÁGY. F. Gömör Vben.
ALMÁJA. ejus Pomum. Ótet is meg csalta a' kigyó' almája. km.
Ádám' almája. Pázm. Kal. p. 243.
Boldog Aszszony' almája. Lippai.
ALMÁS. Pomosus, pomifer.
Almás thn. M. és E. Országban.
Almás kék ló. Equus pomulatus, scutulatus. M. A.
Almás kert. Pomarium, hortus pomorum. M. A.

ALMANAK.

ALMANAK. Calendarium.
ALMANAKJA. ejus Calendarium. Pázm. Kal. p. 809.

ALMÁRIOM.

ALMÁRIOM. Armarium, repositorium, Fiscus. M. A. — Abacus vestiarius. PP.

AMBRUS.

AMBRUS. t. f. n. Ambrosius. Telegdi. Agend. p. 44. scribit Amburus.
Ambrus' dombja. Szala Vben. Lenti határában.
Ambrus' háza. Sz. P. Abaúj Vben.

AMADE.

AMADE, Amadé t. f. n. Homodeus.
Amadé' falva. E. F. Csik Székében.
Amadé-karcsa. F. Posony Vben.

AN.

AN, en, on, ön, suffixum, ut: hogyan. méllyen, nagyon, körmön.
ANARCS. F. Szabolcs Vben.
ANCS. Telek Pest Vben.

AND.

AND, end. Suffixum futuri tertiae personae.
ANDA.
Anda'háza. Sz. P. Bihar Vben.
ANDACS. FF. Somogy és Nyitra Vkben. Sz. P. Bihar Vben.
ANDALODIK.
El andalodik. Hallottam 1826. Apr. 21.
ANDALOG. Mintha feje se volna, ugy andalog. Dug. km. 1 R. p. 21.

ANDRÁS.

ANDRÁS, Andris, Andor, Endre. t. f. n. Andreas.
Andrásfa. F. Vas Vben.
András'falva. thn. M. és E. Orsz.
András'háza. Sz. P. Abaúj Vben és E. Kolos Vben.
András'hida. F. Szala Vben.
András-vágás. F. Sáros Vben.
Szent András. thn. M. és E. Orsz.

ANGYAL.

ANGYAL. Angelus. M. A.
Angyal-bör, Pantallér, Lóding v. tarkán föstött fényes papiros. S. I.
Angyal, édes gyökér. Polypodium. PP.
Angyal-fű. Angelica. PP.
Angyal' háza. Sz. P. Szabolcs Vben.
Angyal-rugta-fű. Numularia. CS.
Fő Angyal. Archangelus.
Őrző Angyal. Angelus custos.
ANGYALA. ejus Angelus.
Mélység' Angyala. Angelus Abyssi.
Sötétség' Angyala. Angelus tenebrarum.
Úr' Angyala. Angelus Domini.
Világosság' Angyala. Angelus lucis.
ANGYALI. Angelicus. M. A.
Angyali Iffju. Angelicus Juvenis.
Angyali élet. Vita Angelica.
Angyali Karok. Chori Angelorum.
Angyali követség. Zvonárics. Post. 1. R. p. 154.
Angyali látás. Zvonárics Post. 1. R. p. 160. 675.
Angyali szépség. Angelica venustas.
Angyali üdvözlet. Salutatio Angelica, Ave Maria. S. I.
ANGYALKODIK. Angelum agit.
ANGYALOM. Mi Angele.
ANGYALOS. F. Szathmár Vben, és E. F. Háromszék Székében.
ANGYALOZ, angyalozza. Compellat eum nomine angeli, Angelum vocat.

ANNA.

ANNA, nani, nanicza. t. asszonyi név Anna.
Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz.

ANTAL.

ANTAL, Anti, Tani. t. f. n. Antonius.
Meg jött Antal Budáról. Hic venit a sexaginta viris. M. A.
Antal a' fejed. Cescon habitas. M. A.
Antal' falva. F. Gömör Vben.
Antal'harasztjára bocsátani.—Eszterházi Tamás. Hunnius p. 249.
Remete Sz. Antal. Antonius Eremita.
Szent Antal. MV. Hont Vben.
Szent Antal-Úr. Sz. P. Posony Vben.

Szent Antal' fa. F. Szala Vben.
Szent Antal' tüze. Ignis Sacer. NC. p. 353. Pustula. CM.
ANTALKÓ.
ANTALÓCZ. F. Ung Vben.

ANY.

ANY.
ANYA. Mater. M. A. A' hol nyájas az Anya, kényes leszsz a' leánya. km.
Anya-föld. Patria v. Marga. S. I.
Anya-fü. Dracunculus major. M. A.
Anya-gyermek. Deliciae Matris, Matri charissimus. S. I.
Anya-hagyott. Faludi N. A. p. 162.
Anya-ház. Ecclesia haereticorum. Monoszlai Hit' oltalma. p. 19.
Anya-jel. Naevus. Muttermahl. S. I.
Anya-jüh. Ovis. S. I.
Anya-ló, eme-ló. Equa. S. I.
Anya-méh. Uterus. S. I.
Anya-méh-fordulás. Pázm. Pred. p. 321.
Anya-méh-fü, Matricaria. Csapó.
Anya-méhe. Regina apum.
Anya-nyelv. Lingua vernacula. S. I.
Anya-ölö. Matricida. M. A. L.
Anya-ölés. Matricidium. M. A.-L.
Anya szent egyház. Ecclesia. M. A.
Anya-szült. Faludi B. E. p. 36.
Anya szült süket. Faludi T. É. p. 280.
Anya-szült meztelen. Totus nudus. S. I.
Anya-tyúk. Gallina incubans, Matrix. S. I.
Anya-város. Metropolis. Biró Márton Micae p. 376.
* Édes Anya. Mater.
Fösvény Anya. Nem gyüjthet annyit a' fösvény anya, a' mennyit a' tékozló Iffjú el nem pazarolhat. km.
Jobb anya. Avia.
Szép anya, nagy anya. Avia. NC. p. 241.
Só-anya. Sal gemmae. S. K.
Kereszt-anya, Matrina. S. K.
Nagy anya. Avia. S. K.
Ük-anya. Abavia. S. K.
Öröm-anya. Pronuba. Mater Sponsi vel Sponsae. S. K.
Szüz Anya. Virgo Mater.
Magyar Anya szültte. km.
Mostoha Anya. Noverca.
Nyájas Anya.
Roszsz Anya. Még a' roszsz anya is jámbor magzatot szeret. km.
Anyai. Maternus. M. A.
Anyai ápolgatás.
Anyai dajkálkodás. Pázm. Kal. p. 656. 686. Faludi T. É. p. 213.
Anyai gondviselés. cura Materna. Sz. D.
Anyai szeretet. Amor Maternus.
Anyai téj. Lac maternum. Az Anyai téj leg édesebb. km.
Anyaság. Maternitas. Pázm. Pred. p. 1259.
Anyaságát meg tagadta gyermekeitöl. Sz. D.
Anyácza, csúf neve az ollyan Apáczának, a' ki fattyat vetett. Pázm. Kal. p. 554.
Anyácza. Sz. P. Pest Vben.
Anyáczaság. Pázm. Kal. p. 298.
Anyácska. Matercula, Anicula. Vajda. K. É. 1. K. p. 508. „Egy meg aggott öreg Anyácska.“
Anyálkodik, anyai gondviseléssel van. Sz. D.
Anyám. Mater mea.
Anyám' báttya. Avunculus. M. A,
Anyám' báttya' fia. Matruelis. M. A.
Anyám' föztte. Coctura matris meae.
Anyám' nénnye. Matertera. M. A.
Anyánkról való atyafiak. Agnati. M. A.
Anyányi: annya magasságú, nagyságú. p. o. galamb, csirke. Sz. D.
Anyás. Matrimus, delicatus. M. A.
Anyás. Sz. P. Csongrád Vben.
Anyás gyermek. Apud matrem manet. M. A.
Anyáskodik. Materne sollicita est. Sz. D.
Anyáskodás. Biró Márton Angy. Társ.
Anyátlan. Ἀμητωρ. Sine matre. M. A.
Anyátlanodik. — Meg anyátlanodott a' méh. Lásd méh-tartás. Vácz. 1821. p. 18. p. 665.
ANYÁZ, meg anyázza. Matrem appellat.
Kurv'anyázza. Matrem meretricem appellat.
Meg kurv'anyázta.
Öszve kurv'anyázta.
ANYAG. Materia. Sz. D.
ANYALA (kis, öreg). Sz. P. Komárom Vben.
ANYJA, anynya, annya. Mater ejus. Az annya' hasában sem volt jobb dolga. km.
Annya' leánya. Catonis Marcia.
Annya' öle. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
* Bor' annya. Viniferax.
Jóbb-annya. Ejus avia.
Kurv'annya. Örül mint a' Tót a' kurv'-annyának. km.
Szél'annya. Penniculum. Vitorla. M. A. L.
ANYÓ. Matercula, anicula. S. I.
Anyóka. idem. S. I.
Anyós. idem. S. I.
ANYUL. Pro matre, loco matris. Pázm. Pred. p. 562.
Anyúl testvér. Frater uterinus. S. I. Tiszti Szótár. p. 45.

AP.

AP.
APA. Tata. Pater. M. A. Eb-apának kutya fia. km.
Apa. F. Szathmár Vben.
Apa' hida. E. FF. alsó Fejér, és Kolos Vkben.
Apa-nagy-falu. E. F. belsö Szolnok Vben.
Apa-telek. F. Arad Vben.
Szép Apa. Avus. NC. p. 241.
Apai. Paternus.
Apai jus. Jus paternum.
Apai, anyai jus. Jus paternum et maternum.
Apaj. F. Posony Vben. Sz. P. Pest Vben.
Apád' fia. Tu ipse. S. I.
Apátlan. Sine patre.
APÁGY. Sz. P. Szabolcs Vben.
APÁR. F. Tolna Vben.
APCZ. MV. Heves Vben.
APJA. ejus pater. Volt az apjának, de nincs a' fiának. km.
Apja fia. Patrissat. PP.
Apja' fia. Patris est filius. M. A. Apja tüz, annya puska-por, fia csupa láng. km. Dug. 1. R. p. 184.
APONY (kis, nagy). F. Nyitra Vben.
Apony' vára. Vár omladék. Nyitra Vben.
APÓ, Apóka, Após. Paterculus v. senioulus, vetulus, Pappus.
APOL, apolja. Basiat, osculatur. M. A.
Meg apolja. idem. M. A. CM.
Apolgat, apolgatja. Exosculatur. M. A.
Apolás. Basium, osculum. M. A.
Meg apolgatja. Dissvaviatur. CM.
APÚL.
Apúl testvér Frater carnalis. S. I.
APUS, idem ac Após. Öreg Apus.

APALIN.

APALIN. t. a. n. Apollonia. PP.
Apalin-szüvü. Timidus, effoeminatus. S. I. M. A. L.
Szent Apalin. Pázm. Kal. p. 55. Magyari ellen. p. 241.

APÁT.

APÁT. Abbas. Vrancsics.
Apát' fa. F. Szala Vben.
Apát' falva. MV. Borsod Vben. FF. Csanád, Trencsén és Nógrád Vkben. E. F. Szeben Székében.
Apát-úr. Dominus Abbas.
Apát-urság. Abbatiale Dominium, Abbatia. Meg holtt a' barát, él a' Szent, változik az Apát-úrság. km.
APÁTI. Abbatialis. 2. Több helységek' neve.
APÁTJA. ejus Abbas. Margit' Élete. p. 134.
APÁTSÁG. Abbatia.

APÁCZA.

APÁCZA. Monialis, Nonna. M. A. Apálcza. Eszterházi Tamás. p. 455.
Apácza. Sz. P. Csanád Vben.
Apácza-falu. F. Szatmár Vben.
Apácza' fara. Vörös berényi Hegy' neve Veszprém felé.
Apácza-fing. Tortulae Monialium. S. I.
Apácza-ír. Ungventum de Tutia, Ungventum nihili. PP.
Apácza-Rekesz. Faludi N. A. p. 161.
Apácza-szöktetö. Pázm. Kal. p. 395.
Fejedelem Apácza. Priorissa NC. p. 257.
Fö Apácza. Abbatissa CM.
APÁCZAI.
Apáczai szerzet. Zvonárics M. Postilla 1. R. p. 285.
APÁCZÁK' Fejedelme. Abbatissa. M. A.
APÁCZÁT anyáczaságra szabadit. Monachae, et Nonnae nubendi libertatem facit. M. A.
APÁCZASÁG. Pázm. Kal. p. 169. 420.

APOSTOL.

APOSTOL. Apostolus. M. A.
APOSTOLA. ejus Apostolus.
APOSTOLI. Apostolicus M. A.
Apostoli Király. Rex Apostolicus, Magyar király.
Apostoli részegség. Pázm. Pred. p. 389.
Apostoliság. Apostolicitas. Guzmics. A' Vall. Egyesülés Ideája p. 103.
APOSTOLKODIK. Apostolum agit. Vajda K. E. 1. K. p. 280.
APOSTOLSÁG. Apostolatus. M. A.

AR.

AR.
Kis Ar. (F. Szatmár Vben.
Nagy Ar. (
ARA. R. Meny, nurus. PP.
ARACS. FF. Somogy és Szala Vkben. Sz. P. Torontál Vben.
Aracsa. Sz. P. Szala Vben.
ARAD. Erősség. Arad Vben.
Arad Vármegye. Comitatus Aradiensis.
Ó Arad. MV. Arad Vben.
Új Arad. MV. Tömös Vben.
Aradácz F. Torontál Vben.
Aradi. Aradiensis.
Aradi Puszta. Sz. P. Somogy Vben.
Aradvány (kis, nagy) Sz. P. Szabolcs Vben.
ARAK. F. Moson Vben.
ARASZ. Spithama, Palmus. M. A. PP.
elő-arasz. Spithama minor.
Bak-arasz. idem. Nagyváthi G. Aszszony p. 154.
Nagy arasz. Spithama major.
Arasznyi. Spithamalis, Palmaris, dodrantalis. S. I.
Egy arasznyi. Unius Spithamae.
ARAT. aratja. Metit. M. A. A' ki mint vet, ugy arat. km.
Be aratja. Demetit, Demessum colligit, Recondit. M. A.
El aratja. Emetit. Demetit. M. A.
Föl aratja. Pázm. Pred. p. 263.
Ki aratja. Emetit.
Le aratja. Demetit. M. A.
Meg aratja. idem. M. A.
Aratás. Messis; Messio. M. A.
El aratás. Demessio. M. A.
Aratása. Ejus Messis. Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
Aratáskor. Tempore messis.
Aratatlan. Non demessus. Aratatlan maradtt a' jószág.
Aratott. Messus.
Le aratott. Demessus. M. A.
Meg aratott. idem. M. A.
Arató. Messor. M. A.
Arató gombócz.
Arató rész. Rata messorum.
Kepés Arató. Messor, qui pro labore certam partem demessae frugis percipit.
Pénzes Arató. Messor pecunia conductus.
ARD.
Arda. Sz. P. Veszprém Vben.
Ardány. E. F. Doboka Vben.
Ardány' háza F. Bereg Vben.
Ardányócz. F. Nyitra Vben.
Ardó. FF. Zemplin, Bereg, Ugocsa, Torna, Sáros Vkben E. F. közép Szolnok Vben. Sz. P. Gömör Vben.
Ardócska. Sz. P. Torna Vben.
ARLÓ. F. Borsod Vben.
Arlócz. Sz. P. Trencsin Vben.
ARMA. Sz. P. Bars Vben.
Armás. Latro. PP.

ARANY.

ARANY. Aurum, Aureus. Nem fog aranyon rosda. Frustra Herculi calumniam struxeris. M. A.
Arany. E. F. Hunyad Vben.
Arany alma. Malum aureum: Pázm. Pred. p. 1217.
Arany-ág. F. Arad Vben.
Arany-bánya. Aurifodina, Auraria. M. A.
Arany béko. Ravasz a' szerelem, arany békóval jár. Dug. km. 2. R. p. 172.
Arany bogár. Chrysis. Goldkäfer. S. I.
Arany bögyü. Aureola v. oriolus. S. I.
Arany csésze. Phiala aurea.
Arany-csináló. Alchimista. S. I. A' ki azt igéri, hogy aranyat csinál, ezüstöt akar csalni. km.
Arany edény. Vas aureum. Nem kell az arany edényt a' pad alatt hevertetni. km.
Arany elmének gyöngy a' gondolatja, Dug. km. 2 R. p. 119.
Arany enyv. Chrysocolla, Chrysitis. S. I.
Arany eső. Pluvia aurea.
Arany esölék. Ramentum auri. S. I.
Arany ér. Haemorrhois. S. I.
Arany ércz. Auraria. PP.
Arany fonál. Auri filum, aurum textile. PP.
Arany forint. Florenus aureus. M. A. Florenus auri, aureus numus florentinus. S. I. Pesti Fáb. p. 72. Pázm. Kal. p. 26. 841, 875. 1022. Pred. p. 1165. Vajda. 2. K. p. 165. — p. 389. 3. K. p. 79.
Arany fonás. Deductio auri in fila. S. I.
Arany fonó. Margit' Él. p. 144.
Arany fösték. Aurum musivum. S. I.
Arany függő. Inauris, Monile. M. A.
Arany fürt. Villus aureus.
Arany-fürtözi. Kár a' kutya' szörét meg arany-fürtözni. km.
Arany füst. Fucus aureus. Sik. S. I.
Arany füstös köték. Sik paszomány. S. I.
Arany gondolat.
Arany glét. Auripigmentum, Chrysocolla. M. A.
Arany gyapju. Vellus aureum. S. I.
Arany gyürü. Annulus aureus.
Arany-hajú. Auricomus. M. A.
Arany hal. Auratula. S. I.
Arany hártja. Dug. km. 1. R. p. 259.
Arany hid. Pons aureus. Arany hidat csinálj a' futó ellenségnek. km.
Arany hím. Textile auro distinctum, Textum Babylonicum, olim imago aurata. S. I.
Arany-hímezés. Ars Phrygionica, olim pictura auraria. S. I.
Arany horog. Hamus aureus. Arany horoggal horgász. M. A.
Arany Idka. F. Abaúj Vben.
Arany idö. Aetas aurea. Faludi U. E. 3. R. p. 46.
Arany kapu. Porta aurea.
Arany kapufa. Árva az árva ha kapufája arany is. km.
Arany korona. Corona aurea.
Arany-kö Csárda Szepes Vben.
Arany kulcsos. Camerarius Aulicus. S. I.
Arany kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
Arany-kút. E. F. Kolos Vben.
Arany-lábú. Auripes.
Arany-lábú Bányácska. F. Zemplin Vben.
Arany-lábú Tuszony. E. F. Kolos Vben.
Arany láncz. Torques. M. A.
Arany-lánczos. Torquatus. M. A.
Arany-levél. Bractea, bracteola aurea. S. I.
Arany-lopó. Aurifur, aurilegus. M. A.
Arany-marha. R. Aurum caelatum, factum, vasa aurea. S. I.
Arany málú. Emberiza citrinella. Goldammer. S. I. aliis Arany-málinkó.
Arany-mezö. E. F. Kövár Vidékében.
Arany-mérű. Trutina auraria. S. I. numaria trutina. PP.
Arany mony. Ovum aureum, „Egy Ind vala, ki arany monyat tojik vala.“ Pesti Fab. p 55.
Arany morzsalék. Palacra, Balux. PP.
Arany-mű. Aurum caelatum, Cimelium. S. I.
Arany műhely. Aurificina. S. I.
Arany-mű-szék. Cimeliarchium. S. I. Faludi N. A. p. 31.
Arany müves. Aurarius. PP. Aurifex, aurifaber. S. I.
Arany-müves láda. Cimeliarchium, armarium sanctius. PP.
Arany-müvesség. Aurificium. S. I.
Arany-olvasztás. Liquatio auri.
Arany óra. Aureum horologium.
Arany' pataka. F. Sáros Vben.
Arany perecz. Armilla. M. A.
Arany-pereczes. Armillatus. M. A.
Arany pénz. Numus aureus, olim pensa auri, Bizantius. S. I.
Arany pohár. Poculum aureum. Bátrabb fa-kánnából inni, mint arany pohárból. km.
Arany por. Aurum pulveratum. PP.
Arany pöngés. Nincs szebb szó az arany pöngésnél. km.
Arany-ráma. Faludi N. A. p. 32.
Arany rojt. Illik mint az arany rojt a' Szobránczi gubához. km.
Arany ruha. Vestis aurea.
Arany szám. Numerus aureus.
Arany sárga fösték. Auripigmentum. PP.
Arany szájú. Chrysostomus.
Arany szem. Balux, baluca. M. A.
Arany-szerető. Chrysophilos. Pázm. Pred. p. 1237.
Arany-szín. Arsenicum. it. aureus color. M. A.
Arany-színű. Fulvus, aurei coloris. M. A.
Arany-színű hal. Aurata. M. A.
Arany-szövés. Textura auraria. S. I.
Arany-szövet. Pannus intertextus auro, Textum aureum. S. I.
Arany toll. Nem jó minden aprólékot arany tollal irni. km. Dug. 1 R. p. 38.
Arany-tajték. Chrysitis. S. I.
Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
Arany-választás. Auri secretio, sejunctio, excretio. PP.
Arany vessző. Faludi E. M. p. 81.
Arany-verö. Auricusor. S. I.
Arany-viselö. Auriger. M. A.
Eresztett arany. Aurum potabile. Faludi T. É. p. 292.
Arany-virág, arany-fű. Stoechas citrina. Csapó.
Finom arany. Aurum ignitum. Pázm. Pred. p. 192.
* Császári arany. Aureus Caesareus.
Föstö arany. Aurum musivum. S. I.
Fövény arany. Balax Plinii. Ammochrysus. S. I.
Dupla arany. Aureus binio. S. K.
Fejér arany. Platina. Mitterpacher.

Farkas fogas arany. Lupini aurei in Documento anni 1649. Erant aurei Principis Báthori, qui insignia Familiae tres dentes lupinos monetae incudi fecit.
Körmöczi arany. Aureus Cremnicensis.
Termés-arany. Aurum nativum.
Tiszta arany. Aurum obryzum.
Vertt arany. Cusum aurum. S. K.
Vont arany. Ductile, textile aurum. S. K.
ARANYAD (alsó, fölsö). FF. Szala Vben.
ARANYÁSZ (név). Aurilegus, Aurilotor. Heltai. Kron. 1. R. p. 231. 2. R. p. 163.
ARANYÁSZ (ige). Aurum legit, lavat. Sz. D. S. I.
Aranyászat. Aurilegium, aurilectio, aurilotura. S. I.
Aranyászó. Chrysoplites, Aurilegus. PP.
ARANYI (Kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.
ARANYJA, aranynya, arannya. Ejus aurum, ejus Aureus. Kinek nincs arannya, szolgálatját ajánlja. km.
Lajos' arannya. Louis d'or.
ARANYKA. F. Torontál Vben.
Aranyka alma. Goldranette.
ARANYNYAL futtatja. Inaurat. S. I.
Aranynyal futtatás. Inauratio. S. I.
Aranynyal szövi. Aureo stamine intexit. PP.
Aranynyal versengő. Chelidonium minus, Ranunculus ficaria. S. I.
ARANYOS, aranyas. Auratus, aureus, auro abundans. M. A. Nic. Oláhi Hung. p. 64.
Aranyos. FF. Baranya, Borsod, Komárom, Heves és Szathmár Vkben. Sz. PP. Bács és Somogy Vkben. E. Folyó víz Torda és alsó Fejér Vkben.
Aranyos bánya. E. F. alsó Fejér Vben.
Aranyos gyéres. MV. Torda Vben.
Aranyos hal. Orata, aurata. M. A. Vr.
Aranyos istáp fű. Virga aurea. M. A.
Aranyos kéz. A' Mester-embernek aranyos a' keze. km.
Aranyos lóna. E. F. Torda Vben.
Aranyos Marót. MV. Bars Vben.
Aranyos Medgyes. MV. Szathmár Vben.
Aranyos Mise, aranyas Mise: hajnali mise. Telegdi Homil. Mut. tábl. Biró Márton. Micae p. 3.
Aranyos Móricz. E. F. Doboka Vben.
Aranyos paprád. Trichomanes. M. A.
Aranyos Rákos. E. F. Aranyos Székében.
Aranyos széke. Erdélyben.
Aranyos szélű könyv. Auratae secturae liber, auratus margine. PP.
Aranyos üstök. Adianthum aureum, v. Polytrichum. S. I.
* Bács-Aranyos. F. Szabolcs Vben.
Fél-Aranyos. Sz. P. Komárom Vben.
Kis Aranyos. (E. FF. alsó Fejér
Nagy Aranyos. (Vben.
ARANYOZ, aranyozza. Aurat, deaurat. M. A.
Meg aranyozza. Deaurat, inaurat. M. A. A' bot, ha meg aranyozzák is, súlyot üt. km.
Aranyozás. Inauratio.
Meg aranyozás. Auratura. Auri inductio. PP.
Aranyozat. Inauratura.
Aranyozott. Auratus. M. A.
Aranyozó. Aurarius, Inaurans, Aurator. PP.
ARANYÚL. In auro, instar auri. Pázm. Pred. p. 1165.

ARÁNY.

ARÁNY, erány. Scopus, meta v. objectum, v. propositum. S. I.
ARÁNYATLAN. Non habens scopum.
Egy arányatlan. Inaequalis, Dissimilis Discors. S. I.
Egy-arányatlanság. Inaequalitas Dissimilitudo. S. I.
ARÁNYJA. Ejus scopus, ejus meta.
Arányjában. E regione, ex adverso, e contraria parte. S. I.
Torony' arányjában. Juxta directionem Turris.
ARÁNYÍT, arányítja.
Egy-arányít. Aequat. S. I.
Egy-arányító. Aequator. S. I.
ARÁNYOS. Scopo congruus, consonus, conveniens v. Proportionatus. S. I.
Arányos ember. Vir accuratus, diligens. S. I.
* Egy-arányos. Aequipollens, Aequivalens, Ejusdem pretii, v. valoris. S. I. Két egy-arányos füle van: igazságos. km.
Arányosan. Scopo convenienter.
Egy arányosan. Aequaliter. S. I.
Arányosság. Convenientia, Proportio, Symmetria. S. I.
Egy-arányosság. Aequalitas, Paritas. S. I.
ARÁNYOZ, arányozza. Collineat, Collimat. PP. Káldi Gen. 41. 15. Ha el akarod találni a' czélt, följebb arányozz. km.
Meg arányozza. Collimat, Conjicit. M. A. a' tárgyat, czélt, vadat. Sz. D.
Arányozás. Collineatio, collimatio. M. A.
Arányozó. Collineans, Collimans. PP.
Arányzóba veszi- Faludi Sz. E. p. 53. T. É. p. 22.
ARÁNYTALAN. Scopo carens, inconveniens. S. I.
ARÁNYTT, Arányt, Aránt. Quoad, circa, De. S. I.
Egy-aránt. Aequaliter. Az ujjunk sem ér egy aránt.
Aránta. E regione illius. M. A.
Árántad. E regione Tui. M. A.
Árántam. E directo Mei.
ARÁNYSÓ. S. I.
Egy-arányso. Aequalis. S. I.
Egy-arányso képpen. Aequaliter. S. I.
ARÁNYÚ.
Agy-arányú. Aquivalens. Pázm. Kal p. 949.
Egy arányúság. Aequalitas, Similitudo, Paritas. S. I.
ARÁNYÚL.
Egy arányúl. Aequaliter. Faludi T. É. p. 79.

ARCZ.

ARCZ, orcz. Facies, Mala, Vultus. S. I.
Arcz-Kép. Portrait.
ARCZA. Facies, Mala, Vultus. M. A. Szűnek tolmácsa az arcza.
Arcza-pirulás. Szegénység nagy arcza-pirulás. km.
Arcza-pirító szégyen. Faludi N. U. p. 19.
Arcza-törülő. Sudarium.
Ál-arcza. Larva.
* Vendég-arcza. Larva. Minden vétek talál magának vendég-arczát. km.
Fris arcza. Faludi Sz. E. p. 35.
Víg-arcza. Vultus boni. Nagy bánatban nehéz víg arczát mutatni. km.
Arczája. Ejus vultus. Bocskor-bőr az arczája. km. Os impudens. Korán későn arczájára kerül. km.
Arczátlan. Impudens, impudicus. M. A.
Arczátlankodik. Impudens est. Faludi N. E. p. 55.
Arczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.
Arczátlanúl. Impudenter, impudice. M. A.
Arczáz, arczázza. Probro afficit, confundit. M. A.
Meg arczázza.
Arczázás. Confusio.
ARCZCZAL. Cum vultu.
Arczczal fordúl. Facie obvertitur.
Arczczal föl. Superius.
Arczczal le. Pronus.
Arczczal le-borúltt. Cernuus.
ARCZÚL. In faciem.
Arczúl csapja. Alapam impingit.
Arczúl-csapás. Colafisatio. Pázm. Pred. p. 794.
Arczúl támad reá. Pázm. Pred. p. 735.
Arczúl-vágás. Pázm. Pred. p. 810.
Arczúl el terűltt. Faludi. T. É. p. 20.
Arczúl veri. In faciem caedit. Sz. D.
Arczúl viaskodik. In faciem reluctatur. Sz. D.
Arczúl üti. Alapam impingit. S. I.
ARCZULAT. Facies, Vultus.

ARKANGYAL.

ARKANGYAL. Archangelus. Fő Angyal. M. A.

ARNÓLD.

ARNÓLD. t. f. n. Arnaldus.
Arnyóld' falva. F. Szepes Vben.

ARNÓT.

ARNÓT. Albanus, ein Arnaut. PP.

ASPA.

ASPA. Alabrum. PP. M. A. CM.

AZSAG.

AZSAG. Rutabulum. M. A. Contus furnarius. PP. Peniculus clibanarius. S. I. Szén vonó. CM.
Azsag-pemet. Herba Rutabularia, frutex, ex quo fit rutabulum. M. A.

AZSAGGAL el üti a' tüzet. Conto versat furnaria ligna. PP.
AZSAGOLJA. Expellit v. verberat. S. I.
Meg azsagolja. idem. Sámbár ellen. p. 396
AZSÁGOS. Volatica. Azsagón-járó Boszorkány. S. I.

ASZ.

ASZ. Arescit, arefit. M. A.
El asz. Contabescit, contabet. M. A.
Hozzá asz. Faludi N. U. p. 6. N. E. p. 93.
Ki asz. Pázm. Pred. p. 646. Exaret, exarescit. M. A.
Meg asz. Pázm. Kal. p 657. Arescit, Exarescit, Inarescit. M. A.
ASZAG. Szemet, trágya. Sz. D. Büdös, mint az aszag. km. Dug. 1. R. p. 214.
ASZAL, aszalja. Siccat, Arefacit, Torret, Torrefacit. M. A.
Meg aszalja. Arefacit. M. A. Siccat. CM.
Aszalás. Siccatio.
Aszaló. Siccatorium. PP.
Aszaló. MV. Borsod Vben. F. Somogy Vben.
Aszaló-ház. Testum torrendorum fructuum, Siccatorium.
Aszaltt. Siccatus, arefactus. M. A.
Aszaltt gyümölcs. Fructus siccati.
Aszaltt körtvély.
Aszaltt szilva. Pruna siccata.
Meg aszaltt. Arefactus. M. A.
Aszalvány. Siccatum, vel quod siccari solet.
ASZAT, gyom, hasztalan fű. Sz. D.
ASZÁLY. Siccitas, aridum. M. A.
Aszályos. Siccus, aridus. M. A.
Aszályság. Siccitas, ariditas. M. A.
ÁSZÁR. F. Komárom Vben.
ASZÁS. Siccatio, arefactio.
El aszás. Contabe centia. M. A.
ASZOMÁNY. Bizonyos fű. Sz. D.
ASZOTT. Arefactus, aridus. A' lélekre aszott vétket nehéz le vakarni. km. Dug. 2 R. p. 112.
Aszott-száraz. Tabidus, siccus. M. A.
Aszott tüske (al-földön mácsonya), gabonákban terem.
El aszott. Arefactus, v. Tabefactus, Tabidus. S. I.
ASZÓ. Arescens.
Aszó. FF. Bihar, és Szathmár Vkben.
Aszó-fő. F. Szala Vben.
Aszód. MV. Pest Vben.
ASZSZU. Siccus, Aridus, Toridus. M. A.
Aszszu ágok. Ramalia. PP.
Aszszu fa. Lignum aridum. Az aszszu fa mellett a' nyers is meg ég. Pázm. Pred. p. 301.
Aszszu fű. Beniczki p. 47.
Aszszu fügék. Caricae. PP.
Aszszu gyümölcs. Fructus siccati. S. I.
Aszszu kenyér. Pázm. Kal. p. 150.
Aszszu kór. R. Pulmonarius, Peripneumonicus, Phthisicus.. S. I.
Aszszu kórság. Phthisis. M. A.
Aszszu kórságos. Phthisicus. M. A.
Aszszu széna. Foenum siccaneum. PP.
Aszszu szilva. Prunum pressum, siccatum. PP.
Aszszu szőlő. Uva passa. Káldi. Num. 6. 3.
Aszszu-szőlő-bor. Vinum ex uvis passis. Auspruch. S. I.
Aszszu természetű. Siccaneus, siccaneus. M. A.
Aszszu' völgye, aszu' völgye. Sz. P. Szala Vben.
Aszszun. Sicce, aride. M. A.
Aszszuság. Siccitas, Ariditas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 511.
ASZTÉJ (asz-téj? —). F. Bereg Vben.

ASZSZONY.

ASZSZONY. Mulier, Foemina, Domina. M. A. Köszönnyetek ludak, én is Aszszony vagyok. km.
Aszszony-Barát. Gyöngyösi 1 R. p. 32.
Aszszony ember. Foemina, Mulier. M. A. Halgatással szép az Aszszony-ember. km.
Aszszony emberes. Mulierarius. Mulierosus. M. A.
Aszszony-emberi. Foemineus, Foeminus, Foeminalis. M. A.
Aszszony-emberke. Pázm. Pred. p. 757.
Aszszony' fa. t. h. n. Aszszonyfán is elkél a' bor. km.
Aszszony' falva. t. h. n.
Aszszony-feleség. Pesti. p. 89.
Aszszony-férjfi. Androgynos. CM.
Aszszony-ház. Aszszony-lak. Gynaeceum.
Aszszony' háza. Sz. PP. Szala Vben.
Aszszony-hölgy. Pázm. Kal. p. 308. 449.
Aszszony-mester. Praeceptrix. CM.
Aszszony' népe. E. F. alsó Fejér Vben.
Aszszony-népek. Tordai' Kéz irati.
Aszszony-Pápa. Papissa. Pázm. Kal. p. 777.
Aszszony-Pajtás. Faludi N. A. p. 42. 131.
Aszszony-Pap. Sacerdotissa. CM.
Aszszony-sírás. Aszszony' sírásnak, ebszomorúságnak ritkán lehet hinni. km.
Aszszony-süveg. Caliendrum, Mitella. PP.
Aszszony-szag. De jó Káposzta, nincsen Aszszony' szaga. km.
Aszszony' szája. Sok só ételben, sok szó Aszszony szájában nem jó. km.
Aszszony-szállás. Sz. P. Nagy Kunságban.
Aszszony-szerető. Mulierosus. M. A. L.
Aszszony-szüvü. Effoeminatus. M. A.
Aszszony-társ. Amica, Socia. Freundinn. S. I.
Aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
Aszszony-vári. Sz. P. Somogy Vben.
Aszszony' vására. F. Bihar Vben.
Aszszony-verés. Nem sok böcsületet nyer az ember az aszszony-verésből. km.
* Bajcsi Aszszony. Tud hozzá, mint a' Bajcsi Aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Boldog Aszszony. Beata Domina.
Boldog Aszszony. t. h. n.
Czigány Aszszony. Zingara Mulier.
Egy aszszony. Una Foemina. Két lud, egy aszszony, egész Vásár. km.
Fejedelem aszszony. Principissa. vel Abbatissa Monialium.
Fonó Aszszony. Netrix. S. K.
Fő Aszszony. Faludi N. A. p. 17.
Földes Aszszony. Terrestris Domina S. K.
Fölséges Aszszony. Augustissima Domina. S. K.
Gazdag Aszszony. Dives Mulier. Jaj az olly szegénynek sorsa, ki gazdag aszszonyt vesz. km.
Gazda Aszszony. Oeconoma. Mater familias. CM.
Haragos aszszony, sürű füst, lyukas tál ártalmas a' háznál. km.
Három aszszony. Három aszszony egy vásár. km.
Házas Aszszony. Matrona. CM.
Házi Aszszony. Domina domus. Hera. S. K.
Herczeg Aszszony. Faludi T. É. p. 12.
Hörcsökös aszszony. Ha a' hörcsökös aszszonyt meg akarod szeliditeni, járd meg véle a' tánczot a' mogyorósban. km.
Ifjú Aszszony. Juvenis Domina. S. K.
Isten aszszony. Dea. S. K.
Jámbor Aszszony. örökség, 's majorság, ház, minden gazdagság nem ér jámbor aszszonynyal. Sat dotata venit, quae bene casta venit. K. V. p. 467.
Jó aszszony. Mulier frugi. Ritka madár a' jó aszszony. km.
Két aszszony. Nem titok, a' mit két aszszony tud. km.
Két aszszony közben. Intervallo temporis inter Festum assumtae, et natae Virginis. Két aszszony közben leg jobb a' tojást télre el rakni.
Királyné Aszszony. Domina Regina.
Kis aszszony. Domicella. Sok a' kis aszszony, kevés az Úrfi. km.
Kis aszszony' napja. Festum nativitatis B. V. M.
Koldus aszszony. Mendica.
Követ-Aszszony. Deputata, ablegata. Faludi N. A. p. 19.
Koma-aszszony. Commater. S. K.
Leány-aszszony. Virgo Civis. S. K.
Meny-aszszony. Sponsa. Büszke, mint a' Kompódi Meny-aszszony. km.
Mérges aszszony. Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km.
Mosolygós Aszszonynak, göthes lónak, világos fölhőnek nem kell hinni. km.
Nagy aszszony. Magna Domina.
Nagy aszszony' napja. Festum assumtae B. V. M.
Nyoszoló aszszony. Pronuba. Paranympha. S. K.
Özvegy Aszszony. Vidua. S. K.
Rácz Aszszony. Thressa. S. K.
Roszsz aszszony. Mala mulier. Nagy szomorúság a' roszsz aszszony. km.
Sógor Aszszony. Affinissa. S. K.
Szakállos aszszony. Ojjad magadat a' szakállos aszszonytúl. km.
Szemérmes Aszszony. Ha szemérmes is az szszony, ne bizd idegen kézre. km.
Szép aszszony. Pulchra mulier. A' szép aszszony is, ha meg vénül, csunya üdőt ér. km.
Szóbéli aszszony. Suspecta mulier. A' ki szóbéli aszszonynyal társalkodik, hamar Kurafi név ragad reá. km.
Terhes aszszony. Foemina gravida. Kivánatos, mint a' terhes aszszony. km.
Úri aszszony. Domina. S. K.
Vajkai aszszony. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.

Venéki aszszony. Érti, mint a' venéki aszszony a' spárga-főzést. km.
Vén aszszony. Vetula, Anus. S. K.
ASZSZONYA. ejus Domina.
Föld' aszszonya. Roma.
Népek' aszszonya. Domina gentium.
Tenger' aszszonya. Domina maris.
ASZSZONYÁLKODik. Effoeminatur. „Mátyás Király is aszszonyálkodni kezde.“ Heltai M. Kronika. 2. R. p. 151.
ASZSZONYI. Muliebris. M. A.
Aszszonyi állat. Mulier, foemina. M. A.
Aszszonyi czifra. Faludi N. A. p. 15.
Aszszonyi ékesség. Mundus muliebris. M. A.
Aszszonyi finnyaság. Faludi N. E. p. 53. T. É. p. 12.
Aszszonyi kény.
Aszszonyi kényesség.
Aszszonyi kórság. Menses, menstruum. S. I.
Aszszonyi nem. Sexus sequior, muliebris, genus foemininum. Faludi U. E. 3. R. p. 11.
Aszszonyi nép. Mulieres. Foeminae. S. I.
Aszszonyi nyavalya. Menses. Menstrua. M. A.
Aszszonyi rend. Faludi. T. É. p. 74.
Aszszonyi szeretet. Muliebris amor.
ASZSZONYKA. Muliercula. Pázm. Pred. p. 746.
ASZSZONYKODik. Dominam se gerit.
Báb' aszszonykodik. Obstetricem agit.
Aszszonykodás.
Gazda-aszszonykodás. Csuzi. p. 337.
Aszszonykodó. Dominatrix. M. A.
ASZSZONYODik.
El aszszonyodik. Faludi U. E. 3. R. p. 141.
ASZSZONYOS. Mulierosus. M. A.
Aszszonyosodik. Effoeminatur.
El aszszonyosodik. Faludi. N. U. p. 5. it. U. E. 3. R. p. 141.
ASZSZONYOZ, aszszonyozza. Eam nomine Dominae compellat. Ne aszszonyozzon engemet. Non me vocet Dominam.
ASZSZONYSÁG. Matrona. Domina. Faludi. T. É. p. 81. it. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 173.
ASZSZONYTALAN. Coelebs, v. continens, abstinens a foeminis. S. I.
ASZSZONYÚL. Muliebriter. M. A.

ASZTAG.

ASZTAG. Congeries, strues, cumulus, Acervus. M. A. Nem lehet a' szamárra asztagot rakni. km.
Asztag. E. Hegy, Háromszék Székében.
Asztag-búza. Sz. D.
Asztag-fa. Prágai p. 813.
Asztag-rakás. Structura cumuli.
Asztag-rakó. Structor cumuli.
* Árpa-asztag. Cumulus hordei.
Búza-asztag. Meta tritici Zvonárics. 1. R. p. 778.
Rozs-asztag. Meta Siliginis.
Zab-asztag. Meta Avenae.
ASZTAGA. Ejus acervus. Pázm. Kal. p. 939.
ASZTAGOL. Acervum struit, ponit, erigit. S. I.
ASZTAGOT rak. idem.

ASZTAL.

ASZTAL. Mensa. M. A. Nem asztalhoz való a' veszekedés. km.
Asztal-adás. Victus. S. I.
Asztal-adó. Coquus tabernarius. Traiteur. S. I.
Asztal' fia. Riscus, capsula mensae, cista mensaria. M. A.
Asztal-gyártó. Arcarius, Mensarius, Abietarius, Scriniarius. M. A. Pázm. Pred. p. 413.
Asztal-hulladék. Pázm. Pred. p. 30.
Asztal-láb. Trapezophoron. M. A.
Asztal-terítés. Structio mensae.
Asztal-terítő. Mensae structor, Strator. S. I.
Asztal-vető. idem. NC. p. 265.
* Alacson asztal. Victus tenuis. Alacson asztalon bátorságosb enni km.
Fenyő-asztal. Mensa abiegna. NC. p. 399.
Játszó asztal. Vajda. 2. K. p. 251.
Magas asztal. Victus parcus. Sovány, mert magas az asztala.
Nagy asztal.
Öltöző asztal. Toilette Faludi N. A. p. 140.
Rakott asztal. Mensa segmentata. NC. p. 399.
Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.
Szakács asztal. Abacus. CM.
Számtartó asztal. idem. CM.
Teli asztal. Faludi N. E. p. 13.
Terheltt asztal. Faludi N. U. p. 116.
Úri asztal. Faludi T. É. p. 216.
ASZTALA. Ejus mensa. Más asztalához törűli a' kését. km.
ASZTALI. Mensarius. M. A.
Asztali áldás. Benedictio mensae.
Asztali bolondozás. Vajda K. É. 1. K. p. 598.
Asztali edények. Vasa mensalia.
Asztali jó lakások. Faludi N. U. p. 115.
Asztali kendő. Mantile. Mappula. S. I.
Asztali készület, asztali szer. Vasa convivalia. S. I.
Asztali lepel. Mappa. Mensale. S. I.
Asztali lepke. Parasitus, Assecla mensarum. S. I.
Asztali ruha. Vestes coenatoriae, Lintea mensalia. Tischzeug. S. I.
Asztali szolgálók. Dietarii. M. A.
Asztali társ. Commensalis, convictor. S. I.
ASZTALNOK. Structor, Strator. NC. p. 265. Fő-Asztalnok.
ASZTALOS. Mensarius. M. A.
Asztalos-enyv. Fabrile gluten. S. I.
Asztalos-munka.
Asztalos társ. Convictor. M. A. CM.
ASZTALT terít. Mensam sternit.

AT.

AT.
ATA.
Atád. MV. Somogy Vben.
Atány. F. Heves Vben.
ATALA. F. Somogy Vben.
ATKA. Kövecses homok, porond. Sz. D. Acarus. Milbe. S. I.
Atkár. F. Heves Vben.

ATLACZ.

ATLACZ. Attalicum. M. A. Pannus Attalicus, Bombycinus, Bombycinum attalicum. PP.

ATLAN.

ATLAN, etlen. Suffixa nominibus privationem significant. S. I.

ATRACZÉL.

ATRACZÉL. Borrago, Borago, Buglossum. M. A. Ökör-nyelvű fű.

ATYA.

ATYA. Pater.
Atya. F. Szatmár Vben. Sz. PP. Fejér és Veszprém Vkben. E. F. Udvarhely Székében.
Atya-fi. Cognatus, consangvineus M. A.
Atya-fias. Consangvineus, Habens cognationes. M. A.
Atyafiaskodik. Csuzi. Tromb. p. 492.
Atyafisodik. Cognationem init.
Atya-fiú. Frater, cognatus. M. A.
Atya-fiui. Fraternus. M. A.
Atya-fiuság. Cognatio, Fraternitas. M. A.
Atyafiuságos szeretet. Faludi. N. E. p. 166.
Atya-fiú képpen. Fraterne. M. A.
Atya' huga. Matertera. M. A.
Atya Isten. Deus Pater.
Atya Mester. Magister Tyronum. PP.
Atya-ölés. Parricidium. S. I.
Atya-öldöklő. Pázm. Pred. p. 214.
Édes atya. Pater genuinus. S. K.
Gyám-Atya. Tutor. Szigvárt. 1 szakasz.
Hütös atya. Pater adoptivus. S. K.
* Keres t Atya. Patrinus. S. K.
Lelki Atya. Pater Spiritualis. S. K.
Nagy Atya. Avus. S. K.
Öreg Atya. Avus. S. K.
Örröm-atya. Pater Sponsi.
Szent Atyák. Sancti Patres.
Szentséges Atya: Pontifex.
Vámos Atya. F. Bereg Vben.
ATYAI. Paternus, Patrius. M. A.
Atyai Intés. Paterna monitio.
Atyai keresmény. Pázm. Pred. p. 424.
Atyai képpen. Patrie, Paterne. M. A.
Atyai örökség. Patrimonium.
Atyai szeretet. Amor Paternus.
ATYASÁG. Paternitas. Káldi. Ephes 3. 15.
Atyaságod. Paternitas Vestra.
ATYÁD. Pater Tuus.
Atyád' attya. Avus Tuus. M. A.
Atyád' attya'fia. Patruus. M. A.
ATYÁLKODIK. Patrem agit. S. I.
Atyálkodó. Erdélyi, Zichi fölött p. 7.
ATYÁM. Pater meus.
Atyám' fia. Frater meus.
Atyám' fiai. Fratres mei.
Atyám' nénnye. Amita. M. A.
Atyámat követem. Patrisso, Patrizo. M. A.
ATYÁNK. Pater noster.
Atyánkról való Rokonink. Cognati nostri. M. A.
Mi atyánk. Pater noster. Oratio Dominica. Sök mi atyánk, kevés vakarcs. km.
ATYÁS. Patrimus. M. A.

Atyás gyermek.
Atyáskodik. Patrem agit. S. I.
ATYÁTLAN. ἀπάτωρ. Sine Patre. M. A.
ATYUL. Kivel atyúl egy volt. Pázm. Pred. p. 1131.
ATYJA, atytya, attya. Pater ejus.
Attya' szájából pökött pofa. km.
Atyja-tagadó. Faludi T. É. p. 246.

AVAD.

AVAD.
El avad. Degenerat, Deficit, Evertitur. N. A.

AVik.

AVik. Minuitur, contrahitur, densatur. PP. veterascit, ex radice Ó, quam vide Pázm. Pred. p. 338.
Belé avik. Inolescit. „A' mit szülcink magasztalnak, azoknak böcsülete belénk avik. Pázm. Pred. p. 201.
El avik. Vetustate corrumpitur.
Meg avik. Sz. D. Veterascit, Obsolescit.
AVAR, aszott-fű, meg vénhedett fű, rét, mező. Sz. D. „Haszontalan avarba tüzet vet, hogy meg tisztítsa földét." Pázm. Pred. p. 6. item p. 704. „A' száraz avarban a' harap sebes égéssel mindent meg emészt." Pázm. Kal. p. 143.
Avaros.
Avarosodik.
Meg avarosodik. Prágai. p. 1012.
AVAS. Cariosus, vetustus. M. A.
Avas háj. Sz. D. Adeps rancida.
Avas szalonna. Sz. D. Laridum rancidum.
Avas uj falu. F. Szatmár Vben.
* Új-avas. Telek Szala Vben.
Avas vaj. Sz. D. Butyrum vetustate corruptum.
Avasodik. Inveterascit, tabescit, vetustate putrescit. M. A.
Meg avasodik. Pázm. Kal. p. 172.
Avasodott. Inveteratum, corruptum vetustate. M. A. Pázm. Pred. p. 1267.
Avasít. avasítja. Facit vetustum, rancidum S. I.
Avasság. Vetustas. M. A.
AVAT, avatja. Immiscet, ingerit.
Bé avatja. Initiat. Bé avatja a' czéhbe. Sz. D. Introducit, incorporat. M. A.
Belé avatja magát. Immiscet se. Faludi N. E. p. 157.
Avatás. Introductio puerperae in Ecclesiam. Pázm. Kal. p. 587.
Avatkozik. Immiscetur, intricatur, involvitur. Sz. D. S. I.
Belé avatkozik. Se immiscet.
Avatatlan. Non initiatus. Kazinczi. Tövis p. 13.
Avató. Initians, introducens.
Avató pénz. Auctoramentum, Arrha. S. I. PP. L.
Avatvány (mint Tanítvány). Initiatus.
AVATAG (mint szivatag). Vetustus, Antiquus, Rancidus. Sz. D. S. I.
AVÍT, avítja. Facit antiquum, vetustum, deterit.
Be avítja, be avétja. Introducit, Incorporat. M. A.
El avítja. Sz. D.
Meg avítja. Inveterat. M. A.
Meg avétás. Inveteratio. M. A.
Avitt, avított. Detritus.
AVOTT. Vetustus.
Be avott vélekedés. Pázm. Pred. p. 357.
Meg avott. Obsoletus.
AVÚL. Veterascit, vetustescit. M. A. A' jó avúl is ugyan, de javúl is. km. Dug. 2. R. p. 125.
El avúl.
Ki avúl. Exolescit, Absolet, inveterascit, obsolescit. M. A.
Meg avúl. Káldi Hebr. 8. 13.
Avúlt. Inveteratus, vetustus. M. A.
Ki avúlt. Obsoletus, Inveteratus. M. A.
Avúlttság. Vetustas. M. A.

AZ.

AZ. Ille, is. M. A.
„Si radici huic accedant suffixa a consona incipientia, tunc Z ob Euphoniam mutatur in eandem consonam ut: abban, akkor, annyi, annak, attul, loco azban, azkor, aznyi, aznak, aztul."
Az a' híre. Dicitur, fertur, dicunt, ferunt. S. I.
Az alatt. Interim, interea. S. I.
Az az. Id est. hoc est, ut puta, Ille ipse, ille est. M. A.
Az előtt. Prius, Antea.
Az eránt. Propterea, respectu illius.
A' felé. Istorsum, Illac, Istac. M. A.
A' féle. Ejus generis. M. A.
A' felöl. Eatenus, ex ea parte, ejus respectu. M. A.
A' hol. Ubi is, ecce, ibi. M. A.
A' honnét. Unde, illinc. M. A.
A' hová. Eo, quo, quocunque. M. A.
Az idő tájban. Zvonárics. M. Post. 1. R. p. 18.
* A' képpen. Sic, ita. M. A.
A' ki. Qui.
A' melyik.
A' mi. Quod ipsum.
A' miért. Quapropter, Eapropter. M. A.
A' miért nem. Quominus. M. A.
A' míg. Quoad, donec. M. A.
A' mikor. Quando.
A' mint. Quemadmodum, uti, sicut. M.A.
Az okáért. Idcirco. M. A.
Az ollyan. Talis.
Az ólta. Ex eo tempore. M. A.
Az óltától fogva. idem. M. A.
Az tévők legyünk. Pázm. Kal. p. 585.
Az után. Dein, deinceps, deinde. Postea. M. A.
Azután hogy. Postquam. M. A.
Az üdőben. illo tempore.
A' vagy. Aut, sive, an, vel. M. A.
A' vagy csak. Saltem, certe, minimum. S. I.
* Amaz. Ille, ipse M. A.
Amakkor. Tandem, Tum. M. A.
Amarra. Illuc, Illac. M. A.
Egy az. Faludi. T. É. p. 43.
Ez-az. Hic ille, ille est.
Más az. Faludi. T. É. p. 43.
ABBA pro azba. In illud, in eum, in id. M. A.
Abba hagyja. Interrumpit, relinquit, Deserit. S. I.
Abba marad. Interrumpitur, relinquitur.
ABBAN pro azban. In eo, In illo. M. A.
Abban állapodik meg.
Abban dolgozik.
Abban iparkodik.
Abban múltt-el.
ABBELI, abbéli. Idem, eadem. S. I.
ABBUL, pro azbul. Ex eo.
Abbul-való. Est ex eadem Specie.
ADDIG. Eo usque, adusque, tandem tantisper, tenus. M. A. Addig viszik a' korsót kutra, míg ben vész. km.
Addiglan. idem. M. A.
Amaddig. Illucusque. Káldi Gen. XXII. 5.
AZÉ. Illius. Nem azé a' nyúl, a' ki meg lövi, hanem a' ki meg fogja. km.
AZÉRT. Propter, Propterea, ideo, ergo. M. A.
Azért-is. Vel ideo.
Azért sem. Et vel ideo non.
Azérton. M. Verbőczi p. 208. 242.
AHHOZ. Ad illum.
Ahhoz jár. Eum accedit.
Ahhoz mentt férjhez. Ei nupsit.
AHON. Ibi ecce. Pázm. Kal. p. 221.
Ahon van. Ibi est.
AKKÉNT. Sic, ita, Taliter. S. I.
AKKOR. Tunc. M. A.
Akkor-ízben. Faludi Sz. E. p. 90.
Akkor időben. Faludi T. É. p. 34.
Akkora. Tantus. S. I. Akkora volt, mint egy lopó-tök. km.
Akkoráig.
Akkorára nyöltt. In tantum excrevit.
Akkorban. Tunc temporis.
Akkorbeli. Ejus temporis. M. A.
Akkori. idem. M. A.
Akkoriban. Eotum, eo tempore. S. I.
Akkorig, akkoriglan. Eousque. Faludi. U. E. 1. R. p. 99.
Akkoron. Eo tum.
ANNAK. Illi, Ei.
Annak előtte. Praeprius, Antehac. S. I.
Annak fölötte. Insuper, Praeterea. M.A.
Annak idejében. Suo tempore. S. I.
Annak okáért. Idcirco, Ideo, ergo quocirca, proinde. M. A.
Annak utánna. Exinde, Deinceps. M.A.
ANNÁL. Apud eum, Prae illo.
Annál inkább. Tanto magis.
ANNYI. Tantus, Tot.
Annyi féle. Tot Specici. S. I.
Annyi féle képpen. Tot modis. S. I.
Annyi képpen. idem.
Annyi mint. Tantum, quantum. S. I.
Annyi mint az. Sic ita, Per me licet. Faludi. T. É. p. 9.
Annyian, Annyan. Tot, Tanti.
Annyan vannak utánna.
Annyiba. Eatenus. M. A.
Annyiba tartom. Tanti reputo.
Annyiba veszem.
Annyin, olly drágán. Tanti, Tantidem. M. A.
Annyira. Tam, adeo. M. A.
Annyira mennyire. Aliquantum. S. I.
Annyiszor. Toties. M. A.
Annyival. Tanto. M. A.
AZOK féle. Ex illis, ex Societate illorum. Ipsis similis. S. I.
AZON. Idem, ille ipse. M. A. it. In eo.
Azon bak-nyúzás. Tautologia. M. A.
Azon egy nyesés. idem. S. I.
Azon egy. Idem. S. I.
Azon egy ízben. Faludi N. A. p. 11.

Azon-féle. Similis, ejus generis. S. I.
Azon följül. Insuper. S. I.
Azon helyt. Actutum, continuo, Protinus. M. A.
Azon hevenyében. Faludi. T. É. p. 26.
Azon izben. Faludi N. E. p. 80. T. É. p. 198.
Azon-jelentö. Synonymus. S. I.
Azon kivűl. Praeterea. S. I.
Azon-kori. Coaevus. S. I.
Azon nemű. Homogeneus. S. I.
Azon nevű. Homonymus. S. I.
Azon képpen. Perinde, similiter, itidem. M. A.
Azon közben. Interea, Interim. M. A.
Azon szent órában. Prágai. p. 388.
Azon töprenkedik, azon töri az eszét.
Azon-való. Káldi. Math. 13. 44.
Azon van a' sor. Ille sequitur.
Azonba. Interim, interea. M. A.
Azonban. Interim, Protinus, continuo. M. A.
Azonnal. Confestim, e vestigio. M. A.
Azonság. Identitas. S. I.
Azontan. Illico. Geidler. H. Okt. p. 129.
Azontúl. Statim, Illico, subito. S. I.
AZÓTA, azöte, pro azólta. Ab hinc, ex eo tempore. S. I.
ARRA (Ad id, eo.). Isthac, illac. M. A.
Arra fordúlj. Eo te vertas.
Arra menny. Eo pergas.
Arra nézz. Eo aspicias.
Arra való. Nihil ad carmen. M.A. Aptus, idoneus, Habilis.
Arra való képest. Ejus respectu, Ea ratione. M. A.
* Nem arra való. Ineptus.
ARRÚL. De eo.
Arrul volt a' szó.
Nem tehetek arrúl.
AVVAL. Cum illo.
AZZA (az ja). Ejus suum. A' kinek pedig nincs, még azza is, a' mie vagyon, el vétetik tőle.
AZZÁ teheti. Faludi Faludi Sz. E. p. 88. B. E. p. 81.
AZZAL. Cum illo.

AZAR.

AZAR (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.

Á.

ÁBÉCZE.

ÁÁÁGAT. Él ezen szóval Biró Márton Angyali társaság' szövetsége Könyvében. p. 61. ÁÁÁ meg némulván ááágat Jeremiás.
ÁBÉCZE. Alphabetum. A' szamarat A. B. Czére tanítja. km. Dug. 1. R. p. 251.
Ábécze' közepe.
Á-b-c tanuló gyermek. Pázm. Pred. p. 793.
Ábéczéje. Pázm. Pred. p. 393.
Ábéczés. Alphabetarius.
Ábéczés könyv. Liber alphabetarius. Abecedarium. M. A.
Ábéczés tábla. Tabella Abecedaria. S. K.
Ábéczét tanúl. Discit alphabetum.

ÁBEL.

ÁBEL. t. f. n. Abel.
Ábel' vére. Sanguis Draconis. S. I.

ÁBRA.

ÁBRA. R. Forma. A' régi Zsidóknál annyit tett, mint Szoba-leány. Judit. C. X. v. 3. 5. Cfer. Dict. Biblicum edit. Venetae 1769. p. 58.
ÁBRÁL, ábrálja. Format.
Ki ábrálja. Efformat.
ÁBRÁNY (alsó, fölsö, vödrös) FF. Bihar és Borsod Vkben.
Ábránka, ábránka (Kis, nagy). FF. Bereg Vben.
Ábrándoz. S. I.
ÁBRÁZ, ábrázza. Imaginat, effigiat, adumbrat, figurat. M. A. Pázm. Pred. p. 737. 1079. Kal. 556. 1023. 1037.
Ki ábrázza. Effigiat. Pázm. Pred. p. 552. 940. 1126. Kal. p. 386. 588. 861. 1016. 1022. 1023. 1027. M. A.
Le ábrázza. Csuzi Tromb. p. 239.
Ábrázat. Imago, figura, effigies, Typus, simulacrum, facies, species. M. A.
Az emberi ábrázat sincs rajta. km.
Ábrázatból jövendölö. Physiognomon. PP.
Ábrázatlan. Ineffigiatus, informis. M. A.
Ábrázatos. Imaginosus, Effigiatus. M. A.
Ábrázás. Effigiatio. Pázm. Pred. p. 321. 91. 980.
Ábrázó. Pázm. Kal. p. 806.
Ábrázol, ábrázolja. Figurat, fingit, imaginat, imaginatur, format, effigiat, effingit. M. A.
Elöl meg ábrázolja. Praefigurat. M. A.
Ki ábrázolja. Effigiat, effingit. M. A.
Le ábrázolja.
Meg ábrázolja. Configurat. M. A.
Ábrázolás. Formatio, formatura, figuratio, imaginatio. M. A.
Ki ábrázolás. Effictio. M. A.
Meg ábrázolás. Configuratio. M. A.
Ábrázolat. Formatura.
Ábrázoló. Formator, effigiator.
Ábrázoltt. Efformatus, Adumbratus, effigiatus. M. A.
Ábrázolva. Figurate, Typice. M. A.
Ábráztat, ábráztatja. Curat effingi, efformari. Pázm. Pred. p. 335. Monoszlai Andr. de cultu imag. p. 198.
Ábráztatás. Monoszlai de cult. im. p. 250.
Ki ábráztatás. Zvonárics 1. R. p. 741.
Ki ábráztatott. Efformatus. M. A.

ÁBRAHÁM.

ÁBRAHÁM. t. f. n. Abrahamus.
Ábrahám. F. Szabolcs Vben.
Ábrahám'falva. FF. Szepes és Thurócz Vkben.
Ábrahám' fája. Vitex, agnus castus. Szűzfa. S. I.
Ábrahám' háza. Sz. P. Bihar Vben.
Ábrahám-szeg. Telek. Szala Vben.
ÁBRAHÁMI Hegy. Elő hegy Szala Vben.

ÁCZ.

ÁCZ. Sz. P. Veszprém Vben.

ÁCS.

ÁCS. Faber lignarius, abietarius. M. A.
Ács. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves Vben.
Ács-fa. Materia, Tigna. S. I.
Ács-inas. Tyro in arte fabrili.
Ács-inasság. Tyrocinium in arte fabrili.
Ács-kő. Rubrica fabrilis. S. I.
Ács-legény. Sodalis in arte fabrili.
Ács-mester. Princeps fabrorum lignariorum. M. A.
Ács-mesterség. Ars fabrilis. M. A.
Ács-munka. Opus fabrile, opus affabre factum.
Ács-sinor, csapó sinor. Libella, amussis. S. I.
Ács-szeg, öreg szeg. Clavus trabalis. S. I.
ÁCSI. Fabrilis.
Ácsi dolog. Fabrilis. M. A.
Ácsi dologhoz való. idem. PP.
ÁCSOL. ácsolja. Fabricatur, fabricat. M. A.
Ácsolás. Fabricatio. M. A.
ÁCSOROG. Otiatur, tempus vagando terit. Sz. D. Ácsoreg, mint a' bótos legény. km. Dug. 1. R. p. 204.
Ácsorgás.
Ácsorgó. Otiabundus, huc illuc ititans.
ÁCSÚL. Fabre. M. A.

ÁD.

ÁD, adja. Dat, tribuit, praebet. M. A.
Ád, vesz. Mercatur.
Alá adja. Demittit.
Által adja. Tradit. Transdat. M. A.
Be adja. Defert 2. porrigit ad sumendum. Introdat. Defert. M. A.
Belé adja. (imputat in pretium) Indit. M. A.
Egybe adja. Jungit in unum.
El adja. Vendit, venumdat, divendit. M. A.
Elé adjá. Promit, Profert. M. A.
Elö adja. Depromit, exhibet M. A. A' mit a' ház ellop, elö is adja. km.
Férjnek adja. Elocat, Nuptum dat. M. A.
Föl adja. Defert. Denunciat. S. I.
Föl adja az étket. Apponit cibum. PP.
Föl ád valamin. Relinquit. Deserit. S.I.
Föl adja. Proponit, apponit. Jól föl adá a' levet. km.
Hozzá adja. Adpingit. Addit. Adjicit. M. A.
Ki ád rajta. M. A. De possessione dejicit.
Ki adja. edit. M. A. ki adta lelkét.
Közé adja. Katonák közé adta.
Le adja. Le adta tehén a' tejét.
Meg adja. Reddit restituit. M. A. Várj meg adod az árát. Dabis improbe poenas.
Meg adja magát. Se subdit, submitit, dedit. S. I.
Neki adja. Tribuit.
Oda adja. Porrigit.
Öszve adja. Addit, computat. it. Conjungit. Copulat, Socia'. S. I.

Reá adja. Induit. (se applicat, resolvit se) Indit. M. A.
Viszsza adja. Reddit. Restituit. M. A.
ADA. F. Bács Vben.
Adacs. F. Heves. Sz. P. Pest, Vkben.
ADAKOZik. Largitur M. A. Könnyű a' máséból adakozni. km.
Adakozás. Liberalitas, Largitas. M. A.
Adakozó. Liberalis, Dapsilis. M. A.
Adakozóság. Liberalitas, Largitas. M. A.
ADALOM. magán véve nincs szokásban.
Sokadalom. Nundinae. L. SOK alatt.
ADAT, adatja. curat dari
ADAT (név) Datum.
ADATLAN.
Adatos.
Hál' adatlan. Ingratus. Pázm. Pred. p. 967.
Hál' adatos. Gratus.
Hál' adatosság. Gratitudo.
Ki adatlan. Ineditus. M. A.
Szám-adatlan. Non redditis rationibus. Pázm. Pred. p. 856.
Szám-adathatatlanúl pokolra ne taszíttassál. Csuzi. Tromb. p. 502.
ADÁS. Datio, tributio.
Adás, vevés. Mercatio, commercium, negotiatio.
Alá adás. Demissio.
Által-adás. Traditio, Deditio, Resignatio. S. I.
Be adás. Dosis. (it. Delatio, delator. M. A.)
Egybe-adás. Additio arithmetica. S. I.
El adás. Venditio Venumdatio. M. A.
Elő adás. Propositio.
Föl adás. Problema. it. Traditio, Delatio.
Föl adást dobol. Signum dat deditionis. S. I
Hála-adás. Gratiarum actio. Pázm. Pred. p. 967.
Hozzá-adás. Additio. M. A.
Jel-adás, Tessera, Symbolum. S. K.
Ki adás. Erogatio, Editio, Promulgatio. M. A.
Meg adás. Redditio, exsolutio, Restitutio. M. A.
Öszve adás. Conjunctio, Copulatio, sociatio, S. I.
Reá adás. Meg szerzés. Pázm. Pred. p. 975.
Tanács-adás. Svasio, svadela. S. K.
Viszsza adás. Redditio, restitutio. M. A.
ADDSZA. Cede, Da mihi.
ADHATÓ.
El adható. Vendibilis M. A. CM.
Nem adhatóját adta el. Vendidit, quod jure vendere non potuit Ez az eset a' Magyar törvény szerint gyakran meg történhetik.
ADJ. Da.
Adj' Isten, pro adja Isten. Utinam eveniat. S. I.
ADDOGÁL, addogálja. Successive addit. S. I.
El addogálja. Venditat, Divendit paullatim. M. A. CM.
Öszve addogálja. Computizat.
ADNI való.
El adni való. Venalis, venalitius, vendibilis. S. I.
ADOGAT, adogatja. Dat, suppeditat. M. A.
Föl adogatja.
Adogatás. Datatio.
Adogatva. Datatim. M. A.
El adogató. Vendax. CM.
ADOGÁL. Idem ac: adogat. S. I.
ADOMÁNY. Datum, Dosis. M. A. Az igéret adományt vár. km.
Adomány-levél. Literae Donationales.
Királyi Adomány. Donatio Regia.
ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar, és Szabolcs Vkben.
ADÓ. Dator, dans, praebens. 2. Vectigal, census, tributum. Pensio. M. A. PP.
Adó-fizetés. Pázm. Pred. p. 100.
Adó-fizető. Vectigalis, Tributarius. M. A.
Adó-fizetetlen. Káldi 1. Reg. 17. 26.
Adó-pénz. Tributum. PP. Numisma census. Káldi. Mach. 17. 23.
Adó-rovó. Dicator, Censor. S. I.
Adó-szedés. Exactio census. M. A.
Adó-szedő. Exactor, coactor, Magister scripturae. PP. Pázm. Pred. p. 876.
Adó-vevő. Mercator, negotiator, nundinator. S. I.
Adó-vevő hely. Emporium. S. I.
Adó-vevő társ. Proxeneta. S. I.
Adó-vetés. Ejectatio tributi.
Adó-vető. Ejectator tributi. Censor. M. A.
Kegyetlen adó-vető. Cybiotates. M. A.
Által adó. Traditor. Resignator.
Be adó. Delator. M. A.
El adó. Venalis. Venditor. Vendibilis. Promercalis M. A.
El adó leány. Puella nubilis. elocabilis. M. A. Mindég készül, mint az el adó leány. km. Dug. 1. R. p. 196.
El adó szándék. Propositum vendendi. nehéz attól venni, kinek el adó szándéka nincs. km.
El adó leánynak kéregetése. Nubilis puellae prensatio. PP.
El adó marhát ki kiáltja. Per Praeconem vendit. PP.
El el-adóban hagyta. km.
Föl adó. Traditor, Delator.
Hál' adó.
Hál' adóság. Pázm. Pred. p. 964. 1255.
Ki adó. Edens, editor, Elargitor. M. A.
Ki adó Gazda.
Ostor-adó. Summa exactio, vectigal enorme.
Adaja. ejus debitum. Pázm. Pred. p. 478.
Adódik. Tribuitur, praebetur. S. I.
Adós. Debitor. M. A.
Adós a' Balásnak.
Adós keresztek. Faludi N. E. p. 42.
Adós Levél. Literae obligatoriales. Faludi U. E. 3 R. p. 149. Pázm. Pred. p. 571.
Adósít, adósítja. Aere alieno intricat, Debitorem facit, obstringit, debitat. M. A.
Adósíttatott. Obaeratus. M. A.
Adóssá teszi. Facit debitorem.
Adósság. Debitum. M. A. Bizontalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
Adósság-kérés. Exactio nominum. PP.
Adósság fölött való cselekedetek. Opera Superogatoria. Pázm. Kal. p. 582.
Adótúl mentt. Immunis a tributo, liber a vectigalibus. S. I.
Adózik. Tributum pendit, contribuit v. reddit rationes, v. luit poenam.
Meg adózik. Luit poenam. S. I.
Meg adózott értte.
Adózás. Tributaria exactio. M. A.
Adózó jobbágy. Pázm. Pred. p. 477.
Adózó nép. Plebs contribuens.
Adóztat, adóztatja. Contributioni subjicit.
ADOTT. Datus.
Föl adott vár. Arx deditia. PP.
Hozzá adott. Additus, Adjectus. M. A.
Viszsza adott. Redditus, Restitutus. M. A.
Ki adott parancsolat. Edictum. PP.
Adott szó. Promissum v. suffragium v. fides data, Parola.
ADTA.
Isten-adta.
Adtáz. A' Tömlöczben is adtáz. Dug. km. 1. R. p. 186.
ADTON adja. Datatim dat. M. A.
ÁDÁSZ (név.) Rabidus, furiosus. M. A.
Ádász gyermek. Sz. D.
Ádász halál.
Ádázik.
Meg ádázik. Rabidus fit. M. A. L. p. 570.
Meg áduztatja. VM. Intö levél. p. 152.
Ádászság. Rabies.
ÁDÁSZ (ige) Rabie corripitur. furit. S. I.
Ádászás. Rabies, impetus. PP.
Ádászat. Rabies. M. A.

ÁDÁM.

ÁDÁM, ÁDÁNY. t. f. n. Adamus.
Ádám' almája. Frumen. M. A.
Ádám' földe. F. Sáros Vben.
Ádám' maradéki. Homines mortales.
ÁDÁNY, Sz. P. Bihar Vben.
Ádányd, Ádánd F. Somogy Vben.
ÁDÁMOS. E. F. Küküllő Vben.

ÁG.

ÁG. Ramus. A' szegény árvát az ág is huzza. km.
Ág-bog. Rami, frondes, fruticosae frondes. M. A.
Ág-csap.
Ág-csernő. F. Zemplin Vben.
Ág-erdő. Sz. P. Somogy Vben.
Ág-erdölés. Frondatio. M. A.
Ág-erdöló. Frondator. M. A.
Ág-ér. Patak Heves Vben.
Ág-irtó, ág-irtogató. Frondator. Sz. D.
Ág-nyesés. Frondatio. S. I.
Ág-nyesö. Frondator. S. I.
Ág-nyesölék. Sarmentum. S. I.
Ág-Szent-Péter. Telek Fejér Vben.
Ág-telek. FF. Gömör, és Szabolcs Vkben.
Fattyú-ág. Pázm. Pred. p. 287. „A' fattyú ágok mély gyökeret nem vernek. Spuria vitulamina non agunt altas radices."
Harmadik ág. Tertia generatio, tertius, haeres. Hamis keresmény nem száll harmadik ágra. km.
Más ág. Altera linea. Más ágból való.
Leány-ág. Linea foeminea. Leány ágra szállott Jószágnak veszni kell. km.
Nagy ág. F. Baranya Vben. folyó viz Marmaros Vben.
Nyir-ág. Nyirfa-ág.
Öreg ág. Senior linea.
Pálma-ág. Bajae. S. K.
Száraz ág. Nyers fának száraz ágát nehéz várni. km.

Zöld ág. Vágyódik, mint a' fecske a' zöld ágra.
ÁGA. Ejus ramus. Ezek is azon fának ágai. km.
Ága boga a' fának. Frondosi rami. M. A.
Eszem' ágába sem ötlött. km.
Esze' ágából is verje ki. Faludi N. A. p. 139.
ÁGAS. Ramosus, ramulosus. it. columna lignea. M. A.
Ágas bogas. Fruticosus, surculosus. M. A.
Ágas' egyháza. Sz. PP. Kis Kunságban és Pest Vben.
Ágas karó. Cervus. S. I.
Ágas moh. Hypnum. Astmoos. S. I.
Ágas' pócza. Epistylion. S. I.
Ágaskodik. Sursum tollitur, in altum erigitur, assurgit. M. A. Pázm. Pred. p. 711.
Föl ágaskodik.
Ágaskodás.
Ágaskodó. Faludi N. A. p. 121.
Ágaskodó ló. Pázm. Pred. p. 161.
Ágasodik. Frondescit, diffunditur ramis. S. I.
El-ágasodik.
Öszve-ágasodik.
Ágasúl. Idem.
ÁGATLAN. Infrondis. M. A.
ÁGAZ, ágazza. Frondat. Faludi Sz. E. p. 7.
ÁGAZik. Frondet, frondescit. M. A. it. descendit in genealogia. S. I.
El-ágazik. In ramos diffunditur, v. Propagatur, Dilatatur. S. I.
Ki-ágazik. Egerminat, Ramos emittit. M. A.
Meg-ágozza a' borsót. Pisa ramalibus frequentat. Surculosis ramis palat. PP.
Ágazat. Articulus, ramus v. ramorum multiplicatio. Pázm. Kal. p. 169. 528.
Hit-ágazat. Hitünk' ágazatja. Articulus fidei.
Ágazás.
Ki-ágazás. Egerminatio. Effrondescentia. M. A.
Ágozó. Ramosus, in ramos assurgens.
Ágozó bogozó. V. M. p. 219.
Ágozó borsó, föl futó borsó.
Ágozódik. Ramescit, in ramos abit. Faludi. N. E. p. 165. N. A. p. 75. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p. 112.
ÁGÉSZ. Frondes, ramos carpit. Télen ha hó van is, ki lehet hajtani a' juhokat, leg alább ágésznak.
ÁGI. Rameus, frondeus. M. A.
Ági. F. Somogy Vben.
Jobb ági. Melioris stirpis, progeniei, inde latinizatum: Jobbági-o tardius gi in molle gy mutato Jobbágy.
ÁGON mutat madarat. In ramo arboris ostendit avem, Ursi pellem, rem incertam promittit. M. A.
ÁGOT (ágat) nyes. Frondat. M A.
ÁGRUL ágra, firúl fira szállott jószág.
ÁGÚ.
Három ágú villa. Tridens. CM.
Két ágú. Bifurcus. Vranesics.
Két ágú kapa. Bidens. NC. p. 99.

ÁGNES.

ÁGNES. t. a. n. Agnes.
ÁGNESKA. Vajda. 3. K. p. 90.

ÁGOSTON.

ÁGOSTON. t. f. n. Augustinus.
Ágoston' falva. E. F. Fölső Fejér Vben.
Ágostyán. F. Kis Kunságban.
ÁGOSTONIGLAN. Usque ad tempora S. Augustini. Thelegdi Hom. 1. R. p. 757.

ÁGOTA.

ÁGOTA, Ágata. t. a. n. Agatha.
Kún-ágata. Sz. P. Csanád Vben.
Szent Ágata. Sz. P. Fejér Vben. Telek Szabolcs Vben. E. MV. Nagy Sink székében.

ÁGY.

ÁGY (olim ÁLGY). Lectus, grabatus, torus, cubile. M. A. Ha jól veted ágyadat, jól nyugszol. km.
Ágy a' kertben. Area. Pulvinus.
Ágy-bér. Lecticale. Proventus a quovis pari conjugum Parochis praestari solitus.
Ágy-fa. Sponda. PP.
Ágy-fal. Spanische Wand. S. I.
Ágy-fej. Cervical, Pluteus, lecti colophon. PP.
Ágy' fenekc. Csuzi Tromb. p. 603.
Ágy' fenekén heverő kór-beteg. Pázm. Pred. p. 239.
Ágy-féreg. Cimex. S. I.
Ágy-láb. Clinopodium, fulcrum lecti. M. A.
Ágy-lepel. Linteamen. Torale. Nagyobb az ágy a' lepelnél. km.
Ágy-melegítő. Batillus cubicularius, Ignitabulum. PP.
Ágy-menyezet. Conopaeum. S. I.
Ágy-oldal. Sponda. M. A. CM.
Ágy-superlát. Accubitalia, Siparium ad columnas lecti, Velum lecticarium, tentorialium. PP.
Ágy-szék. Anacliterium, Grabatus. S. I.
Ágy-tartó. Cubicularius. M. A.
Ágy-terítő. Coopertorium lecti.
Ágy-vetés. Lectisternium. M. A.
Ágy-vető. Lectistrator, cubicularius. M. A.
Eczet-ágy. Crassamentum aceti. S. K.
* Fa-ágy. Lectus e lignis.
Fék-ágy. Aureae. S. K.
Födeles ágy. Lectus superne tectus. S. K.
Gyermek-ágy. Puerperium. Pázm. Kal. p. 587.
Halálos ágy. Feralis, lethalis lectus. S. K.
Háló-ágy. Pázm. Pred. p. 610. 774.
Meleg ágy a' kertekben. Pulvinus stercorarius. S. K.
Puska ágy. Sclopeti scapus. S. K.
Ró'sa-ágy. A' ró'sa ágyban is félhetni a' tövistől. km. Dug. 1. R. p. 146.
Szalma-ágy. Lectus stramineus.
Száz párnás szalma-ágy. Biró Márton Micae. p. 67.
Tábori ágy. Castrensis compactilis lectus. S. K.
Toló ágy. Trusatilis lectus. S. K.
Vas-ágy, alias Katona ágy. Lectus e perticis ferreis combinatus.
Vetett ágy. A' ki a' pad alatt hever is, vetett ágyra ásítozik. km.
Veteményes ágyok. Areae hortenses. S. K.
ÁGYA. Ejus lectus. Könnyű végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
Ágya' szalmája. Az Isten könnyebbitse meg az ágya' szalmáját.
Eb ágyából esett.
Eczet' ágya.
ÁGYBA hugyó, v. hugyozó. Submejulus. S. I.
ÁGYBÉLI. Torale, linteum lecti. S. I.
Ágybéliek. Lectisternia, pulvinaria. S. I.
ÁGYAL, ágyalja. Ágyat vet, ágyba rakja a' veteményt. Sz. D.
Bé ágyalja. Sz. D.
El ágyalja. Sz. D.
ÁGYAS. Concubina. M. A.
Ágyas ház. Cubile. M. A. Thalamus. CM.
Ágyas-tartás. Concubinatus. PP.
Ágyas-tartó. Concubinarius. PP.
Ágyast tart. Pellicem sibi alit. PP.
ÁGYATLAN. Söprelék nélkül való. Acoetus. M. A.
Ágyasság. Concubinatus. S. I.
Gyermek-ágyasság. Puerperium. M. A. I.
ÁGYAZ, ágyazza. Lectum sternit, componit. v. Plantat, seminat v. fundum struit. S. I. Sz. D.
Ágyazat, fenék-tétel. Sz. D.
Ágyazni a' puskát. Sclopetum ligno munire. S. I.
Puska ágyazása. VV. L.
Puska ágyazó. VV. L.
ÁGYÉK. Femen, femur, lumbus. M. A.
Ágyék-bél. Intestinum ileum. S. I.
Ágyék-dob. Bubo inguinalis. S. I.
Ágyék-fájás. Lumbago. M. A.
Ágyék-fájó. Iliosus. M. A.
Ágyék-hajlás. S. I.
Ágyék-hajléka. Ingvina. CM.
Ágyék-hártya. Diaphragma. M. A.
Ágyék-mirígy. Bubo ingvinarius.
Ágyék-szakadás. Lumbifragium. M. A.
Ágyéka. Ejus lumbus.
Ágyéka fáj.
Ágyéka-fájó. Iliosus. M. A.
ÁGYI. Lecticalis.
Ágyi ruha. Lodix, Torale, Lecti linteum. S. I.
Ágyi társ. Concubina v. consors tori. S. I.

ÁGYÚ.

ÁGYÚ (hajdan ÁLGYÚ). Bombarda, Tormentum. M. A. Tormentum bellicum, Machina vibrandis glandibus ferreis. S. I.
Ágyú-fa. Lectus tormenti bellici, ligneum tormenti pedamentum. Lavette. S. I.
Ágyú-golyóbis. Globus tormentarius.
Ágyú-köszöntés. Salutatio per bombardas, Salve. S. I.
Ágyú-lövés. Displosio tormenti. Faludi N. U. p. 106.
Ágyú lövésnyire. Ad distantiam Jactus tormenti.
Ágyú-pattanás. Bombus. M. A.
Ágyú-por. Pulvis tormentarius. Faludi N. E. p. 38.
Álgyú-ropogás. Faludi T. É. p. 330. Beniczki p. 118.
Ágyú-sütés, Sütögetés. Explosio tormentorum.

Ágyú-szó. Bombus tormenti. S. I.
Farkas ágyú. Zrinyi, Parte VII. v. 21.
Föl vető ágyú. Mortarium pyrobolum. Lásd Ulászló' kincstartójánál.
* Mozsár-ágyú. Mortarium. PP.
Réz-ágyú. Tormentum aeneum. S. K.
Súgár-ágyú. Colubrina. PP.
Tábori ágyú. Geidler H. Okt. p. 19.
Vas-ágyú. Tormentum ferreum. S. K.
ÁGYÚS. Vibrator tormentarius, glandium ferrearum vibrator. S. I.
Ágyús sáncz. Suggestus, agger tormentarius. Batterie. S. I.
ÁGYUZ, ágyuzza. Tormenta explodit, tormentis petit.
Ágyúzás. Tormentorum explosio.
Ágyuzó.
Ágyuztat, ágyuztatja. Curat jaculari tormentis, curat impeti tormentis.

ÁH.

ÁH. Vox cum desiderio precantis.
ÁHÍT, áhítja. Suspirat, desiderat.
Nem áhítja. Non anhelat. Göcsei mondás.
Áhítás. Desideratio.
Újság-áhítás. Novi desiderium. Sz. D.
Áhítat. Desiderium.
Áhítatos. Devotus. M. A.
Áhítatoskodik. Devotizat. Faludi. N. E. p. 137. Ájtatoskodik. T. É. p. 293.
Áhítatoskodás. Devotizatio.
Áhítatoskodó. Devotulus.
Áhítatosság. Devotio. M. A.
Áhítozik. Aspirat. M. A.
Áhítozás. Aspiratio.
Áhítozó. Aspirabundus.
Áhító. Prágai p. 762.
ÁHÁ. Vox devoventis. Ohe. Vah. M. A.
Áhá. F. Bars Vben.
Áhá Te gyalázatos. Vajda. 3. K. p. 187.
Áhá veszszen oda.

ÁJ.

ÁJ.
ÁJUL. Stupet, stupescit. M. A. Animo linquitur.
El ájul. Pázm. Pred. pag. 552. 993. M. A.
Meg ájúl. Obstupefit. M. A.
Ájulás. Animi deliquium. Stupor. Lipothymia. M. A. PP.
El ájulás. idem. M. A.
Ájultt.
El ájultt. Externatus. M. A.

ÁKAVITA.

ÁKAVITA. Aqua vitae.
Tiszta mint az Ákovita. km. Dug. 1. R. p. 234.

ÁKLÁL.

ÁKLÁL. Áklálja. Filat, confilat.
Oszve áklálta, öszve öltögette.
Oszve áklálta, bóklálta.

ÁKUS.

ÁKUS, ÁKOS. t. f. n.
Ákos' falva. Achsdorf. E. F. Maros Székében.

ÁL.

ÁL. Falsus, clancularius. PP.
Ál-ablak. Cavum muri. Sz. D. rectius Vak ablak.
Ál-ajtó. Porta clancularia. Csuzi. Tromb. p. 485. Káldi. Daniel. 14. 12.
Ál-arcza. Larva. Persona. M. A.
Ál-arczás. Personatus, larvatus. M. A.
Ál-arczás táncz. Saltatio personata. Maskenball. S. I.
Ál-arczáskodik. Simulat, Personam induit. S. I.
Ál-arczázza. Larva, sive persona induit. S. I. A' szent Irással ál-orczázza bé magát. Káldi Oktató Intés. p. 3.
Bé ál-orczázza. Pázm. Kal. p. 833.
Ál-bölcs. Pseudophilosophus. Pseudosophista, Philosophaster. S. I.
Ál-érez. Fattyú érez. Marcasita. S. I.
Ál-fösték. Fucus. M. A. L.
Ál-fog. Sz. D. Dens factitius.
Ál-gyú. Tormentum.
Ál-gyöngy. Pseudogemma, fictus unio. S. I.
Ál-haj. Capillamentum, coma ementua. Fortunátus' historiája. p. 149.
Ál-hely. Locus occultus. S. I.
Ál-hit. Fides larvata, falsa.
Ál-kacsongatás. Sz. D.
Ál-kamara. Csuzi Tromb. p. 123.
Ál-kermes, fösték-szölö. Phytolacca decandra. Falsche Kermesbeer. S. I.
Ál-kövek. Cseh kövek. Gemmae Spuriae, Lapides pretium mentientes.
Ál-kulcs. Beniczki p. 259.
Ál-levél. Literae suppositae. S. I. M. Verbőczi p. 306.
Ál-levél-költés. Crimen falsi. S. I.
Ál-levél-költö. Falsarius. S. I.
Ál-lyuk, ál-lik. Cuniculus subterraneus. M. A.
Ál-név. Nomen suppositum, fictum, commentitium. S. I.
Ál-nevű. Pseudonymus. S. I.
Ál-orvos. Medicaster. S. I.
Ál-pénz. Moneta improba, rejectanea, adulterina. S. I. Sz. D. Magyar Verbőczi. p. 28.
Ál-pénz-költés. Monetae falsificatio, adulteratio. S. I.
Ál-pénz-költö. Monetae adulterator. S. I.
Ál-pillogatás. Sz. D.
Ál-pöcsét. Sigillum v. signum adulterinum.
Ál-ruha. Vestis non propria, bacchiferialis. S. I.
Ál-személy. Persona larvata. M. Verbőczi in indice.
Ál-szeretet. Sz. D. Amor subdolus.
Ál-szín. Fucus, color factitius. S. I.
Ál-verem. Faludi E. M. p. 237.
ÁLNOK. Astutus, versutus, versipellis, impostor. M. A.
Álnokoskodik. Contechnatur. CM.
Álnokság. Astutia, fallacia, impostura, Techna. M. A. A' ki álnokságot vet, bút arat. km.
Álnokságos. Dolosus. Káldi Eccl. 22. 27.
Álnokság' gyámola. Faludi E. M. p. 249.
Álnoktalan. Incallidus. M. A. L.
Álnokúl. Astute, fallaciter, false, subdole, versute, insidiose. M. A.
ÁLSÁG. R. Falsitas, fallacia.
ÁLTAT, áltatja.
El áltatja. Seducit, decipit, persvadet, dementat. M. A.
El áltatás. Seductio, deceptio. M. A.
El áltató. Seductor, impostor. M. A.

ÁLD.

ÁLD, áldja. Benedicit, laudat. M. A.
Meg áldja. Benedicit, consecrat. M. A.
Meg áldja. Benedictionem ei impertitur.
ÁLDÁS. Benedictio. Emberé a' munka, Istené az áldás. km.
Meg áldás. Benedictio, Consecratio. M.A.
ÁLDOMÁS. R. Benedictio, gratiarum actio v. Polluctum, epulae sacrificiales. In Jure Hung. Merci potus. Áldomás áldomással jó. km.
Isten' áldomása. Faludi N. A. p. 122.
Áldomásra szolgáltt. Deduxit rem ad colophonem.
Áldomást iszik.
ÁLDOTT. Benedictus. Áldott a' sok kéz, átkozott a' sok száj. km.
Áldott ember. Homo benignus, benevolus, liberalis v. beatus.
Áldott fű. Carduus benedictus. Cs.
ÁLDOZik, áldozza. Sacrificat, immolat. M.A. Ki az utazókkal iszik, áldozik. km.
Föl áldozza. Offert in sacrificium, immolat. M. A.
Le áldozik. Le áldozott a' nap. Dug. km. 2. R. p. 331.
Meg áldozik. Communicatur, communionem accipit, reficitur corpore Christi.
Meg áldozza. Immolat, offert. M. A.
Áldozat. Sacrificium. M. A. A' hol tömjény nincsen, lisztel is végbe mehet az áldozat. km.
Engesztelö áldozat. Pázm. Kal. p. 906.
Itali áldozat. Zvonarics. 1. R. p. 333.
Áldozati. Sacrificialis. M. A.
Áldozatlan. Sine Sacrificio.
Áldozás. Sacrificatio, immolatio. M. A.
Föl áldozás. Immolatio, Sacrificatio. M A.
Áldozó. Immolator, sacrificans. M. A.
Áldozó csötörtök. Festum Ascensionis Christi Domini.
Áldozó nap. idem. M. A.
Áldozó Pap. Sacerdos. Sacrificus.
Áldoztat, áldoztatja. Communicat, reficit communione corporis Christi.
Meg áldoztatja.
Áldoztatás.
Áldoztató.
Áldoztató Oltár. Mellyék oltár, a' hol áldoztatni szoktak.
ÁLDÓ. Benedicens.

ÁLL.

ÁLL (név.) Mentum, maxilla. M. A.
Áll-csont. Maxilla. CM.
Áll-kapcza. Maxilla, mandibula. CM.
Szak-áll. Barba. l. SZAK-alatt.
ÁLLAZ, állazza.
Állazó-szij a' ló szerszámban.

ÁLL.

ÁLL (ige.) Stat, constat, subsistit. M. A.
Alá áll.
Bajt áll. Pázm. Kal. p. 689.
Be áll. Be állott a' Duna — be állott a' tél — be állott a' szolgálatba. — Be állott a' Katonák közé.
Bele áll.
Boszszút-áll. Ulciscitur, vindictam sumit.
Egybe-áll. Consistit. Úgy áll egybe, mint a' fövény. km.
El áll. Absistit. M A. El állott a' szava, — el állott az igéretétől, — sokáig el áll. Perdurat. — El állották az útját.
El állja, el állotta az utját.
El állja az ebekkel a' leseket. Stativa canum collocat. M. A.
Elébb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit, v. prodit. S. I.
Ellene áll. Obsistit.
Ellent áll. Resistit.
Elö áll. Prodit, prostat, comparet, adstat. M. A.
Elöl áll. Antestat. M. A.
Föl áll. Prostat, surrigitur, astat, assurgit. M. A.
Fönn áll. Existit.
Hátra áll. Recedit.
Helyre áll. Confert se ad locum.
Hozzá áll. Adstat, accedit. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll. km.
Ki áll. Prostat, exstat. M. A. Ki áll a' szeg a' zsákból. km.
Ki állja. Perfert. Ki állotta a' büntetést.
Körbe áll. Stat in circum. Körbe állottak.
Környül áll. Circumstat, circumsistit. M. A.
Közé áll. Katonák közé állott.
Le áll.
Meg áll. Subsistit, perstat, consistit, persistit. M. A.
Meg állja. Perfert, sustinet. M. A. Meg állja a' sárt. — Gradum figit. M. A.
Neki áll. Accingit se.
Oda áll. Eo se locat.
Öszve áll. Coit.
Rajta áll. Nem rajtam áll.
Reá áll. Assentitur, consentit, adsistit. PP.
Széllyel áll.
Veszteg áll.
Viszsza áll. Redit ad locum priorem.
ÁLLANDÓ. Stabilis, statarius. M. A.
Állandóúl. Constanter.
Állandós. Perdurans.
Állandósan. Stabiliter, perduranter.
Állandóság. Stabilitas, duratio. M. A.
Állandóságosan. Zvonárics. 1. R. p. 901.
ÁLLAPik. Subsistit. M. A.
Meg állapik. Zvonárics 1. R. p. 652. Káldi. Luc. 2. 9.
Állapat. Status, statura, conditio, habitudo, habitus. M. A. Ritkán jut embernek elöbbeni állapatja eszébe. km.
Állapathéli változás. Zvon. Post. 1. R. p. 121.
Állapás. Sz. D.
Állapít, állapítja. Stabilit, collocat, introducit. M. A.
Meg állapítja.
Állapodik. Subsistit. M. A.
Föl állapodik. Pázm. Kal. p. 680.
Meg állapodik. Consistit, subsistit. M.A.
Állapodás. Subsistentia. M. A.
Állapodott. Subsistens.
Meg állapodott. Adultus. M. A.
Állapodottság. Sz. D.
ÁLLAT. Animal, res, ens, essentia, substantia. M. A.
Állat-e, vagy szerzet. km. Quid est hoc. S. I.
Aszszonyi állat. Foemina.
Élö állat. Animal, animans. M. A.
Majoros állatok. Faludi B. E. p. 5.
Oktalan állat. Bestia, irrationale animal. S. K.
Szárnyas állatok. Altilia. NC. p. 151.
Tengeri állat. Maris animal. S. K.
Teremtett állat. Creatura, res creata. S. K.
Tollas állat. Aves. S. K.
Vad állat. Fera bestia.
Állatok-országa. Regnum animale.
Állatok történetei. Historia Animalium. S. I.
Állati. Animalis.
Állatka. Animalculum. S. I.
Állatos. Habens animalia v. substantiam. Pázm. Pred. p. 171.
Állatos kör. Zodiacus. S. I.
Állatos mivolta. Pázm. Pred. p. 358.
Állatozik. Substantiatur.
Által állatozik. Transsubstantiatur.
Által-állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
ÁLLAT (ige), állatja. Sistit, statuit, stabilit. M. A. Josue meg állatá a' napot. Pázm. Pred. p. 649.
Elé állatja. Repraesentat, producit. M.A.
Elö állatja. Astituit, sistit. M. A.
Föl állatja. Erigit. M. A.
Állatás. Assertio.
Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
Föl állatás. Erectio. M. A.
Föl állató. Pázm. Kal. p. 400.
Állatmány. Systema, institutum, fundatum, erectum. S. I.
Állatott. Statutus, constitutus. M. A.
Föl állatott. Erectus. M. A.
ÁLLATLAN.
Állatlanság.
Részbül állatlanság. Pázm. Kal. p. 868.
ÁLLÁS. Statio. M. A.
Állás-fa. Pegma.
Barom-állás. Statio pecuaria. S. K.
Boszszú-állás. Vindicta. S. K.
El állás. Defectio, abstinentia. M. A.
Ellent-állás. Resistentia, renisus. S.K.
Fa-állás. Faludi T. É. p. 44.
Ki állás. Existentia. M. A.
Környül-állás. Circumstantiae. S. K.
Ló-állás. Stabulatio. S. K.
Meg állás. Praestatio, institio. M. A.
Nap-állás. Solstitium. Molnár Ján M. „Könyvház 3. Szakasz.
Ór-állás. Zvon. 1. R. p. 732.
Reá-állás. Adsensus.
Szék-állás. Justitium. S. K. M. A. L.
Szekér-állás. Plaustrarium. S. K.
Szerzetbe-állás. Professio monastica. Pázm. Kal. p. 426.
Test-állás. Statura. S. K.
Tó-állás. Stagnum, stagnatio. S. K.
Vásár-állás. Forum pecuarium.
Víz-állás. Stagnum. M. A.
ÁLLDOGÁL, áldogál. Restitat. M. A.
Álldogálás. Restitatio.
Álldogáló. Restitator. M. A.
ÁLLHAT, állhatja. Potest stare, sustinere.
Állhatatlan. Inconstans, instabilis. M. A.
Állhatatlankodik. Inconstanter agit, vacillat, titubat. M. A.
Állhatatlanság. Inconstantia, instabilitas. M. A.
Állhatatlanúl. Inconstanter. M. A.
Állhatatos. Constans, stabilis. M. A.
Állhatatos vallás. Asseveratio. M. A.
Állhatatosan. Constanter. M. A.
Állhatatosság. Constantia, stabilitas. M. A.
Meg állható. VM. p. 269
ÁLLÍT, állítja. Sistit, statuit v. putat, existimat. Farkast birkásnak állítani. km.
Bé állítja. Illocat. Vajda 3. K. p. 249.
Bele állítja. Illocat.
El állítja. El állította vérét.
Elö állítja. Sistit, statuit. S. I.
Föl állítja. Exstruit, facit assurgere.
Hátra állítja. A tergo stare jubet.
Ki állítja. Statuit.
Meg állítja. Facit subsistere. Meg állítom malmodat. km.
Oda állítja. Adlocat.
Viszsza állítja. Restituit.
Állítás. Statutio v. assertio.
Bé állítás. Investitura. S. I.
Katona állítás. Statutio militum.
Állítgat. Collocat, disponit, ordinat. S. I.
Állítmány. Institutum, fundatum, erectum. S. I.
Állító. Quid subsistere facit.
Vér-állító.
ÁLLODALOM. Status. Dugonics. it. Barczafalvi Szabó Dávid Szigvárt. 1. Szakasz.
Tekéntetes Állodalmak, és Rendek. Inclyti Status, et Ordines. idem Dugonics.
ÁLLOMÁNY. Substantia. it. Hypothesis.
ÁLLONG. Restat, restitat. Mit állongsz? Sz. D.
ÁLLOTT. Quod stetit.
Állott szag. Állott szaga van.
ÁLLÓ. Statarius, stabilis, stans. M. A.
Álló csillagok. Stellae fixae.
Álló fa. Pázm. Pred. p. 1101.
Álló gyümölcs. Fructus conditivi. S. I.
Álló hely. Egy álló helyben. Stans pede in uno. M. A.
Álló itélet. Judicium statarium.
Álló kép. Statua.
Álló nap-óra. Solarium verticale fixum. S. I.
Álló sereg. Pázm. Kal. p. 601.
Álló tó. Stagnum.
Álló víz. Aqua restagnans. Pázm. Pred. p. 700.
Boszú-álló. Vindex. CM.
El álló posta-ló. Remissus veredus. PP.

* Jégen álló. Ugy vagyon mint a' jégen álló.
Ki álló. Prominens. Faludi T. É. p. 297.
Ki álló fogú. Cynodon. S. I.
Kinn álló. Faludi N. E. p. 120.
Környül álló holmi. Faludi U. E. 2. R. p. 23.
Körül álló dolgok. Pázm. Pred. p. 15.
Strázsa-álló. Vigil. CM.
Szék-álló Legény a' Mészárosoknál.
Veszteg álló. Veszteg-álló (víznek, hallgató embernek nem kell hinni. km.
Állóság. Stabilitas, duratio. Nem leszsz állósága. Sz. D.
ÁLLVA. Stando.
Fönn állva. Erecte stando.
Talpon állva. Csuzi Tromb. p. 176.
Térden állva. Pázm. Kal. p. 587. Genuflexe.
ÁLLVÁNY. R. Columna, pila. S. I.
Állvány-kép. R. Statua, simulacrum, Idolum. S. I.
ÁLLY. Köz-föld. Ezen szó szokásban vagyon Or' táján (Vas Vármegyében), a' hol a' szántó földeket nem Hóld-számra, hanem ÁLLY-számra nevezik. Igy egy álly, két álly, annyi mint egy köz, két köz.

ÁLM.

ÁLM, ÁLOM. Somnus, sopor it. somnium. M. A. Anonym. Cap. 3.
Álom-fejtés. Explicatio somnii.
Álom-fejtő. Interpres somniorum.
Álom-fű. Mandragora. S. I.
Álom-hozó. Somnifer, soporifer, somnificus. M. A. CM.
Álom-hozó-fű. Mandragora. Csapó.
Álom-hüvelyezés ez. km. Pázm. Kal. p. 499.
Álom-hüvelyező. Pázm. Kal. p. 389.
Álom-idétt. Tempore somnii. A' mit az elme ébren forgat, avval játszik álom-idétt is. km.
Álom-járás. Somnambulismus. Tud. Gyűjt. 1817. X. K. Lenhossék Mihály az állati Magnetismusról.
Álom-járók.
Álom-játék. Faludi E. M. p. 120.
Álom-jelenés. Phantasma, visum in somnio.
Álom-kép. Faludi B. E. p. 77.
Álom-képek. Per somnium visa. S. I.
Álom-kincs. Faludi E. M. p. 17.
Álom-kór. Veternosus, lethargicus. S. I.
Álom-kórság. Lethargus, lethargia. S. I.
Álom-költő. Fictor somniorum. Káldi Deut. 13. 5.
Álom-látás. Somnium. M. A. CM.
Álom-látó. Somnians, somniator. M. A.
Álom-magyarázás. Conjectatio somniorum.
Álom-magyarázó. Interpres somniorum.
Álom-mulatás. Faludi U. E. 2. R. p. 160.
Álom-mutató. Pázm. Kal. p. 219.
Álom-nézö. Csuzi Tromb. p. 571.
Álom-nyommasztás. Incubi pressio. M. A.
Álom 's essös üdö: Udvari reménység.
Álom-szakasztás. Vigilatio, abstinentia a somno. Faludi Sz. E. p. 50. Beniczki p. 122. 226.
Álom-szerző. Soporifer. Faludi N. E. p. 3.
Álom-szesz.
Álom-szeszszel. Somnolente, dormitabunde.
Álom-szij, melly a' kocsist aludni engedi.
Álom-szúszék. Csuzi Tromb. p. 4.
Álom-táska. km. Somnolentus. Biró Márton. Micae p. 109.
Dellesti álom. Faludi T. É. p. 132.
Elő-álom. Praesomnium.
Elő-álomkor.
Jó álom. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
Jó ízű álom. Faludi T. É. p. 134.
Malacz-álom. Vajda. 2. K. p. 390.
Poetai álom. Enthusiasmus. Faludi T. É. p. 107.
ÁLMA. Ejus somnus, somnium.
ÁLMATLAN. Insomnis. Faludi N. E. p. 49.
Álmatlan vigyázás. Faludi N. A. p. 176. U. E. 2. R. p. 16.
Álmatlanít, álmatlanítja. Sopore privat.
Álmatlanítás.
Álmatlanító.
Álmatlanító ital. p. o. a' Kávé.
Álmatlanság. Insomnium.
ÁLMÉL, álmélja. Szokatlan.
Álmélkodik. Stupet, stupescit, stupefit. M. A.
Álmélkodik rajta. Demiratur. M. A.
El álmélkodik. Obstupet, miratur valde. M. A.
Álmélkodás. Stupor, admiratio. M. A.
Álmélkodandó. Eszterházi Tamás. Hunn. p. 445. 468.
Álmélkodó. Stupens. M. A.
Álmélkodtat, álmélkodtatja. Stupefacit. M. A.
ÁLMÍT, álmítja.
El álmítja. Obstupefacit, externat. M. A.
ÁLMOD, álmodja. Somniat. M. A.
Meg álmodja.
Álmodás. Faludi N. E. p. 138.
Álmodoz. Consomniat. M. A. Káldi 4. Esdrae 10. 36. Nyul agárral, macska egérrel álmodoz. km.
Álmodozás. Somnium, somniatio. M. A. CM.
Álmodozó. Somniosus, insomniosus. M. A.
Álmodott semmi. Pázm. Pred. p. 308.
ÁLMOS. Somnolentus, somniculosus. M. A. Anonym. C. 3.
Álmos szemmel. Pázm. Kal. p. 509.
Álmosan. Somniculose. M. A.
Álmosd. F. Bihar Vben.
Álmosodik. Dormiturit. S. I.
El álmosodik.
Meg álmosodik.
Álmosít, álmosítja. Somnum conciliat. S. I.
Álmosság. Somnolentia v. veternus, veternositas. Pázm. Pred. p. 458.
Álmosúl. Somnolescit.
El álmosúl.
Meg álmosúl.
ÁLOMI.
Álomi nyommasztás. Incubi pressio. M. A. S. I.
Mély álomi beteg. Veternosus. M. A.
ÁLOMTALAN. Insomnis. M. A.
ÁLMÚ.
Mély álmú betegség. Veternus. M. A.
ÁLMÚL, el álmúl. Thelegdi Pred. 1. R. p. 52. 121.
El álmultt. Attonitus. M. A.

ÁLTAL.

ÁLTAL (ált', át') loco el túl, el tovul. S. I. Per, trans, ultra.
Által állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
Által-beszéddel. Obiter, per transennam. Thelegdi Pred. 1 R. p. 51.
Által-ellenben. E regione, ex adverso.
Által-ember. Homo sincerus. Simplex. S. I.
Által-deszka. Partról hajóba szolgáló pad.
Által-fa. Transtrum.
Által-gerenda. Transtrum. M. A.
Által hágó. Transgressor, transcendens. M. A.
Által ható. Penetrabilis. M. A.
Által járatlan. Impervius. M. A.
Által járható. Permeabilis. M. A.
Által látás. Perspicientia, Transpectus. M. A.
Által látható. Perspicuus. M. A.
Által látó. Vates. S. I.
Által látszó. Translucens, perspicuus. S. I.
Által menés. Transitio, transitus. M. A.
Által menetel. Idem. M. A.
Által mérő. Diameter.
Által osztó. Diameter. CM.
Ált' osztó. Dimetiens. CM.
Által-padok. Transtra. S. I.
Által szegő. Diagonalis.
Által-szó. Pázm. a' Sz. Irásról p. 65. Pesti p. 39.
Által-út. Trames, semita, via compendiosa. M. A.
Által-uttal. Breviter, summarie. S. I. Pesti. p. 39.
Által-uttal jár. Viam rectam ingreditur. M. A.
Által-válasz. Responsum categoricum. Zvonárics M. Postilla. 1. R. p. 25.
Által vető. Trajector, portitor. S. I. item canisterium. Egy falat kenyerem sincs, üres az által vetőm. Biró Márton. Micae p. 203.
Által vető hajó. Navis Trajectitia, Ponto. S. L.
Által vető hely. Trajectus, portus. S. I. M. A. L.
ÁLTALA, általad, általam. Per se, per te, per me. v. Medio sui, tui, mei. S. I. M. A.
Általában (általjában, általlyában.) Directe recta. M. A.
Általában adta. Eggyüt, egészen, összeséggel, mind összve. Sz. D.
Általában szólt. Camarine loquitur. M. A.
Általjában való. Absolutus, non conditionatus. Pázm. Kal. p. 671.
Általán fogva. Certo, certius, profecto, omnino. M. A.
Általán-véggel. Certo eventu, certo, pro certo. M. A.
Általános. Absolutus, merus. S. I.
ÁLTALABB. Compendiosior. Pázm. Kal. p. 90.
Általabb út. Compendiosior via. Nincs a' bolondságra általabb út, mint a' harag. Pázm. Pred. p. 803. 819.

ÁLTALL, általlja, (átalja.) Non vult, detrectat, renuit. Nem általja cselekedni. Pázm. Pred. p. 1070.
Általlkodik, (általkodik, átalkodik, átolkodik). Se obfirmat, Pervicax, contumax est.
Általkodás. Contumacia. M. A.
Általkodó. Contumax, pervicax. M. A.
Általkodott. Obstinatus, contumaciter, pervicax. M. A.
Általkodva. Contumaciter. M. A.
El általkodik. Pázm. Kal. p. 387. 758.
Meg általkodik. Obfirmatur. M. A.
Meg általkodas. Obstinatio. Pertinacia. M. A.
Meg általkodott. Obstinatus, pertinax. M. A.
Meg átalkodólan. Obstinate. VM. p. 114.
Meg általkodva. Obstinate. M. A.
ÁLTALSÁG. Indecorum, absonum, pudendum, verendum. M. A.
Általság csak hallani is. Pázm. Kal. p. 307.
Általságnak sem tartotta. Vajda. 3. K. p. 65.

ÁM.

ÁM. En, sane. M. A. v. Esto, etsi, etiamsi, v. certe, sane, profecto.
Ám-bár. Esto. M. A.
Ám-bátor. Esto, sane. M. A.
Ám de. Verum, sed, ast. S. I.
Ám de még is. Verum tamen, sedenim, attamen. S. I.
Ám-hol. Ecce illic. M. A.
Ám járjon. Esto, eat. M. A.
Ám lássa. Viderit, videat. S. I.
Am-oda. Illuc, eo. M. A.
Am-ollyan. Ejusmodi, illiusmodi. M. A.
Am-onnan. Illinc, istinc. M. A.
Am-onnat. Idem. M. A.
Am-onnét. Idem. M. A.
Am-ott. Illic. M. A.
Am-ottan. Illic. S. I.
Ám-rád. Dug. km. 2 R. p. 331.
Ám úgy légyen. Esto, fiat, sit ita. S. I.
Am-úgy. Aliter, alio modo, illo modo.
Ám veszszen, hadd veszszen. Pereat, pessumeat. S. I.
AMAZ (ám-az) ama'. Ille. Ipse. M. A.
Amakkor. Tunc temporis.
Amarra. Illac.
ÁMÉ. Pázm. Kal. p. 207.
ÁMÍT, ámítja. Seducit, decipit, pellicit, in errorem rapit, v. stupefacit. S. I. Gyujtott lámpással is ámítják a' verebeket. Dug. km. 2. R. p. 171.
El ámítja. Faludi N. A. p. 54. U. E. 3. R. p. 60.
El álmítja. Káldi Isaiae. 21. 4.
Ámítás. Seductio.
Ámító. Seductor, Dementator, Deceptor, Impostor. Faludi N. E. p. 131. Tasi Gáspár. p. 19.
Álmító csoda. Káldi Isaiae. 29. 4.
ÁMMAL.
Immel ámmal. Superficialiter, obiter. Vajda. 2. K. p. 255.
ÁMOLYOG. Stupet, admiratur v. otiatur, v. cunctatur, moras trahit. S. I. PP.
ÁMÚL. Admiratur, stupet. v. Rapitur in errorem. S. I.
Ámúl bámúl. Faludi T. É. p. 113.
El ámúl. Obstupescit. M. A.
El ámulás. Obstupescentia, obstupefactio. M. A. CM.
El ámultt. Obstupidus obstupefactus. M. A.
Reá ámúl. Adstupet. M. A.

ÁMBRA.

ÁMBRA. Succinum leucophaeum. PP.

ÁMPOLNA.

ÁMPOLNA. Ampulla. M. A.
ÁMPOLNÁS. Ampullarius. M. A.

ÁNGOLNA.

ÁNGOLNA. Angvilla. M. A.

ÁNGY.

ÁNGY. Glos. Fratria. M. A.
ÁNGYA. Ejus Glos.
ÁNGYÁD. Sz. P. Veszprém Vben.
ÁNGYOS. A' kinek ángya van.

ÁNIS.

ÁNIS. Anisum. PP.
Ánis-mag. Semen Anisi.

ÁNSLOG.

ÁNSLOG. Sulphuratum. PP.
ÁNSLOGOS.
Ánslogos bor. Vinum elutriatum. PP.
ÁNSLOGRA veszi. Elutriat. PP.

ÁNT.

ÁNT. F. Bihar Vben.
Ánt' fa. Sz. P. Veszprém Vben.
ÁNTSOROG: Lebsel, mulatoz, hivalkodik, helébel. Sz. D.

ÁNTI.

ÁNTI.
Ánti-kamara. Protooecon. PP. elő-szoba
Ánti-Kristus. Antichristus. PP.

ÁP.

ÁP.
APACS.
Apacsú: az öreg háló' végére kötött dorong. Sz. D.
Kis Apacsú, melly a' száraz felé, a' víz széle felé jár, mellyet a' laptáros viszen. Sz. D.
Öreg apacsó, melly a' hajó mellett jár a' halászoknál. Sz. D.
APAD. Decrescit, Detumet, deminuitur. M. A.
El apad.
Ki apad. Exsiccatur, Deficit. M. A.
Le apad. Deturget, Detumet. M. A. CM.
Meg apad. Deturget. CM.
Apadás. Decrementum liquoris, diminutio tumoris. M. A.
Apadék. idem. Sz. D.
Apadhatatlan. Inexhauribilis, inexsiccabilis. S. I.
El apadhatatlanság. Vajda 2. K. p. 96.
Apadoz. Sensim decrescit, detumet, minuitur. S. I.
Apadtt, apadott. Exhaustus, exaridus, exsiccus. M. A.
Apadttság. Detumescentia. Sz. D.
APASZT, apasztja. Exsiccat, decrescere facit, minuit.
Ki apasztja. Exsiccat. M. A.
El-ki-le-meg apasztja.
Apasztás.
Apasztó.
APÁLY. Detumescentia Sz. D.
Víz' apályja. Sz. D.
APRÍT, aprítja. Scindit, comminuit. M. A. Ha aprítottad, meg is egyed. K. V. p. 518.
Bele aprítja. Interit. M. A.
El aprítja Comminuit, consecat, concidit in minuta. M. A.
Elő aprét. Faludi N. A. p. 130.
Föl aprítja. Faludi N. U. p. 200.
Le aprítja.
Meg aprítja. Comminuit, conterit, concidit in frustula. M. A.
Öszve aprítja.
Aprítás. Conscissio, comminutio. Faludi N. E. p. 155.
El aprítás. Comminutio, dissectio in minutias. M. A.
Aprított. Comminutus.
Aprított dohány.
APRÓ. Minutus, minutulus. M. A. it. Morbilli, varioli. PP.
Apró barom. Volatilia domestica, aves cohortales. S. I. Apró barom a' kecske. Cyprius bos.
Apró bélek. Gyönge v. Tyúk-bélek. Lactes. S. I.
Apró bimbók. A' terepes rózsák is apró bimbókból eredttek. km.
Apró bojtorján. Agrimonia, Eupatorium. M. A.
Apró csöpű. Minutiae, quisquiliae, res viliculae. M. A.
Apró darabok. Minuta segmenta.
Apró darabonként. Frustulatim, concise. PP.
Apró fejér hólyagok a' fejen. Psydracium.
Apró füllér ajándék. Zvon. 1. R. p. 298.
Apró gombócz.
Apró harcz. Velitatio. Praelium minutum. S. I.
Apró kása: Árpa kása.
Apró katang. Endivia, Intybus. Cs.
Apró kezdet. Minden nagynak apró a' kezdete. Révai.
Apró köte v. költe. Himlő-helyes. Sz. D. Variolis infectus. PP.
Apró-lépve. Faludi N. E. p. 63.
Apró mássa valaminek. Modulus, Proplasma. S. I.
Apró mezei saláta. Valerianella. Cs.
Apró paradicsom-mag. Amomum, Cardamomum. S. I.
Apró sár-mag. Lathyris major. Cs.
Apró szemű olvasó. Rosarium cum exiguis granulis.
Apró szemű szőlő. Uvae Corinthiacae.
Apró Szentek. Pázm. Pred. p. 187. Innocentes Martyres.
Apró Szentek' napja. Paedoctonia. PP.
Apró szőlő. Uvae Corinthiacae. PP.

Apraja. Ejus minutum, ejus minutia. Az Apraja után a' nagyja is el hal. km. Örege apraja.
Apród. Apparitor, Pedissequus, Tyrunculus it. Armiger. M. A. Faludi N. U. p. 139. Valamelly tudománynak új tanólója. CM.
Apród leány. Pedissequa. M. A. L.
Apród esztendő. Rudimentum, Tyrocinium artis. M. A. PP. Pázm. Kal. p. 363. Prágai p. 79.
Apród esztendősök. Pázm. Pred. p. 195.
Apród esztendőség. Rudimentum. CM.
Tanúló apródja. Faludi U. E. 3. R. p. 20.
Apródok. (Aprodiani) Laterones, Principium ministri, circumpedes. M. A.
Apródonként. Minutatim, Particulatim. M. A.
Apróka. Minutulus. Pázm. Pred. p. 24.
Aprólék. Minutiae. M. A.
Aprólék-dolog. Pázm. Pred. p. 247. 806.
Aprólék-harcz. Velitatio. Csatázás. CM.
Aprólékja. Ejus Minutiae.
Kenyér-aprólék. Sz. D.
Lud' aprólékja. Partes minutulae anseris.
Aprólékos. Minutus. S. I. Sz. D. Faludi N. A. p. 139.
Aprólékos idegenségek. Pázm. Pred. p. 245.
Aprólékos dolog. Sz. D.
Aprólékos szorgoskodás. Faludi N. A. p. 139.
Aprólékosság. Minutiae. Sz. D.
Aprólékság. idem. M. A. CM.
Aprón. Minutim.
Aprón beszél. Lente, submisse loquitur.
Aprón vagdalt hús. Minutal. PP.
Aprónként. Minutim, Minutatim, scrupulatim, Particulatim. M. A.
Apróra vagdalja. Minutim concidit. PP. Ne mindent apróra, néha hasábra is. km. Dug. 2. R. p. 148.
Aprós. Minutus, in partes minutas divisus. M. A.
Aprósodik. Imminuitur, in minutas partes abit. M. A.
El aprósodik.
Meg aprósodik. Faludi N. U. p. 144. Pázm. Pred. p. 100.
Aprósodás. Deminutio, in minutias reductio. M. A.
Aprósul.
Apróstul csöpástül. Ne sanione quidem domi relicto. M. A.
Apróság. Parvitas, Minutiae. Sz. D. S. I. it. Kisdedség. Pázm. Pred. p. 673.
Apróz, aprózza. In partes minutas redigit.
Meg aprózza. Pázm. Kal. p. 414.
Aprózás. Conscissio in partes minutas. Sz. D.
Aprózik. Imminuitur, in partes minutas abit. M. A.
Aprózat. Decrementum. Sz. D.
ÁPOL, ápolja. Basiatur, osculatur. M. A.
Ápolás. Basium. Osculum. M. A.
Ápolgat, ápolgatja. Dissvaviatur, exosculatur. M. A. Peculiarem ejus curam habet.
Ápolgatás.
ÁPOR.
Áporodik. Arescit, veterascit. Monoszlai. Hit' oltalma. p. 150.
Meg áporodik. idem.
Áporodott. Vetustate defectuosum. Putidum.
Áporodott tojás. Ovum vetustate deminutum, et putidum.
ÁPÚL.
El ápúl a' tojás. Hallottam Sághon 1826. Ápr. 29.

ÁPOLLONIA.

ÁPOLLONIA t. a. n. Apollonia. Apalin.

ÁR.

ÁR. Pretium.
Ár-szabás. Pretii defixio, limitatio. Tiszti szótár. p. 52.
Tim-ár. Cerdo.
Vas-ár. Venditio ferri.
Vas-ár-nap. Dies, quo ferrum venditur.
ÁRA. Pretium ejus. Most adjuk ám meg az árát a' többinek. Quae peccamus Juvenes, ea luimus Senes. M. A. p. 228.
Ára' pataka. E. F. fölsö Fejér Vben.
Bak' ára. Meg adták a' bak' árát. km.
Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitöl a' bor' árát kérik. km.
Lőcs' ára. Lassabban a' lőcs' árával. km.
Méreg-ára van most mindennek. Carissimo pretio nunc venduntur omnia.
Réf' ára. Tudja a' réfének az árát. km.
Árából ki vette. Pretio exaltato servat.
Árán kéri. Licitatur. M. A.
Árát szabta. Pretium ejus defixit.
ÁRENDA (fors rectius ÁRONDA, quasi ÁRON ada). Elocatio, pretium elocationis. PP.
Árendába adja. Mancipat, alicui quidquam mancipio dat. M. A. Conductori locat. PP.
Árendál, árendálja. Conducit, assumit, redimit. S. I.
Föl árendálja. In arendam sumit.
Ki árendálja. Exarendat.
Meg árendálja a' vámokat. Redemta habet vectigalia. Redimit. PP.
Árendás. Conductor, manceps, redemtor. S. I.
Árendás jószág. Bonum exarendatum.
ÁROS. Venditor. it. Venalis. M. A. A' Mesterség addig áros, meddig titkos. km.
Áros aszszony. Foemina mercatrix. S. I.
Áros bolt. Taberna mercatoria. Faludi U. E. 3. R. p. 145. T. É. p. 284.
Áros csűr. Horreum mercium. S. I.
Áros ember. Institor. Mercator. M. A.
Áros hajó. Navis mercatoria. S. I.
Áros hely. Forum v. Emporium. S. I.
Áros inas. Tyro mercatoris, Discipulus Institoris. S. I.
Áros könyv. Liber mercatilis. Faludi N. U. p. 62.
Áros levél. Conto, Auszügl. S. I.
Áros mives. Faludi N. E. p. 62.
Áros müves kereskedő ember. Faludi N. A. p. 78.
Áros piacz. Forum nundinale. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 525.
Áros szer. Merx, Res promercalis. S. I.
Áros szolga. Institor. M. A. L.
* Bor-áros. Caupo, oenopola.
Ember-áros. Venalitiarius. CM.
Gyöngy-áros. Margaritarius. NC. p. 287.
Hal-áros. NC. p. 279. Piscarius. NC. p. 291.
Hus-áros. Lanio. Carnarius. CM.
Könyv-áros. Bibliopola. NC. p. 277.
Mész-áros. idem, quod Lanio. NC. p. 287.
Ola-áros. Olearius. Olaj-verő. NC. p. 289.
Sör-áros. Cerevisiarius. NC. p. 279.
Szél-áros. Institor. NC. p. 285.
Vas-áros. Ferropola.
Vászon-áros. Lintearius. NC. p. 287.
Árosít, árosítja. Pretium rei auget. S. I.
Ároskodik. Mercatur, mercatorem agit. S. I.
Árossá teszi. Licet, venum exponit. M. A.
Árosság. Venalitas, v. Mercatura, negotiatio. S. I.
ÁRÚ. Merx, quidquid venale est. Pázm. Pred. p. 759. Faludi B. E. p. 31. T. É. p. 177. CM. Prágai p. 949. Telegdi felelet. p. 205.
Árú-csere. Mercium permutatio. S. I.
Árú-hely. Taberna mercatoria. S. I.
Árú-hordó. Propola, circuitor, Mercium circumlator. S. I.
* Hitván árú. Nem sokat hajtanak a' hitván árúra. Rubo neglecto vitis ampetitur. K. V. p. 461.
Kalmár-árú. Tordai. MSS.
Meg tiltott árú. Merx interdicta. PP.
Áruba bocsátja. Venumdat, venum exponit. M. A.
Áruba ereszti. idem.
Áruba bocsátott. Venalis. M. A.
Árúji. Ejus merces.
Árúl, árúlja. Venumdat, vendit, venum exponit. it. Prodit. M. A.
Be árúlja, be árolja. Prodit, defert, producit. M. A.
El árúlja. Prodit. M. A.
Ki árúlja. Divendit.
Árulás, árúba bocsátás. Venumdatio, Venditio. M. A.
El árulás. Proditio. M. A.
Haza-árulás. Proditio Patriae.
Házasság-árulás. Proditio tori maritalis. Faludi N. E. p. 161.
Hit-árúló. Pázm. Kal. p. 297.
Vér-árulás. Sz. D.
Árúlgat, árúlgatja. Venditat. S. I.
Árúlkodik. Prodit, defert, denunciat. S. I. Sz. D.
Árúlkodás. Proditio. Hitván kereset az árúlkodás. Mala proditio. Proditionem laudo, Proditorem non laudo. M. A.
Árúlkodó. Proditor.
Árúlmány. Merx, Mercimonium, Res promercalis. S. I. Sz. D.
Árúló. Proditor.
Árúló Levél. Faludi T. É. p. 15.
Bé árúló. Proditor, accusator. S. K.
El árúló. Proditor. M. A.
Haza-árúló. Proditor Patriae. S. K.
Isten-árúló. Pázm. Pred. p. 271.
Vér-árúló. Proditor sanguinis. M. A.
Árúltat, árúltatja. Curat vendi.
Árúltatás. Sz. D.
Árúra bőcsüli. Aestimat. M. A.
Árúra bőcsülés. Aestimatio, Taxatio. M. A.

Árús. R. Mercator, Institor, Negotiator. S. I.
Árús bolt. 1705.

ÁR.

ÁR. R. Incrementum, copia, abundantia. S. I.
Ár-bor. (mint ár-víz) Mikes Kelemen Level. p. 173.
Ár-víz. Inundatio, Aquae exundantes. M. A.
Ár-vízi, ár-víz hajtotta ember, Sohonnyai. S. I.
ÁRAD. Exundat. M. A.
El árad. Exundat. M. A.
Ki árad. Exundat. Inundat. Restagnat. M. A.
Meg árad. Exundat. Restagnat. M. A.
Áradat. R. Torrens. Bát.
Áradás. Exundatio, inundatio, abundantia. M. A.
El áradás. Redundatio. Abundantia. M.A.
Ki áradás. Exundatio, alluvies, inundatio, restagnatio. M. A.
Meg áradás. Exundatio, restagnatio. M. A.
ÁRASZT, árasztja. Exundare facit. M. A.
Árasztás. Exuberatio, abundantia, confectio. M. A. PP.
ÁRJA a' víznek. Exundatio aquarum, inundatio. Víz' árja. Pázm. Pred. p. 632.
ÁRMÁNY
Ármányos. Latro. Praedo, nequam. PP. S. I.
Ármányos gyermek. Sz. D.
Ejnye ármányos.! Sz. D.
Ármányos eretnekség. Csuzi. p. 74.
Ármányosan. Csuzi p. 108. Tromb. p. 94.
Ármányos szaggatás. Csuzi Tromb. p. 171.
ÁRNYÉK. Umbra. M. A.
Árnyék-adó. Umbrifer v. umbraculum. Parasol. S. I.
Árnyék-élet. Vita umbratilis. Faludi N. U. p. 123.
Árnyék-játék. Lusus umbrarum. Schattenspiel. S. I.
Árnyék-kép. Repercussa imaginis umbra, v. adumbratio. Schattenbild. Pázm. Kal. p. 1028.
Árnyék-óra. Solarium, sciatherion. M. A.
Árnyék-óra-mutató. Sciatheras. Gnomon. M. A.
Árnyék-semmiség. Faludi N. A. p. 36.
Árnyék-süveg. Umbella. M. A. L.
Árnyék-szerető fű. Alsine. Csapó.
Árnyék-szék. Cloaca, forica, latrina. M. A. CM.
Árnyék-szék-tisztitó. Foricarius. M. A.
Árnyék-szín. Umbraculum. M. A. L.
Árnyék-szolga. Faludi N. U. p. 70.
Árnyék-szolgára szorúltt. km.
Árnyék-tartó. Pázm. Pred. p. 536.
Árnyék-tartó-szín. Umbraculum, scena umbrosa. M. A.
Árnyék-vetés. Sciagraphia.
Árnyék-vető. Umbella, umbraculum. M. A.
Árnyék-világ. Faludi E. M. p. 237. Pázm. Pred. p. 1269.
Árnyéka. Ejus umbra. A' haj-szálnak is árnyéka van. km.
Árnyéki. Umbraticus, umbratilis. M. A.
Árnyékol, árnyékolja. Umbrat.
Árnyékolás. Adumbratio.
Árnyékoló. Umbrator.
Árnyékos. Umbrosus. M.A. Umbraticus. CM.
Árnyékosság. Opacitas. M. A. L.
Árnyékoz, árnyékozza. Umbrat, adumbrat, inumbrat. M. A.
Be árnyékozza. Inumbrat, obumbrat. M. A. Praeumbrat. CM.
Árnyékozás. Adumbratio. M. A.
Meg árnyékozza. Adumbrat, inumbrat, obumbrat. M. A.
Árnyékozó hasonlatosság. Pázm. Pred. p. 644.
Árnyékozó viadal. Sciamachia. M. A. L.
Délnek árnyékozója. Umbraculum meridiani. Káldi 34. 19.
Árnyékú. Ligetes árnyékú berkek. Prágai. p. 122.
ÁROK. Fossa, fovea. M. A.
Árok F. Ung Vben.
Árok' alja. E. F. Doboka Vben.
Árok-béllés: Árok' oldalainak föl hányása, párkányoztatása. Sz. D.
Árok-fő. Sz. P. Szala Vben.
Árok-szállás. MV. Jászságban.
Árok-tó. F. Borsod Vben.
Árka. Ejus fossa.
Árka. F. Aba-új Vben.
Ördög' árka.
Árki. Fovealis.
Árki. Sz. P. Fejér Vben. E. F. Hunyad Vben.
Árkol, árkolja. Vallat, convallat.
Bé árkolja. Pázm. Kal. p. 108. 734. Pred. p. 344. Fossam obducit, fossa secludit. M. A.
Föl árkolja.
Körül árkolja. Circumvallat, fossa circumdat.
Környül árkolja. Circumvallat. M. A.
Meg árkolja. Obvallat. M. A.
Árkolat. Fossatum, scrobs.
Árkolás. Vallatio.
Árkoló. Vallator, fossor foveae.
Árkon kivül Hegy-mester. km.
Árkos. Fossis plenus, scrobes continens v. plagula. S. I.
Árkos. F. Arad Vben. E. F. Három szék Székiben.
Árkos' háza. Sz. P. Szala Vben.
Árkos-tó. F. Arad Vben.
ÁRT, ártja. Officit, nocet, se immiscet. M. A.
Bé ártja magát. Faludi N. U. p. 205.
Bele ártja magát. Se immiscet, Immittit. S. I.
Meg árt. A' méreg kostolással is meg árt. km.
Meg árt az te néked. Tibi id male vertet. PP.
Sokba ártja magát. Faludi N. U. p. 164.
Ártalom. Nocumentum. M. A.
Ártalma. Ejus nocumentum.
Ártalmas. Nocens, nocivus, sons, nocuus, noxius, noxiosus. M. A.
Ártalmasan. Nocenter. M. A.
Ártalmaskodik. Faludi N. U. p. 74.
Ártalmasság. Noxia, noxa, nocumentum. M. A.
Ártatlan. Innocens, innocuus, insons. M. A.
Ártatlan bárány. Innocentior Metello.
Ártatlanka. Innocentulus. Pázm. Pred. p. 372.
Ártatlankodik. Innocentem agit.
Ártatlankodó. Innocentiae affectator.
Ártatlanság. Innocentia. Az ártatlanságnak csak egy a' szava. km.
Ártatlanúl. Innocenter. M. A.
Ártány. Verres, Majalis. M. A. Kan disznó. CM.
Ártányd, ártánd. F. Bihar Vben.
Ártányi. Verrinus. M. A.
Ártás. Pázm. Pred. p. 535. „Nem lészen ártásunk a' bünök' fulákától.“
Á tő. Nocens, nocivus.
Ártólag. Offensive. Sz. D.

ÁRBOCZ.

ÁRBOCZ.
Árbocz-fa. Malus navis. M. A.
Árbocz-fa' töve. Pterna. M. A.

ÁRISTOM.

ÁRISTOM, áréstom. Arestum, custodia. PP.
ÁRISTÁL, áristálja. Sub custodiam accipit.
Le áristálja.
Meg áristálja. Vajda K. É. 1. K. p. 500. „A' napot az ő sebes futásában meg áristálta Josue.“

ÁRMÁDA.

ÁRMÁDA, ármádia. Exercitus. S. I. Militia armata.

ÁRMÁLIS.

ÁRMÁLIS. Literae armales.
ÁRMÁLISOS nemes ember. Nobilis scutatus. PP.

ÁRON.

ÁRON. t. f. n. Aaron.
Áron' Papjai. Pázm. Kal. p. 904.
Áron' szakálla. Arum vulgare majus. Cs.

ÁRPA.

ÁRPA. Hordeum. Porba búzát, sárba árpát kell vetni. km.
Árpa-dara. Ptisana.
Árpa-érő körtvély. Species Pyri, quae tunc maturescit, quando Hordeum. Similia: Búza-érő körtvély, Rozs-érő körtvély, Zab-érő körtvély.
Árpa-fő. Spica hordeacea. M. A.
Árpa-gyöngy, v. gyöngy-árpa. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.
Árpa-kalász. Ather, Spica hordei. M.A.
Árpa-kása. Hordeum fixum, Polenta ptisana. M. A.
Árpa-kenyér. Panis hordeacius.
Árpa-lé. Cremor hordei. S. I.
Árpa-lepény. Polenta. M. A. L.
Árpa-liszt. Polenta. M. A.
Árpa-mag. Granum hordei. M. A.
Árpa-mag' tokja. Glumae. M. A.
Árpa-szem. Granum hordei. S. I.
Árpa-szém-nyomó. Granum. S. I.
Árpa-szem-nyomónyi. Unius grani gravitatem habens. S. I.
Árpa-szilva. Árpával érő szilva. S. I.
Árpa-sör. Bryton, Cerevisia hordeo cocta. M. A.
ÁRPÁD. R. Parvum hordeum. 2. Magyar Fejedelem' neve. Arpadus. 3. FF. Baranya és Bihar Vkben.
Árpád' nemzetsége. Progenies Arpadi.
Árpád' vére. Sanguis Arpadi, e Progenie Arpadi.
ÁRPÁS. Hordearius. M. A.

Árpás. E. Patak Fogaras Vidékében.
Árpás. F. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Árpás (fölső, alsó). E. FF. Fogaras Vidékében.
Árpás tó. E. F. belső Szolnok Vben.

ÁRR.

ÁRR. Subula. M. A.

ÁRTIFIOLA.

ÁRTIFIOLA. Scorzonera Hispanica. Scorzoner Wurzel, Vipergras. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 503.

ÁRVA.

ÁRVA. Orphanus, Pupillus. Árva az árva, ha kapufája arany is. km.
Árva-borjú. Égett tőke fekete, árva borju nincs annya. km.
Árva-csalány. Urtica minor. M. A.
Árva-gerlicze.
Árva-ház. Orphanotrophium.
Árva-hús. Caro exos. S. I.
Árva-káka. Scirpus palustris. S. I.
Árva-leány. Pupilla. M. A.
Árva-leány' haja. Capillus veneris. Polytrichon, Adianton magnum. M. A. CM.
Árva-pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher Primae Lineae Hist. Nat.
Árva' vára. Vár, Árva Vármegyében.
Árva-vár' alja. ugyanott.
Árva-Vármegye. Comitatus Arvensis.
Árva (fejér, fekete, kis). Folyó víz Árva Vben.
Árva-veréb. Passer solitarius. S. I.
Árva-viola. Faludi N. A. p. 218. E. M. p. 237.
ÁRVAI. Pupillaris. M. A.
ÁRVASÁG. Orbitas, solitudo. M. A.
ÁRVÁD. R.
Árvád' falva. E. F. Udvarhely székében.
ÁRVÁK' gondviselője. Tutor. M. A.
Árvák' ispitálja. Orphanodochium. M.A.

ÁS.

ÁS, ássa. Fodit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, 's nem más. km.
Ássa vési. VM. p. 277.
Alá ássa. Suffodit.
Által ássa. Transfodit. M. A.
Be ássa. Infodit. M. A.
Bele ássa. Infodit.
El ássa. Defodit. M. A.
Föl ássa. Effodit, pastinat. S. I. Perfodit.
Ki ássa. idem. M. A.
Környül ássa. Circumfodit. M. A.
Le ássa. Defodit. M. A.
Meg ássa. Perfodit. M. A.
Meg ássa a' házat. Suffodit domum. PP.
ÁSADÉK. Fossile. Sz. D.
ÁSAT (név). Fossum, fossatum v. Fodina v. cuniculus. S. I.
ÁSAT (ige), ásatja. Curat fodi.
ÁSÁS. Fossio, fossura. M. A.
Ki ásás. Effossio. M. A.
ÁSHATÓ. Fossilis. M. A.
ÁSKÁL. Fodicat. S. I. Faludi N. A. p. 159.
Áskál véskél. Faludi U. E. 1. R. p. 117. Pázm. Pred. p. 603.
Áskálás. Fodicatio.
Áskálódik. Alterius destructionem quaerit. S. I.
Áskálódás. Subfodicatio.
Áskálódó. Subfodicator.
ÁSOGAT, ásogatja. Fodicat. M. A.
Ásogatás. Fodicatio.
ÁSOTT. Fossilis, Fossitius, Fossus. M. A.
Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
Be ásott. Infossus. M. A.
El ásott. Defossus. M. A.
Ki ásott. Effossus, Erutus. M. A.
ÁSÓ. Rutrum, it. Fossor, fodiens. M. A.
El ásó. Defodiens, Defossor. M. A.
Ásó lapát. Pala, Bipalium, Ama. PP.
Ásó kapa.
Kut-ásó. Putearius. NC. p. 293.
* Sír-ásó. Vespillo. NC. 295.
ÁSOVÁNY. Patak. ex metalibus anni 1379. Schwartner Dipl. Tab. 3. Nro. 1.
ÁSVÁNY. Fossile, Metallum, Minera. S. I. Sz. D.
Ásvány. FF. Győr és Ung Vkben.
Ásvány-hegyek. Montes metalliferi, Tractus montanus. S. I.
Ásvány-kö. Lapis fossilis. Sz. D.
Ásvány-szén. Carbo fossilis. Sz. D.
Ásványos. Fossilis, Mineralis. S. I.

ÁSÍT.

ÁSÍT (á's-ít). Oscitat, oscitatur. Ásítoznak az agarak, jó nyúlászat lészen. km.
Reá ásít. Inhiat. M. A.
ÁSÍTÁS. Oscitatio. M. A.
Ásításra kénszeritö nyavalya. Oscedo. M. A.
ÁSÍTOZik. Oscitat.
Ásítozik valamire. Ambit, concupit, Aspirat. S. I.
Ásítozás. Oscitatio.
Ásítozó. Oscitans.
ÁSÍTÓ. Oscitans. Pázm. Pred. p. 458.
Ásító unalom. Faludi T. É. p. 153.
ÁSÍTVA. Oscitanter. M. A.

ÁSPIS.

ÁSPIS Kigyó. Aspis. M. A.

ÁSZOK.

ÁSZOK. Temo, Pertica, sublica, Palus. M. A. Kántár-fa, láb-fa, hordó alá való fa. Sz. D.
Ászok-talp. Anconiscus. CM. M. A.

ÁT.

ÁT. L. ált' által, átal.
ÁTA. F. Baranya Vben.
Áta-botába. Huc illuc.
ÁTALAG. Batus, Doliolum. M. A. Tinia. CM.
ÁTAL, átalja. L. ÁLTAL, általja.
ÁTKA. Sz. PP. Békes és Bihar Vkben.
ÁTOK. Maledictum, Maledictio, Anathema. M. A. Lé tartja a' szolgát, szitok, átok a' gazdát. km.
Átok alá vetette. Interdicto subjecit.
Átok' háza. Sz. P. Kis Kunságban.
Átok-hozó. Zvonárics. 1. R. p. 412.
Átok-víz. Num. 5. v. 13. 27. Pázm. Pred. p. 246.
* Atyai átok. Maledictio paterna. Pázm. Pred. p. 216.
Egyházi átok. Anathema.
Paradicsomi átok. Faludi N. E. p. 163.
Átka. Ejus maledictum. Szüléidnek átka ostort fonyhat nyakadra. km.
Átkos. Junctum cum maledicto.
Átkos mondás. Biró Márton. Micae p. 64.
Átkoz, átkozza. Maledicit, anathematizat, execratur, detestatur. M. A.
Átkozton átkozza. Zvon. 1 R. . 861.
El átkozza. Diris devovet.
Ki átkozza. Excommunicat. S. I.
Meg átkozza. Anathematizat. M. A.
Átkozat. Faludi T. É. 152. „Az égnek átkozatja."
Harag' átkozatja. Faludi E. M. p. 249.
Átkozás. Detestatio, execratio, improbatio, maledictio. M. A.
Átkozott. Execrabilis, execratus, maledictus. M. A.
Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
Átkozott szem volna, ki rajta nem kapna. km.
Isten átkozta tüske. Spina, Tribulus.
Átkozó. Maledicens, execrans.
Átkozódik. Execratur, conviciatur, maledictis incessat. M. A.
Átkozódik mint a' kereke törött Kocsis. km.
Átkozódás. Maledicentia, execratio. M. A.
Átkozódó. Maledicus. M. A.
Átokra méltó. Detestabilis. M. A.
ÁTOS.
Átos' falva. E. F. Maros Székében.

ÁZik.

ÁZik. Humescit, madescit, humefit, madefit. S. I.
Által ázik. Permadet.
Be ázik. Perpluit, humore transmisso madefit.
El ázik. Faludi N. E. p. 222.
Föl ázik.
Ki ázik.
Meg ázik. Commadet, macerescit. M. A.
El jön az az üdö, mellyben meg ázik a' tüdö. km.
Öszve ázik. Permadet.
ÁZALÉK. Obsonium. PP. Leves eledel, valamit az ember kenyérrel eszik. Egy kevés ázalékot enni. Sz. D. Ázalékot sem kap. Hallottam Bobán 1823. 9ber 24.
Ázalékos. Jurulentus. M. A. L.
Ázalékos ételek. Sz. D.
ÁZÁS. Madefactio.
ÁZOTT. Humigatus, humidus, macidatus. M. A.
Ázott vendég. Bene epulatus. S. I.
El ázott étel.
ÁZTAT, áztatja. Humectat. M. A.
Be áztatja. Macerat.
El áztatja.
Meg áztatja. Humectat. M. A.
Áztatás. Humectatio, maceratio.
Áztatott. Humectatus, maceratus.
Áztató. Locus, ubi aliquid maceratur.
Kender-áztató. Lustos, mint a' Kender-áztató. Dug. km. 1 R. p. 226.
Len-áztató.
ÁZTOGAT, áztogatja. Saepius humectat.
Föl áztogatja.
Áztogatás. Iterata humectatio, maceratio.

Mutató

(B-ből.)

BA.

BA.
BAB. Baba, Babba, Babi, Babirkál, Babja, Batka, Babkó, Babocs, Babócs, Babod, Babona, Babonya, Babos, Baboz, Babót, Babrál, Babsa, Babug, Babus.
BABÉR.
BABUK. Babukkol.
BACZ, Bacza, Baczka, Baczon, Baczónak.
BACS. Bacska, Bacskó, Baczó.
BAD. Bada, Badacs, Badon.
BAG. Bagd, Bagod, Bagoly, Baglya, Bagonya, Bagos, Bagota, Bagzik, Bagó.
BAGARIA.
BAGÁZSIA. Bagázsiás.
BAGY, Bagyk, Bagyon.
BAH, Bahony.
BAJ, Baja, Bajcz, Bajcs, Bajka, Bajló, Bajm, Bajna, Bajnok, Bajod, Bajonta, Bajos, Bajót, Bajsa, Bajta.
BAJOR.
BAJUSZ, Bajuszos.
BAK, Baka, Bakalló, Bakancs, Bakács, Bakdácsol, Baki, Bakik, Bakja, Bakod, Bakog, Bakol, Bakony, Bakos, Baks, Bakta, Baktat, Bakti, Bakúl, Bakzik.
BAL, Bala, Balajt, Balaton, Balfasz, Balita, Balka, Ball, Balog, Balota, Balsa, Balság, Balta, Balúl, Balyokás.
BALÁS.
BALIN.
BALON.
BALSAM, Balsami, Balsamos, Balsamoz.
BAMBA, Bambászkodik.
BAN.
BANDA.
BANDSA.
BANGÓ.
BANKÓ.
BANYA.
BAR. Baracs, Barcsa, Barka, Barót.
BARABÁS.
BARABOLY.
BARABORA, Baraborás.
BARACZ, Baraczk.
BARANYA.
BARÁT, Barátkozik, Barátság.
BARÁT, Baráti, Barátka, Barátos.
BARÁZDA, Barázdál, Barázdás.
BARB, Barba, Barbacs.
BARBÉLY, Barbélység.
BARCZ, Barcza, Barczag.
BARLANG, Barlangos.
BAROM, Barmod, Barmos, Baromság, Barmúl.
BARN, Barna, Barnag, Barnít, Barnót, Barnúl.
BART, Barta, Bartos.
BASA, Basaság.
BAZSA.
BAZSALIKOM.
BAT, Bata, Batonya, Batos.

BÁ.

BÁB, Bába, Báboczka, Bábolna, Bábony, Bábos, Bábó.
BÁCZ, Bácza.
BÁCS, Bácsa, Bácska.
BÁDGYik, Bádgyad, Bádgyaszt, Bádgyúl.
BÁDIÁN.
BÁDOG, Bádogos.
BÁG.
BÁGY, Bágyog, Bágyon.
BÁJ, Bájol, Bájos.
BÁK, Báka, Bákor.
BÁL, Báloz, Bálvány.
BÁLINT.
BÁLIS.
BÁLM, Bálmos.
BÁLY, Bályog.
BÁM. Bámász, Bámít, Bámúl.
BÁN, Bána, Bánát, Bánd, Bánk, Bánok, Bános, Bánság.
BÁNik, Bánadalom, Bánat, Bánás, Bánkodik, Bánó, Bánt.
BÁNYA, Bányász, Bányol.
BÁR, Báran, Bárgyu.
BÁR, Bárcs, Bárd, Bárka, Bárod.
BÁRÁNY, Bárányd, Bárányos, Bárányozik.
BÁRSONY, Bársonyos.
BÁRZING.
BÁST, Bástya.
BÁT, Báta, Bátka, Bátony, Bátor.
BÁTY. Bátya, Bátyok, Bátyú.

BE.

BE.
BEB, Bebeg.
BECZ, Becze, Beczkó, Beczü.
BECS, Becse, Becske, Becső.
BED, Bede, Bedecs, Bedeg, Bedelő, Bedő.
BEG, Bege, Begecs.
BEJ, Bejcz, Beje.
BEK, Beke, Bekecs, Bekekó, Bekeny, Bekölcze, Bekes, Beket.
BEL, Bele, Beled, Belencs, Beles. Belesz, Belje, Beljebb, Belől, Belső.
BELECZK.
BELEZNA.
BELÉND, Beléndes.
BEN, Bendő, Benge, Benk, Benn, Benta.
BENEDEK.
BENGY, Bengyel, Bengyele.
BER, Bere, Bereg, Berek, Berke, Bermend, Berve.
BERBE, Berbécs, Berbétél.
BERDÓ.
BERET, Beretke, Berettyó.
BERHE.
BERGÁMOT.
BERNÁT.
BERNYÁK, Bernyákol.
BERTALAN.
BERTÓLT.
BERVÉNG.
BERZEN, Berzencze, Berzenget, Berzenkedik, Berzent.
BES, Bese, Beseny, Besnyő.
BESTYE.
BESZ, Beszdéd, Besze, Beszke.
BESZTER, Besztercze.
BETEG, Betegedik, Betegen, Beteges. Betegít, Betegség, Betegszik, Betegűl.
BETYÁR, Betyárkodik, Betyáros.
BETLEN.
BEZZEG.

BÉ.

BÉ, Béget.
BÉB, Béba, Bébes, Bébicz.
BÉCZ.
BÉCS, Bécsi.
BÉD.
BÉG, Béga.
BÉK, Béke, Békes, Békít, Béketlen, Békség, Békül.
BÉKA, Békás.
BÉKÓ, Békól, Békoz.
BÉl. Béle, Béles, Béll, Béltek, Belű, Béllye, Béllyeg.
BÉLA.
BÉNN. Bénna, Bénnit, Bénnúl.
BÉNY. Bénye.
BÉR. Bére, Bérel, Béres.
BÉRCZ, Bérczes.
BÉRÉTRA.
BÉRMÁL, Bérmálatlan, Bérmálás, Bérmáló.
BÉT, Béta.

BI.

BIA.
BIAL.
BIB. Bibe, Bibelődik, Bibircsó, Bibirkél.
BIBASZ.
BIBLIA.
BIBORCZ.
BICZ, Biczeg, Biczczen.
BICS, Bicse, Bicske, Bicskia.
BICSAK, Bicsaklik.
BIGY, Bigyer, Bigygyed, Bigygyeszt.
BIHAR, Biharcz, Biharó.
BIKA, Bikács, Bikád, Bikál.
BIKCZIS.
BIKLA.
BIKÓ.
BILAK.
BILINCS, Bilincsel, Bilincses, Bilincsez.
BILING.
BILL, Bille, Billeg, Billen, Billke.
BILLIKOM.
BIMBÓ.
BINDÁSZ.
BINCZK, Binczkel, Binczkes.
BINCS.
BINGYÓ.
BIRBITÉL.
BIRKA, Birkás.
BIRKE.

BIRS.
BIZS, Bizseg, Bizsereg.
BISZKE.
BISZMUT.
BIT, Bi a, Bitang, Bitol, Bitó, Bitva.
BIZONY, Bizonygol, Bizonyít, Bizonyja, Bizonykodik, Bizonyodik, Bizonyol, Bizonyos, Bizonyoz, Bizonyság, Bizonytalan, Bizonyúl.
BIZZ, Bizzu.

BÍ.

BÍBOR, Biboros.
BÍR, Bira, Birakozik, Birás, Birdogal, Bírkozik, Birodalom, Bíró, Bírság, Birtok.
BÍZIK, Bizakodik, Bizás, Bízgat, Bizodalom, Bízó, Biztat, Bízton, Biztos, Bizvást.

BO.

BOB, Boborcsó, Bobos, Bobostya.
BOCZ, Boczor.
BOCS, Bocsa, Bocsát, Bocska.
BOCSKOR, Bocskoros.
BOD, Boda, Bodak, Bodocs, Bodog, Bodolló, Bodolya, Bodony, Bodor, Bodos, Bodó.
BODZA, Bodzás.
BOÉR.
BOG, Boga, Bogas, Bogoz.
BOGÁR, Bogárd, Bogaras, Bogarász, Bogáros, Bogározik.
BOGLÁR, Bogláros, Boglároz.
BOGNÁR.
BOGRÁCS.
BOGY, Bogya, Bogyol, Bogyó.
BOH, Boha, Bohold, Bohó.
BOGYISZLÓ.
BOGYOSZLÓ.
BOJT, Bojtor, Bojtos, Bojtozik.
BOK, Boka, Bokancs, Bokod, Bokolyó, Bokor, Bokréta.
BOKÁL.
BOL, Bold, Bolmány, Bolog, Bolond.
BOLDIZSÁR.
BOLGÁR.
BOLHA, Bolhás, Bolhász, Bolház.
BOLHÓ.
BOLY, Bolya, Bolyog, Bolyk, Bolyok, Bolyom, Bolyong, Bolyos, Bolyó.
BOM, Bomlik.
BOMBA.
BON, Bona, Boncz, Boncs, Bong, Bont.
BONY, Bonya, Bonyha, Bonyolódik.
BOR, Bora, Boros, Boroz.
BORBÁLA.
BORBAT.
BORBÉLY.
BORBOLA.
BORD, Borda, Bordély, Bordicza, Bordos, Bordó.
BORGONYA.
BORJU, Borjus, Borjuzik.
BORNÓT.
BORONA, Boronál.
BOROSTA, Borostál.
BOROSTYÁN. Borostyános.
BOROSZLÓ.
BOROTVA, Borotvál, Borotvás.
BORS, Borsa, Borsad, Borsod, Borsol, Borsos, Borsoz.
BORSÉTA.
BORSÓ, Borsós, Borsózik.
BORZ, Borzad, Borzas, Borzaszt, Borzogat, Borzongat.
BORZA.
BOSNYA, Bosnyák, Bosnyaság.
BOZS, Bozsod, Bozsok, Bozsva.
BOSZ, Boszon, Boszorkány, Boszú.
BOT, Bota, Botk, Botlik, Botol, Botor, Botos, Botoz.
BOZ, Boza, Bozog, Bozok, Bozolnok, Bozont, Bozos, Bozót, Bozul.

BÓ.

BÓB, Bóbiskol, Bóbita, Bóbos.
BÓCZ, Bócza.
BÓCS, Bócsa.
BÓD, Bóda, Bódít, Bódog, Bódor, Bódúl.
BÓK, Bóka, Bóklál, Bókol, Bókony.
BÓL, Bólint, Bólog.
BÓNÉ.
BÓR.
BÓT, Bótos, Bótoz.

BÖ.

BÖCS, Böcse, Böcsedelem, Böcsmér, Böcsös, Böcstelen, Böcsü.
BÖD, Böde, Bödes, Bödöge, Bödöny.
BÖF, Böffen, Böfög.
BÖG, Bögellő, Bögöd, Bögöly, Bögöz, Bögre.
BÖGY, Bögye, Bögyös, Bögyü.
BÖH, Böhöny.
BÖJT, Böjti, Böjtöl, Böjtös.
BÖK, Bökdös, Bökdöz, Böke, Böket, Bökés, Bökken, Bökény, Bökő.
BÖL, Bölgyén, Bölkény, Böliny, Bölömből, Bölön, Bölöny, Bölse.
BÖLCS, Bölcses, Bölcselkedik, Bölcseség, Bölcske.
BÖMB, Bömből.
BÖND, Böndő.
BÖNG, Böngész, Bönget.
BÖR, Börcs, Bördöcze, Börgönd, Börkös, Börmény, Böröllő, Börzsa, Börzsöny, Börvély, Börzöncze.
BÖRBÖNCZE.
BÖRHE.
BÖRTÖN, Börtönös.
BÖS. Bösövény, Böstörködik.
BÖZSE.
BÖSZ, Böszény, Böszörmény, Bösztör.
BÖT, Böte, Bötke, Bötkő, Bötködik, Bötyök.
BÖTÜ, Bötüz.
BÖZ, Bözöd, Böznye.

BŐ.

BŐ, Bőd, Bőny, Bős, Bőség, Bőve, Bővebb, Bővelkedik, Böven, Böves, Bővít, Bővség, Bővűl.
BŐCSŐ, Bőcsőbeli, Bőcsős, Bőcsőztet.
BŐG, Bőget, Bőgés, Bögöly, Bögö.
BŐR, Bőre, Börke, Böröd, Böröl, Börös, Börtelen, Börzik.
BŐSZ, Böszűl.

BR.

BRASLÓ.
BRASSÓ.
BRASZLÓ.
BREKEKE, Brekekél.
BRENZA.
BREVIÁR.
BROSA.
BRÚG, Brugatyó, Brúgó.

BU.

BUCZ, Bucza, Buczkó, Buczló, Buczó.
BUCS, Bucsa, Bucska, Bucsony, Bucsota, Bucsu.
BUDA, Budai.
BUF, Bufa, Bufti.
BUGY, Bugygyan, Bugyka, Bugykos, Bugyog, Bugyola, Bugyorog.
BUJik, Buja, Bujás, Bujdoklik, Bujdosik, Bujkál, Bujna, Bujó, Bujt, Buvák, Buvár, Buvo.
BUK, Bukik, Bukás, Bukáz, Bukdogál, Bukdol, Bukdoklik, Bukdosik, Bukkan, Bukla, Bukorvány, Bukó, Buktat.
BULI. Bulikol.
BULY, Bulya.
BUNDA, Bundás, Bundáz.
BUNKÓ, Bunkócz, Bunkós.
BUR, Bura, Burdó, Burgonya, Burít, Burján, Burogat, Burok, Burong, Burúl.
BURI, Burikol.
BURKUS.
BURNÓT.
BUSA.
BUT, Buta, Butít, Butúl.
BUZ, Buzad, Buzd, Buzg, Buzma, Buzogány, Buzong.

BÚ.

BÚ, Búja, Bús, Bútalan, Buvall.
BÚB, Búbor, Búbos, Buboz.
BÚG, Buga, Bugacz, Buglya, Bugolya.
BÚG, Bugás.
BÚTYOR.
BÚZA, Búzás, Búzátlan.

BÜ.

BÜD, Büdös.
BÜK, Büke, Bükk, Bükös, Büks.
BÜS, Büsü.
BÜSZ, Büszhödik, Büszít, Büszke, Büszödik, Büszös.
BÜT, Bütös, Bütü.

BŰ.

BŰ, Bűvöl, Bűvös.
BŰN, Büne, Bűnhödik, Bünös, Bűntelen, Bűntet, Bűnűl.
BŰZ, Bűze, Bűzel, Bűzhít, Bűzlel, Bűzöl, Büzös, Bűzü.

Summa 296.

B.

BA.

BA, BE. Sunt suffixa indicantia motum in locum, ut: Városba indultt, kutba esett. kertbe mentt.

BAB.

BAB. Faba. Babot sem levéért főzik. Papyri fructus non postulat magnam spicam. M. A.
Bab-arcz. F. Baranya Vben.
Bab-bőr. Siliqua. M. A. L.
Bab' feketéje. Hilum. M. A.
Bab-feketényi. Valde exiguus. Esterházi Tamás. Hunn. ford. p. 402.
Bab-féreg. Mida, midas, midamiops. M. A.
Bab-karó.
Bab-korpa. Fabaginum acus. NC. p. 35.
Bab-levelű fű. Fabaria, telephium. M. A.
Bab-leves. Jus fabarum.
Bab-liszt. Lomentum. PP.
Bab-lyuk. F. Bereg Vben.
Bab-pogácsa. Fabacia. M. A.
Bab' segge. Hilum. S. I.
Bab-szalma. Fabaginum acus.
Bab-szár. Fabale. M. A.
Bab-szedés. Collectio fabarum.
Bab' tokja. Bucea. M. A. Bab toka. CM.
Bab-ültetés. Satio fabarum.
Disznó-bab. Faba major recentiorum. Saubohnen.
Fejér bab. Faba alba.
Fekete bab. Faba nigra.
* Görög-bab. Foenum Graecum.
Kakas-monyú bab.
Lőcsei bab. Faba Leutsoviensis.
Sárga bab. F. flava.
Tarka bab. F. variegata.
Török-bab. Pisum graecum. NC. p. 47. Isopyron. CM. Smilax. CM.
BABA. Infantulus.
Édes babám.
Babád. Sz. P. Pest Vben.
Babáz: gyermeket szül.
Meg babázott. Partu levata est.
BABBA. Szép, csecse, így szólnak a' kisdedeknek. Sz. D.
BABI. Fabaginus, Fabalis, Fabarius. M. A.
Babi. E. Hegy belső Szolnok, és Doboka Vkben.
BABIRKÁL: bibirkél, valamin p. o. fején motoz, marizsgál. Sz. D.
BABJA. Éjus Faba.
Szent Ignácz' babja. Faba S. Ignatii.
BABKA. Obulus, Semidenarius hungaricus. S. I. Moneta haec externa invaluit sub Ludovico II. teste Art. 37. Anni 1526.
BABKÓ. F. Trencsén Vben.
BABOCS.
Babocsa. E. F. közép Szolnok Vben.
BABÓCS. Bab-nagyságú bogár' neme, melly a' lovakat meleg nyáron igen csípi.
Babócsa, Babolcsa. MV. Somogy Vben.
BABOD. Sz. P. Somogy Vben.
BABONA. Superstitio, Fascinum. M. A.
Babona-gonoszság. Faludi N. E. p. 142.
Babonál, babonálja. Fascinat. M. A.
Meg babonálja.
Babonálás. Incantatio, Fascinatio. M. A.
Babonaság. Superstitio, Incantatio.
Babonás. Superstitiosus. M. A.
Babonás Aszszony. Pharmaceutria, Saga, Venefica. M. A.
Babonás Borbítélés. Zoroastri Susurri. M. A.
Babonásan. Superstitiose. M. A.
Babonásság. Pázm. Kal. p. 487.
Babonáskodik. Csuzi Tromb. p. 65.
Babonáskodás. Zvonárics 1. R. p. 537.
Babonáz, Babonázza. Fascinat. M. A.
Meg babonázza. Pázm. Pred. p. 881.
Babonázás. Fascinatio. Pázm. Pred. p. 760.
Meg babonázás. Incantatio. M. A.
Babonázat. Fascinum.
Babonázott. Fascinatus, superstitionibus infectus, irretitus. M. A.
Babonázó. Faludi T. É. p. 287.
BABONYA. Sz. P. Bihar Vben.
BABOS. Fabius, fabis abundans, it. maculosus, variegatus.
Babos bürök. Conium maculatum, Cicuta major. S. I.
Babos födél. Caliendrum. M. A.
Babos ló. Equus maculosus.
BABÓT. FF. Soprony, és Győr Vkben.
BABOZ, babozza. Maculis notat, adspergit. S. I.
BABRÁL, idem ac babirkál. Sz, D.
BABSA. F. Temes Vben.
BABUG. Papilla. M. A. Csöcs' bimbója. CM.
Babugos. Papillatus. M. A.
BABUS, babós, bubus. Gyermek vár, Manducus. Sz. D. S. I.

BABÉR.

BABÉR. Laurus fának gyümölcse. Lippai Calend. Oeconom. p. 15.

BABUK.

BABUK. Upupa, Epops. M. A.
Szar-babuk. idem. Aut rectius Szarba-Buk. NC. p. 165.
BABUKKOL. Baubat, Baubatur. M. A. CM.
BABUTA. idem.

BACZ.

BACZ.
Bacz' ala. (Bacz' alja) Völgy, Marmaros Vben.
BACZA. Ostoba, bászli. Hallottam 1816. Jun. 28.
BACZKA.
Baczka-madaras. E. F. Maros Székében.
BACZON. t. h. n. Erdélyben.
BACZÓNAK, Sz. P. Szala Vben.

BACS.

BACS.
BACSKA.
Bacska' falva. F. Nyitra Vben.
BACSKÓ. F. Zemplin Vben.
BACSÓ.
Bacsó-lam. F. Hont Vben.

BAD.

BAD.
BADA.
Bada' falva. F. Vas Vben.
BADACS.
Badacson. Nevezetes Hegy Szala Vben.
Badacson. E. F. Kraszna Vben.
BADON.
Badon' fa. F. Vas Vben.

BAG.

BAG.
Bag. F Pest Vben.
BAGD.
Bagd. F. Bihar Vben.
Bagdács.
Bagdácsol a' nyúl, midőn lassan lassan ugrándozik.
BAGOD. (alsó, fölső) FF. Szala Vben.
BAGOLY. Bubo, noctua, ulula. M. A. Bagoly is biró barlangjában. km.
Bagoly-borsó. Cicer. M. A.
Bagoly-eb, fürtös eb. Canis villosus. S. I.
Bagoly' falva. E. F. Kraszna Vben.
Bagoly-hús. Igy nevezik a' szegény Legények, azt a' zsiros dohányt, melly a' pipázás után a' pipa' fenekén marad.
Bagoly-söveg. Pescium, pileus pellitus. S. I.
Bagoly-vár. Bagó-vár, Major Győr Vben.
* Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.

Füles bagoly. Asio, Noctua aurita NC. p. 153. it. Igy nevezték Jósef Császár' idejében az úgy nevezet auscultans-t.
Bagolyúl huhogat. Cucubat. M. A. A' Baglyokkal huhogass, a' verebekkel csiripelj. km.
Bagolya. F. Somogy Vben.
Baglyacs. Törpe bagoly. Noctua minima, Strix funerea, Passerina. S. I.
Baglyos. Noctuis abundans. it. Impexus hispidus. CM.
Baglyos fő. Caput impexum, crines incompositi. S. I.
Baglyoson ne hagyja fejét. Pázm. Pred. p. 1133.
Baglyász. Noctuas capit.
BAGLYA (Bagoly a'?) Acervus, cumulus foeni. M. A.
Baglya-széna. Meta foeni, cumulus, et acervus foeni. M. A.
Baglyád. F. Szala Vben.
Baglyás. Incompositus, incomtus. M. A. it. Acervatus, cumulis abundans.
Baglyás. Sz. P. Somogy Vben.
Baglyás' alja. F. Nógrád Vben.
Baglyáson. Incomposite. M. A.
Baglyáz. Baglyázza. Baglyába rakja.
Baglázó. VV. L.
BAGONYA. FF. Hont és Szala Vkben.
BAGOS. FF. Bihar, és Szabolcs Vkben. E. F. Kraszna Vben.
BAGOTA. FF. Baranya és Komárom Vkben.
BAGZik, Bagozza. Subat, catulit. M. A. A' tűz is böjtön bagzik. km. Öszve bagozza (gyömözi) az ágyat.
Bagzás. Catulitio, subatio. M. A. Initus. CM.
Bagzó. Catuliens. A' bagzó ebnek sok lyukja vagyon. km.
Bagzódik. Catulit, subat. M. A.
Bagzódás. Catulitio. M. A.
BAGÓ. idem ac Bagoly.
Bagó-vár. Major Győr Vben.

BAGARIA.

BAGARIA. Lorum, Loramentum. M. A. Corium Russicum, bulgaricum. S. I.
Bagaria-bőr. Corium bulgaricum.
Bagaria-szíj. Loramentum russicum.

BAGÁZSIA.

BAGÁZSIA. Impedimenta, vasa, sarcinae. Bagage. S. I.
BAGÁZSIÁS szekér.

BAGY.

BAGY. Tó Szabolcs Vben.
BAGYK. (Batyk) F. Szala Vben.
BAGYON. F. Nógrád Vben.

BAH.

BAH.
BAHONY. F. Posony Vben.

BAJ.

BAJ. Certamen, lucta. v. Molestia. Afflictio. Kis bajt kerültt, nagyobba esett. Fumum fugiens incidit in flammam.
Baj. FF. Bihar, Komárom, és Szabolcs Vkben.
Baj-fa. Bajnok-fa, Borostyán-fa. Laurus nobilis. S. I. Sz. D.
Baj-fa-bogyó. Baccae lauri. S. I.
Baj-falu. F. Szatmár Vben.
Baj-fű. Laurus alexandrina. NC. p. 41.
Baj-fű. Botrys. Cs.
Baj-hely. Palaestra. Arena. S. I.
Baj-játék. Ludus gladiatorius. S. I.
Baj-kines. Brabeum. S. I.
Baj-koszorú. Laurea. S. I.
Baj-szerző. Molestiam facessens S. I.
Baj-társ. Commilito, socius aerumnae.
Baj-viadal. Lucta, Agon, Decertatio. Duellum, pugna, certamen. M. A. Pázm. Kal. p. 219.
Baj-vias. R. Athleta, Pugil. S. I.
Baj-vivás. Dimicatio, Decertatio, Duellum. Vrancsics. Káldi 2. Tim. 2. 5.
Baj-vivó. Pugnator, Pugil, Athleta. M. A.
Baj-vivó hely.
* Haj baj.
BAJA. Molestia ejus. Nincs semmi baja.
Baja. MV. Bács Vben.
Baján.
Baján' háza. FF. Vas, Szatmár, és Ung Vkben.
BAJATLAN. Non afflictus, non molestatus. Sz. D.
BAJCZ.
Bajcza. E. F. Hunyad Vben.
BAJCS (Kis, nagy) FF. Győr Vben.
Bajcsa. F. Szala Vben.
BAJJAL. Cum difficultate.
Bajjal-járó. Difficilis, molestus. S. I.
Bajjal lesz valami belőle.
Nagy ajjal bajjal. Vajda K. É. 1. k. p. 602.
Nem kevés ajjal bajjal Vajda 3. k. p. 421.
BAJKA. F. Bars Vben.
BAJLÓ.
Bajlódik. Luctatur, Luctitatur, conflictatur. M. A.
Bajlódás. Conflictatio, Luctatio. M. A.
BAJM, bajom.
Bajom. t. h. n. Bihar, és Somogy Vkben.
Bajmolódik. Conflictatur, molestatur. S. I.
Bajmolódás.
Bajmócz. MV. Nyitra Vben.
BAJNA. F. Esztergom Vben. MV. Nyitra Vben.
BAJNOK. Athleta Palaestricus, Palaestrites, Agonita. M. A.
Bajnok-mester. Heroldus. Faludi T. É. p. 18.
Bajnok-társ. Colluctor, Commilito. S. I.
* Ökölfel küszködő Bajnok. Pugil. M. A.
Bajnoki. Palaestricus, Athleticus. M. A.
Bajnoki bátorság. Faludi T. É. p. 19.
Bajnoki gyakorlás.
Bajnoki gyakorló hely. Palaestra. M. A.
Bajnokos.
Bajnokoskodik. Dug. Közm. 1. R. p. 105.
Bajnokoskodás. Pugilatio. M. A.
Bajnokság. Athletica, Pugillatus. M. A.
Bajnokúl. Athletice, Pugilice. M. A.
BAJÁR (Bojár) Bajnok. Nic. Oláhi Hung. p. 58.
BAJOD: Ló-tetű féreg. Sz. D.
BAJONTA. Csárda Bihar Vben.
BAJOS. Difficilis, molestus. M. A.
Bajos akadék. Faludi E. M. p. 237.
Bajos dolog.
Bajos ember. Morosus. PP.
Bajos nehéz. Scrupulosus, operosus. PP.
Bajoskodik. Afflictatur. Vajda. K. É. 1. K. p. 49. 2 k. p. 91.
BAJÓT. F. Esztergom Vben.
BAJRA hija. Provocat. M. A.
Bajra hivás. Provocatio, Expostulatio. M. A. CM.
Bajra hivó. Provocator. M. A. CM.
BAJSA. F. Bács Vben.
BAJT áll. Persistit in certamine, depugnat. M. A.
Bajt ví. Decertat, depugnat. M. A.
BAJTA. F. Hont Vben.

BAJOR.

BAJOR. Bavarus.
Bajor. F. Sáros Vben.
Bajor Ország. Bavaria.
Bajor szőlő. Lageos. M. A. Elő érő szőlő. Uva Bavarica, uva praecox.
Bajor-vágás. F. Sáros Vben.

BAJUSZ.

BAJUSZ, bajucz. Tittex, Mystax, Mustax. M. A. PP.
Félre bajusz, jön a' szakály. km.
BAJUSZOS. Mystacatus. Pázm. Pred. p. 218.
BAJSZÚ.
Kese bajszú. Varii coloris mystaces habens.
Vörös bajszú.

BAK.

BAK. Hircus, Capricornus. M. A.
Bak. Bizonyos hely a' kocsi' elején, és utólján. Sz. D.
Bak. F. Szala Vben. Sz. P. Tolna Vben.
Bak-arasz: elő-arasz. Nagyváthi G. Aszszony p. 154.
Bak' ára. Meg itták a' bak' árát. km.
Bak-bűz. Foetor hircinus. M. A.
Bak-bűz az emberen. Foetor subalaris. PP.
Bak-bűzű. Hircosus. M. A. CM.
Bak-ér. Ér Pest Vben.
Bak' falva. E. F. Három szék Székében.
Bak-fitty: Buk fencz, hengeri bucz. Sz. D.
Bak-fű. Betonica. Cs.
Bak-gedő. Dugonics Köz mondási. p. 1. 213.
Bak-gyomor-fű. Epar Hirci. M. A.
Bak' háza. Sz. P. Somogy Vben.
Bak-lovas. Csuzi. Tromb. p. 280.
Bak-páva: Hím-Páva. Sz. D.
Bak-szakállú fű. Barba hirci, Tragopogon. PP.
Bak-szarvú fű. Foenum graecum. PP.
Bak-szán. Sz. D.
Bak-szekér: mellyet játékra csinálnak magoknak a' gyermekek veszszóbül. Nehezen lesz abból bak-szekér. km.
* Azon egy bakot nyuzza. Obgannit CM.
Kecske-bak. Ugrál, mint a' Kecske-bak. km.
BAKA (alsó, fölső, kis, nagy) FF. Hont és Szabolcs Vkben. Kurta, mint a'

Baka köpönyeg. Dug. km. 1. R. p. 226.
Baka. Typha. Clava palustris. Cs.
Baka-bánya. Sz. K. V. Hont Vben.
Baka-csín. Bizonyos szövet.
Baka-mezö. F. Krassó Vben.
Baka-szállás. Telek Tolna Vben.
Bakán. Sz. P. Vas Vben.
Bakáz. Vertitur, volvitur, volutatur. S. I. Buk fenczez. Sz. D.
BAKALLÓ. A' csiszma' szárárol hoszszan le fityegö gomb-kötö munka, melly egykor módi voltt viselni.
BAKANCS. (Bakkancs PP.) Calceus Peditum.
Bakancsa. Ejus calceus.
Bakancsos. Miles pedestris Hungaricus. S. I. Nem rúg patkót a' bakancsos' lova. Dug. 1. R. p. 297.
BAKÁCS. Rhedarius, Carpentarius v. opifex strepitosus. S. I.
BAKCSÓ. Vízi bika, bölöm-bika. Dug. Közm. 1. R. p. 135.
BAKDÁCSOL. It, itat. L. Bagdácsol.
BAKI. Hircinus. M. A.
Baki. F. Zágráb Vben.
BAKIK. Subat.
Bakás.
Bakó. Subator. item Carnifex, Tortor. M. A. Oldal-tarisznya. v. Dob-verö pálcza. Sz. D.
Bakó. Sz. P. Nógrád Vben.
Bakó' fa. Sz. P. Vas Vben.
Bakó' háza. Sz. P. Gömör Vben.
Bakócza. F. Baranya Vben.
BAKJA a' Kocsinak.
BAKOD. Telek Pest Vben.
BAKOG, bekeg, akadékosan szólt. Sz. D.
BAKOL.
Meg bakolta magát. Se obfirmavit. Föl tette fejét, meg kötötte magát. Faludi T. É. p. 270.
BAKONY. Erdö Szala, és Veszprém Vkben.
Bakony-bél. F. Veszprém Vben.
Bakony-folyás. Folyó-víz Györ Vben.
Bakony-folyás. Patak Györ, és Komárom Vkben.
Bakony-szeg. F. Bihar Vben.
Bakonya. F. Baranya Vben.
BAKOS. Hircosus.
Bakos-Török. MV. Gömör Vben.
BAKOT fej. Inutiliter laborat.
Bakot lött: hibát ejtett.
BAKS (videtur esse contractum ex Bakos) Telek Csongrád Vben.
Baksa. t. h. n. Abaúj, Baranya és Szala Vkben. item Equuleus, csigázás. M. A. CM.
Baksa' falva. F. Vas Vben. Bocksdorf.
Baksa' háza. F. Szala. Sz. P. Nógrád Vkben.
BAKTA. MV. Szabolcs Vben. FF. Abaúj Heves, és Bereg Vkben.
BAKTAT. It, Ititat. PP. Kecske só után baktat. km.
El baktat.
Ki baktat. Faludi E. M. p. 27.
BAKTI. Telek Gömör Vben.
BAKÚL. Instar hirci, more hirciño. M. A.
BAKZik. Subat M. A. L. Bagzik. A' tüz bojtön bakzik. km.

BAL.

BAL. Laevus, sinister, Delirus. M. A.
Bal eset. Casus adversus, infortunium, calamitas. Sz. D.
Bal értelem. Sensus alienus, interpretatio prava. S. I.
Bal felé. Sinistra. M. A.
Bal felöl. A sinistris.
Bal itélet. Faludi E. M. p. 237.
Bal kéz. Sinistra, laeva manus. M. A.
Bal kéz felé. Sinistrorsum, Laevorsum. M. A.
Bal kézi. Sinister. M. A.
BALA.
Bala-lény. F. Bihar Vben.
Bala-vár.
Bala' vására. E. F. Küküllö Vben.
BALAJT. Nemes ülés Abaúj Vben. F. Borsod Vben.
BALATON (Bala-tó?) Tó Szala, Somogy, és Veszprém Vkben.
BALATONY. F. Borsod Vben.
BALFASZ. Stupidus, ineptus, hebes, stipes. S. I.
BALGATAG. Delirus, Absurdus. M. A.
Balgatagság. Deliramentum. M. A.
BALITA. Tesserula, symbolum, signum. M. A. CM.
BALKA.
Balkány F. Szabolcs Vben. Sz. P. Békes Vben. Tó Szatmár Vben.
BALL.
Ballag. Deambulat, inambulat, lento gradu incedit, procedit pedetentim. M. A.
El ballag a' juh maga, de ritkán tér maga viszsza. K. V. p. 218.
Ki ballag. Exspatiatur. M. A.
Ballagás. Pázm. Pred. p. 823.
Ballagdogál. Lente incedit. S. I. Himfi. 2. R. p. 89.
Ballangó. Salsola Tragus. S. I.
Ballony. F. Györ Vben.
BALOG. Sinister, Laevus. M. A. Scaevus. PP.
Balog. FF. Zólyom, Gömör, és Hont Vkben.
Balog' fa. F. Vas Vben.
Balog' falva. F. Gömör Vben.
Balogd. Sz. P. Somogy Vben.
BALOTA. Sz. P. Kis Kunságban.
Balota-falu. F. Szatmár Vben.
BALRA. Sinistrorsum. M. A.
Balra kanyarúlj. Kommándo-szó.
Balra magyarázza. Sinistre interpretatur, detorquet in sensum alienum.
BALRÚL. A laeva, a sinistris.
BALSA. F. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad Vben.
BALSÁG: bal eset. Gyöngyösi' Munk. 1. Darab. p. 242.
Szerencse' balsága. Sz. D.
BALTA. Securicula, securis militaris. M. A.
Balta-vár. F. Vas Vben.
BALÚL. Sinistre.
BALYÓKÁS. Blax, gurdus, stultus, stolidus. M. A.

BALÁS.

BALÁS. t. f. n. Blasius.
Balás' adóssai. Semistulti. Vajda 3. K. p. 30.
Balás'fa. F. Posony Vben.
Balás' falva. FF. Bereg és Turócz Vkben. E. M. V. alsó Fejér Vben.
Balás' földe. Sz. P. Gömör Vben.
Balás' háza. E. FF. Doboka, Kraszna, és közép Szolnok Vkben.
Balás Pap. El találta mint Balás Pap a' vecsernyét. km.
Balás-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
Balás' telke. E. F. Küküllö Vben.
Balás-vágás. F. Sáros Vben.
* Kis Balás Sz. P. Kis Kunságban.
Hü, bele Balás, lovat ád az Isten. km. Szirmai Parab. p. 78.
Szent Balás. FF. Somogy és Szala Vkben.

BALIN.

BALIN. Balena. M. A. Ballerus v. Corvus Aquaticus. S. I.

BALON.

BALON. Az Balon paráználkodik. Magyari István Orsz. Roml. p. 177.
Balon-kocsi. VV. L.

BALSAM.

BALSAM. M.A. BALZSAM. (BALZSOM. S. I.) Balsamum.
Balzsom-fa. Balsamus. S. I.
Balzsom-fü. Balsamina. S. I.
BALSAMI. Balsaminus. M. A.
BALSAMOS. Balsaminus. M. A.
BALZSAMOZ, balzsamozza. Inungit, Pollincit, condit. Pázm. Pred. p. 1230.
Bé balzsamozza, a' hóltt testet. Cadaver aromatibus condit. PP.

BAMBA.

BAMBA. Stupidus, stupefactus, stuporatus, stupore correptus. Sz. D.
BAMBÁSZKODik. Stupet, admiratur bámászkodik. Sz. D.

BAN.

BAN. BEN. Suffixa. In. Intus. M. A.

BANA.

BANA. R. t. f. n. Barnabas.

BANDA.

BANDA. Coetus musicorum v. Praedonum. S. I.

BANDSA.

BANDSA. Strabo, luscus. Sz. D.

BANGÓ.

BANGÓ. Stupidus. Sz. D.

BANKA.

BANKA. Büdös, mint a' Banka. km. Dug. 1. R. p. 214.
Büdös banka. Csuzi. Tromb. p. 221.

BANKÓ.

BANKÓ. Fejes bot, bunkó. Sz. D. Fustis, Scipio. S. I.
Bankó-czédula. Schedae bancales. Papiros pénz.

BANYA.

BANYA. Anus. Vetula.
Banya-fa. Arbor vetula.
Banya-kuplerség. Csuzi p. 629.
Banya-tapló. Dug. km. 2. R. p. 224.
Banya-virág: Fodor ménta. Dug. km. 2 R. p. 330.
Vén banya.

BAR.

BAR. Sz. P. Somogy Vben.
BARACS. Sz. PP. Fejér és Pest Vkben.
Baracska. FF. Bars és Bács Vkben. Sz. P. Fejér Vben.
BARAK. Sz. P. Bars. Vben.
Barakony. FF. Bihar, Posony, és Torna Vkben.
BARANCS. F. Zemplin Vben.
BARASZLÓ. E. F. Csik Székében.
BARCSA. (Kis, nagy) E. F. Hunyad Vben.
BARK.
Barka. F. Torna Vben.
Tarka, barka. Variegatus.
Barkács.
Barkácsol, föl alá járkál, cselleg. Az erdöben barkácsolnak a' marhák. Sz. D.
Barkáz, barkázza. Variegat, vario ductu exornat.
Barkó. F. Zemplin Vben.
Barkó úgy segétsen. Pol. M. A. L.
Barkó úgy segéljen. Pol. PP. L.
Barkó úgy se. idem Fábchich.
Barkócz (kis, nagy) F. Vas Vben.
Barkócza. Sorbum torminale. Arlesbeere. PP.
Barkócza-fa. Sorbus torminalis. PP.
Barkóczás. Variegasus.
Barkóczás bot.
BAROK. (Ó, új) F. és Sz. P. Fejér Vben.
BARS (Baros?) (ó, új) FF. Bars Vben.
Bars. Lengyel-szó. Deákúl Ursi branca. Magyarúl Medve-talp. Lippai Veteményes Kert. p. 219.
Bars Vármegye. Comitatus Barsiensis.
BARÓT E. F. Három szék Székében, Hegy és Folyó Csik és Udvarhely Székeiben.

BARABÁS.

BARABÁS. t. f. n. Barabbas.
Barabás. FF. Bereg és Szala Vkben.
Barabás-szeg. Telek Szala Vben.

BARABOLY.

BARABOLY. Myrhis, idis (Sz. D. Böscvény). PP.

BARABORA.

BARABORA. Bögö, hegedü, Brugó. Sz. D.
BARABORÁS. Brugós. Sz. D.

BARACZ.

BARACZ.
Baracz-ház. F. Tömös Vben.
BARACZA. F. Gömör Vben.
BARACZK. (Baraszk M. A.) Malum Persicum.
Baraczk-fa. Malus Persica. M. A.
Duránczi baraczk. Malum Duranticum. M. A.
Kajszi baraczk. M. Persicum aestivum. Briccocoli.
Magva-váló baraczk.
Öszi baraczk. M. Persicum autumnale.
Sima baraczk.
Szörös baraczk.
Tengeri baraczk. Malum Armeniacum. M. A.
Tengeri baraczk-fa. Prunus Armeniaca.
Baraczkos. Quod malis Persicis abundat.
Baraczkos. E. Hegy Csik Székében.

BÁRANYÁ.

BARANYA (Bor-anya?) Patak és Sz. P. Marmaros Vben. F. Ung Vben.
Baranya-vár. F. Baranya Vben.
Baranya Vármegye. Comitatus Baranyiensis. Nem egész világ Baranya, laknak Somogyban is. km. Dug. 1. R. p. 296.

BARÁT.

BARÁT. Amicus. Eb a' ki nem barát. km.
Fele-barát. Proximus.
Jó barát. Carus Amicus. Nem minden bokorban fekszik a' jó barát. km.
Leány-barát. Pázm. Pred. p. 1129.
BARÁTJA. Ejus amicus. Szegénynek szegény a' barátja. km.
BARÁTKOZIK. Amicitiam contrahit. M. A. Kapás kapással, Úr urral barátkozzék. km.
Hozzá barátkozik. Faludi N. E. p. 147.
Meg barátkozik. Faludi N. E. p. 71. 128. N. A. p. 134. U. E. 2. R. p. 203. T. É. p. 63. Amicitiam contrahit. M. A.
Öszve barátkozik. Init amicitiam, familiaritatem. Biró Márton Micae p. 305.
Barátkozás. Pázm. Pred. p. 869. 891. 954.
Barátkoztat, barátkoztatja. Amicat. M. A.
Barátkoztató. Socians. M. A. L.
BARÁTOS. Amicus, Socius, Familiaris. Pázm. Pred. 481. 1054. Káldi Eccl. 40. 23.
BARÁTSÁG. Amicitia, familiaritas. M. A. Ritka madár az igaz barátság. km.
Fele-barátság. Pázm. Pred. p. 918. Kura barátság, marha szaporaság, hamar oda van. km.
Barátságos. Officiosus, obsequiosus, familiaris, amicabilis. M. A.
Barátságos alku. Faludi T. É. p. 267.
Barátságos szolgálat. Officium. M. A.
Barátságosan. Amice, officiose, familiariter. M. A.
Barátságosság. Popularitas. M. A. L.
Barátságtalan. Inofficiosus. M. A.
Barátságtalanság. Csuzi p. 33. 662. Prágai p. 34.
BARÁTÚL. Pro amico. Senki nem fogadja Barátúl a' szerencsétlen embert. km.

BARÁT.

BARÁT. Monachus. M. A. Beszél a' barát beszél, de alamisnát vár. km.
Barát-bötük. Character Gothicus, monasticus.
Barát-czinege.
Barát-csuha. Habitus Monachalis.
Barát-csuklya. Cuculla Monachalis. M. A.
Barát-fa. Monostor-fa. Sabina. Säbenbaum. S. I.
Barát-falu. F. Mosony Vben.
Barát' falva. F. Vas Vben. E. F. Kolos Vben.
Barát-föld. Sz. PP. Mosony és Posony Vkben.
Barát-fö-fü. Caput Monachi. M. A.
Barát-fül. Bizonyos tésztás étek. S. I.
Barát-garas. Deo gratias.
Barát-gatya. Kurta mint a' Barát-gatya. km. Dug. 1. R. p. 226.
Barát' háza. Sz. P. Fejér Vben.
Barát-kalastrom. Monasterium, Coenobium. M. A.
Barát-kereskedés. Quaesita eleemosyna Monachorum. Kvesta.
Barát-korában. Dum Monachus fuisset. Pázm. Kal. p. 210.
Barát-major. F. Vas Vben.
Barát-paréj. Spinacia oleracea. S. I.
Barát-ruha. Vestis Monachalis. Pázm. Pred. p. 883.
Barát' zsákja, Kocsis' torka nehezen telnek. km.
Barát-szerzet. Institutum Monasticum. Pázm. Kal. p. 755.
Barát-sziget. F. Szala Vben.
Barát-szin. Color fuscus.
Barát-szinü. Lippai. Gyüm. K. p. 145.
Barát-táncz. Patientia. Faludi N. A. p. 220.
Barát-Úr. F. Baranya Vben.
Barát-világ. Aetas media. S. I.
* Cseri Barát.
Csuklás Barát. Cucullatus. NC. p. 255.
Fa-talpú Barát. Franciscanus. Pázm. Kal. p. 143. 457.
Fejér Barát. Dominicanus.
Fekete Barát. Monachi nigri, Monachi nigri Ordinis. L. lit. Pontif. anni 1198. apud Katona Hist. Crit. T. IV. p. 517. Biró Márton Angyali Társ. p. 761.
Irgalmas Barát. Misericordianus.
Kapu-Barát. Capucinus.
Könyörületes Barát.
Kolduló Barát. Ex Ordine Mendicantium.
Néma Barát. Camaldulensis. Vajda 3. K. p. 304.
Patyolatos Barát. Dominicanus.
Remete-Barát. Paulinus. Heltai. Kron. 2. D. p. 333.
Szarka-Barát.
Szesztra-Barát. R. Cistercita.
Szesztrák' Szerzete. Ordo Cisterciensium. Margit' Élete.
Szökött Barát. Pázm. Kal. p. 318.
Szöke Barát.
Szürke Barát. Franciscanus.
Tarka Barát. Cistercita.
Vörös Barát. Templarius.
BARÁTI. t. h. n. Hont, Somogy, Szala, és Györ Vkben.
Baráti gyülekezet. Monachium. M. A. L.

Baráti szerzet. Pázm. Kal. p. 1084. Institutum Monasticum.
BARÁTKA. Atricapilla. Klosterwenzel, Mönch. S. I.
BARÁTOK. Sz. P. Somogy Vben.
BARÁTOS. Monachicum morem redolens. item Egymást szerető Atyafi. Monoszlai Hit' oltalma. p. 250. item idem de Cult. Imag. p. 177.
Barátos. E. F. Háromszék Székében.
Nagy jó barátosok. Tasi Gáspár. p. 11.

BARÁZDA.

BARÁZDA (BRÁZDA). Sulcus, Lyra. M. A.
Barázda-billegető. Motacilla. M. A. Cinclus. CM.
Barázda-köz. Porca. M. A.
BARÁZDÁL, barázdálja. Sulcat, imporcat, Striat. M. A.
Barázdáló. Sulcator. M. A.
Barázdáltatott. Sulcatus. M. A.
BARÁZDÁNKINT. Sulcatim, Liratim. M. A.
BARÁZDÁS. Striatus. M. A.
Barázdás Rovátolat az oszlopon. Stria, Striatura. M. A.
BARÁZDÁT tisztít, csinál. Lirat. M. A.

BARB.

BARB.
BARBA.
Barba' háza. Sz. P. Soprony Vben.
BARBACS. F. Soprony Vben.
Barbacsi tó. Tó Soprony Vben.

BARBÉLY.

BARBÉLY (BORBÉLY) Tonsor, Chirurgus. M. A. E gallico Barbier.
Barbély-inas. Tyro tonsoris.
Barbély-legény. Sodalis tonsoris.
Barbély-medencze. Pelvis tonsoria. PP.
Barbély-műhely. Tonstrina. M. A. CM.
Barbély-olló. Forpex. M. A.
Barbély-ruha. Involucrum. PP.
BARBÉLYI. Chirurgicus. M. A.
BARBÉLYKODik. Tonsorem agit. Dug. km. 2 R. p. 133.
BARBÉLYSÁG. Chirurgia. M. A.

BARCZ.

BARCZ. Sz. P. Bars Vben.
BARCZA: Jegy, millyent a' birka nyíröknek adnak, v. millyent a' Föstök adnak.
BARCZA. FF. Abauj, és Borsod Vkben.
Barcza' fa. Csárda Szala Vben.
BARCZAG. Barrit PP.
Barczagás. Barritus. PP. Csere János M. Encycl. p. 264.
BARCZI.
Barczi' háza. Sz. P. Gömör Vben.
Barczika. F. Borsod Vben.

BARLANG.

BARLANG. Antrum, Lustrum, Latebra, Latibulum, Specus, Spelunca, Caverna. M. A.
Barlang-kóró, Póczér, Ördög' Iova, nyúl-árnyék, boszorkány-kóró. Sz. D.
BARLANGOS. Latebrosus. M. A.

BARM.

BARM. BAROM. Pecus, Jumentum. M. A. Szőre menttében simogasd a' barmot. km.
Barom' alja: fekvő helye. Substramen. M. A.
Barom-állás. Statio Pecuaria. M. A.
Barom-álló hely. Pázm. Pred. p. 105. 107.
Barom-bogár. Tabanus. S. I.
Barom-csípő bogár. idem. M. A.
Barom-csorda. Pecuaria, Armentum, Grex. PP.
Barom-eledel. Pabulum. M. A.
Barom-ember. Homo brutalis, bruto similis.
Barom-erkölcs. Káldi 4. Esd. 8. 29.
Barom-élő föld. Pascua. M. A.
Barom el-hajtó tolvaj. Abigens. M. A.
Barom-fi. Pecus. M. A. Pullus, Hinnulus, Vitulus. S. I.
Barom-fiak. Aves cohortales. S. I.
Barom-hajtó, Pecorum actor, agitator, De loco in locum pulsor. S. I.
Barom-ház. Sz. P. Mosony Vben.
Barom-izék. Residua a morsu animalium stramenta. Zvon. 1. R. p. 140.
Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vkben.
Barom' laka. E. F. Medgyes Székében.
Barom-lopás, tolvajúl el hajtás. Abigeatus. M. A.
Barom-munka. Labor herculeus S. I.
Barom-nyájak. Zvon. 1. R. p. 146.
Barom-orvos. Veterinarius. M. A. L.
Barom-orvoslás. Veterinaria.
Barom-ostobán. Brutali stupiditate. Faludi N. E. p. 214.
Barom-őrzés. Pázm. Pred. p. 1192.
Barom-őrző. Pecuarius. M. A. L.
Barom-Pásztor. Pecorarius, Pecuarius, Bubsequa. M. A.
Barom-tartás. Res pecuaria. Pázm. Pred. p. 268.
Barom-vásár. Boarium forum. PP.
Barom-vonta-szekér. Faludi E. M. p. 237.
Apró barom a' kecske. km.
Kis Barom. } FF. Soprony Vben.
Nagy Barom. }
Két lábu Barom. Faludi T. É. p. 281.
BARMA. Ejus pecus.
BARMOD. Sz. P. Bihar Vben.
BARMOK' apróléki. Minutalia. S. I.
BARMOS. Pecorosus, Armentosus. M. A.
EL BARMÚL. Ferus fit, brutalis redditur. El barmúl. Brutescit. M. A.
BARMÚL. (mellyék-ige.) Brutaliter. Monoszlai Kép. Tiszt. p. 90.
BAROMI. Pecoreus, Pecorinus, Pecuarius, Pecuinus. M. A.
Baromi csontos erő. Faludi E. M. p. 237.
Baromi indulatok. Faludi N. E. p. 34.
BAROMKODik. Brutaliter se gerit.
Baromkodás. Brutalitas.
BAROMNAK való. Pecori conveniens, non homini. S. I.
BAROMSÁG. Pecuina stupiditas, belluina stoliditas M. A. Pázm. Pred. p. 863. Kal. p. 33.

BARN.

BARN.
BARNA. Fuscus, ravidus. M. A. Boeticus, subniger, Hispanus color. PP.
Barna. F. Nógrád Vben.
Barna mező. F. Kraszna Vben.
Barna-piros. Puniceus, spadiceus, spadix, Badius. S. I.
Barna-szeg. Telek Abauj Vben.
Barnás. Subfuscus.
Barnaság, Fuscedo.
BARNAG. (Magyar, Német) FF. Veszprém Vben.
BARNÍT, barnítja Infuscat. M. A.
BARNÓT. Sz. P. Arad Vben.
BARNÚL. Fuscatur, nigrescit.
Meg barnúl. A' ki a' verő-fényen jár, észre sem veszi, mikor barnúl meg. km.

BARÓKA.

BARÓKA. Capillamentum, coma adscilitia. S. I.
Baróka-csináló.
BARÓKÁS. Textor capillamentorum, crispator capillorum. S. I.

BART.

BART. F. Esztergom Vben.
Bart' fa. Sz. KV. Sáros Vben.
Bart' háza. F. Bereg Vben.
BARTA. Nemes ülés Veszprém Vben.
BARTOS.
Bartos' falva. F. Sáros Vben.
Bartoska. Csárda Turócz Vben.

BASA.

BASA.
Basa-dohány.
Fő Basa. Faludi T. É. p. 176.
Herélt Bassa. Bocatii Epla apud Belium p. 328. in Appar.
BASASÁG. Bassaság. Epist. Pázm. T. I. p. 247.
Szu-basaság. Duumviratus. Amandárság. CM.

BAZSA.

BAZSA. (Bazsal S. I.)
Bazsa-rózsa. Paconia. M. A.

BAZSALIKOM.

BAZSALIKOM. Basilicon, Ocimum odoratum. M. A. PP.

BAT.

BAT.
BATA.
BATA. F. Fejér Vben. alias Száz-halom.
Bata' háza. Sz. P. Gömör Vben.
Batár. F. és Patak Ugocsa Vben.
BATÉ. F. Somogy Vben.
BATIDA (Bat' hida?) Sz. P. Csongrád Vben.
BATIK' csillaga. Astrum felicitatis. S. I.
BATKA. (alsó' fölső) FF. Gömör Vben.
BATONYA. Madár' neme. Sz. D.
BATOS. E. MV. Kolos Vben.

BÁ.

BÁB.

BÁB. Puppa, oscilla. M. A. Pázm. Pred. p. 762.
Báb. FF. Heves, és Nyitra Vkben.
Báb-czérna. Egy báb-czérna, egy kötet-czérna. Sz. D.
Báb-sütő. Ceroplasta, Pistor dulciarius.
BÁBA. Obstetrix. M. A. A' sok bába között a' gyermek is el vész. km.
Bába. Egy bába 10 láb mérték a' játékban. Sz. D.
Bába. t. FF. és Hegyek' neve.
Bába' halma. E. F. Küküllő Vben.
Bába' falva. FF. Bereg és Sáros Vkben.
Bába-hengergető hegy. Ex Inquisitione anni 1703. L. Kereszturi Descr. Epp. M. Várad. T. 2. p. 292.
Bába-kakas, fattyú kakas, fél kakas. Sz. D.
Bába-kalács-fű. Chamaeleon, carlina. PP.
Bába-keresztség. Baptismus ab obstetrice in necessitate collatus. Alig ért bába-keresztséget.
Bába-szék. MV. Zólyom Vben.
Bába-szilva. Prunum uredine vitiatum.
Bábaság. Ars obstetricia.
Bábálkodik. Obstetricatur. M. A. CM.
Bábálkodás. Obstetricatio, scientia obstetricandi. Káldi Exod. 1. 19.
BÁBI. Sz. P. Nógrád Vben.
BÁBOCZKA. Sz. P. Békes Vben.
BÁBOLNA. F. Borsod Vben. Sz. P. Komárom Vben. E. F. Hunyad Vben.
BÁBONY. FF. Borsód, Somogy, Ugocsa Vkben, és Kis Kunságban.
Bábonya. E. F. Kolos Vben.
BÁBOS. Ceroplasta, pistor dulciarius.
Báboskodik, bábbal játszik. Sz. D.
BÁBÓ. Pes parvulus. Valamint kacsó. Manus parvula. Sz. D.

BÁCZ.

BÁCZ.
BÁCZA. E. F. belső Szolnok Vben.

BÁCS.

BÁCS. Számadó Juhász, Juhász gazda. Sz. D.
Bács. MV. Bács Vben. Sz. PP. Szala és Fejér Vkben. E. F. Kolos Vben.
Bács-aranyos. F. Szabolcs Vben.
Bács' fa. F. Posony Vben.
Bács-falu. F. Hont Vben. E. F. Brassó Vidékében.
Bács' falva. E. F. Hunyad Vben.
Bács-monostor. F. Bács Vben.
Bács-újfalu. F. Bács Vben.
Bács-Vármegye. Comitatus Bácsiensis.
BÁCSA. F. Győr Vben.
BÁCSI. Bácsiensis. it. Fraterculus, Fratellus natu senior.
BÁCSKA. F. Zemplin Vben.
Bácsakaság. Regio Bacsiensis.

BÁDGYik.

BÁDGYik. Languet.
El bádgyik.
Bádgyott. Langvidus.
Bádgyottan. Languide.
BÁDGYAD. Defetiscitur. M. A.
El bádgyad. Elanquescit. M. Á.
Meg bádgyad. Lanquescit. M. A.
Bádgyadás. Langvor, debilitas, defatigatio. M. A.
Bádgyadt. Defessus, defatigatus, delassatus. M. A.
El bádgyadt. Languefactus. M. A.
Meg bádgyadt. Elanguidus. M. A.
Bádgyadtság. Debilitas, languedo.
Bádgyadozik. Lassatur, defatigatur. Faludi B. E. p. 95.
BÁDGYASZT, bádgyasztja. Delassat.
El bádgyasztja.
Meg bádgyasztja.
Bádgyasztás. Delassatio.
Bádgyasztó. Delassans, debilitans.
BÁDGYÚL. Delassatur, languescit.

BÁDIÁN.

BÁDIÁN-fű. Valeriana. PP.

BÁDOG.

BÁDOG. Lamina stanno obducta. PP.
Bádog, bádok. E. F. Doboka Vben.
BÁDOGOS. Laminarius. Aliis Bágyogos. VV. L.

BÁG.

BÁG. Sz. P. Bereg Vben.

BÁGY.

BÁGY. F. Udvarhely Székében.
BÁGYOG. F. Soprony Vben.
BÁGYON (bágyony). Sz. P. Fejér Vben. E. F. Aranyos Székében.

BÁJ.

BÁJ. Magia, incantatio, veneficium. M. A. Illecebrae, fascinum.
Báj-Aszszony. Saga, incantatrix, venefica. S. I.
Báj-fű. Laurus Alexandrina. M. A.
Báj-fű-mag. Baccae lauri. PP.
* Bű-báj. Veneficium. M. A. Se bűt, se bát (bájt) nem tudott mondani, úgy meg ijedett.
BÁJOL, bájolja, Incantat, incantatione utitur. M. A. PP. Fascinat. Pázm. Pred. p. 864.
Meg bájolja. Pázm. Pred. p. 151. Incantat, fascinat. M. A.
Bájolás. Incantatio. M. A. Fascinatio.
Bájoló. Magicus, veneficus v. sirenicus, illecebrosus. S. I.
BÁJOS. Incantator. M. A. Veneficus. PP.
Bájos czédula. Pázm. Pred. p. 953.
Egyiptomi bájosok. Pázm. Pred. p. 559.
Bű-bájos.
Bájosság. Magia, incantatio. M. A. Vr.
Bű-bájosság. idem. PP.

BÁK.

BÁK.
BÁKA.
Bákány. Káka-bot, nád-buzogány, buzogány-fű. Typha. S. I. Sz. D.
BÁKOR.
Fekete Bákor } szőlő nemei. Sz. D.
Vörös Bákor }

BÁL.

BÁL. Sagma. PP. it. Saltus publicus, S. I. it. Belus v. Bálahám.
Bál-dohány. Dohány-csomó fák közé szorítva. Sz. D. S. I.
Bál-marhák. Aeginaea. PP.
Bál' pataka. F. Sáros Vben.
Bál-püspöki. Sz. P. Heves Vben.
BÁLBA mégy. Pergit ad saltum publicum.
Bálba köti. Ligat, alligat in fasces. Sz. D.
BÁLOZ. Frequentat. v. celebrat saltus publicos.
BÁLVÁNY. Sculptile, colossus, idolum. M. A. A' képet nem arany, hanem az imádás teszi bálvánnyá. km.
Bálvány-faragó. Hermoglyphus, sculptor statuarius. M. A.
Bálvány-felelet. Oraculum. Faludi N. U. p. 142.
Bálvány-imádás. Idololatria. M. A.
Bálvány-imádó. Idololatra. M. A.
Bálvány-kép. Idolum, statua. M. A.
Bálvány-kép-faragó. Statuarius. M. A.
Bálvány-kép-öntő. Statuarum fusor.
Bálvány-szakállos. Sz. P. Komárom Vben.
Bálványi csúfság. Faludi U. E. 3. R. p. 145.
Bálványos. Habens idola.
Bálványos. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben. E. Hegy Hunyad Vben.
Bálványos szolgálat. Idolorum servitus Csuzi Tromb. p. 181.
Bálványos vár. E. F. fölső Fejér Vben.
Bálványos vár' alja. E. F. belső Szolnok Vben.
Bálványoskodik. Csuzi Tromb. p. 171.
Bálványoz. Idola colit, idolis inseruit, idololatram agit. M. A.
Bálványozás. Idolomania, idololatria. M. A.
Bálványozó. Idololatra. M. A.
Bálványság: Bálványi tulajdonság. Himfi. 1. R. p. 294.
Bálványúl imádja. Pro idolo colit. Faludi N. E. p. 163.

BÁLINT.

BÁLINT t. f. n. Valentinus. Félti, mint beteg Bálint a' hajat. km. Dug. 1. R. p. 142.
Bálint' falva. F. Thurócz Vben. E. F. Maros Székében.
Bálint-fi. Filius Valentini.
* Hatvan Bálint. Telek Fejér Vben.
Török Bálint. F. Pest Vben.

BÁLIS.

BÁLIS. Olasz kereskedő. Wälisch.
Bális-bólt. Officina Materialistae.
Bális-dió. Olasz dió.

BÁLM.

BÁLM.
BÁLMOS. Casearium. PP. Fris sajttal készültt tésztás étek. Sz. D.

BÁLY.

BÁLY.
BÁLYOG. F. Bihar Vben.

BÁM.

BÁM.
BÁMÁSZ. Stupens, stupefactus, stupore correptus. S. I.
Bámászkodik. Stupet, admiratur. Biró Márton. Micae in praef.
El bámászkodik. idem. Micae. p. 143.
Reá bámászkodik. Adstupet.
BÁMÍT, bámítja. Stupefacit. M. A. Pázm. Kal. p. 748.
El bámítja. Obstupefacit. CM.
Meg bámítja. Dementat, stupefacit. M. A.
Bámítás. Stupefactio. M. A.
Szem-fény-vesztő Bámítások. Pázm. Kal. p. 47.
Bámító. Stupefaciens.
BÁMÚL. Stupet, stupescit. M. A.
Ámúl, bámúl.
El bámúl. Obstupefit, obstupescít.. M A.
El bámultt. Obstupidus. CM.
Reá bámúl. Adstupet. M. A. Reá bámúl, mint a' borju az új ajtóra. km.
Bámúlás. Stupor, stupiditas. M. A.

BÁN (név.)

BÁN. Dominus, Banus, Regni Praeses. M. A.
Bán. MV. Trencsén Vben. F. Baranya Vben.
Bán (alsó, felső) E. FF. Kraszna Vben.
Bán' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Bán' fa. F. Baranya, Sz. P. Szala Vkben.
Bán' falva. FF. Mosony és Trencsin Vkben.
Bán-fi. Filius Bani.
Bánfi-Hunyad. MV. Kolos Vben.
Bánfi-hajnal. Jól ki huzza a' Bánfi vagy Zsuki hajnalt. Endymionis somnum capit.
Bán' halma. Sz. P. Heves Vben.
Bán' háza. Sz. P. Szatmár Vben. Telek Bihar Vben.
Bán-hegyes Sz. P. Csanád Vben.
Bán' hida F. Komárom Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-horvát. F. Borsod Vben.
Bán-keszi. F. Nyitra Vben.
Bán' kuta. Sz. P. Arad Vben.
Bán' laka. F. Bihar Vben.
Bán-patak. E. F. Hunyad Vben.
Bán' réve. F. Gömör Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-szeg. Telek, Szala Vben.
Bán-szék. Tabula Banalis. S. I.
Bán' uta. F. Szala Vben.
BANA. F. Komárom Vben.
BÁNÁT. Banatus.
BÁND. F. Veszprém Vben.
Belső Bánd, Külső Bánd } Sz. PP. Veszprém Vben.
Mező-Bánd. E. F. Maros Székében.
BÁNK. FF. Nógrád, és Veszprém Vkben.
Bánk' falva. E. F. Csik Székében.
Bánk-ház. Csárda Bács Vben.
Bánk' háza. Sz. P. Pest Vben.
Bánk-hegy. Sz. P. Soprony Vben.
BÁNOK-Sz. György. F. Szala Vben.
BÁNOS. F. Baranya Vben.
BÁNSÁG. Banatus v. Banalis dignitas. M.A.

BÁNik.

BÁNik, bánja. Aegre fert, dolet. poenitet.
Bánja béka a' deret. km.
Vele bánik. Curam ejus habet, molestias ejus causa perfert. Káldi Okt. Int. p. 40.
Meg bánja. Poenitebit. M. A. Hogy dolgod' meg ne bánd, a' nyomorúltat szánd. km.
Szánja bánja.
BÁNADALOM. Poenitudo. Mikes Török Orsz. Levelek. p. 303.
BÁNANDÓ. Poenitendus. M. A.
BÁNAT. Tristitia, dolor. M. A.
Bánatos. Tristis, moestus. M. A. Pázm. Pred. p. 596. Moerens. CM.
Bánatos Arcza. Nehéz szomorúnak, bánatos arczának, víg kedvet mutatni. Difficile est tristi fingere mente jocum.
Bánatos szív. A' bánatos szivet akármi szó' szele is meg keseritheti. Ad calamitatem quilibet rumor valet.
BÁNÁS. Poenitentia, poenitudo. M. A.
Meg bánás. Poenitentia. M. A.
Szánás bánás.
Vele bánás.
BÁNKODik. Moeret. M. A. Káros bánkodjék. km.
Bánkodatlan. R. Quem non poenitet facti. Komjáthi.
Bánkodás. Pázm. Pred. p. 443.
Bánkodtató. Dolorificus. M. A.
Bánkodva. Dolenter. M. A.
Bánkodva sopánkodva.
BÁNOM-szabású. Suppoenitet. M. A. Három napi dinom dánom, holtigvaló szánom bánom. km.
BÁNÓ. Poeniteus, dolens. M. A.
BÁNT, bántja. Impedit, offendit, turbat. M. A.
Köröm-méreg bántja.
Meg bántja. Impedit, laedit, offendit, violat. M. A.
Röstség bántja. Pigritia impeditur.
Ne bántsd a' Magyart.
Ne bántsd az aluvó oroszlányt.
Ne bánts-nak hiják a' másét.
Bánta. Sz. P. Veszprém Vben.
Bántalom. R. Offensio, laesio. L. Margit' Élete p. 125.
Bántatlan. Inoffensus, illaesus. M. A.
Bántalma. Ejus laesio. Margit' Élete p. 47.
Bántatott. Impeditus, offensus. M. A.
Meg bántatott. Offensus. M. A.
Bántás. Offensa, offensio, offensum, impedimentum, laesio, gravamen. M. A.
Bántás nélkül. Illacessitus, sine impedimento. M. A.
Kő-bántás. Calculus, lythiasis NC. p. 343.
Meg bántás. Impeditio, offensio. M. A.
Bánthatatlan. Inoffendibilis.
Meg bánthatatlan.
Bántogat, bántogatja. Offensat, offendit frequenter. M. A. Pázm. Pred. p. 927.
Meg bántogatja. Afflictat, impedit, offendit. M. A.
Bántogatás. Offensatio. M. A.
Bántogató. Offensator. M. A.
Bántó. Offensor, laedens, impeditor, perturbans.
Bántódik. Impeditur, turbatur, offenditur. M. A.
Meg bántódik.

BÁNYA.

BÁNYA. Fodina. it. Balneum, thermae.
Bánya-bük E. F. Torda Vben.
Bánya-hegy. Hegy Bihar Vben.
Bánya-jövedelem. Urbura, reditus fodinarum metallicarum. M. A.
Bánya-kő. Lapis metallicus, v. caeduus. Bruchstein. S. I.
Bánya-mivelés. Cultura fodinarum. Bergbau. S. I.
Bánya-szer. Metallum, fossile, minera. S. I.
Bánya-szerek. Fossilia, mineralia. S. I.
Bánya-vám. Urbura. S. I.
Bánya-város. Civitas montana.
Bánya-virág. Quarzum. Mitterpacher.
* Abrud-bánya. E. MV. alsó Fejér Vben.
Arany-bánya. Aurifodina. Pázm. Pred. p. 447.
Aranyos Bánya. E. F. alsó Fejér Vben.
Baka-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Beszterczе-bánya. Neosolium.
Bócza-bánya. MV. Liptó Vben.
Czinó-bánya. F. Nógrád Vben.
Ezüst-bánya. Argentifodina.
Ércz-bánya. Metallifodina. Pázm. Pred. p. 286.
Fölső Bánya. MV. Szatmár Vben.
Fövény-bánya. Arenariae. CM.
Kénkő-bánya. Sulphuraria. CM.
Kicz-bánya. F. Szatmár Vben.
Király-bánya. E. F. Hunyad Vben.
Kis Bánya. E. F. Torda Vben.
Kő-bánya. Lapicidina. Steingruben.
Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
Körmöcz-bánya. Cremnicium. Sz. KV. Bars Vben.
Körös-bánya. E. MV. Zaránd Vben.
Lapos Bánya. F. Szatmár Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Libet-bánya. Sz. KV. Zólyom Vben.
Lónya-bánya. F. Nógrád Vben.
Mosó Bánya. E. F. közép Szolnok Vben.
Nagy Bánya. Sz. KV. Szatmár Vben.
Ó Bánya F. Baranya Vben.
Ólom-bánya. Plumbifodina.
Réz-bánya. Cuprifodina.
Réz-bánya F. Bihar Vben.
Rima-bánya. F. Gömör Vben.
Rudo-bánya. F. Borsod Vben.
Selmecz-bánya. Schemnicium. Sz. KV. Hont Vben.
Telki-bánya F. Abauj Vben.
Új Bánya. Sz. KV. és F. Bars Vben.
Üveg-bánya. F. Vas Vben. Sz. PP. Veszprém Vben.
Vas-bánya. Ferrifodina.
Vas-bánya. Üveg-bánya, Veszprém Vben.
BÁNYAI. Balnearis. M. A.
Bányai törpe. Cobalus, sylphus. PP.
BÁNYÁSZ. Metallicus. M. A. Metalli fossor. A' mi leg drágább a' Bányászoknál, leg később érik. km.
Bányász-tiszt. Praefectura rei metallicae. S. I.

Bányász-tisztség. Montana officia. Tiszti Szótár. p. 56.
Bányász-tiszttartó. Officialis metallicus. S. I.
Bányászna. Metallum, lamina. CM. M. A. Faludi N. U. p. 28. 192.
Ezüst-bányászna. Bractea CM.
Bányászság. Metallifodina.
BÁNYÁSZ (ige) Metallum e fodina eruit, mineras fodit.
Bányászat. Sz. D.
Bányászkodik. Impendit se mineris fodiendis. Sz. D.
BÁNYOL. Pénzt ver. Sz. D.

BÁR (mellyék-ige).

BÁR. Esto, sane, facito. M. A. Utinam, o si, v. etsi, etiamsi. S. I.
Bár-csak. Saltem. M. A. Modo, si modo, dummodo. S. I.
Bár hidd. Perpol, crede sane. M. A.
Bár mint. Quantumcunque.
Ámbár. Quamvis.
Úgye-bár. Itane, siccine.
BÁRAN. idem: ac Bár. M. A. PP.
BÁRGYÚ. Eggyügyű, szelid, jámbor. Sz. D.
Bárgyú ember. Sz. D.

BÁR (név).

BÁR. t. h. n. Zágráb, Baranya, és Somogy Vkben.
Bár-hely. F. Szala Vben.
Al-bár, Föl-bár, Kis bár } FF. Posony Vben.
Kis bár. Klein Elefant, Nagy bár. Gross Elefant } E. F. Hunyad Vben.
Nagy bár. Sz. P. Somogy Vben.
BÁRCS. MV. Somogy Vben.
BÁRD. Ascia. M. A.
Bárd. F. Somogy Vben.
Ala-bárd. Bipennis. S. K.
Színlő bárd. Ascia. Gyalu. CM.
Símító bárd. idem. S. K.
Új bárd. F. Marmaros Vben.
Bárda. F. Arad Vben.
Bárdol, bárdolja. Asciat. M. A. CM. Ha vastag a' fa, meg kell bárdolni. km. Dug. 1. R. p. 289.
Bárdolatlan. Indolatus, impolitus, incultus. Csuzi Tromb. p. 18. 393.
Bárdolatlanság. Cruditas morum, mores barbari, inculti, indolati. Sz. D.
Bárdoltatja. Beniczki. p. 129.
Bárdoló mesterség. Csuzi p. 315.
Bárdos. Dolabrosus. In Jure Hung. asciatus. M. A. Erat etiam species monetae.
Bárdos. E. F. Maros Székében.
Bárdumentum: ostoba árgumentum. Sámbár ellen. p. 128.
BÁRKA. Arca, ichthyotrophium. M. A.
Bárka. F. Tolna Vben.
Noé' bárkája. Arca Noe. Pázm. Pred. p. 518.
Bárkány (kis, nagy). FF. Nógrád Vben.
Bárkáz: hajókáz. Faludi T. É. p. 196.
BÁROD. (kis, nagy). FF. Bihar Vben.

BÁRÁNY.

BÁRÁNY. Agnus. Nehéz a' bárányt a' farkassal öszve békeltetni. M. A.
Bárány-bél. Viscera ovina.
Bárány-bél-húrok. Pázm. Pred. p. 854.
Bárány-bögető. Hoszszú orrú madár, melly bárány módra szóll. Sz. D.
Bárány-czimer. Armus ovillus. M. A.
Bárány-csöcs-fű. Sedum minus. M. A.
Bárány' eleje, első czimere. Armus agninus. PP.
Bárány-fi. Agnellus. A' farkasnak soha sem leszsz bárány-fia. km.
Bárány-fölhő. Tarka, mint a' Bárány-fölhő. km. Dug. 1. R. p. 233.
Bárány-gyapju. Lana ovina. M. A.
Bárány' hátulsó czimere. Coxa agnina. PP.
Bárány-kút. E. F. Nagy Sink Székében.
Bárány-láb. Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli: bárány-láb. km.
Bárány-nyelv. Úti-fű. Cs.
Bárány-üröm. Absynthium ponticum, santonicum. M. A.
Bárány-vendég-fogadó. Diversorium ad agnum.
* Husvéti Bárány. Agnus Paschalis. Sok Husvéti bárányt meg evett: igen öreg.
Idétlen bárány. Chordus agnus. S. K.
Jerke-bárány. Agna. NC. p. 131.
Kocza-bárány, mellynek anyja el döglik, és úgy nevelik föl.
Kos-bárány. Pázm. Pred. p. 466. Agnus.
Nyöstény bárány. Agna.
Rugott bárány. Abrumus agnus. S. K.
Szopó bárány. Agnus subrumus. NC. p. 131.
BÁRÁNYD, bárand. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Alsó Bárand, Felső Bárand } FF. Szala Vben.
BÁRÁNYI. Agninus. M. A.
BÁRÁNYKA. Agnellus. M. A.
BÁRÁNYOS. Quod agnis abundat. Ha bárányos az ég, harmad napra eső leszsz. Paraszti tapasztalás, és mondás: Az az: ha az égen sok apró bárány forma felhők látszanak, eső leszsz.
BÁRÁNYOZik. Bárányt ellik. S. I.

BÁRSONY.

BÁRSONY. Purpura. M. A. Holosericum. PP.
Bársony-csiga. Purpura, murex. S. I.
Bársony-festő. Purpurarius, tinctor purpurarius. M. A.
Bársony-köntös. Pázm. Pred. p. 509.
Bársony-nyereg. Sok szamár visel bársony-nyerget. km.
Bársony-perém. Purpureus limbus. M. A.
Bársony-ruha. Holosericum, vestis sericea. M. A.
Bársony-szín. Color purpureus. S. I.
Bársony-színű. Porphyriacus. M. A.
Bársony-virág. Amaranthus, caryophyllum minus. M. A. CM.
Fekete bársony.
BÁRSONYI. Purpureus. M. A.
BÁRSONYOS. Purpuratus.
Bársonyos. F. Veszprém Vben. Patak, és Sziget Abaúj Vben.

BÁRZING.

BÁRZING. Mentha. Ménta., fodor ménta. Lippai Veteményes Kert. p. 46.

BÁST.

BÁST.
Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
Ó Bást. F. Nógrád Vben.
BÁSTYA. Propugnaculum, munitio. M. A.
Bástya. E. F. Hunyad Vben.
Ellen-bástya. Contra scarpa. Faludi N. A. p. 198. U. E. 3. R. p. 22.
Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
Bástyás. Propugnaculo munitus.
Bástyás erősség. Faludi N. A. p. 184.
Bástyáz, bástyázza. Munit.
Bástyázás. Munitio. M. A. L.

BÁT.

BÁT. MV. Hont Vben.
Bát' fa. F. Ung Vben.
Bát-monostor. F. Bács Vben.
BÁTA. MV. Tolna Vben. F. Arad Vben.
Báta-szék. MV. Tolna Vben.
BÁTKA. Sz. P. Nógrád Vben.
BÁTONY (alsó, nagy). FF. Heves Vben.
Batonya. F. Csanád Vben.
BÁTOR. R. Vir fortis, magnanimus, herus. S. I. Animosus. M. A. it. Sane, esto, M. A. Bátor a' kemencze mögött, km.
Bátor. F. Heves Vben.
Bátor-bizony: éppen bizony. Sámbár ellen. p. 195.
Bátor-falu. F. Hont Vben.
Bátor-keszi. MV. Esztergom Vben.
Bátor szív. Magnanimitas. M. A.
Bátor szívű. Cordatus, magnanimus. M. A.
* Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
Gagy-Bátor F. Abaúj Vben.
Kis Bátor. Sz. P. Heves Vben.
Nyír-Bátor. MV. Szabolcs Vben.
Bátorgat, bátorgatja. Animat. Sz. D.
Bátori nemzetségből való. km. Dug. 1. R. p. 99.
Bátorit, bátorítja. idem. M. A.
Föl bátorítja. Animos illi dat.
Meg bátorítja. Pázm. Pred. p. 457.
Neki bátorítja.
Bátorítás.
Bátorító. Animans, animum addens. Pázm. Pred. p. 75.
Bátorkodik. Animosus est, confidentem agit. M. A.
Nem bátorkodik. Non audet, non sumit tantum fiduciae.
Neki bátorkodik. Faludi U. E. 1. R. p. 47.
Bátorkodó. Faludi N. A. p. 252.
Bátorkodás. Pázm. Pred. p. 892.
Bátorodik. Confidit, fiduciam sumit. M. A.
Meg bátorodik. Szükség' üdején a' gyáva is meg bátorodik. km.
Bátoron. Animose. M. A.
Bátorság. Animositas, securitas. M. A.
Bátorságos. Tutus, securus, animosus. M. A. Falu' fejében kardot kötni nem mindenkor bátorságos. km.
Bátorságosan. Tute, tuto, confidenter. M. A.
Bátorságosit, bátorságositja. Assecurat.

Bátorságosítás. Assecuratio.
Bátorságosító. Assecurans, assecuratorius.
Bátorságtalan. Intutus. M. A.
Bátortalan. Intutus, periculosus, non securus, timidus. M. A.
Bátortalanítja. Vajda K. É. 1. K. p. 233. Meg bátortalanítja. Prágai p. 139.
Bátortalankodik. Timidulus est.
Bátortalanság. Periculositas, meticulositas. M. A.
Bátran. Tute, tuto, animose, cõnfidenter, cordate. M. A.

BÁTY.

BÁTY.
BÁTYA. Frater natu major. M. A. Nincs a' hadban semmi Péter Bátya. Certamen non accipit exosculationes. M. A. p. 112.
Bátya. F. Pest Vben.
Bátyám. Frater meus natu major. M. A.
Bátyám' felesége. Fratria, glos. M. A.
Bátyai. Fraternus. M. A.
BÁTYJA. Frater ejus natu major. Éles mert Bécsben beretva a' bátyja. km.
BÁTYOK F. Abaúj Vben.
BÁTYÚ F. Bereg Vben.

BÁVA.

BÁVA. Stupidus. S. I.
BÁVÁSZKODik. Stupet. S. I.
BÁVUL: Obstupescit. M. A. L.
El bávul. Obstupefit, obstupescit. M. A.
El bávultt. Obstupidus. M. A.

BE.

BE.

BE. Quam.
Be boldog voltam! Quam fueram felix.
Be gyönyörű hely! Quam amoenus locus.
Be le termett lélek birja testedet. Faludi E. M. p. 118.
Be nagy feneket kerít beszédjének. Be meszsze fáraszt. Faludi T. É. p. 73.
Be szeretnélek pofon csapni.
O Be meleg vala!

BEB.

BEB.
BEBEG, höbög, akadozva szóll. Sz. D.

BECZ.

BECZ.
Becz' alja. F. Sáros Vben.
BECZE. Vox vitulum v. vaccam vocantis.
Becze. E. F. alsó Fejer Vben.
Becze' fa. F. Baranya Vben,
BECZKÓ. MV. Trencsin Vben.
Beczkó-vár. Puszta vár Trencsin Vben.
BECZÜ, v. beczö. Legumen. PP. Becsü. Vrancsics. Telegdi felelet p. 107 „böchü" Böcsü. Káldi. Daniel. 1. 12.

BECS.

BECS.
Becs-kerek. MV. Torontál Vben.
Becs' völgye. F. Szala Vben.
Kis Becs-kerek. F. Tömös Vben.
BECSE. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Becse-hely. F. Szala Vben.
Rácz Becse. MV. Bács Vben.
Csecse becse. Crepundia.
Török Becse. MV. Torontál Vben.
BECSKE. F. Nógrád Vben.
Becske' háza. F. Torna Vben.
BECSÓ. F. Zólyom Vben.

BED.

BED.
BEDE. E. F. Maros Székében.
BEDECS. E. F. Kolos Vben.
BEDEG. F. Tolna Vben.
BEDELÓ (nisi malis Bed-elö) E. F. Torda Vben.
BEDÖ. FF. Bihar, és Marmaros Vkben. Ki vágták Bedön az erdöt. km. Dug. I. R. p. 127.
Bedö' háza. E. Sz. P. Három szék Székében.

BEG.

BEG.
BEGE.
Begécs. Sz. P. Bihar Vben.
BEGECS. F. Bács Vben.

BEJ.

BEJ.
BEJCZ. F. Vas Vben.
BEJE. F. Gömör Vben.

BEK.

BEK.
BEKE. F. Posony Vben.
Beke' háza. F. Szala Vben.
Bekény. E. Patak Csik Székében.
BEKECS. F. Bács Vben.
BEKEG. Melly juh sokat bekeg, kevés gyapjat ád. km. Dug. 1. R. p. 132.
BEKEKÓ. Igy neveztetik Vas Vben Kám körül egy Körtvély' neme, melly a' Makaria Körtvélyhez nagyon hasonlit.
Bekekó-körtvély.
BEKENY. MV. Arad Vben.
Bekenyi erdö. Vas Vben Hetye' táján.
BEKÖLCZE F. Borsód és Heves Vkben.
BEKES. Téli hoszszú mente forma ruha.
BEKET.
Beket' falva. v. Beket' fa. F. Posony Vben.

BEL.

BEL.
Bel-dolmány.
Bel-erö. Virtus. Sz. D.
Bel-föld. Patria, Innland. S. I.
Bel-földi (mint Kül-földi) Patrius, domesticus. S. I.
Bel-várd. F. Baranya Vben.
Bel-volta valaminek. Interna rei constitutio. Sz. D.
BELE. In, intro. Húh bele Balás, lovat ád az Isten. km.
Bele-bele. F. Bereg Vben.
Bele' háza. Sz. P. Posony Vben.
Bele-vár. F. Somogy Vben.
Bele. Qua praepositio. Quaedam pro specimine adferam, ex singula litera.
Bele akad. Inhaerescit, intricatur. M. A.
Bele ártja magát. Se immiscet.
Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus insanit, furit. S. I.
Bele czéloz. Eo collineat.
Bele csöpögteti. Instillat. M. A.
Bele dönti. Injicit cum impetu.
Bele esik. Incidit.
Bele ér. Eo pertingit, attingit.
Bele fér. Habet spatium in aliquo loco.
Bele görditi. Irrotulat.
Bele gyömözi. Intorquet, Infarcit.
Bele hal. Immoritur. M. A.
Bele írja. Inscribit.
Bele jár. Frequentat.
Bele kezd. Incipit., inchoat.
Bele lövi. Jaculatur intro.
Bele mártja. Intingit.
Bele nyúl. Involat, arripit, attrectat.
Bele okúl. Addiscit, condiscit.
Bele pökik. Inspuit. M. A.
Bele rögzik. Inolescit.
Bele süllyed. Immergitur. M. A.
Bele zsurmolja. Interit, infriat.
Bele szeret. Inamoratur.
Bele tömi. Ingerit.
Bele ún. Toedio capitur.
Bele való. Bele valót válogat. Faludi E. M. p. 38.
Bele vesz. Jurgium init, litem incipit.
Bele zárja. Includit.
Belé, beléd, belém. In se, in te, in me. In plur. Beléjek, belétek, belénk. M. A.
Belény. F. Gömör Vben.
Belényes. MV. Bihar Vben.
BELED. F. Soprony Vben.
Alsó Beled } FF. Vas Vben.
Fölsö Beled }
BELENCS. S. I. (Belincs PP. Bélincs M. A.) Manica.
BELES. F. Nyitra Vben.
Belesleg belé. Versus fundum, nimium profunde. Faludi U. E. 2. R. p. 123.
Belesény. F. Bihar Vben.
BELESZ. Sz. P. Somogy Vben.
BELÉDES bele bujt, mint kullánes a' börbe. Dug. km. 2. R. p. 253.
BELJE, bellye. Pars interna rei alicujus, v. interna constitutio, qualitas. S. I.
Béllye. F. Baranya Vben.
BELLYEBB. Interius. M. A.
Bellyebb hat. Magis interiora penetrat.
Bellyebb való. Proximior.
BELÖL. Intrinsecus, intus. M. A.
Belöle. Ex illo. Azt hallottam felöle, semmi sem leszsz belöle. km.
Belöled. Ex te. Belölem. Ex me. In plur. Belölök, belöletek, belölünk.
Belölről. Ab intus.
BELSÖ. Internus. M. A.
Belsö deszkázat. Opus intestinum, tabulatum. PP.
Belsö háború. Bellum intestinum. Faludi T. É. p. 108.
Belsö Iró-Deák. A Secretis, Secretarius. PP.
Belsö ösztön. Instinctus. S. I.
Belsö Tanács. Sanctius Consilium. PP.
Belsö Tanácsos. Consiliarius Intimus.
Belseje. Pars alicujus rei interna.
Belsöképpen. Interne, Intrinsecus.
BELÜL. L. Belöl.

BELECZK.

BELECZK. szőlő-fürt. Noha kicsinyek voltak a' beleczkek, még is sok bor termett. Sz. D.

BELEZNA.

BELEZNA. Gáncs a' vászonban a' bél-fonál' rendetlen esete miatt. Sz. D. Vitium telae. PP.
Belezna. F. Somogy Vben.

BELÉND.

BELÉND. Hyosciamus. M. A.
Belénd-fű. idem. CM.
BELÉNDES. R. Lascivus, salax. Komj.
Beléndeskedik. R. Lascivit, scortatur, moechatur. Komj.
Beléndesség. R. Lascivia, libido. Komj.

BEN.

BEN. In. Suffixum post vocales acutas, ut: vízben, kertben, ölben, üdőben 's a' t.
BENDŐ. Bél, gyomor. Meg töltt a' bendője, ki szakadtt, omlott a' bendője; nem tartok a' nagy bendő, terepes hasu emberekkel. Sz. D.
BENGE. Fa-szem v. rűgy. Bimbót nyitó fák' bengéji. Sz. D.
BENK. F. Szabolcs Vben.
Benke. Sz. P. Bihar Vben.
Benke' háza. F. Vas Vben.
BENN. Intus in. (contractum ex Ben-en)
Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A.
Benn lakik. Inhabitat.
Benn marad. Immanet, inhaeret.
Benn reked. Includitur.
Benn sűl. Inhaeret. M. A.
Benn szorúl. Intus concluditur.
Benn való, nincs semmi benn valója.
* Itt benn. Hic intus.
Ott benn. Ibi intus.
Benne. Intus in eo. Benned, bennem. In plur. bennek, bennetek, bennünk.
Benne sűl. Haeret, Spe labitur. M. A.
Benne usz. Innat, Innatat. M. A.
Benne van. Inest. M. A.
Benneteket. Vos ipsos. M. A.
Bennünket. Nos ipsos. M. A.
BENTA. Sz. P. Fejér Vben.

BENEDEK.

BENEDEK. (Bencze, Benkő) t. f. n. Benedictus.
Benedek' falva. F. Liptó Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
Szent Benedek. MV. Bars Vben, és E. alsó Fejér Vben. it. több faluk' neve.
Szent Benedek' füve. Caryophillata. NC. p. 37.
BENCZE. Föl tette a' Bencze' sapkáját. km.
Benczéd. (alsó, közép, és felső) E. F. Udvarhely Székében.

BENGY.

BENGY.
BENGYELE, Podgyász, czuczolék, nyaláb. Sz. D. Dugonics. Jolánka. p. 318.
BENGYEL, bengyeli. Tegit, operit.
Bengyelni. Kötni, takargatni p. o. a' fejét valamivel. Sz. D.

BER.

BER.
Ber' hida. F. Veszprém Vben.
* Em-ber.
BERCSE, E. F. Kolos Vben.
BERE. F. Szatmár Vben. Sz. P. Veszprém Vben. E. F. Maros Székében.
Berény. FF. Soprony, Tömös, és Tolna Vkben. és E. F. Szászváros Székében.
Balaton-Berény. F. Somogy Vben.
Csák-Berény. F. Fejér Vben.
Jász-Berény. MV. Jászságban.
Iharos Berény. MV. Somogy Vben.
Karancs-Berény. F. Nógrád Vben.
Kis Berény. F. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Lovas Berény. MV. Fejér Vben.
Mezö-Berény. F. Békes Vben.
Nagy Berény. F. Somogy Vben.
Vörös Berény (olim Zár Berény) F. Veszprém Vben.
BEREG. (név) MV. Bereg Vben.
Bereg-szász. MV. Bereg Vben.
Bereg-szeg. F. Nyitra Vben.
Bereg-szó. F. és folyó víz Tömös Vben.
Bereg Vármegye. Comitatus Beregiensis.
BEREG (ige) Beregni szoktak a' juhok a' kosokkal. S. I.
Beregteti a' juhokat: kosokat a' juhokra ereszti. S. I.
BEREK. Nemus, lucus, saltus. M. A. CM. Ill a' berek, nád a' kert. km.
Berek' alja. F. Sopróny Vben. Sz. P. Tolna Vben.
Berek-őrző. Saltuarius. PP. M. A.
Berek-szó. E. F. Hunyad Vben. Hát ha BEREK-SZÓ annyit is tehetne mint ECHO? quia Echo in lucis plerumque resonat.
* Alsó Berek-szó. } E. FF. Közép
Fölső Berek-szó. } Szolnok Vben.
Kap-berek. Sz. P. Komárom Vben.
Kerek-berek. Csárda Abaúj Vben.
Nagy Berek. Sz. P. Heves Vben.
Száraz Berek. F. Szatmár Vben.
Szász-berek. Sz. P. Heves Vben.
Tisza-berek. F. Szatmár Vben.
Tűz-berek. Sz. P. Pest Vben.
Világos Berek. E. F. belső Szolnok Vben.
Berekenye, Berkenye. Sorbum. M. A. PP.
Berekenye-fa, Berkenye-fa. Sorbus arbor. M. A. PP.
Berkenye. F. Nógrád Vben.
Berekes, Berkes. Nemorosus, saltuosus. M. A.
Berkes. E. F. Torda Vben.
Berkes' pataka. E. F. Kővár vidékében.
Berkesd. F. Baranya Vben.
Bereki, Berki. Nemoralis. M. A. CM.
Berki. MV. Somogy Vben és t. FF. neve.
Berki falu (alsó, fölső) FF. Vas Vben.
Berki malom. Sz. P. Szala Vben.

BERKE. Julus. virgultum. vide Birke. M. A.
Berke-fa. Siler. Rekettye. S. I.
Berke' háza. F. Vas Vben.
Berkész. F. Szabolcs Vben.
Berkéz. Berkéznek a' fák, hajtanak. Sz. D.
BERMEND (mint Körmend) F. Baranya Vben.
BERVE. Blutroth. E. F. alsó Fejér Vben.

BERBE.

BERBE. Ürű, heréltt Kos. Vervex. Talán βρεπις-ből származott.
BERBÉCS. Vervex. PP. Veluti diminutivum ex berbe.
Berbécs' hátulsó czimere. Costa vervecina. PP.
BERBÉTÉL, berbitél. Blaterat, murmurat. M. A.
Birbitél. Pázm. Kal. p. 136.
Berbitélés. Blateratio. M. A.
Börbötülés. Faludi T. É. p. 118.
Berbitélő. Pázm. Pred. p. 911.

BERDÓ.

BERDÓ.
Berdót kiáltanak. Gyöngyösi' Munk. 2. Dar. p. 99.

BERET.

BERET. F. Abauj Vben.
Beret-halom. E. MV. Medgyes Székében.
Beret-tő. FF. Sáros és Zemplin Vkben.
BERETKE. F. Gömör Vben.
BERETTYÓ. Folyó víz Békes, Bihar és Heves Vkben.

BERETVA.

BERETVA. Novacula. M. A. L. BOROTVA.

BERHE.

BERHE. Subligaculum, succinctorium. Perizoma. CM. Vrancsics. Schurzfleck. „Elsőben füge-levélből Berhét csinálának, hogy szemérem-testeket bé födöznék." Pázm. Pred. p. 934. Kal. p. 377.
Berhéje. Éjus Succinctorium. Volt ő néki is foltos berhéje. Fuit et Mandroni ficulnea navis. K. V. p. 191.
Nem voltt még nékem illyen foltos berhém. M. A. p. 97.
BERHELI.
Le berheli. Dejicit, Devolvit. S. I.

BERGÁMOT.

BERGÁMOT. Körtvély' neme. Pázm. Pred. p. 701.

BERNÁT.

BERNÁT, (Bernárd, Bernáld, Margit' Élete p. 134.) t. f. n. Bernardus. Kapkod hozzá, mint Bernárd a' meny-kőhöz. km.
Bernárd. E. F. Küküllő Vben.
Bernát' falva. F. Abauj Vben.

BERNYÁK.

BERNYÁK.
BERNYÁKOL. A' macskáról mondatik Bernyákolnak a' macskák. Sz. D.

BERTA.

BERTA. Vitézek, mint Berta' kutyáji. km. Dug. 1 R. p. 147.

BERTALAN.

BERTALAN. t. f. n. Bartholomaeus. Bertalam. Margit Élete p. 105.
Bertalan' falva. F. Liptó Vben.

BERTÓLT.

BERTÓLT, Bertót. t f n. Bertholdus.
Bertót. F. Sáros Vben.

BERVÉNG.

BERVÉNG. Clematis, vinca pervinca. M. A.

BERZEN.

BERZEN. Ira corripitur, indignatione accenditur, excandescit. S. I.
Föl berzen. S. I.
BERZENCZE. MV. Somogy Vben. FF. Bars, Nógrád, Szala, és Zólyom Vkben.
BERZENGET, Berzengeti: haragra ingerli, mérgesíti. Sz. D.
BERZENKEDik. Fremit, frendet. M. A. murmurat, indignatur. S. I.
Berzenkedés. VM. Intö levél. p. 182.
Berzenkedés. Fremitus.
Börzönködve. Csuzi p. 395,
BERZENT, berzenti. Ad iram concitat.

BES.

BES. Bessus.
Bes' fa. F. Vas Vben.
BESE F. Bars Vben. E. F. felsö Fejér Vben.
BESENY. Byssenus.
Beseny-szeg. Sz. P. Heves Vben.
Besenycze, Besencze. F. Baranya Vben.
Besenye. F. Vas Vben.
Besenyö. FF. Bihar, Bars, Heves, Somogy, Szala és Szerem Vkben. it. E. F. alsó Fejér Vben és Besztercze vidékében.
Besenyö' falva. F. Liptó Vben.
* Búzás Besenyö. E. F. Küküllö Vben.
Lád-Besenyö. F. Borsod Vben.
Ó Besenyö. MV. Torontál Vben.
Szirma-Besenyö. F. Borsod Vben.
Új Besenyö. F. Tömös Vben.
Besenyöd. F. Szabolcs Vben.
BESNYŐ. Sz. PP. Pest és Fejér Vkben.

BESTYE.

BESTYE. Bestia, bellua, fera. M. A. CM.
Bestye-lélek, Kura-fi. Antiqua, sed nondum obsoleta blasphemia Hungarorum.
Fene bestye: fene vad. CM.

BESZ.

BESZ.
BESZDÉD. F. Szabolcs Vben.
BESZE.
Beszéd. Sermo, verbum, eloquium. M. A.
Te rólad foly a' beszéd. km.
Beszéd' elei. Proloquium, prologium. M. A.
Beszéd-hintö. Spermologus. M. A.
Beszéd-kérdés. Faludi N. E. p. 151.
Beszéd-közben. Intra discursum.
Bolond beszéd. Stultus sermo. S. K.
* Elö-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.
Édes beszéd. Svaviloquentia. S. K.
Folyó beszéd. Solutus sermo. S. K.
Kordé-beszéd. Nugae. S. K.
Köz-beszéd. Dialogus, fabula. Vrancsics.
Példa-beszéd. Proverbium.
Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. S. K.
Szó' fia-beszéd. Fabula. S. K.
Tréfa-beszéd. Facetiae. Vrancsics.
Vég-beszéd. Epilogus. S. K.
Beszédes. Disertus, eloquens v. orator. Faludi U. E. 3. R. p. 15.
Beszédes szék. Cathedra, suggestus oratoris. S. I.
Beszédje. Ejus sermo. Nagy feneket kerít beszédjének. km.
Beszédű.
Bö beszédű. Multiloquus.
Édes beszédű. Dulciloquus.
Kevés beszédű. Taciturnus. CM.
Moslék-beszédű. VM. p. 260.
Sok beszédű. Faludi N. A. p. 131.
Beszél, Beszélli. Narrat, sermocinatur. M. A. Inkább beszéllek a' fejével, mint sem a' lábával. km.
Be beszéll. Obloquitur. Ugyan be beszéllett neki. Világon be beszéltt neki.
Bele beszélli. Faludi T. É. p. 141. E. M. p. 144.
Bé beszélli. Persvadet ut intret. Epis. Pázm. T. 1. p. 249.
El beszélli. Enarrat, memorat. S. I.
Elö beszélli. Narrat, memorat, commemorat, recenset, exponit. S. I.
Elöl beszélli. Praefatur. M. A.
Elöl meg beszélli. Praenarrat. M. A.
Ki beszélli. Enarrat, effatur. M. A.
Le beszélli. Dehortatur. S. I.
Meg beszélli. Narrat, refert, denarrat. M. A.
Öszve beszéll. Colloquitur, conspirat. M. A.
Reá beszélli. Adhortatur, persvadet, permovet, inducit. S. I.
Viszsza beszéll. Dorice concinit. M. A.
Beszéllés. Narratio. M. A.
Ki beszéllés. Enarratio, pronunciatio. M. A.
Meg beszéllés. Relatio. M. A.
Beszéllö. Narrator, fans. M. A.
Ki beszéllö. Enarrator. M. A.
Beszéllget. Sermocinatur, fabulatur, confabulatur. M. A.
Beszéldegel.
Ki beszéldegeli. Pronunciat. CM.
Beszéllgetés. Sermo, colloquium, confabulatio v. Dialogus. Ocsmány beszéllgetés, erkölcs-vesztegetés. km.
Öszve beszélgetés. Conferentia. Faludi T. É. p. 267.
Beszéllgetö. Sermocinator. M. A.
Beszéllhetö. Narrabilis. M. A.
Ki beszélhetö. Enarrabilis. M. A.
Meg beszélhetö. idem. M. A.
Beszélhetetlen.
Ki beszélhetetlen. Inenarrabilis. Pázm. Pred. p. 2. 372. M. A.
BESZKE.
Beszkéd.
Beszkédi Hegyek. Montium Carpaticorum juga in CC. Arvensi, Sárosiensi etc.

BESZTER.

BESZTER. F. Abauj Vben.
BESZTERCZ. F. Szabolcs Vben.
Besztercze. F. Posony Vben. E. Sz. KV.
Besztercze' vidékében.
Besztercze-bánya. Neosolium.
Besztercze' vidéke. Districtus Bisztriciensis in Transylvania.
Aszú-Besztercze. E. F. Besztercze' vidékiben.
Kis Besztercze. E. folyó víz Csík Székében.
Ó Besztercze. F. Trencsin Vben.
Új Besztercze. F. Trencsin Vben.
Vág-Besztercze. MV. Nyitra Vben.
Beszterczei szilva. Prunum Damascenum. M. A.

BETEG.

BETEG. Aeger, aegrotus. M. A. Két beteget nem szeret az ágy: részeg-beteget, haragjában beteget. km.
Beteg-ágy. Puerperium. PP. Rectius: Gyermek-ágy.
Beteg-ágyas aszszony. Sz. D.
Beteg-ember' böjti. Aegri somnia. M. A.
Beteg-ház. Nosocomium, hospitale infirmorum. Margit' Él. p. 22. 23.
Beteg vagyok. Aegroto. M. A.
BETEGE. Ejus aeger. Zvon. 1. R. p. 324.
BETEGEDik. Aegrotat, in morbum incidit. M. A.
Le betegedik, betegen lefekszik. S. I.
Meg betegedik.
BETEGEK' háza. Valetudinarium. M. A.
Betegek' Ispitálja. Nosocomium. M. A.
BETEGEN. Morbide, aegrotanter. A' ki betegen él, sokáig vonaglik. km.
Betegen fekszik. Aegrotat.
BETEGES. Valetudinarius, morbidus, morbosus. M. A.
Beteges állapot. Status morbidus. Sz. D.
Betegesen. Morbide, aegrotanter.
Betegeskedik. Aegrotat, minus valet. Pázm. Pred. p. 39.
El betegeskedik tudja meddig.
Betegeskedés.
Betegesül. Morbidus fit, aegrotare incipit. M. A.
El betegesül.
Meg betegesül. Morbidus fit, aegrotare incipit. M. A.
BETEGÍT, betegíti. Aegrotum facit, morbum adfert.
Meg betegíti. Aegrotare facit. M. A.
Betegitö. Morbificus. M. A.
BETEGJE. Ejus aegrotus.
Sok betegjei vannak. Multos habet curandos.
BETEGSÉG. Morbus, aegritudo. M. A.
Hoszszú betegségnek halál a' vége. km.
BETEGSZik. Infirmatur.
Le betegszik.
Meg betegszik. Pázm. Pred. p. 835.

BETEGŰL. Infirmatur.
El betegűl. Aegrotat. M. A.
Le betegűl.
Meg betegűl. Aegrescit. M. A.
Betegülés.
Meg betegülés. Aegrotatio. M. A.

BETYÁR.

BETYÁR. Nötelen, rá tartós paraszt legény. Sz. D. Nyalka legény. Trossulus. Stutzer. S. I.
BETYÁRKODik. Hegykén, büszkén, nyalkán magát viseli, ruházza, szóll. S. I.
BETYÁROS.
Betyárosan viseli magát. Sz. D.

BETHLEN.

BETHLEN. E. FF. Küküllő, 's belső Szolnok Vkben. it. Fogaras Vidékében.
Bethlen' falva. E. F. Udvarhely Székében.

BEZZEG.

BEZZEG. Sane, Hem, Papae. M. A.
Bezzeg úgy. Scilicet, quasi vero. M. A.
Bezzeg az. Káldi Okt. Intés p. 38.

BÉ.

BÉ.

BÉ. In, intro. Ige-béli elö-rag. Dicitur etiam sine accentu, quaedam juvat pro specimine adferre.
Bé adás. Delatio. M. A. it. Dosis.
Bé adó. Delator. M. A.
Bé avatás. Introductio.
Bé állítás. Investitura. S. I.
Bé borúlt. Obductus, obnubilatus.
Bé boronálás. Inoccatio.
Bé csalás. Inductio in cassem.
Bé dugúlás. Obstructio.
Bé eresztés. Immissio. M. A.
Bé égetés. Inustio.
Bé fejezés. Conclusio, epilogus.
Bé gátolás. Circumseptio, clausura aggere facta.
Bé gyepülés. Clausura sepibus et maceria facta.
Bé himezés. Coloratio.
Bé iktatás. Statutio, installatio.
Bé illik. Quadrat.
Bé írás. Inscriptio.
Bé járó. Familiaris. Landovics Halotti Beszéd. Nagy István Márt. Coron. — Rákoczi György' Rendelése.
Bé járós. Familiaris domus.
Bé jovett. In ingressu.
Bé köszöntés. Prima salutatio.
Bé kötés. Obligatio. M. A.
Bé lépés. Ingressus.
Bé menett. In introitu.
Bé mondás. Indictio, indictatio.
Bé növés.
Bé nyomás. Impressio.
Bé oltás. Insitio.
Bé pecsételés. Obsignatio. M. A.
Bé rohanás. Irruptio.
Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.
Bé szedö. Collector. M. A.
Bé téve. Memoriter. Par coeur.
Bé ütés. Incussio.
Bé ültetés. Inplantatio.
Bé vett. Receptus. M. A.
Bé zárva.
BÉGET. (Beeget) Béget a' borju — a' júh. „Bárány módon kezd szájával bégetni.“ Nagy István Márt. Coron. p. 78.

BÉB.

BÉB. F. Veszprém Vben.
BÉBA (Kis, ó) FF. Torontál Vben.
BÉBES. Sz. P. Szala Vben.
BÉBICZ. Halász-madár' neme. Bibicz. Capra, capella, vanellus. NC. p. 153.
Bébicz-lábú. Vékony, gyönge, pipaszár-lábú. S. I.

BÉCZ.

BÉCZ. FF. Somogy és Szala Vkben.
Kis Bécz. Sz. P. Somogy Vben.

BÉCS.

BÉCS. Vindobona, Vienna Pannoniae. De vannak Hazánkban is több illyen nevű helységek, a' mint alább ki tetszik.
Bécs-Ország. Austria, Pannonia superior. M. A. item Heltai passim. NC. p. 463.
Bécs-Országbéliek. Austriaci. Heltai. NC. p. 463.
Bécs-Országi. Austriacus.
Bécs' tartománya. Austria. Magyari István Orsz. Roml. p. 82.
Bécs' tartományja. Austria. L. Kalend. 1701.
* Kis Bécs. Sz. P. Szala Vben.
Szamos-Bécs. } FF. Szatmár Vben.
Tisza-Bécs. }
BÉCSBEN: A' kinek lova nincs, Bécsben is gyalog jár. km. Dug. 1. R. p. 289.
BÉCSI. Viennensis. M. A.
Bécsi aczél. Faludi. E. M. p. 37.
Bécsi bólt. Tele van, mint a' Bécsi bólt. km.
Bécsi böcs. Wiener Währung.
Bécsi Király. Török Atname, melly Bátori Zsigmondnak adatott 1601. és több Török Hüt-levelek. Lásd Tordai' Kéziratit.
Bécsi kapu. Nagy a' szája, mint a' Bécsi kapu. km. Dug. 1. R. p. 129.
Bécsi korom. Föstö-korom. Atramentum e fuligine tedae. Kienruss. S. I.
Bécsi Kos. — Okos, mint a' Bécsi kos. km.
Bécsi kömény. Anisum. S. I. Pimpinella anisum. Pankl.
Bécsi semmi. Nihilum album. S. I.
Bécsi szerencse. Ita olim vocabatur Dislocatio Jesuitarum Hungarorum, facta Viennae per eorundem Provincialem, ibidem residentem. Rajnis.
Bécsi torony. Ollyan az orra, mint a' Bécsi torony. Dug. km. 1. R. p. 205. Ollyat hazudott, mint a' Bécsi torony. Dug. 1. R. p. 262.
Bécsi Tyukász. Ne Kurjongass, mint a' Bécsi Tyukász az utszákon. km.

BÉD.

BÉD. F. Nyitra Vben.

BÉG.

BÉG.
BÉGA. Folyó-víz, Torontál Vben.
Béga' csatornája.
Bégány (Kis, nagy) FF. Bereg Vben.
BÉGSÉG. Epis. Pázm. P. 1 p. 247.

BÉK.

BÉK. R. Pax. Sz. D. S. I. Dugonics Közmond. 1. R. p. 1—12.
BÉKE. Pax. M. A.
Béke-angyal. Angelus pacis.
Béke-bot. Caduceus. S. I.
Béke-csók. Osculum pacis.
Béke-gyülés. Congressus de pace. S. I.
Béke-hozó. Caduceator, tabellarius, caduceo instructus. S. I.
Béke-kötés. Pacificatio. S. I.
Béke-követ. Caduceator.
Béke-pohár. Poculum pacis.
Béke-törés. Violatio pacis, ruptio pacis. S. I.
Béke-törö. Turbator pacis.
Békes.
Békes türedelmesség. Faludi T. É. p. 149.
Békeség. Pax. M. A.
Békeséges. Pacificus. M. A.
Békeségesen. Pacate, pacifice. M. A.
Békeséges szenvedés. Patientia. Pázm. Pred. p. 681.
Békeséges tűrés. Patientia. M. A.
Békességgel szenvedi, türi. Patienter tolerat.
Békesség-szerzés. Pacificatio. M. A.
Békeség-szerzö. Pacificator. M. A.
Békeségtelen. Expers pacis, intranquillus. M. A.
Békeséget szerez. Pacificat. M. A.
Békéllik. Reconciliatur, pacem init. M. A.
Meg békéllik. Káldi 2. Machab. 1. 5.
Öszve békéllik. Init pacem, conciliatur. S. I.
Békellés. Faludi. T. É. p. 68.
Békéllés. Pacificatio, conciliatio. M. A.
Meg békéllés. Reconciliatio. M. A.
Békéltt. Pacatus. M. A. Meg békeltt barátoddal ójjan bánjál. km.
Békélhetetlen. Pázm. Kal. p. 822. 881.
Békéltet, békélteti. Pacificat, pacat.
Egybe békélteti. Pázm. Kal. p. 615.
Meg békélteti. Conciliat. M. A. A' szép szó meg békélteti az embereket. km.
Öszve békélteti. Conciliat. M. A. Nehéz a' farkast báránnyal öszve békéltetni. km.
Meg békéltetett. Reconciliatus. M. A.
Békéltetés. Pacificatio, reconciliatio. M. A.
Békéltetö. Pacator, conciliator. M. A.
Békén aluszom. Faludi E. M. p. 65.
Békény. E. Patak Csik Székében.
Békés. Pacatus, pacificus. M. A.
Békés. MV. Békés Vben.

Békés Vármegye. Comitatus Békésiensis. Leg jobb Békés Vármegyében lakni. Dugonics közm. 1. R. p. 4.
Békét hágy. In pace relinquit.
Békét jár. Agit de pace, Pacem negotiatur. S. I.
Hagyj békét. Noli inquietare, turbare.
Békételen. Inquietus, non pacificus. M. A.
Békételenkedik. Inquietus est.
Békételenség. Implaciditas, discordia. M. A.
Békételenséges. Margit' Élete Prájnál. p. 371.
Békével. In pace.
BÉKES. Pacem habens, pacatus. Sz. D.
Békesség. Pax.
Farkas-békesség.
Békességtelen. Inpacatus, intranquillus.
BÉKETLEN.
Béketlenség. Faludi U. E. 2. R. p. 40.
BÉKÍT, békíti. Pacificat, pacat. S. I.
Meg békíti.
Öszve békíti. Conciliat.
BÉKSÉG. Pax. Sz. D.
BÉKÜL. Pacatur, pacem init, reconciliatur. S. I.
Meg békül.
Öszve békül. Init pacem, invicem coalescit, conciliatur. S. I.
Békülés. Pacificatio, reconciliatio. S. I.

BÉKA.

BÉKA. Rana, Batrachus. M. A. Kigyót békát kiáltott ellene. km.
Béka. Telek, Csanád Vben.
Béka-bojtorján. Myositis lappula. S. I.
Béka-egér-harcz. Batrachomyomachia. Scribunt etiam cum elisione: Bék' egér-harcz. CM. M. A. PP.
Béka' fa. Krottendorf. F. Vas Vben.
Béka-fi. Pullus ranae, juvenis rana. S. I.
Béka-fű. Ranunculus. S. I.
Béka-hal. Gobius capitatus, capito minimus v. Lophius. Froschfisch. S. I.
Béka-kalán. Concha.
Béka-kölyök. Gyrinus. Drehkäfer. S. I.
Béka-kö. Bufonites. PP. Beniczki p. 210.
Béka-len. Linaria. M. A.
Béka-lencse. Lens palustris. M. A.
Béka-liliom. Lilium agreste, crinon. M. A.
Béka-nép. Ranae. Pesthi Meséji. p. 16.
Béka-nyál. Sperma ranarum. PP. Zrinyi 3. Énekében.
Béka-rokka. Fű neme.
Béka-selyem, nyers selyem. Metaxa. S. I.
Béka-só. Örűl néki, mint tót gyerek a' Béka-sónak. Dug. km. 2. R. p. 164.
Béka-szem-fű. Myositis scorpioides. S. I.
Béka-szó. Coaxatio ranarum. S. I.
Béka-tarsoly. Bursa pastoris. M. A.
Béka-tekenő. Chelonium. CM. M. A. Tegumen testudinem, PP.
Béka-tó. Sz. P. Tolna Vben.
Béka-var.
Béka-virág. Hieracium. PP.
* Kuruttyoló Béka.
Nyelv-béka. Batrachus, ranula linquae. S. K.
Poczokos béka. Neki fujja magát, mint a' poczokos béka. km.
Tekenyös béka. Testudo. NC. p. 143.
Tollas varas béka. Bufo. NC. p. 143.
Tüzes béka. Rubeta. S. K.
Varacskos béka.
Zöld béka. Rana viridis. NC. p. 143.
BÉKÁS. Ranosus, ranis abundans.
Békás. Sz. P. Veszprém Vben. E. FF. alsó Fejér Vben és Csik Székében.
Békás patak. E. Patak Csik Székében.
Békás tó. Ranarum lacuna. PP.

BÉKÓ.

BÉKÓ. Compes, compedes, pedica. M. A.
Arany-békók. Aureae compedes. Pázm. Pred. p. 468.
BÉKÓBAN dolgozó rab. Ergastulus. PP.
BÉKÓL, békólja. Compedibus vincit.
Békóló, Békló (Béklyó M. A. PP.). Compedes.
BÉKÓZ, békózza. Compedit. M. A.
Meg békózza. Compedit. M. A.

BÉL.

BÉL. Viscera, intestina, ilia. M. A.
Bél-bontó. Eviscerator. Faludi N. A. p. 217.
Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117.
Bél-fájás. Intestini plenioris morbus, Kólika. S. I. Csapó. p. 43.
Bél-fájó. Torminosus, cui laxius intestinum dolet. S. I. Dysentericus. NC. p. 345. Ilosus. NC. p. 349.
Bél-fenyér. F. Bihar Vben.
Bél-féreg. Lumbricus, vermis intestinalis. S. I. Ascaris. Spulwurm. Mitter. Hist. Nat.
Bél-fonál. Trama, subtegmen. M. A. CM.
Bél-görcs. Ileus coli dolor. Darmgicht. S. I.
Bél-kerék a' malomban. Rota molaris. PP.
Bél-kerék' fogai. Dentes rotae molaris. PP.
Bél-kórság. Morbus iliacus, passio iliaca. S. I.
Bél' le járása. Hernia. Tökösség. S. I.
Bél-lantorna. Omentum. CM.
Bél-megyer. Sz. P. Békes Vben.
Bél-mező. Sz. P. Bihar Vben.
Bél-nézés.
Bél-nézők. Aruspices. Molnár Könyvház 2-dik szakasz.
Bél-örvényes. F. Bihar Vben.
Bél-pecsenye. Hát-szű-pecsenye. Lumbuli, lumbus assatus. S. I.
Bél-poklos. Leprosus. M. A.
Bél-poklosság. Lepra. M. A.
Bél-rágás. Ireos. NC. p. 349.
Bél-rogoz. F. Bihar Vben.
Bél-sólyom. F. Bihar Vben.
Bél-zsír.
Bél-vata. F. Posony Vben.
Bél-virág. Omentum. Takaró — Reczés — Cseplesz-háj. S. I.
Bél-zerénd. F. Arad Vben.
* Bakony-bél. F. Veszprém Vben.
Bárány-bél. Viscera agnina.
Bodza-bél.
Dió-bél. Nucleus. CM.
Fa-bél. Medulla arboris.
Farkas-bél. Viscera lupina.
Gyertya-bél. Pázm. Pred. p. 716.
Gyönge bél. Lactes. NC. p. 183.
Kenyér-bél. Panis medulla. S. K.
Magyar-Bél. F. Posony-Vben.
Monos-Bél. F. Borsod Vben.
Német-Bél. F. Posony Vben.
Öreg bél. Omasum. CM.
BÉLD. E. F. alsó Fejér Vben.
BÉLE. Ejus intestinum. Pokol a' béle. km.
Béle bűszött.
Bélét ki veszi. Enucleat. M. A.
Bélét ki veti. Eviscerat, exenterat. M. A.
BÉLES. Placenta, artolaganus, laganum. M. A.
Béles-sütő. Placentarius. M. A.
Béles-sütés. A' Béles-sütéshez, úri névhez sok eszköz kivántatik. km. Beniczki. p. 213.
Béles' szaga. Föl élredtt a' béles' szagára. km.
* Gombás béles. Bolemia. NC. p. 307.
Husos béles. Artocreas. S. K.
Katona-béles. Artolaganum. S. K.
Káposztás béles.
Mandolás béles. Beniczki p. 239.
Mézes béles. Melliceus. NC. p. 309.
Répás béles.
Rétes béles. Foliata placenta. S. K.
Turós béles. Tyrolaganum. S. K.
BÉLEZ, Bélezi.
Ki bélezi. Exenterat. S. I.
BÉLI. Visceralis, iliacus.
Béli fájdalom. Morbus intestinorum. M. A.
BÉLL, Bélli, (Bélel, béleli.) Pannum, v. pellem vesti subducit. S. I.
Ki bélli.
Meg bélli, Meg béleli. Obducit. M. A.
Béllés. Pannus v. Pellis subditia, subsutilis. S. I. Adjuk meg a' béllését a' posztónak. km.
Béllés-vászon. Linteum subsutorium. S. I.
Béllett. Bilix, obductus. M. A.
Béllett kesztyük. Chirothecae pelle munitae. PP.
Béllett palást. Pallium duplicatum. PP.
Béllett ruha. Vestis pellita, pellibus munita. PP.
Béllett süveg. Pileus suffultus. PP.
Béllett szájú. Labeo.
* Széllel béllett. km.
Széllel béllett a' mentéje. km.
Béllettlen: a' mi meg nincs béllelve. VVL.
Bélletten. Pázm. Pred. p. 616.
Béllettűl hazugság. Pázm. Kal. p. 360.
Béllet, Bélleti. Curat subduci.
Béleltet, Béleltteti. idem.
BÉLTEK. MV. Szatmár Vben.
Nyír-Béltek. F. Szabolcs Vben.
BÉLŰ.
Ló-bélű. Nimium vorax.
Meg veszett bélű. Káldi Eccl. 11. 32.
Nagy bélű. Vorax.
BÉLLYE. F. Baranya Vben.
BÉLLYEG. (Billyeg) Stigma.
Béllyeg-vas. Cauterium. S. I.
Béllyeg-sütő vas. Tudicula, cauterium. M. A.
Béllyege. Ejus stigma.
Béllyeges. Cauteriatus, stigmaticus, stigmosus it. Naevosus. M. A. A' béllyeges lóra is föl ül a' Czigány. km.

Béllyegez, Béllyegezi, béllyegzi. Tudiculat, signat, cauterio notat. M. A.
El bélyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Meg béllyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Billegezés. Zvonarics 1. R. p. 598.
Meg bélyegeztetett. Stigmaticus, cauterio notatus. M. A.
Meg bélyegezi a' házi eszközöket. Domestica tessera insignit utensilia. PP.
Béllyegző vas. Cauterium. M. A.
Béllyegtelen. Sine stigmate, non notatus, non signatus stigmate.

BÉLA.

BÉLA, Bela. t. f. n. Adalbertus.
Béla. t. h. n.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla' falva. E. F. Három szék Székében.
Béla' vára. Vár Bihar Vben.
BÉLÁD. F. Bars Vben.
Béládi: nyomorúltt vakoskodó.

BÉNN.

BÉNN.
BÉNNA. Mutilus, mancus, debilis. M. A. A' ki a' bennát neveti, maga ne sántikáljon. km.
Bénna Rajkó. A' bénna Rajkó is kedves az Anyjának. km.
Bénnaság. Defectus, naevus, mutilationis vitium. M. A.
Bénnává teszi. Debilitat, mutilat. M. A.
BÉNNÍT, Bénnítja. Mutilat. M. A. Pázm. Pred. p. 339.
Meg bénnítja.
Bénnitás. Mutilatio. M. A.
BÉNNÚL. Mutilatur, mutilus fit. Pázm. Pred. p. 239.
Meg bénnúl. A' vén mén-ló vagy meg bénnúl, vagy meg vakúl. km.
Bénnúlás. Mutilatio. M. A.
Bénnúltt. Mutilatus, mutilus. Pázm. Pred. p. 1253.

BÉNY.

BÉNY (kis, nagy) FF. Esztergom Vben.
BÉNYE. F. Pest Vben.
Erdő-Bénye, Legyes Bénye } FF. Zemplin Vben.
Magyar-Bénye. E. F. Küküllő Vben.
Szurdok-Bénye. Sz. P. Abaúj Vben.

BÉR.

BÉR. Merces, salarium, pensio, praemium. M. A.
Bér. F. és Patak Nógrád Vben.
Bér-lak. Hospitium conductum. S. I.
Bér-pénz. Locarium, arrha, arrhabo. S. I.
* Ágy-bér. Lecticale.
Bika-bér.
Csata-bér' falva.
Egyház-Bér. F. Baranya Vben.
Elő-bér. Anticipata merces. S. K.
Föld-bér. Solarium. CM.
Förödő-bér. Balneare. S. K.
Fuvar-bér. Taxa vehicularis. S. K.
Fű-bér. Census pascui.
Hajó-bér. Naulum. S. K.
Ház-bér. Census domus, locarium. S. K.
Kis Bér. MV. Komárom Vben. F. Vas Vben.
Makk-bér. Census glandinationis.
Mén-bér. A' mén-lóval való hágatásért.
Munka-bér. Manupretium. M. A. L.
Nagy Bér. Sz. P. Komárom Vben.
Napi bér. Merces diurna. Pázm. Pred. p. 779.
Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.
Rév-bér. Portorium. S. K.
Szala-Bér. F. Szala Vben.
Tala-bér. R. Praemium inventionis.
Tanító-bér. Minerval. M. A. L.
Úr-Bér. Sz. P. Szala Vben.
BÉRBE adja. Locat, elocat. M. A. CM.
Bérbe adás. Locatio, elocatio. M. A.
Bérbe adó. Locator. M. A.
Bérbe fogadó. Pensionarius. M. A. Conductor. PP.
Bérbe fogadott ház. Domus locaria. PP.
Bérbe fogadott szekér. Vehiculum meritorium, rheda meritoria. PP.
Bérbe veszi. Conducit. Sz. D.
Bérbe vétel. Bérbe-vevés. Conductio. S. I.
Bérbe vevő. Conductor, publicanus. S. I.
Bérért el sirató. Praefica. CM.
BÉRE. Ejus merces, praemium. Szökött szolgának nincsen bére. km. — Ette haszna, alutta bére. km.
BÉREL, Béreli, Bérli. Conducit, pretio conducit. M. A.
Föl bérli.
Ki bérli. Conducit, redemit. S. I.
Meg bérli. Conducit pretio. M. A.
Reá bérli. Subornat, conducit. M. A.
Bérledelem. Feudum. Sz. D. it. Szigvárt. 1. Szakasz.
Bérlemény. Praedium conductum. Pachtgut. S. I.
Bérlés. Conductio, redemtio. Pachtung. S. I.
Bérlő. Conductor, redemtor, manceps. Pachter. S. I.
Reá bérlő. Subornator. Les-vető. M. A.
Bérlett. Conductus.
BÉRES. Mercenarius. M. A. Servus boarius. PP.
BÉRES házban lakik. Conductitiis aedibus utitur. PP.
Béres, ökör-hajtó. Agitator boum, mercenarius. PP. Ostoros.
Béres szolga-legény. Ambactus. PP.
Béreskedik. Mercenarium agit.
Béreskedés. Zvonárics 1. R. p. 740.
* Kis Béres, Ostoros.
Öreg Béres.
Napi Béres. Diurnalista. Pázm. Pred. p. 831.

BÉRCZ.

BÉRCZ. Clivus, jugum montis.
BÉRCZES. Clivosus.
Világ' bércze. Pázm. Pred. p. 192.
Hegyek' bérczei. Faludi T. É. p. 94.

BÉRÉTRA.

BÉRÉTRA. Capitium, Mitra, Cidaris. M. A.
BÉRÉTRÁS. Mitratus. M. A.

BÉRMÁL.

BÉRMÁL, bérmálja. Confirmat, inungit consecrato oleo. M. A.
Meg bérmálja. Pázm. Kal. p. 520.
BÉRMÁLANDÓK. Confirmandi.
BÉRMÁLATLAN. Nondum confirmatus.
BÉRMÁLÁS. Confirmatio Sacramentaria.
Bérmálás' Szentsége. Sacramentum Confirmationis.
BÉRMÁLÓ. Confirmans.
Bérmáló Püspök. Episcopus conferens confirmationem.

BÉT.

BÉT.
Bét' falva. E. F. Udvarhely Székében.
BÉTA. E. F. Udvarhely Székében.

BI.

BIA.

BIA. F. Pest Vben.

BIAL.

BIAL. Bubalus. M. A. A' Bial, ha csak sohajt is, meszsze fú. km. Tordai Sámuel' Kéz-iratiból. 1704.
Bial-borjú. Vitulus bubalinus.
Bial-bőr. Vastag mint a' Bial-bőr. km. Dug. 1. R. p. 235.
Bial-téj. Lac bubalinum.
Bial-vaj. Butyrum e lacte bubalino.
BIALI. Bubalinus. M. A.

BIB.

BIB.
BIBE. Ulcusculum, vulnus parvulum. Jobb lett volna ezt a' bibét nem is illetni. Satius erat hoc vulnus non attingere. K. V. p. 468.
Bibéje. Ejus ulcusculum. Kinek kinek az ő bibéje fáj. km. Minden napnak tulajdon bibéje van. Nulla dies moerore caret. KV. p. 375.
Bibés. Ulcerosus.
BIBELŐDik, bajlódik. Moratur, factitat. PP.
Bibelődés. Mikes Török Orsz. Level. p. 78.
BIBIRCSÓ. Papula. PP.
BIBIRKÉL: újjaival motoz, tapogat, vakargat. Vajda 2. K. p. 448.

BIBASZ.

BIBASZ. Stupidus, hebes v. vilis. S. I. Dicitur et: Bibaszt. Graecum βιβαστης notat Admissarium.
Nagy bibasz ember. Dug. km. 1. R. p. 240.

BIBLIA.

BIBLIA, Szent Irás. Biblia is csak hat betűből áll. km.
BIBLIÁJA. A' Paraszt ember Bibliája a' Hiszek egy Isten. VM. p. 43.

BIBORCZ.

BIBORCZ. t. f. n. Tiburcius.
Szent Biborcz. F. Vas Vben.

BICZ.

BICZ.
BICZEG. Motitatur, vacillat. Himfi 2. R. p. 9.
Biczegés. Motitatio.
Biczegö. Vacillans.
Biczegö fejü.
Biczegö szék. A' Zsidók zsinagógájában.
Biczeget. Caput motitat velut obdormiturus.
Biczegtet, biczegteti. Facit motitari.
BICZCZEN. Flectitur, movetur, offensat.
Meg biczczent a' kocsi. Sz. D.
Biczczent, biczczenti. Facit flecti, moveri.
BICZER.
Biczereg. Motitatur.
Biczeri.
Iczeri Biczeri.

BICS.

BICS.
BICSE. t. h. n. Trencsén Vben.
Bicsérd. F. Baranya Vben.
BICSKE: varga-kés, v. csizmadia-kés. Sz. D.
Bicske. MV. Fejér Vben.
Tápio-Bicske. F. Pest Vben.
BICSKIA. Scalprum calcearium, sutorium. PP.
Bicskiás, Bicskás. Scalpro provisus. it. Fur, praedo, latro. S. I.

BICSAK.

BICSAK. Culter plicatilis. PP. Úri bicsak, fa nyele. km. Dug. 1. R. p. 86. 275.
Fa-nyelü Bicsak.
Légrádi Bicsak. Faludi.
BICSAKJA. Ejus culter plicatilis. Igen feni a' bicsakját. km.
BICSAKLik. Plicatur, flectitur, labitur.
Ki bicsaklik.
Meg bicsaklik. Meg bicsaklott a' nyelve; meg botlott.
BICSKÁS. Zseb-tolvaj. Dug. km. 2. R. p. 512.

BIGY.

BIGY.
BIGYER.
Bigyerész.
Bigyerit, bigyeríti. Appendit.
Oda bigyeríti.
BIGYGYEG. Pendet, propendet. S. I.
BIGGYESZT, Bigygyeszti. Appendit, suspendit. S. I. Föl bigygyesztette az ajakát.

BIHAR.

BIHAR. F. és Hegy Bihar Vben.
Bihar'falva. F. Liptó Vben.
Bihar Vármegye. Comitatus Bihariensis.
BIHARCZ.
Biharcz'falva. E. F. Udvarhely Székében.
BIHARÓ. F. Sáros Vben.

BIK.

BIK. Fagus. L. Bük.

BIKA.

BIKA. Taurus. M. A. Öklelös bikának széna a' szarván. km.
Bika-bér. Equimentum. M. A. L.
Bika-borju. Vitulus mas.
Bika-csék. Nervus bovinus, taurea. S. I.
Bika'falva. E. F. Udvarhely Székében.
Bika-formájú. Tauriformis. M. A.
Bika-kép. Faludi E. M. p. 82.
Bika-képü. Idem. S. I.
Bika-pénz. Siphnius arrhabo. M. A. Magyari István Orsz. Roml. p. 54.
Bölöm-bika. Ardea stellaris. S. K.
Erdei bika. Urus. CM.
Nádi bika. Butio. S. K.
Vad bika. Bos sylvestris, Urus. S. K.
Vizi bika. Onocrotalus. S. K.
BIKACS. FF. Bihar és Tolna Vkben.
BIKÁD. Sz. P. Tolna Vben.
BIKÁL (Magyar, Oláh). E. FF. Kolos Vben.
BIKASÁG. Vajda 2. K. p. 116.

BIKCZIS.

BIKCZIS. Buttubata, titivillitium, tatapatata. M. A.
Bikczis kósta Predikátorka. Pázm. Kal. p. 990.
Ikczis bikczis. M. A.

BIKLA.

BIKLA. Cyclas, toga muliebris. S. I.

BIKÓ.

BIKÓ. FF. Szathmár Vben. E. F. Hunyad Vben.

BILAK.

BILAK (Vallyon nem Bilochus e?).
Bilak. E. F. Doboka Vben.

BILINCS.

BILINCS. Manica. M. A.
BILINCSEL, Bilincseli. Compedit, pedicas injicit. Csuzi p. 87.
Le bilincseli.
BILINCSES. Manicam habens, compeditus.
BILINCSEZ, bilincsezi. Compedit. S. I.

BILING.

BILING: Fürt.
Egy biling szölö: egy fürt szölö.

BILL.

BILL.
BILLE. Sz. P. Pest Vben.
BILLEG (név). Sz. P. Komárom Vben.
Billege. Sz. P. Szala és Veszprém Vkben.
BILLEG (ige). Movetur, agitatur v. nutat, oscillat, propendet in utramque partem. Sz. D.
Billegés.
Billegö. Oscillans, nutans.
Billeget, billegeti. Motat, vibrissat, modulamen notitat. M. A. Róka farkát billegeti, dudás akar lenni. km.
Billegetés. Motitatio.
Billegetö. Motitator, modulator. Faludi N. A. p. 215.
Billegetö síp. Tibia. M. A.
Brázda-billegetö. Motacilla.
Billegtet, billegteti. Facit ut motitetur. Sz. D.
BILLEN. Vertitur, invertitur, cadit v. movetur. Sz. D. S. I.
Alá billen.
Föl billen.
Le billen.
Meg billen. Meg billentt a' kocsi. Sz. D.
Billent, billenti. Vertit, invertit, dejicit, v. trudit, movet v. tangit, contrectat. S. I.
El billenti.
Föl billenti.
Meg billenti.
Le billenti. Faludi N. U. p. 205.
BILIKE, Bilke. F. Bereg Vben.

BILLEG.

BILLEG, BILLYEG. Stigma. L. BÉLLYEG.
Meg billegezi. Zvonárics. Post. 1. R. p. 90.

BILLIKOM.

BILLIKOM. Nagy ivó pohár a' régi Magyaroknál. Sz. D. Zrinyi, Parte VII. Stropha 24. Csuzi. Tromb. p. 205. talán ezen Német szóból „Willkommen" ered.

BIMBÓ.

BIMBÓ Germen, gemma, bacca. M. A. Kisded bimbóból ered a' fontos körtvély. km.
Bimbó-fakadás. Eruptio gemmae.
Bimbó-hozó. Baccifer. M. A.
Gyümölcs-bimbó. Gemma fructifera.
Levél-bimbó. Gemma foliifera.
BIMBALLik.
Bimballós gyökér. Bulbus. CM.
BIMBÓS. Baccatus. M. A.
BIMBÓZik. Gemmat, gemmascit, germinat. M. A.
Ki bimbózik. Egerminat, progemmat. M. A.
Ki bimbózik ismét. Repullulat, repullulascit. M. A.
Meg bimbózik.
Bimbózás. Germinatio. M. A.
Ki bimbozás. Egerminatio. M. A.
Bimbozó. Germinans.

BINDÁSZ.

BINDÁSZ. Hoszszú keskeny ács-balta. Sz. D.

BINCZK.

BINCZK. Játék' neme. Sz. D.
BINCZKEL. Sz. D.
BINCZKES.
Binczkest játszik.

BINCS.

BINCS. Pinty, pintyöke, pincz. Sz. D.

BINGYÓ.

BINGYÓ. Bogyó, apró gyümölcs. Sz. D.

BIRBITÉL.

BIRBITÉL. Susurrat, murmurat, submurmurat. M. A. L. Berbitél.
Suttogva Birbitél. Pázm. Kal. p. 989.

BIRKA.

BIRKA. Ovis. A' vén birka el éli a' téli takarmányt, kikeletkor döglik el. Dug. km. 2. R. p. 334.
Birka-akol. Ovile.
Birka-ganéj. Fimus ovillus.
Birka-legelő.
BIRKÁS. Opilio. Farkast Birkásnak állitani. km.
Birkás ház. Ovile in C. Jaurinensi.

BIRKE.

BIRKE. Julus, virgultum. M. A.

BIRS.

BIRS.
Birs-alma. Cotoneum, cydoneum, chrysomela. Apró Birs-alma. Malum Struthium. M. A.
Birs-alma-fa.
Birs-iz. Diacydonium, marmelada. S. I.
Birs-körtvély.
Birs-körtvély-fa.
Birs-sajt. Gelatina cydoniorum.

BIZS.

BIZS. Confertae multitudinis sonus.
BIZSEG. Cum quodam sonitu tumultuatur, coacervatur, strepit. Himfi. 2. R. p. 44.
BIZSEREG: sajog. Sz. D.
Bizsereg (sajog) a' kezem, tenyerem, az ütéstől. Sz. D.

BISZKE.

BISZKE. Uva spinae, grossularia. Piszke. Sz. D.

BISZMUT.

BISZMÚT. Vismutum. S. I.

BIT.

BIT.
BITA. E. F. Három-szék Székében.
BITANG. Vulgivagus. it. Praeda. M. A. Leány ágra szállott jószág, egy a' bitanggal. km. Dug. 1. R. p. 283.
Bitang-marha. Res praedacea, inique parta. M. A.
Rossz bitangnak másod 's harmad izig helye sem fog látszani. K. V. p. 111.
Sohonna bitang. Terrae filius. K. V. p. 509.
Bitangjában. Vajda. 3. K. p. 512.
Bitangol, bitangolja. Depraedatur, dilapidat. M. A.
El bitangolja. Prodigit, dilapidat, pessumdat. S. I.
El bitangolja, el bitangolta mindenét. Sz. D.
Bitangoló bagzódás. Vagae libidines. Pázm. Kal. p. 425.
BITOL, bitolja. Prodigit, perdit, pessumdat. S. I.
BITÓ. R. Carnifex, v. Ianio.
Bitó-fa. Cippus ligneus vel trabs, cui pecus mactandum alligatur. S. I. Sz. D.
BITVA. Patak Veszprém Vben.

BIZONY.

BIZONY. Vere, profecto. it. Verus, certus. M. A.
Bizony, bizony mondom. Verissime, certissime.
Bizony dolog. Res certa, vera. Sz. D.
Bizony gyanánt veszi. VM. Hit tartás p. 43.
Bizony Isten. Verus Deus.
Bizony-mondó. R. Veridicus. S. I.
Isten-bizony. Aedepol.
No bizony. Certe. S. K.
O már bizony. Iam certe. S. K.
Úgy e bizony. Nonne ita se res habet.
Úgy bizony. Ita certe.
BIZONYGOL, gyakran bizonyt mond.
BIZONYÍT, bizonyítja. Probat, affirmat. M. A.
Bé bizonyítja. Evincit. Nincs még bé bizonyítva. Nondum est haec res evicta.
Meg bizonyítja. Comprobat, confirmat. M. A.
Vissza bizonyít, mondatik a' biczegő fejü öregről, hogy a' mit szóval mond, azt fejével vissza bizonyítja.
Bizonyítás. Probatio, affirmatio. M. A.
Meg bizonyítás. Confirmatio, comprobatio. M. A.
Bizonyítható. Probabilis. M. A.
Bizonyítható képpen. Probabiliter. M. A.
Bizonyító. Probator. M. A.
Meg bizonyító. Confirmator. M. A.
Bizonyító irás. Faludi T. É. p. 218.
Bizonyító ok. Faludi T. É. p. 228.
BIZONYJA. Veritas rei.
Bizonyjai. Certus, genuinus, serius, sincerus, germanus. M. A.
Bizonyjába. (In rei veritate) Vere, serio. M. A.
Bizonyjába való. Serius. M. A.
Bizonyjára. Revera, sane, aedepol, equidem. M. A.
BIZONYKODik, bizonygol. Vajda. K. É. 1. K. p. 183.
BIZONYNÁL bizonyosb, Certo certius. Pázm. Pred. p. 228. VM. Hit tartás p. 87.
BIZONYNYAL. Certo.
Minden bizonynyal. Cum omni certitudine, certissime.
Olly bizonynyal beszélli. Ita certum asserit.
BIZONYODik. Certificatur, certum fit. M. A.
Ki bizonyodik. Faludi T. É. p. 227.
Meg bizonyodik. Pázm. Kal. p. 560.
Reá bizonyodik. Ha reád bizonyodik a' dolog, ebből jársz.
BIZONYOL, bizonyolja. Bizonynyal erősíti. Sz. D.
BIZONYOS. Certus. M. A. Jobb kevés bizonyos, mint sok bizonytalan. km.
Bizonyos dolog. Res certa.
Bizonyos képpen. Affirmate. M. A.
Bizonyos vagyok benne. De eo sum convictus.
Bizonyosít, bizonyosítja. Assecurat. Pázm. Pred. p. 1046.
Bizonyosodik. Verificatur. Sz. D.
El bizonyosodik. Faludi E. M. p. 154.
Bizonyosan. Certe. M. A.
Bizonyossá teszi. Certiorat. M. A.
Bizonyosság. Certitudo. M. A.
BIZONYOZ, bizonyozza: bizonyt el mondja, bizonnyal mondja. Sz. D.
BIZÓNYSÁG. Testis. M. A. Nem kell ott bizonyság, a' hol maga szóll a' dolog. km.
Bizonyság-levél. Literae Testimoniales.
Bizonyság-tétel. Testatio, testimonium. M. A.
Bizonyság-tevés. Testificatio. M. A.
Bizonyság-tévő. Testator, testis. item Confessor. M. A.
Bizonysága. Ejus testis v. ejus testimonium.
Bizonyságúl fogja. Attestatur. M. A.
BIZONYT fúj.
Bizonyt mond.
BIZONYTALAN. Incertus. M. A. El ne hadd, a' mit birsz, bizonytalanokért. km. Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
Bizonytalan dolog.
Bizonytalan a' pörnek ki menetele. Incertus litis exitus.
Bizonytalanít, bizonytalanítja. Incertat. M. A.
Bizonytalankodik. Jactatur incertus, dubius fluctuat.
Bizonytalanság. Incertitudo. M. A.
Bizonytalanúl. Incerto, dubie.
BIZONYÚL. Verificatur.
Meg bizonyúl. Monoszlai. Hit' oltalma. p. 51. Eszterházi Tamás Hunn. ford. p. 450. Telegdi Felelet p. 106. Káldi Hebr. 11. 4.

BIZZ.

BIZZ. Marhákat kergető bogarak' hangja.
BIZZU. Nyáron a' melegben ezen szó-szaporitással indítják futásra a' marhákot a' csintalankodó gyermekek.

BI.

BÍBOR.

BÍBOR (Bébor). Byssus. M. A. it. Purpura, coccus, v. coccinum. S. I.
Bibor-bogár. Coccus. Cochenille. S. I.
Bibor-csiga. Murex, purpura. S. I.
Bibor-köntös. Coccinum. S. I.
Bibor-ruha, idem. M. A.
Bibor-szín. Color coccineus, coccinus. S. I.
Bibor-színű. Cocceus, coccineus. M. A.
BÍBORBELI. Byssinus. M. A.
BÍBOROS. Purpuratus.
BÍBOROZ, biborozza. Csuzi p. 537.

BÍR.

BÍR, birja. Possidet, habet, tenet. M. A. Sokat szekér sem bír. km.
Birja magát. Valet, viget. M. A.
El bírja. Par est ferendo, perfert, suffert, supportat. S. I.
Fönn bír a' jég. Glacies jam tam crassa est, ut hominem sustineat.
Meg bírja. Devincit. M. A. Par ferendo.
Reá bírja. Persvadet, permovet, inducit. S. I.
BIRA. R. Judex. Most Biró.
Birája. Ejus Judex.
Falu' birája. Judex pagi.
Uraság' birája. Judex dominalis.
Város' birája. Judex civitatis.
Birák. Judices.
Birák' fizetése. Sportulae judiciariae. PP.
Falu-birák. Judices pagorum.
Szolga-birák. Judices Nobilium.
Birál, birálja. Judicat cum authoritate judiciaria. it. Judicem profitetur, agnoscit. M. A.
Meg birálja. Pázm. Kal. p. 274.
Meg birálja. Authoritatem confert. PP.
Meg biráltt személyek. Csuzi Tromb. p. 642.
Biráskodik. Judicem agit.
Biráskodás. Guzmics. A' Vall. Egy. Ideája. p. 112.
Birálgat, birálgatja. Censurat, critizat.
BIRAKOZik. Luctatur. PP.
Meg birakozik.
Birakozás. Luctatio.
Birakozó. Luctator.
BÍRÁS. Possessio.
Birásában van. Possidet.
BÍRDOGÁL. Continue possidet. M. A.
BÍRHAT, birhatja. Potest tenere, portare, possidere.
Birható. Portabilis.
Birhatatlan.
El birhatatlan. Insupportabilis.
BÍRJÁN. F. Baranya Vben.
BÍRKOZik. Luctatur. Contractum ex „Birakozik" Meg birkozik. Faludi N. E. p. 205. h. etiam cum accentu „Meg birkózik." U. E. 3. R. p. 55.
Birkozás. Luctatio, luctatus. S. I.
BIROD. Sz. P. Tolna Vben.
BIRODALM, Birodalom. Imperium, ditio. M. A.
Birodalom-tartó. Pázm. Pred. p. 576.
Romai Birodalom. Romanum Imperium.
Birodalma. Ejus imperium.
Birodalmi. Imperialis.
Birodalmú.
Nagy hatalmú 's birodalmú.
BIRÓ. Judex, praetor. it. Possessor. M.A.
Biró' elejbe megy. Defert rem Judici.
Biró' elejbe kerültt. Res Judici delata est.
Biró-járás. Processus. Más biró' járása. km.
Biró' képe. Propraetor. M. A.
Biró' pálczája. Faludi T. É. p. 297.
Biró' széke. Tribunal. M. A.
Biró-szó. Prov. Corvum misimus. M.A.
Biró' tyukja. Azt is tudja, hányat tojott a' biró' tyúkja. km.
Biró-választás. Electio Judicis.
* Észszel biró. Mente praeditus. S. K.
Fő Biró. Supremus Judex.
Hadi biró. Auditor. S. K.
Itélő biró. Judex. CM. A' jó lelki ismeretnek nem kell itélő biró. km.
Kegyes biró. Kiki kegyes biró magának. km.
Kis biró. Kiki magával hordozza a' kis birót. km.
Koldus-biró. Mendicorum observator. S. K.
Köz biró. Sequester. CM. Arbiter.
Maga-biró. Dynastes it. validus. S. K.
Maga-biró támadás. VM. p. 181.
Magával nem biró. Impotens animi. S.K.
Ostorozó Biró. Pázm. Pred. p. 2.
Öreg biró.
Paksi biró. Meg fekszik a' kocsiban, mint a' Paksi biró. km.
Pápai biró. El vette Isten az ízét, mint a' Pápai bírónak. km.
Simon biró hajtja a' lovat. km.
Sokkal biró, semmihez látó. km.
Szék-biró. Macelli praefectus. S. K.
Szolga-biró. Judex Nobilium.
Tábla-biró. Assessor tabulae Judiciariae. S. K.
Udvar-biró. Provisor. NC. p. 267.
Vásár-biró. Agaronomus. NC. p. 269.
Vesztető biró. Isostrates. CM.
Világ-biró Nagy Sándor.
Birói. Judicialis, judiciarius.
Birói hivatal.
Birói intés. Admonitio judiciaria.
Birói itélet. Sententia judiciaria.
Birói tudósitás. Certificatio. Tiszti Szótár. p. 43.
Birói zár. Sequestrum judiciarium.
Bíróll, bíróllya.
Meg bíróllya. Pázm. Kal. p. 646.
Bíróság. Judicatus, praetura. M. A.
Bíróság alatt való Város. Judiciariae potestatis Oppidum, civitas. PP.
Bíróságát le teszi. Magistratu abit. PP.
BIRSÁG. Mulcta judiciaria. M. A. CM.
Birság-pöcsét. Beniczki. p. 122.
Pénz-birság. Káldi. 3. Esdrae. 8. 27.
Vér-birság. Mulcta sanguinis. Vajda 3. K. p. 546.
Birsági. Mulctatitius. M. A.
Birságol, birságolja. Mulctat, multat. M. A. Mulctam facit, irrogat. PP.
Meg birságolja. Multat. M. A. CM.
Birságolás, birságlás. Censio, mulctatio. M. A.
Birságoló, Birságló. Censitor, censor. M. A.
BIRTOK. Jus, possessio, potestas. M. A.
Birtoka. Ejus possessio.
Birtokos. Pollens viribus, et opibus, facultatibusque. M. A.
Fő birtokos.
Birtokú.
Nagy birtokú.
BIRTÓKA. Prunum uredine vitiatum. PP.

BÍZik.

BÍZik. Fidit, confidit. M. A. Bizzál Istenben, elő gyámolít. km.
Bizza. Committit.
El bizza magát. Superbia effertur, Confidit. M. A. Bizd el magadat, ha szégyent akarsz vallani. km.
Meg bizza magát.
Nem bízik hozzá. Non habet spem de ejus rei successu.
Reá bizza. Committit, concredit. M. A. Nem ebre bizták a' hájat km.
BIZAKODik. Confidit. M. A.
El bizakodik. M. A.
Bizakodás. Fiducia, confidentia. M. A.
Bizakodó. Confidens. M. A.
BIZÁS. Commissio.
Meg bizás.
Reá bizás.
BÍZGAT, bizgatja. Irritat, infestat, turbat v. incitat, stimulat. S. I. Sz. D.
Föl bízgatja. Excitat, incitat. S. I.
Ne bizgasd.
Bizgatás. Infestatio, v. stimulatio.
BÍZHATIK.
Nem bízhatik hozzá. Non potest spem in eo locare.
BIZODALM, BIZODALOM. Fidentia, fiducia, confisio. M. A.
Bizodalma. Ejus fiducia, confidentia. Nincs hozzá bizodalma.
Bizodalmas. Fiducialis. PP.
Bizodalmas nagy jó Uram!
Bizodalmasan. fiducialiter. PP.
Bizodalmasság. Confidentia. Sz. D.
Bizodalmatlan. Diffidens. Sz. D.
Bizodalmatlanság. Diffidentia. Kászonyi. Velenczei utazás. p. 69.
Bizodalmatlanúl. Diffidenter. S. I.
Bizodalmú.
Tellyes bizodalmú.
BÍZÓ. Committens, concredens.
Meg bizó Levél. Literae credentionales.
BÍZOTT.
El bízott. Temerarius, nimium sibi confidens. S. I.
El bízottság. Temeritas, mimia fiducia, praefidentia. S. I.
BIZTÁBAN. In sua fiducia. S. I.
Maga meg biztában. In sui praefidentia.
BÍZTAT, biztatja. Animat, sperare jubet, fiduciam addit. M. A. Csak biztatja, mint Katona a' szolgáját. km.
Föl biztatja. animat, Animum dat v. Spe impletum deserit. S. I.
Biztatás. Animatio, consolatio. M. A.
Föl biztatás. Faludi N. E. p. 167.
Biztató. Animans, animator.
Biztató reménység.
BÍZTON. Confidenter.
Bizton bátran. Confidenter secure.
BÍZTOS. Tutus, securus, confisus v. Commissarius, commissionatus. S. I.
Biztos beszéd. Faludi E. M. p. 237.
Biztos fegyver. Faludi N. E. p. 189.
Biztos őrizet. Secura custodia. Faludi T. É. p. 222.
Királyi Biztos. Commissarius Regius.
Biztosan. Fidenter, confidenter, secure. S.I.
Biztosság. Commissio, commissariatus.
BÍZVÁN. Fretus, confidendo, fidenter. M.A.
BÍZVÁST. Confidenter, fidenter. M. A.

BO.

BOB.

BOB.
BOBORCSÓ. Pustula, papula, (Bibircsó) M. A. CM.

Boborcsós. Pustulosus. M. A.
Boborcsozás. (orczán való) Jonthi. CM. M.A.
BOBOS.
Bobostya. Sz. P. Bihar Vben.

BOCZ.

BOCZ.
Bocz' földe. F. Szala Vben.
BOCZOR. Sz. P. Vas Vben.

BOCS.

BOCS. Medve-kölyök. Sz. D.
Bocs. F. Heves Vben.
BOCSA.
Bocsár. FF. Nógrád, és Torontál Vkben.
Bocsárd. F. Abaúj Vben.
BOCSÁT, bocsátja. Mittit. M. A. Antal' harasztjára bocsátott. km.
Alá bocsátja. Demittit. M. A.
Által bocsátja. Transmittit. M. A.
Be bocsátja. Immittit. Pázm. Pred. p. 615. M. A.
Belé bocsátja. Indit, abindit. M. A.
El bocsátja. Dimittit, demittit, amittit, ablegat. M. A.
Elö bocsátja. Praemittit. M. A.
Elöl bocsátja. Praemittit. M. A.
Haza bocsátja. Dimittit domum.
Hozzá bocsátja. Admittit.
Ki bocsátja. Exmittit. Sovány helyen bocsátál ki. km. it. Edit. M. A.
Környül bocsátja. Circummittit. M. A.
Le bocsátja. Demittit. M. A.
Meg bocsátja. Remittit, condonat, ignoscit. M. A.
Meg bocsáss. Salva venia, pace tua. PP. Excusez Monsieur.
Neki bocsátja. Dimittit.
Oda bocsátja. Dat facultatem eo eundi.
Öszve bocsátja. Committit, admittit. S. I.
Reá bocsátja. Admittit.
Viszsza bocsátja. Remittit. S. I.
Bocsánandó. Venialis. M. A.
Bocsánandó bün. Peccatum veniale. Pázm. Kal. p. 930.
Bocsánat. Venia, ignoscentia M. A. Az elsö vétek bocsánatot érdemel. km.
Bocsánat-kérés. Petitio veniae. Faludi N. E. p. 181.
Bocsánatos. Venialis. M. A.
Bocsátatlan. Non missus. M. A.
Bocsátás. Missio, dimissio.
Áruba bocsátás. Venditio. Venum expositio. S. K.
Be bocsátás. Immissio. M. A.
Bün bocsátás. Absolutio. S. K.
El bocsátás. Dimissio, ablegatio. M.A.
Elö bocsátás. Praemissio. M. A.
Ki bocsátás. Emissio, editio. M. A.
Le bocsátás. Demissio. M. A.
Meg bocsátás. Remissio, remissa, ignoscentia, condonatio. M. A.
Öszve bocsátás. Commissio, Commissura. M. A.
Bocsátgat, bocsátgatja. Identidem mittit, missitat. S. I.
Bocsáthatlan. Quod mitti non potest. M.A.
Bocsáthatatlan. Irremissibilis Pázm. Kal. p. 930.
Meg bocsáthatatlan. idem. M. A.
Bocsáthatatlanság. Irremissibilitas. Pázm. Pred. p. 424.
Bocsátkozik. Demittitur, se se demittit aliquo, descendit.
Le bocsátkozik. Se demittit, humiliat. S. I.
Bocsátó. Mittens.
Ki bocsátó. Emittens, editor. M. A.
Bocsátott.
Ki bocsátott. Emissus, editus. M. A.
Bocska. Cadus. M. A. Bucska.
Bocska. F. Szala Vben. Telek Pest Vben.
Bocsú. Indulgentia. L. BUCSÚ.

BOCSKOR.

BOCSKOR. Pero, carbatinae. M. A. Kinek csizmája nincs, bocskort kössön. km.
Bocskor-bör. Corium peronis, rudis, et crassa cutis. M. A.
Bocskor-bör az orczája. Os impudens, Atticus aspectus. M. A.
Bocskor-szij.
Bocskor-ták. Ligulae e corio, quibus Pero pedibus alligatur. Én Bocskorának tákja nem leszek: az az bolondja nem leszek.
Jártott (gyártott) bocskor. Carbas, carbatina. CM. M. A.
Telekes bocskor. Faludi. E. M. Szijas mint a' telekes bocskor. km. Dug. 1. R. p. 229.
Tót bocskor. Hegyes mint a' harmathasító Tót bocskor. km. Dug. 1. R. p. 220.
BOCSKORA. Ejus pero.
BOCSKOROS. Peronatus. M. A. CM.
Bocskoros Nemes ember. Infimae sortis Nobilis.

BOD.

BOD. F. Heves Vben.
Bod-mér. Sz. F. Fejér Vben.
Bod-vicza. F. Somogy Vben.
Bod-vár. Romlott vár. Sáros Vben
BODA. FF. Baranya Vben.
Boda' falva. F. Liptó Vben.
Boda' háza. Sz. P. Posony Vben.
Bodajk. MV. Fejér Vben.
Bodák (Kis, nagy) FF. Posony Vben.
Bodáz: ide oda, áta-bodába megy.
Bodázó szelek: mellyek ellenkezöleg fujnak, és a' búza-szemeket igen ki verik. Hallottam Sághon 1823. Jul. 18.
BODAK: vakarcs, vakarék. Sz. D.
BODOCS: bingyó, bogyó, apró gyümölcs. Sz. D.
BODOGLÁR. Sz. P. Kis Kúnságban.
BODOK (Kis, nagy, Puszta) FF. Nyitra Vben.
Bodok. E. F. Három-szék' Székében.
Bodoka. Vas-hámor Torna Vben.
BODOLLÓ. Sz. P. Gömör Vben.
Bodolló. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.
BODOLYA. FF. Baranya Vben.
Bodola. E. F. fölsö Fejér Vben.
BODONY. Vasculum ligneum pro caseo servando. Sz. D. S. I. it. Advas fábul készültt Kut-káva. S. I.
Bodony. FF. Baranya, Heves, és Nógrád Vkben.
Bodony. Tó Csongrád Vben.
Bodony-hely, Bodon-hely. F. Soprony Vben.
Bodony' laka, Bodon' laka. F. Sáros Vben.
Bodonycz, Bodoncz. F. Vas Vben.
BODOR. Crispus.
Bodor' fa. F. Szala Vben. Sz. P. Baranya Vben.
Bodor' falva. F. Thurócz Vben.
Bodor-vesz. E. Hegy Csik Székében.
Bodorka. Sz. P. Nyitra Vben.
Bodorít, bodorítja. Crispat. Sz. D.
Bodorító. Crispator. Sz. D.
Bodorló. E. F. Kolos Vben.
Bodra. Ejus crispum.
Haj' bodra. Sz. D.
Bodrog. FF. Arad, Somogy, Tömös Vkben.
Bodrog, folyó víz Zemplin Vben.
Bodrog-köz. Insula formata per fluvium Bodrog.
Bodros. Subcrispus, crispulus.
Bodroz, bodrozza. Crispat. Sz. D.
Bodrozat. Crispatura.
BODOS. E. F. Három-szék Székében.
BODÓ.
Bodó' falva. F. Thurócz Vben.
Bodó' háza. Sz. P. Bihar Vben.

BODZA.

BODZA. (Bozza.) Acte, sambucus, ebulus. M. A. Borza. Csuzi p. 140.
Bodza-bél. Medulla sambuci. S. I.
Bodza-bogyó. Baccae sambuci. S. I.
Bodza-cső. Sipho e sambuco factus.
Bodza-fa. Sambucus. M. A. Még a' bodza-fának is jó napot mond. Dug. km. 2. R. p. 323.
Bodza-fa-puska. Az én puskám sem bodza-fa. km.
Bodza' fordúlása. E. Sz. P. Három szék Székében.
Bodza-fü. Ebulus. Gyalog bodza.
Bodza-gomba. Tremella, auricula judae. S. I.
Bodza-iz. Succus sambucinorum acinorum densatus. S. I.
Bodza-kása. Sapa sambucea. S. I
Bodza-virág. Flores Sambuci.
BODZÁS. Sambuceus.
Bodzás. F. Zemplin Vben. Sz. P. Arad Vben.
Bodzás lábú. Podagricus.
Bodzás újak. F. Zemplin Vben.
Bodzásúl. Fit podagricus.
Meg bodzásúltt a' lába. Habet podagram. Mivel bodzával szokták burogatni.

BOÉR.

BOÉR, Bojér. Bojarus. Nobilis Valachus. S. I.
Boér' falva. E. F. belsö Szolnok Vben.

BOG.

BOG. Nodus, tuber. S. I. Csomó, csombók. Sz. D.

Bog-szeg. F. Arad Vben.
Ág-bog.
BOGA. Ejus nodus.
Ága-boga a' fának. Frondes, frutices, arboris frondosi rami. M. A.
Bogács. Prágai p. 221.
Bogács-kóró. Carduus, cinara, atractylis M. A. Dipsacus, carduus fullonum. PP.
Bogács. E. FF. Doboka Vben és Medgyes Székében.
Bogád. FF. Baranya Vben.
Bogát. Sz. P. Vas Vben. E. FF. fölsö és alsó Fejér Vben, és Torda Vben.
Bogáta. E. FF. belsö Szolnok Vben.
BOGAS. Nodosus, tuberosus.
Ágas bogas.
Bogasodik. Csomósodik. S. I.
BOGOZ, bogot köt. Sz. D.
BOGÚ.
Ág-bogú. Pázm. Kal. p. 627.

BOGÁR.

BOGÁR. Vermis, insectum. M. A. PP. Sok bogár gyül ott öszve, a' hol sok a' téj. km.
Bogár-csipés.
Bogár' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Bogár-fogó.
Bogár-hátú, ház-héj. S. I.
Bogár-méreg.
Bogár-szín. Color ater, perniger.
Bogár-színü. Perniger.
Bogár' telke. E. F. Kolos Vben.
* Bor-bogár. Bibio. S. K.
Csere-bogár (cserebók). Scarabaeus. S. K.
Egy szarvu bogár. Scarabaeus hercules. S. K.
Fa-rágó bogár. Trips NC. p. 149.
Fényló bogár. Fulgora laternaria. S. K.
Körös-bogár. Cantharides. S. K.
Öszi bogár. Gryllus pratensis. NC. p. 147.
Selyem-bogár. Bombyx.
Szar-túró bogár. Pillularis scarabaeus. S. K.
Szarvas bogár. Scarabaeus. NC. p. 149.
Száz lábú bogár. Centipeda. S. K.
Tekeró bogár a' szölö-levélben. Convolvulus. NC. p. 147.
Vizi bogár. Dyxiscus. Lin. S. K.
Zöld bogár. Scarabaeus viridis. NC. p. 149.
BOGÁRD. Sz. PP. Fejér, és Veszprém Vkben.
BOGARA. Ejus insectum. Öreg embernek bor bogara, kása pecsenyéje. km.
Boldog Aszszony' bogara, teknyös bogár. Coccinella. S. I.
Sok bogarai vannak. km.
Szent Iván' bogara. Nitedula, lampyris.
BOGARAS. Habens insecta.
BOGARÁSZ (név). Insectorum venator, captor, exstirpator. S. I.
BOGARÁSZ (ige). Insecta venatur, capit, exstirpat. S. I.
BOGÁROS. F. Torontál Vben.
BOGÁROZik. A muscis infestatus fugit. Faludi E. M. p. 204.
El bogározott a' marha.

BOGLÁR.

BOGLÁR. Funda, umbilicus, lunula. M. A. PP.
Boglár. FF. Fejér, és Somogy Vkben.
Boglár-fa. Platanus. Kazinczi.
Boglár-gyártó. Fibularius. Gürtler. S. I.
Boglár-munka. Sz. D.
Boglár-perém. Fimbria. M. A.
Boglár-virág. Ranunculus hortensis, coronarius. PP.
Boglár a' féken. Equini lupati umbo. PP.
BOGLÁRJA a' Könyvnek. Umbilicus libri. M. A.
BOGLÁRKA. F. Sáros Vben.
BOGLÁROS. Umbilicatus. M. A.
Bogláros hám. Faludi N. U. p. 79.
Bogláros öv. Balteus. M. A.
BOGLÁROZ, boglározza. A' szerszámokat boglárokkal ki rakja, ki czifrázza. Sz. D. S. I. Nagy István Márt. Coron. p. 195.

BOGNÁR.

BOGNÁR. Carpentarius. Wagner. S. I.

BOGRÁCS.

BOGRÁCS. Cacabus ferreus, olla, urceus. S. I. Vas-fazék, vas-üst. Sz. D. Igaz barátságot bográcsban nem fözik. km. Dug. 1. R. p. 269.
Bogrács-hús. Gulyás-hús, hagymás tehén-hús. S. I.

BOGLYA.

BOGLYA. Acervus, v. Cumulus foeni. M. A. Lásd BAGLYA.

BOGY.

BOGY. F. Bihar Vben.
BOGYA.
Nemes Bogya. (FF. Komárom Vben.
Vár-Bogya. (
BOGYOL, bogyolja. Tegit, operit. Sz. D. S. I.
Bé bogyolta a' fejét. Sz. D.
Egybe bogyolja. Sz. D.
Bogyolat. Velum, velamen, peplum v. calantica. S. I.
Bogyolál, idem ac Bogyol. Sz. D.
BOGYÓ. Bacca.
Bogyó-fürt. Corymbus. S. I.
* Bodza-bogyó. Baccae sambuci.
Kecske-bogyó. Capri excrementum.
Bogyós. Baccifer v. Baccis refertus. S. I.
Bogyós növevény. Planta baccifera. S. I.

BOH.

BOH.
BOHA.
Bohány. F. Arad Vben.
BOHOLD. E. F. Hunyad Vben.
BOHÓ. Fatuus, stolidus v. lepidus, facetus, simplex, nativus. S. I. Pázm. Pred. p. 200.
Te Bohó. Tu stolide.
Bohóka. Stolidulus.
Bohókás.
Bohókodik. Stolidum agit.
Bohóság. Stoliditas.

BOGYISZLÓ.

BOGYISZLÓ. t. f. n. Begysłaus. L. Katona Hist. Crit. p. 173. Tom. V.
Bogyiszló. F. Pest Vben.

BOGYOSZLÓ.

BOGYOSZLÓ. t. f. n. Boleslaus. Kat. Hist. Crit. Tom. V. p. 194.
Bogyoszló. FF. Bihar és Soprony Vkben.
Rába-Bogyoszló. F. Vas Vben.

BOJT.

BOJT (név). Surculus, coma. M. A. it. Villus, cirrus, germen. S. I.
Bojt. F. Bihar Vben.
BOJT, Bojtja (ige). Per surculos propagat.
Bojtás. Inoculatio palmitis. M. A. Propagatio per surculos.
Föl bojtja. Instigat, concitat.
Bojtó. Concitator, instigator.
Bojtogat, bojtogatja. Identidem instigat.
BOJTOR.
Bojtorkodik. Irruit. PP. Rixas quaerit.
Belé bojtorkodott: veszett, kötelödzött.
Bojtorkodás. Instigatio.
Bojtorkodó. Rixarum seminator, instigator.
Bojtorján, Bojtorvány. Tribulus, acanthus, carduus PP. Tökre hány Bojtorjánt. km.
Bojtorjános. Tribulis repletus. Néha a' ló is jános — mikor bojtorjános. Dug. közm. 1. R. p. 173.
Bojtorjános csikóbúl válik a' jó paripa. km.
BOJTOS. Hirtus, hirsutus, hispidus, comosus, surculosus. M. A.
Bojtos bársony. Sericum villosum. PP.
Bojtos fa. Frutex. NC. p. 127.
Bojtos gyökér. Bulbus. CM.
Bo tos posztó. Pannus villosus. PP.
Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.
BOJTOZik. Villos acquirit. S. I.
BOJTOZZA. Surculum mittit. S. I.

BOK.

BOK.
BOKA. Talus. M. A.
Boka-csont. idem. M. A. CM.
Bokáig. Usque talos.
Bokáig érö. Usque talos defluus. Talaris. M. A. L.
Bokáig való. Talaris. M. A. CM.
BOKANCS. Sandalia. M. A. L. Bakancs.
BOKOD. F. Komárom Vben. Sz. P. Vas Vben.
BOKOLYÓ. Oppa. M. A.
BOKOR. Rubus, rubetum, saltus, dumus it. Fasciculus, manipulus, compar. M. A. Estve van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km.
Bokor. F. Nógrád Vben.
Bokor-fenyö. Juniperus. S. I. Gyalogfenyö.
Bokor-galamb. Par columbarum.

Bokor-kúlcs, kötés-kúlcs, egy csomókúlcs. Sz. D. Fascis clavium. PP.
Bokor-pár. Faludi N. A. p. 168.
Bokor-szeder. Mora dumi. S. I.
Bokor-vers. Dystichon. Rájnis.
* Csipke-bokor. Rubus. S. K.
Félre bokor. km.
Nagy bokor. Jobb néked a' nagy bokor mellett. km.
Ördög-bokor. F. Gömör Vben.
Száz bokor (pár) Kegyesek. Sz. D.
Szép egy bokor (pár) ember. Sz. D.
Tövis-bokor. Vepres. S. K.
Tüske-bokor. Dumus. S. K.
Véletlen bokorban gyakorta nyúl fekszik. km.
Bokorban lappang. In Vepreto latitat. M.A.
Bokorból ugrott. Ex vepreto prosiliens, Homo novus. M. A.
Bokra. Frutex ejus, dumus ejus. Ki tudja ugrasztani bokrából a' nyulat. km.
Bokron.
Tüskén bokron keresztül.
Bokros. Villosus, ramosus. M. A. Minden nyavaljának bokros az örvénnye. km.
Bokros. Major Soprony Vben.
Bokros bánat.
Bokros csillag. Sidus. M. A.
Bokros foglalatosságok. Faludi. E. M. p. 237.
Bokros gomba. Clavaria, coralloides. S.I.
Bokros gondok. Faludi B. E. p. 12. Curae concumulatae.
Bokros hely. Sz. D. Dumetum.
Bokros ló. Equus suspiciosus, meticulosus. PP.
Bokros pántlika. Faludi T. É. p. 167.
Bokros, tövises. Dumosus. M. A.
Bokros, tövises hely. Dumetum.
Bokrosodik. Fruticescit, ramescit. Faludi E. M. p. 78.
Be bokrosodik. Infruticescit.
Meg bokrosodik. Confruticescit.
Bokrosodás. Pázm. Pred. p. 293. Fruticescentia.
Bokrosúl. idem ac: bokrosodik.
Bokrostúl. Una cum fruticibus. A' nyulat bokrostúl szokták lőni. km.
Bokrozik. Fruticescit. Sz. D.
BOKRÉTA. Servia, sertum, corolla. M. A.
Bokrétás. Floribus ornatus. Faludi E. M. p. 74.
Bokrétás kalap. Pileus floribus ornatus.
Bokrétáz, bokrétázza. Floribus exornat.
Föl bokrétázza. Adcumulat flores.
Meg bokrétázza. Coronat floribus.
Öszve bokrétázza. Fasciculis florum undique exornat.

BOKÁL.

BOKÁL. Batiocus. CM. M.A. Baucalium. PP.

BOL.

BOL.
BOLD.
Bolda.
Boldád (alsó, fölsö) FF. Szatmár Vben.
Boldócz. E. F. Torda Vben.
Boldur. F. Krassó Vben.
Boldva. F. Borsod Vben.
BOLMÁNY. F. Baranya Vben.
BOLOG.
Bologd. F. Abauj Vben.
BOLOND. Stultus, insipiens, demens, fatuus, stolidus, vesanus, vecors. M. A. Bolondnak bú járása. km.
Bolond beszéd. Stultiloquentia, stultiloquium. M. A.
Bolond búza. Frumentum fatuum. Biró Márton Micae in praef.
Bolond dolog. A' Bolondok bolond dologban főzik fejeket. km.
Bolond gombát evett. km.
Bolond hagymáz. Phrenesis. PP.
Bolond ház. Hospitium vesanorum. S. I.
Bolond Istók Debreczenben. km.
Bolond Lomba, ördög' lova. Paraszt gyermekek' játéka. Le ütnek egy czöveket a' földbe, keresztül egy durungot, mindenik végére egy gyermek csingaszkodik, és forgatják.
* Fél bolond. Semistultus, stultizans.
Gazdag bolond. A' gazdag, ha bolond is szerencsés. km.
Játékos bolond. Pázm. Pred. p. 349.
Kész bolond. Pázm. Pred. p. 1193.
Okos bolond. Perargutus. S. K.
Sültt bolond.
Udvari bolond. Morio, sannio. S. K.
Bolonddá teszi. Facit stultum. Ha eszes vagy, ne tedd magadat bolonddá. km.
Bolondít, bolondítja. Infatuat.
Bele bolondítja. idem.
El bolondítja. Facit alterum delirare.
Meg bolondítja. Dementat, infatuat. M. A.
Bolondítás. Infatuatio.
Bolondító fű. Hyosciamus. M. A. Pázm. Pred. p. 612.
Bolondja. Ejus stultus. A' ki mindennek barátja, mindennek bolondja. km.
Bolondja valaminek. Rei alicujus nimium amans, excessivus aestimator. S. I.
Bolondjában. Per ludum, jocumque. S. I.
Bolondjává teszi. Facit ludicrum. PP.
Bolondok' had-nagyja. Praestultus, summus stultorum. S. I.
Bolondos. Substultus.
Bolondoskodik. Delirat, insanit, fatuatur. M. A. CM.
Bolondoskodás. Deliratio, deliramentum. M. A.
Bolondoskodó. Delirus, insaniens. M. A.
Bolondozik. Insanit, delirat, fatuatur. M. A.
A' ki ebbel bolondozik, fa legyen a' kezében. km.
Bolondozás. Deliratio, insania. M. A.
Bolondoztat, bolondoztatja. Pázm. Pred. p. 345.
Bolondság. Stultitia, insipientia, dementia, vecordia, vesania, deliramentum, stupiditas. M. A. Nem bolondság az Uraság. km.
Sültt bolondság. Pázm. Kal. p. 50.
Bolondságtul meg szűnik. Resipiscit. M. A.
Bolondúl. Stulte, dementer, stolide. M. A.
Bolondúl cselekedtél. Stulte fecisti.
Bolondúl. (ige) Stultescit, delirat, insanus fit. M. A.
Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus insanit, furit. S. I.
El bolondúl. Deviat, viam perdit.
Meg bolondúl. Insania corripitur.

BOLDISÁR.

BOLDISÁR. (Boldizsár, Bódi) t. f. n. Balthasar.

BOLDOG.

BOLDOG. Beatus. Vide sub radice BÓD.

BOLGÁR.

BOLGÁR. Bulgarus. Faludi T. É. p. 104. NC. p. 463.
Bolgár-hony. F. Nógrád Vben.
Bolgár-ország. Bulgaria. Faludi T. É. p. 87. NC. p. 465.

BOLHA.

BOLHA. Pulex. M. A. Csoda féreg a' bolha, addig szökdécsel, hogy vagy vízbe esik, vagy tűzbe. km. Pázm. Kal. p. 166.
Bolha-csípés. Punctura pulicis. Pázm. Pred. p. 729. 690.
Bolha-fű. Hydropiper. PP. M. A. Conyza. CM.
Bolha-halál. Conyza. CS.
Bolha-magu fű. Pulicaria. CS.
Bolha-pohár. Esti utolsó pohár. S. I.
Bolha-szín. Pucefarbe. S. I.
Földi bolha. Chrysomela oleracea. S. K.
Kovács-bolha. Stricturae. S. K.
Czigány-bolha. idem. S. K.
BOLHÁS. Pulicosus. M. A. CM.
Bolhás. F. Somogy Vben.
Bolhás (alsó, fölsö, közép) FF. Veszprém Vben.
Bolhásodik: bolhákkal meg telik.
Bolháson. A' ki ebbel fekszik, bolháson kél föl. km.
BOLHÁSZ. Puliceps. S. I.
BOLHÁZ, bolházza. Pulices venatur. Ebebet bolház. Dug. Közm. t. R. p. 55.
Ki bolházta. Excussit a pulicibus.

BOLHÓ.

BOLHÓ. F. Somogy Vben.

BOLISZLÓ.

BOLISZLÓ t. f. n. Boleslaus. Vajda 2. K. p. 293.

BOLY.

BOLY. Cumulus, acervus. Sz. D. S. I. Pesthi Fábuláji. p. 45.
Boly. F. Zemplin Vben.
Hangya-boly, hangya-feszek. Sz. D. Formicetum. Faludi T. É. p. 316. Pesthi loco prius citato.
Magyar-boly. F. Baranya Vben.
Német-boly. M. V. Baranya Vben.
BOLYA. Sz. P. Heves Vben. E. F. fölsö Fejér Vben.
Bolyár. Patak Sáros Vben.
BOLYG, bolyog. Oberrat, vagatur, peregrinatur. M. A.

Környül bolyg. Circum errat, circum vagatur. M. A.
Bolygat, bolygatja. Vexat, turbat, impedit. PP. M. A.
Meg bolygatja. Pázm. Pred. p. 1163. Meg bolgatja. Perturbat. M. A.
Bolygatás. Pázm. Pred. p. 926.
Bolygatag. Absurdus, erraticus, vide Balgatag. M. A.
Bolygás. Erratio, oberratio. M. A.
Bolygó. Erraticus, vagus. M. A.
Bolygó világ. Incertus, fluctuans rerum status.
Bolygó lelkek. Lemures, spectra. S. I.
Bolygó csillag. Planeta, erro, sidus errans. S. I.
BOLYK. F. Nógrád Vben.
BOLYOK. (kis, nagy) FF. Borsód Vben.
BOLYOM. E. F. Kraszna Vben.
BOLYONG. Errat, vagatur. M. A.
Bolyongás. Erratio. M. A.
Bolyongó. Errans, errabundus, erro. M. A.
BOLYOS. Acervatus, cumulatus.
Bolyos farkú. S. I.
BOLYÓ. Fatuus, vecors, delirus. S. I.
Bolyóka.
Bolyókás, bohókás, tréfás, nevetséges, v. eszelös. Sz. D. Fatuus, vecors, delirus, demens, stultus, Blax, gurdus. M. A. CM.
Bolyókásság. Fatuitas. M. A. L.
Bolyókázás. Delirium. CM.
Bolyókáskodik. Delirat. CM.

BOM.

BOM.
Bom-fordi. Ineptus, impolitus, incultus. S. I. Bomlott eszü. Vajda. ht. etiam „bonfordi" K. É. 1. K. p. 161.
Udvari bomfordi. Vajda p. 497.
Bom-hécz. L. alább „BOMHÉCZ."
BOMLik. Ruit, dilabitur, collabitur. M. A.
El bomlik. Corrumpitur, confringitur. M. A.
Föl bomlik. Pázm. Pred. p. 237. Dissolvitur, disrumpitur. M. A.
Ki bomlik. Geidler. Hadi oktat. p. 5.
Meg bomlik. Corrumpitur, disturbatur, labefactatur. M. A.
Öszve bomlik. Collabitur, corruit.
Széljel bomlik. Dilabitur.
Bomladék. Ruina, rudus. S. I.
Bomladozik. Labescit v. conturbatur, confunditur. Sz. D. S. I.
Bomladozás.
Bomladozott.
Bomlaszt, bomlasztja. Facit labi, caussat ruinam. Sz. D.
Bomlatlan. Illabefactus, M. A.
Bomlás. Luxatio, dissolutio. M. A.
El bomlás. Corruptio, disruptio. M. A.
Föl bomlás. Dissolutio, corruptio, convulsio, deturbatio, ruina. M. A.
Meg bomlás. Corruptio. M. A.
Bomlott. Ruinosus, labefactatus v. conturbatus, confusus. S. I.
Bomlott eszü. Delirus, mente captus. S. I.
Bomlott forint: 55 polturás forint. Fata Tarcz. p. 131.
Bomlott óra. Annyit hazud, mint a' bomlott óra. km.
El bomlott óra. Horologium turbatum. PP.
Meg bomlott. Corruptus, labefactus. M. A.
Öszve bomlott fonál. Sz. D.
Öszve bomlott haj. Sz. D.
Bomlottság. Ész-vesztés. Sz. D.
Bomló. Ruinosus, fragilis. M. A.
Bomló félben van. Ruinam minatur.
Bomló épület. Sz. D.
Bomolhatatlan.
Föl bomolhatatlan. Insolubilis, indissolubilis. M. A.

BOMBA.

BOMBA. (Bombi) Sulphurata bolis. PP.
Bomba-hányás.
Bomba-hányó.

BOMHÉCZ.

BOMHÉCZ, csúf név. Vajda 2. K. p. 126. „Te Bomhécz, Te Sokecz, Vajkai Vaksi, Lampértos etc. E' féle csúfolódó szókat feleletre se tartsanak érdemeseknek."

BON.

BON.
BONA. F. Vas Vben. Pilgersdorf.
BONCZ. Monile. M. A. PP.
Boncz' hida. E. F. Doboka Vben.
Boncz-nyíres. E. F. Doboka Vben.
Napkeleti Bonczok. Faludi E. M. p. 244.
Bonczod.
Bonczod' földe. F. Szala Vben.
Bonczol, bonczolja. Dissecat, dissolvit, diribit. S. I.
Bonczolás. Anatomia.
Test-bonczolás. Anatomia corporis.
Bonczoló. Anatomus v. Anatomicus.
Bonczoló mesterség. Anatomia.
Bonczolódik. Diribitur.
BONCS: Fürt, czafrang, rojt. Sz. D. Faludi T. É. p. 22.
Boncs-virág. Téli zöld.
Boncsok: Ló-fark, Török zászló. S. I. Mikes Török Országi Levelek. p. 378.
Boncsokos: Ló-farkas. Mikes p. 439.
Három Boncsokos Basaság. Mikes p. 264.
Három Boncsokos Vezér. Mikes p. 398.
BONG. Bombilat. M. A.
Bong, dong.
Bongás, Bombus. M. A. CM.
BONKA.
Csonka-bonka. Pázm. Kal. p. 559. 571.
BONT, bontja (Bom-t). Turbat, corrumpit.
Bont ront. Faludi B. E. p. 64.
El bontja. Diffringit, diruit, denormat. M. A.
Föl bontja. Convellit, abrogat, dissolvit. M. A.
Ki bontja. Evolvit, enodat, extricat.
Le bontja. Diruit.
Meg bontja. Corrumpit, collabefactat. M. A.
Széljel bontja. Dissolvit.
Bonta. Bicolor. M. A.
Bontakozik. Corrumpitur, conturbatur, effringitur. M. A. Faludi N. U. p. 159.
Ki bontakozik a' várból. Sz. D. Honnyából. Pázm. Pred. p. 133. 1158. Országából. Faludi T. É. p. 155.
Meg bontakozik. Corrumpitur, disturbatur. M. A.
Bontakozás. Disturbatio, corruptio. M. A.
Bontakozott. Corruptus, disturbatus. M. A.
Meg bontakozott. idem. M. A.
Bontás. Disturbatio, dirutio. M. A. it. Analysis.
El bontás. Corruptio, disruptio. M. A.
Föl bontás. Abrogatio, effractio, convulsio. M. A.
Meg bontás. Corruptio. M. A.
Bonthatatlan. Inviolabilis, illabefactus. M. A.
Föl bonthatatlan. Pázm. Pred. p. 710.
Bontogat, bontogatja. Labefactat. M. A.
Bontogatás.
Bontott. Corruptus, dissolutus.
Bontó. Labefactans, destruens.
Bontó fésü. Sz. D.
Eke-bontó Borbála. Belius.
Bontva.
Meg bontva. Corrupte. M. A.

BONY.

BONY. E. Hegy Háromszék Székében.
BONYA. F. Somogy Vben.
BONYGYOR. Habens capillos crispos, cincinnatos. Hallottam Sághon 1829. Ján. 26.
BONYHA. E. F. Küküllö Vben.
Bonyhád. MV. Tolna Vben.
BONYOLÓDik. Tegit se v. involvitur, immiscetur. Sz. D. S. I.
Bé bonyolódik, bé takaródzik. Sz. D.

BOR.

BOR. Vinum, Temetum. M. A. Sokat tud a' bor. km.
Bor' alja. Faeces vini, v. Vinum taeculentum.
Bor-anya. Baranya.
Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitöl a' bor' árát kérik. km.
Bor-áros. Vinarius, oenopola. M. A. CM.
Bor-áruló. Oenopola. NC. p. 281.
Bor-bajnok. Faludi N. A. p. 217. A' bor lator bajnok, legelöször is lábáról ejti le az embert. KV. p. 532.
Bor-báud. E. MV. alsó Fejér Vben. Weindorf.
Bor-berek. E. MV. alsó Fejér Vben. Nic. Oláhi Hung. p. 64.
Bor-betegség. Vinaria angina. M. A.
Bor-bogár. Bibio. M. A.
Bor, búza, békesség. km.
Bor-czégér. Faludi N. A. p. 5.
Bor-csap. Magnus vinipotor. Bibio. S. I.
Bor-csaplár. Vinarius. M. A. L.
Bor-csiszár. Philoenus, vinipotor. M. A.
Bor-csö. Bor-szívó. Sipho vinarius. S. I.
Bor-csuda. Faludi N. U. p. 111.
Bor' doha. Ember' szájának a' sok borivástól való dohossága. S. I.
Bor-edény. Oenophorum, vas vinarium. NC. p. 317.
Bor-emelö. Sipho vinarius. S. I.

Bor-égető. Crematorium vini, confector cremati. S. I.
Bor-ének. Canticum potatorium. S. I.
Bor-festő. Alkermes. Phitolacca. S. I.
Bor-féreg. Culex vinarius. NC. p. 147.
Bor-föld. Regio vitifera, viniferax. S.I.
Bor-föld-mives. Viticola, vinicola. S.I.
Bor-fő (Kálna-Tegzes-). FF. Hont. Vben.
Bor-ház. Oenopolium, taberna vinaria. M. A.
Bor-hely. Bor-áros hely. Oenopolium. S. I.
Bor-hidegítő edény. Frigidarium. M. A.
Bor-hid. F. Szatmár Vben.
Bor' hida. F. Vas Vben.
Bor-himlő. Gutta cuprosa. S. I. rectius Bor-szeplő.
Bor-himlős. Cuprosus. S. I.
Bor-hordó. Vas vinarium.
Bor-hűtő. Vas pro refrigeratione vini.
Bor' illatja. Aroma vini.
Bor-illatu virág. Hyacinthus. S. I.
Bor-Isten. Bacchus. Pázm. Pred. p. 230. CM.
Bor-isza, Bor-meg-isza. Vinipotor. S.I.
Bor-iszák. Vini potor, merobibus, calicum remiges. M. A. CM.
Bor-ital. Vinipotus. M. A.
Bor-itlan. Invinius.
Bor-ittlanság. Sallyai István Orvoslás. p. 90. Abstinentia a vino.
Bor-ivás. Vinipotatio. M. A.
Bor-ivó. Vinipotor. M. A.
Bor-íz, Vinositas. S. I.
Bor-ízű. Vinosus, vini saporem habens, dulcacidus. CM.
Bor-ízű alma.
Bor-kereskedést űz. Mercimonium cum vino exercet.
Bor-kereskedő. Qui cum vino mercatur.
Bor-korcsolya. Ferculum haustum procurans, Bolus guttur titillans. S. I.
Bor-korcsoma. Oenopolium. M. A.
Bor-korcsmáros. Vinarius, oenopola. M. A.
Bor-köles. Panicum. M. A.
Bor-kő. Tartarus. PP.
Bor-kút. Fons aquae acidae, acidulae. S. I.
Bor-kút. F. Marmaros Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Bor-leves. Oenogarum, Jus vinarium. S. I.
Bor-légy. Vinula, culex vinarius, Bibio, muscio. S. I.
Bor-mérő. Oenopola, caupo vinarius. S.I. Hitetlen mint a' bor-mérő. km. Dug. 1. R. p. 220.
Bor-nem-isza. Abstemius. M. A. Invinius. CM.
Bor-nem-iszaság. Pázm. Kal. p. 581. Non bibitio vini.
Bor nélkül szegény a' vendégség. km.
Bor-nyomó. Vini pressor, calcator vini. M. A.
Bor-nyomó kád. Calcatorium. PP.
Bor-nyomó zsák. Saccus calcatorius vinaceus, faecinaceus. M. A. PP.
Bor-nyomtatás. Pressura, calcatio botrorum. S. I.
Bor-nyúlás. Vini pendulitas. S. I.
Bor-özön. Csuzi p. 759. Tromb. 5. 205. 208.
Bor-patak. E. Patak Csík Székében.
Bor-rév. E. F. Torda Vben.
Bor-só. Bor-sóval tele a' torka. Dug. km. 2. R. p. 183.
Bor-söprű. Faex vini, Faeces. M. A.
Bor-söprűből lett kő. Lapis vinaceus, e faece vini concretus. M. A.
Bor-söprű-pálinka: égett bor.
Bor-söprűs. Faeculentus.
Bor-zsák. Potator. Bibio. S. I.
Bor-zsufa. Jus vinaceum. S. I.
Bor-szag. Vini anhelitus. PP. Pázm. Kal. p. 898.
Bor' szamatja. Odor vini.
Bor-szeg. Acidulae Sedis Csikiensis.
Bor-szeplő, Ki verte a' bor-szeplő. Hallottam 1792-ben.
Bor-szeplős. Cuprosus.
Bor-szerető. Pázm. Pred. p. 955. Oenophilus.
Bor-szesz. Vapor, et odor Vini. M. A. Spiritus vini. Pázm. Kal. p. 264. Pred. p. 227. 1112.
Bor-szikra. Szemeiből bor-szikrákat hány. Dug. km. 2. R. p. 185.
Bor-szín. Species vini. Pázm. Kal. p. 898.
Bor-szó. E. F. belső Szolnok Vben.
Bor-szörcsök. F. Veszprém Vben.
Bor-szüret. R. Vindemia. S. I.
Bor-szürő kosár. Colum, qualus. M. A. CM.
Bor-termés. Procreatio vini.
Bor-termő. Vini ferax.
Bor-termesztés. Cultura vini.
Bor-töltő dása. Solium. M. A.
Bor-tömlő. Uter vinarius v. Potator. S. I.
Bor-vevő edény a' csap alatt. Excipulus, Excipulum PP. Kár-mentő.
Bor' vékonya. Spiritus vini. Molnár János.
Bor-virág. Hyacinthus. S. I.
Bor-víz. Aquae acidae, acidulae.
* Alá való bor. Villum. S. K.
Aszszú-szőlő-bor. Ausbruch.
Áldozó bor. Sacrificale vinum. S. K.
Büdös bor. Mali odoris vinum. S. K.
Csipós bor. Vinum acre. NR. p. 111.
Dézma-bor, Decumanum vinum. S. K.
Dohos bor. Vinum mucidum. M. A.
Eczetes bor. Vinum acescens. NR. p. 111.
Erős bor. Vinum forte.
Erőtlen bor. Vinum debile, villum. CM.
Édes bor. Vinum dulce. (Konty alá való bor.) S. K.
Égett bor. Crematum, crematura.
Fejér bor. Vinum album. S. K.
Fejtett bor. Vinum a faecibus detractum. S. K.
Fogyaték-bor „qui bibit ex fogyaték, ex frissibus incipit ille.“ Csergics Simeon' tréfás verse.
Fordúltt bor. Kardot köt a' bor. km. Az az: meg fordúlt.
Forrott bor. Vinum tenerum defaecatum. NR. p. 105.
Fő-bor. Vinum excellens, principale. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 296.
Fő-bántó bor. Vinum vehemens. M. A.
Fő-fájós bor. Idem.
Főtt bor. Defrutum. Vrancsics.
Fujtott bor. Sapa. S. K.
Fű-szerszámos bor. Aromatites. S. K.
Gyönge bor. Leve vinum. S. K.
Harmad évi bor. Vinum trimum. M. A.
Harmadlás. Tertiaria lora. NR. p. 109.
Háltt bor. A' háltt bor izetlen. km.
Hitván bor. Vile vinum. S. K.
Hon töltött bor. Vinum vernaculum. M. A.
Hordó-bor. Pázm. Kal. p. 662.
Idegen országi bor. Vinum exoticum. M. A.
Idei bor. Vinum hornum. NR. p. 107.
Jó bor. Vinum excellens. Jó bort, és a' kincset meg hitt emberre kell bízni. km.
Jó illatu bor. Vinum fragrans. M. A.
Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A.
Kemény bor. Forte, asperum vinum. S. K.
Kerti bor. Vinum hortense.
Konty alá való bor: édes bor.
Korsó-bor. Igen jól illik a' szomju emberhez a' korsó-bor.
Külföldi bor. Adventitium vinum. S. K.
Lágy bor. Vinum molle, leve. NR. p. 107.
Magyar-bor. Vinum Hungaricum.
Máslás. Vinum secundarium. NR. p. 109.
Megygyes bor. Vinum merasis conditum. S. K.
Meszes bor. Vinum tophosum. S. K.
Mező-földi bor. Vinum campestre.
Mézes bor. Mulsum. NR. p. 109. CM.
Mise-bor. Vinum Sacrificii. S. K.
Mosadék-bor. Margit' Élete Prájnál p. 373.
Nyárlott bor. Vappa. M. A. Prágai p. 829.
Nyel-ízű bor.
Nyulós bor. Vinum pendulum. S. K.
Ó bor. Vinum Inveteratum. M. A.
Örvényes bor. Helenites. NR. p. 111.
Palaczk-bor. Hirnea meri. S. K.
Penészes bor. Vinum mucidum. S. K.
Pint-bor. Két pénzes szatyornak egy pint-bor az ára. km.
Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár-borban sok jó barát lakik. km.
Roszsz bor. Malum vinum. S. K.
Savanyu bor. Vinum acidum. S. K.
Sötét vörös bor. Vinum atrum. S. K.
Spanyol-bor. Vinum Hispanicum.
Sürü bor. Vinum crassum. M. A.
Szagos bor. Vinum odoratum. M. A.
Szegény bor. Caricum vinum. M. A.
Szeg-füves bor. Caryophyllites. NR. p. 111.
Szeremi bor. Vinum Sirmiense.
Szesztelen bor. Vappa. S. K.
Szín-bor. Pázm. Pred. p. 590. Merum. CM.
Színetlen bor. Vinum excolor.
Szösz-bor. Hallottam Sághon 1822. Maj. 9. töltelék-bor.
Szűzeket nemző bor. Vinum generans Virgines.
Tavali (termés) bor. Vinum himum.
Tiszta bor. Vinum merum. NC. p. 405.

Tokai bor. Et sic a promontoriis: Badacsonyi, Ménesi, Neszmélyi, Somlyai 's a' t.
Töltelék-bor. Vinum infusorium.
Törköly-bor. Vinum fecatum. NR. p. 105.
Új bor. Vinum novellum. NR. p. 107.
Ürmös bor. Vinum Absynthiacum. NR. p. 111. Thymites CM.
Vad bor. Vinum asperum. NR. p. 107.
Valló bor. Szőlő be valláskor szokták hozatni, és meg inni.
Vékony bor. Vinum tenue. NR. p. 107.
Virágos bor. Vinum mucidum. NR. p. 109
Vizes bor. Vinum dilutum. M. A.
Vörös bor. Vinum rubrum. S. K.
Zagyvalék-bor. Keverett bor.
Zavaros bor. Vinum turbidum. NR. p. 109.
Zeverliczás bor. Vappa. Él ezen szóval Csuzi Tromb. p. 75. 437. 482. Zevrelicza. Horvát szó, és Jámbresics szerint, ki mentt szeszű bort jelent.
BORA. Ejus vinum. Minő a' tőkéje, ollyan a' bora. km.
Úr' bora. Reám szokott, mint az Úr' borára. km.
BORBAN lakik az igazság. km.
Többen halnak borban, hogy sem a' tengerben. km.
BORBÚL eczetet csinálni könnyű. km.
BORI. Vinarius. M. A.
Bori. FF. Hont, és Nyitra Vkben, és mocsáros hely Árva Vben.
Zsobrák-bori-fű. Coriandrum. Csapó p. 146.
'Sobra-bori-fű. idem. Csapó.
BORKA. Meg metszik a' torkát, ha el veszik a' borkát. Dug. km. 2. R. p. 183.
BORNAK ninesen rakonczája. km.
BOROS. Temulentus, vinolentus, vinosus, vinarius. M. A.
Boros Bocsárd (Magyar, Oláh). E. FF. alsó Fejér Vben.
Boros búcsú. Faludi N. U. p. 114.
Boros edény. Vas vinarium. M. A.
Boros észszel. Csuzi p. 55.
Boros garázdaság. Pázm. Pred. p. 230.
Boros gazda.
Boros gödör. F. Vas Vben.
Boros gyán. Telek Békes Vben.
Boros hordó. Vas vinarium.
Boros Jenő. MV. Arad Vben. F. Pest Vben.
Boros korsó. Ha titkot akarsz ki tanúlni, jártasd a' boros korsót. km.
Boros kulcsár. Roszsz boros kulcsár az, a' ki szomjan meg hal. km.
Boros mező. E. F. alsó Fejér Vben.
Boros pincze. Cella vinaria. Pázm. Pred. p. 389.
Boros rigó. Szőlős rigó. Turdus iliacus. Weindrossel. S I.
Boros Sebes. MV. Arad Vben.
Boros Telek. F. Bihar Vben.
Borosnyó (kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében. Gross-Klein-Weindorf.
Borosodik. Inebriatur. M. A.
Le borosodik.
Meg borosodik. Káldi. Daniel 5. 2.
Borosság. Vinolentia, temulentia. M. A.
Borosúl. Inebriatur.
Meg borosúl.
BOROZ. Vinum bibit. S. I. Egygyütt boroznak. km. Dug. 1. R. p. 66.
El boroztak. Potando vino dederunt operam.
Föl borozta magát.
Borozás. Compotatio. Vajda K. É. 1. K. p. 454.
BORRA való. Bibale, congiarium. Trinkgeld.
Borra valót kapott.
Borra valóra szolgáltt.
Borral mosdik, sülttel törlődzik. km.
Borral kinálta. Vinum ei propinavit.
BORT ide.
Bort sem ivott, 's már is részeg. km.
A' ki a' bort meg iszsza, Ura legyen. km.
BORTALAN. Vino carens, vinum non procreans.
Bortalan Ország. Hallottam Káldon 1825. Febr. 14.

BORBÁLA.

BORBÁLA. t. a. n. Barbara.
Borbála. Sz. P. Fejér Vben.
Eke-bontó Borbála. Belius Not. Hung. T. IV. p. 115.

BORBAT.

BORBAT. Solers. PP.

BORBÉLY.

BORBÉLY. Tonsor. vide BARBÉLY. M. A.

BORBOLA.

BORBOLA. F. Soprony Vben. Walpersdorf.

BORD.

BORD. E. F. Küküllő Vben.
BORDA. Pecten filiarium, tibicen liciatorium. M. A. CM.
Borda. Sz. P. Abauj Vben.
Borda-nád. Sz. D.
Egy bordában szőtt. Ejusdem farinae. Ab uno digrammate eodem in ludo docti. M. A.
Gonosz bordában szőtt ember. Sz. D.
Ördög-borda. Filix. PP.
Szövő borda. Sz. D.
Bordája. Vörös hagymának bordája: gömbölyű szára. Sz. D.
Hát' gerincze' bordája. Spina dorsi. NC. p. 185.
BORDÉLY. Lustrum, lupanar. M. A. Prostibulum. CM.
Bordély-ház. Lupanar, lupanarium, ganea, ganeum. M. A.
Bordély-házi. Lupanaris. M. A.
Bordély-tartó. Leno. M. A.
Bordélyba járó. Ganeo. M. A.
Bordélyoz. Lupanaria frequentat.
Bordélyozás. Vajda. K. É. 1. K. p. 390.
Bordélyozó. Vajda 2. K. p. 368.
Bordélyi. Lenonius. M. A.
Bordélyos. Leno, lenonius. M. A.
Bordélyoskodik. Prostat. CM.
Bordélyoskodás. Káldi. Ezech. 16. 25.
Bordélyosság. Lenocinium. M. A.
BORDICZA. A' Járom' közepének első részéből ki állő fa. Sz. D.
BORDOS. E. F. Udvarhely székében.
BORDÓ.
Bordó-síp. Fistula rauca, uter. M. A. Monoszlai, Hit oltalm. p. 333.
Bordó-sípos. Utricularius. M. A. CM.

BORGONYA.

BORGONYA.
BORGONYAI Herczeg Aszszony. Faludi N. A. p. 14.

BORJÚ.

BORJU (quibusdam BORNYÚ) Vitulus, vitula.
Borju-bőr. Pellis vitulina. Szinte annyi borjú-bőrt visznek a' vásárra, mint ökör-bőrt. km.
Borju-czimer. Lumbus vitulinus. PP.
Borjú-fog. Ajándék-marhának nem kell borju-fogát nézni. km.
Borju-hús. Caro vitulina.
Borjú-kötél.
Borjú-láb. Pes vitulinus.
Borjú-láb-fű. Aron, aros. M. A.
Borju-nyirő Péntekre. Ad calendas graecas. VM. Intő Levél. p. 22.
Borju-pásztor.
Borju-pázsit. Antoxatum odoratum. Pankl Comp. Oecon.
* Árva-borju. Égett tőke fekete, árva borjú, nincs anyja. km.
Bika-borju. Vitulus. S. K.
Bival-borju. Vitulus bubalinus.
Hizlaltt borju. Vitulus saginatus.
Nyöstény borju. Vitula. Vrancsics.
Rugott borjú. Abrumus vitulus. S. I.
Szalmán hízott borjú. Nem sokat finczál a' szalmán hízott borjú. km.
Tehén-borjú. Vitula. S. K.
Tengeri borjú. Phoca. S. K.
Ünő-borjú. Vitula. S. K.
Üszü-borjú. idem.
Vízi borju. Ratus (vox nova) NC. p. 141.
BORJA. Vitulus ejus. Kinek nem borja, nem nyalja. km.
Máté' tehén-borja. Mosolyog, mint a' Máté' tehén-borja. km.
BORJÚS. Vitulinus, vitulum habens. M. A.
Borjús tehén. Horda, forda. M. A.
BORJÚZik. Vitulum parit.
Meg borjuzik.

BORNÓT.

BORNÓT' Pulvis Nicotianae. Faludi N. E. p. 38.
BORNÓTOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.
Bornótolás. Vajda 3. K. p. 22.

BORONA.

BORONA. Occa, sarculum. M. A. CM.
Borona-fal. Paries cratitius.
Borona' fogai. Sz. D. Occae dentes.
Borona-hajó. Talp-hajó. Ratis. S. I.
Eke-borona. Sz. D.
Fogas borona. Crates dentatae.
BORONÁL. Occat. Baronálja. Pázm. Pred. p. 688.

Be boronálja. Inoccat, deoccat. M. A. CM. Bé baronálja. Pázm. Kal. p. 428. 495. Pred. p. 1122.
Meg boronálja.
Boronálás. Occatio. CM.
Boronáló. Occator. CM.
Boronáltt. Occatus. Sok hazugságokkal bé boronáltt ember. Sz. D.
Boronálva.
Bé boronálva. Pázm. Kal. p. 27.

BOROSTA.

BOROSTA. Setaceum, pecten setaceus. M. A. PP.
Bor-borosta.
Gyalog-borosta: nyeletlen borosta.
Meszelő borosta. Setaceum pro inalbatione.
BOROSTÁL, borostálja. Setaceo purgat, pectit.
Meg borostálta fejét.

BOROSTYÁN.

BOROSTYÁN. Hedera, daphnis. M. A.
Borostyán-fa. Laurus. M. A.
Borostyán-koszorú. Laurea. M. A.
Borostyán-kő. MV. Vas Vben. Vár, és F. Posony Vben.
Borostyán' magva. Corymbi. M. A.
Borostyán-olaj. Laurinum. M. A.
Fái borostyán. Hedera. NC. p. 39.
Földi borostyán. Chamaedaphne. NC. p. 31.
BOROSTYÁNOS. Hederosus, laureus. M. A.
Borostyános hely. Lauretum. M. A.

BOROSZLÓ.

BOROSZLÓ. Vratislaus, v. Vratislavia.
Boroszló. F. Sáros Vben.
Boroszló' tornyos falai. Faludi E. M. p. 12.

BOROTVA.

BOROTVA (Beretva). Novacula. M. A. Nem minden botból válik borotva. Non e quovis trunco fit Mercurius. M. A. p. 25.
Borotva-fok. Éles mint a' beretva-fok. km. Dug. 1. R. p. 86.
Borotva-köszörüs. Novacularius. M. A.
Borotva-kő. Cos olearis.
Borotva-szíj. Cos coriacea. Prágai p. 839.
Borotva-tartó.
Borotva-tok. Xyrotheca.
Éles beretva. Pázm. Pred. p. 815.
Két élű borotva. Faludi N. E. p. 174.
BOROTVÁL, borotválja. Detondet. Könnyü a' kopaszt borotválni. km.
El beretválja. Attondet, detondet. M. A.
Le beretválja. Detondet. M. A.
Le borotválja. idem. M. A.
Meg beretválja. idem. M. A.
Meg borotválja. idem. M. A.
Környül beretválja. Circumtondet. M.A.
Borotválás. Tonsura, rasura.
Borotválkozik. Seipsum tondet.
Meg borotválkozik.
BOROTVÁS. Tonsor. Vajda K. É. 1. K. p. 354.

BORS.

BORS. Piper. M. A. Kicsiny a' bors, de erős. km.
Bors. F. Bihar Vben.
Bors' fa. F. Szala Vben.
Bors-fenyő-fa. Juniperus communis. S.I.
Bors-fű. Saturea. PP. Coriander. S. I.
Bors' monostra. Monasterium Borsii, seu a Bors conditum. F. Soprony Vben.
Bors-por. Piper contusum, pulvis piperis. S. I.
Bors-por-lé. Maradék pecsenye Bors-por-lében más étek. km.
Bors-poros étek. Piperatum. S. I.
Bors-szemnyi. Egy bors-szemet nyomó, v. egy bors-szem-nagyságú. S. I.
* Fejér bors. Piper album, leuco piper. S.K.
Fekete bors. Piper nigrum. S. K.
Szelid bors. idem. S. K.
Szerecsen-bors. Piper Aethiopicum. M. A. Sok szerecsen-borsot törtek az órrom alá. Rájnis.
Török-bors. Piper Indicum. M. A.
Vízi bors. Persicaria. M. A. L.
BORSA (Bors az, alsó, fölsö). FF. Posony Vben.
BORSAD (alsó, fölsö). Sz. PP. Veszprém Vben.
BORSI. F. Zemplin Vben.
BORSOD. R. Parvum piper. Anonym. Cap. XVIII.
Borsod. F. Borsod Vben. Sz. P. Bács Vben.
Borsod Vármegye. Comitatus Borsodiensis.
BORSOL, borsolja. Pipere inspergit, condit.
Meg borsolja.
BORSOS. Piperatus. M. A. it. Pretiosus, carus. S. I.
Borsos a' szolgálatja.
Borsos ára valaminek. Faludi N. U. p. 16.
Borsos Berénke. F. Nógrád Vben.
Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Borsos perecz.
Borsos rét. (Kis, nagy) Tavak Szabolcs Vben.
Borsoska. Fű' neme, v. borsos mézes pogácsa. Sz. D.
BORSOZ, borsozza. Pipere conspergit. Csoszsz elö szilva-lé, téged is meg borsoznak. km.
Meg borsozza.

BORSÉTA.

BORSÉTA. Subsericum. it. Verriculum. PP.

BORSÓ.

BORSÓ. Pisum. M. A. Akár mint hányd a' Borsót a' falra, de nem ragad rajta. Uter tingeris, sed mergere nemo valebit.
Borsó-cső.
Borsó-mező. E. F. alsó Fejér Vben.
Borsó' tokja. Valvuli. PP.
* Ágozó borsó.
Bagoly-borsó. Cicer. PP. NC. p. 31.
Csicser-borsó. Cicer. S. K.
Czukor-borsó. Pisum dulcius, saccharaceum. S. K.
Föl futó borsó. Pisum innitens perticae. S. K.
Gyalog borsó. Pisum nanum, pumilio. S. K.
Kakuk-borsó. Orobus vernus. S. K.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. K.
Szeges borsó. v. Vad borsó. Orobus. PP. NC. p. 63.
Törött borsó. Étel' neme. Tritum pisum. S. K.
Vad borsó. Pisum sylvestre. S. K.
Varjú-borsó. Hedysarum onobrychis. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 349.
Zöld borsó. Pisum viride. S. K.
BORSÓS. Pisis abundans, pisis confectus, it. villosus, crispus. M. A.
Borsós hó.
Borsós husa a' Disznónak. Suillae glandulae, glandulosa caro porci. PP.
BORSÓZik. Glandulescit.
Borsózik a' fa. Arbor gemmare incipit S.I.
Borsózik a' teste.

BORZ.

BORZ. Melis, taxus. M. A. Öszve akadtt Hörcsök a' Borzzal. km. Dug. 1. R. p. 69.
Borz. F. Bihar Vben.
Borz-bör. Pellis melina.
* Ebi borz. Taxus, melis. S. I.
Torzon borz. Pronunciatione vulgi Torzom-borz.
BORZAD. Pili eriguntur, horret. M. A.
Föl borzad. Faludi N. E. p. 33.
Meg borzad. Inhorrescit. PP.
Borzadoz. Idem. M. A.
Borzadtt. Horridus, hirsutus. M. A.
Borzadttság. Sz. D.
BORZAS. Hirsutus, hirtus, hispidus, sentus. M. A. Incomptus. CM.
Borzas. E. FF. Doboka, Kraszna, Küküllő Vkben.
Borzas haj. Capilli turgentes, erecti, incomti, incompositi. S. I.
Borzas haju. Impexus. S. I.
Borzas hideg. Kalend. 1716 p. 6.
Torzas Borzas. Sz. D.
Borzasan. Horride, hispide, hirsute. M. A.
Borzasodik. Terretur, terrefit, horripilatur. S. I. Sz. D.
BORZASZT, borzasztja. Terret, terrefacit, pilos erigit. Faludi N. A. p. 129.
Föl borzasztja. Arrigit, horrificat. M.A.
Borzasztás. Horripilatio.
Borzasztó. Horrifer, horrificus. M. A CM. Hajunk' szálát föl borzasztó káromkodások. Pázm. Kal. p. 520.
BORZOGAT, borzogatja, (Börzöget, börzögeti). Horrificat, horrefacit, horripilat. Vajda. 2. K. p. 295.
Föl borzogatja a' szénát.
BORZONGAT, borzongatja. idem, ac Borzogat. Sz. D.

BORZA.

BORZA, (Bozza, bodza) Sambucus. PP.
Borza-fa. Sambucus. PP.
Borza-fa-puska. Tubus jacularis puerorum. PP.
Borza-túró. Pázm. Kal. p. 836.
Borza-vár. F. Veszprém Vben.

BOSNYA.

BOSNYA. Bosnia.
Bosnya-ország. Bosnia.
BOSNYÁK. Bosniacus, Bosnensis. Rá-rá kezdi, mint Bosnyák a' tánczot. km. Dug. 1. R. p. 211.
BOSNYASÁG. Heltai- M. Kron. 1. Dar. p. 514. Moesia. M. A. L.

BOZS.

BOZS. Confertae multitudinis strepitosus sonus.
BOZSOD. Sz. P. Bihar Vben.
BOZSOG. Prae multitudine strepit.
Bizseg-Bozsog.
BOZSOK. FF. Baranya, Szala, Vas, Veszprém Vkben.
BOZSONG. Zsibong. Sz. D.
Bozsongás a' nagy sokadalomban. Sz. D.
BOZSVA. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.

BOSZ.

BOSZ.
BOSZON.
Boszonkodik. Stomachatur, indignatur. M. A.
El boszonkodik.
Föl boszonkodik. Exacerbatur.
Meg boszonkodik. Irritatur.
Boszonkodás. Indignatio. M. A.
Boszonkodó. Stomachans, stomachosus, indignans, indignabundus. M. A.
Boszont, boszontja. Incessit, insultat, lacessat, exacerbat, injuriat. M. A.
Föl boszontja. Irritat, exacerbat. M.A.
Meg boszontja. Idem. M. A.
Boszontás. Irritatio, insultatio, exacerbatio. M. A. A boszontás minden embertöl ki telik. km.
Boszontva mutogatása valaminek. Procax ostentatio. PP.
Boszontó. Irritator.
BOSZORKÁNY. Strix, incubus, lemur, lamia, venefica. M. A.
Boszorkány-kása. Festuca fluitans, gramen mannae. S. I.
Boszorkány-pille. Méz-evö nagy pille.
* Böjti boszorkány. Úgy néz, mint a' böjti boszorkány. km.
Vén boszorkány. Venefica vetula.
Tüskére való Boszorkány.
Boszorkányoz, boszorkányozza.
Meg boszorkányozza. Infascinat, fascino obligat, veneficio obstringit. PP.
Boszorkányság. Pázm. Pred. p. 911.
BOSZÚ (quibusdam Boszszú, quod tamen contra Etymologiam est) Contumelia, indignatio, ultio. M. A.
Boszu-állatlan. Inultus. M. A. L.
Boszú-állás. Vindicatio, vindicta, ultio. M. A.
Boszú-álló. Ultor, vindex. M. A.
Boszú-beszéd. Pázm. Kal. p. 407. Margit' Él. p. 61.
Boszú' el nyelése. Injuriae dissimulatio. S. I.
Boszú-illetö. Injuriosus. Vrancsics.
Boszú' ki töltése. Ultio, vindicatio. S.I.
Boszú-kivánás. Pázm. Pred. p. 54.
Boszú-tétel. Pázm. Pred. p. 897.
Boszú-tévö. Injuriam faciens. M. A.
Boszú-törödés. Pázm. Pred. p. 800.
Boszú-üzés. Vindictae studium, aemulatio. M. A. Pázm. Kal. p. 70.
Boszú-üzö. Vindictae studiosus. Vajda 2. K. p. 111.
Boszúl, boszúlja. Indignatur, aegre fert. M. A. Vindicat.
Meg boszulja. Vindicat, ulciscitur. S.I.
Boszúlat. Vindicta.
Boszúlatlan. Non vindicatus, inultus. Csuzi. Tromb. p. 684.
Boszúlatlanúl. Inulte, impune. S. I.
Boszúlás. Vindicatio.
Boszús. Indignabundus, contumeliosus, injuriosus.
Nagyon boszús. Est valde irritatus.
Boszúsítja. Geidler H. okt. p. 83.
Boszúsom. Faludi E. M. p. 249.
Boszúság. Contumelia, injuria. A' boszúság nagyra viszi az embert. Injuria tollit amores. M. A.
Boszúság-tétel. Beniczki. p. 209.
Boszúság-tévö. Contumeliosus M. A. it. Injuriator.
Boszúságos. Injuriosus, contumeliosus. M. A.
Boszúságosan. Contumeliose, injuriose. M. A.

BOT.

BOT. Baculus, fustis. M. A. A' ki verekedni akar, könnyen botot talál. km.
Bot. Sz. P. Fejér Vben.
Bot alá fogták. Sub ferulam acceptus. M. A.
Bot' fa. F. Szala Vben.
Bot' falva. FF. Ungvár, és Nyitra Vkben. E. F. Brassó' vidékében.
Bot-fej. F. Bihar Vben.
Bot' háza. E. F. Kolos Vben.
Bot-kalács. Kürtös kalács. Sz. D.
Bot-kérö. E. Hegy Csík' Székében.
Bot-palád. F. Szatmár Vben.
Bot-szeg. Major Posony Vben.
* Barkóczás bot. Baculus striatus.
Béke-bot. Caduceus.
Czúczás bot. Scipio ferro acuminatus. S. K.
Csomós bot. Faludi T. E. p. 149.
* Dákos bot. Sicam recondens baculus. S.K.
Furkós bot. Fustis nodosus. S. K.
Horgos bot. Pázm. Kal. p. 839.
Kallangos bot. Faludi T. É. p. 157.
Koldus-bot. Mendici baculus, incitae. S. K.
Koldus-botra szorúltt. Ad mendicitatem redactus.
Kürtös bot. Sz. D.
Lánczos bot. Caestus. NC. p. 323.
Pásztori bot. Pedum pastorale.
Ró-bot. (Contractum ex Rovó-bot) Bacillus, cui praestationes colonorum inciduntur. it. Ipsae praestationes colonorum.
Somfa-bot.
Tollas bot: tollas buzogány. Sz. D.
BOTA. F. Borsod Vben.
BOTJA. Baculus ejus. Minden koldus a' maga botját dicséri. km.
Vas-bota. Zvonárics 1. R. p. 225.

BOTK.

Botkos. Nodosus, bullosus. M. A.
Botkos lábú. Scaurus. M. A.
BOTLik. Caespitat, talipedat, offensat M. A. A' ki hamarkodik, hamar botlik. km. Dug. 1. R. p. 177.
Bele botlik. Impingit.
El botlik.
Meg botlik. M. A. A' ló is meg botlik, noha négy lába van.
Csötlik botlik.
Ötlik botlik.
Ötlés botlás. Vajda K. É. 1. K. p. 565.
Botladozik. Offensat, caespitat. Sz. D.
Botlakozik. idem. Faludi N. U. p. 202.
Botlasztja. Facit, ut impingat.
Meg botlasztja. idem.
Botlás. Offensio, caespitatio, offendiculum. M. A. A' botlásban leg jobb a' tanács-változtatás. km.
Botlékony. Caespitator. Csötlö botló. Sz.D.
Botlékony elme. Faludi E. M. p. 238.
Botlékony láb. idem ibidem.
Botlékony szájú. Dug. km. 1. R. p. 265.
Botlott. A' meg botlott nyelv is néha igazat mond. km.
Botlottság. Sz. D.
Botló. Offensator, caespitator. M. A.
BOTOL, botolja. Batuit, verberat, fustigat. M. A.
Le botolja. Le botolták a' fűz-fákat. Sz. D.
Meg botolja.
Botolás. Fustuarium, fustigatio. M. A.
BOTOR. Hebes, stolidus, stupidus, bardus. M. A.
Botor kábaság. Faludi E. M. p. 238.
Botorkál. Caespitando incedit. Biró Márt. Micae p. 176.
El- föl- ki-le botorkál.
Botorkáz. Pázm. Kal. p. 319. 515. 625.
Bé botorkáz valahová. Sz. D.
Meg botorkáz. Caespitat, titubat, talipedat. M. A.
Botorkodik. Sz. D.
Botorság. Sz. D.
Botorúl. Stolide, barbare. M. A.
Botránkozik (botoránkozik). Offendit, offensat. M. A. it. Scandalizatur.
Meg botránkozik.
Botránkozatlan. Inoffensus. M. A.
Botránkozás. Scandalum, offendiculum. M. A.
Botránkozó. Offensator. M. A.
Botránkoztat, botránkoztatja. Scandalizat. M. A.
Meg botránkoztatja. Scandalizat. M. A.
Botránkoztatás. Scandalizatio, scandalum, offensio. M. A.
Botránkoztató. Scandalosus, scandalum praebens, offendens. M. A.
BOTOS. Capitulatus. M. A. it. Udo, genus calceamenti. CM.
Botos kapcza. Sculponea, udo. M. A. Calcei ex lana confecti. CM. Pedocucullus, laneus pero. PP.
Botosban járó. Sculponeatus. M. A. CM.
BOTOZ, botozza. Verberat, fustigat. Vajda 2. K. p. 369.
Meg botozza. Batuit, fustigat, baculo verberat. S. I.
Botozás. Fustigatio.
BOTRA. Sz. P. Bács Vben.

Botra tekercs: kürtös kalács, bot-kalács. Sz. D.

BOZ.

BOZ. F. Soprony Vben. g. Holling. E. F. Hunyad Vben.
Boz, Boz-fa, Bozza. R. Sambucus. S. I.
BOZA. E. F. Hunyad Vben. Patak, fölső Fejér Vben. Folyó víz Három-szék Székében.
BOZA. Parabia. PP. M. A. Kölesből készített Kún-ital. S. I. Erről Oláh Miklós így írtt. „In campis Cumanicis praeter vina advectitia, usum habent Cumani cujusdam liquoris, ex MILIO et AQUA, suo more expressi, quem BOZAm vocant.“ L. Ejus Hung. cap. XVIII. p. 81. edit. Vien. „Hiszem, föl éledt, mint a' Boza-czibere.“ Kún köz-mondás. Mondatik a' jó kedvű, 's csintalankodó emberről. — Valamint a' szőke, fejér haju gyermekről ugyan ott mondják csúf-képpen „Szőke Boza.“ Parabiárul Calepinus ezt jegyzi „Parabia, Parabiae, παραβια. Genus potionis ex millio et conyza. Coel. Ant. Lect. L. 4. C. 26.
Boza-sör. Alica. M. A. L.
Bozai, Bozaj. F. Vas Vben.
BOZOG.
Bozog' háza. Sz. P. Gömör Vben.
BOZOK. MV. Hont Vben.
BOZOLNOK.
Bozolnok' pataka. E. Sz. P. Kolos Vben.
BOZONT. Villus.
Bozonta (Kís, Oláh). E. FF. Kövár' Vidékében.
Bozontos. Villosus, hirsutus, hispidus. Faludi E. M. p. 34.
BOZOS. F. Ungvár Vben.
BOZÓT. Carectum, juncetum. Sz. D. S. I.
Bozótos.
Bozótos hely.
BOZUL. Telek Bihar Vben.

BÓ.

BÓB.

BÓB. Crista v. vitta turrita. Bub. Sz. D.
BÓBISKOL. Álom-szeszszel hajtogatja fejét, szundikál.
BÓBITA. Avium crista, cirrus. item Vitta turrita. PP.
Bóbitás. Cirratus. PP.
BÓBOS. idem. Sz. D. Bubos.

BÓCZ.

BÓCZ.
Henger-bócz. Henger-bóczot vetett.
BÓCZA. Patak Liptó Vben.
Bócza-bánya. MV. Liptó Vben.
Bócza-Szent Iványi. F. Liptó Vben.

BÓCS.

BÓCS. Sz. P. Bihar Vben. E. F. Kolos Vben.
BÓCSA. Sz. P. Nagy Kunságban.
Kis Bócsa. (Sz. PP. Pest Vben.
Nagy Bócsa. (

BÓD.

BÓD. R. Beatus, felix.
BÓDA. Capulus, manubrium. M. A. CM.
Evező bóda. Enchiridion. CM.
Szablya-bóda. Capulus. CM.
BÓDÉ. Deszkából épültt ház, v. hajlék. Sz. D.
Bódé. Sz. P. Veszprém Vben. (Praedium Beati.)
BÓDÍT, bódítja. Sub specie felicitatis seducit, infatuat, confusum reddit.
El bódítja.
Meg bódítja. Dementat.
Bódítás. Dementatio.
Bódító. Dementans, it. temulentum reddens.
Bódító ereje van.
BÓDOG, BOLDOG. Beatus, felix, faustus, prosper, fortunatus. M. A. Halála előtt ne mondj senkit boldognak.
Boldog. F. Pest Vben.
Boldog Anya. Beata Mater.
Boldog Aszszony. Beata Domina.
Boldog Aszszony. t. h. n.
Boldog Aszszony' bogara. Coccinella. S. I.
Boldog Aszszony' csipkéje. Rubus Idaeus. M. A.
Boldog Aszszony' fa. FF. Vas, Somogy és Szala Vkben.
Boldog Aszszony' falva. F. Posony Vben. E. FF. Udvarhely Székében.
Boldog Aszszony' haja. Cassutha, cuscuta. M. A.
Boldog Aszszony' hava. Januarius. M. A.
Boldog Aszszony' háza. Sz. PP. Szala Vben.
Boldog Aszszony' katonája. Prov. Ollaris Deus. M. A.
Boldog Aszszony' méntája. Mentha Mariae, mentha graeca. M. A.
Boldog Aszszony' napja. Assumtio Mariae.
Boldog Aszszony' rózsája. S. I.
Boldog Aszszony' teje. Carduus lactens. M. A.
Boldog Aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
Boldog Aszszony' tenyere. Carduus Mariae. M. A.
Boldog Aszszony' tövisse. idem. S. I.
Boldog' fa. F. Szala Vben.
Boldog' falva. F. Posony Vben. Sz. P. Bihar Vben. E. FF. Küküllő, és Hunyad Vkben.
Boldog halál. Minden bűnak vége boldog halál' szekere. km.
Boldog' háza. Sz. P. Jászságban.
Boldog Isten, mire jutánk!
Boldog kő-vár. Omlott vár Abaúj Vben.
Boldog kő-vár' alja. MV. Abaúj Vben.
Boldog Szűz. Beata Virgo.
Boldog Szűz Anyánk. Beata Virgo, Mater nostra.
Bódogít, bódogítja. Beat, felicitat. M. A.
Boldogítás. Felicitatio.
Boldogító. Felicitans.
Boldogodik. Beniczki. p. 4.
Bódogság. Beatitudo, beatitas, felicitas, faustitas. M. A. A' boldogság csak akkor kezdődik, mikor a' többre vágyás meg szűnik. km.
Boldogságos. Fortunatus, felix, faustus. M. A.
Boldogságos Szűz Mária. Beatissima Virgo Maria.
Bódogtalan. Infelix, infortunatus. M. A.
Boldogtalan fa. Lignum infelix. Keresztfa. Pázm. Pred. p. 1211.
Boldogtalan óra. Malheur.
Boldogtalanít, boldogtalanitja. Infelicitat. M. A.
Boldogtalanság. Infelicitas. M. A.
Bódogúl (ige). Beatus fit, scopum assequitur.
Boldogúltt. Beatus effectus v. defunctus. Istenben boldogúltt.
Meg boldogúltt. Pázm. Kal. p. 528.
Bódogúl (mellyék-ige.) Beate, feliciter, prospere. M. A.
BÓDOR
Bódorog. Errat deceptus imagine boni.
Bódorgó. Vagus. PP.
BÓDÚL. Errat, insanit. Bólduál. Beniczki p. 33. Bódúl idem. p. 42.
El bódúl. Aberrat. Biró M. Micae p. 153.
Meg bódúl. Káldi 4. Reg. 7. 15.
Bódúlás. Aberratio, insania. M. A. Pázm. Kal. p. 646.
Bódúltt. Stupidus, insanus. M. A.
Bódúlttság. Insania. Sz. D.

BÓDIZSÁR.

BÓDIZSÁR, BOLDIZSÁR, BÓDI. t. f. n. Balthasar.

BÓK.

BÓK. F. Zágráb Vben. Sz. P. Kunságban.
BÓKA. Astragalus. M. A. PP.
Bóka. F. Torontál Vben.
Bóka' háza. F. Szala Vben.
BÓKLÁL: feljebb alább járkál.
BÓKOL: bólogat, szundikálva le-le úti fejét. Sz. D.
BÓKONY. A' hajó' oldalait belől tartó lőcs-forma fa. Sz. D.

BÓL.

BÓL (név.)
BÓLINT. Sopore victus caput semel flectit.
El bólintott.
BÓLOG. Sedens, sopore obrepente, capite adnutat.
Bólogat: szundikál. Sz. D. Incipit sopore vinci, et caput saepius inclinat.
Bólogatás. Nictitatio soporans, somnolescentia.
Bólogató. Prae sopore caput agitans.

BÓL.

BÓL, BŐL. De, Ex. Sunt affixa. M. A. aliis BÚL, BÜL.

BÓNÉ.

BÓNÉ. Póné, bizonyos halász háló. Sz. D. 8. I.

BÓR.

BÓR.
Török-bór. Sz. P. Nagy Kunságban.

BÓT.

BÓT, BOLT. Fornix, testudo, camera. M. A.
Bót. Sz. P. Szabolcs Vben.
Bót-hajtás. Laquearium, concameratum, fornix. M. A. Bolt-hajtás. CM.
Bót-hajtásos. Arcuatus. M. A.
Kalmár-bót. Taberna. M. A.
BÓTI. Camerarius. M. A.
BÓTOS. Habens fornicem. Nevet, mint a' Bótos' kutyája. km.
Bótos inas. Tyro mercatoris.
Bótos kalmár. Fornicarius. M. A. Tabernarius mercator. PP.
Bótos legény.
Bótos népek: Kalmárok, kereskedők. Gyöngyösi' Munk. 1. Darab. p. 220.
Bótos zsidó. Judaeus fornicem habens.
BÓTOZ, bótozza. Fornicat, camerat, concamerat. M. A.
Bé bótozza. Bé bóltozza. Arcuat. PP.
Meg bótozza. Meg bóltozza. Confornicat, concamerat. M. A.
Bótozás. Arcuatio.
Bótozás' közepe, köldöke. Tholus, concamerationis umbilicus. PP.
Bótozat. Fornix, concameratio. M. A. Boltozat. CM.
Áros bóltozat. Faludi T. É. p. 305.
Bótozva. Arcuatim. PP.

BÖ.

BÖCS.

BÖCS. Pretium, existimatio, honor, aestimatio, dignitas, valor. M. A.
Bécsi böcs. Wiener Währung.
BÖCSE. Ejus valor, pretium. A' pénznek leg kevesebb böcse van ott, a' hol verik. km. K. V. p. 400.
BÖCSEDELM. Böcsedelem.
Böcsedelmes. Böcsülni méltó. Sz. D.
BÖCSMÉR.
Böcsmérel, böcsméreli, böcsmérli. Vituperat, vilipendit. Sz. D.
Böcsmérlés. Vituperatio, vilipensio.
Böcsmérlő. Vituperator.
Böcsmérez, böcsmérezi. Idem. Faludi U. E. 2. R. p. 89.
BÖCSÖS. Praestans, dignus, pretiosus. M. A.
Böcsösít, böcsösíti. Böcsre emeli. Sz. D.
BÖCSTELEN. Vilis, nullius pretii, proletarius v. inhonorus, inhonestus. Pázm. Pred. p. 599.
Böcstelenedik. Vilescit. Faludi N. A. p. 150.
Böcstelenít, böcsteleníti. Inhonorat. Faludi N. E. p. 169.
Böcstelenkedik. Agit indigne, inhonore. Csuzi Tromb. p. 175.
Böcstelenség. Infamia.
Böcstelenűl. Infamiter, inhonore.
BÖCSÜ. Aestimatio.
Böcsü-áron. Pretio aestimationali.
Böcsü-eledel. Legumen. M. A.
Böcsü-kár. Nem tettem böcsü-kárt.
Böcsü-pénz. Quod titulo aestimationis solvitur.
Böcsü szerint. Juxta aestimationem.
Böcsül, böcsüli. Aestimat, honestat, honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A. A' ki mást böcsül, magát böcsüli. km.
El böcsüli. Abaestimat.
Meg böcsüli. Aestimat, taxat. M. A. Az ebet uráért meg kell böcsülni. km.
Meg böcsüli magát. Szépen viseli magát. S. I.
Böcsület. Honor, honos, veneratio, reverentia, aestimatio, existimatio. M. A. A' böcsületet minden ember szereti. km.
Böcsület' illatja. Csuzi p. 247.
Böcsület-keverés. Calumnia, detractio famae. Faludi U. E. 2. R. p. 44.
Böcsület-tétel. Zvonárics 1. R. p. 240.
Böcsülete. Honor ejus. Mind jó ott lakni, hol böcsűlete vagyon az embernek. km.
Böcsülete-vesztett. Infamis. Tiszti Szótár p. 50.
Böcsületében jár. Agitur de nomine ipsius. S. I.
Böcsületes. Honorabilis, honorandus. M. A.
Böcsületesen. Honorate, honorifice, reverenter. M. A.
Böcsületesség. Honorificentia. M. A.
Böcsületlen. Inhonorus. Pázm. Kal. p. 187. 221. Pred. p. 1213.
Böcsületlenség. Pázm. Kal. p. 297. Monoszlai Hit olt. p. 116.
Böcsületlenűl. Pázm. Kal. p. 300.
Böcsületre való. Aestimatorius.
Böcsülés. Aestimatio, honoratio. M. A.
Meg böcsülés. Taxatio, aestimatio. M.A.
Böcsülhető. Aestimatorius. M. A.
Böcsülhetetlen méltóságú. Pázm. Pred. p. 863.
Meg böcsülhetetlen. Inaestimabilis. Pázm. Pred. p. 41. M. A.
Böcsülő. Venerator, aestimator. M. A. it. Taxator.
Embert-böcsülő.
Böcsültet, böcsülteti. Curat aestimari.
El böcsülteti. Curat abaestimari.
Böcsültt. Aestimatus. M. A.

BÖD.

BÖD.
Böd be, böd. Ludakat be hajtó szó.
BÖDE. F. Szala Vben.
Böde' háza. F. Szala Vben.
BÖDES. E. F. Csík Székében.
BÖDÖGE. F. Győr Vben.
Egyházas Bödöge. Sz. P. Veszprém Vben.
Homok-Bödöge. F. Veszprém Vben.
BÖDÖNY. Kut-káva, kut-köpü. Sz. D.
Bödöny. E. F. Doboka Vben.
Bödön-turó (Bödöny-turó). Zólyomi Dávid' Levelében 1630. L. Tót Ferencz Protest. Hist. p. 106.

BÖF.

BÖF. Ructus. S. I.
BÖFFEN. Eructatur.
Föl böffen. Cum ructu erumpit.
Böffent, böffenti. Ructat.
Ki böffenti. Eructat.
Böffentés. Ructus, eructatio. M. A.
Böffentő. Ructans. M. A.
BÖFÖG, böfögi. Ructat. Pázm. Kal. p. 1088.
Belé böfög. Irructat. M. A.
Ki böfögi. Eructat.
Reá böfög. Irructat. M. A.
Böfögés. Ructus, ructatus, eructatio. M.A.
Böfögő. Ructator, ructuosus. M. A.
Böfögdögel. Ructitat. M. A.

BÖG.

BÖG. Nodus, tuber, geniculum. Sz. D. S. I.
Bög. Sz. P. Pest Vben.
BÖGELLŐ aliis Bögölő. F. Posony Vben.
BÖGÖD. Sz. P. Fejér Vben.
BÖGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.
Bögöly-Patony. F. Posony Vben.
BÖGÖT. F. Vas Vben.
Bögöte. F. Vas Vben.
BÖGÖZ, bögözi. Nodat, geniculat. Sz. D.
Bögöz. E. F. Udvarhely Székében.
BÖGRE. Urceus. M. A.

BÖGY.

BÖGY. Ingluvies, rumen volatilium. S. I. Ventriculus volatilium. M. A.
BÖGYE. Ejus rumen. Meg tellett már a' bögye. km.
BÖGYKE.
Hegyke bögyke. Csuzi Tromb. p. 280.
BÖGYÖK.
Bögyökös. Protuberans, turgidus.
Bögyökös korsó. Amphora in medio protuberans.
BÖGYÖS. Pectorosus, v. elatus. S. I.
Bögyös aszszony. Sz. D. Pectorosa mulier.
Bögyös galamb. Columba gutturosa.
Bögyös kontyos madár. Faludi N. E. p. 196.
Bögyös korsó. Gutturnium.
Tele bögyös. Csuzi p. 632. Plenum habens ventriculum.
Bögyösül. Pectorosus fit.
BÖGYÖSZKEDik. Reá tartja magát. Sz. D.
BÖGYŰ.
Nagy bögyű.
Szép bögyű.

BÖH.

BÖH.
BÖHÖNY.
Böhönye. MV. Somogy Vben.

BÖJT.

BÖJT. Jejunium, quadragesima, carnis privium. M. A. Teli hassal könnyű a' böjtöt dicsérni. km.
Böjt' dereka. Faludi E. M. p. 249.

Böjt' eleje. Initium quadragesimae.
Böjt-elö-hó. Februarius. M. A.
Böjt' elö-hava. Idem.
Böjt-fő-szerda. Primus quadragesimae dies Mercurii, s. dies cinerum. Esztérházi Tamás Hunn. ford. p. 478.
Böjt-köz.
Böjt-közben. Intra jejunium.
Böjt-középig. Pázm. Pred. p. 407.
Böjt-más-hó. Martius. M. A.
Böjt' más hava. Idem.
Böjt-szegés. Pázm. Pred. p. 558.
Böjt' utólja.
Hoszszú böjt. Tasi Gáspár. p. 65. A' ki sok zabálló csötörtököt tart, hoszszú böjtre szorúl. km.
Köteles böjt. Jejunium de praecepto.
Negyvennapi böjt. Quadragesima.
Szabott böjt. Pázm. Kal. p. 297.
Száraz böjt. Csuzi Tromb. p. 49.
BÖJTI. Quadragesimalis. M. A.
Böjti boszorkány. Úgy néz, mint a' böjti boszorkány. km.
Böjti eledel. Cibus esurialis.
Böjti eleség. Victus sine carne.
Böjti étel. Idem.
Böjti nap. Dies esurialis.
BÖJTJE. Ejus jejunium. Beteg ember' böjtje, részeg ember' imádsága. km.
BÖJTÖL, böjtöli. Jejunat, jejunando sacrat.
Ki böjtöli. Ki böjtölte a' nagy böjtöt. Integram quadragesimam jejunando extraxit.
Meg böjtöli. Jejunando sacrat.
Böjtölés. Jejunatio, jejunitas. M. A.
Böjtölö. Jejunator.
BÖJTÖS. Böjtöt tartó.
Böjtös Szent János. Joannes jejunator.

BÖK.

BÖK. Pungit, figit.
Által böki. Transfigit.
Belé böki. Infigit.
Föl böki. Suffigit.
Ki böki. Expungit.
Le böki. Defigit.
Meg böki. Pungit, figit. S. I. Meg bökte a' Sz. Tamást.
BÖKCSE. Stomoxis. S. I.
BÖKDÖS, bökdösi. Punctitat. Sz. D. Szúrkál.
BÖKDÖZ, bökdözi. Idem.
BÖKE. Curvus, tortus, reflexus, nodosus. M. A.
Bökény. Sz. P. Csongrád Vben. F. Ugocsa Vben.
Bökény. E. F. Kolos Vben. g. Krumendorf.
BÖKET. Punctura, punctum, fixura.
BÖKÉS. Punctio, fixa.
BÖKKEN. Titubat, vacillat. M. A.
Bé bökken valakihez. Sz. D.
Belé bökken, belé botlik. Sz. D.
Reá bökken (Reá ütközik.) Incaute supervenit. PP.
Bökkenés. Titubatio, vacillatio, haesitatio, talipedatio, offensio. M. A.
Bökkenö. Offensator, it. locus salebrosus, salebra. M. A. Ez ám a' bökkenője. Hinc illae lacrimae. M. A. Ne kerengesd annyit, mondd ki a' bökkenöjét. km.
Bökkenös. Faludi N. A. p. 240.
Bökkent, bökkenti. Botlatja. Facit vacillare.
BÖKÖD, böködi. Punctitat. Sz. D.
Böködés. Iterata punctio. Sz. D.
BÖKÖNY F. Szabolcs Vben. E. Sz. P. Kolos Vben.
BÖKÖ. Pungens.
Bökö légy. Stomoxis. Stechfliege. S. I.
Bökö szó. Dicterium aculeatum, asperae facetiae. S. I.
Bökösze: bökö veszszöcske Sz. D.
Tüske - bökösze. Sz. D.
Bökös. Puncturosus. A' rózsa szép, és jó illatu, de bökös a' tüskéje. km.
Bökös ökör. Bos cornupeta.

BÖL.

BÖL.
BÖLGYÉN. (alsó, fölsö.) FF. Nyitra Vben.
BÖLKÉNY. (Magyar, oláh.) E. FF. Torda Vben.
BÖLINY. Bison, vison. M. A. PP.
BÖLÖMBÖL. Clamat more Ardeae stellaris.
Bölömbölö Bölöm-bika. Zrinyi 2. Ének Stroph. 4.
BÖLÖN. (Kis, közép és nagy.) E. FF. Három szék Székében.
BÖLÖNY. Erdei bika, jáhor, jávor. Urus. Auerochs. S. I.
Bölöny-bika, bölön-bika, bölöm-bika: nádi v. vizi bika. Ardea stellaris. Rohrdommel. S. I. Sz. D.
BÖLSE. (Kánya — Kápolna — Sándor — Sziget-) FF. Abaúj Vben,

BÖLCS.

BÖLCS. Sapiens, doctus, eruditus, philosophus. M. A.
Bölcs ember. Nincs olly bölcs ember, kit a' bor meg nem bolondit. km.
Bölcs' háza. Major Liptó Vben.
Bölcs-név. A' tudatlanok között környü bölcs-nevet szerezni. km.
Világi bölcs. Philosophus. S. I.
BÖLCSELKEDik. Philosophatur, sapit. M. A. CM.
El bölcselkedik.
Bölcselkedés. Philosophatio, philosophia.
Bölcselkedö. Philosophator, philosophus.
BÖLCSEN. Sapienter, erudite. M. A.
BÖLCSES. Sapientulus, eruditulus.
Bölcseskedik. Faludi N. A. p. 130.
BÖLCSESÉG. Sapien ia, doctrina. M. A. A' bölcseség leg jobb úti költség. km.
Bölcseség-szeretö. Philosophus. CM.
Bölcseség' titka. Faludi E. M. p. 249.
BÖLCSI. Sz. P. Bihar Vben.
BÖLCSKE. F. Tolna Vben.

BÖMB.

BÖMB. Sonus boum.
BÖMBÖL, bömböli. Boat, mugit. M. A. Mód nélkül bömböl. Suilla harmonia.
Meg bömböli. Demugit.
Bömbölés. Boatus. M. A. Pázm. Kal. p. 74. Pred. p. 7.
Bömbölö. Boans.
Bömbölve. Boando. Faludi N. A. p. 165.

BÖMM.

BÖMM. Vox ursi.
BÖMMÖG. Ursinum sonum edit. Bömmög mint a' medve. Dug. km. 1. R. p. 198.
Bömmögö. Idem in nota.

BÖND.

BÖND.
BÖNDÖ. Epigastrion. M. A. CM.
Nagy böndö. Tanagraeus cetus. M. A.

BÖNG.

BÖNG. Böngeni a' méhek szoktak. Sz. D.
Böngés: dongás. Sz. D.
BÖNGÉSZ, böngészi. Sonitum edendo circumit, quaerit instar Apis.
Ki böngésztem Homert. Molnár János.
BÖNGET. Mugit. M. A.
Böngetés. Mugitus. M. A.

BÖR.

BÖR.
Bör-hegy, nevezetes hegy, Veszprém Vben.
BÖRCS. F. Györ Vben.
Börcs' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRDÖCZE. F. Szala Vben.
BÖRDÖN. Torok nem bördön. km. Dug. 1. R. p. 79.
BÖRGÖLIN. F. Vas Vben.
BÖRGÖND. Sz. P. Fejér Vben.
BÖRKÖS. Sz. P. Borsod Vben.
BÖRMÉNY. (Nagy, kis.) E. Sz. P. Kolos Vben.
BÖRÖLLÖ. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRÖNY.
Böröny-szilva. Lippai Gy. K. p. 175.
Böröny, böröud. F. Szala Vben.
BÖRZSA. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRZSÖNY. Bresillum. M. A.
Börzsönybe teszi a' tojást.
Börzsöny. MV. Hont Vben. Sz. P. Tolna Vben.
BÖRVÉLY. F. Szatmár Vben.
BÖRZÖNCZE. MV. Somogy Vben. F. Szala Vben.

BÖRBITÉL.

BÖRBITÉL. Demurmurat, blaterat. M. A. L. Berbitél.
El börbitéli. Zvonárics. Post. 1. R. p. 84.

BÖRBÖNCZE.

BÖRBÖNCZE. Pixis. M. A.
Dohányos börböncze. Pixis tabaccaria. Faludi E. M. p. 67.

BÖRHE.

BÖRHE. Subligaculum, subligar, perizoma. M. A. L. BERHE.

BÖRTÖN.

BÖRTÖN. Praeco, carnifex, stentor. M. A. Fog-ház, tömlöcz. Sz. D.
BÖRTÖNÖS: tömlöcz-tartó, rabokra vigyázó. Sz. D. Custos carcerum. Szirmai Parab. p. 92.

BÖS.

BÖS. MV. Posony Vben.
Bös' háza. E. F. közép Szolnok Vben.
Bös-törö. Pistillum. S. I.
BÖSÖVÉNY. Cicutaria. PP. Baraboly. Sz. D.
BÖSTÖRKÖDik. Jurgia serit, rixas excitat. Vajda 3. K. p. 398.

BÖZSE.

BÖZSE. Elisabetha juvencula.

BÖSZ.

BÖSZ.
Bösz-ér. Sz. P. Pest Vben.
BÖSZÉNY.
Böszény' fa, Böszén'fa. F. Somogy Vben.
BÖSZME. Együgyü-ostoba, és mindennek vakmerön neki menö. Illy értelemben hallottam 1826. Ján. 8.
BÖSZÖRMÉNY. MV. Bihar Vben.
Hajdu-böszörmény. Hajdu-város.
BÖSZTÖR. Sz. P. Kis Kunságban.

BÖT.

BÖT.
BÖTE.
Böte' fa. F. Szala Vben.
BÖTKE. Bruscum, bulbus. M. A. Tölgyfa' csomója, taplója, v. csomós fejes fü, mint a' hagyma. Sz. D. A' tölgyfának fodros csomója, bötke. CM.
Bötkés. Bulbosus. M. A.
BÖTKÖDik: tüvel mivel által lyuggatja. Sz. D.
Bötködés a' vásznon, papiroson. Sz. D.
BÖTKÖ. Nodus, geniculum, tuber. M. A.
Bötköjit el írtja. Enodat. M. A.
Bötkönkint. Geniculatim. M. A.
Bötkös. Geniculatus, nodosus. M. A. CM.
Bötkösödik. Tuberat. M. A.
BÖTÖK. Nodus. Csomó. CM.
Bötökös. Nodosus. Csomós. CM.
Bötköt köt. Nodat. CM.
BÖTYÖK, bötykö. Nodus, tuber, protuberantia. S. I.
BÖTKÜ.
Három bötkü. Trinodis. CM.

BÖTÜ.

BÖTÜ, BETÜ. Litera, gramma. M. A.
Bötü' értelme. Sensus literae.
Bötü-rend. Alphabetum. S. I.
Bötü-szedés. Collectio literarum.
Bötü-szedö. Collector literarum, typotheta.
Bötü szerint. Ad literam.
Bötü-vetés. Algebra. Dugonics.
Bötü-vetö. Algebraista.
Bötü-öntö. Fusor typorum. S. I.
Arany-bötük. Faludi T. É. p. 79.
Arasznyi bötük. Literae trabales. Vajda 3. K. p. 520.
Barát-bötük. Literae Monasticae.
Gottus-bötük. Literae Gothicae. Faludi N. U. p. 178.
Jóta-bötü. Faludi U. E. 3. R. p. 101.
Kóta-bötük. Faludi N. E. p. 62.
Nóta-bötük. Idem, ibidem.
Nulla-bötük. Faludi N. E. p. 159.
Szegletes bötük. Faludi T. É. p. 9.
BÖTÜI. Literalis.
Bötüi értelem. Sensus literalis.
BÖTÜNKÉNT. Per literas, de litera ad literam.
BÖTÜZ, bötüzi. Syllabisat.
Ki bötüzi. Exsyllabisat.
Bötüzés. Syllabisatio.
Bötüzö. Syllabisans, syllabisator.

BÖZ.

BÖZ.
BÖZÖD. E. F. Udvarhely Székében.
BÖZNYE. F. Bihar Vben.

BŐ.

BŐ.

BŐ, BŐV. Copiosus, amplus, prolixus. M. A.
Bő. MV. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Maros Székében.
Bő beszédü. Multiloquus. M. A.
Bő bugyogó.
Bő kezü. Munificus, liberalis, dapsilis. M. A.
Bő kezüen. Liberaliter. M. A.
Bő kezüség. Liberalitas, munificentia. M. A.
Bő nadrág.
Bő népü. Frequens, copiosus, populosus. S. I.
Bő Sárkány. F. Soprony Vben.
Bő szavu. Disertus, eloquens.
Bő tollú. Stylum amplum habens.
Bő vérü. Sangvinosus, sangvine abundans. S. I.
Bő vérüség. Plethoria, abundantia sangvinis. S. I.
Olly bő. Hodierna pronunciatione: Öl bö (sicut dölög tévö nap, loco: dolog tévö.) F. Vas Vben.
Száraz Bő. Sz. P. Heves Vben.
Tisza Bő. F. Heves Vben.
BŐBEN büdös, szükben édes.
BŐD. R. Subfertilis.
Bőd. FF. Abauj és Vas Vkben. Sz. PP. Csongrád és Pest Vkben. E. F. belsö Szolnok Vben.
BŐNY. (Bő hony?) F. Györ Vben.
BŐS. Abundans, copiosus, amplus.
BŐSÉG. Abundantia, copia.
Bőség' szarva. Cornucopiae.
Böséges. Superfluus. CM.
Böségesen. Abundantissime. CM.
Böségesség. Superfluitas. CM.
BŐVE valaminek. Copia, abundantia alicujus rei.
BŐVEBB. Amplior, copiosior.
Bövebbed. R. Subcopiosus, plusculus.
Bövebben. Plenius, largius, amplius, copiosius, fusius.
BŐVELKEDik. Abundat, redundat, exuberat. M. A.
Bövelkedés. Affluentia, redundatio. M. A.
Bövelkedö. Copiosus, redundans. M. A.
BŐVEN. Abunde, affatim, affluenter, copiose, cumulate, large, largiter, laxe, liberaliter, opime, opipare, profuse, prolixe, ubertim. M. A.
Bőven adakozik. Largitur.
Bőven adakozás. Largitio. M. A.
Bőven adó. Largitor, munificus. M. A.
Bőven folyó. Largifluus. M. A.
Bőven költ. Prodigit sumtus, profundit, dilapidat. M. A.
Bőven költés. Profusio. M. A.
Bőven költö. Profusus. M. A.
BŐVES. Faludi Sz. E. p. 96. N. E. p. 189. Pázm. Pred. p. 192.
Böves tárház. Faludi. E. M. p. 237.
Böveskedik. Abundat.
Böveskedö. Abundans. M. A.
BŐVÍT, bövíti. Auget, ampliat, amplificat. S. I.
El bövíti. Abundare facit. M. A.
Meg bövíti. Ampliat, locupletat, foetat, abundare facit. M. A.
Bövítés. Ampliatio.
Bövítö. Ampliator.
BŐVSÉG. Abundantia, copia, redundantia, ubertas. M. A.
Bövséges. Copiosus. M. A.
Bövségesen. Abundanter, copiose. M. A.
BŐVÜL. Augetur, ampliatur. S. I.
El bövül. Augescit, augetur, multiplicatur. S. I.
Meg bövül. Augescit, multiplicatur, abundare incipit. M. A.

BŐCSŐ.

BŐCSŐ, BŐLCSŐ. Cunae, cunabula. M. A.
Bőcsö-rengetés. Cunarum agitatio, motitatio.
Bőcsö-rengetö.
Bölcsö-rengetö madzag. Vajda 2. K. p. 374.
Fa-bőcsö. Ezt sem fa-bőcsőben ringatták. km.
BŐCSŐBELI gyermek. Faludi E. M. p. 238.
BŐCSŐI. Ad cunas pertinens. M. A.
BŐCSŐJE. Ejus cunae. A' melly bőcsöjéből nagy hamar sírba hág. km.
BŐCSŐS. Habens cunas.
Bőcsös gyermek. Infans cunis incubans. M. A.
BŐCSŐZTETI, bölcsözteti. Pázm. Pred. p. 1273. In cunis detinet.

BŐG.

BŐG. Mugit, boat. Idegen ökör haza felé bög. km.
Bele bög. Immugit. M. A.
Ki bögi. Emugit. M. A.
Reá bög. Admugit. M. A.
Viszsza bög. Remugit. M. A.
BÖGET. Balat, boat, mugit. M. A.
Meg bögeti. Demugit. M. A.
Bögetés. Balatus, boatus, mugitus. M. A.
Bögetö. Mugiens, boans, balans. M. A.
Bögetö madár. Ulula. M. A.
BÖGÉS. Mugitus, boatus. M. A.
BÖGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.
BÖGÖ. Mugiens, boans.
Bögö hegedü. Pandura, barbitos gravis.
A' részeg ember még az eget is bögönek nézi. km.
Bögö síp. Tibia utricularis. S. I.
Bögös. A' bögö hegedüt vonó.

BŐR.

BŐR. Corium, pellis, cutis, tergus, byrsa. M. A.
Bőr alatt való. Subcutaneus, subtercutaneus, intercus, intercutaneus. M. A.
Bőr alatt viszkettető serke. Acarus. M.A.
Bőr' alja. Caro sub cutem. S. I.
Bőr' aljai. Subcus, subcutaneus. S. I.
Bőr' aljai víz. Aqua subcus, intercus. S. I.
Bőr' aljai tetü. S. I.
Bőr-csáváló, bőr-érlelő. Sz. D.
Bőr-csont. Sceleton vivum. S. I.
Bőr-egér, bőr-madár. Vespertilio. S. I.
Bőr-érlelő. Sz. D.
Bőr-foszlás a' köröm' tövén. Reduvia. S. I.
Bőr' föl törése, járás miatt hévi időben, az al-felen. Intertrigo. M. A.
Bőr-fű. Conferva. S. I.
Bőr-gyártó. Alutarius. M. A.
Bőr-harang. Valaki meg szakad az Uraság' dolgán, ollyat bőr-haranggal fizetnek ki Budán. Dug. km. 1. R. p. 279.
Bőr-hámlás, korpázás. Porrigo. PP.
Bőr-hártya. Epidermis v. charta pergamena. S. I.
Bőr-hid. Midőn az ellenség a' folyó vízhez szoríttatik, hogy a' vízbe vész, és a' győzedelmesek a' bele veszett ellenségnek testein gázolnak által, akkor mondatik „hogy bőr-hidon mentek által." it. Traductio militum per utres. Kis Koss Mihály Halotti Beszéd 1757. Gróf Festetics József fölött. p. 10.
Bőr-mives, bőrbül mivelő, u. m. keztyüs, szij-gyártó 's a' t. S. I.
Bőr-nadrág. Caligae pelliceae.
Bőr-ostor. Terginus. CM.
Bőr-pais. Caetra. M. A.
Bőr-poklos. Elephantiacus. M. A.
Bőr-poklosság. Elephantia, elephantiasis. M. A.
Bőr-ruha: ködmen. Pellicium. S. I.
Bőr-sisak. Cudo. M. A.
Bőr-zsák. Culeus, culeum. M. A. Vr.
Bőr-szék. Sella pellicea. Pázm. Pred. p. 696.
Bőr' színe. Superficies cutis. S. I.
Bőr-tarisznya.
Bőr-tok. Scortum. M. A.
Bőr-ülep. Salavári. S. I.
Bőr-viszketeg. Formicatio. S. I.
* Bagaria-bőr. Corium bovinum russicum. S. K.
Bárány-bőr. Agnina pellis. S. K.
Birka-bőr. VVL.
Bocskor-bőr az orczája. km.
Borjú-bőr. Szinte annyi borjú-bőrt visznek a' vásárra, mint ökör-bőrt.
Csikó-bőr. Pellis pulli equini.
Elő-bőr. Praeputium. S. I.
Elő-bőr' gyulladása. Phymosis. S. I.
Elő-bőr a' kocsiban.
Elő-bőr (a' kovácsoknál). Ventrale. S. K.
Far-bőr (a' bányászoknál). Subligaculum tegens nates. S. K.
Hasi bőr. VVL.
Juh-bőr. Pellis ovina.
Kigyó-bőr. Serpentis exuviae. S. K.
Kos-bőr.
Ló-bőr. Corium equinum.
Medve-bőr. Ursina pellis. S. K.
Ökör-bőr. Corium bovinum.
Róka-bőr. Egy rókának nem lehet két bőrét húzni. km.
Szattyány-bőr. Corium ovillum. S. K.
Tehén-bőr. Corium vaccinum. S. K.
Tinó-bőr.
Ürü-bőr.
Vidra-bőr. VVL.
BŐRBÜL való. Coriaceus, tergínus. M.A.
BŐRE. Ejus pellis. Ha nincs szőre, vagyon bőre. Si non potest acre, luat pelle.
Bőrében jár a' dolog. km.
Bőrével fizeti meg. km.
Erőtlen, mint a' bőréből ki vetkőző kigyó. km.
Kiki a' maga bőrét viszi a' vásárra. km.
Meg nem fér a' bőrében. km.
Nem lennék a' bőrében. km.
BŐRKE. Pellicula nunc detorte: Bürke; úgy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna bőrke (bürke) a' tűzön. km.
BŐRÖD. R. Pellicula.
Bőrödzik. Pellicula obducitur.
Bé bőrödzik. Pellicula inducitur.
BŐRÖL, bőröli. Verberat.
Meg bőröllek: korbácsollak. Sz. D.
BŐRÖS. Pellitus, pelle obductus.
Bőrös láda. Riscus. PP.
Bőrös pecsenye. Costula porcina. PP.
Bőrösödik. Pelliculatur.
Bé bőrösödik, idem. S. I.
Bőrösül. idem.
BŐRT gyárt, bőrt készit. Fordítsd a' bőrt, csizma lessz belőle. km.
BŐRTELEN. Excoriatus, cute privatus. S.I.
BŐRZik. Pelle obducitur.
Bé bőrzik. Sz. D.
BŐRÖZ, bőrözi. Pelle inducit.
Bőrözés. VVL.
Bőrözet. Superficies pelliculata rei alicujus. S. I.

BŐSZ.

BŐSZ.
BŐSZÜL. Vadúl, bolondúl, a' marháról mondatik. Sz. D. S. I.
Bele bőszül: bele bolondúl, bele dühödik. S. I.
Meg bőszül.

BR.

BRASLÓ.

BRASLÓ. Telek a' Hajdu-városokban.

BRASSÓ.

BRASSÓ. Corona, Urbs Transyl. M. A.
Brassó' vidéke. Districtus Coronensis.

BRASZLÓ.

BRASZLÓ. Vratislaus. L. Boroszló.
Braszló' városa. Wratislavia. PP.

BREKEKE.

BREKEKE. Béka-szó.
BREKEKÉL. Béka-módon szólI. Anal. Phil. T. IX. p. 63.

BRENZA.

BRENZA, Brondza, Bronza. Caseus Bresnensis, Burenda. Brinsenkäs. S. I. Lippai ht. Berenza. Cal. Oec. p. 46.

BREVIÁR.

BREVIÁR. Breviarium. Monoszlai Hit oltalm. p. 503.

BRIA.

BRIA.
Gaz-bria.

BROSA.

BROSA.
Brosál. Prosas decantat.
Brosálás. Prosarum decantatio. M. A. PP.
BROSMITÁL. Prosas decantat. L. Prosál. M. A.

BRÚG.

BRÚG.
BRÚGATYÓ. Bizonyos játék-eszköz. S. I. Keresztül fúrt, és ki üresített diobul csinált játszó eszköz. Sz. D.
BRÚGÓ. Barbitos gravis. Bassgeige. S. I. Bögő hegedü, bordó hegedü, morgó hegedü. S. I.

BU.

BUCZ.

BUCZ. R. Coxa. Czomb. PP.
BUCZA. Ejus coxa. Fáj a' bucza. Sz. D.
BUCZKÓ. Köpczös, czombos, zomok. Sz. D. it. Csomó.
Buczkóztatik, bulczkóztatik. Margit' Élete Prá nál. p. 296.
Buczkós: csomós.
BUCZLÓ. F. Sáros Vben.
BUCZÓ. Asper. S. I.

BUCS.

BUCS. F. Esztergom Vben.
BUCSA. t. h. n. Bihar, Békes, Szala és Zólyom Vkben.
BUCSKA. Cadus. M. A. ht. Bocska.
BUCSONY. Sz. P. Nógrád Vben.
BUCSOTA. F. Szala Vben.
BUCSU, (bulcsu, bocsú, bolcsú.) Indulgentia. M. A. Bucsu pénzzel jár. km.
Bucsu. FF. Vas és Bereg Vkben.
Bucsu-adás. Largitio indulgentiae, dimissio. M. A.
Bucsu-beszéd. Oratio valedictoria.
Bucsu-dal. Carmen propemticum. S. I.
Bucsu' fia, mint vásár' fia.
Bucsu' háza. F. Posony Vben.
Bucsu-hely. Locus indulgentiarum, peregrinationis religiosae, clarus imagine Thaumaturgae. S. I.

Bucsu-járás. Pia processio, religiosa peregrinatio. S. I. Pázm. Kal. p. 764. Könnyen veszik föl, mint a' bucsújárást km. Dug. 2. R. p. 98.
Bucsu-járó. Peregrinator religiosus, peregrinus ex devotione. S. I.
Bucsu-lakzi. Coena viatica, v. epulae encoeniorum. S. I.
Bucsu-levél. Ablass-brief. ZvonáricsPostilla 1. R. p. 85. Tasi Gáspár p. 175.
Bucsu-nap. Dies encoeniorum, dedicationis templi. S. I.
Bucsu-szó. Faludi E. M. p. 62.
Bucsu-vétel. Valedictio. M. A.
Bucsu-vétlen. Discedens sine scitu aliorum. Prágai p. 166. „Az élet gyakorta búcsú-vétlen el szakad tölünk" it. p. 266.
Bucsu-vétlenűl. Absque valedictione. S. I.
Teljes Bucsu. Indulgentia plenaria.
Vég-bucsu. Faludi E. M. p. 22.
Bucsus. (Habens indulgentiam) Indulgentiarius. M. A.
Bucsus levél, Zvonárics 1. R. p. 748. Tasi Gáspár p. 176.
Bucsus nép. Peregrinatores ex devotione.
Bucsut ád. Indulgentias largitur, dimittit. M. A.
Bucsut jár. Loca sacra devotionis causa adit. Egygyütt járják a' bucsut. km. Dug. 1. R. p. 66.
Bucsut vesz. Valedicit. M. A. Bucsut vett eszétől. Dug. km. 1. R. p. 107.
Bucsuzik, bulcsuzik. Valedicit. Faludi U. E. 1. R. p. 142.
El bucsuzik. Pázm. Pred. p. 597. Valedicit. M. A.
Ki bucsuzik. Faludi N. E. p. 162. T. É. p. 27.
Bucsuzás. Valedictio.
Bucsuzó. Valedicens.
Bucsuzó ének. Faludi E. M. p. 61.
Bucsuzó félben van. Est in procinctu valedictionis, discessus. Faludi N. A. p. 57.
Bucsuzó szépségek. Faludi U. E. 2. R. p. 29.
Bucsuzatlan: bucsu-vétlen. Bucsuzatlan el mentt. Abiit, quin valedixisset.
Bucsuztat, bucsuztatja. Facit loco alterius valedictionem.
El bucsuztatja.
Bucsuztatás. Facta in persona mortui valedictio.
Bucsuztató. Valedicens in persona mortui.
Bucsuztató ének. Cantilena valedictoria in persona mortui decantari solita.
Bucsuztató versek. Versus valedictorii.

BUDA.

BUDA. Buda, Metropolis Ungariae. M. A. Meszsze Buda sánta ebnek. km.
Buda alatt. Ad Budam. Több veszett Buda alatt. km.
Buda' fa. FF. Baranya és Szala Vkben.
Buda' háza. F. Ung Vben.
Buda-keszi. F. Pest Vben.
Buda-Örs. F. Pest Vben.
Buda' telke. E. F. Kolos Vben.
Buda-vár. F. Szala Vben.
Buda' vára. Arx Budensis.
* Kis Buda. F. Szala Vben. Sz. P. Heves Vben.
Mike-Buda. Sz. P. Pest Vben.
Oláh-Buda. E. F. Kolos Vben.
Ó Buda. Vetero Buda, Buda vetus.
Szász-Buda. E. F. Segesvár Székében.
Új Buda. Sz. P. Kolos Vben.
BUDAI. Budensis, Budaeus. M. A.
Budai bor. A' Budai piros bor nyelvű. km.
Budai csonka torony. Pázm. Pred. p. 1076.
Budai fördő. Balneum Budense.
Budai mérték. Budai mértékkel fizet. km.
Budai vékával fizet. Dug. km. 1. R. p. 262.
BUDÁBAN.
Mi hír Budában? —
BUDÁN. Csak egyszer volt Budán kutyavásár. km. Lásd Magyar Hirmondó 1792. 2-dik Szakasz. p. 162.
Kinek lova nincs, Budán is gyalog jár. km.
BUDÁRA.
Sokáig ér a' sánta kutya Budára. km.
BUDÁRÚL.
Ha Budárúl jött volna, sem hinném. km. Szirmai Parab. p. 7.
Meg jött Antal Budárúl, zöld ágot hozott orrában. Profectus ad Apaturia rediit Majo. K. V. p. 424.
BUDÁTÚL.
Olly meszsze jár tőle, mint Bécs Budátúl. km.

BUF.

BUF.
BUFA. Buccosus. M. A. PP.
Bufál, bufálja. Buccas verberat. M. A. Meg bufálja.
BUFTI. Nagy pofájú, nagy fejű.

BUGY.

BUGY. Sonus aquae ferventis, bullientis, scaturientis, v. aëris ex aqua erumpentis.
Bugy, bugy.
Bugy-borék. Bulla. S. I.
Bugy-borékos. Bullosus. Biró Márton Micae. p. 346.
Bugy-borékol. Bullat, bullit. Sz. D. Paraszt Kalandáriom.
Bugy-fa, vizet ütő, és zavaró halászfa. S. I.
BUGYA.
Egye-bugya.
BUGYGYAN. Bullat, ebullit. M. A.
Föl bugygyan. Ebullit.
Ki bugygyan. Ebullat. M. A. L.
Bugygyanás. Bullatio.
Bugygyanó. Bullans.
Bugygyant, bugygyantja. Facit, ut erumpat, prosiliat. S. I.
BUGYI. F. Pest Vben.
BUGYKA: szük száju bugyogós korsó. Sz. D.
Bugykáz: vizet veréssel zavarja 's a' part alját bolygatja a' halászatkor. S. I.
BUGYKOS. idem ac Bugyka. S. I.
BUGYOG. Scaturit, strepit. M. A. Bullat, bullit, fervet, tumet, turget, protuberat. S. I.
Föl bugyog. Protuberat, prosilit.
Ki bugyog. Extuberat, effervet.
Bugyoga: szük száju korsó. VV. L.
Bugyogatlan hordó. Orca. CM.
Bugyogó. Braccae turgidae, follicantes, prout Germani olim gestabant. S. I.
Bugyógós. Turbinatus, protuberatus, capitatus, bulbosus, bulbineus. M. A.
Bugyogós korsó. Brocchus. M. A.
Bugyogtat, bugyogtatja. Mergit, submergit. M. A.
BUGYOLA. Bulga, sarcina. S. I.
Bugyoláz, bugyolázza. Tegit, operit. S. I.
BUGYOROG. Bullat, bullit v. scaturit. Sz. D.

BUJik.

BUJik, buvik. Latitat, delitescit, se abscondit, recondit, occultat. A' ki ebért, gyermekért veszekedik, pad alá bujjék. km.
Által bujik. Transrepit.
Bé bujik. Ad aliquem locum angustum contracto corpore se infert. Pázm. Pred. p. 990.
Bele bujik. Irrepit. M. A.
El bujik. Takács József' Költeményei. p. 54.
El buik, el buvik. Delitet, delitescit, abscondit se. M. A.
Ki bujik. Nem bujik ki, mint a' kígyó, a' böréből. km.
BUJA. Lascivus, petulcus. M. A.
Buja dög. Lues Venerea. S. I.
Buja kivánatos. Procax. M. A.
Buja kórság. Lues Venerea. S. I.
Buja mirígy. Bubo venereus. S. I.
Buja szerelem. Venus vulgivaga. Sz. D.
Buja tűz. Urigo. S. I.
Bujaság. Luxus, lascivia, libido. M. A. Szorgos munka felejteti a' bujaságot. km.
Bujaságos. Csuzi, Tromb. p. 504.
Bujálkodik. Lascivit, luxuriatur, libidinatur. M. A.
Bujálkodás. Lascivia. Faludi N. U. p. 43.
Bujálkodó. Libidinosus, luxuriosus. M. A.
Bujálkodva. Libidinose. M. A.
Buján. Lascive, petulanter, v. fertiliter. Pázm. Pred. p. 26.
Buján terem a' roszsz fű. Sz. D.
BUJÁS, buvás. Absconsio, occultatio, latitatio, secreti captatio. S. I.
BUJDOG. Pázm. Pred. p. 206.
BUJDOKLik. Errat, latitat, mergitur. M. A.
Bujdoklás. Pázm. Pred. p. 1192.
Bujdokló. Pázm. Pred. p. 874.
BUJDOSik. Errat, vagatur. M. A. Heverő testben bujdosik az elme. km. it. Peregrinatur.
Bujdosik. Bujdosik szegény árva Deák.
Bé bujdosik. Immigrat. Zvonárics. 1. R. p. 262.
El bujdosik. Pázm. Pred. p. 654.
El budosik. Pererrat, aberrat, abscedit. M. A. Demigrat.
Ki bujdosik. Emigrat.

Bujdosás. Erratio, vagatio. M. A. it. Peregrinatio. PP.
Bujdosás ember' élete. Sz. D. Peregrinatio est vita hominis.
Bujdosó. Errabundus, vagabundus, migratorius.
Bujdosó csallán. Marrubium nigrum. Cs.
Bujdosó csillag. Planeta, stella erratica. Pázm. Kal. p. 700.
Bujdosó gondolatok. Faludi E. M. p. 238.
Bujdosó köszvény. Arthritis vaga, morbus articularis. PP.
Bujdosó kurva. Circulatrix. S. I.
Bujdosó levél. Sz. D. Literae commeatus.
Bujdosó madarak. Aves commeantes. S. I.
Bujdosó pohár, kerengő duska. Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság.
Bujdosó társ. Faludi T. É. p. 90. Socius peregrinationis.
Bujdosóba jut. Pázm. Pred. p. 775.
Bujdosóba megy: el utaz. S. I.
Bujdosva. Vage, erratice,
Bujdostomkor. Sz. D. Quando ego peregrinabar.
BUJHATIK. Potest se abscondere, occultare. Erővel nem bujhatom a' földbe. km.
El bujhatik előle. Non potest se cum eo conferre, aequiparare.
BUJKÁL. Se identidem abscondit, occultat. Pázm. Pred. p. 467.
Bujkálás. Iterata occultatio.
Bujkáló. Identidem se abdens.
Bujkáló félelem. Sz. D.
Bujkáló nap.
Bujkáló nyáj. Pázm. Kal. p. 1081.
Bujkálós.
Bujkálást játszik.
BUJNA.
Bujnán szaporoszik. Lippai Virágos Kert. p. 53.
Bujnaság. Lippai Virág. K. p. 48.
BUJÓ, buvó. Se abdens, occultans.
Bujó hely. Latibulum.
Bujós, bujósdi, bujóska. Bizonyos játék. S. I.
Bujóskáz. Bujóskát játszik. Sz. D.
BÚJT, bujtja. Facit ut abdatur, occultat, submergit infra terram. it. Concitat. L. bővebben BOJT.
Föl bújtja. Concitat. S. I.
Bujtár. Subopilio.
Bujtárkodik. Agit subopilionem. Biró Márton. Micae. p. 276.
Bujtás. Concitatio v. propagatio palmitis. S. I.
Bujtogat, bujtogatja. Concitat, incitat. S. I.
Bujtat, bujtatja. Facit ut alter se abscondat.
Belé butatja. Ördögöt bujtatta belé.
El bujtatja.
Pad alá bujtatja. Sub scamnum cogit. M. A.
BUVÁK. Mindent föl buvó v. bujó. Sz. D.
BUVÁR. Mergus, homo marinus. PP.
Buvár-kutya. Canis ponticus. PP.
Buvár-lud. Merganser. Tauchergans, S. I.
Buvárkodik. Agit urinatorem. S. I.
BUVÓ. Se abdens.
Buvó hely. Latebra. S. I.
Által buvó fű. Perfoliata. PP.

BUK.

BUK. Casus, lapsus. S. I.
Buk-fencz. Volutatio in gyrum. Buk-fenczet hányt. Czigány-kereket hányt. S. I.
Buk-fity. Idem. S. I.
Kecske-buk. Idem.
Kecske-bukot hány. In caput prolabitur. PP.
BUKik. Cadit, prolabitur v. inclinatur v. caput submittit.
Alá bukik. Caput submittit.
Bele bukik. Immergitur.
El bukik. Demergitur.
Elő bukik. Prosilit.
Föl bukik. Subsilit, caput ex aquis attollit.
Ki bukik. Exsilit, emergit.
Le bukik. Cernuit, incurvat se, inclinat se. S. I.
Meg bukik. Cadit v. mergitur v. lusum perdit, successu destituitur. S. I. Meg bukott a' nyúl. Sz. D.
Meg bukott a' játékban.
BUKÁS. Lapsio, prolapsio. S. I.
BUKÁZ. Vizet zavar halászáskor.
Bukázás. Turbatio aquae fine piscationis.
Bukázó.
Bukázó háló. Rete, quo pisces turbata studio aqua capiuntur.
BUKDOGÁL. Urinat v. caespitat. S. I.
BUKDOKLik, (mint haldoklik) víz alá ereszkedik. Sz. D.
BUKDOL a' vizben. Urinat. PP.
BUKDOSik a' vízben. Urinat. M. A.
BUKKAN. Caespitat.
Be bukkan, bé bukkantt a' házba: bé botlott. Sz. D.
Elő bukkan. Se repente profert.
Föl bukkan. Vajda 3. K. p. 110.
Ki bukkan, ki bukkantt az ablakon. Sz. D.
Le bukkan. Se demittendo occultat.
Reá bukkan: hirtelen reá talál. Impingit, incidit, offendit. S. I.
Bukkanás.
BUKLA. E. Hegy Szeben Székében.
BUKORVÁNY. F. Bihar Vben.
BUKÓ.
BUKRA. Ad lapsum, inclinate.
Bukra van a' hordó' eleje. Hallottam Sághon a' Bor-fejtőmtül 1825. Maj. 11. It. 1818 Jul. 6-án midőn a' Pajtám' födelét raknák, és a' homlokát némellyek igen alá ereszteni akarnák, egy ellenkező azt mondá „De így igen Bukra leszsz.“
BUKTAT, buktatja. Mergit, v. dejicit, sternit, detrudit, praecipitat. S. I.
Belé buktatja. Immergit.
Le buktatja. Demergit.
Meg buktatja. Demergit v. facit, ut alter lusum perdat.

BULI.

BULI.
BULIKOL: galamb-módra nyög. Sz. D.
Bulikló. Gyöngyösi Munk. 2. Darab p. 435.

BULY.

BULY. F. Szabolcs Vben.
BULYA. R. most Buja. Lascivus, salax, venereus. S. I. Török-aszszony. Sz. D. Mulier v. uxor turcica. PP.
Bulya szövet. R. Byssus, tela luxuriae. S. I.
Bulya-vászon. Tela coa, coa vestis, byssus. PP.
Bulyább a' verébnél. Hedera lascivior. S. I.

BUNDA.

BUNDA. Vestis hyemalis, pelle subducta. PP. Szür: hozz fát, Pallást: rakj tüzet, Bunda: nyugodjál. km.
Farkas-bunda.
Juhász-bunda. Dug. km. 1. R. p. 237.
BUNDÁS. Habens talem vestem hyemalem. Bundás Geczi.
BUNDÁZ, bundázza. Tali se veste hyemali instruit.
Föl bundázta magát.

BUNKÓ.

BUNKÓ. Tuber, nodus. S. I.
BUNKÓCZ. F. Ung Vben.
BUNKÓS. Nodosus, tuberosus.
Bunkós bot. Fustis nodosus. S. I. Sz. D.
Bunkós buzogány. Clava capitata. S. I.

BUR.

BUR. Erdő Nyitra és Posony Vkben.
BURA. F. Heves Vben.
BURDÓ. Gyalogok' háti turbája. Ascopera, saccus coriaceus, culeus sarcinarius. PP.
BURGONYA. Solanum tuberosum. S. I. Sz. D.
BURÍT, burítja. Borít, borítja. Contegit. M. A.
Bé burítja. Obruit, adoperit, contegit, obtegit. M. A.
El burítja. Submergit, demergit, obtegit, operit, obruit. M. A.
Föl burítja. Retegit, invertit.
Ki burítja. Retegit.
Környül burítja. Circum obruit. M. A.
Le burítja. Obtegit, obvolvit.
Meg burítja. Obducit. M. A.
Reá burítja. Adoperit, obvelat.
Burítás.
El burítás. Zvonárics M. Post. 1. R. p. 29.
Burítók. Velamen, operimentum. M. A.
Burító. Tegulum. M. A.
BURJÁN: giz gaz, haszontalan fű, gyom a' kertben. Sz. D. Nagy István Márt. Coron. p. 121. Csuzi p. 498.
Burján' falva. E. F. Hunyad Vben.
Burjános. E. F. Kolos Vben.
BUROGAT, burogatja.
Be burogatja.
Le burogatja.
BUROK. Frons, dis. PP. 2. Gyermek-tartó lantorna. Secundae. M. A. Galea infantum. PP.
Burokban született. Infans galeatus. PP.
Burokja. Ejus secundae. Természet' burokja. Biró M. Micae p. 153.
Burkol, burkolja. Csomóba kötözi, bé takarja, födözi. Sz. D.
Burkolat: csomólék, kötölék. Sz. D.
Burkos. Frondosus, nemorosus. PP.

Burkosodik: gallyasodik, sűrű ágokat ver, hajt. Sz. D.
Meg burkosodik. Vajda K. É. 1. K. p. 8.
Burkozik. Se involvit. S. I.
Be burkozik.
Ki burkozik. Ki burkozott (fölhöbül, homályból ki jött) a' nap. Sz. D.
BURONG. Involvitur, tegitur.
Burongó.
Burongó fű. Caltha, calendula. PP.
BURÚL. Procidit pronus, it. mergitur, tegitur. M. A. Borúl.
Bé burúl. Contegitur, obtegitur, obvolvitur. S. I.
El burul. Submergitur, obtegitur, obruitur. M. A.
Elejbe burúl. Accedit, provolvitur. S. I.
Ki burúl. Evolvitur.
Le burúl. Procidit, procumbit. M. A.
Reá burúl. Incumbit. S. I.
Burulás. Prolapsus, procidentia, demersio, submersio. M. A.
El burulás. Submersio, demersio. M. A.
Le burulás. Procidentia. M. A.
Burúltt.
Burúltt idő. Tempus nubilum, nebulosum, turbidum. S. I. Faludi E. M. p. 237.
Burúltt nap. Dies nubilus, obscurus. S. I.

BURI.

BURI. Ludakat hivó szó.
Buri, buri.
BURIKOL, burukol, burukkol. Gemit instar columbarum. S. I.

BURKUS.

BURKUS. Burgus. Borussus.
Burkus ország. Borussia.

BURNÓT.

BURNÓT. Pulvis nicotianae. L. Bornót.

BUSA.

BUSA.
Busa. F. Nógrád Vben.
Busa fejű: nagy fejű.
Busa képű. Bucco, bucculentus. S. I.

BUT.

BUT.
BUTA. Stupidus, hebes, obtusus. Sz. D. S. I.
Buta elme. Ingenium hebes. Sz. D.
Buta tör. Verutum gladiatorium. S. I.
Butaság. Hebetudo.
BUTÍT, butítja. Facit hebetem, hebetat, v. stupefacit. S. I.
BUTÚL. Hebetatur v. stupet, stupescit. S. I.

BUZ.

BUZ.
BUZAD. F. Tömös Vben.
Buzad' földje. Sz. P. Veszprém Vben.
BUZD. E. F. alsó Fejér Vben.
Szász-Buzd. E. F. Medgyes Székében.
Buzdít, buzdítja. Concitat, stimulat v. facit, ut fervçat, bullet, bulliat. S. I. Sz. D.
Föl buzdítja. Inflammat, animum alicui addit. S. I.
Meg buzdítja. Ebullare facit. M. A.
Buzdítás. Incitatio.
Buzditó. Incitans, concitans.
Buzdító beszéd.
Buzdító ének, buzdító versek. Protrepticon.
Buzdúl. Refervescit. M. A.
Föl buzdúl a' vére, kivánsága. Sz. D.
Meg buzdúl. Ebullat, infremit, inflammatur, incenditur. M. A.
Buzdulat. Fervor, bullitus, effervescentia. S. I.
BUZG. Buzog. Bullit, bullat, fervet. M. A.
Ki buzog. Effervescit, ebullit. M. A.
Buzgalm. Buzgalom.
Vak buzgalmú. Guzmics A' Vall. Egy. ideája. p. 27.
Buzgány. Clava, vulgo cambuca. M. A.
Buzgányos. Clavator, claviger. M. A.
Buzgás.
Ki buzgás. Ebullatio. M. A.
Buzgó. Fervidus. M. A. Zelosus.
Buzgó heveskedések. Faludi E. M. p. 238.
Vak buzgó. Coece zelosus.
Buzgólkodik, Buzgódik, Buzgódozik. Fervet, zelat. S. I. Sz. D.
Buzgón. Fervide, zelose.
Buzgóság. Fervor, ardor. M. A.
Buzgóságos. Fervidus, ardentissimus, vehemens. M. A.
Buzgóságosan. Ardenter, fervide. M. A.
Buzgótalan.
Buzgótalanság. Martonfalvi György Tanitó Theol. p. 590.
BUZMA. Elatus, arrogans, insolens. Sz. D. S. I.
BUZOGÁNY. Clava, cambuca. M. A.
Buzogány-fű. Typha latifolia. S. I.
Buzogányos. Clavator.
Buzogányoz, buzogányozza.
Meg buzogányozták. Dug. km. 1. R. p. 26.
BUZONG: buzog. Sz. D.

BÚ.

BÚ.

BÚ. Moeror, tristitia, dolor. M. A. Az egygyes élet bú nélkül nem lehet. km.
Bú-bánat. Moeror dolori mixtus.
Bú-berek. F. Szala Vben.
Bú-bér. Himfi 2. R. p. 46. Poenitere tanti non emo.
Bú-felejtés. Oblivio moeroris.
Bú-felejtés' fejében.
Bú-felejtő. Bú-oszlató. S. I. Föl kötötték a' bú-felejtőre. Dug. km. 1. R. p. 24.
Bú-felejtető vigadozás. Vajda 2. K. p. 129.
Bú-járás. Bolondnak bú járása. km.
Bú-látott. Aerumnosus. PP.
Bú-látó. Moestus, moerore correptus v. afflictus, miser, calamitosus. S. I.
Bú-telek. Sz. P. Heves Vben.
Bú-vallás — Három roszsz vallás vagyon a' világon: kár-vallás, szégyen-vallás, bú-vallás. km.
BÚBAN van. Cum moerore conflictatur.
BÚGDOGAL.
Búgdogaló. Egy tavaszi Gerliczének szerelmesen búgdogaló szavára el-meg szűnik. Csuzi p. 404.
BÚJA. Ejus moeror.
Nem tud hová lenni bujában. M. A. p. 234.
Öli magát bujában, km.
BÚS. Tristis, moestus. M. A.
Bús aggodalom. Beniczki. p. 138.
Bús Gerlicze.
Bús gond. Beniczki. p. 111.
Bús, mint a' kotló tyúk. km.
Bús telek. F. Posony Vben.
Bús tenger. Mare fluctibus jactatum, commotum, agitatum. Faludi. T. É. p. 110.
Búsít, búsítja. Contristat, exacerbat. M. A.
Meg búsítja. Exasperat, irritat. M. A.
Búskodik. Tristatur, moeret, luget. Faludi N. U. p. 19. U. E. 1. R. p. 176.
Búskodás. Sz. D.
Búslakodik. idem. Búslakodik, mint a' kereke-törött paraszt. km.
Búslakodás. Pázm. Pred. p. 626.
Búslakodó. Faludi N. U. p. 63. Pázm. Pred. p. 11.
Busodalom. „Akarván az bánatot szivekből ki vetni, vagy ha az nem lehetne is, csak meg könnyebbíteni busodalmokat.“ Zvonárics. 1. R. p. 674.
Búsolog. Gemit, moeret, tristatur. M. A. Pesthi' Meséji. p. 63.
Búsulgás. Moeror, gemitus. M. A.
Búsolgó. Moerens, gemebundus.
Búson. Moeste. S. I.
Búsong. Gemit, moeret, tristatur. M. A.
Búsongás. Gemitus, moeror. M. A.
Búsongó.
Búsúl. Exacerbatur. M. A. Tristatur, moeret. Búsúljon a' ló, elég nagy a' feje. km.
El-búsúl.
Meg búsúl. Commovetur, exacerbatur v. dolori cordis succumbit. S. I.
Búsúlás. Furor, moeror. M. A. Késö a' kár után a' búsúlás. km. K. V. p. 477.
Búsúlkodik. Moerori indulget.
Búsúlkodó. Faludi N. A. p. 163.
Búsúlva. Moeste. S. I.
BÚTALAN. Vacuus moerore, expers tristitiae. S. I.
Bútalanság. Sz. D.
BÚVA. Ejus moeror. Pázm. Kal. p. 749. „búvát látja hazúgságának.“
BUVALL, buvallja. Bút szerez.
Buvallják az uraságot. Hallottam Sághon 1820. Mart. 15.
Buvallkodik. Moerore se torquet. Hallottam 1825. Máj. 3. item egy alsó Lendvai Aszszonytól September 11-dikén 1825.

BÚB.

BÚB. Gibbus, tuber. M. A. it. Cirrus avium, crista v. vitta turrita mulierum. S. I.
BÚBI. Ad vittam vel cristam pertinens.
Búbi készületek. Faludi N. A. p. 14.
BUBJA. Ejus crista v. vitta.

BUBOR.
Buborék. Bulla. M. A.
Szappan-buborék. Bulla saponacea.
Víz-buborék. Bulla aquea.
Buborékol. Bullas excitat, facit.
Buborékos. Bullatus, bullosus. M. A.
Buborka. Cucumis. Föl hágott a' Buborka-fára. km.
Buborkás.
Buborkás hordó. Vasculum pro cucumeribus condendis.
BUBOS. Turbineus, turbinatus. M. A. it. Avis v. mulier cirrata, cristata, in altum vittata. S. I.
Bubos galamb. Columba cristata.
Bubos harkály. Picus pileatus. S. I.
Bubos pirók. Loxia cardinalis. S. I.
Bubos rend. Faludi N. E. p. 33.
Bubos rigó. Ampelis garrulus. S. I.
Bubos tyúk. Gallina cristata.
Bubosan. Cristate, vittate.
BUBOZ, bubozza. Facit alteri cristas.
Meg bubozta.

BÚG.

BÚG (név.) Loculamentum. M. A.
Galamb-búg. Columbarium. CM.
BUGA. Ejus loculamentum.
Fenyő' buga. Strobilus. S. K.
Len' buga: Len' tokja. Sz. D.
Mag' buga. Siliqua. S. I.
Bugáz, bugázza: tokjából ki veri. Sz. D,
BUGACZ. Sz. P. Pest Vben.
BUGLYA, baglya, boglya. Sz. D.
Buglya - széna. Sz. D.
Buglyál: baglyát rak. Sz. D.
BUGOLYA: búb, bóbita, bób. Sz. D.
Bugolyás tyúk: bubos tyúk. Sz. D.
Bugolyáz, bugolyázza. Sz. D.

BÚG.

BÚG, (ige) galamb módra nyög. it. Subat. Sz. D. A' galamb csak búg, és nyögödik. Vajda K. É. 1. k. p. 70.
Súg búg. Sz. D.
Búgnak a' disznók. Subant porci. Sz. D.
Búgnak a' galambok, gerliczék Sz. D.
A' galamb' búgása. Csuzi Tromb. p. 321.
BUGÁS.
Sugás bugás.

BÚTYOR.

BÚTYOR. Bulga, sarcina. M. A. Butyor, buttyor, bugyor, butor Sz. D.
BUTYORA, bugyora. Ejus sarcina.

BÚZA.

BÚZA, Buza. Triticum, frumentum. M.A. Sokszor ki vész a' buza, meg marad a' konkoly. km.
Búza. E. F. Doboka Vben.
Búza - alj, búza' alja. Excretum. PP.
Búza-asztag. Zvonárics 1. R. p. 778.
Búza-cséplés. Excussio granorum tritici e stramine, perticis facta.
Búza-dara. Polenta. M. A.
Búza-drágitók. Dardanarii. M. A.
Búza' falva. F. Abauj Vben.
Búza-fő, buza-fej. Spica. M. A. Könnyű a' kepe mellett búza-fejet szedni. km.
Búza-főbül való. Spiceus. M. A.
Búza-fejes. Spicatus. M. A.
Búza-féreg. Curculio. PP. Nagy búza-féreg a' henye ember. km.
Búza-föld. Ager frumentarius. S. I.
Búza-gaz. Palea, acus, gluma. S. I.
Búza-gyűjtés: búza-takaritás. Frumentatio. S. I.
Búza-haj. Furfur. S. I.
Búza-ház. Granarium. S. I.
Búza' háza. E. F. Maros székében.
Búza-kalász. Spica triticea. Pázm. Pred. p. 62.
Búza-kalász - koszorú. Corolla e Spicis tritici contexta.
Búza-kazal. Meta frumenti.
Búza-kása. Alica, pulticula triticea. PP.
Búza-kenyér. Panis triticeus.
Búza-kéve. Manipulus frugum, merges. M. A.
Búza-korpa. Furfur triticeus.
Búza-koszorú. Corona spicea. PP.
Búza-liszt. Far, aleuron. M. A. A' Disznó is néha búza - lisztet eszik. km.
Búza-mag. Semen tritici, granum tritici. Beniczki p. 89.
Búza-mag-tok. Gluma. M. A.
Búza-major. Sz. P. Vas Vben.
Búza-marok. Merges, manipulus. M. A.
Búza-mező. E. F. Belső Szolnok Vben.
Búza-mérő. Sitometra. PP.
Búza-nyomtatás. Tritura frumenti per equos. S. I.
Búza-nyomtató. Triturator. M. A.
Búza - őrlés. Pistura, molitura. M. A.
Búza - piacz. Forum frumentarium. PP.
Búza - polyva. Palea triticea.
Búza' sükere. Mucilago tritici. S. I.
Búza - zsidó. Dardanarius. S. I.
Búza - szalma. Stramen tritici.
Búza - szár. Culmus, stipula. Káldi Oseae. 8. 7.
Búza - szem. Granum tritici.
Búza-szem - tok. Gluma. M. A.
Búza - szemelés: szedés, tisztítás, válogatás. S. I.
Búza - sziget. R. Nunc Szécsi sziget. Nic. Oláhi Hung. p. 34.
Búza' szüke. Penuria rei frumentariae, inopia annonae. S. I.
Búza - tartó. Cumera. S. I.
Búza-tartó ház. Pázm. Pred. p. 871.
Búza - tok. Gluma. M. A.
Búza - varjú. Mag-varju. Corvus frugilegus. S. I.
Búza - verem. Sirus, siri, sirrhus. M. A. CM.
Búza - vetés. Seminatio tritici. Nincs szerencséje hozzá, mint a' Czigánynak a' búza - vetéshez. km.
Búza - viasz.
Búza - virág. Liszt - láng. Pollis, pollen. M. A.
Búza - virág. Kék virág. Cyanus. M. A.
Búza - virág-szín. VV. L.
* Jó búza. Fekete földben terem a' jó búza. km.
Kalászos búza. Triticum aristatum. S.K.
Kétszeres búza. Frumentum mixtum. S.K.
Régi búza. Régi búzából is válik jó kenyér. km. Dug. 1. R. p. 95.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum. NC. p. 411.
Tar búza. Triticum muticum. S. K.
Tiszta búza. Nem mind tiszta búza, a' mi az ő földén terem. km.
Török-búza. Fagopyrum, zea mays. S.K.
Üszögös búza. Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
BÚZAI. Triticeus. M. A.
BÚZÁS. Habens triticum, abundans tritico.
Búzás Besenyö. E. F. Küküllő Vben.
Búzás ház. Granarium. NC. p. 411.
Búzás kas. Cumera. M. A.
Búzás Bocsárd. E. F. alsó Fejér Vben.
Búzásd. Sz. P. Bihar Vben.
BÚZÁTLAN. Sine tritico.
Búzátlanság: szüke, fogyatkozása a' búzának. Sz. D.

BÜ.

BÜD.

BÜD. F. Abaúj Vben.
Mező - büd. F. Szabolcs Vben.
BÜDÖS. Foetidus, putidus, olidus, olens. M. A. Ne bizgasd, nem leszsz büdös. km.
Büdös babuk. Upupa, Epops. M. A. CM.
Büdös bak. Hircus foetens. Büdös mint a' Bak. km.
Büdös bogár. Pimelia. Stinker. S. I.
Büdös bor. Hogy büdös bora czégér nélkül ne maradna.
Büdös daduk. Upupa, epops. M. A. PP.
Büdös fa. Rhamnus frangula, alnus nigra. S. I. it. Anagyris foetida. Stinkbaum. S. I.
Büdös' fa. F. Baranya Vben.
Büdös féreg. Cimex. PP.
Büdös fű. Iris foetidissima, spatula foetida. S. I.
Büdös gomba. Phallus impudicus. S. I.
Büdös hegy. E. Hegy.
Büdös kéneső. Sulphur.
Büdös kő. Lapis suillus. Stinkstein. S. I. Büdös követ tűzbe ne hints: meg fulladsz. Dug. km. 2. R. p. 162.
Büdös kút. F. Soprony Vben. Stinkenbrunn.
Büdös mesterség. Pázm. Pred. p. 1263.
Büdös patak. E. Patak Torda Vben.
Büdös' pataka. E. F. Kővár' Vidékében.
Büdös szeg-fű. Tagetes patula, flos tunetanus. S. I.
Büdös szer. Laser, assa foetida. S. I.
Büdös tó. Csárdák Baranya és Gömör Vkben.
Büdösen. Putide, foetide. M. A.
Büdösít, büdösíti. Oletat, foetidum facit. S. I.
Büdösítő. Pázm. Pred. p. 817,
Büdöske. Virág' neme, v. a' lapta ki verésben a' futóknak meg álló helyek. Sz. D.
Büdösödik. Incipit foetere. Faludi U. E. 2. R. p. 56.

Meg büdösödik. Putrescit, corrumpitur. PP.
Meg büdösödött hús. Putrida caro. PP.
Büdösödni kezdett hús. Caro subrancida. PP.
Büdösség. Foetiditas, foetor. M. A.
Büdösűl. Sordescit, putescit. M. A.
El büdösűl.
Meg büdösűl. Putescit, foetet. M. A.

BÜK.

BÜK (BÜKK). Fagina, v. fagea glans.
Bük. F. Szala Vben.
Bük. Hegy Szatmár Vben, és E. közép Szolnok Vben.
Bük' alja. F. Vas Vben.
Bük-fa. Fagus. M. A.
Bük-fai. Fageus, faginus. M. A.
Bük-fa-gomba. Fungus fageus.
Bük-fa-láng. Csöndes, mint a' bük-fa-láng. km. Dug. 1. R. p. 215.
Bük-havas. E. Folyó víz Csík Székében.
Bük-havas patak. Idem.
Bük-makk. Glans fagina. M. A.
Bük-tapló. Fomes fagineus. S. I.
* Alsó Bük. F. Soprony Vben.
Bánya-Bük. E. F. Torda Vben.
Csiki Bük. E. Hegy Csík Székében.
Egyházas Bük. F. Szala Vben.
Fejér Bük. E. Hegy Csík Székében.
Fölső Bük. F. Soprony Vben.
Gyalú-Bük. E. Hegy Háromszék Székében.
Hét Bük. E. F. Torda Vben.
Kis falussa Bük. E. Hegy Csík Székében.
Közép Bük. F. Soprony Vben.
Márkus-Bük. Telek Szala Vben.
Ozmán-Bük. F. Szala Vben.
BÜKE. Bizonyos hal. S. I.
BÜKI. F. Sáros Vben.
BÜKK. Idem ac bük. Glans fagea, fagina.
Bükköl, bükköli: bükk-makkal tartja, hízlalja.
Bükkölés. Sagina fagea, pastus glandis fageae, Glandinatio fagea. S. I.
Bükkölteti. Curat glande faginea saginari.
Bükkönyv. Spelta. Tönköly. Sz. D.
Bükkös. Faginetum, sylva faginea. S. I.
BÜKÖS.
Magyar-bükös. F. alsó Fejér Vben.
Oláh-bükös. F. Küküllő Vben.
Bükösd. MV. Somogy Vben. F. Baranya Vben.
BÜKS. F. Vas Vben.

BÜR.

BÜR. F. Szabolcs Vben.
BÜRKE. L. bőrke. Pellis suilla larde spoliata, panicula, nucamentum. M. A.
Bürkés.
Bürkés szalonna. Laridum cum pelle.
BÜRÖK. Cicuta PP. A' bürök is nagyobbra nő, mint a' ló-her. km.
Bürkös. Cicutis abundans.
Bürkös. E. F. fölső Fejér Vben.
BÜRÜ. Ponticulus e trabe per rivulum transposita. Gyalog-hid, palló-hid. Sz. D. Trabs trajectualis.
Tengeri Bürü. Isthmus. Molnár János M. könyv-ház. 2-dik szakasz.
Bürüs. Habens trabem trajectualem.
Bürüs. F. Somogy Vben.

BÜS.

BÜS, BÜSS.
Büsü v. Büssü. F. Somogy Vben.

BÜSZ.

BÜSZ.
BÜSZHÖDik. Putescit. Pázm. Pred. p. 517.
El büszhödik. Káldi Exod. 8. 14.
Meg büszhödik. Idem.
Büszhödés. Pázm. Pred. p. 186. 686.
Büszhödtt. Putidus.
Büszhödtt dög. Faludi U. E. 2. R. p. 57.
Büszhödtt test. Pázm. Pred. p. 430.
BÜSZÍT, büszíti. Foetidum facit. Sz. D.
BÜSZKE. Superbus PP. Quasi qui foeteat prae superbia. Büszke mint a' Kompódi meny-asszony. km.
Büszkeség. Superbia, fastus, arrogantia. Stolz. S. I.
Büszkélkedik. Arroganter se gerit. Sz. D.
Büszkéz, büszkézi. Facit arrogantem, elatum. Sz. D.
Büszkül. Fit arrogans. Sz. D.
BÜSZÖDik. Putescit. M. A. idem ac Büszhödik.
Meg büszödik. Putescit. M. A.
BÜSZÖS. Putidus, foetidus, olidus. Faludi N. E. p. 38. 198.
Büszös majorság. Faludi N. A. p. 139.

BÜT.

BÜT, BÜTT.
BÜTÖS, Büttös. F. Abaúj Vben.
BÜTÜ. Finis. PP. Vége v. hegye valaminek. Sz. D.
Bütüz, bütüzi: egyengeti, egyenessé teszi. Sz. D.

BŰ.

BŰ.

BŰ. Magia, incantamentum, veneficium. Se bűt, se bát nem tudott mondani, úgy meg ijedett. km.
Bű-báj. Cantamen, incantatio. M. A.
Bű-bájos. Incantator, veneficus, magus. M. A.
Bű-bájos ördöngösség. Faludi N. E. p. 146.
Hü, Bü, Bá. „Szájunk tátva ezt mondjuk, ha valakit alá valónak akarunk jelenteni" Pázm. Pred. p. 815.
BÜVÖL, büvöli. Incantat. Sz. D. M. A.
Bű-bájolja. Idem. Sz. D.
Bövöli bájolja. Incantat. M. A.
Meg büvöli, bájolja. Incantat. M. A.
Büvölés. Incantatio, incantamentum. Sz. D.
Büvölés bájolás. idem. M. A.
Meg büvölés bájolás. idem. M. A.
Büvölő. Incantator.
BÜVÖS. Veneficus.
Büvös aszszony. Saga, venefica. M. A.
Büvös bájolás. Cantatio, incantatio. M. A.
Büvös bájos. Incantator, veneficus. M. A.
Büvös ének. Cantus magicus. Rájnis.

BŰN.

BŰN. Peccatum, erratum, delictum. M. A. Ez még nagy Pénteken sem bűn. km.
Bűn-alma. Beniczki p. 24.
Bűn-bánat. Poenitudo.
Bűn-bánás. Poenitentia M. A.
Bűn-bocsánat. Venia peccati, indulgentia. Pázm. Kal. p. 906. Pred. p. 175.
Bűn-bocsátás. Pázm. Pred. p. 429.
Bűn-bocsátó hatalom. Potestas remittendi peccata.
Bűn-ember. Homo peccati, Antichristus. S. I.
Bűn-ölés. Zvonárics. 1. R. p. 476.
Bűn-tevő. Káldi 4. Esd. 16. 51.
Bűn-tétel. Delictum, peccatum. M. A.
Bűn-vallás. R. Peccati omissio, perpetratio. S. I.
* Bocsánandó bűn. Peccatum veniale.
Cselekedendő bűn. Tasi G. p. 78.
Eredendő bűn. Peccatum originale. Tasi G. p. 78.
Égbe kiáltó bűn. Peccatum in coelum clamans.
Fő-bűn. Peccatum capitale.
Halálos bűn. Peccatum mortale. Tasi G. p. 78.
Idegen bűn. Peccatum alienum.
Néma bünök. Csuzi p. 596.
Sz. Lélek ellen való bűn. Peccatum contra Spiritum Sanctum.
BŰNBE keveri. Insimulat. M. A.
Bűnbe keverődik. Peccato involvitur.
BÜNE. Ejus delictum.
Ki büne? Cur cessatum est. M. A. p. 160.
BÜNHÖDik. Peccat, delinquit, it. poenam luit, peccati reus fit. M. A.
Bűnhödik, a' ki ebűl cselekedik. km.
BÜNÖL, bűnöli. Faludi E. M. p. 250.
BÜNÖS. Peccator, sons, sonticus. M. A.
Bünös ember.
Bünös lélek.
Bünösít, bünösíti. Reum facit. Kapitár János Halotti beszéd 1775. Talián János fölött. p. 20.
Bünösnek vallja magát. Fatetur se reum.
BŰNRE vivő. Pázm. Pred. p. 725.
BÜNT tesz. Peccat. M. A.
Bűnt vall. Peccat, delinquit, peccatum committit it. conficit. M. A.
BŰNTELEN. Insons, inculpatus, innocens. M. A.
Bűntelen szenved. Innocens luit.
Bűntelenűl. Innocenter.
BÜNTET, bűnteti. Punit, plectit. M. A.
Meg bünteti. Idem. M. A.
Bűntetdegel, bűntetdegeli. Culpitat. M. A.
Bűntetés. Punitio, poena. M. A. A' bűnt nyomában éri a' bűntetés. km.

Meg büntetés. Punitio, multa. M. A.
Bűntetetlen. Káldi Prov. 17. 5.
Bűntetési. Poenalis. M. A.
Bűntetget, bűntetgeti. Plectitat.
Bűntetlen. Inultus, impunitus. M. A.
Bűntetlenség. Impunitas. M. A.
Bűntetlenűl. Impune. M. A.
Bűntethető. Culpabilis. M. A.
Bűntető. Punitor, puniens, castigans. M. A.
Bűntető hely. Locus supplicii. S. I.
Bűntetődik. Punitur, peccati poenam luit. M. A.
BŰNŰL tulajdonítja. Imputat alteri in peccatum. M. A.

BŰZ.

Bűz. Foetor, putor. M. A. Olim odor tam gratus, quam ingratus. S. I.
Bak-bűz. Foetor caprinus. Pázm. Kal. p. 509.
Dög-bűz. Foetor cadaverosus.
Kapta-bűz.
Ló-bűz. Foetor equinus.
Rút bűz. Rút bűzzel vagyon a' Jámbor. Spondyla fugiens pessime pedit. M. A.
BŰZBE keveri. Sordidat, defoedat, foetore, pedore afficit. M. A.
BŰZE. Ejus foetor. Föl találod bűzén a' ganéjt. km.
Se íze, se bűze. km.
Régen érzik a' bűze: régen foly híre gonoszságának.
BŰZEL, bűzeli: szagolja. Pesthi' Meséji. p. 47.
BŰZHÍT, bűzhíti. A' büdös férgek akármelly szép virágot is ha meg mászszák, meg bűzhítik. Nagy István Márt. Coron. in praef.
BŰZLEL, bűzleli: szagolja. A' marháról mondatik. Sz. D. Odorat, olfacit. S. I.
BŰZÖL, bűzöli. Foetorem excitat.
Ne bűzölj: ne csinálj bűzt.
Bűzölg, bűzölög. Foetorem emittit. mint füstölög.
Bűzölgés.
Bűzölgő.
BŰZÖS. Olidus, putidus, foetidus. S. I.
BŰZŰ.
Bak-bűzű. Hircum olens, caprini foetoris, hircosus. CM.
Dög-bűzű. Pázm. Pred. p. 353.
Kapta-bűzű.

Mutató

(CZ-ből)

CZA.

CZA.
CZAF, czafat, czafog, czafra, czafrang, czafri.
CZAK, czakó.
CZAMM, czammag.
CZANGA.
CZANKÓ, czankózik.
CZAP, czapa, czaprag.
CZAVIRA.

CZÁ.

CZÁF, czáfol.
CZÁK, czákó.
CZÁP.
CZÁR.

CZE.

CZEBE.
CZEDELE.
CZEDROS.
CZEG, czege, czegő.
CZEKLYE.
CZEL, czeli, czelna.
CZELE, czelekezik.
CZEMETE.
CZENK.
CZEP, czepel.
CZEREMONIA.
CZET.
CZEVERE.

CZÉ.

CZÉCZ, czécze, czéczke.
CZÉDA, czédaság, czédálkodik, czédás.
CZÉDULA.
CZÉG, czégény, czégléd.
CZÉGÉR, czégéres, czégérez.
CZÉH, czéhel, czéhes.
CZÉKLYA.
CZÉL, czéloz.
CZÉLLA.
CZÉMP.
CZÉRNA, czérnás.
CZÉT, czétény.

CZI.

CZIB, cziba, czibak.
CZIB, czibere, czibek.
CZIBET, czibetes.
CZICZ, czicza, cziczi, cziczog, cziczkány.
CZICZELLE.
CZIFRA, czifraság, czifrálkodik, czifrás, czifráz.
CZIGÁNY, czigányd, czigányi, czigánykodik, czigányos, czigányság.
CZIGÁR.
CZIGERE.
CZIH, cziha, czihog, czihol.
CZIK, czika, czikk, czikola, czikornya, czikó.
CZIKORIA.
CZIL, cziloz.
CZILIFÁNT.
CZIM, czima, czimel, czimer, czimes, czimez.
CZIMBALOM, czimbalmas, czimbalmaz.
CZIMBORA, czimborál, czimborás.
CZIMPA.
CZIN, czines, czinez, czingető, czinkota.
CZINADOF.
CZINAMOM.
CZINCZ, czincza, czinczog, czinczorog.
CZINEDONIA.
CZINEGE, CZINKE.
CZINK, czinkos.
CZINOBER.
CZINTEREM.
CZIP, czipe, czipeg, czipell, czipő.
CZIPÓ.
CZIPROS.
CZIR, czira, czirka, czirkalom, czirok, czirom, cziró.
CZITÁL, czitálás.
CZITERA.
CZITROM, czitromos, czitromoz.
CZITVAR.
CZIV, czivakodik, czivódik.
CZIZI, czizicz, czizike.

CZO.

CZO.
CZOBÓK, czobókos.
CZOMB.
CZOMPÓ.
CZONCZÓ.
CZONDOR, czondora, czondorlik.

CZÓ.

CZÓK, czókos, czókó.

CZÖ.

CZÖLÖNK, czölönköl, czölönkös.
CZÖLÖP.
CZÖVEK, czövekel.

CZŐ.

CZŐDÖR.
CZŐK, czőkös.

CZU.

CZUBOR.
CZUCZ, czucza, czuczaly, czuczolék.
CZUDAR.
CZUHA.
CZUKOR, czukros, czukroz.
CZULA, czuladár, czulák.
CZUN.
CZUP, czupog, czuppan.

CZÜ.

CZÜ, czühej, czühölödik, czüködik.

Summa 95.

CZ.

CZA.

CZA.

CZA. CZE. Suffixum quorundam nominum ut: kapcza, kelepcze, Rábcza, Répcze.

CZAF.

CZAF.
CZAFAT.
Czafatol. Locsban, sárban megy. Öszve czafatolta ruhájit.
Czafatos: locsos, sáros.
CZAFOG. Locsban, sárban jön.
CZAFOS. Locsos, nedves, harmatos, sáros.
Czafoskodik. Locsban, sárban járkál.
CZAFRA. Lotyó, kikapó leány, szajha. Sz. D.
CZAFRANG. (aliis CZAFRAG. Pázmánno CZAPRAG) Capitium, taenia, fibrae. M. A. Lemniscus. PP. Cirrus, fimbria, ornatus pendulus. S. I.
Lóra való czafrang. Dorsuale, phalerae, ephippii stragulum. PP.
Czafrangos. Phaleratus. PP.
Czafrangos czipellős. Crepida. M. A.
Czafrangos czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.
Czafrangos czipellősű. Crepidatus. M. A.
Czafrangos czipellőske. Crepidula. M. A.
Czafrangos ló. Equus phaleratus. Sz. D.
Czafrangos, villangos. Faludi N. E. p. 204.
Czafrangoz, czafrangozza. Lemniscis ornat.
Föl czafrangozza.
Ki czafrangozza.
Meg czafrangozza.
CZAFRI. idem ac CZAFRA.
Czafrinka. idem.

CZAK.

CZAK.
CZAKÓ. Ciconia. Gólya. S. I.
Czakó' háza. F. Győr Vben.

CZAMM.

CZAMM.
CZAMMOG. Lassan megy, medve-módra ballag. Sz. D. Otiose procedit. PP.
Czammag. Monoszlai Cult. Imag. p. 314.
El czammag. Monoszlai Hit' oltalm. p. 322.
Ki czammag. Vajda 2. K. p. 116.
Tehén-úton czammog. Sz. D.

CZANGA.

CZANGA. Olly jáh-nyáj, mellynek bárányi el vesztek. Sz. D.

CZANKÓ.

CZANKÓ. Utólja a' sörnek, pálinkának, égett bornak. Sz. D.
CZANKÓZik: lassan lassan ólálkodva megy. Oda czankózott.

CZAP.

CZAP.
Czap-hal. Squallus, lamia. Seewolf. S. I.
CZAPA. Corium punctis asperatum. PP.
Czapa-bőr. Sz. D.
Czapa-dinnye. Lippai Vet. p. 177.
Czapa' falva. E. F. Küküllő Vben.
Czapa-pohár. Poculum asperum, asperatum. PP. Faludi N. U. p. 108. Csuzi p. 741. Szirmai Parab. p. 80.
CZAPRAG. Fimbria. Pázm. Pred. p. 413. Phalera. M. A.
Czapragja. Ejus fimbria. Pázm. Pred. p. 475. Czapraga. Pred. p. 413.
Czapragos. Phaleratus. M. A.
Czapragoz, czapragozza. Fimbriis, lemniscis ornat.
Föl czapragozták versekkel. Pázm. Kal. p. 517.

CZAVIRA.

CZAVIRA. CZEVERE. Fiatal vérű kancza, v. ki kapó eleven leányka. Sz. D. S. I.

CZÁ.

CZÁF.

CZÁF.
CZÁFOL, czáfolja. Refutat, confutat. PP. M. A.
Meg czáfolja. Refutat, confutat, refellit. M. A.
Vissza czáfolja. Refutat. Csuzi Tromb. p. 47.
Czáfolás. Confutatio. PP. M. A.
Meg czáfolás. Refutatio, confutatio. M. A.
Viszsza czáfolás. Refutatio. Faludi N. E. p. 184.
Czáfoló. Refutator, oppressor, confutator. PP. M. A.
Czáfoló irás.
Czáfolhatatlan. Quod refutari non potest.

CZÁK.

CZÁK. F. Vas Vben.
CZÁKÓ. F. Gömör Vben.

CZÁP.

CZÁP. Hircus. PP. Kecske-bak. Csere Encycl. p. 349.
Czáp-bőr. Hircina pellis. PP.
CZÁPA. Squallus maximus. Kulcsár Haszn. Mulat. 1828. 1. R. p. 125. Földi p. 275.

CZÁR.

CZÁR. Czarus Russorum.
Muszka-Czár. Imperator Russorum.
CZÁRNÉ. Czarissa.
Muszka-Czárné. Czarissa Russorum, Imperatrix Russorum.

CZE.

CZEBE.

CZEBE. Sz. P. Pest Vben.

CZEDELE.

CZEDELE. Gausape. Szűr. S. I.

CZEDRUS.

CZEDRUS. (Czedros, czédros.) Cedrus.
Czedrus-fa. Cedrus. M. A.

CZEG.

CZEG.
CZEGE. E. F. Doboka Vben.
Czegény E. F. Közép Szolnok Vben.
CZEGŐ. E. F. Doboka Vben.

CZEKLYE.

CZEKLYE. Tőr, kelepcze. Sz. D. Pendicula. M. A.
CZEKLYÉBE keríti. Inducit in casses. Sz. D.

CZEL.

CZEL. Cella.
Kis Czel. MV. Vas Vben.
Mária-Czel. Cellae Marianae in Styria.
CZELI. Cellensis.
Czeli vezér.
Czeli bucsusok. Qui devotionis caussa Cellas Marianas petunt.
CZELLA. F. Krassó Vben.
CZELNA. Sz. P. Baranya Vben.

CZELE.

CZELE.
Czele-czula. Sarcina, bulga. S. I.
CZELLEKEZik: czankózik. Heltai 1. D. p. 265.

CZEMETE.

CZEMETE. Sz. P. Sáros Vben.

CZENK.

CZENK. Caniculus, catellus, catulus. M. A.
Katona-czenk: katona-inas. Sz. D.
Kis czenk. F. Soprony Vben.
Nagy czenk. MV. Soprony Vben.
CZENKE. Ejus catellus.
Árrius' czenkei. Pázm. Kal. p. 153.

CZEP.

CZEP.
CZEPEL, czepeli. Portat, gestat, bajulat. S. I. Himfi. 1. R. p. 158.
Czepelödik.

CZEREMONIA.

CZEREMONIA. Ceremonia. M. A.
Czeremonia-Mester. Magister Ceremoniarum.
Nagy czeremoniával mentt végbe.
CZEREMONIÁS.
Czeremoniáskodik. Csuzi p. 576.

CZERKÓ.

CZERKÓ: igy híják Szeged körül a' halász-madarakat, azon CZER-szórul, mellyel élnek, midőn meg ijednek.
Czerkó-éneklés. km. Dug. 1. R. p. 259.

CZET.

CZET.
Czet-bogár. Wallfischhaas. S. I.
Czet-hal. Cetus, balaena, balena. M. A.
Czet-hal-áros. Cetarius. NC. p. 167.
Czet-halász. Cetarius, captor balaenarum. S. I.
Czet-halászat. Cetaria, captura balaenarum. S. I.
Czet-hal' gyomra. Pázm. Pred. p. 553.
Czet-ló. Rosmarus. Wallross. S. I.

CZEVERE.

CZEVERE. Nyolcz, kilencz esztendős Leányka. Sz. D.
Már akkor jó czevere voltt. Sz. D. Lásd Czavira.

CZÉ.

CZÉCZ.

CZÉCZ.
CZÉCZE. F. Fejér Vben.
Alsó Czécze. } FF. Abaúj Vben.
Fölső Czécze. }
CZÉCZKE. F. Bihar Vben.

CZÉDA.

CZÉDA. Dévaj, csintalan, pajkos. Sz. D. Nequam, petulans, dissolutus. S. I.
CZÉDASÁG. Petulantia.
CZÉDÁLKODik. Petulantem se exhibet.
CZÉDÁS. Petulciens.
Czédáskodik. Dévajkodik. Sz. D.

CZÉDULA.

CZÉDULA. Scheda. M. A.
Czédula-mutató. Pázm. Pred. p. 926.
Bankó czédula. Scheda Bancalis.
Gyónó czédula. Testimonium peractae confessionis.
Váltó czédula. Scheda Reluitionalis.
CZÉDULÁZ, czédulázza.
Meg czédulázza. Epigraphen rei alicui indit. PP.

CZÉG.

CZÉG (kis, nagy) E. FF. Kolos Vben.
CZÉGÉNY. F. Szatmár Vben.
CZÉGLÉD. MV. Pest Vben. F. Somogy Vben.

CZÉGÉR.

CZÉGÉR. Index, signum. M. A. Nem kell czégér a' jó bornak. km.
CZÉGÉRES. Notorius, insignis, infamis, manifestus. PP. M. A.
Czégéres bünök. Pázm. Pred. p. 723
Czégéres hazugság. Pázm. Kal. p. 969.
Czégéres kurva. Csuzi. p. 107.
Czégéres lotyó; híres lotyó. Sz. D.
Czégéres vétek. Scelus, facinus, crimen notorium. S. I.
Czégéresen. Notorie, insigniter. S. I.
CZÉGÉREZ, czégérezi. Signis erectis notat, designat. Csuzi p. 558.
Ki czégérezi.
Meg czégérezi. Insignit, manifestat, publicat, propalat. M. A.
Czégérezhet, czégérezheti. Pázm. Pred. p. 1156.
Czégéreztet, czégérezteti. Curat designari, facit notorium. Sz. D. Pázm. Pred. p. 144.
CZÉGÉRT köt ki. Virágos czégért köt ki, mérget árúl. km.

CZÉH.

CZÉH. Tribus opificum, it. symposium. M. A.
Czéh-korsó. Amphora compotationis czehalistarum.
Czéh-láda.
Czéh-mester. Tribunus collegii. S. I. it. aedituus.
Czéh-tartás. Biró Márton. Micae. p. 188.
CZÉHBÉLI társok. Contubernales. PP.
CZÉHHEZ való. Tribulis. PP.
CZÉHEL. Compotat. M. A.
Czéhelés. Compotatio. M. A.
CZÉHES társ. Compotor, compotator. M. A.
Czéhesen. Faludi T. É. p. 298.

CZÉKLA.

CZÉKLA. Beta. M. A. Az izetlen czéklához is hozzá szokhatni. km. Dug. 1. R. p. 44.

CZÉL.

CZÉL. Meta, scopus. M. A. A' czél mellett lött el. km.
CZÉLJA. Ejus meta, ejus scopus. Ez a' czélja a' beszédemnek.
CZÉLNA. E. F. alsó Fejér Vben.
CZÉLOS. Metalis, scopum praefixum habens.
Czélos tárja. Csuzi Tromb. p. 134.
CZÉLÖZ, czélozza. Collimat, collineat.
Alá czéloz.
Félre czéloz. Biró M. Micae. p. 168.
Föl czéloz. Csuzi. Tromb. p. 150.
Meg czélozza.
Reá czéloz.
Czélozás, czélzás. Collineatio.
Czélzó. Collimator.
Czélzott. Collimatus, pro scopo habitus.
El czélzott gonosz szándék Faludi N. E. p. 104. Propositum deliberatae malitici.
Czélozgat. Identidem collineat.
CZÉLRA lövöldöz. Ad metam expositam jaculatur.
Czélra veszi. Ad metam applicat.

CZÉLLA.

CZÉLLA. Cella. M. A.
Barát-czélla. Cella Monastica.

CZÉMP.

CZÉMP. Femur.
Lud-czémp. Femur anserinum.

CZÉRNA.

CZÉRNA. Filum. M. A. Nem gyózi czérnával. km.
Czérna-szál. Csak egy czérna-szálon függ. De filo, atque pilo pendet. M. A. p. 524.
Czérna-szálon csügg. Beniczki p. 28.
CZÉRNÁRA veszi. Amussim applicat, lignum linea describit. PP.
CZÉRNÁS. Filosus.
Czérnás fü: hajas fü. Caulis fibrosus. M. A.
Czérnás alma. Pomum striatum.
CZÉRNÁT viaszszal meg vonja. Cera linit filum. PP.
CZÉRNÁZ, czérnázza. Efilat. M. A. L.

CZÉT.

CZÉT.
CZÉTÉNY (Kis, nagy) FF. Nyitra Vben.

CZI.

CZIB.

CZIB.
CZIBA.
Czibál, czibálja. Crinibus trahit, capillos vellicat. M. A.
Meg czibálja. Meg czibálta a' haját. Sz. D.
Öszve czibálja. Vajda. 3. k. p. 440.
Czibálás. Pázm. Pred. p. 239.
CZIBABÓ. Sciurus. Evet, mókus. S. I.
CZIBAK. Claudus, claudicans, v. luxatus. S. I.
Czibak. Sz. P. Pest Vben.
Czibak' háza. F. Heves Vben.
Czibakol, czibakolja. Crinibus trahit.
Meg czibakolja.
Czibaklik: ficzamodik. Sz. D.

CZIB.

CZIB.
CZIBER.
Czibere. Jus acetosum. M. A.
Korpa-czibere: Keszöcze. Sámbár Mátyás. p. 13.
Czibert.
Czibertes. Claudicans. M. A.
CZIBEK.
Czibekel. Claudicat.
Czibekelő. Claudicans. Sz. D.

CZIBET.

CZIBET. Zibethum. S. I.
CZIBETES. Felis Zibethina. Zibet-Thier. S. I.

CZICZ.

CZICZ. Cattus, felis.
Czicz' farka. Cauda catti.
Czicz-farkú fű. Millefolium. Egér-farkú fű. Csapó.
Czicz-karton.
CZICZA. Macska' neve, it. Leányi játék' neme. Sz. D.
Czicza-macza. Fructus rami palmarum.
Cziczáz: föl alá futkos, cziczát játszik. Sz. D.
CZICZEG: czinczeg. S. I. rectius cziczog.
CZICZI, mellyel a' macskát hiják. Cziczike. Felis catulus. S. K.
CZICZKÁNY. Sorex. Spitzmaus. S. I.
CZICZOMA. Ornamentum.
Cziczomáz, cziczomázza. Exornat.
Föl cziczomázza.
Czicsomázott. Prágai p. 794.

CZICZELLE.

CZICZELLE. t. a. n. Caecilia.

CZIFRA.

CZIFRA. Numeri nota. PP. Pázm. Pred. p. 210. it. ornatus, ornamentum v. comtus, elegans, exornatus. Nem mind szép az, a' ki czifra. km. Czifrákkal ne ékesgesse magát. Pázm. Pred. p. 1133.
Czifra hazugság. Pénzen vett dicséret, czifra hazugság. km.
Czifra lakodalom, ritka jutalom. km.
Czifra nyomorúság. Splendida miseria.
Czifra ruha. Meg eszi a' czifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km.
Módi czifra. Faludi T. É. p. 282.
CZIFRASÁG. Ornamentum. S. I.
CZIFRÁJA.
Szóllás' czifrája. Pázm. Pred. p. 1020.
CZIFRÁLKODik. Se comit, exornat. Csuzi Tromb. p. 350.
CZIFRÁN. Ornate. Mintha Csicsóba készűlne, czifrán öltözik. km.
CZIFRÁS. Vermiculatus, picturatus. M. A. CM.
CZIFRÁZ, czifrázza. Exornat. M. A.
Föl czifrázza.
Ki czifrázza.
Czifrázás. Exornatio. M. A.
Czifrázat. Ornatura.
Czifrázott. Exornatus. M. A.

CZIGÁNY.

CZIGÁNY, czigán. Ciganus, tiganus, fallax. M. A.
Czigány. Hegy Gömör Vben.
Czigány-abrak. Verbera. S. I.
Czigány-bolha. Strictura ferri candentis. PP.
Czigány' falva. F. Bihar Vben.
Czigán-garas. Vajda 3. K. p. 341.
Czigány-gyermek. Hozzá szoktak a' czigány-gyermekek a' szikrához. km.
Czigány-hal. Tinca. Czompó, vargahal. S. I. Ócsó, mint a' Czigányhal. km. Dug. 1. R. p. 228.
Czigány-kereset. km. Dug. 2. R. p. 319.
Czigány-kerék. Circumactio sui circa longitudinem corporis. S. I. Hányja a' czigány-kereket. In rotam se versat. PP.
Czigány-kéz. A' ki a' serény lovat sarkantyúzza, czigány-kézre szánta. km.
Czigány-ló. Kéntelen vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügetéssel.
Czigány-méz: vízes nád-méz. Fortunátus historiája. p. 24.
Czigány-petrezselem. Coriandrum. Csapó Füv. p. 241.
Czigány-rajkó. A' czigány-rajkó is kedves az annyának. km. Dug. 1. R. p. 45.
Czigány-Szent György. E. F. Maros Székében.
Czigány-utszára talált. km. Dug. 1. R. p. 264.
Czigány Vajda. Praepositus Zingarorum. S. I.
Czigány-zab. Bromus secalinus. Rockentresp. Pánkl. zab-fű. M. A.
* Bari Czigány. Tűz az esze, mint a' Bari czigány' lovának. km.
Kár-vallott Czigány. Fohászkodik, mint a' kár-vallott Czigány. km.
Nagy Idai Czigány. El fogyott a' puskapora, mint a' Nagy Idai Czigányoknak. km.
Nyalkai Czigány. Meg kivánja a' verést, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást. km.
Oláh-Czigány.
Sátorbeli Czigány. Hamis, mint a' sátorbeli Czigány. km.
CZIGÁNYD (Kis, Nagy). FF. Zemplin Vben.
CZIGÁNYI. E. F. közép Szolnok Vben.
CZIGÁNYKODik. Manticulatur. M. A. CM.
Ki czigánykodja: ki csalja. Sz. D.
CZIGÁNYOK' lova. Jól tud szántani a' czigányok' lován. km.
CZIGÁNYOS. Morem Zingaricum redolens.
Czigánykodás. Manticulatio. M. A. L.
CZIGÁNYÓCZ. F. Ung Vben.
CZIGÁNYSÁG. Fraus, fallacia. M. A.
Mestertelen czigányság. Pázm. Kal. p. 372.
CZIGÁNYÚL. Zingarice, it. fallaciter.

CZIGÁR.

CZIGÁR, czingár. Macer, macilentus. Szigár, szikár. S. I.

CZIGERE.

CZIGERE. Játék. Cindalismus. PP.

CZIH.

CZIH.
CZIHA.
Vánkos' cziha: vánkos' héjja.
CZIHER. Erdőcske' vége, apró csere, csalit. Sz. D.
Cziherész. Kiáltozva játszik, czihog. Sz. D.
CZIHOG. Sz. D.
CZIHOL a' kopó, midőn a' nyúlat üzi. Sz. D.

CZIK.

CZIK.
CZIKA. Csira, új növés, hajtás. Sz. D. v. A' magnak azon helye, honnan a' csira támad. S. I. item lusus puellaris, qui fugitando exercetur. S. K.
Czikába indúl. Sz. D.
Czikája a' hagymának. Sz. D.
Czikákol: kinek a' torkán valami fönn akad, 's erőlködik.
Csak alig czikákol.
Czikázik: csirázik, ki hajt.
Ki czikázik: czikába indúl. Sz. D.
Czikázó (el ágozó) villámok. Himfi 2. R. p. 199.
CZIKK.
Czikkely. Articulus, particula. M. A.
Czikkellyenként. Intercise, articulatim, membratim, particulatim. M.A.
Czikeles. Csuzi p. 384. Articulatus.
CZIKOLA. Sz. P. Fejér Vben.
CZIKORNYA. Elegantia, ornamentum. Sz. D.
Sárga virágú czikornya. Condryllon, s. condrylle v. condrylla, cichorea lutea. NC. p. 33.
Czikornyás. Elegantulus. PP
Czikornyás beszéd. Sz. D.
Czikornyáz, czikornyázza. Exornat.
Czikornyázza szavát az éneklésben. Vibrissat. M. A.
Czikornyázza a' beszédet. Sz. D.
CZIKÓ. F. Tolna Vben.
Czikó' háza. Sz. P. Gömör Vben.

CZIKORIA.

CZIKORIA. Intubus. M. A.
Czikoria - saláta.

CZIL.

CZIL. Sz. P. Tolna Vben. it. Scopus, meta. M. A. L. czél.

CZILIFÁNT.

CZILIFÁNT. Szőlő' neme, találtatik Somlyó' hegyén. L. Fábián Jósef' M. Chaptaljában Gombás úr' jegyzéseit.

CZIM.

CZIM. Titulus, inscriptio, signum. Sz. D. S. I.
Könyv' czimje. Titulus libri. Sz. D.
Levél' czimje. Titulus literarum. Sz. D.
CZIMA. Cyma. M. A. PP.
CZIMEL, czimeli. Nominat, appellat, titulo, vocabulo, v. inscriptione donat. S. I.
CZIMER. Armus. it. insignia, stemma, crista. M. A. item ligatura. Kincstartó' számadása anni 1496. p. 84.
Bárány-czimer. Bárány'eleje. Armus agninus. Sz. D.
Czimer-levél. Pázmán Magyari ellen. p. 151.
Gém-czimer. Cirrus ardearum NC. p. 155.
Czimere. Ejus insignia.
Czimeres. Cristatus. M. A. Insignis v. signatus, insignitus. S. I.
Czimeres marha: szép, szálos, szűgyös, testes marha. Sz. D.
Czimeres madár. Avis cristata. M. A.
Czimeres hazugság. Insigne mendacium. PP.
Czimerez, czimerezi. Depingit, characterizat. S. I.
CZIMES. Inscriptus, nominatus, appellatus. S. I.
CZIMEZ, czimezi. Titulat. Sz. D.
Czimezés. Sz. D.

CZIMBALOM.

CZIMBALOM. Cymbalum, tinnibulum, tympanum. M. A.
Czimbalom-verő. Cymbalista. M. A. CM.
CZIMBALMA. Ejus cymbalum.
CZIMBALMAS, czimbalmos. Cymbalistes. M. A. Néha a' czimbalmosnak is el szakad az öreg húrja. km. Dug. 1. R. p. 170.
CZIMBALMAT ver. Cymbalissat. M. A.
CZIMBALMAZ. Idem. CM.

CZIMBORA.

CZIMBORA. Consortium, pactio. M. A. L. ZIMBORA.
CZIMBORÁL. Paciscitur, contrahit, init consortium M. A. A' ki ellenségével czimborál, forrót öntenek alája, ha eszén nem jár. km.
Egybe czimborál. Pázm. Pred. p. 809.
CZIMBORÁS. Consors, socius, sodalis.
Czimboráskodik, czimborálkodik. S. I.
CZIMBORASÁG. Consortium. Biró Márton in praef. Micae.
CZIMBORÁT köt. Consortium init. Faludi B. E. p. 89.
CZIMBORÁZ. Idem ac czimborál. Faludi E. M. p. 161.
Czimborázás. Faludi T. É. p. 15.

CZIMPA.

CZIMPA. Cartilago nasi.
Orra' czimpája, porczogója. Meg ütötte az orra' czimpáját. Sz. D.

CZIN.

CZIN. Stannum. Fejér ón. S. I.
Czin-edény. Vas stanneum.
Czin' falva. F. Soprony Vben.
Czin Szent Kereszt. F. Liptó Vben.
CZINES. Stannearius v. stanno obductus.
CZINEZ, czinezi. Stanno obducit.
Czinezés.
Czinező.
CZINGETŐ. Sz. P. Somogy Vben.
CZINKOTA. F. Pest Vben.

CZINADOF.

CZINADOF. Syndon, tela pretiosa. M. A.

CZINAMOM.

CZINAMOM. Cinamomum. M. A.

CZINCZ.

CZINCZ.
CZINCZA.
Czinczál, czinczálja: czibálja, üstökőli. Schopfbeiteln. S. I.
CZINCZIN-bogár. Cerambyx. Holzbock. S. I.
CZINCZI finczi. Naucci flocci. Szirmai Parab. p. 61.
CZINCZOG. Mintrat. M. A. Czinczognak az egerek, nem érzik a' macskát. km.
Czinczogó. Mintrans. S. K.
CZINCZOROG. idem. S. I.
CZINCZÚR. Bombylius. Schweber. S. I.
CZINGOLÓDik. Faludi E. M. p. 21.
CZINI fini, Péter bátya néked hegedülnek. Dug. km. 2. R. p. 79.

CZINEDONIA.

CZINEDONIA. Föcske - fű. Chelidonium majus. PP.

CZINEGE.

CZINEGE. Meancha, saix. M. A. A' czinege is örül a' tök - magnak. Dug. km. 2. R. p. 168.
Czinege czinege kis madár.
Czinege-dió. Apró könnyű töretű dió.
Czinege-fogó.
Barát-czinege.
CZINKE contractum ex Czinege, czinge, czinke (sicut ex föcsög, fit föcsöge hinc föcsge, ac tandem föcske), él ezen szóval Kelemen Borbála „csak a' kékes czinke szokdécseli magánosan keresztül a' ligetet, egy szomorú elökövete a' télnek. Kelemen Borbála, Pichler Károlina, Hasonlatosságai p. 84.

CZINK.

CZINK. A' czink - játékban leg nagyobb mesterség a' vetés. Dug. km. 2. R. p. 120.
CZINKOS. Histrio, ludio, collusor, ganeo, consors in latrocinio. M. A.
Czinkos játszó. Faludi N. E. p. 191.
Czinkos társ. Ismérem czinkos társaidat. Sz. D.
Fő czinkos. Pázm. Kal. p. 203.
Illő fillő czinkos. km. Dug. 1. R. p. 243.
Czinkoskodik. Histrionem, ludionem agit. M. A.
Czinkoskodás. Faludi T. É. p. 197.
Czinkoskodó.
Czinkosság. Faludi N. E. p. 207. U. E. 2. R. p. 178. 3. R. p. 145.
Majmos czinkosság. Faludi U. E. 3. R. p. 20.

CZINOBER.

CZINOBER. Synopis, minium. M. A.
CZINOBRIOM. idem. M. A.

CZINTEREM.

CZINTEREM. Coemeterium. M. A.
Czinterem - virág veri a' fejét: ősz, nem sokáig él.

CZIP.

CZIP.
CZIPE. Crepida, solea. Sz. D.
Czipe - csináló. Crepidarius. Sz. D.
CZIPEG.
Czipeg czopog: kipeg kopog.
CZIPELL. Nehezen, erőlködve visz valamit. Sz. D.
El czipelli. Sz. D.
Czipellés. Crepida, solea. Pázm. Kal. p. 290. CM.
Czipellés-csináló varga. Solearius. CM.
Czipelléses. Soleatus. CM.
Czipellő. idem.
Czipellős. idem. M. A.
Czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.
Czipellőske. Calceolus. M. A.
Czipellősös. Soleatus, calceatus. M. A.
CZIPÓ, idem ac czipellő.
Czipő - gyártó. Crepidarius. S. I.
Fa - czipó. Calapodium. Fa - talp. S. I.
Czipőke. Calceolus. Csuzi Tromb. p. 504.

CZIPÓ.

CZIPÓ. Libum, panis albus. M. A.
Mennél roszszabb a' sütő, annál több czipót igér. km.
Czipó - sütő.
Árpa-czipó. Hetvenkedik, mint az árpa-czipó a' kemenczében. km.
Czökös czipó. Nastus. PP.
Darab - czipó. Pázm. Pred. p. 741.
Fejér czipó sós turóval használ éhes gyomornak. km.
Szép czipó. Csúnya a' ganéj, de szép czipó terem utánna. km.

Vásári czipó. Libum forense. Vajda K. É. 1. K. p. 690.

CZIPROS.

CZIPROS. Cupressus. M. A.
Czipros-dió. Galbalus. M. A.
Czipros-fa. Cupressus. M. A.
Czipros-fás hely. Cupressetum. M. A.
Czipros-fenyő. Kerti czipros-fa. Juniperus sabina. S. I.
Czipros' szigete. Insula Cypri.

CZIR.

CZIR.
Czir-köles. Holcus sergum. Panicum italicum. Czirok, olasz köles. S. I.
CZIRA. Macska.
Czirák. F. Soprony Vben.
CZIRKA.
Czirkál, czirkálja. Inquirit, investigat, disquirit, lustrat, perlustrat. M. A. Prágai p. 625.
Meg czirkálja. Pázm. Pred. p. 213. Lustrat, visitat, perlustrat. M. A.
Czirkálás.
Czirkáló. Prágai p. 624.
CZIRKALOM. Circinus. M. A.
Meg czirkalmolja. Circino obducit, determinat. M. A.
Czirkalmas. Csuzi Tromb. p. 2.
Czirkalmosan. Circinate. M. A.
Czirkalmaz, czirkalmazza. Circinat. M. A.
Ki czirkalmazza. Decircinat.
Czirkalmazás.
Czirkalmazó. Pázm. Pred. p. 911.
CZIROK. Zea, spelta. M. A.
CZIROM. Mocsok, szeny. Sz. D.
Czirmol, czirmolja: rutítja, szennyesiti. Sz. D.
Bé czirmolja az arczáját. Sz. D.
Czirmos. Szennyes, mocskos. Sz. D.
Czirmosít, czirmosítja = szennyesiti. Sz. D.
Czirmosság. Szennyesség.
CZIRÓ.
Czirógat, czirógatja: simogatja. Sz. D.
Cziróka.
Czirókál, czirókálja. Mulcet, delinit, cicurat. Sz. D. S. I.
Meg czirókálta.
Czirókálás. Czirókálással is lehet ártani. km. Dug. 2. R. p. 14.

CZITÁL.

CZITÁL, czitálja. In jus vocat. PP.
CZITÁLÁS. Denunciatae provocationis libellus. PP.

CZITERA.

CZITERA. Cithara. M. A. Czitara. Káldi.
CZITARÁS. Citharoedus. Káldi Apoc. 14. 2.
Czitaráz. Káldi Apoc. 14. 2.
Czitarázás. Káldi 1. Cor. 14. 7.

CZITROM.

CZITROM. Malum medicum, citrium. M. A.
Czitrom-fa. Malus medica, citrus. M. A. PP.
Czitrom-lé. Jus citreum v. succus citri. S. I.
Czitrom-körtvély.
Czitrom-olaj. Citrium. M. A.
Czitrom-szín. Color citreus, citrinus. S. I.
Czitrom-víz. Aqua citrea. Limonade. S. I.
Ló-czitrom. Rájnis.
CZITROMI. Citreus. M. A.
CZITROMA. Gyümölcsös melyjének két mozgó czitroma. Gyöngyösi 2. D. p. 364.
CZITROMOS. Succo citri conditus.
Czitromos leves.
CZITROMOZ, citromozza. Succo citri condit.
Meg czitromozza.

CZITVAR.

CZITVAR. Zedoaria. PP.

CZIV.

CZIV.
CZIVAKODik. Rixatur, jurgatur. Sz. D.
CZIVÓDik. idem. Sz. D. Vajda K. É. 1. K. p. 595. „A' Királyok czivódnak."

CZIZI.

CZIZI.
CZIZICZ. F. Nyitra Vben.
CZIZIKE. Madár' neme.

CZO.

CZO.

CZO.
Czo Dora. Progredere Dorothea. S. K.
Czo-föl. Surge. Kelj föl. S. I.
Czo-ki. Kutyának szokás mondani, hogy ki mennyen.
Czoki félre. Apage hinc. Biró Márton. Micae in praef.
Czo-ki-név. Harmad napi vendégnek czoki a' neve. km.
Czoki-pohár. Poculum valedictorium. Igyuk meg a' czoki-poharat.
Czokigat, czokigatja.
El czokigatja. Instar canis repellit. Vajda 2. K. p. 353. 3. K. p. 464.
Czo tovább. Eredj beljebb. S. I.

CZOBÓK.

CZOBÓK. Czomb. Sz. D.
CZOBÓKJA. Czombja. A' tyuknak, ludnak czobókját szereti. Sz. D.
CZOBÓKOS. Czombos. Sz. D.

CZOCZ.

CZOCZ.
CZOCZA. Kis malacz.
CZOCZI.
Czoczi ne. Porcelli sic vocantur ad pastum.

CZOMB.

CZOMB. Antiqu. Búcz. Femur, inquen. femen. PP.
Lud-czomb. Anserinum femur. S. K.
CZOMBJA. Ejus femur.
CZOMBOS. Femorosus.

CZOMPÓ.

CZOMPÓ. Tinca. CM.
Czompó-hal. Tinca, tencha. PP. M. A.

CZONCZÓ.

CZONCZÓ. Sz. P. és folyó víz Komárom Vben.

CZONDOR.

CZONDOR. Czudar. Sz. D. Lacer, pannosus. S. I.
CZONDORA. CZONDRA. Sacconia, panniculus. M. A.
Czondorás. Laciniosus.
Czondorás köntös. Thelegdi Homil p. 555.
CZONDORODik: rongyollik. Sz. D.
El czondorlik: el rongyollik.
Meg czondorlik. Heltai M. Kron. 2. D. p. 334.
Czondorlott: rongyollott, szakadozott. p. o. ruha, háló, ország. Sz. D.
Czondorlott Herczegség. Heltai 2. D. p. 125.

CZÓ.

CZÓK.

CZÓK.
CZÓKOStul, mókostul. Cum omnibus appertinentiis.
CZÓKÓ. Calapodium. Fa-talp. fa-czipő. S. I.

CZÖ.

CZÖK.

CZÖK. Mulcta — Alsó Örs, és Lovas között való határ-levél de Anno 1611. 2-da Mart. többi között igy szóll „Valamellyik fél pedig a' megkötött dolgot föl bontja, száz forént a' Czöki, mellyel meg tartozzék."

CZÖLÖNK.

CZÖLÖNK. Stipes, truncułus. M. A. Elég egy ebre egy czölönk. km.
Te czölönk. Sz. D.
CZÖLÖNKÖL. Trunculo ad collum ligato sonitum edit, excitat.
CZÖLÖNKÖS. Habens trunculum ad collum ligatum.

CZÖLÖP.

CZÖLÖP. Stipes, truncus. S. I.

CZÖVEK.

CZÖVEK. Bacillus, paxillus, clavus ligneus. M. A.
Czövek-verés. Incussio paxilli.
Czövek-verö kos. Fistuca PP.
Czövek-rágó ló. Sz. D.
CZÖVEKEL, czövekeli. Paxillis in teram adactis firmat.
Le czövekeli.

CZŐ.

CZŐDÖR.

CZŐDÖR (csödör) Equus integer. Mén-ló. Tudja két kézre ugratni a' czödört. km.
Czödör-indulat. Lascivus affectus. Vajda K. É. p. 598.

CZŐK.

CZŐK. Savanyító, oltó, kovász. Sz. D. Vajda 2. K. p. 339.
CZŐKKEL sütö. Nastocopus. PP.
CZÖKÖS.
Czökös czipó. Nastus. PP.

CZU.

CZUBOR.

CZUBOR. Liciatorium, jugum textorium. M. A.
Czubor-fa. idem. M. A.

CZUCZ.

CZUCZ.
CZUCZA. Amasia. Sz. D.
Czuczája: kedvese. Sz. D. Gyöngyösi 2. D. p. 275.
Czuczám: tubám, kedvesem. Sz. D.
CZUCZALY: czula. Sz. D. Bulga, sarcina. S. I.
CZUCZOLÉK. idem. Sz. D.

CZUDAR.

CZUDAR. Turpis, deformis, sordidus. S. I.

CZUHA.

CZUHA. Patak Veszprém Vben.

CZUKOR.

CZUKOR. Saccharum candidum, et pellucidum. PP. Süvegben is meg böcsülik a' czukrot. Dug. 1. R. p. 297.
Czukor-falat. Faludi E. M. p. 24.
Czukor-kánna. Pyxis saccharacea.
Czukor-répa. Napus.
Czukor-sütö. Vajda 2. K. p. 251. Pistor dulciarius.
Égetett czukor. Saccharum ustum. S. K.
Fejér czukor. Saccharum candidum. S.K.
Kándiai czukor. Faludi N. A. p. 57.
Konyha-czukor. Cibarium saccharum. S. K.
Medve-czukor.
Sárga czukor. Saccharum candum. S. K.
Tüz-kö-czukor. Saccharum Candiae. Hallottam 1826. Dec.
CZUKROS. Saccharatus, saccharo conditus. Czukkoros ht. Nagy István Márt. Coron. p. 196.
CZUKROZ, czukrozza. Saccharo condit, inspergit.
Meg czukrozza.

CZULA.

CZULA. Sarcina. M. A. Pázm. Pred. p. 412.
Czele-czula.
Darab-czula. Pázm. Kal. p. 72.
CZULADÁR. Sarcinátus. PP.
CZULÁJA. Ejus sarcina.
Világ' czulája. Pázm. Pred. p. 512.
CZULÁK. Karó.

CZUN.

CZUN. F. Baranya Vben.

CZUP.

CZUP. F. Szala Vben. it. Sonus compressis labiis editus.
CZUPOG. Sonum edit compressis labiis.
Czupogat, czupogatja. Szája' gyürejét czupogatja.
CZUPPAN.
Meg czuppan. Szinte meg czuppant a' csók rajta.
Czuppant.

CZÜ.

CZÜH.

CZÜH.
CZÜHEJ.
CZÜHÖLÖDik. In re perficienda superflue distinetur. Tempus in exequendo perdit. S. I. Sz. D.
Föl czühölödik. Az ágyból nagy nehezen ki vergödik, föl öltözik.
CZÜHÖDik. idem Beniczki. p. 188.
Ki czühödik. Faludi N. U. p. 14

Mutató

(CS-ből)

CSA.

CSA.
CSAB, csaba, csabda, csabdi.
CSACS, csacsi, csacska, csacsog.
CSADAJ.
CSAH, csahol, csaholy, csahos.
CSAJ, csajag, csajka, csajkó, csajt, csajva, csajvalék.
CSAK.
CSAL (név) csala, csalár, csalfa.
CSAL (ige) csalakozik, csalat, csalás, csalhat, csalogat, csalogány, csalomány, csaló.
CSALÁN, csalánka, csalános.
CSALIT, csalitos.
CSALMA, csalmás.
CSAMP, csampa.
CSAN, csana, csanak, csanász, csang, csantavér.
CSAP (név) csapa, csapi, csapja, csaplár, csapod, csapol, csapor, csapos.
CSAP (ige) csapat, csapás, csapdoz, csapinós, csapint, csapkod, csapong, csapott, csapó, csappan, csaptat.
CSAR, csarad, csari, csarit, csarna, csarnok, csarnota, csarnó.
CSASZLÓ.
CSAT, csatak, csatangol, csatka, csatol, csató, csatrang.
CSATA, csatai, csatád, csatány, csatár, csatáz.
CSATT, csattan, csattig, csattog.
CSATORNA, csatornás.
CSAVAR, csavarás, csavarék, csavarog, csavarít, csavarodik, csavarúl.

CSÁ.

CSÁB, csába, csábít, csábor, csábúl.
CSÁCZ, csácza.
CSÁCS, csácsog, csácsó.
CSÁDÉ, csádés.
CSÁF, csáford.
CSÁGATYÓ.
CSÁK, csákány, csáki, csáklya, csákó.
CSÁLI.
CSÁMM, csámmog.
CSÁMP, csámpa, csámpor.
CSÁN, csánig, csánk, csántér.
CSÁNY.
CSÁP, csápok, csáprág.
CSÁR, csárda, csári, csárma.
CSÁSZ, császló, császta.
CSÁSZÁR, császári, császárkodik, császárné, császárság.
CSÁT, csátó.
CSÁV, csáva, csávoly, csávos.

CSE.

CSEB, csebe, csebsa.
CSECS, csecse, csecseget.
CSEDREG.
CSEG, csege, csegely, csegez, csegőd, csegő.
CSEH, csehel, csehérd, csehi.
CSEJ, csejd, csejt.
CSEK, cseke, csekenye, csekély, csekle.
CSEL, csele, cselekedik, cselekszik, cseléd, cselleg, cselleng, cselő.
CSEM, csemege, csemelet, csemete.
CSEMCS, csemcseg.
CSEMP, csempe, csempes, csempesz.
CSEN, csencs, csenevész, csenk, csent.
CSEP, csepe, csepel, cseper, csepő, csepzik.
CSER, cserel, cserény, cséres, cseri, cserőcze, cserz.
CSÉR, cserke.
CSERCS, csercse, csercselye.
CSERE, cserebéli, cserél.
CSEREKLYE.
CSERESZNYE, cseresznyés.
CSERESZNEG.
CSERÉP, cserepellik, cserepes, cserepez.
CSERGE.
CSERJE.
CSERKESZ.
CSERM, csermely, csermő.
CSERPA.
CSERSZ.
CSERT, csertel, csertész
CSESZ, cseszel, csesznek, cseszt.
CSET, csete, csetellik, csetnek, csető.
CSETT, csetteg, csetten.
CSEV, cseveg, csevetől.
CSEVICZE.

CSÉ.

CSÉ.
CSÉB.
CSÉCS, csécse, csécses, csécsezik.
CSÉK, cséke, cséklye.
CSÉL, cseles, cselleg.
CSÉM.
CSÉNY, csénye.
CSÉP, csépel.
CSÉR, cséri.
CSÉSZE.
CSÉSZTŐ.
CSÉV, cséve, cséves.
CSÉZA.

CSI.

CSI, csiatag, csiápol, csigat.
CSIB, csibe, csibor.
CSICS, csicser, csicsó, csicsörke.
CSIGA, csigás, csigász, csigáz.
CSIGOLYA.
CSIH, csihol.
CSIK, csiklándik, csikló, csikoltu, csikor, csikó, csikvánd.
CSILL, csilla, csillag, csillang, csillap, csillám, csillog,
CSILL, csilleng, csillent, csillye.
CSIM, csima, csimota.
CSIMAZ.
CSIMB, csimbe, csimbelkedik, csimbeszkedik, csimbók.
CSIN, csinatlan, csinál, csinár, csinkó, csinog, csinos, csinód, csintalan.
CSINCSÉR.
CSING, csinga, csingasz, csingolódik.
CSINNY, csinnyan, csinnyos.
CSIP, csipdel, csipdez, csipe, csipedelem, csipeget, csipelléresz, csiperész, csipeszkedik, csipet, csipés, csipke, csipked, csipő, csiptet.
CSIP, csipeg.
CSIPA, csipás, csipalag.
CSIR, csira, csires, csiri, csirib, csiriz, csirke.
CSISZ, csiszamik, csiszamlik, csiszamodik, csiszár, csiszlik, csiszol.
CSIT, csitár, csiti, csitit, csitke, csitkó, csitri, csitt, csitürke.
CSIV, csives.
CSIV, csivog.
CSIZ, csizike.
CSIZMA, csizmadia, csizmás.

CSÍ.

CSÍGER.
CSÍK, csikász, csikkan, csíkos.

CSO.

CSOB, csoba, csobod, csoboka, csobolló.
CSODA. L. csuda.
CSOH, csoha, csóholy.
CSOK, csokma, csokony, csokva.
CSOL, csold, csolnak, csolnok, csollyos, csolt.
CSOM, csoma, csomb, csomony, csomor, csomosz, csomota, csomó.
CSONG, csongva.
CSONGRÁD.
CSONK, csonka, csonkít, csonkúl.
CSONT, csonta, csontalan, csontos.
CSOP, csopa, csopor, csoport, csoppal.
CSOR, csorda, csorgó, csormán, csormoly, csoron, csorva.
CSORB, csorba, csorbaka, csorbít, csorbúl.
CSOROSZLYA.
CSOSZ, csoszog, csosztat.

CSÓ.

CSÓ, csór, csóva.
CSÓCS, csócsa, csócsi.
CSÓF.
CSÓK, csókol, csókos.
CSÓKA, csókás.
CSÓNAK, csónakos.
CSÓR, csóri, csóré.
CSÓT, csóta, csótolog.

CSÖ.

CSÖB, csöbör.
CSÖCS, csöcsetlen, csöcske, csöcsörész, csöcsös, csöcsöz, csöcsü.
CSÖD, csöde.
CSÖG, csögle, csökmő, csögös.
CSÖK, csökken, csököly, csökény, csökös.
CSÖL, csölestő, csölle, csölönk.
CSÖM, csömbölyék, csömény, csömöd, csömög, csömör.
CSÖMÖGE.
CSÖMÖLET, csömölyét.
CSÖMÖTE.
CSÖN, csönd, csöng, csönke.
CSÖP, csöpincz, csöpög, csöpöny, csöpör, csöpped, csöppen.
CSÖPÜ, csöpül, csöpüs.
CSÖR, csörös, csörd, csörg, csörnöcz, csöröl, csörömpöl, csörötnek, csörtet, csörtöl, csörtöz.
CSÖT, csötlik, csötöny, csötör.

CSŐ.

CSŐ, csőd, csős.
CSŐCSELÉK.
CSŐREGE.
CSŐSZ, csőszi.

CSU.

CSUB, csubokol, csubor.
CSUDA, csudatékony, csudál, csudás.
CSUHA, csuhadár, csuhás.
CSUHÚ.
CSUK, csukaszkodik, csukás, csuklik, csuklász, csukor, csukó, csukva.
CSUKA, csukár, csukás.
CSUKLYA, csuklyás.
CSUKOLÁDÉ.
CSULA.
CSUNY, csunya.
CSUP, csupa, csupasz, csupor, csuport.
CSUR, csurás, csurd, csurg, csurka, csurog, csurran.
CSUSZ, csuszam, csuszás, csuszdogal, csuszka, csuszkora, csuszkó, csuszó, csuszszan, csusztat, csusztog, csuszva.
CSUT, csuta, csutak, csutka, csutor.

CSÚ.

CSÚCS, csucsor, csucsos.
CSÚF, csúfit, csúfol, csúfondár, csúfos, csúfság.
CSÚNY, csúnya, csúnyít, csúnyúl.
CSÚSZ, csúszos.

CSÜ.

CSÜCS, csücske, csücsör, csücsül.
CSÜGG, csügged, csüggelődik, csükken, csüggeszt, csüggés, csüggő, csüggve.
CSÜH, csühö.
CSÜNik, csüng.
CSÜRKE, csürkész.

CSŰ.

CSŰD.
CSŰR, csüre, csürke, csürök, csüröl, csürös, csürüllye, csürve.
CSŰV.

Summa 183.

CS.

CSA.

CSA.

CSA, Hajsz. Voces ad stimulandos boves.
Csa szóke, hajsz tarcsa. Beniczki p. 145.
CSA, cse. Suffixum diminutivum quorundam nominum, ut:
Darabcsa. Frustillum. Pázm. Pred. p. 712.
Szárcsa. Querquedula, fulica. M. A.
Szerencse. Fortuna.
Tarcsa. Calvulus.
Tócsa. Lacuna.

CSAB.

CSAB. FF. Hont, és Nyitra Vkben.
CSABA. FF. Békes, Baranya és Pest Vkben. E. F. belső Szolnok Vben.
Csaba' íre. Pimpinella. M. A. PP.
Csabány. Sz. P. Pest Vben.
CSABDA. Sz. P. Fejér Vben.
CSABDI. Sz. P. Fejér Vben.

CSACS.

CSACS.
CSACSI. Asinus. A' ki itten tulok, talán Bécsben sem lesz csacsi. km. Ha nagy füle volna, éppen csacsi lenne. km. Dug. 1. R. p. 123.
CSACSKA. Garrulus. Csuzi p. 52.
Csacskaság. Garrulitas, loquacitas. Vajda 2. K. p. 316.
Csacskálkodik. Garrulum agit, blaterat.
CSÁCSOG, csacsogja. Garrit, garriendo effutit.
El csacsog.
Ki csacsogja. Eblaterat, garriendo effutit.
Csacsogás. Garrulitas, loquacitas, ulicacitas. M. A. Nem talál partot nyelve' csacsogása. km.
Csacsogó. Garrulus, loquax, dicax, blatero, verbosus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó. km.
Csacsogva. Loquaciter. M. A.

CSADAJ.

CSADAJ. Herbetum, dumus, dumetum, vepres. M. A. PP.

CSAH.

CSAH. Vox canis feram investigantis.
CSAHOG.
CSAHOL. Nictat. M. A.
Csaholás. Latratus canis feram persequentis. Vajda K. E. 1. K. p. 631.
Csaholó.
CSAHOLY. Sz. P. Szathmár Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
CSAHOS. Garrulus, dicaculus.
Elő-csahos. Os communitatis. Minden Faluban szokott lenni egy illyen elöcsahos.
CSAHÓCZ. F. Szathmár Vben.

CSAJ.

CSAJ. Sciurus. Evet, mókus, czibabó. S. I.
Csaj (alsó, fölsö). F. Abaúj Vben.
Csaj' torja. Sz. P. Veszprém Vben.
CSAJÁG. F. Veszprém Vben.
CSAJKA.
CSAJKÓ. Ollós bogár. Scarabaeus frondator. S. I.
CSAJT.
Csajta. F. Vas Vben.
Csajtos. Sordidus, infectus. S. I.
Csajtos köpönyeg. Sárral föl vertt köpönyeg. Sz. D.
CSAJVA. Scarabaeus melolontha. S. I.
CSAJVALÉK. Zagyvalék, keverék.

CSAK.

CSAK. Tantum, duntaxat. M. A.
Csak addig. Tantisper. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepedöd ér. km.
Csak az. Tantumdem, nihil restat aliud. M. A.
Csak azért. Tantum ideo.
Csak az hogy. Nisi quod.
Csak az előtt. Proxime, paullo ante. M. A.
Csak a' hija. Id unum deest. S. I.
Csak az kár. Hoc dolendum.
Csak ennyicskén. Tantulum. M. A. L.
Csak hogy. Dummodo. M. A.
Csak imént. Paullo ante, non ita pridem. S. I.
Csak imígy amúgy. Defunctorie, perfunctorie. M. A.
Csak egyszer voltt Budán kutya-vásár. km.
Csak egy hajszálon lóggott. km.
Csak a' poczikban hever. Foco, et cineri incumbit. PP.
Csak köz-köpülködik. Aretem emittit. M. A.
Csak maga' hasznát keresi. Sibi prodest. PP.
Csak most. Recenter.
Csak most az egyszer. Hac duntaxat vice.
Csak nem. Pene, prope modum, fere, ferme. M. A.
Csak nem kiki. Plerique. S. I.
Csak nem mindenkor. Plerumque, S. I.
* De csak. Tantum, dummodo.
Ha csak. Nisi.
Még is csak. Tamen adhuc.

CSAL.

CSAL (név.) Deceptio, dolus.
Csal. F. Hont Vben.
Csal-ember. Impostor, deceptor. S. I.
Csal-étek. Illecebrae. S. I.
Csal-faj, csal-fajú. R. Impostor, deceptor. S. I. Csalfa.
Csal-fajúság. R. Impostura. S. I. Csalfaság.
Csal-fajuskodik. R. Imponit, fallit. Csalfáskodik. S. I.
Csal-kert. Labyrinthus. S. I.
Csal-síp. Fistula illex, aucupatoria. S. I.
Csal-szó. Vox alliciens. S. I.
Csal-vetés. Technae, insidiae.
Csal-vető. Deceptor.
Hadi csal. Stratagema. Hadi csallal vette meg a' várt. Sz. D.
CSALA. Telek Pest, és Tolna Vkben.
Csala-finta. Charlatan.
Puszta Csala. Sz. P. Fejér Vben.
Család. Familia. M. A. PP. loco cseléd.
Család. F. Nyitra Vben.
Puszta Család. F. Soprony Vben.
* Vámos Család. F. Vas Vben.
Családka. F. Nyitra Vben.
CSALÁR. F. Nógrád Vben.
Csalárd. Falsus, dolosus, fraudator, fraudulentus, impostor, versipellis, subdolus. M. A.
Csalárd beszédű. Falsidicus, falsiloquus. M. A.
Csalárd mester. Impostor. PP.
Csalárdkodik. Praevaricatur, fraudulenter agit. M. A. Sycophantatur. CM.
Csalárdos. Fraudulentus. M. A.
Csalárdság. Fallacia, fraudatio, fraus, dolus, impostura, techna. M. A.
Csalárdsággal rakva. Fallaciosus. M. A.
Csalárdúl. Fraudulente, dolose, subdole, fallaciter, false, falso. M. A.
Csalárkodik. Contechnatur. CM.
CSALFA. Halophanta. M. A. olim Csalfaj.
Csalfa biró. Bomolochus. M. A.
Csalfaság. Dolositas, fraudulentia.
Csalfákodik. Biró Márton Angyali Társ. p. 755.
Csalfáskodik. Technas nectit.
CSALT vet. Insidias ponit, decipit.

CSAL.

CSAL (ige) csalja. Fraudat, fallit. M. A. A' ki csal, csalatik.
Alá csalja.
Bele csalja. Allicit, inducit. S. I.
Be csalja. Illicit.
Elö csalja. Prolicit.
El csalja. Seducit, it. decipit, defraudat, intervertit. M. A.
Ki csalja. Elicit v. adulando adipiscitur, dolose assequitur. S. I.
Le csalja. Inducit, ut descendat.
Meg csalja. Decipit. A' ki senkit meg nem csal, könnyen másra bizza dolgát. km.
CSALAKOZik. Decipitur, fallitur. Faludi U. E. 2. R. p. 24.
CSALAT, csalatja. Curat decipi.
Csalatás. Deceptio.
Meg csalatás. Frustratio, deceptio. M. A.
Meg csalatik. Frustratur, hallucinatur. M. A.
Csalatkozik. Decipitur, fraudatur, allucinatur. M. A.
Meg csalatkozik. idem. M. A.
Csalatkozás. Allucinatio. M. A.
Csalatkozhatatlan. Infallibilis. M. A.
Meg csalatkozhatatlanság. VM. p. 96.
Csalatkozó. Faludi B. E. p. 87.
Csalatság. Deceptio, dolus, fraus, impostura, casus, allucinatio. M. A. Pesti' Fáb. p. 8. Káldi. Sap. 14. 21.
CSALÁS. Deceptio, captio, impostura, circumductio. S. I.
El csalás. Seductio, deceptio. M. A.
Meg csalás. Deceptio, defraudatio. M. A.
CSALHAT. Decipere, fallere potest.
Csalhatatlan. Infallibilis. PP.
Csalhatatlanság. Infallibilitas. S. I.
CSALOGAT, csalogatja. Pellicit. M. A.
Csalogatás. Illectatio, deceptio. M. A.
Csalogató. Alliciens, allector, leno. S. I.
Csalogató eledel. Cibus allectivus.
Csalogató síp. Fistula allectiva.
Csalogató szer. Illecebra. S. I.
CSALOGÁNY. Illex, allex, pellex v. motacilla modularis. Braunelle. S. I.
CSALOMÁNY. Fraus, dolus, impostura. S. I.
CSALÓ. Deceptor.
Csaló köz. Insula Cituorum.
Csaló tör. Decipula. CM.
Eb-csaló.
Ember-csaló, Seductor. Pázm. Pred. p. 531.
Lélek-csaló. Pázm. Kal. p. 387.
Meg csaló. Deceptor, defraudator. M.A.
Pénz-csaló.
Csalóka. Circulator, holophanta. M. A.
Csalóka beszéd. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
Csalóka deszka. Lippai Veteményes Kert. p. 228.
CSALTTON csalja. Faludi N. E. p. 43. U. E. 3. R. p. 150. T. É. p. 277.

CSALÁN.

CSALÁN (csalány, csalyán, csanál. M.A. csilyán, csolyán Sz. D.) Urtica. M. A. Nyilván csalánra vizellett, hogy olly komor. km.
Csalán-csípés. Uredo. S. I.
Csalán-himlő. Urticae. S. I.
Csalán' falva. F. Bereg Vben.
Árva csalán. Urtica minor.
CSALÁNKA. Urticaria. Nösselkönig. S. I.
CSALÁNOS. Urticetum, urticis abundans. Csalános bokrok. Pázm. Pred. p. 352.

CSALIT.

CSALIT. Saltus, nemus v. dumetum, vepretum. Sz. D. S. I. Takács Jó'sef' Költeményei p. 81.
CSALITOS. Dumetosus.

CSALMA.

CSALMA. Cidaris turcica. S. I. Turbán.
Csalma. F. Szathmár Vben.
CSALMÁS. Cidarim turcicam habens.

CSAMP.

CSAMP.
CSAMPA. Sz. P. Tolna Vben.

CSAN.

CSAN.
CSANA.
Csanál. Urtica. M. A.
Csanálos. FF. Pest, Csanád, és Torontál Vkben. E. F. Torda Vben.
Csanád Vármegye. Comitatus Csanadiensis.
Csanál. FF. Bihar, Szathmár, és Zemplin Vkben. E. F. közép Szolnok Vben.
CSANAK. L. Csónak, csólnak. M. A.
Csanak. FF. Győr, Komárom, és Soprony Vkben.
CSANÁSZ. Sz. P. Bars Vben.
CSANG.
Csangó. Nem szép hangú. S. I.
Csangó harang. Campana malum fundens sonum. S. K.
Csangó Magyarok Moldvában.
CSANTAVÉR. F. Bács Vben.

CSAP.

CSAP (név). Epistomium, obturamentum, spina. M. A. it. Medica balanus, suppositorium. PP.
Csap. F. Ung Vben.
Csap alá való kád. Excipulum. PP. Kármentő.
Csap' berke. Sz. P. Veszprém Vben.
Csap' dugaszsza. Epistomium. M. A.
Csap-furás. Fistula, foramen dolii. M.A.
Csap-fű. Hyppoglossum. S. I.
Csap-ház. Oenopolium. M. A.
Csap' szabadsága. Jus educilli. S. I.
Csap-szék. Taberna vinaria. Sz. D.
Csél-csap. Scurra. Fél bolond, nevetségszerző. CM.
Jég-csap. Stiria. NC. p. 13.
Nyelv-csap. Tonsillae. CM.
Réz-csap. Aeneum epistomium. S. K.
Vak-csap. Fa-dugasz az igazi csap helyett.
CSAPA. Animalis euntis vestigium praesertim in nive relictum.
Farkas' csapa.
Nyúl' csapa.
Csapáz, csapázza. Vestigio reperto perquirit feram. Pázm. Kal. p. 847.
El csapázza.
CSAPI. F. Szala Vben.
CSAPJA. Éjus epistomium. A' nyelv a' szűnek csapja. Pázm. Pred. p. 808.
CSAPLÁR. Tabernarius, vinarius, oenopola. M. A.
Szó-csaplár. Hir-hordó, föcsögő. Sz. D.
Csaplárkodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csapláros. Oenopola, educillator. S. I.
Csaplároskodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csaplárosné. Educillatrix, cauponissa. Sz. D.
CSAPOD. R. Parvum epistomium.
Csapod. F. Soprony Vben.
Csapodár. Scurra v. parasitus, assecla mensarum. Sz. D. S. I. Sámbár scribit: csappondár. p. 487.
Csapodár-ember. Sz. D.
Csapodár-szív. Sz. D.
Csapodárkodik. Agit scurram. Sz. D.
Csapodárkodás. Scurrilitas.
Csapodárság. Scurrilis assentatio. Sz. D. S. I.
Csapodi, csapdi. Idem ac csapodár.
Csapdi ember. Magát mindenhez csapó, adó, kenő fenő, állhatatlan ember. Sz. D.
CSAPOL, csapolja. Epistomiat, terebrat, aperit dolium. S. I.
Meg csapolja a' víz-kórságost. Sz. D.
Le csapolja a' vizet, tavat Sz. D. Facto canali derivat aquam, lacum.
Csapolás. Epistomiatio, v. derivatio.
Csapoló. Epistomiator, v. derivator, v. derivatorius.
CSAPON van a' hordó.
Csapon adta. Dedit vinum de epistomio.
Csapon veszi. Epistomio emittit. PP.
Csapon veszi a' lisztet. El adja borért a' lisztet. Csúzi. p. 16.
Csapon-vett bor. Vinum de epistomio sumtum.
Csapon-vétel. Sumtio vini de epistomio.
CSAPOR. F. Nyitra Vben.
CSAPOS. Habens epistomium.
Csapos fele a' hordónak. Ex qua parte epistomium habet.
CSAPOT fúr. Terebro foramen facit pro epistomio.
Csap-fúrás. Terebratio pro epistomio.
CSAPRA veri a' hordót. Epistomio instruit dolium.
Csapra-verés. Epistomiatio.
Csapra üti a' hordót.

CSAP.

CSAP (ige), csapja. Infligit, petit, icit, ferit, caedit. M. A. Ág csap, Uram, ág csap.
Alá csap a' prédára, mint az ölyv. Ex alto in praedam ruit. PP.
Által csap. Transcutit.
Bé csap, bé csapja. Invadit, claudit. Bé csaptak a' marhák a' tilosba. Bé csapta az ajtót. Clausit cum impetu januam.
Belé csap. Incutit.
El csapja. Abigit, pellit v. abjicit. S. I.

El csap, el csapja. El csapott mellettem. — El csapta kezemről. — A' zsíros borsó el csapta a' gátot.
Föl csapja. Föl csapták az al-felét.
Hozzá csap. Adjungit se ei. it. Ictu petit.
Hozzá csapja. Allidit. M. A.
Ki csapja. Ki csapták az oskolából. — Ki csap az útból. Faludi T. É. p. 191.
Le csap. Le csapott a' menykö.
Meg csapja. Caedit, ferit, verberat. M. A.
Öszve csapta a' kezét. Complosit manus.
Reá csap. Percutit.
Viszsza csapja. Repercutit.
CSAPAT (név). Cohors, manipulus, agmen. S. I.
Csapatonként. Catervatim.
Csapatos. Catervatus.
Csapatosan járnak. Manipulatim incedunt.
CSAPAT, csapatja (ige). Curat feriri.
Meg csapatta. Curavit caedi.
CSAPÁS. Plaga, ictus, flictus. M. A.
Arczul csapás. Alapa, colaphus. S. K.
Be csapás. Invasio v. januae cum impetu clausio. S. K.
Csél-csapás. Scurrilitas. CM.
El csapás. Abactus. S. K.
Egy csapással kettőt üt. km.
A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. km.
Has-csapás. Lienteria. S. K.
Hozzá csapás. Allisio. S. K.
Karika-csapás. Az elötte csak egy karika csapás.
Ki csapás. Excessus. Faludi U. E. 2. R. p. 26.
Nyakon csapás. Faludi N. A. p. 101.
Pofon csapás. Ha a' pofon csapást el szenveded, máskor durungot hoz reád. km.
Csapásos. Plagosus. M. A. CM.
CSAPDOZ, csapdozza. Caedit, ferit. M. A. Szél az ajtót csapdozza.
Meg csapdossa. Caedit, ferit, verberat. M. A.
Csapdozás. Percussio, casus. M. A.
Csapdosgatja. Pázm. Pred. p. 1113.
CSAPINÓS. Obliquus. S. I.
Csapinósan, csapinólag. Oblique. S. I.
CSAPÍNT, csapintja. Gyöngédeden illeti, legyinti. Sz. D.
CSAPKOD, csapkodja. Identidem ferit. Pázm. Pred. p. 13. 781.
Csapkodd meg a' lovakat. Sz. D.
CSAPONG. Vagatur, errat, discurrit, circulatur. S. I. Sz. D. Fluctuat. PP.
Csapongó. Inconstans. PP.
CSAPOTT. Ad mensuram exactus, non superfluus, non superabundans.
Csapott mente. Clamys curta.
Csapott mérték. Mensura non redundans.
Csapott paróka.
Csapott ruha. Vestis brevis.
Csapott öltözet. Faludi N. U. p. 163.
Csapott szolga: üzött szolga.
Ki csapott kurva. Meretrix prostituta.
CSAPÓ. Nacca, lanarius. it. Fullo. M. A. Carminarius, carminator. PP. Sugár az ostoron. Sz. D.
Csapó. F. Szala Vben.
Csapó ajtó. Porta jacens. Fall thiere.
Csapó csiga. Turbo. S. I.
Csapó czérna. Amussis. CM.
Csapó fa. Hostorium. M. A.
Csapó-ház. Lanaria. M. A.
Csapó' háza, olim Csapó' földe. F. Zemplin Vben.
Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285.
Csapó-köz. Sz. P. Heves Vben.
Csapó-legény. Sodalis fullonis.
Csapó-mester-ember. Fullo.
Csapó-sár. Sz. D.
Csapó sinor. Cynosura. PP. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 190.
* Félre csapó. Exorbitator, scortator. S. K.
Ki csapó. Evagator it. evirgator. S. K.
Légy-csapó. Muscarium. S. K.
Csapódik. Clauditur.
Be csapódott az ajtó — a' lakat —
Csapólag. Oldalaslag, görbén, kajszán. Sz. D. Geidler H. Okt. p. 93.
CSAPPAN. Macescit, macrescit, deficit. Sz. D.
Meg csappantt. Emacruit.
CSAPTAT, csaptatja. Subdito adminiculo reponit ad locum.
Föl csaptatja. Erigit subdito adminiculo, suffulcit, surrigit.
Meg csaptatja. Munit adminiculo addito.
Csaptató. Adminiculum.
Csaptató fa. Lignum oneri ferendo suppositum.
Csaptató kalitka. Tendicula, decipula. Sz. D.
CSAPVA. Ad mensuram erigendo. Nem föl eregetve.

CSAR.

CSAR.
CSARAD. F. Bars Vben.
Csarada, csaroda. F. és Patak Bereg Vben.
CSARI. F. Nyitra Vben.
CSARIT. Vepretum. l. Csalit.
CSARNA.
Csarna-tö. F. Ugocsa Vben.
CSARNOK. Porticus, theatrum, atrium. M. A.
CSARNOTA. F. Baranya Vben.
CSARNÓ. F. Sáros Vben.
Csarnó' háza. F. Bihar Vben.

CSASZLÓ.

CSASZLÓ. t. f. n.
Csaszló. Csaslavia. L. Geidler Hadi oktatások. p. 134. 45.
Csaszló. F. Szathmár Vben.

CSAT.

CSAT. Hamus, fibula. M. A.
Csat-gyártó. Fibularius. S. I.
Csat-pöczök. Ansula hami. PP. Claviculus fibulae. S. I.
Ezüst-csat. Fibula argentea.
Réz-csat. Fibula aenea.
CSATAK. Sordes.
Csatakos. Sordidus, infectus. Sz. D.
Csatakosság. Mocskosság. Sz. D.
CSATANGOL. Vagatur, errat, circulatur. Vajda 2. k. p. 206.
Csatangoló. Vagabundus.
CSATKA. F. Veszprém Vben.
CSATOL, csatolja. Connectit, confibulat. M. A.
Le csatolja. Csattal le köti.
Meg csatolja. Confibulat.
Öszve csatolja. Connectit, constringit, compaginat. M. A.
Csatolat. Faludi N. U. p. 18. T. É. p. 23.
Csatolás, csatlás. Suffrenatio. M. A.
Csatoló, csatló. Subscus, lorum ligneum M. A.
Csatló fa. Sz. D.
Csatló pálcza a' szekérben. VV. L.
Csatló szíj. Sz. D. Lorum suffrenatorium.
Csatlós inas. Ductor equitum. PP.
Csatolódik, csatlódik. Nectitur.
Öszve csatlódik. Connectitur.
Csatlott. Junctus, nexus.
Le csatlott. A' Lucifer' lánczáról le csatlott késértö ördögök. Faludi N. E. p. 105.
CSATÓ.
Csató' háza. Sz. P. Ugocsa Vben.
Csató-szeg. E. F. Csik Székében.
CSATRANG. Csúnya szavú kolomp. Sz. D.
Csatrangol. Idem ac Csatangol. Sz. D.

CSATA.

CSATA. Classicum, praelium, pugna. M. A.
Csata. F. Bars Vben. E. Hegy Hunyad Vben.
Csata-bér. Merces pugnae, praemium conflictus.
Csata-bér' falva. Hajdani helység Rába mellett. Ezt 1091-ben ajándékozták el CHÁKok (Móricz, és Chák Mester). — Bárdosi Körmendnek tartja, én inkább Csákánynak vélném, hogy így az ajándékozó CSÁK-nak neve örök hálául fönn maradna. Lásd Bárdosi Supplem. Analect. Scepus. Parte 1-a p. 1.
Csata-dal. Kulcsár Hazai Tud. 1825. 2. R. p. 346.
Csata-hely. Locus pugnae. Sz. D.
Csata-játék. Ludus latrunculorum. Sákjáték. S. I.
Csata p.ta, csaté paté. Tumultus, strepitus. M. A. CM.
Csaté patés. Tumultuosus. M. A. CM.
Csaté patét szerez. Tumultuatur. M. A.
Csaté paté-szerzö. Tumultuosissimus. CM.
Nagy csaté patéval. Pertumultuose. CM.
Csata-piacz. Sz. D.
Csata-rend. L' ordre de bataille.
Csata-rendü ütközet.
Csata után okos a' Magyar. km.
Szó-csata. Logomachia.
Tréfa-csata. Faludi U. E. 3. R. p. 84.
CSATAI. Praeliaris. M. A.
Csataj. F. Posony Vben.
CSATALIA F. Bács Vben. (mint Bátália).
CSATÁD. F. Torontál Vben.
CSATÁJA. Ejus pugna. Pázm. Pred. p. 568.
CSATÁN (fors Csatány) E. F. belső Szolnok Vben.
CSATÁR t. h. n. Békes, Bihar, Szala, Tolna, Veszprém és Vas Vkben.
Csatár' megye. Csárda Veszprém Vben.

Csatarász: hadarász. Sz. D.
CSATÁRA ki megy. Velitatur. M. A.
Csatára való. Velitaris, praeliaris. M.A.
CSATÁZ. Praeliatur, pugnat, belligerat. M. A.
Csatázás. Velitatio. CM.
Csatázó. Praeliator, pugnator. M. A.
Csatázó levél. Pázm. Kal. p. 360. Epistola polemica.
Csatázó martalékok. Pázm. Kal. p. 456.
Csatázó piacz, csata-piacz. Sz. D.
CSATORA.
Szörnyitő nagy csatorával. VM. p. 111.

CSATT.

CSATT. Sonus, quem res aliqua rupta, vel cadens, vel displosa edit.
CSATTAN. Disploditur, fragorem edit.
Föl csattan. Cum fragore erumpit. Házi orvosságok. Vácz 1821. p. 107.
Meg csattan. Intonat, fragorem edit. M. A.
Csattanás. Plangor. M. A. fragor CM.
Csattant. Plodit. M. A.
Ki csattantja. Explodit. M. A.
Öszve csattantja. Complodit. M. A.
Csattantó, csattantyú. Datura stramonium. S. I.
Ki csattantás. Explosio. M. A.
CSATTIG. „Ej Bátya, csak a' csattig vonnyad, és eddig nyújtózzál, míg a' lepeled ér" Pázm. Kal. p. 163.
CSATTOG. Percrepit. PP.
Csattog pattog.
Csitteg csattog.
Csattogás. Fragor, strepitus. M. A.
Csattogó. Strepens, crepitans. Faludi T. É. p. 82.
Csattogó eperj. Fraga alba. M. A.
Csattogó tél. Rigida hyems. Csikorgó tél. S. I.
Csattogó viszsza vonás. Faludi N. E. p. 104.
Csattogat, csattogatja. Crepitat, strepitat.
Csattogatta az ajtót — az ostort.
Csattogatás. Strepitus, fragor. M. A.

CSATORNA.

CSATORNA. Cisterna, canalis. M. A.
Csatorna a' házon. Imbrex. PP.
Csatorna, mellyben a' víz a' föld alatt foly. Tubulus, tubus.
Csatorna-kút. Cisterna. Káldi Pred. 12. 6.
Víz-vévő csatorna. Colliciae. PP.
Víz-vezető csatorna. Tubus.
CSATORNÁJA. Ejus canalis.
Ferencz' csatornája. Canalis Francisci in C. Bácsiensi.
CSATORNÁS. Canalitius. M. A.
Csatornás cserép. Tegula imbricata. PP.
Kupás cserép.
Csatornás cseréppel héjaztatott. Imbricibus tectus. PP.
Csatornás mester. Imbricarius.

CSAUZ.

CSAUZ.
Csauz-mente. Faludi E. M. p. 238.
Vén csauz. Dug. km. 2. R. p. 524.

CSAVAR.

CSAVAR (radix primaria est CSÓ, inde csóar, csovar, csavar), csavarja. Vertit, versat. M. A.
El csavarja. Detorquet.
Ki csavarja. Extorquet.
CSAVARÁS. Torsio, flexio.
CSAVARÉK. Flexura. Sz. D.
CSAVARG, csavarog. Vagatur, divagatur. M. A.
Csavargás. Vagatio, erratio. M. A.
Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458. 725.
Csavargó. Vagus, vagabundus. M. A.
Csavargó vad. Faludi T. É. p. 139.
Csavargóra tér. Faludi U. E. 2. R. p. 95.
Csavargat, csavargatja. Regyrat. M. A.
CSAVARINT, csavarintja. Unam flexuram facit. Egygyet csavarintott rajta.
CSAVARÍT, csavarítja. Contorquet, gyrat, rotat, versat. M. A.
El csavarítja. Faludi U. E. 1. R. p. 169.
Meg csavarítja. Contorquet. M. A.
Csavarítás. Gyratio, contorsio.
Csavarítva. Contorte. M. A.
CSAVARODik. Inclinat, reclinat, reflectitur. M. A.
Félre csavarodik. Deflectit, declinat. Faludi N. E. p. 126.
Viszsza csavarodik. Reflectitur.
CSAVARTT. Tortus, flexus.
Csavartt értelem. Sensus detortus.
CSAVARÚL. Torquetur, flectitur.
Csavarulat. Tortura.

CSÁ.

CSÁB.

CSÁB. Elö-hegy Szala Vben.
CSÁBA. Stupidus, delirus. M. A.
CSÁBÍT, csábítja. Dementat, seducit, corrumpit, percellit, stupefacit. M.A.
El csábítja. Obstupefacit, percellit, attonitum reddit. M. A.
El csábítja. Addig szopta, nyalta, míg el csábította. km.
Csábító. Seductor, dementator.
CSÁBOR. Sz. P. Pest Vben.
Csábrág (csáborág). Dorsuale. Nyeregally. S. I.
CSÁBÚL. Dementatur, seducitur. Sz. D.

CSÁCZ.

CSÁCZ.
CSÁCZA. MV. Trencsén Vben.

CSÁCS.

CSÁCS. F. Szala Vben.
CSÁCSOG. Blaterat. L. Csacsog. Káldi 3. Joan. 1. 10.
Csácsogás. Pázm. Pred. p. 499.
CSÁCSÓ. F. Nyitra Vben.

CSÁDÉ.

CSÁDÉ. Bozót.
Csádé bádé.
Csádé. Patak Posony Vben.
CSÁDÉS. Bozótos.

CSÁF.

CSÁF.
CSÁFORD. F. Soprony Vben.
Alsó Csáford. (FF. Szala Vben.
Fölsö Csáford. (
CSÁFORTA. Az a' fa, mellyel a' présben körül tekerik a' cylindert.

CSÁGATYÓ.

CSÁGATYÓ az ekében. Fél kerék szabású deszka. Sz. D.

CSÁK.

CSÁK. Clavus, cuneus v. cuspís alicujus rei. S. I.
Csák-néma. Sz. P. Györ Vben.
Csák' tornya. MV. Szala Vben.
Csák-vár. MV. Fejér Vben.
CSÁKÁNY. Clava cruciata, runcina. PP.
Ulászló' Kincstartója. p. 63. Bicellus. Szirmai Parab. p. 47. 51.
Csákány. MV. Vas Vben. FF. Abauj, Posony, Somogy Vkben. Sz. P. Gömör Vben.
Csákány' háza. F. Nógrád Vben.
Csákányos. Habens clavum. Csuzi p. 565.
Csákányosan balúl függ a' kobzok. Csuzi p. 16.
CSÁKI. Nemzetségi név.
Csáki-sziget. Sz. P. Bihar Vben.
Nem Csáki' szalmája. km. Belius Notitiae Hung. Tom. IV. p. 260.
CSÁKJA. Dependentia v. extremitas ejus. Dolmány', süveg', csótár', v. zászló' csákja. S. I.
CSÁKLYA. Harpago, hama, contus. M. A.
Csáklya. E. F. Alsó Fejér Vben.
Csáklyáz. In lubrico fertur, super glaciem discurrit. Sz. D. S. I.
CSÁKÓ. Prominentia, dependentia. Faludi E. M. p. 71.
Csákó. E. F. Aranyos Székében.
Kis Csákó. (Sz. PP. Békes Vben.
Nagy Csákó. (
Csákója. Ejus prominentia, dependentia.
Csákós. Habens dependentiam.
Csákós süveg. Pileus Hungaricus, olim Cumanicus. S. I.

CSÁLI.

CSÁLI. Ökör-név.

CSÁMM.

CSÁMM.
CSÁMMOG. Dentibus strepitum edendo manducat.

CSÁMP.

CSÁMP.
CSÁMPA.
Csámpás. Scambus, valgus, varus, curvipes. Sz. D. S. I.
Csámpás lábú. Curvipes. Sz. D.
Csámpásodik.
El csámpásodik. Sz. D.
CSÁMPOR.
Csámporodik. Acescit. PP.
Meg csámporodott a' bor, sör. Sz. D.
Csámporú. Acetosus, acidus. Sz. D.

CSÁN.

CSÁN. E. F. Közép Szolnok Vben.
Mezö-Csán. } E. F. Torda Vben.
Puszta-Csán. }
CSÁNIG. F. Vas Vben.
CSÁNK. F. Hont Vben.

CSÁNTÉR.

CSÁNTÉR. Cantherius. S. I. Gántár-fa.

CSÁNY.

CSÁNY. t. h. n. Abauj, Csongrád, Heves, Szala, és Baranya Vkben.

CSÁP.

CSÁP.
CSÁPOK. Antennae. S. I.
CSÁPRÁG, Csábrág. Nyereg alá való szönyeg. Sz. D. Faludi T. É. p. 22.

CSÁR.

CSÁR.
CSÁRDA. Oenopolium extra villam v. in loco deserto. Sz. D. S. I. Egy csárdában két dudás meg nem fér. km.
CSÁRI. F. Nyitra Vben.
CSÁRMA. Lármás. Hallottam 1823. Septemb. 22.
Csármáz. Lármáz.

CSÁSZ.

CSÁSZ. F. Heves Vben.
CSÁSZKÁL. Mászkál. Himfi. 2. R. p. 221.
CSÁSZKIRÁL. Hallottam Sághon 1825. Máj. 9.
CSÁSZLÓ. F. Szathmár Vben.
CSÁSZTA. F. Baranya Vben. Sz. P. Borsod Vben. Mocsár, Komárom Vben.
Császta. Bozótos, sásas, nádas hely. Sz. D.

CSÁSZÁR.

CSÁSZÁR. Caesar. M. A.
Császár. F. Komárom Vben.
Császár-birtok. Imperium. S. I.
Császár-falu. F. Soprony Vben.
Császár-fi. Porphyrogenitus. S. I.
Császár' könyve. Pázm. Pred. p. 100.
Császár-körtvély.
Császár' kenyere. Hijában eszi ez is a' Császár' kenyerét. Telluris inutile pondus. K. V. p. 505.
Császár-madár. Attagen, attagena, bonosa. M. A.
Császár-metszés. Sectio caesarea apud medicos. S. I.
Császár' szakállya. Török szeg-fü.
Császár' szállása. Sz. P. Szabolcs Vben.
Császár' töltése. F. Pest Vben.
Császár-vár. Omlott vár, Varasd Vben.
Császár-virág. Viola tricolor. S. I.
Fölséges Császár! Augustissime Imperator.
Római Császár. Imperator Romanorum.
Török Császár. Imperator Turcarum.

CSÁSZÁRI. Caesareus. M. A.
Császári. F. Szathmár Vben. E. F. Doboka Vben.
Császári ág. Faludi E. M. p. 132.
Császári Herczeg. Princeps Caesareus.
Császári szék. Faludi E. M. p. 195.
CSÁSZÁRKODik. Imperatorem agit.
CSÁSZÁRNÉ. Imperatrix. PP.
CSÁSZÁRSÁG. Dignitas Caesarea, Imperatoria. S. I.
CSÁSZÁRÚL. Pro Caesare, loco Caesaris. Faludi E. M. p. 128.

CSÁT.

CSÁT, Csáth. MV. Borsod Vben.
CSÁTÓ. Sz. P. Bihar Vben.

CSÁV.

CSÁV.
CSÁVA. Lixivium coriariorum, quo corium macerant, et elaborant. M. A. Nékem is volt egy bölcs macskám, a' csávába holtt. K. V. p. 453.
Csáva. F. és Patak Soprony Vben.
Csával, csáválja. Lixivio calcato foedat. it. Corium elaborat. M. A.
Ki csáválja. Nehéz a' molyos bört ki csáválni. km.
Meg csáválja. Pázm. Kal. p. 741. Alutariorum lixivio corium elaborat. it. Conspurcat, foedat. M. A.
Csáválatlan bör. Corium non elaboratum. Nyers bör. S. I.
Csávált. Opere alutario elaboratus. it. Depravatus, defoedatus. M. A.
Csáváltt moslék. Pázm. Pred. p. 255.
Csáváltt bör.
Csávás.
Mezö-Csávás. E. F. Maros Székében.
Szász-Csávás. E. F. Küküllö Vben.
CSÁVOLY. F. Bács Vben.
CSÁVOS. F. Torontál Vben.

CSE.

CSEB.

CSEB. Sz. PP. Abauj és Borsod Vkben.
Cseb, aliis Csöb. E. F. Udvarhely Székében.
Kis Cseb } FF. Zemplin Vben.
Nagy Cseb }
CSEBE. E. F. Zaránd Vben.
Csebény. F. Baranya Vben.
CSEBSA. F. Torontál Vben.

CSECS.

CSECS.
CSECSE. Crepundia. M. A. it. In ore infantum pulcher, venustus. S. I. Sz. D.
Csecse báb. Venusta pupa.
Csecse becse. Vajda K. É. 1. K. p. 152.
Csecsés. Elegantulus. S. I.
Csecsésgeti. Szépitgeti. Sz. D.
Csecsésségét mutogatja, fitogatja. Sz. D.
Csecsézi. Csuzi Tromb. p. 591.
CSECSEGET, csecsegeti. Kecsegteti, kényezteti. Sz. D.
CSECSKE.
Csecskéje (csöcskéje). Prágai p. 47.

CSEDREG.

CSEDREG. F. Ugocsa Vben.

CSEG.

CSEG, aliis Csög. E. F. közép Szolnok Vben.
CSEGE. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Nógrád Vben. E. F. Doboka Vben.
CSEGE. R. Víz-rekesztés. IV. Béla' levele 1261. Apud Kat. H. Crit. T. VI. p. 338. Item villa Fürem per beatissimum Regem Stephanum donata in tributa ... et duabus clausuris Titiae „Csege" vocatis — Tisza Püspöki cum Clausura Titiae „Csege" vocata.
CSEGELY. Ék, v. ék-formára keskenyedés, vékonyodás. Sz. D.
Csegely van ezen a' földnek végén. Sz. D.
Csegelyes, cseglyes. Cuneatus, cuneiformis. Sz. D.
Cseglyes szántó föld. Sz. D.
CSEGEZ. E. F. Aranyos Székében.
CSEGÖD. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.
CSEGÖ. E. F. Doboka Vben.

CSEH.

CSEH. Bohemus. M. A.
Cseh-kö. Gemma spuria, adulterina. Faludi N. A. p. 99. 201. Ha a' cseh köre leg szebb pöcsétet metszenek is, még se válik gyémánt belöle. km. Dug. 1. R. p. 298.
Cseh-ország. Bohemia. M. A. CM.
Cseh-posztó. Pannus bohemicus. Ulászló' kincs-tartója. p. 178.
Cseh-tapló. Fungus igniarius. Fűzfa-tapló. S. I.
Cseh-telek. F. Bihar Vben.
Cseh' telke. E. F. Kolos Vben.
Cseh-tótok. Prágai. p. 7.
Cseh-üveg. Vitrum bohemicum.
CSEHEL. Gannit. M. A. Csehöl. Francsics.
Csehelés. Gannitus. M. A.
CSEHÉRD' falva. E. F. Udvarhely Székében.
CSEHI. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Vas, Komárom, Heves, Nyitra, Szala, Honth, Somogy, és Veszprém Vkben. it. E. F. Kraszna Vben

CSEJ.

CSEJ.
Csej-kö. F. Bars Vben.
CSEJD. E. F. Maros Székében.
CSEJT. Sz. P. Békes Vben.
Csejte. MV. Nyitra Vben.

CSEK.

CSEK. R. Exiguus, exilis, minutus, parvus, v. paucus, modicus. S. I.
CSEKE. FF. Bars és Szathmár Vkben. Sz. P. Szala Vben.
Cseke' fa. F. Vas Vben.
Cseke' falva. E. FF. Udvarhely és Csik Székekben.
Cseke' laka E. F. alsó Fejér Vben.
Cseke' hida. Sz. P. Bihar Vben.
CSEKENYE. E. F. közép Szolnok Vben.

CSEKÉLY. Exiguus, modicus. A' nagy készűletnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
Csekély-víz. Vadosa aqua NC. p. 367.
Csekélyedik. Decrescit, deficit, diminuitur, minuitur. Sz. D.
Csekélyít, csekélyiti. Diminuit, minuit. Sz. D.
Csekélyli. Parvi facit. Csekélynek tartja, nézi. S. I.
Csekélység. Minutiae, parvitas, paucitas. Sz. D.
CSEKLE. R. Laqueus, tendicula, decipula. Tőr, kelepcze, hurok. S. I.
Cseklész. R. Captator, insidiator, venator cum plagio. Nachsteller. S. I.
Cseklész. MV. Posony Vben.

CSEL.

CSEL. Insidiae, dolus, astutia. Faludi N. U. p. 31. B. E. p. 33.
Csel' falva. F. Sáros Vben.
Csel-hányás. Pázm. Kal. p. 835.
Csel-vetés. Insidiae, insidiatio. S. I.
Palotás csel. Tudja a' palotás cselt: udvari fortélyokat.
CSELE. Ejus astutiae. Csuzi Tromb. p. 212.
Csele fende ember. Ballio. M. A.
Cselej. F. Zemplin Vben.
Cselény. Erdő Gömör Vben.
CSELEKEDik. Agit, operatur, facit. M.A. Bünhödik, a' ki ebül cselekedik. km.
Meg cselekedi. Peragit, efficit. M. A.
Cselekeddegel. Factitat. M. A.
Cselekeddegelés. Factitatio. M. A.
Cselekedet. Actus, actio, actum opus, operatio, facinus, factum. M. A.
Jóságos cselekedet. Bonum opus, actus virtuosus.
Cselekedés. Effectio, operatio. M. A.
Cselekedő. Factor, effector. M. A.
Meg cselekedő. Effector. M. A.
Cselekedőség. Martonfalvi Tanit. és Czáfoló Theol. p. 23.
CSELEKSZik, cselekszi. Agit, facit, efficit. M. A. Mit mással cselekszel, azt várjad fejedre. km.
El cselekeszi. Peragit, perpetrat. M. A.
Meg cselekszi. Expatrat, patrat, perpetrat, efficit. M. A. Meg cselekszi, ha szépen kérjük.
CSELÉD. Familia. M. A.
Cseléd' atyja. Pater familias. Pázm. Pred. p. 269.
Cseléd-ház. Cella familiae. PP.
Cseléd-szerető. Pázm. Pred. p. 619.
Cseléd-szoba. Idem.
Cseléd-tartás. Intertentio famulitii.
Cseléd-tartó. VV. L. Qui famulitium servat, herus.
Cselédes. Habens familiam.
Cselédes ember. Pater familias. M. A. CM.
Cselédes gazd' aszszony. Mater familias. M. A.
Cselédes gazda. Pater familias. Faludi N. E. p. 218.
Cselédes Úr. idem. Faludi N. E. p. 133.
Cselédestől. Una cum familia tota. M.A.
Cselédenként Per familias. M. A.
Cselédi. Familiaris. M. A.
Cselédség. Famulitium. Tasi Gáspár. p. 46.

CSELLEG, lézzeg. Ott csellegnek a' tolvajok, bolyonganak, szédelegnek. Sz. D.
Csellegve. Noha csak csellegve, és halkán menének. Gyöngyösi 1. D. p. 7.
Csellegő bellegő. Tekergő. Dug. km. 2. R. p. 173.
CSELLENG. idem. Sz. D.
CSELŐ.
Cselő' háza. Sz. P. Heves Vben.
Cselőte. Sz. PP. Nógrád és Pest Vkben.
CSELT vet. Insidiatur, struit insidias. Sz. D.

CSEM.

CSEM. Cyma, germen, surculus, ramus novellus. S. I.
Csem' fa. Sz. P. Szala Vben.
CSEMEGE. Cupediae, bellaria. M. A.
Csemege-áros. Cupediarius. M. A.
Csemege-étek. Lautitiae exquisitae.
Csemege-készítő. Sz. D.
Csemege-piacz. Cupediarium. M. A.
Csemegés. Cupes, cupediarius, cupediis addictus, deliciarium amans. PP.
Csemegéskedik. Cupediis fruitur, vescitur, oblectatur. Faludi T. É. p. 285.
Csemegéz. idem. Sz. D.
Csemegézés. Faludi N. A. p. 82.
CSEMELET. Cymatilis. M. A. Undulatus pannus. PP.
CSEMETE. Surculus, frutex. M. A. Pullulus. CM. Cum accentu ht. M. A. Cseméte, csemétés, csemétézik.
Csemétés. Surculosus, frutetosus, fruticosus. M. A.
Csemetés hely. Frutetum, fruticetum. M. A.
Csemetézik. Fruticescit, fruticatur, pullescit, pululascit, pululat, germinat. M. A. CM.
Csemetézett Jesse' gyöke. L. B. Aszszony' szolosmaja. p. 180.
Csemetézés. Fruticatio, germinatio. M.A.
Ki csemetézik. Sz. D. Egerminat.

CSEMCS.

CSEMCS. Sonus mandendo editus.
CSEMCSEG. Csámcsogva eszik. Sz. D.
Ne csemcsegj. Sz. D.
Csemcsegés. Porcorum mandentium sonus. S. K.
Csemcsegheti.
Meg csemcsegheti. Mikes Török O. L. p. 427.

CSEMP.

CSEMP. Fraus, dolus, astus. S. I.
CSEMPE. R. Kálha. Testa fornacea, fidelia fornacea. PP.
CSEMPELŐDik.
Öszve csempelődik. Conglobatur, conjurat, conspirat. PP. Sed M. A. scribit öszve csömpölyödik.
CSEMPES. Fraudulentus, dolosus, astutus, fallax, versutus. Sz. D. S. I.
Csempeskedik. Agit dolos, ludit dolis, imponit. Sz. D. S. I.
Csempesség. Astutia, dolositas, fallacia, versutia, impostura. Sz. D. S. I.

CSEMPESZ. F. Vas Vben.
Csempesz. Csuzi p. 402. 744.

CSEN.

CSEN, cseni. Suffuratur. Aprólék holmit lop. Sz. D.
El cseni. Prágai p. 974.
El csente a' pipáját. Sz. D.
CSENCS.
Horvát-Csencs, Német-Csencs, Taród-Csencs } FF. Vas Vben.
CSENE. Sz. P. Bács Vben.
Csenej. F. Torontál Vben.
Cseneté. F. Abaúj Vben.
CSENEVÉSZ. Gyönge, erőtlen, gyarló, hitván, nyomorúltt, v. el fajúltt.
CSENGER. MV. Szathmár Vben.
Csenger' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
CSENK.
Csenke. F. Posony Vben. Sz. P. Esztergom Vben.
Csenke' fa. F. Posony Vben.
Csenkesz. Bromus secalinus arvensis. Rockentrespe. S. I.
CSENT.
Csente. F. Szala Vben. E. F. Doboka Vben.
Csentő. Sz. P. Posony Vben.
Csentő' fa. F. Posony Vben.

CSEP.

CSEP. Sz. P. Komárom Vben.
CSEPE. F. Ugocsa Vben.
CSEPEL. FF. Pest, Somogy, és Veszprém Vkben.
Csepel' szigete. Pest Vben. Anonym. C. XLIV.
CSEPELY. FF. Baranya, és Ung Vkben.
Cseplye. Gramen. Perje. M. A.
Csepelyes, cseplyes. Germinans, pululans, succrescens. S. I.
Cseplyes erdő. Quercetum, dumetum. S. I.
Cseplyes háj. Omentum. S. I. (cseplezháj. M. A. cseplesz-háj. Sz. D.)
Cseplyesedik. Germinat, pululat, succrescit. S. I.
El cseplyesedik. Sz. D.
Cseplyeteg. Sz. D.
Aszott cseplyeteg. Sz. D.
CSEPLÉSZ. Alá való, apró cseprő. Hallottam Sághon 1825.
CSEPER.
Cseperedik. Crescit, adolescit. Sz. D.
Cseperít, cseperíti.
Föl cseperíti: föl állítja. Sz. D.
Cseperke. Agaricus campestris. Champignon. S. I. Sz. D.
Csepredék. Apróság. S. I. Sz. D.
Csepreg. MV. Soprony Vben.
Cseprente. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Cseprő. Apróság, apróléh.
Apró cseprő. Sz. D.
CSEPŐ.
Csepőcze, csepölcze. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Csepőte. idem. S. I.
CSEPZIK. Bomlik, szövődik, fonódik. Sz. D.
Egybe csepzett a' haja. Sz. D.
Csepzés. Sz. D. Concretio.

Csepzett. Concretus, convolutus.
Csepzettség. Sz. D. Convolutio.

CSER.

CSER. Quercus M. A. it. Cerdonum nautea. PP.
Cser a' vargáknál. Lixivium cerdonum, coriarium. PP.
Cser-bel. E. F. Hunyad Vben.
Cser-bogyó. Galla. Guba, gubacs. S. I.
Cser-buga. idem. S. I.
Cser-fa. Quercus, robur. M. A. Pat!og, mint a' cser-fa a' tűzön. km.
Cser-fa-gyöngy. Loranthus europaeus. S. I.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Cser-fa-tapló. Fomes quercinus. S. I.
Cser-fai. Robureus, roburnus, querceus. M. A.
Cser-fás hely. Quercetum. M. A.
Cser-haj. Cser-héj. Cortex quercinus.
Cser-hajú dinnye. Pepo rugosus. S. I.
Cser-hát. Sz. P. Somogy Vben.
Cser-hát. Hegy Nógrád Vben.
Cser-hátiak. Incolae hujus montis.
Cser-hegy. Elö-hegy, Vas Vben. Csárda Szala Vben.
Cser-kabala. Girgillum. PP. Szél-hintó. Sz. D. Lásd ördög' lova. v. Bolond lomba.
Cser-kigyó. Druinus, dryinus. S. I.
Cser-köz. Sz. P. Heves Vben.
Cser-kö. Basaltes, productum vulcanicum. Illyen kőbül áll Ságh' hegye.
Cser-kút. F. Baranya Vben.
Cser-levél. Folium quercinum.
Cser-levelű fű. Chamaedrys, quercula. PP.
Cser-makk. Glans quercina. M. A.
Cser-tölgy. Carpinus. M. A.
Cser-tölgyes. Carpinetum. M. A.
Cser-víz. Cser-hej-víz. Lixivium cerdonum. Cser, csáva. S. I.
Cser-szeg. Elö-hegy, Szala Vben.
Cser-tö. F. Somogy Vben. Telek Pest Vben.
CSERBE hagyja. Spe frustratur aliquem, in luto haerentem fraudulenter deserit. M. A.
CSERBEN marad. Haeret, frustratur. M. A.
CSERD. R. Parva quercus.
Cserdi. F. Baranya Vben.
CSEREN. In querceto.
Cseren öröz.
CSERÉNY. Scirpea. CM. M. A. Crates viminea. PP.
Cserény. F. Zólyom Vben.
Cserény' fa. F. Somogy Vben.
Cserenye, csernye. F. Bars Vben.
Cserenyö, csernyö. F. Zemplin Vben.
Csernye. F. Veszprém Vben.
Csernye' földe. F. Szala Vben.
CSERES. Quercubus abundans, quercetum, quernus, querceus. M. A.
Cseres erdö. Quercetum. NC. p. 73.
Cseres hely. Quercetum, virgultum. M. A.
CSERI. Quercinus.
Cseri. Telek Bihar Vben. F. Hont Vben. Sz. P. Somogy Vben.
CSERÖCZE. Cseres hely. Sz. D.

CSERZ, cserez, cserezi, cserzi. Corium praeparat, elaborat. Sz. D. S. I. Egy talpat cserzenek. km. Dug. 1. R. p. 65.
Ki cserzi a' bört, ki dolgozza. Sz. D. Hogy a' Varga cserezze ki börét. Dug. km. 2. R. p. 35.
Cserzés. Maceratio corii in lixivio.
Cserzett. Maceratus in lixivio.
Cserzett bör. Pellis lixivio macerata. PP.

CSER.

CSER. Sonus, quem cucullus indicator edit in perquirendo melle. Lásd Unterhaltungen aus der Naturgeschichte von Gottlieb Tobias Wilhelm. Der Vogel. Zweiter Theil. Wien 1810. p. 215.
CSERKE. Cucullus indicator. Ita videtur olim ab Hungaris adhuc Asiaticis designatus ob repetitum ejus sonum CSER, CSER, sicut ex Föcs quem sonum hirundo edit, provenit Föcske (föcsög, föcsöge, föcsge, Föcske).
Cserkél, cserkéli. Duce cucullo indicatore perquirit, pervestigat, indagat, astute in notitiam rei penetrat.
Meg cserkéli.
Cserkész (ige). Quaerit, scrutatur, investigat. S. I.
Cserkész (név). Qui utitur ope cuculli indicatoris ad investigandum. (Valamint: halász, madarász, vadász).

CSERCS.

CSERCS.
CSERCSE. Fül-függö, fülön-függö, függelék. Sz. D.
CSERCSELYE. Inauris. S. I.

CSERE.

CSERE. Permutatio, commutatio. M. A. Csere csal. km.
Csere bere. Concambium. M. A.
Csere berél, csere beréli. Pázm. Kal. p. 775.
Csere berélés. Concambiatio.
Csere beréltt. Commutatitius. M. A.
Csere berét indít. Sz. D.
Csere-bogár. Bruchus. M. A. CM.
Csere bül. Idem. M. A.
Csere' falva. E. F. Maros Székében.
Csere-levél. Literae cambiales, collybisticae. Wechselbrief. S. I. Sz. D.
Csere-törvény. Jus cambiale. Wechselrecht. S. I.
CSEREBÉLI. Cambialis, permutatorius.
Cserebéli dohány.
Cserebéli törvény. Lex cambialis.
CSERÉL, cseréli. Commutat, permutat. M. A. Sapkát cserél süvegen. km.
Bé cseréli. Cambiat. Vajda 3. K. p. 144.
El cseréli. Commutat.
Föl cseréli. Permutat.
Ki cseréli. Cambio redimit.
Meg cseréli. Pázm. Pred. p. 847.
Cserélés. Permutatio, commutatio. M. A.
Cserélget, cserélgeti. Frequenter mutat, commutat. S. I.
Cseréltt. Permutatus, commutatus.
Cseréltt fajzat. Proles supposita, infans suppositius. S. I. Váltott gyermek.
Cseréltt ló. Meg cseréltt ló könnyen ismét cserbe megyen. km.

CSEREKLYE.

CSEREKLYE. Fenyö-fa-levél. Sz. D.

CSERESZNYE.

CSERESZNYE (cseresnye). Cerasum. M. A. Nem jó a' nagy urakkal cseresnyét enni. km.
Cseresznye-fa. Cerasus. M. A.
Cseresznye-mag. Nucleus cerasinus, os cerasinum. S. I. Cseresnyét az Urának, magvát a' tányérnak. km.
Cseresnye-pálinka.
Cseresznye-szem. Pázm. Pred. p. 766.
* Bor-ízű cseresnye.
Fejér cseresnye.
Fekete cseresnye. Cerasum ascium. NC. p. 83.
Havasi cseresnye. Myrtillus. S. K.
Hólyagos cseresznye. Cerasum Julianum. PP.
Oltott cseresnye. Cerasum insitivum.
Öreg szemű cseresznye. Cerasa duratia. M. A.
Piros szemű cseresznye. Cerasum Cilicianum. M. A.
Zsidó-cseresnye. Alkekengi baccae. S. K.
Vad cseresnye. Cerasum cornetum. NC. p. 83.
CSERESNYÉS. Cerasis abundans.
Czeresznyés kert, Cerasetum. PP.

CSERESZNYEG.

CSERESZNYEG. Kemencze' szája fölött való lyuk, kemencze-lyuk. Lásd Nagyváti M. házi gazd'aszszony. p. 74.

CSERÉP.

CSERÉP. Testa, ostratium. M. A.
Cserép-csév. Imbricium. M. A.
Cserép-edény. Vas testaceum. Faludi N. A. p. 139.
Cserep-falu. v. Cserép' falva. F. Borsod Vben.
Cserép-fazék. Olla testacea.
Cserép-födél. Tectum imbricatum. Reá illik, mint a' disznó-ólra a' cserépfödél. km.
Cserép-gyártó. Confector imbricum. S. I.
Cserép-kálha. Fornax testacea.
Cserép-kö. Lapis foliatus, fissilis, scissilis, schistus. Schiefer. S. I.
Cserép-palaczk. Pázm. Pred. p. 111.
Cserép-pohár. Culullus. M. A.
Cserép-tál. Patina fictilis. PP. Cserép-tálhoz fa-kanál. km. Dug. 1. R. p. 292.
Cserép-sindöl. Imbrices.
Cserép-vár. Omlott vár Borsod Vben.
Cserép-vár' alja v. Cserép' alja F. Borsod Vben.
Csatornás cserép. Sz. D. Imbrices imbricati.
Csiga-cserép. Sz. D.
Ház-födö cserép. Sz. D.

Mécses cserép. Ellychnium testaceum. Reá tartja magát, mint a' mécses cserép. km.
CSEREPE. Ejus testa. Cserepén ismérem, minémű fazék voltt. km.
CSEREPELLik.
Cserepellés.
Cserepellése a' szájnak, ajakaknak. Aphthae. M. A.
CSEREPES. Testaceus. M. A.
Cserepes ajak. Labium ab aura asperatum. Sz. D. S. I.
Cserepes állat. Animal testaceum, ostreum. S. I.
Cserepes csigák. Sz. D.
Cserepes ház. Domus laterculis tecta, imbricata. PP.
Cserepes út. Sz. D. Via aspera.
Cserepesedik: darabosodik. Sz. D. S. I.
Föl cserepesedik: föl darabosodik.
Meg cserepesedik. Asperatur.
CSEREPEZ, cserepezi. Cseréppel födi.
Cserepező. VV. L.
CSEREPEZik. Hasadoz, repedez.
Cserepezése a' szájnak v. ajaknak. Aphtha. PP.
Cserepedzik. In tenues scissuras abit, leniter asperatur.
CSERÉPI. Testaceus. M. A.

CSERGE.

CSERGE. Gausape, gausapina, stragulum. M. A.

CSERJE.

CSERJE. Frutex. Strauch. S. I.

CSERKESZ.

CSERKESZ. Circassius. M. A.

CSERM.

CSERM.
CSERMELY. Patak Abauj Vben.
Csermelye. Fluentum, fluviolus, rivulus. M. A.
CSERMŐ. F. Arad Vben.

CSERPA.

CSERPA. Ficsór v. forrásból merítő edény. Sz. D.

CSERSZ.

CSERSZ.
CSERSZEG a' puska. S. I.

CSERT.

CSERT.
CSERTEL. Fegyvert fegyverrel, botot bottal öszve üt 's próbálja, mellyik erősebb. Sz. D. L. Csörtölöz.
CSERTÉSZ. FF. Bereg és Ung Vkben.

CSESZ.

CSESZ, cseszi. R. Ferit, fricat v. pectit, strigillat. S. I.
CSESZEL, cseszeli. idem.
Cseszelödik. Teritur, fricatur. Hallottam Sághon 1824. Novemb. 28.
CSESZNEK. F. Veszprém Vben.
CSESZT.
Cseszte. MV. Posony Vben.
Csesztreg. MV. Szala Vben.
Csesztve. F. Nógrád Vben. E. FF. alsó Fejér Vben.

CSET.

CSET.
Cset' falva. F. Bereg Vben.
CSETE.
Csetény. F. Veszprém Vben. Sz. P. Tolna Vben.
Csetenye. Sz. P. Szepes Vben.
CSETELLik, csetlik. Lapsat, offensat, caespitat. Sz. D. S. I.
Hátra csetellik a' kocsi.
Csetlik, botlik a' roszsz lábú ló. Sz. D. Lelki vakságban tapogatnak, csetlenek, botlanak. Csuzi Tromb. p. 396.
CSETNEK. MV. Gömör Vben. és Patak ugyan ott.
CSETŐ. Telek Szala Vben.

CSETT.

CSETT. Hang, mellyet puskán a' meg eresztett sárkány ejt.
CSETTEG. Saepe talem sonum edit.
Csetteget, csettegeti. idem.
CSETTEN.
Csetten a' puska.
Csettent. Causat talem sonum.

CSEV.

CSEV.
CSEVEG. Argutatur, obloquitur, garrit. M. A.
Csevegés. Argutatio. M. A. Garritus.
Csevegő. Dicax, loquax, garrulus, locutulejus. Vajda K. É. 1. K. p. 444.
CSEVETŐL. Garritat.
Csevetölés. Garritatio.

CSEVICZE.

CSEVICZE. Savanyú víz, bor-víz. Sz. D.

CSÉ.

CSÉ.

CSÉ.
Csé' fa. MV. Bihar Vben.
Csé' falva, Csé' fa. F. Posony Vben.
Csé-kút. F. Veszprém Vben.

CSÉB.

CSÉB. FF. Bács és Szala Vkben.
Cséb-lak. Sz. P. Szala Vben.

CSÉCS.

CSÉCS. Varioli. Himlő. Sz. D. S. I.
Csécs. FF. Abaúj, Borsód, és Zemplin Vkben.
Csécs-helyes. Himlő-helyes.
CSÉCSE. FF. Nógrád és Szatmár Vkben.
Csécsény. F. Győr Vben.
CSÉCSES. Variolis correptus v. notatus. Sz. D. S. I.
CSÉCSEZik. Variolis corripitur.
Ki csécsezik.
Meg csécsezik.

CSÉK.

CSÉK. Crepundia. M. A.
Bika-csék. Nervus bovinus, taurea. S. I. Dugonics scribit Bika-csík. km. 1. R. p. 25.
Marha-csék. Vajda 3. K. p. 494.
CSÉKE. FF. Vas, Zemplin és Bihar Vkben.
CSÉKLYE. F. Bihar Vben.

CSÉL.

CSÉL. Nugae, gerrae, tricae, ineptiae, vanus sermo. S. I.
Csél-csap (név). Nugator, scurra. M. A.
Csél-csap beszéd. Beniczki p. 14. 224.
Csél-csap (ige). Scurratur. M. A.
Csél-csapás. Scurrilitas. M. A.
Csél-csapó. Ardelio, scurra, garrulus. M. A. CM.
Csél-csapság. Scurrilitas. S. I.
Csél-csapkodik. Nugatur.
CSELES. Vanus, ridiculus, ludicrus. S. I.
CSELET csap. Nugas vendit. Sz. D.
CSELLEG. Scurratur, nugatur, ineptit, jocatur. S. I.

CSÉM.

CSÉM. F. Vas Vben. Sz. P. Komárom Vben.

CSÉNY.

CSÉNY.
CSÉNYE. F. Vas Vben.

CSÉP.

CSÉP. Tribula, tribulum, clava pendula, flagellum frugum. M. A. Csép, kapa, nyavalya, ki nem hiszi, próbálja. km.
Csép. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Csép-hadaró. Clava pendula flagelli frugum. S. I. Csép' ütője, ostora, melly a' nyeléről függ. Sz. D. Csuzi p. 627.
CSÉPEL, csépeli, csépli. Triturat, deterit. M. A. Szalmát csépel. km.
El csépeli. Pertriturat,
Föl csépeli. Triturando absolvit, consummat.
Ki csépeli, ki csépli. Triturat, excutit. M. A.
Le csépeli. Detriturat, deverberat.
Meg csépeli.
Cséplet. Trituratura, tritura.
Cséplés. Trituratio. M. A.
Ki cséplés. Excussio, tritura. M. A.
Próba-cséplés. Trituratura probae causa instituta.
Csépletlen. Nondum trituratus.

Cséplett. Excussus, trituratus. M. A.
Cséplő. Triturator. M. A.
Cséplő pajta. Area trituratoria v. Horreum area trituratoria instructum.
CSÉPPEL csapott. Pázm. Kal. p. 171.
CSÉPRE, kapára termett ember. Ad clitellas natus. M. A.

CSÉR.

CSÉR. F. és Sz. P. Soprony Vben.
CSÉRI.
Cséri barát. Franciscanus. Szürke barát. S. I. Heltai scribit sine accentu: „Cseri barát.“ M. Kron. 1. D. p. 249. 2. D. p. 300.
Cséri szerzet. Ordo S. Francisci. S. I.

CSÉSZE.

CSÉSZE. Scyphus, patera, poculum, calix, phiala, sympulum. M. A.
Egy csésze kávé.
Kávés csésze. Phiala cafeacea.

CSÉSZTŐ.

CSÉSZTŐ. Sz. P. Bács Vben.

CSÉV.

CSÉV. Situla, tubus. M. A.
Csév. F. Esztergom Vben. Sz. P. Pest Vben.
CSÉVE. idem. M. A.
Cserép-cséve. Tubus testaceus.
Föcskendő cséve. Faludi T. É. p. 95.
Vas-cséve. Tubus ferreus.
CSÉVES. Tubulatus. M. A.
Csévés kút. Fons fistularius. M. A.
CSÉVÉLŐ kosár. Csapóknál, a' kallóban, van kelete.

CSÉZA.

CSÉZA. Rheda, essedum. S. I. Hintó. Chaise.

CSI.

CSI.

CSI. Bat. M. A. item Sonus, quo porci ad pastum vocantur. „CSI ne.“
CSIATAG. Ramosus, dumosus, virgulis refertus. S. I.
Csiatag hely. Dumetum, vepretum, virgultum. S. I.
CSIÁPOL: cseveg. Ne csiápolj a' fülembe. Sz. D.
CSIGET, csigeti. Exstimulat. Pázm. Pred. p. 459.
CSIGAT. idem. Pázm. Pred. p. 961. Vajda. 2. K. p. 51. 412.

CSIB.

CSIB.
CSIBE. Pullus gallinaceus, pipio. S. I.
Csibe-becsináltt.
Csibe-hús. Caro pulli gallinacei.
CSIBOR. Dytiscus. Wasserkäfer. S. I.

CSICS.

CSICS.
Csics-al. Sz. P. Somogy Vben.
Csics-ér. FF. Arad, és Ung Vkben.
CSICSE. Mamilla. Vrancsics.
CSICSER. Borsó' neme. Csicser-borsó. Cicer. Bagoly-borsó.
Csicsereg. Sonus pullorum.
Csicsergés.
Csicsergő.
Csicserke.
Kóró-csicserke. Madár, ollyan mint a' pityer, csak hogy nem búbos, a' kórókon csicsereg.
CSICSÓ. Ornamentum v. coma cirrata, cincinnata. S. I.
Csicsó. FF. Komárom, Somogy, és Szala Vkben. Sz. P. Tolna Vben. E. F. Csik Székében.
Csicsóka. Pityóka, földi édes alma. Sz. D. Helianthus tuberosus. Mitterpacher. P. 1. p. 331.
Csicsóka F. és Patak Zemplin Vben.
Csicsós. Ornatus, exornatus. S. I.
Csicsóz, csicsózza. Ornat, exornat, concinnat, cincinnat. S. I.
CSICSÖRKE, csitürke. Linaria, liguriuus. S. I.

CSIGA.

CSIGA. Trochus, concha, turbo, cochlea, ostreum, domiporta, purpura. M. A.
Csiga. Sz. P. Csanád Vben.
Csiga biga. Cochlea. M. A. Csiga biga tóljd tóljd szarvadat, én is tólom talyicskádat. km.
Csiga biga az ő dolga. Polypi caput, labyrinthus. M. A.
Csiga biga: Haszontalan, hiába való. Pesti' Fáb. p. 6.
Csiga-csapás. Turbinis rotatio.
Csiga-csapó. Rotator turbinis.
Csiga-grádics. Cochlidium.
Csiga-ház. Testa limacis. S. I.
Csiga-héj. Idem.
Csiga-háziak. Conchilia, testacea. Schalthiere. S. I.
Csiga-járás. Gradus testudineus. Igen lassu ballagás. S. I.
Csiga' karikája. Trochleae orbiculus.
Csiga-képű, csiga szabású. Cochleatus.
Csiga-kin-szer. Trochlea cruciaria, pensilis trochleae cruciatus. S. I.
Csiga' kötele. Funis ductarius.
Csiga-postán indúl. km.
Csiga-riga. Vad fű, mezőkön terem, mély gyökeret ver, gyökere' vége ollyan, mint a' vörös hagyma.
Csiga-termő. Ostrifer. CM.
Csiga-vér. Res nihili.
Álló csiga. Trochlea fixa.
Föl futó csiga. Trochlea mobilis.
Földi csiga. Limax. NC. p. 149.
Gyöngyös csiga. B. Apor Péter' kézirati. Dug. km. 2. R. p. 262.
Kerti csiga. Helix pomatia. Landschnecke. Mitterpacher. Hist. Nat.
Kút-csiga. Trochlea. M. A.
Téli csiga. Meg vonja magát, mint a' téli csiga. km.

CSIGÁN járó kötél. Funis ductorius. M.A.
Csigán sem mondhatnék egyebet. km.
CSIGÁRA vonja. Fidículis destringit. PP.
Csigára fogják vonni. In nervum ibit. K. V. p. 239.
Csigára föl tekerő kinzás. Pensilis trochleae cruciatus. PP.
Csigára vonatott. In cruciariam trochleam sublatus. PP.
CSIGÁS. Ostreatus. M. A. it. Cochleatus, sinuosus, tortuosus S. I.
Csigás kantár. B. Apor Péter' kézirati. L. Dug. km. 2. R. p. 262.
Csigás kő. Lapis e conchis concretus. S. I.
Csigás kut. VV. L.
Csigás márvány. Marmor conchylaceum. Muschelmarmor. S. I.
Csigás oszlop. Columna cochleata. S. I.
CSIGÁSZ (név.) Collector limacum. S. I.
CSIGÁSZ (ige.) Limaces colligit.
CSIGÁT csap. Turbinem versat, flagellat. PP.
CSIGÁZ, csigázza. Torquet, cochlea torquet. M. A.
Föl csigázza. Vi elevat, attollit.
Csigázás. Torsio, tortura, tormentum. M. A. it. Fidiculae. PP. Meg kívánja, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást.
Csigázó. Tortor. M. A.
Csigázó eszköz. Equuleus. PP.
Csigázott. Tortus.
Föl csigázott értelem. Sensus nimium exaltatus, violentatus.

CSIGGENYE.

CSIGGENYE. Bacca cynosbati. (Az Istenátkozta tüskén termő bogyó.) Van szokásban Vas Vben, Perenye' táján.

CSIGOLYA.

CSIGOLYA. Disznónak bizonyos tagja.
Csigolya-fűz-fa. Salix purpurea. Apró füz-fa, melly füző veszszöt ad. S. I.

CSIH.

CSIH.
CSIHOL aczéllal a' kován. S. I.
Csiholt a' puskám: az az el nem sültt. S. I.

CSIK.

CSIK.
Csik-bük. E. Hegy Csik Székében.
Csik' falva. E. F. Maros Székében.
Csik' széke. Sedes Csikiensis in Transsylvania.
Csik-völgy. Sz. P. Komárom Vben.
Csik-vár. Vár Fejér Vben.
Far-csik. Uropigium. CM.
CSIKA.
Far' csika. Coxa, coxendix.
CSIKLAND. Titillat „Ha csikland a' bujaság“ Vajda K. É. 1. K. p. 316.
CSIKLANDik. Titillatur. CM.
Csiklandás. Titillatio, titillatus. M. A. CM.
Csiklandékos. A' ki a' csiklandást nem igen türheti.

Csiklandó. Idem. Titillationis impatiens. PP.
Csiklandós. Idem. Titillabundus.
Csiklandoz, csiklandozza. Titillat. Sz. D.
Meg csiklandozza.
Öszve csiklandozza.
Csiklándoztató. Csúzi.
CSIKLÓ. Junctura, suffrago.
Csiklója a' lónak. Suffrago. PP.
Csiklós. Titillosus, titillicus, suffragineus. PP. it. In-pókos, ina-ütött. Sz. D.
CSIKOLTU. Vinculum ligneum in conjunctione jugorum bovinorum. M. A.
Csikoltó-szeg. Clavus ligneus vinculi jugalis. M. A.
CSIKOR. Telek Nógrád Vben.
Csikorg, csikorog. Stridet, stridit. M. A.
Csikorog a' malom-kerék, essöt kiált. km.
Alig csikorog. Aegre se sustentat.
Csikorgás. Stridor, strepitus. M. A.
Csikorgó. Stridulus, stridens. M. A.
Csikorgó: szél' anyja a' ház' tetején. Velum. M. A.
Csikorgó ajtó. Sz. D.
Csikorgó fű. Gratiola. S. I.
Csikorgó hideg. Saevum frigus. S. I.
Csikorgó szekér. Stridulum plaustrum. PP.
Csikorgó tél. Csuzi. Tromb. p. 322.
Csikorgat, csikorgatja. Stridere facit. M. A.
Csikorgatja fogait. Frendet. M. A.
Csikorgatás. Stridor. M. A.
Fog-csikorgatás. Stridor dentium.
Csikorít, csikorítja. Facit stridere, torquet.
Meg csikorítja.
Csikorító. Torquens.
Csikorja. Torquet, premit.
Ki csikorja. Extorquet. Minden pénzét ki csikorta a' szegénységnek. Sz. D.
Csikorodás. Stridor NC. p. 233.
CSIKÓ. Equuleus, pullus equinus. M. A.
Csikó-fogak. Dentes pullini.
Csikó-herélés. Adjuk meg a' módját, mint a' Páliak a' csikó-herélésnek. km.
Délczeg csikóból válik a' jó paripa. km.
Kis csikó. Reszked érte, mint a' farkas a' kis csikóért. km.
Csikaja. Ejus pullus equinus. Élödik, mint a' Toldi Miklós' csikaja. km.
Csikós. Pastor equatii. S. I.
Csikós-tanya. Hospitium pastorum equatii. S. I.
Csikózik. Parit hinnulum, equulum. S. I.
Meg csikózik. A' heréltt ló is meg csikózik néha. km. mikor t. i. le veti a' Málé Petit.
CSIKVÁND. F. Györ Vben.

CSILL.

CSILL.
Csill (alsó, fölsö) FF. Arad Vben.
CSILLA. Tésztás étek' neme. Sz. D. Dugonics, Jólánka. 1. R. p. 318.
CSILLAG. Stella, aster. M. A. Sok a' csillag, de föl nem éregy nappal. Dug. km. 2. R. p. 235.
Csillag' föl tetszése. Stellae v. astri apparitio. S. I.
Csillag-fű. Herba paris. M. A.
Csillag' hozása. Influxus astrorum. S. I.
Csillag-járás. Motus siderum, corporum coelestium cursus. S. I.
Csillag-levelű fű. Stellaria. M. A.
Csillag-lövellés. Trajectio stellae. S. I.
Csillag-öszve jövés. Constellatio. S. I.
Csillag-röpülés. Trajectio stellae. S. I.
Csillag-rúgás. Bizonyos pásztori tréfa. S. I.
Csillag' taknya. Fungus stellaris. S. I.
Csillag-vár, csillag-sáncz. Munimentum stellare. S. I.
Csillag-vetés. Astrologia. S. I.
Csillag-vetö. Astrologus.
Csillag-virág. Aster, lychnis coronaria. PP.
Csillag-viselö. Stellifer, stelliger. M. A.
Csillag-vizsgáló. Astronomus.
Csillag-vizsgáló torony. Specula astronomica.
* Arany csillag. Stella aurea, insigne Principis, vel tabernae. S. K.
Álló csillag. Stella fixa. S. K.
Búdosó csillag. Planeta. CM.
Éjszaki csillag. Pázm. Pred. p. 1045.
Futó csillag. Stella volans. Vajda K. É. 1. K. p. 606.
Hajnal-emelö csillag. Phosphorus. Csuzi p. 494.
Hajnali csillag. Stella matutina, lucifer.
Levegö csillag. Sidus volans. NC. p. 5.
Roszsz csillag alatt lett. Quarta luna nati.
Sarki csillag. Stella polaris. Molnár Fizika.
Üstökös csillag. Cometa. S. K.
Csillagatlan. Anaster.
Csillagatlan ég. Coelum anastrum. M. A.
Csillagi. Sidereus. M. A.
Csillaglik: tündöklik, fénylik. Effulget. CM.
Csillagos. Stellatus, stellis interstinctus. PP.
Csillagos ég. Firmamentum. M. A.
Csillagos gém. Ardea stellaris. S. I.
Csillagos gyék. Stellio. S. I.
Csillagos kereszt. Crux stellata.
Csillagos kö. Astrites. Sternstein. S. I.
Csillagos moh. Mnium. Sternmoos. S. I.
Csillagzik. Stellat. Faludi T. É. p. 50. 186.
Csillagzat. Csillagból álló jegy. Sidus, astrum. M. A.
Csillagzás. Constellatio. M. A.
Csillagozó. Astrifer, stellifer. M. A.
Ki csillagzott ég. Sz. D.
CSILLANG. Rutilat.
Csillangó (mint pillangó). Rutilans. Csuzi p. 38.
CSILLAP. „A' sötétes estvéknek idején, nagy csillapjában sátorunk körül titkos istrázsát is állítson, és tartson." Rákóczi György' Rendelése, Rumi Károlnál. Monum. Hung. p. 186.
Csillapít, csillapítja. Placat, sedat, mitigat. S. I.
Le csillapítja. Demitigat.
Csillapodik. Conquiescit, tranquillatur. Vajda K. É. 1. K. p. 670.
Le csillapodik. Sedatur.
Meg csillapodik.
CSILLÁM. Splendor, fulgor, micamen, coruscamen. S. I. (mint villám).
Csillámik. Micat.
Csillámó. Coruscus, micans. M. A.
Csillámít, csillámítja. Lippai, Virágos Kert p. 65-6. „Anemonè . . az ö világos vörös szinével még az embernek szemevilágát is csillámítja."
Csillámlik. Stellat, coruscat, micat. M. A. Pellucet. CM.
Csillámlás. Emicatio. M. A.
Csillámló. Stellans, coruscans. M. A.
Csillámló kö. Mica. Glimmer. S. I.
Csillámodik, csillámozik, csillámpozik, idem ac csillámlik. S. I.
Csillámpozik. idem. Tordai MSS. „A' reá nézöknek szemek csillámpozik vala."
Csillámpozó kö. Mitterpacher Hist. Nat.
CSILLOG. Stellat, micat, coruscat. Sz. D. Csillog, villog.
Csillogvány. Corpus splendidum, fulgidum. S. I.

CSILL.

CSILL.
Csill-ér. Sz. P. Fejér Vben.
CSILLENG. Filleng, fürtöcske. Sz. D.
Csilleng-szölö. Sz. D.
CSILLENT, csillenti. Suffuratur.
El csillentette: el lopta.
CSILLYE.
Csillye-hajó. Ratis. Talphajó. CM.
Csillye-hajós. Ratiarius. CM.
Csillye-szekér. Csekély terhü szekér. S. I.

CSIM.

CSIM. Cyma, cymatís. S. I.
CSIMA. idem. S. I. Káposzta-torzsa. Sz. D.
Csima. Sz. P. Esztergom Vben.
Diófa' csimája. Lippai, Gyümölcsös Kert. p. 210.
CSIMOTA. Ramus tenellus. Novella. M. A. Csemete.

CSIMAZ.

CSIMAZ. Cymex, cimex. M. A.
Gyökér-rágó csimaz. Sz. D. Ló-tetü.
CSIMMAZ. idem. M. A.

CSIMB.

CSIMB.
CSIMBE. Hippobosca. Ló-légy. S. I.
CSIMBELKEDik: függeszkedik p. o. a' szekér' farkára. Sz. D.
CSIMBESZKEDik. idem. Sz. D. S. I.
CSIMBÓK. Nodus. Csomó, csombök. Sz. D.
Csimbókot köt. Sz. D.

CSIN.

CSIN. Ordo, modus, v. cultus, decor, elegantia, concinnitas v. factum, facinus. S. I.
CSINATLAN. Inordinatus, inconcinnus, incultus, impolitus. S. I.
Csinatlanság. Disordo, inconcinnitas. S. I.
Csinatlanúl. Inconcinne, inconcinniter. S. I.
CSINÁL, csinálja. Parat, facit, fabricatur, fabricat. M. A. Hoszszú köntös port csinál. km.
Által csinálja. Permunit.
Be csinálja. Condit v. involvit. S. I.
Bele csinálja. Instruit, illocat.
El csinálja. Disponit, dislocat.
Föl csinálja. Erigit, aedificat. M. A.
Föl csinálta a' sátorát.

Ki csinálja. Elaborat.
Le csinálja. Construit.
Meg csinálja. Reparat. M. A.
Öszve csinálja. Componit.
Reá csinálja. Adstruit.
Csinálatlan. Infectus. M. A.
Csinálás. Fabricatio.
Be csinálás. Conditura. S. I.
Haz-csinálás. Más is télben csinál házat. km.
Meg csinálás. Reparatio. M. A.
Csinálgat, csinálgatja. Fabricat, conficit, pedetentim.
Csinálgatott. Confectus, confabricatus. M. A.
Csinálható. Parabilis. M. A.
Meg csinálható. Reparabilis. M. A.
Csinálmány. Opificium CM. Opificium, fabrica, factum. M. A. Manufactura. Pázm. Pred. p. 1088.
Csináló. Opifex, factor. M. A.
Kard-csináló. Machaeropoeus. S. K.
Kés-csináló. Cultrarius. S. K.
Orgona-csináló. Organifex. S. K.
Óra-csináló. Horopoeus. S. K.
Papiros-csináló. Chartopoeus. S. K.
Szonyeg-csináló. Textor tapetorum.
Tű-csináló. Acuarius. S. K.
Csinált. Factitius, factus. M. A.
Be csináltt. Eingemacht.
Be csináltt gyümölcs. Fructus conditi. S. I.
Be csináltt szerek. Salagma, conditanea. S. I.
Csinálvány. Opus, fabrica. M. A.
CSINÁR.
Csináros. Mocsáros hely Torontál Vben.
CSINJA. Ejus modus, ejus qualitas.
Helység' csinja. Faludi T. É. p. 141.
Nyelv' csinja. Genius linquae.
Csinján. Parce, modice, aliquantum. S. I. Sz. D. Csinján borotválj, mert meg akadsz. km.
Csinnyán beretvély. Nequid nimis. CM.
Csinját föl veszi. Föl vettem, ki tanultam a' dolognak, háznak, konyhának minden csinját. Sz. D.
CSINKÓ. E. Sz. P. Kolos Vben.
CSINOG.
Csinogat, csinogatja. Polit, ornat. A' törzsök csak törzsök, akár mint csinogassák. km.
CSINOS. Compositus, pacatus, tranquillus, ordinatus, concinnus. M. A. Cultus, elegans.
Csinos áruk. Merces ad cultum elegantiorem pertinentes. Galanterie-waaren. S. I.
Csinos öltözet. Vestitus cultior.
Csinos viselet. Cultus elegans. A' tisztaság és a' csinos viselet az emberben másadik egésség. km.
Csinosan. Eleganter, exquisite, polite, apparate. PP.
Csinosgat, csinosgatja. Concinnat, decorat, complanat, pacat. M. A.
Csinosgatás. Pázm. Pred. p. 1124.
Csinosít, csinosítja. idem M. A.
Föl csinosítja. Instruit. PP.
Föl csinosított ház. Cubiculum instructum. PP.
Csinosodik. Politur, excolitur. S. I.
Csinosodás. Cultura, politura. S. I.
Csinosság. Mundities, elegantia, concinnitas. Pázm. Pred. p. 739. 1165.
Csinosúl. Mundatur, politur. Sz. D.
Csinosulás. Sz. D.
CSINÓD. E. kis falu, Három szék Székében.
CSINT tesz. Facinus admittit. Sz. D.
CSINTALAN. Tumultuosus, inquietus, turbulentus, intranquillus, inordinatus. M. A.
Csintalankodik. Tumultuatur, euribatizat. M. A. Petulcit, curiose agit. Káldi 2. Thess. 3. 11.
Csintalanság. Petulantia. M. A.
Csintalanul. Petulanter, turbulente. M.A.

CSINCSÉR.

CSINCSÉR. Manica, bojae. M. A. Nyakkaloda, nyak-vas. Sz. D. Bojae. CM.
CSINCSERE. Ejus manica. Prágai p. 267. 1008.

CSING.

CSING.
CSINGA.
Csingál. Lapta-játékban mondatik: ne csingálj.
CSINGASZ.
Csingaszkodik. Akaszkodik.
Belé csingaszkodik. Inhaerescit.
Reá csingaszkodik. Adhaerescit.
CSINGOLÓDik. idem. Zrinyi C. XI. Strop. 51.

CSINNY.

CSINNY. Silentium, tranquillitas. M. A.
Csinny-csere. Czinege' hangja.
CSINNYAN. Tranquille, sedate. M. A.
Csinnyan-borotválj, mert meg akadsz. Sub omni lapide scorpius latet. M.A.
CSINNYOS. Tranquillus, sedatus, pacatus. M. A.

CSIP.

CSIP, csipi. Pungit, vellicat, mordet, carpit. M. A. Az éh szunyog jobban csip. km.
Csip-kerek. F. Vas Vben.
Csip-szar. Res nihili.
Be csipi. Immordet, morsu intercipit.
El csipi. Decerpit, avellit, tollit. S. I.
Föl csipi. Nem a' két nap csiped föl. km.
Ki csipi. Excerpit. Ki csipte a' részét.
Le csipi. Faludi N. A. p. 124. Demordet.
Meg csip, meg csipi. Pungit. A' kit egyszer a' kigyó meg csip, a' gyiktul is fél. km.
Oda csipi. Admordet.
CSIPDEL, csipdeli. Punctitat, vellicat.
CSIPDEZ, csipdezi. Vellicat, vellit, pervellit. M. A. Csípdesi. CM.
El csipdezi. Minutim avellit.
Meg csipdezi. Compungit.
Öszve csipdezi. Convellicat.
Csipdezés. Vellicatio, punctitatio.
Csipdező. Avellens, it. furunculus.
CSIPE. Coxendix. M. A.
Csipe-fájás. Ischias. M. A.
CSIPEDELEM. Fragmen.
Csipedelem. Mácsik, csipdesett tészta.
CSIPEGET, csipegeti. Morsicat, punctitat, minutim aufert.
El csipegeti. Abmorsicat.
CSIPELLÉRESZ. „A' marha itt el nem élhet, de a' birka el csipelléresz." (t. i. nagyon ki égett, és kopár voltt a' mező). Hallottam 1822. Aug. 27.
CSIPERÉSZ. Morsicat. Hallottam 1828. Ján. 13. Izsákfán.
CSIPESZKEDik. Adhaeret. PP.
Bele csipeszkedik. Hallottam 1825. Jun. 17.
CSIPET. Fragmen. Annyi a' mennyit egyszerre csiphetni. S. I.
CSIPÉS. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A. CM.
Bolha-csipés. Pulicis punctura.
Méh-csipés. Apis punctura.
CSIPKE. Rubus, fructus rubi. M. A. Bacca cynosbati. S. I. it. Fimbria claviculata, limbus denticulatus. PP.
Csipke a' köntösön. Patagium. PP.
Csipke-béka. Rubeta, buffo. Varas béka. S. I.
Csipke-bokor. Rubus. M. A. Cynosbatus, cynorrhodon, rubus caninus. S.I.
Csipke-bokros hely. Rubetum. M. A.
Csipke-gomba. Spongia cynosbati. S. I.
Csipke-gubó. idem. S. I.
Csipke-madár. Rubetula, ruticella. M.A.
Csipke-mű. Faludi N. A. p. 45. Opus fimbriatum, denticulatum.
Csipke-rózsa. Rosa sylvestris, cynorrhodon, coroncola. M. A.
Csipkés. Fimbriatus, clavatus. M. A. CM.
Csipkés. F. Sáros Vben.
Csipkés káposzta. Brassica crispa. S. I.
Csipkésen, lánczosan szitkozódnak. Csuzi Tromb. p. 231.
Csipkéz, csipkézi. Dentat.
Meg csipkézi a' fát. Crenis incidit. PP.
Meg csipkézi a' ruhát. Lembös adsuit. PP.
Csipkézet. Crena. M. A. Fimbriatio. Faludi N. A. p. 43.
Csipkézett. Pinnatus, dentatus, serratus. PP.
Csipkézett köntös. Vestis patagiata. PP.
CSIPKED, csipkedi. Carpit, vellicat. M.A.
Csipkedés. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A.
CSIPÓ. Femur. M. A. it. Pungens. CM.
Csipő-csont. Coxa, coxendix. M. A.
Csipő-fájás. Ischias. PP. at NC. p. 349. scribit „Csipke-fájás, csipke-fájó."
Csipeje. Ejus femur. Csipejére tette két kezét. Sz. D.
Csipős. Mordax, acerbus. M. A.
Csipős ízű. Acidulus. PP.
Csipősit, csipősíti. Acrefacit, acidum facit, fermentat. S. I.
Csipősödik. Acrescit, acescit. S. I.
Csipősül. Idem. S. I.
Csipősség. Acrimonia, acritas, acritudo mordacitas. M. A.
CSIPPEL csoppal. Minutim, per exiguas quantitates.
CSIPTET, csipteti. Facit adhaerere, adstringit. Két fa közé csiptették. Sz. D.
Csiptető. Pertica aucuparia. S. I.
Csiptető vas. Harpago. M. A.

Csiptetődik. Pázm. Kal. p. 664.
CSIPVE. Punctim. M. A. CM.

CSIP.

CSIP. Sonus avicularum.
CSIPEG. Pipit. M. A.

CSIPA.

CSIPA. Gramiae. M. A.
CSIPÁS. Lippus, lipposus, gramiosus. M.A.
Csipás és vakos ember. Tithymallus Iaconicus. M. A.
Csipás szemű. Pázm. Kal. p. 1087.
Csipásít, csipásítja. Lippum facit, lippitudinem caussat.
Csipásitás. Pázm. Pred. p. 1080.
Csipáskodik. Lippitur. M. A. L.
Csipásság. Lippitudo. M. A.
Csipázik. Lippit. S. I.
CSIPÁLAG. Csipa. Sz. D.
Csipalagos. Csipás.
Csipalagosság. Csipásság. Sz. D. Gyöngyösi 1. D. p. 140.

CSIR.

CSIR. R. Pullus animalium. S. I.
CSIRA. Germen. M. A. surculus, cauliculus. PP.
Csira-bogár. Chrysomela oleracea. Erdflöhe. S. I.
Csira-káposzta. Broccolo. S. I.
Répa-csira.
Csirág. Asparagus. S. I. Thalli, aspargi. M. A.
Csirája. Ejus germen. Csirájában el ölte a' dér. km.
Csirás. Germinosus. M. A.
Csirás veszsző.
Csiráz, csirázza. Germen escindit. Csirát ki veti.
Csirázás. Répa-csirázás.
Csirázó. Répa-csirázó.
Csirázik. Germinat, germinascit, pullescit, pullulat. M. A.
Ki csirázik. Egerminat, expullulat, progemmat. M. A.
Ismét ki csirázik. Repullulat, repullescit. M. A.
Csirázás. Germinatio, germinatus. M.A.
Ki csirázás. Egerminatio. M. A.
Csiráztat, csiráztatja. Facit germinare.
Csiráztatás. Procuratio germinationis.
Csiráztató. Germinatorium.
CSIRCS. F. Sáros Vben.
CSIRI.
Csiri biri. Exilis, minutus, vilis, parvi pretii. S. I.
Csiri biri roszsz emberek. Mátyás király' mondása a' Mádiakról. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 245.
CSIRIB, csirip, csiripp. Sonus passerum.
Csiribel. Fritinnit.
Ki csiribelték a' verebek.
Csirippel. Pipit, passeris instar strepit, fritinnit. M. A. Pázm. Kal. p. 1067.
CSIRIZ. Colla farinacea. PP.
Csirizel. Pappat, colla farinacea glutinat. S. I. Sz. D.

CSIRKE. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Régen mindenféle baromfit jelentett. Sz. D. Főtt tojásból nem sok csirke kél. km.
Csirke-béka: varas béka.

CSISZ.

CSISZ.
Csisz-ér. E. F. Kraszna Vben.
CSISZAMik. Prolabitur in lubrico loco. M. A.
Csiszamó. Pázm. Pred. p. 626.
Csiszamós. Lubricus. S. I.
Csiszamós az út. Sz. D. Via lubrica.
Csiszamóság. Lubricitas. Pázm. Pred. p. 88.
CSISZAMLik. idem ac csiszamik. M. A.
El csiszamlik. Prolabitur, lubricat.
Csiszamlás. Prolapsus in loco lubrico.
Csiszamló.
CSISZAMODik. idem ac csiszamlik.
El csiszamodik. Vestigio fallitur. PP.
Meg csiszamodik. Prolabitur in lubrico.
CSISZÁR. Machaeropoeus. M. A. Armorum faber, politor, samiator, samiarius. PP.
Csiszár-ház. Machaeropolium. NC. p. 299.
Bor-csiszár. Gyöngyösi. 2, D. p. 649.
Ló-csiszár. Hippocomus. S. I. Sz. D.
Csiszárolja. Arma polit. „Éles pallosok nem csiszároltatnak." Vajda 2. K. p. 22.
CSISZLIK. Csizma-sark-bőr, mellyel a' kéreg bé borittatik belölről. Sz. D.
CSISZOL, csiszolja. Tritat, atterit. M. A. it. Pollit, pumicat. Tisztítja. M. A.
El csiszolja. Deterit, defricat.
Föl csiszolja. Atterit, perfricat.
Csiszolás. Attrimentum, attritio. M. A.
Csiszoló. Tritor. M. A.
Csiszolódik. Atteritur, deteritur, confricatur. M. A.
Hozzá csiszolódik. Affricat se alicui.

CSIT.

CSIT. Vox silentium indicentis.
CSITÁR. FF. Nógrád, és Nyitra Vkben.
CSITI paté. Tumultuaria velitatio.
CSITÍT, csitítja. Placat, ad silentium componit. Sz. D.
CSITKE. Sz. P. Borsod Vben.
CSITKÓ. Equuleus, equulus, mannulus, pullus equinus. M. A. L. Csikó.
CSITRI. Brevis, scissus, truncatus. S. I. Sz. D.
Csitri haj. Sz. D. Kurta haj.
CSITT patt. Tace, sile. Halgass. Sz. D.
CSITÜRKE. Linaria, ligurinus. S. I. Lásd Csicserke, csicsörke.

CSIV.

CSIV. Sipho, tubus, calamus. M. A.
CSIVES. Tubulatus. M. A.

CSIV.

CSIV. Sonus avicularum.
CSIVOG. Pipit, pipilat. M. A. L. Csibeg.

CSIZ.

CSIZ. Fringilla spinus, acanthis. Zeisig. S. I.
Csiz. FF. Gömör, és Zemplin Vkben.
Csiz-ér. Sz. P. Ung Vben.
Csiz-kút. Füz-kút. E. F. Kolos Vben.
Csiz-madár. Acredula. PP.
Csiz-víz. F. Nyitra Vben.
CSIZIK. Örül mint a' kalitkában a' csizik. km. Dug. 1. R. p. 86.
CSIZIKE. idem ac Csiz. Sz. D. S. I.

CSIZMA.

CSIZMA. Cothurnus. M. A. Calceus turcicus. PP. Ha csizmád nincs, bocskort köss. km.
Csizma-béllés. Fulmenta. PP.
Csizma-huzó. Detractor cothurnorum v. Machinula pro detrahendis cothurnis.
Csizma' sarka. Calcei talus.
Csizma' sarkát el nyomja. Calcei talum atterit. PP.
Csizma-szár. Caulis ocreae. PP. Csizma-szár a' torka. Dug. km. 2. R. p. 179. 308.
Csizma-talp. Solea. PP.
Fejellés-csizma. Cothurni subducti.
Himes csizma: ki varrott csizma.
Kordován csizma. Cothurni e corio Cordubensi.
Piros csizma. Cothurni rubri.
Sarkantyus csizma. Cothurni calcaribus instructi.
Sárga csizma. Flavi cothurni.
Új csizma. Ifjú úr, új csizma, kedvesebb az ónál. km.
CSIZMADIA. Calcearius, cothurnarius. PP. Akkor örül a' Csizmadia, mikor fáradtt Musikust lát. km.
CSIZMAZIA. idem. PP.
CSIZMÁBA esett kő. Scrupulus. PP.
CSIZMÁS. Cothurnatus. M. A.

CSÍ.

CSÍGÉR.

CSÍGÉR. Vinacium, lora, lorca, deuteria, secundarium vinum CM. M. A. Alább való csígért isznak barátságért. K. V. p. 530. Vilis amicorum annona est.

CSÍK.

CSÍK. Lampetra, poecilias, lacertus, lumbricus aquaticus. M. A. Csapja csikot a' lencsével. km.
Csík-bogár. (fölötte nagy bogár, télen, mikor csikot fognak, közöttök elég találtatik) Hydrocantharus, dytiscus. S. I.
Csík-ér. Mocsár Bács Vben, Árok Bihar Vben.
Csík-mák. Cocetum. M. A.
Csík-sás. Sás' neme, mellytől az ökör, ha meg eszi, meg döglik.

Csík-szemű: apró szemű. Sz. D. Lucinus. M. A.
Csík-tó. Sz. P. Abaúj Vben.
CSÍKÁSZ (név). Captor flutarum. S. I.
CSÍKÁSZ (ige). Flutas capit. S. I.
CSIKKAN: Ficzamodik, ficzamlik. Sz. D.
CSÍKOS. Flutas habens. it. striatus, virgatus, lineatus. Sz. D. S. I.
Csíkos káposzta. Caules cum flutis.
Csíkos körtvély Sz. D. Pyrum striatum.
Csíkos ruha. Vestis striata, Sz. D.

CSO.

CSOB.

CSOB.
Nagy csobbal a' koporsóba hullanak. Prágai p. 796.
CSOBA.
Csobád (belső, külső) FF. Abaúj Vben.
Csobád' falva. E. F. Csik Székében.
Csobány. Culigna. M. A.
Csobányka, csobánka. F. Pest Vben. Sz. PP. Gömör Vben. E. FF. belső Szolnok Vben.
Csobáncz: Két fülü víz-meritő vödör.
Csobáncz. F. Szala Vben.
Csobai. Csobaj. F. Bihar Vben.
CSOBOD.
Csobod' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
CSOBOKA. Sz. P. Baranya Vben.
CSOBOLYÓ, Obba. M. A. In vicinia Sághiensi dicitur. CSOBOLLÓ.

CSODA.

CSODA. Mirus, mirabilis it. miraculum. Lásd bővebben CSUDA.
Ki-csoda. Quis.
Mi-csoda. Quid.
Mi-csodás. Qualis.

CSOH.

CSOH.
CSOHA.
Csohai. Csohaj. F. Bihar Vben.
CSOHOLY. E. F. Közép Szolnok Vben. Lásd Csaholy.

CSOK.

CSOK.
Csok-aly. F. Bihar Vben.
CSOKMA. Sz. PP. Baranya, és Szala Vkben.
Csokmány. E. F. Kő vár Vidékében.
CSOKONY.
Csokonya. MV. Somogy Vben.
Csoknya. F. Somogy Vben.
CSOKVA. F. Borsod Vben.

CSOL.

CSOL.
CSOLD. E. F. Kolos Vben.
CSOLNAK. Cymba M. A. L. Csónak.
CSOLNOK. F. Esztergom Vben.
CSOLLYOS. Sz. P. Kis Kunságban.
CSOLT. E. F. Kő-vár vidékében.
Csolta. Sz. P. Somogy Vben.
Csoltó. F. Gömör Vben.

CSOM.

CSOM.
CSOMA. Cyma, cymatis. Tavaszszal a' torzsából ki növő csira. Sz. D. S. I.
Csoma. FF. Gömör, Somogy, és Ugocsa Vkben. E. Hegy fölső Fejér Vben, és Csik Székében.
Csoma' falva. E. F. Csik Székében.
Csoma' fája. E. F. Doboka Vben.
Csoma' háza (rectius Czoma' háza). F. Vas Vben.
Csoma-köz. F. Szatmár Vben.
Csomád. F. Pest Vben.
Csomány.
Csomány' falva, Csomán' falva F. Marmaros Vben.
CSOMB.
Csombár.
Csombárd. F. Somogy Vben.
Csombol, csombolja (mint gombol, gombolja). Nodat.
Csombolék. Sarcina, bulga, fascis, fasciculus. Sz. D. S. I.
Csombolgat: kötözget, takargat. Sz. D.
Csombolít, csombolítja. idem.
Csomboly.
Csombolyodik (mint gombolodik). Nodatur, in nodos contrahitur.
Öszve csombolyodnak a' hernyók a' hidegben. Sz. D.
Csombor. Pulegium. M. A.
Csombord. E. F. alsó Fejér Vben.
Csombók. Nodus. Sz. D.
Csombókot köt. Sz. D.
Csombókol, csombókolja. Nodat. Sz. D.
Csombóklik. Nodatur. Sz. D.
Öszve csombóklik: öszve csombolyodik. Sz. D.
CSOMONY.
Csomonya. F. Bereg Vben.
CSOMOR. Ranunculus sceleratus. S. I.
Csomorika. idem. Sz. D.
Csomorka.
Csomorkány. Sz. P. Csongrád Vben.
Csomorta.
Csomortány. E. FF. Csik és Háromszék Székeiben.
CSOMOSZ.
Csomoszol, csomoszolja. Frangit, quassat. Sz. D. Czomoszolja a' szőlőt a' kádban.
Csomoszló fa. Törő fa, zúzó fa, mint a' szőlős kádban. Sz. D. S. I.
CSOMOTA. Corymbus. M. A.
CSOMÓ. Nodus, tuber, it. fasciculus. Kákán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A. CM.
Csomó-dohány. Fasciculus foliorum nicotianae herbae. Sz. D.
Csomó-levél. Fasciculus literarum. PP.
Csomo-veszszö. Fasciculus virgarum. PP.
Csomó-virág. Fasciculus florum. S. I.
* Egy csomó. Fasciculus. S. K.
Fa-csomó. Tuber. S. K.
Takács-csomó. Textorius nodus. S. K.
Csomóban. In fasciculo.
Egy csomóban. Junctim, in uno fasciculo.
Csomója. Ejus nodus. Meg kötötte a' csomóját. km. Okosan, eszesen cselekedett.
Csomójit meg oldja. Enodat. M. A.
Gordiusz' csomója. Nodus Gordius.
Csomódzik. In tuberculos abiit. Sz. D.
Csomólék, csombólék. S. I.
Csomós. Nodosus. M. A.
Csomós bot. Faludi T. É. p. 149.
Csomós gyökér. Radix bulbosa. M. A.
Csomós hát. Gibbus, gibber. S. I.
Csomos hátú. Gibbosus, gibberosus. S. I. Pupos hátú.
Csomósít, csomósítja. Nodat. Vrancsics.
Csomósodik. Tuberat. Föl pöffed. M. A.
Csomósság. Nodositas. M. A.
Csomótalan. Enodis. M. A. L. Görcstelen. S. I. Nem mind káka, a' mi csomótlan. km. Dug. 1. R. p. 84.
Csomózik. Nodatur, tuberat.
Meg csomózik. Extuberat, extumet. M. A.
Csomózat. Tuberamentum.
Csomóz, csomózza. Nodat, connodat. M. A.
Csomózás. Nodatio, extuberatio. M. A.

CSONG.

CSONG.
CSONGVA. E. F. alsó Fejér Vben.
Csongova (kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.

CSONGRÁD.

CSONGRÁD. M. V. Csongrád Vben.
Csongrád Vármegye. Comitatus Csongrádiensis.

CSONK.

CSONK.
CSONKA. Mancus, mutilus. M. A.
Csonka bonka. Mutilatus. M. A.
Csonka bonkán. Mutilate. Pázm. Kal. p. 791.
Csonka csötörtök. Prima dies Jovis in Quadragesima.
Csonka fog, csontorka. Dens mutilatus. PP.
Csonka hegy. Kis falu Szala Vben.
Csonka hét. Septimana, cujus postremi dies in Quadragesimam incidunt.
Csonka kéz. Manus truncata. Sz. D.
Csonka makkra készültt gomb-kötőmunka VVL.
Csonka Mind-szent. F. Baranya Vben.
Csonka nyomorék. Faludi N. A. p. 216.
Csonka Papi. F. Bereg Vben.
Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.
Csonka torony. Szirmai Parab. p. 79.
Csonka vár. E. omlott vár Három szék székében.
Csonkaság.
Csonkán. Mance. S. I.
Csonkás. Submancus, submutilus.
Csonkás. Sz. P. Vas Vben.
Csonkásít, csonkásítja. Mutilat. M. A.
Csonkásítás. Mutilatio. M. A.
Csonkásított. Mutilatus, truncatus. M. A.
Csonkáz, csonkázza. Pampinat, truncat.
Csonkázza a' szőlőt. Sz. D.
Le csonkázták a' fát. Sz. D.
CSONKÍT, csonkítja. Mutilat, truncat. M. A.
El csonkítja.

Meg csonkítja. Demutilat, emancat, distruncat, decacuminat. M. A. Truncat. CM. Meg csonkították a' kereskedést. Sz. D.
Csonkítás. Mutilatio. M. A.
Meg csonkítás. Detruncatio, mutilatio. M. A.
Csonkított. Truncus, truncatus, mutilatus. M. A.
CSONKÚL. Mutilatur, truncatur. M. A.
Meg csonkúl. Faludi N. E. p. 82. U. E. 1. R. p. 41.
Csonkúltt.
El csonkultt. El nyomorodott. Sz. D.

CSONT.

CSONT. Os, ossis. M. A. Csont van a' hasában. km.
Csont-állvány. Sceleton. Sz. D. S. I.
Csont-daganat. Tophus. S. I.
Csont-esztergáros. Csutorás. Cornuarius, cornarius. PP.
Csont-fa. Virga sangvinea. Hartriegel. S. I.
Csont' falva. Sz. P. Nógrád Vben.
Csont-fene. Caries ossis. Beinfrass. S. I.
Csont-forrasztó fű. Chamaecistus. S. I.
Csont-forrasztó kő. Osteocolla. Molnár János.
Csont-hártya. Periosteum. S. I.
Csont-ház. Ossuaria, ossuarium, ossarium. S. I.
Csont-kalamáris. Corneum atramentarium. PP.
Csont-müves. Tornator. S. I.
Csont-növés. Exostosis. S. I.
Csont-por. Os pulverizatum.
Csont-rágás. Fogas ebnek való a' csontrágás. km.
Csont-rontó. Ossifragus. M. A. L.
Csont-szedés. Ossilegium. M. A. L.
Csont-szedő. Ossilegus. M. A.
Csont-szedő vas. Sz. D.
Csont-tetem. Sz. D.
Csont-törés. Catagma. Beinbruch. S. I.
Csont-törő. Ossifragus. S. I.
Csont-váz. Sceleton. Sz. D.
Csont-velő. Medulla ossis.
Csont-veszés. Caries ossis, spina ventosa. S. I.
* Boka-csont. Talus. S. K.
Csipő-csont. Coxa, coxendix. M. A.
Eb-csont bé heged. km.
Elefánt-csont. Ebur. S. K.
Forgó csont. Coxa, coxendix. NC. p. 189.
Hal-csont. Testus, os sepiae. S. K.
Kar-csont. Szeredai B. 1. R. p. 29.
Mezítelen csont. Mezítelen csonton veszekednek. km.
Oldal-csont. Costa. S. K. Oldal-borda.
Szár-csont. Fibula, fibia cruris. S. K.
Velős csont. Os habens medullam.
CSONTA.
Csonta' háza. F. Bihar Vben.
CSONTALAN. Exos. M. A.
CSONTI. Osseus. M. A.
CSONTJA. Ejus os. Csak a' csontja 's bőre vagyon. Vix ossibus haeret. M. A.
CSONTON. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.
Csontonként. Ossiculatim. M. A.
CSONTOS. Ossatus, ossosus, osseus. S. I.
Csontos' falva. F. Abauj, Sz. P. Zemplin Vben.
Csontos velős. Sz. D.
Csontosodik. Roboratur, fortescit. Sz. D. S. I.
Csontosúl. Idem.

CSOP.

CSOP.
Csop' telke. E. F. belső Szolnok Vben.
CSOPA. E. F. Küküllő Vben.
Csopa Szent György. E. F. Torda Vben.
Csopak. F. Szala Vben.
Csopákás kenyér. Sűrű bélű, tömött szalonnás kenyér. L. A' kenyérsütésről Tud. Gyűjt. VI. kötet 1817.
CSOPOR. Urceus. M. A. L. Csupor.
CSOPORT. Gleba. M. A.
Csoport-gyülekezet. Manipulus, congregatio. M. A.
Egy csoport katona. Sz. D. Turma militum.
Ércz-csoport. Stuffa. Sz. D.
Csoportonként. Catervatim, gregatim, turmatim. S. I.
Csoportos. Scaber, glebosus. M. A. it. cumulatus, copiosus. S. I.
Csoportos tagadás. Faludi T. É. p. 261. Repetita negatio.
Csoportos út. Via scabra, salebrosa. Ha útnak indúltál, törd a' hol csoportos. km.
Csoportosan, Catervatim, turmatim. Sz. D. S. I.
Csoportositja. Geidler. H. Oktat. p. 29.
Csoportosodik. Congregatur, convenit, coit in manipulum, it. Cumulatur, coacervatur. S. I,
Csoportosság. Scabredo. M. A.
Csoportosúl. idem. S. I.
Csoportozik. idem. Pázm. Pred. p. 294.
Föl csoportozik a' föld. Sz. D.
Öszve csoportoztak. Sz. D. Öszve csoportozott a' sok nép. Faludi T. É. p. 18.
Öszve csoportozott itéletek. Faludi E. M. p. 244.
Csoportozás. Cumulatio, coacervatio.
Csoportozva járnak, jönek. Sz. D. Turmatim incedunt.
CSOPPAL.
Csippel csoppal. Minutim.

CSOR.

CSOR.
CSORDA. Grex, armentum. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.
Csorda. F. Krassó Vben.
Csorda-pásztor. Armentarius. M. A.
Csordabeli. Congrex. M. A.
Csordai. Gregarius, gregalis, armentalis. M. A.
Csordánként. Gregatim. M. A.
Csordás. Armentarius, pastor gregis. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Csordás-körtvély. Pignoli.
Ökör-csordás. Boarius.
Tehén-csordás. Pastor vaccarum.
CSORGÓ. Hegy Sáros Vben.
CSORMÁN.
Csormán-fa. S. I.
Csormán-fű. Tormentilla. S. I.
CSORMOLY, csormolya. Gaz-fű a' gabonában, mellynek a' magva a' kenyeret igen feketíti. Csörmölye Sz. D. S. I. Melandryum, melampyron, myagros. PP.
Csormolyás búza: üszögös búza.
Csormolyás kenyér. Sz. D.
CSORON.
Csoron' földe. F. Szala Vben.
Csorna (csorona?) MV. Soprony Vben. Telek Pest Vben.
Csornok. Porticus, theatrum. M. A. Scribit etiam „Csarnok, ex csarnak.“
Csornok. F. Nyitra Vben.
CSORVA. Homok. Sz. D. Saburra. S. I.
Csorvás. Sz. P. Békes Vben.

CSORB.

CSORB.
CSORBA. Edentulus it. Lacuna. M. A. it. Crena, hiatus. S. I.
Csorba. Turcice significat Jusculum garo, et visco simile. Vide Bocatii Epistol. de sua Legatione ad Steph. Bocskai anno 1605. suscepta apud Belium Appar. p. 526.
Csorba. F. Liptó Vben. Sz. PP. Nagy Kunságban, és Csongrád Vben.
Csorba fog. Dens mutilatus. PP.
Csorba fogu. Dentes mutilatos habens.
Csorbaság. Hiatus, defectuositas.
Csorbája. Faludi Sz. E. p. 113.
Csorbás. Mutilatus.
Csorbásítja. Sz. D. Mutilat.
Csorbát ejtett, hagyott rajta. Sz. D.
CSORBAKA. Lactuca leporina. M. A.
CSORBÍT, csorbítja. Hebetat, hiantem, defectuosum reddit. Sz. D.
Meg csorbítja. Sz. D.
CSORBÚL. Defectuosus fit, mutilatur, parte quapiam truncatur.
Ki csorbúltt az éle. Sz. D.
Meg csorbúltt reménysége. Sz. D. Spe frustratus.

CSOROSZLYA.

CSOROSZLYA. Lemez-vas. Culter praecisorius in aratro. PP. Vargához viszi a' csoroszlyát élesíteni. km.
Vén csoroszlya. Vén szatyor, vén aszszony. Sz. D.

CSOSZ.

CSOSZ. (név) Sonus leni cum strepitu gradientis.
CSOSZ (ige) csoszja, csoszsza. Faludi N. A. p. 69. Csoszsz elé szilva-lé, téged is meg borsolnak. km.
CSOSZOG. Leniter strependo ambulat. Himfi 2. R. p. 91.
Csoszogás. Ambulatio cum leni strepitu.
Csoszogó.
Csoszogva.
CSOSZTAT. Facit, ut leniter strepat, lenem strepitum edit.

CSÓ.

CSÓ.

CSÓ.
Csó' falva. E. F. Háromszék Székében.
Nemes Csó (FF. Vas Vben.
Puszta Csó (
CSÓDDik.
Ki csóddik. Excidit, elabitur.
C ÓR, csórja. Torquet, agitat. Vess az ebnek, csórja a' farkát. km. L. csavar.
Csórál, csórálja. idem. Ne csóráld móráld, mondd ki igazán. km.
Csórás, csavarás.
Csóri móri.
Csóró. Agitans, torquens. Csavaró.
CSÓSZT, csósztja. Sinit labi, cadere, lubricare.
Ki csósztja. Sinit elabi, excidere.
CSÓVA. Signum. PP. Lengö, inogó pózna, tilalom-jel p. o. a' réten, v. ijesztö váz a' kertekben. Ki tenni, föl ütni a' csóvát. Sz. D. A' hol a' csóva, ott a' tilalmas. km. Dug. 1. R. p. 298.
Csóvál, csóválja. Agitat, movet, motat, quatit, vibrat. M. A. A' ki csóválja róka' farkát, nem kerüli el a' csávát. km.
Csóválás. Agitatio, commotio. M. A.
Fej-csóválás. Agitatio capitis. Sz. D.
Csóváz, csóvázza. Designat. Sz. D.
Ki csóvázza. Ki csóvázta a' rétet. Sz. D.
Meg csóvázza. Sz. D.

CSÓCS.

CSÓCS. Dajka-szó.
CSÓCSA.
Csócsál. Pappat. Pépet eszik. S. I.
CSÓCSI fiam anyádat, apádat. Sz. D.

CSÓF.

CSÓF. Hegy Bihar Vben.

CSÓK.

CSÓK. Osculum, svavium, basium. M. A. Karcsu ruha a' csók. km.
Galamb-csók. Osculum columbinum.
Judás-csók. Lethale mulsum. K. V. p. 271.
CSÓKJA. Ejus osculum. Jobb a' szeretönek sebe, mint gyülölönek a' csókja. km.
CSÓKOL, csókolja. Svaviatur, osculatur, exosculatur, basiat. M. A.
Meg csókolja. Exosculatur, deosculatur. M. A.
Öszve csókolja.
Viszsza csókolja. Reosculatur.
Csókolás. Osculatio, exosculatio, svaviatio. M. A.
Kéz-csókolás. Osculum manuum.
Láb-csókolás. Osculum pedum.
Meg csókolás. Exosculatio. M. A.
Csókolgat, csókolgatja. Dissvaviatur. M. A.
Meg csókolgatja. Desvaviat, basiat. M. A. CM.
Csókolgatás. Pázm. Pred. p. 1126.
Csókolkodik. Dissvaviatur. S. I.
Csókolkozik. idem. S. I.
Csókoló. Osculans.
Csókolódik. Identidem osculatur.
CSÓKOS. Osculo junctus.
Csókos üdvözlet. Salutatio osculo juncta.

CSÓKA.

CSÓKA. Monedula, gracus. M. A. Hiában fördik a' csóka, nem leszsz hattyu belöle. km.
Csóka. MV. Torontál Vben. E. F. Maros Székében.
Csóka' falva, aliis: Csók' falva. E. F. Maros Székében.
Csóka-fiak. Pulli monedularum
Csóka-fö. Sz. P. Tolna Vben.
Csóka-hegy. Hegy Fejér Vben.
Csóka-kö. F. Fejér Vben. Major Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Csóka-szemü. Caesius. Kék szemü, macska-szemü. S. I.
Csóka-toll. Pluma monedulae.
CSÓKÁS. Monedulis abundans.
Csókás. Sz. PP. Csanád Vben. és N. Kunságban.

CSÓNAK.

CSÓNAK, csólnak, csolnak. Cymba. M. A. Scapha. CM.
Csólnok. F. Esztergom Vben.
Csónak' orra. Pázm. Pred. p. 989.
CSÓNAKOS, csólnakos. E. F. Hunyad Vben.

CSÓR.

CSÓR. FF. Fejér és Nógrád Vkben.
CSÓRI. Csóriensis. „Csóri csuka, nincsen mája" azt mondá egykor Mátyás Király' szakácsa, mikor a' csuka' májját föl nem adta a' Palotai udvarban, erre Mátyás meg boszonkodván azt felelé viszsza: „Palotai pálcza, nincsen száma."
CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. certus cibus. Sz. D. S. I.
Csóré árpa. Hordeum glabrum. Meztelen árpa. S. I.
Csóri. Savó-leves. Sz. D. Ordas leves. Jusculum ex casco cocto, sive secundario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkö Transylvania P. 1. p. 402.

CSÓT.

CSÓT. F. Veszprém Vben.
Csót' fa. Sz. P. Posony Vben.
CSÓTA.
Csótán. Blatta. Schabe. Tarokan. S. I. Fekete bogár, ollyan mint a' tücsök, de laposabb és hoszszabb farú. Sz. D. Konyhán szokott tartózkodni.
Csótár. Dorsuale. S. I. Czafrang, gazdag, ékes csótárt visel a' lova. Sz. D.
Csóltár. idem. Pázm. Pred. p. 413.
Csótáros: czafrangos.
Csótáros ló. Sz. D.
CSÓTOLOG. Circumit. „Mind addig csótologtam, még bé mentem." Hallottam 1816. Aug. 16.

CSÖ.

CSÖB.

CSÖB.
CSÖBÖR. Medimnus, amphora, tina. M. A. A' csöbörbül vödörbe szállott. km.
Csöbör-hordó. Amphorarius. M. A.
Csöbör-rúd. Phalanga, baculus gestatorius. M. A.
Csöbörrel szunyognak vérét nem vehetni. km.
Csöbrös. Csöbör-hordó.

CSÖCS.

CSÖCS. Uber, mamma, ruma. M. A.
Csöcs-bimbó. Papilla. M. A.
Csöcs-bimbós. Papillatus. M. A.
Csöcs-emö gyermek. Infans, lactens. M. A. CM.
Csöcs-emö gyermekség. Infantia. M. A.
Csöcs-emösség. idem. Biró Márton Micae p. 94.
Csöcs' fájdalma. Trichiasis. M. A.
Csöcs-födél. Mammillare. M. A. CM.
Csöcs-has. Ruma, rumen, rumis, sumen, sugimen. S. I.
Csöcs-képü. Mammiformis. S. I.
Csöcs-körtvély. Hoszszú szárú körtvély. Pyrum pomponianum, mammosum. S. I. Szalában is böven terem. Vettem illyent 1825. Aug. 13.
Csöcs-szopó. Lactens. M. A. Subrumus. CM.
Csöcs-szoptató. Lactans. M. A.
Csöcs-takaró. Mammillare, pectorale. S. I.
Csöcs-téj. Lac muliebre. S. I.
CSÖCSE. Ejus mamma.
CSÖCSETLEN. Arumnus. S. I.
Csöcsetlen aszszonyok. Amazones. M. A.
CSÖCSKE. Sz. P. Tolna Vben.
CSÖCSÖGET, csöcsögeti. Lactat. Káldi Eccl. 30. 9.
CSÖCSÖRÉSZ.
CSÖCSÖS. Mammatus, mammosus. M. A.
Csöcsös hasa a' disznónak. Sumen. M. A.
CSÖCSÖT ád. Lactat, ubera praebet. PP.
CSÖCSÖZ, csöcsözi. Mammas contrectat. S. I.
Csöcsözés. Mammarum contrectatio. M. A.
CSÖCSTÜL el választja. Ablactat. M. A.
Csöcstül el választott. Ablactatus. PP.
Csöcstül el váltt. Infans ablactatus. S. I.
CSÖCSÜ.
Kecske-csöcsü szölö. Uva bumastos. M. A.
Leány-csöcsü alma. Malum orchomasticum. M. A.
Sok csöcsü. Multimammea, polymastos.

CSÖD.

CSÖD. Astragalus. PP. M. A. Csüd: apró gömbölyü csont kezekben, és lábakban. Sz. D.
CSÖDE (Belsö, külsö,) F. Szala Vben.

CSÖG.

CSÖG. Nodus. Sz. D. S. I.
Csög. E. F. közép Szolnok Vben.
Csög bög.

CSÖGLE. F. Veszprém Vben.
CSÖGMÖ. F. Bihar Vben.
CSÖGÖS. Nodosus. Bogos. Sz. D. S. I.
Csögös bögös. Sz. D.

CSÖK.

CSÖK. Kovász, savanyitó, élesztő. Sz. D.
CSÖKKEN. Impingit, labescit, haesitat, titubat. M. A. L. CSÜKKEN.
Meg csökken. Labascit, corruit, impingit. M. A.
Csökkenés. Haesitantia, lapsio, titubatio. M. A.
CSÖKÖLY. F. Somogy Vben.
CSÖKÖNY.
Csökönyös.
Csökönyös ló. Equus protervus, pertinax, refractarius v. qui cito terrefit. S. I.
CSÖKÖS. Habens fermentum, cum fermento factus.
Csökös czipó: czökös czipó. Sz. D.

CSÖL.

CSÖL.
CSÖLESZTŐ. F. Posony Vben. g. Kledern.
CSÖLLE (alsó, fölső). FF. Posony Vben.
CSÖLÖNK. Crepitaculum. Vajda K. É. 1. K. p. 571.
Csölönköz. Crepitat, strepitat.
Ne csölönközz.
Csölönközés. Crepitatio.

CSÖM.

CSÖM.
CSÖMBÖLYÉK: csombolyék. Sz. D.
Csömbölyékesedik. L. Fejér a' fa-nevelésről. p. 60.
CSÖMÉNY. E. F. belső Szolnok Vben.
Csöményd, csöménd. F. Somogy Vben.
CSÖMÖD.
Csömöd-ér. Sz. P. Szala Vben.
CSÖMÖG. Sz. P. Bihar Vben.
CSÖMÖR. Nausea. M. A. Fastidium cibi. PP.
Csömör-hozó. Nauseosus. CM.
Csömör-üző fű. Helleborus. S. I.
Csömör. F. Pest Vben.
Csömörlik. Nauseat. M. A. CM.
Meg csömörlik. Pázm. Pred. p. 315. Nauseat, nausea laborat. PP.
Csömörlés. Nauseatio, nauseatus. M. A.
Csömörlő. Nauseator. M. A.
Csömörlő. E. F. Doboka Vben.
Csömörlős. Nauseosus. M. A.
CSÖMPÖLY.
Csömpölyödik.
Öszve csömpölyödik. Conglobatur, conjurat, colligitur, conspirat. M. A.
Öszve csömpölyödött. Catervarius. CM.

CSÖMÖGE.

CSÖMÖGE. Cupediae, bellaria. M. A. L. Csemege.

CSÖMÖLET.

CSÖMÖLET. Cymatilis. M. A. L. Csemelet.
Habos csömölet. Undulata. M. A.
Csömöllyet ruha. Vestis cymatilis. NC. p. 445.
CSÖMÖLYÉT. Pannus camelinus, cilicius. PP.

CSÖMÖTE.

CSÖMÖTE. Germen. M. A. L. Csemete.
Csömöte. (Kis, nagy) FF. Vas Vben.

CSÖN.

CSÖN.
CSÖND. Tranquillitas, silentium. S. I.
Csönd-szerető. Amans tranquillitatis.
Csönddel. Pacifice, tranquille. Faludi E. M. p. 133.
Csönderít: csapint, legyint. Sz. D. Leniter ferit, leviter percutit. S. I.
Csöndes, csöndesz. Tranquillus, pacatus, requietus, sedatus, placidus, securus. M. A.
Csöndes elme. Sz. D. Mens placida, sedata.
Csöndes eső. Lenis pluvia.
Csöndes háború. Bellum amicum. Te se bánts, én se bántlak.
Csöndes idő. Tranquilla tempestas. Könnyű csöndes üdőn kormányt tartani. In tranquillo quilibet gubernator est. M. A.
Csöndes szelidség. Faludi E. M. p. 238.
Csöndes szivű. Aequanimus, aequanimis. M. A.
Csöndesedik. Tranquillatur, silescit, conquiescit. M. A.
El csöndesedik, el csendeszedik. Tranquillatur, pacatur. M. A.
Le csöndesedik. Sedatur, considet, complacatur. M. A.
Meg csöndesedik. Pázm. Pred. p. 989. Requiescit. M. A.
Csöndesedés. Tranquillitas, tranquillatio. M. A.
Csöndesedett. Placatus, sedatus.
Csöndesen. Tranquillate, placate, sedate, pacate. M. A.
Csöndesít, csöndesíti. Sedat, tranquillat, placat, commulcet, compescit. M. A.
El csöndesíti, el csendeszíti. Consopit, sedat, tranquillat. M. A.
Le csöndesíti, le csendeszíti. Sedat, complacat. M. A.
Meg csöndesíti, meg csendeszíti. Tranquillat, pacat, sedat. M. A.
Csöndesítés. Sedatio, tranquillatio. M. A.
El csendeszítés. Idem. M. A.
Le csendesítés. Sedatio, complacatio. M. A.
Csöndesítetlen. Insedatus. M. A.
Csöndesíthetetlen. Insedabilis. M. A.
Csöndesíthető. Placabilis, sedabilis. M. A.
Le csöndesíthető. Placabilis. CM.
Csöndesítő. Pacator, tranquillans. M. A.
Le csendeszítő. Complanator, tranquillans, sedans, complacator. M. A.
Csöndesítő szerek. Paregorica.
Csöndesség. Tranquillitas, silentium, requies. M. A. Nagy a' csöndesség mint Nagy pénteken a' mészárszékben. km.
Csöndesül. Sedatur, placatur.
El csendeszül. Tranquillatur, pacatur. M. A.
Csöndetlen. Inquietus. S. I.
Csöndetlen erkölcs. Faludi E. M. p. 258.
Csöndetlen idő. Kalend. 1742. p. 6.
Csöndít, csöndíti. Tinnire facit. M. A.
Ki csöndíti. Ki kell csöndíteni a' halottat.
Meg csöndíti. Intonat, pulsat. M. A.
Csöndítés. Tinnitus. M. A.
Csöndül. Tinnit. M. A.
Meg csöndül. Tinnit. M. A. Meg csöndült a' füle. Káldi 1. Reg. 3. 11.
Csöndülés. Tinnitus. M. A.
CSÖNG, csönög. Tinnit, tintinnit, resonat. M. A.
Csönög pönög.
Csönge. F. Vas Vben.
Csönget, csöngeti. Tintinnabulum pulsat. M. A.
Bé csöngeti. Campanula dat signum ut intret.
Csöngetés. Pulsatio tintinnabuli.
Csöngető. Tintinnans. it. Tintinnabulum.
Csöngetyű. Tintinnabulum. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 1238.
Csöngetyű a' malomban, mikor ki fogy a' garatból. Molarium crepitaculum lingula infundibuli, bractea molaris. PP.
Csöngés. Tinnitus, tinnimentum. M. A.
Csöngés böngés. Clangor, tinnitus. S. I.
Csöngő. Resonabilis, resonus, tinniculus. M. A.
Csöngő. Taréj a' sarkantyún, v. vas karika a' tengelyen. Sz. D.
Csöngő fű. Hypericum, perforata. M. A.
Csöngő pöngő. Faludi T. É. p. 262.
Csöngő virág. Faludi E. M. p. 20.
Csöngöd. Sz. P. Pest Vben.
CSÖNKE. F. Posony Vben.

CSÖP.

CSÖP. Stilla, gutta. M. A. Sok csöpből nagy eső válik. km.
Csöp-gyöngy. Stalagmium. Csöp-forma gyöngy. S. I.
Csöp-hely. Stillicidium. Csöpögés' helye. S. I.
Csöp-kő. Stalactites. Tropfstein. S. I.
Csöp-rend. Telek Somogy Vben.
Csöp' telke. E. F. belső Szolnok Vben.
Csöp-víz. Gutta aquae. Ollyan hasonló hozzá, mint egy csöp-víz a' másikhoz. km.
* Egy csöp. Una gutta. Egy csöpöt sem Ne guttam quidem. M. A.
Köny-csöp. Lacryma.
Vér-csöp. Gutta sangvinis.
CSÖPINCZ. F. Vas Vben.
CSÖPJE. Ejus gutta.
CSÖPNYI. In quantitate guttae.
Csöpnyi gyönyörüség. Faludi Sz. E. p. 42.
Csöpnyire.
Egy csöpnyire. Tasi Gáspár.
CSÖPÖG. Stillat. M. A. Ha nem csurog, csöpög. km.
Bé csöpög. Transtillat.
Ki csöpög. Exstillat. M. A.
Le csöpög. Destillat, distillat. M. A.
Reá csöpög.
Csöpögdögel. Paullatim stillat.

Csöpöget, csöpögeti. Stillat, destillat. M.A.
Ki csöpögeti. Exstillare facit. M. A.
Csöpögetett. Stillatus, destillatus. M.A.
Csöpögetett színű. Guttatus,stillatus.M.A.
Csöpögetés. Destillatio. M. A.
Bele csöpögetés. Instillatio. M. A.
Csöpögető. Stillans. M. A.
Csöpögés. Stillatio, stillicidium, distillatio. M. A.
Ki csöpögés. Exstillatio. M. A.
Le csöpögés. Distillatio. M. A.
Csöpögéses. Stillatitius. M. A.
Csöpögő. Guttans, stillans. M. A.
Csöpögő eszterha' allya. Stillicidium.M.A.
Csöpögő szemü. Lippus, lipposus. M. A.
Csöpögött. Stillatus. M. A.
Csöpögtet, csöpögteti. Guttatim fundit.
Által csöpögteti. Guttatim transfundit.
Belé csöpögteti. Instillat. M. A.
Csöpögtetés. Destillatio. Molnár Fizika.
CSÖPÖNKÉNT. Guttatim. M. A.
CSÖPÖNY (alsó, fölsö, közép). FF. Posony Vben.
CSÖPÖR.
Csöpörödik. Corrugatur, rugas contrahit. M. A.
Öszve csöpörödik. Corrugatur.
Csöpörödött. Corrugatus, decrepitus. M. A. Prágai p. 815.
Csöpörödés.
Ágyék-föl-csöpörödés. Intertrigo. CM.
Csöpörög (mint szemereg). Guttatim cadit.
Csöpörgés.
Csöpörgő eső: szemergő eső.
Csöpredék: apróság. Sz. D.
Csöpröny. Sz. P. Somogy Vben.
Csöprő: apró, apróság. Sz. D. S. I.
Apró csöprű. Vajda 3. K. p. 511.
CSÖPPED.
Csöppedék. Guttula. M. A.
Csöppedékes. Guttulosus, maculosus.
CSÖPPEN. Stillat, cadit guttatim. Ha nem csurran, csöppen. km.
El csöppen. Az arányból is el csöppen. km.
Ki csöppen. Olly irigy szemmel nézte, majd ki csöppent a' vér a' szeméből. km.
Csöppenés. Casus guttae.
Csöppenet. Stillicidium. S. I.
Csöppent, csöppenti. Facit, ut gutta cadat.
El csöppenti. Faludi N. E. p. 34.
Ki csöppenti. Facit, ut gutta excidat, exstillet.
Reá csöppenti. Reá csöppentette a' téntát.
Csöppentés. Pázm. Pred. p. 730.
Csöppentett vér. Ollyan piros, mint a' csöppentett vér. km.

CSÖPÜ.

CSÖPÜ, csöpö. Stupa, linum. M. A. A' lennek alá való része. C. M.
Csöpü-tűz. Pázm. Pred. p. 1145.
CSÖPÜBÜL való. Stupeus.
Csöpübül tekertt fonál. Tomex, tomix, tomice. M. A.
CSÖPÜL, csöpüli. Deprimit, decutit, prosternit, conculcat. Pázm. Pred. p. 678.
Le csöpüli. Pázm. Kal. p. 683. Pred. p. 222. Deprimit, deculcat, prosternit. M. A.
CSÖPÜS. Stuparius. M. A.

CSÖR.

CSÖR. Sonus rei strepentis.
CSÖRCS.
Csörcse. R. Inauris. S. I.
Csörcső. R. idem. S. I.
CSÖRD.
Csördít, csördíti. Facit strepere. Biró Márton Micae p. 188.
Meg csördíti.
Csördül. Constrepit. M. A.
Meg csördül. Pázm. Pred. in praef. p. XX.
Csördül a' koczka. Faludi N. E. p. 49.
Csördülés. Strepitus. M. A.
Fa-levél' csördülése. Pázm. Kal. p. 5. Pred. p. 590.
CSÖRG, csörög. Strepit. Csörög a' szarka, vendég jön. km.
Csörge. Cremium lardi. M. A.
Csörgés. Cremium lardi habens.
Csörgés gombócz.
Csörgés szalonna. Faludi E. M. p. 72.
Csörgedez. Faludi E. M. p. 77. Susurrat. CM.
Csörgedezet. Murmur. CM.
Csörget, csörgeti. Pázm. Kal. p. 433.
Csörgeteg. Flumentum, rivulus strepe-rus. M. A.
Csörgetés. Strepitatio.
Csörgető. Strepens, it. Crotalum, crepitaculum.
Csörgetyű, csörgettyű. idem. S. I.
Csörgés. Strepitus.
Csörgés börgés. Gyöngyösi 2. D. p. 92.
Fegyver-csörgés. Sz. D. Strepitus armorum.
Csörgő. Streperus.
Csörgő. R. Szarka. Pica.
Csörgő. Sz. P. Zemplin Vben.
Csörgő csattogó hintó. Faludi N. E. p. 160. T. É. p. 279.
Csörgő kigyó. Crotalus. S. K.
Csörgő korsó.
Csörgő pálcza. Játék' neme.
Csörgő pálczást játszik.
Csörgő récze. Anas strepera. Faludi E. M. p. 238.
Csörgő réz. Rauschgold. S. I.
Csörgő szerek. Crepundia.
Csörgős. Crepitans.
Csörgős korsó. Amphora crepitaculis provisa.
Csörgős szán. Traha crepitaculis provisa.
CSÖRNÖCZ. Árok Vas Vben.
CSÖRÖL, csöröli, csörli: fonalat a' tekerőrül csökre veszi. Sz. D.
Föl csörli a' fonalat. Sz. D.
Csörlés.
Csörlő. Girgillus. PP.
CSÖRÖMPÖL. Strepit, strepitum facit. S. I.
CSÖRÖTNEK. F. Vas Vben.
CSÖRREN. Repentinum strepitum facit.
Meg csörrentt.
CSÖRTET, csörteti. Facit, ut strepat. Csörögteti.
Kardját csörteti. Gladio strepitum excitat.
CSÖRTÖL, csörtölöz: fegyvert egybe veri. Sz. D. Concutit arma.
Csörtölözés. Sz. D. Armorum strepitosa concussio.
CSÖRTÖZ: zörget.

CSÖT.

CSÖT.
CSÖTLik. L. Csetlik,
Csötlik botlik. Dug. km. 2. R. p. 527.
Csötlő botló. Tordai MSS.
CSÖTÖNY.
Csötönyöz: csoszog. Sz. D.
Csötönyözve jár. Sz. D.
CSÖTÖR. Modius. M. A.
Csötörtök. Dies Jovis. Feria quinta. M. A.
Csötörtököt vetett puskája. km. Dug. 2. R. p. 279. Nem sültt el a' puskája.
Csötörtök. MV. Posony Vben. FF. Posony és Trencsin Vkben.
Csötörtök-hely. MV. Szepes Vben. Sz. P. Szala Vben.
Áldozó csötörtök. Feria quinta post. Dominicam 5-tam Paschatis.
Csonka csötörtök. Prima dies Jovis in quadragesima.
Nagy csötörtök. Feria quinta hebdomadae Sanctae.
Zabálló csötörtök. Ultima dies Jovis in quadragesima.

CSŐ.

CSŐ.

CSŐ (csév, cséve.) Csöv. Situla, tubulus. M. A. Syringa, syrinx. PP. Canalis, tubus, fistula, sipho. S. I.
Csö-fekély, csö-seb. Ulcus fistulosum. Rohrgeschwür. S. I.
Csö-gyártó. Tubularius. Rohrmacher. S. I.
Csö-sárkány. Draco ignivomus, pyrites sclopeti. S. I.
Csö-vár. F. Pest Vben.
Csö-víz. Aqua canalibus immissa. S. I.
* Bor-csö. Szívárvány, mellybe bort veszsznek. Doliaris fistula. PP.
Puska-csö. Tubus catapultarius. PP.
CSŐD. Astragalus. M. A. PP. it. Tubulus.
Csödít, csödíti. Conglobat, concitat, commovet. S. I.
Öszve-csödíti.
Csödör. Equus integer. Mén-ló, monyas. S. I.
Csödül. Confluit, concurrit. S. I.
Öszve csödül. Concurrit.
Öszve csödülés. Concursus multitudinis. S. I.
Csöje. Ejus tubulus. M. A. L. p. 618.
CSŐS (csévés.) Habens tubum. Sz. D.

CSŐCSELÉK.

CSŐCSELÉK: szecskevész, hiába való, giz-gaz. Pázm. Kal. p. 145. 454. Csuzi p. 629.
Csöcselék-ember. Sz. D. Homo nauci, flocci.
Csöcselék-beszéd. Sz. D. Inanis sermo.
CSŐLÉK. Analecta. Morzsalék, söprelék. CM.

CSŐREGE.

CSŐREGE. Pollenta, pastillus. M. A. Herőcze, fársángi sütemény, valamint Pánkó: fánk. Sz. D.

CSŐSZ.

CSŐSZ. Custos campi, sylvae, vineae.
Csösz. F. Veszprém Vben. Sz. PP. Fejér, és Veszprém Vkben.
Csósz' árka, aliis Csörsz' árka. Régi Árok Pest, Heves Vkben, és Jászságban.
Csősz-kéve. Unus e quavis cruce frugum manipulus custodi campi solet dari. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
Csősz-ökör. Meg nyomta a' csősz-ökör a' lábát. km.
Csősz-telek, aliis Cseszterek. F. Torontál Vben.
CSŐSZI. Ad custodem campi pertinens.
Csöszi hegy. Sz. P. Szala Vben.

CSU.

CSUB.

CSUB.
CSUBOKOL. S. I.
CSUBOR. Liciatorium. M. A.

CSUDA.

CSUDA, CSODA. Mirus, mirabilis. M. A. it. Miraculum, prodigium, portentum, monstrum. M. A.
Csuda. Sz. P. Bars Vben.
Csuda-állat. Monstrum. S. I.
Csuda-dolog. Res mira.
Csuda-fa. Ricinus. Lippai, Veteményes kert. p. 223.
Csuda faj, csuda fajzat. Partus monstrosus, monstrum. Missgeburt. S. I.
Csuda-fű. Palma christi, ricinus. M. A.
Csuda-képpen. Mire, mirifice, admirabiliter. M. A.
Csuda-látás. Spectrum. M. A.
Csuda nagy. Nimirum magnus. S. I.
Csuda-nevű. Pázm. Kal. p. 1086. 1092.
Csuda-só. Sal Glauberi. S. I.
Csuda-szer. Sz. D.
Csuda-tétel. Miraculum, prodigium.
Csoda-tétel. Zvonárics 1. R. p. 296. Margit' Élete Prájnál. p. 314.
Csuda-tévő. Miraculosus, thaumaturgus.
Csuda-tévő hatalom. Potestas miracula patrandi.
Csuda-történet. Casus mirificus. S. I.
* Kicsoda. Quis.
Micsoda. Quid.
Micsodás. Qualis.
CSUDATÉKONY (mint kártékony). Mirificus, prodigiosus. S. I.
CSUDÁJA. Ejus miraculum.
Világ' csudája. Miraculum mundi v. portentum.
CSUDÁL, csudálja. Miratur, admiratur. M. A.
Csudálja erősen. Demiratur. M. A
Meg csudálja. Demiratur. M. A.
Csudálat. Admiratio. M. A.
Csudálatos. Mirabilis, mirandus, mirificus, mirus, admirabilis. M. A.
Csudálatos. E. Hegy, Csik, és Udvarhely Székekben.
Csudálatosképpen. Mirifice, mirabiliter, mirum in modum. M. A.
Csudálatosan. Idem. M. A.
Csudálatosúl. Idem. Pázm. Pred. p. 254.
Csudálatosság. Mirabilitas. M. A.
Csudálás. Miratio, admiratio. M. A.
Csudálás. Játék-nézés. Spectaculum, spectamen. M. A.
Csudálkodik. Admiratur. M. A.
Csudálkodás. Admiratio. M. A.
Csudálkozik. Miratur, admiratur. M. A.
Csudálkozás. Admiratio.
Csudálkozásra méltó. Res admiratione digna.
Csudálkozó. Admirator, mirabundus. M. A.
El csudálkozik.
Csudáló. Mirator, miratrix, admirator, spectator. M. A.
Csudáltat, csudáltatja. Rapit in admirationem, stupefacit. M. A.
CSUDÁS. Mirus, prodigiosus, monstrificus, monstrosus, portentosus. M.A. CM.
Csudás cselekedet. Pázm. Kal. p. 851.
Csudáson. Prodigiose, monstrifice, monstrose. M. A.
Csudásit, csudásítja. Mirificat. M. A.
CSUDÁT tesz. Miraculum patrat.
Csudát mondok. Rem mirandam profero.

CSUHA.

CSUHA. Tunica, vestis. M. A. Közelebb az ing a' csuhánál. km. Ulászló' Kincstartója irja: „Eadem die (29. Septemb. 1495.) pro subduccione unius vestis Chuha de commissione Re Mtis sarcita de Tafatis emte sunt ulne 5 pro 2½ fl. Et pro sericis emendis pro praefata Chuha, caligis, Joppa, et Capucio Den. 25.
CSUHADÁR. Ruha-tartó. Vox a Turcis petita. C. Desőffi voluit usurpare pro Secretario. L. Tud. Gyüjt. 1818. 2. Köt. p. 73. Item Dugonics, Jólánka 2. R. p. 126.
CSUHÁS. Tunicatus. M. A.

CSUHÚ.

CSUHÚ. Juncus, scirpus. S. I.

CSUK.

CSUK, csukja. Claudit. Késő akkor csukni az istállót, mikor már a' tehenet el vitték. km.
Bé csukja. Includit. Be csukta a' ládát, az ajtót. Sz. D.
El csukja. Occludit. El csukta előle.
Ki csukja Excludit.
CSUKASZKODik (mint ragaszkodik).
Be csukaszkodik. Includitur v. includit se se. „Be csukaszkodtak a' szobába." Hallottam 1820. Aug. 23.
CSUKÁS. Clausura.
CSUKLik. Singultit. M. A.
Csukladozik. Faludi N. A. p. 90.
Csuklás. Singultus. M. A.
Csukló. Singultans. M. A. it. A' forgó csontnak helye. Ki mentt a' csuklójából. Sz. D.
Csukolva. Singultim. M. A.
CSUKLÁSZ. F. Trencsén Vben.
CSUKOR. Egy marok, fürt v. fodor. Hozz egy csukor-virágot. Sz. D.
Csukros: fodros, bokros.
Csukros saláta: fodor saláta. Sz. D.
Csukrosan: fodrosan, bokrosan. Sz. D.
Csukroz, csukrozza: fodrozza, fürtözi. Sz. D.
CSUKÓ. Claudens, occludens.
Csukódik. Clauditur ex se.
Be csukódik. Includitur, includit se.
CSUKVA. Clausus, reclusus. Pénzes ládát, pinczét jó csukva tartani. km.

CSUKA.

CSUKA. Lucius, lupus piscis. M. A.
Csuka-fog tanitotta fürészelni az embert. Dug. km. 2. R. p. 217.
Csuka-hegedű. Species fidium.
Csuka-szinű. Lividus, ferrugineus. Hechtengrau. S. I.
CSUKÁJA. Ejus lucius. Háló előtt halász nem fogja csukáját. km.
CSUKÁR.
Csukár-Páka. F. Posony Vben.
Csukád. F. Posony Vben.
CSUKÁS. Lucios habens.
Csukás tó. Piscina, in qua lucii aluntur.

CSUKLYA.

CSUKLYA. Cucullus, capucium. it. Capsula chartacea, toga aromatum. M. A. S. I. Mész, bors, csuklya sok roszszat el födöz. km. Telegdi felelet p. 113. „Kuklya."
CSUKLYÁS. Cucullatus. M. A.
Csuklyás barát. Capucinus. S. I.
Csuklyás galamb. Columba cucullata. Kontyos galamb. S. I.
Csuklyás ruha v. zeke. Sagum cucullatum, cucutium. S. I.
CSUKLYÁZ, csuklyázza. Cucullo investit.
Ki csuklyázza. Excucullat. Csuzi Tromb. p. 71. 208.

CSUKOLÁDÉ.

CSUKOLÁDÉ. Chocolade.

CSULA.

CSULA.
Csula' falva, Csulya' falva. F. Bihar Vben.

CSUNY.

CSUNY. F. Mosony Vben. g. Sandorf.
CSUNYA. R. Balbocastanum, apios. Földi mogyoró. PP.
Csunya-virág. Földi mogyoró' virágja. Sz. D.

CSUP.

CSUP. Apex, vertex, fastigium. Csúcs, tető. S. I.
CSUPA. Merus. M. A. Nem sokat ér a' csupa hallom, mondom. km.
Csupa hazugság. Merum mendacium. Sz. D.
Csupa Tót. Qui solam Slavicam callet.
Csupa víz. Mera aqua. Sz. D.
Csupád.
Csupádon csupa. Purissimus. Sz. D. S. I.
Csupán. Mere. M. A.
Csupán csak: egyedül csak.
CSUPASZ. Nudus, intectus v. calvus, depilis. Kopasz. Sz. D. S. I.
Csupaszodik: kopaszodik.
El csupaszodik. Sz. D.
CSUPOR. Ollula, urceus. CM. M. A. Az első éteknek ízét majd végig meg szokta tartani a' csupor. km.
Föld-csupor. Ollula testacea. Föld-csuporhoz fa-kalán. Dignum patella operculum.
CSUPORT. vide Csoport. M. A.

CSUR.

CSUR (név.) Sonus prolabensis aquae.
Csur. Sz. PP. Szabolcs, és Veszprém Vkben.
Csur-víz. Csur-víz vagyok. Permadeo. M. A.
CSUR, csurja, csavarja. Torquet.
Csur csavar. Sz. D. Sokat csurtt csavartt. Sz. D.
Csur-csavari ki fogás. Posaházi p. 164. Distorta exceptio.
Csurja csavarja. Torquet, contorquet.
CSURÁS.
Csur-csavarás. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 367.
Csurás-csavarás. Sz. D. Contorsio, distorsio.
CSURD.
Csordogal. Fluitat. Vajda. 3. K. p. 11. Csurdogál. Vajda. 3. k. p. 498.
Csurdúl. Effluit. PP. M. A.
Ki csurdul. Ki csurdultak a' könnyei.
Le csurdul. Defluit. M. A.
Csurdultig. Usque ad effluxum.
Csurdultig tölti borral. Pázm. Pred. p. 255.
CSURG, CSUROG. Perfluit. M. A.
El csurog, el csorog. Diffluit, perfluit. M. A.
Ki csurog. Effluit.
Le csurog. Defluit.
Csurgás. Decursus aquae strepentis.
El csurgás. Effluxio, defluxus. M. A.
Csurgó. Fluens, fluor, fluentum. M. A. Scribunt aliqui etiam Csorgó.
Csurgó. Folyó víz Fejér Vben. MV. Somogy Vben. F. Fejér Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vkben.
Le csorgó. Pázm. Pred. p. 499.
Csorgóra bocsátja szép vérét. Mártyr. Cor. p. 176.
Csurogdogál. Leniter defluit.
Csurogvány. Fluentum, rivulus. S. I,
CSURKA. Hurka. S. I.
CSUROG. F. Csajkások' vidékében.
CSURRAN. Profluit. Ha nem csurran, csöppen. km.
Csurran. Facit ut profluat, prorumpat.

CSUSZ.

CSUSZ (név.) Török búza' torzsája. S. I.
CSUSZ (ige.) Serpit, repit, labitur, elabitur, labat. M. A. Sikámlik a' titok, hol csusznak a' poharak. km.
Bé csusz. Irrepit, illabitur. M. A.
Le csusz. Delabitur, derepit. M. A.
Csusz mász. Pázm. Pred. p. 173.
Bé csusz mász, mint a' tő után a' czérna. Pázm. Kal. p. 106.
El csusz. Labitur, labat.
Ki csusz. Faludi U. E. 1. R. p. 191. T. É. p. 68. Elabitur.
Meg csusz. Prolabitur.
CSUSZAM.
Csuszamék. Lubricum. Sz. D. S. I.
Csuszamékos. Lubricus. Sz. D. S. I.
Csuszamékosság. Lubricitas. Sz. D. S. I.
Csuszamik. Collabitur, prolabitur in lubrico. M. A.
El csuszamik. Káldi. Deut. 32. 35.
Meg csuszamik. Pázm. Pred. p. 1117.
Csuszamás. Lapsio, lapsus. Pázm. Pred. p. 850. 900.
Csuszamó. Pázm. Pred. p. 706.
Csuszamós: sikos. Vajda K. É. 1. K. p. 222.
Csuszamósság. Lubricitas. Sz. D.
Csuszamít, csuszamítja. Facit, ut prolabatur in lubrico. Faludi N. A. p. 144.
El csuszamítja. Faludi N. U. p. 24.
Csuszamlik. Lapsat, collabitur, prolabitur in lubrico. M. A.
El csuszamlik.
Meg csuszamlik. Prolabitur.
Csuszamodik. Idem. Pázm. Kal. p. 989.
Alá csuszamodik. Delabitur. M. A.
El csuszamodik.
Félre csuszamodik.
Le csuszamodik. Delabitur, derepit. M. A.
Meg csuszamodik.
CSUSZÁS. Lapsus, reptatio per lubrica. M. A.
Csuszás mászás. Reptatus. M. A.
CSUSZDOGAL. Reptat. M. A. CM.
CSUSZKA.
Csuszkál a' jégen. Decurrit in glacie.
Csuszkálás. Cursus in glacie.
Csuszkáló. Decurrens in glacie.
Csuszkáló hely. Locus decursus.
CSUSZKORA: csuszkáló hely. Sz. D.
Csuszkorál. Saepe in glacie decurrit. Sz. D.
CSUSZKÓ. Pastillus. Tésztás étel' neme.
CSUSZÓ. Repens, labens. M. A. it. Lubricus. M. A.
Csuszó mászó. Serpens, repens. M. A.
Csuszó mászó állatok. Reptilia.
Csuszós. Lubricus. M. A.
CSUSZSZAN. Meg csuszamodik. S. I.
CSUSZTAT, csusztatja. Facit, ut lubricet, protrudit, promovet ope vectis Pázm. Pred. p. 729.
Csusztató fa. Scala cellaria, promotoria. Korcsolya. S. I.
CSUSZTOG. Strepitum edit vestigiis pedum calceatorum. M. A.
Csusztogás. Strepitus. M. A.
CSUSZVA. Rependo, serpendo.
Csuszva mászva. Pázm. Pred. p. 823.

CSUT.

CSUT. Petiolus. S. I.
Al-csut. F. Fejér Vben.
Föl-csut. Sz. P. Fejér Vben.
CSUTA. Tusa, csutka. Sz. D.
Csutaj. Csere, bokros hely. Sz. D.
Csutajos: bokros. Sz. D.
Csutajosodik: bokrosodik. Sz. D.
El csutajosodott a' heverő föld. Sz. D.
CSUTAK. Caudex. M. A.
Egy csutak virágot adott. Sz. D.
Iró tollam jó csutakkal vagyon. Sz. D.
Csutakokra köti a' le vagdaltt ágokat. Sz. D.
Csutakol, csutakolja. Obturat. Sz. D.
Bé csutakolta a' hordó' száját. Sz. D.
Csutakos.
Szalma-csutakos ágy. Csuzi p. 661.
Szalma-csutakos kaliba. Csuzi Tromb. p. 90.
CSUTKA. Petiolus. M. A.
Csutkája a' gyümölcsnek. Pediculus. M. A.
Csutkás. Pediculatus. M. A.
Csutkáson szedi a' cseresnyét, medgyet.
Csutkástol. Una cum pediculis.
Csutkó. Idem ac Csutka. Sz. D.
CSUTOR.
Csutora. Obba lignea, culigna; v. extremitas cornea sugibuli tabaccarii. S. I.
Csutorás. Habens obbam ligneam v. Tornator.
Csutorás Vármegye.
Csutorodik. Dülled, ki áll. S. I.

CSÚ.

CSÚCS.

CSÚCS. Tuber, acroterium, pinnaculum. M. A.
Csúcs. E. FF. alsó Fejér, és Zaránd Vkben.
CSUCSJA. Ejus apex. A' tyukmony is meg áll az asztalon, ha be töröd a' csucsját (csucscsát) km. Módjával sokat lehet végbe vinni.
CSUCSOGAT.
Csucsogatás. Poppysmata. CM.
CSUCSOR.
Csucsorodik. Tuberat, protuberat.
Ki csucsorodott (dölledtt) a' szeme. Sz. D.
CSUCSOS. Turbineus, turbinatus, pyramidatus. M. A. CM.
Csucsos állvány. Pyramis. S. I.
Csucsos kő. idem. S. I.
Csucsosan csinálja. Turbinat. M. A.
Csucsosít, csucsosítja. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.
Csucsosodik. Cuspidatur. Sz. D. S. I.
Ki csucsosodik. Extenuatur.
Meg csucsosodik. Adtenuatur, abit in cuspidem.
Csucsoz, csucsozza. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.

CSÚF.

CSÚF. R. Jocus v. joculator, nugator, sannio, scurra, mimus v. ludibrium, deridiculum, v. illusor, irrisor, cavillator, ludificator, it. turpis, deformis. M. A. S. I.
Csúf-beszéd. Facetiae v. irrisio, illusio, cavillatio. Mérges csúf-beszéd. Sarcasmus. S. I.

Csúf-ember. Monstrum hominis.
Csúf-írás. Satyra. S. I.
Csúf-játék. Faludi E. M. p. 16.
Csúf-képpen. Per jocum v. per ironiam, v. per contemtum, contemtim. S. I.
Csúf-név. Nomen ridiculum. Spottname. S. I.
Csúf-pénz. Spottgeld.
Csúf-pompa. Faludi N. E. p. 56.
Csúf-ruha. Pázm. Pred. p. 531.
Csúf-szó. Scomma, convicium. S. I.
Csúf-űzés. Jocatio, joculatío v. derisio. S. I.
CSÚFÍT, csúfítja. Turpat, deturpat, deformat. S. I.
El csúfítja. Sz. D.
CSÚFJA. Ejus ludibrium Pázm. Pred. p. 505. Világ' csúfja. Ludibrium mundi.
CSUFOL, csufolja. Subsannat, irridet. M. A.
Ki csufolja. Risui exponit.
Meg csufolja. Deludit, deludificatur, illudit. M. A. Könnyű a' szegényt meg csúfolni, de nehéz föl ruházni. km.
Csufolás. Subsannatio, irrisio. M. A.
Meg csufolás. Illusio, delusio. M. A.
Csúfolkodik. Jocatur, joculatur. M. A. it. Deridet, irridet. S. I.
Csúfolkodás. Joculatio, jocatio. M. A.
Csúfolkodó. Joculans, jocabundus. M.A.
Csúfoló. Irrisor. M. A.
Csúfolódik. Jocatur, joculatur. M. A.
Csúfolódás. Jocatio. M. A. A' csúfolódást hevenyjében leg jobb félbe szakasztani. km.
CSÚFONDÁR.
Csúfondáros. Él ezen szóval Sámbár p. 453. és másutt is. Heltai M. Kron. 2. D. p. 270. irja. „Csuffondáros." S. I. Csufondáros pro csuf-monda-áros. Terminatio turcica prodit vocem esse semi barbaram.
CSÚFOS. Jocosus, jocularis, facetosus, facetus. it. Scurra, histrio. M. A.
CSÚFOT, űz. Jocatur v. deridet, irridet, illudit, ludibrio habet. Sz. D. S. I.
CSÚFRA üti, veszi. Sz. D. Ludibrio habet.
CSÚFSÁG. Jocus, facetiae. M. A.
Csúfságba. Joco, joculariter. M. A.
Csúfságból. Ex contemtu, joculariter, scurriliter. PP.
Csúfságos. Joculatorius, jocularis. M. A.
Csúfságos tréfa. Pázm. Pred. p. 500.
Csúfságosan. Jocose, joculariter. M. A.
CSÚFÚL. Per ludibrium. Faludi, T. É. p. 56.

CSÚNY.

CSÚNY.
CSÚNYA. Rudis, incompositus. M. A. Turpis, foedus, deformis, obscoenus, sordidus, immundus. S. I. Nehéz a' csúnyát szépen ki mondani. km. A' majom, ha leg szebb is, még is csúnya. km.
Csúnya leány. Puella deformis. Csúnya leánynak szép a' pénze. km.
Csúnyaság. Turpitudo, deformitas, sordities. Sz. D. S. I.
Csúnyául. Turpiter. S. I.
Csúnyáz, csúnyázza. Deturpat, maculat.
Bé csúnyázza. Sz. D. Inficit.
El csúnyázza. Commaculat.
CSÚNYÍT, csúnyítja. Deturpat, foedat, deformat, polluit, maculat. S. I.
El csúnyítja. Sz. D. Inficit, inquinat.
CSÚNYÚL. Deturpatur, deformatur, polluitur, inquinatur. S. I.
El csúnyúl. Idem.

CSÚSZ.

CSÚSZ. Erysipelas, ignis sacer. Orbáncz, Szent Antal' tüze. S. I.
CSÚSZOS. Obnoxius erysipelati.

CSÜ.

CSÜCS.

CSÜCS. Valami dombnak, partnak vékonyan ki nyúlt vége. Sz. D. Cuspis protuberantiae, extremitas colliculi. S. I.
CSÜCSKE. Idem sed diminutivum. Sz. D.
CSÜCSÖR.
Csücsörke. Szántóka, pacsirta, pipis, pipiske. Sz. D.
CSÜCSÜL. Sedet.
Le csücsül, csücsülj le. Gyermeknek szokták mondani. Sz. D. Domborodjál le.

CSÜGG.

CSÜGG. Pendet. M. A.
Csügg lógg. Propendet.
Le csügg. Dependet.
CSÜGGED. Pendet, propendet, dependet, proclinat. M. A.
El csügged. Reflectitur, dependet, dejicitur. M. A.
Meg csügged. Sz. D. Elangvet.
Csüggedelem. Clinamen v. langvor v. animi desponsio, abjectio. Sz. D. S. I.
Csüggedez: kételkedik, akadoz, kétségeskedik. Sz. D. Haeret, haesitat, pendet animo. PP.
Csüggedezés. Haesitatio.
Csüggedés. Proclinatio.
Csüggedtten. Sz. D. Proclinanter.
Csüggedve. Sz. D. idem.
CSÜGGELÓDik. Heltai M. Kron. 2. D. p. 122.
CSÜGGEN, CSÜKKEN. Labascit, supprimitur, delabitur, subruit, corruit.
Meg csükken. Meg csükken elméjében. Faludi T. É. p. 16.
Meg csükkentt a' kedve. Faludi U. E. 2. R. p. 210.
CSÜGGÉSZT, csüggeszti. Appendit, suspendit, facit, ut propendeat.
Föl csüggeszti: föl függeszti. Sz. D.
Ki csüggeszti: ki függeszti.
CSÜGGÉS. Pendentia, dependentia. M. A.
CSÜGGÖ. Pendens, pendulus, pensilis. M. A. CM.
Csüggőben tartja. Tenet in suspenso. Pazm. Kal. p. 33.
Csüggőleg. Perpendiculariter. Sz. D.
CSÜGGVE: függve.

CSÜH.

CSÜH.
CSÜHÖ.
Csühödik. Extricat se. Faludi. N. A. p. 177. Zrini. P. VII. St. 88. „Lám vártalak addig, míg csühödöl a' ló alól."

CSÜNik.

CSÜNik. Languescit, tabescit, languet, aegrotat. M. A. Labescit, delabitur, ruit. S. I. Lankad Sz. D.
El csünik. Oblanguescit, contabescit. M. A. El csüntt erejében. Sz. D.
Meg csünik. Meg csüntt reménysége.
CSÜNG: csügg, fityeg. Sz. D.

CSÜRHE.

CSÜRHE. Csiribiri, aprólék v. malacz. Sz. D.
Sok csürhe gyermek. Sz. D.
CSÜRHÉSZ. Malacz-kondás. S. I.

CSŰ.

CSŰD.

CSŰD. Sz. P. Békes Vben.

CSŰR.

CSŰR. Horreum. M. A. Jobb a' teli ól, mint az üres csűr. km. Dug. 2. R. p. 23.
Csűr (Kis, nagy). E. FF. Szeben Székében.
Csűr' adva. Capacitas horrei.
Csűr-biró. Horrearius. PP. M. A. L.
Csűrhöz látó. idem. M. A.
Csűr-nagy. idem S. I.
Csűr' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
Rozs-csűr. E. F. Szeben Székében.
Üveg-csűr. E. apró FF. fölső Fejér, és Kolos Vkben, és Három szék Székében.
Csüre. Ejus horreum. Az egerek nem sok fészket vernek az ő csürében. km. Szegény. Horrea formicae veniunt ad inania nunquam.
CSÜRHE. Egy malacz nem csürhe. km. Dug. 1. R. p. 77.
CSÜRKE. Horreolum. it. Pullus gallinaceus. M. A. L. Csirke.
CSÜRÖK. Conus. Kegel. S. I. Czigere, játék' neme. Pilinczk. Sz. D.
Csürök-csapás. Csűrökkel való játék. S. I.
CSÜRÖL, csüröli, csürli. Congerat, congerit, confilat.
Csürlés. Confilatio.
Csürlő, csüllő. Stamineus rhombus. PP.
Csürlő aszszony. Rhombi versatrix. PP.
Csüllő. Sz. P. Borsod Vben.
CSÜRÖS. Horrearius. Sz. D.
CSÜRÜLLYE. E. F. Torda Vben.
CSÜRVE csavarva. S. I.

CSŰV.

CSŰV. Sipho, tubus. M. A. L. CSŐ.

Mutató

(D-ből)

DA.

Dab, dabar, dabas, dablyon, dabócz.
DACZ, daczos.
DACS, dacsó.
DAD, dada, dadog.
DAG, dagad, daganag, daganat, dagaszt.
DAJ, daja, dajka, dajna.
DAL, dali, dalja, dall, dalol, dalom, dalos.
DAM, damak, damasz, damálos, damásd, damonya, damos.
DAN, dana, dancs, dandár, danol.
DANCZIA.
DARA, darál, darány, darás.
DARAB, darabcsa, darabja, darabka, darabol, darabos.
DARABANT.
DARAGÁNT.
DARÁZS, darázsi.
DARMA.
DARNÓ.
DARNYA.
DARÓCZ.
DARU, darva, darvadoz, darvas, darvul.

DÁ.

DÁD, dádé.
DÁG, dágvány.
DÁK, dáka, dákos.
DÁL, dállya, dálnok, dályok.
DÁM, dáma, dámos, dámócz.
DÁN, dánom, dános.
DÁNIEL.
DÁNY, dánya.
DÁRDA, dárdás, dárdáz.
DÁT, dátos.
DÁV, dávarikol.
DÁVID.

DE.

DE, dea.
DEÁK, deáki, deákja, deákné, deákos, deákoz, deákság, deáktalan, deákúl.
DEB, debella, deberke, debreczen, debrek, debren, debréte, debrő.
DED, dedereg, dedény, dedes.
DEGET, degenet.
DEJ, dejte.
DELÉTHE.
DELFIN.
DELI, delia, deliség.
DELNE.
DEMETER, demeteri.
DEMIÉN, deményd.
DEN, dencs, denevér, dengel, denk, denna, dennek, denta.
DER, dercsika, derecske, dereducsál, deregnyő, deres, derít, derna, dernő, dernye, derűl.
DERCZE, derczés.
DEREGLYE, dereglyéz.
DERELLYE.
DERESZLE.
DERÉB.
DERÉCZE.
DERÉK, dereka, derekas.
DERM, dermed.
DERS, dersenye, dersi.
DESŐ.
DESPOT.
DESZKA, deszkáz.
DEV, devecs, devernál.
DEZM.

DÉ.

DÉCZ.
DÉCS, décse.
DÉD, déda, dédes.
DÉG.
DÉKÁN, dékánság.
DÉL, délel, déli, délt, dellest, dellez.
DÉLCZEG, délczegség.
DÉM.
DÉN, dénfereg.
DÉNES, dénesd.
DÉR, deres, dérlel.
DÉR-DUR, dérrel-durral.
DÉS.
DÉZSA, dézsán.
DÉZSMA, dézsmál, dézsmás.
DÉVA, dévai, dévaj.
DÉVÉN, dévény.
DÉVÉR.

DI.

DIB.
DICZ.
DICS, dicsekedik, dicsekszik, dicselkedik, dicsér, dicske, dicső, dicstelen.
DIKIS.
DILK, dilkos.
DINOM.
DINNYE, dinnyés.
DIÓ, diód, diós.
DIPSE.
DIRIB, diribel.
DISPUTÁL.
DISZNÓ, disznód, disznókodik, disznós, disznóság, disznóúl, disznóz.
DITAMOS.
DIVÁN.
DIVÉK.

DÍ.

DÍ, diadal, diadalm, dias, diat, díja, div, divat.
DÍSZ, diszes, diszke, díszlik, dísztelen.

DO.

DOB (név) doba, dobancs, dobasz, dobban, dobi, dobog, dobol, doboly, dobor, dobos, dobosz, dobzik.
DOB (ige), dobál, dobás, dobó.
DOH, doha, dohány, dohlik, dohollik, dohos, dohot.
DOKTOR, doktorság.
DOL, dolmány, dolog, dolos.
DOM, doma, domola, domony, domoszló, domó.
DOMB, dombéroz, dombi, dombor, dombos, dombó.
DOMIKA.
DOMOKOS.
DON, dong.
DONYHA.
DOR, dorbézol, dorgál, dormány, dorna, dorog, doromb, dorong, dorosma, dorosz.
DOROTTYA.
DOZMAT.

DÓ.

DÓCZ.
DÓNÁT.
DÓZSA.

DÖ.

DÖB, döbben, döbög, döböny, döbölle, döbör.
DÖCZ, döczczen, döczög.
DÖCS, döcse.
DÖD, dödölle, dödör.
DÖF, döfés, döföd, döfdöz, döföl, döfött, döfő.
DÖG, döge, döglik, dögöny, dögös.
DÖLF, dölfös.
DÖM, döme, dömöczk, dömöcsköl, dömölk, dömör, dömös.
DÖMM, dömmög.
DÖNG, dönget, döngés, döngöl, döngő.
DÖNT, döntés, döntöget, döntő.
DÖR, dördül, dörg, dörmög, dörös, dörömb, dörög, dörös, dörren, dörzsöl.
DÖT, dötk.
DÖVÉNY.

DŐ.

DŐ, dőít, dől.
DŐR, dőre.
DŐZS, dőzsöl.

DR.

DRABANT.
DRAGONYOS.

DRÁG, drága, drágalátos, drágít, drágodik, drágúl.
DRASSÓ.
DRÁVA.
DRÉGELY.
DRIDA, dridáz.
DRINÁPOLY.
DRINCS.
DRÓT, drótos, drótoz.
DRUSZA.

DS.

DSIDA, dsidáz.
DSINDSA.

DU.

DUBA.
DUD, duda, dudar, dudog, dudol, dudor, dudva.
DUFLA.
DUG, duga, dugasz, dugan, dugás, duggdal, dugdos, duggat, dugogat, dugó, dugúl, dugva.
DUH, duhog.
DUK, duka, dukó.
DUL.
DUNA, dunai.
DUNYHA, dunyhás.
DUNN, dunnog.
DUPLA, dupláz.
DUR, durál, duránczi, duránd, durbonczа, durczа, durda, durung, durva, durz.
DURR, durral, durran, durrog.

DÚ.

DÚ, dúd, dúl, dús, duvad.
DÚCZ, ducza, duczos, duczó.
DÚS, dúsa, duska, dusna, dusnok, dúsodik, dússág.
DÚZ, duzm, duzzad, duzzan, duzzasz.

DŰ.

DŰH, dühe, düheszt, dühít, dühödik, dühös, dühűl.
DŰL, dűled, dűleszkedik, dűlés, dülö, düllöz, dültt.

Summa 161.

D.

DA.

DAB.

DAB. F. Pest Vben.
DABAR. Határ-falu.
Dabrony. (Dabar-ony.) F. Veszprém Vben. Dabronycz, Dabroncz. F. Szala Vben. Dabróka. Sz. P. Veszprém Vben.
DABAS (alsó, fölsö.) FF. Pest Vben.
DABLYON. E. F. Közép Szolnok Vben.
DABÓCZ, Dabolcz. F. Ugocsa Vben.

DACZ.

DACZ.
DACZOS. Kényes, pajkos (a' lórúl mondatik.) Sz. D. Pervicax, protervus, obstinatus, v. facile irritàbilis. S. I.
Daczos urak. Heltai M. Kron. 2. Dar. p. 46.
Daczosan felel: pajkosan felel. Heltai M. Kron. 2. Dar. p. 155.

DACS.

DACS.
DACSÓ.
Dacsó-lam. (alsó, felsö.) FF. Hont Vben.

DAD.

DAD. F. Komárom Vben. it. Suffixum duplicatam diminutionem indicans, ut: kisded, édesded, gyöngéded, távuldad.
DADA. Anus, vetula. M. A.
Agg dada. idem. M. A.
Kapos-dada. F. Somogy Vben.
Tisza-dada. F. Szabolcs Vben.
DADOG. Blaterat, obstrepit. M. A.
El dadog. Perstrepit.
Dadogás. Blateratio, obmurmuratio, strepitus. M. A.
Dadogó. Blatero. M. A.

DAG.

DAG.
DAGAD. Tumet, tumescit, tuberat, extuberat, extumet, extumescit M. A.
Föl dagad. Tumet, tumescit, extumet, extuberat, intumet, intumescit. M. A.
Ki dagad. Extuberat, extumet, extumescit. M. A.
Meg dagad. idem. M. A.
Öszve dagad. Tumoribus repletur.
Dagadat. R. Tumor, ulcus, bubo, apostema, v. Gibbus, protuberantia. S. I.
Dagadás. Tumor, apostema. M. A. Inflatio, protuberatio. S. I.
Dagadástól meg szünik. Detumet. M. A.
Dagadás-lágyító. Emolliens. PP.
Dagadás-oszlató. Discutiens. PP.
Föl dagadás. Protuberatio, tumor. M. A.
Ki dagadás. Extuberatio. M. A.
Meg dagadás. idem. M. A.
Dagadtt. Tumidus. M. A.
Dagadott búsúlt tenger. Faludi E. M. p. 238.
Föl dagadott. Extumidus. M. A.
Ki dagadott. Extumidus, extuberatus. M. A.
Meg dagadott. Extumidus. M. A.
Dagadék. R. idem ac: Dagadat. S. I.
Dagadékos. Ulcerosus, tumoribus obnoxius.
Dagadoz. Extuberat, intumet. M. A.
El-föl-ki-meg-öszve dagadoz.
Meg dagadozik. Extumat, protuberat. M. A.
Dagadozat. Tumor.
Dagadozás. Extuberatio, tumor. M. A.
Meg dagadozás. Extuberantia. M. A.
Dagadozott. Tumidus. M. A.
Dagadoztat, dagadoztatja. Facit protuberare, tumere.
Föl dagadoztatja. Pázm. Pred. p. 1004.
DAGANAG. Margit' Élete p. 126. Prájnál p. 331.
DAGANAT. Vomica, tumor, apostema. M. A. Minden kis daganatért nem kell el vágni a' kezet. km.
DAGASZT, dagasztja. Subigit, depsat, tumefacit. M. A.
Meg dagasztja. Condepsat. M. A.
Öszve dagasztja. Condepsat. M. A.
Dagasztás. Depsatio.
Dagasztott. Depsiticus. M. A.
Dagasztó. Depsans, subigens.
Dagasztó szék. Fulcrum mactrae.
Dagasztó tekenö. Mactra, magis. M. A. CM.
DAGÁLY. Ira, furor, M. A. Tumor, incrementum v. superbia, ambitio. S. I.
Far-dagály. Postilena, phalerae. M. A.
Dagályja. Ejus tumor.
Víz' dagályja. Intumescentia aquae. Sz. D.
Dagályos. Iracundus, stomachosus. M. A. inflatus, tumidus.
Dagályoskodik. Káldi Judic. 8. 3. Tumet.
Dagályosság. Pázm. Kal. p. 4. Tumiditas.

DAJ.

DAJ.
DAJA. Sz. P. Fejér Vben.
DAJKA. Nutrix. M. A. A' leg jobb falatot gyermeknek dajka nem adja. km.
Dajka-bér. Nutritia. M. A.
Dajka-regék. Dajka-regékhez való. Sz. D.
Dajka-szavak a' kisdedhez:
Edi (csócsi) fiam anyádat.
Ne papa v. pepe: kenyér.
Ne ptrütü: víz v. ital.
Ne csucsu: hús.
Kacsi: ne nyúlj hozzá.
Zsizsi: tűz, meg éget. Sz. D.
* Gyermek-dajka. Nutrix infantis.
Száraz dajka. Educatrix.
Szoptató dajka. Nutrix. S. K.
Dajkál, dajkálja. Enutrit.
Dajkálás. Enutritio.
Dajkálkodik. Nutricatur. Pázm. Pred. p. 945. M. A.
Dajkálkodás. Nutricatio. Pázm. Kal. p. 605. M. A.
Dajkáló. Sz. D. Enutriens.
Dajkálódik. Sz. D. M. A. Nutricatur.
Dajkás.
Dajkáskodik. Faludi N. A. p. 115. Nutricem agit.
Dajkaság. Nutricatio, officium nutricis. Biró Márton Micae p. 258. Dajkasággal keresi kenyerét. Nutricando, nutricem agendo se se sustentat.
DAJNA. Testes, tenyeres, talpas aszszony, v. menyecske. Sz. D.

DAL.

DAL. Cantus, modulamen. M. A. A' bor meg hajtja a' dallót. km.
Dal-evezö. Tonsae. M. A.
Dal-ének. Faludi E. M. p. 238.
Dal-gúzs. Scalmus. M. A.
Dal-láb. Tactus. Muzsikai mérték. Sz. D.
Dal-madarak. Oscines, aves canorae. S. I.
* Pásztori dal. Carmen pastoritium, Ecloga.
DALI. Insignis, celebris. M. A.
Dalia, delia. R. Heros, miles decantatus. S. I.
Daliás. Sarissarius, miles hastatus. PP.
Daliáson öltözködik. Sz. D.
DALJA. Ejus cantus. Majd föl fújja az ebek' dalját. km.
DALL (contractum ex Dalol). Canit, modulatur. S. I. Egy regét dallanak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Dallás. Cantio, modulatio.
Dalló. Cantor, modulator. A' bor meg hajtja a' dallót. km.

Dalló (kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.
DALOL (idem ac Dall). Modulatur, canit. M. A.
El dalolja. Decantat. S. I.
Dalolás. Hangosb dalolásra fakadjunk. Rájnis.
DALOM (kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben
Dalma (daloma).
Dalmád. F. Hont Vben.
Dalmánd. Sz. P. Tolna Vben.
Dalmár. E. F. belső Szolnok Vben.
DALOS (Dallos). Cantor, versifex. Barde. S. I.

DAM.

DAM.
DAMAK. F. Borsod Vben.
DAMASEK. Pogány Magyarok' Istene, Heltai szerint. M. Kron. 1. Dar. p. 92.
DAMASZ. Magnus porcus. Lippai Vetemény. Kert. p. 137. Nagy kamasz disznó. Sz. D.
Damasz-ér. F. Posony Vben.
DAMÁLOS. Sz. P. Somogy Vben.
DAMÁSD. FF. Bars és Hont Vkben.
DAMONYA. F. Soprony Vben.
DAMOS. E. F. Kolos Vben.

DAN.

DAN.
DANA. Malus genius. Dana verje meg. Szalában igen hallani. Dana, Havaselvi nemzetség volt. L. Nic. Oláhi Hung. p. 55.
Danál. Patak Tolna Vben.
DANCS: csúnyaság. Sz. D.
Dancsos: csunyás. Turpis, foedus, immundus. S. I.
Dancsosság. Nem türheti a' galamb a' rút dancsosságot. Sz. D.
DANDÁR. Phalanx, cohors, caterva, exercitus v. sacer manipulus. M. A. Pázm. Kal. p. 456. Faludi N. A. p. 175.
DANOL. Canit. Faludi. N. A. p. 38.
Danolás. Vajda. K. É. 1. K. p. 495.

DANCZIA.

DANCZIA gyökér. Gentiana. PP.

DARA.

DARA. Ptisana, polenta, athara, granula, item pruina. M. A. Glarea farinacea.
Dara. F. Szathmár Vben.
Dara-gombócz. Pastillus e farina granulata.
Dara-kása. Ptisana. M. A.
Dara-moslék. Vajda K. É. 1. K. p. 658, Siliqua.
Apró dara. Crimnum. Griessmehl. Pánkl.
Hó-dara. Kalend. 1717. p. 9. Pruina.
DARÁL, darálja. Pultes facit v. blaterat, garrit Sz. D. Szapora malom sokat darál. km.
Daráló. Mola miliaria. M. A.
Répa-daráló. Machinula pro conscindenda rapa.
Daráltt. Contusus, comminutus.
Daráltt árpa. Hordeum contusum, molitum. M. A.
DARÁNY. F. Somogy Vben.
DARÁS. Cum ptisana conditus. v. ptisanam habens.
Darás. F. Baranya Vben.
Darás rétes.

DARAB.

DARAB. Frustum, portio, pars, fragmen, fragmentum. M. A.
Darab-fa. Sok darab fa kivántatik egy szekér csináláshoz. km.
Darab esölék, metélék. Segmentum. PP.
Darab-fonál. Convoluti fili spira. PP.
Darab-hús, vagy hal. Carnis vel piscis segmentum. PP.
Darab-kenyér. Panis segmentum. Buccella. NC. p. 401. Sok darab-kenyeret kiván egy esztendö. km.
* Dirib darab. Laciniae.
DARABCSA. Frustillum. „Egy darabcsa tömjény ha tűzre tétetik, az egész házat bé tölti füstivel. „Pázm. Kal. p. 861. Pred. p. 712.
DARABJA. Ejus Frustum.
DARABKA. Frustulum, particula, portiuncula. S. I.
DARABOCSKA. Idem. M. A.
Darabocskánként. Frustillatim.
DARABOKBAN veszi. Emit per singula. PP.
DARABOL, darabolja. Partitur, in frusta dividit. M. A.
El darabolja. Concidit, conscindit, dissecat, discerpit. PP.
Föl darabolja. Dissecat. S. I.
Meg darabolja. Concidit in frusta, comminuit. M. A.
Öszve darabolja. Consecat.
Darabolás. Pázm. Pred. p. 1089.
Darabolhatatlan. Quod non potest in frusta dividi.
Föl darabolhatatlan. Pázm. Kal. p. 860.
Daraboló. In frusta secans.
Daraboltt. In frusta consectus.
Darabolva. Frustatim, in frusta secando. M. A.
DARABONKÉNT. Frustatim, minutim, particulatim. M. A.
DARABOS. Asper, scaber, squallidus, horridus, fragosus, confragosus. M. A.
Darabos erkölcsű. Pázm. Pred. p. 144. Moribus asper.
Darabos hegy. Elö-hegy Vas Vben.
Darabos hely. Aspretum. M. A.
Darabos zabola. Lupatum. PP.
Darabositja. Asperat.
Meg darabositja. Exasperat. M. A. L.
Daraboskodik: makacskodik. Sz. D.
Darabosan. Squalide. M. A.
Daraboson szóllott. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 1276.
Darabossá teszi. Asperat. M. A.
Darabosság. Asperitas, aspredo. M. A.
DARABRA. In frusta.
Diribre darabra törtelte. Biró Márton. Micae p. 101.

DARÁBANT.

DARABANT. Satelles. M. A.
Darabant-sereg. Satellitium. M. A.

DARAGÁNT.

DARAGÁNT. Tragacantha. S. I.

DARÁZS.

DARÁZS. Vespa. A' Darázst ne szúrkáljd. Ignem gladio ne fodito. km. M. A.
Darázs-fészek. Nidus vesparum. Darázsfészket piszkál. km.
Darázs-kö. Tophus. Tufstein. S. I.
* Gyilkos darázs. Ichneumon. Schlupfwespe.
Kecske-darás. Species minor vesparum. Házi orvos. Vácz. 1821. Méh-tartás. p. 7.
Ló-darázs. Asilus. NC. p. 145.
DARÁZSI. FF. Hont, és Nyitra Vkben.

DARMA.

DARMA. F. Ung Vben.

DARNÓ.

DARNÓ. FF. Posony, és Szathmár Vkben.

DARNYA.

DARNYA. F. Gömör Vben.

DARÓCZ.

DARÓCZ. Stragulum. M. A. Tela cannabina rudissima.
Darócz. t. h. n. Baranya, Bereg, Nógrád, Sáros, Ung, Szathmár, és Borsod Vkben. E. Kolos, és közép Szolnok Vkben.
Darócz-fok. Árok, Baranya Vben.
Darócz-szukmány. Symballota. M. A.

DARU.

DARU. Grus. Láss Darvat. Psaphonis aves. M. A.
Daru-fiacskák. Vipiones. M. A.
Daru' hoszszában kapálják a' kukoriczát, midön t. i. nem egymás mellett, hanem egymás után kapálnak, mint a' daruk szoktak röpülni.
Daru-orrú fü. Geranium. M. A.
Daru-vár. MV. Posega Vben. FF. Tomös és Posega Vkben.
DARVA. F. Marmaros Vben.
DARVADOZ. Valaki előtt forog, jár, gomolyog, hentereg. Sz. D.
DARVAS. Quod grues habet, aut iis abundat.
Darvas. F. Bihar Vben.
DARVUL kiált. Gruit. M. A.

DÁ.

DÁD.

DÁD. Sz. P. Fejér Vben.
DÁD' fa. Sz. P. Somogy Vben.

DÁDÉ. Senex, vetulus, decrepitus. S. I.
Vén dádé. Idem.

DÁG.

DÁG. F. Esztergom Vben.
DÁGVÁNY. Sikeres, ragadós sár. Sz. D.

DÁK.

DÁK. E. F. fölső Fejér Vben.
DÁKA. F. Veszprém Vben.
Alsó Dáka. } Csárdák Veszprém Vben.
Fölső Dáka. }
DÁKOS. Sica, pugio. M. A. CM.
Két élű dákos. Lippai Virág. Kert. p. 52.
Dákoska. Sicula. M. A.

DÁL.

DÁL. Sz. P. Csanád Vben. E. F. Doboka Vben. és Segesvár Székében.
DÁLLYA. MV. Verőcze Vben. E. FF. alsó Fejér Vben és Udvarhely, meg Segesvár Székeiben.
DÁLNOK. E. F. Három szék Székében.
DÁLYOK. F. Baranya Vben.

DÁM.

DÁM. Dama. Animal.
Dám-vad. Platyceros, sterpsiceros. PP.
DÁMA. Foemina praenobilis. S. I.
Dáma-módon. Faludi T. É. p. 85. ut praenobilem decet foeminam.
DÁMOS. F. Bihar Vben.
DÁMÓCZ. F. Zemplin Vben.

DÁN.

DÁN.
Dán' falva. E. F. Csik Székében, és Kő-vár' Vidékében.
Dán-fok. Sz. P. Békes Vben.
Dán' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
Dán-Szent-Miklós. Sz. P. Pest Vben.
DÁNOM.
Hej dinom dánom.
DÁNOS. E. F. Segesvár Székében.

DÁNIEL.

DÁNIEL. (Dani) t. f. n. Daniel.
Dániel. F. Szala Vben.

DÁNY.

DÁNY. F. Pest Vben.
DÁNYA.
Dányád. F. Szathmár Vben.
Dányány. E. F. Küküllő Vben.

DÁRDA.

DÁRDA. Hasta, lancea, verutrum, verutum, bolis. M. A. Hotsza Aszszony a' gyermeket, ne neked a' dárda km. Kis Viczai. p. 485
Dárda (Nagy, kis,) MV. és F. Baranya Vben.
Dárda-játék, dárda-törés. Hastiludium. S. I.
Dárda-hegy. Acies hastae, cuspis lanceae.
Dárda-nyel. Manubrium hastae.
Két élű dárda. Bipennis. S. K.
Szeges dárda. Spiculum. S. K.
Vadász-dárda. Venabulum. M. A.
DÁRDÁN ugró hajdu. Petaurista. M. A.
DÁRDÁS. Hastatus. M. A.
Dárdás darabant. Lancearius, lanceatus. M. A.
Dárdás tizedes. Nagy István Mártirok' Koronája. p. 321.
DÁRDÁZ. Hasta se exercet.

DÁT.

DÁT.
DÁTOS. E. F. Torda Vben.

DÁV.

DÁV.
DÁVARIKOL. Kurjogat, beszél, szót szaporít, lármáz.
DÁVOD. Sz. P. Somogy Vben.

DÁVID.

DÁVID. t. f. n. David. Hegedűltt arról szent Dávid, el is magyarázta. km. Dug. 1. R. p. 87.
Dávid' háza, FF. Bereg, és Vas Vkben.
Dávid-vágás. F. Zemplin Vben.

DE.

DE.

DE. Sed, verum, ast. M. A.
De az. Utique ille.
De azért. Verum tamen. M. A.
De azért sem. Eo ipso non.
De csak. Tantum, dummodo.
De ha. Sed si, sin, quodsi. S. I.
De ha nem. Sin minus. S. I.
De hiába. Sed inutiliter.
De hogy. Minime, nequaquam. S. I.
De igen. Utique, ita, sane. S. I.
De kicsoda. Equis. M. A.
De lám. Verum tamen, sed tamen. M.A.
De maga, de mindazáltal. Attamen, verum tamen, sed enim. M. A.
De még. Adhuc.
De még is. Attamen, nihilominus. S. I.
De nem. Utique non.
De úgy. Papae. M. A.
De úgy e. Obsecro, ita ne vero. M. A.
De úgy hogy. Eatenus. M. A.
DEA.
Dea' falva. E. F. Udvarhely Székében.

DEÁK.

DEÁK. Literatus, latinus, scholasticus. M. A. A' Pap is csak egy deák volt. km.
Deák-falu. F. Turócz Vben.
Deák' falva. FF. Arad és Ugocsa Vkben.
Deák-ír. Ungventum diachilon. S. I.
Deák-konyha: patika.
Deák-korában. Dum scholasticus fuisset. Faludi T. É. p. 204.
Deák-nyelv. Lingua latina.
Deák-oskola. Schola latina.
Deák-Óvár. MV. Verőcze Vben.
Deák-sör. Hydrodes. S. I.
Deák-szertartású. Latini ritus.
Deák-szó. Latinitas. M. A.
Deák-társ. Condiscipulus, commilito. M. A.
* Föl-deák. F. Csanád Vben.
Fül-deák. Telek kis Kunságban.
Fűz-fa-deák. km. Dug. 1. R. p. 245.
Garabonczás deák.
Iró deák. Scriba.
Török-deák. Literatus turcicus.
DEÁKI. Literarius, latinus, latius. M.A.
Deáki F. Posony Vben. Sz. P. Szala Vben.
Deáki nyelv. Margit' Élete p. 157. Prágai in praef.
DEÁKJA. Ejus scriba v. ejus literatus.
DEÁKNÉ. Uxor literati viri. Nem jobb az Deákné' vásznánál. km. Qualis vervex, talis offa. M. A.
DEÁKOS. Literator. M. A.
Deákos ember. Vir literatus. Faludi T. É. p. 202.
Deákosság. Literatura. VM. Intő levél. p. 58.
DEÁKOZ, deákozza. In latinum traducit, latine interpretatur.
DEÁKSÁG. Latinitas, CM. Latium, v. scholastica juventus. S. I. it. literatura.
Magyar deákság. Literatura hungarica. Révai.
DEÁKTALAN. Illiteratus, amusus. M. A.
Nem deáktalannak való a' könyv. km. Quid coeco cum speculo.
Deáktalan szó. Barbara lexis. M. A.
Deáktalanság. Pázm. Kal. p. 566. Káldi Okt. Int. p. 21.
Deáktalanúl. Barbare. M. A.
DEÁKÚL. Latine. M. A. A' ki deákul tud, a' Pappal is szóllhat. km.

DEB.

DEB.
DEBELLA. Nagy magas leányról mondatik. Sz. D.
DEBERKE. Scaphium, orca. PP.
DEBRECZEN. Debrecinum. M. A. Sz. KV. Bihar Vben. Debreczenbe pipáért, Szegedre dohányért. km. Dug. 1. R. p. 294.
Kis Debreczen. E. FF. belső Szolnok Vben.
Debreczeni szappan.
DEBREK (Kis, lapos, nagy). E. FF. belső Szolnok Vben.
DEBREN. E. F. közép Szolnok Vben.
DEBRÉTE. F. Borsod Vben.
DEBRŐ (Al, föl). FF. Heves Vben.
Debrőd. F. Abauj Vben.

DED.

DED.
DEDEREG (didereg, dödörög). Prae frigore tremit. „Ha hidegekben született, és dederget, olvadjon a' mi szivünk' jeges hidegsége az ö szerelmének tűzével." Pázm. Pred. p. 107.
DEDÉNY.
Dedény-szeg. F. Torontál Vben.
DEDES. F. Szala Vben.

DEGET.

DEGET. Axungia, terra pinquis. PP.
DEGENET. idem. Sz. D.

DEJ.

DEJ.
Dej-tár. F. Nógrád Vben.
DEJTE. F. Nyitra és Posony Vkben.

DELÉTHE.

DELÉTHE. F. Sáros Vben.

DELFIN.

DELFIN. Delphinus.
Delfin-hal. idem. M. A.

DELI.

DELI. Celebris, insignis, strenuus. M. A.
Meddig hordod teli, addig lészesz Deli, de ha egyszer üres, meg vet minden rühes. km.
Deli bába. Aër elasticus sole splendente super sata. S. I.
Deli csizma. Bakancs, topánka. Sz. D.
Deli erkölcs. Faludi N. E. p. 60.
Deli legény. Strenuus et egregius juvenis, insignis, celebris. M. A.
Deli módra. Strenue, egregie. M. A.
Deli saru: bakancs. L. Vas Vármegyei Limitátio.
Deli termet. Faludi E. M. p. 238.
Deli vitéz. Miles strenuus, insignis.
DELIA. Vir strenuus, conspicuus juvenis. M. A.
DELISÉG. Pázm. Pred. p. 1176. Faludi N. E. p. 62. T. É. p. 35.

DELNE.

DELNE. E. F. Csík Székében.

DEMETER.

DEMETER (Dömötör). t. f. n. Demetrius. M. A.
Demeter. Sz. P. Pest Vben. E. FF. Udvarhely Székében, és Besztercze Vidékében.
Demeter' falva. E. F. Maros Székében.
Demeter' pataka. E. F. alsó Fejér Vben.
DEMETERI (Dömötöri). F. Vas Vben.

DEMIEN.

DEMIEN (Demjén, Dömjén, Demény). t. f. n. Damianus. M. A.
Demény' falva. F. Liptó Vben.
Demény' háza. E. F. Maros Székében.
DEMÉNYD. F. Hont Vben.

DEN.

DEN.
DENCS. Sz. P. Vas Vben.
Dencs' háza. F. Baranya Vben.
Fazokas Dencs } FF. Somogy Vben.
Szőke Dencs }
DENEVÉR. Vespertilio. M. A.

DENGEL.

Dengeleg. E. F. belső Szolnok Vben. FF. Nógrád és Szatmár Vkben.
Dengláz (Dengeláz). F. Ung Vben.
DENK (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.
DENNA. Sz. P. Somogy Vben.
DENNEK. Sz. P. Nógrád Vben.
DENTA. MV. Tömös Vben.

DER.

DER.
DERCSIKA. F. Posony Vben.
DERECSKE. MVV. Bihar és Soprony Vkben. F. Veszprém Vben.
DEREDUCSÁL. Futiliter argumentatur, vel blaterat. Posaházi' védelme. p. 167.
DEREGNYŐ. F. Zemplin Vben.
DERES. Murinus. it. Lignum, super quod verberandus decumbit. S. I. Huzd le a' deresre.
Deres csere. Sz. D.
Deres ló. Margit aszszony, deres ló, ritkán válik abból jó. km.
Deres szőrű. Murinus. PP.
Deresk. F. Gömör Vben.
DERÍT, deríti. Illuminat, illustrat, serenat, clarificat, v. exhilarat. Sz. D. S. I.
Föl deríti. Kedvét föl deríti. Sz. D.
Ki deríti. Serenat.
Derítés. Illuminatio, illustratio, clarificatio. S. I.
Derítte. E. F. Kolos Vben.
DERNA (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
DERNŐ. F. Torna Vben.
DERNYE. Határ-falu.
DERÜL. Illuminatur, illustratur, clarescit, serenatur, mundatur. S. I.
Föl derül. Tél után tavasz lesz, fölhős után föl derül. km.
Ki derül. Serenatur. Ki derűlt nap. Sz. D.
Derülés. Clarescentia, serenatio, v. exhilaratio animi, v. cultura mentis, intelligentiae perfectio. S. I.
Derűlt. Serenatus, serenus.
Derűlt kedv. Animus serenatus.
Derűlt öröm.

DERCZE.

DERCZE. Tribusculum. M. A. Appluda. PP. Korpa, darabos liszt. Sz. D.
Kukoricza-dercze.
DERCZÉS. Rigidus, morosus, stomachosus. M. A.
Derczés aszszony. Pázm. Kal. p. 308.
Derczés feleség. Pázm. Kal. p. 1054.
Derczéskedik: durczáskodik, makacskodik, daraboskodik. Sz. D.
Derczésség. Sz. D.

DEREGLYE.

DEREGLYE. Hajó' neme. Roszsz hajó az, mellynek dereglyéje nincsen. km.
DEREGLYÉZ: hajókáz. Sz. D.

DERELLYE.

DERELLYE. Barát-fül. Étek' neme. Sz. D. A' szalonnát ha egyre füstölik is, nem válik belőle derellye. km.

DERESZLE.

DERESZLE. Selinum. S. I.

DERÉB.

DERÉB. Dorsum. M. A.
DERÉBBE üti. Sz. D.

DERÉCZE.

DERÉCZE. Beccabunga. Isten' korsókája fű. Kutassi MSS. p. 100 in Flora Francica. it. Csapó p. 71.

DERÉK.

DERÉK (olim DARÉK). Corpus, systema, summa, membrum. M. A. it. Insignis, inclitus, praeclarus. S. I. it. Truncus, quadrum.
Derek-aly. Culcitra. PP.
Derék állapot. Ugyan derék állapot, be ittam a' kalapot. km.
Derék dolog, három tehén, egy csorda. km.
Derék' egyháza. Sz. P. és Kastély Csongrád Vben.
Derék ember. Vir insignis.
Derék-fájás. Lumbago.
Derék fogás. Media convivii fercula. PP.
Derék had. Robur exercitus. Pázm. Epist. T. 1. p. 248.
Derék képpen. In solidum, ad summam. M. A.
Derék-szeg. Clavus compactorius. Ki esett a' derék-szeg. km. Dug. 2. R. p. 286.
Derék szekér. Carrus, plaustrum. M. A.
Derék-vas. Thorax, lorica, cataphracta. S. I. Mely-vas. Sz. D.
DEREKA. Ejus truncus. Dereka fáj.
Fa' dereka. Truncus arboris.
Ház' dereka.
Víz' dereka. Sz. D.
DEREKAS. Membrosus, corpulentus, solidus. M. A.
Derekasint. Insigniter, probe, solide, potenter. S. I.
Derekason. Solide, nervose. M. A.
DEREKON fogja. Sz. D.
DERÉKSÓ (mint középső.) Hallottam Sághon. 1818. Jul. 10.

DERM.

DERM.
DERMED. Emoritur, obrigescit, exanimatur. M. A.
Meg dermed. Pázm. Kal. p. 214.

DERS.

DERS. t. f. n. Desiderius.
Ders. FF. Heves, és Szatmár Vkben. Sz. PP. Borsod, és Heves Vkben.
Ders' hida. (Kis, nagy.) E. FF. közép Szolnok Vben.
Ders' falva. E. F. Udvarhely Székében.
DERSENYE. F. Hont Vben.
DERSI.
Dersi gát. Sz. P. Heves Vben.

DERZA.

DERZA.
DERZÁL, derzálja. In partes minutiores conscindit.
Derzálás. Contusio in partes minutiores.
Derzáló.
Répa-derzáló: répa-daráló.

DESŐ.

DESŐ. t. f. n.
Desö' falva. E. Sz. P. Kolos Vben.

DESPOT.

DESPOT. Princeps Serviae, v. tyrannus. S. I.
Despot. Határ-őr Bánátban.
Despot-Szent Iván. F. Bács Vben.
Rácz-Despot. Pázm. Kal. p. 1048.

DESZKA.

DESZKA. Asser. M. A. Földvárá mentt deszkát árúlni. km.
Deszka-enyv. Gluten asseritium.
Deszka-metsző. Mola asserum sectoria.
Deszka. F. Toroutál Vben.
* Által-deszka a' hajóban, kin a' révészek ülnek. Transtrum. CM.
Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117.
Fenyő-deszka.
Talp-deszka. Asser crassior.
DESZKÁZ, deszkázza. Deszkával be burítja, padolja, bélli. Tabulat. M. A. Assat. CM.
Be deszkázza. Contabulat.
Ki deszkázza. Asseribus exponit.
Meg deszkázza. Contabulat. M. A. Tabulat. CM.
Deszkázat. Tabulatum. Faludi T. É. p. 297. Káldi Exod. 35. 11.
Deszkázás. Tabulatio. M. A.
Meg deszkázás. Contabulatio. M. A.
Deszkázott. Tabulatus.
Deszkázott fal. Paries contabulatus. PP.
Meg deszkáztatott. Contabulatus. M. A.

DEV.

DEV.
DEVECS.
Devecs-ér. E. F. Doboka Vben.
Devecser. MV. Veszprém Vben. FF. Abaúj, Bács, és Baranya Vkben.
DEVERNÁL. Mulatoz. Éjtszakát tánczban, ivásban tölti. Nap-estig v. egész éjjel devernáltak. Sz. D.

DEZM.

DEZM.
Dezm-ér. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.

DÉ.

DÉCZ.

DÉCZ. t. f. n. forte Decius.
Décz' háza. Sz. P. Abauj Vben.

DÉCS.

DÉCS, DECS. F. Tolna Vben. Sz. PP. Nyitra és Békes Vkben.
Décs-ér. Sz. P. Békes Vben.
Décs' falva. E. F. Udvarhely Székében.
DÉCSE. E. FF. Belső Szolnok, és Torda Vkben.

DÉD.

DÉD. Avus. S. I.
Déd-ős. Atavus, tritavus. M. A.
Déd-ük. Atavia. M. A.
Nemes Déd. F. Somogy Vben.
DÉDA. FF. Bereg, és Bihar Vkben. Telek Esztergom Vben. E. F. Torda Vben.
Dédács. E. F. Hunyad Vben.
DÉDES. F. Borsod Vben.

DÉG.

DÉG. F. Veszprém Vben. E. F. Küküllő Vben.

DÉKÁN.

DÉKÁN. Decanus. M. A.
DÉKÁNSÁG. Decanatus.

DÉL.

DÉL. Meridies. M. A.
Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Dél előtt. Ante meridiem.
Dél előtti. Antemeridianus. S. I.
Dél előtt való. Idem. M. A.
Dél-est. L. Dellest.
Dél felé. In meridiem, ad meridiem, versus meridiem. S. I.
Dél-szak (mint éj-szak) R. Meridies, pars mundi meridionalis. Sz. D. S. I.
Dél-szaki. Meridionalis, australis, antarcticus. S. I.
Dél-szaki szél. Sz. D.
Dél-szeg. R. Locus meridiationis. S. I.
Dél-szín. Lux meridiana.
Dél-színig. Pázm. Pred. p. 321.
Dél-szinre hozza. Profert in apricum Pázm. Kal. p. 90.
Dél-táj.
Dél-tájban. Circa meridiem.
Dél-tájra mutat az üdő. Faludi. N. E. p. 110.
Dél után. Post meridiem. Gyakorta dél után vagyon. km. Homo pomeridianus.
Dél utáni. Pomeridianus. Szitán látott sok aranynak, dél utáni kéz-fogásnak rovás a' dijja. km.
* Disznó-dél. Telek Gömör Vben.
Dob-dél. F. Torna Vben.
Fél dél. Fél délig el végezik.
Fél dél-közben. Circa nonam matutinam.
Fényes dél, fényes délben.
Fényes dél-színben. Pázm. Kal. 619.
Közép-dél. Vajda. 3. K. p. 533.
DÉLBEN. Meridie. Délben gyújtasz gyertyát. Lucernam adhibes in meridie; lumen soli mutuas. M. A.
Délben vakoskodol. km.
DÉLEL. Meridiatur. PP. M. A.
Delelés. Meridiatio. CM.
DELETSZAKA. (mint nyaratszaka, teletszaka) Per meridiem, durante meridie.
DÉLI. Meridianus, australis, austrius. M.A.
Déli maradék. Cibi residui a prandio.
Déli nap. Sol adultus, meridianus. S. I.
Déli sark. Polus antarcticus, australis. S. I.
Déli szél. Auster, notus. M. A.
DÉLIG. Usque meridiem. Reggeli vendég, nem marad délig. km.
Közép-délig. Vajda K. É. 1. K. p. 464.
DÉLL. (contractum ex Délel). Meridiatur. M. A.
Déllő. Meridians.
Déllő. E. FF. Torda Vben.
Déllő hely. Locus meridiationis. M. A.
DELLEST (dél-est). A meridie. M. A.
Dellesti. Pomeridianus, post meridianus. M. A.
Dellesti órák. Faludi. N. E. p. 151. Horae pomeridianae.
Dellestkor. Pomeridiano tempore.
DELLEZ. Ebédet eszik. Sz. D.

DÉLCZEG.

DÉLCZEG. Armentum, it. refractarius. M. A.
Délczeg akarat. Rebellis voluntas. Pázm. Pred. p. 757.
Délczeg ifjú. Pázm. Pred. p. 120. Refractarius juvenis.
Délczeg keménység. Faludi E. M. p. 238.
Délczeg ló. Equus armentalis. M. A.
DÉLCZEGI. Armentalis. M. A.
DÉLCZEGSÉG. Pázm. Pred. p. 690.
DÉLCZESKEDik. Csuzi. p. 114.

DÉM.

DÉM (Kis, nagy) Sz. P. és F. Veszprém Vben.

DÉN.

DÉN.
DÉNFEREG. Fentereg, dölöncsel, dölöngözik. Sz. D.

DÉNES.

DÉNES. t. f. n. Dionysius. Aliis: Diénes.
Dénes' fa. FF. Vas és Soprony Vkben.
Dénes' falva. Sz. P. Gömör Vben.
Szent Dénes. FF. Vas, Baranya és Bihar Vkben.
DÉNESD, Diénesd. F. Vas Vben.

DÉR.

DÉR. Gelu, algor. M. A. Bánnya béka a' deret. km.
Dér (Kis). F. Baranya Vben.
Dér-vette. Pruina adustus.
DERES. Gelidus, congelatus (Déres PP.).
Deresedik. Sz. D. Alget, congelat, pruinosus fit.
DÉRLEL: fagylal, merevít. Sz. D.

DÉR-DUR.

DÉR-DUR. Tumultus, strepitus, v. ira, iracundia, impetus, violentia. S. I. A' vén aszszony dér-dur.

DÉRREL-DURRAL. Fragose, rigide. M. A. Cum strepitu, ira v. impetu. S. I. Dérrel-durral, kenyességgel felele. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 656.

DÉS.

DÉS, DÉÉS. E. MV. belső Szolnok Vben. Comidava. PP.
Dés-akna. F. ugyan ott.
Dés-ér. F. Bihar Vben.
Dés' falva. E. F. Küküllő Vben.
Dés' háza. E. F. közép Szolnok Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
DÉSÖL. L. Dőzsöl.
El désöl. Vajda 2. K. p. 236.
Désölés. Vajda K. É. 1. K. p. 368.
Désölő. Vajda 2. K. p. 65.

DÉZSA.

DÉZSA. Scaphium. M. A. Orca. PP.
DÉZSÁN' falva. F. Tömös Vben.

DÉZSMA.

DÉZSMA, désma, dézma. Decimae. M. A. Ki adta a' dézsmát. km.
Dézsma-adó föld. Ager decumanus. PP.
Dézsma-bor. Decimale vinum.
Dézsma-kéve. Manipulus decimalis.
DÉZSMÁL, dézsmálja. Decimat. M. A. Dézsmálni kell a' szavát. km. Caute ei fides adhibenda.
Meg dézmálja. Decimat, addecimat. M.A.
Dézsmálás. Decimatio.
Dézsmáló. Decimator.
Meg dézsmálja. Desumit decimam.
DÉZSMÁN szedett gabona. Hánnyák vetik, mint a' dézsmán szedett gabonát. km.
DÉZSMÁS. Decimator. M. A.

DÉVA.

DÉVA. E. MV. Hunyad Vben. Dacidava PP.
Déva-ványa. MV. Heves Vben.
DÉVAI. A' ki Dévára való.
DÉVAJ. Petulans, nequam, dissolutus, devius. S. I.
Dévaj mesterség. Faludi E. M. p. 80.
Dévajkodik, csintalankodik. Sz. D. Petulcit.
Dévajság. Petulantia, nequitia. S. I.
Dévajságból tette.

DÉVÉN.

DÉVÉN. MV. Posony Vben.
Dévén-Ujfalu. F. Posony Vben.
DÉVÉNY. MV. Nógrád Vben.

DÉVÉR.

DÉVÉR: keszeg. Cyprinus. PP. Leuciscus. S. I. Dévér nem ponty, hanem annál fejérebb, és nem olly hasas, jó ízű és böcsös hal. Találtatik a' Marczalban is.

DI.

DIB.

DIB.
Dib-dáb. Buttubata. M. A. Vilis, nauci, flocci. S. I.
Dib-dáb agyaskodások. Pázm. Kal. p. 511.
Dib-dáb irásocskák. Pázm. Kal. p. 1068.
Holmi dib-dáb. Gyöngyösi 1. Dar. p. 274.
Dib-dábság. Quisquiliae.

DICZ.

DICZ.
Dicz' háza. Sz. P. Borsod Vben.

DICS.

DICS (DÜCS). R. Gloria, laus. S. I. item: laudat. Nam superest adhuc participium „DICSŐ" et MSS. anni 1592. habet „Kyrt DICHtessék az ű szent neve."
Dics-kapu. Porta triumphalis, arcus gloriae. S. I.
Dics-vadász. R. Avidus gloriae, cupidus honoris. S. I.
Dics-vadászat. Honorum coeca libido, aviditas gloriae, ambitio. S. I.
DICSEKEDik. Gloriatur. M. A. Más tollával dicsekedik. km.
Meg dicsekedik.
Dicsekedés. Gloriatio. M. A.
Dicsekedő. Gloriabundus.
DICSEKSZik. Idem ac: dicsekedik. S. I.
DICSELKEDik. R. Gloriatur, se jactat. S.I.
DICSÉR, dicséri. Laudat. M. A. Ő maga dicséri magát. Ipse sibi tibicen est. M. A.
El dicséri. Dilaudat.
Meg dicséri. Allaudat, collaudat, dilaudat. M. A.
Meg dicséri maga magát. A' jó portékáról mondatik, melly dicséret nélkül is ki mutatja jóságát.
Dicséret. Laus, collaudatio, hymnus. M.A. Roszsz ember' dicsérete nem nagy bőcsületedre válik. km.
Dicséretes. Laudabilis. M. A.
Dicséretesen. Laudabiliter. M. A.
Dicséretlen. Illaudatus v. illaudabilis. S. I.
Dicsérés. Laudatio. M. A.
Meg dicsérés. Collaudatio. M. A.
Dicsérő. Laudans, collaudans.
Dicsérő beszéd. Panegyris. Faludi E. M. p. 238.
Dicsért. Laudatus, famigeratus.
DICSKE. F. Nyitra Vben.
DICSŐ. Gloriosus, glorificatus. M. A.
Dicső fű, dics-fű. Verona. Ehrenpreiss. S. I.
Dicső kapu, dics-kapu. S. I.
Dicső képpen. Gloriose. S. I.
Dicső Szent Márton. E. F. Küküllő Vben.
Dicsőit, dicsőíti. Glorificat. M. A.
Meg dicsőíti. Glorificat. M. A.
Dicsőítés. Glorificatio. M. A.
Dicsős. Gloriosus. M. A.
Dücsösködik. Pázm. Pred. p. 1067.
Dücsösködő. Pázm. Pred. p. 1240.
Dicsőség. Gloria, laus.
Dicsőség-kivánás. Gloriae cupido.
Dicsőséges. Gloriosus.
Dicsőséges emlékezet. Faludi E. M. p. 238.
Dicsőséges Szűz. Virgo gloriosa.
Dicsőségesen. Gloriose.
Dicsőségeskedik. Faludi N. A. p. 95.
Dicsőségtelen. Káldi Job. 12. 17.
Dicsőül. Glorificatur. M. A.
Dicsőülés. Zvonáries. Post. 1. R. p. 125.
Dicsőűltt. Glorificatus. M. A.
Meg dücsöültt. Idem. M. A.
Dicsőültség. Glorificatio, status gloriae.
Meg dicsőültség. Zvonáries. Post. 1. R. p. 99.
Dicsőűl. (mellyék-ige) Gloriose.
DICSTELEN. R. Inglorius. S. I.

DIÉNES.

DIÉNES t. f. n. Dionysius. M. A. L. DÉNES.

DIKIS.

DIKIS. Linea sutoria. PP. A' csizmadiáknál símító vas. Sz. D.

DILK.

DILK. Sica. Consonat ei germanicum, „Dolch."
DILKOS. Sicarius L. Gyilkos.
Dilkosság. Homicidium. Telegdi. Pred. 3. R. p. 67.

DINOM.

DINOM.
DINOM-dánom.

DINNYE.

DINNYE. Pepo. M. A.
Dinnye-fű. Teucrium camaepytis. S. I.
Dinnye-berki. F. Baranya Vben.
Dinnye-mag. Semen peponum.
* Görög dinnye. Melo, melopepo. M. A.
Őszi dinnye, a' melly Decemberben is eltart. Mikes Török országi Levelek. p. 445.
Sárga dinnye. Pepo.
Téli dinnye. (tomleg)
Tök-dinnye: tök-nagyságú dinnye.
Vas-dinnye (Alsó, felsö) Sz. PP. Komárom Vben.
DINNYÉS. Peponibus abundans.
Dinnyés kert. Cucumerarium. M. A.

DIÓ.

DIÓ. Nux. M. A.
Dió-bél. Nucleus M. A. CM.
Dió-bélnek hártyája. Nauci. M. A.
Dió-fa. Nux. M. A. Dió-fának, asszonynak, szamárnak, verve veszik hasznát. km.
Dió-fás hely. Nucletum. M. A.
Dió-fa' virága. Nucamentum. PP.

Dió - fenyő - fa. Pinus cembra v. pinus pinea. S. I.
Dió' héja. Calix nucis. M. A.
Dió - hártya. Nauci. M. A.
Dió - kopács. Dió' kopácsesa. Culeolum.
Dió kopácslékja. idem. M. A.
Dió' kopácsolékja. idem. PP.
Dió - mal. E. F. alsó Fejér Vben.
Dió - olaj. Carynion. M. A.
Dió - pohár. Oroscyphium. PP.
Dió - szány. E. F. Hunyad Vben.
Dió-szeg. MVV. Bihar és Posony Vkben. Sz. P. Torontál Vben.
Diószegi vásár. Meg esett neki a' Dió-szegi vásár. km.
Dió - törő. Nucifrangibulum. M. A. L.
* Czinege-dió. Apró, és könnyű töretű dió.
Egyiptomi dió. Pistacium. CM.
Fás dió: nehéz töretű. Duratea nux.
Fenyő - dió. Pinea nux. M. A. L.
Férges dió. Egy férges diót sem adnék érte. Cassa nuce non emerim.
Koválatlan dió. Nux nondum a viridi putamine separata.
Kókos-dió. Cocus, nux indica. S. K.
Olasz-dió. Juglans. S. K.
Szerecsen-dió. Nux myristica.
Torok-dió. Epiglossis. S. K.
DIÓD. R. Parva nux, nucula. Diócska.
Diód. E. F. alsó Fejér Vben.
Diód vár' alja. E. F. alsó Fejér Vben.
DIÓI. Nuceus. M. A.
DIÓS (quod nuces habet, v. iis abundat, aut nucibus conditum est, v.) Nucetum. M. A.
Diós. Nussdorf. E. F. Kolos Vben. Elöhegy Szala Vben. Sz. PP. Fejér és Somogy Vkben. FF. Posony és Nyitra Vkben.
Diós Győr. MV. Borsod Vben.
Diós Jenő. F. Nógrád Vben.
Diós Kál. F. Szala Vben.
Diós kert. Hortus nucum. Káldi Cant. 6. 10.
Diós mácsik, metéltt, rétes.
Diós' pataka. E. F. Kővár Vidékében.
Diós Patony. F. Posony Vben.
Diósod. E. F. közép Szolnok Vben.
Dióst játszik. Nem játszik már dióst. km.
DIÓT kopácsol. Nuces putamine, cortice nudat. PP.

DIPSE.

DIPSE. E. F. Besztercze Vidékében.

DIRIB.

DIRIB.
Dirib - darab. Fragmenta, frustula, segmina, minutiae. M. A.
Dirib - darab - fa. Csuzi Tromb. p. 667.
Dirib-darab-kő. Caementitius lapis. PP.
DIRIBEL: darabol.
El diribeli: darabolja. Consecat.
Diribelés. Sectio in frusta.
Diribelő. Diribitor.
DIRIBRE darabra vagdalja. In frusta secat.

DISPUTÁL.

DISPUTÁL. Disputat. M. A.
Ki disputálta. Alterum disputando vicit.
DISPUTÁLÁS. Disputatio. M. A.
DISPUTÁLÓ. Disputator. M. A.

DISZNÓ.

DISZNÓ. Sus, porcus. M. A. A' Disznó is néha búza - lisztet eszik. km.
Disznó. A' játék-kártyában: Vörös, tök, zöld, makk - disznó.
Disznó a' papiroson. Gutta atramenti e calamo in chartam decidui.
Disznó - akol. Hara. Disznó - ól.
Disznó-alom. Substramentum porcorum. M. A Még a' disznó - almot is el akarja adni. km.
Disznó - bab. Altercum. M. A. Hyoscyamus, faba suilla. Csapó p. 33.
Disznó - bél. Margit' Élete. p. 22. Intestina porci.
Disznó - dély. Telek Gömör Vben.
Disznó' farcsikája. Perna. M. A.
Disznó - fark - pecsenye. Sültt disznófark. Offa penita. S. I.
Disznó - féreg. Porcellio. S. I.
Disznó - förtő. Volutabrum. S. I.
Disznó - hal. Delphinus. Vrancsics.
Disznó - halál. Disznó - halállal agyon veretessék. Pázm. Pred. p. 214.
Disznó - háj. Arvina. PP.
Disznó - hús. Caro suilla, porcina caro. M. A.
Disznó-hús-áros. Porcinarius. M. A. CM.
Disznó - kenyér. Cyclaminus. M. A.
Disznó - kék. Endivia, dens leonis, sonchus. M. A.
Disznó - kömény. Peucedanum, foeniculum porcinum, agriophylon. M. A.
Disznó-láb. Perna. S. I.
Disznó-mogyoró. Xanthium. PP.
Disznó' nyúlja. Spina suilla. S. I.
Disznó-oldal. Petaso. M. A.
Disznó-ól. Hara, suile. M. A. CM.
Disznó' órja. Unctum. M. A. it. Portulaca domestica. Csapó. p. 225.
Disznó-ölés. Suicidium.
Disznó-ölő. Suicida, mactator suis.
Disznó-ölő Tamás.
Disznó-paréj. Mercurialis. Has - lágyító fű, szél - fű. Csapó p. 113.
Disznó-patak. F. Marmaros Vben.
Disznó' pataka. E. F. belső Szolnok Vben.
Disznó-pázsit. Centumnodia, sangvinaria. Csapó p. 226.
Disznó - pásztor. Subulcus, porcarius. M. A. CM.
Disznó-pörkölés. Adustio porci, combustio setarum. S. I.
Disznó-rivás. Grunnitus. S. I.
Disznó-röfögés. idem. M. A.
Disznó sajt. Csinálják meg főzött, és apróra vágott bürkéből, disznó-fülből, szalonnából, egy kalán disznóvért hozzá töltvén, gömböczbe teszik, meg nyomtatják mint a' sajtot, ollyan leszsz, mint az Olasz Szálámi.
Disznó-serte. Seta. M. A.
Disznó-zsir. Pinquedo suilla.
Disznó-szaka. Angina. PP.
Disznó-szar. Succerda. M. A.
Disznó-szögy. Erinaceus suillus. S. I.
Disznó-tartás. Porculatio, res suaria. S. I.
Disznó - tartó. Porculator. CM.
Disznó-téj. Pázm. Pred. p. 1126.
Disznó-tor. Disznó-öléskori lakozás.
Disznó-tök. Cucurbita. S. I.
Disznó-tövis. Carlina, chamaeleon alb. Csapó p. 17.
Disznó-válu. Alveus porcorum. S. I.
* Kan-disznó. Verres. S. K.
Eme - disznó. Scrofa, porca. NC. p. 129. CM.
Mag-disznó. Scrofa. Eme-disznó. CM.
Magló disznó. Scrofa.
Makkos disznó makkal álmad. km.
Malaczos disznó. Scrofa lactans.
Rácz-disznó. Porcus rascianicus.
Sül - disznó. Erinaceus. Margit' Élete Prájnál. p. 369.
Szarvas disznó. Babyrussa. Hirscheber. Mitt.
Tengeri disznó. Delphinus. S. K.
Vad disznó. Aper.
DISZNAJA. Ejus Porcus. Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
DISZNÓBUL való. Suinus, suillus. M. A.
DISZNÓCSKA. Porcus, porcellus. M. A.
DISZNÓD R. idem.
Disznód. (Kis, nagy.) E. FF. Szeben Székében.
DISZNÓI. Porcinus, suarius. M. A.
DISZNÓKODik. Spurce agit, spurcitias exercet.
DISZNÓRA ne vesztegess gyömbért. Cibum in matellam non immittas. M. A.
DISZNÓS. Suarius, porcarius. M. A.
Disznós. F. Hont Vben. E. Patak Szeben Székében.
Disznós Horváth. F. Borsod Vben.
Disznósd. F. Borsod Vben.
DISZNÓSÁG. Porcismus, sordities, spurcitia, obscoenitas. S. I.
DISZNÓT mellyeszt. Glabrat suem aqua candente. PP.
Disznót pörzsöl. Glabrat suem. PP.
DISZNÓUL. Suatim. M. A.
DISZNÓZ, disznózza. Maculis inficit chartam.

DITAMOS.

DITAMOS. Dictamnus, dictamus. M. A.

DIVÁN.

DIVÁN (Dévan, dévány.) Török nagy Tanács v. ágy - szék, párna - szék, könyöklő. Beniczki p. 185.
Dévány-szönyeg. Faludi E. M. p. 238.
Dévan Török fő-tanács. Faludi T. É. p. 177.
Dévány-vánkos. Faludi E. M. p. 238.

DIVÉK.

DIVÉK. Nemzetség - név.
Divék. F. Nyitra Vben.
Divék - új falu. F. Ugyan ott.

DÍ.

DÍ.

DÍ. (Díj, díu, div.) Valor, pretium v. potentia, potestas v. homagium, sacramentum submissionis. S. I.
DIADAL: győzedelem. Sz. D.
Diadali: győzedelmi. Sz. D.
DIADALM, diadalom. Victoria, praevalentia. M. A.
Diadalma. Ejus victoria, ejus triumphus.
Diadalmas. Victoriosus, devictor. M. A.
Diadalmaskodik. Vincit, praevalet, triumphat. Csuzi p. 132.
Diadalmat vesz. Vincit, triumphat. M. A.
Diadalmasság. Biró Márton. Micae p. 143.
Diadalmi. Victorialis, triumphalis.
Diadalmi jelek. Trophaea.
Diadalmi kapu. Porta triumphalis.
Diadalmi koszorú. Laurea.
Diadalmi szekér. Currus triumphalis. Sz. D.
Diadalmi vers. Epinicion. M. A.
DIAS, DIJAS. R. Validus, valens, pollens, potens, firmus v. pretiosus. S. I.
DIAT.
Diat-tartás. Gyülés, gyülekezet, köztanácskozás. Sz. D.
Diatlan. R. Invalidus, inpotens, infirmus, v. vilis. S. I.
Diatlanság. Impotentia, invaliditas.
DÍJA. Ejus valor. v. homagium. Páz. Kal. p. 916.
Ember' díja. Homagium. Sz. D.
DIV. Aestimatio, lytrum, homagium. M.A.
DIVJA, dijja. Ejus valor, ejus homagium.
DIVAT. Valor, pretium. M. A.
Divatja. Divatjában vagyon a' munka. Fervet opus.
Divatlan. Vilis, impotens.
Divatlan ember: tehetetlen ember. Sz.D.

DÍSZ.

DÍSZ. Decus, decorum, ornamentum, elegantia. S. I.
Disz-hely. F. Szala Vben.
DÍSZE. Ejus decus.
Van dísze: van kelete.
Nincs dísze. Non aestimatur v. non provenit.
DISZES. Decorus. M. A. Venustus, elegans.
Diszes erkölcsök. Mores elegantes. S. I.
Diszes öltözet. Vestitus elegans, cultus.
Diszesedik. Decoratur, ornatur. S. I.
Diszesen. Decenter, decore, festive, venuste. M. A.
Diszesít, diszesíti. Decorat, ornat. S. I.
Diszeskedik. Eminet, excellit, decoratur, ornatur. Pázm. Pred. p. 1269.
Diszesség. Pázm. Pred. p. 366.
DÍSZKE. Agnus annotinus. PP.
DÍSZLik. Laete provenit, procrescit.
Nagyon diszlik. Luxurianter procrescit.
Nem diszlik: soványon terem.
Diszlet. Prepon. M. A. L. Decorum.
DÍSZTELEN. Indecens, inconditus, insulsus, immodestus. M. A.
Disztelen erkölcs. Mores inculti. Faludi E. M. p. 238.
Disztelenít, diszteleníti. Turpat, maculat S. I.
Disztelenkedik. Indecore se gerit, indecenter agit. S. I.
Disztelenség. Immodestia, insulsitas. M. A. Dedecus, turpitudo, probrum. S. I.
Disztelenül. Incondite, insulse, immodeste. M. A.

DO.

DOB.

DOB. (név) Tympanum. M. A. El laktam mint a' dob. km.
Dob. F. Szatmár Vben.
Dob-dél. F. Torna Vben.
Dob-fenék. F. Gömör Vben.
Dob-pálcza: dob-verő pálcza. Sz. D.
Dob' rostya. Sz. P. Gömör Vben.
Dob-szó. Sonitus tympani. M. A.
* Réz-dob. Tympanum aereum.
Tisza-dob. F. Szabolcs Vben.
DOBA. F. Veszprém Vben.
Doba-alszeg } E.FF.közép Szolnok Vben.
Doba-fölszeg }
Doba-Pinkócz. Telek Veszprém Vben.
DOBANCS. Dobula. Döbel. S. I.
DOBASZ. Plenus, v. satur v. turgidus, tumidus. S. I.
DOBBAN. Terretur, terrefit. S. I.
El dobban szívében. Faludi N. A. p. 205.
Dobbant, dobbantja. Terret, terrefacit it. allidit. Káldi Ezech. 6. 11. it. supplodit.
Ha láboddal dobbantasz mellette, meg rezzen a' jó ló.
DOBI. Sz. P. Heves Vben.
DOBJA. Ejus tympanum.
Dobja fakadva. Re infecta. VM. p. 218.
DOBOG. Palpitat. M. A.
Dobogás. Plangor, sonitus, strepitus, palpitatio. M. A.
Szű-dobogás. Palpitatio cordis.
Dobogó. Palpitans, tremens.
Dobogtat, dobogtatja. Facit palpitare, tremere.
DOBOL. Pulsat, tundit, tympanizat. M. A.
Föl dobolja. Gravidat, impraegnat. S. I.
Ki dobolja. Evulgat.
Reá dobolja: reá veszi. Pázm. Kal. p. 436.
Dobolás. Tympanisatio, pulsatio. M. A.
Doboló. Tympanista, tympanistria. M. A.
Doboltat, doboltatja. Curat tympanizari.
Ki doboltatja. Curat extympanizari, curat ad sonum tympani promulgari.
Reá doboltatja. Edito tympani sono in collum alterius rejicit.
Viszsza doboltatja. Revocat. Faludi N. E. p. 179.
DOBOLY. E. F. Csik Székében.
Doboly (Al, fel.) E. FF. Három szék Székében.
DOBOR.
Dobor-gaz. F. Posony Vben.
Doborka aliis Doborló. E. Major Három szék Székében.
Doborka. E. F. Szerdahely Székében.
Dobrony. (Doborony.) F. Veszprém Vben.
Dobrony. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.
DOBOS. Tympanista, tympanistes. M. A.
Dobos. F. Bereg Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Dobos gém. Ardea stellaris. S. I.
Város-dobos. Sz. P. Szabolcs Vben.
DOBOSZ. Coriarius. S. I.
Dobosz. Sz. P. Fejér Vben.
Doboszka, döböszke. Fa-iskátulya. Sz. D.
DOBOT ver. Tympanizat. M. A.
Dobot üttet. Pázm. Pred. p. 482.
DOBRA üti. Evulgat, famigerat. S. I.
Dobra veri. Idem.
Dobra vonták a' bőrét. km.
DOBZik. Tumet, tumescit, turget, protuberat. S. I.
Dobzás. Az alkő, és korong-vas között lévő fa, a' malomban.
Dobzó. Turgidus, tumidus it. Species pruni.
Nárai dobzó.
Dobzódik. Comessatur, epulatur, lurcatur, helluatur. Pázm. Pred. p. 548.

DOB.

DOB. (ige) dobja. Jacit, projicit. Dobd le Barát a' vakarót. Fur ablatum restitue.
Alá dobja. Jacit deorsum.
Által dobja. Transcutit.
Be dobja. Injicit.
Bele dobja. Injicit.
El dobja. Abjicit.
Föl dobja. Projicit sursum.
Ki dobja. Ejicit.
Le dobja. Dejicit.
Meg dobja. Percutit.
Reá dobja. Projicit ad alterum.
Viszsza dobja. Reprojicit.
DOBÁL, dobálja. Jactat, jactitat. S. I.
Dobálás. Projectio iterata.
Dobálgat, dobálgatja. Saepius jactitat.
Dobáló.
Dobálódik. Saepius projicit.
DOBÁS. Jactus, projectio.
DOBÓ. Jactor, projector.
Dobó. F. Sáros Vben.
Dobó' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Dobócza. F. Gömör Vben.
Dobóka, doboka. F. Baranya Vben.
Doboka. E. FF. Doboka, és belső Szolnok Vkben.
Doboka Vármegye. Comitatus Dobokensis.

DOH.

DOH. Putor. M. A.
Doh. E. F. Kraszna Vben.
DOHA. Ejus putor. Beniczki. p. 102. Káldi. Joël. 2. 20.
Régi búza' doha.
DOHÁNY. Tabacum, nicotiana. PP.
Dohány-ágy. Area, cui semina nicotianae inseminantur.
Dohány-czérna, mellyre a' dohányt föl füzik levelenként, midőn szárogatják.
Dohány-füst. Fumus tabacae. S. I.
Dohány-füst-szivó. Nicotianae fumator. S. I.
Dohány-füzés. Confilatio h. nicotianae.

Dohány-gáiczolás. Dohány' fattyazása.
Dohány-kapálás. Pastinatio nicotianae.
Dohány-mag. Semina nicotianae.
Dohány-paránta. Planta nicotiana.
Dohány-por. Pulvis nicotianae. S. I.
Dohány-termesztés. Cultura nicotianae.
Dohány-termesztés' tilalma.
Dohány-tű. Hoszszú tű, mellyel a' dohányt czérnára füzik.
Dohány-zacskó. Sacculus ad nicotianam reponendam. S. I.
* Bassa-dohány, Török dohány. Turcica tabaca. S. K.
Cserebéli dohány. VV. L.
Csomó-dohány. Fasciculus tabacae. S.K.
Döbrei dohány.
Egy pipa dohány. Nicotiana, quantum faica capere potest. S. K.
Füzes Gyarmati dohány.
Hoszszú levelű dohány.
Jánosházi dohány. VV. L.
Kospalagi dohány.
Leveles dohány. Foliacea tabaca. S. K.
Metéltt dohány (aprított). Scissa tabaca. S. K.
Viitnyédi dohány. VV. L.
Dohányos. Nicotianam habens v. ejus fumo utens.
Dohányos. Soprony Vben. Fekszik Sebesnek szomszédságában. V á l y i.
Dohányos börböncze. Faludi E. M. p. 67. Faica.
Dohányozik. Tabaci fumum e fistula haurit, PP.
Dohányozás. Fumatio nicotianae,
Dohányozgat. Fumigat.
Dohányozó, dohányzó. Fumator.
Dohányzó szoba. Fumatorium.
DOHLik. Putescit, putidus fit. Sz. D.
Meg dohlik. Sz. D.
DOHOLLik. idem. Sz. D.
DOHOS. Putidus. M. A.
Dohos fa, dögös fa. Anagyris foetida. S.I.
Dohos kérödés.
Dohos liszt. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.
Dohos pára. Mephitis. M. A. CM.
Dohos szájú. Oriputidus. Pázm. Pred. p. 1011.
Dohosít, dohosítja. Putidum facit.
Meg dohosítja. Pázm. Pred. p. 1134.
Dohosodik. Putet, putescit. S. I. Sz. D.
Meg dohosodik.
Dohosság. Margit' Él. p. 26. Putor. M.A.L.
Dohosúl. idem. Sz. D.
Meg dohosúl.
DOHOT. Deget. Axungia ex oleo subterraneo. S. I.

DOKTOR.

DOKTOR. Doctor.
Doktor-koszorú. Laurea doctoralis. Vajda 2. K. p. 157.
Doktor-sapka. Négy szegű Doktor-sapka. Faludi T. É. p. 295.
Orvos-Doktor. Faludi T. É. p. 297.
DOKTORSÁG. Doctoratus.

DOL.

DOL. F. Zágrab Vben.
Dol' honya, v. Dolg'honya. F. Sáros Vben.
DOLMÁNY. Tunica, subucula, poderis. M. A. CM. (talán Dalmatica). Sokszor a' rongyos dolmányban is van okos legény. km.
Dolmán. E. F. Szeben Székében.
Dolmány' galléra. Tunicae collare. PP.
Dolmány-szür. Tunica gausapea.
Posztó dolmány. VV. L.
Szakolczai dolmány.
Szür-dolmány. idem ac Dolmány-szür. Fakó kocsi, kender-hám, nemes ember, szür-dolmány. km.
Dolmányka. Faludi N. E. p. 54.
Dolmányos. Subuculatus, tunicatus. M. A. CM.
DOLOG. Res, opus, negotium, labor. M.A.
Dolog' ideje. Itt a' dolog' ideje.
Dolog-kerülő. Laborem devitans, amans otii, desidiae. S. I.
Dolog-nap. Dies profestus. S. I.
Dolog' székében. In merito rei. Pázm. Kal. p. 960.
Dolog' szünte. Cessatio a labore. S. I.
Dolog-tétel. Operatio, labor, laboratio. M. A.
Dolog-tévő nap (vulgo dölög-tévő nap). Dies profestus, operosus. M.A.
Dolog után édes a' nyugodalom. km.
Dolog' veleje. Rei summa, medulla. S.I.
Dolog-véghez-vitlen (re infecta) visszsza jött.
Dolog-üzés. Operatio, laboratio. S. I.
* Derék dolog. Magna res scilicet.
Kutya-dolog. Elég kutya-dolog. km.
Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
Mi dolog? Quid rei, quid novi?
Szorgos dolog. Res urgens.
Dolga. Ejus labor. Mi közöm hozzá, ő dolga, maga lássa. km.
Jól foly dolga. Prosperatur.
Dolgatlan. *απονος*. M. A.
Dolgatlanság. *απονια*. Laboris carentia. M. A.
Dolgolódik. Laborat, operatur, occupatur. M. A. scribit etiam sine accentu. Dolgolodik.
Dolgolódás. Laboratio, operatio, occupatio. M. A.
Dolgolódó. Laborator, operarius. M. A.
Dolg' onya. F. Sáros Vben.
Dolgos. Negotiosus, actor, it. provisor, administrator. M. A.
Mi dolgosok? mit csinálnak, miben foglalatoskodnak. V ö r ö s m a r t i. p. 249.
Dolgot ád. Hoc opus, hic labor est.
Dolgot kerüli. Vitat laborem.
Dolgot nem talál. Roszsz gazd' aszszony az, ki a' ház körül dolgot nem talál. km.
Dolgozik. Operatur, laborat. M. A. Ki nem dolgozik, ne egyék. km.
Be dolgozott neki: jól meg verte.
Föl dolgozza. Laborando absumit.
Ki dolgozza. Elaborat, effingit, exasciat. S. I.
Le dolgozza. Labore solvit.
Dolgozás. Operatio, commercium. M. A.
Dolgozgat. Sensim laborat. Sz. D.
Dolgozó. Laborans, operarius.
Dolgozó szoba. Laboratorium.
Dolgoztat, dolgoztatja. Curat laborari, labore exercet.
Dologtalan. Deses, otiosus. Sz. D.
Dologtalankodik. Otiatur. Vajda. K. É. 1. K. p. 506.
Dologtalanság. Otium, desidia. Sz. D.
DOLOS.
Dolosd. Sz. P. Veszprém Vben.

DOM.

DOM.
DOMA. Telek Posony Vben.
Doma' földe. F. Vas Vben.
Doma' háza F. Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
Doma' hida. F. Szatmár Vben.
Domál.
Domáld. E. F. Küküllő Vben. Maldorf.
Domány. F. Krassó Vben.
Domány' falva. F. Szepes Vben.
DOMOLA.
Domola' háza. Sz. P. Torna Vben.
DOMONY. F. Pest Vben.
Domonya. (Alsó, fölsö) FF. Ung Vben.
DOMOSZLÓ. F. Heves Vben. E. F. közép Szolnok Vben. Pressdorf.
DOMÓ. Tuber, tumor, gibbus, tumentia, protuberantia. S. I.
Kenyér' domója: kenyér' pupja. Sz. D.

DOMB.

DOMB. Tumulus, tuber terrae, tuber. M.A.
Domb. E. F. Kolos Vben.
Domb-oldal. Latus colliculi.
Domb' egyháza. F. Csanád Vben.
Domb' teteje, Summitas colliculi.
* Ganéj-domb. Fimetum. S. K.
Határ-domb. Terminus. S. K.
Nyir-domb. Sz. P. Vas Vben.
Szemét-domb. Sterquilinium. S. K.
Vár-domb. F. Tolna Vben.
DOMBÉROZ. Helluatur, lurcatur, crapulatur, bacchatur. S. I.
DOMBI.
Dombi föld. Sz. P. Győr Vben.
DOMBJA. Ejus collis.
Kozma' dombja. F. Szala Vben.
DOMBOR.
Domborít, domborítja. Tumefacit, turgidum facit. S. I.
Domborodik. Turget, turgescit. M. A.
Föl domborodik. Adturget, adtumet, protuberat.
Domborodás. Protuberantia. Domboru dombodnak dob-domborodása dobodnak.
Domboru. Turgidus, tumidus, subvexus. M. A.
Domboruan. Turgide, convexe. Sz. D.
Dombórúl. Tumescit, turgescit.
Dombórúl a' kenyér. Sz. D.
Domboruság. Protuberantia, convexitas. CM.
Dombró. E. F. Aranyos Székében.
DOMBOS. Tumulosus, grumosus. M. A.
Dombos hát. Gibbus. S. I.
Dombos hátu. Gibbosus. S. I.
Dombosság. Porculetum. M. A. L.
Dombosúl. Fit tumulosus.
DOMBOVÁR. MV. Tolna Vben.
DOMBÓ. FF. Marmaros, Posony, Somogy és Bihar Vkben. E. F. Küküllő Vben.

DOMIKA.

DOMIKA. Pulmentum. Turós étek. M. A. CM. A' turóra vizet öntnek, domikának mondják: a' vén leányt is férjnek adják, 's menyecskének hijják. km.

DOMOKOS.

DOMOKOS, DOMONKOS. t. f. n. Dominicus. M. A.
Domokos. F. Heves Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Domokos' fa. F. Vas Vben.
Domonkos. Telek Esztergom Vben.
Domonkos' szerzete. Ordo S. Dominici.

DON.

DON.
DONG. Donog. Bombilat, resonat. M. A.
Donog mint a' darázs a' ptrücsök között. km. Azt donogják szüntelen. Tasi p. 158.
Meg dongja. Jó meg érett gyümölcs, mellyet a' darázsok meg dongnak. km. Dug. 1. R. p. 299.
Dong-ér. Ér Csongrád Vben.
Donga. Asserculus, assiculus. M. A.
Vékony dongájú ember: nem igen egészséges. Sz. D.
Dongat, dongatja. Az ő házát sürüen dongatták a' látogatók, a' vendégek. Sz. D.
Dongás. Bombus. M. A.
Dongó. Bombilans, resonans. M. A.
Dongó. E. Sz. P. Kolos Vben.
Dongó bogár. Bombylius. M. A.
Dongó légy. Donogó légy. Tinulus, tinnunculus. PP. Musca carnaria. S. I. Crabro. NC. p. 147.

DONYHA.

DONYHA. Matta. M. A. Nagy párna. L. DUNYHA.

DOR.

DOR.
DORBÉZOL. Helluatur. PP.
Dorbézolás. Nagy István. Márt. Koron. p. 55.
Dorbézlás. Prágai p. 764.
Dorbézló. Helluo. PP.
DORGÁL, dorgálja. Reprehendit, objurgat, corripit, castigat. M. A. A' ki mást dorgálni akar, maga feddhetetlen légyen. km. Quae culpare soles, ea tu ne feceris ipse.
Meg dorgálja. Coarguit. M. A.
Dorgálás. Objurgatio, correptio, castigatio, reprehensio. M. A.
Meg dorgálás. Reprehensio, correptio, redarguitio, increpatio. M. A.
Dorgáló. Reprehensor, objurgator, castigator. M. A.
Dorgálódik. Reprehensat, saepius redarguit.
DORMÁNY.
Dormányd, Dormánd. F. Heves Vben.
DORNA. E. Patak Csik Székében.
DOROG. Hajdú-város. FF. Tolna és Esztergom Vkben. Patak Esztergom Vben. Sz. P. Heves Vben.
Dorog' háza. F. Heves Vben.
Dorgos (Dorogos.) F. Tömös Vben.
Dorogma. F. Borsod Vben.
DOROMB. Crepitaculum, sistrum, crusma. M. A.
Doromb' nyele.
Dorombol. Dorombot pönget. S. I.
Dorombolás. Doromb-pöngetés.
Dorombos. Doromb-pöngető.
Doromboz. idem ac Dorombol.
DOROMLÁS. Telek Pest Vben.
DORONG. Phalanga, palanga, fustis, pertica, palus. M. A. L. DURUNG.
Dorongos. Fustibus instructus. Vajda 3. K. p. 375.
DOROSMA. F. Kis Kunságban.
DOROSZ.
Doroszol, doroszolja. Leviter subigit, pastino. PP. Gyomot a' föld' színéről éles kapával el irtja. Sz. D.
Doroszlás. Gyom-irtás, sarabolás.
Doroszló. Gyom-irtó, saraboló.
Doroszló. F. Vas Vben. Deissdorf.
Doroszló. F. Bács Vben.
Rába-doroszló. F. Vas Vben. Frauendorf.

DOROTTYA.

DOROTTYA. (DORA, DORKA, DORKÓ.) Dorothea. M. A.
DORÁNY.
Dorányka, doránka. Kis Patak Nyitra Vben.

DOZMAT.

DOZMAT. F. Vas Vben.

DÓ.

DÓCZ.

DÓCZ. Sz. P. Csongrád Vben.

DÓNÁT.

DÓNÁT. t. f. n. Donatus.
Dónát. Sz. P. Csongrád Vben.

DÓZSA.

DÓZSA. F. Jászságban.

DÖ.

DÖB.

DÖB.
Döb' réte. F. Szala Vben.
DÖBBEN. Terretur, terrefit. Sz. D.
Meg döbben. Faludi T. É. p. 14.
Döbbent, döbbenti. Terret, terrefacit. S. I.
Meg döbbenti. Perterret.
DÖBÖG. Tremit, palpitat, agitatur. Sz. D.
Döbögés. Palpitatio.
Döbögő. Palpitans, tremens.
DÖBÖNY. Vas ligneum pro caseo. Sz. D. S. I.
DÖBÖLLŐ. E. Major Három szék Székében.
DÖBÖR. F. Vas Vben.
Döbör-hegy. F. Vas Vben.
Döbörke. Orca, labrum, vannus. S. K. Döböny.
Döbörög. Tonat. Döbörög az ég. Sz. D.
Döbres. Sz. P. Veszprém Vben.
Döbrö. F. Heves Vben.
Döbrö-köz. MV. Tolna Vben.
Döbröcze. F. Szala Vben.
Döbrög. Sz. P. Somogy Vben.
Döbrönte. Sz. PP. Tolna és Veszprém Vkben.

DÖCZ.

DÖCZ.
DÖCZCZEN. Impingit, offendit, succutitur. S. I.
Meg döczczen.
Döczczent, döczczenti. Succutit.
Meg döczczenti.
DÖCZÖG. Succutitur, concutitur, jactatur. Biró Márton Micae p. 552.
Döczögés. Succussio.
Döczögő. Succutiens.
Döczögő ló v. kocsi. Sz. D. Succussor equus, currus. S. I.
Döczögős út, szerencse. Sz. D.
Döczögtet, döczögteti. Succutit.
Döczögtető kövek. Pázm. Pred. p. 86.
Döczögtető, zökögő. Faludi E. M. p. 238.

DÖCS.

DÖCS. Határ-falu.
DÖCSE. F. Szala Vben. Vályi.

DÖD.

DÖD.
DÖDÖG.
Viszsza dödögtem. Durczáson viszsza feleltem. Hallottam 1828. Ján. 1.
DÖDÖR.
Dödörög (didereg, dedereg). Frigutit. M. A. CM.
Dödörgés. Faludi N. A. p. 71.
Dödörgő.
DÖDÖLLE. Liszttel föl eresztett kásagombócz. Sz. D.

DÖF.

DÖF, döfi. Arietat, quatit. M. A.
Által döfi. Transfigit.
Föl döfi. Configit.
Meg döfi. Pungit.
Viszsza döfi. Recutit.
DÖFÉS. Arietatio, punctura.
DÖFÖD, döfödi. Saepius arietat, quatit, figit, pungit.
Meg döfödi.
Döfdös. idem. S. I.
Döfdöz. idem.
Döföl, döföli. Saepius pungit. Pázm. Pred. p. 510. Kal. 137.
Döfölés. Pázm. Pred. p. 509. 1060.
DÖFÖTT. Punctus, ictus, ictu petitus.

Döföttyű. Tésztás étel' neme. A' Székely aszszony meg nem sütte még a' mézes mákos döföttyűt.
DÖFÖ. Pungens, arietans, quatiens.

DÖG.

DÖG. Cadaver, lues, pestis. M. A.
Dög-halál. Pestis, pestilentia. M. A.
Dög-hely. Locus morticiniorum. S. I.
Dög-hús. Caro morticina, cadaver. S.I.
Dög-kórság. Lues, morbus contagiosus. S. I.
Dög-légy. Musca caesar. S. I.
Dög-ló. Equus macie corruptus. Schindmaehre. S. I.
Dög-mezö. E. F. belsö Szolnok Vben.
Dög-mirígy. Bubo pestilentus, carbunculus. S. I.
Dög-nyúzó. Excoriator morticiniorum. S.I.
Dög-rovás. Ha a' jáh szomorúan legel, dög-rováson van. Dug. km. 2. R. p. 305.
Dög-szag. Putor, foetor cadaverosus. S.I.
Dög-test. Cadaver.
Dög-verem. Fossa morticiniorum. Schindgrube. S. I.
• Buja dög. Lues venerea. Rácz Sámuel.
Marha-dög. Lues pecorum.
DÖGE. Ejus lues.
Döge, Döghe. F. Szabolcs Vben.
Döge van: sok van.
DÖGGEL holtt. Morticinus. M. A. CM.
DÖGLik. Putescit, putrescit. M. A. Perit, mortem luit, cadaver fit. S. I. Szépen döglik a' marha, olcsó leszsz a' bör. km.
Bele döglik. Immoritur, interit.
El döglik. Interit, perit.
Meg döglik. Putescit, putrescit. M. A. A' kecske is akkor rúgoldoz leg inkább, mikor meg akar dögleni. km.
Döglel, dögleli. Facit perire, lue inficit. Pázm. Pred. p. 1077.
Dögletet. Pestilitas. M. A.
Dögleletes. Pestiferus. M. A.
Dögleletesség. Pestilitas. M. A.
Dögleltt. Pázm. Kal. p. 201.
Dögleltet, dögletteti. Facit, ut lue inficiatur, et contagione. Pázm. Pred. p. 1011.
Dögleltetö. Pestiferus. Pázm. Kal. p. 248.
Dögleszt, dögleszti. Facit perire, pessumire.
Ki dögleszti.
Meg dögleszti.
Döglet (név). Pestilitas. M. A.
Dögletes. Pestilens. M. A.
Döglet (ige), dögleti (idem ac Dögleszti) Faludi N. U. p. 90.
Meg dögleti. Corrumpit, inficit, pestem inducit. M. A.
Döglött. Putidus, putridus, tabidus. M.A.
Meg döglött. Putrefactus, tabefactus. putidus. M. A.
DÖGÖN száll. Nem méh az, ki meg száll a' dögön. km.
DÖGÖNY.
Dögönyeg. Dolon. M. A. Ollyan pálcza, mellyben belöl handzsár vagyon el rejtve.
Dögönyöz, dögönyözi. Verberat, fustigat. Faludi N. E. p. 118. Prágai. p. 803.
Meg dögönyözi.
DÖGÖS. Pestilens, pestifer. M. A. CM.
Dögös. Sz. P. Nyitra Vben.
Dögös egű föld. Faludi E. M. p. 238.
Dögös kelevény. Carbunculus, bubo. S.I.
Dögösit, dögösíti. Lue inficit. S. I.
Dögösködik: betegeskedik. Vajda. 2. K. p. 436.
Dögösödik: mirígyesedik. Sz. D.
Meg dögösödik.
DÖGÖT ránczigál. Cadaver vellicat.

DÖLF.

DÖLF. Superbia, elatio, arrogantia. S. I. Kisfaludi' Regéji. p. 144.
DÖLFÖS. Sciolus, elatus. M. A. Vajda K. É. 1. K. p. 376. ht. „Dölfölös" uti et p. 584.
Föl fuvalkodott dölfösök. Pázm. Kal. p. 25.
Dölfösködik. Superbit, arroganter se gerit. Csuzi p. 257. Tromb. p. 75.
Dölfösség. Superbia, elatio, arrogantia. M.A.

DÖM.

DÖM.
DÖME.
Döme' földe. F. Szala Vben.
DÖMÖCZK. Damascus.
Dömöczki. Damascenus. Csuzi p. 659.
Dömöczki aczél. Faludi E. M. p. 185.
Dömöczki kard. Gladius Damascenus. S.I.
Dömöczki Szent János. S. Joannes Damascenus. Csuzi. p. 95.
Dömöczki szövet. Tela Damascena. S. I.
Dömöczki vörös tafota. Materia Damascena. Sz. D.
DÖMÖCSKÖL, dömöcsköli: csomoszolja a' szölöt a' kádba. Sz. D. Conterit, contundit, confringit. S. I.
DÖMÖLK (Nemes, pór) FF. Vas Vben.
DÖMÖR.
Dömör-kapu. Sz. P. Tolna Vben.
DÖMÖS. F. Esztergom Vben.
Dömösöd, Dömsöd. F. Pest Vben.

DÖMJÉN.

DÖMJÉN. t. f. n. Damianus. Szent Dömjén Péter. S. Petrus Damianus. Csuzi. p. 110.

DÖMM.

DÖMM.
DÖMMÖG: dunnog, dörmög, morog. Sz. D.
Dömmögö.

DÖNG.

DÖNG. Resonat, strepit. Dong. Sz. D.
DÖNGET, döngeti. Sonitum vel strepitum facit. Sz. D. S. I.
Meg döngeti: meg ütögeti, kongatja. Sz. D.
DÖNGÉS: dongás.
DÖNGÖL, döngöli. Sulykolja. Sz. D.
Döngölö.
Döngölö fa. Sulyok. Pavicula. Ein Schlaegel. PP.
DÖNGÖ: dongó.

DÖNT.

DÖNT, dönti. Diruit, deturbat, v. effundit. Sz. D. S. I.
Be dönti. Infringit.
El dönti. El döntötte a' levest. km.
Föl dönti. Resupinat, evertit. S. I.
Ki dönti. Effundit.
Le dönti. Dejicit, prosternit.
Meg dönti. Ruinum alteri caussat.
Öszve dönti. Facit, ut corruat.
DÖNTÉS. Ruina v. effusio.
DÖNTÖGET, döntögeti. Identidem ruinat.
DÖNTÖ. Ruinans, deturbans.

DÖR.

DÖR.
DÖRDÍT, dördíti.
Széllyel dördíti. Kónyi, Ábel' halála. p. 24.
DÖRDÜL. Intonat. M. A.
Meg dördül. Intonat. M. A.
Meg dördül az ég. Sz D. Intonuit coelum.
Dördület. Tonitru. Sz. D.
Dördülés. Meny-dördülés. Tonitru. M. A. L.
Meg dördülés. Intonatio. M. A.
DÖRG, dörög. Tonat, intonat, murmurat. M. A.
Hadd dörögjön, csak ne üssön. km.
Környül dörög. Circumtonat. M. A.
Meny-dörög. Coelum tonat.
Dörget, dörgeti. Facit tonare.
Dörgés. Tonitru, crepitus. M. A.
Ég-dörgés. Annyit tanultam a' beszédjéböl, mint az ég-dörgésböl. km.
Meny-dörgés.
Dörgicse (Alsó, fölsö, kis.) FF. Szala Vben.
Dörgöcze. Apró hal' neme, melly Fertö' tavában fogattatik. L. Rumi Emlékírás. I. Köt. p. 422.
Dörgöl, dörgöli. Conterit, deterit. M. A.
Hozzá dörgöli. Adfricat, adfriat. S. I.
Le dörgöli. Delet, detergit, defricat. S.I.
Meg dörgöli. Confricat.
Dörgölés. Attritus, contusio. M. A.
Föl dörgölés. Intertrigo. S. I.
Ruha-dörgölés. Laevigatio vestium.
Dörgölö. Conterens.
Dörgölödik. Increpitat, murmurat. M. A. it. Affricatur, atteritur. Pázm. Pred. p. 29.
Bele dörgölödik. Interitur.
Föl dörgölödik. Perfricatur.
Hozzá dörgölödik. Affricatur.
Meg dörgölödik.
Dörgölödés. Murmur, murmuratio. M. A. it. Affrictus, affricatio.
Dörgö. Tonans.
Meny-dörgö. Coelitonans.
Meny-dörgös adta.
DÖRMÖG. Murmurat. Sz. D.
Ki dörmögte magát.
Dörmögés. Vajda. 2. K. p. 357.
Meg dörmögtetlek várj.
DÖRÖCS.
Döröcske. F. Somogy Vben.
Döröcsköl, döröcsköli: öszve zuzza, zöcsköli v. tömi. Zsákba döröcsköli, gyúrja. Sz. D.

DÖRÖMB: doromb. Crepitaculum, sistrum. S. I.
Dörömböl: zörget. Sz. D.
Dörömböz. Strepit, pulsat, intonat. M. A.
DÖRÖG. Sz. P. Győr Vben.
Dörögd. F. és Sz. P. Szala Vben.
DÖRÖS.
Döröske. F. Vas Vben.
Dörösök, Dörsök. E. Sz. P. Kraszna Vben.
DÖRREN. Intonat.
Meg dörrent az ég. Intonuit coelum.
DÖRZSÖL, dörzsöli: csiszolja, morzsolja. Sz. D. Terit, conterit, friat, fricat. S. I. Kukoriczát dörzsölnek.
El dörzsöli. Deterit., defricat.
Meg dörzsöli.
Öszve dörzsöli. Conterit, confricat.
Búzát dörzsöl. Pázm. Kal. p. 650.

DÖT.

DÖT.
DÖTK. F. Szala Vben.

DÖVÉNY.

DÖVÉNY (mint sövény.) F. Borsod Vben.

DŐ.

DŐ.

DŐ.
DŐÍT, döjt, döjti. Deturbat, defundit. M. A.
El dőjti. Profundit, deturbat. M. A.
Föl dőjti. Resupinat, evertit. M. A.
Föl dőjti a' kocsit. Sz. D. Invertit currum.
Le dőjti. Defundit, deturbat, demolitur. M. A.
Öszve dőjti. Diruit, demolitur, deturbat, destruit. S. I.
Dőjtés. Deturbatio, defusio. M. A.
El dőjtés. Profusio, eversio, deturbatio. M. A.
Föl dőjtés. Deturbatio, eversio. M. A.
DŐL (Dő-ül, alterutra vocali elisa fit DŐL, v. DŰL, nam utroque modo dicitur.) Ruit, labitur. M. A.
Bé dől. Bé dőltt a' kut.
Bele dől. Bele dőltt az árokba.
El dől. Delabitur, corruit. M. A. El dőltt a' zsák.
Föl dől. Föl dőltt a' szekér.
Ki dől. Excidit, elabitur. M. A.
Le dől. Procidit, decidit, delabitur, corruit. M. A. Le dőltt az ágyra.
Meg dől. Meg dőltt a' búza.
Reá dől. Acclinat se.
Öszve dől. Corruit.
Széllyel dől. idem.
Szét dől. idem.
DŐLED. Protuberat. M. A. Proruit, labascit.
Ki dőled. Extumet, protuberat. M. A.
Dőledék. Rudus, ruina.
Dőledékeny. Prociduus, labascens, ruinae proximus. S. I.
Dőledékes. Ruinosus, ruderosus.
Dőledez. Sensim ruit, collabitur. Pázm. Pred. p. 1205.
Ki dőledez.
Le dőledez.
Dőledezés. Collapsus.
Dőledezett. Ruinosus.
Dőledező. Ruinam minitans.
Dőledés, dölledés, dülledés.
Ki dülledés. Extuberatio. M. A.
Dőledtt. Turgidus. M. A.
Dőledtt pofájú. Buccosus, genas habens turgentes. S. I.
Dőledtt szemek. Oculi eminuli. PP.
Dőledtt szemű. Oculos habens protuberantes. S. I.
Ki dülledtt. Extumidus. M. A.
DŐLENDŐ. Ruiturus. Pázm. Kal. p. 656.
DŐLESZ,
Dőlesz-szék. R. Hodie zsöllesz-szék. Sella reclinatoria.
Dőleszkedik. Acclinat se. Neki dőleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
Ki dőleszkedik az ablakra. Fenestrae pectore tenus innititur.
Meg dőleszkedik. Acclinat se.
Reá dőleszkedik. idem.
Dőleszt, dőleszti. Acclinat se.
Neki dőleszti magát.
DŐLÉKENY. A' mi könnyen dől. Caducus.
Dőlékenység. Caducitas.
DŐLÉS. Prolapsio.
El dőlés. Eversio, delapsus. M. A.
Föl dőlés. Inversio.
Ki dőlés. Prolapsio, elapsio. M. A.
DŐLNI indúltt. Proclinatus, prociduus. M. A.
DŐLÖNCSÉL: dőledez. Sz. D.
DŐLÖNG. Ruit, proruit. Káldi 1. Reg. 23. 13. Pred. 12. 13.
Dőlöngő. Nutans, vacillans, titubans. S. I.
Dőlöngöz. Nutat v. labascit. Dőlengez.
DŐLŐ. Ruens.
Dőlő bötük. Literae cursivae. Sz. D.
Dőlő félbeli. Ruinam minans.
Dőlő félben van. Nutat. M. A.
Dőlő félben való. Prociduus. M. A.
Dőlő föld. Jugerum. M. A.
Dőlő földnyi. Spatium jugeri, stadium. M. A.
Dőlőz, dőlözi. L. DÜLLŐZI.
DŐLTT. Prolapsus, deciduus.
Dőltt fa. A' le dőltt fának fejét a' gyermek is ránczigálja. km. Dug. 2. R. p. 7.
Dőltt gabona. Fruges ob fertilitatem prociduae.
El dőltt. Collapsus. M. A.
Le dőltt. idem. M. A.

DŐR.

DŐR. F. Soprony Vben.
DŐRE. Insipiens, stultus. M. A.
Dőreség. Insipientia, stultitia. Sz. D.
Dőrélkedik. Insipit, stultum agit. Sz. D.

DŐZS.

DŐZS.
DŐZSÖL, Perpotat. M. A. Tempus potando, confabulando consumit.
Föl dőzsöli. Ligurit. M. A.
Dőzsölés. Pázm. Kal. p. 396.
Éjjeli dőzsölés. Compotatio nocturna.
Föl dőzsölés. Faludi N. U. p. 44.
Dőzsölő. Pázm. Pred. p. 192.

DR.

DRABANT.

DRABANT. Stipator, satelles. M. A.

DRAGONYOS.

DRAGONYOS. Dimacha. PP.
Dragonos. idem. Faludi T. É. p. 264.

DRÁG.

DRÁG. E. F. Doboka Vben.
Drág-fi.
DRÁGA. Pretiosus, carus. M. A.
Drága dolog. Jó bor, szép feleség, csöndes lelki isméret, drága dolog a' világon. km.
Drága étel. Uraknak való a' drága étel. km.
Drága gyöngy. Margarita. PP.
Drága kincs a' jó hír, valaki avval bír. km.
Drága kő. Gemma, unio. M. A.
Drága kő-áros. Gemmarius. M. A.
Drága kő-hozó. Gemmifer. M. A.
Drága köves. Gemmatus, gemmosus. M.A.
Drágaság. Caritas. M. A. it. Annonae penuria, caristia. A' sok pénz is tehet drágaságot. Dug. km. 2. R. p. 236.
Drágaságot szerez. Caristiam causat.
Drágaságok. Pretiosa.
Drágább. Nincs drágább az üdönél. km.
Leg drágább az, a' mit könyörgéssel kell meg nyerni. km.
Drágábbodik. Carior fit, crescit in pretio. S. I.
Drágáll, drágállja. Carum putat. M. A.
Meg drágállotta. Quia caro pretio servatum est, noluit emere.
Drágán. Pretiose, care. M. A.
Drágán tartja. Justo carius vendit.
Drágás. Care omnia vendens, care aestimans. M. A.
Drágáskodik. Care omnia servat, vendit.
DRÁGALÁTOS. Pretiosus. M. A.
Drágalátosan. Pretiose, sumtuose. M. A.
DRÁGÍT, drágítja. Árát föl veri, szökteti, ugratja. Sz. D.
El drágítja. Pretium rei nimis auget.
Meg drágítja. Procurat rei majus pretium.
DRÁGODik. Pretium rei augetur.
Meg drágodott búza. Auctum est frumenti pretium. Sz. D.
DRÁGUL. Idem.
El drágúl.
Meg drágúl.

DRASSÓ.

DRASSÓ. E. F. alsó Fejér Vben.

DRÁVA.

DRÁVA. Dravus.
Dráva' vize. idem. M. A.
Dráva-fok. F. Somogy Vben.

DRÉGELY.

DRÉGELY. Vár-omladék Hont Vben. Drégely-palánk. F. Hont Vben.

DRIDA.

DRIDA. Missile. PP.
DRIDÁZ. Missile torquet. PP.

DRINÁPOLY.

DRINÁPOLY. Hadrianopolis. M. A.

DRINCS.

DRINCS. Permutatio, commutatio. M. A.
DRINECS. Idem. M. A.

DRÓT.

DRÓT v. DARÓT. Filum ferreum v. aeneum. S. I.
DRÓTOS. Venditor fili ferrei v. aenei. Drótos Tót.
DRÓTOZ, drótozza. Filis ferreis munit, v. obducit. v. instruit.

DRUSZA.

DRUSZA. Homonymus, similis nominis. S.I.

DS.

DSIDA.

DSIDA. Missile v. hasta, sarissa, verutum. S. I.
DSIDÁZ. Missile torquet v. hasta petit, hastis concurrit. S. I.

DSINDSA.

DSINDSA. Sáros, iszapos, ingoványos hely.

DU.

DUBA.

DUBA. Sz. P. Szala Vben.

DUD.

DUD.
Dud-vág. Folyó víz Nyitra és Posony Vkben. Mocsár Komárom Vben.
Dud-vág' berke. Beniczki. p. 66.
DUDA. Fistula rauca, uter. PP. Lyripipium. Tele vagy szóval, mint a' duda széllel. km.
Oláh-duda. Föl fujták, mint az oláh-dudát. km.
Dudál. Fistula rauca ludit, Tibia utricolari canit. S. I.
Dudálás. A' dudálás szerint kell tánczolni. Ut calami resonant, sic est ducenda chorea. K. V. p. 544.
Dudás. Tömlö-sipos. Utricularius, pythaules, ascaules. S. I. Egy csárdában két Dudás meg nem fér. km.
DUDAR. F. Veszprém Vben.
DUDOG. Orrából beszél, v. magában dörmög. Sz. D.
Dudognak a' vén aszszonyok. Sz. D.
DUDOL. Minurizat, modulatur. M. A. CM. Dudolja. Faludi N. E. p. 209.
Dudolás. Minurizatio. M. A.
Dudolgat. Biró Márton Micae p. 49.
Dudoló.
Jó dudoló: jó köppentö.
DUDOR.
Dudorodik. Turgescit, protuberat.
Ki dudorodik. Extuberat.
Ki dudorodott a' szeme. Sz. D.
Dudorog: reszketve, sziszegve fázik. Sz. D.
DUDVA. Vepres, vepretum, sentes, senticetum, carectum. M. A.
Dudvás.
Dudváskodik. Csuzi p. 245.

DUDI.

DUDI. Juditha junior.

DUFFAT.

DUFFAT. Rosz bor' neme, melly föl puffasztja az embert — Szala Vármegyei roszsz Duffat-bor. Hallottam. 1806.

DUFLA.

DUFLA. Dupla.
Dufla tafota. Tafetum duplicatum. PP.
Dufla viola.

DUG.

DUG, dugja. Stipat. M. A. Occultat, abscondit. PP.
Bele dugja. Ingerit. M. A.
Bé dugja. Obstruit, obturat. M. A. Nehéz minden szájt bé dugni. km.
El dugja. Occulit, celat, obstrudit. M. A.
Ki dugja. Protrudit. Ki dugta a' fejét.
DUGA, dunga. Sz. D.
Dugába dőltt: öszve dültt, öszve omlott. Sz. D. S I.
DUGACS. Obturaculum, obturamentum, embolus. Sz. D.
Dugacsol, dugacsolja. Obturat. Sz. D.
Bé dugacsolja. Sz. D.
DUGASZ. Obturamentum. M. A.
Segg-dugasz. km.
Dugaszol, dugaszolja. Obturat, obstruit. S. I.
Be dugaszolja.
El dugaszolja. Vajda. K. É. 1. K. p. 585.
DUGÁS. Occultatio, absconsio.
Bé dugás. Obstructio. M. A.
El dugás. Occultatio, absconsio. M. A.
DUGDAL, dugdalja. Identidem occultat. Sz. D.
DUGDOS, dugdossa. idem, Sz. D.
Bé dugdossa. Obstipat. CM.
DUGGAT, duggatja. idem.
DUGOGAT, dugogatja. Occultat, abscondit frequenter. M. A. Pázm. Kal. p. 304, 1007.
DUGÓ: dugni való. Stiparius. M. A. Eczetes Korsó meg találta dugóját. km.
DUGTIG. Teliden teli, torkig. S. I.
DUGÚL. Obstruitur, obturatur. S. I.
Dugulás. Obstructio. S. I.
Bé dugulás. Obstructio. S. I.
Dugúltt. Obstructus.
Dugúlttság. Obstructio. S. I.
DUGVA. Confertim. M. A.

DUH.

DUH.
DUHOG. Magában morog, dömmög. Sz.D.
Mit duhogsz. Sz. D.
Viszsza duhog: viszsza felel. Sz. D.

DUK.

DUK.
DUKA. FF. Vas, és Pest Vkben.
DUKÓ' falva. F. Sáros Vben.

DUL.

DUL.
Dul' falva. F. Marmaros Vben.
Dul' háza. F. Gömör Vben.

DUNA.

DUNA. Danubius. Sok víz el foly addig a' Dunán. km.
Duna elvi. Transdanubianus. Fábsics, Kengyel-futó. MSS.
Duna elvö fölsö Magyar ország. Heltai M. Kron. 1. Dar. 409.
Duna' pontya, Tisza' kecsegéje, Ipoly' csukája leg jobb böjt, ha Szeremi borban fött. Bél Mátyás Not. Hung. Tom. IV. p. 12.
Duna-szeg. F. Györ Vben.
Duna' víze. A' Duna' víze sem mossa le emberről a' gyalázatot. km.
Nagy Duna. Alveus Danubii principalis.
Vág-Duna.
DUNAI. Danubianus.
Tul-dunai, Transdanubianus.
DUNÁBA. In Danubium. Kipez kapoz mint a' Dunába haló ember. km.
Dunába hal. Mind egygy, akár a' tengerbe haljon az ember, akár a' Dunába. km.
Dunába hordani vizet. Ligna in sylvam ferre.
DUNÁBAN. In Danubio. Nagy dolog volna, ha a' Dunában nem volna víz. Fontes ipsi sitiunt (ironice).
Dunában keres vizet. In mari aquam quaerit. K. V. p. 238.
DUNÁN. In Danubio, per Danubium.
Dunán innen. Cis Danubium.
Dunán túl. Trans Danubium.
Dunán mentt le. Danubio vectus.
DUNÁT által uszsza. A' kutya csak kutya, ha tízszer által uszsza is a' Dunát. km.

DUNYHA.

DUNYHA. Matta, pulvinar. M. A.
Dunyha-lepedő.
Dunyha-töltés. Tomentum. M. A.
DUNYHÁS. Habens mattam.
Dunyhás ágy. Lectus matta instructus.

DUNN.

DUNN.
DUNNOG. Orrából szóll. Sz. D. Muginatur. PP.
Mit dunnogsz. Sz. D.
Dunnogó. Muginator. PP.
Dunnogó orrú: orrából szólló. Sz. D.

DUPLA.

DUPLA. Duplex. Kettös, kétféle, kétszeres. S. I.
Dupla arany. Aureus duplus.
Dupla kereszt. Crux duplicata.
Dupla szeg-fű.
Dupla tafota. Tafetum duplicatum.
Dupla viola.
DUPLÁN. Duplicato, dupliciter. A' fösvény duplán költ, a' röst duplán jár. km.
DUPLÁZ, duplázza. Duplicat. S. I.
Meg duplázza. Conduplicat.
Dupláztatja. Curat duplicari.

DUR.

DUR.
DURÁL, durálja. Firmat, obfirmat.
Meg durálta magát. Obfirmavit se.
DURÁNCZI.
Duránczi baraczk. Malum durantium, persicum duracinum. PP. M. A.
Duránczi szilva. Prunum durantium, duracinum. PP. M. A.
DURÁND. Durandi villa. MV. Szepes Vben.
DURBONCZA.
Durbonczás.
Durbonczáskodik: makacskodik, makranczoskodik. Sz. D.
DURCZA. Inobedientia. PP. Contumacia, pervicacia, renisus. S. I.
Durczálkodik. Molnár Ferencz Lelki Tárház. p. 10.
Durczás. Asper, inobediens. PP. Contumax, pervicax. Trotzig. S. I.
Durczáskodik. Obsistit, renititur, non obedit. Sz. D. S. I.
DURDA. Drama, abramis. Brachsen. S. I.
Durda: széles, vastag, tömött testű, p. o. gyermek. Sz. D.
DURUNG. (Pázmánó „Dorong" Pred. p. 496) Veetis, solidior fustis
Emelő durung. Vectis.
Durungol, durungolja.
Ki durungolta. Fuste expulit.
Durungot vetettek elejbe. km. Meg akadályoztatták szándékát.
DURVA. Rudis, indigestus, impexus PP. Crassus, impolitus, incultus, barbarus. S. I.
Durvad. Parasztosodik.
El durvad: el parasztosodik, el otrombásodik. Sz. D.
Durvaság. Asperitas, ruditas, mores inculti, morum inhumanitas. S. I.
Durválkodik. Aspere, impolite, inculte loquitur v. agit S. I.
Durvás. Subrudis.
Durváskodik. Faludi N. A. p. 191.
Durvit, durvitja. Asperat. Sz. D. S. I.
Durvul. Horrescit. S. I.
El durvúl. Fit horridus, crudus.
DURZ.
Durzad: borzad. Sz. D.
Durzadtt. Hispidus, horridus. M. A.
Durzaszt, durzasztja.
Meg durzasztja az orrát. Tollit supercilium. K. V. p. 512. M. A.

DURR.

DURR. Sonus explosionis.
Dér-durr. A' vén aszszony dér-durr.
DURRAL.
Dérrel durral beszél. Pázm.
Dérrel durral adják ki a' választ. Mikes Török Orsz. Levelek p. 424.
DURRAN. Tonat, crepat. S. I.
El durran. Detonat.
Durranás. Tonitru, bombus, sclopus, crepitus. S. I.
Durrant, durrantja. Explodit.
El durrantja.
Ki durrantja. Explodit.
DURROG. Tonat, crepat. S. I.
Durrogtat, durrogtatja. Facit tonare, crepare.
Durrogtatás. Crepitatio.
Durrogtató.

DUTKA.

DUTKA. Epops. Szar-babuk, büdös babuk. Szara-kakota. M. A. L.

DÚ.

DÚ.

DÚ. R. Rapina, praeda.
Dú-méh. Tolvaj méh. Hallottam 1822. Febr. 3. Egy méh-kas-kötö Kocsi embertöl.
DÚD, Dúud. F. Arad Vben.
DÚL, dúlja. Depopulatur, depraedatur. M. A. it. Fremit, vincit, superat. S. I. Veszett Ország az, kit szamáron dúlnak. km.
Dúl-foszt. idem. M. A.
Dulnak fosztnak. km. Agunt et feruntur. M. A.
Dúl-fúl. Fremit, infremit. M. A. Spirat minas, frendet. Dúl-ful magában, mint a' vad kan. km.
El dulja. Depraedatur. M. A.
Föl dulja. idem. M. A. Faludi N. A. p. 39.
Meg dulja. idem. M. A.
Dulakodik. Luctatur, concertat. S. I.
Dulás. Depopulatio, depraedatio. M. A.
Dulás fosztás. idem.
Dulás fulás. Fremitus. M. A.
El dulás. Depraedatio, depopulatio. M. A.
Meg dulás. idem. M. A.
Dúló, dulló. Depopulator, vastator, praedator. M. A. item Adó-bé hajtó. Dúllót küldöttek a' nyakára. Dulló van a' házánál. it. Mintegy Szolgabirósságot viselö Tiszt a' Székelyeknél. Sz. D.
Dulló. F. Trencsin Vben.
Dulló-új falu. F. Ugyan ott.
Dúlság: rablás. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 314. 413.
Dulva fulva. Pázm. Pred. p. 1244.
DÚS (Dú-us.) Rapinam habens. L. alább. Dús gazdag. Rapto partis ditatus.
DUVAD (Dú-ad.) Szoros üregen, v. hézagon ki nyomódik, ki tolyódik. Sz. D. Protruditur.
Ki duvad a' füst a' kéményen. Sz. D. Extruditur.
Ki duvad a' bodza-fának béle. Sz. D.
Duvaszt, duvasztja.
Ki duvasztja. Extrudit, extundit. Sz. D.
Duvadás. Sz. D.

DÚCZ.

DÚCZ. Tuber. PP. Kenyér' pupja. it. Fulcrum, fulcimentum. Duczot vetett a' gerenda alá. Somogyi mondás.
DÚCZA. Ejus tuber.
Kenyér' dúcza. Tuber panis. PP.
DUCZOS. Pupos.
Duczos kenyér. Sz. D.
DUCZÓ. F. Nyitra Vben.

DÚS.

DÚS. Opulentus, dives, locuples. M. A. A' dusok nem sokà uralkodnak. km.
Dús. F. Tolna Vben.
Dús aszszony. Faludi E. M. p. 238.
Dús gazdag. Epulo. Faludi N. A. p. 229.
Dús kincs. Thesaurus rapto partus.
Dús menyecske. Faludi N. A. p. 109.
DÚSA. F. Gömör Vben.
Dusány. F. Liptó Vben.
DUSKA. Poculum religiosum, haustus votivus, hospitii cyathus. M. A. Poculum charitatis.
Duska-ital. Magyari Orsz. Roml. p. 74.
Duskál: iddogál. Sz. D.
Duskálkodik: fennyen költ, veszteget, részegeskedik. Sz. D.
Duskálkodás. Vajda 2. K. p. 252.
Duskálkodó. Biro Márton Micae p. 234.
Duskás. Dug. km. 2. R. p. 67. Csuzi p. 55.
Duskás élet. Vajda 2. K. p. 253.
Duskás társ. Faludi N. E. p. 9.
Duskáskodik. Compotat. Csuzi Tromb. p. 110.
Duskásság. Csuzi p. 661.
Duskát iszik. Bibit poculum charitatis. Prágai p. 795.
Duskáz: iddogál. „Vitézi, mint szokás, duskáznak egymással." Gyöngyösi Munk. 1. Dar. p. 285.
DUSNA. Folyóka Zemplin Vben.
DUSNOK. F. Pest Vben. Sz. P. Borsod Vben. Víz-árok Szabolcs Vben.
DÚSODik: gazdagodik. Sz. D.
DUSSÁG. Opulentia. M. A.

DÚZ.

DÚZ. R. Tumor, tuber, protuberantia. S.I.
DÚZ (ige), duzza.
Föl dúzta az orrát. Sz. D.
DUZM.
Duzma. Flatus, spuma. M. A.
Duzmad. Turget.
Föl duzmad. Extumescit. M. A.
Duzmadtt. Inflatus, tumidus. M. A.
Föl duzmadtt. Elatus, inflatus. M. A.
Duzmadttság. Tumiditas.
Duzmadoz. Sz. D.
DUZZAD. Inflatur, intumescit, ira turget, stomachatur. M. A.
Föl duzzad. Faludi E. M. p. 78. Contumescit, effervet, effertur, excandescit. M. A.
DUZZAN: támad, emelkedik. Kedve duzzantt.
Föl duzzan, föl duzzant.
Duzzant, duzzantja. Facit tumere, inflat, concitat M. A. S. I.
DUZZASZ.
Duzzaszkodik. idem ac: duzzad. M. A.
Föl duzzaszkodik.
Duzzaszt, duzzasztja. Tumefacit, inflat v. gravidat. S. I.
Föl duzzasztja az orrát. Pázm. Kal. p. 523.

DŰ.

DŰH.

DŰH. Rabies, furor, mania. S. I.
DÜHE. Ejus furor.
DÜHESZT, dühesztí. Furore, rabie inficit, imbuit. S. I.
DŰHÍT, dűhíti. idem. S. I.
DÜHÖDik. Insanit, furore corripitur. M.A.
Ne dühödjél.
Belé dühödik, bele bőszűl. S. I.
Föl dühödik.
Meg dühödik. Insanit, furit, insanus fit, furore corripitur. M. A.
Reá dűhödik. Pázm. Pred. p. 46.
Dühödés. Cynanthropia, rabie correptio. S.I.
Dühödtt. Furiosus. M. A.
Dühödtt eb. Canis rabidus. Pázm. Kal. p. 23.
DÜHÖS. Rabidus, rabiosus, furiosus, furibundus, vesanus. M. A.
Dühös forgó szél. Typhon. S. I.
Dühös kutya. Canis rabidus.
Dühös merő. Temerarius. S. I.
Dühös szél. Turbo. Orkan. S. I.
Dühösen. Rabide, furiose, furenter. M.A.
Dühösít, dühösíti. Furiosum facit. S. I. In furiam agit.
Meg dühösíti. Furiat. M. A.
Dühösködik. Vesanit, furit. M. A.
Dühösködés. Káldi 2. Machab. 4. 4.
Dühösködő.
Dühösödik.
Meg dühösödik: meg dühödik. M. A.
Dühösség. Furor, rabies. M. A.
Dühösül. In furiam agitur.
Meg dühösűl. Pázm. Pred. p. 52. M. A.
DÜHÖSZik. Furit.
Meg dühöszik. Zvonárics 1. R. p. 579. In rabiem agitur.
DÜHÜL. Idem.
Meg dühül. Pázm. Kal. p. 500.
Dühültt. Furiosus. M. A.
Meg dühültt harag. Pázm. X. Bizonys. p. 1.

DŰL.

DŰL. Ruit, cadit, labitur. Hoszszú zsák könnyen dűl, kurta föl fordúl. km. L. bövebben Dől.
Alá dűl. Delabitur, decidit.
Bé dűl. Csuzi. Tromb. p. 279.
Dugába dűl. Dugába dűltt, mint az Iványi ember' kutyája. km.
El dűl. A' nagy fák soká nyölnek, de hamar el dűlnek. km.
Föl dűl. Invertitur.
Ki dűl. Excidit.
Le dűl. Decidit. A' le dűltt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.
Meg dűl. Procidit.
Meg dűli. Incumbit. Meg dűlik a' tengert a' kemény szelek. " Faludi. E. M. p. 202.
Reá dűl. Adlabitur.
Öszve dűl. Corruit, collabitur. S. I.
Viszsza dűl. Relabitur, residet. S. I.
DŰLED, DÜLLED. Extumescit, protuberat. M. A. Ruit, collabitur. S. I.
Dűledez. Incipit hinc et inde ruere. Pázm. Pred. p. 1205.
Dűledék. Rudus, ruina.
Dülledtt. Turgidus. M. A.
Ki dülledtt homlokú. Cilo. S. I.
DÜLESZKEDik, DÜLLESZKEDik. Se acclinat.
Dülleszt, dülleszti. Facit acclinare.
Meg dülleszti. Protendit, inflat, protuberare facit. M. A.
DŰLÉS. Prolapsio.
Föl dűlés. Inversio.
DŰLŐ, DÜLLŐ. Ruens v. jugerum.
Düllő föld. Jugerum.
Düllőz, düllözi. A' szántó föld' végeit föl szántja, hogy bizonyosabb határa legyen, és a' le tiprás akadályoztassék.
Föl düllözi a' földet.
DÜLTT. Deciduus, prociduus.
Dűltt gabona. Segetes prociduae. Rohadtt szölő, dűltt gabona, tavali asztag, nem szerez szükséget. km.

Mutató

(E- és É-ből)

E.

EB, ebe, ebeczk, ebed, ebell, ebes, ebész, ebhendi, ebség, ebűl.
EBÉD, ebédezik, ebédlik, ebédött.
ECZET, eczetes.
ECS, ecsed, ecseg, ecsell, ecset, ecsér, ecsény, ecsk.
ED, edde, edeles, edelény, ederics, edény, edve, edzik.
EG, ege, egecs, egen, eger.
EGÉR, egércse, egeres, egerész, egérke, egérlő.
EGÉSZ, egészedik, egészen, egészít, egészség.
EGY, egybe, egyed, egyel, egyen, egyetem, egyéb, egygyes, egygyez, egygyik, egyre, egység, egyszer, egygyü, egyvel.
EGYED.
EGYEM.
EGYHÁZ, egyháza, egyházas, egyházi.
EGYIPTOM.
EH, ehe.
EH, eha.
EJ, ejnye.
EJT, ejteget, ejtel, ejtemény, ejtés, ejtett, ejthet, ejtő.
EK, eke, ekecs, ekel.
EL, eldödi, elecske, elegy, elenk, elep, eles, eleszteb, eleve, elé, elég, elig, ellen, elő, első, elve, elvegy.
ELEDEL, eledele.
ELEFÁNT, elefánti.
ELEK, elekes.
ELEVEN, elevend, elevenedik, elevenen, eleveneszik, elevenít, elevenkedik, elevenség, elevenül.
ELLik, ellet, ellés, ellő.
ELME, elmebéli, elméjű, elmél, elmés, elmétlen.
EM, eme, emel, emes, emészt, eming, emle, emleget, emlékezik, emlél, emlét, emli, emő, emse.
EM, emez, emint, emigy, emillyen, eminuen, emitt, emütt.
EMBER, embere, emberi, emberkedik, emberli, embernyi, emberség, embertelen, emberül.
EN, encz, encs, end, enes, eng.
ENDRE, endréd, endröcz, endröd.
ENY, enye, enyeget, enyekes, enyel, enyett, enyez, enyezd, enyészik, enyhes, enyhít, enyhödik, enyhül, enyi, enyiczke.
ENYV, enyves, enyvéz.
EP, epe, eped, epekedik, epeszt, eplény, epöly.
EPER, eperjes, epres, eprez.
ERADONY.
ERCSÉNY.
ERDŐ, erdei, erdély, erdőd, erdől, erdös, erdőség.
ERE.
EREK, erkély.
EREKLYE.
ERETNEK, eretnekez, eretnekség.
ERKÖLCS, erkölcsi, erkölcsös, erkölcstelen, erkölcsű.
ERNY, ernyed, ernyő.
ERŐ, ereje, erölködik, erőltet, erős, erőtlen.
ERR, erreg.
ERSÉBET.
ERSZÉNY.
ERTÉNY.
ESik, esdik, esedezik, esedék, esendő, esemény, esenkedik, eset, esés, eskél, eslétes, eső, est, estödön, esve.
ESK, esküdik, esküetlen, esküszik, esküvés, esküvő.
ESKÜLLÖ.
ESME, esmég, esmér, esmét.
ESPERES, esperest.
ESPÉLY.
ESTRÁNG.
ESZik, eddegel, ehetik, etet, evés, evő.
ESZÉK.
ESZKÁBA, eszkábáz.
ESZKÖZ, eszköze, eszközi, eszközöl.
ESZTENA.
ESZT, esztendő, esztelnek, eszten, esztény.
ESZTER.
ESZTERGÁR, esztergárol, esztergáros.
ESZTERGOM, esztergomi.
ESZTERHA, eszterház.
ESZTREGNYE.
ESZTRENY.
ESZTRENGA.
ET, eted, etel, etes.
ETY, etye, etyek.
EV, eved, eves, evezik.
EVET, evetke.
EVEZ, evezés, evezget, evezkél, evező.
EZ, eddig, efféle, ekképpen, ekkor, ennyi, ezen, ezért.
EZER, ezere, ezered, ezeren, ezerény, ezeres, ezernyi, ezerszer.
EZÜST, ezüstös, ezüstöz.

Summa 77.

É.

ÉBÁN.
ÉBER, ébred, ébreget, ébren, ébreszt, ébrékeny, ébrül.
Écs, écsi.
ÉD, édeleg, édelkedik, éden, édes.
ÉG (név), égbe, ege, égi, egű.
ÉG (ige), égdegel, éget, égett, égemény, égevény, égés, égő, égten.
ÉH, éhen, éhes, éhezik, éhhel, éhom, éhség, ehül.
ÉJ, éjeledik, éjell, éjellik, éji, éjig, éjjel, éjt, éjten.
ÉK, éke, ékes, ékez, ékít, ékség, éktelen.
ÉL (név), éle, éles, életlen, éllel, élű.
ÉL (ige), éldegel, éled, élelem, élem, élemény, eleség, éleszt, élet, élés, eleven, élő, élten, éltes, éltig.
ÉMik, émely, émett.
ÉN, énes, engem, énként, ennen, enyim,
ÉNEK, éneke, énekel, énekes, éneki, énekzet.
ÉP, épen, épít, éppen, éppé, épség, éptelen, épül.
ÉR (név), érd, ere, ered, eregel, ereget, erény, eres, eresz, érk, erő.
ÉR (ige), érd, érez, érént, érés, érkezik, érlel, ért, értet.
ÉRik, érett, érés, érlel, érő, értt.
ÉRCZ, érczes, érczi.
ÉRCZE.
ÉRSEK, érseki, érsekség.
ÉRT (rag-szó), érte, érette.
ÉS.
ÉSZ, eszbéli, esze, eszel, eszes, eszény, észi, eszmél, észre, esztelen, eszű.
ÉT, étek, étel, étit, étlen, étő.
ÉV, ev.
ÉV, éven, évi, évik, évedik.
ÉVA.

Summa 29.

E.

E.

É.

E. Kérdező szó. An, anne, nec ne, num, utrum. S. I.
Akarsz e? Visne.
Ki jut e? Obtingetne cuivis.
Tudsz e magyarul? Scisne Hungarice.
Van e? Habeturne.
Úgy e? Siccine.

E'.

E' loco: EZ. S. I.

EB.

EB. Canis. M. A. Eb, a' ki nem barát. km.
Eb adta, eb adtáz. Blasphemat, maledicit. S. I. Öszve eb adtázta.
Eb' agja. Kis gyermekek' nyavalyájok. Comedones. PP. Nagy ehetőség. Sz. D. Ezen nyavalyát okozza a' bőr alatt termö ször-féreg. Lásd. Házi Orvosságok. Váczon 1821. p. 45.
Eb' annya. Eb' annya' terhe. km.
Eb-apa. Eb-apának kutya fia. km.
Eb' ágyából esett. km.
Eb-bőrben öltözni. Leonis exuvium induere. K. V. p. 169.
Eb-csillag. Syrius, canicula, canis erigoneius. S. I. Sz. D.
Eb-csont bé heged. km.
Eb-dal. Majd föl fujja az ebek' dalját. km.
Eb-ebéd. Prandium caninum. A' hol bor nincs. Pázm. Pred. p. 389.
Eb-el-adóban hagyta. km.
Eb-ellette. Catulus. Vajda 2. K. p. 255.
Eb-erkölcsű. Cynicus, cynaedus. S. I.
Eb-élet. Katonának szép a' neve, eb az élete. km.
Eb-fa. Rhamnus frangula. S. I. aliis Eb-se-fa.
Eb-fajt. Genus caninum, ortus de scorto.
Eb-fejü. Cynocephalus v. simia inuus. S. I.
Eb-fogak. Dentes canini. S. I.
Eb-fű. Triticum repens. Hundsgras. Kutya-pörje. S. I.
Eb-gallér. Collare caninum. Örv. S. I.
Eb-gondolat. — Késö bánat, eb-gondolat. km.
Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. M. A. PP. Squallus. Hayfisch. S. I.
Eb-halállal veszszen el. km.
Eb-harapás. Morsus canis.
Eb-harmiczad. Sors adversa. Az ebek' harmiczadjára huzzák. km.
Eb-hájjal kenték az al-felét: hamis, csintalan.
Eb' hátán meg fordúltt. km.
Eb-helye, mi nem én dolgom. Multum valeat, non est meum negotium. M. A.
Eb hiszi, eb hidje. Credat judaeus apella. S. I.
Eb-ijesztö péntek. Feria sexta proxima post Dominicam Paschatis.
Eb-kapor. Partheuium, cauta, cotula foetida, accipitrina. M. A. CM. Szapora, mint az eb-kapor. km.
Eb-káposzta. Cynocrambe, mercurialis. S. I.
Eb-kenyér, korpa-kenyér. Canicae. S. I.
Eb-kérdi. Dug. km. 1. R. p. 62.
Eb-kígyó. Boa canina. Hundskopf. S. I.
Eb-konyhára szorúltt. km.
Eb-kölyök. Canicula. M. A. Ez is a' mi ebünk' kölyke. km.
Eb-lábon jár. km.
Eb-lánczot kötöttek egymás között. Dug. km. 1. R. p. 70.
Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomya. M. A.
Eb-majom. Simia inuus. S. I.
Eb-marásra kutya-ször. km. Sz. D.
Eb-nyelv. Cynoglossa, cynoglossum. M. A.
Eb-nyelvű fű. Idem. PP.
Eb-orcza. Os impudens. Meg nem pirúltt eb-orczája. Pázm. Kal. p. 397.
Eb-orczával. Impudenter. Pázm. Kal. p. 255.
Eb-peszér. Canarius famulus. Vajda 2. K. p. 248.
Eb-rózsa, vad rózsa. Cynosbaton, rosa canina sylvestris. Csipke-bokor. S. I.
Eb-rudon vetni ki. Expellere furcillis. M. A.
Eb' segge. Csavarog, mint a' savó az eb' seggében. km.
Eb-szar. Fogadatlan prókátornak eb-szar a' fizetése. km.
Eb-szokás. Mos caninus.
Eb-szivü. Nebulo, homo nequam. S. I.
Eb-szolga. —Kutya-gazda, eb-szolga. km.
Eb-szomorúság — Aszszony-sírásnak, eb-szomorúságnak ritkán lehet hinni. km.
Eb-szölö. Solanum, solatrum. M. A.
Eb-szöny. Sz. P. Esztergom Vben.
Eb-tartó pajta. Cynodochium. PP.
Eb-téj. Esula. M. A. Herba lactaria. PP. Tithymalus. CM.
Eb-tövis. Rhamnus, rhamnus solutivus. M. A.
Eb-tulok. Elö-hegy Vas Vben.
Eb-ugatás. Latratus. M. A. Eb ugatás nem hallik menybe. km. Bruta fulmina.
Eb' ura kurta. km. Dictatorem non agnosco.
Eb-vám. Sors adversa. S. I.
Eb-vár. Telek Fejér Vben.
Eb vigye. km. Nem bánom, nem gondolok véle, bizvást. S. I.
Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.
* Agg eb. Canis vetulus. Agg ebnek, öreg szolgának egy a' fizetése. km.
Bagzó ebnek sok lyukja vagyon. km.
Beledi eb. Ollyan nagy a' feje, mint a' Beledi ebnek. km.
Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
Félénk eb. Többet ugat a' félénk eb. km.
Fogas ebnek való a' csont-rágás. km.
Gyévér eb. Species canum venaticorum. S. I.
Idegen eb. A' ki idegen ebnek hány kenyeret, nem veszi jutalmát. km.
Jó eb. A' jó ebet nem ütik agyon egy turóért. km.
Juhász ebek' nevei:
Bodri.
Borzas.
Bundás.
Dervet.
Duna.
Fari.
Farkas.
Kormos.
Maros.
Medve.
Mocskos.
Ordas.
Piszkos.
Sajó.
Szamos.
Tisza.
Torzas.
Vidra.
Vigyáz.
L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 250.
Maró eb. Alattomban maró eb. km.
Nyalakodó eb. km.
Sánta eb. Meszsze Buda sánta ebnek. km.
Vak eb, a' ki a' rostán által nem lát. km.

Vadász-ebek' nevei:
Betyár.
Csonka.
Dobos.
Dudás.
Gyöngyös.
Kurta.
Kürtös.
Lantos.
Sipos.
Szálkás.
Tisza.
Tüske.
Vitéz.
L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 249.
Vén eb. A' vén eb-ugatásra méltó ki tekénteni. km.
EBBEL. Cum cane. Tégy jót ebbel, végtére rád mordul. km.
EBBŰL. Ex cane. Nem leszsz az ebbűl szalonna. km.
EBDE. Sz. P. Somogy Vben.
EBECZK. F. Nógrád Vben.
EBE. Ejus canis. Esopus' ebe, két ház' ebe, kalmár' ebe, kunok' ebe. kmm.
EBED. F. Esztergom Vben.
Ebedecz. F. Bars Vben.
EBELL, ebelli. Propudiose facit, se gerit. Meg ebellette magát.
Ebelkedik: kutyálkodik. Sz. D.
EBEN heába. km.
Eben gubát cserélt. km.
EBER.
Ebergény. F. Szala Vben.
Ebergöcz. F. Soprony Vben.
EBES. Canifer, canibus abundans.
Ebes. Sz. P. Tolna Vben.
Ebes csárda. Telek Tolna Vben.
Ebes' falva. E. Sz. KV. Küküllő Vben.
Ebestől macskástól oda lett. Dug. km. 1. R. p. 57.
EBÉSZ. Peczér. Canarius famulus. PP. Gyöngyösi 2. D. p. 369.
Ebészkedik. Curandis canibus occupatur. Sz. D.
EBHENDI: semmire való. Dug. km. 1. R. p. 49.
EBI. Caninus. M. A.
Ebi borz. Taxus, melis. S. I.
Ebi hal. Ranula larvata.
Ebi napok. Caniculares dies. Sz. D.
Ebi török. Exosa aliqua species turcarum.
EBNEK mondják, eb a' farkának, farka azt mondja, eb mennyen. Dug. km. 2. R. p. 222.
EBSÉG. Canem esse, mos caninus. M. A.
EBŰL. Canine, instar canis. M. A.
Ebűl gyűltt, ebűl költt. Male parta, male dilapsa. S. I.
Ebűl gyüjtött marhának ebűl kell el veszni. Idem. M. A.

EBÉD.

EBÉD. Prandium. M. A. Hol az ebéd, ott a' vacsora. km.
Ebéd alatt. Sub prandio.
Ebéd' ára. Pretium prandii, symbola. PP.
Ebéd előtt. Ante prandium.
Ebéd előtti. Quod ante prandium est.
Ebéd fölött. Tempore prandii.
Ebéd fölötti beszéd. Sermo tempore prandii.
Ebéd-hordó.
Ebéd-hordó kosár. S. I.
Ebéd-kor. Sub prandio, tempore prandii.
Ebéd-látó hegy. Hegy Fejér Vben, Czecze mellett.
Ebéd-lesö. Parasitus. S. I.
Ebéd-szoba. Triclinium, refectorium. S. I.
Ebéd-tájban. Circa prandium.
Ebéd után. A prandio, post prandium, pomeridie. M. A.
Ebéd utáni. Pomeridianus. M. A.
Ebéd-véka. Prandium missile, portatile. S. I.
Ebéd-vékát fején vivö. Canephorae. PP.
* Barátságos ebéd. Prandium familiare.
Eb-ebéd. Prandium sine vino.
Katonás ebéd. Prandium militare.
Kenyér-ebéd-tájban: kenyerezéskor. Méh tartás. Vácz. 1821. p. 41.
Korán való ebéd. Maturius prandium.
Nagy ebédet adott.
Szántó-ebéd. Prandium circa 9-nam matutinam. Mert a' szántók kilencz óra tájban szoktak ki ereszteni, és etetni. Consonat huic. Ihász-dél. Quod vide.
Szántó-ebédkor. Margit' élete. p. 336.
EBÉDEN van. Prandet.
EBÉDET eszik. Prandet.
EBÉDEZik. idem.
EBÉDI. Pransorius. M. A.
Ebédi beszélgetések. Colloquia mensalia.
Ebédi jó lakás. Pázm. Pred. p. 437.
EBÉDJE. Ejus Prandium.
EBÉDLik. Prandet. M. A. VM. p. 175.
Ebédletlen. Impransus. M. A.
Ebédlö. Pransor. M. A.
Ebédlö ház. Pázm. Pred. p. 248.
Ebédlö hely. Triclinium. CM.
Ebédlö palota. Triclinium. M. A.
Ebédlö szoba. Idem.
Ebédlö társ. Compransor. M. A.
Ebédlett. Pransus. M. A.
EBÉDNÉL találta. Invenit eum prandentem.
EBÉDÖTT. Tempore prandii. Ebédkor. Marg. Élete. p. 60.
EBÉDRE hivatalos. Ad prandium invitatus.
Ebédre mentt. Pransum ivit.
Ebédre várta. Exspectavit eum ad prandium.
EBÉDRÖL jött. Venit a prandio.
Ebédről hivatta ki. Prandentem eum curavit evocari.

ECZET.

ECZET. Acetum. M. A. Jó borbúl jó eczet lészen. km.
Eczet' ágya. Nidus aceti. S. I.
Eczet-áros. Acetarius. M. A.
Eczet-csinálás. A' borbúl eczetet csinálni könnyű. km.
Eczet-kóró. Baculus pastoris. M. A.
Eczet-órlés. Tokorcson eczetet örlenek. km.
Eczet-víz. Oxycratum. S. I.
* Bodza-virág-eczet. Sambuci acetum. S. K.
Bor-eczet. Acetum e vino. S. K.
Gyümölcs-eczet. Acetum e fructibus.
Levendula-eczet. Lavandulae acetum. S. K.
Málna-eczet. Rubi idaei acetum. S. K.
Oláh-eczet. Erős mint az oláh eczet. km.
Pipacs-eczet. Papaveris erratici acetum. S. K.
Rózsa-eczet. Acetum rosarum.
Sör-eczet. Acetum e cerevisia. S. K.
Tárkony-eczet. Pyrethri acetum. S. K.
ECZETES. Acetosus. M. A.
Eczetes általag. Buticula acetaria. PP.
Eczetes bor. Vinum acetosum.
Eczetes hordó. Vas aceti.
Eczetes korsó meg találta dugóját. km.
Eczetes lé. Acetarium, jus acetosum. PP.
Eczetes löre. Posca. M. A.
Eczetes üveg. Lagena vitrea acetaria.
Eczetesedik. Acescit. S. I.
El eczetesedik.
Meg eczetesedik. Acescit. PP. Meg eczetesedik a' bor. Vinum acescit. PP.
Eczetez, eczetezi. Aceto perfundit. S. I.
Meg eczetezi. idem.
Eczetesit, eczetesíti. Facit acetosum.
Meg eczetesíti. Pázm. Pred. p. 859.
Eczetesül. Vertitur in acetum.
Meg eczetesül. Acescit. M. A.

ECS.

ECS.
Ecs-ér. Major Borsod Vben. Elö-hegy Szala Vben.
ECSED. MV. Szatmár Vben. FF. Heves, és Nógrád Vben.
ECSEG. F. Nograd Vben. Sz. P. Heves Vben.
ECSELL, ecselli. Pectit. M. A.
Meg ecséli. Vajda K. É. 1. K. p. 567.
Ecselletlen. Impexus. M. A. CM.
Ecsellett. Pexus. M. A.
Ecsellett haj. Coma. CM.
Ecsellö. Pectens. Sz. D.
Ecsellö. E. F. alsó Fejér Vben.
Ecselteti.
Meg ecselteté mind fejét, mind szakállát. Heltai Kron. 2. D. p. 248.
ECSER. F. Pest Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
ECSET. Setaceum, pecten. M. A.
Föstö ecset. Penicillus. Pázm. Pred. p. 712.
Meszelö ecset. Sz. D. Setaceum inalbatorium.
Serte-ecset. Setaceum. M. A. p. 868. in Lat.
Ecsettel ecseli. Scopula pectit. PP.
ECSÉNY. F. Somogy Vben.
ECSK.
Ecska. F. Torontál Vben.
Ecskend. Sz. P. Post Vben.

ED.

ED.
EDDE aliis Ebde. Sz. P. Somogy Vben.
EDELES. Sz. P. Békes Vben.
EDELÉNY. MV. Borsod Vben.

EDERICS.
Balaton-Ederics. } FF. Szala Vben.
Puszta-Ederics. }
EDÉNY. Vas. M. A.
Edény-csináló. Vascularius. M. A.
Edény-foltozó Tót.
Edény' füle. Ansa. S. I.
Edény' szája. Orificium. S. I.
Edény-vásár. Nundinae vasorum fictilium.
* Arany-edény. Vas aureum. Nem kell az arany-edényt a' pad alá vetni. km.
Czin-edény. Vas stanneum.
Cserép-edény. Vas fictile.
Ezüst-edény. Vas argenteum. S. K.
Éjjeli edény. Matula. S. K.
Fejő edény. Mulctra. NC. p. 315.
Húgyozó edény. Matula. NC. p. 315.
Kő-edény. Vas lapideum.
Mázos edény. Vas fictile lutatum.
Olajos edény. Olearia lagena. S. K.
Ón-edény. Vas plumbeum. S. K.
Porczellán-edény. Vas fictile sinicum. S. K.
Réz-edény. Vas cupreum.
Szűrő edény. Colum, colatorium. S. K.
Üveg-edény. Vas vitreum. S. K.
Vas-edény. Vas ferreum. S. K.
Vizellő edény. Matula. S. K.
Edényke. Vasculum.
EDVE. F. Sopron Vben.
EDZI. Ferrum indurat. PP. Aczélozza. Sz. D.
Meg edzi (meg aczélozza). Chalybem solidat, indurat. PP.
Edzett. Induratus.
Meg edzett lelki ismeretű. Sz. D. Conscientiae induratae.
Edző. Indurans.
Edző víz. Aqua ferraria.
Edződik. Chalybescit, durescit, induratur. S. I. Himfi 1. R. p. 150.

EDDIG.

EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A. L. EZ

EG.

EG.
Eg-bél. MV. Nyitra Vben.
EGE. Sz. P. Békes Vben.
EGECS.
Egecse. Sz. P. Pest Vben.
EGEG. F. Hont Vben.
EGEH. aliis EGEK. E. F. Udvarhely Székében.
EGEN.
Egen' földe. F. Szala Vben.
EGER. Alnus.
Eger. Agria, urbs Hungariae. M. A.
Eger. FF. Nyitra és Szala Vkben.
Eger' alja. F. Veszprém Vben.
Eger-ág. F. Baranya Vben.
Eger-bögy. E. MV. Torda Vben. FF. Kolos Vben. és Medgyes Székében.
Eger-fa. Alnus. M. A.
Eger-ház. E. F. közép Szolnok Vben.
Eger-hegy. E. F. ugyan ott.
Eger-patak. E. FF. Háromszék Székében.
Eger-szeg. MV. Szala Vben. FF. Baranya, Nyitra, Torna és Vas Vkben. és E. F. Maros Székében.
Eger-vár. MV. Vas Vben.
Eger' víze. Patak Heves és Borsod Vkben.
Eger' völgye. F. Vas Vben.
Egregy. FF. Baranya és Szala Vkben. E. FF. Doboka Vben. E. folyó víz Hunyad Vben.
Egres. Alnetum. it. Baccae grossulariae. Stachelbeere. S. I. Szőlőt várt, egrest szedett. Isai. 5. v. 4. Pázm. Pred. p. 557.
Egres. t. h. n. Arad, Baranya, Borsod, Fejér, Torontál, Zemplin, Somogy és Tolna Vkben. E. FF. belső Szolnok és Torda Vkben.
Egres-lé. Omphacion. NC. p. 307. M. A. L.
Egres-lével való főzés. Omphacismos. NC. p. 307.
Egres-patak. E. F. közép Szolnok Vben.
Egres-tő. E. F. Küküllő Vben.
Egresd. F. Trencsin Vben.
Egreske. F. Bereg Vben.
Egri. Agriensis. it. F. Szathmár Vben.
Egri bor. Vinum Agriense.
Egri név. Nomen illustre, celebratum a fortitudine. Föl ütötte az Egri nevet. km. L. Szirmai Parab. p. 38.

EGÉR.

EGÉR. Mus. M. A. Item morbus certus equorum. S. I.
Egér-csöcs. Sedum minus. S. I.
Egér-fark. Cauda muris. M. A.
Egér-farkú fű. Millefolium.
Egér-fogó. Muscipula, decipula. M. A. CM.
Egér-fogó kelepcze. Pázm. Kal. p. 9.
Egér-fül. Auricula muris. M. A.
Egér-lyuk. Egér nem fér lyukjába, 's tököt köt farkára. km.
Egér-kő, egér-etető, egér-maszlag. Arsenicum. S. I.
Egér-méreg. Idem.
Egér-pinty. Fringilla spinus. Csizige. S. I.
Egér-rágta szuszék. Prágai p. 829.
Egér-szar. Muscerda. M. A.
Egér-szőrű. Murinus. S. I.
Egér-tövis. Acaron. M. A.
* Erdei egér. Mus sylvestris. NC. p. 139.
Fejér egér. Mus ponticus. NC. p. 139.
Házi egér. Mus domesticus. S. K.
Kis egér kis csapással is oda van. Dug. km. 2. R. p. 94.
Mezei egér. Mus rusticus, agrestis. S. K.
Szárnyas egér. Vespertilio. S. K.
Városi egér. Mus urbanus.
EGÉRCSE. Musculus. S. I.
Egércsél. Egércsél a' marha, midőn ágak után jár, kapdos. Sz. D.
EGERE. Mus ejus. Meg mozdultt az egere,
EGERES. Muribus abundans.
Egeresedik.
Meg egeresedett a' lovam. S. I. Meg in-pókosodott.
EGERÉSZ (név) Muriceps, mures captans. M. A. it. Falco buteo. Mausefalk. S. I.
EGERÉSZ (ige). Mures capit. v. alattomban keresgél. Sz. D. Más erszénnye körül egerész. Faludi N. E. p. 45. T. É. p. 298.
El egerész. Mures capiendo tempus terit.
Egerészget. Capiendis muribus vacat.
Egerésző. Captor murium. Faludi N. E. p. 195.
Egerésző szemek. Sz. D.
EGÉRI. Murinus. M. A.
EGÉRKE. Musculus. S. I.
EGÉRLŐ.
Egérlő szemek. Csuzi Zsigmond. p. 6. 64.

EGÉSZ.

EGÉSZ. Integer, totus. M. A. R. Sanus, valens, incolumis. S. I.
Egész áldozat. Holocaustum. M. A.
Egész éjjel. Tota nocte.
Egész fegyveres. Clibanarius, cataphractus. S. I.
Egész helyes. Integrae sessionis colonus.
Egész nap. Tota die.
Egész napi. Perdius. S. I.
Egész ördög. Alter Hercules.
Egész selyem. Holosericum. S. I.
Egész selymes. Holosericus. S. I.
EGÉSZEDik. Integratur. Sz. D. Integrascit. M. A. L.
EGÉSZEN. Integre. M. A. Totaliter, plene, funditus. S. I.
Egészen oda van. Ex integro male valet.
Egészen semmire mentt. Totaliter ad nihilum redactus est.
Egészen el égett. Funditus exarsit.
EGÉSZÍT, egészíti. Integrat. M. A.
EGÉSZLEN. Integre. M. A.
EGÉSZSÉG. Sanitas, incolumitas, salus, salubritas, integritas. M. A. Kelletlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
Egészség' fenn-tartása. Conservatio sanitatis.
Egészsége. Ejus sanitas. Kinek elesége, szükön bora, 's söre, annak van egészsége. Mater sanitatis indigentia.
Egészséges. Sanus, salubris, salvus, salutaris, sospes, vegetus, incolumis, columis. M. A.
Egészséges, mint a' makk. km.
Három dolog egészséges: eleget nem enni, munkától nem futni, és nem bujálkodni. Tria saluberrima: vesci citra saturitatem, non refugere laborem, naturae semen conservare. M. A.
Egészségesen. Salubriter. M. A.
Egészségesül. Convalescit.
Meg egészségesűl. Redditur valetudini.
Egészséggel. Ave, salve. M. A.
Egészségre váljék. Sit saluti.
Egészségtelen. Insalubris. M. A.
Egészségtelenkedik. Aegrotat, minus valet. S. I.
Egészségtelenség. Invaletudo, invalentia. M. A.
Egészségtelenűl. Insalubris fit, redditur.

EGY.

EGY, EGYGY. Unus. M. A. Egygy, meg érett a' megygy. km.
Egygy akarat. Communis consensus, unanimitas. PP.
Egygy akarattal azt végezték. Communi consensu, unanimiter hoc decreverunt.
Egygy akaratú. Unanimis. M. A.
Egygy arány. Aequilibrium, scopus, meta. L. bővebben ARÁNY.
Egygy az. Hoc unum, idem. Akár eb, akár kutya, egygy az. km.
Egygy álló esztendeig. Uno integro anno.
Egygy álló helyben. Stans pede in uno. PP.

Egygy átaljában. Directe. PP.
Egygy árkos papiros. Philyra, scapus. PP.
Egygy bakot nyúz. km. Eandem crambem recoquit.
Egy bokor. Par, compar, manipulus. M. A.
Egy bordában szött. km.
Egy csárdában két dudás meg nem fér. km.
Egy edényből másba tölteni. Transvasare.
Egy egy.
Egy egy pénzt vet minden főre. Numum in capita indicit. PP.
Egygy eleint, egygy eleinten. Statim initio. S. I.
Egygy előbe. Prima vice, primario. M. A.
Egygy előre, egygy először, egygy elsőben. Primum, primo, initio. S. I.
Egy először. Statim initio. Thelegdi Hom. 1. R. p. 418.
Egy elsőben. Tasi Gáspár. p. 75.
Egygy esztendős. Anniculus. M. A.
Egygy értelem. Unanimitas, consensus. PP.
Egygy értelmű. Unanimis, consentiens. S. I.
Egy fa nem erdő. km.
Egy fára üttetett. km.
Egy fajból való. Congener. M. A.
Egy faju. idem. S. I.
Egy falat. Buccella. PP.
Egy felé. Ad unam partem. S. I.
Egy felől. Ab una parte.
Egy féle. Par, similis, consimilis, aequalis, v. simplex, v. unius generis, unius modi. S. I.
Egy féle képpen, egy képpen. Simili ter, aequaliter. S. I.
Egy föcske nem szerez nyárt. km.
Egy forma. Uniformis. S. I.
Egy formán. Uniformiter, similiter. S. I.
Egy forradás. Una ebullitio. PP.
Egy futamatnyi. S. I.
Egy futással. Contento cursu. PP.
Egy gyékényen árúlnak. km.
Egy hajóban eveznek. km.
Egy hajszálig. Penitus, funditus, totaliter.
Egy hajszálon lógg. km.
Egy hamis pénz százat emészt. km.
Egy hangú. Monotonus. S. I.
Egy hangúság. Monotonia. S. I.
Egy hasiak. Uterini. S. I.
Egy ház. L. alább EGYHÁZ.
Egy hiján. Uno minus.
Egy hitű. Eadem sacra sequens. S. I.
Egy hörpöt sem ittam. km.
Egy húron pendül. km.
Egy húzomban. Uno tractu, non interrupte, sine cessatione. S. I. Sz. D.
Egy ideig, egy ideiglen. Aliquamdiu, diutile. M. A.
Egygy idejű, egygy idős. Coaetaneus, coaevus, aequaevus. M. A.
Egy Istenem, egy lelkem. Formula graviter asseverandi.
Egy izben. Semel, una vice. S. I.
Egy kerekű talyiga. Unirotum. S. I.
Egy kezű. Unimanus. S. I.
Egy kevessé. Aliquantisper. M. A.
Egy kérget rág. km.
Egy kézre dolgozik.
Egy ki. Aliquis, quidam. S. I.
Egykor. Quondam, quandoque, aliquando. M. A.
Egykorba. idem. M. A.
Egykoron. idem. M. A.
Egy korácsú. R. Coaevus, coaetaneus. Komj.
Egykori. Certus, quidam, aliquis. S. I.
Egykor immár. Jam tandem, tandem aliquando. S. I.
Egy korú. Coaevus, coaetaneus. S. I.
Egy könyv papiros. Chartae scapus minor. PP.
Egy követ fujnak. km.
Egy köz - arányú. Parallela. Molnár Fizika.
Egy lantot penget. km.
Egy lábig el vesztek. km.
Egy lábú. Unipedius. S. I.
Egy levél papiros. Scheda, folium. PP.
Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
Egy lépés. Passus, gradus, gressus. M. A.
Egy lövésnyi. Jactum sclopeti non superans. S. I.
Egy malomban örlenek. km.
Egy maroknyi. Manipularis. S. I.
Egy más. Alter et alter. M. A. it. Supellex, vasa, reculae domesticae. S. I. Recula mixta, utensilium congeries. M. A.
Egy másért kezesek. Consponsi, fide mutua obligati. PP.
Egy másért szakadó szivek. Faludi E. M. p. 239.
Egy más' gubáját vonják. km.
Egy más-gyülölés. Odium mutuum, reciprocum. S. I.
Egy más' kezére adják. km.
Egy más között. Inter se.
Egy másra nézni. Inter se aspicere. PP.
Egy másra törés. Mutua aemulatio, v. reciproca malitia. S. I.
Egy mással. Mutuo, invicem, secum; inter se. S. I.
Egy más-szeretet. Dilectio mutua. M. A.
Egy mást. Se invicem. M. A.
Egy mást éri. Se mutuo contingunt. PP.
Egy mást érő. Contiguus. S. I.
Egy mást értés. Mutua cointelligentia, v. commercium v. collusio. S. I.
Egy mást köszöntés. Consalutatio. M. A.
Egy más után. Alternate, alternatim. M. A. it. Continuatim, ordine v. incessanter, non interrupto ordine. S. I.
Egy más után folyva. Cohaerenter, incessanter, sine intermissione. S. I.
Egy más után való. Alternus. M. A.
Egy mást üldözés. Mutua persecutio. S. I.
Egy mást üző könyörgés. Faludi E. M. p. 239.
Egy mázsányi. Centenarium ponderans. S. I.
Egy monyú. Monocolos. S. I.
Egy módú. Unius modi. M. A.
Egy nap nem a' világ. km.
Egy nap élő. Ephemera. Uferaas. S. I.
Egy napi. Ephemerus, unius diei. S. I.
Egy napi hideg. Febres ephemerae. S. I.
Egy napi járás. Iter diurnum, unius diei. PP.
Egy napi járó föld. Distantia unius diei. S. I.
Egy napi szántó föld. Jugerum.
Egy nemű. Congener. M. A.
Egy nevű. Homonymus, ejusdem nominis. S. I.
Egy néhány. Aliquot, aliquam multi. M. A.
Egy néhányszor. Aliquot fariam, aliquoties. M. A.
Egy néhányan. Aliquot, nonnulli. M. A.
Egy némelly. Quidam, aliquis. S. I.
Egy némü némü. Quidam. M. A.
Egy nótát fúj. km.
Egy nyájbéli. Congrex. S. I.
Egy nyommá sem. Ne latum quidem pedem. M. A.
Egy nyomon járnak. Sibi similes. S. I.
Egy ollykor. Aliquando, cum tempore. M. A.
Egy órányi. Distans v. durans una hora. S. I.
Egy öl. Ulna, orgyia. M. A.
Egy ölnyi. Unius orgiae.
Egy pár. Duo, unus et alter. S. I.
Egy pillantás. Momentum. M. A.
Egy pórázon futnak. km.
Egy regét dudol. km.
Egy részént, egy részről. Partim, ex parte. S. I.
Egy részű. Partialis, parti alterutri favens. S. I.
Egy rét, egy rétüleg. Egyszeresen. S. I. Sz. D.
Egy rétű. Unius plicaturae.
Egy rőfnyi. Cubitalis. S. I.
Egy rókának nem lehet két bőrét húzni. km.
Egy sem. Nullus. M. A.
Egy són, egy kenyéren vannak. km.
Egy sütet kenyér. Una coctura fornacea. PP.
Egy süveg alá nem fér két fő. km.
Egy szarvú. Unicornis. M. A.
Egy szálig, egy csöppig. Usque unum, v. omnes. Totum v. prorsus, penitus, totaliter. S. I.
Egy szálnyi. Unicus v. unius styli, fili. M. A.
Egy szálnyira sem. Ne hilum quidem. M. A.
Egy szempillantás. Temporis punctum, ictus oculi, momentum. M. A.
Egy szempillantási. Momentaneus. M. A.
Egy szemű. Unoculus, monoculus. S. I.
Egy szerű. Simplex. Csuzi Tromb. p. 676.
Egy színű. Concolor, unicolor. M. A.
Egy szivű. Unanimis. S. I.
Egy szivvel, lélekkel. Unanimiter, uno animo. S. I.
Egy szó, mint száz. km.
Egy szóval. Diserte, breviter. S. I.
Egy szóval, így akarom. Diserte postulo, sic volo, sic jubeo. S. I.
Egy szülött. Unigenitus. M. A.
Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
Egy táncz. Unus gyrus. PP.
Egy távozású. Parallelus, aequidistans. S. I.
Egy távozatú. idem.
Egy terhű. Aequilibris. S. I.
Egy terhűség. Aequilibrium. S. I.
Egy természetűek. Természetben meg egygyezők. S. I.
Egy testvér. Germanus, uterinus. S. I.
Egy tű-hegyre szedi beszédjét. km.
Egygy újnyi. Digitalis. M. A.

Egygy úttal. Simul, una, una fidelia. S. I.
Egygy űgyű. Simplex. M. A.
Egygy ügyűen. Simpliciter. M. A.
Egygy űgyűség. Simplicitas. M. A.
Egy valaki. Ullus, nonnemo, nonnullus, quidam. S. I.
Egy vallásbeliek, egy vallásuak, egy hitüek. S. I.
Egy végben. In uno continuo.
Egy vég posztó. Pecia panni.
Egy vég vászon. Pecia telae.
Egy virág nem hozza meg a' tavaszt. km.
Azon egygy. Idem unum, id ipsum.
Mind egygy. Idem.
Mint egygy. Circiter.
EGYBE. 1-o pro egy végbe. Statim, illico, confestim. 2-o. Verbis praepositum, simul, una, junctim. Öszve. S. I.
Egybe elegyítés. Commixtio, commixtura. M. A.
Egybe foglalás. Conjugatio, conjunctio, connexio. M. A.
Egybe fonás. Contextio, connexio. M. A.
Egybe forradás. Coalitio. S. I.
Egybe forradott. Coalitus. M. A.
Egybe forrasztás. Ferruminatio. S. I.
Egybe fűzi. Connectit, complicat. S. I.
Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio, concumulatio. M. A.
Egybe gyűlés. Congregatio, conventus. M. A.
Egybe gyültek a' jó sülttek. km.
Egybe hivás. Convocatio. M. A.
Egybe hordás. Congestio, comportatus, congeries. M. A.
Egybe kel. Conjungitur, copulatur, matrimonium init. S. I.
Egybe kelő bokor pár. Faludi E. M. p. 238.
Egybe omlik. Corruit, collabitur. S. I.
Egybe ott termett. Sz. D.
Egybe rontja. Comminuit. M. A.
Egybe zsákolja. Convasat. M. A.
Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.
Egybe szűrte a' levet vele. km.
Egybe tekeri. Convolvit. S. I.
Egybe takarja. Convolvit, complicat, corradit, colligit. M. A.
Egybe verődik. Concutitur, colliditur. M. A.
Egybe veszés. Contentio, rixa.
Egybe veti. Confert, comparat, congerit. M. A.
Egybe vetés. Comparatio, collatio. M. A.
Egybe vethető. Comparabilis. S. I.
Egybe zöndül. Conclamat, concurrit, confluit ad tumultum. M. A.
Egybe zúdúl. Colliditur, concutitur. M. A.
EGYE-bugya: kicsiny, apró, hitván, nem szemre való.
EGYED. R. Unicus, solus, solitarius. S. I.
Egyed. MV. Soprony Vben. Sz. P. Bihar Vben.
Egyedűl. R. Unice, solum. S. I. Solitarie.
Egyedűl-való. Solitarius. PP.
Egyes egyedül van othon. Unice solitarie.
Egyedülség. Faludi T. É. p. 125. 143.
EGYEK. F. Szabolcs Vben.
EGYEL.
Egyeledik. Miscetur, commiscetur. M. A.
Bele egyeledik. Immiscetur. S. I.
Egybe egyeledik. Káldi 3. Esdrae. 9. 18.
Öszve egyeledik. Commiscetur.
Egyeledés. Mixtio. M. A.
Egyeleg: tévelyeg.
Egyelgés: tévelygés. Zvonárics. 1. R. p. 572. 573.
Egyeles. Mixtus, promiscuus. Csuzi p. 163. 244.
Egyeles nemzetség. Káldi 2. Mach. 8. 9.
Egyeles sokaság. Káldi 2. Mach. 12. 13.
Egyelesleg. Mixtim, promiscue. Káldi 2. Paral. 35. 8.
Egyeleszik: egyeledik. Zvonárics. M. Postilla p. 24. 761.
Egyeletlenül. Faludi B. E. p. 80.
Egyelit, egyelíti. Miscet, commiscet. M. A.
Bele egyelíti. Immiscet. M. A.
El egyelíti. Permiscet.
Meg egyeliti. Zvonárics. 1. R. p. 360.
Öszve-egyeliti. Commiscet.
Egyelítés. Mixtio, mixtura. M. A.
Egyelített. Mixtus. M. A.
EGYEN.
Egyenel, egyeneli, egyenli: hasonlitja. Aequat. Monoszlai Cult. Imag. p. 131.
Egyenes. Aequus, rectus, planus, concors L. IGYENES. M. A. A' szerencsétlennek az egyenesen is el törik a' lába. km.
Egyenes fal. Murus rectus.
Egyenes ellenében. Directe e regione Faludi E. M. p. 121.
Egyenes szív. Sz. D.
Egyenes szívű. Sincerus, simplex, ingenuus, candidus. S. I.
Egyenes út. Via recta. Az egyenes uton is lehet örvényes. km.
Egyenesedik. Planatur, aequatur.
Föl egyenesedik. Káldi Luc. 13. 13.
Meg egyenesedik. Pázm. Kal. p. 823.
Egyenesen. Directe. M. A.
Egyenesít, egyenesíti. Complanat, aequat. M. A. Addig kell a' fát egyenesiteni, mig fiatal. km.
Egyenesítés. Complanatio. M. A.
El egyenesíti. Complanat.
Föl egyenesíti. Erigit, surrigit. M. A.
Ki egyenesíti. Exaequat.
Meg egyenesíti. Complanat, exaequat. M. A.
Egyenesség. Planities v. aequitas, rectitas, rectitudo. Pázm. Kal. p. 445.
Egyenest. Recte. M. A. A' ki soha nem botlik, soha egyenest nem jár. km.
Egyenetlen. Discors, inaequalis. M. A.
Egyenetlenkedik. Discordias fovet. Biró Márton Micae. p. 297.
Egyenetlenség. Discordia, inaequalitas. M. A.
Egyenget, egyengeti. Complanat. M. A.
El egyengeti. Paulatim complanat.
Ki egyengeti. Paulatim exaequat.
Meg egyengeti. Complanat, extendit, adaequat. M. A.
Öszve egyengeti. Adjustat.
Egyengetés. Complanatio, aequatio. M. A.
Meg egyengetés. Complanatio. M. A.
Egyenlik. Aequatur. (mint hasonlik).
Egyenlés. Aequatio.
Egyenlet. idem.
Egyenlő. Aequalis. M. A.
Egyenlő eleget nem tehetünk. Pázm. Pred. p. 631.
Egyenlő képpen. Aequaliter. M. A.
Egyenlő osztál nem támaszt hadat. km. Aequa divisio non conturbat fratres.
Egyenlőség. Aequalitas, aequabilitas. M. A.
Egyenlőz, egyenlőzi. Aequat, aequalisat. Pázm. Kal. p. 707.
Egyenlít, egyenlíti. Aequat.
Egyenlítő. Aequator, linea aequinoctialis. S. I.
EGYETEM.
Egyetemben. Simul, una. M. A.
EGYÉB. Alius, ceteri, cetera. M. A.
Egyéb aránt. Alioquin secus. S. I. Sz. D.
Egyéb ha. Alias, quandoque. M. A.
Egyéb hogy. Praeterquam quod.
Egyébképpen. Alias, secus, sequius. M. A.
Egyebe. Ejus aliud. Nem maradtt egyebe. Nihil supermanśit ei aliud.
Egyebek. Alii, ceteri.
Egyébhai. Pristinus, antiquus. M. Verbőczi Prol. tit. 10.
Egyébként. Alias, aliter. S. I. Sz. D.
Egyébkor. Alias. M. A.
Egyébkori, máskori. Non ejusdem temporis, S. I.
Egyébünnen, másunnan. Aliunde. S. I.
Egyébünnet. Alicunde, aliunde. M. A.
Egyébütt. Alibi. M. A.
EGYGYE. Ejus unus, ejus unum.
Egygye mássa. Variae ejus reculae.
Egygyem. Mi unice.
EGYGYEK: egy testvérek. Sz. D.
EGYGYEN. Singulatim, singillatim. S. I.
Egygyen kivül. Praeter unum, excepto uno.
Egygyenként. idem. M. A.
EGYGYES. Singularis, simplex, simplus. it. Unicus, et solitarius. M. A.
Egygyes egyed. Unicus, solitarius. S. I.
Egygyes egyedűl. Unice, solitarie prorsus, solus omnino. M. A.
Egygyes egygyig. Usque ad unum.
Egygyes ember. Homo solitarius. Sz. D. Monachus. CM.
Egygyes élet nem lehet bú nélkül. km.
Egygyes gerlicze. Csuzi p. 91.
Egygyes ital. Pázm. Pred. p. 348.
Egygyes tanács. Faludi E. M. p. 258.
Egygyes veréb. Passer solitarius. Csuzi p. 32.
Egygyesedik. Unitur, adunatur. Pázm. Kal. p. 834.
Meg egygyesedik. Pázm. Pred. p. 264.
Egygyesen. Unice, solitarie. M. A.
Egygyesít, egygyesíti. Unit, conjungit, v. pacificat. S. I.
Egygyesség. Unitas, unio, concordantia, concordia. M. A.
Egygyest. Nem eszik eggyest a' hasával. km.
Egygyesűl. Unitur, convenit, coalescit. M. A.
Meg egygyesűl. Concordiam init.
Öszve egygyesűl. Coalescit.
Egygyesülés. Unio, adunatio. M. A.
Személyes egygyesülés. Hypostatica unio.
Eggyesűltt. Unitus, conjunctus. M. A.
EGYGYET. Unum, idem. Egygyet mondok, kettő leszsz belőle. km.

Egygyet ér. Aequipollet, aequivalet. S.I.
Egygyet érés. Aequipollentia, aequivalentia. S. I.
Egygyet érő. Aequipollens, aequivalens. S. I.
Egygyet ért. Consentit, concordat. M. A.
Egygyet értés. Collusio, v. consensus, consensio voluntatum, concordantia. S. I.
Egygyet értő. Unanimis, consentiens. M. A.
Egygyet értőleg. Unanimiter, uno animo. S. I.
Egygyet kettőt. Unum et alterum. M. A.
Egygyet kettőt ugrik. Proludit, prosilit. M. A.
Egygyet mást. Varia, diversa.
Egygyet nyomó. Aequipondium. M. A.
Egygyetlen. Nec unus, nullus. S. I.
Nékem egygyetlenem. Unicus mihi est. Káldi Luc. 9. 38.
Egygyetlen egygy. Unicus. M. A. Unus sine socio. S. I.
Egygyetlen egygyig. Usque ad unum.
Egygyetlen egygyűl. Unice. M. A.
EGYGYEZ. Convenit, concordat, consentit. M. A.
Meg egygyez. Concordat, convenit, consentit, v. paciscitur, contrahit. Sz. D. S. I.
Meg nem egygyez. Dissentit, discordat. S. I.
Öszve egygyez. Concordat.
Egygyezés. Conventio, consensio. M. A.
Meg egygyezés. Conventio, concordatio, consensio v. harmonia. S. I.
Egygyező. Concors, consentiens. M. A.
Egygyező éneklés. Concentus. M. A.
Egygyezőleg. Concorditer, unanimiter. S.I.
Egygyezőlen. idem. VM. p. 155.
Egygyeztet, egygyezteti. Unit, conciliat. Sz. D.
Meg egygyezteti. Sz. D. Conciliat, reconciliat, invicem componit. S. I.
Öszve egygyezteti. idem.
EGYGYÉ. Unius v. in unum.
Egygyé létel. Zvonárics Post. 1. R. p. 98.
Egygyé teszi. Unit, adunat. M. A.
EGYGYÉRT.
Egygyért azért. Primum ideo.
EGYGYIG. Ad unum.
Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
EGYGYIK. Unus ex duobus aut pluribus. M. A.
Egygyik kökény, a' másik galagonya. km.
Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
Egygyik sem. Neuter. M. A.
Egygyik szavát a' másikkal öli. km.
Egygyike. Alter uter.
Egygyiktek. Unus vestrum. M. A.
Egygyikünk. Unus nostrum. M. A.
EGYNEK. Uni. Egynek el esése, másnak föl kelése. km.
Egynek tartja. Pro eodem reputat.
EGYRE. Ad unum. it. Identidem, continuo, incessanter. S. I.
Egyre másra. Ad varia, ad diversa.
Egyre megy. Redit ad idem.
Egyre százat tesz föl.
Egyre veri. Incessanter verberat.
Egyről egyre. Semper, perpetuo, incessanter. S. I.

EGYRŐL.
Egyről egygyig. Omnes universim. S. I.
Egyről másrúl értekeztek.
EGYSÉG. Unitas, unio. M. A.
EGYSZER. Semel. M. A.
Egyszer házasultt. Univira. CM.
Egyszer is, másszor is. Semel atque iterum. M. A.
Egyszer-kétszer. Subinde.
Egyszer 's mind. Simul una. M. A.
Egyszer sem. Nunquam, nullo tempore. S. I.
Egyszer valahára. Tandem aliquando. S. I.
Egyszer valamikor. idem.
Egyszeres. Simplex, non compositus. S. I.
Egyszeres adó. Simplum. S. I.
Egyszeri, egykor éltt. Quidam, quispiam, certus. S. I. Mint az egyszeri ember.
Egyszeribe. Ad semel, repente, inopinate. S. I.
Egyszerre. Ad semel.
Egyszerte. Una vice.
Egyszerű. Simplex. M. A.
EGYGYÜ. Simul. Öszve
Egygyü adja: öszve adja.
Egygyü áll: öszve áll.
Egygyü beszél: öszve beszél.
Egygyü eszik: öszve eszik. Mindent egygyü eszik.
Egygyü fut. Öszve fut. Confluit.
Egygyü fér: öszve fér. Patiuntur se invicem.
Egygyü jár: öszve-jár. Coeunt.
Egygyü megy. Coit.
Egygyü nyomja. Comprimit.
Egygyü szokik: öszve szokik.
Egygyü tart: öszve tart.
Egygyü tesz. Componit.
Egygyü ül. Considet. Egygyü ültek a' jó sültek. km.
Egygyü vásárol. Commercatur.
Egygyü veri: öszve veri.
Egygyü vesz: öszve vesz. Coemit.
Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
Egygyüld. Ne forte, forsan. M. A. Passim Egyöld, aliis Igyóld, Együld. Thelegdi Hom. 3. R. p. 47. 751.
Egygyünnen. Alicunde, ex uno loco. M. A. Egygyünnen is, más unnan is. Tordai' Kézirati.
Egygyünnett. idem. Sz. D.
Egygyüs. Junctus, conjunctus.
Egygyüs egygyig. Junctim omnes usque ad unum.
Egygyütt. Una simul, conjunctim. M. A.
Egygyütt alúszik. Condormit. M. A.
Egygyütt adás. Contributio. M. A.
Egygyütt beszéllés. Collocutio, colloquium. M. A,
Egygyütt dösöl. Congraecatur, compotat. M. A.
Egygyütt ebédlő. Compransor. M. A.
Egygyütt esküvők. Conjuratores. Pázm. Pred. p. 665.
Egygyütt eszik. Comessatur, simul comedit. M. A.
Egygyütt élnek, 's halnak ők. Nunc duo concordes anima moriemur in una. M. A.
Egygyütt énekel. Concinat, admodulatur. M. A.
Egygyütt fekszik. Concubat, concumbit. M. A.
Egygyütt hál. idem. M. A.
Egygyütt haló. Commoriens, commoriturus. M. A.
Egygyütt is, másutt is. Passim, hic et illic. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 881.
Egygyütt iszik. Combibit, compotat. M. A.
Egygyütt járó. Faludi. U. E. 3. R. p. 165.
Egygyütt játszó. Collusor. S. I.
Egygyütt kéri. Competit. M. A.
Egygyütt lakás. Cohabitatio. M. A.
Egygyütt legeltet. Compascit. M. A.
Egygyütt lovagol. Coequitat. M. A.
Egygyütt nyög. Congemit, congemiscit. M. A.
Egygyütt örül. Congaudet. M. A.
Egygyütt örvendez. Congratulatur. M. A.
Egygyütt röpül. Convolat. M. A.
Egygyütt sir. Adplorat, adflet, collacrymatur. S. I.
Egygyütt szenved. In afflictionis societatem venit. S. I.
Egygyütt szökik. Consilit, simul saltat. M. A.
Egygyütt tart. Est conjunctus, consentiens, est socius. S. I.
Egygyütt tették a' tűzhöz, egygyütt emészszék. km.
Egygyütt tobzódik. Congraecatur. M. A.
Egygyütt uszik. Connatat. M. A.
Egygyütt ül. Considet. M. A.
Egygyütt üvölt. Conclamat. M. A.
Egygyütt vacsorál. Concoenat. M. A.
Egygyütt vásárol. Commercatur. M. A.
Egygyütt vész. Comperit. M. A.
Egygyütt ví. Compugnat. M. A.
Egygyütt zöng. Consonat. M. A.
Egygyütt zöngő. Consonans.
Egygyüvé. Simul, una, in unum locum. M. A.
Egygyüvé röhögnek mint a' disznók. km.
EGYVEL. R. pro egygyel.
Egyveledik. Miscetur, immiscetur, adunatur. Faludi T. É. p. 19.
Egyveleg. Mixtim, una, promiscue. S. I.
Egyveles. Mixtus, promiscuus, confusus. S. I.
Egyvelesleg. Mixtim, promiscue. Faludi U. E. 2. R. p. 49. T. É. p. 69.
Egyvelest. Promiscue, indiscriminatim. S. I.
Egyvelez, egyvelezi. Miscet, permiscet, commiscet. S. I. Sz. D.
Egyvelezés. Sz. D.
Egyvelít, egyveliti. idem. Faludi B. E. p. 97.

EGYED.

EGYED. t. f. n. Aegidius. M. A.
Egyed' földje. Sz. P. Veszprém Vben.
Egyed' úta. F. Szala Vben.
Szent Egyed. E. F. Doboka Vben. Sz. P. Somogy Vben.

EGYEM.

EGYEM. Inquam, nempe, scilicet. M. A. Sámbár Mátyás Posaházi ellen. p. 32. 69.

EGYHÁZ.

EGYHÁZ. Templum, aedes, fanum. M. A. Ecclesia. S. I.
Egyház-atya. Curator templi. S. I.
Egyház' átka. Excommunicatio. S. I.
Egyház-bér. F. Baranya Vben.
Egyház'fa, Egyház' falva. F. Posony Vben.
Egyház-fi. Aedituus, aeditimus. M. A.
Egyház' fia, egyház-őrző. Tutelarius. CM.
Egyház-fosztás. Sacrilegium. S. I.
Egyház-fosztó. Sacrilegus, spoliator templi. S. I.
Egyház-kelés. Introductio. Vajda K. É. 1. K. p. 67.
Egyház-kelő. Introductio. Avatás. S. I.
Egyház-kelőbe megy: be avattatja magát. Vajda K. É. 1. K. p. 32.
Egyház-megye. Parochia. S. I. Fára.
Egyház-nagy. Cardinalis. S. I.
Egyház' napja. Encoenia, dies dedicationis, consecrationis templi. M. A.
Egyház-őrző. Aedituus. M. A.
Egyház-szeg. FF. Vas, Nyitra, és Szala Vkben.
Egyház' szokása. Ritus Ecclesiae. S. I.
Egyház-tolvajlás. Sacrilegium. M. A.
Egyház-tolvajló. Sacrilegus. M. A.
* Anya-egyház. Ecclesia Mater.
Anya-szent-egyház. Sancta Mater Ecclesia.
Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
Szent egyház. Sancta Ecclesia.
Új egyház. E. MV.
EGYHÁZA. Ejus Ecclesia. it. t. h. n.
Egyháza. F. Pest Vben.
* Ágas egyháza. Sz. PP. Pest Vben és Kis Kunságban.
Bán' egyháza. F. Pest Vben.
Derék' egyháza. Sz. P. Csongrád Vben.
Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Dum' egyháza. F. Csanád Vben.
Fejér' egyháza. MV. Sopron Vben. FF. Mármaros, Posony, Somogy Vkben. Sz. PP. Békes, Borsod és Pest Vkben. E. FF. Alsó Fejér Vben. és Besztercze' Vidékében.
Fél' egyháza. MV. Kis Kunságban. F. Bihar Vben. Sz. P. Szabolcs Vben. Telek Pest Vben.
Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Kerek' egyháza. Sz. PP. Békes, Bihár Vkben. és Kis Kunságban. Telek Pest Vben.
Két' egyháza. F. Békes Vben.
Köves' egyháza. F. Bihar Vben.
Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Nyár' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Nyír' egyháza. MV. Szabolcs Vben. Sz. P. Pest Vben.
Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.
Szeg' egyháza. Sz. P. Borsod Vben.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szent László' egyháza. F. Szala Vben.
Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Tövis' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
Vörös' egyháza. F. Pest Vben. Sz. PP. Békes és Csongrád Vkben. E. FF. alsó Fejér, és Doboka Vkben.
EGYHÁZAS. Habens ecclesiam.
Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
Egyházas Bödöge. Sz. P. Veszprém Vben.
Egyházas Bük. F. Szala Vben.
Egyházas Falu. F. Soprony Vben.
Egyházas Füzes. F. Vas Vben.
Egyházas Gélle. F. Posony Vben.
Egyházas Hollós. F. Vas Vben.
Egyházas Karcsa. F. Posony Vben.
Egyházas Karmacs. Sz. P. Szala Vben.
Egyházas Keszö. F. Vas Vben.
Egyházas Marót. F. Hont Vben.
Egyházas Rádócz. F. Vas Vben.
Egyházas Szecsöd. F. Vas Vben.
EGYHÁZI. Ecclesiasticus, v. ecclesiastes. S. I.
Egyházi állapot. Res ecclesiastica.
Egyházi beszéd. Oratio sacra, concio. S.I.
Egyházi beszédes. Orator sacer, concionator. S. I.
Egyházi birtok. Patrimonium ecclesiae. S. I.
Egyházi dolog. Res ecclesiastica.
Egyházi ember. Sacerdos, clericus, ecclesiasticus. M. A.
Egyházi fenyíték. Disciplina ecclesiastica.
Egyházi gyülés. Concilium, synodus. S.I.
Egyházi hatalom. Hierarchia. S. I.
Egyházi könyv. Ecclesiae matrica. v. rituale, liber liturgicus. S. I.
Egyházi rend. Status ecclesiasticus, ordo sacerdotalis. S. I.
Egyházi személy. Persona ecclesiastica.
Egyházi szertartások. Ritus ecclesiastici.
Egyházi szék. Consistorium, senatus sacer. S. I. Szent Szék.
Egyházi szokás. Consvetudo ecclesiastica.
Egyházi szolga. Diaconus, minister. M.A.
Egyházi szolgálat. Diaconia, ministerium. M. A.
Egyházi tanács. Senatus sacer.
Egyházi tanácsos. Membrum senatus sacri. Szent Széki Tanácsos.
Egyházi tár. Supellex sacra, vasa ecclesiae. S. I.
Egyházi tolvaj. Sacrilegus. M. A.
Egyházi történetek. Historia ecclesiastica, annales ecclesiae. S. I.
Egyházi törvény. Jus canonicum. Faludi. T. É. p. 31.
Egyházi törvény-hatóság. Potestas legislativa ecclesiae. Virág.

EGYIPTOM.

EGYIPTOM. Aegyptus.
EGYIPTOMI. Aegyptiacus. Pázm. Pred. p. 169, 762.
Egyiptomi dió. Pistacium. CM. Pimpernuss.

EH.

EH. Exclamatio disgustati. Faludi N. E. p. 6.
EHE. Vah. M. A.
EHÉ. Káldi Psalm. 39. 16.
Ehéd. E. F. Maros Székében.

EH.

EH (név) Epar, hepar, jecur. S. I.
EHA embernek. Epar hominis. M. A.
Eha-fájós. Cui hepar dolet. Sz. D.

EJ.

EJ, ej. Exclamatio admirantis v. suspirantis. Faludi E. M. p. 149.
Ejha.
EJNYE. Exclamatio admirantis.

EJT.

EJT, ejti. Facit cadere, sinit labi. M. A.
Bele ejti, bele ejtette kutba.
El ejti. Dejicit, sinit labi, facit ut cadat, decidere sinit. M. A.
Kétségbe ejti. In desperationem inducit.
Ki ejti, ki ejtette a' kezéből. E manibus dimisit. PP.
Le ejti. Sinit delabi, demittit. S. I.
Meg ejti. Inducit ad lapsum, cadere facit. M. A.
Reá ejti. Super incidere facit. M. A.
Sebet ejt. Vulnus infligit. Könnyü sebet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
Szerét ejti. Procurat.
Törbe ejti. Inducit in casses. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. km.
EJTEGET, ejtegeti. Frequenter dejicit, labi sinit v. declinat per casus. S. I.
Ejtegetés. Frequens dejectio v. declinatio per casus. S. I.
EJTEL. Justa, media, cotula. M. A.
Egygy ejtel bor, pálinka 's a' t. Sz. D.
EJTEMÉNY. Dejectum aliquid. Sz. D.
EJTÉS. Inductio in lapsum, delapsio. M.A.
Elejtés. Prolapsio, delapsus, dejectio. M. A.
Kétségbe ejtés. Inductio in desperationem.
Meg ejtés. Inductio in lapsum, dejectio, proturbatio. M. A.
Szó-ejtés. Vocum pronunciatio, elocutio, enunciatio. S. I. Sz. D.
Törbe ejtés. Inductio in casses. Illaqueatio.
EJTETT. Dejectus.
Meg ejtett személy. Sz. D.
EJTHET, ejtheti. Potest in lapsum inducere. Kit meg nem ejthetett a' csalárd világ.
Ejthetetlen. Qui dejici v. corrumpi non potest. S. I.
Meg ejthetetlen. idem. S. I.
EJTŐ. Dejiciens, v. inducens in lapsum.
Kétségbe ejtő. Inducens in desperationem.
Ejtődik. Cadit, labitur v. projicitur, dejicitur. S. I.
Ejtődés. Sz. D.

EK.

EK.
EKE. Aratrum. M. A. Könnyű hat ökör után tolni az ekét. km.
Eke' alja. Egy királyi eke' alja. Aratrum regalis mensurae. M. Verbőczi p. 245. 246.
Eke-bontó Borbála. Belius Not. H. Tom. IV. p. 115.
Eke-gát. Gramen ononis. Pörje. S. I.

Eke-gerendely. Buris, bura, elyma. M. A.
Eke-kabala. Feretrum aratri. PP.
Eke-ló, eke' lova. idem. Sz. D.
Eke-mező (Kis, nagy). E. FF. Szeben Székében.
Eke-nád. Vas, melly az eke' fejét az eke' szárával öszve foglalja, hogy erösen álljon.
Eke' szarva. Stiva, buris. M. A. Sok érdemes legény, hogy értéke szegény, fogja az eke' szarvát. Beniczki.
Eke-szarva' fogatója. Chirolabes. NC. p. 117.
Eke-talp. Dentale. M. A.
Eke-vas. Vomer. M. A.
Ekés. Aratrum habens, aratrum faciens. M. A.
EKECS. F. Komárom Vben.
EKEL. F. Komárom Vben.

EL.

EL. A, ab, praefixum verbale. M. A.
El addig. Adusque. M. A.
El annyira. Usque adeo. M. A.
El késöre. Zvonárics 1. R. p. 455.
El lehet nélküle. Potest eo carere. M.A.
El messze. Faludi U. E. 1. R. p. 78.
El ottan. Faludi U. E. 1. R. p. 178.
El tova. Procul, longe. Faludi B. E. p. 85. U. E. 1. R. p. 211.
El végre. Pázm. Kal. p. 211. Tandem.
El-vegy. Mixtus. M.A.L. alább ELVEGY.
El-vegyesen. Mixtim. Zvonárics. 1. R. p. 500.
El vélte. Raro. El vélte mond igazat. Sz. D.
ELDÖDI: első időbeli, régi, hajdani. Sámbár Mátyás Posaházi ellen. p. 452.
Eldödi Ekklésia. Primitiva Ecclesia. Sámbár.
Az eldödi szent Atyák v. Keresztények. Sz. D.
Eldödink: eleink. Sz. D.
ELECSKE. F. Nyitra Vben.
ELEGY. Promiscuus, mixtus, it. promiscue, mixtim. M. A.
Elegy-belegy. Hitvány, hányatt vetett holmi, dirib-darab, háj-báj, p. o. irás. Sz. D.
Elegy-színű. Varius, discolor, versicolor. S. I.
Elegyedik. Miscetur. S. I.
Bele elegyedik. Immiscetur.
Meg elegyedik. Permiscetur. M. A.
Elegyedés. Commixtio, confusio. M. A.
Meg elegyedés. Permixtio. M. A.
Elegyedett. Permixtus. M. A.
Meg elegyedett. idem. M. A.
Elegyes. Mixtus, miscellaneus, promiscuus. M. A.
Elegyes búza. Frumentum miscellum. PP.
Elegyes kövér. Adipe interstinctus. PP.
Elegyes vers.
Elegyesleg. Promiscue, mixtim. M. A.
Elegyest, elegyesen. idem. S. I.
Elegyetlen. Purus, non mixtus, impermixtus, merus. S. I.
Elegyit, elegyíti. Miscet, commiscet, permiscet. M. A.
Bele elegyíti. Immiscet. M. A.
Bé elegyíti. Immiscet, intermiscet, ingerit. M. A.
Egybe elegyíti. Admiscet. M. A.
Hozzá elegyíti. Admiscet. M. A.
Meg elegyíti. Permiscet, diluit. M. A.
Elegyítés. Mistio, mistura, permixtio. M. A.
Egybe elegyítés. Commixtio, commixtura. M. A.
Hozzá elegyítés Admistio, commixtura. M. A.
Meg elegyítés. Permistio. M. A.
Elegyített. Miscellus, mistus, mixtus. M. A.
Elegyíthető. Miscibilis, miscendo aptus S. I.
Elegyítetvén. Commixtim. M. A.
Elegyítve. Mistim, mixtim. M. A.
Meg elegyítve. Permiste. M. A.
Elegyül. Commiscetur, permiscetur. M. A.
Elegyültt. Mixtus.
ELENK.
Elenkes pénz. Species monetae deterioris argenteae sub Ludovico II. Erről Sigler Mihály igy ír: „Eodem anno (1523) nova in Hungaria moneta cuditur Elenkesch vocata.“ L. Belii Appar. p. 66.
ELEP. Sz. P. Szabolcs Vben.
ELES.
Eles falu. F. Hont Vben.
Elesd. MV. Bihar Vben.
ELESZTEB. R. Pristinus. Margit Élete p. 143.
Elesztebi egésség. Margit' Élete. p. 110.
ELEVE. Primitus, antiquitus, prius.
Eleve el látja. Praevidet. S. I.
Eleve itélet. Praejudicium. Sz. D.
Eleve meg érezi. Praesentit, praesagit. S. I.
Eleve meg látja. Praevidet. M. A.
Eleve meg tudja. Praescit. M. A.
ELÉ. Pro, prae. Csoszsz elé szilva-lé, téged borsolának meg. km.
Elé adja. Promit, profert. M. A.
Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
Elé állatja. Repraesentat, producit. M.A.
Elé csúsz. Prorepit. M. A.
Elé csúszás. Prolapsio, proreptio. M.A.
Elé édesgeti. Prolectat, prolicit. M. A.
Elé futamodik. Procursat. M. A.
Elé fut. Procurrit, accurrit. M. A.
Elé futás. Procursus. M. A.
Elé hozás. Prolatio, productio, repetitio. M. A.
Elé járul. Prodit, procedit. M. A.
Elé jelentés. Repraesentatio, exhibitio. M.A.
Elé látó. Providus. M. A.
Elé mászdogál. Prorepit, proserpit. M.A.
Elé megy. Progreditur. M. A.
Elé mondás. Proloquium, relatio, enumeratio. M. A.
Elé rohan. Prorait. M. A.
Elé szökellik. Prosilit. M. A.
Elé tólja. Protrudit. M. A.
Elé toszsza. Obtrudit, protrudit. M. A.
Elé veddegeli. Promptat. M. A.
Elébb. Antea, prius. M. A.
Elébb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit v. prodit. S. I.
Elébb elébb mász csusz. Proserpit, prorepit. M. A.
Elébb indítja. Promovet. M. A.
Elebb megy. Progreditur. M. A.
Elébb mendegel. Prolabitur. M. A.
Elébb menetel. Progressus, progressio. M. A.
Elébb való. Praestantior, praecellentior. S. I.
Elébb vetekedik. Apellat ulterius. M. A.
Elébb űzi. Propellit. M. A.
Elébb viszi. Provehit. M. A.
Elébbi. Pristinus, prior. M. A.
Elébbeni. idem. S. I.
ELÉG. Satis. M. A. Elég egy rés egy kerten. km.
Elég az hozzá.
Elég beteg, az is, a' ki beteget emel. km.
Elég ebül vagyunk. km.
Elég egy bör egy rókáról. km.
Elég egy ebre egy kölöncz. km.
Elég egy huzomban. km.
Elég egy lepény egy sütésre. km.
Elég egy Pap a' templomban. km.
Elég gazúl. Satis male. S. I.
Elég ha. Sufficit quod, verum tamen. M. A.
Elég hamar. Sat cito.
Elég jó. Sat bonus, commodus, tolerabilis. S. I.
Elég jól. Sic satis, commode utcunque. S. I.
Elég képpen. Sufficienter. M. A.
Elég kutya dolog. Satis male.
Elég már. Jam satis est. S. I.
Elég neven. — „Ha nem veszed elég neven én tülem“ Telegdi. Feleiet. p. 128.
Elég nyavalya a' vénség. km.
Elég nyomású. Justi ponderis. Mart. Coron. p. 13.
Elég szép. Forma tolerabilis. S. I.
Elég szószót szerzettem neki, csak fonhassa. km.
Elég-tétel. Satisfactio. M. A.
Elég vagyok. Suppeto, sufficio. M. A.
* Nem elég csak orrunkig nézni. km.
Torkig elég. Satis abunde.
Untig elég. Sz. D. Ad nauseam usque.
Elege van. Habet ille suum satis. Zvonárics Postilla 1. R. p. 298.
Elegedendő. Sufficiens. Eszterházi Tamás. p. 529.
Elegen. Sufficienter, multi satis. M. A.
Elegendő, pro elégedendő. Sufficiens, competens. M. A. PP.
Elegendő képpen. Abunde, sufficienter. S. I.
Elegendőség. Sufficientia. Zvonárics. M. Postilla 1. R. ajálló levél. p. 12. 549. 880.
Elegendöen. Sufficienter. Sz. D.
Elegendöleg. idem. Sz. D.
Eleget. Abunde, satis.
Eleget emlegetik.
Eleget élt a' szerencsétlen, de hamar meg is holtt. km.
Eleget tesz. Satisfacit. M. A. Az Isten sem tehet eleget mindennek. Ne Jupiter quidem omnibus placet.
Elégedik. Satiatur, saturatur, contentatur. S. I. Sz. D.
Meg elégedik. Satiatur, saturatur, contentus est. M. A.
Elégedetlen. Incontentus.
Meg elégedetlen. Idem. M. A.
Elégedett. Contentus.
Meg elégedett. Satur, contentus. M. A.

Elégedés. Satietas. S. I.
Meg elégedés. Satietas, saties, saturitas. M. A.
Elégedendő: elegendő.
Elégedhetetlen. Insatiabilis. Pázm. Pred. p. 976. 1159.
Meg elégedhetetlen. Idem. M. A.
Elégedő. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 187.
Elégel, elégeli, elégli. Satis existimat, contentus est. M. A.
Meg elégli. Faludi. T. É. p. 205.
Meg eléglette a' költést, olvasást szenvedést. Sz. D.
Eléggé. Sat, satis, sufficienter. M. A.
Elégit, elégíti. Satiat, saturat. M. A.
Ki elégíti. Excontentat, exsatiat, exsaturat. M. A.
Meg elégíti. Satiat, saturat, exsatiat, exsaturat, satis dat, satisfacit. M. A.
Elégítés. Satisfactio, saturatio. M. A.
Meg elégítés. Idem. M. A.
Elégíthetetlen. Insatiabilis, insaturabilis. S. I.
Meg elégíthetetlen. Idem. M. A.
Elégíthetetlenség. Insatietas, insatiabilitas. Sz. D.
Meg elégíthető. Satiabilis. M. A.
Elégnél több. Plus quam satis. Faludi B. E. p. 18.
Elégség. Satietas, satias, saties, saturitas, sufficienter. M. A.
Elégséges. Sufficiens, idoneus, dignus. M. A.
Elégségesen. Sufficienter. Káldi 4. Esdrae. 1. 20.
Elégséget tesz. Excontentat.
Elégszer. Saepe, frequenter. S. I.
Elégszik. Contentatur.
Meg elégszik. A' természet kevéssel meg elégszik. — A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. kmm.
Elégtelen. Insufficiens, non sufficiens, non satis. M. A.
Elégtelenkedik. Insufficientem se asserit.
Elégtelenség. Insufficientia. Pázm. Kal. p. 631.
Elégtelenül. Non sufficienter. M. A.
ELIG. R. Ultra modum, supra modum, praeter modum. S. I.
ELLEN. Adversus, contra. M. A.
Ellen-állhatatlan. Irresistibilis, irrefragabilis. S. I.
Ellen-beszéd. Sz. D. Sermo contrarians.
Ellen-erő. Faludi. E. M. p. 203. Vis contraagens.
Ellen-fa. Obex, vectis remissarius. Schlagbaum, Sperbaum. S. I.
Ellen-fél. Pars adversa, contrapars. Faludi U. E. 1. R. p. 21.
Ellen-írás. Antigraphum, contrascriptum. S. I.
Ellen-lábiak. Antipodes.
Ellen-leczke. Faludi U. E. 2. R. p. 196.
Ellen-mondás. Contradictio. M. A.
Ellen-mondó. Contradictor. Faludi U. E. 3. R. p. 172.
Ellen-morgás. Obmurmuratio. M. A.
Ellen-rész. Pars adversa, contraria. S. I.
Ellen-sáncz. Contrescarpe.
Ellen-suly. Contre-poids.
Ellen-szél. Ventus adversus. S. I.
Ellen-szív. Cor aversum, aversatio.
Ellen-tartás. Refragatio. M. A.
Ellen-tartó. Refragator. M. A.
Ellen-társ. Aemulus, rivalis, competitor, concertator. S. I.
Ellen-tevés. Antithesis. M. A.
Ellen-vetés. Objectio. M. A.
Ellen-vető. Contradicens, opponens. M. A.
Ellenbe, (ellemben. M. A.) E regione, ex adverso, e contra. M. A.
Ellenbe által. p. o. lakik.
Ellend. F. Baranya Vben.
Ellene, ellened, ellenem. Contra se, contra te, contra me. M. A.
Ellene áll. Contra stat, resistit, obsistit, reluctatur, adversatur, repugnat. M. A.
Ellene mond. Contradicit. M. A.
Ellene mondasz e az ördögnek? Abrenunciasne Diabolo.
Ellene morog. Obmurmurat. M. A.
Ellene szegezi magát. Resistit, opponit se.
Ellene szóll. Obloquitur, reclamat. M. A.
Ellene támad. Rebellat. M. A.
Ellene tesz. Contraponit, opponit. M. A.
Ellene tétel. Oppositio. M. A.
Ellene törekedik. Obnititur. M. A.
Ellene tusakodik. Obluctatur. M. A.
Ellene ugat, Obgannit, oblatrat. M. A.
Ellene vet. Objicit. M. A.
Ellene zajog. Obstrepit. M. A.
Ellenébe. E regione ejus.
Ellenére. Contra illum. Viz' ellenére nehéz uszni. km.
Ellenes. Adversarius. Gegner. S. I. Sz. D.
Ellenesen esett: ellenkezőleg. Sz. D.
Ellenez, ellenezi, ellenzi. Abnuit, refragatur. M. A.
Ellenzék: ellenzet, soromp, gát. Sz. D. Obex, impedimentum v. agger, moles, septum. S. I.
Ellenzés. Repulsio, refragatio, cohibitio. M. A.
Ellenző. Faludi. E. M. p. 89. Csuzi p. 42. Adversans, contrarians.
Ellenző a' nadrágban. Sz. D.
Ellenző bőr a' kocsiban: elő-bőr. Sz. D.
Ellenző fél. Csuzi. Tromb. p. 25.
Ellenző valami. p. Eső — nap — por — szél — tűz — villám - ellenző. S. I.
Ellenkedik. Repugnat, adversatur. M. A.
Ellenkedés. Adversitas, repugnantia. M. A.
Ellenkedő. Adversus, repugnans. M. A.
Ellenkedve. Repugnanter. M. A.
El ellenkedett vele.
Ellenkezik. Rebellat, adversatur, inimicatur. M. A.
Ellenkezés. Inimicitia, repugnantia, contrarietas. M. A.
Ellenkező. Contrarius, repugnax, repugnans, adversarius, rebellator, rebellis. M. A.
Ellenkező beszéd. Antilogia. M. A.
Ellenkező dolog. — Az ellenkező dologban válik meg, ki mire való. km.
Ellenkező fél. Pars adversa. Zvonárics. 1. R. p. 486.
Ellenkező mondás. Contradictio. M. A.
Ellenkező képpen. Contrarie, repugnanter, e diametro. S. I.
Ellenkezőleg. idem. S. I.
Ellenkezőség. Sz. D.
Ellenkezve. Contrarie. M. A.
Ellenség. Inimicus, hostis, adversarius. M. A.
Ellenség' földjen. In hostico.
Ellenség-gyülölés. Pázm. Pred. p. 122.
Futó ellenségnek arany hidat állits. km.
Házi ellenség a' test, friss a' roszszra, jóra rest. km.
Kicsiny ellenséget sem jó meg vetni. km.
Ellensége. Ejus hostis. Halálos ellensége.
Ellenséges. Hosticus, hostilis. M. A.
Ellenségesen. Inimice, hostiliter. M. A.
Ellenségeskedik. Hostilitates exercet.
Ellenségtül meg toltt hadi sereg. Faludi E. M. p. 259.
Ellent.
Ellent áll. Contra stat, resistit. M. A.
Ellent állás. Resistentia.
Ellent álló. Resistens, repugnans.
Ellent tart. Refragatur, reluctatur. M. A.
Ellent tartó. Biró Márton Micae p. 263.
ELŐ. Prae, ante. M. A.
Elő adás. Exhibitio. M. A.
Elő - arasz. Lichas. M. A.
Elő állás. Comparitio.
Elő állítás. Sz. D. Procuratio, praesentatio.
Elő - álom. Primus somnus. M. A.
Elő - álomkor. Concubium, nox concubia. M. A.
Elő-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.
Elő beszéllés. Enarratio.
Elő - bér. Sz. D.
Elő bocsátás. Praemissio. M. A.
Elő - bor. Vinum primum. Szín-bor. S. I.
Elő - bőr. Praeputium. S. I.
Elő-bőr' gyulladása. Phymosis.
Elő-bőr a' kocsiban: ellenző bőr. Sz. D.
Elő - bőr a' kovácsoknál, és egyéb mester embereknél. Ventrale, opificis praecinctorium. PP.
Elő - csahos. Os communitatis.
Elő esés. Prolapsus. S. I.
Elő-érzés. Praesensio, praesagitio, divinatio animi praesagientis. S. I. Sz. D.
Elő érő. Praecox.
Elő érő szőlő. Praecoquae uvae. Káldi Num. 13. 21.
Elő fizetés. Praenumeratio. S. I.
Elő-fizetmény. Sz. D.
Elő-fogak. Dentes gelasini, incisores. S. I.
Elő fogás. Apprehensio, protractio.
Elő görbedtt nyaku. Obstipus. PP.
Elő - had. Acies prima, prima signa, frons. S. I.
Elő - hasi. Primipara.
Elő - hasú. idem. M. A. CM.
Elő - hám. Antilena, lorum equi pectorale. Szügy-elő. S. I.
Elő - hegy. Promontorium.
Elő hengerítés. Praevolutio. M. A.
Elő hivás. Accersio, adhibitio, advocatio. M. A.
Elő hozás. Citatio, depromtio, prolatus. M. A.
Elő hozakodás. Commemoratio.
Elő hozakodik. Sz. D. Profert intra discursum.
Elő - idő. Kisfaludi.

Elő - ítélet. Praejudicium.
Elő - játék. Praeludium. S. I.
Elő járó. Antecessor. M. A.
Elő járóban. Praeliminariter. Faludi U. E. 2. R. p. 100.
Elő jövés. Processio.
Elő kelhető. Magnae spei, exspectationis. S. I.
Elő kelő. Pázm. Pred. p. 60. 881. 1136.
Elő - kép. Faludi T. É. p. 75.
Elő - képpen. Praevie, praeliminariter.
Elő - kötő. Cinctus. M. A.
Elő - látás. Praevisio. S. I.
Elő - levél. Pagina prima, folium primum. S. I.
Elő - lé. Elő - leve a' szölönek.
Elő - Monaj. Sz. P. Abaúj Vben.
Elő mutatás. Praemonstratio.
Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.
Elő menetel. idem. M. A. CM.
Elő meneteles. Faludi B. E. p. 59.
Elő mondás. Recitatio.
Elő mozditás. Promotio.
Elő nyomulás. Progressus, promotio.
Elő - Patony. F. Posony Vben.
Elő - pénz. Arrha, auctoramentum. Faludi E. M. p. 239. Csuzi Tromb. p. 137.
Elő-rész. Pars adversa. Vorderseite. S. I.
Elő - ruha. Linteum, cinctus. M. A.
Elő rugaszkodás. Proruptio.
Elő-sereg. Agmen praevium. Avantgarde. S. I.
Elő - sör. Cerevisia primaria. PP.
Elő - szállás. Sz. P. Fejér Vben.
Elő számlálás. Recensio, recensus, enumeratio. M. A.
Elő-szeri. Primigeni s.
Elő-szin. Proscenium. Szín' eleje. S. I.
Elő-szoba. Anticamera. Faludi N. U. p. 14.
Elő-szó. Anteloquium, proloquium. M. A.
Elő szóllitás. Provocatio.
Elő szólló. Prolocutor. S. I.
Elő szökés. Prosultus.
Elő-tag. Armus, pectus animalium. Czimer, mar, szügy, szegy. S. I.
Elő találás. Repertio, occursus.
Elő tasztitás. Protrusio.
Elő-Tejed. F. Posony Vben.
Elő-téj. Colostrum. S. I.
Elő-téj' rágása. Colostratio, S. I.
Elő-tik-szóig. Margit' élete. p. 10.
Elő-tik-szókoron. Margit' élete. p. 80.
Elő toppanás.
Elő toszás. Protrusio.
Elő ugrás. Prosultus.
Elő-vár. Antemurale. S. I.
Elő vetés. Objectio. M. A.
Elő-világ. Vorwelt. S. I.
Elő vitel. Promotio, provectio. M. A.
* Böjt elő-hava. Mensis Februarius.
Homlok-elő. Frontale. M. A.
Szügy-elő. Antilena, pectorale. M. A.
Elejbe. Obviam. M. A.
Elejbe adja. Proponit.
Elejbe akad. Obviam ei fit, obvius fit. M. A.
Elejbe akadó. Obvius. M. A.
Elejbe borúl. Accidit provolvitur. S. I.
Elejbe ereszti. Admittit in sui conspectum.
Elejbe fut. Occurrit. M. A.
Elejbe futás. Procursio, procursus, occursus. M. A.
Elejbe futamodik. Occursat. M. A.
Elejbe ir. Praescribit.
Elejbe megy. Obviat. M. A.
Elejbe menés. Occursus. M. A.
Elejbe olvassa. Praelegit.
Elejbe siet. Properat ei obviare, occurrere.
Elejbe szalad. Currit ei obviam.
Elejbe számlálja. Adnumerat in conspectu ejus.
Elejbe szövés. Praetextus. M. A.
Elejbe teszi. Praeponit.
Elejbém. In occursum meum.
Elejbéd. In tui obviam.
Eleje valaminek. Initium, principium v. pars antica, anterior. S. I. Jól meg kell elejét, végét, a' dolognak kötni.
Elején. Antiquitus, quondam. M. A.
Elejénten. Idem. M. A.
Elején érő. Praecox, praecoquus. S. I.
Elejét keli. Zvonárics 1. R. p. 664.
Elejét veszi. Praevenit. S. I.
Elejét, erejét veszi. Faludi U. E. 3. R. p. 23.
Elejétől fogva. Ab initio, primitus.
Eleji valamelly tudománynak. Rudimenta, elementa. S. I.
Elei. Primordium, principium. M. A. it. Majores ejus. Mit használ a' vaknak, hogy elei láttak. km.
Eleink. Majores nostri. M. A.
Elein érő. Praecox, praematurus. M. A.
Elein érett, elein ért. Idem M. A.
Eleitől fogva. Ab initio, primitus. M. A.
Eleit veszi. Praevenit, praevertit, praecavet, antevenit, antevertit, praeoccupat. M. A.
Előbb. Ante, prius. M. A. A' ki előbb mégyen a' malomba, előbb önt a' garatra. km.
Előbb böcsüli. Praeaestimat, praeeligit. S. I.
Előbb el ragadja. Praeripit. M. A.
Előbb járó. Praecellentior. Zvonárics 1. R. p. 270.
Előbb jön. Citius venit.
Előbb kelő. Faludi U. E. 3. R. p. 138.
Előbb kivánja. Mavult, praeoptat.
Előbb meg látja. Praevidet. M. A.
Előbb meg probálja. Praetentat. M. A.
Előbb meg kötözi. Praevincit. M. A.
Előbb meg tudja. Praescit. M. A.
Előbb meg veszti. Praevitiat. M. A.
Előbb mondja. Antedicit. M. A.
Előbb utóbb. Serius ocyus. Faludi E. M. p. 205.
Előbb űzi. Praeteragit, propellit. M. A.
Előbb való. Prior, praeferentior.
Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
Előbbeli. R. Pristinus, prior. M. A.
Előbbeni. Idem. M. A.
Előbbi. Idem. M. A. Margit' élete Prájnál. p. 339.
Előbbi nyom. Aetas superior, antiquitas. Vorwelt. S. I.
Előbbség. Prioritas Faludi. N. U. p. 28. B. E. p. 25. N. E. p. 201. N. A. p. 232. T. É. p. 75. Pázm. Kal. p. 785.
Előbe. In antecessum. Előre. S. I.
Előd. R. Praecessor, antecessor. S. I.
Elődbe. In tuum conspectum, in tuam praesentiam.
Elődbe öledbe hozom gyermekedet. Faludi.
Elődet veszi. Praeoccupabit te, praevertet te. Thelegdi Hom. 1. R. p. 290.
Elődi. R. Antiquus, vetustus, priscus. S. I.
Elődink. R. Majores, praecessores nostri. S. I.
Előded'n. Primitus. Pápisták' üldezése. p. 17.
Előded'. Priscus, vetustus. Márt. Coron. p. 116.
Elől. Prae, ante. M. A. Elől tűz, hátul viz. km. El teszik az ebek elől. km.
Elől áll. Antestat. M. A.
Elől bocsátja. Praemittit. M. A.
Elől érő. Praematurus, praecox. M. A.
Elől éneklő. Praecentor. M. A.
Elől futó. Antecursor, prodromus, praecursor. M. A.
Elől függő. Antependulus v. antipendium v. siparium. S. I.
Elől hátul. A fronte et a tergo. PP.
Elől ízlés. Praelibatio, praegustatio. S. I.
Elől járás. Praepositura, praecessio. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p. 71.
Elől járó. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
Elől járó bak. Sectarius vervex. CM.
Elől járóban. Praevie. Pázm. Kal. p. 955. Pred. p. 425.
Elől járója a' bizonyságnak. Praemissa. Pázm. Kal. p. 1057.
Elől járó beszéd. Praefatio. M. A. CM.
Elől járó követ. Praenuncius, praecursor, prodromus. S. I.
Elől járólag. In antecessum. S. I.
Elől irás. Praescriptio, M. A.
Elől kóstoló. Praegustator. M. A.
Elől menő. Praeiens, praecedens, antecessor. M. A.
Elől mutatja. Praemonstrat. M. A.
Elől mutató. Praemonstrator. CM.
Elől olvasó. Praelector. M. A.
Elől sietés. Praeceleratio, M. A.
Elől szedett szölö' bora. Praeliganum. M. A.
Elől szökö. Praesultor, praesul. M. A.
Elől szólló. Praefans, prologus. M. A.
Elől szülés. Praegenitura. M. A.
Elől tánczoló. Praesul, praesultor. M. A.
Elől tétel. Praepositio. M. A.
Elől ül. Praesidet. S. I.
Elől ülés. Praesidium.
Elől ülő. Praeses, praesidens. S. I.
Elől valók. Primores. M. A.
Elől világító. Praelucens. M. A.
Előle, előled, előlem. Prae, vel ante se, te, me. M. A.
Elől (ige) előli. R. Anteponit. S. I.
Előmbe. In conspectum meum, obviam mihi. S. I.
Előmbe ölembe.
Előmbe ne jöjj.
Előre. In antecessum. PP. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
Előre meg jövendöli. Praedicit.
Előre meg mondom. Praevie dico.
Előre néz. — A' forgott ember nem csak hátra, hanem előre is néz. km.

Előre nézés. Providentia. Pázm. Pred. p. 858.
Előre pénzt ád. Arrham, arrhabonem dat. PP.
Először. Primo, primum. M. A.
Leg először. Omnium primo.
Előte. Dug. Jólánka. 1. K. p. 318.
Előtt. Ante, coram. M. A. Vetés előtt aratsz.
Előtte, előtted, előttem. Coram se, te, me. M. A.
Előttem a' képe. Praefiguro mihi.
Mindenek előtt. Ante omnia v. ante omnes.
Elöve. Prae.
Elöve érö. Praecox. M. A.
Elöve értt. Praematurus. M. A.
Elövel érö. Pázm. Pred. p. 337.
Előz, előzi. Praevenit, praeoccupat, praevertit. S. I. Praevindemiat. PP.
Meg előzi. Praevenit, praevertit.
Előzet. Praeventio, praeoccupatio. S. I.
Előzés. Praeventio, praeoccupatio.
Szüret-előzés. Praevindemia. PP.
Előzködik. Sz. D.
Előzmény.
Előző. Praeveniens, praeoccupans.
Előzöleg. Praeoccupanter.
Előződik. Praevenitur. Sz. D.
Előztet, előzteti. Facit praevenire.
Előzve szürt bor. Vinum raefiganeum. PP.
ELSŐ. Primus, principalis, primarius. Még az ebnek sem jó az első fia. Posteriores prioribus potiores. M. A.
Első boldogság a' jó ész. km.
Első belső tanács. Faludi N. A. p. 247.
Első, és belső embere. Pázm. Pred. p. 1170.
Első fogás. Primum ferculum, primus missus. PP.
Első fölső. Faludi U. E. 3. R. p. 14.
Első példa. Archetypus. M. A.
Első szülött. Primogenitus, primigenitus. M. A.
Első szülöttség. Primogenitura. M. A.
Első templom. Curialis aedes, episcopalis cathedrae templum. PP.
Első sereg. Prima acies, frons exercitus. PP.
Első vétek bocsánatot érdemel. Prima parcata.
Elsöbb. Prior, prius. M. A.
Elsöbbi. Prior. Elsöbbi levelemre nem felelt.
Elsöbe. Initio, primo, primitus. M. A.
Elsöben. Idem.
Egy elsöben. Pázm. Kal. p. 412. 819.
Elsödször. Primo.
Elsöje. Ejus primus. Pázm. Pred. p. 569.
Elsöség. Primatus, prima. M. A. Öregség elsöség. km.
ELVE (elöe, elüe, elve). Trans. M. A. L.
Hid' elve. Tête de pont.
Tenger' elvén való. Transmarinus. M. A. L.
ELVEGY. Mixtus, mistus, promiscuus. S. I. Promiscue M. A.
Elvegyes. Idem. M. A.
Elvegyesleg. Mixtim. M. A.
Elvegyít, elvegyiti. Commiscet. M. A.
Elvegyítés. Mixtio. M. A.

ELVŐ. R. Ulterior. Tulsó, tul eső, tul való. S. I.
Havas elvö (al) földébe mentt. Sz. D.
Duna elvö fölsö Magyar Ország. Heltai Kron. 1. Darab p. 409.
Duna elvi Magyar. Hungarus transdanubianus. Fábsics. Kengyel-futó. MSS.

ELEDEL.

ELEDEL. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M. A. Radix primaria. ÉL.
Barom-eledel. Pabulum. S. K.
Bé sózott eledel. Salsamentum. S. K.
Tápláló eledel. Alimentum. S. K.
Töltött eledel. Tucetum. S. K.
ELEDELE. Ejus esca, cibus.
ELEDELT vesz. Obsonat. M. A.

ELEFÁNT.

ELEFÁNT. Elephantus, elephas, barrus. M. A.
Elefánt-csont. Ebur.
Elefánt-csontból való. Eburneus.
Elefánt-ordítás. Barritus. M. A.
Elefánt-tetem. Ebur. M. A.
Elefánt-tetemes. Eboreus. M. A.
ELEFÁNTI. Elephantinus. M. A.

ELEK.

ELEK. t. f. n. Alexius. M. A.
Elek. F. Arad Vben.
Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben.
ELEKES. Idem ac Alexius. M. A.
Elekes. E. F. alsó Fejér Vben.

ELEVEN.

ELEVEN Vividus, vivus, vitalis, vegetus. M. A. Radix primaria ÉL.
Eleven föld. Terra viva, terra profundior, quae nondum ligonem est experta. Terra rastris intacta, nec ullis saucia vomeribus. Ovid.
Eleven gyökér. Zadura, zedoaria. S. I.
Eleven káka. Hydra. Grüner Polyp. S. I.
Eleven kénesö. Hydrargyrus, argentum vivum. M. A.
Eleven olaj. Naphta.
Eleven szén. Pruna. M. A.
ELEVEND. R. Viviscens, reviviscens.
Elevendül: elevenedésre indúl. Mondatik kiváltképpen a' fiatal fákról. Hallottam Izsákfán 1823. September 7.
ELEVENEDik. Viviscit, reviviscit. M. A.
Föl elevenedik. Reviviscit.
Meg elevenedik. Pázm. Pred. p. 704. Reviviscit. M. A. CM.
Elevenedés. Reviviscentia.
Meg elevenedés. Vivificatio, reviviscentia. M. A.
ELEVENEN. Vivide, vitaliter, in vita. S. I.
ELEVENESZik. Viviscit.
Meg eleveneszik. Lippai Vetem. Kert. p. 235.
ELEVENÍT, eleveníti. Vivificat. M. A.
Föl eleveníti. Revivificat.
Meg eleveníti. Vivificat. M. A.
Elevenítés. Vivificatio. M. A.
Meg elevenítés. idem. M. A.
Elevenítö. Vivificator, vivificus, vivificans. M. A.
Elevenítö lélek. Pázm. Pred. p. 704.
ELEVENJE. Ejus vivum.
Elevenjére. Ad vivum.
ELEVENKEDik. Conatur, adnititur, adlaborat. Sz. D.
ELEVENSÉG. Alacritas, vitalitas. M. A.
ELEVENT szülö. Viviparus. S. I.
ELEVENÜL (ige). Reviscit, vivificatur. M. A.
Föl elevenül. Reviviscit.
Meg elevenül. Vivificatur.
ELEVENÜL (mellyék ige). Vitaliter. M. A.

ELLik.

ELLik. Parit. M. A. proprie dicitur de ove.
Meg ellik. idem. M. A.
ELLET. Foetura. S. I.
Egy elletből valók. S. I.
ELLETT. Effoetus. M. A.
ELLÉS. Partus, foetura. M. A.
ELLÓ. Pariens, parturiens. S. I.
Ellös. Ad partum apta, foemella.

ELME.

ELME. Mens, memoria, ingenium. M. A.
Elme-botlás. Faludi U. E. 1. R. p. 14. Lapsus mentis, memoriae.
Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458. Divagatio mentis.
Elme-élesités. Pázm. Kal. p. 403.
Elme-élesitö. Pázm. Pred. in praef.
Elme-faggatás. Csuzi Tromb. p. 116.
Elme-fárasztás. Pázm. Pred. p. 692. Adflictio mentis.
Elmé-fogás. Faludi N. E. p. 198.
Elme-futás. Hermán József. G. Festetics Kristóf fölött p. 34.
Elme-futtatás. Faludi U. E. 3. R. p. 81.
Elme-futtató. Speculativus.
Elme-gyakorlás. Exercitium ingenii. Sz. D.
Elme-háborodás. Pázm. Kal. p. 969.
Elme-háború. Faludi E. M. p. 205. Csuzi p. 236.
Elme-hiba. Lapsus memoriae. S. I.
Elme' leleményi. Inventa, excogitata. Faludi N. E. p. 158.
Elme-mutatás. Beniczki p. 158. Ostentatio ingenii.
Elme-mutogató. Pázm. Kal. p. 502.
Elme-tétovázás. Pázm. Pred. p. 1023.
Elme-törés. Mentis contentio, ingenii fatigatio. Biró Márton. Micae p. 345.
Elme-törö munka.
* Éles elme. Ingenium perspicax, acutum.
Vén elme, fiatal erö, veri meg a' hadakat. km.
ELMEBÉLI. Memorialis, mentalis. S. I.
Elmebéli háború. Faludi U. E. 1. R. p. 150.
Elmebéli viadal. Faludi U. E. 1. R. p. 23.
ELMEI. Memorialis. M. A.
ELMÉBÖL mondja. Könyv nélkül mondja. E memoria recitat. Sz. D.

ELMÉJE. Ejus mens, memoria, ingenium. Alatt jár elméje. km.
ELMÉJŰ.
Késedelmes elméjű. Pázm. Pred. p. 783.
ELMÉL, elméli. Mente versat. Sz. D.
Elmélkedik (identidem mente versat.) Meditatur, considerat, ratiocinatur, imaginatur. M. A.
El elmélkedik. Meditationi vacat.
Elmélkedés. Meditatio, consideratio. M. A.
Elmélkedő. Meditabundus, consideratior. M. A.
Elmélkedve. Meditabunde. M. A.
ELMÉNEK rütete. R. Extasis. B á t.
ELMÉS. Ingeniosus, memoriosus, scitus, perspicax. M. A.
Elmésen. Ingeniose, memoriose, scite. M. A.
Elmészkedik. Ingenio ludit, argutatur. Sz. D.
Elmésség. Ingenium, affluentia ingenii. S. I. Sz. D.
ELMÉTLEN. Demens, hebes, insipiens. M. A.
Elmétlenség. Stupor v. dementia, amentia. S. I.

EM.

EMik, emi. R. lactat. Mint szopik, szopja.
EME. R. Femina, femella, animal femineum v. mater v. nutrix. S. I.
Eme-állat. Femella, animal femineum. Pázm. Kal. p. 416.
Eme-disznó. Scrofa, porca. M. A. CM.
Eme-tyúk. R. Gallina. S y l v e s t e r.
Eméhez való. Porcarius. M. A.
EMEL, emeli. Levat. M. A. Az egygyesség a' kicsinyt is nagyra emeli. km.
El emeli. Amovet, dimovet, tollit. M. A.
Föl emeli. Tollit, attollit, extollit, levat, elevat, sublevat. M. A. Nem tudom az ég emelte föl, vagy a' föld nyelte el. km.
Ki emeli. Elevat, extrahit. M. A.
Le emeli. Deorsum levat.
Meg emeli. Levat.
Emelcsős hid. Pons arrectarius, ductitius. PP.
Emelcsős kapu. Catarrhacta, porta pendula. M. A.
Emelet. Contignatio. Szegés, ház' szegése. S. I.
Emelés. Levamen, sublatio, elevatio. M. A.
Föl emelés. Sublatio, elevatio. M. A.
Emelésre szóríltt.
Emelget, emelgeti. Levat, elevat, attollit, erigit. S. I.
Emelit, emeliti. Káldi. Eszther. 15. 8.
Emelkedik. Levatur, elevatur, attollitur, erigitur. Mint a' szárnya-szegett lúd, nem emelkedik. km.
Föl emelkedik. Erigit se. PP.
Föl emelkedés. Erectio, elevatio. PP.
Ki emelkedik. Emergit, elevat se.
Emelő. Levans.
Emelő rud. Trudes, ergata, vectis, hypomochlion. PP.
Emelő szerszám. Ergata. Hebzeug. S. I.
Emelődik. Levatur, attollitur. S. I.
Föl emeltt. Sublatus, elevatus, elatus. M. A.
Emeltyű. R. Hypomochlium. S. I.
EMES. Mammata. 2. tulajdon neve ÁLMOS annyának L. Anonymi Cap. 3. mert az ott irtt EMESŰ olvastatik EMES-nek.
Emesez, emese, emse. Sus, scrofa. S. I.
EMÉSZT, emészti. Consumit, concoquit. M. A. Egy hamis pénz százat emészt. km.
El emészti. Disperdit.
Ki emészti. Facit ut dispereat.
Meg emészti. Consumat, consumit, concoquit. M. A. Az üdő mindent meg emészt. km.
Magát emészti. Moerore se conficit.
Emésztet. Consumtum, concoctum, concoctio, digestio.
Ember' emésztete. Merda, stercus humanum.
Nehéz emésztetű eledel. Cibus durae concoctionis.
Emésztetlen. Inconsumtus, indigestus, crudus. Pázm. Pred. p. 837.
Emésztetlenség. Indigestio, cruditas. S. I.
Emésztetlenűl. Inconsumpte. S. I.
Emésztés. Consumtio, digestio.
Meg emésztés. Consumtio, concoctio. M. A.
Nehéz emésztés. Dyspepsia. NC. p. 345.
Emészthetetlen. Difficilis concoctu. Pázm. Pred. p. 405.
Emésztmény. A' mi el kél, el fogy, el emésztődik. S. I.
Emésztő. Consumens.
Emésztődik. Consumitur.
EMING. Sós nedvesség. Sz. D. Dictator. CM.
Eméngi. Dictatorius. CM.
Eméngség. Dictatura. CM.
EMLE. Ubera. Pázm. Pred. p. 739. Thelegdi Hom. 1. R. p. 838. „Boldogok a' magtalanok, és a' méhek, mellyek nem szültek, és az EMLÉK, mellyek nem EMLETTENEK."
EMLEGET, emlegeti. Comminiscitur. M. A. Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km.
Emlegetnek valahol. Sternutaverunt amores. M. A.
Meg emlegeti. Meg emlegeted a' Magyarok' Istenét. km.
Emlegetés. Memoratio, commemoratio, recordatio. M. A.
EMLÉKEZik. Meminit, memorat. M. A.
Meg emlékezik. Recordatur. M. A.
Reá emlékezik. M. A. Recordatur, reminiscitur, meminit. Jut eszébe. CM.
Emlékezet. Mentio, memoria. M. A.
Emlékezet-kő. Monumentum. PP.
Emlékezet' segétsége. Adjumenta memoriae.
Emlékezetes. Memorabilis. M. A.
Emlékezeti. Memorialis. M. A.
Emlékezetre föl irja. In commentarios, in tabulas refert. PP.
Emlékezetre méltó. Commemorabilis. M. A.
Emlékezetre nem méltó. Immemorabilis. M. A.
Emlékezetre vertt pénz. Symbolicum numisma. PP.
Emlékezetlen. Immemor. M. A.
Emlékezés. Commemoratio. Faludi U. E. 1. R. p. 17.
Meg emlékezés. Recordatio. M. A.
Reá emlékezés. Reminiscentia, recordatio. M. A.
Emlékező. Memor. M. A.
Emlékező elme. Memoria. M. A.
Emlékező tehetség. Facultas reminiscendi.
Emlékeztet, emlékezteti. In memoriam reducit.
Emlékeztetés. Pázm. Kal. p. 1024. Pred. p. 1058.
Emlékeztető. Monitorius, mnemonicus, it. Monumentum. M. A. Pázm. Pred. p. 1002.
Emlékeztető épület. Monumentum. CM.
Emlékeztető pénzek. Numi memoriales.
Meg emlékezteti.
Reá emlékezteti. Reducit ei in memoriam.
EMLÉL, emléli. Ubere lactat. Monoszlai Apol. p. 56.
Emlélés. Lactatio. Monoszlai Apol. p. 129.
EMLÉT, emléti, említ, említi. Meminit, memorat, recordatur. M. A.
Meg emléti. Commemorat, mentionem injicit. M. A.
Emlétés. Mentio. M. A.
Emlétő. Memorator. M. A.
EMLI. R. Lactat. P e s t h i.
Emlés. R. Lactatio.
Emlő. R. Lactans, lactator.
Emlő bér. Nutricium. S. I.
Emlő mely. R. Ubera, mammae, ruma.
Emlő tag. R. idem.
Emlő. Mammae, it. lorum, habena. M. A.
Emlős. Mammata, habens mammas.
Emlős állatok. Mammalia. S. I. Szoptatós állatok.
EMŐ. R. Lactens, sugens. Szopó.
Csöcs-emő. Infans lactens. Csöcs-szopó.
Emőd. F. Borsod Vben. Anonym. C. XXXI.
Emők. Sós lé, a' melly p. o. a' sajtból ki nyomattatik (eming). Sz. D.
Emőke (Kis, nagy). F. és Sz. P. Nyitra Vben.
Emős. Lactens.
Csöcs-emős gyermek. Parvulus lactens.
Emőség.
Csöcs-emőség. S. I. Status lactentis infantis.
EMSE. Sus, scrofa. S. I.
EMTET, emteti: mint szoptat, szoptatja. Lactat. L. Boldog Aszszony' szolosmája. p. 41.

EM.

EM (mellyek ige) loco IM.
EMERRE. Hac, isthac. S. I.
EMEZ, eme. Hic, iste. S. I.
Emez amaz.
EMÉNT. Paullo ante. S. I.
EMIDE. L. imide.
EMIGY. L. imigy.
Emigyen. Faludi N. A. p. 187.
EMILLYEN. L. imillyen.
EMINNEN. L. iminnen.

EMITT, emitten. L. imitt, imitten.
EMÜTT. Faludi N. E. p. 113.

EMBER.

EMBER (em-bér?). Homo M. A. Ember emberrel jó. Homo homini Deus. M. A.
Ember-áros. Venditor hominum, mango, plagiarius. CM.
Ember-áruló. Mango. CM.
Ember-csaló. Pázm. Pred. p. 551.
Ember-csufolás. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-csufoló. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-derék. Truncus corporis humani. S. I.
Ember' dija. Homagium. M. A.
Ember-dög. Pestis, lues hominum v. cadaver humanum. S. I.
Ember-evő. Anthropophagus. S. I.
Ember-evő hal. Nagy eb-hal. Squalus carcharius. S. I.
Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
Ember-fő. Hegy, Szepes és Gömör Vkben. E. F. belső Szolnok Vben.
Ember-ganéj. Oletum. M. A.
Ember-gyülölés. Misauthropia. S. I.
Ember-gyülölő. Misanthropus CM.
Ember-hús. Pázm. Pred. p. 374.
Ember-ismeret. Physiognomia.
Ember-ismérő. Physiognomus.
Ember kell a' gátra. km.
Ember-kerülő, ember-futó. Umbraticus, abstractus. S. I.
Ember-kor. Aetas virilis. M. A.
Ember-korú. Aetatis virilis, majorennis. Tiszti Szótár. p. 53.
Ember-lopó. Plagiarius. M. A. Káldi 1. Tim. 1. 10.
Ember-módon. Humaniter, viriliter. M. A.
Ember-módra. idem. M. A.
Ember-nyúzás. Hominis excoriatio v. expressio pecuniae, vexatio. S. I.
Ember-nyúzó.
Ember-öldöklési Homicidium M. A. Laniena.
Ember-öldöklő. Homicida, sicarius. M. A.
Ember-ölés. Homicidium. M. A.
Ember-ölő. Homicida. M. A.
Ember ő a' gáton. km.
Ember' szava, nem Isten' szava. km.
Ember-szeretés. Philanthropia. S. I.
Ember-szerető. Philanthropus. M. A.
Ember-szóllás. Traductio, infamatio. S. I.
Ember-szólló. Infamator, calumniator. S. I.
Ember-társ. Alter, quivis alius, socius humanae naturae. Mitmensch. S. I.
Ember volt, 's meg holt. km.
Cselefende ember. km.
Derék ember. Praestans.
Első ember. Protoplastus. S. K.
Fő ember. Optimas. S. K.
Gaz ember. — Meg gaz emberezte.
Gazda-ember. Herus, hospes, oeconomus. S. K.
Henye ember. Piger. Nagy búza-féreg a' henye ember. km.
Isten-ember. Theanthropos.
Kicsiny ember sem szalma-szál. km.
Koros ember. Grandaevus homo. S. K.
Minden ember ember, de nem minden ember emberséges ember. km.
Müves ember. Operarius, mechanicus. S. K.
Nagy ember. Vir animo v. corpore magnus. S. K.
Nemes ember. Nobilis.
Ollyan ember, mint a' falat kenyér. km.
Özvegy ember. Viduus. S. K.
Paraszt ember. Rusticus.
Részeg ember előtt az Isten is ki tér. km.
Semmire kellő hitang ember. Vilissimus homo. S. K.
Terem az ember. km.
Vad ember. Satyrus, homo ferus. S. K.
Vén ember. Depontanus, senex homo. S. K.
Világi ember. Profanus. S. K.
EMBERE. Ejus homo.
Nem embere. Non est ei addictus.
EMBERETLEN. Carens homine, ubi nullus mortalium commoratur. Káldi Job. 38. 26.
EMBERI. Humanus. S. I.
Emberi képpen. Humanitus, humaniter. S. I.
Emberi mód szerint. Humanitus. M. A.
Emberi tekéntet. Respectus humanus.
Emberiség. Humanitas.
EMBERKE. Homulus.
Kis emberke. Homunculus, homuncio NC. p. 173.
EMBERKEDik. Viriliter agit, virum se praestat. M. A.
Föl emberkedik. Virilem aetatem attingit. Prágai p. 252.
Emberkedés. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 82.
EMBERLI. Humaniter suscipit, honorifice habet. S. I.
Meg emberli.
Meg emberlette magát. Virum se praestitit. De nem emberlette magát meg.
EMBERNYI ember. Justam hominis mensuram habens. Pázm. Pred. p. 149.
EMBERSÉG. Humanitas, modestia, civilitas, urbanitas, decorum. M. A.
Emberség által senki sem sértödik meg. km.
Emberség-tudó. Scite urbanus.
Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Emberséges. Humanus, honestus, modestus, civilis. M. A.
Emberséges beszédü. Urbanus. M. A.
Emberséges ember. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Emberségesen. Humane, humaniter, civiliter. M. A.
EMBERTELEN. Inhumanus, incivilis, inurbanus. M. A.
Embertelen lator. Faludi E. M. p. 259.
Embertelenkedik. Inhumaniter agit v. loquitur. Csuzi p. 553.
Embertelenkedés. VM. p. 242. 244.
Embertelenség. Inhumanitas, inurbanitas. M. A.
Embertelenül. Inhumane, inhumaniter, inciviliter, inurbane. M. A.
EMBERTÜL embernek mindég kell tartani, km.
EMBERÜL. Viriliter. M. A.

EN.

EN.
En' laka. (nisi malis Eny' laka) E. F. Udvarhely Székében.
ENCZ.
Encze-bencze.
Enczen-bencz. Nugae, buttubata. M. A. Prágai p. 350.
Enczen-bencz-áros. Nugivendus. M. A.
Enczen-bencz dolog. Tordai Sámuel' kézirati.
Enczen-benczek. Heltai M. Kron. 2. D. p. 221.
ENCS. F. Abaúj Vben. Sz. P. Heves Vben. E. F. Doboka Vben.
Encsencs. F. Szabolcs, és Szatmár Vben.
END.
Endes. Sz. PP. Somogy, és Szabolcs Vkben.
ENE. Ollyan borjas tehén, mellyet ki nem hajtanak a' csordára, hanem otthon tartanak az istállóban. A' mint tartod enédet, úgy ihatod tejedet. km. Dug. 1. R. p. 72.
ENES.
Enese. F. Győr Vben.
ENG.
Enged, engedi. Obedit, obsecundatur, obsequitur, morigeratur, indulget, paret, cedit. M. A. Ö sem engedi a' magáét. km.
El engedi. Condonat. M. A.
Föl enged. Regelat. S. I.
Ki engedi. Remittit e pretio.
Meg engedi. Sinit, concedit, permittit, condonat, indulget. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinek meg engedni, mint senkinek semmit. km.
Engedelem. Concessus, indulgentia. M. A.
Engedelem-levél. Literae consensuales, Steph. Verböci. M. A.
Engedelmes. Obediens, placidus, propitius, indulgens, exorabilis, lenis, mitis. M. A.
Engedelmesen. Placide, indulgenter, leniter. M. A.
Engedelmeskedik. Obedit, paret. S. I.
Engedelmesség. Obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio, indulgentia, placiditas, lenitas, lenitudo. M. A.
Engedelmetlenkedik. Faludi N. A. p. 192.
Engedet. Indultum.
Isteni engedet. Margit' Élete. p. 96. 98.
Engedetlen. Inobsequens, inobediens. M. A.
Engedetlenkedik. Inobedientem se exhibet. Faludi N. E. p. 82.
Engedetlenség. Inobedientia. Pázm. Kal. p. 700. Pred. p. 631.
Engedetlenkedhetik. Thordai Sámuel' kézirati.
Engedékeny. Qui facile paret.
Engedékenység. Guzmics. A' Vall. egyesül. Ideája. p. 16, 54, 111.
Engedés. Concessio, concessus. M. A.
El engedés. Condonatio. M. A.
Meg engedés. Permissio, indulgentia. M. A.
Engesztel, engeszteli. Placat, conciliat, propitiat, mitigat. M. A.
Meg engeszteli. Conciliat, complacat, reconciliat, propitiat. M. A.
Engeszteletlen. Implacatus. M. A.

Engesztelés. Placatio, mitigatio, propitiatio. M. A.
Meg engesztelés. Reconciliatio, complacatio. M. A. Mitigatio. CM.
Engesztelhetetlen. Implacabilis, inexorabilis. M. A.
Meg engesztelhetetlen. Idem. M. A.
Engesztelhetetlenség. Implacabilitas. M. A.
Engesztelhetetlenűl. Implacabiliter. M. A.
Meg engesztelhetetlenűl. Idem. M. A.
Engesztelhető. Placabilis, exorabilis. M. A.
Engesztelő. Placamen, placamentum, propitiatorium, propitiabilis, propitiatorius, mitigatorius. M. A.
Meg engesztelő. Reconciliator. M. A.
Engesztelő áldozat. Propitiatorium.
Engesztelődik. Placatur, mitigatur.
Meg engesztelődik. Pázm. Pred. p. 455.
Engeszteltetett. Placatus, reconciliatus. M. A.

ENDRE.

ENDRE. t. f. n. Andreas. „Per carissimum patrem nostrum ENDRE Regem felicis memor." IV Bela' levele. L. Kat. Hist. Crit. Tom. V. p. 335 — 344.
Endre' falva. F. Nógrád Vben.
Endre' földe. Sz. P. Gömör Vben.
Szent Endre. MV. és Sziget, Pest Vben.
ENDRÉD. FF. Somogy, Soprony, Szatmár és Bars Vkben. Sz. P. Veszprém Vben.
ENDRŐCZ. Sz. P. Somogy Vben.
ENDRÖD. FF. Békes, és Somogy Vkben.

ENY.

ENY. Palatum, vide INY. M. A.
Eny. F. Bars Vben, aliis INY.
Eny-hely. Locus pacis, quietis, respirii. S. I.
ENYE. Au, heu. M. A.
Enyény. F. Veszprém Vben.
ENYED. Sz. P. Posony Vben. E. MV. és FF. alsó Fejér Vben.
ENYEGET, enyegeti. Palliat, celat, occultat, fovet, protegit. M. A. Az ő fenéjét enyegeti Isten' szavával. Pázm. Kal. p. 555.
El enyegeti. Tolerat, suffert, perpetitur. S. I.
Enyegetés. VM. Hit tartás p. 98.
ENYEKES: nyálas, sikos, csuszamós. S. I.
Meg enyekesedik: meg nyálasodik.
Meg enyekesül.
Enyecskés. idem ac enyekes. Sz. D.
ENYEL. Jocus, et facetiae. Sz. D.
Enyeleg. Balbutit, gannit. M. A. Pázm. Kal. p. 729.
Enyelgés. Facetiae.
Enyelgő. Jocasta.
Enyelgös. Jocosus, facetosus.
Enyelgös beszéd. Sz. D. Sermo facetosus.
Enyeles. Jocosus, facetus. S. I.
ENYETT. R. Loco, pro, vice. M. A.
Enyette, enyetted, enyettem. Loco illius, tui, mei. M. A.
ENYEZ, enyezi. Celat, occultat.
El enyezi: el röjti. „Egy csoport lisztbe enyezte el magát (a' macska).. oda futának az egerek" 's a' t. Pesthi Meséji p. 37.
ENYEZD. Sz. P. Somogy Vben.
ENYÉSZik. Occidit, evanescit. M. A.
Bé enyészik. Insinuatur, illabitur, immittitur, imbibitur M. A.
El enyészik. Disparet, evanet, evanescit. M. A. A' melly szélvész hirtelen támad, hirtelen el is szokott enyészni. km.
Enyészet. Occasus. M. A.
Nap-enyészet. Occasus solis. Vrancsics.
Nap-enyészeti szellő. Zephyrus.
El enyészés. Evanescentia, disparitio. M. A.
El enyésző. Evanidus, disparens. M. A.
Enyészt, enyészti. Consumit, absumit.
ENYHED. Mitigatur, lenitur, respirat. M. A.
ENYHES. Lenis, mitis, temperatus, moderatus, mitigatus. S. I.
Enyhes öv. Zona temperata. S. I.
ENYHÍT, enyhíti. Mitigat, lenit, pacat. M. A. R. Fraenat, refraenat.
Meg enyhíti. idem. R. Castigat. Meg enyhétem az én testemet. Castigo corpus meum. Thelegdi Hom. 3. R. p. 709.
Enyhítés. Mitigatio, mulcedo, lenimen. M. A.
Meg enyhítés. Lenimentum. M. A.
Enyhítő. Mitigatorius. M. A.
Enyhítő szer. Lenimentum, lenitivum. S. I.
Meg enyhítő. Delinitor. M. A.
Enyíthetetlen. Inplacabilis, non mitigabilis. S. I.
ENYHÖ.
Enyhöbb. Mitior. VM. Intö levél p. 150.
ENYHÖDik. Mitigatur, lenitur. Pázm. Kal. p. 186. Pred. p. 302.
Meg enyhödik. Pázm. Pred. p. 157. 542.
ENYHÜL. idem ac enyhödik.
Meg enyhül.
ENYI.
Enyi erdö az Izsákfai határban.
Enyi malom ugyan ott.
ENYICZKE. MV. Abauj Vben. F. Sáros Vben.

ENYV.

ENYV (enyű). Bitumen, gluten, glutinum. M. A. Úgy ragad a' vétek, mint az enyv. km.
Asztalos-enyv. Fabrile gluten. S. I.
Deszka-enyv. Gluten asseritium.
Fekete enyv. Maltha. Mitterpacher.
Madár-enyv. Viscus.
Növeny-enyv. Gluten vegetabile.
ENYVED. Glutinatur.
Hozzá enyved. Adglutinatur. Vajda 3. K. p. 518.
ENYVES. Glutinosus, bituminatus, bituminosus. M. A.
Enyves árok. Békes Vben.
Enyves kezű. Viscatis manibus est. K. V. p. 537.
Enyves veszszö. Virga visco illita.
Enyves viz. Aqua glutinata.
ENYVEZ, enyvezi. Bituminat, glutinat. M. A.
Hozzá enyvezi. Adglutinat. M. A.
Meg enyvezi.
Öszve enyvezi. Conglutinat. M. A.
Reá enyvezi. idem. M. A.
Enyvezés. Glutinamentum, glutinatio. M. A. Pázm. Pred. p. 1274.
Hozzá enyvezés. Agglutinatio. M. A.
Öszve enyvezés. Conglutinatio. M. A.
Reá enyvezés. idem. M. A.
Enyvező. Glutinator. M. A.
Öszve enyveztetett. Conglutinatus. M. A.
ENYVI. Bituminosus. M. A.

EP.

EP.
EPE. Fel. M. A.
Epe-hólyag. Folliculus fellis. M. A.
Epe-öntés. Sz. D. Ki öntött rajta az epe.
Epe-sár. Atra bilis. Rácz.
Epe-sáros. Atrobilosus. idem.
Epe-víz. Aqua fellis. Káldi Jerem. 8. 14.
Epéje. Ejus fel. Több epéje, mint véré. km.
Epeség. Anxietatula, naeniae, negotia, sollicitudo, acerbitas, amarulentia. M. A. Pázm. Kal. p. 183. 734.
Epés. Felleus, amarulentus, acerbus. M. A.
Epésség.
EPECSEL. Gesticulatur. M. A.
Epecselés. Gesticulatio. M. A.
Epecseldegel. Gesticulatur.
Epecseldegelő. Gestuosus. M. A.
EPED. Marcet, marcescit, exarescit, contabescit. M. A. Amaritudine conficitur, frangitur, v. viribus deficit. S. I.
Eped valamiért, v. valami után. Aliquid sitit, desiderat.
El eped. Pázm. Pred. p. 826. Adaret, exarescit, contabescit. M. A.
Meg eped. Marcescit, arescit, deficit, contabescit. M. A.
Epedés. Angor, moeror, dolor animi. S. I.
Epedett, epedtt. Contabidus. M. A.
Epedtt szív. Mihez fogjak epedtt szív. Kártigám.
Meg epedtt. Tabidus, tabefactus. M. A.
Epedttség. Contabescentia. Csuzi p. 359.
EPEKEDik. Angitur, maceratur, moeret. Faludi E. M. p. 250.
EPESKEDik. Heába epeskedik. Káldi Okt. Int. p. 13.
EPESZT, epeszti. Angit, affligit, amaritudine afficit. Pázm. Pred. p. 283.
El epeszti.
Meg epeszti. Tabefacit. M. A.
EPÉTLEN. Sine felle.
Epétlen galamb. Csuzi p. 304.
EPLÉNY. Szánynak két keresztfája, mellyre a' teher tétetik. Sz. D. S. I. A' szánynak vagyon három eplényje. Első Eplény, melly a' szárny' orránál vagyon, és a' rudat tartja, 2-dik, és 3-dik eplény, mellyeken a' szárny' terhe fekszik.
Eplény. Sz. P. Veszprém Vben.
EPÖLY. F. Esztergom Vben.

EPER.

EPER; EPERJ. Fragum, fraga. M. A. Hires eperre nem kell kosárral menni. Non respondet opinioni calculus. M. A.

Eper-fa. Sycaminum. M. A.
* Csattogó eper. Fraga alba. M. A.
Fa-eper. Morum. S. K.
Kerti eper. Szamócza. S. K.
Mezei eper. Fraga. S. K.
EPERJES. Fragis abundans.
Eperjes. Sz. KV. Sáros Vben. FF. Arad és Posony Vkben. Sz. P. Békes Vben. Csárda Szabolcs Vben.
EPRES. idem.
Szálas epres erdő. Faludi E. M. p. 239.
EPRET szed. Fraga colligit. Lassan kullog mintha epret szedne. km.
EPREZ: epret szed. S. I.

ERADONY.

ERADONY. Eridanus. M. A. Po' vize Olasz Országban.

ERCSÉNY.

ERCSÉNY. F. Fejér Vben.

ERDŐ.

ERDŐ (eredő, erdő.) Sylva. M. A. Radix primaria ÉR.
Erdő' alja. E. F. Küküllő Vben.
Erdő' falva. E. FF. Hunyad, és Kolos Vkben.
Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben. E. F. Hunyad Vben.
Erdő' háta. Tergum sylvae, sylvae vicinia. S. I.
Erdő-háti paraszt. Rusticus sylvam accolens. S. I.
Erdő-hegy. F. Arad Vben.
Erdő-ispán. Spanus sylvanalis.
Erdő-isten. Sylvanus. M. A. L.
Erdő-kerülő. Custos sylvae, saltuarius. NC. p. 125. M. A. L.
Erdő-őrző. idem.
Erdő-pásztor. Saltuarius, nemoris custos. Faludi N. U. p. 46. PP.
Erdő-ritkítás. Interlucatio. S. I.
Erdő-rontó. Sylvifragus. CM.
Erdő-szél. Ora sylvae. PP.
Erdő-széli. Quod est ad oram sylvae.
Erdő-telek. F. Heves Vben.
Erdő-vég. F. Szerem Vben.
Erdő-zúgás. Nemorum mugitus. PP.
* Bárdos erdő. Sylva dolabrosa. M. Verbőczi p. 246.
Bé vágott erdő. Concaedes. S. K.
Erdőlő erdő: tüzre vagy örökségre a' kit hordanak. M. Verbőczi. in Indice.
Gyakor erdő. Lucus. NC. p. 125.
Ligetes erdő. Lucus. Vajda. 2. K. p. 392.
Makkos erdő. Sylva glandifera. M. Verbőczi p. 246. VM. Intő levél p. 104.
Somos erdő. Cornetum. S. K.
Sürü erdő. Densa sylva. S. K.
Szabad erdő. Sylva caedua. NC. p. 125.
Szálas erdő. Sylva proceras habens arbores.
Tilos erdő. Sylva sub interdicto.
Vadon-erdő. Ferarum sylva. S. K.
ERDEI. Sylvestér, sylvestris, sylvaticus. M. A.
Erdei bika. Urus. M. A. CM.
Erdei csuda. Monstrum sylvestre. Faludi N. E. p. 52.
Erdei édes gyökér. Filicula. PP.
Erdei isten-aszszonyok. Dryades, hamadryades. PP.
Erdei kakas. Gallus sylvester, auritus. M. A.
Erdei kan. Aper.
Erdei liliom. Martagon. Török csalma. S. I.
Erdei macska. Felis sylvestris. M. A.
Erdei menyét. Ichtis. CM.
Erdei mustár. Brassica eruca. Kis fejér mustár. S. I.
Erdei paprád. Filix vulgaris, sylvestris. M. A.
Erdei szárcsa-gyökér. Hedera humi repens. S. I.
Erdei szeder. Bacca Idaea. Hegyi v. gyalog szeder, málna, boldog Aszszony' csipkéje. S. I.
Erdei vad. Fera sylvestris.
Erdei zanót. Certamus. Tót-sáfrán. M. A.
ERDEJE. Ejus sylva.
Farkas' erdeje. Vas Vben.
ERDÉLY. Transylvania, Dacia. M. A. Erdély Ország. idem.
Erdélyi. Transylvanus, Dacicus. M. A.
Erdélyni. Tordai Sámuel' Kézirati.
ERDŐBEN lakó. Sylvicola. CM.
ERDŐCSKE. Sylvula. M. A.
Erdőcske. F. Sáros Vben.
ERDŐD. R. Sylvula.
Erdőd. MV. Szatmár Vben. F. Verőcze Vben.
ERDŐKE. Alauda arborea. Waldlerche. S. I.
ERDŐL. Sylvam caedit. PP.
Erdőlő. Frondator, arborator. M. A. CM.
Erdőlő erdő. Sylva caedua.
ERDŐN lakó. Sylvicola. M. A.
Erdőn mezőn.
ERDŐRE visz fát. In sylvam ligna fert. M. A.
ERDŐS. Sylvosus, sylviger. M. A. CM.
Erdős ember. Pázm. Kal. p. 556.
Erdős' fa. F. Szala Vben.
Erdős' háza. Sz. P. Somogy Vben.
Erdős hely. Arboretum, arbustum. M. A.
Erdősödik. Sylvescit. S. I.
Erdősül. Idem. M. A.
Meg erdősül. Sylvescit. CM.
ERDŐSÉG. Locus sylvosus. Faludi E. M. p. 73.

ERE.

ERE. Camus, frenum. M. A.

EREK.

EREK. Praestega. M. A. Erkély, eresz, tornácz, folyosó, csarnok, szín, sétáló v. nézö hely. Sz. D.
ERKÉLY. (erek-ély) Podium, exedra, pergula. M. A.
Erkélyke. Podiolum. NC. p. 371.

EREKLYE.

EREKLYE. Reliquiae sanctorum. M. A. Pázm. Pred. p. 213.
Ereklye-tartó. Theca reliquiarum. S. I.
Ereklye-tok. Idem. S. I.

ERETNEK.

ERETNEK. Haereticus. M. A.
Eretnek-tanítás. Doctrina haeretica.
Fő eretnek. Haeresiarcha.
ERETNEKEZ, eretnekezi. Haereticum eum vocat, pro haeretico habet. VM. Intő levél. p. 150.
ERETNEKSÉG. Haeresis. M. A.
Fél-eretnekség. Csuzi. Tromb. p. 327. Semihaeresis.

ERKÖLCS.

ERKÖLCS. Mos. M. A. Mores, modus, ritus, consvetudo. S. I. Az erkölcs hamar barátságot szerez. km.
Erkölcs-biró. Censor apud Romanos. Molnár. Könyvház 2-dik szakasz.
Erkölcs-tanítás. Morum doctrina. S. I.
Erkölcs-tanitó. Moralista.
Erkölcs-vesztegetés. Corruptio morum. Mocskos beszélgetés, erkölcs-vesztegetés. km. Faludi T. É. p. 9.
* Jó erkölcs. A' meg pirulás fösteke a' jó erkölcsnek. km.
Roszsz erkölcs. A' szép köntöst inkább mocskolja a' roszsz erkölcs, mint a' sár. km.
ERKÖLCSE. Ejus mores.
ERKÖLCSI. Moralis, ethicus. S. I.
Erkölcsi oktatások. Paraeneses ethicae.
Erkölcsi tudomány. Ethica, ethice, philosophia moralis, doctrina morum. S. I.
Erkölcsiség. Moralitas. S. I.
ERKÖLCSÖS. Morosus. M. A. Bene moratus, modestus, moderatus. S. I.
Erkölcsös ló. Equus retractans, refractarius. PP.
Erkölcsösen. Morose. M. A.
Erkölcsösködik.
Erkölcsösködés. Desö. Pred. p. 19.
Erkölcsösség. Morositas. M. A. modestia, comitas, verecundia oris. S. I.
ERKÖLCSRE vigyázó. Censor morum. Pázm. Pred. p. 199.
ERKÖLCSTELEN. Male moratus. M. A.
Erkölcstelen mocskosság. Faludi E. M. p. 239.
Erkölcstelenség. Immoralitas. Pázm. Pred. p. 1209.
ERKÖLCSÜ.
Egyenes erkölcsü. Thelegdi. Hom. 1. R. p. 802.
Értt erkölcsü ember. Rhamnusius. M. A.
Jó erkölcsü. Bonorum morum.
Nehéz erkölcsü. Thelegdi Hom. 1. R. p. 785.
Roszsz erkölcsü. Male moratus.

ERNY.

ERNY.
ERNYE. t. f. n. Irenaeus. Sz. D. Szent Ernye.
Nagy ernye. E. F. Küküllő Vben.
Szász ernye. E. F. Maros Székében.
ERNYED. Rarescit, rarefit. S. I.
Ernyed a' ruhám: az az kopik. S. I.
El ernyed: el kopik.
ERNYŐ. Tegulum, tegumen. M. A.
Nap-ernyő. Parasol. Sz. D.

Ernyős. Habens tegumen.
Ernyős berkek. Faludi E. M. p. 239.
Ernyős kocsi. Carpentum. M. A.
Ernyős lakás. Faludi T. É. p. 156.
Ernyős sátor. Faludi E. M. p. 10.
Ernyős szekér. Arcera M. A. vehiculum cameratum. PP.
Ernyőz, ernyözi. Tegit, velat, operit. S. I. Sz. D.

ERŐ.

ERŐ. Vis, vires, robur. M. A. Erő munka sokat győz. Dug. km. 2. R. p. 237.
Erő-hatalom. Violentia, vis. M. A.
Erő-hatalommal. Tyrannice. Pázm. Kal. p. 801.
Erő-szak. Violentia, impetus. M. A. Erő-szak az igazság' nyakán. km.
Erő-szakkal. Violenter.
Erő-szak-képpen. idem. M. A. CM.
Erő-szakos. Impetuosus. M. A. Violentus.
Erő-szakos halál. Mors violenta. S. I.
Erő-szakos uraság. Nem állandó az erő-szakos uraság. km.
Erő-szakosan. Per vim, violenter. S. I.
Erő-szakositja. Violentat. Biró Márton Micae p. 292.
Erő-szakoskodik. Vim infert, violenter agit. S. I.
Erő-szakot tesz rajta. Violat. M. A.
Erő-szakoztatja. Violentat. Csuzi Tromb. p. 144.
Erő-szak-tétel. Violatio. M. A.
Erő-szak-tevő. Violans, violentus. M. A. CM.
Erő-tétel. Vis, injuria. M. A.
Erő-vétel. Praevalentia. M. A. CM.
* Itélő erő. Faludi U. E. 1. R. p. 20. Vis judicandi.
Választó erő. ibidem. Vis discernendi.
EREJE. Ejus vires.
Erőnek erejével. Per fortia.
ERŐBEN van. Viget, vigescit, M. A. Jó erőben van.
ERŐLKÖDik. Nititur, enititur, connititur, conatur, molitur. M. A. Még a' maga kenyerére sem erőlködik. km.
Erőködik. Margit' Élete Prájnál. p. 258.
Erőlködés. Enisus. M. A.
Erőlködő. Enitens, violentus. M. A.
ERŐLTET, erőlteti. Urget, cogit. M. A. Violentat.
Meg erőltette magát.
Erőltetés. Coactio, impulsio. M. A. Violentatio.
Erőltetett. Violentus, coactus. S. I.
Erőltetett beszéd. Oratio affectata, sermo plus aequo affectatus. S. I.
Erőltetett fordítás. Versio violenta. S. I.
Erőltetett maga viselés. Affectatio. S. I.
ERŐN erővel. Faludi B. E. p. 73.
Erőn esett. Violentus, importune urgens.
ERŐS. Fortis, firmus, strenuus, validus, robustus, stabilis. Nincs olly erős, kinek társa nem válnék. Fortis in alium fortiorem incidit. M. A.
Erős bor. Vinum forte.
Erős fogak. Solidi dentes. PP.
Erős mint az oláh-eczet. km.
Erős mint a' vas. km.
Erős szájú ló. Equus durior loris. PP.
Erős szag. Odor acutus. S. I.
Erősd. E. F. fölső Fejér Vben.
Erősebb. Fortior, validior. Mindennél erősebb a' magát meg győző. km.
Erősebbség. Geidler Hadi Oktat. p. 99.
Erősen. Fortiter, valide, firme, firmiter, solide, magnopere. M. A.
Erősen rajta van. Fortiter rem urget.
Erősen tartsd magadat. Macte animo.
Erősen viseli magát. Fortiter se gerit.
Erősít, erősíti. Fortificat, firmat, roborat, stabilit. M. A.
Elöl meg erősíti. Praemunit. M. A.
Környül erősíti. Circummunit. M. A.
Meg erősíti. Confortat, corroborat, confirmat, permunit. M. A.
Erősítés. Pázm. Pred. p. 179.
Elöl meg erősítés. Praemunitio. M. A.
Meg erősítés. Confirmatio, corroboratio. M. A.
Erősíttetett. Affirmatus, corroboratus. M. A.
Erősítő. Firmator. M. A.
Erősítő beszéd. Argumentum. M. A.
Erősítő okoskodás. Pázm. Kal. p. 653.
Erősítő szentség. Sacramentum confirmationis. Thelegdi Agend.
Erősítő szerek. Analeptica, roborantia.
Meg erősítő. Confirmator. M. A.
Erősködik: hatalmaskodik. Sz. D.
Erősködés: hatalmaskodás. Sz. D.
Erősödik. Fortescit, vigescit, valescit, corroboratur. M. A.
Meg erősödik. Fortescit. M. A. A' veszszőt addig kell hajtani, míg meg nem erősödik. km.
Neki erősödik. Invalescit.
Reá erősödik. Invalescit. Káldi Luc. 23. 5.
Erősség. Fortitudo, firmamentum, firmitas, firmitudo, vis, robur. M. A. it. Munimentum, fortalitium.
Erősséges. Káldi Gen. 46. 3.
Erősül. Roboratur, firmatur.
Meg erősül. Corroboratur.
ERŐT ád. Roborat, firmat.
Erőt adó eledel. Pázm. Pred. p. 34.
Erőt vesz. Invalescit, praevalet. M. A.
Erőt tesz rajta. Vim ei infert.
ERŐTLEN, ERŐTELEN. Infirmus, invalidus, inefficax, enervus, impotens, imbecillis, imbellis, debilis. M. A. Erőtlen, mint a' bőréből ki vetközö kígyó. km.
Erőtlen az, ki a' maga erejében bízik. km.
Erőtlenedik. Debilitatur. Pázm. Pred. p. 929.
El erőtlenedik. Pázm. Pred. p. 179. Elangvet.
Erőtlenít, erőtleníti. Enervat, infirmat, debilitat.
El erőtleníti.
Meg erőtleníti. Infirmat, debilitat. M. A.
Erőtlenítés. Infirmatio, debilitatio, enervatio. M. A. Pázm. Kal. p. 463.
Erőtlenítő. Debilitans, enervans.
Erőtlenség. Infirmitas, impotentia, debilitas. M. A.
Erőtlenül. (ige) Debilitatur, enervatur.
Meg erőtlenül. Pázm. Pred. p. 1018. Infirmatur, enervatur. M. A.
Erőtlenül. (mellyék-ige) Impotenter, imbecilliter, infirme. M. A.
ERŐVEL. Vi, per vim. Többet észszel, mint erővel. km.
Erőn erővel. Violenter, per vim. Faludi B. E. p. 73. N. U. p. 151. N. E. p. 97.

ERR.

ERR. Sonus canis concitati.
ERREG. Morog a' kutya.
Erreget. idem. S. I.
ERRGEL. — Errgelő, errgellős. Contentiosus, rixosus, iracundus.

ERSÉBET.

ERSÉBET. L. ÖRZSÉBET.

ERSZÉNY.

ERSZÉNY. Crumena, marsupium, loculus. M. A. Koczka, bor, és szerelem könnyen meg üríti az erszényt. km. Alea, vina, venus, tribus his sum factus egenus.
Erszény-fejő alakos. Dug. km. 2. R. p. 207.
Erszény-gyártó. Marsupiarius, crumenarius, locularius. M. A. MSS. Ecclesiae Ságh anni 1650.
Erszény-metélő. Manticularius, crumeniseca. M. A. CM.
Erszény-metszö. Faludi N. U. p. 71.
Erszény-pénz. Könnyebb tanácsot adni, mint erszény-pénzt. km.
Kötött erszény. marsupium reticulatum. S. K.
ERSZÉNYJE. Ejus marsupium. Kinek üres az erszényje, üres a' szökrényje. km.
ERSZÉNYESTÖL egygyütt. Una cum marsupio.

ERTÉNY.

ERTÉNY. F. Tolna Vben.

ESik.

ESik. Cadit, labitur, labat. M. A. it. pluit. Ki sok felé kap, két szék között a' pad alá esik. km.
Alá esik. Delabitur, decidit. M. A.
Által esik: tul esik valamin. Finit, perficit, absolvit, consummat. S. I. Által esett rajta.
Bé esik. Incidit, concidit. Bo esett, mint a' kis kesztyű. km.
Bele esik. Illabitur M. A. Incidit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, nem más. km.
Egybe esik. Concidit.
Egyre esik. Continenter pluit, cadit.
Egyyű esik. Coincidit.
Egygyütt esik. Idem.
El esik. Labitur, ruit. Elesik egyszer a' lud a' jégen. km.
Félre esik.
Hátra esik. Recidit, resupinatur.
Hozzá esik. Ha hozzád esnek a' szegények, adj. Sz. D.
Jól esik. Jól esett neki. Bene ei accidit.

Ki esik. Excidit. M. A. Ha roszszúl esik ki a' dolog, kiki azt mondja: nem úgy kellett volna. km.
Le esik. Decidit. M. A. Föl ne menj a' fára, 's nem esel le. km.
Meg esik. Contingit v. labitur. Meg esett rajta a' szive. Misertus est ejus. Meg esnék neki. Male ei verteret.
Neki estek a' dolognak. Sz. D. Incumbunt operi.
Rajta esik. Rajta esett.
Reá esik. Reám estek a' tolvajok. Sz. D.
Roszszul esik. Male cedit, male vertit.
Öszve esik. Concidit.
Viszsza esik. Recidit, relabitur. M. A.
ESDik. Parumper cadit, ruit, casat. Faludi. B. É. p. 61.
Esdegel. Casat, occasat, labat. M. A.
El esdegel az esö.
Esdeklik. Rogat, supplicat.
Esdö. Labans v. supplicans. Beniczki. p. 103.
ESEDEZik. Obtestatur, rogat obnixe, supplicat, intercedit. M. A.
Ki esedezte magának. Tandem impetravit sibi supplicando.
Esedezés. Obsecratio, obtestatio, intercessio. M. A.
Esedezö. Supplex, supplicans. M. A.
Esedezö levél. Libellus supplex.
ESEDÉK. Ramentum, fragmentum, putamen. S. I. Hulladék, esölék. Sz. D.
Kö-esedék.
Esedékeny. Labilis, lapsabundus. S. I. Sz. D.
ESEMÉNY. Gyöngyösi 1. D. p. 380.
ESENDÖ. Caducus, decidivus. M. A.
Esendö alkalmatossággal. Data occasione.
Esendöben. In proximo lapsu.
Esendöben vagyon szerencséje. Faludi U. E. 2. R. p. 53.
ESENKEDik. Supplicat, obtestatur, rogat obnixe. S. I. Rimánkodik, könyörög. Sz. D.
ESEKEDik. idem. Sz. D.
ESENNYEN néz. Anhelus aspicit.
ESET. Lapsus, casus. M. A.
Esete. Ejus Casus.
Esetlen. Improportionatus. Vajda. 2. K. p. 23.
Esetlen épület.
Esetlen munka.
ESETT. Quod cecidit.
Be esett orcza. Pázm. Pred. p. 446.
Erövel esett. Importunus.
Felében esett a' tréfa.
Le esett. Cadivus, delapsus. M. A.
Meg esett személy.
Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
Talpra esett ember.
Terhbe esett. Gravida, praegnans. S. K.
ESÉS. Lapsus, casus. M. A. Gyakor eséssel a' kicsiny csöpp is lyukat ver. km.
Elö esés. Prolapsus. S. I.
El esés. Casus, delapsio. M. A.
Ki esés. Elapsio, elapsus. M. A.
Meg esés. Lapsus, casus. M. A.
ESHETIK. Potest accidere, cadere. A' mi egygyen meg történik, máson is meg eshetik. km.
ESKÉL. Casat, lapsat. A' hol meg egygyezés nincs, eskél ott a' barátság. Sz. D.
ESLÉTES, Óvít, kopott p. o. a' ruha. Sz. D.
ESŐ. Cadens. ruens, it. pluvia. M. A.
Esö-béka. Dryophytes, rana temporaria. S. I.
Esö-csöp. Gutta pluvialis. Pázm. Pred. p. 729.
Esö fa. Assula, secamentum, ramentum, putamen. S. I.
Esö félben. In lapsu, in casu.
Esö félben való. Succiduus, succidivus. M. A. Ruinosus, ruinam minans. S. I.
Esö félben van. Nutat, ruinam minatur. S. I.
Esö-fogó. Cisterna, lacus compluvius. S. I.
Esö-fogó csatorna. Prágai p. 1037.
Esö-folyam. Torrens. S. I.
Esö-hozó szél. Ventus pluvius, imbrifer. S. I.
Esö-kergetö szél. Ventus pluviam fugans. S. I.
Esö-kút. Cisterna. V r a n c s i c s.
Esö-patak. Torrens. M. A.
Esö-vertte. Madidus, humidus. S. I.
Esö-víz. Aqua pluvialis. M. A.
Esö-víz-folyó barázda. Colliquiae, colliciae. M. A.
Esö-víz-mosás. Pluviae colluvies. PP.
Esö-víz-vévö kút. Cisterna, excipula, lacus compluvius. PP.
* Borsó-esö. Hallottam Sághon 1826. Márt. 31.
Csöndes esö. Pluvia salutaris.
Dara-esö. Psecas. PP.
Egyenes esö.
Futó esö. Raptim incidens pluvia. S. K.
Görbe esö. Pluvia vento impulsa.
Határ-esö. Pluvia localis. S. K.
Havas esö. Pluvia mixta nivibus.
Hetes esö. Pluvia per septimanam durans.
Jég-esö. Grando.
Ki esö. Excidens. M. A.
Kö-esö. Grando. NC. p. 7.
Lassu esö. Lenta pluvia. S. K.
Lengedezö esö. Harmatozó esö. Psecas. NC. p. 7.
Múltt esönek nem kell köpönyeg. km.
Országos esö. Universam regionem irrigans pluvia. S. K.
Pászmás esö. Psecas. PP.
Por-verö esö. Pluvia tenuis. S. K.
Sebes esö. Nimbus. NC. p. 7. Reám jött, mint a' sebes esö. km.
Szakadó esö. Incursus pluviarum. S. K.
Szemergö esö. Pluvia stillans.
Szemzö esö. Pluvia stillans. S. K.
Tartós esö. Durabilis pluvia. S. K.
Vér-esö. Biró Márton. Micae p. 216.
Viszsza esö. Recidivus. S. I.
Zápor-esö. Imber. NC. p. 7. Hirtelen mint a' zápor-esö. km.
Esöleg. Labendo, cadendo. S. I.
Le esölen. Prágai p. 1008.
Esölék: hulladék. Ramentum, fragmen, fragmentum, putamen, minutiae, recisamentum. M. A. CM.
Esös. Pluviosus, pluvialis. M. A.
Esös idö. Tempus pluvium. Álom 's esös idö. km.
Esötelen. Carens pluvia. Kulcsár H. T. 1825. 2. R. p. 354.
Esözik. Pluit.
Esözés. Pluvia, imber. S. I.
EST. Vesper. M. A.
Est-hajnal. Crepusculum vespertinum. M. A.
Est-hajnal-csillag. Vesper, vesperugo. M. A. Est-hajnali csillag. Sz. D.
Est-homály. Crepusculum. S. I.
Dél-est, dellest: dellestkor, dellest tájban.
Nap-est. Occasus solis. Nap-estkor.
Este. Vesperi. Sz. D.
Esteledik. Vesperascit. Sz. D.
Esteli. Vespertinus. S. I.
Estellik. Advesperascit. S. I. Estelik. Sz. D.
Esten estig. Telegdi. Felelet. p. 161.
Estennen. Circa vesperam, crepusculo.
Esti. Vespertinus. Faludi N. A. p. 217.
Esti csillag. Hesperus, vesperugo, stella Veneris. S. I.
Esti denevér. Faludi N. E. p. 3.
Esti pille. Sphinx.
Esti pirulat. Coelum vespere rubens, coeli rubor vespertinus. S. I.
Esti vörösség. Aurora borealis. S. I.
Estig.
Nap-estig. Usque solis occasum. Faludi T. É. p. 275.
Estve. Vesper, vespera, serum, it. vespere, vesperi. M. A. Tök is estve virágzik. km.
Estve leszsz. Advesperascit. M. A.
Estvél. Idem.
Estvéledik. Vesperascit. M. A.
Bé estvéledik. Invesperascit. M. A. vesperascit. CM.
El estvéledik. Pázm. Pred. p. 887. Advesperascit. M. A.
Meg estvéledik. Advesperascit. Mivel már meg estvéledett, kérünk Isten tégedet.
Estvélenként. Per singulas vesperas.
Estvélére közelít az idö. Zvon. 1. R. p. 680.
Estvéli. Vespertinus, serotinus. M. A.
Estvéli idö. Tempus vespertinum.
Estvéli imádság. Oratio vespertina.
Estvéli mulatság. Vespertina distractio.
Estvélig. Usque vesperam. Te sem tudod, estvélig mi talál. km.
Estvenyén. Crepusculo. M. A. Estvényén. Sz. D.
ESTEN esik. Incessanter cadit. Faludi N. U. p. 33. Sz. E. p. 116.
ESTÖDÖN. Vespere, vesperi. S. I.
ESVE. Labendo, cadendo. S. I.

ESK.

ESK. R. Juramentum, jusjurandum. B á t.
ESKES. R. Juramento adstricti.
Eskes társok. Socii conjurati, foederati, confoederati, conjuratores.
ESKÉS. R. Juramentum. K o m j á t h i.
ESKÜDik. Jurat.
Esködés. Juramentum, juratio, jusjurandum. M. A.

Esküdtt. Juratus. M. A. it. Juratus assessor, Jurassor. S. I.
Esküdtt ellenség. Inimicus capitalis. S.I.
Esküdtt hívség. Faludi E. M. p. 239.
Esküdtt szerelem. Idem ibidem.
Esküdttség. Jurassores v. dignitas jurassorum.
Ki esküdtt. Ejuratus. M. A.
Esküdtet, esküdteti. Adjurat.
Meg esküdteti, meg esküti, meg esketi. Jurare facit, juramentum exigit, juramento constringit. M. A.
Reá esküdteti. Adjurat.
Esküdtetés. Adjuratio.
Esküdtető. Adjurator.
ESKÜETLEN. Injuratus. M. A.
ESKÜLSZik R. pro esküszik, hinc ESKÜLŐ. Jurans. L. Anonym. c. 27. Cfer Vindicias Anonymi. p. 196.
ESKÜSZik, eskeszik. Jurat. M. A. A' ki mesterségesen esküszik, mesterségesen hazud. km.
Esküszik szabodik Pázm. Kal. p. 1077.
Bé esküszik. Professionem emittit. Faludi. T. É. p. 217.
Bé esküszik valami társaságba. Juramento se adstringit alicui societati. M. A.
Egyre esküszik. Continenter jurat.
El esküszi. Abjurat. M. A. El esküdte testét lelkét.
Elöl esküszik. Praejurat. M. A.
Ki esküszi. Ejurat. M. A.
Le esküszi. Jurando abnegat.
Meg esküszik, meg eskeszik. Jurat. M.A.
Öszve esküszik. Conjurat, conspirat. M.A.
Reá esküszik. Jurando confirmat.
ESKÜVÉS. Juramentum, juratio, jusjurandum. M. A. Thelegdi ht. Eskűés. Ágendárius. p. 218.
Esküvés-szegés. Pázm. Kal. p. 1053.
El esküvés. Abjuratio. M. A.
Hamis esküvés. Perjurium.
Öszve esküvés. Conjuratio, conspiratio. M. A.
Esküvése. Ejus juramentum. Szegten szegte esküvését.
Esküvését el tagadja. Abjurat. M. A.
Esküvéssel meg veti. Ejurat. M. A.
ESKÜVŐ. Jurator, jurans. M. A.

ESKÜLLŐ.

ESKÜLLŐ, Eskőllö. F. Bihar Vben.
Kis Esküllö. Klein Schwalbendorff. E.F. Doboka Vben.
Nagy Esküllö. Gros Schwalbendorf. E. F. ugyan ott. ESKÜLÖ. Anonymi cap. XXVII.

ESME.

ESME. Szokatlan. L. ISME.
ESMÉG. Iterum, vicissim. L. ISMÉG. M.A.
Esméglen. idem. M. A.
ESMÉR, esméri, Noscit, novit. M. A. L. ISMÉR.
Ki esméri. Inter complures dignoscit. S.I.
Meg esméri. Agnoscit, cognoscit, dignoscit. M. A.
Reá esmér. Recognoscit, agnoscit. S. I.
Esmével. Notitia, notio, agnitio. M. A.
Esméretes. Notus. M. A.
Esméretesség. Celebritas.
Esméretes leszsz. Notescit. M. A.
Esméretlen. Ignotus, incognitus, ignobilis. M. A.
Esméretlenség. Incognitio. M. A.
Esméretség. Notitia. M. A.
Esmérés. Cognitio. M. A.
Meg esmérés. Agnitio, cognitio. M. A.
Esmérhetetlen. Incognoscibilis. M. A
Esmérhető. Facilis ad cognoscendum. S. I.
Esmérget, esmérgeti. Noscitat. M. A.
Esmérgető. Noscitabundus. M. A.
Esmérkedik. Innotescit, v. notos sibi facit. S. I.
Meg esmerkedik. Innotescit. M. A.
Esmérszik. Noscitur, notescit, innotescit.
Ki esmérszik.
Meg esmérszik. Apparet, advertitur.
Nem esmerszik meg rajta.
Esmérő. Notus, noscens. M. A.
Esmérős. Notus. S. I.
Meg esmértt. Cognitus. M. A.
Esmértet, esmérteti. Notificat. M. A. Notum facit, reddit. S. I.
Meg esmérteti. Notificat. M. A.
Meg esmérteti magát. Se manifestat.
ESMÉT. Iterum. L. ISMET. M. A.
Esmétlen. idem. L. Ismétlen. M. A.
ESSEG: esmég.
Esseg-vár. Omlott vár Veszprém Vben.

ESPERES.

ESPERES. L. ÖSPÖRÖS. S. I.
Esperesség. L. Öspörösség. S. I.
ESPEREST. Autistes Dioecesis. PP. L. Öspörösl.
Fő Esperest. Archidiaconus. NC. p. 253.
Esperestség. Archidiaconatus. L. Öspöröstség.

ESPÉLY.

ESPÉLY. Clavus ligneus, ligellum cuspidatum, quo panni tentoriorum connectuntur. M. A.

ESTRÁNG.

ESTRÁNG. Funis. L. ISTRÁNG. M. A.

ESZik.

ESZik, eszi. Edit, mandat, manducat, vescitur, vorat. M. A. Ha sokat akarsz enni, keveset egyél. km.
Által eszi. Transedit, peredit.
Bé eszi. Bé ette magát.
El eszi. Abedit. M. A.
Föl eszi. Absumit, devorat. S. I. Föl ette mindenét.
Föl eszi, föl iszsza. Abligurit. S. I.
Ki eszi. Exedit. M. A.
Le eszi. Derodit, abrodit, exedit, devorat, ambedit. M. A. Másutt is le szokták enni a' hust a' csontról. km.
Meg eszi. Comedit, devorat. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de ló eszi meg. km.
Öszve eszik mindent. Omnia devorat, edit promiscue. S. I.
EDDEGEL, eddegeli. Esitat. M. A. CM.
Föl eddegeli. Absumit saepius edendo.
Meg eddegli. Consumit.
Eddegelés. Esitatio, esus. M. A.
EHETik. Potest edere.
Ehetném. Esurio. M. A.
Ehetném mint a' farkas. Autumnalis appetentia, bulimia. M. A.
Ehető. Qui comedere v. comedi potest. S.I.
Jó ehető. Vorax.
Jó ehetőség. Voracitas, bonus appetitus.
Jó ehetőséget. Bonum appetitum.
Nagy ehető. Polyphagus. CM.
Ehetés. Esuriens, potestas edendi, appetitus ciborum. S. I.
ENNI. Leg jobb akkor enni, mikor éhezik az ember. km. El tart a' föld, csak legyen, mit ennünk. km.
Enni való. Comestibilis.
ESZEM iszom. Comessor, helluor. S. I.
Eszem-iszom bajnok. Faludi N. U. p. 107.
Eszem-iszom ember. Lurco, helluo, comessator, nepos. S. I.
ETET, eteti. Cibat. M. A.
El eteti. Curat absumi.
Föl eteti. Curat consumi.
Le eteti. Depascit.
Meg eteti. (cibat v. veneno interimit) Obescat. M. A.
Etetés. Cibatio v. veneficium, intoxicatio. M. A.
Etetés ellen való orvosság. Amuletum. M. A.
Etető. Cibans. it. Venenum, esca. it. veneficus, venefica. M. A.
Etető méreg. Toxicum, venenum, pharmacum. M. A. Faludi N. E. p. 223.
ÉT. R. Escus, cibus. L. a' következő bötűlen ÉT.
ETT, evett. Comestus v. comedit. Thelegdi Hom. 3. R. p. 335.
Ki ett. Exesus, erosus. S. I.
Meg ett. Comestus, exesus, devoratus. M. A.
Méreg-ette ember. Bilosus, bile plenus.
Mocsok-ette. Sordidus, sordibus plenus.
Szú-ette. Carie exesus.
EVÉS. Esus, esio. M. A.
Evés iviás. Comessatio. M. A.
Meg evés. Esus, esio, comestio, devoratio. M. A.
Evése. Ejus. esus. Olly szelid, hogy még az evése sem keserű. km.
EVŐ. Comedens. it. Esculentus. M. A.
Evő hely. Coenaculum, triclinium. S. I.
Evő kalán. Cochlear, mensale.
Evő társ. Convictor, conviva. S. I.
Evő társaság. Convivium, epulum. S. I.
Kenyér-evő. Paniperda. Kész kenyér-evő. km.
Ki evő. Exesor. M. A.
Evődik. Consumitur, absumitur v. jurgatur, rixatur. S. I.
Bé evődik.

ESZÉK.

ESZÉK. Vár, és Város Veröcze Vben.

ESZKÁBA.

ESZKÁBA. Fibula. PP.
ESZKÁBÁZ, eszkábázza. Fibulis adstringit. PP.

ESZKÖZ.

ESZKÖZ. Instrumentum, res, medium. M. A. Nincs olly hitván eszköz, hogy annak hasznát nem lehetne venni. Tam male nil cusum, quod nullum prosit in usum. K. V. p. 502.
Házi eszköz. Supellex domestica.
Eszköz nélkül. Immediate. M. A.
ESZKÖZE. Ejus instrumentum.
ESZKÖZI. Instrumentalis.
ESZKÖZÖL, eszközöli, eszközli. Facit, efficit v. mediationem agit, se medium interponit, componit. S. I. Sz. D. Ő eszközlötte a' békességet. Ezt nem eszközölhetem: nem használhatom, hasznát nem vehetem, vele nem élhetek. Sz. D.
Eszközlés. Exoperatio.
Eszközlő. Ő volt eszközlője: végre hajtója. Sz. D.
Eszközlő ok. Caussa instrumentalis.
Ki eszközli. Exoperatur.

ESZTENA.

ESZTENA. Septum ovile. S. I. Sz. D. Csere János Encyclop. p. 343.

ESZT.

ESZT. Szokatlan.
ESZTELNEK. E. F. Három szék Székében.
ESZTENDŐ. Annus. M. A. A' meleg esztendő, jó kedvvel telendő, hogy ha nagyon sáros, minden lészen áros.
Esztendő ez nap. Hoc ipso anni die. M. A.
Esztendő illyenkor. Ad annum tali tempore. Pázm. Pred. p. 1210.
Esztendő múlva. Post annum.
Esztendő-szám. Aera. S. I.
Esztendő-száz. Saeculum. S. I.
Hetes esztendő. Annus climactericus. Illyenek 7. 14. 21. 28. 35. 's a' t.
Kilenczes esztendő. Annus enneaticus. Illyenek 9. 18. 27. 36. 's a' t.
Közönséges esztendő. Annus vulgaris.
Szökő esztendő. Annus bissextilis.
Esztendei. Annalis, annuarius. M. A. Annuus, annotinus S. I.
Esztendei jegyzetek. Annales. S. I.
Esztendei fizetés. Annua pensio.
Esztendeje. Ejus annus. Roszsz szolgának minden órán telik esztendeje. km.
Most esztendeje. Modo vertitur annus.
Esztendőbeli. Annuus. M. A.
Esztendőnként. Annatim, annuatim, quot annis. M. A.
Esztendőnként elő forgó. Anniversarius. M. A.
Esztendőnként való. Annuus. M. A.
Esztendőre. Ad annum.
Esztendőre, vagy kettőre.
Esztendőről esztendőre. De anno in annum.
Esztendős. Anniculus. M. A.
Esztendős bárány. Agnus anniculus.
Esztendőség.
Apród-esztendőség. Rudimentum. C. M.
Esztendőt által. Per annum.
Esztendőt-szaka. idem.
Esztendőz, esztendőzi. Esztendőről esztendőre várja, halasztja. Sz. D.
ESZTEN ez nap. Octavo ab hinc die. M. A. Hodie ad octo.
Eszten ez napon. Thelegdi Hom. 1. R. p. 495. it. Biró Márton. Micae. p. 223.
ESZTÉNY. E. F. Doboka Vben.

ESZTER.

ESZTER. t. aszszonyi név. Ester.
Eszter. Sz. P. Baranya Vben.
Eszter-ház. F. Soprony Vben.

ESZTERAG.

ESZTERAG. Ciconia, pelargus. CM. M. A. Gólya, koszta, czakó, gagó. Sz. D.

ESZTERGÁR.

ESZTERGÁR. Tornus, tornum. M. A. dicitur etiam Esztergál.
Esztergár. Telek Veszprém Vben.
Esztergály. FF. Szala, és Nógrád Vkben.
Esztergály-patak. Patak Nógrád Vben.
ESZTERGÁRBAN csinált munka. Toreuma. M. A.
ESZTERGÁROL, esztergárolja. Tornat. M. A.
Esztergároltt. Tornalis. M. A.
ESZTERGÁROS. Tornatus, tornator. M. A.
Esztergáros-munka. Toreuma.
Esztergáros-mű. Toreuma. NC. p. 295.
Esztergáros-tudomány. Toreutice. M. A.
Esztergárosság. idem.
ESZTERGÁROZ, esztergározza. Detornat. M. A.
Meg esztergározza. Detornat. M. A.
Meg esztergázza. idem. M. A.

ESZTERGOM.

ESZTERGOM. Strigonium. M. A.
Esztergom-vár.
Esztergom Vármegye. Comitatus Strigoniensis.
ESZTERGOMI. Strigoniensis.
Esztergomi Érsek. Archiepiscopus Strigoniensis.
Esztergomi Érsekség. Archiepiscopatus Strigoniensis.

ESZTERHA.

ESZTERHA. (Eszterja, esztergya.) Interpensiva, suggrunda, suggrundia. M. A. Födél-párkány, melly a' vizet a' faltol el veti. Meg indúltt, csöpög az eszterha, olvad a' jég. Sz. D.
ESZTERHÁZ, eszterházza. Subgrundat. Párkánt csinál. M. A. Esztergyáz, esztergyázza.
Meg esztergyázza.
Eszterházás (Esztergyázás.) Suggrundatio. M. A.

ESZTREGNYE.

ESZTREGNYE. F. Szala Vben.

ESZTRENY.

ESZTRENY. F. Gömör Vben.

ESZTRENGA.

ESZTRENGA. Claustrum ovilis, locus mulctus. M. A. Tólongnak mint az esztrengára hajtott juhok. km.

ET.

ET.
Et' falva, aliis Hét' falva. E. F. Háromszék Székében.
ETED. E. F. Udvarhely Székében.
ETEL. E. Patak.
ETES. F. Nógrád Vben.
ETHE. FF. Komárom, Posony és Abaúj Vkben.
ETRE. F. Posony Vben.

ETY.

ETY.
ETYE petye. Appetitus ciborum. Csuzi. Tromb. p. 247.
Jó etye petyét. Bonum appetitum.
ETYEK. F. Fejér Vben.

EV.

EV. Pus, sanies. M. A.
EVED. Purulescit, suppuratur, in saniem abit. S. I.
Meg eved.
Evedés. Suppuratio.
Evedtt. Suppuratus.
Evedttség. Pus, sanies. PP.
EVES. Purulentus, saniosus, M. A.
Eves fekély. Vomica, tumor purulentus. S. I.
Eves kelevény. idem. S. I.
Eves kosz. Achor. S. I.
Eves var. Vomica. M. A.
Evesedik. Suppuratur. S. I.
Meg evesedik. Sz. D.
Evesedés. Suppuratio. M. A.
Evesen. Purulente. M. A.
Evesít, evesíti. Suppurat. M. A.
Meg evesíti.
Evesítés. Suppuratio.
Evesítő. Kelés-lágyító. Suppuratorius. M. A.
Evesség. Purulentia. M. A.
Evességét ki nyomja. Exsanit. M. A.
Evesül. Suppuratur.
Meg evesül. Impuratur, pure et sanie inficitur. M. A.
Evesültt. Suppuratus. M. A.
EVEZik. Suppuratur.
Meg evezik.
Meg evezés. Suppuratio. M. A.
Meg evezett. Suppuratus. M. A.

EVET.

EVET. Sciurus. M. A. Nehéz az evetet háznál meg tartani. Dug. km. 1. R. p. 109.
Fris, mint az evet. Sz. D.
Evet könnyüséggel. Faludi N. A. p. 3.
EVETKE. Sz. D.

EVEZ.

EVEZ. Remigat, navigat. M. A.
Által evez. Transnavigat.
Bé evez. Adpellit.
El evez. Praenavigat, abnavigat, enavigat. M. A.
Ki evez. Eremigat, enavigat. M. A. Ki evezett a' partra. Sz. D.
Reá evez. Adnavigat. M. A.
Viszsza evez. Renavigat. M. A.
Víz ellen evez. Contra cursum aquae remigat.
EVEDZik. Remigat. Sz. D.
Evedzö. Remex v. remus.
Evedző lapát. Tonsa.
EVEZET. Remigatio.
Hat evezetnyire. M. A. L. p. 603.
EVEZÉS. Remigatio, remigium. M. A.
El evezés. Praenavigatio, abnavigatio. M. A.
Reá evezés. Adnavigatio. M. A.
EVEZGET. Paulisper remigat.
EVEZHETETLEN. Innabilis. CM.
EVEZHETŐ. Navigabilis. M. A.
EVEZKÉL. Remigat. Babocsai. Fata Tarczal. p. 75.
EVEZŐ. Remus. M. A.
Evező gúzs' ragasztója. Scalmus. M. A.
Evező lapát. Tonsa. Faludi E. M. p. 86.
Evező lapátos hajó. Navis actuaria.
Evező legény. Remex. M. A.
Evező' szárnya. Palmula. M. A.
Evezős. Remex. S. I.

EZ.

EZ. Hic, iste. M. A.
Ez a', ez az. Hicce. S. I.
Ez alatt. Interea.
Ez alá. Sub hoc. Ez alá kerűltt.
Ez által. Per hoc. Ez által azt nyerte.
Ez e az? Hiccene est.
Ez ellen. Contra hoc.
Ez elől. Ab hujus facie.
Ez előtt. Ante hac. M. A.
Ez előtt nem régen. Pridem. M. A.
Ez ránt. Ratione hujus, respectu hujus.
Ez esztendei. Hornus, hornotinus. M.A.
Ez éven. Hoc anno, anno praesenti. M.A.
Ez évi. Hornotinus, hornus. M. A.
Ez féle, efféle. M. A.
Ez fölött. Praeterea, insuper. M. A.
Ez idei. Hornus, hornotinus. M. A.
Ez ideig. Hactenus, hucusque, adhuc. S. I.
Ez idén. Hoc anno, praesenti anno. M. A.
Ez illyen. Hujuscemodi, hujusmodi. M.A.
Ez képpen, ekképpen. M. A.
Ez kor. Hoc tempore. M. A.
Ez nap. Hic dies v. hoc die, hodie. S. I.
Ez okáért. Hác de causa, ideo. M. A.
Ez okért. idem. M. A.
Ez okból, ez okon. Eapropter, idcirco. S. I.
Ez óltа. Ab hoc tempore. S. I.
Ez óltátul fogva. idem.
Ez 's ez. Hic et hic, ille et ille. M.A.
Ezután. Porro, deinceps, amplius, imposterum, dehinc, posthac. M. A.
Ez után is. Porro quoque, ultro quoque. S. I.
Ez után való. Futurum, sequens. M. A.
Ez uttal. Hac vice.
Ez világ. Mundus, orbis terrarum. M. A.
* Emez (ime ez). Hic iste.
Emez amaz. Talis qualis.
Emekkor. Isto tempore.
Emerre. Hac.
Más ez. Alius.
Nem ez. Alius, non iste.
EBBE.
Ebbe való. Huc pertinens, huc quadrans.
EBBEN (ezben). In hoc.
Ebben maradjunk. Huic sententiae inhaereamus.
EBBÉLI. Faludi N. U. p. 47. T. É. p. 197. Zvonárics 1. R. p. 861. Hujusmodi, hujus speciei.
Ezbéli. Epistolae. Pázm. Tom. I. p. 122.
EBBŐL.
Ebből való. Ex hac specie est.
EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A.
Eddig is. Hucusque etiam.
Eddig elé. Hactenus, hucusque. S. I.
Eddig való. Hucusque pertingens.
Eddiglen. idem. M. A.
EFFÉLE. Hujusmodi. M. A.
Effelé. Istorsum, isthac. M. A.
Effelől. De hac re, ex hac parte.
EHEN van. Ecce hic est.
EHOL. idem.
EHUN. idem.
EKKÉDIG. Hactenus, adhuc, huc usque. M. A. Prágai p. 119. Ekédig. Tasi Gáspár. p. 144.
Ekkétig. idem. M. A.
EKKÉPPEN. Sic. M. A.
EKKOR. Hoc tempus, tempore isto. M.A. ekkor-tájban. Tali tempore.
Ekkora. Tantus. S. I.
Ekkoráig. In tantum, usque huc.
Ekkorára föl nyőltt. In tantum excrevit.
Ekkorbeli. Hujus temporis. hujus aevi. S.I.
Ekkori. idem. S. I.
Ekkorig. Hactenus. M. A.
Ekkoriban. Tali tempore.
Ekkoron. Isto tempore.
EMMELLYETT. Zvonárics 1. R. p. 663. Penes hoc.
ENNEK.
Ennek előtte. Antehac. M. A.
Ennek okáért. Ideo, propterea, hac de caussa. M. A.
Ennek utánna. Deinceps. M. A.
ENNÉL fogva. Deinceps, expost v. hoc posito, hoc praehabito. S. I.
ENNYI. Tantus. M. A.
Ennyi ideig. Tamdiu. M. A.
Ennyibe. Tanto. S. I.
Ennyibe kerűltt. Tanto sumtu procurata res est.
Ennyiben. In tantum.
Ennyiben csaltt meg. In tantum decepit.
Ennyedik. Hujus ordinis, numeri. Hallottam Szombathelyen 1828. Aug. 1.
Ennyicskén. Tantillum. M. A. L.
Ennyin. Tot, tanti. S. I.
Ennyire. In tantum, tam, adeo. S. I.
Ennyire mentt.
Ennyiszer. Toties. S. I.
Ennyivel. Tanto. S. I.
ERRE. Horsum.
Erre hajts. Horsum impellas.
Erre jutott. Huc redactus est.
Erre megy. Hac pergit.
Erre nézö. Huc spectans. Pázm. Kal. p. 627.
Erre tart. Hac tendit.
Erre is. Etiam hac.
ERRŐL, errül. De isto.
ETTŐL, pro eztől. Ab hoc. M. A.
Ettől fogva. Abhinc. M. A.
Ettől meg válva. Hoc excepto.
EVVEL. Cum isto.
Evvel tart. Cum isto servat.
Evvel egygyütt. Simul cum isto.
EZEN. Hac, isthac. M. A. it. hic, iste. S. I.
Ezen-képpen. Sic, ita, taliter. S. I.
Ezen-közben. Interea.
Ezen mentt. Hac ibat.
Ezenként. Ita, taliter. S, I.
Ezennel. Jam jam, mox, statim, confestim. M. A.
Ezenteg. Illico. Hallottam Sághon. 1827. Febr. 23.
Ezen túl. Dehinc, imposterum. Sz. D.
Ezentül. Statim, illico, actutum. M. A.
Ezentüst. Idem.
Ezenes' pataka. E. Patak Csik Székében.
EZÉ. Istius.
EZÉRT. Eapropter.
EZT kereste, ezt akarta. Hoc petiit, hoc voluit.
Ezt ennyiben hagyván. Zvonárics 1. R. p. 785.
EZZEL. Cum isto.

EZER.

EZER. Mille. M. A.
Ezer annyi. Adjon Isten ezer annyit érte. Koldus-köszönet.
Ezer évi. Mille annorum, millenarius. S. I.
Ezer-féle. Mille generum v. mille formis. S. I.
Ezer-féle-képpen. Mille modis. S. I.
Ezer inségben van. Lupum auribus tenet. K. V. p. 281.
Ezer-jó-fű. Scordium, asplenium, dictamus, calceus Mariae, dictamnum. M. A.
Ezer-képpen. mille modis. S. I.
Ezer képű. Mille formis. S. I.
Ezer lábú. Oniscus, millepeda. Papmacska. S. I.
Ezer levelű fű. Mille folium, achillea. PP.
Ezer mester. Faludi N. A. p. 73.
Ezer-szép. Amaranthus. S. I.
Ezer tanú a' jó lelki isméret. km.
Tíz ezer. Myrias.
Száz ezer. Centum millia.
Tizszer száz ezer. Millio.
EZERE. Mille ex illis. Ezere (a' seregnek) oda veszett. Ex illis mille periere.
EZERED. Chilias. it. legio, regimen. S. I. Ezered magával. Cum 999 sociis.
Ezeredes. Chiliarcha, chiliarchus. M. A. Al-ezeredes. V. Colonellus.
Ezeredik. Millesimus. M. A.
EZEREN. Milleni. M. A.
Ezerenként. Per millia, et millia.
EZERÉNY. Sz. P. Gömör Vben.
EZERES. Milliarius, millenarius. M. A. Ezeres. F. Krassó Vben.
EZERNYI. Millenarius, millenus. S. I.

Ezernyi ezer. Millio, decies centena millia. Pázm. Pred. p. 340.
Ezernyi ezerszer. Millionesies.
EZERSZER. Millies. M. A.
Ezerszer, 's meg ezerszer. Faludi N. E. p. 77. Millies et millies.
Ezerszeres. Millies repetitus. S. I.
Ezerszerte. Millies. S. I.
EZERTE ezerszer: számtalanszor. S. I.

EZÜST.

EZÜST. Argentum. M. A. A' kí azt igéri hogy aranyat csinál, ezüstöt akar csalni. km.
Ezüst-bánya. Argentifodina. M. A.
Ezüst-czifrázó. Argyrocopus. M. A.
Ezüst-edények. Vasa argentea.
Ezüst-fonál. Argentum in fila tenuatum, argenti filum. PP.
Ezüst-füz. Elaeagnus angustifolia. Wilder Öhlbaum. S. I.
Ezüst-gyék. Argentangina. Pázm. Pred. p. 639.
Ezüst-islog. Argentea bracteola. PP.
Ezüst-kő. Matrix argenti v. lythargyrum, sterelitis. S. I.
Ezüst-kredenczia. Vasarium argenteum. PP.
Ezüst-marha. R. Argentum caelatum, factum. S. I.
Ezüst-marhabéli ajándékok. Rákóczi György Levele 1644. Apr. 4. Tordai' Kéz-iratiban.
Ezüst-mivek. Vasa argentea. S. I.
Ezüst-mives. Faber argentarius M. A.
Ezüst-paszománt. Fimbria argentea.
Ezüst-sarkantyú. Calcar argenteum.
Ezüst-sinor. Zona argentea.
Ezüst-szövet. Pannus intertextus argento. Silberstoff. S. I.
Ezüst-tajték. Argyritis. M. A.
Ezüst-tartó szék. Argyrotheca. S. I.
EZÜSTHÖZ való. Argentarius. M. A.
EZÜSTI. Argenteus. M. A.
EZÜSTJE. Ejus argentum.
EZÜSTÖS. Argentatus, argentosus. M. A.
Ezüstös czafrang. Fimbria inargentata.
EZÜSTÖZ, ezüstözi. Inargentat, fuco argenti obducit. S. I.
Meg ezüstözi. Inargentat. M. A.
Ezüstözött. Argento illinitus.
Meg ezüstöztetett. Inargentatus. M. A.
EZÜSTTEL futtatott. idem.
Ezüsttel lövött vad. Ferina emta. S. I.

É.

É. Suffixum genitivi.
Magamé.
Aszszonyé.
Emberé.
Úré. 's a' t.

ÉBÁN.

ÉBÁN. Ebenus. Kö-fa, korom-fa. S. I.

ÉBER.

ÉBER. R. Vigilans. „Legyetek ébrek az halgatásban, és tanulásban." Pázm. Pred. p. 293. 869.
ÉBRED. Expergefit. M. A.
Föl ébred. idem. M. A.
Meg ébred. idem. M. A.
Ébredés. Evigilatio.
Föl ébredés. Expergefactio.
Ébredtt. Vigilans, evigilans.
Ébredtten aluszik. Sz. D. Vigilanter dormit.
Ébredttség. Evigilantia. Biró Márton Micae p. 113.
Ébredez. Identidem expergefit. Sz. D.
Föl ébredez. Saepe e somno excitatur.
Ébredezés. Iterata evigilatio.
ÉBREGET, ébregeti. Excitat.
Ébregetés. Excitatio. Ébresztgetés. Sz. D.
ÉBREN. Vigilanter. M. A.
Ébren alugyál. km.
Ébren van. Evigilavit.
Ébren létel. Vigilia.
Ébren lévő. — Mi a' remény? — Ébren lévőnek az álma.
Ébren lévő elmével. Pázm. Kal. p. 514.
Ébrenség. Vigilantia. Biró Márton Micae p. 15.
Ébrenten. Vigilanter. S. I.
Ébrent. idem. S. I.
ÉBRES. Pervigil.
Ébres kutya. Canis pervigil. „Nagyon ébres kutya." Hallottam Sághon. 1830. Ján. 25.
ÉBRESZT, ébreszti. Exsuscitat, expergefacit, excitat. M. A.
Föl ébreszti. idem. M. A.
Meg ébreszti. Expergefacit. M. A.
Ébresztés. Exsuscitatio. Tudós' böcsülete, ifjak' ébresztése. Honor alit artes. km.
Föl ébresztés. Exsuscitatio. M. A.
Ébresztő. Excitans.
Ébresztő malaszt. Pázm. Kal. 906.
Ébresztő szavak. Sz. D.
Ébresztget, ébresztgeti. Identidem suscitat. Sz. D.
ÉBRÉKENY. Qui facile e somno excitatur.
Ébrékeny várakozás. Biró Márton Micae p. 50.
Ébrékeny vigyázás. Biró Márton Micae p. 2.
Ébrékenység. Biró Márton Micae p. 4. 62. 114.
ÉBRÜL (ébről M. A.) Expergiscitur.
Föl ébrül. Sz. D.
Meg ébrül Expergefit. M. A.
Ébrülés. Gyöngyösi' Munkáji 1. Dar. p. 213.

ÉCS.

ÉCS (Kis, nagy). FF. Győr Vben.
ÉCSI. Sz. P. Veszprém Vben.

ÉD.

ÉD. R. Dulcor. S. I.
ÉDELEG (mint szédeleg). S. I.

ÉDELKEDik.
Alattomban édelkedik: ólálkodik, áskálódik. Sz. D.
ÉDEN (rectius ÉDENY). Paradisus, hortus deliciarum, dulcedinis.
Éden-kert. Faludi T. É. p. 73.
ÉDES (ἡδὺς). Dulcis, svavis, it. genuinus, gnisius, germanus, naturalis. M. A.
Édes alma. Pomum mite, dulce.
Édes anya. Mater germana. M. A.
Édes atya. Pater genuinus. M. A.
Édes álom. Fáradtt embernek édes méz az álma. km.
Édes barátom. Amice svavissime.
Édes bátya. Frater germanus. M. A.
Édes be csináltt.
Édes beszéd. Svaviloquentia. M. A. CM.
Édes beszédü. Dulciloquus, svavidicus, svaviloquus, svaviloquens. M. A. CM.
Édes bor. Passum. CM.
Édes-csipős. Acidulus, dulcacidus. PP. Dolce piccante.
Édes csók. Svavium. S. I.
Édes enyelgés. Svaves facetiae.
Édes enyéim. Sz. D. Dulces mei.
Édes fa. Glycyrrhiza, liquiritia. S. I.
Édes falat. Pulpa. M. A.
Édes fiam — leányom — magzatom — gyermekem — babám.
Édes gyökér. Glycyrrhiza. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
Édes gyümölcs. Dulcis fructus. Keserű a' tűrés, de édes a' gyümölcse. km.
Édes hang. Svavis sonus.
Édes haza. Dulcis patria. Szirmai Parab. p. 3.
Édes hazánknak szerelme. Dulcis amor patriae. M. A.
Édes ital. Dulcis potus. Az édes italnak keserű az ára. km.
Édes íz. Édes ízzel tartották. Faludi E. M. p. 135.
Édes ízű. Dulcis saporis.
Édes káposzta. Caules dulces.
Édes Kedves. Himfi.
Édes kenyér. Minden kenyér édes a' parázna embernek. km.
Édes kevés mindenünk.
Édes képzelődés. — Édesek néha a' képzelődések is. km.
Édes kincsem — lelkem — szívem.
Édes kömény. Foeniculum. Kerti kömény. S. I. Olasz kapor. Anisum.
Édes lapu. Tussilago. M. A.
Édes lép. Úgy nem lép a' szádba az édes lép. km.
Édes méz. Édes mint a' lépes méz — Nem mind méz, a' mi édes. kmm.
Édes miénk. Jobb a' kicsiny édes miénk, mint a' sok másé. km. Az édes miénk kevés. Faludi T. É. p. 184.
Édes mosolygás. Dulcis arrisio.
Édes murok. Sium sisarum. Zuckerwurzel. S. I.
Édes név. Dulce nomen.
Édes nyugodalom. Dolog utan édes a' nyugodalom. Dulcis a labore quies. km.
Édes orda. Mollis caseus, caseus recens. PP.

Édes ostya. Crustulum. PP.
Édes ostya-sütő. Crustularius. PP.
Édes öcse. — Édes öcsém. Frater meus germanus natu junior.
Édes örömest. Cordicitus, lubentissime. S. I.
Édes répa. Brassica rapa.
Édes szabásu. Subdulcis. M. A. CM.
Édes szavu. Dulcisonus. M. A.
Édes szóval. Faludi T. É. p. 215.
Édes téj. Lac dulce. Az anyai téj leg édesebb. km.
Édes' tornya. Sz. P. Szepes Vben.
* Tiszta édes. A' tiszta édes csak gyermeknek való. km.
Édesd. Dulciculus. Pázm. Pred. p. 1269.
Édesden. Dulciter, svaviter. M. A.
Édesded. Diminutivum duplicatum ex édes.
Édesdeden. Dulciter, svaviter. M. A.
Édesdedben. Dulcius, svavius. Pázm. Pred. p. 281.
Édesebb. Dulcius. Az eleje mindennek édesebb, mint az utólja. km.
Leg édesebb. Dulcissimus, svavissimus. Az a' gyümölcs leg édesebb, mellyet a' féreg meg rág. km.
Édesedik. Dulcescit it. Allicitur, pellicitur, pertrahitur. S. I.
Belé édesedik. Inescatur, inamoratur.
El édesedik. Dulcedine nimia quasi corrumpitur, evilescit.
Hozzá édesedik. Faludi T. É. p. 131.
Meg édesedik. Obdúlcescit. M. A.
Reá édesedik. Illectatur.
Öszve édesedik. Vele öszve édesedett barátja. Faludi N. A. p. 239.
Édesedhetik. Zvonárics. 1. R. p. 435.
Édesem. Mihi dilecte v. dilecta, meum mel, dulcedo mea. S. I.
Édesen. Dulce, dulciter, svaviter. M. A.
Édeses. Subdulcis.
Édesget, édesgeti. Illectat, pellicit, pellectat. M. A.
Belé édesgeti. Illectat.
Hozzá édesgeti. Allectat. M. A.
Édesgetés. Illecebrae. Illectamentum. M. A.
Hozzá édesgetés. Allectatio, allectus. M. A.
Édesgető. Illecebrosus. M. A.
Hozzá édesgető. Allector. M. A.
Édesgetve. Illecebrose. M. A.
Édesgetdegeli. Perlectat. CM.
Édesit, édesiti. Dulcat. M. A.
Belé édesiti. Illectat.
El édesiti (mint el sózza). Nimis dulce reddit.
Magához édesiti. Allicit, pellicit. S. I.
Meg édesiti. Edulcorat, condulcat, indulcat. M. A.
Reá édesiti. Adlectat.
Öszve édesiti. Condulcat.
Édeske. Dulciculus. it. polenta, panis dulciarius. M. A.
Édeskés. Subdulcis.
Édeskedik. Faludi Sz. E. p. 3. T. É. p. 98.
Édeskedő. Faludi T. É. p. 214.
Édeskedő beszéd. Faludi Sz. E. p. 60.
Édesség. Dulcedo, dulcor, svavitas, svavitudo. M. A.
Élet, édesség, reménység. Vita, dulcedo et spes.
Édességes. Dulcissimus. Faludi N. E. p. 71.
Édességesen. Valde svaviter.
Édest keserüvel elegyíti a' világ. km.
Édesül. Dulcet, dulcescit. M. A.
Belé édesül. Indulcatur.
Hozzá édesül. Illectatur.
Meg édesül. Dulce fit, dulce redditur, indulcatur. Káldi Eccl. 49. 2.
Reá édesül. Dulcore capitur, pellicitur.
Öszve édesül. Condulcatur.

ÉG.

ÉG (fő-név) Coelum. M. A. Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.
Ég alatt háltt. Sub dio noctavit.
Ég' alja. Locus intectus, sub dio, subdiale it. Clima, zona. S. I.
Ég' aljai: födetlen helyi. Subdialis. M.A.
Ég' boltja. Sz. D.
Ég' döge: levegő' romlása.
Ég-dörgés. Tonitru. M. A. Annyit tanúltam a' beszédjéből, mint az ég-dörgésből. km.
Ég dörög. Coelum tonat. M. A.
Ég' fekvése. Clima. Sz. D. Ég' hajlása.
Ég-forgás. Coelimotus, cursus coelestis. M. A.
Ég-forgási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
Ég-forgás-tudó. Astronomus. M. A.
Ég' föle, ég' boltozatja, ég' menyezete. Firmamentum. S. I.
Ég' hasadékja. Chasma. M. A.
Ég-hajlat. Clima.
Ég' öve. Zona. S. I.
Ég' rendelése, kinek meddig menése. km.
Ég' sarka. Polus. S. I.
Ég-szak. Clima, plaga coeli. S. I.
Ég-színű. Caeruleus. M. A.
Ég-táj, ég' tája. idem. S. I.
Ég' útja. Via lactea. S. I.
Ég-változtatás. Pázm. Pred. p. 1056. Mutatio coeli, aëris.
* Csillagos ég. Firmamentum.
Éltető ég. Athmosphaera.
Levegő ég. Aër.
Menny-ég. Sedes beatorum, regnum coelorum.
Meny-ég. Tasi Gáspár. p. 150.
ÉGBE kiáltó. In coelum clamans, horrendus, vindictam Dei provocans. Faludi N. A. p. 175.
Égbe-lakó. Coelicola. CM.
Égbe néző. Astronomus. NC. p. 213.
Égbe néző bölcsek. Pázm. Pred. p. 91.
ÉGBÉLI.
Égbéli változás. Pázm. Pred. p. 185.
Égbéliek. Coelites, coelicolae. Tasi Gáspár. p. 162.
EGE. Ejus coelum. v. ejus aër.
EGEK. Coeli. Harmatozzatok egek! Rorate coeli desuper!
Egekkel biró. Coeli potens. Pázm. Pred. p. 91.
EGET, és poklot öszve kevernek. km.
ÉGI. Coelestis, coelicus. M. A.
Égi csuda. Phaenomenon coeleste. S. I.
Égi gömb. Globus coelestis. S. I.
Égi hajó. Navis aëria. S. I.
Égi háboru. Tempestas fulminea Pázm. Kal. p. 794.
Égi ív. Arcus coelestis, iris. S. I.
Égi járás. Cursus orbium coelestium. M.A.
Égi járásból jövendölő. Astrologus. M. A.
Égi járási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
Égi járás-tanító. Astronomus. M. A.
Égi jegy. Signum coeleste, astrum. M.A.
Égi jel, égi jelenés. Phaenomenon, meteorum. S. I.
Égi látat, égi tünet, égi tünemény. idem.
Égi lakos. Coelicola.
Égi szekér. Arctus, ursa major. S. I.
Égi tűz. R. Fulmen. S. I.
Égi tűz-ivó. Fulminis derivator, deductor. S. I.
Égi víz. R. Aqua coelestis, pluvialis, pluvia. S. I.
EGŰ.
Dögös egü föld. Terra insalubris ob aërem corruptum.
Jó egü föld. Pázm. Pred. p. 954. Boni aëris terra, terra salubritatem aëris habens.

ÉG.

ÉG (ige). Ardet, uritur, flagrat. M. A. Nem kell azon örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
Bé ég. Flamma penetrat in domum.
Benn ég. Comburitur intus.
El ég. Conflagrat. M. A.
Föl ég. Exardet.
Hozzá ég. Aduritur.
Ki ég. Exuritur, comburitur. M. A.
Le ég. Deardet, deflagrat.
Meg ég. Comburitur, aduritur. M. A. A' száraz fa mellett a' nyers is meg ég. km.
Oda ég. Aduritur.
Reá ég. — Körmére égett a' gyertya. km.
ÉGDEGEL. Lente continuo ardet.
ÉGENDŐ.
El égendő. Comburendus. M. A.
ÉGET, égeti. Cremat, urit, ustulat. M.A. A' mi nem éget, ne fujd. km.
Által égeti. Által égette ruháját.
Bé égeti. Inurit. M. A.
Bele égeti. Inurit. S. I.
El égeti. Concremat, comburit. M. A.
Föl égeti. Exurit. PP.
Ki égeti. Exurit. M. A.
Környül égeti. Amburit. M. A.
Le égeti. Funditus exurit.
Meg égeti. Adurit, perurit, exurit, concremat, comburit. M. A. A' kinek a' kása meg égeti száját, máskor nem felejti fujni tarhóját. Beniczki. p. 134.
Öszve égeti. Comburit, concremat.
ÉGETÉS. Crematio, exustio. M. A.
El égetés.
Föl égetés.
Ki égetés. Exustio. M. A.
Kő-égetés. Coctura lapidum pro calce paranda.
Meg égetés. Concrematio, combustio. M. A.
Mész-égetés. Coctura calcis.
Pálinka-égetés. Coctura cremati.
Szén-égetés. Coctura carbonum.

Tégla-égetés. Coctura laterum.
Égetetlen. Non coctus, crudus.
Égetetlen fazék. Olla cruda. PP.
Égetetlen tégla. Later crudus. PP.
Égetett. Ustus, crematus.
Égetett tégla. Later coctus. PP.
Ki égetett. Exustus. M. A.
Égetdegeli. Uritat. CM.
Égetget, égetgeti. Sensim, lente urit.
Égető. Flammifer, urens, ustor. M. A.
Égető koszorúk: szurkos koszorúk. Malleoli, picei malleoli. PP.
* Kö-égető. Ustor lapidum, calcarius.
Mész-égető. Kalchbrenner.
Szén-égető. Carbonarius. Vajda. 2. K. p. 248.
Szén-égető. F. Vas Vben.
Tégla-égető. Laterarius.
Tégla-égető kemencze. Fornax lateraria.
Égettet, égetteti. Curat exuri, comburi.
Ki égettéti. Curat exuri.
Meg égetteti. Curat comburi.
ÉGETT. Crematus, ustus, ustulatus. M.A.
Égett bor. Vinum adustum. M. A.
Égett bor-ház. Thermopolium. M. A.
Égett bor-főző réz-fazék. Ahenum destillatorium. PP.
Égett ember. Incendio damnificatus.
Égett ezüst. Argentum purum. S. I.
Égett hely. Bustum, locus aedificii flammis absumpti. Brandstätte. S. I.
Égett lábu eb. Bujdosik ide 's tova, mint az égett lábu eb. km.
Elől meg égett. Praeustus. M. A.
ÉGEMÉNY. S. I. Vajda K. É. 1. K. p. 517.
ÉGEVÉNY. Sz. D.
Égevényes.
Égevényes föld, mellyben az apró kövecsek szárazság' idején mindent ki sütnek, ki égetnek. Sz. D.
ÉGÉS. Ustio, incendium, ardor, flagrantia. M. A.
El égés. Ambustio. M. A.
Ki égés. Exustio, combustio. M. A.
Meg égés. Adustio, exustio, deflagratio. M. A.
ÉGNI kezd. Ardescit. M. A.
ÉGŐ. Ardens, flagrans. M. A.
Égő áldozat. Holocaustum. M. A.
Égő fű, égető fű. Flammula Jovis. S. I.
Égő gyertya. Candela ardens.
Égő gyöp. Terra fossilis, bituminosa. S. I.
Égő gyöpi moh. Sphognum. Torfmoos. S. I.
Égő kanócz. Funiculus igniarius ardens.
Égő szer. Ardens materia. Sz. D.
Égő szeretet. Charitas viva.
Égő üszök. Torris. M. A.
ÉGTEN ég. Continenter ardet. Faludi E. M. p. 190.

ÉH.

ÉH. Famelicus, jejunus. M. A.
Éh borjú. Nem sokat ugrándozik az éh borjú. km. Lascivit raro non bene pasta caro. K. V. p. 265.
Éh gyomor. Sz. D. Jejunus venter.
Éh farkas. Mint az éh farkas, úgy várja. km.
Éh legyek. Pázm. Pred. p. 1101. Muscae famelicae.
Éh szunyog. Az éh szunyog jobban csip. km.
ÉHEN. Jejune. M. A.
Éhen szomjan. Sobrie, jejune. M. A.
EHES. Famelicus, jejunus. Ehes mint a' farkas. km. Dicitur etiam ÉHES.
Ehes Czigán. Rá tartós, mint az ehes Czigán. km.
Ehes ember. Kenyér héj is mézes falat helyett esik az ehes embernek. km.
Ehes farkas. Az ehes farkasnak élesebb a' körme. km.
Ehes has. Nem kérdi az ehes has hányat ütött az óra. km.
ÉHEZik. Famet, famescit. M. A.
Meg éhezik. Esurit, esurire incipit. M. A.
Éhezés. Esuritio. M. A.
Meg éhezés. idem. M. A.
Éhezésre való. Esurialis. M. A.
Éhező. Famelicus, esuritor, esurio. M. A. Nehéz éhező embernek a' várakozás. km.
Éhező napok. Esuriales feriae. PP.
Éheztet, éhezteti. Fame torquet, adfligit.
El éhezteti. Fame pertorquet.
Ki éhezteti. Fame adigit. S. I.
Meg éhezteti. Cogit famere, esurire.
Éheztetés. Coactiva esuries.
Éheztető. Pázm. Pred. p. 33.
ÉHHEL. Fame, inedia. A' jó szakács ritkán hal meg éhhel. km.
Éhhel holtt. Famelicosus, famelicus. M. A.
Éhhel halás. Fames mortifera. M. A. Nagy nyavalya az éhhel halás. km.
ÉHOM. Jejunus it. Jejunitas, inedia. M. A.
Éhomra iszik. Jejuno stomacho bibit. Sz. D.
Éhomra való. Jejunus. M. A.
Éhomra veszi. „Az Úr vacsoráját éhomra kell venni." Pázm. Kal. p. 578.
ÉHSÉG. Fames, esuries, inedia. M. A. Jó fű-szerszám az éhség. km.
Éhség-enyhítő. Pázm. Pred. p. 605.
EHÜL (éhűl. Beniczki p. 195.) Famet.
El ehűl. Vajda K. É. 1. K. p. 651.
Ki ehűl. Fame exhauritur.
Meg ehűl. Famescit, esurit. S. I.
Ehültet, ehülteti. Facit, ut famelicus reddatur.
El ehülteti. idem.
Meg ehülteti. idem.
ÉHVÉL-halás. Fames mortifera. M. A. PP.

ÉJ.

ÉJ. Nox. M. A.
Éj-bogár. Nitedula, lampyris. S. I.
Éj' bolondja. Hold' bolondja. Lunaticus. S. I.
Éj felé. Ad noctem, versus noctem. S. I.
Éj-fél. Media nox. PP.
Éj-félben. Media nocte.
Éj-félkor. Media nox. M. A.
Éj-fél korban, éj-fél kortt, éj-fél koron. Media nocte. S. I.
Éj-fél tájban. Circa mediam noctem.
Éj-fél előtt. Ante mediam noctem.
Éj-fél után. Post mediam noctem.
Éj-féli. Quod de media nocte fit, v. est.
Éj-féli Mise.
Éj-futó. Noctifuga. M. A. L.
Éj-hozó. Noctifer. M. A. L.
Éj-holló, éj-varju. Nycticorax. S. I.
Éj-kor, éj-korban. Noctu, de nocte. S.I.
Éj-madár. Strix. S. I.
Éj-nap-egygyezés. Aequinoctium. S. I.
Éj-nap' egygyenlősége. idem. Sz. D.
Éj-pille, éj-lepke. Phalaena. S. I.
Éj-ruha. Vestis nocturna, cubicularia. S. I.
Éj-süveg. Vitta nocturna, cubicularia. S. I.
Éj-szak. Septemtrio, pars mundi septemtrionalis. Nord. S. I.
Éj-szak-csillag. Stella polaris. Pázm. Kal. p. 703.
Éj-szaki. Septemtrionalis, arcticus. S.I.
Éj-szaki hajnal. Aurora borealis. Sz. D.
Éj-szaki szél. Aquilo, boreas. S. I.
Éj-szaki táj. Plaga septemtrionalis, regio borealis. S. I.
Éj-szaki tenger. Oceanus septemtrionalis. S. I.
Éj-szaki világosság. Sz. D.
Éj-telő éjtszaka. Tota nocte.
Éj-vászok. Lemures, spectra, larvae. S.I.
Éj-virág. Nyctanthes. Nachtblume. S. I.
ÉJELEDik. Noctescit (bé szürkül, jő az éjtszaka. Sz. D.) M. A.
El éjeledik. El éjeledünk: reánk üt, omol, szakad az éj. Sz. D.
Éjeledés. Sz. D. Noctis appropinquatio.
ÉJELL. Noctem agit, noctat.
Kinn éjellettünk: kinn éjtszakáztunk. Sz. D.
ÉJELLik. Noctescit.
ÉJENKÉNT. Per noctes. Káldi Cant. 3. 1.
ÉJI. Nocturnus. S. I.
ÉJIG. Ad noctem, usque ad noctem. Zvonárics. M. Postilla 1. R. p. 624.
ÉJJEL. Nocte, it. nox. M. A.
Éjjel bolondoskodó. Lunaticus. M. A.
Éjjel föl kelő. idem. M. A.
Éjjel jár mint a' bagoly. Vespertilio. M. A.
Éjjel járó. Noctivagus. Kurvának, bábának szabad éjjel járni. km.
Éjjel korityoló. Noctivagus. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
Éjjel nyomó. Incubus, ephialtes. S. I.
Éjjelenként. Per noctes. S. I.
Éjjelez. Lucubrat v. noctem potando, aut vagando transigit. S. I.
Éjjelezés. Lucubratio, v. nocturna vagatio, compotatio. S. I.
Éjjelező. Vagator nocturnus, helluo nocturnus.
Éjjeli. Nocturnus. M. A.
Éjjeli ágy. Faludi N. U. p. 60.
Éjjeli álom. Pázm. Pred. p. 443.
Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.
Éjeli bolondoskodó. Lunaticus. NC. p. 351.
Éjjeli dőzsölés. Compotatio nocturna. S.I.
Éjjeli edény. Pot de chambre.

Éjjeli fényes bogár. Nitedula, pyramis, lampyris, cincidela. M. A.
Éjjeli föcske. Caprimulgus. Lappantyu. S. I.
Éjjeli késértet. Tentatio nocturna.
Éjjeli látás. Visio nocturna. S. I.
Éjjeli meg nyomás. Ephialtes, incubus. M. A.
Éjjeli munka. Lucubramen, lucubratio. S. I. Vigiliae. M. A.
Éjjeli munkás. Lucubrator, v. purgator cloacarum. S. I.
Éjjeli tünet. Spectrum, larva, species nocturna, visum nocturnum. S. I.
Éjjeli varju. Csuzi p. 166.
Éjjeli vörösség. Aurora borealis. S. I.
ÉJNEK napnak igyenlö volta. Aequinoctium. M. A.
ÉJT. Noctem.
Éjt-nap. Diu, noctuque. Himfi 2. R. p. 131.
Éjt-szaka. Nox, v. per noctem.
Éjt-szakai. Nocturnus.
Éjt-szakai nyugodalom. Quies nocturna.
Éjt-szakáll. Pernoctat.
Éjt-szakállott az imádkozásban. Erat pernoctans in oratione Dei. Pázm. Pred. p. 647.
Éjt-szakán. Noctu. Nem jó madár, melly éjt-szakán jár. km.
Éjt-szakának idején. Tempore nocturno.
Éjt-szakáz. Noctem insomnem transigit. Virraszt. Sz. D.
El éjt-szakáz: el virraszt.
ÉJTEN éjjel. Sera nocte, media nocte, v. ad multam noctem. S. I.
Éjten éjtszaka: egész éjtszaka. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 78.

ÉK.

ÉK. Cuneus. M. A. it. R. Decor, venustas, elegantia, ornamentum. S. I.
ÉK-szabású. Cuneatus, cunei formis. CM.
ÉK-szeg. Hasító ék. Epischidion. S. I.
Kemény ék. Kemény fát kemény ékkel hasítják. km.
Vas-ék. Cuneus ferreus.
ÉKE. Ejus cuneus, ejus decor.
ÉKES. Elegans, formosus, decorus, venustus. M. A.
Ékes beszédü. Faludi T. É. p. 79. Eleganter loquitur.
Ékes mondás. Sententia, dictum, apophthegma. M. A.
Ékes mondással tellyes. Sententiosus. M. A.
Ékes szóllás. Sz. D. Elegans locutio.
Ékes termet. Forma, pulchritudo. M. A.
Ékes termetü. Formosus, speciosus. M.A.
Ékes tollú. Scriptor elegans.
Ékesedik. Pulchrior fit, decoratur. S. I.
Ékesen. Eleganter, venuste, ornate, decore, speciose, festive, polite, concinne. M. A.
Ékesen szóllás. Eloquentia. M. A.
Ékesen szólás-tanitó. Rhetor. M. A.
Ékesen szólásról való tudomány. Rhetorica, oratoria. M. A.
Ékesen szóló. Eloquens, disertus. M. A.
Ékesget, ékesgeti. Ornat, polit. Pázm. Pred. p. 1059.
Fol ékesgeti. Adornat.
Ki ékesgeti. Exornat.
Ékesgetés. Faludi U. E. 1. R. p. 22.
Ékesít, ékesíti. Ornat, venustat, polit. M. A.
Föl ékesíti. Adornat, exornat. M. A.
Ki ékesíti. Exornat.
Meg ékesíti. Exornat, perpolit, condecorat. M. A.
Ékesítés. Politio, exornatio. M. A.
Föl ékesítés. Adornatio, exornatio. M. A.
Meg ékesítés. Exornatio. M. A.
Ékesítetlen. Inornatus, inelegans, incultus, impolitus. M. A.
Ékesítetlenül. Inornate, ineleganter. M. A.
Ékesített. Politus, ornatus. M. A.
Ékeskedik. Nitet. S. I.
Ékeskedés. Nitor.
Ékeskedö. Nitens, insignis.
Ékesség. Elegantia, ornamentum, ornatus, venustas, decor, festivitas. M.A.
Ékességes. Perpulcher, perbellus, perelegans. S. I.
Ékességtelen. Inelegans., invenustus. M. A.
Ékességtelenül. Invenuste, ineleganter. M. A.
Ékesül. Decoratur, pulchrior redditur. Sz.D.
Föl ékesül. Totus venustus redditur.
Neki ékesül. Advenustatur.
ÉKET ver bé. Cuneum incutit. A' kemény fába úgy verd az éket, hogy szemedbe ne pattanjon. km.
ÉKEZ, ékezi. Cuneo incusso firmat. Sz.D.
Meg ékezi. idem.
Ékezés. VVL.
ÉKÍT, ékíti. Ornat, decorat. Sz. D.
ÉKKEL hasitja. Discuneat. S. I.
ÉKSÉG: ékesség. Sz. D.
ÉKTELEN. Inconcinnus, inconditus, indecor, indecoris. M. A.
Éktelen harag. Immanis ira.
Éktelen kis. Nanus, pumilio, pygmaeus. S. I.
Éktelen lárma. Clamor inconditus.
Éktelen nagy. Gigas. S. I.
Éktelenít, éktelenîti. Deturpat, deformat. S. I.
Éktelenség. Indecorum, inconcinnitas. M.A.
Éktelenül. Incomposite, inconcinniter, incondite. M. A. Margit' Élete Prájnál p. 332.

ÉL.

ÉL (fö-név). Acies. M. A.
ÉLE, éli. Ejus acies.
Ész' éle. Acumen ingenii.
Fegyver' éle. Acies armorum.
Kés' éle. Acies cultri.
Élére esett. Ad aciem cecidit.
Élire veri az aranyakat. Studet numis congregandis.
ÉLES. Acutus. M. A. Éles, mert Bécsben beretva a' báttya. km.
Éles elme. Calliditas, sagacitas, ingenium. S. I.
Éles elméjü. Callidus, sagax, acutus, ingeniosus. S. I.
Éles eszü. Idem. S. I.
Éles fegyver. Ferrum acutum.
Éles kés. Culter acutus.
Éles kö. Scharfenstein. Vár Posony Vben.
Éles mondás. Dictum acutum, argutum.
Éles nyelv. Linqua acuta.
Éles nyelvü.
Éles toll. Stylus vehemens.
Éles a' tolla. Acris, vehemens in scribendo.
Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km.
Élesebb, Acrior, acutior. Öreg katonának élesebb a' kardja. km.
Élesedik. Acuitur.
Élesen. Acute. M. A.
Élesít, élesíti. Acuit. M. A.
Ki élesíti. Exacuit.
Meg élesíti. Acuit.
Élesítés. Acuitio.
Élesítö. Acuens.
Élesség. Acumen. M. A.
Élesül. Acuitur.
ÉLETLEN. Hebes. M. A.
Életlen kés. Culter obtusae aciei.
Életlenedik. Hebet, hebescit, hebetescit. M. A.
El életlenedik. idem.
Meg életlenedik. idem.
Életlenedés. Hebetudo.
Életlenít, életleníti. Hebetat. M. A.
Életlenítés. Hebetatio. M. A.
Életlenség. Hebetudo. S. I.
Életlenül. Hebetatur.
El életlenül. idem.
Meg életlenül. Káldi. Pred. 10. 10.
ÉLLEL áll egybe magával. E diametro sibi opponitur. Pázm. Kal. p. 699.
Éllel féllel. S. I.
Éllel veszéllyel. Magno cum discrimine.
ÉLÜ.
Két élü. Bipennis. CM.
Két élü fegyver. Faludi. U. E. 2. R. p. 169.
Két élü pallos. Pázm. Pred. p. 13.

ÉL.

ÉL (ige) Vivit. A' ki fél, az él. km.
Él hal érette. Deperit.
Él még a' magyarok' Istene. km.
Él még a' régi Isten. km.
Éli világát. Genio indulget. Könnyen éli világát, kinek sok a' pénze. Dug. km. 2. R. p. 91.
Alig él. Aegre vitam sustinet.
Által éli. Vivendo superat. Egy századot által éltt.
El él. Az életre való ember még a' köszikla' tetején is el él. km.
El éli. Depascitur, supervivit M. A. El élték a' barmok a' mezöt: meg ették. Sz. D.
Ki éli. Supervivit.
Le éli. Depascitur. M. A.
Meg él. Pervivit.
Meg éli. Supervivit, consumit. M. A.
Vele él. Convivit, utitur, convivitur, fruitur, usurpat. M. A.
Viszsza él. Abutitur, deutitur. S. I.
ÉLDEGEL. Victitat. M. A. CM.
El éldegel. Super victitat.
Véle éldegel. Usitatur. M. A.
ÉLED. Reviviscit. M. A.
Fol éled. Reviviscit. S. I.

Meg éled. Pázm. Pred. p. 584. Reviviscit. M. A.
Meg élledett. Redivivus. M. A.
Eledel. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M.A.
Éledés. Reviviscentia, respiratio. M. A.
Éledez. Faludi T. É. p. 158. Reviviscit.
ÉLEK halok fű. Thlaspi, bursa pastoris. S. I. Élek halok érte.
ÉLELEM. Victus, alimentum, alimonia. S. I. Sz. D.
Élelme. Ejus alimentum. Nem vala élelmek.
Élelmes. Habens alimentum.
ÉLEM. R. Vita v. aetas, tempus vitae. S.I.
Élemedik. Grandescit, aetate provehitur, senescit. M. A.
El élemedik. Aetate provehitur.
Föl élemedik. Reviviscit. S. I.
Meg élemedik. Consenescit, aetate ingravescit. M. A.
Élemedés. Senescentia.
Élemedett. Grandaevus.
Meg élemedett: meg vénhedett. Sz. D.
Élemes. Grandaevus, annosus, aetate provectus. S. I.
Élemes ember. Sz. D.
Élemet. R. idem ac Élem.
Élemetes. Grandaevus provectae aetatis. M. A.
Élemés. Victus. Vajda. K. É. 1. K. p. 585. it. 3. K. p. 207.
ÉLEMÉNY. Alimentum, alimonia. Sz. D.
Éleménye. Ejus alimentum. Élelme.
Éleményes. Provisus alimonia.
ELESÉG. (élség, mint félség, feleség) Alimentum, alimonia, victus, cibus. M. A.
ÉLESZT, éleszti. Vivificat. M. A. alias ÉLLESZT.
Föl éleszti. Föl élesztette a' halottat. Sz. D. Vivificat, in vitam reducit. S. I.
Meg éleszti. Refocillat, revivificat, it. fermentat. M. A.
Élesztés. Vivificatio, animatio, refocillatio. M. A.
Élesztgeti. p. o. a' tűzet. Sz. D.
Élesztő. Fermentum M. A. it. animans, reficiens, refovens, focillans.
Élesztő víz. Aqua refectionis Pázm. Pred. p. 391.
Sör-élesztő. Fermentum cerevisiae.
Tűz-élesztő. Suscitabulum ignis.
Élesztős. Fermentatus. M. A.
ÉLET. Vita, victus. M. A. A' halál halálnak barátja, az élet életnek. km.
Élet-drágítók. Dardanarii, annonae flagellatores.
Élet-ér. Arteria.
Élet halál között. Inter sacrum et saxum.
Élet-ház. Granarium, domus annonaria. S. I.
Élet-idő. Aetas. M. A.
Élet-mentés. Kénytelen baj R. Defensio necessaria. Nothwehre. S. I.
Élet' módja, - rendje, - szertartása. Modus vivendi, diaeta. S. I.
Élet' módjának tanítása. Diaetetica. S. I.
Élet-rázó. A' malom-kő' hátán rengő fa, melly a' garatból le rázza az életet (gabonát) a' kő alá. S. I.
Élet-társ. Conjux. S. I.
Élet' vége. Mors, exitus vitae. S. I.
Élet' virágja. Flos aetatis, juventa. S. I.
Élet-vesztés alatt. Sub poena capitali Pázm. Pred. p. 854.
* Elmélkedő élet. Vita contemplativa, Vajda K. É. 1. K. p. 438.
Emberi élet. Humana vita. S. K.
Falusi élet. Ruralis vita. S. K.
Foglalatoskodó élet. Vita activa. Vajda K. É. 1. K. p. 438.
Gyöngy-élet. Ez az élet, a' gyöngy-élet, senkitül sem félni.
Házas élet. Conjugalis vita. S. K.
Katona-élet. Status militaris.
Örök élet. Vita aeterna. S. K.
Remete - élet. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.
Szerzetes-élet. Vita monástica.
Úri élet. Dominalis vita. S. K.
Vagy élet, vagy halál. Aut cucurbitae florem, aut cucurbitam.
Városi élet. Civilis vita. S. K.
Élete. Ejus vita, ejus victus. Bizonytalan koczka az ember' élete. km.
Élete' párja. Vitae socia.
Életes.
Életes kamara. Promtuarium ad culinam pertinens.
Életre való. Vividus, vegetus.
ÉLÉNK (mint félénk) Vivax.
ÉLÉS. Annona, penus, victualia. M. A.
Élés-bolt. Cella promtuaria. S. I.
Élés-ház. Penuarium, penu, penus. M.A.
Élés-mester. Praefectus annonae. S. I.
Élés-tartó ház. Penarium, penuarium. M. A.
Vele élés. Usio, usus. M. A.
Viszsza élés. Abusus. S. I.
Élése. Ejus victus, ejus nutrimentum.
Marha' élése. Nutrimentum pecorum.
ELEVEN. Vivus. L. bővebben E-betüben.
ÉLHET. Potest vivere. A' király királylyal, a' kapás kapással élhet barátságban. km.
Élhetetlen (passim: éhetetlen) qui ne vivere quidem potest. Beniczki p. 148.
Élhetetlenség. Summa inopia.
ÉLJ. Vive. Akárki mit szóljon, csak te jámborúl élj. km.
Éljen. Vivat. Éljen a' barátság.
Éljetek boldogúl. Vivite felices.
ÉLŐ. Vivens, vivus, vitalis. M. A. Holtt hagyja, élő osztja. km.
Élő állat. Animal, animans. M. A.
Élő állati. Animalis. M. A.
Élő állatság. Animalitas. M. A.
Élő bőr. Cutis. Eleven embernek a' bőre. S. I.
Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
Élő fa. Arbor, arbor vitae, arbor viva. M. A.
Élő fene. Gangraena. S. I.
Élő föld. Fundus, ager. M. A. Jó élő föld — Jó marha-élő föld.
Élő fű. Herba virens, gramen. S. I.
Élő haj. Capilli intonsi. S. I.
Élő hit. Fides viva.
Élő Isten. Deus vivus.
Élő kut. Fons vivus. S. I.
Élő nyelv. Lingua viva. S. I.
Élő nyelvvel hirdette. Ipsemet peroravit.
Élő sajt. Caseus verminosus. S. I.
Élő sövény. Sepes vivae. S. I.
Élő szén. L. eleven szén. S. I.
Élő szén-kő. Pyropus, carbunculus. S.I.
Élő víz. Aqua viva, scaturigo. S. I.
Élődik. Victitat, focillatur. Élődik, mint a' Tholdi Miklós' csikaja. km.
El élődik. Vitam sustentat.
Élősködik. S. I. Quaesito hic et ibi victu perdurat.
ÉLTEN él.
Élten eleven. Fáludi Sz. E. p. 68.
Élten élnek vele. Faludi U. E. 3. R. p. 129.
Élten estig. Faludi N. U. p. 40.
ÉLTES. Grandaevus. M. A.
Éltesedik. Aetate provehitur. Sz. D.
ÉLTET, élteti. Alit, vivere facit. M. A. Isten éltesse.
El élteti. Facit pervivere.
Éltetés. Alitura. M. A.
Éltető. Nutritor, nutritius, almus. M. A.
Éltető állat. Elementum. M. A.
Éltető ég. Aër (quem nempe inspiramus). M. A.
Éltető égi. Aërius. M. A.
Éltető szer. Nutrimentum v. elementum. S. I.
ÉLTIG.
Éltig tart. Pázm. Pred. p. 239.
Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
ÉLVE.
Viszsza élve. Praepostere, abusive, per abusum. S. I.

ÉM.

ÉMik. R. Vigilat. S. I.
ÉMELY, ÉMÖLY. Apró kelevény, leg inkább a' borjuk' hátán, nyáran a' melegben ki fakad, és a' kukacz ki bujik belőle. Hallottam Sághon 1826. Máj. 1.
Émelyedik.
Föl émelyedik. Nauseat. CM.
Émelyedés.
Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. NC. p. 341.
Émelyödik.
Föl émelyödik. Prágai p. 681.
Émelyít, émelyíti: keveri p. o. a' gyomrot. Sz. D.
Émelyeg, émölyög. Nauseat. M. A.
Émelygés, émölygés. Nausea, anorexia. M. A.
Émölygéske. Nauseola. M. A.
Émölygő. Nauseator. M. A.
Émölygös. Nauseosus. M. A.
Émelyget, émelygeti. Nauseam caussat. Sz. D.
Émelygető Nauseosus. CM.
ÉMETT. Vigilans, non dormiens. Sz. D.
Émetten. Vigyázván. Vigilanter, vigilando. M. A.
Émetten láttam: nem álmamban, ébren lévén láttam. Sz. D.
Émetten is: álmamban is. Faludi T. É. p. 267.

ÉN.

ÉN. Ego. M. A.
Én-e? Egone. M. A.
Én érettem. Propter me.
Én hiszem. Scilicet, credo equidem. M. A.

Én is. Ego quoque.
Én miattam. Propter me.
Én velem. Mecum.
ÉNES. Egoista. (Vörösmartit követvén, ki a' Royálistát Királyistának mondja, talán jobb volna ÉNISTA, si volet usus, és innen ÉNISTASÁG. Egoismus).
Énes ember. Dug. km. 2. R. p. 69.
ENGEM. Me. M. A.
Engemet. idem. S. I.
ÉNKÉNT, énképpen. Mea sponte. S. I.
ENNEN magam. Egomet, ipse ego, solus ego. M. A.
Énnen magam. Pázm. Pred. p. 167.
ENYÍM. Meus. M. A.
Jobb az enyím egy, mint a' másé kettő. Dug. km. 2. R. p. 27.
Enyéim. Mei.

ÉNEK.

ÉNEK. Canticum, cantus, hymnus, cantio. M. A.
Ének-mondás. Pázm. Pred. p. 489.
Ének' nótája. Melodia. M. A. Minden éneknek van nótája. km.
Ének-szerző. Poëta, odarius, auctor hymnorum. S. I.
Ének-szó. Canor, cantus, musica. M.A.
Ének-szóval. Pázm. Pred. p. 497.
* Altató ének. Cantilenae nutricum ad somnum infantibus conciliandum.
Ájtatos ének. Sacer hymnus.
Böjti ének. Hymni quadragesimales.
Bucsúztató ének. Cantilenae valedictoriae.
Halottas ének. Funebres cantilenae.
Hármas ének. Cantus ternarius. S. K.
Menyegző ének. Hymen. S. K.
Szerelmes ének.
Tór-ének. Halott ének. Naeniae, epicedion. M. A.
Új ének. Az új éneket örömest énekli. km.
Világi ének. Cantus profani.
Virág-énekek. Cantilenae obscoenae, lascivae. Pázm. Pred. p. 204.
Vörös énekek. idem. Csuzi p. 6. 332. 596. 685. Tromb. p. 610.
Virrasztó ének. Cantilenae pervigilii.
ÉNEKE. Ejus cantus. Vége leszsz valamikor, mint Szent Iván' énekének. km.
Énekek' éneke. Canticum canticorum.
Hattyu' éneke, halál' elől járója. Pázm. Pred. p. 489.
Szent Iván' éneke. Hoszszú mint a' Szent Iván' éneke. km.
ÉNEKEL, énekeli, énekli. Canit, psallit, modulatur. M. A. „Nem egyaránt énekel az ehező a' jól lakottal. km.
El énekeli. Decantat. S. I.
Elől énekel. Praecinit. M. A.
Énekeldegel. Cantillat, cantitat. M. A.
Énekelget. idem. S. I.
Éneklés. Cantio, modulatio. M. A.
Éneklésben szavát czifrázza, reszkettéti. Vibrissat. M. A.
Éneklési mesterség. Musica. M. A.
Éneklő. Cantator, cantor. M. A.
Éneklő hely. Odeum. CM.
Éneklő kar. Odeum. PP. Káldi Psalm. 149. 3.
Éneklő pulpitus. Cantorum abacus. Pulpitum. PP.
Elől éneklő. Praecentor. M. A.
ÉNEKES. Musicus, cantor, cantans. M. A.
Énekes játék. Drama musicum. S. I.
Énekes költő. Auctor odarum. S. I.
Énekes könyv. Cantionale, codex hymnorum. S. I.
Énekes madarak. Aves oscines. S. I.
Énekes mese. Fabula, quae musicis modis decantatur. S. I.
Énekes Mester. Magister cantare solum, non item organum pulsare doctus.
Énekes mise. Sacrum cantatum.
Énekes vers. Rithmus. S. I.
ÉNEKI. Cantionalis.
Éneki tudomány. Musica, musice. M. A.
ÉNEKZET. Sz. D.

ÉP.

ÉP. Columis, incolumis, integer. M. A.
Elég szép, a' ki ép, 's jó. km.
Ép alma. Pomum non vitiosum.
Ép erő. Vires integrae.
Ép egészség. Incolumitas.
Ép fa. Arbor sana.
Ép szűz. Virgo intacta, immaculata. S. I.
Ép test. Corpus valens, vegetum.
ÉPEN. In integro.
Épen van. Recte valet.
ÉPÍT, épiti. Aedificat. M. A. A' ki útfélen épit, sok mestere van annak. Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa.
Be épiti. Spatium structuris explet.
Bele épit, bele épiti. Inaedificat.
El épiti.
Föl épiti. Instaurat. M. A.
Hozzá épiti. Adstruit. M. A.
Ki épiti. Exaedificat.
Környül épiti. Circumstruit. M. A.
Meg épiti. Aedificat, reaedificat, instaurat. M. A.
Reá épit. Superaedificat, adstruit. M. A.
Épités. Aedificatio, exstructio, structura. M. A.
Föl épités. Instauratio. M. A.
Meg épités. Refectio. M. A.
Épitget, épitgeti. Emelgeti, rakosgatja. S. I.
Épithető. Structilis: Rakható. M. A.
Épitmény. Structura. Faludi N. A. p. 145. T. É. p. 73.
Csont-épitmény. Faludi N. A. p. 155.
Épitő. Aedificator, structor. M. A.
Épitő mester. Aedilis, architector. M. A.
Épitő mesteri tiszt. Aedilitas. M. A.
Épitő mesterség. Architectura.
Épitő szerek. Materiae aedificii.
Épitő szék. Sedes restauratoria.
Föl épitő. Instaurator. M. A.
Meg épitő. Restaurator, reaedificator. M. A.
ÉPPEN. Integre, sincere. M. A.
Éppen bizony, igen bizony, majd bizony. S. I.
Éppen égetés. Holocaustum. Pázm. Kal. p. 917.
Éppen jól. Opportune, commodum, in tempore. S. I.
Éppen jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.
Éppen nem. Absolute non.
Éppenségesen. Faludi N. E. p. 46. U. E. 1. R. p. 56. Tasi Gáspár p. 52.
Éppenséggel. Absolute. Monoszlai Hit' oltalm. p. 208. idem de Cultu Imag. p. 111.
ÉPPÉ lesz. Integrascit. M. A.
ÉPTELEN. Non integer, non habens integritatem.
Éptelenség. Kiskoss, Hallotti beszéd Gróf Festetics Jósef fölött p. 13. „Kezeinek Lábainak éptelenségét."
ÉPSÉG. Incolumitas, integritas, sanitas. M. A.
Épséges. Sanus, incolumis. M. A.
ÉPÜL. Aedificatur v. redditur valetudini, restituitur in integrum, integraseit, v. bono exemplo movetur. S. I.
Be épül. Structuris expletur.
Föl épül. Nem egy nap épültt föl Róma' városa. km.
Ki épül. Exstruitur. Faludi T. É. p. 75.
Meg épül. Aedificatur.
Épület. Aedificatio, structura, aedificium. M. A.
Épületre való fa. Ligna aedilia.
Épületes. Exemplaris. S. I.

ÉR.

ÉR (fő-név.) Vena, it. fluentum. M. A.
Ér-szökés. Pulsus venae. Faludi U. E. 3. R. p. 50. M. A.
Ér-vágás. Sectio venae. Pázm. Pred. p. 458. M. A. Phlebotomia. CM.
Ér-vágó. Qui venam secat. Faludi N. A. p. 217.
Ér-vágó vas. Scalpellum, phlebotomum. Pázm. Pred. p. 458. M. A. CM.
Ér-verés. Pulsus venae.
* Domború öreg ér. Varix. M. A.
Élet-ér. Arteria.
Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
Tiz ér. (hodie Teszér.) F. Veszprém Vben.
Vér-ér. Vena.
ÉRD. R. Parva vena v. parvum fluentum. Érd. MV. Fejér Vben.
ERE. Ejus vena, v. ejus fluentum. Meg vágták az erét. km.
Erei. Ejus venae. Nem aludtt téj, hanem meleg vér foly ereiben. km.
ERED. Oritur, progreditur, procedit. M. A.
El ered. Procedit, progreditur. M. A.
Meg ered. Profluit, prorumpit.
Utánna ered. E vestigio sequitur.
Utnak ered. Viae se committit, iter adgreditur. Sz. D.
Eredendő. Originarius, oriundus. M. A.
Eredendő bün. Peccatum originale.
Eredendőség. Sz. D.
Eredet. Origo, ortus. M. A. Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
Eredete. Ejus origo. Sok vizet meg kell utálnod, ha eredetét nézed. km.

Eredetes. Habens originem, originarius.
Eredetes nyelv. Linqua originalis. Szeredai B. 1. R. p. 15.
Eredeti. Originalis. M. A.
Eredeti bün. Peccatum originale. S. I.
Eredeti gondolatok. Conceptus originales.
Eredeti föstés. Exemplar, unde imago ducta est. S. I.
Eredeti hiba. Labes insita, vitium innatum. S. I.
Eredeti irás. Autographum, archetypum, originale. S. I.
Eredeti levél. idem. S. I.
Eredeti munka. Opus originale. Sz. D.
Eredetiség. Originalitas. S. I.
Eredetű. — Nagyságos eredetű. Sz. D.
Eredés. Ortus, origo v. progressio, processio. S. I.
El eredés. Progressio. M. A.
Eredj. I, ito. M. A.
Eredj dolgodra. Apage, apagesis. M. A.
Eredj el. Abi, abito. M. A.
Eredj, találj füge-levelet, ha nem akarsz pirúlni. km.
Eredő. Proveniens, prorumpens, scaturiens.
Eredőleg. Originaliter, originarie. Sz. D.
Eredtt.
Eredtt okosság. Faludi E. M. p. 239.
EREGEL: mendegel csoportosan. Mezőre eregelnek a' juhok. Sz. D.
EREGET, eregeti. Dimittit v. missitat, v. expandit, v. erigit, elevat. Sz. D. S. I.
Belé eregeti. Successive immittit.
El eregeti. Dimittit.
Föl eregeti. Supereffluenter mensurat, supercumulat.
Ki eregeti. Exmittit.
Le eregeti. Demittit.
Eregetés. Dimissio, missitatio.
Eregetve. Cumulative.
Föl eregetve. Accumulate.
ERÉNY. Virtus. Sz. D.
Erenye. Sz. P. Szala Vben.
ERES. Venosus. M. A.
ERESZ. Podium, pergula. S. I. Projectura. v. porticus rustica. PP.
Ereszkedik. Demittitur, promovet se, devolvitur. M. A.
Be ereszkedik. Illabitur.
Le ereszkedik. Residet, se demittit, subsidet. M. A.
Ereszkedő. Descensus ex monte. S. I.
Ereszt, ereszti. Mittit, sinit, emittit. M. A.
Ereszt a' méh: rajzik a' méh. Sz. D.
Alá ereszti. Demittit.
Által ereszti. Transmittit.
Bé ereszti. Immittit, intromittit. M. A.
Bele ereszti. Immittit, immiscet.
Egybe ereszti. Pázm. Pred. p. 706. Committit.
Egygyű ereszti. Committit, jugat, jungit.
El ereszti. Emittit, dimittit. M. A.
Elő ereszti. Pázm. Pred. p. 685.
Föl ereszti. Permittit ascendere v. liquore diluit.
Ki ereszti. Emittit. M. A.
Le ereszti. Demittit. M. A.
Meg ereszti. Retendit, remittit, relaxat. M. A.
Reá ereszti. Admittit.
Öszve ereszti. Committit, conjungit.
Széllyel ereszti. Dimittit.
Viszsza ereszti. Remittit.
Eresztett. Missus, dimissus.
Eresztett méz. Mel transcolatum. Faludi E. M.
Eresztett hajak. Anteventuli, antiae pendentes, propendentes cirri. PP.
Le eresztett zászlókkal. Passis signis. PP.
Meg eresztett zászlókkal. Vexillis expansis.
Ereszték. Portula v. porticus rustica. S. I.
Eresztés. Missus, dimissio. M. A.
Be eresztés. Immissio. M. A.
Egybe eresztés. Conjunctio. Káldi Col. 2. 19.
El eresztés. Dimissio, amissio. M. A.
Ki eresztés. Emissio. M. A.
Le eresztés. Demissio. M. A.
Meg eresztés. Relaxatio. M. A.
Reá eresztés. Admissio.
Viszsza eresztés. Remissio.
Eresztget, eresztgeti. Missitat. S. I.
Eresztő. Mittens, dimittens.
Eresztő. Sz. P. Kis Kunságban.
Eresztő kánna, kancsó. Excipulum.
Eresztő szíj. Lorum vertagorum. PP.
Eresztvény. Sylvula succrescens. M. A. Verbőczinek ezen sorait (P. 1. t. 133.) „Item sylva magna, quae alias permissoria dicitur, pro communi opere et labore apta" igy magyarázza a' M. forditó p. 245. „Továbbá az nagy erdő, mellyet ERESZTVÉNYnek hínak, köz faragásra, és épülésre alkalmas.
Ereszvény. Csárda Abaúj Vben.
ÉRK. F. Heves Vben.
ERŐ. Vis, vires. Lásd bővebben az E betüben.

ÉR.

ÉR (ige): éri. Tangit, contingit. M. A. it. Meretur, valet, dignus est, v. pertingit. Lassan menjünk, tovább érünk. km.
Alá ér. Dependet, pertingit deorsum.
Által éri. Circumcingit.
Be ér. Pertingit eo.
Be éri vele. Sufficiet hoc ei, contentus est. M. A.
Bele ér. Attingit.
Egybe ér. Contingit.
Egygyü ér. idem.
El ér. Pertingit.
El éri. Assequitur. M. A. Jó futót is el éri a' halál. km.
Föl ér. Pertingit.
Föl éri. Assequitur, attingit. M. A.
Föl éri eszével. Mente assequitur.
Haza ér. Pertingit domum.
Hozzá ér. Attingit.
Ki ér. Eminet, prominet. M. A. Ki értt az erdőből.
Meg ér. Valet, meretur.
Meg éri. Contingit. M. A.
Meg éri vele. Contentus est, sufficit ei. M. A.
Mit ér? mennyit ér? Quid valet, quid meretur. Egy hajtó fát sem ér.
Öszve ér. Contingit.
Rajta éri. Deprehendit eum in flagranti. A' kit egyben rajta érnek, többet is reá gyanítanak. km.
Reá ér. Vacat. Nem érek reá. Non mihi vacat. S. I.
Talpig ér. Pertingit ad talos. Ad talos usque defluit.
Uton éri. Deprehendit eum in via.
ÉRD.
Érdegel, érdegeli. Contrectat, saepius et leniter tangit. Sz. D.
Érdekel, érdekeli. Contingit, pertingit, percutit. M. A.
Érdekeldegel, érdekeldegeli. Frequenter tangit, contingit. S. I.
Érdeklés. Contactus. S. I.
Érdeklet. idem. Sz. D.
Érdel, érdeli. Attrectat, contrectat.
Érdem. Meritum. M. A.
Érdem-csillag. Stella praemialis.
Érdem-jel. Signum praemiale.
Érdem-kereszt. Crux praemialis.
Érdem-rend. Insignis ordo.
Érdem szerint. Juxta meritum.
Érdem-szerzés. Positio meriti.
Érdem-tétel. idem.
Érdeme. Ejus meritum.
Érdemel, érdemeli, érdemli. Meretur, demeretur. M. A. A' ki keveset el nem vesz, sokat sem érdemel. km.
Meg érdemli. Commeretur. M. A. Meg érdemli, mint szűz leány a' koszorút. km.
Érdemes. Meritorius. M. A.
Érdemeskedik. Faludi N. A. p. 118. U. E. 2. R. p. 15. Meritis excellit.
Érdemeskedő cselekedetek. Faludi N. E. p. 154. Meritoria opera.
Érdemetlen. Immeritus. M. A.
Érdemetlenség. Csuzi Tromb. p. 651.
Érdemetlenül. Immerite, immerenter. M. A.
Érdemez, érdemezi. Telegdi, Felelet. p. 49. 82.
Érdemlés után fizet az isten. km.
Érdemlő. Promerens, meritorius. M. A.
Érdemű. — Nagy érdemű.
Érdes, érdesi. Pertingit, palpat, tangit frequenter. M. A.
ÉREZ, érezi, érzi. Sentit, sentiscit. M. A. Kiki a' maga terhét érzi km.
Elől meg érzi. Praesagit. M. A.
Meg érzi. Praesentit, persentiscit, praesagit. M. A.
Érezdegel. Sensim sentit. S. I.
Érezhet, érezheti. Potest sentire.
Érezhetetlen. Insensibilis, insensilis. M. A.
Érezhetetlenség. Insensibilitas.
Érezhetetlenül. Insensibiliter.
Érezhető. Sensibilis, sensilis. M. A.
Érezhetőképpen. Sensibiliter. Sz. D.
Érezhetőleg. Idem. Sz. D.
Érezhetőség. Sensibilitas. S. I.
Érzelem. Sensus, affectio, passio. S. I.
Érzemény. idem. Sz. D.
Érzem-szabású. Subsentio. M. A.
Érezet. Sensus. Himfi. 2. R. p. 106.
Érzék. Sensus, affectio, passio. S. I.
Érzékeny. Vim sentiendi habens, sensu praeditus, facile movendus. S. I. Sz. D.

Érzékenyedik. Tangitur, movetur, commovetur. S. I.
Érzékenyen. Vehementer, graviter, cum magno dolore. S. I.
Érzékenyes: érzem-szabásu. Sz. D. S. I.
Érzékenykedik. Affectui sentiendi indulget.
Érzékenykedő. Sentimentalis.
Érzékenyül: érzékenyen. S. I.
Érzékenyíti. Sensificat, movet sensum alicujus. S. I. Sz. D.
Érzékenyítő. Sensificus, sensifer. S. I. Sz. D.
Érzékenység. Sensilitas, sensualitas, vis sentiendi, facultas percipiendi, motus animi, sentiendi facilitas, potestas. S. I.
Érzékenységes. Pázm. Pred. p. 443. Csuzi Tromb. p. 456.
Érzékenységtelen. Pázm. Pred. p. 66. 487. 517.
Érzékenytelen. Sz. D.
Érzékenytelenség. Pázm. Pred. p. 7. 8.
Érzék-eszköz, érzék-köz. Organum, instrumentum sentiendi. S. I.
Érzéketlen. Insensilis, occallatus, expers sensus. S. I.
Érzéketlenség. Stupor, torpor, atonia, defectus sensuum. S. I.
Érzéketlenítő szerek. Narconia, narcotica. S. I.
Érzéketlen szívű. Cujus pectus callo est obductum. S. I.
Érzéketlenül. Insensibiliter, leviter, sine sensu. S. I.
Érzék-fölötti. Metaphysicus. S. I.
Érzék-fölöttiség. Metaphysica. S. I.
Érzéki. Sensualis, sensibus subjectus. S. I.
Érzékiség. Sensualitas, studium rerum sensibilium. S. I.
Érzéktelen: érzéketlen. S. I.
Érzéktelenség: érzéketlenség. S. I.
Érzés. Sensus, M. A. motus animi, affectio.
Egygyütt érzés. Sympathia. S. I.
Elö-érzés. Praesensio, praesagitio, divinatio animi praesagientis. S. I.
Elöl meg érzés. Praesagium, praesensio. M. A.
Érző. Sentiens.
Érző fű. Mimosa sensitiva. S. I.
Elöl meg érző. Praesagus. M. A.
Érzőség. Sensualitas. S. I.
ÉRÉNT, érénti. Attingit, pertingit. M. A.
Meg érénti. Leniter attingit.
Éréntés. Lenis attactus.
Érémtget, érémtgeti, éringeti. Sz. D.
ÉRÉS. Attactio, contactus.
El érés. Adeptio v. assecutio. S. I.
ÉRKEZik. Evenit, pervenit, it. vacat ei. M. A.
Alá érkezik. Descendit, venit deorsum.
El érkezik. Appellit, pervenit. M. A.
Föl érkezik. Ascendit, venit sursum.
Haza érkezik. Sz. D. Venit domum.
Meg érkezik. Advenit.
Nem érkezik reá. Non ei vacat.
Reá érkezik. Vacat ei.
Viszsza érkezik. Redit, revertitur.
Érkezés. Adventus.
Érkező. Adveniens.
Érkezten érkezik. Zvonárics 1. R. p. 314.
ÉRLEL, érleli. Pertingit, attingit, contrectat. M. A.
Meg érleli. Contingit. M. A.
Érlelés. Contrectatio, tactio. M. A.
ÉRŐ. Pertingens, valens.
Talpig érő. Talaris.
Érölen. Pázm. Kal. p. 189. 1145.
ÉRT, érti. Intelligit. M. A. Szóból ért az ember. km.
Értik egymást. Colludunt.
Ért hozzá. Scit, callet, intelligit. S. I.
Érti valamennyire. Subintelligit. M. A.
Által érti. Pázm. Kal. p. 619. 1131.
Egygyet ért. Idem sentit, concordat. Szép dolog, mikor a' száj, és szív egygyet értenek. km.
El érti. Mente assequitur. S. I.
Meg érti. Rescit, resciscit, intelligit. M. A. Egygyik tudatlan hamarább meg érti a' másikat. km.
Reá érti. Conjicit inde.
Érteget, értegeti. Gyakorta értésére adja, tudósítja. Ex Epla Principis Bethlen ad Joan. Bornemisza 1620. 20. Aug.
Értekezik. Scrutatur. M. A.
Felöle értekezik. Disquirit de eo. Sz. D.
Meg értekezik. Perscrutatur. M. A.
Értekezetlen ne hagyja.
Értekezés. Scrutatio, scrutinium, percontatio, percunctatio, perscrutatio. M. A.
Értekezet. Scrutinium. S. I.
Értekező. Scrutator, percontator. M. A.
Értekeződik. Sciscitatur. perquirit, percontatur. Sz. D.
Értekezősködik. idem. Sz. D.
Értelem. Intelligentia, intellectus, sententia, mens. M. A. Sok fő, sok értelem. Quot capita, tot sensus. K. V. p. 513.
Józan értelem. A' meg rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
Értelme. Ejus sensus.
Értelmét ki mondja. Suffragatur. M. A.
Értelmes. Intelligens, sapiens, cordatus. M. A.
Értelmesen. Intelligenter, sapienter. M. A.
Értelmesség. Sapientia, intelligentia. M. A.
Értelmetlen. Sensu carens. Faludi U. E. 1. R. p. 15.
Értelmű.
Nehéz értelmű. Pázm. Kal. p. 833. Difficilis intellectu.
Titkos értelmű. Mysticus.
Értemény. Intelligentia v. ars, artificium. S. I.
Értetik. Intelligitur.
Értetlen. Inconsideratus, stolidus, imprudens. M. A.
Értetlen beszéd. Sz. D. Imperitus sermo.
Értetlenkedik. Telegdi, Felelet p. 68. Imperite v. inintelligibiliter loquitur.
Értetlenül. Stolide. M. A.
Értetlenség. Inscitia, imperitia, ruditas. Biró Márton. Micae p. 190.
Értetődik. Intelligitur.
Alattonban értetődik. Subintelligitur.
Érték. Vires, facultates. Vagyon.
Értéke. Ejus vires, ejus facultates. M. A.
Sok érdemes legény, hogy értéke szegény, fogja az eke' szarvát. km.
Értékes. Momentosus, habens facultates, pollens. M. A.
Értéketlen. Inops, destitutus omni facultate. PP.
Értéktelen. idem Pázm. Pred. p. 979.
Értéktelenség. Inopia, carentia opum, facultatum.
Értés. Intellectio, notitia.
Értésére adta. Notitiae dedit.
Esett értésemre. Innotuit mihi, audivi.
Érthet, értheti. Potest intelligere. A' leányának szóllott, de a' menye is érthet belöle. km.
El értheti. Potest conjicere.
Meg értheti. Potest intelligere.
Reá értheti, ha esze van.
Érthetetlen. Non intelligibilis. S. I.
Érthetés.
El érthetés gyanánt szolgált neki.
Érthető. Intelligibilis. M. A.
Érthetőképpen. Intelligibiliter. Sz. D.
Érthetőleg. idem. S. I.
Érthetőség. Intelligibilitas.
Értő. Intelligens, doctus, peritus. Kenner. S. I.
Hozzá értő. Peritus rei.
Értődik. Intelligitur. S. I.
Értőleg. Intelligenter. Sz. D.
Értőség. Intelligentia. Kentniss. S. I.
Értve. Intelligendo.
Hozzá értve. Simul intelligendo.
Oda értve. idem.
ÉRTET, érteti. Facit ut contingat.
Hozzá-értette. Admovit ad contactum.

ÉRik.

ÉRik. Maturescit. M. A.
El érik. Ematurescit.
Meg érik. Maturescit, ematurescit. M. A. Idövel, szalmával a' naspolya is meg érik. km.
ÉREL, éreli. Maturat. S. I.
ÉRETLEN. Immaturus. M. A.
Éretlen elme. Ingenium immaturum.
Éretlen ész Sz. D. Mens immatura.
Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
Éretlen korában. Faludi U. E. 3. R. p. 67. In aetate immatura.
Éretlen okosságú gyermek. Pázm. Kal. p. 420.
Éretlen szőlő. Omphax. S. I.
Éretlen tanács Sz. D. Consilium immaturum.
Éretlenség. Immaturitas. M. A.
Éretlenül. Immature.
Éretlenül le szaggatja a' gyümölcsöt. Immaturos carpit fructus.
ÉRETT. Maturus. M. A.
Érett ember. Homo maturus, plenus aetatis. S. I.
Érett elme. Ingenium maturum.
Érett erkölcs. Gravitas, mores maturi. S. I.
Érett ész. Mens consummata. S. I.
Érett eszű. Faludi N. A. p. 228.
Érett gyümölcs. Fructus maturus.
Érett kor. Faludi U. E. 3. R. p. 170. Aetas matura.
Érett sajt. Caseus vetulus, burenda. S. I.
Érett szűz. Virgo matura viro. S. I.
Meg érett. Maturus, maturatus. M. A.
Meg érett eszesség. Faludi E. M. p. 243.

Érettebb. Maturior. Az érettebb elmekésöbben hisz. km.
Éretten. Mature. S. I. Sz. D.
Érettség. Maturitas. Faludi U. E. 5. R. p. 169.
ÉRÉS. Maturitas, maturàtio. M. A.
Meg érés. Sz. D.
ÉRLEL, érleli. Maturat. M. A.
Érleli a' kelevényt. Suppurat. PP.
Meg érleli. Maturat, maturescere facit. M. A. CM.
Érlelés. Maturatio. M. A.
Érlelő. Maturans, ad maturitatem perducens.
Érlelő flastrom. Emplastrum suppuratorium. S. I.
ÉRŐ. Maturescens.
Búza-érő körtvély. Pirum tritico commaturescens.
Elöl érő. Praematurus, praecox. M. A.
Későn érő. Tarde maturescens. Későn érő alma szokott soká tartani. km.
Rozs-érő körtvély. Pirum eo tempore, quo siligo, maturescens.
Zab-érő körtvély. Pyrum avenae commaturescens.
ÉRTT. Maturus. Érett. M. A.
Értt erkölcsű ember. Rhamnusius. M. A.
Meg értt, meg érett. Maturus. M. A.
Meg értt elme v. gyümölcs. Sz. D.
Meg értt elméjű. Maturo ingenio. PP.
Értten. Mature. M. A.
Érttség. Maturitas. M. A.
Meg érttség. Zvonárics 1. R. p. 69.

ÉRCZ.

ÉRCZ. Metallum, aes. M. A.
Ércz-anya. Matrix metalli. Quartz. S.I.
Ércz-ásat. Fodina metallica. S. I.
Ércz-ásó. Fossor metallicus. S. I.
Ércz-bánya. Metalli fodina.
Ércz-bánya-ásók. Metallarii. M. A.
Ércz-edény. Vas aereum.
Ércz-fonál: ércz-drót. Filum metallicum. Sz. D.
Ércz-gaz. Scoria aeris, metalli. S. I.
Ércz-göröngy: ércz-csoport. Grumus metallicus, rudus. S. I.
Ércz-hegyek. Montes metalliferi.
Ércz-kígyó. Pázm. Kal. p. 1022.
Ércz-kő. Lapis metallicus, aerarius, aes rude. S. I.
Ércz-máz. Encaustum, albellum, nigellum. Zománcz. S. I.
Ércz-müves. Faber aerarius. M. A.
Ércz-olvasztás. Liquatio metalli.
Ércz-olvasztó. Fusor, liquator metalli. S. I.
Ércz-salak. Retrimentum metalli. Sz. D.
Ércz-sonkoly. Scoria. M. A.
Ércz-szar. idem. S. I.
Ércz-tajték. Palea aeris. S. I.
Ércz-vágó. Pázm. Pred. p. 683.
Ércz-választás. Chimia. S. I.
Ércz-választó. Chimicus. S. I.
Ércz-választó hely. Aeralavina, officina separandis metallis. Seigerhütte. S.I.
Ércz-választó mesterség. Chimia. S. I.
Föstő ércz. Magnesia. Braunstein.
Lágy ércz. Molybdaena. Wasserbley.
Puska-ércz. Pyrites, marchasita. PP.
ÉRCZES. Metallicus, mineralis. S. I.
Érczes víz. Aqua mineralis. L'eau minerale.
ÉRCZI. Metallicus. M. A.

ÉRCZE.

ÉRCZE. L. JÉRCZE. Nem kaparhat annyit a' kakas, hogy áz ércze ki ne vakarja. km.

ÉRSEK.

ÉRSEK. Archiepiscopus, Metropolitanus. M. A.
Érsök. idem. M. A.
Érsek' disznaja. Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
Érsek-lél. Sz. P. Komárom Vben.
ÉRSEK-ujvár. MV. Nyitra Vben.
* Pál Érsek' udvara. Aula Archiepiscopi Pauli Széchenyi. Ez sem volt a' Pál Érsek' udvarában. km.
ÉRSEKI. Archiepiscopalis.
Érseki megye. Archidioecesis. Faludi T. É. p. 220.
Érseki palást. Pallium archiepiscopale.
Érseki város. Civitas archiepiscopalis.
ÉRSEKSÉG. Archiepiscopatus. Pázm. Pred. p. 898
Érsökség. idem. M. A.

ÉRT.

ÉRT. Suffixum. Pro, ob, propter. M. A.
Azért. Ideo.
Kiért.
Miért, mért. Cur, quamobrem.
ÉRTE, érted, értem. Propter se, te, me.
's a' t.
Értünk, értetek, értek. Propter nos, vos, se.
Érte felelő. Sponsor, fidejussor, vas. S. I.
Érte leszek. Adnitor, annitor. M. A.
Érte leszek, ha lehet. Si praestare queam, et fieri res ipsa potessit. M. A.
Érte megy. Pro eo pergit.
Érte szenved. Ejus caussa patitur.
Érte vagyok. Vigilo, conor, studeo, satago. M. A.
Érte vagynak. Corvum misimus. M. A.
ÉRETTE, éretted, érettem. idem ac érte, érted, értem. M. A.

ÉS.

ÉS. Particula copulativa. Et, etiam, quoque, tum. M. A.
És még. Et adhuc. És még mersz hazudni? Et adhuc mentiri audes?
És így, 's így. Igitur, ergo, itaque, hinc. S. I.

ÉSZ.

ÉSZ. Animus, mens, prudentia, sapientia. M. A. Első boldogság a' jó ész. km.
Ész' ága. Eszem' ágában sem volt. Nec in prima mentis operatione habui.
Ész' éle. Acumen, sagacitas, ingenium. S. I.
Ész-homályosító. Mentis obscurator. S. I.
Ész-köz. L. bövebben E-bötüben ESZKÖZ.
Esz-tár. F. Bihar Vben.
Ész-tárka. Sz. P. Szabolcs Vben.
Ész-veszés. Perturbatio, confusio, dementatio. M. A. Heltai M. Kron. 1. Darab p. 186.
Ész-vesztés. idem. Pázm. Epist. T. 1. p. 88.
Ész-vesztő, esz-vesztő. Dementator. Pázm. Pred. p. 502.
Ész-világosító. Mentem illustrans, illuminans. S. I.
* Derűlt ész. Aperta mens. S. K.
Éretlen ész. Immaturum ingenium. S. K.
Tűz-ész. Genie. Tűz az esze, mint a' Bari Czigán' lovának. km.
Veszett ész. Mania. S. K.
ÉSZBÉLI. Mentalis.
Észbéli fönn tartás. Restrictio mentalis.
Észbéli kincs Faludi U. E. 1. R. p. 47.
ÉSZBÜL pénzbül áll a' kereskedés. km. Dug. 1. R. p. 160.
Keveset adnak az észbül egy pénzen. km.
ESZE. Ejus mens, ejus ratio.
Esze' ágába sem ötölhetett.
Esze-ficzamodott. Faludi N. E. p. 63.
Esze-fogyott, esze-mentt. Demens, amens, perturbatus, mente captus. S. I.
Esze-fordúltt. Mente captus, vesanus. M. A.
Esze-fürtt. Astutus, versipellis. Faludi N. A. p. 240.
Esze-veszett. Perturbatus, perplexus. M. A.
* Alá nőtt az esze, mint az ökör' farka. km.
Bujdosik az esze. Mens peregrina.
Kotlik az esze. Insanescit.
Lába' szárába szállott az esze. km.
Más esze jött. Mutavit propositum, animum.
Meg bomlott esze' kereke. Dug. km. 1. R. p. 108.
Meg kócsagosodott az esze.
Nincs esze. Mente captus. A' kinek esze nincs, nagy marhája nincs. km.
Nincs helyén az esze. Communi sensu plane caret.
Szárába szállott az esze.
Eszébe jut. Meminit, memorat, recordatur. M. A.
Eszébe juttatja. Revocat ei in memoriam.
Eszébe veszi. Animadvertit, percipit, observat. M. A.
Eszébe vétel. Observatio. M. A. L.
Eszében sincs. Ne cogitat quidem de hac re.
Eszén van. Sapit. M. A. Mentis compos est, sui praesens.
Eszén járó. Consideratus, circumspectus. S. I.
Eszén kivül van. Delirat. S. I.
Eszére tér. Resipit, resipiscit. M. A.
Eszére jön. Redit ad se.

Nem szorultunk az eszére. Non indigemus ejus consilio.
Eszét veszti. Perturbatur, confunditur, v. alium in confusionem inducit. M.A. Mikor szükség, elő tudja venni eszét. km.
Föl tekerje az eszét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
ESZEL. Nincs szokásban.
Eszelény. Curculio bacchus. S. I.
Eszelkedik: eszesedik. Sz. D.
Eszelőkös: eszelős. Sz. D.
Eszelős. Vesanus, stolidus, delirus, insaniens, insanus, fanaticus. M. A.
Eszelősködik. Insanit, delirat. M. A
Eszelősen. Stulte. M. A.
Eszelősség. Deliramentum, delirium. M. A.
ESZES. Prudens, perspicax, sapiens. M.A.
Eszes gyermek. Puer perspicax.
Eszesnek való a' játék. Jaculare meum, qui novit artem. M. A.
Eszes disznó melly gyökeret ránta! Ne quis unquam sapientior sit Megarensibus. M. A.
Eszesedik. Incipit sapere, fit prudentior.
Meg eszesedik. Pázm. Kal. p. 629.
Eszesen. Prudenter, prospicienter. M. A.
Eszesít, eszesíti. Facit ut sapiat. Sz. D.
Meg eszesíti. Resipere facit, prudentem efficit. M. A.
Eszeséttő. Csuzi Tromb. p. 606.
Eszeskedik. Sapit, argutatur. M. A.
Eszeskedés. Pázm. Pred. p. 720. 1049. Kal. p. 125. 653.
Eszesség. Prudentia, sapientia. M. A.
Eszesül: eszesedik.
Meg eszesül. Resipiscit. M. A.
ESZÉNY. F. Szabolcs Vben.
Puszta Eszény. Sz. P. Fejér Vben.
ÉSZI. Mentalis.
Észi. Sz. P. Bihar Vben.
ESZMÉLL, eszmélli. Reputat, considerat. M. A.
Föl eszméllik. Evigilat. Csuzi Tromb. p. 123.
Meg eszmélli. Reputat, considerat. M.A.
Meg eszmélli magát: meg gondolja magát. Pázm. Pred. p. 254.
Úgy eszméllem: úgy gondolom. Sz. D.
Eszméllés. Reputatio, consideratio. M. A.
Meg eszméllés. Consideratio, reputatio. M. A.
Eszmellődik: mély gondolkodásnak esik. Sz. D.
Föl eszméledik. Se recolligit v. ex deliquio redit, compos fit mentis. S. I.
Eszmélkedik: gondolkodik. Faludi N. A. p. 180. N. A. p. 169. T. É. p. 69.
Föl eszmélkedik. Idem ac föl eszméledik. S. I.
Meg eszmélkedik: magát észre veszi. S.I.
Észre hozó orvosság. Vajda 2. K. p. 10.
ÉSZRE veszi. Observat, notat, animadvertit.
Észre vehetetlen. Inobservabilis.
Észre vétel. Observatio, animadversio.
Észre vétlen, észre nem vett. Non animadversus, non observatus. S. I.
Észre vétlenül. Clam, clanculum, furtim.
ÉSZSZEL indúlj, okkal járj. km.
Többet észszel, mint erővel. km.
ESZTELEN. Demens, amens, excors, vecors, insipiens, imprudens, vesanus. M. A.
Esztelen cselekedet. Imprudens factum.
Esztelenedik. Desipit, mentem perdit.
Esztelenít, eszteleníti. Dementat. Zrini. Ariánna' Sirása. Stropha 14.
El eszteleníti.
Meg eszteleníti. Dementat. M. A.
Meg esztelenítés. Dementatio. M. A.
Esztelenkedik. Desipit, insanit, vesanit. M. A. CM.
Esztelenség. Amentia, dementia, insipientia, imprudentia, vecordia, vesania. M. A.
Esztelenül. Dementer, imprudenter, incaute. M. A.
Esztelenül (ige). Demens fit.
Meg esztelenül. Dementit. M. A. A' ki bolonddal kezdi dolgait, végre maga is meg esztelenül. km.
ESZÚ.
Egész eszű. Pázm. Kal. p. 758. Plenae mentis.
Érett eszű. Maturi ingenii.
Fél eszű. Pázm. Pred. p. 655. Semistultus.
Víz-eszű. Animi mutabilis.

ÉT.

ÉT. R. Esus, cibus. Bátori, Tinódi. S. I.
Ét-áros. Traiteur. S. I.
Ét-áros hely. Caupona. S. I.
Ét-hely. Idem. S. I.
ÉTET, éteti. Cibat. M. A. L. bővebben ETET.
ÉTEK. Cibus, cibarium, epulae, esca, ferculum. M. A.
Ételk-áruló. Obsonator. PP.
Ételk-el osztó. Cibicida. M. A.
Ételk-fogó. Dapifer. M. A.
Ételk-főző. Carnicoctor. NC. p. 277.
Ételk-hordó tál. Catinum NC. p. 403.
Ételk-hozó. Sz. D. Dapifer.
Ételk-kóstoló. Praegustator NC. p. 265.
Ételk-melegítő. Mensarius foculus, batillus mensarius. PP.
Ételk-metélő. Dissector carnium. Pázm. Pred. p. 459.
Ételk-piacz. Macellum. M. A.
Ételk' szaga. Nidor ciborum. Az ételk' szagáért hanggal fizetnek. km.
Borsos ételk. Piperatum. NC. 407.
Foghagymás ételk. Alliacum NC. p. 407.
Tál-ételk. Ferculum NC. p. 401.
Turós ételk. Tyrotaricum. M. A.
Utól-ételk. Bellaria. M. A.
Ételkhez való. Escarius, cibarius. M. A.
Ételki. Cibalis, epularis. M. A.
Étkes. Vorax, multum et sapide comedens.
Étkes gyermek. Vorax puer.
ÉTEL. Cibatus, cibus, epulae, obsonium, it. comestio, esio. M. A.
Étel-áros. Caupo, pandocheus, hospes publicus, coquus tabernarius. Traiteur. S. I.
Étel-áros hely. Caupona, popina, taberna cauponis. S. I.
Étel-bitang. Dug. km. 2. R. p. 309.
Étel-emésztés. Concoctio, digestio. S. I.
Étel-hordó. Portitor ferculorum.
Étel-hordó kosár. Corbis cibaria.
Étel-hordó véka. Cartallus cibarius.
Étel ital. Victus M. A.
Étel, ital, álom, szükséges ez a' három. km.
Étel-kivánás. Appetentia, appetitus. M.A.
Étel-köböl. VV. L.
Étel-köbölbe fogadta cséplőjit.
Étel-közben. Intra fercula, intra comedendum. Pázm. Pred. p. 620.
Étel nem kivánás. Fastidium, anorexia. PP.
Étel-osztó. Escarius carpus, diribitor. S.I.
Étel-szakasztás. R. Jejunium, abstinentia a cibis. S. I.
Étel-szoba. Triclinium. S. I.
Étel-unás. Anorexia. M. A.
Étel-utálás. Nausea. Csömör. PP.
Étel-válogatás. Pázm. Kal. p. 374.
Étel' végén. In fine ferculorum. Pázm. Pred. p. 620.
* Főtt étel. Coctus cibus. S. K.
Fojtott étel. Vapore emollitus cibus. S.K.
Vastag étel. Legumen. S. K.
Étele. Ejus cibus.
Ételi. Ételi dobzódás. Pázm. Pred. p. 435. Excessus in victu.
Ételi rend-tartás. Diaeta. M. A.
ÉTIT. R. Victus v. epulum, convivium. S.I.
ÉTLEN. Jejunus. M. A.
Étlen-itlan. Jejunus, et sitiens. Faludi N. U. p. 108.
Étlen-szomjan. idem.
Étlenség. Inedia. M. A.
Étlenség miatt el vajudt. Vesculus. PP.
ÉTŐ: étető. Sz. D.

ÉV.

ÉV. Pus, sanies. CM. L. EV származatjaival egygyütt E betűben.

ÉV.

ÉV. Annus. Sz. D. (nem a' deák AEVUMból származott e?).
Év-könyv. Annales.
ÉVEN. Aevo, tempore.
Ez éven. Hoc anno, hoc tempore. Ez idén. Sz. D.
ÉVI. Annuus.
Évi történetek. Annales. S. I.
* Ez évi: ez idei. Sz. D.
Harmad évi. Triennis, trimus. Sz. D.
Negyed évi. Quartanus. Sz. D.
Ötöd évi. Quinquennis, quintanus. Sz. D.
ÉVik: igen meg érik, kásásodik, p. o. a' körtvély.
Évedik. idem.
Évett körtvély: igen elérett körtvély. Sz.D.

ÉVA.

ÉVA, (Évi, Évicza) t. a. n. Eva.
Éva' sárja. Csárda Bihar Vben Kis Mária, és Bihar között.

Mutató

(F-ből)

FA.

FA, fá-ész, fái, fátalan.
FACS, facsar.
FADD.
FAGY (név), fagya, fagyal, fagyaszt, fagylal, fagyos, fagytalan.
FAGY (ige), fagyás, fagyat, fagyott, fagyó.
FAGYGYU, fagygyas, fagygyaz.
FAJ, faja, fajd, fajlik, fajos, fajt, fajtalan, fajul, fajzik.
FAK, fakad, fakaszt, faggat, fakó, fakul.
FAL (név), fala, falaz.
FAL (ige), falás, falat, faldokol, faldos, faló.
FALÁM, falángat.
FALKA, falkás.
FALU, falud, falus, faluz, falva.
FAN, fanatlan, fancsal, fanos.
FANY, fanyalog, fanyar.
FAR, fara, faracs, faradék, farag, faraz, faré, fari, fark, farmos, farol, faros, fartat, fartol, faru.
FATTY, fattya, fattyas, fattyu.
FAZÉK, fazéka, fazékas.

FÁ.

FÁBIÁN, fábiánka.
FÁCZÁN, fáczános.
FÁJ (név).
FÁJ (ige), fájás, fájdalja, fájdalom, fájlal, fájó.
FÁKLYA.
FÁN, fáncs, fánk, fánt.
FÁR, fárad, fáraszt.
FÁRA, fárás.
FÁRSÁNG, fársángol, fársángos.
FÁTRA.
FÁTYOL.
FÁVORITA, fávoritaság.
FÁZik, fázás, fázékony, fázlal, fázó, fáztat.

FE.

FEDD, feddés, feddő.
FEGY, fegyd, fegyelem, fegyhetetlen.
FEGYVER, fegyvere, fegyveres, fegyverez, fegyverkedik, fegyverkezik, fegyvernek, fegyvertelen.
FEJ (név), feje, fejedelem, fejedzik, fejes, fejetlen, fejez, fejű.
FEJ (ige), fejdegel, fejés, fejetlen, fejlik, fejő, fejt.
FEJÉR, fejércse, fejérd, fejéredik, fejéredzik, fejéres, fejéreszik, fejérit, fejérlik, fejérség, fejérül.
FEJSZE.
FEK, fekdegel, feked, fekély, fekszik, fektet.
FEKETE, feketedik, feketellik, feketeség, feketeszik, feketés, feketéz, feketít.
FEN, fene, feneget, fenék, fenes, fenés, fenít, fenő, fentt, fenül.
FENY, fenyeget, fenyekezik, fenyér, fenyít, fenyő.
FERENCZ, ferenczi.
FERM, fermed.
FERTÁLY, fertályos.
FES, feslik, fesül.
FESZ, feszeget, feszereg, feszes, feszít, feszül.

FÉ.

FÉK, fékemlő, fékes, féketlen, fékez.
FÉL (társ-név), fele, feled, felejt, felekezik, felel, feles, feleség, feletlen, felé, féle, félen, féli, félig, félre.
FÉL (ige), félelem, félem, félékeny, félénk, félés, félő, félti.
FÉNY, fénye, fényes, fénylik.
FÉR, féreg, férkezik, fértet.
FÉRCZ, férczel.
FÉRJ, férjfi.
FÉRIT.
FÉSZEK, fészkel, fészkes.

FI.

FI, fia, fiacska, fiadzik, fias, fiatal, fiatlan, fiazik, fiók, fiság, fiu.
FICZ, ficzamik, ficzánkol, ficzkándozik, ficzkó.
FICS, ficsere, ficsór.
FIGY, figyel, figyelem.
FIK, fika, fikarcz, fikarty.
FILEGORIA.
FILIGRÁM.
FILKÓ.
FILLÉR, fillérez, fillérke.
FINAK.
FINCZ, fincza, finczi, finczol, finczos.
FINDZSA.
FING, fingik.
FINNY, finnya.
FINOM, finomit, finomság.
FINT, finta.
FIR, firicskél, firkál.
FIT, fitakos, fitat, fitél, fitit, fitod, fitogat, fitos, fitul.
FITY, fitye, fityeg, fityész, fitykes, fityma.

FL.

FLASKÓ.
FLASTROM, flastromoz.
FLINTA.

FO.

FOD, fodor.
FOG (név), foga, fogacs, fogar, fogas, fogatlan, fogu, fogzik.
FOG (társ-név), fogoly, fogság.
FOG (ige), fogad, foganik, fogás, fogat, fogdos, foglal, fogó, fogott, fogtat, fogva.
FOGY, fogyad, fogyás, fogyaszt, fogyat, fogyott.
FOH, fohászkodik.
FOK, foka, fokos, foksány.
FOLY, folyadék, folyam, folyamik, folyat, folyány, folyár, folyás, folydogál, folyos, folyó, folytat, folyvást.
FON, fonadék, fonat, fonák, fonál, fonás, foncsika, fondor, fonó, fontt.
FONNY, fonnyad, fonnyaszt, fonytorodik.
FONT, fontol, fontos.
FOR, forbát, fordít, fordúl, forog, forna, fornos.
FORINT, forintos.
FORMA, formál, formás, formátlan.
FORR, forrad, forral, forraszt, forratlan, forrás, forráz, fordogal, forró, fortyanik.
FORTÉLY, fortélykodik, fortélyos, fortélyoz.
FOS, fosos.
FOSik, fosás, fosó, fostat, fostos.
FOSZ, foszlik, foszt.

FÓ.

FÓ, fóka, fódja, fót.
FÓL.
FÓR, fóros, fóroz.

FÖ.

FÖCS, föcsesen, föcsél, föcske, föcsög.
FÖD, födemény, födetlen, födél, födém, födés, födött, födöz, födő, födve.
FÖL, föle, fölhő, föli, fölleg, fölleng, fölös, fölött, fölöz, fölség, fölső, fölännen.
FÖLD, földes, földi.
FÖLÖSTÖKÖM.
FÖR, fördik, förget, förgölög, förösztt, fört.
FÖS, föst, fösvény.
FÖVÉNY, fövenyes, fövenyez.

FŐ.

FŐ, főbb, főként, főnn, főség.
FÓ, fól, fótelen, fött, föve, föz.

FR.

FRANCZ, franczia, franczu.
FRIGY, frigyes
FRINGYIA.
FRIS, frissel, frissen, frisít, frisül.

FU.

FUCS.
FUKAR.
FUND, fundál, fundér.
FUR, fura, furcsa, furuglya.
FURMÁNY, furmányos.
FUSTÉLY, fustélyoz.
FUSZULY.
FUT, futa, futak, futalék, futam, futamik, futár, futás, futdogál, futékony, futkár, futkos, futos, futott, futó, futtat, futva.

FÚ.

FÚ, fuvacs.
FÚ (ige) fúall, fúás, fúatag, fúj, fúl, fuvall, fuvalom, fuvatlan, fuvás, fuvó.
FÚR, furadék, furakodik, furat, furdancs, furdogál, furkál, furkó, furó, furtt.

FÜ.

FÜG, füge, füged.
FÜGG, függedelem, függelék, függeszkedik, függeszt, független, függettyü, függés, függő, függve.
FÜL, füld, füle, fülek, fülel, füles, fületlen, fülez, fülleng, füllent, fülü.
FÜLEMÜLE.
FÜLÖP, fülpös.
FÜLLÉR.
FÜR, füred, füremedik, fürész, fürg, fürkész, fürmény.
FÜRT, fürtös, fürtöz.
FÜS.
FÜST, füstöl, füstös.
FÜTY, fütyész, fütykörész, fütyöl, füttyent.
FÜZ (név) füzed, füzegy, füzes, füzi.
FÜZ (ige) füzdögel, füzelék, füzellér, füzet, füzetlen, füzér, füzés, füzött, füző.

FŰ.

FŰ, fűenten, füve, fűvel, füves, fűvez, fűvész, fűvi.
FŰ, fűl, fűt.
FŰRÉSZ, fűrészel, fűrészes.
FŰSÜ, fűsül, fűsüs.

Summa 142.

F.

FA.

FA.

Fa. Lignum arbor. Egy fa nem erdő. Unus homo, nullus homo. Una hirundo non facit ver. M. A.
Fa-abroncs. Circulus ligneus.
Fa-ágy. Lectus ligneus. Mivel van vaságy is.
Fa-ágyú. Petarda, exostra, impetarda. PP.
Fa-baba. Pictus masculus.
Fa-bél. Medulla arboris. NC. p. 75.
Fa-bicsak. Culter cum ligneo manubrio. S. I.
Fa-czipő. Baranya Vármegyében a' svábboknál láttam; hárs-fából csinálják.
Fa-czövek. Paxillus ligneus.
Fa-csomó. Bruscum, tuber. S. I.
Fa' dereka. Caudex.
Fa-evángyelista. Csuzi p. 750. Tromb. p. 75.
Fa' fejérje. Alburnum. S. I.
Fa-féreg. Cossus. PP.
Fa'-fiatali. Traduces, virgae. S. I.
Fa-furó. Teredo. Holzbohrer. S. I.
Fa-gomba. Panus, agaricum, fungus arborum. S. I.
Fa-görcs. Tuber arborum, vel cortex hauriendae aquae deserviens. S. I.
Fa-gyapju. Xilinum. M. A.
Fa-gyapott. Bombacium. M. A.
Fa-gyöngy. Viscus quercinus. M. A.
Fa-gyöngy-evő rigó. Turdus viscivorus. VM. Toldalék' végén.
Fa-gyűjtés. Lignatio. S. I.
Fa-haj. Cortex, it. cinamomum. M. A.
Fa-hajtás. Arborum foliatura, v. surculus, germen. S. I.
Fa-hágó. Certhia. Baumlaufer. S. I.
Fa-hámtó. Decorticator arboris.
Fa-hártya. Liber. S. I. Sz. D.
Fa-ház. Domus lignea.
Fa-heveder ajtóban, asztalban. Securicula, subscus. PP.
Fa-héj. idem ac: fa-haj M. A. Pázm. Pred. p. 1102. Induvium. CM.
Fa-hordó. Calo, lignifer, xilophorus. NC. p. 405.
Fa-hulladék. Secamentum ligni. S. I.
Fa-Jankó. Stolidus, ineptus.
Fa-kalapács. Marculus. PP.
Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
Fa-kamara. Receptaculum lignorum.
Fa-kapocs. Marculus. PP.
Fa-kecske. Cantherius fabrorum. S. I.
Fa-kép. Idolum, statua lignea. Fa-képnél hagyta. km.
Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használ mint ebnek a' fa-kéreg. km.
Fa-kilincs. Pessulus ligneus.
Fa-kúlcs. Pázm. Pred. p. 510. Clavis lignea.
Fa-kúsz. Certhia. Baumlaufer. S. I.
Fa-kutya. Mindég nevet, mint a' fakutya az oltáron. Dug. km. 1. R. p. 207.
Fa-lakat. Patibulum. CM.
Fa-lapát. Pala lignea. M. A.
Fa-láb. Calo, calopodium. M. A.
Fa-lábon járó. Grallator. M. A.
Fa-lábbeli: fa-czipő. Calceus ligneus.
Fa-legények. VM. p. 244.
Fa-lé. Succus arboris. Sz. D.
Fa-leve. Hydrodes. M. A.
Fa-levél. Folium arboris.
Fa-ló. Equus trojanus. Pázm. Pred. p. 397.
Fa-lovas. Eques baculi. Steckenreiter. S. I.
Fa-lovon nyargal. Equitat in arundine longa. S. I.
Fa-mászó. Sitta. Blauspecht. S. I.
Fa-méz. Succus arborum. S. I.
Fa-mives. Káldi 1. Paral. 22. 15.
Fa-moh. Muscus arboreus. Bryon. M. A. CM. NC. p. 127.
Fa-moly. Teredo. M. A.
Fa-nyesö. Putator. S. I.
Fa-olaj. Oleum olivae. M. A.
Fa-oskola. Propaganda arborum. S. I.
Fa-palaczk. Obba, culigna. Pázm. Pred. p. 1158 — Katona Hist. Crit. Tom. 7. p. 602.
Fa-pallat. Pavimentum ligneum.
Fa-pálcza. Bocskorhoz fa-pálcza. Dug. km. 1. R. p. 292.
Fa' pelyhe. Pappus, lanugo. S. I.
Fa-pénz. Fa-pénz is jó a' bolondnak. — Fa-pénzt ád kezedbe. kmm.
Fa-poltura. Bolondnak a' fa-poltura is jó, ha elveszti, az sem kár. km.
Fa-rakás. Strues lignorum. M. A.
Fa-rágó. Ligniperda. Holzwurm. S. I.
Fa-szedés. Lignatio. M. A.
Fa-szedő. Lignator. M. A.
Fa-szeg. Clavus ligneus, impages. PP.
Fa-szekér. — Eb a' fa-szekere, ugyan helyén az esze.
Fa-szem. Gemma arboris. S. I.
Fa-szem-oltás. Inoculatio. S. I.
Fa-sindel. Scandula lignea.
Fa-szopó. Tillandsia, liana. S. I.
Fa-talp. Calo, calopodium. PP.
Fa-talpú barát. Pázm. Kal. p. 437.
Fa-talpú saru. Colopodium. M. A.
Fa-tarisznya. Zörög, mint a' fa-tarisznya. Dug. km. 1. R. p. 195.
Fa-tartó hely. Lignile. PP.
Fa-támasz. Fulcrum ligneum. S. I.
Fa-tetű. S. I.
Fa-tok. Capsula, cistella lignea. Iskátula. S. I.
Fa' töve. Truncus. M. A.
Fa-vágás. Lignicidium.
Fa-vágó. Lignator, ligniseca. M. A.
Fa-vágító. Locus in aula, ubi ligna secantur.
Fa-váll: fa-derék. Sz. D.
Fa-veszszö. Surculus, germen. S. I.
Fa-villa. Furca lignea. M. A.
Fa-víz, fa-virics. Succus arboris. S. I.
Fa-völgy. Pori arboris. Sz. D.
* Alma-fa. Malus, pomus. Ita hoc ad fructus additamento ipsa notatur arbor, ut: Baraczk-fa, diófa, gesztenye-fa. etc.
Által-fa. Transtrum.
Árbocz-fa. Malus navis.
Aszok-fa. Cantherius cellarius. S. K.
Baj-fa. Laurus nobilis. S. K.
Banya-fa. Arbor vetula.
Bitó-fa. Lignum, cui pecus occidendum alligatur. S. K.
Cser-fa. Quercus, robur. Pattog, mint a' cser-fa a' tűzön. km.
Darab-fa. Frustum ligni.
Födél-fa. Compages lignea tecti.
Gántár-fa. Cantherius cellarii.
Gyümölcs-fa. Arbor fructifera. S. K.
Gyürü-fa. Ligustrum vulgare. S. K.
Hanga-fa. Myrica, erica. S. K.
Hasáb-fa. Assula, segmen ligneum, prisma. S. K.
Határ-fa. Cumulus lignorum, it. lignum, quod ad distinquendos limites ponitur.
Hálog-fa. Evonymus. Physic. Cassoviensis.
Hám-fa. Helciaria machinula. S. K.
Heveder-fa. Subscus. S. K.
Kapta-fa. Mustricola, modulus calcearis. S. K.
Kapu-fa. Postis. Kapu-fától vett búcsut. km.
Kar-fa. Lorica chori, graduum. S. K.
Kereszt-fa. Crux lignea. S. K.
Kerék-talp-fa. Absis rotae. S. K.
Kigyó-fa. Colubrinum.
Kisa-fa. Jugum currus. Förhéncz. S. K.
Korona-fa. Acacia.
Koszoru-fa. Mutuli. S. K.
Kovász-fa.

Láb-fa. Cantherius cellarius. S. K.
Lárma-fa. Pertica tumultuaria. S. K.
Mag-fa. Arbor proletaria. S. K.
Málna-fa. Rubus idaeus.
Nás-fa. Fa-kilincs. Pessulus ligneus, vectis, it. inauris. S. K.
Nyaláb-fa. Fascis lignorum. Vajda. 3. K. p. 535.
Olló-fa. Cantherius.
Orgona-fa. Syringa vulgaris.
Orsó-fa. Cochlea mas. S. K.
Ostormén-fa. Lantana Linn. viburnum.
Öl-fa. Orgia ligni. S. K.
Ör-fa. Malus navis. Kiváltt a' röpülö hidon.
Rakás-fa. Cumulus lignorum, rogus. S. K.
Sám-fa. Regula. S. K. PP.
Sátor-fa. Pertica tentorii. Hordd el a' sátor-fát. km.
Som-fa. Cornus. Som-fánál föz. km.
Söveg-fa a' kapukban. Trabs superior horizontalis perpendiculari immissa ad hanc firmandam.
Szágy-fa. Radius textorius. S. K.
Szál-fa. Tignum, trabs. Szál-fa nem erdö. km.
Szalu-fa. Cantherius.
Szár-fa. Kapu' szár-fáji.
Szolga-fa. Machinula pro cothurnis detrahendis, it. fulcrum, ex quo ahenum inter coquendum dependet. S.K.
Szűz-fa. Agnus castus. S. K.
Talp-fa. Cantherius cellarius. S. K.
Törvény-fa. Modestius dictum loco: akasztó fa.
Tövis-fa. Vepres. S. K.
Ugorka-fa. Föl hágott az ugorka-fára. km.
Villa-fa. Háló terjesztő pózna. Varus, furcilla. S. K.
Zugoly-fa. Liciatorium, jugum textorum. S. K.
** Agg fa. Annosa, vetula arbor. Nehéz agg fából gúzst tekerni. km.
Alacsony fa. Humilis arbor. S. K.
Akasztó fa. Patibulum. — Musztafa, Caraffa, akasztó fa, három gonosz fa — Voltt idö, midön a' magyar anyák ezt keservesen mondották.
Akasztó fára való. Patibulandus, trifurcifer.
Akoló fa. Virga pithometrica. S. K.
Bojtos fa. Frutex. NC. p. 127.
Boldogtalan fa. Arbor infelix. Pázm. Pred. p. 530.
Csapó fa. Hostorium, rutulus. S. K.
Csaptató fa. Adminiculum, lignum ferendo oneri suppositum.
Csatló fa. Subscus. S. K.
Csomoszló fa. Pilum ligneum. S. K.
Csomós fa. Clavosum lignum. S. K.
Dob-verő fa. Bacillus tympani. S. K.
Döngölő fa. Pavicula. S. K.
Dörgölő fa. Lignum laevigatorium cothurnariorum. S. K.
Egres-fa. Grossularia. Linn. S. K.
Égő fa. Torris, lignum ardens.
Élő fa. Arbor viva. S. K.
Fazék-szedő fa. Baculus pro apponendis v. deponendis ollis.
Fiatal fa. Juvenis arbor. Addig hajtsd a' fát, még fiatal. km.
Fodor fa. Lignum crispantibus venis undulatum. PP.
Fonál-vető fa. Harpedone. S. K.
Fordító fa. A' csizmaziáknál.
Görbe fa. — A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll. — A' melly fából horog akar lenni, idején meg görbül. kmm.
Göresös fa. Lignum nodosum.
Görgő fa. Cylinder, tigillum volubile. S. K. PP.
Gyümölcs-szedő fa. Pertica tollendis fructibus deserviens. S. K.
Gyümölcstelen fa. Arbor sterilis. S. K.
Habarló fa. Pilum ligneum. S. K.
Habos fa. Lignum undulatum.
Habuczkoló fa: zurboló fa.
Hajtó fa. Egy hajtó fát nem ér. km.
Hangó fa. Instrumentum musicum. S. K.
Hernyó-szedő fa. Forfex tollendis erucis. S. K.
Kecske-rágó fa. Evonymus europaeus. S.I.
Kemény fa. Lignum durum.
Kerengő fa. Ergata. S. K.
Keresetlen fa. Fustis non quaesitus. S. K.
Kérges fa. Caudex. S. K.
Kötő fa. Subscus. S. K.
Lágy fa. Lignum molle. S. K.
Lépező fa. Ames. S. K.
Magtalan fa. Sterilis arbor. S. K.
Mosó fa. Lixiviae tudicula. S. K.
Nagy fa. Grandis arbor. Nagy fát mozgatsz. — Körmetlen lévén nagy fára ne hágj. — A' nagy fák soká nyölnek, de hamar el dölnek. kmm.
Nyers fa. Lignum vegetum, recens. A' száraz fa mellett a' nyers is meg ég. km.
Nyújtó fa. Spatha, cylinder pro massa extendenda. S. K.
Piszka-fa. Somorjai János, Szó-játék.
Piszkáló fa. Batillum. S. K.
Puha fa. Lignum molle ut pinus etc.
Redves fa. Lignum cariosum, putre. S. K.
Roszsz fa. — Roszsz fát tett a' tűzre. km.
Simító fa. Laevigatorium. S. K.
Sodró fa: nyújtó fa.
Szádló fa. Doliarium operculum. S. K.
Szelid fa. Arbor mitis.
Szilánkos fa. Nervosum, torosum lignum. S. I.
Szitó fa. Batillum. S. K.
Szurok-termő fa. Picea. S. K.
Tartó fa. Retinaculum. S. K.
Terjesztő fa. idem. S. K.
Terméketlen fára senki követ nem hagyit. km.
Termő fa. Arbor fructifera. S. K.
Tömő fa. Pilum ligneum S. K.
Törpe fa. Arbor nana, pumila. S. K.
Ültető fa. Lignellum satorium. S. K.
Üző fa a' kádároknál. Tudicula. S. K.
Vad fa. Arbor sylvestris. Vad fától nem lehet jó gyümölcsöt várni. km.
Vágott fa. Lignum sectum.
Vén fa. Vetula, annosa arbor. A' vén fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
Zurboló fa. Pertica impellendis ad rete piscibus deserviens. S. K.
FÁCSKA, Ligellum, arbuscula. M. A.
FÁÉSZ, Lignatur, lignationem exercet.
Fáészás. Lignatio.
Szabad fáészása van. Habet liberam lignationem.
Fáészat. Lignatura.
Fáészat' szabadsága. Jus liberae lignationis.
Fáészó. Lignator.
FÁI. Ligneus, arboreus. M. A.
Fái béka. Rana arborea. S. I.
Fái borostyán. Hedera helix. S. I.
Fái eper. Morum. Maulbeere. S. I.
Fái egres. Uva crispa M. A. Grossularia. PP.
Fái gomba. Fungus fagineus. S. I.
Fái gyöngy. Loranthus europaeus. Baummistel. S. I.
Fái moh. Muscus arboreus, lichen filamentosus, pendulus. S. I.
Fái szakál. Lichen plicatus. Lungenmoos. S. I.
Fái szeder. Morum. S. I.
Fái szín-bogár. Coccus ilicis. Kermes. S.I.
Fái tyuk.
FÁJA. Ejus arbor. A' ki ebbel játszik, fája legyen. km.
Élet' fája. Arbor vitae. Pázm. Pred. p. 1187.
Isten' fája. Abrotanum. M. A.
FÁJI. Arboreus, arborarius. M. A. PP. Lásd Fái.
FÁKAT ültet. Arbustat. M. A.
FÁNÁL fább. Faludi E. M. p. 249.
FÁRA folyó. Arbustivus. M. A.
Fára folyó borsó. Cicer anetinum, phaseolus, tragum. M. A.
Fára folyó fű. Herba arbustiva. S. I.
Fára folyó szölö-veszszö. Vitis arbustiva. S. I.
Fára futó. Arbustivus. S. I.
Fára nött. idem. M. A.
Fára üti a' csizmát.
* Akasztó fára való. Patibulandus, homotrium literarum.
FÁS. Lignosus, durateus, durus. M. A.
Fás. Sz. P. Békes Vben.
Fás dió. Duratea nux. M. A. Steinnusz.
Fás répa. Sz. D.
Második. Lignescit, indurescit, torpescit, obriget. Sz. D. S. I.
Meg fásodik. Lippai. Vet. Kert. p. 114.
Fásúl. idem.
El fásúl. Obrigescit. El fásúl a' teste. Sz. D.
Meg fásúl. idem.
Öszve fásúl. Conrigescit.
FÁT egyenesít. Addig kell a' fát egyenesiteni, mig fiatal. km.
Fát hord. Ligna comportat.
Fát rak a' tűzre. Ligna adponit ad ignem.
Fát ráz. Ne rázd azt a' fát, ki magától hullatja gyümölcsét. km.
Fát olt. Inserit, emplastrat. PP.
Fát szed. Lignatur. M. A.
Fát vág. A' fát sem vágják le egy vágással. — Mások alatt a' fát vágni. — Nagy fába vágta a' fejszét. kmm.
Fát visz.
FÁTALAN. Ligno destitutus. S. I.
Fátalan hegyek. Montes calvi. S. I.
FÁTUL szakadtt ember. Ex quercubus, et saxis prognatus. M. A.
FÁVÁ lesz. Arborescit. M. A.

Fává válik. In lignum convertitur. M. A.

FACS.

FACS.
FACSAR, facsarja. Obtorquet, premit. M. A. A' narancsot ha erösen facsarod, végre keserüt bocsát. km.
Belé facsarja. Intorquet, instillat succum expressum.
Egybe facsarja.
Ki facsarja. Exprimit, extorquet. M. A.
Meg facsarja. Comprimit, contorquet, exprimit. M. A.
Facsarás. Contorsio, compressio. M. A.
Ki facsarás. Expressio, extorsio. M. A.
Facsarék. Liquor expressus. S. I.
Facsarékos: tekerékes, tekercses, tekerös. Sz. D.
Facsargat, facsargatja. Repetita, at leni expressione liquorem exprimit.
Facsarít, facsarítja. Contorquet, comprimit, exprimit. Sz. D. S. I.
Facsarint, mint csavarint.
Facsarodik. Contorquetur, comprimitur, exprimitur. M. A.
Ki facsarodik. Exprimitur.
Facsarog. Oberrat. Tekereg.
Facsargás. Oberratio. Csavargás. Sz. D.
Facsargó. Oberrans. Csavargó.
Facsaros. Tortus, contortus, intortus. S. I.
Facsaró. Comprimens, cor torquens.
Facsartt. Tortivus, tortus. M. A.
Ki facsartt. Expressus, extortus. M. A.

FADD.

FADD. F. Tolna Vben.

FAGY (név.)

FAGY. Gelu, algor, algus. M. A. Úgy aluszik, mintha ökör-bört vonnának a' fagyon: igen hortyog.
Fagy-engedés. Regelatio. S. I.
Fagy-harmat (dér.) Pruina. S. I.
Fagy-vétel. Pernio. S. I.
FAGYA. Ejus gelu.
Föld' fagya. Ha a' föld' fagya föl enged.
FAGYAL-fa. Ligustrum. M. A. Cyprus. CM.
FAGYALÉK. Gelatina, decoctum gelatum, v. caro cum jure gelato. Sz. D. S. I.
FAGYASZT, fagyasztja. Gelat, glaciat. S. I.
Fagyasztal. idem. S. I. Sz. D.
FAGYLAL, fagylalja. Gelat, glaciat, conglaciat. M. A.
Meg fagylalja. Gelat. M. A.
Fagylalás. Glaciatio.
Fagylaló. Faludi T. É. p. 216.
Fagylalt. Liquidum gelatum. Gefrornes. S. I.
FAGYOS. Glacialis, glaciatus. M. A.
Fagyos mentség. Frigida excusatio.
Fagyos öv. Zona frigida. S. I.
Fagyosan. Gelide. M. A.
Fagyosit, fagyosítja. Glaciat. S. I.
Fagyoskodik. Identidem prae gelu friget. Sz. D.
Fagyosodik. Gelatur, glaciatur. S. I. Sz. D.
Fagyosság. Pázm. Pred. p. 499.
FAGYTALAN. Ingelatus, non gelatus. S. I.

FAGY (ige.)

FAGY. Gelascit, glaciat. M. A. Úgy fagy, ugyan csikorog.
Által fagy. Transgelat.
Bé fagy. Congelat. M. A.
Bele fagy.
El fagy. Congelat. M. A.
Föl fagy. Regelat. M. A.
Hozzá fagy. Adgelat.
Környül fagy. Circumgelat. M. A.
Le fagy. Adgelat.
Meg fagy. Congelat, congelascit, obriget. M. A.
Öszve fagy. Congelat, concrescit. M. A.
Reá fagy. Adgelat.
FAGYÁS. Gelatio. S. I. Sz. D.
Meg fagyás. Congelatio. M. A.
Öszve fagyás. Concretio, congelatio. M. A.
FAGYHAT. Potest gelare.
Fagyhatatlan. Ingelabilis, incongelabilis. M. A.
Meg fagyhatatlan. Incongelabilis. M. A.
Fagyható. Gelabilis. M. A.
Meg fagyható. Gelabilis. M. A.
FAGYOTT. Congelatus, concretus. M. A.
Meg fagyott. Congelatus. M. A.
Fagyottan. Gelate.
Fél-fagyottan. Semigelate. S. I.
FAGYÓ. Gelabilis. NC. p. 11.

FAGYGYÚ.

FAGYGYÚ. Sevum, sebum. M. A. (Videtur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivum, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).
Fagygyú-gyertya. Candela sebacea.
Fagygyú-kö. Talcum. S. I.
FAGYGYAS. Sevosus. M. A.
Fagygyas kö. Talcum. S. I.
FAGYGYAZ: fagygyú-gyertyát csinál. Sevat, sebat. M. A.
Meg fagygyazza. Sebat. M. A.
FAGYGYUBÓL való. Sebaceus, sevacius. M. A.

FAJ.

FAJ. Genimen, stirps. M. A. A' jó faj idején ki mutatja magát. km.
Faj-halak. Pisces ad foeturam in piscinam missi. S. I.
Faj-tó. Piscina foeturae, lacus foeturae.
Faj-tó. F. Zólyom Vben.
Faj-veszszö. Surculus, germen arboris. S. I.
* Kutya-faj. Canina progenies. Sz. D.
FAJA. Ejus stirps, prosapia. A' jó faj nem hagyja el a' faját. Fortes creantur fortibus, et bonis.
Eb' faja. Sz. D.
FAJD. Urogallus. M. A. Urogallus minor. NC. p. 163.
Fajd-tyuk. Idem. Auerhahn. S. I.
Gatyás fajd. Grygallus. S. K.
Nyir-fajd. Tetrix. S. K.
Süket fajd. Urogallus. S. K.
Fajdok. idem. S. I.
FAJLik. Generat.
El fajlik. Degenerat. Sz. D.
FAJOS.
Fajos szölö.
FAJT. Generatura, prosapia, foetus.
Jó fajt. Bona progenies.
Roszsz fajt.
Fajta. idem. Sz. D.
Fajtú.
Jó fajtú tehén.
FAJTALAN. Lascivus, petulcus, petulans, protervus, procax. M. A. it. Sterilis, infoecundus. S. I. Sine foetu.
Fajtalanít, fajtalanítja. Sterilem reddit. S. I.
Fajtalankodik. Lascivit, protervit. M. A.
Fajtalankodás.
Fajtalankodó. Lascivibundus. M. A.
Fajtalanodik. Sterilescit. Thelegdi, Homiliák p. 380.
Fajtalanság. Lascivia, petulantia, protervia, procacitas. M. A.
Fajtalanúl. Petulanter, proterve, procaciter. M. A.
FAJÚL.
El fajúl. Degenerat. M. A.
El fajulás. Degeneratio. M. A.
El fajúltt. Degener. M. A.
FAJZ. E. F. Küküllö Vben.
Fajz. FF. Somogy, és Pest Vkben.
Nemes Fajz. F. Veszprém Vben.
Pór Fajz. Sz. P. Veszprém Vben.
FAJZik. Parturit. M. A. Foetificat.
El fajzik. Degenerat. M. A.
Fajzás. Foetus, genitura. M. A.
Fajzat. Genimen. M. A.
Fajzat. Sz. P. Heves Vben.
Fajzat-el üzés. Abactio foetus. S. I.
Fajzott.
El fajzott. Degener. M. A.

FAK.

FAK.
FAKAD. Erumpit, patet, manat. M. A.
Búra, vigságra, haragra fakad. Sz. D.
Fakadnak a' fák. Sz. D.
Föl fakad. Disrumpitur. S. I.
Föl fakad a' víz v. fagy. Sz. D.
Ki fakad. Erumpit, ebullit. M. A.
Meg fakad. — Csak nem meg fakad mérgében. — Ha mindjárt meg fakadsz is bele.
Sirásra fakad. Solvitur in fletum.
Fakadás. Ebullatio, eruptio, irruptio, proruptio. M. A.
Föl fakadás. Proruptio.
Ki fakadás. Ebullitio, eruptio. M. A.
Meg fakadás. Disruptio.
Víz-fakadás. Scaturigo. Sz. D.
Fakadék. Papula, vomica. M. A. it. Scaturigo. Faludi. T. É. p. 155.
Fakadékos. Pustulosus. M. A.
Fakadékosság. Sz. D.
Fakadoz. Hinc et inde prorumpit

FAKASZT, fakasztja. Rumpit, aperit, exulcerat, facit ut fluat, manet. S.I.
Átokra, sirásra fakasztja.
Bé fakasztja. Vajda. 3. K. p. 549.
Föl fakasztja. Aperit, manifestat. M. A.
Ki fakasztja. Erumpere facit, exulcerat. M. A.
Meg fakasztja. idem. M. A.
FAKGAT, FAGGAT, faggatja. Vexat, macerat, divexat, conterit, corrumpit. M. A. Nem jó kölykes medvének fiát faggatni. km.
El faggatja. Conterit, corrumpit. M. A.
Öszve faggatja. Divexat.
Faggatás. Maceratio, vexatio. M. A.
Faggaszt, faggasztja. Faludi. T. É. p. 97.
FAKÓ. Helvus, gilvus, murinus, cerinus. S. I. Többet költ fakóra, mint érdemli fara. K. V. p. 454. Eb' ura fakó.
Fakó. Sz. P. Posony Vben.
Fakó kerék: vasatlan kerék. — Nemes ember, szür-dolmán, fakó kerék, kender-hám. km.
Fakó ló. Equus coloris murini. S. I.
Fakó szekér. Currus ligneus sine ferramento. M. A.
Fakó Vezekény. F. Bars Vben.
Fakós. Subfuscus, submurinus.
Fakós. Sz. PP. Somogy és Szala Vkben.
FAKUL.
Meg fakul, Fuscus redditur.

FAL (név).

FAL. Paries M. A. Négy fal, négy szem között sok történik. km.
Fal-csapó, sikárló. Trulla. M. A.
Fal-fű. Parietaria. Glaskraut. S. I.
Fal-mászó. Picus murarius, certhia muraria. Mauerspecht. S. I.
Fal-máz. Tectorium, crusta parietis. S.I.
Fal-mázló. Tector. M. A.
Fal-mázló mész. Tectorium. M. A.
Fal-párkány. Projectura, tabulamentum. M. A.
Fal-rakás. Exstructio muri.
Fal-rakó. Structor muri.
Fal-só. Nitrum calcareum. S. I.
Fal-színlö. Tector. M. A.
Fal-tapasz. Tectorium parietis. S. I.
Fal-tetű. Cimex. S. I.
Fal-törö kos. Aries, machina arietaria.
Fal-törö álgyu. Bombarda muris rumpendis. S. I.
Fal-vakolás. Inductio tectorii muro.
Fal-vakoló. Inductor tectorii. Sz. D.
* Dülö fal. Murus ad ruinam pronus.
Dülö falhoz támaszkodik. km.
Fenék-fal. Substructio.
Könyöklö fal. Lorica. Murus tenuior cui pectore tenus innitimur, dum ex alto despicimus.
Köz-fal. Murus intergerinus. CM. et NC. p. 369.
Kö-fal. Murus lapideus NC. p. 369.
Mázlott fal. Paries crustatus NC. p. 15. 369.
Öntött fal. Murus fusilis.
Támasz-fal. Murus intermissus.
Tüz-fal. Murus ad arcendum incendium. S. K.
Vászon-fal. Sz. D. Kárpit-fal.
Vendég-fal. Sz. D. Aulaeum.
FALA. Ejus murus.
FALAZ, falazza. Murat, muro cingit.
Bé falazza. Immurat.
Kereket falaz: új kerék-talpat tesz. Sz. D.
Falazás. Muratio.
Bé falazás. Immuratio.
FALBA csinált láda. Riscus. M. A. Nem verem falba fejemet érte. km.
FALRA mit hánysz borsót. Gallos exsecas. M. A.
Falra futó fü. Parietaria.
Falra hugygyozó. Mingens ad parietem, expressione hebraica significat marem.

FAL (ige).

FAL, falja. Sublabrat, glutit. M. A. A' ki sok mézet nyal, keserüt is fal. km.
Fald bellyebb a' sipot. km.
Bé falja. Devorat, deglutit. M. A.
Bé falatták véle a' szót. km.
El falja. Abglutit.
Föl falja. Deglutit. M. A. Nem jó társ az, a' ki mindent föl fal. km.
Nyalja falja. Addig nyalta falta, még el csábitotta.
FALÁS.
Nyelés falás: nagy evés. Sz. D.
FALAT. Buccella, crustum, offa, bolus. M. A. Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
Falat-kenyér. Buccella panis. Egy falat-kenyérre nem virrad — Ollyan ember, mint a' falat-kenyér. kmm.
Reggeli falat. Frühstück. Sz. D.
Veszedelmes falat a' nyelv. km.
Falatdogal. Sz. D. Esitat.
Falatka. Offella, offula. M. A.
Falatonként. Sz. D. Crustatim.
Falatoz. Mandit, esitat. M. A.
Falatozás. Esitatio. Faludi N. U. p. 107. Gyöngyösi 1, R. p. 316.
Falatozás vacsora előtt. Antecoenium. M. A.
Falatozgat. Identidem esitat.
FALDOKOL, faldokolja. Ingurgitat, deglutit. M. A.
Faldoklás. Ingurgitatio, voratio. M. A.
FALDOS, faldossa: faldokolja. Sz. D.
FALHAT, falhatja.
Föl falhatod. Poteris devorare.
FALÓ. Sublabrans, glutiens.

FALÁM.

FALÁM. Palpus. Fress-spitze. S. I.
FALÁNGAT, falángatja, Objurgat. PP.

FALKA.

FALKA. Pars boum v. ovium. S. I. Darab, csoport, p. o. föld, marha, nyáj. Sz. D. Frustum. M. A. L. Lásd FÓKA.
Falka-barom. Armentum. Vrancsics.
Falka-föld. Tractus. Vrancsics.
FALKÁNKÉNT: darabonként. Sz. D.
FALKÁS.
Falkáson járnak. Sz. D.

FALU.

FALU. Pagus, vicus. M. A. Több a' falu, mint a' város. km.
Falu' bikája. Taurus communitatis.
Falu' birája. Judex pagi.
Falu-birák. Judices pagenses.
Falu' eleji. Primores pagi.
Falu' fejében kardot fogni nem mindenkor tanácsos. km.
Falu' gyümölcse: vad körtvély.
Falu' határja, földje, birtoka, megyéje. Territorium pagi. S. I.
Falu' háza.
Falu-helyeken. In pagis.
Falu-helyekre ütnek. Faludi N. A. p. 182.
Falu-Hidvég. F. Somogy Vben.
Falu' kalodája. A' falu' kalodáját sem mérik egy ember' lábához. km.
Falu' kanja. A' falu' kanját is ollykor meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
Falu' kovácsa.
Falu-nagy. Villicus. S. I.
Falu' rétje. Pratum communitatis.
Falu' szája. Orator pagi.
Falu' vége. Meg huzza magát, mint guta a' falu' végén. km.
* Apácza-falu. F. Szatmár Vben.
Éles falu. F. Hont Vben.
Fekete falu. F. Szatmár Vben.
Férit-falu. F. Szala Vben.
Föl-falu. t. h. n.
Haraszti falu. F. Vas Vben.
Horváth falu. F. Vas Vben.
Hoszszu falu. t. h. n.
Jász falu. F. Komárom Vben.
Kács-falu. F. Baranya Vben.
Kis falu. t. h. n.
Kulcsár-falu. F. Vas Vben.
Magyar falu. F. Somogy Vben.
Nagy falu. t. h. n.
Német falu. t. h. n.
Oláh falu. t. h. n.
Olasz falu. t. h. n.
Orosz falu. t. h. n.
Or-falu. F. Vas Vben.
Sürgye-falu. F. Szatmár Vben.
Szeg falu. F. Szala Vben.
Torma-falu. F. Soprony Vben.
Tóth falu. t. h. n.
Új falu. t. h. n. Vagyon illyen nevü helység Magyar Országban 80. Erdélyben 29.
Vám-falu. F. Szatmár Vben.
Vámos falu. t. h. n.
Zseb-falu. F. Sáros Vben.
FALUBAN. In pago. Estve van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km.
Minden háznál más szokás, minden faluban más törvény.
FALUBÉLI. Paganus. M. A.
FALUCSKA. Viculus. M. A.
Falucska. F. Bereg Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
FALUD. R. Pagellus, viculus.
Aró falud. Sz. P. Szala Vben.
Kis falud. t. h. n.
Faludi.
FALUNKINT, Pagatim, vicatim. M. A.
FALUN lakó. Vicanus, paganus. M. A.
FALURA. Ad pagum.
Falura mentt. Secessit ad rus.

Falura viszi.
FALURUL falura. De pago in pagum.
FALUS. Pagum habens, possidens.
Falusi. Pagensis.
Falusi biró. Judex pedaneus.
Falusi Mester. Magister pagi.
Falustúl. Una cum pago.
Oda vagyunk falustúl.
FALUZ. Per pagos oberrat, vagatur.
Faluzás.
Faluzó.
FALVA (falua, falva). Ejus pagus, ejus vicus, villa. Sok illyen ki menetelű helység van Magyar és Erdély Országban. u. m.
Ábrahám' falva. t. h. n.
Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.
Ágoston' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Agyag' falva. Ugyan ott.
Akos' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
András' falva. F. Thurócz Vben.
Apáth' falva. t. h. n.
Arnóth' falva. F. Szepes Vben.
Aszszony' falva. t. h. n.
Bába' falva. F. Bereg Vben.
Bács' falva. t. h. n.
Bada' falva. F. Vas Vben.
Balás' falva. t. h. n.
Bálint' falva. t. h. n.
Balog' falva. F. Gömör Vben.
Bán' falva. t. h. n.
Barát' falva. F. Moson Vben.
Benedek' falva. t. h. n.
Bethlen' falva. t. h. n.
Bibarcz' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Boksán' falva. E. F. Csik Székében.
Buza' falva. F. Abaúj Vben.
Cseke' falva. t. h. n.
Csere' falva. E. F. Maros Székében.
Csik' falva. ugyan ott.
Dés' falva. E. F. Küküllő Vben.
Desö' falva. E. F. Kolos Vben.
Farkas' falva. t. h. n.
Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
Ferencz' falva. F. Szepes Vben.
Fenyö' falva. E. F. Szeben Székében.
Foly' falva. E. F. Maros Sz.ben.
Gál' falva. t. h. n.
Gárdán' falva. E. F. külsö Szolnok Vben.
Gergely' falva. t. h. n.
Gevén' falva. F. Bereg Vben.
Gyana' falva. F. Vas Vben.
Ika' falva. E. F. Három Szék Sz.ben.
Illye' falva. t. h. n.
Illyés' falva. t. h. n.
Imre' falva. F. Szepes Vben.
István' falva. t. h. n.
Izsák' falva. F. Vas Vben.
Jakab' falva. t. h. n.
Jenö' falva. E. F. Csik Sz.ben.
Jobbágy' falva. E. F. Maros Sz.ben.
József' falva. F. Szepes Vben.
Kakas' falva. F. Sáros Vben.
Kápolnás' falva. F. Vas Vben.
Karácson' falva. t. h. n.
Károl' falva. t. h. n.
Katalin' falva. F. Torontál Vben.
Kemény' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Keresztúr' falva. Ugyan ott.
Keszeg' falva. F. Komárom Vben.
Király' falva. t. h. n.
Kozma' falva. t. h. n.
Közép' falva. E. F. belsö Szolnok Vben.
Kustán' falva. F. Bereg Vben.
László' falva. t. h. n.
Latrán' falva. Sz. P. Gömör Vben.
Lénárt' falva. F. Gömör Vben.
Lengyel' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Magyar' falva. F. Liptó Vben.
Marczin' falva. F. Abaúj Vben.
Markus' falva. F. Szepes Vben.
Maróth' falva. F. Baranya Vben.
Marton' falva. t. h. n.
Máty' falva. F. Ugocsa Vben.
Máttyás' falva. F. Szepes Vben.
Mezö' falva. F. Bihar Vben.
Mihály' falva. t. h. n.
Miklós' falva. t. h. n.
Mindszent' falva. F. Baranya Vben.
Német' falva. t. h. n.
Nyíres' falva. F. Bereg Vben.
Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
Pál' falva. t. h. n.
Pap' falva. t. h. n.
Péntek' falva. F. Nyitra Vben.
Péter' falva. t. h. n.
Pós' falva. F. Sáros Vben.
Román' falva. F. Nyitra Vben.
Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
Runo' falva. F. Bereg Vben.
Sám' falva. F. Vas Vben.
Sár' falva. t. h. n.
Sáros' falva. F. Posony Vben.
Sövény' falva. E. F. Küküllö Vben.
Süket' falva. E. F. Maros Sz.ben.
Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
Szakállos' falva. E. F. Kövár Vidékében.
Szent' falva. F. Nógrád Vben.
Szomor' falva. F. Nyitra Vben.
Szöke' falva. E. F. Küküllö Vben.
Talabor' falva. F. Marmaros Vben.
Tatár' falva. F. Szathmár Vben.
Telek' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Török' falva. E. F. Kövár Vidékében.
Thurzó' falva. F. Trencsén Vben.
Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
Város' falva. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Zaránd' falva. F. Mosony Vben.
Zsák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.
Zseb' falva. F. Sáros Vben.
FA. Contractum ex FALVA, hoc certe sensu sumitur in subjunctis vocibus, nisi malis denotare FANUM.
Alibán' fa. F. Szala Vben.
András' fa. F. Vas Vben.
Aszszony' fa. t. h. n.
Bakó' fa. F. Vas Vben.
Balás' fa. F. Posony Vben.
Balog' fa. F. Vas Vben.
Bán' fa. t. h. n.
Barcz' fa. F. Szala Vben.
Bes' fa. F. Vas Vben.
Dénes' fa. t. h. n.
Farkas' fa. F. Vas Vben.
Három' fa. F. Somogy Vben.
Heles' fa. F. Baranya Vben.
Hernád' fa. Ugyan ott.
Him' fa. F. Vas Vben.
Iba' fa. F. Baranya Vben.
Ibacs' fa. Ugyan ott.
Kálocz' fa. F. Szala Vben.
Káptalan' fa. Ugyan ott.
Karács' fa. F. Vas Vben.
Karácson' fa. F. Szala Vben.
Kozma' fa. F. Vas Vben.
Luka' fa. t. h. n.
Már' fa. F. Baranya Vben.
Marton' fa. t. h. n.
Máté' fa. F. Vas Vben.
Megye' fa. F. Baranya Vben.
Mihály' fa. t. h. n.
Mike' fa. F. Szala Vben.
Mindszent' fa. F. Tolna Vben.
Mise' fa. F. Szala Vben.
Móricz' fa. F. Somogy Vben.
Naprád' fa. F. Szala Vben.
Pál' fa. t. h. n.
Péter' fa. t. h. n.
Pós' fa. t. h. n.
Sal' fa. F. Vas Vben.
Sáros' fa. F. Posony Vben.
Szász' fa. F. Abaúj Vben.
Szent Antal' fa. F. Szala Vben.
Szent Mihály' fa. t. h. n.
Szombat' fa. F. Vas Vben.
Táplán' fa. F. Vas Vben.
Tima' fa. Ugyan ott.
Zsennye' fa. Ugyan ott.

FAN.

FAN. Pubes. M. A. Lanugo prima adolescentis. NC. p. 189.
Fan' csika. FF. Bihar, és Ugocsa Vkben.
Fan-csont. Os pubis. S. I.
Fan-tetű: lapos tetü. Pediculus feralis, ingvinalis. S. I.
FANATLAN. Pube destitutus. S. I.
FANCSAL. FF. Abauj, Heves és Posony Vkben.
Fancsal firkálás. Sámbár ellen p. 113.
Fancsali feszület. — Ollyan mint a' fancsali feszület: vékony, száraz. Emaciatus. Szirmai Parab. p. 105.
FANOS. Puber, pube praeditus. Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
Fanosodik. Gallulat, gallulascit. M. A.

FANY.

FANY.
FANYALOG. Stringitur, gemit, ingemiscit. M. A. Errat, vagatur, grassatur. S. I.
Fanyalgás.
Fanyalgó.
Fanyalodik. Csak immel ámmal fanyalodik reá. Sz. D.
FANYAR. Austerus.
Fanyar élet. Vita austera.
Fanyarodik. Marcescit. S. I. Sz. D.
Fanyarog: idem ac fanyalog. M. A.
Fanyarú. Austerus, acerbus. S. I. Sz. D.
Fanyarúság. Austeritas.
Fanyarúl. Marcescit. S. I. Sz. D.

FAR.

FAR. Nates, clunis. M. A.
Far-csiga. Os sessibuli. S. I.
Far-csik. Uropygium. CM. M. A.
Far' csika. Coxa, coxendix. M. A.
Far-csikló. Suffrago. Hinterbug. S. I.
Far-csok, far-csomó. Uropygium. S. I. Sz. D.
Far-csont: far-csik. Os coccygis, os sacrum.

Far-dagály. Postilena, phalera. M. A.
Far-dagályos. Phaleratus. M. A.
Far-hám. Postilena. CM. M. A.
Far-hányás, far-mozgatás. Crissatio. S. I.
Far-kút. Hegy Marmaros Vben.
Far-matring. Postilena. CM. M. A. it. A' lovas katonák' büntetése — Szenved, mint a' far-matring. km.
Meg far-matringozták.
Far-pofa. — Meszsze országot járt bé, mint a' tehén-fark, egygyik far-pofától a' másikhoz. km. Dug. 1. R. p. 80.
Far-riszálás. Gressus formicinus. S. I.
Far-sutu a' puskában. Cauda exemptibilis fistulae catapultariae. PP.
Far' zsába. A' csípő csontnak fájdalma. Sz. D.
Far' zsábás ember. Sz. D.
Far-szíj. Postilena.
Far-tő. Uropygium, v. absegmen carnis cum cauda. S. I.
Far-tő pecsenye: sültt far-tő. Assa caro postici, offa penita, caudata. S. I. Sz.D.
FARA. Ejus nates. Többet költt fakóra, mint érdemli fara. km.
Apácza' fara. Hegy Vörös Berény mellett a' Veszprémi útban. (Vörös Berényt valaha Apáczák birták).
Szajha' fara. — Tarka barka ruha illik szajha' farára.
Farád. F. Soprony Vben.
FARACS.
Faracskál. Sculptitat.
FARADÉK. Putamen, segmen. M. A.
FARAG, faragja. Fabricat, fabricatur. M. A. Könnyu a' lágy követ faragni. km.
El faragja. Absculpit.
Félre farag. Csuzi p. 625. Deflectit.
Ki faragj.. Exsculpit. M. A.
Le faragja. Dedolat.
Meg faragja. Exsculpit, effabricat.
Faragás. Fabricatio, asciatio. M. A.
Félre faragás. Csuzi p. 627.
Kép-faragás. Sculptura.
Kő-faragás. Latomia.
Faragatlan. Infabricatus. M. A. Impolitus, incultus, indolatus. S. I.
Faragatlanság. Impolitura, cruditas morum.
Faragcsál. Sculpit, scalpit. Sámbár ellen p. 163.
Faragdogál. Idem. S. I.
Faraghatatlan. Indolabilis.
Faragicsál. Leniter scalpit. Faludi N. E. p. 190.
Faragmány: alkotmány, csinálmány. Káldi Sap. 14. 16.
Faragott. Sculptus.
Faragott kép. Sculptile, statua, idolum. M. A.
Faragott kő. Lapis caelatus.
Ki faragott. Exsculptus.
Faragó. Sculptor v. tornator. S. I.
Faragó. Ligniperda. Holzwurm. S. I.
Faragó. E. F. Kolos Vben.
Kép-faragó. Sculptor.
Kő-faragó. Latomus.
Faragtat, faragtatja. Curat sculpi.
Faragtatott. Fabricatus. M. A.
FARAZ. Posticum vertit.
Farazó: kormány-evedző. Sz. D.
FARBA rugta. Longum valere jussit, renunciavit ei. M. A.
Farba rugás.
FARÉ.
Faréra fogja. In quaestionem vocat, cogit ad respondendum. Sz. D.
FARGÁCS (faragács, fargács, forgács). Assula. M. A.
Fargács-hulladék. Schidia.
FARI. Több ebnek neve fari. km.
FARK. Cauda. L. alább.
FARMOS. FF. Pest és Heves Vkben.
FAROL. Posticum vertit, recedit, retrocedit. Nem farol, mint a' szán. km. Dug. 1. R. p. 98.
El farol a' szán, hajó. Sz. D.
FAROS. Kinek nagy fara van. Clunus. S.I.
FAROZ, farozza. Declive facit v. c. tectum.
Farozat. Declivitas tecti.
FARTAT, fartatja. Interrogando extorquet. Eleget fartattam, de hijába. Sz. D. Thelegdi Agend. p. 42. habet „Fertat" et in Homiliis: firtat. p. 412. 512. uti et in Felelet p. 28. firtat.
Ki fartatja. Urgendo per quaestiones exquirit.
Fartatás.
FARTOL. Cessim it, ad latus declinat. PP.
Fartol a' marha. Sz. D.
El fartoltt a' szán. Sz. D.
Fartoló oldal. Locus declinis. PP.
FARU.
Nagy faru.

FARK.

FARK. Cauda. M. A. Ebet szőréről, rókát farkáról meg ismérheted. km.
Fark. Sz. P. Csongrád Vben.
Fark-csomó, kin a' tiknak, ludnak az farka nő. Uropygium. M. A.
Fark-csóválás. Agitatio caudae, it. adulatio.
Farkát csóválja. Cauda adulatur. Vess az ebnek, csórja a' farkát. km.
Fark-ingató. Motacilla. S. I. Barázdabillegető.
Fark-remek. R. Offa penita, frustum caudatum. S. I.
FARKA. Ejus cauda. Se füle, se farka. km.
Farka' alja.
Farka' töve.
Farka' vágása. Nehézen felejti kígyó a' farka' vágását. km.
* Fársáng' farka. Fársáng' farkán csuszik a' fa-szán. km.
Nyúl' farka. Rövid mint a' nyúl' farka. — Nyúl' farkán gombot köt. kmm.
Szekér' farka. A' kinek szekere' farkán ülsz, annak nótáját halgasd. km.
Szoknya' farka. Syrma. M. A.
FARKALL, farkallja.
Bé farkallja. Prágai p. 925.
El farkall. Abit, discedit. S. I. Kisfaludi' Regéji p. 250.
Farkallás. Caudae rotatio. Vajda 2. K. p. 402.
Farkalló.
Kin farkalló. Prágai p. 910. Koslató.
FARKAS (társ-név.) Candatus. M. A.
Farkas csillag. Cometa. S. I.
Farkas majom. Cercopithecus. M. A.
FARKAS (mint fő név.) Lupus. M. A. Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli: bárány-láb. km. Cancrum ingredi doces. M. A.
Farkas-alma. Aristolochia. M. A.
Farkas-almás. Sz. P. Nógrád Vben.
Farkas-Aszó. F. Szathmár Vben.
Farkas-álgyú. Nagy István Márt. Coron. p. 231. it. Zrinyi P. VII. stropha 21.
Farkas-barátság. Leonina societas.
Farkas-békesség. Faludi E. M. p. 259.
Farkas-bogyó. Bacca Belladonnae. S. I.
Farkas-bors. Cubeba. S. I.
Farkas-bőr. Csuzi p. 573.
Farkas-bunda. Pelliceum lupinum. S. I.
Farkas' erdeje. Vas Vben.
Farkas-éh. Bulimia. S. I. Ehetném, mint a' farkas. km.
Farkas' fa. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Farkas' falva. t. h. n.
Farkas-fene: terjedő fene. Herpes. PP.
Farkas-fi. — Farkasnak farkas a' fia. km.
Farkas-fog. Farkas fogra kéltt. km.
Farkas-fog a' malaczoknál: ki álló fog, melly miatt a' malaczok nem ehetnek, ezt harapó fogóval szokták el csipni.
Farkas-fül. Monoszlai András Hit' oltalma. p. 308.
Farkas-gégére mentt.
Farkas-gyepű. Sz. P. Veszprém Vben.
Farkas-gyomrú. Insatiabilis, inexplebile dolium. S. I.
Farkas-gyökér. Aconitum, lycoctonum. PP.
Farkas-gúzs. Farkas-gúzsba vetni.
Farkas-hal. Astarichus lupus. Klippfisch, Seewolf. S. I.
Farkas-háló. Kemény Spárgából fontt halász-háló. S. I.
Farkas-hályog. Catarracta, suffusio oculi. PP.
Farkas-hárs. Daphne mezereum. S. I.
Farkas' hida. F. Posony Vben.
Farkas-igetés. Pázm. Pred. p. 823.
Farkas-kaszára vetni. Pázm. Kal. p. 1048.
Farkas-kölyök. Meg jobbítja magát, mint a' farkas-kölyök. km.
Farkas' laka. E. F. Udvarhely Szben.
Farkas-lakás. Sz. P. Somogy Vben.
Farkas' magva. Nehéz a' farkasnak magvát szakasztani. km.
Farkas-marta. Quod a lupo morsum est. Ennek csak farkas-marta kell. km.
Farkas-maszlag. Nux vomica. PP.
Farkas-mező, E. F. Doboka Vben.
Farkas-nevetés: kelletlen, erőltetett nevetés.
Farkas-nyak. Tetanus. Meg merevültt nyak. S. I.
Farkas-nyál. Wolframum. Mitterpacher.
Farkas-orditás. Pázm. Pred. p. 853.
Farkas orditó tél. Faludi E. M. p. 2 9
Farkas' pataka. t. h. n.
Farkas-répa: karika-répa, farkas-fű, méreg-fű. Aconitum, lycoctonum. Wolfgift. S. I.
Farkas-rév. F. Marmaros Vben.

Farkas-seb, vagy fene. Carcinoma, cancer. M. A.
Farkas-szőlő, farkas-bab. Actaea spicata. Christophs-kraut. S. I.
Farkas-szőrű: ordas, feketével tarkás. szeg-sárga. S. I.
Farkas-szőrü bor: barnás sárga bor. Törött színü bor. S. I.
Farkas-ször. Szem-szörök között ki álló ször, 's fájdalmat okoz, ki szokták tépni.
Farkas-talp. Fű' neme, terem a' Sághi kertemben is.
Farkas' telke. E. F. alsó Fejér Vben.
Farkas-téj. Tithymalus, esula. PP.
Farkas-torok. Vadász-ház Posony Vben.
Farkas-vágó. E. mező Három szék Szben.
Farkas-verem. Alázatos, mint a' verembe esett farkas. km.
Farkas' völgye. Erdőség Sáros és Szepes Vkben.
* Ehes farkas. Az ehes farkasnak élesebb a' körme. — Mint az éh farkas úgy várja. kmm.
Nagy farkas.
Vén farkas. Nem könnyen ejted meg a' vén farkast. km.
Farkasd. R. Lupulus.
Farkasd. MV. Nyitra Vben. Sz. PP. Komárom, és Pest Vkben.
Farkasi. Lupinus. M. A.
Farkasi (Alsó, fölsö) Sz. PP. Szala Vben.
Farkaska. Lupulus. NC. p. 139.
Farkaska F. Trencsin Vben.
Farkaskodik. Nagy István Márt. Coron. p. 72.
Farkasúl ordit. Ululat, exulat. M. A. L.
FARKATLAN. Miurus, cauda destitutus. S. I.
FARKU.
Czicz-farku v. Egér-farku fű. Millefolium.
Sima farku a' szerencse, hol futja hol kergeti az embert. km.
Vágott farku.

FATTY.

FATTY.
FATTYA. Ejus spurius.
FATTYAS.
Fattyas játék. Sauniglis játék. Hány fattyad maradott.
Fattyast játszik.
Fattyazik. Spurios ramos mittit, vel spurium foetum edit. Himfi. 2. R. p. 223.
Fattyazó veszszö. Vajda 2. k. p. 228.
FATTYAT vetett. Spuriam prolem enixa est.
FATTYU. Spurius, nothus, adulterinus. M. A.
Fattyu fi. idem. M. A.
Fattyu fülemüle. Phoenicurus. Nothwüstling. S. I.
Fattyu gránát. Scorillus. Schaerl. S. I.
Fattyu gyémánt. Pseudoadamas. S. I.
Fattyu gyermek. Spurius. M. A.
Fattyu gyermeki ispota. Brephotrophium. M. A.
Fattyu kakas. Gallus impotens. S. I.
Fattyu kö. Pázm. Pred. p. 826.
Fattyu veszszö. Suffrago, stolo. Pázm. Kal. p. 294.
Fattyuság. VM. Intö levél. p. 130. Faludi N. E. p. 29.

FAZÉK.

FAZÉK (Fazok). Olla. M. A. Az igaz barátságot nem fazékban főzik. km.
Fazék' cserepe. Testa, testaceum fragmen. PP.
Fazék-fogó. Panniculus, linteolum focarium, sacconia. M. A. Pázm. Kal. p. 1065.
Fazék-födö. Testum, patella, operculum. M. A.
Fazék-gyártó. Figulus, ollarius. M. A.
Fazék-máz. Encaustum figulinum. S. I.
Fazék-zománcz. idem. S. I.
* Cserép-fazék. Fictilis olla. Meg ismérhedd cserepén, minémü fazék volt. km.
Föld-fazékhoz, fa-kalán. km.
Hasadtt fazék. km. Rimarum plenus.
Két fülü fazék. Olla ansata. S. K.
Kis fazék. Ollula. Noszsza rajta kis fazék, ugyan föl rottyantál. km.
Mázos fazék. Olla crustata. S. K.
Réz-fazék. Ahenum, lebes. S. K.
Sár-fazékra sár-födö. km. Dignum patella operculum.
Szenes fazék. Foculus ad pedes calefaciendos. S. K.
Tejes fazék. Olla lactaria. S. K.
Törött fazékkal óva bánunk. km.
Törött fazék tovább tart. km.
Vas fazék. Cacabus.
FAZÉKA (Fazoka) Ejus olla. Minden ö maga fazéka mellé szít. Omnes sibi melius esse malunt, quam alteri. M. A.
FAZÉKAS (Fazoka-). Figulus, ollarius. M.A.
Fazékas-mű. Figlina, figlinum. M. A.
Fazékas-műhely. Officina figlina. PP.
Fazékasi. Figlinus, figularis. M. A.
Fazékastól. Una cum ollis. Itt van mind fazékastól. km.
FAZÉKI. Ollaris. M. A.

FÁ.

FÁBIÁN.

FÁBIÁN. t. f. n. Fabianus. M. A.
Fábián. Malom Posony Vben.
Fábián' falva. Sz. P. Nógrád Vben.
Fábián' háza. F. Szathmár Vben.
* Ördög-ütö Fábián. km.
FÁBIÁNKA. Sz. P. Nagy Kunságban.

FÁCZÁN.

FÁCZÁN. Attagen, phasianus. Pázm. Pred. p. 434.
Fáczán-kert.
Fáczán-tojás.
FÁCZÁNOS. Phasianarius. PP.

FÁJ (név).

FÁJ. F. Abaúj Vben.
Fáj-kürt. F. Bars Vben.

FÁJ (ige).

FÁJ. Dolet. M. A. A' kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
Hijában fáj arra a' fogad. Non assequeris.
FÁJÁS. Dolor, dolentia. S. K.
Ágyék-fájás. Lumbago. S. K.
Fej-fájás. Dolor capitis. S. K.
Fog-fájás. Odontalgia, dentium dolor. S. K.
Fül-fájás. Otalgia.
Gyomor-fájás. Stomachi dolor. S. K.
Has-fájás. idem. S. K.
Oldal-fájás. Pleuritis. S. K.
Szem-fájás. Ophthalmia. S. K.
Szü-fájás. Cordialgia, cordolium. S. K.
Térd-fájás. Gonagra. S. K.
Vese-fájás. Nephritis. S. K.
FÁJDAL, fájdalja. Dolet, indolet.
Ezt fájdalja. Faludi N. U. p. 125.
FÁJDALM, fájdalom. Dolentia, dolor. M.A.
Száraz fájdalom járja.
Fájdalma. Ejus dolor.
Fájdalmas. Dolore affectus, dolens, aerumnosus; saucius. M. A.
Fájdalmas péntek. Festum 7 dolorum B. V. quod feria 6-ta celebratur.
Fájdalmas szűz. Dolorosa virgo.
Fájdalmasan. Dolenter. M. A.
Fájdalmasítja. Dolore afficit. Sz. D.
Fájdalmatlan. Dolore carens, quod est absque dolore.
Fájdalmatlanság. Indolentia. M. A.
Fájdalmu.
Hét fájdalmú szűz.
FÁJÍT, fájítja: fájlalja. Sz. D.
FÁJLAL, fájlalja. Dolet, indolet. M. A.
Fájlalat. Sz. D.
Fájlalatos. Dolorosus. Sz. D.
FÁJÓ. Dolens, cui aliquid dolet.
Bél-fájó. Ilosus NC. p. 349.
Csipke-fájó. Ischiadicus. NC. p. 349.
Gyomor-fájó. Stomachicus. NC. p. 355.
Has-fájó. Alvinus, lientericus, coeliacus. M. A.
Joha-fájó. Hepatarius. NC. p. 349.
Lépe-fájó. Lienicus. NC. p. 351.
Máj-fájó. Hepaticus, jecorosus. NC. p. 349.
Szem-fájó. Cui oculus dolet.
Fájós. Obnoxius dolori, cui aliquid solet dolere. Kancza-rúgás nem olly fájós. km.
Reá akadtak a' fájóssára. km.

FÁKLYA.

FÁKLYA. Fax, funalia, taeda. M. A.
Fáklya-hordozó. Taedifer. M. A.
Fáklya-szövétnek. Gestatorius lychnus. PP.

FÁN.

FÁN.
FÁNCS. Sz. P. Fejér Vben.
FÁNK. Frixum. PP. Pastillus, scriblita, bucceus bolus. S. K.

Alma-fánk. Frixum formae rotundae.
Bodza-fánk. S. I.
Dorongos fánk. Obelias. S. K.
Forgács-fánk. S. I. Segmentata scriblita. S. K.
Fej-kötős fánk. S. I.
Körtvély-fánk. S. I.
Lelkes fánk. S. I.
Marcza-fánk. S. I.
Siska fánk. Scriblita, tractum, tracta. S. K.
Tolyó fánk. Placenta tortilis. S. K.
Tölcséres fánk. S. I.
Velős fánk. S. I.

FÁNT. El avúltt régi szó.
Fánton-fánt. Eandem reciprocat serram. PP.

Fánton fántal fizetnek. Malo nodo malus quaerendus cuneus. — Non ut prior laedam, sed ut injuriam retaliem. M. A.

Fántom fántal fizetnek. Pázm. Kal. p. 288.

FÁR.

FÁR.

FÁRAD. Lassescit, fatigatur, defetiscitur. M. A. Röst többet fárad. km.
Bele fáradtt a' munkában.
El fáradtam, még ma a' hamut is mamunak mondom.
Ki fárad. Elassescit. M. A.
Meg fárad. Lassescit, defatigatur, defetiscitur. M. A.

Fáradás. Fatigatio, lassitudo. M. A.

Fáradatlan. Pázm. Pred. p. 823.
Fáradatlanúl. Pázm. Pred. p. 1192. 1232.

Fáradékony. Qui cito, vel facile fatigatur. Pázm. Pred. p. 583.

Fáradhatatlan. Indefessus. M. A. Indefatigabilis. S. I.
Fáradhatatlanúl. Indefesse. S. I.
Fáradhatatlanság. Sz. D. Conatus indefatigabilis. S. I.

Fáradozik. Desudat, lassescit, fatigatur. M. A. Epist. Széch. T. 2. p. 271.
Fáradozás. Fatigatio. M. A.
Fáradoztatja. Lassat, fatigium alteri caussat. Zvonárics 1. R. p. 271.

Fáradott. Lassus, fessus. M. A.

Fáradság. Lassitudo. M. A. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
Fáradságos. Lassus, defessus. M. A. Nimium onerosus. S. I.
Fáradságos munka. Opus magno constans labore.

Fáradtt. Lassus, defessus, fessus. Fáradtt lónak farka is nehéz. Longo ex itinere etiam palea oneri est. M. A.
Fáradttan. Lasse, fesse. S. I.
Fáradttság. Lassitudo. M. A.
Fáradttságos. Lassitudinum plenus. M. A.

FÁRASZT, fárasztja. Lassat, fatigat. M. A. Ne fáraszszuk, el mehet — ha merném fárasztani — sok beszéddel, kérréssel fárasztani (terhelni) valakit — nem fárasztalak (terhellek) tovább. Sz. D.
El fárasztja. Delassat, defatigat. M. A.
Ki fárasztja. Elassat.
Meg fárasztja. Defatigat, delassat. M. A.

Fárasztás. Delassatio.
Meg fárasztás. Defatigatio. M. A.

Fáraszthatatlan. Indefatigabilis, infatigabilis. M. A.

FÁRA.

FÁRA. Parochia. Addig papé a' fára, míg benne a' pára. km.
Fára-ház. Domus parochialis.
Fára' miséje. Sacrum parochiale.
Fára' temploma. Ecclesia parochialis.

FÁRÁS. Parochiam habens.
Fárás pap. Parochus.

FÁRSÁNG.

FÁRSÁNG, FARSANG. Dionysia, dies bacchanalici, bacchanalia. M. A. PP. Telegdi felelet p. 25. Fassang. p. 26. Fassangol, fassangos.
Fársángon kivül is esik leány-vásár. km.
Fársáng' eleje.
Fársáng' farkán. Faludi N. U. p. 154.
Hoszszu fársáng.
Rövid fársáng — Koros szegény leánynak mindég rövid a' fársáng. km.

FÁRSÁNGI. Bacchiferialis. S. I.
Fársángi jó lakások. Pázm. Pred. p. 987.
Fársángi napok. Dies bacchanalium.

FÁRSÁNGOL. Dies lupercales colit, bacchanalia vivit. M. A.
Ki fársángolta magát.
Viszsza fársángol. Vajda 3. K. p. 434.

Fársángolás. Bacchanalia, bacchatio. M. A.

Fársángoló.
Fársángoló nép.

FÁRSÁNGOS. Zvonárics 1. R. p. 445.
Fársángos király' fia. Pázm. Pred. p. 502.

Fársángoskodik. Faludi N. U. p. 24.
Fársángoskodás. Faludi N. U. p. 140.

FÁTRA.

FÁTRA. Hegy Thurócz és Liptó Vkben.
Kis Fátra. Hegy Árva Vben.

FÁTYOL.

FÁTYOL. Fascia, calyptra, rica. M. A.

FÁVORITA.

FÁVORITA.
Fávorita név. Faludi N. A. p. 237.

FÁVORITASÁG. Faludi N. A. p. 237.

FÁZik.

FÁZik. Friget, frigescit, alget. M. A.
Nem fázik, noha reszket. Arcam habet.
Által fázik. Perfriget.
El fázik. Frigescit.
Meg fázik. Defrigescit. M. A.
Öszve fázik. Totus alget.

FÁZÁS.

FÁZÉKONY. Algiosus. M. A. Algidus. NC. p. 345.

Fázékonyság. Pázm. Pred. p. 1175.

FÁZÍT, fázítja. Algidum reddit. Sz. D.

Fázító. Algificus. M. A.

FÁZLAL, fázlalja. Pázm. Pred. p. 1273.

FÁZÓ. Algens.

Fázódik. Pázm. Pred. p. 272. Algidus fit.
Fázódás. Pázm. Pred. p. 882.
Fázódva. Pázm. Pred. 1248.

FÁZTAT, fáztatja. Permittit, ut frigeat. Sz. D. Meg fáztatta a' gyermeket.

FE.

FEDD.

FEDD, feddi. Increpat, jurgatur. M. A. Ha barátodat titkon fedded is, de mások előtt dicsérd. km.
Meg feddi. Arguit, redarguit, objurgat, adjurgat, reprehendit, increpat, castigat. M. A.

FEDDEGET, feddegeti. Corripit, carpit, culpat. Faludi T. É. p. 25.

FEDDEGEL, feddegeli. Culpitat. M. A.
Meg feddegeli. Reprehensat. M. A.

FEDDÉS. Jurgatio, increpatio. M. A.
Meg feddés. Reprehensio, objurgatio. M. A.

FEDDHET, feddheti.

Feddhetetlen. Irreprehensibilis, inculpabilis, probus, innocens. S. I.
Feddhetetlen életű. Vitae inculpatae.
Feddhetetlenség. Irreprehensibilitas, integritas, probitas. Pázm. Pred. p. 548.

Feddhető. Culpabilis. Pázm. Pred. p. 880.

FEDDŐ. Arguens, increpans.
Meg feddő. Reprehensor, objurgator. M. A.

Feddődik. Jurgatur, increpitat. M. A.
Feddődés. Jurgium, contentio, rixatio. M. A.
Feddődő. Jurgiosus, rixosus. M. A.

Feddőzik. Idem ac feddődik. M. A.
Feddőző. Zvonárics. 1. R. p. 907.

FEGY.

FEGY, fegyi. R. Reprehendit, corripit, animadvertit, castigat. S. I.
Fegy-ház. R. Domus correctoria. Zuchthaus. S. I.

FEGYD, fegydi. L. föllyebb FEDD, feddi.

FEGYELEM. Redarguitio, disciplina, correctio. M. A.

Fegyelmetlen. Káldi Eccl. 20. 9.

FEGYHETETLEN. Irreprehensus. M. A. Irreprehensibilis. CM. Zvonárics 1. R. p. 603.
Meg fegyhetetlen. idem. CM.

Fegyhetetlenség. Incorruptio. Káldi Sap. 6. 19.

FEGYVER.

FEGYVER. Arma. M. A. Egygyik fegyver tartóztatja a' másikat hüvelyében. km. Tutissimas reddit civitates mutuus metus. Kis Viczai p. 518.
Fegyver-állás, nyugvás, szűnés. Induciae, armistitium. S. I.
Fegyver-derék. Thorax. M. A.
Fegyver-derékba oltözött. Thoracatus. M. A.
Fegyver-derekas. Cataphractus, loricatus. S. I.
Fegyver-fogás. Zvonárics 1. R. p. 490. 495.
Fegyver-fogható. Bellator, aptus ad militiam, idoneus ad capiendum arma. M. A.
Fegyver-forgatás. Faludi T. É. p. 10. Zvonárics 1. R. p. 491.

Fegyver-gyártó. Machaeropoeus. S. I.
Fegyver-ház. Armamentarium. M. A.
Fegyver-hordozó. Ensifer, armiger. M.A.
Fegyver' lapja. Ensis lamina. PP.
Fegyver-műhely. Fabrica armorum. S. I.
Fegyver-tartó hely. Armamentarium. M. A.
Fegyver-tisztító. Polio. M. A.
Fegyver-viselés. Pázm. Kal. p. 377.
Fegyver-vonó. Militaris, armatus, bellator. M. A.
Fegyver-zörgés. Strepitus armorum.
FEGYVERE. Arma ejus. A' gyermeknek fegyvere a' sírás. — Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. kmm.
Fegyverét el veszi. Exarmat. M. A.
Fegyverétől meg fosztja. Dearmat. M.A.
FEGYVERES. Armatus, cataphractus. M.A.
Fegyveres ház. Armamentarium. M. A.
Fegyveres kézzel. Armata manu. M. A.
Fegyveres ló. Equus armiger, cataphractarius. PP.
Fegyveres nép. Faludi T. É. p. 176.
Fegyveres táncz. Bellicrepa. PP.
Fegyveresen. Manu armata. S. I.
FEGYVEREZ, fegyverezi. Armat. Faludi T. É. p. 244.
Föl fegyverezi. Armat, armis vestit. S.I.
Fegyverezés.
Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
FEGYVERI.
Fegyveri öltözet. Armatura. M. A.
FEGYVERKEDik.
Föl fegyverkedik. Armaturam induit, armat se. M. A.
Fegyverkedés. Pázm. Pred. p. 941.
Föl fegyverkedés. Armatura. M. A.
FEGYVERKEZik. Armatur, arma capit, sumit, induit. Faludi T. É. p. 17.
Föl fegyverkezik. Armaturam induit, armat se. M. A.
Fegyverkezteti.
Föl fegyverkezteti. Armat. M. A.
FEGYVERNEK. Machaeropolis. M. A.
Fegyvernek. FF. Bihar és Hont Vkben. Sz. P. Heves Vben.
FEGYVERRE. Ad arma.
Fegyverre kél. Ad saga it. M. A.
FEGYVERREL hatalmas. Armipotens. M.A.
FEGYVERT fog. Arma capit.
Fegyvert ránt. Arripit arma.
Fegyvert tisztít. Polit. M. A.
FEGYVERTELEN. Inermis. M. A.
Fegyvertelenűl. Sine armis A' ki a' farkasok között fegyvertelenűl jár, el vész. km.

FEJ (név).

FEJ. Caput. PP. Két fejre egy kalap. km.
Fej-aly. Cervical. M. A.
Fej-fájás. Capitis dolor.
Fej-hajtás. Capitis inclinatio, complimentum. S. I.
Fej-hajtó. Obediens, obsequens.
Fej-kötő. Vitta, redimiculum.
Fej-lóggatva. Faludi U. E. 3. R. p. 147.
Fej-porzás. Faludi N. A. p. 42.
Fej-tető. Apex capitis. Fej-tetőre állott.
Fej-törés. Mentis contentio, labor ingenii. S. I.
Fej-törő munka. Opus magnam ingenii contentionem requirens.
Fej-vesztés. Amissio capitis.
Fej-veszteség. idem.
Fej-vétel. Decapitatio, decollatio.
* Ágy-fej. Caput lecti, superior pars lecti.
Buza-fej. Spica, arista tritici. S. K.
Disznó-fej. Caput suis. S. K.
Hagyma-fej. Allii capitellum. S. K.
Káposzta-fej. Caput caulium. S. K.
Kéz-fej. Carpus. S. K.
Láb-fej. Tarsus, suffrago. S. K.
Mák-fej. Papaveris caput. S. K.
Nyereg-fej. Ephippii apex. S. K.
Oszlop-fej. Capitulum columnae. S. K.
Pinka-fej. Fons fluvii Pinka.
Retesz-fej. Caput pessuli.
Szala-fej. Fons fluvii Szala.
Szeg-fej. Clavi nodus. S. K.
Szőlő-fej. Botrus. S. K.
Tök-fej. Extritum ingenium. S. K.
Veréb-fej. Caput passeris.
FEJE. Ejus caput. Széllel béllett a' feje. km.
Feje-fájó. Gravedinosus. M. A.
Feje-furtt. Vesanus. M. A.
Feje-héjultt. Phanaticus. CM.
Feje' lágyja a' gyermeknek. Fons pulsatilis, fontanella, bregma. PP.
Már be nyöltt a' feje' lágyja. km.
Feje' vesztése alatt parancsolom. Capite sancio. PP.
Kéz' feje. Carpus. S. K.
Fejében. Ad rationem, respectu illius.
Ajándék' fejében. Titulo doni. Sz. D.
Barátság' fejében. Titulo amicitiae.
Falu' fejében kardot ráncani nem mindenkor tanácsos. km.
Ingyen' fejében. Gratis.
Kölcsön' fejében. Mutuo.
Szégyen' fejében. Faludi U. E. 3. R. p. 34. Ad evitandum pudorem.
Új' fejében. Titulo novi.
Új adósság' fejében. Sz. D.
Viszsza nem hozom' fejében vitte el.
Fején keresi. Accersit capitis, capitis sententiam intentat. PP.
Fején keresés. Accersio capitis. PP.
Fején marasztották. Capitis damnatus.
Ha fején jár is, szabad vele.
Fejére teltt. Expertus est.
Fejét csóválja. Caput agitat. S. I.
Fejét le hajtja. Conquiniscit. M. A.
Fejét veszik. Capite plectitur.
Fejét veszti. Caput perdit.
Fejével — Inkább beszéllek a' fejével, mint sem a' lábával. km.
FEJEDELM, FEJEDELEM. Imperator, princeps. M. A. (intelligitur semper princeps regnans.)
Fejedelem-aszszony. Regnans principissa, princeps foemina v. Abbatissa monialium. S. I.
Fejedelem' bé járóji. Nobiles cubicularii. PP.
Fejedelem-fi. Juvenis princeps. S. I.
Fejedelem-lak. Sedes principis, residentia. S. I.
Fejedelem-leány. Filia principis. S. I.
Egyházi fejedelem. Regnans princeps ecclesiasticus.
Erdélyi fejedelem. Princeps Transylvaniae.
Fényességes fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, sed qui una nec rex sit, nec e regio stemmate ortus.
Fölséges fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, et una vel regi, vel saltem orto e regio stemmate.
Fejedelmi. Imperatorius. M. A. Principalis v. principe dignus, principi conveniens. S. I.
Fejedelmi épület.
Fejedelmi fark. Cohors principis. S. I.
Fejedelmi-képpen. Regaliter, more principum. S. I.
Fejedelmi tár. Fiscus, aerarium. S. I.
Fejedelemkedik. Regnat, dominatur. S. I.
Fejedelemné. Conjux principis, principissa. S. I.
Fejedelemség. Principatus. M. A.
Egyházi fejedelemség. Principatus sacer.
Negyedes fejedelemség. Tetrarchia. Pázm. Pred. p. 78.
Fejedelmeskedik. Tordai' kézirati ad annum 1612.
Fejedelmeskedő emberek. Vajda. K. É. 1. K. p. 185.
FEJEDZik. Prorumpit in spicas, incipit caput protrudere.
Fejedzik a' búza. Triticum protrudit spicas.
Ki fejedzik. Evolvit spicas.
FEJELL, fejelli. Caput cothurni renovat.
Meg fejelli. idem.
Fejellés. Capitis cothurni renovatio. S. I.
Fejellés-csizma. Cothurnus subductus.
FEJEN. A' szeg sem menne fejen, ha csizmába nem vernék. km.
FEJENKÉNT. Capitulatim, viritim, singuli, cuncti. M. A.
FEJES. Capitatus, capitulatus, it. capito, capitosus. M. A.
Fejes bot. Clava. M. A.
Fejes hal. Capito. S. I.
Fejes káposzta. Brassica capitata, imperialis, marina. S. I.
Fejes saláta. Lactuca capitata.
Fejes szeg. Clavus capitatus, umbellatus. PP.
Fejes vetemény. Fruges. M. A. Bulbosa olera. PP.
Fejeses. Bulbosus.
Fejeskedik. Est pertinax, obstinatus. Epist. Széch. T. 1. p. 198.
Fejeskedés. Faludi U. E. 2. R. p. 175. 3. R. p. 43.
Fejesség. Pertinacia, pervicacia. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
Fejesül. Caput protrudit. Fejesül a' búza, a' káposzta.
Meg fejesűl.
FEJETLEN. Acephalus, anarchus.
Fejetlen láb. Acephalus. M. A.
Fejetlen lábság. Monoszlai Hit' oltal. p. 334.
Fejetlenség. Anarchia. S. I.
FEJEZ, fejezi. Recapitulat, capitulum facit. M. A.
Bé fejezi. Recapitulat. M. A.
Bé fejezi a' beszédet. Finem facit orationi. S. I.

Ki fejezi. Exprimit, enodat, explanat. M. A.
Le fejezi. Decapitat.
Fejezés. Finitio, consummatio. S. I.
Be fejezés. Conclusio, epilogus. S. I.
Ki fejezés. Expressio, interpretatio. S. I.
Le fejezés, Decapitatio, decollatio.
Fejezet. Capitulum v. epilogus. S. I. Sz. D.
Fejezetül még azt kell hozzá adni. Sz. D.
FEJRE való. Capitis tegumentum, operimentum.
Fejről fejre. Capitatim. Faludi T. É. p. 79.
Szemre fejre tekéntettek.
FEJÜ.
Gyönge fejü. Pázm. Pred. p. 694.
Három fejü. Tricephalus. S. K.
Hegyes fejü. Cilo. S. K.
Kö-fejü. Hebes, duri capitis.
Nagy fejü. Capito, capitosus. M. A.
Péter-fejü. Pervicax, sui capitis. Thelegdi Hom. 1. R. p. 776.
Szamár-fejü. Stupidus.
Tök-fejü. Coecus auribus, et mente. S. K.
Vastag fejü. Pázm. Pred. p. 694.

FEJ (ige.)

FEJ, feji. Mulget. M. A. A' ki keményen fej, vért ereszt. km.
Bele feji. Immulget. M. A.
El feji. Abmulget.
Ki feji. Emulget. M. A.
Le feji. Demulget.
Meg feji. Mulget, emulget. M. A. Meg fej egy tál-korpán. km.
FEJDEGEL., fejdegeli. Saepe mulget. Faludi U. E. 1. R. p. 185.
FEJETLEN, a' ki nincs meg fejve, és ezen értelemmel láthat valaki fejetlen Barátot.
FEJÉS. Mulctus. M. A.
Fejés' ideje. Tempus mulgendi.
FEJLik. Solvitur. Fejlik a' hárs.
Ki fejlik. Evolvitur.
Meg fejlik. Solvitur.
Fejlés. Evolutio.
Ki fejlése a' seregnek. Evolutio exercitus.
FEJÖ. Mulgens. M. A.
Fejö edény. Mulctra, mulctrum. M. A.
Fejö sajtár. idem. M. A.
Fejöke: fejö dézsa, fejö sajtár.
Fejös. Mulgibilis.
Fejös tehén. Vacca lactifera. M. A.
FEJT, fejti. Explicat, enodat, resolvit. M. A. A' roszsz varrást fejti. km.
Bort fejt. Vinum detrahit a faecibus.
Fol fejti. Dissuit, retexit, resolvit. M.A.
Ki fejti. Extexit, extricat, dissuit, evolvit, effilat. M. A.
Követ fejt a' hegyből. Sz. D. Lapides e lapicidina eruit, caedit.
Kukoriczát fejt. Fagopyrum decorticat.
Le fejti. Devolvit, replicat, resolvit. M. A.
Le fejti a' bort. Detrahit vinum de faecibus.
Le fejti a' prémet. Dissuit fimbriam. PP.
Meg fejti. Explicat. M. A.
Viszsza fejti. Retexit. A' mit ma varr, holnap viszsza fejti.
Fejteget, fejtegeti. Solvit, explicat, enodat, v. eruit, extrahit, retexit, v. interpretatur. S. I.
Ki fejtegeti. Per vices evolvit, enodat.
Meg fejtegeti. Sensim solvit, explicat.
Fejtegetés.
Ki fejtegetés. Evolutio. M. A.
Meg fejtegetés. Replicatio, explicatio. M. A.
Fejtegetö.
Álom-fejtegetö. Interpres somniorum.
Szent irás-fejtegetö. S. scripturae interpres.
Fejtés. Explicatio, resolutio. M. A.
Álom-fejtés. Interpretatio somniorum.
Bor-fejtés. Detractio vini a faecibus.
Föl fejtés. Enodatio, explicatio.
Ki fejtés. Explicatio. M. A.
Kö-fejtés. Caesio lapidum.
Kukoricza-fejtés. Decorticatio fagopyri.
Le fejtés. Decorticatio, detractio.
Meg fejtés. Solutio, resolutio.
Szó-fejtés. Etymologia.
Fejtet, fejteti. Curat erui, demi, detrahi.
Bort fejtet. Curat vinum defaecari.
Követ fejtet. Curat lapides caedi.
Fejtetlen. Inexplicitus. M. A.
Fejtetlen maradtt a' kérdés. Sz. D.
A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
Fejtett. Solutus, demtus, detractus.
Fejtett bor. Vinum defaecatum.
Fejtett kö. Lapis caesus.
Fejtett kukoricza. Fagopyrum decorticatum.
Ki fejtett. Explicatus. M. A.
Fejthetetlen. Inexplicabilis. M. A.
Meg fejthetetlen. Inenodabilis, inexplicabilis. M. A.
Fejthetö.
Ki fejthetö. Explicabilis. M. A.
Fejtö. Solutor, v. interpres v. filum coloratum. S. I. PP.
Álom-fejtö. Somnii interpres. S. K.
Bor-fejtö. Detractor vini a faecibus.
Ki fejtö. Explicator. M. A.
Kö-fejtö. Lapidarius. S. K.
Kukoricza-fejtö. Decorticator fagopyri.
Szó-fejtö. Etymologus.
Fejtödik. Evolvitur ex se.
Ki fejtödik. Extricatur, eliberatur, evadit, S. I.
Fejtödzik. Sensim extricatur.
Ki fejtödzik az adósságból.
Fejtös ing: fejtövel, azaz föstött gyapottal, vagy fonállal varrott ing. Sz. D.
Fejtözik. Faludi T. É. p. 129.
Ki fejtözik. Extricatur. S. I.

FEJÉR.

FEJÉR. Albus, candidus. M. A. Fejér a' ház, fekete a' kenyér. km.
Fejér agyag. Leucargillium. M. A.
Fejér arany. Platina. S. I.
Fejér barát. Dominicanus.
Fejér bör. Aluta, pellis aluminata. S. I.
Fejér bör-gyártó. Alutarius. S. I.
Fejér czékla. Beta alba. M. A.
Fejér cseléd. Tordai' kézirati ad annum 1612.
Fejér cseresnye. Cerasa juliana. S. I.
Fejér' egyháza. t. h. n.
Fejér fajd. Havasi tyúk. Tetrao lagopus. Schneehuhn. S. I.
Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
Fejér fenyö. Abies. S. I.
Fejér folyás. Fluor albus mulierum. S. I.
Fejér föld. Creta. NC. p. 15.
Fejér gém. Ardea. M. A.
Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
Fejér hal. Leuciscus. PP.
Fejér hártja (folt a' szemen). Glaucoma. PP.
Fejér hátu fü. Anserina. PP.
Fejér hátu tövis. Carduus Mariae. PP.
Fejér husvét. Pascha nivibus donatum.
Fekete karácson, fejér husvét. km.
Fejér ír. Ungventum de cerussa. Bleysalbe. S. I.
Fejér kenyér. Panis albus. Czipó.
Fejér kendözö. Cerussa, fucus albus. S. I.
Fejér keszeg. Alburnus. S. I.
Fejér-kék a' lova. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 502.
Fejér kökény. Spinus albus. Galagonya. S. I.
Fejér Körös. Folyó víz. Crisius albus.
Fejér köz. Via lactea. S. I.
Fejér liliom. Lilium candidum. M. A.
Fejér ló. A' fejér lótúl nem vesznek vámot. km.
Fejér malom. Malom Veszprém Vben.
Fejér mák. Papaver album. PP.
Fejér málva. Hibiscus. M. A.
Fejér máz. Encaustum album, albellum v. gypsum. S. I.
Fejér mustár. Eruca. Hernyó-fü. S. I.
Fejér nép. Sexus sequior. Faludi. N. E. p. 33.
Fejér nyárfa. Populus alba.
Fejér ón. Stannum, cassiterum. M. A.
Fejér óni. Stanneus. M. A.
Fejér patak. t. h. n.
Fejér pecsenye.
Fejér pénz. Moneta argentea. Epist. Széch. T. 2. p. 299. A' föstö fekete kézzel fejér pénzt keres. km.
Fejér pinty: házi pinty. Canaria, passer canarius. S. I.
Fejér rend. Faludi N. A. p. 66. Sexus foemineus.
Fejér ruha. Vestis alba.
Fejér szabásu. Albidus, subalbidus. CM. M. A.
Fejér személy. Foemina, virgo, puella, mulier. S. I.
Fejér szin. Color albus.
Fejér szék. E. F. Kövár Vidékében.
Fejér szilva. Pruna cerea. S. I.
Fejér Tisza. Tibiscus albus. Marmaros Vben.
Fejér tó. t. h. n.
Fejér tövis. Rhamnus. CM.
Fejér üröm. Absynthium canum. PP.
Fejér vár. t. h. n.
Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
Fejér vasárnap. Dominica in albis.
Fejér Vág. Vagus albus. Folyó víz Liptó Vben.
Fejér viasz. Cera punica, candida.
Fejér víz. E. F. Hunyad Vben.
* Nandor-fejér vár. Taurunum, Alba graeca. PP.

Neszter-Fejérvár. Neszter alba. PP.
Székes Fejérvár. Alba Regalis. PP.
FEJÉRBE öltözött. Candidatus. M. A.
FEJÉRBELI. Albatus. M. A. PP.
FEJÉRCSE. F. Bereg Vben.
FEJÉRD. E. F. Kolos Vben.
FEJÉRE. Ejus album.
Foga' fejére — ki mutatta a' foga' fejérét. km.
Tojás' fejére. Albumen ovi.
FEJÉREDik. Albescit, candet, candescit. M. A.
El fejéredik. Exalbescit. M. A.
Meg fejéredik. idem. M. A.
Fejéredés. Albescentia, candidatio.
Fejéredett. Albidus.
El fejéredett. Exalbidus. M. A.
FEJÉREDZik. Albescit.
FEJÉRES. Subcandidus, albidus. CM. M. A.
Fejéres varrás. Ki metéltt fejéres varrás. Acu furculatum opus linteum. PP.
Fejéresedik. Albicat.
Közösleg fejéresedik. Interalbicat. M.A.
Fejéresen. Subalbide. M. A.
FEJÉRESZik. Albicat. M. A. Pázm. Pred. p. 1157.
FEJÉRÍT, fejéríti. Albat, candefacit, candificat. M. A.
Bé fejéríti. Inalbat. Vajda 2. K. p. 86.
Ki fejéríti. Exalbat.
Meg fejéríti. Dealbat. M. A.
Fejérítés. Dealbatio. M. A.
Vászon-fejérítés. Candidatio telae.
Viasz-fejérítés. Candidatio cerae.
Fejérített. Candidatus, albatus. M. A.
Fejérített vászon. Tela irrigatione et apricatione candefacta. S. I.
Meg fejérített. Dealbatus. M. A.
Fejérítő. Dealbator.
Fejérítő hely. Locus, ubi lintea ad solem candefiunt. S. I.
Fejérítő mész. Albarium. M. A.
FEJÉRLik, FEJÉRELLik. Subalbicat, albet, albescit. M. A.
FEJÉRSÉG. Albedo, albor, candor. M. A.
Fejérséges. Valde albus, valde candidus. Vajda 3. K. p. 348. 665.
Hó-fejérségű. Nivei candoris.
FEJÉRÜL. Albatur. Viasz, vászon, a' napon fejérül.
El fejérül. Exalbescit. M. A.
Meg fejérül. Dealbatur.
FEJÉRZik. Albescit. Vajda 3. K. p. 646.

FEJSZE.

FEJSZE. Securis. Nagy fába vágta a' fejszét. Atlas coelum. M. A. p. 230.
Fejsze-fok. Fejsze' foka. Dorsum, margo, extremitas securis. S. I.
Fejsze-lap. Planum securis. Meg fejszelapolták. Plano securis verberatus est. Hallottam 1828. Sept. 30.
Fejsze-nyel. Manubrium securis.
Kis fejsze. Securicula. Tudja az Isten, ki lopta el a' kis fejszét. km.
Minden fejszének akad nyele. km.
Nagy fejsze. Securis major.
Veszett fejszének nyele fordúltt: a' nagy kárbul valami kevés fordúltt viszsza.

FEK.

FEK.
Fek-ette. L. FEKETE.
FEKDEGEL. Cubitat. M. A.
FEKED. F. Baranya, Telek Pest Vben.
FEKÉLY. Ulcus. M. A.
Fekély-fű: kosz-fű. Scabiosa succisa.
Fekélyes. Ulcerosus, apostematicus. M.A.
Fekélyesedik.
Meg fekélyesedik. Csuzi Tromb. p. 538.
Fekélyesen. Ulcerose. M. A.
FEKÉS' háza. F. Ung Vben.
FEKESZik. Cubat, jacet. M. A.
FEKSZik, FEKÜSZik. idem. M. A. Véletlen erdöben gyakorta nyul fekszik. km.
Bele fekszik. Incubat.
El fekszik. Jacet, cubat.
Elöl fekszik. Praejacet. M. A.
Hozzá fekszik. Adcubat.
Ki fekszik. Faludi E. M. p. 83.
Környül fekszik. Circumjacet. M. A.
Le fekszik. Cubat, decubat, decumbit. M. A. A' tyukokkal fekszik le. km.
Meg fekszik a' kocsiba, mint a' Paksi biró. km.
Reá fekszik, reá feküszik. Incubat. M. A.
Fekvés, feküés, feküvés. Cubitus, cubatio. M. A. Nincs a' tudománynak röst ágyban fekvése. km. Non jacet in molli veneranda scientia lecto.
Le fekvés. Recubitus. M. A.
Fekvő. Jacens, cubans.
Fekvő beteg. Aeger lecto adfixus.
Fekvő jószág. Fundus, praedium. S. I.
Fekvő nap-óra. Solarium horizontale. S. I.
FEKTET, fekteti. Facit ut cubet, jaceat.
Bele fekteti. Facit, ut incubet.
Le fekteti. Facit, ut decumbat. M. A.
Reá fekteti. Facit adcubare.

FEKETE.

FEKETE (Fek-ette) Niger, ater. M. A. A' fekete képnek fekete a' föstéke. km.
Fekete. Sz. P. Veszprém Vben.
Fekete Ardó. F. Ung Vben.
Fekete Árva. folyó víz, Árva Vben.
Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
Fekete bársony.
Fekete barát. Benedictinus.
Fekete búza. Melampyrus. M. A.
Fekete czukor: kecske czukor.
Fekete cseresnye. Cerasa aetiana. PP.
Fekete erdö. t. h. n.
Fekete fenyö. Terebinthus. S. I.
Fekete falu. F. Szatmár Vben.
Fekete földben terem a' jó búza. km.
Fekete Füz. Sz. P. Torna Vben.
Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
Fekete gyopár. Origanum. M. A.
Fekete Györös. F. Bihar Vben.
Fekete gyürü. Ki dohányozott sürgyefa-pipaszár, mellyet gyürüként öszve hajthatni. S. I.
Fekete halom. E. MV. Brassó Vidékében.
Fekete ház. Malom Fejér Vben.
Fekete hegy. Hegy Szepes Vben és t. h. n.
Fekete hegy-patak. E. folyó víz Udvarhely Székében.
Fekete hét. Hebdomada passionis.
Fekete holló. Corvus corax. S. I.
Fekete ír. Ungventum fuscum Wurtii. S. I.
Fekete karácson fejér husvét. km.
Fekete Kelecsény. F. Bars Vben.
Fekete kömény. Melanthium, nigella. PP.
Fekete kökény. Spinus.
Fekete Körös. Crisius niger.
Fekete kut. F. Sáros Vben.
Fekete kükircs. Pulsatilla. M. A.
Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
Fekete leves. Hátra vagyon még a' fekete leves. km.
Fekete mezö. Sz. P. Ung Vben.
Fekete mocsár. Tó Bács Vben.
Fekete nadály-fű. Solidago, consolida major, symphytum majus. M. A.
Fekete ón. Plumbum. NC. p. 19.
Fekete oskola. Járt ez is fekete oskolában. km.
Fekete patak. Folyó víz Nógrád Vben. és t. h. n.
Fekete pesztercze. Baccharis, marrubium nigrum. M. A.
Fekete réz. Sz. P. Gömör Vben.
Fekete rigó. Turdus merula. S. I.
Fekete sereg. Mátyás királynak fekete serege. it. Stájer Országi bucsusok, kik Majus' első napjára Kis Czelbe szoknak jönni.
Fekete süveg. Jól föl töltött a' fekete süveg alá. km.
Fekete színü. Atricolor. M. A.
Fekete-szeg. Subniger. M. A.
Fekete varju. Cornix nigricans. M. A. Corvus corone. S. I.
Fekete vasárnapot üll Husvét' napján is. km.
Fekete Vág. Vagus niger. Folyó víz.
Fekete város. M. V. Soprony Vben.
Fekete vérü. Hypochondriacus. S. I.
Fekete víz. Folyó víz és t. h. n.
Fekete Tisza. Tibiscus niger. Marmaros Vben.
Fekete tó. FF. Bihar, és Torontál Vkben.
Fekete ügy. E. Folyó Brassó Vidékében.
Fekete üröm. Artemisia. M. A.
Fekete zománcz. Encaustum nigrum, nigellum. PP.
FEKETEDik. Nigrescit, nigrefit. S. I.
Meg feketedik. Pázm. Pred. p. 1157.
FEKETELLik. Nigricat. M. A.
Feketellő. Nigricans.
FEKETESÉG. Nigredo, nigritia, nigror, atritas. M. A. Kazán a' fazoknak nem hányhatja szemére a' feketeséget. km. Dug. 1. R. p. 69.
FEKETESZik. Pázm. Pred. p. 1157.
FEKETÉS. Subniger. M. A.
Feketésség. Subnigredo. Biró Márton Micae p. 393.
FEKETÉVÉ teszi. Fuscat. M. A.
FEKETÉZ, feketézi. Nigrat.
Bé feketézi (bé velumozza.) Margit' Élete p. 47.
FEKETÍT, feketíti. Nigrefacit, nigrat. M. A.
El feketíti.
Meg feketíti. Nigrefacit, denigrat. M. A.

Feketítés. Nigratio, denigratio. M. A.
Feketített.
Meg feketitett. Denigratus. M. A.
Feketítő. Atramentum. S. I.
FEKETÜL. Nigrefit. M. A,
Meg feketűl. Nigrefit, nigrescit. M. A.

FEL.

FEL. Supra, sursum. Vide FÖL. M. A.

FEN.

FEN. Superne, supra. Vide FÖN. M. A.
Fen való. Supernus. M. A.

FEN.

FEN, feni. Acuit, allidit. M. A. Igen feni a' bicsakját. km.
Keni, feni. Ungit, perungit.
Ki feni. Exacuit.
Meg feni. Exacuit. M. A.
FENE. Ferus, feralis, teter, trux, truculentus it. Gangraena, carcinoma. M. A.
Fene bogár. Tabanus. Vrancsics. M. A.
Fene ember. Homo crudelis, ferus. S. I.
Fene-képpen. Horrende, crudeliter. S. I.
Fene rák. Pázm. Pred. p. 294.
Fene rüh. Elephantiasis. S. I.
Fene természetű. Pázm. Pred. p. 215.
Fene vad. Bestia, bellua. M. A.
* Farkas-fene. Herpes. S. K.
Holt fene. Gangraena, cancer. S. K.
Tót-fene. Ragadós, mint a' Tót-fene. km. Dug. 1. R. p. 228.
Feneség. Feritas. Pázm. Kal. p. 1072. Pázm. Pred. p. 374. 375.
Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45.
Fenés. Gangraenosus. S. I.
FENEGET, fenegeti. Comminatur. M. A. scribit etiam Fenyegeti.
Meg fenegeti, meg fenyegeti. Interminatur. M. A.
Fenegetés, fenyegetés. Comminatio, minae. M. A.
Fenegetődik, fenyegetődik. Pázm. Pred. p. 633.
Fenegetődzik. Faludi N. E. p. 69.
FENÉK. Fundum. M. A.
Fenék. Sz. PP. Somogy és Szala Vkben.
Fenék-erősség. Geidler Hadi Okt. p. 8.
Fenék-fal. Substructio.
Fenék-gaz. Sedimentum, v. caput mortuum. S. I.
Fenék-kő. Lapis fundi, fundamentum. S. I.
Fenék-kő-szál. Lápis fundamentalis.
Fenék-mérő. Káldi Act. 27. 28. Bolis.
Fenék-ok. Causa primaria. S. I.
Fenék-rajzolat. Ichnographia.
Fenék-szappan. Smigma excellens Debrecinense. S. I.
Fenék-szer. Principium, initium, elementum. Grundstoff. S. I.
Fenék-szín. Color primarius. S. I.
Fenék-támasz. Fundamentum, basis. S. I.
Fenék-vetés. Ichnographia. Molnár János.
Fenék-vonó. Kádár-eszköz. Pythmenulcum. PP.
* Dob-fenék. F. Gömör Vben.
Hajó-fenék. Carina. S. K.
Sár-fenék. Coenum. S. K.
Vár-fenék. Sz. P. Heves Vben.
Viz-fenék. Vadum. S. K.
Feneke. Ejus fundum.
Hordó' feneke. Fundum dolii.
Pokol' feneke. Imum tartari.
Tenger' feneke. Profundum maris.
Fenekére vertek.
Fenekét ki üti. Fundum excutit, eximit. PP.
Fenekedik. Infensat, comminatur, fremit. Pázm. Pred. p. 125.
Reá fenekedik. Infensat. M. A.
Fenekedés. Fremitus, infestatio, comminatio, insectatio. M. A.
Fenekedő. Infensus, infestus. M. A.
Fenekel, fenekeli. Claudit, operit, v. verberat. S. I.
Bé fenekeli.
Meg fenekeli.
Fenekes. Fundum habens. M. A.
Fenekestől. Funditus. M. A.
Feneket ér. Attingit fundum. Ott vesd a' vas-macskát, a' hol feneket érhetsz. km.
Nagy feneket kerít beszédjének. km.
Feneketlen. Fundo carens. M. A. Furják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km.
Feneketlen hordó. Faludi T. É. p. 83.
Feneketlen kád. Inexplebile dolium. M. A.
Feneketlen tenger. Pázm. Pred. p. 644.
Feneketlenség. Abyssus, barathrum, vorago. S. I.
Fenekez, fenekezi.
Bé fenekezi a' hordót. Dolium fundo communit. PP.
Fenékig. Funditus. M. A.
Fenékig föl hajtotta: ki itta.
Fenékig ki száradtt a' patak.
Feneklik. Fundum petit, fundo adhaeret.
Meg feneklik. Fundo adhaeret. Pázm. Pred. p. 1189.
Meg feneklett hajó. Immersum, implicatum arenis navigium.
Fenekmény. Fundamentum. Sz. D.
FENES. E. F. alsó Fejér Vben.
Fenes (Kis, oláh, szász) E. FF. Kolos Vben.
FENÉS. Attritus, acutio.
Kenés fenés. Unctio saepius repetita.
FENÍT, feníti, fenyít, fenyíti. Minatur comminatur v. corripit, castigat.
Meg feníti. Comminatur, increpat. M. A.
Fenítés, fenyítés. Disciplina, correptio, commina io. M. A.
Fenyítés-ház. Domus correctoria. S. I. Sz. D.
Katonai v. hadi fenyítés. Disciplina militaris.
Oskolai fenyítés. Disciplina scholaris.
Fenítés, fenyítés. idem ac Fenítés. M. A.
Fenyítetlen. Incorrigibilis. S. I.
Fenyítetlen gyermek. Sz. D.
Fenítő, fenyítő.
Fenyítő ház. Domus correctoria.
Fenyítő veszszö. Faludi N. A. p. 8. Virga correctionis.
FENŐ. Acuens, acutiator, cotiarius, politor. S. I.
FENT, fenti.
Fentő. Sparus. M. A. Radius rotae.
Fentő-fű. Mosó fű, lófarkú fű. Equisetum arvense. S. I.
Kerék-fentő. Radius rotae. Sz. D.
Fészek-fentő. Ultima pullatio. S. K.
Egy fentő vörös hagyma: egy fonaték, egy füzelék vörös hagyma. Sz. D.
Fentös (Alsó, fölső, puszta) E. FF. Kővár Vidékében.
FENTT. Acutus. M. A.
Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45.
FENŰL. In gangraenam abit.
El fenúl. Faludi N. E. p. 6.

FENY.

FENY.
FENYEGET, fenyegeti. L. Feneget.
Fenyegetdegeli. Minitat. M. A. L.
FENYEKEZik. Minatur.
Fenyekező. Minax. CM.
FENYÉR (feny-ér?) Hinár. Sz. D.
Fenyér, Fönyér. Telek a' Dukai határban, Vas Vben.
Bél-fenyér. F. Bihar Vben.
Tágos fenyér, vagy pázsit. Babolcsai, Fata Tarczal. p. 114.
Fenyeres. Hináros. Sz. D.
Fenyeres. F. Bihar Vben.
Fenyeres hely: hináros hely. Sz. D.
FENYÍT, fenyíti. L. Fenít, feníti.
FENYŐ olim FENYŰ. Axungia, oleum pissinum. S. I.
Fenyö' alja. Gomba' neme, melly a' fenyö-fák alatt terem.
Fenyö-bokor. Juniperus. Gyalog fenyö.
Fenyö-buga. Strobilus. S. K.
Fenyö-dió. Nux pini cembrae. Pignoli. S. I. M. A. L.
Fenyö-erdö. Pinetum. M. A. CM.
Fenyö-fa. Pinus. M. A.
Fenyö-fa-dió. Conus. M. A.
Fenyö' falva. E. F. Szeben Székében.
Fenyö-fa-olaj. Oleum pissinum v. oleum terebinthi. S. I.
Fenyö-fity — gubó — toboz. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-kortvély.
Fenyö-fö. F. Veszprém Vben.
Fenyö-gyánta. Resina. S. I.
Fenyö-gyantár. Zopissa, resina pinea. M. A.
Fenyö-gomba.
Fenyö-korom. Atramentum e fuligine tedae. Kienruss. S. I.
Fenyö-Kosztolán. F. Bars Vben.
Fenyö-lép. Pix. S. I. Szurok.
Fenyö madár. Rusticula. Snef.
Fenyö-mag. Bacca juniperi.
Fenyö-mag-pálinka. Crematum juniperinum.
Fenyö-mag-viz. idem. S. I.
Fenyö-patak. E. Fatak Udvarhely Székében.
Fenyö-szurok. Pázm. Pred. p. 285.
Fenyö-termö. Pinifer. CM. M. A.
Fenyö-tövis. Juniperus. PP.
Fenyö-viasz. Pix. M. A.
* Fejér fenyö.
Foklya (fáklya) fenyö. Pinus picea.
Fürtös fenyö. Pinus abies.
Gyalog fenyö. Juniperus. Másoknál ez Gúzs-fenyö, nem azért mintha belöle gúzst csinálnának, hanem, mivel ha hasatják is, tekerékesen esik. Igy hallottam Sághon 1823. Mart. 15.

Keresztes fenyö.
Szurkos fenyö. Pinus picea.
Vad fenyö. Pinaster. CM.
Vörös fenyö. Pinus larix.
Fenyös. Pinetum. Faludi E. M. p. 14.
Fenyös, füzes, gyürüs erdö. Faludi. E. M. p. 239.
Fenyves, (fenyöes, fenyües, fenyves.) Pinetum, sylva abietina v. pineus, abietinus. S. I.
Fenyves madár. Turdus pilaris. Krammetsvogel. S. I.

FERENCZ.

FERENCZ. (Ferus, feresi, ferkó.) t. f. n. Franciscus. M. A.
Ferencz' csatornája. Canalis Francisci in C. Bacsiensi.
Ferencz' falva. Francisci villa. Sz. P. Szepes Vben.
Ferencz' szállása. Sz. P. Kis Kunságban.
Ferencz-vágás. Sz. P. Sáros Vben.
FERENCZI.
Ferenczi. F. Zágráb Vben.

FERM.

FERM.
FERMED. Mérgesedik. Fermed a' meg ütött újj. Sz. D.

FERTÁLY.

FERTÁLY. Quadrans. M. A.
Fertály. Civitatis regiuncula. PP.
FERTÁLYOS. Quod quadrantem capit.
Fertályos üveg.

FES.

FES.
FESLik. Solvitur, rumpitur, dissolvitur, corrumpitur. S. I.
Feslik neki a' hárs. Bene ei succedunt omnia.
El feslik. Dissolvitur. S. I.
Föl feslik. Dissolvitur, dissuitur, resolvitur. S. I.
Ki feslik. Pázm. Pred. p. 764. 1221.
Feslés. Fissura, ruptura. M. A. Könnyü a' vargának a' feslés. km.
Ki feslés. Extricatio. M. A.
Feselhetik.
Ki feselhetik. Pázm. Kal. p. 90. 526.
Feselhetetlen. Pázm. Kal. p. 104.
Feslett. Dissolutus. M. A.
Feslett erkölcsü. Male moratus, dissolutis moribus.
Föl feslett. Dissutus, dissolutus. M. A.
Ki feslett. Extricatus, explicitus. M. A.
Feslettség. Dissolutio, improbitas, corruptela, perversitas. M. A.
Feslettül. Luxuriose. Pázm. Pred. p. 653.
FESÜL.
Ki fesül. Extricatur, expedit se. M. A.
Bimbójából ki fesültt rózsa.

FESZ.

FESZ.
FESZEGET, feszegeti. Diffindit, extrahit. M. A. it. Perquirit, disquirit. S. I.
Föl feszegeti. Ope ferramenti eximit, extrahit.
Ki feszegeti. Distentat. M. A.
Feszegetés.
Feszegetö. Faludi U. E. 1. R. p. 20.
FESZELEG. Meg szorúlva ide oda hajtja magát.
Feszelgö. Hallottam 1828. Máj. 31.
FESZEREG. Angustiatur, angitur.
FESZES. Angustus, constrictus v. tensus, extensus, expansus. S. I.
Feszes legény.
Feszes nadrág. Caligae strictae, corpori valde adhaerentes.
Feszesen áll rajta a' ruha.
Feszesség. Angustiatio, constrictio.
FESZÍT, feszíti. Tendit, expandit, configit. M. A.
Feszítsd ki a' melyedet, mint a' kertajtó. km.
El feszíti. Distendit. M. A.
Föl feszíti. Adfigit v. crucifigit.
Ki feszíti. Distendit. M. A.
Le feszíti. Vi adhibita solvit, quod adfixum fuit.
Meg feszíti. Crucifigit, extendit, M. A.
Reá feszíti. Adfigit.
Feszítés. Tensio.
Föl feszítés. Adfixio, crucifixio.
Ki feszítés. Distensio, distentus. M. A.
Feszítö.
Feszítö rúd. Conamentum. PP.
FESZÜL. Tenditur, distenditur, expanditur v. constringitur v. configitur. S. I.
Meg feszül. — Ha meg feszülsz elöttem, sem adok. km.
Feszület. Crucifixum. M. A,
Feszültt. Extensus. it. Crucifixus. M. A.

FÉ.

FÉK.

FÉK. Frenum, camus. M. A. A' hol a' féket meg kapják, a' lovat is ott szokták keresni. km.
Fék-ágy. Aureae. M. A.
Fék-szár.
Fék-zabola. Oreae. PP.
* Kantár-fék. Csuzi. p. 239.
Kötö fék. Capistrum. NC. p. 421. A' ló kötö fékkel jár. km.
Lánczos fék. Chamus. NC. p. 421.
Vendég-fék-szár.
Zabolás fék. Lupatum. S. K.
FÉKE. Ejus frenum.
FÉKEMLÖ. Habena, frenum. Tordai Sámuel' kézirati 1559 Hüt-levélben. item. 1607-diki Átnaméban.
FÉKES. Frenatus. M. A.
FÉKETLEN. Infrenatns, infrenis. M. A.
FÉKEZ, fékezi. Infrenat, capistrat. M.A.
Föl fékezi.
Meg fékezi. Capistrat. Kantározza. PP.
Fékezetlen. Infrenatus. M. A.

FÉL. (társ-név.)

FÉL. Dimidium, dimidius. M. A.
Fél ablak. Mezzaninna.
Fél akó. Media urna.
Fél-annyi. Pázm. Pred. p. 28.
Fél atya. Semipater. M. A.
Fél-bolönd. Semistultus.
Fél csizma. Toppány, toppantó, toppantyú. S. I.
Fél dob: réz-dob. Ahenotympanum. S.I.
Fél' egyháza. t. h. n.
Fél-eleven. Semivivus. Pázm. Pred. p. 916.
Fél ember. Semihomo.
Fél esztendö. Medius annus, semestre tempus. CM. M. A.
Fél esztendös. Semestris. M. A.
Fél esztendei. Semestralis.
Fél eszü. Lunaticus, rasus. S. I.
Fél fagyottan. Semigelate. S. I.
Fél fillér. Semiobolus. CM. M. A.
Fél fogra nevet. Mikes Török Országi Levelek. p. 173.
Fél font. Semissis, semilibra. M. A.
Fél födél. Tectum deliciatum, pluteus.
Fél fö-fájás. Hemicrania. PP.
Fél gömb. Hemisphaerium. S. I.
Fél guta-ütés: kéznek lábnak el esése. Paralysis. PP.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Fél-hidegek. Semifrigidi. Pázm. Pred. p. 486.
Fél hitü. R. in sensu de rebus divinis nimium indulgens. Freygeist. S. I.
Fél hold-föld. Semijugerum. CM. M. A.
Fél-holtt. Semimortuus, semineeis. M.A.
Fél Isten. Semideus. CM. M. A. L.
Fél ing. Indusium breve rusticorum. S.I.
Fél-ittas. Qui plusculum bibit, sed tamen adhuc mentis compos est. S. I.
Fél kedv. Morositas, fastidium, defectus promtitudinis. S. I.
Fél kedvvel. Obiter, perfunctorie vel non libenter, non promte. Pázm. Kal. in praef. Pred. p. 527.
Fél kedvü. Morosus, Non promtus. S. I.
Fél kerék. Semicirculus. M. A. v. semicircularis. CM.
Fél kezü. Unimanus. M. A.
Fél-kéz-pais. Pelta. M. A.
Fél kör. Hemicyclus, semicirculus. S. I.
Fél láb. Semipes. M. A.
Fél lába a' koporsóban vagyon. Alterum pedem in cymba Charontis habet. M.A. Silicernium. PP.
Fél lábnyi. Semipedalis. M. A.
Fél lábu.
Fél marok. Dimidius manipulus.
Fél maroknyi.
Fél mázsa. Medius centenarius.
Fél-meleg. Pázm. Pred. p. 889.
Fél nap. Media dies.
Fél napig. Media die.
Fél nehezék. Semiuncia. CM.
Fél nehezékes. Semiuncialis. CM.
Fél nemes. Agilis.
Fél nyom. Semivestigium. M. A.
Fél nyommá sem menni. Ne alterum quidem pedem discedere. M. A.
Fél óra. Semihora. CM. M. A.
Fél órányira. Ad distantiam dimidiae horae.
Fél öl. Dimidia orgia.
Fél pap. Levita. P e s t h i.
Fél pénz. Semissis. CM. M. A.

Fél-részeg. Semiebrius.
Fél selyem. Semisericum, pannus semisericus. S. I.
Fél-selymes. Semisericus, subsericus. S.I.
Fél-sültten.
Fél szak. Obliquangulus.
Fél szakra van csinálva. Obliquangule.
Fél szeg. Defectus, defectivus, mancus, mutilus, debilis. M. A.
Fél szegiti: fel szeggé teszi, csonkítja. Sz. D.
Fél szegség. Debilitas, defectus. S. I.
Fél szegüség. Guzmics, A' Vall. Egyes. p. 30.
Fél szekér. Birotum, currus truncatus. S. I.
Fél szemü. Luscus, unioculus, unoculus, coclites, defioculus. M. A.
Fél szemüvé teszi. Eluscat. M. A.
Fél szer. Medius ordo v. platea dimidia.
Fél szerü ember. Imbecillis. S. I.
Fél szerüség. Imbecillitas. S. I.
Fél szerint. Pázm. Pred. p. 487.
Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Fél-szer-ujfalu. F. Posony Vben.
Fél torony. F. Mosony Vben.
Fél-tudós. Semidoctus.
Fél-tengeri. Semimarinus. CM.
Fél váll. Fél vállal vette. Fél vállra öltötte mentéjét. Fél vállról beszélt.
Fél vers. Hemistychium.
Fél véka. Semimodius. CM. PP.
Fél világ. Hemisphaerium, dimidius mundus.
Fél világ' ura.
* Ajtó-fél. Antae. S. K.
Egy fél. Dimidius. S. K.
Ellen-fél. Contra pars. S. K.
Éj-fél. Mesonyction.
Más-fél. Sesqui. S. K.
Másik fél. Alia pars. S. K.
Út-fél. Út-félre esett. Cecidit secus viam. Uton út-félen. Passim.
Vesztő fél. Faludi N. E. p. 177.
Vétő fél. Idem ibidem.
FÉLBE szakad. Abrumpitur.
Félbe szakasztja. Abrumpit, interrumpit. A' csufolódást leg jobb hevennyében félbe szakasztani. km.
FÉLBEN hagyja. Relinquit, intermittit, deserit. S. I.
Félben hagyó hideg. Febris intermittens. S. I.
Félben marad. Emanet, non perficitur v. cessat, desinit. S. I.
Félben marasztja. Imperfectum relinquit. S. I.
Félben van.
Félben való. Dimidiatus. PP.
Félben való bor. Dolium partim exhaustum. PP.
* Búcsuzó félben.
Dülő félben van. Ruinam minatur.
Fele félben. Faludi U. E. 3. R. p. 34.
Induló félben van. Est in procinctu abeundi.
FELE. Dimidium. M. A. A' tréfának fele valóság szokott lenni. km.
Fele' ára.
Fele' árán adta-kérte-vette.
Fele-barát. Proximus, amicus. M. A.
Fele-baráti szeretet. Amor proximi.
Fele-barátság. idem. Pázm. Pred. p. 918.
Fele bor, fele víz.
Fele félben. Faludi. U. E. 2. R. p. 101.
Fele készültében. Faludi U. E. 1. R. p. 35.
Fele-más. Impar, dispar. M. A.
Fele-más állat. Animal hybridum. S. I.
Fele nyereségre kereskedik. S. I.
Fele sem barátság.
Fele sem bolondság.
Fele sem tréfa. Asperiores facetiae v. res intolerabilis. S. I.
Fele társom. Socius. M A.
Fele terh-viselő társ. Suffraganeus. Erdélyi Zichi fölött. p. 13.
* Al-fele.
Bal fele. Bal felén feküdtt.
Jobb fele.
Felébe harmadába.
Felében adta ki a' jószágát.
Felében esett a' tréfa. Voluptas magno satis emta dolore.
Feléből. Ex dimidia parte.
Feléből osztoznak.
Feléből örökös. Haeres ex dimidio.
Felénél több. Plus medietate.
Felényi. In quantitate partis mediae.
Felényig. S. I.
Felényire. Ad quantitatem partis mediae.
Felényire le főzte.
Feléről. Ab ejus dimidio. Jobb az utnak feléről viszsza térni, mint sem roszsz helyre menni. km.
Feleid. Proximi tui. M. A.
Feleim. Proximi mei. M. A.
Feleink. Proximi nostri. M. A.
FELED, feledi. Tardat, somnolenter agit. PP. Obliviscitur. Nehezen feledi farka' vágását a' kigyó. km.
El feledi. Obliviscitur. M. A. El feledtem mint a' holtt. Illud devoravi imprudens. M. A.
Feledékeny. Obliviosus. M. A.
Feledékenység. Oblivio. M. A.
Feledés. Oblivio. Az elfeledésnek, és a' nem tudásnak egy a' füzetése. km.
Feledheti. El nem feledheti.
El feledhetetlen. Inobliviscibilis, perpetuae memoriae. S. I.
Feledkezik. Obliviscitur. M. A.
El feledkezik. A' ki másra bámúl, magáról el feledkezik. km.
Meg feledkezik. Obliviscitur. S. I.
Reá feledkezik. Adstupet. M. A.
Feledő. Otiosus, tardans. PP.
Feledség. Oblivio. M. A.
Feledségből esett.
Feledtében (feledetében). In oblivione sua. Faludi. T. É. p. 157.
FELEJT, felejti. idem ac: feled, feledi.
El felejti. Obliviscitur. M. A.
Felejtés. Oblivio. M. A. Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
El felejtés. Oblivio. M. A.
Felejtetlen.
El felejtetlen. Inoblitus. M. A.
FELEK. Partes.
Alkudozó felek. Partes paciscentes.
Pörlekedő felek. — Azt mondja az egyik fél.
FELEKEZik. Amicatur, sociatur, conversatur, amicitiam init, contrahit v. colit. S. I.
Felekezet. Consortium, sodalitium, societas, coetus v. secta, factio, pars populi.
Felekezetünk, felekezetünkbéli. Nostras, unus de nobis. S. I.
FELEL, feleli. Respondet. M. A.
Felelek felöle. Spondeo, fide jubeo. M. A.
Bé felel. Jól be feleltt neki. Helyesen bé felel a' törvény-napon. Csuzi. Tromb. p. 499.
El felel.
Meg felel. Respondet. M. A.
Reá felel. Confirmat, approbat, spondet. Káldi Luc. 22. 6.
Viszsza felel.
Feleldegel. Responsat. M. A.
Feleldegelő. Responsator. M. A.
Felelés. Responsio. M. A.
Meg felelés. idem. M. A.
Felelet. Responsum. M. A.
Felelet-tétel. Zvonarics. Postil. 1. R. p. 75.
Felelete. Ejus responsum.
Felelget, felelgeti. Responsitat. M. A.
Viszsza felelget.
Felelgető. Responsator. M. A.
Felelő. Responsor, evictor. S. I.
Felelő bálvány. Oraculum. S. I.
Meg felelő. Respondens. M. A.
Viszsza felelő szózat. Echo. Káldi Sap. 17. 18.
Feleltet, felelteti. Facit ut respondeat. Reá felelteti. Pázm. Epist. T. 1. p. 95.
FELES. Par, it. numerosus. M. A.
Feles feletlent játszani. Ludere par impar. Sz. D.
Felesedik. Pariatur, augetur, multiplicatur. Pázm. Pred. p. 957.
Felesel: viszsza szóll. Sz. D.
Felesen. Numerose. S. I.
Felesit, felesiti. Pariat. M. A.
Felesség. Paritas, parilitas, numerositas. M. A.
FELESÉG. Uxor, marita. M. A. Feleség fele segitség. km.
Feleség-el hagyás. Repudiatio. M. A.
Feleség-el jegyzés. Desponsatio.
Feleség-féltés. Zelotypia.
Feleség-féltő. Zelotypus.
Feleség-hagyó.
Feleség-vétel. Contractio matrimonii.
* Iffju feleség. — Malmon, iffju feleségen untalan kell épiteni. km.
Leg jobb feleség. — Gyermeknek leg jobb feleség a' nyirfa-kisaszszony.
Okos feleség nagy Isten' ajándéka. km.
Felesége. Ejus uxor.
Felesége-hagyott férjfi. Vir quem uxor ejus deseruit.
Feleségét el hagyja. Repudiat. M. A.
Feleségétől félő férjfi. Uxorius. PP.
Feleséges. Uxoratus, maritus. S. I.
Feleségeskedik.
Feleségeskedő. — A' gonosz végre feleségeskedők. Csuzi Tromb. p. 415.
Feleséget ád. Dat uxorem.
Feleséget vesz. Accipit uxorem. A' ki fegyvert viselhet, feleséget is velhet. km.
Feleséget el jegyez. Desponsat. M. A.
Feleségi. Uxorius. M. A.
Feleségtelen. Coelebs, agamos. S. I.

Feleségtől el válás. Repudium. M. A.
Feleségű.
Több feleségű. Polygamus.
Több feleségűség. Polygynaecia.
FELETLEN. Impar. M. A.
Feletlenség. Imparitas. M. A.
Feletlenül. Impariter. M. A.
FELEZ. Dimidium accipit.
Felezzünk. Quivis nostrum accipiat dimidium.
Meg felezi. Desumit dimidium.
Felezés. Dimidiatio.
Felezet. Dimidiatum.
FELÉ. Versus, circiter. M. A. Ad partem.
Annyi felé. In tot partes.
Hány felé. In quot partes.
Ki felé. Foras, extra, extrorsum. S. I.
Felém, feléd, feléje. Versus me, te, illum.
Felénk, felétek, feléjek. Versus nos, vos, illos.
FÉLE. Ex tali, ejusmodi. M. A.
Annyi féle. Tot speciei. S. I.
E' féle. Hujusmodi.
Ezer féle-képpen. Mille modis.
Jó féle. Bonae speciei.
Külömb féle. Diversi generis.
Mi féle. Cujusmodi.
Mi emberünk féle.
Mi félénk. Nostras.
Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.
Több féle. Varius, plurifarius. S. I.
FÉLEN. Oblique, scorsim. M. A.
Félen állás. Zvonarics 1. R. p. 547.
Félen énekel. Modulationem detorquet. PP.
Félen hajlott. Transversus. S. I.
Félen jár. Exorbitat, oblique ambulat. M. A.
Félen járó. Exorbitans. M. A.
Félen lakó. Devius. S. I.
Félen megy. Zvonarics. 1. R. p. 548.
Félen néz. Obliquum intuetur. M. A.
Félen teszi. Removet, seponit. M. A.
Félen tétel. Remotio, sepositio. M. A.
Félen tétetett. Amotus, remotus, sepositus. M. A.
Félen való. Separatus, extra viam positus. S. I.
Félen való hely. Secessus. S. I.
Uton út-félen. Passim, ubique.
FÉLI. Dimidialis.
Éj-féli. Quod de media nocte fit.
Éj-féli mise.
FÉLRE. Ad medium, dimidiatim. M. A.
Félig aluvó. Semisomnus. M. A.
Félig el költt. Dimidia parte *consumtus*. PP.
Félig égett, pörsöltt. Semiustus, semiustulatus. M. A.
Félig eleven. Semivivus. M. A.
Félig el szunnyadt. Semisopitus. M. A.
Félig ember. Semihomo. M. A.
Félig meg ett. Semesus. S. I.
Félig meg égett. Semicrematus, semiustus. M. A.
Félig meg fött. Semicoctus. M. A.
Félig meg holtt. Semimortuus. M. A.
Félig meg nyesett. Semiputatus. M. A.
Félig meg nyírtt. Semirasus. M. A.
Félig meg nyitva. Semiapertus. M. A.
Félig meg sültt. Semiassus. M. A.
Félig mezitelen. Seminudus. M. A. CM.
Félig nyers. Semicrudus. S. I.
Félig pogány. Semipaganus. M. A.
Félig romlott, rontatott. Semirutus. M. A.
Félig töltt. Semiplenus. M. A.
Félig van a' hordó.
Félig vén. Semisenex. M. A.
Félig üres. Semiinanis. M. A.
Éj-félig. Usque ad mediam noctem.
FÉLRE. *Oblique*, in obliquum, recondite. PP.
Félre az utból. Decede de via.
Félre beszél: eszén kivül beszél. Faludi T. É. p. 71.
Félre csap. Digreditur, divertit, deflectit. S. I.
Félre csapás. Digressio, deviatio. S. I.
Félre csik.
Félre érti. Perperam intelligit. S. I.
Félre értés. Interpretatio prava. S. I.
Félre farag. Csuzi Tromb. p. 62. Deviat.
Félre faragás. Csuzi p. 51.
Félre félre avatlanok. Procul hinc, procul este profani.
Félre fordul. Se avertit.
Félre huzta a' száját.
Félre lépik. Digreditur ad latus.
Félre magyarázza. Detorquet in sensum alienum.
Félre megy. Secedit. S. I.
Félre nézö. Strabo, limus, limulus, limis oculis intuens. S. I.
Félre nyomja a' csizmáját.
Félre rugó. Excessivus.
Félre szóllítja. Vocat ad partem.
Félre szökik. Absilit. S. I.
Félre taszítja. Detrudit ad latus.
Félre tekeri. Detorquet, obtorquet. S. I.
Félre tekeríti. Obliquat. PP.
Félre tekerve. Oblique, in obliquum, in transversum. PP.
Félre tekint.
Félre tér. Divertit.
Félre teszi. Seponit, removet. S. I.
Félre tétetett. Remotus, sepositus. M.A.
Félre való. Devius, remotus, abditus. S. I.
Félre való hely. Angulus, locus devius. S. I.
Félre van: félre lakik.
Félre vele. Aufer istud hinc.
Félre veri a' harangot. Campana significat incendium. S. I. Campana signum dat. PP.
Félre viszi. Abducit in partem, in locum devium, secretum. S. I.
Félre vonja. *Flectit*, *obliquat*, contorquet. S. I.

FÉL (ige).

FÉL, féli. Timet, metuit, formidat, trepidat, pavet, pavescit. M. A. Soktúl fél, a' kitül sokan félnek. km.
FÉLEK-szabásu. Subtimeo, subvereor. M.A.
FÉLELM, FÉLELEM. Timor, formidatio, metus, formido, pavor. M. A. Hol a' félelem, ott a' szemérem. km. Dug. 1. R. p. 272.
Félelme. Ejus metus.
Félelmes. Meticulosus, formidolosus, trepidus. M. A.
Félelmesen. Timide, pavide. M. A.
Félelmeskedik. Timet, trepidat. Biró Márton Micae p. 352.
Félelmesség. Timiditas. M. A.
FÉLEM.
Félemedik. Pertimescit, timore corripitur. S. I.
Meg félemedik.
Félemlik. Pertimescit, pavescit. M. A.
Meg félemlik. Extimescit, expavet. M.A.
Meg félemlés: meg ijedés. S. I.
Meg félemlett szív. Faludi E. M. p. 243.
FÉLÉKENY. Pavidus, timidus. M. A. Félékeny katonának nem sir az annya. km.
Félékenyen. Timide. S. I.
Félékenység. Timiditas. S. I.
FÉLÉNK. Timidus, meticulosus, pavidus, trepidulus, trepidus. M. A. Félénk, mint az eb. km.
Félénken. Timide. M. A.
Félénkes. Subtimidus. S. I.
Félénkség. Timiditas. M. A.
FÉLÉS. Metus, timor, formidatio. M. A.
FÉLÖ. Metuens, timens, it. metuendus, timendus. M. A.
Isten-félö. Deum timens, reverens.
FÉLSZ.
A' félsz kergette. Faludi E. M. p. 197.
A' félsz tunyát el rémíti. Beniczki p. 217.
FÉLT, félti. Metuit sibi de re quapiam. M. A. A' ki *mit szeret*, azt *félti*. km.
Feleségét félti. A' ki feleségét nem félti, nem igen szereti. km.
Féltékeny: könnyen féltö. Zelotypus. Kazinczi.
Féltékenység. Zelotypia. Kazinczi.
Féltés.
Feleség-féltés. Zelotypia.
Féltö. Pretiosus, charus. it. Zelotypus. S. I.
Féltö portéka.
Feleség-féltö. Zelotypus.
FÉLTEN fél. Continuo angitur, timet. Faludi E. M. p. 250.
FÉLTÉBEN. In timore, prae timore. A' ki féltében meg hal, annak tudod, mivel harangoznak. Incus maxima non metuit strepitus. M. A.
FÉLVE. Timide, pavide. M. A.

FÉNY.

FÉNY. Splendor, fulgor, nitor, jubar. M. A. A' bagoly is fényre néz. km.
Fény. FF. Szatmár és Torontál Vkben. Sz. P. Bács Vben.
Fény-bánya. Cotaria. M. A.
Fény-bogár. Lampyris, nitedula, noctiluca. S. I.
Fény-élet. Luxus, vita splendida. S. I.
Fény-kö. Cos, ancone. Vrancsics. M. A. Halkkal jár, mint a' fény-kö a' kaszán. km.
Fény-mutatás. Pompa. S. I.
Fény-üzés. Luxus.
* Szem-fény. Pupilla oculi.
Szem-fény-vesztés.
Szem-fény-vesztö.
Verö fény. Radius lucis. Fogas verö fény.
Vö-fény.
FÉNYE. Ejus splendor.
Szeme' fénye, úgy szeretem, mint a' szemem' fényét. km.
FÉNYELLik. Splendescit.
Fényellö. Sz. D. Splendescens.

FÉNYES. Splendidus, fulgidus, radiosus. M. A. Fényes, mint a' gyémánt. km.
Fényes. F. Arad Vben.
Fényes bogár. Cicindela. Vrancsics. M. A.
Fényes élet. Vita splendida. S. I.
Fényes' háza. Sz. P. Szala Vben.
Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239.
Fényes nappal. De media luce.
Fényes porta v. kapu. Illustris porta Ottomanica. S. I.
Fényes udvart tart.
Fényesedik. Splendescit, fulgescit. S. I.
Meg fényesedik.
Fényesen. Splendide. M. A.
Fényesen ruházkodik. Splendide vestitur.
Fényesít, fényesíti. Nitidat, polit. M. A.
Ki fényesíti.
Meg fényesíti.
Fényeskedik. Splendet, splendide incedit. M. A.
Fényeskedés. Pázm. Pred. p. 1098.
Fényeskedő. Resplendens, splendescens, rutilans. M. A.
Fényesség. Splendor, fulgor. M. A.
Fényességes. Splendidus, radiosus. M. A.
Fényességes fejedelem. Serenissimus princeps. Prágai in praef.
Fényességes nap. Serenissima dies. Vajda. 5. K. p. 589.
Fényességű.
Nagy fényességű.
Fényesül. Splendidus fit.
Meg fényesül.
FÉNYLik. Splendet, splendescit, fulget, nitet, nitescit, radiat. M. A. Nem mind arany, a' mi fénylik. km.
Elöl fénylik. Praeradit. M. A. Praefulget.
Ki fénylik. Effulget, enitet, exsplendescit. M. A.
Környül fénylik. Circumfulget. M. A.
Fénylés. Radiatio, nitor, coruscatio. M. A.
Fénylő. Rutilans, nitens, fulgens.
Fénylő bogár. Lampyris. M. A.
FÉNYNYEL ki tündöklő. Radiatus. M. A.

FÉR.

FÉR. Habet locum, accessum, capitur a capacitate. Egér nem fér lyukjába, 's tököt köt a' farkára. km.
Bé fér. In capacitatem se recipit, capitur a capacitate. M. A.
Bele fér. Recipitur a loco, instrumento, vasculo, capacitate. S. I.
El fér. In capacitatem recipitur, v. capitur a cavitate, v. cum aliis convenit, consentit. S. I.
Föl fér a' szekérre.
Hozzá fér. Convenit. M. A. Assequitur, adipiscitur, consequitur, v. pervenit, devenit. S. I.
Ki fér. Habet locum exeundi. Hogy fértt ki a' szádon ez a' kezes lábas szó. km.
Le fér. Le fér erre a' papirosra.
Meg fér. Habet locum. Nehezen fér meg egy szemeten két kakas. km.
Még a' jóhoz is szó fér. km.
Nem fér meg bőrében. km.
Nem fér fogára. km.
Reá fér.
Öszve fér. Consentit, convenit, concordat. Faludi N. U. p. 7. Két féle szeretet nehezen fér öszve. — Nincs tű közöttünk, hogy öszve ne férjünk. kmm.
FÉREG (quasi qui locum suum explet.) Vermis. M. A. Ritka alma, kiben féreg nincsen. km.
* Bab-féreg. Mida. NC. p. 149.
Búza-féreg. Curculio. PP.
Büdös féreg. Cimex. PP. p. 93.
Disznó-féreg. Verticia. NC. p. 151.
Eb' nyelvében való féreg. Lytta. PP.
Fa-féreg. Termes. NC. p. 149.
Fa' levelét egybe tekerő féreg. Volvox, volvulus. PP.
Fülbe mászó féreg. Vermis auricularius.
Gyümölcsben való féreg. Campe. PP.
Sajt-féreg. Tarmus. PP.
Szalonna-féreg. Tarmus. NC. p. 149.
Szölö' jövését rágó zöld féreg. Ips. PP.
Ször-féreg. Coeca colubra.
Tormá-féreg. Fészkelödik, mint a' tormába esett féreg. km.
Viasz-féreg. Acarus. PP.
Férge. Vermis ejus. Vagyon férge az ö szerencséjének is. km.
Férges. Verminosus. M. A. A' piros alma is gyakorta férges. km.
Férges dió. Nux vitiosa, cassa. Nem ér egy férges diót. km.
Férges gyümölcs. A' jó fának is van férges gyümölcse. km.
Férges mogyoró. A' ki sokat válogat a' mogyoróban, utóljára férgesre talál. km.
Férgesedik. Vermiculatur. M. A.
Meg férgesedik. idem. CM.
Férgesedés. Vermiculatio. M. A.
Férgesül. Verminatur.
Meg férgesül. Az almának is a' szépe férgesül meg. km.
Férgezi. Vermiculat.
Férgezés. Vermiculatio. NC. p. 81.
FÉRHET. Potest habere locum, receptionem ad capacitatem.
Nem férhet hozzá. Non habet accessum.
Férhető. Capax. M. A.
Férhetőség. Capacitas.
FÉRKEZik. Insinuat se, accedit, ingeritur. M. A.
Bé férkezik. Insinuatur, ingeritur, includitur. M. A. Pázm. Pred. p. 407.
Bele férkezik.
Hozzá férkezik. Faludi T. É. p. 271.
Férkeztet, férkezteti. Insinuat. CM.
FÉRTET, férteti. Facit, ut recipiatur a loco. Tasi Gáspár p. 76.
Egybe férteti. Conciliat. Pázm. Várad' orvoslása p. 38.
Fértethető hely. Capacitas. M. A.

FÉRCZ.

FÉRCZ. Fibula filacea. S. I.
FÉRCZEL, férczeli. Filis in plicas stringit. PP.
Öszve férczeli. Csuzi p. 541. Ezen dolgot roszszúl férczelted öszve.—Renddel öszve férczelte a' szókat. Sz. D.

FÉRJ.

FÉRJ. Maritus. M. A.
Férj-féltő. Zelotypa.
FÉRJE. Ejus maritus.
Férjem' huga. Glos. PP.
FÉRJES. Nupta, marita, juncta viro. S. I.
Férjesedik. Nubit, maritatur. S. I. Sz. D.
FÉRJEZ, férjezi. Maritat.
El férjezi. Filiam elocat, nuptui dat, maritat. S. I.
FÉRJHEZ igéri leányát. Despondet, destinat puellam. PP.
Férjhez illő. Nubilis, matura viro. S. I.
Férjhez kivánkozik. Nupturit. M. A.
Férjhez megy. Nubit, enubit, denubit, connubit. M. A.
Férjhez menés. El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Férjhez menő. Nubilis.
Férjhez nem mehető. Illocabilis virgo. PP.
FÉRJFI. Mas, vir, masculus. M. A.
Férjfi-aszszony. Androgynus, hermaphroditus. M. A.
Férjfi-szellet. Ki tör rajta a' férjfiszellet. km.
Férjfi-szívű. Animosus, virilis animi. S. I.
Férjfi-szívű aszszony. Andrago. S. I.
Férjfi-természet. Virilis natura.
Férjfi-veszszö. Virga virilis, priapus. S. I.
Férjfianként. Viritim.
Férjfias. Virilis.
Férjfias aszszony: férjfi-kivánó. Virosa mulier. M. A.
Férjfiságtalan. Eunuchus. VM. Hit-tartás. p. 63. Káldi. Mach. 19. 12.
Férjfitalan. Spado. Káldi. Eccl. 30. 21.
Férjfiu. Vir, masculus. M. A.
Férjfiu-erő. Mascula virtus. Faludi N. E. p. 182.
Férjfiu-nép. Faludi N. A. p. 133.
Férjfiu-nem. Genus masculinum. Faludi U. E. 3. R. p. 11.
Férjfiui. Virilis. M. A.
Férjfiu-módra: erősen. Viriliter. M. A.
Férjfiuság. Virilitas, virilia. M. A. Priapus. NC. p. 189.
FÉRJI. Maritalis. M. A.
FÉRJNEK adja. Elocat, nuptum dat. M. A.
Férjnek adható. Nubilis. M. A.
Férjnek való. Matura viro.
FÉRJNÉL van. Elocata est.

FÉRÍT.

FÉRIT.
Férit-falu. F. Szala Vben.

FÉSÜ.

FÉSÜ. Pecten. L. alább FÜSÜ. M. A.

FÉSZEK.

FÉSZEK. Nidus. M. A. Sok sasnak egy fészken nehéz meg alkudni. km.
Fészek-fentő: a' fészekből utólso koltés. Sz. D.
Fészek-pipő.
Fészek-rakás.

* Darázs-fészket piszkál. km.
Egér-fészek. Az egerek nem sok fészket vernek a' csürében.
Fenék-fészek. Fundamen. S. K.
Föcske-fészek. Hirundinum nidus. S. K.
Füge-fészek. Sycalis nidus. S. K.
Gyürü-fészek, (mellyben a' kö áll). Pala annuli, gemmarius umbilicus. S. K.
Kö-fészek. Theca lapidis molaris. S. K.
Madár-fészek, kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
Sár-fészek. Coenum. S. K.
Tetü-fészek. Pediculorum nidus. S. K.
Tüz-fészek.
FÉSZKE. Ejus nidus. Hitván madár ki maga fészkét rutítja. km.
Viz' fészke. Alveus aquae. Pázm. Pred. p. 615.
FÉSZKEL, fészkeli. Nidulatur.
Bé fészkelte magát. Illocavit se. Sz. D.
Meg fészkellik a' tisztátalan kivánságnak tüze. Csuzi Tromb. p. 199.
Meg fészkelte magát. Sz. D.
Fészkelödik. In nido se rotat, inquietus est.
Fészkelödik, mint a' tormába esett féreg. km.
Bé fészkelödik valahová. Sz. D.
Fészkelödés. Faludi N. E. p. 207. N. A. p. 196.
Fészkelteti. Csuzi. Tromb. p. 176.
FÉSZKEN kivül tollászkodik. km.
FÉSZKES. Nidosus.
Fészkes fenc.
Fészkes hely. Nidamentum. M. A.
Fészkestöl. Una cum nido.
FÉSZKET rak. Nidificat, nidulatur. M. A.

FI.

FI.

FI. Filius, mas, masculus, pullus. M. A.
Fi-ág. Linea masculina.
Fi e, vagy leány? széna e, vagy szalma? km.
* Atya-fi. Consangvineus.
Ábrahám-fi. Filius Abrahae, és igy a' többi.
Györfi, Pál-fi, Péter-fi, 's a' t.
Barom-fi. Altilia, volatilia. S. K.
Egyház-fi. Aedituus. S. K.
Fattyu-fi. Adulterinus, spurius. Férj-fi. Vir. S. K.
Galamb-fi. Pipio. M. A.
Gaz-fi. Sordidus puer, nebulo.
Haza-fi. Patriae filius, patriota.
Kecske-fi. Haedulus. S. K.
Kura-fi. Scortator, meretricator, puellator.
Lud-fi, (liba). Anserculus. S. K.
Madár-fi. Pullus. S. K.
Mostoha fi. Privignus. S. K.
Tyuk-fi. Pullus gallinaceus. S. K.
Ur-fi. Herulus.
Veréb-fi. Pullus passeris.
FIA. Ejus filius. Farkasnak farkas a' fia. km.
Ablak' fia. Fenestra parva in majore fenestra.
Asztal' fia. Reclusorium sub mensa.
Büscü' fia. Donellum indulgentiale.
Egyház' fia. Aedituus.
Fiam' fia. Nepos.
Kereszt' fia. Filius ejus lustricus.
Kutya fia. Eb-apának kutya-fia. Mali corvi malum ovum.
Láda' fia. Arcula cistae.
Pajta' fia. Horreum parvum majori adaedificatum.
Torony' fia. Turricula in v. super turri.
Tükör' fia. Arcula speculi.
Uram' fia. Filius mei domini.
Vásár' fia. Nundinale donellum.
Világ' fia. Homo mundanus, mundo deditus.
Fiát ki tagadja. Exhaeredat.
Fiává fogadja. Adoptat.
Fiává fogadás. Adoptio, adoptatio. M. A.
FIACSKA. Filiolus, pullus, pullulus. M. A.
Fiacska' háza. F. Liptó Vben.
FIADZik. Parit, gignit, catulos edit. Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
Meg fiadzik. Ne egyél benne, meg fiadzol töle. km.
FIAK' szere. Telek Szala Vben, Milei határban.
FIAM' fia. Nepos. S. I.
Fiam' fiának fia. Pronepos. S. I.
Fiam' leánya. Neptis. S. I.
Fiam uram. Domine fili.
FIAS. Habens sobolem. S. I.
Fias farkas. Ki nem vehetni, mint fias farkast a' cseréből. km. Dug. 1. R. p. 205.
Fias fü. Ajuga reptans. S. I.
Fias láda. Arca loculata. S. I.
Fias tik. Gallina pullos habens. M. A.
Fias tik az égen. Plejades, vergiliae, atlantides. M. A.
Ijas fias: jeles gyermekü. Sz. D.
Fiasitja a' méheket, v. török buzát. S. I.
Fiasítás. Pullificatio.
Méh-fiasítás L. Méh tartás. Vácz. 1821. p. 27. 57.
Fiasodik. Sz. D. Pullificatur.
Meg fiasodik.
FIATAL. Novellus, germen, stirps. M. A.
Fiatal ág. Surculus. M. A.
Fiatal elme. Faludi N. U. p. 205.
Fiatal erö. Vén elme, fiatal erö veri meg a' hadakat. km.
Fiatal fa. Addig kell a' fát egyenesíteni, még fiatal. km.
Fiatal katona. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Fiatal kor. Juventa, juventus. S. I.
Fiatal kori. Juvenilis. S. I.
Fiatal rend. Juniores. Faludi N. U. p. 34. 142.
Fiatal szép. Faludi E. M. p. 259.
Fiatal veszszö. Novellus. M. A.
Fiatal világ. Juventus, recentior aetas. Faludi B. E. p. 13.
Fiatall, fiatallja. Servat pro juvene.
Ki fiatallik. Egerminat. M. A.
Fiatalodik. Rejuvenascit.
Meg fiatalodik.
Fiatalság. Juventa, juventus. Biró Márton. Micae p. 190.
FIATLAN. Sine filio. Orbus sexu virili, v. destitutus pullis. S. I.
Fiatlanúl halt meg.
FIAZik. Parit, gignit. M. A.
Meg fiazik.
FIÓK. Mensae v. cistae loculus, arcula, forulus, loculamentum, v. juvenis, v. avis plumescens v. subalternus. S. I.
Fiók-csont. Os claviculae. PP.
Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
Fiók-ölyv. Neopterus accipiter. PP.
Fiók-strázsa. Procubitor. PP.
* Kálha-fiók. L. Vas Vármegyei Limitatio. Fidelia. S. K.
Kemence-fiók. Testa fornacea. S. K.
Fiókos. Loculatus, forulatus.
Fiókos láda. Arcula locularis, arca loculata. PP.
FIRUL fira marad.
FISÁG. E. Folyó viz Csik Székében.
FIU. Filius, natus, gnatus. M. A.
Fiu-magzat. Soboles mascula. A' hadi szerencsét, fiu-magzatot, jó házasságot Isten választja. km.
Fiu-szék Erdélyben. Sedes filialis. S. I.
Fiu-város. Suburbium. S. I. Külsö város.
* Férj-fiu. Vir, masculus. M. A.
Iv-fiu. Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis. Lásd Ifiu.
Fiui. Filialis. M. A.
Fiui szeretet. Amor filialis.
Fiui örökség. Pázm. Kal. p. 963.
Fiuság. Filiatio, filii dignitas. M. A.
Fogadott fiuság. Zvonárics 1. R. p. 196.
Örök fiuság. Zvon. 1. R. p. 588.
Fiutalan. Destitutus filiis.
Fiutalanság. Csuzi p. 545. Tromb. p. 188.
Haza-fiutalanság. Csuzi p. 471.

FICZ.

FICZ.
FICZAMik. Luxatur.
Ficzamit, ficzamitja. Luxat.
Ki ficzamitja. Faludi B. E. p. 86.
Meg ficzamitja. Faludi N. E. p. 151. 188.
Ficzamitás. Faludi N. U. p. 157. Luxatio.
Ficzamlik. Luxatur.
Ki ficzamlik. Eluxatur. M. A.
Ki ficzamlás. Eluxatio. M. A.
Ficzamodik. Luxatur.
Ki ficzamodik. Eluxatur.
Meg ficzamodik. Luxatur. PP.
Meg ficzamodik bokában. Talus luxatur. PP.
Ficzamodott. Luxatus.
Ficzamodott tag. Membrum luxatum. PP.
Ki ficzamodott. Eluxatus. M. A.
Ficzamodás: ki menyülés. Luxatio. PP.
FICZÁNKOL. Ugrándoz.
FICZKÁNDOZik. Exsilit, saltitat, petulcit, lascivit. Ne ficzkándozzál, mint a' poltorás malacz a' garasos tányéron. km.
FICZKÓ. Cotula, caliculus ligneus. M. A. Juvenis, juvenculus v. petulcus, petulans, lasciviens. S. I.

FICS.

FICS.
FICSERE. Ornatus, ornamentum. S. I.
Ficseréz, ficserézi. Ornat, polit, comit. M. A.

Föl ficserézte a' fejét. Sz. D.
FICSÓR. Edény, mellyel vámat vesznek a' malomban. Sz. D. it. nyalka.

FIGY.

FIGY.
FIGYEL (mint ügyel). R. Attendit, observat. S. I.
FIGYELM, FIGYELEM. Attentio, vigilantia. Faludi E. M. p. 50.
Figyelemre méltó. Attentione dignus.
Figyelme. Ejus attentio.
Figyelmes. Propensus, attentus. M. A.
Figyelmesség. Attentio, vigilantia. S. I.
Figyelmetes. Intentus. M. A.
Figyelmetesen. Intente, attente. M. A.
Figyelmetesség. Attentio. Vajda K. É. 1. K. p. 291.
Figyelmez. Attendit, auscultat. M. A.
Figyelmezzetek! Favete!
Reá figyelmez. Intendit. M. A.
Figyelmezés. Attentio, auscultatio. M.A.
Figyelmeztet, figyelmezteti. Facit attendere. M. A. Attentum reddit.
Figyelmetlen. Inattentus, non attentus. Csuzi Tromb. p. 68.
Figyelmetlenség. Inattentio. Csuzi Tromb. p. 516.
Figyelmetlenül. Inattente. S. I.

FIK.

FIK.
FIKA. Mucus narium. Takony. Sz. D. it. Gregarius pedestris miles. S. I.
Fikás: taknyos. Sz. D.
FIKARCZ, Fikarty: rojt, rost, szál. Sz. D. Csere János Encycl. p. 234. 283. 284. 515. ubique „fikarty" scribit.
A' béka' szemén fikarcz van. Sz. D.
Egy fikarczot sem adok. Sz. D.
Egy fikarcza sem maradt. Sz. D.
FIKÁTOR. Ezt gyalogoknak a' dobosok dobolják, 's a' siposok sipolják. S. I.

FILEGORIA.

FILEGORIA (Filágoria.) Nubilarium. PP.

FILIGRÁM.

FILIGRÁM.
Filigrám-munka. Opus phrygium aurifabrorum. S. I.

FILKÓ.

FILKÓ. Magyar kártya-játékban a' fölső.
Makk-filkó: makk fölső 's a' t.
Tök-filkó.
Vörös filkó.
Zöld filkó.

FILLÉR.

FILLÉR. (FILLYÉR, FÜLLÉR.) Obolus, teruncius. M. A.
Fillér is pénz. km. E granis fit acervus.
Fillérrel kéméllik az aranyat. km.
FILLÉREZ. Pázm. Pred. p. 250. „Nem ujja között fillérez, hanem ki terjesztett marokkal adakozik a' szegényeknek."
Füllérezés. Collecta, symbolum. PP.
FILLYÉRKE. Pázm. Pred. p. 784.

FILOGONT.

FILOGONT. Ki rendeltt munka. Kézdi szó. Sz. D.

FINAK.

FINAK. Edény, mellyel a' molnárok a' malom-vámat ki veszik magoknak a' gabonából; némelly vizeken a' Pozsonyi *mérőnek 10-dik* része, másutt 12-dik, néhol 16-dik része. VV. L.

FINCZ.

FINCZ.
Bak-finczot vetett. Saltum hircinum fecit.
FINCZA. Ha tudná a' gyermek, mire nevelkedik, a' fincza helyett inkább sírna. km.
Finczál: ugrálgat. Nem sokat finczál a' szalmán hízott borju. km.
Finczároz. Petulcit, lascivit. S. I.
Finczározás. Vajda K. É. 1. K. p. 638.
Testnek finczározása. Pázm. Pred. p. 395.
FINCZI.
Inczi finczi. Szirmai in Parabolis.
FINCZOL. Ugrál.
FINCZOS: ugrándozó it. Vő-fény.
Finczos leány. Puella saltui dedita.

FINDZSA.

FINDZSA, (Findzsia, finzsa, finzsia). Scyphus indicus. PP. Phiala, patera. S. I.
Kávés findzsa. Phiala caffeacea.

FING.

FING. Crepitus ventris. M. A.
FINGIK. Pedit. M. A.

FINNY.

FINNY. Faludi N. A. p. 224. Fastidium.
FINNYA. Fastidiosus, nasutus.
Finnyaság. Morositas, fastidium. Pázm. Pred. in praef.
Aszszonyi finnyaság. Faludi U. E. 1. R. p. 154.
Finnyálkodik. Sz. D. Kényeskedve válogat.
Finnyás. Fastidiosus, nasutus. Pázm. Kal. p. 1020.
Finnyás ízellet. Faludi E. M. p. 239. Gustus delicatulus.
Finnyáskodik: ételben, italban válogat, kényeskedik. VM. p. XVIII.
Finnyáskodás: kényeskedés. Faludi U. E. 1. R. p. 153.
FINNYAL. Cum fastidio. Faludi N. A. p. 224.

FINOM.

FINOM. Purus, electus, v. callidus. Fein. S. I.
Finom arany. Aurum obryzum, purissimum, ad obrussam expurgatum. PP. M. A.
Finom bor. Vinum excellens.
Finom ezüst. Argentum pustulatum, argentum excoctum. PP.
Finom íz. Faludi U. E. 1. R. p. 152, 153. Gustus exquisitus.
FINOMÍT, finomítja: javítja, ujjítja. Sz. D. Meg finomítja.
FINOMSÁG. Excellentia v. calliditas. Faludi U. E. 2. R. p. 25.

FINT.

FINT.
FINTA. Curvus, inflexus, obliquus, aduncus. S. I.
Finta. Sz. P. Nyitra Vben. F. Sáros Vben.
Finta' háza. E. F. Maros Sz-ben.
Finta szarvu ökör: kajla szarvú.
* Csala-finta. Charlatan.
FINTOR. Idem ac Finta. S. I.
Fintorgat, fintorgatja: tekergeti. Tarát, farát, orrát fintorgatja. Sz. D.
Fintorít, fintorítja. Curvat, flectit, inflectit. S. I.
Fintorog. Fentereg, alkalmatlankodik valakinek a' keze alatt. Eredj, ne fintorogj mindég a' kezem alatt. Sz. D.
Fintorodik. Curvatur, flectitur, inflectitur. S. I.

FIR.

FIR.
FIRICSKÉL. Gyö: gyösi 1. R. p. 295.
FIRKÁL. Fricat, radit. M. A. it. scribillat.
Irkál firkál. Scribillat, scriptitat.
Be firkálta. Conscriptitavit.
Le firkálta. Scribillando descripsit.
Firkáltt. Rasus, frictus. M. A.

FIT.

FIT.
FITAKOS. Loco: Fitos. Sz. D.
FITAT. Cogit, adigit, torquet. M. A.
FÍTÉL, fitéli.
Föl fitéli. Perlustrat. CM.
FITÍT, fitítja. Aperit, manifestat, monstrat. S. I.
Ki fitítja. Nem jó ki fitított kártyával játszani. Faludi U. E. 1. R. p. 12.
FITOD. E. Sz. P. Csik Sz-ben.
FITOGAT, fitogatja. Ostentat. M. A.
Ki fitogatja.
Fitogatás. Ostentatio.
Fitogató. Ostentator. M. A.
Fitogtat fitogtatja. Ostentat.
FITORÍT, fitoritja.
Reá fitorítja az orrát. Vajda 2. K. p. 239.
FITOS. Apertus, patens, patulus. S. I.
Fitos orr. Nasus resimus. S. I.
Fitos orru. Simus, simulus, resimus. S.I.
Fitos orru eb. Canis fricator. S. I.
FITUL. Patulus fit.
Ki fitúltt orru. Silus. M. A.

FITY.

FITY. Medius sextarius. Pfiff v. Talitrum. S. I. Előtte a' biró is csak fity. km. Dug. 2. R. p. 65.
Fity-firity. Pupa, pupillus, pupilla. S. I. Szirmai. Parab. p. 84.
FITYE.
Fitye' fa. Sz. P. Szala Vben.
Fitye' háza. F. Szala Vben.
FITYEG. Pendet, haeret, laxatur, movetur. M. A.
Le fityeg. Dependet. Faludi N. U. p. 115.
Fityegő. Pendulus. PP.
FITYÉSZ. Sagit. CM. Ruspatur, scrutatur, quaeritat. M. A. Prágai. p. 659. ht. Fütyész.
Fityészés. Sagacitas. M. A. CM.
Fityészö: éles szagló. Sagax. M. A. CM. Fityészö mesterségek. Magyari. p. 31.
Fityészö tacskó. Faludi N. A. p. 4.
FITYKES. Clava, fustis nodosus. S. I.
FITYMA. R. Praeputium. Bát. v. Vilis. Hitvány. Sz. D.
Fitymál, fitymálja. Vilipendit, vituperat, contemnit. S. I. Sz. D.
Fitymálgatja. Vilipensitat.
FITYÓLÉK. Appendicula. M. A. L. fütyölék.
FITTYET hány az orra alá. Contemnit. PP. Pázm. Kal. p. 361. Valakit ki nevet, ki csufol.

FIZET.

FIZET. L. Füzet.

FL.

FLASKÓ.

FLASKÓ. Lagena, ex italico: Fiasco. Flasche.
Flaskó-bor. Lagena vino plena.

FLASTROM.

FLASTROM. (ires ruha.) Emplastrum. M. A.
FLASTROMA. Ejus emplastrum.
FLASTROMOZ, flastromozza.
Bé flastromozza. Emplastro obducit, malagmate obligat. M. A. Pázm. Kal. p. 86.
Ki flastromozza. Vajda K. É. 1. K. p. 57.

FLINTA.

FLINTA. Catapulta longior, manuaria, venatoria. PP.

FO.

FOD.

FOD.
FODOR. Crispus. M. A.
Fodor gallér. Collarium. M. A. NC. p. 451.
Fodor gyökérkék. Cirri. M. A.
Fodor habos fa. Crispantibus venis undulatum lignum. PP.
Fodor haj. Cincinnus. Vrancsics. Cirrus. M. A.
Fodor haju. Crispus. M. A.
Fodor haju szabásu. Subcrispus. M. A.
Fodor háj. Mesenterium. M. A.
Fodor' háza. E. FF. Doboka és belső Szolnok Vkben.
Fodor káposzta. Brassica sabelica, apiana, crispa. S. I.
Fodor kötés. Masche. S. I.
Fodor ménta. Mentha crispa, sysimbrium. M. A.
Fodorgat, fodorgatja. Intorquet, crispat. M. A.
Fodorgatás. Intorsio, cincinnus. M. A.
Fodorgatott. Tortus, crispus, crispatus. M. A.
Fodorít, fodorítja. Crispat, calamistrat. M. A.
Meg fodorítja. Crispat. M. A.
Fodoritott. Crispatus, calamistratus, tortilis. M. A.
Fodorított haj. Cirrus. M. A.
Fodoritott haju. Cincinnatus. M. A.
Fodra. Crispum ejus.
Ing' fodra. Sz. D.
Fodros. Crispus. Fodros, mint a' Flándriai kárpit. km.
Fodros bél. Sz. D. Omentum.
Fodros gallér. Collarium. M. A.
Fodrosít, fodrosítja: Reczézi, bodrozza. Sz. D.
Fodoroszik.
Meg fodoroszik a' levele. Lippai. Vetemény. Kert. p. 68.
Fodroz, fodrozza. Crispat. S. I.
Föl fodrozza. Sz. D.
Fodrozás. Crispatio.
Fodrozat. Crispatura. Sz. D.

FOG (fő-név.)

FOG. Dens. M. A. Fogat fogért. Dentem pro dente.
Fog-csikorgatás. Stridor dentium.
Fog-fájás. Odontalgia. S. I.
Fog-hagyma. Allium. M. A.
Fog-hagymás. Alliatum, alliatus. M. A.
Fog-hagymás leves. Alliatum, moretum. PP.
Fog-hasadás. Dentitio. PP.
Fog-hegyre mozditani, vagy fog-töre mozditani a' malomban.
Fog-hullás. Lapsus dentium. S. I.
Fog-hús. Gingiva. S. I.
Fog-huzó. Dentiducus. S. I.
Fog-huzó vas. Forceps dentalis. S. I.
Fog' ingása. Vacillatio dentium. S. I.
Fog-kelés. Dentitio. M. A.
Fog-koczogás. Crepor dentium. S. I.
Fog-kö. Crusta dentibus adhaerens, tartarus dentium. S. I.
Fog-növés. Dentitio. M. A.
Fog' meg vásása. Stupor dentium. PP.
Fog-orvos. Medicus dentiducus, dentista. S. I.
Fog-piszkáló. Dentiscalpium.
Fog-por. Pulvis pro mundandis dentibus.
Fog-tisztító. Dentifricium. M. A. NC. p. 379.
Fog-törö szerszám. Dentifrangibulum. M. A.
Fog-vas. Forceps dentalis. S. I.
Fog-vájó. Dentiscalpium. M. A.
Fog-váju. idem. M. A.
Fog-vásás. Stupor dentium. S. I.
Fog-váslaló. Causans stuporem dentium. Pesti' Meséji. p. 84.
Fog-vonó. Dentifrangibulum, forceps dentalis. PP.
* Advas fog. Dens cavus. S. K.
Borona-fog. Occae dens. S. K.
Borju-fog. Ajándék-marhának nem kell borju-fogát nézni. km.
Csikó-fog. Dens pullinus.
Elö-fog, elö-fogak: metszö fogak, nevetö fogak. Dentes incisores, tomici, gelasini. S. I.
Farkas-fog. Dens lupinus.
Farkas-fogra kéltt: örökre el veszett.
Fürész-fog. Serrae dentes. S. K.
Füsü-fog. Pectinis radius. S. K.
Gereblye-fog. Rastri, sarculi dens. S. K.
Gyér fog. Ritka fog. Rari dentes. S. K.
Harapó fog. El hullottak már a' menyecske' harapó fogai. km.
Ingó fog. Labans dens. S. K.
Kan-fog. Dens apri. S. K.
Lajtorja-fog. Scalae gradus. S. K.
Lyukas fog. Dens cavus.
Szem-fog. Dens caninus. S. K.
Vásott fog. Attritus dens. S. K.
Záp-fog. Dens molaris. S. K.
FOGA. Dens ejus.
Foga' fejére. Ki mutatta foga' fejérét. km.
Foga hull. Dentes ejus excidunt.
Foga kél: fogzik. Dentit. M. A.
Foga között mondja. Pázm. Pred. p. 383. Nem vásik benne a' foga.
Fogára — Nem fér fogára. Stomachus ei non fert. M. A.
Fogát csikorgatja. Frendet. M. A.
Fogát feni. (Acuit dentes) Fremit, frendet. M. A.
Fogát huzatja. Curat sibi dentem extrahi.
Fogát fájlalja. Causatur dentium dolores.
Fogát ki töri. Edentat. M. A.
Nem vonta ki fogát ennek a' bizonyságnak.
Polczot igér másnak, holott a' kenyérben alig vágja fogát. km.
FOGACS. Sz. P. Heves, és Nógrád Vkben.
Fogacska. Denticulus. M. A.
Fogacsos vas. Irpices. M. A. L.
FOGAR (mint agyar) a' mi a' fogbol ered.
Fogaras. E. MV. F. Bereg Vben.
Fogaras Vidéke. Districtus Fogarasiensis.
FOGAS. Dentatus. it. Assula dentata, asser clavatus, parieti affixus, quo appenduntur utensilia. M. A.
Fogas ebnek való a' esont-rágás. km. M. A.
Fogas hal. Dentex. Zahnfisch. S. I.
Fogas fü: fürész fü. Serratula tinctoria. S. I.
Fogas gyik. Crocodilus. S. I.
Fogas nap. Sol hibernalis, sol minus calidus. S. I.
Fogas rostély. Dentata crates, torus denticulatus. M. A.
Fogas szellö. Aura subfrigida. S. I.
Fogas szélü fü. Serratula. M. A. PP.

Fogas verő fény. Subfrigidus solis splendor.
Fogasos. Denticulatus. M. A.
FOGATLAN. Edentulus. Vranesics. M. A.
Fogatlan rágás. Masticatio gingiva inermi. S. I.
FOGAZ, fogazza. Dentibus instruit.
Fogazza a' kereket: fogakat csinál a' kerékbe.
Fogazás. Illy értelemben hallottam 1826. Apr. 26.
FOGU.
Kinn ülő fogu. Bronci. CM.
Ritka fogu. Qui raros habet dentes.
Sűrű fogu fésü. Pecten radiis densioribus.
Csorba fogu. Edentulus.
Három fogu vas vella. Tridens.
Kapa-fogu. Dento. S. K.
FOGZik. Foga kél. Dentit. M. A.
Fogzás. Fog-kelés. Dentitio. M. A.

FOG (társ-név).

FOG. Captivus.
Fog-ház. Custodia, phylaca. M. A. Gyilkos vezeti a' tolvajt a' fog-házba. km.
Fog-ház őrző. Phylacista, custos carcerarius. M. A.
Fog-hely. Carcer, arestum. S. I.
FOGOLY. Captivus. M. A.
Fogoly ház. Ergastulum. M. A.
Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 567.
Fogoly-tartó. Pázm. Pred. p. 566.
Fogoly-társ. Concaptivus. Káldi Rom. 16. 7.
Fogoly-vadak. Faludi E. M. p. 239.
Foglyok' háza. Ergastulum. M. A.
Foglyos.
Foglyosít, foglyosítja. Csuzi Tromb. p. 193.
Meg foglyosítja. Pe sequendis, et captandis praedis initiat. PP.
Foglyosítás. Nagy István Márt. Ceron. p. 345.
Foglyosodik.
Meg foglyosodik. Csuzi p. 47.
Foglyosság: rabság. Sz. D.
FOGOLY. Perdix. M. A.
Fogoly-madár. idem. M. A.
Fogoly-fű. Helxine. M. A.
Foglár. R. Anceps. Madaráz. S. I.
Foglár. Csárda. Bihar Vben.
Foglyász. Captor perdicum. S. I.
Foglyász (ige). Capit perdices. S. I.
Foglyászás. Captio perdicum.
Foglyászat. Captura perdicum.
FOGSÁG. Vincula, captivitas, custodia. M. A.
Fogságba ejti. Incaptivat, incarcerat.
Fogságba veti. Captivat. M. A.
Fogságba vetés. Captivitas, incarceratio. M. A.

FOG (ige).

FOG, fogja. Capit, prehendit, apprehendit, accipit, sumit. M. A.
Fogta magát 's el mentt. Abiit, abscessit, erupit, evasit. S. I.
Fog mellette. Partes ejus tuetur.
Által fogja: által éri, v. által öleli.
Bé fogja. Jugat, comprimit, connectit, claudit, comprehendit. M. A. Bé fogta mind a' hatot. km.
Bele fog. Opus adgreditur, inchoat, incipit. S. I.
El fogja. Percipit, accipit, comprehendit, sumit. M. A.
El fogja a' levelet. Literas intercipit. PP.
El fogja tőle. Subtrahit.
Elő fogja. Apprehendit, protrahit. M. A.
Elő fogta, jól meg verte.
Föl fogja. Suscipit, contollit, elevat, allevat, comprehendit. M. A.
Fönn fogja. Subsumit.
Hozzá fog. Incipit, adgregitur, apprehendit. M. A.
Kezet fog. Jungit manum. Fogjunk kezet. Jungamus manus.
Kérdésre fogja. Sz. D. Ad quaestionem adtrahit.
Ki fog rajta. Vincit, superat eum. S. I. Sz. D.
Ki fogja. Ejungit. Egygyik bé, másik ki fogta a' lovat. km. K. V. p. 504.
Körbe fogja. Circumdat.
Környül fogja. Amplectitur. M. A.
Körül fogja. Circumcingit.
Le fogja. Detrahit.
Meg fogja. Capit, comprehendit, deprehendit. M. A. Meg fogta már az Isten' köntösét. km.
Meg sem fogta, 's már is mellyeszti. km.
Nem fog a' kés, a' fejsze. Aciem perdidit cultер, securis.
Nem fog rajta a' szép szó. km.
Nem fogja rosda az aranyat. km.
Nem jó helyen fogott. km.
Nem tudja, mihez fogjon. km.
Ördögöt fogsz.
Pártját fogja. Patrocinatur.
Reá fogja. Insimulat, affingit. M. A.
Össze fogja. Comprehendit. M. A.
FOGAD, fogadja. Stipulatur, paciscitur, recipit, suscipit, spondet, devovet, promittit. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. Claudicat incessu, pedibusque vacillat utrisque. M. A.
Bé fogadja. Recipit, suscipit. M. A.
El fogadja. Recipit, suscipit, percipit. S. I.
Föl fogad. Stipulatur, paciscitur. Fogadjunk föl. Paciscamur.
Föl fogadja. Suscipit, conducit.
Hozzá fogadja. Ad se recipit.
Katonákat fogad. Conducit milites. S. I.
Meg fogadja. Conducit, M. A. it. promittit.
Meg fogadja ismét. Reconducit. M. A.
Mében fogad. Concipit.
Szót fogad. Obsequitur, obedit.
Viszsza fogadja. Recipit.
Fogadás. Stipulatio, votum, sponsio, pactum, promissio, promissum. M. A. Pázm. Kal. p. 1058. Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
Fogadása tartja. Voto stringitur.
Fogadásból való. Votivus. M. A.
Fogadást fogad. Vovet. M. A.
Fogadás-szegő. Pázm. Kal. p. 1058.
Fogadás-szerző. Pactor. M. A.
Fogadás-tétel. Votum. M. A.
Bé fogadás. Receptio, susceptio. M. A.
El fogadás. Minémű a' köszöntés, ollyan az el fogadás. km.
Föl fogadás. Susceptio, receptio, pactio, pactum, stipulatio, votum. M. A.
Katona-fogadás. Conductio militum.
Meg fogadás. Conductio. M. A.
Fogadatlan. Non receptus, non susceptus.
Fogadatlan Prókátor.
Bé fogadatlan. Insusceptus. M. A.
Szó-fogadatlan. Inobediens.
Szó-fogadatlanság. Inobedientia.
Fogadj' Isten. Millyen a' jó nap, ollyan a' fogadj' Isten. km.
Fogadó. Sponsor, promissor. M. A. it. Caupona.
Fogadó-pénz. Arrha, auctoramentum. S. I.
Bé fogadó: tartó hely. Receptaculum. M. A.
Szó-fogadó. Dicto obaudiens.
Vendég-fogadó. Diversorium, pandocheum.
Vendég-fogadós. Diversitor, caupo, pandocheus. S. I.
Fogadott. Conductus, assumptus.
Fogadott biró. Arbiter. S. I.
Fogadott fiú. Filius adoptivus, adoptativus. M. A.
Fogadott katona. Miles conductus.
Fogadott munka. Opus stipulatum.
Fogadottság. Adoptio. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 110.
Meg fogadott. Conductitius, conductus. M. A.
Fogadtat, fogadtatja.
Föl fogadtató. Stipulator. M. A.
FOGANik. Concipitur.
Meg foganik a' fa. Arbor capit, sive concipit radicem. S. I. „Jó mag meg foganik.“ Biró Márton, Micae p. 574.
Foganat. Conceptio, conceptus, efficacia. M. A.
Foganatlan. Inefficax. M. A.
Foganatos. Efficax. M. A.
Foganatos akarat. Pázm. Pred. p. 445.
Foganatos áldomás. Pázm. Pred. p. 448.
Foganit, foganítja.
Meg foganítja az oltoványt. Plantam facit coalescere. NC. p. 79.
Foganodik. Coalescit. M. A.
Meg foganodik. Pázm. Pred. p. 344.
Foganoszik. Pázm. Kal. p. 42.
Foganó. Coalescens.
Foganóság. Sz. D.
Foganos. Monoszlai Cult. Imag. in praef.
Foganósság. Idem ibidem.
Foganszik. Concipitur. Faludi Sz. E. p. 46.
Bé foganszik. Faludi U. E. 1. R. p. 97.
Meg foganszik. Faludi N. E. p. 188. N. A. p. 193.
Meg foganszott vétkek. Faludi Sz. E. p. 46.
Fogant, fogantja. Concipit. S. I.
Fogantó. Ansa, manubrium. CM. M. A. Capulus. Vrancsics. Káldi Exod. 26. 5.
Fogantos. Ansatus. M. A. CM.
Fogantyu: fogantók. Capulus, manubrium. S. I.
Fogantyus. Ansatus. S. I.

Fogantatik. Concipitur.
Fogantatás. Conceptio.
Boldog Aszszony' fogantatása. Conceptio Beatae Dominae.
FOGÁS. Captio, captura, exceptio, praetextus. M. A.
Bé fogás. Equorum junctio ad currum. S. K.
Derék-fogás. Medius missus, media appositio ferculorum. S. K.
Egy fogás étek: egy rendbéli étek. Sz. D.
El fogás. Acceptio, comprehensio, interceptio. M. A.
Elme-fogás. Argutiae, ratiocinatio. S. K.
Elöl fogás. Praeoccupatio, anticipatio. M. A.
Hal-fogás. Captura piscium.
Hamis fogás. Technae. S. K.
Hazug fogás. Tasi Gáspár. p. 65.
Hegedű-fogás. Capulum fidium v. jugum. S. K.
Hozzá fogás. Aggressio. M. A.
Ki fogás. Exceptio, devictio. S. K.
Ki fogás a' törvénykezésben. Decipulae strophae, antistrophae forenses, exceptiones. PP.
Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.
Meg fogás. Comprehensio. M. A.
Párt-fogás. Patrocinium.
Puska-fogás. Sclopeti scapus ligneus. S. K.
Reá fogás, Calumnia, calumniatio. Tasi Gáspár. p. 175.
Szű-fogás. Oppressio cordis. S. K.
Szű-fogás járja.
Vitéz-fogás. Periclitatio. S. K.
Fogása a' hegedűnek, vagy koboznak. Jugamenta. PP.
Minden roszsz puskának van fogása. km.
FOGAT, fogatja. Curat capi, comprehendi. Madarat lehetne vele fogatni. km.
Be fogatja. Curat intercipi v. injungi.
El fogatja. Curat intercipi.
Meg fogatja. Curat comprehendi.
Fogaték. Ansa, capulus, manubrium.
Fogatékja. Ejus manubrium.
Fogatély. idem. Hallottam 1828. Jan. 26.
Fogató. Ansa, capulus, manubrium. M. A.
Fogatós. Ansatus. M. A.
Fogatos v. fogantós tál, v. medencze. Scutella v. lanx ansata, auriculata. PP.
Fogattyó. idem ac Fogató. M. A.
FOGDOS, fogdossa. Prehensat, contrectat. M. A.
Fogdosás. Prensatio. M. A.
Fogdosó. Captator, prensator. M. A.
Fogdosgatja. Saepius prensat. Sz. D.
FOGDOZ, fogdozza. idem ac fogdos.
Katona-fogdozás. Captura tyronum militarium.
Fogdoztat, fogdoztatja. Curat intercipi successive plures.
FOGHAT, foghatja. Potest capere, prehendere.
Foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.
Hozzá foghatatlan. Unicus, incomparabilis. S. I.
Meg foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.
Fogható.
Hozzá fogható. Compar, aequipollens, aequabilis. M. A.
Kézzel fogható. Palpabilis.
Meg fogható. Comprehensibilis. M. A.
Öszve fogható, hajtható szék. Sedes plicatilis. PP.
FOGLAL, foglalja. Occupat, nectit, jungit. M. A.
Bé foglalja. Complectitur. M. A.
Bele foglalja. Innectit, includit.
Egybe foglalja. Conjungit, connectit. M. A. Unit. CM.
El foglalja. Occupat, arestat, confiscat. M. A.
Hozzá foglalja. Annectit. M. A.
Elöl el foglalja. Ante occupat, praeoccupat. M. A.
Öszve foglalja. Conjungit, connectit, copulat, compaginat, cogmentat. M. A.
Viszsza foglalja. Recuperat. M. A.
Foglalás. Junctio, junctura. it. occupatio. M. A.
Bé foglalás. Complexio. M. A.
Egybe foglalás. Conjugatio, connexio, conjunctio. M. A.
El foglalás. Occupatio. M. A.
Elöl el foglalás. Praeoccupatio. M. A.
Hozzá foglalás. Adjunctio. M. A.
Öszve foglalás. Compages, compago, commensura. M. A.
Viszsza foglalás. Recuperatio, reoccupatio.
Foglalat. Negotium, occupatio v. summa, summarium. Innhalt. S. I.
Foglalatos. Occupatus. M. A. Distentus, negotiis obrutus. S. I.
Foglalatoskodik. Occupatur, distinetur. S. I. Sz. D.
Foglalatosság. Occupatio. M. A.
Foglalható. Occupativus. M. A.
El foglalható. idem. M. A.
Foglalgat, foglalgatja. Sensim occupat.
Foglalkozik. Adhaeret, adhaerescit. S. I. Sz. D.
Foglaló. Arrha, arrhabo.
Foglalót adott reá. Sz. D.
Foglaló fa. Fa-heveder az ajtóban, v. asztalban. S. I.
Foglaló kapocs. Fibula ferrea. S. I.
Foglaló pénz. Sz. D.
Foglaló szeg. Impages. S. I.
Foglaló zálog. Arrha. M. A.
Bé foglaló. Inclusor. Káldi Jerem. 24. 1.
Öszve foglaló. Copula. M. A.
Viszsza foglaló levél Literae reoccupatoriae, recaptivatoriae. M. A.
Foglalodik. Occupatur v. comprehenditur. S. I.
Foglaltt, foglaltatott. Occupatus, complexus. M. A.
Foglalvány. Sz. D.
FOGÓ. Forceps. M. A. it. capiens.
Czinege-fogó. Decipula. S. K.
Egér-fogó. Muscipula. Ez volna szalonna az egér-fogóra. km.
Fazék-fogó. Inkább meg tetszik a' mocsok a' tiszta ruhán, mint a' fazék-fogón. km.
Föl fogó. Excipula adipis assarii, cucuma, scutra. Pecsenye alá való. PP.
Füst-fogó. Quod fumum intercipit.
Gerény-fogó. Viverrarium. S. K.
Harapó fogó. Forceps, vulsella. S. K.
Kéz-fogó. Sponsalia. S. K.
Lepke-fogó. Tendicula. S. K.
Patkány-fogó. Muscellarium. S. K.
Párt-fogó. Defensor, patronus. S. K.
Rá fogó (ruha' neme). Muliebre velamen capitis. S. K.
Szén-fogó. Pruniceps. M. A.
Tűz-fogó. idem. M. A.
Vas fogó. Forceps. S. K.
Víz-fogó. Cisterna. S. K.
Fogódik. Capitur, intercipitur. S. I.
El fogódik. idem. S. I.
Fogódzik. Adhaeret, adhaerescit. S. I. A' templom' falához kapaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
Fogódzatok, hogy le ne essetek. Sz. D.
Öszve fogódzanak. Invicem jungunt manus.
Fogószkodik. Se se manibus sustentat.
Belé fogószkodik. Manibus alteri adhaerescit.
Hozzá fogószkodik. idem.
Meg fogószkodik. Manibus se sustentat.
Öszve fogószkodik. Sz. D.
FOGOTT. Prehensus, comprehensus, captus. M. A.
Fogott biró. Arbiter. M. A.
Föl fogott. Cliens. S. I.
Meg fogott. Captus, apprehensus. M. A.
Fogta (Fogott-a). Ejus captum.
Füst-fogta levél. Fumosae literae.
FOGTAT, fogtatja. Captivat.
Fogtatás. Captivatio. M. Verböczi, in Indice.
Fogtató. Captivator. Idem ibidem.
FOGVA. Apprehensive. M. A.
Fogva van. Captivus detinetur.
Ki fogva. Excepto, praeter. S. I.
Fogvást (mint folyvást). S. I.
FOGVA. A, ab, abusque. M. A.
Az üdőtül fogva. Ab eo tempore.
Egy hónaptúl fogva. Ab uno mense.
Mától fogva. Ab hodierna die.

FOGY.

FOGY. Decrescit, consumitur. M. A.
El fogy. idem. M. A. El fogy a' vagyon, ha reá nem keresnek. km.
Ki fogy már mindenből, mint koldus az énekből. km.
Meg fogy. Deficit. S. I.
FOGYAD. R. Consumitur, decrescit, diminuitur v. deficit, tabescit, marcescit. S. I.
Fogyadék. R. Residuum, reliquiae. S. I.
Fogyadékos. R. Residuus, reliquus v. defectuosus. S. I.
FOGYÁS.
El fogyás. Defectus, decrementum, consumtio. M. A.
FOGYASZT, fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
El fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
El fogyasztja. Facit ut deficiat.
Ki fogyasztja. Exstirpat.
Meg fogyasztja. Minuit, diminuit.
Fogyasztal, fogyasztalja. idem. Sz. D.
FOGYAT, fogyatja. Consumit, absumit. M. A.
Fogyatás. Pázm. Pred. p. 300.
Fogyaték. Residuum, reliquiae, faeces. M. A.
Fogyaték-bor. Vinum deficiens, vergens ad finem.
Fogyaték-élet. Faludi N. A. p. 246.
Fogyaték-nyáj. Faludi E. M. p. 86.

Fogyaték-pénz. Residua pecunia.
Fogyatékja. Van még a' fogyatékjából.
Fogyatékos. Defectuosus.
Fogyatkozik. Deficit, consumitur. M. A.
El fogyatkozik. Deficit. M. A.
Meg fogyatkozik. S. I.
Fogyatkozás. Defectus, deliquium, penuria. M. A.
Hold' fogyatkozása. Defectus Lunae.
El fogyatkozás. Defectio, defectus. M. A.
Fogyatkozásos. Defectivus. M. A.
Fogyatkozott. Defectuosus.
Fogyató. Absumens, consumens.
Élet-fogyató. Pázm. Pred. p. 857.
FOGYDOGAL. Sensim deficit. Vajda. 3. K. p. 255.
FOGYHAT.
Fogyhatatlan. Pázm. Pred. p. 382.
El fogyhatatlan. Inexhaustus, indeficiens. M. A.
Ki fogyhatatlan. idem.
Fogyhatatlanság. Pázm. Kal. p. 666.
FOGYOTT. Quod defecit.
Fogyott erő. Defectus virium.
Fogyott űgy. Inopia, miseria, egestas. S. I.
Fogyta (fogyott-a.) Ejus defectus.
Bor' fogyta. Vinum deficiens.
Esztendő' fogyta. Annus interire properans.
Élet' fogyta. Vita ad finem vergens.
Hold' fogyta. Luna decrescens.
Hold' fogytával. Luna decrescente.
Fogytáig Usque dum deficiat.
Fogytán van. Est in defectu.
Fogytig. Finaliter, perpetuo. Fottig. M. A.
Fogytiglan. idem. Fottiglan. M. A.
FOGYTON. fogy. In dies deficit. Pázm. Pred. p. 987.

FOH.

FOH.
FOHÁSZKODik. Suspirat, gemit, gemiscit, congemiscit. M. A. Fohászkodik mint a' kár-vallott Czigány. km.
Föl fohászkodik. Ingemiscit, suspirat. M. A.
Fohászkodás. Suspiratio, suspiratus, suspirium, gemitus. M. A.
Föl fohászkodás. Suspirium, gemitus. M. A.
Fohászkodó. Gemebundus, suspirosus. M. A.

FOJT.

FOJT. L. FUJT.

FOK.

FOK. Propugnaculum, munimentum, specula, it. hiatus, caverna, claustrum, sinus, it. Foramen, acus, securis. it. Dorsum cultri, malleus securis. M. A. Extremitas rei alicujus, margo, ora v. confinium, limes. S. I.
Fok-hagyma. Allinm. M. A. Foghagyma.
Fok-hely. Emporium. CM. M. A. Locus v. civitas confinii. S. I.
Fok-hegy. Promontorium. S. I.
Fok-kő. R. Lapis terminalis, terminus, meta. S. I.
Fok-oru. Sz. P. Heves Vben.
Fok-szabadi. F. Veszprém Vben.
Fok-tö. F. Pest Vben.
Fok-vár. R. Propugnaculum confinii, arx hosti opposita, munitio limitanea. S. I.
* Bebrin-fok. Árok Baranya Vben.
Dán-fok. Sz. P. Békes Vben.
Darócz-fok. Árok Baranya Vben.
Dráva-fok. F. Somogy Vben.
Fejsze-fok. Dorsum securis.
Kemény-fok. Árok Bihar Vben.
Konicza-fok. Árok Baranya Vben.
Lassu fok. Árok Baranya Vben.
Sió-fok. F. Veszprém Vben.
Tű-fok. Foramen acus. S. K.
Vár-fok. Ora propugnaculi. Sz. D.
Vindornya-fok. F. Szala Vben.
FOKA. Ejus ora, ejus margo.
Fejsze' foka. Dorsum securis. S. K.
Jó reménység' foka. Promontorium Bonae Spei. Molnár János.
Kalapács' foka. Pars mallei anterior, latior. S. K.
Kard' foka. Dorsum ensis. S. K.
Kés' foka. Dorsum cultri. Ollyan éles mint a' kés' foka. km.
Tő foka. Foramen acus. S. K.
FOKOS. Clava, cambuca. Csákány. Sz. D.
Fokos hagyma. Squilla. CM.
FOKSÁNY. Város Moldvában.

FOLY.

FOLY. Fluit, decurrit. M. A. Te rólad foly a' beszéd. Narratur fabula de te. Foly a' nyála reá, de nem kopik szája benne. km.
Alatta foly. Subter fluit. M. A.
Alá foly. Decurrit.
Által foly. Transfluit. M. A.
Be foly. Influit. M. A.
Bele foly. idem.
Egybe foly. Confluit.
El foly. Defluit. M. A.
El folyja. Faludi T. É. p. 89. VM. Hittartás. p. 31.
Elől foly. Praefluit. M. A.
Ki foly. Effluit, dimanat. M. A.
Környül foly. Circumfluit. M. A.
Le foly. Decurrit, defluit. M. A.
Reá foly. Alluit. M. A.
Öszve foly. Confluit. M. A.
Széllyel el foly. Dimanat. PP.
Viszsza foly. Refluit. M. A.
FOLYADÉK. Effluvium v. fluor, liquor. S. I.
FOLYAM (név). Fluentum. CM.
Folyama. Ejus fluentum. Csuzi. p. 418.
Folyamja. idem. VM. p. 270.
Folyamlik (mint fénylik, villámlik) Fluit, manat. Faludi U. E. 1. R. p. 138.
Folyamlás. Faludi N. A. p. 76.
Folyamló. Faludi N. A. p. 40.
Folyamló beszéd. Faludi U. E. 1. R. p. 42.
Folyamú.
Hét folyamú. Septemfluus. CM.
FOLYAMik. Confugit, confluit. M. A.
Hozzá folyamik. Confugit. M. A.
Folyamás. Perfugium. M. A. Vrancsics.
Viz' folyamása. Aquaeductus. Káldi Eccl. 24. 41.
Folyamat. Amnis, fluentum, rivulus. M. A.
Folyamatja a' dolognak. Cursus, progressus rei. S. I.
Folyamhatik. Pázm. Kal. p. 671.
Folyamodik. Confugit ad aliquem, v. asylum, juvamen quaerit. S. I.
Föl folyamodik. Recurrit.
Hozzá folyamodik. Confugit. S. I.
Folyamodás. Confugium, refugium.
Föl folyamodás. Recursus.
Folyamó. Confugiens, recurrens. Pázm. Pred. p. 118.
Folyamú.
Hét folyamú. Septemfluus. M. A. L.
FOLYAT. R. Fluor, fluxus, fluentum, profluvium. S. I.
FOLYAT (ige). Equit, subat, catulit, circumcurrendo coitum quaerit. S. I.
Folyatás. Tempus veneris, catulitio. S. I.
Folyatás' ideje. Sz. D.
Folyató. Catuliens. S. I.
FOLYATja. Sinit fluere.
El folyatja más felé. Derivat. M. A.
Ki folyatja. Erivat. M. A.
FOLYÁNY. Fluentum, rivulus. Sok köveces terem a' víz-folyányban. Sz. D.
FOLYÁR. R. Lascivus, salax, venereus. S. I. Viget adhuc in usu plebis, hoc sensu usurpatam audivi 20. May 1816. in Ságh.
FOLYÁS. Fluor, fluxio, fluxus, profluvium, fluentum, amnis, torrens, rivus. M. A.
Bé folyás. Influxus. S. I.
El folyás. Defluxus, defluxio. M. A.
Elől folyás. Praefluvium, praefluxus. M. A.
Has-folyás. Lienteria. S. K.
Ki folyás. Effluentia, effluvium. M. A.
Le folyás. Defluxus. M. A.
Mag-folyás. Gonorrhoea. S. K.
Öszve folyás. Confluxus, confluvium. S. I.
Pör-folyás. Processus judicii. S. K.
Vér-folyás. Fluxus sanguinis. S. K.
Viszsza folyás. Refluxus. M. A.
Víz-folyás. Cursus fluvii.
Folyáska. Rivulus, amniculus. M. A.
FOLYDOGÁL. Fluitat. M. A. CM.
FOLYOS. R. Currit, discurrit. Bát.
Folyosó. Xystus, ambulacrum, pergula. M. A Porticus. Gallerie. S. I.
Folyosó fene. Cancer. CM.
Folyosók. R. Veredarii, cursores. Bát.
Folyosós: gáleriás. Faludi T. É. p. 320.
FOLYÓ. Fluidus, fluens. M. A.
Folyó ára mindennek. Pretium currens rerum.
Folyó beszéd. Oratio soluta, prosa. S. I.
Folyó borostyán. Chamaedaphne. M. A.
Folyó fű. Smilax levis, convolvulus. M. A.
Folyó gerenda. Trabs lacunaria. PP.
Folyó hajó. Celox, liburna, liburnica. S. I.
Folyó has. Fluor ventris, profluvium alvi. S. I.
Folyó hónap. Mensis labens, decurrens. S. I.
Folyó keh: ló-nyavalya. S. I.
Folyó kocsi. Rheda. M. Verbőczi in Indice.

Folyó kórság. Rheumatismus, destillatio, pituitae acuta fluxio. S. I.
Folyó követ. R. Cursor. Courier. Faludi E. M. p. 240.
Folyó nátha. Catharrus. PP.
Folyó pénz. Pecunia usitata, currens. PP.
Folyó papiros. Charta diluta. PP.
Folyó patak. Profluens, amnis, rivus. M. A.
Folyó óra. Clepsydra, arenarium. M. A.
Folyó seb. Fonticulus, ductus humoris corrupti. S. I.
Folyó sebet üt. Rivulum inurit. S. I.
Folyó süly. Haemorrhoides apertae, fluidae. S. I.
Folyó szálfa. Trabs lacunaria. S. I.
Folyó szeder. Morum idaeum. S. I.
Folyó víz. Flumen, fluvius, amnis, rivus. M. A.
Folyó víz' ágya. Alveus, canalis. S. I.
Folyó vizes. Fluminosus. M. A.
Folyó vízi. Flumineus, fluvialis, amnicus. M. A.
Folyó volta a' vízeknek. Fluiditas aquarum. Vajda K. É. 1. K. p. 672.
* Föl folyó. Arbustivus, v. smilax aspera, v. hedera, v. convolvulus. S. I.
Föl folyó, sárga föl folyó. Nasturcium indicum. PP.
Föl folyó tök. Cucurbita cameraria. PP.
Ki folyó kút. Scaturigo, fons vivus. M. A.
Ki folyó mértékkel. Mensura effluente. Pázm. Pred. p. 1258.
Kis folyó fű. Giffanthemos. NC. p. 51.
Le folyó. Defluus. Vajda 3. K. p. 18.
Viszsza folyó. Refluus. M. A.
Folyóka. Bizonyos virág. S. I. Sz. D. it. Rivulus.
FOLYTAT, folytatja. Continuat. Kiki a' maga mesterségét folytassa. km.
Folytatja a' dolgot. Continuat negotium. PP.
Folytatás. Continuatio. PP.
El folytatás. Derivatio. M. A.
Folytató. Continuator.
FOLYTON foly. Fluit incessanter. Pázm. Pred. p. 986.
Folyton folyó. Profluus. M. A.
FOLYVÁST. Continuo, incessanter, non interrupte, sine intermissione. S. I.
Folyvást beszél. Sine haesitatione loquitur, quin adhaereat.

FON.

FON, fonja. Net, filat, nectit, texit. M. A. Nehéz a' kóczbul szép fonalat fonni, km.
Bé fonja. Complicat, contexit. M. A.
Bé fonja a' haját.
Belé fonja. Interfilat, intertexit.
Egybe fonja. Contexit. M. A.
Föl fonja. Pensum nendo absolvit. S. I.
Kertet fon. Cincturam horti e virgultis praeparat.
Meg fonja. Pernet. M. A.
Ostort fon. Flagrum confilat.
Öszve fonja. Connectit, complicat. M. A.
FONADÉK. Filamentum, filatura, netum. Faludi E. M. p. 245.
FONAT (név). idem.
Fonatos. Tortus, connexus, textus. M. A.
Fonatos kalács. Torta panis. M. A.
FONATik. Filatur, nectitur.
Fonaték. Cincinnus, contortum. M. A.
FONÁK. Viszszája valaminek.
Fonák-szokás. Abusus, mos perversus. S. I.
Fonákja. Viszszája.
A' posztó' fonákja. Viszszás lapja. Sz. D.
Fonákul: viszszájára. Inverse. PP.
Fonákul fordultt. Pázm. Pred. p. 24.
FONÁL. Filum. M. A.
Fonál-áros. Negotiator filarius. S. I.
Fonál-cső. Fistula arundinea textorum.
Fonál-féreg. Filaria. S. I.
Fonál-tekerő. Rota spiralis. PP.
Fonál-vetés. Staminis dispositio. PP.
Fonál-vető. Staminis disponendi instructus. PP.
* Arany-fonál. Aureum filum. S. K.
Bél-fonál. Prágai p. 190. Trama, subtegmen. S. K.
Egy orsó-fonál. Panacellium. S. K.
Egy vég-fonál. Fasciculus filorum. S. K.
Kénköves fonál. Sulphureum filum. S. K.
Mellék-fonál. Prágai p. 190. Stamen. S. K.
Nyüst-fonál. Litium. M. A.
Szöni való fonál.
Szurkos fonál. Filum picatum sutorium. S. K.
Vékony fonál. Filum gracile. S. K.
Fonala. Filum ejus.
Áriádne' fonala.
Fonalat a' tekerőrül tekerni. Ex spira glomerare fila. PP.
FONÁS. Filatura. M. A.
Egybe fonás. Contextio, connexio. M. A.
Kert-fonás. Inciuctura horti.
Ostor-fonás. Flagri confilatio.
FONCSIKA. Vestis lacera. PP.
FONDOR. Calumniator, susurro, iniquus delator. S. I.
Fondor-beszéd. Sz. D. Sermo calumniatorius.
Fondorja. Gesztenyét a' fondorjában lehet leg jobban el tartani.
Fondorkodik. Filum contentionis ducit, spirat caecias. M. A.
Fondorkodó. Csuzi p. 476.
Fondorlás. Susurratio, delatio. M. A.
Fondorló. Susurro, delator. M. A. Minden szó' szelének, és fondorló hírnek nem jó végére menni. Tua, quod nihil refert, percontari desine. KV. p. 515.
Fondorság. Sz. D.
Fondorúl. Nagy István Márt. Coron. p. 169.
FONHAT, fonhatja. Szüleidnek átka ostort fonhat nyakadra. km.
FONNI való. Materia ad nendum. Talál ö mindég fonni való szöszt, és szöni való fonalat. km.
FONÓ. Fila ducens. Netrix. M. A.
Fonó. F. Somogy Vben.
Fonó ház. Conclave netorium. S. I.
Fonó házba jár.
Fonó kerék. Verticulum, versatilis rhombus. PP. M. A.
Fonó leányok. Faludi N. E. p. 163. Puellae netrices.
Fonód, Fonyód. Sz. P. Somogy Vben.
Fonódik. Nectitur.
Öszve fonódik. Connectitur, contexitur, complicatur. M. A.
FONOTT. Textus.
Fonott kalács. Torta plicatilis.
Fonott perecz. Spira plicatilis.
FONTT. idem ac fonott. Vasárnap fontt fonál sokáig el nem áll. km.
Bé font haj. Cincinni. M. A.
Bé fontt haju. Cincinnatus. M. A.

FONNY.

FONNY.
FONNYAD. Flaccet, flaccescit, marcescit. M. A.
El fonnyad. Distabescit. M. A.
Meg fonnyad. Marcescit, arescit. M. A.
Fonnyadás. Marcor, flacciditas. M. A.
El fonnyadás. Distabescentia. M. A.
Fonnyadhatatlan. Invietus, immarcescibilis. M. A.
Fonnyadó. Tabescens. it. az a' lé, mellyben a' nyers kolbászokat ki főzik. Ez a' lé zsiros, és a' ki pattogzott kolbászok miatt töltelékes, a' cseléd eknek bé rántva adják. Sörtvélyeseknek nem jó adni, mert azt tartják felőle, hogy a' hasok el szárad, és talán innen nevezik Fonnyadónak; így hallottam Sághon. 1818. Jan. 18.
Fonnyadtt. Vietus, flaccidus, marcidus, strigosus, tabidus. M. A.
Meg fonnyadtt, meg fonnyadott. Marcidus, vietus, arefactus. M. A.
Fonnyadttság. Marcor. M. A.
Fonnyadozik. Flaccescit, marcescit, tabescit. S. I.
FONNYASZT, fonnyasztja. Macerat. M. A. Marcidat, tabefacit. S. I.
Bé fonnyasztja. Prágai p. 659.
El fonnyasztja. Tabefacit. M. A.
Meg fonnyasztja. idem.
Fonnyasztás. Marcescentia. M. A.
FONYTYORODik. Prae macrore contrahitur, corrugatur.
Öszve fonytyorodik. Hallottam Sághon. 1825. Máj. 10.

FONT.

FONT (FUNT.) Libra. M. A.
Funt-nyil. Phalanx, libramentum. M. A.
Font-serpenyök. Bilanx. M. A.
Fél funt. Semi libra.
FONTJA, funtja. Ejus libra.
Hogy a' funtja. Quanti ejus libra venditur.
Hogy adják funtját.
FONTNYI. Libralis. M. A.
FONTOL, fontolja. Librat, ponderat, expendit. M. A.
Meg fontolja. idem. S. I.
Fontolás. Ponderatio, expensio, examinatio. M. A.
Fontoló. Bilanx. it. Ponderator.
Fontolóra vette. Expendit, ponderat.
FONTONKÉNT. Libratim.
Fontonként fogy az erő, de lotonként jö viszsza. km.
FONTOS. Libralis. M. A. it. gravis, ponderosus, momentosus. S. I.

Fontos körtvély. Volema. Kisded bimbóbul ered a' fontos körtvély. km.
Fontos mondás. Sententia gravis.
Fontosan. Ponderose. Keveset szóll, de fontosan.
Fontosság. Ponderositas.
Fontossága a' dolognak. Momentum rei.
FONTTAL mérő. Libripens. M. A.

FOR.

FOR.
FORBÁT.
Forbátol, forbátolja. Pensat, compensat, retaliat, retribuit. M. A.
Meg forbátolja. Retribuit, rependit, retaliat. M. A.
Forbatlat. R. Compensatio, retributio. B á t.
Forbátlan. R. Mutuus, reciprocus. B á t.
FORDÍT, fordítja. Vertit. M. A.
Fordítja a' ló' száját. Caput v. frenum equi vertit. PP.
Fordítja a' köpönyeget. Vertit pallium.
Alá fordítja. Deorsum vertit.
El fordítja. Avertit, evertit, devolvit, pervertit. M. A.
Föl fordítja. Evertit, pervertit. M. A.
Hozzá fordítja. Advertit. M. A.
Keveset lehet ott fordítani: kevésre lehet ott menni. Kevés hasznot lehet ott hajtani.
Ki fordítja. Evertit, invertit. M. A.
Le fordítja. Devolvit. M. A.
Meg fordítja. Convertit, invertit. M. A. Nem széna-szekér a' szó, könnyű meg fordítani. km.
Meg fordítja a' köntöst. Interpolat. PP.
Reá fordítja. Advolvit.
Viszsza fordítja. Provertit. M. A.
Fordítás. Versio, inversio. M. A.
El fordítás. Aversio, eversio. M. A.
Ki fordítás. Eversio, inversio. M. A.
Meg fordítás. Inversio. M. A.
Fordítdogal, fordítdogalja.
Föl fordítdogalja. Subversat. CM.
Fordítgat, fordítgatja. Interpolatim vertit.
Fordíthat, fordíthatja. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne keritsen. km.
Fordítható. Versilis, versatilis, versabundus. S. I.
Fordíthatatlan. Non versibilis, non compensabilis. S. I.
Fordító. Verticillum. PP. it. Versor.
Fordító fa. Dug. km. 1. R. p. 28.
Fordított. Versus. M. A.
Fordított kása: étel' neme.
Fordított köntös. Vestis interpolata. PP.
Ki fordított. Eversus, inversus. M. A.
Fordítva. Verse.
El fordítva. Averse. M. A.
FORDUL. Vertitur, vertit se. Előbb fordúl roszszra, mint jóra a' dolog. km.
Gyakorta fordul, mint a' péntek, szombat. km.
Alá fordul. A' kerék annyit fordul alá, a' mennyit föl. km.
Bé fordul. Divertit, intrat, ingreditur. S. I.
Le fordúl. Invertitur, incidit.
El fordul. Avertit se, avertitur. M. A.
Elö fordul. Prodit, provenit, evenit, devenit. S. I.
Föl fordul. Evertitur, sursum vertitur. M. A.
Föllyül fordul. Super vertit se, fit superior altero.
Hozzá fordul. Vertit se ad alterum.
Ki fordul. Egreditur, foras se recipit. M. A.
Le fordul. Devolvitur, desilit, deorsum se vertit. M. A.
Meg fordul. Convertitur, convertit se. M. A. Sok koczkán fordultt meg a' dolga. km.
Neki fordul. Contra vertit se, obvertit se.
Reá fordul. Super vertitur.
Viszsza fordul. Revertitur, evertitur, pervertitur. M. A.
Úgy fordul. Poterit evenire. Ugy fordúl, magam is föl rándulok.
Fordulás. Conversio, versura. M. A. Sz. Pál' fordulása. Conversio. S. Pauli.
El fordulás. Aversio. M. A.
Föl fordulás. Inversio. M. A.
Hozzá fordulás. Conversio ad aliquem facta. S. K.
Jóra fordulás. In bonum conversio. S. K.
Ki fordulás. Inversio, eversio. M. A.
Le fordulás. Devolutio. M. A.
Meg fordulás. Inversio, conversio. M. A.
Nap-fordulás. Solstitium. S. K.
Viszsza fordulás. Reversio, reditus. S. I.
Fordulat. Versura. Egy fordulattal.
Üdö' fordulatja. L. Kereszturi. Descrip. Epp. M. Varad. T. 2. p. 243.
Forduló. Vertens, volubilis, versatilis. M. A.
Napra forduló virág. Heliotropium.
Ezen fordulóval. Hoc cursu, hac occasione.
Fordúltt. Versus. M. A.
El fordúltt. Aversus. M. A.
Le fordultt. Devolutus, deturbatus. M. A.
Meg fordultt bor. Vinum a calore confusum. S. I.
Viszsza fordúltt. Transversus, praeposterus, perversus. M. A.
Viszsza fordúlttság. Perversitas. M. A.
Viszsza fordúlttúl. Praepostere, perverse, perperam. M. A.
Fordulttában. Dum ille se verteret. Faludi T. É. p. 166.
FORG, FOROG. Versatur. M. Á. Forog mint a' roszsz pénz az országban. km.
Forog a' malom. Mola volvitur. PP.
Fönn forog. Superest, existit. S. I.
Ireg forog. Vertit, rotat se in omnem partem.
Forgandó. Volubilis. M. A.
Forgandó szerencse. Fortuna volubilis.
Forgandóság. Pázm. Pred. p. 812. Volubilitas.
Forgat, forgatja. Tractat, versat, rotat, volvit, obversat, convolvit, volutat. M. A. it. Agrum iterat. M. A.
Által forgatja. Pervolvit.
El forgatja. Evertit, invertit, rotat. M. A.
Fel forgatja. Pervertit, evertit. M. A.
Ki forgatja. Evolvit. M. A.
Kornyúl forgatja. Circumvolvit, circumvertit, circumversat. M. A.
Meg forgatja. Versat.
Forgatás. Volutatio, volutatus it. iteratio agri. M. A.
Forgatdogálja. Versat. CM.
Forgatható. Versabilis, versatilis, versorius. M. A.
Forgatva. Volutatim. M. A.
Forgattyú. Verticillum, verticulum v. quidquid verti solet. S. I.
Forgács. Assula. M. A. A' ki mennyit vág, annyi forgácsa lészen. km.
Forgács-fa. Schidia. CM.
Forgács-hulladék. Segmentum, fragmentum. M. A.
Forgács-kút. E. F. Kolos Vben.
Forgács. R. Tornator. Drechsler. S. I.
Forgács' falva. F. Gömör Vben.
Forgács-szék. R. Jugum tornatorium. S. I.
Forgács-vas. R. Tornus. S. I.
Forgácsol, forgácsolja. R. Tornat. S. I.
Forgás. Versatio, conversatio. M. A.
Forgolány. F. Ugocsa Vben.
Forgolódik. Agit, illaborat, occupatur, operatur, versatur in opere. M. A.
Forgolódik körűlötte, mint a' macska a' forró kása körül. km.
Forgolódás. Industria, occupatio, actio, versatio in opere. M. A.
Forgolódzik. Faludi N. A. p. 48.
Forgott. Versatus.
Forgott ember. Homo versatus, expertus, exercitatus. S. I.
Forgó. Volubilis, versatilis. M. A.
Forgó a' süvegen. Pilei crista versatilis. S. I.
Forgó ajtó. Valva rotunda foris versatilis. M. A.
Forgó csont. Coxa, coxendix. M. A.
Forgó csont' gombja, lápája. Vertebra, vertibulum. M. A.
Forgó csont a' hát-gerinczben. Vertebra, spina dorsi, spondylus. M. A.
Forgó csont' fájása. Ischias. PP.
Forgó német táncz. Wallzerisch. S. I.
Forgó szék. Sella versatilis.
Forgó szél. Turbo, vertex, vortex. M. A.
Forgó szél vagyon a' fejében. km.
Forgó a' szerencse. Fortuna aestuaria.
Forgó vitorla a' ház' tetején. Vertumnus, pinnula versatilis. PP.
Forgódik. Versatur in opere. M. A.
Forgódás. Versatio, occupatio, actio. M. A.
FORNA. Sz. P. Fejér Vben.
Forna-szeg. F. Nyitra Vben.
FORNOS. F. Bereg Vben.

FORINT.

FORINT. Florenus. Jó forint, melly száz kéméll. km.
Arany-forint. Florenus auri, aureus.
Bomlott forint: 35 polturát ért. Ez a' számlálás' neme kezdödött 1694-ben, de 1695 cássáltatott. L. Rumi Emlékirás 1. Kötet p. 125. 151.
Fél forint. Semiflorenus. S. K.
Kurta v. Magyar forint. 50 kr. ért.
Lengyel forint. Florenus polonicus, 15 xr. valens. S. K.
Német v. Rénes forint. 60 xr.
Vonás-forint: 51 xr.
FORINTOS. Florenarius. Még a' száz forintos ló is meg szokott botlani. km.

Forintos' háza. F. Szala Vben.
Fél forintos : 30 xr.
Két forintos. Biflorenarius.

FORMA.

FORMA. Figura, forma, typus. M. A.
Forma-öntő, példa-metsző. Proplastes. M. A.
Forma- (példa-) csináló mesterség. Proplastice. M. A.
Forma-metsző. Caelator. PP.
Forma-metsző-vas. Caelum. PP.
Egy forma.
Egy formán van.
FORMÁL, formálja. Figurat, format, fingit, configurat, informat. M. A.
El formálja. Efformat, conformat. M. A.
Hozzá formálja. Conformat. M. A.
Ki formálja. Efformat, effigiat, effingit. M. A.
Meg formálja. Performat. M. A.
Formálás. Formatio, formatura, figuratio. M. A.
Ki formálás. Effictio, efformatio. M. A.
Formáló. Formator. M. A.
FORMÁS. Formosus.
Formás ember. Formosus. it. Versipellis.
FORMÁTLAN. Ineffigiatus, informis. M. A.

FORR.

FORR. Fervet, bullit, bullat. M. A. it. Scaturit. S. I.
Forr a' sok ember. Copia hominum adest.
Forr a' víz. Fervet aqua.
Forr benne a' méreg. Aestuat bile.
Föl forr. Efferbet, effervet, ebullat. M. A. A' piczíny csupor hamar föl forr. km.
Ki forr. Ebullit, effervet. M. A.
Ki forrja magát. Protuberat, tuberculum adquirit, decoquitur, coctione minuitur.
Le forr. Le forrott a' víz.
Meg forr. Confervet. M. A.
Öszve forr. Conferruminatur. Faludi. N. E. p. 92.
FORRAD. Coalescit, concrescit v. fervet, bullit. S. I.
Bé forrad. Coalescit, concrescit, cicatricem ducit. Bé heged. S. I.
Egybe forrad. Coalet. M A.
Föl forrad. Pázm. Pred. p. 800.
Ki forrad. Effervescit. M. A.
Öszve forrad. Coalet, coalescit. M. A.
Forradás. — Könnyű-fölő, csak egy forradás kell neki.
Egybe forradás. Coalitio. S. I.
Forradék. Scaturigo, fonticulus. M. A.
Forradott.
Egybe forradott. Coalitus. M. A.
FORRAL, forralja. Fervefacit. M. A.
Föl forralja. Infervefacit. M. A.
Meg forralja. Fervefacit.
FORRASZT, forrasztja. Ferruminat.
Egybe forrasztja. Conferruminat.
Öszve forrasztja. Conflat, conferruminat. M. A.
Vasat forraszt. Ferruminat. M. A.
Forrasztás. Ferruminatio. M. A.
Egybe forrasztás. idem. S. I.
Forrasztó. Ferruminans, ferruminator. S. I.
Forrasztó só. Sal ammoniacum. Salamia. S. I.
Csont-forrasztó kő. Tophus.
FORRATLAN. Non fermentatus.
Forratlan must. Lippai Vet. Kert. p. 117.
FORRÁS. Fervor, it. scaturigo. M. A.
Ki a' forrásból eleget ivott, háttal fordúl hozzá. km. Dug. 2. R. p. 5.
Forrás-cső. Salientes. M. A.
Forrás-fű. Nasturcium aquaticum. S. I.
Forrás-kút-fő. Scatebra, scaturigo, fons. M. A.
Forrás-víz. Aqua viva, scaturiens, scaturigo. Sehol nem jobb a' víz, mint tulajdon forrásában. km.
Forrása. Ejus scaturigo.
Forrási. Fontalis, fontanus. M. A.
Forrásos. Scaturiginosus. M. A.
FORRÁZ, forrázza. Aqua ferventi perfundit. S. I.
Ki forrázza a' hordót. Vas aqua ferventе eluit. A' keserű füvet luggal szokták ki forrázni. km.
Le forrázza. A' hol az ebet le forrázzák, nehezen megy többet oda. km.
Meg forrázza. Aqua fervida perfundit.
FORRDOGAL. Leni bullitione bullit.
FORRÓ. Fervidus, aestuosus, aqua fervida. M. A. Kerüli a' forrót. km.
Forró. t. h. n.
Forró betegség. Febres calidae. S. I.
Forró csókok. Faludi B. E. p. 86.
Forró fohászkodások. Faludi. T. É. p. 42.
Forró hagymáz. Febres calidae. S. I.
Forró hideglelés. Febris continua. PP.
Forró köszvény. Arthrytis acuta. S. I.
Forró meleg. Nimium fervidus, aestuosus. S. I.
Forró nyavalya.
Forró ütközetben. Fervente pugna. Faludi N. A. p. 190.
Forró szeg. F. Bihar Vben.
Forró víz. Aqua calida.
Forrón. Ferventer, fervide. M. A.
Forróság. Fervor, ardor, aestus. S. I.
Forróságos. Valde fervidus, nimis aestuosus. Faludi U. E. 1. R. p. 86.
Forrózik. Aestuat. S. I.
FORRTON forr: szüntelen forr. Faludi E. M. p. 46.
FORRTYAN. Crepat, crepitat, singultit, rumpitur. M. A.
Föl fortyan. Faludi N. E. p. 33.

FORTÉLY.

FORTÉLY. Machinatus, technae. M. A.
Ha karddal nem lehet, fortélylyal neki. km.
FORTÉLYKODik. Mesterkedik. Aliquem dolo circumvenit, machinatur.
FORTÉLYOS. Machinosus. M. A. Astutus, dolosus; callidus. S. I.
Fortélyosan. Astute, dolose. S. I.
Fortélyoskodik. Machinatur, aliquem dolo circumvenit. M. A.
Fortélyosság. Machinositas. M. A.
Fortélyossággal. Arte pelasga. M. A.
FORTÉLYOZ. idem ac fortélyoskodik. M.A.
Fortélyozás. Cavillatio, sycophantia. M.A. Pázm. Kal. p. 103. 530.

FOS.

FOS. Forium. M. A.
FOSOS. Foriolus. M. A.

FOSik.

FOSik. Forit, foria ejicit. M. A.
FOSÁS. Cita alvus, diarrhoea, fluxus ventris. S. I.
FOSÓ. Foriens.
Fosó gém. Ardea cinerea. S. I.
FOSTAT, fostatja. Facit ut foriat, movet alvum, laxat alvum.
Fostató orvosság. Laxativa.
FOSTOS. Foriolus.

FOSZ.

FOSZ.
FOSZLik. Atteritur, deteritur, dissolvitur, laceratur. Faludi N. U. p. 66.
Föl foszlik. Filatim solvitur. S. I.
Föl foszlott a' bőre — a' ruhája. Sz. D.
Foszlány. Epomis. PP. Ujjatlan köntös, gyapottal béllett zubbony. Sz. D.
Foszlány-ing. Faludi. N. U. p. 154.
Selyem-foszlány. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 513.
Foszlányos.
Foszlék. Lacinia. A' mi le hámlott, v. le szakadt valamirül. S. I.
Foszladék. Lacinia.
Foszlott. Dissolutus.
Foszlottság. Dissolutio. Erdélyi József Zichi fölött p. 29.
FOSZT, fosztja. Nudat, orbat, spoliat, M. A.
Föl fosztja. Discooperit, denudat, retegit. M. A.
Ki fosztja. Mindenből ki fosztották, mint a' tótot az emberségből. km.
Kukoriczát foszt. Fagopyrum despoliat, denudat.
Le fosztja. Despoliat, detrahit. M. A.
Meg fosztja. Despoliat, exuit, expilat, privat. M. A. Mezitelent nem lehet meg fosztani. km.
Tollat foszt. Plumas a caule revellit, defloccat.
Fosztás. Spoliatio. M. A.
Kukoricza-fosztás.
Meg fosztás. Privatio, expilatio. M. A.
Toll-fosztás. Defloccatio plumarum.
Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
Fosztatlan. Inspoliatus. M. A.
Fosztatlan kukoricza.
Fosztatlan toll. Plumae nondum defloccatae.
Fosztogat, fosztogatja. Spoliat, exuit. S. I.
Föl fosztogatja. Denudat.
Fosztor. Nudatus, undique patulus. Hoc sensu audivi in Ságh 20. May. 1816.
Te kis fosztor. Ita audivi loquentem puellam 9-a Octobris 1819 aliam parvam prolem sic compellantem.
Fosztott. Spoliatus. M. A.

Fosztott marha. Spolium, praeda. M. A.
Fosztott toll. Plumae defloccatae.
Fosztozik (mint osztozik). Nudatur.
Föl fosztozik. Discooperitur, denudatur parte inferiore. M. A.
Fosztozódik.
Föl fosztozódik. Csuzi. Tromb. p. 504. Káldi 2. Reg. 6. 20.
Fosztó. Spoliator, spoliatrix. M. A.
Egyház-fosztó. Spoliator ecclesiae. Pázm. Kal. p. 76.
Kukoricza-fosztó.
Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. flocci laborator.
Fosztódik. Nudatur.
Föl fosztódik. Denudatur. M. A.

FÓ.

FÓ.

FÓ.
FÓKA (fólka, folka, falka) Frustum, frustulum, portio, offa, crustum. M. A.
Fókaja. Ejus frustum, particula.
Egy fókája.
Fókánként járnak: osztályonként járnak.
Fókáson járnak. idem.
FOLDJA (fódja, földja, foldja). Sarcit, suit. M. A. (mint toldja).
Meg foldja. Resarcit. M. A.
Foldalék. (mint toldalék.) Sz. D.
Foldás. Sutura, consarcinatio, assumentum. M. A.
Foldogat, foldogatja. Consuit, sarcinat. M.A.
Foldogatás. Sarcinatio, sutura. M. A.
Foldott, (foldtt, földtt, fót).
Toldott foldott. Consarcinatus.
Foldoz, foldozza. Sarcit. M. A.
Meg foldozza. Resarcit. M. A.
Foldozás. Sartura. M. A.
Foldozott. Sartus, consutus. M. A.
Foldozó. Sarcinator. M. A.
Foldozó varga. Veteramentarius cerdo. M. A.
Foldozó szabó. Vestium interpolator. PP.
FÓT, (fólt, folt). Supplementum, appendix, portio. M. A. Assumentum. Illy zsákra illy fót illik. — A' ruha'fóttal tart. kmm.
Fót' hátán fót. km. Dug. 1. R. p. 259.
Ruha-fót. Assumentum vestis.
Fótja. Ejus plica. Reá találtt a' zsák a' fótjára. km.
Fótonként szálankoznak, mint a' vertt hadak. km.
Fótos. Consutus, pannosus, lacerus, consarcinatus. M. A.
Fótos berhe. Caligae consutae. Femoralia pannosa, cento. Nem volt még nékem illyen foltos berhém. Fuit et Mandroni ficulnea navis. M. A.
Fótos nadrág. Jó a' bor, meleg a' fótos nadrág. km.
Fótos ruha. Jobb a' fótos, mint a' semmi ruha. km. Dug. 2. R. p. 24.
Fótosabb. Magis plicatus. A' lyukas kálhát mennél tovább sározzák annál fótosabb leszsz. km.
Fótot vet a' ruhára.
Fótoz, fótozza. Sarcit, consuit. M. A.
Föl fótozza. Consumit pro plicis.
Ki fótozza. Exsarcit.
Meg fótozza. Consarcinat, consuit. M. A.
Foltozás. Sartura.
Foltozgatja. Identidem sarcit.

FÓKODik.

FÓKODik. (Contractum ex Fúalkodik.)
Föl fókodik: meg szárad.
Meg fókodik az út. Vento perflante siccatur via. Sz. D.

FÓL.

FÓL.
Fól-nagy. Villicus. PP.

FÓR.

FÓR (FUAR, FUVAR.) Vectura. S. I. Sz. D.
Fór-bér. Merces vecturae, portitorium. S. I. Sz. D.
Fór-pénz. idem. Sz. D.
FÓRBA megy. Vecturam suscipit.
FÓRJA. Ejus vectura.
FÓROS, fuvaros. Vector.
Fórost fogad. Conducit vectorem.
FÓROZ. Vehit, aurigatur.
Fórozás, fuvarozás. Vectio, vectura, curulisatio. S. I. Vehiculatio.

FÖ.

FÖCS.

FÖCS.
Föcs-téj, mindjárt a' szülés, vagy ellés után. Colostrum, lac a partu primum. PP.
FÖCSCSEN. Erumpit. PP.
Ki föcsesen. idem.
Reá föcsesen. Adspergitur guttatim.
Föcsesenés. Eruptio. PP.
Föcsesent, föcsesenti. Facit erumpere.
Ki föcsesenti. Effutit. Mindent ki föcsesent: dobra üt, ki talál. Sz. D.
Reá föcsesenti. Perspergit.
FÖCSÉLL, föcsélli. Prodigit, dilapidat, profundit, consumit. S. I. Sz. D.
El föcsérli, el föcsélli. idem. S. I.
Föcsérlés. Sz. D. Profusio, dilapidatio.
Föcsérlő. Sz. D.
FÖCSKE (föcsöge, föcsge, föcske.) Hirundo. M. A. Csak csacsog, mint a' föcske. Thraecia hirundo labiis instrepit. M. A. it. Blatero, loquax, garrulus v. rumorum sparsor. S. I. Csacska, locska.
Föcske-farkú. Egy felől széles, és tág, más felöl keskeny, és szűk. Illyen a' csákos v. is magyar csótár, zászló 's a' t. S. I.
Föcske-fészek. Nidus hirundinis. Ha mézet akarsz gyűjteni, a' föcskefészkeket meg ne szenvedd házad körül. km.
Föcske-fi. Pullus hirundinis. Pázm. Pred. p. 206.
Föcske-fű. Chelidonium. M. A. Chelidonia major. PP.
Föcske-fonál. Cuscuta. Haj-nevelő fű. S. I.
Föcske-gyökér. Vincetoxicum. S. I.
Föcske-hal. Trigla hirundo. S. I.
Föcske-kö. Chelidonium. M. A.
Egy föcske tavaszt nem szerez. km. M. A.
Éjjeli föcske. Caprimulgus europaeus. Nachtschwalbe. Mitterpacher.
Havasi föcske. Cypselus, apus. NC. p. 155.
Házi föcske. Hirundo domestica. NC. p. 157.
Locska föcske. Garrulus, loquax. S. K.
Mezei föcske. Hirundo agrestis. NC. p. 157.
Parti föcske. Merops. CM.
Tengeri föcske. Sterna hirundo. S. K.
Föcskei. Hirundineus, hirundinius. M. A.
Föcskés. Quod hirundinibus abundat.
Föcskéül föcsög. Fritinnit. M. A.
FÖCSKENDik. Prorumpit, prosilit. M. A.
Ki föcskendik. Erumpit, ejaculatur, exsilit. M. A.
Föcskendő. Sipho. M. A.
Föcskendett tészta. Placenta tortilis. S. I.
Föcskendez, föcskendezi. Siphone aquam ejaculatur. S. I.
Bé föcskendezi. Sz. D.
Föcskendező. Sipho. Sz. D.
Föcskendezik. Aspergitur. Vér a' kő-falra föcskendeződik. Aspersus est sanguine paries. Káldi 4. Reg. 9. 33.
FÖCSKENT, föcskenti. Aspergit. M. A.
FÖCSÖG. Fritinnit, blaterat. M. A.
Ki föcsögi. Eblaterat, effutit. M. A. Nem jó mindent ki föcsögni. km.
Föcsögő. Futilis, blatero. M. A.
Föcsögtet, föcsögteti (mint csöpögtet.) Facit manare, fluere.
Ki föcsögtetett. Effutitus. M. A.

FÖD.

FÖD, födi. Velat, tegit. M. A.
Bé födi. Velat, advelat. M. A.
El födi. Contegit. M. A.
Föl födi. Retegit, detegit, develat. M. A.
Ki födi. Retegit.
Környul födi. Circumtegit. M. A.
Le födi. Develat.
Meg födi. Tegit.
Reá födi. Advelat.
FÖDEMÉNY. Tectum. Sz. D.
FÖDETLEN. Inopertus. M. A.
Bé födetlen. idem. M. A.
Fol födetlen. Non revelatus. Káldi 2. Corint. 3. 14.
FÖDÉL. Operculum, opertorium, velamen, velamentum, tegmen, tegmentum, tegumen, tegimen, instragulum. M. A.
Födél-fa. Lignum tecti.
Ágy-födél. Cadurcum. S. K.
Babos födél. Caliendrum. S. K.
Cserép-födél. Imbricatum tectum. S. K.
Csöcs-födél. Mammillare. M. A. L.
Ház-födél. Tectum domus. S. K.
Hegedü-födél. Magadium. S. K.
Koporsó-födél. Tumbae operculum. S. K.
Nád-födél. Tectum arundineum.
Szalma-födél. Tectum stramineum. S. K.

Szem-födél. Velamentum oculorum, v. linteum ferale. S. K.
Födele. Ejus tectum.
Ház' födele. Tectum domus.
Koporsó' födele. Tumbae operculum.
Födeles. Tectum habens.
Födeles kocsi. Rheda tecta.
Födeles pipa. Faica operculo munita.
Födelez, födelezi. Tecto tegit. Vajda K. É. 1. K. p. 51.
Bé födelezi. Integit. Vajda K. É. 1. K. p. 76.
El födelezi. Obtegit. Zvonárics 1. R. p. 912.
FÖDÉM. Sz. D. Födemény.
Födémes. FF. Heves, Hont, Nyitra és Posony Vkben.
FÖDÉS. Obtectio, operimentum. M. A.
El födés. Tectio, velatio, opertio. M. A.
Fel födés. Detectio, retectio. M. A.
FÖDÖTT. Opertus, tectus. M. A.
Bé födött. Opertus. M. A.
El födött. Tectus, velatus, absconditus, coopertus. M. A.
FÖDÖZ, födözi. Operculat, operit, tegit. M. A.
Bé födözi. Cooperit, pertegit. M. A.
El födözi. Convelat. M. A.
Fel födözi. Detegit, revelat, aperit.
Födözget, födözgeti. Opertat. M. A.
Bé födözgeti. Velat, operit, obtegit frequenter. M. A.
Födöző. Tegens v. tegumen.
Födözött. Tectus, opertus. M. A.
El födözött: el födött. M. A.
Fel födözött. Detectus. M. A.
FÖDŐ. Operculum, opertorium, operimentum, cooperculum. M. A.
Fazék-födő. Testum, testus. M. A.
Sár-fazékhoz sár-födő. Dignum patella, operculum.
Vas-födő. Operculum ferreum. S. K.
FÖDVE. Tecte. M. A.

FÖL.

FÖL. Sursum; supra, it. superficies, stymma. M. A.
Fel, alá. Sursum, deorsum.
Föl-deák. F. Csanád Vben.
Föl felé. Sursum versus.
Fel-föld. Pars regni superior. S. I.
Fel-földi. Incola partium regni superiorum. Pázm. Epist. T. 1. p. 76.
Fel-hadnagy. Subcenturio prior. S. I.
Föl-hang. Sonus acutus, tenuis. Discant. S. I.
Fel-ház. (Domus in contignationes assurgens) Procestrium, palatium supernum, coenaculum superius. M. A.
Fel-ház' rende. Contignatio, tabulatum. M. A.
Fel-házokat épit.
Föl-nagy.
Föl-ország. Pars regni superior. Tinódi.
Föl-pénz. Arrha. Foglaló pénz. Sz. D. Pecunia superaddita. M. Verbőczi p. 149.
Fel-pörös. Actor. M. A.
Fel-pörös aszszony. Actrix. PP.
Fel-pörösség. Actoratus.
Fel-szemöldök. Faludi T. É. p. 259.
Föl-szél. Aquilo, boreas. M. A.
Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
Föl-vár. Arx urbi imminens. Citadelle. Sz. D.
* Téj-föl. Summum lactis, flos lactis.
FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. (quasi eminens ex aquis). L. alább külön.
FÖLE. Quod alicujus summum est.
Téjnek föle. Summum lactis, flos lactis. A' téjnek nincs fenékig föle. km. Dug. 1. R. p. 295.
Fölébe, fölibe. In summum ejus.
Fölibe irja. Inscribit. M. A.
Fölibe irás. Inscriptio. M. A.
Fölibe teríti. Supersternit. M. A.
Fölibe teszi. Superponit. M. A.
FÖLHŐ. Nubes. M. A. (Föl-hó, sic certe sensibus adparet, tamquam nix supra nos, et praestat hanc dare vocis originem, quam juxta Joannem Molnár a graeco νεφελη derivare.)
Fölhő-hozó. Nubifer. M. A.
Fölhő-szakadás. Nubifragium.
Fölhő-üző. Nubifugus. M. A.
Nem minden fölhőbül leszen eső. km.
Fölhőkkel játszadozó magas hegyek. Faludi E. M. p. 239.
Fölhős. Nubilus, nubilosus. M. A. Tél után tavasz' leszsz, fölhős után föl derül. km.
Fölhőtelen. Innubilus. M. A.
Fölhözik. Nubilatur.
Bé fölhözik. Obnubilatur.
Fölhözet. Nubilum. M. A.
FÖLI. Supernus.
Följebb. (Föliebb, följebb, föllyebb.) Superius, altius. M. A.
Föllyebb alább sérikál. Sursum, deorsum obambulat.
Föllyebb böcsüli. Antefert, pluris aestimat. M. A.
Föllyebb emlitett. Superius memoratus.
Föllyebb való. Superior, sublimior, altior, eminentior. S. I.
Föllyebben. Altius, eminentius, excellentius, sublimius. M. A.
Föllyebbez. Ambit dignitates, ad altiora aspirat, altius promoveri optat. S. I.
Föllyebbezés. Ambitio. Föllyebb kivánkozás. S. I.
Föllyebbező. Superbus, qui supra vult videri, quam est. Pázm. Pred. p. 57.
Föllyebbező kevélység. Faludi E. M. p. 239.
Föllyebbező kivánság. Faludi B. E. p. 170.
Föllyebbező maga viselet. Faludi N. A. p. 113.
Föllyebbik. Altior, superior.
Föllyebbség. Pázm. Pred. p. 87.
Följül (Föliül, följül, föllyül.) Superne, desuper. M. A.
Föllyül halladó. Praecellens, eminens. M. A.
Föllyül hajtó. Vomitorium. S. I.
Föllyül irás. Epigraphe, inscriptio. S. I.
Föllyül muló. Exsuperans, antecellens. M. A.
Föllyül reá. Super, insuper. Vrancsics. Vajda 2. K. p. 450. 451. 5. K. p. 56. 210. 255. 417. 446. 458.
Föllyül reá adja. Superaddit. M. A.
Föllyül reá hozza. Superinducit. CM.
Föllyül reá hajtja. Superinjicit. PP.
Föllyül reá köti. Superalligat. M. A.
Föllyül reá rakja. Superingerit. CM.
Föllyül reá ugrik. Superinsilit. CM.
Föllyül való. Supernus. M. A.
Onnan föllyül. Superne. CM.
Föllyül vigyázó. Episcopus. Pázm. Pred. p. 1187.
FÖLLEG. Nubes. M. A.
Fölleg-vár. Acropolis. Ki szöktek a' fölleg-várból. km: nincs eszek.
Fölleges. Nubilosus. M. A.
Föllegesedik. Nubilat. CM.
Föllegzik. Nubilatur.
Föllegzet. Nubilum. NC. p. 11. M. A. L.
FÖLLENG. Fönn jár, fönn röpül. S. I. Sz. D.
Fölleng-ész. Genie. Sz. D.
Föllengő. Altus, sublimis, celsus, excelsus. S. I.
Föllengő gondolatok. Sz. D.
Föllengős.
Föllengős beszéd. Sz. D.
Föllengősen. Sz. D.
Fölengez. Altum spirat.
Föllengező. Sz. D.
FÖLÖNKÉNT. Acervatim. Rakásonként. CM.
FÖLÖS. Superfluus, numerosus, multus.
Téj-fölös. Quod est cum flore lactis.
Fölösen. Numerose.
Fölösleg. Superflue, nimium, supra modum. S. I.
Fölösleges. Redundans. S. I.
Fölöslegség. Redundantia. S. I.
Fölösleg való. Non necessarius, superabundans, supervacaneus. S. I.
Fölösödik. Augetur, multiplicatur.
Meg fölösödik a' téj. Lac contrahit florem.
FÖLÖTT. Super, supra. M. A.
Mindenek fölött. Ante omnia.
Fölötte, fölötted, fölöttem, fölöttünk, fölöttetek, fölöttök. Super se, te, me, nos, vos, illos. M. A.
Fölötte igen. Summe, summopere, plurimum, admodum, maximopere, impense, vehementer. M. A.
Fölötte sajnálja. Summopere dolet.
Fölötte sok. Nimis multum.
Föllöttébb. Nimie, nimium, nimis, impensius, immodice. M. A.
Fölöttébb való. Nimius. M. A.
Fölöttébb valóság. Nimietas, excessus. M. A.
FÖLÖZ, fölözi. Summa carpit.
Meg fölözi a' tejet. Florem lacti decerpit, demit.
Le fölözi a' tejet: fölét le veszi.
Fölözés. Decerptio summitatis.
Fölözet. Stymma. Hártyázat. M. A.
Fölöző.
Fölöző lapát a' cséplőknél. v. fölöző söprü.
Fölöző kalán. Sz. D. Cochlear despumatorium.
FÖLSÉG. Celsitas, celsitudo, excelsitas, majestas, primatus. M. A.
Császári fölség.

Fejedelmi fölség.
Királyi fölség.
Fölséges. Celsus, excelsus, magnificus, illustris. M. A. Majestaticus, augustissimus.
Fölséges beszéd. Faludi E. M. p. 239.
Fölséges fejedelem. Princeps regnans qui una vel rex est, vel saltem regio ortus sangvine.
Fölséges herczeg. Princeps non quidem regnans, regii tamen sangvinis.
Fölséges Isten.
Fölséges urunk. Augustissimus noster dominus.
Fölséggesen. Excelse, magnifice. M. A.
FÖLSŐ. Superior, supernus. M. A.
Fölső ég. Aether. S. I.
Fölső irás. Inscriptio, superscriptio. M.A.
Fölső küszöb. Superliminare. M. A.
Fölső malom-kő. Catillus. PP.
Fölső renden valók. Primates. M. A.
Fölső ruha. Toga. M. A.
Fölső ruhás. Togatus. M. A.
Fölső, a' helységeknél, meg külömböztető név az alsóktúl, mint fölső Apáti, fölső Bánya. 's a' t. Van illyen külömbözetű helység M. Országban 536. Erdélyben 71. L. Lipszki' Repertoriumát.
Fölsőbb. Superior. M. A.
Fölsőbbség. Superioritas. M. A. Pázm. Kal. p. 461. 816. 974.
Fölsőség. Primatus. M. A.
FÖLÜNNEN. De sursum.
Fölünnen való. Supernas. CM.

FÖLD.

FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit ennünk. km.
Föld-adó. Solarium, census fundi, tributum a fundo. S. I.
Föld alatt való. Subterraneus. M. A.
Föld - bástya. Cespititius agger. PP.
Föld-bér. Solarium. M. A. L. Terragium. Tiszti Szótár p. 61.
Föld-csupor. Olla fictilis. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
Föld-edény. Vas fictile. M. A.
Föld' epéje. Fumus terrae. M. A. Centauria, centaurium minus. PP.
Föld-esméret. Orbis notitia. S. I.
Föld-esmértetés. Geographia. S. I.
Föld-féreg. Lumbricus terrestris. S. I.
Föld' gyomra. Viscera terrae, it. mundus subterraneus. Faludi B. E. p. 2. U. E. 1. R. p. 26. T. É. p. 109.
Föld' háta. Superficies terrae.
Föld' hátán nincs mássa. Faludi N. U. p. 194.
Föld-indulás. Terrae motus. M. A. CM.
Föld-irás. Geographia. S. I.
Föld-iró. Geographus. S. I.
Föld' kereksége. Pázm. Pred. p. 748.
Föld' képe. Tabula geographica, mappa. S. I.
Föld-közi. Mediterraneus. S. I.
Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.
Föld-mérés. Geometria. M. A.
Föld-mérési. Geometricus. M. A.
Föld-mérő. Geometer, geometra. M. A.
Föld-mérő szék. Mensula praetoriana. S.I.
Föld-mérő rud. Gnoma, decempeda. PP.
Föld-mivelés. Agricultura; georgia. S.I.
Föld-mivelő. Agricola, ruricola, rusticus, colonus. S. I.
Föld' népe. Indigenae, plebs domestica, populus terrae. Káldi Exod. 5. 5.
Föld-osztó. Agrimensor. PP.
Föld-pohár. Poculum fictile. M. A.
Föld-szín. Pulligo. M. A. it. facies terrae.
Föld-színű fekete. Pullus. M. A,
Föld' színén. Faludi N. A. p. 197.
Föld-szintt lakik. Habitat in contignatione infima.
Föld-tál. Patina fictilis. PP.
Föld' terhe. Dug. km. 1. R. p. 239.
Föld' területe. Stratum telluris. S. I.
Föld' ura. Princeps terrae. S. I.
Föld-vár. Munitio terrea, it. t. h. n. M. és E. országban.
Föld-vetés. Seminatio. S. I.
Föld' zsírja. Marga S. I. Pinguedo terrae.
* Al-föld. Pars regni inferior.
Csapó-föld. Argilla. S. K.
Dűlő föld. Jugerum. S. K.
Eleven föld. Terra nondum ligonem experta.
Föl-föld. Pars regni superior.
Fő-föld. E. F. Új egyház Sz.ben.
Hantos földben jó búza terem. km.
Hold-föld. Jugerum. S. K.
Homokos föld. Sabulosa terra.
Idegen föld. Peregrina regio. S. K.
Kerek föld. Orbis terrarum. S. I.
Kopár föld. Solum sterile. S. K.
Kövecses föld. Glarea. S. K.
Kül-föld. Regio extera.
Mértt föld. Milliare. Akár hány mértt föld, csak közel legyen km.
Nyugott földnek jobb a' termése. km.
Szántó föld. Terra arabilis, ager.
Szent föld. Palaestina, terra sancta.
FÖLDBE ássa. Defodit, infodit. PP.
Földbe ásott ház. Catogeum. PP.
FÖLDE (földje). Ejus terra. A' holtt embernek elegendő földje vagyon, de az élőnek nincs. km.
Földében lakó. Indigena. M. A.
Földéből ki bujdosott. Extorris. M. A.
FÖLDEMI. Conterraneus, sympatriota. M. A.
FÖLDES. Terreus. M. A.
Földes. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Tolna Vben.
Földes úr. Dynastes. M. A.
Földes uraság. idem.
Földestől. Una cum terra.
FÖLDET vet. Seminat. S. I.
Maga fejére hányja a' földet. km.
FÖLDHÖZ verni Sternit, prosternit. M.A.
Földhöz ragaszkodik. Adhaeret terrae, v. terrenis inhiat.
FÖLDI. Terrenus, terrestris, conterraneus. M. A.
Földi alma. Apios, cyclaminum, solanum tuberosum. S. I.
Földi bodza. Ebulus, ebulum, camaeacte, sambucus. M. A.
Földi bolha. Aphis, thryps. S. I. Chrysomela oleracea. Mitterpacher. Rei R. P. 1. p. 485.
Földi borostyán. Hermodactylus, chamaecissus, chamaedaphne. M. A.
Földi csiga. Limax. M. A.
Földi erő. Copiae terrestres. Landmacht. S. I.
Földi fenyő. Chanaepitys. PP.
Földi folyó fű: gyalog folyó fű. Hedera terrestris humi repens. S. I.
Földi füst. Fumaria. M. A.
Földi geleszta. Lumbricus terrestris. M. A.
Földi gesztenye. Bunium, bulbocastanum. S. I.
Földi gém. Vultur perenopterus. S. I.
Földi gomba. Tuber terrae. Trüffel. Föld alatt termő gomba. S. I.
Földi gömb. Globus terrestris. S. I.
Földi ház. Catogeum. Földbe ásott ház. S. I.
Földi kenyér. Cyclaminus. M. A.
Földi keresztség: bába-keresztség. Csak földi keresztséget értt.
Földi mogyoró. Apios, pseudoapios. M. A. Bulbocastanum. PP.
Földi moh. Muscus terrestris. M. A.
Földi sulyom. Tribulus terrestris. Koldus-tetű. S. I.
Földi szelek. Apogaei. M. A.
Földi szurok: hegyi szurok. Bitumen. S. I.
Földi tök. Bryonia, vitis alba, ampeloleuce, archezostis. M. A.
Földi tözék. Terra fossilis, bituminosa. Torf. S. I.
Földi uram! Domine conterranee!
Al-földi. Incola partium regni inferiorum.
Föl-földi — Superiorum.
Kül-földi. Exterus.
Földim. Meus conterraneus.
Földiség. Biró Márton. Micae p. 73.
FÖLDÖN. In terra, humi. A' ki a' földön ül, nem nagyot esik. km.
Földön futó. Proscriptus, extorris, profugus, vagus.
Földön futóvá tesznek.
Földön folyó. Humi fluens v. humi currens, v. humi repens. Káldi. Esther 15. 8.
Földön folyó moh. Lycopodium clavatum S. I.
Földön hál. Humi cubat.
Földön jártában. Dum in terra ambulasset. Pázm. Pred. p. 735.
Földön lakó. Terricola. M. A.
FÖLDRE. Két szék között hamar foldre ül az ember. km.
Kül-földre mentt. Ad exteras oras profectus est.
FÖLDÜNK' gyümölcse. Thordai' kézirati ad annum 1635.

FÖLÖSTÖKÖM.

FÖLÖSTÖKÖM. Jentaculum. M. A. Pázm Pred. p. 455. NC. p. 397.
FÖLÖSTÖKÖMÖL. Jentat. S. I.
FÖLÖSTÖKÖMÖT eszik. Jentat. M. A.

FÖNN.

FÖNN. Alte, superne, sublimiter, sublime. M. A. L. alább FÖ alatt.

FÖR.

FÖR.
För-hécz. Jugum perticae. Stangenwage. S. I.
För-hénez. idem. VV. L.
FÖRDik, FÖRÖDik. Lavat. M. A. Eleget fördik a' malom-kerék, még is fekete. km.
Meg fördik, meg förödik.
Fördés, förödés. Lavatio. M. A.
Meg fördés.
Fördő, förödő. Balneum, lavacrum. M. A. Nem kell a' gyermeket a' fördővel ki önteni. km.
Fördő-bér. Balneaticum. S. I.
Fördő-ház: förödő ház: Balnearium. M. A.
Förödő-kád. Labrum, solium. M. A.
Fördő-kő. Pumex. Tajték-kő. S. I.
Fördő-ruha. Castula, subligar. S. I.
Fördő-víz. Aqua balnei.
* Göz-fördő. Balneum sudatorium NC. p. 423.
Göz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum vaporarium NC. p. 423.
Hideg víz fördő. Psycrolutron. NC. p. 423.
Láb-fördő. Pediluvium, aqua ad lavandos pedes. S. K.
Fördős. Balneator. M. A.
FÖRGET.
Förgeteg. Tempestas, intemperies, procella. M. A.
Förgeteges. Nimbosus, tempestuosus. M. A.
Förgettyű.
Förgettyű-orsó. A' malom-kő a' förgettyű-orsón forog. Prágai p. 98.
FÖRGÖLÖG. Monoszlai Cult. Imag. p. 92.
FÖRÖSZT, förészti. Lavat, abluit in balneo. M. A.
Meg förészti.
Förésztés. Ablutio, lavatio. M. A.
Förésztő. Abluens, lavans, it. lavatorius.
Förésztő tekenyő. Labrum, in quo infantes lavantur.
Förésztő víz. Aqua balnearis.
FÖRT.
Förtelem. Inquinamentum, spurcicies. M. A.
Förtelem nélkül való. Incontaminatus, immaculatus. M. A.
Förtelmes. Inquinatus, contaminatus, conspurcatus, pollutus. M. A.
Förtelmeskedik. Polluitur, inquinatur. M. A.
Förtelmesség. Inquinamentum, foeditas, spurcicies. M. A.
Förtelmetlen. Intaminatus, impollutus. M. A.
Förtelmeztet, förtelmezteti. Inquinat, polluit. M. A.
Förtelmeztetés. Pollutio, contaminatio. M. A.
Förtő. Coenum, lutum. it. lacus, palus.
Förtő. Lacus Neosidleriensis in C. Mosoniensi. M. A.
Förtös. Paludosus, coenosus. M. A.
Förtözik. Polluitur, foedatur, in coeno volutatur. Faludi U. E. 5. R. p. 157.
Förtözet. Inquinamentum, scelus. Csuzi p. 751.
Förtözetes. R. Scelestus, sceleratus. S. I.
Förtözkodik. In coeno volutatur.
Meg förtözködik. Csuzi p. 361.
Förtöztet, förtözteti. Temerat, inquinat, contaminat, polluit, foedat, funestat, conspurcat, violat, vitiat. M. A.
Meg förtözteti. Polluit, inquinat, contaminat, contemerat, coinquinat, conspurcat. M. A.
Förtöztetés. Pollutio, conspurcatio, violatio, contaminatio. M. A.
Meg förtöztetés. Contaminatio, pollutio. M. A.
Förtöztethető. Violabilis. M. A.
Förtöztetlen. Intaminatus, intemeratus. M. A.
Förtöztető. Temerator, violator, contaminator. M. A.
Förtöng. Volutat se coeno. M. A.
Förtöngés. Volutatio, volutatus. M. A.
Förtöngő sáros hely. Volutabrum. M. A.
Förtöngeti. Volutat, volvit. M. A.
Förtöngetve. Volutatim. M. A.

FÖS.

FÖS.
FÖST, fösti. Tingit, colorat. M. A.
Bé fösti. Inficit, intingit, colorem inducit. M. A.
Ki fösti. Expingit.
Le fösti. Depingit. Rutul le fösti. Deformat. S. I.
Meg fösti. Colorat.
Reá fösti. Adpingit.
Fösték. Tinctura, color. M. A. A' fekete képnek fekete a' fösléke. km.
Fösték-áros. Pigmentarius. M. A.
Fösték-csináló. Praeparator colorum.
Fösték-tartó. Theca colorum.
Fösték-törő. Tritor colorum. S. I.
Fösték-törő kő. Abacus pictorum. Reibstein. S. I.
* Arany-fösték. Aureus color. S. K.
Arany-színű fösték. Aurantius color. S. K.
Bársony-fösték. Purpureus color. S. K.
Fejér fösték. Color albus. S. K.
Fekete fösték. Ater, niger color. S. K.
Hamu-színű fösték. Cinereus color. S. K.
Kék fösték. Caeruleus color. S. K.
Láng-színű fösték. Rutilus color. S. K.
Tenger-színű fösték. Thalassicus color. S. K.
Test-színű fösték. Helvus color. S. K.
Skárlát-fösték. Lacca florentina. S. K.
Szürke fösték. Fuscus color. S. K.
Viola-színű fösték. Violaceus color. S. K.
Vörös fösték. Ruber color. S. K.
Zöld fösték. Viridis color. S. K.
Föstékes írások. Faludi. T. É. p. 153.
Föstékes üst. Cortina. PP.
Föstés. Tinctura, pictura. M. A.
Bé föstés. Incoloratio.
Le föstés.
Föstetlen. Intinctus, abaphus, non coloratus. M. A.
Föstött. Tinctus, fucatus. M. A.
Föstött arcza. Facies fucata.
Föstött beszéd. Allegoria. M. A.
Föstött ló: himes ló. S. I.
Föstő. Tinctor, infector, fullo. M. A. A' föstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.
Föstő arany: fösték arany. Aurum foliatum. S. I.
Föstő bogyó: bor föstő. Alkermes. S. I.
Föstő érez. Magnesium, spumalia. S. I.
Föstő fa. Rhus cotinus. S. I.
Föstő fű. Rubia. CM.
Föstő ház. Baphia. M. A.
Föstő korom. Atramentum e fuligine taedae. Kienruss. S. I.
Föstő kökény. Rhamnus catharticus. Weggedorn. S. I.
Föstő légy: bibor-légy, bibor-bogár. Coccus. S. I.
Föstő mesterség. Baphia. M. A.
Föstő penna. Penniculus. Képiró penna. Pegyvet. CM.
Föstő sörte. Peniculus, penicillus. M. A.
Föstő só. Magnesia. S. I.
Föstő szőlő. Alkermes. Phytolacca decandra. S. I.
Föstő ször. Peniculus, penicillus. S. I.
FÖSVÉNY. Avarus, parcus, tenax. M. A. Fösvény többet költ. km.
Fösvényen. Avare, avariter, parce. M. A.
Fösvényes. Subavarus. Pázm. Pred. p. 825.
Fösvénykedik. Avarizat. Faludi Sz. E. p. 53.
Fösvényli. Ex avaritia non facit. Prágai p. 847.
Fösvénység. Avaritia, parcitas. M. A.
Fösvényül. Avare, avariter, parce. M. A.

FÖVÉNY.

FÖVÉNY. Arena. M. A. Úgy áll egybe, mint a' fövény. km.
Fövény. Sz. P. Fejér Vben.
Fövény-arany. Amnochrysus. S. I.
Fövény-ásó. Arenarius. NC. p. 15.
Fövény-ásó verem. Arenariae. PP.
Fövény-bánya. Arenaria. M. A.
Fövény-halom. Vajda K. É. 1. K. p. 256. Cumulus arenae.
Fövény-kórság. Calculus. S. I.
Fövény-kő. Lapis arenarius.
Fövény-mész. Arenatum, calx arenata. S. I.
Fövény-óra. Clepsamidium. S. I.
Fövény-rosta. Cribrum ruderarium. S. I.
Fövény-só. Sal ammoniacum. Hasznos Mulat. 1823. 1. R. p. 123.
Fövény-színű. Hammonius. Barna, barna színű. M. A. L.
FÖVENYES. Arenosus. M. A.
Fövenyes. Sz. P. Békes Vben.
Fövenyes föld. Terra arenosa.
Fövenyes' földje. Sz. P. Szala Vben.
FÖVENYEZ, fövenyezi. Arenat, arena sternit.
Ki fövenyezi. Arena persternit.
Meg fövenyezi. Arenat.
Fövenyezés. Arenatio.
Fövenyezet. Arenatum.
Fövenyezett. Arenatus. M. A.
FÖVÉNYI. Arenaceus. M. A.
FÖVÉNYTÖL tisztítja. Exarenat. M. A.

FŐ

FŐ.

FŐ. Principalis, primarius, praecellens, eximius, praestabilis, praestans, it.

coryphaeus. M. A. it. summus, supremus, it. fons.
Fő-angyal. Archangelus. S. I.
Fő-apácza. Antistita, abbatissa. M. A.
Fő-apátúr. Archiabbas.
Fő-aszszony, fő-aszszonyság. Foemina illustris, matrona praenobilis. S. I.
Fő-ács. Architectus. M. A.
Fő-bé járó. Archicamerarius. S. I.
Főben járó. Capitalis, criminalis. S. I.
Főben járó dolog. Capitalis. M. A.
Főben járó vétek. Capital. M. A.
Fő-bérlő. Decumanus redemtor, conductor. S. I.
Fő-biró. Consul, judex summus. M. A.
Fő-bor. Vinum principale. Babolcsai. Fata Tarczal. p. 102.
Fő-betű. Litera capitalis, initialis. S. I.
Fő-dolog. Summa rei, id, in quo cardo rei vertitur. S. I.
Fő-emberek. Heroes, magnates. M. A.
Fő-fő-ágai a' hitnek. Pázm. Kal. p. 620.
Fő-fő-ágazatai a' hitnek. VM. p. 271.
Fő-fő-emberek. Faludi Sz. E. p. 72.
Fő-fő-eretnekek. VM. p. 210.
Fő-fő-érdem. Faludi N. U. p. 194.
Fő-fő-familiák. Faludi N. U. p. 149.
Fő-fő-népek. Primates, proceres. CM. M. A.
Fő-fő-tudósok. VM. p. 200.
Fő-gazda a' lakodalomban. Architriclinus. PP.
Fő-gerenda. Trabs decumana. Mestergerenda. S. I.
Fő-hadi vezér. Bellidux, imperator. General en chef. S. I.
Fő-had-nagy. Protribunus legionis, chiliarchae legatus. S. I.
Fő-harcz, fő-csata. Proelium decretorium. S. I
Fő-harminczados. Praefectus tricesimae. PP.
Fő-hásártos. Archimimus. M. A.
Fő-hely. Locus capitalis. Pázm. Kal. p. 710. Pred. p. 1005.
Fő-herczeg. Archidux. S. I.
Fő-ispán. Comes supremus, parochialis, megalis. S. I.
Fő-ispán' képe. Administrator officii supremi comitis. S. I.
Fő-játékos. Lusor insignis. M. A. CM.
Fő-játszó. Principalis lusor.
Fő-jó. Summum bonum.
Fő-julász. Archimandrita. S. I.
Fő-kamarás. Praefectus aerarii, camerarius. M. A.
Fő-kapitány. Praefectus militum, tribunus militaris. Oberster. S. I.
Fő-kapus. Archijanitor, magister janitorum. S. I.
Fő-kezes. Vadum vas, praedum praes. PP.
Fő-képpen. Praesertim, principaliter, maxime, praecipue, imprimis. M. A.
Fő-képpen való. Principalis. M. A.
Fő-képpen valóság. Principalitas. M. A.
Fő-komornyik. Archicamerarius, camerae praefectus. PP.
Fő-kulcs. Clavis universalis. S. I.
Fő-lovász. Supremus magister rei equariae. S. I.
Fő-meredek. Praeceps capite deorsum. Faludi T. É. p. 20.
Fő-nem. Genus summum, generositas, alta prosapia, sangvis clarus. S. I.
Fő-nemes. Praenobilis. S. I.
Fő-népek. Summates, primates. M. A.
Fő-notárius. Archigrammateus. M. A.
Fő-ok. Causa primaria, principalis. S. I.
Fő-orvos. Archiater. CM. M. A.
Fő-oskola. Gymnasium, academia. M. A.
Fő-pap. Praesul, summus sacerdos, pontifex. M. A.
Fő-papi. Pontificalis. M. A.
Fő-papság. Praesulatus, pontificatus. M. A.
Fő-pénz. Sors. PP.
Fő-pohárnok. Archipincerna, magister pincernarum. S. I.
Fő-rend. Ordo magnatum, status optimatum. S. I.
Fő-rendbélieк. Primates, proceres, optimates. S. I.
Fő-szajha. Impudicissima. Erzhure. S. I.
Fő-szakács. Archimagirus. CM. M. A.
Fő-szék. Supremum forum v. dicasterium. S. I.
Fő-tábornok. Archistrategus. S. I.
Fő-tálnok. Archidapifer. S. I.
Fő-tiszt, fő-tisztség. Praefectura suprema. S. I.
Fő-tolvaj. Archipirata. CM.
Fő-törvény-szék. Curia regia. S. I.
Fő-úr. Magnas, praenobilis. S. I.
Fő-vadász-mester. Protocynegus, magister venatorum. PP.
Fő-vám. Telonium supremum. Hauptmauth. S. I.
Fő-város. Metropolis. S. I.
Fő-vezér. Supremus dux.
* Kut-fő. Fons, scaturigo. M. A.
Tapolcza-fő. F. Veszprém Vben.
FŐBBSÉG. Suprematia, primatus. Pázm. Kal. p. 322. Pred. p. 214.
A' Romai Pápa' főbbsége. Pázm. Kal. p. 771.
Szent Péter' főbbsége. Pázm. Kal. p. 795.
FŐKÉNT. Praecipue. Főképpen. S. I.
FŐN (fő-ön), FÖNN. Alte, superne, sublime, sublimiter. M. A.
Fönn akad. Adhaeret. S. I.
Fönn énekel. Tono acuto canit.
Fönn forog. Superest, existit. S. I.
Fönn forgó. Ez a' fönn forgó kérdés.
Fönn függő. Suspensus, pendulus. M. A.
Fönn héjaz. Superbit, tumet, effertur. S. I.
Fönn hordozza a' víz. Non mergitur undis.
Fönn hordozza a' fejét. Caput erectum servat, it. superbe incedit.
Fönn-írás. Epigraphe. S. I.
Fönn költ méltóság. Faludi E. M. p. 239.
Fönn-lak. F. Tömös Vben.
Fönn lábog: víz' szinén jár, lebeg. Sz. D.
Fönn létel. Existentia, v. vigilantia. S. I.
Fönn lévő. Exstans, existens. S. I.
Fönn marad. Superest, restat, remanet. S. I.
Fönn pökő. Arrogans, altum spirans. Csuzi. Sip-szó. p. 649.
Fönn-szóval. Voce clara, sonora, audibili. S. I.
Fönn tartja. Servat, conservat, reservat, tuetur, fovet. S. I.
Fönn tartó. Servator, conservator. S. I.
Fönn törlött homlok. Faludi N. U. p. 210.
Fönn való. Supernus, excelsus, altus, arduus. M. A.
Fönn van. Superest, existit.
Fönnyen (fönni-en, fönnjen, fönnyen). Sublate, alte. M. A.
Fönnyen beszél. Faludi N. U. p. 204.
Fönnyen dörgő. Altitonans. M. A.
Fönnyen parancsol. Sz. D. Arrogantet imperat.
Fönnyen pökő. Jactator, magniloquus, thraso. S. I.
Fönnyen szóllás. Superbiloquentia, magniloquentia, grandiloquentia. M. A.
Fönnyen szóló. Superbiloquus, magniloquus, grandiloquus. M. A.
Fönnyen védelmezi. Faludi N. A. p. 226.
Fönnyenkedik. Superbit. Sz. D.
Fönnyez. idem. Sz. D.
Fönntt, fönt. Superne, superius. S. I.
Fönt akad. Adhaeret.
Föntörög: hentereg. Sz. D.
FŐSÉG. Primae, excellentia, principalitas, praestantia, primatus. M. A.
FŐTŰL árad a' víz. Ubi Papa, ibi Roma. M. A.

FŐ.

FŐ. Sonus, quem res in coquendo edit.
FŐL (fő-öl). Coquitur.
El föl. Nimis percoquitur.
Ki föl. Effervet. M. A. Excoquitur. Az ő fejéből föltt az ki. km.
Le föl. Decoquitur.
Meg föl. Percoquitur. Akkor jó a' berkenye, 's a' naspolya, mikor meg fol a' fája alatt. km.
Fölés, Coctio, coctura.
Nagy fölés kell neki. Indiget longiori tempore, ut percoquatur.
Főlő. Coquibilis.
Jó fölo lencse. Facilis cocturae lentes.
FŐTELEN. Incoctus, crudus.
FÖTT (föltt). Coctilis, coctus, elixus. M. A.
Főtt bor, főtt must. Sapa, defrutum. S. I.
Főtt étek. Cibus coctus.
Főtt ital. Decoctum. S. I.
Főtt rák. Ugrik mint a' főtt rák. km.
Főtt víz. Apozema, aqua cocta, decoctum. Pázm. Pred. p. 835.
El főtt. Decoctus. M. A.
Meg főtt. Concoctus. M. A.
Tejben főtt. In lacte coctus.
Főtten. Cocte.
Főttet nem eszik: száraz böjtöt tart.
FÖVE (fölve). Cocte, elixe. M. A.
Sűve föve: sülve fölve.
FŐZ (fő-öz) főzi. Coquit, lixat, elixat. M. A. Itt mézet, ott mérget foz. km.
Be főzi. Jure condit.
Bele főzi. Incoquit. M. A.
El főzi. Decoquit. M. A.
Föl főzi. Coquendo consumit. S. I.
Ki főzi. Excoquit. M. A.
Le főzi. Decoquit.
Meg főzi. Percoquit. M. A.
Mindent egy lébe foz. km.
Nálunk is vízben főznek. km.

Öszve főzi. Concoquit.
Szájnak, nem szemnek szoktak főzni. km.
Fozdögel. Coquitat. M. A.
Föl fözdögeli. Coquitando consumit.
Főzelék. Pulmentum, edulium coctum, cibus elixus. M. A. Obsonium. Vrancsics it. quidquid pro cibo coqui solet, praesertim legumina. Nincs semmi főzelékje. Sz. D.
Főzelékes: a' ki főzelékeket árul.
Főzemény: valami főtt eledel. Faludi E. M. p. 38.
Főzés. Coctio, coctura. M. A.
El, főzés. Decoctio. M. A.
Kávé-főzés — tud hozzá, mint a' Bajcsi aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Meg főzés. Concoctio. M. A.
Főzet. Coctura.
Egy főzetre való. Quod pro una coctura sufficit. Sz. D.
Főzni való. Habile ad coquendum.
Főzöget, főzögeti. Coctitat, coquitat. M. A.
Főzött. Coctus.
Bé főzött. Conditaneum.
Ki főzött vaj. Butyrum excoctum.
Meg főzött. Concoctus, decoctus. M. A.
Főző. Coctor. M. A.
Főző aszszony. Coctrix, coca.
Főző edények. Vasa ad coquendum necessaria.
Főző fazék. Olla.
Főző kalán. Tudicula. M. A.
* Pálinka-főző. Cremati ustor. S. K.
Sör-főző. Braxator, coctor cerevisiae. S. K.
Szappan-főző. Smigmator. S. K.
Főzte (főzötte). Ejus coctura. Be meg enném a' szép aszszony' főztét. km.
Főzve. Cocte.

FR.

FRANCZ.

FRANCZ. Morbus gallicus, lues venerea. S. I.
Francz-fa. Lignum sanctum, guajacum. S. I.
FRANCZIA. Gallus. Parasztosan: faranczia.
Franczia-ország. Gallia.
Franczia-posztó — sötét, mint a' franczia posztó. km. Dug. 1. R. p. 231.
Franczia-udvariság. Faludi N. U. p. 143.
Franczia-vér-szem. Faludi T. É. p. 309.
FRANCZOS. Morbo gallico infectus. S. I.
Franczos köszvény. Arthrytis venerea. S. I.
Franczosság.
FRANCZÚ. Morbus gallicus, elephantiasis, lues venerea. M. A. NC. p. 345. 347. PP.
Franczús. Gallico morbo infectus. M. A.
FRANCZÚZ. R. Gallus. Pázm. Kal. p. 537. 770. Zrinyi P. VI. Stropha 19.

FRASKA.

FRASKA. Telegdi. Felelet p. 116. Jentatio, jentaculum.

FRECSKA.

FRECSKA. Percussio nasi. Vajda. 3. K. p. 412. Frecskát adott neki.
Fricska. idem. Szirmai Parab. p. 117.

FRIGY.

FRÍGY. Foedus, pactum. M. A.
Frígy-bontó. Foedifragus. M. A.
Frígy-kötés. Foederatio, confoederatio, foederis sanctio. Zvonárics. 1. R. p. 198.
Frígy-levél. Pázm. Kal. p. 840.
Frígy' ládája. Zvonárics. 1. R. p. 137.
Frígy-rontás. Foedifragium. VM. p. 122.
Frígy' szökrényje. Arca foederis. Pázm. Pred. p. 141.
Frígy-vetés. Zvonárics. 1. R. p. 852.
FRIGYES. Confoederatus. M. A.
Frigyes népek. Foederati, socii populi. PP.
Frigyes társ. Foederatus, confoederatus. S. I.
FRIGYET vet, tesz. Foederat, foedus init, pangit. M. A.

FRINGYIA.

FRINGYIA. Csuzi p. 659. „Mi jovadra vagyon, ha hüvelyében hever, 's rosdásodik dömöczki, 's fringyia fodorétott vasad."
Fringyia-kard. Zrinyi P. V. Stropha 62.

FRIS.

FRIS. Lautus, eximius, egregius, politus. it. Pectorale foemineum, thorax, linteus muliebris. M. A. Alacer, agilis, v. promptus, vegetus, v. recens, novus, v. subfrigidus. S. I.
Fris emlékezetben vagyon. Est in recenti memoria.
Fris étek. Cupediae, dapes, M. A.
Fris étek-áros. Cupediarius. M. A.
Fris függét orrára. km.
Fris hazugság. Bullatae nugae. M. A.
Fris lakás. Epulae. Káldi. Prov. 21. 17.
Fris lakodalom. Lautitiae, lautum convivium. M. A.
Fris levegő. Aura recens.
Fris mint a' für. km.
Fris mint az ólom-galamb. km.
Fris nadér. Sector escarius, mensarius, escarius carpus. PP.
Fris öltözet. Pázm. Pred. p. 1057.
Fris palota. Palatium olim Budae, ante cujus atrium Ladislaus Hunyadi decollatus fuit. L. Thurócz. Chron. Hung. Parte IV. cap. LX. Emlékezik ezen palotárul Ulászló' Kincstartója is. „Eodem die (11-ma Jul. 1494.) VII tractoribus, qui extraxerunt sal nitrium, et sulfur ad aliquot centenarios de navi, et imposuerunt ad fris palotha, soluti sunt eisdem."
Fris tojás. Ovum recens. Faludi N. E. p. 112.
Fris üdő. Recens tempus, subfrigidum.
Fris víz. Aqua recens. Fris vizre viszi, szomjan hagyja. km.
FRISSEBB. Promtior, recentior. A' ki kissebb frissebb, a' ki hoszszabb roszszabb. km.
FRISSEL, frisselli. Renovat, polit, repurgat. M. A,
Meg frisselli. Repurgat, renovat. M. A.
FRISSEN. Laute, polite, eximie, splendide, strenue. M. A.
Frissen jár, mint egy ur. Euparyphus ex comoedia. M. A.
FRISSESÉG. Alacritas, agilitas. S. I.
FRISSÉBEN. Szaporán, melegében. S. I.
FRISÍT, frisíti. Renovat, reficit, v. frigefacit, refrigerat. S. I.
Föl frisíti. Recentem reddit, reficit.
Meg frisíti. Refrigerat.
Frisítő ital. Potus refrigeratorius.
FRISÜL. Reficitur, v. refrigeratur.
Meg frisül az idő.

FU.

FUCS.

FUCS. Mikor valaki a' kártya-játékban egy ütést sem tesz.
FUCSRA mentt, mint az Ondódi vakarcs. km.

FUKAR.

FUKAR. Publicanus, dardanarius. M. A. it. Usurarius iniquus. S. I. Frumentarius mercator. CM.

FUND.

FUND.
FUNDÁL, fundálja. Fundat, aedificat.
Fundáló mester. Architectus. PP.
FUNDAMENTOM. Basis, fundamentum. M. A.
FUNDÉR. Susurro, delator. M. A. Fondor, fondorló. Sz. D.

FUNT.

FUNT. Pondo. M. A. L. FONT.

FUR.

FUR.
FURA. Alacer, agilis, recens, vividus. S. I.
Fura dolog v. történet. Sz. D.
Fura gondolat. Sz. D.
Fura hír. Gyöngyösi 2. R. p. 367.
Fura ravaszság.
FURCSA. Versutus. M. A.
Furcsa ravaszság. Stropha. M. A.
Furcsálkodik: hamiskodik, csalárdkodik. Sz. D.
Furcsaság. Versutia. M. A.
FURUGLYA (mint kuruglya). Tibia, fistula. Sz. D.
Furuglyás. Tibicen. Faludi E. M. p. 72.
Furuglyáz. Tibia canit. Faludi E. M. p. 83.

FURMÁNY.

FURMÁNY. Carruca. PP.
FURMÁNYOS. Carrucarius vector. PP.
FURMÁNYOZás. Vehiculatio. Epist. Széch. Tom. 2. p. 305.

FUSTÉLY.

FUSTÉLY. Fustis. M. A.
FUSTÉLYOZ, fustélyozza. Fustigat. M.A.
Fustélyozás. Fustuarium, fustigatio. M. A.

FUSZULY.

FUSZULY. Horgas bab. Phaseolus, phaselus. PP.

FUT.

FUT. Fugit, currit. M. A. A' hol ennek adnak, egyél, a' hol ütnek, fuss. km. Út fut, minden házhoz bé fut. km.
Alá fut. Decurrit. M. A.
Által fut. Transcurrit, transfugit. M.A. Által futott rajta, mint a' tyuk a' szénen. km.
Bé fut, bé futja. Pázm. Kal. p. 601. Incursat, circumcursat.
El fut. Aufugit, profugit, defugit. M. A.
Elö fut. Káldi Luc. 19. 4. Praecurrit.
Elöl fut. Procurrit. M. A.
Föl fut. Ascendit. PP.
Föl fut a' fára. Adplectitur arbori.
Haza fut. Domum currit.
Hozzá fut. Confugit. M. A.
Ki fut. Effugit, excurrit. M. A.
Ki fut az étek. Olla effervescit, effervit. PP.
Környül fut. Circumcurrit. M. A.
Körül fut. idem. M. A.
Le fut. Decurrit. M. A.
Lót fut. Cursitat.
Meg fut. Meg futott a' tehén: meg üzekedett.
Oda fut. Accurrit.
Öszve fut. Concurrit. M. A.
Reá fut. Accurrit, incurrit. M. A.
Széllyel fut. Diffugit. M. A.
Utánna fut. Post illum fugit.
Viszsza fut. Refugit, recurrit. M. A.

FUTA.
Futa-öv. R. Leány-öv. E MSS. Szegedi.
FUTAK. MV. Bács Vben. Nem Bátorban, hanem Futakon lakik. km. Dug. 1. R. p. 148.
FUTALÉK.
Futalékos. Mondhatni, nyul volt futalékos apja. km. Dug. 1. R. p. 141. 2. R. p. 240.
FUTAM. R. Cursus, fuga. S. I.
FUTAMik. Fugitat, procurrit. M. A.
El futamik. Margit' Élet. p. 107. Telegdi. Felelet. p. 6.
Hozzá futamik. Accursat, accurrit. M.A.
Ki futamik. Excurrit. M. A.
Meg futamik. Káldi Mach. 10. 49.
Futamás. Cursus. M. A.
El futamás. Procursio. CM.
Ki futamás. Excursio, excursus. M. A.
Futamat. Cursus. M. A.
Hozzá futamat. Accursus. M. A.
Futamatnyi. Zvonárics 1. R. p. 673. Káldi Luc. 24. 14.
Egy futamatnyi föld: mellyet egy futással meg járhatni. Sz. D.
Futamitja. Faludi U. E. 1. R. p. 137.
Meg futamitja. Fugat.
Futamlik (mint iramlik), Faludi N. A. p. 206.
Futamlás. Faludi N. A. p. 105.
Futamodik. Fugitat, procurrit. M. A.
El futamodik. Refugit, profugit. M. A. Telegdi Felelet p. 4.
Elö futamodik. Procurrit. CM.
Ki futamodik. Effugit repente, subito excurrit. M. A.
Meg futamodik. Aufugit, profugit, terga dat, fugam capessit. Káldi Exod. 4. 4.
Futamodás. Procursatio. M. A.
Futamó. Csuzi p. 150.
Futamtat, futamtatja. Fugat, in fugam convertit, propellit. M. A.
El futamtatja. Fugat, propellit. M. A.
Meg futamtatja. Káldi Exod. 17. 13. Fugat.
Futamtatás. Fugatio, depulsio. M. A.
FUTÁR.
Futároz. Discurrit, divagatur. M. A.
Futározó. Vagabundus, discurrens. M.A.
FUTÁS. Fuga, cursus, cursura. M. A. Szégyen a' futás, de hasznos. km.
Alá futás. Decursio, decursus. M. A.
El futás. Transcursus, decursus. M. A.
Elöl futás. Praecursus, praecursio. M. A.
Hamarja-futás. Faludi N. A. p. 134. 154.
Ki futás. Excursio, excursus. M. A.
Le futás. Decursus. M. A.
Lótás futás. Cursitatio, cursura. S. K. Vajda 2. K. p. 391.
Pállya-futás. Stadii cursus. S. K.
Öszve futás. Concursus, concursio. M. A.
Széllyel futás. Diffugium. M. A.
Viszsza futás. Recursus. M. A.
FUTDOGAL. Cursat, cursitat. M. A.
FUTÉKONY: könnyen futó. Prágai p. 970. Refuga. M. A. L.
FUTHATÓ. Fugax. M. A.
FUTKÁR.
Futkároz. Divagatur, discursat. M. A.
Futkározás. Discursio, vagatio, catulitio. M. A.
Futkározó. Faludi N. E. p. 118.
FUTKOS. Cursitat, discurrit. M. A.
Futkosó. Cursor. M. A.
FUTOS. Cursitat, cursat. M. A.
Ide 's tova futos. Discurrit. M. A.
Körül futos. Circumcursat. M. A.
Meg futossa. Percursat. M. A.
Reá futos. Incursat. M. A.
Viszsza futos. Recursat. M. A.
Futosás. Concursatio. M. A.
Futosgál. Cursitat. Sz. D.
Futosó. Fugax. M. A.
Futosó, kit kis birónak szoktak nevezni. Csuzi p. 184.
Futosó mirigy. Scrofula. M. A.
FUTOTT. Profugus. M. A.
Meg futott juh. Ovis arietem experta. S. I.
FUTÓ. Cursor, fugitor. PP.
Futó beszéddel. Pázm. Kal. p. 232.
Futó csillag az égen. Bolis. PP.
Futó ellenség. Arany-hidat csinálj a' futó ellenségnek. km.
Futó félben. Proximus fugae. S. I. Sz. D.
Elöl futó. Prodromus. CM.
Föl futó borostyán. Hedera. PP.
Jó futó. A' jó futót is el éri a' halál. km.
Kengyel-futó. Cursor, a pedibus. S. K.
Ki futó. Excursor. M. A.
Maga futó — a' maga futónak örül az üzöje. km.
Ország-világ-futó. Vagabundus. S. K.
Pállya-futó. Stadiodromus. S. K.
Futólag. Cursim, raptim, obiter. S. I. Sz. D.
FUTTÁBAN (futottá-ban). In fuga ejus v. obiter, perfunctorie. S. I.
FUTTAT, futtatja, fugat. M. A. item jubet, ut aliquis post alterum fugiat.
Meg futtatja — kicsiny a' nyúl, de még is meg futtatja az agarat. km.
Meg futtatja arannyal v. ezüsttel. Auro v. argento inducit, obducit. S. I.
Utánna futtatja az inassát.
Futtatás.
Karika-futtatás: karikázás. Lusus orbicularis.
Ló-futtatás. Decursio.
Futtató.
Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.
Futton fut. Incessanter currit. Pázm. Pred. p. 813. 1155.
FUTVA. Curriculo, cursim. M. A.
Futvást. Cursim. S. I.

FÚ.

FÚ (név).

FÚ. Fulica, anas sylvestris, lacustris anaticula. Vad récze. M. A.
Fú-tojás: vad récze-tojomány. Sz. D.
FUVACS. Anaticula fera. S. I.

FÚ (ige.)

FÚ, fuj, fuv, fúja, fujja, fuvja. Flat, spirat. M. A.
Bé fú. Inflat, inspirat. CM.
Bé fúja, bé fujja. Flatu replet.
Bele fú. Inspirat. M. A.
El fúja. Deflat. M. A. A' szót el fúja a' szél. km.
El fúja a' gyertyát. Lumen exstinguit. PP.
Föl fúja. Inflat, sufflat. M. A.
Ki fúja. Efflat. M. A.
Ki fúja az orrát. Emungit nares. M. A.
Ki fujja magát. Efflatu se retocillat.
Környül fúja. Circumflat. M. A.
Le fúja. Deflat. M. A.
Meg fúja. Perflat. Meg fujja az ebek' daljját. km.
Neki fujja magát, mint a' poczsos béka. km.
Öszve fúja. Conflat. M. A.
Reá fú. Adspirat, adflat. M. A.
Viszsza fú. Reflat. M. A.
FÚALL, fúallja. (Fuvall, fuvallja.) Inflat. M. A.
Fúallás. Inflatio. Zvonarics. 1. R. p. 340.
Fúalkodik (fuvalkodik.) Inflat, turget, turgescit. M. A.
Föl fúalkodik. Ampullatur, effertur. M. A.
Fúalkodás. Inflatio. M. A.
Föl fúalkodás. Inflatio, tumor, arrogantia, elatio. M. A.
Fúalkodott. Turgidus, turgidulus. M. A.
Föl fúalkodott. Inflatus, tumidus, superbus, arrogans, elatus. M. A.

Föl fúalkodottság. Arrogantia. Tasi Gáspár p. 53.
Fúalkodó. Tumidus, inflatus. M. A.
Föl fúalkodottúl. Arroganter, superbe. M. A.
FÚÁS (Fujás, fuvás.) Flamen, flatus. M. A.
Bé fúás. Inspiratio. CM.
Föl fúás. Inflatio, sufflatio, sufflatus. M. A.
Öszve fúás. Conflatio, conflatura. M. A.
Viszsza fúás. Reflatus. M. A.
FÚATAG. Flabra. M. A.
Fúatagos. Procellosus.
FÚHATÓ. Flabilis. M. A.
El fúható. Perflabilis. CM.
FUJ, fú. Spirat, flat. Arra fordítja a' köpönyeget, merre fuj a' szél. km.
Fujás. Flatus. Fúás.
Fujáték. Nisi malis interpungere: Fújáték.
Hó-fujáték. Nives vento concumulatae.
Fujdogál. Flat saepius, sed leniter.
Ha már fujdogál a' szellő, nem sokára be áll a' tellő. km.
Fujható. Flabilis.
El fujható. Perflabilis. M. A.
Fujlik. Suffocatur, effocatur, intercluso spiritu exstingvitur. S. I. dicitur etiam Fojlik.
El fujlik. Praefocatur.
Meg fujlik. Suffocatur.
Fujó. Flans. it. Borsos perecz' neme.
Fujt. (Fú - it.) Fujtja. Strangulat. M. A. aliis fojt, fojtja. Maga nyakára fujtotta a' kötelet. km.
El fujtja, el fojtja. Praefocat.
Ki fojtja. Effocat. M. A.
Meg fojtja. Suffocat. M. A.
Fujtás. Suffocatio.
Fujtás a' puskában. S. I.
Ki fojtás. Effocatio. M. A.
Meg fojtás. Suffocatio, strangulatio. M. A.
Fojtó mély álom. Faludi E. M. p. 239.
Fojtó vér. Faludi E. M. p. 240.
Fujtogat, fujtogatja. Conatur suffocare.
Fujtat, fujtatja. Facit flare.
Fujtatás.
Fujtató. Follis. A' kovács nem sokat ér fujtató nélkül. km.
Fujton fujja. Pázm. Pred. p. 1222.
Fujton fujja kigyó-mérgét. Faludi T. É. p. 328.
FÚL (Fú-úl). Suffocatur, praefocatur.
Dúl fúl magában, mint a' vad kan. km.
Meg fúl. Suffocatur. M. A.
Vizbe fúl. Aquis praefocatur.
Fúlad, (fullad.) Suffocatur, effocatur. M. A.
Bele fúlad. Suffocatur aquis.
El fúlad. Praefocatur.
Meg fúlad. Suffocatur. M. A.
Fúladás. Suffocatio, effocatio. M. A.
Meg fúladás. Suffocatio. M. A.
Fúladoz. Difficulter respirat.
Fúladozás. Dyspnoea. M. A.
Fúladozó. Dyspnoicus. M. A.
Fullasztkodik. Vajda. K. É. 1. K. p. 359. 416.
Fúlaszt, fúlasztja. (Fullasztja.) Effocat, suffocat. M. A.
Meg fullasztja. Effocat. M. A.
Fullasztás. Suffocatio. M. A.
Fullasztó. Pázm. Pred. p. 312.
Fúlák. Aculeus, spiculum. M. A.
Fúlákos. Aculeatus. M. A. Pázm. Pred. p. 52.
Fúlánk. Spiculum, aculeus. M. A. Vagyon fúlánkja szavának. km.
Fúlánkos. Aculeatus. M. A.
Fúlás. Strangulatio, strangulatus. M. A.
Fúldaklik az étel közben. Praefocatur. PP.
FÚTT. Flatus, inflatus. Ollyan kövér, mint a' föl-fútt lapoczka. km.
FUVALL, fuvallja. Inflat. M. A.
Ki fuvallja. Efflat. M. A.
Meg fuvallja. Káldi Isaiae 27. 13.
Reá fuvall. Pázm. Pred. p. 698.
Fuvallás. Flatus, afflatus. M. A.
Fuvalló. Inflans, inspirans, sufflans. M.A.
FUVALKODik. L. Fúalkodik.
FUVALOM. Spiraculum, flamen.
FUVAT: fuvás. S. I.
Fuvattyú: fuvó szerszám. Follis. S. I.
FUVATAG. Flabra, procella. M. A.
Szél' fuvatagja. Káldi Eccl. 43. 18.
Fuvatagos. Procellosus. M. A.
FUVATLAN. A' szél fuvatlan nem indúl. km.
FUVÁS. Flamen, flatus, afflatus. M. A.
El fuvás. Proflatus. M. A.
Föl fuvás. Inflatio. M. A.
Ki fuvás. Efflatus, exhalatio, emunctio. M. A.
FUVÓ. Follis. M. A. it. Flator, flans. S. I.
Fuvó csö. Blasrohr. S. I.
Fuvó eszközök. Instrumenta flatilia.

FÚR.

FÚR, fúrja. Forat, terebrat. M. A. Furják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km.
Által furja. Perforat, transforat, perterebrat. M. A.
Bé furja magát. Insinuat se. Faludi T. É. p. 220.
Bé furja. Inforat, perforat. M. A.
Belé fúr. Faludi U. E. 2. R. p. 94.
Ki furja. Efforat. M. A.
Meg furja. Efforat, perforat, perterebrat. M. A.
Meg furom a' füledet: meg tanítlak vigyázni a' szóra. km.
FURADÉK. Foramen. M. A.
FURAKODik: magát bé furja, bé tolyakodik. S. I.
FURAT. Terebratum.
Furatos. Plaga, spatha. PP.
Jó sort vertek reá a' furatossal. Sz. D.
FURÁS. Terebratio. M. A.
FURDAL, furdalja. Fodicat, exstimulat. M. A. Furdalja a' kis biró. km. Furdalja a' lelki ismeret.
Környül furdalja. Circumforat. M. A.
Furdalás. Exstimulatio, fodicatio. M. A.
Furdaló. Exstimulator, stimulans. M. A.
Furdalódik.
Furdaloszik. Vajda 3. K. p. 456.
FURDANCS. Ptinus v. terebrum bombardarii. S. I. Puska-gyujtó lyuk, és furó eszköz a' puska-csinálóknál. Sz. D.
FURDOGÁL. Forat, terebrat. S. I.
FURFÁNG. Astutus, dolosus. S. I.
FURHATÓ. Forabilis. M. A.
FURKÁL. Scalpit, sculpit, fodicat. S. I. Által furkálja. Perfodicat, perterebrat. Házi Orvos. Vácz. 1821. Méh-tartás p. 8.
FURKÓ. Sparium, viriculum. M. A. Nodus, tuber v. pastillus. S. I. Minden botnak végén a' furkója. km.
Furkós. Nodosus.
Furkós bot. Fustis nodosus. S. I.
FUROTT. Foratus, perforatus. M. A.
FURÓ. Terebra, terebrum. M. A.
Furó, jegy az égen. Lyra, vultur volans. M. A
Furó bogár. Ptinus. S. I.
Jó furó, faragó. Excellit in arte fabrili.
FURTT. Foratus, perforatus. M. A.
Furtt agyas. Vesanus. M. A.
Furtt agyasság. Vesania. M. A.
Furtt agyu. Versutus, versipellis, astutus, dolosus. S. I.
Furtt fejű. Versutus. M. A.
Agya-furtt. Versipellis, pervicax.
Esze-furtt. Faludi N. A. p. 240.
Meg furtt. Perforatus. M. A.
FURU. Terebrum. M. A.

FÜ.

FÜG.

FÜG.
Füg-mérték. Perpendiculum, quo murarii, molitores etc. ad situm horizontalem determinandum utuntur.
FÜGE. Sycalis. Avicula in artificioso victitans nido, pendente de arbore celsa. M. A.
Füge-fészek. Nidus mira arte constructus aviculae sycalis. M. A.
FÜGE. Ficus. M. A. A' füge nem terem tövisen. km.
Füge. F. Gömör Vben. it. E. Hegy Csik Sz.ben.
Füge' apró magva. Cenchramis. M. A.
Füge-bab. Lupinus. PP.
Füge-érlelés. Caprificatio. S. I.
Füge-fa. Ficus. M. A.
Füge-fás hely. Ficetum, ficaria. M. A.
Füge-fű. Ficus indica. S. I.
Füge-levél. Pázm. Pred. p. 15. Eredj, találj füge levelet, ha nem akarsz pirulni. km.
Füge-levelű fű. Chelidonium minus. PP.
Füge-süly. Therioma, condyloma, sycosis. S. I.
Füge-szedő. Ficitor. M. A.
Aszú füge. Caryca. S. K.
Éretlen füge. Grossus. S. K.
Nyers füge. idem. S. K.
Vad füge. Caprificus, sycomorum. S. K.
Fügés. Ficosus, ficaria. M. A.
Fügés kert. Ficetum, ficaria. M. A.
Fügét mutat. Pollicem ostendere digiti interjectum, ludibrii caussa. S. I. Köpönyeg alatt mutat fügét. Postica sanna.
FÜGED. (Alsó, fölsö) FF. Abauj Vben. it. E. FF. Thorda Vben.

Füged (Kis, nagy) FF. Heves Vben.
FÜGG. Pendet. L. itt külön.

FÜGG.

FÜGG. Pendet. M. A. Új szita szegen függ. km.
Függ lógg.
Alá függ. Dependet. M. A.
Elől függ. Propendet. M. A.
Le függ. Dependet. M. A.
FÜGGEDELEM. Dependentia, subordinatio. S. I. Sz. D.
FÜGGELÉK. Appendix. Sz. D.
FÜGGESZKEDik. Adhaeret, se applicat, appendit. S. I.
FÜGGESZT, függeszti. Pendit, figit, affigit, appendit. M. A.
Bé függeszti. Infigit. M. A.
Föl függeszti. Suspendit. M. A.
Hozzá függeszti. Appendit, affigit. M. A.
Ki függeszti. Exponit.
Le függeszti. Facit dependere.
Reá függeszti. Appendit, adfigit.
Függeszték. Appendix. Sz. D.
Függesztés. Adfixio, suspensio.
Föl függesztés. Suspendium, suspensio. M. A.
Függesztett.
Föl függesztett. Suspensus. M. A.
Hozzá függesztett. Appendix, affixus. M. A.
FÜGGETLEN. Independens, liber, sui juris, a nemine pendens. S. I.
Függetlenség. Independentia. Sz. D.
FÜGGETTYŰ, függetyö. Az órának lebegő tolla. Sz. D. Perpendiculum. S. I.
FÜGGÉS. Dependentia.
FÜGGŐ. Inauris. it. Pendulus, pendens, pensilis. it. lunula, monile. M. A.
Függő féiben. In pendenti, in suspenso.
Függő gyertya-tartó. Lychnuchus pensilis. PP. Faludi T. É. p. 95.
Függő jég. Stria S. I. Jég-csap.
Függő lakat. Sera pensilis. PP.
Függő lábak az épületben. Projecturae. PP.
Függő óra. Faludi N. E. p. 5.
Függő öv. Cingulus pendens. M. A.
Függő pöcsét. Bulla, sigillum appensum. M. A.
Függő pöcsétes levél. Diploma. M. A.
* Arany-függő. Monile aureum.
Falon függő. Pendens in pariete.
Falon függő óra. Horologium pendulum.
Fülben függő. Inauris. M. A.
Fülön függő. Inauris.
Függőben. In pendente, in suspenso.
Függőben hagyja. Relinquit in dubio. S. I.
Függőben marad. Manet in dubio. S. I.
Függőben tartja. Tenet dubium, suspensum. S. I.
Függőben van. Dubitat, ambigit. S. I.
Függőleg; magát el nem határozva, el nem tökélve.
Függős ezinke, Parus pendulus. Beutelmeise. S. I.
Függős tanácsok. Faludi E. M. p. 240.
FÜGGVE. Pendenter.

FÜL.

FÜL. Auris, it. ansa. M. A. Sok fül, hoszszu kéz. km.
Fül-bé-dugva. Clausis auribus. Pázm. Pred. p. 749.
Fül-bogár. Forficula, fullo. Fülbe mászó bogár. S. I.
Fül-fájás. Otalgia. S. I.
Fül-függő. Inauris. Káldi Exod. 32. 2.
Fül-fű. Amerimnon, sedum, semper vivum, aizoon, barba Jovis. M. A.
Fül' gombája. Auriculae particula pendula. M. A.
Fül-gyöngy: körtvély-gyöngy. Elenchus. S. I.
Fül-gyönyörködtetés. Pázm. Pred. in praef.
Fül-gyönyörködtető. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Fül-gyulladás. Inflammatio aurium. S.I.
Fül-gyürü. Inauris. S. I.
Fül-hegy. Pinnula. S. I
Fül-hegygyel halgat. Subauscultat.M.A.
Fül-hegygyel hallja. Subaudit. M. A.
Fül-hegygyel vígyáz. Faludi N. U. p. 166.
Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I. Sz. D.
Fül-mulatás. Faludi N. A. p. 84.
Fül-tő. Lobus auris, auricula infima, radix auriculae. S. I.
Fül-töbe ütötte. Sz. D.
Fül-tő-mirígy. Parotis. M. A.
Fül-vakaró. Pázm. Pred. p. 1110.
Fül-vájó. Auriscalpium. M. A.
Fül' vására. Purgamenta aurium. PP.
Fül-zuggás. Sonitus aurium. S. I.
* Bal fül, jobb fül. Auris sinistra, dextra. S. K.
Barát-fül (derellye). Massa farinacea farta. S. K.
Czipellő-fül. Crepidarum ansae. S. K.
Egér-fül. Auricula muris, pilosella. S.K.
Hegyes fül. Acuta auris. S. K.
FÜLBE facsaró fű. Aizoon, semper vivum. M. A.
Fülbe függő. Káldi Job 42. 11.
Fülbe gyónás. Confessio auricularis.
Fülbe mászó. Auricula, forficula, fullo. NC. p. 147.
Fülbe mászó féreg. Emigraneus. M. A.
Fülbe súgja. In aures insusurrat. PP.
Fülbe való. Inauris. PP.
FÜLBEN függő. Inauris. M. A.
FÜLD (Alsó, fölsö, közép). E. FF. Kolos Vben.
FÜLE. Auris ejus. A' pap is csak azt dorgálja, a' mit szeme lát, füle hall. km.
Füle. t. h. n. M. és E. Országban.
Füle' hallottára. Audiente illo. S. I.
Füle' háza, aliis Füled' háza. E. F. Torda Vben.
Füle' telke. E. F. Küküllő Vben.
Az erdőnek is vagyon füle, és a' mezőnek szeme. km.
Két egyarányos füle van: igazságos. km.
Rézsen a' füle. km.
Sok szeme, sok füle van a' királynak. km.
Se füle, se farka. Scopae dissolutae.
Fülénél fogva. Arreptis auribus.
Fülét vájja. Aures levat. PP.
Még a' fülét sem mozditja. km. Igen lusta.
Még a' fülét sem vakarja. km. Igen szorgalmatos.
FÜLEK. t. h. n.
FÜLEL. Tacet, silet, auscultat. M. A.
El füleli. Obticet, negligit, surdis auribus praeterit. M. A.
Le füleli a' lovat: fülénél fogva le vonja. Sz. D.
Reá fülel. Fülelj szavamra.
FÜLES. Auritus. it. Ansatus. M. A.
Füles. F. Soprony Vben.
Füles bagoly. Asio, noctua. M. A. it. Josepho 2-do regnante sic vocabantur ita dicti Auscultantes.
Füles edény. Asellus, vas ansatum. S.I.
Füles kaponya. Urceus. CM.
Füles korsó. Amphora ansata.
Füles tallér. Tallerus cum additamento. Lázsis tallér. S. I.
Füles tanu. Testis auritus. S. I.
Szem-füles. Curiosus.
Fülesd. F. Szatmár Vben.
Füleskedik: halgatódzik. Sz. D.
Szem-füleskedik. Csuzi p. 631.
FÜLETLEN. Inauritus. M. A.
Fületleníti. Auribus truncat. S. I.
Fületlenség. Csuzi Tromb. p. 185. 444.
FÜLEZ, fülezi. Aures facit, aptat.
Le fülezi. Truncat auribus.
FÜLHÖZ való. Auricularis. PP.
FÜLI. Auricularis, auricularius. M. A.
FÜLIG van az adósságban. Obrutus debitis.
FÜLLEL hallott tanu. Testis auritus.
FÜLLENGŐ: fül-függő. Sz. D.
FÜLLENT, füllenti. Mentitur. Sokat füllent.
Füllent' regementjében tisztet viselhet: hazug. Czuzi Tromb. p. 28.
Nem mind igaz, a' mit a' nagy urak füllentenek. km.
FÜLÖN függő. Inauris. M. A.
FÜLRE való. idem.
FÜLÜ.
Kanyúltt fülű. Propendentes aures habens. S. K.
Két fülü korsó. Amphora. NC. p. 511.
Nagy fülü. Flaccus. S. K.
Szamár-fülü. Habens aures asininas.

FÜLEMÜLE.

FÜLEMÜLE (fülemile, filemile). Luscinia, philomela. M. A.
Fülemile-virág. Calendula.
Erdei fülemile.
Ligeti fülemile.
Pap-fülemile. Atricapilla. Schwarzblättchen. Mitterpacher. Hist. Nat.
FÜLEMILÉÜL szól. Mitilat. M. A. L.

FÜLÖP.

FÜLÖP t. f. n. Philippus. (Ló-szerető.)
Fülöp. Sz. P. Szala Vben.
Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.
Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.
FÜLPÖS (fülöpös.) Philippicus.
Fülpös. F. Szatmár Vben.

Fülpös Darócz. F. Szatmár Vben.
Magyar Fülpös. E. F. Torda Vben.
Szász Fülpös. E. F. Kolos Vben.

FÜLLÉR.

FÜLLÉR. Obolus, teruncius. PP. L. Fillér.
FÜLLÉREZÉS. Collecta, symbolum. PP.

FÜR.

FÜR. (FÜRJ.) Coturnix, ortyx. M. A.
Fris mint a' für. km.
Für. F. Komárom Vben.
Für-mony. Ovum coturnicis. Vörhenyeges, mint a' für-mony. km.
FÜRED. F. Somogy Vben.
Balaton-Füred. F. Szala Vben.
Tisza-Füred. MV. Heves Vben.
FÜREMEDik. Elevenedik, javulni kezd egészségében. A' betegség után füremedni kezd. Sz. D. Pázm. Pred. p. 837.
Füremedés: épülés, javulás. Sz. D.
FÜRÉSZ. Coturnices capit v. Captor. Fürjész.
Fürész. FF. Gömör, és Nógrád Vkben.
Fürész-háló, fürjész-háló. Tendiculae, cassis ductarius. Tirasse. S. I.
Fürészö eb. Canis melitaeus. NC. p. 131.
Fürjészö vizsla. Canis odorarius. PP.
FÜRG, (fürög): forog. Sz. D.
Fürge. Alacer, agilis, vividus, recens. S. I. Sz. D.
Fürge ész: fris, eleven ész. Sz. D.
Fürge leány, mint a' pereszlen. km. Sz. D.
Fürged. Sz. P. Tolna Vben.
Fürgencz: virgoncz. Sz. D.
Fürgeség. Alacritas, agilitas. S. I. Virgonczság. Sz. D.
Fürgén jár: frissen jár. Sz. D.
Fürgelödik: forgolódik.
Fürget, fürgeti: sürgeti, nógatja, kénteti. Eleget fürgetett. Sz. D.
Fürgettyü. Ajtó- v. ablak-zár. Göröb. Sz. D.
FÜRKÉSZ, fürkészi. Perquirit, inquirit, investigat. Sz. D. S. I.
Föl fürkészi. Vajda. 2. K. p. 179.
Ki fürkészi. Exquirit.
FÜRMÉNY.
Fürményes. E. F. Közép Szolnok Vben.

FÜRT.

FÜRT. Fasciculus, manipulus, lacinia. M. A.
Arany-fürt. Villus aureus, dependentiae aureae.
Gyapju-fürt. Villus. M. A.
Haj-fürt. Villus. M. A.
Szalma-fürt. Molnár János' Levelei p. 171.
Szölö-fürt. Botrus. M. A.
Tüz-fürt. Révai. Flamma.
FÜRTÖNKÉNT. Laciniatim. M. A.
FÜRTÖS. Villosus M. A. Hirtus, hirsutus v. numerosus, copiosus. S. I.
Fürtös bunda. Pelliceum villosum. S. I.
Fürtös fenyö-fa. Pinus abies.
Fürtös juh. Ovis hungarica. S. I.
Fürtös lepel. Amphitapa, lodix hirsutus, villosus. Pakrócz. S. I.
Fürtös viola. Lupinus. PP. Fürtös ibolya. Csapó p. 119.
Fürtös Várallya. E. F. Udvarhely Sz.ben.
Fürtösség. Villositas. Sz. D.
FÜRTÖZ, fürtözi. In villos cogit, villis exornat.
Föl fürtözi. Sz. D.
Meg fürtözi. — Kár a' kutya' szörét meg arany-fürtözni. km.
Fürtözet. Sz. D.

FÜS.

FÜS. FF. Bars és Komárom Vkben.
Füs-kút. F. Tömös Vben.

FÜST.

FÜST. Fumus, capnus. M. A. Nem messze jár a' láng a' füsttül. km.
Füst-arany. Aurum adulterinum. S. I.
Füst' árán nem ád el szelet. km. Igazán szól.
Füst-edény. Aerra, thuribulum. S. I.
Füst-faragó. Dug. km. 1. R. p. 241.
Füst-farku. Carruca v. phoenicurus. S. I.
Füst-fogó gerenda. Trabs loricam fumarii sustentans.
Füst-fogta nemes levél. Faludi E. M. p. 240.
Füst-fü. Chamaedris. M. A. Fumaria. PP.
Füst-ház. Atrium, vestibulum. S. I.
Füst-hozó. Fumifer. M. A.
Füst-lyuk. Infumibulum. M. A.
Füst-nyom. Azon füst-nyomon uton érték. Deprehensus in flagranti.
Füst-pénz. Tributum a foco. Szirmai Parab. p. 81.
* Azon füst alatt. p. o. két lakodalmat tartani.
Földi füst. Marmaritis. NC. p. 41.
FÜSTBE megy ennek a' szele: el enyészik ezen hír.
Füstbe ment minden dolgunk.
FÜSTJE. Ejus fumus. Nagyobb a' füstje, mint sem a' pecsenyéje. km.
FÜSTÖL, füstöli. Fumificat, fumigat, suffit, suffumigat. M. A.
Föl füstöli. Suspendit ad fumum.
Ki füstöli. Suffit.
Meg füstöli. Perfumat.
Füstölés. Fumigatio, it. suffitus, suffimentum, suffitio. M. A.
Füstölg, füstölög. Fumat, fumigat. M. A. Ugyan füstölög a' feje bele. km.
Füstölgés. Fumigatio. M. A.
Füstölgeti. Identidem fumificat, suffit.
Füstölgö. Fumans, fumificus, fumidus. M. A.
Füstölgö hegy. Mons nebulosus. PP.
Füstölgö üszög. Titio. M. A.
Füstölö. Suffitor. CM.
Füstölö gyertya. Pastilli fumales. PP.
Jó szag-füstölö. Suffitus. PP.
Füstölödik. Fumo inficitur.
Bé füstölödik. Infumatur.
El füstölödik. Perfumatur.
Meg füstölödik. Idem.
Füstöltt. Fumatus.
Füstöltt hús. Caro fumo durata. PP.
Füstöltt kolbász. Hilla infumata. S. I.
FÜSTÖN aszalja. Infumat. M. A.
FÜSTÖS. Fumosus, fumeus, fumidus. M. A.
Füstös-fekete. Subniger. S. I.
FÜSTRE rakja. Exponit ad fumum.
Füstre teszi. idem.

FÜTY.

FÜTY.
FÜTYÉSZ. Venatur, sagit, indagat, vestigat. M. A.
FÜTYÖL. Minurrit. PP.
Ki fütyöli. Exsibilat, sibilo explodit. S. I.
Fütyölés. Sibilum, sibilus.
Fütyölget. Ore fistulat. S. I.
Fütyölö. Sibilans, sibilator.
Ki fütyölö. Faludi N. A. p. 224. Exsibilator.
FÜTYKÖRÉSZ.
Fütykörésznek a' madarak. Sz. D.
FÜTYKÖS: siláp, jó vastag bot. Sz. D.
FÜTYÖRÉSZ. S. I. Sibilando tempus terit.
FÜTYÖLÉK. Sarcina, sarcinula, appendicula. M. A.
FÜTTY. Kinek gézen guz az ura, kótyom fütty a' szolgája. km.
Tégedet is üttyöm fütty.
Reá akadott a' füttyére. KV. p. 223.
FÜTTYEL jelt ád. Sz. D. Sibilo signum dat.
Füttyel szóllás. Magniloquentia, magnifica verba. S. I.
FÜTTYENT, füttyenti. Faludi T. É. p. 61.
Ki füttyenti. Faludi N. E. p. 47.
Oda füttyenti. Sibilo advocat.
Viszsza füttyenti. Faludi N. A. p. 130. E. M. p. 106.
Füttyentés. Faludi E. M. p. 208.
FÜTTYÖS: a' ki sokat fütyöl.
FÜTTYÖT hány. Exsibilat.

FÜZ (név.)

FÜZ. Salix. M. A.
Füz-bárka. Pázm. Pred. p. 471.
Füz-fa. Salix. M. A. Az én kardom sem fűz-fa. km.
Füz-fa-hegedühöz nád-vonó illendö. km. Similis simili gaudet. Szirmai Parab. p. 125.
Füz-fa-katona. Csuzi p. 142.
Füz-fa-katonaság. Csuzi Tromb. p. 310.
Füz-fa-versek. Pázm. Kal. p. 248.
Füz-fából való. Salignus, saligneus. M. A.
Füz-fö. Csárda Veszprém Vben.
Füz-kút. E. F. Kolos Vben.
Füz-tö. F. Vas Vben.
Füz-veszszö. Mellyböl kosarakat, mélkasokat kötnek. Vitla. Vajda. K. É. 1. K. p. 654.

Füz-völgy. F. Szala Vben.
Homok-füz. Salix arenaria. Sandweide.
FÜZED. E. F. Hunyad Vben.
FÜZEGY. F. Bihar Vben.
FÜZES. Salicetum, salictum. M. A.
Füzes t. h. n.
Füzes Gyarmat. F. Békes Vben.
Egyházas füzes. F. Vas Vben.
Gyepü-füzes. MV. Vas Vben.
Ördöngös füzes. E. F. b. Szolnok Vben.
Rába-füzes. F. Vas Vben.
FÜZI. Quod ex salice est.
Füzi. Sz. P. Abaúj Vben.
Füzike. Salicaria. S. I.

FÜZ (ige.)

FÜZ, füzi. Plectit, scirpat, viet, texit. M. A.
Bé füzi. Vincit, vinculo adstringit. S. I.
Bele füzi. Intexit, implicat, infilat.
Egybe füzi. Connectit, complicat. S. I.
Föl füzi. Res filo insertas appendit. S. I.
Föl füzi a' gyöngyöt. Margaritas filo conserit. PP.
Meg füzi. Confilat.
Öszve füzi. Conserit, connectit, contexit, complicat. M. A.
Reá füzi. Adfilat.
Tű-hegyre füzte beszédjét.
Üzi füzi. Addig üzte füzte a' dolgot.
FÜZDÖGEL, füzdögeli. Plectitat. Sz. D.
Föl füzdögeli.
FÜZELÉK. A' mit föl szoktak füzni v. a' mi föl van füzve. S. I.
FÜZELLÉR. Miles gregarius pedestris. S. I.
FÜZET, füzeti. (Fizet, fizeti.) Solvit, expendit. M. A. Istenek is munkára füzetnek. km.
Bé füzeti. Innumerat.
Bé füzet neki. Ugyan bé füzettek neki. S. I.
Bele füzeti. Adnumerat.
El füzeti. Expendit, consumit. M. A.
Elő füzet. Praenumerat.
Fol füzet. Supra solvit.
Ki füzeti. Exsolvit.
Le füzeti. Persolvit.
Meg füzeti. Rependit, repensat, retribuit, persolvit. M. A.
Reá füzet. Super solvit.
Viszsza füzeti. Retribuit, rependit. M. A.
Füzess. Solvas. Kezes füzess. km.
Csak „Isten füzessé" vel füzetett. km.
Füzetetlen. Non solutus, insolutus, cui pretium non est solutum. M. A.
Füzetés. Solutio, pensio. M. A.
Elő füzetés. Praenumeratio. S. I.
Meg füzetés. Solutio, retributio. M. A.
Viszsza füzetés. Compensatio. S. I.
Viszsza füzetés-képpen, Jure talionis. S. I.
Füzetget, füzetgeti. Sensim solvit, dependit.
Füzethetetlen. Insolubilis.
Meg füzethetetlen. Irremunerabilis. M. A.
Füzetmény: füzetésbe vett v. adott valami dolog, pénz 's a' t. Sz. D.
Füzető. Solvens, A' könnyen igérő, nehezen füzető. K. V. p. 440.
Füzető. Sz. P. Komárom Vben.
Füzető szer. Nincs füzető szere.
Jól füzető. Uber. S. K.
FÜZETLEN. Non intextus, non infilatus.
FÜZÉR. A' mi föl van füzve v. füzni való.
Füzér. Vár és F. Abaúj Vben.
Füzér' fa. Sz. P. Posony Vben.
Füzér-gyöngy: füzött rend-gyöngy. Sz. D.
Füzér-huta. Öveg-bánya Abaúj Vben.
Föl aggatja a' füzéreket (a' föl füzött gyümölcsöket, szölő-fürtöket) a' házban. Sz. D.
FÜZÉS. Confilatio.
Gyöngy-füzés. Margaritarum confilatio.
Kosár-füzés. Sz. D. Contextura corbis.
FÜZÖGET, füzögeti. Identidem confilat.
Föl füzögeti.
FÜZÖTT. Textus, constrictus. M. A.
FÜZŐ. Infilans, it. ligula.
Füző veszszö. Sz. D. Vitla, vimen.
Mely-füző. Fascia pectoralis. PP.
FÜZTÖN füzi. Faludi N. A. p. 89.

FU.

FŰ.

FŰ. Herba, gramen, olus. M. A. Harmattal nem kell nézni a' füvet. km.
Fű-áros. Olitor. M. A.
Fű-áros hely. Forum olitorium. S. I.
Fű-bér. Census pascui.
Fű-gaz. Quisquiliae herbarum.
Fű-irtó kapa. Marra. M. A.
Fű' leve. Succus herbae. S. I.
Fű-levél. Folium herbae. M. A. L.
Fű-mag. Semen, granum herbae. M. A.
Fű-szál. Culmus herbae.
Fű' szára. Caulis, culmus. M. A.
Fű-szer. Aroma, condimentum. Sz. D.
Fű-szer-áros. Aromatarius. S. I.
Fű-szeres bor. Vinum hippocraticum, aromatites. S. I.
Fű-szerszám. Aroma. M. A.
Fű-szerszámos. Aromatarius. M. A.
Fű-szerszámozza. Aromate condit.
Fű-szerzet. Aroma. M. A.
Fű-szerzet-ároló. Aromatopola. M. A.
Fű-szerszámos. Vinum aromatites. PP.
Fű-szerszámos pogácsa. Placenta mellita aromatites. PP.
Fű-szerszámozza. Aromate condit. Faludi N. A. p. 9.
Föl fű-szerszámozza. Faludi B. E. p. 57.
Meg fű-szerszámozza. Káldi Gen. 50. 25.
Fű-szedő. Botanicus. Sz. D.
Fű-tekercs. Spissamentum. M. A.
Fű-termö. Herbifer. M. A.
Fű-tudomány. Botanice. Sz. D.
Fű-vetés. Botanomantia. Füvekből jövendölés. S. I.
Fű-víz. Aqua destillata herbarum. PP.
Agg fű: széna.
Nem ismérem-fű. Opuntia. M. A. L.
Roszsz fűre hágtál. km.
Úti füvet tett a' talpa alá: el szökött.
Vitemény-fű. Myagros. M. A. L.
* Füvek - nemeit lásd Csapónál, és kik a' füvekről irtak. Csapó meg nevezett 417 füvet, és ezeknek 646 különböző neveit, mindöszve 1063 magyar fű-neveket hordott elő. Bár valaki tudományos rendbe szedné mind ezeket, és mellyek még számtalanok találtatnak a' nép között! —
FŰENTEN, (mint régenten, iffiantan) füventen. In herba. Vajda K. É. 1. K. p. 531. „Még füventen ki akarták tépni, a' cselédes gazdának szolgáji."
FŰHÖZ fához kapkod. Ubique quaerit auxilium, juvamen. S. I.
FŰNEK fának panaszolkodik. km.
FŰSÉG. Status herbae. Biró Márton Micae p. 382.
FÜVE. Ejus herba.
Szent Benedek' füve Caryophyllum. Csapó, Füves kert. p. 257.
Szent Borbála' füve. Barbarea. Cs. p. 258.
Szent György' füve. Ophioglossum. Cs. p. 159.
Szent Ilona' füve. Adianthum. Cs. p. 12.
Szent Jakab' füve. Jacobaea. Cs. p. 258.
Szent János' füve. Hypericum majus. Cs. p. 59.
Szent László király' füve. Gentiana. Cs. p. 260.
Szent Lörincz' füve. Vincetoxicum. Cs. p. 261.
Szent Magdolna' füve. Valeriana. Cs. p. 166.
Szent Mária Magdolna' füve. Nardus celtica. Cs. p. 199. 262.
Szent Robert' füve. Geranium columbinum. Cs. p. 107. 263.
Szent Simeon' füve. Alcea. Cs. p. 178.
Vargák' füve. Origanum, cunila. Cs. p. 105.
FÜVEL, füveli. Pascit, PP. herbis alit. it. incantat.
Meg füveli. A' cseléd úgy meg szokott nála maradni, mintha meg füvelték volna. Sz. D.
Füvelő hely. Pascuum. PP.
Füvelteti. Pascit, herbis alit.
Füveltetés. Pascuatio. Geidler, Hadi oktatások. p. 54.
FÜVES. Herbosus, herbidus, graminosus. M. A.
Füves bor. Vinum medicatum. S. I.
Füves hely. Pascuum v. pratum, herbetum. S. I.
Füves kert. Hortus botanicus.
Belénd-füves. Delirus, lymphaticus. S. I.
Füvesedik. Herbescit. Sz. D.
Meg füvesedik. Obherbescit. M. A.
Füvesül. Herbescit. M. A.
FÜVEZ, füvezi. Herbis aspergit. it. incantat. M. A.
FÜVÉSZ. Botanicus. S. I.
Füvész-tudomány. Botanica.
Füvészség. Botanice, ars herbaria. S. I.
FÜVÉSZ (ige). Botanizat. S. I.
Füvészés. Botanizatio.
FÜVI. Herbaceus, herbeus, herbarius, gramineus. M. A.
Füvi só: fű-só, lúg-só. Sal alcalinus. S. I.
Füvi szeder. Morum idaeum. Málna. S. I.
Füvi szín-bogár. Coccus cacti. Cochenille. S. I.
Füvi tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. I.

FŰ.

FŰ. Sonus concalescentis corporis.
FŰL (fű-ül). Calefit, torrescit. M. A.
Meg fűl.
Fülés. Concalescentia.
Fülő. Incalescens.
Jó fülő kálha. Fornax, quae facile incalescit.
FŰT, (fű-üt) fűti. Calefacit. M. A. A' ki nyárban nem gyűjt, télben keveset fűt. km.
Bé fűt neki. Nocet, ulciscitur, vindicat. S. I.
Bé fűti. Calefacit, fornacem succendit. M. A.
El fűti a' kálhát.
Fűtdögel, fűtdögeli. Faludi N. E. p. 28.
Fűtelék: mindenféle, a' mivel fűteni szoktak. Hallottam 1828. Jan. 26. Ságon.
Fűtés. Calefactio. M. A.
Kálha-fűtés. Calefactio fornacis.
Kemencze-fűtés. Calefactio furni.
Fűtő. Calefactor. M. A.
Kálha-fűtő. Calefactor fornacis.
Fűtözik. Calefit. M. A. Se calefacit ad ignem.
FŰJT (Fű-ít) fűjti. M. A. L. Füt.

FŰRÉSZ.

FŰRÉSZ. Serra. M. A.
Fűrész' alja. Scobs, serrago. S. I.
Fűrész-fa. Asser, tabula. S. I.
Fűrész' fogai. Serrae dentes. PP.
Fűrész-hal. Squallus pristis. S. I.
Fűrész-hely. Serratrina. S. I.
Fűrész-hulladék. Serrago.
Fűrész-levelű fű. Serratula. PP.
Fűrész-malom. Mola serraria. PP.
Fűrész-por. Serrago.
FŰRÉSZEL, fűrészeli. Serrat, vulgo serra secat. M. A.
El fűrészeli. Serra secat, praecidit, S. I.
Le fűrészeli. Abserrat.
FŰRÉSZES fogas. Serratus. M. A.
Fűrészes fű-levél. Folium serratum. M. A.

FŰSÜ.

FŰSÜ (FÉSÜ, FÍSŰ.) Pecten. M.A. (gall. fichu: fissus, hasitott.) CM.
Fűsü-fog. Radius pectinis.
Bajusz-simító fűsü. VV. L.
Bontó fűsü. VV. L. Pecten radiis longioribus et rarioribus. S. K.
Görbe fűsü. Pecten curvus. S. K.
Haj-fodorító fűsü. VV. L.
Két élű fűsü. VV. L.
Ló-fűsü. VV. L.
Ritka fogu fűsü. Pecten radiis rarioribus. S. K.
Sürü fogu fűsü. Pecten radiis densioribus. S. K.
FŰSÜL, fűsüli. Pectit. M. A.
Alá fűsüli. Depectit.
Föl fűsüli. Sursum pectit.
Ki fűsüli. Expectit.
Le fűsüli. Depectit.
Meg fűsüli. Depectit. M. A.
Viszsza fűsüli a' haját. Adverso capillo pectit. PP.
Fűsületlen. Impexus. CM. M. A.
Fűsülget, fűsülgeti. Pectitat.
Fűsültt. Pexus. M. A.
FÜSÜS. Pectinifex.

Mutató

(G-ből)

GA.

GAB, gabona, gabos.
GACS, gacsa, gacsaly, gacsos.
GAD, gada, gadócz, gadna.
GAG, gagó.
GAGY, gagyog, gagyos, gagyúl.
GAJ, gaja, gajd, gajna, gajmó, gajos.
GAL, galabocs, galacz, galacsin, galga, galos.
GALAGONYA.
GALAGY, galagyol.
GALAMB, galambász, galambicza, galambocz, galambod, galambos.
GALAN, galand, galanta.
GALÁD, galádul.
GALIBA, galibálkodik, galibás, galibátlan.
GALLÉR, gallératlan, galléros.
GALLÓKA, gallókáz.
GALÓCZA.
GALUSKA.
GALYAB, galyabit.
GALLY, gallyas, gallyazik.
GAM, gamaró, gamásza, gamat, gamás, gamó.
GANAJ, ganajlik, ganajos, ganajoz.
GANG, gangos.
GANNA.
GARAB, garáholy, garabó.
GARABONCZ, garaboncza.
GARÁD, garádol.
GARÁDICS, garádicsos.
GARAS, garasos.
GARAT, garatos.
GARÁZDA, garázdaság, garázdálkodik, garázdás.
GARD, garda, gardos.
GARMADA, garmadál.
GATYA, gatyás.
GAVALLÉR, gavallérkodik, gavallérság.
GAZ, gazol, gazos, gazság, gazúl.
GAZDA, gazdaság, gazdálkodik, gazdás.
GAZDAG, gazdagit, gazdagodik, gazdagság, gazdagúl.

GÁ.

GÁBOR, gáborján, gábris.
GÁCS, gácsér.
GÁD.
GÁG, gágog.
GÁGY.
GÁL, gáld, gálocs, gálos.
GÁLA.
GÁLICZ.
GÁLLYA, gállyás.
GÁLNA.
GÁNCZA.
GÁNCS.
GÁNTÁR.
GÁNY, gánya, gányol.
GÁRGYA, gárgyáz.
GÁSPÁR.
GÁT, gáta, gátol, gátor, gátos.
GÁZ, gázol.

GE.

GEB, gebe, gebed, geber.
GECZ, geczel, geczi.
GECS, gecse.
GED, gede, gedél, gedelye, gedó.
GEGY, gegyel, gegyerész.
GELEGENYE.
GELENCZE.
GELESZTA, gelesztás.
GELÉNY, gelényes.
GELÉT.
GELIM.
GELL, gelle.
GELLÉRT.
GELSE.
GELYVA, gelyvás.
GENCS, gencsi.
GENY, genyett, genyéte, genyóte.
GERÉB, gerebel, gereben, gereblye.
GERELLY.
GERENCZE.
GERENCSÉR.
GEREND, gerenda, gerendely.
GERÉNY.
GEREZD, gerezdel, gerezdes.
GEREZNA.
GERGELY.
GERINCZ, gerinczes.
GERJ, gerjed, gerjeszt.
GERLICZE.
GERNY, gernye, gernyő.
GERSE.
GERZS, gerzsely, gerzsenyő.
GESZT, geszte, gesztencze, gesztenye, gesztered, gesztes, geszti, gesztócz.
GETE.
GEVÉNY.
GEZEMICZE.

GÉ.

GÉBÁRT.
GÉCZ.
GÉD, géder.
GÉGE, gégeség, gégény.
GÉM.
GÉMB, gémbelödik, gémber, gémbes.
GÉNYE.
GÉPELY, gépelyes.
GÉR, gérce, gércs, gérnye.
GÉS, gése.
GÉTYE.
GÉZ, gézen.

GI.

GIB, giber.
GIBBESZ, gibbeszkedik.
GICZ, gicze.
GID, gide, gidó, gidra.
GIG, gige.
GIL, gila, gilvács, gilván.
GINEA.
GIPSZ.
GIRA, girás.
GIZ.

GÍ.

GÍM, gímes.

GL.

GLÉT.
GLIT.

GO.

GOB.
GOHÉR.
GOKLESZ.
GOLYHÓ.
GOLYÓ, golyóbis.
GOLYVA, golyvás.
GOMB, gomba, gombacs, gombol, gomboly, gombócz, gombóda, gombos.
GOMOLY, gomolya, gomolyag, gomolyog.
GOMONY.
GOND, gondatlan, gondol, gondos.
GONOSZ, gonoszd, gonoszít, gonoszkodik, gonoszodik, gonoszság, gonoszúl.
GORÁNY.
GORBÓ.
GORDON, gordonos.
GORNY, gornyadoz.
GOROMBA, gorombaság, gorombás, gorombául.
GOSZTÁNY.
GOTHÁRD.

GÓ.

GÓCZ, gócza.
GÓCS.
GÓG, gógány.
GÓLYA.
GÓR, góré.

GÖ.

GÖB, göböcz, göbör, göbös, göbre.
GÖCZ, göczke, göczög.
GÖCS, göcsej, göcsör, göcsös.
GÖD, gödöllö, gödölye, gödöny, gödör.

GŐGY, gögyög, gögyöget.
GÖLÖDÖR.
GÖLYE.
GÖMB, gömböly, gömbör, gömbös, gömbőcz.
GÖM, gömör, gömö.
GÖNCZ, gönczi, gönczöl.
GÖNCZÖL.
GÖND, göndör.
GÖNGY, göngyöl.
GÖNTÉR.
GÖNY, gönyő, gönyü.
GÖR, görcs, görd, görg, göröb, göröm-böly, göröncz, görönd, göröngy, görös, görvény.
GÖRB, görbe, görbed, görbeszt, görbít, görbő, görbül.
GÖRENY.
GÖRH, görhe, görhes, görhöny, görhös.
GÖRNY, görnyed.
GÖRÖG, görögség, görögül.
GÖTH, göthös.
GÖZÜ.

GŐ.

GŐ, gős.
GŐB, göböly.
GŐD, gődény.
GŐG, göge, gögécsel, gögös.
GŐLYE.
GŐTE.
GŐZ, gözöl, gözös. gőzű.

GR.

GRÁBLYA, gráblyál.
GRÁDICS, grádicsoz.
GRÁNÁT, gránátéros.
GRÁNICZ.
GRÁZDA.
GRÉB.
GRÉCZ, gréczi.
GRICS.
GRIF.
GRISPÁN.
GRITI.
GROM, gromos.
GRÓF, grófság.
GRÓTH.

GU.

GUB, guba, gubacs, gubancz, gubona.
GUBA, gubbad, gubbaszkodik.
GUCSMA.
GUG, guga, gugg, gugorodik.
GUL, gula, gulacs.
GUR, gurd, gurg, gurgyal, gurigál, gurít, gurul.
GUZS, guzsa, guzsaly.
GUTA.
GUVAT.

GÚ.

GÚLYA.
GÚNÁR.
GÚNY, gúnya, gúnyol, gúnyor.
GÚZS, gúzslik, gúzsol.
GÚT, gútor.

GÜ.

GÜB, gübü.
GÜGY, gügyöl, gügyü.
GÜZÜ.

Summa 200.

G.

GA.

GAB.

GAB.

GABONA. Frumentum, fruges, seges. M.A. Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
Gabona-asztag. Meta frugum.
Gabona-áros. Frumentarius. M. A.
Gabona-féreg. Curculio. M. A.
Gabona-garmada. Cumulus frugum extrituratarum, sed nondum a paleis separatarum.
Gabona-gyűjtés. Frumentatio. M. A.
Gabona-gyűjtő. Frumentator. M. A.
Gabona-ház. Frumentarium, granarium. Vrancsics. M. A.
Gabona-kéve. Merges frugum, pugillus frumenti. M. A.
Gabona-szalma. Stipula, culmus. PP.
Gabona-szár. Culmus. M. A.
Gabona-szedő. Frugilegus. M. A.
Gabona-vesztő. Frugiperdus. M. A.
Gabonai. Frumentaceus. M. A.
Gabnája. Thelegdi Hom. 3. R. p. 640.
Gabonás. Frumentarius. M. A.
Gabonás föld. Terra frumenti, terra frugifera, ager frumentarius. M. A.
Gabonás ház. Granarium, frumentarium. M. A.
Gabonát gyűjt. Frumentatur. M. A.
GABOS. Galbula, galgulus. M. A. Lanius. Gébics. S. I.
Gabos. F. Szerem Vben.

GACS.

GACS.
GACSA. F. Gömör Vben.
GACSALY. Vitis brachium. NC. p. 93.
Gacsaly. F. Szatmár Vben.
Gacsalyk. F. Gömör Vben.
GACSOS.
Gacsos lábu. Curvipes, pro: kajcsos lábu. S. I.

GAD.

GAD.
GADA.
Gadács (Kis, nagy) Sz. PP. Somogy Vben.
Gadány FF. Baranya, és Somogy Vkben.
GADÓCZ. Gadus. Weichfisch. S. I.
GADNA. F. Abaúj Vben.

GAG.

GAG.
GAGÓ. Ciconia. Gólya. S. I.

GAGY.

GAGY.
GAGYOG. Lallat. A' gyermek-szóllás' kezdete. Sz. D.
GAGYOS. Ebrius. S. I.
Gagyosodik. Inebriatur. S. I.
GAGYÚL. Inebriatur. S. I.

GAJ.

GAJ. Gleba, grumus. S. I.
Gaj. t. h. n.
GAJA. Folyó víz Fejér Vben.
Gajár. MV. Posony Vben.
GAJD.
Gajdol: tombol, örömében kiált, énekel. Sz. D. Jubilat, canit. M. A.
Gajdolás. Jubilatus. M. A.
Gajdos. Ittas. Sz. D.
Gajdos. FF. Bereg és Ung Vkben, Telek Csanád Vben, és Sz. P. Ung Vben.
Gajdosodik: ittasodik. Sz. D.
Gajdul. Inebriatur. PP.
Gajdúlt fő. Subebrius, mens vacillans. PP.
GAJNA. F. Hegy Zaránd, és alsó Fejér Vkben.
GAJMÓ, gamó, kamó. Scipio, fustis, baculus. S. I.
GAJOS. Glebosus, grumosus. S. I.

GAL.

GAL.
GALABOCS. F. Nógrád Vben.
GALACZ. E. FF. alsó és fölső Fejér, Doboka, és Hunyad Vkben.
GALACSIN. Agyag-golyóbis, mellyet a' szölő-pásztorok paríttyából hajgálnak. L. Vörösmarti. Intő levél. p. 286.
GALGA. Folyó víz Pest Vben.
GALOS.
Galos veszszö: jég-vette, száraz szölő-veszszö. Hallottam Sághon 1816. Mart. 20.
Galsa (galos az, galos a, galsa) FF. Nógrád, és Szala Vkben.

GALAGONYA.

GALAGONYA, (gelegenye). Rubus canínus, spineolus, spinulus, rhamnus. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 11.
Galagonya-fa. Spinus, cynosbatos. M. A.

GALAGY.

GALAGY.
Galagy-betük. Literae illyricae, antíquae, glagoliticae. S. I.
GALAGYOL. Lallat, balbutit. S. I.

GALAMB.

GALAMB. Columba, columbus. M. A. Szelid mint a' galamb. km.
Galamb-áros. Káldi Math. 21. 12. Columbas vendens.
Galamb-búg. Columbarium, peristereon. CM. M. A.
Galamb-buliklás. Gemitus columbarum. S. I.
Galamb-csók. Osculum columbinum.
Galamb' falva. (Kis, nagy.) E. FF. Udvarhely Székében.
Galamb-fészek. Nidus columbarum.
Galamb-fi. Pipio. M. A.
Galamb-fű. Verbena. Eisenkraut. S. I.
Galamb-ház. Columbarium. M. A. Szegény urnak galamb-ház a' mészárszéke.
Galamb-kosár. Columbarium. NC. p. 419. M. A. Nem galamb-kosár a' világ; másutt is élhetek, nem csak itt. km.
Galamb-módra. Columbatim. M. A.
Galamb-módra csókolgatja. Columbat. M. A.
Galamb-szín. Zöld és vörös fényes szín, mint a' galamb' nyaka. Opál-szín. S. I.
Galamb-szó. Gemitus columbarum. S. I.
* Borzas galamb. Columba hispida.
Bögyös galamb. C. gutturosa. S. K.
Csuklyás galamb. C. cucullata.
Fodros bögyü galamb. C. turbita.
Gatyás galamb. C. anglica. PP. Plumipes. S. K.
Házi galamb. C. domestica. S. K.
Kaczagó galamb. C. risoria.
Kerengő galamb. C. gyratica.
Kék galamb. Livia. NC. p. 157.
Koronás galamb. C. coronata.
Ólom-galamb. Friss mint az ólom-galamb. km.
Örvös galamb. C. palumbes. CM.
Öszi galamb. Vivago. NC. p. 165.
Posta-galamb. C. tabellaria.
Spanyol galamb. C. hispanica.

Sültt galamb. Assa columba. Senkinek nem röpül szájába a' sültt galamb. km.
Széles farku galamb. C. laticauda.
Tojó galamb. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
Török galamb. C. turcica.
Vad galamb. C. oenas. CM.
Vándor-galamb. C. migratoria.
GALAMBA. Sz. P. Nógrád Vben.
GALAMBÁSZ. Columbarius v. Falco palumbarius. S. I. Csere János Encycl. p. 355.
GALAMBI. Columbaris, columbinus. M. A.
GALAMBICZA. Gomba' neme. Agaricus fungus. S. K.
Kék galambicza. Agaricus violaceus. S. K.
GALAMBJA. Ejus columba.
GALAMBOCZ-fű. Peristerium. M. A.
GALAMBOD. E. F. Maros Székében.
GALAMBOK. F. Szala Vben.
GALAMBOM. Columba mea. Formula tenerioris allocutionis.
GALAMBOS. Columbarium. M. A. Columbinus. Csuzi. Tromb. p. 27.
Galambos. Sz. PP. Kis Kunságban és Somogy Vben. Major Posony Vben.

GALAN.

GALAN. Taenia. Faludi ht. „GALLAN." N. A. p. 14.
GALAND. Taeniola. PP.
Galandos. Taeniolis ornatus.
GALANTA. MV. Posony Vben.
Galantai czigányok, híres musikusok.

GALÁD.

GALÁD. Nequam, sordidus. M. A. Prágai p. 974.
Galád. Sz. P. Torontál Vben.
Galád nyereség. Sz. D. Lucrum sordidum.
GALÁDDÁ leszsz. Sordescit. CM.
GALÁDUL. Sordide. M. A.

GALIBA.

GALIBA. Mapalia. CM. it. Perversus, ganeo. M. A. it. Molestia, afflictio, taedium, importunitas. Elég galibám, (vitám, veszödségem) volt vele. Sz. D.
Házi galiba. Afflictio domestica. Pázm. Pred. p. 456.
GALIBÁJA. Ejus molestia. Galibája érkezett.
GALIBÁLKODik. Ineptit, tergiversatur. M. A.
GALIBÁS. Molestus, importunus. S. I.
Galibás dolgok. Faludi B. E. p. 20.
Galibáskodik. Molestat, affligit, lacessit. Faludi U. E. 2. R. p. 203.
GALIBÁTLAN. Faludi U. E. 1. R. p. 120. 3. R. p. 32.

GALLÉR.

GALLÉR. Galerus, collarium. M. A. Se üngöm, se gallérom. km.
Fodor gallér. Collarium. M. A.
Ing-gallér. Sz. D. Galerus indusii.
Ormán-gallér. Focale. CM.
Szabó-gallér: tésztából hoszszú szeletek. Sz. D.
Vas-gallér. Torquis ferreus. S. K.
GALLÉRA. Ejus galerus. Csak galléra is alig maradtt. Vix laciniam obtinet. M. A.
Nem varta gallérjához szerencséjét. km.
GALLÉRATLAN. Carens galero.
Gallératlan ing. Indusium non galeritum.
GALLÉROS. Instructus galero, habens collare, galeritus.

GALLÓKA.

GALLÓKA. Hintóka, hinta. Sz. D.
GALLÓKÁZ. Hintáz, hintókáz. Sz. D.

GALÓCZA.

GALÓCZA. Trutta piscinaria. M. A. NC. p. 171.

GALUSKA.

GALUSKA. Étel' neme. Dug. km. 1. R. p. 12.

GALYAB.

GALYAB.
GALYABÍT, galyabítja: szegényen, vékonyan épít. Házikót, viskót galyabít. Sz. D.

GALLY.

GALLY. Ramus, frondes. M. A.
Száraz gallyat szed. Sz. D. Sarmenta colligit.
Zöld gally. Sz. D. Viridis ramus.
GALLYAIT le vágja. Defrondat. M. A.
GALLYAS. Ramosus, frondosus. Sz. D.
Gallyasodik. Frondescit. Sz. D.
GALLYAZik. Frondet, frondescit. S. I.

GAM.

GAM.
GAMARÓ-kő. Chalasias. PP.
GAMANDOR-fű. Trissago. M. A. L.
GAMÁSZA. Csárda Veszprém Vben.
GAMAT. Incultus, rusticus. PP.
Gamat dolog. Sz. D.
Gamat ember. Sz. D. Homo spurcus, sordidus.
Gamatol, gamatolja. Sordidat.
Egybe gamatolja. Sz. D. Consordidat, conspurcat.
El gamatolja. Sz. D.
Gamatság: mocskosság, disztelenség. Sz. D.
Gamatúl bánik a' dologgal. Sz. D.
GAMÁS. F. Somogy Vben.
GAMÓ. Baculus, scipio. M. A. Subalare fulcimentum, baculus subalaris, scipio, furculae alares. PP. Gajmó, kamó, mankó. Sz. D.
Gamón jár: mankón jár. Sz. D.

GANAJ.

GANAJ (GANÉJ, gané). Stercus, fimus, lutamen, excrementum, retrimentum. M. A. Föl találod bűzén a' ganéjt. km.
Ganéj-domb. Acervus stercoris, sterquilinium, aggestitia purgamenta. PP.
Ganéj-hányó lapát. Pala stercoraria. NC. p. 117.
Ganéj-hányó villa. Bidens, tridens stercorarius. NC. p. 117. PP.
Ganéj-hintő villa. Furca stercoraria. M. A.
Ganéj-hordó kosár. Feretrum stercorarium. PP.
Ganéj-hordó szekér. Plaustrum stercorarium. M. A.
Ganéj-lé. Liquor stercoreus.
Ganéj-rakás Sterquilinium. M. A.
Ganéj-verem. Fimetum. NC. p. 117.
Ganéj-vonó gereblye. Furcilis. M. A.
* Egér-ganéj. Muscerda. NC. p. 361.
Ember-ganéj. Stercus humanum.
Érett ganéj. Fimus maturus. Érett ganéj, öreg leány, hamar hasznot hajt. km.
Forgács-ganéj. A' mit a' fa-vágitón szednek.
Juh-ganéj. Oiptocon. NC. p. 361.
Koh-ganéj. Vas-ganéj. Sz. D.
Leg jobb ganéj az, mellyet a' gazda, sarujáu, visz a' földre. km.
Ló-ganéj. Fimus equinus. NC. p. 117.
Madár-ganéj. Fimus avium.
Szamár-ganéj. Stercus asininum. NC. p. 361.
Tik-ganéj. Fimus gallinarum.
Vas-ganéj. Vas-szar. Scoria ferri.
GANAJLik. Cacat, oletum excernit, alvum vacuat. M. A.
Ganajlat. Excrementum. Sz. D. Hig ganélat. Foria. M. A. L.
Ganajlat-tisztító. Copreus. M. A. L.
GANAJOL, ganajolja. Stercorat. Pázm. Pred. p. 441.
GANAJOS, ganés. Stercorosus. M. A.
Ganajos föld. Terra fimata.
Ganés hely. Fimetum. M. A.
GANAJOZ, ganajozza. Stercorat. M. A.
Meg ganajozza. idem. M. A. Meg ganéjozza. Káldi. Luc. 13. 8.
Ganajozás, ganéjozás. Stercoratio, lutamen. M. A.
Ganajozott, ganéjozott. Stercoratus. M. A.
Ganajzat. Sz. D.
GANÉJT el hinti. Fimum disjicit in agro. M. A.

GANG.

GANG.
GANGOS. Gradualis.
Gangosan lépés. Pázm. Pred. p. 1124. Passus graduatim factus.
Gangosan pödörgeti kajla bajuszszát. Dug. km. 2. R. p. 55.

GANNA.

GANNA. (Kis, nagy) FF. Veszprém Vben.

GARÁB.

GARÁB t. h. n. Nógrád Vben.
GARABOLY. Corbis, calathus, quasillus. S. I.

Garabolyka. Corbiculus. Garabolykába takarni a' gyermeket. Sz. D.
GARABÓ, idem ac garaboly: kosár. Sz. D.

GARABONCZ.

GARABONCZ. F. Szala Vben.
GARABONCZA. Magia, necromantia. M. A.
Garabonczás. Magus, necromanticus, praestigiator. M. A.
Garabonczás deák. Faludi. T. É. p. 172.
Garabonczás mesterség. Ars magica. Vajda. 2. K. p. 63. 242.
Garabonczás személy. Faludi T. É. p. 149.
Garabonczáskodik. Praestigiatorem agit.
Garabonczáskodás. Csuzi p. 257. Tromb. p. 25.
Garabonczáskodó.

GARÁD.

GARÁD. Agger, septum, septura, cinctura. A' víz majd a' kertek' garádjait éri. Sz. D.
GARÁDOL, garádolja. Sepit, cingit, circumdat. Sz. D.
Meg garádolja: bé gyepüli. Sz. D.

GARÁDICS.

GARÁDICS. Gradus, scala. M. A.
Garádics-köz. Areola. PP.
GARÁDICSONKÉNT. Gradatim. M. A.
GARÁDICSOS. Gradatus. M. A.

GARAS.

GARAS. Solidus, as, drachma. M. A. Az jó garas lehet, ki aranyat nyerhet. km.
Bagarus-garas. Grossus malus bavaricus. Egy Bagarus-garast sem ér. km.
Barát-garas. Deo gratias.
Botos garas. Grossus grallis signatus. S. K.
Ezüst-garas. Argenteus grossus. S. K.
Fa-garas. Kap rajta, mint koldus a' fa-garason. km. Dug. 1. R. p. 166.
Jó garas. Segits rajta jó garas, ne légy görbe, sem varas. km.
Koldus-garas. Grossus grallis signatus. S. K.
Kopasz garas. Sok kézen fordult meg, mint a' kopasz garas. km.
Kopott garas. Grossus detritus.
Márjás garas. Marianus. Cf. Art. 48. anni 1550.
Réz-garas. Grossus cupreus. S. K.
GARASONKÉNT. Grossatim, per grossos.
GARASOS. Quod grossum constat, grosso emitur.
Garasos czipó. Libum unius grossi.
Garasos kenyér. Panis grossarius.
Garasos tányér — feszéti a' melyét, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.

GARAT.

GARAT. Catillus M. A. Infundibulum. PP. Örlö lada. Sz. D. A' ki elöbb mégyen a' malomba, elöbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior jure.
Garat-fiók, melly a' szemet hullatja.
GARATOS.
Igaz garatos. Pázm. Pred. p. 49.
Nem igaz garatos. Pázm. Pred. p. 642.
GARATRA.
Igen tölt a' garatra: nagyon iszik.
Föl öntött a' garatra: meg ittasodott. Sz. D.

GARÁZDA.

GARÁZDA, (grázda). Lis, jurgium. it. jurgator, jurgiosus. M. A.
Garázda. Sz. P. Nyitra Vben.
GARÁZDASÁG. Contentio, brutalitas. S. I. Sz. D.
Boros garázdaság. Pázm. Pred. p. 250.
GARÁZDÁLKODik. Rixatur, tricatur, jurgatur. M. A.
Garázdálkodás. Jurgium, litigium, contentio. M. A.
Garázdálkodó. Pázm. Pred. p. 236.
GARÁZDÁN viseli magát. Sz. D.
GARÁZDÁS. Contentiosus, jurgiosus, rixosus, trico. CM. M. A.

GARD.

GARD. Sz. P. Abauj Vben.
GARDA. Sarachius. Sichling. v. Clupea alosa. Alse, Mayfisch. S. I. Cyprinus cultratus. Ziege. Mitterpacher. Hist. Nat.
GARDOS. Sz. P. Somogy Vben.

GARMADA.

GARMADA. Acervus, congeries frugum. M. A.
Búza-garmada. Sz. D.
GARMADÁL. Congerit, coacervat. S. I. Sz. D.

GATYA.

GATYA. Perizoma, subligaculum, femorale, feminale, caliga. M. A. Nem jól foly a' dolog, hol az aszszony viseli a' gatyát. km.
Gatya-madzag — a' gatya-madzagját, nénet nem félti latortúl. km.
Gatya-pártázat. Limbus femoralium. S. K.
Gatya' ülepe. Pars postica femoralium.
GATYÁS. Caligatus. M. A.
Gatyás ér. Soprony Vben.
Gatyás fajd. Lagopus. Havi v. havasi tyúk. S. I.
Gatyás galamb. Columba plumipes. PP.
Gatyás ölyv. Buteo. S. I.
Gatyás tyúk. Gallina plumipes. PP.

GAVALLÉR.

GAVALLÉR. Praenobilis, magnas. S. I.
GAVALLÉRKODik.
GAVALLÉRSÁG. Vajda 2. K. p. 112.

GAZ.

GAZ. Sordes, quisquiliae, putamen, faex. M. A. it. pravus, improbus, vitiosus.
Gaz-bria. Sordidus puer.
Gaz-bűz-munka. Faludi N. U. p. 199. Opus sordidum, foetidum.
Gaz-domb. Cumulus faecum. S. I.
Gaz-ember. Prov. vulgus est. M. A. Ott is terem a' gaz-ember, a' hol nem vetik. km.
Gaz-gyermek. Sordide puer. Sz. D.
Gaz-fű. Herba inutilis, noxia. S. I.
Gaz-nép. Colluvies perditorum, genus impium. S. I.
Gaz-szokás. Prava consvetudo. Sz. D.
Gaz-verem. Fossa purgamentorum. S. I.
* Giz-gaz. Sordidus. PP. quisquiliae.
GAZOL, gazolja: szidja, gaz-emberezi, gaznak mondja.
Bé gazolja. Sordidat. M. A.
Meg gazolja. Fimeto inducit, contumeliosis verbis afficit. PP.
GAZOS. Sordidus, immundus, faeculentus. Mást rostál abból, mivel maga gazos. km.
Gazos gabona. Impurum frumentum.
Gazos hely. Locus spinis v. herbis inutilibus obsitus. S. I.
Gazosít, gazosítja. Sordibus implet. Sz. D.
Gazosodik. Sordidatur, inficitur. S. I.
El gazosodik. Sz. D.
GAZOZ, gazozza. Sordidat, inficit.
Bé gazozza. Csuzi. Tromb. p. 160. Sordibus replet.
GAZSÁG. Sordes, quisquiliae, sordities. M. A.
Gazsága. Ejus sordities.
Kutya' gazsága.
GAZT aratnak azon a' földön, mellyet nem szántanak. km.
Ne tetted volna láb alá, már most gazt vetett valaki reá: el lopta.
GAZTALAN. Illimis. M. A. L.
GAZÚL. Sordide, male, perverse.
Gazul bánik vélc. Sz. D.
Elég gazúl. Satis male. S. I.
GAZZA valaminek. Retrimentum, scoria. Csuzi p. 616.

GAZDA.

GAZDA. Hospes, herus. M. A. Üres a' fölsö vár, nincs otthonn a' gazda. km.
Gazda-aszszony. Hera, hospita. M. A. Hotsza gazda-aszszony a' gyermeket, ne neked a' dárda. Si tu in legione bellator, ego in culina Ares. M. A.
Gazda-könyv. Codex accepti, et expensi. S. I.
Gazda-leány. Filia familias, v. rei domesticae administra. S. I.
Gazda nélkül vet számat. Absque oleo pingere.
Gazda' szeme hizlalja a' lovat. km.
Gazda uram. Ita suos heros magistros alloquuntur tyrones.
Cselédes gazda. Herus, pater familias.
Házi gazda. Pater familias, dominus domus. Ha a' házi gazdának kedve nincs, az egész ház szomorú. km.
Jó gazda. A' jó gazda korán kél, későn fekszik. km.
Major-gazda. Oeconomiae administrator.

Nyomorúltt gazda az, kit a' szolga tanit. km.
Or-gazda. Receptor furum. Az or-gazdát egy szeggel följebb akasztják. km.
Sürü gazda, ritka köntös. km.
Vendég-gazda. Designator.
Vigyázó gazdának kegyetlen híre támad. km.
GAZDASÁG. Oeconomia, oeconomiae administratio. PP. Szükön költve, mindennap szerezve, nevelkedik a' gazdaság. km.
Gazdasági. Ad oeconomiam pertinens.
Gazdasághoz való. Oeconomicus. PP.
Gazdaságos. Utilis, inferens ad culinam. Nem gazdaságos. Non est oeconomicum.
GAZDÁJA. Ejus herus, dominus. Minden portékának vagyon gazdája. km.
GAZDÁLKODik. Hospitatur, hospites excipit. M. A.
Meg gazdálkodja. Oeconomisat.
Gazdálkodatlanság. Inhospitalitas. Káldi. Sap. 19. 13.
Gazdálkodás. Hospitalitas. M. A.
Gazdálkodó. Hospitalis. M. A.
Gazdálkodva. Hospitaliter. M. A.
GAZDÁS.
Gazdáskodik. Rem domesticam ducit, oeconomisat. S. I.

GAZDAG.

GAZDAG. Dives, opulentus, locuples, opimus, opiparus. M. A. Elég gazdag, a' ki senkinek sem adós. km. Dug. 1. R. p. 165.
GAZDAGABB. Ditior. Mindenkor gazdagabb a' szomszéd' vetése. Vicinumque pecus grandius uber habet.
Leg gazdagabb, a' ki semmit sem kiván. km.
GAZDAGGÁ hirtelen semmi jámbor nem lett. km.
GAZDAGÍT, gazdagítja. Ditat, locupletat, opulentat. M. A.
Meg gazdagítja. idem. M. A.
Gazdagítás. Ditatio, locupletatio. M. A.
Gazdagított. Ditatus, locupletatus, opulentatus. M. A.
GAZDAGODik. Ditatur. Nem szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.
El gazdagodik. Ditescit, opulescit. M.A.
Meg gazdagodik. idem. CM. M. A. Ha kezedet mindég kebeledben tartod, meg nem gazdagodol. km.
GAZDAGON. Opime, opipare, opulenter, munifice. M. A.
Gazdagon arannyal ki varva.
GAZDAGSÁG. Divitiae, opulentia, opes. M. A. Semmi gazdagság nem ér a' jámbor aszszonnyal. km.
Gazdagságos. Nimis opulentus.
Gazdagságosan. Ditissime. CM.
GAZDAGÚL. Ditescit, opulescit. M. A.
El gazdagúl. idem. M. A.
Meg gazdagúl. idem. M. A. Kinek két pénz a' jövedelme, 's hármat költ, nehezen gazdagúl meg. km.

GÁ

GÁBOR.

GÁBOR. t. f. n. Gabriél. M. A.
Gábor. Hegy Nyitra Vben.
GÁBORJÁN. F. Bihar Vben.
Gáborján' háza. F. Szala Vben.
Szarka-gáborján. Madár' neme.
GÁBORKA. Galbula. M. A. L.
GÁBRIS. Juvenis Gabriel.

GÁCS.

GÁCS. MV. Nógrád Vben.
Gács' falva. F. Nógrád Vben.
Gács-Lehota. F. Nógrád Vben.
Gács-vár' allya. MV. Nógrád Vben.
GÁCSÉR. Kondor, mint a' gácsér-fark. Dug. km. 1. R. p. 224.

GÁD.

GÁD. F. Torontál Vben.

GÁG.

GÁG. Lud-szó. Gág, gág.
GÁGOG. Strepit anserum more. Hijában gágogsz, mint a' lud. Obturbas frustra velut unda. M. A.

GÁGY.

GÁGY. E. F. Udvarhely Székében.
Gágy (Alsó, fölsö). FF. Abaúj Vben.
Gágy. E. Patak Udvarhely Sz.ben.
Gágy-Bátor. F. Abaúj Vben.

GÁL.

GÁL. Gallus. nom. propr.
Gál' falva. E. FF. Küküllö Vben. és Maros Sz.ben.
Gál' falva. FF. Bereg és Liptó Vkben.
Gál' ponya. E. F. Doboka Vben.
Gál-szécs. MV. Zemplin Vben.
Gál-tö. E. F. alsó Fejér Vben.
Ali-gál. Sz. P. Bihar Vben.
Görös-gál. F. Somogy Vben.
Szent Gál. t. h. n.
GÁLD (Alsó, fölsö). E. FF. alsó Fejér Vben.
GÁLOCS. F. Ung Vben.
GÁLOS.
Gálos' fa. F. Somogy Vben.
Gálos' háza. FF. Bihar, és Soprony Vkben.
Gálos-Petri F. Bihar Vben.
Szent Gálos-kér. F. Somogy Vben.

GÁLA.

GÁLA.
Gála-hintó: pompás hintó.
Gála-öltözet. Faludi N. A. p. 223. Vestitus ad cultum elegantiorem pertinens.
Himes, köves, gyöngyös gála. Faludi E. M. p. 50.

GÁLICZ.

GÁLICZ.
Gálicz-kö. Vitriolum, atramentum sutorium. M. A.

GÁLLYA.

GÁLLYA. Triremis, quadriremis. M. A.
Gállya-rab. Damnatus ad remos. S. I.
GÁLLYAI had-nagy. Trierarchus. M. A.
GÁLLYÁS.
Gállyás rab. Faludi N. A. p. 178. Gállya-rab.
Gállyás ur. Faludi N. A. p. 5.

GÁLNA.

GÁLNA.
Gálna-fa. Sorbus aucuparia, fraxinea. S. I.
Gálna-fü. Pulmonaria. M. A. Consoligo, helleborus foetidus. Csapó.

GÁNCZA.

GÁNCZA, gánicza. Tésztás étel' neme. Leg inkább árpa- v. hajdina-lisztből szokták a' paraszt-aszszonyok fözni. Sz. D.

GÁNCS.

GÁNCS. Mendum, defectus. M. A. it. trica, scrupulus. PP. Nincs olly szép személy, kiben valami gáncs ne volna. km.
GÁNCSOL, gáncsolja. Vitium sedulo quaerit, defectum notat. Sz. D.
Gáncsolódik. idem. Sz. D.
GÁNCSOS. Vitiosus, mendosus, pravus. M. A.
Gáncsoskodik. In omni re argutias invenit. PP.
GÁNCSOT vetett a' lábának. Sz. D. Pedibus ejus impedimentum objecit.

GÁNTÁR.

GÁNTÁR. Cantherius.
Gántár-fa. Tignum, cui in cellario dolia incumbunt.
GÁNTÁRON fekszik. Aegre valet, ad extrema deductus est.

GÁNY.

GÁNY. F. Posony Vben.
GÁNYA. F. Marmaros Vben.
Gánya-fa. Genistra. Vrancsics. M. A.
GÁNYOL, gányolja. Sepibus cingit. Sz. D.
Kertet gányol: sövényt fony. Sz. D.

GÁRGYA.

GÁRGYA. Margo, septura, cinctura. Kút-gárgya. Sz. D.
GÁRGYÁN (Gvárdián, Qvárdján). Coenobiarcha, Prior Franciscanorum. Pázm. Kal. p. 265. M. A.
Gárdiánság. Coenobiarchatus. M. A.
GÁRGYÁZ, gárgyázza. Sepit, cingit. Sz. D.

Meg gárgyázza a' kutat. Puteum marginat. PP.
Bé gárgyázza a' kútat. idem. PP. p. 192.

GÁSPÁR.

GÁSPÁR. t. f. n. Casparus.
Gáspár vagyon a' sajtban. Xenocratis caseolus.

GÁT.

GÁT. Septum, agger per fluvium. M. A. it. impedimentum, obstaculum, mora. S. I. Meg szorúltt, mint az eb a' gát között. km.
Gát. FF. Bereg, és Veröcze Vkben.
Gát-fa. Vectis remissarius. Schlagbaum. S. I.
Gát-szeg. Csárda Bihar Vben.
Malom-gát. Claustrum. M. A.
GÁTA. F. Mosony Vben.
GÁTJA. Ejus septum, ejus agger.
Malom' gátja. Claustrum molae.
Ördög' gátja. Egy szoros mély út a' Szombathelyi szölö-hegyben, hol hajdan a' Németeket meg szorították a' Magyarok, és meg verték.
GÁTOL, gátolja. Consepit, claustrum inducit, aggerem obducit. M. A. it. Impedit, praepedit, remoratur, obstat. S. I.
Által gátolja. Transsepit, claustro secludit. M. A.
Bé gátolja. Circumsepit, aggere claudit. M. A.
El gátolja. Pázm. Pred. p. 117.
Meg gátolja. Impedit.
Gátlás. Agger. PP.
GÁTOR. Clathrum, peribolus. M. A.
Pincze-gátor: pincze torok. Sz. D.
Gátoros. Clathratus. M. A.
Gátoroz, gátorozza. Clathrat. M. A.
Gátorozás. Clathratio. M. A.
GÁTOS. Aggere provisus.
Gátos malom. Mola claustralis, mola aggere provisa. S. I.
GÁTOT vet. Obicem ponit. A' zsíros borsó el csapta a' gátot. km.

GÁZ.

GÁZ.
GÁZOL, gázolja. Vadat. M. A. it. calcat, conculcat. S. I.
Által gázolja. Transvadat, vadat. M. A.
Bé gázol. Ingreditur in aquam, vadat. M. A.
El gázolja. Conculcat, proculcat, obterit. S. I.
El gázolja a' vetést, füvet, gyermeket. Sz. D.
Keresztül gázol. Faludi U. E. 2. R. p. 27.
Ki gázol belöle. Evadit. Faludi U. E. 2. R. p. 81.
Le gázolja. Proculcat.
Meg gázolja. Vadat. PP.
Öszve meg öszve gázolták a' veteményt. Sz. D.
Gázló. Vadum. M. A.
Gázló hely. Locus vadosus. M. A.
Gázlóba megy. Vadat. PP.
Gázolható. Vadosus. PP.
Gázoló. Prágai p. 955.
Gázolódik. Vadando v. proculcando occupatur.

GE.

GEB.

GEB.
GEBE. F. Szatmár. Vben.
GEBED. Dirigit, obrigit v. moritur, exspirat. Sz. D. Moritur. M. A. L.
Meg gebed. idem.
Meg gebedtt haragjában. Sz. D.
Ha meg gebedsz elöttem, sem adok.
GEBER.
Geberjén. F. Szatmár Vben.

GECZ.

GECZ.
GECZEL. F. Gömör Vben.
Geczel' falva. F. Árva Vben.
GECZI. t. f. név. Gregorius. S. K.

GECS.

GECS.
GECSE. t. h. n. Abaúj, Bereg és Veszprém Vkben.

GED.

GED.
Ged-falu. Sz. P. Nógrád Vben.
GEDE. t. h. n. úgymint:
Kerék-gede. F. Gömör Vben.
Szarvas-gede. F. Nógrád Vben.
Vár-gede. F. Gömör Vben.
GEDÉL, gedéli: csalogatja. Sz. D.
Gedélés. Allectio, delectatio. M. A.
Gedélet. Illecebra, illectamentum, invitamentum. S. I.
Gedéltet, gedélteti: kecsegteti. Sz. D.
Gedéltetés: kecsegtetés. Sz. D.
GEDELYE. Hoedus. L. Gödölye. M. A.
GEDÓ. (Gidó, Gida) Hoedus, hoedulus. S. I. Gedelye, gödölye, kecske-ólló, kecske-fi. Sz. D. Thelegdi Hom. 1. R. p. 37. scribit: GEDÉLLY. — Kutyának kutyó a' fia, kecskének gedó. Dug. km. 1. R. p. 54.

GEGY.

GEGY.
GEGYEL, gegyeli. Demulcet.
GEGYERÉSZ. Demulcendo occupat se.
Körülötte gegyerész. Hallottam 1824. Febr. 9.

GELEGENYE.

GELEGENYE. L. galagonya.

GELENCZE.

GELENCZE. E. F. Három szék Sz.ben.
Illyen végezetű nevek: Encze, Bencze, Gerencze, Gesztencze, Kelencze, Kemencze, Melencze, Petrencze, Szelencze, Velencze, Vetrencze.

GELESZTA.

GELESZTA. Lumbricus. M. A. Kis gelesztával nagy halat fog ember. km.
Geleszta-fü. Aquilegia, aquilina. M. A.
Fejér geleszta. Ascarides. NC. p. 145.
Földi geleszta. Lumbricus. Regenwurm.
Lapos geleszta. Taenia. S. K.
Máji geleszta. Fasciola hepatica. Szörféreg.
GELESZTÁS. Verminosus. M. A.

GELÉNY.

GELÉNY.
GELÉNYES. F. Bereg Vben.

GELÉT.

GELÉT (glét) Lithargyrum. PP.

GELIM.

GELIM. Cumulus tritici per 5. v. 25. manipulos congesti. Kereszt. L. Script. Rerum Hung. min. T. 2. p. 294.

GELL.

GELL.
GELLA. Ujjas hoszszu paraszt-ködmen. Másutt lábbal öszve kötött magyar birka-bör. Sz. D.
GELLE. F. és Sz. P. Somogy Vben.
Egyházas Gelle F. Posony Vben.
Ó Gelle. F. Posony Vben.
Gellény.
Gellény' falva. F. Nyitra Vben.
Gellény' háza. F. Szala Vben.
Gellér (Alsó, fölsö) FF. Komárom Vben.
GELLYE. Malom Veszprém Vben.

GELLÉRT.

GELLÉRT. t. f. n. Gerardus.
Szent Gellért' hegye. Mons S. Gerardi.

GELSE.

GELSE. FF. Szabolcs, és Szala Vkben.

GELYVA.

GELYVA. Struma. Vide Golyva. M. A.
Gelyva. Gomba' neme.
Gelyva-fü. Strumea. M. A.
GELYVÁS. Strumosus, strumaticus, gutturosus. M. A.

GENCS.

GENCS. FF. Gömör, és Szatmár Vkben.
Gencs (Magyar, német) FF. Vas Vben.
Gencs-hát. Telek Csanád Vben.
GENCSI perecz. Perecz' neme, mellyet különösen Magyar Gencsen tudnak

készíteni a' paraszt-aszszonyok, és a' Szombathelyi piaczon árulják el.

GENY.

GENY.
GENYE.
Genye gunyája. Omnis generis reculae.
GENYETT (talán geny-ett.) Abesum a sanie.
Genyettség. Sanies, pus. M. A.
Genyettséges. Purulentus. Faludi N. A. p. 120.
GENYÉTE. F. Bihar Vben.
GENYÓTE. Fű, nagy szára van, sok mag-tartó bogyója. A' Nyárádi erdőben elég terem. Nevét hallottam 1817. Jul. 7.

GERÉB.

GERÉB. Littus, agger littoralis. it. Villicus. M. A. it. Impedimentum v. pessulus, vectis. S. I.
El mosta a' gerebet a' víz: partot el mosta. Sz. D.
Ebben nagy gerebet vetett nékem. Sz. D.
GEREBEL, gerebeli. Carminat. M. A. Pectinat. PP.
Ki gerebeli. Excarminat.
Meg gerebeli. Perpectinat.
Gerebelés. Carminatio. M. A.
Gerebelő. Carminator, carminatrix. M. A.
Gerebeletlen. Non carminatus. Sz. D.
GEREBEN. Pecten carminatorius. M. A. *Mintha gerebenen ülnék.* km.
Gereben-csináló. Vigyorog, mint a' gereben-csináló. km.
Gereben-nyalás. Szereti, mint kutya a' gereben-nyalást. km. Dug. 1. R. p. 210.
Gerebenes. E. F. Torda Vben.
Gerebenez, gerebenezi. Carminat, pectit. S. I.
GEREBLYE. Rastrum, sarculum. M. A.
Gereblyél. Sarrit. M. A.
Le gereblyéli. Sarculat, sarrit. M. A. p. 245.
Gereblyélés: gyomlálás. Sarritio, sarritura. M. A.
Gereblyélő: gyomláló. Sarritor. M. A.

GERELLY.

GERELLY. Lancea, verutrum, sparus. M. A. Thelegdi Hom. 3. R. p. 88. Pesthi' Mes. p. 49.
Apró gerelly. Verutrum. NC. p. 325.
Nyárs-gerelly. Vervina. NC. p. 325.
GERELLYÉS körtvély. Lippai Gyüm. Kert. p. 151.

GERENCZE.

GERENCZE. Folyó víz Veszprém Vben.

GERENCSÉR.

GERENCSÉR. Figulus. M. A.
Gerencsér. t. h. n. Nyitra, Posega, és Veszprém Vkben.

GEREND.

GEREND. Basis, tignum, fundamentum contignationis. M. A.
Gerend. E. F. Torda Vben.
Gerend (Kis, nagy.) Sz. PP. Somogy Vben.
Gerend-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.
GERENDA. Trabs, trabes, tignum. M. A. *Nem kell minden szálkából gerendát csinálni.* km.
Gerenda. F. Zemplin Vben.
Gerenda-fészek. Foramen parietis trabem recipiens. S. I.
Gerenda' foglalása. Subscus. M. A.
Gerenda-hajó. (Talp-hajó.) Navis trabica. M. A.
Gerenda-köz. Intertignium.
* Által-gerenda. Transtrum. M. A.
Fészek-gerenda. Tigillum murale. S. K.
Folyó gerenda. Transtilla. S. K.
Füst-fogó gerenda. Trabs, cui lorica fumarii in culina insistit.
Huzó gerenda. Cantherius. S. K.
Mester-gerenda. Docus. CM. Tignum perpetuum.
Gerendai. Trabalis. M. A.
Gerendáson hamis. Sámbár, Matkó ellen. p. 495.
Gerendája. Tignum ejus. Nincs a' jégnek gerendája. km.
Gerendás. Sz. P. Békes Vben.
Gerendáz, gerendázza. Contignat. M. A.
Gerendázás. Contignatio. M. A.
Gerendázat. Trabeatio. M. A. L.
GERENDELY az ekén. Bura, buris. M. A. Gerendely-rúd. NC. p. 117.

GERÉCZ.

GERÉCZ. Graecium. M. A. L. GRÉCZ.

GERÉNY.

GERÉNY. Martes domestica. M. A.
Gerény-bőr. Pellis martis domesticae.
Gerény-fogó. Decipula pro marte capienda.
GERÉNYES. F. Baranya Vben.

GEREZD.

GEREZD. Segmentum, stria. M. A. Crena, virga, linea v. racemus. S. I.
Gerezd. Sz. P. Somogy Vben.
Fog-hagyma-gerezd. Grumus, nucleus allii. S. K.
Szőlő-gerezd. Racemus.
GEREZDEL, gerezdeli. Striat. M. A. Incidit, excavat. S. I.
Gerezdelés. Striatura, incisura, excavatio. S. I.
Gerezdelet. Striatura.
GEREZDENKÉNT. Striatim, racematim. S. I.
GEREZDES. Striatus, segmentatus. M. A.
Gerezdes fog-hagyma. Allium segmentatum, grumosum.
Gerezdes virág. Lupinus. S. I.

GEREZNA.

GEREZNA. Amphimallum. M. A. Lombos, fürtös, gubás ruha. Sz. D. Pellis grisea sciuri cinerei. Grauwerk. S.I.
Pegymet-gerezna. Pegymet-bőrrel béllett aszszonyi ruha. Sz. D.

GERGELY.

GERGELY. t. f. n. Gregorius. M. A.
Gergely. Hegy Abaúj Vben.
Gergely' falva. FF. Gömör, Nógrád és Nyitra Vkben.
Gergely' laka. F. Sáros Vben.
GERGELYI. F. Veszprém Vben.
GERGELICZE. Curculio. Búza-féreg, zsizsik. S. I.

GERINCZ.

GERINCZ. Spina dorsi. M. A.
GERINCZE. Ejus spina. El törték a' háta' gerinczét. Sz. D.
GERINCZES. Vertebratus. CM.

GERJ.

GERJ.
GERJED. Succenditur, flammescit. M. A. Ardet desiderio.
Föl gerjed. Inardescit. M. A.
Meg gerjed. Incenditur, inardescit. M.A.
Gerjedelem. Ardor, inflammatio v. passio, affectio. Faludi E. M. p. 58.
Baromi gerjedelem. Ardor brutalis. Sz.D.
Gerjedelmes. Ardorosus.
Gerjedez. Ardescit desiderio, incenditur. Sz. D.
Gerjedezés. Ardor, inflammatio. M. A.
Gerjedés.
Föl gerjedés. Incandescentia, inflammatio. M. A.
Gerjedet. R. Gerjedés.
Gerjedetes. Margit' Élete p. 18. Ardens desiderio.
Gerjedő. Inardescens,
GERJESZT, gerjeszti. Inflammat, excitat, incendit. M. A.
Gerjeszti a' tüzet: éleszti a' tüzet. Sz. D.
Föl gerjeszti. Inflammat. M. A.
Meg gerjeszti. Incendit. M. A.
Gerjesztés. Inflammatio. M. A.

GERLICZE.

GERLICZE. Turtur. M. A. Görlicze. CM. Thelegdi Hom. 3. R. p. 105, Girlice. Zvonárics 1. R. p. 4.
Gerlicze. F. Gömör Vben.

GERNY.

GERNY.
GERNYE.
Gernye-szeg. E. F. Torda Vben.
Gernyés. F. Marmaros Vben.
GERNYŐ. Sz. P. Gömör Vben.

GERSE.

GERSE. F. Vas Vben.
GERSEI. Heten vannak, mint a' Gersei ördögök. km.

GERZSELY.

GERZSELY. Bizonyos szőlő-faj. S. I.
GERZSENYÓ. Sz. P. Bereg Vben.

GESZT.

GESZT. FF. Bihar, Borsod és Posony Vkben.
Geszt-hely. F. Zemplin Vben.
GESZTE. F. Nyitra Vben.
GESZTENCZE. Kötés, rakás. Sz. D.
GESZTENYE. Castanea. M. A.
Gesztenye-fa. Castanea arbor. M. A.
Gesztenye-fás hely. Castanetum. M. A.
Gesztenye-héj. Echinus nucis castaneae. S. I.
Gesztenye-szín. Spadiceus color. M. A.
Gesztenye-színű. Castaneus. M. A. Nékem is volt gesztenye-színű hajam. km. Dug. 1. R. p. 92.
Gesztenye-sütő.
Vad gesztenye. Hippocastanum.
Gesztenyei. Castaninus. M. A.
Gesztenyés. Castaneus, castaninus v. castanetum. S. I.
GESZTERED. F. Szabolcs Vben.
GESZTES. FF. Gömör és Komárom Vkben.
GESZTETE. F. Gömör Vben.
GESZTI. F. Somogy Vben.
GESZTÓCZ. F. Bars Vben.

GETE.

GETE. Hegy Esztergom Vben.

GEVÉNY.

GEVÉNY.
Gevény' falva. F. Bereg Vben.

GEZEMICZE.

GEZEMICZE. Annak dolga gezemicze, és pöködék. Sámbár ellen. p. 64. Gusztini scribit „gezemize" igaznak fognák ítélni azt a' gezemize okocskát. L. Az Oltári Szentségről. p. 770.

GÉ.

GÉBÁRT.

GÉBÁRT. t. f. n. Gebhardus.
Gébárt. F. Szala Vben.

GÉCZ.

GÉCZ. t. h. n. Nógrád és Szatmár Vkben.

GÉD.

GÉD.
GÉDER.
Géder-lak. Géder-újlak. F. Pest Vben.

GÉGE.

GÉGE. Aspera arteria, bronchus, jugulus. M. A.
Farkas-gégére mentt. km.
Lélekző gége. Trachea. M. A.
Lud-gége. Tésztás étel' neme.
GÉGESÉG. Torkosság. Faludi Sz. E. p. 76.
GÉGÉNY. FF. Bihar és Szabolcs Vkben.

GÉM.

GÉM. Ardea. M. A. it. Repagulum. Sarampó. Sz. D.
Gém-czímer. Cyrrus ardearum. M. A.
Gém-fa. Repagulum, obex, vectis remissarius. Schlagbaum. S. I.
Gém-fa az aknánál. Spreitzbaum. S. I.
Gém-nyakú. Hallottam 1826. Mart. 5.
* Fejér gém. Ardea alba. NC. p. 153. Ardea garzetta. S. K.
Kalános gém. Leucorodia. S. K.
Kapu-gém. Repagulum arrectarium. Sz. D.
Kút-gém. Sz. D. Tolleno, haustrum. S. K.
Sarampó-gém. Repagulum arrectarium. S. K.
Szürke gém. Ardea pulla seu cinerea. NC. p. 153.
GÉMES. Quod ardeis abundat.

GÉMB.

GÉMB.
GÉMBELŐDik: gémbeket forral. Irascitur, stomachatur. S. I.
Gémbelődés. Gyöngyösi 2. R. p. 77.
GÉMBER (gömbör). Rigidus, rigens. S. I.
Gémberedik. Dirigit, obrigescit. M. A.
Gémberedés az hideg miatt. Narcosis. M. A.
GÉMBES. Iracundus. S. I.

GÉMIA.

GÉMIA. Navis oneraria. M. A.

GÉNYE.

GÉNYE. Apró tüske, szántó földeken terem, gilicze-tüskéhez hasonló. Hallottam 1817. Aug. 17. Egy Jáki nemes aszszonytul.

GÉPELY.

GÉPELY. Machina tractoria. PP.
GÉPELYES ló. Equus machinarius. PP.

GÉR.

GÉR.
GÉRCZE. F. Vas Vben, híres cseresnyetermő hely.
Gércze (Kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.
GÉRES. F. Szatmár Vben.
Kis Géres. F. Zemplin Vben.
GÉRNYE: görhes. Hallottam Sághon. 1823. Octob. 1.

GÉS.

GÉS.
GÉSE. E. F. alsó Fejér Vben.

GÉTYE.

GÉTYE. F. Szala Vben.

GÉZ.

GÉZ.
GÉZEN.
Gézen-gúz. Calophanta, circumforaneus. A' kinek gézen-gúz az ura, kótyom fitty a' szolgája. Mulier imperator, et mulier miles. M. A.
Gézen-gúz Magyar írásocska. Pázm. Kal. p. 563.

GI.

GIB.

GIB.
GIBER. Rigidus, rigens. S. I.
Giberedik. Dirigit. M. A.
Giberedés. Narcosis. M. A.
Giberes. Rigidus, rigens. S. I.

GIBBESZ.

GIBBESZ.
GIBBESZKEDik. Adhaeret. Csipeszkedik. S. I.

GICZ.

GICZ. Sz. P. Veszprém Vben.
GICZE. Öszve sodrott darót, mellyel tojást himeznek. Sz. D.
Gicze. F. Gömör Vben.

GID.

GID.
GIDE. Sz. P. Szatmár Vben.
GIDÓ, gida. Gödölye, kecske-olló. Sz. D.
Gidó' falva. E. F. Három szék Sz.ben.
GIDRA. Patak Posony Vben.

GIG.

GIG.
GIGE. F. Somogy Vben.
Gigér. Sz. P. Heves Vben.

GIL.

GIL.
GILA.
Gilád. F. Tömös Vben.
Gilány.
Gilányi. Csárda Bihar Vben.
GILISZTA. Ascarides, lumbricus. M. A. L. Geleszta.
GILVÁCS. F. Szatmár Vben.
GILVÁN'fa. F. Baranya Vben.

GINEA.

GINEA. PP. GIMEA. M. A. Navis oneraria, navigium.

GIPSZ.

GIPSZ Gypsum. Pázm. Pred. p. 712.
GIPSZEL munkálkodó. Idem ibidem.

GIRA.

GIRA. Marca, talentum. M. A.
GIRÁS. Habens talentum.
Öt girás, tíz girás. Csuzi. Tromb.

GIZ.

GIZ.
Giz-gaz. Sordidus. PP. Gyom, szemét, mindenféle ki hányadék. Sz. D.

GÍ.

GÍM.

GÍM. R. Vörös vad állat: úgymint őz, szarvas, dám-vad, belénd 's a' t. S. I. Nyőstény őz, szarvas. Sz. D.
Gím-szarvas. Cerva. Pázm. Pred. p. 248.
GÍMES.
Gimes. MV. Nyitra Vben.
Gimes. E. Hegy, és által járás Csik Sz.ben.
Gimes vár. Vár Nyitra Vben.

GL.

GLÉT.

GLÉT. Chrysocolla. M. A. Argyritis, chrysitis, lithargyrum. PP.

GLIT.

GLIT. R. Salvus conductus. Hit, és glit alatt hivta ötet — és ezek hittel glitet adának egymásnak — Glitet vetni valakivel. Sz. D. Heltai. M. Kron. 1. R. p. 329. 2. R. p. 52. Pázm. Kal. p. 535.
Glit-levél. Literae salvi conductus. Heltai. l. c. p. 427.

GO.

GOB.

GOB.
Gob-hal. Gobius, gobio. PP.

GOHÉR.

GOHÉR. Uva praecoqua, praecociana. NC. p. 93.

GOKLESZ.

GOKLESZ. Longurio.
Nagy goklesz: oktondi. K. V. p. 514.

GOLYHÓ.

GOLYHÓ. Stolidus, stupidus. Be nagy golyhó ember vagy. Sz. D.

GOLYÓ.

GOLYÓ. Globus. S. I.
Férjfi-golyók. Testes, testiculi. S. I.
Kecske-golyó. Sz. D. Baccae caprinae. S. K.
Szem-golyó. Sz. D. Pupilla, pupula. S.K.
GOLYÓBIS. Globus, sphaera. M. A.
Arany-golyóbis. Pázm. Pred. p. 404.
Ágyú-golyóbis. Tormentarius globus. S. K.
Puska-golyóbis. Glans plumbea. S. K.

GOLYVA.

GOLYVA. Struma. M. A. Pázm. Pred. p. 639.
GOLYVÁS. Strumaticus, strumosus, gutturosus. M. A.
Golyvás egér. Cricetus. Hörcsök. S. I.
Golyvás gyék. Iguana. S. I.

GOMB.

GOMB. Malum, globulus, bulla, sphaera, nodus, pinnaculum. M. A.
Gomb-ház. Oscillum nodorum, foramen nodorum. PP.
Gomb-kötő. Nodularius, connodator. PP.
GOMBA. Fungus. M. A. A' gomba mag nélkűl is terem. km.
Gomba FF. Pest, és Zágráb Vkben.
Gomba (Kis, nagy) FF. Somogy Vben.
Gomba-fű. Androsaces. M. A.
Gomba-szeg F. Szala Vben. Sz. P. Gömör Vben.
* Bodza-fa-gomba. Fungus sambuci. S.K.
Bokros gomba. Clavaria corolloides.
Bolond gomba. Nem ettem bolond gombát. km.
Büdös gomba. Phalus impudicus. S. K.
Csipke-gomba. Spongiolae cynosbati. S.K.
Fül-gomba. Pars *inferior pendulae* auriculae. S. K.
Füz-fa-gomba. Boletus svaveolens. S. K.
Ganéj-gomba. Agaricus fimetarius. S. K.
Gelyva-gomba. Fageus fungus. S. K.
Fekete por-gomba. Lycoperdon bovista. S. K.
Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. K.
Keserü gomba. Agaricus piperatus. S. K.
Kucsma-gomba. Phalus esculentus. S.K.
Légy-ölő gomba. Agaricus muscarius. S.K.
Medve-gomba. Boletus bovinus. S. K.
Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
Szarvas-gomba. Fungus cervinus. S. K.
Sárga gomba. Agaricus cantharellus. S.K.
Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S. K.
Tapló-gomba. Boletus igniarius. S. K.
Tik-gomba. idem ac Szegfű-gomba.
Tőke-főző gomba. Boletus subsquammosus. S. K.
Törzsök-gomba.
Úr-gomba. Boletus. S. K.
Gombája a' fülnek. Auriculae infimae pars. M. A.
Gombás. Fungosus. M. A.
Gombás. F. Liptó Vben. E. F. alsó Fejér Vben. Erdő Szatmár Vben. Csárda Veszprém Vben.
Gombás béles. Bolemia. M. A. NC. p. 307.
Gombásodik, gombásul. Flaccescit, fungescit. S. I.
GOMBACS. Patak Pest Vben. Telek Gömör Vben.
GOMBOL, gombolja. Nodis adstringit. S.I.
Bé gombolja a' köntöst. Vestem globulis constringit, colligat. PP.
Föl gombolja.
Föl gombolá ajakát. Faludi N. E. p. 40.
Föl gomboltt ajakkal. Monoszlai Hit' oltalma. p. 500.
Ki gombolja. Enodat, vestem laxat, fibulam solvit. PP.
Öszve gombolja. Connodat. S. I.
GOMBOLY.
Gombolyag. Glomus, glomeramen. M. A.
Gombolyagonként. Conglobatim. M. A.
Gombolyagos. Glomerosus. M. A.
Gombolyék. Glomus. S. I.
Gombolyít, gombolyítja. Glomerat. M. A.
Föl gombolyítja.
Ki gombolyítja. Faludi N. A. p. 42.
Öszve gombolyítja. Conglomerat. M. A.
Gombolyítás. Glomeratio. M. A.
Gombolyító. Gyrgillum, glomerarius. M. A. it. Filatorium. S. I.
Gombolyító kecske: Három lábú fa eszköz, mellyen gombolyítanak. Hallottam Sághon 1826. Jul. 27.
Gombolyodik. Glomeratur v. rotundatur. S. I.
Föl gombolyodik.
Öszve gombolyodik.
Gombolyú. Rotundus, sphaeralis, globosus, orbiculatus. S. I.
GOMBÓCZ, (Gombócza.) Pastillus. S. I. Ott lenne jó katona, a' hol gombóczczal lövöldöznek. km.
Dara-gombócz. Pastillus cum farina tritici granulata.
Májos gombócz. Pastillus ex jecore.
Zsömlyés gombócz. Pastillus intermixtis similae frustulis.
Szalonnás gombócz. Pastillus intermixtis lardi frustulis.
Gomboczka. Bullula. M. A.
GOMBÓDA. Pastillus. M. A.
GOMBOLDA. idem. M. A.
GOMBÓTA. Pastilli. NC. p. 307.
GOMBOS. Bullatus. M. A.
Gombos. Sz. P. Heves Vben. Telek Abaúj Vben.
Gombos' falva. F. Sáros Vben.
Gombos moh. Bryum. Knoten-moos. S. I.
Gombos tő. Acicula. M. A.

GOMOLY.

GOMOLY. (GOMÓ.) Rotunditas, globositas, nodus, tuber, protuberantia. S. I.
GOMOLYA. Gleba casei, meta lactis. S. I. Péczeli' Meséji. p. 124. Apró gömbölyegbe gyúrtt édes sajt. Sz. D.
GOMOLYAG. Glomus, glomeramen. Sz. D.
GOMOLYOG. Volvitur, volutatur, v. oberrat. S. I. Láb alatt gomolyog. Sz. D.

GOMONY.

GOMONY. Patak Szabolcs és Zemplin Vkben.

GOND.

GOND. Cura. M. A. Gond ez, nem játék. km.
Gond-futtatás. Faludi E. M. p. 240.
Gond-tartó. Gond-viselő. S. I.
Gond-viselés. Curatio, curantia, curatura, procuratio, providentia, prospicientia. M. A.
Gond-viseletlen. Incuriosus. M. A.
Gond-viseletlenség. Incuria. M. A.
Gond-viseletlenül. Incuriose. M. A.
Gond-viselő. Curator, procurator, provisor, administrator, tutor, patronus, gubernator. M. A.
* Elő-gond. Geidler H. Okt. p. 103.
Páris-gondba esett: nem tud választani a' szépek közül.
GONDATLAN. Incurius, incuriosus, inconsideratus. Sz. D. S. I.
Gondatlanság. Incuria, inconsiderantia. S. I.
Gondatlanúl. Inconsiderate. S. I.
GONDBA kerülő munka. Sz. D.
Gondba merűltt. Immersus cogitationibus.
GONDJA. Ejus cura. Arra másnak semmi gondja ne legyen.
Gondját viseli. Curat, procurat, administrat. M. A.
GONDOL, gondolja. Fingit, curat, cogitat, arbitratur, putat, retur. M. A.
El gondolja. Cogitat, expendit, decernit, constituit. M. A.
Elől meg gondolja. Praecogitat, praemeditatur. M. A.
Föl gondolja. Excogitat.
Ki gondolja. Excogitat, fingit, reperit, invenit, comminiscitur. S. I.
Meg gondolja. Reputat, cogitat, considerat. M. A.
Meg gondolja magát. Reputat secum, rem penitius considerat. M. A.
Gondolás.
Meg gondolás. Reputatio, consideratio. M. A.
Gondolat. Cogitatio, cogitatus, commentum, meditamentum. M. A. Késő bánat, eb-gondolat. km.
Gondolatlan. Immeditatus, inconsideratus. M. A.
Gondolatlanúl. Inconsiderate. M. A.
Gondolatos. Meditativus, meditatorius, cogitabundus. M. A.
Gondold-el. Perpende, recogita, judica. S. I.
Gondolhatatlan. Incogitabilis. M. A.
Meg gondolhatatlan. idem. M. A.
Gondolható. Cogitabilis. M. A.
Meg gondolható. idem. M. A.
Gondolkodik. Cogitat, meditatur, commentatur. M. A. A' ki miről gondolkodik, arról gyakor álmodik. km.
El gondolkodik. Cogitationibus immergitur. Ex Epist. Emerici Czobor ad Pázmánum data 1622. 14-a Febr.
Előre gondolkodik. Providet, praemeditatur.
Gondolkodás. Cogitatio, meditatio. M. A.
Gondolkodó. Meditabundus. M. A.
Gondolkodólan. Meditabunde. VM. p. 249.
Gondolkodva. idem. M. A.
Gondolkozik.
Gondolmány. Sz. D.
Gondolom szerént. In theoria. S. I.
Gondolóra veszi. Reputat, considerat, perpendit, expendit. S. I.
Gondoltt dolog. Cogitatum, figmentum, commentum. M. A.
Ki gondoltt gonoszság. Scelus praemeditatum.
GONDOS. Curax, curiosus, providus, v. curarum plenus, v. curator, administrator. S. I. it. Scrupulosus, operosus, arduus. M. A.
Gondosan. Operose, sollicita cura.
Gondoskodik. Curam gerit, habet. S. I.
Gondoskodás. Sollicitudo.
Gondoskodó. Sollicitus.
Gondosság. Takács Jósef' Költ. p. 95.
Elő-gondosság. Geidler H. Okt. p. 39.
GONDOT ád. Nagy gondot ád ez a' dolog.
Gondot tart reá. Curat, observat. M. A.
Gondot visel reá. Providet, procurat. M. A.

GONOSZ.

GONOSZ. Malus, malignus, vitiosus, pravus. M. A.
Gonosz akarat. Malevolentia. M. A.
Gonosz-akaró. Malevolus. M. A.
Gonosz állat. km. Mala bestia. M. A.
Gonosz cselekedet. Malefactum, maleficium. M. A.
Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
Gonosz hír. Infamia, fama mala. M. A. Vrancsics.
Gonosz hir szárnyon jár, lót fut, senkit nem vár, el űzi a' mentséget. km.
Gonosz indulatú. Malignus. S. I.
Gonosz király' nyomát sok jámbor követi. km.
Gonosz lator. Flagitiosus, sceleratus, latro insignis. M. A.
Gonosz lélek. Cacodaemon, diabolus. S. I.
Gonosz-mondó. Maledicus. M. A.
Gonosz szer. Malitiosus.
Gonosz tétel. Maleficentia. M. A.
Gonosz-tévő. Maleficus, facinorosus. M. A.
GONOSZD. Sz. P. Tolna Vben.
GONOSZÍT, gonoszítja. Pázm. Pred. p. 91.
GONOSZKODik. Scelerate vivit. Faludi B. E. p. 26. Káldi 1. Paral. 16. 22.
Gonoszkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 106.
GONOSZODik. Sceleratus fit.
El gonoszodik. Consceleratur, depravatur, pejor fit. M. A.
GONOSZSÁG. Malitia, malignitas, vitiositas, nequitia, vitium, flagitium. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinek meg engedni, mint senkinek semmit. km.
Gonoszság' árja. Faludi E. M. p. 249.
Gonoszságos. Nequissimus. Káldi Eccl. 22. 12.
GONOSZÚL. Male, maleficiose, maligne, malitiose, flagitiose, vitiose. M. A.
Gonoszúl él vele. Abutitur. M. A.
Gonoszúl élés valamivel. Abusus, abusio. M. A.
Gonoszul jár. Male habetur, malam rem incurrit. M. A.
GONOSZÚL (ige.)
El gonoszúl. Depravatur. M. A.
Meg gonoszul. Heltai M. Kron. 2. R. p. 82.

GORÁNY.

GORÁNY. Sz. P. Baranya Vben.

GORBÓ.

GORBÓ. E. FF. Doboka, és Kolos Vkben.
Gorbó-fő. E. Sz. P. Kolos Vben.

GORDON.

GORDON. Atractilis, gartamus. M. A.
Bögö hegedű v. bogács-kóró, v. vad sáfrány. Sz. D.
Gordon-aszás. Sonchus. M. A.
GORDONOS. Bögös. Sz. D.

GORNY.

GORNY.
GORNYADOZ. Langvet prae debilitate.
Gornyadozó beteges marha. Biró Márton Angy. Társaság. p. 780.

GOROMBA.

GOROMBA. Rudis, stolidus, incautus. M. A. Inurbanus, illiberalis, rusticus, agrestis, crassus, asper. S. I. Grobianus. Elég szép, csak az ábrázatja goromba. km.
Goromba ember. Minden gomba jó gomba, csak az ember goromba. km.
Goromba erkölcsü. Moribus rusticis praeditus. S. I.
Goromba vászon. Tela crassior. S. I.
GOROMBÁJA a' Lutheránusoknak. Crudiores Lutherani. Tasi Gáspár. p. 14.
GOROMBASÁG. Inscitia, ruditas, stoliditas, stupiditas. M. A. Inurbanitas, mores inhumani, inculti, barbari.
Gorombaság' czimere. Merum rus, inficetior rure. S. I.
GOROMBÁS. Subrusticus, subinurbanus.
Gorombáskodik. Illiberaliter agit v. loquitur. S. I.
GOROMBÁÚL. Stolide, inepte, incaute. M. A.

GOSZTÁNY.

GOSZTÁNY. R. Olly szép aranyakat, olly szép szemeket, és gosztányokat találá a' fövényben. Sz. D. Heltai M. Kron. 1. R. p. 31.

GOTHÁRD.

GOTHÁRD. t. f. n. Gothardus.
Gothárd. E. F. Doboka Vben.
Szent Gothárd MV. Vas Vben.

GÓ.

GÓCZ.

GÓCZ. Kemencze, goczik, kuczik, góg. Sz. D.
GÓCZA. Récze, rueza, kácsa. Sz. D.

GÓCS.

GÓCS. Erdélyi szó. Focus. L. Hasznos Mulatság 1818 Nro 41. 2-dik fél eszt.
Gócs. F. Gömör Vben.

GÓG.

GÓG. Gócz, melly alatt tüzelnek. Sz. D.
GÓGÁNY. Sz. P. Pest Vben. E. F. Küküllö Vben.
Gógány' fa FF. Soprony és Szala Vkben.
Gógány-vár' alja. E. F. Küküllö Vben.

GÓLYA.

GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El vitte, mint a' gólya a' fiait. km.
Gólya. Csárda Veszprém Vben.

GÓR.

GÓR. F. Vas Vben.
Gór-tyúk. Gallina medica, gallus medicus. PP.
GÓRÉ. Diaeta, pergula v. vepretum, carectum, dumetum S. I. Vigyáz, mint gorén a' pásztor. km. Dug. 1. R. p. 193.

GÖ.

GÖB.

GÖB. Gibbus. S. I.
Göb-hal. Gobius, gobio. M. A. PP.
GÖBÖCZ. Göböczbe szorúltt a' hal. S. I.
GÖBÖR.
Göbörödik. Contrahitur prae gelu.
Meg göbörödött a' föld: meg fagyott.
GÖBÖS. Sz. P. Soprony Vben.
GÖBRE. Urceus, ollula. M. A.

GÖCZ.

GÖCZ.
GÖCZKE. Lik, egyenetlenség az útban. Sz. D.
Göczkés.
Göczkés út. Sz. D.
GÖCZÖG. Strepit, cum strepitu movetur.
Giczeg, göczög. Cum strepitu, et difficultate incedit.
El göczög.
Göczögés. Strepitosus incessus.
Göczögö. Strepens, strepitosus.
Göczögös út. Via strepera, succutiens.

GÖCS.

GÖCS. Nodus. PP.
GÖCSEJ. Tractus unus in C. Szaladiensi. Göcsejség.
GÖCSÖR, Göcsöre. Strigosus, macie corruptus v. rugosus, corrugatus. S. I.
Göcsörödik. Macie conficitur, v. corrugatur, marcescit, tabescit. S. I.
Göcsört.
Göcsörtös út. Via salebrosa.
GÖCSÖS. Nodosus.
Göcsös bot. Baculus nodosus. Sz. D.

GÖD.

GÖD. Sz. P. Pest Vben.
GÖDÖLLÖ. MV. Pest Vben.
GÖDÖLYE. Haedus. M. A.
Gödölye-akol. Haedile. M. A.
Gödölye-bör. Pázm. Pred. p. 553. Pellis haedina.
Gödölyei. Haedinus. M. A.
GÖDÖNY. Sz. P. Zemplin Vben.
GÖDÖR. Caverna. M. A.
Gödör. F. Bars Vben.
Gödör' háza. F. Vas Vben.
Szem-gödör. Orbita oculi.
Gödre. Ejus caverna.
Gödre. F. Baranya Vben.
Gödrös. Cavernosus. M. A.
Gödröz, gödrözi. Cavat. Gyöngyösi. Öregség' ránczai gödrözték arczáját, héjába csipkézi sugodorott száját, héjába polczolja két melje' czápáját, öszve főzte vénség' dere már pofáját.

GÖGY.

GÖGY.
Nagy gögygyel házak' elejbe ki ülnék. Csuzi p. 268.
GÖGYE.
Máj' gögye. Hepatica fontana, marchantia stellata. Act. Paris 1713. p. 307. Lippai Gyüm. Kert. p. 131.
GÖGYÖG.
Alig gögyög. Vix balbutit.
GÖGYÖGET, gögyögeti. Pellicit. CM. Alhcit, blanditiis allectat. M. A.
Gögyögetés. Allectus. M. A.
Gögyögetö. Pellicator. CM.

GÖLÖDÖR.

GÖLÖDÖR, Kölödör, mellyel a' hízó szárnyas állatokat tömik. Sz. D.

GÖLYE.

GÖLYE. Porca, scropha. Csere Encycl. p. 350. Szabó Dávid meg nyújtja: Gölyc, göje, gönye.

GÖMB.

GÖMB. Globus, sphaera. S. I.
Gömb-kötö. Nodularius.
Fél-gömb. Hemisphaerium. S. I.
GÖMBÖLY.
Gömbely-ganéj. Pesthi' Meséji. p. 70.
Gömbölyeg. Rotundus, globosus. M. A.
Fél gömbölyegség. Hemisphaerium. M. A. L.
Gömbölyget, gömbölygeti. Glomerat. M. A.
Környul gömbölygeti. Circumglobat. M. A.
Gömbölyít, gömbölyíti. Glomat, rotundat. M. A.
Meg gömbölyíti. Rotundat. CM.
Öszve gömbölyíti. Conglobat. M. A.
Gömbölyítés. Rotundatio. M. A.
Gömbölyödik. Rotundatur, globatur. S. I.
Le gömbölyödik. Deorsum vertitur, volvitur.
Öszve gömbölyödik. Conglobatur.
Gömbölyü. Teres, rotundus, sphaerosus. M. A.
Gömbölyü felelet. Responsum categoricum.
Gömbölyü világ. Faludi U. E. 3. R. p. 57. T. É. p. 76.
Gömbölyüen. Rotunde. Sz. D.
Gömbölyüség. Rotunditas. M. A.
GÖMBÖR.
Gömbörödik. Dirigit. M. A. Öszve huzza magát.
El gömbörödik. Dirigit. CM.
Öszve gömbörödik. Contrahitur.
Gömbörödés. Narcosis. M. A.
Gömbörödött. Az erös déren meg fagyott, és meg gömbörödött ember. Pázm. Pred. p. 233.
GÖMBÖS. Rotundus, globosus. S. I.
Gömbös bél. R. Scrutillus. Saumagen. S. I.
Gömbös héjazat. Tholus. Kuppeldach.
GÖMBÖCZ. Lucanica, faliscus venter. M. A.

GÖM.

GÖM.
GÖMÖR. MV. Gömör Vben.
Gömör Vármegye. Comitatus Gömöriensis.
Gömöri (Kis). F. Gömör Vben.
GÖMÖ. Nodus, tuber, gibbus, protuberantia. S. I.
Gömö-hal Kö-maró hal. Cottus cataplicatus. S. I.

GÖNCZ.

GÖNCZ. Goncia, civitas Ungariae. M. A. MV. Abaúj Vben.
Gönez háza. F. Posony Vben.
GÖNCZI hordó. Hoszszu hordó, mint a' mellyben halak hordatnak. S. I.
GÖNCZÖL, gönczöli. Gyömözi.
Öszve gönczölte: öszve gyömözte. Hallottam Sághon 1815. Aug. 18.

GÖNCZÖL.

GÖNCZÖL. t. f. n. Conradus.
Gönczöl' hida. Pons Guncil. Anonymus Cap. LVII.
Gönczöl-Karcsa. F. Posony Vben.
Gönczöl' szekere. Ursa major, helices, arctos, plaustrum. M. A. CM. Ökrök nélkül csak a' Gönczöl' szekere fordúl. km. Dug. 1. R. p. 291.
Kis Gönczöl' szekere. Ursa minor, cynosura. M. A.

GÖND.

GÖND.
GÖNDÖR. Crispus. Kondor, fodor, bodor. S. I.

GÖNGY.

GÖNGY.
GÖNGYÖL.
Göngyölget, göngyölgeti. Obvolvit, involvit v. convolvit, complicat. S. I.
Göngyölít, göngyölíti. idem. S. I.
Göngyölödik. Obvolvitur, involvitur v. convolvitur, complicatur. S. I.

GÖNTÉR.

GÖNTÉR. t. f. n. Guntherus.
Göntér' háza. F. Posony Vben.

GÖNY.

GÖNY. Lacrimae. Vide Köny. M. A.
Göny-ett. A lacrimis abesus.
Göny-ettség. Pus, sanies. M. A.
Göny-ettséges. Saniosus, purulentus. M. A.
GÖNYŐ. F. Győr Vben.
GÖNYÜ. F. és Sz. P. Abaúj Vben.

GÖR.

GÖR.
Gör-fa. Cylindrus, phalanga. Görgő fa. S. I.
GÖRCS. Nodus, tuber it. spasmus, spasma. M. A.
Görcs-ellenzők. Antispasmodica. S. I.
Görcs-hal. Torpedo. S. I.
Görcs-ló. *Equus macie confectus.* S. I.
Gyomor-görcs. Colica.
Görcsetlen. Enodis. Csomótalan. S. I.
Görcsény. t. h. n. Szala és Baranya Vkben.
Görcsön. F. és Sz. P. Baranya Vben.
Görcsös. Nodosus, tuberosus. M. A.
Görcsös bot. Fustis nodosus. PP.
Görcsös erkölcsü. Pázm. Pred. p. 338.
Görcsös téj: sós téj. Sz. D.
Görcsösödik. Nodis asperatur.
Görcsösül. idem.
Görcsösség. Pázm. Pred. p. 453.
GÖRD.
Gördít, gördíti. Volvit, volutat, devolvit. Sz. D. S. I. Nagy követ gördített elömbe. K. V. p. 472.
El gördíti. Devolvit.
Gördítés. Volutio, volutatio.
Koczka-gördítés. Faludi N. U. p. 82. Jactus aleae.
Gördül. Volvitur, volutatur, devolvitur. Faludi N. A. p. 197. Gördülnek könnyei. Káldi Gen. 43. 30.
Alá gördül. Devolvitur.
Le gördül. idem.
Gördülés. Volutatio.
Koczka-gördülés. Faludi N. E. p. 48.
GÖRG, görög. Vertitur, versatur, volvitur. Vér-csöppök görgöttek Pázm. Pred. p. 492.
Görög a' disznó. Catulit sus. Valamint a' kutyáról mondatik hogy forog.
Meg görgött a' disznó.
Görget, görgeti. Volvit, volutat. VM. p. 8. Faludi U. E. 1. R. p. 178.
Görgeteg. F. Somogy Vben.
Görgény t. h. n. Erdélyben.
Görgés. Volutatio v. catulitio.
Görgő. Rotatilis, versatilis. it. A' mit a' koczánál ki vágnak, midőn ki herélik. S. I.
Görgő. FF. Szepes és Tolna Vkben.
Görgő fa. Cylinder, tigillum volubile. PP.
Görgöcse: gömbölyű dorong, mellyen a' terhet hengergetik. Sz. D.
GÖRJED. vide Gerjed. M. A.
GÖRÖB. Obex, pessulus, repagulum. S. I. Ajtó-rekesz, nás-fa. Sz. D.
GÖRÖMBÖLY F. Borsod Vben.
GÖRÖNCZ.
Görönczöl, görönczöli. Fricat cum laesione. Öszve görönczöli. Confricat, affrictu laedit.
GÖRÖND.
Göröndü. Cylinder in rota molari.
GÖRÖNGY. Gleba, grumus. M. A.
Göröngye. Ejus gleba. Káldi Job. 28. 6.
Göröngyeg. Gleba. CM.
Göröngyeges. Glebosus. CM.
Göröngyér (Göröncsér, Gerencsér). Figulus.
Göröngyös. Glebosus, grumosus. M. A.
Göröngyöt ront, kever. Pulverat. M. A.
GÖRÖS. Sz. P. Baranya Vben.
Görös-gál F. Somogy Vben.
Görsöny (Görösöny. Alsó, fölsö) FF. Veszprém Vben.
GÖRVÉNY. Öszve gyúrtt keménység a' bör alatt, többnyire a' nyak körül. Sz. D.
Görvényes nyakú. Sz. D.

GÖRB.

GÖRB (göröb?).
GÖRBE. Gibbus, gibber, gibbosus, curvus. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll.
Görbe fenyö-fa. Horgas fa. Pinaster frutex, lignum falcatum. Krummholz. S. I.
Görbe fésü.
Görbe hátu. Gibber, gibberosus, gibbosus. S. I.
Görbe kard: magyar kard.
Görbe kezü. A' görbe kezüt szeretik az udvariak. km.
Görbe kés. Culter curvus.
Görbe lábu. Curvipes, scambus, valgus, varus. S. I.
Görbe száju.
Görbe szemet vetett reá.
Girbe görbe. Biró Márton Micae. p. 156.
Görbeczés: görbés. Heltai Kron. 1. R. p. 30.
Görbéd FF. Bihar, és Szatmár Vkben.
Görbéd-szög. Sz. P. Szatmár Vben.
Görbélli: görbének tartja, 's azért meg veti.
Görbén. Curve. S. I.
Görbén néz. Torve aspicit.
Görbeség. Curvitas; gibbus. M. A.
GÖRBED. Curvatur, curvescit.
Alá görbed. Deorsum curvatur.
Be görbed. Incurvatur.
El görbed. Curvescit.
Meg görbed. Incurvescit. M. A.
Görbedez. Identidem curvescit.
Görbedtt. Curvatus.
Elő görbedtt nyakú. Obstipus. PP.
Meg görbedtt. Incurvatus. M. A.
GÖRBESZT, görbeszti. Curvat. S. I.
Le görbeszti. Deorsum curvat.
Meg görbeszti. Incurvat. M. A.
Görbesztés. Curvatio.
Meg görbesztés. Incurvatio. M. A.
GÖRBÍT, görbíti. Curvat. M. A.
Le görbít. Faludi B. E. p. 102.
Meg görbíti. Incurvat, inflectit. M. A.
GÖRBŐ. Sz. P. Tolna Vben.
Görbő (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
GÖRBÜL. Curvescit. M. A.
Meg görbül. A' melly fából horog akar lenni, idején meg görbül. km.
Görbültt. Curvatus.
Meg görbültt. Incurvatus. M. A.

GÖRÉNY.

GÖRÉNY. Martes domestica. M. A. L. Gerény.

GÖRH.

GÖRH.
GÖRHE. Török-búza-lepény, zsirral sültt kukoricza-málé. Sz. D.
GÖRHES. Macer, macilentus.
Görhes disznó.
Görhesedik. Macer fit.
Görhesül. idem.
GÖRHÖNY. Idem ac Görhe. Sz. D.
GÖRHÖS. S. I.

GÖRNY.

GÖRNY.
GÖRNYED: hajol.
Le görnyed a' terh alatt. Sz. D.
Görnyedez: hajladoz.

GÖRÖG.

GÖRÖG. Graecus, grajus. M. A. Jár kél följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Görög arany. Byzantius. S. I.
Görög birodalom. Imperium Graecorum.
Görög császárok. Imperatores Byzantini.
Görög dinnye. Melos, melopepon, auguria. M. A. Cucurbita citrullus.
Görög fejér. Cerussa, fucus. M. A.
Görög fejérrel kentt. Cerussatus. M. A.
Görög nemzet. Grajugena. M. A.
Görög nyelv. Linqua graeca.
Görög ország. Graecia. M. A.
Görög országi. Graecanicus. M. A.
Görög ó hitü. Graeci ritus non unitus. S. I.
Görög új hitü. Graeci ritus unitus. S. I.
Görög szakadás. Schisma graecorum.
GÖRÖGCSE. Graeculus. M. A. L.
GÖRÖGI. Graecanicus, grajus. M. A.
GÖRÖGÖS. Graecanicus, morem graecanicum redolens.
Görögösködik. Graecissat. M. A. L.
GÖRÖGSÉG. Natio v. regio graecorum.
GÖRÖGÜL. Graece, graecanice. M. A.

GÖTH.

GÖTH.
GÖTHÖS. Miser, aerumnosus v. morbidus, valetudinarius. Sz. D. S. I.
Göthösködik: nyavalyáskodik.
Göthösül: nyavalyásul.
El göthösül: el nyavalyásúl.

GÖZÜ.

GÖZÜ. Gurgulio. CM. M. A. NC. p. 137. Sorex campestris, v. glis sylvestris. S. I. L. GÜZÜ.

GŐ.

GŐ.

GŐ.
GŐS.
Gős' fa. F. Vas Vben.

GŐB.

GŐB.
GŐBÖLY. Ceva. M. A. Grex boum, armentum pecoris cornuti, ad saginam destinati. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Göböl-járás. Telek Fejér és Pest Vkben.
Göbölyös. Custos armenti: Pázm. Pred. p. 320.

GŐD.

GŐD.
GÖDÉNY. Gavia. PP. Vizet ki meritő halász-madár. Iszik mint a' gödény. km. Sz. D.

GŐG.

GŐG. Superbia, elatio. M. A. it. Gula, guttur, jugulus v. ingluvies, rumen v. struma, v. fastidium, durities, contemtus. S. I.
GŐGE. Ejus fastus. Le bocsátá gőgét. Faludi N. E. p. 49.
GŐGÉCSEL. Lallat, balbutit. S. I. Gügyög, gagyog. Sz. D.
GŐGÖS. Superbus, arrogans. M. A.
Gögös gém. Pelecanus onocrotalus. Kropfgans. Gödény. S. I.
Gögösködik. Superbit, fastidit. Sz. D. S. I.
Gögösödik. Sz. D.
Gögösség. Arrogantia. Sz. D.

GŐLYE.

GŐLYE, Gönye. Eme, emse, koczadisznó. Sz. D. Sus, porca, scrofa. S. I. Csere in sua Encycl. scribit breviter: Gölye.

GŐTE.

GŐTE. Lacerta palustris. Sz. D. S. I.

GŐZ.

GŐZ. Vapor. M. A.
Gőz-fördő. Balneum sudatorium. M. A.
Gőz-fördő-csináló. Thermularius. M. A.
Gőz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum, vaporarium. M. A.
Gőz-hajó.
GŐZE. Ejus vapor.
Szoba' gőze. Vapor conclavis.
GŐZÖL, gőzöli. Vaporat. Füstöli. M. A.
Ki gőzöli. Evaporat.
Gőzölés. Vaporatio.
Gőzölő. Vaporans.
Gőzölő lyuk. Spiraculum. Sz. D.
Gőzölög. Vaporat, exhalat. M. A.
Gőzölög feje a' tanulástól. Sz. D.
Ki közölög. Exhalat, evaporat. M. A.
Gőzölgés. Vaporatio, evaporatio. M. A.
Ki gőzölgés. Exhalatio, evaporatio. M. A.
Gőzölgő. Vaporans, fumans, exhalans. M. A.
Gőzölgő hely. Vaporarium. CM.
Gőzöltet, gőzelteti. Pázm. Pred. p. 707.
GŐZÖS. Vapidus. M. A.
GŐZÜ. Gurgulio. M. A. Spiraculum, spiramentum. Lélek-lyuk. S. I.

GR.

GRÁBLYA.

GRÁBLYA. Sarculum. Gereblye.
Gráblya-fog. Dens Sarculi.
Gráblya-nyel. Manubrium sarculi.
Fa-gráblya. Rastrum ligneum.
Vas-gráblya a' kertészeknél. Rastrum ferreum.
GRÁBLYÁL, gráblyálja. Sarrit.
Öszve gráblyálja.

GRÁDICS.

GRÁDICS. Gradus, scala. L. Garádics.
Csiga-grádics. Cochlidium.
Fa-grádics. Scala lignea.
Kő-grádics. Scala lapidea.
GRÁDICSOZ, grádicsozza. Anal. Phil. T. IX. p. 66.

GRÁNÁT.

GRÁNÁT.
Gránát-alma. Pomum granatum, malum punicum. S. I.
Gránát-kő. Lapis granatus. PP.
Gránát, mellyet hánynak. Ignis missilis. PP.
Gránát-posztó. Pannus coloris granati. PP.
Gránát, 's skárlát köntös. Faludi N. A. p. 226.
Gránát-szín. Color lapidis granati. Medgy-szín. S. I.
GRÁNÁTÉROS. Pyrobolarius. Faludi T. É. p. 206.
Gránátérosság. Agmen pyrobolariorum.

GRÁZDA.

GRÁZDA. L. Garázda. M. A.

GRÁNICZ.

GRÁNICZ. Confinium.
Török gránicz. Confinium turcicum.

GRÉB.

GRÉB. Malmok Posony Vben.

GRÉCZ.

GRÉCZ. Grecium, urbs principalis Styriae. NC. p. 469.
GRÉCZI. Grecensis.
Gréczi köböl. Metreta Grecensis.

GRICS.

GRICS. F. Vas Vben.

GRIF.

GRIF.
Grif-madár. Gryphus. M. A.

GRISPÁN.

GRISPÁN. Vitriolum. M. A.

GRITI.

GRITI.
GRITI Lajos' halála. Admeti naenia, Harmodii cantilena. M. A.

GROM.

GROM.
GROMOS. F. Sáros Vben.

GRÓF.

GRÓF. Comes.
Gróf-úrfi. Comitellus. Vajda 2. K. p. 312.
Határ-Gróf. Marchio.
GRÓFI. Ad comitem pertinens.
GRÓFNÉ. Comitissa.
GRÓFSÁG. Titulus comitis. S. I.
Határ-grófság. Marchionatus.

GRÓTH.

GRÓTH.
Német Gróth. F. Vas Vben.
Szent Gróth. MV. Szala Vben.
Szűz Szent Gróth. Vajda 3. K. p. 652.

GU.

GUB.

GUB.
GUBA. Gausape, amphitapa, cilicium. M. A. Vestis villosa, hirsuta. S. I. Amphimalla. CM. Bolondnak guba, nem szép suba. km.
Czondra-guba. Beniczki p. 213.
Szobránczi guba. Illik, mint az aranyrojt a' Szobránczi gubához. km.
Gubája. Ejus gausape. Egymás' gubáját vonják. km.
Gubás. Villosus, hirsutus, hirtus, hispidus, pilosus. S. I. Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
Gubás czondrás. Csuzi Tromb. p. 13.
Gubás júh. Ovis hungarica. S. I.
Gubás kecske. Capra hirsuta. Faludi E. M. p. 46.
Gubás lotyó. Csuzi Tromb.
GUBACS (Gubó). Galla. S. I.
Gubacs. Sz. P. Pest Vben.
Gubacs-légy. Buga-légy. Cynips. Gallwespe. S. I.
Gubacs-szedés. Collectura gallarum.
Gubacs-szedő. Collector gallarum.
GUBANCZ. Lomp. Sz. D.
Gubanczos. Lompos, fürtös, gubás, kóczos p. o. kutya. Sz. D.
GUBONA. Sz. P. Borsod Vben.

GUBB.

GUBB.
GUBBAD: görbed.
Gubbadoz: görbedez.
GUBBASZKODik. Öszve vonja magát, tollaiban, szőriben föl duzzad. Sz. D.

GUCSMA.

GUCSMA: kucsma. Species pilei hyemalis. S. I.

GUG.

GUG. Sz. P. Komárom, Győr és Nyitra Vkben.
GUGA. Dög-halál' idején támadó kelevény. Vajda 3. K. p. 160. „Meg szöki a' guga." Struma v. bubo pestilentus, carbunculus. S. I.
Guga-halál: dög-halál.
Dögleletes guga. Biró Márton Micae. p. 226.
Gugás: kelevényes.
GUGG (fő név).
Guggon ülő borsó, bab: törpe, és karóra nem futó borsó, bab.
Guggol, guggolja. Subsannatur, cavillatur. M. A.
Meg guggolja. Pázm. Kal. p. 299.
Guggolás. Cavillus, cavillum, subsannatio. M. A.
Guggoló. Cavillator, sannio, subsannator. M. A.
Guggolva. Pázm. Kal. p. 720.
Guggos.
Guggos bab: guggon ülő bab.
GUGG (ige). Conquiniscit, cernuat, se inclinat, incurvat. S. I.
Le gugg. Dorso incurvato subsidet, desidet. PP.
Guggás.
Guggaszt, guggasztja. A' templom mellé kápolnát guggaszt az ördög.
Guggod.
Le guggod: le gugg. PP.
Guggó.
Guggó táncz. A' Kállai kettőt, és a' guggó tót lejtőt el járhatja. Sz. D.
GUGORODik: kukorodik.
Le gugorodik: le kukorodik.

GUL.

GUL.
GULA. Grex vaccarum, armentum campestre. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Gulája. Nagy gulája van a' ránczában. km.
Gulás. Vaccarius, pastor armenti. Belius. l.c.
Gulás-hús. Caro bubula cumino, cepis, et pipere condita.
Gulás-sip. Buccinum. S. I.
Gulás-tanya. Mapalia, attegiae. S. I.
GULACS. Depilis. M. A. CM.
Gulacsos. Subdepilis.
Kis gulacsos, tót tehén.
GULASZTÁS téj. Colostrum. S. I.

GUR.

GUR.
GURD.
Gurdély. Latebra. M. A.
Gurdít, gurdítja. Volvit, volutat. S. I.
Le gurdítja. Devolvit.
Gurdó. Hegy' oldala, lapja. Sz. D.
Gurdúl. Volvitur, volutatur. S. I.
El gurdul. Kerekes a' pénz, hamar el gurdúl. km.
Le gurdúl. Devolvitur.
GURG (gurog). Volvitur.
Le gurog. Devolvitur.
Gurgat, gurgatja. Volvit, volutat.
Gurgula. Az a' gömbölyü fa, mellyen a' parasztok a' nehezebb törzsököket csusztatják tovább tovább. Cylinder. Így hallottam Sághon 1817. Aug. 4.
Gurguláz, gurgulázza. Derotundat, ope cylindri protrudit,
Gurgulázza a' torkát. Gargarizat. S. I.
GURGYAL. Tugurium, gurgustium. S. I.
Gurgyalag. idem. S. I.
GURIGÁL. Identidem volvit, volutat. Sz. D.
Gurigáz. idem. Sz. D.
GURÍT, gurítja. Volvit, devolvit v. rotat, versat. S. I.
El gurítja a' karikát, koczkát. Sz. D.
GURUL. — Hintók gurulnak a' város' utszáin keresztül. Kelemen Borbála. p. 89.

GUZS.

GUZS.
GUZSA. Struma. S. I.
Nagy guzsája, (golvája) van. Sz. D.
Guzsás. Strumosus. Sz. D.
GUZSALY. Colus. M. A.
Gusaly-szösz vagy len. Pensum, stamen. NC. p. 385.

GUTA.

GUTA, Gutta. Apoplexia, paralysis. M. A.
Guta MV. Komárom Vben. F. Nógrád Vben.
Guta' háza. Csárda Vas Vben.
Guta-ütés. Apoplexia, paralysis. M. A. Cf. Szirmai. Parab. p. 109.
Guta-ütött. Apoplecticus, paralyticus. M. A.
* Fél guta. Hemiplexia. NC. p. 341.
Lapos guta ütötte meg az erszényjét. km.
Ó Guta. Sz. P. Komárom Vben.

GUVAT.

GUVAT. Rallus. S. I. Agrestis, impolitus, rudis. Otromba. S. K.

GÚ.

GÚLYA.

GÚLYA. Obeliscus.
Egyiptomi gúlyák. Pyramides aegyptiacae. Molnár János Régi jeles épül.

GÚNÁR.

GÚNÁR. Anser mas. S. I. Azt gondolja, ő ölte meg a' gúnárt. Simia in pelle leonis. K. V. p. 480.

GÚNY.

GÚNY. Ludibrium, deridiculum, irrisio. S. I.
GÚNYA. Sarcina. M. A. Öltözet, ruha. Sz. D.
Teve-szörbül öszve kallott gúnya. Csuzi p. 217.
Gúnyája. Pénze is penészes, hogy ne gúnyája. Dug. km. 1. R. p. 149.
Nyakába rakta holmi gúnyáját. Sz. D.
Genye-gunyája: Egygye mássa.
Gunyás. Csuzi Tromb. p. 13.
GUNYHÓ, Kunyhó. Tugurium. S. I.
GÚNYOL, gúnyolja. Subsannat, deridet. M. A.
Ki gúnyolja. Deridet. S. I.
Meg gúnyolja. Labia projicit, labiorum projectu despicit. PP. Faludi U. E. 3. R. p. 92.
Gúnyolás. Ironia. CM. Sanna, subsannatio, ludificatio, ostentus. M. A.
Gúnyoló. Sannio, subsannator. M. A.
Gúnyoló beszéd. Dicterium. M. A.
Gúnyoló írás. Sz. D.
Gúnyoló vers. Satyra. Sz. D.
Gúnyolva. Irrisive, cum derisu. S. I.
GÚNYOR. Satyra. Sz. D.

GÚZS.

GÚZS. Ligamen, vimen, vinculum virgis textum. M. A. Gúzs az, nem kolbász. km.
Gúzs-fenyö. Larix. Így hallottam ezt a' Hegyfalvi asztalostul 1811.
A' kétszeres gúzs nehezebben szakad. km. Dug. 2. R. p. 210.
Farkas-gúzs.
Tekertt gúzszsal nehéz tormát ásni. km.
GÚZSLik. Flectitur instar viminis.
Öszve gúzslik, öszve gúzslott. Hallottam Sághon 1821. Febr. 23.
GÚZSOL, gúzsolja. Colligat. S. I.
Gúzsolás. Jugamentum. PP.
Gúzsolódik. Colligatur. Sz. D. Gúzslik.

GÚT.

GÚT. F. Fejér Vben.
Gút. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.
GÚTOR.
Gútor' földe. F. Szala Vben.

GÜ.

GÜB.

GÜB.
GÜBÜ. Fluvii vortex. PP. Turbokoló, zurboló a' halászatkor. Sz. D.
Gübül, gübüli. Turbat aquam. PP. Turbokolja a' padmalyt halászatkor. Sz.D.

GÜGY.

GÜGY.
GÜGYÖG: gagyog, cseveg. Sz. D.
Gügyögtet, gügyögteti: kecsegteti. Sz. D.
GÜGYÜ. Egy gügyü nem kéve. km. Dug. 1. R. p. 78.
Egy gügyüt törnek. km. Dug. 1. R. p. 63.

GÜZÜ.

GÜZÜ. Sorex. Úgy aluszik, mint a' güzü. Vén güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.

Mutató

(GY-ből)

GYA.

GYAGY, gyagya.
GYAK, gyaka, gyakás, gyakdos, gyakor, gyakott, gyakó, gyaksa, gyakva.
GYAL, gyala, gyalog, gyalok, gyalom, gyalóka, gyalu.
GYAN, gyana, gyanakodik, gyanakszik, gyanít, gyanó, gyanót, gyanu.
GYAP, gyapa, gyapju, gyapoly, gyapor, gyapott.
GYAR, gyara, gyarak, gyarap, gyarat, gyarlik, gyarmat.

GYÁ.

GYÁLL, gyálla.
GYÁM, *gyámol.*
GYÁN, gyánd, gyánt.
GYÁR, gyárt.
GYÁRFÁS.
GYÁSZ, gyászol, gyászos.
GYÁVA, gyávaság.

GYE.

GYEL.
GYEN, gyenes.
GYEP, gyepes, gyeplő.
GYER, gyerek, gyermek, gyermely, gyerő.
GYERTYA, gyertyán, gyertyáz.
GYESZ, gyeszöl, gyeszül.
GYEVEDER.

GYÉ.

GYÉK, gyékény.

GYÉMÁNT, gyémántos, gyémántoz.
GYÉR, gyéres, gyérít, gyérség.
GYÉVÉR.

GYI.

GYILK, gyilkol, gyilkos.
GYIM, gyimót.
GYIR, gyira, gyirmót, gyirót.

GYÍ.

GYÍK.

GYO.

GYOLCS.
GYOM, gyoma, gyomlál, gyomor, gyomos.
GYOP, gyopár.
GYOR, gyorok, gyors.

GYÓ.

GYÓ, gyód, gyóta.
GYÓCS.
GYÓGY, gyógyít, gyógyúl.
GYÓN.
GYÓNik, gyónás, gyónat, gyónatlan, gyónkodik, gyónó, gyóntat.
GYÓR, gyóró.

GYÖ.

GYÖK, gyökér, gyökkent.
GYÖM, gyömör, gyömöszöl, gyömöz, gyömötöl.
GYÖMBÉR, gyömbéres, gyömbérez.
GYÖN, gyönge, gyönk.
GYÖNGY, gyöngyöl, gyöngyör, gyöngyös, gyöngyöz.
GYÖNY, Gyönyör.
GYÖP, gyöpi, gyöpös.
GYÖR, györe, györed, györk, györök, györös.
GYÖRGY, györgyi, györgyös.
GYÖT, gyötör.
GYÖSZTE.

GYŐ.

GYŐ.
GYŐR, győri.
GYŐTÉNY.
GYŐZ, győzedelem, győzetlen, győzködik, győző, győztes.

GYU.

GYUHA.
GYUL, gyula, gyulas.

GYÚ.

GYÚ, gyűjt, gyűl.
GYÚGY.
GYÚR, gyúrás, gyurott, gyurovány, gyúró.

GYÜ.

GYÜL, gyülöl, gyülő.
GYÜMÖLCS, gyümölcsös, gyümölcsözik, gyümölcstelen.
GYÜSZÜ.

GYŰ.

GYŰ, gyűd, gyűjt, gyűl.
GYŰR (név.) gyűre, gyürk, gyűrközik.
GYŰR, (ige.) gyűret, gyűrü.
GYÜSZÜ.

Summa 64.

GY.

GYA.

GYAGY.

GYAGY.
GYAGYA. Madár' neme; a' szaváról így neveztetik. Sz. D.

GYAK.

GYAK. (fő-név.) Pugio, sica. S. I.
Gyak-fák. Spanische Reiter. S. I.
GYAK, gyakja. Pungit.
Által gyakja. Configit, confodit, transfigit. M. A.
Bé gyakja. Infigit. M. A.
Föl gyakja. Suffigit. CM.
Le gyakja. Defigit, depangit. M. A.
Meg gyakja. Compungit. M. A.
Reá gyakja. Affigit. M. A.
GYAKA. Merga. CM. Hegyes fa, szekérből ki álló fogak, hegyes bél-fák. Sz. D.
GYAKÁS. Punctio, compunctio. M. A.
Meg gyakás. Compunctio. M. A.
GYAKDOS, gyakdossa. Fodicat, pungit, figit. M. A.
Környül gyakdossa. Circumpungit. M. A.
GYAKOR. Creber, densus, frequens. M. A. A' ki mirül gondolkodik, arrol gyakor álmodozik. km.
Gyakor szita. Cribrum pollinarium. M. A.
Gyakor vendég. Frequens conviva.
Gyakorol, gyakorolja. Exercet, exercitat, frequentat. M. A.
Gyakorlás. Exercitatio, exercitium, frequentatio, usus. M. A. A' gyakorlás mesterré tészen. K. V. p. 544.
Gyakorlásra való. Exercitatorius. M. A.
Gyakorlat. Exercitium, usus. S. I.
Gyakorlatlan. Inexercitatus. M. A.
Gyakorlatlanság. Faludi N. E. p. 79. Inexercitatio.
Gyakorlatos. Exercitatus it. frequens, frequentatus. M. A.
Gyakorlatoskodik. Sedulo se exercet.
Gyakorlatosság. Frequentia, frequentatio. M. A.
Gyakorlatossággal. Frequenter, frequentissime. M. A.
Gyakorlott ember. Homo practicus. Faludi U. E. 3. R. p. 432.
Gyakorló. Exercitator. M. A.
Gyakorló hely. Gymnasium. M. A.
Gyakorlólag. Frequentative.
Gyakoroltat, gyakoroltatja. Curat exerceri.
Gyakorság. Crebritas, frequentia. M. A.
Gyakorta. Saepe, frequenter, crebro, crebriter, plerumque. M. A. Gyakorta fordúl, mint a' Péntek, Szombat. km.
Gyakorta való. Creber, frequens. M. A.
Nagy gyakorta. Margit' Él. p. 39.
Gyakortasággal. Tasi Gáspár p. 148. Zvonarics. 1. R. p. 751.
Gyakran. Frequenter, crebro, saepe. M. A.
GYAKOTT. Punctus, fixus.
Által gyakott. Confixus, transfixus, transfossus. M. A.
GYAKÓ. Pungens, figens.
Gyakós. Centrosus, spinosus, aculeatus. M. A.
GYAKSA. Palus acuta, verutrum. PP.
GYAKVA. Punctim. M. A.

GYAL.

GYAL. Sz. P. Pest Vben.
GYALA. Sz. P. Pest Vben.
Gyala' kuta. E. F. Hunyad Vben.
Gyalány. FF. Bihar, és Somogy Vkben.
Gyalánt. Instar, loco, pro eo. L. Gyanánt. M. A.
Gyalár. E. F. Hunyad Vben.
Gyaláz, gyalázza. Ignominiat, calumniatur, obtrectat, dedecorat, defamat. M. A.
Le gyalázza. Denigrat, diffamat.
Meg gyalázza. Ignominiat, infamat, ignominia afficit, vituperat. M. A.
Gyalázás. Opprobratio, vituperatio. M. A.
Gyalázat. Ignominia, infamia, opprobrium, calumnia, dedecus. M. A. Nagy gyalázat embernek a' tudatlanság. km.
Gyalázatos. Ignominiosus, infamis, calumniosus. M. A.
Gyalázatos kissebbség. Faludi E. M. p. 240.
Gyalázatosan. Ignominiose, calumniose. M. A.
Gyalázatosság. Infamia, dedecus. S. I.
Gyalázkodik. Diffamat, calumniatur. Faludi N. A. p. 132. U. E. 2. R. p. 26.
Oda gyalázkodott. Eo impudenter accessit.
Gyalázkodás. Faludi N. E. p. 175. U. E. 2. R. p. 27.
Gyalázkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 42. 3. R. p. 163.
Gyalázkodó ember. Faludi E. M. p. 240.
Gyalázó. Obtrectator, calumniator, vituperator. M. A.
Gyalázódik. Calumniatur. M. A.
Gyalázólan. VM. p. 226.
GYALLA. (Ó, új) FF. Komárom Vben.
GYALOG. Pedes, pedester, pedestris. M. A. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. km.
Gyalog beszéll. — Nem lehet vele gyalog beszélleni, úgy el bizta magát. km.
Gyalog bodza. Ebulus. S. I.
Gyalog borsó. Zwergerbsen. S. I. Guggon ülő borsó.
Gyalog fenyő. Juniperus. M. A.
Gyalog híd. Trabs trajectualis. Bürü. S. I. Sz. D.
Gyalog hintó. Sedes portatilis. Tragsessel. S. I.
Gyalog inas. Accensus, pedarius. PP.
Gyalog jár. Lovon jött, gyalog jár. km.
Gyalog katona. Miles pedestris.
Gyalog levél. Faludi T. É. p. 121. Epistola per expressum missa.
Gyalog megy. Pedibus iter facit. PP.
Gyalog moh. Muscus terrestris. S. I.
Gyalog olajfa. Daphne mezereum. S. I.
Gyalog orsó, a' mellyen minden rokka nélkül fonnak, kezekben pörgetvén.
Gyalog posta. Tabellarius pedes. PP.
Gyalog sereg. Peditatus. M. A.
Gyalog sövény. Sepes pedibus permeabilis. Által léphető sövény. S. I. Sz. D.
Gyalog szeder. Morum rubi. S. I.
Gyalog szerrel van. Faludi T. É. p. 195.
Gyalog út. Semita. M. A.
Gyalogol. Pedibus it, pedibus iter facit. Faludi T. É. p. 189.
Ki gyalogolta magát. Sufficientem pedibus commotionem fecit.
Gyalogolás. Meg untam a' sok gyalogolást. Sz. D.
Gyaloglás. Pázm. Pred. p. 105.
Gyalogoló. Pedisator.
Jó gyalogoló.
Gyalogság. Peditatus, militia pedestris. S. I.
GYALOK, GYALK. R. Pugio, sica. S. I.
Gyalkos. R. Sicarius, homicida. S. I.
GYALOM. Verriculum, sagena. M. A.
Gyalmot vet a' halaknak. Pázm. Kal. p. 144.
Gyalmos. Verriculatus. M. A.
Gyalmos tó. Piscina. M. A.
Gyalmár. E. F. Hunyad Vben.
GYALÓKA. F. Soprony Vben.
GYALU. Dolabra, planula. M. A.

Gyalu. E. MV. Kolos Vben. Sz. P. Heves Vben.
Gyalu-bük. E. Hegy Három szék Sz.ben.
Gyalu-forgács. Raptus runcinae. PP.
Gyalud. Sz. P. Somogy Vben. Dolabella.
Gyalul, gyalulja. Dolat. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább leszsz. km.
Egybe gyalulja. Pázm. Pred. p. 281.
Ki gyalulja. Edolat. M. A.
Le gyalulja. Dedolat.
Meg gyalulja. Dedolat. M. A.
Gyalulás. Dolatio. S. I.
Ki gyalulás. Edolatio. M. A.
Gyalulatlan. Indolatus, impolitus. Vajda K. É. 1. K. p. 145.
Gyaluló. Dolator,
Gyaluló szék. Tabula arcularia, scriniaria. S. I.

GYAN.

GYAN.
GYANA.
Gyana' falva. F. Vas Vben.
Gyanánt. Instar, pro eo, loco ejus, aequaliter, aeque. M. A.
GYANAKODik. Suspicatur. M. A. PP.
Reá gyanakodik.
Gyanakodás. Suspicio. M. A.
Gyanakodó. Suspicax. M. A.
GYANAKSZik. Suspicatur, conjicit, opinatur. Faludi. E. M. p. 165.
GYANÍT, gyanítja. Opinatur, suspicatur.
Reá gyanítja. A' kit egyszer rajta érnek, többet is reá gyanítanak. km.
GYANÓ. F. Vas Vben.
GYANÓT. Genetta, Genetkatze. S. I.
GYANÚ, GYANÓ. Suspicio. M. A. Újjadból szopott gyanu. km.
Gyanu-kérdés. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
Gyanu-pör. Éltt a' gyanu-pörrel. km.
Gyanuba veszi. Subsumit. S. I.
Gyanul, gyanulja. In suspicionem sumit.
Meg gyanulja. Faludi T. É. p. 159.
Gyanus. Suspiciosus. M. A. A' ki mindenben tudós, mindenben gyanus. km.
Gyanusan. Suspiciose.
Gyanuság. Suspicio. M. A. A' kire gyanuság vagyon. Suspectus, M. A. L.
Gyanuságos, Faludi Sz. E. p. 70. Valde suspectus.

GYAP.

GYAP.
GYAPA. Sz. P. Tolna Vben.
GYAPJÚ. Lana, vellus. M. A. A' kinek gyapju kell, utánna jár. km.
Gyapju. F. Bihar Vben.
Gyapju-mű. Lanificium v. pannus laneus. S. I.
Gyapju-művelés. Lanificium. M. A.
Gyapju-müves. Lanificus. M. A.
Gyapju-zsák. Saccus lanarius.
Gyapju-szövet. Pannus laneus. S. I.
Gyapja. Ejus lana. Roszsz jóh, a' ki maga gyapját nem birja. km.
Gyapjad. Lanam acquirit v. in lanam abit. S. I.
Gyapjas. Lanosus, lanaris. M. A.
Gyapjas barom. Ovis. S. I.
Gyapjas fű. Gnaphalium. PP.
Gyapjas madár. Lanarius. M. A.
Gyapjas vitézek. Argonautae. Dugonics.
Gyapjasodik. Lanam acquirit. S. I.
Meg gyapjasodik.
Gyapjatlan. Beniczki. p. 267.
GYAPOLY. Sz. PP. Bihar, és Zemplén Vkben.
GYAPOR. Foecundus, solidus. M. A.
Gyapora. idem. M. A. mint Szapora.
Gyaporaság. Foecunditas, incrementum. S. I. Sz. D.
Gyaporít, gyaporítja. Foetat, fructificat. M. A.
Gyaporodik. Crescit, augescit. M. A.
Gyaporú. R. Foecundus. S. I.
GYAPOTT. Gossipium, xylinum. M. A. Pázm. Kal. p. 762. Ulászló' Kincstartójánál iratik: Gyopoth.
Gyapott-fű. Gossipium. S. I.
Gyapott-gyolcs. Xylina tela. PP.
Gyapott-köntös,-ruha. Xylina vestis. PP.
Gyapott-lágy. Faludi N. U. p. 92.
Gyapott-lágy szók. Faludi E. M. p. 240.
Gyapott-madzag. Pázm. Pred. p. 693.
Gyapott-szövet. Tela gossipina, linteum xylinum. S. I.
Gyapott-termő fa. Gossipium. M. A.
Gyapott-vászon. Pannus xylinus. PP.
Gyapottal töltött. Gossipio pulvinatus, fartus. PP.
Gyapottal meg tölti. Tomento instruit, infarcit. PP.
Gyapottas. Gossipinus. S. I. Sz. D.
Gyapottol, gyapottolja. Gossipio complet. Sz. D.
Ki gyapottolja: gyapottal ki tömi. Sz. D.

GYAR.

GYAR.
GYARA.
Gyaránt. Instar. Vide Gyanánt. M. A.
GYARAK. F. Nyitra Vben. Sz. P. Bihar Vben.
GYARAP. Foecundus, fertilis. S. I.
Gyarapít, gyarapítja. Foecundat. M. A.
Gyarapítás. Foecundatio, augmentatio. M. A.
Gyarapító. Foecundans, augmentator, solidans. M. A.
Gyarapodik. Augescit, crescit. M. A. Idővel gyarapodik az okosság. km.
Meg gyarapodik. Augmentatur, it. opulescit.
Gyarapodás. Incrementum, augmentum. M. A.
GYARAT, gyaratja. Herbam seculâ resecat, it. carminat.
Le gyaratja.
Gyaratás. Carminatio.
GYARLik. R. Labitur, cadit, debilitatur.
Gyarlít, gyarlítja. Debilitat, infirmat, enervat, labefactat. S. I.
Meg gyarlítja. Faludi B. E. p. 20. 81.
Gyarló. Debilis, infirmus, invalidus, imbecillis, fragilis. S. I. Sz. D.
Gyarlódik. Debilitatur, infirmatur, labefactatur. Faludi N. U. p. 32. U. E. 3. R. p. 149. T. É. p. 75.
Meg gyarlódik. Faludi N. U. p. 55. Sz. E. p. 84.
Gyarlódás. Faludi Sz. E. p. 37.
Gyarlóság. Fragilitas.
Emberi gyarlóság. Fragilitas humana.
Gyarlós. Fragilitati subjectus, obnoxius.
Gyarlosít, gyarlosítja. Faludi Sz. E. p. 59.
GYARMAT. t. h. n. Colonia. Szirmai Parab. p. 110.
Balassa-Gyarmat. MV. Nógrád Vben.
Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
Füzes Gyarmat. FF. Békes és Hont Vkben.
Kis Gyarmat. F. Hont Vben.
Kö-hid-Gyarmat. F. Esztergom Vben.
Lapas Gyarmat. F. Nyitra Vben.
Lehota-Gyarmat. F. Bars Vben.
Rába Gyarmat. F. Vas Vben.
Sziget-Gyarmat. F. Bars Vben.
Zsitva-Gyarmat. F. Bars Vben.
Gyarmata. FF. Arad és Tömös Vkben.

GYÁ.

GYÁLL.

GYÁLL.
GYÁLLA. F. Torontál Vben.

GYÁM.

GYÁM. Auxilium, subsidium v. fulcrum. S. I.
Gyám-atya. Tutor. Tiszti Szótár p. 62.
Gyám-atyaság. Tutela. L. c.
Gyám-fa. Fulcrum ligneum, columna lignea. S. I.
GYÁMOL. Statumen, stabilimentum, sustentaculum, fulcimentum, fulcimen, sublica, pertica, fulcrum, it. subsidium, auxilium. M. A. it. Scabellum. NC. p. 399.
Gyámol-talp. Anconiscus. M. A.
Gyámolatlan. Carens fulcro, it. miser, inops. S. I.
Gyámolatlanság. Inopia, aerumna. S. I.
Gyámolít, gyámolítja. Fulcit, stabilit, statuminat, suffulcit. M. A.
Elő gyámolítja. Faludi N. E. v. 167. 219.
Bizzál Istenben, elö gyámolít. km.
Föl gyámolítja. Biró Márton Micae p. 192.
Gyámolított. Suffultus. M. A.
GYÁMOL (ige), gyámolja. Fulcit.
Föl gyámolja. Suffulcit. Hallottam Sághon 1821. Jan. 11.
Gyámoló. Fulciens. Sz. D.
Gyámoló kéz. Sz. D.
Gyámoltalan. Miser, calamitosus. Pázm. Pred. p. 552.
Gyámoltalanság. Aerumna, miseria, inopia. Pázm. Pred. p. 143. 524.
Gyámoltalanúl. Misere, calamitose. S. I.
GYÁMTALAN árva. Tutela destitutus. Tiszti Szótár p. 62.

GYÁN.

GYÁN.
Boros gyán. Telek Békes Vben.

Köte-gyán. Mezö-gyán. Vizes gyán. } FF. Bihar Vben.

GYÁND.

Gyánda. Sz. PP. Abaúj és Heves Vkben.

GYÁNT. Sz. P. Tolna Vben.

Gyánta. Electrum, succinum, resina. M.A.
Gyánta-kö. Electrum, succinum. Bernstein, Agtstein. S. I.
Gyánta-tüz. Ignis innocuus colophoniae. S. I.
* Fejér gyánta. Succinum album. PP.
Fekete gyánta. Lapis thracius. PP.
Kis gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
Magyar gyánta. F. Bihar Vben.
Nagy gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
Sárga gyánta. Succinum flavum, citrinum. PP.

Gyántár. idem ac gyánta. M. A. Vernix, sandaracha. PP.
Gyántáros. Electrinus, gypsatus. M. A.
Gyántáros. Sz. P. Bács Vben.
Gyántáros tábla. Tabula gypsata. M. A.

Gyántároz, gyántározza. Vernice illinit. PP.
Gyántározás. Sandarachina gummitio. PP.

Gyántás. Gypsatus, electrinus, succineus, resinosus. M. A.
Gyántás szurok. Pissasphaltus. M. A.

Gyántáz, gyántázza. Gypsat. M. A.
Gyántázat. Electricitas. Molnár János.
Gyántázott. Resinatus, gypsatus. M. A.

GYÁR.

GYÁR.

GYÁRT, gyártja. Facit, operatur, conficit, elaborat. M. A.

Gyártatlan. Infectus, imparatus. S. I.

Gyártó. Elaborator, confector, conficiens. M. A.
Gyártó társaság. Collegium, corpus opificum. S. I.
* Asztal-gyártó. Scriniarius. M. A.
Erszény-gyártó. Crumenarius. NC. p. 281.
Fazék-gyártó. Figulus.
Ij-gyártó. Faber arcuarius NC. p. 283.
Irha-gyártó. Alutarius. S. K.
Kanna-gyártó. Fusor pocularius NC. p. 285.
Kerék-gyártó. Carpentarius. M. A.
Kötél-gyártó. Restio. NC. p. 293.
Lakat-gyártó. Faber serrarius NC. p. 283.
Nemez-gyártó. Stratarius NC. p. 293.
Nyereg-gyártó. Ephippiarius NC. p. 281.
Pléh-gyártó. Laminarius. S. K.
Süveg-gyártó. Pileator, pilcopoegus. S.K.
Szekér-gyártó. Plaustrarius. M. A.
Szíj-gyártó. Coriarius. M. A.
Tarsoly-gyártó. Marsupiarius NC. p. 287.
Üst-gyártó, Ahenarius. PP.
Üveg-gyártó. Faber vitriarius NC. p. 283.

Gyártat, gyártatja. Curat fieri. S. I.
Gyártató. M. A.

GYÁRFÁS.

GYÁRFÁS. t. f. n. Gervasius. PP.

GYÁSZ.

GYÁSZ. Lugubris it. pulla vestis. M. A. Luctus, tristitia funebralis. S. I.
Gyász-alkotmány.
Gyász-aszszony. R. Praefica. S. I.
Gyász-beszéd: sir-beszéd. Oratio funebris. S. I.
Gyász-emelet. Castrum doloris. S. I.
Gyász-ének, gyász-dal. Naenia, cantilena funebris. S. I.
Gyász-föl vétel. Assumtio vestium lugubrium.
Gyász-füz: bús füz. Salix babylonica. S.I.
Gyász-játék. Tragoedia. S. I.
Gyász-koporsó. Cenotaphium. Beniczki. p. 250.
Gyász-lakodalom. R. Epulum funebre, parentalia. S. I.
Gyász-le tétel. Depositio vestitus lugubris.
Gyász-levél. Literae lugubres.
Gyász-nap. Dies sepulchralis, funebris. S. I.
Gyász-nép. Comites funeris. S. I.
Gyász-pad. Gyász-padra ki tették a' halottat. Sz. D.
Gyász-ruha. Vestis lugubris. M. A.
Gyász-ruhás. Atratus, pullatus. S. I.
Gyász-tór. R. Conventus lugentium. S. I.
* Egész gyász. Integer luctus.
Fél gyász. Dimidius luctus.
Földig való gyász. Faludi. T. É. p. 58. Vestis lugubris ad terram deflua.
Udvari gyász. Luctus aulicus.

GYÁSZBA borúlt.

GYÁSZBAN öltözött. Pullatus. Feketében öltözött. M. A.

GYÁSZOL, gyászolja. Luget, deplangit. M. A.

Gyászolás. Luctus. M. A.
Gyászolástul meg szünik. Eluget. M. A.

GYÁSZOS. Lugubris, luctuosus. S. I.
Gyászos nép. Faludi N. U. p. 126.

GYÁSZT le teszi. Eluget. PP.

GYÁVA.

GYÁVA. Hebes, debilis v. timidus sine causa. S. I. Szükség' idején a' gyáva is meg bátorodik. km.
Gyáva ember. Sz. D.

GYÁVASÁG. Hebetudo, debilitas. Sz. D.

GYÁVUL. Hebescit, stolidescit. Sz. D.

GYE.

GYEL.

GYEL. R. Signum, insigne, character, nota, hodie tono mitiore: JEL.

GYEN.

GYEN.

GYENES. Elö-hegy, Szala Vben, Kisfaludnál.

GYEP.

GYEP. Ager incultus. Vide GYÖP. M. A.

GYEPES. t. h. n. Veszprém, és Bihar Vkben.
Gyepes. Folyó víz, Bihar Vben.

GYEPLÖ. Habena. Vide GYÖPLÖ. M. A.
Gyeplö-kötél, mellyel marhát kötnek öszve. Tomex. PP.
Gyeplö-szíj. Faludi E. M. p. 23.
Lóggós gyeplö. Vas Várm. Limit.

Gyeplöre tanítja. Loro condocefacit. PP.

Gyeplös. Funalis.
Gyeplös lovak. Funales equi. PP.

GYEPÜ. Maceria, maceries. Vide GYÖPÜ. M. A.
Gyepü. F. és Sz. PP. Szala Vben.
Farkas-gyepü. Sz. P. Veszprém Vben.
Füzes gyepü. MV. Vas Vben.

Gyepül, gyepüli. Sepibus vivis incingit.
Bé gyepüli. Maceriam obducit, obsepit. M. A. Pázm. Kal. p. 12.
Meg gyepüli. Sepit, consepit.

GYER.

GYER, gyere. Most: jer, jere. Veni, ades. Gyere pajtás katonának, ha jól leszsz dolgod, meg sem bánod.

Gyerünk, gyertek. Veniamus, veniatis.

GYEREK. Pusio. Vajda 3. K. p. 284. „Ha Isten' gyereke vagy."
Gyerek-ember.

Gyerekes. Puerilis.

Gyerekeskedik. Pueriliter agit.

Gyerkőcze. Juvenis, adolescens, ephebus. S. I. Sz. D.

GYERMEK. Puer. M. A. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
Gyermek-altató ének. Soporifera cantilena.
Gyermek-ágy. Puerperium. M. A.
Gyermek-ágyas. Puerpera. M. A.
Gyermek-ágyas aszszony. Infantaria.
Gyermek-cserélés. Suppositio pueri.
Gyermek-cserélö. Suppostor, suppostrix. S. I.
Gyermek-ész. Mens immatura.
Gyermek-eszü. Immaturi judicii.
Gyermek-el üzés. Abortus voluntarius.
Gyermek-faló. Manducus. S. I.
Gyermek-játék. Crepundia. M. A.
Gyermek-kor. Pueritia, aetas puerilis. S. I.
Gyermek-kori. Puerilis, ex aetate puerili. S. I.
Gyermek-ló. Equulus, hinnulus. Pázm. Pred. p. 206. Egy botlásért inát el nem vágják a' jó gyermek-lónak. Pázm. Pred. p. 498.
Gyermek-nevelés. Pázm. Pred. p. 1125.
Gyermek-nevelö. Educator.
Gyermek-oktató. Doctor parvulorum. Pázm. Pred. p. 195.
Gyermek-ölés. Infanticidium. S. I.
Gyermek-ölö. Infanticida. S. I.
Gyermek-ruha. Panniculi infantum. PP.
Gyermek-süveg. Puerilis calyptra. PP.
Gyermek-szám. Ki keljünk a' gyermek-számból. Pázm. Pred. p. 763.
Gyermek-szeretet. A' gyermek-szeretetben is lehet gyarlóság. km. Dug. 1. R. p. 166.
Gyermek-szeretö. Philotecnos.
Gyermek-szoba. Faludi N. U. p. 149. N. A. p. 152.
Gyermek-szurok. Stercus nigricans infantum. S. I.
Gyermek-szülés. Puerperium. NC. p. 387.
Gyermek-szülö. Puerpera. NC. p. 387.
Gyermek-tanítás. Paedagogium.
Gyermek-tanító. Paedagogus. M. A.

Gyermek-tanuság. Catechesis. S. I.
Gyermek-tartás. Pázm. Pred. p. 1135.
Gyermek-vesztés. Abortus. S. I. Gyermeket vesztett. Abortum passa est.
* Anyás gyermek. Junonis puer. S. K.
Árva gyermek. Orphanus, pupillus. S. K.
Czigány gyermek. Hozzá szoktak a' czigány gyermekek a' szikrához. km.
Csöcs-emő gyermek. Infans. S. K.
Fattyu gyermek. Spurius.
Fiu-gyermek. Mas. S. K.
Fogadott gyermek. Adoptivus. S. K.
Kedves gyermeknek sok a' neve. km.
Kettős gyermek. Gemelli. Iker. S. K.
Késön való gyermek, korán való árva. km.
Korán okoskodó gyermek ritkán szokott meg élni. km.
Leány-gyermek. Puella. S. K.
Mostoha gyermek. Privignus, privigna.
Néma gyermeknek annya sem érti szavát. km.
Onoka-gyermek. Nepos, neptis. S. K.
Paraszt gyermek. Rusticus, agrestis puer. S. K.
Roszsz gyermek. Nefarius puer. Gonosz fában rengetett gyermek.
Somogyi gyermek. Csak nyugszik, mint a' Somogyi gyermek. km.
Szóló gyermek. Puer. S. K.
Szólatlan gyermek. Infans. S. K.
Szopó gyermek. Lactens puer. S. K.
Találtt gyermek. Expositius puer. S.K.
Tar gyermeknek meg nyől még a' haja. km.
Úri gyermek. Herilis filius, filia. S. K.
Üszög-gyermek. Mola. S. K.
Váltott gyermek. Suppositus infans. Olyan mint a' váltott gyermek. km.
Zab-gyermek. Spurius. S. K.
Gyermecske. Puellus, filiolus, puerulus, pusio. M. A. Pázm. Pred. p. 7. Káldi Isai. 11. 6.
Gyermekese. idem. M. A.
Gyermekded. Novellus. M. A. Pázm. Kal. p. 161.
Gyermeke. Ejus puer. Az anyának szép a' gyermeke, ha taknyos is. km.
Szerelem' gyermeke.
Gyermekes. Puerilis, moribus puer. S. I. it. prolibus oneratus.
Gyermekes ember. Homo puerilis, pueriliter agens.
Gyermekeskedik. Ineptit. M. A.
Gyermekesül.
El gyermekesül. Prolibus oneratur.
Gyermekezik. Parit, generat, enititur. S.I.
Meg gyermekezik. Prolem parit. S. I.
Gyermeki. Puerilis. M. A.
Gyermeki bolondság. Ludicrum puerile.
Gyermeki szerben, tizenkét esztendős korban volt. Zvonárics 1. R. p. 259.
Gyermekké leszsz. Repuerascit. M. A.
Gyermekség. Puericia. M. A.
Gyermekségétől fogva. Inde a sua puericia.
Gyermektelen. Liberis carens. Ἄτεκνος. M.A.
Gyermektelenség.
Gyermektelenül haltt meg. Improlis decessit.
Gyermekül. Pueriliter. M. A.
GYERMELY. F. Komárom Vben.

GYERŐ.
Gyerő-Monostor. E. F. Kolos Vben.
Gyerő-Vásárhely. E. F. Kolos Vben.

GYERTYA.

GYERTYA. Candela. M. A. Olim Gyortya, et hinc Gyortány-fa. Gyertya is embernek szolgál, de magát meg emészti. km.
Gyertya-áruló. Candelarius, candelaria. PP.
Gyertya-bél. Ellychnium. M. A.
Gyertya-gyújtás. Pázm. Pred. p. 1217.
Gyertya-gyújtáskor. Prima fax. NC. p. 441.
Gyertya-gyújtáskori idő. idem. M. A.
Gyertya' hamva. Favilla. M. A.
Gyertya' hamvát veszi. Emungit candelam. M. A.
Gyertya' hamva-vévő. Emunctorium. M. A.
Gyertya-hordozó. Ceroferarius. NC. p. 257.
Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
Gyertya-mártó aszszony. Mulier lychnaria. PP.
Gyertya-pille. Epiolus. S. I.
Gyertya-szentelő boldog aszszony' napja. Festum purificationis B. V. M. PP.
Gyertya-tartó. Candelabrum. M. A.
Gyertya-világ. Lumen candelae. Pázm. Pred. p. 719. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál venni. km.
* Csceléd-gyertya. Candela sebacea tenuior pro famulitio.
Fagygyu-gyertya. Candela sebacea.
Kén-gyertya. Sulphuratum, fomentum. NC. p. 405.
Öntött gyertya. Candela fusa.
Viasz-gyertya. Candela cerea.
GYERTYÁJA. Ejus candela. El oltották a' gyertyáját. km.
GYERTYÁN.
Gyertyán-fa. Ornus. M. A.
Gyertyán-madár. S. I.
Gyertyános. FF. Vas, Szala, és Torontál Vkben. E. FF Hunyad, Torda Vkben, és Kövár Vidékében.
GYERTYÁZ. Lucubrat. Nem sokat gyertyázott a' könyvek mellett. km. Dug. 1. R. p. 124.

GYESZ.

GYESZ.
GYESZÖL, gyeszöli Atterit, deterit.
Gyeszölödik.
Hozzá gyeszölödik. Adteritur, adfricatur.
GYESZÜL. Atteritur, deteritur. S. I.

GYEVEDER.

GYEVEDER, heveder. Széles kender-kötél. Egy nagy gyevedert kössenek nyakára. Sz. D.

GYÉ.

GYÉK.

GYÉK. Lacerta. M. A.
Gyék-fű. Prunella. M. A. PP. Braunheil. S. I.
GYÉKÉNY. Matta, teges, hibiscus, storea. CM. M. A. Egy gyékényen árulnak. km.
Gyékény-fű. Mariscus, mariscum. M. A.
Gyékény-kas. Scirpiculum M. A. L.
Gyékény-káka. Mariscum, mariscus, butomum. M. A.
Gyékény-kötél. Tomex. PP.
Gyékény-szövő. Storearum textor, storearius. PP.
Gyékény-tó. Nádas hely Bács Vben.
Gyékényes. FF. Bars, Somogy, és Szala Vkben.
Gyékényes (Alsó, fölsö.) E. FF. Külső Szolnok Vben. Rohrbach.
Gyékényes Remete-Szent Pál. Csuzi. Tromb. p. 278.

GYÉMÁNT.

GYÉMÁNT. Adamas. M. A. Fényes; mint a' gyémánt. km.
Gyémánt-állandóság. Faludi E. M. p. 50.
Gyémánt-gyürü. Faludi E. M. p. 256.
Gyémánt' hegye. Adamantinus mucro. PP.
GYÉMÁNTOS. Adamantinus, adamanteus. S. I.
Gyémántos függők. Pázm. Pred. p. 450.
Gyémántos perecz. Faludi T. É. p. 22.
Gyémántos rubintos poharak. Faludi T. É. p. 153.
GYÉMÁNTOZ, gyémántozza. Nagy István Márt. Coron. p. 302.

GYÉR.

GYÉR. Rarus, foraminosus, lacunas habens. Gyéren terem a' búza. Sz. D.
Gyér. F. Torontál Vben.
Gyér erdő. Sz. D. Rara sylva.
Gyér fog. Sz. D. Rari dentes.
Gyér háló. Rete piscatorum. S. I.
GYÉRES. Ritkás.
Gyéres. FF. Bihar, közép Szolnok, Torda, és Kolos Vkben.
Gyéresíti: ritkásítja. Sz. D.
GYÉRÍT, gyériti: ritkít a. Sz. D.
GYÉRSÉG. Raritas. Sz. D.

GYÉVÉR.

GYÉVÉR.
Gyévér-eb. Species canum venaticorum. S. I.

GYI.

GYILK.

GYILK (gyilok).
Gyilok. F. Bereg Vben.

Medve-gyilok. Sz. D.
GYILKOL, gyilkolja. Trucidat, occidit, jugulat. S. I.
Meg gyilkolja. Sz. D.
Öszve gyilkolja. Contrucidat.
Gyilkolás. Jugulatio, trucidatio.
Gyilkoló. Sz. D.
GYILKOS. Homicida, sicarius. M. A. Gyilkos vezeti a' tolvajt a' fog-házba. km.
Gyilkos kézzel. Sicaria manu.
Gyilkoskodik. Homicidam agit, latrocinatur. Faludi N. U. p. 39. Sz. E. p. 54. T. É. p. 40. Csuzi Tromb. p. 66.
Gyilkosság. Homicidium. M. A.
Gyilkosúl meg öleté. Pázm. Pred. p. 348.

GYIM.

GYIM.
Gyim-gyom: haszontalan giz-gaz.
Gyim-gyom ember. Homo flocci, nauci, nihili.
GYIMÓT. F. Veszprém Vben.
Kis Gyimót. Sz. P. ugyan ott.

GYIR.

GYIR.
GYIRA. Talentum. L. GIRA. Sz. D.
GYIRMÓT. F. Győr Vben.
GYIRÓT (Horvát, német). FF. Soprony Vben.

GYÍ.

GYÍK.

GYÍK. Lacerta. vide GYÉK. PP. A' kit egyszer a' kígyó meg csipett, a' gyíktúl is fél. km.
Gyík-fű. Prunella. Braunheil.
Gyík-lesö. Vékony német kard, koczperd. Dug. km. 1. R. p. 242.
* Arany-gyík. Lacerta aurata. S. K.
Buborékos gyík. Lacerta bullaris. S. K.
Nyil-gyík. Lacerta velox. S. K.
Röpülö gyík. Lacerta volans. S. K.
Sárga gyík. Lacerta flavens. NC. p. 145.
Taréjos gyík. Lacerta basiliscus. S. K.
Tarka gyík. Stellio. Káldi Prov. 30. 28.
Torok-gyík. Angina. S. K.
Török gyík. Lacerta turcica. S. K.
Tövis-gyík. Lacerta stellio. S. K.
Tüzes szemü gyík. Lacerta chamaeleon. S. K.
Vízi gyík. Lacerta aquatica. N. C. p. 143.

GYO.

GYOLCS.

GYOLCS. Sindon, tela linea mundissima. M. A.
Gyolcs-lepedö. Sindon lecticaria. M. A.
GYOLCSOS. Sindonarius. S. I.
Gyolcsos Tót.

GYOM.

GYOM. Gramen, congeries vilium, et noxiarum herbarum. M. A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
Gyim-gyom.
GYOMA. F. Békes Vben.
GYOMLÁL, gyomlálja. Runcat, exherbat, sarrit.
Ki gyomlálja. Eruncat, evellit, exherbat, eradicat, exstirpat, explantat. M. A. Nehéz a' konkolyt tövöstül ki gyomlálni. km.
Meg gyomlálja. Runcat, exherbat.
Gyomlálás. Runcatio, eradicatio, exherbatio. M. A.
Ki gyomlálás. Eruncatio, exherbatio, exstirpatio. M. A.
Gyomláló. Runcator, exherbator, sarritor. M. A.
Gyomláló-vas. Runca segetalis, runcina. PP.
GYOMOR. Stomachus, ventriculus. M. A.
Gyomor-émölygés. Anorexia, nausea. Pázm. Pred. p. 823.
Gyomor-émelgetö. Faludi N. E. p. 21. Nauseam causans.
Gyomor-erösitö. Stomachale. S. I.
Gyomor' erötlensége. Solutio stomachi. S. I.
Gyomor-fájás. Cardiogmus. M. A.
Gyomor-fájó. Stomachicus. M. A.
Gyomor-görcs. Cardialgia. S. I. Morbus spasmodicus.
Gyomor-kivánás. Appetitus. Pázm. Pred. p. 839.
Gyomor-meg-hülés. Stomachi refrigeratio. S. I.
Gyomor-nem-emésztés. Dyspepsia. S. I.
Gyomor-oltó. Coagulum animale. S. I.
Gyomor' sonkollya. Pázm. Pred. p. 901.
Gyomor-tisztítás. Pázm. Pred. p. 1159. Evacuatio ventriculi.
Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 439. Repletio ventriculi.
Gyomor-vesztö. Stomachum vitians. S. I.
Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. M. A.
Gyomra. Ejus stomachus. Gyomra fáj a' betegnek, 's fogát huzza. km.
Föld' gyomra. Viscera terrae. Nem használ az arany, míg a' föld' gyomrában hever. km.
Gyomrából gyülöli: tellyességgel nem szenvedheti.
Gyomros. Ventricosus, stomachosus. M. A.
Jó gyomros aszszony: nagy ehetö aszszony.
Gyomroskodik. Stomachatur. M. A.
Gyomroskodás. Stomachatio. M. A.
Gyomroskodva irkál. Pázm. Kal. p. 171.
Gyomrú.
Jó gyomrú. Faludi E. M. p. 253.
Gyomroz, gyomrozza. Verberat, caedit. S. I.
Meg gyomrozza. Sz. D.
GYOMOS. Herbis inutilibus consitus. Faludi N. A. p. 126.
Gyomosodik. Obherbescit. S. I.

GYOP.

GYOP.
GYOPÁR. Stoechas citrina. M. A.
Gyopár-tapló. Fünek neme, mellyet ha meg szárítanak, könnyen belé akad a' tüz. Sz. D. A' mint üszögölöd gyopárod', úgy ütsz belé. Dug. km. 1. R. p. 71.
Fekete gyopár. Origanum NC. p. 45.
Sárga gyopár. Stoechas citrina. Csapó. p. 106.
Vízi gyopár. Eupatorium. S. K.
Gyopáros. Tó Békes Vben.

GYOR.

GYOR.
GYOROK. MV. Arad Vben.
GYORS (gyoros?). Agilis, alacer, celer, citus, impiger, praepes, properus, strenuus, vegetus, velox. M. A.
Gyors, mint a' szél. Velocior Euro. M. A.
Gyors ágyú. Colubrina, tormentum velox. S. I.
Gyors büntetés. Pázm. Pred. p. 25.
Gyors erö. Elasticitas. S. I.
Gyors indulat. Pázm. Pred. p. 25.
Gyors lábu. Celeripes, acupedius. M. A.
Gyors teve: poroszka teve. Dromas, dromedarius. S. I.
Gyorsabbit, gyorsabbítja. Celeriorem reddit.
Gyorsabbítás. Pázm. Pred. p. 858.
Gyorsalkodik. Celerat, properat, festinat. M. A. Pázm. Pred. p. 865. 1270. Telegdi, Felelet. p. 197.
Gyorsalkodás. Festinatio, properatio. M. A.
Gyorsan. Celeriter, celeratim, celeranter, velociter, properanter, propere, perniciter. M. A.
Gyorsaság. Celeritas, celeritudo, velocitas. M. A.
Gyorsasággal. Celeriter, velociter. M. A.
Gyorsaságos. Velox, celerrimus. M. A. Pázm. Kal. p. 703.
Gyorsít, gyorsítja. Urget ad celeritatem. Pázm. Pred. p. 1111.
Gyorsogat, gyorsogatja. idem. Sz. D.
Gyorsogatás. Frequentamentum. M. A.
GYORTYA. R. L. Gyertya.
Gyortán-fa. R. L. Gyertyánfa. In metalibus anni 1379. scribitur: Gyartyánfa. L. Schwartner Dipl. Tab. 3. n. 1.

GYÓ.

GYÓ.

GYÓ.
GYÓD. F. Baranya Vben.
GYÓTA. Sz. PP. Somogy Vben.

GYÓCS.

GYÓCS. L. GYOLCS.
Gyócs. Sz. P. Somogy Vben.

GYÓGY.

GYÓGY. E. FF. Hunyad, és alsó Fejér Vkben.
Gyógy-fördö. E. F. Hunyad Vben.
GYÓGYÍT, gyógyitja. Medicatur, medetur, sanat, curat. M. A. Könnyü sebet ejteni, de nehéz gyógyitani. km.
Bé gyógyítja. Consanat.

Föl gyógyítja. Persanat.
Ki gyógyítja. Excurat, plene curat.
Meg gyógyítja. Sanat, consanat, persanat. M. A.
Gyógyítás. Sanatio. M. A.
Meg gyógyítás. idem. M. A.
Gyógyíthatatlan. Insanabilis, immedicabilis, irremedicabilis. M. A.
Gyógyítható. Sanabilis, medicabilis. M. A.
Meg gyógyítható. Sanabilis. M. A.
Gyógyító. Sanans, medicus. M. A.
Gyógyító ír. Emplastrum sanans. Nem lehet minden sebet egy írral gyógyítani. km.
Gyógyító szer. Materia medica.
Gyomor-gyógyító. Stomachicum. S. K.
Seb-gyógyító. Chirurgus. S. K.
GYÓGYÚL. Sanescit, convalescit. M. A.
Bé gyógyúl. In cicatricem coit, cicatricem ducit. Ha bé gyógyúl is a' seb, de meg marad a' helye. km.
Föl gyógyúl. Convalescit. S. I.
Ki gyógyúl. Excuratur.
Meg gyógyúl. Consanescit, convalescit. M. A. Magától is meg gyógyúl.
Gyógyulás. Sanatio, convalescentia. M. A.
Gyógyulatlan. Pázm. Pred. p. 430. Non sanatus.
Gyógyulhatatlan. Insanabilis. M. A.
Gyógyulhatatlan seb. Ulcus cacoëthes. S. I.
Gyógyulgat.
Meg gyógyulgat. Sanescit. CM.

GYÓN.

GYÓN. F. Pest Vben.
Gyón (Kis, nagy) Sz. PP. Fejér Vben.

GYÓNik.

GYÓNik. Confitetur. M. A.
Meg gyónik. Pázm. Pred. p. 1183.
GYÓNÁS. Confessio apud Poenitentiarium. M. A.
Fülbe gyónás. Confessio auricularis.
Köz-gyónás. Confessio publica. it. formula confessionis publicae. Mondd el a' köz-gyónást.
Sugva való gyónás. Pázm. Kal. p. 316.
GYÓNAT. idem ac gyónás.. M. A.
GYÓNATLAN. Inconfessus. Faludi N. E. p. 68.
Gyónatlan haltt meg.
Gyónatlanúl. Inconfesse. S. I.
GYÓNKODik. Confessionem peragit.
Meg gyónkodik.
GYÓNÓ. Confitens.
Gyónó czédula. Scheda confessionis peractae.
Gyónó pénz a' Protestánsoknál.
GYÓNTAT, gyóntatja. Confitentem exaudit. M. A.
Meg gyóntatja. idem.
Gyóntatás. Exauditio confitentium.
Gyóntató. Confessarius. Orvos, és gyóntató előtt káros a' titok. km.
Gyóntató Atya. Pater poenitentiarius, confessarius. M. A.
Gyóntató szék. Confessionale.

GYÓR.

GYÓR.
GYÓRÓ. F. Soprony Vben.

GYÖ.

GYÖK.

GYÖK.
GYÖKÉR. Radix. M. A. Nagy fa, nagy gyökér. km.
Gyökér-ásó kapa. Marra, sarculum. PP.
Gyökér-féreg, gyökér-rágó. Rauca. S. I.
Gyökér-rojtjai. Fibrae, fibrillae. PP.
Gyökér-terhelő sürü ágok. Faludi E. M. p. 240.
Gyökér-verés. Radicatio, consolidatio. S. I.
* Édes gyökér. Glycyrrhiza. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
Fa-gyökér. Radix arboris. S. K.
Félsz-gyökér. Néha a' félsz-gyökér hasat is csap. km. Dug. 1. R. p. 143.
Káka-gyökér. Cyperi radix. S. K.
Keserű gyökér. Gentiana. Csapó. p. 260.
Örvény-gyökér. Enula. S. K.
Ptrüszszentő gyökér. Helleborum. S. K.
Szív-gyökér. Radix principalis. Nagy szív-gyökeret ver a' diófa.
Vér-gyökér. „Valamelly ember vér-gyökér valamelly örökségben, abban üdő-mulás nincsen." Rumi, Székelyek' Törvénye p. 328.
Gyökere. Ejus radix.
Szive' gyökerére bocsátja. Faludi T. É. p. 93.
Gyökeredzik. Radiculas agit, protrudit. Meg gyökeredzik.
Gyökeres. Radicosus. M. A.
Gyökeres gyűlölség. Pázm. Pred. p. 114. Odium radicale.
Gyökeres király. Pázm. Pred. p. 188.
Tös-gyökeres ház. Sz. D.
Gyökeresedik. Radicatur. S. I. Sz. D.
Gyökerestől. Radicitus.
Gyökerestől ki szaggatja. Eradicat. M. A.
Gyökeresül. Radicatur.
Meg gyökeresül.
Gyökeret ver. Radices agit. Sz. D.
Gyökerez, gyökerezi.
Ki gyökerezi. Exstirpat. Pázm. Pred. p. 13. 345.
Gyökerezik. Radicatur. M. A.
Meg gyökerezik. Radices agit. PP.
Gyökerezés. Radicatio, consolidatio, accrementum. M. A.
Gyökerezett. Radicatus. M. A. Ajakon termett, és nem szívből gyökerezett szó. km.
Gyökereztet, gyökerezteti. Facit, ut radices agat. Pázm. Pred. p. 1084.
Gyökereztetés. Pázm. Pred. p. 442.
GYÖKKENT. Fővel hajlong szunnyadtakor, bókol. Sz. D.

GYÖM.

GYÖM.
GYÖMÖR, gyömöri. Terit, tundit, tangit, torquet. Sz. D. S. I.
Gyömörő. FF. Győr, és Szala Vkben.
Gyömrő. F. Pest Vben.
GYÖMÖSZÖL, gyömöszöli. Terit.
Belé gyömöszöli. Incudit. CM. Inculcat. M. A. L.
GYÖMÖZ, gyömözi. Sz. D. Terit, conterit.
Öszve gyömözi az ágyat, lepedőt, ruhát. 's a' t.
GYÖMÖTÖL, gyömötöli. idem. S. I.

GYÖMBÉR.

GYÖMBÉR. Zingiber, gingiber. M. A.
Gyömbért viszek, nem neked való. km.
Fejér gyömbér. Zinziber album. S. K.
Fekete gyömbér. Zinziber nigrum. S. K.
Vad gyömbér. Ornithogalum. S. K.
GYÖMBÉRES. Gingibere conditus.
GYÖMBÉREZ, gyömbérezi. Gingibere condit, conspergit.
Meg gyömbérezi.

GYÖN.

GYÖN.
GYÖNGE. (Gyenge) Tener, imbecillus, mollis. M. A. Addig hajlik a' veszsző, még gyönge. km.
Gyönge eledel. Cibus levis.
Gyönge gyomor. Stomachus dissolutus.
Gyönge gyomrú. Cacostomachus. S. I.
Gyönge szivü. Debilis animo. S. I.
Gyönge szivüség. Debilitas animi. S. I.
Gyönge ütés. Ictus languens, levis. S. I.
Gyöngébb az irós vajnál. km.
Gyöngéd. Tenellus.
Gyöngéden. Tenercule, nimis molliter Zvonarics 1. R. p. 55. 724. 757. 816.
Gyöngéded. Tenellus. Sz. D.
Gyöngédeden. Teneriter, molliter. M. A. Zvon. p. 758.
Gyöngédedség. Teneritas, teneritudo, mollities. S. I.
Gyöngéll, gyöngélli: gyöngének tartja, véli, látja. — Ne lépj addig vizbe, még nem látod kövét, se a' fára ne mászsz, ha gyöngélled tövét. Takács Jósef' Költ. p. 245.
Gyöngélkedik. Molliter se gerit, est delicatus, voluptuosus.
Gyöngélkedő egészséggel van.
Gyöngéltet, gyöngélteti. Mollificat, molliter habet. M. A. A' ki szolgáját gyöngélteti, fejére neveli. km.
El gyöngélteti. Effoeminat.
Gyöngéltetés. Mollities. M. A.
Gyöngéltető. Mollis, effoeminatus. M. A.
Gyöngéltető élet. Faludi B. E. p. 41.
Gyöngéltető kényesség. Faludi N.E. p. 83.
Gyöngéltető puhaság. Pázm. Pred. p. 94.
Test-gyöngéltető. Faludi N. A. p. 148.
Gyöngén. Teneriter, molliter, leniter. M.A.
Gyöngén tartott. Delicatus. M. A.
Gyöngeség. Teneritas, mollities. M. A.
Gyöngeséges. Tenerrimus. Margit' Élete Prájnál. p. 285.
Gyöngét, gyöngéti. Emollit. M. A.
El gyöngéti. Mollit, imbecillum reddit.
Meg gyöngéti. Emollit debilitat.
Gyöngül. Tenerascit. M. A.
El gyöngül. Debilitatur, mollescit.
Meg gyöngül. Remittit.
GYÖNK. F. Tolna Vben.
Gyönköd. Sz. PP. Somogy, és Szala Vkben.

GYÖNGY.

GYÖNGY. Gemma, margarita, unio. M. A.
Gyöngy F. Szatmár Vben, és E. F. közép Szolnok Vben.
Gyöngy-alak. Speciosus formá.
Gyöngy a' fákon. Bacca, viscus. M. A.
Gyöngy-anya. Matrix margaritae, concha margaritifera. Gyöngy-ház. S. I.
Gyöngy-áros. Gemmarius, margaritarius. M. A.
Gyöngy-bogár. Curculio imperialis. S. I.
Gyöngy-csiga-héj. Mya margaritifera. S.I.
Gyöngy-füző. Bractearius. M. A. Pázm. Kal. p. 88. 328.
Gyöngy-hagyma. Porrum margaritiferum. Perllauch. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 510.
Gyöngy-hal. Albula nobilis. S. I.
Gyöngy-halászat. Concharum margaritiferarum collectio. S. I.
Gyöngy-ház. Mater perlarum. PP.
Gyöngy-házas. Opus margaritaria testa vermiculatum. PP. Conchyliis expositus. Szirmai. Parab. p. 47.
Gyöngy-házas csigák. Faludi. T. É. p. 97.
Gyöngy-kása. Alica, hordeum mundatum. Árpa-dara. S. I.
Gyöngy-kő. Gemma. Edelstein. Drága kő. S. I.
Gyöngy-madár. Trochilus mosquitus. S.I.
Gyöngy-müves. Margaritarius. CM.
Gyöngy-színü. Colore gemmeus. Perlfarb. S. I.
Gyöngy-szemek. Baccae. NC. p. 383.
Gyöngy-teknyő. Mya margaritifera. S. I.
Gyöngy-termő. Gemmifer. M. A.
Gyöngy-tyuk. Numida meleagris. S. I.
Gyöngy-vér. Anser sylvaticus. PP. it. Vas-gém. Sz. D.
Gyöngy-virág. Lilium convallium. M.A.
Gyöngy-víz. Beniczki p. 259.
* Árpa-gyöngy. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.
Fa-gyöngy. Viscus.
Igaz gyöngy. Gemma genuina.
Nap-keleti gyöngyök. Faludi N. E. p. 32. T. É. p. 22.
GYÖNGYE. Ejus gemma.
GYÖNGYI. Gemmeus. M. A.
GYÖNGYÖDZik. Parvas bullas emittit. Hallottam Sághon 1821. Mart. 15.
GYÖNGYÖL, gyöngyöli. Gemmis exponit, v. ad formam gemmarum exsuit.
Gyöngyölés: gyöngy-formára való ki varrás. Illy értelemben hallottam Sághon 1824. Aug. 12.
GYÖNGYÖR.
Gyöngyörget, gyöngyörgeti. Complicat, convolvit.
Öszve gyöngyörgeti.
Gyöngyörű. R. L. Gyönyörű. S. I.
GYÖNGYÖS. Gemmatus, gemmosus, baccatus. M. A.
Gyöngyös. MV. Heves Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Gyöngyös harmat. Beniczki. p. 135.
Gyöngyös köves köntös. Faludi U. E. 2. R. p. 45.
Gyöngyös-mellyék. F. Somogy Vben.
Gyöngyös' pataka. Patak Heves Vben.
Gyöngyös párta. Corolla linea margaritis ornata.
Gyöngyös' tája. Regio adjacens fluvio Gyöngyös.
Gyöngyös-utsza. Szombathelynek egy utszája.
Gyöngyös' vize. Gemmatus fluvius in Ungaria. M. A. NC. p. 445. Kisded folyó víz, melly a' Köszögi hegyekből eredvén, Szombathely mellett el folyván, Sárvárnál a' Rábába szakad, 's több malmokat hajt.
Puszta Gyöngyös. Sz. P. Somogy Vben.
GYÖNGYÖZ, gyöngyözi. Gemmis exornat. Faludi N. U. p. 35. it. Nagy István. Márt. Coron. p. 302.
GYÖNGYÖZik. Gemmat, bullat.
Gyöngyözik a' bor. Gyöngyöket vet, buborékot hány. S. I.
Gyöngyözik a' fa. Fakad, rügyzik, bimbózik. S. I.

GYÖNY.

GYÖNY.
GYÖNYÖR.
Gyönyörködik. Jucundatur. M. A.
Gyönyörködés. Delectatio, oblectatio, voluptuatio. M. A.
Gyönyörködtet, gyönyörködteti. Oblectat, delectat, reficit. M. A.
Gyönyörködtetés. Oblectamentum, oblectatio. M. A.
Gyönyörködtető. Voluptuarius, oblectans, delectans. M. A.
Gyönyörű. Jucundus, amoenus. M. A.
Gyönyörüen. Jucunde, amoene.
Gyönyörüség. Voluptas, delectamentum, delectatio, delectamen, jucunditas, festivitas, amoenitas, deliciae, delicium. M. A.
Parányi gyönyörűség sereges jaj. km.
Gyönyörüségben el merültt. Voluptuosus. M. A.
Gyönyörüség - halászó. Voluptuarius. M. A.
Gyönyörűséges. Delectabilis, amoenus, festivus. M. A.
Gyönyörűséges gyönyörűség. Faludi N. A. p. 212.
Gyönyörüségtelen. Injucundus, insvavis, inamoenus. M. A.
Gyönyörűségtelenül. Injucunde. M. A.

GYÖP.

GYÖP. Ager incultus, herbetum. M. A. Erdőt szánt, 's gyöpöt sem szánthat. km.
Gyöp-ágy. Kerti ülő hely gyöpből készítve. Sz. D.
GYÖPI.
Gyöpi béka. Rana temporaria. Landfrosch. S. I.
Gyöpi mester. Carnifex, excoriator. Minthogy közönségesen helységen kivül a' gyöpön lakik.
GYÖPLŐ. L. GYEPLŐ. M. A. Ulászló' Kincstartója. p. 101.
GYÖPÖS. Herbidus. M. A. Caespititius. S. I.
Gyöpösödik. Herbescit.
Bé gyöpösödik. Gramine tegitur, vestitur. S. I.
Meg gyöpösödik. idem. Meg gyöpösödhetik miattam küszöbe. km.
GYÖPÖZ, gyöpözi.
Föl gyöpözteti. Csuzi Tromb. p. 33.
GYÖPÜ. L. GYEPÜ. M. A.

GYÖR.

GYÖR.
Györ-telek. FF. Szatmár, Kraszna és közép Szolnok Vkben.
GYÖRE. F. Tolna Vben.
GYÖRED v. Györöd (Kis, nagy). FF. Bars Vben.
GYÖRK. FF. Pest és Heves Vkben.
Györke. F. Abaúj Vben.
Györke' fa. Sz. P. Szala Vben.
Györke-falu. F. Szatmár Vben.
Györke-hely. Telek Békes Vben.
Györköny. F. Tolna Vben.
GYÖRLINCZ. F. Vas Vben.
GYÖRÖCSKE. F. Ung Vben.
GYÖRÖK.
Györök' háza. Sz. P. Szala Vben.
Szőlős Györök. MV. Somogy Vben.
GYÖRÖS.
Fekete Györös. F. Bihar Vben.

GYÖRGY.

GYÖRGY. Georgius. n. p. M. A.
György' falva. E. FF. Kolos Vben.
Nagy György-szer. Sz. P. Szala Vben.
Pap György' falva. F. Pest Vben.
Szent György. t. h. n. M. és E. Országban.
Sz. György' lova' farka. Corruda. CM.
Sz. György' mezeje. MV. Esztergom Vben.
Sz. György' vállya. E. F. Hunyad Vben.
Sz. György-vár. t. h. n.
Sz. György' völgye. F. Szala Vben.
Sz. György-ur. Sz. P. Posony Vben.
GYÖRGYE.
Tápió' Györgye. F. Pest Vben.
GYÖRGYI. F. Abaúj Vben.
GYÖRGYÖS. F. Zemplin Vben.

GYÖT.

GYÖT.
GYÖTÖR, gyötri. Torquet, cruciat, vexat, divexat, exagitat, macerat. M. A.
Gyötrelem. Tormina, cruciatus. M. A.
Gyötrelme. Ejus cruciatus.
Gyötrés. Vexatio, torsio, tortura. M. A.
Gyötrődik. Concruciatur, torquetur, afligitur. M. A.
Gyötrődés. Afflictio, tribulatio, cruciatus, tortura. M. A.

GYÖSZTE.

GYÖSZTE. L. Jöszte.

GYŐ.

GYŐ.

GYŐ.
Al-győ. F. Csongrád Vben.
Föl-győ. Sz. P. Csongrád Vben.

GYŐR.

GYŐR. Jaurinum, civitas Ungariae ad Rabam et Danubium. M. A.
Győr Vármegye. Comitatus Jaurinensis.
Győr-város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
* Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Diós Győr. MV. Borsod Vben.
Fölső Győr. F. Borsod Vben.
Kis Borsos Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
Kis Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Nagy Győr. Sz. KV. Győr Vben.
Nagy Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Szolga-Győr. F. Veszprém Vben.
GYŐRI. Jaurinensis. M. A.

GYŐTÉNY.

GYŐTÉNY. Gabonára magát tekerő gaz v. fű: folyóka. Sz. D. L. Gyövötény, Jövötény.

GYŐZ.

GYŐZ, győzi. Vincit, superat. M. A. A' félénk nem győz ellenséget. km.
El győzi. Devincit, superat, perfert. M. A.
Le győzi. Devincit, debellat.
Meg győzi. Convincit, exsuperat, devincit. M. A.
GYŐZEDELM, győzedelem, győzödelem. Victoria, triumphus. M. A.
Győzedelmes. Victor, victoriosus. M. A. Az út közönséges, de csak a' győzedelmes járhat bátrabban rajta. km.
Győzedelmes fű. Victorialis. Csapó. p. 109.
Győzedelmesen. Victoriose. M. A.
Győzedelmeskedik. Vincit, praevalet, triumphat. Faludi U. E. 3. R. p. 35.
Győzedelmesség. Pázm. Pred. p. 461.
Győzedelmet vesz. Triumphat, vincit. M. A.
Győzedelmi. Victorialis. M. A.
Győzedelmi dal. Epinicium, paean. S. I.
Győzedelmi bé menetel. Triumphus.
Győzedelmi jelek. Trophaea.
Győzedelmi kapu. Arcus triumphalis. PP. Porta triumphalis. S. I.
Győzedelmi öröm. Ovatio. S. I.
GYŐZETETT. Victus.
Meg győzetett. Devictus. M. A.
GYŐZETLEN. Invictus. M. A.
GYŐZHET, győzheti. Par sufferendo, vincendo, perferendo. Még költtséggel győzheti.
Győzhetetlen. Invincibilis, insuperabilis, invictus. M. A.
Győzhetetlenség. Invincibilitas. Pázm. Kal. p. 769.
Győzhetetlenül. Invincibiliter. M. A.
Győzhető. Vincibilis, superabilis. M. A.
Meg győzhető. Vincibilis. CM. Exsuperabilis. M. A.
GYŐZKÖDik. Zvonarics. 1. R. p. 468. Concertat.
Győzködés. Zvonarics 1. R. p. 511. Telegdi. Felelet. p. 130.
Győzködő. Concertator. CM.
Győzködő hely. Telegdi. Felelet p. 129.
GYŐZÖTT. Victus. S. I.
GYŐZŐ. Victor v. par sufferendo, sufficiens, suppar. S. I.
Had-győző. Victor. Pázm. Pred. p. 1181.
Munka-győző.
Világ-győző. Victor orbis. Pázm. Pred. p. 1156.
Győződik. Vincitur v. convincitur, capacitatur. S. I.
Meg győződik. idem. S. I.
GYŐZTES. Victor, victrix. S. I.

GYU.

GYUHA.

GYUHA, Juha. Az a' kereszt-fa a' szekérben, melly a' szekér-rudat fönn tartja hogy le ne billenjen. Item figurate: bögy, gyomor. Meg teltt már a' gyuhája. — Tele már a' gyuhám, gyomrom.

GYUL.

GYUL.
GYULA. t. f. n. Julius. it. t. h. n.
Gyula. (Magyar, német.) MVV. Békes Vben.
Gyula' falva. FF. Thurócz, és Marmaros Vkben.
Gyula-fejér vár. Alba Carolina in Transsylvania. M. A.
Gyula-fejérvári. Albensis, albanus. M. A.
Gyula' háza. F. Szabolcs Vben.
Gyula-Keszi. F. Szala Vben.
Gyula' telke. E. F. Doboka Vben.
Gyula-Varsánd. F. Arad Vben.
Gyulai. Julanus. M. A. it. F. Szabolcs Vben.
Gyuláncz. Sz. P. Baranya Vben.
GYULAS. E. F. Küküllő Vben.

GYÚ.

GYÚ.

GYÚ.
Ál-gyú. Tormentum. (Quasi dicas subdolum accensibile.)
Fagy-gyú. Sebum. (Gelu v. gelatum accensibile.)
GYUJT (gyú-it), gyújtja. Incendit, inflammat. M. A. Csak pipát jött gyujtani. km.
Bé gyujtja. Incendit, succendit. M. A.
Bé gyujtja a' kemenczét. Clibanum succendit. PP.
Föl gyujtja. Accendit, incendit, succendit. M. A.
Ki gyujt: tüzet csinál.
Meg gyujtja. Incendit, accendit. S. I.
Reá gyujt. — Gyujts reá.
Gyujtás. Incensio, inflammatio. M. A.
Gyujtogat, gyujtogatja. Iterato accendit.
Gyujtogató. Incendiarius. M. A.
Gyujtott, gyujtatott. Incensus. M. A.
Bé gyujtott kemencze. Clibanus succensus. NC. p. 409.
Föl gyujtatott. Inflammatus, incensus. M. A.
Gyujtovány hideglelés. Febris ardens, morbus acutus. Lippai, Virágos Kert. p. 114.
Gyujtó. Inflammans, accensorius.
Gyujtó lyuka a' puskának, vagy álgyunak. Tormenti spiraculum, catapultae ignitabulum. PP. Pázm. Pred. p. 705.
Gyujtó por. Igniarius pulvis. PP.
Gyujtó szer. Materia inflammans. S. I.
Gyujtón: melegen, forrón. Sz. D.
GYÚL (gyú-úl), gyull. Accenditur, flammescit. Faludi T. É. p. 92.
Föl gyúl. Incenditur, accenditur. S. I.
Ki gyúl. Flammescit.
Meg gyúl. Incenditur, inflammatur. M. A.
Gyúlad, gyullad. Flammescit, inardescit. M. A.
El gyullad. Exardescit. M. A.
Föl gyullad. Incenditur. M. A.
Ki gyullad. Erumpit flamma.
Meg gyullad. Inardescit. M. A.
Gyulladalom. Incendium. S. I.
Gyulladás. Incendium. M. A. Inflammatio.
Bél-gyulladás. Sz. D. Inflammatio viscerum.
Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum.
Gyulladék. Phlogiston, res quae accendi potest. S. I. Sz. D.
Gyúladékony. Facile ignem concipiens. S. I. Sz. D.
Gyulladoz. Ignem concipit. S. I. Inardescit.
Gyúlás. Inflammatio, incensio. S. I.
Gyullaszt, gyullasztja. Incendit, inflammat. M. A.
Föl gyullasztja.
Meg gyullasztja. Inflammat. M. A.
Gyullasztás. Inflammatio. M. A.
Gyullasztó. Inflammans.
Gyullasztó szer. Sz. D. Materia inflammatoria.
Gyullasztgat, gyullasztgatja. Accendit, incendit, v. instigat. S. I.
Gyúlható. Inflammabilis, incensibilis. S. I.
Gyúló. Inflammabilis. S. I.
Gyúló szerek. Phlogista. S. I.

GYÚGY.

GYÚGY (Puszta, tóth). F. és Sz. P. Somogy Vben.

GYÚR.

GYÚR, gyúrja. Depsit, commiscet, massat, subigit. M. A.
Öszve gyúrja. Condepsit. M. A.
GYÚRÁS.
GYÚROTT. Depsiticus, subactus. M. A.
Gyúrott tészta. Massa subacta.
GYÚROVÁNY. Quidquid subigitur. Sz. D.
GYÚRÓ.
Gyúró. F. Fejér Vben.
Gyúró tábla. Tabula depsatoria.
Gyúró teknyő. Dagasztó teknyő. S. I.

GYÜ.

GYÜL.

GYÜL.
GYÜLÖL, gyülöli. Odit. M. A. A' ki mit gyülöl, annak vesztét kivánja. km.

El gyülöli. Pázm. Kal. p. 1061.
Meg gyülöli. Odisse incipit. M. A.
Gyülölés.
Gyülölet. Odium. S. I. Sz. D.
Gyülöletes. Odiosus. S. I. Sz. D.
Gyülöletesség. Odiositas.
Gyülölködik. Irascitur, invidet. M. A.
Gyülölködés. Pázm. Pred. p. 625.
Gyülölködő. Exosor, invidiosus. M. A.
Gyülölő. Osor. M. A.
Ember-gyülölő. Misanthropus.
Szakál-gyülölő. Misopogon.
Gyülölség. Odium. M. A. Halál után szünik a' gyülölség. km.
Gyülölség-tartó. Pázm. Pred. p. 724.
Gyülölséges. Odiosus. M. A.
Gyülölséges harag. Pázm. Pred. p. 533.
Gyülölségesen. Odiose, invidiose. M. A.
Gyülöltet, gyülölteti. Facit odiosum.
El gyülölteti. Reddit odiosum.
Meg gyülölteti magát, ki magát mindé dicséri. km.
GYÜLŐ.
Gyülös. Odiosus, exosus. M. A.
Gyülöség. Odium. M. A.
Gyülöséges. Odiosus, invisus, exosus. M. A.
Gyülöséges szabású. Subodiosus. M. A.
Gyülöségesen. Odiose. M. A.

GYÜMÖLCS.

GYÜMÖLCS (Gyümöcs). Fructus. M. A. Idővel érik a' gyümölcs. km.
Gyümölcs-ág. Faludi E. M. p. 18.
Gyümölcs-áros. Fructuarius propola. S.I. Pomarius. M. A. L.
Gyümölcs-bor. Pomaceum, piraceum. S.I.
Gyümölcs-étek. Bellaria, tragemata. M.A.
Gyümölcs-féreg. Campe, eruca. S. I.
Gyümölcs-fogás. L. Gyümölcs-étek. S. I.
Gyümölcs-hozó. Fructifer, frugifer, frugigerus, carpophorus. M. A.
Gyümölcs-íz. Electuarium, ecligma. Liktáriom. S. I.
Gyümölcs-kamara. Pomarium. M. A.
Gyümölcs-kert. Pomarium. M. A.
Gyümölcs' magva. Acinus, acinum. S. I.
Gyümölcs-oltó. Olitor. PP.
Gyümölcs-oltó boldog aszszony' napja. Festum annunciationis B. V. M. PP.
Gyümölcs' szára. Pediculus, petiolus. S.I.
Gyümölcs-szedés. Collectio fructuum ex arboribus. S. I.
Gyümölcs-tál. Bellaria. CM. M. A.
Gyümölcs-tartó hely. Oporotheca. M. A.
Gyümölcs-tartó kamara. Cella fructuaria. PP.
* Édes gyümölcs. Fructus dulcis. Az a' gyümölcs leg édesebb, mellyet a' féreg meg rág. km.
Érett gyümölcs. Fructus maturus.
Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
Jó gyümölcs. Vad fától nem lehet jó gyümölcsöt várni. km.
Lágy gyümölcs. Fructus mollis. Sok kemény fának lágy a' gyümölcse. km.
Most szakasztott gyümölcs. Fructus recens carptus.
Száraz gyümölcs. Fructus siccati.
GYÜMÖLCSE. Fructus ejus. Keserű a' türés, de édes a' gyümölcse. km.
Falu' gyümölcse: vad körtvély.
GYÜMÖLCSÉN F. Baranya Vben és Sz. P. Somogy Vben.
GYÜMÖLCSI. Fructuarius. M. A.
GYÜMÖLCSÖNÖS. E. F. Kraszna Vben.
GYÜMÖLCSÖS. Fructuosus, fertilis, foecundus, ferax, pomosus. M. A. Nincs gyümölcsösebb föld a' szegények' tenyerénél. km.
Gyümölcsös kert. Pomarium.
Gyümölcsösíti. Sz. D.
Gyümölcsössé teszi. Foecundat. M. A.
Gyümölcsösség. Fructuositas, foecunditas. M. A.
GYÜMÖLCSÖZik. Fructificat. M. A.
Gyümölcsözés. Zvonarics. 1. R. p. 428.
Gyümölcsöző levél. Folium fructificans. Káldi Eccl. 14. 18.
Gyümölcsöztet, gyümölcsözteti. Fructiferum facit. Pázm. Pred. p. 53. 222. 686.
GYÜMÖLCSTELEN. Infructuosus, sterilis. M. A.
Gyümölcstelenedik. Sterilescit. M. A.
Gyümölcsteleníti. Sz. D. Infructuosum reddit.
Gyümölcstelenség. Sterilitas. M. A.
Gyümölcstelenül. Sine fructu, lucro, emolumento, v. invanum, frustra. S. I.

GYÜSZÜ.

GYÜSZÜ. Ascopera. Vide Tüszü. M. A. Öv-erszény. Sz. D.

GYŰ.

GYŰ.

GYŰ.
Gyű. Sz. P. Pest Vben.
GYŰD. F. Baranya Vben.
GYŰJT (gyű-it.), gyűjti. Colligit, congregat, acervat, cumulat. M. A. A' ki nyáron nem gyűjt, télben agg ebül bánkodi. km.
Be gyűjti. Congregat, colligit. M. A.
Egybe gyűjti. Adunat, congregat, concumulat, colligit. M. A.
Föl gyűjti. Congregat, colligit, convocat, concumulat. M. A.
Meg gyűjti magát. Ditatur, opulescit.
Öszve gyűjti. Congregat. M. A.
Gyűjtemény. Parta, collecta, quaesita bona. M. A. it. Collectio. Sammlung. S. I.
Mindenes gyűjtemény.
Tudományos gyűjtemény.
Attya' gyűjteményét el föcsérlette. Sz.D.
Gyűjtés. Cumulatio, acervus. M. A.
Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio, concumulatio. M. A.
Föl gyűjtés. Congregatio. M. A.
Had-gyűjtés. Prágai p. 781.
Öszve gyűjtés. Congregatio. M. A.
Pénz-gyűjtés. Coacervatio pecuniae.
Széna-gyűjtés. Foenificium.
Gyűjtetlen. Non collectus. S. I.
Gyűjtöget, gyűjtögeti. Colligit frequenter. M. A.
Öszve gyűjtögeti.
Gyűjtött. Collectus, cumulatus, coacervatus. M. A.
Öszve gyűjtött. Congregatus. M. A.
Gyűjtő. Collector.
Gyűjtő gráblya. Rastrum collectivum.
Gyűjtő vella.
Egybe gyűjtő. Congregans. Káldi Prov. 30. 1.
Széna-gyűjtő. Collector foeni.
GYÜL (gyű-ül.) Convenit, congregatur. M. A.
Egybe gyűl. Congregatur. M. A.
Föl gyűl. Congregatur, consurgit. M. A.
Hozzá gyűl. Zvonarics. 1. R. p. 739.
Meg gyűl. Suppuratur. Meg gyűltt a' seb: meg evesedett. Sz. D.
Öszve gyültek a' jól sülttek. Amphictyonum consessus. M. A. p. 140.
Gyüledék. Quidquid congregatur.
Gyüledék-nép. Sz. D. Plebs miscellanea.
Gyülekezik. Congregatur, convenit. M. A.
Bé gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 326.
Egybe gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 691.
Öszve gyülekezik. Congregatur.
Gyülekezet. Conventus, congregatio, concio, coetus. M. A.
Gyülekező hely. Pázm. Kal. p. 1081. Conventiculum, locus congregationis.
Gyülekeztet, gyülekezteti. Facit congregari.
Gyülemény. Conventus, congregatio. Sz. D.
Gyülevész. Convena, gregarius. M. A.
Gyülevész. t. h. n. Szala, Soprony, Szatmár, és Torontál Vkben.
Gyülevész kösség. Káldi Num. 11. 4.
Gyülevész nép. Convenae. M. A.
Gyülevész sokaság. Faludi T. É. p. 97.
Gyülés. Conventus, concilium, comitia. M. A.
Gyülés a' beszédre. Circulus. PP.
Gyülés a' látásra. Corona. PP.
Gyülés-hely. Conciliabulum. M. A.
Egybe gyülés. Congregatio, conventus. M. A.
Ország' gyülése. Conventus regni.
Vármegye' gyülése. Congregatio comitatus.
Gyülésez: gyüléseket tart.
Gyülészés. Guzmics, A' Vall. Egyesület' Ideája. p. 73.
Gyülöget (mint jövöget). Congregatur. Szeredai B. 1. p. 12.
Gyülő.
Gyülő hely. Locus conventionis. S. I.
Gyültt. Cumulatus. Ebül gyültt szérdéknek ebül kell el veszni. km.
Meg gyültt kelevény. Suppuratum. S. I.
Gyülvész, Gyülevész. Pázm. ht. etiam Gyölvész. Kal. p. 450. et Gyölevész. Kal. p. 719.
Gyülvész nép. Convenae. CM.
Gyülvész vitézek. Prágai p. 781.

GYŰR (név).

GYŰR. Rotundum, rotunditas.
Gyűr-kenyér. Segmentum rotundum panis.
GYŰRE. F. Szabolcs és Szatmár Vkben.
GYŰRK (gyürök).
Gyürke. Panis protuberantia. S. I. Flexura panis in rotundum.

Gyürkés kenyér. Panis segmenta rotundata habens.
Gyürök. F. Tömös Vben.
GYÜRKÖZik. Vestem complicat, convolvit, reflectit. S. I. Türödzik. Sz. D.
Föl gyürközik, gyürekezik: föl gyüri karját, neki készül. Sz. D.

GYŰR (ige).

GYŰR, gyűri. Plectit, plicat. M. A. Torquet, volvit, convolvit, v. curvat, flectit. S. I.
Föl gyűri. Convolvit, convolutat. S. I.
Föl gyűri az inget. Manicas convolvit, complicat. S. I.
Föl gyűri a' karját: neki készül. Sz. D.
Meg gyűri. — A' féreg is meg gyűri magát, ha tapodják. km.
Öszve gyűri. Convolvit, complicat. M. A.
GYŰRET. Spira, volumen. Tűret. Rolle. S. I.
GYŰRŐ. Annulus. M. A.
GYŰRŰ. Annulus, condalium. ungulum. M. A. Az aranyból nem leszsz gyűrü, ha csak öszve nem verik. km.
Gyűrü-fa. Hallottam 1825. Apr. 24.
Gyűrü' fészke. Pala annuli, umbo. PP.
Gyűrü-fő. F. Baranya Vben.
Gyűrü-mives. Annularius. M. A.
Gyűrü-öklelés. Prágai p. 697.
Gyűrü-pöcsét. Sigillum v. signaculum annulare. S. I.
Gyűrü-tartó ládácska. Dactyliotheca. PP.
Gyűrü-tok. Idem. M. A.
Gyűrü-váltás. Desponsatio. Biró Márton Micae p. 282.
Gyűrü-veszsző. Virga sanguinea. M. A.
Gyűrü-virág. Calendula. Csapó.
Gyűrü-viselő. Annulatus. M. A.
* Ajándék-gyűrü. Pázm. Pred. p. 1027.
Arany-gyűrü. Annulus aureus. Koldustáska vállán, arany-gyűrü újján, nem illenek öszve. km.
Halász-gyürü. Annulus piscatoris, pontificius. S. K.
Jegy-gyűrü. Pázm. Pred. p. 1054. Annulus sponsalis, annulus pronubus.
Karika-gyürü. Circularis annulus. S. K.
Köves gyürü. Gemmatus annulus. S. K.
Pöcsétlő gyürü. Signatorius annulus. S. K.
Réz-gyürü. Annulus aereus.
Vas-gyűrü. Annulus ferreus.
Gyűrüs. Annularis, annulatus. M. A.
Gyűrüs. F. Szatmár Vben.
Gyűrüs zsidó. Judaeus polonicus cum annulis quaestum faciens.
Kis Gyűrüs. Sz. P. Szala Vben.
Gyűrüz, gyűrüzi. Obsignat, annulo sibi designat, desponsat. M. A.
El gyürüzi. Annulo desponsat. Biró Márton Micae p. 263.
Föl gyűrüzi. Annulo desponsat. S. I.
Gyűrüzködik.
Meg gyűrüzködtek: midőn a' házasulandók gyűrü-váltással egymást el jegyzették. Hallottam 1816. Dec. 22.

GYŰSZÜ.

GYŰSZÜ. Digitale. M. A. Sutorium digitale. PP. Mellyet ujjokra öltenek a' varrók. Sz. D.
Gyűszü-gomba. Pezizza coccinea. S. I.
Gyűszü-virág. Digitalis. PP.

Mutató

(H-ból.)

HA.

Ha, hai, hanem, há-ja, há-val.
HAB, haba, habakol, habda, habi, habja, habog, habos, haboz, habsol, habuczkol, habzik.
HACZUKA.
HAD, hada, hadad, hadakozik, hadar, hadász, hadi.
HAGY, hagyat, hagyás, hagyigál, hagyít, hagyma, hagyogat, hagyomány, hagyomás, hagyott, hagyó.
HAH, haha, hahota.
HAJ, haja, hajadon, hajdan, hajlad, hajlag, hajnal, hajog, hajol, hajó, hajt.
HAJ (mellyék-név), hajdi, hajgat, hajhász, hajszol.
HAJDINA.
HAKK, hakkal.
HAL (név), hala, halas, halász.
HAL (ige), halandó, halavány, halál, halás, haldoklik, halhatatlan, halott, haló, holtt.
HALL, hallad, hallaszt, hallat, hallatlan, hallás, hallgat, hallogat, hallomány, hallomás, hallott, halló.
HALOM, halma, halmi, halmos, halmoz
HAM, hamar, hamis, hamos, hamu.
HANDSÁR, handsáros.
HANDÓKA.
HANG, hanga, hangicsál, hangol, hangos, hangzik.
HANGYA, hangyás, hangyász.
HANT, hantol, hantos.
HANY, hanyatt, hanyság.
HAPS, hapsi, hapsol.
HAR, hara, harag, harap, haraszt, harcz, harcsa, haris, harka, harság.
HARANG, harangos, harangoz.
HARMAT, harmatos.
HARS, harsag, harsan, harsány, harsog, harsokodik, harsol.
HAS, hasa, hasad, hasal, hasas, hasaszt, hasáb, hasi, hasít, hasogat, hason.
HASZON, haszna, hasznos, haszontalan.
HAT (szám-név), hata, hatan, hatod, hatos, hatszor, hatvan.
HAT (ige), hatalom, hatás, hathat, hatol, ható.
HATÁR, határa, határtalan, határos, határoz.
HATLA.
HATTYU.
HAZA, hazai.
HAZUD, hazug.

HÁ.

HÁB, hábor.
HÁG, hágat, hágás, hágcsó, hágdicsál, hágdos, hágott, hágó.
HÁJ, hája, hájas, hájaz.
HÁK, hákog.
HÁL, hálás, háló, háltt.
HÁLA, hálákodik, hálál.
HÁLÓ, hálól, hálós, hálóz.
HÁLYOG, hályogos.
HÁM, hámatlan, hámlik, hámos, hámoz, hámt.
HÁMOR.
HÁNY, hányad, hányan, hányos, hányszor.
HÁNY (ige), hányadék, hányakodik, hányat, hányás, hánydogal, hánykodik, hánykolódik, hányogat, hányott, hányó, hánytat, hántorgat, hánytt.
HÁP, hápog.
HÁR, háradék, hárámlik, háránték, hárint, hárít, hárogat, hárul.
HÁRFA, hárfás, hárfáz.
Három, hárma, harmad, hárman, hármas, harmincz, hármaz, hármúl, háromság, háromszor.
HÁRS, hársol.
HÁRTYA, hártyás, hártyátlan, hártyázik.
HÁS, hásos.
HÁZSÁRT, házsártos.
HÁT, háta, hátal, hátas, hátatlan, háti, hátra, hátság, hátú, hátúl.
HÁT (mellyék-név).
HÁZ, háza, házall, házas, házatlan, házi, házikó.

HE.

HEBE.
HECZ, heczike, heczöl.
HECS, hecse.
HED, hedereg.
HEDVIG.
HEG, heged, hegedü, hegény.
HEGY, hegye, hegyes, hegyetlen, hegyelt, hegyi, hegyke, hegység.
HEJ, hejje.
HELY, helye, helyes, helyett, helyi helyre, helység, helytelen.
HELP, helpa.
HEMP, hempely, hempereg.
HEMZS, hemzseg.
HEN, hencse, henger, hentereg, hentes.
HENYE, henyél, henyén, henyés.
HER, herde, here, herend, hergel, herőcze, hervad.
HERCZEG, herczegi, herczegség.
HERJÓ, herjóka.
HERMÁN.
HERNÁD.
HERNYÓ.
HEROLD.
HERR, herreg.
HESS.
HETYE.

HÉ.

HÉ, héség, heve, heveder, heveny, hever, heves, heveteg, hevez, hevít, hevül.
HÉBÉR, hébérez.
HÉHEL, héhelés, héhelő.
HÉJ, héjal, héjas, héjatlan, héjaz, héjja.
HÉJA.
HÉLA.
HÉR, hérész, hérics.
HÉRA.
HÉRING, héringes.
HÉT, hete, heted, hetel, heten, hetes, héti, hétszer, hetven.
HÉVÉR, hévérség.
HÉZAG, hézaga, hézagos, hézagság.

HI.

HI, hia, hijít, hiu.
HIB, hiba, hibban, hibít, hibók, hibúl.
HIÁCZINT.
HIDEG, hidege, hidegedik, hidegít, hidegség, hidegszik, hidegül.
HIENCZ.
HIM, himes, himez, himlik.
HIMBA, himbál.
HIMPELLÉR.
HINÁR, hináros.
HINT, hinteget, hintező, hintés.
HINTA, hintál, hintáz.
HINTÓ, hintóka, hintós.
HINNY, hinnyog.
HIP.
HIRIP.
HISZ hiedelem, hihet, hiszeltet, hit, hív, hivő.
HIT, hite, hiteget, hitel, hites, hitet, hitetlen, hitez, hitlen, hitt, hitű.
HITVÁNY, hitványít, hitványkodik, hitvánkozik, hitványság, hitványúl.
HIÚZ, hiúzi.
HIZELKEDik, hizelkedés, hizelkedő.

HÍ.

HÍ, hivat, hivatlan, hivás, hivdogal, hivogat, hivó.
HÍD, hida, hidall, hidas, hidlal.
HÍG, higan, higgad, higgaszt, hígít, hígság, hígul.
HÍM, hími.
HÍR, hírdet, híre, hírel, híres, híreszt, híretlen, hírhedik, hírheszik, hírlel, hírtelen, hírűl.
HÍZik, hizakodik, hízás, hízlal, hízodalom, hízott, hízó.

HO.

HO.
HOB, hoboly.
HOD, hodász, hodos.
HOGY, hogyan.
HOL, holnan, holott, holval, holvá.
HOLLÓ, hollós.
HOM, homály, homlít, homlok, homor, homos.
HON, honos, honnan, honnétt, honnya.
HOP, hoporcs, hoportyag.
HOPP, hoppa, hoppoz.
HOR, hord, hordó, horog, horhos, horony, horop, horzsol.
HOR, horkant, hortyog.
HORVÁT, horvátos, horvátság, horvátúl.
HOSZSZ, hoszsza, hoszszabb, hoszszadalom, hoszszal, hoszszan, hoszszas, hoszszaság, hoszszat, hoszszú.
HOVÁ.
HOZ, hozakodik, hozakoszik, hozat, hozás, hozdogal, hozhatatlan, hozomány, hozott, hozó.
HOZ, hozzá.

HÓ.

HÓ, hovad, hovály, havas, havaz, havi.
HÓ (mensis), hava, havi, hód.
HÓBORT, hóbortos.
HÓD, hódít, hódol, hódos, hódúl, hóka.
HÓD (castor), hódi.
HÓDA, hódai.
HÓHÉR, hóhérkodik, hóhérol, hóhérság.
HÓLD, hóldi, hóldít, holdol, hóldos, hóldúl.
HÓLD (jugerum.)
HÓLYAG, hólyagos, hólyagzik.
HÓN, hóna, hónal.
HÓR, hóri.
HÓSPITÁL.
HÓT.

HŐ.

HŐB, höbög.
HŐCS, höcsög.
HŐK, hökken, hökköl.
HŐL, höle, hölvény.
HŐLGY.
HŐM, hömör, hömp.
HŐR, hörcsök, hörög, hörp.
HŐSS.

HŐ.

HŐGY, hőgyész.
HŐLGY, hőlgye.
HŐS.
HŐS. R.

HU.

HU, huall, hucsor.
HUH, huhog, huhol.
HUJ, hujja, hujogat.
HULL, hullad, hullamodik, hullaszt, hullat, hullám, hullás, hullog, hullong, hullott, hulló.
HUN.
HUP, hupa, hupi, hupog, huppan.
HUR, hurbok, hurdi, hurgya, hurít, hurogat, hurnya, huruba, hurukkol, hurút.
HUSÁNG, husángol.
HUSZ, huszít.
HUT, huta, hutka.
HUTY, hutyolló, hutyor.

HÚ.

HÚG, huga.
HÚGY, húgyik, húgydik, hugygyozik, húgyos, húgyó.
HÚNY, hunyad, húnyik, húnya, hunnyász, húnyog, húnyor.
HÚR, húra, hurczol, hurka, hurok, húros, húrú.
HÚS, husa, húsi, húsos, húsú.
HÚZS, húzsol.
HÚSZ, huszad, huszan, huszas, huszon, huszszor.
HÚZ, huzakodik, huzalkodik, húzat, húzás, huzogat, huzom, húzott, húzó.

HÜ.

HÜ.
HÜKK, hükköl.
HÜMM, hümmög.

HŰ.

HŰ, hűl, hülye, hűs, hűt, hüvely, hüves, hüvetér, hüvit, hüvül.
HŰ, hűség, hüven.

Summa 187.

H.

HA.

HA. Si, quando. M. A. Ha a' „ha" nem volna, koldus is úr volna. km. Si nisi non esset, perfectus quilibet esset.
Ha bár. Etiamsi, quamvis. S. I.
Ha bátor. Tametsi, quantumvis. S. I.
Ha csak. Nisi.
Ha hogy. Si forte. Csuzi Tromb. p. 19.
Ha hol. Sicubi. M. A.
Ha képes. Si fieri poterit. PP.
Ha nem is. Etiamsi non.
Ha penig. Sin. M. A.
Ha szinte. Etsi, etiamsi. S. I.
Ha valaha. Si quando. M. A.
Ha valahol. Sicubi. M. A.
Ha valaki. Siquis. M. A.
* Alig ha. Vix si.
Egyéb ha. Praeterquam si, alias quandoque. M. A.
Elég ha. Sufficit, quod, verum tamen. M. A.
Hát ha. Quid si.
Hát ha még. Quid si adhuc.
Hogy ha. Quodsi.
Minden-ha. Semper, jugiter. M. A.
Minden-ha, és ok-vetés nélkül. Absolute, sine omni conditione. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 318.
Mint-ha. Ac si, quasi, tamquam. M. A.
Mint-ha bizony. Ac si vero.
Né-ha. Subinde, interdum, nonnunquam. M. A.
Né-ha' napján. Aliquando.
No-ha. Tametsi, quamquam, etsi, licet. M. A.
Olly-ha. Subinde. Margit' Életében.
So-ha. Nunquam. M. A.
So-ha' napján. Ad calendas graecas.
Vaj-ha. Utinam. O vajha. O utinam.
Vala ha. Aliquando, olim, nonnunquam. M. A.
Vala-hára. Tandem aliquando.
HAI. Magán véve szokatlan.
Egyéb-hai. Pristinus. M. Vetbóczi Prol. tit. 10.
Minden-hai. Sempiternus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 582.
Né-hai. Qui quondam fuit.
Né-hai jövevény. Advena quondam. Káldi Isaiae. 54. 15.
HANEM. Sed, nisi. M. A. Sed, verum. S. I.
Hanem csak. Praeterquam, tantummodo. M. A.
Hanem ha. Ni, nisi. M. A.
HÁ-ja. Ejus conditio.
Há-ja vagyon. Conditionatus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 392.
HÁ-val. Cum conditione. Sallyai p. 298.
Há-val járó. Conditionatus.
Há-val kell szóllanunk. Sub conditione debemus loqui. Pázm. Pred. p. 991.
Ha-val oldozza föl. Sub conditione absolvit. Pázm. Kal. p. 147.

HAB.

HAB. Fluctus, unda. M. A. it. Spuma.
Hab-agyag. Leucaphrum. S. I.
Hab-kö. Pumex. Fördö-tajték, vagy darázs-kö. S. I.
Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi. N. E. p. 38.
Hab-rontó. Fluctifragus. M. A.
Hab-só. Vízi só. Sal excoctus, fusilis. S. I.
Hab-szedö. Tajték-szedö vas-kalán. S. I. Sz. D.
* Vér-hab. Spuma sangvinea. Szája vérhabbal tajtékozik.
HABA.
Haba-hurgya. Praeceps. M. A. Hebehurgya.
Haba-hurgyaság. Praecipitantia. Faludi U. E. 1. R. p. 151.
Haba-hurgyálkodik. Praecipitanter agit.
Haba-hurgyálkodás. Praecipitantia, praecipitatio. M. A.
Haba-hurgyán. Praecipitanter, temere. M. A.
Haba-hurján. Idem. CM.
HABAKOL. Exagitat aquam, conturbat, cogit in fluctus.
Habakolj a' vízben. Sámbár ellen. p. 78.
HABAR, habarja. Miscet, agitat, praecipitat, conturbat, turbat. M. A.
El habarta a' beszédet. Sz. D.
Föl habarja. Agitat, cogit in spumam. Faludi. N. E. p. 40.
Meg habarja. Exagitat tudicula.
Öszve habar mindent. Omnia permiscet. Sz. D.
Habarás. Mixtio, agitatio, turbatio. M. A.
Habarcz.
Habarczos csavargó. Faludi E. M. p. 240.
Habarcs. Mixtura. Keverék, mocsár, pocsalék, posvány, locs-pocs. Sz. D.
Habarcsos út. Pázm. Pred. p. 87.
Habargat, habargatja. Saepe, at leniter permiscet, peragitat.
Habarék. Mixtum quid.
Habarit, habaritja. Turbulentat, agitat. M. A.
Habarnicza. Polypus v. sepia octupus. CM. M. A. Vrancsics. Telegdi, Felelet p. 26. Salpa. NC. p. 171.
Habaró. Agitator.
Habaró fa. Rudicula. S. I.
Habaró veszszö. idem. M. A.
Habartt. Mixtus. Kevertt.
HABDA. Caulis peronis. S. K. Csizmaszár, vagy láb-bör a' bocskor fölött, mellyet a' parasztok a' lábok' szárára huznak. Sz. D.
HABI. Sz. P. Baranya Vben.
HABJA, Ejus spuma.
Tenger' habja. Spuma maris, fluctus maris.
HABOG: hebeg, akadoz. Sz. D.
Habogva beszéllés. Tolutiloquentia. PP.
HABONKINT. Hab-módon. Undatim. M. A.
HABON lábbó. Fluctivagus. M. A.
HABONYA. Sz. P. Baranya Vben.
HABOS. Fluctuosus, undans, undosus. M. A. it. undulatus. Hab-módra czifrás.
Habos csemelet. Undulata tela. M. A.
Habos csemelet-szinü. Cymatilis, undulatus. M. A.
Habos ítélet. Judicium fluctuans, dubium. Faludi E. M. p. 240.
Habos öv. Cingulum undulatum.
Habos ruha. Undulata vestis. M. A.
Habos szövet. Tela undulata.
Habos tafota. Multitia segmentata, virguta. PP.
HABOZ. Undat, confluctuatur, fluctuat, fluctuatur. M. A. Haboz, mint esztelen. km.
Habozó. Undabundus, fluctuans. M. A.
Habozó elméjü. Fluctuantis animi, opiniosus, opiniosissimus, inconstans, dubius, incertus, fluctuans. PP.
Habozó gondok. Curae fluctuantes. Faludi E. M. p. 240.
Habozva. Fluctuatim. M. A.
Haboztat, haboztatja. Facit undulare. Az éneklök gyönyörü hangokkal haboztatják a' levegöt. Sz. D.
Haboztatja elméjét. Scinditur in studia contraria, indulget fluctuanti animo. Faludi T. É. p. 126.
HABOZza. Spumam decerpit.
Le habozza. Despumat.
Meg habozza. A spuma purgat.
HABÓKA. F. Árva Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
HABSOL (habos-ol). Mohón eszik. Sz. D. Péczeli' Meséji p. 195.
HABUCZKOL. Inter nandum aut piscandum, commovet, conturbat aquam. Sz. D.
Habuczkoló fa a' halászatkor: zurboló rúd. Sz. D.
HABZik Spumat. Tajtékozik. Himfi 1. R. p. 251. 260.

Habzik a' szája. Spumat ore.
Föl habzik. Cogitur in spumas, spumescit.
Habzás. Fluctuatio. M. A. Spumatio.
Habzó. Fluctuans. M. A.
Habzó tenger az Udvar. km.

HACZÉR.

HACZÉR, HADSÉR, HATSÉR. Satelles. M. A. PP.

HACZOKA.

HACZOKA, Hatzoka. Stola. M. A.
Haczuka. idem. Ulászló' Kincstartója így ir ezen ruha' neméről. „Primo die Aprilis (1496.) ad rel. dni Agriensis Quinque Ecclesiis Oratori Wajode Transalpinarum, qui cum Oratore Turcarum ad R. Mtem venerat, unam HACZEKAM de veluto deaurato eidem emi, et dedi 46 fl." Cum vox haec notet vestem clamyde ordinaria longiorem, videtur esse detorta e voce „HOSZSZUKA."

HAD.

HAD. Bellum, duellum, Mars, pugna, proelium. it. Exercitus. M. A. Nincs a' hadban semmi Péter-bátya. Certamen non accipit exosculationes. M.A.
Had-állás. Stativa militum. NC. p. 335.
Had-gyűjtés. Exercitus collectio. Prágai p. 781.
Had-ház. Hajdu-város.
Had-hirdetés. Clarigatio. S. I.
Had-indítás. Expeditio. Pázm. Pred. p. 1179.
Had-izenet. Belli indictio, significatio. S. I.
Had-kivánó. Philopolemus. NC. p. 333.
Had-láb. Colonne.
Had' menyköve. Fulmen belli. Faludi E. M. p. 249.
Had-nagy. Tribunus militaris, strategus, bellidux. M. A.
Had-nagyság. Strategia, praefectura. M.A.
Had-tudó. Bellandi peritus. Zriniász. P. I. st. 65.
Had-verés. Debellatio. Király-választás, had-verés, feleség-vevés egyedül az Istentől függ. km.
Had-verő. Debellator, inimici exercitus victor. Zriniász. P. I. st. 89. et P. XV. st. 42.
Had-verő vezér. Faludi T. É. p. 43.
Had-vezér. Bellidux. Vajda 2. K. p. 66.
Had-viselés. Belligeratio. M. A.
Had-viselő. Belliger, bellifer. M. A.
* Atyafi-had. — Az atyafi-hadnak sebes tüzében öszve foly az ón, vas.
Elö-had. Prima acies, prima signa. S. I.
Marok-had. Manipulus.
Országos had. Országos haddal jött ellene.
Szent had. — Irgalmas borbélyt, szent hadat soha sem hallhatni. km.
Tartalék-had. Reserve.
Vertt had. Reliquiae exercitus devicti. Foltonként szálankoznak, mint a' vertt hadak. km.

HADA. Ejus bellum. Egész hadával ellene jött. Cum gentibus.
Hada. Sz. P. Tolna Vben.
Ördög' hada. Acies mali genii v. sceleratus.
HADAD. E. F. közép Szolnok Vben.
HADAKOZik. Belligerat, belligeratur, bellat, militat. M. A.
Hadakozás. Belligeratio. M. A. A' hadakozás, és gonoszság egygyütt járó szomszédok.
Hadakozó. Bellator. M. A.
HADAR. Ferit, petit v. verberat, percutit, flagellat. S. I.
Hadarász. Ide oda csapkod. A' róka hadarász a' farkával. Sz. D.
Hadarét. Csuzi Tromb. p. 72.
Hadarú. R. most Hadaró. Flagellum tribuli. Flegel. S. I.
HADAT támaszt. Bellumexcitat. Egyenlő osztály nem támaszt hadat. km.
Hadat visel. Bellum gerit. M. A.
HADÁSZ (ige): hadarász. Hadász a' kardjával, bottal. Sz. D.
Hadász. F. Vas Vben.
HADBA szolgál. Militat. PP.
HADI. Bellicus, praeliaris. M. A.
Hadi adó. Vectigal bellicum. S. I.
Hadi áros. Mercator castrensis. S. I.
Hadi bárd. Bipennis. Hellepart. S. I.
Hadi biró. Praetor castrensis, militaris. Auditeur. S. I.
Hadi bot. Clava, cambuca. S. I.
Hadi csal. Stratagema. Kriegslist. S. I.
Hadi csalárdság. idem. Geidler. H. Okt. p. 55.
Hadi dobos. Tympanotriba castrensis. S. I.
Hadi ember. Miles, marticola. S. I.
Hadi erő. Vis bellica. S. I.
Hadi fenyíték. Disciplina militaris. PP.
Hadi fogás, hadi fortély. Stratagema. Geidler. H. Okt. p. 50.
Hadi fogoly. Captivus belli. S. I.
Hadi fogság. Captivitas bellica.
Hadi fő-biró. Supremus judex castrensis. S. I.
Hadi fő-vezér. Summus imperator. S. I.
Hadi gyakorlás. Exercitatio militum. S.I.
Hadi gyakorlat. Exercitium militare.
Hadi hajó. Navis bellica. S. I.
Hadi hajós. Miles nauticus. S. I.
Hadi hajós sereg. Classis bellica, castra navalia. S. I.
Hadi jel. Tessera. S. I.
Hadi káplán. Capellanus castrensis. Faludi N. A. p. 196.
Hadi készület. Expeditio. M. A. Apparatus belli.
Hadi készülő. Classicum. S. I.
Hadi kincs-tartó. Quaestor militaris. S.I.
Hadi kürt. Buccina militaris. S. I.
Hadi lövő mesterség. Ars machinaria bellica. PP.
Hadi merészség. Audacia bellica. Faludi N. A. p. 200.
Hadi menykö. Faludi N. E. p. 24.
Hadi munkák. Acta bellica, labores bellici. S. I.
Hadi nép. Milites. Faludi N. E. p. 24.
Hadi okos fortély. Stratagema. M. A.
Hadi oktatások. Instructiones militares.
Hadi orvos. Medicus castrensis. S. I.
Hadi pénz-tár. Aerarium bellicum.
Hadi pör. Faludi N. A. p. 185.
Hadi rend. Acies v. status militaris v. ordo castrensium. S. I.
Hadi rend-tartás. Regulamentum militare. S. I.
Hadi ruha. Sagum. S. I.
Hadi sereg. Agmen, legio. S. I.
Hadi sipos. Tibicen castrensis. S. I.
Hadi szállás. Stativa militum, hospitium militare.
Hadi szekér. Plaustrum militare. S. I.
Hadi szekeres. Auriga castrensis.
Hadi szekerezés. Res vehicularia castrensis. S. I. Vehiculatio.
Hadi szerek. Res bellicae, instrumenta belli. S. I. Materialia belli.
Hadi szerencse. Fortuna bellica. Hadi szerencsét, fiú-magzatot, jó házasságot az Isten választja. km.
Hadi szolgálat. Servitium militare. S. I.
Hadi tanács. Consilium bellicum. S. I.
Hadi tanácsos. Consiliarius bellicus. S. I.
Hadi tár. Supellex castrensis. S. I.
Hadi tár-ház. Armamentarium. S. I.
Hadi tárnok. Praefectus rei tormentariae. S. I.
Hadi társ. Commiles, commilito. S. I.
Hadi társaság. Commilitium. M. A.
Hadi tiszt. Officialis militaris. S. I.
Hadi történetek. Eventus bellici.
Hadi törvény. Jus militare. S. I.
Hadi törvény-szék. Tribunal militare. S. I.
Hadi tudósítások. Notificationes bellicae.
Hadi tűz. Aestus belli. Hadi tüzre gerjedtt.
Hadi vezér. Dux exercitus.
HADRA termett. km. Ad arma natus.

HÁGY.

HAGY. (HÁGY), hagyja. Sinit, omittit, imperat, mandat, jubet, relinquit, destinat. M. A.
Abba hagyja. Interrumpit, intermittit.
Alább hágy. Remittit.
Belé hágy. Deserit, destituit. M. A.
Belé hagyja pörét. Deserit vadimonium. M. A.
El hagyja. Relinquit, linquit, derelinquit, deserit, negligit, destituit, supersedet. M. A.
El hagyja magát. Se negligit, v. spem deponit, animum despondet, desperat. S. I.
Föl hágy. Intermittit, derelinquit. M. A.
Föl hagyott szándékával. Destitit a proposito.
Helybe hagyja. Ratihabet.
Jóvá hagyja. Approbat.
Ki hagyja. Praeterit, omittit. M. A.
Meg hagyja. Imponit, committit, demandat. it. relinquit, reservat. M.A.
Meg hagyta neki erösen. Severe ei praecepit.
Meg hagyta magnak. Reliquit pro foetificatione.
Oda hagyja. Legat v. relinquit.
Ott hagyja. Deserit. Inkább ott hagyná orrát, mint sem ki vallaná. km.
Rajta hagyja. Permittit eidem, non acceptat.

Reá hagyja. Approbat, consentit. M. A. it. Ejus arbitrio permittit.
HAGYAT. Praeceptum, mandatum. S. I.
HAGYAT, hagyatja. Facit, ut relinquat, omittat, intermittat. S. I.
El hagyatja. Curat intermitti.
Helybe hagyatja. Curat rati haberi. 's a' t.
Hagyaték. Reliquiae, residuum. S. I.
Hagyatlan.
El hagyatlan. Indesertus. M. A.
El hagyathatatlan. Irrelinquibilis. S. I.
Hagyatott.
El hagyatott. Derelictus, desertus. M. A.
Ki hagyatott. Omissus, praetermissus. M. A.
HAGYÁROS. F. Szala Vben.
HAGYÁS. Concessio, permissio v. commissio, omissio, intermissio. S. I. Parancsolat. Sz. D.
Bele hagyás. Desertio, derelictio. M. A.
El hagyás. Derelictio, desertio, destitutio, relictio. M. A.
Helybe hagyás. Ratihabitio.
Jóvá hagyás. Approbatio, assensus. S. K.
Ki hagyás. Praeteritio, omissio. M. A.
Meg hagyás. Jussio. it. derelictio. M. A.
Reá hagyás. Approbatio, assensus. M. A.
HAGYHATATLAN.
El hagyhatatlan. Irrelinquibilis. S. I.
HAGYIGÁL. Jactat. M. A. Pázm. Pred. p. 780.
El hagyigálja. Projectat. M. A. Pázm. Pred. p. 600.
Ki hagyigálja. Ejectat. M. A.
Meg hagyigálja. Projicit, jaculatur, petit. M. A.
Hagyigálás. Jactatus, projectio. Pázm. Pred. p. 502.
HAGYÍT, hagyítja. Jacit, jaculatur, projicit, petit. M. A.
Bé hagyítja. Injicit, immittit. S. I.
Elöl hagyítja. Praejacit. M. A.
Föl hagyítja. Projicit in altum. M. A.
Meg hagyítja. Projicit, jaculatur, petit. M. A.
Hagyítás. Jactus, jaculatio, projectus, projectio, conjectio. M. A.
El hagyítás. Projectus, projectio. M. A.
Hagyítható. Jaculabilis. M. A.
Hagyító. Jaculans, jaculator, missilis. M. A.
Hagyító dárda. Jaculum. M. A.
Hagyító fa. — Nem ér egy hagyító fát. km. Dug. 1. R. p. 41.
HAGYJ békét. Sine. PP.
Hagyj ma, mindennap jó. km.
Hagy'd el. HADD el. Még most lesz a' hadd el hadd. km. Hoc opus, hic labor est.
El ne hadd magadat. Macte animo. S. I.
Hagyján, hagygyán. Sine fieri. Beniczki p. 59.
Hagygyán, majd meg fordúl a' koczka. Sz. D.
Ez mind hagygyán (türhető) volna. Sz. D.
Hagygyáron. Monoszlai Hit' oltalma p. 47.
Hagy'd lám. HADD lám. Hagyd lássam. Sine me videre, ut videam. S. I.
HAGYMA. Caepa, cepe, allium. M. A.
Hagyma-fej. Caput allii, bulbus caepae.
Hagyma-fok. Pars bulbi. S. I.
Hagyma-gerezd. Segmentum allii.
Hagyma-hártya. — Vékony, mint a' hagyma-hártya. km. Dug. 1. R. p. 235.
Hagyma-kapa. Két ágú kis kapa, mellyel a' hagymákat szokták kapálni.
Hagyma-koszorú. Allium in fascem collectum, fasciatura allii.
Hagyma-mag. Semen allii.
Hagyma-szár. Scapus allii.
* Fog-hagyma. Allium sativum. Ha pecsenyét lehet, ne egyél fog-hagymát. km.
Gyöngy-hagyma. Porrum margaritiferum. Perllauch. Mitterpacher P. 1. p. 510.
Hegyi sárga hagyma. Allium pallens. S. K.
Keserű hagyma. Allium schoenoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 510.
Kígyó-hagyma. Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. Alium angvinum, vel sylvestre. *Οφοσκόροδον*. CM. Allium scorodoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 508.
Kutya-hagyma. Allium vineale. S. K.
Metélő hagyma. Caepa sectilis, porrum sectile. M. A. Schnittlauch. Lippai Veteményes kert p. 146.
Mogyoró-hagyma. Cepa ascalonia. NC. p. 31.
Pár-hagyma. Allium porrum. M. A. Pázm. Pred. p. 1150.
Tengeri hagyma. Scilla maritima. S. K.
Téli hagyma. Allium fistulosum. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 508.
Vad fog-hagyma. Asphodelus. NC. p. 27.
Vízi fog-hagyma. Scordium. S. K.
Vörös hagyma. Allium cepa. M. A. Eskűszik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
Hagymád' falva. F. Bihar Vben.
Hagymás. Bulbosus.
Hagymás. FF. Bihar, Baranya és Somogy Vkben.
Hagymás fű. Herba bulbosa. S. I.
Hagymás Kér. F. Veszprém Vben.
Hagymás leves. Jus alliatum.
Hagymász. Phrenesis, phrenitis. M. A.
Hagymász-beteg. Phreneticus. M. A.
Hagymász-szeplők. Febriles vari, purpurei vari. PP.
Szerelem' hagymászsza el fogta. Sz. D.
Hagymászos szitkozódás. Pázm. Pred. p. 1104.
HAGYOGAT, hagyogatja. Hic et ibi relinquit. Takács József' Költ. p. 88.
El hagyogatja. Sparsim relinquit.
HAGYOMÁNY. Traditio, mandatum. M. A. it. Legatum. S. I.
Toldalék-hagyományok. Legata supplementaria. Epist. Széch. T. 1. p. 30.
Török-hagyomány-alma. Species pomi inde a dominatu Turcarum in Hungaria.
Hagyományos. Legatarius. S. I.
HAGYOMÁS. Commissio, jussum. M. A.
HAGYOTT. Jussus, decretus, it. relictus, omissus. M. A.
Hagyott böjt. Jejunium injunctum.
Hagyott nap. Dies praefixus. PP.
Hagyott penitenczia. Poenitentia injuncta.
Hagyott szín. Color obsoletus, detritus, perditus. S. I.
Hagyott ünnep. Festum de praecepto.
HAGYÓ.
El hagyó hideglelés. Febris periodica intermittens. PP.
Hit-hagyó. Desertor fidei.
Hús-hagyó. Carnisprivium.
HAGYVA hagyta. Csuzi, Síp-szó p. 561.

HAH.

HAH.
HAHA. Ridentis, it. approbantis, imo, quidni. M. A.
HAHOTA. Cachinnus. M. A. A' madarat nem hahotával szokták meg fogni. km.
Hahota-nevetés: hangos nevetés. Faludi N. A. p. 219.
Nagy hahotát ütöttek. Magnum cachinnum excitarunt. Sz. D.
Hahotál. Cachinnatur. M. A.
Ki hahotálja: ki kaczagja. Sz. D.
Meg hahotálja. Decachinnatur. M. A.
Hahotálás. Cachinnatio. M. A.
Hahotáló. Cachinnans, cachinno. M. A.
Hahotás. Achriogelos, cachinno. M. A.
Hahotáz. Cachinnatur. Addig hahotáznak, és trágárkodnak. Faludi U. E. 1. R. p. 33.
HAHÓT. (Fölső, alsó.) FF. Szala Vben.

HAJ.

HAJ. Crinis, pilus, capillus, capillamentum. M. A.
Haj' bodra. Villus crispatus. Sz. D.
Haj-bodorító. Crispator. Sz. D.
Haj-bontó fésü. Discerniculum. NC. p. 381.
Haj-borzasztó.
Haj-borzadás. Horripilatio. S. I.
Haj-csomó. Crines in nodum collecti. S. I.
Haj-fodorító. Crispator. Friseur. Faludi N. E. p. 63.
Haj-fodorító vas. Calamistrum. PP.
Haj-fodorító szerszám. idem. NC. p. 381.
Haj' fodra. Cincinnus. S. I.
Haj-fonál. idem. NC. p. 383.
Haj-fonás. idem. PP.
Haj-fonyadék. idem. Faludi E. M. p. 243.
Haj-fonó. Ligula cincinnatoria, crinale, redimicula. PP.
Haj-fürt. Villus, cirrus, cincinnus. S. I. Sz. D.
Haj-hulladék. Pázm. Kal. p. 1088.
Haj-hullás. Alopecia, capillorum defluvium. PP.
Haj-ir. Ungventum capillare. S. I.
Haj-keményítő ír. Faludi N. A. p. 14.
Haj-kenet, haj-kenőcs. Sz. D.
Haj-kötő. Crinale, taenia. PP.
Haj-koszorú. Lengyelek, 's némelly barátok' viselete. S. I.
Haj-nevelő. Capillos crescere faciens. S. I.
Haj-nevelő fű: arany-fonál-fű. Cassutha, cuscuta. M. A. PP. Epithymum cuscuta. Csapó.

Haj-por. Pulveres cyprii. Faludi N. A. p. 41.
Haj-porozó. Pulvis crinalis. PP.
Haj-szál. Pilus. M. A. PP. Vékony a' haj-szál de még is van árnyéka — csak egy haj-szálon függött. — Egy haj-szál sincs jó benne. kmm.
Haj-szál-hasogató. Hypercriticus.
Haj-szín. Subfuscus, badius. PP.
Haj-színű. Spadix, spadiceus, badius. S. I.
Haj-választó fűsü. Discerniculum, discriminale. Faludi N. A. p. 41.
Haj-választó szerszám. idem. PP.
Haj-tépés. Evulsio capillorum. Faludi N. A. p. 196.
Haj-tű. Acus crinalis, comatoria. S. I.
Haj-viselö. Criniger. PP.
* Bozontos haj. Capilli implexi, impediti.
Eresztett haj. Promissi crines.
Fodor haj. Capilli crispi. NC. p. 177.
Fodor a' haja, sik a' szája. Mendax.
Gesztenye-színű haj. Capilli coloris castanei.
Homlok-haj: üstök.
Kondor haj. Capilli crispi. S. K.
Nyirett haj. Capilli scissi.
Ösz haj. Capilli cani. Az ösz hajat a' régi bölcsek, halál' virágjának 's zászlójának nevezték. Sz. D.
Vendég-haj. Coma subdititia, adventitia, ementitia, capillamentum. PP. Nagy vendég-hajat hordoz. Multam sylvam gerit.
Vörhenyes haj. Rufi capilli. NC. p. 177.
HAJA. Ejus capilli. Tar gyermeknek még meg nyöl a' haja.
Haja' szála emelkedik. Capilli ei assurgunt.
HAJADON. Innuptus, non velatus. M. A.
Hajadon fö. Caput intectum, crinitum. M. A.
Hajadon leány. Innuba, puella, virgo. M. A.
Hajadon pór. Faludi E. M. p. 240.
Hajadon rend. Innupti. Faludi N. A. p. 46.
Hajadonon maradott. Remansit in capillis, non nupsit.
Hajadonság. Leányoknak hajadon életek. Virginitas. S. I.
Hajadonságbeli tiszta szemérem. Gyöngyösi I. D. Chariclia' Ajánló levelében.
HAJAS. Capillatus, comosus, comatus. M.A.
Hajas kereszt-fü. Senecio. Kreutzkraut. S. I.
Hajasít, hajasitja. Capillat, crinit. M. A.
Hajasodik. Crinitur, capillatur. M. A.
Hajasúl. idem. M. A.
HAJATLAN. Calvus, depilis. S. I.
Hajatlanodik. Calvescit, calvefit, capillos amittit. S. I.
Hajatlanúl. idem. S. I.
Hajatlanság. Calvities. Faludi U. E. 1. R. p. 63.
HAJBA kap. In capillos involat v. rixatur, jurgatur. S. I.
HAJDAN. Quondam, olim. PP.
Hajdanában. idem. PP.
Hajdani. Priscus, antiquus, vetustus. S.I.
Hajdani szokás. Mos vetustus.
Hajdaniság. Antiquitas. Sz. D.
Hajdanoz. Antiquum morem sequitur.
Hajdanoznak mindég az öreg emberek, és újdoznak az iffiak. Sz. D.
Hajdant: hajdan. S. I.
Hajdantan. Olim. Biró Márton. Micae. p. 197.
HAJGÁL, hajgálja. Jactat. M. A. jacit, jaculatur, projicit, petit. PP. jactitat. S. I. A' mit kézzel el érsz, nem kell azt fával hajgálni. km.
Bé hajgálja. Injectat.
Diót hajgál. Decutit nuces.
El hajgálja. Abjectat.
Föl hajgálja. Projectat.
Ki hajgálja. Ejaculatur, ejectat. M. A.
Le hajgálja. Dejectat.
Meg hajgálja. Impetit v. c. lapidibus.
Reá hajgálja. Adjectat.
Viszsza hajgálja. Rejectat.
Hajgálás. Projectio, jactatio.
HAJHOZ való. Crinalis. PP. M. A.
HAJLAD. Inclinatur, proclinat, incurvatur. S. I. Le hajlik, el lankad, fonnyad. Sz. D.
Hajladék. Clinamen, inclinamentum. Sz. D. S. I.
Hajladékony. Facile incurvabilis, flexibilis.
Hajladoz. Identidem se proclinat. Himfi. 2. R. p. 164.
Hajladozás. Repetita proclinatio.
Hajladtt. Flexus, proclivis. Sz. D. exsiccatus. PP.
Hajladttság. Proclivitas. Sz. D.
HAJLAG, hajlog. Inclinat, proclinat, propendet. S. I. Vacillat. Sz. D.
Hajlagó: ingó. Faludi N. U. p. 137. N. E. p. 53.
Hajlagó test. Faludi E. M. p. 240.
Hajlong: idem ac hajlog. Sz. D. S. I.
HAJNAL. Aurora, matuta. M. A. Szép, mint a' hajnal a' kéményén. km.
Hajnal-csillag. Lucifer. M. A.
Hajnal-emelö csillag. Phosphorus. Csuzi. p. 494.
Hajnal-hasadás. Exortus aurorae. M. A.
Hajnal-szín. Couleur de chamois. S. I.
Hajnal-tájban. Circa auroram.
Hajnali. Matutinus. M. A.
Hajnali csillag. Lucifer.
Hajnali harangozás. Pulsus campanae sub auroram.
Hajnali mise. Missa sub aurora celebrari solita.
Hajnallik. Aurora surgit. M. A.
Hajnalodik. Incipit aurora surgere.
Hajnolodás. Propinquatio aurorae. Sz. D.
Hajnalodó reménység. Faludi E. M. p. 240.
HAJOG. R. Instar capilli flectitur.
Hajogós. R. flexuosus.
Hajogós. Patak Veszprém Vben.
HAJOL (Hajolok, hajlok). Proclinat, inclinat, vergit. M. A. Minden embernek maga felé hajol a' keze. km.
Alá hajol. Devergit, inclinat. M. A.
El hajol. Declinat, proclinat, deficit. M. A.
Hozzá hajol. Assentitur. it. acclinat, inclinat. M. A.
Ki hajol. Proclinat, declinat, deflectit. M. A.
Le hajol. Dequiniscit, cernuat. M. A.
Meg hajol. Acclinat, incurvatur. M. A.
Reá hajol. Assentitur, annuit, inclinat. M. A.
Hajlad. Lásd elöbb.
Hajlag. L. hasonlóképpen elöbb.
Hajlandó. Propensus, pronus, proclivis. M. A.
Hajlandóság. Propensio, pronitas, proclivitas. M. A.
Hajlat. Flexura, clinamen v. fornix. Sz. D. S. I.
Hajlatos. Flexilis. Sz. D.
Hajlatlan. Indeflexus. M. A.
Hajlatlanság. Rigor, inflexibilitas. Sz. D. S. I.
Hajlatja. Flectit. Sz. D.
Hajlatás. Flexio. Sz. D.
Hajlás. Inclinatio, inclinamentum, flexura, clinamen. M. A.
Alá hajlás, alá hajolás. Devergentia. M.A.
El hajlás. Declinatio, reflexio, defectio. M. A.
Le hajlás. Declivitas. M. A.
Meg hajlas. Deflexus, inclinatio. M. A.
Hajlék. Gurgustium, tugurium, tabernaculum, casa, attegia. M. A. Meg húzza magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
Hajlékony. Proclivis, pronus. M. A. Flexibilis.
Hajlékonyság. Proclivitas, propensio. M. A. Flexibilitas
Hajlít, hajlítja. Flectit, curvat. Sz. D.
Hajlott. Deflexus, proclinatus, inflexus, cernuus. M. A.
Alá hajlott. Devexus, deflexus. M. A.
El hajlott. Proclinatus. M. A.
Le hajlott. Devergens, deflexus, cernuus. M. A.
Meg hajlott. Deflexus, reflexus, incurvus, inclinatus. M. A.
Meg hajlott fal. Paries inclinatus. PP.
Viszsza hajlott. Retortus, repandus. M.A.
Hajló. Proclivis, flexibilis, flexilis. M. A.
Le hajló. Declivis. M. A.
Hajlóka. Vitilis. S. I.
Hajlós. Flexilis. S. I.
Hajlós veszszö. Virga flexilis.
Hajlós út. Via flexuosa.
Hajlóság. Proclivitas. M. A.
Hajoldogal. Nutat. M. A. L.
Hajolhatatlan. Inflexibilis. M. A.
HAJÓ. Navis. M. A. Hajó leszsz, ha jó leszsz. km.
Hajó' adva, béle, belseje. Fundus navis, caverna navis. Schiffsraum. S. I.
Hajó-ács. Faber navalis, naupegus. S. I.
Hajó-állás. Navale. NC. p. 365.
Hajó-bér. Naulum, portorium. M. A.
Hajó' bordáji. Costae. S. I.
Hajó' csatja. Fori. M. A.
Hajó-csiga. Grus, geranium. Krahn. S. I.
Hajó-csináló. Naupegus. M. A.
Hajó' dereglyéje. Roszsz hajó az, mellynek dereglyéje nincsen. km.
Hajó-épétés. Architectura navalis. S. I.
Hajó-épitö. Faber navalis. S. I.
Hajó-épitö hely. Navale.
Hajó' fara. Puppis. M. A.
Hajó-fenék. Carina. M. A.
Hajó födele, héjja, padlása. Stega, constratum navis. S. I.
Hajó-gyártás. Structura navium. S. I.
Hajó-gyártó. Faber navalis. S. I.

Hajó-gyártó hely. Navale. S. I.
Hajó-hágó lajtorja. Epibathra. PP.
Hajó' háta. Stega. S. I.
Hajó-hid. Pons nauticus, navalis.
Hajó-ki-kötés. Faludi T. É. p. 166.
Hajó-kormány. Clavus. S. I.
Hajó-kötél. Rudens. M. A. Czérna-szál nem hajó-kötél. km. Dug. 1. R. p. 39.
Hajó-kötél-vonó. Helciarius. M. A.
Hajó' lapátja. Remus. PP.
Hajó-lapát-vonó. Remex. PP.
Hajó' orra. Prora, cheniscus. M. A.
Hajó' orra-igazgató. Proreta. M. A.
Hajó-rév, hajó álló part. Status. CM.
Hajó-sereg. Classis, navalis. PP.
Hajó-szelencze, hajó-tű. Pyxis nautica. Compass. S. I.
Hajó' széle, pártázatja. Acrostolia. PP.
Hajó-tartóztató. Anchora. M. A.
Hajó' tatja. Puppis. M. A. CM.
Hajó' tatján való vitorla. Epidromus. CM.
Hajó-törés. Naufragium. M. A. A' hajótörés után okosabb a' révész. km.
Hajó-törő. Naufragus. M. A. Könnyü a' szárazról nézni a' hajó-töröket. km.
Hajó' ura, gazdája. Navarchus. PP.
Hajó-vászon. Carbasus, linteum navale. S. I.
Hajó-viselhető. Navigabilis, naviger. M. A.
Hajó' vitorlája. Antenna, carbasus. PP.
Hajó' víze. Nautea, sentina. S. I.
Hajó' zászlója. Aplustra. PP.
* Barona-hajó. Ratis. Szál-hajó. M. A. L.
Búzás-hajó. Frumentaria navis. S. K.
Csillye-hajó. Ratis. Szál-hajó. M. A. L.
Derék hajó. Navigium. S. K.
Evezős hajó. Actuaria navis, actuariolum. M. A.
Födeles hajó. Camerata navis. S. K. Emphracta. M. A. L.
Födetlen hajó. Aperta navis. S. K.
Gályás hajó. Faludi T. É. p. 330.
Göz-hajó.
Gyalog hajó. Faludi T. É. p. 50.
Hadakozó hajó. Belligera navis. S. K.
Hadi hajó. Navis bellica. S. K.
Had-verő erős hajó. idem. Faludi T. É. p. 330.
Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
Hamarságos hajó. Kálend. 1701.
Hetes hajó. Annotina, commeatum supportans navis. S. K.
Kémlelő hajó. Navis speculatoria.
Kerep-hajó: hidas komp. Sz. D.
Kereskedő hajó. Mercatoria navis. S. K.
Könnyű hajó. Actuaria navis. NC. p. 363.
Közép-hajó. Phaselius. CM.
Kutak hajó. Sz. D.
Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
Lapos hajó. Pressa navis. S. K.
Posta-hajó. Faludi T. É. p. 51.
Rabló hajó. Piratica navis. S. K.
Rév-hajó. Pontones. CM.
Sebes hajó. Faludi T. É. p. 165.
Szál-hajó. Ratis. M. A. L.
Talp-hajó. idem.
Tengeri hajó. Marina navis. S. K.
Terhes hajó. Navis oneraria. Faludi T. É. p. 114.
Tolvajló hajó. Piratica. NC. p. 363.
Törött hajó. Fracta navis. A' törött hajót el hagyják az egerek. km.
Vásáros hajó. Nundinatoria navis. S. K.
Vezeték-hajó. Faludi. T. É. p. 53.
Vitorlás hajó. Velifera navis. S. K.
Hajóba hágó lajtorja. Epibathra. M. A.
Hajóba való székek. Transtra. PP.
Hajobeli. Navalis, nauticus. S. I.
Hajói. Navalis, navicularis. M. A.
Hajói had. Naumachia. M. A.
Hajóka. Navicula.
Hajokáz. Naviculatur. M. A.
Hajókozás. Naviculatio. M. A.
Hajókázható. Navigabilis.
Bé hajókázza. Pernavigat. CM.
Hajón jár. Navigat, navi circumvehitur. S. I.
Hajón járás. Navigatio. CM.
Hajónak által-deszkái, kiken az evezősök ülnek. Transtra. M. A.
Hajónak födött helye. Stega. M. A.
Hajóra száll, ül. Conscendit navim.
Hajóra hágó grádics. Epibathra. M. A.
Hajós. Nauta, navita, nauticus. M. A.
Hajós. MV. Pest. Vben.
Hajós ember. Nauta, navita. NC. p. 365.
Hajós erő. Copiae navales, potentia maritima. S. I.
Hajós kapitán. Navarchus. M. A.
Hajós kenyér. Panis biscoctus, navalis. S. I.
Hajós készület. Apparatus navalis. S. I.
Hajós legény. Nauta, remex. Faludi. T. É. p. 200.
Hajós malom. Mola nautica. S. I.
Hajós mester. Nauclerus, naviculator. CM. M. A.
Hajós mesterség. Faludi T. É. p. 186.
Hajós nép. Nautici, socii navales. S. I.
Hajós pallér. Portisculus. CM. M. A.
Hajós tábor. Castra navalia. Faludi. T. É. p. 186.
Hajós társ. Convector. M. A.
Hajós tolvaj. Pirata. S. I.
Hajós ütközet. Naumachia. S. I.
Hajós víz. Aqua navigabilis. S. I.
Hajós vezér. Admiralis. S. I.
Hajósi. Nauticus. M. A.
Hajóz. Navigat. CM. M. A.
Bé hajóz. Hajóval bé megy, ki köt. S. I.
El hajóz. Navim solvit, portu exit. S. I.
Hozzá hajóz. Adnavigat. M. A.
Viszsza hajóz. Renavigat. S. I.
Hajózás. Navigatio. M. A.
Hajózható. Navigabilis.
Hajózhatatlan. Innavigabilis.
Hajózkál. Navigationes parvas facit. Vajda Krist. Él. 1. K. p. 667. 2. K. p. 25.
HAJT, hajtja. Clinat, flectit, inclinat, jacit. M. A. Pellit, impellit, curvat, cogit, agit. S. I. it. Protrudit, v. curat. Ez a' víz más malmot hajt. — Nem hajt a' paripa az eb' ugatásra. — Addig hajtsd a' fát, még fiatal. kmm.
Alá hajtja. Dejicit. M. A.
Által hajtja. Transpellit.
Bé hajtja. Inflectit. M. A. it. Invagiat, impellit.
Bele hajtja. Impellit, it. imputat.
Egybe hajtja. Compellit, complicat, convolvit. M. A.
El hajtja. Abigit, depellit, propulsat. S. I.
Föl hajtja. Superinjicit, injicit. M. A. it. Exhaurit.
Haza hajt. Reducit pecora domum.
Ki hajt. Egerminat. Ki hajt a' fa.
Ki hajtja. Expellit. S. I.
Le hajtja. Declinat, reclinat, dejicit, deflectit. M. A.
Meg hajtja. Repellit, rejicit, it. flectit, reflectit, arcuat, conflectit. M. A. A' bor meg hajtja a' dallót. km.
Meg hajtja az erdőt. Latebris, cubilibus exigit feras. PP.
Öszve hajtja. Cogit. M. A. it. Complicat.
Rajta hajt. Adurget.
Reá hajtja. Impellit. M. A.
Viszsza hajtja. Repellit, retorquet, recurvat, reflectit. S. I.
Hajta. Folyó víz Pest Vben.
Hajtás. Flexio, flexus, projectus, jactus. M. A. it. Germinatio. Idei hajtás. Hujus anni germinatio, sureulus.
Alá hajtás. Dejectio, dejectus, reflexio. M. A.
Bé hajtás. Declinatio, involutio, impulsio. M. A.
Bolt-hajtás. Arcus, arcuatio, fornix.
El hajtás. Abactio. S. K.
Fej-hajtás. Capitis inclinatio, complimentum.
Ki hajtás. Ejectio. S. K.
Meg hajtás. Rejectio, repulsio, inflexio. M. A.
Nagy hajtás. Ingens impulsio, magna statio. S. K.
Reá hajtás. Impulsio. M. A.
Szőlő-tő-hajtás. Malleolus vitium. S. K.
Térd-hajtás. Genuflexio.
Hajték. Flexura, volumen. Sz. D.
Egy hajték papiros. Sz. D.
Hajthatatlan. Inflexibilis. CM.
Meg hajthatatlan. idem. M. A.
Hajtható. Flexibilis, curvabilis. S. I.
Hajtogat, hajtogatja. Circumflectit, agitat, commovet. M. A. Gyönge a' nád, de még is a' szél hajtogatja. km.
Hajtogatás. Convolutio, declinatio. M. A.
Hajtott. Flexus, pulsus.
Hajtott marha. Pecus promiscuum venale.
Hajtó. Actor, coactor, impulsor, concitator, agitator, stimulator. S. I.
Hajtó, tótosan: Hajtsár. Actor pecoris. S. I.
Hajtó fa. Tudicula. S. I. Egy hajtó fát sem ér. km.
Hajtó fegyver. Telum. M. A.
Hajtó ital. Potio purgans, laxans. S. I.
Hajtó szer. Medicamentum purgativum. S. I.
* Föllyül hajtó. Vomitorium. S. I.
Nyúl-hajtó. Ki kerülne belőled egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
Reá hajtó. Impulsor. M. A.
Hajtóka. Pars vestis replicata. S. I.
Egy hajtókára való pohár-ital. Potio pro uno haustu. Vajda K. É. 2. K. p. 403.

Hajtós marha: lusta marha. Sz. D.
Hajdu. (Detortum ex hajtó). Veles, miles expeditus. M. A. Igen tud a' hajdu harangot önteni. Asinus ad lyram.
Hajdu-káposzta. Caules frixi. Szirmai Parab. p. 53.
Hajdu-kása. Pultes ex milio cum lardo tosti. Szirmai l. c. p. 54.
Hajdu-szitkok. Blasphemiae horrendae. Pázm. Pred. p. 199.
Hajdu-városok. Oppida hajdonicalia.
Hajdui. Velitaris. M. A.
Hajduság. Militia pedestris, pedites milites. Epist. Pázm. T. I. p. 54.

HAJ (mellyék-név).

HAJ. R. Hei, heu, eheu. S. I.
Haj be boldog voltam! Quam felix fueram.
Hajhaj. Eheu. M. A. L.
Haj, Marczin, haj! Vajda K. É. 1. K. p. 651.
Haj, régi jó. CM. Sub voce „Buda."
HAJA. Ió! M. A.
Haja-huja. Jubilum, evax. M. A. Heje-huja.
Haja-hujálgat. Jubilat. M. A.
Haja-hujálgatás. Jubilatio, ovatio. M.A.
HAJDI. Exultantis. Hajdi, el mentt jó korán, éj-fél után szaporán. Faludi E. M. p. 22.
HAJGAT. R. Lamentatur, plangit. S. I. Jajgat.
Hajgatás. R. Lamentatio, planctus, plangor. S. I. Jajgatás.
HAJHÁSZ, hajhászsza. Quaerit, investigat, vel pellit feras. S. I.
Föl hajhászsza. Invenit, reperit vel excutit feras cubilibus. S. I.
Ki hajhászsza. Exquirit, perquirit. Faludi N. E. p. 51.
Hajhászat. Investigatio, inquisitio, vel pulsio ferarum. S. I.
HAJSZOL, hajszolja. Persequitur. Kergeti.
Hajszolódik. Importune exigit.
Nem hajszolódik. Non inquietat, non est importunus in exigendo.

HAJDINA.

HAJDINA (Hajdéna. M. A. PP.) Ocymum, ozymum, ocimum cereale, spelta, panicum. M. A.
Hajdina-kása. Puls e panico.
Hajdina-liszt. Farina e panico.

HAKK.

HAKK. Silens, tacens. M. A. L. Hallk.
HAKKAL. Lente, tacite. M. A. Hakkal jobb cselekedni, hogy nem mint hirtelenséggel. km. Tacito pede, pedetentim. M. A. p. 112.

HAL (név).

HAL. Piscis. M. A. Úgy él, mint hal a' vízben. km.
Hal-áros. Ichthyopola. M. A.
Hal-csont. Testus. Fischbein. S. I.
Hal-enyv: viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.
Hal-etető, hal-bóditó, hal-maszlag. Bacca piscatoria. S. I.
Hal-evés. Ichthyophagia.
Hal-evő. Ichthyophagus, piscivorus. M. A.
Hal-evő nap. Dies pisculentus. PP.
Hal-fogás. Captura piscium. Pázm. Pred. p. 780.
Hal-fogó. Rete, verriculum. M. A.
Hal-hej. Káldi Job. 41. 6.
Hal' heja. Squama. NC. p. 169.
Hal' heja' rendi szerint. Squamatim. M. A.
Hal-hejas. Squamosus.
Hal-hólyag. Vesica piscaria. S. I.
Hal-ikra. Ova piscis. M. A.
Hal-ikrás leves. Jus cum ovulis piscium.
Hal-iv. Piscium ovula, examen, soboles. S. I.
Hal-ivás. Piscium congressus ad sobolem, ovorum emissio. PP.
Hal' kopotója. Brancha piscis, branchia. CM. M. A.
Hal-kopoltyú, hal' kopoltyuja. idem.
Hal-kufár. Ichthyopola. Vajda K. É. 3. K. p. 709.
Hal' pénze. Squama.
Hal-piacz. Ichthyopolium, forum piscarium. M. A.
Hal-serte, hal' hátán való serte. Pinna. M. A.
Hal-zsír. Adeps piscarius, v. oleum ex adipe balaenarum. Fischthran. S. I.
Hal-zsírral készűltt bőr.
Hal-zsiros. Thranicht S. I.
Hal-szálka. Spina piscium. Halat szálka nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni. km.
Hal-szárny. Pinna. M. A.
Hal' szüke. Pungitius, flesus. Flunder. S. I.
Hal-tapogató. Verriculum. M. A.
Hal-tartó bárka. Ichthyotrophium. M. A.
Hal-tetü. Lernaea. Dochwurm. S. I.
Hal-téj. Piscium semen, genitura. S. I.
Hal' teje. Lacteum intestinum. NC. p. 171.
Hal-vásár. Ichthyopolium.
* Czápa-hal. Squalus. S. K.
Czet-hal. Cete. NC. p. 167.
Czigány-hal. Varga-hal, czompó. Tinca, cyprinus. S. I.
Disznó-hal. Delphin. S. K.
Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. NC. p. 169.
Fejér hal. Alburnus. S. K.
Fekete farku hal. Melanurus, sepia. NC. p. 169.
Gób-hal. Gobius. S. K.
Kilencz szemü hal. Lamperta. NC. p. 167.
Kő-vágó hal. Lampreda. NC. p. 167.
Kövi hal. Fundulus. NC. p. 167.
Lepény-hal. Solea. NC. p. 171.
Ló-fejü hal. Hippopotamus. S. K.
Meny-hal. Muraena. M. A. Piscis, quem Hungari coelestem vocant. Martius Galeotus de dictis Mathiae Regis. C. VI.
Orsó-hal. Petromyzon. S. K.
Röpülő hal. Exocetus. S. K.
Sütő hal. Laccia alosa. NC. p. 167.
Zsibbasztó hal. Raja torpedo. S. K.
Tengeri hal. Piscis marinus. NC. p. 169.
Tok-hal. Antaceus. M. A.
Tőke-hal. Salpa. S. K.
Varga-hal: czompó.
Vágó-hal. Cobitis taenia. S. K.
* * A' halaknak esméretesebb nemei: Ángolna, czompó, csuka, dévér, fogas, galócza, harcsa, héring, kárász, keszeg, lazacz, márna, pisztráng, ponty, sígér v. sűgér, sülló, tergélye, söreg, tok, viza. Lásd mindeniket a' maga neve alatt.
HALA. Ejus piscis. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
HALAS. Piscosus, pisculentus. M. A.
Halas. MV. Kis Kunságban. Sz. P. Békes Vben.
Halas hajó. Navis vivaria. S. I.
Halas mező. Major Liptó Vben.
Halas tó. Piscina. M. A.
Halas tó. F. Vas Vben.
Halas tavi. Piscinalis. M. A.
HALAT vakar. Desquamat. M. A.
HALÁD. Árok Bihar Vben.
HALÁP t. h. n. Bihar, Nógrád, és Szala Vkben.
HALÁSZ (név.) Piscator. M. A.
Halász. FF. Heves és Szabolcs Vkben.
Halász-csónok. Horia. M. A. L.
Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
Halász-horog. Hamus piscatorius. Pázm. Pred. p. 234.
Halász-lé.
Halász-madár. Sterna. S. I.
Halász-sólyom. Falco haliacetus, cyanopus. S. I.
Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vkben.
Halászi. Piscatorius. M. A.
Halászi. MV. Moson Vben. F. Nógrád Vben. és Telek Pest Vben.
HALÁSZ, halászsza. Piscatur. M. A.
Ki halászsza. Expiscatur. M. A.
Meg halászsza. idem. M. A.
Halászat. Piscatio. Jobb halászat esik a' zavaros vízben. km. Dug. 2. R. p. 26.
Halászás. Piscatio, piscatus. M. A.
Ki halászás. Expiscatio. M. A.
Meg halászás. Expiscatio, investigatio. M. A.
Halászgat. Saepius piscatur. Vajda 3. K. p. 710.
Halászó. Piscans, piscator.
Halászó madarak. Faludi T. É. p. 33.
HALOGY. F. Vas Vben.

HAL. (ige.)

HAL. Moritur. M. A.
Hal, vesz utánna. Deperit. Pázm. Pred. p. 1161.
Bele hal. Immoritur. M. A.
El hal. Emoritur, exanimatur. M. A.
Ki hal. Emoritur. M. A.
Meg hal. Moritur, demoritur, emoritur, occumbit. M. A.
Meg haltt a' gyermek, oda a' komaság. km.
HALANDÓ. Mortalis. M. A.
Halandóság. Mortalitas. M. A.

HALAT, halatja. Curam habet ut moriatur, adsistit tamquam agonizanti. Eleget halatták, pedig most is él. Satis sparserunt eum moriturum pro certo, et tamen adhucdum vivit.
HALAVÁNY, halovány. Tabidus, morbidus, pallidus, luridus. M. A. Igen tanul, azért illy halovány. Hoc est, quod pallet. M. A. p. 307.
Halaványszínű. Larvalis, subluridus, pallidus. M. A.
Halaványít, halaványítja. Pallidum facit. Faludi B. E. p. 8.
Meg halaványítja. Pázm. Pred. p. 808.
Halaványodik. Pallescit.
El halaványodik. Expallescit.
Meg halaványodik. Pallescit. Pázm. Pred. p. 1162.
Halványos. Subpallidus, subluridus.
Halványság. Pallor, palliditas.
Halványúl. Pallescit.
HALÁL. Mors, lethum, nex. M. A. Nem akkor jö a' halál, mikor mi akarnánk. km.
Halál' álma. Somnus mortis. Csuzi Tromb. p. 63.
Halál-fej. Caput mortuum.
Halál' fia. Praeda mortis. S. I.
Halál' háza. Signa mortis, petigo. Még a' halál' háza is ki ütött rajta. km. Symbolum Charontis habet. M. A.
Halál' horga. Uncus mortis. Csuzi p. 403.
Halál-hozó. Mortiferus, lethifer. CM. M. A.
Halál' kapuja. Porta mortis. Pázm. Kal. p. 998.
Halál' kutyáji ugatnak ki belőle. km.
Halál-kép. Imago mortis. Egy szomorú, két bús, három halál-kép. km. Dug. 2. R. p. 305.
Halál-madár. Bubo. S. I.
Halál-szag. Odor cadaverosus.
Halál-szenvedés. Passio mortis. Pázm. Kal. p. 1031.
Halál' szekere. Feretrum. Minden búnak vége boldog halál' szekere. km.
Halál-szerző. Lethificus. M. A.
Halál-szín. Pallor, luror. S. I.
Halál-verőték. Sudor moribundorum. S. I.
* Disznó-halál. Occisio. Disznó-halállal haljon meg.
Dög-halál. Lues pestifera. S. K.
Erőszakos halál. Violenta mors. S. K.
Guga-halál. Dög-halál.
Hirtelen halál. Repentina mors. S. K.
Mirígy-halál. Mors ex morbo pestilenti orta. S. K.
Örök-halál. Mors aeterna. S. K.
Rút halál. Lethum. S. K.
Halála. Ejus mors. Ugyan érzette halálát. Istum mortis in exitium mala Parca trahebat. M. A.
Halála' napja. Emortualis dies. M. A.
Halálán van. Agonizat.
Halál' halálával halsz meg. Morte morieris.
Halálba szereti. Deperit. S. I.
Halálos. Lethalis, mortalis, exitialis, exitiabilis, exitiosus, fatalis, funestus. M. A.
Halálos ágy. Lectus emortualis.
Halálos baj. Luctamen moribundi. S. I.
Halálos ellenség. Hostis irreconciliabilis.
Halálos az idő. Lucta instat ultima.
Halálos kórság. Morbus lethalis, mortiferus. S. I.
Halálos pallos. Gladius lethalis. Faludi T. É. p. 41.
Halálos seb. Vulnus lethale.
Halálos vétek. Peccatum mortale.
Halálosan. Lethaliter. M. A.
Halálozik. Moritur, obit. S. I.
El halálozik. idem. Faludi N. E. p. 62. E. M. p. 207.
Meg halálozik. idem.
Halálra. Ad mortem.
Halálra ítéltetett. Ad mortem condemnatus.
Halálra keresi. Quaerit eum occidere.
Halálra veri. Verberat ad internecionem. S. I.
Halálra veti fejét. In discrimen vitae se conjicit.
HALÁS. Obitus.
El halás. Exanimatio. M. A.
Éhhel halás. Obitus ex inedia, fame.
Meg halás. Obitus, exspiratio. M. A.
HALDOKLik. Moritur, agonizat, animam agit. S. I.
Haldokló. Agonizans.
HALHATATLAN. Immortalis. M. A.
Halhatatlanság. Immortalitas. M. A.
Halhatatlanúl. Immortaliter. M. A.
HALOGATnak. Copiosi moriuntur.
HALOTT. Funus. M. A. Corpus exanime, cadaver humanum. S. I.
Halottak' napja. Commemoratio defunctorum.
Halott-bontás. Dissectio cadaveris humani. S. I.
Halott-bontó. Anatomicus. S. I.
Halott-ének. Monodia. M. A.
Halott-támasztás. Resuscitatio mortui. S. I.
Halott-temetés. Funus, sepultura. M. A.
Halott-temető. Vespillo. M. A.
Halott-vivő. Necrophorus. M. A.
Halottas. Funerarius. M. A.
Halottas ének. Monodia, funebres naeniae.
Halottas ház. Domus, in qua funus apparatur. Úgy illik, mint hallottas házhoz a' hegedű. km. Pázm. Pred. p. 414.
Halotthoz való. Funereus. M. A.
Halotti. Funebris, funeralis. M. A.
Halotti áldozat. Inferiae. S. I.
Halotti czimerek. Arma feralia. PP.
Halotti bolt. Crypta. S. I.
Halotti bűz. Foetor cadaverosus. S. I.
Halotti beszéd. Sermo funebris. S. I.
Halotti dal. Epicedium, carmen exequiale. S. I.
Halotti mise. Sacrum piaculare. S. I.
Halotti pompa. Exequialis pompa. PP.
Halotti tisztesség. Exequiae. S. I.
Halotti tisztességre való. Exequialis. M. A.
Halotti versek. Epicedium. S. I.
HALÓ. Moriens. M. A. Két felé kap, mint a' vízben haló. km.
Haló félben van.
HALVA fekszik. Jacet mortuus. Fél-halva. Semimortuus. Faludi T. É. p. 158.
HOLTT. Mortuus. M. A.
Holttakkal hadakozik. Mortuos jugulat. M. A.
Holtt család. Lamium. M. A.
Holtt-eleven. Semimortuus, semianimis, exanimus, intermortuus, enectus, redivivus. M. A.
Holtt fene. Gangraena, pustula. PP. Sphacelus. Kalter Brand. S. I.
Holtt görcs: merevedés. Tetanus. PP.
Holtt Lehota. F. Gömör Vben.
Holtt Maros. Ramus Marusii in Com. Aradiensi.
Holtt Rába. Ramus Arabonis in C. Castriferrei.
Holtt-részeg. Ebrius in superlativo gradu.
Holtt számban van. Inter mortuos computatur. Faludi Sz. E. p. 68. N. E. p. 157.
Holtt szén. Carbo. M. A.
Holtt szén-égető. Carbonarius. M. A.
Holtt Tarna. Effluvia Tarnae in Jazygia.
Holtt tenger. Mare mortuum. Pázm. Pred. p. 376.
Holtt tetem. Panus, atheroma, steatoma. PP.
Holtt test. Cadaver. M. A.
Holtt tó, Hóttó. F. Szala Vben.
Holtt víz. Palus, stagnum. S. I.
El holtt. Emortuus, exanimus, exanimis. M. A.
El holttá teszi. Exanimat. M. A.
Fél-holtt. Semimortuus.
Meg holtt. Emortuus, mortuus. M. A.
Holttai. Mortualis. M. A.
Holttan. Mortue.
Fél-holttan. Semimortue.
Holttig, holttiglan. Usque mortem, usque obitum. S. I.
Holttig való. Perpetuus, vita durante. S. I.
Holtom, holtod. Mors mea, tua. S. I.
Holtomig. Donec vixero, vita mea durante. S. I.

HALL.

HALL, hallja. Audit. M. A. Sokat lássz, hallj, keveset szólj. km.
Be hallja. Audit vocem intro penetrantem.
Meg hallja. Inaudit, exaudit. M. A.
Nagyott hall. Surdaster est.
HALLAD, halladja. Praeterit, differtur. Egyebeket föllyül mul. Supereminet, eminet, superat, excellit. M. A.
El hallad. Praeterit, praeterlabitur. M. A.
El halladja. Praecellit, antevertit, praecurrit. M. A.
Föllyül halladja. Eminet, excellit. M. A.
Meg halladja. Praevertit, excellit, antecellit, exsuperat. M. A.
Halladás.
Meg halladás. Exsuperantia, exsuperatio. M. A.
Halladék. Dilatio, cunctatio, mora. M. A.
Halladható. Superabilis.
Meg halladható. Exsuperabilis. M. A.
Halladó-képpen. Per praeeminentiam. Pázm. Kal. p. 461.
HALLASZT, hallasztja. Differt, prorogat. M. A.
El hallasztja. Differt, rejicit, prolatat. M. A.
Hallasztás. Dilatio, prorogatio. M. A.

El hallasztás. Dilatio. M. A.
Hallasztó.
El hallasztó. Dilator. M. A.
HALLAT. Auditus. S. I.
Hallatos. Sonorus, clarus. M. A.
HALLAT (ige), hallatja. Audire facit.
HALLATLAN. Inauditus. M. A.
Hallatlan dolog. Res inaudita.
Hallatlanná teszi. Fingit, ac si non audivisset.
Hallatlanság. Inobedientia. M. A.
HALLATTÁRA. Audiente illo. M. A.
HALLÁS. Auditus. M. A.
Meg hallás. Auditio. M. A.
HALLGAT, hallgatja. Tacet, silet, auscultat. M. A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
El hallgat. Conticescit.
El hallgatja. Dissimulat, obticet, reticet. M. A.
Föl hallgatja. Exaudit recitantem.
Fül-hegygyel hallgat. Subauscultat. M. A.
Ki hallgatja. Exaudit. M. A.
Meg hallgatja. idem. S. I.
Reá hallgat. Auscultat, attendit. M. A.
Hallgatás. Taciturnitas, silentium, auditio. M. A.
El hallgatás. Reticentia, obticentia. M. A.
Meg hallgatás. Audientia, exauditio. M. A.
Hallgató, Auditor, tacens, tacitus, taciturnus, silens. M. A. Veszteg álló víznek, hallgató embernek nem kell hinni. km.
Hallgató hely. Auditorium. M. A.
Hallgatódzik. Auscultat ad fores.
Hallgatva. Tacite. M. A. it. Audiendo.
Hallgatva meg nem botlasz. km.
HALLIK pro Hallatik. Auditur. M. A.
Eb-ugatás nem hallik mennybe. km.
Be hallik. Intro auditur.
El hallik. Longe auditur.
Ki hallik. Auditur foras.
Meg hallik. Bene auditur.
Meszsze hallik. Procul auditur. Faludi. U. E. 2. R. p. 41.
HALLJ, és láss, de hallgass. Audi, vide, tace. S. I.
HALLK. Tardus, tacitus, lentus. M. A.
Hallkkal. Tacite, submisse. M. A. Hallkkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Hallkan. idem. Pázm Pred. p. 641.
HALLOD-e? Heus, audin'. M. A.
HALLOGAT, hallogatja. Procrastinat, prorogat. M. A.
El hállogatja. Procrastinat. M. A.
Hallogatás. Procrastinatio, prorogatio. M. A.
Hallogató. Dilator. M. A.
HALLOMÁNY. Auditus, auditio. S. I.
HALLOMÁS. Auditio, auditus. Vrancsics. M. A. Faludi N. A. p. 83.
Hallomásból tudja. Scit ex auditu.
Hallomás' tanuja. Testis auritus. S. I.
HALLOTT. Auditus.
Meg hallott. Auditus, inauditus. M. A.
Hallottam dolog. Res, quam ex auditu scio. Faludi E. M. p. 240.
HALLÓ. Audiens.
Halló csö. Tuba acustica.
Halló hely. Auditorium. S. I.

HALOM.

HALM. R. HALOM. Collis, monticulus. M. A. Sok kicsinyből halom nyöl. km.
Halom. Telek Pest Vben.
Halom' allya. Telek Győr Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
* Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Határ-halom. Collis terminalis.
Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Kö-halom. MV. Soprony Vben.
Külsö halom. Csárda Szabolcs Vben.
Lyukas halom. Csárda Bihar Vben.
Ör-halom. Collis excubialis.
Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
Ság-halom. Telek Győr Vben.
Sátor-halm. R. (Sátor-halom). Collis tentoriorum. Anonymus cap. XV.
Sír-halom. Tumulus.
Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles. CM.
Szép halom. Sz. P. Abaúj Vben.
HALMA. Ejus collis.
HALMI. Collinus.
Halmi. MV. Ugocsa-Vben.
HALMON való. Collinus. M. A.
HALMOS. Tumulosus, colliculis obsitus. M. A.
HALMOZ, halmozza. Congerit, acervat, cumulat. S. I.
Föl halmozza. Concumulat.
Reá halmozza. Adcumulat, aggerit.
Halmozás. Coacervatio, cumulatio. S. I.
Halmozott. Cumulatus.
Halmozott szekér. Faludi E. M. p. 240.
HALOMRA gyűjti. Concumulat, coacervat.

HAM.

HAM.
HAMAR. Cito, subito, festinato. M. A. Hamar kezdi, hamar unja. — A' ki keveset föz, hamar el költi. kmm.
Hamar-ész, hamar-elme, melly magát leg ottan föl találja. Ingenium. S. I.
Hamar-eszű. Ingeniosus, cogitatione celer. S. I.
Hamar-halál. Cita mors. A' király' haragját, hamar-halál követi.
Hamar hisz. Credulus est. Két hamar senkinek nem jó: hamar hinni, hamar ítélni. km.
Hamar-idön. Brevi, prope diem. Epist. Pázm. T. 1. p. 249. Faludi N. U. p. 141.
Hamar-munka. Opus deproperatum. Ritkán szokott a' hamar-munka jó lenni. km.
Hamar-mű hammas szokott lenni. km. Pázm. Pred. in praef.
Hamar' napján (mint soha' napján). Prope diem. Faludi N. U. p. 64.
Hamar-porú (hamar-tűzű). Celer, praeceps. PP. Fervidus.
Hamar-tanácsnak hamar-bánás a' vége. km.
Hamar való. Subitus, subitaneus. M. A.
Hamar való nap. Prope diem. M. A.
Hamar, még lelket érsz benne. Vivit, incende ignem. km.
* Elég hamar, ha elég jó. Sat cito, si sat bene.
Nagy hamar. Valde cito.
HAMARA. Ejus citum. Sz. D.
Po' hamara. Sz. P. Nagy Kunságban.
Hamarább. Ocyus, citius. Hamarább meg halunk, mint mindent meg tudunk. Discentis vita deficit. Pázmán ht. etiam „Hamarébb." Pred. p. 1142. 1143.
Hová hamarább. Quo citius. Csuzi p. 653.
Mennél hamarább. idem.
Hamarán. Cito, festinanter.
Hamarba: hirtelenébe. Epist. Pázm. T. 1. p. 58. A' hamarban egy bötüje sincs a' JÓnak. km. Dug. 2. R. p. 54.
Hamargat, hamargatja. Sollicitat, urget, accellerat. Biró Márton, Micae. p. 256. 261.
Hamari. Csárda Szabolcs Vben.
Hamarit, hamaritja. Accelerat. Hermán József, Hallottas beszéd, G. Festetics Kristóf fölött. p. 17.
Hamaritott tanács. Consilium praecipitanter initum. Faludi E. M. p. 240.
Hamarja. Citus, citatus, festinus, properus. CM. M. A.
Hamarja-futás. Decertatio in cursu. Faludi N. A. p. 134. 154.
Hamarja-lépés. Gressus acceleratus. Faludi N. U. p. 8.
Hamarja-vetés. (Jövendő tudás' keresetének egy bizonyos módja.) Gyöngyösi 1. Darab. p. 389.
Hamarja-ugrás. Decertatio in saltu.
* Nyúl' hamarja: nyúl' lábának csuklójában egy kis csont, vagy inas hús, némellyik meg szokta enni, hogy jó futó lehessen. E MSS. Válylanis.
Hamarjában. Strictim, breviter. PP.
Hamarját fut. Cursu decertat. Faludi N. A. p. 98.
Hamarját ugrik. Decertat saltu. M. A.
Hamarkodik. Festinat, properat. Tordai' MSS.
Hamarkodás. Festinantia. Faludi U. E. 1. R. p. 177.
Hamarkodó. Festinans, deproperans. A' hamarkodó ebnek vakok a' kölykei. km. Dug. 1. R. p. 59.
Hamarnak hijják. — Nem hínak engem hamarnak. km.
Hamarolja. Putat esse nimis citum, properum.
Hamarlotta.
Hamarság. Properantia. CM. Velocitas, celeritas, festinantia, festinatio. M. A.
Hamarsággal. Festinanter, perniciter, citatim, velociter. M. A.
Hamarságos. Velox. Pesthi' Meséji. p. 77. M. A.
Hamarságos hajó. Velocissima navis. Kalend. 1701.
Hamarú. R. Tempestivus v. citus, celer, festinus, properus, velox v. fervidus, praeceps v. subitus, subitaneus. S. I.
Hamarú hammas, késő kedves. km.

HAMIS. Fallax, falsus, iniquus, adulterinus. M. A. Csak hamis az ember, mig eleven. km.
Hamis áru. Improba merx. PP.
Hamis ember. Homo dolosus. A' hamis embert elöbb meg fogják a' hamisságban, mint a' sánta ebet a' lopásban. km.
Hamis esküvés. Perjuratio, perjurium. M. A.
Hamis esküvö. Falsijurus. M. A.
Hamis hír. Falsus rumor.
Hamis hitezés. Falsa adjuratio. Pázm. Pred. p. 810.
Hamis Istenek. Falsi Dii, idola.
Hamis Isteni tisztelet. Superstitio, falsa religio. M. A.
Hamis keresmény. Iniqua adquisitio.
Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
Hamis kereset. idem. Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
Hamis levél. Falsae literae.
Hamis levéllel, v. pöcséttel élö. Falsarius. PP.
Hamis pénz. Numus spurius, moneta adulterina. PP. Egy hamis pénz százat emészt. km.
Hamis pénz-verö. Monetae adulterator. PP.
Hamis pöcsét. Sigillum adulterinum.
Hamis szín. Color mentitus. S. I.
Hamis tanu. Testis falsus. PP.
Hamis víz. Aqua deceptrix. Leg hamisabb víz az aszszonyok' köny-hullatása. km.
Hamisan. False, falso, inique. M. A.
Hamisan eszküszik. Pejerat. M. A.
Hamisít, hamisítja. Falsificat v. confutat, refutat. S. I.
Meg hamisítja. Confutat, refutat. it. depravat, corrumpit, falsat, falsificat. M. A.
Meg hamisitás. Refutatio, confutatio. M. A. it. falsificatio.
Meg hamisithatatlan. Irrefutabilis. Eszterházi Tamás. p. 49.
Hamisító. Falsarius. M. A.
Hamisított. Falsus. M. A.
Hamiskodik. Vulpinatur. Pázm. Kal. p. 452. Falsitatem exercet. M. A.
Hamiskodás. Vulpinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 40. 95. T. É. p. 254.
Hamisodik. Falsus fit. S. I.
Hamisol, hamisolja. Refutat, confutat, pro falso habet. V. M. p. 18.
Meg hamisolja: meg hamisítja. M. A. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 3.
Hamisság. Falsitas, iniquitas. M. A.
Hamisságban érték — kapták — tapasztalták. Deprehensus in falsitate.
HAMOS. R. Iniquus, falsus. L. Hamis. M.A.
HAMU. Cinis, lix. M. A. El fáradtam, még ma a' hamut is mamunak mondom. Hallottam Szombathelyen egy rabtól.
Hamu alatt sültt. Subcinericius. M. A.
Hamu alatt sültt pogácsa. Focarius panis. PP.
Hamu-katlan. Reconditorium cinerum.
Hamu-kenyér. Panis focarius, azymus. Faludi N. A. p. 97.
Hamu-pipök. Kemencze-örzö, sutban ülö, hamu-hugyka.
Hamu-pipöke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.
Hamu-rakás. Agger cinerum. Káldi 4. Esdr. 2. 9.
Hamu-szín. Cinereus color. M. A.
Hamu-színü. Cineraceus, cineritius. M.A.
Hamu-só. Sal alcalinus. Laugensalz. S.I.
Hamu-zsír. Cinéres clavellati. Pottasche. S. I.
Hamu-vevö, Hamm-vevö. Emunctorium. Pázm. Pred. p. 686.
Hamuban sültt. Subcineritius.
Hamui. Cinereus. M. A.
Hamva. Cinis ejus. Vedd hamvát a' gyertyának.
Hamva. F. Gömör Vben.
Hamva-vevö. Emunctorium. M. A.
Hamvad. Vertitur in cineres. S. I.
El hamvad a' tüz. Ignis in cineres abit.
Meg hamvad. Vajda. K. É. 1. K. p. 626.
Hamvas, (hamuas, hamvas, hammas). Cinereus, cinere conspersus. M. A.
Hamvas szereda. Cineralia. PP.
Hamvas nap. idem. S. I.
Hamvasít, hamvasítja.
Meg hamvasítja. Cinere inficit. M. A.
Hamvaz, hamvazza. Cinere inficit, aspergit cinerem. M. A.
Bé hamvazza. Cinere inspergit.
Meg hamvazza. Cinere inficit. M. A.
Hamvazó szerda. Dies cinerum.
Hamvazott. Cineratus, incineratus. Nem piszkálja a' hamvazott tüzet. km. Dug. 1. R. p. 7.

HANDSÁR.

HANDSÁR. Pugio, machaera, mucro. M.A. Enchiridion. CM.
Hancsár. idem. M. A.
Hanzsár. idem. Vrancsics.
Hangyár. idem. Pázm. Kal. p. 264.
Handsár-forgató. Faludi N. A. p. 217.
HANDSÁRJA. Ejus mucro.
Szent László' Handsárja. Bipennis S. Ladislai. Sz. D.
HANDSÁROS. Habens mucronem.
Handsáros pálcza. Dolon. M. A.

HANDÓKA.

HANDÓKA. Bizonyos turós, étek. S. I.

HANG. (név.)

HANG. Tonus, sonitus, sonus, tinnitus. M. A.
Hang-egygyezés. Harmonia, euphonia. S.I.
Hang-értés. Hang-mesterség. Ars musica. Tonkunst. S. I.
Hang-jel. Accentus. S. I.
Hang-láb. Pes in carmine. Mértékes hang-láb. Pes metricus.
Hang-mester. Musicus. Tonkünstler.
Hang-mérés. Hang-mérséklés. Prosodia.
Hang-mérö. Metronomus.
Hang-óra. Verö óra. Horologium sonorum. S I.
Hang-ütés. Tactus in musica.
* Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.
Pénz-hang. Sonitus, tinnitus pecuniae. Az ételt' szagáért pénz-hanggal fizetnek. km.
HANGA-fa. Myrica. M. A.
Hanga-fü. Brya. M. A.
HANGÁCS. F. Borsod Vben.
HANGICSÁL. Incinit, resonat. M. A.
Hangicsálás. Admodulatio.
Hangicsáló. Resonans. M. A.
HANGOL. Sonat, tonat. M. A.
Hangolás. Tonatio. M. A.
HANGONY (Alsó, fölsö) FF. Gömör Vben.
HANGOS. Sonorus, sonans, sonabilis, canorosus, tinnulus, personus. km.
Hangos dobra veri. Faludi B. E. p. 23.
Hangos szavú. Altisonus, canorus. M. A. Gyönge ptrücsöknek is a' szava hangos. km.
Hangos torkú. idem.
Hangosan. Sonore. Faludi. N. U. p. 53.
Hangoskodik. Sonat, sonorus est. M. A.
Hangoskodás. Resonantia. Pázm. Kal. p. 115. Pred. p. 746.
Hangoskodó. Resonans. Pázm. Kal. p. 1027.
Hangoskodó szózat. Vox resonans. Pázm. Pred. p. 207.
Hangosság. Sonor, sonoritas. M. A. Margit' Élete p. 67. Pázm. Pred. p. 461. 540.
HANGZik. Sonat, resonat, tinnit. S. I.
Öszve hangzik. Consonat.
Viszsza hangzik. Resonat. S. I.
Hangzat. Sonitus. S. I.
Hangzatos. Sonorus. S. I.
Hangzó, hangozó. Personus. M. A.
Magán hangzó. Vocalis.
Mással hangzó. Consonans.

HANG. (ige)

HANG. R. Sonat, tinnit, S. I.
HANGÓ. R. Musica. S. I.
Hangós. R. Musicus. S. I.

HANGYA.

HANGYA. Formica. M. A. Annyi mint a' hangya. km.
Hangya-boly. Formicetum. Faludi T. É. p. 316. Formicarum cubile. PP.
Hangya-fészek. Nidus formicarum. Pázm. Pred. p. 95.
Hangya-tojás. Ova formicarum. Örül a' fülemüle, ha hangya tojást lát. Dug. km. 2. R. p. 167.
Hangya-vesztö. Formicaleo, myrmicoleon. Ameisenfresser. S. I.
HANGYÁL. idem ac Hangya. Sz. D. S. I.
Hangyálkodó. Hangya-módra mozgadozó. M. A. L.
HANGYAI. Formicinus. M. A.
HANGYÁS. Formicosus. M. A.
HANGYÁSZ (név.) Captor formicarum.
Hangyász. Myrmecophaga. Ameisenbär. S. I.
HANGYÁSZ (ige.) Formicas capit.
Hangyászó. Ördög' lova. Hemerobius. Augenschiesser. S. I.

HANT.

HANT. Cespes. Gleba. CM. M. A.
Hant-rontó sulyok. Sphira. M. A.
Hant-szin. Color herbidus.
HANTBÓL való. Caespitosus. M. A.
HANTOL, hantolja: gyepüli, árkolja. Sz. D.
Föl hantolja a' rétet. Sz. D.
HANTOS. Glebosus, cespitosus. CM. M. A. Hantos földben jó búza terem. km.
Hantos mező. Faludi E. M. p. 240.
HANTSIK: Nagy darabokra szeltt hant. Sz. D.
Hantsikol: hantol, árkol. Sz. D.
Föl hantsikolja a' rétet. Föl hantolja, föl árkolja a' rétet. Sz. D.

HANY.

HANY.
HANYAG víz. Aqua tepida. S. I.
HANYATT. Supinus.
Hanyatt esett. Cecidit supinus.
Hanyatt fekszik. Supinus jacet.
Hanyatt fekvés. Resupinatio, cubitus supinus. S. I.
Hanyatt-homlok. Pronus it. praecipitanter. M. A.
Hanyattan. Supine.
Hanyattan találtam. Supinum eum inveni. Sz. D.
Hanyattá. Supine. M. A.
Hanyattá dőltt. Resupinus. M. A.
Hanyattá dőjti. Resupinat. M. A.
Hanyattá fekvő. Supinus. M. A.
Hanyattá fordítja. Supinat. M. A.
Hanyattá fordíttatott. Supinatus. M. A.
Hanyatlik. Inclinat, reclinat, deflectitur. it. Supinatur. Arczczal föl fordúl. M. A.
El hanyatlik. Inclinat. M. A.
Meg hanyatlik. Reclinat, reflectitur. M. A.
Le hanyatlik. Procumbit, recumbit pronus. M. A.
Viszsza hanyatlik. Reclinat, recidit. Faludi Sz. E. p. 74.
Hanyatlás. Inclinatio, reclinatio. M. A.
El hanyatlás. Aversio, inclinatio, defectio. M. A.
Hanyatlott árnyék. Umbra procidua. Faludi. E. M. p. 240.
El hanyatlott. Inclinatus, reclinatus. M. A.
Le hanyatlott a' nap. Inclinata est dies.
Meg hanyatlott. Inclinatus. M. A.
Hanyattol, hanyattolja. Supinat. Hanyattá fordítja. Sz. D.
HANYSÁG. Campus palustris, uliginosus. S. I.

HAPS.

HAPS. Sonus vorantis cum festinatione.
HAPSI. Avide et festinanter vorans. Egygyik kapsi, a' másik hapsi. km. Dug. 1. R. p. 66.
HAPSOL, hapsolja. Devorat cum festinatione, et cum quodam sonitu.
Föl hapsolja. idem. Faludi N. E. p. 141.

HAR.

HAR.
Har-aly. E. Három szék Székében.
HARA. Szőr-szövet, v. szőr-fonál, vagy szőr-zsák, mellyben gyapottat visznek. Sz. D. S. I.
HARACS.
Haracsina. Sz. P. Bereg Vben.
Haracson. F. Soprony Vben.
HARAG. Ira. M. A. Nagyra viszi embert a' harag. km.
Harag' átkozatja. Maledictum irae. Faludi. E. M. p. 249.
Harag' fia. Faludi ibidem.
Harag-szemmel. Irato oculo. Vajda K. É. 1. K. p. 419.
Harag-szemet vetett reá. Irato oculo eum aspexit.
Harag-tartás. Ira, irae detentio. M. A.
Harag-tartó. Qui iram fovet.
Harag-üzés. Stomachatio. Haragoskodás.
* Dühödő harag. Furor. A' dühödő harag ád fegyvert. Furor arma ministrat.
Égi haragnak villámló tüze.
Hasztalan harag az, kinek nincs ereje. Vanae sine viribus irae.
Lobogó harag. Ira ardens.
Haraggal. Irate. M. A.
Haraghatik. Potest irasci. Pázm. Pred. p. 802.
Reá nem haraghatik. Pázm. Kal. p. 495.
Haragít, haragítja. Ad iram concitat. Pázm. Kal. p. 33.
Föl haragítja. idem.
Meg haragítja. Irritat, exacerbat. M. A.
Haragító. Irritator, irritans.
Isten-haragító rútság. Pázm. Kal. p. 24.
Haragja. Ira ejus. A' hangyának is vagyon haragja. km.
Király haragját hamar halál követi. km.
Haragjában beteg. Prae ira infirmus. Két beteget nem szeret az ágy: részeg-beteget, és haragjában beteget. km.
Haragodik. Irascitur. M. A.
Meg haragodik. Irascitur, stomachatur. M. A.
Haragos. Iracundus, severus. M. A. Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km.
Haragos csallán: égető csallyán. Faludi E. M. p. 240.
Haragos ég. Iracundum (fulminans) coelum.
Haragos levél. Aculeatae, ardentes literae. PP.
Haragos menykő. Fulmen noxium.
Haragos szemet mutat. Faludi N. A. p. 40.
Haragos tenger. Mare tumultuosum. Faludi T. É. p. 138.
Haragos tüske: igen bökő, szúrós tüske.
Hara os-zöld: sötét-zöld. Perviridis, praeviridans. S. I.
Haragosan. Iracunde. M. A.
Haragoskodik. Stomachatur.
Haragoskodás. Stomachatio. Vajda K. É. 1. K. p. 173.
Haragoskodó. Stomachosus. M. A.
Haragosnak kettő a' része: meg is verik, enni sem adnak. Porrige si possis, panem hinc obsonia, pugnos. M. A.
Haragosom. Qui mihi irascitur. Faludi E. M. p. 249.
Haragosság. Iracundia. M. A.
Haragszik (haraguszik). Irascitur: stomachatur. M. A. A' kutya is haragszik, ha orrát ütik. km.
Haragszik reá. Succenset. M. A.
Haragszik valamennyire. Subirascitur. M. A.
Meg haragszik. Irascitur, succenset. M. A. A' ki nehezebben haragszik meg, tovább tart haragja. km.
Haraguvás. Ira, stomachatio. M. A.
Haragú.
Hamar-haragú. Facile irascens. Káldi Prov. 18. 14.
Haragudik: haragodik.
Meg haragudtt. Iratus. M. A.
HARAKÓCZ. F. Szepes Vben.
HARAM.
Haram-basa. Dux praedonum.
Haramia, Haramja. Praedo, latro.
Haramiásabb erkölcsű. Vajda K. É. 5. K. p. 479.
Haramiáskodik. Praedonem agit, latrocinatur.
HARAP (név). Avarban, tarlóban, vagy más gazos helyen terjedő tűz. Sz. D.
Harapos. Mordax. M. A.
Haraposság. Mordacitas. M. A.
Harapot gyújt. Sz. D.
HARAP (ige), harapja. Mordet. M. A. Ha ő mar, én is harapom. km.
Bele harap. Immordet. Pázm. Pred. p. 309.
El harapja. Abrodit, demordet. M. A.
Félben harapta a' szót. Vox faucibus haesit.
Föl harapja. Mordicus aufert, depascit. PP.
Ki harapja. Morsu excipit.
Le harapja. Demordet. M. A.
Meg harapja. Mordet. M. A. Vess kenyeret az ebnek, meg harap'érte. km.
Harapás. Morsio, morsus. M. A.
Le harapás. Demorsio. M. A.
Harapdál, harapdálja. Demordet, corrodit. M. A. Morsicat. Eb is a' követ harapdálja, mikor az embert meg nem ma hatja. km.
Le harapdálja. idem.
Harapdálás. Morsicatio. Pázm. Pred. p. 728.
Harapdálva. Mordicus, morsicatim. M. A.
Haraphat, haraphatja. Potest mordere. Az eb a' lánczon ugathat, de nem haraphat. km.
Haraposz. Mordet, morsicat. Faludi Sz. E. p. 17.
Harapozik. Propagatur, diffunditur, serpit. S. I.
Harapozik a' tűz. Serpit ignis.
El harapozik. Diffunditur, quaqua versus serpit. El harapozott a' gonoszság. km.
Harapodzik. Paulatim diffunditur.
Bé harapodzik. Irrepit. Geidler Hadi Oktat. p. 5.
El harapodzik. Proserpit.
Harapott. Morsus.
Le harapott. Demorsus. M. A.
Harapó. Mordens.
Harapó fogó. Volsella, forceps clavaria. PP.
Harapólag. Mordicus. S. I.

Harapós. Mordax. M. A.
HARASZT. Sylva, quercetum, dumus, dumetum. M. A. Nem zörög a' haraszt szél nélkül. km.
Haraszt. F. Szepes Vben. Sz. PP. Szabolcs, és Hont Vkben.
Haraszt-fa. Alnus. CM.
Haraszt-kerék. E. F. Maros Székében.
Haraszti. Dumetalis.
Haraszti. t. h. n. Abaúj, Baranya, Nógrád és Pest Vkben.
Haraszti falu. F. Vas Vben.
Harasztja. Éjus dumus. Antal' harasztjára bocsátott. km. Esterházi Tamás, M. Hunnius p. 249.
Harasztos. Dumetosus. Heltai, Kron. 1. Dar. p. 571.
Harasztos. E. FF. Kolos Vben, és Aranyos Székében.
Harasztos káposzta. Olus crispum, beta crispa. M. A.
HARÁCS. Praeda, tributum, prodigalitas, auctio, subhastatio. Zriniász. P. 1. Stropha 54 et P. XV. Str. 28.
Harácsol. Harácsolja. Prodigit.
El harácsolja. idem. Csuzi p. 281. Nem kopott érte körme, könnyen el harácsolja. km.
Harácsolás. Prodigalitas, dilapidatio. Sz. D.
HARCZ. Pugna, certamen, praelium, agon. M. A. Egy harcz nem győzedelem. Praelio victus non bello. K. V. p. 418.
Harcz. F. Tolna Vben.
Harcz-hely. Locus pugnae. Schlachtfeld. S. I.
Harczol. Certat, pugnat, dimicat, praeliatur. M. A.
Meg harczol. Decertat.
Harczolás. Dimicatio, decertatio, praelium. M. A.
Meg harczolás. Decertatio, depugnatio. M. A.
Harczoló. Dimicans.
Harczoló írás. Scriptum polemicum. Faludi T. É. p. 72.
Harczoló könyv. Liber polemicus. Pázm. Pred. in praef.
Harczolódik. Dimicatione occupatur, contendit.
Harczolódás. Contentio polemica. Zvonarics. 1. R. p. 465.
Harczon el hullás. Strages. PP.
Harczos. Pugnax, bellicosus, bellosus. M. A.
Harczosság. Pugnacitas. M. A.
Harczra való ló. Bellator equus. PP.
HARCSA. Barbota, silurus, mullus, barbo, barbellus, perottis. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
Harcsa' bajuszsza. Barbi cirrus. PP.
HARD. Sz. P. Fejér Vben.
HARIS. Garrula avis, ortygometra. A' harist az ő maga szaván fogják meg. Suo ipsius indicio perit sorex. M. A.
Harisnya. Tibiale, tibialia, caliga. M. A.
Harisnyás. Caligatus. M. A.
HARKA. MV. Soprony Vben. Sz. PP. Pest, és Komárom Vkben.
Harka-busz. F. Árva Vben.
Harkács. F. Gömör Vben.
Harkály. Picus, picus martius. M. A. CM.
Harkály. F. Zemplin Vben.
Hammas harkály. Picus cinereus. NC. p. 161.
Zöld tollú harkály. Picus viridis. NC. p. 161.
Harkány. F. Baranya Vben.
Fa-koptó harkány — Népi énekből.
HARSÁG. F. Sáros Vben.

HARANG.

HARANG. Campana, nola. M. A. A' harang is hí másokat a' templomba, de maga nem megy. km.
Harang. Sz. P. Békes, és Szabolcs Vkben.
Harang-fű. Volubilis, convolvulus. M. A.
Harang-kötél. Funis campanae.
Harang-láb. Campanile, turris contabulata. PP.
Harang-láb. F. Bereg Vben, és E. F. Kükülló Vben.
Harang-mező. F. Bihar Vben.
Harang' monya. Pistillum, rhophalum. M. A.
Harang' nyelve, harang' szüve. idem.
Harang-öntés. Fusio campanae. Igen ért a' hajdu a' harang-öntéshez. km.
Harang-öntő. Fusor campanarum. M. A.
Harang-szó. Sonus campanae. Pázm. Pred. p. 456.
Harang' tengelye. Vectarium, campanae transtrum. PP.
Harang' ütője. Campanae malleus. PP.
Harang-virág. Aquilegia. PP.
* Föl ébresztő harang. Excitatorium. Bitó Márton, Micae. p. 20.
Hír-harang. Divulgator. Prágai. p. 791.
Kakas-harang. Parva campanula, qualis hinnulis appendi solet.
Lélek-harang. Campana agonizantium.
Tűz-harang. Campana, qua signum datur tempore incendii.
Váradi harang — konog az órra mint a' Váradi harang. km.
HARANGOD. F. Zemplin Vben.
HARANGOS. Campanas habens.
Harangos torony. Campanile. PP.
HARANGOZ. Campanam pulsat. M. A. Hallott harangozni, de nem tudja, hol. km.
Bé harangoz. Compulsat.
Ki harangozza. Ad funus indicandum pulsat campanas.
Harangozás. Campanae pulsus. M. A.
Be harangozás. Compulsatio.
Ki harangozás. Pulsus ratione funeris.
Harangozó. Campanator, campanae ventilator. PP. Pázm. Kal. p. 450.
Harangozó-pénz. Már a' harangozó-pénz néz ki az orrából: rövid idő alatt meg hal.

HARMAT.

HARMAT. Ros. M. A. Harmattal nem kell nézni a' füvet. km.
Harmat-fű. Rorella. Sonnenthau. Csapó. p. 111.
Harmat-gyöngy. Gemma roris. Szép mint füvön a' harmat-gyöngy. km. Dug. 2. R. p. 261.
Harmat-hozó. Rorifer. M. A.
Harmat-kása. Gramen mannae. Mannakása. Csapó p. 112.
HARMATOS. Rorulentus, roscidus. M. A.
Harmatosúl. Rorescit. M. A.
HARMATOZik. Rorat. M. A.
Harmatozza. Irrorat. M. A.
Meg harmatozza. idem. M. A.
Harmatozás. Roratio. M. A.
Meg harmatozás. Irroratio. M. A.
Harmatoztatott. Roratus. M. A.

HARMINCZ.

HARMINCZ. Triginta. M. A. Lásd a' HÁROM-ban.

HARS.

HARS. Sonus resonans. v. stridens, fragosus.
HARSAG (HARSOG) Stridet, stridit. M. A.
Harsagás. Stridor, fragor. M. A.
Harsagva. Fragose. M. A.
HARSAN. Fragorem edit, stridet. M. A.
Harsanás. Fragor, strepitus. M. A.
HARSÁG. F. Sáros Vben.
HARSÁGY, Harshágy. F. Somogy Vben.
HARSÁNY. Sonorus, fragosus, strepitosus. S. I.
Harsány. FF. Bihar, Borsod, és Baranya Vkben.
Harsány szavú. Sonorae vocis.
Harsányon. Sonore. Csuzi. p. 52.
HARSOG. Lásd harsag.
Trombiták' harsogása. Sonitus tubarum. Pázm. Pred. p. 754.
Harsogtat, harsogtatja. Facit, ut fragorem edat.
HARSOKODik. Rixatur, disceptat.
Harsokodás. Disceptatio. Thelegdi, Felelet. p. 206.
HARSOL. Rixatur, jurgatur. Thelegdi, Felelet. p. 137.
Harsolás. Rixatio, jurgatio. Idem ibidem.
Harsolódik. Disceptat, jurgatur, rixatur. M. A. CM. Monoszlai de cultu p. 52.
Harsolódás. Disceptatio. M. A.

HARZSIR.

HARZSIR. Heltai' szava. M. Kron. 1. Dar. p. 141.
Német harzsirok.

HAS.

HAS. Venter, alvus, uterus. M. A. Leg több gondot ád embernek a' has. km.
Has' alja. Abdomen, ventriculus. S. I.
Has-csap. Suppositorium. S. I.
Has-csapolás. Paracenthesis abdominis. S. I.
Has-erőltetés. Tenesmus. S. I.
Has-fájás. Tormina ventris. M. A. Colica. S. I.
Has-fájó. Alvinus, lientericus, coeliacus, torminosus. M. A.
Has-féreg. Lumbricus abdominalis. S. I.
Has-folyás. Lienteria. M. A.
Has-födő. Ventrale. M. A. L.
Has-hajtó. Alvum laxans, purgans. S. I.
Has-hajtó szerek. Purgantia. S. I.
Has-hártya. Peritoneum. S. I.

Has-hízlalás. Cura abdominis. Pázm. Pred. p. 441. Kal. p. 1016.
Has-hizlaló. Abdomini natus. Pázm. Kal. p. 145. 819.
Has-kéreg. Peritoneum. PP. Ezen szót hallottam Babán is 1827. Sept. 30. midön egy öreg betegem, a' kit provideáltam, így panaszolkodott: „a' has-kérgemet a' nagy fájás szorongatja."
Has-kötél. Funis iliaceus. M. A.
Has-korrogás. Borborigmus. S. I.
Has-könnyebbités. Alvi evacuatio. M.A.
Has-lágyító fű, has-indító fű. Mercurialis. Csapó. p. 113.
Has-lágyító orvosság. Lenitivum emolliens. PP.
Has-menés. Diarrhoea. M. A.
Has-nevelés. Cura abdominis. Pázm. Pred. p. 295.
Has-potroh. Abdomen. M. A. Vajda K. É. 1. K. p. 315.
Has-pók-ember: nagy hasu, potrohos ember. Faludi E. M. p. 240.
Has-rágás. Tormina intestinorum. M. A. Vrancsics.
Has' siksága. Lienteria, levitas intestinorum. S. I.
Has-sikulás. Lienteria. PP.
Has-szorító. Alvum adstringens, stipticus, obstructivus. S. I.
Has-szorulás. Obstructio alvi. S. I.
Has-tekerés. Tormina alvi. PP.
Has-töltés. Ingluvies. Pázm. Pred. p. 403.
Has-verés. Ventris castigatio. Pázm. Pred. p. 437.
* Éh has. Famens venter. Keveset hall az éh has. km.
Teli hasnak nem sok kedve vagyon a' tanulásra. Plenus venter, non studet libenter.
Üres hasnak nem elég a' szép szó. km.
Vér-has. Dysenteria M. A.

HASA. Ejus venter.
Hasa' alja. Ejus abdomen.

HASAD. Fatiscit, diffinditur, hiascit, hiat. M. A.
El hasad. Finditur.
Meg hasad. idem.

Hasadatlan. Non fissus.
Hasadatlan körmü. Solidipes. CM.

Hasadás. Fissio, fissura, scissio, scissura, scissus. M. A.

Hasadék. Rima, fissura, hiatus, pator, chasma. M. A. Thelegdi, Felelet. p. 71.
Hasadékja. Ejus fissura.

Hasadékony. Fissilis, findibilis. S. I.

Hasadékos, Rimosus, laciniatus, laciniosus, multifidus. M. A.

Hasadoz. Hiatat. M. A.
Hasadozott. Hiulcus, scabrosus. M. A.

Hasadó. Fissilis. M. A.
Hasadó-kö. Schistus, lapis fissilis. S. I.
Hasadó szilva. Magva-váló magyar szilva. S. I.

Hasadtt. Diffissus, divulsus, hiulcus. M. A.
Hasadtt fazék. Olla rupta.
Hasadtt körmü. Bisulcus. M. A.
Meg hasadtt. Diffissus. M. A.

HASAL, hasalja. Ventrem circumplectit.

Hasaló szij. Lorum ventrale. S. I.

Hasló szij. idem.

HASAS. Gravidus, praegnans, it. ventricosus, ventrosus, ventriosus. Nagy hasú, potrohos. M. A.
Hasas edény. Sinus, sinum. Téj-tartó. S.I.
Hasas tehén. Forda, horda. M. A.
Hasas ünö. idem. M. A.
Hasas üveg. Ampulla. S. I.

Hasasit, hasasítja. Gravidat. M. A.
Meg hasasítja. Ventrem facit, fornicatur. PP.

Hasasodik. In ventrem latescit. S. I.

Hasasság. Graviditas. M. A.

Hasasúl. Gravidatur, dilatatur ventre.

HASASZT, hasasztja R. Findit, diffindit. Komjáthi. it. Zvonarics M. Postilla. 1. R. p. 3.

HASAT ereszt. Ventricosum se facit.
Hasat sártól tisztitó. Purgans. PP.

HASÁB. Fissum, fissile, frustum. M. A. Prisma.
Hasáb-fa. Assula. PP.
Hasáb-káposzta, hasogatott káposzta fejek.
Hasáb-lábú. Crassipes. S. I.
Hasáb-karó: szölö-karó. Ridica. M. A.

Hasából, hasábolja. Scindit, secat in frusta. Sz. D.

Hasábonként. Assulatim, assulose. PP.

Hasábos. Scissilis. M. A. L.

HASI. Ventralis.
Hasi bör. Pellis ventralis. Az az most ellett, és azonnal el döglött bárány-nak le nyúzott böre.
Elö-hasi. Primipara.

HASÍT, hasítja. Findit, scindit. M. A. Kemény fát kemény ékkel hasitják. km.
Be hasítja. Infindit.
El hasítja. Diffindit.
Föl hasítja. Discindit.
Ki hasítja. Exscindit.
Le hasítja. Descindit.
Meg hasítja. Diffindit, infindit. M. A.

Hasítás. Fissio, scissura. M. A.

Hasíték a' csuhán. Lacinia. M. A.

Hasítékos. Laciniosus, laciniatus. M. A.

Hasítható. Scissilis, fissilis. M. A.

Hasított. Scissus, fissus.
Hasított körröm. Bisulca ungula.
Hasított rovás. Tessera praecidanea.

HASKÓ. Ventrosus. Zvonarics. 1. R. p. 721.

HASLAG. Deses, otiosus. S. I.

HASMÁNYTT. In ventre. Sz. D.
Hasmányott megy, hever. Sz. D.
Hasmányott fekvés. Cubitus pronus Sz. D.

HASOGAT, hasogatja. Proscindit, conscindit, diffindit, discindit, resecat, dissecat. M. A.
El hasogatja. Dissecat.
Föl hasogatja. Consecat.

Hasogatás. Proscissio. M. A.

Hasogatott. Fissus, scissus, dissectus it. segmentatus. M. A.
Hasogatott toke. Caudex fissilis. PP.

Hasogató. Scissor, proscissor.
Ször-szál-hasogató. Hypercriticus.

Hasogatvány. Segmentum, prisma.

HASON. In ventre. it. dimidius, aequalis, similis, par.
Hason-fele. Medium, media pars, dimidium. M. A. Pázm. Pred. p. 83.
Hason mász. In ventre proserpit.
Hason-rész. Pars dimidia.
Hason-szó. Vox synonyma. S. I.

Hasonol, hasonolja (mint nagyolja, kicsínli). Aequalem, similem, parem putat, servat.

Hasonlat. Similitudo.
Hasonlatlan. Dissimilis, diversus.
Hasonlatos. Similis, consimilis. M. A.
Hasonlatosan. Similiter. M. A.
Hasonlatos-képpen. Similiter, assimiliter. M. A.
Hasonlatoskodik. Similis esse affectat. Faludi. E. M. p. 160.
Hasonlatosság. Similitudo, imago, simulacrum. M. A.
Hasonlatosság-képpen. Comparative. M.A.

Hasonlit, hasonlítja. Assimilat, comparat, confert. M. A.
Hozzá hasonlítja. Adsimilat M. A.
Öszve hasonlítja. Comparat, confert. M.A.

Hasonlítás. Comparatio, assimilatio, aequiparatio, proportio. M. A.
Öszve hasonlítás. Comparatio, collatio. M. A.

Hasonlítás-képpen. Comparative, assimilative. M. A.

Hasonlíthatatlan. Incomparabilis. M. A.
Öszve hasonlíthatatlan. idem. M. A.
Hasonlíthatatlanúl. Incomparabiliter. M. A.

Hasonlítható. Aequiparabilis. M. A.
Öszve hasonlítható. Comparabilis. M. A.

Hasonló. Similis. M. A. Korom a' koromhoz nem hasonlóbb. km.
Hasonló büntetés. Poena talionis. M. A.
Hasonló-képpen. Similiter, pariter. M. A.
Hasonló szabású. Subsimilis. M. A.
Hasonlólag. Similiter. S. I.
Hasonlóság. Similitas, aequalitas, paritas. M. A.

HASONLik. Finditur in duas partes, it. disconvenit, secedit.
El hasonlik. Deficit, desciscit. M. A.
Meg hasonlik: Deficit, seditionem movet, insurgit. M. A.

Hasonlás. Seditio, defectio. M. A.
El hasonlás. Defectio, apostasia. M. A.
Meg hasonlás. Defectio, seditio. M. A.

Hasonlott. Divisus, deficiens. Minden magában meg hasonlott ország. Omne regnum in se ipsum divisum.
Meg hasonlottság. Discordia, dissensio. S. I.
El hasonló. Defector. M. A.

HASÓK. Ventrosus, ventriosus. S. I.

HASRA gondos. Ventricola, Zvonarics. M. Postilla. 1. R. p. 81.

HASU.
Elö-hasú. Primipara. M. A.
Nagy hasú. Ventrosus. Potrohos.

HASZON.

HASZON. Utilitas, commoditas, commodum, emolumentum. Szeretné a' haszont, de fut a' munkától. Fici gratae avibus sunt, quae plantare recusant. M. A.
Haszon-hajtó. Utilis, lucrosus, quaestuosus. Pázm. Pred. p. 588.
Haszon-kereset. Studium lucri. Sz. D.
Haszon-nézés. Interesse. S. I.
Haszon-pénz. Foenus, usura.

Haszon-szerző. Lucrum procurans. Pázm. Pred. p. 588.
Haszon-vehető. Usuabilis, utilis. S. I.
Haszon-vétel. Usura, usus fructus. M. A.
HASZNA. Utilitas ejus. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. km.
Haszna' vétele. Fruitio, usus. M. A.
* Mi haszna. Quid prodest.
Nagy mi haszna: semmire kellő.
Nincs haszna. Non est usui.
Használ. Prodest, Kicsiny nem árt, sok nem használ. km.
Meg használt neki bor. Szala Vármegyei mondás a' helyett, hogy meg ártott neki a' bor: meg részegültt.
Használja. (Usuat, usum accipit. Hasznát veszi.) Commodat. M. A.
Használat. Commodatio. M. A.
Használatlan. Sine usu, quin usum ceperit. Pesthi' Meséji.
Használatos. Utilis, commodus, fructuosus. M. A.
Használatosan. Fructuose. Sz. D.
Használatosság. Fructuositas. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 908. Margit' Élete Praynál. p. 278.
Hasznára van. Ei prodest.
Maga hasznára kaszál. Sibi studet.
Használt veddegeli. Usitatur. M. A.
Hasznát veszi. Fruitur, utitur. M. A.
HASZNOS. Utilis. Commodus. M. A. Szégyen futni, de hasznos. km.
Hasznos. F. Heves Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Hasznos foganat. Faludi E. M. p. 240.
Hasznosan. Utiliter. M. A.
Hasznosít, hasznosítja. Utilem reddit, facit.
Hasznosító. Utilem reddens. Pázm. Pred. p. 1031.
HASZONTALAN (hasztalan). Inutilis. M. A.
Haszontalan dolog. Inutilis res.
Haszontalankodik. Nugatur, ineptit, rebus ludicris distinetur. Faludi. B. E. p. 11. U. E. 3. R. p. 96.
Haszontalankodás. Faludi N. U. p. 197. N. A. p. 114. U. E. 1. R. p. 87.
Haszontalanság. Inutilitas. M. A.
Haszontalanúl. Inutiliter. M. A.
HASZONOLja. Hasznosnak véli, gondolja, mondja. Sz. D.
HASZTALAN (haszontalan, hasznталan, hasz'talan). Inutilis.
Hasztalanság. Labor perditus, cassus, v. nugae, gerrae. S. I.
Hasztalanúl. Frustra, invanum, incassum. S. I.

HAT (társ-név).

HAT. Sex v. seni. M. A. Kevés hat körtvély kilencz medvének. km.
Hat esztendő. Sexennium. M. A.
Hat esztendős. Sexennis. M. A.
Hat ezerenként. Legionatim. Pázm. Pred. p. 420.
Hat-féle. Sextuplex. S. I.
Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
Hat' háza. Sz. P. Borsod Vben.
Hat hetes. Sex septimanarum.
Hat lapú csont. Alea. Koczka, vörfölye. S. I.
Hat lábú vers. Hexametrum. S. I.
Hat lovú hintó. Pilentum sejuge. S. I.
Hat rendbéli. Sextuplex.
Hat rendű árpa. Hexastichon. S. I.
Hat rongyos. Telek Heves Vben.
Hat szeg. Hexagonum. S. I.
Hat szegű. Sexangulus, hexagonus. M. A.
Hat száz. Sexcenti. M. A.
Hat századik. Sexcentesimus. M. A.
Hat százszor. Sexcenties. M. A.
Hat szem a' koczkán. Senio. S. I.
HATA. Seni ex aliqua congerie.
HATAN. Seni. M. A.
HATOD. R. Sextus. S. I.
Hatod-fél. Quinque et semis. S. I.
Hatod-fél-kor. Hora media sexta. S. I.
Hatod rész. Sextans. S. I.
Hatodik. Sextus. M. A.
Hatodszor. Sexto, sextum. M. A.
HATOS. Senus, sextuplex. M. A.
Hatosban járják ezt a' lovat. Equus sejugis.
HATOT vetet a' koczka. — Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' koczkája. km.
Bé fogta mind a' hatot. Omnes sex equos injunxit.
HATRA, vagy vakra. Aut — aut.
HATSZOR. Sexies. M. A.
Hatszori. Sexies repetitus. S. I.
HATVAN. Sexaginta. M. A.
Hatvan. MV. Heves Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Hatvanad. Sexagesima. S. I.
Hatvanodik. Sexagesimus. M. A.
Hatvanon. Sexageni. M. A.
Hatvanszor. Sexagies. M. A.

HAT (ige).

HAT, hatja. Penetrat. M. A. A' füst nem hat a' kutya' szemébe. km.
Által hat. Penetrat. M. A. CM. it. Transmeat, transit. S. I. Transcendit.
Által hat a' ténta a' papiroson. Charta perfluit, atramentum trajicit. M. A.
Bé hat. idem. M. A.
Bé hat a' szívbe. Penetrat in cor. Zvonárics. 1. R. p. 683.
El hat. Pertingit, penetrat. M. A.
El bé hat. Penetrat. CM.
Föl hat. Sursum pertingit, pervenit, penetrat. S. I.
Ki hat. Erumpit, prosilit. S. I.
Meg hatja. Penetrat. M. A. Pervadit.
Viszsza hat. Reagit.
HATALM, HATALOM. Potentia, dominium. M. A.
Hatalom-vétel. Praevalentia. CM.
Hatalma. Ejus potentia.
Hatalmas. Potens, efficax. M. A. Minden kakas a' maga szemetjén hatalmas. km.
Hatalmas hat farkas. km.
Tudatlan hatalmas mindennek ártalmas. Indocto nihil iniquius.
Hatalmasan. Potenter. M. A.
Hatalmaskodik. Dominatur, vim facit, v. tyrannidem exercet. M. A.
Hatalmaskodás. Dominatus, vis, tyrannis. M. A.
Hatalmaskodó. Potentiam exercens. Pázm. Pred. p. 941.
Hatalmasodik. Potens fit. S. I.
El hatalmasodik. idem.
Hatalmasság. Potestas, potentia. M. A.
Hatalmasságos. Potentissimus. Vajda. 2. K. p. 266.
Hatalmasúl. Violenter. M. A.
Hatalmasúl el foglalja. Potentia mediante occupat. PP.
Hatalmasul (ige.) Potens fit. S. I.
Hatalmaz, hatalmazza. Potentiam dat, plenam confert facultatem.
Föl hatalmazza. idem.
Meg hatalmazza.
Meg hatalmazó levél. Literae plenipotentiales.
Hatalmazik. Invalescit potentia.
El hatalmazik. Invalescit, viribus augescit, praevalet. M. A.
Hatalmú.
Nagy hatalmú. Magnae potentiae.
Hatalmatlan. Impotens. M. A.
HATATLAN.
Által hatatlan. Impenetrabilis. M. A.
HATÁS. Ingressio, penetratio. Sz. D. S. I.
Meg hatás. Penetratio. M. A.
Viszsza hatás. Reactio.
HATHAT. Potest penetrare.
Hathatatlan. Inpenetrabilis, inefficax. M. A.
Hatható. Efficax, penetrans, potens, validus. M. A.
Bé hatható. Penetrabilis. M. A.
Hatható-képpen. Efficaciter, efficienter. M. A.
Hathatós. Efficax. M. A.
Hathatósan. Potenter, efficaciter.
Hathatóság. Efficacia, efficacitas. M. A.
HATOL. Evadit, eluctatur.
Ki hatol. Erumpit, eminet, emanat. M. A.
Ki hatoltt a' veszélyből. Sz. D.
Ki hatolhat. Potest se extricare. Pázm. Kal. p. 90. 851.
HATÓ. Potis, potens. M. A.
Által ható. Penetrabilis. M. A.
Ki ható. Activus. Faludi U. E. 1. R.
Minden-ható. Omnipotens. *Παντοκρατωρ.*
Önnön-ható. *Αυτοκρατωρ.*
Szivre ható. Patheticus.
Viszsza ható. Reagens.
Hatóság. Potentia, efficacia. S. I.
Törvény-hatóság. Jurisdictio.

HAT. (ige-nemző.)

HAT, HET. Suffixum verbale, generans verba potentialia ut:
Irhat. Potest scribere.
Járhat. Potest ambulare.
Láthat. Potest videre.
Mehet. Potest progredi.
Nézhet. Potest cernere.
Szerezhet. Potest procurare. 's a' t.

HATÁR.

HATÁR Terminus, limes. M. A.
Határ. F. Bihar Vben.
Határ-fa. Arbor limitanea, it. strues lignorum.
Határ-Gróf. Marchio. Mark-Graf L. Hadári Antal „Bécs' emlékezetre méltó dolgait."

Határ-halom. Collis terminalis.
Határ-hányás. Limitum erectio.
Határ-járás. Limitum revisio, reambulatio metarum. M. A.
Határ-járó. Mensor. CM.
Határ-jel. Meta, signum limitis. S. I.
Határ-katona. Miles confinialis. Sz. D.
Határ-kő. Lapis terminalis, terminus. PP.
Határ-mérő. Metator. CM.
Határ-őrző. Miles limitaneus.
Határ-szél. Confinium. CM. M. A.
Határ-vetés. Limitatio.
Határ-visgálás. Revisio metarum.
* Puszta határ. F. Nyitra Vben.
HATÁRA. Ejus limes.
HATÁRATLAN. Interminus. M. A.
HATÁRI. Limitaneus. M. A.
HATÁRNOK: határ-őrző katona. Sz. D.
HATÁROS. *Finitimus, confinis, conterminus*, definitus. M. A.
Határos vele. Confinis, consociatus. M. A.
* Ördöggel határos. km. Diabolo conterminus.
HATÁROZ. Metatur. M. A.
Határozza. Terminat, limitat. M. A.
El határozza. Limitat, limitem ponit. S.I.
Meg határozza. Determinat, definit, limitat. M. A.
Határozat. Limitatio, terminatio.
Határozatlan. Indefinitus, interminatus. M. A.
Határozatlanúl. Indefinite. M. A.
Határozás. Metatio, finitio, limitatio, terminatio. M. A.
Meg határozás. Determinatio. M. A.
Határozhatatlan. Interminabilis, quod definiri nequit. M. A.
Határozott. Terminatus. M. A.
Határozott idő. Tempus determinatum. Faludi. E. M. p. 240.
Meg határozott. Determinatus, definitus. M. A.
Határozottság. Praecisio.
Határozó. Finitor, metator. M. A. Horizon. Molnár János.
Határozva. Limitate.
Meg határozva. Determinate.
HATÁRT csinál. Terminum definit. PP.
Határt mutat. Ostendit limitem. Adj szállást a' tőtnak, majd határt mutat. km.
Határt vet. Limitat, determinat. M. A.
HATÁRTALAN. Limite destitutus, v. indeterminatus. Zriniász. P. XI. stropha. 1.
Határtalan uralkodó. Absolutus, irrestrictus dominator.

HATLA.

HATLA. R.
Hatla-kötő. Species funis. L. Ulászló' Kincstartója. p. 101.

HATTYÚ.

HATTYÚ. Cygnus, olor, holor. M. A.
Hiában fördik a' csóka, nem leszsz hattyú belőle. km.
Szelid hattyu. Der zahme Schwan.
Vad hattyu. Der wilde Schwan. Mitterp.
HATTYÚI. Cygneus, olorinus, holorinus. M. A.

HAVAS.

HAVAS, lásd HÓ alatt.

HAZA.

HAZA. Domum v. patria. M. A.
Haza-árulás. Perduellio. S. I.
Haza-áruló. Perduellis, proditor patriae. S. I.
Haza-fi. Indigena, patriota, patriae filius, civis. S. I. PP.
Haza-fi-társ. Concivis. S. I,
Haza-fiuság. Indigenatus. S. I.
Haza-fiuságtalanság. Incivilitas. Csuzi. p. 471.
Haza hajtja. Domum pellit.
Haza hozza. Reducit domum. M. A.
Haza hozatal. Domiductio. M. A.
Haza jár. Domum ventitat.
Haza járás. Domuitio. S. I.
Haza járó lélek. Lemures. PP.
Haza jövetel. Domuitio, reditio domum. M. A.
Haza jövetelnek igazsága. Jus postliminii. M. A.
Haza menés. Domuitio. M. A.
Haza menet. In reditu.
Haza-rontó. Perditor patriae, pernicies reipublicae. S. I.
Haza siet. Properat redire domum.
Haza' szokása. Mores municipales.
Haza-szerető. Verus patriota. Epist. Pázm. T. 1. p. 89.
Haza-szeretőség. Amor patriae, patriotismus. S. I.
Haza tér. Revertitur domum.
Haza térő. Revertens domum.
Haza' törvényje. Jus patrium, jus civile. S. I.
Haza vágyás. Desiderium patriae. Heimweh. S. I.
Haza viszi. Domum deducit sponsam v. aliud quidpiam. M. A.
HAZABELI. Domesticus (hazából való.) S. I.
HAZAI. Patrius, domesticus. S. I.
Hazai szokás. Mos patrius.
Hazai szeretet. Amor patriae.
Hazai törvény. Jus patrium.
HAZÁJA. Ejus patria. Azonegygy ország egynek számkivetés, másnak édes hazája. km.
Hazájában lakó. Indigena. M. A.
Hazájába meg jött. Redux. M. A.
Hazátokból való. Vestras. M. A.
HAZÁNK. Patria nostra. M. A.
Hazánk' fia. Patriae nostrae filius.
Hazánk' leánya. Patriae nostrae filia.
Édes hazánk. Chara nostra patria.
Hazánkbeli. Patrius. M. A.
HAZÚL. Domo.
Hazúl indúl. Domo movet.
Hazúl jön. Domo venit.
Onnétt hazúl. Inde domo. Hazunnan.

HAZUD.

HAZUD. Mentitur. M. A. Szóllj igazat, ne hazudj rovásra. km.
El hazudja. Ementitur.
Viszsza hazudja. Rementitur. Pázm. Pred. p. 1011.
Hazudás. Mendacium. Pázm. Pred. p. 1111.
Hazudoz. Nugatur, mentitur. M. A.
El hazudozza. Vulpinatur. CM.
Hazudozás. Nugatio. M. A.
Hazudozó. Nugax, nugator, gerro. CM. M. A.
Hazudó. Mentiens.
Rovásra hazudó. Mendax pretio conductus.
Hazudtát mondja valakinek. Aliquem mendacii arguit. M. A.
Hazudtol, hazudtolja, idem. M. A.
Meg hazudtolja, idem.
Hazudtolás. Refutatio, coarguitio mendacii. Pázm. Pred. p. 619.
HAZUG. Mendax, fallax, falsidicus. M.A.
Jó fejűnek kell a' hazugnak lenni, hogy mindenütt egyaránt hazudhasson. km.
Hazug ember. Homo mendax. A' hazug embernek az a' nyeresége, hogy mikor igazat mond, sem hisznek néki. km.
Hazug mondás. Mendax dictum. Vajda 5. K. p. 56.
Hazug napok. Nyári meleg napok, mellyekben a' munkás hamar meg hazudtolja magát; igéri, hogy más nap el megy dologra, és le szolgálja adósságát, azonban másnap még is oda megy a' hol fizetnek, és innen mondatik: „El jöttek a' hazug napok, v. el jöttek a' hazug hetek."
Hazug név. Fictum nomen. Pázm. Kal. p. 1088.
Hazug nyelv. Lingua mendax. Pázm. Pred. p. 1118.
Hazug orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
Hazug piacz. Forum mendacii. Pázm. Pred. p. 456.
Hazuga, hazugja. Mendax ejus.
Piacz' hazugja. Nugivendulus.
Ország' hazuga. Faludi E. M. p. 240.
Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223.
Hazugon. Fabulose, mendaciter. M. A.
Hazugság. Mendacium, falsitas, nugae, nugamenta. M. A. Nem meszsze megy ember a' hazugsággal. km.
Hazugság' alkotója. Officina mendaciorum. Faludi E. M. p. 249.
Fél hazugság. Hyperbole. M. A. L.
Hitegető hazugság. Mendax persvasio.
Merő hazugság. Purum, putumque mendacium.
Purdi hazugság: czigány hazugság.
Zsiros hazugság. Lucrosum mendacium. Faludi E. M. p. 249.
Hazugúl. Fallaciter, mendaciter. M. A.

HÁ.

HÁB.

HÁB.
HÁBOR.
Háborg, Háborog. Litigat, discordat, tumultuatur. M. A.
Háborgás. Adjurgium, jurgium, discordia, litigium. M. A
Háborgó. Discors, discordiosus. M. A.
Háborgólan. Disconvenienter. VM. p. 173.
Háborgat, háborgatja. Turbat. M. A.

Háborgatás. Turbatio, infestatio.
Háborgató. Turbator, infestator.
Háborít, háborítja. Turbat, turbulentat. M. A.
Föl háborítja. Perturbat, concitat, conturbat, commovet. M. A.
Meg háborítja. Interturbat, disturbat. M. A.
Háborítás. Turbatio, concitatio.
Föl háborítás. Perturbatio, concitatio, commotio. M. A.
Meg háborítás. Interturbatio. M. A.
Háboríthatatlan. Imperturbatus. M. A.
Föl háboríthatatlan. idem. M. A.
Háborító. Turbator. M. A.
Föl háborító. idem. CM. Perturbator, concitator. M. A.
Háborkodik. Tumultuatur.
Háborodik. Conturbatur, perturbatur. M. A.
Föl háborodik. Commovetur, concitatur. S. I.
Meg háborodik. Perturbatur. M. A.
Háborodás. Tumultus, lis, commotio, contentio, disturbium.
Föl háborodás. Conturbatio. M. A. Pathos. CM.
Meg háborodás. Perturbatio. M. A.
Háborodott. Turbidus, turbulentus, commotus, conturbatus. M. A.
Föl háborodott. Commotus. M. A.
Meg háborodott. Perturbatus. M. A.
Elméjében meg háborodott. Mente turbatus.
Háboroszik: háborodik. Prágai p. 429.
Meg háboroszik. Perturbatur. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 39. 366.
Öszve háboroszik. Conturbatur. Esterházi Tamás, M. Hunnius p. 367.
Háború. Turba, turbamentum, motus, tumultus. M. A.
Háború-idő. Tempestas. M. A. Intempestas. CM.
* Csöndes háború. Bellum tempestivum, bellum sine strepitu.
Elme-háború. Perturbatio mentis. Faludi E. M. p. 205.
Elmebéli háború. idem. Faludi. U. E. 1. R. p. 150.
Égi háború. Tempestas coeli. Pázm. Pred. p. 311.
Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I.
Szél-háború. Tempestas ventorum. Faludi. B. E. p. 22.
Tengeri háború. Tempestas maris. Pázm. Pred. p. 311.
Török háború. Bellum turcicum.
Háborús. Turbulentus, turbidus. M. A.
Háborúskodik. Bellum gerit, bellat. S. I.
Háborúság. Factio, seditio, contentio. M. A. it. Tribulatio. Jobb a' tisztességes háborúság, mint a' színes barátság. km.
Háborúság-indító. Seditiosus, tumultuosus, factiosus. M. A.
Háborúság-szerző. Prov. Eurymnus. M. A.
Háborúl: háborodik. S. I.
Háborúltt kedv. Animus perturbatus. Gyöngyösi.
Háborúltt test. — Változott minden ér háborúltt testemben. Gyöngyösi 1. Darab. p. 26.

HÁCS.

HÁCS. Sz. P. Somogy Vben.
HÁCSI. Sz. P. Gömör Vben.

HÁG.

HÁG. Scandit, ascendit. M. A. A' ki nagyot hág, nagyot esik. km. Dionysius Corinthi.
Alá hág. Descendit. M. A.
Által hágja. Transcendit, transgreditur. M. A.
Bé hág. Inscendit. M. A.
El hágja. Praetergreditur. Pázm. Pred. p. 272. „úgy Isten ötet meg sanyargatja, ha el hágja hivatalja' határát."
Föl hág. Ascendit, conscendit, inscendit. M. A.
Föl hágott az uborka-fára: csekélységében el bízta magát.
Ki hág. Exscendit.
Le hág. Descendit. M. A.
Meg hágja. Inscendit. M. A.
Nyomába hág. Vestigia ejus premit. — Nyomába sem hághat. Nihil ad Parmenionis suem.
Reá hág. Pedem superponit.
Roszsz fűre hágott. km.
HÁGAT. Hágatja. Equam admissario subjicit.
HÁGÁS. Scansio, ascensio. M. A.
Által hágás. Transgressio. Káldi Hebr. 2. 2.
Föl hágás. Ascensio, conscensus. M. A.
Le hágás. Descensio, descensus. M. A.
HÁGCSÓ. Gradus, scala v. climacter. Stufe. S. I. Vulgo corrupte „HÁSKÓ."
HÁGDICSÁL: lépdegel. Sensim progreditur, gressus facit lente. S. I.
HÁGDISKÁL. idem.
HÁGDOS, hágdossa. idem. Dug. km. 1. R. p. 25.
HÁGHATÓ. Scansilis. M. A.
HÁGOTT. Scansus.
Meg hágott kancza. Equa admissarium experta. S. I.
HÁGÓ. Scandens, ascendens. item. Ascensus, trames ascendens. it. Scalae gradus. M. A. Minden hágónak vagyon lejtője. km.
Által hágó. Transgressor, transcendens. M. A.
Föl hágó. Ascensor. M. A.

HÁGY.

HÁGY, hagyja. Sinit, omittit, jubet. Lásd följebb „HAGY."

HÁJ.

HÁJ. Arvina, axungia. M. A. Adeps. Nem ebre bizták a' hájat. km.
Háj. Sz. P. Nógrád Vben.
Háj' ára. Pretium adipis. Csikorog a' szekér, meg itta kocsis a' háj' árát. km.
Háj-áros. Adiparius. S. I.
Háj-áruló. Pingvinarius. PP.
* Cseplesz-háj. Omentum. S. K.
Disznó-háj. Arvina. S. K.
Eb-háj. — Eb-hájjal kenték az al-felét. km: csintalan, hamis.
Farkas-háj. Axungia lupi. S. K.
Fodor-háj. Mesenterium. S. K.
Kígyó-háj. Axungia serpentis. S. K.
Medve-háj. Axungia ursi. S. K.
Nyúl-háj. Axungia leporis. S. K.
Ó háj. Axungia vetus. S. K.
Reczés háj. Omentum. S. K.
HÁJA. Ejus arvina, ejus adeps.
HÁJAS, hájos. Arvina unctus. M. A.
Hájas szekér hoszszu út. km.
Hájas szíj. Lorum arvina unctum. Nehéz az ebet a' hájas szíjrúl le szoktatni. km.
HÁJAZ, hájazza. Adipe inungit. S. I.
Megy a' szekér, ha hájazod. km.
Meg hájozza.
Hájazatlan. Non unctus adipe.
HÁJI báji. Vilis, parvi pretii. S. I.

HÁK.

HÁK.
HÁKOG, hákogja: Screat. CM. M. A. Ne hákogj. Sz. D.
Ki hákogja. Exscreat. M. A.
Ki hákogja magát. Sz. D.
Hákogás. Screatio, exscreatio. M. A.
Ki hákogás. Screatio, exscreatus. M. A.
Hákkogható: ki pökhető. Screabilis. CM.
Hákogó. Screator. M. A.
Hákogva pöki. Exscreat. M. A.
HÁKOM bákom. Nugae. Hocus pocus. S. I.

HÁL.

HÁL. Pernoctat. M. A. Csak hálni jár a' lélek bele. km.
Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A.
El hál. Pernoctat, concumbit. M. A.
Kinn hál. Abnoctat. M. A.
Magán hál. Secubat.
Meg hál. Pernoctat. M. A.
Vele hál. Concumbit.
HÁLÁS. Pernoctatio, cubitus. M. A.
El hálás. Concubitus, pernoctatio. M. A.
Meg hálás. Pernoctatio. M. A.
HÁLÓ. Pernoctans. M. A.
Háló ágy. Stratum. Pázm. Pred. p. 610.
Háló fő-kötő. Vitta nocturna. Sz. D.
Háló ház. Cubile. M. A.
Háló házi. Cubicularis. M. A.
Háló köntös. Schlafrock. Faludi T. É. p. 235.
Háló ruha. Vestis nocturna. Sz. D.
Háló süveg. Vitta nocturna. Faludi E. M. p. 37. PP.
Háló szoba. Dormitorium, cubiculum. S. I. Sz. D.
Háló társ. Concubina, pellex. M. A.
Háló ümög. Indusium nocturnum.
Magán háló. Secubitor. S. K.
HÁLTT. Quod noctem egit.
A' háltt bor ízetlen. km. Insipidum est vinum, quod jam per noctem in vase stetit.

HÁLA.

HÁLA, HÁLÁ. Gratia, grates. M. A.
Hálá Istennek. Laus Deo. S. I.

Hál' adat. (Hála-adat). Gratitudo. S. I.
Hál' adatos. Gratus. S. I. Ritka, mint a' hál' adatos tanítvány. Dug. km. 2. R. p. 197.
Hál' adatosan. Grate. S. I.
Hál' adatoskodik. Gratias agit v. regratiatur. Sz. D. S. I.
Hál' adatosság. Gratitudo. M. A.
Hál' adás. Gratiarum actio.
Hál' adó. Gratus. M. A.
Hál' adó áldozat. Sacrificium eucharisticum. M. A.
Hál' adóság. Gratitudo. M. A.
Hál' adatlan. Ingratus. M. A. A' jó tétemény semmit sem veszt, ha hál' adatlanra esik is. km.
Hál' adatlanság. Ingratitudo. M. A.
Hál' adatlanúl. Ingrate. M. A.
HÁLÁJA: köszönete. Pázm. Pred. p. 850. „Semmi kedve, hálája, bére, jutalma nem lészen munkáknak."
HÁLÁKODik. Grates agit, gratias dicit. S. I. Sz. D.
HÁLÁL, hálálja. Gratias refert. M. A. Meg hálálja. Reddit gratias, grates refert, regratificatur. M. A.
Hálálat. R. Gratia, gratiae, grates. S. I.
Hálálatlan. Ingratus. Pesthi' Meséji p. 48.
Hálálatos. R. Gratus, memor beneficii, servitii, meritorum. S. I.
Hálálatosság. R. Gratus animus, beneficiorum grata recordatio, S. I.
Hálálatot tesz. 1. Szóval. Gratias agit. 2. Szívvel. Gratias habet. 3. Tettel. Gratiam refert. S. I.
Hálálás. Gratiarum actio. Káldi Luc. 6. 32.
Hálálkodik, idem ac hálákodik. Faludi E. M. p. 250.
HÁLÁT ád. Gratias agit. M. A.
Hálát adó. Gratias agens. Sz. D.

HÁLÓ.

HÁLÓ. Rete. M. A. Jó helyen vetette meg a' hálót. km.
Háló-csináló. Reticularius. M. A.
Háló-kötö. idem.
Háló-kötés. Praeparatio retis. Csuzi p. 157.
Háló-rés. Hiatus retium, cassium. S. I.
Háló-vetés. Jactus retis. S. I.
* Halász-háló. Rete piscatorium. S. K.
Kerítö háló. Dug. km. 1. R. p. 126.
Les-háló. Excipula. M. A.
Meritö háló. Sagena, funda piscatoria. S. K.
Pendel-háló. A' mint veted a' pendel-hálót, úgy fogod a' keszeget. km. Dug. 1. R. p. 72.
Pók-háló. Tela araneae. A' hol Isten óríz, pók-háló is oltalom. km.
Riba-háló. Igen apró szemü háló, mellyel az igen apró RIBA-nevü halacskákat fogják.
Ritka háló. Rete grandioribus maculis. S. K.
Sürü háló. Rete minutis maculis. S. K.
Szunog-háló. Conopeum. NC. p. 379.
Vad-háló. Cassis. NC. p. 123.
Vadász-háló. Plaga. CM.
Vonó háló. Rete tractorium.
HÁLÓBA keríti. Inducit in casses, irretit.
HÁLÓDZik. Reticulatur.
Bé hálódzott a' szeme. Sz. D.
HÁLÓL. Hálólja. Obretit. Irretit. M. A.
Bé hálólja. Obretit. CM.
El hálólja. Irretit, obretit. it. occultat. M. A.
El hálólja tanítását. Pázm. Kal. p. 305.
El hálólja gonosz tetteit. Sz. D.
Környül hálólja. Circum retit. M. A.
Meg hálólja. Obretit, irretit. M. A.
Hálólás. Obvelatio, involutio.
Hálólás nélkül. Nyilván, födözgetés nélkül. Pázm. Kal. p. 597.
HÁLÓS. Reticulatus. M. A.
Hálós fej-kötö. Plagula, reticulum. M. A.
HÁLÓT köt. Retia parat. S. I.
Hálót vet. Rete jacit.
HÁLÓZ, hálózza. Reticulat.
Meg hálózza. Obretit, irretit. M. A.
Hálózat. Opus reticulatum. Káldi 3. Reg. 7. 17.

HÁLYOG.

HÁLYOG, Hályag. Albugo, glaucoma, lema. M. A. Pterygium. PP.
Hályog-fa. Nux vesicaria, staphys. M. A.
Hályog-fü. Benalbum. M. A. Ocymastrum. NC. p. 43.
Hályog-mogyoró-fa. — Terem rajta vörös bogyó, és bokrosan.
Hályog-szemü cseresnye. Cerasum julianum. M. A. Vulgo et rectius: Hólyagos cseresnye.
* Farkas-hályog. Suffusio oculi. S. K.
Fejér hályog. Glaucoma. NC. p. 347.
HÁLYOGOS szemü. Glaucomaticus. M. A.
HÁLYOGOT huzok a' szemére. km.

HÁM.

HÁM. Helcium, epirhedium, averta. M. A. Kicsiny csikó nagy derestól hámat vonni tanul röstül. km.
Hám-csináló. Helciarius. PP. Sutor helciarius. PP.
Hám-fa. Helciaria machinula. M. A. Trittel, Zugscheid. S. I.
Hám-fa-lábú. Loripes. M. A.
Hám-gyártó. Helciarius. S. I.
Hám-istráng. Cingulae laterales. M. A. Funis ductarius. PP.
Hám-kötél. idem. S. I.
Hám-szárító. Telek Csongrád Vben.
Hám-táska. Helcii manica. PP.
Hám-tö-karika.
* Elö-hám. Antilena, lorum equi pectorale. Szügy-elö. S. I.
Far-hám. Postilena. CM.
Kancza-hám. VVL.
Kender-hám. — Fakó kerék, kender-hám, nemes ember, szür-dolmány. km.
Szél-hám. Pázm. Kal. p. 831. Helcium laterale. „Az Ecclesia itt is a' két szél-hámos eretnekséget meg vetvén, azt tanítja."
Szügy-hám. Helcium. M. A.
Vonyó hám. idem. M. A.
HÁMATLAN. Effraenis. Faludi T. É. p. 33.
HÁMBA való. Equus jugalis. PP.
Hámba való istráng. Funis aurigarius PP.
HÁMBUL ki rúg.
HÁMLIK. Corticem, cutem exuit. PP. Addig hámtsd a' hárs-fát, még hámlik. km. Dum pluit, molendum est.
HÁMOS. Subjugalis, subjugis. M. A.
Hámos ló. Helciarius equus, jugalis equus. M. A.
HÁMOZ, hámozza. Decorticat. M. A.
Föl hámozza a' lovakat. Equos injungit.
Le hámozza. Decorticat. S. I.
Meg hámozza. idem. Ugyan meg hámozták a' szegényt, el vették a' pénzét. km.
Hámzás (Hámozás.). Decorticatio. M. A.
Hámozatlan. Non decorticatus, cortice non privatus.
Hámzott (hámozott.). Decorticatus. M. A.
Le hámzott. idem. Faludi N. A. p. 234.
Meg hámzott súgár-fa. Faludi T. É. p. 157.
HÁMT, hámtja. Excorticat. M. A.
Le hámtja. Decorticat. Káldi Sap. 13. 11.
Hámtalék. Cortex, cutis, crusta, putamen. Sz. D. S. I.

HÁMOR.

HÁMOR. Malleus, conflatorium, fornax metallorum. PP.
Hámor. FF. Abaúj, Vas, Szepes, és Sáros Vkben.
Vas-hámor. Fornax conflatoria ferri.

HÁNY (szám-név).

HÁNY (kérdezö szám-szó). Quot. M. A.
Hány. F. Szala Vben.
Hány esztendös. Quotannis. M. A.
Hány-féle. Quotuplex. M. A.
Hány izben. Quot vicibus. S. I.
Hány-képpen. Quot modis. S. I.
Hány versben. Quoties. S. I.
HÁNYA. Ejus quot?
Hányával adják a' tojást. Quot cum suis venditur ovum, id est, quot ova venduntur determinato aliquo v. c. grosso.
HÁNYAD. Quotus.
Hányad magával jött. Quot cum sociis una secum venit.
Hányada. Ejus quotus.
Hányadán vagyunk. Quanti, quo numero restamus.
Hányadán adják az aratást. Quotam crucem dant messoribus.
Hányadik. Quotus. M. A.
Hányadikán irták ezt a' levelet. Quota (mensis) die exaratae sunt hae literae.
HÁNYAN. Quoteni. M. A.
HÁNYI. Sz. P. Heves Vben.
HÁNYOS. Quot jugus.
Hányosba fogták az ökröket? Négyesbe, hatosba.
Hányosan járják a' lovakat.
HÁNYSZOR. Quoties. M. A.

HÁNY (ige).

HÁNY, hányja. Jactat, succutit. M. A. Heves kutya vak kölykeit hányja. km.
Hányja veti. Disjicit. Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
Hányja veti. Commentatur, meditatur, perpendit. M. A.
Hányja veti magát. Jactat se.
Alá hányja. Dejicit.

Által hányja. Trajicit.
Bé hányja. Injectat. M. A.
Bele hányja. Injicit.
Czigán-kereket hány. In rotam se versat. PP.
El hányja. Abjicit, dejicit, v. dissipat. S. I.
Elő hányja. Objectat. M. A.
Epét hány. Bilem vomit.
Föl hányja. Oggerit, injectat. M. A.
Föl hányja az irókat. Scriptores inspicit, consulit, perquirit, excutit. S. I.
Füttyöt hány. Exsibilat.
Kecske bukot hány. In caput prolabitur. PP.
Ki hányja. Ejicit. M. A.
Le hányja. Dejicit. S. I.
Lest hány. Insidias struit.
Meg hányja. Disjicit. M. A.
Meg hányja veti. Expendit, perpendit, considerat. M. A.
Öszve hányja. Conjicit.
Reá hányja. Adjicit.
Széllyel hányja. Disjicit, dispergit. S.I.
Szemre hányja. Objicit, oggerit.
Szikrát hány. Scintillat.
Viszsza hányja. Rejicit.
Vért hány. Sangvinem vomit.
HÁNYADÉK. Rejectaneum quid.
Ki hányadék. Ejectaneum. M. A.
HÁNYAKODik. Jactatur, fluctuat. M. A. Zvonárics M. Post. 1. R. p. 318. 583.
Hányakodás. Jactatio, jactantia. M. A.
HÁNYAT, hányatja. Curat jaci.
Ki hányatja. Curat ejici.
Hányatás. Jactatus. M. A.
Hányattatás. Jactatio, agitatio, succussio.
HÁNYÁS. Succussio, jactatus, jactatio. M. A. it. Vomitus.
Hányás erőlteti. Urgetur ad vomitum.
El hányás. Dissipatio, projectio, profusio. M. A.
Ki hányás. Ejectio. M. A.
Meg hányás. Jactatio, concussio, turbatio. M. A.
Meg hányás-vetés. Reputatio, consideratio, perpensio. M. A.
Vér-hányás. Ejectio sanguinis.
HÁNYDOGAL, hánydogalja. Jactitat. PP.
El hánydogalja. Disjectat. M. A.
Ki hánydogalja. Ejectat. M. A.
HÁNYKODik. Jactat se, tripudiat.
Hánykodás. Inquies, inquietudo. PP.
Hánykodó. Saltator, subsiliens.
HÁNYKOLÓDik. Huc illuc se jacit, fluctuatur, inquietus est. Hánykolódik, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.
Hánykolódás. Agitatio, jactatio.
HÁNYOGAT, hányogatja. Jactat, disjicit. M. A.
El hányogatja. Disjicit, abjectat, dissipat. M. A.
HÁNYOTT. Projectus, jactatus.
Hányott vetett nemesség. Jactata nobilitas. Faludi E. M. p. 240.
Hányott vetett vitézség. Idem ibidem.
HÁNYÓ. Jactans, projectans. M. A.
Hányó ló: rázó ló. Succussor, succussator. M. A.
El hányó. Rejectaneus. M. A.
Vér-hányó. Sanguisputa.
Hányódik. Jactatur, fluctuatur. M. A.
Hányódik vetődik. Huc illuc jactatur. Vajki nehéz más' háta mögött hányódni, vetődni.
El hányódik. Dispergitur.
HÁNYTAT, hánytatja. Cogit ad vomitum. S. I. it. facit jactari.
Hántatja magát a' lovon. Sz. D.
Meg hánytatja. idem.
Hánytatás. Coactio ad vomitum. S. I.
Hánytató. Vomitivum, vomitorium. S. I.
Hánytató bor-kő. Tartarus emeticus. S.I.
Hánytató gyökér. Radix ipecacuanhae. S. I.
Hánytató orvosság. Sz. D.
Hánytató szerek. Vomitoria, emetica. S.I.
HÁNYTORGAT, hántorgatja. Jactat, jactitat, ostentat. S. I. Sz. D. Mindenkor azt hántorgatja. Sz. D.
HÁNYTT. Projectus.
Ki hánytt juhok. Oves rejiculae. A' mészárosnak szántt juhok. S. I.
Ki hánytt nadrág. Caligae virgatae. S.I.
Ki hánytt orcza. Facies pustulosa. S. I.

HÁP.

HÁP. Sonus anatis.
HÁPOG. Tetrinnit. Sápog, reczeg, kácsog, mint a' récze. Sz. D.

HÁR.

HÁR.
Hár-fa. Cithara. L. alább HÁRFA.
HÁRADÉK. Cumulus, acervus, congeries. S. I.
Háradék-szalma. Acervus straminis. Sz.D.
Háradék-széna. Acervus foeni. Sz. D.
HÁRÁMLik. Devolvitur. M. A. Zvonárics habet „Hárálik." 1. R. p. 271.
Fejedre hárámlik. In caput tuum devolvitur. Csuzi Tromb. p. 93.
Nyakába hárámlik, mint az ebnek a' pázsit. km.
Reá hárámlik. Advolvitur.
Hárámlás. Devolutio. M. A.
HÁRÁNTÉK. Tempora. Vak-szem. S. I. it. obliquitudo.
Hárántékos. Oliquus. Oldalas, csapós. S. I. Sz. D.
Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fenêtre braise. Káldi 3. Reg. 6. 4. it. Ezech. 40. 16.
Hárántékosan. Oblique. S. I. Sz. D.
HÁRINT, hárintja. Avertit. Zvonárics. 1. R. p. 908.
HÁRÍT, hárítja. Convolvit, convertit. M. A. Vertit, convertit, volvit, devolvit. S. I. Pázm. Pred. p. 548. Kal. 689.
El hárítja. Avertit, averruncat, devolvit, removet. M. A.
Másra hárítja. Ad alterum devolvit. Sz. D.
Hárítás. Volutatio, volutio, convolutio. M. A.
El hárítás. Averruncatio, devolutio. M. A.
Háritgatja: vonogatja, takargatja, gyűjtögeti p. o. a' szénát. Sz. D.
Háríthatatlan.
El háríthatatlan. Quod averti non potest. S. I.
HÁROGAT, hárogatja. Converrit, corradit, congerit. M. A.
Hárogatás. Corrasio, congestio, coacervatio. M. A.
HÁRUL. Convertitur, devolvitur. Faludi U. E. 2. R. p. 93.
Nagy roszsz hárultt reá. Sz. D.

HÁRFA.

HÁRFA (Hár-fa?) Cithara, nabla, nablium. M. A.
Hárfa-pöngetés. Pulsus citharae. Faludi N. A. p. 192.
Hárfa-verés. idem.
Hárfa-verő. Citharoedus. S. I.
HÁRFÁS. Citharoedus. S. I.
HÁRFÁZ. Citharam pulsat.

HÁROM.

HÁROM. Tres, tria. M. A. Három asszszony egy vásár. km.
Három-annyi. Triplus. S. I.
Három ágú. Trifurcus. M. A.
Három ágú villa. Fuscina, fuscinula. PP.
Három bötkös. Trinodis. M. A.
Három bötkű. idem. CM.
Három esztendő. Triennium. M. A.
Három esztendős. Triennis, trimus. M. A.
Három éjtszaka. Trinoctium. M. A.
Három éjtszakai. Trinoctialis. M. A.
Három fa. Patibulum. Gyöngyösi 1. Dar. p. 279.
Három fa' virágja, gyümölcse, czimere. Patibulatus, trifurcifer. S. I.
Három fa. F. Somogy Vben.
Három fejű. Triceps, tricephalus. M. A.
Három felé. Versus tres partes. S. I.
Három-féle. Trigeneris, trium generum, triplex. S. I.
Három-féle-képpen. Tripliciter. S. I.
Három fogú. Tridens. S. I.
Három görög, három török, három zsidó: kilencz pogány. km. Dug. 1. R. p. 69.
Három ház. F. Vas Vben.
Három hegyű. Tricuspis, tridens, trisulcus. M. A.
Három hónapi. Trimestris. M. A.
Három kereszt. Telek Pest Vben.
Három-képpen. Trifariam. M. A.
Három kövü malom. Mola trina. PP.
Három lábnyi. Tripedalis, tripedaneus. M. A.
Három lábra szoráltt. Faludi N. E. p. 139. Senex baculo semet fulciens.
Három lábú. Tripes. M. A.
Három lábú vas-fazék. Tripus. M. A.
Három levelű fű. Trifolium. M. A.
Három levelű sóska. Trifolium acetosum. M. A.
Három mellyű. Tripectoreus. M. A.
Három-negyed. Dodrans. S. I.
Három nyelven való. Trilinquis. M. A.
Három nyelvű. idem. S. I.
Három nyüstös vászon. Trilix linea. S. I.
Három részre oszlott. Tripartitus, tripertitus. M. A.
Három részű. idem. S. I.

Három rétű. Triplex, triplus. M. A.
Három szarvú. Tricornis. M. A.
Három száz. Triceni. M. A.
Három százan. Tricenteni. M. A.
Három százszor. Trecenties, tricenties. M. A.
Három szeg. Triangulum, triquetra. S. I.
Három szegű. Trigonus, triangularis, triangulus. M. A.
Három szerű. Ternus. Vrancsics.
Három tál étek. Tripatinum. PP.
Három torkú. Trifaux. M. A.
Három udvar. F. Trencsin Vben.
HÁRMA. Ejus tria.
Hármával adják. Ex illo tria dant certo aliquo, et noto pretio.
HÁRMAD. Tertius. M. A.
Harmad évi. Tertii anni ab hinc. S. I.
Harmad fű. (harmad fűre menendő) Triennis. M. A.
Harmad ízre. Ad tertiam generationem. Ritkán jut harmad ízre a' hamis keresmény. Pázm. Pred. p. 636.
Harmad magával. Una secum tres.
Harmad nap. Triduum. M. A.
Harmad napi. Triduanus. Τριήμερος. M. A.
Harmad napi hideglelés. Tertiana febris. M. A.
Harmad napi vendég. Triduanus hospes. Kedves, mint a' harmadnapi vendég. km.
Harmad örökös. Tertius haeres. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres. km.
Harmad rendű. Tertianus. M. A.
Harmad rész. Pars tertia.
Harmad rész' el apadttáig főzi. De coquit ad tertiae partis consumtionem. PP.
Harmad unoka. Trinepos. CM.
Harmada. Pars alicujus rei tertia. Felében harmadában. Obiter, perfunctorie.
Harmadik. Tertius. M. A. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
Harmadik virrasztás. Tertia vigilia. Heltai Kron. 1. D. p. 391.
Harmadikszor szánt. Tertiat agrum.
Harmadol, harmadolja. Tertiat. Prágai. p. 291. PP.
Meg harmadolja. Desumit tertiam partem.
Harmadlás. Tertiatio. PP.
Harmados. Tertianus. CM. M. A.
Harmadszor. Tertio. M. A.
HÁRMALL, hármallja. Tertiat. M. A.
Meg hármallja. Tertiat. CM.
Hármallás. Tertiatio. CM. M. A.
HÁRMAN. Terni. M. A. Ketten hárman egy kalászt. A' ludak' meséjéből.
Hárman hárman. Terni. M. A.
HÁRMAS. Triplex, triplus, tergeminus. M. A.
Hármas iker. Tergemini. S. I.
Hármas malom. F. Szala Vben.
Hármas szövetség. Foedus ternarium. S. I.
Hármas út. Trivium.
Hármasával veszi az aszszony embereket. Pro una tres ducit. Pázm. Kal. p. 318.
Hármasít, hármasítja. Triplicat. M. A.
Meg hármasítja. idem. CM.
Hármasítás. Triplicatio. M. A.
Hármasodik. Triplicatur. Deső Pred. p. 6.
HARMINCZ, HARMICZ. Triginta. M. A.
Harminczad. Tricesima, census, vectigal. M. A.
Harminczadik. Trigesimus, tricesimus. M. A.
Harminczadol, harminczadolja. Tricesimat. Thordai MSS.
Harminczadoló hely. Domus tricesimatoria. Thordai MSS.
Harminczados. Tricesimator. M. A.
Harminczan. Triceni. M. A.
Harminczszor. Tricies. M. A.
HÁRMAZ, hármazza. Triplicat, tertiat. M. A.
Hármazás. Triplicatio, tertiatio. M. A.
Hármazat. Trio. Sz. D.
Hármazott erősség. Pázm. Pred. p. 594.
Hármaztatás. Triplicatio. Gyöngyösi 1. Dar. p. 64.
HÁRMÚL (mellyék-név). R. Ter. Lát.
HÁRMÚL (ige). In partes ternas abit.
El hármúl. idem.
HÁROMSÁG. Trinitas.
Háromság-fű. Viola tricolor. S. I.
Szent háromság. F. Vas Vben.
HÁROMSZOR. Ter. PP.
Háromszorta. Triplo. S. I.

HÁRS.

HÁRS, HÁS. Tilia. M. A. Feslik a' hárs. km: jól megy a' dolog.
Hárs-fa. idem. M. A.
Hárs-kötél. Funis tiliaceus. M. A.
Hárs-kút. F. Torna Vben.
Hárs-kürt. Tuba tiliacea. Sz. D.
Hárs-levelű szölő. Species uvae, formam folii tiliae referens.
* Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
HÁRSOL, hársolja. Decorticat, excorticat, corticem tibiae revellit. S. I.
Le hársolja. idem. Sz. D.

HÁRTYA.

HÁRTYA. Membrana. M. A. Pázm. Pred. p. 1250.
Hártya-bőr. Pergamena. S. I.
Has-hártya. Peritoneum. S. I.
HÁRTYÁN. t. h. neve Nógrád és Pest Vkben.
HÁRTYÁS. Membrana instructus.
HÁRTYÁTLAN. Membrana carens.
HÁRTYÁZik. Membrana obducitur.
Bé hártyázott seb. Sz. D.
Hártyázat: bőrözet. Sz. D. Stymma. M. A. L.

HÁS.

HÁS. Tilia, cortex tiliae. M. A. Biblis, tomex, torti cortices tiliarum, salicum. PP.
Hás-fa. Hárs-fa. Tilia. M. A.
Hás-hágy. F. Szala Vben.
HÁSOS. Tiliis abundans.
Horvát hásos } FF. Vas Vben.
Német hásos }

HÁ'SÁRT.

HÁ'SÁRT. Lusus, palaestra. M. A. Forte ex gallico: Hasard.
Há'sárt-játszás. Thelegdi, Hom. 3. R. p. 741.
HÁ'SÁRTOS. Lusor, gladiator, aleator. M. A.
Há'sártos mester. Lanista. M. A.
Há'sártoskodik. Digladiatur, aleatorem agit. M. A. CM.

HÁT.

HÁT. Dorsum, tergum. M. A.
Hát' bordája, gerencze. Spina dorsi. M. A.
Hát-erdő. Hegy Bereg Vben.
Hát-gerencz. Vertebra, spina dorsi. M. A.
Hát-gerencz' forgó csontja. Spondylus, vertebra in spina dorsi. M. A.
Hát' gerezdi. Spina dorsi. M. A.
Hát' lapiczkája Faludi U. E. 3. R. p. 178. rectius: váll' lapiczkája.
Hát-meg. F. Bereg Vben.
Hát megé. Retrorsus, post tergum. M. A.
Hát megett. A tergo. Faludi U. E. 2. R. p. 37.
Hát megül. Pone, a tergo. M. A.
Hát-szíj. Averta. Szügy-hám. CM.
* Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben.
Hegy-hát. Plaga montosa.
HÁTA. Ejus dorsum. Közös lónak turós a' háta. km.
Háta' hoporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.
Háta' hoporjás hely. Salebrae. M. A.
Háta' vége. Postica. Sok küszöböt nyaltt az ő háta' vége is. km.
Hátán háza, kebelében kenyere. km.
Eb' hátán meg fordultt. km.
Hó' hátán is kincset ás, és talál. km. Dug 2. R. p. 275.
Jég' hátán építette a' házát. km.
Tenger' hátán. In summo mari. Pázm. Pred. p. 1234.
Világ' hátán nincs mássa. km.
Víz' hátán száraz lábbal járó. Pázm. Kal. p. 32.
Hátát meg veti. Reclinat, fulcit dorsum. PP.
Hátával. Cum suo dorso, v. parte sui aversa. Lapát' hátával méri a' borsót. km.
HÁTAL. Tergum vertit. Hátalt volna, ha hasát verték volna. Dug. km. 1. R. p. 14.
HÁTAS. Dorsuosus, dorsuarius. M. A.
Hátas boltos. Mercator circumforaneus. A' ki minden árújit a' hátán hordozza.
Hátas ló. Equus celes, sellarius. M. A.
Hátas szék. Sella dorsuaria. PP.
Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale, quale mendici solent portare.
Hátas tót, hátas zsidó.
HÁTAT mutat. Dorsum obvertit. Faludi T. É. p. 129.
HÁTATLAN ló. Sternax equus. CM. M. A.
HÁTBA ütő bot. Compulsorium.
HÁTI. Dorsualis.
Háti bőr. Pellis dorsualis. S. I.
Háti kosár. Corbis dorsualis. PP.
Hegy-háti. Monticola.
HÁTRA. Retro, post. M. A.
Hátra áll. Retrocedit. M. A.
Hátra esik. Relabitur.
Hátra köti. Revincit.

Hátra marad. Remanet. M. A.
Hátra mász. In pedem retrocedit. M. A.
Hátra néz. Respicit.
Hátra rúg. Recalcitrat. M. A.
Hátra tér. Regreditur. M. A.
Hátra vagyon. Restat, superest, reliquum est. M. A.
Hátra van még a' fekete leves. km.
Hátrább. Magis retrorsum.
Hátrább az agarakkal. km.
Hátrál. Recedit, retrocedit. S. I.
Hátrálja. Impedit, praepedit, tardat. Faludi T. É. p. 225.
Hátráltat, hátráltatja. Impedit, retardat. Ne hátráltasd a' munkámat. Sz. D.
Hátráltatás. Retardatio. Késleltetés. Sz.D.
HÁTSÁG. Monticolae. Fata Tarczal. p. 157. „Az Egri, és Szolnoki haramiák igen meg dúlják a' Csere HÁTSÁGot, a' hounan, a' szántó vasakat, serpenyőket . . . a' magok burnyasz mazur házok' népe közibe vitték.“
HÁTTAL fordúlt. Dorso obversus.
HÁTÚ.
Görbe hátú. Gibbosus.
Pupos hátu : idem.
HÁTÚL. Pone, retrorsum, retrorsus, a tergo. M. A.
Hátúl kerül. A tergo circumit.
Hátúl ütő pálcza. Pázm. Pred. p. 725. Kal. p. 75.
* Elől hátúl. A fronte, et a tergo. PP.
Hátúlja. Pars postica alicujus rei. Van módja bennę, mint a' koldusnak a' kordé' hátuljában. km.
Hátúlsó. Posticus, posterus, posterior. M. A.
Hátúlsó ajtó, kapu. Posticum. PP.
Hátúlsót harapják az ebek. km.

HÁT (mellyék-név.)

HÁT, tehát. Igitur, tum. M. A,
Hát ha. Quid si.
Hát ha még. Quidsi adhuc.
Hát hogy. Quidum, quare igitur. M. A.
Hát hogyan vagy. Ut vales.
Hát hová. Quonam igitur. M. A.
Hát még. Quid adhuc.
Hát mi. Quid igitur. M. A.
Hát miért. Cur igitur. M. A.

HÁZ.

HÁZ. Domus, aedes. M. A. A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
Ház' aszszonya. Hera, mater familias.
Ház-bér. Locarium. M. A. Locationis pretium. PP. Census domus.
Ház' eleje. Atrium, ostium, vestibulum v. frons domus, frontispicium. S. I.
Ház előtt való tornácz. Vestibulum. M. A.
Ház-égető. Incendiarius. M. A.
Ház-épitő. Aedificator. M. A.
Ház-épités. Aedificatio domus.
Ház' féle. Tectum domus. M. A.
Ház-födél. Imbrex, tectum. M. A.
Ház-föl-verő lator. Vecticularius. PP.
Ház-gondviselő. Oeconomus. CM.
Ház-gondviselés. Oeconomia. CM.
Ház-gyújtó. Incendiarius. S. I,
Ház-hely. Sessio colonicalis v. fundus. S. I. Ki mérték neki a' ház-helyet. km.
Ház' héa. Ház' héja. Tectum domus. M.A.
Ház-héazat. Tectum. M. A.
Ház' héjazatja. Tectum. NC. p. 413.
Ház-meg-ásó. Vecticularius. CM.
Ház' népe. Domestici, familia. M. A.
Ház' oromja. Pinna, pinnaculum. M. A.
Ház-őrző. Custos domus. Pázm. Pred. p. 198.
Ház-őrző eb. Canis domesticus. NC. p. 131.
Ház-őrző inas. Cubicularius, famulus apparitor. PP.
Ház-rend. Contignatio. NC. p. 415.
Ház-söprő. Scoparius, a scopis. NC. p. 273
Ház' talpa. Fundamentum domus, basis aedificii. S. I.
Ház-táj. Fundus circa domum.
Ház-tető. Culmen aedis. S. I.
Ház-tető' forgója. Vertumnus, ventilogium, bractea versatilis aedium. S. I.
Ház' tetején való vitorla. Acroteria, pinnula versatilis. PP.
Ház-tűz-látó. Explorator sponsalitius. PP
Ház' ura. Paterfamilias, herus. S. I.
* Al-ház. Domus ima, domus in contignationes non assurgens, cui contraponitur : Föl-ház.
Ágyas ház. Cubile. S. K.
Bolond-ház. Domus stultorum.
Bordély-ház. Lupanar. S. K.
Csap-ház. Caupona, taberna vinaria. S. K.
Csapó-ház. Lanaria. NC. p. 299.
Cseléd-ház. Cubiculum familiae. S. K.
Csiga-ház. Concha.
Csiszár-ház. Machaeropolium. NC. p. 299.
Ebédlő ház. Coenaculum. S. K.
Elő-ház. Atrium, propylaeum. S. I.
Eszter-ház. MV. Soprony Vben.
Élés-ház. Penuarium, promptuarium. S.K.
Fa-ház. Domus lignea.
Fára-ház. Domus parochialis.
Fekete ház, fejér kenyér. km.
Fenyítő ház. Correctoria domus. S. K.
Fog-ház. Carceres. Pázm. Kal. p. 54.
Fonyó ház. Conclave netorium. S. I.
Föl-ház. Procestrium, palatium superius. M. A.
Föl-ház' rendi. Contignatio, tabulatum. M. A.
Födetlen ház. Tectum domatum, planum. NC. p. 413.
Föld-ház. Catogeum, cella subterranea. S. K.
Fördő-ház. Balneatoria. NC. p. 297.
Gabonás ház. Granarium. S. K.
Galamb-ház. Columbarium. S. K.
Gomb-ház. Oscillum nodorum. PP.
Gyöngy-ház. Concha, testa margaritifera. S. K.
Halál-ház. Charontis symbolum, signum mortis. S. K.
Halottas ház, a' hol t. i. a' halott fekszik.
Három ház. F. Vas Vben.
Kávé-ház. Domus caffeacea.
Két ház' ebe. km.
Könyv-ház. Bibliotheca.
Köz-ház. Domus profana. Pázm. Pred. p. 1172. cui opponitur : Szent egyház.
Komplár-ház. Cauponaria. NC. p. 297.
Korcsma-ház. idem.
Kő-ház. Domus lapidea.
Malom-ház. Molendinum. NC. p. 299,
Makk-ház. Capsula glandium. S. K.
Méhe-ház. Apiarium.
Mulató ház. Xystus. NC. p. 373.
Művelő ház. Laboratorium. Margit' Élete p. 33.
Olvasztó ház. Ustrina. NC. p. 301.
Oskola-ház. Domus scholaris.
Öröm-ház. Domus gaudii.
Őr-álló ház. Aedificium excubitorium. S. K.
Pénz-verő ház. Monetaria. NC. p. 297.
Posta-ház. Postalis domus. S. K.
Prés-ház. Torcularia cella. S. K.
Siralom-ház. Domus luctus. Mellyben a' ki vesztendő rabokat harmad napig szokták ki tenni.
Sör-főző ház. Braxatoria. S. K.
Strázsa-ház. Excubitoria aedicula. S. K.
Szegény háztól ösztövér szalonna. km.
Szeglet-ház. Angularis domus. S. K.
Szent-egyház. Ecclesia.
Tanács-ház. Curia, praetorium. S. K.
Tanuló ház. Museum. M. A. L.
Tár-ház. Thesauraria. NC. p. 297.
Tiszt-ház. Domus officialium.
Törvény-ház. Praetorium. S. K.
Vám-ház. Domus teloniaria.
Várta-ház. Vigiliae. S. K.
Vendég-ház. Hospitum cubile. S. K.
Vetkőző ház. Apodyterium. NC. p. 297.
Vég-ház. Limitaneum munimentum. S.K.
Zálog-ház. Pignoratitia domus. S. K.
HÁZA. Domus ejus. Sem háza sem tüze. km.
Falu' háza. Domus communitatis.
Vármegye' háza. Domus comitatensis.
Váras' háza. Domus civica.
HÁZALL. Ostiatim ambulat, domatim circumit. Vajda 1. K. p. 29. 267.
Házallás. Circuitio per domos. Vajda. 1. K. p. 313.
Házalló. Vagabundus, domos circumiens. A' jó kutyát is könnyű házallóvá tenni. km. Hallottam 1826. 9ber. 6.
HÁZANKINT. Domesticatim, ostiatim. M. A.
HÁZAS. Conjugatus, uxoratus, maritata. M. A.
Házas aszszony. Matrona. M. A. CM.
Házas aszszonyi. Matronalis. M. A.
Házas ember. Conjunx. M. A.
Házas élet. Vita conjugalis, conjugium. S. I.
Házas Nénye. F. Hont Vben.
Házas személy. Persona maritata.
Házas társ. Conjux, uxor. M. A.
Házas Terény. F. Hont Vben.
* Új házas. Neogamus. CM.
Házasit, házasitja. Nuptui dat, elocat. M. A.
Be házasitja.
Ki házasitja. Elocat, emaritat. M. A.
Meg házasitja.
Házasitás. Elocatio in matrimonium. M. A.
Ki házasitás. Emaritatio. M. A.
Házasodik. Matrimonium contrahit. M. A.
Bé házasodik. Innubit. M. A. L.
Meg házasodik. Connubit, contrahit matrimonium, uxorem ducit. M. A.
Házasodás. Contractus matrimonialis. M. A.
Meg házasodás. Contractus matrimonii, connubium. M. A.
Házasok' el válása. Divortium. M. A.

Házasság. Matrimonium, conjugium, connubium. M. A. Hoszszu alku a' házasság. km.
Házasság-levél. Biró Márton. Micae p. 336.
Házasság-rontás. Violatio matrimonii. Pázm. Pred. p. 1058.
Házasság-rontó. Adulter. Káldi Prov. 18. 23.
Házasság' törvénye. Leges connubiales. Pázm. Pred. p. 241.
Házasság-törés. Adulterium. M. A.
Házasság-törő. Adulter. M. A.
Házassági. Matrimonialis, conjugalis. M. A.
Házassági pör. Processus matrimonialis.
Házasságtalan. Coelebs. M. A.
Házasságtalan élet. Coelibatus. Pázm. Kal. p. 420.
Házasságtalanság. idem. Pázm. Kal. p. 985. 1056. Pred. p. 1135.
Házasul. Matrimonium contrahit. M. A.
Meg házasul. idem. Pázm. Kal. p. 1064.
Házasulatlan. Innuba. CM.
Házasulás. Nuptus. M. A.
Házasulandó. Nupturiens.
HÁZAT hejazó. Tegularius. PP.
HÁZATLAN. Carens domo, inquilinus. S. I.
HÁZATOKBÓL való. Vestras. M. A,
HÁZBELI. Domesticus.
Házbeli tolvaj. Fur domesticus.
HÁZI. Domesticus. M. A. Úti czifra, házi ronda. km.
Házi baj. Afflictio domestica. S. I.
Házi barát. Domus familiaris. S. I.
Házi czipő. Crepida domestica. Pantoffel. S. I.
Házi egymás. Supellex domestica. S. I.
Házi ellenség. Inimicus domesticus. Házi ellenség a' test, fris a' roszszra, jóra rest. km.
Házi eszköz. Utensilia. Pázm. Pred. p. 245. M. A.
Házi fészek. Nidus proprius. Faludi N. U. p. 133.
Házi galamb. Columba cellaris. Faludi N. E. p. 151.
Házi galiba. Afflictio domestica. Pázm. Pred. p. 456.
Házi gond. Cura rei familiaris. Faludi N. E. p. 42.
Házi gondviselés. Oeconomia. M. A.
Házi gondviselő. Oeconomus. M. A.
Házi hóhér. Mala conscientia. Pázm. Pred. p. 1129.
Házi inas. Atriarius, atriensis. Hausknecht. S. I.
Házi istenek. Lares, penates. S. I. M. A. L.
Házi kápolna. Lararium. M. A. L. Capella privata.
Házi kenyér. Panis domesticus, cibarius. Pázm. Pred. p. 980.
Házi kereszt. Malum domesticum. S. I.
Házi készület. Supellex, mobilia, vasa. S. I.
Házi kormány. Imperium domesticum. S. I.
Házi leány. Filia familias. S. I.
Házi nép. Familia. S. I.
Házi nyúl. Cuniculus. S. I.
Házi orvos. Medicus domesticus.
Házi orvosság. Medicina domestica. Faludi N. A. p. 124.
Házi ruha. Vestis domestica. S. I.
Házi szegény. Cui curta est supellex. S. I.
Házi szerek. Remedia domestica. S. I.
Házi szerszámok. Vasa, mobilia, utensilia. S. I.
Házi szertartás. Disciplina domestica. S. I.
Házi szükség. Res angusta domi. S. I.
Házi tiszt. Officialis domesticus. Pázm. Pred. p. 270.
Házi úr. Herus, pater familias. S. I.
Házi ünnep. Festum domesticum, festum familiae.
Házi vászon. Tela domestica, domi praeparata.
Házi zöld. Sempervivum tectorum. Csapó p. 98. Barba Jovis. NC. p. 27.
* Egy házi. Ecclesiasticus.
Semmi házi. Nihil habens.
Háziak. Domestici, familia.
HÁZIKÓ. Casa, casula, aedicula. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 74. 882.
HÁZNÁL. Domi.
HÁZRÓL házra. De domo in domum.

HE.

HEBE.

HEBE.
Hebe-hurgya. Praeceps. L. Haba-hurgya.
Hebe-hurgyálkodik. Praecipitanter agit. S. I.
Hebe-hurgyás. Praeproperus. S. I.
Hebe-hurgyáskodik. Praecipitat consilia. Faludi U. E. 1. R. p. 177.

HECZ.

HECZ: állatok' viaskodása.
HECZIKE. Parvus, vilis. S. I.
HECZÖL, heczöli. Concitat.
Föl heczöli. idem.

HECS.

HECS.
HECSE. F. Bars Vben. Sz. P. Győr Vben.
Hecse-pecs. Be fözött' neme, mellyet a' csipke-bokor' bogyójiból készitenek.

HED.

HED.
HEDER-vár. MV. Győr Vben.
Hedereg: forog, hajlog, hajladoz az újdon asztalos' kezében a' fürész. Sz. D.
HEDRA-hely. F. Somogy Vben.

HEDVIG.

HEDVIG. t. a n. Hedvigis.
Hedvig. F. Thurócz Vben.

HEG.

HEG.
HEGED. Coalescit. M. A.
Bé heged. idem. Eb-csont, bé heged. km.
Hegedés. Concretio. M. A.
HEGEDÜ, HEGEDŐ. Pandura, cithara, fides, lyra. M. A. Szépen szóll a' hegedü, de belöl üres. km.
Hegedü' fogása, v. nyaka. Jugum. S. I.
Hegedü-húr. Fides, chorda. M. A.
Hegedü' pallója. Fidium cantheriolus. PP.
Hegedü' szege. Verticulum, verticillum, epitomium. PP.
Hegedü-szó. Sonus fidium. Nincs drágább szó a' hegedü-szónál — mert meg is fizet az ember miatta, el is fárad utánna. km.
Hegedü-vonó. Plectrum. PP.
Hegedü-zöngés. Pázm. Pred. p. 1202.
Hegedül, hegedől. Citharizat, pandura canit, cithara ludit, fidibus modulatur. M. A. Hegedültt arról Sz. Dávid, el is énekelte. km.
Ki hegedüli. — Már én ki hegedültem magamat, tessék hegedülni. Rájnis.
Hegedülés, Hegedölés. Lusus pandurae. M. A.
Hegedüs, hegedős. Fidicen, choraules, citharoedus, lyricen. M. A. Ritka van a' hegedüsben bor-nem-isza. km.
Hegedüs' falva. F. Zemplin Vben.
A' vén hegedüs mindennap egy nótát felejt. km.
HEGEGYÜ. idem ac Hegedü. M. A.
Hegegyül. (Hegedül) Monoszlai, de cultu p. 139.
HEGÉNY. Két csárda Szepes Vben.

HEGY.

HEGY. Mons. M. A. Minden hegynek lejtöje is szokott lenni. km.
Hegy. F. Posony Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Hegy' alja. Plaga ad pedem montis.
Hegy' aljai. Submontanus.
Hegy-biró. Judex montanus. MSS. Szegedi.
Hegy-esküttek. MSS. Szegedi.
Hegy-falu. F. Vas Vben.
Hegy-fark. Telek Abaúj Vben.
Hegy-fok. Promontorium. S. I.
Hegy-fő. Sz. P. Gömör Vben.
Hegy-hát. Jugum montis.
Hegy-háti. Qui jugum montis incolit.
Hegy-háti Hadász. F. Vas Vben.
Hegy-köz. Regio intramontana.
Hegy-köz. FF. Bihar Vben.
Hegy-közi. Intramontanus.
Hegy-kő. MV. Soprony Vben.
Hegy-magas. F. Szala Vben.
Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vkben.
Hegy-mester. Magister vineae. Árkon kivül hegy-mester. km.
Hegy-mivelés. Cultura montium. S. I.
Hegy-oldal. Latus montis.
Hegy-omlás. Hegy-szakadás. Ruina montium. Labes. S. I.
Hegy-súr. F. Posony Vben.
Hegy Szent Márton. F. Baranya Vben.
Hegy-tető. Jugum. CM.
Hegy' teteje. Vertex, cacumen montis. A' törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is. km.
Hegy' termése. Procreatio vineae.
Hegy' torkolatja. Fauces montis.
Hegy-tő. Hegy' töve. Radix montis. S. I.
Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht. Tributum montium. Decr. Sigism. anni 1405. art. 1.

* Elő-hegy. Promontorium.
Fül-hegy. Acumen aurium. S. K.
Fül-hegygyel hallom. km. Fert rumor.
Gond-hegy. Szala Vben, Böröndmellett, egy nagy meredek hegy' neve, melly onnan vette nevét, mivel GONDot ád, hogy rajta keresztűl menjenek.
Kard-hegy. Gladii cuspis. S. K.
Kés-hegy. Cuspis cultri.
Kés-hegygyel vett. Quantum cuspis cultri capit, accepit.
Láb-hegy. Extremitas pedis.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Szölö-hegy. Vinea, vinetum, mons vitifer.
Tű-hegy. Acus cuspis. S. K.
Tű-hegyre szedte beszédjét. Sermonem suum in summum contraxit.
HEGYE. Ejus mons v. cuspis. A' tüske hegyével jö ki. km.
Ságh hegye, Somlyó' hegye, 's a' t.
HEGYELI. R. (Hegy-eli.) Transmontanus. S. I. Hegyen tul való.
HEGYEMBE. Super me. És így: hegyedbe, hegyébe. Super te, super illum.
Hegyembe hozták: nyakamra hozták.
Hegyembe jött: nyakamra jött.
Hegyébe ül. Superinsidet.
HEGYEN túl lakó. Transmontanus, transalpinus. PP.
HEGYES. Montosus it. cuspidatus, aculeatus. M. A.
Hegyes a' vége. In acumen desinit.
Hegyes bor. Sz. P. Heves Vben.
Hegyes elméjű. Subtilis. Pázm. Kal. p. 920.
Hegyes fogak. Cynodontes. M. A. Dentes columellares. S. I.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Hegyes kérdések. Quaestiones subtiles. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Hegyes mondás. Dictum acutum.
Hegyes oszlop. Obeliscus, pyramis.
Hegyes szarvú ökörnek le törik a' szarvát. km.
Hegyes, tornyos, csúcsos épület. Pyramidatus, pyramidalis, turbinatus. M. A.
Hegyes tör. Dolon, sica. M. A. Pugio. S. I.
Hegyes vasu. Praepilatus, cuspidatus. M. A.
Hegyes völgyes tartomány. Regio montibus vallibus horrida.
Hegyesd. F. Szala Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Hegyesely. FF. Bihar Vben.
Hegyesedik. Cuspidatur, acuminatur. S. I.
Hegyesen. Cuspidatim. M. A.
Hegyesit, hegyesíti. Cuspidat, acuminat, fastigiat.
Ki hegyesíti. Exacuit.
Meg hegyesíti. Cuspidat, acuminat. M. A.
Hegyesítés. Fastigiatio, acuminatio. M. A.
Meg hegyesítés. Cuspidatio. M. A.
Hegyesítő. Cuspidans, acuminans. M. A.
Hegyesség. Acumen, cuspis. M. A. Pázm. Pred. p. 531. 847.
Hegyesül. Acuminatur, cuspidatur. S. I.
HEGYETLEN. Hebes, obtusus. S. I.
HEGYETT. Super, supra. S. I.
Hegyettem, hegyetted, hegyette. Supra me, te, illum.
HEGYEZ, hegyezi. Spiculat, acuminat, fastigit, fastigiat, cacuminat, cuspidat. M. A.
Bé hegyezi. (p. o. a' kazalt.) Cacuminat.
Ki hegyezi. Exacuit.
Meg hegyezi. Exacuit. M. A.
HEGYI. Montanus. M. A.
Hegyi árpa. Amplicaustis. M. A.
Hegyi bor. Vinum collinum, montanum. S. I.
Hegyi fajd, hegyi tyúk. Tetrao bonasia. Haselhuhn. S. I.
Hegyi gyánta, hegyi szurok. Asphaltum, naphta. Bergharz. S. I.
Hegyi isten-aszszonyok. Oreades, napaeae. PP.
Hegyi kék. Melochites, lapis armenius. Bergblau. S. I.
Hegyi lakos. Monticola, montanus. S. I.
Hegyi pinty: fenyö-pinty. Montifringilla. S. I.
Hegyi szeder. Rubus idaeus, bacca idaea. S. I.
Hegyi tanya. Hegyekben épűltt szállás, 's barom-rekesz.
Hegyi tolvaj. Hegyekben tartózkodó zsivány, haramia.
HEGYKE. Monticellus v. elatus, superbus, arrogans. S. I.
Högyke bögyke. Csuzi. Tromb. p. 280.
Hegykeség. Arrogantia, ambitio. Vajda. K. É. 1. K. p. 29.
Hegykélkedik. Tumet, superbit, effert se se, tollit supercilium. S. I.
HEGYSÉG. Loca montana. Káldi, Josue 9. 1.
Hegységes. Terra montana. Káldi, Josue 10. 40.

HEJ.

HEJ. Jubilantis, ovantis, exultantis.
Hej ha.
HEJJE.
Hejje-hujja. Jubilum. Csuzi p. 586. it. Tromb. p. 761.
Hejje-hujjáz. Jubilat. Biró Márton Angyali Társaság. p. 655.

HELY.

HELY. Locus, spatium. M. A. Jó hely Buda. km.
Hely-irás. Topographia. S. I.
Hely-osztó a' vendégségben. Designator. S. I.
Hely-pénz. Tributum fori.
Hely-tartó. Vicarius, locumtenens. M.A.
Hely-tartó tanács. Consilium locumtenentiale.
Hely-tartóság. Vicariatus.
Hely-változtatás. Permutatio loci. Zvonarics 1. R. p. 806.
* Álló hely. Statio. S. K.
Bátorságos hely. Portus, securus locus. S. K.
Bokros hely. Dumetum. S. K.
Egész hely. Integra sessio. S. K.
Erdős hely. Arbustum. S. K.
Fok-hely. Emporium, metropolis. S. K.
Fő-hely-tartó. Summus locumtenens. Faludi. U. E. 1. R. p. 119.
Himlő-hely. Varioli, variolae scrobiculus. S. K.
Jobbágy-hely. Sessio colonicalis.
Keszt-hely. MV. Szala Vben.
Ket-hely, Ked-hely. F. Komárom Vben.
Ki kötő hely. Portus. S. K.
Ki szálló hely. Portus. Káldi. Act. 27. 12.
Küszködő hely. Palaestra. S. K.
Lak-hely, lakó hely. Habitatio, habitaculum. S. K.
Laptázó hely. Sphaeristerium. S. K.
Meg halgató hely. Auditorium. Káldi Act. 25. 23.
Menedék-hely. Arx, praesidium, asylum. S. K.
Mulató hely. Pergula, deambulatorium. S. K.
Mű-hely. Officina. S. K.
Nézö hely. Theatrum. S. K.
Ör-álló hely. Specula, excubiae. S. K.
Partos hely. Littorosus locus. S. K.
Pincze-hely. MV. Tolna Vben.
Rév-hely. Portus. Káldi Jerem. 51. 32.
Röjtök-hely. Latebra. S. K.
Seb-hely. Cicatrix. S. K.
Sétáló hely. Ambulacrum. S. K.
Szárító hely. Siccatorium. S. K.
Szerda-hely. t. h. neve.
Szombat-hely. Sabaria.
Tanuló hely. Auditorium, schola. S. K.
Tekéző hely. Pyramidarium. S. K.
Tér-hely. Planities, spatiosus locus. S.K.
Tűz-hely. Focus.
Udvar-hely. F. Somogy Vben.
Új hely. Neapolis.
Ülő hely. Sessibulum. S. K.
Vár-hely. E. FF. Hunyad, és Doboka Vkben.
Várta-hely. Specula, statio, excubiae. S. K.
Vásár-hely. t. h. n.
Zártt hely. Claustrum. S. K.
HELYBE. Ad locum.
Helybe hagyja. Approbat.
Helybe hagyás. Approbatio, confirmatio. S. I.
Helybe hagyható. Approbabilis.
HELYBEN. In loco.
Egy álló helyben. Stante pede.
HELYBÉLI. Localis. S. I.
Helybéli elöljárók. Superioritas loci.
Helybéli fárás pap. Parochus loci.
Helybéli igazgató. Localis director.
HELYBÉNY (Fölsö, alsó) FF. Nyitra Vben.
HELYE. Locus ejus. Minden szentnek vagyon meny-országban helye. km.
Eb helye. km.
Pokol a' helye — A' kegyes orvosnak pokol a' helye. km.
Helyébe. In locum ejus. A' falu kanját is ollykor meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
Helyébe állatja. Substituit, restituit. M.A.
Helyébe állatás. Substitutio. M. A.
Helyébe helyhezteti. Subrogat, substituit. M. A.
Helyébe hozták. Ad ejus locum tulerunt.
Helyébe következője: successora. Pázm. Kal. p. 916.

Helyébel: hivalkodik, száj-tátva ácsorog. Sz. D. t. i. a' ki mindent helyébe hozattatni kiván.
Helyén. In loco ejus. Tréfa a' maga helyén jó. km.
Helyén hagyja. Supponit. Pázm. Kal. p. 795.
Helyén hagyták. Bene verberatus est.
Helyén van. Bene se habet, it. potus est.
Helyén való öcsém. Faludi E. M. p. 241.
Nincs helyén az esze. Stultescit.
Helyényebben. — Senki helyényebben nem él, mint ő (Nemo delicatius, nemo magis ad genium suum vivit, ac ille). Hallottam Sághon 1818. Jul. 13.
Helyére. In locum suum.
Helyére állott. Rediit ad locum suum.
Helyére teszi az előbbinek. Sufficit. M. A.
Kiki a' helyére. Redeat quivis ad suum locum.
Helyét sem találja. Adeo acceptus est, ut nec locum inveniat pro illo.
Csak helyét találtam. km. Jam inde discessit, v. furto res est ablata.
HELYENKÉNT. Pro locis singulis. M. A.
HELYES. Localis, accomodus. M. A. Egregius, praeclarus, praestans, aptus, idoneus. S. I.
Helyes fő. F. Baranya Vben.
Helyes írás. Orthographia. S. I.
Helyes kenyér. Panis bene expistus.
* Egész helyes. Integrae sessionis. Neki dűleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
Fél helyes. Mediae sessionis.
Hímlő-helyes. Variolatus.
Helyesen. Apposite, apte. M. A.
Helyesleg. Per loca. Káldi Math. 24. 7.
Helyesleg helyesleg. Hic et ibi. Monoszlai, Hit' oltalma p. 428.
HELYETT. Vice, loco, instar. M. A.
Helyettem, helyetted, helyette. Loco mei, tui, illius.
HELYHET, helyheti. Collocat. M. A.
Helyhetés. Positura, collocatio. M. A.
HELYHEZ, helyhezi. Collocat.
Helyhezés. Locatio, collocatio. Pázmán Kal. p. 867.
Helyhezet. Positura. Sz. D.
Helyhezkedik. Locum capit, sedem figit. S. I. Sz. D.
Helyheztet, helyhezteti. Locat, collocat, ponit, statuit. M. A.
Bé helyhezteti. Illocat.
El helyhezteti. Dislocat.
Helyheztetés. Locatio, collocatio, dispositio. M. A.
Helyheztetött. Situs, collocatus. M. A.
HELYI. Localis. Magán véve nincs szokásban, hanem a' vég ősz-neveiben igen is, mint Szombathelyi, Vásárhelyi, Újhelyi, Szerdahelyi 's a' t.
HELYLYEL. Cum loco.
Helylyel helylyel. Passim, suis in locis. M. A.
Helylyel közzel. Sparsim, hinc inde.
HELYRE. Ad locum.
Helyre állítja. Locat, statuit, v. valetudini restituit. S. I.
Helyre hozza. Reparat, reficit, reducit, restaurat, restituit. S. I. A' melly tyúkmony egyszer el törik, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km.
Helyre hozhatatlan. Irreparabilis. S. I.
Helyre hozható. Reparabilis, v. quod compensari potest. S. I.
Helyre veri magát. Reponit se in integrum.
HELYSÉG. Pagus, villa, vicus, mansio, communitas. S. I.
Helység' birája. Judex pagensis.
Nemes helység. Possessio nobilitaris.
Helységbéliek. Pagenses. Epist. Széch. T. 1. p. 197.
HELYT ád. Cedit. M. A.
HELYTELEN. Vitiosus, erroneus, mendosus, ineptus, non appositus. S. I. Sz. D. Száz gyanu között kilenczven kilencz helytelen. km.
Helytelenít, helyteleníti. Vitiat v. improbat. Sz. D. S. I.
Helytelenkedik. Agit inepte, erronee, non apposite. S. I. Sz. D.
Helytelenség. Vitium, error, mendum. S. I. Sz. D.
Helytelenűl. Inepte, non apposite. S. I.

HELP.

HELP.
HELPA. F. Gömör Vben.

HEMP.

HEMP. Lásd HÖMP.
HEMPELY. Cylinder.
Hempelyget, hempelygeti. Volvit, devolvit, convolvit, volutat. M. A.
Hempelygetés. Volutatio. M. A.
HEMPEREG. Volvitur. Nehéz a' dombra viszsza hemperegni. Dug. km. 2. R. p. 102.
Hempergeti. Volvit. Sz. D.

HEMZS.

HEMZS.
HEMZSEG. Nyüzsög, bozsog. Hemzsegnek a' nyüvek a' sebben, a' sajtban. Sz. D.

HEN.

HEN.
HENCSE. F. Somogy Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vkben.
HENGER. Carnifex. M. A. Cylindrus, phalanga. S. I.
Henger-bócz. Volutatio in gyrum.
Henger-bóczot hány. Provolvit se instar rotae.
Henger-csiga. Voluta. Walzenschnecke. S. I.
Hengeredik. Volvitur, volutatur. S. I.
Alá hengeredik. Devolvitur. Pázm. Pred. p. 1079.
El hengeredik. Abvolvitur.
Elő hengeredik. Provolvitur. M. A.
Le hengeredik. Devolvitur. Faludi N. U. p. 184. N. E. p. 69. T. É. p. 91. Ki a' lapon fekszik, le nem hengeredik. km. Dug. 1. R. p. 72.
Viszsza hengeredik. Revolvitur.
Viszsza hengeredő. Revolubilis. M. A.
Hengereg. Volutatur. M. A. Káldi. Jud. 5. 27.
Hengergés. Volutatio. M. A.
Hátra hengergő. Revolubilis. M. A. L.
Hengerget, hengergeti. Volutat, convolutat, convolvit. M. A.
Hengergetés. Volutatio, volutatus. M. A.
Hengergetve. Volutatim. M. A.
Hengerít, hengeríti. Volvit, volutat. M. A.
Alá hengeríti. Devolvit. M. A.
El hengeríti. Pervolvit, provolvit. M. A.
Elő hengeríti. Provolvit. M. A.
Elő hengerítés. Provolutio. M. A.
Környül hengeríti. Circumvertit. M. A.
Le hengeríti. Devolvit. M. A.
Reá hengeríti. Advolvit, involvit. M. A.
Viszsza hengeríti. Revolvit. M. A.
Hengeríthetetlen. Irrevolubilis. Csödi Pál, Halott. Beszéd, Gróf Széchényi Sigmond fölött p. 35.
HENTEREG. (Hemptereg, hemtereg, hentereg.) Volutatur. S. I.
Henterget, hentergeti. Volutat.
HENTES. Artifex indoctus, imperitus v. lanio, carnifex. S. I.

HENYE.

HENYE. Torpidus, deses. M. A.
Henye. FF. Szala Vben.
HENYÉL. Otiatur, desidet, torpet, torpescit. M. A.
El henyéli. Negligit. M. A.
Henyélés. Negligentia, socordia, desidia, otium. M. A. Henyélés gyökere a' gonoszságnak. km.
Henyélkedik. Torpet, otiatur. S. I.
Henyélkedés. Socordia, desidia. S. I.
Henyélő. Deses, reses, negligens, otiosus, cessator. M. A.
Henyélve. Otiando.
HENYÉN. Otiose, negligenter. M. A. Faludi B. E. p. 36.
HENYÉS. Torpidus. M. A.
Henyésség. Torpor. M. A.
HENYÉSZ. F. Somogy Vben.

HER.

HER.
Ló-her. Trifolium pratense.
Ló-her-mag. Semina trifolii pratensis.
Réti ló-her. Wiesenklee.
Spanyol ló-her. Hedysarum onobrychis. Esparcette. alias: Varju-borsó.
HERDE.
Herde hurdi. Praeceps, ventosus, praeproperus. S. I.
Herde hurdi módon. Praecipitanter. S. I.
HERE. R. Vir v. mas, masculus v. virilia. S. I. item Fucus. M. A.
Haszontalan here-ember. Fungus, ignavum pecus. M. A.
Herécsel: horzsolódik. A' fa-levelek egymáshoz herécselnek: zúgva verődnek. Sz. D.
Heréd. F. Nógrád Vben.
Herél, heréli. Castrat, evirat, emasculat. M. A.
Ki heréli. Evirat.
Meg heréli. Emasculat, castrat, evirat, eunuchizat. M. A.
Herélés. Castratio, castratura. M. A.
Meg herélés. Eviratio, castratio. M. A.

Herélő. Castrator. Minden kézre bízni az életet félő, más a' tanúltt orvos, más a' kan-herélő.
Heréltt. Spado, castratus. M. A.
Heréltt ló. Cantherius, equus castratus. M. A. Heréltt lónak csak egygy a' lába. km.
Herelttség. Castratura.
Lelki herelttség. Spiritualis castratura. Pázm. Kal. p. 1059.
Herény. F. Vas Vben. Sz. P. Gömör Vben.
Herész. Herészek, a' kik a' lakodalom után a' volt vendégeket meg járják hegedű-szóval; innen mondják,, herészbe járni. "Sz. D. Ezt a' szót Sz. D. a' toldalékban vonással ejti az első tagjában is ,,Hérészek."
Heresznye, Heresznye. F. Somogy Vben.
HEREND. FF. Baranya, és Veszprém Vkben. Sz. P. Szala, és Baranya Vkben.
HERGEL, hergeli. Forgatja, hányja, görgeti, gördíti. Sz. D.
Le hergeli tojást a' fészkéből a' meg ijedett p. o. a' galamb. Sz. D.
HERKÉL, herkéli. Summitatem decerpit.
Herkéltt tojás. Étel' neme. Hallottam 1809. Maj. 28.
HERMECZ-szíj a' nyergen. Sz. D. Csapó szíj, a' mellyre holmit kötnek. S. I.
HERNYE. F. Zágráb Vben.
Hernyék. F. Szala Vben.
HERÓCZE: Fársángi sütemény, bizonyos rántott tészta. S. I.
HERPÁLY. Sz. P. Bihar Vben.
HERPE. E. FF. Hunyad és Fejér Vkben.
Herpenyő. Folyó víz, Vas Vben.
HERVAD. Marcet, marcescit, flaccet, flaccescit, langvet. M. A.
El hervad. Elangvescit. M. A.
Ki hervad. idem. M. A.
Meg hervad. Marcescit, contabescit. M. A. A' kerteletlen virág hamar meg hervad. km.
Hervadag. R. Marcor, marcedo, marcescentia. S. I.
Hervadatlan. Immarcessibilis. M. A.
Hervadás. Flacciditas, langvor, marcor. M. A.
Hervadhatatlan. Immarcescibilis. Pázm. Pred. p. 83. 1149.
Hervadtt. Flaccidus, langvidus. M. A.
Hervaszt, hervasztja. Macerat, flaccidum facit.
El hervasztja. Emaciat.

HERCZEG.

HERCZEG. Dux. M. A.
Herczeg-aszszony. Dux foemina, ducissa regnans. Faludi N. A. p. 51.
Herczeg' falva. F. Fejér Vben.
Herczeg-fi. Filius ducis. S. I.
Herczeg-leány. Filia ducis. S. I.
Herczeg-szőlős. F. Baranya Vben.
Herczeg úr. Dominus dux. Faludi N. A. p. 51.
* Fölséges herczeg. Princeps regii sangvinis. Prince du sang.
Fő-herczeg. Archidux.
Királyi herczeg. Princeps regius.
Magasságos herczeg. Princeps omnis qui non est e regio sangvine, celsissimus princeps.
HERCZEGI. Ducalis.
Herczegi. F. Zágráb Vben.
Herczegi kis-aszszony. Filia innupta ducis. Faludi. T. É. p. 127.
Herczegi piczin. Parvula proles ducis. Faludi. E. M. p. 144.
Herczegi süveg. Pileus ducalis.
Herczegi személy. Persona ducalis. Faludi. N. A. p. 51. T. É. p. 138.
HERCZEGNÉ (olimHerczeg-nő). Ducis conjux, ducissa. S. I.
Herczegné aszszony. Domina ducissa. Margit' Élete Prájnál. p. 352.
HERCZEGSÉG. Ducatus. M. A.

HERJÓ.

HERJÓ. Perdix. M. A.
HERJÓKA. Parva perdix. Pázm. Kal. p. 509.

HERMÁN.

HERMÁN. t. f. n. Hermannus.
Hermány. FF. Szatmár, Vas, Sáros és Zemplin Vkben.
Hermán-szeg. F. Szatmár Vben.

HERNÁD.

HERNÁD. Folyó víz Szepes, és Abauj Vkben.
Hernád' fa. F. Baranya Vben.

HERNYÓ.

HERNYÓ. Eruca, volvox, volvola, auriscarapeda, campe. M. A. Káldi habet: Hernyű. Joel. 1. 4. Amos. 4. 9.
HERNYÓKA. Gyöngyösi 2. Darab. p. 601.
HERNYÁSZ. Sphex. Raupentödter. S. I.
HERNYÁSZ (ige). Arbores ab erucis purgat. S. I.

HEROLD.

HEROLD. Viadal-mester, bajnok-mester. v. Leventa. S. I.

HERR.

HERR. Sonus canum concitatorum.
HERREG. Hirrit. S. I. Herregnek a' kutyák. Sz. D.
Reá herreg. Adhirrit. Sz. D.
Viszsza herreg. Rehirrit. Sz. D.

HESS.

HESS. Interjectio gallinam abigentis. M. A.
Hess el másé. km.
Hess másé az udvarról. Dug. km. 1. R. p. 150.

HETYE.

HETYE. FF. Vas, és Soprony Vkben.
Hetye-fej. F. Szala Vben.

HETVEN.

HETVEN. Septuaginta. Lásd HÉT-ben.

HEVER.

HEVER. Desidet, otiose quiescit. Lásd bővebben HÉ-ben.

HEZ.

HEZ, HOZ, HÖZ. Suffixa nominum: AD. Mint: kihez, mihez, falhoz, kőhöz.

HÉ.

HÉ.

HÉ. Aestus, calor, tepor.
Hé-fogó. Sámbár Posaházi ellen p. 424.
Hé-halom. F. Nógrád Vben.
Hé-hozó. Aestifer. M. A.
Hé-kéd. Sz. P. Csongrád Vben.
Hé-kút. Sz. P. Tolna Vben.
Hé-kő. Fölső malom-kő, mellybe a' mag húll egyenesen a' garatról. Ez a' kő forog leg hevebben.
Hé-köre föl önti. Ingurgitat se. Kedveltt mondása Csuzinak, Sip-szó p. 16. 105. Tromb. p. 500.
Hé-természetű. Fervidae naturae. Csuzi p. 738.
Hé-víz. Aqua calida, thermae. Pázm. Kal. p. 1034.
Hé-víz. F. Pest Vben.
Hé-víz-fő. Scaturigo, fons aquarum calidarum, memoratur in Diplomate Caroli I. de anno 1339. Lásd Cat. MSS. Biblioth. Nat. T. 1. p. 473.
Hé-víz-patak. Folyó víz Szala Vben.
* Föl-hé-víz. Superiores aquae calidae, superiores thermae. Ulászló' Kincstartója.
HÉBE hóba. In aestu, et nive, quandocunque. Pázm. Pred. p. 196. 610. 829.
Hébe korba. Subinde.
HÉBEN hidegben. In aestu et frigore. Pázm. Pred. p. 757.
Hében hóban. Pázm. Kal. p. 730.
HÉSÉG. Aestus, fervor, ardor. Faludi N. A. p. 90.
HÉV. Fervidus, calidus. M. A.
Hév fördő. Balneum calidum, thermae. M. A.
Hév holnap. Canicula. Heltai Kron. 1. D. p. 9.
Héven. Fervide. M. A.
HEVE. Ejus calor, ardor, fervor.
Heve vagyon. Fervet, fervescit. M. A.
Harcz' hevében. In aestu pugnae, fervente pugna.
HEVEBB. Fervidior.
Leg hevebb. Zvonárics 1. R. p. 397.
HEVEDER. Cingula, laterales. M. A. Substramen. Káldi 4. Esdr. 15. 36.
Heveder-fa a' gerendákon. Subscudes. M. A.
Bársony-heveder. Faludi T. É. p. 22.
Ló-heveder. Ventrale, lorum subalare. PP.
Nyereg-heveder. Cingulum ephippiarium. PP.

Hevederlő. Strator. M. A. Nyergelő. CM.
Hevederrel meg szorítja a' lovat. Equum cingulo constringit. PP.
HÉVEL. Cum aestu, ardore.
Hével a' hideget, jóval kell a' gonoszt meg győzni. Faludi N. E. p. 132.
HEVEN. In fervore.
Serényen heven hozzá fog. Faludi U. E. 3. R. p. 15.
HEVENY. Aestus, ardor. S. I.
Hevennye. Aestus ejus.
Hevennyében. In flagranti, illico, instantanee. A' csufolódást hevennyében leg jobb félbe szakasztani. km.
Hevenykedik. Praecipitanter agit. Sz.D.S.I.
HEVER. Cubitat, desidet. M. A. Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km.
Ki heverte magát. Exquievit se.
Le heveri az ágyat. Cubitando lectum deformat.
Meg hevered a' tömlöcz' fenekét. Maceraberis carcere.
Heveredik. Procumbit, decumbit. Pázm. Pred. p. 882.
Bele heveredik az ágyba. Accubat lecto.
Le heveredik. Procumbit. M. A. CM.
Le heveredik a' gyöpre. Procumbit ad gramen.
Le heveredés. Procubitus, decubatio. M. A.
Heverés. Cubitatio. item Desidia. M. A.
Heverész. Cubitat, stertit, otiatur. S. I.
Heverészdegel. idem. Sz. D.
Hevereszik: heveredik.
Le hevereszik. Faludi N. E. p. 125.
Heverő. Cubitor, deses, desidiosus, otiosus. M. A.
Heverő ágy. Grabatus, lectus acclinatorius. PP.
Heverő hitü. Quietista. Pázm. X Bizony. p. 55.
Heverő ökör után nem vetnek holdot. km.
Heverő pénz. Numi vacui. Nincs heverő pénzem. S. I.
Hevertemben. In cubatione v. vacatione mea. S. I. Otiando. PP.
Hevertet, heverteti. Facit quiescere, permittit labore vacare, otiari.
HEVES. Aestuosus. M. A. it. vehemens, concitatus, praeceps. S. I.
Heves. MV. Heves Vben.
Heves idő. Calida tempestas. PP.
Heves kutya, vak kölykeit hányja. km.
Heves öv. Zona torrida. S. I.
Heves természetű. Ferventioris naturae.
Heves-tüzes. Sangvinolentus, spirituosus. PP.
Heves Vármegye. Comitatus Hevesiensis.
Heves Vármegyéből való. km. Irae vehementis, impetuosus, fervidus.
Hevesen. Fervide.
Heveskedik. Praecipitanter agit. Faludi N. A. p. 106.
Heveskedés. Actio cum impetu. Faludi N. E. p. 35.
Heveskedő. Praecipitanter agens. Faludi N. E. p. 72. N. A. p. 199.
Heveskedő áhétatosság. Faludi E. M. p. 241.
Heveskedő szerelem. Faludi. E. M. p. 241.
HEVET hovat öszve hord. km. Omnia commiscet.
Hevet hideget fúj azon szájjal. Pázm. Kal. p. 514.
Hevet, és hideget fújnak azon egy nyelvekkel. Pázm. Kal. p. 181.
HEVETEG. Aestus, ardor. Sz. D.
Heveteges. Ardens, aestuosus. Sz. D.
HEVEZ. Aestum sibi temperat spirando.
Hevez a' birka: az az a' nagy héség miatt fujtat. Juhászok' tapasztalása tartja, hogy ha a' birka hevez, esöt jelent.
HEVÍT, hevíti. Fervefacit. M. A.
Bort hevít: bort forral. Margit' Élete. p. 11.
Föl hevíti. Concitat, facit aestuare.
Meg hevíti. Fervefacit. M. A. Margit' Élet. p. 21.
Hevítés. Fervefactio.
Hevétezik. Aestuat, fervet. Zvonarics. 1. R. p. 560.
Hevítő. Fervefaciens, aestifer.
Hevítő ital. Potus spirituosus, accensivus.
HÉVIZÁL. Dologtalanul tölti a' napot. Csak hévizálnak. Vajda. K. É. 3. K. p. 397.
HEVÜL. Aestuat, adaestuat. M. A.
El hevül. Exaestuat. Káldi Marc. 4. 6.
Föl hevűl. Incalescit, effervescit, excandescit, exardescit. S. I.
Meg hevűl. Exaestuat, concalescit. M.A.
Neki hevül. Inardescit.
Hevülés. Aestuatio, exaestuatio. M.A.
Meg hevülés. Aestuatio, incalescentia. S. I.

HÉBÉR.

HÉBÉR (Höber). Sipho, tubulus doliaris. Beniczki. p. 260.
HÉBÉREZ, hébérezi. Per siphonem accipit vinum, siphonizat.
Meg hébérezi. idem.

HÉHEL.

HÉHEL. Carminat. M. A. CM.
HÉHELÉS. Carminatio. M. A.
HÉHELŐ. Carminator, carminatrix. M. A. CM.

HÉJ.

HÉJ. Cortex, crusta. M. A.
Czitrom-héj. Cortex pomi citrini.
Fa-héj. Cortex arboris. it. Cinnamomum.
Vánkos-héj. Involucrum pulvinarium, mutatorium pulvinarium.
HÉJAL, héjalja. Tegit, crustat, incrustat v. excorticat. Sz. D. S. I.
HÉJAS. Corticosus, corticatus. M. A.
Héjas fa. Lignum corticatum, lignum sectum, sed nondum fissum. Prügelholz. S. I.
Héjas gomba. Boletus subsquamosus. S. I.
Héjas kenyér. Panis crustulatus. PP.
Héjas mag v. vetemény. Legumen. S. I.
HÉJATLAN. Carens cortice.
Héjatlan borsó. Pisa leptoloba. PP.
HÉJAZ, héjazza. Crustat, tectum inducit. M. A.
Bé héjazza. Tegit, tectum domui imponit. M. A. incrustat. CM.
Fönn héjaz. Superbit, caput altius tollit.
Fönn héjaz, mint a' kergeteges bak Csuzi, Sípszó. p. 59.
Le héjazza a' halat. Desquamat. S. I.
Héjazat. Tectum, culmen domus. M. A. Pázm. Pred. p. 688. Kal. p. 266. Thelegdi, Felelet. p. 195.
Héjazatlan. Intectus.
Héjazatlan helyen való. Apricus. M. A.
Héjazás. Incrustatio.
Fönn héjazás. Arrogantia. Csuzi p. 612.
Fönn héjazó. Arrogans, alta petens.
HÉJBÓL való. Corticeus. PP.
HÉJJA. Ejus cortex.
Kenyér' héjja. Crusta panis.
HÉJÚ.
Lágy héju gyümölcs. Pomum. CM.

HÉJA.

HÉJA. Milvus, milvius. M. A. CM.
Héja-kút. Bogács-kóró. Dipsacus, carduus fullonum. M. A. PP. Quasi fons milvi. Tudnivaló, hogy a' bogácskóró igen meg kivánja a' nedvességet (innen szomjúhozó lapu is a' neve), e' végre szolgálnak az ö víz-tartóji; t. i. a' két egymás' ellenébe álló levelei a' szárához körös körül olly szorosan öszve nyölnek, hogy azokban a' harmat, és essö-víz meg áll, és ezen levelek között találtató vízért nevezik Venus-aszszony' fördöjének is. Meg lehet, hogy valaki meg látta, hogy a' héja is ezen víz-tartóból ivott, és innen eredhetett a' héja-kút neve. Néhúltt nevezik Pap-hajgálónak is, mivel falu-helyeken temetés' vagy vízkereszt-járás' alkalmatosságával hintezö (aspergillum) gyanánt is élnek véle. Gyakran a' paraszt kölykek bottal keresztül döfdözik ezen víztartókat, hogy vad örömmel nézhessék a' jobb haszonra tartatott víznek le csurgását.

HÉLA.

HÉLA. Spica inanis, granorum expers v. avena fatua. S. I.

HÉLY.

HÉLY. Spatium infra tectum.
Hély' ajtaja. Porta hujus spatii.

HÉR.

HÉR.
HÉREG. F. Komárom Vben.
HÉRÉSZ. Lásd Herész.
HÉRICS. Sárga kükörcs, kükörcsin virág. Adonis vernalis. Sz. D.

HÉRA.

HÉRA' háza. F. Vas Vben.

HÉRING.

HÉRING. Halec, alece. M. A.
Héring-áruló. Trissopola, thettopola. PP.
HÉRINGES tonna. Cadus halecum. PP.

HÉT.

HÉt. Septem, it. Septimana, hebdomada. M. A.
Hét. F. Gömör Vben.
Hét esztendő. Septennium. M. A.
Hét esztendős. Septennis. M. A.
Hét-féle. Septiplex. S. I.
Hét folyamú. Septemfluus. M. A. L.
Hét-fő. Dies lunae, feria prima. M. A.
Hét-fő-hely. F. Baranya Vben.
Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
Hét-képpen. Septuplo, septifariam. M.A.
Hét-közbe. In media septimana. M. A.
Hét-köz-nap. Dies profestus. M. A. CM.
Hét-köz-napi. Profestus. M. A.
Hét lábnyi. Septempedalis. M. A.
Hét lábú. Septipes. S. I.
Hét rétű. Septemplex. M. A.
Hét-számra. Hebdomadatim. Faludi N. A. p. 13.
Hét száz. Septingenti. M. A.
Hét századik. Septingentesimus. M. A.
Hét százas. Septingenarius. M. A.
Hét szeg. Heptagonum. S. I.
Hét szegű. Heptagonus. S. I.
Hét személyes törvényszék. Tabula septemviralis. S. I.
Hét tél, hét nyár meg próbálja őket (a' házasokat). km.
* Böjti hetek: Csonka hét — Guzs-hét — Világos hét — Süket hét — Fekete hét — Virág-hét — Nagy hét.
Fejér hét: Pünkösd után való hét.
Próba-hét. Septimana probationis. VV. L.
Vörös hét: Pünkösd előtt való hét.
HETE. Ejus septem. v. ejus septimana. Sem hete, sem hova, 's már parancsolsz. De Aesopi puteo modo venis, et jam exclamas. M. A.
Husvét' hete. Septimana paschatis.
Pünkösd' hete. Septimana pentecostes.
HETED. Septimus. M. A.
Heted füvi, heted fűre menendő. Pecus septenne. S. I.
Heted magával. Ille cum sex sociis.
Heted nap. Septima die.
Hetedik. Septimus. M. A.
Hetedszer. Septimo, septimum. M. A.
HETEL. Septimam exigit (mint telel, napol).
Hetelő. Hebdomadarius, fungens vice septimanae suae.
Hetelő rend. Illyen hetelő rendben szolgál vala Zákáriás. Vajda K. É. 1. K. p. 15.
HETEN. Septeni. M. A.
Heten vannak, mint a' Gersei ördögök. km.
HÉTEN. Hac septimana.
Ezen a' héten. Hac ipsa septimana.
Jövő héten. Futura septimana.
HETENKÉNT. Hebdomadatim.
HETÉNY. FF. Baranya, Komárom és Ugocsa Vkben. Sz. PP. Somogy és Torontál Vkben.
Hetenye. Folyó víz Nyitra Vben.
HETES. Septemgeminus. M. A. it. Septenarius, v. hebdomadarius.
Hetes beteg. Durante septimana aegrotans. Faludi N. A. p. 70.
Hetes essö. Pluvia per septimanam cadens. Kettös ünnep, hetes essö, szolga-nyugodalom. km.
Hetes vászon. Faludi N. A. p. 17. T. É. p. 76. Beniczki p. 261.
HETET tart. Hebdomadarius est. Margit' Élete Prájnál p. 274.
Hetetszaka. Per hebdomadam, durante hebdomada. Pázm. scribit „Hetedszaka" Pred. p. 461. rectius tamen Hetetszaka, sicut: teletszaka, éjtszaka, nyaratszaka.
HETEVÉNY. Plejades. PP. Fias tyúk az égen. Már föl jött a' hetevény. Sz. D.
HÉTI. Hebdomadalis.
Héti pénz. Pecunia pro tota septimana competens. VV. L.
Héti vásár. Nundinae profestae, mercatus hebdomadarius. PP.
HETMÉNY (fors rectius Hét meny). Sz. P. Nyitra Vben.
HÉTSZER. Septies. M. A.
Hétszeres. Septuplus. Pázm. Pred. p. 69.
Hétszeresen. Septuplo. Csuzi Tromb. p. 92.
Hétszerte. Septuplo. M. A.
HETVEN. Septuaginta. M. A.
Hetvenedik. Septuagesimus. M. A.
Hetvenkedik, mint az árpa-czipó a' kemenczében. km.
Hetvenszer. Septuagies. M. A.
Hetven hétszer. Septuagies septies. M.A.

HÉVÉR.

HÉVÉR. Metallicus fossor. Sz. D. S. I. Pázmánnál „emelő" Pred. p. 320. it. érczvágó. Pred. p. 683. it. Sipho. Pred. p. 693. aliis Hevér.
HEVÉRSÉG.

HÉZAG.

HÉZAG. Cavus, concavus, inanis. M. A. Hanc vocem Mart. Biró Micae p. 341. sic scribit „hízak, hízakos." Steph. Sándor autem „hiúzag."
Hézag gyökér. Aristolochia longa. Farkas-alma. Csapó p. 86.
Hézag hely. Caverna. M. A.
HÉZAGA. Cavus ejus. Hézaga van ennek a' fának. Sz. D.
HÉZAGON csináld. Cavum facies. Káldi Exod. 27. 8.
HÉZAGOS. Cavernosus, subinanis. M. A. Multicavus. CM.
HÉZAGSÁG. Concavitas. M. A.
HÉZAGÚ.
Sok hézagú. Multicavus. M. A. L.

HI.

HI.

HI. Vanus, cassus, inanis. M. A.
HIA valaminek. Defectus. M. A.
Hiába. Inaniter. M. A. Hiába fördik a' csóka, nem leszsz hattyu belőle. km.
Eben hiába. Incassum.
Nem hiába. Non gratis. Nem hiába csörgött a' haraszt.
Hiában való. Supervacaneus, supervacuus, vanus, inanis, irritus, cassus. M. A.
Hiában való beszéd. Scurrilis dicacitas. PP.
Hiában valóság. Vanitas, inanitas. M. A.
Hiában valóságon búsúlsz. De minimo laboras. PP.
Hián. Hoc defectu.
Ez' hián vagyunk. Hoc nobis deest.
Egy' hián husz. Unum deest ad viginti.
Hiános (scribitur etiam heános.). Defectuosus, incompletus, defectivus, mancus, imperfectus. S. I.
Hiános arany. Levior justo aureus.
Hiányosan. Mance, cum defectu. S. I.
Hiányosítja. Facit mancum, defectivum. S. I.
Hiánosodik. Fit mancus, defectivus. S. I.
Hiánosság. Defectus, lacuna. S. I.
HIJÍT, hijítja. Minuit, diminuit v. evacuat, inanit, consumit. S. I.
HIJÚL (hiúl.). Evacuatur. M. A.
Hijúltt. Evacuatus. M. A.
HISÁG. Vanitas, inanitas, vacuitas. M. A.
HIÚ. Inanis, cascus, cassus, vacuus. M. A.
Hiú beszéd. Nugae, gerrae, scurrilitas, vanus sermo. S. I.
Hiú beszédű. Vaniloquus, garrulus, scurra. S. I.
Hiú ember. Homo vanus, levis, futilis. S. I.
Hiú hely. Cavum, caverna. S. I.
Hiúl. Deficit, diminuitur, vacuatur. Üríil. Sz. D.
Ki hiúl. Exinanitur.
Hiúság. Nugae, nugamenta, vanitas, otium, desidia. M. A. Dicitur et Hivság.
Hiúsági. Nugalis. M. A.
Hiúságos. Nugatorius. M. A. Vanus, vacuus, inanis. S. I.
Hiúságos reménységek. Spes inanes. Epist. Pázm. T. 1. p. 137.
Hiúságot szóll. Nugatur. M. A.
Hiúság-szólló. Nugator, nugax, vaniloquus. M. A.
Hivadar (hiuadar.). Procella, tempestas, tempus turbidum. S. I.
Hivalkodik (hiúalkodik). Otiatur, vacat, cessat, negligit. M. A.
Hivalkodás. Ocium, desidia. M. A.
Hivalkodó. Ociosus, desidiosus, vacans, cessator, negligens. M. A.
Hivalkodva. Ociose, negligenter, vacanter. M. A.
Hivaldogál. Ociando tempus terit. Faludi E. M. p. 113.
Hivság, Hiúság. Komjáthio etiam Hitság.
Hivságoskodik. Faludi N. E. p. 21.
Hivságoskodás. Faludi N. A. p. 65. 197.
Hivságoskodó. Faludi N. A. p. 117.
Hivét, hivétja (hiuét, hiuétja.). Inanem reddit, facit.
Meg hivétja. Exinanit. Thelegdi Hom. 1. R. p. 333.
Hivon (hiúon.). Vacue, inaniter. M. A.

HIÁCZINT.

HIÁCZINT (jáczint). Hyacinthus. M. A.
Hiáczint-szinű. Hyacinthinus. M. A.

HIB.

HIB.
HIBA. Defectus, naevus, mendum, aberratio. M. A. Embert hiba nélkül nem lehet találni. km.
Hibás. Defectu laborat. PP.
Hibáson. Erronee, defectuose. S. I. Sz. D.
Hibát ejt. Errorem committit.
Hibát talál. Naevum reperit. Szemes legény, ki hibát talál benne. Momo satisfacere.
Hibátlan. Correctus, defectu carens. S. I. Sz. D.
Hibáúl ne tulajdonitsd. Ne pro errore imputes. Sz. D.
Hibáz. Errat, errorem committit. Vigyázz torkom, ne hibázz. E cantilena potatorum. Jobb kétszer kérdezni, mint egyszer hibázni. km.
El hibázza. Aberrat, deerrat. S. I.
Hibázatlan. Inerrans. Sz. D.
Hibázatlanság. Inerrantia.
Hibázatlanúl. Inerranter.
Hibázik. Deficit, deest.
Ez hibázik. Hoc deest.
HIBARCZ. Uligo. Süppedék.
Hibarczos. Uliginosus, Süppedékes.
HIBBAN. Collabitur, defertur cum impetu. M. A. A' lába el hibbantt a' jégen. Sz. D.
Hibbanás. Delapsio, collapsus subitaneus cum impetu. M. A.
Hibbant, hibbantja. Facit cadere cum impetu.
Le hibbantja: le billenti. Sz. D.
HIBÍT. Errorem facit, errat.
El hibítja. Aberrat.
Hibítás. Aberratio. Biró Márton, Micae. p. 168.
Hibíthatatlan. Inaberrabilis. Kiskos, Hal. Beszéd, Nádasdi Klára fölött. p. 9.
HIBÓK: hig sár, pocsalék. Sz. D.
Hibókos: pocsalékos.
Hibókos út. Sz. D.
HIBÚL. Defectum contrahit.
Meg hibúl. Defectuosus fit. Hallottam Sághon 1825. Máj. 5.

HIDEG.

HIDEG. Frigus, algor, algus. it. frigidus, algidus. it. Febris. M. A.
Hideg atyafiak. Factionis oppositae.
Hideg borzogatja. Horrore febrili corripitur.
Hideg csárda. Telek Tolna Vben.
Hideg étel, ételek. Gelatina, cibus gelatus, coagulum. M. A.
Hideg hid. F. Posony Vben.
Hideg kovács. Qui raro exercet artem fabrilem. Ollykor-kovács.
Hideg kút. t. h. n. Vas, Nógrád, Pest, Poson, Sáros, Szala, Szatmár, Tömös, Tolna, és Veszprém Vben.
Hideg leli. Febres habet, febricitat.
Hideg-lelés. Febris. M. A.
Harmadnapi H. Tertiana. NC. p. 347.
Lassu hideg-lelés. Febris lenta. PP.
Mindennapi hideg-lelés. Febris quotidiana. PP. Amphimerinon. NC. p. 339.
Mindennap kétszer lelő hideg. Tertiana duplex. PP.
Negyednapi H. Quartana. NC. p. 347.
Száraz hideg-lelés. Febris hectica. PP.
Hideg-lelő nap. Dies recurrentis febris. Margit' Élete. p. 113.
Hideg-lelős. Febriculosus. M. A.
Hideg-leléses. idem. M. A.
Hideg mint a' jég. Frigidior salamandra. M. A.
Hideg patak. F. Marmaros Vben.
Hideg' rázása. Horrores febrium. S. I.
Hideg-vette atyafiak. Faludi N. E. p. 106.
Hideg-vette légy. Faludi E. M. p. 241.
Hideg-vette legyecske. Beniczki. p. 6.
Hideg-vette tagok. Membra gelida.
Hideg vér. Sang froid.
Hideg vérrel veszi. Audito vel facto non commovetur. S. I.
Hideg vérű. Frigidi sangvinis.
* Erős hideg. Frigus acutum. NC. p. 13.
Rekedő hideg. Frigus vehemens. NC. p. 13.
Se hideg, se meleg. Tepidus.
HIDEGE. Ejus frigus.
Isten' hidege. Frigus vehemens. Majd meg vett az Isten' hidege. Vix non congelavi.
HIDEGEDik. Frigidus fieri incipit.
Meg hidegedik. Refrigeratur. Pázm. Pred. p. 416.
HIDEGEN. Frigide, gelide. M. A.
Hidegen veri a' vasat. km: haszontalan dolgozik.
Hidegen fogadta — látta. Frigide eum excepit.
HIDEGGÉ tött halak. Pisces conglaciati, coagulati. M. A.
HIDEGÍT, hidegíti. Frigefacit, refrigerat. M. A.
Meg hidegíti. Refrigerat.
Hidegítés. Frigeratio, frigefactio. M. A.
Meg hidegítés: hültés. Refrigeratio. M. A.
Hidegítő. Frigorificus, algificus. M. A.
Hidegítő edény. Frigidarium. M. A.
Hidegítő: hűtő. Refrigerator. M. A.
HIDEGSÉG. Rigor, algor, frigiditas. M. A.
Hidegség. F. Soprony Vben.
HIDEGSZik. Frigescit, riget. M. A.
El hidegszik. Refrigeratur.
Meg hidegszik. idem. Pázm. Pred. p. 542.
HIDEGÜL. Refrigeratur, defrigescit.
El hidegül. idem.
Meg hidegül. Defrigescit. M. A.

HIENCZ.

HIENCZ, HÉNCZ. Hienco.
Hiencz ország. Hienconia.
Bom-héncz, Bom-hécz. Fors Hienco Bohemus.

HIM.

HIM. Acupictum. M. A.
Him-munka. Opus acu pictum. Faludi N. U. p. 26.
Him-tű. Acus phrygia, babylonia, assyria. S. I.
Him-varrás. Phrygionica. PP. Tud hozzá, mint a' vak a' him-varráshoz. km.
Him-varró. Acupictor, netrix. M. A.
HIMES. Vermiculatus, variegatus, pictus, acupictus. M. A. it. Coloratus, fucatus. S. I.
Himes asztal. Mensa vermiculata. NC. p. 373.
Himes beszéd. Allegoria v. metaphora. S. I.
Himes hazugság. Mendacium coloratum. Pázm. Kal. p. 255.
Himes' háza. F. Baranya Vben.
Himes ló. Equus discolor, versicolor. S. I.
Himes márvány. Marmor varii coloris, variegatum. S. I.
Himes mű. Opera vermiculata. NC. p. 373.
Himes palota. Pázm. Pred. p. 1271.
Himes ruhák. Káldi Exod. 27. 16.
Himes szék. Sella vermiculata. Faludi E. M. p. 35.
Himes szín. Color fucatus. Faludi N. E. p. 29.
Himes színes dicséret. Faludi T. É. p. 277.
Himes színes igéretek. Faludi N. E. p. 193,
Himes szó. Vox allegorica. Faludi N. U. p. 207.
Himes tojás. Ovum expictum. Tizenkét himes tojást küldött néki mátkatálban.
Himes udvar. Aula opere phrygio exornata. Anonym. cap. XVII.
Himes varrás. Faludi N. A. p. 113.
Himesget, himesgeti. Colorat, acupingit. M. A.
Himesit, himesíti. idem. Pázm. Kal. p. 223. Faludi B. E. p. 57. N. E. p. 203.
Meg himesített. Depictus, acupictus. M. A.
HIMET varr. Acupingit. A' roszsz példa után nem kell himet varrni. km.
HIMEZ, himezi. Pingit, colorat. Faludi N. A. p. 118. Pázm. Kal. p. 215.
Himezi hámozza. Excusat, palliat. S. I. Mentegeti, szépiti, szépitgeti, takargatja. Sz. D.
Bé himezi. Colorem indit, picturat, oblinit colorem. M. A.
Meg himezi. Depingit, acupingit. M. A.
Himezés. Coloratio.
Minden himezés hámozás nélkül. Simpliciter, sine ullo quaesito colore. Pázm. Kal. p. 186.
Himezett szó. Vox metaphorica. Molnár János.
Himezve hámozva. Faludi N. U. p. 207.
Himezheti. Potest fucare, palliare. Pázm. Pred. p. 1245.
Himező ráma. Faludi N. A. p. 144.
Himzett. Fucatus, coloratus, acupictus.
Himzett beszéd. Allegoria.
Himzett értelemben. In sensu metaphorico.
Himzett szinlés. Biró Márton, Micae p. 32.
HIMLik. Dividitur, dispergitur. Oszlik.
El himlik. R. Spargitur, dispergitur, dissipatur. Bát. S. I.

Addig kell a' lisztet száragatni, még el nem himlik. Hallottam Halastón (Vas Vben.) 1818. 7ber. 11.
Himlő. Varioli, vari. M. A.
Himlő-hely. Nota variolorum. S. I.
Himlő-helyes. Variolatus.
Himlő-oltás. Inoculatio variolorum.
* Bor-himlő. Vinaria angina. Ki verte már a' bor-himlő. km.
Tehén-himlő. Vaccina.
Himlős. Varis infectus. M. A.
Himlőzik. Variolis corripitur. S. I.
HIMMEL színnel. Quaesito fuco et colore. Faludi E. M. p. 102.
Himmel varrott ruha. Vestis phrygia. PP.
Olly himmel hozza elő. Eo quaesito colore. Faludi U. E. 3. R. p. 90.
Tarka himmel. Opere polymito. Káldi Exod. 28. 6.
HIMT (hint). Lásd alább HINT.

HIMBA.

HIMBA. Oscillum. Sz. D. S. I.
HIMBÁL. Oscillo ludit, oscillat, fune jactat. Sz. D. S. I.
Himbálódzik. Faludi N. A. p. 48. 117.
Himbáltatja. Tractu funis agitat, facit oscillare. Faludi E. M. p. 54.

HIMPELLÉR.

HIMPELLÉR. Opifex ineptus, imperitus. A' ki mindenbe kap, mindenben himpellér. km. Dug. 1. R. p. 71.

HINÁR.

HINÁR. Alga. M. A. Ki szedték a' hinárból. km. Utól érték. Sz. D.
HINÁROS. Algosus. M. A.
Hináros vizek. Faludi N. A. p. 143.

HINT.

HINT (HIMT), hinti. Spargit. M. A. Nem hintik disznó elejbe a' gyömbért. km.
Hinti veti. Projectat. A' ki vakjában hinti veti a' kincsét, bút arat. km.
Bé hinti. Conspergit.
Bele hinti. Inspergit. M. A.
El hinti. Dispergit, perserit. M. A.
Elől meg hinti. Praespargit. M. A.
Ki hinti. Dispergit. M. A.
Környül hinti. Circumspergit. M. A.
Magot hint. Seminat. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
Meg hinti. Aspergit, conspergit, respergit. M. A.
Oda hinti. Adspergit. Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják.
Reá hinti. Inspergit. M. A.
HINTEGET, hintegeti. Identidem spargit.
HINTETETT, hintett. Sparsus. M. A.
El hintetett. Dispersus, dissipatus. M. A.
HINTEZŐ. Aspergillum. M. A.
HINTÉS.
Ki hintés. Dispersio. M. A.
Meg hintés. Conspersio, respersio. M. A.
HINTVE. Sparsim. M. A.
El hintve. Disperse, dispersim. M. A.

HINTA.

HINTA. Oscillum. S. I.
HINTÁL, hintálja. Oscillat, v. oscillo agitat.
HINTÁZ. idem. Nem mind hintó, a' mi hintáz. km. Dug. 1. R. p. 83.

HINTÓ.

HINTÓ. Carpentum, pilentum. M. A.
Hintó' bakja. Epirhedium, capsus rhedae. PP.
Hintó-játék. Lusus oscilli. S. I.
Hintó-párna, - vánkos. Sedularium. PP.
Hintó-szekér. Carpentum, pilentum. M. A. Vrancsics. Thelegdi Hom. 3. R. p. 148. it. NC. p. 283.
* Gyalog hintó. Acera. S. K.
Födeles hintó. Rheda tecta.
Hat lovas hintó. Carpentum sejuge. Faludi N. E. p. 153.
Üveges hintó. Carpentum. S. K.
HINTÓKA. Sella oscillatoria. Schaukel.
Hintókáz. In sella oscillatoria agitatur.
HINTÓS. Oscillans. Hintós kocsi kenderhám, nemes ember szür-dolmán. km. Dug. 1. R. p. 80.
Hintósdi. Lusus oscilli, oscillatio. S. I.

HINNY.

HINNY.
HINNYOG. Cachinnatur. Vinnyog, nevetdegel, nevetkezik. Sz. D.
HINNYÓL.
Hinnyölő csirkék. Pipientes pulli. Prágai p. 938.

HIP.

HIP HOP. Jubilum, evax, evoe. S. I.
Hippet hoppot emleget. Faludi E. M. p. 21.

HIRIP.

HIRIP.
Hirip-gomba. Boletus ferruginosus. Steinbilz. S. I.

HISZ.

HISZ, hiszi. Fidit, credit. M. A. A' ki nem szokott hazudni, hamar hisz. km.
Eb hiszi. Credat Judaeus apella.
El hiszi. Credit, sibi persvadet. M. A.
El hiszi magát. Effertur, confidit, superbit. M. A.
Meg hisz neki. Fidem ei adhibet.
Meg hiszi. Credit.
HIDD-el. Credas velim, ita tibi persvadeas.
Hidd-el magad' ha szégyent akarsz vallani. km. Protervia ignominiam praecedit. M. A.
HIEDELEM. Fiducia. M. A.
Vak hiedelem. Coeca fiducia. VM. p. 130.
Hiedelmes. Confidens. M. A.
Hiedelmez, hiedelmezi. R. Reficit, refocillat. S. I.
HIENDŐ. Credibilis, credendus. M. A.
HIHEDELEM (idem ac hiedelem.) Margit Élete p. 53.
HIHET, hiheti. Potest fidere, credere.
Hihetetlen. Incredibilis, incredulus. M. A.
Hihetetlenség. Incredibilitas.
Hihetetlenül. Incredibiliter. M. A.
Hihető. Verisimilis, credibilis, probabilis. M. A.
El hihető. Persvasibilis. CM.
Hihető-képpen. Credibiliter, verisimiliter, probabiliter. M. A.
Hihetőleg. idem.
Hihetőség. Verisimilitudo.
Szó-hihetőség. VM. p. 58.
Hihetséges. Credibilis, verisimilis. M. A. Pázm. Kal. 43. 77. 700. Pred. p. 252.
HISZEK egygy Isten. Symbolum Apostolorum. Mondd el a' hiszek egygy Istent.
HISZELKEDik. Adulatur, assentatur. Lásd alább HIZELKEDik.
HISZELTET, hiszelteti. Persvadet. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
Meg hiszelteti. Convincit. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
HISZEM. Credo it. nimirum.
Hiszem már meg mondottam. Nimirum dixi. PP.
Hiszem tatt. Ajunt. M. A.
HIT. Fides. M. A. lásd alább külön.
HIV. Fidelis, fidus. M. A. Lásd HŰ.
Hiven. Fide, fidenter. M. A.
Hivség. Fidelitas. M. A.
Hivséges. Perfidelis, fidus. M. A.
HIVÉS. Fiducia, creditus. M. A. Kémélve adj helyet a' hivésnek. km.
Könnyen hivés. Credulitas. Könnyen meg csal a' könnyen hivés. km.
HIVŐ. Credens it. creditor. M. A.
El hivő. Credens, persvadens. M. A.
Könnyen hivő. Credulus.

HIT.

HIT. Fides. M. A.
Hit-adás. Juratio, juramentum, jus jurandum. S. I.
Hit' ágazatja. Articulus fidei, dogma.
Hit-árulő. Sacrilegus. Pázm. Kal. p. 297.
Hit-bizonyító. Confessor fidei. Pázm. Kal. p. 53.
Hit-csáválő. Reformator fidei. Pázm. Kal. p. 586.
Hit' dolga. Materia fidei. Pázm. Kal. p. 86.
Hit' engedelmessége. Obedientia fidei.
Hit-faragás. Reformatio. Faludi N. E. p. 139.
Hit-faragó. Reformator. Pázm. Kal. p. 581.
Hit-hagyás. Apostasia.
Hit-hagyó. Apostata. VM. p. 75.
Hit-le-tétel. Depositio fidei.
Hit-le-tételre fogja. Adstringit ad juramentum.
Hit-levél. Commeatus. Vrancsics. Professio fidei scripto exhibita. Pázm. Kal. p. 404. Credentionales. S. I.
Hit' oltalma. Defensio fidei. Pázm. Pred. p. 472.

Hit-reszelő. Reformator. Pázm. Kal. p. 86.
Hit-ronto. VM. p. 17. 233.
Hit-szegés. Perfidia. Pázm. Kal. p. 1039.
Hit-szegő. Perfidus. Faludi T. É. p. 77.
Hit-tagadás. Abnegatio fidei.
Hit-tagadó. Desertor fidei. S. I.
Hit-tanítás. Doctrina sacra. S. I.
Hit' tudománya. Dogmatica. Pázm. Kal. p. 753.
Hit-vallás. Professio fidei.
Hit-valló. Confessor.
Hit-védő. Polemicus.
Hit-vesztés. Perditio fidei. Pázm. Kal. p. 953.
HITBÉLI. *Fidem concernens.*
Hitbéli tévelygés. Aberratio a fide, haeresis. Pázm. Pred. p. 881.
HITE. Ejus fides.
Hite-hagyott. Desertor fidei.
Hite-szegett. Perfidus, perfidiosus, perjurus, perjuriosus. M. A.
Hitét el hagyja. Apostatat. M. A.
HITEGET, hitegeti. Pellicit, pellectat, allicit. M. A.
Elő hitegeti. Prolectat, prolicit. M. A.
Hozzá hitegeti. Allectat. M. A.
Ki hitegeti. Electat. M. A.
Hitegetés. Invitamentum. M. A. Seductio.
Ki hitegetés. Elecebra.
Hitegető. Seductor, alliciens, seductitans. M. A.
HITEL. Fides, ipse actus credendi. M. A.
Hitel fölött való, Incredibilis. S. I.
Hitel-szerzés. Procuratio auctoritatis. Pázm. Kal. p. 328.
Hitel-szerző. Faludi. E. M. p. 105.
Hitel-vesztés. Amissio creditu. S. I.
El hitel. Persvasio, creditus. M. A.
Hamar el hitel. Credulitas. M. A.
Hitelbe ád. Credit, commodat. M. A.
Hitelbe adó. Creditor. M. A.
Hitelbe veszi. *Credito accipit.* Sz. D.
Hitele. Fides ejus, creditum. Nincs hitele. Non habet creditum. El vesztette hitelét. Amisit creditum. Kinek mennyi a' pénze, annyi a' hitele. km.
Hiteles. Fide dignus, juratus. M. A.
Hiteles kiadás. Expeditio authentica.
Hitelesen. Authentice PP. Fide digne.
Hitelesség. Fide dignitas, authenticitas.
Hitelez. *Commodato accipit, vel dat.*
Hitelezés. Commodatio.
Hitelező. Creditor. Sz. D.
Hitelező levél. Credentionales.
Hitelre hordja. Credito accipit.
El hitelre való. Persvasorius. M. A.
Hitelteti. Jurare facit, juramentum exigit. M. A.
Meg hitelteti. Fide jubet, confirmat, ratificat. M. A.
Hiteltetés. Adjuratio.
Hitelű. Creditu.
Bizonyos hitelű. Certae fidei. Pázm. Kal. p. 332.
Méltóbb hitelű. Fide dignior. Pázm. Kal. p. 385.
Nehéz hitelű. Durum creditu.
HITEMRE. Medius fidius. M. A. Ma foi.
HITES. Fidus, juratus. M. A. Jure adstrictus.
Hites atya. Páter adoptivus. M. A.
Hites atyafiak. Fratres adoptivi. M. A.
Hites fiú. Adoptivus filius. M. A.
Hites kötelezés. Jurata obligatio. Pázm. Kal. p. 1052.
Hites társ. Conjux, uxor. S. I.
HITET, hiteti. Pellicit, seducit. M. A.
El hiteti. Persvadet. it. seducit. M. A.
Hitetés. Pellacia, seductio. M. A.
El hitetés. Persvasio. it. seductio. M. A.
Hitető. Pellax, seductor, impostor. M. A.
El hitető. Persvasor, seductor. M. A.
HITETLEN. Perfidus, perfidiosus, perjurus, perjuriosus, incredulus, impius. M. A.
Hitetlenezi: hite-hagyozza. VM. p. 75. 76.
Hitetlenség. Incredulitas, perfidia. M. A.
Hitetlenül. Perfidiose, impie. M. A.
HITEZ, hitezi. Adjurat. Sz. D.
Meg hitezi. Facit jurare.
Hitezés. Adjuratio. Pázm. Pred. p. 659.
Hitezteti. Facit adjurare.
Hiteztetés. Házas személyek' hiteztetése.
HITLEN. Infidelis, perfidus. M. A. Káldi Deu. 1. 26.
Hitlenség, Infidelitas, perfidia. M. A. Tasi Gáspár. p. 42.
HITRE. Ad fidem.
Hitre jön. Fide publica venit. PP.
Hitre tér. Ad fidem convertitur.
HITT.
Meg hitt. Intimus, secretorum conscius. S. I.
Meg hitt barát. Amicus probatus, intimus. S. I.
Meg hitt ember. Homo intimae admissionis.
Meg hitt vitéz. Miles multum sibi, tribuens. Faludi. E. M. p. 243.
Hittség. Credulitas. Biró Márton Micae. p. 101.
Maga-el-hittség. Temeritas. Beniczki. p. 221.
Meg hittség. Faludi. U. E. 1. R. p. 55.
HITTEN *hiszi. Credendo credit, firmiter* credit. Faludi U. E. 3. R. p. 58.
HITTŐL el pártoltt. Apostata.
Hittől szakadás. Apostasia.
Hittől szakadtt. Apostata, haereticus. M. A.
HITŰ. Fidei.
Fél hitű. R. In sensu de rebus divinis nimium sibi indulgens. S. I.
Fél-szeg hitű.
Igaz hitű. Orthodoxus.
Idegen hitű. Alienae religionis. Pázm. Kal. p. 457.
Kicsiny hitű. Modicae fidei.
Ó hitű. Graeci ritus.
Semmi hitű. Nullius religionis, naturalista.
Új hitű. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
Hitűség.
Igaz hitűség. Orthodoxia.
Semmi hitűség. Naturalismus.
HITVEN (hitüen). Jurejurando, fide, vere, sincere. M. A.
HITVES (hitües). Fidelis, juratus. M. A.
Hitves társ. Uxor, conjux.
Hitvös, hütvös, hütös. idem.

HITVÁNY.

HITVÁNY, hitván. Vilis, sublestus, macilentus. M. A. Nem hitvány renden kaszál. km.
Hitvány ember. Homo nullius momenti, nebulo, nequam. M. A.
Hitvány eszköz. Vile instrumentum. Nincs olly hitvány eszköz, mellynek hasznát ne lehetne venni. km.
Hitvány kereset az árúlkodás. km.
Hitvány kép-író. Rhyparographus. S. I.
Hitvány ló. Strigosus equus. PP.
Hitvány madár, melly maga fészkét rútítja. km.
Hitvány malacz. Macilentus porcellus. A' hitvány malacz makk alá jár. km.
Hitvány papiros. Charta rejectanea, maculosa. PP.
Hitvány tanács. Consilium vile. A' hitvány tanácsnak néha kövér a' vége. km.
Hitvány vas-szerszámok. Ferrea scruta. PP.
HITVÁNYÍT, hitványítja. Vilitat. M. A.
HITVÁNKODik. Macescit, vilescit.
El hitvánkodik. Emaciatur.
Meg hitvánkodik. Káldi, Jerem.
HITVÁNKOZik. Emaciatur, debilitatur.
El hitvánkozik. Emaciatur, macescit. S. I.
El hitvánkozott. Emaciatus, debilitatus, strigosus. CM.
HITVÁNNYÁ lesz: kelletlenné lesz. Vilet, vilescit. M. A.
Hitvánnyá válik. Evilescit.
HITVÁNYODik. Vilescit, macescit. S. I.
HITVÁNYOL, hitványolja. Pro vili re habet, reputat.
Nagyon hitványolja. *Pro re valde vili* habet, reputat.
HITVÁNSÁG. Vilitas. M. A. Alá valóság.
HITVÁNYUL. Perperam, viliter, negligenter, inepte. M. A.
HITVÁNÚL. Vilescit, macescit.
Meg hitványul. Revilescit. M. A. L.

HIÚZ.

HIÚZ. Lynx, M. A.
Hiúz-körmök. Falculae lyncis. PP.
HIÚZI. Lynceus. M. A.

HIZELKEDik.

HIZELKEDik (HISZELKEDik). Adulatur, assentatur. M. A.
Bé hizelkedik. Parasitando irrepit. M. A.
Hizelkedés. Adulatio, assentatio, blandimentum. M. A.
Hizelkedő. Adulator, assentator, parasitus. M. A.
Hizelkedő szavú. Blandidicus, blandiloquus. M. A.
Hizelkedve. Assentatorie. M. A.

HÍ.

HÍ.

HÍ, híja, hijja. Vocat. M. A. Ne bántsanak híják a' másét. km.
Alá hijja. Devocat. M. A.
Bé híja. Introvocat, intervocat. M. A.
Egybe híja. Convocat. M. A.
El híja. Invitat, accersit, avocat, advocat. M. A.

Elö hija. Advocat, accersit. M. A.
Félre hija. Vocat ad partem.
Haza hija. Revocat.
Hátra hija. Retro vocat.
Hozzá hija. Accersit, advocat. M. A.
Ki hija. Evocat, provocat. M. A.
Le hija. Devocat. M. A.
Meg hija. Revocat. M. A.
Meg hija beszédjét: vallását meg tagadja. Recantat. M. A.
Oda hija. Advocat, accersit.
Öszve hija. Convocat. M. A.
Öszve hija az ebeket. Canes venatorio cornu vocat. PP.
Reá hija. Accersit, advocat. M. A.
Viszsza hija. Revocat. M. A.
HIDDOGAL, hiddogalja. Vocitat. M. A. CM.
Hídogal. idem.
HIVAT, hivatja. Accersit, jubet vocari. M. A.
Hivatal. Vocatio it. Officium.
El hivatal. Accersitus. M. A.
Hivatalból. Ex officio.
Hivatali kötelesség. Obligatio ex officio incumbens.
Hivatalos. Vocatus, invitatus. M. A. it. Officiosus.
Hivatalosan. Officiose.
Hivatatlan. Non accersitus. M. A.
HIVATLAN. Invocatus, non vocatus. M. A.
Hivatlan vendégnek ajtó megett helye. Ad consilium ne accesseris, ante quam voceris. M. A.
Meg hivatlan. Irrevocatus. M. A.
Viszsza hivatlan. idem. M. A.
HIVATOTT. Vocatus, invitatus. M. A.
El hivatott. Accersitus. M. A.
Ki hivatott. Evocatus. M. A.
Meg hivatott, hivattatott. Revocatus. M. A.
HIVÁS. Vocatio, vocatus. M. A.
Egybe hivás. Convocatio. M. A.
El hivás. Avocatio, invitatio. M. A.
Elö hivás. Accersio, adhibitio, advocatio. M. A.
Ki hivás. Evocatio, provocatio, expostulatio. M. A.
Meg hivás. Recantatio, revocatio. M. A.
Reá hivás. Accersitus, advocatio. M. A.
Viszsza hivás. Revocatio. M. A.
HIVDOGAL, hivdogalja. Vocitat. M. A.
HIVHAT (hihat), hivhatja. Potest vocare.
Hivható. Accersibilis.
Viszsza hívható. Revocabilis. M. A.
Hivhatatlan. Inaccersibilis.
Meg hivhatatlan. Irrevocabilis. M. A.
Viszsza hivhatatlan. idem. M. A.
HIVOGAT, hivogatja. Vocitat, invitat. M. A.
Hivogató. Vocitator, invitator. M. A.
Hivogató levél. Literae accersoriae. Sz. D.
HIVÓ. Vocans, vocator, invitator. M. A.
El hivó. Accersitor, invitator. M. A.
Ki hivó. Evocator, provocator. M. A.
Vendég-hivó. Convivarum invitator.
HIVTON hija. Accitat. PP.

HÍD.

HÍD. Pons. M. A.
Híd-csináló. Pontonier. Tiszti Szótár. p. 54.
Híd' elve. Tête de pont.
Híd-fa az aknánál. Walzengestell. S. I.
Híd-mester. Ponti praefectus. S. I. Sz. D.
Híd-láb. Sublica, sublicium, pila. PP.
Híd-vám. Portorium, telonium. PP.
Híd-vám-szedö. Sz. D.
Híd-vég. t. h. n. Baranya, Heves, Nógrád, Posony, Szala, Tolna, Zemplén, Somogy, Vas és Torna Vkben.
Híd' végei. Pontis capita. PP.
* Arany-híd. Pons aureus. Arany-hidat csinálj a' futó ellenségnek. km.
Emelö híd. Pons versatilis. S. K.
Föl vonó híd. idem.
Fa-híd. Pons sublicius. S. K.
Gyalog híd. Ponticulus. S. K. Bürü.
Kö-híd. Pons lapideus. S. K.
Röpülö híd. Pons volatilis. S. K.
HIDA (hidja). Pons ejus.
Bán' hida. F. Komárom Vben. Sz. P. Békes Vben.
Ke' hida. F. Szala Vben.
HIDAL, hidalja. Pontem construit. M. A.
Ki hidalja az istálót: ki pallózza. Sz. D.
Hidalás, hidlás. Tabulatum. PP.
Hidaló, hidló: híd-csináló. Sz. D.
Hidló fa: mellyel az abrincsot a' hordóra verik. Hallottam Sághon, 1820.
HIDAS. Hypagus. M. A. Hízlaló ól. it. Pontem habens.
Hidas Hollós. F. Vas Vben.
Hidas. Patak Tolna Vben. Sz. P. Somogy Vben. F. Baranya Vben.
Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
HIDÁR. F. Baranya Vben.
HIDÁSZ. Pontonier.
Hidász. Sz. P. Soprony Vben.
HIDLAL, hidlalja. Ponte jungit.
Által hidlalja. — Heltai Kron. 2. D. p. 384. „Által hidlalá a' Dunát Pestnél."

HÍG.

HÍG. Liquidus, fluidus, uvidus. M. A.
Híg eszü. Stupidus, stolidus, hebes. S. I.
Híg-hajló, mint a' veszszö. Vitilis. M. A.
Híg hasú. Lientericus. S. I.
Híg lé. Jus liquidum. Olcsó húsnak híg a' leve. km.
Híg nádméz. Syrupus. S. I.
Híg sár. Lama, illuvies, uligo. S. I.
Híg tojás. Ovum sorbile.
Híg tyúkmony. idem. Pázm. Kal. p. 888.
HÍGAN. Liquide, fluide. M. A.
Hígan sült tikmony. Ovum sorbile. M. A.
HÍGANYÚ (mint savanyú): enyves, szívós. Sz. D.
Higanyúság: enyvesség. Sz. D. Lentitia. M. A. L.
HIGGAD. Liquescit, mollescit. Sz. D.
Meg higgad. idem. L. Házi orvosságok Váczon 1824. p. 176.
HIGGASZT, higgasztja. Liquefacit, mollit. Sz. D.
HÍGÍT, hígítja. Liquat. Sz. D.
Meg hígítja. Liquefacit. Káldi 2. Reg. 13. 8.
HÍGOVÁNY. Liquor. Sz. D. S. I.
HÍGSÁG. Liquor, fluor v. fluiditas. S. I.
HÍGUL. Liquefit, Mollitur. Sz. D.
Meg hígul. Eliquescit, emollitur.

HÍM.

HÍM. Mas, masculus. M. A.
Him. F. Abaúj Vben.
Him' fa. Sz. P. Vas Vben.
Him-fa. Arbor mascula, juglans. Hímfán palotán kis ablakon kukucsál. km. Dió.
Him-fi. Filius, mascula proles. it. Nemzetségi név.
HÍMI. Masculinus. M. A.
HÍMOD. F. Soprony Vben.

HÍR.

HÍR. Fama, nuncium, rumor. M. A.
Hír-adás. Annunciatio, divulgatio. S. I.
Hír-hallás. Auditio. Káldi Psalm. 111. 7.
Hír-harang. Loquax, garrulus, vulgator. Prágai p. 791.
Hír-hordás. Famigeratio. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
Hír-hordó. Famigerulus, famigerator. Faludi N. U. p. 208. N. E. p. 175.
Hír-hordozás. Pázm. Kal. p. 262. 725.
Hír-hordozó. Famiger v. rumigerulus. M. A.
Hír-hozó. Nuncius, Mercurius. Pázm. Pred. p. 813. Renuncians. CM. Renuncius. M. A. L.
Hír-levelek. Pagellae publicae. S. I.
Hír-mondás. Nunciatio. M. A. Pázm. Pred. p. 574.
Hír-mondó. Nuncius, nunciator. M. A.
Hír-mondó sem szaladhatott el. Pázm. Kal. p. 174.
Hír-mondó föcske tavaszt énekel. km.
Hír-név. Gloria, claritas, celebritas. M. A.
Hír-név-vadászó. Faludi T. É. p. 77.
Hír-vivö. Nuncius. Sz. D.
HÍRBE keveredett. Male audit.
HÍRD. F. Baranya Vben.
HÍRDET, hírdeti. Nunciat, annunciat, praedicat, famigerat. M. A.
Bé hírdeti. Edicit, ut conveniant. Pázm. Pred. p. 409.
El hírdeti. Indicat, annunciat, divulgat. M. A.
Elöl meg hírdeti. Praenunciat. M. A.
Föl hírdeti. Proclamat, publicat. M. A. Pázm. Pred. p. 86.
Ki hírdeti. Enunciat, edicit, eliminat, evulgat, ebuccinat. M. A.
Meg hírdeti. Annunciat, denunciat, indicat. M. A.
Hirdetés. Annunciatio, praedicatio, praeconium. M. A.
Meg hírdetés. Denunciatio. M. A.
Hírdethetö. Praedicabilis. M. A.
Hirdetö. Praedicator, praeco, annuncians. M. A. Stentor. NC. p. 271.
Hírdetö czédula. Schedula annunciationis.
Elöl meg hírdetö. Praenuncius. M. A.
Hírdetvény. Manifestum, edictum, patentales. S. I.
HÍRE. Fama ejus. Nagy a' híre, mint a' Tatár-járásnak. km.

Híre-veszett. Infamis. M. A. Vrancsics.
Híre-vesztett. idem. M. A.
HÍREL, híreli. Vulgat.
Azt hírelte. Hoc sparsit.
HÍREM. Fama mea, meum scitum.
Hírem nélkül. Sine meo scitu.
Hírembe gázol. Famam meam arrodit.
Híremmel. Cum meo scitu, voluntate.
Nem esett híremmé. Non mihi significatum est.
HÍRES. Famosus, celebris, clarus, insignis. M. A.
Híres eperjre ne kosárral. km.
Híres kurva. Onobatis, prostibulum. M. A.
Híres-neves. Clarus, inclytus, celebris, celeber. M. A.
Híres-nevesség. Claritas, celebritas. M. A.
Híresedik. Clarescit, crebrescit. M. A.
El híresedik. Enotescit, increbrescit, percrebrescit. M. A.
Ki híresedik. Inclarescit, celebrescit. M. A.
Meg híresedik. Percrebrescit, inclarescit. M. A.
Híresen. Praeclare, celebriter. M. A.
Híresen viselték magokat. Egregie se produxerunt.
Híresít, híresíti. Clarat, clarificat, famigerat. M. A.
El híresíti. Divulgat.
Ki híresíti. Diffamat. M. A.
Meg híresíti. Illustrat. Káldi 1. Mach. 11. 42.
Híresűl. Clarescit, inclarescit. M. A.
El híresűl. Perclarescit.
Ki híresűl. Inclarescit.
HÍRESZT, híreszti. Divulgat, publicat. S. I.
El híreszti. Evulgat.
Híresztel, híreszteli. idem. Sz. D.
Híresztet, híreszteti. Facit divulgari, publicari.
El híreszteti. Infamat.
HÍRETLEN-nevetlen. Incelebris, obscurus. M. A.
HÍRHEDik. Crebrescit. M. A.
El hírhedik. Increbrescit. M. A. Percrebescit. CM. Pázm. Kal. p. 854.
Ki hírhedik. Increbrescit, innotescit. M. A.
Hírhedés. Percrebrescentia. Zvonarics. 1. R. p. 161.
HÍRHESZik. Vulgatur, crebrescit.
Ki hírheszik. Percrebrescit. Káldi, Esther. 2. 8.
HÍRHET, hírheti. Vulgat.
Ki hírheti. Evulgat. M. A.
HÍRLEL, hírleli. Annunciat, divulgat, publicat. S. I.
Azt hírlelik. Narratur.
HÍRRÉ adja. Indicat, significat. M. A. Renunciat. CM.
Hírré adás. Renunciatio, nunciatio. M. A. CM.
Hírré teszi. Notitiae dat, significat.
HÍRT hordoz. Rumiferat. M. A.
Hírt hoz. Nuncium adfert.
Hírt mond. Nunciat, annunciat. M. A.
Hírt nevet kap. Nomen assequitur. PP.
Hírt tudakoz. Rumores aucupatur. PP.
Hírt visz. Nuncium defert.
HÍRTELEN. Subitus, subitaneus, repentinus, insperatus. S. I. Hírtelen mint a' zápor-eső. km.
Hírtelen halál. Mors cita, subitanea, impraevisa. S. I.
Hírtelen haragú. Proclivis ad iram. S. I.
Hírtelen való. Subitaneus, repentinus, extemporalis, extemporaneus, extemporarius. M. A.
Hírteleniben. Subito, repente, derepente. M. A.
Hírtelenkedik. Agit praecipitanter, praeceps est. M. A.
Hírtelenkedés. Temeritas, praecipitantia. M. A.
Hírtelenkedő. Temerarius, praeceps. Faludi U. E. 3. R. p. 109. T. É. p. 43.
Hírtelenség. Praecipitantia, deproperatio. M. A.
Hírtelenséggel. Repente, derepente. M. A.
Hala burda hírtelenséggel. Csuzi Tromb. p. 103.
Hírtelenséges. Subitaneus. Káldi, Sap. 17. 6.
Hírtelenűl. Subito, repente. S. I.
HÍRÜL. Pro notitia, instar famae.
Hírűl adja. Notificat.
Hírűl hozta. Instar famae adtulit.
Hírűl bé mondották. Faludi T. É. p. 111.
HÍRÚL (ige). Increbrescit. M. A.
El hírűl. idem. M. A.

HÍZik.

HÍZik. Saginatur, impingvatur. M. A. Ki hol bízik, ott hízik. km.
El hízik. Valde pingvis fit.
Ki hízik. Impingvatur.
Meg hízik. Impingvatur, saginatur. M. A.
HIZAKODik. Impingvatur, pingvescit. M. A.
Meg hizakodik. Pingvescit, saginatur. M. A.
HÍZÁS. Impingvatio.
HÍZLAL, hízlalja. Saginat. M. A. Gazda' szeme hízlalja a' lovat. km.
Meg hízlalja. Pingvefacit, impingvat, saginat. M. A.
Hízlalás. Saginatio. M. A.
Hízlaló. Saginans, saginandus. M. A
Hízlaló disznó. Porcus, qui saginatur.
Hízlaló étek. Sagina. M. A.
Hízlaló hely. Saginarium. M. A.
Hízlaltt. Saginatus. M. A.
Hízlaltt marha. Altilis. M. A.
Hízlaltatott. Saginatus. M. A.
HÍZODALOM (hizadalom.). Sagina. S. I.
Hízodalmas. Saginam promovens, pingvefaciens. Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
Hízodalmas. idem. Pázm. Pred. p. 605. 733.
Hizadalmas nagy jó uram. In forma styli veteris joco dicitur in eum, qui est cute bene curata.
HÍZOTT. Pingvefactus, saginatus.
HÍZÓ. Qui saginatur.
Hízódik, hízlalódik. Saginatur. S. I.

HO.

HO.

HO. Interjectio bovem sistentis.
Ho há. idem.
HO HO. Admirantis. Ho ho legény nagy fát mozgatsz te.

HOB.

HOB.
HOBOLY. F. Somogy Vben.

HOD.

HOD.
HODÁSZ. FF. Szatmár, és Vas Vkben.
HODONY. F. Tömös Vben.
HODOS. FF. Arad, Vas, Krassó, Csongrád, Posony, Somogy, Tömös, Ugocsa, Veszprém, Bihar, és Szatmár Vkben.
Hodoska. Sz. P. Veszprém Vben.

HOGY.

HOGY. Quod, ut. M. A.
Hogy adod, mint tartod? Quanti. M. A.
Hogy ez. Quanti hoc. S. I.
Hogy ha nem. Alioquin. M. A.
Hogy hogy. Qualiter, ut, quomodo. M. A. CM. Quid ita. S. I. Qui fit. PP.
Hogy lehet? Quipote, qui fieri potest. M. A.
Hogy már. Quasi, tamquam, quasi vero. M. A. Káldi Luc. 23. 14. Mintegy gúnyolásúl „Derék ember hogy már! Sz. D.
Hogy mivel. R. most: mivelhogy. Quia. S. I.
Hogy ne hazudjak. Ne dicam dolo, ne mentiar. S. I.
Hogy ne. Quidni. M. A.
Hogy ne mondjam. Ne dicam. PP.
Hogy nem. Quominus. M. A.
Hogy nem mint. Quam. M. A.
Hogy sem mint. Idem. M. A.
* Mint hogy. Cum.
Mivel hogy. Quia.
Vala-hogy. Utcunque, aliquomodo. M. A.
HOGYAN. Quomodo, qualiter, quo pacto, qua ratione. S. I.
Hogyan van? Ut valet, quomodo subsistit.
Hogyan van, hogyan sincs, nem tudom.
Vala-hogyan. Aliquo modo.

HOL.

HOL. R. Aurora, matuta, tempus matutinum. S. I. Ubi. M. A.
Hol itt. Hol itten. S. I.
Hol-ízben. Dum. Faludi N. E. p. 217.
Hol-mi. Reculae, vasa, utensilia, supellex v. res variae speciei. S. I.
Hol-mikor. Nonnunquam, interdum, subinde. Faludi N. A. p. 59. U. E. 2. R. p. 31.
Hol-nap. Cras. M. A.
Hol-nap reggel. Cras mane. PP.

Hol-nap után. Perendie. M. A.
Hol-napi. Crastinus. M. A.
Hol-napig. Usque crastinum.
Hol-napoz, hol-napozza. Procrastinat. Margit' Élete p. 16.
Hol-napra is kell a' ló. km.
Hol-napról hódára halaszt. Crastinat, procrastinat. M. A.
Hol való, egymás. Res, reculae, utensilia, supellex, vasa. M. A.
Hol valója. Supellex ejus domestica. Vajda K. É. 1. K. p. 600.
Akár hol. Ubivis, ubicunque.

HOLNAN, HOLNANT. R. most honnan. Unde. S. I.

HOLOTT. Ubi. M. A. Siquidem, quando quidem. PP. ubi tamen.

Holottan. idem. S. I.

HOLVAL. Cras mane. M. A.

Holvali. Matutinus, sublucanus. M. A.

HOLVÁ. Quorsum.
Holvá legyek? Ah quid agam, quo me vertam. M. A.
Holvá lõl el? Quo abiisti, quorsum recessisti. M. A.

HOLLÓ.

HOLLÓ. Corvus. M. A.
Holló-fészek. Nidus corvi. Beniczki p. 278.
Holló' háza. Öveg-bánya Abaúj Vben.
Holló-hozta semmi házi ember. km.
Holló-kákogás. Crocitus, crocatio. M. A.
Holló-kõ. F. Nógrád Vben.
Holló' pataka. Sz. P. Szepes Vben.
Holló-szín. Coracinus color. PP.
Holló-szinű. Coracinus. M. A.
Holló-toll. Pluma corvina.
* Fejér holló. Corvus albus.
Ritka dolog a' fejér holló. km.

HOLLÓS. Corvinus. PP.
Hollós. Árok Bereg Vben, Csárda Borsod Vben, Emõd mellett.
Hollós. (Egyházas — Hidas — Nemes — Rempe). FF. Vas Vben.

HOLTT.

HOLTT. Mortuus. Lásd fölebb a' gyökerénél HAL.

HOM.

HOM.

HOMÁLY. Caligo. M. A. Még a' nap fényben is homályt keres. km.
Homály-lepke. Sphynx. Dämmerungsvogel. S. I.

Homályog. Caligat. Hadd homályogjon a' hold, csak a' nap tartson igazat. km.

Homályos. Caliginosus, nubilus, opacus, obnubilus, obscurus, subnubilus, subobscurus. M. A. A' rövid szó homályos szokott lenni. km.
Homályos ágyból való. Obscuri generis. Faludi. E. M. p. 241.
Homályos elméjű. Obscuri ingenii.

Homályosan. Obscure, involute. M. A.

Homályosítja. Obscurat, obtenebrat, opacat. M. A.
Bé homályosítja. Obnubilat. M. A.
Meg homályosítja. Inobscurat, inopacat. M. A.

Homályosítás. Obscuratio. M. A.
Meg homályosítás. idem. M. A.

Homályosító. Obscurator. M. A.

Homályosodik. Obscuratur.
Bé homályosodik. Caligine obducitur, obtenebrescit. M. A. Nubilat. CM.
Meg homályosodik. Adnubilat, caligat. M. A.

Homályosság. Caligatio, opacitas, obscuritas. M. A.

Homályosúl. Obscuratur, caligat. M. A.

Homályozik. Nubilat, caligat.

Homályozó. Caligans. NC. p. 11.

HOMLÍT, homlítja. Vitem propagat per traduces. M. A. CM.

Homlítás. Propagatio. M. A. Ablactatio. CM.

Homlító szõlõ. Propago. M. A.

Homlítani való szõlõ. idem. M. A.

Homlítvány. Tradux, propago. S. I.

HOMLOK. Frons. M. A.
Homlok-elõ. Frontale. M. A. Paropis, linteum frontale. PP.
Homlok-írás. Titulus, frons libri. S. I. Sz. D.
Homlok-komorítás. Corrugatio frontis.
Homlok-kötõ. Sz. D.
Homlok-sor az írásban, vagy nyomtatásban. Sz. D.
Homlok-sütés. Frontis inscriptio, stigmatizatio. S. I.
Homlok üti. In frontem caedit. Vajda 2. K. p. 114.
Hanyatt homlok. Pronus.

Homloka. Ejus frons, frontispicium, pars antica. S. I.
Ház' homloka. Frontispicium aedis.
Homlokát komorítja. Frontem corrugat, caperat. M. A.
Homlokát ránczba szedi. idem.

Homlokolja. Frontat. Sz. D.

Homlokozza. Frontat, frontem ei facit. Sz. D.
Homlokzat. Frontispicium. Sz. D.

Homlokos. Frontosus, fronto. M. A.

Homlokú.
Föl törlött homlokú. Exporrectae frontis. Prágai p. 204.
Kopasz homlokú. Calvaster. NC. p. 197.
Széles homlokú. Fronto. M. A.

HOMOK. Sabulum. M. A. A' homok is el iszsza az esõ-vízet, de semmit sem terem. km.
Homok. t. h. n. Bereg, Somogy, Szatmár, Soprony, és Ung Vkben.
Homok-föld. Terra sabulosa. Ha csak a' homok-föld terem, szûkön telik meg a' verem. km.
Homok-füz. Salix arenaria. Sandweide. Mitterp.
Homok-halom. Dug. km. 1. R. p. 197.
Homok-kõ. Lapis arenarius.
Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.

Homokos. Sabulosus. M. A.
Homokos hely. Sabuletum. M. A.

HOMOR.

Homorít, homorítja. Cavat, concavat, concavum facit. S. I.

Homorog (Magyar, oláh.) FF. Bihar Vben.
Homorogd. F. Abaúj Vben.

Homorodik. Devergit, deprimitur. M. A. Cavatur, concavatur. S. I.
Ki homorodik. Extuberat. Hallottam Sághon 1820. Febr. 28.

Homorodás. Devergentia. CM. M. A.

Homorodottság. Depressitas. CM.

Homoró. Concavus.
Homoród. Patak Szatmár Vben.
Homoród (Alsó, fölsõ, közép). FF. Szatmár Vben.

Homorú. Convexum, convexus, concavus. M. A. Amphicyrtos. CM. Vrancsics.

Homorúság. Convexitas. M. A.

HOMOS. R. Tectus, non sincerus, astutus, dolosus, versutus. S. I.

HON.

HON, HONN. R. Domus vel patria. S. I. Domi. M. A.
Hon hagyja. Domi relinquit. S. I.
Hon heverés. Ocium domesticum. S. I.
Hon lakás. Domesticatio, vita domestica. S. I. Hon lakjék az, a' ki kedvére akar élni. Domi manere oportet belle fortunatum. M. A.
Hon létel. Commoratio domestica. S. I.
Hon-müvek. R. Vasa domestica, utensilia. S. I.
Hon tanúltt. Domi doctus. S. I.
Hon töltött bor. Vinum vernaculum. M. A.
Hon termett bor. idem. S. I.
Hon ülés. Domesticatio. Beniczki p. 155.
Hon ültében. Domi sedendo. Pázm. Pred. p. 1134.
Hon ülõ. Abstractus, casae affixus, deses. PP.
Hon vacsorálás. Domicoenium. M. A.
Hon való. Domesticus. Magyari Orsz. Roml. p. 41. a' hol a' távol valónak teszi ellenébe.
Hon való nyavalya. Morbus domesticus. Zvonarics 1. R. p. 51.
Hon való viszsza vonyás. Discordia civilis, domestica. VM. Hit-tartás. p. 21.
Itt-hon. Hic domi.
Ott-hon. Ibi domi. Jobb ítthon, mint otthon. Melius hic, quam ibi.

HONBÉLI. Domesticus, patrius, vernaculus. S. I.

HONI. idem. S. I.

HONNAN. Unde. M. A.
Honnan jösz, 's hová mégy. Dic, quis es, unde venis, tibi ubi patria, atque penates. M. A.
Honnan való. Cujas. M. A.

HONNÉTT. Unde. M. A.

HONOS. Habens domum, patriam.
Ott-honos. Casae affixus, domi se detinens. Faludi habet „Ott-honyos.“ N. U. p. 9.
Ott-honoskodik. Domi se detinet, vitam agit abstractam.

HONNYA (honja.). Ejus patria.

Honnyában. Domi suae. M. A.

Honnyai.
So-honnyai. Nullibi domi, domo, domicilio carens, vagus.

HONT. F. Hont Vben.
Hont-madár. Motacilla oenanthe. Weissschwanz, Steinschmatzer. S. I.

HOP.

HOP.
HOPORCS. Gibbus, tuber, protuberantia v. salebra. S. I.
Hoporcsos. Gibbosus, protuberans v. asper, scaber, salebrosus. S. I.
HOPORJ, HOPORJA. idem ac hoporcs.
Hoporjás: hoporcsos.
Háta' hoporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.
Háta' hoporjás hely. Salebrae. M. A.
HOPORTI. F. Zemplin Vben.
HOPORTYAG. Crusta. Cserepezet. Sz. D.
Hoportyagos. Crustulosus. Cserepesedett. Sz. D.
Hoportyagos mész húll a' falról. Calx crustulosa cadit e muro. Sz. D.

HOP.

HOP-mester. Admissionalis, praefectus aulae. M. A. etiam HOK-mester. M. A. PP.
HOPISTÁL. Sámbár ellen. p. 74.

HOPP.

HOPP. Jubilantis, exultantis. Akkor mondj hoppot, mikor által ugortad az árkot. km.
Hopp haja. Evax! ohe! M. A.
Hopp-szó. Vox jubili.
Hopp imitt is, amott is, az én házam előtt is. km.
HOPPA. Lakodalom. Calend. Jaurinense anni 1747.
HOPPOT mond. Exultat de re bene gesta. Hippet hoppot emleget. Faludi. E. M. p. 21.
HOPPOZ, hoppozza. Jubilando pessumdat.
El hoppozta az esküdtetés előtt. Dug. km. 1. R. p. 176.

HOR.

HOR.
HORD. F. Mármaros Vben.
HORD (ige), hordja. Portat. M. A.
Alá hordja. Devehit, deportat. M. A.
Által hordja. Transportat, transvehit. M. A.
Bé hordja. Invehit, importat. M. A.
Bele hordja. idem.
Egygyű hordja. Congerit, comportat.
El hordja. Deportat, asportat. M. A. Hordd el a' sátor-fát. Apage.
Elő hordja. Narrat, commemorat, adfert, profert. S. I.
Föl hordja. Fert sursum.
Föl hordja az étkeket. Dapes adfert, superponit mensae. S. I.
Fülébe hordja. Insusurrat ei.
Haza hordja. Portat domum.
Hátra hordja. Retro portat.
Ki hordja. Evehit, exportat. M. A.
Le hordja. Devehit, it. Excipit, verbis castigat, objurgat. S. I.
Meg hordja. Convehit, comportat.
Meg hordja ganéjjal a' földjét. Ad terram suam fimum comportat.
Oda hordja. Advehit.
Öszve hordja. Convehit, comportat, congerit, confert. M. A.
Reá hordja. Asportat, advehit.
Viszsza hordja. Reportat, refert. S. I.
Hordat, hordatja. Curat vehi, portari.
Hordatott. Vectus, portatus.
Öszve hordatott. Collatitius. M. A.
Hordás. Deportatus, vectura. M. A.
Által hordás. Transportatio, transvectio M. A.
Bé hordás. Invectio, importatio. M. A.
Egybe hordás. Congestio, comportatio. M. A.
El hordás. Deportatio, asportatio. M. A.
Fa-hordás. Vectura lignorum.
Gabona-hordás. Invectio frugum.
Hír-hordás. Famigeratio. S. K.
Ki hordás. Exportatio. M. A.
Öszve hordás. Convectio, comportatus. M. A. it. Increpatio. S. K.
Hordogat, hordogatja. Vectat.
El hordogatja. Per partes aufert.
Öszve hordogatja. Convectat. M. A.
Hordoz, hordozza. Portitat, gerit, ductat, ductitat, bajulat, vectat. M. A. Kiki magával hordozza a' kis birót. km.
Be hordozza. Inoccat. Be boronálja
El hordozza. Perductat, perfert. M. A.
Környül hordozza. Circumvehit. M. A.
Körül hordozza. Circumfert. M. A.
Magával hordozza. Circumfert secum.
Hordozás. Portatio, gestatio, gestatus. M. A.
Hordozdogalja. Vectitat. M. A. L.
Hordozgatja. Vectitat, portitat. M. A.
El hordozgatja. Per partes aufert.
Környül hordozgatja. Circumgestat. M.A.
Öszve hordozgatja. Convectat. M. A.
Hordozhatatlan. Importabilis. M. A.
El hordozhatatlan. Insupportabilis.
Hordozható. Portabilis, portatilis, vectibilis. M. A.
El hordozható. Portabilis. M. A. Supportabilis.
Hordozkodik. Migrat. M. A.
Által hordozkodik. Transmigrat. M. A.
Be hordozkodik. Immigrat. M. A.
El hordozkodik. Emigrat, demigrat. M.A.
Ki hordozkodik. Emigrat. M. A.
Hordozkodás. Migratio. M. A.
Által hordozkodás. Transmigratio. M.A.
Bé hordozkodás. Immigratio. M. A.
El hordozkodás. Demigratio. M. A.
Hordozó. Vector, portans, gestator. M. A.
El hordozó. Perductor. M. A.
Hordozóskodik. Cum suis reculis transfert se in aliam domum. A' ki sokat hordozóskodik, nehezen gazdagúl meg. km.
Be hordozóskodik. Immigrat in domum.
Ki hordozóskodik. Emigrat e domo.
Hordozóskodás. Migratio. Kilencz hordozóskodás egy égés. km.
HORDÓ. 1) Vector, portans, vehens. M.A.
Hordó-rétes. Scriblita tempore invectionis frugum praeparari solita.
Hordó szék. Sella portatilis.
Fa-hordó. Calo, xylophorus.
Hír-hordó. Rumigerulus.
Mag-hordó. Qui seminanti semen administrat.
Mag-hordó véka. Cartallus seminatorius.
Tik-hordó kánya. Falco buteo.
Víz-hordó. Aquigerulus. S. K.
HORDÓ. 2) Dolium, vas, dolium vinarium. M. A.
Hordó-bor. Vinum uno vase. Pázm. Kal. p. 662.
Hordó-csap. Doliarium veruculum, epistomium. PP.
Hordó-csináló. Doliarius. M. A.
Hordó' csinnya. Strix, crena. Dongáknak azon rovások, mellyekbe a' fenék helyheztetik. S. I.
Hordó' dugója, karikája, szádlója. Doliarium operculum. PP.
Hordó-dugasz. idem.
Hordó-fenekek. Commata. PP.
Hordó-mérő. Virga pithometrica. S. I. Akoló pálcza.
Hordó' szája. Orificium dolii. S. I.
Hordó-töltelék. Vinum pro repletura doliorum. S. I.
* Boros hordó. Vas vinarium.
Eczetes hordó. Buticula acetaria. S. K.
Feneketlen hordó. Inexplebile dolium. S. K.
Gönczi hordó. Dolium Gönczense, trium urnarum capax. S. K.
Káposztás hordó. Vas pro caulibus.
Olajos hordó. Olearium vas. S. K.
Pálinkás hordó. Vas vini adusti. S. K.
Sörös hordó. Cerevisiarium dolium. S. K.
Uborkás hordó. Vas cucumerarium.
Üres hordó. Vas vacuum. Üres hordó leg jobban hangzik. km. Eloquentiae flumen, sapientiae gutta.
Vas-abrincsos hordó. Vas ad circulos ferreos.
Vizes hordó. Vas aquarium. S. K.
Hordónyi. Doliaris. M. A. In quantitate dolii.
HORG, HOROG. Hamus, harpago, uncus. M. A. Arany-horoggal horgász. Aureo hamo piscatur. km.
Horog-ín. Linea piscatoria. PP.
Horog-zsineg. Funiculus hami. Sz. D.
Horog-vég, vagy Horog-völgy. Sz. P. Somogy Vben.
Horog-vonó. Hamotraho. M. A.
Horogba veti. Unco impingit. M. A.
Horogba vettetett. Unco impactus. M. A.
Horoggal el vonsza. Innuncat, harpagat. M. A.
Horogra fűzi. Inuncat. Sz. D.
* Arany-horog. Aureus hamus.
Födél-rántó horog. Hama. M. A. Harpago.
Üst-tartó horog. Focarius cremaster. PP.
Horga. Ejus hamus.
Horgába akad. Incurrit in ejus hamum.
Horgad. Incurvescit. M. A.
Alá horgad. Deorsum curvatur. Pázm. Pred. p. 472. Kal. p. 664.
Félre horgad. Ad partem flectitur. Faludi. B. E. p. 98.
Meg horgad. Incurvescit. M. A.
Meg horgadjunk a' vén ember előtt. Inclinemus nos ante senem hominem. Pázm. Pred. p. 217.
Horgadás. Inclinatio. Pázm. Pred. p. 929.
Horgadozik. Curvescit, incurvatur. Faludi N. E. p. 8.

Félre horgadozik. Declinat. Faludi B. E. p. 78.
Félre horgodozó szándék. Intentio non recta. Faludi B. E. p. 53.
Horgadtt. Curvatus, flexus.
Föl horgadtt. Resimus. S. I.
Meg horgadtt. Incurvus, reflexus. M. A.
Viszsza horgadtt. Reflexus. M. A.
Horgas. Curvus, incurvus, inflexus, obliquus, uncus, aduncus. M. A. Hamatus.
Horgas bab. Phaseolus. Rácz bab. S. I.
Horgas bél. Ileum. S. I.
Horgas borgas. Flexuosus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 86.
Horgas borgas utak. Calles flexuosi. Faludi E. M. p. 241.
Horgas fogak. Dentes uncinati. PP.
Horgas ín. Suffrago. S. I. Ín-pók.
Horgas kard. Ensis falcatus, acinaces. PP. Gladius recurvus.
Horgas köröm. Ungvis falcatus. PP.
Horgas lábú. Curvipes. M. A.
Horgas orr. Nasus aquilinus. PP.
Horgas orra a' madárnak. Rostrum. PP.
Horgas orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.
Horgas síp. Lituus. Waldhorn. S. I.
Horgas sípos. Liticen, ceraula. S. I.
Horgas tör. Ensis falcatus. S. I.
* Hori horgas nagy inas. Caliga Maximini, colossi magnitudine. M. A.
Horgasan. Contorte, curve, flexuose. M. A.
Horgasan esik. A linea recta declinat. PP.
Horgasan rakott fal. Paries a recta linea discedens. PP.
Horgasítja. Hamat it. curvat, aduncat, incurvat. M. A.
Meg horgasítja. Incurvat, concurvat. M. A. Telegdi, Felelet p. 18.
Horgasítás. Curvatio, flexura, inflexio. M. A.
Meg horgasítás. Incurvatio. M. A.
Meg horgasíttatott. Incurvatus. M. A.
Horgasodik. Curvescit. M. A.
Horgassa. Curvum ejus. A' beszédnek egyenesse jó, 's a' mankónak horgassa. km.
Horgasság. Curvamen, curvatura, curvitas, aduncitas. M. A.
Horgasúl. Flectitur, curvatur.
Meg horgasúl. Incurvatur. Csuzi Tromb. p. 359.
Horgaszt, horgasztja. Curvat, incurvat, flectit.
Föl horgasztja az orrát: föl üti az orrát. Faludi N. A. p. 129.
Meg horgasztja. Pandat. M. A. Inflectit. CM.
Horgasztás. Inflexus. CM.
Horgaszthatatlan. Inflexibilis. CM.
Horgász (név.). Hamiota. M. A.
Horgász-ajándék. Donum hamulare. Nagyobb ajándékot horgászó ajándék. S. I.
Horgász-tolvaj. Fur hamularis. S. I. Horoggal ablakon horgászó lopó. PP.
Horgász (ige). Hamo piscatur. M. A. Szeleken horgász. Frustra laborat.
Ki horgászsza. Expiscatur, v. aduncis unquibus extrahit.
Horgászás. Piscatus hamatilis. PP.
Horgászat (mint vadászat, halászat). idem.
Horgásztat. Curat hamo piscari. Faludi B. E. p. 56.
Horgászó hely. Piscaria. PP.
Horgászó veszszö. Arundo piscatoria. PP.
Horgol, horgolja. Inuncat. M. A.
Horgos. Uncus, aduncus, hamatus. M. A.
Horgos. F. Csongrád Vben.
Kis Horgos. Telek Csongrád Vben.
Horgot vet. Hamum objicit v. divertit, diversionem facit. Nem nyeri el a' pályát, a' ki utjában horgot vet. km.
Horgúl. Curvatur.
Meg horgúl. Incurvatur. Lippai Vet. Kert. p. 174.
HORHOS. Hegyeken lévö szoros útak, és víz-mosások. Vitéz, Anacreoni Dalok. p. 49.
HORNY, HORONY. Crena, strix, stria. S. I. (mint Torony).
Hornyol, hornyolja. Crenam incidit, striat. PP.
Meg hornyolja, rovátkolja. Crenam incidit. PP.
Hornyolás. Strix, canaliculus, stria. PP.
Hornyolása a' hordónak, mellybe a' feneket teszik. Crena, strix. PP.
Hornyolat. Striatura, canaliculus. S. I. Sz. D.
Hornyoltt. Striatus. Faludi. T. É. p. 21.
Hornyoltt oszlop. Columna striata. PP.
Hornyos. Striatus, virgatus, lineatus. S. I.
HORP, HOROP. Inusitatum.
Horpad. Deprimitur, cavatur. PP.
Bé horpad. Concavum fit. S. I. In cavum dehiscit. Bé horpadtt az oldala. Sz. D.
Horpadás. Depressio in cavum. Sz. D.
Horpadozik. Cavatur, deprimitur. S. I. Sz. D.
Horpadtt. Cavatus, pressus. M. A.
Horpadttság. Cava, cavamen, cavatura. S. I. Sz. D.
Horpasz. Emaciatus, extenuatus, macer. S. I. Csappantt, éhség miatt le lohadtt. Sz. D.
Horpasz has. Venter extenuatus. Sz. D.
Horpasz posa. Gena emaciata. Sz. D.
Horpaszodik. Emaciatur, macescit. Sz. D.
Horpaszsza. Ejus extenuatum. (Venter) Teli töltt a' horpaszsza: föl domborodott a' hasa. Sz. D.
Horpaszt, horpasztja. Deprimit, cavat. Sz. D.
Bé horpasztotta Dug. km. 1. R. p. 31.
Horpács. FF. Nógrád, és Soprony Vkben.
HORSÓ. Sz. P. Borsod Vben.
HORZSOL, horzsolja. Terit, atterit, deterit. S. I. Csiszolja, koptatja, korholja. Sz. D.
Horzsolódik. Teritur, atteritur, deteritur. S. I. Törödik, vájódik, kopik, korholódik, csiszolódik. Sz. D.
El horzsolódott p. o. a' kerék-szeg. Sz. D.
HORT. F. Heves Vben. Sz.P. Szabolcs Vben.
Hortobágy. Vidék, Szabolcs Vben.
Hortobágy. Folyó víz Nagy Kunságban, és Szabolcs Vben.

HOR.

HOR (hang).
HORKANT. Ronchum excitat.
Egygyet horkantott. Kisfaludi' Regéji. p. 21.
HORTYANT. idem.
HORTYOG. Ronchissat, stertit. M.A.Káldi Prov. 5. 10.
Hortyogás. Ronchus, stertor. M. A. CM.
Hortyogástól meg szűnik. Distertit. M. A.
Hortyogó. Stertor, ronchissator. PP.
Hortyogva aluszik. Stertit. M. A.

HORVÁT.

HORVÁT. Croata, Dalmata, Illyrius. M.A.
Horvát falu. F. Vas Vben.
Horvát kút. F. Somogy Vben.
Horvát nád' alja. F. Vas Vben.
Horvát nyelv. Linqua croatica.
Horvát ország. Regnum Croatiae, Illyria, Illyricum. M. A.
HORVÁTI. Croaticus.
Horváti. FF. Abaúj, Hont, Torna, Szala és Zágráb Vkben.
HORVÁTOS. Morem croaticum redolens.
Horvátos viselet. Vestitus croaticus.
Horvátosan. More croatico.
HORVÁTSÁG. Gens croatica. Epist. Szécb. T. 1. p. 168. 194.
HORVÁTÚL. Croatice.

HORÚT.

HORÚT. Tussis. M. A. Tasi Gáspár p. 133. PP. Lásd Hurút alább.

HOSZSZ.

HOSZSZ.
HOSZSZA. Ejus longum, ejus longitudo. M. A. Széle hoszsza mind egygy. Aequaliter longum et latum.
Száz tű' hoszsza. Longitudo centum acuum. Meg jártuk a' száz tű' hoszszát. km.
Hoszszában. In sua longitudine. Sz. D.
Hoszszára. In longum. Sz. D. Hoszszára szeltt kenyér hígan sültt tyúkmonyhoz. km. Turunda. PP.
HOSZSZABB. Longior. A' ki kissebb, frissebb, a' ki hoszszabb, roszszabb. km.
Hoszszabbítja. Perlongat, elongat, producit. M. A.
Meg hoszszabbítja. Prolongat, elongat. M. A.
Hoszszabbítás. Productio. M. A.
Meg hoszszabbítás. Prolongatio. M. A.
Meg hoszszabbíttatott. Prolongatus. M.A.
Hoszszabbodik. Longescit. Pázm. Pred. p. 101.
Meg hoszszabbodik. Elongatur.
Hoszszabbság. Major longitudo. Pázm. Pred. p. 99.
Hoszszabbúl. Longescit. M. A.
Meg hoszszabbúl. Elongatur, producitur.
HOSZSZACSKA. Longulus, longiusculus. M. A.
HOSZSZADALOM. Prolixitas, prolixitudo. S. I.
Hoszszadalmas. Prolixus. Sz. D.
HOSZSZAL, hoszszalja: hoszszunak nézi, tartja, mondja. Sz. D.
HOSZSZAN. Longum, prolixe, producte. M. A.
HOSZSZAS. Prolixus. PP.
Hoszszas nyavalya. Morbus tenax. PP.

Hoszszas tűredelem. Longanimitas, multa patientia. Faludi E. M. p. 241.
Hoszszasan. Prolixe. S. I.
Hoszszasítja. Prolongat, protrahit, producit. S. I.
Hoszszasodik. Longescit v. prolongatur, producitur. S. I.
Hoszszasúl. idem. S. I.
HOSZSZASÁG. Longitudo. M. A.
Hoszszaságára nézve. Spectata ejus longitudine.
HOSZSZATT. Per longum.
Útsza-hoszszatt. Per longum plateae, per totam, qua patuit, plateam. Vajda K. É. 2. K. p. 181.
HOSZSZÍT, hoszszítja. Longat.
Hoszszítás. Longatio, elongatio. M. A. L. p. 335.
HOSZSZÚ. Longus, prolixus. M. A. A' rúd talyigára hoszszú, szekérbe rövid. km.
Hoszszú alku: házasság. km.
Hoszszú Aszó. F. Bihar Vben.
Hoszszú betegségnek halál a' vége. km.
Hoszszú böjt. Longum jejunium. A' ki sok zabálló csötörtököt tart, hoszszú böjtre talál. km.
Hoszszú életű. Longaevus. M. A.
Hoszszú ember. Longurio. M. A.
Hoszszú falu. FF. Vas, Nyitra, Posony, Somogy, és Szala Vkben.
Hoszszú fór. Longa vectura.
Hoszszú hegy. Sz. P. Fejér Vben.
Hoszszú hegyes tőr. Rudis, ensis longior, sarissa. PP.
Hoszszú Hetény. F. Baranya Vben.
Hoszszú idejű. Diutinus. M. A.
Hoszszú kezű. Longimanus. M. A.
Hoszszú köntös. Vestis talaris. PP. Hoszszú köntös port csinál. km.
Hoszszú körmű. Furunculus.
Hoszszú Láz. F. Zemplin Vben.
Hoszszú lábú. Longipes. M. A.
Hoszszú liget. F. Bihar Vben.
Hoszszú mező. FF. Trencsén, Ung, és Zemplén Vkben.
Hoszszú, mint a' Szent Iván' éneke. Prolixius Iliade. M. A.
Hoszszú nyak. Raphidia. Kamelhals. Fű-szunyog. S. I.
Hoszszú nyújtó a' szekérben.
Hoszszú oldal. Latera longiora currus.
Hoszszú Páli. F. Bihar Vben.
Hoszszú Pereszteg. MV. Vas Vben.
Hoszszú rét. FF. Liptó, Sáros, Zemplén, és Gömör Vkben.
Hoszszú pör. Processus longae litis.
Hoszszú pörön biró a' nyertes. km.
Hoszszú rév. Telek Borsod Vben.
Hoszszú ruha. Stola. PP.
Hoszszú ruhás. Stolatus. PP.
Hoszszú szárú körtvély. Török körtvély. Pyra Dolabellaria. S. I.
Hoszszú szilva. Prunum hungaricum.
Hoszszú szó. F. Gömör Vben.
Hoszszú tűrés. Longanimitas, patientia. M. A.
Hoszszú tűrő. Longanimis. M. A.
Hoszszú újjú mente. Chiridota, vestis manuleata. PP.
Hoszszú út. Via longa, iter longum. Hájas szekér, hoszszú út. km.
Hoszszú völgy. F. Szala Vben.
Hoszszudad. Oblongus. Länglicht. S. I.
Hoszszuka. Longulus, longusculus. S. I.
Hoszszukás. idem.
Hoszszuság. Longitudo, prolixitas. M. A.

HOVÁ.

HOVÁ. (Contractum ex obsoleto Holvá.) Quo, quonam, quorsum. M. A.
Hová hamarább. Quo ocius. Csuzi p. 633.
Hová legyek. Quo me vertam. PP.
Hová tovább. Magis ac magis, quo magis, quo longius, quo diutius. M. A.
Hová való. Cujas, quo spectans, quo pertinens, unde oriundus.
Akár hová. Quocunque.

HOZ (ige.)

HOZ, hozza. Fert, producit, portat, adfert, vehit, adportat. M. A. Nem sokat hoz a' táncz a' konyhára. km.
Alá hozza. Defert, portat deorsum.
Által hozza. Transfert.
Bé hozza. Infert, introducit. M. A. Ha a' szükség bé hozza. Pázm. Pred. p. 794.
Bele hozza. Infert sermoni, immiscet.
El hozza. Adfert, adportat, adducit. M. A.
Elő hozza. Profert, depromit, adfert, adducit, it. commemorat, repetit. M. A.
Föl hozza. Adducit sursum. M. A. it. inducit v. adfert consvetudinem, instituit morem. S. I.
Haza hozza. Refert domum.
Helyre hozza. Reducit, reparat. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
Ki hozza. Effert, educit. M. A. it. Concludit, consectarium facit. Ebből azt hozom ki. Hinc hoc concludo.
Le hozza. Defert, deportat. S. I.
Meg hozza. Reducit, refert. M. A.
Meg hozta az igaz kenyér. Ad pristina praesepia.
Öszve hozza. Két személyt egymással szemléltet. S. I.
Reá hozza. Adducit ad collum ejus.
Viszsza hozza. Refert, reducit, retrofert, reportat. M. A.
Viszsza nem hozom' fejében vitte el: el lopta.

HOZAKODik.
Elő hozakodik. Narrat, commemorat, *adfert, profert.* S. I. *Inter sermocinandum adducit.*

HOZAKOSZik.
Elő hozakoszik. Profert, commemorat. Vajda K. É. 3. K. p. 41. „Néha néha elő hozakosznak rólad."

HOZAT, hozatja. Facit reducere, adduci curat. M. A.
Által hozatja. Curat transferri.
Be hozatja. Curat inferri.
El hozatja. Curat adferri.
Le hozatja. Curat deferri.
Meg hozatja. Curat adferri.
Viszsza hozatja. Curat reduci.
Hozatal. Reductus, us. M. A.
Hozatás. Reductio. M. A.
El hozatás. Advectio, asportatus. M. A.
Hozatott. Adlatus.
Meg hozatott. Reductus. M. A.
HOZÁS. Latio, portatus. M. A.
Bé hozás. Importatio, illatio. S. I.
Elő hozás. Citatio, depromtio, prolatus. M. A.
Föl hozás. Eductio, sublatio. M. A.
Helyre hozás. Reparatio.
Meg hozás. Reductio. M. A.
Viszsza hozás. Idem. M. A.
Viszsza nem hozás' fejében vitte el. KV. p. 285.
HOZDOGAL, hozdogalja. Vectat.
El hozdogalja. Advectat. M. A.
HOZHATATLAN. Qui non potest ferri, vehi.
Helyre hozhatatlan. Irreparabilis.
Viszsza hozhatatlan. Irreducibilis.
HOZOMÁNY. Adlatum aliquid, v. productum terrae. S. I. Allatura.
HOZOTT. Latus.
Hozott Isten. Optato advenis. S. I.
Meg hozott. Adlatus.
HOZÓ. Lator, portans. M. A.
Hozó fámilia ez, nem kéri. km.
* Álom-hozó. Soporifer. CM.
Fölhő-hozó. Nubifer. M. A.
Gyümölcs-hozó. Frugifer, carpophorus. M. A.
Hír-hozó. Famiger, renuncians. CM.
Kár-hozó. Damnifer, it. damnandus. S. K.
HOZTON hozd. Affer, affer. Pázm. Pred. p. 700.

HOZ (vég-rag).

HOZ, HÖZ. Ad. Affixa. M. A. Affixa nominalia post vocales obtusas, ut falhoz. Ad parietem. Kőhöz. Ad lapidem etc.
HOZZÁ. Eja, age, agite. M. A. Lássz hozzá. Allez vous en.
HOZZÁ, hozzád, hozzám. Ad, erga, circa, ad se, ad te, ad me. M. A.
Hozzá adás. Additio. M. A.
Hozzá áll. Adstat, accedit. M. A.
Hozzá csapja. Allidit. M. A.
Hozzá édesgeti. Allectat. M. A.
Hozzá enyvezi. Adglutinat. M. A.
Hozzá fog. Adgreditur. M. A.
Hozzá futamik. Accurrit. M. A.
Hozzá hajol. Acclinat, inclinat. M. A.
Hozzá hajóz. Adnavigat. M. A.
Hozzá illik. Congruit. M. A.
Hozzá képest. Respectu illius.
Hozzá kezd. Inchoat.
Hozzá megy. Adit, convenit. M. A.
Hozzá nyúl. Adprehendit. M. A.
Hozzá olvassa. Adnumerat. M. A.
Hozzá ragad. Cohaerescit. M. A.
Hozzá segítő. Adjutor. Pázm. Pred. p. 1180.
Hozzá szabja. Accomodat, attemperat. M. A.
Hozzá szóll. Affatur, alloquitur. M. A.
Hozzá szokik. Adsvescit.
Hozzá szoritja. Adstringit. M. A.
Hozzá teszi. Addit, adjungit, apponit. M. A.
Hozzá tölti. Adfundit. M. A.
Hozzá ül. Adsidet. M. A.

Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
Hozzá való. Conveniens, congruus.
* Haec pro illustratione, reliqua vide suis locis.
HOZZÁD. Ad te, versus te, sinistrorsum.
Isten hozzád. à Dieu.
Tülled hozzád. Huc illuc, dextrorsum, sinistrorsum.
Hozzádra. Sinistrorsum. Faludi N. U. p. 147.

HÓ.

HÓ 1) nix.

HÓ. Nix. Magyar Országban leg több hó vagyon, km. Sententia haec vera est. Mert minden hó-napban esik.
Hó-csöp. Leucojum bulbosum. S. I.
Hó esik. Ningit. M. A.
Hó-fajd. Havi tyúk. Tetrao lagopus. Schneehuhn. S. I.
Hó-fejérségű. Nivei candoris, niveus.
Hó-fuvat. Tempestas nivosa, nives volantes. S. I.
Hó-fuvaték (hó fujáték.). Nives concumulatae, conglobatae.
Hó-gulya. Bizonyos tésztás mű.
Hó-halom. Cumulus nivium. Faludi B. E. p. 95.
Hó' hátán. In superficie nivis.
Hó' hátán is kincset ás, és talál. km. Dug. 2. R. p. 275.
Hó-harmat. Pruina. M. A.
Hó-harmatos. Pruinosus. M. A.
Hó-lapda. Nivea massa. NC. p. 9.
Hó-lepte hegyek. Montes nivibus tecti. Némelly hegyek akkor is égnek belől, mikor már tetejeket el lepte a' hó. Et senes habent igniculos.
Hó-pinty. Fringilla nivalis. S. I.
Hó-rózsa. Opulus, Schneeballe. S. I.
Hó-szakadás, Nivium montanarum repentina delapsio.
Hó-szálinkozás. Nix vage volitans.
Hó-színű. Nivei coloris, niveus.
Hó-virág. Galanthus nivalis. Schneetröplein. S. I.
Hó-víz, Gelidus humor, nix liquata.
Hó-víz' hidégsége. Frigiditas aquarum nivalium. Pázm. Pred. p. 1079.
HOVAD. Tumet, tumescit. S. I. majus volumen occupat, extenditur. (Notum est nivem majus volumen occupare, quam aquam inde resolutam.)
Föl hovad. Intumescit. S. I.
HOVÁLY. Fa eszköz a' Csizmadiáknál mellyel ki feszítik a' csizma' torkát, midőn kaptázzák. Sz. D.
HAVAS. (Hóas, hovas, havas.) Nivosus. M. A.
Havas. Alpes. M. A.
Havas' allya. Plaga subalpina. S. I.
Havas' allyai. Subalpinus. M. A.
Havas-el' földe. Cisalpina. M. A.
Havas-eli. Transalpinus, cisalpinus. M. A.
Havas esö. Pluviae nivibus mixtae.
Havas idö. Tempestas nivosa.
Havasi. Alpinus. M. A.
Havasi bak. Rupicaper, rupicapra. M. A.
Havasi bogyó. Baccae myrtilli, vaccinium. Schwarze Heidelbeere. S. I.
Havasi fenyö-fa. Pinus alpina. Krummholz. S. I.
Havasi hagyma. Victorialis. Siegwurz. S. I.
Havasi holló. Corvus graculus, corvus eremita. S. I.
Havasi kapor, medve' gyökér. Athamanta, Meum. Beerwurz. S. I.
Havasi kecske. Rupicapra. S. I.
Havasi nyirfa. Betula nana. Alpenbirke. S. I.
Havasi pinty. Pyrrhula, rubicilla. Süvöltö. S. I.
Havasi ugorka. Cucumis sylvestris. PP.
Havasok. Havas hegyek. Alpes. M. A.
Havason lakók. Inalpini. M. A.
HAVAZ. Ningit.
HAVI. (Hói, hovi, havi). Niveus, nivalis, nivarius. M. A.
Havi boldog aszszony. Festum Mariae ad nives. S. I.
Havi tyúk. Tetrao Lagopus. S. I.
HAVÚL esik, hóúl esik. Ningit. M. A. L.

HÓ 2) mensis.

HÓ. Mensis. M. A.
Hó-nap. Dies mensis it. mensis. Minden hó-napban. Omni mensis die, sive toto mense.
Hó-napi. Menstruus. M. A. Hány hónapis? Quot mensium.
Hó-köz. Interlunium. CM. M. A.
Hó-közi. Intermestris luna. CM. M. A.
Hó-pénz. Stipendium. M. A. Pecunia stipendiaria. PP.
Hó-pénzes. Stipendiarius, miles conductus. M. A.
Hó-szám. Menstruum. PP.
Hó-számos. Menstruosa, menstruum patiens. S. I.
Hó-számra. Menstruatim. Faludi. T. É. p. 322.
HAVA. Ejus mensis. Sem hava, sem hete, 's már parancsolsz. km.
Boldog aszszony' hava. Januarius.
Böjt' elö-hava. Februarius.
Böjt' más hava. Martius.
Szent György' hava. Aprilis.
Pünkösd' hava. Majus.
Szent Iván' hava. Junius.
Szent Jakab' hava. Julius.
Kis-aszszony' hava. Augustus.
Szent Mihály' hava. September.
Mind szent' hava. October.
Szent András' hava. November.
Karácson' hava. December.
* Hó-napoknak ezen magyar nevei föl találtatnak. „In Breviario Ordinis Fratrum Eremitarum S. Pauli primi Eremitae impresso Venetiis anno 1540. Mellyben az különös, hogy mind a' Breviárium, mind az elejbe függesztett Kalendárium deákúl van, egyedűl a' hó-napok' nevei vannak magyarúl.
HAVI. Menstruus. M. A.
Havi folyás, havi vér-folyás. Menstruum. S. I.
Havi kór. Lunaticus. Káldi Math. 17. 14.
Havi kórság. Menstrua, menses mulieb-res. M. A. CM.
Havi kórságos. Csuzi. p. 320.
Havi rózsa. Rosa quae omni mense floret.
Havi vér. Menstruum. PP.
Havi vér-folyás. idem. S. I.
HÓD. R. Parvus mensis seu luna, luna enim ut cursum suum absolvat, non requirit unum mensem, sed solum dies 28. Lásd alább HÓD, és HÓLD.

HÓBORT.

HÓBORT.
HÓBORTOS: hebe hurgya. Sz. D.

HÓD.

HÓD. Luna. Lásd HÓLD. Utroque enim modo scribitur.
Hód-vas. Ferrum pro capiendis animalibus v. g. lupis, martibus domesticis etc. habens duas lunulas ferreas dentibus instructas.
Hód-vasat vetett a' gerinyeknek, farkasoknak.
HÓDÍT, hódítja. Subjugat, subigit. S. I.
Hódítás. Subjugatio.
Hodítgat, hódítgatja. Per vices subjugat. Vajda. Biró Márton, Micae. p. 97.
Hódító. Subjugator.
HÓDOL. Subjicitur, homagium praestat, tributarius fit. M. A.
Bé hódol. Ei subjicitur. Thelegdi' Hom. 1. R. p. 488.
Hódolás. Subjectio. M. A.
Hódoló. Homagium praestans, homagialis.
Hódoló tisztelet. Homagialis cultus.
Hódoltt. Tributarius, subditus, subjectus, subactus. M. A.
Hódolttság. Tributarii, subacti. Pázmán. Epist. T. 1. p. 245. ubi hac voce utitur Joannes Kemény.
Hódoltat, hódoltatja. Subigit, subjicit, subjugat. M. A.
Bé hódoltatja. Sibi subjicit, facit suos tributarios. Epist. Pázm. T. 1. p. 245.
Hódoltatás. Subactio.
Hódoltató. Subjugator. CM. M. A.
Hódolság: hódolttság. Tordai MSS.
HÓDOS. Lunaticus v. lunatus.
Hódos. F. Vas Vben.
Hódos ló. Equus lunatus, lunam in fronte gerens.
HÓDÚL. Jugum accipit, se subjicit, homagium praestat. S. I. L. Hódol.
Hódulás. Homagii praestatio.
Hódulttság. R. Terra vel gens subacta, districtus, vel populus subditus.
HÓKA. Animal in capite macula notatum. S. I.
Hóka kecske. Sz. D.

HÓD 2) Castor.

HÓD. Lutra, castor, fiber. M. A.
Hód-zsír. Castoreum. S. I.
HÓDI. Castoreus, fibrinus. M. A.

HÓDA.

HÓDA, HOLDA. Cras, crastino. M. A.
Hóda kelve, holda kelve. Cras mane, crastino. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p. 78. scripsit „Hólta kelve" indubie erronee.

HÓDAI. Matutinus, crastinus. M. A.
HÓDÁRA. In crastinum. M. A.
Holnapról hódára halaszt. Crastinat, procrastinat. M. A.

HÓHÉR.

HÓHÉR. Carnifex, tortor. Hóhérnál is kegyetlenb. Carnifice immanior. M. A.
Hohár. idem. M. A. Vrancsics. Magyari Orsz. Rom. p. 37. Zrínyi P. 7.
Hóhér-inas. Lorarius, lictoris famulus. S. I.
Hóhér-kéz. Manus lictoris, carnificina. Ha a' puszta vádlás elég, sok ártatlan kerűl hóhér-kézre. km.
Hóhér' pallosa. Gladius lictoris.
HÓHÉRKODik. Cruciat, torquet. Faludi. B. E. p. 84. N. E. p. 175. T. É. p. 24. E. M. p. 185.
Hóhérkodó. Faludi N. U. p. 131.
HÓHÉROLja. Cruciat, torquet. Pázm. Pred. p. 29.
HÓHÉRSÁG. Carnificina. Pázm. Pred. p. 856. 1078.

HÓLD.

HÓLD. Luna. M. A. A' hóld, ha el fogy is, meg marad a' neve. km.
Hóld' fogyta Neomenia. M. A. Luna deficiens. PP.
Hóld-fű. Lunaria. M. A.
Hóld' homályja. Ecclipsis lunae.
Hóld-képű: széles kerék-ábrázatú.
Hold' nem fénylése. Illunis nox.
Hóld' tölte. Plenilunium. M. A.
Hóld' újjúlta. Novilunium, neomenia. M. A.
Hóld-világ. Lumen lunae, luna lucens. Hóld-világnál meg nem érik a' szőlő. km.
Új hold. Neomenia.
HOLDBELI. Lunaris. S. I.
HOLDBAN lakó. Lunicola.
Holdban való fogyatkozás. Ecclipsis lunae. M. A.
HOLDI. Lunaris. M. A.
HOLDÍT, holdítja. Subjugat. Beniczki p. 180.
Meg holdétja. idem. Csuzi Tromb. p. 274. 393.
HOLDKA, hóka. S. I.
HÓLDOL. Subjicitur, subditus fit, homagium praestat. M. A. Pázm. Kal. p. 67. 505. 769. 1019.
Meg hóldol. idem. Pázm. Pred. p. 745. Kal. p. 4. 150. 712.
Hóldolás. Subjectio. M. A.
Hóldolatlan. Insubjugatus. Prágai p. 680.
Hóldoltat, hóldoltatja. Subjicit, subjugat. Pázm. Pred. p. 983. Kal. p. 43. 49. 50. 134. 322. 368. 399. 733.
Meg hóldoltatja. idem. Pázm. Kal. p. 36. 51. 580. 665. 809.
Hóldoltathatja. Potest subjugare. Pázm. Kal. p. 64.
Hóldoltatás. Subjugatio. Pázm. Kal. p. 714.
Hóldolttság. Tributarii, subjecti, subjugati. Pázm. Kal. p. 552. a' hol a' Törökökről szólván igy ír: „És, ha valamelly tettetes irgalmasság cselekedetit mutogattyák is, e' mellett a' HÓLDOLTTSÁGon annyi kegyetlenséget, saczoltatást, hamisságot cselekesznek, hogy szörnyűség elő számlálni."
HOLDOS. Lunatus. M. A.
Holdoska. Hóka, holdka. S. I.
Holdosság. Lunae cursum comitata insania mentis. S. I.
HOLDÓT. Patak Bihar Vben.
HÓLDUL. Homagium praestat, subjicitur, tributarius fit, subdit sese. M. A.
Meg hólduł. Homagium jurat, tributarius fit, subdit se. M. A.
Holdulás. Subjectio. M. A.
Holdultat, holdultatja. Subjicit, subjugat, tributarium facit. Zvonarics M. Postilla. 1. R. p. 8.

HÓLD. 2) Jugerum.

HÓLD, HÓD. Jugerum. Nem vetnek heverő ökör után holdot. km.
Hold-föld. Jugerum. M. A.
HÓLDONKÉNT. Jugeratim. M. A.

HÓLYAG.

HÓLYAG. Vesica. M. A. Nem hólyag, hogy csak föl fújják. km. Sándor István hólyagot a' HÚGY-lakból származtatja.
Hólyag-borsó. Cicer arietinum. S. I.
Hólyag-fa. Staphilea pinnata, nux vesicaria. Klappernuss. S. I.
Hólyag-himlő. Varioli. S. I.
Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.
Hólyag-kő. Calculus vesicae urinariae. S. I.
HÓLYAGOS. Vesicatus.
Hólyagos cseresnye. Cerasum julianum. PP.
Hólyagos csupor. Urceus bullatus. PP.
Hólyagos holtt tetem. Ampulla carnea. PP.
Hólyagos kelés. Phlyctenae. CM.
HÓLYAGZik. Intumescit, vesicatur, pustulatur, v. callescit. S. I.
Föl hólyagzik. Ebullat. M. A.
Föl hólyagzott. Ebullatus. M. A.

HÓN.

HÓN. Axilla, ala. S. I.
Hón alatt való szőr. Pili subalares. M. A.
HÓNA. Ejus axilla.
Hóna alá fogta. Accepit infra suam axillam, sub suam manum.
Hóna alá veszi. idem. Faludi T. É. p. 195.
Hóna alól. Ex infra ejus axilla. Jó férjfi' hóna alól ugrik ki a' kövér menyecske. km.
HÓNAL. (Hón-al.) Axilla, ala.
Hónallya. Ejus axilla. M. A. Kinek az hóna' allya büdös. Tragomascalus. Latine: hircosus. M. A.
Hónalol, hónalolja, hónallja. Pampinat, v. aufert, asportat. S. I. Sz. D.
El hónallja. Aufert. Sz. D.
HÓNAM. Mea axilla. És így hónad. Tua axilla.
Hónam alá vettem, fogtam.
Vedd hónad alá. Accipe infra tuam axillam, sub tuam manum.

HÓR.

HÓR.
HÓRI horgas nagy inas. km. Longurio. Szirmai Parab. p. 112.

HÓSPITÁL.

HÓSPITÁL. Ki 's bé jár. Sz. D.
Mit hóspitálsz annyit. Cur circuis, cur vagaris tantum. Sz. D.

HÓT.

HÓT. loco HÓLT, holtt.
Hóttó. (Holtt tó). F. Szala Vben.

HÖ.

HÖB.

HÖB. Sonus balbutientis.
HÖBÖG. Lallat, balbutit. S. I.
Höbögés. Lallatio. Faludi N. A. p. 2.
Höbögő. Balbutiens.
Höbögő nyelv. Faludi N. U. p. 110.

HÖCS.

HÖCS. Picus medius. Weiss-Specht. S. I. Harkály' neme, a' diót kedvelli. Sz. D.
HÖCSÖK. Picus minor. Rothspecht. S. I.

HÖK.

HÖK. Repellentis.
Hök barom, nem tudsz-e szemérmetesben hazudni. Pázm. Kal. p. 258.
HÖKKEN. Terrefit, terretur v. stupescit, obstupescit. S. I.
Meg hökken. Obstupescit v. adhaeret. Nagyon meg hökkentt. Sz. D.
Hökkent, hökkenti. Terrefacit, obstupefacit.
Meg hökkenti. idem.
HÖKKÖL, hökköli. Retundit, reverberat. M. A.
Meg hökköli. idem. Pázm. Kal. p. 545.
Hökkölteti. Retundit.
Meg hökkölteti. idem. Vajda 2. K. p. 224.
Viszsza hökkölteti. Cogit retro cedere. Pázm. Kal. p. 772. 1048. és Alvinczi ellen p. XXXI.

HÖL.

HÖL.
HÖLE. Vacua spica. v. avena fatua. S. I. Sz. D.
Höle' háza. Telek Vas Vben.
HÖLVÉNY. F. Bars Vben.

HÖLGY.

HÖLGY. Hermelus. M. A. Ulászló' Kincstartója. p. 81.
Hölgy-gereczna. Hermellina. M. A.
Hölgy-mál. Argentilla. M. A. A' hölgynek hasa' bőre. S. I.
Fejér hölgy. Pázm. Pred. p. 770.

HÖM.

HÖM.
HÖMÖR.
Hömörcs. Tuberculum, protuberantia. S. I.
HÖMP, HÖMPÖLY. Cylindrus, scutula. S. I. Spondylus. M. A. L.
Hömpölyg, hömpölyög. Volvitur, volutatur. S. I.
Hömpölygeti. Volutat, volvit, subvolvit. M. A.
Egybe hömpölygeti. Convolvit. Pázm. Pred. p. 352. 809.
El hömpölygeti. Pervolvit, provolvit. M. A.
Föl hömpölygeti. Subvolvit. CM.
Le hömpölygeti. Devolvit.
Reá hömpölygeti. Advolvit.
Viszsza hömpölygeti. Revolutat.
Hömpölygetés. Volutatio, volutatus. M. A.
Hömpölyít, hömpölyíti. Pervolvit. CM.
Hömpölyödik. Volvitur, volutatur.
El hömpölyödik. Provolvitur. CM. sub voce Cylindrus.
Hömpörög: hömpölyög. S. I.
Hömpörgeti: hömpölygeti. S. I.
Hömpölyü. Cylindricus. Mint gömbölyü.
* Aliis, et quidem in nostris partibus Hömb, inde derivata quoque Hömbölyög. (Faludi N. U. p. 30. 86. N. E. p. 201.) Hömbölyget, Hömbölyíti, Hömbölyödik, alá hömbölyödik: devolvitur. Hömbölyü. Svadet hoc ipsum et analogia, Gömbölyíti, gömbölyödik, gömbölyű.

HÖR.

HÖR. Sonus stertentis in pectore, et difficulter respirantis.
HÖRCSÖK. Mús montanus, it. meles, taxus, taxo. M. A. Cricetus. S. I. Aluszik, mint a' hörcsök. km.
Hörcsök. (Kis, nagy.) Sz. PP. Fejér Vben.
Hörcsökös. Iracundus, pronus ad iram, it. Feroculus, ferociens. S. I. Pázm. Pred. p. 766. 902. Contumax.
Hörcsökös aszszony. Mulier contumax. Ha a' hörcsökös aszszonyt meg akarod szelídéteni, járd meg a' tánczot véle a' mogyorósban. km.
Hörcsöknél is hörcsökösb ember. Echino asperior.
Hörcsökösködik: börzönködik, mérgesen szembe száll. Sz. D.
Hörcsökösség. Contumacia. Pázm. Pred. p. 161.
HÖRG, HÖRÖG. Stertit in pectore. Faludi E. M. p. 45.
Hörgés. Stertor in pectore.
Hörgő. Stertens.
HÖRNYÉK. F. Baranya Vben.

HÖRP.

HÖRP. Sorbitio.
Egy hörpöt sem ittam. km.
HÖRPENT, hörpenti. Sorbet, sorbendo bibit. Ha konczát meg etted, levét is hörpentsed, mert úgy mérik a' fontot. km. Beniczki p. 192.
Föl hörpenti. Absorbet, exsorbet. M. A.
Ki hörpenti. Exsorbet. M. A.
Hörpentés. Sorbitio.
Egy hörpentés. km. Dug. 1. R. p. 33.
HÖRPÖG. Sonum sorbentis edit.
Hörpöget, hörpögeti. Sorbet, sorbillat. M. A.
Föl hörpögeti. Exsorbillat. M. A. Absorbillat.
Ki hörpögeti. Exsorbillat.
Hörpögetés. Sorbitio. M. A.
Hörpögethető. Sorbilis. M. A.
Hörpögetni való lé. Sorbillum. M. A.
HÖRPÖL, hörpöli. Sorbet. CM.
Föl hörpöli. Persorbet. CM. Ha föl hörpölte a' téj' fölét, igya meg a' savóját is. km.
Hörpölés. Sorbitio. CM.
Hörpölgeti. Sorbillat.
Hörpölgethető. Sorbilis. CM.

HÖSS.

HÖSS. Interjectio gallinam abigentis. M. A. Lásd HESS.

HŐ.

HŐGY.

HŐGY.
HŐGYÉSZ. MV. Tolna Vben. F. Vas Vben. Forte componitur ex HÖLGY, ut adeo Högyész idem sit, ac Hölgyész seu amasiae procurator, mint Ágész, Rákész.

HŐL.

HŐL, HŐLES. Lásd: Hüvely, hüvelyes.

HŐLGY.

HŐLGY. Nupta, amasia, sponsa. M. A. it. Domina. PP.
HŐLGYE. Ejus sponsa.
„Újjonnan vett gyönge Hölgyének ölében csak nem föl mészároltatik.“ Pázm. Kal. p. 217.

HŐS.

HŐS. Futurus sponsus, procus. M. A. Faludi N. U. p. 180.
Hős legény. Juvenis maturus nuptiis, nupturiens.

HŐS.

HŐS. R. Heros v. miles veteranus, expertus, probatus v. fortis, animosus, strenuus, magnanimus. S. I. Heltai Kron. 1. Dar. p. 78.
Hős-aszszony. R. Herois, heroina, virago. S. I.
Hös-cselekedet. Pesthi' Meséji p. 65.
Hös-vár. Ritterschloss.
HŐSSÉG. R. Magnanimitas, fortitudo animi, virtus heroica, animus fortis, magnus. S. I.

HU.

HU.

HU.
HUALL, huallja. R. Verberat.
Meg huallja. idem. Pesthi' Meséji. p. 15.
HUCSOR, hucsorja.
El hucsorja. Injuste occupat. S. I.

HÚH.

HUH. Sonus, quem cucullus edit.
HUHOG. Ululat, cucubat. Faludi E. M. p. 80.
Huhog a' kezébe: belé fúj a' hideg miatt. Sz. D.
Huhogás Cucubatio. Meg szokta, mint halál-madár a' huhogást. Dug. km. 2. R. p. 294.
Huhogat. Cucubat. M. A. A' baglyokkal huhogass, a' verebekkel csiripelj. km.
Huhogó. Cucubans.
Huhogó bagoly. Csuzi Tromb. p. 428.
HUHOL idem ac Huhog. Sz. D.
Huholó bagoly. Sámbár ellen p. 357. it. Csuzi p. 527.

HUJ.

HUJ. Vox admirantis. Huj be sok pénz ez. S. I.
HUJJA.
Hejje hujja. Tripudiantis.
Hajja hujja. Zvonarics 1. R. p. 445.
HUJOGAT. Tripudiat, prae gaudio exultat.

HULL.

HULL. Cadit, casat, decidit. M. A. Nem hull a' forgács faragás nélkül. km.
Bele hull. Illabitur, incidit.
El hull. Decidit, delabitur.
Ki hull. Excidit. Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.
Le hull. Decidit. M. A.
Reá hull. Appluit, incidit, delabitur. M. A.
HULLAD (mint fullad).
Hulladék. Fragmen, fragmentum, quisquiliae, putamen, ramentum, segmen, segmentum, recisamentum. M. A. CM.
Asztal-hulladék. Deciduum a mensa. Pázm. Pred. p. 30.
Fürész-hulladék. Serrago.
Hulladoz. Casat, lapsat. S. I. Sparsim cadit.
Hulladozva. Sparsim.
HULLAJT, hullajtja. Sinit labi, delabi.
Köny-hullajtás. Lacrimatio.
HULLAMODik. Labitur, cadit, decidit. S. I.

HULLASZT, hullasztja. Sinit labi, delabi.
El hullasztja. idem. Molnár János' Levelei p. 170.
HULLAT, hullatja. Dejectat, delabi sinit. M. A. Nem mind bors, a' mit a' kalmár' ebe hullat. km.
Hullat a' ház' födele. Tectum domus perpluit.
El hullatja. Sinit cadere, facit decidere. M. A.
Hullatás. Prolapsio, demissio, dejectio. M. A.
HULLÁM. Fluctus. S. I.
Hullámja. Ejus fluctus.
Víz' hullámja. Fluctus aquarum. Sz. D.
Hullámos. Fluctuosus. Sz. D.
Hullámzik (hullámozik.) Fluctuat, undat. S. I.
Hullámzás. Fluctuatio, undatio. Kulcsár Hazai Tud. 1827. 1. R. p. 233.
Hullámzat. Fluctus. Sz. D.
HULLÁS. Delapsus, casus. M. A.
El hullás. Defluxus, delapsus. M. A.
Reá hullás. Allapsus. M. A.
Vér-hullás. Guttatio sanguinis.
Kristus' véré' hullásáért. Per omnia sacra.
HULLOG. Cadit, casat, decidit, delabitur. S. I.
Hullogat, hullogatja. Sinit decidere, deorsum labi, dejicit. M. A.
El hullogatja. Abjectat.
Hullogatás. Dejectatio, delapsio. M. A.
HULLONG idem ac Hullog. Sz. D.
HULLOTT. Quod decidit.
Le hullott. Delapsus. M. A.
HULLÓ. Cadens, deciduus.
Le hulló. Deciduus. M. A.
Vére-hulló fű. Chelidonium majus. Csapó p. 91.

HUN.

HUN. Ubi. Hon, hol. M. A.
Hun van? Ubi est.
Hun való. Supellex domestica, mobilia, utensilia. Faludi N. U. p. 53.

HUP.

HUP. Sonus cadentis, aut percussi.
HUPA.
Hupál, hupálja. Verberat, dedolat.
Meg hupálták. Bene dedolatus fuit.
HUPI.
Hupi kék a' háta, jaj-bőrös a' czombja. Dug. km. 1. R. p. 15.
HUPOG. Sonitum cadentis edit.
Hupogat, hupogatja. Resonanter verberat.
HUPPAN. Cum sonitu cadit.

HUR.

HUR.
HURBOK.
Hurbokol, hurbokolja. Atterit, deterit. S. I.
HURDI.
Herde hurdi' módjára. Mikes, Török Országi Levelek. p. 386.
HURGYA. Praeceps, ventosus, inconsideratus. S. I.
Hebe hurgya. idem.
Hurgyálkodik. Tumultuatur, furit. S. I. Sz. D.
Hurgyán. Praecipitanter. S. I. Sz. D.
Hurgyaság. Praecipitantia. S. I. Sz. D.
HURÍT, hurítja. Opprobrat, acclamat. M. A.
El hurítja. Repellit cum opprobrio.
HUROGAT, hurogatja. Probrose clamat, opprobrát, ludificatur. M. A.
El hurogatja. Verbis durioribus jubet abscedere. Vajda K. É. 1. K. p. 114.
Le hurogatja. Opprobriis onerat. Csuzi Sípszó p. 9.
Meg hurogatja. idem. Faludi N. E. p. 38.
Hurogatás. Convicium, probrosus clamor, vociferatus conviciatorius. M. A.
HURNYA. Bőr-hulladék, vagy faradék, a' mit t. i. a' tobakok (timárok) a' készíttendő bőrről le faragnak, vakarnak. Sz. D.
HURÚBA. Catogeum. PP.
HURUKKOL. Póka-módra szól.
El hurukkolta magát a' kan-póka. Dug. km. 1. R. p. 30. 198.
HURÚT. Tussis. M. A. Szerelmet, 's hurútot nehéz el titkolni. km. Tussis, amorque non celantur. K. V. p. 518.
Hurútol. Tussit, tussitat.
Hurútolás. Tussis, tussedo.
Hurútoló. Tussiens.
Hurútos. Catharrhalis.
Hurútos hideg. Febris catharrhalis. S. I.
Hurútról való. Tussiculare medicamentum. PP.

HUSÁNG.

HUSÁNG. Virga longior. Hoszszú veszszö. Sz. D.
HUSÁNGOL, husángolja. Virgat.
Meg husángolja. idem. Sz. D.

HUSZ.

HUSZ. Vox canem ad latrandum, vel agrediendum concitantis. Husz, husz.
HUSZÍT, huszítja. Concitat canem ad allatrandum.
Reá huszítja. Facit allatrare. Faludi N. E. p. 185.
HUSZT. MV. Marmaros Vben.
Huszt-köz. F. Marmaros Vben.
Husztót. F. Baranya Vben.

HUT.

HUT.
HUTA. Ustrina ferri, vel vitri, it. t. h. n.
HUTKA (Alsó, fölsö.) FF. Abaúj Vben.

HUTY.

HUTY.
HUTYOLLÓ. Vékony veszszö. Sz. D.
Hutyollóz, hutyollózza. Virgat, virga caedit. Sz. D.
Meg hutyollózza. idem. Sz. D.
HUTYOR.
Hutyorodik. Crescit, increscit, surgit in altum. S. I.
Föl hutyorodik: föl huzódik, kél, nyöl, huzalkodik. Sz. D.
Hutyoró. Súgár veszszö. Sz. D.

HÚ.

HÚG.

HÚG. Soror minor natu. M. A.
HUGA. Ejus soror minor natu.
HUGOM. Soror mea minor natu. M. A.

HÚGY.

HÚGY. Urina, lotium. M. A.
Húgy' alja. Sedimentum urinae. S. I.
Húgy-edény. Matula, lasanum. Vrancsics.
Húgy-csöpögés. Stillicidium urinae. S. I.
Húgy-fű. Antirrhinum linaria. S. I.
Húgy-hajtó. Diureticus. S. I.
Húgy-hajtó szer. Medicamentum diureticum, urinale. S. I.
Húgy-nézés. Urocriterium. Húgyból való itélet a' betegségről.
Húgy-rekedés,-szorulás. Dysuria, ischuria, stranguria, difficultas urinae. S. I.
HÚGYik. Mejat, mingit. M. A. Urinat. CM.
Bele húgyik. Immeat. M. A.
HÚGYDik, huddik. Mingit, mejat. M. A.
Meg hudja. Permingit. M. A.
Huddás (*húgydás*). Minctus, urinae emissio.
Huddásnak meg rekedése. Stranguria. M. A.
Huddásnak nehéz volta. Dysuria.
Huddó edény. Lasanum, matula. M. A.
Huddozik. Mictitat. M. A.
Huddozhatnék. Micturit. M. A.
Huddozó edény. Matula. M. A.
HÚGYHATNÉK. Micturit. CM.
HUGYGYOZik. (Húgydozik.) Mictitat. Szél ellen hugygyozni. km.
Le hugygyozza. Permingit. Az ebek le hugygyozták. km.
Meg hugygyozza. Permingit, commingit. S. I. Az eb sem hugygyozza meg. km.
Hugygyoztat, hugygyoztatja. Facit mingere, provocat urinam.
Hugygyoztató. Diureticus.
HÚGYOS. Perminctus v. submejulus. S. I.
HÚGYÓ. Mingens, mejens. M. A.
Húgyó disznó. Pázmán, Alvinczi ellen. p. XXXIIII. „Halgat, mint egy húgyó disznó.“

HÚNY.

HÚNY.
HUNYAD. MVV. Erdélyben.
Hunyad Vármegye. Comitatus Hunyadiensis.
HÚNYik, hunyja. Oculos claudit, velat. M. A. Majd szemed húnyik. Paulo post claudes oculos (morieris.). Biró Márton Micae p. 234.
Bé húnyja szemeit. Claudit oculos. M. A. Pázm. Kal. p. 684.
Alig hunyta bé szemeit.

El húnyik. Obdormit v. moritur, mortem obit. S. I.
Meg húnyik. Meg hunyta magát a' nyúl a' bokorban. Sz. D.
Húnyat, húnyatja. Velat oculos.
Bé húnyatja. Curat claudi oculos. Pázm. Pred. p. 1084.
Húnyatlan. Inconnivus, oculus non clausus. M. A. Húnyatlan szemmel volt egész éjjel. Sz. D.
Húnyás. Nictatio, clausio oculorum. M. A.
Húnyós. Subnictans.
Húnyósdi. Myinda. PP.
Húnyóska. idem.
Húnyóskát játszik: szem-bé-kötöst játszik. Prágai p. 241.
Húnyva.
Szem bé húnyva. Clausis oculis. Pázm. Pred. p. 1084.
HUNYA.
Egy hunyával. Uno tenore, eadem fidelia. Illy értelemben hallottam Sághon 1824. Jul. 30.
HUNNYÁSZ. A' ki magát meg huzza, vonnya, húnnya.
Hunnyászkodik: magát meg huzza, vonnya, hunnya, sunnya. Sz. D.
Hunnyászkodás. G. Teleki László' Esdeklései. p. VII.
HÚNYOG. Nictat, adnictat. S. I.
Húnyogat. Adnictat. M. A.
Húnyogatás. Nictatio, nictus. M. A.
Húnyogató. Nictans. M. A.
HÚNYOR. Elleborus, elleborum, veratrum. M. A.
Fejér húnyor. Helleborus albus. Csapó.
Fekete húnyor. Helleborus niger. Csapó. p. 116.
Sárga hunyor. Helleborine Matthioli. Csapó.
Vízi hunyor. Polygonum hydropiper. S.K.
Zöld hunyor. Helleborum viride. S. K.
Hunyorít. Nictat. M. A.
Savanyót hunyorít. Faludi N. A. p. 129.
Hunyorítás. Nictus, nictatio. M. A.
Szem-hunyorítás. Zvonarics 1. R. p. 513.
Hunyorog. Nictat, adnictat. S. I.
Reá hunyorog. Adnictat. M. A.
Hunyorgat. Nictat. M. A.
Reá hunyorgat. Adnictat. M. A.
Hunyorgatás. Nictus, nictatus, nictatio. M. A.
Hunyorodik.
Meg sem hunyorodott bele.

HÚR.

HÚR. Nerviae, fides, chorda. M. A. Egy húron pöndül. Eadem chorda oberrat.
Húr-gyánta. Resina colophonia. Geigenharz. S. I.
Húr-hid. Ponticulus. Hegedü' vagy koboz' pallója. S. I.
Húr-inger. Plectrum. Hegedü-vonó. S. I.
* Hegedü-húr. Chorda fidium. Viscera, qui foedi vocalia reddidit hoedi, Ad superas aedes, vix tulit ille pedes.
HÚRA. Ejus chorda. CM. sub voce Monochordum.
HURCZ.
Kárpit' hurcza: kárpit' rojtja. Fratilli. M. A. L.
HURCZOL, hurczolja. Trahit, tractat, distrahit, vexat. M. A. Scilicet trahit vel manu violenter arreptum, vel crinibus tractum, vel funiculis ligatum. Pázm. Pred. p. 510. „Kötélen hurczolták. "
Alá hurczolja. Violenter deorsum raptat. Pázm. Pred. p. 215.
Bé hurczolja. Infert vi.
Ki hurczolja. Vi extrahit.
Környül hurczolja. Circum vectat. M. A.
Meg hurczolja. Violenter tractat. Pázm. Pred. p. 215
Hurczolás. Di' actio M. A. Violenta raptatio.
Hurczolódik. Hinc inde trahitur, raptatur, distrahitur, vexatur. M. A.
Hurczolódás. Huc illuc facta raptatio, distractio. Vajda K. É. 1. K. p. 621.
HURKA. Silum. it. faliscus venter, lucanica. M. A. Farcimen, botulus. S. I.
Meg böcsülte, mint Balás a' hurkát. km.
Hurka-töltö. Cornu farciminarium. PP.
* Gömböcz-hurka. Faliscus venter. S.K.
Májos hurka. Tomaculum. S. K.
Véres hurka. Apexabo, botulus. S. K.
HUROK. Nodus mobilis v. laqueus, pedica, tendicula. S. I.
Hurkot köt. — Hurokba fogja a' madarat. Sz. D.
Hurkol, hurkolja. Ligat, nodum facit, vel suffocat, strangulat. S. I.
HÚROS. Herniosus. M. A. it. discinctus. PP.
Húros csemege. Muria de turdis, ficedulis. S. I.
Húros ember. Herniosus.
Húros madár. Turdus. M. A.
Húros rigó. Merula virgata. Csíkos rigó, Ut distinquatur a: fekete rigó.
HÚRÚ.
Tíz húrú hárfa. Decachordum. Káldi Psalm. 143. 9.
Tiz húrú lant. idem. Káldi Psalm. 91. 4.

HÚS.

HÚS. Caro. M. A. Hús a' húst eszi. km.
Hús' ára. Pretium carnis.
Hús-áros. Carnarius. CM. M. A.
Hús-áruló. Creopola. NC. p. 281.
Hús-áros hely. Carnarium, macellum, taberna carnaria. S. I.
Hús-csont. Sarcostosis. S. I.
Hús-ét. R. Esus carnium. it. Pascha. M. A.
Hús-ét' napja. R. Pascha.
Hús-étel. Esus carnium. Pázm. Kal. p. 306.
Hús-evö. Carnivorus. M. A.
Hús-evö nap. Carnarii obsonii dies. PP.
Hús-evö kö. Hús-etetö. Lapis causticus. S. I.
Hús-evö szerek. Caustica. S. I.
Hús-féreg. Termes, tarmes, tarmus. S. I.
Hús-hagyat. Carnisprivium.
Hús-hagyó napok. Solennia antejejunalia. Carneval.
Hús-hagyó kedd. Dies Martis carnisprivii.
Hús-hullás. Emaciatio. S. I.
Hús-ki-növés. Sarcoma. S. I.
Hús-lé. Succus carnis. S. I.
Hús-leves. Jus carnis, jusculum carnium. S. I.
Hús-légy: dongó légy. Musca carnaria. S. I.
Hús-nem-étel. Abstinentia a carne. Pázm. Kal. p. 409. 1246.
Hús-nevelö. Sarcoticus. PP.
Hús-pácz. Muria carnaria. S. I.
Hús-tartó ház. Carnarium. M. A.
Hús-torony. Gigas. Pázm. Pred. p. 388. 1272.
Hús-tü. Acus lardaria. S. I. Spékelö tü.
Hús-vágó. Lanio. Faludi B. E. p. 39.
Hús-vágó töke. Mensa lanionis, truncus lanius. PP.
Hús-vágó törzsök. idem.
Hús-vágó szék. idem.
Hús-vágás. Consectio carnium. Pázm. Kal. p. 284.
Hús-vét. (Sumtio carnis). Pascha. M.A.
Hús-vét' innepe. Festum paschatis. M.A.
Hús-véti. Paschalis. M. A.
Hús-véti innepek. Solennia paschalia, festa paschalia.
Húsvéti bárány. Agnus paschalis.
* Bárány-hús. Caro agnina. NC. p. 303.
Borju-hús. Caro vitulina. NC. p. 303.
Büdös hús. Caro rancida. NC. p. 303.
Disznó-hús. Caro suilla. NC. p. 303.
Eleven hús. Caro viva. Faludi N. A. p. 33.
Fött hús. Caro elixa. NC. p. 301.
Füstöltt hús. Caro infumata. NC. p. 303.
Gulyás hús. Cum cumino, cepis, et pipere condita caro bubula. S. K.
Inas hús. Musculus. S. K.
Júh-hús. Caro ovina. NC. p. 303.
Kövér hús. Pinguis caro. S. K.
Leves hús. Caro jurulenta. NC. p. 303.
Ló-hús. Equina caro. S. K.
Lud-hús. Caro anserina. NC. p. 303.
Malacz-hús. Nefrendina caro. S. K.
Mirígyes hús. Scrofula. S. K.
Olcsó húsnak híg a' leve. km.
Páczoltt hús. Conditanea caro. S. K.
Rántott hús. Caro frixa. NC. p. 303.
Süllt hús. Caro assa. A' farkas nem eszik süllt húst. km.
Szarvas-hús. Cervina caro. S. K.
Tehén-hús. Caro bubula. NC. p. 303.
Tik-hús. Leucophagum. NC. p. 303.
Ürü-hús. Caro vervecina. NC. p. 303.
Vad hús. Caro ferina. NC. p. 303. it. Gangraena, anthrax. M. A.
HÚSA. Ejus caro.
HÚSI. Carnalis, carneus. M. A.
HÚSOS. Carnosus, carnulentus, it. musculosus, torosus. M. A.
Húsos béles. Artocreas. M. A.
Húsos ín. Pulpa. CM.
Húsos kolbász. Farcimen cum carnea repletura.
Húsos szilva. Magva-váló magyar szilva, Beszterczei szilva. S. I.
Húsos szölö. Uva faccinia. S. I.
Húsosodik. Carnosus fit. Biró Márton Micae p. 154.
Húsosúl. idem.
Húsosság. Carnositas. M. A.
HÚST bé sózza. Carnem sale condit.
Hús bé sózó edény. Carnarium salarium. PP.

Húst vagdal. Carnem concidit. PP.
HÚSÚ.
Madár-húsú. Macer, macilentus.

HÚZS.

HÚZS.
HÚZSOL, húzsolja. Nyű, szaggat, koptat, hurczol. Igen el hordozza, nyúzza, viseli p. o. a' ruhát. Sz. D.

HÚSZ.

HÚSZ. Viginti. M. A. Egygyik tizenkilencz, másik egy' hián húsz. km.
Húsz-ár. (Pretium de viginti.) Eques Hungaricus, Huszarus.
HÚSZAD. Vicesima, vigesima. M. A. Heltai Kron. 2. D. p. 110.
Huszadik. Vigesimus, vicesimus, vigenus, vicenus. M. A.
Huszadika. Vigesimus illorum.
Huszados. Vicesimarius. M. A.
HÚSZAN. Viceni. M. A.
HÚSZAS. Vicenarius. M. A.
HUSZON. Supra viginti.
Huszon egy, huszon kettő 's a' t.
HÚSZSZOR. Vigesies, vicies. M. A.
Húszszorta. Viginti vicibus.

HÚZ.

HÚZ, huzza. Trahit. M. A. A' lovat is azt ütik, a' ki leg jobban húz. km.
Húz von. Laborat ut pecus.
Huzza vonja. Distrahit, trahit huc illuc. M. A.
Alá huzza. Deorsum trahit.
Által huzza. Traducit.
Bé huzza. Adtrahit, contrahit, intrahit. S. I.
Bele huzza. Pertrahit, inducit. S. I.
Egygyű huzza. Contrahit.
El huzza. Abstrahit. Mikor ingyen sem vélnök, el huzzák a' gyékényt alólunk. km.
Elö huzza. Protrahit, promit. S. I.
Félre huzza. Trahit ad partem.
Félre huzza a' száját. Distorquet os suum.
Föl huzza. Tendit, sursum tendit, sursum trahit. M. A.
Hátra huzza. Retrahit.
Hozzá huzza. Adtrahit.
Ki huzza. Extrahit. Sokszor a' menyhal helyett kigyót húzunk ki. km.
Le huzza. Detrahit. S. I.
Meg huzza. Intendit, adtrahit. M. A.
Meg huzza a' ló' száját. Continet equi habenas. PP.
Meg huzza magát. Se contrahit. S. I.
Öszve huzza. Contrahit. S. I.
Reá huzza. Adtrahit.
Viszsza huzza. Retrahit, retractat. S. I.
HUZAKODik Huzza vonja magát v. veszekedik, kötekedik. Sz. D.
Szüntelen huzakodnak egygyütt. Continuo inter se rixantur.
HUZALKODik. In altum trahitur, crescit. Pázm. Pred. p. 308.
Föl huzalkodik. Assurgit, sursum trahitur, panditur. M. A. Lippai Vet. Kert. p. 195. Faludi N. U. p. 163.
Föl huzalkodott ifjú. Bene excretus juvenis. Faludi E. M. p. 239.
HUZAT (név.). Ductus. Zug.
Huzatja. Ejus ductus. Nagy huzatja van. Valde protenditur.
HUZAT (ige.) huzatja. Curat trahi.
Le huzatja. Curat detrahi.
Meg huzatja a' harangot. Curat campanam pulsari.
Huzatott. Tractus, ductus, protractus. M. A.
HÚZÁS. Tractio. M. A.
Huzás vonyás. Distractio, raptus, extorsio. PP.
Öszve húzás. Contractio.
Viszsza húzás. Retractio.
HÚZMÉNY ember. Qui ab aliis violenter multa extorquet. Hallottam Sághon 1826. Márt. 17.
HÚZOGAT, huzogatja. Trahit, tractat. S. I.
Ki huzogatja. Evellit.
HÚZOM. Tractus.
Egy húzomban. Uno tractu.
Elég egy huzomban. Hac vice satis.
Húzomos. Continuus, non interruptus.
Húzomos ital. Amystis. PP.
Húzomost iszik. Amystide bibit. PP. qui tamen utrobique habet „Húzonos."
Húzomos nyavalya. Infirmitas durabilis.
Húzomosan. Idesinenter, sine intermissione, in uno continuo.
HÚZOTT. Tractus.
Le huzott bor. Vinum a fecibus detractum. S. I.
Huzott vonyott. Distractus. M. A.
HÚZÓ. Tractor. PP.
Húzó gerendák. Cantherii tecti. PP.
Húzó ír. Malagma epispasticum. S. I.
Húzó szerszám. Trochlea. S. I.
Húzó vonyó. Extortor. PP. discruciator. Faludi N. U. p. 71.
* Fog-húzó. Dentiducus. S. I.
Föl húzó csiga. Ductoria machina. PP.
Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.
Öszve húzó szerek. Adstringentia. S. I.
Húzódik. Trahitur.
Öszve húzódik. Contrahitur.
Húzódozik. Pandiculatur. CM. M. A. Huzódozik, mint az eb a' pozdorján. km.
Húzódozás. Pandiculatio. M. A.
HÚZTON huzza. Continuo trahit.
HÚZVA. Tractim.
Föl húzva. Attracte.
Meg húzva. Productim, longiter pronunciando.

HÜ.

HÜ.

HÜ. Vox porcos ad haram impellentis.
Hü, be, hü.
Hü bele Balás, lovat ád az Isten. km.
Hü bele képpen. Temere, coeco impetu, praecipitanter. S. I.
Hü bele módon. idem.
Hü, bü, bá. Contemnentis. Pázm. Pred. p. 815. Alá valónak akarván valakit jelenteni, szájunk-tátva azt mondjuk. „hü, bü, bá."

HÜKK.

HÜKK. Hiba, hiba-ejtés a' gyermekek' játékában p. o. a' lapta-verésben, v. czigere-ütésben. Sz. D.
HÜKKÖL, hükköli: hibának nézi, tartja, mondja. S. I.

HÜMM.

HÜMM. Vox aliquid admirantis.
HÜMMÖG. Prae admiratione mussat aliquid. S. I.

HÜT.

HÜT, hütös, hütöz, hüteles, lásd HIT, hitez, hiteles.
HÜTLÉS. Adjuratio. Tordai Sámuel, 1559-ben adott hüt-levélben.

HŰ.

HŰ.

HŰ. R. Frigus, algor v. frigidus, algidus.
Hű-halom. E. F. Szeben Székében.
HŰL (hü-ül) R. Friget, refrigeratur. M. A.
Hűl az idö, majd innétt, onnétt is meg kérdezik, hol szolgáltál. km.
Hűl fűl. Friget, et calet. Faludi N. E. p. 201.
El hűl. Dirigit. M. A.
El hűl az étek. Corrumpitur prandium. PP.
El hűl az étel. idem. Pázm. Pred. p. 763.
El hűl bele. Obstupescit.
Ki hűltt a' tisztségből. Amisit officium.
Meg hűl. (Refrigescit) Defervet, defervescit. M. A.
Le hűl. idem. Faludi U. E. 2. R. p. 86.
Hüledez. Quem prae timore et angustiis jam frigus, jam calor subit.
Hűledezés. Embarras. v. Frigescentia. Himfi 1. R. p. 168.
Hüledezö. Suspensus, et anxius ab eventu rei.
Hülemedik. Stupet.
El hülemedik. Stupescit, obstupet. S. I.
Meg hülemedik. Refrigescit. S. I.
Hülemedés. Stupor. Babocsai, Fata Tarczal. p. 14.
El hülemedés. Stupor, admiratio. S. I.
Hűlés. Algor, refrigeratio. M. A.
Hült, hülti. Facit, ut refrigeretur, refrigerat. Hidegiti. M. A.
Meg hülti, hidegiti. Refrigerat. M. A. Biró Márton Micae p. 354.
Hültés. Refrigeratio. M. A.
Hűltö. Refrigerator, refrigeratorius. M. A.
Hültt, hidegültt. Refrigeratus. M. A.
Hülttön. Frigide. S. I.
Hülttség. Refrigeratio. Biró Márton Micae p. 38.
HÜLYE. Surdaster, obstupidus. Bamba. Málé-szájú. Sz. D.
HŰS (Hű-es, hű-üs, hű-s). Frigidulus, subfrigidus, umbrosus. S. I.
Hűsellö hely. Locus refrigerii.
HŰT (Hű-it), hűti. Refrigerat.
Meg hűti. Refrigerat. M. A.

Meg hűtötte magát. Refrigeravit se.
Hűtés. Refrigeratio.
Hűtő. Refrigerans, refrigeratorius. M. A.
Hűtő ír. Malagma. S. I.
Bor-hűtő. Vasculum pro refrigerando vino, frigidarium.
Lé-hűtő. Homo nauci, flocci, nihili. S. I. Refrigerator jusculi, inutilis longurio.
Sör-hűtő. Cerevisiae refrigerator. S. K.
Hűtözik. Se se refrigerat.
HÜVELY. Vagina. M. A. Vagina enim rem in se reconditam ab algore defendit. (Hű-el, hü-v-el, hü-v-ely).
Két éles tör nem fér egy hüvelyben. km.
Aranyos hüvelybe füz-fa kard. km.
Egy hüvely borsó. Sz. D.
Hüvelye. Ejus vagina. Soha nem volt, nem is lészen varga-késnek hüvelye. km.
Hüvelyébe teszi. Recondit in vaginam. PP.
Hüvelyében tartja. Servat in vagina. Egygyik fegyver tartóztatja a' másikat a' hüvelyében. km.
Hüvelyéből ki vonja. Evaginat. M. A.
Hüvelyes. Vagina instructus.
Hüvelyes borsó. Pisa in folliculis. S. I.
Hüvelyes vetemények. Legumina.
Hüvelyez, hüvelyezi. Evolvit, involucro liberat, explicat. Maga' álmát hüvelyezi. km.
Borsót, babot hüvelyez. Pisa, fabas e folliculis liberat.
Hüvelyk. Pollex. M. A. Mivel a' kard' hüvelyét ez szorítja leg inkább meg. Quia maxime POLLET in continendo.
Hüvelyke babnak, borsónak. Folliculus, siliqua. PP.
Hüvelykes borsó. Siliqua. M. A. Pisum viride. PP.
Hüvelyki. Pollicaris. M. A.
Hüvelyknyi. Latum, v. erassum ad pollicem.
HÜVES. Frigusculum, frigidulus, subfrigidus. M. A. Svavis algor, amoenum frigus. PP. Dicitur et hüvös.
Hüves eső. Pluvia subfrigida.
Hüves éjtszaka. Nox frigidiuscula.
Hüves idő. Tempus subfrigidum.
Hüvesedik, hüvösödik. Refrigeratur. Pázm. Pred. p. 536.
Hüvesel, hüveselli. Pro subfrigido servat.
Hüvesít, hüvesíti. Refrigerat. Pázm. Pred. p. 476.
Meg hüvesíti. idem. Káldi Luc. 16. 24.
Hüvösítés. Refrigeratio. Pázm. Pred. p. 818.
Hüvesül. Refrigeratur. Faludi N. A. p. 178.
HÜVETÉR. Custos, vigil. S. I. Csősz, kerülő, ör, vigyázó. Sz. D.
HÜVÍT (Hű-ít), hüvíti. Algidum facit. Meg hüvíti. Refrigerat. M. A.
Hüvítezik. Se se refrigerat, captat auram frigidiorem (mint hevítezik).
HÜVÜL (hű-ül, hü-v-ül). Refrigeratur, frigescit. Faludi N. A. p. 95.

HŰ (társ-név).

HŰ. Fidus. Lásd HÍV. M. A.
Hű barát. Amicus fidus. Faludi N. E. p. 205.
Hű bé tellyesítő. Fidus officii executor. Faludi N. E. p. 224.
Hű szeretet. Fidus amor. Faludi T. É. p. 140.
Hű szolga. Servus fidelis. Nem hű szolga a' macska a' téjfölös fazékhoz. km.
Hű társ. Fidus socius, fidus Achates. Faludi N. E. p. 199.
HŰSÉG. Fidelitas. M. A.
Hűséges. Fidelis. M. A.
Hűségtelen. Infidus, infidelis. M. A.
Hűségtelenség. Infidelitas. S. I.
Hűségtelenül. Infide, infideliter.
HŰVEN (Hű-en, hü-v-en). Fideliter. S. I.

Mutató

(I- és Í-ből).

I.

I, ihol, ihon.
I (rag-szó).
IB, iba, ibolya, ibor.
IBED.
IBRIK.
ICZ, icze, iczeg.
ID, ide, ideg, idegen, idő.
IDA, idább, idáig.
IDOM, idomatlan, idomos, idomtalan.
IG, iga, igal, igar, igaz, igló, igmánd.
IG, igen, iget.
IG (rag-szó), iglan.
IGLICZE.
IH, ihog.
IHÁR, iháros.
IHL, ihlet, ihletik, ihlés, ihlel, ihlő.
IK, ika, ikla, ikló, ikra, iktat, ikva.
IK (név-rag).
IK (ige-rag), ikes.
IKER, ikeres.
ILL, illa, illacs, illan, illat, illk, illtyó.
ILLik, illeg, illendő, illeszt, illet, illetlen, illés, illő.
ILLY, illyen, illyes, illyetén.
ILLYÉS, illyési.
ILONA, ilonka, iloncza, ilus.
IM, imád, imár.
IMEG.
IMOLYA, imla.
IMRE.
IN, incz, incs, inger, ingy, inke, inség, int.
ING.
INKA, inkább.
INN, innen, inneten, innett, innét.
INNEP, innepeli, innepi.
INZSENÉR.
INT (rag).
INTERES.
IP, ipa, ipacs, ipall, iparkodik, ipp.
IPOLY, ipolyd, ipolicza.
IPRIKÁL.
IR, irg, irha, iromba, irota, iró, irsa, irúl.
IR, ireg, irígy, iríny.
IRT, irtat, irtás, irthatatlan, irtogat, irtott, irtovány, irtó, irtózik.
IS, ismég, ismér, ismét.
ISA.
ISKÁTULA.
ISKÁRLÁT.
ISKOLA.
ISLÓG, islógos.
ISNEF.
ISÓP, isópos.
ISPALLÉR.
ISPÁN, ispáni, ispánkodik, ispánság.
ISPÁRGA.
ISPÉK, ispékeli.
ISPINDA.
ISPION, ispionkodik.
ISPITÁL.
ISPONYA.
ISPÓT.
ISTA (rag-szó), istaság.
ISTÁLÓ, istálozza.
ISTÁP.
ISTEN, istene, isteneli, istenem, istenes, istenezi, istenért, isteni, isteníti, istenke, istenkedik, istenné, istenre, istenség, isteni, istentelen, istentől.
ISTORIA.
ISTÓK.
ISTRÁNG, istrángolja.
ISTRÁZSA, istrázsál.
ISTUCZ.
ISTVÁN, istvánd.
IZSÁK.
ISZik, iandik, iddogal, igyál, ihatik, inni, isza, iszalag, iszamik, iszap, iszák, iszogat, iszos, it, ital, itat, itlan, itt, itton, ivás, ivogat, ivolya, ivó.
ISZONY, iszonyat, iszonyít, iszonykodik, iszonyodik, iszonytat, iszonyú.
ITT, itten.
IVik, ivadék, ivás.
IVÁN, iváncz, iváncsa, ivánd, ivánka, iványos, ivány.
IVÖLT.
IZ (articulus) izben, ize, izecske, izeg, izek, izen, izenként, izes, izé, izék, izi, izibe, iziben, izig, izik, izmény, izre, izről.
IZMOS.
IZROM, izromban.
IZZ, izzad, izzaszt, izzgat, izzó.

Summa 81.

Í.

Í, ied, ieget, ieszt.
ÍFFI, iffiadik, iffian, iffiaszt, iffiatta, iffiít, iffiú, iffiúl.
ÍGE, ígér, ígéz.
ÍGY, igyen, igyenes.
ÍJ, íjas, íjász, íjja.
ÍM, íme, ímett, ímez, íményt, ímmel.
ÍMELY, ímelyeg.
ÍN, ina, inall, inas, inatlan, ind, inog, ínú.
ÍNY, ínyje.
ÍR (név), íre, íres, írez.
ÍR, írat, íratlan, íratott, írás, írdacsol, írdogal, írkál, írogat, íromány, írott, író, írtt, írva.
ÍTÉL, ítélet, ítéletlen, ítélés, ítélő, ítéltet.
ÍV, íve, íves.
ÍZ, íze, ízel, ízes, ízetlen, ízlel, íztelen, ízű.

Summa 14.

I.

I.

I.

IHOL. Ecce. M. A.
IHON (ehen), IHUN. En, ecce. M. A.
Ihon az ember. Ecce homo.
Ihon ötet. Eccum. M. A.

I (rag-szó).

I. Suffixum, adjectivum e nominibus generans. ut: világi, házi, kerti, városi, öri 's a' t.

IB.

IB.
IBA' fa. F. Baranya Vben.
IBOLYA, ivolya. Viola vernalis. Märzen-Veilchen. S. I.
Fürtös ibolya. Lupinus sativus. Csapó 119.
Sárga ibolya. Cheiranthus. Csapó. l. c.
IBOR.
Ibor' fia. F. Szala Vben.
Ibrány. F. Szabolcs Vben.
Ibrony. F. Szabolcs Vben.

IBÉD.

IBÉD. F. Tömös Vben.

IBRIK.

IBRIK. Guttus, gutturnium. M. A.
IBRIKECSKE. Guttulus. M. A.

ICZ.

ICZ.
ICZE. Justa, media, cotula. M. A. Hemina. PP. Igen el jár ő is az olly iczével: szemtelen buja ember. Lydus in meridie. K. V. 284.
Icze-számra. Per medias.
Iczénként. Per medias.
Iczénként méri, adja. Singularibus heminis divendit. PP.
Iczés. Capiens mediam mensuram liquidi. S. I.
Iczés öveg — palaczk — korsó.
ICZEG. Vacillat.
Iczeg biczeg: csötlik, botlik. p. o. a' gyönge lábú ember. Sz. D.

ID.

ID.
Id-nep. vide Innep. M. A.
IDE. Huc. M. A.
Ide alá: itt alatt. S. I.
Ide amoda, ide 's amoda. Huc et illuc. S. I.
Ide felé. Horsum. M. A.
Ide halgass. Hoc age. M. A.
Ide haza van. Domi est.
Ide is, oda is. Huc et illuc. S. I.
Ide oda. Huc illuc, disjecte.
Ide 's tova. Ultro, citroque. M. A.
Ide 's tova fut. Concursat, discurrit. M. A.
Ide 's tova hányja. Disjicit. M. A. Káldi Psalm. 49. 17.
Ide 's tova jár. Inerrat, errat, oberrat, pererrat, vagatur, ultro, citroque commeat. PP.
Ide 's tova szökdösik. Dissilit, dissultat. M. A.
Ide 's tova vonja. Distrahit. M. A.
Ide 's tova való futás. Discursus, discursio. M. A.
Ide való. Hujas. S. I.
Ide vele. Cedo huc. Add ide.
IDEG. Nervus, amentum. M. A.
Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285.
Ideges. Amentatus, nervosus. M. A.
Idegez, idegezi. Nervum adaptat. Föl tekeri az ideget. Sz. D.
IDEGEN. Extraneus, extrarius, exoticus, peregrinus, alienus M. A. Idegen idegennek ritkán árt. km.
Idegen eb. Canis alienus. A' ki idegen ebnek kenyeret vet, nem veszi jutalmát. km.
Idegen föld. Terra peregrina, regio exotica. M. A.
Idegen földön jár. Peregrinatur. M. A.
Idegen földön járás. Peregrinatio. M. A.
Idegen földön járó. Peregrinator. M. A.
Idegen hitü. Disparis religionis. Pázm. Pred. p. 1157.
Idegen kéz. Aliena manus. Ha szemérmes is az aszszony, ne bízd idegen kézre. km.
Idegen láng. Flamma aliena. Pázm. Pred. p. 1057.
Idegen madár. Avis hospita. PP.
Idegen nemzet. Alienigena. M. A.
Idegen paripa. Sonipes alterius. Az idegen paripáról még a' tenger' közepén is le kell szállani. km.
Idegen ökör haza felé bög. km.
Idegenedik. Alienatur, avertitur. Faludi T. É. p. 159.
El idegenedik. Abalienatur. Káldi. Is. 1. 4.
El idegenedés. Abalienatio. Zvonárics. 1. R. p. 907.
Idegenit, idegeníti. Alienat. M. A.
El idegeníti. Abalienat. M. A.
Idegenítés. Alienatio. M. A.
El idegenítés. Abalienatio. M. A.
El idegenittetett. Abalienatus. M. A.
El idegenithetetlen. Non abalienabilis. S. I.
Idegenkedik. Monstrat se esse alienum, dissuit amicitiam. Biró Márton, Micae p. 180.
Idegenség. Peregrinitas. M. A. Frigidus animus.
Idegenül. Alienatur. M. A.
El idegenül. Abalienatur.
Meg idegenül. Fit alienus.
Idegenülés. Alienatio. M. A.
El idegenülés. Abalienatio.
Idegenültt. Alienatus. M. A.
IDŐ. Tempus, aetas, aevum, tempestas. Vide ÜDŐ. M. A. Szolgál ugyan az idő, de nem várakozik. km.
Idő-csalás. Deceptio temporis. Beniczki p. 283.
Idő előtt. Ante tempus.
Idő-folyamlás. Decursus temporis. Faludi N. A. p. 76.
Idő-forgás. idem. Faludi U. E. 3. R. p. 46.
Idő-halladás. Temporis praeteritio. S. I.
Idő-halladék. Respirium. S. I.
Idő-hallasztás. Prorogatio temporis. Faludi T. É. p. 106.
Idő-határ. Epocha. S. I.
Idő-hiba. Anachronismus. S. I.
Idő' járása. Tempestas, status coeli, aëris. S. I.
Idő' jártában. Progressu temporis. Káldi Okt. Intés p. 25.
Idő' jártára. idem. M. A.
Idő' jártával. Successu temporis. S. I.
Idő-kor. Aetas v. occasio, tempestivitas, opportunitas. S. I.
Idő-köz. Temporis spatium, intervallum. S. I. Intercapedo temporis.
Idő-közben. Interdum, subinde, nonnunquam. S. I.
Idő-látás. Revisio. M. Verbőczi 1660. p. 234.
Idő-le-írás. Chronographia. S. I.
Idő-lopogató. Suffurator temporis. Vajda K. É. 1. K. p. 650.
Idő-mulatás. Temporis transactio. Pázm. Pred. p. 455.
Idő-mulatásból. Ad fallendum tempus.
Idő-mulva. Successu temporis.
Idő-nap. Tempestivum. M. A.
Idő-nap előtt. Praemature, ante tempus. M. A.
Idő-nyom. Nota temporis, indicium, v. vestigium aetatis, praeterlapsi temporis. S. I. Sz. D.
Idő-perczenet. Momentum temporis. Himfi 1. R. p. 248.
Idő-pont. Momentum. S. I.

Idő-rend. Chronotaxis. Molnár János Könyv-ház 2. Szakasz.
Idő-szak, idő-szakasz. Epocha, periodus, v. pars temporis. S. I. Sz. D.
Idő-szám. Aetas, temporis numerus, aera. Faludi N. U. p. 164. U. E. 5. R. p. 142.
Idő-számolás. Chronologia, temporis ratio. S. I.
Idő szerint való. Temporarius. M. A.
Idő-táj. Nota temporis. Azon idő-tájban. Circa illud tempus.
Idő-telés. Temporis fluxus. S. I.
Idő-töltés. Transactio temporis, v. recreatio animi. S. I. Otium. PP.
Idő-változás. Mutatio temporis. Zvonárics, Postil. 1. R. p. 104.
Idő-vesztegetés. Temporis perditio. S. I.
Idő-vesztés. Jactura temporis. S. I.
Idő-vontatás. Procrastinatio, dilatio. Faludi N. A. p. 194.
* Élet-idő. Aetas. S. K.
Háború-idő. Procella, tempestas. S. K.
Szabott idő. Praefinitum tempus. S. K.
Idei. Temporaneus, temporarius, temporalis, v. tempestivus, v. hornus, hornotinus. S. I.
Idei bor. Vinum hornum.
Idei termés. Procreatio hujus anni.
Ideig. Temporarie, tempore. M. A.
Ideig óráig. Interea, ad interim, pro tempore. S. I.
Ideig tartó. Temporarius, temporalis, temporaneus. M. A.
Ideig való. idem. M. A.
Jó ideig. Satis diu.
Ideiglen. Pro tempore. Faludi N. U. p. 167. Sz. E. p. 82.
Idein. Mature, tempestive. M. A.
Idein érő. Praecox. M. A.
Idein korán. Tempestive, opportune. M. A.
Idein korán való. Tempestivus. M. A.
Idein korán valóság. Tempestivitas. M.A.
Ideje. Ejus tempus. Mindenkor ideje vagyon a' jámborodásnak. km.
Ideje' korán. Tempestive, in tempore. M. A.
Ideje' korán való. Tempestivus, opportunus. M. A.
Idejében. Suo tempore. Annak idejében.
Idején. In tempore, tempestive. M. A. Meg ismérni idején, melly téjből lészen túró. km.
Idején érő. Praecox. M. A.
Idén. Hoc anno.
Ez idén. Hoc ipso anno.
Minden idén. Omni anno.
Idés. Antiquus, vetustus. M. A. Idős, üdős.
Idét, idéti: hízlalja.
Meg idéti (idéti): idővel meg hízlalja, meg javítja.
Idétlen. Immaturus, abortivus. M. A.
Idétlen ember. Homo ineptus, inficetus. S. I.
Idétlen férgek (bogár kölykök). Aureliae, chrysalides. S. I.
Idétlen sebeskedés. Immatura acceleratio. Faludi T. É. p. 125.
Idétlen szülés. Abortus, abortio. S. I.
Idétlent szül. Abortit. M. A.
Idétlen (éretlen) téj. Colostrum. M. A.
Idétlen őszülés. Canities praematura. S.I.
Idétlenkedik. Ineptit. S. I.
Idétlenség. Immaturitas M. A.
Idétlenül. Immature, intempestive. S. I.
Idétt. Tempore, aetate, aevo. S. I. Idejében. Sz. D.
Szent István idétt. Aevo S. Stephani. S.I.
Idéttem. Meo tempore. S. I. Idétted, idétte. Sz. D.
Idéz, idézi. Arcessit, citat. M. A.
Bé idézi. Citat. M. A.
Elő idézi. idem. Káldi Act. 24. 2.
Idézés. Citatio, arcessio. M. A.
Idézett. Arcessitus, citatus. M. A.
Bé idéztetett. Reus. M. A.
Idéző. Citans, citatorius.
Idéztet, idézteti. Curat citari.
Időbeli. Temporaneus, temporalis. S. I.
Egygy időbeli. Coaetaneus.
Időn. In tempore.
Időn kivül. Extra tempus. Időn kivül soha sem iszik bort. Extra tempus (scilicèt prandii, vel coenae) nunquam bibit vinum.
Jókor időn. Tempestive. Sz. D.
Mi időn, midőn. Quo tempore, quando.
Időről időre. Dietim. S. I.
Idős. Annosus, polychronius, vetustus. M. A. Üdős.
Idős érett tanács. Maturum judicium. Faludi E. M. p. 241.
Egygy idős. Contemporaneus.
Elég idős. Habet aetatem. Káldi Joan. 9. 21.
Idősbik. Senior, adultior. S. I.
Idősded. R. Paulo adultior. Pesthi.
Idősíti. Facit annosum, it. praescribit.
El idősíti. idem.
El idősítés. Praescriptio.
Idősödik. Aetate provehitur.
Meg idősödik. Senescit, grandescit aetate. M. A.
Idősül, meg idősül. idem.
Idősség. Aevitas. M. A.
Időt mulat. Aetatem, tempus fallit. PP.
Időt tölt. Tempus fallit. PP.
Időtlen: idétlen.
Időtlen kor. Aetas immatura. Faludi N. A. p. 72.
Időtül kell várni, tanácstul halgatni. km.
Idővel. Cum tempore. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km.
Idővel meg töltt ember. Senex decrepitus. Faludi E. M. p. 241.
Időz. Tempus trahit, terit. Hallogat. Sz.D.
Időzi. Diem statuit, tempus praefigit.
Időzött óra. Hora praefixa. Faludi E. M. p. 241.
Az el időzött korra. Statuto tempore. Faludi T. É. p. 121.
El időzött napokon. Statutis diebus. Faludi N. U. p. 143.
Közelít az el időzött nap. Appropinquat dies praefixus. Faludi T. É. p. 17.
Idül (üdül). Cum tempore pinquior fit, se se cum tempore in meliorem statum recipit.
Föl idül: föl élled.
Meg idül. Melioresci.
Idvöz. Salutatus, beatus, benedictus. M. A. L. ÜDVÖZ.
Idvöz légy. Ave.
Idvözség. Salus. M. A.
Idvözséges. Salutaris, salvificus. M. A.
Idvözséges képpen. Salutariter, salvifice. M. A.
Idvözíti. Salvat, beat. M. A.
Idvözlés. Salutatio, benedictio. M. A.
Idvözli. Salutat, beat. M. A.
Idvözül. Salvatur, beatur. M. A.
Idvözülés. Salus, beatitudo, salvatio. M. A.
Idvözültt. Beatus, salvatus. M. A.

IDA.

IDA (Kis, nagy). FF. Abaúj Vben.
IDÁBB. Huccius, huc propius. Idább állj. Propius stes.
IDÁIG. Hucusque. S. I.

IDOM.

IDOM. Modus, ordo. S. I. Sz. D.
IDOMATLAN. Immoderatus, immodestus, inordinatus, inconcinnus. S. I. Sz. D.
Idomatlan iffju. Juvenis inordinatus. Sz. D.
IDOMOS. Moderatus, modestus, compositus, concinnus. Sz. D.
IDOMTALAN: idomatlan. Sz. D.

IG.

IG.
IGA. Jugum. M. A. Egygyütt huzzák az igát. km.
Iga alá fogja. Subjugat. M. A.
Iga-szeg. Clavus jugalis. Ki töri az igaszeget. km.
Igába fogja. Sub jugum mittit. Igába fogták. km.
Igába fogás. Conjugium. Pázm. Pred. p. 249.
Igabeli.
Egygy igabeli. Conjux. A' házasság egygy igabeliséget jelent. Biró Márton, Micae p. 289.
Igács. Sz. P. Csanád Vben.
Igácsi csárda. ugyan ott.
Igás. Jugalis, jugatorius. M. A.
Igás barom. Jumentum. Káldi Jerem. 51. 23.
Igás ökrök. Boves jugatorii, jugo destinati. S. I.
Igátlan. Abjugis. Káldi Judic. 19. 22.
Igáz, igázza. Jugat, subjugat, subigit. S. I. Meg igázza. Conjugat. M. A.
IGAL. MV. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
IGAR. FF. Fejér és Heves Vkben.
IGAZ. Justus, verus, verax, rectus, aequus. M. A. A' meg botlott nyelv is néha igazat mond. km.
Igaz barátság. Vera amicitia. Ritka madár az igaz barátság. km.
Igaz beszéd. Veriverbium. M. A.
Igaz beszédő. Verax, veridicus. M. A.
Igaz bíróság. Pázm. Pred. p. 660.
Igaz értelem. Orthodoxia. M. A.
Igaz értelmő. Orthodoxus. M. A.
Igaz gyöngy. Gemma genuina.
Igaz hitü. Orthodoxus. S. I.
Igaz járatbeli ember. Bonae fidei itinerans.
Igaz jól. Recte, optime. PP.

Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km. Ad pristina praesepia.
Igaz látó. R. Arbiter, judex. Silvester. M. A.
Igaz Magyar. Germanus Hungarus. PP.
Igaz mondás. Veriloquium. Nincs szerencséje az igaz mondáshoz. km.
Igaz mondó. Veridicus. M. A.
Igaz mondóság. Veracitas. Pázm. Pred. p. 660.
Igaz szabású. Verisimilis. Telegdi Hom. 5. R. p. 538.
Igaz tétel. R. Executio. S. I.
Igaz terjék. Theriaca andromache. S. I.
Igaza. Ejus rectum.
A' természet' igaza szerint. Jure naturae. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 431.
Isten igaza. Jus divinum. idem. p. 572.
Isten igazában. Jure divino.
Sínor' igazában. Ad amussim. Lippai Vet. Kert. p. 7.
Igazábban. Rectius. Pázm. Kal. p. 647.
Igazán. Juste, vere, rite, recte, directe, certo. M. A.
Igazán mondom. Veritatem dico, non mentior.
Nincs igaza. Non habet rectum.
Igazat tart. Media agina fertur. M. A.
Igazat vesz. Jure vindicat. M. A.
Igazgat, igazgatja. Regit, dirigit, gubernat, moderatur. M. A. Könnyű a' jó szolgát igazgatni. km.
Igazgatás. Rectio, directio, regimen, moderatio, moderamen. M. A.
Igazgatdogalja. Regitat. M. A. L.
Igazgató. Rector, director, gubernator. M. A.
Igazgató sinor. Amussis, perpendiculum. Káldi Zach. 1. 16.
Igazgató szék. Gubernium. Sz. D.
Fő igazgató. Supremus Director. Sz. D.
Igazgatóné. Rectrix, moderatrix. M. A.
Igazi. Verus, legitimus, genuinus. S. I. Valódi. Sz. D.
Igazít, igazítja. Dirigit, justificat. M. A. Rectificat.
Bé igazítja. Illocat. Biró Márton. Micae p. 379.
Bele igazítja. Adjustat ut introrsum quadret.
El igazítja. Expedit, dirigit. M. A.
El igazítja magától. Ablegat, amandat. S. I.
Föl igazítja. Expedit, sursum dirigit. M. A.
Hozzá igazítja. Aptat, accommodat.
Hozzá igazítja a' köntöst. Vestem aptat, accommodat. PP.
Ki igazítja. Emendat, v. amandat. Faludi T. É. p. 78.
Meg igazítja. Rectificat, justificat, absolvit. M. A.
Reá igazítja. Arigit, dirigit. M. A.
Utba igazítja. Inviat.
Viszsza igazítja. Reinviat.
Igazítás. Directio, justificatio, rectificatio. M. A.
El igazítás. Complanatio, directio, expeditio. M. A.
Föl igazítás. Erectio, expeditio, complanatio. M. A.
Meg igazítás. Justificatio, expeditio, rectificatio. M. A.
Igazított. Rectus, correctus, justificatus, adaptatus, concinnatus. M. A.
Meg igazítatott. Justificatus, rectificatus. M. A.
Igazodik. Dirigitur, inviatur v. pervenit, devenit. Faludi N. E. p. 95.
Bé igazodik. Devenit in rei veritatem. „Néha elménk magától mindenbe bé igazodik.“ Faludi U. E. 2. R. p. 87.
Bele igazodik. idem.
El igazodik. Expeditur, dirigitur, progreditur. M. A.
El igazodik. Rectum reperit, veritatem invenit. Pázm. Pred. p. 638. 639.
Reá igazodik. Dirigitur. M. A.
Reá igazodik, reá valósodik. Faludi N. A. p. 34.
Igazol, igazolja. Approbat, justum censet. M. A. Telegdi, Felelet p. 5. Tasi Gáspár. p. 16. Faludi U. E. 1. R. p. 191.
Igazlás. Approbatio, legitimatio. M. A. M. Verbóczi p. 201.
Igazság. Justitia, veritas, aequitas. M. A. Leg tovább mehet ember az igazsággal. km.
Igazság-szolgáltatás. Administratio justitiae. Pázm. Pred. p. 508.
Igazságos. Justus, aequus. S. I.
Igazságtalan. Injustus, iniquus. S. I.
Igazságtalanúl. Injuste. S. I.
Igazságtalanság. Injustitia. S. I.
Igaztalan. Injustus, iniquus. M. A. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 523.
Igazúl. Justificatur, expeditur. M. A.
El igazúl. Expeditur. El igazodik.
Meg igazúl. Justificatur. M. A.
Igazúlás. Justificatio. M. A.
Meg igazulás. idem. M. A.
Igazúltt. Justificatus. M. A.
IGLÓ. MV. Szepes Vben. Iglovia. Neudorff.
IGMÁND (Kis, nagy). F. és Sz. P. Komárom Vben.

IG (társ-név).

IG. R. Magnus, ingens, nimius, vehemens, effusus. S. I.
Ig-jó. Satis bonus. M. A. Valde bonus, summe bonus, optimus. S. I.
Ig-jól. Sat bene. M. A. Valde bene, perbene, optime. S. I
IGEN. Valde, nimium, nimie, nimis, oppido. M. A. it. Vehementer, admodum, apprime, magnopere, valde. S. I.
Igen bizony. Certissime, verissime v. scilicet. S. I.
Igen bő. Copiosus, peramplus. S. I.
Igen czikornyás beszéd. Plus aequo affectatus sermo. PP.
Igen el ütött véka. Modius iniquus, et nimis derutus. PP.
Igen fön hejaz. Tragice loquitur. M. A.
Igen gyakran. Persaepe, saepissime. S. I.
Igen idején. Temporius. PP.
Igen igen. Vehementer. M. A.
Igen is. Imo, maxime. M. A.
Igen jámbor. Approbus. M. A.
Igen jó. Perquam bonus, optimus. S. I.
Igen jól. Perbene, apprime, optime. PP.
Igen kevés. Pauculus, perpaucus. S. I.
Igen nagy. Ingens, praegrandis, immanis. S. I.
Igen olcsó. Valde levi pretio venalis.
Igen sok. Plurimus. S. I.
Igen sós. Praesulsus. S. I.
Igen szép. Perelegans, pervenustus, perpulcher. S. I.
Igen találá. Attigit, eque manu non irrita missa sagitta est. M. A.
Igen ügyibe. Valde bene. S. I.
Igen vékony, patyolat. Nebula linea. PP. Vapeur.
* Vaj igen. Sic, ita, omnino. S. I.
Igenli. Affirmat, Approbat, confirmat, v. Nimium existimat, multum putat. S. I.
Meg igenlette: meg sokallotta. Horváth Ádám, Föl födözött Titok p. 134.
Igenséggel. Nimium, valde. Faludi N. U. p. 68. N. E. p. 65.
IGET. Tolutim incedit, vide ÜGET. M. A. Trabba megy.
Igetés. Celer incessus v. equitatio.
Farkas-igetés. Celeritas cursus lupini. Pázm. Pred. p. 823.
Könnyü igetéssel megy. Leniori cursu incedit v. equitat.
Igető ló. Succursor equus, tolutarius equus. M. A.
Igetve. Tolutim. M. A.

IG (rag-szó).

IG. Affixum: usque, tenus. M. A. Lábig, nyakig, várig, odáig, eddig, addig. 's a' t.
IGLAN, IGLEN. Usque ad.
Holtomiglan, holtodiglan, holtáiglan. Usque ad mortem meam, tuam, illius.

IGLICZE.

IGLICZE. Genista, anonis. M. A.
Iglicze-fű. idem. M. A.
IGRICZE. F. Szala Vben.
IGICZE. E. F. Doboka Vben.

IH.

IH. Ovis, vide JUH. M. A.
Ih-farkú szőlő: juh-farku szőlő.
Ih-sajt: juh-sajt.
IHÁSZ. Opilio, vide Juhász. M. A.
Ihászi. Sz. P. Veszprém Vben.

IH.

IH. Sonus jubilantis, et exultantis.
Ih ha! Io triumphe!
IHOG. Exultat, jubilat.
Ihog vihog. Prae gaudio in risus, et cachinnos solvitur.
Ihogás vihogás. Zvonarics M. Postilla. p. 186.

IHAR.

IHAR-fa. Platanus. M. A.
IHÁROS Berény. MV. Somogy Vben.

IHL.

IHL, ihli. Inspirat, afflat. M. A. PP. Az Isten' lelke ihlette a' prófétákot. Spiritus dei afflavit prophetas. Sz. D.
IHLET. Afflatus, inspiratio. S. I.
IHLETik. Inspiratur, afflatur. M. A.
Ihletett. Numine afflatus, inspiratus. PP.
IHLÉS. Inspiratio, afflatus. M. A. CM. Káldi 2. Tim. 3. 16.
IHLEL, ihleli. Inspirat, afflat. Sz. D. Mennyei ihlelés. Coelestis afflatus. Sz. D.
IHLÓ. Python, spiritus pythonicus. S. I.

IK.

IK.
Ik-tár. F. Tömös Vben.
IKA.
Ika' falva. E. F. Három szék Székében.
IKLA.
Iklád. F. Pest Vben, Sz. P. Bars Vben.
IKLÓ.
Iklód. FF. Szala, és Szatmár Vkben. Sz. PP. Bars, Bihar és Vas Vkben. E. FF. Doboka Vben.
IKRA. Ova, vel semina piscium, cancrorum, vel similium. M. A. Ikra nem tojás. km. Dug. 1. R. p. 38.
Hal-ikra. Ovula piscium.
Láb-ikra. Sura. CM. NC. p. 191.
Rák-ikra. Ovula cancrorum.
Ikrás. Ovula habens piscis v. cancri. it. turgidus, protuberans. S. I.
Ikrás hús. Glandulae. S. I.
Ikrás káposzta. Caules conditi ovulis piscium. S. I.
Ikrás leves. Jusculum, cui ovula piscium sunt incocta.
Ikrás vaj. Butyrum granulatim concretum.
Ikrásodik. Granulatim condensatur. Meg ikrásodik a' vaj. Butyrum in minutissima granula coit.
IKRÁDZik. Granulatur. Ha a' téj-föl ikrádzik, rajta a' köpüvel. km. Dug. 1. R. p. 294. Dum ferrum calet, tundendum est.
IKTAT, iktatja. Introducit, adsciscit, perducit, deducit. M. A. Káldi, Jerem. 27. 10.
Bé iktatja. Introducit, immittit. M. A.
El iktatja. Promovet, occultat, intervertit. M. A.
Ki iktatja. Educit, emittit. Dug. km, 1. R. p. 30. Ki iktatták a' templomból. Vajda 2. K. p. 149.
Iktatás. Deductio, statutio in jure hungarico. M. A.
Bé iktatás. Introductio, immissio. M. A. Faludi T. É. p. 99.
Iktató. Statuens, statutorius. Faludi U. E. 2. R. p. 201.
Iktató levél. Literae statutoriae.
Bé iktató. Introductor. M. A.
IKVA. Folyó víz Soprony Vben.

IK (név-rag).

IK. Suffixum, adjectivum generans, ut: hányadik, ötödik, hatodik, másadik, jobbik, 's a' t.

IK (ige-rag).

IK. Suffixum verborum passivorum, v. neutro passivorum, vel subinde etiam neutrorum, personae tertiae singularis numeri, modi indicati ut: hallatik, hallik, látszik, csötlik, botlik, csenkedik, virágzik, 's a' t.
IKES ige. Verbum in IK desinens.

IKER.

IKER. R. Gemelli, gemini. Kettös gyermek. PP.
Iker-bogyó: ikeres kutya-cseresznye. S. I.
Iker' hava. Mensis Majus. Rájnis.
Iker-vár. MV. Vas Vben. Geminum castrum. Így deákozza Bonfinius Lib. 3. Dec. 2. „Eo tempore Rex (Salamon) celebravit natale Domini in loco, qui vocatur GEMINUM CASTRUM, dein venit Zalam."
IKERES, ükeres. Loniceras, xylosteum. Heckenkirsche. S. I.

ILL.

ILL. R. Odorem reddit, halat, spirat. S. I. Ill a' berek, nád a' kert. km.
ILLA. R. Fuga, discessus clancularius. S. I.
Illára vevé a' dolgot. Profugit. Heltai Kron. 1. Dar. p. 145. it. p. 356.
ILLACS. F. Szerem Vben.
ILLAN. Furtim discedit, aufugit. Faludi N. E. p. 103.
El illan. idem. Faludi N. E. p. 197.
Illancsa. F. Bánátban.
Illanó. F. Liptó Vben.
Illant. Fugam clancullariam arripit.
El illantott. Clam profugit.
ILLAT. Odor, fragrantia. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem hozzá termett. km.
Illat-fa. Laurus sassafras. S. I.
Illatlan. Expers odoris, inodorus. Lippai Virágos Kert p. 146.
Illatja. Ejus odor. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.
Illatos. Fragrans, odoratus. M. A.
Illatoskodik. Spargit odorem. Sz. D.
Illatozik. Svavem odorem spargit, suaviter olet.
Illatozás. Fragrantia, suffitus, suffimentum, odoratio. M. A.
Illatozó. Odorificus. M. A.
Illatozza. Odoratur. M. A.
Illatú. Odoris. A' rózsa is szép, és jó illatú, de bökös a' tüskéje. km.
Kedves illatú, drága illatú. Pázm. Pred. p. 192.
ILLK. F. Szatmár Vben.
ILLOGAT, illogatja. Olfactat. S. I.
ILLTYÓ, iltyó, ilgyó. F. Arad Vben.

ILLik.

ILLik. Decet, condecet, competit, quadrat, convenit. M. A. Gyermekhez a' játszás, legényhez dolgozás illik. km. Versre véve: „Játszodozás illik gyermekhez, munka legényhez.
Bé illik. Convenit, congruit, quadrat. S. I.
Bé illik katonának. Valet pro milite.
Bele illik. Quadrat intro.
Hozzá illik. Congruit. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
Igen jól illik a' szomjú emberhez a' boros korsó. km.
Nem illik ebre a' bársony-nyereg. km.
Reá illik, mint a' petrezsirom a' levesre. km.
Öszve illik. Convenit, cohaeret, concordat, congruit. S. I.
Tudni illik. Scilicet.
ILLEG.
Illeg ballag: mendegel. Sz. D. „Montovai legénynek, bakancsa van szegénynek - - - illeg ballag benne." Népi énekből.
Illeget, illegeti. Accommodat, curat, ut condecenter stet, adaptat.
Hozzá illegeti. idem.
ILLENDŐ. Idoneus, decens, opportunus, aptus, conveniens, congruus. M. A.
Illendő-képpen. Apposite, apte, accommodate, competenter, decenter. M. A.
Illendőleg. idem. S. I.
Illendőség. Aptitudo, decentia, condecentia, competentia, convenientia. M. A.
ILLESZT, illeszti. Aptat, accommodat. S. I. Sz. D.
Illesztés. Accommodatio. Sz. D.
Illesztetlen: alkalmatlan. Non adaptatus. Sz. D.
ILLET, illeti. Aptat, accommodat, v. tangit. M. A. Nem illet agg ebet a' hintó szekér. km.
A' mi engem illet. Quod me attinet.
Hozzá illeti. Applicat, accommodat. M. A.
Meg illeti. Contingit, attingit. M. A.
Öszve illeti. Contingit, componit, collocat, compaginat. M. A.
Illetés. Tactio, tactus. M. A.
Meg illetés. Contactus, attactus. M. A.
Illetetlen. Intactus. M. A.
Illetett. Tactus. M. A.
Illethetetlen. Intactilis. M. A. Biró Márton, Micae p. 134.
Illető. Concernens.
Illető biró. Concernens judex.
Illető törvényszék. Forum competens.
Illetődik. Tangitur, movetur, commovetur, afficitur. Sz. D. S. I.
Meg illetődik. idem. Nagyon meg illetődött rajta. Sz. D.
Illetődés. Commotio animi. Sz. D.
Illetőleg. Concernenter v. tangendo. S. I.
Illetve: érintve, tapintva. S. I.
ILLETLEN. Indecens, inconveniens, incongruens, dissentaneus. M. A. Dedecens.
Illetlen gúnyolás. Sarcasmus. S. I.
Öszve illetlen. Improportionatus v. absurdus, ridiculus. S. I.
Illetlenség. Inconvenientia, inconcinnitas. M. A. Indecentia.
Illetlenül. Indecenter, inconcinniter, inepte, inconvenienter. M. A.
Illetlenül bánt vele. Inurbane cum eo egit.
ILLÉS.
Hozzá illés. Congruentia, convenientia. M. A.

Öszve illés. Symmetria, congruentia, v. proportio. S. I.
ILLŐ. Conveniens, aptus, it. solennis, festivus. M. A.
Illő innep. Dies festus, festum solenne. M. A.
Illő fillő. Solivagus. M. A. Magyari Orsz. Rom. p. 166. PP. Sz. D.
Hozzá illő. Congruus, conveniens. S. I.
Öszve illő. Conveniens, proportionatus. S. I.
Illően, illő-képpen. Apte, apposite, decenter. S. I.
Illőség, illendőség. Decentia, convenientia. S. I.

ILLY.

ILLY. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
Illy formán. Tali ratione.
Illy nagy. Tam magnus.
Illy sokára. Tam tarde.
ILLYEN. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
Illyen amollyan teregette. km. Potztausend! Himmel Schwerenoth. S. I.
Illyen-féle. Ejusmodi, hujusmodi, talis. S. I.
Illyen ízben. Tali occasione. Faludi U. E. 2. R. p. 21.
Illyen-képpen. Taliter, hoc modo, sic. M. A.
Illyenkor. Tali tempore, nunc. M. A.
* Emillyen. Ejusmodi.
Imillyen. Hujusmodi, talis. M. A.
Millyen (mi illyen). Qualis.
ILLYENSÉG: illyen dolog.
Illyenséggel. Tali modo. Faludi N. U. p.33.
ILLYES. Circiter talis, hujusmodi.
ILLYETÉN. Hujusmodi, talis. M. A.

ILLYÉS.

ILLYÉS. t. f. n. Elias. M. A.
Illyés' falva. F. Szepes Vben.
Illyés' háza. F. Posony Vben.
Illyés' szekere. Currus Eliae. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 234.
ILLYÉSI. Ad Eliam pertinens. Sz. PP. Hont, és Somogy Vkben.

ILONA.

ILONA. t. a. n. Helena. M. A.
Szent Ilona. FF. Körös, Szala, és Zágráb Vkben.
ILONKA. Parva Helena. Pereszlényi Gram. Ung. p. 30.
ILUS. idem. Hazugabb a' kis Ilus' fiánál. km. Dug. 1. R. p. 261.
ILONCZA. Szőlő-levél-sodró bogár. Sz. D. másutt: Vinczellér.

IMA.

IMA (ím a', Deus, ecce Deus).
IMÁD, imádja. Adorat. M. A. Mi nem istenem, hogy' imádjam. km.
Imádja véle. Offert. M. A.
Meg imádja. Supplicat.
Imádandó. Orandus. M. A. Adorandus.
Imádás. Adoratio, oblatio. M. A.
Imádkozik. Orat, precatur, adorat. M. A.
Ki imádkozza. Oratione delet.
Le imádkozza. Orando satisfacit.
Meg imádkozza. Injunctas orationes persolvit.
Imádkozás. Oratio, precatio, adoratio. M. A.
Imádkozatlan. Non orans.
Imádkozatlan feküdt le. Lecto se dedit, quin orasset. Hallottam 1828 Maj. 16.
Imádkozó hely. Oratorium. Pázm. Pred. p. 1172.
Imádkozó könyv. Liber precatorius. Faludi N. E. p. 74.
Imádkozó szíja a' zsidónak.
Imádó. Adorans.
Nap-imádó. Solis cultui deditus.
Imádság. Oratio, preces, precatio. M. A.
Beteg ember' imádsága. km.
Imádságos könyv. Liber precatorius, liber precum sacrarum.
IMÁR. Sz. PP. Szala, és Veszprém Vkben.

IMEG.

IMEG. Indusium, interula. M. A. L. ÜNG.
Imeg-csináló. Indusiaria. M. A.
Imeg' mássa. Femoralia. M. A.

IMOLYA.

IMOLYA. Hinár, szittyó, semlyék. Sz. D.
Imola. F. Gömör Vben.
IMLA (contractum ex Imolya): höle, tippany. Sz. D.

IMRE.

IMRE. t. f. n. Emericus. M. A.
Imre' falva. Sz. P. Szepes Vben.
Szent Imre. F. Vas Vben.

IN.

IN.
INCZ.
Inczen pincz. Debilis, imbellis, imbecillis, impotens. S. I.
Inczéd. F. Vas Vben. Dirnbach.
INCS.
Incsel. E. F. Kolos Vben.
Incselkedik. Insidiatur. M. A.
Incselkedés. Insidiae. M. A.
Incselkedő. Insidiator, insidiosus. M. A.
Incselkedve. Insidiose. M. A.
INGER. Stimulus, incitamentum, irritamen. S. I.
Ingere. Ejus stimulus.
Ingerel, ingereli, ingerli. Infestat, lacessit, incessit, irritat, incitat. M. A.
Föl ingerli. Excitat, irritat, provocat, exasperat. M. A.
Ingerletlen. Illacessitus. M. A.
Ingerlés. Irritatio, insultatio. S. I.
Föl ingerlés, Exasperatio, exacerbatio. M. A.
Ingerelhető. Irritabilis. S. I.
Ingerelhetőség. Irritabilitas. S. I.
Ingerelhetetlen. Inirritabilis.
Ingerlő. Infestator, lacessitor, item incitamentum. M. A.
Ingerleszti. Excitat, irritat, concitat. Hallottam 1826. Máj. 13.
Ingerkedik. Insultat. M. A.
Ingerkedés. Insultatio, irritamentum, infestatio. M. A.
INGY.
Ingyen. Gratis, gratuito. M. A. Minden ember szereti az ingyent. km.
Ingyen élő. Paniperda, nullius frugis. Ingyen' fejében ritkán hajlik egy ember máshoz. km.
Ingyen majd. Mox, e vestigio, confestim. M. A.
Ingyen majdan. idem. M. A.
Ingyen sem. Nequidem, nedum. M. A. Mikor ingyen sem vélnők, el huzzák a' gyékényt alólunk. km.
Ingyen való. Gratuitus. M. A.
Ingyen való ajándék. Donum gratuitum.
INKE. F. Somogy Vben.
INSÉG. Angustia, anxietas. M. A. Nagy inséget szenved.
Inséges. Calamitosus, aerumnosus. S. I.
Inségeskedik. Affligitur, conflictatur. S. I. Est in continuis aerumnis.
INT, inti. Innuit, it. hortatur, monet. M. A.
Bé inti. Nutu facto eum introvocat.
El inti valamiről. Dehortatur, adhortatur, disuadet. M. A.
Meg inti. Admonet, commonet, commonefacit, cohortatur. M. A.
Reá int. Annuit. M. A.
Reá inti. Adhortatur. M. A.
Reá intlek. Adhortor te. M. A.
Intdegel. Nutat, innuit. CM. M. A.
Intdegelés. Nutatio. M. A.
Integet. Identidem innuit.
Integeti. Saepius admonet.
Integetés. Iterata nutatio v. admonitio.
Intet. R. Monitum. LÁTjátok-ban.
Intetett. Monitus.
Meg intetett. Admonitus, commonefactus. M. A.
Intés. Monitio, monitum, monitus, hortatio, hortamen, instinctus. M. A.
Nem a' pálcza-verés, hanem a' szelid intés gonoszt jóvá teheti. km.
Atyai intés. Admonitio paterna.
El intés valamiről. Dehortatio, dissuasio. M. A.
Meg intés. Admonitio, cohortatio. M. A.
Oktató intés. Paraenesis didactica. Káldi.
Pásztori intés. Monitio pastoralis. Pázm. Pred. p. 408.
Reá intés. Adhortatio. M. A.
Szem-intés. Nutus. Faludi N. A. p. 114.
Intési. Hortativus, monitorius. M. A.
Intésre való. idem. M. A.
Intéz, intézi. Ordinat, disponit, dirigit, M. A.
El intézi. Disponit, ordinat. M. A.
Intézés. Directio, dispositio. M. A.
Intézet. Dispositio, v. scopus, v. institutum. S. I.
Intő. Monitor, hortator. M. A.
Intő tanács. Consilium monitorium. Faludi U. E. 2. R. p. 101.
Meg intő. Admonitor. M. A.

ING.

ING. Indusium, interula. vide IMEG. M. A. Közelb az ing a' csuhánál.

Frons occipitio prior est. Tunica pallio prior est. M. A.
Ing-váll. Interula, vesticula muliebris. M. A.
INGES. Indusiatus, interulatus. M. A.

INGOLNA.

INGOLNA. Anguilla. M. A.

INKA.

INKA.
Inkább. Magis, potius. M. A.
Inkább akarja. Mavult. M. A.
Inkább kívánja. Praeoptat. M. A.
Inkább mindenkor. Plerumque. M. A.
Inkább mindnyájon. Plerique. M. A. Potius omnes.
Leg inkább. Potissimum, maxime.
Sőt inkább. Quin potius.
Inkábbára. Potius, libentius. S. I.
Inkábbatt. idem. S. I.

INN.

INN.
INNEN. Hinc, cis. M. A.
Innen hajtja. Cispellit. M. A.
Innen következik. Sequitur. PP.
Innen onnan. Hinc et illinc.
Innen 's túl is. Ultro, citroque.
Innen tova. Dehinc, deinceps. Pázm. Pred. p. 405.
Innen túl. R. Dehinc, posthac, deinceps. S. I.
Innen való. Hinc oriundus.
* Iminnen. Hinc, isthinc. M. A.
Iminnen, amonnan. Hinc inde. M. A.
Innent. idem ac Innen.
Innentső. Citerior, citerius. M. A. Szép mint a' túlsó sor az innentsőhöz képest. km. Dug. 1. R. p. 79.
INNETEN. R. Hinc. S. I.
INNETT. idem.
Innett 's amonnatt. Hinc et inde, ex utraque parte. S. I.
INNÉT. Hinc. M. A.
Innét tova. R. Dehinc, posthac. Komj. S. I.
Im' innét. Ecce hinc.

INNEP.

INNEP. Festum, feriae. vide ÜNNEP. M. A.
Innep-nap. Dies festus.
Innep-nap' esti. Dies vigiliae. M. A.
Innep-törés. Violatio diei festi. Magyari Orsz. Rom. p. 35.
Innep-törő. Violator diei festi. Idem ibidem.
INNEPEL, innepeli, innepli. Feriat, festum celebrat. M. A.
Meg innépli. idem. M. A.
Inneplés. Feriatio, celebratio festi. M. A.
Inneplő ruha.
INNÉPI. Festus. M. A.

INZSENÉR.

INZSENÉR. Geometra.
Vármegye' Inzsenérje. Geometra Comitatensis.

INT (rag).

INT. Suffixum, ut képesint, alkalmasint, szerint.

INTERES.

INTERES. Interusurium, usura, foenus. S. I.
Inter-kufár. Pararius. M. A. Áruban, vételben közben járó, szerző. M. A.

IP.

IP. Socer. M. A.
IPA. Socer ejus. M. A. és igy IPAM. Socer meus. M. A. IPAD. Socer tuus.
IPACS' fa. F. Bars Vben.
IPALL, ipallja. Palliat, dissimulat, mussat, reticet. M. A.
IPARKODik. Nititur, adlaborat, adnititur. M. A. Nagyra iparkodjál, ha közép szerüt akarsz nyerni km.
El iparkodik. Abnititur, properat abire.
Meg iparkodik. Conatur.
Iparkodás. Conatus, nisus.
Iparkodó. Conatum adhibens.
IPP. F. Kraszna Vben.

IPOLY.

IPOLY. t. f. n. Hippolytus. it. Folyó víz Nógrád és Hont Vkben.
Ipoly-Ságh. MV. Hont Vben.
IPOLYD' fa. Sz. P. Somogy Vben.
IPOLICZA. Folyó víz Liptó Vben.

IPRIKÁL.

IPRIKÁL. Cacat. M. A. PP

IR.

IR.
Ir-magúl hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
IRGIK. R. Miseretur. Lát. S. I. Révaio „IRG." Misericordia. I. Antiquitates p. 241.
Irgalom. Misericordia. M. A.
Irgalmas. Misericors, clemens, propitius. M. A.
Irgalmas Barátok. Fratres misericordiae. S. I.
Irgalmaskodik. Miseretur, misericors est. M. A.
Irgalmaskodás. Tordai MSS.
Irgalmasság. Misericordia, clementia. M. A.
Irgalmasságos. Valde misericors. Vajda 3. K. p. 427.
Irgalmasúl. Misericorditer, clementer, benigne, leniter. S. I.
Irgalmatlan. Immisericors, inclemens. M. A.
Irgalmatlanság. Immisericordia, inclementia. M. A.
Irgalmatlanúl. Immisericorditer, inclementer. M. A.
Irgalmaz. Miseretur. M. A.
Meg irgalmaz. Commiseretur.
Irgalmazás. Commiseratio. M. A.
Irgalmú. Misericordiae.
Nagy irgalmú Isten. Magnae misericordiae Deus. Pázm. Pred. p. 178.
IRHA. Aluta. M. A.
Irha-csináló. Alutarius. M. A.
Irha-gyártó. idem. S. I.
Irha-talp. km. Dug. 1. R. p. 259.
Irhás. Pelle aluminata subductus.
Irhás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est.
Irház, irházza. Pellem aluminatam superinducit.
Irházás. Alutae superinductio. VV. L.
IROMBA. Variegatus, maculatus, guttatus, v. striatus, virgatus v. flavo fuscus, flavo niger. S. I.
Iromba-tyúk, olly szinű, mint a' petymeg. S. I.
IROTA. F. Borsod Vben.
IRÓ. Lac ebutyratum. S. I.
Irós. Butyratus.
Irós tészta. Scriblita, placenta foliata. S. I.
Irós vaj. Butyrum recens. S. I. A' mellyben még iró van, és nincs ki főzve.
IRSA. F. Pest Vben. Sz. P. Szala Vben.
IRÚL.
Irúl pirúl: nagyon szégyenli Pázm. X Bizonys. p. 100.

IR.

IR.
IREG.
Ireg forog: szüntelen futkoz, igen forgolódik. S. I.
IREM. Absynthium. vide ÜRÖM. M. A.
IRÍGY. Invidus, lividus. IRÉGY. M. A. Gonosz irígy, mint a' mirígy, senkit sem tud meg kémélni.
Irígy bánat. Zelotypia, Faludi. N. E. p. 202. U. E. 1. R. p. 185.
Irígy mérgében holtt meg. Faludi U. E. 1. R. p. 173.
Irígy, mint az ördög. Zoilo invidentior. M. A.
Irígy mirígy. Biró Márton. Micae p. 225.
Irígy szem az erkölcsöt is gáncsnak nézi. km.
Irígye. Ejus invidus. Szegény sors az, mellynek irígye nincs. km.
Irígyeli, irígyli. Invidet. M. A. Azt is irígyli, hogy a' nap az égen van. km.
Meg irígyli. idem. Faludi ß. E. p. 68.
Irígykedik. Invidet. Nem tud irígykedni a' tudós ember. Expertes invidentiae musarum fores. M. A.
Irígykedés. Invidentia. M. A.
Irígykedő. Invidens. Faludi N. E. p. 190.
Reá irígykedik. Invidet ei.
Irígység. Invidia. M. A. Az irígyek meg halnak, de az irígység soha sem. km.
Kaján-irígység. Invidia Caini.
Irígységes. Invidiosus. M. A.
Irígységesen Invidiose. M. A.
IRÍNY. F. Szatmár Vben.

IRÁNY.

IRÁNY. L. Arány. S. I.
IRÁNYJÁBAN. E regione, ex adversa parte. S. I.

IRÁNYOZ. Collineat. L. arányoz. M. A.
Egy irányzó. Proportionatus. Epist. Széch. T. 2. p. 302.

IRT.

IRT, irtja. Runcat, exputat, succidit, exstirpat, arbusta, fruticesque evellit, resecat. M. A.
Ki irtja. Exstirpat, exputat. M. A.
Meg irtja Computat, exputat. M. A.
IRTAT, irtatja. Curat exstirpari.
Ki irtatja. idem.
IRTÁS. Runcatio, exstirpatio, exputatio. M. A.
Irtás-földek. Terrae exstirpatitiae.
Ki irtás. Exstirpatio, eruncatio. M. A.
Meg irtása a' fának. Repumicatio. M. A.
IRTHATATLAN.
Ki irthatatlan. Inexstirpabilis. Geidler Hadi Okt. p. 66.
IRTOGAT, irtogatja. Surculat. M. A.
Ki irtogatja. Exsurculat.
Irtogatás. Surculatio, exputatio, M. A.
IRTOTT. Exstirpatus, resectus. M. A.
Ki irtott. Exstirpatus. M. A.
IRTOVÁNY. Ager exstirpatus, exstirpatitius. M. A. Exstirpatura. Beniczki. p. 263. Novale. Káldi Oseae 10. 12.
Irtovány-földet csinál. Agrum sylvestrem expurgat. M. A.
Irtoványos. Exstirpatitius. Beniczki. p. 114.
IRTÓ. Sarritor, sarculator, runcator. PP.
Irtó kapa. Runcina. S. I.
Irtó kés. Culter runcator. S. I.
IRTÓZik. Horrescit. M. A.
Irtózik tőle. Abhorrescit, aversatur. M.A.
Meg irtózik. Exhorrescit, obrigescit, perhorrescit. M. A.
Irtózás. Horror. M. A.
Irtózat. idem. S. I.
Irtózatos. Horridus, horrendus. Geidler. H. Okt. p. 64.
Irtózkodik. Horret, horrescit. S. I. Sz. D.
Irtózkodás. Horrescentia.
Irtóztat, irtóztatja. Horrificat. S. I.
Irtóztató. Horrificus, horrifer, terribilis. S. I. Sz. D.
Irtóztató-képpen. Horride, horrende, terribiliter. S. I.

IS.

IS. Et, quoque, etiamque. M. A.
Az is. Ille etiam.
Azért is. Et vel propterea.
Ez is. Hic quoque, iste etiam.
Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc, etiamnum. M. A.
ISMÉG (és ime eg). Rursus, rursum, iterum, vicissim. M. A.
Isméglen. idem. M. A. Zvonarics 1. R. p. 255.
ISMÉR, isméri (és ime eri). Agnoscit. M. A. Lásd ESMÉR. Ismérem, mint a' roszsz pénzt. km.
Ki isméri. Dignoscit.
Meg isméri. Cognoscit. Sok darab kenyeret kell meg enni, még ember egymást meg isméri. km.
Reá ismér. Recognoscit.
Ismeret. Agnitio. M. A.
Lelki ismeret. Conscientia. Nagy hóhér a' roszsz lelki ismeret. km.
Ismeretes. Notus. Ismeretes társodat, régi barátodat holtig szeresd. km.
Ismeretség. Notitia. M. A.
Ismére séges. Valde notus.
Új ismeretséges. Csuzi. p. 20.
Ismeretlen. Ignotus. Káldi Gal. 1. 22.
Ismeretlenség. Defectus notitiae. Faludi U. E. 1. R. p. 200. Csuzi Tromb. p. 31.
Ismerés. Agnitio.
Ismérhetetlen. Non agnoscibilis. Pázm. Kal. p. 687.
Ismérhetetlenség. Inagnoscibilitas. Biró Márton. Micae. p. 151.
Ismérkedik. Notescit, innotescit, notum se facit, notitiam init. S. I.
Meg ismérkedik. Notitias contrahit.
Ismérkezik. Notescit, innotescit.
Meg ismérkezik. idem Faludi N. U. p. 143.
Ismérő. Noscens.
Ismerős. Notus, familiaris. S. I.
Ismérszik. Noscitur. Pázm. Pred. p. 572.
Meg ismérszik. Agnoscitur. Pázm. Kal. p. 214.
Meg ismérszik rajta. Habet notas rei in se.
Ismértet, ismérteti. Notum facit, reddit.
Meg ismérteti. Facit, ut agnoscatur.
Ismértetés. Notitia.
Ismértető jelek. Signa distinctiva, characteristica. Zvonarics. 1. R. p. 334.
ISMÉT (és ime itt). Item, iterum, etiam, rursum. M. A.
Ismétlen. idem. M. A.
Ismétel, ismételi. Repetit, reiterat. Vox heri et hodie nata, jam tamen civitate donari incipit.
Ismételés. Repetitio, reiteratio.

ISA.

ISA-szeg, F. Pest Vben.

ISKÁTULA.

ISKÁTULA. Cistellula, cistella, capsula, theca. M. A.

ISKÁRLÁT.

ISKÁRLÁT. Coccinum, pannus phoeniceus. S. I.

ISKOLA.

ISKOLA. Schola, ludus literarius. M. A. L. OSKOLA.

ISLÓG.

ISLÓG. Lunula, bractea. M. A. NC. p. 383. Káldi Isaiae 3. 18.
ISLÓGOS. Lunulatus, bracteatus. Islógos ló-szerszám. Sz. D.

ISNEF.

ISNEF. Scolopax. S. I.

ISÓP.

ISÓP. Hyssopus. M. A.
ISOPOS bor. Hyssopites. M. A.

ISPALLÉR.

ISPALLÉR. Muri vestimentum. S. I.

ISPÁN.

ISPÁN. Quaestor, praefectus, praetor, quaesitor. M. A. R. Curialis comes, vicarius domini, subdominus. S. I. hodie Spanus.
Ispán' laka. E. F. Alsó Fejér Vben.
Ispán-mező. F. Gömör Vben. és Sz. P. belső Szolnok Vben.
Fő-ispán. Supremus Comes.
Al-ispán. Vice Comes.
Vicz'-ispán. idem.
ISPÁNI.
Fő-ispáni hivatal. Officium supremi Comitis.
ISPÁNKODik. Agit Spanum, fungitur officio Spani.
ISPÁNSÁG. Quaestura, praetura. M. A.

ISPÁRGA.

ISPÁRGA. Funiculus. PP.

ISPÉK.

ISPÉK. Lardum. S. I.
ISPÉKEL, ispékeli. Larido suffigit. Pázm. Pred. p. 212.
Ispékelésre metéltt szalonna. Lardi turundulae. PP.
Ispékelő eszköz. Lardarium veruculum, acus lardaria. PP.
Ispékeltt. Larido suffixus. PP.

ISPINDA.

ISPINDA. Rút, mint az ispinda. km. Dug. 1. R. p. 229. 2. R. p. 255.

ISPION.

ISPION. Explorator. Spion.
ISPIONKODik. Agit exploratorem. Vajda 3. K. p. 433.

ISPITÁL.

ISPITÁL (Ispita, ispotál). Ptochodochium, nosocomium. M. A. Hospitale, xenodochium. S. I.
Fő-ispitál. Faludi N. A. p. 124.
ISPITÁSOK. Hospitalarii.

ISPONYA.

ISPONYA. Spongia. S. I.
ISPONGYIA. idem.

ISPÓT.

ISPÓT. Scalper, scalprum. M. A. Spatha, spathula. PP.
Ispót, mellyel a' sebet mérik. Specium. M. A.
Gömbölyű sima ispót. Specium. CM.

ISTA.

ISTA. Ezen idegen név-raggal is élnek a' Magyarok.

1. A' hitbéli felekezetek' el nevezésében, mint Kálvinista, Lutherista, Pápista, Mahometista, Ubiquista. Ezek elejénte talán csúf-nevek voltak, de most egygyik rész sem szégyenli.

2. Az oskolások' külömböztetésében, mint Normalista, Minorista, Párvista, Principista, Grammatista, Szintáxista, Humánista, Jurista, Patvarista, Cancellista.

3. Némelly Szerzetek' nevében mint Piárista, Betlehemista.

4. Némelly más esetekben úgymint:

Itá ista — a' hizelkedő Itá ista. Csuzi Sip-szó p. 696. Tromb. p. 66.

Királyista: Rojalista: király' részét követő. Vörösmarti Mihál, Intő levél. p. 31.

Pista. Stephanus juvenis.

ISTÁLÓ.

ISTÁLÓ. Stabulum. M. A.

Istáló-bér. Locale. NC. p. 419.

Ló-istáló. Stabulum equorum. NC. p. 417.

Ökör-istáló. Stabulum boum. NC. p. 417.

Tehén-istáló. Stabulum vaccarum.

ISTÁLÓBAN forgás. Stabulatio. M. A.

ISTÁLÓN van. Stabulatur. M. A.

ISTÁLÓZ, istálozza. Stabulat.

Istálózás. Stabulatio. Istálóban való tartás.

ISTÁP.

ISTÁP. Scipio, bacillum, virga, pedum. M. A. Pázm. Pred. p. 477.

ISTÁPJA. Ejus Scipio.

ISTEN.

ISTEN. Deus. M. A. Jó az Isten jót ád. km.

Isten-adta. Exprobrantis. Isten-adta embere.

Isten' annya. Deipara. S. I.

Isten-aszszony. Dea. S. I.

Isten' áldása. Benedictio Dei. Pázm. Pred. p. 972.

Isten-átkozta tüske. Spina. Ki áll mint az Isten-átkozta tüskén a' tövis. km.

Isten bizony. Affirmantis.

Isten bocsá', Isten bocsáss. Parcat Deus. S. I.

Isten' csapása. Poena Dei. S. I.

Isten' csudája. Miraculum it. monstrum.

Isten-ember. Θεανθρωπος. Pázm. Pred. p. 1185.

Isten' embere. Theophorus. M. A.

Isten' fája. Abrotanum. M. A.

Isten-félő. Pius. M. A.

Isten-félő szent jámbor. Religiosus. M. A.

Isten' fia. Filius Dei.

Isten fizesse meg. Deus retribuat. Csak Isten' fizessével fizetett. km.

Isten' haragja. Ira Dei. it. Repertiana, gratiola. M. A.

Isten' háza. Templum, aedes sacra. Pázm. Pred. p. 456.

Isten' hírével. Libere, per me licet. S. I.

Isten hozzátok. Vivite, valete.

Isten' iskolája. Ecclesia. Pázm. Pred. p. 456.

Isten-káromló. Blasphemus, maledicens in Deum. S. I.

Isten' kegyelme. Gratia Dei. Isten' kegyelme nagy gazdagság. km.

Isten' kegyelme-fű: csikorgó fű, innyújtó fű. Gratiola officinalis. S. I.

Isten' koporsója. Sepulchrum Christi. Az Isten' koporsóját sem őrizik ingyen. km.

Isten' korsókája. Laver. M. A.

Isten' köntöse. Vestimentum Christi. Meg fogta az Isten' köntösét. km.

Isten' könyve. Biblia. Pázm. Pred. p. 667.

Isten' ládája. Corbona. Thelegdi Hom. 1. R. p. 819.

Isten látja. Deum testor. S. I.

Isten' levele: Szent irás. Káldi Okt. Intés p. 2.

Isten' lova. Sonipes, quo sacerdos utitur, dum ad infirmos defert Sanctissimum.

Isten' lova' farka. Spargus. M. A.

Isten madara. R. Manucodiata, paradisea, pica paradisi. S. I.

Isten mentsen. Absit. S. I. Deus liberet.

Isten' mezeje. F. Heves Vben.

Isten' mértéke. Pondus sanctuarii. Pázm. Pred. p. 786.

Isten ne adja. Avertant superi. Faludi N. A. p. 157.

Isten neki. Mea pace, nihil curo. S. I.

Isten' nevében. Deo auspice, v. propter Deum. Faludi T. É. p. 194.

Isten' népe. Populus Dei. Pázm. Pred. p. 539.

Isten' nyila. Orobanche, hippuris minor. M. A. it. Fulmen.

Isten oltalmazzon attól. Dii meliora.

Isten' országa. Sedes beatorum. S. I.

Isten' papucsa. Virág' neme.

Isten' pohárkája. Helxine, cisampelos. M. A.

Isten' szakállya. Aron, aros, epitimus. M. A. Arum, radix Aronis. PP.

Isten' szamara. Magnus asinus.

Isten' szava. Vox Dei. Sok jámbor' szava Isten' szava. km.

Isten' szerelméért. Amore Dei.

Isten' színe' látása. Conspectus Dei. S. I.

Isten-tagadás. Abnegatio Dei. Pázm. Pred. p. 769.

Isten-tagadó. Atheus. S. I.

Isten' táskája. Bursa pastoris. M. A.

Isten' tehene. Bogár neme.

Isten' ünője. Cantharis rubra, unctuosa. PP.

Isten veletek. Vivite, valete.

* Adja Isten. Optantis, det Deus.

Atya-Isten. Deus pater.

Boldog Isten! Exclamantis in tribulatione. Szegény ember' szándékát boldog Isten vezérli. km.

Fiú-Isten. Deus filius.

Hamis Isten. Falsus Deus.

Házi Isten. Lares, penates.

Nagy Isten. Magnus Deus.

Pogány Isten. Pogány Istenek. Dii gentium.

Régi Isten. Spem in Deo habentis. Él még a' régi Isten. km.

Úr-Isten. Dominus Deus.

Szent Isten! Sancte Deus.

Szent Lélek-Isten. Deus Spiritus Sanctus.

Tudja Isten. Quis scit, Deus scit.

ISTENE. Ejus Deus. Sem Istene, sem lelke. km.

Bor' Istene. Bacchus. Pázm. Pred. p. 230.

Házi Istene. Tutelaris ejus Deus, v. genius. Minden embernek van egy házi Istene. km.

Magyarok' Istene. Tutelaris Genius Hungarorum. Él még a' Magyarok' Istene. km. Meg emlegeted, várj, a' Magyarok' Istenét. km.

ISTENEL, isteneli. Pro Deo habet, instar Dei colit. Faludi U. E. 1. R. p. 69. E. M. p. 250.

Hogy, isteneljem, a' mi nem Istenem. km.

Istenlés. Cultus Deo debitus, cultus latriae. Nagy István Márt. Coron. p. 119.

ISTENEM. Deus meus. Jaj Istenem, mire jutánk, kilencz gyermekből tíz marada. km.

Istenem! Istenem. O dio mio!

ISTENES. Divinus, dius, divus. M. A. it. pius, devotus.

Istenes élet. Pietas. M. A.

Istenes ének. Sacra cantilena.

Istenes jóságok. Virtutes theologicae. Pázm. Pred. p. 171.

Istenesedik. Divus fit. Csuzi Tromb. p. 526.

Istenesen. Sanctissime, pie, castissime, syncere. M. A.

Istenesíti. Divinum facit. Csuzi. p. 62.

Isteneskedik. Religionem exercet. S. I.

Istenesség. Pietas. M. A. Káldi Eccl. 37. 15.

Istenesül. Deus fit, deificatur.

Istenesülés. Deificatio.

Istenesültt. Deificatus, Thelegdi, Hom. 1. R. p. 721.

ISTENEZ, istenezi. Deum nominat, pro Deo habet. Monoszlai de cultu imag. p. 106.

ISTENÉRT. Per deum, pro deo. Istenért, isten' kedvéért.

ISTENI. Divinus. M. A.

Isteni akarat. Numen, voluntas divina. M. A.

Isteni akarat-ki-jelentő. Fatidicus. M. A.

Isteni dologról való tudomány. Theologia. M. A.

Isteni erő. Numen, vis divina. M. A.

Isteni felelet. Oraculum. CM.

Isteni félelem. Pietas, religio, cultus, et timor Dei. M. A.

Isteni félelemmel, szentül. Religiose. M. A.

Isteni gondviselés. Providentia divina. S. I.

Isteni hatalom. Divina potentia. M. A.

Isteni hatalmú. Divinipotens. M. A.

Isteni ital. Nectar. CM.

Isteni jelentés. Revelatio divina. Faludi N. E. p. 110.

Isteni küldetés. Missio divina.

Isteni szeretet. Dilectio Dei. M. A.

Isteni szolgálat. Religio, cultus dei. M. A.

Isteni tisztelet. idem. M. A.

Isteni tudomány. Theologia. S. I.

Isteni végzés. Decretum divinum.

ISTENÍT, isteníti. Deum facit.
Istenítés. Apotheosis.
ISTENKE. Minor Deus. Pázm. Kal. p. 970.
ISTENKEDik. Quiritatur, querulatur, obsecrat per Deum. M. A.
Istenkedik, reménykedik. Per omnia sacra, et sancta rogat.
ISTENNÉ. Conjux Dei. S. I.
ISTENRE kér. Rogat per Deum.
ISTENSÉG. Divinitas, deitas. M. A.
ISTENT ne bántsak vele. Divinum excipio sermonem. M. A.
ISTENTELEN. Atheus, impius, irreligiosus. M. A.
Istentelen ember. Homo irreligiosus.
Istentelen szokás. Consvetudo impia.
Istentelenkedik. Impietatem sectatur, impie se gerit. Káldi 3. Reg. 8. 48. Csuzi Tromb. p. 75.
Istentelenség. Impietas. M. A.
Istentelenűl. Impie. M. A.
ISTENTŐL. Divinitus. M. A. it. a Deo. A' mit az Istentől szánsz, el viszi az ördög. km.
Istentül el rugaszkodott gonosz ifjú. Proh juvenem impium, sceleratum.

ISTORIA.

ISTORIA. Historia. M. A.
Istoria-író. Historicus. M. A.
ISTORIAI. Historialis, historicus. M. A.

ISTÓK.

ISTÓK. Parvus Stephanus, Stephanus puer. Bolond Istók. — Bé kukkantott, mint a' bolond Istók Debreczenbe. km.
Kovács Istók. — Kinek Isten nem adja, Kovács Istók meg nem koholja. km.
Mindenütt Istók. km. Ubique delirat.

ISTRÁNG.

ISTRÁNG. Restis, funis. M. A.
ISTRÁNGOL, istrángolja. Strangulat.
Meg istrángoltatott. Strangulatus est.

ISTRÁZSA.

ISTRÁZSA. Vigilia, excubiae. S. I.
ISTRÁZSÁL. Vigilias stat, excubat, custodit. S. I.

ISTUCZ.

ISTUCZ. Sclopetum brevius. S. I.

ISTVÁN.

ISTVÁN. t. f. n. Stephanus. M. A.
István' falva. F. Vas Vben.
István' háza. E. F. Alsó Fejér Vben. Sz. P. Heves Vben.
István' megye. F. Bács Vben.
István-vágás. F. Sáros Vben.
ISTVÁND. t. h. n. úgymint:
Lesencze-istvánd. F. Szala Vben.
Puszta Istvánd. F. Szala Vben.
Szala-Istvánd. F. Szala Vben.
Szent Istvánd. Sz. P. Abaúj Vben.
Istvándi. MV. Somogy Vben. F. Szatmár Vben.

IZSÁK.

IZSÁK. t. f. n. Isacus.
Izsák. F. Pest Vben.
Izsák' fa. F. Vas Vben.

ISZik.

ISZik, iszsza. Bibit, potat. M. A.
Bé iszsza. Imbibit. M. A.
El iszsza. Ebibit, imbibit, absorbet. M. A.
El iszsza mindenét. Omnia sua potando dissipat. S. I.
Föl iszik. Ebibit. Jól föl ivott a' Somlyai borból.
Ki iszsza. Ebibit, expotat. M. A.
Környül iszik. Circumpotat. M. A.
Le iszsza. Potando vincit. S. I.
Le itta magát. Inebriavit se.
Meg iszsza. Perbibit, adbibit. M. A.
Meg inná az Isten' köntösét is. km.
IANDik, iandja. Bibiturus est.
IDDOGAL, iddogalja. Potitat. M. A.
El iddogalja. Perpotat. CM.
Meg iddogalja. Potando absumit.
Iddogalás. Potitatio, perpotatio. M. A.
IGYÁL. Bibe, pota.
Igyál ökör, tó-víz. Nec Elephantus ebiberet. M. A.
Igyál vizet, 's nem fizetsz. km.
IHATik, ihatja. Potest bibere.
Iható. Potabilis.
Nagy iható. Multibibus. CM.
Ihatnék. Bibiturit.
INNI. Bibere, potare. M. A.
Innya való (inni való). Potabilis. M. A.
Innya való víz. Aqua potabilis.
Nem inni való. Non est ad potum.
ISZA, R. Potor.
Bor-meg-isza. Vinipotor. S. I.
Bor-nem-isza. Abstemius. M. A.
Iszaság. Bibacitas.
Bor-nem-iszaság. Non bibitio vini. Pázm. Kal. p. 581.
ISZALAG. Viburnum. M. A.
ISZAMik. Labitur, delabitur, cadit. S. I.
Iszamkodik. Nutat, vacillat, annititur.
Iszamkodás. Nutatio, vacillatio, annisus. M. A.
Iszamlik. Luxatur.
Ki iszamlik. Eluxatur. M. A.
Ki iszamlott. Eluxatus. M. A.
Iszamodik. Collabescit, collabitur, lapsat, vacillat. M. A.
El iszamodott a' jégen: el csuszott. Sz. D.
Ki iszamodik. Elabitur. Vajda K. É. 1. K. p. 635.
Iszamodás. Prolapsio, prolapsus. M. A.
ISZAP. Lutum lentum in littore, vel fundo aquarum, syrtes. M. A. it. Limus PP. Uligo.
Iszappal bé töltt. Oblimatus. PP.
Iszapolja. Oblimat. Az ár-víz a' rétéket bé iszapolta. Sz. D.
Iszapos. Limosus, oblimatus, limo pollutus. S. I.
Iszapos széna. Foenum limo infectum. Sz. D.
Iszaposodik. Limo, uligine inficitur. Sz. D.

ISZÁK. Mantica. Nem látjuk hátunk megett az iszákot. Non videmus manticae quod a tergo est. M. A.
Bor-iszák. Potator vini. Pázm. Pred. p. 52.
Bor-iszákság. Desiderium potandi, bibacitas. Pázm. Pred. p. 706.
Iszákos. Bibaculus. A' jó bor hoszszú meséje az iszákosnak. km. Dug. 1. R. p. 296.
ISZOGAT, iszogatja. Potitat, pitissat. Sz. D. S. I.
ISZOS. Bibo, bibax, potator. S. I.
Iszosság. Bibacitas, vinolentia. S. I.
IT. R. Potus, haustus. Bát. Tin. S. I.
ITAL. Potus, potio, haustus. M. A.
Ital-harcz. Concertatio potatoria. Faludi N. A. p. 2.
Ital-közben. Inter pocula. M. A.
Ital-pénz. Congiarium. Trink-geld. S. I. Borra való.
Ital-vám. Vectigal potulentorum. Trank-steuer. S. I.
* Álom-ital. Pocoenium. S. K.
Bor-ital. Vinipotus. S. K.
Egygy ital. Unus haustus. S. K.
Édes ital. Dulcis potus. Édes italnak keserű az ára. km.
Erős ital. Temetum. S. K.
Isteni ital. Nectar divinum. S. K.
Jeges ital. Glaciatus potus. S. K.
Méreg-ital. Potio venenata. S. K.
Nagy ital. Bibacitas. S. K.
Orvos-ital. Potio medica. S. K.
Víz-ital. Potus aquae. Víz italtúl nád terem orrodban. km.
Itala. Ejus potus.
Itali. Potorius. M. A.
Itali áldozat. Libamen, sacrificium libaminis. M. A. Zvonarics Postilla. 1. R. p. 333.
Itali orvosság. Potio. PP.
Italka. Potiuncula. Vajda 3. K. p. 383.
Italos. Potui deditus.
Italosság. Vinolentia.
Italosodik. Ebriatur.
Meg italosodik. Inebriatur. Sz. D.
ITAT, itatja. Potionat, potum praebet. M. A.
Meg itatja. Adaquat.
Itatás. Aquatio, potionatus. M. A. Adaquatio. PP.
Itató. Aquator, potum praebens. M. A.
Itató csöbör. Medimnus aquatorius. VV. L.
Itató hely. Aquarium. CM. Pecuaria aquatio. PP.
Itató papiros. Charta bibula.
Itató sajtár. Amphora aquatoria. VV. L.
Itató válú. Alveus aquarius, aquarium. PP.
Itatott, itattatott. Potatus. M. A.
ITLAN. Sitiens. S. I.
Bor-itlan. Vino non gustato.
Itlanság. Sitis. S. I.
Bor-itlanság. Abstinentia a vino, non bibitio vini. Sallyai p. 90.
ITT. Potus. Ivott.
Ittas. Temulentus, inebriatus, vinolentus. M. A.
Fél-ittas. Qui plusculum bibit, sed tamen mentis compos est. S. I. Semiebrius.

Ittasodik. Inebriatur. S. I.
Ittasság. Bibacitas, temulentia. M. A.
Ittasúl. Ebriatur.
Meg ittasúl. Inebriatur. M. A. L. p. 570.
ITTON. Potando.
Itton iszik. (Potando potat), seu incessanter bibit, indesinenter potat. S. I. Bibit frequenter. M. A.
Itton ivás. Perpotatio. M. A.
IVÁS. Potatio. M. A.
Bor-ivás. Potatio vini.
IVOGAT. Cyathissat, cothonizat. M. A.
IVOLYA. Vaccinium. M. A.
IVÓ. Potor, potator, bibens. M. A.
Ivó edény. Pätera, scyphus. PP.
Ivó pohár. Poculum.
Ivó társ. Combibo, compotator, compotor, symposiastes. M. A. CM.
Ivó víz. Aqua potui apta potabilis. S. I.
* Bor-ivó. Vinipotor.
Víz-ivó. Aquaepotor.
Ivódik. Bibitur, potatur. S. I.
Bé ivódik. Imbibitur.
Bele ivódik. Penetrat. Vajda 2. K. p. 46.
Ivóka. Sanguisuga. Vér-szopó. — Csügg rajta, mint lábon az ivóka. km. Dug. 1. R. p. 203.

ISZONY.

ISZONY.
ISZONYAT. Horror. S. I.
Iszonyatos. Horribilis, horrificus. M. A. Pázm. Kal. p. 245. Pred. p. 511.
Iszonyatosság. Horribilitas.
Nagy iszonyatosságú. Valde horrendus. Szeredai B. 1. p. 25.
ISZONYÍT, iszonyítja. Horrificat, terrificat, terrefacit. M. A.
Iszonyító. Horrifer, horrificus. CM. M. A.
ISZONYKODik. Horrescit. Zvonarics 1. R. p. 575.
ISZONYODik. Horret, horrescit. M. A.
El iszonyodik. Abhorret. M. A.
Meg iszonyodik. Exhorrescit, cohorrescit. M. A.
Iszonyodás. Horror. M. A. Pázm. Kal. p. 890.
Iszonyodó. Horrens, abhorrens. M. A.
Iszonyodtató. Horrorem causans. Iszonyodtató italokat nyelnek. Horrorem causantes potiones (medicas) deglutiunt. Pázm. Pred. p. 757.
ISZONYTAT, iszonytatja. Horridum facit.
Iszonytató. Horrificus. Macskási Ferencz, Nevezetes utazások' Tárháza. 7. Kötet p. 26.
Iszonytató nagy. Ad horrorem magnus.
ISZONYÚ. Teter, horrendus, horribilis, horridus, terribilis, ferus, trux, truculentus. M. A.
Iszonyún. Horride, tetrice, truculente, terribiliter. M. A.
Iszonyúság. Horriditas, tetricitas. M. A.
Iszonyuzza. Abominatur. Vrancsics.

ITT.

ITT. Hic. M. A.
Itt alatt. In hac terra, in hoc mundo. S. I. Hic infra.
Itt ben. Intus. M. A.
Itt hon. Domi, hic domi. M. A.
Itt honi. Domesticus, patrius. S. I.
Itt is, amott is. Passim, sparsim. S. I.
Itt kin. Foris. M. A.
Itt kün. idem. M. A.
Itt való. Praesens, praesentaneus, hic existens. S. I.
* Em-itt. Ibi.
Im-itt. Hic loci.
Im-itt, am-ott. Hic et ibi.
ITTEGYEN. Hic. M. A.
ITTEN. Idem. M. A.
Ittenék. idem. S. I.
Itteni. Hujas, hujus regionis, loci, terraè. S. I.

IVik.

IVik a' hal. Piscis congreditur ad soborem, sperma emittit. S. I. Sz. D.
IVADÉK. Soboles piscium, v. progenies, foetus, partus. S. I.
Ivadékja. Ejus progenies.
IVÁS. Piscium coitus. S. I. Pázm. Kal. p. 816.
Hal-ivás: hal-tenyészés. Sz. D.

IVÁN.

IVÁN. Joannes Baptista.
Iván' fa. Sz. P. Somogy Vben.
Iván' falva. E. FF. Fölsö Fejér, és Torda Vkben.
Iván-hegy. Telek Szala Vben.
Szent Iván t. h. n.
Szent Iván' éneke. Hymnus de Sancto Joanne Baptista. Hoszszú, mint a' Szent Iván' éneke. km.
Szent Iván' hava. Junius.
Szent Iván' napja. Festum S. Joannis Baptistae.
IVÁNCZ. FF. Szala, és Vas Vkben.
Iváncz' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
IVÁNCSA (Alsó, fölsö.) Sz. PP. Fejér Vben.
IVÁND. F. Heves Vben.
Ivánda. F. Torontál Vben.
IVÁNKA. FF. Borsod, Komárom, Heves, Nyitra, Posony és Somogy Vkben.
IVÁNOS. E. F. Csik Székében.
IVÁNY. MV. Soprony Vben.
Szent Iványt. h. n.
Iványi. FF. Baranya, Bereg és Gömör Vkben.
Iványi csárda. Csárda Györ Vben.

IVÖLT.

IVÖLT. Vociferatur. Vide ÜVÖLT. M. A.
Ivöltés. Vociferatio, clamor. M. A.

IZ.

IZ. Artus. M. A. it. Gradus consanquinitatis.
Iz a' fü' szárában. Geniculum. M. A.
Iz' gága. Impedimentum, obex. Gyöngyösi 1. Dar. p. 431.
Iz' gágálkodik. Impedimentum ponit, adversatur. S. I.
Iz' gágás ember. Homo rixosus, contentiosus, adversarius.
Iz-hajlás. Junctura. M. A.
Iz' hajlási. Juncturae artuum, articulorumque flexurae. M. A.
Iz-tag. Artus, membrum. M. A.
Iz-tagos. Erös, vaskos. Sz. D.
IZBEN. In artu, articulo, vice.
Akkor izben. Illa vice, illo in articulo. Faludi Sz. E. p. 90.
Egygy izben. Quadam vice.
Hol izben. Qua vice, quando. Faludi N. E. p. 217.
Illy izben. Tali vice. Faludi Sz. E. p. 91.
Két, három izben. Bis, ter.
Sok izben. Saepius.
Több izben. Pluries.
IZE. Ejus artus, ejus articulus.
Izeivel nem biró. Articularius. M. A.
IZECSKE. Articulus. M. A.
IZEG mozog: fürgölödik. Sz. D.
IZEK. R. Fragmen, fragmentum. S. I.
IZEN, izeni. Nunciat. M. A. Quasi articulatim dici curat.
Bé izen. Innunciat.
Föl izen. Nunciat sursum.
Hadat izen. Bellum denunciat.
Haza izen. Nuncium mittit domum. Mit izensz haza. Quid renuncias, quid nuncias domum.
Ki izen. Nunciat foras.
Le izen. Nunciat deorsum.
Meg izeni. Denunciat, annunciat. M. A.
Reá izen. Nuncium mittit ad ejus collum.
Oda izen. Denunciat.
Viszsza izen. Renunciat.
Izenet. Nunciatio, nuncium. M. A.
Izenés. Nunciatio.
Had-izenés. Denunciatio belli.
Meg izenés. Denunciatio. M. A.
Izenget, izengeti. Frequenter nunciat.
Izengetés. Frequens nunciatio, nuncii missitatio. Pázm. Pred. p. 1151.
IZENKÉNT. Articulate, articulatim, geniculatim. M. A. CM. Margit' Élete p. 33.
IZES. Articulosus, geniculatus. M. A.
IZÉ. Quispiam, aliquis, quidam, quoddam. M. A. Pótoló szó, midön valamelly dolognak a' neve nem jut hirtelen eszünkben, és ekkor IZÉvel szoktunk magunkon segiteni.
Izél, izéli. — Mit izélsz annyit. — Jól meg izélték 's a' t.
IZÉK. Stramen v. foenum articulatim concisum a pecore, reliquiae pabuli rejectanea.
Izékes. Mixtum reliquiis pabuli.
Izékes széna. Foenum rejectaneum. Biró Márton Micae. p. 94.
IZI. Articularis. M. A.
IZIBE. Cito, illico, subito, actutum. Faludi. E. M. p. 106.
Izibe lett el tökéllés. Illico facta determinatio. Faludi N. E. p. 6.
Menj izibe. Pergas cito.
IZIBEN esett nékik is. Victoria non incruenta. M. A.
IZIG. Usque ad articulum, v. usque ad geniculum.
Harmad izig. Usque tertiam generationem.
IZik. Sternutat, singultit, oscitat. M. A.
Izés. Sternutatio, singultus, oscitatio. M. A.
IZMÉNY. F. Tolna Vben.
Kis Izmény. Sz. P. Tolna Vben.

IZRE. Ad articulum.
Izre porrá töri. Confringit', contundit, comminuit, in pulveres redigit. Faludi N. A. p. 98.
Sok izre: sok ágazatokra terjedtt. Sz. D.
IZRÓL izre. Membratim, articulatim. Faludi N. E. p. 84.

IZMOS.

IZMOS: iz-tagos. Validus, robustus, membrosus, corpulentus. S. I.

IZROM.

IZROM. Vices.
IZROMBAN. Iterato.
Több izromban. Pluries, iteratis vicibus. Sz. D. Origo hujus, et prioris vocis enucleatione adhuc indiget.

IZZ.

IZZ. R. Sudor. S. I. it. fervor, aestus.
IZZAD. Aestuat, fervescit, incalescit, sudat, calet. M. A.
Ki izzad. Exaestuat.
Meg izzad. Inaestuat. M. A.
Izzadás. Aestuatio. M. A.
Izzadás' bűze. Hircus, foetor sudoris. S. I.
Meg izzadás. Exaestuatio. M. A.
Izzadék. Sudor.
Izzadékot le törlő ruha. Sudarium. PP.
Izzadság. Sudatio, sudor.
Izzadttan. Sudando, cum sudore. S. I.
Izzadva. Fervide, ferventer, aestuose. M. A.
IZZASZT, izzasztja. Facit, ut sudet. Tetszik a' tanács, de izzaszt a' munka. km.
Ki izzasztja. Facit, ut exaestuet.
Meg izzasztja. Candefacit.
Izzasztás. Candefactio.
Izzasztó. Sudoriferum v. balneum laconicum. S. I.
Izzasztó orvosság. Sudoriferum, diaphoreticum. PP.
Izzasztó szerek. Sudorifera. S. I.
IZZGAT, IZGAT, izgatja. Stimulat, exstimulat, instigat, instimulat, infestat, incitat, cit. M. A. (Izzogat, izzgat, izgat. Proprie calefactat. Föl tüzeli).
Föl izgatja. Excit, excitat, exsuscitat. M. A.
Föl izgatja bizgatja. Commovet, irritat, incitat.
Meg izgatja. Instimulat. M. A.
Meg izgatta a' fát: meg mozgatta. Agitavit arborem.
Izgatás. Instigatio, instimulatio, infestatio, incitatio, stimulatio. M. A.
Meg izgatás. Instimulatio, concitatio, agitatio. M. A.
Izgatható. Irritabilis. Reitzbar. S. I.
Izgathatóság. Irritabilitas. S. I.
Izgató. Instigator, instimulator, stimulator, exstimulator, hortator, incitamentum. M. A.
Izgató szerek. Stimulantia, incitantia. S. I.
IZZÓ. Fervens, fervidus, exaestuans. M. A.
Izzó szén. Carbo vivus.
Izzó tűz. Ignis fervens.
Izzódik. Aestuat, ferbet, fervescit, desudat. M. A.

Í.

I

ÍED. Terretur, terrefit, percellitur, expavescit. S. I.
* Qui concursum duarum vocalium non ferunt, illi interjicere possunt jottam, ut ijed, ijeszt, ijeget, sed tunc prior vocalis perdit accentum, fitque brevis, quod metri caussa notandum erat.
El íed. Perterretur, percellitur. S. I.
Föl íed. Exterretur.
Föl íedett az álmából. Somno exterritus evigilavit.
Meg íed. Terretur. Nem minden széltől íed meg. Non omni vento terretur.
Íedelem. Terror, metus, pavor. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14.
Íedelmes. Timidus, pavidus. Faludi E. M. p. 137.
Íedelmesen. Timide, pavide. Faludi N. A. p. 69.
Íedelmeskedik. Pavescit. Faludi N. A. p. 205.
Íedelmesség. Paviditas.
Íedett. Territus.
Meg íedett. Perterrefactus, consternatus. M. A.
Íedez. Saepius terretur, exterretur.
Íedezés.
Íedés. Terror, metus, pavor.
Meg íedés. Consternatio, terror. M. A.
Íedhetetlen. Imperterritus.
Íedkezik. Terrore corripitur. S. I.
Íedő. Pavens, pavidus, timidus.
Íedős. Meticulosus, qui facile terretur. S. I.
Íedség. Pavor, terror.
Íedttében. Prae timore suo. M. A.
ÍEGET, íegeti. Territat. M. A.
Ne íegess. Ne trepidandi author mihi sis. M. A.
Íegetés. Terroris incussio, territatio.
Íegető. Terriculum, terriculamentum. M. A.
Íegető félelem. Timor territans. Faludi B. E. p. 58.
Íegető vász. Terriculamentum. Pázm. Pred. p. 24.
ÍESZT, íeszti. Terret, terrefacit, terrificat. M. A. Árnyékkal íeszted az oroszlányt. km.
El íeszti. Deterret, conterret, exterret, absterret. M. A.
Föl íeszti. Exterret, perterrefacit. M. A.
Meg íeszti. Perterrefacit, perterret. M. A.
Íesztés. Terrefactio.
Meg íesztés. Perterrefactio. M. A.
Íesztget, íesztgeti. Territat. M. A. A' gyermeket szokták kankussal íesztgetni. km.
Íesztgetés. Territatio. M. A.
Íeszthetetlen. Intrepidus. M. A.
Íeszthetetlenül. Intrepide. M. A.
Íesztő. Forma terrens, spectrum, larva, phantasma, v. terriculamentum. S. I.
Íesztő vász. Terriculum, terriculamentum. Pázm. Kal. p. 501.
* Eb-íesztő péntek. Prima dies Veneris post pascha.

ÍFFI.

ÍFFI. R. (iv-fi, iffi). Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis, adolescens.
ÍFFIACSKA. Adolescentulus. M. A.
Iffiacskálkodik. Adolescenturit. M. A.
ÍFFIADik. Juvenescit, puellascit, juvenatur. S. I.
Meg iffiadik. Renovatur juventus ejus. Pázm. Pred. p. 1196.
ÍFFIAN, iffiantan. Juveniliter, in juventute. A' kit Isten szeret, iffiantan meg hal. km.
ÍFFIANCZ, iffjancz. Juvenculus. S. I.
ÍFFIASKODik. Juvenatur. M. A. L.
ÍFFIASZT, iffjasztja. Juvenem facit. S. I.
ÍFFIATTA. In juventute sua, olim in juvenili aetate. M. A.
Iffiattad. In juventute tua.
Iffiattam. In juventute mea.
ÍFFIÍT, iffiítja, iffjítja. Renovat, juvenem facit. Faludi U. E. 1. R. p. 42. T. É. p. 85.
Meg iffjítja. idem. Faludi T. É. p. 285.
ÍFFIU (iv-fi-ő). Juvenis. M. A.
Iffiu kor. Aetas juvenilis, juventa.
Iffiu kori. Juvenilis.
Iffiu korában. In sua juventute.
Iffiu legény. Adolescens.
Iffiu leányka. Adolescentula. M. A.
Iffiu módra. Juvenili modo.
Iffiúan. Juveniliter. M. A.
Iffiudik. Juvenescit. M. A.
Meg iffiúdik. idem. M. A. Beniczki p. 281.
Iffiúi. Juvenilis. M. A.
Iffiúság. Juventus, juventa, adolescentia. M. A. Az iffiuság arany-alma, méltó meg őrízni. km.
ÍFFIÚL. Juvenatur, juvenescit. S. I.

ÍGE.

ÍGE. Verbum, dictio. M. A.
Ige-fonál. Ligamen, seu fasciculus filorum. S. I. három szálával vévén. Sz. D.
ÍGÉCSKE. Verbulum, vocula. M. A.
ÍGÉR, ígéri. Pollicetur, promittit, spondet. M. A. Sokat ígér, keveset ád. km.
El ígéri. Promisso alienat.
Föl ígér. Plus promittit promisso.
Meg ígéri. Adpromittit.
Reá ígér. Super promittit.
Ígéret. Promissio, promissum, pollicitatio. M. A. Az ígéret szép szó, ha meg adják, akkor jó. km. Dug. 1. R. p. 298.
Ígéret-tétel. Votum. Pázm. Kal. p. 912.
Ígérés. Sponsio. M. A.
Ígérget, ígérgeti. Frequenter promittit, pollicetur. S. I.
Ígérkezik. Se promittit, adventum suum pollicetur. Faludi N. A. p. 175.
El ígérkezik. Se adventurum spondet.
Oda ígérkezik. Obligat se eo adventurum.
Igérő. Promissor. M. A.
Igértt. Pollicitum. M. A.

Igértetett. Sponsus, promissus. M. A.
IGÉZ, igézi. Fascinat. M. A.
Meg igézi. Fascinatur, effascinatur. M. A.
Meg igéztek téged. Mantis te vidit. M.A.
Igézet. Fascinum, fascinatio. M. A.
Meg igézet. Fascinatio, effascinatio. M.A.
Igézetlen. Praefiscine. M. A. L.
Igézés. Fascinatio, fascinum. M. A.
Igézés-képpen dicséri. Fascinantium more laudat. M. A.
Meg igézés. Fascinatio, effascinatio. PP.
Igéző. Fascinans. M. A.
Igéző erő. Sympathia. Faludi U. E. 1. R. p. 114.
Igéztt, igézett. Fascinatus. M. A.
Igéztt ne legyen. Praefiscine dixerim. M. A.
Igéztetett. Fascinatus.
Meg igéztetett. Effascinatus. M. A.

ÍGY.

ÍGY. Sic. M. A.
Igy-e? Siccine. M. A.
Igy jól. Sic satis bene. M. A. PP.
Igy 's igy. Sic et sic. M. A. PP.
IGYEN. Taliter, sic. M. A. Margit' Élete Práynál p. 260. (úgy, ugyan, igy, igyen) M. Verbőczi p. 209. 457. Itt igyen. Heltai Kron. 1. Dar. p. 449.
IGYENES. Rectus, planus. M. A.
Igyenes erkölcs. Mores recti. Faludi E. M. p. 241.
Igyenes föld. Planities. M. A.
Igyenesedik. Aequatur, complanatur, rectus fit, convenit. M. A.
Igyenesen. Recte, amussim. M. A.
Igyenesít, igyenesíti. Aequat, adaequat. M. A.
Igyenesítés. Aequatio. M. A.
Igyenesség. Concordantia, aequalitas. M. A. Telegdi, Felelet. p. 18.
Igyenetlen. Inaequabilis, inaequalis, discors, dispar, disparilis, indirectus. M. A.
Igyenetlenkedik. Discordat, adversatur. M. A.
Igyenetlenség. Inaequalitas, discordia. M. A.
Igyenetlenül. Inaequabiliter, inaequaliter. M. A.
Igyenget, igyengeti. Coaequat, complanat. M. A.
Igyengetés. Complanatio. M. A.
Igyenlő. Aequus, aequabilis, aequalis, compar, parilis. M. A.
Igyenlő-képpen. Pariter, aequabiliter, aequaliter, aeque. M. A.
Igyenlőség. Aequalitas, parilitas. M. A.
Igyenlővé teszi. Aequiparat, aequat, exaequat, coaequat. M. A.
Igyenlővé tevés. Exaequatio. M. A.
ÍGYOLD. R. Forsan, fortassis, ne forte. M.A.

ÍJ.

ÍJ. Arcus. Lásd ÍV. M. A.
Ij-gyártó. Faber arcuarius. M. A. NC. p. 283.
Ij-módon. Arcuatim. M. A.
Ij-módra hajlott. Arcuatus, arcatus. M. A.
Ij-tegez. Corytus. M. A. Pharetra. PP.
* Kéz-íj. Arcus. M. A.
Kéz-ijjal vivó. Arquites. M. A.
ÍJAS. Arquites, sagittarius. M. A.
Kéz-íjas. idem. Pázm. Kal. p. 291.
Ijas fias. Opes, v. proles numerosas habens. S. I.
ÍJÁSZ (contracte JÁSZ). Miles pharetriger, sagittarius, pharetrarius. S. I. Lásd JÁSZ.
ÍJJA. Arcus ejus. A' ki madarat akar lőni, nem pöngeti íjját. km.

ÍM.

ÍM. En, ecce. M. A.
Ím-hol. idem. M. A.
Ím-ide. Illuc, huc. M. A.
Ím-ide, amoda. Huc, illuc. S. I.
Ím-így. Sic, hoc modo. M. A.
Ím-így, amúgy. Obiter, perfunctorie. M. A. Káldi 5. Reg. 17. 20.
Ím-így, amúgy mutatja. In folle offert. M. A.
Ím-ígyen. Sic, ita, taliter. S. I.
Ím-illyen. Talis, ejusmodi, hujusmodi. M. A.
Ím-illyen, amollyan. Qualisqualis, qualiscunque. M. A.
Im-innen. Hinc, isthinc. M. A.
Im-innen, amonnan. Hinc inde. M. A.
Im-innét. Hinc, isthinc. S. I.
Im-itt. Isthic. M. A.
Im-itt amott. Illic, isthic. M. A.
Im-majd. Jam jam. S. I.
Im-majdan. Jam jam, statim. M. A.
Im-már. Jam. M. A.
Im-máran. Jam tandem. M. A.
Im-már most. Jam nunc. M. A.
Im-már régen. Olim jam. M. A.
ÍME. En, ecce. M. A.
Ime hol. R. En, ecce. Marg. Élet.
ÍMETT. R. Vigilans, non dormiens.
Imette. Illo vigilante. Nem tudja álmában volt-e ez a' látás, vagy ímette. Pázm. Kal. p. 221.
Imetted. Te non dormiente. M. A.
Imettem. Me vigilante. M. A. Prágai p. 258. vide ÉMETTEM.
Imettünk. Nobis vigilantibus. Pázm. Pred. p. 990.
ÍMEZ. Iste, ista, istud. M. A.
IMÉNT. Nuperrime, paulo ante, proxime, dudum. M. A.
IMMEL.
Immel ámmal. Utcunque, superficialiter, defunctorie, rarenter. M. A.

ÍMELY.

ÍMELY. A' ló' bőréből önként serkedező vér, vagy a' szarvas marha' bőre alatt termő féreg. Sz. D.
Ímely-gyökér. Pyrethrum. Tárkony. Csapó Füves kert. p. 271.
ÍMELYEG gyomra. Fastidio cibi capitur stomachus ejus. Pázm. Pred. p. 234.

ÍN.

ÍN. Nervus. M. A.
Ín-eresztő fű. Balsamina. PP.
Ín-féreg. S. I.
Ín-fájó. Nervicus. CM.
Ín-fű. Teucrium chamaepytis. Kalincza-fű, vad ruta, szél-fű. Csapó p. 125.
Ín-nyújtó fű. Gratiola. Csapó. p. 63.
Ín-pók. Suffraginositas. Tolnai, Ló-orvos. p. 138.
Ín-pókos. Suffraginosus. CM. M. A. L.
Ín-rángatás. Convulsio. S. I.
Ín-rántás. Laesio nervorum. S. I.
Ín-szakadás. R. Paralysis. S. I.
INA. Ejus nervus.
Ina-sértett ló. Equus suffraginosus. CM.
Ina-szakadtt. Enervis. M. A.
Ina-szakadott. Paralyticus. M. A.
Ina-szakodozott. idem. M. A.
Ina-ütés. Laesio suffraginis.
Ina-ütött ló. Equus suffraginosus. S. I.
Inában van. Calcem ejus premit. Szaladj farkas, inadban van az igazság. km.
Inai-fájó. Nervicus. M. A.
INALL. Fugit, profugit. S. I.
El inallott. Aufugit.
Inallja. E vestigio sequitur, persequitur, insequitur. S. I.
INAM. Sz. PP. Pest, és Somogy Vkben.
INAS. Nervosus, musculosus it. cursor, pedisequus. M. A. Hóri horgas nagy inas. km.
Inas-esztendők. Tyrocinium, novitiatus.
Inas-idő. idem. S. I.
Inas hús: húsos tag. Torus. M. A. Musculus. S. I.
Inas húsos. Torosus. M. A.
Inas köszvény. Arthritis. S. I.
Inas-szoba. Conclave famulorum. S. I.
Inaskodik. Agit tyronem, famulum. Faludi T. É. p. 142.
El inaskodik. Famulatu traducit vitam.
Inaskodás. Tyrocinium, servitium. S. I.
Inasság. Famulatus.
Udvari inasság. Famulitium aulicum. Faludi T. É. p. 164.
INATLAN. Enervis, enervus. M. A. Pázm. Kal. p. 768.
ÍNBÓL való. Nerviceus. M. A.
ÍND. R. Motivum, momentum, causa movens. S. I.
Inda. Caulis. Stengel. A' futó füvek' szára. S. I.
Indája. Caulis ejus.
Indal. E. F. Torda Vben.
Indít, indítja. Movet, ciet. M. A.
El indítja. Promovet, commovet. M. A.
Föl indítja. Excitat, concitat, commovet. M. A.
Ki indítja. Emovet. M. A.
Meg indítja. Permovet. M. A.
Indítás. Motio, motus. M. A.
El indítás. Motio, promotio, orsus. M. A.
Föl indítás. Concitatio. M. A.
Meg indítás. Commotio, permotio. M. A.
Indítatott. Motus.
Föl indítatott. Concitatus, commotus. M. A.
Meg indítatott. Permotus. M. A.
Indító. Movens, motor. M. A.
Indító ok. Motivum, momentum, causa movens. S. I.
Indul. Movet, movet se, agit, agitur. M. A.
El indul. Progredi incipit. M. A.

Föl indul. Commovetur, concitatur. S. I.
Ki indul. Progreditur, egredi incipit. M. A.
Meg indul. Commovetur. M. A.
Utnak indul. Itineri se dat.
Viszsza indul. Revertitur.
Indulás. Motio, motus, M. A.
Föl indulás. Commotio. M. A.
Föld-indulás. Terrae motus.
Meg indulás. Permotio, progressio. M. A.
Indulat. Motio, affectus, passio. M. A.
Föld-indulat. Terrae motus. Telegdi Hom. 1. R. p. 31.
Indulatlan. Immobilis. M. A.
Indulatlanság. Apathia. S. I.
Indulatos. Passivus, affectibus indulgens, affectuosus. M. A.
Indulatoskodik. Commovetur, perturbatur, nimium afficitur. S. I.
Indulatosság. Perturbatio animi.
Indulhatatlan. Immobilis. M. A.
Indulhatatlanság. Immobilitas. M. A.
Induló. Se movens, commovens, mobilis. M. A.
Induló félben van. Parat abitum.
Indulóban. Est in procinctu eundi.
Indulót fúnak. Conclamant vasa. M. A.
Indúlj. Marche. Kommandó-szó.
ING, INOG. Movetur, agitatur. M. A.
Inog a' foga. Vacillat ejus dens.
Inog binog. Vacillat, movetur, huc, illuc.
Ingadogál. Motitatur.
Ingadogálás. Motitatio. Vajda 3. K. p. 23.
Ingadoz. Movetur, agitatur. M. A.
Ingadozás. Motio, motus. M. A.
Ingadozatlan. Immotus. M. A.
Ingadoztatott. Agitatus. M. A.
Ingadozva. Mobiliter. M. A.
Ingat, ingatja. Movet, mobilitat, agitat, motat. M. A.
Meg ingatja. Motat, agitat.
Ingatás. Motio. M. A.
Ingatható. Mobilis, agitabilis. S. I.
Ingatlan. Immobilis. M. A.
Ingás. Motio. M. A.
Ingodály. E. F. Fölső Fejér Vben.
Ingovány. Uligo. M. A.
Ingoványos. Uliginosus. M. A.
Ingó. Mobilis. M. A. Ollyan mint a' tekenyőben ingó víz. km.
Ingó bingó jószág. Bona mobilia. M. A. Pázm. Pred. p. 1156.
Ingóság. Mobilitas. M. A.
ÍNÚ. Nervi.

ÍNY.

ÍNY. Palatum v. gingiva. M. A.
Íny-viszketés. Odaxismus. Mikor a' gyermekeknek fogok ki nő, v. vágyás valamire. S. I.
ÍNYEN való kelés a' szájban. Aphtha. M. A.
ÍNYJE. Ejus palatum, v. gingiva.
Nem ragadt inyjéhez a' nyelve. km: Szós-beszédes.
Nincs inyjére. Non est ad ejus palatum, non sapit, non arridet illi.

ÍR (név).

ÍR. Ungventum, malagma. M. A. Nem lehet minden sebet egy írrel meg gyógyítani. km.
Ír-áros. Myropola, negotiator ungventarius. S. I.
Ír-vászon.
* Bab-ír. Emplastrum de baccis lauri. S. K.
Kanta-ír. Pharmacum veneficum. S. K.
ÍRE. Ejus ungventum. Sem íre, sem szelenczéje a' válasz-tételhez. km.
ÍRES. Ungvento delibutus.
Ires kenet. Prágai. p. 10.
Ires olaj. Chrisma. S. I.
Ires ruha. Emplastrum, cataplasma. M. A. CM.
Kanta-íres. Veneficus, venefica. M. Verbőczi 1660. in indice.
ÍREZ, írezi. Ungvento delibat.
Irezés. Delibutio ungventaria. Csuzi, Sipszó. p. 664.
Írezett. Ungvento delibutus.
Kanta-írezett. Praemedicatus. CM.

ÍR (ige).

ÍR, írja. Scribit, describit, conscribit. M. A. Nem mindenkor tollal, gyakorta fegyverrel is írják a' törvényt. km.
Ir. Scribillat. Irtak. Írtak. Faludi T. É. p. 112.
Alá írja, alája írja. Subscribit. M. A.
Által írja. Transcribit, transumit, perscribit. S. I.
Bé írja. Inscribit. Pázm. Kal. p. 1069. M. A.
Bele írja. idem.
Egygyü írja. Conscribit.
Elől írja. Praescribit. M. A.
Föl ír. Ad loca superiora scribit, repraesentat.
Föl írja. Adscribit, inscribit, conscribit, consignat. M. A.
Fölibe írja. Inscribit. M. A.
Hozzá írja. Adscribit.
Ki írja. Exscribit. M. A.
Ki írja, mássát veszi. Transscribit. M. A.
Ki írja a' seregből. Exauctorat. PP.
Környül írja. Circumscribit. M. A.
Le írja. Describit, depingit. S. I.
Meg írja. Perscribit, conscribit, describit. M. A.
Reá írja. Superscribit, inscribit. S. I.
Öszve írja. Conscribit.
Viszsza ír. Rescribit.
ÍRAT (név). Scriptum. S. I.
Irat-tartó, irat-tok. Chartarium. S. I.
Kéz-irat. Manuscriptum.
Iratos. Picturatus, perpictus, depictus, graphicus. M. A. Heltai Kron. 2. D. p. 225.
Iratos. Sz. P. Csanád Vben.
Iratos szőnyeg. Tapes pictus. Káldi Prov. 7. 16.
ÍRAT, (ige) íratja. Curat scribi.
Bé íratja. Curat inscribi. M. A.
Föl íratja magát valamelly társaságba. Nomen dat. PP.
Le íratja. Curat describi.
Iratás. Scriptio. M. A.
Bé íratás. Inscriptio. M. A.
Meg íratás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
Irattatott. Scriptus, descriptus altero curante.
ÍRATLAN. Inscriptus, non scriptus. M. A.
Iratlan tábla. Tabula rudis. PP.
ÍRATOTT. Scriptus.
Be íratott. Adscriptitius, adscriptivus. M. A.
Föl íratott. Inscriptus, consignatus. M. A.
Ki íratott. Scriptus, exscriptus. M. A.
Ki íratott a' seregből. Expunctus stipendiis, exauctoratus. PP.
Meg íratott. Descriptus, perscriptus. M. A.
ÍRÁS. Scriptio, scriptura, scriptum. M. A.
Irás-hamisító. Falsarius. CM.
Irás-közben. Intra scribendum. Pázm. Pred. p. 626.
Irás' mássa. Apographum, copia. S. I.
Irás' módja. Stylus scripturae, modus scribendi. S. I.
Irás-pénz. Pennaticum. S. I.
Irás-tudó. Literatus, doctus, scriba. M. A.
Irás-tudatlan. Analphabetus, illiteratus. Káldi Psalm. 70. 15. Act. 4. 13.
Irás-vesztegető. Zvonarics. 1. R. p. 585.
Irás' viszketege. Pruritus scribendi. S. I.
* Alá írás. Subscriptio. S. I.
Bé írás. Inscriptio. M. A.
Elől írás. Praescriptio. M. A.
Eredeti írás. Autographum, originale.
Élet-írás. Biographia.
Ékes írás. Calligraphia.
Föl írás. Inscriptio, consignatio. M. A. it. Repraesentatio.
Fölibe írás. Inscriptio. M. A.
Helyes írás. Orthographia.
Le írás. Descriptio. S. I.
Meg írás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
Reá írás. Superscriptio, inscriptio. S. I.
Régi írás. Antiqua scriptura. Régi írás, el kopott. km.
Szent írás. Biblia. S. Scriptura.
Irásbéli. Scriptus. S. I.
Irási. Scripturistícus.
Irási mesterség. Graphice. M. A.
ÍRDACSOL, írdacsolja. Scribillat. Esztergházi Tamás, M. Hunnius p. 404.
ÍRDOGAL, írdogalja. Scriptitat, scriptat. M. A.
Irdogalás. Scriptitatio. M. A.
IRHATATLAN.
Le írhatatlan. Qui describi, vel depingi non potest. S. I.
ÍRKÁL. Scriptitat, scriptat. M. A.
Irkál firkál. Faludi N. A. p. 213.
Irkálás. Scriptitatio, scribillatio. M. A.
Irkáló. Scribillator.
IRNI való. Scriptorius. M. A.
IROGAT, irogatja. Scriptitat. S. I.
Le irogatja. Sensim et successive describit.
Irogatás. Scriptitatio.
ÍROMÁNY. Scriptum. Szigvárt 1. Szakasz.
ÍROTT. Scriptus, pictus. M. A.
Irott baba. Pictus masculus.
Irott kép. Effigies, imago picta. M. A.

Irott papiros. Charta conscripta.
Irott szoba. Conclave expictum.
Irott történetek. Historia, annales, chronica. S. I.
Irott virág. Flos pictus. Az írott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km.
Alá írott. Subscriptus, infrascriptus. S.I.

ÍRÓ. Scriptor, scribens. M. A.
Iró asztal. Pluteus.
Iró bör. Charta pergamena, membrana. S. I.
Iró deák. Perscriptor, amanuensis, ab epistolis. M. A. Actuarius. CM.
Iró eszköz. Graphiarium. PP.
Iró ház. Tablinum, tabularium. PP.
Iró mesterség. Graphica. PP.
Iró nád. Calamus scriptorius orientalium. S. I.
Iró ón. Calamus plumbeus, plumbum scriptorium. S. I.
Iró penna. Graphium, penna scriptoria. PP.
Iró penna-hasadék. Pennae crena. PP.
Iró szál. Stylus, graphium. S. I.
Iró szék. Mensa scriptoria, pluteus. S. I.
Iró szén. Carbo designatorius, stylus carbonarius. S. I.
Iró szer. Minden valamin v. valamivel írhatni. S. I.
Iró szerszám. Theca pennaria, graphiarium. S. I.
Iró szoba. Grammatophylacium. S. I.
Iró ször. Penicillus, peniculus. S. I.
Iró tábla. Pugillares. CM.
Iró toll. Calamus plumeus, calamus scriptorius, penna scriptoria.
Iró vas-veszszö. Graphium. M. A.
* Meg iró. Perscriptor. M. A.

ÍRTT. Scriptus, exaratus. Írott. M. A.

ÍRTON írja. Incessanter scribit. Pázm. Pred. p. 5. 14. 1069.

ÍRVA. Scripto.
Irva hagyta. Scripto reliquit.
Irva van. Scriptum est.

ÍTÉL.

ÍTÉL, ítéli. Judicat, censet, retur, arbitratur, deputat. M. A.
El ítéli. Abjudicat. S. I.
Halálra ítéli. Condemnat, morte damnat.
Meg ítéli. Adjudicat, judicat. M. A.
Viszsza ítéli. Readjudicat.

ÍTÉLET. Judicium. M. A. Ne tégy arról ítéletet, a' mihez nem értesz. km.
Itélet' napja (hajdan bírság' napja). Dies judicii, dies novissimus. S. I.
Ítélet-tétel. Actus judicii. Zvonarics 1. R. p. 790. Káldi 3. Reg. 3. 28.
* Bal ítélet. Judicium sinistrum.
Csalfa ítélet. Judicium subdolum.
Elö-ítélet. Praejudicium. S. I.
Éretlen ítélet. Judicium immaturum.
Korcs ítélet. Judicium mancum.
Utólsó ítélet. Judicium extremum.
Vak ítélet. Judicium coecum.

Itéleti. Judicialis, judicatorius. M. A.

ÍTÉLETLEN. Injudicatus. M. A.

ÍTÉLÉS. Judicatio. M. A.
Meg ítélés. Dijudicatio. M. A.

Itélésre való. Judicialis, judiciarius. M.A.

ÍTÉLHET, ítélheti. Potest judicare. Az órajárásból meg ítélheted a' várast. km.
Itélhetés. Potestas judicandi. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 129.

ÍTÉLNI való. Judicandus.

ÍTÉLÖ. Censor, arbiter, aestimator. M. A.
Itélö biró. Judex, praetor. M.A. A' jó lelki ismeretnek nem kell itélö biró. km.
Itélö hely. Praetorium. Káldi Philipp. 1. 13.
Itélö mester. Protonotarius. Pázm. Kal. p. 644.
Itélö szék. Tribunal, sedria, sedes judiciaria. S. I.
Itélö szoba. Praetorium. Faludi T. É. p. 297.
* Fö ítélö biró. Summus judex. Pázm. Kal. p. 645.
Meg ítélö. Dijudicans. M. A.
Viszsza ítélö levél. Literae readjudicatoriae.

ÍTÉLTET, ítélteti. Curat judicari.
Meg ítélteti. Curat condemnari.

ÍTÉLTETETT. Judicatus.
Halálra itéltetett. Condemnatus ad mortem.
Meg ítéltetett. Dijudicatus. M. A.

ÍV.

ÍV. Arcus. M. A.
Ív-gyártó. Faber arcuarius. M. A.
Ív-tok. Corytus. M. A.

ÍVE. Ejus arcus.

ÍVES. Arcitenens, arcum gerens. M. A.
Íves fegyveres Kupido. Faludi E. M. p. 241.

ÍZ.

ÍZ. Sapor, condimentum. M. A.
Íz-adás. Conditura. M. A. Pázm. Pred. p. 437.
Íz-adó. Conditor v. condimentum, aroma. S. I.
Íz eszi az ínyjét. Száj-nyavalya, midön az íny el válik a' fogtól. Sz. D.
* Édes íz. Dulcis sapor. Sz. D.
Gyümölcs-íz. Electuarium, eclegma.
Keserü íz. Amarus sapor. Sz. D.
Szilva-íz: szilva-lekvár, liktáriom. Sz.D.

ÍZE. Ejus sapor. Sem íze, sem bűze. km.
Scabrosior leberide. M. A.
Íze-veszett v. fogyott ember. Homo insipidus, insulsus, ineptus. S. I.
* Étel' íze. Sapor cibi. Az első ételnek ízét majd végig meg szokta tartani a' csupor. Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.
Gyümölcs' íze.
Szája' íze. Gustus palati. El vette az Isten a' szája' ízét, mint a' Pápai bírónak. km.
Nincs száját' ízére, nem esett szája' ízére. Non ad palatum ejus.

Ízét érzi. Percipit gustum, saporem.
Bor-ízét — Eczet-ízét érzi. Saporem vini — aceti sentit.

ÍZEL, ízeli, ízli. Gustat, saporem percipit.
Meg ízli. idem. A' ki egyszer a' mézet meg ízli, nehezen hagyja el. km.

Izeledik. Sapore inducitur.
Belé izeledik. Praegustum accipit, inescatur. Mikes, Török Országi Levelek. p. 224.

Izelínt (mint nyalínt). Libat, primoribus labiis degustat, delibat. S. I.

Izelít, izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 418. 828. Kal. p. 398.
Meg izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 958.
Meg izelített. Delibatus, degustatus. M.A.

Izelítés. Gustus, degustatio. M. A.
Meg izelítés. Degustatio, delibatio. M. A.

Izlés. Gustus, degustatio. Izelés. S. I.
Jó ízlés' tudománya. Scientia boni gustus, aesthetica.
Jó ízlést kivánok. Precor bonum appetitum. Sz. D.

Izlet, izelet. Gustus. S. I.

ÍZES. Sapidus, conditus. M. A.
Ízes falat. Sapida buccella, bolus delicatus. Sz. D.
Ízes kivánság. Sapidum desiderium. Csuzi, Síp-szó. p. 247.
Ízes tréfák. Sales. S. I.

Ízesedik. Sapidus redditur.

Ízesít, ízesíti Sapidum reddit; condit, sapidum facit. M. A.
Meg ízesíti. Sapidum reddit. M. A.

Ízesség. Sapiditas. Csuzi Síp. p. 3. Tromb. p. 247.

Ízesül. Sapidus redditur.

ÍZETLEN. Insipidus, inconditus, insulsus. M. A. CM.
Izetlen bor. Vinum insipidum, vappa. A' háltt bor izetlen.
Izetlen bolondság. Ineptiae. PP.
Izetlen ital. Potus insipidus. Izetlen mint a' Csepregi ital. km.
Izetlen tréfa. Jocus insulsus.

Ízetlenedik. Disgustatur, insulsus fit.
El ízetlenedik. idem. Faludi N. A. p. 44.

Ízetlenít, ízetleníti. Amarum, insipidum reddit. Pázm. Pred. p. 526. „Nyelve eczettel, és epével izetlenítteték, a' mi torkosságunkért.“
El ízetleníti. Faludi N. E. p. 138.
Meg ízetleníti. Insipidum reddit. M. A.

Ízetlenkedik. Agit odiosa, molestat. S. I.

Ízetlenség. Fatuitas, insulsitas. M. A. Pázm. Pred. p. 281. 979.

Ízetlenül. Insulse, insipide. M. A.

ÍZLEL, ízleli. Gustat. M. A. Pázm. Pred. p. 521.
Meg ízleli. Degustat. M. A.

Ízlelés. Gustatus, degustatio. M. A. Faludi. B. E. p. 7.
Meg ízlelés. Degustatio. M. A.

Ízlelö. Gustator. M. A.

ÍZT ád. Condit. M. A.

ÍZTELEN. Insipidus, inconditus. M.A. CM.

ÍZÜ. Saporis.
Bor-ízü. Saporis vinacei, dulcacidus. M.A.
Bor-ízü alma. Pomum dulcacidum.
Bor-ízü körtvély. Pyrum dulcacidum.
Jó ízü. Boni saporis, sapidus, enchyla. CM.
Jó ízü álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
Leg jobb ízü a' panaszos étel. km.
Pogácsa-ízü. Pázm. Pred. p. 314. „A' manna akkor volt pogácsa-ízü mikor meg törték, és fözték.“

Ízüen. Sapide. Jobb ízüen esik, a' mihez munkával jutsz. km.
Jó izüen. Sapide. Pázm. Pred. p. 455.
Jó izüven. idem. Pázm. Pred. p. 616.

Mutató

(J-ből.)

JA.

JA (rag-szó.).
JAJ, jajdit, jajdul, jajgat, jajol, jajos.
JAKAB, jakabol.
JAN, jana, jancsi, jankó.
JANCSÁR.
JAP JAP.
JARG, jargal.
JAU, java.

JÁ.

JÁCZ.
JÁD.
JÁGER.
JÁK, jákó.
JÁMBOR, jámborít, jámborodik, jámborság, jámbortalan, jámborúl.
JÁN, jánd, jánk, jánok, János.
JÁR, járat, járatlan, járás, járdogal, járhat, járkál, járogat, járom, járó, jártat, jártt, járul, járvány.
JÁRFÁS.
JÁSZ, jászó, jászság.
JÁSZMIN.
JÁSZOL.
JÁT.
JÁTSZik, játék, játszás, játszi, játszodik, játszondik, játszó.
JÁVOR.

JE.

JEGY, jegybéli, jegye, jegyetlen, jegyes, jegyez.
JEL, jele, jelen, jeles, jelez, jelöl, jelség.
JELZEMIN.
JEN, jene, jenes, jenő.
JER, jerjünk, jersze, jertek.
JERKE.
JERONIMUS.
JERUSÁLEM, jerusálemi.

JÉ.

JÉ, jéke.
JÉCSA.
JÉG, jeged, jegel, jegell, jégen, jegenye, jeges, jégi, jegzik.
JÉRCZE.
JÉZUS.

JO.

JOH, joha.
JOH (mellyék-név.).
JORBA.
JORDÁN.

JÓ.

JÓ, jobb, jócska, jód, jog, jókor, jól, jóra, jós, jóság, jószág, jova, jovall, jóvá, jovas, jovít, jovul, józan.
JÓSA.
JÓZSEF.

JŐ.

JŐ, jődög, jöhet, jöszte, jövedelem, jött, jövel, jövemény, jövend, jövet, jövevény, jövél, jövés, jövöget, jövötény, jövő.

JU.

JUBELLÉR.
JUDÁS.
JUDIT.
JUH, juha.
JUHAR.
JULI.
JULIBA.
JUNGÁTA.
JUSZOLAG.
JUT, jutalom, jutás, juttat, jutton.
JUTH, jutha, jutas, jutom.

JÚ.

JÚH, juhász, juhászik, juhádzik, júhi.
JÚJ.

Summa 56.

J.

J.

JA.

JA, je. Suffixum.

JAJ.

JAJ. Vae. M. A. it. Miseria, calamitas. S. I.
Jaj baj. Miseria cum aceto.
Jaj-bőr. Pars sensibilior. Meg keresi a' jaj-bőrét. — Ki találta a' jaj-bőrét. kmm.
Jaj az éu nyavalyám. Una litera (V) perditio mea. KV. p. 541.
Jaj jaj. Ahu, eheu, vae vae! M. A.
Jaj-kóró. Virga lamenti, baculus dolorem causans.
Jaj leszsz neki. Vapulabit multis.
Jaj nekem. Vae mihi.
Jaj 's meg jaj. Vae et iterum vae. Pázm. Pred. p. 319. 440. 1084.
Jaj-szó. Ejulatio, lamentatio, quiritatio. S. I.
Jaj-szóval kiált. Pázm. Pred. p. 6.
Jaj-szóval kiáltás. Quiritatus, ejulatus. M. A.
Jaj-veszékel. R. Ejulat, lamentatur, plangit. S. I.
* Egy jaj-szót sem mondott. Vajda 3. K. p. 355.
Sereges jaj. Caterva calamitatum. Parányi gyönyörűség, sereges jaj. km.

JAJD.
Jajdít. Ejulat.
El jajdította magát. In ejulatum erupit.
Jajdúl. Ejulat, plangit. S. I.
Jajdulás. Ejulatus. Pázm. Pred. p. 554.
JAJGAT. Plangit, deplorat, ejulat. M. A. Az aluvó oroszlánynak jajgat a' költője. km.
Jajgatás. Ejulatio, ejulatus, planctus. M. A.
JAJJA. Ejus vae, ejus ejulatus. Egy bús nimfának jajja fülembe hatott. Rájnis.
Ártatlanok' jajja. Lamenta innocentum. Faludi N. A. p. 185.
JAJJAL közli. Intermiscet lamenta. Faludi E. M. p. 40.
JAJOL. Ejulat.
Jajoló. Ejulans. Örülve, nevetve várja a' jajoló ellenséget. Dug. km. 2. R. p. 166.
JAJOS. Miser, calamitosus. Faludi N. E. p. 69. N. A. p. 37.

JAKAB.

JAKAB. t. f. n. Jacobus. M. A.
Jakab' fa. F. és Sz. P. Szala Vben.
Jakab' falva. FF. Baranya, Liptó, Posony, és Sáros Vkben.
Jakab' fája. E. F. Küküllő Vben.
Jakab' háza. F. Vas Vben.
Jakab' kobakja. Lagena cucurbitina S. Jacobi.
Jakab-nap, Jakab' napja. Festum S. Jacobi. Nem minden nap Jakab-nap. km.
Jakab' szállása. Sz. P. Fejér Vben.
Jakab-vágás. F. Sáros Vben.
* Leveles Jakab. Jacobus Apostolus, cujus festum celebratur prima Maji, quando arbores folia incipiunt habere.
JAKABOL, jakabolja. Imponit alicui. M. A.

JAN.

JAN.
JANA' falva. Jennersdorf. F. Vas Vben.
JANCSI. Joannes puer v. adolescens. A' mit Jancsi nem tanúltt, nem tudja azt János. Pázm. Pred. p. 334.
Jancsika. idem.
JANKA. Sz. P. Veszprém Vben.
Janka' falva. Sz. PP. Szepes, és Bihar Vkben.
Janka-hid. F. Torontál Vben.
JANKÓ. Joannes juvenis.

JANCSÁR.

JANCSÁR. Turcicus miles pedestris, turcicus satelles. PP. Hos Mahometes anno 1463 fundaverat.

JAP.

JAP JAP. Titivillítium, bipolo. M. A. Dibdáb, semmire kellő. Sz. D.

JARG.

JARG.
JARGAL. Grassatur, cursat, equitat. M. A. Nyargal. Sz. D.
Jargalás. Grassatio, discursio. M. A.

JAU.

JAU. Epidromis. M. A. CM. PP. Kötél, kire az hálót kötik, vadász-háló-kötele. M. A. Hic tamen in lat. scribit cum accentu „Jáu"
JAVA. idem. M. A.

JA.

JÁCZ.

JÁCZ. FF. Nyitra Vben.

JÁD.

JÁD. F. Somogy Vben.

JÁGER.

JÁGER. Vadász.

JÁK.

JÁK. MV. Vas Vben. (Deák, diák, gyiák, gyák, ják).
Ják' fa. F. Vas Vben.
Ják' falva. F. Borsod Vben.
JÁKÓ. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vben.
Jákó' halma. F. Jászságban.

JÁMBOR.

JÁMBOR. Probus, pius. M. A. (contractum ex jó ember) Sok jámbor' szava, Isten' szava. km.
Jámbor aszszony. Proba foemina. Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
Jámbor aszszonyságát hányja, veti. Jactat se esse foeminam probam. Pázm. Pred. p. 885.
Jámbor barátság. Amicitia proba. Nem jámbor barátság az, mellyért meg bántad Istenedet.
Jámbor feleséget csak az Isten adhat. km.
Jámbor ifjú. Probus juvenis. A' jámbor ifjúból szokott a' jó vén ember válni. km.
Jámbor jó. Faludi U. E. 3. R. p. 88.
Jámbor Lajos. Ludovicus pius. Faludi T. É. p. 91.
Jámbor. Proles proba. Még a' roszsz anya is jámbor magzatot szeret. km.
Jámbor név. Nomen honestum. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Jámbor szülék. Parentes pii. A' jámbor szüléknek is gyakran feslett fiok. km.
A' régi jámborok-féle. Veteris monetae. M. A.
JÁMBORÍT, jámborítja. Probum facit, pium reddit. M. A.
Meg jámborítja. idem. VM. Intő levél. p. 150.
JÁMBORODik. Redit ad frugem, probus fit.

Meg jámborodik. idem. Prágai. p. 820. Faludi T. É. p. 154.
Jámborodás. Reditus ad frugem. Mindenkor ideje vagyon a' jámborodásnak. Nunquam sera conversio.
JÁMBORSÁG. Probitas, pietas. M. A. Szépség, és jámborság ritkán járnak egy nyomban. km.
JÁMBORTALAN. Probitatis expers. Faludi T. É. p. 91.
JÁMBORÚL. Probe, probiter, pie. M. A. Akárki mit mondjon, csak te élj jámborúl. *Cum recte vivas, non cures verba malorum.*
JÁMBORÚL (ige). Probus fit. M. A. Meg jámborúl: meg szelidűl.

JÁN.

JÁN. Sz. P. Szala Vben.
JÁND. F. Bereg Vben.
JÁNK. MV. Szatmár Vben.
JÁNOK. F. Abaúj Vben.
JÁNOS. Joannes. M. A. János-bátya is Jankó volt még akkor. km. Dug. 1. R. p. 91.
János' fa. FF. Vas és Soprony Vkben.
János' falva. F. Bihar Vben.
János' háza. t. h. n. Vas, Arad, Liptó és Posony Vkben.
János' hida. F. Pest Vben.
János-Pap' országa. India, Utopia. PP.
* Szent János' kenyere. Filicula. v. polypodium. NC. p. 35.
Szent János' virága. Galion, gallion. NC. p. 37.
Szent János' füve. Corion. CM. Glycyrrhiza. Csapó. p. 259.
Jánosd. F. Abaúj Vben.
Jánosda. F. Bihar Vben.
Jánosi. FF. Baranya, Bereg, Gömör, és Szatmár Vkben. Sz. PP. Veszprém, Szatmár, és Baranya Vkben.

JÁR.

JÁR, járja. Ambulat, graditur, it. Perambulat, permeat. M. A. Lassan járj, tovább érsz. km.
Jár az óra. Horologium incedit.
Jár a' szája. Blaterat. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
Jár kél. Peregrinatur, proficiscitur hinc inde. M. A.
Jár megy. Commeat. M. A.
Alatt jár elméje. km. Mente non assurgit.
Által járja. Permeat, pervadit, perambulat. M. A.
Bé járja. Perambulat. M. A. Tolnát Baranyát bé járta. km.
Belé jár. Abambulat. M. A.
Bottal jár. Baculatus incedit.
Bucsut jár. Peregrinatur ad loca sacra.
Egyenest jár. Directe incedit.
Egygyütt jár. Una vadit. Részegség, kurvaság egygyütt járnak. km.
El jár (p. o. a' gyülésekre, a' templomba). Frequentat.
El járja. Pervadit, pervagatur, perambulat. M. A.
El jár az idő. Tempus progreditur.
El jár tisztében. Muneri satisfacit, officium implet. S. I.
Előbb jár. Praecedit. A' fáradt ló is előbb jár farkánál. km.
Elől jár. Ante ambulat, it. Praeest. M. A.
Elől járja a' tánczot. Orbem saltatorium ducit, chorum ducit, praesaltat. PP.
Éjjel jár. Noctu ambulat. Kurvának, bábának szabad éjjel járni.
Föl járja. Pervagatur, pervadit. S. I.
Gyalog jár. Pedes incedit. Lovon jött, gyalog jár. km.
Haza jár. Domum infestat.
Halkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Határt jár. Lustrat limites.
Hozzá jár. Aditat. M. A.
Ki jár. Exitat, exambulat, abambulat, it. effluit, emanat. M. A.
Ki jár a' fizetése. Percipit stipendium suo tempore.
Körül jár. Circumambulat. M. A.
Körül járja. Circuit.
Környül jár. Obit, circumit, obambulat. M. A.
Közel jár. Prope accedit. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát km.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Le jár. Descendit, delabitur. S. I.
Le járja. Incessu superat.
Le járta a' csizma' sarkát.
Meg járja. Peragrat, perambulat, pervadit, circumvadat, lustrat. M. A.
Meszsze jár. Procul recedit, distat. Olly meszsze jár tőle, mint Makó Jerusalemtől. km.
Oda jár. Eo frequentat.
Öszve járja. Pervadit, pervagatur.
Pártában jár. Corolla revincta incedit. Nem mind leány az, a' ki pártában jár. km.
Pórúl jár. Successu destituitur.
Rajta jár. Pedibus calcat.
Reá jár. Aditat frequenter, ad ejus collum saepe accedit. Ha meg kezdik egyszer a' szalonnát, reá járnak. km.
Szárnyon jár. Volando fertur. Gonosz hír szárnyon jár. km.
Széllyel jár. Obambulat. M. A.
Tánczot jár. Saltat. Nem illik a' Barátnak tánczot járni. km.
Tapogatva jár. Praepalpando vadit. Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
Utánna jár. Persequitur, vestigia premit, curam adhibet. Nem azé a' madár, a' ki utánna jár. km.
Viszsza jár. Remeat. S. I. it. Redit. Ennyi még viszsza jár. Tantum ei redit.
JÁRA. E. Folyó víz Torda Vben.
Jára (Alsó, Maros). E. FF. Torda Vben.
JÁRAT. Profectio, itineratio. M. A.
Járat kelet. Divagatio. S. I.
Járatbeli.
Igaz járatbeli. Non suspectus. Pázm. Kal. p. 780.
Járatos. Tritus, notus, v. expertus, versatus. S. I.
Járatosság. Experientia, intelligentia. S. I.
JÁRATLAN. Invius, it. inexpertus, idiota. Káldi Esther 16. 14. Faludi E. M. p. 47.
Járatlan út. Via invia. M. A. Pázm. Kal. p. 185.
Által járatlan. Impervius. M. A.
JÁRÁS. Ambulatio, meatus, incessus, gradus, gressus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio. M. A.
Által járás. Transitus. Káldi Psalm. 143. 14.
Bé járás. Introitus, v. perambulatio, v. congregatio cehalis. S. K.
Bucsu-járás. Peregrinatio religionis causa suscepta. S. K.
Elől járás. Praepositura, praecessio. S. K.
Határ-járás. Metatio.
Ki járás. Excursio.
Körűl járás. Periodus. S. K.
Közben járás. Intercessio. S. K.
Óra-járás. Incessus horologii. Az órajárásból meg ismérheted a' várast. km.
Tatár-járás. Devastatio per Tartaros facta. Nagy a' híre, mint a' Tatár-járásnak. km.
Utánna járás. Assectatio. S. K.
Járásbéli biró. Judex processualis. Tiszti Szótár p. 58.
JÁRDOGAL. Itat, ambulitat. M. A. Káldi 2. Reg. 16. 5. Faludi N. E. p. 138. N. A. p. 233.
Járdogalás. Frequens accessio. Otrokóczi, A' kegyesség' útja 1699. p. 8.
JÁRHAT. Potest incedere, ambulare.
Járható. Ambulatilis, ambulatorius, meabilis. M. A.
Által járható. Permeabilis. M. A.
Által járható víz. Vadum. S. I.
Meg járható. Pervius, permeabilis. S. I.
Járhatatlan. Immeabilis, invius.
Által járhatatlan. Inpermeabilis. M. A.
Föl járhatatlan. Insuperabilis. S. I.
Meg járhatatlan. Invius, avius, impervius, non permeabilis. S. I.
JÁRKÁL. Itat, ambulat. Sz. D. S. I.
Járkálás. Obambulatio.
JÁROGAT. Deambulat, ambulat. M. A.
JÁROM. Jugum. M. A.
Járom-szeg. Radius, subjugia lora. M. A. Ki töri a' járom-szeget. Excutit jugum. Dug. km. 2. R. p. 58. Pázm. Kal. p. 771.
Járom-szeg' lika. Endrios. M. A.
Járma. Ejus jugum.
Jármatlan. Injugis. M. A.
Jármol, jármolja. Sub jugum mittit. Tud. Gyűjt. 1820. XI. Kötet p. 66.
Jármos. Subjugalis, subjugis, jugatorius. CM. M. A.
Jármos ökör. Bos jugalis.
Járomba fogja. Subjugat. M. A.
Járomra, vagy ökör' szarvára kötött kötél. Amphron. M. A.
JÁRÓ. Ambulator, meabilis. M. A.
Járó csillag. Planeta, stella erratica. S. I. Bujdosó csillag.
Járó hely. Porticus, xystus. S. I.
Járó hid. Pons volatilis. Röpülő hid. S. I.
Járó kelő ember. Huc illuc itinerans. Faludi E. M. p. 241.
Járó kelő utazó. idem. Faludi T. É. p. 197.

Járó szij. Lorum, quo mediante infantes ambulare discunt. S. I.
* Bé járó. Intrans, familiaris, domesticus.
Udvari bé járó. R. Aulae familiaris.
Bé járó embere a' Császárnénak. Faludi E. M. p. 105.
Bé járó inasok. Aulici famuli. Faludi N. A. p. 223.
Bé járó út. Introitus. Faludi N. A. p. 114.
Bé járóbb. Magis acceptus in aula. Faludi N. A. p. 247.
Bé járója. Ejus familiaris. Prágai p. 197.
El járók. Abambulantes. M. A.
Elő járó. Antecessor. M. A.
Elől járó. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
Elől járó beszéd. Praefatio. M. A.
Haza járó lelkek. Manes, lemures, umbrae.
Ki járó. Nocturnus vagator.
Kötélen járó. Funambulo. S. K.
Közben járó. Intermediator.
Le járó bélek. Procidentia intestinorum. S. I.
Le járó bélű. Herniosus, enterocelicus. S. I.
Úton járó. Viator. S. K.
Járóság.
Elől járóság. Superioritas.
Közben járóság. Intermediatio. Zvonarics. 1. R. p. 130.
JÁRT, jártja. Facit, operatur, conficit, parat. Lásd GYÁRT.
JÁRTAT, jártatja. Facit, ut incedat, ambulet. El jártatják veled az ebek' táncát. km.
Meg jártatja. Circumducit. Jártasd meg a' lovakat.
JÁRTT. Tritus.
Jártt költt. Polytropus, expertus. M. A.
Jártt út. Callis, via trita. M. A. Jobb a' jártt út járatlannál, és a' való valótlannál. km.
Jártta, járta. Ambulatio ejus. Pesthi' Meséji p. 44.
Jártában költében. Intra ambulandum. Pázm. Pred. p. 1207.
Jártányi erő. Vis incedendi.
Jártányi ereje sincsen. Pázm. Pred. p. 510.
Jártányi ereje sem volt. Pázm. Pred. p. 537.
Ha annyi jártani erőm leszsz. Faludi T. É. p. 93.
Járton jár. Continenter incedit. Pázm. Pred. p. 324.
Járton el jár dolgában. Diligenter fungitur officio. VM. p. 127.
Járton járja. Faludi N. A. p. 113.
Jártos. Versatus, expertus v. gnarus, peritus, intelligens. S. I.
Jártos keltes. Homo multae experientiae. S. I.
JÁRÚL. Accedit. M. A.
Elő járúl. Prodit, procedit, accedit. M. A.
Hozzá járúl. Accedit. M. A.
Járulás. Accessio. M. A.
Járulat. idem. M. A.
Hozzá járulhatatlan. Inaccessibilis. Zvonarics Postilla 1. R. p. 894.
Hozzá járuló. Accessorium. Tiszti Szótár p. 40.
JÁRVÁNY. Morbus epidemicus, endemius.

JÁRFÁS.

JÁRFÁS. Gervasius. n. p. M. A.

JÁSZ.

JÁSZ. Barbarus hostis, philisteus. M. A. Sagittarius NC. p. 467.
Jász-falu. F. Komárom Vben. Sz. P. Pest Vben.
Jász-keszeg. Phoxinus levis. M. A.
Jász-telek. F. Nógrád Vben.
JÁSZÓ. MV. Abaúj Vben.
JÁSZSÁG. Terra Jazygum, Jazyges.

JÁSZ.

JÁSZ lásd GYÁSZ. S. I.

JÁSZMIN.

JÁSZMIN. Apiaria, zambachum. PP.
Jászmin-virág. idem.

JÁSZOL.

JÁSZOL. Praesepe, praesepium. M. A.
Jászol-kötés. Aggeris positio. M. Verbőczi 1660. p. 176.
JÁSZOLKA. Parvum praesepe. Pázm. Pred. p. 118.
JÁSZLA. Ejus praesepe. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 135. Eszterházi Tamás. M. Hunnius p. 58.
JÁSZLÓ. Praesepe, praesepium. M. A.

JÁT.

JÁT. Azon egy nevű, drusza. Sz. D.

JÁTSZik.

JÁTSZik, játszsza. Ludit. M. A. Ki nem játszik, se nem nyer, se nem veszt. km.
El játszsza. Lusu perdit, ludendo prodigit. S. I.
El játszotta mindenét. Omnia sua lusu perdidit,
Elől játszik. Praeludit. M. A.
Ki játszsza. Lusui exponit.
Le játszsza. Lusu expungit.
Meg játszsza. Deludit, decipit, fallit. S. I.
JÁTÉK. Ludus, lusus. M. A. Szemesnek való a' játék, vaknak az alamisna, czigánynak a' vak ló. km.
Játék-alak. Pupa, citeria, oscillum. Marionette. S. I.
Játék-alakos. Neurospastes. S. I.
Játék-csont. Alea. S. I. Koczka.
Játék-eb. Canis melitaeus. S. I.
Játék-harcz. Certamen ludicrum, simulacrum belli. S. I.
Játék-hely. Lusorium, theatrum. S. I.
Játék-levelek. Chartulae lusoriae. S. I.
Játék-kövek. Calculi lusorii. S. I.
Játék-mese. Fabula, quae ludi potest. S. I.
Játék-nézés. Spectaculum ludorum. M. A.
Játék-nézésre való épűlet. Theatrum. M. A.
Játék-nézö hely. idem.
Játék-piacz. idem. Káldi Act. 19. 29.
Játék-szer. Crepundia, res lusoriae. S. I.
Játék-szín. Theatrum. S. I. Sz. D.
Játék-szín' alja. Orchestra. Parterre. S. I.
Játék-szín-lepel. Siparium. S. I.
* Csata-játék. Ludus latrunculorum Schachicus. Vitéz-játék. S. K.
Elő-játék. Praeludium. S. I.
Énekes játék. Opera. S. K.
Gyermek-játék. Crepundia, lusus puerilis. S. K.
Kártya-játék. Chartilusus. S. K.
Koczka-játék. Talaris, aleae lusus. S. K.
Lapta-játék. Pilae lusus. S. K.
Mulatságos játék. Comoedia. S. K.
Szerencse-játék. Lusus sortilegii. S. K.
Szomorú játék. Tragoedia. S. K.
Víg játék. Comoedia. S. K.
Játéka. Ejus lusus.
Szerencse' játéka. Ludibrium fortunae.
Játékos. Ludio, histrio, agyrta. Nem hittem volna, hogy illy játékos. Simia caudata. M. A.
Játékos bolond. Morio scenicus, theatralis. Pázm. Pred. p. 349.
Játékos nyúghatatlan paripa. Faludi T. É. p. 21.
Játékos példa. Exemplum ludicrum. Pázm. Kal. p. 839.
Játékoskodik. Histrionem agit. Alakoskodik, czinkoskodik. Sz. D.
JÁTSZÁS. Ludus, lusus, lusio. M. A.
Elől játszás. Praelusio, praeludium. M. A.
Meg játszás. Delusio. S. I.
JÁTSZI. Jocosus, scurrilis, vanus v. jocularis, jovialis, festivus. S. I.
Játszi beszéd. Jocus, nugae, facetiae. S. I.
Játszi nyájasság. Faceta affabilitas. Csuzi, Sip. p. 244. 303. Tromb. p. 180.
JÁTSZODik. Ludit, lusitat. M. A. Colludit. CM. Pázm. Pred. p. 1202.
Játszodva. Collusorie.
Játszodozik. Lusitat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 445.
Játszodozás. Lusio, lusus. M. A.
Játszodozó. Ludibundus. M. A.
Játszodtat, játszodtatja. Ludificat. M. A.
Meg játszodtatja. Deludit, illudit, eludit. M. A.
Játszodtatás. Ludificatio. M. A. Pázm. Kal. p. 371. 757.
Meg játszodtatás. Delusio, elusio. M. A.
JÁTSZONDik. Lusitat, collusitat. Él ezen szóval Margit' Élet-írója, Práynál p. 363. „Játszondjonk."
JÁTSZÓ. Lusor. M. A.
Játszó hely. Lusorium. PP.
Játszó kártyák. Chartulae lusoriae, folia aleatoria. PP.
Játszó kövek. Calculi lusorii. PP.
Játszó társ. Collusor. M. A.

Jó helyen van. Stat in bono loco.
Jó helyre verödött. Eluctatus est.
Jó hír. Fama jucunda, rumor gratus, v. bonum nomen. Drága kincs a' jó hír, valaki avval bír. km.
Jó hír ez nékünk. Gratus nobis est hic rumor. Pázm. Pred. p. 582.
Jó hír-hozó. Evangelus, Evangelista. S. I.
Jó hír-név. Eudoxia, existimatio, honor, gloria, laus, et celebritas nominis. M. A.
Jó ideig. Per longum tempus. S. I.
Jó idején. Mature, tempestive. S. I.
Jó illat. Fragrantia. M. A.
Jó illatú. Suave olens, fragrans. M. A. A' rózsa is jó illatú, de bökös a' tüskéje. km.
Jó Isten. Bonus Deus. Szegény ember' szándékát a' jó Isten vezérli. km.
Jó ivó. Bibax.
Jó ízű. Sapidus. M. A.
Jó ízű étek. Delicatus, sapidus cibus. PP.
Jó ízű álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
Jó jámbor. Approbus. M. A.
Jó jel. Omen secundum, faustum, candidum. S. I.
Jó jelenség. Bonum ostentum.
Jó karban van. Est in statu bono. S. I.
Jó kedvvel. Benigne, benigniter. M. A.
Jó kedvet vesz. Bacchatur, hilarescit. M. A.
Jó kedvvel veszi. Libenti suscipit animo.
Jó kedvű. Benignus. M. A. it. Jucundus, laetus.
Jó kereső eb. Sagacissimus canis. PP.
Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
Jó kézben van. Est in bonis manibus.
Jó kivánság. Pia desideria.
Jó kö. MV. Nyitra Vben.
Jó lakás. Epulatio. M. A.
Jó lakásnak jó hagyás a' vége. Principii boni finis bonus. M. A.
Jó lakás-közben. Intra convivium. Pázm. Pred. p. 46.
Jó lakást kereső. Strenuus pransor, mensarum expugnator, assecla mensarum. PP.
Jó látó: jó szeme van. Oculatus.
Jó lélek. Bona anima, bonus genius.
Jó lelki ismeret. Bona conscientia.
Jó lelkű. Bonae fidei.
Jó-lesz. F. Gömör Vben.
Jó lesz jó. Ita quidem, videbo. PP.
Jó lével föl adják a' büdös húst. km.
Jó lovas. Expeditus in equo.
Jó madár. C' est une volaille.
Jó mag. Semen incorruptum, v. homo nequam. S. I.
Jó mi jó. Káldi Okt. intés p. 35.
Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap, ollyan a' fogadj' Isten. km.
Jó nemű, jó fajú. Bonae indolis, bonae notae. S. I.
Jó nevelés. Bona educatio. A' jó nevelés soha sem drága. km.
Jó név. Honesta fama, bona existimatio. S. I.
Jó néven veszi. Aequo accipit animo. S. I.
Jó névvel bír. Bene audit ab omnibus. S. I.
Jó pap holtig tanúl. km.
Jó paripa nem hajt az eb-ugatásra. km.
Jó példa. Bonum exemplum.
Jó példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
Jó példa-adó. Exemplaris. Pázm. Pred. p. 350.
Jó reggel. Bene mane, diluculo. M. A. A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.
Jó rend. Bonus ordo. Jó renden vagyon a' szénája. km.
Jó rend-tartó. Observator boni ordinis, disciplinae.
Jó rudas ló. Equus ad temonem aptus. PP.
Jó ruhás. Laute vestitus. PP.
Jó szag. Fragrantia. M. A.
Jó szagú. Fragrans, suave olens. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
Jó szavattyús. Cyclobori vox, Stentore vocalior. M. A.
Jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.
Jó szemmel látja. Gratanter videt. S. I.
Jó szerivel. Bona modalitate.
Jó szerű. Bonae notae, legitimus, genuinus, ingenuus. S. I.
Jó szerencse. Prosperitas, felicitas. M. A.
Jó szerencsés. Fortunatus, faustus, prosper, felix. M. A.
Jó szerencsével. Feliciter.
Jó szín. Color sanitatis. S. I.
Jó színben van. Bene prospicit.
Jó színű ember. Homo validi coloris. S. I.
Jó szív, jó szívűség. Benignitas, benevolentia, gratitudo, liberalitas. S. I.
Jó szívvel látja. Comiter suscipit.
Jó szívű. Benignus, benevolus, gratus, liberalis. S. I.
Jó szomszéd. Vicinus bonus. Jobb a' jó szomszéd a' roszsz atyafinál. km.
Jó szó. Bona verba. Meg hajtja a' jó szó. km.
Jó szót sem ád neki. Nec alloquio dignatur.
Jó szóval kerülték meg. km.
Jó-tehetetlen. Inops, indigus. M. A.
Jó-tehetetlenség. Inopia, indigentia.
Jó termés. Bona procreatio. Nyúgodtt földnek jobb a' termése. km.
Jó termő föld. Ager fertilis.
Jó-tétel. Benefactum. M. A.
Jó-tétemény. Benefactum, promeritum. M. A. Semmi sem agg meg olly könnyen, mint a' jó-tétemény. km.
Jó-tétemánynyel élö. Beneficiatus. M. A.
Jó-tétemányezi. Beneficiis cumulat. Sz. D.
Jó-tévő. Beneficus.
Jó-tévőség. Beneficentia. S. I.
Jó töt' helyébe jót ne várj. Vallus vitem decipit. Aries nutricationis mercedem persolvit. M. A.
Jó vég. Propositum laudabile, v. successus, progressus, finis optatus. S. I. A' jó vég köti meg koszorúját a' munkának. km.
Jó vérű ló. Equus generosae indolis.
Jó volta valakinek. Bonitas, benignitas, benevolentia. S. I.
Jó voltából. Ex beneplacito illius.
* Ezer-jó-fű. Centaurium. Csapó p. 85.
Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
Köz jó. Bonum publicum. Jóért ha roszszat kapsz, köz jónak tulajdonitsd. km. Dug. 2. R. p. 160.
Nem jó. Non valet, non est bonum. Semmiben nem jó a' fölöttébb való. Omne nimium vergit in vitium.
Oh régi jó. Oh tempora.
Sok jót hozzá. Omnem successum.
JOBB. Melior, melius, satius. M. A. Jobb magán, hogy sem roszsz társsal lenni. km.
Jobb anya. Avia.
Jobb atya. Avus. M. A.
Jobb atyának attya. Proavus. M. A.
Jobb kéz. Dextra, dextera. M. A.
Jobb kéz felé. Dextrorsum, dextrorsus. M. A.
Jobb kéz felől való. Dexter. M. A.
Jobb vagyok. Praevaleo. M. A.
* Leg jobb. Optimus. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
Jobbacska. Meliusculus. M. A.
Jobbacskán. Meliuscule. M. A.
Jobbad. R. Paulo melior, meliusculus.
Jobbadon. Paulo melius. Heltai Kron. 1. D. p. 196. Monoszlai de cultu p. 267. Hit' oltalm. p. 12. Epist. Pázm. T. 2. p. 25. Faludi U. E. 3. R. p. 42.
Jobban. Melius. Az öreg fa' árnyékában jobban meg nyughatni. km.
Jobban van. Melius valet.
Leg jobban. Optime.
Jobbá lesz. Melioresit. M. A.
Jobbá teszi. Meliorat. M. A.
Jobb ág. Melior ramus, stirps nobilior.
Jobb ági. Nobilioris stirpis, hinc jobbagi-o latinizatum, tandem gi, in molle gy contractum jobbágy. Cfer Benkő Transylvania. Tom. 1. p. 527.
Jobbágy. Subditus, tributarius, colonus, villicus. M. A. Az urak vesznek öszve, és a' jobbágyok' haját tépik-ki. km.
Jobbágy' falva. (E. FF. Maros Székében.
Jobbágy' telke. (E. FF. Maros Székében.
Jobbágyi. Colonicalis, subditalis. S. I.
Jobbágyi. FF. Nógrád és Vas Vkben.
Jobbágyság. Subditela it. coloni, rustici, subditi. Pázm. Pred. p. 268.
Örökös jobbágyság. Perpetua servitus.
Jobbágyú. R. Praenobilis, magnas, optimas. S. I.
Jobbára. Ut plurimum. Úgy szokott jobbára történni. Sic evenit communiter.
Jobbért a' jót el szokták hagyni. km.
Jobbik. Melior v. dextera. S. I.
Jobbika. Qui ex illis melior est.
Jobbikát választja. Meliorem ex illis seligit.
Jobbít, jobbítja. Corrigit, emendat, auget. M. A.
Ki jobbítja. Reficit, reformat.
Meg jobbítja. Emendat, meliorat. M. A.
Jobbítás. Emendatio, reformatio. S. I.
Meg jobbítás. Emendatio, melioratio. M. A.
Jobbítgatja. Sensim emendat, paulatim meliorat. S. I.
Jobbíthatatlan. Inemendabilis, insanabilis v. omnibus numeris absolutus. S. I.
Meg jobbíthatatlan. Inemendabilis. M. A.
Jobbítható. Emendabilis.
Meg jobbítható. idem. M. A.
Jobbított. Emendatus, correctus, reformatus. S. I.

Meg jobbítatott. Emendatus, meliora-tus. M. A.
Jobbító. Corrector, reformator. S. I.
Meg jobbító. Emendator. M. A.
Jobbnak tartja. Satius ducit. S. I.
Jobbnál jobb. Optimus. S. I.
Jobbra. In melius v. dextrorsum.
Jobbra fordúlj. Dextrorsum te vertas.
Jobbúl. Melioratur, emendatur. S. I.
Meg jobbúl..idem. M. A.
Meg jobbulás. Emendatio, melioratio. M. A.
JÓCSKA. (mint Ócska.)
Jócskán. Plusculum. S. I.
JÓD. F. Marmaros Vben.
JOG. R. Dextera. (mint balog.)
Szent jog. Sacra dextera.
Jogja. Ejus dextera. Margit' Élete Praynál p. 295.
Jogja felöl. Ad dexteram ejus.
JÓKOR. Tempestive, opportune, opportuno tempore. S. I.
Jókora. Procerus. S. I.
Jókori. Mediae aetatis, v. tempestivus v. praecox. S. I.
JÓL. Belle, bene, probe, recte, rite. M. A. Ha jól veted ágyadat, jól aluszol. km.
Jól áll. Bene subsistit.
Jól esik. Succedit. M. A.
Jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.
Jól el sültt. Bene cessit, successit. S. I.
Jól eszik. Epulatur.
Jól él. Indulget genio. PP. it. Recte vivit. A' ki jól él, királyt nem fél. km.
Jól fogadja. Grato animo suscipit, gratanter videt. S. I.
Jól ivott. Benepotus, appotus, temulentus. M. A.
Jól lakik. Epulatur. M. A. Úgy szóllasz, mint a' ki jól lakott. km.
Jól lát. Bene cernit. Igen jól lát a' macska, noha talpát nyalogatja. km.
Jól lehet. Etsi, quamquam, quamvis. M. A.
Jól oldoz, a' ki jól köt. km.
Jól örlött. Fortunatus.
Jól sültt. Bellus ardelio. Öszve gyültek a' jól sülttek. Amphyctionum consessus. M. A.
Jól tartja. Laute excipit, liberaliter habet v. fortiter servat. S. I.
Jól tartja asztalát. Opipare vivit. PP.
Jól tánczos. Saltandi peritus. PP.
Jól termett. Bene cretus. S. I.
Jól teszi. Benefacit. M. A.
Jól tova. Bene procul. S. I.
Jól üli a' lovat. Firmus in ephippio sedet. PP.
Jól vagyon dolga. Bene stat. PP.
Jól van jól. Perbene, optime. S. I.
JÓNAK találja. Probat, approbat. S. I.
Jónak ne keress, rosznak ne hagyj. km.
JÓRA magyarázza. Accipit in partem bonam, v. sperat successum. S. I.
Jóra való. Bonae frugis.
Jóra való röstség. Acedia.
JÓS. Magus, saga, incantator, incantatrix, pytho, divinus vates. M. A.
Jósol, jósolja. Praedicit, augurat, divinat, vaticinatur. S. I.
Jósolás. Incantatio, divinatio.
Jósoló. Fatidicus, divinator, vates. PP.
Jósoló aszszony. Fatidica mulier. PP.
JÓSÁG. Bonitas. M. A.
Jóságos. Virtuosus. M. A.
Jóságos cselekedet. Virtus. M. A. Opus bonum.
JÓSZÁG. Substantia, opes, bona. M. A.
Zálogos jószág. Bonum pignoratitium.
Jószágos. Possessionatus.
Jószágtalan. Carens bonis et possessione. M. A.
JÓT áll valakiért. Cavet, fide jubet, vadem agit, spondet pro aliquo. S. I.
Jót állás. Cautio, sponsio, fidejussio. S. I.
Jót álló. Vindex, sponsor, evictor. S.I.
Jót vett tölem, 's lábbal rúg. km.
Hadd el a' jót jobbért. Dug. km. 2. R. p. 157.
JOVA, JAVA. Bonum ejus.
Jovát akarja. Favet. M. A.
Jovát válogatja. Meliora seligit.
Jovára van. Studet ejus commodis.
Jovára törekedik. idem.
JOVALL, jovallja. Probat, approbat. M.A.
Jovallás. Probatio, approbatio. CM. M. A.
Jovallat. Projectum, suasio.
Jovallható. Probabilis. M. A. CM.
Jovalló. Probator, approbator. M. A.
JÓVAL. Bonis. Ha jóval nem akar, erövel neki. km.
JÓVÁ hagyja. Assentitur, approbat. M. A.
Jóvá hagyás. Assensio, assensus, approbatio. M. A.
Jóvá hagyó. Ratihabitor, approbator.
JOVAS, JAVAS. idem ac JÓS.
Jovasol, jovasolja. Suadet.
Nem javaslanám. Non svaderem.
JOVÍT (JAVIT), jovítja. Corrigit, emendat. S. I.
Jovítás. Emendatio, melioratio.
Jovíthatatlan. Incorrigibilis, qui emendari non potest. S. I.
JOVÚL, JAVÚL. Melioratur, v. convalescit. S. I.
Meg javúl. Emendatur. Pázm. Pred. p. 46.
JÓZAN. Sobrius. M. A. Józan a' mit gondol, részeg arról papol. km.
Józan elme, józan ész. Mens sobria. Sz. D.
Józan ember. Homo sobrius. Sz. D.
Józan értelem. Sensus sanus. A' rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
Józan ítélet. Rectum judicium. Sz. D.
Józan ok, józan okosság. Sobria mens, recta ratio.
Józanít, józanítja. Sobrium reddit.
Meg józanítja. Sobrium facit, ad sobrietatem reducit. Pázm. Pred. p. 236. 690.
Józankodik. Sobrius fit. Sámbár ellen p. 98.
Józanodik. idem. Faludi N. E. p. 9.
Föl józanodik. Sobrietatem recipit.
Ki józanodik. idem.
Meg józanodik. Sobrius fit. M. A. Pázm. Kal. p. 528.
Józanon. Sobrie. M. A.
Józanon él. Sobrie, temperate vivit.
Józanság. Sobrietas. M. A.
Józanul. Sobrius fit. M. A.
Ki józanul. idem. Sz. D.
Meg józanul. idem. M. A.
Meg józanulás. Sobrietatis recuperatio, reditus ad sobrietatem. M. A.
Józanúl. Sobrie. M. A.

JÓSA.

JÓSA. t. f. n. Jodocus, Justus. M. A.
Jósa-fö, aliis Jósa' fa. F. Torna Vben.

JÓZSEF.

JÓZSEF (Józsi, Jóska). t. f. n. Josephus.
József' falva. Sz. P. Szepes Vben.
József' háza. F. Szatmár Vben.
József' város. Külsö várasok, Pest és Tömös várasaiban.
Szent József. E. F. Besztercze' Vidékében.

JŐ.

JŐ.

JŐ. Venit. M. A. dicitur etiam JÖN (jöön, jön.)
Alá jö. Descendit, deorsum venit. M. A.
Által jö. Transit.
Be jö. Introvenit. M. A.
Bele jö. Penetrat.
Egybe jö. Convenit.
Egyre jö. Redit ad idem.
Egygyü jö. Convenit.
El jö. Advenit. M. A. El jön szép szóra. km.
Ellene jö. Contra venit.
Elö jö. Prodit, procedit, accedit. M. A.
Elöl jö. Ante venit. M. A.
Föl jö. Ascendit, redit sursum, advenit. M. A.
Haza jön. Redit domum.
Hazul jön. Domo venit.
Helyre jö. Redit ad locum.
Hozzá jö. Accedit ad eum.
Közbe jö. Intervenit.
Ki jö. Evenit, exit, egreditur. M. A.
Le jö. Descendit. M. A.
Meg jö. Revenit, redit, revertitur. M. A.
Öszve jö. Convenit, coit, concurrit, convolat, confluit v. obviat. S. I.
Reá jö. Supervenit, advenit. M. A.
Szembe jö. Venit in conspectum, convenit, occurrit.
Viszsza jö. Redit, revenit. M. A.
JŐDÖG. Itat, ventat, it redit frequenter. M. A.
Jödögel, jöddögel. Ventitat, ventat. CM. M. A.
El jödögel. Adventat. M. A.
El jödögelés. Adventatio. M. A.
JÖHET. Potest venire.
JÖSZTE. Ades, adesdum. M. A.
JÖTT mentt ember. Vagus, vagabundus. S. I.
Jött mentt nép. Convenae. S. I.
Jötte. Ejus adventus.
Jöttében. In suo adventu.
Jöttében menttében. In suo commeatu.
Jöttön jö. Venit properanter. S. I.
Jöttön jö. idem. Pázm. Pred. p. 74. 991.

JÖVEDELEM. Proventus, reditus. M. A.
Jövedelme. Ejus proventus. Ha egy pénz a' jövedelmed, kettőt ne költs. km.
Jövedelmes. Fructuosus, quaestuosus, proventuosus. Faludi B. E. p. 68.
JÖVEL R. Veni (jö-el, jövel.)
JÖVEMÉNY. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 49.
JÖVEND. Adveniet, veniet.
Jövendöl, jövendöli. Vaticinatur, divinat, auguratur, praedicit, praedivinat. M. A. Isten reád térítse azt, a' mit én rólam jövendölsz. Vates secum auferat omen. K. V. p. 520.
Meg jövendöli. Praedicit, praedivinat. M. A.
Jövendölés. Divinatio, prophetia, praedictio, praedivinatio, auspicium, vaticinatio, mantia, mantea, augurium. M. A.
Jövendölés szerint. Augurato. M. A.
Meg jövendölés. Praedictio, praedivinatio. M. A.
Jövendölet. Oraculum. M. A.
Jövendölő. Propheta, divinator, fatidicus, faticanus, aruspex. M. A.
Jövendő. Venturus, futurus. M. A.
Jövendő idő. Aevum sequens. S. I.
Jövendő-mondás. Prophetia, vaticinium. M. A.
Jövendő-mondó. Vates, vaticinator. PP.
Jövendő-mondó lélek. Pytho, spiritus pythonicus. M. A.
Jövendő-tudás. Praescientia. M. A.
Jövendőbéli. Futurus, venturus. S. I.
Jövendőben. Deinceps, posthac, in futurum. S. I.
Jövendőre. idem. S. I.
Jövendőt ért. Praevidet. S. I.
Jövendőt mond. Vaticinatur, praedicit, praedivinat. M. A.
JÖVET. Adventus. S. I.
Jövet menet. Commeatus. S. I.
Öszve jövet. Conventus, coitio, congressus v. occursus. S. I.
Viszsza jövet. Reversio, reditus. S. I.
Viszsza jövett. In reditu. S. I.
Jövetel. Adventus, reditus. M. A.
Meg jövetel. Reditio, reditus, reversio. M. A.
Öszve jövetel. Congressus, occursus. S. I.
Viszsza jövetel. idem. M. A.
JÖVEVÉNY. Advena, peregrinus. M. A.
Jövevény-szakadás. Secta adventitia. Faludi. N. A. p. 10.
JÖVÉL. Adventat. M. A.
JÖVÉS. Ventio, adventus, reditus. item Germen. M. A.
Jövés menés. Commeatio, concursatio. S. I.
Be jövés. Introitus. M. A.
El jövés. Adventio, adventus. M. A.
Föl jövés. Ascensio. M. A.
Meg jövés. Reditus, reditio, reversio. M. A.
Le jövés. Descensio. M. A.
Öszve jövés. Conventio, coitio, congressio v. obviatio. S. I.
Viszsza jövés. Reditus. M. A.
JÖVÖGET. Adventat, ventitat. S. I.
JÖVÖTÉNY (Gyövötény, Gyötény) Gabonára magát tekerő gaz, v. fű. Sz. D.
JÖVŐ. Veniens, adveniens. S. I.
Jövő járó. Advena, peregrinus. S. I.
Jövő menő madarak. Aves commeantes. S. I.
Jövő esztendőre. Ad annum.
Jövő héten — nyáran — vasárnap 's a' t. Futura septimana — aestate — die Dominica.
Jövőleg. Veniendo, in adventu. S. I.

JU.

JUBELLÉR.

JUBELLÉR. Gemmarius, gemmati auri propola. PP.

JUDÁS.

JUDÁS. t. f. n. Judas. El jött Simon-Judás jaj néked pőre-gatyás. km.
Judás' haja. Capilli Judae (proditoris). Vörös mint a' Judás' haja. km. Dug. 1. R. p. 236.

JUDIT.

JUDIT. (Judi, Jutka) t. a. n. Juditha.

JUH.

JUH. (JOH) R. Intestinum.
JUHA embernek. Epar hominis. M. A.
JUHOK. R. Ilia, viscera, intestina. S. I.

JUHAR.

JUHAR-fa. Acer. PP.
Juhar-fából való. Acernus. PP.

JULI.

JULI, Julinka. t. a. n. Juliana.

JULIBA.

JULIBA. Jubilaeum.
Juliba-búcsu. Indulgentiae jubilares. S. I.

JUNGÁTA.

JUNGÁTA. Caseus fiscellaris, juncatus. PP.

JUSZOLAG.

JUSZOLAG. Viburnum. M. A. Iszolag.

JUT.

JUT. Pervenit, assequitur, devenit. M. A.
Jut eszembe. Memini, memoro.
Jut, ha marad. km.
Jut neked is. Et tibi obtinget. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
Alá jut. Devenit.
Által jut. Transit, pertransit, penetrat. M. A.
Bé jut. Penetrat.
El jut. Appellit, pervenit. M. A.
Eszébe jut. Reminiscitur, recordatur.
Föl jut. Penetrat sursum, ascendit cacumen, cacumen attingit. PP.
Haza jut. Domum devenit.
Hozzá jut. Adipiscitur, item pervenit. S. I.
Ki jut. Cuivis obtingit.
Meg jut. Redit, revertitur. M. A.
Oda jut. Eo pervenit.
Réá jut. Adipiscitur, assequitur. S. I.
Viszsza jut. Redit, revenit, revertitur. S. I.
JUTALOM. Praemium, salarium, merces. M. A. Millyen a' munka, ollyan a' jutalom. km. Quale servitium, tale stipendium.
Jutalom-osztás. Remuneratio, distributio praemii. Pázm. Kal. p. 504.
Jutalom-vétel. Receptio mercedis. Zvonarics 1. R. p. 396.
Jutalma. Ejus praemium. A' ki idegen ebnek kenyeret hány, nem veszi jutalmát. km.
Jutalmas. Commodus, utilis, fructuosus, lucrosus, promerens. M. A.
Jutalmas áron. Commodo, tolerabili pretio.
Jutalmatlan. Irremuneratus. Telegdi, Felelet p. 49. Pázm. Pred. p. 981.
Jutalmaz, jutalmazza. Praemiat, remunerat. S. I.
Meg jutalmazza. idem.
JUTÁS. Deventio. S. I.
Föl jutás. Ascensio. PP.
JUTTAT, juttatja. Administrat, submittit, facit ut perveniat, deveniat, devolvatur. S. I.
Juttasd eszembe. Revoces mihi in memoriam. Sz D.
Juttass a' szegényeknek is belőle. Des et pauperibus inde. Sz. D.
JUTTON jut eszembe. Identidem mihi venit in memoriam. Faludi E. M. p. 250.

JUTH.

JUTH. F. Somogy Vben.
JUTHA. F. ugyan ott.
JUTAS. Sz. P. Somogy Vben.
JUTOM. Sz. P. ugyan ott.

JÚ.

JÚH.

JÚH. Ovis. M. A. A' jó júh nem sokat beg, de sok gyapjat ád. km.
Júh-akol. Ovile. M. A.
Júh-farkú szölő. Species uvae.
Júh-golyók. Baccae stercoris ovilli. S. I.
Júh-istáló. Caula, ovile. M. A.
Júh-kosár, idem. M. A.
Júh-métely. Fasciola hepatica. S. I.
Júh-nyáj. Oviaria. M. A.
Júh-pásztor. Opilio. Pázm. Kal. p. 684.
Júh-rekesz. Ovile, mandra, caula, claustrum ovium. S. I.
Júh-rüh. Pusula. PP.
Júh-sajt. Caseus ovillus.
Júh-tanya. Caula, septum ovium.
Júh-tartás. Res oviaria. S. I.
Júh-tetű. Ricinus. S. I.

* Magyar júh. Ovis hungarica.
Olvasott júh. Ovis numerata. Az olvasott juhot is meg eszi a' farkas. km.
Selyem-júh. Ovis hispanica.
Vén júh. Ovis vetula. Köhög mint a' vén júh. km.
JUHÁSZ. Opilio. M. A. Pázm. Pred. p. 1190.
Juhász-bot. Pedum. S. I.
Juhász-bocskor. Perones, udones. S. I.
Juhász-bujtár. Subopilio.
Juhász-bunda. Zsíros mint a' juhász-bunda. km. Dug. 1. R. p. 237.
Juhász csillagok. Phosphorus, et Hesperus. S. I.
Juhász-dél. Tempus circa horam nonam matutinam. Mert a' juhászok nyári napokban kilencz óra tájban szoktak haza hajtani, birkákat fejni, bárányokat szoptatni, 's a' t. Igy hallottam Sághon 1828. Nov. 25.
Juhász-duda. Lyripipium.
Juhász-eb. Canis custos ovium. S. I.
Juhász-gyermek. Faludi E. M. p. 74.
Juhász-kalibà. Attegiae. PP.
Juhász-komondor. Canis pecuarius. PP.
Juhász-síp. Tibia pastoralis. S. I.
Juhászkodik. Opilionem agit. Pázm. Pred. p. 1034.
Juhászság. Munus pastorale. Pázm. Pred. p. 260.
JUHÁSZik. Mitescit, placatur, mansvescit, conquiescit, iram ponit, compos sui fit. S. I.
Meg juhászik. idem. Prágai p. 208.
Juhászodik. Mitescit, mansvescit. S. I.
JUHÁDZik. idem. S. I.
JÚHI. Ovillus, ovinus. M. A.

JÚJ.

JÚJ. Admirantis cum abominatione.
Júj be kormos ábrázatod. Takács József' Költeményei p. 165.

Mutató

(K-ból)

KA.

KAB, kaba, kabócza.
KABALA, kabalás.
KABÁT.
KACZ, kacza, kaczag, kaczaj, kaczér, kaczinka, kaczkos, kaczogány, kaczor.
KACZOLA.
KACS, kacsa, kacsol, kacson, kacsó.
KAD, kadar, kadócz.
KAFF, kaffog.
KAFTÁNY, kaftányos, kaftányoz.
KAHOL, kahácsol.
KAJ, kaja, kajár, kajd, kajf, kajla, kajmacs, kajsza, kajtat, kajtár, kajtor.
KAJÁN, kajánkodik, kajánság.
KAJSZ, kajszi.
KAK, kakad, kakics, kakucs.
KAKA, kakál.
KAKAS, kakasd.
KAKUK, kakukkol.
KALAFA, kalafáz.
KALAFINTA.
KALAMÁRIS.
KALAMÁSZ.
KALAND, kalandos, kalandoz.
KALANGYA, kalangyál.
KALANTYU.
KALAP, kalapács, kalapál, kalapos.
KALAÚZ, kalaúzkodik, kalauzol, kalaúzság.
KALÁCS.
KALÁK, kaláka, kalákos.
KALÁN, kalános, kalánoz.
KALÁSZ, kalászos.
KALÉ, kalézol.
KALIBA.
KALIMPÁZ.
KALIN, kalincza, kalinkó.
KALISZTÁL.
KALITKA.
KALL, kallang, kalló.
KALMÁR, kalmárkodik, kalmárság.
KALOCSA.
KALODA, kalodáz.
KALÓZ, kalózol.
KALPAG, kalpagos.
KAM, kamasz, kamat, kamocsa, kamond, kamó, kampó.
KAMARA, kamarás.
KAMM, kammog.
KAMUKA.
KAN, kanász, kancza, kanda, kandúr, kanozik.
KANAF, kanafos.
KANAVÁSZ.
KANCS, kancsa, kancsal, kancsó.
KAND, kanda, kandalló, kandics, kandikál.
KANK, kankalék, kankar, kankó, kankus.
KANNA.
KANÓ, kanócz, kanót.
KANTA.
KANTÁR, kantáros, kantáróz.
KANTUS.
KANY, kanyaló, kanyar, kanyád, kanyó, kanyúl.
KAP, kapa, kapacs, kapar, kapcza, kapcs, kapiczán, kapirtyál, kapocza, kapocs, kaponcza, kapos, kapta, kaptány, kaptár, kapu.
KAP, (ige) kapaszkodik, kapat, kapdos, kapdoz, kapkod, kapoz, kapó, kaptat.
KAPITÁNY, kapitánykodik, kapitányság.
KAPONYA.
KAPOR, kaporna, kapros, kaproz.
KAPPAN, kappanoz.
KAR, a) kara, karaj, karcz, karcs, kard, karé, karika, karima, karing, karmol, karol, karos, karó, karuly.
KAR b).
KAR, c) karal, karapol, karattyol, karics.
KARA, karád, karám.
KARAFINA.
KARASIA.
KARÁCSON.
KARÁT.
KARMAZSIN.
KARTÁCS, kartácsol.
KAS.
KASSA.
KASTÉLY, kastélyos.
KASZ, kasza, kaszab, kaszimbál.
KASZÁRNYA.
KASZNÁR, kasznárság.
KATA.
KATAK, katakol.
KATÁNG.
KATLAN, katlanos.
KATONA, katonaság, katonás.
KATRABOCZA.
KATRINCZA.
KATROCZ, katroczozza.
KATT, kattog.
KAV, kavacs, kavar, kavics.
KAZ, kazal, kazán, kazup.
KAZUL.

KÁ.

KÁB, kába, kábét, kábolgyás, kábos, kábúl.
KÁCS, kácsa.
KÁD, kádár, kádas.
KÁFORKA.
KÁGY, kágyiló.
KÁK, káka, kákalics, kákics, kákog, kákom.
KÁL, káld, kálha.
KÁLMÁN.
KÁLVINISTA.
KÁM, kámon, kámor.
KÁMFOR, kámforos.
KÁMP, kámpol.
KÁMSA, kámsás.
KÁMVA.
KÁN.
KÁNÁN.
KÁNONOK, kánonokság.
KÁNTOR, kántorkodik.
KÁNY, kánya.
KÁP, kápa, kapitulál.
KÁPLÁN, káplánkodik, káplánság.
KÁPLÁR, káplárkodik, káplárság.
KÁPOLNA, kápolnás.
KÁPOSZTA, káposztás.
KÁPRÁZik.
KÁPTALAN.
KÁR, kára, kárall, káratlan, kárhozik, károg, károm, káros, kártékony.
KÁRÁSZ.
KÁRMÁNY.
KÁROL.
KÁRPIT, kárpitos, kárpitoz.
KÁRT, kártol.
KÁRTYA, kártyás, kártyáz.
KÁS, kása.
KÁSTA.
KÁSTÉLY, kástélyos.
KÁSZ, kászma, kászolódik, kászu.
KÁT, káta, kátoly, katolna, kátrány.
KÁTY, kátyol.
KÁVA, kávás.
KÁVÉ, kávés, kávéz.

KE.

KEB, kebel, kebes.
KECZ, kecze, keczele.
KECS, kecse, kecseg, kecsege, kecske, kecsö.
KEDD.
KEDV, kedve, kedvell, kedvès, kedvetlen, kedvez, kedvű.
KEFE, kefél.
KEGY, kegye, kegyelem, kegyes, kegyetlen.
KEH, kehe, kehes, kehécsel.
KEL, kele, kelekóla, kelencze, kelengye, kelentyü, kelep, kelevész.
KELEMEN.
KELEVET.
KELL, kellem, kellet, kelletlen, kellö.
KEM, keme, kemen, kemes, kemény.
KEN, kendik, keneget, kenet, kenetlen, kenés, kenít, kenö, kentt, kenyü.
KEND, kendez.
KENDER, kenderes.
KENGYEL.
KENYÉR, kenyere, kenyeres, kenyerez.
KEP, kepe, kepiczkél.
KER, kerdül, kerecsen, kereng, kerep, keres, kerék, kerget, kerít, keröl, kert, kerül.
KERESTELY.
KERESZT, keresztel, keresztes, keresztez, keresztény, keresztyén, kereszteség, keresztül.
KEREVET, kerevetes.

KES, kese, kesely, keser, keshed, keskeny.
KESZ, keszeg.
KET, ketely, ketesd, keteputa, ketevete.
KETY, ketye.
KETTY, kettyeg.
KEV, kever, kevély, kevés.
KEZD, kezdegel, kezdés, kezdet; kezdett, kezdő.

KÉ.

KÉJ, kéje, kéjtelen.
KÉK, kékellik, kékes, kékít, kékség, kékül.
KÉL, kelés, kelet, keletlen, kelevény, kelő, keltt.
KÉM, kéméll, kémes, kémkedik, kémlel, kémség.
KÉMÉNY, kéményes.
KÉN, kénes, kénesö.
KÉNT.
KÉNY, kénye, kényes, kényez, kénytelen, kénytet.
KÉP, képe, képes, képtelen, képzi.
KÉPPEN.
KÉR (név), kéreg, kérész.
KÉR (ige), kérd, kéredzik, kéreget, kérel, kérelem, kéremény, kéremés, kérékeny, kéremzik, kérés, kéret, kéretlen, kérkedik, kérlel, kérő.
KÉS, kése, késel, késes.
KÉSik, kései, késen, késelödik, késés, késlel, késö.
KÉSÉR, késérés, késérő, késért.
KÉSMÁRK.
KÉSZ, készen, készít, készség, készül.
KÉT, ketten, ketté, kettő, kétel, kételen, kétes, kétség, kétszer.
KÉV, kéves, kévén.
KÉVE, kévéz.
KÉZ, keze, kezel, kézen, kezes, kezetlen, kézi, keztyü, kezű.

KI.

KI, kicsoda.
KI, kinn, kívül.
KIÁBÁL.
KIÁLT, kiáltás, kiáltozik, kiáltó.
KICS, kicsid, kicsike, kicsiny.
KÍJ, kíjes, kíjetlen.
KILA.
KILENCZ, kilenczed, kilenczes, kilenczven.
KILITI.
KILINCS, kilincsel.
KILLYÉN.
KINA, kinál.
KINCS, kincse, kincses, kincsez.
KINTORNA, kintornál.
KIRÁLY, királyi, királykodik, királyné, királyság.
KIRR, kirrant, kirrog.
KIS, kisded, kissebb
KISZIL.
KITA.
KITTÖL, kittölös.
KIVÁLT.

KÍ.

KÍGYÓ, kígyós.
KÍLIM.
KÍN, kínlódik, kínos, kínoz, kínszer, kíntat.
KÍSZ, kíszt.
KÍVÁN, kívánat, kívánás, kíváncsi, kivánkozik, kívánó, kívánság.

KL.

KLASTROM, klastromi.
KLÁRA.
KLÁVÉR, klávéroz.
KLÓDÖR.

KO.

KOÁKK, koákkol.
KOBAK.
KOBOR, koborcz.
KOBOZ, kobzos.
KOCZ, kocza, koczczan, koczér, koczint, koczka, koczog, koczódik.
KOCS, kocsány, kocsárd, kocsi, kocsony, kocsord.
KODÁCS, kodácsol.
KOFA, kofaság, kofákodik, kofás.
KOH, kohol, kohó.
KOL, kolbász, kolomp, koloncz, kolop, kolt.
KOLL, kollang, kollánes, kollát.
KOLEDA, koledál.
KOLOS.
KOLOSMA.
KOLTY.
KOLYA.
KOMA, komaság, komáz.
KOMEDIA, komediás, komediáz.
KOMLÓ, komlós.
KOMMAND, kommandéroz, kommandó.
KOMONDOR.
KOMOR, komorkodik, komorodik, komoron, komorság.
KOMORNA, komornik.
KOMP, komplár, kompona, kompos.
KOMPÁNY.
KOMPASZ.
KON, kondit, kondúl, kong, konok, kontat, kontár.
KONCZ, koncza, konczol.
KONCS, koncsorgós.
KOND, konda, kondor.
KONDÉR.
KONGYÉR, kongyéros.
KONFEKT.
KONKOLY, konkolyos, konkolyoz.
KONY, konya, konyít, konyúl.
KONYHA, konyhás, konyháztat.
KONTY, kontyos.
KOP, kopasz, kopács, kopály, kopár, kopik, kopint, kopja, koplal, kopog, koponya, kopor, kopott, kopó, kopóltyú, koppad, koppan, koptat, koptó.
KOR, kora, koracs, korét, korhad, korhely, korhol, korhul, kori, koron, koros, korú.
KORÁL.
KORBA, korbács.
KORCZ, korcza.
KORCS, korcsos.
KORCSOLYA, korcsolyás, korcsolyáz.
KORCSMA, korcsmáros.
KORDA, kordás, kordáz.
KORDÉ, kordély, kordéli, kordéra, kordéság.
KORDOVÁNY.
KORFONYÁL.
KORG, korgattyú, korogtat.
KORLÁT, korlátol, korlátos.
KORMÁNY, kormányos, kormányoz.
KORNIL.
KORNYÉTA.
KOROGLYA.
KOROM, kormos, kormoz.
KORONA, koronás, koronáz.
KORONG.
KOROSMA.
KORONT, korontár.
KORPA, korpás, korpáz.
KORSÓ, korsós.
KORSZOVÁT.
KORTÁNY.
KORTY, kortyant, kortyándi, kortyog, kortyos, kortyoz.
KOS, koslat, koslár, kosos, kosúl.
KOSÁR, kosaras.
KOSOLYA.
KOSZ, koszmó, koszog, koszos.
KOSZORÚ, koszorus, koszoruz.
KOSZPITOL.
KOSZT, kosztos.
KOT, kotág, kotlik, kotor.
KOTTA.
KOTY, kotyma, kotyog, kotyol, kotyor, kotyó, kotty, kotyval.
KOV, kova, kovacs, kovad, kovaszt, kovács.
KOVÁKK, kovákkol.
KOZÁR.
KOZMA.

KÓ.

KÓB, kóbé, kóbog, kóbolyog, kóbor.
KÓCZ, kóczi, kóczos.
KÓCS, kócsag.
KÓFICZ.
KÓFITÁL.
KÓFIUM, kófiumos.
KÓH, kóhos.
KÓK, kóka, kókkad, kókonya.
KÓLDUS, kóldul.
KÓLIKA, kólikás.
KÓNY, kónyi.
KÓPÉ, kópékodik, kópéság, kópéskodik.
KÓR, kórál, kórész, kóriczál, kóró, kórság.
KÓSA.
KÓST, kóstol.
KÓSZÁL.
KÓT, kótis, kótog, kótolog, kótorog.
KÓTA, kótás, kótáz.
KÓTY, kótya, kótyom.

KÖ.

KÖB, köböl, köbös.
KÖCZ, köczöle.
KÖCS, köcsög, köcsöge.
KÖD, ködös.
KÖDMEN, ködmenes, ködmentelen.
KÖG.
KÖH, köhent, köhécsel, köhög.

KÖK, kökény, kökörcs, kökös.
KÖLCS, kölcsön,
KÖLDÖK, köldökös.
KÖLES.
KÖLŐDÖR, kölödörös.
KÖLÖNCZ.
KÖLP.
KÖLT, költemény, költés, költött, költözik, költő, költség, költt, költve.
KÖLYK, kölykes, kölykezik.
KÖLÜ.
KÖM, kömény, kömlő.
KÖNCS, köncsög.
KÖNT, köntöl, köntös.
KÖNTING.
KÖNY, könyör, könyü.
KÖNNY, könnyed, könnyen, könnyid, könnyít, könnyü.
KÖNYÖK, könyököl, könyökös.
KÖNYV, könyves.
KÖP, köpcs, köped, köpeszt, köpöly, köpöny, köpös, köpü.
KÖPP, köppent, köppöget.
KÖR, körköly, körny, köröm, körös, körtvély, körül.
KÖSZMÉTE.
KÖSZÖN, köszönet, köszönés, köszönget, köszönő, köszönt, köszöntet.
KÖSZÖRÜ, köszörül, köszörüs.
KÖSZVÉNY, köszvényes.
KÖT, kötekedik, kötél, kötemény, kötet, köték, kötény, kötés, kötöget, kötött, kötöz, kötő, köttet, kötve.
KÖVET (név), követség.
KÖVET (ige), követdegel, követel, követés, következik, követő.
KÖVÉR, kövéredik, kövéren, kövéres, kövérít, kövérség.
KÖZ, közbe, közben, köze, közel, közé, közép, közi, közibe, közöl, közön, közönség, közös, között, közre, község, köztt, közül, közzel.

KŐ.

KŐ, köve, kövebb, kövecs, köved, köves, kövez, kövész, kövi.
KÖRÖS.

KR.

KRABSÁL.
KRÁCZOL.
KRAJCZÁR, krajczáros.
KRÁK, krákog.
KRAMSÁL.
KRÁNICZ.
KRAPSÁL.
KREDENCZIA, kredencziás, kredencziáz.
KRÉTA, krétás, krétáz.
KRISPÁN.
KRISTÁL.
KRISTÓF.
KRISTUS.
KRIZOLIT.
KRIZOPÁSZ.
KROKODIL.
KRÓNIKA.

KU.

KUASZ.
KUBÓ.
KUCZ, kuczkó, kuczor.
KUCS, kucsma, kucsorgó.
KUD, kudarcz, kudorgó.
KUF, kufár, kuffantó.
KUH, kuhant, kuhar, kuhog.
KUJON, kujonkodik, kujonság.
KUK, kukacz, kukor, kuku.
KUKK, kukkan.
KUKLYA, kuklyás.
KUKOJCZA.
KUKREJT.
KUKTA, kuktaság, kuktákodik.
KUL, kulacs, kulimáz.
KULL, kullancs, kullánes, kullant, kullint, kullog.
KULYAK, kulyakol.
KUNik, kunczog, kunczorog, kundész.
KUNY, kunya, kunyhó, kunyorál, kunyog.
KUP, kupa, kupacz, kupak, kupalag, kupor.
KUR, kurhol, kuríttol, kurjant, kurjongat, kurkál, kurkász, kurrant, kurrogat, kuruglya, kurusol, kuruttyol.
KURA, kurva.
KURIA, kuriás.
KURT, kurta, kurtít, kurtul.
KURTÁN.
KURÚCZ, kuruczos, kuruczság.
KUS, kusad, kusol.
KUSZ, kusza, kuszik, kuszi, kuszkó, kusztora.
KUT, kutak, kuttat, kuttog.
KUTY, kutya, kutyó.
KUVACS.
KUVASZ.

KÚ.

KÚLCS, kulcsa, kulcsár, kúlcsos.
KÚN, kúnság.
KÚT, kútas, kúti, kutizál.
KÚTY, kútya, kútyorló.

KÜ.

KÜCSÖG.
KÜGY.
KÜK, küklik, kükörcs, küküllő.
KÜL, küld, küllyebb, külöl, külön, külömb, külő, külség, külsö, künn, küyöl.
KÜLLŐ.
KÜLÜ.
KÜNG, küngös.
KÜRT, kürtöl, kürtös.
KÜS, küsü.
KÜSZ.
KÜSZÖB, küszöbe, küszöböl.
KÜZDik, küzdés, küzködik, küzdő.

KV.

KVÁRTÉLY, kvártélyos, kvártélyoz.
KVIETANCZIA.

Summa 419.

K.

KA.

KA.

KA, KE. Suffixa diminutiva, ut madárka: avicula; emberke: homuncio.

KAB.

KAB. Sz. P. Veszprém Vben.
KABA. Subbuteo. PP. Avis certa rapax, species accipitrum. S. I. El fajzott, mint kaba, sólyom - nemzetétől. Gyöngyösi.
Kaba. F. Bihar Vben.
Kis Kaba. Sz. P. Bihar Vben, és Nagy Kunságban.
KABÓCZA. Cicada v. acrida, acridium. S.I. Apró sáska, szöcskö, szütyöke. Sz. D.

KABALA.

KABALA. Equa, caballa. Kancza-ló. NC. p. 419.
Kabola. idem. Pázm. Pred. p. 665.
Kabala-ló. idem. M. A.
Kabala-hágó. E. Hegy Csík' Székében.
Kabala' pataka. F. Marmaros Vben, és E. F. belsö Szolnok Vben.
Kabala-sajt. Hippace. M. A.
KABALÁS. Caballis abundans.
Kabalás patak. F. Bihar Vben.
Kablás. Telek Esztergom Vben.

KABÁT.

KABÁT. Clamis germanica. Kaput. S. I. Vászon-ruha, német kabát. Sz. D.
Kabát' falva. E. F. Udvarhely Székében.

KACZ.

KACZ.
KACZA. Kaszá-forma, hoszszú, két felöl nyeles timár-kés. Sz. D.
Kacza. E. F. Kö-halom Székében.
KACZAG. Cachinnatur. Ne kaczagj. Sit risus extra cachinnum. M. A.
Ki kaczagja. Deridet, irridet, ludibrio habet. S. I.
Meg kaczagja. Decachinnatur. M. A.
Kaczagás. Cachinnus. M. A. CM.
Meg kaczagás. Decachinnatio. M. A.
KACZAJ. Cachinnus. M. A. Pázm. Kal. p. 172.
Nagy kaczajt ütött, inditott. Magnum cachinnum excitavit. Sz. D.
KACZÉR. Salax, lascivus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 766.
Kaczér beszéd. Sermo obscoenus. Sz. D.
Kaczérkodik: csintalankodik, bujálkodik. Sz. D. Faludi N. E. p. 163. Lascivit, luxuriatur. S. I.
Kaczéros. Lascivieus. Csuzi p. 31. 35.
Kaczérosan dudoltt hejje hujja után. Csuzi. p. 17.
Kaczéroskodik. Lascivit. Csuzi. p. 137. Tromb. p. 65.
Kaczérság. Salacitas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 840.
KACZINKA. Species monetae valde minutae. Fillyér. Prágai. p. 830.
KACZKOS, Kaczki. Lascivula, petulca, petulans. S. I.
KACZKÓ. E. F. Fölsö Szolnok Vben.
KACZOGÁNY, Kaczagány: háti bör. Sz. D. Pellis ovilla dorsualis. S. I.
Kaczogányos: háti börös. Sz. D.
KACZOR. Scirpicula. M. A. Falx putatoria, vineatica. PP. Szölö-metszö kés.
Kaczor-lak. F. Szala Vben.

KACZCZ.

KACZCZ. Cattum abigentis. Kaczcz, siczcz.

KACZOLA.

KACZOLA. Kabola-ló. Equa, caballa. M. A. Beniczki. p. 144. Csere Encycl. p. 265. M. Verböczi. p. 251, et in indice.

KACS.

KACS. Manus parvula. M. A. Manicula. CM.
KACSA. Manus ejus parvula. Boldog az, kinek kezében kacsa. Felix, qui, quae vult, habet. M. A.
Kacsa a' szölö-veszszönek. Capreoli vitis, clavicula. M. A.
KACSÁNY. Stylus, petiolus, cauliculus. S. I.
KACSIBA: horgas, löcsös lábú. Sz. D.
KACSKARINGÓS. Flexuosus, tortuosus. Sz. D.
Kacskaringósan varrja pántlikát a' szoknyára. Sz. D.
KACSOL, kacsolja: tisztítja a' dohányt 's egyebet a' fattyú növésektöl. S. I.
KACSON.
Kacsongat. Amatorios oculos defigit. PP.
Kacsongató szemek. Illices oculi. PP.
Kacsont. idem. Sámbár ellen p. 140.
Kacsint. idem. Oculis nictat. S. I.
Kacsonta. Folyó víz Zemplin Vben.
KACSOTA. F. Baranya Vben.
KACSÓ. Manus parvula. Add ide a' kacsódat. Cedo manum. Sz. D.

KAD.

KAD.
KADAR.
Kadarka: fekete szemü szölö. Kadarka ne taszigálj. A' tántorgó részeg ember' szokott mondása Szala Vben.
Kadarcs. Csárda és Folyó víz Szabolcs Vben.
Kadarcs-ér. Árok Szabolcs Vben.
KADÁCS. E. F. Udvarhely Székében.
KADAR-kút. Folyó Somogy Vben.
Kádárta. F. Veszprém Vben.
KADICS' falva. E. F. Udvarhely Székében.
KADÓCZ. Farina liquida. Sz. D. S. I.

KAFF.

KAFF. Sonus dentibus concussis editus.
KAFFOG. Addig kiffegett kaffogott.
Kaffogtatja a' pipát. Méh-tartás Vácz., 1821. p. 9.

KAFTÁNY.

KAFTÁNY. Foszlány, köntös' neme. Sz. D. Török öltözet. Faludi T. É. p. 50. „Megygy-színü, ezüsttel varrott selyem-kaftány volt a' testén."
KAFTÁNYOS. Kaftányosan öltözködik. Sz. D.
KAFTÁNKA, Kaftáncsa. Sz. D.
KAFTÁNYOZ, kaftányozza: kaftánnyal föl öltözteti.
Föl kaftányozza. Csuzi Tromb. p. 650. Mikes, Török Orsz. Lev. p. 394.

KAHOLY.

KAHOLY. Focus cubiculi, orificium fornacis. S. I. Kemenecze' fája, a' mellyre rakják a' kemenczét, melly alatt tüzelnek a' házban. Sz. D.
KAHOL. Latrat. S. I.
KAHÁCSOL: köhécsel. Sz. D.

KAJ.

KAJ.
KAJA.
Kaja-bajálás. Vociferatio. Tasi Gáspár p. 22.
Kajács. Incurvus, brevis. M. A.
Kajál bajál. Vociferatur, oblatrat. M. A.
Kajálják bajálják. Zvonarics 1. R. p. 530.

Kajál. F. Pozsony Vben.
KAJÁR. FF. Győr és Veszprém Vkben.
KAJÁSZ.
Kajászó Szent Péter. F. Fejér Vben.
KAJCS. Uncus. Sz. D. Horog.
Kajcsos. Uncinatus, flexuosus. Sz. D. Horgas.
KAJD. Sz. P. és F. Vas Vben.
Kajdacs. Sz. P. és F. Tolna Vben.
Kajdál. Clamat, vociferatur, garrit. S. I.
Kajdász. idem. Sz. D.
KAJF.
Kajfos. Arrogans, superbus. Hallottam 1814. Febr. 6.
KAJOL (mint hajol). Flectitur. De már ma szokatlan.
Kajla. Curvus, inflexus, aduncus, obliquus, flexuosus, tortuosus. Néha a' kapák között is találhatni kajlát. km. Dug. 1. R. p. 173.
Kajla. E. F. Doboka Vben
Kajla fülü: kinek le konyultt a' füle. Sz. D.
Kajla szarvú ökör.
Kajlad, Curvatur, flectitur, se inclinat, cernuat. S. I. Sz. D.
Le kajlad: le hajlad. Sz. D.
KAJOM. Szokatlan.
Kajma (kajom a).
Kajmád. Sz. PP. Fejér, és Tolna Vkben.
Kajmacs. Uncinus, uncus. M. A.
Kajmacsos. Uncinatus, uncus, obliquus. M. A.
Kajmacsság. Obliquitas. M. A.
Kajmó. idem ac Kajmacs.
Kajmócsocska. Lippai Vet. Kert. p. 50.
KAJSZA. idem ac Kajla. Sz. D.
Kajsza. F. Nyitra Vben.
KAJTAT. Inquirit, investigat. S. I.
KAJTÁR. Damnificus, noxius PP. it. cupes, catillo. S. I. Mindent föl verő, föl fitató, föl kutató. Sz. D.
Kajtár-had. Praedatorii milites. Tordai MSS.
Kajtár-macska: pákosztos macska. Sz. D.
Kajtárkodik. Damnum infert, damnificat. Sz. D. S. I.
Kajtárság. Damnificatio, depraedatio. Sámbár, mit felelnek. p. 675.
KAJTOR. idem ac Kajtár.
Kajtor. Sz. P. Fejér Vben.
Kajtor-tréfák. Sales noxii. Prágai. p. 967. 977.

KAJÁN.

KAJÁN, KAJON. Invidus ut Cain. M. A.
Kaján. E. F. Kolos Vben.
Kaján-irígység. Invidia Cainina. Faludi E. M. p. 241.
Kaján szemmel nézi. Invido oculo aspicit. Sz. D.
KAJÁNKODik. Invidet. Irígykedik. Biró Márton, Micae. p. 225.
KAJÁNOL, kajánolja. Invidet. M. A.
KAJÁNSÁG. Invidia, invidentia. Biró Márton, Micae p. 32.

KAJSZ.

KAJSZ. Aestatis pars prior, e Persico idem significante vocabulo.
KAJSZI baraczk. Briccocoli. Cui opponitur: őszi baraczk.

KAK.

KAK. t. h. n.
Vég-kak. Sz. P. Somogy Vben.
KAKAD. FF. Arad, és Bihar Vben.
Kakad-szeg, az ekén. Ez a' szeg az ekét az eke-talyigához oda foglalja. S. I.
KAKAT. Sz. P. Heves Vben. Árok ugyan ott, és N. Kunságban.
KAKICS. Sonchus, lactuca leporina. Nyulsaláta. Csapó p. 122.
Kakics. F. Baranya Vben.
KAKUCS. FF. Arad, Bihar, és Pest Vkben. it. E. F. Torda Vben.
Kakucsál. Aspectat, prospectat per rimam. M. A.

KAKA.

KAKA. Stercus, merda, oletum. M. A.
Kaka-gyermek. Infans stercuosus.
KAKÁL. Cacat. M. A.

KAKAS.

KAKAS. Gallus gallinaceus. M. A. Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
Kakas a' puskán: meg szaladt a' puska' kakassa.
Kakas állyán függő taraj. Gallus, gallum. M. A.
Kakas-czimer. Alectorolophus. Csapó p. 121. Verbena. Szapora fű. S. I.
Kakas-csirke. Pullaster gallinaceus. PP.
Kakas' falva. F. Nyitra Vben. E. F. Szeben Székében.
Kakas-gerenda. Transtra, tigillum laqueare, laquearium, capreoli. M. A.
Kakas-kő. Alectorius, alectoria, lapis in ventriculo galli nascens. M. A.
Kakas-mony. Testiculus gallinaceus.
Kakas-monyú bab. Species fabarum.
Kakas-sark. Plectrum. M. A. Posticus ungvis galli, calcar galli. PP.
Kakas' szakállya. Palea. M. A. Id, quod pendet sub rostro galli. NC. p. 161.
Kakas-szó. Galli cantus. M. A.
Kakas-szókor. Gallicinium. M. A.
Kakas-szóláskor. idem. M. A.
Kakas' szavakoron. Tempore gallicinii. Pesthi' Meséji p. 40.
Kakas-taréj. Gallus, gallum, crista galli. Csapó p. 121.
Kakas-taraj-fű. Gallitricum. M. A. NC. p. 37.
Kakas-ugrás. Saltus galli. Akkora, mint a' kakas-ugrás. km. Dug. 1. R. p. 46.
Kakas-ülő. Trabs transversa gallinaria. PP.
Kakas-virág. Adonis aestivalis.
Kakas-vitorla a' házokon, tornyokon. Venti bracteola, ventilogium. PP.
Bába-kakas. Semigallus. S. K.
Borzas kakas. Glaber gallus. S. K.
Erdei kakas. Gallus sylvestris. NC. p. 157.
Suta kakas. Ecaudatus gallus. S. K.
Taréjos kakas. Gallus rubente crista. S. K.
Tarka kakas. Varius gallus. S. K.

KAKASD. F. Tolna Vben. Telek Fejér Vben. E. F. Maros Székében.

KAKUK.

KAKUK. Cuculus, coccyx. M. A. Meg nyerte a' kakuk. Lupi illum videre priores.
Kakuk-fű. Serpillum. M. A. CM.
Kakuk-saláta. Scorzonera sylvestris. Csapó p. 23.
Kakuk-szó. Nehezen ér az több kakukszót. km. Nem sokáig fog élni.
Kakuk-terjék. Anagallis. Csapó p. 288.
Kakuk-virág. Lilium convallium. M. A.
KAKUKKOL. Cuculat. M. A.

KALAFA.

KALAFA. Kaloda. Sz. D.
KALAFÁZ, kalafázza. Kalodába zárja, bünteti. Csuzi Tromb. p. 678.
Kalafáztatja. Thordai MSS.

KALAFINTA.

KALAFINTA. Decipula, fraus, dolus v. fictio, glaucoma. Gaucklerfinte. S. I. Pázm. Kal. p. 640. „Addig ütik vétik a' dolgot, addig hánnyák ide, 's tova a' kalafintát, hogy . .
Jól tudja hányni a' kalafintát: Igen tud a' ki-fogáshoz, út-vesztéshez, jól ért a' csel-vetéshez, ravaszsághoz. Sz. D.

KALAMÁRIS.

KALAMÁRIS. Atramentarium, vel potius pennarium. M. A. Calamarium. PP. Ténta-tartó. NC. p. 391. Ténta-edény. Káldi Ezech. 9. 2.

KALAMÁSZ.

KALAMÁSZ. Axungia. Szekér-kenő.
Kalamász-dugasz. km. Dug. 1. R. p. 240.

KALANCZA.

KALÁNCZA.
KALANCZÁS. E. Völgy, és Patak Csik Székében.

KALAND.

KALAND. R. Calendae.
KALANDOS. Calendarius.
Kalandos társok. Consortes, collegae, contutores. M. A. A' kalandos társokról lásd: Acta Mus. Nat. Tom. 1. p. 164. Battyányi Leges Eccl. Tom. 1. p. 441.
KALANDOZ. Szédelyeg, bolyg, föl alá jár. Sámbár ellen p. 161.

KALANGYA.

KALANGYA. Gelima, cumulus foeni vel acervus. M. A. Heltai 1. Darab. p. 346. Káldi Exod. 22. 6. Zriniász P. 1. Stropha 91.
KALANGYÁL. Keresztbe rakja a' kévéket. Sz. D.

KALÁNTYÚ.

KALANTYU. Sövény-tartó, ágashoz szorító fa.

KALAP.

KALAP. Petasus, galerus, pileus. PP.
Ugyan derék állapot, bé ittam a' kalapot. km.
Kalap-gyártó. Pileo, pilearius S. I.
Kalap' pártája. Spira, cingulum pilei. PP.
Kalap' pupja. Vertex pilei.
* Karimás kalap. Causia. S. K.
Kerék kalap. Pileus rotundus.
Púpos kalap. Pileus turbinatus.
Selyem-kalap. Pileus sericeus.
Szalma-kalap. Pileus stramineus. S. K.
KALAPÁCS. Malleus, marculus. M. A. CM.
Kovácsot illet a' kalapács. km.
Kalapács' nyele. Manubrium mallei.
Kis kalapács. Malleolus.
Kalapácsol, kalapácsolja. Malleat.
Kalapácsolás. Malleatio. Vajda 2. K. p. 390.
KALAPÁL, kalapálja. Cudit, tundit, quatit. M. A.
Kalapálás. Cusio.
Kalapáló. Malleator. M. A. CM.
Kalapáltt. Malleatus. M. A.
KALAPJA. Pileus ejus. Kalapját sem emeli meg. Inurbanus.
KALAPOS. Pileator.
Kalapos gomba. Faludi E. M. p. 21.
Kalapos madár. Galerita, cassita alauda. S. I.
Kalapos süveg. Petasus, galerus. M. A.
Kalapos szeg. Clavus umbellatus. S. I.
Kalaposan. Apposito pileo. T. É. p. 167.

KALASTROM.

KALASTROM (klastrom, kalastor, kolostor). Coenobium, claustrum, monasterium. M. A.
KALASTROMI. Claustralis.
Kalastromi történetek. Acta monastica.

KALAUZ.

KALAÚZ. Praevius, dux viae. M. A. CM.
Kalauz után nem mesterség el találni akár melly ismeretlen helyet. km.
KALAÚZKODik. Praemonstrat iter, ducem viae agit. Tordai MSS. Csuzi p. 312.
Kalaúzkodás. Babocsai, Fata Tarczal. p. 160.
KALAÚZOL, kalauzolja. Praeit, ducem agit. S. I.
KALAÚZSÁG. Gyöngyösi 2. Darab. p. 81.
KALAÚZZA. Ejus hodoegus.
Fő-kalaúzza. Principalis ejus hodoegus. Pázm. Kal. p. 222.
Pázmán' kalaúzza. Hodoegus a Pazmanno editus.

KALÁCS.

KALÁCS. Torta, scriblita, tracta, placenta, it. circulus. M. A. Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.
Kalács-czipó. Torta, tortula. PP.
Kalács-pénz. Borra való. Sz. D.
Kalács-sütő. Libarius. M. A.
Kalács-sütő aszszony. Scriblitaria. PP.
Kalács-viasz. Cerea massa circularis. PP.
* Apácza-kalács. Tortula aromatica monialium. S. K.
Arany-kalács. Palaca, palacra. S. K.
Fejér kalács. Nem kell zab-kenyér, a' hol készen vár a' fejér kalács. km.
Fonyott kalács. Torta plicatilis.
Kürtös kalács: dorongos fánk. S. K.
Mákos kalács. Tortula papavere condita. S. K.
Mézes kalács. Placenta mellita. S. K.
Morvány kalács. Obelias. S. K.
Paraszt kalács. Vulgaris torta. S. K.
Szentelt kalács. Benedictus panis. S. K.
Szép kalács. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
Térd-kalács. Patella. S. K.
Viasz-kalács. Cerea massa circularis. S. K.
KALÁCSA. FF. Bihar, és Tömös Vkben.
KALÁCSCSA. Ejus Torta.
Isten' kalácscsa. Ita rustici lunam definiunt.
KALÁCSOL, kalácsolja.
Öszve kalácsolja. Connectit, complicat. S. I.

KALÁK.

KALÁK.
Kalák-pénz. Taxa indicii. PP. A' tolvajbé adásnak díja, fizetése, bére. Sz. D.
KALÁKA. Auxilium spontaneum. PP.
KALÁKOS. Furti index. PP.

KALÁN.

KALÁN. Cochleare, cochlear. M. A. Minden lében kalán. km.
Kalán-fű. Cochlearia. Csapó. p. 124.
Kalán-levelű fű. idem. PP.
Kalán-tartó. Theca cochlearia. M. A. cochlearium NC. p. 403.
Kalán-vájó eszköz. Coestrum. PP.
* Abárló kalán. Despumatorium cochlear. S. K. Szürő kalán.
Czin-kalán. Cochlear stanneum.
Csont-kalán. Corneum cochlear. S. K.
Ezüst-kalán. Cochlear argenteum.
Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
Főző kalán. Coquinarium cochlear. S. K.
Gazdálkodó kalán. Cochlear majus. S. K.
Kávés kalán. Cochleare caffeaceum. S. K.
Kis kalán. E. F. Hunyad Vben.
Mindenben kalán. km. Ad omnia se miscet.
Ón-kalán. Plumbeum cochlear.
Puszta kalán. E. F. Hunyad Vben.
Vakoló kalán. Trulla. S. K.
Vas-kalán. Spatha ferrea. S. K.
KALÁNKA. Parvum cochlear. Pázm. Pred. p. 1083.
KALÁNOS. Cochlearius. PP.
Kalános gém. Platalea. Löffler. S. I.
KALÁNOZ, kalánozza. κλειτοριαζει. M. A. Lingula haurit. PP.
Előre kalánoz. Vajda K. É. 1. K. p. 135.
Ki kalánozza. Cochleari absumit.

KALÁRIS.

KALÁRIS, kláris. Corallum, lapis collaris. S. I.

KALÁSZ.

KALÁSZ. Arista. M. A.
Kalász-szedés. Spicilegium. M. A.
Kalász-szedegetes. idem. M. A.
KALÁSZOS. Spicatus. Búza-fejes. M. A. CM.
Kalászos búza-fő. Spiceus. M. A.
Kalászosodik, fejet vet. Spicat. M. A. CM.

KALÉ.

KALÉ. Indus-nyelven annyi, mint: Salve, χαιρε. Lásd Császárjaimat p. 179.
KALÉZOL. Csatangol, kószál. Sz. D.

KALIBA.

KALIBA. Tugurium, casa, attegiae. M. A. CM.

KALIMPA.

KALIMPA.
KALIMPÁZ. Félre fordúl, el fordúl, csavarodik. El kalimpázott a' kötél, midőn kezembe akarnám venni. Sz. D.

KALIN.

KALIN.
KALINCZA-fű. Ajuga, chamaepitys. M. A. Csapó p. 125.
KALINKÓ. Kalács' neme, rostély-formára fontt kalács.

KALISZTÁL.

KALISZTÁL a' kerék, midőn agya meg tágúlván ide oda binog, és tánczot jár. Hallottam 1824. Jan. 17.

KALITKA.

KALITKA. Cavea. M. A. A' vad madár is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.

KALL.

KALL, kallja. Pannum laneum calcat, densat, contundit, emollit, laevigat. S. I. Sz. D.
KALLANG. Taeniola.
Kallangos bot. Faludi T. É. p. 157. Baculus taeniolis ornatus.
KALLÓ. Fullo, lanei panni politor. S. I.
Kalló-malom. Fullonia, mola calcatoria, densatoria. S. I.
Kalló-táncz. Walzerisch. S. I.
Kallódik. Densatur, subigitur. El kallódott (közép áron kéltt el) a' jószág, gabona. Sz. D.

KALMÁR.

KALMÁR. Mercator, institor. M. A. Nem szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.
Kalmár-árú. Mercimonium, merx. M. A.

Kalmár-bólt. Taberna. M. A.
Kalmár' ebe. Nem mind bors, a' mit a' kalmár' ebe hullat. km.
Kalmár-marha. R. Merx, mercimonium. S. I.
Kalmár-tábla, asztal, mellyre az árút ki rakják. Venalitius pluteus. PP.
KALMÁRKODik. Negotiatur, mercaturam exercet. M. A.
Kalmárkodás. Mercatus, quaestus, negotiatio. M. A.
KALMÁRSÁG. Mercatura. M. A.

KALOCSA.

KALOCSA. Colocia, sedes Episcopalis, et Basilica praeclara fuit olim in Ungaria. M. A. Érseki Város Pest Vben.
Kalocsa. F. Marmaros Vben. Sz. P. Vas Vben. E. F. Doboka Vben.

KALODA.

KALODA. Numella, vinculum, cyppus, pedica. M. A. A' falu' kalodáját sem szabják egy ember' lábához. km.
Kézi kaloda. Catasta, cippus. NC. p. 337.
Nyak-kaloda. Bojae, fidicula probrosa. S. K.
KALODÁZ, kalodázza: kalodába zárja, sanyargatja. Csuzi p. 649.

KALOTA.

KALOTA. F. Bihar Vben. E. Hegy Doboka Vben.
Kalota (Kis, nagy.) E. FF. Kolos Vben.
Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben. Pázm. Kal. p. 1081.
Kalota-Szent Király. E. F. Kolos Vben.
Kalota-Új falu. E. F. Kolos Vben.

KALÓZ.

KALÓZ. Latro, cardax, praedo, aggressor. M. A. Kolóz. Adgressor. CM.
KALÓZOL. Grassatur. PP.

KALPAG.

KALPAG. Pileus pellitus. S. I.
KALPAGOS. Habens pileum pellitum.

KAM.

KAM.
KAMASZ. Stolida bestia, ignavum pecus, canus, inveteratus, vetulus. M. A.
Vén kamasz: vén kutya.
KAMAT. Foenus, usura, fructus pecuniae commodatae, interusurium. Ex literis divisionalibus familiae Péterfianae de dto 4-tae May 1596, et per me in originali lectis die 17-a Martii 1824. it. Vajda K. É. 1. K. p. 187.
Kamatja. Ejus interusurium. Ex iisdem literis divisionalibus.
Kamatos. A' kamatos pénz egy tálból eszik emberrel. km.
KAMOCSA. F. Komárom Vben.
KAMOND (Kis, nagy). FF. Veszprém Vben.
KAMÓ. idem ac Kajma, kajmacs. Sz. D. S. I.
Kamól, kamólja. Horoggal sodorja. Sz. D. Unco torquet. S. I.
Czérnát kamól. Sz. D.
Ember bélből kamólja a' húrokat. Dug. km. 2. R. p. 38.
Húrt kamóltak béléből. Dug. km. 1. R. p. 27.
KAMPÓ (Kamapó?). Uncus, harpago, v. rutabulum. Sz. D. S. I.
Kampós. Uncinatus, incurvus.
Kampós orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.

KAMARA.

KAMARA, KAMORA. Camera, cubile, conclave. M. A. it. Cella penuaria.
Kamara-szék. Cloaca, latrina, forica. M. A. CM.
Kamara-széki. Cloacalis. M. A.
Kamara-székre való írás. km. Scombris tunicae. M. A.
* Élés kamara. Penuarium. S. K.
Életes kamara. idem.
Tejes kamara. Cella lactaria. S. K.
KAMARAI. Cubicularis. M. A.
KAMARÁS. Camerarius, olim Camerae montanae Praefectus. S. I.
Kamarás. Sz. PP. Arad, Békes és Csanád Vkben.
Kamarás kulcs. Clavis cameraria.
Puszta Kamarás, Vajda-Kamarás } E. FF. Kolos Vben.

KAMM.

KAMM.
KAMMOG. Lassan ballag, mint a' farkas, vagy komondor. S. I.

KAMÓKA.

KAMÓKA, KAMUKA. Vestis Damascena, pannus Damascenus. M. A. Pannus sericeus, bombycinus, scutulatus. PP.
Fekete kamuka-köntös. Faludi T. É. p. 46.

KAN.

KAN. Verres. M. A. it. Mas, masculus. S. I.
Kan' agyara. Falcati dentes apri. PP.
Kan csirke: kakas csirke. S. I.
Kan disznó. Verres, porcus integer. S. I.
Kan-fogú. Ki álló vagy is kin ülő fogu ember. S. I.
Kan-herélő. Evirator porcorum.
Kan lúd. Anser mas. S. I.
Kan macska. Felis mas. S. I.
Kan ördög. R. Sagae amasius. S. I.
Kan őz. Dorcas capreolus. S. I.
Kan póka. Gallus indiacus. Neki mérgedett, mint a' kan póka. km.
Kan récze. Anas mas. S. I.
Kan-sequentia, jocose pro consequentia. Sámbár mit felelnek p. 664. „Valóban nagy kan-sequentia Matkótúl".
Kan tyúk. R. Gallus gallinaceus. S. I.
* Vad kan. Aper. Dúl fúl magában, mint a' vad kan. km.
KANACS. Sz. P. Tolna Vben.
KANÁSZ. Pastor porcorum, subulcus. Faludi E. M. p. 74.
Kanász-vár. Heves Vben.
Kanászkodik. Pastorem agit porcorum.
El kanászkodott. Percruduit ut subulcus.
KANCZA. Equa. PP. Nem oda kancza a' búzába. km.
Kancza-rugás nem olly fájós. km.
Kancza után jár. Equit. PP.
KANCSÍK R. Nervus bovinus, taurea S. I. Bika' cséke.
KANDA, KONDA. Grex porcorum. Kancsorda. S. I.
Kandász, kondász. Subulcus.
KANDÚR. Felis mas. Sz. D.
KANI. Verrinus. M. A.
KANJA, kannya. Mas ejus. A' falu' kannyát is meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
KANOZik. Subat. PP.
Kanozás. Subatio. Bagzás. M. A.

KANAF.

KANAF. Taenia, fibra. M. A.
KANAFOS. Fibratus. M. A. CM.
Kanafos kalap. Pileus taeniis ornatus. Sz. D.

KANÁL.

KANÁL. Cochleare, cochlear. M. A. L. Kalán.
Kanálozza. M. A. L. Kalánozza.

KANAVÁSZ.

KANAVÁSZ (kanavácz PP.) Tafetum duplicatum, multitium duplicatum, pannus undulatus. PP.

KANCS.

KANCS.
KANCSA. Sz. P. Nógrád Vben.
KANCSAL. Strabo, defioculus. M. A. Vak nevet kancsalt. km.
Kancsal. Csárda Csongrád Vben.
Kancsal-szem. Luscus. Faludi E. M. p. 241.
Kancsalság. Ophthalmia. CM.
KANCSÓ. Batiolus M. A. Urceus CM. Amphora, cantharus, cirnea, hirnea, onophoron. PP. Csak térül, fordúl, mindenkor jót jót fohászkodik a' kancsóba, ugyan könyvezik a' szeme bele. km.
Kancsócs. F. Vas Vben.

KAND.

KAND.
KANDA. Csóré étek. Sz. D.
KANDALLÓ. Focus cubilis v. orbita. S. I. Lángaló, tüzelő, szenelő, tűz-hely a' szobában v. kerék-vágás. Sz. D.
KANDICS. Luscus, cochles, — itis. M. A.
Kandicsál. Furtim spectat, furtive contemplatur. Biró Márton Micae p. 170.
KANDIKÁL. idem. Kandít, kukucsál. Sz. D.

KANK.

KANK.
KANKALÉK. Tollenon, haustrum. M. A. CM.
Kankalékos. Haustro instructus.

Kankalékos kút. Puteus haustro instructus.
KANKAR.
Kankarik (Kankarék). Kankalék.
Kankarik' emelkedő fája. Tollenon. M.A.
Kankarik-fa. idem. CM.
Kankarik' orra. idem. CM.
Kankarodik. Vertitur, volvitur, volutatur. S. I.
Le kankarodott (le fordultt) p. o. a' vödörnek. Sz. D.
KANKÓ. Gausape. Faludi E. M. p. 71 item gonorrhoea, fluxus urethrae inflammatae. S. I.
KANKUS. Terriculamentum puerorum. A' gyermeket szokták kankussal íjesztgetni. km. Nem kell minden kankostul meg íjednetek. Biró Márton Micae p. 196.

KANNA.

KANNA. Cantharus. M. A. aliis Kánna.
Kanna-gyártó. Faber stannarius. M. A.
Kanna-mosó fű. Equisetum, hippuris. M. A. Cauda equina. Ló fark-fű, béka-rokka. Csapó p. 270.
* Öntözö kánna. VV. L.

KANÓ.

KANÓ. F. Gömör Vben.
KANÓT. Funiculus igniarius, suscitabulum, tomes sclopetarius. PP.
KANÓCZ. idem. Mécsbe való bél, vagy ágyú-sütö madzag. Sz. D.

KANTA.

KANTA. Cantharus v. quinque mensurae liquidi, sive decem mediae. S. I. Széles szájú korsó. Sz. D.
Kanta. E. F. Fölsö Fejér Vben.
Kanta-íre. Pharmacum. M. A. Csere Encycl. p. 251.
Kanta-íres. Venefica. M. A. CM.

KANTÁR.

KANTÁR (Kan-tár? csó-tár?) Frenum, habena. M. A. Még lova sincs, már kantáron búsúl. km.
Kantár-fék. Csuzi p. 239.
Kantár-mester. Non cehalis. PP. El kantárkodik a' falukon. Sz. D.
Kantár-szár. Lorum freni. Faludi N. A. p. 103. U. E. 2. R. p. 120.
Kantár-szíj. idem.
Füles kantár. VV. L.
Fületlen paraszt kantár. VV. L.
KANTÁRNYI — Kantárnyi terh. Tordai MSS.
KANTÁROS. Freno instructus. Csuzi p. 739.
KANTÁROZ, kantározza. Infrenat, capistrat. Faludi N. A. p. 173.
Föl kantározta a' lovakat.

KANTUS.

KANTUS. Újjas, és térdig érö aszszonyi fölsö ruha. Szilágyi Márton, Cziropedia p. 31. in nota. Köntös.

KANY.

KANY.
KANYALÓ. Sz. P. Zemplin Vben.
KANYAR. R. Quadra, segmentum. S. I.
Kanyarét, kanyarétja. Flectit, curvat, incurvat, obliquat, contorquet, v. scindit, secat. S. I. Neki kanyarétotta parittyát. Sz. D.
Mindent el kanyarét. Sinistra utitur manu. KV. p. 482.
Kanyarodik. Curvatur, flectitur, inflectitur, incurvatur. S. I.
El kanyarodott a' szán. Sz. D.
Föl kanyarodik. Sursum flectitur, curvatur. Kisfaludi' Regéji p. 22.
Kanyarog. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I.
Kanyaró. Vari, varioli. S. I. Himlö, apró csécs. Sz. D.
Kanyarú. R. Curvus, flexus, inflexus, incurvus, obliquus. S. I.
Kanyarúl. Flectitur, obliquatur.
Jobbra kanyarúlj, Balra kanyarúlj. Kommandó-szók.
Kanyarulat. Flexura, curvatura. Hallottam Sághon 1826. Ján. 26.
KANYÁD. E. F. Udvarhely Székében.
KANYÓ. Kamasz, hóri horgas. Már elég nagy kanyó vagy.
KANYÚL. Torquetur, flectitur.
Le kanyúltt az árpa a' sok esö miatt. Hallottam Sághon 1825. Jul. 31.
Meg kanyúl. Hallottam Sághon 1821. Máj. 22.

KAP (név).

KAP.
Kap-berek. Sz. P. Komárom Vben.
KAPA. Ligo. M. A. A' kapát kapának, az ásót ásónak szokta ám ö nevezni. km.
Kapa-dohány. Nicotiana rustica. S. I. Cserebéli dohány.
Kapa-fogú. Nagy széles fogú.
Kapa-hajtás. Propagatio vitis per mergos.
Kapa-nyel. Manubrium ligonis.
* Csákány-kapa.
Hagyma-kapa. Ligo minimus bifurcus.
Hoszszu nyelű kapa. Ligo manubrio longiore. Hoszszú nyelű kapával nehéz kapálni. km. VM. p. 295.
Irtó kapa. Runcina.
Két águ kapa. Ligo bifurcus. Kapacs.
Pilinga-kapa. Vászon-kapa.
Porháló kapa. Ligo minor.
Szölö-kapa. Marra, pastinum.
Tehén-nyelű kapa, Szent Gróti kapa. Ligo parte inferiore latiore.
Tégla-kapa. Ligo, qui formam lateris refert.
Kapál, kapálja. Fodit, pastinat. M. A. Kapálj kurta, leszsz poltura. km.
Bé kapálja. Infodit. M. A.
Föl kapálja. Perfodit.
Ki kapálja. Effodit. M. A.
Le kapálja. Pázm. Pred. p. 90.
Meg kapálja. Perfodit, confodit. M. A.
Kapálás. Fossio, fossura, pastinatio, pastinum. M. A.
Bé kapálás. Infossio, defossio. M. A.
Kapálgat, kapálgatja. Fodicat.
Kapálódzik: lábaival rugdalódzik, lábait hányja, veti. Sz. D.
Kapáltat, kapáltatja. Curat fodi, pastinari.
Kapáltt. Fossus.
Bé kapáltt. Infossus, defossus. M. A.
Kapára termett. Natus ad clitellas. S. I.
Kapás. Fossor. M. A. Kapás kapással, úr úrral barátkozik. km.
KAPACS. Két ágú kapa. Kapacscsal törték föl a' földet. Sz. D.
KAPAR, kaparja. Effricat v. scalpit, radit, corradit. S. I. Kaparj kurta, 's néked is leszsz. km.
Föl kaparja. Effodit, eruit, eradit. S. I.
Ki kaparja. idem. Ha ki nem mondaná, a' tyúk is ki kaparná belöle. km.
Öszve kaparja. Corradit. S. I.
Kaparáz. Quaeritat, quaerit fricando, vel palpando. S. I. Kotoráz, keresgél. Sz. D.
Kaparcsál. Scalpit, frieat. S. I. Vakarcsál a' tyúk földben, vagy szemét-dombon. Sz. D.
Kapargat. Corradit, identidem radit.
Kaparít, kaparítja. Capit, occupat.
El kaparitani valaki jószágát. Sz. D.
Meg kaparították (kézre keritették) a' tolvajt. Sz. D.
KAPCZA. Soccus. M. A. Fulmentum calcei. PP. it. tibiale. S. I.
Kapcza. F. Szala Vben.
Kapcza-csináló. Crepidarius. M. A.
Kapcza-kötö. Textor tibialium. S. I.
Kapcza-tetemes: ina-ütött p. o. ló. Sz. D.
* All-kapcza. Mandibula NC. p. 179.
Botos kapcza: kötött kapcza. Sz. D.
Kötött kapcza. Tibiale.
Nemez kapcza. idem. Sz. Margit' Élete.
Szoros kapcza. Angustiae. S. K.
Kapczája. Ejus soccus. Kapczája se lehetne. km.
Kapczás. Soccatus. M. A.
Kapczás ló. Equus suffraginosus. Kapcza-tetemes. S. I. Ín-pókos ló.
Kapczáskodik: garázdálkodik, kötelözködik — belém kapczáskodott. Sz. D.
Mindenbe bele kapczáskodik. Dug. km. 1. R. p. 191.
KAPCS (kapocs.) Fibula. M. A.
Kapcsa. Ejus fibula.
Kapcsol, kapcsolja. Fibulat, confibulat, comprehendit. M. A.
Bé kapcsolja. Fibulat, infibulat. M. A.
Hozzá kapcsolja. Adnectit. M. A.
Ki kapcsolja. Refibulat, diffibulat. M. A.
Meg kapcsolja. Confibulat, comprehendit, apprehendit. M. A.
Öszve kapcsolja. Fibulat. PP.
Kapcsolás. Fibulatio. M. A.
Kapcsolat. Junctura.
Kapcsolkodik. Colligatur.
Hozzá kapcsolkodik. Se illigat. Vajda K. É. 3. K. p. 423.
Kapcsos. Fibulatus, hamatus. M. A.
Kapcsos beszéd. Dilemma. Faludi N. A. p. 27.
KAPI.
Kapi. FF. Györ, és Sáros Vkben.
Kapiczán. Frenum, capistrum. S. I.
KAPIRTYÁL. Vakarcsál, kapargat. Él ezen szóval Pázmán Pred. p. 70. és p. 179.

KAPLÁT. F. Nyitra Vben.
KAPLYON. F. Szatmár Vben.
KAPOCZA. Frenum, capistrum. Beniczki p. 157.
KAPOCS. Fibula. Cfer KAPCS. M. A.
Kapocs a' kádároknál. Ungvis ferreus. PP.
Kapocs-köszöntyü. Spinter. M. A. Palástra való kapocs. PP.
* Könyv-kapocs. Uncinulus, clausura libri. S. K.
Szölö-kapocs. Capreolus. S. K.
Vas-kapocs. Ferrea fibula, ansa, confibula. S. K.
Kapocsány. F. Bihar Vben.
KAPOLCS. F. Szala Vben.
KAPOLY. F. Somogy Vben.
Puszta Kapoly. Sz. P. Somogy Vben.
KAPONCZA. idem ac kapiczán. S. I.
KAPOS. 1. E. Hegy Udvarhely, és Csik Székekben. 2. folyó víz Tolna Vben. 3. t. h. n.
Kapos-fö. Sz. P. Somogy Vben.
Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
KAPSI. (Kaposi.) Rapina. M. A.
Kapsi ember. Rapax, praedae avidus. Sz. D. S. I.
Udvari kapsi. Faludi N. E. p. 44.
Kapsira adja. Dat in rapinam. M. A.
Kapsira veti. Pázm. Kal. p. 773.
KAPTA. Crepida, mustericia. M. A. Mustricola, modulus, typus calcearius, forma calcearis. PP.
Kapta-bűzű müves legény. Pázm. Kal. p. 363.
Kapta-bűzű varga inas. Faludi E. M. p. 241.
Kapta-csináló. Crepidarius. M. A.
Kapta-fa: kapta.
Kaptára üti. Calceos formulis aptat. PP. Nem lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
Kaptáz, kaptázza: kaptára üti. Csuzi Tromb. p. 67. 188.
Kaptázás. Csuzi Tromb. p. 464.
KAPTÁNY. Vestis superior v. clamys turcica. Kaftán. S. I.
KAPTÁR (kap-tár?) Alvearium, alveus. M. A.
Méh-kaptár. Pesthi' Meséji p. 81.
KAPU. Porta. M. A.
Kapu-bálvány. Vajda K. É. 3. K. p. 455.
Kapu-fa. Postis. M. A.
Kapu-fától vett búcsút. Postico discessit, vasis non conclamatis abiit. M. A.
Kapu-gém. Repagulum, obex. S. I.
Kapu-nyitva várja. Aperta praestolatur porta. VM. p. 21.
Kapu' pora. Limen. S. I.
Kapu-szám. Porta censa, portae census. PP.
Kapu' szárnya. Ala portae.
Kapu-szi. Spatium vacuum infra portam principalem.
Kapu-zár. Pessulus portae. S. I.
* Réz-kapu. Porta aerea.
Új kapu. Porta nova. Bámászkodik mint a' borjú az új kapun. km.
Vas-kapu. Porta ferrea. 2. Passus Zajkensis in Transylvania. 3. Pagus in Comitatu Dobokensi.
Kapuja. Ejus porta.
Unalom' kapuja. Faludi U. E. 1. R. p. 141.
Kapun álló. Atriensis, janitor. M. A.
Kapus. Janitor, portarius. Margit' Élete Práynál p. 361.
Kapus tiszt. Faludi T. É. p. 204.
Kapus szer. Faludi N. A. p. 213.
Száz kapus. Habens centum portas.
Száz kapus Thebe városa. Faludi T. É. p. 162.

KAP (ige.).

KAP, kapja. Rapit. M. A. Körme közé kapta. — Azt sem tudom, hová kapjak. kmm.
Alá kap, alá kapott. Depauperatus est.
Bé kapja. Irripit, arripit. M. A.
Bé kapta a' víz. Abreptus aquis.
Bé kapta a' hal a' horgot. Piscis hamum voravit.
Belé kap. Involat, arripit, se ingerit. M. A.
Benn kapja. Deprehendit in flagranti.
Benn kapták a' marhát a' kárban.
El kapja. Inuncat, arripit. M. A. it. Adipiscitur, acquirit, consequitur, assequitur. S. I.
El kapja más betegségét. Morbum alterius contrahit. S. I.
Elö kapja. Apprehendit. S. I.
Föl kap, föl kapott. Ditatus, vel promotus est. S. I.
Föl kapja. Levat, elevat, tollit, adtollit. S. I.
Hozzá kap. Manum admovet, v. opus inchoat. Hozzá kapott a' munkához.
Két felé kap mint a' vízben haló ember. km.
Ki kap. Libidinibus indulget, modum excedit. S. I. Ki kapó leány.
Ki kapja. Eripit. Kezemből kapta ki. E manibus meis eripuit. Ki kapta fizetését. Exsolutus est.
Le kap. Ad statum deteriorem venit. Le kapott az ugorka-fáról. km.
Le kapja. Deripit. Le kapta kalapját.
Meg kapja. Corripit, apprehendit. M. A. A' hol a' féket meg kapják, a' lovat is ott keresik. km.
Öszve kaptak: egygyü vesztek.
Porában sem kapták. km.
Rajta kap. Capitur rei alicujus amore. A' ki a' híren neven nem kap, nem derék ember. — Nem kap rajta se szíve, se szeme. — Nem kap rajtad, a' ki ismér. kmm.
Rajta kapja. Deprehendit in flagranti. Rajta kapták az ebet a' hájon. km.
Reá kap az eledelre. Assuescit pabulo.
Viszsza kapja. Recuperat, recipit. M. A.
KAPASZKODik. Haesitat, prensat. M. A. A' torony' falához kapaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
Föl kapaszkodik. Manibus prensando eluctatur. Vajda 2. K. p. 182.
Kapaszkodás. Prehensio, prensatio, adhaerentia. M. A.
Kapaszkodó. Prensator, it. collis, monticulus, seu potius via per collem.
KAPAT, kapatja. Curat capi, v. pabulat. Meg kapatta a' lovait. Pabulavit equos.
KAPDOS, kapdossa. Raptitat, raptat, prehensat, aptat, diripit. M. A.
Kapdosás. Prensatio, raptatus. M. A.
Kapdosó. Rapax, captans. M. A.
KAPDOZ, kapdozza. idem ac Kapdos. Sz. D. S. I.
El kapdozza. Abreptat.
Föl kapdozza. Adprensat.
Kapdozás. Prensatio, direptio.
Kapdozó. Prensator.
Kapdozva. Prensando, vellicatim.
KAPKOD, kapkodja. Captat, ambit. Kapkod, mint Bernárd a' menyköhöz. km.
El kapkodja. Direptat.
Ki kapkodja. Ereptat.
Kapkodás. Prensatio, manuum huc illuc projectio.
KAPOZ. Captat. Kipez kapoz, mint a' Dunába haló ember. km.
KAPÓ. Raptor, rapax. M. A.
Ki kapó. Dissolutus, immoderatus. A' ki kapó aszszony roszsz gazda-aszszony. S. I.
Kapós. Quod difficulter habetur, acquiritur, it. charus, acceptus, optatus, desideratus. S. I.
KAPTAT, kaptat a. Curat, pabulat. Meg kaptatta a' lovait. Pabulavit paululum equos.
Kaptató. Hágó, part. Nagy kaptató van elöttünk. Sz. D.
Kaptató hely. Locus acclivis. PP.

KAPITÁNY.

KAPITÁNY. Strategus, capitaneus, tribunus. PP.
Kapitány-hajó. Navis praetoriana. PP.
Kapitány-viz, mellyet a' háznál tüz ellen tartanak. Sz. D.
KAPITÁNYKODik. Ordines ducit. S. I.
KAPITÁNYSÁG. Strategia. PP.

KAPONYA.

KAPONYA (Koponya). Cránium. M. A.
Kaponya. Merítö edény. Situla. M. A.
Kaponyák' hegye. Mons calvariae. Pázm. Kal. p. 911.

KAPOR.

KAPOR. Anethum, anisum, anicetum. M. A.
Kapor. E. F. Doboka Vben.
Kapor-rózsa. Adonis vernalis.
* Eb-kapor. Parthenium. CM. Szapora, mint az eb-kapor. km.
Kerti kapor. Anethum. Csapó p. 127.
Mezei kapor. Meum, anethum ursinum. Csapó l. c.
Olasz kapor. Anisum. Édes kömény.
KAPORNA. Capparis, alloscorodon. M. A. CM.
KAPORNAK. F. Vas Vben.
Kis Kapornak. F. Szala Vben.
Nagy Kapornak. MV. Szala Vben.
KAPROS. Anetho conditus.
Kapros káposzta. Caules anetho conditi.
KAPROZ, kaprozza. Anetho condit.
Meg kaprozza. Perspergit anetho.

KAPPAN.

KAPPAN. Capo, capus. M. A.

KAPPANOZ, kappanozza. Ki heréli.
Kappanozás. Herélés.
Meg kappanozás. Meg herélés. Fortunátus' Historiája. p. 18.

KAR. a) Brachium.

KAR. Brachium, cubitus. M. A.
Kar-csont. Os brachii, ulna, radius. S. I.
Kar-ékesség, Cubitale. M. A.
Kar-fa. Crepida, lorica, fulcrum. PP.
Kar-fa, könyöklő a' ház előtt. Dyathyrum. PP.
Kar-fája a' pallónak. Crepido pontis. PP.
Kar-hajlás. Brachiale. M. A. L.
Kar-kosár. Calathus. S. K.
Kar-kötő. Armilla, brachiale. S. I.
Kar-kötös. Quod armillam habet.
Kar-kötősen jár. Incedit ornata armillis.
Kar-madár, hajdan karoly, karvaly, kar-ölyü. Nisus v. accipiter ad venandum instructus. S. I.
Kar-mantyú. Maniculata chirotheca, pellita v. pellicea manica. PP.
Kar-mantyús keztyű. Faludi T. É. p. 293.
Kar-perecz. Armilla. S. I.
Kar-pereczes. Armillatus, armillaris.
Kar-szék. Scamnum dorsuarium. PP.
Kar-utsza. Nunc corrupte Karicsa sunt duae plateae Sabariae, arci adsitae, tamquam arcis quondam Sabariensis duo brachia — a' várnak két kar-utszáji — quarum una nunc Nagy Karicsa, altera Kis Karicsa dicitur. Datur etiam diverticulum in C. Szaladiensi, Karicsa dictum.
Kar-vas. Brachiale ferreum. PP.
Kar-vasas kéz. Csúzi Síp. p. 441.
KARA. Ejus brachium.
Karánál fogva vezeti. Dato ei brachio ducit.
KARAJ. Margo, extremitas, circumferentia, ora. M. A. Cfer Karé.
Egy karaj-kenyér. Segmentum circulare panis.
Karajgat, karajgatja. Versat in orbem, gyrat, rotulat.
Karajgass. Gyres in orbem. Hallottam a' búza-rostálóktól.
KARANCS. Hegy Nógrád Vben. F. Baranya Vben.
Karancsi bötük. Typi usu attriti. S. I.
KARASZ.
Karaszló. F. Bihar Vben.
Karaszló. (Fölső, alsó) FF. Ugocsa Vben.
Karasztos. F. Vas Vben.
KARÁSZ. FF. Baranya, és Szabolcs Vkben.
KARCZ. Praestatio domalis parochis debita.
Karcz-szedés. Collectio hujus praestationis.
Karczol, karczolja: körmözi. Ungvibus fricat. M. A.
Föl karczolja. Refricat. Föl körmöli. S. I.
Meg karczolta: Meg körmözte.
KARCS.
Karcsa. Folyóvíz Zemplin Vben. it. t. h. n. Posony Vben.
Karcsú. Gracilis. M. A.
Karcsú aratás. Messis sterilis. Sz. D.
Karcsú emberek. Vesculi. M. A.
Karcsú ponty. Carpio phoxinus v. capito, cephalus. S. I.
Karcsú termetű. Gracilis staturae. Sz. D.
Karcsudik. Gracilescit Csuzi. Tromb. p. 88. 764.
Karcsúl. idem. S. I.
Karcsulat. A' nád-kerítésnek hevedere. Sz. D.
Karcsuság. Gracilitas. Pázm. Pred. p. 958.
KARD. Ensis, gladius, machaera. M. A. L. alább külön.
KARÉ, KARÉJ. idem ac karaj.
Karéja a' könyvnek. Margo libri. Pázm. Kal. p. 1069.
Karélat. Gyratura, rotulatura. p. o. Mikor gabonát rostálnak, ha tiszta igen, nincs karélatja. Hallottam Sághon 1817. Jun. 26. egy rostáló paraszt aszszonytól.
Karék. Cathedra. A' karékból beszédet tartott. E cathedra sermonem habuit. Sz. D.
Karéka. Lásd alább Karika.
Karép. Sz. P. Posony Vben.
KARI. Brachialis. M. A.
Kari ékesség. Brachiale, cubitale, ornamenta cubitalia, brachialia. M. A.
KARIKA. (Karéka.) Annulus, circulus, hamus, discus. M. A.
Karika-hagyítás. Jactus orbiculi. Ez csak egy karika-hagyítás. km. Dug. 1. R. p. 46.
Karika-játék. Lusus orbiculorum. PP.
Karika' mája. Contusio ex resultu orbiculi accepta.
Karika-csapás. idem.
* Hám-tö-karika.
Vas-karika. Annulus ferreus.
Karikál, karikálja. Gyrat. M. A.
Karikás. Annulatus, hamatús. M. A.
Karikást játszik. Ludit orbiculis.
Karikáz. Ludit orbiculis. S. I.
Karikázza. Munit annulo. Karikát csinál reá.
Karikázás. Lusus orbiculorum v. annuli ferrei adpositio.
KARIMA. Ora, margo, labium, labrum vasis, circumferentia. M. A.
Karimája. Ejus margo, circumferentia.
Ablak' karimája. Margines fenestrae. Sz. D.
Kép' karimája. Margines imaginis. Sz. D.
Karimás. Quod habet marginem, et circumferentiam. M. A.
Karimáz, karimázza. Margine donat, includit, instruit. S. I.
Ki karimázza. Emarginat. Sz. D.
Meg karimázza. Margine circumdat. Sz. D.
Karimázat. Circumferentia. Sz. D.
KARING: kereng. Sz. D.
Karingós, kerengős. Flexuosus, tortuosus, ambagiosus. S. I.
Karingós táncz: kerengős táncz. Sz. D.
Karingóst nyargal. Equo in gyrum decurrit. PP.
Kacs-karingós. Flexuosus.
Karingózzunk egygyet: kerengjünk egygyet. Sz. D.
KARMACS. FF. Szala Vben.
KARMOL, karmolja, körmöli. Ungvibus ferit v. fricat. S. I.
Ki karmolta a' szemét. Sz. D.
KAROL, karolja. Brachio complectitur.
Által karolta: által ölelte.
KARON hordozza. In brachio circumfert.
KAROS. Brachia habens, brachialis. M. A.
Karos. Folyó víz Bánátban. FF. Szala, és Zemplin Vkben.
KARÓ. Palus, vacerra, statumen it. veru, verutum. M. A. Tudja az ebet a' karóhoz kötni km.
Karó-csöbör. Genus tributi de vineis. Memoratur in diplomate Stephani V. de anno 1270. Lásd Catalogus MSS. Bibliothecae Nationalis Tom. 1. p. 449.
Karó-répa. Rapus, rapum longum. M. A. Napus. PP. Czukor répa.
Karó-szobor. Statumen. M. A. L.
Karó-verő. Decussor palorum. VV. L.
Karó' vége. Extremitas pali. Láttam karó' végén tar varjut. km.
* Borsó-karó. Statumen pisorum. S. K.
Hegyes karó. Vacerra. S. K.
Palánk-karó. Vallus. S. K.
Sövény-karó. Palus, sudes. S. K.
Szőlő-karó. Rädica. S. K.
Karóz, karózza. Palat, pedat, statuminat. M. A.
Föl karózza. Palo figit, in palum tendit, palo transadigit. S. I.
Meg karózza. Impedat, adminiculatur. M. A.
Karózatlan. Palo non munitus.
Karózás. Pedatio. M. A.
Meg karózott borsó. Pisa ramalibus palata. PP.
KARULY-madár. Spira, accipiter fringillarius, varus. PP. A' karuly pacsirtát űz. Csere Encycl. p. 370.
KARVOLY. Nisus. M. A. Hodie passim Karvaly.

KAR. b) Chorus.

KAR. Chorus. M. A. it. Status. Jó karban van. Est in bono statu, viget, valet.
Karok és Rendek. Status et Ordines.
Jó karba üti. Constabilit, et instaurat. M. A.
Kar-igazgató. Chorodidascalus. M. A. CM.
Kar-mester. idem. CM.
Angyali karok. Chori angelorum.
KARBAN elől éneklő. Chorostates. M. A.

KAR c) Sonus.

KAR. Sonus gallinae.
KARAL. Gracillat. M. A. „A' tyúk ha valami kis morzsalékot, vagy asztalhulladékot kaphat, örül, karal, mint valami nagy nyereségen.“ Pázm. Pred. p. 30.
Karalás. Gracillatio. M. A.
KARAPOL: kerepöl.
Karapolás: kerepölés. Monoszlai Hit' oltalma p. 335.
KARATTYOL: csörög. Sz. D. Lippai sumit loco „Kuruttyol.“ Calend. Oecon. p. 21.
Ne karattyolj annyit. Sz. D. Ne blatteres tantum.

Karattyoló béka. Csuzi Sipszó p. 584.
Karattyoló szarkák. Sz. D.
KARICS, kirics, krics. Sterna torquata. S. I.
Karicsa. Telek Szala Vben.
Karicsál. Glocitat, gracillat. S. I. Sz. D.
Ne karicsálj. Sz. D.

KARA.

KARA. Törökül feketét jelent. Némelly származatjai fenn vannak a' magyar nyelvben is.
Kara. F. Somogy Vben. és Sz. P. Kis Kunságban. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.
Kara-katna. Colymbus. Taucher. S. I. Földi p. 208.
Kara-katona. idem. Sz. D. Dugonicsio Kára-katona.
Kara-kánság. No még egygyet igyunk kara-kánságból. Dug. km. 2. R. p. 193.
KARÁCS. E. F. Zaránd Vben.
Karács' fa. FF. Vas Vben.
Karács' falva. F. Ugocsa Vben.
KARÁD. FF. Baranya és Somogy Vkben.
Karád' földe. F. Vas Vben.
KARÁM. Tugurium. M. A.

KARABÉLY.

KARABÉLY. Catapulta de collo pendula, catapulta equestris. PP.
Karabély-szíj. Balteus sclopetarius. PP.
KARABÉLYOS. Eques catapultarius. PP.

KARAFINA.

KARAFINA. Scyphus vitreus. PP.

KARAKÓ.

KARAKÓ. F. Vas Vben. Első meg szállóji Lengyelek voltak, és KRAKÓnak nevezték, ebből magyar kimondással Karakó lett.

KARASIA.

KARASIA-posztó. Genus panni, pannus carisanus, carsanus. M. A.

KARÁCSON.

KARÁCSON. Kristus' születésének napja. Dies nativitatis Christi, festum incarnationis Christi. M. A.
Karácson' esti. Vigilia natalis christi. PP.
Karácson' hava. December. M. A.
Karácson' napja. Festum incarnationis.
Kis karácson. Dies circumcisionis. NC. p. 437.
KARÁCSONI. Natalitius.
Karácsoni ének. Natalitium Christi canticum. PP.
Karácsoni ünnepek. Festa natalitia.

KARÁCSON. 2)

KARÁCSON. t. f. n. Gratianus.
Karácson' fa. F. Szala Vben.
Karácson'falva. F. Mármaros Vben. E. FF. alsó Fejér, és Küküllő Vkben és Maros Székében.
Karácson-mező. F. Sáros Vben.
Karácson' szállása. Sz. P. Fejér Vben.
KARÁCSOND. F. Heves Vben, és Sz. P. Abaúj Vben.

KARÁT.

KARÁT. Garád. Gradus ponderis auri, gemmarum. S. I.

KARD.

KARD. Ensis, gladius, machaera. M. A. CM. Sem kard, sem puska nem fog rajta. km.
Kard' csorbája. Gladii excussa acies. S. I.
Kard-hordozó. Ensifer, machaerophorus. M. A.
Kard' hüvelye. Vagina gladii.
Kard-gyártó. Machaeropoeus. S. I.
Kard-lap. Planum, lamella gladii PP.
Ka d-lapozza. Plano ense percutit. PP. Meg kard-lapozta.
Kard-orrú. Recurvirostra. Säbelschnabler. S. I.
Kard' öcscse: kard' fia, Péter-kés. Sz. D.
Kard-szag. MV. Nagy Kunságban.
Kard-szíj. Balteus gladii. S. I.
Kard-vas. Lamina gladii. S. I.
Kard-vég. Faludi N. A. p. 210. T. É. p. 210.
Kard' vége — kard' végére bizza az életet. Faludi N. E. p. 61.
* Egy szál-kard — egy szál-kardra ki hítta.
Füzfa-kard. Gladius salignus.
Meztelen kard. Gladius evaginatus.
Meztelen karddal (ki vontt karddal) kergette.
KARDDAL. Cum gladio. Ha karddal nem lehet, fortéllyal neki. km. A' mihez karddal férhetsz, nem kell annak sok Diván. km.
KARDIKA. Gladiolus, frameola. S. I.
Föl kötötte a' kardikát. Sz. D.
KARDIKÓ. idem. Sz. D.
KARDJA. Gladius ejus. Öreg katonának élesebb a' kardja. km.
KARDOS. Gladiator. M. A.
Kardos. Turcarum linqua fratrem significat. M. A.
Kardos-rét. Telek Veszprém Vben.
Kardos-táncz. Xiphysma. PP.
Kardosan. Gladio praecinctus.
Kardoskodik. Digladiatur. M. A. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 528.
Kardoskodás. Digladiatio. Thelegdi Hom. 1. R. p. 803. Beniczki p. 193.
Kardosság. Gladiatura, gladiatoria. M. A.
KARDOT fog. Gladium arripit. Falu' fejében kardot fogni nem mindenkor bátorságos. km.
Kardot köt. Gladium sibi aptat.
Kardot köt a' bor. km.
Kardot ránt. Gladium stringit.
KARDRA kél. Gladio rem agit. Pázm. Pred. p. 1117.
Kardra hányja. Gladio exterminat.

KARDÉRA.

KARDÉRA. Obiter, perfunctorie, absque norma, sine adminiculo. M. A. Pázm. Pred. p. 199. L. alább KORDÉRA.

KARMAZSIN.

KARMAZSIN. Charmasynum. M. A. Karmazsin-csizma.

KARTÁCS.

KARTÁCS. Carmen, pecten carminatorius. Hechel. Gereben. S. I.
KARTÁCSOL, kartácsolja. Carminat, stupam pectit. S. I.

KAS.

KAS. Corbis. M. A. Tele van a' kas. km.
Kas-kantyu. Sz. P. Pest Vben.
Gabona-kas. Cumera. M. A. A' sok kis mag kasokat tölt. km.
Gyékény-kas. Sirpea. M. A. L.
Káka-kas. idem. M. A. L.
Kocsi-kas. Corbis currus rusticani.
Méh-kas. Alveare.
Szalma-kas: kötött-kas, kópicz.
Tapogató kas. Piscatoria corbis, verriculum. S. K.
Veszszö-kas: fonyott kas.
KASMATOL, keres, keresgél, kutat. Mindent föl kasmatol. Sz. D.
KASORNYA. Fazék, kanta. Sz. D.

KASSA.

KASSA. Cassovia, civitas Ungariae. M. A. K. V. Abaúj Vben.
Kassa. F. Baranya Vben.
KASSAI. Cassovius, Cassoviensis. M. A.
Kassai rózsa. Lychnis. M. A.

KASTÉLY.

KASTÉLY. Castellum, castrum. M. A.
KASTÉLYI. Castellanus. M. A.
KASTÉLYKA. Parvum castellum. Vajda K. É. 2. K. p. 444.
KASTÉLYONKINT. Castellatim. M. A.
KASTÉLYOS. Castellanus. M. A. Castellum habens.
Kastélyos Dombó. F. Somogy Vben.
Kastélyos nemes aszszony. Pázm. Pred. p. 1227.
Kastélyos úr. Faludi T. É. p. 7.

KASZ.

KASZ.
KASZA. Falx foenaria M. A. Olly egyenes a' beszédje, mint a' kasza. km.
Kasza. Sz. P. Bihar Vben.
Kasza' alja. — Egy kasza' alja-rét. Foenetum ad unam falcem sufficiens. M. Verbőczi 1660. p. 248.
Kasza' háza. F. Szala Vben.
Kasza-hordozó. Falcifer. M. A.
Kasza-húgy. Orion, jugula. M. A. NC. p. 3. PP.
Kasza-kő. Cos. M. A.
Kasza-Pereg. F. Csanád Vben.

Kasza-szabású. Falcatus. M. A.
* Boszniai kasza. Turcicus, barbarus ensis. Csuzi. p. 31. 101.
Farkas-kasza — Farkas-kaszára vetni. Pázm. Kal. p. 1048.
Kaszája. Ejus falx.
Más nyelbe üti kaszáját. Zvonárics Postilla 1. R. p. 437.
Kaszál, kaszálja. Pratum secat. M. A. Tudja Pál, hol kaszál. km.
Ki kaszálta a' rendét.
Le kaszálja. Defalcat. M. A.
Meg kaszálja. idem.
Kaszálás. Foenisecium. M. A.
Le kaszálás. Defalcatio. M. A.
Kaszálatlan. Non falcatus.
Kazzáló rét. Foenilis herba. NC. p. 119.
Kaszáltt széna. Foenum desectum. M.A.
Le kaszáltt, kaszáltatott. Defalcatus. M. A.
Kaszás. Foenifex, foenisector. M. A.
Kaszás lé. Alliatum. PP.
Kaszás szekér. Covinus, covinum. M. A. Currus falcatus. Káldi. 2. Mach. 13. 2.
Kaszás szekéren vivő. Covinarius. M. A.
Kaszások. Csillagzat az égen.
Kaszát ver. Falcem acuit.
Kaszát vet. Obicem ponit, pedibus obliquat. Sz. D.
Viszsza fogja a' kaszát. Revolvit mantellum. M. A.
KASZAB. R. Ensis falcatus, v. falx foenaria. S. I.
Kaszabol, kaszabolja. Secat, consecat, caedit, concidit. S. I.
Föl kaszabolja az ellenséget. Sz. D.
KASZIMBÁL. Ide 's tova huzza, vonnya. A' gyermek kaszimbálva ir. Sz. D.
KASZTA dió. Igen fás, és nehéz föl töretű dió, béle is a' belső hártyával úgy öszve van nyölve, hogy nehéz ki venni. Nem is igen szedik föl. Perenye' táján szokásban van ez a' szó. Hallottam 1828. Dec. 5.

KASZÁRNYA.

KASZÁRNYA. Domus militum. S. I.

KASZNÁR.

KASZNÁR. Sitocomus. M. A. Frumentarius.
KASZNÁRSÁG. Sitocomia. M. A.

KATA.

KATA (Katalin, katus, kati, katicza). t. a. n. Catharina.
Kata' fa. F. Vas Vben.
Kata-pila. Timidus, pavidus, qui facile terretur. S. I. Katuska, aszszonyi természetű férjfi, tomolkó, kinek el nem olvadna egy kalán-vaj a' szájában. Sz. D.
Katád' fa. F. Baranya Vben.
KATALIN. Catharina. M. A.
Katalin' falva. F. Torontál Vben, és E. F. Kövár Vidékében.
Szent Katalin' békája. Calamita. Zöld béka. CM.
Katalina. E. F. Doboka Vben.
KATARIN. Catharina. M. A.
KÁTI. Juvenis Catharina. Könnyü Katit tánczba vinni. Dug. km. 2. R. p. 88.
Katiczáskodik. Férfirúl mondatik, a' ki aszszonyi munkákba, főzésbe 's a' t. avatkozik.
KATUS. Senex Catharina. Pázm. Kal. p. 397. 768. M. A.

KATAK.

KATAK. Crepitaculum. S. I.
KATAKOL. Nagy hétben a' harangozás helyett kerepel. S. I.
Rajta katakol: rajta alkalmatlankodik. Hallottam Izsákfán 1825. Febr. 6.

KATÁNG.

KATÁNG. Solsequium. M. A.
Katáng-kóró. Intubus, chreston, cichorium, heliopus. M. A. CM.
* Apró katáng. Chrondilla juncea. S. K.
Kerti katáng. Cichorium endivia. S. K.
Vad katáng. Cichorium. S. K.
KATÁNGI. Intubaceus. M, A.

KATLAN.

KATLAN. Lebes, clibanus, catinus. M.A.
KATLANOS: katlan-készitő.

KATONA.

KATONA. Satelles, satrapes, eques. M. A. CM.
Katona. E. F. Kolos Vben.
Katona-állítás. Statutio militum.
Katona-béka. Rana escaria. S. I.
Katona-béles: öszve aprított borju-vese kenyér-szeletek között. S. I.
Katona-czenk. Calo, cacula. S. I.
Katona-dolog. Perferendum. Semmi az, katona-dolog. Excuséz Monsieur.
Katona-élet. Vita militaris.
Katona-fogadók. Conquisitores. S. I.
Katona-inas. Cacula, calo. M. A.
Katona-kenyér. Panis militaris, v. vita militaris. Nehéz a' katona-kenyér. Csuzi Sipszó. p. 19.
Katona-rab. Faludi N. A. p. 189.
Katona-sereg. Satellitium. CM.
Katona-szedés. Conscriptio militum, recrutatio. S. I.
Katona-tartás. Intertentio militis.
Katona-törvény. Lex militaris. Faludi N. A. p. 189.
Katona-utsza. Szered mellett való utsza.
* Félékeny katona. Timidus miles.
Félékeny katonának nem sir az annya. km.
Félénk katonának hátul van a' sebe. km.
Fiatal katona. Juvenis miles. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Gyalog katona. Pedes.
Jó katona. Bonus miles. Te is jó katona, én is jó katona, ne bántsuk egymást. km.
Kára-katona. Hegyes orrú fekete madár, kis halakkal él, akkora mint egy holló. Tiszában elegen uszkálnak. Dug. km. 1. R. p. 244. L. fölebb Kara-katona, kara-katna.
Kézzel csapó katona. Prágai p. 769.
Lovas katona. Eques.
Öreg katonának élesebb a' kardja. Bos lassus fortius figit pedem.
Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. km.
KATONÁJA. Ejus miles.
Boldog aszszony' katonája. Ollaris Deus. M. A. Csuzi p. 528.
Pápa' katonája. Imbellis miles.
Vármegye' katonája. Miles comitatensis.
KATONASÁG. Militia, milites v. status militaris. S. I.
Véghelyi katonaság. Militia confiniaria. Tiszti Szótár p. 44.
KATONÁS. Militaris. S. I.
Katonás aszszony. Virilis animi mulier.
Katonáskodik. Militat. S. I.
Katonáson. Militariter. S. I.

KATRABOCZA.

KATRABOCZA. Tarhonya, turós étek. Sz. D.

KATRINCZA.

KATRINCZA. Strophium pectorale. PP. A' gyermek' mellyére szokás tenni.

KATROCZ.

KATROCZ. Reclusorium avium cohortalium, ut gallinarum, anatum etc.
KATROCZOZZA: katroczba el rekesztve tartogatja, ezt különösen a' birkások tudják.

KATT.

KATT. Sonus dentibus editus.
KATTOG. Dentibus strepit, dentes concutit. S. I. Fogával csattogtat. Sz. D.
Fogait öszve kattogtatta. Sz. D.
A' nyúl után kattogtat a' kutya. Sz. D.

KAV.

KAV.
KAVACS, Morzsalék-kő. Csuzi Tromb. p. 542.
KAVAR, kavarja. Miscet. Kever. Sz. D.
Meg kavarja: meg keveri.
Kavarék. Mixtura. Keverék. Sz. D.
Kavargat, kavargatja. Versat, rotat, volvit, volutat. S. I. Kevergeti.
Kavarít, kavarítja. Flectit, torquet, obliquat. S. I.
Kavarodik: keveredik.
El kavarodott: el csavarodott. Sz. D.
Kavarog. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I. Csavarog. Sz. D.
KAVICS. Lapillus. Kövecs. Sz. D.
Kavicsos: kövecses. Sz. D.

KAZ.

KAZ.
KAZA. F. Borsod Vben.
KAZAL. Acervus, cumulus. S. I.
Kazal-rakó. Structor acervi. VV. L.
Kazal-széna. Acervus foeni.
KAZÁN. Destillatorium. S. I. Turcice: vortex Danubii.

KAZÁR. F. Nógrád Vben. it. Struthio casuarius. S. I.
KAZDAG. Dives vide GAZDAG. M. A.
KAZUP. Két fülü kosár, füles kosár. Sz. D.

KAZUL.

KAZUL. Persa. Pázm. Pred. p. 289. A' Török, Tatár, Zsidó, Kazul, és egyéb pogány népek 's a' t.
Kazul Basa. Telegdi, Felelet. p. 166.
Kazul (vagy Persiai.) fű - szerszámok. Faludi B. E. p. 99.
Kazul (vagy Persiai.) Dámák. Faludi E. M. p. 252.
Kazul herczegek. Faludi T. É. p. 67.
Kazul nyereg. Faludi T. É. p. 19.
Kazul ország, Persia. Csuzi Sipszó p. 748. Faludi N. A. p. 64.

KÁ.

KÁB.

KÁB.
KÁBA. Stultus, fatuus, hebes, stolidus, stupidus. M. A.
Kábaság. Fatuitas, stoliditas. M. A.
Kábájúl (Kábá-úl.) Fatue, stupide, stolide. M. A,
Kábálkodik. Stultescit, ineptit. M. A.
Kábáúl. Stulte, inepte, stolide. Esterházi Tamás p. 520.
KÁBÉT, kábétja. (Kábítja.) Hebetat, stupefacit. VM. p. 3.
Meg kábétja. Csuzi Tromb. p. 199.
Meg kábéthatja. Telegdi Hom. 1. R. p. 715.
KÁBOLGYÁS. Demens, delirus, fatuus v. hebes, stupidus. S. I. Sz. D.
Kábolgyáskodik. Delirat, insanit. S. I. Sz. D.
KÁBOS.
Káboskodik. Delirat, insanescit. Faludi U. E. 3. R. p. 136.
KÁBÚL. Hebescit, stupet. S. I.
El kábúltt a' feje. Sz. D.
Meg kábúl. Stupore corripitur. Biró Márton. Micae p. 359.

KÁCS.

KÁCS. F. Borsod Vben.
Kács-falú. F. Baranya Vben.
KÁCSA. Anas. M. A.
Kácsánd. F. Zemplin Vben.
Kácsáz. Anates venatur. S. I.
KÁCSIK. Csárda Abaúj Vben.

KÁD.

KÁD. Cadus. M. A. Vinarium labrum, semicupium. PP.
Csomoszló kád. Calcatorium. S. K.
Fördő kád. Cadus balnearis. S. K.
Káposztás kád. Vas caulium. VV. L.
Sör-főző kád. Cadus fomentarius. S. K.
KÁDÁR. Doliarius, vietor. M. A.
Kádár. R. Judex. S. I.
Kádár. F. Tömös Vben.
Kádár-kalapács. Tudes. PP.
Kádár-kapocs. Ungvis ferreus. PP.
KÁDAS. Doliarius, vietor. S. I.

KÁF.

KÁF.
KÁFORKA.

KÁGY.

KÁGY.
KÁGYA. Sz. P. Bihar Vben.
KÁGYILÓ. Házatlan csiga. item Cylinder helicibus instructus, qualis in prelo ad exprimendum mustum adhibetur. Cochlea.

KÁIN.

KÁIN. t. f. n. Cain. L. Kaján.
KÁINLOD: irígyled. Sámbár ellen. p. 81.

KÁK.

KÁK. F. Zemplin Vben.
KÁKA. Juncus, scirpus, cyperos. M. A. CM.
Káka-bélű: Gyönge gyomrú. Sz. D.
Káka-bot. Typha aquatica. M. A. Tufetum, tufa. PP. Bákány, nád-buzogány. Sz. D.
Káka-bűz. Foetor junceus. Csuzi p. 759.
Káka-kosár. Sirpea. M. A. L.
Káka-szatyor. Fiscella juncea. Pázm. Pred. p. 98. 1271.
Kákából való. Junceus, juncinus, scirpeus. M. A.
Kákai. idem. M. A.
Kákán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A.
Kákás. Juncosus. M. A.
Kákás hely. Juncetum. M. A.
KÁKALICZ. Sonchus, cicerbita. M. A.
KÁKICS. idem. Nyulak igen szeretik, és inneu kerekedtek ezen nevei is: nyul-kék, nyul-paré, nyúl-saláta, nyul-fű, nyul-káposzta.
KÁKOG. Cornicatur, crocitat. M. A. v. Garrit, blaterat. S. I. Kákog a' varju. — Ne kákogj már annyit. — Azt kákogják, hogy . . Sz. D.
Kákog bákog. Esterházi Tamás. p. 14.
Kákogás. Crocitus. M. A.
Kákogó. Crocitans.
Kákogó holló. Corvus crocitans. Csuzi Síp-szó p. 47. Tromb. p. 7. 428.
Kákogva röpdös. Crocitando volitat. Pázm. Kal. p. 214.
KÁKOM BÁKOM. Buttubatta, titivillitium, tatapatata. M. A. Pázm. Kal. p. 197. 515. 1078.
Kákom-bákom csiga-biga. Csuzi Tromb. p. 97.
KÁKONY. F. Pest Vben.
Kákonya. Telek Somogy Vben.

KÁL.

KÁL. t. h. n. Szala, és Soprony Vkben.
KÁLD. F. Vas Vben.
KÁLHA. Testa fornacea. M. A. Csak a' kálhát őrzi: nem megy ki a' házból.
Kálha-fiók. VV. L.
Kálha-fűtő. Calefactor fornacis. S. I.
Kálha-pityerítő.
Kálha-rakó. Structor fornacis.
Kálha' szája. Fauces fornacis.
Kálh' válla. Orae fornacis, crepidines.
KÁLLAI kettős. Bizonyos tancz. S. I.
Meg járta a' Kállai kettőst.
KÁLLYA. t. h. n. Szala Vben.
KÁLNA. t. h. n. Bars, Hont, és Zemplin Vkben.
KÁLNOK. F. Mosony Vben. E. F. Három szék Székében.
KÁLLOS. F. Szala Vben.
KÁLLÓ. FF. Borsod, Nógrád és Szabolcs Vkben.
KÁLOSSA. (Alsó, fölsö.) FF. Gömör Vben.
KÁLÓCZ' fa. FF. Szala Vben.
KÁLÓZ. MV. Fejér Vben.
Kálózd. Sz. P. Fejér Vben.

KÁLMÁN.

KÁLMÁN. t. f. n. Colomannus.
Könyves Kálmán. Ita dictus est Colomannus I. Rex Hungariae ob amorem librorum.
KÁLMÁND. F. Szatmár Vben.
KÁLMÁNCSA. F. Somogy Vben.

KÁLVINISTA.

KÁLVINISTA. Sectator Calvini, Reformatus.
Kálvinista-répa: czukor répa.
Kálvinista-vallás. Confessio Helvetica.
Kálvinista-varju, melly t. i. a' hust meg eszi, mert vagyon ollyan varju is, melly hussal nem él és ezt nevezik „Pápista varjunak." — Koppan a' szeme, mint a' Kálvinista-varjunak. km.
KÁLVINISTASÁG. Reformati.
KÁLVINISTÁS. Calvinisticus.
Kálvinistás sereg. Turba Calvinistarum. Zvonarics 1. R. p. 186.

KÁM.

KÁM. F. Vas Vben. Hijába Kámba a' bucsura, a' hol pap nincs. km.
KÁMON. F. Vas Vben.
KÁMOR.
Kámor-vár. Omladék Nógrád Vben.

KÁMFOR.

KÁMFOR, KÁNFOR. Camphora. S. I.
KÁMFOROS. Kánforos égett bor. Spiritus vini, in quo camphora soluta est.

KÁMP.

KÁMP.
KÁMPICSORODik. S. I. Ki törik — olly nehéz ki-mondású szó, hogy majd ki kámpicsorodik bele a' nyelvem.
KÁMPOL, kámpolja. Lingua porrecta insultat. S. I. Faludi N. E. p. 172. N. A. p. 191.
Ki kámpolta. Insultavit ei lingua porrecta.

KÁMSA.

KÁMSA. Alba camisia, amictorium. M.A. Pázm. X. Bizonys. p. 92. Sámbár ellen p. 119. Fejér hoszszú öltözet p. o. a' mise-mondó papoknál. A' kámsákból rokolyákat (vászon-gyolcsszoknyákot) csináltak. Sz. D.
Gyolcs-kámsa. Ephod. Pázm. Pred. p. 1202.
KÁMSÁS. Camisia indutus. Pázm. Kal. p. 354.

KÁMVA.

KÁMVA. Kútnak keritése, pártázatja, gárgyája, kút-káva, bödöny. Sz. D.

KÁN.

KÁN. Cantarus. M. A. PP. usitatius Kánna.
Kán. F. Baranya Vben.

KÁNÁN.

KÁNÁN. t. f. n. Canaan, filius Caini, a quo Judaea dicta est Cananaea.
Kánán' földe. Cananaea.
Kánán' menyegzője. Nuptiae in Cana Galilaeae.

KÁNONOK.

KÁNONOK. Canonicus. S. I.
KANONOKSÁG. Canonicatus. S. I.

KÁNTOR.

KÁNTOR. Succentor, cantor. M. A. Praeceptor, phonascus. PP. A' roszsz kántor a' szép éneket is csunyáúl mondja. km.
Kántor-torok. Guttur cantoris. Barátzsák, kántor-torok nehezen telik. km. Dug. 2. R. p. 108.
b) Kántor. Három hónap. Angaria. M.A.
Kántoronként. Angariatim. PP.
Minden kántorra. Ad omnem angariam.
c) Kántorok az esztendőben. Quatuor anni tempora. Quatember. PP.
Kántor-hét. Septimana, in quam quatuor anni tempora incidunt.
Kántor-szerda. Feria quarta quatuor temporum.
Kántor-péntek. Feria sexta quatuor temporum.
Kántor-szombat. Sabbatum quatuor temporum.
d) Kántor. Hegy Turócz Vben.
e) Kántor-Jánosi. F. Szatmár Vben.
KÁNTORKODik. Tono cantoribus praeit, praecinit. PP.
Kántorkodás. Praecentio. PP.

KÁNY.

KÁNY. F. Abaúj Vben.
KÁNYA. Milvus, milvius, buteo. M. A. Még a' tyúk is le lapúl, mikor kányát lát. km.
Kánya. F. Tolna Vben.
Kánya-bogyó. Fructus genistae. M. A. Bacca opuli silvestris. S. I.
Kánya-Bolse. Sz. P. Abaúj Vben.
Kánya-fa. Genista. M. A.
Kánya-fű. Seb-forrasztó fű. Sophia Dodonaei, accipitrina. Csapó p. 126.
Kánya-had. Pesthi' Meséji. p. 17.
Kánya' háza. F. Szatmár Vben.
Kánya-vár. F. Szabolcs Vben.
Sas-kánya. Ez nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mezőkön egerész, a' nyulat is, ha éhes, meg támadja. Hallottam 1824. Jan. 29.
Tik-hordó kánya.
Kányai. Milvinus. M. A.

KÁP.

KÁP., (Alsó, fölsö.) FF. Nyitra Vben.
KÁPA. Cuculio, cucullus, capitium. M. A. it. Szem-födél. Sz. D.
Nyereg' kápája. Faludi T. É. p. 22.
Kápát vet a' ló' szemére. Sz. D.
Kápás. Cucullatus. M. A.
Kápás barátok. Capucini. S. I.
KÁPITULÁL. Se submittit per contractum, certis conditionibus transigit. PP.

KÁPLÁN.

KÁPLÁN. Capellanus. M. A.
Káplán-tartás. Intertentio capellani.
* Helybéli káplán. Capellanus localis.
Tábori káplán. Capellanus castrensis.
Udvari káplán. Capellanus aulicus.
KÁPLÁNKODik. Capellanum agit, fungitur officio capellanari. Faludi N. E. p. 135.
KÁPLÁNSÁG. Diaconia M.A. Capellanatus.

KÁPLÁR.

KÁPLÁR. Ordinum ductor, decurio. PP. Corporalis.
Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.
KÁPLÁRKODik. Decurionem agit.
KÁPLÁRSÁG. Decurionatus.

KÁPOLNA.

KÁPOLNA. Fanum, phanum, delubrum. M. A. Aedicula sacra PP. Capella, sacellum. Kerüli, mint Mesztegnyei a' kápolnát. km.
Kápolna. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Gömör, Heves, Posony, Szala, Tolna, Torna, és Vas Vkben. it. E. Alsó Fejér, belső Szolnok és Küküllő Vkben.
* Házi kápolna. Capella domestica.
Udvari kápolna. Capella aulica, sacellum aulicum.
KÁPOLNÁJA. Ejus sacellum.
Ördög' kápolnája. Popina. A' hol az Istennek temploma vagyon, ördögnek is szokott lenni kápolnája mellette.
KÁPOLNÁS Habens sacellum.
Kápolnás. F. Krassó Vben. Sz. P. Nagy Kunságban.
Kápolnás' falva. F. Vas Vben.
KÁPOLNAK. E. FF. Kővár Vidékében.

KÁPOSZTA.

KÁPOSZTA. Brassica. M. A. A' ki nem szereti a' káposztát, a' husát se egye. km.
Káposzta' csirája. Brassicae molliores caulículi. PP.
Káposzta' fálva. MV. Szepes Vben.
Káposzta-fej. Caput brassicae. S. I.
Káposzta-föld. Ager olerarius. S. I.
Káposzta-lé. Muria. PP.
Káposzta-palántot ültet. Brassicam transfert. PP.
Káposzta-torzsa. Caudex caulium.
* Csikos káposzta. Caules cum flutis.
Csipkés káposzta. Brassica crispa. S. I.
Fejes káposzta. Brassica capitata. M. A.
Fodros káposzta. Brassica laciniata. S.K. Brassica Selenisia. Mitterpacher, Rei R. P. 1. p. 490.
Hajdu-káposzta. Caules cocti in olla operta. S. K. Caules frixi. Szirmai, Parab. p. 53.
Harasztos káposzta. Brassica caerulea. S. K.
Kapros káposzta. Caules cum anetho, et flore lactis cocti. Szirmai, Parab. p. 53.
Kehl-káposzta: olasz káposzta.
Kék-káposzta. Brassica sabellica, fimbriata. S. K.
Kolosvári káposzta. Caules praeparati ad morem Kolosváriensium cum vino, et pipere. Szirmai. l. c.
Olasz káposzta. Brassica viridis. S. K.
Spárga-káposzta. Brassica asparagoides. Pánkl.
Szalonnás káposzta. Caules cum lardo. Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
Töltött káposzta. Caules farti cum oryza, et carne. Szirmai. l. c.
Virágos káposzta. Cartifiol. S. K. Brassica botrytis.
Vörös káposzta Brassica levis. M. A. Brassica oleracea rubra.
KÁPOSZTÁS. Habens caules.
Káposztás hordó. Vas caulium.
Káposztás hús. Caules cum carnibus.
Nem adna ő most azon egy tál káposztás húst. Nulla cantillat avis, quando esurit — Discum, quam philosophum audire malunt. M. A.
Káposztás kert. Caularium. Pázm. Pred. p. 1161.
Káposztás koncz. Frustum carnis cum caulibus. Nagyobb az emberség a' káposztás koncznál. km.
Káposztás Megyer. Sz. P. Pest Vben.
Káposztás Szent Miklós. E. F. Maros Székében.
KÁPOSZTÁZ. Caules manducat. S. I.

KÁPRÁZik.

KÁPRÁZik a' szeme. Sz. D. S. I. Dum oculis repente quasi nubeculae offunduntur. Káproznak szemei. Sz. D.

KÁPTALAN.

KÁPTALAN (Káptolom. R. Káptolon.) Capitolium, exedra, grammatophylaci-

um, archivum. M. A. PP. Capitulum. Nem káptalan a' fejem. km: nem tudhatok mindent.
Káptalan' fa. F. Szala Vben.
Káptalan-ház. Exedra. M. A. L.
Káptalan-személy. Capitularis, requisitor literariorum instrumentorum. PP.
KÁPTALANBA be vallja. Celebrat fassionem in capitulo. Nehéz helytt van a' szarvas az erdőben, és az irás a' káptalanban. km.
KÁPTALANBELI. Capitularis.
Káptalanbeli személy. Persona capitularis.
KÁPTALANBELI Úr. Canonicus.
KÁPTALANSÁG. Collegium canonicorum. Telegdi, Felelet. p. 15. 100.

KÁR.

KÁR. Damnum, detrimentum, incommodum, jactura. M. A. Kár szokta az embert okossá tenni. km.
Kár bántani. Non est loco movendum.
Kár-biró. Aestimator damni.
Kár-ellenző. Infundibulum. S. I.
Kár értte. Dolendum.
Kár haszonba mentt. km.
Kár-hozó. Damnifer. M. A.
Kár-látás. Liquidatio, revisio damni illati. M. A.
Kár-látó. Revisor damni.
Kár-látóba mentt. Ivit ad revidenda, liquidanda damna.
Kár-mentő. Azon sajtár, mellyet a' csap alá tesznek.
Kár nélkül való. Indemnis. M. A.
Kár-tétel. Incommodatio, damnificatio. M. A.
Kár-tévő. Incommodans, damnificans. M. A.
Kár után áldomás. Post vulnera etiam plagae.
Kár-vallás. Detrimentum, damnum, jactura. M. A. CM. Leg roszszabb vallás a' kár-vallás. km.
Kár-vallatlan. Indemnis. Erdélyi, Zichi fölött p. 6.
Kár-vallatlanság. Imdemnitas. S. I.
Kár-vallott. Damnificatus. Fohászkodik, mint a' kár-vallott czigány. km.
Kár volna. Dolendum esset.
* Keserű kár. Damnum acerbum. Kevés kár nem sok haszon. km.
Olly kár a' szegénynek egy pénz is, mint a' gazdagnak száz. km.
Országos kár, mikor egy isten-félő ki hal közülünk. Sz. D.
Semmi kár. Nullum damnum, nulla jactura.
KÁRA. Ejus damnum. Meg lészen az ő kára. Decernetur equa Thessalica. M. A.
Kárán tanúl a' bolond. Malo accepto stultus sapit. M. A.
KÁRALL, kárallja. damni ducit, damnosum putat. M. A.
Kárallja minden értelmes ember. Sz. D.
Kárallanám, ha elmaradna valami belőle. Sz. D.
Nem kárallya fáradságát. Faludi U. E. 1. R. p. 28.
KÁRATLAN. Indemnis. M. A.
Káratlanitja. Indemnem reddit.
Káratlanság. Indemnitas. M. A.
KÁRÁND. F. Sz. P. és Telek Bihar Vben.
KÁRHOZik. Damnatur. M. A.
El-kárhozik. Condemnatur. M. A.
Kárhozandó. Damnandus, condemnandus. S. I.
Kárhozandóság. Condemnabilitas. Zvonarics 1. R. p. 792. Csuzi Tromb. p. 194.
Kárhozat. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhozat-szerző. Pázm. Kal. p. 929.
Kárhozatos. Condemnabilis, exitialis, perniciosus. M. A.
Kárhozatosság. Pernicies. Biró Márton Micae p. 73.
Kárhozatság. idem. Vajda K. É. 1. K. p. 59. Csuzi Sip-szó p. 179.
Kárhozatságos. Summe perniciosus, exitialis idem p. 56.
Kárhozás. Damnatio.
El kárhozás. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhozó. Damnabilis, damnandus. M. A.
Kárhoztatja. Damnat, condemnat. M. A.
El kárhoztatja. Condemnat. M. A.
Kárhoztatatlan. Indemnatus. M. A.
Kárhoztatás. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhoztatható. Condemnabilis. M. A.
Kárhoztatott. Damnatus. M. A.
Kárhoztató. Damnatorius. M. A. it. Damnator, condemnator. S. I.
Kárhozza. Damnat. Faludi E. M. p. 44.
KÁROG. Croci at. M. A. Mivel a' kánya azt kiáltja KÁR — KÁR, innen mondatik, hogy KÁRog.
KÁROM. Damnum meum. Sem károm, sem hasznom benne. Mihi nec seritur, nec metitur.
Káromkodik. Blasphemat. M. A.
* A' régi Magyar, ha kára történtt, hihető, azt szórta: KÁROM-KÁROM, illyen, amollyan KÁROM esett, történtt, és innen mondatott az ollyan, hogy KÁROMkodik, és ez hihetőbb, mint azt állitani, kogy KÁROM régi szó volna, és annyit tenne, mint maledictum, dirae, execratio, v. convitium, asperior vox.
Öszve káromkodja. Conblasphemat.
Káromkodás. Blasphemia.
Káromkodó. Blasphemus.
Káromol, káromolja. Vituperat, blasphemat. M. A. (Alteri damnum suum imputat.) Maledicit, invehitur in aliquem, convitio verberat. Schelten. S. I.
El káromolja magát.
Meg káromolja. Blasphemat. M. A. Vituperat, reprehendit.
Káromlás. Blasphemia. M. A. Convitiatio.
Káromló. Blasphemus. M. A. Convitiator.
KÁRON szokott ember tanulni. Nocumenta documenta.
KÁROS. Damnosus, detrimentosus, dispendiosus, incommodus, damnificus. M. A.
Káros bánkodjék. km.
Káros csapások. Plagae damniferae. Faludi E. M. p. 241.
Károsan. Damnose. M. A.
Károsítja. Damno afficit. M. A.
Meg károsítja. idem.
Károsodik. Damnum patitur, jacturam facit. S. I.
Meg károsodik. Damnificatur.
Károsom. Damnificator meus. Faludi E. M. p. 250.
Károsúl. Detrimentum, damnum patitur.
KÁRT tesz. Damnificat, incommodat. M. A. Míg a' roszsz korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
Kárt vall. Jacturam patitur. PP.
KÁRTÉKONY. Damnificus, noxius. PP. Pázm. Pred. p. 670.
Kártékony állat. Animal nocivum.
Kártékony szeretet. Amor nocivus. Faludi. E. M. p. 241.
Kártékonykodik. Nocet, obest, detrimentum infert. S. I.
Kártékonyság. Detrimenti causatio. Pázm. Pred. p. 1074.

KÁRÁSZ.

KÁRÁSZ. Charax. M. A. Merula piscis. PP. Telegdi, Felelet p. 26. Alá való szálkás hal.

KÁRMÁNY.

KÁRMÁNY. Carmanus. M. A.
Kármány-bőr. Corium coccineum. S. I. Karmazsin.
Kármány-festék. Coccum, color coccineus. Kármin. S. I.
Kármány-kengyel. Faludi E. M. p. 241.
Kármány-körtvély. Pyrum cucurbitinum. Blutzerbirn. S. I. Pázm. Pred. p. 701.
Kármány-ország. Carmania. M. A.
Kármány-posztó. Coccinum. Skárlát. S. I.
Kármány-zabola. Lupatum. PP. Faludi N. U. p. 46. B. E. p. 7.

KÁROL.

KÁROL. t. f. n. Carolus.
Károl' falva. FF. Posony, Turócz, és Zemplin Vkben.
Károl' háza. Major Posony Vben.
Károl' háza. Major Vas Vben. Ezt Gróf Erdődi Károl épitette a' mi üdönkben, Karakón túl vagyon.
Kis Károl. Sz. P. Békes Vben.
Nagy Károl. MV. Szatmár Vben.

KÁRPIT.

KÁRPIT. Tapes, tapetum, aulaeum. M. A. CM. Peristroma, peripetasma. PP.
Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239.
Flándriai kárpit. Idem ibidem.
KÁRPITOS. Tapetibus ornatus, tapetis, aulaeis obductus. M. A
Kárpitos ágy.
Kárpitos hajlék. Faludi N. U. p. 199.
Kárpitos ház. Domus aulaeis ornata. Beniczki p. 193.
KÁRPITOT föl vonja. Aulaeum tendit. PP.
KÁRPITOZza. Aulaeis ornat, tapetibus sternit. S. I.
Bé kárpitozza. Aulaeis instruit, vestit. PP.

KÁRT.

KÁRT. Kártos, kártya, fa-edény. Culigna. PP. it. Gyapju-füsü. Sz. D.

KÁRTOL. Gyapjut füsül, gerebenez. Sz. D.

KÁRTYA.

KÁRTYA. Charta, chartae folia lusoria. M. A. Föl fordúltt kártyával játszani se haszon, se mulatság. km.
Kártya-csináló. Chartarius. M. A.
Kártya-játék. Lusus chartifoliorum. Vajda 2. K. p. 420.
Kártya-játszás. idem. Pázm. Pred. p. 992.
Kártya-vetés. Jövendölés az asztalra ki rakott kártya-levelekből. S. I.
KÁRTYÁJA. Ejus folia lusoria. A' ki színével mutatja kártyáját, leg jobb játékát is el veszti. Secretum meum míhi.
KÁRTYÁS. Lusor, chartilusor. M. A.
KÁRTYÁZ. Chartifoliis ludit. S. I.
Kártyázó. Chartilusor. Faludi N. E. p. 48.

KÁS.

KÁS. Sz. P. Somogy Vben.
KÁSA. Pulmentum, puls, milium tritum, piffa. M. A. Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.
Kása-gyöngy. Margaritula, unio minor, uniones minores. PP.
Kása-himlő v. köles-himlő. Febris miliaris. Friesel. S. I.
Kása Istennek áldása. km.
Kása meg égette a' száját. Mus picem gustavit. A' kinek a' kása meg égeti a' száját, még a' tarhóját is fujja. Siculus mare prospectat. Dulcis in expertis cultura potentis amici, Expertus metuit. M. A.
Kása nem étel. km.
Kása-patak. E. F. Kolos Vben.
Kása-törő malom. Pilum miliarium. PP.
Kása-virág. Tavaszi első virág. Primula veris, herba paralysis. M. A.
* Árpa-kása. Ptisana. S. K.
Baba-kása. Oriza lacte cocta.
Bodza-kása. Pulticula sambucea.
Dara-kása. Pulticula triticea. S. K.
Forditott kása. Szirmai, Parab. p. 54.
Forró kása. — Forgolódik, mint a' macska a' forró kása körül. km.
Főtt kása. Pulmentum, puls miliacea, pulticula. PP.
Hajdina-kása. Pulticula ex panico.
Hajdu-kása. Puls in pinquedine tosta. S. K. Pultes ex milio cum lardo tostae. Szirmai Parab. 54.
Harmat-kása. Festuca fluitans. Csapó. p. 112.
Koldus-kása. Puls ex remanente tomento falisei veteris facta. S. K.
Lisztes kása. Puls farinacea.
Ludas kása. Mellyben a' ludnak aprólékai vannak bele főzve.
Ki tolyó kása. — Meg ette már a' ki tolyó kását. — Annyi a' böcse, mint a' ki tolyó kásának. kmm.
Köles-kása. Milium excorticatum. PP.
Manna-kása. Gramen mannae. Boszorkány-kása. Csapó. p. 112.
Ris-kása. Oryza.
Szoktató kása. Puls allectiva.
Tejes kása. Puls condita lacte.
Zab-kása. Puls avenacea. S. K.
Kásál: kását csinál. Frumentum vel legumen in pultes terit, contundit, confringit. S. I.
Kásás. Succo destitutus, densus. S. I.
Kásás gyümölcs: igen el érett, 's levét vesztette lágy gyümölcs. S. I.
Kásás fazék. Olla pultaria.
Kásás fazékot vakarja. Pultis reliquias eradit. PP.
Kásás kalán. Tudicula pultaria. PP.
Kásásodik. Succum perdit, densescit. S. I.
El kásásodik. idem.
Meg kásásodik a' gyümölcs, ha igen el érik.
KÁSMÁRK. (Alsó, fölső.) FF. Abaúj Vben.
KÁSVA. E. FF. Torda Vben. és Szeben Székében.

KÁSTA.

KÁSTA a' könyv-nyomtatóknál. Loculamenta literarum. PP.

KÁSTÉLY.

KÁSTÉLY.
KÁSTÉLYOS. Turbidus, rubricosus. M. A.
Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A.

KÁSZ.

KÁSZ.
KÁSZMA.
Kászmálódik: szövődik, fonódik, tekergőzik. Sz. D.
Öszve kászmálódott a' fonál. Sz. D.
KÁSZOLÓDik: vergődik, vonódik, bontakozik. Sz. D.
Azok föl kászolódván futni kezdének. Heltai Kron. 1. D. p. 371.
Ki kászolódni, bújni, vonódni 's a' t. az ágyból. Sz. D.
KÁSZONY. MV. Bereg Vben. E. Hegy, és Folyó víz Csik Székében.
KÁSZU. Corticeum. PP. Rind-schachtel. Öszve hajtott fa-héjból csinált köpücske, mellybe a' gyermekek epret szoktak szedni.
Kászu-sajt. Caseus uno vasculo. Sz. D.

KÁT.

KÁT.
Kát' fa. Sz. P. Somogy Vben.
Kát-tó. F. Nyitra Vben.
KÁTA. t. h. n. Pest Vben.
KÁTOLY. F. Baranya Vben.
KATOLNA. Szent Katolna. E. F. Három szék Székében.
KÁTRÁNY. Kalamász, deget. Sz. D.

KÁTY.

KÁTY. F. Csajkások Vidékén.
KÁTYOL. Mély kerék-vágások, 's lyukak az uton. S. I.
Kátyolos út. Lyukakkal, 's mély kerékvágásokkal meg romlott út. S. I.
KÁTYÓ. Palus, lama, illuvies. S. I. Mély híg sár. Sz. D.
Kátyós út: kátyolos út. S. I.

KÁVA.

KÁVA. Cavum, cavatura, cinctura.
Káva. F. Pest Vben. Sz. P. Komárom Vben.
* Kút-káva. Puteal. Kut' kerítése.
Lőcs-káva.
KÁVÁS. Cinctus, circumdatus, habens puteal.
Kávás. F. Szala Vben. és E. F. Közép Szolnok Vben.
Kávás szoknya. Cyclas virgis distenta. Reifrock. S. I.
Kávásd. F. Bihar Vben.

KÁVÉ.

KÁVÉ. Faba aegyptiaca. PP. Calda arabica, calda ex ossibus tostis cerasi arabici confecta. S. I. Zriniász P. 3. Stropha 26.
Kávé-fa. Cerasus arabica. S. I.
Kávé-főzés. — Tud hozzá, mint a' Bajcsi aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Kávé-ház. Thermopolium, taberna caldaria, domus cavearia, cavena. S. I.
Kávé-mag, kávé-szem. Os, sive nucleus cerasi arabici. S. I.
Kávé-örlő. Machina pro comminuendis fabis arabicis.
Kávé-pörkölő. Machinula pro torrenda caffa.
Kávé-szín. Color caldae arabicae. S. I.
Kávé-szoba. Cavena. Faludi N. U. p. 139.
KÁVÉS. Thermopola, cavenarius. S. I.
Kávés csésze. Kávés findzsa. Phiala caffeacea.
Kávés kalán. Cochlear caffeaceum.
KÁVÉT főzik csak a' levéért. km. Dug. 1. R. p. 300.
KÁVÉZ. Caldam arabicam bibit. S. I.

KE.

KEB.

KEB.
KEBEL. Sinus, gremium. M. A. Födelem, kebelem nem kigyónak való. km.
Kebel. F. Varasd Vben.
Kebele. Ejus sinus. Eperjet szed más kebelébe. km.
Kebele. F. Szala Vben. és E. F. Maros Székében.
Kebeles. Sinuosus. M. A. CM.
KEBES.
Kebesd. F. Bihar Vben.

KECZ.

KECZ.
KECZE. Rete piscatorum sacciforme. S. I.
Kecze. E. F. Torda Vben.
Kecze-beczél. Saltitat. Vajda K. É. 3. K. p. 189. „A' bak akár melly meredek kösziklákon föl 's alá keczebeczél."
Keczél. Vigan ugrándozik, játszodozik, czikázik. Sz. D.

Kelepelö. Crotalum, malleator. M. A.
KELEVÉSZ. Hastile, pertica, sudes, hasta, sarissa. M. A.
Kelevész. F. Somogy Vben.
Kelevészes. Hastatus. Prágai p. 241.
Kelevészes vitéz. Miles hastatus. Sz. D.

KELEH.

KELEH, KELH, KELYH. Calix. M. A.
KELHE, KELYHE. idem.

KELEMEN.

KELEMEN. t. f. n. Clemens. M. A.
Kelemen' falva. FF. Bereg, Liptó, és Thurócz Vkben.
Kelemen' telke. E. F. Maros Székében.

KELEVET.

KELEVÉT, mellyen a' törökök ülnek. Matta. PP. Szönyeg, kilim, föstékes teríték. Sz. D.
KELEVETET vet. Pavimentum mattis sternit. PP. A' ház' padlatját szönyeggel be teríti. Sz. D.

KELL.

KELL. Oportet, placet. M. A.
Nem kell neki. Non vult habere, non placet ei.
KELLEM. R. Gratia, svavitas, placentia, placiditas. S. I.
Kellemes. Gratus, gratiosus, svavis, placitus. VM. Hit-tartás. p. 2.
Kellemes. F. Sáros Vben.
Kellemes dolog. Res grata. Pázm. Pred. p. 198.
Kellemes mentség. Faludi. E. M. p. 242.
Kellemeskedik. Placere conatur. S. I.
Kellemesség. Gratia, svavitas, placentia. S. I.
Kellemet. R. idem ac Kellem. S. I.
Kellemetes. Egregius, placitus. M. A.
Kellemetes, mint a' keszőcze husvét' napján. km.
Kellemetesen. Placite. M. A.
Kellemetesíti. Gratum facit.
Kellemeteskedik. Placere conatur. Sz. D. S. I.
Kellemetesség. Placiditas, placentia, libentia. M. A.
Kellemö. Gratus, gratiosus, svavis. S. I. Sz. D.
Kellemö bátorság. Condecens audacia. Faludi N. A. p. 219.
Kellemö békesség. Pax placita. Faludi N. A. p. 208.
Kellemöség. Gratia, placentia. S. I.
KELLET (név). Placentia v. necessitas. S. I.
Kellete' korán. Opportune, tempestive, commode. M. A.
Kelleti' korán. idem. M. A.
Kelletes. Gratus, placitus, acceptus. S. I.
Kelletesség. Placentia. S. I.
Kelletinél több. Superamentum. M. A.
Kelletinél fölül. Plusquam necesse.
KELLET (ige), kelleti. Placet, placere facit. M. A.
Kelleti magát mindenekkel. Omnibus se acceptum reddit.
Magát kelletö erköles. Faludi U. E. 1. R. p. 103..
KELLETLEN. A' mi nem kell. Fastidiosus.
Kelletlen ott a' kines, a' hol egészség nincs. km.
Kelletlenkedik. Molestum, taedіosum se exhibet. Csuzi, Síp-szó. p. 9.
Kelletlenség. Fastidium, displicentia, aversatio. M. A.
Kelletlenül. Fastidiose, fastidiliter. M. A.
KELLEVÉNY. R. Voluptas, delicium, delectamentum. Lust. S. I.
KELLÖ. Placens, acceptus, perbellus, egregius. M. A. Idoneus, aptus, accomodus v. necessarius. S. I.
Kellö-képpen. Apposite, competenter, convenienter, accomodate. S. I.
Kellö közepe valaminek. Centrum. CM. Pázm. Pred. p. 468.
Kellö közepe az éjtszakának. Pázm. Pred. p. 101.
Kellös.
Kellös közepett. In ipso centro. S. I.
Kellöség. Placiditas, placentia, v. convenientia. S. I.

KEM.

KEM.
KEME.
Kemei, Kemej. Sz. P. Abauj Vben.
Kemeny. Lásd alább külön KEMÉNY.
KEMECSE. F. Szabolcs Vben.
KEMEN.
Kemencze. Fornax. M. A. Bátor a' kemencze mögött. km.
Kemencze. FF. Hont, és Ung Vkben. Akkor jön meg barátom az eszed, mikor Kemenczén vásár leszsz. km.
Kemencze-fütö. Furnarius, calefactor. M. A.
Kemeneze' háta. Pars summa fornacis.
Kemencze nem Velencze. km. Dug. 1. R. p. 76.
Kemencze' lyuka. Infumibulum. CM.
Kemencze-száj. Praefurnium. M. A.
* Tégla-kemencze. Fornax lateraria. Tégla-égetö.
Új Kemencze. F. Ung Vben.
Kemenes erdö. Régen nagy, most igen el pusztultt erdö Vas Vben, mellytöl annak egy szép része neveztetik Kemenes' aljának.
Kemenes-al, Kemenes' alja. Vas Vármegyének egy igen szép vidéke.
KEMES.
Kemes-mál. F. Vas Vben.
KEMSE (Kemese?). F. Baranya Vben.

KEMÉNY.

KEMÉNY. Durus it. rigidus, severus. M. A. Serény tanítónak kemény a' neve. km.
Kemény bör. Callus. S. I,
Kemény-Egerszeg. F. Vas Vben.
Kemény ember: kegyetlen ember. Sz. D.
Kemény ék. Cuneus durus. A' kemény fát kemény ékkel hasitják. km.
Kemény fa. Durum lignum. A' kemény fába úgy verd az éket, hogy szemedbe ne pattanjon. km.
Kemény' fa. F. Szala Vben.
Kemény' falva. E. FF. Udvarhely Székében.
Kemény fok. Árok Bihar Vben.
Kemény héjú. Duracinus, duri corticis. S. I.
Kemény nyakú. Cervicosus, pervicax, refractarius, durae cervicis. M. A.
Kemény szájú ló. Equus tenax, durioris oris. PP.
Kemény szék. Alvus adstricta. S. I.
Kemény-székű. Alvo adstricta laborans. S. I.
Kemény szüvű. Ferrei cordis. S. I.
Kemény tekéntetü. Torvus, austerus, tetricus, severus. M. A.
Kemény' telke. E. F. Torda Vben.
KEMÉNYDED. Subdurus, duriusculus. Telegdi Hom. 1. R. p. 326.
Keménydeden. Duriuscule.
KEMÉNYEDik. Duret, durescit, callescit. M. A.
Meg keményedik. Indurescit, obdurescit. M. A.
Keményedés. Induratio. M. A.
Meg keményedés. Induratio, obduratio. M. A.
Keményedett.
Meg keményedett. Obduratus, induratus. M. A.
KEMÉNYEN. Dure, aspere, asperiter, duriter, severe, severiter, strenue, acerbe. M. A.
Keményen viseli magát. Fortiter se gerit.
Keményen meg fagyott. Rigide congelayit.
KEMÉNYES. Subdurus.
KEMÉNYESZik: idem ac Keményedik.
Meg keményeszik. Lippai Vet. Kert. p. 140. 240.
KEMÉNYÍT, keményíti. Durat, asperat. M. A.
Keményíti a' ruhát. Vestes amylo imbuit, macerat. PP.
Meg keményíti. Edurat, indurat, obdurat. M. A.
Meg keményíti magát. Obfirmat se.
Keményítés. Induratio. M. A.
Meg keményítés. idem. M. A.
Keményített ruhák. Lintea amylo imbuta. PP.
Meg keményítetett. Induratus. M. A.
Keményítö. Amylum. PP.
KEMÉNYKE. Duriusculus.
Keménykén. Duriuscule. Csuzi, Síp-szó. p. 337.
KEMÉNYKEDik. Indurescit, v. durum, et difficilem se praebet. M. A.
Eleget keménykedett (kegyetlenkedett) rajtam. Faludi E. M. p. 153.
El keménykedik. Induratur.
Meg keménykedik. Indurescit.
Öszve keménykedett a' kenyér.
Keménykedö. Submolestus. Faludi T. É. p. 41.
KEMÉNYSÉG. Durities, duritas, asperitas, rigor. M. A.
Keménységes. Valde durus, valde severus. Margit' Élete p. 15. Pázm. Kal. p. 234. Faludi N. E. p. 126.
KEMÉNYÜL. Indurescit, induratur. M.A.
Meg keményül. idem. Pázm. Pred. p. 602.

KEN.

KEN, keni. Ungit, fucat, linit. M. A.
Keni feni. Perungit. Pázm. Kal. p. 251.
Bé keni. Inungit. Pázm. Pred. p. 286.
Föl keni. Sublinit.
Hozzá keni. Allinit. M. A.
Ki keni. Elinit.
Környül keni. Circumlinit. M. A.
Le keni. Delinit, deungit.
Meg keni. Inungit, perungit, collinit, illinit, perlinit. M. A.
Reá keni. Illinit, allinit. M. A.
Öszve keni. Collinit.
KENDik, kendi. Tergit, manus lotas abstergit. M. A. Későn jöttél, hanem mosdjál, 's kendjél ki az ajtón. km.
Föl kendi. Fucat, colorat. S. I.
Ki kendik. Extergitur.
Meg kendi. Manus lotas tergit. M. A.
Kendő. Mappa, mantile. M. A. Linteum manuarium, manutergium. PP. Ollyan a' kendő, millyen a' mosdó. km.
Kendő keszkenő. Mantellum, mantile. M. A.
Kendő. E. F. Maros Székében.
Kendőzik. Fucatur, illinitur. Faludi E. M. p. 41.
Meg kendőzik. Ungitur. Káldi 2. Reg. 14. 2.
Kendőzi. Fucat. M. A.
Meg kendőzi. Fucat. CM.
Kendőzés. Fucatio. Pázm. Pred. p. 1134.
Kendőzgeti. Fucat (crebro). S. I.
Kendőzgetés. Fucatio crebro repetita.
Kendőzködik. Saepius fucatur.
Kendőzködő mázolás. Faludi N. A. p. 71.
Kendőző. Cerussa. M. A. Rubicetra, fucus, pigmentum. PP.
Kendőző szín. Fucus. Pázm. Kal. p. 414.
Kendőzött. Fucatus.
Kendőzött aszszonyok. Cerussatae, fucatae mulieres. PP.
Kendőzött szépség. Beniczki p. 258.
Kendőzöt készítő. Pigmentarius. PP.
Kendőzteti. Cerussat, fucat. M. A. Pázm. Pred. p. 847.
KENEDÉK. Ungventum. Sz. D. S. I.
Kenedékes. Ungventatus, ungventuosus.
KENEGET, kenegeti. Unctitat. M. A.
Kenegetés. Sublitio, unctio. M. A.
KENESE. F. Veszprém Vben.
KENET. Ungventum. M. A.
Kenet-áros. Ungventarius. CM. M. A.
Kenet-csináló. idem. M. A.
Kenet-csináló mesterség. Ungventaria. M. A.
Kenet-tok. Myrothecium, pyxis ungventaria. S. I.
* Haj-kenet. Ungventum capillorum. Sz. D.
Utolsó kenet. Extrema unctio.
Kenetes. Ungvinosus. M. A.
KENETETT. Unctus. M. A.
KENETLEN. Non unctus. M. A.
KENÉS. Unctio, unctura. M. A.
Kenés fenés. Perunctio.
Bé kenés. Inunctio.
Föl kenés. Unctio sollennis, unctio sacra.
Meg kenés. Perunctio, inunctio. M. A.
KENÉSZ. t. h. n. Bihar, Szabolcs, és Vas Vkben.
Kenészlő. F. Szabolcs Vben.
KENÍT, keníti. Sublinit. M. A.
KENNI való. Unctorius. M. A.
KENŐ. Unctor. M. A. it. Ungventum.
Kenő orvos. Jatraleptes. M. A.
Kéz-kenő. Mantile. Csuzi Tromb. p. 624.
Szekér-kenő. Axungia.
Kenőcs, Kenőcse. Ungventum. Pázm. Pred. p. 1134.
Kenőcsös. Ungventosus. M. A.
KENTEFITÉL. Comit. Keni feni magát. S. I. Sz. D.
KENTT, kenött. Fucatus, unctus. M. A.
A' kentt kerék könnyen szokott menni. km.
Reá kentt. Allitus, illitus. M. A.
KENYŰ. R. Ungventum. S. I.

KEND.

KEND, KEED. A' köz-embernek nevezete. S. I.
Kend. E. F. Doboka Vben.
Kend. (Kis, nagy.) E. FF. Küküllő Vben.
KENDE. F. Sáros Vben.
KENDEZ, kendezi. Kend-szóval illeti, kendnek mondja, nevezi. S. I.
KENDI. Sz. P. Abaúj Vben.

KENDER.

KENDER. Cannabis. M. A. Az erős kenderből válik erős kötél. km. Dug. 1. R. p. 103.
Kender-áztatás. Cannabis maceratio.
Kender-áztató. Lacuna macerandis cannabibus destinata.
Kender-fésü. Carmen, pecten ferreus. S. I.
Kender-fonál. Filum cannabinum.
Kender-föld. Ager cannabum.
Kender-hám. Helcium cannabinum. Fakó kerék kender-hám, nemes ember szür-dolmán. km.
Kender-kötél. Restis cannabina. Pázm. Pred. p. 638.
Kender-látó. Mustránák haza-hozott kender az áztatóból, hogy meg lássák, ha jól el ázott a' kender, vagy nem. Hová mégy? — Kender-látóért. Hallottam Sághon 1813. Oct. 3.
Kender-mag. Semen cannabum. S. I.
Kender-mag-olaj. Oleum cannabinum. S. I.
Kender-mezö. E. F. Doboka Vben.
Kender-nyakra való. Fúlasztó kötél. S. I.
Kender-öv. Lorum cannabinum, fascia cannabina. S. I.
Kender' szála. Fila cannabina tenuiora cannabis expectinata.
Kender' szára. Calamus cannabinus. S. I.
Kender-szövet. Tela cannabina. S. I.
Kender-termesztés. Cultura cannabum.
Kender-törés. Cannabis exuitio e philyris.
Kender-törő. Frangibulum cannabinum. S. I.
Kender-tó. F. Arad Vben.
Kender-vászon. Tela cannabina.
* Magos kender. Cannabis mas. M. A.
Paszkoncza kender. Cannabis foemina. M. A. Virágos kender.
Vad kender. Cannabis sylvestris. M. A.
Föl nyől, mint a' vad kender. km.
KENDERES. t. h. n. Csongrád, Heves és Torontál Vkben.
Kendereske. F. Bereg Vben.
KENDERI. Cannabaceus. M. A. PP.
Kenderike. Cannabeus, avis cannabea. M. A.

KENGYEL.

KENGYEL. Stapedes, subex ephippiarius. M. A. Ephippiarius scamillus, ephippiaria scandula, stapes, strefa, staffa, subsellares. PP. (fors olim Kénygyel, quasi signum luxus).
Kengyel. Sz. PP. Bihar és Heves Vkben.
Kengyel-futó. A pedibus, cursor. M. A.
Kengyel-szíj. Lorum scandularium, equestris scandulae lorum. PP.
Kengyel-tő. Csárda Borsod Vben.
KENGYELBE teszi a' lábát. Pedem in scandulam ephippiariam inducit. PP.
KENGYELE. Ejus stapes.

KENIG.

KENIG. vide Kedig, Pedig. M. A.

KENYÉR.

KENYÉR. Panis. M. A. A' kenyér mellé sajt is kell. km.
Kenyér' bél. Medulla panis. S. I.
Kenyér-bé-vető lapát, kenyér-hányó lapát, kenyér-vetélő lapát. Pala, infurnibulum. M. A. PP.
Kenyér-étel. Manducatio panis. Pázm. Pred. p. 794.
Kenyér-evő. Panivorus.
Kenyér-fa. Artocarpus incisa. S. I.
Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. I. Sok kenyér-gomba termett a' pajtaszerén. km. Multos frugum acervos numerat.
Kenyér' háza. Betlehem. Domus panis. Pázm. Pred. p. 104.
Kenyér-héj. Crustarum panis segmenta. PP. Cortex panis. Kenyér-héj is mézes falat gyanánt esik az éhes embernek. km.
Kenyér-liszt. Farina, unde panes coquuntur.
Kenyér-mester. Panarius. PP.
Kenyér-mezö. Nic. Oláh. Hung. p. 68.
Kenyér-morzsalék. Micae panis.
Kenyér-piacz. Vajda 2. K. p. 54.
Kenyér-púp. Tuber panis. S. I.
Kenyér szakasztó kosár. Scirpiculum. PP.
Kenyér-szegés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 827. 892.
Szegd meg a' kenyeret. Frange panem.
Kenyér-szelés. Panis in minutiora segmenta scissio. Szelj kenyeret a' leves alá.
Kenyér-sütés. Panificium, pistura. M. A.
Kenyér-sütő. Panifex, pistor, artocopus. M. A.
Kenyér-tarisznya. Canistrum panarium. NC. p. 401.

Kenyér-tartó. Panarium. M. A. Artotheca, cella panaria. PP.
Kenyér-törés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 892.
Kenyér-vesztegető. Paniperda.
* All-kenyér. E. Szász-város.
Árpa-kenyér. Panis hordeaceus. NC. p. 309.
Búza-kenyér. Panis artopyrus. NC. p. 309.
Cseléd-kenyér. Cibarius familiae panis. S. K.
Csömölyés kenyér. Rubiginosus panis. S. K.
Darab-kenyér. Frustum panis. Sok darab kenyeret kíván egy esztendő. km.
Egy kenyéren vannak. Convivunt.
Falat-kenyér. Buccella panis. Ollyan ember, mint a' falat-kenyér. — Egy falat-kenyérre nem virrad. kmm.
Fejér-kenyér. Panis candidus. NC. p. 309.
Fekete kenyér. Panis niger. Fejér a' ház, fekete a' kenyér. km.
Föl-kenyér. E. Szász város.
Gyűr-kenyér. Segmentum panis annulare.
Házi kenyér. Panis domi coctus. Zvonarics, Postilla 1. R. p. 598.
Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km,
Katona-kenyér. Panis militaris. Csuzi Síp-szó. p. 19.
Kemény kenyér. Durus panis. S. K.
Kétszer sültt kenyér. Panis bis coctus, nauticus panis. M. A.
Korpa-kenyér. Panis furfuraceus. NC. p. 309.
Kovászos kenyér. Panis fermentatus. Pázm. Pred. p. 794.
Kovásztalan kenyér. Panis azymus. S. K.
Köz-kenyér. Panis communis. Pázm. Kal. p. 878.
Mindennapi kenyér. Panis quotidianus.
Molátás kenyér. Panis non bene excoctus.
Panaszos kenyér. Opprobriosus panis. S. K.
Pék-kenyér. Panis a publico pistore coctus.
Pék-kenyérrel él. Emto pane vescitur.
Puha kenyér. Panis receus.
Rozs-kenyér. Panis siligineus. NC. p. 309.
Sületlen kenyér. Non bene coctus panis. A' kenyér sülve jó. km.
Zsömlye-kenyér. Panis similagineus. NC. p. 309.
Szelet-kenyér. Segmentum panis.
Szerzetes-kenyér Panis monasticus. Csuzi, Síp-szó p. 19.
Tekertt kenyér. Panis tortilis. Faludi. T. É. p. 301.
Vajas kenyér. Butyro illitus panis. S. K.
Vitézi kenyér. Panis militaris. NC. p. 309.
Zab-kenyér. Panis avenaceus.
Záklás kenyér. Uvidus v. densitatem aquosam habens panis. S. K.

KENYERE. Panis ejus. Hátán háza, kebelében kenyere. km.
Meg ette kenyerének javát: öreg, vén.
Még maga kenyerére sem erőlködik: röst, lajha.
Egygyik észszel, másik kézzel keresi kenyerét. km.

KENYERES. Panaceus, panarius. M. A.
Kenyeres edény. Panarium. M. A.
Kenyeres pajtás. Convictor.
Kenyeres társ. Convictor, contubernalis. M. A.
Kenyeres társaság. Contubernium. M. A.
Kenyeres táska. Pera. CM.

Kenyeresség. Contubernium. Csuzi, Síp-szó. p. 607.

KENYEREZ. Panem manducat. S. I. Kenyerezzünk. Pane nos reficiamus.
Egygyütt kenyereznek. Convescuntur. Vajda 3. K. p. 731.
Meg kenyerezték. Illiciis ad suas partes pertraxerunt.

KENYERET eszik. Panem comedit. Másutt is esznek kenyeret. km. KV. p. 509.
Kenyeret hány, vet az ebnek. Panem projicit cani. Vess az ebnek kenyeret, meg harap érte: Ingratus.
Kenyeret süt. Panem pinsit. M. A.
Kenyeret szel. Panem distringit. PP.

KENYERI. F. Vas Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

KEP.

KEP.

KEPE. Capetia, acervus frugum. M. A. Fruges post messem per cruces collatae. In quavis cruce (capetia) sunt manipuli 17 v. 20. Könnyü kepe mellett búza-fejet szedni. km.
Kepés arató. Kit nem nap-számra fizetnek, hanem kereszt-számra, közönségesen minden 12-dik kereszt az aratóé.

KEPICZKÉL Kezét lábát hánnya veti, p. o. a' sárba, vízbe esvén. Sz. D.

KER.

KER, KÖR. Circulus, orbis, cyclus. S. I.

KERCS. E. F. Szeben Székében.
Kercse-liget. F. Somogy Vben.
Kercséd. E. F. Aranyos Székében.
Kercsje. F. Szala Vben.

KERDÜL (mint fordul): szédül, böszül, kergeteskedik. Meg kerdültt a' marha 's a' t. Sz. D.

KERECSEN. Gyrfalco. Zriniász P. 5. Strophа 61. Gyöngyösi 2 Dar. p. 507. 508.

Kerecsend. F. Heves Vben.

Kerecseny. FF. Bereg, és Szala Vkben. Sz. P. Borsod Vben. Víz-állós hely Szabolcs Vben.

KERECZ (mint perecz.).

Kereczke. F. Marmaros Vben.

KERENG. Circumvolvitur, circumit. M. A.

Kerenget, kerengeti. Gyrat, regyrat, rotat. M. A.
Kerengetés. Gyratio, rotatio. M. A.

Kerengél, kerengéli: kerengeti. S. I.

Kerengés. Circuitio, volutatus. M. A.
Kerengés nélkül. Missis ambagibus. S. I.

Kerengő. Gyro, ambitus, circularis, tortuosus. M. A. A' ki bogár után indúl, kerengőre készüljön. km.
Kerengő. Heltaio porticum notat Kron. 2. D. p. 120, 222, 225.
Kerengő. Hegy Gömör Vben.
Kerengő beszéd. Anfractus orationis, ambages. S. I.
Kerengő bizonyítás. Circulus vitiosus in logica. Pázm. Kal. p. 339.
Kerengő csillag. Planeta. S. I.
Kerengő csoportos. Faludi E. M. p. 242.
Kerengő garádics. Cochlidium, cochlis. M. A.
Kerengő köszvény. Arthritis vaga. S. I.
Kerengő út. Amfractus. PP.
Kerengőben jár. Circulum vitiosum committit. Pázm. Kal. p. 607.
Kerengős. Ambagiosus. M. A.
Kerengősen. Per gyrum, ambagiose. M. A.

Kerengve. Circulatim. M. A.

KEREP. Epibades. M. A.
Kerep-hajó. Hidas komp. Sz. D.
Sár-kerep. Melilotus NC. p. 43. Csapó p. 239.

Kerepecz. Sz. P. Gömör Vben.
Kerepecz (Alsó, fölsö.) FF. Bereg Vben.

Kerepel. Crepat, strepit. S. I. Himfi, 2. R. p. 9.
Kerepelő. Crotalum. CM.
Kereplő. idem. Úgy jár a' szája, mint a' kereplő. km. Dug. 1. R. p. 128.

Kerepes. Hipagus. M. A.
Kerepes. F. Pest Vben.

Kereplye. F. Zemplin Vben.

KERELLÓ. E. F. Küküllő Vben.

KERES (társ-név): körös. Circularis, circulatus, orbiculatus. S. I.

Keresd. E. F. alsó Fejér Vben.

Kereskény (Nagy, kis.). FF. Hont Vben.

KERES (ige), keresi. Quaerit, investigat. M. A. Ki mit keres, meg leli. Pyraustae interitus. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. Sui cuique mores fingunt fortunam. M. A.
Bé keresi. Tantum procurat, emeretur.
Elő keresi. Exquirit.
Föl keresi. Indagat, inquirit, conquirit, exquirit. M. A.
Ki keresi. Exquirit. M. A.
Meg keresi. Perquirit, requirit, inquirit. M. A.
Öszve keresi. Conquirit. M. A.
Reá keres. Superoeconomizat. El fogy a' vagyon, ha reá nem keresnek. km.

Keresd. Quaere. Helyén keresd, föl találod. km.
Ne keresd. Csárda Szala Vben, Szala-Egerszeg mellett.

Keresdegel, keresdegeli. Quaeritat.
Kerese-szeg. Telek Szala Vben.

Kereset. Quaestus. M. A. Hitván kereset az árulkodás. km.
Kereset. Sz. P. Csongrád Vben.
Hamis kereset. — Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.

Keresete. Ejus quaestus. Nincs itt semmi keresete. Nihil habet, quod hic quaerat.

Keresetlen. Non quaesitus. M. A.

Keresett. Quaesitus, partus. M. A.

Keresés. Quaesitus, quaesitio, investigatio. M. A.
Föl keresés. Inquisitio. M. A.
Haszon-keresés. Lucri studium.
Ki keresés. Exquisitio, investigatio. M. A.
Meg keresés. Requisitio. M. A.
Öszve keresés. Conquisitio. M. A.

Keresget, keresgeti. Scrutatur, quaeritat. M. A.
Keresgél, keresgéli. Conquirit, quaeritat. Ki keresgéli. Exquirit. Biró Márton, Micae, in titulo operis.
Keresgélés. Conquisitio. M. A.
Keresgélő. Scrutator, quaesitor. M. A.
Kereshetetlen. Impervestigabilis. M. A.
Kereskedik. Negotiatur, quaestum facit. M. A. Kopár helyen kereskedik. km.
Kereskedés. Quaestus, negotiatio. M. A.
Kereskedő. Negotiator. M. A.
Keresmény. Quaesitum, partum. M. A. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. km.
Kereső. Quaerens, quaesitor, investigator. M. A.
Föl kereső. Conquisitor, inquisitor. M. A.
Keresten keresi. Incessanter quaerit. Faludi N. E. p. 162.
Szorgalmasan keresi. Disquirit. M. A.
KERÉK. Rota, orbis. M. A. A' kerék annyit fordul alá, a' mennyit föl. km.
Kerék-agy. Orbile, modius, modiolus. M. A.
Kerék-asztal. Cibicilla. M. A. Magida. PP. Mensa rotunda.
Kerék-ábrázat. Facies rotunda.
Kerék-ábrázatú. Rotundae faciei.
Kerék-ács. Rotarius. S. I.
Kerék-berek. Csárda Abaúj Vben.
Kerék-beszéd. Periodus. S. I.
Kerék-bolt. Cupula, fornix rotundus. S. I.
Kerék-cserepek. Imbrices. Heltai 2. D. p. 225. „Az egész épületet bé héjaztatá kerék-cserepekkel."
Kerék-dagadás fülén, torkán. Panus. PP.
Kerék' egyháza. Sz. PP. Békes és Bihar Vkben. it. Kis Kunságban, Telek Pest Vben.
Kerék-fal. Absis, ancon, canthus. PP.
Kerék-fentő. Radius. PP.
Kerék-foltos. Pomellatus, scutulatus. S. I.
Kerék-födél. Tholus. Kuppeldach. S. I.
Kerék-föld. Orbis terrarum. Kerék-világ. S. I.
Kerék-futtatás. Lusus orbiculorum. Faludi T. É. p. 23.
Kerék-Gede. F. Gömör Vben.
Kerék-gyártó. Carpentarius, rhedarius. M. A.
Kerék-hegy. F. Marmaros Vben.
Kerék-kalap. Pileus rotundus.
Kerék-kenő. Axungia. S. I.
Kerék-köpönyeg. Pallium equestre, militare. S. I.
Kerék-kötés a' meredek helyen. Sufflaminatio rotarum. M. A.
Kerék-kötő. Sufflamen. M. A. CM.
Kerek-küllő. Radius, radiolus in rota currus. M. A.
Kerék-mű. Räderwerk. S. I.
Kerék-pais. Parma. M. A.
Kerék-rák. Scilla, squilla. S. I.
Kerék-répa. Congylis. S. I.
Kerék-rét. F. Sáros Vben.
Kerék-szám. Summa. M. A. Numerus rotundus. Szemes kocsis, szemes ló kerék-számra igen jó. km.
Kerék-számmal. Numero rotundo.
Kerék-szeg. Fibula rotaria. M. A.
Kerék-szóllás. Dictio categorica. Nyers, száraz, egyűgyű ki mondás. S. I.
Kerék-szóval. Directe, categorice, sine ambagibus. Magyarúl. Pázm. Kal. p. 225. 420.
Kerék-sing-vas. Canthus. PP. Sin-vas.
Kerék-talp. Curvatura rotae. Absis. M.A.
Kerék-talpi vas. Canthus. M. A. Sin-vas, kerék-vas.
Kerék-táncz. S. I.
Kerek-tó. Sz. P. Zemplin Vben. Csárda Bars Vben.
Kerék-törés. Membrifragium. S. I. item fractio rotae.
Kerék-udvar. Sz. PP. Bars, és Heves Vkben.
Kerék-vas. Canthus. NC. p. 321.
Kerék-vágás. Orbita. M. A. Nem hisznek *az aszszonynak, míg* a' kerék-vágást által lépheti. km.
Kerék-válasz. Responsio sine ambagibus, responsum categoricum. Pázm. Pred. p. 770.
* Alma-kerék. E. F. fölső Fejér Vben.
Czigány-kerék. Circumrotátio sui per terram manuum extensarum ope. Hordd el a' czigány-kereket. km.
Csip-kerek. F. Vas Vben.
Első kerék után forog a' másik is. km. Dug. 1. R. p. 267.
Fogas kerék. Telek Szala Vben.
Forgó kerék a' malomban.
Fő-kerék. Rota principalis. Pázm. Pred. p. 825.
Haraszt-kerék. E. F. Maros Székében.
Hat kerék — Úgy illik, mint egy szekérben hat kerék. km.
Kentt kerék. Rota uncta. A' kentt kerék könnyen szokott menni. km.
Kis kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Kocsi-kerék. Rota rhedaria.
Lam-kerék. E. F. Szász Sebes Székében.
Magyaró-kerék. E. F. Kolos Vben.
Malom-kerék. Rota molaris.
Megy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Méh-kerék. F. Bihar Vben.
Monyoró-kerék. MV. Vas Vben.
Nagy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Ötödik kerék. Rota quinta — Quid facis in claustro? Rota quinta quod addita plaustro. Valaha tehát annyit is tett, mint haszontalan. De már ma az ötödik keréknek nagy hasznát veszik a' hintó' meg fordításában.
Simon-kerék. Sz. P. Bihar Vben.
Som-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szekér-kerék. Rota curulis.
Szű-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
Talyiga-kerék. Rota carrucaria.
Vecs-kerék. Sz. P. Csajkásoknál.
Víz-kerék. Malom-kerék. Rota aquatica. PP.
Kerékbe járó beszéd. Sermo per circuitum rediens. Faludi. T. É. p. 172.
Kerékben-törés. Crurifragium. NC. p. 339.
Kerékded. Orbiculatus, orbicus, circularis, rotundus, encyclicus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 980.
Kerékdeden. Orbiculatim. M. A it. Absolute Pázm. Kal. p. 240.
Kerékdedség. Rotunditas. S. I. Sz. D.
Kereke. Rota ejus. Nem jár egy vágásban a' kereke.
Kereke-törött. Cui rota fracta est. Búslakodik, mint a' kereke-törött paraszt. km.
Szerencse' kereke. Rota fortunae.
Meg kente kerekét. km. Promovit fortunam suam.
Meg kötöm kerekét. km. Obsistam illi.
Kerekedik. Rotatur, versatur in orbem. M.A.
Elő kerekedik: elő fordúl. Faludi N. E. p. 36.
Föl kerekedik. Sursum rotatur, in gyrum assurgit. M. A.
Föl kerekedett, 's el mentt. Collectis reculis suis abiit.
Haza kerekedik. Domum redit. Már egyszer haza kerekedett. Sz. D.
Ki kerekedik. Evenit, consequitur, *evolvitur. Faludi U. E. 3. R. p. 50.* Abból mi kerekedik. Quid inde sequitur. Sz. D. „A' mi életünk Comedia-játék, csak a' végén kerekedik ki." Faludi. l. c.
Le kerekedik. Devolvitur. Le kerekedett a' dombról. Sz. D.
Szárnyára kerekedik. Pennis in altum fertur. Pázm. Pred. p. 1196.
Kereken. Rotunde. S. I.
Kerekes. Faber carrucarius, carpentarius. PP. Rotundus, circularis, sphaeralis. S. I. Ránczos, mint a' gallér, kerekes mint a' tallér. km.
Kerekes kalács. Sumanalia. M. A.
Kerekes óra. Rotatum horologium. PP.
Kerekes puska. Catapulta rotata. PP.
Kerekesen. Rotunde. S. I.
Kereket köt. Sufflaminat. M. A.
Czigány-kereket hány. km.
Kereketlen. Non habens rotam.
Kereketlen hintó. Lectica. Faludi T. É. p. 57.
Kereki. Quod ad rotam pertinet.
Kereki. F. Somogy Vben és Sz. P. Szala Vben.
Kereki (Kis, nagy.) FF. Bihar Vben.
Kereki sing-vas. Canthus. M. A.
Nemes Kereki. Sz. P. Békes Vben.
Kerekít, kerekíti. Circinat, rotundat. M.A.
Elő kerekíti. Procurat.
Ki kerekíti. Fingit in orbem, v. evolvit. Pázm. Kal. p. 826.
Meg kerekíti. Rotundat.
Kereknye. F. Ung Vben.
Kerékre ítéli. Lumbifragio damnat, rotae supplicium in aliquem statuit. PP.
Kerekség. Rotunditas, gyrus, orbicularitas. M. A.
Föld' kereksége. Orbis terrarum. Pázm. Kal. p. 769.
Világ' kereksége. Orbis. CM.
KERÉNY (Körény aliis). Sz. P. Posony Vben.
Kerényi tó. Tó Szabolcs Vben.
KERÉSZ. F. Ung Vben.
KERÉTYE. F. Szala Vben.
KERGET, kergeti. Fugat, insectatur, persequitur, propellit. M. A. Sima farkú a' szerencse, hol futja, hol kergeti az embert. km.
Alá kergeti. Deorsum pellit.
Által kergeti. Transpellit.
Bé kergeti. Impellit. Bé kergette őket az essö.

El kergeti. Propulsat, dispellit, depellit. M. A.
Föl kergeti. Excitat e latibulis.
Föl kergette a' kopó a' nyulat.
Hátra kergeti. Repellit.
Ki kergeti. Expellit, exigit. S. I.
Le kergeti. Deorsum pellit, depellit.
Meg kergeti. Persequitur, profugat, propellit. M. A.
Széllyel kergeti. Dispellit, dispergit. S. I.
Viszsza kergeti. Repellit, rejicit, retroagit. S. I.
Kergeteg. Vertigo. S. I.
Kergeteges. Vertiginosus, vertigine laborans. Csuzi, Sípszó p. 9. Tromb. p. 73.
Kergeteges jún. Ovis vertigine correpta. Szédültt, kerengő jún. Sz. D.
Kergetegesedik. Vertigine corripitur. S. I.
Kergetegesíti.
Meg kergetegesíti. Csuzi Sip-szó. p. 248.
Kergetegeskedik. Vertigine laborat. Csuzi Síp-szó p. 739. Tromb. p. 61.
Kergetegesség. Vertiginositas.
Kergetegesség bántja. Sz. D.
Kergetés. Persecutio, consectatio, propulsatio, insectatio. M. A.
El kergetés. Propulsatio. M. A.
Kergető. Persecutor, depulsor, consectator. M. A.
El kergető. Propulsator. M. A.
KERÍT, keríti. Circumdat, circumvenit. M. A. Széles feneket kerít beszédjének. km.
Bé keríti. Circumdat, includit. M. A.
El keríti. Gyrat in orbem.
Hálóba keríti. Irretit.
Kézre keríti. Facit ad manus devenire.
Ki keríti. Erotundat.
Környül keríti. Circumsepit., circummunit. M. A.
Meg keríti Circumdat. Meg kerítette az ellenség a' várast. Sz. D.
Öszve keríti. Conciliat, copulat. S. I.
Kerítés. Septum, cinctura, circumferentia. S. I.
Kerítés. Circumventio. it. Moenia, murus. it. Lenocinium. M. A.
Kerítés' árka. Fossatum septi.
Kerítés' köze. Pomaerium. S. I.
Kerítés' melléke. idem. M. A.
* Deszka-kerítés. Sepimen tabulatum. S. K.
Kurva-kerítés. Lenocinium. S. K.
Kő-kerítés. Muralis sepes. S. K.
Lécz-kerítés. Vacerra. S. K.
Nád-kerítés. Arundinea sepes. S. K.
Palánk-kerítés. Vallus. S. K.
Sáncz-kerítés. Militare sepimentum. S. K.
Kerített. Moenitus, septus, gyratus. M. A.
Kerített városok. Urbes moenibus cinctae.
Öszve kerített. Gyratus. M. A.
Kerítő. Circumdans, circumsepiens. it. Leno. M. A.
Kerítő aszszony. Lena. NC. p. 223.
Kerítő háló. Bizonyos halász-háló.
Kerítő mente. — Ki szolgálta meg a' kerítő mentét.
Kurva-kerítő. Lena.
KERNYESD. E. F. Hunyad Vben.
KERÖL, keröli. (Kerel, kereli.) Circuit, ambit. M. A.
Keröli a' forrót. km.
Keröli a' jót, mint az ördög a' tömjényt. km.
Bé keröli. Circuit. M. A.
El keröli. Praeterit, cavet, declinat, devitat, circuit. M. A. Nem minden agg róka keröli el a' csávát. km.
Ki keröli. Evitat, declinat. S. I.
Meg keröli. Inducit, persvadet, in suam sententiam perducit. S. I. Pénzzel kell meg kerölni a' parasztot. km.
Kerlés. (Kerelés, kerlés.) E. F. Doboka Vben.
Kerölés. Circuitio, circuitus, ambitus. M. A.
El kerölés. Praeteritio, circuitio. M. A.
Kerölet. Ambitus, circuitio, circuitus. M. A.
Kerölget, kerölgeti. Identidem circuit.
Kerölhetetlen.
El kerölhetetlen. Indeclinabilis, inevitabilis. M. A.
El kerölhetetlenség. Fatum, fati necessitas. S. I.
Kerölő. Circulator. M. A.
Dolog-kerölő. Laboris fugitans. S. K.
Erdő-kerölő. Nemoris, sylvarumque custos. S. K.
Kapa-kerölő. Pastinum fugiens, otiosus. Biró Márton, Angyali társaság p. 756.
Oskola-kerölő. Scholas fugiens, vitans. S. K.
KERPENY.
Kerpenyes, aliis Körpenyes. E. FF. alsó Fejér Vben. és Szerda-hely Székében.
KERT. Hortus. M. A. Nincs olly roszsz kert, mellyben jó is ne teremne. km.
Kert-ajtó. Porta horti.
Kert alatt. Post hortum.
Kert' cselédje. Faludi E. M. p. 249.
Kert' fiatali. Idem ibidem.
Kert-sövény. Sepes, septa. M. A.
* Dinnyés kert. Peponum ager. S. K.
Fű-kert. Herbarium. Faludi E. M. p. 90.
Függő kert. Hortus pensilis. S. K.
Gyümölcsös kert. Pomarium. Lippai.
Káposztás kert. Cauletum. Káposztás kertbe néz: kancsal, sanda.
Kertész-kert. Hortus proprium habens hortulanum.
Kis kert. Hortulus. S. K.
Konyha-kert. Olitorius hortus. S. K.
Lator-kert. Vallum. NC. p. 463. Pázm. Kal. p. 18.
Mulató kert. Voluptuarius hortus. S. K.
Nád-kert. Hortus arundine cinctus.
Palántás kert. Plantarium.
Sövény-kert. Hortus sepibus cinctus.
Szőlős kert. Vinea. Pázm. Pred. p. 1161.
Tündér-kert. Hortus imaginarius. Faludi E. M. p. 18.
Vad-kert. Vivarium. S. K.
Veteményes kert. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.
Virágos kert. Floralis hortus. Lippai.
Kertbéli veteményes. Legumen. Pázm. Kal. p. 611.
Kertel, kerteli. Sépit, obsepit. M. A.
Által kerteli. Transsepit.
Bé kerteli. Circumsepit, obsepit. M. A.
Meg kerteli. Consepit, circumdat sepimento. M. A.
Kertelés. Sepimentum, obseptio. M. A.
Kertelet. Septum, sepimentum. S. I.
Kerteletlen. Non septus.
Kerteletlen mezei virág. Pázm. Pred. p. 622. A' kerteletlen virág hamar el hervad. km.
Kerteltt, sövényöltt. Septus. M. A.
Kertes. Hortis abundans.
Kertes. FF. Arad és Vas Vkben.
Kertész. Hortulanus, olitor. M. A.
Kertész-kés. Scalprum hortense.
Kertész-könyv. Liber de cultu hortorum. Lippai Vet. p. 24.
Kertészkedik. Hortum colit, cultivat. Vajda 3. K p. 30.
Kertészkedés. Studium hortense, res hortensis, horti cultura. Csuzi, Tromb. p. 446.
Kertészség. Ars hortensis, scientia topiaria. S. I.
Kerti. Hortensis. M. A.
Kerti ágy. Area, pulvinus. S. I.
Kerti atraczél. Borago. Csapó p. 27.
Kerti bogáncs. Carduus Mariae. Csapó p. 38.
Kerti bolha. Chrysomela oleracea.
Kerti borostyán. Syringa italica. PP.
Kerti bors. Török bors, magyar bors. Capsicum annuum. Csapó p. 288. Siliquastrum. PP.
Kerti börzsöny. Ricinus vulgaris. Sárfű. Csapó. p. 237.
Kerti czipros. Sabina sativa. S. I.
Kerti csiga. Helix pomatia. Mitterp.
Kerti fodorka. Chamaedris vulgaris. Csapó p. 60.
Kerti fű. Olus. S. I.
Kerti fürtös, gerezdes viola. Lupinus sativus. S. I.
Kerti ház. Diaeta, pergula, nubilarium, aedicula hortensis. S. I.
Kerti kék. Smilax hortensis. S. I.
Kerti kömény. Foeniculum. PP.
Kerti majorság. Olitoria annona. PP.
Kerti mustár. Sinapi. PP.
Kerti mű. Opus topiarium. S. I.
Kerti öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
Kerti repcze. Sinapi. Mustár. Csapó. p. 194.
Kerti sáfrány. Charthamus, Cnicus. PP.
Kerti sóska.
Kerti szín. Nubilarium. S. I.
Kerti szőlő. Uva hortensis.
Kerti tömjény-fű. Serpillum romanum. Csapó. p. 125.
Kerti váz. Terriculamentum avium, Priapus horti.
Kerti vetemény. Olus, olera. PP.
Kerti zöld. Nasturcium hortense. PP.
Kerti zöldség. Olus, lachanum. S. I.
Kertike. Emberiza hortulana. Gartenammer. S. I.
KERÜL. Circumit. M. A,
Belé kerül. Involvitur. Belé kerültt mint Pilátus a' Credoba. km.
Belé kerül. Constat. Sokba kerül. Multum constat.
Elő kerül. Redit, provenit, emergit. S. I.
Haza kerül. Redit.
Hálóba kerül. Irretitur.
Kézre kerül. Intercipitur.

Ki kerül. Prodit, emergit, habet tantum, sufficit ad tantum.
Ki kerül töle. Habet tantum. Nem kerül ki töle. Non habet tantum.
Ki kerülne belőle egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
Meg kerül. Redit.
Meg kerültt a' kár. Damnum est recompensatum.
Öszve kerül. Convenit, concurrit. S. I.
Reá kerül. Redit ad illum.
Reá kerültt a' sor. Redit ad illum ordo.
Viszsza kerül. Revertitur, redit. S. I.
Kerület. Ambitus, districtus.
Kerületbéli. Districtualis.
Kerülő. Ambitus domus. Margit' Élete, Práynál p. 276.
Kerülő. Circumductorius. Úgy keresd az által-utat, hogy kerülőbe ne akadj. km.
Kerülő beszéd. Verborum circuitus, ambages verborum. M. A. PP.
Kerülő levél. Literae currentales, circulares, encyclicae.
Kerülő pohár. Poculum ambulatorium.
Kerülő pohárt inni. Bibere in orbem, circumpotare. PP.
Kerülő út. Ambages. M. A.
Kerülös. F. Arad Vben.

KER.

KER.
KERCZA. F. Vas Vben.
KERKA. Folyó víz Szala Vben.
KERRA. Milvus v. falco palumbarius. S. I. Sz. D.
KERTA. F. Veszprém Vben.

KERESTELY.

KERESTELY. t. f. n. Christianus. PP.

KERESZT.

KERESZT. Crux. M. A. it. Adflictio, acrumna. Nem mind kereszt, a' mit annak tartunk. km.
Kereszt. F. Ung Vben.
Kereszt-anya. Susceptrix, matrima. M. A. Mater lustrica. PP.
Kereszt-atya. Susceptor, patrimus. M. A. Pater lustricus. PP.
Kereszt-csont. Coxa, coxendix. M. A. Os sacrum, spina dorsi. S. I.
Kereszt-fa. Lignum crucis. S. I.
Kereszt' falva. F. Szepes Vben.
Kereszt-fiú. Filius lustricus. PP.
Kereszt-gabona. Manipuli frugum decussatim collocati. S. I.
Kereszt-gerenda. Tignum perpetuum. Mester-gerenda.
Kereszt-hegy. F. Somogy Vben.
Kereszt-járás. Religiosa processio, crucis comitatio. Tasi Gáspár p. 151.
Kereszt-járó hét. Septimana rogationum.
Kereszt-járó nap. Dies supplicationum. M. A.
Kereszt' jele. Signum crucis.
Kereszt-kép. Simulacrum Christi cruci affixi. S. I.
Kereszt-koma. Compater. M. A.
Kereszt-koma-aszszony. Commater. M. A.
Kereszt-komaság. Lustrica necessitudo. PP.
Kereszt-láncz. Catena, ex qua crux dependet. Faludi N. U. p. 74. 77.
Kereszt-leány. Filia lustrica.
Kereszt nélkül. Sine cruce, sine aerumnis. Nem élhet senki kereszt nélkül. km.
Kereszt-név. Nomen lustricum. PP.
Kereszt-orrú. Horgas orrú. Loxia curvirostris. S. I.
Kereszt-öltés. Transversalis ductus filorum. Pázm. Pred. p. 368.
Kereszt-ösvény. Trames. S. I.
Kereszt' pataka. Major Abaúj, és Borsód Vkben.
Kereszt-szeg. F. Bihar Vben.
Kereszt-telek. E. F. Kraszna Vben.
Kereszt-tisztelő. Crucis religiosus. Pázm. Pred. p. 1217.
Kereszt-úr. Számos helységek' neve, Magyar, és Erdély Országokban.
Kereszt-urak. R. Crucigeri, hospitalarii S. Joannis. S. I.
Kereszt-út. Compita, caput viae M. A. Vrancsics.
Kereszt-út. MV. Szabolcs Vben. F. Somogy Vben.
Kereszt-vas.
Kereszt-vas a' forgó kerékben, mellybe a' korong-vas' hegye eresztetik.
Kereszt-vetés. Formatio crucis.
Kereszt-vendégség. Epulum lustricum. PP.
Kereszt-viselés. Portatio crucis. Pázm. Pred. p. 511.
Kereszt-vitézek. Milites crucigeri, cruciati. S. I.
Kereszt-víz. Aqua lustralis. Még a' kereszt-vizet is le vette róla. km.
* Három kereszt. Telek Pest Vben.
Szent kereszt. Fanum S. Joannis. Több helység' neve.
Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
KERESZTE. Crux ejus. Pázm. Pred. p. 1214.
Keresztje. idem. Kiki maga tudja a' maga keresztjét. km.
KERESZTEL, keresztel. Baptizat. M. A.
Meg keresztel. idem. M. A.
Viszsza keresztel. Rebaptizat.
Keresztelés. Baptizatio. M. A.
Keresztelendő. Catechumenus. Molnár János, Hármas levél. p. 7.
Kereszteletlen. Non baptizatus. Pázm. Kal. p. 512.
Kereszteletlen korában. Quando is nondum baptizatus fuit. Csuzi, Sip-szó. p. 576.
Keresztelkedik. Baptizatur. M. A.
Meg keresztelkedik. idem. Zvonarics p. 382. M. A.
Keresztelkedés. Baptizatio. M. A.
Meg keresztelkedés. Baptizatio, baptismi usurpatio. M. A.
Keresztelkedő személy. Baptismum suscipiens. Telegdi, Felelet p. 117.
Keresztelő. Baptista, baptistes. M. A.
Keresztelő könyv. Rituale. it. Matricula baptizatorum.
Keresztelő kő. Baptisterium, lustralis fons. PP. NC. p. 259.
Keresztelő kut. idem.
Keresztelő nap. Dies lustricus. PP.
Viszsza keresztelő. Anabaptista Pázm. Pred. p. 299. Újra keresztelő.
KERESZTES. Cruciatus. M. A. Heltai 1. D. p. 369.
Keresztes. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Fejér, Posony, és Vas Vkben.
Keresztes. E. Hegy Csík Székében.
Keresztes barátok. Trinitarii. S. I.
Keresztes dáma.
Keresztes fenyö-fa. Abies. Tanne. S. I.
Keresztes fű. Szent Ilona', vagy Szent László' füve. Cruciata, gentiana. M. A.
Keresztes had. Expeditio cruciata. Heltai, M. Kron. 1. D. p. 369. 389.
Keresztes pók. Aranea diadena.
Keresztes vitéz. Miles cruciger, cruce tesseraria indutus. PP.
Keresztesség. Cruciata expeditio. M. Verböczi 1660. p. 524.
KERESZTEZ, keresztezi. Cruce signat. Mikes p. 227.
Föl keresztezi. Mikes p. 228.
KERESZTÉNY. Christianus. „A' Kristus' keresztitől keresztény-nevet viselünk." Pázm. Pred. p. 487. 510.
Keresztény. F. Soprony Vben.
Keresztény Anya-szent-egyház. Ecclesia Christiana.
Keresztény' falva. E. F. Brassó Vidékében.
Keresztény fejedelmek. Principes Christiani.
Keresztény lélek. Anima Christiana.
Keresztény zsidó. Qui ex Judaeo Christianus factus est.
Keresztény sziget. E. F. Szeben Székében.
Keresztény világ. Orbis Christianus.
Keresztényke. Exiguus Christianus. Csuzi, Tromb. p. 665.
KERESZTYÉN. Christianus. M. A. Keresztyén tótosan mondatik Kresztyánból. Sz. D.
Keresztyén Anya-szent-egyház. Ecclesia Christiana. M. A.
Keresztyén hit. Fides Christiana, religio Christianorum. M. A.
Keresztyéni. Christianus. M. A.
Keresztyénség. Christianismus, christianitas. M. A.
Keresztyénül. Christiane. M. A.
KERESZTSÉG. Baptismus, baptisma. M. A.
Földi keresztség. Babtismus ab obstetrice collatus in casu necessitatis. Csak földi keresztséget ért. lta vulgus.
KERESZTÜL. Decussatim. M. A. Transverse, oblique. S. I.
Keresztül áll. Transverse stat.
Keresztül álló. Transversus. S. I. item Dissidiosus. Epist. Széch. T. 1. p. 197.
Keresztül állotta az utját.
Keresztül által. Per crucem transverse.
Keresztül csik rajta. Finit, absolvit, consumat. S. I.
Keresztül hasítja. Transsecat, transscindit.
Keresztül jár rajta. Conterit.
Keresztül járó. VM. p. 190.
Keresztül kosúl. Contorte, distorte. M. A.
Keresztül néz. Strabo. S. I.
Keresztül teszi. Decussat. M. A.
Keresztül tétetett. Decussatus. PP.
Keresztül vág a' dolgon.

Keresztül vágja magát az ellenségen. Ense sibi viam aperit per media hostium agmina.

KEREVET.

KEREVET. Canapé. Mikes p. 147. 188. 460.
Sátor' kerevete. Zríni, P. 8. Stropha 62.
KEREVETES.
Hat kerevetes vacsoráló hely. Hexaclinon. CM. M. A L.

KES.

KES.
KESE. Varii coloris.
Kese bajuszú. Qui varii coloris mystaces habet. v. c. ex una parte albi, ex altera parte nigri coloris.
Kese lábú ló. Sz. D.
KESELY. Varii coloris, vulturnius. PP.
Kesely-mező. F. Marmaros Vben.
Keselyő. Vultur. M. A.
Keselyü. idem. M. A.
Sas-keselyü.
KESER. Lásd alább külön.
KESHED: fakad.
Ki keshed: ki fakad. Kelemen Borbála' Hasonlatossági p. 69.
KESKENY. Gracilis, gracilentus, angustus. M. A.
Keskenyd. F. Bihar Vben.
Keskènyedik. Gracilescit. M. A.
Meg keskenyedik. idem.
Keskenyít, keskenyíti. Arctat, angustat. S. I.
Meg keskenyíti. Coarctat.
Keskenység. Gracilitas. M. A.
Keskenyül. Gracilis fit, coaretatur.

KESER.

KESER.
KESERG, kesergi. Moeret, commoeret, luget, miseretur, miseratur. M. A. Mikor a' leány egy szemével emezt kesergi, más szemével örvendezve tekènt másra. km.
El kesereg. Moerori indulget.
Ki kesergi. Eluget.
Ki keseregte magát. Luctui finem imposuit.
Keserget, kesergeti. Moerore afficit, angit. M. A.
Meg kesergeti. Exacerbat, contristat. M. A.
Kesergetés. Contristatio, amarulentia, exacerbatio. M. A.
Meg kesergetés. Contristatio, exacerbatio. M. A.
Kesergés. Luctus, moeror, dolor. M. A.
Kesergő. Lugens, moerens.
Kesergő-képpen. Moerenter, dolorose. S. I.
KESEREDik. Amarescit. M. A.
El keseredik. Faludi N. A. p. 84. U. E. 1. R. p. 163.
Meg keseredik. Amarescit, exacerbescit, contristatur. M. A.
Keseredés. Augor, amarulentia. M. A.
Keseredett. Contristatus, amarulentus.
KESERÍT, keseríti. Amaracat, acerbat. M. A.
El keseríti. Faludi N. A. p. 86.
Meg keseríti. Exacerbat, amarore inficit. M. A.
Keserítés. Amaricatio, exacerbatio, contristatio. M. A.
KESERKEDik (mint gyönyörködik.). Tristatur. Faludi N. A. p. 141.
KESERNYE. Amarus.
Kesernyés. Subamarus. M. A. Lippai Vet. Kert. p. 48. A' Rozmaring' ize erősit, kesernyés, és valamennyire öszve vonyós.
Kesernyés csipősség. Subamara acrimonia. Biró Márton, Micae p. 385.
Kesernyés gyümölcs. Fructus subacidus, subamarus. Sz. D.
Kesernyésség. Amarulentia, subaciditas. Sz. D.
KESERÜ. Amarus. M. A. Keserü a' tűrés, de édes a' gyümölcse. km.
Keserü boszúság. Luror. NC. p. 225.
Keserü fű. Herba amara. A' keserü füvet luggal szokták le forrázni. km.
Keserü gomba. Fungus lacteus. PP. Agaricus piperatus. S. I.
Keserü kár. Damnum amarum, ingens.
Keserü lapu. Lapathum, petasites. M. A. Bardana. Klettenwurz. S. I.
Keserü só. Sal amarus. S. I.
* Ér-keserü. F. Bihar Vben.
Keserüli. Miseretur, miseratur, commiseretur, commiserescit. M. A. CM. Zvonarics. 1. R. p. 551.
Keserülj rajtunk: szánj meg minket. Essék meg szived bús voltunkon. Sz. D.
El keserüli. Faludi. N. A. p. 62.
Meg keserüli. Zvonárics. 1. R. p. 736.
Meg keserüli ötet. Meg szánja ötet. Pesthi' Meséji. p. 53. 82.
Keserülendő. Miserandus. M. A.
Keserülés. Commiseratio. M. A.
Keserület. idem.
Keserületes. Miserabilis, amarulentus. M. A.
Keserületlen. Cui nullus condolet. S. I.
Keserületlenség. Szánakodatlanság. S. I.
Keserületlenül. Szánakodatlanúl. S. I.
Keserülő. Miserator. M. A.
Keserüs. Subamarus, submoestus.
Keserüség. Amarities, amaritudo, amaror. it. Moestitia, moestitudo. M. A. Teli torokkal nyeli keserűségét. km.
Keserüséges. Amarulentus, moestissimus. M. A.
KESERV. Amaror, amaritudo. S. I.
Keserve. Ejus amaror, moeror.
Keservében meg haltt. Prae moerore obiit. Sz. D.
Keserves. Amarulentus, moestus, luctuosus. M. A.
Keserves fia lészsz a' babukának. km.
Keserves kín. Acerbus dolor.
Keservesen. Amare, amarulente, moeste. M. A.
Nagy keserven. Cum magna difficultate.
Keservezi. Perluget. Meg keservezte hazája' romlását. Sz. D.

KESZ.

KESZ.
KESZEG. Albula, leuciscus. M. A. Könnyü a' keszeget meg fogni. km. Dug. 2. R. p. 99.
Keszeg. F. Nógrád Vben.
Keszeg' falva. F. Komárom Vben.
* Fejér keszeg. Alburnus. M. A. NC. p. 167.
Jász-keszeg. Cyprinus leuciscus. S. K.
Széles keszeg. Cyprinus, latus piscis. M. A.
KESZI. t. h. n.
KESZNYÉTEN. F. Zemplin Vben.
KESZŐ. FF. Vas Vben.
Keszöcze, Keszölcze. Jus acetosum, jusculum acidum. M. A. Telegdi, Felelet. p. 26. Kellemetes, mint a' keszöcze Húsvét' napján. km. Nem áll meg a' keszőcze a' nyárson. km.
Keszölczés. F. Posony Vben.
KESZTEG. F. Bihar Vben.
KESZTHELY. MV. Szala Vben. (Mea opinione est veterum Castellaria 1. rudera exstant ad trajectum Balatonis. 2. in antiquis mappis legitur Castel, et inde facile Kesztel, Keszthely).
KESZTÖLCZ. F. Esztergom Vben.
KESZÜ. F. Baranya Vben.

KET.

KET.
KETELY (Fors primitus kéthely, kethely, ketely) E. F. Doboka Vben.
KETESD. E. F. Kolos Vben.
KETERGÉNY. FF. Ung Vben.
KETEPUTA. Instrumenta, vasa, utensilia, supellectilia. M. A. Heltai 1. D. p. 36. 153. 2. D. p. 31. videtur derivari ex graeco: *και τα παντα.*
Keteputája: házi holmie. Telegdi Hom. 3. R. p. 356.
KETEVETE. Triclinium vel coenaculum cancellatum. M. A.

KETY.

KETY.
KETYE. Sz. P. Somogy Vben.

KETTY.

KETTY. Fa-óra' hangja, midon jár.
KETTYEG. Horologium incedens sonitum edit.
Óra-kettyegés. Hallottam 1825. Aug. 12.

KEV.

KEV.
KEVER, keveri. Miscet, volutat, agitat, it. pulverat. Göröngyöt ront. M. A.
Bé keveri. Illinit, collinit, inquinat, contaminat, conspurcat, it. commiscet, convolvit. M. A. Pázm. Pred. p. 685.
Bele keveri. Immiscet. M. A.
El keveri. Permiscet, confundit, commiscet. S. I.

Föl keveri. Permiscet, commiscet. S. I.
Meg keveri. Permiscet, peragitat.
Öszve keveri. Commiscet.
Keveredik. Involvitur, intricatur, immergitur, immiscetur. M. A.
Bé keveredik. Immiscetur, implicatur, intricatur. S. I.
Bele keveredik. idem.
El keveredik. Intricatur ita, ut non facile sit reperibilis.
Föl keveredik a' gyomra. Nauseam contrahit.
Öszve keveredik. Permiscetur.
Kevereg. Volutatur, miscetur.
Kevereg a' gyomra. Fastidio capitur.
Keverget, kevergeti. Identidem miscet.
Meg kevergeti. Saepius permiscet.
Kevereszik. Miscetur. Zvonarics 1. R. p. 501.
Keverék. Mixtura, promiscuum, farrago. S. I.
Keverék-irások. Faludi T. É. p. 272.
Keverés. Mistio, mixtura, agitatio, it. pulveratio. Göröngy-rontás. M. A. it. Tertiatio. NC. p. 115.
Szölö' keverése. Másodszori kapálása. Repastinatio.
Keverö. Miscens.
Keverőre szánt. A' második szántást teszi.
Keverödzik. Involvitur, intricatur, immiscetur. M. A. Pázm. Kal. p. 466. 675. Pred. p. 303.
Öszve keverödzik. Faludi N. A. p. 158.
Kevertt. Mixtus, commistus, agitatus, coagitatus. it. Farrago. M. A.
Kevertt abrak. Farrago, farraginaria. M. A.
Kevertt mész. Arenata calx.
Kevertt morzsalék. Turunda. M. A.
Kevertet ád a' sertésnek: moslékot ád. Sz. D.
Kevertet, keverteti. Curat misceri, permisceri.
KEVÉLY. Superbus, arrogans, fastidiosus, elatus, insolens. M. A. A' gazdagság sok kevélyt, és bolondot tészen. km.
Kevély kaczér táncz. Faludi E. M. p. 242.
Kevély kivánság. Ambitio. M. A.
Kevély vitéz hamar vész. km.
A' nagy úrnak szolgája is kevély. km.
A' kevély szegényt az ördög is neveti. km.
Két kevély nehezen alkuszik meg egymással. km.
Kevélyedik. Superbia effertur.
El kevélyedik. Pázm. Pred. p. 414.
Meg kevélyedik. Geidler H. Okt. p. 142.
Kevélyen. Superbe, elate, insolenter. M. A.
Kevélyen szóllás. Superbiloquentia. M. A.
Kevélyen szólló. Superbiloquus. M. A.
Kevélyes. Subarrogans, subelatus.
Kevélykedik. Superbit. M. A.
Kevélykedés. Arrogantia.
Kevélyli. Se effert, superbit.
El kevélylette magát.
Kevélység. Superbia, insolentia, arrogantia. M. A. Ritkán jár a' szerencse kevélység nélkül. km.
Kevélység-szerző. Superbificus. M. A.
Kevélységes. Superbissimus. Káldi, Esther. 13. 12.
Kevélyül (ige). Superbit.
Kevélyűltt. Superbia elatus. Pázm. Pred. p. 298.
Kevélyül. Superbe. M. A.
KEVÉS. Paucus. M. A. it. Parum, modicum. Kevés hat körtvély kilencz medve-finak. km.
Kevés idö alatt. Intra exiguum tempus.
Kevés híja, hogy .. Fere, ferme, pene, propemodum. S. I. Parum aberat.
Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
Kevés korig. Paulisper, paululum, aliquantisper, aliquantulum. S. I.
Kevés vártatva. Paulo post.
Sok kevés sokra megy. km.
Kevésded. Paululus. CM.
Kevesebb. Minor, minus.
Leg kevesebb. Minimus. A' pénznek leg kevesebb bocse vagyon ott, a' hol verik. km.
Kevesebbít, kevesebbíti. Imminuit. M.A.
Meg kevesebbíti. Diminuit.
Kevesebbítés. Imminutio, diminutio. M. A.
Kevesed magával. Ipse cum paucis. Faludi. T. É. p. 132.
Kevesedik. Minuitur, imminuitur, deficit, consumitur. S. I.
Meg kevesedik. Rarescit, numero minuitur, imminuitur. M. A.
Keveselli, kevesli. Parvum putat. Non est contentus re quapiam. M. A.
Kevesellette az árát. Non fuit contentus pretio rei, parum esse putavit.
Kevesen. Pauci. M. A.
Kevesenkint. Pauxillatim. M. A. Kicsinyenkint.
Keveses. Pauxillus. M. A. Pázm. Pred. p. 1248.
Keveset. Parum. Sokat igér, keveset ád. km.
Keveset szóll, de fontosan.
Kevesít, kevesíti. Deminuit. M. A.
Meg kevesíti. Diminuit, imminuit. M.A.
Kevesítés. Imminutio. M. A.
Meg kevesítés. idem. M. A.
Meg kevesítetett. Deminutus. M. A.
Kevesség. Paucitas. M. A. L.
Kevéske. Pauculus. M. A. Faludi E. M. p. 112.
Kevéskénkint. Pauxillatim. M. A.
Kevésként. Minutim. Faludi. U. E. 2. R. p. 188.
Kevéssel. Modico. A' természet kevéssel meg elégszik. Natura paucis contenta.
Kevéssel ez elött. Paulo ante, non pridem, recenter. S. I.
Kevéssel ez után. Paulo post, brevi postea. S. I.
Kevessé. Exigue, paulum, paululum. M. A.
Kevessé sima orrú. Subsimus. PP.
Várakozzál egy kevessé. Praestoleris tantisper.
Kevesség. Paucitas. M. A.
KEVI.
Túr-kevi. F. Nagy Kunságban.
Rácz-kevi. MV. Pest Vben.

KEZD.

KEZD, kezdi. Orditur, incipit, inchoat, coepit. M. A. A' ki Istennel kezdi, Istennel végzi. km.
Bele kezd. Adgreditur opus, inchoat, incipit.
El kezdi. Incipit. M. A. Kezdd el. Incipe.
Hozzá kezd. Incipit, inchoat, orditur, adorditur. S. I.
Meg kezdi a' kenyeret, a' szalonnát. Primam scissuram facit in pane, in lardo.
KEZDEGEL, kezdegeli. Inceptat. M. A.
El kezdegeli. idem. M. A.
Kezdegelés. Inceptio, inceptatio. M. A.
KEZDEGET, kezdegeti. Incoeptat. S. I.
KEZDENDŐ. Incipiendus.
El kezdendő. Inchoativus, inchoandus, incipiendus. M. A.
KEZDÉS. Incoeptio, inchoatio, incoeptum, orsus, exorsus. M. A. Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
El kezdés. Inchoatio, incoeptio, exorsus, auspicium. M. A.
KEZDET. Principium, initium, primordium. M. A.
Kezdetben. In principio.
Kezdete. Ejus initium.
Kezdetében. In ejus initio, principio.
Kezdettől fogva. Ab initio, a principio. M.A.
KEZDETik. Inchoatur.
Kezdetett. Coeptus, incoeptus. M. A.
KEZDETT. Coeptus. M. A.
Kezdett dolog. Coeptum. M. A.
KEZDŐ. Inceptor, author. M. A.
Kezdő beszéd. Exordium. M. A.
El kezdő. Incoeptor. M. A.
Kezdődik. Inchoatur, incipit. S. I.
El kezdődik. Initium sumit.

KÉ.

KÉBE.

KÉBE.
KÉBÉD. E. F. Maros Székében.

KÉCZ.

KÉCZ. F. Bihar Vben.

KÉCS.

KÉCS. Sz. P. Somogy Vben.
KÉCSA. F. Torontál Vben.

KÉJ.

KÉJ. Libentia. M. A.
Kéj-kéntelen. Coacte, necessario. M. A.
KÉJE. Ejus libentia.
Kéje szerint. Juxta suum placitum.
Kéjén. In suo placito.
Önn kéjén járó. Sz. D.
Maga kéjént. Sua sponte. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 70.
Kéjére bocsátja: kedvére ereszti. Sz. D.
KÉJEN. Delicate, pro lubitu, sponte sua. M. A.

KÉJTELEN. Coactus, v. coacte. S. I.
Kéjtelenség. Coactio, necessitas.
Kéjtelenség hajtotta reá. Necessitate coactus fecit.

KÉK.

KÉK. Caerulus, caeruleus, caesius, glaucus. M. A. it. Vereség' helye. Vibex, livor. M. A.
Kék. F. Szaboles Vben.
Kék almás ló. Scutulatus equus. PP.
Kék bögyű. Motacilla svecica. S. I.
Kék fejű. Parus caeruleus. Blaumeise. S.I.
Kék föl folyó. Convolvulus caeruleus. PP.
Kék galamb, vad galamb. Livia. PP.
Kék hely, kék ütlek. Vibex, livor, sugillatio. S. I.
Kék helyes. Sugillatus, lividus. S. I.
Kék káposzta. Brassica sabellica, fimbriata. S. I.
Kék kökény. Prunum sylvestre. S. I.
Kék kökény-fa. Prunus sylvestris, spinosa. S. I.
Kék kő. MV. Nógrád Vben.
Kék kút. F. Szala Vben.
Kék liliom. Iris domestica, gladiolus, lilium caeruleum. M. A.
Kék macska-fark. Veronica spicata. S.I.
Kék nád-méz. Conserva violarum. S. I.
Kék szabású. Subcaeruleus. M. A.
Kék sarkantyu. Consolida regalis, calcatrippa. S. I.
Kék szeder: füvi szeder. Vaccinium nigrum. S. I.
Kék szemű: macska- vagy csóka - szemű. Caesius. S. I.
Kék szín. Violaceus, color caeruleus. M. A.
Kék színü. Glaucinus, sublividus, cumatilis. M. A.
Kék szürke ló. Glauciolus. PP.
Kék tüves. Eryngium planum. S. I.
Kék virág: búza-virág. Cyanus. M. A.
KÉKCSE, Kékse. F. Szabolcs Vben.
KÉKE. Ejus livor, vibex. Ki számlálja el kékeit.
KÉKED (Alsó, fölsö). F. Abaúj Vben.
Kékedi. Hyacinthus amethystinus. S. I.
KÉKELLik. Livet, livescit, caerulescit. S. I.
Kékellő. Livescens, caerulescens. S. I.
KÉKES. Lividus, subcaeruleus. M. A.
Kékes. FF. Szatmár és Tömös Vkben. E. F. Doboka Vben.
Kékes' falva. E. F. Hunyad Vben.
Kékesd. F. Baranya Vben.
Kékesedik. Caerulescit.
KÉKET üt valakin. Sugillat, suggillat. M. A.
KÉKÍT, kékíti. Caeruleo colore imbuit, lividum facit. Pázm. Pred. p. 810.
Meg kékíti. Lividum facit. Γιοπιαζει Pázm. Pred. p. 147. Kal. p. 726.
Kékítő. Waschblau. S. I.
KÉKSE. Goromba ruha, pakrócz. Sz. D.
Kékse, Kékcse. F. Szabolcs Vben.
KÉKSÉG. Livor, color caeruleus, M. A.
KÉKÜL. Livet, livescit. M. A.
El kékül. Lividus fit.
Meg kékül. Caerulescit.

KÉL.

KÉL. Consurgit, accrescit, surgit, excrescit, adnascitur, oritur, consumitur. M. A. it. pergit, v. pretium habet, v. fermentat, v. tuberat. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Által kél. Trajicit. M. A. Által kéltt a' vizen.
Egybe kél. Conjungitur, copulatur, matrimonium init. S. I.
El kél. Consumitur, usum habet. A' hol ló nincsen, a' szamár is el kél. km.
Föl kél. Oritur, cooritur, consurgit. surgit, resurgit, assurgit, insurgit, exsurgit. M. A.
Jár kél. It, redit. Jár kél fölebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Ki kél. Vernat, enascitur, it. egreditur, exit. M. A.
Ki kél ellene. Insurgit contra alterum.
Ki kél mellette. Tuetur, protegit, defendit, propugnat. S. I.
Meg kél. Fermentescit. M. A.
Öszve kél. Conjungitur, copulatur. S. I.
Reá kél. Ha reá kél a' dolog. Si res ad hoc deveniat. Re ita exigente.
KELENDŐ. Quod usum, quod pretium habet.
Kelendő pénz. Moneta usualis, currens.
Nem kelendő. Non est in cursu.
KELÉS. Apostema, ulcus, tuber. M. A. Tumor, vomica, it. surrectio.
Kelés a' gyermek' nyelve alatt. Batrachus. M. A.
Kelés-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
Kelés' teteje. Caput ulceris. PP.
* Apró kelés. Exanthema. S. K.
Egybe kelés. Conjunctio in matrimonium.
Föl kelés. Consurrectio, resurrectio, exortus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio, commeatus. S. K.
Orr-kelés. Polypus. S. K.
Öszve kelés. Connubium. S. K.
Vér-kelés. Furunculus. S. K.
Keléses: apró fakadékos. Pustulosus. M. A.
Keléses ne legyen.
KELET. Vadum. Vrancsics. it. Ortus, oriens v. valor, pretium. S. I.
Által kelet. Trajectus. S. I.
Ki kelet. Ver. M. A.
Nap-kelet. Ortus solis, oriens.
Kelete. Ejus ortus, v. ejus valor, pretium. Az okos embernek mindenhol kelete van. km.
Jó kelete van. Bono pretio emitur.
Nincs kelete, ára, böcse.
Keleti. Orientalis. S. I.
Ki keleti. Vernus, vernalis. M. A.
Nap-keleti. Orientalis.
Nap-keleti szél. Ventus orientalis.
Keletkezik. Intervenit, exoritur, enascitur.
El keletkezik. Abit.
KELETLEN. Carens valore, pretio, cursu.
Keletlen árúk. Merces antiquae, obsoletae. Ausschuss-waaren. S. I.
Keletlen tészta. Massa farinae nondum fermentatae.

KELEVÉNY. Apostema, ulcus, tumor, tuber. M. A.
Kelevényes. Pustulosus, pustulatus. PP.
KELŐ. Surgens, crescens. M. A. it. nascens. PP. it. Pretium habens. it. vadum.
Kelő pénz. Moneta usualis, cursiva, ordinaria. S. I.
Által kelője a' víznek. Vadum. Prágai p. 955.
Egybe kelők, Matrimonium ineuntes.
Egyházhoz kelő. Introducenda.
Elő kelő. Praeferens, praeferentialis. Pázm. Pred. p. 60. 881.
Föl kelő. Exsurgens, consurgens. M. A.
KELT, kelti. Facit surgere, excitat. L. KÖLT.
KELTT.
Ki keltt vetés. Sementis germinatio, pululatio. S. I.
Meg keltt tészta. Massa farinae, quae in justam fermentationem abiit.

KÉM.

KÉM. Emissitius, explorator. M. A.
Kém-ér. E. F. Kraszna Vben.
KÉMÉLL, kémélli. Parcit, comparcit. M. A. Parce adhibet, parce utitur aliqua re. Fillérrel kéméllik az aranyat. km.
Meg kémélli. Comparcit. M. A.
Kéméllés. Parsimonia. M. A.
Kéméllet. Idem. M. A.
Kémélletes. Frugalis, parcus. S. I.
Kémélletlen. Absque parsimonia. M. A. Nimius, prodigus, excessivus. S. I.
Kémélletlenség. Prodigalitas, excessus. S. I.
Kémélletlenül. Absque parsimonia. M. A.
Kéméllt. Parce sumtus. Délben kéméllt ebéd jó vacsora lehet. km.
KÉMES. Exploratorius.
Kémes. F. Baranya Vben.
Kémeskedik. Exploratorem agit. Faludi N. U. p. 159. N. A. p. 134. 169. U. E. 1. R. p. 178.
Kémeskedés. Occulta exploratio. Faludi U. E. 3. R. p. 148.
Kémeskedve. Exploratorie. Faludi U. E. 2. R. p. 97.
KÉMKEDik. Explorat, agit exploratorem. Gyöngyösi. 1. Darab p. 229.
KÉMLE. (Horvát, Magyar.) FF. Mosony Vben.
KÉMLEL, kémleli. Explorat. M. A.
Kémlelés. Exploratio. M. A.
Kémlelő. Explorator, corycaeus, emissitius. M. A.
Kémlelő hajó. Navis speculatoria. PP.
Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP.
Kémlelődik. Occulte, et ad omnes partes explorat.
KÉMLI. Explorat. M. A.
Ki kémli. idem. Faludi U. E. 1. R. p. 48. N. E. p. 63. N. A. p. 230.
Meg kémli. Explorat. M. A.
Kémlés, kémlelés. Exploratio. M. A.
Meg kémlés. idem. M. A.
Kémlett, kémletött, kémlettetött. Exploratus. M. A.
Kémletlen. Inexploratus. M. A.

Kémlő. idem ac Kémlelő. M. A. Pázm. Pred. p. 38.
Ki kémlő. idem. Faludi U. E. 2. R. p. 146.
KÉMSÉG. Exploratores. Káldi, Josue. 6. v. 22.

KÉMÉNY.

KÉMÉNY. Infumibulum, fumarium. M.A. A' hol a' kémény nem füstölög, nehezen leszsz ott nagy ebéd. km.
Kémény' sátora. Fumarii papilio, velum camini, cortina. PP.
Kémény-söprő. Fumarii scoparius, caminarius. PP.
Kémény-tisztító. idem.
* Kálha-kémény. Fumarium fornacis. VV. L.
Konyha-kémény. Fumarium culinae. VV. L.
KÉMÉNYD, Kéménd. F. Esztergom Vben. Sz. P. Szala Vben. E. F. Hunyad Vben.
KÉMÉNYES. Habens fumarium.
Kéményes ház. Domus fumariis instructa.
Kéményes konyha. Culina habens fumarium.
KÉMÉNYT söpör. (kéményt tisztít.) Fuliginem camini detergit. PP.

KÉN.

KÉN. Cruciatus, tormentum. L. KÍN. M.A.

KÉN.

KÉN. Sulphur. S. I.
Kén-bűz. Mephitis. S. I.
Kén-fonál. Filum sulphuratum. S. I.
Kén-gyertya. idem. M. A. L.
Kén-kő. Sulphur. M. A.
Kén-kő-bánya. Sulphuraria. M. A.
Kén-kő-patak. Torrens sulphuris. Pázm. Pred. p. 1076.
Kén-kő-tó. Stagnum sulphuris. ibidem.
Kén-köves. Sulphuratus, sulphureus. M. A.
Kén-köves fördő. Sz. P. Szepes Vben.
Kén-kövezi. Sulphurat. M. A.
Kén-kövezés. Sulphuratus. M. A.
Kén-kövi. Sulphureus. M. A.
KÉNES. Sulphuratus, sulphureus. S. I.
KÉNESŐ. Hydrargyrum, vivum argentum. M. A.
Kénesős. Mercurialis. S. I.
Kénesős szerek. Mercurialia. S. I.

KÉNÁL.

KÉNÁL. Offert. L. KINÁL. M. A.

KÉNCS.

KÉNCS. Thesaurus. vide KINCS. M. A.

KÉNT.

KÉNT, et KINT. Affixa sunt: Instar, secundum, per, juxta, juxtim. M. A.
Egyébként. De caetero.
Egygyenként. Singillatim.
Fejenként. Per capita.
Házanként. Domatim.
Miként. Quemadmodum, quo modo.
Mindenként. Juxta omnia.
Önnként. Sponte.
Pálként. Secundum Paulum, juxta Paulum v. sicut Paulus.
Szálanként. Filatim. 's a' t.

KÉNY.

KÉNY. Delicium. M. A.
Kény-élet. Vita delicata, voluptuosa v. voluptas, luxuria, mollities. S. I.
Kény-űzés. Voluptatum sectatio. S. I.
KÉNYCS. Deliciolum, thesaurus. L. KÉNCS, KINCS.
KÉNYE. Ejus delicium.
Kénye kedve az hiúság.
Kényén. Sponte, sponte sua, ultro. M. A.
Kényén való. Ultroneus. M. A.
Kényén kedvén neveltt, tartott gyermek. Puer delicate enutritus, educatus.
Kényére él. Juxta gustum suum vivit.
KÉNYEN. Delicate, molliter, in deliciis.
Kényen kedven. Csuzi, Síp-szó p. 397.
Kényen könnyen. Csuzi, ibidem p. 299.
Kényen tartott. Molliter altus, educatus. Ş. I.
KÉNYES. Petulans, petulcus, delicatus, protervus. M. A. A' ki pénzes, kényes. km.
Kényes csemegek. Cupediae delicatae. Faludi N. E. p. 156.
Kényes falat. Bolus delicatus. Faludi N. E. p. 155.
Kényes leány. Puella delicatula. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. km.
Kényesedik. Delicatulus fit, mollescit. S. I.
El kényesedik. Effoeminatur.
Kényesen. Delicate, molliter. PP.
Kényesen él. Indulget genio, delicate vivit, molliter se curat. PP.
Kényesen tartott. Ábrodiaetus, delicatus. PP.
Kényesít, kényesíti. Effoeminat v. protervum facit. S. I.
El kényesíti. idem.
Kényeskedik. Protervit. M. A.
Kényeskedés. Petulantia, protervia. M. A.
Kényeskedő. Delicatulus, petulcus. Faludi N. A. p. 148.
Kényeskedve. Petulanter, delicate. M. A.
Kényeskedteti. Delicate servat, effoeminat. Pázm. Pred. p. 205.
Kényesség. Petulantia. M. A.
KÉNYEZ. Nimium sibi indulget. S. I.
Kényeztet, kényezteti. Nimium indulgendo emollit, effoeminat. Gyöngélteti. Pázm. Pred. p. 807.
El kényezteti. Nimia indulgentia corrumpit, indulgendo perdit. S. I.
Kényeztetés. Nimia indulgentia, mollis educatio. S. I.
KÉNYTELEN, Kéntelen. Coactus, coacte. M. A. Kéntelen vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.
Kényteleníti, Kénteleníti. Cogit, adigit. S. I.
Kéntelenítés. Coactio.
Kénytelenség, Kéntelenség. Necessitas. M. A.
Kénytelenül, Kéntelenül. Coacte. M. A.
KÉNYTET, Kéntet, kénteti. Urget, sollicitat. S. I.

KÉP.

KÉP. Imago, effigies, simulacrum, sculptile, species, forma, item typus, idolum. M. A. A' jégre metszett kép, nem leszsz sokáig ép. km.
Kép. R. Venabulum, telum, jaculum. Dárda. M. A. Hasta, lancea, sarissa. S. I.
Kép-állvány. Statua, signum, simulacrum. Bildsäule. S. I.
Kép-áros. Venditor imaginum.
Kép-faragás. Sculptura. M. A.
Kép-faragó. Statuarius, sculptor. M. A.
Kép-faragó mesterség. Statuaria. M. A.
Kép-gyártás. idem. S. I.
Kép-gyártó. Pictor, plastes, v. statuarius. S. I.
Kép-írás. Pictura. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 1029.
Kép-írat. Imago, tabula picta. Gemälde. S. I.
Kép-író. Pictor M. A. CM. Pázm. Pred. p. 712.
Kép-irós ág. Ars pictoria. A' ki kép-irós ágot akar tanulni, nem megy kovácshoz. km.
Kép-irtó, Kép-rontó. Iconoclasta, iconomachus. S. I.
Kép' mássa. Imago ex alia imagine expressa v. exemplum. Ebenbild. S. I.
Kép-metsző. Caelator.
Kép-mutatás. Simulatio, hypocrisis. M.A.
Kép-mutató. Simulator, hypocrita. M. A.
Kép-oszlop. Statua. Bildsäule. S. I.
Kép-öntő. Fusor imaginum. S. I.
Kép-rajzoló. Delineator imaginis. Faludi N. A. p. 104.
Kép-rontó. Iconoclasta. Tasi p. 155.
Kép-szál. Statua, idolum. Sz. D. S. I.
Kép-tábla. Tabula figurarum.
Kép-utálás. R. Hypocrisis. M. A.
Kép-utáló. R. Hypocrita. M. A.
Kép' vasa. R. Lancea. PP.
Kép-viselő. Repraesentans, vicarius, vices gerens. S. I.
* Álló kép. Statua, idolum. S. K.
Csodálatos kép. Imago gratiosa.
Eredeti kép. Prototypon.
Fa-kép. Statua lignea. Ott hagyták a' fa-képnél. km.
Faragott kép. Sculptile.
Fekete kép. — A' fekete képnek fekete a' föstéke. km.
Föstött kép. Imago picta. S. K.
Irott kép. idem. S. K.
Jel-kép. Symbolum.
Kereszt-kép. Imago crucis.
Kő-kép. Imago lapidea. Pesthi' Meséji. p. 52.
Mely-kép. Imago v. simulacrum pectore tenus efformatum. Brustbild. S. I.
Metszett kép. Imago excisa. S. K.
Öntött kép. Imago fusa.
KÉPE. Ejus imago.
Biró' képe. Proconsul. NC. p. 265.
Király' képe. Prorex.

Szakasztott képe. Vera, et adaequata alicujus imago.
Képebéli. Tasi Gáspár p. 29.
Képében. Nomine suo, vel in sua persona. Maga képében. In propria persona.
KÉPES. Imaginosus. M. A.
Képes gyüjtemény. Collectio iconum.
Képes ház, kép-ház. Pinacotheca. S. I.
Képes tár, kép-tár. idem. S. I.
KÉPES. Competens, conveniens, condecens, aequum. M. A.
Képes jóság, v. erkölcs. Mores condecentes. Sz. D.
Képes jó móddal. Competenter. Sz. D.
Képes vagyok: tehetős. Sz. D.
Nem képes magamat erre adnom: nem cselekedhetem. Sz. D.
Képesint. Parce, temperate, moderate, convenienter.
Képesség. Discretio. Vajda. K. É. 1. K. p. 112.
Képest. Respectu.
Ahhoz képest. Respectu illius.
Ehhez képest. Respectu hujus. Faludi T. É. p. 17.
Hozzá képest. Respectu illius, illi comparatus, in comparatione cum illo. S. I.
Kihez képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.
KÉPTELEN. Amorphus, absurdus. M. A. Pázm. Pred. p. 638. it. Immanis, enormis, immodicus, immoderatus. S. I.
Képtelen drága. Nimium carus, justo carior. S. I.
Képtelenség. Absurditas, enormitas. M. A.
Képtelenséges. Perabsurdus. M. A. L.
Képtelenül. Immodice, immoderate. S. I.
KÉPZ (Képez, képezi), képzi. Imaginatur, existimat, putat. M. A.
Képzi magában. Ita sibi imaginatur. Sz. D.
Ki képezi. Efformat, effingit. Pázm. Pred. p. 751.
Képzel, képzeli. Imaginatur, sibi in mente repraesentat. Sz. D.
Képzelés. Imaginatio, phantasia. S. I.
Képzelet, Képzelmény. Phantasma, v. opinio, persuasio. S. I.
Képzelő. Imaginans, imaginatorius.
Képzelő erő. Vis imaginandi.
Képzelő tehetség. Facultas imaginandi.
Képzelődik. Imaginationes fovet. Sz. D.
Képzelődés. Imaginatio morosa. Édesek néha a' képzelődések is. km.
Képzelhető. Conceptibilis.
Képzelhetetlen. Inconceptibilis.
Képzemény. Phantasma, imaginarium quid. Sz. D.
Képzet. Idea. S. I. Sz. D.
Képzet' szüleménye. Res ficta, idealis. S. I.
Képzett. Fictus, effigiatus.
Képzés. Imaginatio, existimatio. M. A.
Képezés. Persuasio.
Bolond képezés. Stulta persuasio. Pázm. Pred. p. 247.
Képző. Imaginans, efformans.
Képező. Repraesentans. Pázm. Kal. p. 806.
Képző erő, képző tehetség. Vis, v. facultas repraesentandi.

KÉPPEN.

KÉPPEN. Instar. M. A. (KÉPBEN, usu pronunciationem leniente KÉPPEN). Est formativum adverbiorum.
Azon képpen. Ita, taliter.
Belső képpen. Interne, intime, penitus. S. K.
Csuda képpen. Mire, mirifice. S. K.
Csúf képpen. Joculanter, scurriliter. S. K.
Egygyenlő képpen. Aequaliter.
Elég képpen. Sufficienter. S. K.
Fő képpen. Imprimis, praecipue. S. K.
Hasonló képpen. Similiter.
Hihető képpen. Probabiliter, verisimiliter. S. K.
Illendő képpen. Condecenter.
Kiváltt képpen. Peculiariter, praecipue. S. K.
Külső képpen. Externe.
Más képpen. Aliter. S. K.
Mentség képpen. Excusate. S. K.
Mi képpen. Quemadmodum, sicut.
Minden képpen. Omnimode.
Ollyan képpen. Taliter, perinde. S. K.
Semmi képpen. Nullatenus. S. K.
Sok képpen. Multifariam. S. K.
Szükség képpen. Necessario. S. K.
Tettetés képpen. Ficte, simulate. S. K.
Türhető képpen. Tolerabiliter. S. K.
Valami képpen. Aliquo modo. S. K.
Volta képpen. Reipsa, serio. S. K.

KÉR (név).

KÉR. t. h. n. Abaúj, Bács, Bihar, Hont, Nyitra, Nógrád, Pest, Somogy, Sopron, Szabolcs, Tolna és Veszprém Vkben.
Kér-sziget. Sz. P. Heves Vben.
Kurva-kér. F. Arad Vben.
KÉRCS. FF. és Sz. PP. Abaúj és Borsod Vkben.
KÉRÉSZ. Ephemera. Uferas, Hafft. S. I. dicitur etiam „Harcsa – féreg.“ L. Tud. Gyűjt. 1819. VIII. Kötet p. 3.
KÉRG, KÉREG. Assula, cortex, caudex. M. A.
Kéreg a' saru' sarkában. Suber. PP.
Kéreg-fa. idem. S. I.
Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használ, mint ebnek a' fa-kéreg. km.
Kérge. Cortex ejus.
Kérges. Corticosus, corticem habens.
Kérges. E. F. Hunyad Vben.
Kérges fa. Caudex. M. A.
Kérgesedik. Corticem induit.
Meg kérgesedik. idem.
Kérgesül. idem.
KÉRI. Qui ex KÉR est oriundus, vel inde nomen habet. Hozó família ez, nem Kéri.
Kéri erdő. Sz. P. Veszprém Vben.

KÉR (ige).

KÉR, kéri. Rogat, petit, precatur, poscit. M. A. Lassan járj, tovább érsz, előbb nyersz, hogy ha kérsz. km.
El kéri. Expetit, deposcit sibi aliquid. S. I.
Erősen kéri. Efflagitat, depostulat, obtestatur. M. A.
Elő kéri. Petit sibi exhiberi.
Föl kéri. Petit sibi dari.
Föl kéri a' várast. Urbem provocat ad deditionem. S. I.
Ki kéri. Expetit, efflagitat. M. A.
Meg kéri. Repetit, reposcit, reflagitat. M. A.
Meg kéri az adósságot. Debitum exigit. PP.
Meg kéri a' leányát. Filiam illius deposcit in uxorem.
Reá kéri. Petendo permovet ad hoc v. illud faciendum, praestandum.
Viszsza kéri. Repetit, reposcit. M. A.
KÉRD, kérdi. Interrogat, quaerit, rogat. Lásd alább külön.
KÉRDEGEL, kérdegeli. Rogitat. M. A.
Ki kérdegeli. Erogitat, efflagitat. M. A.
KÉREDZik. Veniam abeundi petit. M. A.
Bé kéredzik. Petit admitti.
El kéredzik. Petit veniam abeundi. M. A.
Haza kéredzik. Petit domum dimitti.
Ki kéredzik. Petit se foras dimitti.
Ki kéredzett az oskolából.
Kéredzés. Veniae petitio. M. A.
Bé kéredzés. Csuzi Tromb. p. 434.
El kéredzés. Petitio veniae abeundi. M. A.
KÉREGET. Rogitat, petit stipem, mendicat. M. A.
Föl kéregeti. Hic et ibi levat pecuniam.
Házanként kéreget. Domatim mendicat.
Ki kéregeti. Emendicat. M. A. CM.
Kétegetés. Rogitatio, petitio. M. A.
Kéregető: kérő, kunyoráló. Petax, importunus flagitator. PP.
KÉREL, kéreli. Placat. „A' ki szivből téged mostan kérelni akar.“ Beniczki. p. 48.
KÉRELEM. Petitum, postulatum. M. A.
Kérelem-levél. Libellus supplex.
Kérelem' útján. Viâ instantiae. Tiszti Szótár p. 62.
Kérelme. Ejus postulatum.
KÉREMÉNY. Oratum, oratus, petitum, obtestatio, obsecratio. M. A.
Kéremény szerint. Precario. M. A.
KÉREMÉS. idem ac Kéremény. Pázm. Pred. p. 582. 1182.
Kéremés szerint. Precario. Pázm. Kal. p. 417.
KÉRÉKENY. Petax.
Kérékenység. Petacitas. Pázm. Pred. p. 657.
KÉREMZik: kéredzik.
KÉRÉS. Rogatio, petitio, postulatum. M. A.
Meg kérés. Repetitio, postulatio. M. A.
Viszsza kérés. Repetitio. M. A.
Kérése. Ejus petitio. Urak' kérése parancsolat. km. Precibusque minas regaliter addit. M. A.
KÉRET, kéreti. Curat rogari. Pázm. Epl. T. 1. p. 95.
KÉRETLEN. Non rogatus. Vajda. K. É. 3. K. p. 565.
Kéretlenül. Non rogate, ultro. S. I.
KÉRKEDik. Gloriatur, jactat se. M. A. A' bolond avval is kérkedik, a' mit szégyenleni kellene. km.
Kérkedékeny. Jactator, jactuosus, gloriabundus, gloriosus. M. A. Arrogans. NC. p. 219.

Kérkedékeny leány tudod tánczban mint jár. km. Nos decem Rhodienses decem naves. M. A.
Kérkedékenység. Gloriatio, jactantia. M. A.
Kérkedékenyül. Jactanter, jactuose. M.A.
Kérkedés. Gloriatio, jactantia. M. A. Venditatio. CM.
Kérkedő. Gloriator. M. A.
Kérkedő nyelv. Linqua magniloqua. Káldi Psalm. 11. 4.
Kérkedőleg, kérkedőképpen. Jactanter. S. I.
Kérkedség. Gloriatio. M. A.
Kérkedve. Jactanter.
Kérkedve mutogatja. Venditat. M. A.
KÉRKESZik. Gloriatur. vide Kérkedik. M. A. Monoszlai, Hit' olt. p. 351.
Kérkettség. Gloriatio, jactantia. M. A.
KÉRKÜDik. idem ac Kérkedik. Monoszlai Hit' oltalma p. 369.
KÉRKÜSZik. Gloriatur. Kérkedik.
Kérküvő. Gloriator. Prágai in Praef.
Kérküttség. Gloriatio, jactantia. Prágai p. 198.
KÉRLEK. Quaeso, obsecro. M. A.
KÉRLEL, kérleli. Rogitat, mitigat, placat, reconciliat. M. A.
Meg kérleli. Demitigat, perplacat, complacat, precibus mitigat.
Kérlelés. Placatio, reconciliatio. Faludi Sz. E. p. 53. N. E. p. 69.
Meg kérlelés. idem.
Kérlelhetetlen. Inexorabilis, indeprecabilis. M. A.
Kérlelhető. Exorabilis, deprecabilis. M. A.
Kérlelő. Placator, reconciliator.
Kérlelődik. Placatur, mitigatur.
KÉRŐ. Rogator, petitor. M. A. it. Procus. S. I.
Kérő, a' sebben. Linamentum. M. A. Turunda, tomentum. PP. Prágai. p. 1011.
Kérő-kezkenő. Strophium procis dari solitum.
Kérő levél. Instantia, libellus supplex.
Kérő-rágás. Rumen, ruminatio. M. A.
Kérő-társ. Competitor. S. I.
Leány-kérő. Procus, proxeneta.
Pénz-kérő. Petitor pecuniae. Kettőnek nem jó soká mulatni a' háznál: kelletlen vendégnek, pénz-kérőnek. km.
Kérőben küldi. Mittit ad virginem despondendam. Pázm. Pred. p. 1054.
Kérődik. Ruminat, ructat. M. A.
Kérődés. Ructus, ruminatio.
Kérődő. Ruminans, ruminarius.
Kérődő állatok. Animalia ruminantia.
Kérődő vétkek. Peccata ruminaria, consvetudinaria.
Kérőt kér. Petitionem petit. M. A.
Kérőt rág. Ruminat. M. A.
Kérőzik: kérőt rág. Ruminat, ruminatur. M. A. CM.
Kérőzés. Ruminatio. M. A.
Kérőző. Ruminalis. M. A.
KÉRTT, kivántt. Rogatus, petitus. M. A.
Kérttére. Ad ejus petitionem.

KÉRD.

KÉRD, kérdi. Interrogat, quaerit, rogat. M. A. A' ki kérdi, kell e? nem örömest ád. km.
Ki kérdi. Inquirit. S. I.
Meg kérdi. Perquirit, percontatur. Majd meg kérdik, hol szolgáltál. km.
KÉRDEGEL, kérdegeli. Rogitat. M. A.
KÉRDÉS. Interrogatio, quaestio. M. A. Jobb egy kérdés egy napi járó földnél. km.
Kérdés-képpen. Interrogative. M. A.
KÉRDETLEN. Non interrogatus. Telegdi Hom. 1. R. p. 606. Pázm. Pred. p. 1238.
Kérdetlenül. Non interrogate, absque quaestione. S. I.
KÉRDEZ, kérdezi. Inquirit, disquirit, percontatur. M. A. A' ki sokat kérdez, sok feleletet kap. km.
El kérdezi. Perquirit.
Ki kérdezi. Examinat. S. I.
Meg kérdezi. Interrogat.
Kérdezdegeli. Rogitat, quaeritat. M. A.
Kérdezgeti. idem. S. I.
Kérdezés. Interrogatio. M. A.
Ki kérdezés. Examen.
Kérdezkedik. Quaeritat, rogitat. M. A. Telegdi, Felelet. p. 28. 125. Pázm. Pred. p. 207.
Kérdezkedés. Inquisitio, percontatio, disquisitio, quaestiones. M. A. Pázm. Pred. p. 254. Kal. p. 151.
Kérdezkedő. Percontator, inquisitor. M. A. Pázm. Pred. p. 39.
Kérdező. Interrogator.
Ki kérdező. Examinator.
Kérdeződik. Scrutatur.
Kérdeződés. Scrutinium, scrutatio. M. A. PP.
Kérdezősködik. Identidem, et a pluribus percontatur. Csuzi, Tromb. p. 140.
Kérdezősködés. Iterata percontatio. Csuzi, Tromb. p. 86. Faludi. N. E. p. 115.
KÉRDŐ, Quaesitor, quaerens, interrogator. M. A. Kérdő utat nem veszt. km.
Kérdő hely. Locus examinis. VM. p. 23.
Kérdőbe jöhet ezen dolog. Poterit haec res in quaestionem, in controversiam sumi. Sz. D.
Kérdőre vették, fogták, vonták. In quaestionem attractus, sumtus. Sz. D.
Kérdőre veszi törvényét. Appellat caussam suam. M. Verbőczi. In Indice sub voce: „Appellatio."

KÉS.

KÉS. Culter. M. A. Kézzel hozzá, ha a' kés nem fogja. km.
Kés-csináló. Faber cultrarius. M. A.
Kés' éle. Acies cultri.
Kés' foka. Dorsum cultri. Ollyan éles, mint a' kés' foka. km.
Kés-hegy. Mucro cultri, culter extremus. S. I.
Kés-hegygyel. Quantum extremitas cultri capit. Faludi. U. E. 1. R. p. 159.
Kés-hüvely. Vagina cultri. S. I.
Kés' lapja. Planum cultri, lamella cultri. S. I.
Kés' nyele. Manubrium cultri. S. I.
Kés' pilingája. Lamina cultri. S. I.
* Bális-kés. Culter officinalis.
Hármas kés. Faludi. E. M. p. 37.
Kertész-kés. Scalprum hortense.
Konyha-kés. Culter culinarius. PP.
Mészáros-kés: disznó-ölő kés.
Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
Vakaró kés.
Varga-kés. — Soha nem volt, nem is lészen varga-késnek hüvelye. km.
Vágó kés: hús-vágó kés.
KÉSE. Ejus culter. Bele törött a' kése. km.
Péter' kése. Pugio sclopeti. Bayonnette. S. I.
Kését más asztalához töröli. Parasitus.
KÉSEL, késeli. Cultro figit.
Meg késeli: késsel által veri. Cultro transfigit. Sz. D.
KÉSES. Cultratus. M. A.
KÉST üt szivébe. Scrupulum injicit. M. A.
El ejtetted a' kést. Post festum venisti. M. A. Nem jó haragos ember' kezébe kést adni. km. Úgy szereti, mint a' kecske a' kést. km.

KÉSik.

KÉSik. Moratur, tardat, commoratur. M. A. Az Isten sem nem késik, se nem siet. km.
El késik. Sero venit, paullo diutius moratur. S. I.
Meg késik. Tardius venit.
KÉSEDELEM. Tarditas, mora, Cunctatio. M. A.
Késedelme. Ejus mora. Faludi N. A. p. 214.
Késedelmes. Serus, tardus, cunctabundus, cunctator. M. A. Igen késedelmes a' rokon' segétsége. km.
Késedelmeskedik. Moras trahit, cunctatur. Faludi Sz. E. p. 4.
Késedelmesség. Cunctatio, tarditas, mora. M. A. Pázm. Kal. p. 235. Pred. p. 292.
Késedelmezi. Moratur, tardat, cunctatur. M. A.
Késedelmezés. Cunctatio, tardatio, mora. M. A.
KÉSEI. Tardior.
Kései bárány. Agnus tardius editus. Hallottam 1828. Maj. 17.
Kései gyermek. Posthumus.
Kései vetés. Tardior seminatura.
KÉSEN. Tarde, sero. M. A. PP.
KÉSELŐDik. Immoratur, tardat. M. A.
Késelődés. Immoratio, tardatio. M. A.
KÉSÉS. Cunctatio, mora, tardatio. M. A.
KÉSHETik. Potest morari.
Nem késhetik. Non potest morari.
KÉSLEL, késleli. Tardat, retardat, moratur. M. A.
Meg késleli. Retardat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 428.
Késlelés. Moramentum, retardatio. M. A.
Meg késlelés. Retardatio. M. A.
Késlelő. Moratorius, morator. M. A. Tardans. CM. Faludi U. E. 1. R. p. 135.

Késleltet, késlelteti. Tardat, retardat, moras injicit.
Meg késlelteti. Demoratur, tardat. M. A.
Késleltetett. Tardatus. M. A.
Meg késleltetett. Retardatus, remoratus. M. A.
Késleltető. Moratorius. CM.
KÉSLik. Moratur, cunctatur. S. I.
Késlet, késleti. Tardat, retardat. Csuzi, Síp-szó. p. 50.
Késlödik. Demoratur.. Sz. D.
Késlödés. Demoratio. Sz. D.
KÉSÖ. Morator, tardans. it. tardus, serus, serotinus. M. A. Késö az agg ebet szelídíteni. km.
Késö bánat eb gondolat. km.
Késö estve. Sera nox, sera nocte. M. A.
Késö estig. Usque seram noctem. S. I.
Késö maradékink, onokáink. Sz. D.
Késö nyom. Posteri, posteritas. S. I. Sz. D.
Késö sütve. Clypeum post vulnera sumis. M. A.
Késö sülve. Faludi T. É. p. 258.
Késö tanács. Consilium post facta. S. I. Sz. D.
Késö vetés. Seminatura serotina. S. I.
Késö vénség. Senectus provecta. Sz. D.
Késöbb. Posterior, tardior.
Késöbbi. idem.
Késöbben. Tardius, posterius. M. A.
Késöbbször. idem. M. A.
Késödik. Commoratur, moram nectit. M. A. Beniczki p. 188.
Késön. Tarde, sero. M. A. A' ki késön megy a' templomba, még is akkor jö ki, mikor a' többi. km.
Késön érö gyümölcs. Fructus serotini. Faludi N. E. p. 169.
Késön fog a' dologhoz. Annosam quercum plantat.
Késön jársz. Sero venisti. M. A.
Késön korán. Serius, citius.
Késön korán orczájára kerül. km.
Késön való. Serotinus.
Késön való gyermek korán való árva. km.
Késöre. Sero. M. A.
Késöre hára meg érkezett: valahára meg jött. Sz. D.
Késös. Tardiusculus.
Késösen jöttek. Tardiuscule venerunt.
Késöség. Tarditas, tardities. S. I.
Késövé leszsz. Tardescit. M. A. PP.

KÉSÉR.

KÉSÉR, késéri. Comitatur. M. A.
Alá késéri. Deorsum comitatur.
Bé késéri. Introrsum comitatur.
El késéri. Deducit. M. A.
Haza késéri. Domum comitatur.
Ki késéri. Foras comitatur honoris caussa.
Le késéri. Deorsum comitatur.
Viszsza késéri. Recomitatur.
KÉSÉRÉS. Comitatus, deductio. M. A.
El késérés. idem. M. A.
KÉSÉRÖ. Comitans, comitivam addens. A' gazdagnak sok a' Késéröje. km.
Késérö. Csizmadia-szerszám, mellynek közbe vetése által verik bé a' csizmadiák az éket, midön sámfázzák a' csizmát. Sz. D.
Késérö vers. Propempticon. M. A. L.
KÉSÉRT, késérti. Tentat, explorat, periclitatur. M. A.
Meg késérti. Probat, tentat.
Meg késérti a' várt hadi csellel. Sz. D.
Késértés. Tentatio, tentamen, tentamentum. M. A.
Meg késértés. Probatio, tentamen. M.A.
Késértet. idem ac Késértés. M. A.
Késértetlen. Intentatus, inexpertus, inexploratus. M. A.
Késértett. Tentatus. M. A.
Késértget, késértgeti. Subtentat, pertentat. M. A.
Késértgetö. Tentabundus. M. A.
Késértö. Tentator. M. A.

KÉSMÁRK.

KÉSMÁRK. Scopulus, rupes. Faludi B. E. p. 37. N. A. p. 76. U. E. 1. R. p. 170.
KÉSMÁRK. Tyropolis, Civitas Scepusii in Ungaria. M. A.
Késmárki. Tyropolitanus. M. A.

KÉSZ.

KÉSZ. Promptus, paratus, expeditus, elaboratus. M. A. Sok kéz hamar kész. km.
Kész akarat. Promptitudo. S. I.
Kész akaró. Promptus. S. I.
Kész akartva. Sponte, studiose, de industria, voluntarie. S. I.
Kész betegség. — A' vénség kész betegség. km.
Kész bohó. Morio, sannio, scurra aulicus. S. I.
Kész étek. Manna. Sylvester.
Kész evö. Parasitus, assecla mensarum. S. I.
Kész kenyér-evö. Asini mandibula. M. A.
Kész kedv. Promptitudo. S. I.
Kész kedvvel. Prompte, promptim. S. I.
Kész koldus. Ad incitas redactus.
Kész költö. Poeta schedicus, extemporaneus. S. I.
Kész nevetség. Risum movet.
Kész pénz. Numi numerati, pecunia praesens. S. I.
Kész pénzzel. Parata pecunia.
Kész pénzzel tartozik. Ad libellam debet. M. A.
Kész vendég. Coenipeta, parasitus.
Kész vevö. Paratus emtor. S. I.
Kész volta valakinek. Promtitudo. Pázm. Pred. p. 260.
KÉSZEN. Promte, in promtu, parate, expedite. M. A.
Készen van. In promtu est, paratus est.
Készen való. Praesentarius, praesentaneus. M. A.
Készen várja. Paratus exspectat.
KÉSZÍT, készíti. Apparat, instruit. M.A.
El készíti. Praeparat, apparat. M. A.
Elö készíti. Praeparat.
Föl készíti. Ornat, parat ea, quibus opus est ad cultum et ornatum. S. I.
Hozzá készíti. Adparat, adaptat.
Ki készíti. Elaborat.
Meg készíti. Apparat, comparat, praeparat. M. A.
Mondva készítette.
Öszve készíti. Comparat.
Készítdegel, készítdegeli. Sensim parat. S. I. Sz. D.
Készítés. Instructio, apparatus, comparatio, promptatio. M. A.
El készítés. Praeparatus, praeparatio, apparatus. M. A.
Ki készítés. Elaboratio.
Meg készítés. Praeparatio, apparatus. M. A.
Készítetlen. Infectus, imparatus. M. A. Nondum elaboratus.
Készített. Praeparatus.
Készített gyapju. Lana pexa.
El készített. Praeparatus. M. A.
Ki készített. Elaboratus.
Ki készített bör. Pellis elaborata.
Készítget, készítgeti. Sensim parat. S. I.
Készitmény. Arte factum. S. I. Sz. D.
Készítö. Parans, praeparans.
Készíttet, készítteti. Curat parari.
Meg készíttetett. Praeparatus, apparatus. M. A.
KÉSZSÉG. Promptitudo M. A.
KÉSZÜL. Parat se, v. paratur.
El készül. Parat se ad abitum v. praeparatur.
Elö készül. Praeparat se.
Föl készül. Praeparatur.
Hozzá készül. Accingit se, vel cum cura praestolatur. S. I.
Ki készül. Exitum parat. v. elaboratur. Faludi T. É. p. 73
Meg készül. Praeparatur.
Viszsza készül. Reditum parat.
Készület. Instructio, paratus, apparatus, apparatio, procinctus. M. A. A' nagy készületnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
Készület-kezdés. Praeludium. CM.
* Hadi készületek. Apparatus bellici.
Házi készület. Apparatus domesticus. Sz. D.
Konyha-készület. Instructio culinae. Sz. D.
Készületes. Apparatus, instructus. M.A.
Készületesen. Apparate. M. A.
Készületlen. Imparatus, impromtus. M.A.
Készületlenség. Inapparatio. M. A.
Készületlenül. Imparate. Pázm. Pred. p. 471.
Készülget. Paritat, promtat. M. A. Sensim se parat.
Készülö. Apparans, apparatorius, item Classicum.
Készülö félben van. Est in medio apparatu.
Készülöt fuj. Classicum canit v. colligit vasa. S. I. Jelt ád a' menésre, indulásra. Sz. D.
Készülöt húznak: march'ot húznak.
Készültt. Apparatus, paratus, praeparatus.
El nem készültt. Infectus. S. I.

KÉT.

KÉT. Duo. M. A. Két urat nehéz szolgálni. km.
Két ábrázatú. Biformis. M. A.
Két-ág. Sz. P. Baranya Vben.
Két ágú. Bifidatus, bifurcus. M. A. CM.

Két ágú kapa. Bidens, bipalium. M. A. CM.
Két ágú rúd. Temo furcillatus. S. I.
Két ajtó között nem tartom ujjomat. km.
Két ajtós. Biforis. M. A.
Két annyi. Duplus. M. A.
Két annyinál nagyobb. Altero tanto major.
Két annyival több. Plus altero tanto.
Két annyú. Bimater. M. A.
Két arczulatú. Bifrons. M. A.
Két attyú. Bipater. M. A.
Két Dolics. F. Vas Vben.
Két' egyháza. F. Békes Vben.
Két éjtszaka. Binoctium. M. A.
Két élű. Bipennis. CM.
Két élű hegyes tör. Framea. PP.
Két élű kard. Anceps. PP.
Két éltű. Amphibius, bestia anceps. S. I.
Két értelmű. Aequivocus. S. I.
Két esztendő. Biennium, M. A.
Két esztendős. Biennis, bimulus, bimus. M. A.
Két fajú Hibris, hibrida, duplicis speciei. S. I.
Két fejű. Biceps. M. A.
Két fejü kigyó. Amphisbaena. M. A.
Két fejű sas. Aquila biceps.
Két felé. Utrinque, bipartito. M. A.
Két felé kap. Fluctuat. S. I.
Két felé nézés. Circumspectio. Pázm. Pred. p. 863.
Két felé nyíló. Biforis. M. A.
Két felé nyíló kapuk. Valvae bifores. PP.
Két felé osztja. Bipertit. M. A.
Két felé tekéntés. Circumspectio. Pázm. Pred. p. 864.
Két felé veti a' lábait. Divaricat pedes, diducit. S. I.
Két felé vonja. Divaricat, diducit. PP.
Két-fél. F. Tömös Vben.
Két-féle. Bigeneris. M. A.
Két-féle-képpen. Dupliciter, duplici modo. S. I.
Két fél hold. Parenthesis. Komjáthi. S. I.
Két feleségű. Digamus, bigamus. M. A.
Két felől. Utrinque. M. A.
Két férjes. Bivira. S. I.
Két fillyéres. Diobolaris. M. A.
Két fülű edény. Amphora. M. A.
Két funt. Dipondium, dipondius. M. A.
Két funtnyi. Dipondiarius. M. A.
Két funtos. Bilibris. M. A.
Két gerenda' köze. Intertignium. PP.
Két ház' ebe. km. Geminas chordas ferit. M. A.
Két hangú: kettős hangú. Diphtongus. S. I.
Két-hely. MVV. Somogy, és Soprony Vkben.
Két homlokú. Bifrons. M. A.
Két hónap. Bimensis. M. A.
Két hónapi. Bimensis, bimestris. M. A.
Két hónapos. idem.
Két igás. Bijugis. M. A.
Két ízben. Bis, duabus vicibus. M. A.
Két ízromban. idem. S. I.
Két Kámon. (Kis, nagy.) FF. Vas Vben.
Két karnyi. Bicubitalis. M. A.
Két-képpen. Dupliciter, bifariam. M. A.
Két képű. Biformatus, biformis. M. A.
Két kerekű szekér. Birotum, pabo. PP.
Két kézzel adja. Libenter dat. S. I.
Két kézzel kap valamin. Nimium rem aliquam diligit. S. I.
Két Kolta. (Kis, nagy.) FF. Vas Vben.
Két kövü malom. Mola bina. PP.
Két kő-fal' köze. Andron. PP.
Két lába' köze. Interfeminium. PP. Két láb-köz. S. I.
Két láb-nyomnyi. Bipedaneus, bipedalis. M. A.
Két lábú. Bipes. M. A. CM.
Két lat. Uncia. S. I.
Két latnyi. Uncialis. S. I.
Két linea' köze a' rendeltt seregben. Intercordinium. PP.
Két lóra fizetett katona. Miles dupli stipendii. PP.
Két lovú szekér. Biga.
Két napi. Biduanus. M. A.
Két nemű. Bigeneris, bigenus. M. A.
Két nembéli. Hermaphroditus. S. I.
Két nevü. Binominis, binomius. M. A.
Két-nyár. Sz. P. Somogy Vben.
Két nyelvü. Bilinquis. M. A. Tasi Gáspár p. 35.
Két nyüstös. Bilix. PP.
Két rend-ház. Distega, bistega. PP.
Két rend írás. Exiguae lineae.
Két rendű, két rendbéli. Duplicis generis. S. I.
Két rendű árpa. Hordeum distichum. S. I.
Két rét hajtja. Inflectit.
Két rétű. Bilix, duplus. M. A.
Két singnyi. Bicubitalis. M. A.
Két szarvú. Bicornis. M. A.
Két száz. Ducenti. M. A.
Két századik. Ducentesimus. M. A.
Két százan. Duceni. M. A.
Két százszor. Ducenties. M. A.
Kétszín. Simulatio it. Pars utraque, adversa, et aversa. Faludi. U. E. 3. R. p. 54.
Két szín alatt. Sub utraque specie.
Két színesek. R. Utraquistae, calixtiani, communicantes sub utraque specie. Pázmán. S. I.
Két színkedik, két színeskedik. Simulat amicitiam. S. I.
Két szín-vétel. Communio sub utraque specie. Pázm. S. I.
Két színű. Bicolor. M. A.
Két színű kezkenő. km.
Két szinüség. Simulatio, hypocrisis. S. I.
Két tagú. Bimembris. M. A.
Két tenyérnyi. Bipalmis. M. A.
Két testű. Bicorpor. M. A. CM.
Két tornyú Lak. F. Veszprém Vben.
Két tutszat gomb. Globulorum duae duodecades. PP.
Két úttal. Bis, duabus vicibus. M. A.
Két útú. Bivius. M. A.
Két vágással el ejti. Ensis ictu bis repetito dejicit. PP.
KETTEN. Duo, bini. M. A.
Ketten ketten. Bini et bini. M. A.
Kettenként. Bini. Paarweise. S. I.
Ketten-képpen. Idem.
KETTÉ. In duas partes, bifariam.
Ketté hasad. Diffinditur.
Ketté-hasadtt. Bifidus, diffissus. M. A.
Ketté hasitja. Diffindit. M. A.
Ketté osztja. Bipartitur. M. A.
Ketté szegi. Diffringit. M. A.
Ketté szegés. Diffractio. M. A.
Ketté töri. Frangendo in duas partes dividit. M. A.
Ketté törött. In duas partes fractus.
Ketté vágja. Intersecat, dissecat. M. A.
Ketté választja. Dividit, sejungit, divellit, in duas partes seperat, dirimit. M. A.
Ketté válik. Diffinditur, dividitur. M. A.
KETTŐ. Duo, duae. M. A. Kettő a' vár, egygyikben haragusznak, a' másikban nem félnek. km.
Kettő előtt hasznos ki térni, a' terhes szekér előtt, a' részeg ember előtt. km.
Kettő közül akár mellyik. Alteruter. M. A.
Kettődik. Bimus, secundus. M. A. Második.
Kettői. Dualis. M. A. PP.
Kettőn áll a' vásár t. i. az adón, és a' vevőn. km.
Kettőnként. Geminatim. M. A.
Kettőnek egygyike. Duorum alter. PP.
Kettőnek vagyon nagy böcsülete, új ruhának, új pénznek. km.
Kettőre. Ad duos.
Kettőre teríts. Sterne mensam pro duabus personis.
Kettőre jár az óra.
Esztendőre, vagy kettőre. Ad annum unum, vel duos.
Kettős. Duplex, gemellus, geminus, didymus. M. A.
Kettős arany, vagy tallér. Binio, duplia, aureus binarius. PP.
Kettős baj. Duellum, duorum bellum. S. I.
Kettős beszéd. Dialogus. S. I.
Kettős gyermekek. Gemelli, gemini. PP.
Kettős gyermeknek egygyike, ki még él. Vopiscus. PP.
Kettős kettő — Nem a' kettős két esztendőre csiped azt a' körmöd közé. km.
Kettős-mező. E. F. Doboka Vben.
Kettősök. Két hámos lovak. Biga, bigae. S. I.
Kettősben járják.
Kettős út. Bivium. M. A.
Kettősen. Duplicato, geminatim. M. A.
Kettősít, kettősíti. Geminat. M. A.
Kettősítés. Geminatio. M. A.
Kettőst szülő. Gemellipara. M. A.
Kettős ünnep, hetes eső, szolga-nyugodalom. km.
Kettőt nehéz csalni: a' szemet és a' fület. km.
Kettőt nem lehet ki írtani az országból: a' pört, az adósságot. km.
Kettőt nem mindenkor jó macska' farkára kötni: az álmot, a' gondolatot. km.
Kettőt nem tanácsos el venni: vén asszonyt pénzéért, ó kocsit vasáért. km.
Kettőt utál a' ház: haragot asztalnál, csevegést konyhánál. km.
Kettőz, kettőzi. Duplicat. M. A.
Meg kettőzi. Conduplicat. M. A.
Kettőzés. Duplicatio. M. A.
Meg kettőzés. Conduplicatio. M. A.
Kettőző. Duplicator.

* Zsup-kettőzök. Qui fasces straminum bifariam colligant.
Kettőzött. Duplicatus.
Kettőzött zsup. Fasces straminum duplicati.
Kettőzik. Duplicatur.
Kettőzik a' szeme. Dum oculus objectum duplicat.
Kettőztet, kettőzteti. Geminat, congeminat, ingeminat. M. A.
Meg kettőzteti. Adduplicat, conduplicat, congeminat. M. A.
Kettőztetés. Duplicatio, geminatio. M.A.
Kettőztető. Duplicans, geminans. M. A.
Kettőztető beszéd. Dialogus. Prágai. p. 690.
Kettőztetett. Ingeminatus. M. A.
Meg kettőztetett. Conduplicatus, ingeminatus. M. A.
KÉTEL, kételi, kétli. Ambigit, dubitat. M. A. In dubium vocat.
Nem kétlem. Non dubito. Non revoco in dubium.
Kételkedik. Dubitat, ambigit. M. A.
Kételkedik benne. Indubitat. M. A.
Kételkedik szabású. Subdubitat. M. A.
Kételkedés. Ambiguitas, dubitatio. M.A.
Kételkedő. Dubitans.
Kételkedő - képpen. Dubitanter, ambigue. S. I.
Kételkedetlen. Indubitatus. M. A.
Kételkedhető. Dubitabilis. M. A.
Kételkedve. Dubitanter. S. I.
Kételkedteti. Facit dubitare.
Kételkedtető új tudomány. Scepticismus. Pázm. Kal. p. 111.
KÉTELEN. Invitus, coactus v. invite, coacte. M. A. (A' ki kettő között sem választhat, annak szabadsága nincs, és így valóban KÉTelen. Invitus, nisi malis esse detortum ex KÉJtelen, quod vide superius.)
Kételen véle. Cogitur, debet facere.
Kételen való szolgálat. Angaria. M. A.
Kételen következik. Necessario sequitur. Pázm. Kal. p. 272.
Kész-kételen. Prágai p. 314.
Kételenít, kételeníti. Cogit. M. A.
Kételenítés. Coactio. M. A.
Kételenítheti. Potest cogere. Pázm. Pred. p. 527.
Kételenítő rettégés. Timor coactivus. Pázm. Pred. p. 792.
Kételenség. Coactio, necessitas. M A.
Kételenül. Coacte. Faludi. N.U. p. 70.
KÉTES. Dubius, ambiguus. M. A.
Kétes értelmű. Dubii sensus. Faludi. U. E. 2. R. p. 94.
Kétes reménység. Spes dubia. Faludi E. M. p. 242.
Kétesen. Dubie, ambigue. M. A.
Kétieskedik. Dubitat, ambigit. Faludi U. E. 3. R. p. 55.
Kétesség. Dubietas, ambiguitas. M. A.
KÉTSÉG. Dubium, ambiguum it. desperatio. M. A.
Kétség-ki-rekesztő jelenségek. Signa indubitata, omne dubium excludentia. Pázm. Pred. p. 1045.
Kétség nélkül. Indubie, indubitate, indubitanter. M. A.
Kétség kívül. idem. S. I.
Kétségbe ejti. Inducit in desperationem.
Kétségbe ejtő. Pázm. Kal.. p. 929.
Kétségbe esik. Desperat. M. A.
Kétségbe esés. Desperatio. M. A.
Kétségbe esett. Desperatus. M. A.
Kétségbe hozható. Quod in dubium revocari potest. Tordai MSS.
Kétséges. Dubius, dubiosus, ambiguus, anceps. M. A.
Kétséges beszédű. Flexiloquus. M. A.
Kétségesen. Dubie, ambigue. M. A.
Kétségesíti. Facit dubium, trahit in diversum. S. I. Sz. D.
Kétségeskedik. Dubitat, ambigit. Epist. Széch. T. 1. p. 316.
Kétségtelen. Indubius. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p. 892.
Kétségtelenül. Indubie. Erdélyi József, Zichi fölött p. 34.
KÉTSZER. Bis. M. A.
Kétszer sültt. Panis nauticus, biscoctus. S. I.
Kétszeres. Duplex, duplus. M. A. Geminus. Vrancsics.
Kétszeres búzá. Triticum siligine mixtum.
Kétszeres írások. Faludi E. M. p. 242.
Kétszerez, kétszerezi. Duplicat, conduplicat. M. A. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 659.
Kétszerezés. Duplicatio, conduplicatio. M. A.
Kétszerezteti. Facit ut alter duplicet. Csuzi Sip-szó. p. 123.
Kétszeri. Duplex. S. I.
Kétszerre. Ad duas vices.
Kétszerre is elég leszsz. Etiam ad duas vices sufficiet.
Kétszerte. Duplo. M. A.
Kétszerte inkább. Duplo magis. M. A.
Kétszerü. Duplex. Vrancsics.

KÉV.

KÉV. loco Kény v. Kéj.
KÉVES: kényes.
KÉVÉN.
Maga kévén. Sua sponte. Zvonarics M. Postilla 1. R. p. 450. 537.

KÉVÁN.

KÉVÁN. Cupit, optat. L. KÍVÁN. M. A.

KÉVE.

KÉVE. Manipulus, merges. M. A.
Kéve-hányó vella. Furca manipularis.
Kéve-kötél. Stramineum vinculum, tomex. PP.
Kéve-kötő. Manipuli ligator. VV. L.
Csősz - kéve. Manipulus custodi campi dari solitus. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
KÉVÉBE köti. Colligit spicas in fasciculos. PP. Mindent egy kévébe köt. km.
KÉVÉT hány. Manipulos injicit currui, vel ex curru ad metam frugum.
Kévét köt. Spiceos fasces struit, tomice manipulos ligat. PP.
KÉVÉZ. Spicas colligit, spiceos manipulos struit. S. I.

KÉZ.

KÉZ. Manus. M. A. A' kéz kezet mos. km.
Kéz-adás. Stipulatio, sponsio. S. I.
Kéz alatt. Sub manu. Alattomban.
Kéz-csapás. v. ütés. Consensus v. stipulatio, dextera fides data. S. I.
Kéz-csókolás. Osculum manus.
Kéz-elő. Az ing-új' ránczba szedett elejének bé szegése. Sz. D.
Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.
Kéz' gyökere. Carpus. S. I.
Kéz-hadázás. Inepta manuum gesticulatio. S. I.
Kéz-hányás. Chiromania. M. A.
Kéz-írás. Chirographum, autographum, syngrapha. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 601. Kal. p. 126. 944.
Kéz-írat. Manuscriptum, codex manuscriptus. S. I.
Kéz-ív, kéz-íj. Arcus. M. A.
Kéz-ives. Arcitenens. M. A.
Kéz-iv-módra. Arcuatim. M. A.
Kéz-ijjal vivó. Arquites. M. A.
Kéz-íjas. Arcitenens. Pázm. Kal. p. 291.
Kéz-kenő, Kez-kenő. Linteum. M. A.
Kez-kenő-szövő. Linteo. NC. p. 287.
Kéz' lapja. Metacarpus, metacarpium. S. I.
Kéz-mosó tál. Malluvium. S. I.
Kéz-nézés. Chiromantia. S. I.
Kéz-nézö. Chiromantes. S. I.
Kéz-orvos. Chirurgus.
Kéz-szenny. Sordes manuum. Dug. km. 1. R. p. 238.
Kéz-tapsolás. Manuum plausus, applausus. S. I.
Kéz-vetés. Manuum impositio v. apprehensio, occupatio. S. I. Sz. D.
Kéz-vonó. Scalprum bimanubrium. PP.
* Bal kéz. Sinistra manus.
Jobb kéz. Dextra manus, dextera. Tenni különbséget nem tud jobb 's bal keze köz't még: Infans.
Négy kéz láb. Manibus pedibusque repit.
Sok kéz. Multae manus. Áldott a' sok kéz, átkozott a' sok száj. km.
KÉZD.
Szász-Kézd. E.MV. Szász-Sebes Székében.
KEZE. Manus ejus. A' mit jobb keze nyújt, bal keze viszsza veszi.
Keze' feje. Carpus. PP.
Keze' fejével csapta. Aversa manu ictum inflixit. PP.
Keze között. In manibus ejus. Nincs keze között annyia. Prae manibus non habet tantum.
Keze' szennye — Te kezed' szennye. km.
Kezéből ki ejti. E manibus dimittit, emittit. PP.
Kezéhez ragad. Adhaeret manibus ejus.
Kezére adják. Sphaeram inter se reddunt. M. A. p. 55.
Nincs kezére, mint Czigánynak a' búza - vetés. km.
KEZEL. Manipulat. S. I.
KÉZEN van. Prae manibus est.
Kézen fogva. Apprehensa manu, ductu manus. Csuzi, Tromb. p. 21.
Közön kézen el vesze.

Sok kézen fordúltt már meg, mint a' kopott garas. km.
KEZES. Habens manus. it. Sponsor, fide jussor, adpromissor, praes, obses, vas. M. A. Ha veszni akarsz, légy kezes másért. km.
Kezes fizess. km.
Kezes lábas hamisság. Káldi Okt. Intés p. 25.
Kezes leszsz. Spondet, fide jubet. M. A.
Kezes-levél. Literae fide jussoriae.
Kezes-társ. Compraes. M. A.
Kezes-vétel. Satis acceptio. M. A.
Kezes-vetés. Satis datio. M. A.
Kezeskedik. Cavet, fidem jubet, sponsorem agit. S. I.
Kezesség. Sponsio, fide jussio, vadimonium. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 112.
Kezesség alá vetett bünös. Reus vadato, satis dato commissus. PP.
Kezességre ki eresztették. Vadimonio dato dimissus.
Ténnyei kezesség: csalárd kezesség, mikor nem fizetésre, hanem csak sürgetésre ád valaki kezes-levelet.
Kezest állít maga helyett. Vadem pro se statuit.
Kezest vesz. Satis accipit. M. A.
Kezest vet. Satisdat. M. A.
KEZET fog. Desponsat, sponsalia celebrat. M. A.
Kezet foghatnak: egy csöppel sem jobb a' másiknál.
Kezet ád. Consentit.
Kezet kúcsol. Manus pectinatim componit. PP.
Kezet üt, kezet csap. Consentit, approbat, accedit, ad aliquid v. fidem dextra dat, stipulata manu promittit. S. I.
KEZETLEN. Carens manibus. M. A.
KÉZHEZ szokott. Mansvefactus.
Kézhez szokott madár. Avis mansvefacta.
KÉZI. Manualis. M. A.
Kézi kaloda. Cippus, catasta. M. A.
Kézi kas. Quasillus, calathus. S. I.
Kézi könyv. Enchiridion, manuale, v. pugillares. S. I.
Kézi köszvény. Chiragra. M. A.
Kézi köszvényes. Chiragricus. M. A.
Kézi malom. Mola trusatilis. PP.
Kézi munka. Opus manuale. Pázm. Pred. p. 266. 970.
Kézi munka' ára v. bére. Manupretium. PP.
Kézi munkás. Operarius. Pázm. Pred. p. 52. 276.
Kézi mű. Opus manuarium, manufactum, manufactura. S. I.
Kézi müves. Mechanicus. M. A. Opifex, artifex. S. I.
Kézi müvesség. Opificium, artificium, ars mechanica. Handwerk. S. I.
KÉZNÉL. Ad manum, juxta manum.
Kéznél fogva. Manu prensa.
Kéznél van. Prae manibus est.
KÉZRE. Ad manum, ad manus.
Kézre adták. Redditus.
Kézre kerülte. Inventus.
Kézre kerítették. Interceptus.
Kézre való. Chirotheca. S. I.
KÉZRÓL. De manu, a manu.
Kézről kézre. Datatim. S. I.
Kézről kézre adassék, éljen a' barátság.
KEZTYÜ. Chirotheca. M. A. Be esett, mint a' kis keztyü. km.
Egy pár keztyü. Par manicarum. Szapora elö mozdítása akarmelly dolognak meg érdemel egy pár keztyüt. km.
Ködmen-keztyü. VV. L.
Téli keztyü. Hyemales manicae. VV. L.
Keztyüs. Qui manicas conficit.
KEZÜ.
Bal kezű. Qui sinistra manu comedit, scribit.
Bö kezű. Liberalis, munificus. S. K.
Csonka kezű. Manu mancus. S K.
Egy kezű. Unimanus. S. K.
Enyves kezű. Fur, furax. S. K.
Fél kezű. Unimanus. CM.
Hoszszu kezű. Longimanus. S. K.
Jobb kezű. Dexter, dextra utens. S. K.
Száz kezű. Centimanus. S. K.
Szurkos kezű. Furax. Nem tolvaj, hanem csak szurkos kezű. km.
KÉZZEL. Manu, manibus. Ne nyulj ahhoz kézzel, a' mit póznával sem érhetsz el. km.
Kézzel fogható. Palpabilis.
Kézzel hozzá. Manu res gerenda.
Kézzel hozzá, ha a' kés nem fogja. Destitutus ventis remos adhibe. S. I.
Kézzel lábbal rajta van. Omnem operam adhibet.
Kézzel szedett alma. Poma strictiva, destrictiva. PP.
Kézzel tapogatható. Palpabilis.
Kézzel vonó talyiga. Arcuma, chiromaxia, chiromaxa. PP.
Két kézzel. Utraque manu, it. libenter.

KI.

KI a) Név' mássa.

KI. Quis, quae. M. A.
Ki az. Quis ille, quae illa.
Ki' büne. Cur cessatum est. M. A.
Ki féle. Cujas, cujusmodi.
Ki' fia. Cujus filius.
Ki föl, 's ki alá. km. Eminent, cadunt, crescunt, deteruntur. M. A.
Ki' lova' fia. Cujus obscuri hominis filius.
Ki tudja. Quis scit.
Ki tudós benne. idem. Faludi N. A. p. 105.
Ki vagy. Quis es. Wer da. Qui vive.
* Akárki. Quiscunque.
Egyki. Aliquis. Faludi E. M. p. 80.
Mindenki. Omnis.
Senki. Nemo, nullus.
Valaki. Aliquis.
KICSODA. Quis, quae, quisnam. M. A.
Kicsodáné. Cujusnam uxor.
KIÉ. Cujus.
KIHEZ képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.
KIKI. Quisque, quilibet. M. A.
Kinek kinek. Cuivis, cuilibet.
Ki szánt, ki arat. Aliqui arant, aliqui metunt. Pars arat, pars metit.
KIVEL. Quocum. M. A.

KI b) Ige-határozó.

KI. Ex, foras, extra. Az ige' értelmét határozza meg, például ide foglalok minden bötüből egygyet egygyet.
Ki arat. Emetit. Rendét le aratta.
Ki áll. Exstat, prostat.
Ki bimbózik. Egerminat, progemmat.
Ki czégérezi. Metis erectis designat.
Ki csalja. Fraude elicit.
Ki dűl. Excidit, elabitur.
Ki esik. Excidit.
Ki fér. Habet spatium inde prodeundi.
Ki gázol. Eluctatur.
Ki gyúlad. Erumpit in flammam.
Ki hevül. Exaestuat.
Ki iszsza. Epotat.
Ki írja. Exscribit.
Ki játsza. Eludit.
Ki kapja. Eximit.
Ki látszik. Prostat.
Ki lyukasztja. Perforat.
Ki méri. Emetitur.
Ki nevezi. Denominat.
Ki nyomja. Exprimit.
Ki okádja. Evomit.
Ki óltja. Exstinguit.
Ki öli. Enecat.
Ki örli. Permolit.
Ki pöki. Exspuit.
Ki rija a' szemét. Fleudo amittit oculum.
Ki süvölti. Exsibilat.
Ki 's bé, és akár hová. Faludi T. É. p. 196.
Ki 's be tehető. Remissarius. M. A. L.
Ki zsarolja. Extorquet.
Ki szedi. Eximit.
Ki tudódik. Palam fit.
Ki ugrik. Exilit, prosilit.
Ki úsz. Enatat.
Ki üti. Excutit.
Ki űzi. Expellit.
Ki vele. Foras, edic, exede quod intrivisti.
Ki zárja. Excludit.
KILLYEBB (Kivüllyebb.) Exterius, remotius. M. A.
KINN. Foris. vide KÜN. M. A.
Kinn bújdosik. Evagatur. M. A.
Kinn hál. Abnoctat. M. A.
Kinn jár. Foris obambulat.
Kinn járás. Beniczki p. 155.
Kinn marad. Emanet. M. A.
Kinn maradó. Emansor. M. A.
Kinn ül. Foris sedet.
Kinn ülő széles mely. Faludi E. M. p. 242.
* Itt-kinn. Hic foris, hic exterius.
Ott-kinn. Ibi exterius.
Kint, Künt. Foris. S. I.
Kint van. Foris est.
KIVÜL. Foris, extrinsecus. vide KÜVÜL. M. A.
Kivül be felé. PP.
Kivül belől. Ubique, circumquaque. S. I.
Kivül füló. Fornax testacea. S. I. Kályha.
Kivül ír a' levélre. Adversae chartae adscribit.
Kivül való. Extrinsecus, extraneus, externus. M. A.

Kívüle, kivülötte. Extra se, extrorsum, praeter, insuper. M. A.
Kivüllyebb (kivüliebb, kivüljebb, kivüllyebb). Exterius, magis extra. S. I.
Kivülrül. Extrinsecus, ab extus.

KI c) mellyék-név.

KI. Quam. M. A.
Ki hamar. Quam cito. Pázm. Pred. p. 325.
Ki sok kemény fának lágy a' gyümölcse. Faludi T. É. p. 131.
Vaj ki. O quam.
Vaj ki szeretném. O quam ego amarem.

KIÁBÁL.

KIÁBÁL. Clamat, garrit, vociferatur. S. I.

KIÁLT.

KIÁLT, kiáltja. Clamat, vociferatur, inclamat, acclamat. M. A. A' gyermek is csak azt kiáltja, hogy meg verték, de nem mondja, miért. km.
Által kiáltja. Clamat illi, ut transeat.
Be kiáltja. Inclamat.
Föl kiált. Exclamat, conclamat. M. A.
Hozzá kiált. Acclamat. M. A.
Ki kiáltja. Proclamat. M. A.
Meg kiáltja. idem. M. A.
Meg kiáltja a' karulyt. Falconem vocat, emissarium accipitrem vocat, accersit. PP.
Le kiált. Clamat deorsum.
Reá kiált. Acclamat. M. A.
Viszsza kiáltja. Reclamat, revocat.
KIÁLTATOTT.
Meg kiáltatott. Proclamatus. M. A.
KIÁLTÁS. Clamor, vociferatio, vociferatus, quiritatus. M. A.
Föl kiáltás. Exclamatio, conclamatio. M. A.
Föl kiáltás' jele. Signum exclamationis.
Hozzá kiáltás. Acclamatio. M. A.
Ki kiáltás. Proclamatio. M. A.
Meg kiáltás. idem. M. A.
Reá kiáltás. Acclamatio. M. A.
KIÁLTOGAT. Clamitat. M. A.
Reá kiáltogat. Acclamitat. M. A.
KIÁLTOZik. Vociferatur.
Kiáltozik bajátozik. VM. Intő levél. p. 172.
KIÁLTÓ. Clamans, praeco, proclamans. M. A.
Kiáltó domb a' Ság' hegyén.
Égbe-kiáltó vétek. Peccatum in coelum clamans.
Ki kiáltó. Proclamator, praeco. M. A.
Kiáltós. Clamosus. M. A.
Kiáltós madár, ólyv, karuly. Accipiter manuarii receptus, in pugnam devolans. PP.

KICS.

KICS.
KICSID. Parvulus. Sámbár ellen. p. 111 M. A. PP.
KICSIKE. Minutulus. Faludi N. U. p. 40.
KICSINY. Parvus, exiguus, pusillus. M. A.
Kicsiny a' bors, de erős. km.
Kicsiny csikó nagy derestül hámot vonni tanul restül. km.
Kicsiny ember sem szalma-szál. km.
Kicsiny hely. Spatium exiguum. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
Kicsiny híja. Ferme, parum abest, pene. M. A.
Kicsiny hitű. Pusillanimus, pusillanimis. M. A.
Kicsiny hitüség. Pusillanimitas. M. A.
Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
Kicsiny szívű. Micropsychos. M. A. L.
Kicsiny szívüség. Micropsychia. M. A. L.
Kicsiny tengeri hajó. Lembus. PP.
Kicsinybe múltt-el. Parum aberat.
Kicsinybedik. Minorescit. Biró Márton Micae p. 288.
Kicsinyded. Parvulus. Kisded. M. A.
Kicsinyedik. Minuitur, imminuitur, parvescit, decrescit. S. I.
Meg kicsinyedik. Diminuitur.
Kicsinyenként. Sensim, paulatim. Akár melly nagy légyen a' kincs, kicsinyenként el fogyhat. km.
Kicsinyes. Minutus. Vajda K. É. 1. K. p. 536.
Kicsinyesként. Minutatim.
Kicsinyít, kicsinyíti. Imminuit. M. A.
Meg kicsinyíti. idem. M. A.
Kicsinyító. Diminutivus, diminuens.
Kicsinyke. Parvulus, minusculus, minutulus. M. A. Káldi 1. Reg. 1. 24.
Kicsinyli. Parvum existimat, pro parvo reputat.
Kicsinynek állítja. Parvipendit, parvi facit. M. A.
Kicsinynyé. Parvum, parvulum, exigue, exiliter, paulisper. M. A.
Kicsinység. Parvitas, exiguitas, exilitas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 54.
Kicsinyül. Minoratur.
Meg kicsinyül. Zvonarics 1. R. p. 675.

KIJ.

KIJ. R. most Kéj. Delicium, voluptas, oblectamentum, libentia. S. I.
KIJES, KIES. Amoenus. M. A.
Kijes hely. Elysium, Tempe. S. I.
Kijes kert. Paradisus. S. I.
Kiesen. Amoeniter. M. A.
Kiesség. Amoenitas. M. A.
KIJETLEN, KIETLEN. Inamoenus. it. solitudo, eremus, vastitudo, vastitas, vastities. M. A. Epist. Pázm. T. 1. p. 163.
Kietlen ligetek. Luci inamoeni. Faludi E. M. p. 242.
Kietlen nagy. Vastus, ingens. M. A.
Kietlen rút. Turpissimus, abominandus. M. A.
Kietlenség. Vastitas. it. inamoenitas. M. A.

KILA.

KILA. Mensura frumenti, capiens duas metretas Posonienses.

KILENCZ.

KILENCZ. Novem. M. A. Kevés egy vad körtvély kilencz medvének. km.
Kilencz napi idő. Novendium. M. A.
Kilencz száz. Nongenti. M. A.
Kilencz szemű hal. Lamperta oculata. M. A.
KILENCZED. Nonae. Sicut TIZED. Decimae. M. A.
Kilenczedik. Nonus. M. A.
KILENCZES. Novenarius. M. A.
KILENCZSZER. Nonies, novies. M. A.
KILENCZVEN. Nonaginta. M. A. Nem kilenczven esztendös ember' kezébe való a' kasza. km.
Kilenczvenedik. Nonagesimus. M. A.
Kilenczvenszer. Nonagies. M. A.

KILITI.

KILITI. F. Posony Vben. Frauendorf. Kiliti Somorjához egy hét. km. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 240.
Kiliti. F. Somogy Vben.

KILINCS.

KILINCS. Pessulus, vectis. M. A.
KILINCSEL, kilincseli. Pessulo portam munit, obpessulat. S. I. Sz. D.

KILLYÉN.

KILLYÉN, KILYÉN. t. f. n. Kilianus.
Killyén' v. Kilyén. E. F. Három-szék Székében.
Killyén v. Kilyén' falva. E. F. Csik Székében.

KINA.

KINA. Oblatum.
KINÁJA. Ejus oblatum. Köszönöm a' kend' kináját. Hallani a' parasztoktúl.
KINÁL, kínálja. Offert, invitat, cuipiam aliquid offert, ad sumendum invitat. M. A.
Meg kínálja. Propinat, offert, invitat ad sumendum. M. A. A' mit a' természet nem adott, néha meg kínál véle a' szerencse. km.
Kínálatlan. Quin illi oblatum fuisset. Beniczki p. 163.
Kínálás. Oblatio, invitatio. M. A. Pázm. Kal. p. 886.
Kínálgat, kínálgatja. Saepius offert.
Kínálkodik. idem. S. I.
Kínálkozik. idem. S. I.
Kínáltat, kináltatja. Curat sibi offerri, se ad sumendum invitari. Ugyan ne kináltassa magát annyit.

KINCS.

KINCS, Kéncs. Thesaurus. M. A. Kelletlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
Kéncs-gyüjtés. Thesaurizatio, thesauri collectio. M. A.
Kincs-ház. Gazophylacium. S. I.
Kincs-mutató veszszö. Virgula divina. M. A. NC. p. 73.
Kincs-tár. Thesauraria domus.

Kincs-tartó. Quaestor, Thesaurarius. M. A. CM. Thurnschvamb MSS. Engelnél Geschichte des Ung. Reichs p. 193. Heltai 2. D. p. 22.
Kincs-tartó ház. Gazophylacium. Pázm. Pred. p. 53. 388. 1168.
Kincs-tartó hely. idem. M. A.
Kincs-tartóság. Quaestura. M. A. Heltai M. Kron. 2. D. p. 330.
KINCSE, Kéncse. Thesaurus ejus. Nem teszik feje alá kincsét. km.
Kincse' szeg. E. F. Csik Székében.
Dárius' kincse. Ingentes divitiae.
Dárius' kincsével bír.
Világ' kincse. Thesaurus mundi, opes ingentes. Nem adná világ' kincséért.
KINCSEM. Formula tenerioris allocutionis.
KINCSES, KÉNCSES. Thesauro abundans, opulentus. M. A.
Kincses. E. F. Torda Vben.
Kincses. Sz. P. Zemplin Vben.
Kéncses ház. Aerarium. M. A. Káldi, Daniel 1. 2.
Kéncses láda. Fiscus. M. A. Faludi N. A. p. 141.
Kincsesedik. Ditescit, opulentus fit. Meg kincsesedik.
Kincsesíti. Opulentum facit. Sz. D.
Kincsesül. Opulentus fit.
KÉNCSET gyűjt. Thesaurizat. M. A.
KINCSEZ. idem. Pázm. Pred. p. 1151. Faludi Sz. E. p. 27. N. E. p. 222.
Kincsezés. Thesaurizatio, thesauri collectio. Pázm. Pred. p. 769.
KINCSI. E. F. Küküllő Vben.

KINTORNA.

KINTORNA. Nablium, nablum. M. A.
KINTORNÁL. Nablo ludit, nablium pulsat. M. A.
El kintornálja. Pázm. Kal. p. 522. 730. VM. Intő levél. p. 113.

KIRÁLY.

KIRÁLY. Rex. M. A. Nagy úr a' király, ha Lázár is a' neve. km.
Király asszony. Rex foemina. S. I.
Király-árúltatás. Proditio regis. Pázm. Pred. p. 189.
Király-Bánya. E. F. Hunyad Vben.
Király' bora. Vinum civitatis epocillari solitum. S. I.
Király-Darócz. MV. Szatmár Vben. és E. F. közép Szolnok Vben.
Király' embere. Homo regius, commissarius regis. S. I.
Király' falva. t. h. n. Posony, Nyitra, Vas, és Zólyom Vkben, és E. Kolos, és Küküllő Vkben.
Király-fi. Princeps regius, filius regis. S. I.
Király' fia kis Miklós' beszéde. Fabula Milesia. M. A.
Király' fia. FF. Hont, és Posony Vkben.
Király' földe. Fundus regius. PP.
Király' földje. Sz. PP. Posony, és Veszprém Vkben.
Király-gyertya. Verbascum. Csapó p. 205.
Király' halma. E. F. Felső Fejér Vben.
Király' haragja. Ira Regis. Király' haragját hamar halál követi.
Király-hágó. Hegy Bihar Vben.
Király' háza. F. Ugocsa Vben.
Király-hegy. Hegy Liptó, és Gömör Vkben.
Király-hegyes. (Kis, nagy.) Sz. P. Csanád Vben.
Király-Helmecz. MV. Zemplén Vben.
Király' keze. Manus regis. Meszsze ér a' király' keze. km.
Király' képe. Prorex. M. A. Praeses. Vrancsics.
Király' koronája. Lotus sylvestris. M. A.
Király-kút. Forrás Abaúj Vben. és Telek Vas Vben.
Király-lak. Regia. S. I.
Király-leány. Király kis-aszszony, királyi szűz. Regia virgo, filia regis. S. I.
Király-leányzó. idem. Epist. Pázm. T. 1. p. 92.
Király-mag' fogyatkozása után. Deficiente semine regio. Epist. Pázm. T. 1. p. 91.
Király-mező. Telek Bihar Vben.
Király-nép. F. Abauj Vben.
Király' nyoma. Regis vestigium, exemplum. Gonosz király' nyomát sok jobbágy követi. km.
Király' parancsolatja. Rescriptum regis. PP.
Király' pataka. E. F. Alsó Fejér Vben.
Király-rét. Sz. P. Posony Vben.
Király-rév. F. Posony Vben.
Király-süveg. Mitra. CM.
Király-Szent kereszt. F. Liptó Vben.
Király-szín. Color tyrius. S. I.
Király-színű virág. Nasturcium indicum. Csapó p. 279.
Király-ölés. Regicidium. S. I.
Király-ölő. Regicida. S. I.
Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.
Király-tó. Tó Mosony és Soprony Vkben.
Király' udvara. Regia. Vrancsics.
Király-utsza. Trencsin Vben.
Király-választás. Electio regis. Király-választás, had-verés, felség-vevés egyedűl az Istentől függ. km.
Király' vára. Arx regis, regia. S. I.
Király-vesztő. Faludi E. M. p. 138.
Király-virág. Consolida regalis arvensis, calcatrippa. Csapó p. 240.
* Kis király. Regulus. NC. p. 267.
Koronás király. Rex coronatus.
Magyar király. Rex Hungarorum.
Pünkösti király. Scenicus rex.
Szent Király. Sanctus Rex (Stephanus). t. h. n. Magyar és Erdély-országban.
Szent Király' Szabadja. Liberi Sancti Regis (Stephani). F. Veszprém Vben.
Új király. Novus rex. Új király új törvény. km.
KIRÁLYD. F. Borsod Vben.
KIRÁLYI. Regius, regalis, regificus. M. A.
Királyi. FF. Bihar, Gömör és Nyitra Vkben.
Királyi biztos. Commissarius regius.
Királyi bot. Sceptrum. S. I.
Királyi czimer. Stemma regium. Prágai p. 215.
Királyi haszon-vételek. Regalia beneficia. Tiszti Szótár p. 59.
Királyi kincs. Thesaurus regius.
Királyi korona. Corona regalis. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll. Praecipites regum casus fortuna rotat.
Királyi magzat. Proles regia.
Királyi méltóság. Dignitas regia.
Királyi módra. Regaliter, regie, regifice. M. A.
Királyi palota. Palatium. NC. p. 373.
Királyi pálcza. Sceptrum. M. A.
Királyi pálcza-hordozó. Sceptriger, sceptrifer. M. A.
Királyi pénz-tár. Aerarium regium. Tiszti Szótár p. 40.
Királyi Próféta. Rex David.
Királyi süveg. Corona. S. I.
Királyi szék. Thronus, solium. M. A. CM. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 1146.
Királyi szokás. Mos regius.
Királyi tanács. Senatus regius.
Királyi tetszés. Placetum regium. Tiszti Szótár p. 57.
Királyi törvényszék. Tabula regia judiciaria. S. I.
Királyi udvar. Regia. M. A.
Királyi város. Civitas regia. Pázm. Pred. p. 189.
Királyi vér. Sanguis regius.
KIRÁLYISTA. Király' részét követő, király' pártján lévő (mint Royálista). Él ezen szóval Vörösmarti Mihál, Intő levél p. 31.
KIRÁLYKA. Auricapella, regulus cristatus. Goldhähnlein. S. I.
KIRÁLYKODik. Regnat, regem agit. M. A. Pázm. Kal. p. 612. Pred. p. 474. 674.
Királykodás. Regnum, regimen. Pázm. Pred. p. 483.
KIRÁLYNÉ. Regina, conjux regis. S. I.
Királyné aszszony. Regina. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 217.
Királyné aszszony' káposztája. Melilotus vulgaris. Csapó 239.
Királynéja. Királyné-aszszonya. Regina ejus.
KIRÁLYOS. Habens regem, v. regium morem referens.
Királyos tanácskozás. Faludi N. A. p. 180.
Királyost játszik. Sákot játszik, mert Sák annyit tesz mint király, és innen Sák mát annyi mint meg hal a' király.
KIRÁLYSÁG. Regnum, regia dignitas. Pünkösti királyság. Dignitas scenica.
KIRÁLYÚL. Regifice. M. A.

KIRR.

KIRR. Sonus gallinae.
KIRROG a' tyúk, ha héját lát. Sz. D.
KIRRANT, kurrant. idem. Sz. D.

KIS.

KIS. Parvus, pusillus. M. A. Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.
Kis-aszszony. Domicella, herula. S. I. Sok a' kis-aszszony kevés az úrfi. km.
Kis-aszszony' hava. Augustus mensis. M. A.
Kis béres. Submercenarius, boarius. VV. L.

Kis bíró. Judex minor pagensis it. Conscientia. Pázm. Pred. p. 591. Vádolja a' kis bíró — ki magával hordozza a' kis birót. kmm. Titkon vádoló kis bíró. Pázm. Kal. p. 396.
Kis borz. Mus alpinus, marmota. S. I.
Kis dolog. Levitas, nugae. Ez nem kis dolog. S. I.
Kis ember. Homo parvus. A' kis ember sem szalma-szál. km.
Kis érték. Curta supellex. S. I.
Kis falu. t. h. n.
Kis falud. t. h. n.
Kis fazék. Ollula. Noszsza rajta kis fazék, ugyan föl rottyantál. km.
Kis fejsze Minor securis.
Kis folyó fű. Giffanthemos. NC. p. 31.
Kis hagyma. Allium ascalonicum. S. I. Mogyoró-hagyma.
Kis havas. E. Hegy Csik, és Három Szék Székében.
Kis' háza. F. Bihar Vben.
Kis húsvét. Octava Paschatis.
Kis karácson. Octava Nativitatis Christi.
Kis kád. Lacusculus. PP.
Kis kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Kis király. Regulus. Tombola a' palotán a' kis király. Tonabat ut parvus Jupiter. Faludi. N. E. p. 213.
Kis kor. Aetas puerilis, pueritia, v. tempus modicum, breve. S. I.
Kis kori: fiatal kori. Puerilis. S. I.
Kis korig. Aliquantisper. Egy kevessé. S. I.
Kis korú. Minorennis, impuber, impubis. S. I.
Kis korúság. Aetas pupillaris, anni pupillares. S. I.
Kis kutya. Catulus, caniculus. A' komondor nem sokat törödik, ha meg ugatja a' kis kutya. km.
Kis Kunság. Cumania minor.
Kis' laka. F. Bihar Vben.
Kis mezö. Sz. P. Borsod Vben.
Kis Möd, Kis Med. E. Folyó, és Falu Udvarhely Székében.
Kis pap. Clericus.
Kis patak. E. folyó Torda Vben.
Kis pénz. Denarius hungaricus.
Kis Rába. Folyó víz Vas és Soprony Vkben.
Kis szállás. Sz. PP. Bács Vben, és Kis Kunságban.
Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.
Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vkben. Sz. PP. Bihar Vben, és Kis Kunságban.
Kis tórja. Torus bovinus, pingvior thoracis pars. S. I.
Kis új. Auricularis digitus, minimus digitus. M. A.
Kis üröm: bárány-üröm. Absynthium ponticum. S. I. Fejér üröm. Csapó. p. 299.
* Azon helységek, mellyek KIS névvel külömböztetnek, vannak Magyar Országban 624. Erdélyben 113 mind öszve 737.
KISDED. Parvus, pusillus, minusculus, minutulus, exilis, modicus. M. A.
Kisded bimbóbúl ered a' fontos körtvély. km.
Kisded-tanítás. Paedagogia. S. I.
Kisded-tanító a' kereszténységben. Catechista. S. I.
Kisded tanuság. Catechesis. S. I.
Kisdedke. Parvulus. M. A. Pusio.
Kisdedség. Infantia, aetas infantilis. Pázm. Pred. p. 1231.
KISSEBB. Minor, minus. M. A. A' ki kissebb frissebb, a' ki hoszszabb, roszszabb. km.
Kissebbedik. Minuitur, imminuitur. M. A. Tasi Gáspár p. 165.
Meg kissebbedik. Imminuitur.
Kissebbedett. Minutus. M. A.
Kissebbecske. Minusculus. M. A.
Kissebbedke. idem. M. A.
Kissebbik. Minor, minus. M. A.
Kissebbít, kissebbíti. Minuit, vilitat. M.A.
Le kissebbíti. Diminuit, denigrat, dehonestat.
Meg kissebbíti. Diminuit, extenuat. M.A.
Meg kissebbítés. Extenuatio, diminutio, imminutio. M. A.
Kissebbítö. Dehonestator, famae detractor. Pázm. Pred. p. 815.
Kissebbkor. Aetas minorennis. S. I.
Kissebbség. Derogatio, ignominia. M. A.
Kissebbséges. Ignominiosus. Pázm. Pred. p. 131. Káldi Eccl. 22. 3.
Kissebbül. Imminuitur, decrescit. M. A.
Meg kissebbül. Imminuitur, diminuitur, dehonestatur. M. A.

KISZIL.

KISZIL. Puls avenacea. PP. Zab-keszöcze, savanyó czibre. Sz. D. Gelatina avenacea. S. I.

KITA.

KITA. Plica, fasciculus. M. A.
Kita-kender. Manipulus canabis, fasciculus lini. M. A.
* Haj-kita. Fasciculus capillorum. S. I.
Haj' kitája. idem. Vajda K. É. 2. K. p. 23.
Selyem-kita. Fasciculus serici. Sz. D.
KITÁBA fontt haj. Cincinni, bostrychus. M. A. CM.

KITTÖL.

KITTÖL. Quod dupliciter est textum.
Kittöl-nadrág — Még a' kittöl-nadrágban is el bizza magát.
KITTÖLÖS vászon. Tela duplicis texturae.

KIVÁLT.

KIVÁLT. Praecipue, imprimis, praesertim. S. I. Lásd VÁLik.
Kiváltképpen. Praecipue, peculiariter, singulariter. M. A.
Kiváltképpen való. Peculiaris, singularis, specialis, praecipuus. M. A.

KÍ.

KÍGYÓ.

KÍGYÓ. Serpens, angvis, ophis. M. A.
A' kígyó, ha kígyót nem eszik, sárkány sem lehet. km.
Kígyó' almája. — Ötet is meg csalta a' kígyó' almája. km.
Kígyó-bör. Exuviae serpentis. Nem bújik ki, mint a' kígyó a' böréből. km.
Kígyó-evök. Ophiophagi. M. A.
Kígyó-faj. Serpentigena. S. I.
Kígyó-fi. Angviculus, serpens catulus. S. I.
Kígyó-gyék. Seps, sepa. S. I.
Kígyó-gyökér. Lemonium, limonium. Natterwurz. S. I.
Kígyó' gyönge hártyája. Syphax, exuviae serpentis. M. A.
Kígyó-hagyma. Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. CM.
Kígyó-hajú furiák. Pázm. Pred. p. 1079.
Kígyó-harapta fű. Coronopus sylvestris. Csapó p. 115.
Kígyó' héa. Syphax, exuvium serpentis. M. A.
Kígyó-hordozó. Serpentiger. M. A.
Kígyó-hozó. Angvifer. M. A.
Kígyó-kö. Lapis serpentinus. S. I.
Kígyó-lábú. Angvipes. M. A.
Kígyó-marás. Morsus serpentis. Pázm. Pred. p. 90.
Kígyó-méreg. Venenum serpentis. Faludi T. É. p. 328.
Kígyó-nyelvű fű. Ophioglossum. PP.
Kígyó-por. Serpens pulverizatus. „A' kígyó-marás ellen nincs jobb orvosság a' kígyó-pornál. Pázm. Pred. p. 90.
Kígyó-tartó. Angvitenens. M. A.
Kígyó-trang. Serpentaria, dracunculus. M. A. Sárkány-fű. Csapó p. 137.
Kígyó-vetkezés. Vernatio. CM. Erötlen mint a' böréből ki vetkezö kígyó. km.
* Áspis-kígyó. Aspis. S. K.
Csörgö kígyó. Crotalus. S. K.
Egerészö kígyó. Myargus. M. A. NC. p. 143.
Fekete kígyó. Coluber melanus. S. K.
Góliát-kígyó. Riesenschlange. Mitterp.
Két fejű kígyó. Amphisbaena. M. A. NC. p. 141.
Kurta kígyó. Acontias, jaculus. M. A.
Marásával rothasztó kígyó. Seps. M. A.
Mérges kígyó. Vipera, praester, dipsas. M. A.
Szarvas kígyó. Cerastes, aspis cornuta. M. A. NC. p. 145.
Szárnyas kígyó. Angvis ales. S. K.
Tarka kígyó. Cenchris. M. A.
Tehén-szopó kígyó. Boa. M. A.
Vak kígyó. — Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.
Vért indító kígyó. Haemorrhois salamandra. M. A.
Vipera-kígyó. Coluber vipera. S. K.
Vízi kígyó. Angvis, natrix, hydrus. M. A.
Zomok kígyó. Coluber. NC. p. 143.
KÍGYÓI. Serpentinus, angvinus. M. A.
KÍGYÓKKAL-vivó. Ophiomachus. M. A.
KÍGYÓNAK tekergö mászása. Lapsus. M. A.
KÍGYÓS. Angvineus. M. A.
Kígyós. F. Bereg Vben. Sz. P. Békes Vben. Telek Verötze Vben. Árok Pest Vben. és Kis Kunságban.
Kígyós-ér. Ér Bács Vben.

Kígyós' pataka. E. Folyó víz Csik Székében.
KÍGYÓT békát kiált. Diris devovet. Csuzi, Tromb. p. 60.
Kígyót tart kebelében. Serpentem in sinu fovet. M. A.
KÍGYÓTÚL szültt. Serpentigena. M. A.

KÍLIM.

KÍLIM. Tapes siculicus. PP. Föstékes szőnyeg, hímes terítő. Sz. D.

KÍN.

KÍN, KÉN. Cruciatus, tortura, cruciamentum, tormentum. M. A. A' ki az ördögnek szolgál, kínnal fizet néki. km.
Kín-szenvedés. Passio, cruciatus. M. A.
Kín-vallás. Perpessio, tormenti perpessio. Monoszlai de cultu p. 308.
KÍNJA, kinynya, kínya. Cruciatus ejus.
Kínjában vallotta. Tortus, tormentatus fassus est.
KÍNLÓDik. Affligitur, cruciatur, concruciatur, discruciatur. M. A.
El kinlódik. Discruciatur.
Kínlódás. Cruciamentum, afflictio, cruciatus. M. A.
KÍNOS. Dolorosus, afflictivus. „Kínos fia lészsz az Istennek." Fenyegető szó.
Kínos. E. F. Udvarhely Székében.
Kínos fájdalom. Dolor excrucians.
Kínos halál. Dolorosa mors.
Kínosan. Dolorose, cum afflictione.
KÍNOZ, kínozza. Subjicit quaestionibus, torquet, cruciat. M. A.
El kínozza. Percruciat.
Meg kínozza. Torquet, quaestioni torturae subjicit. M. A.
Kínozás, kínzás. Tortura, cruciatus. M. A.
Meg kínzás. Tortura, contorsio, excruciatio. M. A.
Kínzó. Tortor, cruciabilis. M. A. Crucians, torquens. PP.
Kínzó eszköz. Tormentum, equuleus. PP.
Kínzó hely. Carnificina. M. A.
KÍNRA méltó. Cruciarius. M. A.
KÍNSZER (Kín-szer). Medium coactivum. S. I.
Kín-szerít, kín-szeríti. Urget, cogit, subigit. M. A. Úgy kín-szeríti, mint az akasztó fa az orvot a' lopásra. km.
Reá kín-szeríti. Adigit, impellit. M. A.
Kín-szerítés. Adactio, coactio, M. A.
Reá kín-szerítés. Impulsio. M. A.
Kén-szerget, kén-szergeti. Tordai MSS.
Meg kén-szergeti. Macerat. CM.
Kín-szerítő. Coactor.
Reá kén-szerítő. Impulsor. M. A.
KÍNTAT, kintatja. Cogit, urget, sollicitat.
KÍNÚ.
Kemény kinú büntetés. Tordai MSS.

KÍSZ.

KÍSZ. Valami kis hal. S. I.
KÍSZT, kíszti. Instigat, impellit. M. A.
Ki kíszti. Faludi U. E. 1. R. p. 121.
Reá kíszti.
Kíszte. F. Zemplin Vben.
Kísztés. Instinctus. M. A. Zvonarics 1. R. p. 213.
Kísztet, kíszteti. Illectat, instigat, impellit. M. A.
Kísztetés. Impulsio, illectamentum, illicium. M. A.
Kísztető. Instinctor, impulsor. M. A.
Kísztető ingerlések. Faludi E. M. p. 242.
Kísztő. Instigator, impulsor.

KÍVÁN.

KÍVÁN (KÉVÁN), kívánja. Optat, precatur, cupit, concupiscit, desiderat, avet, postulat, appetit. M. A. A' tűz és tudomány eledelt kíván. km.
El kívánja. Ki a' másét el kívánja. Hallottam 1828. Jun. 28.
Föl kívánja. Postulat deditionem.
Föl kívánta a' várt. Deditionem arcis postulavit.
Meg kívánja. Concupit, poscit, postulat, exigit, reposcit. M. A.
Meg kívánja a' pörre való költséget. Litis impendia postulat. PP.
Viszsza kívánja. Reposcit, repetit. S. I.
KÍVÁNANDÓ. Optabilis, optandus, appetibilis. M. A.
KÍVÁNAT. Desiderium, cupido. Pázm. Pred. p. 1082.
Buzgó kívánat. Fervens desiderium. Pázm. Pred. p. 557.
Kévánatja. Ejus desiderium. Margit' Élete Prájnál p. 258.
Kívánatos. Desiderabilis, optabilis, exoptabilis, exoptatus. M. A. it. Appetens, cupidus, plenus desideriis.
Kívánatos mint a' terhes aszszony. km.
Kévánatos ájtatosság. Margit' Élete Pr. p. 325.
Kívánatos jó. Bonum desiderabile. Pázm. Pred. p. 448.
Kívánatosan. Optabiliter, cupide. M. A.
Kívánás. Optatio, appetitio. M. A.
Meg kívánás. Concupiscentia. S. I.
Szerencse-kívánás. Apprecatio bonae fortunae.
KÍVÁNCSI. Cupes, cupedipeta, v. nimium cupidus, avidus. S. I.
Kíváncsiság. Nimia cupiditas, aviditas. S. I.
KÍVÁNHATÓ. Optabilis, desiderabilis. S. I.
KÍVÁNKOZik. Anhelat, desiderat. M. A.
El kívánkozik. Desiderat discedere.
Haza kívánkozik. Reditum in patriam anhelat.
Ki kívánkozik. Desiderat egredi.
Kívánkozás. Desiderium, anhelatio, annisus. M. A.
Kívánkozó. Anhelans, desiderans.
Kívánkozó indulatok. Faludi N. E. p. 201.
KÍVÁNÓ. Cupidus, cupitor, ambitor. M. A.
Kívánóak. Appetones, appetentes. M. A. PP.
KÍVÁNSÁG. Cupiditas, cupido, concupiscentia, desideratio, desiderium, aviditas. M. A.
Testi kívánság. Concupiscentia carnis.
Kívánságos. Desiderabilis, avidus, cupidus. M. A.
KÍVÁNTAN kívánnám. Desiderando desiderarem. Erősen kívánnám. Faludi N. A. p. 208.
KÍVÁNTT. Desideratus, optatus, expetitus.
KÍVÁNVA. Cupienter. M. A.
Kívánva kívántuk. Nimis cupivimus.
Kívánva se láttuk.

KL.

KLASTROM.

KLASTROM, KALASTROM. Coenobium, claustrum, monasterium. M. A.
Klastrom. F. Soprony Vben.
Klastrom' alja. F. Bereg Vben.
Klastrom' falva. F. Bereg Vben.
* Puszta Klastrom. Lapis refugii. Szepes Vben.
Vörös Klastrom. Claustrum rubrum. Szepes Vben.
KLASTROMA. Claustrum ejus.
Barátok' klastroma. Claustrum Franciscanorum.
KLASTROMI. Claustralis.
Klastromi történetek. Enarratio eorum, quae in claustris contingunt.

KLÁRA.

KLÁRA (KALÁRA. M. A.) t. a. n. Clara.
Klára' falva. F. Torontál Vben.
Klári. F. ugyan ott.

KLÁVÉR.

KLÁVÉR, KLÁVIKORDIUM. Clavicymbalum, clavichordium.
KLÁVÉROZ: klávért ver.

KLŐDÖR.

KLŐDÖR, KÖLŐDÖR, GÖLŐDÖR. Pastillus. Gombóczka, apró gombócz. Szakács-könyv. 1763. p. 21.
Mondola-klődör. Szakács-könyv. p. 111.
Tejes klődör. p. 85.
Vajas klődör. p. 68.

KO.

KOÁKK.

KOÁKK. Vox in cunis vagientis infantis.
KOÁKKOL. Vagit. M. A.
Kovákkol. idem. M. A.
Koákkolás. Vagitus. M. A.

KOBAK.

KOBAK. Lagena cucurbitina. S. I. Csak annyi neki, mint a' hajdu' seggén a' kobak. km: igen könnyű, föl sem veszi.
Tök-kobak. Lagena cucurbitina. Faludi E. M. p. 80.
Szoros szájú kobak. Csuzi p. 741.
KOBAKJA. Ejus lagena.
Jakab' kobakja. Csuzi, Sip-szó.

Rókus' kobakja: ollyan korsó, mellyben mindég ital van.

KOBOR.

KOBOR. E. F. Kő-halom Székében.
KOBORCZ. Strepitus cothurnis excitatus.
Koborczol. Pedibus strepit. S. I. Nehéz, 's akadozó járásával zörög. Sz. D.
Koborczolva jár a' nagy csizmában. Sz. D.

KOBZ.

KOBZ, KOBOZ. Pandura, lyra. M. A. Faludi N. A. p. 218.
Koboz' szege. Epitonium, verticillum. PP.
KOBZOS. Koboz-verő v. hordozó.

KOCZ.

KOCZ, KOCZja. Percutit cum sonitu.
Meg koczja. Quatit, concutit, percutit, contingit. M. A.
Koczjuk meg a' körmét. Pázm. Öt levél p. XXXIV.
KOCZA. Sus, scropha, porca. S. I. it. qui matre caret.
Kocza-bárány, kit anyja' teje nélkül nevelnek föl.
Kocza-gyermek azon értelemben.
Kocza-gyermeknek koszos a' feje. km. Dug. 1. R. p. 46.
Kocza-malacz. Porcellus absque scrophae lacte enutritus.
KOCZÁSZ. Kövecskékkel játszik. Sz. D.
KOCZCZAN. Concussus sonat.
Koczczant, koczczantja. Concussione sonitum elicit.
Meg koczczantja. Pázm. Pred. p. 656.
Öszve koczczantja. Concutit. PP.
Koczczantás. Concussio. Sz. D.
KOCZÉR. Tisztító fácska a' sártól, földtől. Fa-kés. Sz. D.
KOCZINT. Leniter ictum dat, leviter percutit. S. I.
Koczints tüzet az aczéllal.
Koczintás. Lenior percussio. Egy koczintással tüzet ütött.
KOCZKA. Alea, tessera. M. A. Sok koczkán fordúltt meg a' dolga. km.
Koczka-gördülés. Provolutio aleae. Faludi N. E. p. 48.
Koczka-játék. Alea, astragalismus. PP. Prágai p. 645.
Koczka-játszás. Aleatoria. M. A. Pázm. Pred. p. 1127.
Koczka-játszó. Aleator. Prágai p. 646.
Koczka-módra szeltt, aprított szalonna. Lardum tessellatim concisum. PP.
Koczka-szállás. F. Bereg Vben.
Koczka-szeltt. Intritum tessellatum, v. panis frusta angulatim praecidanea. PP.
Koczka-tábla. Albeus, fritillus. M. A.
Koczka-vetés. Jactus aleae.
Koczka-vetések' nevei.
a) Vak a' koczkában. Canis, canis damnosus. PP.
b) Kettő. Binio. PP.
c) Három. Ternio. PP.
d) Négy. Quaternio. PP.
e) Öt. Quinio.
f) Hat. Senio. PP. Nem mindenkor vet hatot a' koczka. km.
g) Két hat, vagy ezer. Jactus Veneris. PP.
Koczkája. Ejus alea. Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' koczkája. km.
Koczkához való. Talarius. M. A. Aleatorius, taxillarius. PP.
Koczkára veti, teszi. Aleis submittit, v. periculo exponit. Bolond, a' ki mindenét egy koczkára föl teszi. km.
Koczkás. Aleator, aleo. M. A. it. Tessellatus, v. in formam aleae scissus. S. I. Ritkán vagyon a' koczkásban gazdag. km.
Koczkás liliom. Fritillaria, meleagris. S. I.
Koczkáson. En enchiquier. Geidler Hadi Okt. p. 106.
Koczkást játszik. Aleis ludit. Vajda 3. K. p. 553.
Koczkáz. Aleis ludit.
El koczkázza. Lusu aleae pessumdat. Vajda 3. K. p. 554.
Koczkázás. Lusus aleis.
Koczkázó. Aleator. Faludi N. E. p. 48.
Koczkáztatja. Periculo exponit v. sorti committit. Csuzi, Síp-szó p. 117. 604.
Koczkáztatás. Tordai MSS.
KOCZOG. Crepitat.
Öszve koczog az álla. Crepitat dentibus. PP.
Koczogat. Pulsat januam digito. S. I. Háromszor koczogatni szabad, nem eresztenek? el menj. Ter pulsare licet, si non aperitur, abito.
Koczogatás. Pulsatio januae.
KOCZÓDik. Altercatur, verbis contendit. PP. Csuzi, Síp-szó p. 333. Tromb. 65.
Koczódás. Altercatio. Beniczki p. 280.
KOCZPERD, Koszperd. Pugio. Degen. S. I. Kotszperd. idem. Lippai Vet. Kert. p. 157.
Koczperdes. Pugione instructus, provisus.

KOCS.

KOCS. FF. Vas, és Komárom Vkben.
* Itt a' Komárom Vármegyei Kocsban találtatott föl a' Hintó, mellyet elsöben kocsi szekérnek, utóbb kocsinak neveztek. Lásd Windisch Ungr. Magazin T. 1. p. 15. és Tom. 3. p. 221—253.
KOCSÁNY. Csutak.
Szölö' kocsánnya. Szölö csutkája. Lásd Fábián József Bor-term.
KOCSÁRD (Oláh, és Székely.) E. FF. Küküllö Vben. és Aranyos Székében.
KOCSI. Rheda, vehiculum, essedum. M. A. Meg fekszik a' kocsiban, mint a' Paksi biró. km.
Focsi-bér. Vectura. M. A. L.
Kocsi-csináló. Faber essedarius. M. A.
Kocsi-gyártó. idem. S. I.
Kocsi' farka. Postica pars rhedae. Faludi N. A. p. 117.
Kocsi' juha. A' rúd' két szárnyát öszve foglaló kereszt-fa, melly a' nyújtó fa alatt vagyon. S. I.
Kocsi' föl hágó vasa. Rhedae scandula. PP.
Kocsi-kas. Corbis currus.
Kocsi-kerék. Rota rhedae. VV. L.
Kocsi' korbája. Arca rhedalis. S. I.
Kocsi-lámpás. VV. L.
Kocsi' lóggója. Lobstange. S. I.
Kocsi' nyújtója. Langwied. S. I.
Kocsi' oldala. Gatter. S. I.
Kocsi-szék. Lectica, pampillum. S. I.
* Balon-kocsi. Bombée. VV. L.
Ernyös kocsi. Carpentum. CM.
Fakó kocsi, kender-hám, nemes ember, szür-dolmán. km.
Fél födelű kocsi. Currus semitectus. S. K.
Födeles kocsi. Rheda tecta.
Hat lovas kocsi. Sejuges. S. K.
Két kerekü kocsi. Birotum, pabo. S. K.
Konyha-kocsi. Csuzi, Tromb. p. 249.
Könnyü kocsi. Vehiculum commodum. Pázm. Kal. p. 834.
Lóggós kocsi. Rheda pensilis. S. K.
Oldalas kocsi. Currus lateralis. S. K.
Paraszt-kocsi. Currus rusticanus. S. K.
Posta-kocsi. Rheda non tecta.
Utazó kocsi. Rheda sarcinaria.
Kocsikáz. Rheda vehitur, essedo vectatur. S. I.
Kocsis. Rhedarius, auriga. M. A. A' kocsis iszsza meg a' bort, a' ló részegül meg töle. km.
Kocsis-inas. Subauriga. Faludi N. E. p. 36.
Kocsis ló. Equus rhedarius, essedarius, carrucarius. M. A.
Kocsis' torka. — Barát' zsákja kocsis' torka nehezen telnek. km.
Kocsiskodik. Aurigatur. M. A. CM.
Kocsiskodás. Aurigatio. M. A.
Kocsiskodó. Dug. km. 1. R. p. 124.
Kocsisság. Aurigatio. M. A. CM.
Kocsiz. Rheda vehitur, essedo vectatur.
Kocsizgat. Rheda vehitur saepius, sed non ad longas distantias.
KOCSONY. Torzsa, p. o. káposzta-torzsa.
Kocsonyt aprít a' marháknak: káposztatorzsát aprít. Alsó Lendvai mondás, hallottam 1813. Nov. 5.
Kocsonya. Obsonium, cibus congelatus, elixa caro cum jure coagulato. M. A.
KOCSORD. Daucus. M. A.

KODÁCS.

KODÁCS. Tyúk' szova.
KODÁCSOL. Gracillat. M. A.
Kot-kodácsol. idem.
Kodácsolás. Gracillatio. Dug. km. 1. R. p. 134.
Tyúk' kodácsolása. Csuzi, Tromb. p. 526.

KOFA.

KOFA. Vetula, anus. M. A. it. Copa, institrix. S. I.
Vén kofa. Senex vetula.
KOFASÁG. Anilis mos. Takács József' költeményei p. 237.
KOFÁKODik. Agit copam, institricem.
KOFÁS. Anilis, morem vetulae referens.
Kofáson árulja a' hazug vakarcsot. km. Dug. 1. R. p. 266.

KOH.

KOH. Fornax metallica, conflatorium. M.A.
Koh-ganéj. Scoria. M. A.
Koh-szelistye. F. Bihar Vben.
Koh-út. Hegy Gömör Vben.
* Kis koh. F. Bihar Vben.
Tüzesítö koh. Ustrina. CM.
Vas-koh. MV. Bihar Vben. L. Acta literaria Mus. Nat. Hung. Tom. 1. p. 347.
KOHÁNY. FF. Bihar, Sáros, és Zemplin Vkben Sz. P. Somogy Vben.
KOHNYA. (Kohonya, kohnya, konyha.) Culina, coquina. M. A. L. KONYHA.
Kohnyához való. Coquinarius. M. A.
Kohnyás. Culinarius. M. A.
KOHOL, koholja. Coquit, ferruminat, conflat. M. A. it. Comminiscitur, excogitat. Faludi T. É. p. 13.
Ki koholja. Excoquit. M. A.
Meg koholja. Urit. Káldi Zachar. 13. 9.
Koholás. Ferruminatio, conflatio. M. A.
Koholmány. Conflatum v. commentum. S.I.
Koholtt. Conflatus, ferruminatus, fabricatus. M. A.
KOHÓ. Ustrina. Ércz-olvasztó kemencze. Sz. D.
Ó Kohó. F. Arad Vben.
Kohós, kivel ijesztik a' gyermeket, hogy meg eszi. Manduchus, empusa. PP. Habens ustrinam, ustrinarius.

KOL.

KOL.
KOLBA. Major Thurócz Vben.
KOLBÁSZ. Farcimen, botulus, lucanica. M. A. Kolbászszal hajgál a' szalonnára. km.
Kolbász. Sz. P. Nagy Kunságban.
Kolbász-töltö. Fartor. M. A.
* *Húsos kolbász.* Botulus carne fartus.
Kásás kolbász. Farcimen pultarium.
Májos kolbász. Farcimen hepaticum. Leberwurst.
Véres kolbász. Botulus cruore fartus. Véres kolbász esik. Lucanicis pluit. km.
Kolbászo. F. Zemplin Vben.
Kolbászos. Farcimen habens.
Kolbászosodik.
Föl kolbászosodik. Instar farciminis extuberat, extumescit. Vajda. K. É. 3. K. p. 352.
KOLOGY-vár. Omlott vár, Veröcze Vben.
KOLOM. F. Vas Vben.
KOLOMP. Crepitaculum, item lamina, item claviculus. M. A. A' hol a' kolompot találják, mást is keresnek ott. km.
Kolompár. Laminarius faber. M. A. Kolomp-gyártó. Sz. D.
Kolompol. Pulsat. M. A.
Kolompos. Habens crepitaculum, item brutum cum crepitaculo gregem ducens. S. I. Néha a' kolompost is elö rándítják. km. Dug. km. 1. R. p. 52.
Kolompos. Sz. P. Vas Vben.
Kolompoz. Pulsat, pulsitat, pultat. M. A. Pázm. Kal. p. 398. Pred. p. 399. 579.
Kolompozás. Pulsatio. M. A. Pázm. Pred. p. 421. 980.
Kolompot köt a' nyakára. Collo ejus crepitaculum appendit. Szeretnék az egerek, ha kolompot kötnének a' macska' nyakára. km.
Föl köti a' kolompot. km. Praeit, ducem agit.
KOLON. F. Nyitra Vben.
Koloncz. Nodus. S. I.
Kolonczos. Nodosus. S. I.
Kolonczosodik. Nodatur. S. I.
Kolontár bajor. Szölö' neme. L. Fábián Bor-term. p. 199 — 211.
KOLOP.
Tök-kolop. km. Dug. 1. R. p. 118.
Laureás zöld kolop. Sámbár ellen p. 116.
KOLT.
Kolta. F. Komárom Vben.
Két Kolta (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
Koltant. R. Sonitum edit, v. portam pulsat. S. I.
Koltó. E. F. Kö-vár Vidékében.
KOLUM-tó. Tó Pest Vben.
KOLUT. F. Bács Vben.

KOLL.

KOLL.
KOLLANG. Galand, kanaf. Sz. D. Lásd KALLANG.
KOLLÁNCS. Acarus. Milbe. Földi p. 361. Ragad, mint a' kolláncs. km.
KOLLÁT. Szolga-fa, üst-fa, melyre a' fözö üstöt, vagy bográcsot akasztják. Sz. D.
Kollát-szeg. F. Szala Vben.

KOLEDA.

KOLEDA. Collecta.
KOLEDÁL. Collectam facit.
Koledátlan. Qui collectam non accepit. Búsúl, mint a' koledátlan Kántor. Dug. km. 2. R. p. 300.

KOLOS.

KOLOS. t. a. n. Scholastica. M. A.
Kolos. F. Nyitra Vben.
Kolos-vár. Claudiopolis, Clausenburgum. M. A.
Kolos-vár. F. Vas Vben. Telek Szala Vben.
Kolos Vármegye. Comitatus Kolosiensis.

KOLOSMA.

KOLOSMA. Donum quodvis, quod infanti occasione baptizationis datur a patrinis. Sz. D.

KOLTY.

KOLTY. Gobius, gobio. M. A.

KOLY.

KOLY. F. Bihar Vben.
KOLYA. Carpentum, pilentum, essedum, acerra. CM. M. A. PP.

KOMA.

KOMA. Compater. M. A. it. Jocosus, facetus. S. I. Kötve kell hinni a' komának. km.
Koma-aszszony. Commater. M. A.
Kereszt-koma. Patrinus.
Nagy koma ember. Facetus. Sz. D.
KOMÁDI. MV. Bihar Vben.
KOMÁNA (Alsó, fölsö). E. FF. Fogaras Vidékében.
KOMÁR. Sz. P. Zemplin Vben.
Komár-város. F. Szala Vben.
Komárnó. Irtovány, Zólyom Vben.
Komárom. Gomorra, Comarinum, civitas Ungariae. M. A.
Komárom Vármegye. Comitatus Comaromiensis.
KOMASÁG. Compaternitas. Meg holtt a' gyermek, el költt a' komaság. Abiit et taurus in sylvam. M. A.
Farkas-komaság. Compaternitas lupina. A' farkas-komaság igazi sógorsággá váltt. km.
KOMÁZ: tréfálkodik. Sz. D.

KOMEDIA.

KOMEDIA. Comoedia. PP. Víg játék.
KOMEDIÁS. Comicus lusor, histrio.
Komediás aszszony. Comica.
KOMEDIÁZ. Histrionem agit.

KOMLÓ.

KOMLÓ. Lupulus. M. A.
Komló. F. Baranya Vben.
Komló-csira, v. -csoma. Asparagus lupuli. S. I.
Komló-hegy. Turiones lupuli. PP.
KOMLÓD. E. F. Kolos Vben.
KOMLÓS. Lupulosus, lupulatus. M. A.
Komlós. t. h. n. Abaúj, Arad, Bereg, Békes, Bihar, Sáros, Torontál és Ugocsa Vkben.
Komlós korpa. Fermentum lupuli, furfur lupulo infectum. PP.
Komlós sör. Cerevisia lupulata.
Komlós Újfalu. E. F. Doboka Vben.
Komlósd. F. Somogy Vben.
Komlóska. F. Abaúj Vben.
KOMOLLÓ. E. F. Három szék Székében.

KOMMAND.

KOMMAND. E gallico: Commander.
KOMMANDÉROZ. Dirigit, ire jubet. PP.
Kommandérozó Generális.
KOMMANDÓ. Directio militaris.
Kommandó-szavak:
Vigyázz.
Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch.
Igazúlj. Richtet euch.
Indúlj. Marche.
Meg állj. Halt.
Kanyarúlj. — Balra kanyarúlj. Jobbra kanyarúlj.
Ki állj. Heraus.
Kardot ránts.
Lobbants. Feuer. Splodas. Szirmai Parab. p. 37.
Rajta, rajta. Adhortantis ad rem strenue gerendam. 's a' t.
Kommandó-pálcza. Le bâton de commandement. Faludi N. A. p. 207.

KOMONDOR.

KOMONDOR. Molossus, canis opilionum. Noszsza eb után komondor. km.
Komondor eb. idem. M. A.
Agg komondor. Molossus vietus. Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.

KOMOR.

KOMOR. Torvus, morosus. M. A. Nyilván csalányra vizellett, hogy olly komor. km.
Komor. F. Varasd Vben.
Komor kedvű. Tetricus. M. A.
Komor, mint a' verembe esett farkas. Vultum demittit tamquam Telephus. M. A.
Komor tekéntet. Torvitas. M. A.
Komor tekéntetű. Tetricus. M. A.
KOMORÍT, komorítja. Caperat, corrugat. M. A.
El komorítja. Monoszlai,de cultu,in praef.
Meg komorítja. Káldi Eccl. 25. 24.
KOMORKODik. Tetricus, et morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258.
Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610.
KOMORODik. Contristatur, tetricus fit. S. I.
El komorodik. Faludi T. É. p. 266.
Meg komorodik. Faludi N. E. p. 151.
KOMORON. Torve, torvum. M. A.
Komoron néz. Titanicum tuetur. M. A.
KOMORÓ. F. Szabolcs Vben.
KOMORSÁG. Morositas. M. A.

KOMORNA.

KOMORNA. Puella a cubiculis.
KOMORNIK. Cubicularius. M. A.
Komornyik. idem. Pázm. Pred. p. 649.
Komornik-inas. Epist. Pázm. T. 1. p. 58.
Komornik-leány. Cubicularia. Faludi N. U. p. 68. 128.
Komornék-leány. idem. Faludi, N. E. p. 213.

KOMP.

KOMP. Epibades. M. A.
KOMPLÁR. Propola, caupo. M. A Mercator, negociator. S. I.
Komplár-ház. Cauponaria. M. A.
Komplárkodik. Cauponatur. PP. Pázmán Magyari ellen így írja „kompolárkodik" p. 238.
Komplárság. Cauponatio. Eszterházi Tamás p. 106.
KOMPOLD, KOMPÓD. F. Heves Vben.
Kompódi nemes aszszony. Ampullacea mulier. M. A.
KOMPONA. Libra PP. Mérő serpenyő. Sz. D.
KOMPOS.
Kompos malom. Mola nautica. S. I.

KOMPÁNY.

KOMPÁNY. Vicarius ludi magistri. S. I. (e gallico „Compagnon").

KOMPÁSZ.

KOMPÁSZ. Compassum, compastum. S. I. Pyxis nautica, acus magnetica. PP. habet Kompástom.

KON.

KON. Sonus percussu editus.
KONDÍT. Facit, ut sonet. S. I.
Ki konditja. Expulsat.
Meg kondítja a' harangot.
Jó kondítója van: hegyes torkú, jó szavattús. Sz. D.
KONDUL. Sonat, resonat.
Meg kondúltt a' harang.
KONG, KONOG. Resonat, personat, tinnit, clangit. M. A. Kong az üres hordó. km.
Kong bong. Personat, intonat, reboat, clangit. M. A.
Kongás. Sonitus, strepitus. M. A.
Kongat, kongatja. Personare facit. M. A.
Kongó. Sonans, clangens.
Kongó pénz. Moneta cuprea. Coepta est haec appellatio sub turbis Rákócziánis. L. Epist. Szech T. 2. p. 137.
Puszta Kongó. Sz. P. Szala Vben.
KONOK. R. Makacs, nyakas, meg átalkodott. Sz. D. Obstinatus. PP.
Konokodik.
Meg konokodik: meg átalkodik. Sz. D.
Konokol.
Meg konokolja magát. Obstinat. PP.
KONOTA. Sz. P. Vas Vben.
KONTAT, kontatja. Urget, cogit, sollicitat. Ne kontass annyit. Ne me urgeas tantopere.
KONTÁR. Opifex non collegiatus, vel imperitus. S. I.

KONCZ.

KONCZ. Bolus, frustum carnis. M. A. Meg rágják a' konczot, ebnek vetik a' csontot. km.
Koncz' háza. F. Ung Vben.
Koncz-papiros. Scapus chartae. PP.
KONCZA. Ejus bolus. Föl adta a' levet, 's el feledte a' konczát. km.
Koncza. E. F. Alsó Fejér Vben.
KONCZI. (Konczhoz való). F. Zágráb Vben.
KONCZOL, konczolja. In frusta secat, membratim dividit. M. A.
Föl konczolja. Carnificat, in frusta secat. M. A.
Le konczolja. Consecat. Pázm. Pred. p. 1272.
Öszve korczolja. idem.
KONCZRÓL konczra vagdaltatá. Concidit eum in frusta. Pázm. Pred. p. 637.

KONCS.

KONCS.
KONCSORGÓS orr: görbe orr. S. D.

KOND.

KOND.
KONDA. Grex porcorum. Kanda, kancsorda. S. I.
Konda. Sz. P. Tolna Vben.
Kondás. Subulcus. PP. Kanász, kandász.
Kondász. idem. Dug. km. 1. R. p. 66.
KONDOR. Crispus. PP.
Kondor' fa. F. Vas Vben.
Kondor hajú. Crispus capillis. Faludi. E. M. p. 77.
Kondorít, kondorítja. Crispat. S. I.
Föl kondorítja.
Kondorodik. Crispatur. S. I.
Föl kondorodik.
Kondoros. Subcrispus.
Kondoros. (Kis, Nagy, Szarvas). Sz. PP. Békes Vben.
KONDÓ. F. Borsod Vben.

KONDÉR.

KONDÉR. Cucuma, ahenum, lebes. PP. A' kondér nem sokat hányhat szemére a' fazéknak (kormos mind a' kettő). km.
Főző kondér. idem. PP.

KONGYÉR.

KONGYÉR. Congius. M. A.
KONGYÉROS. Congialis, congiarium. M. A.

KONFEKT.

KONFEKT. Confectum, lictarium. Pazm. Pred. p. 135.
KONFREJT. Pázm. Pred. p. 462. Él ezen Konfrejt szóval Lippai is Vet. Kert. p. 204.

KONKOLY.

KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Rítka búza, kiben konkoly nincsen. km.
Konkoly' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
Konkoly-hintő. Zizaniorum seminator, discordiarum author. Biró Márton, Micae. p. 362.
Konkoly-vető. Zizaniorum seminator. Pázm. Pred p. 292.
KONKOLYA. Ejus lolium. Pázm. l. c.
KONKOLYOS. Habens zizania.
Konkolyos zsákot nem ugatja meg az eb. km.
Konkolyosítja. Zizaniis implet, inficit. Csuzi, Sip-szó p. 41.
Konkolyosodik. Zizaniis impletur. Meg konkolyosodik. Csuzi p. 529.
KONKOLYOZ, konkolyozza. Zizaniis implet. Csuzi, Tromb. p. 145.
Konkolyozó. Sallyai, Várad' orvosl. p. 48.

KONY.

KONY.
KONYA. Curvus, incurvus, inflexus, flexuosus, tortuosus, aduncus. S. I. Sz. D.
Konya' falva. Sz. P. Nyitra Vben.
Konya fülü. Aures dependentes habens. S. I. Sz. D.
Konya-szék. Tó-állás Csongrád Vben.
KONYÁR. FF. Bihar, és Szabolcs Vkben. Hegy Gömör Vben.
KONYÍT, konyítja. Curvat, incurvat, flectit, inflectit. S. I.

Konyit a' ló, szamár, midőn a' fülét le hajtja. Sz. D.
KONYÚL. Curvatur, flectitur, inflectitur, inclinat. S. I. Sz. D.
Le konyúl. Deorsum flectitur.

KONYHA.

KONYHA. Coquina, culina. M. A. Semmit sem hoz a' konyhára. km. Quid ad Mercurium. M. A.
Konyha. FF. Posony, és Marmaros Vkben.
Konyha-Deákság. Stylus culinaris, latinitas culinam redolens. S. I.
Konyha-edények. Vasa coquinaria.
Konyha-fű. Olus. S. I.
Konyha-kert. Hortus oleraceus. S. I.
Konyha-kés. Culter culinarius. PP.
Konyha' kürte. Fumarium coquinae. Vajda. K. É. 1. K. p. 635. 2. K. p. 6.
Konyha-kötény.
Konyha-leány. Lotrix. PP. Ancilla a servitiis culinae.
Konyha-levél. Index ciborum, consignatio ferculorum. S. I.
Konyha-lovak. Majorbeli lovak, igás lovak. Equi jugales. S. I. Nehéz a' konyha-lónak meg hízni. km. Dug. 2. R. p. 107.
Konyha-mester. Archimagirus, culinae praefectus. PP. Telegdi, Felelet. p. 26. Pázm. Pred. p. 436.
Konyha-piacz. Forum coquinum, macellum. S. I.
Konyha-só. Sal culinaris.
Konyha-szag, konyha-bűz. Nidor culinae. Tűzbe csöppentt zsírnak a' bűze. S. I.
Konyha' szemete. Sordes culinae. Pázm. Kal. p. 934.
Konyha-szerek. Culinaria. S. I.
Konyha-szolgáló. Ancilla culinaris. Vajda. K. É. 1. K. p. 471.
Konyha-vakarék. Abjectus vilis homo. S. I.
* Deák-konyha. Apotheca.
Koldus-konyha. Victus miserabilis. Úri pompa, koldus-konyha, nem egygyez a' tisztséggel. km.
Köz-konyha. Victus communis.
Úri konyha. Victus dominalis.
Zsíros konyha. — Tót jobbágy zsíros konyha. km.
KONYHÁJA. Ejus culina. Sok háznak ékes a' homloka, de hideg a' konyhája. km.
Laczi' konyhája. Vásári sütkörészök.
KONYHÁS. Culinarius. M. A.
Konyháskodik. Culinatur. M. A.
KONYHÁZTAT, konyháztatja. Culina providet. Vajda 2. K. p. 341. „Kit az ura nem konyháztat."

KONTY.

KONTY. Calantica, peplum, cesticillus. M. A. Caliendrum. PP. it. Capilli connodati virginum. v. Cidaris turcica. S. I. Előbb való a' süveg a' kontynál. km.
Ritkán egygyeznek meg a' kontyok. Quot capita, tot sensus. Faludi N. A. p. 131.
Konty alá való. Muliebris, foeminae congruus. S. I.
Konty alá való bor. Vinum dulce.
KONTYA. Ejus vitta. Csak ollyan az asszony, ha meg iszsza magát, félre teszi kontyát. Népi énekből.
KONTYOS. Mulier cum peplo, v. turca cum cidari. S. I.

KOP.

KOP. Sonus tritu editus.
Kop-hal. Gobio. M. A. Gobio capitatus, gobites fluvialis. PP. Telegdi, Felelet p. 26.
Kop-háza. F. Soprony Vben.
KOPÁSZ. Calvus, calvaster. M. A. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.
Kopasz baraszk. Pomum armeniacum. M. A.
Kopasz föld. Sz. P. Borsod Vben.
Kopasz hegy. Hegy Nógrád Vben.
Kopasz mentség. Excusatio vana, insufficiens. Faludi E. M. p. 242.
Kopasz ponty. Csupasz ponty. Lederkarpfe. S. I.
Kopaszít, kopaszítja. Calvat. M. A.
Meg kopaszítja. Decalvat. M. A.
Meg kopaszítás. Decalvatio. M. A.
Kopaszodik. Calvescit. S. I.
Meg kopaszodik. Decalvescit.
Kopaszság. Calvitas, calvities, calvitium. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
Kopaszt, kopasztja. Glabrat, depilat, calvum facit.
Meg kopasztja. Deglabrat, depilat. M.A.
Meg kopasztatott. Depilatus. M. A.
Kopasztó hely. Calvaria. M. A.
Kopaszúl. Calvescit. M. A.
Meg kopaszúl Decalvescit.
KOPÁCS. Sylvetum. PP. Erdős, bokros hely, csere, haraszt. Sz. D. it. Putamen nucis. S. I.
Kopács. FF. Baranya és Vas Vkben.
Kopácsesa. Ejus putamen.
Dió' kopácsesa. Putamen nucis.
Kopácslékja a' diónak. Culeolum. M. A.
Kopácsol, kopácsolja. Excorticat, fodicat. M. A. A' le dűlt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.
Ki kopácsolja a' diót. Enucleat.
Meg kopácsolja. Lippai Gyüm. Kert. p. 200.
Kopácslik. Decorticatur, corticem exuit.
Meg kopácslik a' dió. Lippai, Gyüm. Kert p. 207.
KOPÁLY. Glabretum, calvities, calvitium. S. I.
Kopály föld. Terra glabra. Lippai, Gy. Kert. p. 160.
KOPÁN. Sz. P. Baranya Vben.
Kopáncs. Sz. P. Csongrád Vben.
KOPÁR. Glabretum. M. A. it. Glaber, depilis. PP.
Kopár föld. Solum sterile. M. A.
Kopár helyen kereskedik. km. Cavam Arabiam serit. M. A.
Kopár mező. Campus sterilis. Faludi E. M. p. 242.
Kopárodik. Glabrescit. PP.
Kopározik. Fame premitur. PP. Sz. D.
KOPIK. Atteritur, deteritur. M. A. Nem kopott a' körme érte, könnyen költi. km.
El kopik. Atteritur. A' vas is el kopik sokára. km.
Föl kopik az álla. Premetur egestate, inedia.
Ki kopik. Ad incitas redigitur. S. I.
Ki kopott a' beszédből, mint mogyoró a' tokjából. km.
Le kopik. Deteritur. Pázm. Pred. p. 1230.
Meg kopik. Deteritur, atteritur. M. A.
Kopdogalik.
El kopdogalik. Sensim atteritur. Telegdi Hom. 1. R. p. 187.
KOPINT, kopintja. Terit, quatit.
Meg kopintja. Concutit. Jól megkopintották a' körmét. Dug. km. 1. R. p 28.
KOPJA. Sarissa, hasta, verutrum, verutum. M. A. A' kopját kopjával, pallost pallossal szokták viszsza ütni. km.
Kopja-gyártó. Dorixeus. M. A.
Kopja-öklelés. Faludi N. A. p. 217.
Kopja-vas. Lancea. PP.
Kopja-tok. Dependens theca sarissae. M. A.
Kopjás. Hastatus. M. A. Pázm. Kal. p. 809.
KOPLAL. Esurit. M. A. A' farkas, ha koplal is, meg nem cserélne a' kalmár' ebével. km.
Ki koplalja. Inedia resanat, reficit.
Meg koplalja. Inedia recompensat.
Koplalás. Inedia, esuries. M. A.
Koplaló. Esurio, esuritor, famelicus. M.A.
Koplaló. Telek Nógrád Vben. Csárda Veszprém Vben.
Koplaltat, koplaltatja. Inedia torquet, macerat.
Ki koplaltatja. Inedia emacerat.
Meg koplaltatja. Inedia permacerat.
KOPLÁN. Sz. P. Nógrád Vben.
KOPOG. Strepitum edit pedibus calceatis. M. A.
Kopogás. Strepitus. M. A.
Kopogat. Pede terram pulsat. S. I.
KOPOLYA. Sár-fenék, sár-gödör, sár-fészek. Sz. D.
KOPONYA. Cranium, calvaria. Vide KAPONYA. M. A.
Koponya-hegy. Calvaria.
KOPOR, koporja. Radit, fricat.
El koporja. Abradit.
Föl koporja. Eradit, effricat.
Ki koporja. idem.
Le koporja. Deradit, defricat.
Öszve koporja. Corradit.
Koporgat. Iterato radit, fricat.
Koporít, koporítja Occupat, sibi usurpat, corradit, harpagat. M. A.
Koporsó. Sepulcrum, tumba. M. A. Egygyik lába már a' koporsóban vagyon. Semivivus.
Koporsó' bé zártáig. Usque ad mortem, usque, dum tumba claudatur. Faludi B. E. p. 56.
Koporsó-kő. Cippus, lapis sepulcralis. PP.
Koporsó-őrző. Custos sepulcri. Pázm. Pred. p. 10.
Koporsó-szeg. Clavus ferreus longior, qualis pro tumba conclavanda adhiberi solet.

Koporsó-vers. Epitaphium. M. A.
Koporsói. Sepulcralis. M. A.
Koporsója. Ejus sepulcrum. A' Kristus' koporsóját sem őrzik ingyen. km.
Koporsós. Habens sepulcrum.
Koporsós kő. Lapis sepulcralis. Faludi T. É. p. 124.
KOPOTT. Protritus, detritus. M. A.
El kopott. Attritus, detritus. M. A.
Meg kopott. idem. M. A.
Kopott garas. Grossus detritus.
Kopott írás. Scriptura detrita. Régi írás, el kopott. km.
Kopott köntös. Vestis detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösben jár. km.
Kopott nyak-fű. Asarum. PP.
Kopott párta. Corolla detrita. Hozzá szokott a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány a' kopott pártához. km.
Kopott szokás. Mos obsoletus. Faludi U. E. 3. R. p. 25.
KOPÓ. Rapax, vorax. M. A. Vestigator canis, indagator. PP. Roszsz kopó az, mellyet bottal hajtanak a' nyúl után. km.
Kopó-kölyök. Faludi N. E. p. 36.
Kopó-láncz. Copula venatica. PP.
Kopó-lánczra vetett ebek. Canes numellarii, venatica copula jugati. PP.
Kopó-szeretet. Vagus amor.
Kopó-szíj: kopó láncz. S. I.
KOPÓTÓ.
Kopótója az halnak. Branchia piscis. M.A.
KOPÓLTYÚ. Branchiae. M. A.
Kopóltyó. idem. Káldi. Tobiae 6. 4.
KOPPAD. Glabratur. PP.
El koppad. Deglabratur, depilatur.
Le koppad. idem.
Meg koppad. idem.
Koppadás. Glabratio, depilatio.
El koppadása a' hajnak. Alopecia. NC. p. 39.
KOPPAN. Strepit.
Koppantt a' szeme: nem nyertt. Sz. D.
Föl koppantt az álla: étlen maradott. Sz. D.
Koppant, koppantja. Strepitum unicum edit.
Meg koppantom a' kezét: meg koczintom. Sz. D.
Koppantó. Strepitum unicum edens. it. Emunctorium. M. A. Candelaria forfex. PP. NC. p. 381.
Koppantyú. idem. S. I.
KOPPÁNY. Folyó víz Tolna Vben. F. Veszprém Vben.
Szala-Koppány. F. Szala Vben.
Török-Koppány. MV. Somogy Vben.
Koppányd. É. FF. Torda, és alsó Fejér Vkben.
KOPPASZT, koppasztja. Glabrat, depilat. M. A. L. Kopaszt.
KOPTAT, koptatja. Atterit, deterit. M.A.
Ne koptasd a' nyelvedet annyit.
El koptatja. Atterit, deterit. M. A.
Le koptatja. Deterit. M. A.
Meg koptatja.
KOPTÓ.
Fa-koptó harkály. Népi énekből.

KOR.

KOR. Tempus, spatium temporis. M. A. Aetas. PP.
Az kor, Akkor. Tunc temporis, loco: Akkoron.
Ez kor, Ekkor. Hoc tempore, hac aetate.
Ember-kor. Aetas virilis. Pázm. Pred. p. 67.
Jókor. Bono tempore, tempestive.
Kisded-kor. Aetas infantilis, infantia.
Mikor. Quo tempore, quando.
Mindenkor. Semper, loco: Mindenkoron.
Ollykor. Subinde. Vak is talál ollykor egy garast. km.
Roszszkor. Malo tempore, importune.
Valamikor. Aliquando.
KORA. Tempus, occasio. M. A. Tempestivus, maturus. S. I.
Kora még. Nondum de tempore.
Akkora. Illius magnitudinis.
Ekkora. Hujus magnitudinis, tantus.
Jókora. Justae magnitudinis.
Mekkora. Quantae magnitudinis, quantus.
Korában. Suo tempore. A' ki részeg korában vét, bűnhödjék józan korára. km.
Korábban. Maturius.
Korán. Tempestive. M. A. Mature. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümölcséből. km.
Korán érő. Praecox. S. I.
Korán későn. Citius serius. Korán későn orczájára kerül. km.
Korán való. Tempestivus, maturus. C.M. Későn való gyermek korán való árva. km.
Korán valóság. Tempestivitas. CM.
* Idején korán. Suo tempore mature.
Későn korán. Semper, continuo.
Koránt. L. Korán.
Koránt sem úgy. Minime, nihil minus. PP.
KORACS. R. Aetatula. K o m j á t h i.
Koracsu. Aetatulam habens. Eliso â Korcsú, Karcsú. Gracilis.
Egy koracsuak. Eandem aetatulam habentes, coaetanei.
KORBELI. Aetatis.
Fiatal korbeli. Juvenilis aetatis.
KORÉT, KORÍT. Maturat.
Korít az óra. Mature incedit horologium. Hallottam 1825. Aug. 24.
KORHAD. Tabescit, putrescit. S. I.
El korhad. idem.
Korhadtt. Putridus.
Korhadtt fa. Lignum putre.
KORHÁNY. Sz. P. és Csárda Bihar Vben.
KORHELY. Helluo, lurco, nepos, asotus, potator. S. I.
Korhelykedik. Helluatur, crapulatur, pergraecatur.
El korhelykedi. Helluando pessumdat. Csuzi, Tromb. p. 557.
Korhelység. Helluatio. Csuzi l. cit.
KORHOL, korholja. Atterit, deterit, conterit. S. I. A' kerék a' lőcsöt el korholja.
Korholódik. Atteritur, deteritur, conteritur. S. I.
KORHÚL. Tabescit, putrescit. S. I.
KORI.
Egykori. Unius temporis, certo aliquo tempore.
Mindenkori. Omnis aevi, perpetuus.
KORNYAD. Tabescit, marcescit v. aegrotat. S. I. L. GORNYAD.
Kornyadoz. idem. Prágai p. 935.
Kornyadozás. Languor stomachi. Vajda K. É. 1. K. p. 480.
Kornyadozó beteg. Beniczki p. 223.
KOROKNYA. Sz. P. Somogy Vben.
KORON. Tempore.
Mindenkoron. Omni tempore.
Mindenkoron szeplőtelen. Semper virgo.
Koronczó. F. Győr Vben.
Korond. E. F. belső Szolnok Vben.
Korond-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
Koronka. E. F. Maros Székében.
Koronként. Per tempora. Mint időnként.
KOROS. Annosus, vetulus, vetustus. M. A. Aetatem habens, aetate provectus.
Koros. F. Nyitra Vben.
Koros-kő. Sz. P. Torna Vben.
Koros szabású. Vetulus. Prágai p. 140.
Korosodik. Adolescit, grandescit, aetatem capit. S. I.
Meg korosodik. Provehitur aetate.
Korosság. Annositas, aetas grandior.
KORÚ.
Egykorú. Coaetaneus.

KORÁL.

KORÁL-kő. Corallium. M. A.

KORBA.

KORBA. Pars rhedae superior, in qua sedent, corbis.
Kocsi' korbája. Corbis rhedae. Sz. D.
KORBÁCS. Mastyx. M. A. Terginum, scutica. PP.
Korbácsol, korbácsolja. Scutica caedit.
Ki korbácsolja. Scutica expellit. Biró Márton, Micae p. 233.
Meg korbácsolja. Flagellat.
KORBÁS. Sz. P. Hont Vben.

KORCZ.

KORCZ. Ráncz. Sz. D.
KORCZA. Ráncza.
Gatya' korcza, a' mellybe huzzák a' madzagot. Sz. D.
Nadrág' korcza, a' mellybe a' nadrágszíjat huzzák.

KORCS.

KORCS. Hibris, hibrida. S. I. Különböző nemből származott, v. el fajzott, el fajultt. Sz. D.
KORCSOS. Hibridus. PP.
Korcsos állat. Animal hibridum.
Korcsos kutya. Hibris. PP.
Korcsos szó, melly idegen nyelvből vétetett.
Korcsos vér: el fajúltt. Sz. D.
Korcsosítja. Hibridum facit. S. I. El fajulást szerez.
Korcsosodik. Hibridus fit, degenerat. Faludi U. E. 1. R. p. 27.
El korcsosodik. Degenerat. Pázm. Pred. p. 818.
Korcsosúl. Idem.
Korcsosság: két fajuság, két nemüség. S. I.

KORCSOLYA.

KORCSOLYA. Scala promotoria. M. A.
KORCSOLÁS. Vectarius. PP.
KORCSOLÁZ. Scala, vel traha circumvehitur. M. A.
Korcsoláz a' jégen. Fluente vestigio per glaciem fertur. PP.

KORCSOMA.

KORCSOMA (KORCSMA.) Taberna, caupona, oenopolium. M. A. Pénzt kérnek a' korcsmán. km.
Korcsma-ház. idem.
Korcsoma-hös. Popinones. CM.
KORCSOMÁROS. Tabernarius, caupo, vinarius, oenopola. M. A. Míg a' roszsz korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
Korcsomárosné. Caupona. M. A. Cauponaria. PP.
Korcsomárosság. Cauponaria. PP.
KORCSMÁS. Popinator.
Korcsomáskodik. Cauponatur. M. A.
KORCSMÁZ. Per Cauponas vagatur, circumit.
Korcsmázó. Potator, helluo.

KORDA.

KORDA. Funiculus, restis, chorda. M. A. Szent Ferencz' kordája. Chorda S. Francisci.
KORDÁS. Cinctus chorda. v. Chordam gerens.
KORDÁZ, kordázza. Chorda cingit, v. verberat.
Meg kordázta. Chorda verberavit.

KORDÉ.

KORDÉ. Nugae scurrilitas, dicacitas. S. I. Van módja benne, mint koldusnak a' kordé' hátuljában. km.
Kordé-beszéd. Nugamenta. Gyöngyösi 1. Dar. p. 277.
KORDÉLY idem ac Kordé. S. I. Blatero.
Kordély-dolog. Res inanis. Epist. Széch. T. 2. p. 306.
KORDÉK. Blaterones. VM. p. 23.
KORDÉRA. Perfunctorie, obiter. M. A. Memoriter. CM. Gall. Par coeur.
Kordéra ki tanolja. Ediscit memoriter. CM. M. A.
KORDÉSÁG. Nugacitas, blateratio. S. I.

KORDOVÁNY.

KORDOVÁNY. Corium cordubense, hircina pellis concinnata.
Kordovány-csizma. Cothurni e corio cordubensi.

KORFONYÁL.

KORFONYÁL. Egygyet mást öszve főzöget.

KORG.

KORG, KOROG. Commovetur cum sonitu. Beniczki p. 137. 271. Morog, zörög, p. o. az üres has. Sz. D.
Korog a' hasa.
Has-korgás. Borborigmus ventriculi.
KORGATTYÚ. Crepitaculum, crotalum. S. I.
KOROGTAT, korogtatja. Gargarizat. Lippai. Vet. Kert. p. 37.
Korogtatva. Gargarizando.

KORIÁNDROM.

KORIÁNDROM. Coriandrum. M. A.
Kerti koriándrom. Coriandrum sativum. Czigány petrezselyem. Csapó. p. 141.
Mezei koriándrom. Melanthium, nigella. Fekete koriándrom. Csapó. p. 142.

KORLÁT.

KORLÁT. Carolus. M. A. PP. Károl.

KORLÁT.

KORLÁT. Cancelli, clathrum, claustrum, septum. M. A. Pázm. Pred. p. 221.
Korlát. FF. Abaúj, és Nógrád Vkben.
Korlát-fa. Lignum separatorium.
Korlát-kő. Omlott vár Nyitra Vben.
KORLÁTOL, korlátolja. Clathris cingit.
Körül van korlátolva: kerítve. Sz. D.
Korlátolás. Vajda. K. É. 1. K. p. 224.
KORLÁTOS. Cancellatus, chlathratus. Sz. D.

KORMÁNY.

KORMÁNY. Clavus, gubernaculum navis. M. A. it. gubernium, regimen. Regierung. S. I. Csöndes üdőben könnyű kormányt tartani. km. In tranquillo quilibet gubernator est. M. A.
Kormány-deszka az ekén. Aures aratri. M. A.
Kormány-hajtás. Gubernatio. M. A.
Kormány-hajtó. Gubernator. M. A.
Kormány' képe. Forma regiminis. S. I.
Kormány-szeg. Clavus. Steuerruder. S. I.
Kormány-szék. Dicasterium gubernii. S. I.
Kormány-tartás. Gubernatio.
Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p. 166.
Kormány-változás. Mutatio regiminis, revolutio. S. I.
Kormány-vezetés. Gubernatio. S. I.
Kormány-vezető. Rector.
KORMÁNYOS. Nauclerus, gubernator. M. A.
Kormányos-mester. idem. M. A.
Fő-kormányos. Supremus gubernator, supremus rector. Pázm. Kal. p. 74.
KORMÁNYOZ, kormányozza. Gubernat. M. A. Nem hegedü-szóval kormányozzák az országot. km.
Kormányozás. Gubernatio, rectio.
Kormányozó. Gubernator, rector.

KORNIL.

KORNIL-kő. Carneolus, sarda. S. I.

KORNYÉTA.

KORNYÉTA. Tordai. MSS. Athname anni 1631.

KOROGLYA.

KOROGLYA. Pyxis. M. A. Patikai szelencze. Sz. D.

KOROGY.

KOROGY. F. Szerem Vben. Sz. P. Bihar Vben, Árok Csongrád Vben.

KOROM.

KOROM. Fuligo. M. A. Korom a' koromhoz nem hasonlóbb, mint . .
Korom' háza. Sz. P. Borsod Vben.
Korom-sáp. Sz. P. Heves Vben.
KORMA. Ejus fuligo. Másra keni a' kormát. km.
Koromja. idem. Pázm. Pred. p. 810.
KORMOND. Sz. P. Tolna Vben.
KORMOS. Fuliginosus. M. A.
Kormos. Telek Nográd Vben.
Kormos alma. Lippai Gyüm. Kert. p. 143.
Kormos fösték. Atramentum impressorium. Nyomtató fösték. S. I.
Kormos gém. Pelicanus carbo. S. I.
Kormos víz. E. Patak Udvarhely Székében.
Kormosít, kormosítja. Fuligine inficit, foedat.
El kormosítja. Vajda. K. É. 3. K. p. 152.
Kormosodik. Fuligine vestitur, inficitur, fuliginosus redditur.
Meg kormosodik. idem.
Kormosó. F. Hont Vben.
KORMOZ, kormozza. Fuligine inficit. M. A.
Bé kormozza. idem. Bé kormozta az orczáját. Faciem confuliginavit.
El kormozta. El kormozta a' kezét. Manum sordidavit.
Kormozódik. Fuligine inficitur, foedatur.
Bé kormozódik. Repletur fuligine.
El kormozódik.

KORONA.

KORONA. Corona, diadema. M. A. Nem nyer a' kemencze mellett ülő koronát. km.
Korona-fa. Robinia pseudoacacia. S. I.
Korona-jószág. Bonum coronale.
Korona-őr, korona-őrző. Custos coronae.
Korona-örökös. Hacreditarius coronae princeps.
Korona-tolvaj. Faludi. E. M. p. 158.
* Arany-korona. Corona aurea.
Császári korona. Corona imperialis.
Hármas korona. Corona papalis.
Királyi korona. Corona regia. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll. km.
Kő-falas korona. Corona muralis. Csuzi, Sip-szó. p. 390.
Magyar korona. Corona Hungarica.
Nyiltt korona. Diadema, corona aperta.

Sugár-korona. Corona radiata. Láthatni ezeket a' régi Római pénzeken.
Tövis-korona. Corona spinea.
Vas-korona. Corona Lombardica, corona ferrea.
KORONÁS, Diadematus, coronatus. M. A.
Koronás fejek. Capita coronata.
Koronás fejjel. Capite coronato.
Koronás király. Rex coronatus.
Koronás liliom. Flos imperialis. PP.
Koronás próféta. Rex David.
Koronás tallér. Numus uncialis Belgicus, coronatus. S. I.
KORONÁZ, koronázza. Coronat. M. A.
Föl koronázza. Diademate exornat.
Meg koronázza. Redimit, coronat. M.A.
Koronázás. Coronatio.
Meg koronázás. idem. M. A.
Koronázat. Coronatio. M. A. Actus coronationis. Epist. Pázm. T. 1. p. 95. Eszterházi Tamás p. 483.
Koronázott. Coronatus. M. A.
Koronáztat, koronáztatja. Curat coronari.
Koronáztatott. Coronatus. M. A.

KORONG.

KORONG. Rota figularis v. molaris. M.A. Prágai p. 807. Fazokas korongról, varga kaptáról beszél. km.
Korong-vas a' malomban. Subscus ferrea. M. A.
KORONGJA. Ejus rota. Nevet, mint fazokas, ha korongja ki ugrik. km. Dug. 1. R. p. 212.

KOROSMA.

KOROSMA. Chrisma. Telegdi, Felelet p. 180. item donum puero recens baptizato a patrinis dari consuetum. L. KOLOSMA.

KORONT.

KORONT. Carinthia. Heltai 1. D. p. 396.
KORONTÁR. idem.
Korontár-répa. Kerekded öreg répa. Bumastos, bumas. M. A. PP.
Korontári. Carinthiacus.
Korontári répa. Lippai Virág. Kert. p. 57. Vetemény. Kert p. 154. 155. alias Vízi répa. Wasserrübe.

KORPA.

KORPA. Furfur. M. A. Ha korpám leszsz, ebet mindég találok reá. km.
Korpa-czibre. Jusculum furfuraceum. Keszőcze. S. I.
Korpa-hüvely. Homo nauci, flocci, nihili. S. I. Dib-dáb ember. Sz. D.
Korpa-kenyér. Panis furfureus, pityrias. M. A.
Korpa-vár. F. Szala Vben.
* Búza-korpa. Furfur tritici, et sic rozs-korpa, árpa-korpa.
Főben termő korpa. Furfures, porriginés. M. A.
Tál-korpa. Patina furfurum. Meg fejnek még téged is egy tál korpán. km. Oetaeus genius. M. A. p. 201.
KORPÁD. F. Baranya Vben.
Korpád (Kis, nagy). FF. Somogy Vben.
KORPAI. Furfureus. M. A.
KORPÁJA. Ejus furfur. A' ki ebet akar tartani, korpája legyen. km.
Korpája a' fejnek. Porrigines. Sz. D.
KORPÁS. Furfurosus. M. A.
Korpás a' feje. Sz. D.
Korpás Várbok. F. Hont Vben.
Korpáson. Una cum furfure.
Korpáson örli. Mixtim cum furfure molit.
KORPÁZ, korpázza. Pirongatja. Sz. D. Objurgat. PP.
Meg korpázta: meg pirongatta. Sz. D.

KORSÓ.

KORSÓ. Amphora, urceus, hydria. M. A.
Bele tekéntett a' korsóba. km.
Korsó-bor. Jól illik a' szomjús emberhez a' korsó-bor. km.
Korsó' csöcse. Amphorae labium. S. I.
Korsó' feneke. Fundus amphorae.
Korsó' füle. Ansa amphorae.
Korsó' nyaka. Amphorae collum. PP.
Korsó' szája. Orificium amphorae.
* Boros korsó. Amphora vini. Ha titkot akarsz ki tanolni, jártasd a' boros korsót. km.
Bugyogós korsó. Brocchus, guttus. S. K.
Csörgő korsó. Crepitans urceus. S. K.
Eczetes korsó. Amphora aceti. Eczetes korsó meg találta dugóját. km.
Ezüst-korsó. Amphora argentea. Az ezüstkorsónak a' cserepe is jó. km. Dug. 1. R. p. 279.
Födeles korsó. Amphora operculo provisa. S. K.
Füles korsó. Urceus ansatus.
Iczés korsó. Unius mediae amphora. S. K.
Kanta-korsó. Amphora cum lato orificio. S. K.
Kő-korsó. Amphora lapidea. S. K.
Mosdó korsó. Gutturnium. NC. p. 315.
Olajos korsó. Lecythus NC. p. 315. Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
Öntöző korsó. Perfusorium. S. K.
Pintes korsó. Congiaria amphora. S. K. Jobban illik a' pintes korsó kezébe, mint imádság a' szájába. km.
Széles szájú korsó. Amphora cum lato orificio.
Szent Miháli korsó. Amphora fictilis testacea. Ezeket Jobbágyiban csinálják Sz. Mihál mellett Vas Vben.
Szoros nyakú korsó. Brochus NC. p. 313.
Üres korsó. Amphora vacua. A' szomjus embernek kevés vigasztalás az üres korsó. km.
Vászon-korsó. Urceus fictilis vilioris notae. S. K.
Vizes korsó. Aquarius urceus. S. K.
KORSÓS. Amphorarius. M. A.

KORSZOVÁT.

KORSZOVÁT. Semicinctium, semicinctorium. M. A.
KORCZOVAT. idem. M. A.
KORSZOVÁGY. idem. S. I. M. A. L.

KORTÁNY.

KORTÁNY. Bombás kortány. Species tormenti bellici. Csuzi, Tromb. p. 248. „Hatalmad alá hajthatod azzal (aranynyal) kővárait, mint sem fegyvereddel, 's bombás kortányiddal."

KORTY.

KORTY. Haustus, stoppus, strepitus gutturis in bibendo. M. A.
Adj egy korty-vízet. Da unum aquae haustum. Sz. D.
Ez csak száraz korty volt. km. Dug. 1. R. p. 37.
Egy kortyal bé nyeli. Absumit uno haustu. Pázm. Kal. p. 228.
Nagy kortyokkal nyelte a' boszúságot.
KORTYANT. Haurit, bibit, potat. S. I. Hörpent.
Jót kortyantott egygyet. Sz. D.
Kortyantás. Haustus. Csak egy kortyantás volt neki.
KORTYÁNDI. Potator, potor, qui est ex genere HAURI.
KORTYOG. Ital-nyeléssel, vagy belső képpen hangot ád. Az éh gyomor is, kiváltt a' kutyáknál, gyakran kortyog. Sz. D.
KORTYOL, kortyolja. Per haustus bibit, absumit.
El kortyolta magát, mindenét, eszét is. Sz. D.
KORTYONKÉNT. Per haustus.
KORTYOS. Részeges, hörpögető.
Kortyosodik. Részegül. Sz. D.
KORTYOZ, kortyozza. Abhaurit.
El kortyozza. Bibendo perdit, pessumdat, consumit. S. I.
Kortyozás. Perpotatio. Faludi N. U. p. 107. N. A. p. 83.

KOS.

KOS. Aries. M. A.
Kos-bárány. Agnus.
Kos-bor. Satyrion, crataegonon. M. A. CM.
Kos-bor-fű. idem. M. A.
Kos-jel az égen. Signum arietis in coelo.
Kos-monyból csinálltt erszény. Suffiscus. M. A.
Kos-pallag. F. Hont Vben.
Kos-pallagi dohány.
Kos-tök. Scrotum arietinum v. suffiscus.
* Fal-törő kos: Aries. NC. p. 321.
Karó-verő kos. Fistuca. M. A.
Tokló-kos. Aries juvenis unius anni.
Vad kos. Ibex. NC. p. 137.
KOSBA. Sz. P. Tolna Vben.
KOSD. F. Nógrád Vben.
KOSI. Arietinus. M. A.
KOSLAT. Grassatur, discurrit. M. A. Propter Venerem instar arietis circumcurrit. S. I.
Koslatás. Grassatio, discursio. (Veneris caussa.) M. A. Vajda 1. K. p. 613.
Koslató. Grassator, erro. M. A. Discursor venereus.
Koslató kutya. Sz. D.
Koslató szerelem. Salacitas. Sz. D.
KOSLÁR. R. Lascivus, salax, venereus. mint Folyár.
Koslárd. E. F. Alsó Fejér Vben.

KOSOS. Arietarius. M. A.
KOSSA. Ejus aries.
KOSSAL való igyengetés. Fistucatio. M. A.
KOSÚL. Instar arietis. it. Per transversum, ex obliquo transverse, oblique.
Keresztűl kosúl. Transversim, distorte, hac illac, sine lege, sine cruce.

KOSÁR.

KOSÁR. Cophinus, corbis, sporta, calathus. M. A. Qualus vimineus, canistrum. PP. Híres eperjre nem kell kosárral menni. km.
Kosár-fonó. Corbis confector, praeparator.
Kosár-kötö. idem.
Kosár-kötés. Textura corbis.
Kosár' háza. F. Vas Vben.
* Étel-hordó kosár. Corbis cibaria.
Füles kosár. Ansata corbis. S. K.
Galamb-kosár. Columbarium. Nem galamb-kosár a' világ. km.
Hús-hordó kosár. Corbis carnaria.
Júh-kosár. Qualus in ovili. S. K.
Kar-kosár. Calathus. S. K.
Kenyér-kosár. Panaria corbis. S. K.
Kézi kosár. Calathus. S. K.
Méh-kosár. Alveare. S. K.
Sáncz-kosár. Corbis loricalis. S. K.
Szakasztó kosár. Scirpiculus. S. K.
Szürő kosár. Qualus. S. K.
Tyúk-kosár. Gallinaria fiscina. S. K.
KOSARA. Ejus corbis.
KOSARAS. Corbes habens.
KOSÁROCZ. F. Zemplin Vben.

KOSOLYA.

KOSOLYA. Kosár, kóbor. Sz. D.

KOSZ.

KOSZ. Porrigo, ophiasis. M. A.
Kosz-lepte. Porrigine obsitus.
Kosz-vakaró. Porriginis defricator.
Kosz-vakaró kés. Culter fricatorius.
KOSZLOBÁR. Vanus, vilis. PP.
KOSZMÁL. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.
KOSZMÓ. Porrigo. M. A. PP.
Fö-koszmó. idem. M. A. L.
Barmok' koszmója. Ostigo. M. A. L.
Koszmós. Porriginem habens.
Koszmós fejű. Porriginosus. M. A.
Koszmósodik. Porrigine corripitur. Sz. D. S. I.
Koszmósság. Porriginositas. Sz. D.
KOSZOG. Offendit, impingit. S. I. Csoszog, koborczol, csötlik, botlik. Sz. D.
Koszogó röstes ló. Equus pedibus stlembus. PP.
KOSZOS. Porriginosus. M. A. Meg érti, kinek nem koszos a' feje. km.
Koszos alma. Ranetapfel.
Koszosodik. Porrigine vel psora corripitur. Sz. D. S. I.
Koszosúl. idem.
Meg koszosúl. idem.

KOSZORÚ.

KOSZORÚ. Sertum, corolla. M. A. Anadema, crinile, florea corona. PP. Úgy meg érdemli, mint szűz leány a' koszorút. km.
Koszorú-fa. Mutuli. M. A.
Koszorú-felejtett anyák. Faludi N. E. p. 29.
Koszorú fog-hagyma. Restis alliorum. PP.
Koszorú-kötö. Coronarius. M. A.
KOSZORUJA. Ejus sertum. A' jó vég köti koszoruját a' munkának. km.
Meg kötöm koszoruját. Le föstöm, meg vetem az ágyát. Sz. D.
KOSZORUS. Laureatus, coronatus, serto redimitus. S. I.
Koszorus költö. Poëta laureatus.
KOSZORUT el nyeri. Brabeum reportat. PP.
Koszorut köt. Sertum facit v. serto caput incingit.
Koszorut űz. Equum incitat ad reportandum brabeum. PP.
KOSZORUTLAN. Sine serto. Sz. D.
KOSZORUVAL ékesíti. Redimit. M. A.
KOSZORUZ, koszoruzza. Serto, laurea, corona donat, vel cacuminat. S. I. Sz. D.
Föl koszoruzza. Serto exornat.
Meg koszoruzza. Redimit.
Koszoruzat. Coronatio v. cacuminatio. S. I.
Koszoruzatja: tetézete valaminek. Sz. D.

KOSZPITOL.

KOSZPITOL, koszpitolja. Tompítja, életleníti p. o. a' kést v. viseli, rongyolja a' ruhát. Sz. D.
El koszpitolja.

KOSZT.

KOSZT (KOST. M. A. KÓST. PP.). Victus, convictus, cibatio, alimentatio. M. A.
Jó kosztunk van. Habemus bonum victum. Sz. D.
KOSZTOS. Convictor, commensalis.
Kosztos deákokat tart. Servat studiosos in victu.

KOSZT b.)

KOSZT. Hoszszu veszszö, pózna. Sz. D.
KOSZTA. R. Ciconia. it. nom. propr. Constantinus. PP.
Koszta' falva. E. F. Belsö Szolnok Vben.
KOSZTOL, kosztolja. Póznával veri.
Le kosztolja a' fáról a' gyümölcsöt, kosztal le veri, póznával le veri. Sz. D.
KOSZTOLÁN. t. h. n. Bars, Nyitra, és Sáros Vkben.
KOSZTONCZA. Sz. P. Hont Vben.

KOT.

KOT.
Kot-kodácsol. Gracillat.
Kot-kodácsolás. Gracillatio. Méh-tartás. Vácz 1821. p. 45.
Kot-nyeles. Garrulus, loquax, blatero vel thraso. S. I.
Kot-nyeleskedik. Garrit, blaterat vel jactat se insolenter. S. I.
KOTÁG. Glocitat. Kotágnak a' tyukok.
Ki kotágja. Eglocitat. Vajda 3. K. p. 235.
KOTI.
Koti-liget. F. Bihar Vben.
KOTLik. Glocitat v. ovis insidet, ova excludit. S. I. A' mit nem tojt, azt akarja kotlani. Fovet quae non peperit. Jeremiae 17. 11. Pázm. Pred. p. 293.
Kotlik az esze: esztelenkedik. Sz. D.
Ki kotlik. — A' vén falusi mester is végre ki kotlik a' tanításbol. Dug. km. 2. R. p. 331.
Meg kotlik. Gallina fit apta ad insidendum ovis.
Kotlás. Glocitatio.
Kotló. Glociens.
Kotló tik. Gallina glociens. M. A.
Kotló tyúk. Pázm. Pred. p. 495. 704.
Kotlós. Continuo glociens.
Kotlós tyúk. Gallina glociens. M. A. Gallina matrix. PP. Bús, mint a' kotlós tyúk. km.
Kotlós tyúk' kotyogása. Gallinae glocientis gemitus. PP.
Kotlott veszszö. Mesterséggel csiráztatott veszszö a' szölö-ültetésre.
KOTOR, kotorja. Effricat, effodit. M. A.
Föl kotorja. Perfodit.
Ki kotorja. Effricat, effodit. M. A.
Ki kotorja a' földet, a' kútat, a' fazokat, a' pénzt az erszényböl. Sz. D.
Meg kotorja. Fodit. it. caedit. M. A.
Kotorás, kotrás. Effricatio.
Kotoráz. Fodicat, quaeritat. Ne kotorázz a' zsebemben. Sz. D.
Egy szemeten kotoráznak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Föl kotorázza. Effodicat, exquirit.
Ki kotorázza. Effricat.
Meg kotorázza. Perquirit, excutit e latebris, perscrutatur. Babocsai, Fata Tarczal. p. 97.
Kotorgat, kotorgatja. Fodicat.
Kotori. MV. Szala Vben.
Kotorj. Apage. M. A.
Kotormány. F. Vas Vben. E. Patak Csik Székében.
Kotró. Effricans, effodiens.
Kotródik. Effricatur.
El kotródott: el mentt. Sz. D.
KOTOS.
Kis Kotos. Sz. P. Somogy Vben.
Száraz Kotos. Árok Bereg Vben.

KOTTA.

KOTTA.
Kotta-ing. Faludi N. E. p. 135.

KOTY.

KOTY.
KOTYMA. Nihil. S. I.
Kotymás. Qui nec sibi, nec aliis prodest. S. I.
KOTYOG. Glocit, glocitat. M. A. Tyúk egybe hija, és kotyogja az ö csirkéit. Telegdi Hom. 1. R. p. 137.

Kotyog a' roszszúl le szegzett patkó. Sz. D.
Kotyog a' kard a' tágos hüvelyben. Sz. D.
Ne kotyogj annyit. Ne garrias tantum. Sz. D.
Kotyogás. Closmus. M. A.
Kotyogó. Guttus. Szoros nyakú kis üveg. S. I. Olly szűkön ereszti, mint a' kotyogó. km. Dug. 1. R. p. 152.
Kotyogós. Streperus, item ebrius.
Kotyogós korsó: bugyka, bugyoga.
Kotyogós malom, midőn malmost játszanak.
Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. PP.
Kotyogósítja. Inebriat.
Meg kotyogósítja. idem. Sz. D.
Kotyogósodik. Inebriatur. Sz. D.
Meg kotyogósodik. Dug. km. 2. R. p. 193.
KOTYOL. Glocit, glocitat. M. A.
Kotyoló tyúk. Glociens gallina. M. A.
KOTYOR. Vepretum, spinetum, dumetum. S. I. A' kotyorban fekszik a' nyúl. Sz. D.
KOTYÓ. Prunum. S. I.
Kotyós. Crematum ex prunis. S. I.
KOTTY —
Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé. km.
Kotty-fitty. Talitrum. M. A.
Kotty-nyeles. Blatero. Dug. km. 2. R. p. 209. Magát mindenbe belé avató. Sz. D.
Kottya kottya fiaim, csak én magam maradék. Pázm. Kal. p. 171.
Kottyan. Sclopum edit, sclopum sonat. M. A.
Belé kottyan. Interloquitur, interpellat S. I. Intergarrit. Mindenbe belé kottyan.
Meg sem kottyantt, olly kevés volt. Sz. D.
Kottyant. Contingit, sonitum edit. M. A.
Kottyant el vélte (néha) igazat is, de ezzel föl forgatja maga saját tudományát. Pázm. Kal. p. 525.
KOTYVAL. Valamit sietve egybe főz. Sz. D.
Kotyfol. idem.
Kotyfol a' gazd'-aszszony, mikor magának különösen főzni akar. Sz. D.
Mindent öszve kotyvaltak: főztek. Sz. D.
Kotyvaszt. idem. Mindennek kérőjére nem kotyvaszthat a' szakács. Dug. km. 2. R. p. 108.

KOV.

KOV.
KOVA. Silex, igniarium. M. A. Meg szegi a' szovát, mint a' puska a' kovát. km.
Kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
Kovás. Siliceus, silicatus. M. A.
Kovás. E. F. Kő-vár Vidékében.
Kovás puska. Catapulta uncinata. PP.
KOVACS. Spatum. Spat. S. I.
* Folyó kovacs. Spathum fluor. Fluszspat.
Mész kovacs. Spathum calcareum. Kalkspat.
Nehéz kovacs. Spathum ponderosum. Nehéz gyánta-kő.
Szagos kovacs. Lapis suillus. Stinkstein.
Szikrázó kovacs. Spathum scintillans. Feldspat. Mitterp. Hist. Nat.
KOVAD. A putamine solvitur.
Kovad a' mogyoró, dió, mikor már érik.
Ki kovad. E putamine liberatur.
Meg kovad.
KOVASZT, kovasztja. Solvit a putamine, a viridi nucleo.
Ki kovasztja. Eliberat e putamine.
Meg kovasztja.
Kovasztás. Putaminis, nuclei viridis ablatio.
Kovasztat. Putamen ipsum separatum. A' dió' kovasztatját meg főzte, és avval mosta a' koszos fejét.
KOVÁCS. Faber ferrarius. M. A. A' kovács nem sokat ér fujtató nélkül. km.
Kovács-bolha: czigány bolha, vas-szikra. Strictura ferri candentis. Sz. D. S. I.
Kovács' fogója. Forceps. PP. Azért fogja a' kovács a' fogót, hogy kezét meg ne égesse. km.
Kovács-fuvó. Fabrilis camini follis. PP.
Kovács' háza. Sz. P. Csanád Vben.
Kovács' hida. F. Baranya Vben.
Kovács Istók. — Kinek Isten nem akarja, kovács Istók meg nem koholja. km.
Kovács-műhely. Ustrina, officina ferraria. PP.
Kavács-patak. E. F. Udvarhely Sz-ben.
Kovács-vágás. FF. Abaúj és Torna Vkben.
Kovácsi. Fabrilis. M. A. item t. h. n.
Kovácsol, kovácsolja. Fabricatur, fabrefacit, cudit. M. A. Pázm. Kal. p. 435. 797.
Kovácsolás. Fabricatio. M. A.
Kovácslás. idem.
Kovácslás' vinnyéje. Officina ferraria. VM. p. 291.
Kovácsoldogal. Cusat. M. A.
Kovácstól vesz szenet. Luciniae deest cantio. M. A.
KOVÁLY.
Koválik a' dió. Nux e putamine liberatur.
Koválatlan dió. Nux e putamine nondum egressa.
Kovályít, kovályítja. Enucleat.
Diót kovályítottam. Hallottam Izsákfán 1825. Sep. 18.
Kovályog. Föl alá, körös körül szédeleg.
Kovályognak a' fölhökben a' varjak, darvak. Sz. D.
Kovályog az is, ki az utat el veszti. Sz. D. Zrini P. 10. Stropha 102.
KOVÁR. F. Hont Vben.
Kovárcz. F. Nyitra Vben.
KOVÁSZ. Fermentum. M. A.
Kovász-kelés. Fermentescentia, fermentatio.
Kovász-keverés. Subactio massae fermentatae.
Kovász-keverő fa.
Kovász nélkül való kenyér. Panis azymus. M. A.
Kovászol, kovászolja. Fermento imbuit.
Meg kovászolja: meg éleszti. Fermentat. M. A.
Meg kovászolás. Fermentatio. M. A.
Kovászos. Fermentatus. M. A.
Kovászos kenyér. Zymites. M. A. Pázm. Kal. p. 826.
Kovászosodik. Fermentescit.
Meg kovászosodik. Káldi Math. 13. 33.
Kovászoz, kovászozza. Fermentat. M. A.
Meg kovászozza. Fermento imbuit.
Kovásztalan. Infermentatus, azymus. M. A.
Kovásztalan kenyér. Panis azymus. Pázm. Kal. p. 826.
Kovásztalan pogácsa. Pázm. Pred. p. 573.

KOVÁKK.

KOVÁKK. Sonus infantis in cunis vagientis. L. KOÁK.
KOVÁKKOL. Vagit, obvagit. M. A. CM.
Kovákkolás. Vagitus. M. A.

KOZÁR.

KOZÁR. Chazarus. Faludi T. É. p. 184.
Kozár. t. h. n.
Kozár-vár. E. F. belső Szolnok Vben.
KOZÁRD. F. Nógrád Vben.

KOZMA.

KOZMA. Cibi fumositas, odor fumosus ciborum. S. I. Égetestől v. füsttől való szag. Sz. D.
KOZMÁS. Adustus, fumosus. S. I.
Kozmás. E. F. Csik Székében.
Kozmás étek. Cibus adustus; adustum, et fumum sapit. PP.
Kozmásít, kozmásítja. Adurit, fumigat. S. I.
Meg kozmásítja. idem. Sz. D.
Kozmásodik. Aduritur, fumat, fumum sapit. S. I. Sz. D.
Meg kozmásodik. idem.
Kozmásul. idem. Sz. D.

KOZMA. b)

KOZMA. t. f. n. Cosmas.
Kozma. FF. Fejér, Somogy, és Zemplén Vkben.
Kozma' dombja. FF. Szala Vben.
Kozma' fa. F. Vas Vben.
Kozma' falva. Sz. P. Bihar Vben.
Kozma' telke. E. F. Kolos Vben.
Szent Kozma. Sz. P. Bihar Vben.
KOZMÁND. Sz. P. Tolna Vben.

KÓ.

KÓB.

KÓB.
KÓBÉ. Csúf-szó. Csuzi, Tromb. p. 454. 462.
KÓBOG. Vagatur.
Kóbognak. Hérénbe járnak. Sz. D.
KÓBOLYOG. idem.
Kóbolygó. Vagabundus.
KÓBOR. Canistrum. M. A. PP.
Kóborog. Vagatur, grassatur. S. I.
Kóborol. Vagatur. Hol kóborolsz olly sokáig. Ubi vagaris tamdiu. Sz. D.
Kóborolja. Praedatur, depraedatur.
El kóborolja. Depraedatur, diripit. M. A. CM.
Föl kóborolja. Depraedatur. M. A.
Meg kóborolja. idem. M. A.

Kóborlás. Depraedatio, praedatio, spoliatio. M. A. Direptio. CM.
El kóborlás. Depraedatio. M. A.
Kóborlatlan. Indireptus. CM.
Kóborló. Praedo, praedator, praedabundus. M. A.
Kóborlói. Praedatorius, praedatitius, praedaceus, praedonius. M. A.
Kóborlóné. Praedatrix. M. A.
Kóborló sereg. Exercitus praedabundus.

KÓCZ.

KÓCZ. Stupa. Csöpü, szösz. Sz. D. Hogy ne égne meg a' kócz, mikor a' lóganéj is bűzölög. km.
Kócz. E. F. Hunyad Vben.
Kócz-madzag. Funiculus e stupa. Biró Márton, Micae p. 236.
KÓCZI. Stuparius. A' mi kóczból való.
Kóczi pór. Rusticellus, subrusticus, sordidulus. M. A. Kóczos pór, paraszt.
Kóczi pór küldús. Pázm. Pred. p. 815.
Kóczi pór Tanítók. Pázm. Kal. p. 253.
Kóczi por. (Nam aliqui scribunt sine accentu. Stuparius pulvis.) Homo vilis, abjectus, ultimae sortis. S. I. Pázm. Kal. p. 634.
KÓCZOS. Hirtus, hirsutus, pilosus. S. I. Gubanczos, lombos. Sz. D.
Kóczos kutya. Lombos kutya. Sz. D.

KÓCS.

KÓCS. t. h. n.
Kócs-ér. Sz. P. Kis Kunságban.
KÓCSAG. Ardea garzetta. Fejér gém. Földi p. 193. „Ennek vagyon ama nevezetes, hoszszú, ezüst-szín, selyem-nemü háti tolla, mellyet a' napkeleti tartományokban olly drágán adnak vesznek, és a' Turbánon hordoznak, és a' melly a' mi Magyar vitéz fö-nemeseinknek is olly böcsös nemzeti ékessége."
Kócsag-toll. Pluma modo dictae ardeae.
Kócsagít, kócsagítja. Inebriat, temulentum reddit. Pázm. Kal. p. 144.
Kócsagos. Ebrius, potus v. delirus, amens. Pázm. Kal. p. 317. 529.
Kócsagosodik. Inebriatur. Csuzi, Síp-szó p. 545.
Kócsagosodott elme. Mens ebria, delira. Faludi E. M. p. 242.
Meg kócsagosodott a' feje. Pázm. Kal. p. 1021.

KÓFICZ.

KÓFICZ. Pép-forma sürü lé. Sz. D.

KÓFITÁL.

KÓFITÁL. Confitetur crimina sacrificulo poenitentiario. M. A. Eszterházi Tamás M. Hunnius p. 432.
Véle semmit nem kófitál. km. Flocci facit, nihili pendit. M. A.
Mind ezekkel semmit nem kófitál Kálvinus, hanem azt pöngeti. Pázm. Kal. p. 510.
KÓFITEÁL. idem ac Kófitál. M. A.
KONFITEÁL. idem. PP.

KÓFIUM.

KÓFIUM. Mitra. M. A.
KÓFIUMOS. Mitratus.

KÓH.

KÓH. Pulticula. M. A.
Mondj kóhit. km. Tolle digitum. M. A.
KÓHÓS. Manduchus. Kivel ijesztik a' gyermeket, hogy meg eszi. PP.

KÓK.

KÓK.
KÓKA. Szölö-kacs. Sz. D.
Kóka. F. Pest Vben.
Kókál, kókálja. Verberat. Jól meg kókálták: jól meg verték.
KÓKKAD. Döbröczöni szó. Mondatik, midön a' fü, vagy virág el hervad, el lankad, konyúl, sárgúl, veszni kezd. L. Vitéz, Anacreoni Dalok. p. 35.
KÓKONYA. Húsvét' napján meg szenteltetni szokott holmi eledel. Sz. D. Monoszlai Hit' oltalma p. 335.
Kókonya-szentelés. Magyari, Orsz. Roml. p. 7.

KÓLCS.

KÓLCS. Clavis. vide KULCS. M. A.

KÓLDUS.

KÓLDUS (KÓLDÓS, KÓDUS, KULDUS). Mendicus. M. A. Szegény a' kóldus, ha király is a' neve. km.
Kóldus-biró. Judex mendicorum.
Kóldus-bot. Minden kóldus a' maga botját dicséri. km.
Kóldus-botra szorúltt. Ad mendicitatem devenit.
Kóldus' falva. F. Soprony Vben.
Kóldus-kenyér. Status mendicitatis.
Kóldus-konyha. Victus miserabilis.
Kóldus-kutya. Vox contemtiva.
Kóldus-láb. Bizonyos tésztás étek. Mikes, Török Orsz. Levelek p. 206.
Kóldus-leves: rongyos leves. — Híg mint a' kóldus-leves. km. Dug. 1. R. p. 220.
Kóldus-rongyok. Pázm. Pred. p. 31.
Kóldus-táska: kóldus tarisznya.
Kóldus-tetü. Spina pedicularia. Ragadós, mint a' koldus-tetü. km. Dug 1. R. p. 228.
Kóldus-vezetö. Manuductor mendici coeci.
Hónallós bankós kóldus. Hallottam 1826. Maj. 13.
Kis kóldus nagy bottal jár. km.
Nyájas kóldus. Mendicus hilaris. Ne utáld meg a' nyájas kóldust. Salem et mensam ne praetereas. KV. p. 464.
Nyomorúltt kóldus az, a' ki egy házat el nem tud kerülni. km.
Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
Vak koldus. Mendicus coecus.
Vén koldus. Mendicus senex. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
KOLDUL. Mendicat. M. A.
Ki koldolja. Emendicat. M. A.
Koldulás. Mendicatio. M. A.
Ki koldolás. Emendicatio. M. A.
Koldulgat. Repetitim mendicat.
Kolduló. Mendicans.
Kolduló Barát. Quaestarius.
Kolduló levél. Cogendae stipis diploma. PP.
Koldúltt. Emendicatus. M. A.
Ki koldoltatott. idem. M. A.
Koldusság. Mendicitas. M. A.
Küldusság. idem. Pázm. Kal. p. 46.

KÓLIKA.

KÓLIKA. Passio colica. M. A. Has-rágás, has-görcs.
KÓLIKÁS. Colicus. M. A. Pázm. Pred. p. 1158.

KÓNY.

KÓNY. F. Györ Vben.
KÓNYI. F. Somogy Vben.
Kónyi gyökér: mérges sás, csík-sás.
Kónyi tó. Tó Györ Vben, és itt terem az a' mérges sás, mellyet ha az ökör nyersen meg eszik, meg döglik tőle.

KÓPÉ.

KÓPÉ. Joculator, scurra. S. I. Bohó, tréfás. Sz. D.
Nagy kópé vagy. Sz. D.
KÓPÉKODik. Joculatorem, scurram agit.
KÓPÉSKODik. idem. Sz. D.
KÓPÉSÁG. Scurrilitas. Sz. D.

KÓPICZ.

KÓPICZ. Szalmából fontt öblös kosár, mellyben főzeléket (lencsét, borsót, babot 's a' t.) szokás tartani. Hallottam Ságon 1817. Márt. 27.

KÓR.

KÓR. Langvor, morbus. item Langvidus, morbidus. M. A.
Kór-ágy. Morbus chronicus. PP.
Kór-beteg. Aegrotus, morbidus. M. A.
Kór-mag. Coriandrum. S. I.
KÓRÁL: kukoricza' krumpli' szölö''s a' t. meg szedése után öszve keresgélí, a' mi hátra maradtt: lécskál.
Kóráló: lécskáló.
KÓRÉSZ. idem ac Kórál.
KÓRICZÁL: föl alá jár, kereng — hol kóriczáltál. Sz. D.
KÓRÓ. Frutex, dumus. M. A. Caudex herbarum.
Bogács-kóró. Carduus. Csapó p. 35.
Barlang-kóró. Intubus. S. K.
Dohány-kóró. Caudex herbae nicotianae.
Katáng-kóró. Cichorium. Csapó p. 132.
Kukoricza-kóró. Caudex tritici turcici.
Som-koró. Melilotus. Csapó. p. 239.
Száraz kóró. Caudex siccus.
Kóródzik. Fruticescit. S. I.
Kórós. Frutetosus, fruticosus. M. A.

Kórós. F. Baranya Vben.
Kórós hely. Frutetum, fruticetum, dumetum. M. A.
Kórózik. Fruticescit, fruticat, fruticatur. M. A.
Kórózás. Fruticatio. M. A.
KÓROD. Sz. P. Gömör Vben. E. FF. Kolos, és Küküllő Vkben.
Szamos-Kórod. } FF. Szatmár Vben.
Tisza-Kórod. }
KÓRSÁG. Comitialis morbus, caducus, herculeus, sacer morbus, epilepsia. M. A. Morbus, aegritudo, valetudo adversa. S. I.
Kórság-törés: nyavalya-törés. Epilepsia.
* Álom-kórság. Lethargus. S. K.
Aszszu kórság. Phthisis. M. A. NC. p. 353.
Száraz kórság. idem. S. K.
Szerelem-kórság. Sz. D.
Víz-kórság. Hydropisis, hydrops. NC. p. 349.
Kórságos. Comitialis, epilepticus. M. A.

KÓSA.

KÓSA. E. F. Hunyad Vben.

KÓST.

KÓST.
KÓSTA Predikátor. Pázm. Kal. p. 450.
KÓSTOL, kóstolja. Gustat, libat. M. A.
Elől kóstolja. Praegustat. M. A.
Ki kóstolja. Gustu exquirit, explorat.
Meg kóstolja. Degustat, delibat. M. A.
Kóstolás. Gustatio, gustatus, gustus, libatio, libamen. M. A. A' méreg kóstolással is meg árt. km.
Meg kóstolás. Degustatio. M. A.
Kóstolatlan. Ingustatus, indelibatus. M.A.
Kóstolgat, kóstolgatja. Crebro regustat.
Kóstolhatatlan. Ingustabilis. M. A.
Kóstoló. Gustator. M. A.
Kóstoló edény. Gustatorium. M. A.
Elől kóstoló. Praegustator. M. A.

KÓSZÁL.

KÓSZÁL. Vagatur, oberrat. Faludi N. A. p. 163. T. É. p. 286.

KÓT.

KÓT.
KÓTIS. Ütő, verő. Sz. D.
Harang' kótissa. Harang' veröje. Sz. D.
Mozsár' kótissa. Sz. D.
KÓTOG. Pultat, strepit. M. A.
Kótogás. Cottabus, pultatio. M. A.
Kótogat. Pultat. M. A. Koczogat, zörget. Sz. D.
Kótogat az ablakon. Sz. D.
Kótogatja az ajtót. Sz. D.
KÓTOLOG. Vagatur. Ex usu plebis.
KÓTOROG. idem. Dugonics habet KÓDOROG. Közm. 1. R. p. 127. quod rectius esse ostendit vox KÓDUS.
Kódorgó. Dug. km. 1. R. p. 239.

KÓTA.

KÓTA. Musicalis notula. PP.
Kóta-betük. Scriptura musicalis, notae musicae. Faludi N. A. p. 215.
KÓTÁS. Qui notas musica es intelligit.
KÓTÁZ, kótázza. Notis musicis exprimit.
Meg kótázza az éneket. Notas cantui adscribit. PP.

KÓTY.

KÓTY.
Kóty' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
KÓTYA.
Kótya-vetye. Auctio, subhastatio. M. A. Pázm. Pred. p. 493. 729. NC. p. 277.
Kótya-vetye-lajstrom. Auctionalia. M.A.
Kótya-vetyére hányja. Subhastat. M. A.
Kótya-vetyét hány. Auctionatur. M. A.
Kótya-vetyéli. Subhastat. S. I.
Kótya-vetyélteti. Curat subhastari.
Kótya-vetyélés. Subhastatio.
Kótya-vetyés. Praeco auctionarius. PP. Faludi T. É. p. 288.
Kótya-vető. Auctionarius. NC. p. 277.
Kótya-vetyézi. Vendit sub hasta. Csúzi, Síp-szó p. 558. Tromb. p. 14.
Kótya-vetyézö. Subhastator. Csúzi, Tromb. p. 14.
Kótya-vetyéje. — A' bűn' kótya-vetyéje. Pázm. Pred. p. 764.
Kótyál, kótyálja. Vesztegeti.
El kótyálja. El vesztegeti. Sz. D.
KÓTYOM. Nihil. S. I.
Kótyom-fitty ember. Qui nec sibi nec aliis prodest. S. I.
Kótyomos. idem. Sz. D.

KÖ.

KÖB.

KÖB. Cubus. Dugonics. S. I.
KÖBLÉNY. F. Baranya Vben.
KÖBLÉR. F. Ung Vben.
KÖBÖL. Modius, cubulus, amphora, medimnus. M. A. CM. Jobb egy marok szerencse, mint egy köböl ész. km.
Köböl-kút. FF. Bihar és Esztergom Vkben.
Köböl-számra. Per modios.
* Étel-köböl. A' mi a' cséplőknek adatik tartás' fejében; közönségesen minden 30-dik köböl.
Fél köböl. Medius Cubulus.
Gréczi köböl. Mensura Graecensis.
Köble. Ejus modius.
Falu' köble. Modius, qui pro communi pagi usu servatur, et sic Város' köble, Vármegye' köble.
Köblös. Modium capiens.
Köblös zsák. Saccus unius cubuli.
Magyar Köblös. E. F. Doboka Vben.
Oláh Köblös. E. F. Kolos Vben.
Köbölke. Peziza lentifera. Schlüsselschwamm. S. I.
KÖBÖS. Cubicus. S. I.

KÖCZ.

KÖCZ.
KÖCZÖLE. Fejre való. Zvonarics, Postilla 1 R. p. 71. Csuzi, Tromb. p. 485. Pázmáro: „Keczele" Kal. p. 222.

KÖCS.

KÖCS.
KÖCSCSE. F. Somogy Vben.
KÖCSK (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
KÖCSÖG. Hoszszu nyakú fazék, tejes fazék. Sz. D.
KÖCSÖGE. Hal' neme.
Köcsöge. Sz. P. Tolna Vben.

KÖD.

KÖD. Nebula. M. A.
Köd. E. F. Közép Szolnok Vben.
Köd-szállás. Sz. P. Nagy Kunságban.
Köd' vize. E. Patak belső Szolnok Vben.
KÖDÖS. Nebulosus. M. A.
Ködös szabású. Subnubilus. M. A.
Ködösödik. Nebulat. S. I.
Ködösül. idem. S. I.

KÖDMÖN.

KÖDMÖN (KÖDMEN). Pellicium. M. A. Rheno, colobium. PP. El múlt, mint a' Kajdi ködmen. km.
Ködmön-köntös. Rheno. M. A.
Ködmön-süveg. Pelliris. M. A. L.
KÖDMÖNI. Pelliceus. M. A.
KÖDMÖNNEL béllett. Pellitus. M. A.
KÖDMÖNÖS. Pellicio indutus, pellitus. M. A.
Ködmönös. E. F. belső Szolnok Vben.
KÖDMÖNTELEN. Sine pellicio.
Ködmenteleníti. Spoliat pellicio. Ha én tégedet meg ködmenteleníttethetnélek. Passim adfertur pro verbo sesquipedali hungarico.

KÖG.

KÖG. Circulus, circus. M. A. CM. Lippai, Gyüm. Kert. p. 150. Kerek udvar. Sz. D.

KÖH.

KÖH. Tussis. M. A.
KÖHENT. Tussit. M. A.
Köhentés. Tussitudo, tussis. M. A.
Köhentéssél ki pöki. Excreat. M. A.
KÖHÉCSEL. Tussit. PP. Tussitat. S. I.
Köhécselés. Tussitatio.
KÖHÖG. Tussit, excreat. M. A. Köhög, mint a' vén juh. km.
Ki köhögi. Extussit. M. A.
Köhögés. Tussis, tussedo. M. A.
Köhögéske. Tussicula. M. A.

KÖK.

KÖK.
KÖKE.
Köke-háza. Sz. P. Veszprém Vben.
KÖKÉNY. Prunum sylvestre, vulgo Acacia. M. A. Prunus spinosa. Mitterpacher. Pruneolus. PP. Egygyik kökény, a' másik galagonya. km.
Kökény. FF. Baranya, és Sáros Vkben.
Kökény-fa. Prunus sylvestris. M. A.
Kökény-szilva. Prunum sylvestre. PP.
Kökény-szemű. Nigros habens oculos.

* Büdös kökény. Rhamnus frangula. Faulbaum.
Föstő kökény. Rhamnus catharrticus. Kreuzdorn. Mitterpacher.
Kökényes. Prunis sylvestribus abundans.
Kökényes. FF. Marmaros, Nógrád, és Veszprém Vkben. E. F. Kolos Vben.
Kökényes Mindszent. F. Szala Vben.
Kökényesd. F. Ugocsa Vben.
KÖKÖRCS. Pulsatilla.
Leány-kökörcs. Pulsatilla saturatior, serotina. NC. p. 49.
Ló-kökörcs. Pulsatilla dilucidior, et praecox. NC. p. 49. Cf. Csapó p. 147. Clusius.
Kökörcsin-fű. Pulsatilla, pulsatilla major. PP. Faludinál: „Kökörcsén." E. M. p. 20.
KÖKÖS. E. F. Három Szék Székében.

KÖLCS.

KÖLCS.
Kölcs-ér. Sz. P. és Árok Bihar Vben.
KÖLCSE. F. Szatmár Vben. E. F. Kővár' Vidékében.
KÖLCSÉN. F. Bereg Vben.
KÖLCSÖN. Mutuum, commodatum. item Mutue, mutuo, invicem. M. A. A' kölcsön-korpát is meg szokás adni. km. Dug. 1. R. p. 41.
Kölcsön ád. Mutuat. M. A.
Kölcsön adás. Mutuatio. M. A.
Kölcsön adó. Creditor. Káldi Prov. 22. 7.
Kölcsön' fejébe. Titulo mutui. Faludi T. É. p. 255.
Kölcsön' helyébe. Invicem mutui.
Kölcsön' helyébe kölcsönt adnak. Par pari referre. M. A.
Kölcsön-képpen. Instar mutui. Faludi N. U. p. 167.
Kölcsön kéri. Mutuatur. PP.
Kölcsön-marha. Res quaecunque mutuata. Pázm. Pred. p. 599.
Kölcsön-névvel. Nomine mutui. Faludi N. U. p. 167.
Kölcsön-pénz. Pecunia commodata, mutuum. PP.
Kölcsön vesz. Mutuatur. M. A. Az ifjak kölcsön is föl veszik a' vétket. km.
Kölcsön vétel. Mutuatio. S. I.
Kölcsönös. Mutuatitius, mutuus. M. A.
Kölcsönös igazság. Justitia commutativa.
Kölcsönös igéret. Promissum mutuum, restipulatio. S. I.
Kölcsönöz, kölcsönözi. Mutuat, mutuatur. M. A.
Kölcsönözés. Mutuatio. M. A.
Kölcsönöző. Mutuatarius. PP.
Kölcsönözött. Mutuatus.
Kölcsönt viszsza adja. Reddit mutuum, v. par pari refert, retaliat.

KÖLDÖK.

KÖLDÖK (KÖDÖK). Umbilicus. M. A.
Köldök-csömör. Cholerica tormenta. PP.
Köldök' csucsesa. Acromphalum. PP.
Köldök-fa az aknánál, mellyet a' lovak huznak. Nabelbaum. S. I.
Köldök-fű. Umbilicus Veneris. Csapó. p. 143.
Köldök-metsző. Obstetrix. NC. p. 289.
Köldök-metsző kés. Omphalister. PP.
Köldök-sinor. Funiculus umbilicalis. Nabelschnur.
KÖLDÖKE. Umbilicus ejus.
Csöngetü' köldöke. Umbilicus tintinnabuli; a' honnan t. i. a' szive lógg. Hallottam 1828. Febr. 16.
KÖLDÖKÖS. Umbilicatus. M. A.

KÖLES.

KÖLES. Milium. M. A.
Köles-himlő.
Köles-kása. Milium excorticatum. PP. item Coctura ex milio.
Köles-madár. Emberiza miliaria. S. I.
Köles-mező. E. Sz. P. Kolos Vben.
Köles-virág. Narcissus. S. I.
Köles' völgye. F. Vas Vben.
* Madár-köles. Milium solis. M. A.
Vad köles. Phalaris arundinacea. Schilfiges Glanzgras. Pánkl.
KÖLESD. MV. Tolna Vben.
KÖLESE. Ejus milium. Más köleséröl verebet ver. km.
KÖLESI. Miliarius. M. A.

KÖLL.

KÖLL. Oportet, placet. vide KELL. M. A.
KÖLLYÜNK-e? Sumusne necessarii, indigent nostra opera? Hallottam 1828. 7-ber 24.

KÖLŐDÖR.

KÖLŐDÖR. Pastillus. PP. L. KLŐDÖR.
KÖLŐDÖRÖS étek. Tucetum. PP.

KÖLÖNCZ.

KÖLÖNCZ. Akadályoztató fa, mellyet a' koslató marha' nyakára kötnek. Sz. D. aliis CZÖLÖNK.

KÖLP.

KÖLP.
KÖLPÉNY. E. F. Maros Székében.

KÖLT.

KÖLT, költi. Suscitat, consumit, expendit. item Fingit. M. A. Fösvény többet költ. km.
El költi. Expendit, consumit, absumit. M. A.
El költ immár az ő turpissága. Leporem non edit. M. A.
Föl költi. Suscitat, excitat, exsuscitat, expergefacit. M. A.
Hozzá költi. Affingit. M. A.
Ki költi. Effingit, excludit ova.
Ki költi a' monyat. Excludit ova. M.A.
Meg költi. Fermentat. M. A.
Reá költi. Insumit, item Affingit, insimulat. M. A.
KÖLTEMÉNY. Figmentum, commentum. M. A. item Poëma. S. I.
Költeményes. Commentitius, fictus, vel poëticus. S. I.
KÖLTÉS. Commentum, figmentum. M. A. Fictio, v. poësis, pictura loquens, v. fermentatio. S. I.
Költés. Édeske. Azymus, panis dulciarius. M. A.
Bőven költés. Profusio. S. K.
El költés. Consumtio, erogatio. M. A.
Föl költés. Exsuscitatio. M. A.
Ki költés. Excitatio, exclusio. M. A.
Tojás-költés. Pullatio. S. K.
KÖLTÖTT. Commentitius, fictus. M. A.
Költött állat. Chimaera. S. I.
Költött beszéd. Fabula. M. A.
Költött beszédi. Fabularis. M. A.
Költött dolog. Fictio, figmentum. M. A.
Költött isten. Idolum, simulacrum. S. I.
Költött történet, Fabula romanensis, milesia. S. I.
Költött történetek. Mythistoria. S. I.
* Hozzá költött. Affictitius. M. A.
Költötten. Ficte, poëtice. S. I.
KÖLTÖZik. Migrat. M. A.
Által költözik. Transmigrat. M. A.
Bé költözik. Immigrat. M. A.
El költözik. Migrat, commigrat, demigrat, emigrat. M. A.
Ki költözik. Emigrat. M. A.
Másuvá költözik. Demigrat. M. A.
Viszsza költözik. Remigrat. Haza hordozkodik. M. A.
Költözés. Migratio. M. A.
Által költözés. Transmigratio.
Bé költözés. Immigratio. M. A.
El költözés. Migratio. M. A.
Ki költözés. Emigratio. M. A.
Viszsza költözés. Remigratio.
Költözködik. Migrat M. A. Occupat se in actu migrationis.
Ki költözködik. Zvonarics, M. Postil. 1. R. Ajálló levél p. 13.
Költöző. Migrans.
Költöződik. Migrat. M. A.
Költözösködik. Est in opere demigrationis. Hordozóskodik. Sz. D.
Költöztet, költözteti. Facit migrare.
El költözteti mindenét. Vasa colligit.
KÖLTŐ. Poëta. S. I.
Költő Katalin. E. F. Kővár Vidékében.
Költő pénz. Pecunia usualis. Pázm. Pred. p. 729. 1254.
* Föl költő, serkentő. Suscitabulum, resuscitator. M. A.
Nagyon költő. Prodigus. Sz. D.
Vers-költő. Poëta. Sz. D.
Költői. Poëticus.
Költös. idem. S. I.
Költöség. Poësis, ars poëtica. S. I.
KÖLTSÉG. Sumtus, expensa, expensum, impensa, impendium. M. A. Sok költséget kíván egy esztendő. km.
Költségi. Sumptuarius. M. A.
Költséges. Carus, sumtuosus, splendidus. S. I. Sumptuosus, impendiosus. M. A.
Költséges fris öltözet. Faludi E. M. p. 242.
Költségesen. Caro, sumtuose, splendide. S. I.
Költségtelen. Destitutus sumtibus. Eget aeris Cappadocum rex. Horatius.
Költségtelenség. Carentia sumtuum, inopia, egestas. Prágai p. 9.

KÖLTT. Datus, signatus, expeditus. S. I.
Költ levél. Litera data, signata, expedita. S. I.
KÖLTYE. Ficte, poëtice. S. I.

KÖLYK.

KÖLYK, KÖLYÖK. Catulus. M. A. Még az ebnek sem jó az első kölyke. km.
Farkas-kölyök. Catulus lupinus. Meg jobbítja magát, mint a' farkas-kölyök. km.
Kutya-kölyök. Caniculus.
Macska-kölyök. Catulus felis. Az el vetett macska-kölykek gyakran leg tovább élnek. km.
Medve-kölyök. Catulus ursinus.
KÖLYKE. Ejus catulus. Ez is a' mi ebünk' kölyke. km.
KÖLYKED (Kis, nagy). FF. Vas Vben. Sz. PP. Somogy Vben.
KÖLYKES. Habens catulos.
Kölykes oroszlán.
KÖLYKEZik. Parit catulos, partum edit. S. I.
Ki kölykezi. Enititur catulos.
Meg kölykezik. Partu levatur.

KÖLÜ.

KÖLÜ. Pistillum, pistrilla. M. A.
Kölü az kereken. Radius rotae. M. A.

KÖM.

KÖM.
KÖMÉNY. Foeniculum, cuminum, cyminum, maratrum. M. A.
Kömény-mag. Semen foeniculi.
* Boros kömény. Carium, colocasia. NC. p. 29.
Disznó-kömény. Peucedanum officinale. S. K.
Édes kömény. Anisum. S. K.
Kerti kömény. Anethum, foeniculum. S. K.
Olasz-kömény. Cyminum. NC. p. 33.
Tengeri kömény. Baticula. S. K.
Vad kömény. Carvum. S. K.
Köményes. Quod foeniculo conditum est, vel quod foeniculo abundat.
Köményes. E. F. közép Szolnok Vben.
Köményes leves. Jus foeniculatum.
Köményezi. Foeniculo condit.
KÖMLŐ. F. Heves Vben.
Kömlőd. FF. Komárom és Tolna Vkben.
Kömlőd-Tót falu. F. Szathmár Vben.
KÖMÖCSÉNY. Sz. P. Tolna Vben.
KÖMÖRŐ. F. Szatmár Vben.
KÖMPÖCZ. Sz. P. Pest Vben.

KÖNCS.

KÖNCS.
KÖNCSÖG. Sz. P. Pest Vben.

KÖNT.

KÖNT.
KÖNTÖL.
Köntölés. Szeekér' hátuljának csavarodása, kocsi-krekének az útból oldaltt le csúszása. S. I.

KÖNTÖS. Tunica, pallium. M. A. Jó a' köntös mind télben, mind nyárban. km.
Köntös' alja. Ala vestis. PP.
Köntös' czifrázatja. Lacinia. PP.
Köntös' galléra. Focale. PP.
Köntös' széle, perémje. Elix. PP.
Köntös tisztesség. km.
Köntös-új. Manica. M. A.
Köntös' újjába való kutya. Canis Melileus. PP.
* Hoszszu köntös. Tunica longa. Hoszszu köntös port csinál. km.
Kopott köntös. Tunica detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösben jár. km.
Ritka köntös. Rarus vestitus. Sürü gazda ritka köntös. km.
Rongyos köntös. Lacera tunica. A' szép aszszony, 's rongyos köntös mindenütt meg akad. km.
Szép köntös. Vestitus elegans. A' szép köntöst inkább mocskolja a' roszsz erkölcs, mint a' sár. km.
Köntöse. Ejus tunica. Nem szaggatom igen köntösét. M. A. Nem huzom ruhájánál fogva magamhoz.
Kristus' köntöse. Tunica Christi. Bé inná a' Kristus' köntösét is. km.
Köntöske. Palliolum, tunicula, vesticula. M. A.
Köntösös. Tunicatus. M. A.
KÖNTŐ.
Szalma-köntő. Stipa, stipula. M. A. PP. Szalma-tekercs, csöpü.

KÖNTING.

KÖNTING. Quincunx. PP.

KÖNY.

KÖNY. Lacryma. M. A.
Köny-hullatás. Lacrymatio. M. A. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.
Köny-hullató szemmel. Lacrymantibus oculis. Pázm. Pred. p. 992.
KÖNYECSKE. Lacrymula. M. A.
KÖNYÖLEG. Gyurott könyöleg-sár. Sz. D.
KÖNYÖR.
Könyörg, könyörög. Orat, precatur, deprecatur, comprecatur. M. A. Könyörögj érettünk. Ora pro nobis.
Alázatosan könyörög. Supplicat. M. A.
Bé könyörögte magát. Precibus tandem impetravit, ut reciperetur.
Ki könyörgi. Precibus extorquet.
Könyörgés. Rogatio, precatio, preces, petitio. M. A. Könyörgéssel engesztelődik az ég, de nem nyílik a' rabajtó. km.
Könyörgés által. Precario. M. A.
Alázatos könyörgés. Supplicatio. M. A.
Könyörgéssel engedett. Precarius. M. A.
Könyörgő. Precator, deprecator, rogator. M. A.
Könyörgő levél. Instantia. Faludi, Sz. E. p. 72.
Alázatos könyörgő. Supplex. M. A.
Könyörögteti. Sinit eum ulterius instare, nec statim defert petitioni. Csuzi, Tromb. p. 19.
Könyörögtön könyörög. Incessanter instat. Zvonarics. 1. R. p. 459.
Könyörül. Commiseretur, commiserescit. M. A.
Könyörülés. Commiseratio. M. A.
Könyörület. idem.
Könyörület-képpen. Ex commiseratione. Margit' Élete p. 16.
Könyörületes. Miserator, misericors, commiserans. M. A.
Könyörületes lágyság. Pázm. Pred. p. 443.
Könyörületesség. Commiseratio, condolentia. M. A.
Könyörületlen. Immisericors.
Könyörületlenség. Immisericordia, inclementia, incondolentia. M. A.
Könyörülő. Miserator, misericors. M. A.
KÖNYŰ. Lacryma. M. A.
Könyües, Könyves. Lacrymosus. M. A.
Könyves szemmel. Lacrymantibus oculis.
Könyüezik, Könyvezik. Lacrymatur. M. A.
Könyvezés. Lacrymatio. M. A.
Könyvező szemű. Epiphoreticus. M. A.
Könyvezve. Lacrymose. M. A.
Meg könyvezi. Illacrymatur.

KÖNYNY.

KÖNYNY, KÖNNY.
KÖNNYEBB. Facilior, facilius. Könnyebb másnak tanácsot adni, mint magának. km.
Leg könnyebb. Facillimus, facillimum.
Könnyebbedik. Alleviatur. Pázm. Pred. p. 290.
Meg könnyebbedik. Relevatur.
Könnyebbedés. Alleviatio, relevatio.
Könnyebben. Facilius. Könnyebben felejti a' kígyó a' farka' vágását, mint az aszszony leg kissebb boszúságát. km.
Könnyebbít, könnyebbíti. Levat, mitigat. M. A. Sok kéz könnyebbíti a' terhet.
Meg könnyebbíti. Relevat, alleviat, mitigat. M. A.
Könnyebbítő. Allevians. Pázm. Pred. p. 557. 1145.
Könnyebbítő orvosságok. Lenientia. Zvonarics. p. 799.
Meg könnyebbítés. Alleviatio. M. A.
Könnyebbség. Levamen. M. A. Nagy könnyebbségére esett.
Könnyebbszik. Levatur, relevatur. Biró Márton, Micae p. 296.
Meg könnyebbszik. idem. Faludi N. E. p. 47.
Könnyebbül. Allevatur, mitigatur, relevatur. M. A.
Könnyebbülés. Levamen, mitigatio. Faludi T. É. p. 161.
Könnyebbültt. Alleviatus, relevatus. M. A.
Meg könnyebbültt. Alleviatus, sublevatus. M. A.
KÖNNYED. R. Leviusculus.
Könnyeden. Leviuscule, obiter. Pázm. Pred. p. 825.
Könnyeden van. Paullo melius se habet.
Könnyeden érzi magát.
KÖNNYED (ige): könnyebbül. Sz. D. S. I.
Könnyedés: könnyebbülés. S. I.

KÖNNYEN. Leviter, facile. M. A. Sok eb egy nyulat könnyen el nyomhat. km.
Könnyen engedö. Facilis ad concedendum, indulgendum, obediendum. S. I.
Könnyen él. Facilem sine labore ducit vitam.
Könnyen élö. Genio indulgens.
Könnyen gyültt, könnyen hültt. km. Dug. 2. R. p. 95.
Könnyen hivö. Credulus. S. I.
Könnyen kiesik ember' szájából a' szó. Verba volucria. KV. p. 525.
Könnyen szülö. Partumeius. S. I.
Könnyen tanulás. Docilitas. M. A.
Könnyen tanuló. Docilis. M. A.
Könnyen törö. Fragilis. S. I.
Könnyen üdvözül, kinek isten a' barátja. km.
Könnyen veszi: nem törödik véle.
KÖNNYID. Facilis. Analecta Phil. MSS. T. VII. p. 35.
Könnyidség. Facilitas. Zvonarics. 1. R. p. 770.
KÖNNYÍT, könnyíti. Alleviat. M. A.
Meg könnyíti. idem. M. A.
Könnyítés. Alleviatio. M. A.
Meg könnyítés. Allevamentum. M. A.
Könnyítget, könnyítgeti. Facilitat. S. I.
KÖNNYÜ. Levis, facilis. M. A. Nem széna-szekér a' szó, könnyü meg fordítani. km.
Könnyü az akarót reá beszélleni. km.
Könnyü a' forgó szelet kergetni. km.
Könnyü a' holtat rágalmazni. km. Mortuo leoni et lepores insultant.
Könnyü a' jó szolgát igazgatni. km.
Könnyü a' lágy követ faragni. km.
Könnyü a' máséból adakozni. km.
Könnyü a' máséból költeni. km.
Könnyü a' vargának a' feslés. km.
Könnyü had. Exercitus expeditus. S. I.
Könnyü hat ökör után tolni az ekét. km.
Könnyü Katót tánczba vinni, ha néki is kedve van reá. km.
Könnyü kézzel. Levi manu.
Könnyü kocsi. Commodum vehiculum. Pázm. Kal. p. 834.
Könnyü legény, könnyen ugrik. km. Dug. 2. R. p. 92.
Könnyü lovas. Veles, miles expeditus. S. I.
Könnyü lovasok. Ferentarii equites. PP.
Könnyü munkával. Levi labore.
Könnyü ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.
Könnyü sebet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
Könnyü Szent Mihál' lovát abrak nélkül tartani. km. Dug. 2. R. p. 95.
Könnyü szerrel. Levi modo, vel levi apparatu. S. I.
Könnyü vég. — Csak könnyü végét fogja. km.
Könnyü végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
Könnyüd. Leviusculus. Himfi 1. R. p. 162.
Könnyüleg. Facile. S. I.
Könnyül. Facilis redditur v. alleviatur, relevatur. S. I.
Könnyüség. Facilitas, levitas. M. A.
Könnyüséges. Valde facilis. Faludi B. E. p. 29.

KÖNYÖK.

KÖNYÖK. Cubitus, brachium. M. A.
Könyök. Sz. P. Nyitra Vben.
Könyök-fal. Murus loricalis.
Könyök-orsó. Radius cubiti. S. I.
Könyök-sing. Os cubiti. S. I.
Könyök-szék. Sella brachiis instructa. S. I. Kar-szék.
KÖNYÖKE. Ejus cubitus.
Könyökére düleszkedett. Cubito se reclinavit.
KÖNYÖKIG. Usque ad cubitum.
KÖNYÖKNYI. Cubitalis. S. I. Cubiti magnitudine.
KÖNYÖKÖL. Innititur brachiis, cubito se fulcit. M. A.
Le könyököl. Cubito innititur. PP.
Könyöklö. Brachiale, fulcrum cubitale, sepimentum. M. A. Heltai 2. D. p. 224. 266.
KÖNYÖKÖS. Cubitatus.
Könyökös mester. Tréfa-neve Szalában az ollyan mesternek, a' kinek nincs orgonája. Mert ez illyen a' kórus' falához neki könyökölve énekel. Föl föl teként az égre is, a' honnan égbe kiáltó mesternek is mondatik.

KÖNYV.

KÖNYV. Liber, codex. M. A. Könyv, pénz olvasva, roszsz aszszony verve jó. km. Dug. 1. R. p. 73.
Könyv-áros. Bibliopola, librarius. M. A. NC. p. 277.
Könyv-áros bót. Bibliopolium. M. A.
Könyv-birálás. Recensio.
Könyv-biráló. Recensens.
Könyv-biró. Censor librorum, vel criticus. S. I.
Könyv-csiszár. Sámbár mit felelnek. p. 254.
Könyv' eleje. Principium libri. Pázm. Kal. p. 522.
Könyv' födele. Involucrum. PP.
Könyv' fölsö sinorozása. Libri compacti capitellum. PP.
Könyv-ház. Bibliotheca. Molnár János.
Könyv-irás. Pázm. Kal. p. 1091.
Könyv-iró. Scriptor, auctor. S. I.
Könyv' karéja. Margo libri. Pázm. Kal. p. 522.
Könyv-kereskedés. Libraria negotiatio. PP.
Könyv-kereskedö. Librarius.
Könyv-kötés. Compactura librorum.
Könyv-kötö. Compactor librorum, bibliopegus. M. A.
Könyv' mássa: könyvnek párja. Sz. D.
Könyv nélkül. Sine libro, de memoria.
Könyv' nyelve. Idioma, quo liber exaratus est. Faludi T. É. p. 8.
Könyv-nyomtatás. Impressio librorum. M. A.
Könyv-nyomtató. Chalcographus, typographus. M. A.
Könyv-nyomtató mühely. Typographia, chalcographia. M. A.
Könyv-örzö. Bibliothecarius. S. I.
Könyv-polczok. Foruli, loculi, repositoria. PP.
Könyv-polczok'rekeszszei. Nidi, foruli. PP.
Könyv-szerzö. Scriptor, autor. M. A. Káldi 2. Macchab. 2. 29.
Könyv' szélin való jegyzés. Nota marginalis. Pázm. Kal. p. 1070.
Könyv' szélét el metszi. Emarginat, incidit. PP.
Könyv-tár. Supellex libraria. S. I.
Könyv-tartó. R. Bibliothecarius. Sylvester. CM.
Könyv-tartó asztal. Pluteus, pulpitus libralis. PP.
Könyv-tartó hely. Bibliotheca, libraria. M. A.
Könyv-tartói. Bibliothecalis. M. A.
Könyv-tábla. Libri vestitus. PP.
Könyv' tokja. Theca libri, involucrum libri.
Könyv-vizsgálás. Censura librorum. S. I.
Könyv-vizsgáló. Censor librorum. S. I.
* Ábéczés könyv. Liber alphabetarius.
Imádságos könyv. Liber precatorius. Tasi Gáspár p. 151.
Jegyzö könyv. Protocollum. Pázm. Pred. p. 1069.
Kézi könyv. Liber manualis.
Könyörgö könyv. Liber precatorius. Faludi N. A. p. 217.
Magyarázó könyv. Commentarium. S. K.
Mise-mondó könyv. Missale. Tasi p. 151.
Olvasó könyv. Lesebuch.
Oskolai könyv. Liber pro usu scholarum.
Predikálló könyv. Liber concionum. Pázm. Pred. in praef. p. XXI.
Predikátziós könyvek. Libri concionatorii. VM. p. 284.
Zsebbe való könyv. Liber saccalis.
Zsoltáros könyv. Psalmorum liber. S. K.
Szent könyvek. Libri sacri, S. Biblia.
Szó-könyv. Lexicon.
Szám-adó könyv. Liber accepti, et expensi. S. K.
Törvény-könyv. Codex legum.
KÖNYVE. Ejus liber.
Isten' könyve. Sacra Biblia. Pázm. Pred. p. 667.
KÖNYVES. Habens libros.
Könyves bólt. Bibliopolium, taberna libraria.
Könyves kamara. Libraria, librarium. M. A. Káldi 1. Esdr. 5. 17.
Könyves Kálmán.
KÖNYVVEL kereskedés. Libraria negotiatio. PP.

KÖP.

KÖP.
KÖPCZ, Köpöcz.
Köpöcz, Köpecz. E. F. Három Szék Székében.
Köpczös. Solidus, membrosus, carnosus, crassus. M. A. Quadratus, corpulentus, suberassulus. Untersetzt. S. I. Vaskos, zomok, izmos. Sz. D.
Köpczösödik. Solidatur, incrassatur, roboratur. S. I. Sz. D.
Köpczösség. Crassities. Sz. D.
KÖPCSÉNY. MV. Mosony Vben.
KÖPED. Fejlik. Evolvitur, e putamine separatur.
Ki köped: ki fejlik.
Meg köped.

Köpedék. Dug. km. 1. R. p. 259.
KÖPESZT, köpeszti. Evolvit, nudat, separat a cortice, nucleo, putamine. Kukoriczát, babot 's a' t. köpeszt.
KÖPLÉNY.
Köplényes hely: víz-állós hely.
KÖPÖLY. Cucurbita ventosa. M. A. Pázm. Pred. p 837. Antiquiores aliqui uti: CM. M. A. et NC. p. 359. etiam PP. scribunt KÖPPÖLY.
Köpölyözi. Scarificat. CM. M. A.
Környül köpölyözi. Circumscarificat. M. A.
Köpölyözés. Scarificatio. CM. M. A.
KÖPÖNY.
Köpönyeg. Penula, chlaena, lacerna, pluviale, impluvia. M. A. Pallium. Eső után köpönyeg. km.
Köpönyeg-tartó. Penularium. M. A. L.
Franczia-köpönyeg: újjatlan köpönyeg.
Kerék-köpönyeg. Pallium rotundum. VV. L.
Vászon-köpönyeg. Staubmantel. VV. L.
Vörös köpönyeg. Pallium rubrum.
Köpönyeges. Penulatus, lacernatus. M. A. Palliatus.
KÖPÖS.
Köpösd. F. Nyitra Vben.
KÖPÜ. Trulla. M. A. Vas, poculum cupa. S. I.
Köz-köpü. Sycophanta. M. A.
Köz-köpülködik. km. Filum contentionis ducit. M. A.
Kút-köpü. Putei crepido. S. K. Sz. D.
Méh-köpü. Alvearium. Méh-kas. M. A.
Szopó köpü. Antlia. S. K. Molnár János.
Vajas köpü. Butyraceum vas. S. K.
Téj-köpü. idem. Sz. D.
Köpücze, Köpőcze. Vasculum, cupula, capula. S. I. Patikai edény, hoszszúka, 's mindenütt egyenlő öblű korsócska. Sz. D.
Köpül. Rudicula agitat, subigit. M. A.
Vajat köpül. Lac quassatione cogit in butyrum.
Ki köpüli. Elicit butyrum.
Meg köpüli. Subigit quassatione in butyrum.

KÖPP.

KÖPP. Sonus bibentis in gutture editus.
KÖPPENT. Potat, bibit, pitissat. M. A. CM.
Jót köppentett. Sz. D.
Köppentés. Potatio. M. A.
Köppentő. Potator. CM.
KÖPPÖGET. Potitat. CM.

KÖR.

KÖR. Circus, circulus, orbis. S. I.
KÖRBE veszi. In circum accipit, circumdat, incingit.
KÖRCS.
Körcsönye. Sz. P. Baranya Vben.
KÖRE. Ejus circulus.
KÖRÉNY, Kerény. Sz. P. Posony Vben.
KÖRKÖLY. Myagrum perfoliatum. S. I.
KÖRNY, Köröny. idem ac KÖR. S. I.
Környe. F. Komárom Vben.
Környe (Kis, nagy.) FF. Békes Vben.
Környék. Tractus, vicinia, circuitus. M.A. Peripheria. CM.
Környéke. Ejus peripheria.
Környékezi. Circulat, circumdat, circumvenit. M. A.
Meg környékezi. Circumdat, circumvenit, circumvallat. M. A.
Környékezés. Circumventio.
Meg környékezés. Coarctatio, circumplexio. M. A.
Környékezet. Circuitus, peripheria. S. I.
Környékezetlen. Non circumdatus, illimitatus. Pázm. Kal. p. 26.
Környékezhetetlen. Incomplexibilis, et quod circumscribi non potest. M. A.
Környékező. Circulator. M. A.
Környít, környíti. Cingit, circumdat. S. I.
Környös. Peripheriatus, cinctus, circulatus.
Környösködés. Gyöngyösi 2. Dar. Rózsakoszorú' ajánló levelében.
Környösleg. Circumcirca, undique S. I.
Környöz, környözi. Cingit, ambit, circumdat. Sz. D.
Környözés: környékezés. Sz. D.
Környözetlen. Non circumcinctus. Sz. D.
Környözhetetlen. Incircumcingibilis. Sz. D.
Környűl. Circum, circa. M. A.
Környül állás. Circumstantia. M. A.
Környül álló. Circumstans. M. A.
Környül fogott. Amplexus, circumplexus, circumdatus. M. A.
Környül írás. Circumscriptio. S. I.
Környül kötő. Perizoma, cinctorium. M. A.
Környül metélés. Circumcisio. M. A.
Környül metéletlen. Incircumcisus. Pázm. Kal. p. 371.
Környül metélkedetlen. idem. M. A.
Környül metélkedetlenség. Praeputium, incircumcisio. M. A.
Környül nézö. Circumspectans. M. A.
Környül nézve. Circumspecte. M. A.
Környül öntés. Perfusio, circumfusio. M. A.
Környül röpülés. Circumvolatus. M. A.
Környül vett. Cinctus, circumdatus. M.A.
Környül ülés. Circumsessio. M. A.
Környüle, környüled, környülem. Circa se, circa te, circa me. M. A.
Környület. Circuitus, tractus, ambitus. M. A. Epist. Széch. Tom. I. p. 197.
Környületek. Momenta, circumstantiae rerum. Umstände. S. I.
Környületes. Circumstantialis.
Környülötte, környülötted. Circa se, circa te. M. A.
KÖRÖM. Ungvis, ungula. M. A. L. alább külön.
KÖRÖS. Habens peripheriam, circularis.
Körös környül. Circum circa, undique. M. A.
Körös körül. idem. M. A.
Körösleg. Circulatim, circumcirca, undique. S. I.
Köröslen. idem. M. A.
Köröslen környül. idem. M. A.
Köröslen körül. Undique.
KÖRÖSZT. vide KERESZT. M. A.
KÖRÖSZTYÉN. vide Keresztyén. M. A.
KÖRTVÉLY. Pyrum. M. A. L. alább külön.
KÖRÜL. Circum. M. A.
Körül álló. Circumstans. Pázm. Pred. p. 428.
Körül belöl. Ubivis, ubique, undique. S. I.
Körül fekvö. Circumjacens. S. I.
Körül futás. Circumcursio. M. A.
Körül hordó. Circuitor, circumforaneus, propola. S. I.
Körül kötő. Praecinctorium. Schürze. S.I.
Körül metélve. Circumcise. M. A.
Körül vétel. Obsidio, v. cinctura, septum. S. I.
Körüle, körüled. Circa se, te. M. A.
Körülötte. idem. M. A.

KÖRM.

KÖRM, KÖRÖM. Unguis, ungula. M. A.
Köröm. F. Zemplin Vben.
Köröm-faragó, Scalprum ungulare, fabrile. PP. Szerszám a' lovat patkoló kovácsoknál. Sz. D.
Köröm' feketéje. Unguium faeces, gry. S. I.
Köröm-feketényi. Modicus, exiguus. S.I.
Köröm-gyökér. Radix unguium. CM. Sub voce: Reduvia.
Köröm-ház, köröm' töve. idem. S. I.
Köröm-hegy. Extremitas unguium.
Köröm-hegynyire. Ad latum unguem. Pázm. Kal. p. 587. „Egy köröm-hegynyire se távozzanak el e' könyvnek renditől."
Köröm-méreg. Paronychia. M. A. CM.
Köröm-méreg bántja. km. Reduvia laborat. M. A.
Köröm-nyúzásnyira. Quantum ungue e pelle detrahitur. Pázm. Pred. p. 127.
Köröm-rágó munka: nagy gonddal járó munka, millyen p. o. a' vers-írás.
Köröm-szakasztó munka: igen erős kézi munka.
Köröm' tövinek föl hámlása, evesülése. Reduvia. M. A.
Köröm-vas: sas-köröm a' puska-veszszön. Sz. D.
Vad köröm.
KÖRME. Ejus unguis. Körme közé csípte. km.
Körme. Telek Pest Vben.
Körmére égett. km.
Körmét el szedi. Exungulat. M. A.
Meg ütötte a' körmét. km.
KÖRMED. Concrescit, coalescit, coagulatur. S. I.
Az éjjel jól meg körmedett a' sár. Sz. D.
Körmedés. Concretio. Sz. D.
KÖRMEND. MV. Vas Vben. Körmendre égett. km.
Körmend. Sz. P. Somogy Vben.
KÖRMESZT, körmeszti. Facit, ut concrescat, coaleat, coaguletur. S. I.
KÖRMETLEN. Unguibus destitutus. Nehéz a' körmetlen macskának a' fára föl hágni. km. Szirmai Parab. p. 132.
KÖRMÉCSEL, körmécseli. Unguibus fricat. S. I.
KÖRMÖCZ (Ó). F. Bars Vben.
Körmöcz-bánya. Sz. KV. Bars Vben.
Körmöczi. Cremnicensis.
Körmöczi arany. Aureus Cremnicensis.
KÖRMÖL, körmöli. Unguibus ferit, laedit. S. I. Sz. D.
Körmölés. Impacti unguis ictus, unguibus exarata cutis. PP.

KÖRMÖN fontt ostor. Fortioris texturae flagrum.
KÖRMÖS. Ungulatus. M. A.
Körmös ember: enyves kezű.
Körmös kézbe akadott. km.
Körmös kézzel nyúlt hozzá. Pázm. Pred. p. 342.
Körmös kézzel fog hozzá. Forti manu adgreditur opus. Faludi U. E. 3. R. p. 16.
Körmös madár. Avis rapax. Pázm. Pred. p. 24.
Körmös, orros keselyü sas. Faludi E. M. p. 242.
Körmös vas: köröm-vas.
Körmösd. Sz. P. Bihar Vben.
Apácza-Körmösd. } FF. Posony Vben.
Pap-Körmösd. }
Körmösen oltalmazzák. Fortiter defendunt. Pázm. Kal. p. 209. Pred. p. 378. Faludi N. E. p. 143.
Körmösen vitatják. Pázm. Kal. p. 335.
Körmösködik. Nititur, adnititur, conatur, adlaborat. S. I. Sz. D.
KÖRMÖZ, körmözi. Ungvibus laedit.
El körmözi. Aufert. Vajda 1. K. p. 204. 2. K. p. 104.
Föl körmözi. Ungve refricat.
Meg körmözi. Ferit, laedit ungvibus.
KÖRMÜ.
Hasadtt körmü. Bisulcus. CM.
KÖRÖMCSÉL, körömcséli. Ungvibus lacerat, fricat, laedit. PP.
KÖRÖMNYI. Quantum ungvis facit, ad latitudinem ungvis. Csak egy körömnyit sem engedett. km. Ne latum quidem ungvem cessit.
KÖRÖMZSÉL, körömzséli. Ungvibus lacerat, fricat, laedit. M. A.
Le körömzséli. Ungvibus defricat. Faludi T. É. p. 159.
Meg körömzséli. Ungvibus ferit, laniat. Telegdi, Felelet. p. 195.
Körömzsélés. Confricatio, laesio ungvibus facta. Pázm. Pred. p. 1060.

KÖRTVÉLY.

KÖRTVÉLY (KÖRTÉLY, KÖRTE). Pyrum. M. A.
Körtvély-bor. Pyraceum. S. I.
Körtvély-csutka. Petiolus. M. A.
Körtvély-fa. Pyrus. M. A.
Körtvély-fa-fű. Pyrola. PP.
Körtvély' fája. E. F. Torda Vben.
Körtvély-fánk. Pastillus, frixum. PP.
Körtvély-kapus. E. F. Torda Vben.
Körtvély-lé. Succus pyrorum.
Körtvély-léből csinált ital. Pyraceum. PP.
Körtvély-tó. Anonym. cap. XL.
* Árpával érő körtvély. Pyrum praecox. M. A.
Bekekó-körtvély. Kámi hegyen, Vas Vben, van illyen nevű.
Birs-körtvély. Cotoneum pyrum. S. K.
Bor-ízű körtvély. Pyrum dulcacidum. Isenbart.
Buza-érő körtvély, búzás körtvély.
Buczkó-körtvély.
Csákány-körtvély.
Császár-körtvély. Caesareum pyrum. S. K.
Csikos körtvély. Striatum pyrum. S. K.
Csordás-körtvély. Strobilus.
Csöcs-körtvély. Pyrum mammillare.
Fenekes körtvély. Bámbergi körtvély; így nevezteini hallottam 1822. Aug. 12.
Funtos körtvély. Volema. Kisded bimbóból ered a' fontos körtvély. km.
Fürtös körtvély.
Hoszszu szárú körtvély. Pyrum dolobellinum. NC. p. 85.
Kanisai körtvély. Hallottam 1825. Aug. 13.
Kármány-körtvély. Carmanum pyrum. S. K.
Kis-aszszony-körtvély, vagy Őszi vörös körtvély.
Korpa-körtvély.
Leves körtvély. Pyrum lacteum. M. A.
Makaria-körtvély.
Mézes körtvély, méz-körtvély.
Muskotály-körtvély. Pyrum superbum praecox, apianum. M. A.
Nagy aszszony-körtvély. Ebből szoktak liktáriomot csinálni.
Nákovicz-körtvély: szagos körtvély.
Nyakas körtvély. Ampullaceum pyrum. S. K.
Piros körtvély. Pyrum crustumium. NC. p. 85.
Rozs-érő körtvély.
Rottyantós körtvély: totya-körtvély; igen el érik a' fáján, úgy hogy midőn le esik, öszve rogy.
Rögölyös körtvély.
Sima körtvély.
Sózó körtvély.
Sömönti körtvély; szagos mint a' nákovicz, de ennél nagyobb, kerékded, a' fáján meg sárgúl, íze émelygős, terem illyen Perenyében Vas Vben. Igy hallottam 1828. Jun. 11.
Szagos körtvély: nákovicz-körtvély, szeg-fű-körtvély.
Szamócza-körtvély; sózónál kissebb.
Telelő körtvély. Pyrum serotinum. M. A.
Torzsátlan körtvély.
Tüskés körtvély; fojtó íze van.
Vad körtvély. Pyrum sylvestre. A' vad körtvély is akkor leg jobb, mikor meg érik. km.
Vörös körtvély.
Zab-érő körtvély.
KÖRTVÉLYES. Pyris abundans v. pyretum.
Körtvélyes t. h. n. Csongrád, Fejér, Marmaros, Mosony, Posony, Nyitra, Szala, Szepes, Torna, Vas, és Zemplin Vkben.
Körtvélyes. Sziget Esztergom Vben.
Körtvélyes. Telek, Bihar Vben.
Körtvélyes kert. Hortus pyris consitus, pyretum. Sz. D.
KÖRTÉNY. Sz. P. Baranya Vben.
KÖRTÖKE. Pyrola secunda. Birnwintergrün. S. I.

KÖSERŐ.

KÖSERŐ. vide KESERŐ. M. A.

KÖSEDÉK.

KÖSEDÉK. Fissura. Repedés. Hallottam Bakony-Bélben 1810 Oct. 1. P. Hilariustól. Fors contractum ex Kösedék.

KÖSZMÉTE.

KÖSZMÉTE. Fái egres. Uva crispa. M. A. Grossularia, uva spina. PP Pőszméte, piszke, böszke. Sz. D.

KÖSZÖN.

KÖSZÖN, köszöni. Gratias agit, acceptum refert. M. A. Köszönöm, de nem iszom. km.
Bé köszön. Insinuat se. Faludi, N. A. p. 139. T. É p. 7. 54.
Ha a' szükség bé köszön az ajtón, a' szeretet akkor az ablakon ugrik ki. km. Dug. 1. R. p. 82.
El köszöni. Propinat.
Meg köszöni. Gratias agit. Köszönje meg a' víz, ha meg mosdol benne. km.
Reá köszöni. Propinat. M. A.
KÖSZÖNET. Gratiarum actio. Nincs benne köszönet. km.
Köszönet-hordozó. Salutiger, salutigerulus. M. A.
A' szép köszönetnek szép a' felelete. km.
KÖSZÖNÉS. Gratiarum actio. A' köszönés senkinek nem szakasztja meg a' száját. km. Leve est onus beneficii gratia.
Reá köszönés. Propinatio. M. A.
KÖSZÖNGET. Saepius salutat, vel propinat.
Köszöngetés. Propinatio. Pázm. Pred. p. 226.
KÖSZÖNŐ. Gratias agens v. salutans.
Reá köszönő. Propinator. M. A.
KÖSZÖNT, köszönti. Salutat. M. A. Inni akar, a' ki az evő embert köszönti. km.
Bé köszönt. Servat sermonem inauguralem.
Elől köszönti. Praesalutat. M. A.
Meg köszönti. Consalutat.
Viszontag köszönti. Resalutat. M. A.
Viszsza köszönti. idem. S. I.
Köszöntés. Salutatio. M. A.
Köszöntési. Salutatorius. M. A.
Köszöntlek. Te salvere jubeo.
Köszöntő. Salutator. M. A.
Köszöntő versek. Carmen gratulatorium.
Bé köszöntő beszéd. Sermo inauguralis.
Köszöntsd nevemmel. Reverearis eum meo nomine, dic a me ei salutem.
KÖSZÖNTET, köszönteti. Curat salutari.
KÖSZÖNTYŰ. Monile, spinter, lunula. Prágai, p. 447. Palástra, köpönyegre való nagy kapocs. Sz. D. KÖSSÖNTYŐ. idem. M. A. PP.
Arany-kösöntyü. Spinter. CM.
Köszöntyüs. R. Fibularius. Gürtler. S. I.

KÖSZÖRŰ.

KÖSZÖRŰ. Allo, cos.
Köszörű-kő. idem. M. A.
KÖSZÖRÜL, köszörüli. Acuit, allone et cote exacuit, M. A. A' tudós is talál, mit köszörüljön eszén. km.
El köszörüli. Abacuit.
Kardot köszörül, 's békességet kér. km.
Ki köszörüli Exacuit. M. A.
Meg köszörüli. idem. M. A.
Köszörülés. Exacuitio. PP.

Köz ember. Homo plebeius, vulgaris, unus de plebe. S. I.
Köz fal. Paries intergerinus. M. A.
Köz falu. E. F. belső Szolnok Vben.
Köz gyöp. Limes possessorum in agris, et vineis. S. I.
Köz gyónás. Publica confessio peccati.
Köz gyónat. idem. M. A.
Köz hártya. Diaphragma. Mely', és has' üregét el választó hártya. S. I.
Köz haszon. Commodum publicum. Sz. D.
Köz határ. Colliminium, conterminium. M. A.
Köz hely. Locus publicus, communis. S. I.
Köz helyen. Publice. Mindenek' láttára. Pázm. Pred. p. 5.
Köz hír. Rumor. M. A. CM.
Köz hírt hint. Rumifert. M. A.
Köz jó. Bonum publicum. S. I.
Köz jó' el lopása. Peculatus. PP.
Köz jót el lopó. Peculator. PP.
Köz katona. Miles gregarius. S. I.
Köz kenyér. Panis ater, ultimi ordinis, panis caeparius. PP. Panis communis, militaris. Kommisbrod. S. I. Pázm. Pred. p. 1145.
Köz keresmény. Coaquisitio. Tiszti Szótár. p. 41.
Köz kert. Sepimentum intergerinum. PP.
Köz kéz. Sequestrum. S. I.
Köz kézhez vevő. Sequester. PP.
Köz kéznél le teszi. Sequestrat, deponit apud sequestrum. PP.
Köz kéznél le tett. Sequestro depositus. PP.
Köz kéznél le tevő. Depositor. PP.
Köz kézre bizták. Pro communi usu deposuerunt. Pázm. Kal. p. 507.
Köz király. Interrex. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
Köz kincs. Aerarium, fiscus. S. I.
Köz kincs-lopás. Peculatus. S. I.
Köz kincs-lopó. Peculator. S. I.
Köz kocsi. Rheda publica, provincialis. Landkutsche. S. I.
Köz kocsis. Auriga publicus. Landkutscher. S. I.
Köz konyha. Popina. M. A.
Köz konyhai. Popinalis. M. A.
Köz konyhán nyalakodik. Popinatur. M. A.
Köz köpü. Sycophanta M. A. Ki mind a' két részhez csapja magát.
Köz köpülködik. km. Filum contentionis ducit. M. A.
Köz legény. Miles manipularis.
Köz légy, szoba-légy. Musca domestica. S. I.
Köz ló. Equus communis. Köz lónak turós a' háta. km. Communis tamquam Sisapo. M. A.
Köz mondás. Proverbium, adagium. S. I.
Köz módon. Vulgariter. M. A.
Köz nap. Dies profestus. M. A.
Köz napi. Profestus. M. A.
Köz nép. Vulgus, plebs, plebes. M. A.
Köz népi. Plebejus. M. A.
Köz nép' háboruja. Tempestas popularis. S. I.
Köz nép' szeretete. Aura popularis. S. I.
Köz nép' szeretetét, vagy kedvét keresö. Aurae popularis captator. S. I.
Köz nép' végezése. Plebiscitum. CM.
Köz pör. Faludi N. A. p. 23.
Köz rend. Plebs. M. A.
Köz rendű. Plebejus. M. A.
Köz sokaság. Turba. Pázm. Pred. p. 1237.
Köz szarvas. Cervus elaphus. S. I.
Köz szolga. Stator, apparitor. v. lictor, praeco. S. I.
Köz szó. Proverbium, adagium. S. I.
Köz tanács. Consilium commune. Faludi N. U. p. 127.
Köz tár. Aerarium, fiscus. S. I.
Köz társ. Incola reipublicae, civis. S. I. Consocius.
Köz társaság. Respublica, civitas. S. I. Sz. D.
Köz teve. Camelus dromedarius. S. I.
Köz törvény. Jus publicum. S. I.
Köz tudomány-tétel. Manifestum.
Köz ügy. Caussa publica, communis. S. I.
Köz varju. Corvus cornix. S. I.
Köz végezés. Communis decisio. Sz. D.
Köz-vetetlen. Immediatus.
Köz-vetetlenül. Immediate.
Köz vér. Nemtelen. Landovics p. 13.
Köz vitéz. Miles gregarius.
* Atel-köz, Etel-köz. A t e l c u s u Anonymi.
Beszéd-köz. Intervallum sermonis.
Beszéd-közben. Inter discursum. Beszéd-közben elö hozakodtunk arról is.
Bodrog-köz. Insula, quam fluvius Bodrog facit in C. Zempliniensi.
Csalló-köz. Insula Cituorum.
Föld-köz.
Hó-köz. Interlunium. CM.
Idö-köz. Intervallum temporis.
Körös-köz. Nic. Oláh. Hung. p. 72. Tractus inter tres Chrysios fluvios.
Láb-köz. Interfeminium.
Maros-köz. Nic. Oláh. p. 73.
Mura-köz. Insula, quam fluv. Mura facit.
Nyír-köz. Nic. Oláh. p. 71.
Rába-köz. Insula fluvii Rába.
Sár-köz. Intervallum luti.
Szamos-köz. Nic. Oláh. p. 70.
Szem-köz. Szem-köztt jött vele.
Tömös-köz. Nic. Oláh. p. 74.
Út-köz, út-közben. Intra viam.
Víz-köz. Mesopotamia, regio interamnensis.

KÖZBE. Inter, in medium.
Közbe, közbe. Per intervalla. PP. Faludi N. U. p. 128. N. A. p. 49.
Közbe szakasztás. Interruptio. Zvonarics, 1. R. p. 235.
Közbe veszi. Intercipit, obsepit. M. A.
Közbe veti. Interponit, interjicit.
Közbe vetette magát. Se interposuit, mediatorem egit.
Közbe vetés. Interpositio. Pázm. Kal. p. 624.
Közbe vetöleg. Mediate. Sz. D.

KÖZBEN. Inter, in medio.
Közben fekszik. Interjacet. M. A.
Közben foglalja. Internectit. M. A.
Közben foly. Interfluit. M. A.
Közben folyó. Interfluus. M. A.
Közben fut. Intercurrit. M. A.
Közben jár. Intercedit. M. A.
Közben járás. Intercessio. M. A. Pázm. Pred. p. 582.
Közben járhatás. Zvonarics 1. R. p. 809.
Közben járó. Intercessor. M. A.
Közben jön. Intervenit. S. I.
Közben jött. Interveniens.
Közben közben meg nyúgszik. Interquiescit. PP.
Közben szakasztja. Interrumpit. M. A.
Közben szól. Interloquitur. M. A.
Közben szóllás. Interlocutio. M. A.
Közben szólítás. Interpellatio. M. A.
Közben veti. Interponit, interjicit. M. A.
Közben vetés. Interjectio, interpositio, intercalatio. M. A.
* Azon közben. Interea. S. K.
Beszéd-közben. Intra discursum.
Idö-közben. Intra tempus.
Szó-közben. Intra loquelam.
Út-közben. In via, inter eundum.

KÖZE, KÖZÖD, KÖZÖM. Relatio illius, tua, mea.
Mi köze hozzá. Quid illius interest.
Semmi közöd hozzá. Nihil tua interest.
Nincs közöm hozzá. Nihil mea refert. Ö dolga, maga lássa.
Nem teszem hozzá semmi közömet.

KÖZEL. Prope, propinque. M. A. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát. km.
Közel éri. Habet in vicino.
Közel igaz. Verosimilis, probabilis. S. I.
Közel lét. Propinquitas.
Közel léte. Propinquitas ejus.
Közel lévö. In propinquo existens.
Közel nap. Prope diem. Sz. D.
Közel való. Propinquus. M. A. Pázm. Pred. p. 918.
Közel valóság. Proximitas. M. A.
Közelbb. Propius. M. A.
Közelb való. Propior. M. A. Zvonarics. 1. R. p. 27.
Közelben. Propius. Pesthi' Meséji p. 69.
Közelebb. Propior. Közelebb az ing a' csuhánál. km.
Közelebb atyafi. Proximior cognatus.
Közelebb való. Propior, propinquior.
Közelebbröl. A propiori.
Közeledik. Propinquat. Sz. D.
Közelet. Propinquitas, vicinitas.
Közeleten. In propinquo, in vicino.
Közelget. Propinquat. M. A.
El közelget. Adpropinquat. M. A.
Hozzá közelget. Proximat, propinquat. M. A.
Közelgetés. Appropinquatio. M. A
Közelit. Proximat. M. A.
Közeliti. Facit propinquare. Csuzi, Tromb. p. 19.
El közelit. Appropinquat, appropiat. M. A.
Közelités. Appropinquatio. M. A.
El közelités. Appropinquatio, appropiatio. M. A.
Közelröl. Cominus, comminus. M. A.
Közelség. Propinquitas, proximitas. Faludi N. U. p. 36. N. A. p. 173.
Közelsö. Propinquus, proximus. S. I. A' közelsöt add ide. Sz. D.

KÖZÉ. Inter. M. A. Intra, intro, A' ki a' korpa közé keveredik, meg eszik azt a' disznók. km.
Közé elegyíti. Intermiscet, immiscet. M. A.
Közé írja. Interscribit. M. A.

KÖZÉP. Mediocris. M. A. Medius.

Közép, több azon nevű helységeket meg különböztető szó, p. o. közép Ajta — közép Almás — közép Bölön — Közép' falva — közép Lak 's a' t.
Közép aránt. Per medium. M. A.
Közép állapot. Mediocritas, sors media. S. I.
Közép dolog. Res media, indifferens, adiaphorum. Csene Péter, Conf. Helvetica p. 174.
Közép ér. Vena mediana. S. I.
Közép had. Acies media. S. I.
Közép jóságú. Tolerabilis. S. I.
Közép kor. Aetas media, optima. S. I.
Közép korú. Aetatis mediae. S. I.
Közép kör. Aequator, circulus aequinoctialis. S. I.
Közép pont. Centrum. S. I.
Közép rend. Sors media. Leg jobb a' közép rend. km.
Közép rendet tart. Sz. D.
Közép rész. Meditullium, pars media. S.I.
Közép rúd. Stivarium. M. A.
Közép szám. Numerus medius, id est nec parvus, nec magnus. S. I.
Közép szer. Res mediocris, medium v. res media, indifferens, adiaphorum. S. I.
Közép szerint. Mediocriter. M. A.
Közép szerű. Medioximus. M. A.
Közép szerüen. Mediocriter S. I.
Közép szerüség. Mediocritas S. I.
Közép szerencse. Sors media. Leg jobb a' közép szerencse. km.
Közép táj. Sz. D.
Közép tenger. Mare mediterraneum.
Közép uj. Digitus medius, formosus. M.A.
Közép út. Via media, medium, modus. S. I. Sz. D. Boldogok a' közép uton járók. Medium tenuere beati. S. I.
Közepe. Ejus medium. Két tojásnak egy pohár bor a' közepe. km.
Közepébe. In medium ejus.
Közepére áll. Stat ad ejus medium.
Közepét találta. Centrum tetigit.
Középen. In medio. Sz. D.
Közepes. F. Bihar Vben.
Közepett. In medio.
Közepett el vágja. Intercidit. M. A.
Közepette, közepetted, közepettem. In medio sui, tui, mei, intervallo ejus, tui, mei. M. A.
Középként. Mediocriter. S. I.
Középség. Mediocritas. M. A.
Középső. Medius, medianus. M. A.
Középső bél. Mesenterium. S. I.
KÖZI. Insulanus, insulae accola. Mint Csalló-közi — Mura-közi — Rába-közi, 's a' t.
Föld-közi. Mediterraneus.
Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.
Hó-közi. Intermestris. CM.
Sár-közi. Intralutanus.
Víz-közi. Interamnensis.
KÖZIBE. Inter, in medium. M. A.
Közibe csatolja. Internectit. M. A.
Közibe fonja. Interplicat. M. A.
Közibe keveri. Intermiscet.
Közibe való. Eo quadrat.
Közibe veti. Intercalat. M. A.
KÖZLE. Angiportus. Két utszát öszve foglaló szük kis utsza. Pápai szó, hallottam 1823 Sept. 15.
KÖZÖL, közöli, közli. Communicat. M. A.
Közli a' jó kocsis a' mély kerék-vágást. Sz. D.
Közli tanácscsát. Communicat sua consilia.
Közlekedik. Correspondet, se communicat. S. I. Közölködik. Sz. D.
Közlel, közleli. Communicat. Faludi N. E. p. 65.
Közlet, közleti. In medium accipit.
Közlés, Communicatio, divisura. M A.
Közlött. Communicatus, cum aliis divisus v. aliis notitiae datus.
Közlöttség: közlés. Sz. D.
Közlő. Communicans, participem faciens, notitiae dans.
Hír-közlő. Újság-író. Rájnis.
Közlődik. Communicatur v. distribuitur. S. I. Sz. D. Velem nem közlődött a' dolog. Sz. D.
Közlődés. Communicatio. Sz. D.
Közölheti. Potest communicare.
Közölhető. Communicabilis. Pázm. Pred. p. 1057.
Közölhetetlen név. Incommunicabile nomen. Káldi Sap. 14. 21.
Közölködik: közlekedik. Sz. D. Nem közölködtem vele. Sz. D.
Közöltet, közölteti. Communicat, participem reddit. M. A.
Közöltetés. Communicatio. M. A.
Közöltethető. Communicabilis. Faludi T. É. p. 121.
KÖZÖN. In medio.
Kézen közön el veszett. km.
KÖZÖNSÉG. Communitas, universitas, commune. M. A. it. Respublica v. publicum. S. I.
Közönséges. Communis, publicus, catholicus, generalis, universalis, vulgatus. M. A.
Közönséges békesség. Pax universalis.
Közönséges egygyesség. Communio. M. A.
Közönséges hely. Locus publicus. M. A.
Közönséges helyen. Publice, publicitus. M. A.
Közönséges képpen. Publice, publicitus, populariter, universaliter, communiter. M. A.
Közönséges keresztény. Christianus Catholicus.
Közönséges keresztény anya szent egyház. Ecclesia Christiana Catholica.
Közönséges látás. Spectaculum publicum. M. A.
Közönségesen. Communiter, universe, universim, generaliter. M. A.
Közönségessé teszi. Publicat. M. A.
KÖZÖS. Particeps, communis, consors. M. A. it. Mutuus, reciprocus v. mixtus, promiscuus. S. I.
Közös jószág. Bonum commune. Paripa, fegyver, feleség nem közös jószág. km.
Közös lónak turós a' háta. km.
Közös társ. Consors, consocius, particeps. M. A.
Közösen. Mutuo v. mixtim, promiscue, insimùl. S. I.
Közösít, közösíti. Communem facit, publicum efficit, participem reddit. S. I.
Közösködik. Se communicat, conversatur, v. carnaliter commiscetur.
Közösködés. Coitus, concubitus.
Közösleg. Mixtim, promiscue. M. A.
Közösödik. Miscetur. S. I.
Közösül. Participat, particeps fit. M. A.
Közösség. Consortium. S. I. Sz. D.
KÖZÖTT. Inter. M. A. Két szék között pad alá esett. km.
Közötte, közötted, közöttem. Inter ipsum, inter te, inter me. M. A.
Közöttök, közöttetek, közöttünk. Inter ipsos, inter vos, inter nos. M. A.
KÖZRE. In publicum.
Közre bocsátotta. In publicum emisit, edidit.
Közre eresztette. Publicum reddidit.
KÖZSÉG. Plebs, vulgus v. communitas, populus, respublica. M. A.
Község-csalogató. Seductor. Pázm. Pred. p. 52.
Községbéli. Plebejus. Sz. D.
Községi. Popularis, politicus. M. A.
Községes. Vulgaris, popularis.
Községes dolog. Plebeum. Sz. D.
KÖZTT loco KÖZÖTT. M. A.
Közt közt. Interposite. Faludi, N. U. p. 107.
Közte, közted, köztem. Inter illum, te, me. M. A.
Közte közte. Interposite, passim. S. I.
Közte feketéllő. Internigricans. M. A.
Közte fészkez. Internidificat. M. A.
Közte tündöklik. Intermicat. M. A.
Köztünk, köztetek, köztök. Inter nos, vos, illos. M. A.
Köztünk maradjon a' szó.
KÖZÜL. Ex, e medio. M. A.
Ezer közül alig válik egy jó.
Sok közül. E multis.
Közülünk, közületek, közülök. E nobis, e vobis, ex illis.
KÖZZEL. Cum intervallo.
Hellyel közzel. Per intervalla, sparsim, hic et ibi.

KŐ.

KŐ.

KŐ. Lapis, lithos. M. A. A' melly kutyát éri a' kő, az rivvan el. km.
Kő' allya. F. Bihar Vben. E. F. Hunyad Vben.
Kő-bálvány. Statua lapidea. Pázm. Pred. p. 253.
Kő-bántás. Calculus, lithiasis. M. A.
Kő-bánya. Lapicidina, latomia. M. A.
Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
Kő-bányász. Lapidarius. NC. p. 287.
Kő-enyv. Lithocolla, malta collaria. Kütt. S. I.
Kő-eső. Grando. M. A. Beniczki p. 114. Káldi Exod. 9. 19.
Kő-eső esik. Grandinat. M. A.
Kő-esős. Grandinosus. M. A.
Kő-esőzés. Tempestas grandinea. S. I.
Kő-fal. Moenia, murus. M. A.
Kő-fal-darabok. Moenia diruta, rudera. PP.
Kő-fali. Muralis. M. A.
Kő-fali föcske. Hirundo apus. Mauerschwalbe. S. I.

KRISTUS.

KRISTUS. Christus. Kenetett. PP.
Kristus' köntöse. Tunica Christi. Meg inná a' Kristus' köntösét is. km.
Kristus' koporsóját sem örizik ingyen. km.
Kristus' tenyere. Sár-fű. Csapó p. 237.

KRIZOLIT.

KRIZOLIT. Chrysolithus. Arany-kő. Goldstein. S. I.

KRIZOPÁSZ.

KRIZOPÁSZ. Chrysoprasius. S. I.

KROKODIL.

KROKODIL. Crocodilus. M. A.

KRÓNIKA.

KRÓNIKA. Chronica, annales. M. A.
Világ' krónikája. Annales mundi, historia universalis.

KU.

KUASZ.

KUASZ. Kuvasz. Canis grandior. M. A. Zrinyi P. 9. Str. 43.

KUBÓ.

KUBÓ. Joculator, scurra. S. I.

KUCZ.

KUCZ.
KUCZKÓ. Kuszkó, kuczik. Angulus foci. S. I. Sut, kemencze' möge, suttony, pest' möge. Sz. D.
El lehet véle egy kuczkóban lakni. km. Dug. p. 1.
Otthon a' kuczkóban hever. Biró Márton, Micae p. 202.
KUCZOR.
Kuczora. F. Bács Vben.
Kuczorít, kuczorítja. Öszve huzza. Sz. D.
Magát le kuczorítja. — Öszve kuczorítja. Sz. D.
Kuczorodik. Kukorodik. Sz. D.
Le kuczorodik. Mikes, p. 455. „Kiki a' maga helyére le kuczorodik."
Kuczorog. Flexo poplite stat. PP.
Ott kinn kuczorog. Sz. D.

KUCS.

KUCS.
KUCSKA. Sziget, Bács Vben.
KUCSMA. Tegmen capitis pellicum album ovile. E MSS. Valentini Kázkovics Ex-Jesuitae. Aliis GUCSMA.
KUCSORGÓ. Telek Szabolcs Vben.
KUCSOVA. F. Bereg Vben.

KUD.

KUD.
KUDARCZ. (Kud-arcz?) Pudor, ignominia. PP. Csuzi p. 395. habet, KOARCZ, KOARCZOS, nagy Koarczot vallott. p. 613. Gyöngyösi 2. Dar. p. 646. KUVARCZ.
KUDORGÓ. Csárda, Abaúj Vben.

KUF.

KUF. Dolíolum, batus. M. A.
KUFÁR. Propola, caupo, tabernarius. M. A. Pázm. Pred. p. 468. Minutae mercis propola. PP.
Hal-kufár. Hallal kereskedő. Vajda, 3. K. p. 709.
Inter-kufár. Pararius. M. A.
Kufárkodik. Cauponatur. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 1156.
Kufárkodás. Quaestus.
Illetlen kufárkodás. Quaestus sordidus. Pázm. Pred. p. 600.
Kufárkodó. Nundinator. Pázm. Pred. p. 474. PP.
Kufárnő. Caupona. M. A. Fructuaria, oporopola, minutae mercis propola. PP.
KUFFANTÓ. Mercator, mercatrix. S. I. Sz. D.

KUH.

KUH.
KUHANT. S. I.
KUHAR. A' hegy' dombjának kavarodása, csavarodása. Sz. D. A' kuharon van Udvarhelyen az akasztó fa. Sz. D.
KUHIT mond. km. Herbam porrigit, manus dat. M. A.
KUHNYÓ. Tugurium. M. A.
KUHOG. Róka-módra szóll. Sz. D.

KUJON.

KUJON. Caninus. Eb-természetű. Nagy kujon vagy te.
KUJONKODik. Ebelkedik.
KUJONSÁG. Ebelkedés.

KUK.

KUK.
KUKA. Mutus. Néma, szótalan. S. I.
KUKACZ. Termes, vermis. S. I. Pondró, nyű. Sz. D.
Sajt-kukacz. Acarus, teredo casealis. S. I. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.
Kukaczos. Verminosus. S. I.
Kukaczos szalonna, büdös vaj, öszve illenek. km.
Kukaczosodik. Verminescit, vermes concipit. Sz. D.
KUKOR.
Kukorék. Ruga, plica, v. vox gallinacea, cantus galli. S. I.
Kukorékol. Cantat more gallorum. S. I. Cucurit. PP. Kukurikol. M. A. El jön a' hajnal, ha nem kukorékol is a' kakas. km. Dug. 1. R. p. 82.
Kukoricza. Triticum turcicum, fagopyrum.
Kukoricza-gombócz. Pastillus e farina fagopyri.
Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.
Kukorít. Cantat more galli. Sz. D.
Kukorodik. Contrahitur, convolvitur, corrugatur. v. Se demittit, inclinat, cernuat, procumbit. S. I.
Le kukorodik. Subsidet, cernuat, conquiniscit. S. I.
Le kukorodva. Cossim, coxim. S. I.
Kukorog. idem. Sz. D.
KUKSOL. Delitescit.
Ott kuksol. Ibi se contrahendo delitescit.
KUKU, KUKÓ. Ovum. Régen oda van mind fészkestől, mind kukóstól. km. Dug. 1. R. p. 90.
Ló-kuku. Rotundum stercus equinum.
Kukucsál. Prospectat per foramen. Himfán palotán kis ablakon kukucsál: Dió.
Kukucsálgat. Identidem prospectat.
Kukuk. Cucullus. M. A. PP. Kakuk' szava.
Kukukol. Cantat more cuculli.

KUKK.

KUKK. Gry, bu. M. A.
Egy kukkot sem. Ne gry quidem. M. A. Pázm. Kal. p. 202. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 322.
KUKKAN. Furtim spectat, intuetur. S. I.
Bé kukkan. Inspicit, introspicit. S. I.
Kukkanás. Furtiva prospectatio. S. I.
Kukkant. Idem. Sz. D. Bé kukkantott, mind bolond Istók Döbröczönben. km.

KUKLYA.

KUKLYA. Cueulla. M. A. Eszterházi Tamás. p. 455. hodie passim Csuklya.
Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A.
Oláh-kuklya. idem. CM.
KUKLYÁS. Cucullatus. M. A.

KUKOJCZA.

KUKOJCZA. Vaccinium myrtillus. S. I.

KUKREJT.

KUKREJT. Intinctus salviatus. PP.

KUKTA.

KUKTA. Lixa, coquulus, calo. S. I. Szakács-inas. Meg szokta, mint barát-kukta a' szennyet. km. Dug. 2. R. p. 294.
KUKTASÁG. Calonatus. Szakács-inasság.
KUKTÁKODik. Lixam, calonem agit.

KUL.

KUL.
KULACS. Obba, culigna. S. I. Fa-palaczk, vörös Gyurkó, csutora. Sz. D.
KULIMÁZ. Axungia. Fekete, mint a' kulimáz. km. Dug. 1. R. p. 218.

KULL.

KULL.
KULLANCS. Asilus. PP. Scynifes. Pázm. Kal. p. 707. Erdőn termö, és ember' barom' testébe magát mélyen bé rágó bogár. Sz. D.
KULLÁNCS. Ragadály, apró bojtorján, ragály. Sz. D.
KULLANT. Füllent, hazud, görbét horgast mond. Sz. D.
KULLINT. Furatur, furtim tollit. S. I. Lopva el vesz valami aprólékosságot. Sz. D.
KULLOG. Ambulat restitans, procedit pedetentim. M. A. Pázm. Pred. p. 990. Lassan kullog, mintha epret szedne. km. Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km.
Elő kullog. Tasi Gáspár, p. 56.
Kullogó. Restitando ambulans. Faludi, N. A. p. 232.

KULYAK.

KULYAK. Pugnus. Sz. D.
Kulyog. R. idem. Ökül. PP.
KULYAKOL, kulyakolja. Pugno percutit. Meg kulyakolja: meg öklözi. Sz. D.

KUNik.

KUNik. A' bujós játékban egygyik kunik, míg a' másik el bujik. S. I.
KUNCZOG. Abjecte instat. PP.
Ki kunczogta: ki kunyorálta. Sz. D.
KUNCZOROG. Enixe rogat, supplicat, obtestatur. S. I.
KUNDÉSZ. Exquirit, explorat, excutit omnes angulos.
Mindent ki kundész: ki fürkész.
KUNNYÓ. Tugurium. M. A.

KUNY.

KUNY.
KUNYA. Effoeminatissimus, deses. M. A.
KUNYHÓ. Attegiae. Kaliba. CM. Félre kunyhó a' ház elöl. km.
Alacson kunyhó. Vile tugurium. Az alacson kunyhóból is néha néha nagy ember támad. km.
Kunyhója. Ejus tugurium. Embernek a' maga kunyhója jobb más palotájánál. km.
KUNYORÁL. Enixe rogat, precibus extorquet. Tordai MSS. „Hol pénzt, hol lovat kunyoráltt."
Ki kunyorálta az attyától. Sz. D.
KUNYNYOG. Flendo supplicat. S. I.

KUP.

KUP. Manipulus, fasciculus, cumulus, congeries. S. I.
Egy kup nád: egy kötés nád. Sz. D.
Kup. F. Veszprém Vben.
KUPA. Crater, cupa, cuppa, capula. M. A. CM. Scyphus. PP.
Kupa. t. h. n. Abaúj, Csanád, és Zágráb Vkben.
Kupa-csináló. Tornator, lignarius toreutes. PP.
Arany-kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
Daru-kupa. Amphora altitudine gruis. Szirmai, Parab. p. 87.
Födeles kupa. Scyphus operculatus. Szirmai l. c.
Zománczos kupa. Scyphus caustico labore efformatus. Szirmai. l. c.
Kupai kút Szombathelyen. — Ez is ivott a' kupai kútból. km.
Kupány. F. Ugocsa Vben.
Kupás. Lignarius toreutes. PP.
Kupás cserép, ház-födni való. Imbrex. PP.
Kupás vésö. Caestrum. PP.
KUPACZ. Cumulus, congeries Sz. D. S. I.
Kupaczba rakja a' ganéjt. Sz. D.
Kupaczos. Cumulatus, in cumulum congestus.
Kupaczos játék. Gyermek-játék, kupaczba rakott diókkal.
KUPAK. Operculum. S. I. Sz. D.
Hordó-kupak. Operculum dolii. Sz. D.
Kupakos. Operculum habens.
Kupakos pipa: födeles pipa Sz. D.
KUPALAG. Tuberculum. Hallottam 1820. Mart. 24.
Kupalagos. Tuberculatus, tuberosus.
Kupalagos ennek az ökörnek böre. Hallottam a' Pápai vásáron. 1820. Mart. 28.
KUPOR.
Kuporczol. Se contrahit, se in cumulo tenet. Ott kuporczol, mint a' czigány. km.
Kuporgat, kuporgatja. Cumulatim congregat, per parvos cumulos auget.
Kuporít, kuporítja. Cumulatim occupat. Zvonarics 1. R. p. 748. Faludi N. E. p. 194.
KUPPONY. Sz. P. Zemplin Vben.

KUR.

KUR.
KURHOL. Reprehendit, carpit, objurgat, verbis castigat. S. I. Szid, korpáz, hurogat. Sz. D.
KURITTOL, KURITTYOL. Grassatur, errat. M. A. Cursitat, vagatur, oberrat. S. I.
Kurittoló (Kurittyoló). Grassator, circulator, erro, ambulo. M. A. it. Circumforaneus v. medicaster, pseudomedicus. S. I. Kóborló, koslató, tekergö, lödörgö, lézzegö, szédelgö, szara-hora, keringö. Sz. D.
KURITTYÁN. F. Borsod Vben.
KURJANT. Clamat, vociferatur. S. I. Sz. D.
KURJONGAT, KURJOGAT. idem. Sz. D.
* Kuria. Horvátúl: Farkas. Sz. D.
KURKÁL, kurkálja: keresgéli.
Ki kurkálja: ki keresgéli.
KURKÁSZ, kurkászsza. Quaerit, scrutatur, investigat. S. I.
Ki kurkászta: föl fürkészte.
KURRANT. Tyúk' szava, midön kányát lát. Sz. D.
KURROGAT: ríogat, hurogat. Sz. D.
KURUGLYA. Asserculus formae triangularis, perticae infixus, quo carbones e furnis extrahuntur. Szén-vonó. Sz. D.
Kuruglyáz, kuruglyázza. Purgat furnum a carbonibus.
Ki kuruglyázza: kuruglyával ki vonja.
KURUSOL, KURUZSOL. Incantat, fascinat v. ope magiae medetur. S. I. Sz. D.
KURUTTYOL. Coaxat. Béka-szóllás.
Kuruttyolnak a' békák. Ranae coaxant. Sz. D.
Kuruttyolás. Coaxatio. S. I.

KURA.

KURA. Puella. *Κουρη.*
Kura-barátság, marha-szaporaság, hamar oda van. km.
Kura-fi. Puellator, meretricator.
Bestye-lélek, kura-fi! Bestialis anima, meretricator.
KURVA. Meretrix, scortum. M. A. Ritka falu, kiben kurva nincsen. km.
Kurv' annya. Meretrix ejus mater. Dictum contumeliosum. Örül mint tót a' kurv' annyának. km.
Kurv' anyázza. Meretricem apellat ejus matrem. Öszve kurv' anyázta.
Kurva' bábája. Meretricis obstetrix.
Kurva' fattya, kurva' fia, kurva' kölyke. Spurius, nothus.
Kurva-feleséget tartó. Cornutus. PP.
Kurva-kér. F. Arad Vben.
Kurva-kerítés. Lenocinium. M. A.
Kurva-kerítö. Leno. M. A.
Kurva-tartás. Intertentio meretricis. Kurva-tartás tékozlással jár. km.
Kurvai. Meretricius. M. A.
Kurvaság. Meretricium. M. A. Részegség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
Kurválkodik. Meretricatur, scortatur. M. A.
Kurválkodás. Scortatio. M. A.
Kurválkodó. Scortator. M. A.
Kurvás. Scortator, scortationi deditus. Kurvás lator. Admissarius. PP.
Kurváúl. Meretricie. M. A.
Kurváz, kurvázza. Meretricem dicit, nuncupat, nominat. S. I.
Ki kurvázza. Meretricem eam nominando eliminat.
Meg kurvázza. Nomine meretricio eam gravat.
Öszve kurvázza. Saepius eam meretricem appellat.

KURIA.

KURIA, nemes ülés. Curia.
KURIÁS. Habens curiam.
Kuriás kastélyos magányos lakás. Faludi N. U. p. 153.

KURT.

KURT.
KURTA. Brevis, curtus. M. A. Kapálj kurta, leszsz poltura. km.
Kurta farku. Vágott farku.
Kurta hegy. Csárda Bars Vben.
Kurta Keszi. F. Komárom Vben.
Kurta kígyó. Coluber. Pázm. Pred. p. 763. 796.
Kurta koresma. Popinae pagensium, quae a festo Michaëlis usque festum Georgii habentur, ac proinde toto anno non durant.
Kurta kutya. — Annyi, mint a' kurta kutya. km.

Kurta mente. Chlamys, sagum. M. A.
Kurta mentés. Chlamydatus, sagatus. M. A.
Kurta patak. E. F. Háromszék Székében.
Kurta poroszló. Ille homicida ab initio, serpens antiquus. Csuzi, Tromb. p. 206.
Kurta zsák. — A' hoszszu zsák könnyen dől, a' kurta föl fordúl. km.
Kurta szoknya. Tunica muliebris succincta.
Kurtaság. Brevitas. M. A.
Kurtán. Concise, breviter. M. A.
Kurtány. Ágyu' neme, rövid ágyú. Sz. D.
KURTÍT, kurtítja. Curtat. M. A.
Meg kurtítja. Decurtat, abbreviat.
Kurtítás. Decurtatio, concisio. M. A.
KURTUL. Curtatur, curtescit. S. I.
KURTULA. Dorong. Sz. D.
Kurtulás. Praecursor navis onerariae super Danubium. S. I. A' ki a' hajó előtt az alattságot hányja doronggal, hogy el ne akadjon. Sz. D.

KURTÁN.

KURTÁN. Nemzet' neve. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 405.
Kurtán. Sz. P. Nógrád Vben.

KURUCZ.

KURUCZ. Crucius. PP. Civis male contentus, v. miles confoederationis. S. I.
* Kezdődött ez az el nevezés 1673-ban Tököli' föl zöndülésekor. Lásd Babocsai, Fata Tarczal. p. 32. Cf. Cornides' értekezését e' szórúl. Windisch, Magazin. Tom. 1. p. 221.
Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I.
Kurucz-világ. Revolutio, tempus civilis belli. Vajda, 2. K. p. 316.
KURUCZOS mente. Rövid mente.
KURUCZSÁG. Populus male contentus, v. militia confoederationis. S. I.

KUS.

KUS.
KUSAD, KUSSAD. Procumbit, cernuat, se demittit, inclinat. S. I. Sz. D.
KUSÁLY. E. F. közép Szolnok Vben.
KUSOL. Se contrahit. Háznál kell az aszszonynak, mint az ebnek, kusolni. km.
KUSTALY. E. Erdő.

KUSZ.

KUSZ.
KUSZA. Cauda destitutus. S. I.
Kuszál, kuszálja. Öszve hányja, veti. Öszve kesze-kuszálta.
KUSZik. Repit, serpit. S. I.
KUSZI. Parvus caniculus.
KUSZKÓ. Suttony, kemencze' möge. Sz. D. Mindég a' kuszkóban ül, még sincs otthon. km.
KUSZMA. E. F. Doboka Vben.
Kuszmál, kuszmálja. Öszve hányja, keveri. Sz. D.
Öszve kuszmálodott haj. Capilli invicem implexi. Sz. D.
KUSZTORA. Bicsak. Sz. D. Cultellus cum manubrio ligneo.

KUT.

KUT.
KUTAK. Pumilus, brevis. Kisded, törpe. Sz. D. Kutag. Sz. D.
Kutak ember. Pumilio, pumilus. M. A. CM. Prágai, p. 250.
Kutak hajó: kisded hajó. Sz. D.
Kutakság. Pulyaság, törpeség. Sz. D.
KUTTAT, kuttatja. Keresi, fürkészi. Sz. D.
Föl kuttatja. Perscrutatur. S. I.
KUTTOG. Magát öszve húzva hallgat, sunnyog. Sz. D.

KUTY.

KUTY.
Kuty' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
KUTYA. Catellus, caniculus. M. A. Egygyik eb, másik kutya. km.
Kutya-Bagos. F. Bihar Vben.
Kutya-bőr. Membrana. Dug. km. 1. R. p. 60. 61. Nemességét kutya-bőrön, nem szívében hordozza. Dug. km. 2. R. p. 20.
Kutya-dolog. — Elég kutya-dolog. km.
Kutya' fattya.
Kutya' fia. — Eb-apának kutya-fia. km.
Kutya' futtában. Geidler, Hadi Okt. p. 101.
Kutya-gazda. — Eb-szolga, kutya-gazda. km.
Kutya' gazsága.
Kutya-kölyök. Catulus canis. A' kutyának csak eb a' kölyke. km.
Kutya-laboda. Chenopodium foetidum. Csapó p. 150.
Kutya-pajta. Canile, canum stabulum. PP.
Kutya-petrezselyem. Aconitum maculatum, aethusa cynapium. S. I.
Kutya-porczio. Verbera. Dug. km. 1. R. p. 32.
Kutya' szőre. — Kár a' kutya' szőrét meg arany-fürtözni. km.
Kutya-vásár. — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
Kutya-zab. Lolium perenne. S. I.
* Csúf-kutya. Scurra, subsannator. S. K.
Fa-kutya. Canis ligneus. Nevet, mint a' fa-kutya. km.
Házi kutya. Canis domesticus. S. K.
Heves kutya vak kölykeit hányja. km. Festina lente.
Juhász-kutya. Canis pastoralis. S. K.
Kis kutya. Caniculus. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
Köntös' ujjába való kutya. Meliteus canis. M. A.
Kurta kutya. — Annyi, mint a' kurta kutya. km.
Mészáros-kutya. Canis laniarius. Dug. km. p. 297.
Paraszt kutya. Canis villaticus. S. K.
Tarka kutya. Canis variegatus. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon. km.
Úri kutya. Meliteus canis. S. K.
Vadász-kutya. Canis venaticus.

** Kutyák' nemei:

I. KOMONDOR. Házat őrző.
II. KUVASZ. Barmot őrző.
III. MELÁK. Barom-fogó.
IV. AGÁR. Nyúl-fogó.
V. VIZSLA. Für-fogó.
VI. KOPÓ. Nyúl- vagy öz-fogó.
VII. PULYA. Borz-fogó.
Lásd. Dugonics, km. 1. R. p. 48.
Kutyább. — Mennél kurtább, annál kutyább. km. Dug. 2. R. p. 5.
Kutyai. Caninus,
Kutyai. Sz. P. Gömör Vben.
Kutyája. Ejus canis.
Adorján' kutyája. — Reá tartja magát, mint az Adorján' kutyája. km.
Halál' kutyáji ugatnak ki belőle. km.
Iványi ember' kutyája. — Dugába dőltt, mint az Iványi ember' kutyája. km.
Rókus' kutyája. — Csikorgatja fogait, mint a' Rókus' kutyája. km.
Kutyálkodik: hamiskodik v. kaczérkodik, bujálkodik. S. I.
Kutyaság. Malitia v. nequitia canina. Vajda. 2. K. p. 116.
Kutyász. Canum curator. S. I.
KUTYÓ. Caniculus, canicula. M. A. Faludi, N. A. p. 4. Kutya után ugat a' kutyó. km. Dug. 1. R. p. 52.
Kutyócska. Catellulus. M. A.
KUTYORGÓ.

KUVACS.

KUVACS-kő. Faragatlan termés-kő. Sz. D.

KUVASZ.

KUVASZ. Canis grandior. M. A. Molossus. Kuvasz szénán fekszik, de abból nem eszik, morog ehültt ökörre. Beniczki, p. 195.
Pokolbéli kuvasz. Pázm. Kal. p. 221.
Apró kuvaszok' ugatása. Latratus canum. Pázm. Pred. p. 806.

KÚ.

KÚLCS.

KÚLCS. Clavis. M. A. Nem minden kúlcs nyit meg minden ajtót. km.
Kúlcs. Sz. P. Fejér Vben.
Kúlcs-adás. Traditio clavium. Pázm. Kal. p. 793.
Kúlcs' hangja. Sonitus clavis. A' templomba sem az ember megy elsőben bé, hanem a' kúlcs' hangja. km.
Kúlcs' lyuka. Apertura serae. S. I.
Kúlcs-tartó. Claviger. Eszterházi Tamás. p. 423.
Kulcs' tolla. Schlüsselbart. S. I.
* Arany-kúlcs. Clavis aurea. A' Prókátorok' szája arany- vagy ezüst- kulcscsal nyílik. km.
Ál kúlcs. Beniczki, p. 259.
Lopó kúlcs. Prágai, p. 54.
Pincze-kúlcs. Clavis cellarii.

KÚLCSA. Ejus clavis. Kúlcsát szivednek másra ne bízd. km.
KÚLCSÁR. Clavicularius, claviger. item Cellarius, pincerna, promus condus. M. A. Roszsz kulcsár az, a' ki szomjan meg hal. km.
Kúlcsár' falva. F. Vas Vben.
Kúlcsár-Karcsa. F. Posony Vben.
Kúlcsárkodik. Clavigeri officio fungitur.
Kúlcsárság. Clavigeratus.
KÚLCSOL, kúlcsolja. Connectit, complicat. M. A.
Által kúlcsolja. Circumplectitur. S. I.
Egybe kúlcsolja kezeit. Manus complicat. Pázm. Kal. in praef.
Kezét fejére kúlcsolja. Compressis manibus. M. A. p. 180.
Öszve kúlcsolja. Connectit, complicat. M. A.
Kúlcsolás.
Öszve kúlcsolás az asztalos - műben. Commissura. PP.
Kúlcsoltt.
Öszve kúlcsoltt kézzel. Complicatis manibus. Faludi, N. E. p. 25.
KÚLCSOS. Clavem habens, clavicularius. M. A.
Kúlcsos város. Urbs, civitas murata. M. A. Faludi, N. U. p. 4.

KÚLDUS.

KÚLDUS, KÚDUS. L. KOLDUS.

KÚN.

KÚN. Cumanus. M. A. El költ a' kún a' Kőrösön. km. In portu navigat. KV. p. 241.
Kún hegyes. F. N. Kúnságban.
Kún ital. L. BOZA.
Kún kötés. Vulcanium vinculum. M. A.
Kún Miklós' kertjéből élődik. km: a' piaczról élődik. Dug. km. 1. R. p. 253.
Kún ország. Cumania. M. A.
Kún süveg. Pileus olim cumanicus, nunc hungaricus. S. I.
Kún tapló. Fomes ex artemisia. S. I.
KÚND. E. F. Kükullő Vben.
KÚNSÁG. Cumani, Cumania.

KÚT.

KÚT, Fons, puteus. M. A. Roszsz kút az, mellybe vízet kell hordani. km.
Kút. Major, Liptó Vben.
Kút-ásó. Putearius. M. A. CM.
Kút-ásó. F. Nógrád Vben.
Kút-bödöny: kút-káva. Sz. D.
Kút-csiga. Trochlea. M. A.
Kút' falva. E. F. Alsó Fejér Vben.
Kút-fej. F. Szala Vben.
Kút-forrás. Scaturigo, fons. NC. p. 417.
Kút-födél. Puteal. M. A.
Kút-fő. Fons, scaturigo. M. A.
Kút-fő. Sz. p. Somogy Vben.
Kút-fői. Fontalis, fontanus. M. A.
Kút-gárgya. Crepido putei. Kutat bé gárgyázza. Puteum marginat. PP.
Kút-gém, kút-ostor. Tolleno, ciconia. Schwängel. S. I.
Kút' karéja. Crepido putei. Pesthi' Meséji p. 63.
Kút-káva. idem.
Kút-kerék. Haustrum. M. A. Situla aquaria, putearia, urna, hydria. PP.
Kút-köpü. Advas fából készültt kútkáva. Sz. D.
Kút-kötél. Bolis. M. A.
Kút-ostor. Tolleno. Sz. D.
Kút' öble. Sz. D.
Kút-víz. Aqua puteana, fontana. M. A.
* Be héjazott kút. Puteus testudinatus. NC. p. 7. 417.
Bor-kút. Fons aquae acidae, acidulae. S. I.
Csévés kút. Fons fistularis. NC. p. 443.
Csigás kút. Trochleatus fons. S.K. VV. L.
Élő kút. Fons perennis. S. K.
Gémes kút. Tollenone provisus puteus. S. K.
Kankalékos kút. idem.
Kávás kút. Margine provisus puteus. S.K.
Kerék-kút. Fons rotalis. S. K.
Kék kút. F. Szala Vben.
Ki folyó kút. Merítő kút.
Köves kút. FF. Vas és Szala Vkben.
Kő-kút. Sz. PP. Bács és Heves Vkben.
Kupai kút. Szombathelyen hajdan, de már ma helyét sem tudják mutatni, azonban mondatik most is: Ez is ivott a' kupai kútból.
Mély kút. Puteus. S. K.
Sós kút. F. Fejér Vben.
Száraz kút. Aridus puteus. S. K.
Szent kút. Fons sacer. it. t. h. n. Baranya, Győr, Nógrád és Vas Vkben.
Szivatos kút.
Szökő kút. Fons saliens. Molnár János.
Tekerő kút. Rotalis puteus. S. K.
Ugró kút. Fons saliens.
KÚTAS. Puteum habens, puteis provisus, abundans.
Kutas. t. h. n. Arad, Csongrád, Bács, Nógrád, Somogy és Szala Vkben.
KÚTI. Putealis, puteanus. M. A.
Kúti. FF. Fejér, Nyitra, és Zágráb Vkben, és malom Szepes Vben.
Szent kúti. Sacrofontanus.
KUTIZÁL. Sámbár ellen p. 179.
KÚTON való horog. Harpax. M. A.
KUTRA megy. Puteum accedit. Addig megy a' korsó kútra, míg el törik. km.

KÚTY.

KÚTY.
KÚTYA. Tugurium, gurgustium, tabernaculum, attegiae, casa. M. A.
KÚTYORLÓ. idem. Pázm. Pred. p. 1167.

KÜ.

KÜCSID.

KÜCSID. Parvus. vide Kicsiny. M. A.

KÜCSÖG.

KÜCSÖG. Üstök - nyomtatója a' lónak. Szép medályos kücsög a' lova' fejében. Sz. D.

KÜGY.

KÜGY. Sz. P. Bihar Vben.

KÜK.

KÜK.
KÜKE-mező. F. Sáros Vben.
KÜKECS. F. Vas Vben.
KÜKLik. Denuo plumescit, pullescit, vernat. S. I. Vedlik, tollát újjítja. Sz. D.
Küklés. Nova plumatio, vernatio, plumarum alteratio. S. I.
Küklött madár, ölyv, karoly. Accipiter alterius induvii vernationem passus. PP.
Küklő. Denuo plumans, vernans.
Küklő. Sz. P. Nyitra Vben.
KÜKÖRCS, Kükercs, Kükörics, Kikirics. Pulsatilla. M. A. PP. Colchicum autumnale. S. I. Késöre virágzik, mint az öszi kikirics. km. Dug. 1. R. p. 120. 2. R. p. 48.
KÜKÜLLŐ (Kis, nagy). E. Folyó víz. Cucullus, Cicellus.
Küküllő' falva. E.F. Udvarhely Székében.
Küküllő-vár. E. MV. Küküllő Vben.
Küküllő Vármegye. Comitatus Küküllőiensis.

KÜL.

KÜL.
Kül-föld. Terra anteurbana, territorium, vicinia. M. A. Ora extera. Ausland. S. I.
Kül-földi. Paganus, anteurbanus, exterus, extraneus, allophilus M. A. Peregrinus, alienigena, advena, exoticus. S. I.
Kül-szeg. Vestibulum, atrium, propylaeum. S. I.
Kül-szín. Color externus, forma externa v. apparentia, fucus. S. I.
Kül-tartomány. Regio extera. Sz. D.
Kül-város: külső város. Suburbium. Sz.D.
Kül-volta valaminek. Qualitas externa. S. I.
* Nélkül. Sine, absque, eo excluso.
A' nélkül. Sine eo.
Bor nélkül. Sine vino.
Ész nélkül. Sine mente.
Viz nélkül. Sine aqua. 's a' t.
KÜLD, küldi. Mittit, subornat. M. A. Ablegat. Jó volna halálért küldeni. km Valde tardus in agendo.
Alá küldi. Ablegat ad partes inferiores.
Által küldi. Transmittit. S. I.
Bé küldi. Intromittit.
El küldi. Ablegat, amandat. M. A.
Elől küldi. Praemittit. M. A.
Föl küldi. Admittit, sursum mittit. PP.
Haza küldi. Remittit domum.
Hátra küldi. Jubet recedere, relegat.
Hozzá küldi. Mittit ad eum.
Ki küldi. Exmittit. M. A.
Le küldi. Deorsum ablegat.
Meg küldi. Mittit, transmittit.
Reá küldi. Mittit ad ejus collum.
Viszsza küldi. Remittit, relegat. S. I.
Küldés. Missio. M. A.
El küldés. Ablegatio, dimissio. M. A.

Ki küldés. Exmissio. M. A.
Küldögel, küldögeli. Missiculat. M. A.
Küldögelés. Missiculatio. M. A.
Küldöget, küldögeti. Missitat.
Küldögetés. Missitatio, missiculatio.
Küldö. Mittens, ablegans.
Küldött. Missus, deputatus, nuncius. S.I.
Küldöttség. Ablegatio.
Küldöz, küldözi. Missitat, missiculat. M.A.
El küldözi. Missiculat. M. A.
Küldözés. Missio, missiculatio. M. A.
KÜLLYE (külje) valaminek. Pars externa v. qualitas extrinseca. S. I.
KÜLLYEBB (küliebb, küljebb, külylyebb, küllyebb.) Exterius, remotius. M. A.
Küllyebb való. Exterior. M. A.
KÜLLYES. E. F. Hunyad Vben.
KÜLÖL. R. *Most kivül.* Foris, extra, exterius, extrinsecus. Silv. S. I.
Külöl belöl. R. Ubivis, undique, ubique, ex omni parte. S. I.
Külöl való. R. Externus, extraneus, exterus. S. I.
KÜLÖN. Seorsim, seorsum, separatim. M.A.
Külön hál. Secubat. M. A.
Külön hálás. Secubitus. S. I.
Külön költözik. Semigrat. M. A.
Külön külön. Sigillatim, singillatim, distincte, seorsim. M. A.
Külön olvassa. Dinumerat. M. A.
Külön rekeszti. Segregat, sejungit. M. A.
Külön rekesztés. Seclusio. M. A.
Külön szedi. Seligit. M. A.
Külön teszi. Seponit, semovet. M. A.
Külön választja. Seligit, segregat. M.A.
Külön választás. Segregatio, selectio. M. A. Separatio, sejunctio. S. I.
Külön választva. Discrete, discretim. M. A.
Külön válik. Secedit, abscedit, discedit, separatur, sejungitur. S. I.
Külön válás. Secessio. S. I.
Külön való. Seorsus, segrex. S. I.
Különb. Lásd KÜLÖMB.
Különködik. *Segregem ducit vitam.*
Különödik. Secernitur, separatur. M. A.
Secedit, sejungitur. S. I.
El különödik. Separatur.
Meg különödik. Sejungitur, *secernitur.* Pázm. Kal. p. 199. „Meg különödött az a' tudomány az igazságtól."
Különök. Distincti. Zvonarics. 1. R. p. 850.
Különös. Singularis, specialis, distinctus, extraordinarius. S. I.
Különösen. Peculiariter.
Különösködik. Se distinquit, singularizat, singularitatem affectat. Faludi, U. E. 2. R. p. 75.
Különösség. Singularitas. S. I.
Különöz. Discrepat. M. A. Dissidet.
Különözi. Distinquit.
Különözés. Distinctio. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 134. 185.
Különözö. Discrepans, dissidens. Pázm. Kal. p. 289.
Különség. Seorsitas.
KÜLÖMB (különebb, különb, külömb). Absimilis, dissimilis, diversus. M. A.
Külömb-féle. Diversus, diversi generis, varius. M. A.
Külömb-féle-képpen. Diversimode.
Külömb külömb. Varius, diversus. M.A.
Külömb külömb-képpen. Diverse, diversim, varie. M. A.
Külömb szavú. Dissonus. M. A.
Különben. Secus. it. Dissimiliter, diverse, diversim. M. A.
Különbet ért. Dissentit. M. A.
Különbet értés. Dissensio. M. A.
Különböz. Differt, absentit, discrepat, dissidet, abludit. M. A. Öröm, üröm, csak bötüben különböznek. km.
Különbözdögel. Discrepitat. M. A.
Különbözés. Dissidentia, discrepantia. M. A.
Különbözö. Varius, dissimilis, diversus, discrepans. M. A.
Különbözöleg. Varie, variatim, diverse. S. I.
Különböztet, különbözteti. Variat, discriminat. M. A.
Ki különbözteti. Praedistinquit.
Különböztetés. Variatio. M. A. Distinctio, discriminatio. S. I.
Ki különböztetés. Praedistinctio.
Meg különböztetés. Discriminatio.
Különböztetve. Variatim. M. A.
Különbség. Discrimen, diversitas, varietas, dissimilitudo, differentia. M. A.
Még nem tud különbséget tenni jobb és bal keze között. Adhuc parvulus infans est.
Különbség nélkül való. Adiaphoron, indifferens. M. A.
KÜLÖ a' kerékben. Radius rotae. M. A. (quippe ex centro foras vergit.)
KÜLSÉG. Pars externa. S. I.
KÜLSÖ. Exterior, exterius. M. A. Externus, exterus, extraneus. S. I.
Külsö. Azon nevü több helységek' meg különböztetöje, mint p. o. Külsö Halastó, — külsö Láng, — külsö Vat. 's a' t.
Külsö halom. F. Szabolcs Vben.
Külsö képpen. Externe, extrinsecus. S. I.
Külsö látszat. *Facies externa rei alicujus.* S. I.
Külsö szín. Exterior apparentia, forma externa. A' külsö szín szinte úgy tud hazudni, mint a' száj. km.
Külsö vár. Munimentum exterius. S. I.
Külsö város. Suburbium. S. I.
Külsöség. Pars externa, apparentia. Faludi, N. U. p. 59. B. E. p. 48.
Külsöséges. Faludi, N. U. p. 123. N. A. p. 125.
KÜN, KÜNN. Foris, extra, extrinsecus. M. A. Sem kün, sem ben. Neque intus, neque foris. M. A.
Künn áll. Exstat, stat foris. M. A.
Kün hál. Sub dio cubat.
Kün marad. Emanet. M. A.
Kün máradó. Emansor. M. A.
Künn ülö szemek. Eminentes, vel eminuli oculi. PP.
Kün való. Extraneus. Forestiere.
KÜVÖL, KÜVÜL. Extra, praeter, extrinsecus, forinsecus, foris. M. A.
Küvül füttö ház. Hypocaustum vaporarium, stuba, stupa. PP.
Küvül füttö kemencze. Fornax clausa. PP.
Küvül való. Externus, exterus, extraneus, extrarius. M. A.
Küvöle, küvöled, küvölem. Extra, praeter illum, te, me. M. A.

KÜLLÖ.

KÜLLÖ. Picus flavo-virens. S. I. Apiaster. NC. p. 153. Földi, p. 148.

KÜLÜ.

KÜLÜ, KÜLÖ, kiben kölest törnek. Pila, pistrilla. M. A. Káldio, Exod. 27. 20. KÖLÜ.
KÜLÜBEN meg töri. *Pistillo conterit.* PP.

KÜNG.

KÜNG.
KÜNGÖS. F. Veszprém Vben.

KÜRT.

KÜRT. Buccinum, buccina, tuba. M. A.
Kürt. t. h. n. Heves, Komárom, Nógrád és Posony Vkben.
Alsó Kürt. F. Nyitra Vben.
Fáj-Kürt. F. Bars Vben.
Hidas Kürt. F. Posony Vben.
Jász kürt: Lehel' kürtje.
Nemes Kürt. F. Nyitra Vben.
Puszta Kürt. F. Nyitra Sz. P. Heves Vkben.
Tisza-Kürt. FF. Borsod és Heves Vkben.
Vadász-kürt. Cornu venatorium. PP.
Vadászó kürt. idem. Faludi, T. É. p. 147.
KÜRTÖL. Buccinat. M. A. Faludi, T. É. p. 111.
Bé kürtöl. Inbuccinat. Csuzi, Síp-szó. p. 41. Tromb. p. 69.
Ki kürtöli. Ebuccinat. Sz. D.
Kürtölés. Inflatio buccinae. M. A.
KÜRTÖS. Buccinator, cornicen, tibicen. M. A.
Kürtös. t. h. n. Nógrád, Somogy és Szala Vkben.
Kürtös. Folyó víz Nógrád Vben.
Kürtös kalács. Nyárson sültt tészta-mű. S. I. Bot-kalács. Sz. D.
KÜRTÖ. *Infumibulum.* M. A. *Fumarium.* PP.
Kürtö-söpredék. Sordes fumarii purgati. Dug. km. 2. R. p. 36.

KÜS.

KÜS. Parvus, pusillus. vide KIS. M. A.
KÜSDED. vide KISDED. M. A.
KÜSSEBBECSKE. Minusculus. M. A.
KÜSSEBBEDKE. Idem. M. A.
KÜSSEBBÍT, küssebbíti. Derogat, diminuit. M. A.
Küssebbítés. Minutio, diminutio. M. A.
KÜSSEBBSÉG. vide Kissebbség. M. A.
KÜSÜ. Varró-szék a' szij-gyártóknál. Hallottam 1825. Jun. 8.

KÜSZ.

KÜSZ. Clupea, sprattus. Breitling. S. I. Hal' neme, Balatonban is elég van. Csapó p. 265.

KÜSZÖB.

KÜSZÖB. (Kül-szoba? Kül-szöb, Küszöb.) Limen. M. A. Sok küszöböt nyaltt az ö al-fele is. km. Libyca fera. M. A.
Fölsö küszöb. Superliminare. M. A.
KÜSZÖBE. Ejus limen. Meg gyöpösödhetik miattam küszöbe. km.
KÜSZÖBI. Liminaris. M. A.
KÜSZÖBÖL, küszöböli. Domo, vel cubili exigit, expellit. S. I.
Ki küszöböli. Eliminat.
KÜSZÖBRÓL köszönti. A limine salutat. M. A.

KÜZDik.

KÜZDik, KÜSZDik. Luctatur. M. A.
KÜZDÉS. Luctatio, lucta. Pázm. Kal. p. 453.
KÜZKÖDik, KÜSZKÖDik. Luctatur. M. A.
Küszköddögelik. Luctitatur. M. A. L.
Küszködés. Palaestra, lucta, luctatio. M. A.
Küszködö. Palaestricus, luctator. M. A.
Küszködö bajnokok. Athletae. Pázm. Pred. p. 351.
Küszködö hely. Palaestra. M. A.
Küszködteti. Jubet inire luctam, facit, ut colluctentur.
Meg küszködteti. idem.
KÜZDÖ. Athleta. Telegdi, Felelet p. 130.
Küzdö hely. Palaestra. Sz. D.

KV.

KVÁRTÉLY.

KVÁRTÉLY. Parasztosan Kovártély. Hospitium, quarterium.
Kvártély-ház. Domus quarterialis.
Kvártély-mester. Metator, designator hospitiorum. S. I.
* Téli kvártély. Hyberna. Faludi, N. A. p. 181.
KVÁRTÉLYOS. Miles hospitans. S. I.
Kvártélyos katona. idem.
KVÁRTÉLYOZ, kvártélyozza. Hospitia distribuit, assignat.
Bé kvártélyozza. Illocat.
El kvártélyozza. Dislocat per hospitia.
Ki kvártélyozza. E prioribus hospitiis aufert.
Kvártélyozás. Hospitiorum assignatio.

KVIETÁNCZIA.

KVIETÁNCZIA, Kvitánczia. Acceptilatio, apocha. M. A. Menedék-levél, nyugtató levél.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK.

FENYÉRY GYULA' ÜGYELÉSE ALATT.

A' NEVEZETESB HIBÁK' MEGIGAZÍTÁSA.

XVIII-dik lapon, 2-dik hasábban, alulról 18-dik sorban, Calapinus' helyett olvasd: Calepinus'.
XXII-dik — — — fölülről 25-dik — utolsó — — első.
— — — — alulról 9-dik sor' végén, kötjegy (-) — tégy vesszőt (,).
XXXI-dik — 1-sö — fölülről 10-dik — — a' pontot (.) töröld-ki.
— — 2-dik — — 23-dik sorban, raguak helyett olvasd: ragnak.
XXXIV-d. — 1-sö — alulról 9-dik — ALOM — — ÁLOM.
XXXVI-d. — 2-dik — fölülről 21-dik — Admodum — — Ad modum.
Negyedik Rag-táblán, 27-dik szám alatt, *tan. ten.* helyett olvasd: *tán. tén.*

8-dik lapon, 3-dik hasábban, fölülről 19-dik sorban, Pantellér helyett olvasd: Pantallér.
11-dik — 2-dik — alulról 7-dik — Agy arányú. Aquivalens. — — Egy arányú. Aequivalens.
14-dik — 1-sö — fölülről 9-dik — AVAD nem különös gyökszó, hanem AVik alá tartozó.
— — — — — 12-dik — N. A. helyett olvasd: M. A.
— — — — alulról 8-dik — szivatag — — sivatag.
15-dik — 3-dik — — 6-dik — submitit — — submittit.
— — — — — 24-dik — Elé adjá — — Elé ádja.
21-dik — 2-dik — — — — Protooecon — — Procoeton.
25-dik — 1-sö — fölülről 4-dik — Batka — — Babka.
— — — — — 10-dik — Baczó — — Bacsó.
— — 3-dik — — 22-dik — Békoz — — Békóz.
26-dik — 1-sö — — 5-dik — Bi a — — Bita.
27-dik — 2-dik — — 19-dik — Borbítélés — — Börbitélés.
— — — — alulról 9-dik — Gyermek vár — — Gyermek-váz.
29-dik — 1-sö — — 2-dik — Snbat — — Subat.
30-dik — — — — 20-dik — Variegasus — — Variegatus.
31-dik — 3-dik — fölülről 20—21dik — adscilitia — — adscititia.
40-dik — 2-dik — — 37-dik — redemit — — redimit.
43-dik — 3-dik — alulról 31-dik — mimia — — nimia.
45-dik — — — fölülről 3-dik — Begyslaus — — Bogyslaus.
48-dik — 2-dik — — 16-dik — Bor-szeg — — Bor-szék.
61-dik — — — alulról 6-dik — Bövöli — — Büvöli.
63-dik — 1-sö — — 1-sö — CZÉKLYA — — CZÉKLA.
66-dik — 2-dik — fölülről 9-dik — pa kos — — pajkos.
72-dik — 1-sö — alulról 6-dik — csörös — — csörcs.
74-dik — 2-dik — fölülről 22-dik sortól a' 29-dikig olvasd:
CSANA.
Csanád. FF. Pest, Csanád és Torontál Vkben. E. F. Torda Vben.
Csanád Vármegye. Comitatus Csanadiensis.
Csanál. Urtica. M. A.
Csanálos. FF. Bihar, Szathmár és Zemplin Vkben. E. F. közép Szolnok Vben.
79-dik — 3-dik — fölülről 33-dik sorban, Czereszynyés helyett olvasd: Cseresznyés.
84-dik — 2-dik — alulról 29-dik — Pollit — — Polit.
87-dik — 1-sö — fölülről 9-dik — C ÓR — — CSÓR.
92-dik — 3-dik — alulról 8-dik — Stamimeus — — Stamineus.
104-dik — 2-dik — fölülről 21-dik — s u b i g i t után a' vesszőt töröld-ki.
122-dik — 1-sö — — 39-dik — Primigeni s helyett olvasd: Primigenius.
123-dik — — — — 31-dik — raeliganeum — — praeliganeum.
— — 3-dik — — 13-dik — Reviscit — — Reviviscit.
130-dik — — — — 1-sö — Meg eddegli — — Meg eddegeli.
— — — — alulról 19-dik — E j u s után a' pontot töröld-ki.

131-dik	lapon,	1-sö	hasábban,	fölülről	16-dik	sorban,	venetem	helyett	olvasd: vehetem.
161-dik	—	—	—	alulról	1-sö	—	Búscú' fia	—	— Búcsú' fia.
164-dik	—	—	—	—	19-dik	—	Madaráz	—	— Madarász.
166-dik	—	—	—	—	7-dik	—	Foramen után a' vesszőt töröld-ki.		
170-dik	—	2-dik	—	—	25-dik	—	ki talál	helyett	olvasd: ki tálal.
180-dik	—	—	—	—	21-dik	—	Fűszerszámos után kimaradt bor.		
184-dik	—	—	—	fölülről	6-dik	—	gözöl	helyett	olvasd: gőzöl.
194-dik	—	—	—	—	27-dik	—	sugodorott	—	— sugorodott.
199-dik	—	3-dik	—	—	18-dik	—	gyűjt, gyűl	—	— gyújt, gyúl.
202-dik	—	—	—	—	15-dik	—	Lapas	—	— Lápas.
208-dik	—	2-dik	—	—	24-dik	—	Carolina	—	— Julia (most Carolina).
217-dik	—	1-sö	—	—	15-dik	—	Classis után a' vesszőt töröld-ki.		
222-dik	—	—	—	—	5-dik	—	Caespitosus	helyett	olvasd: Caespititius.
229-dik	—	2-dik	—	alulról	23-dik	—	Oliquus	—	— Obliquus.
287-dik	—	2-dik	—	fölülről	16-dik	—	Fölsö	—	— Belsö.
291-dik	—	1-sö	—	—	30-dik	—	tomes	—	— fomes.
293-dik	—	—	—	—	11-12d.	—	Dyathyrum	—	— Diathyrum.
295-dik	—	—	—	—	17-dik	—	Kazzáló	—	— Kaszáló.
315-dik	—	3-dik	—	—	9-dik	—	seperat	—	— separat.
319-dik	—	1-sö	—	—	31-dik	—	EÉNCSET	—	— KÉNCSET.
322-dik	—	2-dik	—	alulról	10-dik	—	Focsi-bér	—	— Kocsi-bér.
326-dik	—	3-dik	—	fölülről	18-dik	—	pcovectus	—	— provectus.
336-dik	—	1-sö	—	—	29-dik	—	pocu lum	—	— poculum.
—	—	3-dik	—	—	5-dik	—	Kürül	—	— Körül.

KÖNYVTÁRA

A'

MAGYAR

TUDÓS TÁRSASÁG'

NEMES LELKŰ

ALAPITÓJINAK

MÉLY TISZTELETTEL

A' KIADÓK.

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDDEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PAP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI PLÉBÁNOS, KEMENESALI ESPEREST, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV' ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

MÁSODIK RÉSZ

L — Z.

SCRIBENDO. PROFICIMUS. ET. PROFICIENDO. SCRIBIMUS.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.

MDCCCXXXII.

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYV-TÁR

BALÁSSY PÁL

R 2

FENYERY GYULA' ÜGYELESE ALATT.

221472

M.N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
19 15 711.

R 48

KRESZNERICS FERENCZ' ÉLETE.

Principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur.
Cornelius Nepos in Attico.

1. §. Előszó.

Nehéz munka valakit jól ismérni, helyesen leírni, 's méltólag dicsérni. Mindenki legközelebb áll önmagához; még sem könnyű a' valót előadnia elméje' tehetsége, szíve' járása 's munkássága' köre felől. A' nagy elmét, emelkedett szívet 's jeles embert pedig épen az bélyegzi, hogy útját, mellyen az járni szokott, senki le nem rajzolhatja. A' természet mintegy rejtegetni szereti a' pályát, mellyen a' dicskoszorúhoz juthatni. Ez okra nézve nem egyéb töredéknél mit a' legérdemesebb honfiak' ősi eredete, nevekedése, működre 's más körűlállása felől tudunk. Jótevő patakként zajtalan folydogál közöttünk életök, bő áldást hozván a' helyre, hol munkálkodnak. Igy folyt élte Kresznericsünknek: sokan részesűltek mély elméje' 's nemes szíve' jótéteiben a' nélkül, hogy ezek' hol eredtét 's hogyan tenyésztét csak sejthették volna. Emléke' fentartására szándékom, a' mennyire élte' folytát kitanúlhattam, a' következő lapokat fordítni; hogy, kit csak néhány külső tetteire tekintve nagyra böcsűltünk; annak, bővebb isméret után, hamvaira áldást mondjunk.

2. §. MDCCLXVI—MDCCLXXXIV.

Kresznerics Ferencz Ivánczon, Vasvármegyei helységben, 1766diki Febr. 25kén született. Atyja keresztnévvel Ádám, józan értelmű, egyenes szívű, jámbor életű 's néhány oskolák által mivelt férfiú; hivatalára nézve helységi tanító 's jegyző *). Anyja Kristina a' nemes Jáki Lóránth nemzetségből, rokon erkölcsű férjével; azért a' majd 50 évekre terjedett házas életben vele példásan egyező. Ezek, több fiú- 's leánygyermekeik között,**) Ferenczet kitűnő tulajdo-

*) Bizonyos Kerzárics József, 1800ban nemességét kivánván bizonyítani, Kresznerics Ferencznek, mint vélt atyafinak, íra: ez a' hozzá útasitott levelet megküldé atyjának, ki a' közlött levél' visszaküldésekor többek között illy értelemben válaszola: anyámtól hallám, hogy Sopron Vármegyei nemesektől származánk; de erre nekem semmi oklevelem nincs; nem is kapkodok a' világi mulandó nemesség után, ama' bölcs mondáshoz tartván magamat: Adjátok meg, mi a' Császáré a' Császárnak; mi Istené Istennek. Mát. 22: 21.

**) Kresznerics' kézirati között egy jegyzék bizonyítja, hogy ő négy testvérével jámbor szülőinek emléket akara tetetni illy felírással:

Itt egymás mellet nyugosznak
Tetemi
Kresznerics Ádám Mihálynak
És
Nemes Lóránth Kristina Asszonynak.
Születtek 1738ban
Ádám Körmenden Mindszent' napján
Kristina Jákon Majus' 5kén.
Házasságra léptek Jákon
1760ban Julius' 13kán
Meghalt mindkettő Taródfán,
Ádám 1808ban December' 5kén,
Kristina 1809ben October' 27kén.

Jámbor életű
Édes szülőiknek emelték
Gyermekei:
János, Ferencz, Ignácz,
Theresia, Anna.

nira nézve szoros körűlményeik mellett is különböztetett gonddal nevelék. Különösen atyja, önmaga is kedvelvén a' helyes rendet, a' nyomos munkálkodást 's a' kötelesség' pontos teljesítését, ezeket szeretett fijával is korán megkedvelteté annyira, hogy ez későbben magára hagyatva, atyai gondoskodás 's felvigyázat nélkül rendtartó, szorgos, tisztét kedvelő, 's szorosan teljesítő leve.

Rendes oskolai tanulását Szombathelyen kezdé, Sopronban 's Posonban folytatá olly előmenettel, hogy tanítóinak, kivált azoknak, kik a' jelesb tehetséget különböztetni tudák 's akarák, kedvét 's szeretetét megnyerné, birná: a' mit ő legnagyobb hálaérzéssel ügyekezék viszonozni, mindenkor magasztalva emlegetvén tanítóit, fókép' azokat, kik tanitványaik' javát forrón ohajtván fáradhatlan buzgósággal 's hasznos ügyekezettel viselék a' terhes hivatalt. 1777től 1784ig Szombathelyen az alsóbb, Sopronban a' felsőbb deák oskolákba járván ott Kramarics Pétert, itt Gályi Hyacinthot nagyra becsülte.

3. §. MDCCLXXXV—MDCCXC.

1785-től 1790ig Posonban a' Bölcselkedés- 's Vallástudományt tanúlván, szép elméje' kitüntetésére tágas mező nyilék előtte. Itt ámbár szeretett szülőinek bajos életmódja a' magán könnyítésben és a' hasznos segédszerek' megszerzésében mindegyre akadályozá: mind e' mellett oskolai kötelességit olly sikerrel teljesíté; hogy mind jeles tanitói' különös figyelmét magára vonná, mind nagy számú társai' érdemen épült becsültét részére hódítaná. A' mit eléggé bizonyít az, hogy a' philosophiai oskolák' mind első mind másod esztendejében több társainak, fókép' a' Mathesisben, útmutatója 's külön tanítója vala. Tudásvágya ösztönzé, hogy, midőn az ifjúság 1785ben Május' néhány napjain az akkori szokás szerént mulatna, némelly barátival gyalog menne Bécsbe: a' mit csak ez okra nézve is érdemes említnem; mivel ifjú útazónk, mint egy, önkezével akkor írt, levele bizonyítja, útközben szinte mint az említett fővárosban, minden szembetünő nevezetességet olly gonddal vizsgálgata, melly értebb korúnak is becsületére válnék. Figyelmet érdemel még, hogy midőn philosophiai pályáját 1786ban végezvén a' szűnnapokban szülőinél tartózkodnék: a' felsőbb helyről küldött földmérők honi földjén a' reájok bizott munkában foglalatoskodának; de közűlök némellyek olly ügyetlenűl és hijányosan, hogy a' mindenben szoros pontosságot kedvellő ifjúnak épen nem tennének eleget, 's vádját érdemelnék *).

Felvétetve már előbb a' Szombathelyi Megyébe, Püspöke' költségén, de nem papi köntösben, kezdé tanúlni a' Vallástudományt. Jóllehet pedig első évi gyakor betegeskedése sokszor gátolá szorgalmában: mindazáltal nem csak szorgosan írá, hanem jelesen tanulá is a' hosszasan előadott Egyházi Történeteket és az ófrigybeli Szent Iráshoz tartozó különféle oktatásokat. A' következő három esztendőt nevendékházban 's papi ruhában tölté, idejének legnagyobb részét írásra, olvasásra 's tanulásra fordítván; tanúk erre, még élő 's őtet mindenkor nagy becsben tartó társain kivűl, a' mind eddig fentartott azon időbeli irományok, névszerént a' sokféle kivonatok, de leginkább, dicséretre 's követésre méltó előmenetele. Hivatalbeli kötelességin kivűl,

*) Tisztének tartá az igazat szigorún követő ifjú azokat, kiket a' dolog illete, figyelmesekké tenni, és a' tapasztalt hibákat őszintén felfedezni; azért egy, hozzájok írt levélben, imígy szól: „Praesens reipublicae conditio, promovendique boni publici cuivis imposita necessitas, et quae ex hac redundat, singuli cujusvis felicitas me monet, stimulum mihi addit, et invitum quodam modo pertrahit: ut, quod in re tanti momenti erroris observatum est, publico judicio discutiendum, emendandumque proponerem. Mensurationem hanc ad tollendam tributorum, quae superioribus temporibus non tantum respectu locorum, sed ipsorum etiam Comitatuum inaequali proportione divisa erant, ad tollendam, inquam, hanc tributorum inaequalitatem institutam esse, perspicuum cuivis esse debet; ut hac ratione sublatio hujus inaequalitatis, quae in superiorum temporum Comitiis tam ardenter expetita est, sed piis tantum desideriis est absoluta, modo ad effectum deduceretur. Ad quem finem obtinendum quanta debeat esse eorum, qui operi huic perficiendo praefecti sunt, attentio, quam adcuratus labor: satis utique patet; ne, dum vetusta inaequalitas tollitur, alter nodus gordius exoriatur. Quod ne utinam in his nostris terris eveniat, verendum est; is enim, cui suprema distantias conscribendi potestas commissa est, plenus est eorum errorum, ex quibus simile quid certo eventurum metuere debemus. Quos ejus errores palam hic demonstrare mihi in animo est. Taceo tamen hic de ejus oscitantia, nihil loquar de spontanea operis procrastinatione et tarditate, neque id commemoro, quod numquam debito tempore operi manum admoveat; (quamquam vel ista diligentius disserenti uberem hac praesertim in re materiam suppeditarent) sed transeo ad alios ejus errores, qui quemadmodum summi sunt; ita summam merentur animadversionem“ Itt a' Mathesis' vezérlése szerént hosszan előadja az észrevett hijányokat.

mellyekben érett elméhez illő módon szokott eljárni, kedvtelve foglalatoskodék a' honi nyelv' gyökeres, és a' görög, franczia, olasz nyelvek' értésre vezető tanulásában *); úgy hogy egykor foglalatossági felől írván 's mintegy számadozván édes atyjának, ez önbelátásához képest feddené: ezek helyett miért nem olvas, mint leendő lelkipásztor, nevezetes egyházi szónokokat, 's miért nem gyakorolja még jobban az olly szükséges német nyelvet. Ezen nyelv' tanulása egyébként annyira sürgetteték, és ez időben úgy gyakoroltaték, hogy Kresznerics egy barátjának tréfából írná: „A' német nyelv ha nem nyelvemre, legalább bőrömre ragad".

4. §. MDCCXC—MDCCXCIII.

A' hat évi Posonban tartózkodás, vagy inkább szorgosan tanulás és többféle tapasztalás szép miveltséget szerze Kresznericsnek, ki onnan Szombathelyre jötte után nem sokára, név szerént 1790ben Augustus' 24kén áldozó papnak szentelteték: a' miről egy levélben ezeket mondja: „Beléptem már örökre azon állapotba, mellyben sem a' megbánásnak helye nincs, sem a' rosz választásnak mentsége nem használ, sem a' jobb általlátásnak pártfogása nem könnyebbít; azon állapotba, mellyben belépésem után vissza tekínteni tilalmas, mellyben a' dolog szűntelen, a' tereh nehéz, a' veszedelem számtalan, a' legkisebb hátramaradás vétkes, a' számadás nagy; egy szóval ollyan állapotba, melly egy teljes megállapodás, mellyből csak akkor állhatok ki, ha a' halál kiállít. En ezeket már régen általlátam; még is így választottam, pedig szabadon választottam: azért nem is bánom; de ha megbánnám is, nem volna sem okom, sem mentségem. Azt mindazáltal írhatom: mióta le vagyok kötelezve, nyugodtabb szivem; és ámbár előbb sem voltam habozó, most még is elégedéssel elegyes öröm nyugosztalja szívemet."

A' pásztorkodásra küldetés előtt tartatni szokott próbatételen beteges volta miatt társaival meg nem jelenhetvén, a' Sz. Széki birák közűl egyik így ítéle felőle: Nihil est; etiamsi examen non subiverit: alioquin est bene supponendum de illo."

Ugyan 1790ben September' 8kán éneklé első Miséjét Sz. Gothárdon: ezt végezvén kevés idő után vissza mene Szombathelyre itt várván előljárói' rendelését jövő állapotja iránt. Gyöngélkedő egészsége terhes helyre küldeni nem engedé; ez okra nézve majd, mint ideigleni segédpap Nádasdra és Salomvárra, majd mint udvari káplán Apáthiba rendelteték. Innen mint rendszerénti káplán Ivánczra küldetett; hol kötelességiben buzgón eljárván mindenektől kedvelteték; a' szép lelkű, fiatal Gr. Sigray Józsefnek pedig szinte barátságával dicsekedheték. Ivánczon esztendőt sem tölte; minthogy 1792ben Junius' 22kén által tétetett Zala-Egerszegre: itt a' pásztori gondok' kiterjedtsége eléggé elfoglalá; mind e' mellett itten szinte, mint előbbi helyeztetésiben, folytatá a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonatok' készítését, sőt még a' klavir-verésben is gyakorolgatá magát.

5. §. MDCCXCIV—MDCCXCVI.

A' Vasvármegyei T. Karok és Rendek 1793ban nyomos okoknál fogva eltökélék magokban a' philosophiai oskolák' felállítását Szombathelyen eszközölni; Kresznerics tüstént az általa különösen kedvelt mathematicai tudományok' tanitása felől gondolkodék. E' végett az ide tartozó jelesebb munkákat Pasquich Jánosnak, Pesten

*) A' magyar nyelv körűl sikeres fáradozásának két jeles bizonysága találtatik kézirati között: az Erkölcs-tudományban előforduló nehezebb deák kifejezések' megmagyarítása, és az e' korban készült rendszeres Magyar Nyelvkönyv. E' felől 1789ben Nov. 24kén Görög Demeter Úrnak így ír a' többi között; „Már esztendeje múlt el, mióta a' Magyar Nyelvkönyv' dolgozásában foglalatoskodom, hogy valahára az egész Magyar Nyelvkönyvet a' magyar nyelvtanítók' 's tanulók' hasznára kiadhassam" 's a' t. — A' görög nyelvben szép előmenetre mutatnak eme' szavak; „E' munkát (A' Császárok) még 1788ban a' Posoni várban fordítottam azon okból, hogy magamat a' görög nyelvben gyakorolnám". Lásd; a' Császárok. Görög nyelvből magyarázta Kresznerics Ferencz. Előbeszéd I. IV. Hasonlót bizonyít görögűl írt 's általa deákra is fordított illy czimű munkácskája: „Oratiuncula, qua ex abitu RR. et Cl. D. Adami Vizer, SS. Theologiae Doctoris ac in generali Seminario Posoniensi Hermeneuticae N. T. et Lingvae Graecae emeriti Professoris, Canonum Licentiati ac titularis Canonici Dioec. Quinque-Eccl. etc. conceptum dolorem proposuit Franciscus Kresznerics Theologiae in annum tertium auditor Dioec. Sabariensis." — A' franczia nyelvet tovább úgy megtanúlta, hogy már Posonban több remek irókat olvasna, 's belőlök kivonatokat készítne. — Az olasz nyelvet utósó esztendőn tanulá, mint ezen kéziratjából láthatni: „Az olaszúl tanuló. 8ad rét 95 lap. 1789—1790."

a' felsőbb Mathesis' rendes tanítójának kikért tanácslása szerént megszerezvén, előljáróban úgy készűlgete, hogy 1793ban October' 9kén megyés Püspöke által eme' tudományok' tanítása iránt felszólíttatván ezen szavakkal felelhete: „Me quod concernit: ita me in Mathesi, in Algebra videlicet, Geometria tam pura quam practica, et adjunctis huic studiis: Architectura civili ac Hydrotechnia, inde ab audita nasciturae inibi (Sabariae) Philosophiae fama exercui, ut muneri huic, licet arduo ac difficili, non defuturum me, propitio conatibus meis numine, confidam; porro quoque resumto novo fervoris stimulo satagam, ut non tantum sim, sed etiam quod futurus sum, esse merear."

A' szorgos előkészűlet nem marada siker nélkül; minthogy a' régi 's új nyelvekben jártossága, messze terjedő, még a' csekélységeket is okosan használó tudományossága, a' felvett tárgyak körűl mély elméjének éles látása, oktatás közben a' csendes, de világos és értelmes előadás őtet azon szerencsés tanítók' sorába helyezteté, kiket mind az érdemeket méltánylani tudó közönség közfigyelemre méltat, mind a' tanításban részt vevő hallgatók köztiszteletben tartanak. Azon mód pedig majd nem kizárólag sajátja vala, mellyel jobb reményű tanítványit, hozzájok leereszkedve, magához vonzá, 's helyes útasításai által mintegy édesgetve a' tudományos pályára vezeté.

A' tanítói hivatal' kezdetén e' kettőről el nem feledkezhetett: először hogy néki mint a' Mathesis' több ágai' rendszerénti tanítójának illik a' Szép mívek-'s Bölcselkedésből doctori koszorút szereznie, másodszor, hogy a' melly hozzá tartozó tudományokból nem találá alkalmatos vagy egészen kielégítő oskolai könyvet, saját írományival kell pótolnia. Az elsőt tekintve: a' hajdan tanúltakat 's olvastakat már 179$\frac{3}{4}$ben, mint első oskolai évben olly szorgalommal ismétlé, hogy a' szűnnapok' elején Pestre menvén a' szorosabb próbákat különböztetett dicsérettel állaná ki, 's ugyan akkor a' Philosophia' Doctorai közé számíttatnék. A' másodikra nézve pedig: hosszabb idő vala szükséges, hogy a' fogyatkozásokat öntapasztalás által ismérvén, azokon illő módon segíthessen. E' végett különböző időkben három kézikönyvet készíte, elsőben illy czíműt: „Elementa Architecturae Civilis in usum suarum Praelectionum congessit Franciscus Kresznerics"; azután illyet: „Elementa Geometriae practicae in usum suarum Praelectionum conscripsit Franciscus Kresznerics"; még később-ben egyet ezen homlokírással: „Exempla mathematica, inprimis Algebraica, in usum suorum discipulorum collegit Franciscus Kresznerics." Ezeken felűl sikeresebb taníthatás végett, részszerént önköltségén, különféle készűletet 's eszközöket szerze, mint: a' Betűszámvetéshez 5-t, a' Méréstudomány' tiszta részéhez 42-t, alkalmaztatott részéhez pedig 15-t, a' polgári Építés-tudományhoz 4-t, a' vizihez (Hydrotechnia) 3-t, az Erőmívtudományhoz 13-t, a' Légmérés-hez (Aërometria) több üveget.

Illy foglalatosságok, mint tanulás, tanítás, olvasás, írás, próbatételekre készűlés között töltvén idejét, sőt még egyéb gondokkal is; úgy mint néhány ifjú' külön tanításával foglalva lévén, ismét változni kezde egészsége: részént tehát ennek erősítése, részént bővebb tapasztalás' szerzése végett 1796ban September' 12től October' 22ig Szent-Györgyi Horváth József tanítványa' 's mások' társaságában Országunk' több megyéjén áltútaza. Útazási jegyzésiben azon helyek között, mellyeken megfordúla, említi Sárvárt, Sümeget, Füredet, Simontornyát, Pécset, Baját, Verbászt, Temesvárt, Aradot, Új-Pécset, Mezőhegyest, Szarvast, Egert, Hatvant, Gödöllőt, Váczot, Pestet, Budát, Fel-Csuthot 's a' t. *)

*) Sárvár felől ezeket jegyzé fel: „A' vár öt, egyirányos szögre van építve, öt casematte vagyon benne, vízzel körűl eresztethetni; a' régi időkre erős vár lehetett; hajdan Nádasdi nemzetségé vala, most a' Genuaiak birják". — Sümegre nézve más észrevételei között így ír; „A' püspöki lak mellett csúcsosan emelkedett hegyen áll a' régi pusztavár; a' déli rész még Kupa' idejebelinek tartatik, a' többit Kewes Püspök építtette, midőn a' Török Veszprémet ostromlá." — A' Verbászi vízrekesznél ezen felírást jegyzé meg: „Prima Hungariae cataracta exstructa sumtibus Societatis per fratres germanos natione Hungaros Josephum et Gabrielem Kiss inventores et directores operis anno 1794 et 1795." — És így tovább a' mit hol látott, tapasztalt, gondolt, feljelelgeté; egy helyen Cicero' ezen szavait használván; „Oh domus antiqua quam dispari domino dominaris. Eget aeris Cappadocum rex." Még a' szembetűnőbb silányságokra 's csekélységekre is figyelmeze, egy helyen ezen felírást jegyezvén meg: „Anno 1786 mit ter hilf gottes kepaut"; más helyen pedig egy fogadónál ezt: „Ma igyál pénzedért, holnap barátságért." — Egy le-

6. §. MDCCXCVII—MDCCCIV.

Éltének itten kiírt szakaszában Kresznerics folytatá a' munkásságot, tanitószékét olly helynek tekintvén, mellyről szűntelen világítni szükséges; hol következőleg a' világító szer iránti gondoskodás soha meg nem szűnhetik; hol megállapodni annyi, mint hátramaradni: hol előbb nem menni annyi, mint tisztének meg nem felelni. Ehhez képest az oskolához tartozó, már feljebb is említett dolgozásin kivül, mellyek többféle mathematicai ismereteknek hasznos gyüjteménye, nagy szorgalommal 's buzgósággal olvasá a' római remekírókat, az Országunk' polgári 's egyházi állapotját illető munkákat, különösen pedig a' nemzeti nyelvünket közelebb érdeklő régi 's új könyveket. Igen, a' honi nyelv' ügyében sokat, nagyon sokat fáradozék: névszerént nyelvészi munkálkodásai közben ő is szinte, mint előtte mások, észrevevén a' napkeletiekkel nyelvünknek atyafiságos hasonlatosságát; egyébiránt is mint az egyházi tudományok' első évi hallgatója a' zsidó nyelvet tanulván, 's hol csak lehete, anyanyelvével összevetvén, jónak találá más napkeleti nyelvek' rendszerét 's szabásait elmélkedve felvenni 's kitanúlni. Ez okra nézve különös szorgalommal olvasá 's nagy gonddal voná-ki Dombay' Grammaticájából a' persa, 's Meninskyéből a' török nyelv' szabásait.

Messze terjedő olvasottságát 's bő tudományát eddig csak bizodalmasb ismérősi, vele szorgosan levelező baráti, 's általa külön órákban is oktatgatott tanitványi *) tapasztalák: ez időszakban pedig olly munkák' készítéséhez foga, mellyek idővel megérvén napfényt láthassanak. E' végett Julianus' Császárainak görögből még Posonban végzett magyar fordítását egyre jobbítgatá, 's különféle tudós jegyzékekkel bővíté. Melly munka a' királyi könyvvizsgálaton sértetlen mene által, 's hosszabb nyugvás után 1806ban Füskuti Landerer' sajtója alá kerűle. E' könyvet is magyarra fordítá: „Der geheime Schlüssel Salamonis: oder die Kunst die menschlichen Gemüther zu erkennen: aus dem Hausarchiv des verstorbenen Generals der Jesuiten. Wien, 1794 bey Johann Georg Binz"; de a' homlokirással 's előszóval elégedetlen lévén, a' fordítást; „Ember ismérőnek" czimzé, 's előbeszédet maga készíte. Az illy módon elkészült munkát királyi vizsgálat alá bocsátá, melly a' hibátlan 's tiszta nyelv mellett is, az eredetinek fogyatkozásai miatt, több helyen gáncsokra találá; ez okért „Az Emberismérő" mind eddig csak kéziratban vagyon.

Azon körülállás tovább, hogy Szombathelyen tanulása 's tanítása közben a' hajdani dicső Rómaiak' különféle maradványit szemlélheté, koránt felébreszté benne a' régiségek' ismérete után vágyást. Ez okból részént tapasztalás, ré-

---

velében ezen útazás felől így emlékezik; „Vidimus Bajae et admirati sumus ordinem domus, officialium selectum, famulorum subordinationem, omnes Oeconomiae partes regulatas. — — — Vidimus in Új-Verbász canalem Augusto dignum nomine et cataractam opus numeris omnibus absolutum, superbum, audax; patentes in Banatu campos, praesidia fortissima Temesvarinum et Aradinum, fusos undique armentorum greges, fertiles ad invidiam terras. Vidimus in Új-Pécs rem oryzariam, in Mezőhegyes incomparabile regis equatium, in Szarvas famigeratum Oeconomum D. Tessedik, Agriae Lyceum, bibliothecam, turrim astronomicam, musaeum, et vivo ex lapide excisum ac diffusum per plateas cellarium episcopale, arcem ruinas minantem, et copiosa ibidem templa. Quid memorem visa in Hatván et Gödöllő aedificia principe sane digna, sed — — Denique quidquid Pestini ac Budae rarum et carum; dexteram Sancti proto-regis, turrim astronomicam, regia in arce Budensi conclavia, numismaticam Pestini collectionem et bibliothecam, musaea complura, ut physicum, mechanicum, medicum et rerum naturalium vidimus. Vacii romani gustus templum" 's a' t.

*) Külön órákban melly czélból oktatgatá tanítványit egyebek között eme' levéltöredék bizonyítja: „Quod cum Georgio D. Vestrae, et meo dilecto discipulo feci; id, ut facerem, partim officii mei ratio svasit, partim meus ille animus, quo omnibus quidem meis discipulis sed praecipue Stipendiatis adfectus sum, ne scilicet illi durante cursu meo mathematico, qui alioquin non omnium captui adcommodatus est, infelici aliquo fato stipendiis suis excidant. Hunc in finem illos binis per septimanam diebus apud me habui, quo privatis meis repetitionibus uberius eos perficerem, excoleremque. Nullo ad id mercedis intuitu, sola benefacti hujus pulchritudine inductus; contentus, si mei discipuli quondam agnoscant, eapropter aliquo gratitudinis sensu se erga me obstrictos esse. Tametsi inpraesentiarum vix unus alterue mihi pro hoc beneficio, quod illis praestare non tenebar, grati sui animi debitum testificari perrexerit. Qui proinde aliqua adfectum meum mercede demereri posse existimat; ille characterem animi mei male perspectum habet. Quare indulgebit mihi D. Vestra; si id, quod literis suis ad me datis incluserat, hisce remittam; non quod illud contemnendum putem, sed quia audire quondam a supremo illo Judice nolo: Recepisti mercedem tuam. His" 's a' t.

szént tudós munkák' olvasása által szerze magának a' felhozott czélra szükséges előkészületet. Minden, a' mi honi, így tehát a' hazai régiségek is őt különösen érdeklék; azért nagy gondot fordíta ezekre; de neki, mint a' régi összeomlott Sabaria' földén lakónak jobb alkalma volt római pénzeket 's egyéb ritkaságokat látni 's gyűjteni. A' pénzgyűjtést alsó oskolás korban kezdé, 's idővel ezen gyűjteményt gondossága által annyira nevelé, hogy 1803ban illy czimű munkát irhata: „Numi commatis Romani, quos Museum Francisci Kresznerics Professoris Matheseos complectitur, conscripti mensibus Junio et Julio Anni 1803." Ezen könyv kéziratban 8ad rétű 's 368 lap.

Illyetén, tulajdonkép' tudományos foglalatosságokon kivül többféle kisebb 's nagyobb dolgokra gondosan ügyele. Mivelt elméje, emberszerető 's bátor szive többekben iránta bizodalmat gerjeszte; önmagát pedig, nem tűrhetvén semmiféle, kivált igazságtalan nyomatást, minden tőle telhető védelemre 's segítségre indítá. Véde ő egy, tisztes hivatalban volt, férjfiat, ki kötelességinek nem eléggé hű teljesítése miatt vádoltatván kényszerítteték magát menteni, 's mások által oltalmaztatni. Kresznerics, mielőtt az elejbe terjesztett vádpontokra felelne, így szól a' többi között: „Haec candide et conscientiose, nullo partium sed solo illibatae veritatis, cui, quomodocunque ea prematur, adesse non reformido, studio ductus declaranda habeo et testificanda." Védé, mikor lehete, tanítványit; úgy hogy ez időtájban, néhány feddést érdemlettek magasztalva emlegetnék maga mérséklését a' boszúságban, pártfogását a' kétes ügyben, atyai indulatját a' fenyítésben. Védé, midőn fondorkodva feddetnék, miért terjeszkedik kelleténél tovább oskolai előadásiban; védé, mondám, erős lélekkel önmagát is, egyéb szavai között ezeket mondván: „Me laboris impensi non poenitet, et fructus, quos ex discipulorum meorum profectu capio uberrimos, majores sunt, quam ut quacunque Censorum acerbitate me a laudando hocce meo conatu et multis jam magni in re literaria nominis viris probato deterreri sinam." Véde minden erőszakosan nyomatott ügyet; használni ohajtott mindenütt; segítni kivánt mindenkin. Azért majd egy, földön futóvá lett, franczia ír neki, szívességét illy szavakkal köszönvén: „Je m' empresse à vous remercier de toutes les honnêtetés, que vous m' avez faites. Un de mes regrets est de n'avoir pas l'espoir de pouvoir m'en venger un jour"; az az: Sietek köszönetet mondani minden szívességért, mellyel uraságod irántam viseltetett. Csak azt fájlalom, hogy nincs reménységem azont valaha megszolgálhatnom. Majd ama' halhatlan érdemű hazafi, Gróf Festetics György legérzékenyebb kifejezésekkel isméri meg több izbeli hasznos szolgálatját, egyebek közt írván: „Fateri debeo, tantum memet amicitiae expertae debere, tantoque opere me Admodum Reverendae Dominationi Vestrae devinctum esse; ut jam pluribus molestiam parere subverear, et occasionem solum, qua contestatam in me eximiam amicitiam remereri valeam, praestoler" 's a' t. Majd pedig tanítványi 's ezek között az akkori nagy reményű nevendék Pap, kezdő Logikus, Vass László, mostani Nagy Váradi Kanonok, 's a' Magyar királyi Egyetemnél egyházi Történetek' Tanítója hálálja jótéteményit, görögűl írt levelében többi között mondván: „*Ειμι νεος των φιλελληνων, μεντοι προς κυριον Λαμπρωτατον επιστολην ἑλληνικην πεμπω ἡ γενησομενος ὑπω τω μαθηματι κυριω Λαμπρωτατω θεραπεναν ἑδελον επιφερειν.*" Azaz: A' Görög nyelv' kedvelői között új vagyok, még is Tudós Uraságodhoz görög levelet küldök, melly által, mint leendő tanítványa Tudós Uraságodnak, tiszteletemet akarám jelenteni.

Terhes munkáit enyhítni, gyöngűlt egészségét visszaállítni, 's az olvastakat tapasztalás által gyarapítni akarván ismét útazásra készüle. Több ok a' Franczia országba menetelt javallá: itt a' Mathesis' minden neme virágzék; itt a' régiségek' gazdag gyűjteményi találtatának; de leginkább ajánlá ezen útazást az, hogy egy franczia, otthon 22 évig részént Ékesszólást részént Böleselkedést tanított, itt pedig nevelői hivatalt viselt barátja kevés időre haza menni 's ismét Magyar országba visszatérni szándékozék. Azonban talán főkép' ez okra nézve, minthogy az akkori időkben a' Franczia országi útazásra nem könnyen adaték útilevél, megváltoztatá szándékát, 's 1802ben September' 7től October' 9ig a' magyar honban útaza, úti jegyzékiben egyéb helyek között említvén Türjét, Tomajt, Vesz-

prémet, Enyinget, Kajdacsot, Szekszárdot, Sz. Mártont, Gödrét, Oroszlót, Pécset, Hirdet, Vasast, Pécsváradot, Hetényt, Sz. Lászlót, Mohácsot, Német-Mârokot, Dárdát, Eszéket, több faluk után Kaposvárt, Hetest 's a' t. *)

7. §. MDCCCV—MDCCCVI.

Az 1804ki oskola-esztendő' végével Kreszneric̃re nézve különös körűlállások mutatkozának, mellyek őt az eddig dicséretesen járt pályáról leszólítván új 's majd egészen más nemű körbe helyezék. Bécsbe hivatott Mélt. Medgyesi Somogyi János Status-Tanácsos Úr' jó reményű József fija mellé nevelőnek 's a' philosophiai tudományokból tanítónak, és pedig olly hatós hangon hivatott, melly illyetén válaszra készté: „Quid rescribam, prorsus non habeo, usque adeo dubius animi sum. Triduum et amplius est, quo delibero, et necdum, quo me vertam, video. Multa sunt, quae me invitant; multa, quae deterrent. Studia et labores non moror. Vocem patriae eo me vocantis videor audire: eam tamen quominus plene intelligam,

*) Türje felől szólván említi Bottyány Ádámnak az ebédlőben függő képét, melly alatt ezeket olvashatni:

Quas furor haereseos destruxit funditus aedes,
Praemonstratensis reddidit Ordo novas.
Has Comes a Lambert Tyrlae fundaverat olim 1184.
De Sz. Gerardo plura bona adtribuit. 1247.
Hagymásy tandem truculentus abire coëgit 1543.
Adam de Bottyány fecit adire Comes 1703.

A' templomra nézve így ír: „A' templom régiséget mutat; egyik oldalán köből kivágva ezen esztendő számat olvastam: 1ᛟ∧8, melly 1478at jelent." — Tomajban két római kőről emlékezik: az egyiken e' betűket olvasta:

O. M.
FLAVIVS.
ATTIIA
NVS MI
LES LEGI
D. V. S. L. M.

„ Az egyik oldalán", úgymond, „sas, a' másikon paizs látszik. Az O előtt I betűnek kell lenni, de elvásott". A' másik kőről pedig ezen betűket irá le:

IO. M. S.
TI FLAVIVS
SEVERVS
V. R. PRO
SE E SVIS.

Szekszárdon említi a' Vármegye' házát; ennek helyén, úgy mond, hajdan Benedictinus klastrom vala, mellyben néha napján 100 szerzetes lakott; említi a' szőlőhegyeket, 's különösen azt, hogy Szekszárdhoz mind Belgrád mind Bécs 36 mértföld. — Szent Mártonnál előhozza az üvegbányát, mellyet helyesen szemügyre vett. — Gödrén Winkler' pénzgyűjteményében, melly 25 régi arany, 285 ezüst és két ezernél több rézpénzből állott, gyönyörködék. — Oroszlón Varju Márton nevű 106 esztendős emberrel a' régi dolgokról beszélgete. — Pécsett Vizer Ádámnak mint hajdani tanítójának kalauzolása mellett megvizsgálá a' könyvtárt. „A' kéziratok között, — így ír, — négy kötet királyi okleveleket, leveleket, és más eredeti nagy ritkaságú irásokat találtam. Láttam Mátyás Király' kézirását (Matthias Rex m. p.) Ezen leveleket áltforgattam, és kettőt, mivel különös foglalatú, kiírtam. Az egyik szól Himfi Imre' özvegyének; a' másik a' Sopornai Birónak, az Érsek-Újvári Török Basától küldve." Kalauzza elváláskor a' többi között ezeket mondá néki: „Emlékezzél meg, mi vagyon a' könyvtár' szabásai között: DITIOR ABITO FREQVENTIVS REDITO." A' nagy templomot vizsgálván szemébe tűnék az egyik torony felé irányzó ásás; ez egy boltozatra vezete, melly gyanítás szerént egy régi temető vagy misézö helyet fedeze. — Vasas mellett megtekinté a' kőszénbányát: „A' Vasasi hegyeken", úgy mond, „lehetne vasbányát állítani; de ez káros volna; mert kevés ott a' fa". — Pécsváradon említést teszen az uradalombeli indigo, - dohány, - pamut - 's selyem - termesztésről. — Heténybeu az akkori plebános (Juranits Antal) mint különösen szeretett barátja felől igen érzékeny szívvel teszen szót, egyebek között megjelelvén; „A' mostani plebánost különösen kedveli a' népség; minek jeleit belső megindulással szemléltem." — A' Sz. Lászlói kellemes remetelakást leírván dicséri. — Igy szól tovább; „Ezek után Mohácsra indúltam, hogy lássam ezen szomorú térséget. Mint a' mezőn keresztűl menék; szemlélése borzadással tölte be, mellyet a' rémítő ütközetre emlékezés gerjeszte bennem. Nem kétlem, minden figyelmes útazóban hasonlót okozand. Itt veszett el 1526ban Királyunk, országunk". A' Mohácsi ütközetnek Dorfmeister által készített, itten látható rajzolatja felől szólván a' festőnek több rendbeli hibáit említi: „A' Király' lovát", így szól, „fejérnek festette, pedig pej vala. — — A' Király' futását a' Törökök' részéről lefelé ábrázolta, holott felfelé történt. — — A' Király szakállatlan vagyon festve; pedig pénzei csalhatatlanúl mutatják, hogy szakállos volt; 's történetíróink bizonyítják, hogy ősz vala. — A' festésen Harsány' hegye látszik, 's Dorfmeister a' Törökök által erről, ámbár négy mértföld távolságra esik, ágyúztatja a' magyarokat; pedig hol vagyon olly ágyú, melly illy messzére szolgáljon?" Azt is megjegyzi, hogy Mohács hajdan római lakhely volt, 's AMANTIA-nak nevezteték; hogy itt most is sok régi pén-

circumfusa difficultatum nubes obtundit. Quo me vertam finito biennio ad Dioecesim redituras? Otiari non didici. Parochus igitur? Eheu hoc est, quod fugio. Professor itaque. Ubi? In alia quapiam Academia? At me loco huic mei, qui vivunt, miseri parentes; mea, quae me totum tenet, numos veteres colligendi passio, adfigunt. Igitur cathedram forte resignabo servato regressus jure, postliminio iterum rehabendam, interea, qui me biennio suppleat, substituto? Quid hoc novitatis? Quid difficultatis? Jam undecim annis doceo, pensionem quondam ut habeam, sperare possum: spem hanc dimissa cathedra quomodo succidam? — — In hoc ancipiti rerum mearum situ unum hoc est, quod scio: me scilicet, quid rescribere debeam, nescire" 's a' t. Azonban sorvadozó teste' gyöngeségét tekintvén, 's névszerént azt is gondolóra vévén, hogy a' 11 évi oskolai 's egyéb fáradságos munkálkodás a' mult esztendőn csak nem halált hozó nyavalyát okoza néki, elhatározá magában a' meghívást, mint a' pihenésre 's megbomlott egészségének visszaállitására igen jó alkalmat, elfogadni 's használni.

E' végett lépéseket tön mind a' nagy méltóságú kir. magyar Helytartó Tanácsnál, mind egyéb elöljáróinál: 's igy a' kinyerendő engedelem' biztos reményével még 1804ben October' 5kén megindula a' reá várakozó új hivatal' áltvételére. Az akadályok, mellyek a' köz 's állandó hivatalnak különnel 's ideiglenivel lett felcserélése miatt elejbe gördültek, első tekintettel aggodalmat szerzének; de tekintvén okait 's mostani helyezését, nem valának győzhetlenek. Melly aggódás' megszüntével egész tehetségét nevendéke' előmentére fordítá; mind e' mellett ollyak voltak körülményi, hogy öntapasztalásinak 's ismeretinek, kivált a' világra 's emberekre nézve, elmúlhatlanúl gyarapodniok kelle. Status-Tanácsos Somogyi, kinek teljes bizodalmát birá, ekkor nagy hatáskörben éle; a' Bécsi Egyetembeli Tanítók, kikkel hivatalánál fogva többször kelle értekeznie 's társalkodnia, ez időben is nevezetes férjfiak valának; az Ország' sőt Monarchia' körülállásai, mellyekről illy helyen a' legújabb tudósításokat, úgy szólván, első kézből vevé, e' korban igen tanuságosak voltak. Mindezeknek lelkére jöte-

---

zek találtatnak, és szántás közben sok hadi eszközök. — Eszékre a' nevezetes Eszéki töltésen ment be; épitette a' körülfekvő hét Vármegye; a' töltés' végén, közel a' Drávához, jobb kéz felöl szemre vevé a' sugár köoszlopot, melly' tetején a' korona vánkoson, oldalán Felséges Maria Theresia' és József' képe, alatt réztáblán kiálló rézbetűkkel ezen felírás vagyon:

Providentia.
Augustorum.
Josephi. II. Mariae. Theresiae.
Expletis. Lacunis.
Fracta. Aquarum. Vi.
Commercio. Commeatui. Itinerantibus.
Viam. Pontemque. Hunc. Statuens.
Quadrienni. Opere.
Saeculorum. Incommoda. Sustulit.
Ita.
Quos. Subdita. Gens. Novo. Beneficio.
Pios. Sentit. Parentes.
Diu. Impune. Grassans. Aquarum. Furor.
Perenni. Stratus. Aggere.
Suos. Agnoscit. Dominos.

Anno
M. DCC. LXXIX.

„A' munka", úgymond, „kezdődött 1772ben October' 5kén; végződött 1777ben October' 31kén, és igy tartott 5 esztendeig és 26 napig. Azért a' sugár kövön hibásan van téve; Quadrienni Opere; vagy pedig igy kell érteni, hogy a' két szélső csonka esztendő nincs számlálva, hanem csak a' középső négy teljes. — — — Ezen oszlop Pesten készült; de az esztendőszámot elfeledék reámetszeni, melly hijányt két év mulva pótolák; azért 1777 helyett M DCC.LXXIX olvastatik rajta. — — — A' töltés' hosszasága 2,200, alsó szélessége 10, felső 6 öl; 484,000 forintba kerűlt; a' sugárkő pedig 1,950 for. — — Midőn a' régi MVRSA' düledékiből a' töltésre fordítandó köveket szedék; mintegy 40,900 régi pénzt találtak. — — — A' vár erős; erősebb, úgy gondolom, Aradnál, de Temesvárnál nem. —" Kaposvárott a' Vármegye' hazát szemlélgetvén a' többi között kérdé vezetőjét: A' levéltárban messze felérnek-e az Acták? Illy választ nyere: Bizony egész a' padlásig felérnek. Világosabb kérdés után hallá, hogy a' jegyzőkönyv 1626dik esztendőről veszi eredetét. Említi a' tömlöczöt is, mellytől, igy szól, minden gonosztévő méltán retteg; most kevesen vagynak benne, mintegy 80nan.

vőleg kelle hatniok. Sőt voltak, kik különféléket jövendelgetének felőle; a' miről önmaga egy levélben így ír: „Azon örvendek, hogy idővel, ha Isten éltemnek kedvez, csalatkozva fogom mind azokat látni, kik itt létemet, magok tudják, mire magyarázzák: most szóval haszontalan belőlök kivenni a' vélekedést. A' mit az idén kivántam, elértem; ha jövő esztendőre tett kivánságom is beteljesedik, attigi metam". Csak ugyan elégnek tartván barátin, ismérősin 's egyéb hozzá folyamodtakon köréhez képest segélni, maga tanulásra, tanításra 's levelezésre fordítá idejét.

A' mi illeti a' tanulást: kötelességében álván nevendékének a' philosophiai tudományokat előterjeszteni, a' Philosophiához tartozó új munkákat szorgosan olvasá; a' keresztény tudományt pedig maga dolgozá ki e' czim alatt: Principia Doctrinae Christianae juxta ductum catechismi romani. Illustri Herulo Josepho Somogyi de Medgyes tradidit ejus in Philosophia Institutor et Praefectus Franciscus Kresznerics Viennae 1804, 1805, 1806." Bobertől tovább fizetés mellett nem csak többféle physicai 's mechanicai mesterségeket hanem rajzolni is tanula; sőt a' franczia nyelvben is, mellyet már tökéletesen érte, különös órákban beszélgetés által gyakorolgatá magát. A' naponkénti jeles társalkodást még sikeresebbé akarván tenni, a' mi nevezeteset látott, hallott, vagy másként tapasztalt, gondosan feljelelé. Pénzgyűjteményét szaporítá. Jó könyveket, 's ezek között több régieket szerze. *) A' felebb (6. §.) előhozott Császárokat ez idő közben nyomatá, 's a' nyomtatási hibákat, a' munkát ivenként Posonból Bécsbe hozatván, ön maga jobbítgatá. Egy oklevelet is közönségessé tön illy homlokirással: „Diploma Viti Nitriensis Episcopi datum Ecclesiae S. Stephani Viennae 1341. E Tabulario Praepositurae Viennensis edidit Franc. Kresznerics, AA. LL. et Philosophiae Dr. Presb. Dioec. Sabariensis, Professor Math. Sabariae 1806" **)

Igy tanúlva, tapasztalva 's tudományos tárgyakban foglalatoskodva tökéletesíté magát. De fő tisztje lévén a' nevelés 's tanítás, ebben olly pontosan 's szerencsével foglalatoskodék, hogy nevendéke minden próbatételeit dicsérettel végezné. Hasonló előmenettel tanulának ennek lánytestvérei, kiket Kresznerics határozott orákban külön oktata. Levelezései végre e' két esztendőben olly számosak voltak, hogy több száz leveleket venne 's írna. ***)

Ezen időszakból figyelemre méltó még, hogy nevendékével 's egyéb társakkal két ízben Stájer-országi Czelbe útaza; egyszer pedig hasonlóan nevendékével több magyar városokon keresztül Selmeczre; és hogy az 1805. esztendő' végével 's a' következő' kezdetével a' közelgető franczia tábor miatt majd 3 hónapra Bécset elhagyván, hol itt hol amott, de nagyobb részént Győrött, tartózkodának. Kresznerics szokása szerént, a' mit hol látott 's tapasztalt, naponként gondosan felírá ****).

---

*) A' régi könyvek' gyűjtésében annyira gyönyörködék, hogy ezen felírás alatt: Libri antiqui, sed in quibus annus scriptionis vel editionis deest" 27 könyvet szerezne; ez alatt pedig: „Libri antiqui juxta ordinem annorum compendio exhibiti" 195-t; ezekben a' kiadás évszáma 1475től 1544ig terjed.

**) Jóllehet Vidának (Vitus), hajdani Nyitrai Püspöknek bucsúlevelét néhány deák jegyzetekkel metszeté 's adá ki: mind e' mellett jónak találá e' tárgyat hoszszabb magyar értekezéssel felvilágosítani. Ennek velősen dolgozott, 's mintegy 3, 4 ívre menő része megvagyon kézírati között, és csonkasága mellett is érdemes, hogy a' tudós közönség nyomatva lássa.

***) A' hozzá mint nevelőhez küldött nagy számú levelek között ismeretes Tudósokéi is fordulnak elő. Illyenek: Pasquiché, Szerdahelyi Györgyé, Téti Takácsé, Kulcsár Istváné, Fábchich Józsefé 's többeké.

****) Czeli utazása közben említi az üveg-'s vasöntő műhelyeket, a' S. Pölten-en túl látható kellemes vidéket, a' czeli csinos könyvtárt, Lilienfeldet, Sz. Keresztet 's a' t. — A' Selmeczi útra nézve pedig irományi között fentartá a' Status-Tanácsos' tulajdon útasítását, ki a' nevendékre mint önfijára nézve többek között így szól: „Mindenütt illendő szerénységgel (modestia) viselje magát, egészségére vigyázzon, melegen öltözzék, legyen szófogadó, ezen utazást fordítsa hasznára, hogy a' tudományokban gyarapodjék, 's tapasztalások által is azokban erősödjék. Szeretném, ha naponként, a' mit látott 's tapasztalt, felírná. Jószágaimon vizsgáljon, lásson mindeneket, 's előre fontolgassa, milly fáradságos és munkás élettel kelljen a' gazdaságot folytatni 's gyarapítni. Tanúljon az emberek között társalkodni, mindenkit a' maga statussa szerént becsűlni, 's úgy viszont mindenektől szerettetni. A' maga commoditássát ne keresse; hanem inkább törekedjék indulati ellen cselekedni. Így ha magán egyszer győzedelmet venni megtanúl, másokon is könnyen győzedelmeskedhetik." Ezen 's hasonló intések mellett több helyen megfordultak: napi könyvében említi többek között Ravaszdot, és Vilibaldus' pusztán álló templomát, mellyről, úgy

8. §. MDCCCVII—MDCCCIX.

A' lefolyt két esztendőben dolgai csak változtak inkább, mint megszűntek; azért pihenése nem munkátlanságból hanem legfelebb a' munka' különféle, változó 's könnyebb nemeiből álla: de már ez maga elég vala bádjadt erejinek felélesztésére 's megbomlott egészségének jobb karba hozására. E' czélt elérvén megujúlt erővel 's szinte kettőztetett szorgalommal folytatá előbbi munkáit. Vissza jötte után ismét a' tanítószékbe ülvén így kezde beszélni: Quartus supra decimum ingruit annus, a quo publicae doctioni admotus in erudienda juventute desudo. Hanc, quam teneo, quamque rursus post biennem absentiam conscendo, cathedram dilexi semper, neque aliud me ab ea tantisper avulsit, quam consideratio ea, posse unius recta institutione tantum quandoque praestari utilitatis, quantum numerosae pubis, quantum integrae Scholae educatione". Tanítványinak köz, 's némellyeknek külön tanítása mellett egyre folytatta a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonását. Ideje engedvén 's alkalma lévén kisebb útakat tett. Egyszer Mariasdorf-ra, Vas Vármegyei kisded helységbe, csak a' régi templomocska' meg-

---

mond, már IV. Béla emlékezik; ezen templomnál fogva találhatni a' híres Pannoniai kútra vagy forrásra; ebből ittak a' Szittyai magyarok, ebből ivott IV. Béla. Vörös márvány kövön ezek olvastatnak:

Fons. Hic. Pannosus.
Belae, Quondam. Quarto. Hnngariae. Regi. Degustatus.
Et. Probatus.
Sed. Vetustate, Prope, Corruptus.
BeneVoLa. SaCrI. MontIs. Panno
nIae. ProVIDentIa. PVrIore. SCatVrIt.
AqVa.

Béla pannosus fons-nak nevezi, és valóban azon víz, melly innen ered Pansa nevet visel; talán azért hogy posztókalló volt rajta. Pannonia város is ezen víz' mellékén lehetett. — Emliti tovább Lovász-Patonát, hol a' gazdasági tárgyak' megtekintése után egy római kő tünt szemébe. Szélessége, így szól, nekem 3 arasz, hossza 6. Nem lévén mérővesszőm, így kellett megmérnem. A' betűk nagyok, szépek, gömbölyűk; az első Császárok' idejére mutatnak: az orthographia változó; Galonio és Gallonia, ott egy itt két L betűvel. Felírása ez:

CL. GALONIO. AN. XXV. SCRI.
B. MVRSEL. HIC. SITVS. EST.
ET. CLAVDIO. NIGRIANO. ANN.
LXXXV. ET. VLP. FINITAE. AN. LX.
CLAVDIA. GALLONIA. OB. MEMOR.
FRATRIS. ET. PARENTIBVS. VIVIS. FC.

Említi Városlődöt egyebek közt mondván: itt megnézegettem a' hajdani Carthusianusok' épületeinek düledékit. A' templom' egyik fala a' régiből való. Láttam a' kar (chorus) alatt egy követ, mellybe M.D.XXI. esztendő vagyon vésve. Láttam egy nagy kétöblű kőkádat: ez mosdó edény lehetett. A' Szerzetesek számosan voltak. Mondják 400an négy Prioratus alatt. Az első Prior Ország' Nagya volt, és 200 katonát tartozott állítani. Hihető, a' Mohácsi veszedelemkor szélledtek el; minthogy a' rabló Törökök Veszprémig pusztítottak. Régenten Lövöld volt a' neve. Szomszédságában van Sz. Gál, hol a' királyi vadászok laknak, és a' mai napig szoktak esztendőnként a' királynak vadakat felvinni, Talán hajdan ezen hely tőlek neveztetett Lövőnek, diminutive Lövődnek, utóbb Lövöldnek, végre Lődnek; és különböztetés végett, minthogy vára volt, Városlődnek. — Előhozza az Öskűn túl lévő Péti malomnál látható híres töltést, mellyet a' nép Kinisi-töltésnek nevez. A' munka, úgymond, valóban méltó a' csudálkozásra; a' hajdani Róma sem szégyenelhetne illy nemes mivet. „Kinisi", így zárja be észrevételeit, „ha ez valóban a' te munkád, mint a' töltés vele hordozza, méltó vagy e' tekintetben is a' csudálkozásra. P — le a' magas égből elaljasodott korcsos utóidat, kik már illyenekre nem születnek. Én bámulva távoztam el ezen szörnyű munkádtól, és áldva hamvaidat". — Csórról lévén szó felhozza az ismeretes közmondást: Csóri csuka nincs mája. Ennek, így szól, eredete Mátyás Királytól vagyon, ki Palotán ebédelvén nem találta a' csuka' máját; kérdezvén pedig a' szakácsot, hol a' csuka-máj? Ez felelé; Uram, Király! Csóri csuka, nincs mája. Erre a' Király; rosz ember! palotai pálcza, nincs száma. Út közben még Pesten is keveset mulatván néhány napok után — Selmeczre értek: itt, úgymond, a' chemiai műhelyben sok szép próbálatokat láttam, mellyekre mindenkor örömmel fogok viszsza emlékezni. Minekelőtte pedig a' bányákba mennénk; áltöltöztünk bányászi ruhákba: nekem minden nadrág szűk volt. Hátúl bört, reánk dolmányformát, fejünkbe bányászi csákót tettünk; derekunkra csatos övet öltöttünk. Zsigmondstoll-ig menvén láttuk a' vonó erőmivet: onnan, én elválván, lajtorjákon egyenesen lementem 72 ölnyi mélységre megnézni Hell' azon nevezetes erőmivét, melly által a' vizet felhajtják 's eleresztik. Négy óra alatt nedves lajtorjákon, keservesen, nagy fáradva vergődtem ki a' felső világra. „Oh ha tudnák", így kiált fel, „a' bő költők, milly kinos, keserves a' pénztermesztés!" — Nyitrára érvén megnézé a' templomi ritkaságokat: ezek között egy kehelyt látott, mellynek alsó, közép 's felső kerületén 18 régi római arany vagyon. Látott Bornemisza Páltól 1563ik évből egy üvegoldalú ciboriumot. — Végre, midőn a' Franciák miatt Győrött tartózkodának, egyszer megnézegeté a' győri főtemplom' ékességeit (ornatus), „inter quas", ezek saját szavai, „erat memorabilis infula e gemmis contexta, inciso anno 1550; item casula antiqua, cui corona cum corvo annulum gerente insuta fuit; item alia casula de anno 1514; binae item casulae antiquae cum imaginibus et graecis inscriptionibus".

tekintése végett útaza, hol az ajtó felett ezen betűket találá: ANN. M. IIII. *).

Ez időszakban Gróf Széchenyi Ferencztől két levelet vön: az egyikben Pál és István ifjú Grófok' kikérdezésére szólíttatik fel; a' másik mellett pedig a' magyar Museumhoz tartozó könyvek' mutatója küldetik meg. Felkölt érzéssel válaszolt mind kettőre, az elsőben egyebek között írván: „Örűlj nagy Hazafi! gondoskodásod szembetünő jelensége azon remek nevelésnek, mellyet nagy reményű fiaidnak adsz. A' minek Te és a' Haza fogja szerencsés következéseit látni. Bár valahára minden magyar atya általlátná, hogy nagyobb kincset gyermekeinek nem hagyhat, mint a' jó nevelés. — — Fogd pártúl a' magyar nyelvet is, elhitetvén magaddal mint bizonyos igazságot, hogy még a' nyelv él, él a' nemzet is". A' másodikban pedig egy helyen ezeket mondja: „Mint tűnik szembe kegyelmes Gróf! ezen hazafiúi áldozatod? mint pirúlnak el a' megveszett szivűek? mint gyullad, mint gyarapodik a' tiszta hazafiuság a' jó lelkekben? mint szaporodnak a' számos áldozatok a' haza' oltárán? látom már emelkedni azon pompás épűletet Pest' közepén, mellyben a' nemzeti gyűjteménynek minden nemei, díszes helyekre kirakva, tündökleni fognak; a' zsibongó sokaságot körűlöttök; a' nemes vetekedést, a' buzgóságot a' magyarázatban; az oda tolyongó külföldnek bámulását, és nemzeti egünknek derűltebb fényét. Láttam ezeket mint annyi bőven fakadó gyümölcseit, oh nagy lelkű Hazafi! a' te intézetednek".

Gondolkodott a' köznevelés' 's tanítás' jobb lábra állítása felől is, egyebek közt arra figyelvén, hogy a' Gondolkodás-Tudománynak (Logica) a' Mennyiség-Tudomány (Mathesis) előtt, valamint a' Világ történet' tudományának is a' nemzeti előtt kelljen taníttatnia; illy rendet óhajtott a' philosophiai tudományokra nézve behozatni:

„Anno primo. Anno secundo.

Primo Semestri.

Historia Universalis. Physica.
Philosophia theoretica. Mathesis adplicata.

Secundo Semestri.

Historia Hungariae. Physica., Hist., Nat., Oecon.
Mathesis pura. Philosophia theor. et pract.

Institutionibus Religionis Christianae, Lingvae Graecae, Lingvae item et Literaturae Hungaricae suis locis persistentibus."

De tovább a' Magyar országot illető régi oklevelekre 's a' magyar régi pénzekre olly gondot fordíta, hogy tartós gondoskodás 's gyűjtögetés után e' tárgyakról illy czimű munkákat írhatna: „Diplomata; quae collegit, additis notis et citationibus, Franciscus Kreszneric s. in fol. p. 212." és: „Numi patrii, quos Museum Francisci Kreszneric s complectitur, conscripti anno 1808. in 8vo p. 148" **)

Azonban minden külön foglalatossági között, úgy látszik, leginkább szívén feküvék a' honi nyelv' kifejlésének 's gyarapodásának eszközlése. E' dolgokról önvallomása szerént még 1778ban kezde eszmélni. Igen, ezen esztendőben atyjától ajándékként nyervén e' könyvecskét: Dictionarium quatuor lingvarum Latinae, Hungaricae, Bohemicae, Germanicae diligenter et adcurate secundo editum Viennae 1641." naponként tapasztalá szavaink' fogyatkozását, de egyszer'smind

*) A' Mariasdorfi templomról ezeket jegyzé meg: Tota structura antiquitatem loquitur. Ad principalem ingressum supra portam duo scuta gentilitia, unum cum unicorni, alterum cum leone, in medio horum rosa arbor opere anaglypho; infra scuta in coronide portae ANN. M. IIII. characteribus antiquis. In latere est etiam ingressus; turres duae, sed ultra coronidem templi non adsurgunt; recentior turris in medio templi lignea. Intus in sanctuarii pariete laterali videtur columna cum imminente tabernaculo e lapide opere gothico et inscriptione 1283. Tota structura est magna adcuratione perfecta.

**) A' magyar pénzek' sommás lajstromában ezeket olvashatni:

„Recapitulatio.

	AV.	AR.	AE.
Numi Hungarici	9.	315.	82.
Transylvanici	—	3.	50.
Miscellanei	1.	6.	1.
Summa	10.	324.	133.

Universim sunt frusta 467.

Ex his 34 numi sunt tales, quos Museum Nationale vel cum simili peristasi vel penitus non habet."

**)(

különféle módon szaporodhatását. Ez okra nézve nem jött kezébe könyv, mellyben szavakat 's kifejezéseket, mint mondani szoká, nem böngészett volna (instar apis non quaesivisset). Rendszerénti kivonatain kivűl, hol az általa olvasott tárgyak, kifejezések 's szavak szinte egy halomban találtatnak, két, tulajdon értelemben kézikönyve vala; az egyiket: „Hébekori philologiai Gondolatok"-nak, a' másikat: „Emlékezet' segítségé"-nek czimezvén. Az elsőbe rend nélkűl, mintegy futólag számtalan apró de hasznos grammaticai és egyéb philologiai jegyzéseket gyűjte össze; a' másodikat pedig több részre osztá, első helyre írván a' válogatott közmondásokat, másodikra a' tulajdon társneveket, harmadikra a' szép nevezeteket, negyedikre a' rejtettebb szóeredést, ötödikre a' ritka szavakat, hatodikra a' philologiai elmés gondolatokat. Fáradságos, nagy becsű munkák ezek; de csekélyeknek látszhatnak ama' vasszorgalommal készűlt, öt részre, szint' annyi kötetre osztott, és betűrendbe szedett magyar közmondásokhoz képest. Mit akara ezekkel? egy kis fenmaradt jegyzéke mutatja, mellyet szóról szóra ide írok: „Ordo in tractatu de proverbiis hungaricis. Caput 1. Notio proverbii. Caput 2. Usus ejus apud nationes, in specie apud Hungaros. Caput 3. Hasznai a' magyar közmondásoknak. Caput 4. Collectores apud nos. Vitia eorum. Caput 5. Fontes: a) collectores; b) libri sparsim; c) sermo vulgi. Caput 6. Planum meum. Ordo. Divisio". Bátor a' közmondásokat már 1808ban nagy részént leírta; a' felhozott jegyzék mindazáltal, tekintvén a' betűk' új 's szinte eleven alakját, nem régi lehet. Igy tehát a' szóban lévő közmondások' felosztása 's netalán külön kiadása elmaradván, egyedűl a' gyökérrendű magyar Szótárba, mellyet a' nagy 's csak nem egész éltére terjedő készűlet után ugyan 1808ban kezde írni, vetettek fel.

Még ezen időből két, nem minden befolyás nélküli dolgot említhetni. Emé' kérdés felett: cujus auctoritate et consensu producitur tentamen publicum?" egy kellemetlen vita támada, mellyben az ellenfél olly hévvel kardoskodék, hogy Kresznerics egy levélben e' panaszra fakadna: Hac sua agendi ratione quantopere animum meum sauciaverit, exprimere non possum. Quantum tamen fieri potuit, respondi ei moderate prae oculis ferens reverentiam illam, quam officium, quod gerit, meretur". A' másik, mit e' helyen mint figyelemre méltót említhetni az, hogy 1809ben egy bizonyos alkalommal szép poétai tehetséget tűntete ki. E' részről már ismérék őtet baráti: minthogy mind maga különféle alkalmakkal örömest versele; mind a' mások által készített dalokat gondosan gyűjtögeté; mind különösen Horatius' magyarázóit, kik' munkáját önnön dolgozásival is szaporítá, egy, ívnyi szélességű könyvbe össze irá; de közre mind eddig semmi nevezetesb költeményt nem ereszte. Az előbb nevezett évben történék, hogy a' hosszabb időig Szombathelyen tartózkodott, 28dik számú, lófarkos sisakú, franczia lovag ezered a' béke' helyreállása után onnan elköltöznék: ekkor Kresznerics ismét betegeskedvén időtöltésből egy útravaló éneket íra *) melly az egész vidéken villám gyorsasággal elterjedvén, az olvasókban különböző érzelmeket szüle, 's ezek miatt több elmés, de részént élesen gunyoló és érzékenyen bántó, versezetek' szerzésére ada alkalmat.

---

*) Az emlitett útravaló saját írása szerént itt következik:

„Jérczék, tyukok sírjatok:
Elmentek a' kakasok.
Száz tíz napig meglaktak,
A' mit leltek, felfaltak;
Zsupot, kelét, kamarát,
Szekérdiót, káputját.

Jobb tollakra verődtek,
Más szemetjén élődtek;
Vérszint kapott taréjok,
Turot vesztett a' lovok.
Hogy meghíztak, elmentek;
Bár nehezen röppentek.

9. §. MDCCCX—MDCCCXII.

Ez tanítói hivatalának utósó szakasza. Lehetnek olly tanítók, kik az oskolai foglalatosságok' egyalakúsága miatt szinte gépely módra járnak el tisztjekben; kik az ifjabb korban talán nem legjobb választással össze írtakat képesek százszor meg többször hallgatóik előtt elmondani 's általok felmondatni. Azt pedig épen nem csudálhatni, ha, időjártával az ifjukori tűz netalán tikkadván, a' hajdani eleven 's érzékenyítő előadás éltesebb korban lassú 's csendes nyomosságra változik. Egyébiránt is majd képzelhetlen dolog a' nyavalyák', indulatok', kor' 's egyéb viszontagságok' súlyát érezni, még is mindenkor, nem midőn a' kedv tartja, hanem mikor a' határozott óra parancsolja, vidám képpel, hevült érzelemmel 's felemelkedett lélekkel értekezni, okoskodni 's a' szívekre hatni. És ime itt azon különböztető jel, melly Kresznericset bélyegzi. Ő szűntelen elméjével munkálván oktatás közben szűnet nélkül egykedvűnek látszék. A' gyermeki vidorságot 's az ifjui élénkséget még az élet' tavaszán is csak ollykor láttatá; később pedig majd nem mindenkor változatlan, 's érett férjfiút diszesítő ábrázatot mutata. Éltünk' változandósága nem változtathatá kénye szerént képe' vonásait; 's azért mindég egyenlő hatással 's nyomossággal oktata. A' mi előadását illeti: ez melye' gyöngesége miatt örökké csendes de mellette világos, szava már kezdetben tompa de mellette érthető volt. A' mit pedig előada, már tisztje' első éveiben nagy gonddal válogatá, idővel oktatása mind inkább tanúságos lön; úgy hogy a' végső években oskolai tanítására figyelmezni, vagy otthon beszélgetésit vigyázva hallgatni, vagy beszéd közben vele járkálni egyiránt hasznos 's gyönyörködtető vala. Többen tanítványi közül úgy válának el tőle, mint szíves baráti; mint természetes örökösi, gondos kifejtői, közhasznú terjesztői a' tőle tanúlt ismereteknek; mint tudós mivelői 's folytatva előmozdítói az általa alaposan tanított tudományoknak. Hálás szívvel tartozom részemről nyilván kimondani, hogy érdemes tanítóim között talán ő volt első, ki részént útmutatás és buzdítás, részént tekintete által velem a' tudományokat megkedvelteté, 's egyebek közt arra tön figyelmessé, hogy az előmenetre törekedő ifjú oskolai kötelességinek pontos teljesítésén kivül más tárgyakban is haszonnal foglalatoskodhatik. Áldás ezért hamvaidra nemes lelkű tanítóm!

Külön 's nem hivatalos foglalatosságit tekintvén, ezek részént magányos tanításból, részént előbb kezdett tudományos munkáinak folytatásából állának. A' közmondásokat egyre gyűjté 's azok' kerestére tanítványit szinte kényszeríté, személy szerént majd 3, majd 4 közmondás' felkeresését 's beadását rendelvén. A' gyökérrendű magyar Szótárt tőle telhető szorgalommal irá; valamint a' magyar régiségek körül is mind-

---

Hess! földünkről rosz madár;
Bár elvesszél, az sem kár.
Mert nem Isten' madara,
Kinek fején a' farka.
Van kakasunk szemetre,
Nem szorultunk nemedre.

Kukoríts már Spanyolnak,
Vagy fejét szedd ludaknak.
Nem mi dolgunk, ebhelye:
Tartson pokol' kebele.
Jérczék, tyukok bízzatok;
Itthon is lesz kakastok".

Némelly szavak' felvilágositására szolgálhat a' következő jegyzék: Történt, hogy egy Franczia levest kiváván, egyre soupe-ot emlegetett; erre nézve több kéve zsup tétetett elejbe. Máskor pedig egy tiszt kávézni akarván e' szavakat mondogatá: milk, milk; käfe, käfe. A' szolgáló nagy nehezen a' dolgot magának megfejtvén, feladta a' pohár tejet 's melléje kefét tett. Máskor ismét egy Franczia bajtársát többször camarade-nak nevezte; ebből a' gazda kamarája' feltörését sejtvén, felesége által azt őriztetni kezdé; mind e' mellett a' francziák, épen az őrzés miatt ott valami féltőt gyanítván, leltek alkalmas időt a' kamara' felnyitására és egy véndely sajt' elvitelére. Továbbá egy boszús Franczia a' Sacre Dieu káromló szavakra fakada; erre a' szidalmazott őszintén meg mondá, hogy szekérdiót semmiként sem adhat. Igy egymást nem értvén, a' franczia még boszúsabban kiáltja; capot, capot (fejvétel); erre a' szorongatott ismét mást nem mondhata; Uram! kaputot sem adhatok; mert az egész helységben nincs másnak, mint a' papnak. A' Szombathelyről elmenő franczíák Spanyol országban kivántak, 's készültek háborkodni. A' lúd felakasztás és fejszedés kedves mulatságok volt a' Szombathelyen tanyázó közkatonáknak; szembekötve kellett a' függő lúdhoz menni 's karddal nyakát vágni.

egyre fáradozék. *) A' külön tanításra nézve megjelelhetni, hogy ez csupán mindenkin segélni készsége miatt olly bajos ügybe keveré, melly azokkal, kiket a' legközelebbi viszony kapcsola vele, nem könnyen engesztelődhető hasonlást szüle.

A' baj ritkán jár maga. Már előbb, hogy sem a' most említettem kellemetlenségek születének, Szombathelyi Prépost Nagy József, Kresznericsnek lelki barátja, szeretett jóakarója, tisztelt pártfogója meghalt. Virág Benedek' szavaival sóhajtozék utána:

„Tőlem, barátom! messze vagy,
Egy más világnak végiben.
Megfárad a' szél, míg elér
Azon vidéknek rétire.
Egek! hová vittétek el".

Tevé, a' mit tehete. Még 1810ben leírá ennek életét; 1816ban pedig az Erdélyi Museumban kiadatá. De ezen sérelmes állapothoz még más bajok is csoportozának. A' tentamen publicumot érdeklő, már felebb (8. §.) is előhozott kérdés *még most sem döntetett el: ez néki annyi aggódást* és üldöztetést okoza, hogy egy, a' nagy mélt. magyar Helytartó Tanácshoz intézett, hivatalos felirásban ezen szavakkal panaszolna: „Si cum homine sic agitur, quid superest amplius, quam ut sicco huic et ingrato pani nuncium *remittam; et post 18 annos in re literaria* indefesso zelo et notabili proprii commodi, quin vitae et valetudinis sacrificio exantlatos, praeoptem redire ad quamcunque infimae sortis capellaniam". Ezekhez járula a' pénzváltozás 's tartós háború-szülte drágaság, melly öt az igen csekély esztendei jutalom mellett csak nem az utósó szükségbe dönté. Illy körülmények között elkedvetlenedve csak jó akalomra várt, hogy a' tanítói hivataltól örökre megválhassék. A' mi 1812ben Mart. 31kén teljesedett.

10. §. MDCCCXIII—MDCCCXVII.

Volt időszak, mellyben az egész időt gazdálkodva tanulásra 's tanításra fordító férjfiú képzelni sem tudá, hogyan lehetne 's kellene, kilépvén a' kisded kortól megszokott hatáskörből, más életmódot választani 's követni: azonban a' hajdan nem sejtett kedvetlen körülállások' össze csoportozása, majd nem kényszerítve, sürgeté állapot' változtatás végett az első, előtte nyilandó pályára lépni. Azon szíves hajlandóság 's különböztetett kegyelem, mellyel a' nagy mélt. Somogyi nemzetség iránta viselteték, miután ennél mint mivelt nevelő 's tudós tanító érdemeket szerze, bátorította az aggódót, hogy a' Sághon megürült fára' elnyerése végett könyörögve folyamodnék. E' folyamodás sikerült, úgy hogy az 1812ki Aprilis' 8kán már Sághon volna, mint maga írá, kebelében szeretett népének, mellytől kölcsönös szerelmet reményle, mint jó lelkipásztort illető legérdemesb díjt. Bátor pedig a' tudós munkálkodással mint benne szinte *természetté 's szükséggé vált foglalatossággal* ez új körben sem hagyhata fel; mind e' mellett egyházi tisztje' első éveiben sok olly tárgy felől kelle gondolkodni sőt aggódnia, melly tudományos dolgozásiban nem kevéssé hátrálá. Örömest tön, kiváltkép mielőtt melye' teljes elgyengülése visszasza *nem tartá, mindent, mi a' jó pásztor'* köréhez tartozik. Istenfélő indulatja, emberszerető természete, feddhetlen élete neki hívei előtt nagy tekintetet szerze; tudományát pedig még a' köznép is bámulva becsülte, 's beszédeit magyarázhatlan figyelemmel hallgatta. Továbbá csendes, békes életmódja csendre, békére készte mindenkit körüle. Ha a' feddés elkerülhetlen vala; ezt ő a' legszelidebb hangon intézte. Másként is öt, ki jót tenni szerete, de ártani senkinek nem akara, készakarva gyakran megbán-

---

* Szvorényi Mihály Apátnak 1811ben Febr. 23kán a' többi között a' régi Castel iránt e' szavakkal ira: „Demum injicis mentionem de Castellaria. Castella Romanorum ad portum Fenék stetisse ipsa rudera et forma ruderum ostendunt. Urbem adsitam, cujus tu sacer curio es, Castellariam veteribus fuisse vocatam inde verosimile fit, quod in vetustioribus Hungariae mappis Castel vocetur, unde et hungaricum nomen Kesztel, tardiore orthographia Keszthely indubie originem trahit". Erre Szvorényi ugyan 1811ben Mart. 4kén így válaszola: Argumentum e mappis Hungariae vetustioribus pro eo sumtum, ut locus noster antea Castel posterius vero Keszthel compellatus fuisse videatur, haud me convincit ea propter; quod mapparum nostratium conditores fuerint olim exteri, plerumque ob ignorationem idiomatis hungarici nominum et adpellationum corruptores; quodque legam in diplomate S. Stephani Regis in favorem monasterii S. Adriani de Zala concesso locum nostrum Keszthel nominari". Három, négy évvel előbb Kazinczy Ferenczczel is szót vált Magyar ország' régi földabroszai miatt.

tani vadság lett volna. A' gazdaság' nemei között, leginkább mulatság miatt, majd nem egyedűl a' kertész 's méhészséget kedvelé; annak egyéb, főkép mezei ágait, talán mivel tudományos dolgaival nem tudá egyeztetni, épen nem szereté, 's csak nem a' gondatlanságig elhagyá. Prépost Nagy József' életrajzában azont imígy dicséri: „A' gazdaság' minden ágazatit jól értette; de a' gazdálkodást maga' házánál nem űzte, méltatlannak tartván azt reá nem szorúlt papi tudós emberhez". Ez mutatja, miként vélekedék ő is a' többféle gondokkal terhelt gazdálkodás felől.

A' vallás iránt legszentebb érzelmekkel vala szíve teljes; a' mit több alkalommal bebizonyíta: de leginkább 1817ben, midőn éptesttel és ésszel végrendelést tön, e' szavakkal nyilvánosítá azt. „Lelkemet általadom teremtőmnek, ki engem magyarázhatlan jóvoltából, ámbár erre semmi érdemem nem lehete, semmiségem' porából kihozott; jótéteményivel gazdagon táplált 's arra segített, hogy én por és hamu, mint felszentelt papja a' szeretet' törvényének, néki szolgálhassak. Istenem' ezen jóvoltához támaszkodván, és Megváltómnak, az ő szerelmes fijának véghetetlen erejű érdemiben bizakodván (hiszen adósságunk' levelét keresztre függesztvén, vérével ez mosta le) merem reményleni a' jobbik életet, és hogy a' jó Isten nekem is bűnösnek irgalmas leszen. — — — Kiket megtaláltam bántani; kérem, bocsássanak meg, mint Ádám' gyarló maradékának: hasonlón én is minden nem jóakarómnak keresztény szeretettel és azon nagy lelkűséggel megbocsátok, mellyet egyedűl Idvezítőnknek szereteten épűlt törvénye gerjeszthet az emberi szívben. Oh hitünknek mennyei ereje! kiemeled te a' gyarló embert földi porából, és elfeledtetvén vele halandó alacsonyságát, isteni tűzzel gyullasztod fel; túl ragadván minden határain a' megbántódhatásnak". Így csak az érezhet, kinek hite rendíthetlen, reménye biztos, szeretete tökéletes Igy csak az szólhat, ki a' vallást nem bevett szokásból, hanem igaz meggyőződésből követi; kinél a' vallás nem annyira a' szájnak, mint az észnek 's szívnek tárgya; kit már e' földön a' vallás' mennyei ereje éltet 's igazgat.

11. §. MDCCCXVIII—MDCCCXXI.

Kresznerics 1817ben, mint már előbb is megjegyzém, végkép' elhatározván, holta után fenmaradó vagyonát melly czélra akarná fordíttatni; egyébként is a' sokféle nyavalyák, bajok 's viszályok közt töltött számos esztendő, jelesűl a' félszázadot felűlment életkor a' mindenkor eszmélkedve élőt mind inkább figyelmessé tevén a' jelen élet' mulékonysága iránt: teljes ügyekezettel azon vala, hogy, mennyire naponként gyöngűlő ercje engedé, hivatalos kötelességit hiven teljesítse; 's a' mi nevezetesbet valaha kezde, minél előbb tökéletességre vigye. A' mi illeti a' lelki pásztorkodást: ennek messze terjedő ágai idejét 's tehetségét néha annyira elfoglalák, hogy alig vala képes pásztori körén kivül valamit mívelni; innen történt, hogy, midőn 1820ban egy kis munka' készítése végett felszólíttatnék, dolgozásával önmaga sem elégedvén meg e' szavakkal mentegetné a' nem kedve szerént készűlt mivet: „Fragmenta quaedam — — tumultuario a me opere congesta submitto, una veniam petens, quod laboribus paroeciae meae pene obrutus nec servire pluribus potuerim, nec iis ad purum descriptis et redactis in ordinem".

Régen kezdett munkái között leginkább szívén fekvék pénzgyűjteményének helyes elrendelése 's tudományos leírása: a' mit hosszas előkészűlet után 1819ben teljesíte jeles szorgalommal illy czímű munkát írván: „Numi veteres, quos Museum Francisci Kresznerics complectitur, conscripti per eundem 1819 in duobus tomis in 8vo. T. I. p. 561. T. II. p. 480. *). Második, a' mi szűnet nélkűl aggódtatá, a' gyökérrendű magyar Szótár vala: ennek folytatására fordítá fenmaradt minden idejét; úgy hogy, a' mit ezen kivül olvasott vagy írt vala, nagyobb részént annak tökéletesítésére irányozna.

Mind e' mellett a' bizodalom, mellyel jó szíve 's tudománya iránt ismerősi viseltetének, ez idő közben is ollykor elvoná hivatalbeli 's

*) Külföldi pénzgyűjteményének (a' magyar pénzek külön vagynak leírva. Lásd feljebb a' 8. §.) nagy értékét bizonyítja eme' jegyzék:

önkényt választott nagyobb munkáitól. 1820ban egy, Sümeghen talált emlékeztető kereszt olly kéréssel küldeték hozzá: magyarázná meg, a' kereszt mit foglalna magában, melly érdeme volna numismatica tekintetben, 's méltó volna e, hogy a' nemzeti Museumnak általadassék? E' kérdések közűl a' 2dik 's 3dik megfejtését, mint könnyen kitalálhatót, a' kérdőre hagyván csak az Isőre válaszolt. Melly válasz azon kivűl, hogy az 1822diki Egyházi Értekezések' III. kötetében nyomatva megjelenék, a' kiadó' szíves hálájának bizonyságául néhány nyomatványban külön is kiadaték, 's az érdemes szerzőnek megküldeték. Hasonló módon ugyan 1820ban a' Szombathelyi oskolák' eredete, viszontagsági, hajdani 's újabb tanítói iránt kérdés támadván, ő találtatott legalkalmatosbnak az ide tartozó tárgyak' kifürkészésére, 's azokkal, kiket illete, barátságos közlésére. Irt, a' mellyről felebb is emlékeztem, illy czimű értekezést: „Fragmenta ad Historiam Gymnasii Sabariensis tumultuario opere in chartas sequentes conjecta per Franciscum Kresznerics anno M.DCCC.XX." Még említést érdemel: midőn 1821ben, mintegy készűlve a' következő esztendőn Posonban tartandó nemzeti Zsinatra, Szombathelyen mint a' megye' anyavárosában egyházi Zsinat tartatnék: Kresznerics a' tanácskozásokban hivatalból részt vevén gyakran beszéle, pedig a' legélesebb belátással.

12. §. MDCCCXXII—MDCCCXXXII.

Ez éltének utósó szakasza, mellyben nem annyira a' hatvan év körűl járó életkor, mint a' sok munka-okozta törődött állapot a' csendes nyugalmat szinte szükségessé tevé. Több nemei az egyházi foglalatosságoknak ez időben tőle nem telhetett testi tehetséget kívánnak. A' kifáradt tagok, a' naponként fogyatkozó életerő a' munkát nyugvással, az ébrességet *) szenderedéssel parancsolá váltogatni. Ez annak oka, hogy eme' végső esztendejiben hivatala' terhesebb részeit papi segédeire kelle biznia, és hogy a' nappali fáradozást közbevetett alvás nélkűl nem vala képes kiállani. Igaz, a' ki idejét untalan munkálva tölté, még most is szerete, mennyire tehetsége 's körűlményi engedék, gyümölcsösen fáradozni. 1822ben Kemenesali Al-Esperestnek tétetvén új tisztjéhez képest sok, egymástól igen különböző dolgok bízattak ügyességére, melly annál inkább kitűnék, minél szövényesebbek valának az eligazítandó tárgyak. Tehetősb korban 's kedvezőbb körűlállásokban, midőn nagyobb tekintetű jóakarói még életben valának, felebb menetel végett elmulasztván folyamodni, illy irányzatú egész ügyekezete már most sikeretlen marada. A' mit talán annál könnyebben elszívelhete; minthogy eme' nem sikerűlt lépést nem annyira önindulatjából, mint egy, fényes hivatalú, tisztelt barátja' legtisztább szívből eredett sugallására tevé, 1827ben Szent-Széki Birónak neveztetvén, bátor a' szokott esket letevé; mindazáltal, Szombathelytől távolléte miatt ülésekre nem járhatván, eme' kineveztetés reá nézve inkább érdemlett megtiszteltetés, mint használatos hatáskör vala.

Mind ezek mellett a' magyar Szótár az, mellyre valamint ő legnagyobb gondot fordíta; úgy nekünk illő leginkább figyelnünk. Ha Révai'

Elenchus summarius:

Romani numi			
Aurei	8		
Argentei	451		
Aerei	4757		
Summa	—	—	5216
Diversarum gentium numi			
Argentei	154		
Aerei	354		
Summa	—	—	585
Numi gypso expressi		—	898
Numi aeri incisi	—	—	3106
Numi necdum conscripti circiter			1000
Summa Summarum		—	10,805.

*) Ezen szavat: „Ébres; pervigil" Sághon hallá Kresznerics 1830. Jan. 25kén. Innen igen könnyű származtatni: „Ébresség; vigilantia".

érdeme a' Grammaticára, Kazinczyé a' szép tollra nézve halhatlan; illyen Kresznericsé tekintvén a' gyökér rendbe szedett Szótárt. Nagyobb önáldozattal, gondosabb szorgalommal, csüggedetlenebb fáradsággal a' magyar szavakat 's szójárásokat senki nem gyűjtötte. E' czélra használá ő egyéb nyelvészi készületin kivül a' régi 's ujabb Szókönyveket, az irott 's nyomatott kisebb, nagyobb munkákat, a' helybeli 's általa észrevett sőt keresett szókat, köz 's egyéb mondásokat. Ez foglalatosságba végre olly szerelmes lön, hogy csak egy szó' vagy kifejezés' keresésére hosszabb időt fordítni nem sajnálna, sőt a' tisztázás' terhét is *), hol az szükséges vála, önmaga viselné. Az illykép' elkészült munka' kiadása nagy aggodalmat szerze néki; míg hálás örömére Táblabiró 's hites Ügyvéd Stettner György Úr a' magyar nyelv' és a' szerző' néhány barátival a' kiadás' elintézését és a' nyomtatási hibák' kiigazítását dicséretes buzgósággal magára nem vállalá. Igy történék, hogy a' gyökérrendű magyar Szótárnak, mint nagy idejű fáradozása' soká érlelt kedves gyümölcsének első részét kiadva láthatá, élete' fonalát az irgalmatlan halál épen akkor szakasztván, midőn a' második rész' kijöttével öröme majd teljes mértékű lön. Közveszteségünkre, a' Szótár' második részébe befejezésül iktatandó végszót, mellyben kútforrásit bővebben 's egyenként akará kifejteni, nem készítheté el egészen. A' munka' homlokirása ez: „Magyar Szótár gyökérrenddel és deákozattal. Készitette Kreszneric Ferencz Szombathelyi megyebéli Pap, Bölcselkedés' Doctora, Sági Plebános, Kemenesali Esperest, Szent Széki Biró, és a' Magyar Tudós Társaság' tiszteletbeli tagja. Kiadták a' magyar nyelv' 's a' szerző' néhány barátjai. Budán, a' magyar királyi tudom. Egyetem' betűjivel. MDCCCXXXI és MDCCCXXXII." Ajánlva igy vagyon: „Tekintetes Nemes Vas Vármegye' Fényes Karainak és Rendeinek mély tisztelettel a' kiadók".

A' most említett 's nyomatva kiadott nagy becsű Szótáron kivül, kézirati között még egy eléggé nem becsülhető munkája vagyon, mellyet mint ismeretinek 's minden tudományának velejét 's lelkét önmaga is méltán nagy értékűnek tarta. Ezen munka illy czim alatt: „Analecta Philologica" **) kilencz tetemes kötet negyedrétben, 's tudós, szorgos, helyesen lajstromozott kivonatja mind azon jeles munkáknak, mellyeket ötven esztendő alatt, vagy is 1782től 1832ig legnagyobb gonddal olvasa. Szép renddel, jó ízléssel sok drága kincs vagyon itt lerakva, mellyet máshol vagy épen nem, vagy csak munka-türő, nagy fáradozással több száz és száz könyvben kereshetni. Vagynak még többféle rövidebb vagy hosszabb tudósításai 's értekezései, mellyek részént a' Hirmondóban, részént a' Hazai 's Külföldi Tudósításokban, vagy pedig a' Tudományos Gyűjteményben közöltettek.

A' Magyar Tudós Társaság az eddig felhozott érdemek által indíttatván 1831ben Febr. 15kén az alrendű Egyháziak közül egyedül őt választá tiszteletbeli tagnak; ő pedig miként vélekedék ezen nemzeti Intézet felől, egy levelének következő töredékéből láthatni: „Nem győzök elegendőképen örülni, hogy megértem ezen Társaság' feltünését, mellyet Révaink már

*) Irományi között a' következő elmés mesét olvashatni: „Teve. Poroszka tevémet, mellyet kicsinységétől fogva különös gonddal rejtegetve neveltem, most a' nagy világra akarván ereszteni, szándékom volt előbb nem ugyan a' homokos Arabia' pusztáira a' tevék' hazájába, mert ez tőlünk messze van; de még is a' Bojusok' közel lévő pusztájára küldeni, hogy ott tisztábban neki illegessék, csinosgassák. Tevém ezen szándékomat megértvén térd-hajlásain előttem a' földre borult, 's maga' módja szerént könyörgött: ha már eddig ápolgattam, ne kéméljem tőle utóbbi fáradságomat; hogy ő az én simogató kezeimet már megszokta, és, ha vérzésig tisztogatom is, tőlem mint nevelőjétől jó keddvel veszi. Ne bizzam idegen kezekre; ne tegyek rajta illy csúfságot. Meglehet, majd ötet az idegenek közt megnevetik: medvékkel, majmokkal körül hordozzák, pupos hátából csufot űznek, és még sok csintalan poronty fel is ugrándoz reá. Megkeserűltem sorsán panaszló tevémnek; itthon fogtam; és azóta a' Teve itthon is csinosodva tisztúl. Költ Sághon 1831. April. 28kán. Ezen Teve nem más, mint Szótárom' T, V betűi, mellyeket tisztázás végett Szombathelyre, a' Bojusok' hajdani pusztájára akartam küldeni".

**) Kilencz kötetre telő, nagy értékű munkájának hoszszabb homlokírása itt következik: „Analecta Philologica in 4to T. I. a. 1782. usque 1789. pag. 404. T. II. 1789—1792. pag. 430. T. III. 1792—1796. pag. 384. T. IV. 1796—1800. pag. 409. T. V. 1800—1803. pag 391. T. VI. 1803—1806. pag. 438. T. VII. 1806—1808. pag. 425. T. VIII. 1808—1815. p. 679. T. IX. 1815—1832. pag. 580.

***

40 esztendő előtt sürgetett, mellytől a' Haza olly sokat vár, olly sokat reményl; és méltán, mert ez a' feltámadó magyar méltóságnak, a' haza' boldogságának piros hajnala, előkapuja a' tudományoknak, és a' magyar nemzet' örök fenmaradásának biztos záloga". A' Társaság' ügyét tovább mennyire szívén viselé, ebből világosodik: ámbár Szótára' tisztázása 's kiadásával kelle foglalatoskodnia, 's egyébiránt is egyre beteges állapotban volna: még is a' Társaság' nagy Szótárához műszavak' gyűjtése, 's előtte ismeretes magyar mathematicai könyvek' kijegyzése 's közlése végett felszólíttatván, munkához foga, 's a' véle közlött 22 magyar mathematicai könyvek' czimsorát kilenczczel szaporitá. Különben minden hasznos dologra teljes készsége, philologiai bő ismérete, számnélküli jegyzése, a' szótári dolgozáshoz szokottsága; valamint a' különféle tudományokban, jelesül a' Mathesisben, Régiségekben, minden de főkép' a' hazai 's régi görög és római Történetekben jártossága nagy hasznára 's diszére lehete a' kezdetben lévő Társaságnak: ha a' folyó 1832ki Januar. 18kán, hasznosan munkáló éltének véget nem vet a' semmi érdemet kímélni nem tudó halál.

13. §. Befejezés.

Ez rövid életrajza azon férjfiúnak, kit tudtomra éltében valamint képére nézve senki: úgy, tetteit tekintvén, sem maga sem más soha nem rajzola. Ezek' előadásában magam' tapasztalásán kivül rokoni, baráti, ismérősi, főkép' pedig sokféle, rendetlenül össze halmozott irományi valának segédim. Mind e' mellett tökéletes erkölcs-rajzát nem adhatám annak, ki maga felől rokoninak keveset, barátinak, úgy szólván, semmit nem beszéle. Tettei ollyannak mutatják, ki szereté mindenkinek magáét megadni, végrendelését is igy intézvén: ha netalán egyházi szolgálatjából némi vagyona maradna; az egyházra 's szegényire térjen vissza: a' mit pedig professori sovány fizetése mellett mint külön nevelő 's tanító szerze stipendiumképen rokonságából mindenkor egy tanulóra fordittassék. Csak illyetén eltökélés adhata élte' módjának olly erős alakot, melly sem hizelkedve a' körülállásokhoz nem simula; sem kétségbe esve a' viszályoktól nem rettege, azokkal tartván, kiket sem a' félelem sem a' remény nem tehet állhatatlan változókká. Külsejét tekintve, ezt emlékezetem illyképen tűnteti elömbe: testállása magas; alkatja csontos; nem sápadt ugyan, de szükmelyűsége miatt szikár mindenkor. Ép egészségben hosszas arcza búzaszemszint mutata. Arczához irányos homloka felett erős, mind végig inkább világos fekete mint ősz, haja nem hagyá magát kedv szerént simitani. Nagy szemöldöki alatt kisded, eleven, kékes szemek csillogtak. Orra inkább hosszú mint kiemelkedett; ajaka 's álla középszerű. Találkozáskor első tekintete szelíden mosolygó, egyébiránt fanyarság nélkül változatlanúl komoly. Járása, mint rendszerént a' mélyen gondolkodóké, csendes, lassú. Viselete ifjabb korában inkább tiszta mint csinos, végső esztendeiben még amarra nézve is egy kevessé hijányos.

Társalkodása bizodalmas baráti 's közelebb ismérősi között a' gyönyörködésig kellemes. Nagy tapasztalása' bő olvasottsága' 's vele született elméssége' tárából mindig tuda ő ollyakat előhozni, miket hallani kedves és kivánatos vala. Társaságában lenni 's tőle nem tanúlni, lehetetlen volt. Mind e' mellett okosan különböztetni szokta, kikkel volna dolga. Vegyes társaságokban 's ollyak előtt, kikben a' tudományos ismeretekhez vonzódást 's az aesthetica tárgyakhoz ízlést nem sejthete, keveset szólt; vagy legfellebb kaczagásra késztő néhány történetkéket beszélt. Beszélt pedig, míg tanitói hivatalát viselé, legörömestebb deákúl, mint plébános többnyire magyarúl; németűl 's franczíáúl nehezebben, mindazáltal ezen nyelveken is értelmesen kitudá gondolatit 's érzelmit fejezni. Irni, ha különféle nyelven tett jegyzésit kivesszük, csupán deákúl 's magyarúl szokott: irásmódja, általában szólván, inkább velős mint csinos; a' deák minden esetre csinosabb mint a' magyar. Szándékát, intézetit, foglalatosságit, ismeretei' kútforrásit, tanúlása' 's elömente' útját, módját, a' titkolódásig rejtegeté. Ezt tevé, ámbár az irigység vagy félté-

kenység mint kicsinyszívűk' 's alacsony lelkűk' egyedűli tulajdona, bátor szívéhez 's nemes lelkéhez nem férhete: inkább talán azon okból tevé ezt, hogy a' disztelen fitogatás' semmi nyoma ne lássék rajta; hogy ha talán kezdett munkája, mint feltevé, nem sikerűl, senki ne gunyolódhassék; és hogy kiki önerejihez illő 's körűlállásihoz mérséklett miveléskört válasszon magának. Egyébiránt törekedési csak azért sem valának igen szembetűnők, minthogy legnyomosabb munkái közben is képes vala a' dolgot abban hagyni; és barátival óraszámra derűlten beszélgetni, vagy egyébként mulatni.

Illy tulajdonok helyezék őt azon kevesek közé, kik használva élvén a' honnak, mellynek hű fijai, diszes fényt árasztanak a' rendre, mellyhez tartoznak: kiknek hasznos éltét, ha tőlünk függne, hosszabbítni 's szinte halhatlanná tenni óhajtanók; kiknek káros elhunytát, ha szinte sokáig éltek is, főként magunkra nézve fájlalva emlegetjük; kiknek halálát annál sajnosabban érezzük, minthogy a' hely, mellyen munkálának, eltűntök után majd pótolhatlanúl kiürűlt. Azonban nem halnak ők meg teljesen, halhatlanúl élvén, köztünk mivelt nemes tetteikben. Él Kresznerics is, míg a' Magyarnak nyelve, nemzeti nyelve, Kresznerics által gyarapított magyar nyelve leszen.

SZILASY JÁNOS.

Mutató

(L-ből.)

LA.

LABANCZ.
LABDA, labdáz.
LABODA.
LABOR, laborcz.
LACZ, laczi, laczkó, laczkod.
LACS, lacsnó.
LAD, lada, ladamos, ladna, ladomány.
LADIK, ladikáz.
LAF, lafancz, lafog, lafol, laftol.
LAG.
LAGY, lagymatag.
LAH, laha.
LAJH, lajha, lajhodik, lajhúl.
LAJOS.
LAJSTROM, lajstromoz.
LAJT, lajtos.
LAJTHA.
LAJTORJA, lajtorjáz.
LAJVÉR.
LAK, laka, laki, lakos.
LAKik, lakatlan, lakás, lakdogal, lakhatik, lakmár, lakodalom, lakol, lakott, lakozik, lakó, lakta, lakzi.
LAKAT, lakatol, lakatos.
LAM, lamacs, lamos.
LANCZ.
LANCS, lancsár, lancsok.
LANDOR.
LANDZA.
LANGY, langyad, langyaszt, langyít, langyodik, langyos, langyul.
LANK, lanka, lankad, lankaszt, lankócz.
LANT, lantol, lantorna, lantos.
LANYHA, lanyház.
LAP, lapa, lapadék, lapácz, lapály, lapány, lapancsa, lapát, lapda, lapiczka, lapincs, lapít, lapja, laplika, lapoczka, laponya, laponyag, lapos, lapoz, lappad, lappag, lappan, lapta, laptár, lapu, lapú, lapul.
LASK, laska, laskod, laskó.
LASNAK, lasnakol, lasnakos.
LASPONYA.
LASS, lassa, lassabb, lassadjában, lassan, lassodik, lassu.
LASZ, laszos, laszó, lasztonya.
LAT, latja, latol, latonként.
LATÁN, latánság.
LATOR, latorcza, latorkodik, latorság, latra, latrúl.
LATYAK, latyakos.
LAZA, lazán.
LAZACZ.
LAZUR.

LÁ.

LÁ.
LÁB, lába, láballó, lábas, lábatlan, lább, lábbeli, lábító, lábnyi, lábol, lábság, lábtó, lábú.
LÁCZ, lácza.
LÁD, láda, ládika, ládony.
LÁGY, lágyad, lágyan, lágyék, lágyít, lágyság, lágyúl.
LÁM, láma.
LÁMPÁS.
LÁMPERT.
LÁNCZ, láncza, lánczol, lánczos, lánczoz.
LÁNCSA.
LÁNG, lángadozik, lángal, lángét, lángos, lángozik.
LÁNNA.
LÁP, lápa, lápos.
LÁRMA, lármás, lármáz.
LÁRMONYA.
LÁSA.
LÁZSI, lázsis.
LÁSZLÓ.
LÁT, látás, látat, látatlan, látogat, látomány, látomás, látott, látó, látszik, láttat.
LÁVÉROZ.
LÁZ, lázad, lázaszt, lázít, lázong.
LÁZÁR.

LE.

LE.
LEÁNY, leánya, leánycsa, leányi, leányka, leánykodik, leányos, leányság, leányúl, leányzó.
LEB, lebedeg, lebeg, lebeleg, lebenyö.
LECZKE, leczkéz.
LECS, lecseg, lecsetel, lecscsent.
LEDÉR, ledérség.
LEDNEK.
LEG, legel, leges, legény.
LEH, leheg, lehel, lehés, lehö.
LEHET.
LEJT, lejtés, lejtö.
LEK, lekeg.
LEL, lelemény, lelés, lelö.
LEM, lemes, lemez.
LEN.
LENCSE, lencsés.
LEND, lendít, lendva.
LENG, lenged, lenget, lengö.
LENGYEL, lengyeles, lengyeli, lengyelség.
LENK, lenke.
LENTET.
LENTI.
LEOPÁRD.
LEOPOLD.
LEP, lepcsen, leped, lepeget, lepel, lepenye, lepenyeg, lepentyü, lepett, lepez, lepény, lepés, lepke, leplö, lepödü, lepp, lepsény.
LES (név), leses.
LES (ige), lesdegel, lesdeklik, leselkedik, lesés, leskél, lesködik, lesö.
LESZ, leendö, lehet, lenni, lett, légy, lét, léve, lévö, lön, lött.
LETENYE.
LETY, letyeg, lettyen.
LEVEG.
LEVENDULA.
LEVENTA.
LEVESTIKOM.
LEVÉL.

LÉ.

LÉ, leve, leveg, leves, levetlen, levez, levél.
LÉB, lébeny.
LÉCZ, léczez.
LÉG, légely.
LÉGRÁD, légrádi.
LÉGY, legye, legyes, legyez, legyint.
LÉH, léha.
LÉJÓ.
LÉK, lékel, lékes, lékez.
LÉKA.
LÉL, léledzik, lélek.
LÉMONYA.
LÉNÁRT.
LÉP, lépe, lépes, lépez.
LÉPik, lépez, lépes, lépdegel, lépés, lépint, lépö, lépte, léptet, lépve.
LÉRANT.
LÉSKÁL.
LÉSZ, lésza, lészka.
LÉT, léta.
LÉTRA.
LÉVA.
LÉZZ, lézzeg, lézzeng.

LI.

LIB, liba, libócz,
LIBÁN.
LIBERIA, liberiás, liberiáz.
LIB, libecz, libeg, libben.
LIDÉRCZ, lidérczes.

LIF, lifeg.
LIGET, ligetes, ligeti.
LIK, lika, likacs, likad, likas, likaszt, likgat, liki, likkan
LIKTÁRIOM.
LILE.
LILIOM, liliomi, liliomos, liliomoz.
LIMBA, limbál, limbáz.
LINIA, liniál, liniáz.
LINKÓ.
LIP, lipiczkel, lippen.
LIPÓT.
LIPTÓ, liptóság.
LIROM.
LISZLÓ.
LISZT, lisztel, lisztes, lisztez, liszti.
LITVA.
LITY, lityeg.
LIU.
LIZI.

LO.

LOB, lobb, lobog, lobtyú.
LOCS, locsa, locsadék, locscsan, locsk, locsog, locsol, locsos, locspol.
LOH, lohad, lohaszt, lohog, lohol.
LOM, lomos, lomozik.
LOMB, lomba, lombos.
LOMBIK.
LOMHA, lomhaság, lomhálkodik.
LOMP, lompos.
LONCZ.
LONCS, loncsos.
LOP, lopadék, lopakodik, lopás, lopdoz, lopogat, lopott, lopó, loppal, lopva.
LOS, losád, losoncz.
LOTHÁR, lothárd.
LOTY, lotyog, lotyó, lotytyan.

LÓ.

LÓ, lova, lovad, lovag, lovas, lovász.
LÓB, lóbál, lobicskol.
LÓCZ, lócza.
LÓCS, lócsa.
LÓD, lódít, lódúl.
LÓDING.
LÓGG, lóggat, lóggáz, lóggó.
LÓK, lókod, lókos.
LÓRÁNT.
LÓROM.
LÓSTOL.
LÓT (név.).
LÓT (ige), lótás.

LÖ.

LÖK, lökdécsel, lökdöz, lökés, lökkent, lökköd, lökög, lökő.
LÖL, lölle.
LÖTY, lötyög.

LŐ.

LŐ, lövellik, lövet, lövés, lövöget, lövött, lövő.
LŐB.
LŐCS, lőcse, lőcskél, lőcsös, lőcsöz.
LŐNYE.
LŐRE, lőrénte.
LŐRINCZ, lőrinczi, lőrinczke.
LŐZÉR.

LU.

LUCZ.
LUCZA.
LUCS, lucsony, lucskos.
LUG, lugas,
LUHMA.
LUK.
LUKA, lukács.
LULÁJ.
LUMBIK.
LUST, lusta, lustos, lustoz.
LUZ.

LÚ.

LÚD, ludad, ludas.
LÚG, lúgos, lúgoz.

LÜ.

LÜK, lükés, lükög, lüktet, lükü.
LÜL, lüle.

Summa 199.

L.

LA.

LABANCZ.

LABANCZ, LAFANCZ. Igy nevezték a' német katonát a' Kuruczok ezen német szóból: „Laufhans.“ S. I. Cornides máskép származtatja. Lásd Windisch, Magazin 1. Dar. p. 221. Kezdödött ezen el nevezés 1673-ban. Lásd Babocsai, Fata Tarczal. p. 32. 51.

LABDA.

LABDA. Pila. vide LAPTA. M. A.
LABDÁZ. Pila ludit.

LABODA.

LABODA. Atriplex, atriplexum, lachanon, lachanum. M. A. CM.
Laboda-paréj. idem. Csapó p. 149.
Büdös laboda, kutya-laboda. Atriplex foetida, chenopodium foetidum, atriplex vulvaria. Csapó p. 150.

LABOR.

LABOR. t. f. n. Fors Liborius.
Labor' falva. E. F. Három szék Székében.
LABORCZ. Folyó víz Zemplin Vben.
Mezö-Laborcz. F. Zemplin Vben.

LACZ.

LACZ, Laczi, Laczkó, László. Ladislaus.
Lacz' háza. F. Kis Kunságban.
Lacz' falva. F. Zemplin Vben.
Lacz' konya. E. F. Kövár Vidékében.
LACZI' konyhája. Culina Uladislai.
LACZKÓ. F. Hont Vben.
Laczkó' falva. F. Szepes Vben.
LACZKOD. E. F. Küküllö Vben.

LACS.

LACS.
LACSNÓ. F. Sáros Vben.

LAD.

LAD.
Lad' háza. F. Borsod Vben.
LADA. F. Sáros Vben.
Ladány. t. h. n. Bars, Békes, Fejér, Szabolcs és Torontál Vkben.
LADAMOS. E. F. alsó Fejér Vben.
LADNA. F. Sáros Vben.
LADOMÁNY. F. Tolna Vben.

LADOMÉR.

LADOMÉR. t. f. n. Lodomerius, Vladimirus.
Ladomér. FF. Bars, Györ, Sáros és Zemplin Vkben.
Ladoméri tó. Tó Györ Vben.

LADIK.

LADIK. Catascopium, navicula. M. A.
LADIKÁZ. Tali navicula vehitur. Sz. D.

LAF.

LAF. Sonus lambentis praeprimis canis, vel incedentis in scisso vestitu.
Lif, Laf.
LAFANCZ. Foszlányos.
LAFOG. Cum sonitu incedit in scissis vestimentis.
Lifeg, Lafog.
LAFOL, lafolja. Mohón föl eszi. Hallottam 1826. Febr. 13.
Föl lafolja.
LAFTOL, laftolja. idem.
Laftolnak a' kutyák, midön mohón isznak, vagy esznek. Sz. D.

LAG.

LAG, LEG. Formativa adverbiorum certum indicantia modum. p. o. Ártólag, sértöleg, oltalmazólag, védelmezöleg. S. I.

LAGY.

LAGY.
LAGYMATAG. Tepidus. Sz. D.
Lagymatag víz. Aqua tepida. Lágy-meleg. Sz. D.
Lagymatagon. Tepide.
Lagymatagon itta meg. Sz. D.

LAH.

LAH.
LAHA.
Lahás. E. Hegy Csik Székében.

LAJH.

LAJH.
LAJHA. Piger, iners, deses. Sz. D.
Lajhaság. Pigritia, inertia, desidia. Sz. D.
Lajház. Lanyház az esö. Sz. D.
LAJHÁR. Iners, deses, vecors. M. A.
Lajhárság. Inertia, vecordia. M. A.
LAJHODik. Pigrescit. Sz. D.
LAJHUL. idem. Sz. D.

LAJOS.

LAJOS. t. f. n. Ludovicus. M. A.
Lajos. Sz. P. Kis Kúnságban.
Lajos' falva. F. Nyitra Vben.

LAJSTROM.

LAJSTROM. Registrum, catalogus, repertorium. M. A.
Lajstrom-könyv. Faludi U. E. 3. R. p. 177.
LAJSTROMOZ. Connumerat, conscribit, registrat. S. I.
Lajstromozás. Registratio.
Lajstromozó. Registrator.
Lajstromozó hivatal. Officium Registraturae.

LAJT.

LAJT. Hoszszu hordó, mellyben halat el adni, vagy a' Dunáról inni való vizet hordani szokás.
LAJTOS. Ki a' lajtban vizet vagy halat hord.

LAJTHA.

LAJTHA. Folyó víz Mosony Vben.
Lajtha' falva. MV. Mosony Vben.
LAJTHAI hegyek. Lajthenses montes.

LAJTORJA.

LAJTORJÁ. Scala. M. A.
Lajtorja-fogak. Gradus scalarum. M. A. NC. p. 415.
LAJTORJÁJA. Ejus scala.
Jákob' lajtorjája. Scala Jacob.
LAJTORJÁZ.
Föl lajtorjáz. Per scalam ascendit. Vajda 3. K. p. 627. „Nem általlottak a' kereszt-fára föl lajtorjázni.“
LAJTRA. Scala. M. A.
Jákob' lajtrája. Scala Jacob. Pázm. Pred. p. 1215.

LAJVÉR.

LAJVÉR. Sz. P. Tolna Vben.

LAK.

LAK. R. Mansio, villa v. habitaculum, domicilium. S. I.
Lak. t. h. n.
Lak-bér. Pretium hospitii, merces habitationis. S. I.
Lak-föld. Patria. S. I.
Lak-hegy. Sz. P. Vas Vben.
Lak-hely. Habitaculum, mansio. Sz. D.
* Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vkben.
Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Kaczor-lak. F. Szala Vben.
Két tornyú lak. F. Veszprém Vben.
Kis lak. F. Somogy Vben.
Közép lak. E. F. Kolos Vben.
Magyar lak. F. Vas Vben.
Mezö-lak. F. Veszprém Vben.
Mondor-lak. F. Arad Vben.
Nagy lak. FF. Vas Vben, és E. Alsó Fejér Vben.
Német lak. F. Vas Vben.
Nyír-lak. F. Szala Vben.
Ormánd-lak. F. Szala Vben.
Öreg lak. F. Somogy Vben.
Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Sáros lak. F. Vas Vben.
Szép lak. t. h. n. Arad, Bihar, Somogy, Tolna és Vas Vkben. it. E. Kolos, Küküllö, belsö és közép Szolnok Vkben.
Szölös lak. F. Somogy Vben.
Tót lak. F. Vas Vben.
Uj lak. FF. Pest, Szala és Vas Vkben.
Vindornya-lak. F. Szala Vben.

LAKA. Ejus mansio, domicilium.
Mika' laka. F. Arad Vben.

LAKI. Domiciliaris. it. A' ki LAK-ból való, vagy onnan írja magát.
Laki-elö. Sz. P. Abaúj Vben.

LAKOCZ. E. Hegy Háromszék Székében.

LAKOCSA. F. Somogy Vben

LAKOS. Incola, colonus. M. A.
Lakos. FF. Szala Vben.
Lakos nélkül való. Incultus. M. A.

LAKik.

LAKik, lakja. Habitat, inhabitat, degit, incolit. M. A. Mind jó ott lakni, a' hol bösülete vagyon a' jámbornak. In sola Sparta expedit senescere. M. A.
Alatt lakik. Habitat inferius.
Benn lakik. Inhabitat.
El lakik. — El laktam, mint a' dob. km.
Elöl lakik. Habitat ab ante.
Föl lakja. Devorat, absumit, abligurit. CM. Obligurit. M. A. L.
Honn lakjék az, a' ki kedve szerint akar élni. km.
Jól lakik. Saturatur. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
Kinn lakik. Habitat exterius, degit ruri.
Környül lakik. Circumcolit. M. A.
Meg lakik. Perseverat in habitando.
Vele lakik. Cohabitat.

LAKATLAN. Non habitatus. S. I.

LAKÁS. Habitatio, mansio, incolatus. M. A.
Benn lakás. Inhabitatio.
Jól lakás. Epulatio, comessatio. M. A.
Jól lakásnak jól hagyás a' vége. Principii boni finis bonus. M. A. p. 140.
Vele lakás. Cohabitatio.

LAKDOGAL. Mansitat. CM.

LAKHATik. Potest habitare. Uraság dolga, ki maga házánál lakhatik. km.

Lakhatatlan. Inhabitabilis. M. A.

Lakható. Habitabilis. S. I.
Meg lakható. Perhabitabilis.

LAKMÁR. Epulo, comessator, helluo, lurco. S. I.

Lakmároz. Tuburcinatur. M. A. Lakodalmaskodik, torkoskodik. Sz. D.

LAKODALOM. Convivium, epulum. M. A. Symposium. CM. Czifra lakodalom ritka jutalom. km.
Velös, és kövér lakodalom. Convivium pinguium, et medullatorum. Pázm. Pred. p. 732.

Lakodalma. Ejus convivium. Sokáig tartott, mint a' Rákóczi' lakodalma. km. Dug. 1. R. p. 202.

Lakodalmas. Conviva, convivator, convivalis. M. A.
Lakodalmas ház. Domus convivii. Pázm. Pred. p. 734.
Lakodalmas leány. Puella convivalis. Irigy, mint a' lakodalmas leány. km. Dug. 1. R. p. 223.
Lakodalmas nép. Convivae, convivatores.

Lakodalmaskodik. Convivatur. Biró Márton, Micae p. 274. Faludi N. E. p. 209.

Lakodalmaz. Convivium celebrat. Az ördög sem lakodalmaz örömest fejér személy nélkül. km. Dug. 2. R. p. 110.
Lakodalmazás. Convivatio. Martonfalvi Tanít. Theolog. p. 311.

Lakodalmi. Convivalis.
Lakodalmi pompa.

LAKOL. Luit poenam. M. A. Kiki magáért meg lakol. Noxa caput sequitur.
Meg lakol. idem. M. A. Ezért meg lakolsz. Dabis improbe poenas.

Lakolás. Luitio. Faludi N. U. p. 85.

Lakoltat, lakoltatja. Punit. S. I. Meg lakoltatja. Poenam exigit.

LAKOMÁZÁS. Comessatio, convivatio. Babocsai, Fata Tarczal. p. 142.

LAKOTT. Saturatus.
El lakott. Bene saturatus.
Jól lakott. idem. Nem egyaránt énekel az éhezö a' jól lakottal. km.

LAKOZik. Epulatur, convivatur. it. habitat, manet, incolit. M. A.

Lakozás. Epulatio. M. A.

Lakozható. Habitabilis. M. A. Lakható.

Lakozó. Epulo, convivator. item habitator, incola. M. A.
Lakozó társ. Commensalis, convictor, coëpulo. NC. p. 401.
Lakozó vendég. Symposiastes. CM.

LAKÓ. Habitator, incola. M. A.
Lakó hely. Habitaculum, domicilium, mansio. M. A.

LAKTA' helyén. In loco, ubi prius habitavit. Pázm. Kal. p. 201.
Meg úná béka laktát a' tóban, Pesthi' Meséji p. 46.

LAKTATja. Facit habitare. Csúzi, Tromb. p. 176.

LAKZI. Convivium. Száz temetés sem ér egy lakzit. km. Dug. 1. R. p. 44.

Lakzis: lakodalmas. Sz. D.

Lakzit üt. Convivatur, epulum dat. Sz. D.

LAKAT.

LAKAT. Sera. M. A.
Lakat-gyártó. Faber serarius. M. A.
Házi lakat. km. Ház-örzö, otthonn ülö.

LAKATOL, lakatolja. Serat. Bé zárja. M. A.
Bé lakatolja. idem. Vajda 2. K. p. 46. Dug. km. 1. R. p. 4. Obserat. M. A. L.

LAKATOS. Faber serarius.
Lakatos-munka. Opus fabri serarii.

LAKATOT vet. Seram figit, adfigit, obserat. PP. Nehéz a' részeg ember' szájára lakatot vetni. km.
Lakatot le veszi. Seram refigit. PP.

LAM.

LAM. Víz-sár. Sz. D. Merö lam vagyok, Csupa víz-sár vagyok. Sz. D.
Lam-kerék. E. F. Szász Sebes Székében.
Alsó Lam. F. Hont Vben.
Nagy Lam. F. Nógrád Vben.

LAMACS. F. Posony Vben.

LAMOS: vizes, sáros, lucskos. Sz. D.
Lamos farkú majom. Corcholidis, genus simiae est, quae ultimam partem caudae villosam habet. Festus. CM.
Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzöben.

Lamosan. Lucskosan. Vajda 2. K. p. 229.

LANCZ.

LANCZ. Magas, sugár, hoszszú, szálas, nagy szál. Sz. D.
Lancz ember. Homo procerus. Sz. D. item Német katona. Heltai 2. Dar. p. 306. Lanczok.
Lancz fa. Arbor procera. Sz. D.

LANCS.

LANCS.

LANCSÁR. F. Nyitra Vben.

LANCSOK. F. Baranya Vben.

LANDOR.

LANDOR fejér vár. Alba graeca, Bellogradum. M. A. Csuzi, Síp-szó p. 85.

LANDOR fejér vári. Bellogradensis. M. A.

LANDZA.

LANDZA. Lugos, p. o. szölöből. Faludi T. É. p. 306.

LANGY.

LANGY. Tepor. Sz. D. Lágy-meleg.

Langya. Ejus tepor. Tavasz' langya. Tepor veris. Himfi 2. R. p. 177.

LANGYAD. Tepescit. Sz. D.

LANGYASZT, langyasztja. Tepidum facit. S. I.

LANGYÍT, langyítja. idem. Sz. D.
Bé langyít a' kemenczébe. Sz. D.
LANGYODik. Tepidus fit. Sz. D.
LANGYOS. Tepidus, tepens. S. I.
Langyos víz. Aqua tepida. Sz. D.
Langyosan. Tepide. S. I.
Langyosít, langyosítja. Tepidat, tepefacit. S. I.
Langyosodik. Tepescit. S. I.
Langyosság. Tepor, tepiditas. S. I.
LANGYUL. Tepidus fit. Gyengén, lágyan melegedik. Sz. D.

LANK.

LANK.
LANKA.
Lankás. Lankasztó, nem hamar menedékes. p. o. Út. Sz. D.
LANKAD. Flaccet, langvescit, langvet, torpet, torpescit, lassescit. M. A.
Lankad, mint a' tök-virág. km.
El lankad. Langvescit, langvet, elangvet, elangvescit, elassescit. M. A.
Meg lankad. Langvescit. M. A.
Lankadás. Langvor, lassitudo. M. A.
Lankadni kezd. Flaccescit. M. A.
Lankadoz. Langvescit, torpescit. S. I. Sz. D.
Lankadtt. Flaccidus, langvidus, torpidus. M. A.
Lankadtt készületek. Faludi E. M. p. 242.
Lankadttság. Torpor, langvor. M. A.
Lankadottság. idem. Zvonarics 1. R. p. 615.
Lankadttúl. Langvide. M. A.
Lankadttan. idem.
LANKASZT, lankasztja. Defatigat. PP. Zvonarics 1. R. p. 459.
El lankasztja. Erejéből ki veszi, el bádgyasztja. Delassat.
Lankasztó. Zsibbasztó. Sz. D. Delassator, delassatorius.
LANKÍT, lankítja. Delassat. M. A. L.
LANKÓCZ. Sz. P. Somogy Vben.

LANT.

LANT. Chelys, testudo, lyra, lutina, barbitum. M. A. A' szamár aranylanton is csak szamár-nótát peng. km.
Lant. (égi jegy.) Vultur cadens. S. I.
Lant-húr. Fides, chorda. M. A.
Lant-pengetés. Pulsus lyrae. Telegdi, Felelet p. 100.
Lant-pengető. Plectrum. M. A.
Lant-verő. Lyricen. S. I.
* Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A. Vén banya. Faludi E. M. p. 45.
LANTOL. Testudinem pulsat, cheli ludit, fidibus canit. M. A. Pázm. Pred. p. 993.
Utánna lantol. Faludi N. E. p. 201.
LANTORNA. Membrana, laterna. M. A. Vrancsics.
Lantorna-csináló. Membranarius. NC. p. 289.
Bél-lantorna. Omentum. CM. Bél-hártya.
Gyermek-tartó lantorna. Secundae, secundinae. Burok. NC. p. 189.
LANTOS. Lutinista, lyricen. M. A. Telegdi, Felelet p. 100. Faludi E. M. p. 72.
Lantos versek. Versus lyrici. S. I.

LANYHA.

LANYHA. Piger, deses, iners. S. I.
LANYHÁZ. Leniter pluit. S. I. Szemzik, szemerkél, permetezik. Sz. D.
Lanyházó eső. Pluvia leniter stillans.

LAP.

LAP. Planum v. pagina. S. I.
Lap-új-tó. F. Nógrád Vben.
Lap-ugy. (Alsó, fölső.) E. FF. Hunyad Vben.
* Kard-lap. Latus gladii.
Víz-fektü lap. Planum horizontale.
LAPA. Sz. P. Somogy Vben.
Lapa-fő. F. Tolna Vben.
Lapád (Magyar, oláh.). E. FF. alsó Fejér Vben.
LAPADÉK. Planities. Sz. D.
LAPÁCZ. Planities M. A. Káldi Josue 18. 18. Jud. 1. 34.
LAPÁLY. idem. Sz. D.
Lapály-helyek. Loca plana. Prágai p. 81.
LAPÁNY. idem. Sz. D.
Lapányos. Planus.
Lapányos hely. Locus planus.
LAPÁNCSA. F. Baranya Vben.
LAPÁT. Pala. M. A. Lapáttal szórják neki a' pénzt. km.
Lapát' háta. Pars aversa palae. Lapát' hátával méri a' borsót. km.
* Evező lapát. Remus. Faludi E. M. p. 86.
Fölözö lapát. Pala paleatoria.
Sütö lapát. Pala fumaria. S. K.
Szóró lapát. Vannus, ventilabrum. S.K.
Tűz-lapát. Pala igniaria.
Vas-lapát. Pala ferrea. S. K.
Lapátol, lapátolja. Plagas infligit. PP. item Pala submovet.
El lapátolta a' havat: lapáttal el hányta a' havat.
Meg lapátolja. Palam natibus incutit. PP.
Lapátolás. Plagae natibus inflictae. PP.
Meg lapátolás. Incussae palae poena. PP.
Lapátos. Habens formam palae.
Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
Lapátoz. Remigat. Faludi N. U. p. 140. T. É. p. 161. 329.
LAPDA. Pila. M. A.
Gyújtó lapda. Faludi. T. É. p. 49.
LAPICZKA. Armus. item Pala. vide Lapoczka. M. A.
Váll' lapiczkája. Scapula.
Lapiczkás táncz. Bizonyos táncz' neme. Faludi N. E. p. 86.
LAPINCS. Folyó-víz, melly Magyar országot el választja Stájer országtól és Szent Gothárdnál egygyesül a' Rába' vízével. Anonymusnál c. XLVIII. LOPONCS-nak neveztetik.
Lapincs-fű. Sárgás a' virágja, pénz-forma a' levele, jó salátának is.
LAPÍT, lapítja. Extendit, complanat. M. A. Planat, dilatat. S. I.
El lapítja. Extendit, complanat. M. A.
Meg lapítja. idem. M. A. Nehéz a' kösziklát meg lapítani. km.
Lapítás. Planatio, complanatio.
Meg lapítás. Compressio, complanatio. M. A.
Lapítható. Ductilis.
Lapíthatóság. Ductilitas.
Lapított. Planatus.
El lapított. Extensus, compressus. M.A.
Lapító: sodró fa, tészta-nyújtó, nyújtó fa. Sz. D.
LAPJA. Ejus planum v. ejus pagina.
Kés' lapja. Planum cultri.
Könyv' lapja. Pagina libri.
LAPLIKA. Ligula, taenia, fascia. Sz. D. Pántlika.
Laplikás. Ligulatus. Pántlikás. Sz. D.
Laplikáz, laplikázza: pántlikázza. Sz. D.
LAPOCZKA. Armus, item batillum, pala. M. A. Ollyan kövér, mint a' föl fútt lapoczka. km.
Lapoczka-játék. Lusus palularum. PP.
Lapoczkája a' vállnak. Scapula. M. A.
Lapoczkásdit játszik. Sz. D.
LAPONYA. Planities. Sz. D.
LAPONYAG. Vallis. Sz. D.
LAPOS. Pressus, planum. M. A. Planus, extensus, dilatatus. S. I. Nem mind lencse, a' mi lapos. km.
Lapos bánya. F. Szatmár Vben.
Lapos cserép, ház födni való. Tegula fictilis plana. PP.
Lapos' falva. F. Sáros Vben.
Lapos féreg. Taenia. Bandwurm. S. I.
Lapos guta ütötte meg az erszényét. km.
Lapos hal. Solea v. platessa. S. I.
Lapos orrú. Simus. M. A.
Lapos szegéssel szegi a' ruhát. Plana sutura suit. PP.
Lapos tetü. Pediculus ingvinalis. PP.
Lapos tű. Bizonyos eszköz a' seb-orvosoknál. — Haj-tartó tű a' leányoknál. S. I.
Lapos vas az ekén. Vomer. Szántó vas. S. I.
Laposan. Horizontaliter. Faludi N. A. p. 43.
Laposka. Tészta-paczal. Laposra metéltt tészta. Benkö, Transylv. Tom. 1. p. 402.
Laposság. Lapányosság. Sz. D.
LAPOZ, lapozza. Planat.
Meg kard-lapozta. Plano gladii eum verberavit.
LAPPAD. Sidet.
Le lappad. Subsidet, deturget. M. A.
LAPPAG. Latet, delitet, delitescit. M. A.
Lappagás. Latitatio. M. A.
Lappagva. Latenter. M. A.
LAPPAN. Latet, delitet, delitescit. M. A.
El lappan. Latitat, occultatur. M. A.
Lappancs. Decipula. S. I. Madár-fogó deszka, föl pöczkölve a' le billenésre. Sz. D.
Lappang. Latitat. M. A. A' kis bőrben is emberek lappanganak. km.
Lappangás. Latitatio. M.A. Vajda 2. K. p. 81.
Lappangó. Latitans. Zvonarics 1. R. p. 654.
Lappangva. Latitanter. Faludi T. É. p. 90.
Lappant, lapantja. Celat, occulit, occultat, abscondit. S. I.
El lappantja. Illatebrat. M. A. L.
Lappantyú. Caprimulgus. Nachtschwalbe. S. I.

LAPTA (labda, lapda). Pila. M. A. Pázm. Kal. p. 1034. Káldi, Isaiae 22. 18.
Lapta-játék. Lusus pilae.
Lapta-játszás. Sphaeromachia. M. A.
Lapta-játszó hely. Sphaeristerium. M. A.
Lapta-verő hely. idem. S. I.
Lapta-ütő fa. Pilaris clavula. PP.
Laptát ki üti. Pilam impellit. PP.
Laptával kapót játszodik. Pila datatim ludit. PP.
Laptáz. Pila palmaria ludit. PP.
Laptázó. Sphaerista. PP.

LAPTÁR.

Laptáros. A' kis apacsót vonó halász-legény. Sz. D.

LAPU. Lappa. M. A.
Lapu-patak. E. F. Kolos Vben.
* Édes lapu. Tussilago petasitis. S. K.
Keserü lapu. Lapathum acutum. Csapó p. 151.
Kis lapu. Chamaeletica. NC. p. 31.
Marti lapu. Tussilago farfara. S. K.
Nagy lapu. Lappa major. M. A.
Szamár-lapu. Tussilago. S. K.
Széles lapu. Bardana, bulapathum. S. K.
Szomjuhozó lapu. Dipsacus fullonum.
Tövises lapu. idem. M. A.
Vízi lapu. Lapathum aquaticum. Csapó p. 152.

Lapui. Lappaceus. M. A.

Lapus. E. Folyó víz Kővár Vidékében, és belső Szolnok Vben.
Lapus-nyak. E. F. Hunyad Vben.

LAPÚ. Habens latera plana.
Hat lapú jószág. Alea. Koczka. Faludi N. E. p. 50.

LAPÚL. Planescit, planatur v. extenditur, dilatatur, v. considet. S. I.
Le lapul. Subsidet, considet. Még a' tyúkfi is le lapul, mikor kányát lát. km. Még az együgyü galamb is ott lapul le, a' hol lát neméből. Faludi U. E. 3. R. p. 105.
Meg lapul. idem. A' szelid tyúk hamar meg lapul. km. Dug. 1. R. p. 181.

LASK.

LASK. F. Zemplin Vben.

LASKA. Laganum. Vajas turós béles. M. A.
Laska' falva. F. Baranya Vben.

LASKOD. F. Szabolcs Vben.

LASKÓ. Lascovia. Civit. Ungar. M. A. F. Baranya Vben.
Laskai. Lascoviensis. M. A.

LASNAK.

LASNAK. Lodix, teges, gausape. M. A. Margit' Élete Praynál. p. 260. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 7. Lanea culcitra. PP. Fürtös, lombos pakrócz. Sz. D.
Lasnak. Csárda Szala Vben.
Oláh lasnok. Bardocucullus. CM.

LASNAKOL, lasnakolja. Quassat. Veri, agyabugyálja. Sz. D.
Jól meg lasnakolták: jól meg verték. Dug. km. 1. R. p. 32.

LASNAKOS. Gausapatus. M. A. Lasnakosnak pokróczos a' társa. km. Dug. 1. R. p. 67.
Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A. CM.

LASPONYA.

LASPONYA. Mespilum.
Lasponya-fa. Mespilus.

LASS.

LASS.

LASSA. Ejus tardum, lentor. Már ő is csak a' lassát járja. km.

LASSABB. Tardior, mitior.

Lassabban. Mitius. PP. Lassabban a' lőcs' árával. km.

LASSADjában. Paulatim, pedetentim. S. I.

LASSAN. Lente, tarde. M. A.
Lassan járj, tovább érsz. Festina lente. M. A.
Lassan járó. Segnipes, tardigradus. M. A.
Lassan lassan. Paulatim, pedetentim, sensim. M. A. VM. Hit-tartás p. 31.

Lassanként. Paulatim, pedetentim. S. I.

LASSODik. Lentescit, lenitur, segnescit. M. A.

Lassodás. Lentescentia. Sz. D.

LASSU. Tardus, remissus, segnis, lentus. M. A.
Lassu fok. Árok Baranya Vben.
Lassu lábú. Tardipes. M. A.
Lassu mise. Missa privata. Pázm. Kal. p. 212.
Lassu száraztó hideg-lelés. Febris hectica. PP.
Lassu víz partot mos. km. Magis nocent insidiae, quae latent. M. A.
Lassu táncz. Nemes táncz. Sz. D.

Lassudan. Valde lente.

Lassudik. Tardescit, lentescit. M. A. Pázm. Pred. p. 325.
Meg lassudik. Segnescit, lentescit. M. A.

Lassul. Lentescit, tardescit. M. A.

Lassun. Remisse, lente. M. A.

Lassuság. Lenitudo, lentitia, tarditas, segnities. M. A.

LASZ.

LASZ.

LASZOS. Esox, salmo. Lachs. S. I.

LASZÓ. Sz. P. Tolna Vben.

LASZTONYA. F. Szala Vben.

LAT.

LAT. Uncia. LOT. M. A. Semi uncia. S. I. Nagyot vetett a' latba. km.

LATJA. Ejus semiuncia. Hogy a' latja? Quanti venit semiuncia?

LATNYI. Semiuncialis. S. I.

LATOL, latolja. Ponderat per semiuncias.
Meg latolja. idem.

Latoltt. Ponderatus.
Jól meg latoltt igék. Verba bene ponderata. Vajda K. É. 1. R. p. 573.

LATONKÉNT. Semiunciatim.

LATRA veszi. Librat, ponderat. S. I.

LATÁN.

LATÁN. Latinus. Rév a i kezdte föl.
Latán nyelv. Linqua latina.

LATÁNSÁG. Latium, latinitas.

LATOR.

LATOR. Latro, improbus, scelerosos, sceleratus, scelestus, facinorosus. M. A. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Lator a' kis biró. Stimulat conscientia, torquet, exagitat.
Lator a' torok: nem kell a' szájnak hinni.
Lator a' Török. Malus Scytha. M. A.
Lator ember. Homo versute agilis, activus, petulcus.
Lator gazda. Oeconomus versatus.
Lator-kert. Vallum. M. A. Pázm. Kal. p. 18.
Lator paripa. Sonipes petulciens. A' ki lator paripán ül, zabolából itat. km.
Lator tenger. Mare infidum, procellosum. Faludi T. É. p. 183.

LATORCZA. Folyó víz Bereg, Ung, és Zemplin Vkben.

LATORKODik. Aegis venit, latrocinatur. M. A. it. Gonoszkodik, bujálkodik. Pázm. Kal. p. 201. Pred. p. 198.

Latorkodás. Latrocinatio. M. A. it. Bujálkodás. Pázm. Kal. p. 1053.

LATORSÁG. Latrocinium, scelus. M. A. Vajki sok latorság szorúltt ö belé is. km.

LATRA. Ejus nequam, adulter, scelestus. Ott volt a' latra. Aderat ejus adulter. Sz. D.
Ország' latra. Alastor. NC. p. 275.

LATRÚL. Improbe, malitiose, scelerate, sceleste, flagitiose. M. A.
A' ki lator, latrúl veszi hasznát. Malis ter mala. M. A.

LATYAK.

LATYAK. Locs-pocs, sár-víz.

LATYAKOS. Sár-vizes, lucskos.
Latyakos a' gatya' szára.

LAZA.

LAZA. Ritka levelű káposzta. Sz. D. item Valaminek alá valója, hitványa. Merő laza volt az egész vetés. Sz. D.

LAZÁN. FF. Nyitra, és Turócz Vkben.

LAZACZ.

LAZACZ. Salmo, esox. M. A. Loszos. Sz. D. Laszos. S. I.

LAZÚR.

LAZUR. FF. Bihar Vben.
Lazúr-festék. Armenium, color armenius. PP.
Lazúr-kő. Lapis lasuli, lasulus. S. I.
Lazúr-szín. Color cyaneus. S. I.

LÁ.

LÁ.

LÁ. En, ecce, hem, vide sis. M. A. Zrinyi P. XIV. Stropha 46.
LÁDD-e. Atat, viden. M. A. L.
LÁÉ. idem. M. A.
LÁM. (Lá am, lám.) L. alább.
LÁT. (Lá at, lát.) L. alább külön.

LÁB.

LÁB. Pes. M. A. Jót vett tölem, 's lábbal rúg. km.
Láb. F. Posony Vben.
Láb alá. Infra pedes. Ne tetted volna láb alá, már most gazt vetett valaki reá. km: El lopta.
Láb alá való. Zsámoly. Suppedaneum, scabellum. M. A.
Láb alatt van. Akadékba van.
Láb-ally. Scabellum. Sz. D.
Láb-boka. Talus. S. I.
Láb-csuszamás. Lapsus pedis. Faludi U. E. 3. R. p. 106.
Láb-fa. Fulcrum, fulmentum, substaculum ligneum. S. I.
Láb' feje. Tarsus, suffrago. S. I. PP.
Láb-hegy. Summum pedis. Faludi N. A. p. 40.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit, suspenso gradu it. PP.
Láb-hegyen áll. Summis insistit pedibus. Faludi N. E. p. 18.
Láb-hely. Vestigium pedis, nota pedaria. Pázm. Kal. p. 10. 1029.
Láb-hintó. Oscillum, oscillorum lusus. PP.
Láb' hüvelyke. Pollex pedis. PP.
Láb' ikra. Sura. M. A. CM.
Láb-kert. Porgolát-kert, vetés' kerítése. Sz. D.
Láb-köszvény. Articularis morbus. NC. p. 341. Podagra, arthritis. S. I.
Láb' lapályja, láb' vápája. Subtal, subtel. S. I.
Láb-lóggatás. Agitatio pedum, vel otiositas, otium. S. I.
Láb-melegítő. Fumarium pedibus aptum. PP.
Láb-mosaték. Pedilotium. M. A.
Láb-mosdó. Pelluvium, pelvis. M. A.
Láb-mosás. Pedum lotio, ablutio.
Láb-mosó edény. Pedoniptrum. PP.
Láb-mosó fű. Hemerocallis. M. A.
Láb-mosó kő. Pumex. CM.
Láb-nyom. Vestigium. M. A. CM.
Láb-nyomnyi. Pedalis. M. A.
Láb-rontó czipőke. Faludi N. U. p. 154.
Láb' sarka. Calcaneum. S. I.
Láb-sümölcs. Clavus, helos. S. I.
Láb-zsibbadás. Stupor pedum. PP.
Láb' szára. Crus, tibia. S. I.
Láb-szék. Scabellum subpedaneum. S. I.
Láb-szíj. Pedica. PP.
Láb-talp. Planta pedis. M. A.
Láb-tántorító kő. Lapis offensionis. Dug. km. p. 3.
Láb-törés. Attritus calcei. Lábnak föl törése. S. I.
Láb-új. Digitus pedis.
Láb-ütő kő. Offendiculum. S. I.
Láb-viszketeg. Pernio. S. I.
Láb-víz: láb-mosó víz. S. I.
* Asztal-láb. Trapezophoron. S. K.
Ágy-láb. Pes lecti.
Bárány-láb. Pes agninus.
Borju-láb. Pes vitulinus.
Dal-láb. (musikai mérték.) Tactus. S. K.
Disznó-láb. Petaso. S. K.
Eb-lábon jár. km.
Eb-lábon mentt el. km.
Fa-láb. Mankó. Grallà. S. K.
Fél láb. Dimidius pes. Csak fél lába van a' hazugságnak. km.
Harang-láb. Campanile. S. K.
Három láb. Tripes. S. K.
Hid-láb. Sublica. S. K.
Holtt láb — Az Isten holtt lábbal se fordítson arra. km.
Kecske-lábok. Fulcra pegmatum.
Kecske-lábra kapott. km.
Kéz-láb — Kézzel lábbal rajta volt. km.
Koldus-láb. Tésztás étel' neme. Mikes p. 206.
Kő-láb. Basis lapidea. S. K.
Lud-láb. Pes anserinus it. Chenopus. S. K.
Mezit-láb. Nudipes.
Négy kéz láb csuszott, mászott. Pedibus manibusque repsit.
Nyúl-láb. Lagopus. S. K.
Rák-láb. Chelae. S. K.
Szárka-láb. Picae pes. it. Consolida regia. S. K.
Varjú-láb. Coronopus. S. K.
LÁBA. Ejus pes. A' lónak négy lába van, még is meg botlik. km.
Lába' szára. Ejus crus. A' lába' szárába szállott az esze. km.
Lábánál fogva föl akasztja. Catomio suspendit. PP.
Lábát öszve veri. Talos talis illidit. PP.
Lábát lóggatja. Otiatur. PP.
Lábát két felé veti. Divaricat pedes. PP.
Majd meg ette kezét lábát. km.
Le ütötték a' lábáról. km.
Lábával toppant. Supplodit. PP.
LÁBALLÓ. Scabellum pedum. Sz. D.
LÁBAS. Pedatus, pedes habens. M. A. it. Tripus, frictorium, sartago, v. lebes pedatus. S. I.
Lábas fazék. Lebes pedatus. S. I.
Lábas ház. Domus suspensa. PP.
Lábas marha. Pecora, jumenta, armenta. M. A.
Lábas marha-lopás. Abigeatus. PP.
Lábas marha-lopó. Abigeus. PP.
Lábas ól. Hara suspensa. PP. Hidas.
Lábastól. Una cum pedibus. Sok a' gyermeknek rák lábastól. km.
LÁBAT kap. Gressum figit, consistit. M. A. Lábra áll, elő megy. Sz. D.
LÁBATLAN. Pede carens. M. A.
Lábatlan. F. Komárom Vben.
Lábatlan föcske. Apus. M. A. Manucodiata. S. I.
LÁBB. Fluitat, fluctuat, vadat. M. A.
Föllyül lább. Superfluitat, supernatat. Pázm. Pred. p. 1010.
Lábbad. Surgit v. convalescit, morbo levatur. Vajda. 3. K. p. 287.
Föl lábbad. Convalescit. Beteg volt az ördög, Barát akart lenni, de hogy föl lábbadott, viszsza tudott menni. Dug. km. 1. R. p. 246.
Föl lábbadhat. Potest convalescere, surgere. Eszterházi Tamás p. 494.
Lábbadoz. Incipit surgere, convalescere. Lábra kap.
Föl lábbadoz. idem. Vajda, K. É. 1. K. p. 615.
Lábbog. Fluitat. Uszkál. Sz. D.
A' köny szemeimben lábbog. Sz. D.
Föl lábbog. Fönn uszkál. S. I.
Lábbó. Fluitans, fluctuans. M. A.
Lábbó hajó. Telegdi, Agend. p. 153. „mint az árnyék, mint a' hamar futó posta-követ, mint a' vízen lábbó hajó, és mint az égen röpülő madár"
Habon lábbó. Fluctivagus. M. A. L.
LÁBBAL. Cum pede v. pedibus. Jobb lábbal, hogy sem nyelvvel meg botlani. km.
Lábbal föl. Pedibus sursum versis.
Lábbal kalodát vetvén el ejti. Supplantat. M. A.
Lábbal kalodába teszi. Cippo includit. PP.
LÁBBELI. Indumentum pedum, uti calcei, cothurni etc. Pázm. Pred. p. 740. Faludi N. U. p. 163.
LÁBD. Sz. P. Szala Vben.
LÁBIG. Ad pedem. Mind egy lábig le vágták. Caesi omnes nullo relicto.
LÁBÍTÓ. Scala. CM. Lábbal nyomó eszköz a' szövő székben. Sz. D.
LÁBNYI. Pedaneus. M. A.
LÁBOD. F. és Sz. P. Somogy Vben.
LÁBOL, Lábal, lábolja. Vadat. CM.
El lábal az üdő. Abit, digreditur tempus. Faludi, Sz. E. p. 103.
El eb-láboltt. km. Dug. 2. R. p. 172.
Föl lábal. Surgit, convalescit. S. I.
Ki lábol. Emergit. Faludi, B. E. p. 42.
Meg lábolja. Superat. Meg lábolja a' vizet. Sz. D.
Lábolás. Fluctuatio, vadatio. M. A. PP.
Lábolható. Sekélyes. Vadosus. M. A. it. Permeabilis. S. I.
Lábolhatatlan. Carens vado, non permeabilis. S. I.
Meg lábolhatatlan betegség. Morbus insuperabilis, sine spe emergendi.
Láboló hely. Által járó. Vadum. M. A.
LÁBRA való. Perizoma, femorale. S. I.
Lábra kap. Gressum figit, consistit, invalescit.
LÁBSÁG.
Fejetlen lábság. Acephalia. Monoszlai, Hit' oltalma p. 334.
LÁBTÓ. Scala. M. A.
LÁBTÚL. A pede.
Lábtul fekszik. Jacet a pedibus.
LÁBÚ.
Bébicz-lábú. Graciles pedes habens. S. K.
Botkos lábú. Scaurus. S. K.
Bozzás lábú. Podagricus.
Csámpás lábú. Defectuosus, debilis pede. S. K.
Egy lábú. Unipedius. S. K.
Fa-lábú. Grallator, ligneum pedem habens. S. K.
Gyors lábú. Aëripes, celeripes. S. K.
Görbe lábú. Curvipes.
Hámfa-lábú. Loripes. NC. p. 201.
Horgas lábú. Curvipes. S. K.
Kecske lábú. Capripes. S. K.
Két lábú. Bipes. S. K.

Ki dölt lábú. Vatius. CM.
Merő lábú. Solidipes. S. K.
Nagy lábú. Pedo. S. K.
Négy lábú. Quadrupes.
Réz-lábú. Aeripes. S. K.
Szarv-lábú. Cornipes. S. K.
Széles lábú. Pansa. NC. p. 201.

LÁCZ.

LÁCZ.
LÁCZA. F. Zemplin Vben.

LÁD.

LÁD. t. h. n. mellyek így különböztetnek meg.
Kicz-lád. F. Vas Vben.
Magyar Lád. } FF. Somogy Vben.
Német Lád. }
Sajó-lád. } FF. Borsod Vben.
Szendrő-lád. }
LÁDA. Arca, cista, scrinium. M. A.
Láda' fia v. fiókja. Loculus, forulus. S. I.
Láda-tartó. Arcarius. M. A.
* Kincses láda. Arca thesauraria. Hamar kárt vall, ki a' kincses ládát mindég nyitva tartja. km.
Pénzes láda. Arca pecuniaria. Pénzes ládát, pinczét jó csukva tartani. km.
Ruha-láda. Arca vestiaria. VV. L.
Szecska-láda.
Ládája. Ejus cista.
Templom' ládája. Cista Ecclesiae.
LÁDIKA. Cistula, arcula. S. I.
LÁDONY (Nemes, pór.) FF. Soprony Vben.

LÁGY.

LÁGY. Mollis, indulgens. M. A. Sok kemény fának lágy a' gyümölcse. km.
Lágy bőr. Aluta, pellis aluminata. S. I. Sz. D.
Lágy bőrös. Lágy bőr-gyártó. Alutarius. S. I.
Lágy ember. Qui nimium indulget. S. I.
Lágy heju. Mollusca, vel praeditus molli cortice. S. I.
Lágy hejú cserfa. Suber. S. I.
Lágy kenyér. Panis recens. PP.
Lágy kő. Lapis friabilis. Könnyű a' lágy követ faragni. km.
Lágy-meleg. Tepidus. M. A. Pázm. Pred. p. 729.
Lágy pásztor alatt gyapjat rúg a' farkas. km.
Lágy sajt. Caseus recens.
Lágy szék. Alvus levis, facilis. S. I.
Lágy szívű. Qui facile movetur. S. I. Teneri cordis.
LÁGYAD. Molliculus, mollisculus.
Lágyad rész. Pars molliuscula. Sz. D.
Lágyada. Pars ejus submollis. Sz. D.
Lágyadon. Molliuscule.
Lágyadon tapogatja: csak alig éri, illeti, érinti. Sz. D.
LÁGYAN. Molliter, indulgenter. M. A.
Lágyan beszél vele. Faludi E. M. p. 80.
Lágyan fogja. Molli brachio tractat. M. A.

LÁGYÉK.
Fej' lágyéka. Fons pulsatilis. Sz. D.
LÁGYJA. Ejus molle. Lágyjára esett neki a' sulyok. km.
Feje' lágyja a' gyermeknek. Fons pulsatilis. Már bé nyöltt a' feje' lágyja. km.
LÁGYÍT, lágyítja. Mollificat, mollit. M.A.
Meg lágyítja. Mollificat, emollit, remollit. M. A.
Elől meg lágyítja. Praemollit. M. A.
Lágyítás. Mollificatio, emollitio, mitigatio. M. A.
Lágyított, lágyíttatott. Mollitus, emollitus. M. A.
Lágyító. Emolliens.
Lágyító fösték. Color emolliens. Pázm. Pred. p. 403.
Lágyító ír. Malagma. M. A.
Lágyító olajok. Pázm. Pred. p. 695.
Lágyító szerek. Emollientia. S. I.
LÁGYSÁG. Mollities, mollitia. M. A.
LÁGYÚL. Mollescit. M. A.
El lágyúl. Emollescit.
Meg lágyúl. Mollescit, remollescit. M.A.
Lágyulás. Mollities, mollitia. M. A. Faludi U. E. 2. R. p. 71.
Lágyulhatatlan. Quod mollescere nequit.

LÁM.

LÁM. Tamen, equidem, namque. M. A.
En, ecce, hem. S. I.
Lám te sem voltál ott. Sz. D.
Úgy de lám. Sz. D.
LÁMA. Agnus. S. I.

LÁMPÁS.

LÁMPÁS. Lucerna, lampas, laterna. M.A.
Hogy a' lámpás égjen olajt kell reá tölteni. km.
Lámpás-hordozó. Laternarius. M. A.
Lámpás-olaj. Oleum pro lampade.
* Rongyos lámpás. Csárda Vas Vben, Szombathely mellett.

LÁMPERT.

LÁMPERT. t. f. n. Lampertus.

LÁNCZ.

LÁNCZ. Catena. M. A. Néha reggel táncz, este pedig láncz. km.
Láncz. E. F. Zaránd Vben.
Láncz (Alsó, fölsö.) FF. Abaúj Vben.
Láncz-kenet. R. Miles pedestris, germánicus. Tinódi. S. I.
Láncz-övedző. Praecinctorium ferreum. Vajda. K. É. 1. K. p. 189.
Láncz-szem. Annulus catenae. Ez ollyan láncz, mellynek sok szemei vannak. km.
* Arany-láncz. Aurea catena.
Borona-láncz. Catena occae.
Eb-lánczot kötöttek egymás között. km.
Hoszszú láncz. Catena longior.
Kereszt-láncz. Faludi. T. É. p. 37.
Kötő láncz, mellyel a' kereket meg kötik. Sufflamen.
Mérő láncz. Catena mensoria.
Óra-láncz. Catenula horologii.
Tartó láncz. Catena sustentatoria.
LÁNCZA. Ejus catena.

LÁNCZOL, lánczolja. Catenat, concatenat, compedit. M. A.
Által lánczolja. Transcatenat.
Által lánczolá a' Dunát.
Egygyű lánczolja. Concatenat.
El lánczolja. Catena praecludit.
Le łánczolja. Compedit.
Meg lánczolja. Concatenat. M. A.
Öszve lánczolja. idem. S. I.
Lánczolás. Catenatio.
Meg lánczolás. Concatenatio. M. A.
Lánczolat. Catenatio. S. I.
LÁNCZON van. Est in compedibus. Úgy van mint az eb a' lánczon. km.
LÁNCZOS. Catenatus. M. A.
Lánczos adta. Catenatus (i. e. Daemon) dedit. Illyen értelmű a' tüzes adta is.
Lánczos bot. Caestus. M. A.
Lánczos bóltozat. Arcus catenulatus.
Lánczos fék. Capistrum, chamus. M. A.
Lánczos tézsla. Pertica jugalis catena instructa. VV. L.
LÁNCZOZ, lánczozza. Catenat. M. A.
Le lánczozza. Catena firmat, constringit.
Meg lánczozza. Concatenat. M. A. Pázm. Pred. p. 571.
Öszve lánczozza. idem.
Lánczozás. Catenatio. M. A.
Meg lánczozás. Concatenatio. M. A.
Lánczozott. Catenatus. M. A.
LÁNCZRA verték. Alligatus ad compedes, catenis vinctus.
Lánczra az ebbel. km.

LÁNCSA.

LÁNCSA. Lancea, hasta. M. A.
LÁNCSÁS. Lanceatus.
LÁNCSÉTA, Lánczéta. Scalprum chirurgicum. PP.

LÁNG.

LÁNG. Flamma. M. A. Haragja, mint a' sebes láng. km.
Láng (Külső, belső). Sz. PP. Fejér Vben.
Láng-okádó. Flammivomus. M. A.
Láng-oszlop. Pyramis. S. I.
Láng-szín. Color flammeus, igneus, rutilus. Faludi, N. A. p. 136.
Láng-színű. Ignicolor, ignicolorus. S.I.
Láng-színű drága kő. Pyropus. CM.
* Liszt-láng. Far adoreum. S. K.
Tűz-láng. Flamma ignis. S. K.
LÁNGADOZik. Flammescit.
Lángadozó. Flammans. M. A.
LÁNGAL, LÁNGOL. Flagrat, flaminat, flammigerat. M. A. Pázm. Pred. p. 346.
Lángalás. Flagrantia, flammantia. M. A.
Lángaló. Flammans. M. A.
Lángaló, Langaló. Lángnál sütött lepény.
Lángaló szerelem. Faludi T. É. p. 12.
LÁNGÉT, lángétja. Flammat. M. A. Gerjeszti, gyújtja. Sz. D.
LÁNGJA. Flamma ejus.
LÁNGOS. Flammeus. S. I.
Lángos. Lángnál sütött lepény. Sz. D.
LÁNGOT vet. Flammigerat. M. A.
LÁNGOZik. Flagrat.
Lángozás. Flammatio. M. A.
Lángozat. idem. Sz. D.

Lángozó. Flagrans, ardens. Beniczki p. 154.

LÁNNA.

LÁNNA. Bractea, lamina. M. A.
LÁNNÁCSKA. Bracteola. M. A.

LÁP.

LÁP. Uligo. PP. Nád, szalma, széna-töredék, mellyet az ár-víz hordani szokott. Sok lápot hányt ki a' víz. Sz.D.
Láp. Ecsedi tó. Paludes Szatmárienses.
LÁPA. Lacuna. M. A.
Lápácska. Lacuncula. M. A.
Lápás. Lacunatus. M. A.
LÁPOS. Uliginosus.
Lápos. E. Hegy Csik Székében.
Lápos bánya. E. F. belső Szolnok Vben.
Lápos hely. Locus uliginosus. PP.
Hagymás Lápos. E. F. Kövár Vidékében.
Magyar Lápos. } E. FF. belső Szolnok
Oláh Lápos. } Vben.

LÁRMA.

LÁRMA. Clamor, tumultus, strepitus. S. I. Videtur derivari e gall. „Alarme."
Lárma-fa. Tempore belli in locis editis erigi solita arbor, stramine circumvoluto, quo noctu succenso signum datur.
LÁRMÁS. Strepens, strepitosus. S. I.
Lármás gyülés. Congregatio, in qua multum clamatum est.
Lármáskodik. Tumultuatur. Vajda 1. K. p. 170.
LÁRMÁT fuj v. dobol. Bellicum canit, signa canit. S. I.
LÁRMÁZ. Clamat, tumultuatur. Vajda 2. K. p. 412.
Föl lármázza. Clamore, tumultu facto excitat.
Majd meg lármáztatlak. Dabo tibi clamare.

LÁRMONYA.

LÁRMONYA. Harmonia. M. A. PP. CM.
LÁRMONYAI. Harmonicus. M. A. PP.

LÁSA.

LÁSA-gomba. Fungus monstrosus, ungaricus. S. I.

LÁZSI.

LÁZSI. Agio. Epist. Széch. T. 2. p. 311. 312.
LÁZSIS. Quod agio habet.
Lázsis tallér.

LÁSZLÓ.

LÁSZLÓ. t. f. n. Ladislaus.
Lászla. R. idem. Igy van Kún László' pénzein LAZLA.
László. E. F. Hunyad Vben.
László' egyháza. F. Szala Vben.
László' falva. FF. Borsod, és Thurócz Vkben.
Szent László. t. h. n. Van Magyar Országban 19. Erdélyben 6 illy nevű helység.

LÁT.

LÁT, látja. Videt, cernit. M. A. Igen jól lát a' macska, noha talpát nyalogatja. km.
Által lát. Transpicit. M. A. Igen vak ki a' rostán által nem lát. km.
Által látja. Perspicit, pervidet. M. A.
Bé lát. Videt intro, perspicit.
Bele lát. idem.
El látja. Pervidet, perspicit. M. A.
El lát. Meszszire el lát. Procul videt.
Elö látja. Praevidet. M. A.
Föl lát. Suspicit, sursum spectat, pervidet, aspicit, sursum visit. M. A.
Haza lát.
Hozzá lát. Providet, procurat, visitat. M. A. item Advigilat v. operam dat. S. I.
Isten látja lelkemet. Grandis asseveratio.
Ki lát. Prospicit.
Ki látja. Perspicit. Ki nézi.
Környül lát. Circumvidet. M. A.
Le lát. Videt deorsum.
Meg látja. Videt, pervidet. Majd meg látom. Videbo.
Meg látni megy. Revisat. M. A.
Oda lát. Visu eo penetrat.
Reá lát. Conspicatur.
Szükséget lát. Egestate premitur.
Viszsza látja. Faludi N. E. p. 181.
LÁTÁS. Visio, visum, visus, spectrum. M. A.
Által látás. Perspicientia, transpectus. M. A.
El látás. Perspectio, aspectus. M. A.
Elö látás. Praevisio. S. I.
Hozzá látás. Provisio, provisus. M. A. CM.
Ki látás. Prospectus. S. I.
LÁTAT. Visus, visum v. apparentia, phasma, spectrum v. prospectus. S. I. Pázm. Kal. p. 463. Pred. p. 462. Zrinyi P. 12. stroph. 109.
Első látatra bele szeretett. Ad primum conspectum inamoratus est.
LÁTATLAN. Non visus. Ungesehen. S. I. Invisus. M. A.
Látatlanúl. Invise, ab inviso. S. I.
Látatlanúl ennyit igér. Quin viderit, tantum promittit.
Látatlanság.
Hozzá látatlanság. R. Incuria. Margit' Élete p. 136.
LÁTATMÁNY. Spectaculum. Sz. D.
LÁTHAT, láthatja. Potest videre.
Láthatatlan. Invisibilis. M. A.
Által láthatatlan. Inperspicuus, non pellucidus, et qui praevideri non potest. S. I.
Láthatatlanúl. Invisibiliter. M. A.
Láthatatlan-képpen. idem. M. A.
Látható. Visibilis. M. A.
Látható-képpen. Evidenter. M. A.
Által látható. Diaphanus. Pázm. Pred. p. 14. Perspicuus. M. A.
Láthatóúl. Visibiliter. Pázm. Pred. p. 703.
Láthatsza. Vide, videas.
LÁTNI megy. Visit, invisit. M. A.
Látni méltó. Visu dignus, aspectabilis, spectandus, conspiciendus. S. I.
Látni való. Conspicuus.
LÁTOGAT, látogatja. Visitat, invisit. M. A.
Környül látogatja. Circumvisit. M. A.
Meg látogatja. Revisitat, invisit, perlustrat, pervidet. M. A.
Látogatás. Visitatio. M. A.
Meg látogatás. Visitatio, perlustratio. M. A.
Látogató. Visor, visitator. M. A.
Látogatóba megy. Pergit invisum, visitatum.
LÁTOMÁNY. Spectaculum. Vajda, 1. K. p. 50. 85. 2. K. p. 415.
LÁTOMÁS. R. Visus. Vrancsics. Faludi, N. E. p. 109. N. A. p. 81.
Látomás' tanuja. R. Testis oculatus.
Látomást. Evidenter, manifeste.
Szem-látomást. Ad visum oculi, palam. Faludi, É. M. p. 91.
LÁTOMOS. R. Adspectabilis, visibilis, evidens, manifestus. S. I.
Látomost. R. Palam, evidenter, manifeste. S. I.
LÁTOTT. Visus, circumspectus. M. A.
Látott hallott. Polytropus, expertus. M. A.
Sokat látott hallott ember.
LÁTÓ. Videns. M. A. it. Propheta. Káldi, 1. Reg. 9. 9.
Látó hely. Locus propatulus, conspicuus. Pázm. Pred. p. 100.
Látó mester. Arbiter. PP.
Által látó. Vates. S. I.
Bé látó. Perspicuus. S. K.
Ebéd-látó hegy, Fejér Vben.
Elöre látó. Providus, prudens, sagax. S. K.
Hozzá látó. Provisor. M. A. Providens. CM.
Igaz-látó. Judex. VM. Intö-levél. p. 194.
Meszsze látó. Longe, procul videns. S. K.
Mindenhez látó. Omnia curans. S. K.
Semmihez látó. Qui nullius rei curam habet. Sokkal biró, semmihez látó. km.
Szükséget látó. Egenus. S. K.
LÁTSZik. Videtur, censetur. M. A.
Által látszik. Transparet.
El látszik. Conspicitur ad longiorem distantiam.
Ki látszik. Apparet, videtur. S. I.
Meg látszik. Videtur, cernitur. M. A.
Meg látszik osztán. Videtur tandem. M. A.
Úgy látszik. Ita videtur, apparet.
Látszat. Apparentia, fucus. Faludi, N. U. p. 185.
Látszatos. Fucatus, speciosus, apparens. Biró Márton, Micae p. 168.
Látszatosan. Apparenter. Sz. D.
Látszatosság. Apparentia. Faludi, U. E. 3. R. p. 145.
Látszatlan. Non apparens. Sz. D.
Nincs semmi látszatja. Nihil prae se fert.

Látszó. Apparens, conspicuus.
Által látszó. Translucens, perspicuus, pellucidus. S. I.
LÁTTA. Ejus conspectus.
Szemem' láttára. Ad conspectum oculi mei.
Szeme' láttára. Ad conspectum oculi ejus.
LÁTTAT. Species. Káldi, 1. Thess. 5. 22.
Láttatlan. Quin videatur. Vajda, K. É. 1. K. p. 686.
Láttatos. Conspicuus, prospicuus, perspicuus, spectatus. M. A.
Láttatos épület. Aedificium altum visu. Káldi 1 Machab. 13. 27.
Láttatosan. Spectate. M. A.
LÁTTATMÁNY. A' mit pénzért láttatnak. S. I. Sz. D.

LÁVÉROZ.

LÁVÉROZ. Vagatur, grassatur, oberrat. S.I.

LÁZ.

LÁZ. R. Tumultus, motus populi. S. I. Ollyan mint a' láz. km.
Láz. FF. Arad, és Trencsén Vkben. E. F. alsó Fejér Vben.
• Hoszszú Láz. F. Zemplin Vben.
Nagy Láz. F. Ung Vben.
Vámos Láz. F. Bihar Vben.
LÁZAD. Commovetur, concitatur, tumultuatur. S. I. Faludi Sz. E. p. 51. T. É. p. 283.
Föl lázad. Insurgit, seditionem movet. S.I.
Lázadás. Zöndülés. Sz. D.
LÁZASZT, lázasztja. Commovet, concitat, incitat ad seditionem. S. I.
Föl lázasztja. Concitat. M. A.
LÁZI. F. Veszprém Vben. Sz. P. Tolna Vben.
LÁZÍT, lázitja. Concitat ad tumultum.
Föl lázítja. Concitat ad seditionem. S. I.
Lázító: lázasztó, ingerlő, föl ültető, bújtató, gyúlasztó, fő-inditó. Sz. D.
LÁZONG. Huc illuc movetur, grassatur. Sz. D.

LÁZÁR.

LÁZÁR. t. f. n. Lazarus, item Miserabilis, calamitosus. Nagy Isten' Lázárja.
Lázár' falva. E. F. Csik Székében.
Lázár' lakodalma. Faludi T. É. p. 277.
Lázár' pataka. F. Bereg Vben.
Szent Lázár. F. Bihar Vben.
LÁZÁRETOM. Lazaretum. Faludi N. A. p. 156.
LÁZÁRI. F. Szatmár Vben.

LE.

LE.

LE. De, deorsum, in compositis. M. A.
Le aratja. Demetit.
Le ábrázolja. Depingit.
Le betegedik. Decumbit qua aegrotus.
Le dől. Decidit, delabitur, corruit. 's a' t.
Le felé. Deorsum, deflexe. S. I.
LEEBB, Lejebb: alább. Lejebb száll a' vízbe. Sz. D.
LEJT, Le-ít. Proprie „deorsum facit." L. alább.
LENEK tarts: alának tarts.
LENTT. Inferne, infra. Alatt.
Lentt van. Inferius est.

LEÁNY.

LEÁNY. Puella. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km.
Leány-aszszony. Domina puella, virgo honoranda. Pázm. Pred. p. 1130.
Leány-ág. Linea foeminea.
Leány-ágra szállott jószágnak el kell veszni. km.
Leány-béka. Rana arborea. Laubfrosch. S. I.
Leány-csöcsü alma. Malum orchomasticum. M. A.
Leány-csöcsü füge. Ficus mamillanae. S.I.
Leány-eperj. Faludi. E. M. p. 242.
Leány-falu. Sz. PP. Borsod, és Pest Vkben.
Leány' falva. F. Bereg Vben.
Leány-fiú. R. Puella v. filia. S. I.
Leány-füz. S. I.
Leány-gyalázó. R. Virginis violator. S.I.
Leány-gyermek. Puella.
Leány-ház. Amphithalamus. PP.
Leány-kérő. Procus, proxeneta. M. A.
Leány-kéröben mentek. Biró Márton, Micae p. 283.
Leány-kor. Aetas virginea. S. I.
Leány' korában. In aetate ejus virginali. Pázm. Pred. p. 146.
Leány-kori. Virginalis. S. I.
Leány-koszorú. Corolla virginalis. Pázm. Pred. p. 1137.
Leány-kökörcs. Pulsatilla serotina. M. A.
Leány-madár. Motacilla alba. S. I.
Leány-magzat. Filia. S. I.
Leány-módra. Puellariter. M. A.
Leány-monostor. Parthenium. S. I.
Leány-negyed. Quartalitium, quarta puellaris. M. A.
Leány-nézö. Invisor puellae fine nuptiarum. S. I. Procus. M. A. L. — B. Apor Péter. Lásd. Dug. km. 2. R. p. 270.
Leány-nézőben jár. Quaerit uxorem. S. I.
Leány-nézés. Biró Márton, Micae p. 539.
Leány-pajtás. Consocia puella.
Leány-papok. Vestales virgines. VM. Hit-tartás p. 81.
Leány' sarja. Étek' neme. Moretum. PP.
Leány-som. Berberis. S. I.
Leány-tanítvány. Discipula. S. I.
Leány-társ. Socia, contubernalis puella. S. I.
Leány-új-falu. F. Veszprém Vben.
Leány-unoka. Neptis. S. I.
Leány-vadász. Venator puellarum, captator virginum. S. I.
Leány-vár. Sáncz, Bihar, és Tolna Vkben. FF. Esztergom, és Zemplin Vkben. Csárda Komárom Vben.
Leány-vásár. Nundinae puellarum, forum nupturientium. A' leány-vásár tánczczal végeződik. km. Dug. 1. R. p. 293. Cf. Acta. Mus. Nat. T. 1. p. 329.
* Árva-leány. Puella orphana.
Árva-leány' haja. Capillus Veneris.
El adó leány. Nubilis puella. S. K.
Férjhez menő leány. idem.
Gazdag leánynak böjtben is csik farsangja. km. Dug. 1. R. p. 164.
Hajadon leány. Innupta puella. S. K.
Kényes leány. Delicata puella. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. km.
Kérkedékeny leány tudod tánczban mint jár. km.
Kis leány. Puellula. S. K.
Mostoha leány. Privigna. S. K.
Nagy leány' siralma. km. Pázm. Magyari ellen. p. 234.
Nyalka leány, apácza, rongyos nadrág, nád pálcza. km.
Nyoszoló leány. Pronuba, paranympha. S. K.
Onoka-leány. Neptis. S. K.
Öreg leány. Senex puella. Érett ganéj, öreg leány, hamar hasznot hajt. km.
Péri leány. — El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Szép leány. Puella speciosa. Schönes Mädchen. Belle fille.
Szoba-leány. Virgo cameraria, pedisequa. S. K.
Szolgáló leány. Ancilla. S. K.
Szűz-leány. Puella virgo. Meg érdemli, mint a' szűz-leány a' koszorut. km.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
Várt leány várat nyer. km.
Vén leány. Seneca. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
LEÁNYA. Ejus filia. Millyen az anya, ollyan a' leánya. km.
Annya' leánya. Catonis Marcia.
Leányát férjhez igéri. Filiam uxorem alicui spondet. PP.
LEÁNYCSA. Puellula. S. I. Sz. D.
LEÁNYI. Puellaris. M. A.
LEÁNYKA. Pupa, pupula, puellula. S. I.
Leányka-madár. Motacilla. M. A. L.
LEÁNYKODik. — Vele leánykodtam. Puellares annos cum ea transegi. Hallottam Pápán 1818. Sept. 25.
LEÁNYOS. Sectator puellarum. Leányok után járó. S. I.
Leányoskodik. Puellascit. CM.
LEÁNYSÁG. Status v. aetas puellaris. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14.
LEÁNYT ostromol. Puellae pudicitiam impetit. S. I.
LEÁNYÚL. Puellariter. CM.
LEÁNYZÓ. Virgo, filia puella. M. A. Pázm. Pred. p. 353. 818.
Leányzói. Virgineus, virginalis, puellaris. M. A.
Leányzói szemérem. Pudor virgineus. Sz. D.

LEB.

LEB. A' láng' lebegése. Sz. D.
Lebje a' tűznek: a' tűznek ereje. Sz. D.
LEBEDEG. Uva, epiglottis. S. I. Nyeldeklő. Sz. D.
Le esett a' lebedegje: nyak' csapja. Sz. D

LEBEG. Movetur, agitatur, nutat, fluitat, tremit, pendet, oscillat. S. I.
Fönn lebeg a' víz' színén. Superfluctuat aquis.
Lebegdegel. Identidem, et paulatim agitatur. Sz. D.
Lebegés. Agitatio, fluctuatio. Sz. D.
Lebegő. Fluctuans, oscillans.
LEBELEG. Obiter agit v. nugatur, ineptit, inanibus rebus occupatur. S. I. Sz. D.
LEBÉNY. F. Vas Vben.
LEBENYŐ. Palearia a mento pendentia. Az ökör' lebenyője. Palearia bovis. Ökör' nyakán torkán alá fütyögő bőr.
LEBZSEL. Otiatur. Sz. D.
LEBZSI. Otiosus, nugax. S. I. Hivalkodó ember. Sz. D.

LECZKE.

LECZKE. Lectio. M. A.
Egyszeri hagyott leczke. Lectionis pensum. PP.
LECZKÉJE. Ejus lectio.
Föl mondta a' leczkéjét. Recitavit suam lectionem.
LECZKÉT ád. Assignat lectionem v. dat ad intelligendum.
Leczkét vesz. Sumit lectiones.
LECZKÉZ, leczkézi. Reprehendit, objurgat. Faludi N. U. p. 3. N. A. p. 165.
Meg leczkézi. idem.
Vele leczkéz. Vele tart. Faludi N. E. p. 193.

LECS.

LECS. Sonus juris ad terram effusi.
LECSEG. Locsog.
LECSETEL a' kutya, midőn a' levest eszi.
LECSCSENT. Locscsant.
LECSMÉR. E. F. Kraszna Vben.

LEDÉR.

LEDÉR. Dissolutus M. A. Circumcellio, circulator. PP.
LEDÉRSÉG. Nequitia, improbitas. Faludi N. U. p. 144.

LEDNEK.

LEDNEK. Vicia, orobus, cicera. M. A.
LEDNEKES. Viciarius. M. A.

LEF.

LEF.
LEFEG. Pendet.
Le lefeg. Dependet.
LEFFEN. Pendet.
Le leffen. Propendet.
Leffentyű. Dependentia. Himfi 2. R. p. 91.

LEG.

LEG. Nihil per se, sed praefixum comparativis, ex eis efficit superlativa. M. A.
Leg alább. Saltem, adminus, minimum. S. I.
Leg alsó. Imus, infimus. M. A.
Leg elöl. Ab ante, ab initio, ante omnes, v. omnia. S. I.
Leg először. Imprimis, ante omnia. M.A.
Leg első. Primus omnium. S. I.
Leg elsöben. Imprimis, primo. S. I.
Leg fölebb. Ad summum. S. I.
Leg fölső. Supremus.
Leg fölül. Super omnes, super omnia. S.I.
Leg ifjabb. Minimus natu. S. I.
Leg inkább. Demagis, maxime, praecipue. M. A.
Leg itten. Illico nunc. Kisfaludi' Regéji p. 193.
Leg jobb. Optimus. M. A.
Leg jobb erőben. In robore aetatis. S.I.
Leg kissebb. Minimus. M. A.
Leg nagyobb. Maximus. M. A.
Leg ottan. Confestim, illico. M. A. Zvonarics 1. R. p. 240.
Leg szebb. Pulcerrimus. M. A.
Leg többen. Plurimi, plerique. S. I.
Leg utól. Postremo, post omnes, post omnia. S. I.
Leg utólsó. Postremus. M. A.
Leg utólszor. Extremo, postremo. M. A.
Leg végsőbb. Extremus. M. A.
LEGEL. Pascitur, in pascuis versatur. M. A.
El legel.
Legeldegeli. Pascitat. CM.
Legeletlen. Impastus. S. I.
Legelő. Pascens, pascuus. M. A.
Legelő hely. Pascuum. Faludi E. M. p. 74.
Legelő marha. Pecus pascens.
Legelő mező. Pascuum. M. A.
Legelő nyáj. Grex pecorum pascens. Faludi T. É. p. 141.
Széllyel legelő. Pascalis. CM.
Legelőre hajtja, ereszti, ki ereszti. Ad pascua ducit, dimittit.
Legeltet, legelteti. Pascit. M. A.
El legelteti. Depascit, minat. M. A.
Le legelteti. Depascit.
Legeltetés. Pastio, pastus, pastura. M. A.
Barom-legeltetés. Pastura pecudum.
Szem-legeltetés. Oblectatio oculorum.
Legeltetett. Pastus. M. A.
Legeltető. Pascens. M. A.
LEGENYE. F. Zemplin Vben.
LEGES (mint fölös.).
Leges leg első. Primus omnium. S. I.
Leges leg utólsó. Omnium ultimus.
LEGÉNY. Juvenis. M. A. Szegény legény nem nagy úr. km.
Evező legény. Remex. S. K.
Hajós-legény. Nauta, nauticus servus. S. K.
Jó legény a' bor. km.
Mester-legény. Sodalis. és így: Szabólegény, mészáros-legény. 's a' t.
Nöszö legény nem kémélli a' költséget. km.
Paraszt legény. Rusticus juvenis. S. K.
Szegény legények. Latrones, praedones. Zsiványok.
Vő-legény. Sponsus. S. K.
Legényes. Virosus.
Legényes aszszony. Foemina virosa, viros appetens. S. I.
Legényi. Juvenilis. S. I.
Legényke, Legénycse. Juvenculus. S. I.
Legénykedik. Conatur, adnititur, adlaborat. S. I. it. Sodalem agit.
Véle legénykedtem. Cum eo simul eram sodalis.
Legénység. Juventus. S. I.
Vő-legénység. Status sponsalis. Pázm. Kal. p. 719.

LEH.

LEH. Spirat, respirat, anhelat. M. A.
Ki léh. Interspirat. CM.
LEHECSÉNY. F. Bihar Vben.
LEHEG. Respirat, halitum ducit. Sz. D.
LEHEL. Respirat, anhelat. M. A.
Belé lehel. Inhalat. M. A.
Ki leheli. Exhalat, exspirat. M. A.
Reá lehel. Adhalat, adflat. M. A.
Leheldegel. Halitat. M. A.
Lehelet. Spiraculum, spiramen, anhelitus. M. A.
Lehelet-nehézség. Asthma. M. A.
Lehelés. Aspiratio, flatus, halitus. M. A.
Reá lehelés. Adflatus. M. A.
Lehelő. Spirans, halitum ducens.
Lehelő hely. Spiraculum. M. A.
LEHÉNY. Sz. P. Abaúj Vben.
LEHÉS. Respiramen, respiratio, halitus.
Lélek-vevés. M. A. CM.
Lehés' nehéz volta. Dyspnoea. M. A.
LEHŐ. Anhelus. M. A.
Nehezen lehő. Asthmaticus. CM.

LEHET.

LEHET. Fieri potest. M. A. L. alább LESZ gyökere alatt.

LEJT.

LEJT. Tripudiat. Lejtöt jár. M. A. Ex altitudine descendit v. flexuose saltat. S. I. (LE — it, Lejt.)
LEJTÉS. Descensio ex altitudine, vel flexuosa saltatio.
LEJTŐ. Tripudium, et tripudiator v. declivis. item Descensus, salebra. M. A.
Minden hágónak vagyon lejtője. km.
Hegy' lejtője: ereszkedője. Sz. D. Minden hegynek lejtője is szokott lenni. km.
Lejtös. Declivis, proclivis, deflexus. S. I.
Lejtős hely. Praecipitium, locus praeceps. S. I.
Lejtős versek. Rhythmus v. carmen Leoninum. S. I.
Lejtösen áll: le felé, alá felé áll. Sz. D.
Lejtösség. Declivitas. S. I.
Lejtöt jár. Tripudiat. M. A. Tánczol, ugrándozik. Sz. D. Sajt, és kenyér mellett is meg járják néha a' lejtöt. km.
Lejtöz. Exsilit. A' pajkos mének (mén-lovak) lejtöznek alattok. Sz. D.

LEK.

LEK.
LEKEG — lekeg a' víz' színét el burító fű, midőn azt a' szelek háborgatják. Sz. D.
LEKENCZE. F. Szatmár Vben. E. F. Besztercze Vidékében, és Maros Székében. Sz. P. Kolos Vben.
Maros-Lekencze. F. Torda Vben.

LEKENYE. F. Gömör Vben.
LEKLENCZ. Sz. P. Hont Vben.
LEKTIKA. Carruca, lectica, lecticula, arcera. PP.
Lektika-hordozó. Lecticarius. PP.
Lektika-vonó. idem. PP.
Lektikás. Lecticarius. PP.

LEL.

LEL, leli. Reperit, invenit, afficit, offendit. M. A. Ki mit keres, meg leli. km.
Föl leli. Adinvenit.
Hideg leli. Febricitat, febrit. M. A.
Ki leli a' hideg. Febri corripitur. S. I.
Meg leli. Reperit, invenit. M. A.
LELE. (Kis, nagy.) Telek Csanád Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
LELED. F. Hont Vben.
Leledzik. Invenitur. Találtatik. Zvonarics 1. R. p. 923.
Leledző. Találtató. Faludi U. E. 2. R. p. 23. „Nem érik föl eszekkel a' másokban leledző sok szépet, és jót."
LELEMÉNY. Inventio, inventum. M. A. Sallyai (v. potius Pázmán) scribit „Lélemény" p. 211.
Elme-lelemény. Figmentum, excogitatum.
Leleményes. Inventiosus. S. I.
Leleményeskedik. Fingit, commentatur, comminiscitur. S. I.
Leleményeskedhetik. Gyöngyösi 1 Dar. p. XXXII.
LELES.
Lelesd. F. Bihar Vben.
LELÉS. Inventio, affectio. M. A.
Föl lelés. Adinventio, repertio.
Hideg-lelés. Febris.
Meg lelés. Inventio. M. A.
LELÉSZ. MV. Zemplén Vben. F. Heves Vben.
LELHETŐ. Reperibilis. S. I.
LELŐ. Inventor, repertor, architectus. S. I.
Lelő elme. Ingenium. S. I.
Hideg-lelő. Febriculosus. M. A.
Lelős. Affectiosus.
Hideg-lelős. Febricitans. Faludi B. E. p. 55.

LEM.

LEM.
LEMCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
LEMES. F. Sáros Vben.
Lemes-vas. L. Lemez-vas. S. I. Szántó vas, eke-vas. Sz. D.
LEMEZ.
Lemez-kapcza. Sculponea. M. A.
Lemez-kapczás. Sculponeatus. M. A.
Lemez-vas. Culter praecisorius in aratro. M. A.
LEMHÉNY. E. FF. Kővár' Vidékében, és Háromszék Székében.

LEN.

LEN. Linum. M. A.
Len-fojtó puszpáng. Elatine. M. A.
Len-fonál. Filum lineum v. fila e lino.
Len-hajú. Subalbos habens capillos. S. I.
Len-levelű fű. Linaria. M. A.
Len-mag. Semen lini.
Len-olaj. Oleum linarium. M. A. Len-mag-olaj.
Len' szála. Linum subtilius.
Len-termesztés. Cultura lini.
Len-vászon. Tela linea.
* Vad len. Linaria. NC. p. 41.
LENI. Lineus, linteus. M. A.

LENCSE.

LENCSE. Lens. M. A. Jól főtt néki a' lencse. km.
Lencse-fa. Lentiscus. M. A.
Lencse-gomba. Peziza lentifera. S. I.
Lencse-képű. Lenticularis. S. I.
* Béka-lencse Lens palustris. M. A.
Törött lencse. Étel' neme.
Vad lencse. Vicia vulgaris. Csapó p. 157.
Vízi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
LENCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
LENCSÉS. Quod lentibus abundat.

LEND.

LEND.
LENDEK. Vicia. L. Lednek. S. I.
LENDÍT, lendíti. Lassan mozdít, indít — csak alig lendítettem meg. Sz. D.
LENDVA. Folyó víz, Szala, és Vas Vben. Lendva (Alsó, fölső.) MVV. Szala és Vas Vkben.

LENG.

LENG. Movetur, agitur, tremit, pendet, fluitat. S. I.
Csak alig teng, leng. Nehezen birja *magát*. Sz. D.
Körül lengi. Circum oscillat.
LENGE. Tepidus. S. I.
LENGED. idem ac LENG. S. I.
Tengődünk lengédünk. Mikes, Török Orsz. Lev. p. 200.
Lengedez. Agitatur, movetur, nutat, volitat. M. A.
Lengedezés. Agitatio. Prágai in Praef.
Lengedező. Mobilis, nutans, fluitans. M. A.
Lengedező eső. Psecas. M. A.
Lengedező szellő. Pázm. Pred. p. 702. Prágai p. 100.
Lengedezőleg folyó víz. Sz. D.
Lengedezve. Mobiliter, nutanter, fluitanter. Lengedezőleg. Sz. D.
Lengedeztet, lengedezteti. Facit, ut leniter moveatur, fluitet. Csuzi, Sipszó p. 9.
Lengedőleg. Mobiliter, nutanter. Sz. D.
LENGET, lengeti. Movet, agitat. S. I.
Lengeteg. Instita. M. A. Fityedék, lengő v. csekély, *nem sokat nyomó*. Sz. D.
Lengeteg ajándék. Munus levidense. Faludi E. M. p. 243.
Lengeteg emlékezet. Tenuis memoria. *Babocsai, Fata Tarczal. p. 10.*
LENGŐ. Mobilis, tremulus, pendulus. S. I. Inogó v. függő. Sz. D.
LENGVÁRT. F. Szepes Vben.

LENGYEL.

LENGYEL. Polonus. M. A.
Lengyel. F. Tolna Vben.
Lengyel' falva. F. Abaúj Vben. E. F. Udvarhely Székében.
Lengyel forint. Ez 5 garast tesz.
Lengyel László kis királyunk. km. Dug. 1. R. p. 39.
Lengyel lopó. Argivi fures.
Lengyel nóta. Faludi, E. M. p. 72.
Lengyel Ország. Polonia. M. A.
Lengyel Országi. Polonicus. M. A.
Lengyel posta. Ki azt sem tudja, miért küldötték, vagy a' feleletet nem tudja meg mondani.
Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV.L.
Lengyel táncz. Saltus polonicus.
Lengyel Tóti. F. Somogy Vben.
* Kis Lengyel. Telek Szala Vben.
Nagy Lengyel. F. Szala Vben.
LENGYELES. Quod polonicum morem redolet.
Lengyelesen. More polonico.
LENGYELI. Polonicalis.
LENGYELSÉG. Natio Polonica. Faludi, T. É. p. 181.

LENK.

LENK.
LENKE. F. Torna Vben.
Lenke (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.

LENTET.

LENTET. Oscillando pergit. Dicitur de statura magnis.
Alig lentetett. Hallottam 1827. Jan. 23.

LENTI.

LENTI. F. Szala Vben. In antiquis documentis appellatur NEMPTI az az: Németi. Apud Amm. Marcellinum *Lib.* XV. p. 51. edit. Bipont. 1786. commemorantur LENTIENSES Alemannici pagi.
Lenti Kápolna. F. Szala Vben.

LEOPÁRD.

LEOPÁRD. Leopardus. M. A.

LEOPOLD.

LEOPOLD. t. f. n. Leopoldus.
Leopold' vára. Leopoldopolis. Erősség Nyitra Vben.
Leopold-új-városka. MV. Nyitra Vben.

LEP.

LEP, lepi. Operit, obruit, obtegit. M. A.
Bé lepi. Tegit, obtegit. M. A.
El lepi. Superobruit, adobruit. M. A. Némelly hegyek akkor is égnek belől, mikor már tetejeket el lepte a' hó. km.
Meg lepi. Ex improviso deprehendit, opprimit. S. I.
LEPCS. Sonus, quem res obruta edit.

LEPCSEN. Nagy zuhanással hull. A' léczet a' vízbe, a' gyermeket az ágyba vetette, ugyan meg lepcsentt. Sz. D.
Lepcsenés. Zuhanás. Sz. D.
Lepcses ember: rút ember. Sz. D.
Lepcses szájú: rút szájú. Sz. D.
Lepcsesíti. Turpat, sordidat, conspurcat. S. I.
Lepcseskedik. Rútalkodik. Sz. D. Res spurcas agit, v. loquitur. S. I.
LEPED, lepedi. Tegit, velat, operit. S.I.
Bé lepedi. Tegit, integit. M. A.
Lepedezi.
Bé lepedezi, bé lepedzi: bé lepi. Tegit, obtegit. M. A.
Lepedő. Linteum, linteamen, torale. vide Lepödő. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepedöd ér. km.
LEPEGET, lepegeti. Födözgeti. VM. 2-dik Tábl.
LEPEL. Tegmen, tegmentum. M. A. Csak alig huzza a' leplet. km.
Ablak-lepel. Velum fenestrae. Sz. D.
Ágy-lepel. Velum lecti. Sz. D.
Lepele. Ejus tegmen, ejus velum, Káldi, Job. 26. 6.
Leple. idem. Pázm. Pred. p. 832.
Lepleink. Operimenta nostra. Pázm. Pred. p. 441.
LEPENYE. Palearia. S. I.
LEPENYEG az ökör' torkán. Palearia, M. A.
Nagy lepenyegü ökör. Sz. D.
LEPENTYÜ. Syrma, Ruha-fark, szoknya-fark. Sz. D. S. I.
LEPETT. Tectus, obrutus.
LEPEZ, lepezi. Obtegit, integit. M. A.
LEPÉNY. Laganum, artolaganus, tracta panis. M. A. Elég egy lepény egy sütésre. km.
Lepény-hal. Thymalus, solea. M. A.
Lepény-rántotta. Placenta ex ovis, frita-ta. S. I.
LEPÉS. Tectio, velatio.
El lepés. Obtectio, obvelatio. M. A.
LEPKE. Papilio. S. I. Sz. D. A' lepkék el lepték a' virágokat. Sz. D.
LEPLE. Tegumen. Sz. D.
Lepléd. Sz. P. Somogy Vben.
LEPLEG. Tegumen. Sz. D.
LEPLŐ. Operimentum. Kiskos Hal. Beszéd Nádasdi Klára fölött p. 16.
LEPÖDŐ. Linteamen, torale, instragulum. M. A.
Lepödő-csináló. Lintearius. M. A.
LEPP.
Leppeg. Balbutit, lallat. S. I.
Leppend. E. F. Küküllő Vben.
Leppendék. Papilio. M. A. PP. at NC. p. 149. ht. „Lependék."
Leppentyü. idem. Sz. D.
LEPSÉNY. F. Veszprém Vben.
LEPTEN lepi. Identidem obruit, operit, obtegit.
LEPVE. Obrutim.

LES (név).

LES. Insidiae, subsessa. M. A. CM. Öregnek az ajtóban, iffjúnak lesben a' halál. km.
Les. F. Bihar Vben.
Les-háló. Excipulus. M. A.
Les-hányás. Insidiarum structio. Faludi, N. U. p. 145.
Les-hányó. Insidiarum structor. Csuzi, Síp-szó p. 105. 298.
Les-hely. Locus insidjarum. Pázm. Pred. p. 1274.
Les-tör. Beniczki p. 22.
Les-vár. Monbijou. Vár Soprony Vben.
Les-vár. Csárdák Győr és Vas Vkben.
Les-vetés. Les-hányás. S. I.
Les-vető. Subornator. Reá bérlő. M. A.
LESBE áll. Se confert ad locum insidiarum. Pázm. Pred. p. 1273.
LESBEN áll. Insidiatur.
LESES. Insidiosus.
Leses. E. F. Besztercze Vidékében.
Leseskedik. Insidiatur. M. A. Káldi, Gen. 3. 17.
Leseskedés. Insidiae. M. A.
Leseskedő, Insidiator. M. A. CM.
Leseskedve. Insidio e. CM.
LESNEK. Sz. P. Hunyad Vben.
LEST vet. Obsidiatur, insidiatur, tendit insidias. M. A.

LES (ige).

LES, lesi. Praestolatur. item Exspectat insidiose, insidiatur. M. A. Addig lesi, várja, hogy a' tizet is el üti. km.
El lesi. El várja.
Meg lesi. Insidiatur, insidias tendit. M. A.
Reá les. Observat eum ex insidiis.
LESDEGEL. Identidem praestolatur, vel exspectat insidiose.
LESDEKLik. idem.
Lesdeklő. Insidians, furtive observans.
Lesdeklő szemek. Oculi ex insidiis observantes, furtive observantes. Sz. D.
LESELKEDik. Obsidiatur, insidiatur. M.A.
Leselkedés. Insidiae. M. A.
Leselkedő. Insidiator, insidiosus, subsessor. M. A.
Leselkedve. Insidiose. M. A.
LESÉS. Praestolatio, exspectatio. S. I.
LESKÉL. Insidiatur, observat. S. I.
Leskelődik. Identidem insidiatur. Sz. D.
LESKŐDik. idem. Sz. D.
LESŐ. Expectans v. insidiator. S. I.
Gyík-lesö. Vékony német kard, koczperd.
Vacsora-lesö. Coenipeta. NC. p. 399.
Vad-lesö. Insidiator ferarum.

LESZ.

LESZ, leszek. Erit, fit, ero, fio. M. A.
Itt lesz. Aderit.
Jelen lesz. Praesens erit.
Ki lesz. Gaudet, jactat se. S. I.
Meg lesz. Confit, effit, supererit, aderit, constabit. M. A. Habebitur, eveniet, erit.
Meg lesz a' béred. Habebis tuam mercedem.
Meg lett a' vásár. Habitae sunt nundinae.
Oda lesz. Peribit v. aberit.
Rajta lesz. Conabitur, adlaborabit.
LEENDŐ. Futurus.
Levendő. idem. Eszterházi Tamás. p. 198.
LEHET. Potest fieri. M. A.
Lehet tölem. Possum. M. A.
El lehet nélküle. Potest eo carere. M. A.
El lehet gondolni. Facile est cogitatu.
Leg lehet. Fieri potest. M. A.
Meg lehet, ha Isten akarja. Si libeat, servare procul quoque numina possunt. M. A.
Lehetetlen. Impossibilis. M. A.
Lehetetlenség. Impossibilitas. M. A.
Lehetés, Possibilitas. Zvonarics 1. R. p.781.
Lehetést, meg lehet. Si sola possibilitas spectetur, potest fieri.
Lehető. Possibilis. M. A.
Lehetös. Tolerabilis. S. I.
Meg lehetös. Possibile factu. item Tolerabilis, probabilis. PP.
Meg lehetös bor. Probabile vinum. PP.
Meg lehetös tudományú. Tolerabilis eruditione. PP.
Meg letösen. Probabiliter, utcunque. PP.
Lehetöség. Possibilitas. Egész lehetöségig végbe vitte. Sz. D.
Lehetség. Possibilitas. M. A.
Lehetséges. Possibilis. M. A.
Lehetséges. km. Fortassis, fieri potest, nihil definio. M. A.
Lehetséges lehető. Factu possibile. Biró Márton, Micae. p. 95.
Ha lehetséges lehet. Si factu possibile erit.
LENNI. Esse, fieri. M. A.
LETT, lött. Factus.
Meg lött. Anteactus, peractus, factus, confectus. M. A.
Meg lett dolgok. Acta. S. I.
Meg lett ember. Adultus, provectae aetatis. S. I.
Meg lett kor. Aetas adulta, provecta. S. I.
Meg lett korú. Adultus, provectus, annosus. S. I.
LÉGY. Esto, sis. M. A.
Légy magadnak bátya. km. Quin propriam calcans terram querceta teneto. M. A.
Légyen úgy. Sit ita, esto. M. A.
LÉT. Existentia.
Jelen-lét. Praesentia.
Léte. Ejus existentia. Faludi. B. E. p. 5.
Léte-képpen. Serio, vere. S. I. Realiter.
Létére — Bölcs létére nagyot botlott: bölcs lévén igen hibázott.
Jelen-léte. Ejus praesentia. Pázm. Pred. p. 1071.
Létel. Existentia, factura, ortus. M. A.
Létel szerint. Actu. Telegdi, Feleiet. p.66.
Illy lételben. In hoc rerum statu. Faludi N. A. p. 94.
Létele. Ejus existentia.
Létlen. Non ortus, non generatus. Egy mese LÉTLEN lónak nevezi azt a' lovat, ki a' meg döglött annyának hasából metszetett ki mint eleven, és meg élt; talán, si usus volet, LÉTLEN annyit tehetne nálunk mint CAESAR.
LÉVE. Essendo.
Nyitva léve sem lát szemünk, ha - - Pázm. Kal. p. 32.
LÉVŐ. Existens. M. A.
Jelen-lévök. Praesentes.
LÖN. Factum est. Káldi passim.
LÖTT. Factus. Lett. M. A.

LETENYE.

LETENYE. Litania. S. I.
Letenye. F. Szala Vben.

LETY.

LETY.
LETYEG. Agitatur cum sonitu.
LETTYEN. idem.
Lettyent, lettyenti. Agitat, movet cum sonitu.
Oda lettyentette. Eo protrusit v. c. jusculum, ita ut sonitum dederit.

LEVEG.

LEVEG. L. a' LÉ gyökér alatt.

LEVENDULA.

LEVENDULA. Lavendula, nardus. M. A.

LEVENTA.

LEVENTA. R. Pugil, athleta, heros. Zrínyi, P. 12. Stropha 74.
Vitéz leventa. Zrínyi P. 5.

LEVESTIKOM.

LEVESTIKOM. Ligusticum. PP.

LEVÉL.

LEVÉL. L. a' LÉ gyökér alatt.

LÉ.

LÉ.

LÉ. Jus, jusculum, offa, succus, liquor. M. A. Minden lében kalán. km.
Lé-főző. Offarius. M. A.
Lé-hüttő. Homo nauci, flocci, nihili. Csuzi, Síp-szó p. 245. 395.
* Alma-lé. Pomaceum. S. K.
Bors-por-lé. Jus piperatum. Maradék-pecsenye bors-por-lében más étel. km.
Czitrom-lé. Succus pomi citrini.
Csemete-lé. Laser. S. K.
Fekete lé. Jus nigrum. Jutott néki a' fekete lében. km.
Ganéj-lé. Liquor stercorarius.
Halász-lé. Jus piscatorum.
Káposzta-lé. Muria. S. K.
Kaszás-lé. Alliatum jus. S. K. Caro suilla fumigata, cum aceto, pipere, et flore lactis cocta. Szirmai, Parab. p. 53.
Mák-lé. Opium. M. A.
Nyak-lé. Colaphus. S. K.
Pof-lé. idem. Pof-levet kapott.
Sós lé. Muria. S. K.
Szilva-lé. — Csoszsz elé szilva-lé, téged is meg borsoznak. km.
Szőlő-lé. Succus uvarum. Sz. D.
Törött lé. Articuli anserini cum contrito apio, petroselino, croco, dauco carotta, pipere, et lardo, ac micis panis tosti. Szirmai, p. 54.

LÉBE. In jus.
Lébe főtt. Jurulentus. CM.
LÉBEN mártó falat. Offa jurulenta. M. A.
LEVE. Ejus succus, jus. Olcsó húsnak híg a' leve. km.
Étek' leve. Jus, jusculum. NC. p. 403.
Fa' leve. Virics. Hydrodes. M. A. L.
LEVEG. Palpitat, fluitat, volitat. M. A.
Levegés. Palpitatio, volitatio. M. A.
Levegő. Palpitans, nutans, pendens, fluitans. M. A.
Levegő ég. Athmosphaera.
Levegtet, levegteti. Vibrat, agitat, motat. M. A.
Levegü. R. Lamina, bractea. M. A.
Levegü-csináló. Faber bractearius. M.A.
Levegü-müves. Faber laminarius. S. I.
Levegüs. idem. S. I.
LEVES. Jurulentus, jussulentus. item Succidus, succosus, succulentus. M. A. El döntötte a' levest. km.
Leves megygy. Merasum hispanicum. S. I. Spanyol megygy.
Leves szilva. Duránczi szilva. S. I.
* Apró kása-leves. Jus, cui hordeum granulatum est incoctum.
Árpa-kása-leves. Idem.
Bab-leves. Jus cum fabis.
Barna leves.
Bor-leves. Jusculum vini. S. K.
Borsó-leves. Pisorum jusculum. S. K.
Csokoládé-leves. Jus cum chocolade.
Csörgés leves. Jus cum frustillis lardi.
Eczetes leves. Jus acetosum.
Fekete leves. Jus cui sanquis cum aceto est incoctus. Hátra vagyon még a' fekete leves. km. Szirmai, Parab. p. 40.
Gyökér-leves. Jus, cui radices diversae incoquuntur.
Hagymás leves. Cepa infrictum jusculum. S. K.
Hal-leves. Jus piscium.
Kenyér-leves. Intritum jurulentum ex pane. S. K.
Keszőcze-leves.
Koldus-leves. L. Rongyos leves.
Kopó-leves. Macrum, tenue jusculum. S. K.
Korhely-leves. Farcimina cum jusculo brassicae cocta. Szirmai Parab. p. 54.
Köményes leves. Cuminatum jusculum. S. K.
Lencse-leves. Lentium jusculum. S. K.
Ordás leves. Jusculum cum Tyresi. Szakács-Könyv p. 116.
Rák-leves. Jusculum cancrorum.
Rántott leves. Frictum jusculum. S. K.
Reszeltt tészta-leves.
Riskása-leves. Jusculum cum oryza.
Rongyos leves (tojásos leves). Mikes. p. 224.
Sör-leves. Cerevisiarium jusculum. S. K.
Zsömlye-leves. Jusculum cum simila.
Szűz-leves. Exile, et macrum jusculum. S. K.
Tehén-hus-leves. Jusculum carnis bubulae.
Téj-fölös leves. Lactifloreum jusculum. S. K.
Vargánya-leves. Jus cum fungis.
Zeller-leves. Jus cum apio.
Zöld borsó-leves. Jus, cui pisa viridia sunt incocta.
Levesedik. Succescit. Sz. D.
Levesül. idem.
Levesség. Succositas. S. I. Sz. D.
LEVET csap. Adulatur, assentatur. S. I.
Egybe szürte a' levet vele. km. Conspirarunt.
Jól föl adá a' levet. km.
El öntötte a' levet. km.
LEVETLEN. Exsuccus, aridus, siccus. S. I.
LEVEZ. Succum v. humorem mittit. S. I.
Levez az orra.
LEVÉL. Folium, pampinus it. pagina, pagella v. epistola, literae. M. A.
Nem mozog a' levél szél nélkül. km.
Levél. F. Mosony Vben.
Levél-arany. Aurum foliatum. PP.
Levél-bé-hajtás. Complicatio literarum. PP.
Levél-bogár. Chermes. S. I.
Levél-boríték, Levél' boritéka. Coopertura literarum.
Levél-czim. Inscriptio literarum. Adresse. S. I.
Levél-dohány. Nicotiana in foliis. S. I.
Levél-ezüst. Argentum foliatum. PP.
Levél-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 305.
Levél-hordó. Tabellarius, libellio. S. I.
Levél-hordozó. idem. CM. M. A. NC. p. 393.
Levél-hozó. Adlator literarum.
Levél-hullás. Defrondatio. S. I.
Levél-hulláskor. Sub finem autumni. S. I.
Levél-írás. Scriptio literarum.
Levél-író. Ab epistolis. M. A.
Levél-kelés. Datum literarum, emanatio literarum. M. Verbőczi 1660. p. 396.
Levél' mássa. Antigraphum. M. A. Káldi 1. Mach. 14. 19.
Levél' oldala. Pagina.
Levél-őrző. Archivarius. S. I.
Levél-sodró. Ips, volvox, convolvulus. S. I.
Levél-szál. Pagina. CM. Levél' oldala.
Levél-szár. Folii stylus, petiolus. S. I.
Levél-szedő. Pampinator. NC. p. 77.
Levél-szín. Scena, viridarium. M. A. CM.
Levél-tár. Tabularium. Tiszti Szótár p. 61.
Levél-tartás. Contentum epistolae. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 412. Levél' tartalma.
Levél-tartó ház. Tabularium CM.
Levél-tetü. Aphis. Blattlaus. Mitterpacher, Rei Rust. P. 1. p. 486.
Levél-tok. Theca literarum. S. I.
Levél-váltság. Taxa literarum. PP.
* Adomány-levél. Literae donationales.
Adós-levél. L. Obligatoriae. Pázm. Pred. p. 571.
Adósság-levél. idem. NC. p. 455. PP.
Alku-levél. Compositionales, contractuales literae. S. I. PP.
Ál levél. Literae falsae, suppositae. Heltai 1. Dar. p. 151.
Áros levél. Venditionales. NC. p. 457
Barátságos levél. Epistola familiaris NC. p. 455.

Bizonyság-levél. Testimoniales. NC. p. 393. 455. 457. PP.
Borostyán-levél. Lauri folium. S. K.
Csere-levél. Commutatoriae. NC. p. 453. PP.
El bocsátó, eresztő levél. Dimissionales.
El váló levél. Liber repudii. Káldi Isaiae 50. 1.
Elő-levél. Pagina prima, folium primum. S. I.
Engedelem-levél. Consensuales literae. S. K. Indultuales literae.
Fa-levél. Folium, frons arboris, petalum. S. K.
Föl kiáltó levél. Proclamatoriae. NC. p. 457.
Föl szóllító levél. idem.
Függő pöcsétes levél. Diploma. S. K
Gyalog levél. Epistola per expressum missa. Gyalog ember által küldött levél. Faludi T. É. p. 121.
Halladék-levél. Prorogatoriae. PP.
Hallasztó levél. idem. NC. p. 457.
Határ-levél. Metales. PP.
Határ-járó levél. Literae metales. NC. p. 393. 455.
Házasság-levél. Biró Márton, Micae p. 336.
Hit-levél. Literae salvi conductus.
Hitelező levél. Credentionales. Tiszti Szótár p. 46.
Hites levél. Literae publicae fidei. NC. p. 393.
Idéző levél. Citatoriae. NC. p. 453. PP.
Iktató levél. Statutoriae. PP.
Intő levél. Admonitoriae literae.
Itélet-levél. Sanctionales.
Kegyelem-levél. Grationales. NC. p. 455. PP.
Kérdezkedő levél. Inquisitoriae. PP.
Keresztelő levél. Baptismales literae. S. K.
Kerülő levél. Encyclicae, currentales.
Kezes levél. Literae fidejussoriae.
Könyörgő levél. Instantia. Faludi T. É. p. 190.
Könyv-levél. Pagina. S. K.
Kötelező levél. Literae obligatoriales.
Kötés-levél. Frigy-levél. Pázm. Kal. p. 1038.
Menedék-levél. Quietantia, expeditoriae, apocha. CM. PP.
Móring-levél. Literae dotalitiae.
Nemes-levél. Nobilitares literae. S. K.
Nemzetség-levél. Literae generationales. NC. p. 393.
Nyíltt levél. Literae patentes.
Nyugtató levél. Quietantia.
Ok-levél. Syngrapha, hypotheca. M. A. Privilegium, donatio, literae causales, privilegiatoriae. VM. p. 297. NC. p. 457. PP.
Oltalom-levél. Protectionales. NC. p. 457. PP.
Osztály-levél. Literae divisionales. PP.
Örök-levél. Fassio perennalis.
Parancsoló levél. Praeceptoriae, mandatum. NC. p. 457. PP.
Pöcsétes levél. Literae obsignatae.
Prókátor-levél. Procuratorie, NC. p. 457.
Szabadság-levél. Ablicentionales.
Szabaduló levél. Literae peracti tyrocinii. S. K.
Szék-levél. Inductionales. NC. p. 455.
Szőlő-levél. Pampinus. S. K.
Tanu-levél. Documentum literarium.
Tilalom-levél. Prohibitoriae, inhibitoriae. NC. p. 457. PP.
Úti levél. Passuales, salvi conductus. Pázm. Kal. p. 1043.
Vallató levél. Compulsoriae. PP.
Válasz-levél. Relatoriae. PP.
Válás-levél. Libellus repudii. Csuzi, Tromb. p. 255.
Váltó levél. Cambiales.
Vándorló levél. Literae liberi meatus. S. K.
Vásár-levél. Emptionales. PP.
Véd-levél. Protectionales literae. Tiszti Szótár. p. 59.
Zálog-levél. Pignoratitiae.
Zárt levél. Literae clausae.
Levele. Ejus folium, ejus epistola.
Leveledzik. Foliola emittit.
Levelek. F. Szabolcs Vben.
Levelenként. Foliatim. S. I.
Leveles. Foliosus, pampinosus. item proscriptus, infamia notatus. M. A.
Leveles ág. Frons — dis. M. A.
Leveles ház. Tabularium, archivum. S. I.
Leveles munka az állványokon. Frondes, opus frondeum, encarpa. S. I.
Leveles szín. Scena, viridarium. M. A. A' leveles színben nehéz volna télben meg lakni. km.
Leveles tár. Chartophylaceum, tabularium, archivum S. I.
Levelesít, levelesíti. Proscribit. M. A.
Levelesítés. Proscriptio. M. A.
Levelesedik. Frondescit. S. I.
Levelet bé pöcsételi. Signat literas. M. A.
Levelet el fogja. Intercipit literas. PP.
Leveletlen. Carens foliis, frondibus destitutus. S. I.
Levelez. Correspondet. S. I.
Levelezi. Pampinat. M. A.
Meg levelezi. Pampinat. Vajda 3. K. p. 299.
Levelezés. Pampinatio. M. A. it. Commercium literarum.
Levelező. Pampinator. M. A. it. Correspondens, usu junctus mutuarum literarum. S. I.
Levelezik. Folia emittit. Pázm. Pred. p. 701.
Levelény, vagy fejetlen saláta. Lactuca communis. S. I.
Levelész. Aphis. Blattlaus. S. I.
Levélke. Foliolum, literula. Vajda K. É. 3. K. p. 154.

LÉB.

LÉB.
LÉBENY. F. Mosony Vben.

LÉCZ.

LÉCZ. Tignum, tigillum. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
Lécz (Ó, új) Sz. PP. Torontál Vben.
Lécz' falva. F. Bereg Vben. E. F. Háromszék Székében.
Lécz-furó. Terebrum tigillare.
Lécz-szeg. Clavus tigillaris.
LÉCZEZ, léczezi. Cantheriis tigilla adfigit.
Meg léczezi. Tigillis munit. Lippai Vir. Kert. p. 17.

LÉDER.

LÉDER. Dissolutus. Él ezen szóval Pesthi, Meséji p. 74. „Mert Isten, és ember semmi a' gonosz lédernél.“ Consonat germanicum: liederlich. L. Ledér.

LÉG.

LÉG.
Lég (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
LÉGELY. Obba. M. A. CM. Lagena, ampulla. S. I.
LÉGEN. E. F. Kolos Vben.

LÉGRÁD.

LÉGRÁD. MV. Szala Vben.
LÉGRÁDI. Legradiensis.
Légrádi bicsak, Faludi. E. M. p. 78.

LÉGY.

LÉGY. Musca. M. A. Olly szomorú, mint őszszel a' légy. km.
Légy-este kép. Imago a muscis conspurcata. Faludi E. M. p. 242.
Légy-fogó pók. Araneus muscarius. NC. p. 141.
Légy-kapó. Muscicapa. S. I.
Légy-madár. Trochilus minimus. Kolibri. S. I.
Légy-ölő gomba. Agaricus muscarius. S. I.
Légy-ütő. Legyeket fogyasztó lapos szij. S. I.
Légy-űzö. R. Flabellum muscarium. S. I.
Légy-verő. idem.
* Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomyia. M. A.
Ló-légy. Asilus. M. A.
LEGYE. Ejus musca.
LEGYES. Muscas habens, muscis abundans.
Legyes. Apró szőlővel meg hintett tészta mű. S. I.
Legyes Bénye. F. Zemplin Vben.
Legyes ló. Equus a muscis infestatus. Hányja veti fejét, mint a' legyes ló. km. Dug. 1. R. p. 200.
LEGYEZ. Legyezi. Muscas flabello abigit, pellit muscas. M. A. it. Tuetur, protegit.
Legyezés. Ventilatio. M. A.
Legyező. Flabellum, muscaria, muscarium. M. A. CM.
Legyező-hordozó. Flabellifer. M. A.
LEGYINT. Leniter percutit, tamquam muscas abacturus. Pesthi' Meséji. p. 79.
Meg legyinti — Csak alig legyintettem meg.
LÉGYI. Muscarius. M. A.

LÉH.

LÉH. F. Abauj Vben.
LÉHA. Rubigo, res vilis. PP.

Léhás. Vilis, abjectus, rubigine tactus. PP.
Léhásodik. Rubiginem contrahit.
Meg léhásodott a' búza is. Kulcsár, Hazai Tud. 1825. 2. R. p. 354.

LÉJÓ.

LÉJÓ. Tölcsér. Infundibulum. M. A.
LÉJÚ. idem. M. A.

LÉK.

LÉK. Fissura, foramen, hiatus. M. A.
LÉKEL, lékeli. Findit, fissuram facit.
Meg lékeli a' dinnyét. Sz. D.
LÉKES. Ingoványos.
Lékes semlyék: lábat meg nem tartó ingoványos hely. Sz. D.
LÉKET vág a' jégen. Glaciem perforat, hiatum facit in glacie. Sz. D.
LÉKEZ, lékezi. Fissuram facit. Meg lékezi a' jeget. Sz. D.

LÉKA.

LÉKA. MV. Vas Vben.

LÉL.

LÉL.
Lél. (Érsek, kis, nagy) Sz. PP. Komárom Vben.
LÉLEDzik. Intermiscetur, intricatur sceleri. M. A. Reatum contrahit.
Léledzés. Reatus. M. A.
LÉLEK. Anima. M. A. Spiritus.
Lélek-áros. Mango. S. I.
Lélek-bujdosás. Metempsychosis. S. I.
Lélek-csap. Respiraculum, foramen spiraculi in dolio. M. A.
Lélek-cső. Trachea, arteria aspera, fistula spiritalis. S. I.
Lélek-harang. Campana animas agentium.
Lélek-járás. Oberratio defunctorum S. I.
Lélek-kínozó. Animam adfligens. Pázm. Pred. p. 326.
Lélek-kínszerítés. Adjuratio daemonum, v. Psychomantia. S. I.
Lélek-kínszerítő. Exorcista. S. I.
Lélek-lak. Corpus, domicilium animae. S. I.
Lélek-lopó. Fur animarum. Pázm. Kal. p. 523.
Lélek-lyuk. Spiraculum. Pázm. Pred. p. 814.
Lélek-mondás. R. Blasphemia. Simontornyai Basa 1669. puncto 3. (Quia antiqua Hungarorum blasphemia fuit „Bestye-lélek-kurafi").
Lélek-nyerés. Lucratio animae. Pázm. Pred. p. 41.
Lélek-pénz. Solutio a quovis capite parochis praestari solita. Pap paptól nem kér lélek-pénzt. km.
Lélek-romlás. Ruina animae. Pázm. Pred. p. 142.
Lélek-szakadva. Nimium festinanter, properanter. S. I.
Lélek-szerető. Amator animarum. Pázm. Pred. p. 1055.
Lélek-terhelő. Animam adgravans. Faludi, N. U. p. 112.
Lélek-vesztő. Animam perdens. Pázm. Kal. p. 516. 982.
Lélek-vesztő ladik. Navis ruinosa, facile submergibilis.
Lélek-vesztő leczkék. Faludi, N. U. p. 184.
Lélek-vétel. Respiramen. S. I.
Lélek-vevés. Respiratio. S. I.
* Elevenítő lélek. Animalis spiritus. S. K.
Érzékeny lélek. Anima sensitiva. M. A.
Gyáva lélek. Ignavus, imbellis, timidus. S. K.
Jó lélek. Bonus genius. S. K.
Mennyei lélek. Coelestis genius, spiritus. S. K.
Nagy lélek. Grandis animo, magnanimus. S. K.
Nyersen tartó lélek. Anima vegetativa. M. A.
Okos lélek. Anima rationalis, mens. M. A.
Roszsz lélek. Malus daemon.
Szent lélek. Spiritus sanctus. item t. h. n. Magyar és Erdély-országban.
LÉLEKBE járó dolog. Res conscientiosa, summi momenti.
LÉLEKTELEN. Sine anima. Káldi, Sap. 14. 29.
LÉLEKZik. Spirat. Faludi, N. U. p. 36.
Lélekzés. Spiritus, spiramen, spiraculum, anhelitus. M. A. Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
Lélekzet. Anhelitus, spiraculum. M. A.
Lélekzet-vétel. Respiratio, respiramen. M. A.
Lélekzetet nehezen vevő. Zúgó. Suspiriosus, asthmaticus. M. A.
Lélekző. Spirans, respirans.
Lélekző gége. Gurgulio, trachea. M. A.
Lélekző lyuk a' pinczén. Spiramentum. PP.
Lélekzőt hágy. Spiraculum faci. PP.
LÉLETEZik. Respirat. Hallottam Izsákfán 1828. Nov. 2.
LELKE. Ejus anima, spiritus. Sem Istene, sem lelke. km.
Lelke rajta. km.
Isten' lelke. Spiritus Dei.
Lelkéhez nem fér. Non est talis. PP.
Lelkén el nem viszi. Fatebitur, dicet, non celabit.
Lelkére hagyja. Relinquit ejus conscientiae.
Lelkére köti. Strictissime obligat.
Lelkére nem veszi. Non sumit cordi.
Lelkére szólt. Loquitur ad ejus animam.
Lelkét ki adja. Exspirat. M. A.
LELKEM' mássa. Alter ego. Faludi, E. M. p. 249.
Lelkem' esmérete nem vádol. Conscientia non accusat. PP.
LELKENDEZ. Anhelat, respirat. PP.
LELKES. Animatus. M. A.
Lelkes állat. R. Animal, animans. Pesthi.
Lelkes fánk. Béles fánk. Pastillus frixus cum nucleo. S. I.
Lelkesedik. Animatur. S. I.
Lelkesen. Efficaciter, ex animae viribus.
Lelkesen hozzá látott.
Lelkesít, lelkesíti. Animat, vivificat, animam indit. M. A.
Meg lelkesíti. idem. M. A.
LELKET vesz. Respirat. M. A.
Lelket érez benne. Observat eum vivere. Hamar, még lelket érzesz benne. km. Vivit, incende ignem. KV. p. 539.
Lelket ver belé. — Alig tudtak lelket belé verni. km.
LELKETLEN. Inanimis, inanimus, exanimalis. M. A.
LELKI. Spiritualis. S. I.
Lelki atya. Pater spiritualis, pastor animarum. S. I.
Lelki erő. Virtus, vis animae. Faludi, N. E. p. 147.
Lelki fegyver. Arma spiritualia.
Lelki gondviselő. Curator animarum. Faludi N. A. p. 196.
Lelki isméret. Conscientia. M. A. A' jó lelki ismeretnek nem kell itélő bíró. km.
Lelki isméretében tudja. Conscit. M. A.
Lelki isméret furdalja. Conscientia angitur.
Lelki ismérete ellen cselekszik. Non ducit religioni. PP.
Lelki-képpen. Spiritualiter. S. I.
Lelki kincs. Thesaurus spiritualis.
Lelki pásztor. Sacer curio.
Lelki szegény. Pauper spiritu. Pázm. Pred. p. 366.
Lelki tanítás. Catechesis, sacra institutio.
Lelki tanító. Catecheta, sacer orator.
Lelki testi barát. Amicus intimus.
Lelki testi szabadságért harczol. Certat pro aris, et focis. S. I.
Lelki vezér. Pastor animarum, sacrorum antistes. S. I.
Lelkiség. Spiritualitas. S. I.
LELKÜ.
Jó lelkű. Qui bonam sortitus est animam
Nagy lelkű. Magnanimus.
Lelküség.
Jó lelküség. Sinceritas.
Nagy lelküség. Magnanimitas.

LÉMONYA.

LÉMONYA. Mala limonia. M. A. PP.
Lémonya' leve. Succus pomi citrini. Pázm. Pred. p. 5.

LÉNÁRT.

LÉNÁRT. t. f. n. Leonhardus. M. A.
Lénárd-falu. F. Szatmár Vben.
Lénárd-Darócz. F. Borsod Vben.
Lénárt' falva. F. Gömör Vben.
Lénárt-tó. F. Sáros Vben.

LÉP.

LÉP. Lien, splen, item Viscus, viscum. Szedd el a' lépet. km. Fuge, dum licet. M. A.
Lép-daganat. Tumor splenis. S. I.
Lép-evő. Turdus viscivorus. S. I.
Lép-fájás. Affectus lienis. S. I.
Lép-fánk. Sz. D.
Lép-fű. Asplenium. PP.
Lép-kórság. Malum hypochondriacum.

Lép' sonkolya. Propolis. M. A.
Lép-veszszö. Virga viscosa. Faludi. E. M. p. 26.
* Lélek-fogó lép. Pázm. Kal. p. 919. „Ékes ének mellé lélek-fogó lépet hánynak.“
Madár-fogó lép. Viscus. M. A.
LÉPBEN akadott. Visco implicatus, oblinitus. PP.
LÉPE. Ejus lien.
Lépe-fájó. Lienosus, lienicus, splenéticus. M. A.
LÉPES. Viscosus. Ragadós. M. A. CM. it. Hypochondriacus, lienosus. S. I.
Lépes méz. Melicerium, favum mellis. M. A. Pázm. Pred. p. 510. 686.
Lépes veszszö. Viscata virgula, calamus viscatus. PP. Pázm. Pred. p. 1135.
Lépes veszszöbe akad. Visco implicatur. PP.
LÉPET csinál. Cerificat. M. A.
LÉPEZ, lépezi. Inviscat. M. A.

LÉPik.

LÉPik. Graditur. M. A. Tövisbe lépett. km.
Által lépi. Transgreditur. M. A. Nem hisznek az aszszonynak, míg a' kerék-vágást által lépheti. km.
Bé lép. Introgreditur. M. A.
Belé lépik. Ingreditur. M. A.
El lépi. Progreditur, transgreditur. M. A.
Elö lép. Progreditur.
Félre lépett hivataljában. Sz. D.
Föl lép. Scandit. Sz. D.
Hátra lép. Regreditur, recedit.
Ki lép. Egreditur. M. A. Ki lépett a' szépek' seregéböl. km.
Le lép. Descendit.
Meg lépi. Gressu metitur.
Reá lép. Supercalcat, v. consentit, assentitur. S. I.
Viszsza lép. Regreditur. M. A.
LÉPCZ.
Lépcze. Gradus. Faludi. B. E. p. 42.
Lépczel. Procedit. Faludi N. A. p. 9. 127. T. É. p. 86.
Elö lépczel. idem Faludi. N. E. p. 222.
Lépczelhet. Potest procedere. Faludi. N. A. p. 207.
LÉPCS.
Lépcsel. Gressus facit lente. M. A.
Lépcsö. Gradus, scalae denticulus. M. A.
LÉPDEGEL. Lente graditur, pedetentim gressus facit. S. I.
LÉPÉS. Passus. M. A. Gressus. Egy két lépést ne sajnálj tölem. Sz. D.
Által lépés. Transgressio.
Bé lépés. Ingressus, ingressio. M. A.
Egyenlö lépéssel. Pari passu. Pázm. Pred. p. 825.
El lépés. Progressio. M. A.
Félre lépés. Faludi. N. A. p. 222.
Ki lépés. Progressio, egressio. M. A.
Viszsza lépés. Regressio, regressus. M. A.
Lépésnyi. Quod passu distat. S. I.
Egy lépésnyi. Unius passus.
Ezer lépésnyire van. Distat ad mille passus.
LÉPHETETLEN.
Által léphetetlen. Non transgredibilis. S. I.
LÉPINT. Lente graditur. S. I.
Bé lépintett a' házba. Sz. D.
LÉPÖ. Gradiens.
Bé lépö. Ingrediens.
Ki lépö. Egrediens.
Ki lépöben van. Est in egressu VM. p. 2.
LÉPTE. Passus ejus. S. I.
LÉPTET, lépteti. Facit, ut gradiatur, procedat.
Elö lépte i. Promovet.
Léptetés. Gradatio.
Elö léptetés. Promotio.
Léptetést menj. Gradatim procedas.
Léptetve. Pedepressim. M. A.
LÉPVE. Gradatim, passuatim.
Lépve ennyi. Tot passus facit.
Lépve járó. Gradarius. S. I.
Lépve lépve. Gradatim. Faludi B. E. p. 105.

LÉRÁNT.

LÉRÁNT. t. f. n.
Léránt' háza. Sz. P. Szala Vben.
Szent Léránt. F. Vas Vben.

LÉSKÁL.

LÉSKÁL. Racemat.

LÉSZ.

LÉSZ.
LÉSZA. Pertica, palus, palanga. M. A. Cista viminea, in qua rustici caseum, farcimina, aliaque, quae perflatum aëris requirunt, conservare solent. Appendunt in ambitu domus ope perticae, ut nempe sit aëri pervia.
Lésza. Hal-fogó eszköz. Cista viminea piscatoria. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37. Tapogató.
LÉSZKA. Az aszalónak sövénye, mellyre a' szárítandó gyümölcsöt töltik. Sz. D.

LÉT.

LÉT.
LÉTA. Sz. P. Somogy Vben.
Kis Léta. F. Szabolcs Vben.
Magyar Léta. E. F. Torda Vben.
Nagy Léta. F. Bihar Vben.
Oláh Léta. E. F. Torda Vben.
LÉTKA. E. F. Kövár' Vidékében.

LÉTRA.

LÉTRA. Scala. S. I.

LÉVA.

LÉVA. MV. Bars Vben.
LÉVÁRD (Kis, nagy). MV. és F. Posony Vben.
LÉVÁRT. F. Gömör Vben.

LÉZZ.

LÉZZ.
LÉZZEG. Oberrat, fluitat. M. A. Monoszlai, Hit' oltalma p. 47. Pázm. Kal. p. 408.
Lézzegés. Oberratio. Pázm. Kal. p. 605.
Lézzegö. Evolaticus, item Scurra, vagans. M. A. Pázm. Kal. p. 405.
Lézzegö ifjú. Faludi, E. M. p. 243.
LÉZZENG. Oberrat. Beniczki, p. 26. 210.
Lézzengö. Vagabundus. Beniczki, p. 87.

LI.

LIB.

LIB. E' szóval híják az apró lud-fiakat: Lib lib.
LIBA. Pullus anserinus. Lud-fi. M. A.
Liba. F. Vas Vben.
Liba-természet. Dug. km. 1. R. p. 1.
Liba-szelidség. Ibidem. p. 8.
Liba-ször. Dug. km. 1. R. p. 259.
Libád. F. Esztergom Vben.
Libánczol. Midön a' kisded förösztetik, és jó kedvében, kezével, lábával csapkodja, rúgdozza a' vizet, akkor mondatik hogy „a' kisded szinte libánczol.“ Hallottam Sághon 1818. Máj. 29.
LIBÓCZ. Vanellus, spermologus. PP. Larus. Káldi Levit. 11. 16. Deu. 14. 16. M. A. Libecz, libucz. idem. PP. Földi, p. 196. Bébicz.

LIBÁN.

LIBÁN. t. f. n. Libanius.
Libán' falva. E. F. Torda Vben.

LIBERIA.

LIBERIA. Tessera herilis, vestis tesseraria, vestiaria tessera, vestiarium symbolum. PP. Faludi, N. E. p. 133.
Liberia-posztó. Pannus tesserarius.
LIBERIÁS. Habens vestem tesserariam.
Liberiás inas. Famulus tesserarius.
Liberiás köntös. Vestis tesseraria. PP.
LIBERIÁZ, liberiázza. Veste tesseraria donat. Csuzi, Tromb. p. 438.

LIB.

LIB.
LIBECZ. Vanellus. M. A.
LIBEG.
Libeg lebeg. Movetur, agitatur.
Libegel. Kelemen Borbála' Hasonl. p. 52.
LIBBEN.
Meg libben. Vajda, 2. K. p. 100.

LIDÉRCZ.

LIDÉRCZ. Ephialtes, incubus. M. A. Ludvércz. Kinek roszsz a' lelki ismérete, lidérczczel álmod. km.
LIDÉRCZES. Lunaticus. M. A.

LIF.

LIF.
Lif laf. Vajda, K. É. 1. K. p. 171.
LIFEG.
Lifeg lafog.

LIGET.

LIGET. Saltus, nemus. M. A. CM. Ritkultt erdő. Sz. D. Víz-parton való berek. S. I.
Liget. FF. Baranya, Pest és Tömös Vkben. E. FF. alsó Fejér és Torda Vkben.
Liget-erdő. Lucus. Vrancsics.
Liget-őrző. Saltuarius. M. A.
* Aba-liget. F. Baranya Vben.
Hoszszu liget. F. Bihar Vben.
Kercse-liget. F. Somogy Vben.
Kotyi liget. F. Bihar Vben.
Köves liget. F. Marmaros Vben.
Magos liget. F. Szatmár Vben.
Szeg-liget. F. Torna Vben.
Szig-liget. F. Szala Vben.
LIGETES. Nemorosus, saltuosus. M. A. Ligetes berkek. Prágai p. 155.
Ligetesűl. Lucis interstinquitur.
Meg ligetesül a' szölö. Hallottam Sághon 1825. Sept. 21.
LIGETI. Nemorensis, nemoralis. M. A.

LIH.

LIH. Hang-név.
LIHEG. Halitum ducit. Himfi 1. R. p. 162.

LIK.

LIK. Foramen, fovea. vide LYUK. M. A.
Lik-ér. F. Gömör Vben.
Agyag-lik. F. Szala Vben.
LIKA. Vár Liptó Vben.
LIKACS. Foramellum.
Likacsos. Multiforatilis, multiforis, fistulosus. M. A.
Likacsos sajt. Caseus fistulosus. M. A.
LIKAD. Foramen accipit.
Ki likad.
Meg likad.
Likadtt. Perforatus. M. A.
LIKKAN.
Nagyot likkantt ez a' fa. Hallottam Sághon 1818. Aug. 11.
LIKAS. Foraminosus. M. A.
Likas. Sz. P. Bács Vben.
Likas ír. Aristolochia rotunda. M. A.
Likas bikas. Foraminosus, fistulosus. Csere Encycl. p. 333.
Likasodik. Foramen accipit. S. I.
Likasúl. idem.
LIKASZT, likasztja. Perforat. M. A.
Által likasztja. Perforat. M. A.
Bé likasztotta a' fejét. Incussit caput ejus.
Ki likasztja. Efforat.
Meg likasztja. Perforat, desubulat. M. A.
Likasztott. Perforatus. M. A.
LIKGAT, Liggat, liggatja. Foramellis pertundit.
Ki liggatja. Perforat.
Meg liggatja. Foraminat, perforat. M. A.
Meg liggatás. Foraminatio, perforatio. M. A.
LIKI.
Liki Varsány. Sz. P. Veszprém Vben.
LIKOCS. Sz. P. Győr Vben.

LIKTÁRIOM.

LIKTÁRIOM. Conditum, confectum electuarium. PP. Pázm. Pred. p. 135.
Liktáriom-csináló. Conditor, condimentarius, dulciarius. PP.

LILE.

LILE. Species colymbi. S. I.

LILIOM.

LILIOM. Lilium. M. A.
Liliom-bokor. Lilietum. M. A.
Liliom-olaj. Oleum lirinum. PP.
Liliom-szál. Scapus lilii.
* Apró liliom. Gladiolus segetalis. Csapó p. 160.
Béka-liliom. Anticantharus. CM.
Erdei liliom. Periclymenon. M. A. L.
Fejér liliom. Lilium album. Csapó p. 160. A' fejér liliomnak is fekéte az árnyéka. km.
Kék liliom. Iris. CM. Iris domestica, lilium caeruleum. Csapó p. 159.
Sárga liliom. Iris palustris, acorus adulterinus. Csapó p. 159.
Török liliom. Lilium rubrum, sive miniatum byzanticum Clusii. Csapó p. 160.
LILIOMI. Liliaceus. M. A.
LILIOMOS. idem. S. I.
LILIOMOZ, liliomozza. Liliomot reá süti.
Meg liliomoztatott. Csuzi, Tromb. p. 749.

LIMBA.

LIMBA. Oscillum.
Limba. E. F. Alsó Fejér Vben.
LIMBÁL, limbálja. Oscillat, agitat.
Limbálás. Oscillatio, agitatio.
Limbáló. Oscillans v. oscillatorium.
Limbálódik. Agitatur.
LIMBÁZ. In oscillo agitat se.

LINIA.

LINIA. Linea. M. A.
Liniák' köze. Interstitium. PP.
LINIÁL, lineálja. Lineat. M. A.
Liniálás. Linearum descriptio, productio. PP.
LINIÁZ, liniázza. Lineas ducit. PP.
Meg liniázza. Lineas ducit, producit lineas. PP.
Liniázó fa. Regula. PP.
Liniázott papiros. Charta lineis exarata, descripta. PP.

LINKÓ.

LINKÓ. Mocsáros, vizes, ingoványos hely.
LINKÁBÁS. Incubus, ephialtes. M. A. PP.

LIP.

LIP.
LIPICZKEL. Tipiczkel. A' vén, v. beteg lipiczkel (tipeg) a' járásban. Sz. D.
LIPICSKEDik.
LIPPEN. Nagy Váthi, G. Aszszony p. 192. Meg huzza magát, le lapúl.

LIPÓT.

LIPÓT, Lipolt, Lipold. t. f. n. Leopoldus. Csuzi, Síp-szó p. 84.
Lipóld. F. Posony Vben.
Lipóld' fa. Luippersdorf. F. Vas Vben.
Lipót' fa. F. Somogy Vben.

LIPTÓ.

LIPTÓ.
Liptó Vármegye. Comitatus Liptoviensis. Liptó vármegyei sajtot ajándékoz, hogy érte lovat nyerjen. km. Metuo Danaos vel dona ferentes. Szirmai, Parab. p. 116.
Liptó-újvár. Vár Liptó Vben.
LIPTÓD. F. Baranya Vben.
LIPTÓSÁG. R. Ducatus Liptoviensis. Belius, Not. Hung. Tom. 2. p. 551.

LIROM.

LIROM. lárom. Sámbár mit felelnek p. 601.

LISZLÓ.

LISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Szent Liszló. F. Szala Vben.

LISZT.

LISZT. Farina. M. A. El fogy a' liszt, ha sok markon megy által. km.
Liszt-enyv. Colla farinacea, gluten farinaceum. S. I. Csíriz.
Liszt-féreg. Fülemülék' kedves eledele.
Liszt-láng. Pollen, pollis. M. A. Ador. CM.
Liszt-lángi. Pollinarius. M. A.
Liszt-lopó. Fur farinarius. Szirmai, Parab. p. 131.
Liszt-moly. Blatta, vermis farinaceus. S. I.
Liszt-por a' malomban. Farina volatica.
Liszt' széke. Simila, similago. M. A.
Liszt' szine. Liszt-láng. S. I.
Liszt-szitáló. Pollintor, pollinctor. M. A.
Liszt-tartó. Farinarium. M. A. Cella farinaria. PP.
Liszt-vetés. VM. p. 259.
Liszt-virág. Simila. Vrancsics.
Liszt' virága. idem. M. A.
* Árpa-liszt. Polenta. NC. p. 65.
Búza-liszt. Farina triticea. A' disznó is néha búza-lisztet eszik. km.
Császár-liszt. Mund-liszt. Török levél, melly Kanizsán költt 1679. Apr. 17.
Kenyér-liszt. Farina ordinaria, qualis nempe pro pane communi adhibetur.
Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.
Rozs-liszt. Farina siliginea.
Zsömlye-liszt. Similago. NC. p. 65.
Szép liszt. Farina munda. Két kő közül kell a' szép lisztnek ki menni. km.
Szitáltt liszt. Pollis, pollen. M. A. L.
LISZTEL. Farinam fundit.
Jól lisztel. Jól adja a' lisztet. Malomi szóllás. Hallottam 1826. Octob. 7.

Lisztelö malmok. Molae farinam fundentes. Faludi, E. M. p. 245.
LISZTES. Farina obsitus. PP. Habens farinam.
Lisztes láda. Cista farinaria.
Lisztes kása. Puls e farina.
Lisztes kolbász. Farcimen farina fartum.
Lisztes zsák. Saccus farinarius.
LISZTET szitál. Pollincit. M. A.
LISZTEZ, lisztezi. Farina conspergit. S. I.
Bé lisztezi. idem.
Meg lisztezi. Perspergit farina.
LISZTI. Farinaceus, farinarius. M. A.

LITVA.

LITVA.
Litva-ország. Lithvania. Pázm. Kal. p. 767.

LITY.

LITY.
Lity loty.
LITYEG. Lityeg a' kevés jószág a' nagy edényben, ha rázzák. S. I.
Lityeg fityeg, mint vén csákó a' süvegen. km. Dug. 1. R. p. 205.
Lityeg lotyog. S. I.

LIU.

LIU. Infundibulum doliarium, caudatum infundibulum, doliaria clepsydra. PP.
Liju. idem. NC. p. 103.
Livu. idem. Benkö, Transylvania, Tom. 1. p. 420.
LIVÓ. idem.
Livó. F. Sáros Vben.

LIZI.

LIZI. Elisabetha juvencula.

LO.

LOB.

LOB. R. Jacit, jactat, jaculatur. S. I.
LOBB. Flamma.
Lobban. Inflammatur. M. A. it. Effervet, effervescit v. jactatur. S. I.
Föl lobban. In flammam erumpit. Vén aszszony föl lobban, mint a' puskapor. km.
Meg lobban. Inflammescit. M. A.
Lobbanás. Inflammatio. M. A.
Lobbant, lobbantja. Ejaculatur, projicit. M. A. it. Incendit, fervefacit. S. I.
Föl lobbantja. Accendit. Pázm. Pred. p. 988.
Szemére lobbantotta. Exprobravit ei.
Lobbantyú. Jaculum, v. bombarda, v. fax, funale. S. I.
Lobbaszt, lobbasztja. Flammat. M. A. L.
Lobbot vet. In flammam erumpit.
LOBOG. Vibrat, fluitat, tremit. M. A. it. Flammat, ardet. S. I.
Lobog a' láng. Sz. D.
Lobognak a' szélnek eresztett zászlók. Sz. D.
Lobogó. Velum, velivolus, volitans, fluitans. M. A. it. Vexillulum, vexillum penitum, caudatum, draconarium, bilingue, flammula. PP.
Lobogó tűz. Ignis flammans. S. I.
Lobogós. Fluitans. M. A. Volitans, v. fulmen. S. I.
Lobogos újjú ing. Sip-újjú magyar ümög. Sz. D.
Lobogtat, lobogtatja. Vibrat, movet, motat. M. A.
Lobogtatás. Ventilatio. M. A.
LOBTYÚ. R. Pila. Lapta, labda, lobbantyú. S. I.

LOCS.

LOCS. Illuvies, lacuna. S. I. Minden lében locs. Ardelio. M. A. Vis dicam, quid sis? magnus es ardelio. Martialis.
Locs-pocs. Eluvies, eluvio. M. A.
LOCSA. Aqua, vel lama. S. I.
LOCSADÉK. Mosadék, pocsadék. S. I.
LOCSCSAN. Aqua effusa sonum dat.
Locscsant, locscsantja. Aquam cum sonitu effundit.
Szemébe vizet locscsantott. Ad oculos ejus aquam cum sonitu projecit.
LOCSK (Locsok, mint Mocsok). Macula, squalor, labes. S. I.
Locska. Loquax, garrulus. Sz. D.
Locska föcske. Garrula hirundo. Dug. km. 1. R. p. 129.
Locska száj. Os garrulum. Szapora, mint a' locska száj. km. Dug. 1. R. p. 230.
Locskál. Faludi, N. E. p. 90. Egy pocsban locskálnak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Locskol, locskolja. Turpat, sordidat. S. I.
Locskolódik. Sordidatur.
Locskos (mint mocskos). Sordidus, spurcus. S. I.
Locskosodik. Sordescit, sordet. S. I.
LOCSMÁND. MV. Soprony Vben.
LOCSOG. Fluitat. M. A. it. Garrit, blaterat. S. I. Faludi N. U. p. 114. T. É. p. 202.
Ki locsog. Effluitat. M. A.
Locsogás. Blateratio. A' sok locsogásban fejéret pök, mint a' Prépost. km. Dug. 1. R. p. 129.
Locsogat, locsogatja. Movet, motat, funditat. M. A.
LOCSOL, locsolja. Perfundit. Vajda. 2. K. p. 21.
Ki locsolja. Effunditat. M. A.
Meg locsolja. Aqua perspergit.
LOCSOS. Aquosus, uvidus, madidus. S. I.
Locsoskodik. Madescit.
Locsoskodás. Monoszlai, Hit' oltalma p. 150.
Locsosodik. Madescit. S. I.
LOCSÓD. Sz. P. Pest Vben.
LOCSPOL, locspolja. Spurcat. Sz. D.
Locspolódik. Sordet. Sz. D.

LOH.

LOH.
LOHAD. Detumet, deturget.
Le lohad. Deturget. CM. Conflaccescit. M. A.
Le lohadtt erszénye, haragja, dagálya, a' víznek árja.
Meg lohad. Detumet, deturget. M. A. Relentescit. CM.
Lohadás. Detumescentia.
Lohadhatatlan. Indetumescibilis. Sz. D.
LOHASZT, lohasztja. Facit, ut detumescat. Sz. D.
LOHOG. Cum impetu cadit. Szinte lohogott, úgy esett.
LOHOL, loholja. Verberat, pulsat. M. A.
Jól meg loholták. Bene dedolatus est. Sz. D.
Meg loholja. Fustigat, dedolat, verberat. M. A. Deverberat. CM.
LOHÓ. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.

LOM.

LOM. Pruina in arborum ramis congelata. PP.
LOMÁNY. E. F. Szász-Sebes Székében.
LOMOS. Pruinosus. PP.
LOMOZik. Pruinas concipit. Sz. D.

LOMB.

LOMB. Frons — dis. PP. Zöld gally, zöld ág. Sz. D.
Dió-lomb. Frons juglandis. Himfi. 2. R. p. 115.
LOMBA. Oscillum.
Bolond lomba, ördög' lova. Játék' neme a' paraszt gyermekeknél. Le vernek t. i. egy vastag fát, arra akasztanak keresztül egy vastag durungot, két végére reá ülnek, és úgy forgattatják magokat.
LOMBOS. Frondosus, nemorosus. PP.
Lombosodik. Frondescit.
Lombosodik az erdö. Sz. D.

LOMBIK.

LOMBIK. Alembicum, stillatoria cucumella. PP.

LOMHA.

LOMHA. Deses, remissus. PP. A' kövér has lomha. km. Dug. 2. R. p. 221.
LOMHASÁG. Desidia. Csere Encycl. p. 242.
LOMHÁLKODik. Pigritatur. Sz. D.

LOMP.

LOMP. Sacconia. M. A. Kalap' módra öszve vert posztó' neme. Sz. D.
LOMPOS. Protuberans. Bugyogós. A' lomposba rezeltt. Pázm. Kal. p. 211.
Lompos nadrág. Caligae protuberantes. M. A.
Lomposkodik. Protubeiat. Sz. D.
Lomposság. Protuberantia. Sz. D.

LONCZ.

LONCZ. Vinca pervinca. Börvény. S. I. Csapó p. 45.

LONCS.

LONCS. Faex, sordes. S. I. Szenny, mocsok, rusnyaság. Sz. D.
LONCSOS. Sordidatus. M. A. CM.
Loncsosít, loncsosítja. Sordidat. Sz. D.
Loncsoska. Sordidulus. M. A.
Loncsoskodik. Sordet. Sz. D.
Loncsosodik. Sordidatur. Sz. D.

LOP.

LOP, lopja. Furatur, subripit. M. A.
Bé lopja magát. Furtive se infert.
El lopja. Subripit, suffuratur. M. A. A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
El lopja magát. Subterfugit. M. A.
Ki lopja. Surripit, furtim aufert, clam eximit. M. A.
Meg lopja. Spoliat, defraudat.
LOPADÉK. Res furto ablata, furto sublatum. S. I. Sz. D.
LOPAKODik. Furtim insidiatur. S. I.
LOPÁS. Furtum, subreptio. M. A. A' Czigányt nem kell lopásra tanítani. km.
El lopás. Ablatio, sublatio furtim. M.A.
LOPDOZ, lopdozza. Saepius, et minutim furatur.
El lopdozza. Furto minutim aufert.
LOPHÁGY. F. Szathmár Vben.
LOPOGAT, lopogatja. Subfuratur, subripit. M. A.
Lopogatás. Compilatio. M. A.
Lopogató. Fur, furans frequenter. M. A.
LOPOTT. Furtivus, subreptitius. M. A.
Lopott jószág. Res furto sublata.
El lopott. Surreptus. M. A.
LOPÓ. Fur. M. A.
Lopó, ki meg ássa a' házat. Vecticularius. M. A.
Lopó kúlcs: ál-kúlcs. Prágai p. 54.
Lopó tök. Sipho. PP. Akkora, mint egy lopó tök. km.
Lélek-lopó. Praedo animarum. Pázm. Pred. p. 355.
Lopódzik. Furtim accedit, v. discedit. S.I.
Bé lopódzik. Furtim ingreditur, clam intrat. S. I.
El lopódzik. Furtim discedit. S. I.
Lopóhoz való. Furinus. M. A.
Lopóúl. Furaciter. M. A.
LOPPAL. Furtim, furtive. Faludi. E. M. p. 39.
LOPVA. idem. M. A.

LOS.

LOS, LOSS. E. Folyó víz, Beszterczze Vidékében.
LOSÁD. E. F. Hunyad Vben.
LOSÁRD. E. F. Doboka Vben.
LOSONCZ. MV. és Folyó víz Nógrád Vben. F. Posony Vben.

LOT.

LOT. Uncia. M. A. Semiuncia. L. LAT.

LOTHÁR.

LOTHÁR. t. f. n. Lotharius.
LOTHÁRD. F. Baranya Vben.

LOTY.

LOTY. Sonus liquidi agitati.
Lity loty.
LOTYOG. Agitatur cum aliquo strepitu Lityeg lotyog.
LOTYÓ. Scortum, meretrix, prostibulum. Csuzi, Síp-szó. p. 298. Tromb. p. 17.
Gubás lotyó. Csuzi, Síp-szó. p. 478.
Nyilván való lotyó. Publica meretrix. Vajda. 1. K. p. 644.
LOTYTYAN. Projicitur, jactatur. S. I. Agitando strepit. Mikor le ültt, ugyan meg lotytyantt. Sz. D.
Lotytyant, lotytyantja. Jacit, projicit. S.I. Cum strepitu projicit. A' szájába lotytyantott valamit. Sz. D.

LÓ.

LÓ.

LÓ. Equus, caballus. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km.
Ló-alj, ló-alom. Substramen equorum. S. I.
Ló-állás. Stabulatio. M. A.
Ló-áros. Hippocomus. S. I.
Ló-bogár. Scarabaeus pillularius. S. I.
Ló-boriték. Ephippii stragulum. S. I.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. I.
Ló-bőr. Pellis equina.
Ló-bőr a' szekernye. km. Pázm. Kal. p. 530.
Ló-czitrom. Stercus rotundum equorum. Szirmai, Parab. p. 118.
Ló-cserélő. Mango. PP.
Ló' csiklója. Equina suffrago. PP.
Ló-csiszár. Hippocomus. S. I.
Ló-csorda. Equitium, equaria. M. A.
Ló-darás. Tabanus, oestrum, asilus, crabro. M. A.
Ló-dió. Species maxima nucis juglandis, nux basilica. S. I. Olasz dió.
Ló-falu, Ló' falva. F. Sáros Vben.
Ló-fark. Cauda equi. M. A.
Ló-fark-fű. Equisetum, hipparis, anabasia M. A.
Ló-farkú. Caudam equinam habens.
Ló-faron. In dorso equi. Epist. Pázm. T. 1. p. 140.
Ló-fing. Lycoperdon bovista. S. I. Ludposz.
Ló-fő Székely. R. Siculus primipilaris. S. I.
Ló-futtatás. Equorum decursio.
Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.
Ló-ganéj. Fimus equinus. NC. p. 421. Sterquilinium. M. A.
Ló-gesztenye. Aesculus hippocastanum. S. I.
Ló-hajtó. Auriga, equorum agitator. S.I.
Ló-halál — Nem bízzák ebre a' ló-halált. km.
Ló' halálába hajtatott. Cursu velocissimo.
Ló-hát. Dorsum equi.
Ló-háton: lovon ülve. Faludi T. É. p. 148.
Ló-here-fű. Trifolium pratense. M. A.
Ló-heveder. Cingulum ephippiale. PP.
Ló-hinnyogás. Equorum fremitus. S. I.
Ló-istáló. Equile. M. A.
Ló-itató sajtár. Pitl. VV. L.
Ló-kuku. Stercus equinum. Nem kell a' ló-kuku, ha tehén-ganéj van. km. Dug. 1. R. p. 41.
Ló-kovács. Faber equarius. S. I.
Ló-körröm. Ungula equina NC. p. 419.
Ló-kút. F. Veszprém Vben.
Ló-kükörcs. Pulsatilla praecox. M. A.
Ló-lencse: vad lencse. Vicia sativa, pabularis. S. I.
Ló-légy. Asilus. M. A.
Ló' marja: ló-szügyének csucscsa. S. I.
Ló-mester. Domitor equorum. S. I.
Ló-menta. Calamintha, sisymbrium. M.A.
Ló-nyergelő, lovász. Strator. PP.
Ló-nyom. Equorum vestigium. PP.
Ló-orvos. Hippiatrus, veterinarius. S. I.
Ló' orrára való vas. Postomis. PP.
Ló' orrára vetett rostély. Lupus, lupatum. PP.
Ló-oskola. Domitura equaria. S. I.
Ló-patkó. Calceus, solea equi. PP.
Ló-perje. Phleum pratense. S. I.
Ló-petrezselem. Olus atrum, smynium. S. I.
Ló-pisegetés. Poppysmus. M. A.
Ló-rúgás. Calcitratus. PP.
Ló-rugta kút. Hippocrene. Muzsák' kútja, Helikon hegy alatt. A' ló rugta kútból keveset ivott: a' költéshez nem igen ért. S. I.
Ló-sajt. Hippace. M. A.
Ló-sereg. Equitium, armentum equorum. Ménes. S. I.
Ló-sereg-őrző. Hipponomus. Ló-pásztor. S. I.
Ló-sóska. Rhabarbarum monachorum, rumex hortensis, lapathum acutum. M. A.
Ló-szamár. Mulus. Öszvér. S. I.
Ló-szarvas. Reno, rangifer. Rennthier. S. I.
Ló-szeléditès. Domitura equorum. M. A. L. p. 690.
Ló-szemű szilvák. Pruna asinina. PP.
Ló-szerető. Philippus. M. A.
Ló-szerszám. Phalerae, apparatus equestris. S. I.
Ló-száj. — Viszsza fogta a' ló' száját. km. Vela vertit. KV. p. 522.
Ló' szájára való kosár. Fiscella. PP.
Ló-szőr. Setae equinae, pili equini. S.I.
Ló' szügye. Armus equinus. PP.
Ló-taknyosság. Mucositas equorum. S. I.
Ló-tetü. Gryllotalpa. Reitwurm. S. I.
Ló-torma. Erős fű. Clematis recta. S. I.
Ló-torma. Flammula Jovis. Brennkraut. S. I.
Ló' üstöke. Capronae. PP.
Ló-vakaró. Strigilis. M. A.
Ló-válu. Pabulatorius alveus. PP.
Ló-vásár. Forum equarium.
Ló' zaboláját ki veti. Equis frena detrahit. PP.
Agg ló. Equus vetulus. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
Billyeges ló. Equus stigmate notatus. A' billyeges lóra is föl ül a' czigány. km.
Bokros ló. Equus meticulosus.
Deres ló. Equus coloris murini.
Fáradtt lónak farka is nehéz. km.

Fakó ló. Equus helvus, gilvus.
Fogadott ló. Equus conductus. A' fogadott lónak rövidebb a' mértt föld. km.
Gyeplős ló. Funalis equus. S. K.
Harmad-fű-ló. Equus triennis. NC. p. 137.
Hámos ló. Equus jugalis. M. A.
Hányó ló. Succussor. CM.
Hátas ló. Equus celetes, sellarius. NC. p. 137. Pázm. Pred. p. 917.
Heréltt ló. Cantherius, cantherinus. PP. Heréltt lónak csak egy lába. km.
Hím ló. Equus. NC. p. 133.
Hintós ló. Carpentarius. PP.
Igető ló. Equus succursarius. M. A. Kéntelen vagyok véle, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.
Jó ló. Bonus equus, strenuus. A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km.
Kaczola-ló. Equa. NC. p. 133.
Kancza-ló. Caballa. NC. p. 419.
Katona-ló. Equus bellatorius. NC. p. 133.
Kisa-fás ló. Antecessor equus. S. K.
Konyha-lovak. Equi ordinarii culinares.
Köz lónak turós a' háta. km.
Lépő ló. Equus gradarius. M. A. NC. p. 135.
Lóggós ló. Adjunctus equus. S. K.
Málha-hordozó ló. Equus clitellarius. NC. p. 421.
Málhás ló. idem. PP.
Másad-fű-ló. Equus biennis. NC. p. 137.
Mén-ló. Admissarius equus. A' mén-ló ritkán rúgja meg a' kanczát. km.
Monyas ló. idem.
Nyerges ló. Equus ephippiarius. NC. p. 421.
Nyomtató lónak nem kötik bé a' száját. km.
Ostor-hegyes ló. Antecessor equus. S. K.
Paraszt ló. Equus vulgaris, rusticanus. S. K.
Paripa-ló. Sonipes.
Poroszka-ló. Tolutarius equus. CM. Agg lóból nem válik poroszka. km.
Posta-ló. Veredus. NC. p. 135.
Röst ló. Equus piger. Nincs olly röst ló, melly előbb ne menne farkánál. km.
Rudas ló. Jugalis equus. S. K.
Rúgó ló. Calcitro. PP.
Sörény ló. Equus strenuus. Sörény lovat nem kell sarkantyúzni. km.
Szántó ló. Equus agrarius. NC. p. 135.
Szekeres ló. Curulis equus. NC. p. 419. Meg verlek, mint a' szekeres lovat. km.
Szemes ló. — Szemes kocsis, szemes ló, kerék-számra igen jó. km.
Szürke lótúl soha nem kérnek vámot — hanem a' gazdájától.
Vak ló. Equus coecus. Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
Vezeték-ló. Antecessorius. NC. p. 135.
Vén ló. Equus vetulus. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
Tanúltt ló — A' tanúltt lónak nem kell sarkantyú. km.
Tátos ló. Proteus equus. S. K.
* * Lovak' nevei: Bogár, Buczkó, Busa, Büszke, Csillag, Csínos, Csóka, Csöndes, Daru, Deres, Fakó, Ficzkó, Föcske, Gyilkos, Hajas, Hajnal, Hanti, Hetes, Hódos, Hóka, Kedves, Kesely, Kényes, Luczi, Maczkó, Mérges, Mokány, Monyók, Pajkos, Pej, Pogány, Ráró, Rigó, Rózsa, Sárga, Szarvas, Szajkó, Szárcsa, Szeg, Szemes, Szikra, Szürke, Talpas, Tündér, Varju, Vércse, Vidám — Lásd, Sándor, Sokféle 12d. Darab. p. 249. Cfer. Szirmai Parab. p. 3.
LOVA. Ejus equus, ejus caballus. Még lova sincs, 's már kantáron búsúl. km.
Ördög' lova. L. Bolond lomba.
Szent Mihály' lova. Feretrum.
Tholdi Miklós' lova — Más szemetén él, mint a' Tholdi Miklós' lova. km.
LOVAD. Sz. P. Komárom Vben.
LOVAG. Eques. M. A. Pesthi' Meséji p. 47.
Lovag-fő. R. Magister equitum. Rittmeister. S. I.
Lovag' hadnagya. Hipparchus. M. A.
Lovag-sereg. Equitatus. M. A. Turma. CM.
Lovag-táska. Hippopera. M. A.
Lovag-viadal. Hippomachia. M. A.
Lovaghoz való. Equester, equestris. M.A.
Lovagja. Ejus eques. Káldi 2. Paral. 9. 25.
Lovagol. Equitat. M. A.
El lovagol. Abequitat. M. A.
Hozzá lovagol. Adequitat. M. A.
Ki lovagol. Equitando foras exit.
Ki lovagolta magát. Equitando se refecit.
Környül lovagol. Obequitat. M. A.
Körül lovagol. Circumequitat. M. A.
Lovaglás. Equitatio. M. A.
Hozzá lovaglás. Adequitatio. M. A.
Lovaglani tanítja. Equo docet. PP.
Lovaglani tanúl. Equo discit. PP.
Lovagló. Equitans.
Lovagló hely. Hippodromus. S. I.
Lovagolhatatlan. Inequitabilis. M. A.
Lovagos. Eques. M. A.
Lovagos katona. Prágai p. 536.
Lovagos rend. Ordo equestris. Prágai p. 586.
Lovagos vitéz. Prágai p. 545.
Lovagság. Equitatus. M. A.
LOVAS. Eques. M. A.
Lovas. F. Szala Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Lovas Berény. MV. Fejér Vben.
Lovas inas. Accensus equester. PP.
Lovas katona. Equestris miles.
Lovas posta. Tabellarius eques. PP.
Lovas sereg. Equitatus. M. A.
Lovasság. Equitatus. S. I.
LOVAT el készíti. Equum instruit. PP.
Lovat nyergel. Equum ephippiat.
Lovat patkol. Calceat equum. PP.
Lovat vakar. Strigillat. PP.
Lovat zaboláz. Frenum dat, injicit. PP.
LOVÁSZ. Equiso. M. A. Hipponomus, stabularius. PP.
Lovász-Hetény. F. Baranya Vben.
Lovász-mester. Magister equitum. M. A. PP.
Lovász-Patona. F. Veszprém Vben.
Fő-lovász-mester. Archipponomus. M. A.
Lovászi. FF. Nyitra, és Szala Vkben.
Lovászad. F. Vas Vben.
LOVON jár. Equitat. M. A.
Lovon jött, gyalog jár. km.
LÓHOZ való. Equarius, equinus. M. A.
LÓRA legény. km. Ad arma miles.
Lóra való pakrócz. Centunculus. PP.
Lóra való szerszám. Phalerae. PP.
Lóra ülteti. Jubet insidere equo.
LÓRUL szamárra. Ex equo ad asinum.
LÓVAL bánó. Hipponomus. M. A.
Lóval kereskedik. Mercatur cum equis.
Lóval kereskedés. Equorum mangonium. PP.
Lóval kereskedő. Mango. PP.
LÓVÁ. In equum.
Nagy lóvá tették. Magnum stultum ex illo fecerunt.

LÓB.

LÓB.
LÓBÁL, lóbálja. Agitat, oscillat. S. I. Sz. D.
Lóbálás. Agitatio.
Lóbáló. Agitator, oscillum.
Lóbálódik. Agitatur.
LÓBICSKOL. Se agitat. Vajda 2. K. p. 20.

LÓCZ.

LÓCZ. FF. Bars, és Nógrád Vkben.
Lócz. (Alsó, fölső.) FF. Posony Vben. Sz. PP. Gömör Vben.
LÓCZA. Scamnum. Pad. PP. A' kit a' nap látott czifrán föl jöttében, azt a' nyújtó lóczán hagyta le mentében. Quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens jacentem. Seneca. Szirmai Parab. p. 124.
Egy lóczán fekszenek. km. Dug. 1. B. p. 65.

LÓCS.

LÓCS. (Alsó, fölső, középső.) FF. Soprony Vben.
LÓCSA. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.

LÓD.

LÓD.
LÓDÍT, lódítja. Movet, pellit, facit ut abeat. Faludi Sz. E. p. 103.
El lódítja. Abigit.
Ki lódítja. Exigit, expellit.
Meg lódítja. Propellit.
LÓDÚL. Movetur, abit, pergit, discedit. S. I.
Lódúlj. Apage.
El lódúl. Abit, aufert se. Faludi E. M. p. 160.
Utánna lódúl. Vestigia alterius legit.
Lódúlás. Agitatio, fluxus. Pázm. Pred. p. 1045.

LÓDING.

LÓDING. Theca pulveraria sclopetariorum. M. A.

LÓGG.

LÓGG. Agitatur, pendet. M. A. Csak egy haj-szálon lóggott. km.
Ki lógg. Pendet foras. Mi lógg ki belőle. Quid inde sequitur.
Le lógg. Dependet. S. I.

Ligg lógg.
LÓGGAT, lóggatja. Agitat, motat. M. A.
Lóggatja lábát, mintha semmi dolga nem volna. km. Canis tamquam Delum navigans. M. A.
Ki lóggatja. Facit foras pendere.
Le lóggatja. Facit dependere.
Lóggatás. Agitatio. M. A.
Lóggathatatlan. Inagitabilis. M. A.
Lóggató. Oscillum. S. I.
Lóggatva. Agitando, motando.
Fej-lóggatva. Caput agitando. Faludi U. E. 3. R. p. 147.
LÓGGÁZ. Hintáz, limbál. Sz. D. A' padon ülve lábait lóggázza. Sz. D.
LÓGGÓ. Pendens, pendulum. Faludi N. E. p. 137.
Lóggólag. Remisse, relaxate. Meg eresztve. S. I.
Lóggón folyó hasznai. Fructus pendentes. Prágai p. 659.
Lóggóra ereszti a' kantár-szárt. Laxat habenas. Faludi U. E. 2. R. p. 120.
Lóggóra fogott ló. Equus adjunctus.
Lóggós. Pendulus.
Lóggós kocsi. Rheda pendula, oscillatoria.
Lóggós ló. Lóggóra fogott ló. S. I.
LÓGGVA. Pendendo.

LÓK.

LÓK. t. h. n. Bihar, Somogy, és Soprony Vkben.
Lók (Kis, nagy) Sz. PP. Fejér Vben.
LÓKOD. E. F. Udvarhely Székében.
LÓKOS. Patak Nógrád Vben.

LÓRÁNT.

LÓRÁNT. t. f. n. Lorandus.
Lóránt' háza. F. Szabolcs Vben.
LÓRÁNT. Merenda, antecoenium. M. A.

LÓROM.

LÓROM, vagy ló-sóska. Lapathum, rumex. Lippai Vet. K. p. 151. Aliis ut. M. A. PP. Csaponi „LORUM."

LÓSTOL.

LÓSTOL. Házanként vendégeskedve jár, kószál, kóborol. Szala Vármegyei szó, sőt Vas Vármegyében is, Szombathely' táján hallani.

LÓT.

LÓT. t. f. n. Lothus.
Lót (Kis, nagy) FF. Bars Vben.

LÓT (ige).

LÓT. Currit, cursitat. S. I.
Lót fut.
LÓTÁS. Cursitatio.
Lótás futás.

LÖ.

LÖK.

LÖK, löki. Jacit, projicit v. jaculatur, petit. S. I.
Által löki. Transfigit.
Bé löki. Infigendo excutit. Bé lökte az ablakot.
Föl löki. Projicit in altum. S. I.
Ki löki. Excutit.
Ki lökte a' szemét. Jaculo excussit oculum ejus.
Le löki. Decutit.
Meg löki. Pugno v. jaculo percutit.
Viszsza löki. Repercutit.
LÖKDÉCSEL. Jactat. S. I.
LÖKDÖZ, lökdözi, idem. S. I.
LÖKÉS. Jactus, missus. S. I.
LÖKKENT, lökkenti. Planum ingreditur. PP. Jacit, projicit. S. I.
Ha neki lökkentem (vetem) magamat. Sz. D.
Föl lökkenti. Sursum projicit.
LÖKKÖD, lökködi. Punctitat.
LÖKÖG. Movetur, agitatur. S. I.
LÖKÖ. Jaciens, projiciens, pungens.
Lökődik. Jactatur, impingit.
Ki lökődik. Ejicitur, ejaculatur. S. I.

LÖL.

LÖL, löli. Invenit, reperit. M. A. L. LEL.
LÖLLE. F. Somogy Vben.

LÖTY.

LÖTY.
LÖTYÖG. L. Lotyog.
Csak lötyög fityeg rajta a' ruha. Sz. D.

LŐ.

LŐ.

LŐ, lövi. Sagittat, jaculatur. M. A. A' ki madarat akar löni, nem pöngeti íját. km.
Agyon lövi. Trajicit, ictu exanimat.
Által lövi. Trajicit, globo perforat. Pázm. Pred. p. 143.
Bé lő. Intro jaculatur.
Belé lövi. Infigit, jaculatur. M. A.
El lövi. Ejaculatur. M. A.
Föl lő. Sursum jaculatur.
Hozzá lő. Jaculo petit.
Ki lövi. Ejaculatur, explodit. M. A.
Le lövi. Trajicit, ictu exanimat, globo v. sagitta dejicit. S. I.
Meg lövi. idem. Nem azé a' madár, a' ki meg lövi, hanem a' ki meg eszi. km.
Reá lő. Adjaculatur.
Öszve lövi. Conjaculatur.
Viszsza lövi. Tela rejicit, rejaculatur. S. I.
LŐD. (Kis, Város-) FF. Veszprém Vben.
Lődör. Erro, grassator. Sz. D. S. I.
Lődörög. Vagatur, grassatur. Sz. D. S. I.
Lődöz, lődözi. Crebro jaculatur.
Lődözés. Crebra jaculatio.
LŐHET, lőheti. Potest jaculari.
Lőhetetlen.
Meg lőhetetlen. Tutus ab ictu. S. I.
Lőhető. Jaculabilis. M. A.
LŐNI való. Jaculatorius. M. A.
LŐTT. Jaculatus, sagitta ictus.
Meg lőtt. Trajectus. S. I.
LÖVELLik. Instar teli fertur. Pázm. Pred. p. 675. 807.
El lövellettek a' madarak. Faludi U. E. 1. R. p. 48.
Föl lövellik. Sursum fertur celerrime, volat instar teli. Pázm. Pred. p. 30.
Ki lövellettek a' vitorlás hajók. Sz. D.
Le lövellettek ragadományokért a' kányák. Sz. D.
LÖVET. Jactus, explosio. S. I. Sz. D.
Lövet-por. Pulvis pyrius pro una sclopi impletura.
Adj port egy lövetre. Adj egy lövet puska-port. Sz. D.
LÖVET, löveti. Curat trajici.
Agyon lövette. Curavit trajici.
LÖVÉS. Jaculatio. M. A.
Ágyu-lövés. Tormenti explosio. S. K.
Ki lövés. Ejaculatio, explosio. M. A.
Puska-lövés. Sonus sclopeti v. explosio. S. K.
Lövésnyi. Ad jaculum, ad jactum sclopeti. S. I.
Lövésnyi meszszeség. Distantia unius jaculi. S. I.
LÖVÖGET, lövögeti. Crebro jaculatur.
LÖVÖTT, Lött. Jaculatus, sagitta confixus. M. A.
El lövött. Ejaculatus. M. A.
Meg lövött. Trajectus. S. I.
LÖVŐ. Jaculator. M. A.
Lövő. t. h. n. Borsod, Soprony, és Szala Vkben.
Lövő czél. Signum ad sagittam. Pázm. Pred. p. 283.
Lövő dárda. Jaculum. M. A.
Lövő fegyver. Telum jaculatorium. S. I.
Lövő handsár. Jaculum, missile. S. I.
Lövő hely. Campus jaculatorius. Schiessplatz. S. I.
Lövő lyuk a' kő-falon. Fenestella jaculatoria, tormentaria, specula. PP. Foramen jaculatorium. S. I.
Lövő por. Pulvis pyrius. S. I.
Lövő tárgy. Meta jaculatoria. S. I.
Lövő torok. Bombarda, tormentum. S. I.
Lövődik. Casu exploditur v. ejicitur.
Lövöd, Lövöld. R. Diminutivum ex LÖVŐ.
Lövöldék. Papilio. M. A. Faludi N. E. p. 209.
Lövödék. idem. NC. p. 149.
Lövöldöz, lövöldözi. Sagittat, jaculatur frequentative. M. A. Nyilat tompít, a' ki serpenyőt lövöldöz. km.
El lövöldözi. Jaculatur, transadigit. M. A.
Meg lövöldözi. Trajicit, globo trajicit. PP.

LŐB.

LŐB, Léb. Sz. P. Pest Vben.

LŐCS.

LŐCS. Subscus in curru, fulcrum laterum currus. M. A. Lassabban a' lőcs' árával. km.
Lőcs. F. Baranya Vben.
Lőcs (Kis, nagy). FF. Posony Vben.
Lőcs-kára. Annulus brachii currus. PP. Circulus fulcri curulis. S. I.
Lőcs-kezű. Homo manu curva. S. I.
Lőcs-köntös. Toga inaequalis. Midőn egy felől hosszabb, mint más felől. km.
Lőcs-lábú. Loripes. M. A.
Lőcs-orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.
Vas-lőcs. — Elébb állott (el illantott) a' vas-lőcscsel. km.
LŐCSE. Leuchovia, Civitas Scepusii. M. A.
Lőcsei. Leuchoviensis. M. A. Hét országra szóll, mint a' Lőcsei Kalendáriom. km. Dug. 2. R. p. 119.
LŐCSKÉL. Racemat. S. I.
Lőcskélés. Racematio. M. A.
LŐCSÖS. Arcuatus. Vrancsics. Curvus, inflexus, flexuosus, tortuosus, aduncus. S. I.
LŐCSÖZ, lőcsözi. Lőcscsel meg veri. S. I.

LŐNYE.

LŐNYE. Lomha. vagy Ollyan étek, mellyet, meg áztatván a' lepényt mézes vízbe, 's törött mákkal meg hintvén, csinálnak. Sz. D.

LŐRE.

LŐRE. Lora, vinacium, deuteria, secundarium. M. A.
Lőre. F. Bihar Vben.
Merő lőre. Vinacium. Pázm. Pred. p. 390.
LŐRÉNTE (Kis, nagy). F. és Sz. P. Veszprém Vben.

LŐRINCZ.

LŐRINCZ. Laurentius, n. pr. masc. M. A.
Lőrincz' falva. F. Gömör Vben, és E. F. Maros Székében.
Lőrincz-Káta. F. Pest Vben.
Lőrincz' napja. Festum Laurentii.
Lőrincz' réve. E. F. alsó Fejér Vben.
* Szent Lőrincz. t. h. n. Magyar és Erdély Országban.
LŐRINCZI. F. Nógrád Vben, és E. Sz. P. Torda Vben.
LŐRINCZKE. F. Abaúj Vben.

LŐZÉR.

LŐZÉR. Scurra, in loquendo dissolutus. S. I. Lézzegő, csél-csap. Sz. D.

LU.

LUCZ.

LUCZ.
Lucz (Alsó, fölső). F. és Sz. P. Zemplin Vben.
Lucz-fa. Abies. M. A.
Lucz-fenyő-fa. idem. M. A. Káldi, 2. Paral. 2. 8.

LUCZA.

LUCZA. t. a. n. Lucia. M. A.
Lucza' kalandárioma.
Lucza' napja. Festum Luciae.
Lucza' széke. — Későn készül mint a' Lucza' széke. km. Dug. 1. R. p. 208.

LUCS.

LUCS. F. Baranya Vben.
LUCSONY. F. Mosony Vben.
LUCSKOS. Sordidus. Mocskos, vizes. Takács József' költeményei p. 270.

LUG.

LUG. R. Lucus, saltus, nemus. S. I.
LUGAS. Ferus, sylvestris, arbustivus. S. I.
Lugas. Sz. P. Vas Vben, Telek Pest Vben.
Lugas (Németh, Oláh). MVV. Krassó Vben.
Lugas (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
Lugas fa. Arbor sylvestris v. topiaria. S. I.
Lugas hely. F. Krassó Vben.
Lugas karó. Cantherius. M. A.
Lugas kertek. Horti topiarii. Faludi E. M. p. 243.
Lugas szín. Topiarium, frondea casa. Kerti lugas. S. I.
Lugas szőlő. Vitis arbustiva. M. A. Fára futó szőlő.
Lugas út. Ambulacrum frondibus tectum, fornitum, cameratum. S. I.
Lugas veszszö. Rumpi. M. A.
* Mulató lugas. Faludi T. É. p. 90.
Lugasra eresztett szőlő. Vitis pergulana, chenoboscium. PP.

LUHMA.

LUHMA. Deses, vecors. M. A. PP. L. LOMHA.

LUK.

LUK, LUKAS. Lásd LYUK, Lyukas. S. I.

LUKA.

LUKA. R. Lucas.
Luka (Magyar, Német). FF. Somogy Vben.
Luka' fa. F. Szala Vben.
Luka' falva. E. F. Maros Székében.
Luka' háza. Sz. P. Ung Vben.
Luka-Nénye. F. Hont Vben.
* Szent Luka. Sz. P. Somogy Vben.
LUKÁCS. Lucas. n. p. m. g. M. A.
Lukács' falva. E. F. Kővár Vidékében.
Lukács' háza. F. Vas Vben.
* Szent Lukács. F. Verőcze Vben.
Szent Lukács' író deákja. Bos.
Lukácsi. F. Nyitra Vben.

LULÁJ.

LULÁJ. Hajósok' szava a' Dunán, midőn a' jeges vizen mennek, hogy a' hajót lóbálják. Luláj, luláj, az az: lóbálj, lóbálj.

LUMBIK.

LUMBIK. Stillatoria cucumella. PP. L. Lombik.
LUMBIKON vett fű-víz. Aqua destillata. PP.

LUST.

LUST.
Csupa lust vagyok. Totus permadeo.
LUSTA. Iners, deses. M. A. Lusta lónak korbács az abrakja. km. Dug. 2. R. p. 223.
Lusta élet. Vita otiosa. Faludi N. E. p. 60.
Híres lusta. Celebris meretrix. Faludi N. E. p. 108.
Lustaság. Desidia, inertia. S. I. Sz. D.
Lustálkodik. Torpet. S. I. Sz. D.
Lustít, lustítja. Pigrum facit, et inertem. Sz. D.
LUSTOS. Udus, sordidus. M. A. Immundus.
Lustos képek. Imagines obscoenae. Faludi N. A. p. 32.
Lustos nyelv. Lingua detractoria. Csuzi, Tromb. p. 201.
Lustosan. Sordide. Zrinyi P. 11. Str. 3.
Lustosság. Sordities. Faludi N. A. p. 126.
LUSTOZ, lustozza. Maculat. S. I.

LUZ.

LUZ.
Luz-fa. Abies. Fejér fenyő. Sz. D. S. I. L. Lucz-fa.

LÚ.

LÚD.

LÚD. Anser. M. A. Légyen lúd, ha fejér, együk meg, ha kövér. km.
Lúd' apróléka. Acrocolia. PP.
Lúd-bőr. Hidegtől hoportossá tétetett ember' bőre. S. I.
Lúd-czomb. Foemur anserinum. M. A.
Lúd-fi. Anserculus. PP.
Lúd-fiú. Anserinus pullus. NC. p. 151.
Lúd-fű, Lúd-pázsit. Anserina. S. I.
Lúd' gége. Lúd' gége-formára sodrott tészta.
Lúd' hája. Anserinum liquamen. NC. p. 153.
Lúd-hús. Caro anserina.
Lúd-láb. Pes anserinus. M. A.
Lúd-lábú. Palmipes, pansa. Széles talpú, tál-lábú. S. I.
Lúd-lábú ló. Equus cum plena ungula, palmipes. S. I.
Lúd-láb-fű. Chenopus. M. A.
Lúd-máj. Jecur anserinum. S. I.
Lúd-melyű. Pectorosus. PP.
Lúd-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.
Lúd-mony. Ovum anserinum. M. A.
Lúd-ól. Chenotrophium. M. A.
Lúd-pásztor. Anserarius. PP.
Lúd-pih, Lúd-pölyh. Lana anserina. S. I.

Lúd-posz. Lycoperdon bovista. Fungus exiguus formae rotundae, compressus in subtiles pulveres evolat. Por-gomba.
Lúd-rettentő fű. Chenomichon. M. A.
Lúd-zsír. Adeps liquata anserum. S. I.
Lúd-szar. Stercus anserinum. S. I.
Lúd-szar-színű. Prasinus, prasius. S. I.
Lúd-szavú sip. Gingrina. Schalmey. S. I.
Lúd-szó. Gingritus. S. I.
Lúd-töltés. Saginatio anserum. S. I.
* Házi lúd. Anser domesticus.
Sok lúd disznót győz. km. Ne Hercules quidem contra duos. M. A.
Szárnya-szegett lúd. Anser cui ala fracta est. Mint a' szárnya-szegett lúd nem emelkedik. km.
Vad lúd. Anser sylvestris. NC. p. 151. Bolyongnak, mint a' vad ludak. km.
Vertt lúd. — Foltonként szállankoznak, mint a' vertt ludak. km.
LUDAD. F. Vas Vben. Sz. P. Békes Vben.
LUDAS. Anserinus, item perjurus, aucarius, proscriptus. M. A. M. Verbőczi 1660. p. 221. 353. in Indice vertit L u d a s: tapasztaltt hazug, item hamis hitű.
Ludas ember. Homo perjurus. Pázm. Kal. p. 470.
Ludas. Tó Bács, és Csongrád Vkben. F. Heves Vben. Sz. P. Bács Vben.
Ludas kása. Puls cum acrocoliis.
Ludas rét. Mocsáros rétség Szabolcs Vben.
Ludas tó. Chenoboscium. M. A.
* Kis Ludas. E. F. Alsó Fejér Vben.
Magyar Ludas. E. F. Torda Vben.
Nagy Ludas. E. F. Szerdahely' Székében.
LUDÁNY. (Alsó, fölső.) FF. Nógrád, és Nyitra Vkben.
LUDHOZ való. Anserinus. M. A.
LUDJA. Ejus anser.
Szent Márton' ludja. Anser S. Martini.
LUDRA vesztegetsz szénát. Ranis vinum praeministrat. M. A.

LÚG.

LÚG. Lixivium. M. A. A' keserű füvet lúggal szokták le forrázni. km. Amaram bilem remedia amara proluunt. KV. p. 456.
Lúg-só. Sal alcalinum. S. I.
* Pár-lúg. Lixivium. Fejedre telik a' pár-lúg. km.
LÚGOS. Lixivius. M. A.
LÚGOZ, lúgozza. Lixivio purgat. PP. Szapulja.
Lúgozó. F. Arad Vben.
Lúgozó szapu. Vas lixiviarium.

LÜ.

LÜK.

LÜK, lüki. Contundit, tudicula conterit. Quatit. Csuzi, Tromb. p. 529. „Tánczolván nékik a' medvék, a' mint ők sípoltak, mellyet hogy ti lükni ne kinszerítessetek.“
Meg lüki. Contundit, conterit.
LÜKÉS. Contusio.
LÜKI. F. Bihar Vben.
LÜKÖG. Vacillat. Sz. D.
LÜKTET, lükteti. Facit, ut contundat. it. Vacillat, dum scilicet pede uno fortius terram quatit.
Feje' veleje lüktet. Cerebrum ejus agitatur. Vajda 3. K. p. 506.
Lüktetés. Vacillatio, incessus claudicans.
Lüktető. Claudicat incessu, pedibusque vacillat utrisque.
LÜKÜ, Lükö. Contundens. item Mola contusoria. Stampfmühle.
Köles-lükü. Mola contusoria milii.

LÜL.

LÜL.
LÜLE (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.

Mutató

(LY-ből)

LYÁNY, lyányka.
LYUK, lyukacs, lyukad, lyukall, lyukas, lyukaszt, lyukgat, lyukja, lyukú.
LYÜKI.

Summa 3.

LY.

LYÁNY.

LYÁNY. Puella. vide Leány. M. A.
Lyány-füz. Füz-fának neme. Sz. D.
LYÁNYKA. Puellula. vide Leányka. M.A.
Lyányka-madár. Motacilla. Barázda-billegető. Sz. D.

LYUK.

LYUK (LUK, LIK). Foramen, fovea. M. A. Fel sem kell venni, mint a' kerten a' lyukat. km.
Lyuk-hegy. Telek Borsod Vben.
* Egér-lyuk. Muris foramen, item Faux. S. K. Szegény egér az, a' ki csak egy lyukra bizza magát. km.
Gyújtó lyuk. Incendiarium foramen. S. K.
Lélekző lyuk. Spiraculum. S. K.
Orr-lyuk. Naris. S. K.
Róka-lyuk. Fovea vulpium. Pázm. Kal. p. 732.
Szellőző lyuk. Spiraculum. S. K.
Szeg-lyuk. Foramen clavi.
Szeg, lyuk. Regio horrida, inaequalis, montosa, cavernosa.
Ürge-lyuk. Fovea cuniculorum. Pázm. Kal. p. 731.
LYUKACS. Foramen parvum, foramellum. S. I.
LYUKACSOL, lyukacsolja. Perforat. S.I.
Lyukacsos. Multiforis, multicavus, fistulosus. S. I. Multiforatilis. M. A. L.
LYUKAD (Lukad, Likad). Foramen accipit. S. I.
Ki lyukad. idem.
LYUKALL, lyukallja. Foramen facit, fodit.
Lyukalló. Qui foramen facit in agro, ut eidem foramini fabae, fagopyri grana, cucurbitae semina etc. imponi possint.
LYUKAS. Foraminosus. M. A.
Lyukas halom. Csárda Zemplin Vben.
Lyukas kálha. Fornax rupturis hians. A' lyukas kálhát mennél tovább sározzák, annál foltosabb lesz. km.
Lyukas mogyoró. Avellana foraminosa. Erről azt mondja a' mese: ha nem látom, föl veszem, ha látom, nem veszem föl.
Lyukas sajt. Caseus pumicosus, spongiosus, fistulosus. S. I.
Lyukas szék. Sella familiaris. Leibstuhl. S. I.
Lyukas tál. Patina rimosa. Haragos aszszony, sürű füst, lyukas tál, ártalmas a' háznál. km.
Lyukasodik. Foramina acquirit, foraminosus fit. S. I.
Lukasos. Multiforis. CM.
LYUKASZT (Lukaszt, Likaszt), lyukasztja. Perforat. M. A.
LYUKGAT, Lyuggatja. Multa foramina facit.
Lyuggató. Perforans, perforatorius, transpungens. Pázm. Pred. p. 345.
LYUKJA. Ejus foramen. Két lyuka vagyon, mint a' jó ürgének. km.
LYUKU. Habens foramen. A' kis lyukú rostán vak eb se lát kórösztül. km. Dug. 1. R. p. 56.

LYÜKI.

LYÜKI. FF. Nyitra és Trencsén Vkben. Lyüki ember. Pomilio, pomillus, pumilio, nanus, pygmaeus. M. A. CM.

Mutató

(M-ből.)

MA.

MA, mai, majd, maság, mához, máig, mán, mára, mát, mától.
MACZ, macza.
MACS, macsár, macska, macsonya, macsó.
MAD, mada, madár, madzag.
MADRÁCZ.
MAG, magi, magja, magló, magos, magtalan, magu, magúl, magzik.
MAGA, magán, magány.
MAGAS, magasd, magasi, magasít, magasság, magasztal.
MAGAZIN.
MAGDOLNA.
MAGY, magyal, magyar.
MAH, maholy, mahom.
MAJCZ.
MAJOM, majma, majmol, majmos, majmoz.
MAJOR, majorkodik, majorné, majoros, majorság.
MAJORÁNNA, majoránnás.
MAJZOL.
MAK, makacs, maklár, makó, makrancz, maksa.
MAKARIA.
MAKK, makkoltat, makkos.
MAKULA, makulál, makulás, makulátlan, makuláz.
MALACZ, malaczos, malaczozik.
MALAJ.
MALASZT.
MALÁTA, malátás.
MALNA, malnás.
MALOGYA.
MALOM, malma, malmos.
MALONYA.
MALOSA.
MAN, mancs, mankó.
MANNA.
MAR (név.), marja, marony, maros, marok.
MAR (ige.), marakodik, marás, marczong, marczona, mardalódik, mardos, marogat, maró, martalék, martalócz.
MARA, marás.
MARAD, maradandó, maradás, maraddogal, maradék, maradhatatlan, maradó, maradtt, maradoz, maradvány, maraszt.
MARAGAROD.
MARCZ, marcza, marczal.
MARCZI.
MARGIT.
MARHA, marhákodik, marhás.
MARI.
MARINA.
MARINKA.
MARKALF.
MARKOTA, markotán.
MAROK, marka, markász, markol, markos, maroklat, maroknyi.
MARS.
MART, marti, martos.
MASKARA, maskarás.
MASZAT, maszatol, maszatos.
MASZLAG, maszlagos.
MASZUTA.
MATÁSZ.
MATÓLA, matólál.
MATRING.
MATY, matyi.
MAZÚR.
MAZZAG.

MÁ.

MÁCS, mácsa, mácsos, mácsik, mácsonya.
MÁD, máda, mádra.
MÁG, mágla, mágocs, mágor.
MÁGNES.
MÁH, máhol.
MÁJ, mája, májaló, májos.
MÁJUS.
MÁK, máknyi, mákos, mákoz.
MÁK, mákog.
MÁL, mállik.
MÁLÉ.
MÁLHA, málhál, málhás, málház.
MÁLNA, málnás.
MÁLVA, málvás.
MÁM, mámor,
MÁMM, mámmog.
MÁN, mánd.
MÁNY, mánya, mányok.
MÁNG, mángol.
MÁR, máran, márig.
MÁRCZ.
MÁRIA, márjás.
MÁRK.
MÁROK, márkus.
MÁRNA.
MÁRT, mártalék, mártatlan, mártás, mártogat, mártott, mártó.
MÁRTIR.
MÁRTON.
MÁRVÁNY, márványos, márványoz.
MÁS, másik, másod, másol, mássa, másszor, másunnan, másuvá.
MÁZSA, mázsál, mázsás.
MÁSZ, mászás, mászdogal, mászkál, mászó.
MÁSZTIKSZ.
MÁT, máta, mátka, mátra.
MÁTÉ.
MÁTRÁCZ.
MÁTY.
MÁTYÁS.
MÁV, mávog.
MÁZ, mázol, mázos.

ME.

MECSET.
MED, meder, medencze, medes.
MEDÁLY, medályos.
MEDDIG.
MEDDŐ, meddől, meddőség.
MEDGY, medgyes.
MEDVE, medved, medvei, medves.
MEG, megest, megett, megé, megént, megint, megött.
MEGY (név.), megye, megyer.
MEGY (ige.), mehet.
MEK, mekeg, mekény.
MEKKORA, mekkoraság.
MELEG, melege, melegedik, melegelli, melegen, melegit, melegség, melegszik, melegül.
MELENCZE.
MELL, mellé, mellék, melles, mellett, mellől, mellöz.
MELLY (név.), mellye, mellyed, mellyes.
MELLY (név' mássa), mellyik.
MEN, mendegel, menedék, menekedik, menekszik, menél, menendő, menet, menés, menő, menten, mentést, mentől, mentt.
MENT, mente, menteget, mentekeszik, mentés, menthet, mentő, mentség.
MENGELICZ.
MENNÉL.
MENNYI, mennyiség, mennyiszer.
MENY, menye, menyecske, menyekezik, menyez, menyi, menyő.
MENNY, mennyei, mennyül.
MENYÉT, menyéti.
MENYHÁRT.
MER (1), mered, mereget, mereklye, mereszt, merevedik, mereven, merevén, merén, merész, merő, merse.
MER (2), merdegel, mereget, meregél, merenget, merettyü, merécskél, merés, merit, merül.

MERRE.
MERT.
MESE, mesél, mesés, meséz.
MESGYE.
MESSIÁS, messiásság.
MESTER, mesterkedik, mesterség, mestertelen, mesterűl.
MESZSZ, meszsze, meszszi, meszszünnen.
MESZSZEL, meszszeles.
MET, metél, metsz.
METENG.
METTER.
MEV, mevet.
MEZ, mezít, mező, meztelen.
MEZGE, mezgérel.

MÉ.

MÉCZ.
MÉCS, mécses.
MÉG, méglen.
MÉH (1).
MÉH (2), méhes, méhész.
MÉLT, mélta, méltalom, méltat, méltó.
MÉLY, mélyen, mélyít, mélység.
MÉN, ménes, ménez.
MÉNTA.
MÉNY.
MÉR, mércze, mércse, mércső, mérdegel, méreget, méretlen, mérettyü, mérécskel, mérés, mérhetetlen, mérkél, mérkezik, mérő, mérsékel, mérték, mértt, mérve.
MÉREG, mérge, mérgedik, mérgelödik, mérges.
MÉRT.
MÉSZ, meszel, meszes.
MÉSZÁR, mészárol, mészáros.
MÉT, métely.
MÉZ, mézel, mézes, mézetlen, mézez.

MI.

MI, miatt, midőn, miért, mig, miként, mikor, minő, mint, miólta, mire, miség, mivel, miúlta.
MIHÁLY, mihályd, mihályi, mihályka.
MIJORA.
MIK, mike, mikes, mikla, mikló, miklós, mikola, mikó.
MIKSA.
MIL, mile, millye, milling.
MILKÓ.
MILLIOM, milliomos.
MILVÁNY.
MIND, minden, mindég.
MINIOM, miniomos.
MIOG, miogat, minnyog.
MIRHA, mirhás.
MIRÍGY, mirígyes.
MIRTUS.
MISE, misés, miséz.
MISEGRÁD.
MISKA.
MISKE.
MIZS, mizse.
MIV.
MIZDÓ.

MÍ.

MÍ, mink, minnen.
MÍG, míglen.
MÍNA.

MO.

MOCZ, moczczan, moczó.
MOCS, mocsa, mocsár, mocsok, mocsola.
MOGORVA.
MOGY, mogyoró, mogyorú.
MOH, moha, mohar, mohos, mohó.
MOK, mokány, mokog.
MOLY, molyos.
MOMORTIKA.
MON, monok, monor, monos, monoszló.
MOND, monda, mondás, mondékony, mondhat, mondogal, mondogat, mondott, mondó, mondva.
MONDOLA, mondolás.
MONG, mongolicza, mongorol.
MONNAL.
MONNON.
MONOSTOR, monostra.
MONSTRÁNCZIA.
MONT.
MONY, monyas, monyatlan, monyók.
MOR, morcz, mord, mormol, morog, morvány.
MORKOLÁB.
MOROTVA, morotvány, morotvás.
MORZS, morzsa, morzsalék, morzsol.
Morva, morvai, morvaság.
MOS, mosadék, mosakodik, mosalék, mosaték, mosatlan, mosás, mosdik, moshat, moslék, mosogat, mosoly, mosott, mosó.
MOSKOTÁLY,
MOST, mostan, mosti, mostig, mostoha.
MOZSÁR, mozsárka.
MOZSOLA.
MOSZT, mosztony.
MOT, motol, motornya, motoz, motozik.
MOTÓLA.
MOTY, motyog, motyó.
MOZ, mozdit, mozdul, mozog.

MÓ.

MÓD, módatlan, módi, módint, módol, módon, módos, módotlan, módra, módú.
MÓKUS.
MÓLN, mólna, mólnár.
MÓR, móri, mórikál.
MÓRICZ.
MÓRING, móringol.

MÖ.

MÖCS, möcsény, möcsköl.
MÖD.
MÖG, mögé, mögött.

MŐ.

MŐTE.

MU.

MUHAR, muharcz.
MUK, mukkan.
MUMOR.
MUNKA, munkács, munkál, munkás, munkátlan.
MURA, murai, murány.
MURCZ, murczos.
MURI.
MUROK, murkos.
MURUGY.
MUSKA, muskásodik.
MUSKATÉROS.
MUSKOTÁLY.
MUST, musti, mustos.
MUSTA.
MUSTÁR, mustáros.
MUSTRA, mustrál.
MUZSIKA, muzsikál, muzsikás.
MUSZ, muszol.
MUSZKA.
MUSZLICZA.
MUT, mutat, mutogat.
MUZLA.
MUZULMÁN.

MÚ.

MÚCS, múcsi, mucsony.
MÚLik, mulandó, mulaszt, mulat, mulás, múlhatik, muló, múltt, múlva.
MÚT, mútos.

MÜ.

MÜ.
MÜK, müköcs.

MŰ.

MŰ, művel, műel, müves, művész.

Summa 255.

M.

MA.

MA.

MA. Hodie. M. A. Mit ma végbe vihetsz, holnapra ne hagyd. km.
Ma holnap. Hodie cras, brevi, propediem. Pázm. Pred. p. 600.
Ma nem ett. Famelicus, famelicosus. M. A.
Ma tellyességgel. Per totum hodie. In jure Ung. M. A.
MAI (MÁI. M. A. et passim ita usu praevalente). Hodiernus.
MAJD. Mox, statim, fere, ferme. M. A.
Majd bizony. Scilicet (ironice), illico, actutum. S. I.
Majd el válik. Mox patebit, apparebit. S. I.
Majd majd. Jam jam, protinus, illico. S. I.
Majd ugyan. Fere, propemodum. M. A.
Majd ugyan harminczan voltak. Erant facile triginta. PP.
Majdan. Jam jam, mox, statim, protinus, e vestigio, extemplo. M. A.
Majdani. Proxime futurus, venturus. Faludi N. E. p. 90.
Majdanság. Aetas mox secutura. Faludi T. É. p. 61.
MASÁG. Complexus totius diei, hodiernitas.
Maságtól fogva. Ab hodierna die incipiendo. Sz. D.
MÁHOZ egy hétre. Hodie ad octo, octavo ab hinc die. S. I.
MÁIG. Usque hodie. Máig sem tudni, hová lett.
MÁN túl. Ab hodierna die, in posterum. S. I.
MÁNAK, vagy tegnapnak előtte. Heri, vel ante heri. Epist. Pázm. T. 2. p. 209.
MÁRA. In hodiernum diem. S. I.
Mára várták. Pro hodierna die exspectarunt.
MÁT. Hodiernum diem. A' ki mát meg adta, holnapot nem igérte. km.
MÁTÓL fogva. Ab hodierno die, in posterum, deinceps. S. I.
Mától kezdve. idem. Sz. D.

MACZ.

MACZ. Kecsegtető szó. Lovaknak szokták mondani „Macz macz.“
Macz-alma. Leány-csöcsü alma.
Macz' háza. Sz. P. Posony Vben.
Macz macz. — Nem mindenkor lesz ám macz macz. km.

MACZA. Amasia, amica. S. I. Kisfaludi' Regéji p. 74.
Macza-birka: rövid fülü birka.
Czicza-macza. Fa' neme, mellynek ágait Virág-vasárnap szentelik.
Maczája: szeretője. Sz. D.

MACS.

MACS.
MACSÁR. Palus, lama. vide Mocsár. M. A.
MACSKA. Catus, felis. Lám olly bölcs, mint az én macskám. km. Nunc ipsa vivit sapientia, nunc ipsa floret musa. M. A.
Macska-ezüst. Mica. Fattyu ezüst. Katzensilber. S. I.
Macska-fark. Equisetum. Fentő-fű. S. I.
Macska-fű. Nepeta, cataria. S. I.
Macska-gém. Asterias. M. A.
Macska-gyökér. Agrionardum, valeriana. M. A.
Macska-kölyök. Catulus felis. A' macskának még a' kölyke is örömest egerész. km.
Macska-majom. Cercopithecus, simia caudata. NC. p. 131.
Macska-mező. E. F. belső Szolnok Vben.
Macska-méz. Gummi. M. A.
Macska-mézes. Gummosus. M. A.
Macska-miogatás. Leucatus. M. A.
Macska-paréj. Urtica mortua, lamium. S. I.
Macska-szar.
Macska' szarva. — El törte a' macska' szarvát. km. Tesseram confregit. KV. p. 510.
Macska-szem. Oculus catti, pseudoopulus. S. I.
Macska-szemű. Caesius, caesia. Csókaszemű, kék szemű. S. I.
Macska-tövis. Parthenium, eryngium. M. A.
* Alamuszi macskának nem kell nézni az alázatosságára, hanem az eleven ugrására. km.
Alá nézö macskának nem kell hinni. km.
Bölcs macska. — Nékem is volt egy bölcs macskám, a' csávába holtt. km.
Jó macska. — A' jó macskát bóriért meg szokták nyúzni. km.
Kan macska. Felis mas.
Pap-macska. Eruca, scolopendra. S. K.
Tengeri macska. Cercopithecus. S. I.
Vad macska. Felis sylvestris. NC. p. 129.
Vas-macska. Anchora. M. A. Ott vesd a' vas-macskát, hol feneket érhetsz. km.
Macskás. R. Membris captus, contractus. Margit' Élete Praynál p. 283.
Macskás. Telek Hont Vben. E. FF. Doboka és Kolos Vkben.
Macskás patak. Patak Gömör Vben.
Macskásodik. R. Articulorum dolore capitur. S. I. Meg macskásodott a' keze: öszve zsugorodott. Sz. D.
Macskástól. — Ebestől macskástól oda vagyunk. km.
MACSONYA. Onopordum. Weisse Wegdistel. S. I.
MACSÓ. F. Nyitra Vben, és E. F. Hunyad Vben.

MAD.

MAD.
MADA (Kis, nagy). MV. és F. Szabolcs Vben.
Madácska. F. Nógrád Vben.
MADÁR. Avis, ales, volucris. M. A. A' madár, akár hová röpül, mindég otthon van. km.
Madar. F. Komárom Vben.
Madár-bogyó. Sorbum aucuparium. Vogelbeere. S. I.
Madár-bogyó-fa. Sorbus aucuparia. S. I.
Madár-csaló. Decipulum. S. I.
Madár-enyv. Viscus. S. I.
Madár-fészek. Nidus avium. Hitvány madár, a' ki fészkét meg rútítja. km. Chius cacans. M. A.
Madár-fi. Pullus, avicula. S. I.
Madár-fogó. Decipulum. S. I.
Madár-fütyölés. Minurissatio. PP.
Madár-ház. Aviarium. M. A.
Madár-húr. Ligustrum. M. A.
Madár-hús. Caro avium. Pázm. Kal. p. 544.
Madár-húsú. Macer, macilentus. S. I.
Madár-kalitka. Cavea aviaria. PP.
Madár-köles. Grana solis, milium solis. M. A.
Madár-mony. Ovum avis. M. A.
Madár-nézö. Augur. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
Madár-nézés. Auspicium, Ugyan ott.
Madár' orra. Rostrum. M. A.
Madár-rekesz. Cavea aviaria. S. I.
Madár-sóska. Lapathum acutum, acetosa. M. A.
Madár' szája. Rostrum. M. A.
Madár-szó. Oscen, oscinum, avium cantus, concentus, minuritio. Csuzi, Tromb. p. 321.
Madár-szó-fejtö. Augur S. I.

Madár-szóra vigyázó. idem. Káldi Deut. 18. 14.
Madár-szóból jövendölés. Augurium, auspicium. M. A.
Madár-szóból jövendölő. Augur. M. A.
Madár-tartó. Ornithon. CM. Aviarius. NC. p. 153.
Madár-tartó hely. Aviarium. NC. p. 153.
Madár-téj. Lac avium, res nihili. Az egy madár-téjen kivül mindenc vagyon. km.
Madár-váz. Formido avium, terriculamentum. S. I.
* Barázda-billegető madár. Motacilla. NC. p. 159.
Bögető madár. Ulula. NC. p. 163.
Czimeres madár. Avis cristata. NC. p. 155.
Csacsogó madár. Avis garrula. NC. p. 153.
Császár-madár. Tetrao bonasia. Haselhuhn. Földi p. 184.
Csipke-madár. Ruticilla, rubecula. NC. p. 163.
Egyenes körmű madarak. Volucres rectiungues. NC. p. 165.
Éneklő madarak. Aves oscines. NC. p. 153.
Feniksz-madár. Phoenix. NC. p. 161.
Fenyves madár. Juniperacea avis. S. K.
Fogoly-madár. Perdix. NC. p. 161.
Grif-madár. Gryphus. NC. p. 157.
Gyapjas madár. Lanarius. NC. p. 157.
Halál-madár. Strix funerea. Földi p. 139.
Halász-madár. Sterna. Földi p. 210.
Horgas orrú madarak. Volucres aduncae, carnivorae. NC. p. 163.
Húros madár. Turdus. NC. p. 163.
Jó madár. Bona avicula (ironice). Te jó madár. C' est une volaille!
Kalán-madár. Leucorodia. S. K. Kalán-orrú madár.
Kar-madár. Faludi N. U. p. 43. T. É. p. 90.
Kecske-szopó madár. Caprimulgus. NC. p. 155.
Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyű, mint az ólom-madár. km.
Paradicsom-madár. Manucodiata. S. K.
Ragadozó madár. Avis rapax.
Ráró-madár. Haliaëtus. Földi p. 156. Szeme úgy jár, mint a' ráró-madárnak. km.
Ritka madár az igaz barátság. km.
Ritka madár a' jó aszszony. km. Mulierem fortem quis inveniet, procul et de ultimis finibus pretium ejus.
Roszsz madár, ki a' tollát nem birhatja. km.
Sólyom-madár. Falco. A' sólyom-madárnak nem leszsz galamb fia. km. Fortes creantur fortibus, nec imbellem feroces progenerant aquilae columbam.
Strucz-madár. Struthio. NC. p. 163.
Szélvész-madár. Procellaria. Földi p. 207.
Vízben búaló madár. Urinatoria. NC. p. 163.
Vörös lábú madár. Erythropus. NC. p. 157.
Madara. Ejus avis.
Császár' madara. Attagen. NC. p. 153.
Madaras. Avibus abundans.
Madaras. FF. Bács Vben, Nagy Kunságban. E. FF. Csik, és Maros Székeiben.
Madarat tanító. Mansvetarius auceps. PP.
Madarász (név.). Auceps. M. A. Falconius magister. PP.
Madarász. FF. Bihar, Posony, és Szatmár Vkben. és Telek Csongrád Vben.
Madarász-háló. Rete. PP.
Madarász-pózna. Ames. M. A. CM.
Madarász-síp. Fistula illex, aucupatoria illex. PP.
Madarász-szerszám. Aucupatorium. M. A.
Madarász-szerszámi. Aucupatorius. M. A.
Madarászság. Pantherum. M. A. L.
Madarász (ige.). Aucupatur. M. A.
Madarászás. Aucupium, aucupatio. M. A.
Madarászat. idem.
Madarászgat. Aucupio se distrahit.
Madarászó. Pázm. Pred. p. 115. „A' zöld erdőben vadászó, madarászó emberek, zöldbe öltöznek, hogy a' hasonlatosság édesgesse, ne ijjeszsze a' vadakat."
Madári. Aviarius. M. A.
Madárka. Avicula. M. A.
Madárnyi járó föld. Magna distantia, longinquitas. Faludi E. M. p. 245.
Madárral bánó. Aviarius. M. A.
MADOCSA. F. Tolna Vben.
MADZAG. (Mad-oz-ag?) Resticula, funiculus, zona. M. A.
Gatya-madzag. Ligula perisomatis. A' gatya-madzagját német nem félti latortul. km. Rájnis.
Kócz-madzag. Funiculus canabinus. Biró Márton, Micae p. 236.
Mézes madzagot húzott a' száján. km.
Mérő madzag. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 188.
Szösz-madzag. Tomex canabina. S. K.

MADRÁCZ.

MADRÁCZ. Culcitra e setis equinis.
Madrácz. F. Arad Vben.
Madrácz-párna. Pulvinar e setis.
Madrácz-vánkos. Cervical e setis.

MAG.

MAG. Semen, sperma, granum. M. A. Minémű a' mag, ollyan a' gyümölcse. km.
Mag alá szánt. Harmadol, harmadik szántást teszi. Sz. D.
Mag alá szántás. Ternatio. PP.
Mag-disznó. Scrofa. M. A.
Mag-fa. Arbor proletaria. PP. Közönséges magról termett fa. Sz. D.
Mag-folyás. Fluxus seminis. Káldi, Levit. 15. 2.
Mag-ház. Granarium. Élet-ház. S. I.
Mag-kalász. Gluma. M. A.
Mag-lé. Cremor. S. I.
Mag-ló. Equus integer, admissarius. S. I.
Mag-pénz. Sors, vulgo capitale. Vajda 1. K. p. 187.
Mag-pille. Phalaena granella. S. I.
Mag-por. Pollen. S. I.
Mag' széke (mint tojás' széke). Nucleus. M. A. L.
Mag-tagok. Vasa spermatica. S. I.
Mag-tartó. Involucrum seminis.
Mag-termő. Granifer. M. A.
Mag-téj. Emulsio. Saamenmilch. S. I.
Mag-törő. Loxia nucifraga. S. I.
Mag-veszszö. Pampinarium. CM.
Mag-vetés. Seminatio, satio, satus. M.A.
Mag-vető. Seminator. M. A.
Mag-vető hely. Seminarium. M. A.
* Boroczk-mag. Nucleus persici. És így cseresnye-mag, szilva-mag 's a' t.
Fenyő-mag. Granum juniperi. S. K.
Ir-mag. Materia serendi, propagandi. S.K.
Kender-mag. Canabis semen. S. K.
Kis mag. Semen exiguum. A' sok kis mag kasokat tölt. km.
Kömény-mag. Cuminum. S. K.
Len-mag. Semen lini. S. K.
Len-mag-olaj. Oleum lini.
Mustár-mag. Granum sinapi. S. K.
Szőlő-mag. Acinus. S. K.
Tök-mag. Semen cucurbitarum. S. K.
Veteményes magok. u. m. buborka-mag, dinnye-mag, répa-mag, saláta-mag, 's a' t.
MAGBA indúl. Sementat.
Magba megy. Abit in semen. Sz. D.
MAGI. Seminalis. M. A.
MAGJA. Semen ejus.
MAGLÓ: szaporító. Sz. D. Magoló.
Magló disznó. Porca foetificans, scropha.
Maglód. F. Pest Vben.
MAGNAK tartja. Servat pro foetificatione. Nem jó a' farkas-fiat magnak tartani. km.
Magnak hagyja. Relinquit pro foetificatione.
Magnak való. Habilis pro foetificatione.
MAGOS. Seminarius, granatus, granosus. M. A.
Magos kender. Canabis mas. M. A.
MAGOT vet. Seminat. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
Magot ültet. Semina singillatim ponit.
MAGTALAN. Effoetus, sterilis. M. A.
Magtalan árnyék. Lippai, Virág. Kert. p. 8. Nocent et frugibus umbrae.
Magtalanság. Sterilitas. M. A. Pázm. Pred. p. 701.
Magtalanúl. Absque prole, sine semine, infructuose. M. A.
MAGU. R. Semen, sperma, v. granum, legumen, v. nucleus, acinus. S. I.
Magva (Magua; mint hamu, hamua, hamva.). Ejus semen, granum, nucleus.
Magva-szakadtt. Cui semen deficit. M.A.
Magva-szakadtt jószág. Bona caduca, cadiva haereditas, haerede vacua. PP.
Magva-szakadttság. Caducitas.
Magva-szakadttúl. Per defectum seminis. M. A.
Magva-váló: magvától el váló. S. I.
Magva-váló boroczk. Persicum carne a nucleo facile separabili.
Magva-váló szilva.
Magvas. Granatus, granosus, acinosus. M.A.
Magvasodik: magba megy. Sz. D.
Magvatlan. Semine destitutus, carens grano, sterilis, effoetus. S. I.
Magvatlan fölhő. Nubes sine pluvia. S. I.
Magvatlanítja. Sterilem facit. S. I.

Magvatlanodik. Sterilescit, semen perdit. S. I.
Magvaz, magvazza. Nucleat.
Ki magvazza. Enucleat, exossat. S. I.
Magvából ki fejti. Enucleat.
Magvát ki veszi. Idem. M. A.
MAGUL. Pro semine. Faludi N. E. p. 8.
Ir-magul hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
MAGZik. Sementat. M. A.
Föl magzik. In semen maturescit. S. I.
Ki magzik. In semen abit.
Magzat. Foetus, soboles, proles, filius. M. A.
Még a' roszsz anya is jámbor magzatot szeret. km.
Magzatozik. Sobolescit. Szaporodik. M. A.
Magzás. Seminis maturescentia, v. ejaculatio. S. I.

MAGA.

MAGA, magad, magam. Ipsemet, tumet, egomet. M. A. Maga is tanúl, a' ki másokat tanít. km.
Maga. R. Cum tamen, quamquam. M. A. Rám fogták, maga ártatlan voltam. Sz. D.
Maga alatt vágja a' fejszét. km.
Maga álmát hüvelyezi. km.
Maga-birás. Modestia, moderatio sui. S. I.
Maga-biró. Dynastes, validus. M. A. Pesthi' Meséji p. 16.
Maga-biróság. Dynastia. M. A.
Maga-bizott. Confidens, temerarius, audax. M. A.
Maga-el-hitt. idem. M. A.
Maga-el-bizás. Temeritas, confidentia, elatio. S. I.
Maga erejével. Suis viribus.
Maga eszén járó. Sui capitis. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
Maga-el-szánás. Sui devotio, dicatio, sacrificatio. S. I.
Maga-el-véltében. Praesumtuose. Faludi N. U. p. 6. B. E. p. 43.
Maga fazéka mellé szit. km.
Maga-feledés. Sui oblivio, abreptio. S. I.
Maga-feledett. Sui oblitus. Pázm. Pred. p. 456. Monoszlai, de Cult. p. 3. Nem vagyok olly magam-feledett.
Maga fészkét rútítja. Proprium nidum inficit.
Maga-gondolatlan. Inconsideratus. M. A.
Maga-gondolatlanság. Inconsiderantia. M. A.
Maga-gondolatlanúl. Inconsiderate. M. A.
Maga hasznára fordítja. In suum commodum vertit.
Maga hasznát nézö. Qui omnia sui causa facit, sui commodi nimis studiosus. S. I.
Maga-hányás. Jactantia, alazonia. M. A.
Maga-hányó. Gloriator, jactator, jactabundus. M. A.
Maga-hitt. Confidens, temerarius, elatus. M. A.
Maga-hittség. Temeritas, confidentia, praesumtio. S. I.
Maga házánál. Domi suae.
Maga jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.
Maga kárával. Proprio damno. PP.
Maga kellö. Philautus, arrogans. M. A.
Maga kényén. Sponte sua. M. A.
Maga kényén nött gyermek. Sz. D.
Maga kebelébe szedi az epret. km.
Maga magától. Sponte, nemine cogente.
Maga maradtt, mint a' varga a' vásárban. km.
Maga malmára hajt minden vizet. km.
Maga-meg-adás. Sui deditio, submissio. S. I.
Maga-meg-kötés. Obstinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 92.
Maga-meg-tartóztatás. Continentia, v. moderatio, modestia. S. I.
Maga-meg-úntt. Taedio affectus. PP.
Maga-meg-úntából. E taedio.
Maga-mentés. Apologia. Faludi U. E. 3. R. p. 93.
Maga-mentö felelet. idem. M. A.
Maga mestersége. Propria ejus ars. Kiki a' maga mesterségét folytassa. km.
Maga-ölés. Suicidium, autochiria. S. I.
Maga-ölö. Suicida, autochir. S. I.
Maga rendén. Suo ordine. Faludi N. U. p. 110.
Maga szemete. — Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
Maga-szeretet. Philautia, egoismus. S. I.
Maga-szeretö. Egoista. S. I.
Maga-szépegetö. Mundulus. M. A. L.
Maga tanácsán járó. Consilium sibi capiens. PP.
Maga-tartás. Modestia, moderatio sui. M. A.
Maga-tartóztató. Continens, temperans. M. A.
Maga-tartóztatlan. Incontinens. M. A.
Maga-tartóztatlanság. Incontinentia, luxus, intemperantia. M. A.
Maga-tartóztatlanúl. Incontinenter. M. A.
Maga-türtetö. Continens, abstinens, temperans. M. A.
Maga-türtetés. Continentia.
Maga-únt. Sibimet taediosus, molestus, gravis. S. I.
Maga ura. Vivens arbitratu suo, a nemine dependens. S. I.
Maga-vetö. Jactator, gloriator, magniloquus, thraso. S. I.
Maga-viselés. Habitus, gestus. M. A.
Maga-vonyogatás. Tergiversatio. M. A.
* Kiki maga. Quivis ipsemet.
Önnön maga. Ille ipsemet.
Tulajdon maga. Ipsemet in persona.
MAGADKÉNT. Tuatim, more tuo. S. I.
MAGÁBA szállott. In se reversus.
MAGÁBAN tünödik. Disceptat secum.
MAGÁÉ. Sui ipsius. Másét keresi, magáét veszti. km.
Magáévá teszi. Sibi appropriat. Pázm. Pred. p. 1095.
MAGÁHOZ hasonló. Sibi similis.
Magához édesgeti. Ad se allicit.
Magához hódítja. Ad suas partes pertrahit.
Magához szoritja. Adstringit.
Magához tértt. Animam recepit.
Magához von a' keze. km.
Magához vonja. Ad se adtrahit.
MAGÁN. Seorsim, separatim. M. A. Jobb magán, hogy sem roszsz társsal lenni. km.
Magán hangzó. Vocalis.
Magán hál. Secubat, secubitat. M. A.
Magán hálás. Secubatio, secubitus. M. A.
Magán járó. Automatum v. solivagus. S. I.
Magán kivül van. Non est sibi praesens.
Magán múlt el. Sibi imputet.
Magán lakó. Seorsim habitans. Sz. D.
Magán létel. Solitaria vita. Pázm. Pred. p. 148.
Magán való. Privus. M. A.
Magán való könyv. Liber singularis. Pázm. Kal. p. 1008.
Magán való vétek. Privatum crimen. Pázm. Kal. p. 1016.
Magános. Solitarius, privatus. S. I.
Magános ész. Faludi. E. M. p. 243.
Magános haszon. Privatum commodum. S. I.
Magános tanács. Consilium privatum. Faludi. E. M. p. 243.
Magános ütközet. Conflictus privatus, duellum. Biró Márton, Micae p. 221.
Magánosan. Solitarie. S. I.
Magánoskodik. Privatizat, vitam solitariam ducit. S. I.
Magánosság. Solitudo. S. I.
Magánoz. Külön tart, magánosságban él. Sz. D.
MAGÁNAK. Sibi. Kiki kegyes biró magának. km.
Magának tulajdonítja. Arrogat. M. A.
Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p. 293.
Magának valót is (Sibi solit) véle el hányatta. V. M. p. 223.
Magának véti meg a' hálót. km.
Kiki magának. Quivis pro se, quisque sibi.
MAGÁNY. Solitudo.
Csöndes magányomban. In mea quieta solitudine.
MAGÁRA válalja. Spondet. PP.
Magára veszi. In se recipit, vel de se dictum putat.
MAGÁRÓL levelet adott. Se obligavit.
Magáról meg feledkezett. Sui oblitus est.
Magáról tudja. De se conjicit, domi conjecturam facit.
MAGÁT hányja. Jactat, jactitat, gloriatur. M. A.
Magát meg kötö ló. Restitor equus. PP.
Magát meg nem birható. Incontinens. PP.
Magát meg tartóztatja. Abstinet. M. A.
Magát reá tartó. Elatus, arrogans. S. I.
Magát szeretö. Se ipsum amans. Sz. D.
Magát tettetö. Simulator, hypocrita. S. I.
Magát vonyogatja. Tergiversatur, recusat, renuit. M. A.
MAGÁTÓL forog. Propria vi agitur. PP.
Magától nött. Sponte sua, sine ullo artificio excrevit.
Magától tanúltt. Autodidactes. S. I.
Maga magától. Proprio motu, sua sponte.
MAGÁVAL birás. Continentia, moderatio. S. I.
Magával nem birás. Impotentia animi. S. I.
Magával jó tehetetlen. Inops, miser, infirmus. M. A.
Másad magával. Cum uno socio.
Harmad magával, negyed magával 's a' t. Cum duobus, tribus sociis.
Sokad magával. Multis sibi adjunctis.

MAGAS.

MAGAS. Altus, sublimis, celsus, editus, excelsus, procerus, arduus. M. A. A' ki magasra hág, nagyot csik. km. Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. KV. p. 512.
Magas. E. F. Csik Székében.
Magas az asztala. km: nincs mit ennie.
Magas-adta.
Magas' falva. E. F. Kövár' Vidékében.
Magas liget. F. Szatmár Vben.
Magas mart. E. F. belső Szolnok Vben.
Magas part. F. Bars Vben.
Magas sarkú czipellős. Crepida subere substructa. PP.
MAGASAN. Alte, sublime, sublimiter, excelse, procere. M. A.
Magasan röpülő. Altivolans. M. A.
MAGASD. Sz. P. Somogy Vben.
Magasdad. R. Altus, editus. Pesthi' Meséji p. 75.
MAGASI. (Nemes, pór.) FF. Vas Vben.
MAGASÍT, magasítja. Sublimat. M. A.
MAGASSÁG. Altitudo, sublimitas, excelsitas, proceritas. M. A.
Magasság-mérő. Altimeter. S. I.
Magasságbeli. Qui habitat in excelsis, altissimus. Káldi Luc. 1. 13.
Magasságos. Excelsus, altus, altissimus. M. A.
Magasságos hely. Locus editissimus. Faludi N. U. p. 172.
MAGASZTAL, magasztalja. Magnificat, exaltat, sublimat. M. A.
Föl magasztalja. Exaltat, evehit, magnificat. M. A.
Magasztalás. Exaltatio. M. A. A' fölötte való magasztalás, és hazugság azon egy fának ágai. km.
Föl magasztalás. Exaltatio, magnificatio. M. A.
Magasztaló. Exaltans, exaltator, panegyricus.
Magasztaló beszéd. Panegyris.
Magasztaló dicséret. Pázm. Pred. p. 1244.
Magasztaló versek. Versus panegyrici.

MAGAZIN.

MAGAZIN. Horreum, granarium publicum, annonaria apotheca. PP.

MAGDOLNA.

MAGDOLNA. t. a. n. Magdalena. Monoszlai de cultu p. 113. ht. „Magdalombeli Mária."
Magdolna. Sz. P. Bihar Vben.
MAGDA Magdának, Magda az egész világnak. km. Dug. 1. R. p. 134.

MAGY.

MAGY. F. Szabolcs Vben.
MAGYAL-fa. Esculus, ilex aquifolium. Stecheiche. S. I.
Magyalos. Ilicetum.
Magyalos. Sz. P. Tolna Vben. Telek Nógrád Vben.

MAGYAR. Ungarus, Hungarus, Hunnus, Panno, Pannonius. M. A. A' Magyarnak nem kell tolmács. km.
Magyar. (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
Magyar anya szülte. km. Alter Hercules.
Magyar ezer. Gyöngyösi 1. Darab, Chariclia' ajánló levelében.
Magyar fajt. Propago hungarica.
Magyar falu. Sz. P. Somogy Vben.
Magyar' falva. F. Liptó Vben.
Magyar forint. Cruciferi 50. L. Babocsai, Fata Tarczal. p. 46.
Magyar jobbágy, pörlő társ. km.
Magyar juh. Sterpsiceros. S. I.
Magyar kenyér. Panis hungaricus. Ha magyar kenyeret eszel, böcsüld meg a' Magyart. Lex, et regio.
Magyar király. Rex Hungarorum.
Magyar nemesség. Nobilitas hungarica.
Magyar nyelv. Linqua hungarica.
Magyar Ország. Hungaria, Ungaria, Pannonia. M. A.
Magyar országi. Ungaricus, pannonicus. M. A.
Magyar saláta. A' ki magától öszve nem megy. Lippai, Vet. Kert. p. 105.
Magyar szabó. Sartor, qui vestes hungaricas praeparat.
Magyar szilva. Besterczei szilva, magvaváló szilva. S. I.
Magyar szokás. Mos hungaricus.
Magyar téj. Lac hungaricum. Nem magyar tejet szopott. km.
Magyar törvény. Jus hungaricum.
Magyar ümög. Indusium hungaricum.
Magyar varga. Sutor hungaricus.
Magyar város. Becskerek' része, Torontál Vben.
Magyar világ. Mundus hungaricus.
Magyar viselet. Cultus hungaricus.
* Bécsi magyar. Hungarus Viennensis.
Igaz magyar. Hungarus veri nominis.
Régi magyar. Priscus, v. prisci moris hungarus.
Tiszta magyar. Qui solam linquam hungaricam callet. L. Vindiciae Josephi Erdélyi p. 41.
MAGYARA. Populari linqua facta expositio, ac proinde expositio clara dilucida.
Magyarábban. Explicatius. M. A. L.
Magyarád. F. Arad Vben, Sz. P. Heves Vben.
Magyarán. Diserte, explanate, explicate, expresse, explicabiliter. M. A. Articulate. CM. Mondd ki magyarán, ne szuszogj. km.
Magyarán szólló. Planiloquus. M. A. L.
Magyaráz, magyarázza. Interpretatur, declarat, exponit. M. A.
Ki magyarázza. Edisserit, elucidat, interpretatur. M. A.
Meg magyarázza. Exponit, declarat, interpretatur, enarrat, explanat, explicat, enucleat. M. A.
Viszsza magyarázza. Male interpretatur, vel in malam partem accipit. S. I.
Magyarázás. Interpretatio, expositio.
Meg magyarázás. Explicatio, enarratio, expositio, explanatio, interpretatio. M. A.
Magyarázat. Interpretamentum, declaratio, expositio. M. A.
Magyarázgat. Dissertat, disserit. S. I.
Magyarázhatatlan. Inexplicabilis. M. A.
Meg magyarázható. Explanabilis, explicabilis. M. A.
Magyarázó. Interpres. M. A.
Magyarázó könyv. Commentarius, commentarium. M. A.
Ki magyarázva. Specifice, et expresse. Pázm. Pred. p. 1049.
MAGYARAD. F. Hont Vben.
Magyarad, v. Magyarka. Sz. P. Posony Vben.
MAGYARI. F. Somogy Vben.
MAGYARKA. Sz. P. Nagy Kúnságban.
MAGYARNAK Pécs, Németnek Bécs. Admirabiles in nectendis machinis Aegyptii. M. A.
Elég a' Magyarnak egy horkantás. km.
MAGYAROK. Hungari. Nem így cselekedtek a' régi jó Magyarok. Olim non erat sic. KV. p. 382.
Magyarok' Istene. — Él még a' Magyarok' Istene. km.
Meg emlegeted még a' Magyarok' Istenét, várj. km.
MAGYAROS. Morem hungaricum redolens.
Magyarosan. More hungarico, categorice. Epist. Széch. T. 1. p. 198.
Magyarosd. F. Vas Vben.
Magyarosítja. Hungarum facit. S. I.
Magyarosodik. Hungarum induit. S. I.
Meg magyarosodik.
MAGYARSÁG. Ungarismus. item Gens Ungarica. M. A. Pázm. Pred. p. 129.
Régi magyarsággal. Stylo antiquo hungarico.
MAGYARÚL. Hungarice. item Categorice. Pázm. Kal. p. 420. „Nem tartjuk sok beszéddel, hanem kerek szóval, magyarúl mondjuk, hogy szem-látomást hamissat mond."
Magyarúl beszél. Hungarice loquitur.
Magyarúl tanúl. Discit hungaricam linguam.

MAH.

MAH.
MAHOLY. Telek Abaúj Vben.
Maholány. F. Bars Vben.
MAHOM' fa. F. Szala Vben.

MAJCZ.

MAJCZ. Kantárnak drágább szerből készültt szára. Gyöngyösi 2. Dar. p. 503. Faludi T. É. p. 19. „Által tördeltt, és bé vertt arany-majczokkal gazdag szerszám."

MAJOM.

MAJOM. Simia, simius. M. A. A' majom, ha leg szebb is, még is csúnya. km.
Majom. F. Gömör Vben.
Majom-képű. Pithecium, os deforme. Fratzengesicht. S. I.
Majom-orrú. Silus, silo, simulus, simus. S. I.
Majom-orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
Majom-szeretés. Amor excessivus. Csuzi, Tromb. p. 79.

Majom-szeretet. idem. Majom szeretetből agyon szorítja a' kölykét.
Majom-táncz. Monoszlai, Hit' oltalma p. 378.
* Eb-majom. Simia cynocephalos. M. A.
Ember-majom. Simia anthropomorphos. M. A.
Farkas majom. Cercopithecus. CM.
Hoszszu farku majom. idem. M. A.
Lamos farku majom. Corcholidis. CM.
Macska-majom. Simia galeocephalos. M. A.
MAJMÁ. Ejus simia.
MAJMOL, majmolja. Sequitur, imitatur. S. I.
Majmolás. Roszsz követés. Cacozelia. S. I.
MAJMOS. Simiam habens, v. imitator. Faludi N. E. p. 78.
Majmoskodik. Simiam agit. Zvonarics 1. R. p. 474. Faludi N. U. p. 111. T. É. p. 503.
Majmoskodás. Imitatio. Pázm. Pred. p. 405. Faludi N. E. p. 133.
MAJMOZ, majmozza. Imitatur, ut simia solet.
Majmozás. Simialis imitatio.

MAJOR.

MAJOR. Praedium, villa, colonia. M. A. Allodium.
Major (Alsó, fölsö). Majorok Fejér és Szepes Vkben.
Major-aszszony. Villica. CM.
Major-ember. Colonus, villicus. M. A.
Major-gazda. Villicus. Pázm. Pred. p. 855.
Major-gazdaság. Villicatio. Pázm. l. c.
Major-ház. Allodium. M. A.
Major' háza. Sz. P. Posony Vben.
Major' falva. F. Zólyom Vben.
* Barát-major. F. Vas Vben.
Kö-major. Sz. P. Posony Vben.
Ó Major. Sz. P. Szepes Vben.
Új Major. Telek Fejér Vben, Major Vas Vben.
Ürge-major. M. Posony Vben.
MAJORI. Praediatorius, villaris, villaticus. M. A.
MAJORKODik. Villicat, villicatur. M. A.
Majorkodás. Villicatio, agricultura. M. A. CM.
MAJORNÉ. Villatica. M. A. Jó lenne a' róka majornénak. km.
MAJOROS. Villicus, praediatus. M. A.
Majoros állatok. Altilia. Faludi B. E. p. 5.
Majoroskodik. Villicat, villicatur. M. A.
Majoroskodás. Villicatio. CM.
MAJORSÁG. Praedium, villa. item Villicatio, agricultura. M. A. item Quod in allodio alitur, et educatur, nominatim omnis generis altilia.
Majorság-eresztés. Altilium educatio.
Apró majorság. Pulli.

MAJORÁNNA.

MAJORÁNNA. Asparagus, amaracus, samsuchum. M. A.
Majoránna-olaj. Amaracinum. M. A.
Majoránna-por. Pulvis amaraci.
Majoránna-szál. Amaracinus cauliculus. PP.
MAJORÁNNÁS. Samsuchinus. M. A. Amaraco conditus.

MAJZOL.

MAJZOL. Rágicskál. Mit majzolsz. Quid conteris inter dentes.

MAK.

MAK.
MAKA.
Makád. F. Pest Vben.
MAKACS. Temerarius. PP. Pervicax, pertinax.
Makacskodik. Pervicaciter adversatur, est pertinax, cervicosus. S. I. Sz. D.
Makacsság. Pertinacia, pervicacia. Sz. D.
Makacsúl. Pervicaciter, pertinaciter. S. I.
MAKLÁR. MV. Heves Vben.
MAKOG. Vakog, sirva dunnog. Ne makogj. Sz. D.
MAKÓ. MV. Csanád Vben. Annyira van, mint Makó Jerusálemhez. km. Szirmai, Parab. p. 129.
Makócz. F. Zemplin Vben.
Makód. F. Szabolcs Vben. E. F. Besztercze Vidékében.
MAKRANCZ.
Makranczos. Durczás. Sz. D.
Makranczoskodik. Durczáskodik, makacskodik. Sz. D.
MAKSA. E. F. Háromszék Székében.

MAKARIA.

MAKARIA. F. Bereg Vben.
Makaria' körtvély. Species pyri hyemalis.

MAKK.

MAKK. Glans. M. A. A' magas tölgy-fa is csak kis makk volt valaha. km.
Makk-bér. Census glandinationis.
Makk-fa. Esculus, quercus. S. I.
Makk-gyuladás. Paraphymosis. S. I.
Makk' héa. Calyx glandis. M. A.
Makk-hozó. Glandifer. S. I.
Makk' kupakja. Calyx glandis. S. I.
Makk-szedés. Glandatio. M. A.
Makk-termö. Glandifer. M. A.
Makk-tokja. Glandariae nucis calyculus. PP.
* Bükk-makk. Glans fagi.
Cser-makk. Glans carpini.
Tölgy-makk. Glans quercina.
MAKKJABB. Sámbár ellen. p. 96. „Töknél tökebb, maknál is makjabb tromfod."
MAKKOLTAT, makkoltatja. Glandibus pascit, saginat.
Makkoltatás. Pastura, saginatio per glandes.
MAKKON hízás. Glandarium pabulum, glandarius pastus. PP.
Makkon hízlalás. Glandatio. M. A.
Makkon hizott. Glandibus saginatus.
MAKKOS. Glandarius, glandulosus. M. A.
Makkos disznó makkal álmad. km.
MAKKRA jár. Glande pascitur.

MAKULA.

MAKULA. Macula, naevus. M. A.
Makula nélkül való. Absque labe, immaculatus.
MAKULÁL, makulálja. Maculat.
Meg makulálja. Commaculat, conspurcat. M. A.
Makuláló könyv. Maculatorium, liber lituarius. PP.
MAKULÁS. Sordidatus, maculatus. M. A.
MAKULÁTLAN. Immaculatus. M. A.
MAKULÁZ, makulázza. Sordidat, sordibus inficit.
Öszve makulázza. Conspurcat.

MALACZ.

MALACZ. Porcellus, porculus, sucula. M. A. Szegény háztól ösztövér malacz. km.
Malacz-pecsenye. Sültt malacz.
* Sütö malaczok, kiket most a' tejéröl vöttek. Porci nefrendes. NC. p. 129.
Szopós malacz. Sucula. S. K.
Tengeri malacz. Mus porcellus. S. K.
Töltött malacz. Trojanus porcus. M. A.
Verö malacz. Porcellus. S. K.
MALACZCZA. Ejus porcellus. Meg huzza magát, mint a' szegény ember' malaczcza. km.
MALACZKA. MV. Posony Vben.
MALACZOS. Porcellos habens.
Malaczos disznó. Porca lactans.
MALACZOZik. Porcellos parit. S. I.
Meg malaczozik. idem.

MALAJ.

MALAJ.
Málé, meg malaj. km. Dug. 1. R. p. 126.

MALASZT.

MALASZT. Gratia, clementia, favor. M. A.

MALÁTA.

MALÁTA. Siliquiae, cibus porcorum. Káldi Luc. 15. 16. Meg örlött gabona, mellyet sörnek minek ki föztek. Sz. D.
MALÁTÁJA. Ejus siliquiae.
Sörtések' malátája. Csuzi, Sip-szó p. 516.
MALÁTÁS. Habens siliquias.
Malátás kenyér. Siliquiarius panis.
Malátás korpa. Csuzi, Sip-szó p. 54.
Malátás válu. Vajda 2. K. p. 225.

MALNA.

MALNA.
Malna' pataka. F. Nógrád Vben.
MALNÁS. E. F. Háromszék Székében.
Malnás üveg-csür. E. F. belsö Szolnok Vben.

MALOGYA.

MALOGYA. Species quercus. S. I. Tölgyfának neme, valamint magyal, mocsár 's a' t. Sz. D.

MALOM.

MALOM. Mola, molendinum. M. A. Szapora malom sokat darál. km.
Malom. F. Baranya Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Malom' árka E. F. Doboka Vben.
Malom-egér, csűr-egér. Mus major domesticus S. I.
Malom-ér. Ér Soprony Vben. Sz. P. Pest Vben.
Malom' falva. E. FF. Maros, és Udvarhely Székeiben.
Malom-fej. Caput molae.
Malom-fej' le tétele. Depositio capitis molae.
Malom-gát. Claustrum. M. A.
Malom-hajtó víz. Aqua molam impellens. Gyöngyösi 1. Dar. p. 335.
Malom-ház. Molendinum. M. A.
Malom' háza. F. Soprony Vben.
Malom-hely. Moletrina. M. A.
Malom-kerék. Rota molaris. Eleget fördik a' malom-kerék, még is fekete. km.
Malom-kerék' lapátjai. Haustra rotarum. PP.
Malom-kő. Lapis molaris. M. A.
Malom-por. Pulvis molaris, pollen. PP.
Malom-rész. Rata molaris.
Malom-sok. (Ó, új.) FF. Győr Vben.
Malom-szeg. F. Nyitra Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
Malom-vas. Ferrea subscus. M. A.
Malom-válú. Aquae ductus. Zsilip. S. I.
Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
Malom-víz. E. F. Hunyad Vben.
* Berki malom. Sz. P. Szala Vben.
Csapó malom, fölül csapó malom. Ubi aqua superius adfluit ad rotas.
Daráló malom. Mola miliaria. M. A.
Fejér malom, Veszprém Vben.
Fürész-malom. Mola serraria. S. K.
Hármas malom, Szala Vben.
Kalló malom. Mola densatoria.
Kása-malom. Mola miliaria. S. K.
Kézi malom. Mola manualis. S. K.
Köszörü-malom. Mola acuminaria. S. K.
Kukoricza-malom. Dug. km. 1. R. p. 206.
Lyükö malom. Mola contusoria.
Olaj-ütö malom. Mola olearis. S. K.
Örlö malom. Sz. D.
Papiros-malom. Mola papyracea. S. K.
Paraszt malom, melly t. i. csak parasztúl, és korpáson öröl.
Pénzes malom, Komárom Vben.
Puszta malom. Silentium. Puszta malmon, száraz gáton nem sok vámat szedhetsz. km.
Puszta malom. Major Posony Vben.
Só-örlö malom. Salis mola manualis. S.K.
Szamár- vagy ló-forgató malom. Mola asinaria. NC. p. 409.
Száraz malom. — Pörög a' nyelve, mint a' forgettyü a' száraz malomban. km.
Szél-malom. Mola pneumatica.
Szitás malom. Mola pollinaria.
Tizes malom: tiz kerekü malom.
Törö malom. Mola contusoria. Sz. D.
Üres malom. Mola vacua. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
Ványoló malom. Densatoria mola. Kalló. S. K.
Vizi malom. Mola aquaria. S. K.
Zörgö malom — meg indúltt a' zörgö malom. Os streperum.
MALMA. Ejus mola. Forog a' malma: jó szerencséje van v. jár a' szája. Ha vize nem leszsz, meg áll a' malma. km: ne adj bort az ostobának, halgatni fog. Minden vizet maga malmára térit. km. Eo tamen semper mente mea ivi, ut ad meam molam deriventur rivi.
MALMOS. Habens molam.
Malmos játék. Lusus molaris. Ezen játékban nevezetes a' kotyogós malom.
Malmost játszik. Ludit lusum molarem.
MALMOT hajt. Molam impellit. Ez a' víz más malmot hajt. km.
MALOMBA megy — A' ki elöbb megy a' malomba, elöbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior jure.
MALOMBAN hegedül. km. Inaniter aquam consumit, milium torno sculpit. M.A.
Két malomban örölnek. km.
MALOMI. Molaris, molarius, molendinarius. M. A.

MALONYA.

MALONYA. F. Bars Vben.

MALOSA.

MALOSA. Vinum malvaticum. M. A.
Malosa-szölö. Uva malvatica. M. A.
Egy pohárka malosa. Poccellum vini malvatici. Pázm. Kal. p. 887.

MAN.

MAN.
MANCS. Lapta fa-gyökérböl, mellyet föl vetnek, 's botokkal hajigálnak a' levegöbe. Sz. D.
Mancsoz. Illyen gyökér-laptával játszik. Sz. D.
MANKÓ. Scipio. M. A. A' beszédnek egyenese jó, 's a' mankónak horgasa. km.
Mankó-pálcza. Prágai p. 845.
Mankón jár. Fulcris subalaribus incedit. PP.
MANÓ. Malus genius, daemon v. Manducus. S. I. Roszsz lélek. Sz. D. Szegénynek ajtaját nem örzi a' manó. km. Dug. 1. R. p. 296.
Mi manó hozott ide. Quis te daemon huc tulit. Sz. D.

MANDOLA.

MANDOLA. Amygdalum. PP. L. MONDOLA.

MANNA.

MANNA. Manna.
Manna-kása. Gramen mannae. Harmatkása. Csapó. p. 112.

MAR (név).

MAR. Armus v. Armigibbus. S. I.
MARJA, az élö állatoknak. idem. S. I.
MAROK. Vola. L. alább külön.
MARONY. Sz. P. Békes Vben.
MAROS. Habens armos.
Maros. Folyó víz. Marusius. M. A.
Maros. MV. Hont Vben. FF. Nógrád, és Veszprém Vkben.
Maros-köz. Regio inter album Körös, et Maros fluvios. Nic. Oláh Hung. p. 75.
Maros' falva. F. Bars Vben.
Marosd. Sz. P. Somogy Vben.
MARÚL. Luxatur. Ficzamik. Sz. D.
Ki marúl. Eluxatur. S. I.

MAR (ige).

MAR, marja. Mordet. M. A. Ha ö mar, én is harapom. km.
El marja. Amordet.
Ki marja. idem. Örül, mint a' ludak, mikor az idegent ki marják. km.
Le marja. Demordet. M. A.
Meg marja. Commordet, admordet. M.A. A' melly eb meg marta, ugyan annak szörivel kell bé kötni. km.
Viszontag marja. Remordet. M. A.
Viszsza marja. idem.
MARAKODik. Mordet invicem. M. A.
MARÁS. Morsio, morsus. M. A.
Viszsza marás. Remorsus, remorsio. M.A.
MARCZIGÁL, marczigálja. Dimordet, morsicat. S. I.
MARCZONG, marczongja. Dilaniat, dimordet, dissecat, vulnerat, laedit, sauciat. M. A.
Meg marczongja. Dilaniat, consauciat. Pázm. Kal. p. 417.
Marczongatja. Morsicat. Faludi. B. E. p. 66.
Marczongás. Laniatio. Pázm. Kal. p. 378.
Marczongó. Laniator, sauciator.
Irás-marczongó. Pázm. Kal. p. 379.
Marczangol, marczangolja. Dimordet, morsicat. S. I. Mordendo lacerat.
Öszve marczangolta.
MARCZONA. Feroculus, ferociens bestiola. M. A.
Marczona felelet. Faludi. E. M. p. 243.
Marczonaság. Ferocitas pusilla. M. A. Pázm. Pred. p. 483. 762.
MARDALÓDik. Morsicat. Megint mardalódnak a' disznók. Hallottam, Sághon. 1821. Dec. 10.
MARDOS, mardossa. Mordicat, rodit. M. A.
Le mardossa. Demordet. M. A.
Meg mardossa. Obmordet. M. A.
Mardosás. Morsio. M. A.
Mardosva. Mordicus. M. A.
MARDOZ, mardozza. idem ac Mardos. S.I.
Mardozó irás. Satyra. Faludi. N. A. p. 211.
MARIZSGAT, marizsgatja. Morsicat. Nagyváthi, Gazd' aszszony p. 142.
MAROGAT, marogatja. Morsicat. S. I.
MARÓ. Mordax. M. A.
Alattomban maró eb. km.
Viszsza maró. Remordens. M. A.
Maróság. Mordacitas. M. A.
MARTA. Quod jam aliquis momordit. Ennek csak farkas-marta kell. km.
MARTALÉK. Praeda, manubiae. M. A.
Martalékja. Ejus manubiae. Pázm. Pred. p. 568.
MARTALÓCZ. Mango. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 225. 421. Ember- v. marha-lopó, áruló. Sz. D.
Martalóczi. Mangonicus. M. A.

MARA.

MARA. Pruina. Fagyos harmat. S. I.
Zúz-mara. idem.
MARÁS. Pruinosus.
Zúz-marás. idem.

MARAD.

MARAD. Manet, haeret. M. A. Jut, ha marad. km.
Ben marad. Immanet. S. I. Adhaeret, nescit eluctari.
Ebben maradjunk. Haec sít nostra sententia, huic inhaereamus.
El marad. Remanet. M. A.
Fön marad. Supermanet, remanet.
Hátra marad. Remanet.
Ki marad. Emanet. M. A.
Maga marad, mint a' varga a' vásárban. km.
Meg marad. Manet, permanet, remanet, persistit, perseverat. M. A. Ha el fogy is a' hold, meg marad a' neve. km.
Oda marad. Exhaeret.
Rajta marad. Eidem adhaeret.
Reá marad. Ad illum devolvitur.
MARADANDÓ. Manens, permanens, durabilis. Nincs itt maradandó városunk. Non habemus hic manentem civitatem.
Maradandóság. Durabilitas, perseveratio. S. I. Sz. D.
MARADÁS. Mansio, perduratio. M. A.
El maradás. Remansio, relictio. M. A.
Ki maradás. Emansio. M. A.
Meg maradás. Mansio, permansio, remansio, duratio, perduratio. M. A.
Maradása. Ejus mansio.
Nincs maradása: nyughatatlan.
MARADDOGAL. Mansitat. CM.
MARADÉK. Reliquiae. it. Residuum, residuus, reliquus. M. A. Néha a' maradék is el kél. km.
Maradék. F. Szerem Vben.
Maradék-széna. Foenum residuum. Sz. D.
Étel-maradék. Reliquiae prandii.
Maradéka. Ejus posteritas.
Nincs semmi maradéka. Nullos habet posteros.
Semmi fiú-maradéka nincsen. Nullos habet posteros masculos, nullos post se reliquit filios. Faludi T. É. p. 87.
Maradékink. Posteritas, posteri. M. A.
MARADHATATLAN. Qui non potest remanere, vel qui non habet quietem.
Maradhatatlan vagyok miatta.
MARADÓ. Manens.
Hátra maradó. Remanens. Csuzi, Tromb. p. 595.
Még maradó mind végig. Perseverans. M. A.
MARADTT, Maradott. Relictus, v. convictus.
El maradott. Relictus. M. A.
Meg maradott, meg maradtt. Reliquus. M. A.
Maradttság. Mulcta judiciaria. M. A.
MARADOZ. Mansitat. M. A.
El maradoz. Saepius remanet.
Ki maradoz. Emansitat.

MARADVÁNY. Reliquiae, analecta. S. I. Sz. D.
MARASZT, marasztja. Retinet, relinquit, remanere facit. item Mulctat. M. A.
Meg marasztja. idem.
Marasztás. Retentio. M. A.
Marasztal, marasztalja. Retentat. M. A.
Meg marasztalja. Retinet, remanere facit. M. A.
Maraszthatatlan. Qui retineri non potest.

MARAGAROD.

MARAGAROD. Maragarodjába menni másszor is. Eamus Athenas. M. A.

MARCZ.

MARCZ.
Marcz-adó. Sz. P. Somogy Vben.
MARCZA.
Marcza-pán. Marcius panis. M. A. Pázm. Pred. p. 736. Lippai, Gyüm. K. p. 201. Prágai habet „Marczappán" in praef. Faludi Marczipán. E. M. p. 38.
Marcza-fánk. Martius panis dulciarii. S. I.
MARCZAL. Mocsáros folyó víz Szala, Vas, és Veszprém Vkben.
Marczal. F. Nógrád Vben.
Marczal-tő. MV. Veszprém Vben.
Marczali. Quod est e lacu Marczal. Marczali csik — hal 's a' t.
Marczali. MV. Somogy Vben.

MARCZI.

MARCZI, MARCZIN. Juvenis Martinus.
Marczi' háza. F. Bihar Vben.
Marczin' falva. F. Abaúj Vben.

MARGIT.

MARGIT. t. a. n. Margaretha. M. A. Szapora Margit' beszédje. km.
Margit' falva. F. Szepes Vben.
Szent Margit' szigete. Pest Vben.
Szent Margita. t. h. n.

MARHA.

MARHA. Res, substantia, peculium, possessio, bona, opes, grex, armentum, merx. M. A. CM. Jó marhának könnyü vevöt találni. km.
Marha-aprólék. Trunculi. S. I.
Marha-béka. Szarvas marhának betegsége. S. I.
Marha-bél. Intestina pecorum.
Marha-bör. Tergus. PP. Pellis pecoris.
Marha-czimer. Armus. S. I.
Marha-dög. Lues pecorum, v. cadaver pecoris. S. I.
Marha-ember. Homo crassus, obesus. S. I.
Marha-hajtás. Abigeatus. PP.
Marha-hajtó. Abigeus. PP.
Marha-hús. Caro bubula. S. I.
Marha-légy. Conops. S. I.
Marha-lopás. Abigeatus. PP.
Marha-lopó. Abigeus, abactor. PP.
Marha-testű. Robustus, homo robusti corporis. S. I.
Marha-váltság. R. Commutatio mercium, commercium. S. I.
Marha-váltság-hely. R. Emporium. Komjáthi.
Marha-vásár. Forum pecuarium.
* Egyházi marha. Peculium Ecclesiasticum. Pázm. Pred. p. 949.
Ezüst-marha. Argenteria. Pázm. Pred. p. 1194.
Gyapjas marha. Pecus lanigerum. Faludi N. A. p. 184.
Hajtott marha. Fókás marha.
Ingó marha. Mobilia. Pázm. Pred. p. 1233.
Kalmár-marha. Merx. M. A. L.
Lábas marha. Animal. Pázm. Kal. p. 902.
Le tett marha. Res depositae. M. Verbőczi in Prol. Tit. 2.
Mezőbeli marha. Pecora campi. Tordai MSS.
Pörös marha. Res sub lite. Pázm. Kal. p. 830.
Sörtés marha. Porcus. Pázm. Kal. p. 621.
Szarvas marha. Pecora cornuta. Faludi N. A. p. 184.
Vágó marha. Animal macello destinatum. Pázm. Pred. p. 808.
Vönó marha. Pecora jugalia. Pázm. Pred. p. 1216.
Vonós marha. idem.
MARHÁJA. Ejus pecus, peculium etc. A' kinek esze nincs, nagy marhája nincs. km.
MARHÁKODik. Instar pecudis laborat.
MARHÁS. Peculiosus. M. A.
Marhás gazda. Herus pecora servans.
Marhás hajó. Navis oneraria. Gyöngyösi 1. Dár. p. 1.
MARHÁT hajt. Minat. PP.

MARI.

MARI. Parva Maria.

MARINA.

MARINA. Species piscis albi.

MARINKA.

MARINKA. Mariana parva.

MARKALF.

MARKALF. t. f. n. Marculphus. Salamon királyunk' udvari bolondja. Pázm. Kal. p. 274. VM. p. 127.

MARKOTA.

MARKOTA. F. Győr Vben.
MARKOTÁN. Suffaraneus, castrensis propola. PP.
Markotánné. Suffaranea. PP.
Markotányos. Castrensis propola. Geidler, Hadi okt. p. 16.

MAROK.

MAROK. Vola, manipulus. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
Marok-gabona. Manipulus. PP.

Marok-had. Manipulus militum. Sz. D.
Marok-nép, marok-sereg. idem. Sz. D.
Marok-szerencse — Jobb egy marok-szerencse, mint egy köböl-ész. km.
Marok-széna. Manipulus foeni. Vess neki egy marok-szénát.
Marok-szösz. Manipulus stupae. Pázm. Pred. p. 469.
Marok-vas. Canthus. S. K.
Marok-veszszö. Flagellum. M. A.
MARKA. Ejus vola. Markába szakadtt a' hazugság. km.
Marka-köpö. Prolusor. Tordai MSS.
Marka-pökö. idem. Prágai p. 768.
Markában hordozza az életét. km. Miles.
Markát pöki. Proludit. M. A.
MARKÁSZ, markászsza. Volam saepius injicit, prensat.
Ki markászsza. Volatim excipit.
MARKOD. E. F. Maros Székében.
MARKOL, markolja. Capit, prehendit, v. palpat, contrectat. S. I.
Meg markolja. idem. Jól meg markold.
Markolat. Manubrium, ansa, capulus. Faludi E. M. p. 81.
Kard' markolatja. Manubrium gladii.
Markolász. idem ac Markász. Hallottam Sághon 1823. Oct. 14.
MARKON. In vola, per volas. El fogy a' liszt, ha sok markon megy által. km.
Markon van a' gabona. Frumentum demessum jacet manipulatim non dum colligatum.
MARKOS. Volas habens. A' lovam 15 markos.
Markos legény. Fortis, viribus pollens.
Markosság. Prágai p. 828.
MARKÚ.
Szoros markú. Avarus.
MAROKBA köti. Palmat. M. A.
MAROKLAT. Manubrium, ansa. M. A. Capulus. CM.
MAROKNYI. Volaris, pugillaris. S. I. A' mi egy marokba fér.
Maroknyi nép. Manipulus populi.

MARS.

MARS. Militum itineratio. S. I.
Mars-nóta. Abitus militaris melodia. S. I.

MART.

MART. Litus, ripa. M. A. CM.
Mart-fö. Sz. P. Heves Vben.
* Magas mart. E. F. belsö Szolnok Vben.
Vörös mart. E. FF. Aranyos és Szeben Székeiben, és Brassó Vidékében.
MARTÉLY. Sz. P. Csongrád Vben.
MARTI. Riparius, littoreus. M. A.
Marti lapu. Bechium, tussilago. PP. Cfer. Csapó p. 164.
MARTOS. Habens ripam, riposus.
Martos. F. Komárom Vben.

MASKARA.

MASKARA, Maszkara. Mimus. CM. Ál-orcza. Masque.
MASKARÁS bál: álorczás bál.
Maskaráson: ál-orczáson. Faludi T. É. p. 287.

MASZAT.

MASZAT. Sordes.
Maszat-ember. Homo sordidus.
MASZATOL, maszatolja. Sordibus inficit. Öszve maszatolja. Consordidat, conspurcat.
MASZATOS. Sordibus infectus.

MASZLAG.

MASZLAG. Esca venenata. PP. Opium vel qualiscunque cibus, aut potus crapulam, stuporem, vel insaniam causans. S. I.
Maszlag-fű. Datura stramonium. Stechapfel. Csuda-fű, csattantó. S. I.
MASZLAGOS. Rixosus. PP. it. Ebrius, temulentus vel fatuus, delirus. S. I. Pázm. Pred. p. 231. „Coeperunt furere prae vino. A' bor miatt minnyájan maszlagosokká lettek."
Maszlagos ital. Potus opiatus. Faludi N. E. p. 147.
Maszlagos kábaság. Delira fatuitas. Csuzi, Sip-szó p. 102.
Maszlagos szerelem. Delirus amor. Sz. D.
Maszlagosít, maszlagosítja. Fatuat, facit furere, delirare.
Meg maszlagosítja. Infatuat. Csuzi, Tromb. p. 194.
Maszlagosodik. Fit delirus, furiosus, rixosus. Csuzi, Sipszó p. 737.
Meg maszlagosodik. Infatuatur. Pázm. Pred. p. 950. „Meg maszlagosodék Éva a' méltóság- és tudomány-kivánással."

MASZUTA.

MASZÚTA. Alattomban való csalárd, alázatos macska. Sz. D. Alamuszi, alamuszta. S. I.

MATÁSZ.

MATÁSZ. Mataxa, metaxa, sericum rude. PP. Készületlen, nyers selyem, v. Béka-selyem. Sz. D.

MATÓLA.

MATÓLA. Alabrum. M. A.
MATÓLÁL, matólálja. In spiram evolvit. PP.
Föl matólálja. idem. PP.

MATRING.

MATRING. Spira. PP.
Matring-czérna. Volumen filorum. PP.
Matring-haj. Volumen capillorum. Sz. D.
* Far-matring. Postilena. CM. item A' lovas katonák' büntetése. Meg far-matringozták.
Selyem-matring. Volumen serici. Faludi N. E. p. 55.

MATULA.

MATULA. Matellio, matula. M. A.

MATY.

MATY. F. Baranya Vben.
MATYI. Vám Csongrád Vben.

MAZÚR.

MAZÚR. Egenus, erro. PP. Martyr. Coron. p. 100. Csuzi, Tromb. p. 128.

MAZZAG.

MAZZAG. Zona. vide Madzag. M. A.

MÁ.

MÁCS.

MÁCS. Sz. P. Szabolcs Vben.
MÁCSA. FF. Arad és Pest Vkben. Folyó víz Thurócz Vben.
MÁCSCS. Kártya-játéki nevezet, midön a' játszó egy ütést sem tesz.
Mácsesá lett: egy ütést sem tett.
MÁCSIK. Tésztás étel' neme.
Mácsik-szedő. VV. L.
Mácsik-szürő. VV. L.
Mézes mákos mácsik. Coccetum. M. A.
MÁCSONA. Onopordum. Weisse Wegdistel. S. I. Búza között termö tövis. Sz. D.

MÁD.

MÁD. MV. Zemplin Vben. F. Posony Vben.
MÁDA. Sz. P. Bács Vben. E. F. Hunyad Vben.
MÁDRA. Matrix, uterus. PP.
Mádra-fü. Matricaria. M. A.

MÁG.

MÁG. E. F. Alsó fejér Vben.
MÁGLA. Mensura liquidorum continens circiter 50 medias. Sz. D. Hat kévéből álló kereszt. S. I. Batus. M. A. L.
MÁGOCS. F. Baranya Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
Mágocs-ér. Ér Csongrád Vben.
MÁGOR. Sz. P. Békes Vben.

MÁGNES.

MÁGNES. Magnes.
Mágnes-kö. Magnes, Herculeus lapis. M. A.
Mágnes-köi. Magneticus. M. A.
Mágnes-tü. Acus magnetica, pyxis nautica, compastum. S. I.

MÁH.

MÁH.
MÁHOL. Tele tömött pofával eszik. Sz. D.

MÁJ.

MÁJ. Epar. M. A.
Máj-fü. Matrisylva, hepatica. M. A.

Máj-geleszta. Fasciola hepatica. Egelschnecke. Mitterpacher Hist. Nat.
Máj' gögye. Lippai' Gyüm. K. p. 131.
Máj-gyulladás. Inflammatio hepatis. S. I.
MÁJA. Ejus hepar, jecur. Nem fér a' májához. Perferre non potest.
Mája. E. F. Maros Székében.
Mája-fájó. Hepaticus.
MÁJALÓ. Genethlia. M. A. Szül tés-ünnepi lakodalom, puszdarék. M. A. p. 425.
MÁJAS. Lucanica. M. A.
MÁJBÓL való. Hepatarius, hepaticus. M. A.
MÁJOS. Hepar habens.
Májos. E. F. Torda Vben.
Májos ajakú. Chilo. PP.
Májos gombócz. Pastillus ex jecore.
Májos' hegye. E. F. Küküllö Vben.
Májos kolbász. Tomaculum, tomacinae. M. A. CM.

MÁJUS.

MÁJUS. Mensis Majus.
Május' fa. Sz. P. Szabolcs Vben.

MÁK.

MÁK. Papaver. M. A.
Mák' fa. F. Vas Vben.
Mák' falva. E. F. Maros Székében.
Mák-lé. Opium. M. A.
Mák-szem. Granum papaveris. S. I.
Mák-szemnyi. Pusillus instar grani papaveris.
Egy mák-szemnyit sem gondolok avval. Telegdi, Felelet. p. 14.
Mák-vetés. Seminatio papaveris. Jó volna mákot vetni. km. Mercurius supervenit.
Mák-virág. Flos papaveris.
* Csik-mák. Coccetum. S. K.
Fejér mák. Papaver candidum. S. K.
Fekete mák. Papaver nigrum. S. K.
Kerti mák. Szelid mák. Papaver sativum. Csapó p. 175.
Sárga mák. Ceratitis. S. K.
Vad mák. Anemone. Pipacs. CM.
Vak mák. Merö mák, mellynek a' fején nincsenek rostélyjai, 's igy a' szeme nem hullhat ki.
Varju mák. Hibiscus trionum. S. K.
MÁKI. Papaverinus. M. A.
MÁKNYI. Pusillus instar papaveris. S. I.
MÁKOS. Papaveratus. M. A.
Mákos a' feje. km.
Mákos béles. Copta. M. A.
Mákos kalács. Torta papaverata.
Mákos mácsik. Coccetum.
Mákos rétes. Placenta papaverata.
Mákos szür. Gausape nigro punctulatum.
MÁKOZ, mákozza. Papavere perspergit.
Meg mákozza. Papavere conspergit. Mákkal meg hinti.

MÁK.

MÁK, MÁK. Vox leporis.
MÁKOG. Leporinum sonum edit. Mákog mint a' nyúl. Dug. km. 1. R. p. 198.

MÁL.

MÁL. R. Venter, pars corporis infra pectus. Gyöngyösi.
Mál. F. Horvát Orsz. E. F. Kraszna Vben.
Mál-bör. Az állat' hasáról vetetett gyöngébb bör. Sz. D.
Mál-gerezna. Hermellina, argentilla. M. A.
* Hölgy-mál. Argentilla. M. A. A' hölgynek hasa' böre. S. I.
Kemes mál. F. Vas Vben.
Róka-mál. Mollior pellis vulpina subventralis.
MÁLJA, MÁLLYA. Ejus subventrale.
Part' mállya. Cavum littoris. Pázm. Tudak. Pred. 1. Levelében.
MÁLI. F. Borsod Vben.
MÁLLik. Diducitur. El foszlik.
El mállik. Atteritur, deteritur, decidit, deflorescit. S. I.
Meg mállik. — Meg mállott hírével a' föld' kereksége. Sz. D.

MÁLÉ.

MÁLÉ. Placenta miliaria. M. A.
Málé. F. Gömör Vben.
Málé-száju. Gyáva, bamba, táté, dőre. Vajda 3. K. p. 312.

MÁLHA.

MÁLHA. Vidulus, bulga. M. A. Vrancsics. Sarcina. PP.
Málha-hordozó. Clitellarius. M. A.
Málha-hordozó ló. Equus clitellarius. NC. p. 421.
Málha-nyereg. Clitella. M. A.
MÁLHÁBA köti. In sarcinam cogit, compingit. PP.
Málhába kötés. In sarcinam collectio. PP.
Málhába kötö. Sarcinarius structor. PP.
Málhába kötött. In sarcinam collectus. PP.
MÁLHÁL, málhálja. Sarcinat, in sarcinam cogit. Csuzi, Sip-szó p. 178.
Málháló. Sarcinarius structor. PP.
Málháltt. Sarcinis oneratus.
Meg málháltt görbe tevék. Csuzi, Sípszó p. 89.
MÁLHÁS. Sarcinis onustus. Csuzi, Tromb. p. 153.
Málhás ló. Equus clitellarius. Pachtpferd. NC. p. 135.
Málház, málházza. Sarcinis onerat.
Föl málházza. idem.

MÁLNA.

MÁLNA. Fructus rubi idaei, bacca idaea. Himbeere. S. I.
Málna-eczet. Acetum baccis idaeis conditum.
Málna-fa. Rubus idaeus. PP.
Málna-gyümölcs. Morum idaeum, bacca idaea. PP.
Málna-kóró. Rubus idaeus. S. I.
Málna-lé. Syrupus rubi idaei.
MÁLNÁS. Moro idaeo conditus.

MÁLVA.

MÁLVA. Malva pumilla. M. A.
Málva-fü. Malva. M. A.
Málva-rózsa. Malva hortensis. M. A.
* Apró málva. Malva rotundifolia. S. K.
Fejér málva. Althaea officinalis. Csapó p. 177.
Sárga málva. Althaea abutiloides. Csapó p. 178.
Vad málva. Althaea. CM. Malva alcea. Csapó p. 178.
MÁLVÁS. Malvaceus. M. A.

MÁM.

MÁM.
MÁMA. Sz. PP. Csongrád és Veszprém Vkben.
MÁMOR. Dolor capitis, et moestitia post crapulam. S. I.
Mámoros. Post exhalatam crapulam male dispositus. S. I. Semitemulentus, necdum plene sobrius. Csuzi, Tromb. p. 5.

MÁMM.

MÁMM.
MÁMMOG. Nyög, magában dunnog v. lassan eszik v. cselekszik valamit. Mit mámmogsz rajta olly sokáig.

MÁN.

MÁN.
Mán' fa. F. Baranya Vben.
Mán-telek. Sz. P. Pest Vben.
MÁND. F. Szatmár Vben. Sz. P. Szala Vben.
Mándok. MV. Szabolcs Vben.

MÁNY.

MÁNY, MÉNY. Suffixum generans substantivum ut: tudomány, tétemény. 's a' t.
Mány. (Kis, nagy.) F. és Sz. P. Fejér Vben.
MÁNYA. (Kis, nagy.) FF. Nyitra, és Bars Vkben.
MÁNYOK. (Kis, nagy.) FF. Tolna Vben.

MÁNG.

MÁNG.
MÁNGOL, mángolja. Telam laevigat, vestes lineas cylindro complanat.
Meg mángolja. idem.
Mángoltt. Blitum. M. A.
MÁNGOR. Teruncius, mica. M. A.
Mángornyi. Ceracium, nihili. M. A.
Egy mángornyi. Ceratium. CM.
Mángorol, mángorolja. Telam laevigat, lintea complanat cylindro. PP.
Mángorló. Machina linteis laevigandis apta. Sámbár ellen p. 503.
Mángorlott vászon, gyolcs. Linteum laevigatum. PP.
MÁNGUR. vide MÁNGOR. M. A.

MÁR.

MÁR. Jam. M. A.
Már' fa. F. Baranya Vben.

Már is.
Már ma. Hodie jam.
Már most. Jam nunc. M. A.
Már pedig. Jam vero, atqui. S. I.
Már régen. Jam dudum, olim jam. M.A.
* Im' már. Jam tandem. Lásd IM.
Ám már hagyj békét.
MÁRAN. Jamque. M. A.
MÁRIG. Usque jam, tam cito.
Márig bele untál, Tam cito nauseasti.

MÁRCZ.

MÁRCZ. Mulsum v. cerevisia mense Martio cocta. S. I. Édes mint a' márcz. km.
Márcz. F. Soprony Vben.
MÁRCZIUS. Mensis Martius.
Márczius-virág. Narcissus. PP.

MÁRIA.

MÁRIA. t. n. Maria.
Mária' háza. Sz. P. Pest Vben.
Mária' képe. Effigies B. V. Mariae.
Mária' laka. Sz. P. Nagy Kunságban.
Mária Magdolna. Maria Magdalena.
Mária' neve' napja. Festum nominis Mariae.
Mária-czel. Cellae Marianae.
* Kis Mária. MV. Bihar Vben.
Nagy Mária. Sz. P. Bihar Vben.
Szent Mária. FF. Heves, Liptó, Szala, Thurócz, és Zemplin Vkben. Sz. P. Tolna Vben. és E. F. Doboka Vben.
MÁRIÁS, MÁRJÁS. Numus Marianus, moneta cum effigie Mariae. S. I.

MÁRK.

MÁRK-Gróf. Marchio. S. I. Határ-Gróf.
MÁRK-Grófság. Marchionatus. S. I.

MÁRKUS.

MÁRKUS. (MÁRK, MÁROK, MÁRKÓ.) t. f. n. Marcus.
Márkus-bük. Telek Szala Vben.
Márkus' falva. F. Szepes Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Márkuska. F. Gömör Vben.
MÁRKOS. E. F. Fölső Fejér Vben.
Márkos' falva. E. F. Háromszék Székében.
MÁRKÓ. F. Veszprém Vben.
Márkó. Csárda Baranya Vben.
MÁRK' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
MÁROK. FF. Baranya, és Bereg Vkben.
Márok' napja. Festum S. Marci.
Márok' földe. F. Szala Vben.
Márok' háza. F. Nógrád Vben, és Sz. P. Komárom Vben.

MÁRNA.

MÁRNA. Barbus piscis. M. A. Barbo. PP.

MÁRT.

MÁRT, mártja. Tingit, intingit. M. A.
Bé mártja. Intingit, immergit. M. A.
Belé mártja. Intingit. Faludi T. É. p. 115.
Gyertyát márt. Candelas fingit.
Meg mártja. Intingit. M. A.

MÁRTALÉK. A' mit mártva szoktak enni. Tinctum, intinctum. Biró Márton, Micae in Praef. Sauce.
MÁRTATLAN. Abaphus. M. A.
MÁRTÁS. Tinctus, intinctus. M. A.
Gyertya-mártás. Fictio candelarum.
MÁRTHATÓ. Tinctilis. M. A.
MÁRTOGAT, mártogatja. Saepius intingit. Faludi N. E. p. 202.
Ki mártogatja. Absumit repetitis intinctibus.
MÁRTOTT. Tinctus. M. A.
Mártott falat. Intinctum. PP.
Mártott gyertya. Candelae tinctu factae.
MÁRTÓ. Tingens, tinctor, tinctorius.
Mártó edény. Vas tingendo serviens. Sz. D.
Mártó lé. Embamma. Sauce. S. I.
Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
Gyertya-mártó aszszony. Mulier lychnaria. PP.

MÁRTIR.

MÁRTIR. Martyr. M. A.
MÁRTIROM. idem. M. A.
Mártiromság. Martyrium. M. A.
Mártiromozza. Torquet, cruciat. Vajda K. É. 1. K. p. 572.

MÁRTON.

MÁRTON. t. f. n. Martinus. M. A.
Márton. t. h. n.
Márton' fa. F. Baranya Vben, Sz. P. Vas Vben.
Márton' falva. FF. Gömör, és Nyitra Vkben. Sz. PP. Nógrád, és Szabolcs Vkben.
Márton' telke. E. F. Fölső Fejér Vben.
Márton-vásár. MV. Fejér Vben.
Szent Márton. t. h. n.
Szent Márton' hegye. Mons Pannoniae.
Szent Márton' ludja. Auser S. Martini. Sok Szent Márton' ludja keltt már el azúta. km. Dug. 1. R. p. 95.
MÁRTONYI. F. Borsod Vben.
MÁRTONYOS. F. Bács Vben.
Mártonos. E. F. Három' szék Székében.

MÁRVÁNY.

MÁRVÁNY. Marmor. M. A.
Márvány-faragó. Marmorarius. M. A.
Márvány-golyóbis. Marmor tornatum in globum, sphaerula marmorea. PP.
Márvány-kép. Simulacrum marmoreum. S. I.
Márvány-kő. Marmor. M. A.
Márvány-köves. Marmorosus. M. A.
Márvány-kövi. Marmoreus. M. A.
Márvány-mű. Opus marmoreum. S. I.
Márvány-müves. Marmorarius, faber marmoris. S. I.
Márvány-oltár. Ara marmorea.
Marvány-oszlop. Columna marmorea.
Márvány-papiros. Charta colorata, laevigata. S. I.
* Fejér márvány-kő. Margit' Élete Prájnál p. 336. Lychnites.
Fekete márvány. Marmor nigrum.
Vörös márvány. Marmor rubrum. etc. Nam d' Aviler enumerat 87 species marmoris, Scammozzi quoque fuse tractat de marmoribus, Libro 7-mo suae Architecturae.
MÁRVÁNOS. Marmoreus v. marmorosus, v. marmorarius. S. I.
MÁRVÁNYOZ, márványozza. Marmorat. S. I.
Meg márványozza. Crustam marmoream superinducit.
Márványozás. Crustae marmoreae inductio.
Márványozat. Crusta marmorea superinducta.
Márványozó. Marmorator.

MÁS.

MÁS. Alius, alter. M. A. Más nyomja a' sajtót, 's más iszsza a' mustot. km.
Más az hogy. Ceterum, deinde, alterum quod est. M. A.
Más' dolgába avatja magát. Alienum arat fundum. M. A.
Más egyik. Alter. M. A. CM.
Más esze jött. Mutavit voluntatem.
Más értelmű. Dissentiens, aliter sentiens. S. I.
Más' feleségét éli. Alienum fundum arat. S. I.
Más felé. Aliorsum. M. A.
Más felöl. Ex altera parte. S. I.
Más fél. Sesqui. M. A.
Más fél annyi. Sesquialter. M. A.
Más fél esztendös. Semi alterius anni.
Más-féle. Alius generis, aliusmodi. M. A.
Más fél fillér. Sesqui obolus. M. A.
Más fél funt. Sesqui libra. M. A.
Más fél hold föld. Sesqui jugerum. M. A.
Más fél hónap. Sesqui mensis. M. A.
Más fél köböl. Sesqui modius. M. A.
Más fél lábnyi. Sesqui pedalis. M. A.
Más fél mázsa. Sesqui centenarius.
Más fél óra. Sesqui hora. M. A.
Más hol. Alibi. S. I.
Más honnan, Más honnatt, Más honnétt. Aliunde. S. I.
Más hová. Alio, aliorsum. M. A.
Más' kárán tanúltt. Alieno periculo cautus. PP.
Más' kebelébe szed epret. km.
Más-képpen. Aliter. M. A.
Más-kor. Alio tempore. S. I.
Más-kori. Ex alio tempore, alterius temporis. S. I.
Más különben. Secus, alias, aliter, alioquin. S. I.
Más malmot hajt ez a' víz. km.
Más meg más. Alius et alius.
Más mi. Aliud quid, aliquid aliud. S. I.
Más módon. Aliter. M. A.
Más módú. Alius modi. M. A.
Más nem. Sexus sequior. S. I.
Más' pénzére iszik. Alterius sumtibus crapulatur. PP.
Más' zsebjében kereskedö. Mauticularius, saccularius. S. I.
Más' szájával eszik. — A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
Más szokás. Alius mos. Minden háznál mas szokás. km.
Más után. Post alterum. Egymás után. Unus post alterum.
Más után énekló. Succentor. PP.

Más világ. Mundus defunctorum, futura post mortem vita. Pázm. Pred. p. 31.
Más világon van. Abiit ad plures.
* Egy-más. Alter et alter, it. vasa, supellex, reculae.
Egy-más' kezére adják. km.
Fele más. Dispar. M. A. it. Bicolor, bigeneris, hybridus.
MÁSÉ. Alienum. M. A. Ne bántsdnak híják a' másét. km.
Máséból adakozni könnyű. km.
Másén kapdosó. Vulturius. PP.
Másét keresi, magáét veszti. km.
MÁSÉRT. Pro altero, alterius caussa.
Másért felelő. Evictor. S. I.
MÁSIK. Alter, alius. M. A. Egyik kéz a' másikat mossa. km.
Másika. Alter e duobus.
MÁSÍT, másítja. Alterat. S. I.
Meg másítja. idem. Vajda 1. K. p. 161.
Másítás. Alteratio, adulteratio.
Másíthatatlan. Quod alterari non potest.
Meg másíthatatlan. Inalterabilis. Vajda 1. K. p. 539.
MÁSKÉNT. Secus, alias, aliter, alioquin. S. I.
MÁSOD. Alter. M. A.
Másod fű. Biennis. M. A.
Másod fűre menendő. idem.
Másod ízben. Altera vice, iterum, secundum. S. I.
Másod magával. Bini.
Másod nap. Postridie. M. A.
Másod napi. Postridianus. S. I.
Másod rendbéli. Secundarius. M. A. CM.
Másod szántás. Repastinatio. M. A. L.
Második. Secundus. M. A.
Második harang-szó. Secundus campanae pulsus.
Második renden való. Secundarius. M. A.
Minden második. Omnis secundus.
Másodika. Id, quod e pluribus secundum est. Harangozzatok másodikát.
Másodszor. Secundo. M. A.
Másodszori. Iteratus.
MÁSOL, másolja. Alterat. M. A. Pázm. Pred. p. 1044.
Meg másolja. Revocat, mutat consilium. PP.
Meg másolja a' vásárt. Abit ab emtione. PP.
Meg másolja a' vélekedését. Opinionem suam retractat, revocat. S. I.
Meg másolta igéretét. Promissis non stetit.
Másolás. Alteratio, commutatio, revocatio. M. A.
Meg másolás. Retractatio. Káldi 1. Reg. 14. 39.
Meg másolása a' vásárnak. Emtionis renunciatio. PP.
Másolhatatlan. Inalterabilis. Pázm. Pred. p. 747. 1081.
Másolhatatlan végezések. Decreta inalterabilia. Faludi E. M. p. 243.
Meg másolhatatlan. Inalterabilis.
Másoltt. Alteratus.
Másoltt kép. Pictura ex altera expressa.
Másoltt pénz. Numus ectypus. Nachgemachte Münze. S. I.
Máslás. Alteratio, item Secundarium, deuteria. M. A.
Máslás-bor. Vinum secundarium. NC. p. 109.
Máslás-sör. Cerevisia secundaria. S. I.
MÁSONNÉT. Aliunde. M. A.
MÁSRA. Ad.alterum, alteri.
Másra bizza. Alteri concredit. Kulcsát szívednek ne bízzd másra. km.
Másra magyarázza. Aliorsum accipit. PP.
Másra maradó jószág. Caducum beneficium, caduci juris possessio. PP.
Másra vihető. Relativus. S. I.
MÁSSA valaminek. Copia, exemplum, typus, transsumptum. M. A. Pázm. Kal. p. 190.
Ajándék' mássa. Antidorum. S. K.
Levél' mássa. Copia epistolae. S. K.
Név' mássa. Pronomen. S. K.
Nincs mássa. Non habet parem.
Pénz' mássa. Numus ectypus. S. I.
Rása' mássa. Textum rasum. S. K.
Vallás' mássa. Paria libelli. NC. p. 455.
Mássát veszi. Transscribit. CM.
MÁSSAL. Cum altero.
Mással hangzó. Consonans. S. I.
Mással tartó. Alterius factionis.
Mással öszve foglaltt gerendák. Coordinatum tignum. PP.
Mással újjat von. Contendit cum altero.
MÁSSZOR, Mászszor. Alias, alia vice. M. A.
Másszori. Diversi temporis. M. A.
Másszorra. Pro alia vice, ad aliud tempus.
Másszorra hagyjuk. Relinquamus in aliud tempus. Faludi T. É. p. 96.
Másszorra tartja. Reservat. M. A.
Másszorra tehető. Conditivus. M. A.
MÁST ért. Dissentit. S. I.
Mást semmibe hajtó. Superciliosus. S. I.
Mást tisztít, maga rühes. km.
MÁSUNNAN, másunnatt, másunnét. Aliunde. M. A.
Másunnan jött. Adventitius. M. A.
MÁSUTT. Alibi, alicubi. M. A. Másutt is le szokták enni a' húst a' csontról. km.
MÁSUVÁ. Alio, aliorsum. M. A. Más hová.
Másuvá költözik. Alio demigrat, habitationem commutat, alio domicilium transfert. PP.
Másuvá néz. Alio aspicit.
Másuvá veszi. Derivat. PP.

MÁZSA.

MÁZSA. Centenarius, pondo. M. A.
Mázsa-számra. Per centenarios.
MÁZSÁL, mázsálja. Ponderat. S. I.
Meg mázsálja. idem.
Mázsáló. Ponderator, ponderatorius.
Mázsáló körtvély. Cursor.
Mázsáló mester. Libripens, pensator. PP. Ponderum magister.
MÁZSÁS. Centenarium ponderans. S. I.
Mázsás szekér. R. Currus summarius. Terhes v. árús szekér. S. I.

MÁSZ.

MÁSZ. Repit, serpit. M. A. Ugyan mász előtte a' hazugság. km.
Alá mász. Derepit, subrepit. M. A.
Bé mász. Irrepit. M. A.
Bé mász alattomban. Subrepit. M. A.
Csusz mász. Reptat.
El mász. Abrepit. El mászott, mint a' Kajdi ködmen. km.
Elő mász. Arrepit, prorepit. M. A.
Föl mász. Sursum repit. PP.
Hátra mász. Retro repit. Pázm. Pred. p. 997.
Ki mász. Erepit. M. A.
Le mász. Derepit. M. A.
Meg mászsza a' fát. Perreptat arborem.
Oda mász. Adrepit.
Reá mász. idem. M. A.
Viszsza mász. Retro serpit. S. I.
MÁSZÁS. Reptatus. M. A.
Csuszás mászás. idem.
MÁSZDOGAL. Reptat. Csuszdogal. M. A. CM.
Által mászdogálja. Perreptat. CM.
Bé mászdogal. Irreptat, subgreditur, inserpit. M. A.
MÁSZKÁL. Reptat. Káldi Gen. 7. 21.
Bé mászkál orozva. Subreptat. M. A.
Oda mászkál. Obrepit. M. A. L.
MÁSZÓ. Repens, serpens. M. A.
Csuszó mászó állatok. Reptilia.
Fülbe mászó. Forficula, fullo. NC. p. 147.

MÁSZTIKSZ.

MÁSZTIKSZ-fa. Lentiscus, lentiscum. PP.

MÁT.

MÁT.
MÁTA. Sz. P. Szabolcs Vben.
MÁTKA. Amica, sponsa, amasius, amasia. M. A. Puella amata. S. I.
Mátka-kérő. Procus. M. A. L.
Mátka-tál. Donum amasiae v. amasii. S. I.
Mátkaság. Sponsalis status, sponsalitas. Pázm. Pred. p. 1054.
MÁTRA. Magyar Országnak egygyik leg magasabb hegye Heves Vben.

MÁTÉ.

MÁTÉ. (Mátis, Mátyus.) t. f. n. Mathaeus.
Máté. E. F. Doboka Vben.
Máté' fa. Sz. P. Vas Vben.
Máté' falva. E. FF. Alsó Fejér Vben, és Udvarhely Székében.
Máté' háza. Sz. P. Bács Vben.
Máté-vágás. F. Sáros Vben.
MÁTIS' falva. E. FF. Három-szék és Udvarhely Székeiben.
MÁTYUS. F. Bereg Vben.
Mátyus' földe. Regio Mathaei quondam Palatini. Pázm. Kal. p. 1075. Cf. Szirmai Parab. p. 36.
Mátyus' háza. Sz. P. Veszprém Vben.

MÁTRÁCZ.

MÁTRÁCZ. Tomentitia, culcitra pilacea. PP. L. Madrácz.

MÁTY.

MÁTY' falva. F. Ugocsa Vben.

MÁTYÁS.

MÁTYÁS. t. f. n. Mathias M. A.
Mátyás' falva. F. Szepes Vben.
Mátyás' háza. F. Abaúj Vben.
Mátyás király. — Meg holtt Mátyás király, oda az igazság. km.
Mátyás' ugrása Bissextus, bisextus. M. A. CM.
MÁTYÁSKA. F. Zemplin Vben.

MÁV.

MÁV, MÁU. Macska-szó.
MÁVOG. Leucat. Miog. S. I.

MÁZ.

MÁZ. Gypsum, crusta. M. A. item Encaustum figlinum v. tectorium, lutamentum v. fucus. S. I.
Máz-mű. Opus encausticum v. gypseum. S. I.
Máz-müves. Encaustes v. gypsoplastes, gypsator. S. I.
Máz-müvessé. Encaustice v. plastice. S. I.
MÁZA. F. Tolna Vben.
MÁZOL, mázolja. Encausto pingit, v. incrustat, tectorium in parietem inducit, v. inquinat, maculat, v. male scribit, male pingit. S. I. Gypsat, incrustat. M. A.
Bé mázolja. Incrustat. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 305.
Meg mázolja. Incrustat. M. A.
Mázolás. Tectorium. M. A.
Bé mázolás. Incrustatio, gypsatio. M. A.
Meg mázolás. idem. M. A.
Mázolat. Tectorium. Erdélyi, Zichi fölött p. 23.
Mázolatja a' falnak. Tectorium muri.
Szép mázolatokat tett. Sz. D.
Mázoló. Incrustator. M. A. v. imperitus scriptor v. pictor. S. I.
Mázlás. Tectorium. M. A. NC. p. 269.
Mázlott fal. Paries crustatus. M. A.
MÁZOS. Gypsatus. M. A. Encausto pictus, incrustatus. S. I.
Mázos edény. Vas lutatum. Jáki mázos edény.
Mázos korsó. Urceus incrustatus, pictus encausto. S. I.

ME.

MECSET.

MECSET. Delubrum, fanum, templum turcicum. M. A.

MED.

MED.
Kis med. E. Folyó víz és F. Udvarhely Székében.
MEDER. Öböl, tágasság. Capacitas.
Fél meder. km. Dug. 1. R. p. 112.
Medre a' veremnek. Capacitas foveae. Sz. D.
MEDENCZE. Pelvis. M. A.
Medencze. F. Bereg Vben.
Csurgó medencze. Gutturnium. NC. p. 597.
Mosdó medencze. Malluvium, pollubrum. NC. p. 315.
MEDES. F. Szatmár Vben.
Medes-ér. E. F. Udvarhely Székében.

MEDÁLY.

MEDÁLY. Medalia. PP. Numus memorialis. Medaille.
MEDÁLYOS kücsög. — Szép medályos kücsög a' lova' fejében. Sz. D.

MEDDIG.

MEDDIG. Quousque, usque quo. M. A.
Meddig meddig sem. Incerto tempore.

MEDDŐ.

MEDDŐ. Infoecundus, sterilis. M. A. Szapora tréfa, meddő okosság. Flumen verborum gutta mentis.
Meddő tehén. Vacca sterilis.
MEDDŐL, meddővé leszsz. Sterilescit. M. A.
Meg meddőlte magát. Sterilis remansit.
MEDDŐSÉG. Infoecunditas, sterilitas. M. A.
Esztendő' meddősége. Sterilitas anni. Prágai p. 824.

MEDGY.

MEDGY. (MEGYGY.) Cerasum. M. A. Amarillum. PP. Cerasum apronianum. S. I. Merasum.
Medgy-fa. Cerasus. M. A.
Medgy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Medgy-kert. Cerasetum. PP.
Medgy-színű. Puniceus, molochinus. S. I.
Medgy-törő. Corvus caryocatactes. S. I.
MEDGYES, MEGYGYES. Cerasetum. S. I.
Medgyes. t. h. n.
Medgyes. Merasopolis. Sz. KV. Erdélyben.
Medgyes bor. Vinum amarillinum. PP. Cerasites. S. I.

MEDVE.

MEDVE. Ursus, ursa. M. A. Nyúlat kerget, 's medvére talál. km.
Medve. F. Győr Vben.
Medve. Halász-háló' neme. S. I.
Medve-bör. Pellis ursina. Faludi N. E. p. 184.
Medve' csillagzatja. Ursus constellatio. Faludi E. M. p. 66.
Medve-czukor. Fekete czukor.
Medve-fi. Medve-kölyök. Ursulus, ursula. S. I. Kilencz medve-finak egy vad körtvély. km.
Medve-fül. Auricula ursi, sanicula alpina. Csapó p. 182.
Medve-gomba. Tinó-gomba. Boletus bovinus. S. I.
Medve-gyökér. Meum. Bärwurzel. S. I.
Medve-hagyma. Allium ursinum. S. I.
Medve-lapu. Imperatoria, ostruthium. Meisterwurz. S. I.
Medve-szőlő. Arbutus uva ursi. Sandbeere. S. I.
Medve-talp az aknánál. Bärenpratze. S. I.
Medve-talp-fű. Paliurus, acanthus. M. A.
Medve-talpú tövis. Acanthus verus. Csapó. p. 182.
Medve-táncz. Saltus ursi.
* Bak-medve. Ursus. CM.
Nyöstény medve. Ursa. CM.
MEDVED. F. Zólyom Vben.
MEDVEI. Ursinus. M. A.
MEDVES. Hegy Nógrád Vben. F. Gömör Vben. E. F. alsó Fejér Vben.
Medves (Kis, nemes). FF. Vas Vben.

MEG.

MEG. Per, re, verbis praefixum. M. A. Extra verba significat: et, iterum, rursum, post, a tergo.
Meg annyi. Totidem, tantundem. M. A.
Meg meg. Iterato. Meg meg el mentt.
Meg van. Habetur.
Hegy-meg. Locus monti adsitus.
Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vkben.
Péter meg Pál. Petrus, et Paulus.
MEGEST. Rursum, iterum. S. I.
MEGETT. Post, a tergo, pone. M. A. Hivatlan vendégnek ajtó megett (mögött) a' helye. km.
Megette. A tergo ejus.
MEGÉ (mögé). A tergo ejus. Péter megé álj.
MEGÉNT. Iterum, rursum. M. A.
MEGINT. idem. M. A.
Meginten. idem. M. A.
Megintlen. idem.
MEGÖTT, megötte. Post, pone. M. A.

MEGY (név).

MEGY.
MEGYE. Limes, districtus, circuitus. M. A.
Megye' fa. F. Baranya Vben.
Megye' hida. F. Vas Vben.
* Püspöki megye. Dioecesis. Sz. D.
Vár-megye. Comitatus.
Megyebéli. Condioecesanus.
Megyénkbeli. idem.
Megyés. Habens districtum, circuitum.
Megyés egyház. Ecclesia parochialis. Tasi Gáspár p. 179.
Megyés Plébános. Gremialis parochus. Margit' Élete Praynál p. 329.
Megyés püspök. Episcopus dioecesanus.
Megyéz, megyézi. Limitat. M. A.
Ei megyézi. Ablimitat.
Ki megyézi. Limites designat, defigit limites.
Megyézés. Limitatio. M. A.
MEGYER. t. h. n. Magyar Országban.
Megyeres. F. Komárom Vben.

MEGY (ige).

MEGY. It, meat, vadit. M. A. Sok kevés sokra megy. km.
Alá megy. Devenit, demeat. M. A.
Által megy. Transit, transgreditur, pertransit, transabit. M. A. Még az Ábéczén sem mentél által. km. Ne Aesopum quidem trivisti.

Bé megy. Init, intrat, introit, ingreditur. M. A. Ha egy felöl ki verik, más felöl bé megy. km.
Belé megy. Intrat.
Egyre megy. Ad idem recidit.
Egygyü megy. Coit v. coagulatur.
El megy. Abit, discedit, recedit, proficiscitur, progreditur. M. A.
Ellene megy. Contrait.
El ki megy. Exit. M. A.
Elö megy. Prodit, procedit, succedit. M. A. it. proficit, progressus facit.
Elöl megy. Praeit, antecedit, anteit, antegreditur, praecedit. M. A.
Elötte megy. Praecedit.
Félre megy. Secedit.
Férjhez megy. Nubit, denubit. M. A.
Föl megy. Ascendit, conscendit. M. A.
Haza megy. Redit domum.
Hátra megy. Recedit.
Helyre megy. Redit ad locum.
Hozzá megy. Adit, convenit. M. A.
Ki megy. Exit, egreditur. M. A.
Környül megy. Circumit. M. A.
Körül megy. idem. M. A.
Le megy. Descendit, devenit. M. A.
Meg megy. Redit.
Mellé megy. Accedit. Ez a' mellé megy. Istud eo pertinet, hoc illi analogum est.
Mentten megy. Properat, festinat.
Neki megy. Agreditur.
Oda megy. Accedit.
Öszve megy. Coit, v. coagulatur, vel contrahitur.
Rajta megy. Agreditur.
Reá megy. Invadit. M. A.
Széllyel megy. Dilabitur. S. I.
Szembe megy. In occursum pergit.
Útra megy. Itineri se dat.
Viszsza megy. Regreditur, remeat. M.A.
MEHET. Potest ire.
Mehetetlen. Non pervius.
Által mehetetlen. Intransibilis. Geidler H. Okt. p. 90.
Hozzá mehetetlen. Invius, abaton, inaccessus. M. A.
Mehetetlenség.
Házasságra való mehetetlenség. Sámbár mit felelnek p. 712.
Mehetö — Férjhez nem mehetö. Illocabilis virgo. PP.
* Többi ide valót lásd MÉN alatt.

MEGGYEK.

MEGGYEK (Megygyek). pro Mit tegyek. Quid facerem. M. A.
MEGYGYÜNK pro Mit tegyünk. Quid faciamus. S. I. Pázmán ht. „Medgyünk mi szegény bünösök" Pred. p. 1191. Medgyenek (mit tegyenek). ibidem.

MEGYGY.

MEGYGY. Cerasum macedonicum. M. A. L. MEDGY.
Megy-fa. Cerasus macedonica. M. A.

MEK.

MEK. Kecske-szó.
MEKEG. Kecske-módra szól. Faludi E. M. p. 78.
Ekeg mekeg — Mit ekegsz mekegsz? Sz. D.
MEKKEN. — Eggyet mekkentt: kecske-szót adott.
MEKÉNY.
Mekényes. F. Baranya Vben.

MEKKORA.

MEKKORA. Quantus. S. I.
MEKKORASÁG. Quantitas. Dugonics.

MELEG.

MELEG. Caldus, calidus. M. A. Jó a' bor, meleg a' foltos nadrág. km.
Meleg ágy. Pulvillus fomentans v. fimetum, v. stratum vegetans. PP.
Meleg földvár. E. F. Doboka Vben.
Meleg hegy. F. Gömör Vben.
Meleg hegyek. Faludi. E. M. p. 243.
Meleg-mérö. Thermometrum. Molnár János Fizika.
Meleg síralom. Fletusfervens. Pázm. Pred. p. 84.
Meleg tájék. Calida regio. Sz. D.
Meleg vérü. Calidi sanguinis.
Meleg víz. Aqua calida.
* Sem hideg, sem meleg. Tepidus. M.A
MELEGE. Ejus calidum, ejus calor.
Melege van. Calet.
Melegében rajta kapták a' hazugságon. In flagranti deprehensus est in mendacio.
MELEGEDik. Calescit, M. A.
Föl melegedik. Concalescit.
Ki melegedik. Incalescit.
Meg melegedik. Incalescit, calefit. M. A.
MELEGELLI. Servat pro calido.
MELEGEN. Calide, fervide. M. A.
Melegen tartja. Fovet. M. A.
MELEGÍT, melegíti. Calefacit, fovet, focillat, focillatur. M. A.
Föl melegíti. Refocillat.
Meg melegíti. Concalefacit. M. A.
Melegítés. Calefactio, calefactus, fotus. M. A.
Melegítö. Calefactor, calorificus. M. A.
Ágy-melegítö. Batillus cubicularius, ignitábulum. PP. Thermoclinium. PP.
Ételk-melegítö. Mensarius foculus, batillus mensarius. PP.
Melegített, melegíttetett. Calefactus. M. A.
Melegítgeti. Focillat.
MELEGSÉG. Caldor, caliditas, calor. M. A.
MELEGSZik. Calescit, calefit. S. I. A' ki a' füstöt nem szenvedheti, nem melegszik. km.
Meg melegszik. Incalet. M. A. Pázm. Pred. p. 800.
MELEGÜL. Calefit. M. A.
Által melegül. Percalescit.
Föl melegül. Incalet.
Ki melegül. Incalescit.
Meg melegül. Concalet, incalescit. M. A.
Melegültt. Calefactus. M. A.
MELENGET, melengeti. Tepefacit, focillat. Sz. D. S. I.

MELENCZE.

MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.

MELL.

MELL.
MELLÉ, melléd, mellém. Ad, penes, juxta. M. A.
Mellé áll. Adstat, adsistit. M. A.
Mellé ássa Affodit. M. A.
Mellé építi. Adstruit. M. A.
Mellé esik. Adlabitur. M. A.
Mellé fekszik. Accubat, accumbit. M. A.
Mellé feküvés. Accubatio. M. A.
Mellé fogadott. Adscitus. M. A.
Mellé foglaltt. Attiguus. M. A.
Mellé helyheztetett. Assitus. M. A.
Mellé kivánja. Apposcit. M. A.
Mellé nyomja. Adprimit. M. A.
Mellé szegezi. Adfigit. M. A.
Mellé szökik. Assilit. M. A.
Mellé teríti. Adsternit. M. A.
Mellé teszi. Apponit. M. A.
Mellé tétel. Appositio. M. A.
Mellé vájja. Affodit. M. A.
Mellé ül. Adsidet. M. A.
Mellé ülés. Accubatio. M. A.
Mellé ültetött. Adsitus. M. A.
Melléje álló. Assistens. M. A.
MELLÉK. Latus. M. A. it. Lateralis. PP. it. Vicinia, vicinitas, confinium, ora adjacens. S. I.
Mellék. F. Bars Vben.
Mellék-ág. Linea collateralis. S. I.
Mellék-fonál. Trama. M. A. Nyálas fonál. S. I.
Mellék-jövedelem. Accidentia. S. I. Tiszti Szó-tár. p. 40.
Mellék-szándék. Consilium secundum. S. I.
Mellék-szoba. Conclave vicinum, adjunctum. S. I.
Mellék-szó. Nomen adjectivum. Sz. D.
Mellék-út. Via lateralis. S. I.
* Alma-mellék. F. Somogy Vben.
Gyöngyös-mellék. F. Somogy Vben.
Hortobágy-mellék. F. Szabolcs Vben.
Melléke. Ejus latus, postis. M. A.
Mellékel, mellékeli. Adjungit, adjicit, adsociat. S. I.
El mellékeli. Studio praetermittit, a se amolitur.
Hozzá mellékeli. Adlaterat.
Hozzá mellékeltt. Adlateratus.
Mellékes. Vicinus, proximus, lateralis. S. I.
Mellékesen. Lateraliter.
Mellékesleg. idem.
Melléketlen. Vicinia destitutus, cui nihil adjacet. S. I.
Melléki. Lateralis, collateralis. M. A.
Duna-melléki. Danubianus. S. K.
Tenger-melléki. Maritimus. S. K.
Víz-melléki. Amneus, amnicola. S. K.
MELLES.
Mellesleg. Lateraliter, v. simul, una. S. I.
MELLETT. Penes. M. A.
Mellette, melletted, mellettem. Penes se, penes te, penes me. M. A.
Mellette áll. Adstat. M. A.
Mellette el evez. Praetervigat. M. A.
Mellette el megy. Praeterit, praetergreditur. M. A.
Mellette el röpül. Praetervolat. M. A.
Mellette fekszik. Adjacet. M. A.

Mellette foly. Allabitur, praeterfluit, praeterlabitur. M. A.
Mellette forgódik. Assectatur, adversatur. M. A.
Mellette ül. Adsidet. M. A.
Mellette ülés. Assessura. M. A.
Mellette ülő. Assessor. M. A.
Mellette van. Penes se habet v. eidem adsistit.
MELLÓL. De latere v. ex vicinia. S. I.
Mellőle, mellőled, mellőlem. De latere illius, tuo, meo.
MELLÓZ, mellőzi. Vitat, evitat, devitat. S. I.
El mellőzi. Declinat, devitat. S. I.
Mellőzhetetlen. Inevitabilis, indeclinabilis. S. I.
El mellőzhetetlen. idem.

MELLY (név).

MELLY. (MELY, MELL). Pectus. M. A.
Melly-csapolás. Paracenthesis thoracis. S. I.
Melly-csont. Os sternuum. S. I.
Melly-födél. Pectorale. M. A.
Melly-füző. Fascia pectoralis. PP.
Melly-kép. Protome.
Melly-szorulás. Asthma. S. I.
Melly-tartó. Mamillare. PP.
Melly-vas. Thorax ferreus. M. A. CM.
Melly-vasas. Thoracatus. M. A.
MELLYE. Ejus pectus.
MELLYED. Glabratur, calvescit, deplumatur. S. I. Koppad. Sz. D.
El mellyed. idem.
Meg mellyed. idem.
Mellyedzik. idem. S. I.
MELLYESZT, mellyeszti. Deplumat, vellit. M. A. Még meg sem fogtad, már mellyeszted. km. Ante victoriam encomium canis. M. A.
Meg mellyeszti. Deplumat, depilat. M. A.
Mellyesztés. Deplumatio, vellicatus, vellicatio. M. A.
Meg mellyesztés. Deplumatio. M. A.
Mellyesztett. Depilatus, deplumatus. M. A.
MELLYES. Pectorosus. M. A. CM.
Mellyes vállas. Robustus, validus. S. I. Sz. D.
MELLYI. Pectoralis. M. A.
MELLYRE való. Pectorale, amiculum. CM.
MELLYŰ.
Erős mellyű. Fortis pectoris.
Gyönge mellyű. Debilis pectoris.
Nagy mellyű. Pectorosus. CM.

MELLY (név' mássa).

MELLY. Quis, quae, quod. M. A.
Melly felé. Qua, qua versus, quorsum. S. I.
Melly igen. Quantopere. M. A. CM.
Melly nagy. Quantus, quam magnus. S. I.
Melly szaporán. Quam cito.
Melly tréfáson. Quam facete.
* Né-melly. Aliquis.
MELLYIK. Uter. M. A.
Mellyik köztök. Quis illorum. S. I.
Mellyik köztetek. Quis vestrum. S. I.
Mellyik köztünk. Quis nostrum. S. I.
* Akár-mellyik. Quiscunque.
Né-mellyik. Aliquis.
Vala-mellyik. Aliquis, quiscunque.
Mellyike. Uter ex iis.
Akár-mellyike. Quiscunque ex illis.

MEN.

MEN, menek. (Megy, megyek.) It, vadit. Biharban: Mengyek. S. I.
MENDEGEL. Itat, incedit. M. A.
Mendegelés. Itatio, ambulatiuncula. M. A.
Mendegelő. Itans. Csuzi, Síp-szó p. 621.
MENEDÉK. Excusatorius. M. A.
Menedék-hely. Asylum. M. A.
Menedék-levél. Quietantia, apocha, literae salvi conductus. Pázm. Kal. p. 8. 318. 1007.
Menedéke. Ejus effugium. Nincs menedéke. Non habet effugium. Pázm. Pred. p. 685.
Menedékes. Ascensum habens facilem. S. I.
Menedékes grádics. Mollis ascensus graduum, vel scalarum. PP.
Menedékes hágó. Aditus leniter acclivis, ascensus montis facilis. S. I.
Menedékes hegy. Collis molliter assurgens. S. I.
Menedékesen. Ascensu facili.
MENEKEDIK. Liberatur, evadit. Faludi N. E. p. 87.
Ki menekedik. Evadit, eluctatur. M. A.
Meg menekedik. Evadit, eripitur. M. A.
Menekedés. Evasio.
Ki menekedés. Eluctatio, evasio, eliberatio. M. A.
Meg menekedés. Eliberatio, evasio. M. A.
MENEKSZik. idem ac Menekedik. S. I.
MENÉL. Itat, ambulat. M. A.
Ott menél. Ibi itat. Sz. D.
Menéltek. Itabant. Pázm. Kal. p. 896.
MENENDŐ. Iturus. S. I.
Férjhez menendő. Nubilis.
MENET. Itus, vel in itu.
El menet. In abitu.
Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.
Le menet. Descensus. S. I.
Oda menet. In illuc itu.
Jövet menet. Itus abitus, v. in itu, et abitu.
Menete, mente. Ejus itus, abitus. Heltai Kron. 2. Dar. p. 120.
Mennybe menete után. Post ejus ascensionem. Pázm. Kal. p. 860.
Mentében. — Szóre' mentében simogasd a' barmot. km.
Menetel. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.
Alá menetel. Descensus. M. A.
Által menetel. Transitio, transitus. M. A.
Bé menetel. Introitus. M. A.
El menetel. Profectio, profectus, abitus. M. A.
Elő menetel. Profectus. M. A.
Föl menetel. Ascensus. M. A.
Hozzá menetel. Accessio, accessus. M. A.
Ki menetel. Exitus, egressio, egressus. M. A.
Le menetel. Descensus. S. I.
Viszsza menetel. Recessus, reditus, regressus. S. I.
Meneteles. Quod facilem aditum habet.
Elő meneteles. Qui successum habet. S. I.
Elő meneteles érdem. Faludi B. E. p. 25.
Menetelesen. Sub facili plano inclinato molliter assurgente.
Elő menetelesen. Meritorie. Faludi T. É. p. 87. 188.
MENÉS. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.
Alá menés. Descensus. M. A.
Által menés. Transitio, transitus. M. A.
Bé menés. Ingressio, ingressus. M. A.
El menés. Abitio. M. A.
Elől menés. Praegressio, antecessio. M. A.
Férjhez menés. Nuptio. El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Föl menés. Ascensio. M. A.
Has menés. Diarrhoea.
Hozzá menés. Aditus. M. A.
Ki menés. Excessus, egressio. M. A.
Szembe menés. Congressus. S. K.
MENJ dolgodra. Abi ad tuas vias.
MENJÜNK. Allons. Lassan menjünk, tovább érünk. km.
MENŐ. Iens.
Menő aszszony. R. Sponsa, virgo nubens.
Menő menés. Faludi U. E. 2. R. p. 85.
* Bé menő. Introns. Pázm. Pred. p. 1172.
El menő. Abiens. M. A.
Elől menő. Praeiens, praecedens, antecessor. M. A.
Férjhez menő. Sponsa, nubens.
Ki menő félben van. Est in procinctu exeundi. Pázm. Pred. p. 542.
Viszsza menő. Retrogradus, reveniens, rediens, revertens. M. A.
Menőleg. Eundo, in itu. S. I.
Viszsza menőleg. In reditu. Rumi Mon. Hung. Tom. 1. p. 307.
MENT, menti. (Facit inc.) Liberat, defendit. Lásd alább külön.
MENTEN. Statim, protinus, continuo, ilicet. M. A.
Menten meg indúl. Illico movet. Sz. D.
Menten megy. Actutum pergit. Pázm. Pred. p. 1233.
Menten mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. U. p. 17.
MENTÉST. Statim, protinus. M. A.
Mentést méne. Illico ibat. Pázm. Pred. p. 1158.
Mentést mennyen. Protinus eat. Faludi N. U. p. 134.
Mentést mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. E. p. 49.
MENTŐL, Mentül. Quanto. M. A.
Mentől előbb. Quam primum. M. A.
Mentől hamarább. Quanto ocyus, quamprimum. M. A.
MENTT. Quod abiit.
Ki mentt erejű bor. Vinum fugiens. PP.

MENT.

MENT, menti. Excusat, defendit. M. A.
Föl menti a' törvény alól. Dispensat eum a lege.

Ki menti. Eliberat, redimit, eripit. M. A.
Meg menti. Defendit, protegit. M. A.
MENTE. Lacerna, pallium. M. A. Chlamys. Közelebb az ing, mint a' mente. km.
Mente-kötö: mentét palástúl fönn tartó sinor. S. I.
Mente-prém. Circumferentia chlamydis. S. K.
Mente' újja. Manica chlamydis. Faludi. N. E. p. 55.
* Hoszszu mente. Chlamys talaris.
Kerítö mente — ki szolgálta meg a' kerítö mentét. km.
Kurta mente: Kurucz-mente.
Papi mente, téli mente. Chlamys hyemalis, longa, talaris.
Rókás mente. Chlamys pelle vulpina subducta.
Mentéje. Ejus chlamys. Széllel bellett a' mentéje. km.
Mentés. Palliatus. M. A.
MENTEGET, mentegeti. Defensat. M. A. Még senki sem vádolja, 's már is mentegeti magát. km.
Mentegetés. Defensatio. M. A.
MENTEKEZik. Liberatur, evadit, declinat. S. I. Ki fejtödzik. Sz. D.
MENTÉS. Excusatio, defensio. M. A.
Föl mentés. Dispensatio, exemtio.
Ki mentés. Eliberatio. M. A.
Meg mentés. Defensio, protectio. M. A.
MENTHET, mentheti. Potest eximere, excusare, defendere.
Menthetetlen. Inexcusabilis. M. A.
Meg menthetetlen. Anapologetus. M. A. Zvonarics 1. R. p. 569.
Menthetetlenül. Inexcusabiliter, indispensabiliter. Pázm. Pred. p. 891.
Menthetö. Excusabilis. M. A.
Menthetöleg. Excusabiliter.
MENTÖ. Defensor. M. A.
Mentö beszéd. Defensio, apologia. M. A.
Mentö irás. Apologia. S. I.
Mentö szer. Alexipharmacum, praeservativum. S. I.
Meg mentö. Defensor, protector. M. A.
Mentödik. Defenditur. Sz. D.
Mentöleg. Defensive. S. I. Sz. D.
MENTSEN Isten. Deus liberet, Deus avertat.
MENTSÉG. Defensio, excusatio, immunitas, effugium. M. A. Nem sok mentség kell az igazsághoz. km. Veritatis simplex oratio. KV. p. 527.
Mentség-hely. Perfugium, asylum. M. A.
Mentség-képpen. Excusate. M. A.
* Fagyos mentség. Frigida excusatio.
Föl mentség. Dispensatio. Zvonarics 1. R. p. 121.
Hajas mentség. Excusatio fundata. Vajda. 1. K. p. 620.
Kopasz mentség. Excusatio infundata. Vajda l. c.
Mentséges. Excusatus, immunis. M. A.
Mentséges hely. Perfugium. M. A. L.
Mentségessé teszi. Exauctorat. M. A.
Mentségre méltó. Excusabilis. M. A.
MENTT, Mentett. Excusatus, liberatus, ereptus. M. A. v. Liber, immunis. S. I.
Mentt a' büntetéstöl. Liber a poena. Sz. D.
Mentten maradtt. Liber, immunis remansit.

MENGELICZ.

MENGELICZ ember. S. I.

MENNÉL.

MENNÉL. Quanto. M. A.
Mennél elöbb. Quantocius, quam ocius. S. I.
Mennél hamarább. Quam celerrime, quam primum. S. I.
Mennél inkább. Quanto magis. M. A.
Mennél jobban. Quanto melius. S. I.
Mennél többen. Quanto plures.

MENNYI.

MENNYI. Quantus. M. A.
Mennyi-féle. Quam multiplex.
Mennyi-képpen. Quot modis. M. A.
* Akár-mennyi. Quotcunque.
Vala-mennyi. Omnes.
MENNYIN. (Mennyien, mennyen.) Quanti, quoteni. M. A.
Mennyen vannak. Quot sunt.
Vala-mennyen. Omnes.
MENNYIRE. Quatenus, quantum. M. A.
Mennyire megy. Quantum exportat.
Mennyire terjed. In quantum se extendit.
Mennyire való. Quantum facit.
MENNYISÉG. Quantitas. M. A. Pázm. Pred. p. 834.
MENNYISZER. Quoties. M. A.
MENNYIT tesz. Quantum facit.
MENNYIVEL. Quanto. M. Á.
Mennyivel közelebb. Quanto propius.

MENY.

MENY. Nurus. M. A. Napad nem gondolja, hogy ö is csak meny volt. km.
Meny-aszszony. Sponsa. M. A. Szemérmes, mint a' meny-aszszony. km.
Meny-aszszonyság. Dignitas sponsae, status sponsalis. Ki mutatja majom a' meny-aszszonyságát. km.
MENYE. Ejus nurus. A' leányának szólott, de a' menye is érthet belöle. km.
Menyed. Nurus tua.
Menyem. Nurus mea. M. A. Menyem nem leányom, vöm nem fiam. km.
MENYECSKE. Nupta. M. A. Neonupta, juvenis mulier. Jó férjfi hón' alja alól ugrik ki a' kövér menyecske. km.
Menyecskés. Perditus amore juvencularum mulierum. Menyecskés legény nem örömöst házasodik. km.
MENYEKEZik. R. Nubit, nuptias celebrat. Pesthi S. I.
Menyekezö, Menyekzö, Menyegzö. Nuptiae. M. A.
Menyegzö másod napi lakodalom. Repotia. M. A.
Menyegzö-szerzés. Procuratio nuptiarum. Margit' Élete Práynál p. 278.
Menyegzös. Nuptialis. M. A.
Menyegzös ének. Cantilena nuptialis. Biró Márton, Micae p. 59.
Menyegzös ház. Domus nuptialis. Pázm. Pred. p. 1055. Kal. p. 660.
Menyegzös nép. Convivae nuptiales.
Menyegzös ruha. Vestis nuptialis. Pázm. l. c.
Menyegzösködik. Nuptias celebrat, convivia agit nuptialia. Pázm. Kal. p. 168.
Menyegzöi. Nuptialis. M. A.
Menyegzöi lakodalom. Convivium nuptiale. Zvonarics 1. R. p. 294.
Menyegzöi vers. Epithalamium. M. A.
Menyegzet. Nuptiae. Vajda K. É. 1. K. p. 596.
MENYEZ, menyezi. R. Sponsat, desponsat. Bát. S. I.
MENYÉKE. Sz. P. Veszprém Vben.
MENYHE. F. Nyitra Vben.
MENYI. Quod ad nurum pertinet.
Menyi tó. E. Hegy Csik Székében.
MENYÓ. E. F. Közép Szolnok Vben.
Menyöd. Sz. P. Fejér Vben.

MENNY.

MENNY, MENY. Coelum, aether. M. A.
Meny-dörög. Tonat, tonescit. M. A.
Meny-dörgés. Tonitru. M. A.
Meny-dörgö. Tonans.
Meny-dörgös. idem.
Menny-ég. Coeli, sedes beatorum. Mene menny-égbe. Ascendit ad coelos.
Meny-hal. Muraena. M. A. Sokszor a' meny-hal helyett kígyót húzunk ki. km.
Meny-kö. Fulmen.
Menny-ország. Coelum beatorum, coelum immobile, regnum coelorum. M. A. Öröm tartja menny-országot is. km. Dug. 2. R. p. 168.
Menny-ütés. Fulmen. Vrancsics.
Menny-ütö kö. idem. M. A. CM.
Menny-ütö kövel üt. Fulminat. M. A.
Menny-ütö kövel ütött. Fulminatus. M. A.
Menny-ütö köves. Fulmineus. M. A.
MENYBE menet. Ascensio in coelum. Pázm. Kal. p. 61.
Menybe menetel. idem.
MENYBÉLI. Coelestis, coelicus. M. A.
Menybéliek. Coelites, coelicolae. S. I.
MENYBÖL. Coelitus. M. A.
MENYED. F. Arad Vben.
MENYEZ, menyezi. Ad formam coeli et format, lacunat.
Menyezel, menyezeli. Lacunat. S. I.
Menyezet. Laqueare, lacunar. M. A.
Menyezetel, menyezeteli. Lacunat. M. A.
Menyezetes. Lacunatus, cameratus, fornitus. Káldi, Agg. 1. 4.
Menyezett. Lacunatus.
Menyezett ágy. Lectus habens tholum. Faludi N. U. p. 199.
Menyezett nyoszola. Faludi E. M. p. 243.
MENYÍT, Menyíti. Luxat.
Ki menyíti. Eluxat. M. A.
MENNYEI, Menyei. Coelestis, coelicus, aethereus. M. A.
Mennyei bor. Nectar. Istenek' itala. S. I.
Mennyei ég. R. most menny-ég. Coeli, sedes beatorum. Komjáthi. S. I.

Mennyei kenyér. Ambrosia. Istenek' étele. S. I.
Mennyei manna. Manna.
Mennyeiség. Coelestis status. Biró Márton, Micae p. 73.
MENYÜL. Luxatur. M. A.
Ki menyül. Eluxatur. Vajda 1. K. p. 635.
Menyülés. Parathresis, luxatio. M. A.
Ki menyülés. Luxatio, luxus, parathresis. M. A.
Menyültt. Luxatus. M. A.
Ki menyültt. Luxatus, eluxatus. M. A.

MENYÉT.

MENYÉT. Mustella. M. A.
Menyét-aszszony. Mustella faemella.
Vad menyét. Viverra. CM.
MENYÉTI. Mustellinus. M. A.

MENYHÁRT.

MENYHÁRT. t. f. n. Melchior. M. A.
Menyhárt. MV. Szepes Vben.

MER. 1.

MER, meri. Audet. M. A. Még a' földben sem mer eleget enni, mint a' béka. km.
MERED. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Föl mered. Surrigitur, arrigitur, erigitur. M. A.
Ki mered a' szeme, úgy nyel. Vorat oculis hiantibus. PP.
Meredek. Declivis, praeceps, jugosus, devexus, clivus, praeruptus, acclivis. M. A.
Meredek bérczek. Colles praerupti. Faludi E. M. p. 245.
Meredek grádics. Iniquus graduum ascensus. PP.
Meredek hegy. Mons praeruptus.
Meredek hegy-oldal. Clivum, declivia montis. M. A.
Meredek hely. Praecipitium, locus praeruptus. M. A.
Meredek lejtő, Locus abruptus in profunditatem. S. I.
Meredekes, Clivosus. M. A.
Meredekség. Declivitas. M. A.
Meredés. Rigor. S. I.
Föl meredés. Arrectio, subrectio. M. A.
Meredez. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Meredett. Surrectus, extensus. M. A.
Meredtt nyak. Tetanus. M. A.
Meredtt nyakú. Tetanicus. M. A.
MEREGET, meregeti. Erigit, identidem figit. Szemeit meregette.
MEREKLYE. Merga. M. A. Perticae parvae acervis frugum infigi solitae, ad sustentandum stramen, quo acervus contegitur.
MERESZKEDik. Pandiculatur. Sz. D. S. I.
MERESZT, mereszti. Subrigit, surrigit. Föl igyenesíti. M. A.
Föl mereszti. Surrigit, arrigit. M. A.
Ki meresztette a' lábait. Sz. D.
Meresztés. Merövé tevés. S. I.
Föl meresztés. Arrectio, subrectio. M. A.
Meresztett. Subrectus.
Föl meresztett. Arrectus, subrectus. M. A.
MEREVEDik. Rigescit, v. subrigitur, erigitur v. durescit. S. I. Obriget. M. A.
Meg merevedik. Obriget, rigidus fit.
Merevedés. Rigor, rigescentia v. tetanus. S. I.
Nyaknak merevedése, horgassága. Tetanus. M. A.
Merevedett: ki valami testét, nyakát, hátát meg nem hajthatja. Tetanicus. M. A.
MEREVEN. (mint eleven.) Rigens, rigidus v. erectus, subrectus v. durus, indeflexus. S. I.
Mereven kézzel. Rigida manu. Faludi T. É. p. 112.
Merevenedik. Rigescit v. subrigitur, erigitur v. durescit. Faludi N. E. p. 3.
Merevenen. Rigide.
Merevenít, mereveníti. Rigidum facit. Faludi N. A. p. 43.
Merevenség. Rigor, rigiditas. S. I.
MEREVÉN. Ex toto, per totum.
Merevén oda van. Mind oda van.
Merevén el veszett: mind el veszett.
MERÉN. Solide. M. A.
MERÉSZ. Audax. M. A.
Merészel, merészeli. Audet, confidet. M. A.
Reá merészeli magát. Sumit sibi tantum audaciae. Faludi P. E. p. 11.
Merészen. Audacter, audenter, audaciter, confidenter. M. A.
Merészkedik. Audet, audaculus est. Faludi N. U. p. 24. B. E. p. 89.
Merészkedés. Audacia. Faludi T. É. p. 12.
Merészség. Audacia, audentia. M. A.
MERÓ. Merus, solidus. M. A. it. Audax, v. rigens, rigidus. S. I.
Merő álom. km. Somni plenus. M. A.
Merő fű. Első hajtású kemény fű, mellyből leend a' merő széna. S. I.
Merő hazugság. Purum, putumque mendacium. Sz. D.
Merő lábú. Solidipes. M. A.
Merő mák. Vak mák.
Merő mind. Totus. M. A.
Merő nyak. Tetanus, cervix contenta. S. I.
Merő nyakú. Obstipus, tetanicus. M. A.
Merő széna. Foenum primum. S. I.
* Vak-merő. Temerarius.
Merően, merön. Audacter, imperterrite, v. solide, rigide.
Vak-merön. Temerarie.
Meröködik.
Vak-meröködik. Temerarius est. Csuzi, Tromb. p. 251.
Merőség. Soliditas. M. A.
Vak-merőség. Temeritas.
Merővé lesz. Solidescit. M. A.
Merővé teszi. Solidat. Erősíti. M. A.
MERSE. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.

MER. 2.

MER, meri. Haurit. M. A.
Bele meri. Per haustus ingerit in vas.
Föl meri. Colligit, quod dispersum jacuit.
Ki meri. Exhaurit. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
Le meri. Demit, decerpit hauriendo, abhaurit.
Meg meri a' kutat. Puteum aqua vacuat.
MERDEGEL, merdegeli. Haustat. M. A.
MEREGET, meregeti. idem. M. A.
MEREGÉL. Haurit. M. A. Haustat. CM.
MEREGYÓ. E. F. Kolos Vben.
MEREGYGYŐ. Rúdra kötött zsák-háló a' halászoknál. S. I.
MERENG. Mergitur. Himfi 2. R. p. 202. 271.
MERENGET, merengeti. Haustat. S. I.
MERENYE. FF. Somogy, és Szala Vkben.
MERETTYÚ. idem ac Meregygyő. S. I.
MERÉCSKÉL, merécskéli. Haustat. Zvonarics 1. R. p. 305.
MERÉS. Haustio. M. A.
MERINGLÓ. Halász-háló' neme. S. I.
MERÍT, meríti. Haurit. M. A. Rostával vízet merít. km.
Alá meríti. Submergit.
Bé meríti. Immergit. M. A.
Belé meríti idem.
El meríti. Submergit, demergit. M. A.
Ki meríti. Exhaurit. M. A.
Le meríti. Demergit.
Meg meríti. Implet hauriendo. M. A.
Merítés. Haustus. M. A.
Bé merítés. Immersio. M. A.
El merítés. Mersio, submersio, demersio. M. A.
Ki merítés. Exhaustio, exhaustus. M. A.
Meritget, meritgeti. Saepius haurit, mergit.
Meríthetetlen. Quod hauriri non potest.
Ki meríthetetlen. Inexhauribilis. M. A.
Merítő. Hauriens. M. A.
Merítő edény. Haustorium. M. A.
Merítő háló. Halász-háló' neme.
Merítő kút. Puteus. NC. p. 7.
Merítő vödör. Antlia. PP.
MERÜL. Submergitur, immergitur. M. A.
Kígyóval nem jó játékba merülni. km.
Alá merül. Demergitur.
Belé merül. Immergitur.
El merül. Demergitur. Mind addig uszkál az alma, míg el merül. km.
Le merül. Submergitur.
Meg merül. Impletur hauriendo.
Merülés. Immersio. M. A.

MERRE.

MERRE (m' erre.) Qua, quorsum. M. A.
Akár-merre. Quacunque.
Vala-merre. Quaqua versus.

MERT.

MERT. Quia, nam, enim, etenim, quoniam, siquidem. M. A.
Mert bizonyára. Etenim vero. M. A.
Mert hogy. Quoniam, quandoquidem. M. A.
Azért, mert. Ideo, quia.

MESE.

MESE. Aenigma. M. A. v. Fabula. S. I. A' melly szolga sok mesét tud, ritkán jó dolgos. km.
Mese-fejtés. Solutio aenigmatis. PP.
Mese-fejtő. Interpres. PP. Oedipus. S. I.
Mese-játék. Lusus theatralis comicus v. tragicus. S. I.
Mese-játékos. Comicus. S. I.
Mese Mese mi az? Oedipe dic.
* Fejtetlen mese. Aenigma insolutum, A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
Találós mese. Aenigma ad solvendum propositum. Péczeli József, Mindenes Gyüjtemény.
MESÉJE. Ejus aenigma v. fabula. Ennek a' dolognak vagyon meséje. km.
MESÉL, meséli. Narrat, recenset fabulam. S. I.
Mesélés. Narratio fabulae.
Mesélő. Aenigmatistes. M. A.
MESÉS. Fabulosus. S. I.
Mesés üdők. Aetas fabulosa.
MESÉT játszik. Refert fabulam. S. I.
MESÉZ, mesézi. Fabulam narrat, recenset. S. I.

MESGYE.

MESGYE. Limes. M. A. Pázm. Kal. p. 529. Szántó földek, és szőlők között hagyatott gyöp. Sz. D. L. Megye.

MESSIÁS.

MESSIÁS. Messias.
MESSIÁSSÁG. Status, dignitas, officium Messiae. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 7. 8. 51. 58. 61.

MESTER.

MESTER. Magister. M. A. Okos embernek mester a' neve. km.
Mester-aszszony. Magistra. S. I.
Mester-darab. Meisterstück.
Mester-ember. Artifex, opifex, mechanicus. M. A. A' mester-embernek aranyos a' keze. km.
Mester' fa. Elő-hegy Győr Vben.
Mester-fogás. Ars, artificium v. fallacia, dolus doctus. Kunstgriff. S. I.
Mester-gerenda. Trabs perpetua. Melly a' többit is tartja.
Mester-gyökér. Magistrantia, ostruthium. PP.
Mester' háza. FF. Sopron Vben. és E. Torda Vben.
Mester-lakzi. Coena magisterialis. S. I.
Mester-legény. Opificis operarius, sodalis. S. I.
Mester-lopó. Euribatus. CM.
Mester-munka. Specimen artificii, opus magisterii. Meisterstück. S. I.
Mester-pénz. Pecunia pro magisterio. S. I.
Mester-remek. Specimen artificii, Fabrica opificum, qua magisterii nomen demereri student. M. A.
Mester' szállása. Sz. P. Nagy Kunságban.
Mester-szó. Vocabulum technicum, terminus technicus. S. I.
* Atya-mester. Magister tyronum et sodalium. S. K.
Ács-mester. Magister fabrorum lignariorum.
Bánya-mester. Fodinae praefectus. S. K.
Bé járó mester. Convocator cehalium. S. K.
Bolond mesternek ritkán van okos tanítványa. km.
Czéh-mester. Magister Coetus v. aedituus.
Ezer mester. Polytechnon.
Építő mester. Architectus. Nagy építő mester a' tudomány, néha a' szegénynek is palotát rak. km. Artibus ingenuis quaesita est gloria multis.
Falusi mestér. Magister pagensis.
Fő tábor-mester. Archistrategus. S. K.
Gyöpi mester. Dög-nyúzó.
Hajós mester. Nauclerus. S. K.
Ház-mester. Domus curator. S. K.
Hegy-mester. Montium magister. S. K.
Hop-mester. Aulae praefectus. Pázm. Pred. p. 337. Udvari mester.
Itélő mester. Protonotarius.
Jó mester. Magister intelligens, peritus. Ha nem jó mester is, jó, ha annak tartatik. Res ubi abest, optima est opinio. KV. p. 458.
Kantár mester. Non cehalis magister. S. K.
Konyha-mester. Culinae praefectus. Telegdi, Felelet. p. 26.
Könyökös mester. A' ki orgonálni nem tud, hanem csak énekel a' könyökére támaszkodván.
Kő-mives mester. Murariorum magister. S. K.
Lovász-mester. Stabuli praefectus. S. K.
Nyelv-mester. Magister linquarum.
Oskola-mester. Ludi magister. Olvasni nem tud, 's oskola-mester akar lenni. km.
Pajta-mester. Horreo praefectus.
Pincze-mester. Cellarius, praefectus cellario.
Polgár-mester. Consul. S. K.
Posta-mester. Postae magister. S. K.
Rajzoló mester. Graphydis magister. S. K.
Ravaszdi mester. — Röstelli, mint a' Ravaszdi mester az evést. km.
Strázsa-mester. Excubiarum magister. S. K.
Táncz-mester. Saltus magister. S. K.
Tárnok-mester. Magister Tavernicorum.
Udvari mester. Aulae praefectus. S. K.
MESTERE. Ejus magister, opifex, artifex. A' munka dicséri mesterét. km. Te vagy annak a' mestere, Tu hoc finxisti.
MESTERI. Magisterialis.
Mesteri. (Alsó, fölsö.) FF. Vas Vben.
Mesteri tiszt. Magisterium. M. A. L.
MESTERKE. Magistrellus. Pázm. Kal. p. 450.
Mesterkél, mesterkéli. Qua magistrellus omnem, quam scit, adhibet artem, ad artes se vertit, machinatur.
Mesterkélés. Machinatio.
Mesterkéletlen. Sine affectatione artificii.
MESTERKEDik. Machinatur, artificem se praestat, artem molitur. M. A.
Mesterkedés. Machinatio. Pázm. Pred. p. 984.
Mesterkedő. Machinator. Telegdi, Felelet. p. 39.
Mesterkedő hamisság. Faludi U. E. 3. R. p. 59.
MESTERNÉ. Uxor magistri. S. I.
MESTERSÉG. Magisterium, ars, artificium. M. A. A' mesterség addig áros, meddig titkos. km.
Mesterség nélkül. Inartificialiter. M. A.
Mesterség-üzés. Exercitium artis.
Mestersége. Ejus ars. Szabad neki, mert ez a' mestersége. km.
Mesterségből él. Opificio se sustentat.
Mesterséges. Artificiosus. M. A.
Mesterséges álnokság. Phrynichi luctatio. M. A.
Mesterséges haj-fonyadék. Faludi E. M. p. 243.
Mesterséges metszés. Sculptura affabre facta. PP.
Mesterségesen. Artificialiter, artificiose, fabre, affabre. M. A.
Mesterséggel csinálja. Fabricatur. M. A.
Mesterségi. Artificialis. M. A.
Mesterségtelen. Inartificialis. Csuzi, Sípszó p. 213.
MESTERTELEN. Inartificiosus.
Mestertelen czigányság. Pázm. Kal. p. 372.
Mestertelen hazugság. Pázm. l. c.
MESTERÜL. Fabre, affabre, scite, artificiose. Faludi. T. É. p. 292.
Mesterül meg csinálta. Artificiose elaboravit.

MESZSZ.

MESZSZ.
MESZSZE. Procul, longe. M. A. Meszsze Buda sánta embernek. km. Procul Buda claudo. M. A.
Meszsze-föld. Terra longinqua. S. I.
Meszsze-földi. Longinquus. S. I.
Meszsze-földre. Ad ultimas terras. M. A.
Meszsze meszszire. Valde procul. Faludi N. A. p. 116.
Meszsze látó. Prospex, providus, procul spectans, longe prospiciens. S. I.
Meszsze látó cső. Telescopium, perspectiva, tubus opticus. S. I.
Meszsze láttató. idem. S. I.
Meszsze való. Longinquus. M. A.
Meszsze van. Procul est.
Meszszelli. Judicat esse procul.
Meszszeség. Longinquitas. M. A.
Meszszeséges hely. Locus valde procul distans. Faludi E. M. p. 243.
MESZSZEBB. Magis procul, remotius. Meszszebb csik. Ulterius distat.
MESZSZECSKÉN. Paulo remotius. Faludi E. M. p. 160.
MESZSZI. Procul, longe.
Meszszire. Ad longiorem distantiam.
Meszszire terjed. Procul se extendit.
Meszszire van. Procul distat.
Meszsziről. A longe. Jobb meszsziről egymást szeretni, mint közelről gyülölni. km.
MESZSZÜNNEN. A longinquo. M. A.

Meszszünnen jöttnek szabad hazudni. km. Plurima narrabat figmenta simillima veris. M. A.
MESZSZÜNNET. idem. M. A.
MESZSZÜL. A longe. M. A.

MESZSZEL.

MESZSZEL. Sectarius, cotyla. M. A.
Fél meszszel. Medius sextarius.
MESZSZELENKÉNT. Per sextarios. S. I.
MESZSZELES. Sextarium capiens. S. I.

MET.

MET, meti. R. loco Metsz, metszi. Margit' Élete p. 45.
METÉL, metéli. Proscindit. M. A.
El metéli. Conscindit, concidit, dissecat. M. A.
Föl metéli. Frustatim dissecat. S. I.
Ki metéli. Exscindit, exsecat.
Környül metéli. Circumcidit. M. A.
Körül metéli. Circumscindit. M. A.
Le metéli. Decidit, desecat, absecat. S. I.
Meg metéli. Concidit, comminuit, proscindit, dissecat. M. A.
Meg metéli a' méheket. Castrat favos. PP.
Öszve metéli. Conscindit.
Viszsza metéli. Rescindit, concidit. M. A.
Metéletlen. Irresectus. M. A.
El metéletlen. idem. M. A.
Metélék. Segmen, segmentum, praesegmina, resegmen. Faradék. M. A.
Metélés. Prosciscio. M. A.
El metélés. Concisio, resectio. M. A.
Metélget, metélgeti. Concidit, consecat. S. I.
Metélkezik.
Környül metélkezik. Circumciditur. Pázm. Kal. p 614. Telegdi Hom. 1. R. p. 250.
Metélő. Secans, sectilis.
Metélő hagyma. Caepa sectilis, porrum sectile. M. A.
Metéltt. Incisus, resectus, dissectus. M. A.
Metéltt tészta. Funduli farinacei. S. I.
Metéltt szalonna. Lardum tessellatim concisum. PP.
* El metéltt. Consectus, concisus. M. A.
Meg metéltt. idem. M. A.
Viszsza metéltt. idem. M. A.
Zab-metéltt. Zab-hoszszaságú rövid metéltt tészta.
Metélve. Incise, incisim. M. A.
Körül metélve. Circumcise. M. A.
Öszve metélve. Concise.
METSZ, metszi. Scindit, secat. M. A.
Által metszi. Transscindit. M. A.
Bé metszi. Insculpit. M. A.
Belé metszi. Incidit.
El metszi. Accidit, abscidit, abscindit, rescindit, resecat, amputat. M. A. Örömöst el metszi, a' hol meg süllt. km.
Föl metszi. Incidit, dissecat. M. A.
Ki metszi. Exscindit, exsculpit. M. A.
Le metszi. Decidit, amputat. M. A.
Meg metszi. Proscindit. M. A.
Meg metszi a' szőlőt. Putat vites. PP.
Reá metszi. Incidit, insculpit.
Metszeget, metszegeti. Rasitat. CM.
Metszendő. Scindendus.
Meg metszendő. Proscindendus, laniandus. M. A.
Metszetlen. Non scissus, non putatus.
Metszetlen a' szőlő. Vitis nondum est putata.
Köldök-metszetlen. Inpraeciso umbilico. Pázm. Pred. p. 424.
Metszett. Sectus, caesus. M. A.
Metszett. Eunuchus. Pázm. Kal. p. 777.
Metszett kép. Typica imago. PP. A' jégre metszett kép nem lesz sokáig ép. km.
* El metszett aprólék. Resegmen. M. A.
Ki metszett billyeg. Character. M. A.
Metszés. Sectio, sectura, caesio, caelamen, caelatura, incisio, incisura, scissura, scissio, scissus. M. A.
El metszés. Resectio, concissura, amputatio. M. A.
Gyémánt-metszés. Scalptura adamantis.
Ki metszés. Exsectio. M. A.
Kő-metszés. Lithotomia.
Pöcsét-metszés. Scalptura sigilli.
Rézre metszés. Ectypi sculptura. PP.
Szőlő-metszés. Putatio vitis. M. A.
Metszhető. Sectilis, sectivus. M. A.
Metsző. Caelator, sector, secans, concisor. M. A.
Metsző kés. Scirpicula, culter. M. A.
* Deszka-metsző. Mola asserum secatoria.
Káposzta-metsző. Machina pro caulibus consecandis.
Kő-metsző. Lithotomus.
Pöcsét-metsző. Incisor sigilli.
Réz-metsző. Chalcographus.
Szecska-metsző. Machina pro stramine minutim consecando.
Szőlő-metsző. Putator. M. A.
Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
Metszve. Caesim. M. A.
El metszve. Concise. M. A.

METENG.

METENG. Urtica perjuncta. M. A. Börvény, téli zöld. Vinca pervinca. Csapó p. 45.

METTER.

METTER. Matricaria. PP. Anya-méh-fű, mádra-fű, mettér-fű. Csapó p. 170.

METSZ.

METSZ vele, pro Mit tesz vele.
Metszek, metszünk, pro Mit teszünk, mit tegyünk. Quid facerem? quid facto opus. M. A.
Metszesz vele. Mit tészsz vele.
* Ezen szóllás' módja igen szokásban vagyon, kiváltt Dunán túl. Pázmán is gyakorta él vele. Sz. D.

MEV.

MEV. Sonus ridentis.
MEVET, meveti. R. Ridet, vide Nevet. M. A. Telegdi, Felelet. p. 5. 24. Agenda p. 86. Pesthi' Meséji p. 24. Monoszlai, Hit' oltalma p. 139. 325.
Meg meveti. Irridet. M. A.
Mevetés. Risus.
Magas mevetés, föl való mevetés. Margit' Élete Prájnál p. 256.
Mevetség. Ridiculum. M. A. Telegdi Hom. 3. R. p. 187. Monoszlai, Hit' oltalma p. 119. 216.
Mevetve. Ridendo. Telegdi Hom. 3. R. p. 415.

MEZ.

MEZ. R. Velum, velamen, tegmen, tegumen, operimentum, vestis. S. I.
MEZÍT.
Mezít-láb. Nudipes. PP.
Mezít-lábú. idem. M. A.
Mezítelen. Nudus. M. A. Mezítelen mint az egér. km. Nudior Leberide. M. A.
Mezítelen gyertya. Faludi E. M. p. 245.
Mezítelen kard. Gladius exsertus, vagina eductus. Pázm. Kal. p. 773.
Mezítelen ködmön. Reno. M. A.
Mezítelen tör. Mucro. M. A.
Mezítelenedik. Nudatur.
Le mezítelenedik. Denudatur. Csuzi, Tromb. p. 168.
Mezítelenen. Nude. M. A.
Mezítelenít, mezíteleníti. Nudat. M. A.
Meg mezíteleníti. Enudat, denudat. M. A.
Mezítelenítés. Nudatio, denudatio. M. A.
Meg mezítelenítés. Denudatio. M. A.
Mezítelenítetött. Denudatus. M. A.
Mezítelenség. Nuditas. M. A.
Mezítelenül. Nude. M. A.
MEZŐ. Campus, rus. M. A.
Mezö-bogár. Grillus campester. S. I.
Mezö' falva. Sz. P. Bihar Vben.
Mezö-földi bor. Vinum campestre.
Mezö-gomba. Agaricus campestris. Champignon. S. I. Cseperke.
Mezö-hegyes. Sz. P. Csanád Vben.
Mezö-mivelés. Rusticatio, agricultura, georgia. S. I.
Mezö-mivelö. Rusticus, agricola. S. I. Georgius.
Mezö-örzö. Camparius. M. A.
Mezö-pásztor. Custos agrorum.
Mezö-szeg. Sz. P. Veszprém Vben.
Mezö-tolvaj. Fur frugum. S. I.
Mezö-tyúk. Perdix. Fogoly. S. I.
Mezö-város. Oppidum, civitas. M. A.
* Kopár mezö. Sterilis campus. S. K.
Nyír-mezö. E. F. Hunyad Vben.
Szabad mezö. Ager compascuus. NC. p. 115.
Tér-mezö. Late patens, spatiosus campus. S. K.
Mezöd. F. Baranya Vben.
Mezöke. Alauda campestris. Brachlerche. S. I.
Mezön. In campo. Ritka, mint a' kakuk a' mezön. km.
Mezön élés, forgás. Rusticatio. M. A.
Mezön lakik, forgolódik. Ruratur, rusticatur. M. A.
Mezön lakó. Rusticus. CM.
Mezös. Agrosus. M. A.
Mezös hely. Locus campestris. Káldi Luc. 6. 17.

Mezőség. Locus campestris, planities. M. A.
Mezőséges. Káldi, Josue 10. 40.
Mezeje. Ejus campus.
Rákos' mezeje. Campus Rákosii.
Rigó' mezeje. Campus merularum.
Mezei. Campestris, agrarius, ruralis, rurestris. M. A.
Mezei élet. Ruratio, rusticatio. S. I.
Mezei had. Exercitus campestris, militia campestris. Pázm. Kal. p. 795.
Mezei jószág. Ager, fundus, praedium. S. I.
Mezei liliom. Gladiolus, lilium agreste. S. I.
Mezei munka. Labor ruralis.
Mezei munkálkodás. Agricolatio. M. A.
Mezei örökség. Fundus, villa. M. A.
Mezei paprád. Filix major. M. A.
Mezei rózsa. Rosa pumilla. Parlagi rózsa.
Mezei síp. Tibia ruralis. S. I.
Mezei szeder. Morum rubi, bacca rubi. S. I.
Mezei szék-fű. Chamomilla vulgaris.
Mezei virág. Flos campi. Pázm. Pred. p. 171.
MEZTELEN. Nudus. L. Mezítelen.

MEZGE.

MEZGE. Dulcedo arborum. PP. Succus arborum. Beniczki p. 232. (talán Mézke).
Mezge-hántók. Decorticatores arborum. PP.
MEZGÉREL. Racemat. M. A.
Meg mezgérli. idem. M. A.
Mezgérlés. Racematio. M. A. Prágai p. 221.

MÉ.

MÉCZ.

MÉCZ. Semimodius, media metreta. S. I.

MÉCS.

MÉCS. Ellychnium. M. A. Nem mindenkor lesz olaj a' mécsben. km.
MÉCSELŐ. idem. Sz. D.
MÉCSES. Ellychnium habens.
Mécses cserép. — Reá tartja magát mint a' mécses cserép. km.

MÉG.

MÉG. Adhuc. M. A.
Még akkor. Jam tum. M. A.
Még annak fölötte. Quin etiam. M. A.
Még inkább. Potius adhuc.
Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc, etiamnum. M. A. Et tamen, attamen, nihilominus. S. I.
Még jobban. Adhuc melius.
Még pedig. Imo, quid plus. S. I.
Még régen. Jam olim. PP.
Még sem. Nec dum. M. A.
MÉGLEN. Donec.

MÉH. 1.

MÉH. Uter, uterus, matrix. M. A. CM.
Méh-esés. Prolapsus uteri. S. I.
Méh' fogadása. Conceptio uteri. S. I.
Méh-fúladás. Suffocatio uterina. S. I.
Méh-gyümölcs. Fructus ventris, foetus, proles, soboles. S. I.
Méh-hurút. Tussis hysterica. S. I.
Méh-hüvely. Vagina uteri. S. I.
Méh-kórság. Passio hysterica. S. I.
Méh-szakadás. Prolapsus uteri S. I.
Méh-torok. Orificium uteri. S. I.
* Anya-méh. Uterus.
MÉHBE fogadás. Conceptio. M. A.
MÉHE a' szülőnek. Uter, uterus, matrix. M. A.
Méhébe fogad. Concipit. M. A.
MÉHECSKE. Uterculus. M. A.

MÉH. 2.

MÉH. Apes. M. A. A' ki mézet akar enni, előbb a' méhet ölje meg. km.
Méh-csipés. Apis punctura.
Méh-eresztés. Examinis evolutio. S. I.
Méh-evő madár. Apiastra, merops. M. A.
Méh-fű. Apiastrum. M. A. Melissa, meliphyllum, melissophyllum. PP. Thymbria. CM.
Méh-here. Fucus. Beniczki p. 252.
Méh-kaptár. Alveare. Sz. D.
Méh-kas. Alvear, alvearium. M. A.
Méh-kas-szék. Apiarium. M. A.
Méh-kelencze. Alvear. Sz. D.
Méh-kerek. F. Bihar Vben.
Méh-kosár. Alvear.
Méh-köpü. idem. Beniczki p. 37.
Méh-moly. Clerus. M. A.
Méh-rajzás. Examinis apum emissio.
Méh-rontó harkály. Beniczki p. 247.
Méh-pöszér. Méh-tartó. Apiarius. CM.
Méh-sör. Mulsum, hydromeli. M. A.
Méh-sörös. Mulseus. M. A.
Méh-tartás. Res apiaria.
Méh-tartó. Apiarius. M. A.
Méh-tartó hely. Apiarium, mellarium, melittones. M. A.
Méh-telek. F. Szatmár Vben.
Méh-zöngés. Bombilatio. M. A.
* Anya-méh. Apes pro foetificatione relictae.
Dongó méh. Bombilius. S. K.
Dú-méh: tolvaj-méh.
Erdei méh. Apes sylvestres.
Here-méh. Fucus.
Raj-méh. Examen apum.
MÉHELŐ. F. Bihar Vben.
MÉHES. Apiatus, apiarius. M. A.
Méhes. E. F. Kolos Vben. Sz. P. Békes Vben.
Méhes (Kis, nagy.) Sz. PP. Bihar Vben.
Méhes kert. Apiarium, mellarium. PP.
MÉHÉSZ. Apiarius, mellarius. PP.
Méhész-madár. Apiaster, merops. S. I.
Méhészség. Res apiaria.
MÉHI. F. Gömör Vben.

MÉLT.

MÉLT.
MÉLTA. R. Dignus.
Méltább. Dignior. Pázm. Kal. p. 638. Zvonarics p. 798.
Méltábban. Dignius. Vajda. 3. K. p. 124.
Méltán. Digne, dignanter, merito, condigne. M. A.
MÉLTALOM. R. Meritum. S. I.
MÉLTAT, méltatja. Dignatur. S. I. Dignum judicat.
Asztalához méltatta. Dignum censuit, quem mensae suae admoveat. Sz. D.
Tisztségre méltatta. Promovit, officio admovit.
Méltasd ide. Porrige huc.
MÉLTATLAN. Indignus, illegitimus. item Indigne. M. A. Böcsületed' sérted, ha méltatlant kéred. km.
Méltatlannak tartja. Dedignatur. M. A.
Méltatlanság. Indignitas, violentia. M. A. Pázm. Pred. p. 58. 1254.
Méltatlanúl. Indigne, inique. M. A.
MÉLTÓ. Dignus, condignus, meritus. M. A. Condecens. A' vén eb-ugatásra méltó ki tekénteni. km.
Méltól, méltólja. Dignatur. Margit' Élete Práynál p. 314.
Méltóság. Dignitas, dignatio, autoritas. M. A. Akár melly dicsőséges méltóság üdővel meg vénül. km.
Méltóságos. Dignus, gravis, eximius, gloriosus. M. A. Dignitatem habens.
Méltóságosan. Graviter, digne, pompose. M. A.
Nagy méltóságú. Excellentissimus.
Méltóztat, méltóztatja. Dignatur. M. A.
Méltóztatás. Dignatio. M. A.

MÉLY.

MÉLY. Profundus, altus. M. A.
Mély álom. Somnus profundus.
Mély álmú betegség. Veternus. M. A.
Mély álomi beteg. Veternosus. M. A.
Mély ér. Ér Heves, és Szabolcs Vkben.
Mély kút. F. Bács Vben.
Mély tál. Gabata, catinus. PP.
Mély út. Via intra colles, montes.
Mély víz. Aqua profunda.
MÉLYEN. Profunde, alte. M. A.
Mélyen ássa. In multam profunditatem effodit. PP.
MÉLYÍT, mélyíti. Profundum facit.
Meg mélyíti. idem.
Meg mélyítése az árkoknak. Fossarum in profundum depressio. Geidler H. Okt. p. 40.
MÉLYSÉG. Profunditas, abyssus, vorago. M. A.
Mélységes. Profundissimus. M. A.
Mélységes pokol. Profundissimus infernus. Káldi, Job. 17. 16.
Mélységesen. Profundissime.

MÉN.

MÉN. Equus admissarius. Anonymus. cap. XIX.
Mén-bér. Equimentum. S. I.
Mén-fő. Sz. P. és elő-hegy Győr Vben. Thurocz p. 102.
Mén-ló. Equus admissarius. M. A.
Mén-ugrás. Superjectus. S. I.
MÉNES. Equaria, equitium, equi gregales. M. A.

Ménes. F. Arad Vben. E. F. Maros Székében. Folyó víz, Nógrád Vben.
Ménes-ág. E. F. Csik Székében.
Ménes-hajtó. Armentarius. NC. p. 277.
Ménes-pásztor. Pastor equarius. Belius, Not. Hung. T. 1. p. 50. PP.
Ménes-tartás.. Equaria.
Ménes-tartó szállás. Mandra. M. A.
MÉNEZ. Equit, subat. Ménet kiván. S. I.

MÉNTA.

MÉNTA. Mentha. CM.
Erdei ménta. Melissa calamintha. S. K.
Fodor-ménta. Mentha crispa, sativa. S. K.
Ló-ménta. Calamintha palustris. S. K.
Macska-ménta. Nepeta cataria. S. K.
Vad ménta. Menthastrum. CM.
Vízi ménta. Menta aquatica. S. K.
MÉNTÁJA. Ejus mentha.
Boldog asszony' méntája. Tanacetum balsamita. S. K.

MÉNY.

MÉNY-fő. Sz. P. Gömör Vben.

MÉR.

MÉR, méri. Mensurat, metitur. M. A. Mi nálunk is csak a' ságorok' singjére mérik az emberséget. km.
Be méri. Admensurat.
Föl méri. Emetitur.
Ki méri. Emetitur. M. A. Ki mérték néki a' ház-helyet. km.
Meg méri. Ponderat, mensurat, dimetitur, librat, commetitur, permetitur, emetitur. M. A.
Öszve méri. Commensurat. M. A.
Reá méri. Admensurat, admetitur.
Viszsza méri. Remetitur. PP.
MÉRCZE. Statum, mensura, choenix. M. A.
Mércze. Patak Ung Vben.
MÉRCSE. Modiolus, mensura minor. S. I.
Mércse. F. Ung Vben.
MÉRCSŐ. Libra, trutina, statera. S. I.
Mércső-tál. Librae lanx. Wagschale. S. I.
MÉRDEGEL, mérdegeli. Pensiculat. M. A. Pensat. CM.
Mérdegelés. Pensiculatio. M. A.
Mérdegelve. Pensiculate. M. A.
MÉRE. F. Hont Vben.
Kapos-mére. F. Somogy Vben.
MÉREGET, méregeti. Pensiculat. M. A.
MÉRETLEN. Non mensuratus, non ponderatus. S. I.
MÉRETTYŰ. Libra, trutina, statera. S. I.
MÉRÉCSKEL, mérécskeli. Identidem, ac minutim mensurat. Vajda 3. K. p. 519.
Mérécskelés. Iterata, ac minutim facta mensuratio.
MÉRÉS. Mensio, mensuratio. M. A.
Föld-mérés. Dimensio terrae, geometria.
Meg mérés. Dimensio. M. A.
Öszve mérés. Commensus, symmetria. M. A.
MÉRHETETLEN. Immensus. M. A.
Mérhetetlenség. Immensitas. M. A.
MÉRK. FF. Szatmár, és Sáros Vkben.
MÉRKÉL, mérkéli. Mensurat. Pázm. Kal. p. 33.
MÉRKEZik. Mensurat se invicem, luctam init. S. I.
Meg mérkeztek egymással. Sz. D.
Meg mérkezhetik vele. Potest cum illo congredi. Sz. D.
MÉRŐ. Librator, mensor, pensor. M. A. it. Modius, metreta, corus, medimnus, S. I.
Mérő bot. Radius. Meszstab. S. I.
Mérő láncz. Catena mensoria.
Mérő madzag. Funiculus mensorius.
Mérő negyed. Quadrans. S. I.
Mérő ón. Catapirates, bolis. S. I.
Mérő pénz. Mérő garas. Minden köböltől egy garas jár a' ki mérőnek.
Mérő rúd. Pertica. PP.
Mérő serpenyő. Bilanx. M. A.
Mérő serpenyő' rúdja. Trutina, jugum. PP.
Mérő sinor. Norma. Káldi Isaiae 44. 13.
Mérő tál. Librae lanx. S. I.
* Fenék-mérő. Bolis. Káldi Act. 27. 28.
Föld-mérő. Geometra.
Hang-mérő. Metronomus.
Hé-mérő. Thermometrum. Meleg-mérő.
Ki mérő. Emensurator.
Meg mérő. Pensor, mensor. M. A.
Rend-mérő. Modulus in architectura.
MÉRSÉKEL, mérsékeli. Mensurat, demetitur. M. A. it. Temperat. Faludi, N. E. p. 85.
Meg mérsékeli. idem. M. A.
Öszve mérsékeli. Commensurat. M. A.
Mérsékelés, mérséklés. Dimensio. M. A.
El mérséklése valaminek. Descriptio (?). PP.
Mérséklet. Temperatura.
Mérsékelhetetlen. Immensurabilis, immensus. S. I.
Mérséklő. Mensurans, item mensura, instrumentum dimensorium. M. A.
MÉRTÉK. Mensura, libra, pondus. M. A. Budai mértékkel fizet. km.
Mérték' nyelve. Momentum staterae. Káldi Sap. 11. 23.
Mérték-serpenyő. Lanx. M. A.
Mérték' vétele valaminek. Archetypa mensura. PP.
Mértéke. Ejus mensura.
Mértékes. Libralis. M. A.
Mértéket meg üti. Adaequat mensuram.
Mértéket vesz. Desumit mensuram.
Mértéketlen. Sine mensura. Módatlan. Pázm. Pred. p. 46.
Mértékli, mértékeli. Temperat, parcit. S. I.
Meg mértékli. Contemperat. Pázm. Pred. p. 611.
Mértékeld magadat mindenben. km.
Mértéklet. Modificatio, temperatura. M. A.
Mértékletes. Temperans, temperatus, mediocris, frugalis. M. A.
Mértékletes állapot. Temperies. M. A.
Mértékletesen. Moderanter, modice, temperate. M. A. Ki mértékletesen él estve, reggel a' feje nem fáj. km. Qui cum Platone coenant, etiam postera die bene habent. KV. p. 437.
Mértékletesség. Temperantia, mediocritas, frugalitas. M. A. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
Mértékletlen. Intemperans, intemperatus, incontinens, immoderatus. M. A.
Mértékletlenség. Intemperantia, incontinentia, immoderatio. M. A. Mértékletlenségnek a' barmok is határt szabnak. km.
Mértékletlenül. Intemperanter, intemperate, incontinenter, immoderate. M. A.
Mértéklés. Temperamentum, temperatio, temperatura. M. A.
Aluvás' mértéklése. Temperatio in somno. Pázm. Pred. p. 841.
Mértékelve. Moderate.
Mértékre veszi. Ad libellam exigit. PP.
Mértéktelen. Immoderatus, intemperatus, incontinens. Pázm. Pred. p. 433. 837.
Mértéktelenkedik. Incontinenter vivit. Csuzi, Tromb. p. 202.
Mértéktelenség. Incontinentia, intemperantia. Pázm. Pred. p. 434.
MÉRTT. Mensuratus.
Mértt föld. Milliare. Pázm. Kal. p. 511.
MÉRVE. Mensurando.
Föl mérve. Supereffluenter mensurando.

MÉREG.

MÉREG. Venenum, virus. M. A. A' méreg, kóstolással is meg árt. km.
Méreg ára van mindennek. Summo pretio venduntur omnia.
Méreg-áruló. Venenarius. M. A.
Méreg-boszuság. Summa injuria. Vajda 3. K. p. 554.
Méreg-csinálás. Veneficium. M. A.
Méreg-csináló. Venenarius. M. A.
Méreg ellen való orvosság. Antidotum. PP.
Méreg eszi. Bile consumitur.
Méreg-gomba. Agaricus muscarius. Légyölő gomba. S. I.
Méreg-ital. Potio mortifera. Faludi T. É. p. 80.
Méreg-keverő. Venenator, venenarius. S. I.
Méreg-pohár. Poculum veneno infectum, ex quo rustici simplices, medicinas sumere solent vomitum causantes.
Méreg-pókő. Mérget pókő kígyó. Ptyas. S. I.
Méreg-osztogató. Veneficus, aconitarius. Pázm. Pred. p. 149. 1118.
Méreg-osztó. idem. Pázm. Pred. p. 1118.
* Fül-tő-méreg. Parotis. S. K.
Köröm-méreg bántja. km.
Lud-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.
MÉRGE. Ejus venenum v. ira. Csak nem meg fakad mérgében. In fermento jacet. M. A.
MÉRGEDik. Efferatur, exacerbatur. Neki mérgedett, mint a' kan póka. km.
Meg mérgedik. idem.
MÉRGELŐDik. Irascitur, stomachatur, indignatur. S. I.
Meg mérgelődik. idem.
MÉRGES. Venenosus, virosus, virulentus M. A. it. Iracundus.

Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km. Aspis a vipera mutuatur venenum.
Mérges fa. Rhus toxicodendron, rhus vernix. S. I.
Mérges fű. Aconitum lycoctonum. Farkas-répa. S. I.
Mérges gyík. Scorpio. S. I.
Mérges hideg. Frigus intensum. Faludi T. É. p. 222.
Mérges kígyó. Vipera. M. A.
Mérges kígyói. Viperinus. M. A.
Mérges pók. Tarantula. S. I.
Mérges tél. Hyems aspera. Faludi. T. É. p. 207.
Mérgesebb a' darázsnál. km.
Mérgesedik. Acerbatur.
Meg mérgesedik. Exacerbatur.
Mérgesen. Cum ira et indignatione.
Mérgesít, mérgesíti. Venenat. item Exacerbat, efferat, exasperat. M. A.
Föl mérgesíti. Exacerbat, concitat ad iram.
Meg mérgesíti. Venenat. it. efferat.
Mérgesített. Venenatus. M. A.
Mérgesítő. Veneficus. M. A.
Mérgeskedik. Stomachatur, irascitur. Faludi T. É. p. 76.
Mérgeskedés. Stomachatio, indignatio. Faludi U. E. 2. R. p. 92.
Mérgesség. Virulentia. M. A.

MÉRT.

MÉRT. Quare, ob quam caussam. L. Miért.

MÉSZ.

MÉSZ. Calx, caementum. M. A.
Mész-edény. Qualus calcarius. Mésztartó. S. I.
Mész-égetés. Ustura calcis.
Mész-égető. Caementarius, calcarius. M. A.
Mész-égető hely. Calcaria. PP.
Mész-kalán. Trulla. Vakoló. S. I.
Mész-kemencze. Fornax calcaria. M. A.
Mész-kovacs. Spathum calcareum. Kalkspat. S. I.
Mész-kő. Lapis calcarius.
Mész-kő. E. F. Aranyos Székében.
Mész-oltás. Dilutio calcis.
Mész-só. Sal calcarium, natrum murorum. S. I.
Mész-verem. Fossa calcaria.
* Fejérítő mész, fal-sikárló mész. Tectorius. CM.
Oltatlan mész. Calx viva. Az oltatlan mész meg gyullad a' nedvességtől. km: A' bor föl gyújtja a' bujaságot.
Oltott mész. Calx aqua diluta.
Színlő mész, fal-mész. Tectorium. CM.
MESZE. Ejus calx. A' kinek mesze nincs, sárral tapaszt. km. Tasi Gáspár p. 1.
MESZEL, meszeli. Albarium inducit muro v. parieti.
Bé meszeli. Incrustat, calce obducit, dealbat. M. A.
Le meszeli. Dealbat.
Meg meszeli. Incrustat, dealbat, calce obducit. M. A.
Meszelés. Dealbatio, inalbatio, albarii inductio.
Meszelő. Dealbator.
Meszelő borosta. Setaceum pro inalbatione.
Meszelő ecset. Pennicillus tectorius. PP.
Meszelő mész, fal-sikárló mész. Tectorium. M. A. PP.
Meszeltt, meszeltetett. Calcatus. M. A.
Meszeltt ház. Calcata domus. PP.
Bé meszeltt fal. Paries dealbatus.
Meszeltet, meszelteti. Curat inalbari, dealbari.
MESZES. Calcinosus, calcem continens, v. calce inquinatus v. calce vestitus. S. I.
Meszes. F. Borsod Vben. Sz. P. Baranya Vben.
Meszes bor. Vinum calcinosum, tophosum vinum. PP.
Meszes fal. Paries calce vestitus.
Meszes Győrök. F. Szala Vben.
Meszes ház. Domus calcata. M. A.
Meszes kapu. Anonymus cap. XXII. XXVI.
MÉSZI. Caementitius, calcarius. M. A.
MESZLEN. F. Vas Vben.
MESZTEGNYE. F. Somogy Vben.

MÉSZÁR.

MÉSZÁR.
Mészár-szék. Macellum, laniena. M. A. Nagy a' csöndesség, mint nagy Pénteken a' mészár-székben. km.
MÉSZÁROL, mészárolja. Laniat. M. A.
Föl mészárolja. Mactat. M. A. Pázm. Pred. p. 287. 974.
Mészárlás. Laniatus, laniatio. M. A.
Föl mészárlás. Mactatio, dissectio, dilaniatio. M. A.
MÉSZÁROS. Lanius, lanio, carnarius. M. A. A' mészáros nem könyörül a' bárányon. km.
Mészáros-kutya. Canis lanionis. Nem kell a' mészáros-kutyának korpa. km. Dug. 1. R. p. 297.
Mészároskodik. Agit lanionem.
Mészárosné. Uxor lanionis.

MÉT.

MÉT. Halász-háló' neme.
MÉTELY. Morbus ovium intercus, scabies. M. A. v. Fasciola hepatica. S. I.
Mételyes. Scabiosus.
Mételyes júh. Ovis scabiosa.
Mételyes tudomány. Sz. D.
Mételyesedik. Scabie inficitur.
Meg mételyesedik. Scabie inficitur, ovium scabie corripitur. M. A. Pázm. Kal. p. 218.
Mételyesít, mételyesíti. Inficit scabie.
Meg mételyesíti. idem. Zvonarics. 1. R. p. 368.
Mételyesül. Scabie inficitur. M. A.

MÉZ.

MÉZ. Mel. M. A. A' méz meg nyalatja magát. km. Si vis amari, ama.
Méz-csinálás. Mellificium. M. A. CM.
Méz-csináló. Mellificus. M. A.
Méz-eresztő. Meliturgus, mellitarius. M. A. PP.
Méz-étel. Esus mellis. Pázm. Pred. p. 390.
Méz-harmat. Ros melleus, melligo. Honig-thau.
Méz-ízű. Mulseus. CM.
Méz-juhar. Acer saccharinum. S. I.
Méz-nevelő. F. Hont Vben.
Méz-sör. Mulsum, hydromeli. M. A. Aqua mulsa. NC. p. 21.
Méz-szüret. Mellatio. M. A.
* Bábos méz. Zagyvalék-méz, mellyet a' Bábosok árulnak.
Erdei méz. Mel sylvestre.
Eresztett méz. Mel sponte defluum. Faludi É. M. p. 77.
Lépes méz. Favum mellis. M. A.
Macska-méz. Gummi arborum.
Nád-méz. Saccharum, mel arundinis. CM. NC. p. 25.
Olvasztott méz. Mel liquatum.
Szín-méz. Mel purum. Káldi, Psalm. 18. 11.
Vad méz. Melicerium. NC. p. 411.
Vad méz-fű. Oreoselinum. NC. p. 45.
MÉZBEN mártott szók. Verba mellita. Faludi B. E. p. 86.
MÉZE. Ejus mel. Elég méze van. Abundat melle.
MÉZEL. Mellificat.
Mézelnek (mézet hordanak) a' méhek. Sz. D.
Mézelés. Mellificatio.
Mézelés' ideje. Tempus mellificationis.
MÉZELKE. Melissa hortensis. Kerti méhfű, czitrom-fű. Csapó p. 183.
MÉZES. Mellitus. M. A.
Mézes. FF. Arad, és Bihar Vkben.
Mézes bábok. Pupae mellitae. S. I.
Mézes beszédű. Dulciloquus.
Mézes béles. Melliceus. M. A. Placenta mellita.
Mézes bor. Mulsum. M. A. Oenomel. NC. p. 23. CM.
Mézes bori. Mulseus. M. A.
Mézes boros. Mulsus. M. A.
Mézes falat. Bolus mellitus. Kenyérhéj is mézes falat gyanánt esik az éhes embernek. km.
Mézes kanta. Cantharus mellis. PP.
Mézes kenyér. Panis dulciarius. S. I.
Mézes madzag. Deliciae, dulce tolerabile. PP.
Mézes madzag helyett kígyót találtt. km. Pro perca scorpium. M. A.
Mézes mákos. Cocetum. M. A.
Mézes málé. Placenta miliaria mellita.
Mézes murok. Sium, sisarum. S. I. Czukor-répa.
Mézes nyelvű. Mellifluus. Pázm. Pred. p. 156.
Mézes ostyák. Dulces hostiae.
Mézes pogácsa. Placenta mellita, panis dulciarius. M. A.
Mézes pogácsa-sütő. Dulciarius. M. A.
Mézes száj. Os mellitum. S. I.
Mézes szájú. Dulciloquus. S. I.
Mézes szók. Verba mellita. Pázm. Pred. p. 324.
Mézes víz. Aqua mulsa. NC. p. 21.
Mézesít, mézesíti. Mellitum facit. Pázm. Pred. p. 390.
MÉZET szür. Mel a favis excernit. PP.
MÉZETLEN. Melle destitutus, careus melle.
MÉZEZ, mézezi. Melle dulcorat.

Meg mézezi. Edulcorat.
MÉZI. Melleus. M. A.
MÉZZEL folyó. Mellifluus. M. A.

MI.

MI.

MI. Quid, quod, M. A. it. Quam.
Mi baja. Quid ei deest.
Mi bántja. Quae caussa doloris.
Mi-csoda. Quodnam, quidnam. M. A.
Mi-csodaság. Qualitas. Pázm. Pred. p. 64. 324.
Mi-csodás. Qualis, cujusmodi. M. A.
Mi dolga. Quid facit, qua re se occupat. Telegdi Hom. 1. R. p. 72.
Mi-hagyó, mi-tévő légy. Quid te oporteat omittere, quid facere. Faludi U. E. 2. R. p. 103.
Mi-féle. Qualis, cujusmodi generis, aut speciei. S. I.
Mi-helyen. Simulac, juxta, quam primum. M. A.
Mi-helyen. E. F. Zaránd Vben.
Mi-helyesleg. Quam primum. Monoszlai, Hit' oltalma p. 424.
Mi-helyest. idem.
Mi-helyt. Simul ac, juxta, quam primum, continuo, actutum, protinus. M. A.
Mi képpen. Sicut, quemadmodum, qualiter, quomodo. M. A.
Mi koru. Cujus aetatis. Lippai, Vet. Kert. p. 65.
Mi köze hozzá. Quid ejus interest.
Mi lelte. Quid ei accidit sinistri.
Mi léte valaminek. Qualitas rei, causae. S. I.
Mi módon. Quomodo. M. A.
Mi-nap. Nuper. M. A.
Mi-napában. Nuper. S. I.
Mi-napi. Nuperus, nuperrimus. M. A.
Mi-nap költt. Nuper editus. Pázm. Kal. p. 1021.
Mi nem. Non enim, nec enim. M. A.
Mi nem arra termett. Nec enim ad hoc factus est. Faludi N. U. p. 91.
Mi nem Istenem, hogy imádjam. Ejus regulae non sunt Praetorum edicta. M. A.
Mi nem dolgunk. Nostra non refert.
Mi nem olly hamar. Nec enim tam cito. Faludi N. E. p. 64.
Mi nem azért számlálom. Nec enim ideo commemoro. Monoszlai, Hit' oltalma p. 420.
Mi némű. Qualis, cujusmodi. M. A.
Mi némüség. Qualitas. M. A. Pázm. Pred. p. 834.
Mi okból, mi okon, mi okért. Cur, quare, quamobrem. S. I.
Mi szerű. Qualis, cujusmodi. S. I.
Mi-tévő legyek. Quid facto opus. Faludi U. E. 3. R. p. 123.
Mi végre. In quem finem. S. I.
Mi-volta valaminek. Res, negotium, qualitas rei, causae. M. A.
* Akár-mi. Quodcunque.
Közönséges mi. Commune quid. Faludi U. E. 3. R. p. 129.
Sem-mi. Nihil.
Vala-mi. Aliquid. Jobb valami, mint semmi. km.
MIATT, MIÁ, MIÁTT. Ob, propter, prae. M. A.
Miatta. Ob ipsum. M. A.
Miattad. Propter te. M. A.
Miattam. Prae me. M. A.
Miattam bizvást. Mea pace, per me licet. S. I.
A' miatt. Propter hoc.
E' miatt. Propter istud.
MIBEN áll. In quo consistit.
Miben vétett. In quo peccavit.
MIBŐL került ki. Unde provenit.
MIDŐN (mi időn). Dum, cum, quum. M. A.
MIE. Quod suum.
Mie van. Quod suum habet.
MIEL, mieli. Facit, operatur. Magyari Orsz. Rom. p. 21. 70. Pesthi' Meséji. p. 63.
Mielkedik: cselekedik. Operatur.
Mielkedet. Operatio. Pesthi' Meséji. p. 64.
Mielkedhetik. Potest operari. Margit' Élete. p. 16.
MIÉRT. Quare, cur, quamobrem. M. A.
Miért hogy. Quoniam. M. A.
Miért nem. Quidni. M. A. CM.
MÍG (mi-ig.). Donec, quousque, usquequo, quatenus, quoad, quamdiu. M. A.
Míg nem. Donec, antequam. M. A.
MÍGLEN. idem ac MÍG. M. A.
MIHENT. idem ac Mihelyt. M. A.
MIHEZ. Ad quid. Hogy tudjuk magunkat mihez tartani.
Mihez fogjak. Quid faciam, quo me vertam.
MIKÉNT. Sicut, ceu, tamquam, quemadmodum. M. A.
MIKÍNT. idem. M. A.
MIKOR. Quando, cum, quum. M. A.
Mikor időn. Quo tempore. Faludi E. M. p. 100.
Mikoron. idem. M. A.
Mikorontan. idem. Komjáthi. S. I.
Mikorú. Cujus aetatis. Lippai.
MILLYEN (mi-illyen.) Qualis, cujusmodi. S. I.
Millyen képpen. Qualiter, quomodo. S. I.
MILLYETÉN. Qualis, cujusmodi. S. I.
MINEK. Cui, cui bono, cui usui.
Minek előtte. Antequam. M. A.
Minek okáért. Quamobrem, quapropter. M. A.
Minek utánna. Postquam. M. A.
Minek való. Cui usui, ad quid valet.
MINŐ (mi nemű). Qualis, cujusmodi. S. I.
Minőség. Qualitas. S. I.
MINT (mi-int.) Ut, sicut, ceu, velut. M. A.
Mint egygy. Circiter, prope, fere, plus minus. S. I.
Mint ha. Tamquam, quasi, ac si. M. A.
Mint hogy. Quia, quoniam, siquidem. S. I.
Mint igaz. Sicuti. M. A.
Mint 's hogy. Qualiter, et quomodo. M. A.
Mint szinte. Sicut, ceu, quemadmodum. M. A.
Minta (mint az, tamquam illud). Forma. Vajda K. É. 1. K. in Praef.
* Ezen szóval Sajnovics után kezdettek némellyek élni, mint Faludi, Vajda.
MIÓLTA. Ex quo tempore. M. A.
Mióltától fogva. idem. M. A.
Mióta. idem. M. A.
Miótától fogva. idem. M. A.
MIRE. Quare. M. A. Ad quid.
Mire nézi a' nap' világát.
Mire nézve. Quam ob caussam, quamobrem.
Mire hogy. Quoniam. M. A.
Mire ő oda ért. Donec is eo advenit.
Mire való. Ad quid valet.
Mire vár. Ad quid exspectat.
Nem tudom mire vélni. Non assequor, quid subsit.
MISÉG. Qualitas, natura rei alicujus. S. I. Quidditas. Sz. D.
MIVEL. Quia, quoniam, siquidem. S. I.
Mivel hogy. idem. S. I.
MIÚLTA. Ex quo tempore, a quo. M. A.
MIÚTA. idem. M. A.

MIHÁLY.

MIHÁLY. t. f. n. Michaël. M. A. Fél, mint czigány a' Szent Mihálytól. km. Dug. 1. R. p. 147.
Mihály' fa. t. h. n.
Mihály' falva. t. h. n.
Mihály' Geregye. F. Nógrád Vben.
Mihály' háza. F. Veszprém Vben. Sz. P. Szala Vben.
Mihály-telek. F. Jászságban.
* Szent Mihály. t. h. n.
Szent Mihály' lova. Feretrum. CM. Megrúgta a' Szent Mihály' lova, soha ki nem gyógyúl. km. Dug. 1. R. p. 95.
Szent Mihály' telke. E. FF. Torda, és Kolos Vkben.
MIHÁLYD. F. Somogy Vben.
Mihálydi. F. Szabolcs Vben.
MIHÁLYI. MV. Soprony Vben. F. Zemplin Vben.
MIHÁLYKA. Turbulya. Lippai, Vet. Kert. p. 170.
Mihálvka. F. Mármaros Vben.
Mihálvka' monya. Myrrhis, vulgo: Cicutaria. M. A.
Mihóka. idem. Sz. D.

MIJORA.

MIJORA. Agna. Jerke. S. I.

MIK.

MIK, MIKE, MIKLA, MIKLÓ, MIKLÓS, MIKOLA, MIKÓ. t. f. n. Nicolaus.
Mik' háza. E. F. Maros Székében.
MIKE. Sz. P. Somogy Vben.
Mike-Buda. Sz. P. Pest Vben.
Mike' fa. F. Szala Vben.
Mike' falva. E. F. Küküllő Vben.
Mike' háza. E. F. Belső Szolnok Vben.
Mike' laka, aliis Miklós' laka. E. F. Alsó Fejér Vben.
MIKES. E. F. Torda Vben.
MIKLA. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.
MIKLÓ' fa. F. Szala Vben.
Miklós-lazúr. F. Bihar Vben.
MIKLÓS. Nicolaus. M. A. Et haec denominatio Nicolai obtinet hodie.
Miklós' falva. t. h. n.
Miklós' laka. E. F. Alsó Fejér Vben.

Miklós' telke. E. F. Szeben Székében.
Miklós-vágás. F. Sáros Vben.
Miklós' vára. Vár Tolna Vben.
* Magas Miklós menybe néz. km. Fumarium domus.
Szent Miklós. t. h. n.
Szent Miklós' pénze. Arrha. CM.
Tholdi Miklós. — Élödik mint a' Tholdi Miklós' csikaja. km.
Miklósdi. F. Mosony Vben.
Miklósi. F. Somogy Vben.
MIKOLA. F. Szatmár Vben. E. F. Doboka Vben.
Mikola-patak. F. Marmaros Vben.
* Garam-Mikola. F. Bars Vben.
Vámos Mikola. F. Hont Vben.
MIKÓ. E. F. Doboka Vben.
Mikó' falva. FF. Heves, és Nógrád Vkben.
Mikó' háza. F. Abaúj Vben. Sz. P. Gömör Vben.
Mikó' telke. Sz. P. Gömör Vben.

MIKSA.

MIKSA. t. f. n. Maximilianus. Molnár János M. Könyvház 2-dik Szakasz.

MIL.

MIL.
MILE. Földdel be födött fa-kupacz, mellyből a' kovácsok szenet égetnek. Sz. D. Apud carbonarios cumulus lignorum pro carbonibus. S. I.
Mile. Sz. P. Tolna Vben.
Milei. F. Szala Vben.
Milei fiak' szere. Telek Szala Vben.
MILLYÉ. Pixis, theca, salinum. M. A.
MILLING. Sima, mint a' milling. km. Dug. 1. R. p. 232.
„Mint a' milling, a' csaté paté között, villogott itt a' Jósue' kardjának lapja, és éle." Biró Márton. Micae p. 192.

MILKÓ.

MILKÓ. E. Patak.

MILLIOM.

MILLIOM. Millio. S. I. Tizszer száz ezer.
MILLIOMOS. Millionem possidens v. efficiens. S. I.

MILVÁNY.

MILVÁNY. E. F. Doboka Vben.

MIND.

MIND. Omnis, totum, item Omnino, penitus, item. Et, quoque, etiam. M. A.
Mind addig. Eousque, tamdiu. Mind addig uszkál az alma, míg el merül. km.
Mind a' két felöl. Ab utrinque. S. I.
Mind a' ketten. Uterque. S. I.
Mind annyiszor. Toties. S. I.
Mind apróstól, csöpüstül. Ne Sanione quidem domi relicto.
Mind az által. Tamen, attamen. M. A.
Mind azon által. idem. M. A.
Mind az egész. Universus. M. A.
Mind a' vizig szárazon. km.
Mind egygy. Idem, peridem, tantumdem. S. I.
Mind egyféle. Omnia ejusmodi, generis, notae, speciei. S. I.
Mind egygyig. Ad unum, usque ad unum. M. A.
Mind egygy lábig. idem.
Mind egygy szálig. idem.
Mind egygyik. Quilibet. S. I.
Mind egyre. Perpetim, perpetuo, jugiter, incessanter. S. I.
Mind egygyütt. Universim, in toto, in summa. S. I.
Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
Mind gyárást. Illico. M. A.
Mind gyárt. Statim, protinus, confestim. M. A.
Mind járást. idem. M. A.
Mind gyárton. idem. M. A.
Mind nap-estig. Per totum hodie, in jure Ung. M. A.
Mind monnó fél. R. Utraque pars. Komj. S. I.
Mind nyájan. Cuncti. M. A.
Mind nyájatok. Unus quisque vestrum, vos omnes. M. A.
Mind nyájunk. Nos omnes. S. I.
Mind öszve. Universim, in summa, in toto. S. I.
Mind szent. Omnes sancti, item t. h. n. Magyar, és Erdély Országbau.
Mind szent' hava. October. M. A.
Mind szent' napja. Festum omnium sanctorum.
Mind szent' fa. Sz. P. Tolna Vben.
Mind untalan. Identidem, jugiter. M.A.
Mind végig. Usque finem, usque consummationem. S. I.
* Nem mind arany, a' mi fénylik. km.
Nem mind jó akaród, a' ki reád mosolyog. km.
Nem mind lencse, a' mi lapos. km.
Nem mind szakács, a' ki a' kalánt kezébe veszi. km.
Nem mind szent, a' ki bé jár a' templomba. Non omnes sancti, qui calcant limina templi.
MINDEN. Omnis, cunctus. M. A.
Minden bizony. Pro certo.
Minden bizonnyal. Omni certitudine.
Minden botnak végén a' feje. km.
Minden-evö. Omnivorus. S. I.
Minden féle. Omnigenus, multijugis, multijugus. M. A.
Minden féle képpen. Omnimode. S. I.
Minden felé. Undique versum. M. A.
Minden felöl. Undique, undiquaque. M.A.
Minden héten. Quavis septimana. PP.
Minden hónapban. Quotmensibus. M. A.
Minden hol. Ubique. S. I.
Minden hová. Quovis, quaqua versum. S.I.
Minden-hozó. Omnifer. M. A. L.
Minden Isten-áldott nap. Faludi N. E. p. 85.
Minden idén. Omni anno. Stehenics, Halotti beszéd, Adolf Püspök fölött. p. 14.
Minden képpen. Omnifariam. M. A.
Minden-látó. Omnituens. Pázm. Pred. p. 753.
Minden lében locs. km. Ardelio. S. I.
Minden lépésen meg áll. Singulis gradibus insistit. PP.
Minden másadik esztendöben. Alternis annis. PP.
Minden módon. Omnimode. M. A.
Minden módú. Omnimodis, omnimodus. M. A.
Minden nap. Quotidie. M. A.
Minden napi. Quotidianus. M. A.
Minden napi hideg-lelés. Amphemerinus. M. A.
Minden napi jegyzetek. Ephemerides. S.I.
Minden naponkint. Quotidie. M. A.
Minden nemü. Omnigenus. M. A.
Minden órán. Brevi, propediem. S. I.
Minden-tehetö. Omnipotens. Margit' élete p. 90. Faludi N. E. p. 176. M. A.
Minden-tudó. Omniscius. S. I.
Mindenbe akadó. Bovinator, contentiosus. S. I.
Mindenbe avatja magát. Ad omnia se miscet.
Mindenben kétes. Scepticus. S. I.
Mindenböl ki fogy. Penuriam patitur.
Mindene. Ejus omne. Az egy madártéjen kivül mindene van. km.
Mindene rongy. Totus pannosus. PP.
Mindenét magával hordozza. Omnia sua secum portat.
Mindenek fölött. Praeprimis, imprimis, prae ceteris, super omnia. S. I.
Mindenem. Omnia mea.
Mindenes. Omnimodus, omnifarius. M. A.
Mindenesse. Totum ejus fac.
Mindenestöl. Totaliter, omnino, penitus. M. A.
Mindenestül fogva. Omnino, prorsus. M. A.
Mindenesség. Universitas. S. I.
Minden-ha. Semper, jugiter. M. A. Margit' Élete Práynál p. 548.
Minden-hai. Sempiternus, perpetuus.
Minden-hai kötelezés. Perpetua obligatio. Martonfalvi Tanit. Teol. p. 582.
Minden-haló. Omnipotens. M. A. Margit' Élete p. 100.
Minden-hatóság. Omnipotentia. M. A.
Mindenik. Uterque, singuli. M. A.
Mindenikünk. Quilibet nostrum. M. A.
Mindenként. Omnimode. S. I.
Mindenki. Omnis, quisque, quilibet. S. I.
Mindenkor. Semper, sempiterne. M. A.
Mindenkori. Perpetuus, perennis, sempiternus. S. I.
Mindenkor való. idem. M. A.
Mindenkoron. Semper, sempiterne. M. A.
Mindenre kész. Ad omnem eventum paratus. PP.
Mindenség. Universitas. M. A.
Mindenszer. Semper. M. A.
Minden szer. Amomum racemosum. S. I.
Mindent akaró. Omnivolus. M. A. L.
Mindenünnen. Undique. M. A.
Mindenünnett. idem. M. A.
Mindenütt. Ubique. M. A. Mindentül mindent mindenütt el ne végy. Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus.
Mindenütt létel. Ubiquitas. Pázm. Kal. p. 451.

Mindenütt lévő. Ubique praesens. Pázm. Kal. p. 868.
Mindenütt valóság. Pázm. l. c.
Mindenütt lehetés. Zvonarics. 1. R. p. 125.
Mindenüvé. Quovis, quoquo versum. S. I.
MINDÉG. Semper. A' madár, akár hová röpül, mindég otthon van. km.

MINIOM.

MINIOM. Minium. M. A.
MINIOMOS. Miniatus. M. A.

MIOG.

MIOG. Macska-szó.
MIOGAT. Leucat. M. A.
Miogatás. Leucatus. M. A.
MINNYOG. Leucat. Dug. km. 1. R. p. 201.

MIRHA.

MIRHA. Myrrha. M. A.
MIRHÁS. Myrrhatus, myrrheus, myrrhinus. M. A.

MIRÍGY.

MIRÍGY. Glandula, apostema. M. A. Irígy, mint a' mirígy. km.
Mirígy-fű, kalap-fű. Petasites. PP. Flammula apostematica. NC. p. 37.
Mirígy-halál. Pestis. Pázm. Pred. p. 302. 447.
Mirígy-szökés. Bubo. PP.
* Futosó mirígy. Adenes. M. A.
MIRÍGYES. Glandulosus, apostematicus. M. A.
Mirígyes dög-halál. Pázm. Pred. p. 447.
Mirígyesít, mirígyesíti. Lue pestifera inficit. Pázm. Pred. p. 953.

MIRTUS.

MIRTUS. Myrtus. M. A.

MISE.

MISE. Missa. M. A.
Mise-bor. Vinum pro sacrificio.
Mise-gyertya-fű. Orobanche. M. A.
Mise-mondás. Celebratio missae.
Mise-mondó. Sacrificulus.
Mise-mondó könyv. Missale. Pázm. Kal. p. 915.
Mise-mondó papság. Faludi T. É. p. 224.
Mise-mondó ruha. Vestes, quibus sacerdos missam celebrans induitur. Telegdi, Felelet. p. 33.
Mise-ruha. Casula. Heltai. 1. Dar p. 128.
Mise-szolgáltatás. Jussio celebrationis missae. Tasi p. 159.
* Aranyos mise. R. Missa sub auroram. Telegdi Hom. mut. Tábla. Biró Márton Micae p. 3.
Éjféli mise. Missa noctu nativitatis Christi.
Énekes mise. Sacrum cantatum. S. K.
Hajnali mise. Missa sub auroram.
Kis mise. Sacrum lectum. S. K.
Lassú mise. Missa privata. Pázm. Kal. p. 212. 417.
Magán való mise. idem. Monoszlai Hit' oltalma. p. 124.
Öreg mise. Sacrum solenne. S. K.
MISÉS pap. Sacerdos ordinatus, habens facultatem missam celebrandi.
MISÉT mond. Sacrum celebrat.
Misét halgat. Interest sacrificio missae.
Misét szolgáltat. Curat celebrari sacrum.
MISÉZ. Sacrum celebrat. Faludi, T. É. p. 218.
Misézés. Celebratio missae.
Misézö. Sacrum celebrans.

MISEGRÁD.

MISEGRÁD. Visegradum, Civitas, et arx Ungariae. M. A. NC. p. 471.

MISKA.

MISKA. Michaël juvenis.

MISKE.

MISKE. t. h. n.

MIZS.

MIZS-ér. Sz. P. Szala Vben.
MIZSE. Sz. PP. Heves Vben. és Kis Kunságban.

MIV.

MIV, mivel, mives. Lásd MŰ, müvel, müves.

MIZDÓ.

MIZDÓ (Nagy, és Sár-fű). FF. Vas Vben.

MÍ.

MÍ.

MÍ. Nos. M. A.
Mí félénk. Nostras, unus de nobis. S. I.
Mí félékünk. Nostrae farinae. M. A.
Mi féleink. Nostri, nostrates. S. I.
Mí magunk. Nos ipsi.
MÍÉNK. Noster. M. A.
Miéink. Nostri. M. A.
MINK. Nos.
Minket illet. Nos concernit.
MINNEN magunk. Nosmet ipsi. Pápaiak' levele. 1612. Máj. 16.
Mí magónk minnen kezeinkkel. Nosmet ipsi nostris manibus. Pesthi' Meséji p. 62.

MÍG.

MÍG. Donec, quousque, usquequo, quatenus, quoad, quamdiu. M. A.
Míg nem. Donec, antequam. M. A.
MÍGLEN. idem ac Míg. M. A.

MÍNA.

MÍNA. Cuniculus igniariae machinationis. PP.
Mína-ásás. Fossio cuniculi.
Mína-ásó. Cunicularius.
MÍNÁRA ellenkező mínát ás. Cuniculum cuniculo excipit. PP.
MÍNÁT ás valamelly vár alá. Cuniculum agit, cuniculum in arcem perducit. PP.
Mínát föl vetteti. Cuniculi ignem applicat. PP.

MO.

MOCZ.

MOCZ.
Mocz-ér. Csárda Abaúj Vben.
MOCZCZAN. Mutit. M. A. CM.
Meg moczczan. Emutit. M. A.
Meg sem mer moczczanni. Nec hiscere audet.
Az eb sem moczczan meg. Káldi, Exod. 11. 7.
MOCZÓ. Szén-égető Zólyom Vben.

MOCS.

MOCS. F. Esztergom Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
MOCSA. F. Komárom Vben.
MOCSÁR. Palus, lama. M. A.
Mocsár. FF. Bars, Bihar, Ung, és Zemplin Vkben.
Mocsár-tölgy. Mocsáros helyen termö tölgy-fa. Sz. D.
Mocsári. Palustris. M. A.
Mocsári ménta. Pulegium. Czombor, putnok-fű. NC. p. 47.
Vad mocsári ménta. Zopiron. NC. p. 57.
Mocsármány. F. Sáros Vben.
Mocsáros. Paludosus. M. A.
Mocsáros hely. Locus palustris. M. A.
MOCSK, MOCSOK. Macula, sordes, squalor, labes, labecula. M. A.
Mocsok nélkül való. Immaculatus. M. A.
* Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I.
Körön-mocsok. Sordes ungvium.
Zsír-mocsok. Macula pingvedinis.
Mocska. Ejus macula, sordes.
Mocskatlan, Mocsoktalan. Immaculatus.
Mocskít, mocskítja. Maculat, foedat. Sz. D.
Mocskol, mocskolja. Maculat, sordidat, foedat. M. A. A' szép köntöst inkább mocskolja a' roszsz erkölcs, mint a' sár. km.
Bé mocskolja. Inficit, commaculat, sordidat. S. I.
El mocskolja. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.
Le mocskolja. Denigrat.
Meg mocskolja. Commaculat, sordidat. M. A.
Öszve mocskolja. Conspurcat.
Mocskolás. Sordidatio. M. A.
Meg mocskolás. Commaculatio, defoedatio, sordidatio. M. A.
Mocskolhatatlan. Incontaminatus. Pázm. Pred. p. 1149.

Mocskoló. Maculans, foedans.
Mocskolódik. Maculatur, conspurcatur, contaminatur. S. I.
Mocskolódás. Conspurcatio. M. A.
Mocskos. Maculosus, sordidulus. M. A.
Mocskos szájú. Illoti oris.
Egy mocskos kézzel. Eadem fidelia.
Mocskosan. Sordide. M. A.
Mocskosít, mocskosítja. Sordidat. Faludi N. E. p. 189.
Mocskosító. Foedator, maculator. Pázm. Pred. p. 1112.
Mocskoska. Sordidulus. M. A.
Mocskosodik. Polluitur, foedatur, commaculatur. Csuzi, Tromb. p. 147.
Mocskosság. Sordities. Pázm.Pred. p.1061.
Mocskosúl. Sordescit, sordet. M. A.
Mocskosulás. Sordidatio. M. A.
Mocskoz, mocskozza. Maculat.
El mocskozza. Commaculat.
Meg mocskozza. Foedat, defoedat.
Öszve mocskozza. Commaculat.
Mocskozás. Maculatio, foedatio Pázm. Pred. p. 473.
MOCSOLA. Kender-áztató hely. Csuzi, Sípszó. p. 132. 323.
Mocsola. E. F. Közép Szolnok Vben.
Mocsolád. FF. Baranya, és Somogy Vkben.
Mocsolás. Palustris, lacunaris. Csuzi, Sípszó p. 135.
Mocsolás. Sz. P. Borsod Vben.
MOCSONOK. MV. Nyitra Vben.

MOGORVA.

MOGORVA. R. Tetricus v. impolitus, inurbanus, barbarus. Mord. Gyöngyösi 1. Dar. p. XLII. XLIX.

MOGY.

MOGY. R. Bacca. Bogyó. S. I.
MOGYORÓ. Avellana. M. A. Egy férges mogyorót sem adnék érte. km.
Mogyoró' alja. Asarum. Csapó p. 150.
Mogyoró-fa. Corylus. M. A.
Mogyoró-fai. Colurnus. M. A.
Mogyoró-fajd. Tetrao bonasia. Császármadár. S. I.
Mogyoró-hagyma. Cepa ascalonia. M. A.
Mogyoró-kerék. E. F. Kolos Vben.
Mogyoró-nyest. Martes arboraria. Büknyest. S. I.
Mogyoró-pej ló, almás pej ló. Equus spadiceus, scutulatus. S. I.
Mogyoró-saláta. Chaerophyllum bulbosum v. cicutaria odorata. Csapó p. 46.
Mogyoró-szeg. E. F. Torda Vben.
Mogyoró-tyúk. Attagen. PP.
* Földi mogyoró. Lathyrus tuberosus. S. K.
Hályog mogyoró-fa. Fa, mellyen vörös bogyó, és csoportozva terem, szép pöttegetett héja vagyon. Igy hallottam neveztetni 1813. Nov. 25.
Koldus-mogyoró. Dipsacus. S. K.
Török mogyoró-fa. Corylus colurna.
Vér-mogyoró. Kerti lágy hejú vörös mogyoró.
Mogyoród. F. Pest Vben.
Mogyorónyi: mogyoró-nagyságú. S. I.
Mogyorós. Coryletum.
Mogyorós. t. h. n.
Mogyorós' alja. Sz. P. Abaúj Vben.
Mogyorós erdő. Coryletum. M. A.
Mogyorósd. F. Borsod Vben.
Mogyoróska. FF. Abaúj, és Zemplin Vkben.
MOGYORÚ. R. Nux avellana. Mogyoró. S. I.

MOH.

MOH. Muscus, lanugo, bryon. M. A.
Moh-répa. Pastinaca. M. A.
MOHA. F. Fejér Vben. E. F. Fölső Fejér Vben.
MOHAR. Atractylis, cartamus. M. A.
Mohar-köles. Ervum. M. A.
MOHÁCS. MV. Baranya Vben. E. F. Aranyos Székében.
MOHOS. Muscosus, lanuginosus, emucidus. M. A.
Mohosodik. Muscatur. M. A.
Meg mohosodik. Musco obducitur. A' melly követ sokszor hengergetnek, meg nem mohosodik. km. Dug. 1. R. p. 284.
Mohosság. Muscositas, lanuginositas. Sz. D.
Mohosúl. Musco, lanugine vestitur.
Meg mohosúl. idem.
Mohozik. Pubescit. CM.
Ki mohozik. Pubet CM.
Mohozás. Pubescentia. CM.
MOHÓ. Avidus, cupidus, inhians, appetens. S. I. Sz. D.
Mohó vágyódás. Inhians cupiditas. Faludi T. É. p. 125.
Mohókodik. Inhianter appetit.
Meg mohókodott. A' mohó evés miatt baja lett.
Mohólkodik. Ingurgitat. CM.
Mohón. Avide. M. A.
Mohón eszik. Vorat, edit avide, tuburcinatur. M. A.
Mohón esik reá, mint a' disznó a' makra. km.
Mohón való étel. Addephagia. M. A.
Mohón evés. idem.
Mohón evő. Avide vorax.
Mohónkodik. Inhiat rei alicui v. furit, agit cum impetu, praecipitanter. S. I.
Mohóság. Aviditas, inhians appetentia. Vajda 2. K. p. 178.

MOK.

MOK.
MOKÁNY. Alpinus, montanus. PP. item Inurbanus, rusticus, incultus, impolitus. S. I.
MOKCSA. F. Ung Vben.
MOKOG. Mutit, v. mussat, mussitat. S. I.

MOLY.

MOLY. Tinea, blatta. M. A. Moly a' ruhát, bánat a' szivet rágja. km.
Moly-ette. Corrosum a tinea.
Moly-fű. Trifolium. M. A. Blattaria. PP.
* Fa-moly. Teredo. S. K. M. A.
Haj-moly. Acarus. S. K.
Méh-moly. Papilio alvearium, apiaster. S. K.
Ruha-moly. Tinea. S. K.
Papiros-moly Blatta. S. K.
Viasz-moly. Acarus. S. K.
MOLYOS. Tineosus. M. A.
Molyosodik. Tineosus fit.
Meg molyosodik. idem. Káldi Baruch. 6. 71.

MOMORTIKA.

MOMORTIKA. Balsamina, momortica. M. A.
Momortika-olaj. Oleum balsaminae.

MON.

MON. (Nagy, nyír.) E. FF. Közép Szolnok Vben.
MONOK. F. Zemplin Vben.
MONOR. F. Pest Vben. E. F. Kolos Vben.
Monora. E. F. Alsó Fejér Vben.
MONOS bél. F. Borsod Vben.
Monos falu. E. F. Torda Vben.
Monos Petri. F. Bihar Vben.
MONOSZA. Sz. P. Nógrád Vben.
MONOSZLÓ. F. Szala Vben.

MOND.

MOND, mondja. Dicit, ait. M. A. Egy süketnek is nem mondanak két mesét. km.
Bé mondja. Defert, insusurrat, indicat, prodit, avizat. M. A.
El mondja. Profert, recitat, proloquitur, enarrat, eloquitur. M. A.
Ellene mond. Contradicit. M. A.
Elő mondja. Refert v. dictat, v. praedicit. S. I. Csak annyit tud ember, mennyit elő mondhat. Tantum scimus, quantum memoria tenemus. KV. p. 503.
Elől meg mondja. Praedicit. M. A.
Föl mondja. Recitat.
Föl mondja a' pénzt, szállást, szolgálatot. Renunciat pecuniam, hospitium, servitium. S. I.
Ki mondja. Pronunciat, edicit', eloquitur, exprimit. M. A. Mondd ki magyarán, ne szuszogj. km.
Le mond. Abdicat.
Le mond a' tisztségéről. Officium deponit. S. I.
Meg mondja. Indicat, dicit. M. A.
Reá mondja. Affirmat v. respondet, v. falso adstruit. S. I. Er á rá, mondd rá, ha nem hiszi, fogd rá. Dug. km. 2. R. p. 76.
Úgy mond. Inquit.
Viszsza mondja. Palinodiam canit, recantat, retractat, revocat. S. I. Könnyü még viszsza mondani. Spongia medebitur. KV. p. 491.
MONDA. Rumor, fama. Sage. S. I.
Mende monda. Lari fari. Faludi. T. É. p. 216.
Te mondád. Tuum dicterium, v. tu dixisti.
Te mondádság. Csuzi, Tromb. p. 642.
MONDÁS. Dictum M. A. Dictio. S. I.
El mondás. Recitatio, prolocutio, enarratio. M. A.
Ellen mondás. Contradictio. M. A.
Elől meg mondás. Praedictio. M. A.
Föl mondás. Recitatio.

Hír-mondás. Nuncium, nunciatio. Pázm. Pred. p. 574.
Igaz-mondás. Veriloquium.
Jeles mondás. Apophthegma. S. K.
Jövendö-mondás. Augurium. S. K.
Ki mondás. Pronunciatio, elocutio. M. A.
Köz mondás. Adagium, proverbium.
Meg mondás. Indicatio. M. A.
Nagy mondás. Larinum verbum. S. K.
Viszsza mondás. Palinodia, retractatio. S. I.
MONDÉKONY. Dicax, dicaculus, facundus. M. A. L.
Mondékonyság. Dicacitas, facundia. Zvonarics, M. Postilla, Ajálló levél. p. 11. M. A. L.
MONDHAT, mondhatja. Potest dicere. Csigán sem mondhatnék egyebet.
Mondhatatlan. Infandus, ineffabilis. M.A.
Ki mondhatatlan. Ineffabilis, inenarrabilis. M. A.
Meg mondhatatlan. Ineffabilis. M. A.
Mondhatatlanúl. Ineffabiliter. M. A.
Ki mondhatatlanúl. idem. S. I.
Meg mondhatatlanúl. idem. M. A.
Mondható. Effabilis.
Ki mondható. idem. M. A.
Viszsza mondható. Revocabilis, retractabilis. S. I.
MONDJ kohit. km. Tolle digitum. M. A.
MONDJÁK. Ajunt, ferunt, perhibent. PP.
MONDOGÁL, mondogálja. Dictitat, dictat. M. A.
Ki mondogálja. Edictat. M. A.
MONDOGAT, mondogatja. idem, S. I.
Meg mondogatja. Satis crude objectat.
MONDOK. Inquam, dico. M. A.
MONDOMÁNY. R. Sententia, dictum, Apophthegma. S. I.
MONDOTT. Dictus.
Mondottam dolog. Faludi E. M. p. 243.
MONDÓ. Dicens.
El mondó. Recitator. M. A.
Ellen mondó. Contradictor.
Hír-mondó. Nuncius. Pázm. Pred. p. 591.
Igaz-mondó. Veridicus. Pázm. Pred. p. 1044.
Ki mondó. Pronunciator. M. A. item Blatero, dicaculus.
Mondóság.
Igaz-mondóság. Veracitas, veriloquentia Pázm. Pred. p. 1041.
MONDVA. Edicto.
Mondva csináltt. Peculiariter ex ordinatione factus.
Mondva készültt. Praeparatus ad mandatum.

MONDOLA.

MONDOLA. Amygdala, amygdalum. M.A.
Ha mondolát akarsz enni, meg kell törnöd a' tokját. km.
Mondola-fa. Amygdala, amygdalus. M.A.
Mondola-héj. Putamen amygdalae. S. I.
Mondola-olaj. Oleum amygdalinum.
Mondola-szappan. Sapo amygdalinus,
Mondola-téj. Lac amygdalinum, emulsio amygdalarum. S. I.
Mondola-torta. Massa amygdalina.
MONDOLÁS. Habens amygdala, v. amygdalis conditum quid.
Mondolás béles. Placenta amygdalacea.
Mondolás rétes. Striblita amygdalacea.

MONG.

MONG.
MONGOLICZA. Kövér, mint a' mongolicza. km. Dug. 1. R. p. 164. 225.
MONGOROL, mongorolja. Telam laevigat, expolit. PP.
Mongorlás. Laevigatio, politio telae. PP.

MONNAL.

MONNAL. R. Quasi. Bát. S. I.

MONNON.

MONNON. R. Ambo, uterque. Bát. S. I.

MONOSTOR.

MONOSTOR. Monasterium, basilica. M. A. item t. h. n.
Monostor-örzö. Basilicanus. M. A.
Monostor-szeg. F. Bács Vben. E. F. belsö Szolnok Vben.
MONOSTRA. Ejus monasterium.
Bors-Monostra. Monasterium Borsii in C. Sopronienst.

MONSTRÁNCZIA.

MONSTRÁNCZIA. Hierotheca. M. A. Hostiae cymbium, reconditorium. PP. Ostensorium, monstrancia.
Monstránczia-tartó hely. Tabernaculum.

MONT.

MONT. Vinacea. PP.

MONY.

MONY. Verpa, mentula, veretrum, muto, item Ovum. M. A.
Mony-bör. Scortum. M. A. L.
Mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
* Für-mony. Ovum coturnicis. Vörhenyeges, mint a' für-mony. km.
Lud-mony. Ovum anserinum.
Tyúk-mony. Ovum gallinae.
MONYA' háza. F. Arad Vben.
MONYAS. Habens verpam vel ovum. M. A.
Monyas ló. Equus admissarius. S. I.
MONYATLAN. Carens testiculis, spado. S. I.
MONYORÚ. R. Ovatus, ovalis, ovo similis. S. I.
Monyorú-kerék. R. Rota ovata, ab imperito carpentario profecta. S. I.
Monyorú-kerék. MV. Vas Vben.
Monyoród. F. Nógrád Vben.
Monyorósd. F. Baranya Vben.
MONYÓK. Nimium testiculatus. S. I.
Monyók. Telek Nógrád Vben.

MOR.

MOR. A' ló' háta, 's nyaka között ki ülö dombocska. Sz. D.
MORCZ. Tetricus, torvus.
Morcz tekéntetü. Martialis, truculentus.
MORD. Mordax, clandestinus. M. A. Trux, truculentus v. tetricus. S. I.
Mord kedvü. Morosus. M. A.
Mord kedvüség. Morositas. S. I.
Mord tekéntet. Torvitas. S. I.
Mord természet. Natura morosa. Faludi E. M. p. 243.
Mordály. Mordax, clandestinus. M. A.
Mordály árúló. Proditor clandestinus. Pázm. Pred. p. 162.
Mordály égetök. Incendiarii clandestini. Vajda 1. K. p. 533.
Mordály hegyes tör. Ensis, dolon. M. A.
Mordály puska. Sclopetulum, bombardula. M. A.
Mordály tréfák. Joci mordaces. Prágai p. 800.
Meg mordályolja, meg mordállja. Dolose invadit, vulnerat insidiose. M. A.
Mordálló. Sicarius. Káldi Act. 21. 38.
Mordálység. Insidiosa mordacitas. M. A. Pázm. Pred. p. 374.
Mordályul. Insidiose, mordaciter, clandestine. M. A.
Mordány. Sclopetulum, bombardula saccalis. S. I.
Mordiás. Truculentus. S. I.
Mordon (mint Zordon). Truculentus, tetricus. S. I.
Mordonkodik: komorkodik, kedvetlenkedik. S. I.
Mordság. Mordacitas. M. A. Tetricitas.
Mordúl. Tetricatur, morosus fit. S. I.
Meg mordúl. Immurmurat. M. A.
MORG, MOROG. Murmurat. M. A. A' kutya is morog, ha az orrát meg ütik. km.
Alattomban morog. Submurmurat. M. A.
Ellene morog. Obmurmurat. M. A.
Reá morog. Admurmurat. M. A.
Viszsza morog. Remurmurat. M. A.
Morgás. Murmur, murmuratio. M. A. Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km.
Ellene morgás. Obmurmuratio. M. A.
Reá morgás. Admurmuratio. M. A.
Morgolódik. Murmurat, murmurillat. M.A.
Morgolódás. Murmurillum. M. A.
Morgolodó. Murmurator, murmurillans. M. A.
Morgó. Murmurator. M. A.
Morgó feleség. Uxor rixosa, contentiosa. Pázm. Pred. p. 244.
Morgó írások. Faludi. E. M. p. 243.
Morgó könyv. Faludi. E. M. p. 244.
Viszsza morgó. Oblocutor, refractariolus. PP.
Zörgö morgó. Contentiosus rixosus.
Morgódik. Commurmurat. M. A.
Morgódás. Murmur, murmuratio. M. A.
MORMOL. Murmurat. S. I. Sz. D.
Mormolás. Murmuratio, susurrus.
Mormoló. Marmota, mus alpinus. Murmelthier. S. I.
Mormolva mennek a' patakok. Leni susurro decurrunt rivi. Sz. D.
MOROGDOGAL. Submurmurat. M. A. L.
MORVÁNY. Obelias. PP. Kalács'neme. Sz.D.

MORKOLÁB.

MORKOLÁB (mint Porkoláb.). Marchio. Markgraf. Heltai. Kron. 1. Dar. p. 278.

Morkoláb. Monstrum. Sz. D. Ha a' morkoláb a' napot tellyesen meg enné. Sz. D.

MOROTVA.

MOROTVA. Lacus, palus. Gyalmos tó. M. Verbőczi 1660 p. 249.
Morotva. Árok Heves Vben.
MOROTVÁNY. idem ac Morotva. Sz. D.
Morotványos. Palustris.
Morotványos hely. Locus palustris. Sz. D.
MOROTVÁS. Palustris. Sz. D.
El morotvásodik. Fit palustris. Sz. D.

MORZS.

MORZS.
MORZSA. Mica. M. A. Egy morzsa sem maradtt benne. Ne bolus quidem relictus. M. A.
Morzsál, morzsálja. Comminuit, in micas redigit.
Morzsányi. Unius micae. Pázm. Kal. p. 860.
Morzsás. In micas redactus, comminutus.
Morzsás fold. Terra friabilis.
Morzsátlan. Quod non est redactum in partes minutas.
MORZSALÉK. Mica, fragmentum v. turunda. M. A.
Kenyér-morzsalék. Mica panis.
Morzsalékozik. In micas abit. Csuzi, Sipszó. p. 13.
MORZSOL, morzsolja. Terit, friat, disterit, conterit, affricat, fricat, infricat, infriat. M. A.
Belé morzsolja. Infriat, infricat.
El morzsolja. Suffriat. M. A.
Meg morzsolja. Confricat, conterit.
Öszve morzsolja. Confricat, conterit, comminuit. S. I.
Reá morzsolja. Adfriat, infriat. M. A.
Morzsolás. Tritura, tritus. M. A.
Morzsolgatja. Saepius terit, friat.
Ki morzsolgatja. Exterit. Biró Márton, Micae, in operis titulo.
Morzsolható. Friabilis. M. A.
Morzsoló. Tritor, frians. M. A.
Morzsoló szerszám. Tyrocnestis. Túrótörő, torma-reszelő. M. A.
Morzsolódik. In micas redigitur. S. I.
El morzsolódik. idem. Káldi, Josue. 9. 13.
Öszve morzsolódik. Comminuitur.
Morzsoltt. Tritus. M. A.
Morzsoltatott. idem. M. A.

MORVA.

MORVA. Moravus.
Morva-ország. Moravia.
Morva' vize. Marhecus fluvius, vulgo Morava, Moschus. M. A.
MORVAI. Moravus, moravicus.
MORVASÁG. Moravia. M. A. v. Moravi.

MOS.

MOS, mossa. Lavat. M. A. A' kéz kezet mos. km.
Belé mossa. Illuit.
El mossa. Abluit, diluit. M. A.
Föl mossa. Eluit.
Ki mossa. idem. M. A.
Környül mossa. Circumluit. M. A.
Le mossa. Abluit, delet, delavat. M. A.
A' kereszt-vizet is csak nem le mosta róla. km.
Meg mossa. Proluit, colluit. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.
MOSADÉK. Illuvies, eluvies. M. A.
Mosadék ki folyó hely. Aquarium. M. A.
Mosadék-víz. Colluviaria aqua. Margit' Élete p. 37.
MOSAKODik. Lavat se, lavatione occupatur.
MOSALÉK. Mosni való p. o. ruha. Sz. D.
MOSATÉK. Eluvies, proluvium. M. A.
MOSATLAN. Illotus. M. A.
MOSÁS. Lotura. M. A.
El mosás. Ablutio, delutio. M. A.
Ki mosás. Ablutio. M. A.
Láb-mosás. Pediluvium.
Le mosás. Ablutio. M. A.
Viz-mosás. Terra eluvione egesta. Sz. D.
MOSDik. Lavat manus, et faciem. M. A.
Borral mosdik, sülttel törlödzik. km.
Ki mosdik. Eluit se. Faludi N. E. p. 61.
Meg mosdik. Lavat se. M. A.
Mosdatlan. Illotus. M. A.
Mosdatlan beszéd. Sermo obscoenus.
Mosdatlan kézzel nyul hozzá. Illotis manibus rem adgreditur.
Mosdatlan száj. Os spurcum. S. I.
Mosdatlanúl. Illote. M. A.
Mosdatlanság. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 1074. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 150.
Mosdás. Lotio, lotura. M. A.
Mosdó. Malluvium. M. A. it. Lavans. Millyen a' mosdó, ollyan a' kendö.
Mosdó edény. Malluvium, pelvis, lavatorium.
Mosdó korsó. Gutturnium. NC. p. 315. PP.
Mosdó medencze. Pollubrum. M. A.
Mosdó tál. Malluvium, pelvis. S. I.
Mosdó víz. Aqua lavatoria. Faludi E. M. p. 31.
Mosdós. F. Somogy Vben.
MOSGÓ. F. Somogy Vben.
MOSHAT, moshatja. Potest lavare.
Moshatatlan. Illavabilis.
Ki moshatatlan. Ineluibilis. M. A.
Mosható. Lavabilis.
Ki mosható. Eluibilis. M. A.
MOSLÉK. Eluvies, colluvies, proluvies, proluvium, item Siliqua. M. A. Moslékot a' disznóknak szokták tartani. km.
Moslék-árok. Colluviarium. S. I.
Moslék-beszédű. Spurcus in loquendo. VM. p. 260. Scurra. M. A. L.
Moslék-edény. Scaphium colluviarium. S. I.
Moslék-ki öntö hely. Aquariolum, aquarium. M. A.
Mosléka. Ejus aqua colluviaria. Senkinek nem leszek ám láb-mosléka. km.
Moslékos. Continens aquam colluviariam.
Moslékos csöbör. Scaphium excrementitium, labrum eluacrum. PP.
Moslékos sajtár. Scapha colluviaria, siliquaria.
MOSOGAT, mosogatja. Crebro lavat.
Mosogatás. Repetita lotura.
Mosogató csöbör. Lavatrica, lavatorium. PP.
Mosogató víz. Colluvies, lotionis aqua. PP.
MOSOLY.
Mosolyodik. Ridet, subridet. M. A. Nem mind barátod, a' ki reád mosolyodik.
El mosolyodik. Arridet. M. A.
Mosolyog. Ridet, subridet. M. A. Quasi labia lavat.
Reá mosolyog. Adridet. M. A.
Mosolygás. Risus, arrisio. M. A.
Reá mosolygás. Arrisio. M. A.
Mosolygó. Ridibundus. M. A. Mosolygó ellenségnél nincs ártalmasabb. km.
Reá mosolygó. Arrisor. M. A.
Mosolul. R. Mosolyog. Margit' élete Prájnál. p. 276.
MOSONY. MV. Mosony Vben.
MosonyVármegye. Comitatus Mosoniensis.
MOSOTT. Lotus. M. A.
Mosott vászon. Tela lota, mundata.
Le mosott. Ablutus. M. A.
MOSÓ. Lavans, lotor, lotrix. M. A.
Mosó aszszony. Lotrix, lintearia lotrix. PP.
Mosó bánya. E. F. Maros Székében.
Mosó bér. Merces lavationis. S. I.
Mosó borz. Melis lotor. S. I.
Mosó fű. Equisetum. Tál-mosó fű, kanna-mosó fű. Csapó p. 270.
Mosó ház. Lavatrina. PP.
Mosós. Dilutus.
Mosós út. Via ob pluvias diluta.
MOSÓCZ. MV. Turócz Vben.
MOSÓDIK. Lavat, abluit, lavat se. M. A. it. Abluit vasa coquinaria.
El mosódik. Fluxu aquae deteritur. Káldi, Job. 14. 18.
Föl mosódott. Finivit lotionem vasorum coquinariorum.
Meg mosódik. Lavat se, abluitur. M. A.
Mosódás. Lotio, lavacrum. M. A.
Meg mosódás. Ablutio, lotio. M. A.
Mosódott. Lotus.
Meg mosódott. Lotus, ablutus. M. A.
Mosódó. Lavans, abluens. it. Lavatorius.
Mosódó sajtár. Scapha lavandis vasis culinaribus deserviens.
MOSÓLÉK.
Mosólékos. Dilutus. Faludi, N. A. p 4.
MOSÓNÉ. Lotrix. M. A.

MOSKOTÁLY.

MOSKOTÁLY-alma. Malum apianum. PP.
Moskotály-bor. Vinum muschatulum. PP.
Moskotály-szölö. Szagos szölö.

MOST.

MOST. Modo, nunc. M. A.
Most adjuk ám meg az árát a' többinek. Quae peccamus juvenes, ea luimus senes. M. A.
Most is. Etiamnum. M. A.
Most még. Nunc adhuc.
MOSTAN. Recens, noviter. M. A.
Mostanában. Nuper, nondiu, recens, nunc temporis. M. A.
Mostani. Recens, modernus. M. A.
Mostanig. Usque ad hoc tempus. M. A.
Mostaniglan. idem. M. A.

Mostaniság. Res hodierna v. mundus praesens. S. I. Faludi, N. E. p. 209. T. É. p. 70.
Mostanság. Nunc, modo. S. I.
Mostanságban. Nunc temporis. M. A.
Mostanságig. Usque nunc. Csuzi, Tromb. p. 198.
Mostansággal. Hac vice, hac occasione. Tasi Gáspár. p. 103.
Mostantól fogva. A modo. M. A.
MOSTI. Hodiernus. Mostani. S. I.
MOSTIG. Usque huc.
Egész mostig. Plene usque huc. Hallottam 1826. Maj. 14.
MOSTOHA. Mostaha. Novercalis. M. A.
Mostoha anya. Noverca. M. A.
Mostoha atya. Vitricus. M. A.
Mostoha fiú. Privignus. M. A.
Mostoha idők. Tempora mala, adversa. S. I.
Mostoha leány. Privigna. M. A.
Mostoha-siratásra vörös hagyma nem kell. km.
Mostoha sors. Sors adversa.
Mostoha szerencse. Novercans fortuna.
Mostohai. Novercalis. M. A.
Mostohaság. Adversitas. S. I. Sz. D.
Mostohája. Ejus noverca v. ejus vitricus. Gyakorta embernek maga házája mostohája. km.
Mostohálkodik. Novercatur. M. A.
Mostohálkodó. Novercans.
Mostoháúl. Novercanter. Tasi Gáspár. p. 79.

MOZSÁR.

MOZSÁR. Mortarium, sagena. M. A.
Mozsár-ágyú. Mortarium pyrobolum. PP.
Mozsár-törő. Pistillum. M. A. CM.
* Réz-mozsár. Mortarium cupreum. NC. p. 407.
MOZSARA. Ejus mortarium.
MOZSÁRKA. Mortariolum. Káldi, Num. 7. 14.

MOZSOLA.

MOZSOLA-szőlő. Uva malvatica. Malozsa-szőlő. S. I.

MOSZT.

MOSZT. A' gyümölcsnek bel-csutkája, torzsája. Sz. D.
MOSZTIKA. idem. Sz. D.
MOSZTONY. Machina. S. I.

MOT.

MOT.
MOTOL. Valamit keres, ha el nem veszett-e. Sz. D.
MOTORNYA. Hol mi szemetes töredék, gazzal kevertt szalma-törek. Sz. D.
MOTOZ. Contatur, palpat. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 65. 768.
Ki motozza. Exquirit. Ki tapogatja, ki nyomozza, ki keresi. Sz. D.
Motozás. Palpatio, contrectatio. M. A.
MOTOZik. Mintegy meg zabáll a' júh a' kövér mezőn, füvön. Sz. D.
Meg motozik. idem. Himfi. 2. R. p. 75.

MOTÓLA.

MOTÓLA. Alabrum. M. A. L. Matóla.

MOTY.

MOTY.
MOTYOG. In re perficienda superflue distinetur, tempus in exequendo protrahit. Sz. D. S. I.
MOTYÓ. Bulga, sarcina. Sz. D. S. I.

MOZ.

MOZ.
MOZDÍT, mozdítja. Movet. M. A.
El mozdítja. Dimovet, demovet, amolitur. M. A.
Elő mozdítja. Promovet, adjuvat. S. I.
Ki mozdítja. Dimovet, emovet. M. A.
Meg mozdítja. Promovet, commovet. M. A.
Viszsza mozdítja. Removet, remolitur. S. I.
Mozdítás. Promotio, commotio. M. A.
El mozdítás. Amotio. M. A.
Elő mozdítás. Promotio. Szapora elő-mozdítása akármelly dolognak meg érdemel egy pár keztyüt. km.
Meg mozdítás. Permotio, commotio. M. A.
Mozdíthatatlan. Immobilis. M. A.
Meg mozdíthatatlan. idem. M. A.
Mozdíthatatlanság. Immobilitas. M. A.
Mozdíthatatlanúl. Immobiliter. M. A.
Mozdított. Commotus, dimotus. M. A.
MOZDUL. Movetur, movet se. M. A.
Ki mozdul. Emovetur, dimovetur. M. A.
Meg mozdul. Commovetur. M. A. Meg ne mozdúlj. Ne te moveas.
Viszsza mozdul. Recedit. S. I.
Mozdulat. Motus. M. A.
Mozdulatlan. Immobilis. item Immobiliter. M. A.
Mozdulás. Motio, motus. M. A.
Meg mozdulás. Commotio. M. A.
Mozdulhatatlan. Immobilis. M. A.
Meg mozdulhatatlan. idem. M. A.
Mozduló. Mobilis, movens se se. M. A.
Mozduló félben. In procinctu motionis.
Mozdultt. Motus.
Ki mozdultt. Emotus. M. A.
MOZOG. Palpitat, movetur. M. A. Nem mozog a' levél szél nélkül. km.
Mozgadoz (mint Ingadoz). Movetur, agitatur. S. I.
Mozgadozás. Motatio, motus, motio. M. A.
Mozgadozva. Mobiliter. M. A.
Mozgat, mozgatja. Movet, mobilitat, agitat, ciet. M. A. Nagy fát mozgatsz. km.
Meg mozgatja. Commovet.
Mozgathatatlan. Inagitabilis. M. A.
Mozgatlan. Immotus. M. A.
Mozgatás. Motio, agitatio. M. A.
Mozgató. Motor, movens. M. A.
Mozgás. Motio, motus. M. A.
Mozgó. Mobilis. M. A.
Mozgó ér. Arteria, pulsus. M. A.
Szüntelen mozgó. Perpetuum mobile.
Mozgóság. Mobilitas. M. A.

MÓ.

MÓD.

MÓD. Modus. M. A. item Mos, modalitas.
Mód fölött. Praeter modum, supra modum. M. A.
Mód nélkül. Immodeste, immodice, enormiter. M. A.
Mód nélkül bömböl. Suilla harmonia.
Mód nélkül való. Immodicus, enormis. M. A.
Nincs mód benne. Nulla ratione potest fieri.
MÓDATLAN. Immoderatus, immodicus, immodestus. S. I.
MÓDDAL. Moderate, modeste. M. A.
Jó móddal. Bona modalitate.
Okkal móddal végbe vitte. Sz. D.
MÓDI. Mos, consvetudo S. I. Modalis, recentis moris.
Módi bün. Peccatum consvetum. Faludi, N. A. p. 69.
Módi czifra. Recentissimi moris ornamentum. Faludi, T. É. p. 282.
Módi czifraság. idem Faludi, T. É. p. 324.
Módi deliség. Elegantia saeculi. Faludi, N. E. p. 115.
Módi erkölcs. Mores saeculi. Faludi, N. A. p. 124.
Módi élet. Vitae modus recens. Faludi, T. É. p. 287.
Módi inneplő. Splendidior vestitus juxta novissimum gustum. Faludi, N. A. p. 159.
Módi nevelés. Educatio moderna. Faludi, N. A. p. 71.
Módi nyavalya. Morbus regnans. Faludi, N. E. p. 200.
Módi szín. Color vigens, color maxime consvetus. S. I.
Módi szokás. Mos consvetus.
Módi vétek. Vitium consvetum. S. I.
* Ó módi. Pristini moris. Faludi, N. A. p. 219.
Régi módi. idem.
Új módi. Recentissimi moris.
Módiás, Módis. Faludi, N. U. p. 15.
Módis. Elegans, juxta morem receptum. S. I.
Módis bolond. Moris novissimi nimius sectator. S. I.
Módis ember. Homo secundum morem se vestiens, mori se accomodans. S. I.
Módis öltözet. Habitus mori conveniens. S. I.
Módiz. Morem recentem sequitur.
Módizás. Affectatio moris recentis.
Módizó. Affectator moris recentis.
MÓDINT. Juxta modum.
Jó módint adott. Juxta bonum modum dedit, i. e. satis abundanter dedit.
Hozz jó módint. Adferas in bona quantitate, adferas abundantius.
MÓDJA. Ejus mos, facultas. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.
Módjára. Instar, admodum. M. A.
Módját meg adja. Requisitis instruit. Adjuk meg a' módját, mint a' Páliak a' csikó-herélésnek. km.
Módjával. Suo modo, moderate. S. I.
Jó módjával. Bona modalitate.

MÓDOL. Modulatur. M. A.
Módolás. Modulamen. M. A.
Módolatlan. Immodulatus. M. A. L.
Módolgatja: módosítja. Sz. D.
MÓDON. Modo.
Azon módon. Eo modo.
Fő módon. Principaliter. Pázm. Pred. p. 320.
Mi módon. Quo modo.
Semmi módon. Nullo modo.
Úri módon. Dominaliter. Faludi' E. M. p. 57.
MÓDOS. Moderatus, modestus. M. A.
Módos reá tartás. Modestia. Faludi N. U. p. 20.
Módosan. Moderanter, modeste. M. A.
Módosít, módosítja. Modificat. Sz. D.
Módosítás. Modificatio.
Módosodik. Abit in morem, modificatur.
Módosság. Modestia, moderatio, verecundia. S. I.
MÓDOTLAN. Sine modo. Módatlan. Pázm. Pred. p. 46. 358. 893. 1074. 1102. Kal. p. 485.
MÓDOZATLAN. Immodulatus. M. A. L.
MÓDRA. Instar. M. A.
Azon módra. Ad eum modum.
MÓDÚ.
Illyen módú. Hujuscemodi. Káldi, 2. Mach. 15. 12.
Ollyan módú. Ejuscemodi. M. A. L.

MÓKUS.

MÓKUS. Sciurus. PP.
Mókus. Csárda Bihar Vben.

MÓLN.

MÓLN, MÓN. R. Mola. M. Verbőczi 1660. p. 125. „Erdőket, réteket, tókat, molnokat."
MÓLNA, Móna. Ejus mola, molendinum. „Kiki maga mólnára gátolja a' folyamot." Pázm. Kal. p. 628. Pred. p. 776.
Mólna-Szecsőd. F. Vas Vben.
MOLNÁR. Molitor, molendinarius. M. A. Ha vize van, bort iszik; ha vize nincs, vizet iszik. km: Molnár.
Molnári. FF. Vas, és Szala Vkben.
Molnárné. Molitrix. M. A.
Molnárság. Ars molitoria.
MÓLNOS. Habens molam, molendinum.
Mólnos. F. Nyitra Vben.

MÓR.

MÓR. Later crudus, non exustus. S. I. item Maurus.
Mór. MV. Fejér Vben.
Mór-fal. Murus e lateribus crudis structus.
Mór-ház. Domus e lateribus crudis structa.
MÓRBUL van építve. E lateribus crudis est exstructum.
MÓRI.
Csóri móri.
MÓRIKÁL. Farát riszálja. Csak úgy mórikálja magát előttem. Sz. D.

MÓRICZ.

MÓRICZ. t. f. n. Mauritius.
Móricz. Sz. PP. Somogy Vben, és Nagy Kunságban.
Móricz' fa. Sz. P. Somogy Vben.
Móricz' gátja. Sz. P. Kis Kúnságban.
Móricz-hely. Sz. P. Somogy Vben.
Móricz' hida. F. Győr Vben.
* Aranyos Móricz. E. F. Doboka Vben.

MÓRING.

MÓRING. Dos, donum sponsi. Morgengabe. S. I.
Móring-levél. Literae dotalitiae.
MÓRINGJA. Ejus dos. Ez a' móringja.
MÓRINGOL, móringolja. Dotem assignat. dotat. S. I. Ezt móringolta felségének.

MÖ.

MÖCS.

MÖCS.
MÖCSÉNY. F. Tolna Vben.
MÖCSKÖL, möcsköli. Conterit, contundit, confringit. Röcsköl, zöcsköl, dömöcsköl. S. I.

MÖD.

MÖD. (Kis). E. F. és Patak Udvarhely Székében.

MÖG.

MÖG, MÖGÉ, MÖGÖTT. L. Meg, megé, megett.

MŐ.

MŐTE.

MŐTE pro Miolta. Ex quo tempore. S. I.

MU.

MUHAR.

MUHAR. Gramen asperum. PP.
Muhar-köles. Bőr-köles. Csapó, in Indice.
MUHARCZ. Halicacabum. Paponya. Csapó p. 215.
Muharcza, idem ac Muhar. PP.

MUK.

MUK. Mu, mus. S. I.
MUKKAN. Mutit, mussat, mussitat, hiscit. S. I.
Mukkanás. Mussitatio. S. I.

MUKA.

MUKA. Labor, opus. vide Munka. M. A. CM. Monoszlai, de cultu. p. 90.
MUKÁLKODik. Laborat, operatur. M. A. Monoszlai, de cultu p. 142.
Mukálkodó. Operator. M. A.
MUKÁLÓDik. Laborat, operatur. M. A.
MUKÁS. Laboriosus, operarius. M. A. Margit' Élete p. 116.
Mukáson. Laboriose. M. A.

MUMOR.

MUMOR. F. Szala Vben.

MUNKA.

MUNKA. Labor, opera, opus. M. A. Emberé a' munka, Istené az áldás. km.
Munka-bér. Manupretium. M. A. L.
Munka-győző. Par labori perferendo.
Munka-győző tagok. Membra robusta, valida, labori perferendo apta. Faludi, E. M. p. 244.
Munka-kerülő. Piger, desidiosus, fugiens laboris. A' ki kerüli a' munkát, nehezen tölti gyomrát. km. Qui vitat molam, vitat farinam.
Munka nélkül. Sine labore. Keveset adnak munka nélkül. km.
Munka-tehető. Aptus, habilis ad laborem. Pázm. Pred. p. 312.
Munka-tétel. Operatio. Zvonarics, 1. R. p. 420. 798.
Munka-türő. Tolerans laboris.
Munka' virági. Colores operum. A' munkának metszett, vésett, vertt, v. öntött czifrázati. S. I.
* Ács-munka. Opus fabri lignarii. És így a' többi mester embereké, mint Kovács-munka, Lakatos-munka, Kőmives-munka, Szabó-munka 's a' t.
Fogadott munka. Opus susceptum.
Hamar munka. Labor praecipitatus. Kevés szokott hamar munkában jó lenni. km.
Hasznos munka. Utilis labor. Hasznos munkának nincsen fáradsága. km.
Kézi munka. Labor manualis.
Mezei munka. Labor agrarius. S. K.
Remek-munka. Opus magistrale. Chef d'oeuvre.
Szorgos munka. Labor, qui valde urgetur.
Vásári munka. Opus, quod pro nundinis paratur.
MUNKÁCS. MV. Bereg Vben.
Munkács' vára. Vár ugyanott. Anonymus cap. XII.
MUNKÁJA. Ejus labor. Ebnek eb a' munkája. km.
Nincs semmi munkája. Non habet, quod operetur.
MUNKÁL, munkálja. Operatur, laborat. S. I.
Ki munkálja. Elaborat.
Meg munkálja. Percolit, labore perdomat.
Munkálatlan. Non elaboratus, crudus. S. I.
Munkálatos. Laboratus. Munkás. Sz. D.
Munkálkodik. Operatur, laborat. M. A.

Rajta munkálkodik. Elaborat. M. A.
Munkálkodás. Operatio, laboratio. M. A.
Munkálkodó. Operans, operator, laborator, efficax. M. A.
Munkálkoszik. Operatur, laborat. M. A.
Munkáloszik. idem. M. A.
Munkáltt. Laboratus.
Ki munkáltt. Elaboratus.
Meg munkáltt. Opere subactus, praeparatus.
MUNKÁS. Operarius, operosus, laboriosus, mercenarius. M. A.
Munkás ház. Fabrica. Sz. D.
Munkás ló. Equus plaustrarius. PP.
Munkás társ. Cooperarius, collaborans. M. A.
Munkásság. Industria, solertia. S. I. Sz. D.
MUNKÁTLAN. Otiosus. S. I. Munkátalan. Pázm. Pred. p. 970. Zvonarics. 1. R. p. 357.
Munkátlanság. Otium, vacantia, vacatio. S. I. Dologtalanság. Sz. D.
MUNKÁVAL. Operose. M. A. Még a' vadak is meg szelidülnek munkával. km.

MURA.

MURA. Mura' vize. Folyó víz Szala Vben.
Mura-köz. Fél-sziget Szala Vben.
MURAI Szombat. MV. Vas Vben.
MURÁNY. Folyó víz Gömör Vben. F. Tömös Vben.
Murány' alja. F. Gömör Vben.
Murány-vár. Vár Gömör Vben.

MURCZ.

MURCZ.
MURCZOS. Szurtos, szurkos, piszkos, czirtos mint a' lakatos inas. Sz. D.

MURI.

MURI. Kutyának adatni szokott név.

MUROK.

MUROK. Napus. M. A. CM. Sárga répa.
MURKOS hely. Napinae. CM.

MURUGY.

MURUGY, MURUGYA, MURGYA, MURNYA, MURVA. Polyvából, szalmatöredékből, miből, álló rothadtt gyülevény. Sz. D.
Murva-hely. Sz. P. Békes Vben.

MUSKA.

MUSKA. Culex vinarius. M. A. Beniczki. p. 196.
MUSKÁSODik: férgesedik.
Meg muskásodik: meg férgesedik. Lippai, Calend. p. 26.

MUSKATÉROS.

MUSKATÉROS. Miles pedestris, germanicus. Csuzi, Síp-szó. p. 290.

MUSKOTÁLY.

MUSKOTÁLY, Muskatály. Apianus, dulcis, moschatula. M. A. CM. L. Moskotály.
Muskotály-bor. Passum. M. A.
Muskotály-körtvély-fa. Pyrus favonia. S.I.
Muskotály-szölö. Muscatula, uva passa. M. A.

MUST.

MUST. Mustum. M. A.
Must alá való kád. Lacus mustarius. PP.
MUSTI. Mustarius. M. A.
MUSTOS. Musteus, mustulentus. M. A.
Mustos pecsenye. Mustaceum. PP. Assa caro cum musto, et nasturcio praeparata.

MUSTA.

MUSTA. Malleus sutorius. PP.

MUSTÁR.

MUSTÁR. Sinapi. M. A. Mustarda. PP. gall. Moutarde.
Mustár-fű. Lepidium. S. I.
Mustár-mag. Granum sinapi. M. A.
MUSTÁROS lé. Sinapium, sinapis. M. A.

MUSTOHA.

MUSTOHA. vide Mostoha. M. A.

MUSTRA.

MUSTRA. Recensus, recensio, armilustrium. M. A. item Specimen. Pápaio: Mustora. Nagy István, Martyr. Coron. p. 109. „Monstra, monstrája."
Mustra-posztó. Frustum praecidaneum, praesegmen. PP.
Mustra-posztót metsz. Frustum praecidit. PP.
Mustra-mester. Stipendiarius quaestor. PP.
MUSTRÁL, mustrálja. Exercitum recenset, lustrat. PP.
Ki mustrálja. Exauctorat, segregat. S.I.
Meg mustrálja. Lustrat.
Mustrálás. Exercitium. PP. Lustratio.
Mustráló hely. Diribitorium. M. A.
Mustráltatja. Curat lustrari, recenseri. Pázm. Kal. p. 814.
Mustráltatás. Recensio. Pázm. Pred. p. 481.
Mustráltt. Lustratus.
Ki mustráltt lovak. Equi segreges.

MUZSIKA.

MUZSIKA. Musica.
Muzsika-hely. Orchestra, odeum. S. I.
Muzsika szerint éneklö. Symphoniacus. PP.
Muzsika-szó. Sonus musicae. Nem halottas házhoz való a' muzsika-szó. km.
* Kürtös muzsika. Sonus tubarum, buccini. Faludi, N. U. p. 37.
Lantos muzsika. ibidem.
Néma muzsika. ibidem.
Szavattyus muzsika. Musica vocalis. Faludi. l. c.
MUZSIKÁL. Canit fidibus, concentum edit. S. I.
Muzsikáló szék. Pulpitum musicorum. PP.
MUZSIKÁS. Choraules. M. A.

MUSZ.

MUSZ.
MUSZOL, muszolja. Conterit, contundit. S. I. Csomoszolja p. o. a' szölöt a' kádban. Sz. D.
Muszoló fa: csomoszló fa, mellyel a' szölöt a' kádban öszve muszolják.

MUSZKA.

MUSZKA. Moscus, moscovita, hyperboreus. M. A.
Muszka-czár. Czarus russorum. Geidler H. Okt. p. 60.
Muszka-nyelv. Linqua russica.
Muszka-ország. Moscovia. M. A.

MUSZLICZA.

MUSZLICZA. Vinula, culex vinarius. PP.
MUSZLINCZA. idem. Dug. km. 1. R. p. 34.

MUT.

MUT.
MUTAT, mutatja. Monstrat, ostendit. M. A. Nagy bánatban nehéz víg orczát mutatni. km.
Bé mutatja. Offert, exhibet, ostendit. M. A.
Elö mutatja. Profert, praesentat.
Elöl mutatja. Praemonstrat. M. A.
Föl mutatja. Elevat.
Ki mutatja. Manifestat, ostendit, exerit. M. A.
Ki mutatja magát. Se distinquit.
Ki mutatja foga' fejérét. Excrit suas vires.
Meg mutatja. Ostendit, demonstrat, conmonstrat, designat. M. A.
Reá mutat. Indicat, indice prodit.
Mutatás. Monstratio, monstratus, indicium. M. A.
Bé mutatás. Praesentatio, oblatio.
Föl mutatás. Elevatio.
Kép-mutatás. Hypocrisis, simulatio. S.K.
Ki mutatás. Manifestatio, ostensio, exhibitio. M. A.
Ki mutatás' innepe. Festum declarationis. Pázm. Pred. p. 183.
Meg mutatás. Demonstratio. M. A.
Szín-mutatás. Hypocrisis. S. K.
Út-mutatás. Manuductio.
Mutatható. Monstrabilis. M. A.
Mutató. Monstrator, index. M. A.
Mutató ige. Articulus demonstrativus. Pázm. Kal. p. 880.
Mutató óra. Solarium. M. A. Nap-óra.
Mutató tábla. Repertorium. CM.
Mutató új. Digitus index.
Mutató veszszö. Virgula divinatoria. Faludi, N. U. p. 163.
* Elöl mutató. Praemonstrator. M. A. L.
Kép-mutató. Hypocrita. S. K.
Óra-mutató. Index horologii. S. K.

Szin-mutató. Simulator. S. K.
Út-mutató. Index viae. Kalaúz.
Mutatólag. Indicative.
Mutatva. Demonstrando. Pázm. Kal. p. 806.
MUTOGAT, mutogatja. Ostentat. M. A.
Mutogatás. Ostentatio. M. A. CM.
Mutogató. Ostentator. M. A. CM.
Mutogattatott, mutatott. Ostensus, demonstratus. M. A.

MUZLA.

MUZLA. Sz. P. Heves Vben.

MUZULMÁN.

MUZULMÁN. Mahomedanus, mahometanus, ismaëlita. S. I.

MÚ.

MÚCS.

MÚCS' fa. F. Tolna Vben.
MÚCSI. F. Tolna Vben.
MÚCSONY. F. Borsod Vben.

MÚLik.

MÚLik. Labitur, evanescit, praeterit. M. A.
Minden nap egy pap múlik. km.
El múlik. Transit, dilabitur, evanescit. M. A. Nem igaz barátság az, melly könnyen el múlik. km.
El múlik ismét. Revanescit. M. A.
El múlik mellőle. Praeterit. M. A. L.
El ki múlik. Evanescit, praeterit, emoritur, emigrat. M. A.
Ki múlik. Occidit, occumbit, interit, evanescit. M. A.
MULANDÓ. Evanidus, transitorius. M. A.
El mulandó. idem. M. A.
El mulandó állat. Spectrum, phantasma. M. A.
El mulandó látás. idem. M. A.
Mulandóság. Vanitas, mutabilitas. M. A. Pázm. Pred. p. 903.
MULASZT, mulasztja. (Facit praeterire). Negligit, praetermittit. S. I.
El mulasztja. Intermittit. Ha ma egy órát hijába el mulasztottál, holnap egész nap azt föl nem találod. km.
Mulasztás Praetermissio.
El mulasztás. Intermissio.
MULAT. Moratur, commoratur, tardat. M. A.
Mulatja. Recreat, distrahit.
Mulatja magát. Facit sibi tempus jucunde transire, recreat se.
El mulatja. Negligit, transigit. M. A.
El mulatja vendégeit. Distrahit suos hospites.
Ki mulatta magát. Indulsit genio.
Mulatás. Commoratio, mora. M. A. it. Distractio.
Jó mulatást. Bonam distractionem.
Mulató. Moratorius it. Distrahens, recreans.
Mulató. Csárda Zemplin Vben.
Mulató ház. Xistus. M. A. Diaeta, pergula. Lusthaus. S. I.
Mulató hely. Pergula, deambulatorium. M. A. Locus voluptarius. S. I.
Mulató helyi. Pergulanus. M. A.
Mulató vár. Villa voluptaria. Lustschloss.
Mulatozik. Cunctatur, moratur. M. A. it. Se se distrahit.
Mulatozás. Cunctatio. M. A.
Mulatozó. Cunctabundus, cunctator. M. A.
Mulatozva. Cunctanter. M. A.
Mulatság. Tarditas, mora, ocium. M. A.
Mulatságból. Ex recreatione, exhilarationis gratia. PP.
Mulatságos. Jucundus. PP. Distractivus.
Mulattató. Moratorius. M. A.
MULÁS. Transitus, excessus. M. A.
Idő-mulás. Lapsus temporis.
Ki mulás. Obitus, exspiratio, excessus e vita.
MULHATik. Potest praeterire.
Mulhatatlan. Qui nunquam praeteribit. S. I.
El mulhatatlan. Inevanescens, quod transire non potest, non transitorius. M. A.
Mulható. Praeteribilis. S. I.
MULÓ. Evanidus, transitorius. S. I.
Muló félben. Obiter. Faludi N. A. p. 26.
Mulólag. Perfunctorie, per transennam.
Mulólan. idem.
Ki mulólan. Obiter. Pázm. Pred. p. 453. Prágai p. 933.
MÚLTT. Praeteritus. Múltt essőnek nem kell köpönyeg. km.
Múltt héten. Praeterita septimana.
El múltt. Anteactus, praeteritus. M. A.
El múltt dolognak el felejtés a' vége. km.
Ki múltt. Defunctus, mortuus, rebus humanis ereptus. S. I.
MÚLTON múlik. Constanter labitur. Faludi, N. A. p. 37. T. É. p. 266.
MÚLVA. Labendo, lapsu.
Idő múlva. Lapsu temporis.

MÚT.

MÚT. Sz. P. Tolna Vben.
MÚTOS. E. F. Közép Szolnok Vben.

MÜ.

MÜ.

MÜ. Nos. vide Ml. M. A.

MÜK.

MÜK.
MÜKÖCS. Androsace. S. I.

MŰ.

MŰ.

MŰ. Opus, opificium. M. A. Opera, artificium. PP. A' melly mű hamar kész, hamar vész. km.

Mű-ház. Ergastulum. Arbeitshaus. S. I.
Mű-hely. Officina, fabrica. M. A.
* Borbély-mű-hely. Tonstrina. S. K.
Koholó mű-hely. Ustrina. S. K.
Kovács-mű-hely. Officina seraria. S. K.
Mű-látó. Inspector operis, praefectus operum. Pallér. S. I.
Mű-szer. Materia. Zeug, Stoff. S. I. Materiale. PP.
Mű-szerszám. Instrumentum artis, opificii. Werkzeug. S. I.
MŰVEL, müveli. MIVEL, miveli. Operatur, facit, laborat, efficit, elaborat. M. A.
Ki miveli. Elaborat, efficit. S. I.
Meg miveli. Excolit, elaborat, efficit, exequitur. M. A.
Miveldegel. Agitat, factitat.
Miveletlen. Incultus. M. A.
Művelés, Mivelés. Operatio, cultio, cultura. M. A.
Föld-művelés. Agricultura.
Kert-művelés. Cultura horti. S. K.
Meg mivelés. Executio, cultura. M. A.
Szőlő-művelés. Cultura vineae.
Művelmény. Artefactum. S. I. Sz. D.
Művelő, Mivelő. Operator, laborator. M. A.
Mivelő ház. Laboratorium. Margit' Élete. p. 33.
Mivelő nap. Dies operosus, profestus. M. A.
Mivelő napi. Profestus. M. A.
* Föld-mivelő. Agricola.
Meg mivelő. Executor, excultor. M. A.
Müveltet, müvelteti. Curat cultivari.
Müveltt. Cultus, elaboratus. M. A.
Föl miveltt arany. Aurum factum. S. I.
Ki miveltt arany. idem. S. I.
Ki miveltt. Excultus.
Meg miveltt, meg miveltetett. Confectus, elaboratus, excultus. M. A.
Mivelttség. Cultura.
MŰEL, műeli R. Müvel, műveli. Margit' Élete Praynál p. 274.
Műelködik R. Müvelkedik. Margit' Élete, Praynál p. 314.
Műelködet R. Cselekedet. Margit' Élete Praynál p. 255.
Jú műelködet. R. Jó cselekedet. Margit' Élete p. 39.
MÜVES, Mives. Operarius, cultor, elaborator. M. A.
Mives ember. Mechanicus, operarius. M. A. Pázm. Kal. p. 144.
Müves legény. Sodalis. Pázm. Kal. p. 487.
Müves nap, hét-köz-nap. Profestus. CM.
* Kézi müves. Mechanicus. M. A.
Kő-müves. Murarius.
Ülő müves. Sedentarius. M. A. L.
Sár-müves. Plastes. M. A. L.
Váltó müves szabó. Sartor, qui pro conducto opere laborat, et non pro nundinis.
Mivesekhez látó. Inspector operariorum. M. A.
MÜVÉSZ. Artifex, opifex, magister. S. I. Sz. D.
Művészet. Artificium.
Művészi. Quod ad artificem spectat.
Művészség. Ars.
Szabad művészségek. Artes liberales. L. Erdélyi Muzeum, V. Füzet. Pest. 1816. p. 182 — 184.

Mutató

(N-ből.)

NA.

NACZA.
NAD, nadap, nadály, nadár.
NADRÁG, nadrági, nadrágol, nadrágos, nadrágtalan.
NAGY, nagyall, nagygyá, nagyít, nagyja, nagyobb, nagyon, nagyoz, nagyra, nagyság, nagyul.
NAK.
NANDOR.
NANI, nanicza.
NAP (1), napa, napad, napam.
NAP (2), napi, napja, napkor, napol, napon, napot, napott, napos, napoz, nappal, napra, napról, napság, napton, naptól.
NARANCS, narancsos.
NASPOLYA.
NATRAGULYA.

NÁ.

NÁD, nádas, nádi, nádol, nádoz.
NÁDOR.
NÁDRA, nádrás.
NÁL, nála.
NÁM.
NÁN, nána.
NÁPICZ.
NÁRCZ, nárczos, nárczissus.
NÁS.
NÁSZ.
NÁSZÁD, nászádos.
NÁTHA, náthás.
NÁVA.

NE.

NE, nesze, netek.
NÉ.
NED, nedve, nedves, nedvetlen.
NEGÉD, negédes, negédség.
NEHÉZ, nehezebb, nehezedik, nehezelli, nehezen, nehezék, nehezít, nehézkedik, nehézkes, nehezli, nehézség, neheztel, nehezül.
NEK, neki.
NEM, nembéli, neme, nemes, nemtelen, nemtő, nemű, nemz.
NEMEZ.
NEMMEN.
NEPER.
NESPOLYA.
NEST.
NESTE.
NESTER.
NESZ, nesze, neszel, neszes, neszez.
NEVET, nevetdegel, nevetetlen, nevetés, nevethető, nevetkezik, nevető, nevetség, nevettet, nevettében.

NÉ.

NÉ, neje, némberi.
NÉ, néha, néhány, néhol, néki, némelly, némi.
NÉGELY, négelynyi.
NÉGY, négye, negyed, négyel, négyen, négyes, négyez, négygyé, négyre, négység, négyszer, negyven.
NÉL, nélkül.
NÉM, néma, némit, némul.
NÉMET, németes, németez, németezi, németi, németség, németül.
NÉNE, nénéd, néném, nénje.
NÉNY, nénye.
NÉP, népe, népes, népi, népség, néptelen, néptő.
NÉRCZ.
NÉV, neve, néved, nevedékeny, nevekedik, nevel, nevendék, nevenként, neves, nevet, nevetlen, nevez, névi, névtelen, nevü.
NÉVOLYA, névolyás.
NÉZ, nézdegel, nézeget, nézell, nézés, nézgél, nézgeli, nézget, nézhető, nézö, nézve.

NI.

NI, nini.
NIHA, nihány.
NIK, nikla, niklós, nikola, nikó.
NIKÁPOLY.
NINCS, nincsen.
NIT.

NO.

NO, nos, nosza, nódit, nódul, nogat.
NOE.
NOHA.
NOHAJKA.
NOSZOLYA.
NOSZPOLYA.

NÓ.

NÓTA, nótája, nótál, nótárius.

NÖ.

NÖ, nös, nöszik, nötelen.
NÖ, nödögel, nötet, nött, növed, növedék, növel, növeszt, növet, növevény, növés, növötény.

NU.

NUS.

NÜ.

NÜNÜKE.

Summa 72.

N.

NA.

NACZA.

NACZA. Anna parva, juvencula.

NAD.

NAD.
NADAP. F. Fejér Vben.
NADÁLY. Hirudo, sangvisuga. M. A. CM.
Nadály-fű. Consolida major, solidago, solidagium, symphytum. M. A.
Vér-szopó nadály. Pázm. Pred. p. 349.
NADÁR. Hígság, a' mit a' borjas tehén magától el vet. Hallottam 1825. Febr. 17.

NADRÁG.

NADRÁG. Caliga, femorale. M. A.
Nadrág' ellenzője.
Nadrág' hasitékja. Fissura, rima caligarum. PP.
Nadrág' kengyele v. talpallója. Stapes caligarum. S. I.
Nadrág-kötő. Adstrictorium lorum caligarum. PP.
Nadrág-szíj. Lorum caligarum.
Nadrág-tartó. Hosentrager. S. I.
* Irhás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est.
Kék nadrágra vörös folt. km.
Kittől-nadrág. Caligae e tela duplicata. Még a' kittől-nadrágban is el bízza magát. km.
Lovagló nadrág. Caligae, quas equitantes induere solent. VV. L.
Szarvas-bőr-nadrág. Caligae e corio cervino.
Szíjas nadrág. Caligae, quae loro firmantur. VV. L.
Tányéros nadrág. Caligae orbiculatim factae. S. K.
Vörös nadrág. Caligae e panno rubro.
NADRÁGI. Caligarius, caligaris. M. A.
NADRÁGJA. Ejus caligae. Meg böcsüli, mint a' Somogyi gyermek a' nadrágját. km.
NADRÁGOL, nadrágolja. Verberat. S. I. Meg nadrágolták. Ad caligas verbera accepit. Dug. km. 1. R. p. 15.
NADRÁGOS. Caligatus. M. A.
NADRÁGTALAN. Sans-culotte.

NAGY.

NAGY. Magnus, grandis, ingens, vastus, item adjectivis aliis praemissum: valde multum. M. A.
Nagy ajakú. Labeo, chilo. PP.
Nagy akarat. Fastus, superbia. M. A. item Obstinacia. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban.
Nagy akaró. Fastuosus, superbus, arrogans, ambitiosus. M. A.
Nagy alható. Somnolentus. M. A.
Nagy alvó. Endymion. S. I.
Nagy anya. Avia. M. A.
Nagy arcza-pirulás. Grandis erubescentia. Szegénység nagy arcza-pirulás. km.
Nagy aszszony. Magna domina, mater Jesu Christi. S. I.
Nagy aszszony' napja. Festum assumtionis B. V. S. I.
Nagy atya. Avus. M. A.
Nagy Ág. F. Baranya Vben. Folyó víz Marmaros Vben. E. F. Hunyad Vben.
Nagy állatú. R. Statura magnus, gigas, colossalis. Bát. S. I.
Nagy árú. Pretiosus, carus. S. I.
Nagy árú kő. Gemma, lapis pretiosus. S. I.
Nagy bánat. Ingens moeror. Nagy bánatban nehéz víg arczát mutatni. km.
Nagy bátran. Intrepide, audacter. S. I.
Nagy Bánya. Rivulinum, civitas Ungariae, Domina rivulorum. M. A. K. V. Szatmár Vben.
Nagy bolond. Magnus stultus.
Nagy boszorkány. Celebris incantatrix, venefica, saga. PP.
Nagy böjt. Quadragesima, jejunium quadragesimale. PP.
Nagy csoda. Grande miraculum.
Nagy csötörtök. Coena domini.
Nagy dolog. Res magni momenti. Nagy dolgokat feszeget. Res magnas movet. PP.
Nagy ehető. Vorax, edax, mando, comedo. M. A.
Nagy ehetőség. Edacitas, voracitas. M. A.
Nagy ember. Vir summus. S. I.
Nagy emberséggel. Magna humanitate. Faludi E. M. p. 244.
Nagy emberségesen. Officiose. PP.
Nagy erdő. Erdő Soprony Vben.
Nagy erő. Vis magna. Nem nagy erő kell a' pókháló-szakasztáshoz. km.
Nagy eső. Imber. Zápor. S. I.
Nagy eszű. Ingeniosus, perspicax, scitus, sagax. S. I.
Nagy ér. Ér Pest Vben.
Nagy ész, nagy elme. Ingenium, acumen, sagacitas. S. I.
Nagy ét. R. Voracitas, gula. S. I.
Nagy étű. R. Vorax, gulosus, gulo. S. I.
Nagy fa. Arbor magna. Nagy fát mozgat. km.
Nagy fába vágta a' fejszét. Atlas coelum. M. A.
Nagy falu. MV. Árva Vben. F. Baranya Vben. E. F. Kraszna Vben.
Nagy fejsze. Securis major.
Nagy fejű. Capito, capitosus. M. A.
Nagy feneket kerit beszédjének. km.
Nagy fennyen. Superbe, arroganter. S. I.
Nagy fogú. Dentatus. M. A.
Nagy fön. Valde elate, arroganter. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 360.
Nagy fű. Solanum lethale. PP. Atropa mandragora. Natragulya. S. I.
Nagy fülü. Flaccus. PP.
Nagy füttyel. Jactanter, jactabunde. S. I.
Nagy gonddal. Anquisite, anxie, curiose. S. I.
Nagy Győr. Jaurinum, Javarinum, civitas Ungariae. M. A.
Nagy Győri. Jaurinensis, Jauriensis. M. A.
Nagy hajlás. Telek Csongrád Vben.
Nagy hamar. Valde cito. Faludi. T. É. p. 32. 69.
Nagy hamisan. Fraudulenter nimis. Tasi Gáspár. p. 56.
Nagy has. Abdomen v. graviditas. S. I.
Nagy hasú. Ventrosus v. gravida. S. I.
Nagy hatalmú. Multipotens. S. I.
Nagy hegy. Sz. P. Gömör Vben.
Nagy herczeg. Magnus dux. Sz. D.
Nagy hét. Hebdomada sancta. PP.
Nagy hétfő. Dies lunae in hebdomada sancta.
Nagy hír. Fama magna. Nagy a' híre, mint a' tatár-járásnak. km.
Nagy homlokú. Frontō, cilo. PP.
Nagy hóhér a' roszsz lelki ismeret. km.
Nagy idejű. Grandaevus. M. A.
Nagy ingyen. Sine ullo merito. Faludi U. E. 3. R. p. 14. „Sokan viseltek vezetékül illyen neveket: Nagy Caesar, Nagy Pompejus, Nagy Sándor, de nagy ingyen. A' népnek kedvező szózati voltak, és széllé váltak."
Nagy ital. Bibacitas. M. A.
Nagy ivás. Perpotatio. M. A.
Nagy ivó. Bibax, bibo, bibulus. S. I.
Nagy kapu. Porta. PP.
Nagy kedd. Dies Martis hebdomadae sanctae.
Nagy készület. Magni apparatus. A' nagy készületnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
Nagy kezű. Manutius. PP.
Nagy koncz. Offa magna. Nagy koncz esett ki szájából. km.
Nagy kor. Senectus, grandaevitas, aetas provecta. S. I.

Nagy kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsia. S. I.
Nagy könnyen. Cum magna facilitate.
Nagy követ vetett a' kútba. km.
Nagy lak. E. F. alsó Fejér Vben.
Nagy lapta. Follis, folliculus. Ballon. S. I.
Nagy lábú. Bupes. M. A. Pedo. PP.
Nagy láb-új. Allex, hallux. PP.
Nagy lelkű. Magnanimus.
Nagy lelküség. Magnanimitas. Sz. D.
Nagy magyar. Virtutis solidae hungarus.
Nagy mező. Sz. P. Szala Vben.
Nagy meszsze. Nimium procul. S. I.
Nagy méltóságú. Excellentissimus.
Nagy mi haszna. Inutilis, nullius frugis.
Nagy mise. Sacrum cantatum. S. I.
Nagy nehezen. Aegre, difficulter. S. I.
Nagy nem. Genus summum, generositas, prosapia, clarus sangvis. S. I.
Nagy nemből való gyermek. Puer praetextatus. PP.
Nagy név. Nomen magnum, v. magni nomen. Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.
Nagy oltár. Altare majus. Meszsze még a' nagy oltár. km.
Nagy orrú. Naso. M. A.
Nagy patak. F. Bihar Vben.
Nagy péntek. Parasceve. M. A.
Nagy pofájú. Bucco. PP.
Nagy Prépost. Praepositus major.
Nagy rév. F. Heves Vben.
Nagy semmi. Magnum nihil. Faludi, N. A. p. 166.
Nagy sietve. Nimium festinanter. S. I.
Nagy sokára. Nimium tarde. S. I.
Nagy sokan. Complures. CM.
Nagy szag. Odor gravis. S. I.
Nagy szagú. Odorus. PP.
Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
Nagy szájú. Labeo, vel jactator, gloriator, thraso. S. I.
Nagy szakály. Barba promissa. A' nagy szakály senkit tudóssá nem tészen. km.
Nagy szál. Sz. P. Nógrád Vben.
Nagy szál ember. Homo procerus. S. I.
Nagy számú. Numerosus, multus. S. I.
Nagy szavú. Stentor. S. I.
Nagy szeg. F. Nyitra Vben.
Nagy szemöldökű. Blepharo. PP.
Nagy szerda. Dies Mercurii in septimana sancta.
Nagy szita. Cribrum majus. Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.
Nagy szívű. Magnanimus. S. I.
Nagy szivüség. Magnanimitas. S. I. Sz. D.
Nagy szombat. Tyrnavia, civitas Ungariae. M. A. it. Sabbathum magnum.
Nagy szombati. Tyrnaviensis. M. A.
Nagy szó. Vox momentosa, vel assertum ponderosum. Nagy szónak nagy bizonyítás kell. km.
Nagy szultán, nagy úr. Imperator turcicus. S. I.
Nagy tagú. Membrosus. S. I.
Nagy talpú. Pansa. PP.
Nagy tenger. Oceanus. Világ' tengere. S. I.
Nagy testű. Corpulentus, robustus. S. I.
Nagy torkú. Gutturosus. PP.
Nagy tűrhetés, nagy tűrhetöség. Longanimitas, patientia. M. A.
Nagy tűrhető. Longanimis, tolerans. M. A.
Nagy udvart tart. Splendide vivit.
Nagy úr. Praepotens. A' nagy úrnak is találkozik ura. km.
Nagy urak. Proceres, magnates, optimates. S. I.
Nagy új. Pollex. M. A.
Nagy út. Sz. P. Heves Vben.
Nagy űgygyel bajjal. Difficulter, operose. S. I.
Nagy vastag. Crassus, obesus. PP.
Nagy valamiben. Excellens in aliquo genere. S. I.
Nagy vezér. Magnus Vezirius.
Nagy vígan. Jucundissime. S. I.
Nagy volta valaminek. Magnitudo. S. I.
Nagy zajjal. Cum magno strepitu.
* Fól-nagy. Villicus. PP.
Had-nagy. Tribunus militaris, strategus, dux belli. M. A.
Nász-nagy. Architriclinus, paranymphus. M. A.
Nép-nagy. Tribunus plebis.
Ór-nagy. Comes spiculatorum.
Vár-nagy. R. Arcis gubernator, castro praefectus.
NAGYALL, nagyallja. Magnum putat, magni ducit. S. I.
Meg nagyallotta. Nagyollotta.
NAGYBAN kereskedik. In solidum vendit. S. I.
Nagyban kereskedö. Solidus negotiator. Grosshändler. S. I.
NAGYGYÁ leszsz. Grandescit. M. A.
Nagygyá teszi. Grandit. M. A. Magnum facit, exaltat.
NAGYI. Quod ad magnum pertinet.
Had-nagyi tisztség. Officium strategi.
Nép-nagyi hatalom. Tribunicia potestas.
Nép-nagyi hatalommal. Tribunicia potestate.
NAGYÍT, nagyítja. Auget, amplificat, exaggerat. S. I.
Meg nagyítja. Adauget. Vajda 3. K. p. 77.
Nagyitás. Auxesis, hyperbole.
Nagyító. Augens.
Nagyító üveg. Microscopium. S. I. Sz. D.
NAGYJA. Ejus magnum. Quod in re magnum est.
Nagyjából. Ex parte majori. S. I.
Nagyjából ki faragta. Ruditer dedolavit.
Nagyjai az országnak. Proceres, magnates, optimates. S. I.
Nagyját válogatja. Majora seligit.
NAGYNAK tartja. Magni facit, magni ducit, magni pendit. M. A.
NAGYOBB. Major, grandior.
Nagyobbacska. Majusculus. M. A.
Nagyobbad. Major. S. I.
Nagyobbada valaminek. Pars major. S. I.
Nagyobbadára, nagyobbára. Ut plurimum, maxima ex parte. S. I.
Nagyobbadka. Majusculus, grandiusculus. M. A.
Nagyobbadon. Majori ex parte.
Nagyobbít, nagyobbítja. Auget, grandit. M. A.
Meg nagyobbítja. Adauget.
Nagyobbitás. Augmentum, majoratio. PP.
Nagyobbitatott. Augmentatus, auctus, majoratus. PP.
Nagyobbodik. Crescit, augetur, augescit, grandescit. Biró Márton, Micae p. 288.
Meg nagyobbodik. Adaugetur.
Nagyobbodás. Augmentum, incrementum.
Nagyobbság. Majoritas. Faludi, N. E. p. 78.
Leg nagyobbság. Maximitas. M. A. L.
Nagyobbúl. Augetur.
NAGYOCSKA. Grandiculus, grandiusculus, subgrandis. M. A.
NAGYOKAT lépik. Magnis passibus incedit. PP.
NAGYOLL, nagyollja. Nagynak tartja, v. nagyjából ki vágja.
Ki nagyollja. Nagyjából ki faragja. Sz. D.
NAGYON. Magnopere. M. A.
Nagyon roszszúl van. Aegerrime valet.
NAGYOT botlik. Valde impingit. A' ki nagyot hág, nagyot esik. km.
Nagyot fohászkodott. Ex imo suspiria traxit.
Nagyot hall. Boeotica auris. M. A.
Nagyot halló. Surdaster. S. I.
Nagyot hazudott. Mendacium magnum commisit.
Nagyot ugrott. Magnum saltum fecit.
Jó nagyot ivott. Bene hausit.
NAGYOZ, nagyozza. Auget, adauget, exaggerat. M. A.
NAGYRA. Ad magna, magni.
Nagyra böcsüli. Magni facit. A' mihez könnyen férünk, nem szoktuk nagyra böcsülni. km.
Nagyra mondás. Hyperbole. S. I.
Nagyra mondó beszéd. idem. Faludi, N. E. p. 11.
Nagyra tartja. Magni aestimat.
Nagyra tartja magát. Superbit.
Nagyra termett. Ad alta natus.
Nagyra vágyás. Ambitio. S. I.
Nagyra vágyó. Ambitiosus. S. I.
NAGYSÁG. Magnitudo, magnitas, granditas, magnificentia. M. A.
Nagysága. Ejus magnificentia.
Ö Nagysága. Sua Illustritas.
Nagyságol, nagyságolja. Habet pro magnifico. Sz. D.
Meg nagyságolja. Magnifici titulo eum compellat.
Nagyságos. Magnificus. M. A. Nem lészsz azért nagyságos úr, ha czigány annak mond is. km.
Nagyságosan. Magnifice. M. A.
NAGYUL. Crescit, augetur, augescit, grandescit, v. invalescit. S. I.

NAK.

NAK. Post vocales obtusas format in nominibus dativum, in verbis tertiam personam pluralis numeri.
Nak. F. Tolna Vben.

NANDOR.

NANDOR. F. Nógrád Vben. E. F. Hunyad Vben.
Nandor' alja. E. F. Hunyad Vben.
Nandor fejér vár. Nandor alba, Bellogradum, Taurunum, civitas Ungariae. M. A. Pázmáno „Nándor fejérvár" Pred. p. 411.

NANI.

NANI. Anna juvenis.
NANICZA. Anna junior.

NAP (1).

NAP. Socrus. M. A. Minden nap gyülöli menyét, és nem szereti. Omnes socrus oderunt nurus. KV. p. 355.
NAPA. Socrus ejus. M. A. „Ha nád-mézből csinálják is képét (a' meny-asszony' napának), az is keserű a' meny-asszonynak. Pázm. Pred. p. 251.
NAPAD. Socrus tua. Napad nem gondolja, hogy ő is csak meny volt. km.
NAPAM. Socrus mea.

NAP (2).

NAP. Sol, Titan, Phoebus. item Dies. M. A.
Nap' alkonyodása. Occasus solis.
Nap-alkonyáskor. Sub solis occasum. Sz. D.
Nap-bogár. Coccinella, cimex solaris. S. I.
Nap-ellenző. Umbella, umbraculum. Parasol. S. I.
Nap-enyészet. Occidens, occasus. M. A. Pázm. Pred. p. 838.
Nap-enyészeti. Occidentalis. M. A.
Nap-enyészeti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-eset. Occasus solis. M. A.
Nap-eseti. Occiduus, occidentalis. M. A.
Nap-eseti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-estig. Tota die a mane usque ad vesperam, per totum diem. M. A.
Nap-fény. Splendor solis. Még a' nap-fényben is homályt keres. km.
Nap-fogyatkozás. Ecclipsis solis. S. I.
Nap-fogyás. idem. Pázm. Kal. p. 46.
Nap-forditó. Tropicus. Molnár János.
Nap-föl-költe. Ortus solis. S. I.
Nap' füve. Heliotropium. S. I.
Nap-haladat. Sol occidens, solis occasus, abscessus. S. I.
Nap-haladatkor. Sole occidente, sole ad occasum declinante. PP.
Nap-hanyatlás. Occasus solis. S. I.
Nap-hasadás. Diluculum. S. I.
Nap' hasadtakor. Diluculo.
Nap' heve. Aestus, solis ardor. S. I.
Nap' hoszsza. Longitudo diei.
Nap' hoszszában. Per totam diem.
Nap' járása. Cursus solis. S. I.
Nap-kása. Lithospermum. Madár-köles. S. I.
Nap-kelés. Ortus solis.
Nap-kelet Oriens. M. A.
Nap-keleti. Orientalis. M. A.
Nap-keleti bonczok. Monilia orientalia. Faludi, E. M. p. 244.
Nap-keleti szél. Eurus, subsolanus. M. A.
Nap-kor. F. Szabolcs Vben.
Nap-köz. Interdiu.
Nap-közben. Intra diem. Sz. D.
Nap-közi tartás. Diaeta.
Nap' le haladtán, nap' le mentén. Sole cadente, occidente. S. I.
Nap' le mente. Occasus solis. Sz. D.
Nap' meg térése. Solstitium. M. A. CM.
Nap-nyugat. Occidens, occasus. M. A.
Nap-nyugati. Occidentalis, occiduus. M. A.
Nap-nyugati szél. Zephyrus, favonius, corus. M. A.
Nap-nyugott. Occasus solis. vide Nap-nyugat. M. A.
Nap-óra. Solarium, horologium solare. S. I.
Nap-pállya. Cursus solis. S. I.
Nap-pille. Papilio. S. I.
Nap-ragy. F. Gömör Vben. Nem minden nap ragyog a' nap. km.
Nap-szabás. Diei praefixio. S. I.
Nap-szám. Opera diurna, pensum v. merces laboris diurni, diurnum. S. I.
Nap-szám-pénz. Merces operae diurnae, diurnum. S. I.
Nap-számos. Operarius, mercenarius. M. A.
Nap-szökő esztendő. Annus bissextilis. M. A.
Nap-szúrás. Coup de soleil.
Nap' szúrása, nap' sütése. idem. Sz. D.
Nap-támadat. Ortus solis.
Nap-támadati birodalom. Orientale imperium. Heltai 2. Dar. p. 123.
Nap-tár. Calendarium. Sz. D.
Nap' térése. Solstitium. S. I.
Nap-töltés. Transactio diei. S. I.
Nap' udvara v. szérüje. Halo. S. I.
Nap után forduló virág. Heliotropium. S. I.
Nap' utja. Eccliptica. S. I.
Nap-üllés. Feriatio. S. I.
Nap-válogatás. Selectus diei. Pázm. Kal. p. 356.
Nap-válogató. Selector dierum. Idem. l. c.
Nap-világ. Lumen solare. Pázm. Kal. p. 608.
Nap-világ előtt. Ante lucem, tempore antelucano. S. I.
Nap-világnál. Ad lumen solis, de die.
Nap-virág. Heliotropium. Faludi, E. M. p. 19.
* Böjti nap. Dies esurialis.
Dolog-tévő nap. Dies profestus, operosus. M. A.
Egész nap. Tota dies v. tota die.
Egy nap nem a' világ. km.
Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
Esztendő e' nap. Hoc ipso anni die. S. K.
Fattyú nap. Parhelius, geminatus sol. S. K.
Fél nap. Media die. S. K.
Füzető nap. Solutionis dies. S. K.
Harmad nap. Triduum. S. K.
Heverő nap. Feriatus dies. S. K.
Hét-köz-nap. Profestus dies. S. K.
Hol-nap. Cras. M. A.
Hó-nap. Mensis. M. A.
Hús-evő nap. Dies carnalis.
Idő-nap. Tempestivum. S. K.
Jakab-nap. Dies Jacobi. Nem minden nap Jakab-nap. km.
Jeles nap. Solennis dies. S. K.
Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap, ollyan a' fogadj' Isten. km.
Kereszt-járó nap. Dies rogationum. NC. p. 437.
Két nap. — Nem a' két nap csiped föl. km.
Köz-nap v. dolog-tévő nap. Dies operosus, profestus. NC. p. 437.
Mái nap. Dies hodierna. A' ki mái napot meg adta, holnapot nem igérte. km.
Más nap. Altera dies.
Másod nap. Biduum. S. K.
Menyegző-nap. Nuptialis dies. S. K.
Mi-nap. Nuper dierum.
Minden nap. Omni die. Minden nap egy nap múlik. km.
Posta-nap. Postalis dies. S. K.
Teg-nap. Heri. M. A.
Teg-nap előtt. Nudius tertius.
Úr-nap. Festum corporis Christi. S. K.
Üllő nap. Dies festus.
Ünnep-nap. idem.
Vasár-nap. Dies dominicus.
NAPBAN való fogyatkozás. Ecclipsis solis. M. A.
NAPI. Solaris, solanus, M. A.
Napi bér. Merces diurna. Pázm. Pred. p. 779.
Napi béres. Mercenarius, operarius. S. I.
Napi fáradság. Labor diei delassans. Pázm. Pred. p. 779.
Napi járás. Iter diei. S. I.
Napi könyv. Diarium, acta diurna. S. I.
Napi munka. Pensum, labor diurnus, opus diurnum. S. I.
Napi munkás. Mercenarius. M. A. Pázm. Pred. p. 850. 1139.
Napi pénz. Denarius diurnus. Telegdi, Félelet p. 46.
Napi rend. Ordo diurnus. Faludi N. A. p. 147.
* Egy napi. Unius diei.
Egy napi járó föld. Terra uno die peragrabilis. S. I.
Harmad napi. Triduanus. M. A.
Hol-napi. Crastinus. M. A.
Hol-napi nap. Crastina dies.
Mái napi. Hodiernus.
Mi-napi. Nupernus, nuperrimus. M. A.
Minden napi. Quotidianus. M. A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Ünnep-napi. Festivalis.
Vasár-napi. Dominicalis.
NAPJA. Ejus dies. Se napja, se órája.
Egyház' napja. Patrocinium ecclesiae.
Halottak' napja. Commemoratio OO. fidelium defunctorum.
Hus-vét' napja. Dies Paschatis.
Karácson' napja. Dies nativitatis Christi.
Mind szent' napja. Festum OO. SS.
Neve' napja. Ejus dies onomasticus.
Pünkösd' napja. Dies Pentecostes.
Születése' napja. Ejus dies nativitatis.
Úr' napja. Festum corporis Christi.
Napjában. Dietim, quotidie. S. I.
Napján. In ejus die.
Itélet' napján. In die judicii. S. K.
Néha' napján. Aliquando.
Soha' napján. Ad calendas graecas. S. K.
NAPKOR. De die, interdiu. S. I. Sz. D.
Napkor. F. Szabolcs Vben.
NAPOL. Chronissat, diem transigit, comperendinat. M. A. CM.
Napolás (Nap-töltés, veszteglés), Naplás. Comperendinatio, chronissatio. M. A.
Napoló, Napló. Comperendinator, transactor diei.

Napoló ház. Domus contumaciae. S. I.
Napló könyv. Diarium. Sz. D.
NAPON van. Soli expositus.
Napon sültt. Solatus. M. A.
Napon sülés. Sonnenstich. S. I.
Naponkint. Quotidiane, quotidie, in dies singulos. M. A.
Naponként való. Quotidianus. S. I.
Naponnan. Interdiu, de die.
NAPOTSZAKA. Per diem, dietim. S. I.
Napot ill (üll). Solennia instituit. PP.
Napot órát tesz. Diem, horam designat. PP.
Napot tesz valamire. Diem condicit. PP.
NAPOTT nap estig. Tota die, per diem totum. M. A. Telegdi, Felelet p. 19.
NAPOS. Habens diem.
Napos író. Diurnista, scriba diurnus. S. I.
Hol-napos írás. Journal.
Hó-napos hírek. Rumores menstrui, sive qui menstruatim eduntur. Faludi, T. É. p. 273.
NAPOZ, napozza. Procrastinat. M. A.
Hol-napoz, hol-napozza. idem. Sz. D.
NAPPAL. Interdiu, de die. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
Nappali. Diurnus. M. A.
Nappali szoba. Tagzimmer. Sz. D.
Nappalig. Usque diem. Sz. D.
Nappallik. Diescit, lucescit. S. I.
Nappalodik. idem. Sz. D. mint Hajnalodik. Reánk nappalodott az idő. Sz. D.
Nappalozik. idem. Sz. D.
NAPRA. Ad diem v. ad solem.
Napra forduló virág. Heliotropium.
Napra néző fű. Verrucaria, solsequium, heliotropium. M. A.
Tegnapra várták. Pro hesterna die fuit exspectatus.
NAPRÓL napra. In dies. M. A.
Napról napra halasztja. Comperendinat. PP.
Napról napra halogatás. Procrastinatio. M. A.
NAPSÁG. In dies. M. A. Totalitas diei.
Az napságtól fogva. Ex eo die, ab eo tempore. M. A.
Mái napságtól fogvà. Ab hodierna die.
NAPTON nappal. Toto die, per totum diem. S. I.
Napton napotszaka. idem. S. I.
NAPTÓL feketedett. Quem sol decoloravit. Sz. D.
Naptól sütött. Coloratus. S. I.

NARANCS.

NARANCS. Mala aurantia. M. A.
Narancs-alma. Malum punicum. M. A. Malum aureum, aurantium. S. I. A' narancs-almát, ha erősen facsarod, végre keserüt bocsát. km. Faludi, U. E. 1. R. p. 184.
Narancs-fa. Malus punica. M. A. Malus aureola, aurantia. S. I.
Narancs-ház. Orangerie. Lippai, Vet. Kert. p. 52,
Narancs-szín. Color auriacus. PP,
Narancs-színű. Coloris aurantii.
Narancs-virág. Flos aurantiae. S. I.
Narancs-virági haj kenőcs. Ungventum capillare florum aurantiae. Pomade de fleur d' orange. S. I.
NARANCSOS kert. Orangerie. Faludi, T. É. p. 35.

NASPOLYA.

NASPOLYA. Mespilum. M. A. CM. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km. L. Lasponya.
Naspolya-fa. Mespilus. M. A.

NATRAGULYA.

NATRAGULYA (Natrabulya). Mandragora, aloite. M. A. CM. Csapó p. 200. scribit etiam „Nagy-dragulya."
NATRABULYÁS. (Nadragulyás, natrabulyás, netrebulyás). Hörcsökös. Csuzi, Tromb. p. 73.

NÁ.

NÁD.

NÁD. Arundo, canna, calamus. M. A. A' nád sem indúl szél nélkűl. km.
Nád' alja. (Horvát, Magyar). FF. Vas Vben.
Nád-arató. Messores arundinum. VV. L.
Nád-bot. Baculus arundineus. Káldi Isaiae 36. 6.
Nád-erdő. Arundinetum. Sürü, mint a' nád-erdő. km. Dug. 1. R. p. 233.
Nád-fal. Paries ex arundine constructus. Dug. km. 1. R. p. 213.
Nád-födél. Tectum ex arundine.
Nád-fő. F. Sáros Vben. Fit hujus mentio in Dipl. 1360. Lásd Catalog. MSS. Musaei Nat. Tom. 1. p. 485.
Nád-fő. Sz. P. Somogy Vben.
Nád-hajlék. Casa rustica ex arundinibus. A' királyi kórona néha nádhajlékba száll. km. Beniczki, p. 106. 174.
Nád-kéve. Manipulus arundinis.
Nád-kötés. Ligamen arundinis.
Nád-kút. F. Vas Vben.
Nád-méz. Saccharum. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 251. 403. 864.
Nád-méz' alja. Sirup. S. I.
Nád-mézeli. Saccharo condit. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 140.
Nád-mézes. Saccharo conditus, dulcoratus. S. I.
Nád-méz-féreg. Lepisma. S. I.
Nád-méz-pinty. Fringilla canaria. S. I.
Nád-méz-porozó. Pyxis sacchararia. PP.
Nád-méz-süveg. Meta sacchari. S. I.
Nád-méz-tartó. Pyxis sacchararia. S. I.
Nád-patak. E. F. Nagy Sink Székében.
Nád-pálcza. Baculus arundineus. Nádpálczához támaszkodik. Scipioni arundineo innititur. M. A.
Meg nád-pálczázták. Baculo arundineo verberatus est.
Nád-síp. Calamus, fistula arundinea. M. A. Könnyü nád között sípot csinálni. km.
Nád-szabású. Arundinaceus. CM.
Nád-szál. Arundo, canna. M. A.
Nád-szálra támaszkodik. km.
Nád-szeg. F. Posony Vben.
Nád-termő. Arundifer. M. A.
Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.
Nád-új-falu. F. Heves Vben.
Nád-verés. Arundisecium.
Nád-verő. Sector arundinum. VV. L.
* Eke-nád.
Homok-nád. Arundo arenaria. Sandrohr. Mitterpacher, Rei R. P. 1. p. 272.
NÁDAS. Arundinetum, arundinosus. M. A.
Nádas. t. h. n.
Nádas hely. Cannetum, arundinetum. M. A.
Nádasd. t. h. n.
Nádaska. FF. Abauj, és Torna Vkben.
Nádasodik. Arundines profert, arundinescit. Nád veri föl.
NÁDI. Arundineus, canneus. M. A.
Nádi béka. Rana calamites. S. I.
Nádi bika. Buteo. PP.
Nádi fű. Carex. S. I.
Nádi gém, nádi bika. Ardea stellaris, butaurus. S. I. Bölöm-bika.
Nádi kigyó. Serpens calamites. S. I.
Nádi tyúk. Fulica. Szárcsa. S. I.
Nádi veréb. Passer calamites, palustris v. emberiza schoeniclus. S. I. Okos, mint a' nádi veréb. km.
NÁDJA. Ejus arundo.
NÁDOL, nádolja. Ferrum indurat, vel arundine verberat. S. I.
Nádolás. Ferri induratio, firmatio. VV. L.
NÁDOZ, nádozza. Arundine tegit.
Meg nádozza a' házát. Tectum domus suae struit ex arundine.

NÁDOR.

NÁDOR. (Corruptum ex Nagy úr.)
Nádor-ispán. Comes palatinus. M. A.
Nádor-ispánság. Dignitas palatinalis. Faludi, E. M. p. 48.
Nádor-ispánsági ékesség. Faludi, E. M. p. 49.
Nádor-ispán-szék. Judicium palatinale, tribunal comitis palatini. Faludi, E. M. p. 50.

NÁDRA.

NÁDRA. Matrix, uterus. PP. L. MÁDRA.
Nádra-fű. Numularia. Pénz-levelű fű. Csapó. p. 220.
Nádra jarja. Obnoxia est doloribus uteri.
NÁDRÁS. Subjecta doloribus uteri.

NÁL.

NÁL. Suffixum post vocales obtusas, significans: Apud, penes.
NÁLA, NÁLAD. Apud se, penes te.
Nála tartózkodik. Apud illum se detinet.
Nála nélkül nem lehet. Non potest illo carere.
NÁLAM. Apud me, penes me.
Nálam a' kulcsa. Clavim ejus habeo.
NÁLKÜL. R. Absque. vide Nélkül. M. A.
NÁLOK, nálatok, nálunk. Apud illos, vos, nos.
Nálunk termett bor. Vinum indigena. PP.

NÁM.

NÁM. En, ecce. Pesthi' Meséji p. 8. Telegdi Hom. 1. R. p. 561. 3. R. p. 522. VM. p. 164.
Nám meg mondtam. En tibi dixi, praedixi.
Nám mi te ellened semmit sem vétettünk. Ecce nos contra te nihil peccavimus. Pázm. Kal. p. 211.

NÁN.

NÁN' falva. F. Marmaros Vben.
Nán-tö. F. Szatmár Vben.
NÁNA. t. h. n. Esztergom, Fejér, Heves, Pest, Tolna, és Veszprém Vkben.
Nánás. Hajdu MV.

NÁPICZ.

NÁPICZ. Nanus, parvus, exiguus.
Nápicz ember. Pusillae staturae homo.

NÁRCZISSUS.

NÁRCZISSUS. Narcissus. M. A.
NÁRCZ, Nárczos. idem. S. I.

NÁS.

NÁS.
Nás-fa. Inauris. M. A. item Retesz, kilincs, fa-zár. Sz. D.

NÁSZ.

NÁSZ. R. Nuptiae v. gaudium nuptiale, laetitia nuptiarum. S. I. Pompa nuptialis. PP.
Nász-anya. Pronuba. Ehestifterin. S. I.
Nász-aszszony. idem. Hallottam Sághon 1823. Mart. 19.
Nász-atya. Nuptiarum conciliator, v. vir curans nuptias. S. I.
Nász-leány, nászoló leány. Kranzeljungfer. S. I.
Nász-legény. Paranymphus, nymphogogus. Brautführer. S. I.
Nász-nagy. Architriclinus, paranymphus. M. A.
Nász-nagyság. Dignitas architriclini. Népi énekből.
Nász-nap. Dies nuptialis. S. I.
Nász-nép. Convivae nuptiales. Lakodalmas nép. Biró Márton, Micae p. 274.

NÁSZÁD.

NÁSZÁD. Liburnica, genus navis. M. A. Heltai, M. Kron. 2. Dar. p. 577. Folyó, könnyü, karcsu, sugár, sudár hajó. Sz. D.
NÁSZÁDOS. Navarchus, naumachus. M.A.

NÁTHA.

NÁTHA. Pituita, catarrhus, rheuma, coryza. M. A.
Nátha, ki miatt ember bé reked. Branchus. M. A.
Nátha' falva. F. Zemplin Vben.
Nátha-folyás. Rheumatismus, cursus pituitae. S. I.
Nátha-fű. Pituitaria. Vad tárkony. Csapó p. 272.
Nátha-hideg. Febris rheumatica, catarrhalis. S. I.
NÁTHÁS. Pituitosus, rheumaticus. M. A.
Náthásodik. Catarrhum, gravedinem capitis contrahit. PP.
Náthásság. Rheumatismus. M. A. L.

NÁVA.

NÁVA. Classis, triremis, biremis. M. A.

NE.

NE.

NE. En tibi. M. A. PP.
Ne neked. En tibi.
NENE. R. Videsis. Schauschau. Nini. S. I.
NESZE. Cape, capesis, cape si vis. S. I. Hic habes, accipe.
NETEK. Hic habetis, accipite.

NË.

NË. Ne, non. M. A. PP.
Në adja Isten. Deus avertat, absit. PP.
Në bánts. Noli tangere, impatiens. Springkraut. S. I.
Në felejts. Chamaedrops, chamaedrys. Vergissmeinnicht. S. I.
Në félj. Tolle metum. S. I.
Në hogy, në talán. Ne forte, ne casu quo. S. I.
Në keresd. Telek Tolna Vben. Csárda Baranya Vben.
Në talám. Ne forte. M. A.
Në talántán. Fortassis, fortasse, forsan. M. A.
Në valaha. Nequando. M. A.
Në valaki. Nequis. M. A.

NEDV.

NEDV. Humor, liquor, succus. M. A.
NEDVE. Ejus succus.
NEDVES. Humidus, humectus, madidus, uvidus, uliginosus, udus, succidus, succosus. M. A. Örömest esik, a' hol nedvés. km.
Nedvesedik. Madefit, madescit, humet, humescit. M. A.
Meg nedvesedik. Permadescit.
Nedvesit, nedvesiti. Madefacit, humectat. M. A.
Meg nedvesiti. Madefacit, madidat. M. A.
Nedvesített. Humigatus. M. A.
Nedvesitö. Humificus. M. A.
Nedvesség. Humor, humiditas, liquor, succus, mador. M. A.
Nedvesül. Humectatur, madefit. M. A.
Nedvesültt. Humectatus, madidus, madidatus. M. A.
Meg nedvesültt. Madefactus, humectatus. M. A.
NEDVETLEN. Exsuccus. M. A.

NEGÉD.

NEGÉD. Superbia. M. A.
NEGÉDES. Ambitiosus, fastidiosus, superbus, arrogans. M. A. Pázm. Pred. p. 476.
Negédes akarat. Arrogantia. Faludi. E. M. p. 244.
Negédesen. Arroganter. Faludi, N.E. p. 147.
Negédeske. Subarrogans. M. A.
Negédeskedik. Superbit. M. A.
Negédesség. Superbia, fastus. M. A. Pázm. Pred. p. 625.
NEGÉDSÉG. idem. M. A.

NEHÉZ.

NEHÉZ. Gravis, difficilis, ponderosus, molestus. M. A. Nehéz kérdésre nehéz a' válasz. km.
Nehéz emésztés. Cruditas stomachi, dyspepsia. M. A. NC. p. 345.
Nehéz emésztetű. Durae concoctionis.
Nehéz erkölcsű. Morosus. Telegdi Hom. 1. R. p. 785.
Nehéz értelmű. Difficilis intellectu. Pázm. Kal. p. 853.
Nehéz hallás. Gravitas auditus, tarditas aurium. S. I.
Nehéz hitelü. Paradoxum. Pázm. Pred. p. 313.
Nehéz húgyozás. Dysuria, difficultas urinae. S. I.
Nehéz kedvű. Discolus, difficilis, infensus. M. A. item Melancholicus. Heltai 1. Dar. p. 189.
Nehéz kedvüség. Melancholia v. animi aegritudo, animus demissus. S. I.
Nehéz kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsis. S.I.
Nehéz nyavalya. idem.
Nehéz lélekzés, nehéz lehellés. Asthma. S. I.
Nehéz nehezen. Nimium difficulter. Faludi, N. A. p. 20. 152. T. É. p. 32.
Nehéz néven veszi. Aegre fert. Pázm. Pred. p. 174.
Nehéz szabású. Submolestus. M. A.
Nehéz szag. Graveolentia. M. A.
Nehéz szagú. Graveolens. M. A.
Nehéz szerű vitéz. R. Miles cataphractus, gravis armaturae. S. I.
Nehéz szóllás. Ancyloglossa. S. I.
Nehéz volta valaminek. Difficultas rei alicujus. Pázm. Pred. p. 640.
NEHEZE. Ejus grave. A' mit örömest teszünk, nem esik nehezünkre. km.
Nehezére esett. Graviter ei accidit.
Nehezére van. Aegre fert.
Nehezei a' földi jóknak. Molestiae rerum mundanarum. Faludi, N. E. p. 7.
NEHEZEBB. Gravior, difficilior. Nincs nehezebb a' könnyü úti költségnél. km.
Nehezebb tehetű. Factu difficilior. Vajda. 3. K. p. 115.
Nehezebbedik. Ingravescit, gravior fit. S. I.
Nehezebben. Gravius, difficilius.
NEHEZEDik. Gravescit, ingravescit. M.A.
El nehezedik. Ingravescit. M. A.
Meg nehezedik. Gravatur. Káldi. Luc. 21. 34.
Le nehezedik. Degravatur. Faludi. B. E. p. 92.

Reá nehezedik. Adgravatur. Faludi N. E. p. 220.
Nehezedett fejű. Gravedinosus. M. A.
NEHEZELLi. Graviter fert, indigne fert, aegre fert, gravatim fert. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 177. Heltai 1. Dar. p. 137.
Nehezellve. Gravate, gravatim. M. A.
NEHEZEN. Difficiliter, difficulter, graviter, operose, vix, aegre. M. A. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.
Nehezen halló. Surdaster. S. I.
Nehezen huddás. Dysuria. M. A.
Nehezen húgyozó. Dysuriacus. S. I.
Nehezen lehellő. Asthmaticus, dyspnoicus. M. A.
Nehezen lehés. Dyspnoea. M. A.
Nehezen szólló. Ancyloglossus. S. I.
Nehezen valamennyire. Sub moleste. M. A.
NEHEZÉK. Drachma, quadrans semiunciae, olim Pisetum. Quintchen. S. I.
Nehezéknyi. Drachmalis, quantitate drachmae.
Nyolcz nehezéknyi. Octominutalis. CM.
NEHEZÍT, nehezíti. Gravat, molestat. M. A. Pázm. Pred. p. 64. 932.
El nehezíti. Degravat, aggravat. M. A. CM.
Meg nehezíti. Ingravat, aggravat. M. A.
Nehezítetött. Gravatus. M. A.
NEHÉZKEDik. Gravescit, gravitate sua premit, gravitat.
Reá nehézkedik. Adgravat, pondere suo premit.
NEHÉZKES. Gravida, praegnans. M. A. CM.
Nehézkesíti. Gravidat. M. A. Vrancsics. Implet foeminam. PP.
Nehézkesség. Graviditas. M. A.
Nehézkesül. Gravidatur.
Nehézkesülés. Praegnatio CM.
NEHEZLI. Moleste fert, gravatur. M. A. L. Nehezelli.
NEHÉZSÉG (Nehésség). Difficultas, gravitas, pondus, molestia, item morbus caducus, morbus herculeus. M. A.
NEHEZTEL, nehezteli. Aegre fert, moleste fert. M. A. Tasi Gáspár p. 77.
Meg nehezteltt. Indigne tulit.
Neheztelés. Querela, gravamen. M. A. Indignatio. Pázm. Pred. p. 127.
Nehezteikedik. Durum se exhibet. Hallottam Sághon 1828. Aug. 29.
NEHEZÜL. Ingravescit, infirmatur. M. A.
El nehezül. Praegravatur.
Meg nehezül. Aggravatur, ingravatur.
Meg nehezültt. Aggravatus, ingravatus. M. A.

NEK.

NEK. Suffixum post vocales acutas, notatque dativum in nominibus, tertiam pluralem in verbis.
NEKI, neked, nekem. Illi, tibi, mihi.
Neki bátorítja. Animam dat, excitat. S. I.
Neki bátorodik. Animum sumit. S. I.
Neki bocsátja. Immittit.
Neki bocsátja a' ló' száját. Equo permittit habenam. PP.
Neki bocsátja az agarakat. Canes relaxat. PP.
Neki bolondul. Nimium et amanter appetit.
Neki boszonkodik. Ira incenditur, effervescit, exardescit. S. I.
Neki búsúl. Efferatur, exacerbatur. S. I.
Neki dühödik. Furore corripitur, v. oestro percitur. S. I.
Neki ered. Incipit, inchoat. S. I.
Neki ered az esö. Incipit fortiter pluere.
Neki ereszti. Laxat, relaxat. S. I.
Neki esik. Adoritur. M. A.
Neki készül. Accingit se operi.
Neki megy. Aggreditur, invadit. M. A.
Neki rugtat. Versus illum equitat. S. I.
Neki szalad. Insilit.
Neki neki szalad. Repetitim invadit, insilit.
Neki szegezi az ágyút. Tormentum statuit. PP.
Neki uszik. Adnat.
Neki veszi magát. Invalescit. Erőre kap v. meg hízik. S. I.
* Isten neki. Sit ita, si deo ita videtur, mea pace, non curo.
NEKIK, nektek, nekünk. Illis, vobis, nobis.

NEM (1).

NEM. Non, haud. M. A.
Nem akarat. Noluntas. Csuzi, Tromb. p. 210.
Nem akarás. Detrectatio, renutus. M. A.
Nem akarásnak nyögés a' vége. Laconicas lunas causaris. M. A.
Nem akarja. Non vult, renuit, detrectat, recusat. M. A.
Nem akaró. Detrectator, nolens. M. A.
Nem akarva. Invite, non libenter, contra voluntatem. S. I.
Nem a' két nap. Non tam facile.
Nem a' kettös két nap kapod a' körmöd közé.
Nem alhatás. Insomnia. S. I.
Nem állhatom. Non possum perferre, non valeo tolerare. S. I.
Nem arra való. Inhabilis, ineptus. S. I.
Nem arra való, hogy posztóba varják a' fejét. km. Hic foenum esse deberet. M. A.
Nem a' világ: nem derék állapot, nem nagy munka. S. I.
Nem bánom. Non curo, v. sit ita, fiat S. I.
Nem bántja. Pacem dat, non turbat. S. I.
Nem bizik. Diffidit. M. A.
Nem csak. Non tantum, ne dum. M. A.
Nem de. Nonne. M. A.
Nem de nem. Nonne, siccine, itane. S. I.
Nem e. Nonne. M. A.
Nem egygyez. Dissentit, discordat, dissidet, discrepat, differt. S. I.
Nem egygyezés. Dissensio, discordia, dissidium. S. I.
Nem egygyező. Dissonus, discors, discrepans, dissidens. S. I.
Nem egygyező szer. Anomalum. S. I.
Nem egyféle. Dissimilis, absimilis, diversus, dispar v. varius. S. I.
Nem egy hamar. Non tam cito. S. I.
Nem egy könnyen. Non tam facile. S. I.
Nem egyszer. Pluries, plus vice simplici, saepe, frequenter. S. I.
Nem emésztés, nem emészthetés. Indigestio, cruditas, difficultas stomachi. S. I.
Nem enni való. Non edulis. S. I.
Nem ér reá, nem érkezik reá. Non ei vacat. S. I.
Nem értés. Ignorantia, inscitia. S. I.
Nem fér fogára. km. Stomachus ei non fert. M. A.
Nem győzi. Non est par perferendo, non sufficit. S. I.
Nem hallgat a' beszédre. Peregrinantur aures ejus. PP.
Nem hajtja. Nem gondol, nem törödik véle. S. I.
Nem híjába. Non gratis.
Nem hogy. Nedum. M. A.
Nem húgyozhatás. Urinae oppressio. S. I.
Nem igazán. Non recte.
Nem igazán játszodik. Non bona fide ludit. PP.
Nem illik. Dedecet. S. I.
Nem immel ámmal. Non perfunctorie. Pázm. Pred. p. 50.
Nem is. Neque. S. I.
Nem jámbor. Improbus. M. A.
Nem jovallja. Reprobat, improbat. M. A.
Nem jó. Non bonus. A' mi neked nem jó, másnak sem jó. Quod tibi non vis, alteri ne feceris. M. A.
Nem jovaslom, nem tanácslom. Auctor non sum. S. I.
Nem jól. Perperam, vitiose. S. I.
Nem jól van. Parum valet. S. I.
Nem jól sültt el. Male cessit, non succ-, cessit. S. I.
Nem kétlem. Non dubito, haud ambigo. M. A. Nullus dubito.
Nem külömben. Non secus, non aliter. S. I.
Nem még. Nondum. M. A.
Nem mindenkor. Non semper.
Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A.
Nem mondom. Nolim a me dictum putes.
Nem örömest. Non libenter, aegre, gravatim. S. I.
Nem paraszt az én házam. Nulli servit fundus meus. PP.
Nem rég, nem régen. Nuper, paullo ante, non ita pridem, novissime. S. I.
Nem semmi. Momentosus, non nihil, quod est precii alicujus. M. A.
Nem sokára. Propediem, proxime, brevi, paullo post. S. I.
Nem természete. Non solet.
Nem természeti. Quod praeter naturam est, naturae non conveniens, monstrosus. S. I.
Nem tetszik. Displicet. M. A.
Nem tetszés. Displicentia. M. A.
Nem titok. Palam est.
Nem tudja. Nescit, ignorat. M. A.
Nem tud hová lenni búvában. km. Contrahit, et dimittit animum. M. A.
Nem tudó. Nescius, ignarus. M. A.
Nem való. Non subsistit, non est verum, non est reale.
Nem vártt. Inexspectatus, insperatus, improvisus. S. I.

Nem vélt. Inopinatus. S. I.
* Alig ha nem. Vix si non.
Csak-nem. Vix non, parum aberat.
Ha-nem. Si non, sed, nisi.
Hogy nem. Quo minus.
Külömben nem. Non aliter.
Miért nem. Cur non, quare non.

NEM (2).

NEM. Progenies, genus. M. A.
Nem szerint. Specifice. Pázm. Kal. p. 588.
* Alacson nem. Humile genus. S. K.
Aszszonyi nem. Genus foemininum, muliebre. S. K. Sz. D.
Férjfiúi nem. Genus virile, masculinum. Sz. D.
Fő nem. Amplissimum genus. S. K.
Idegen nem. Exterus. Sz. D.
Királyi nem. Regia stirps. S. K.
Nemes nem. Nobile genus. S. K.
Paraszt nem. Agreste genus. S. K.
Szép nem, Szebb nem. Sexus sequior. Sz. D.
NEMBÉLI. Genericus v. sexualis, sexum concernens. S. I. Sz. D.
Nembéli külömbség. Sexus. S. I.
Nembéli társ. Ejusdem generis v. sexus. S. I.
NEME. Ejus genus, ejus progenies.
NEMES. Nobilis, generosus. M. A. Nemes volt, de el hordták a' fazekasok a' földét. In astragalis gerit nobilitatem. M. A.
Nemes aszszony. Matrona, nobilis domina.
Nemes ember. Nobilis. Gentil l' homme.
Nemes érzés. Liberalitas, generositas. S. I.
Nemes jószág. Bona allodialia, ager immunis. PP.
Nemes leány. Nobilis puella.
Nemes levél. Literae nobilitares. Nemes levelét is be itta. Dug. km. 2. R. p. 182.
Nemes nemzetes. Nobilis, et generosus. Sz. D.
Nemes nép. F. Szala Vben.
Nemes örökség, Udvar-ház. Allodium. PP.
Nemes szer. F. Szala Vben.
Nemes szék. Coram judice suo saeculari. M. Verbőczi p. 392.
Nemes szív, nemes szívüség. Generositas. Edelmuth. S. I.
Nemes szívű. Generosus, liberalis. S. I.
Nemes telek. Allodium. Sz. D.
Nemes úrfi. Herulus.
Nemes ülés. Fundus, nobile praedium. M. A.
Nemes vér. Nobilis sanguis. Pázm. Pred. p. 317.
* Fél nemes. Agilis. L. Szala Vármegyei Tiszti Szó-tár.
Fő nemes. Praenobilis.
Nemesedik. Nobilitatur. S. I. Sz. D.
Meg nemesedik. idem.
Nemesen. Nobiliter, generose. M. A.
Nemesi. Nobilitaris. S. I.
Nemesi czimer. Arma, scutum, insigne nobilitatis. S. I.
Nemesi levél. Diploma nobilitatis, armales literae. S. I.
Nemesi parola. Verbum nobile.
Nemesi rend. Nobilitas, nobilium ordo. PP.
Nemesít, nemesíti. Nobilitat. M. A.
Meg nemesíti. Nobilitate donat, nobilitat. PP.
Nemesítés. Nobilitatio. M. A.
Nemesített, nemesíttetett. Nobilitatus. M. A.
Nemesség. Generositas, nobilitas. M. A.
Nemességes. Nobilissimus. Margit' Élete p. 19.
Nemességtelen. Ignobilis.
Nemességtelenség. Ignobilitas. Pázm. Pred. p. 1264.
Nemesül. L. Nemesen. S. I.
NEMI. Genericus.
Nemi külömbség. Distinctio generis.
NEMNEK rendi. Prosapia. M. A.
NEMTELEN. Ignobilis, ignominis. M. A.
Nemtelenedik. Fit ignobilis.
El nemtelenedik. Degenerat. Szilasi, Nevelés' Tud. 2. K. p. 116.
Nemtelenség. Ignobilitas.
Nemtelenül. Ignobiliter. Nemesnek rút dolog nemtelenűl élni. km.
NEMTŐ. Genius. M. A. CM.
Nemtői. Genialis. M. A.
NEMŰ. Generis, speciei.
Azon nemű. Ejusdem generis.
Egy nemű. Unius generis.
Két nemű. Duplicis generis.
Külömb nemű. Diversae speciei.
Más nemű. Alterius speciei.
NEMZ, nemzi. Procreat, gignit, progenerat, progignit. M. A.
Nemzet. Gens, genus, prosapia. M. A.
Nemzetenkint. Tributim, nationatim, secundum genus. M. A.
Nemzetes. Patricius, generosus. M. A.
Nemzetesség. Patriciatus, generositas. M. A.
Nemzeti. Nationalis. S. I.
Nemzeti billyeg. Character nationalis, indoles nationi propria. S. I. Sz. D.
Nemzeti büszkeség. Fastus nationi peculiaris. National Stolz. S. I.
Nemzeti gyülölség. Odium nationale. S. I.
Nemzeti erkölcs — ruha — szokás — nyelv — törvény. Sz. D.
Nemzetiség. Nationalitas. S. I. Sz. D.
Nemzetség. Genus, gens, generatio, progenies, stirps. M. A.
Nemzetség' czimere. Stemma. M. A.
Nemzetség' eredete. Stirps. M. A.
Nemzetség' fája. Genealogia. S. I.
Nemzetség' feje, törzsöke. Princeps familiae. S. I.
Nemzetség' öröke. Fundus gentilitius. S. I.
Nemzetségi ágozat. Prosapia. M. A.
Nemzetségi nyavalya. Morbus familiae. Sz. D.
Nemzetséges. Nationalis, familiaris. Faludi. U. E. 1. R. p. 28.
Nemzés. Progeneratio, genesis, generatio, genitura. M. A.
Nemző. Genitor, generator. M. A.
Nemző mag. Semen genitale. S. I.
Nemző tag. Membrum genitale. S. I.
Nemző test. idem. Zvonarics 1. R. p. 197.

NEMEZ.

NEMEZ. Gnaphalon. Posztó-nyiredéki töltés. M. A. Pannus coactilis, lana coacta. PP. Öszve veretett, avott posztó, v. gyapjú, kalap-posztó. Sz. D.
Nemez-gyártó. Stratarius. NC. p. 293.
Nemez-kapcza. Tibiale laneum. Margit' Élete Práynál. p. 301.

NEMMEN.

NEMMEN. R. Instar, adinstar, propemodum. M. A. Csak nem v. szinte úgy. Sz. D.
Közel nemmen. Satis prope, utcunque prope. Pázm. Kal. p. 569.
Késön nemmen. Utcunque tarde, satis tarde. Pázm. Pred. p. 339.
Lágyan nemmen. Satis molliter. Pázm. Kal. p. 471.

NEPER.

NEPER' vize. Borysthenes, Laparis. PP.

NESPOLYA.

NESPOLYA. Mespilum. M. A. PP.
Nespolya-fa. Mespilus. M. A. PP.

NEST.

NEST. Martes, martur. M. A.

NESTE.

NESTE. t. a. n. Anastasia. M. A. Margit' Élete. p. 126.

NESTER.

NESTER fejérvár. Hermonassa, Nester. PP.
Nester' vize. Tyras. PP.

NESZ.

NESZ. Praetextus, obtentus, color, v. fama, rumor S.I. item Sonitus, strepitus.
NESZE. Ejus strepitus.
Nincs semmi nesze. Silet, nullum edit sonum.
Nincsen semmi neszek. Altum tenent silentium, tacent, continent se in silentio.
NESZEL. Odoratur, olfacit, animadvertit. S. I.
Neszele. F. Szala Vben.
NESZES. Habens sonum, strepitum.
Neszesedik. Concitatur.
Neszesül. Concitatur, commovetur cum tumultu.
Meg neszesűl. idem.
NESZEZ. Captat aure, si quid strepitus audiat.
Minden felé neszez. Ad omnes partes auscultat, si quid rumoris colligere possit. Vajda, 2. K. p. 75.
NESZMÉLY. F. Komárom Vben.

NEVEL.

NEVEL, neveli. Nutrit, facit crescere, auget. M. A. L. bővebben NÉV-gyökér alatt.

NEVET.

NEVET, neveti (detortum ex antiquo MEVET, meveti). Ridet. M. A. A' ki örömest nevet, örömest sir. km. KV. p. 242.
El neveti magát. Solvitur in risum. S. I.
Ki neveti. Subsannat, irridet, deridet, explodit. S. I.
Le neveti. Deridet. Az ügyes ember le neveti az ügyetlent. km.
Meg neveti. Deridet, irridet. M. A.
Nem sokat nevet egy pénzért. km. Irrisibilis lapis.
Reá nevet. Adridet. M. A. Csak addig nevet reád, míg hasznodat veheti. Risus cauponis.
Viszsza neveti. Irrisorem irridet.
NEVETDEGEL. Identidem subridet.
NEVETETLEN. Agelastus. M. A.
NEVETÉS. Risio, risus. M. A.
Csúf-nevetés. Risus sarcasticus. Faludi B. E. p. 23.
Farkas-nevetés. Risus lupinus. Ez csak farkas-nevetés. km.
Ki nevetés. Irrisio.
Meg nevetés. Derisio, irrisio. M. A.
Reá nevetés. Arrisio. M. A.
Szárdíniai nevetés. Risus sardonius. Pázm. Pred. p. 612.
Viszsza való nevetés. idem. M. A.
NEVETHETŐ. Risibilis. M. A.
NEVETKEZik. Risus movet, corridet. M. A.
NEVETŐ. Risor, ridibundus. M. A. PP.
Meg nevető. Derisor, irrisor. M. A.
Reá nevető. Arrisor. M. A.
Nevetődzik. Identidem ridet.
Nevetős. Ridiculus. S. I.
NEVETSÉG. Deridiculum, risus. M. A.
Nevetség-szerző. Gelasinus. M. A.
Kész nevetség. Risum movet.
Nevetséges. Ridiculus. M. A.
Nevetséges szabású. Subridiculus. M. A.
Nevetséges szabásún. Subridicule. M. A.
Nevetségesen. Ridicule. M. A.
NEVETTET, nevetteti. Facit, ut alter rideat, concitat ad risum.
Ki nevetteti. Alterum risui exponit.
Meg nevetteti. Alterum ad risum concitat.
Nevettető. Morio, sannio aulicus, scurra palatii. Udvari bolond. S. I.
NEVETTÉBEN. In suo risu.

NÉ.

NÉ.

NÉ. Nupta. M. A. Olim NŐ. In formativis NÉ ut Királyné. Regina. Szabóné. Uxor sartoris etc.
NEJE. Uxor ejus. S. I. mint Veje.
NÉMBERI. R. (nő-emberi). Foemina, mulier. L. Révai Antiquitates p. 251.

NÉ.

NÉ (2). Praefixum, aequivalet latinorum ALI.
NÉHA. Aliquando, interdum, nonnunquam. M. A. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
Néha napba. Quondam. M. A. PP.
Néha' napján. idem.
Néha néha. Quandoque, interdum, nonnunquam. M. A.
Néhai. Qui aliquando exstitit, item Defunctus, mortuus.
Néhai jövevény. Advena quondam. Káldi Isaiae 54. 15.
Néhakor. Interdum, nonnunquam, subinde. Faludi, N. E. p. 79.
Néhakorbéli történet. Eventus praeprius accidens. Faludi, N. E. p. 200.
NÉHÁNY. Aliquot. Faludi, N. A. p. 10.
Egynéhány. idem.
Néhányan. Aliquot, nonnulli.
Egynéhányan. idem. M. A.
Néhányszor. Aliquoties.
Egynéhányszor. Plus vice simplici.
NÉHOL. Passim. M. A. Alicubi.
NÉHON, NÉHUN. idem. S. I.
NÉHOTT, NÉHUTT. idem. S. I.
NÉHOVÁ. Aliquo. S. I.
NÉHÚL. Alicubi. M. A.
Néhúlt. idem. Pázm. Pred. in praef.
NÉKI. R. Aliquis, quidam, nonnullus. Komj. Sylvester. Heltai 2. Dar. p. 147.
NÉMELLY. Aliquis, quidam, nonnullus. M. A.
Némelly nap. Dies quaedam. M. A.
Némelly napon. Die quadam. M. A.
Némelly nemű. R. Quidam, aliquis. Némű nemű. S. I.
Némellyik. Aliquis.
Némellykor. Subinde, interdum, nonnunquam. S. I.
NÉMI.
Némi nemű. Quidam, aliquis. M. A. Zvonarics. 1. R. p. 909.
Némi koron. R. Subinde. Margit' Élete Práynál. p. 260.

NÉGELY.

NÉGELY. Doliolum, batus. M. A. CM.
Négely-csináló. Doliarius. CM.
NÉGELYNYI. Doliaris. CM.
NÉGÖLY. idem ac Négely. M. A.
Négölynyi. Doliaris. M. A.

NÉGY.

NÉGY. Quatuor. M. A. Négy fal, négy szem köztt sok történik. km.
Négy annyi. Quadruplus. M. A.
Négy annyiszor. Quadruplicato, quadruplo. M. A.
Négy ágú. Quadrifidus., quadrisulcus, quadriramus. M. A.
Négy esztendő. Quadriennium. M. A.
Négy esztendős. Quadriennis. M. A.
Négy esztendőske. Quadrimulus. M. A.
Négy esztendősség. Négy esztendős kor. Quadrimatus. M. A.
Négy fejű. Quadriceps.
Négy felé. Quadrifariam.
Négy felé vágja. Quadrifariam dissecat. PP.
Négy féle. Quadruplex. M. A.
Négy fogú. Quadridens. M. A.
Négy formájú. Quadriformis. M. A.
Négy funtos. Quadrilibris. M. A.
Négy igájú. Quadrijugis. M. A.
Négy húrú. Tetrachordum. S. I.
Négy képpen. Quadrifariam. M. A.
Négy kéz láb. Manibus, pedibusque serpendo.
Négy királyok' napján. Ad calendas graecas. Meg eshetik az négy királyok' napján. km. Dug. 2. R. p. 112.
Négy kövű malom. Mola quadrina. PP.
Négy lábon jár. Quadrupedat. M. A.
Négy lábon járó. Quadrupedans. M. A.
Négy lábú. Quadrupes. M. A.
Négy lábú is botlik. Venia primum experienti. M. A.
Négy lovon jár. Quadriga vehitur.
Négy lovú szekér. Quadriga. M. A.
Négy lovú szekerecske. Quadrigula. M. A.
Négy nap. Quadriduum. M. A.
Négy napi. Quadriduanus. M. A.
Négy nyelven való. Quadrilingvis. M. A.
Négy nyelvű. Tetraglottus. M. A.
Négy nyüstös. Quadrilix. Vierdrähtig. S. I. Sz. D.
Négy oldalú. Quadrilaterum. M. A.
Négy rétű. Quadrifidus. M. A.
Négy szállás. Sz. P. Jászságban.
Négy száz. Quadringenti. M. A.
Négy századik. Quadringentesimus. M. A.
Négy százszor. Quadringenties. M. A.
Négy szeg. Quadrum, quadratum, tetragonum, tessera, tessella. S. I.
Négy szeges. Quadratus. M. A.
Négy szegíti. Quadrat. M. A.
Négy szegítés. Quadratura. M. A.
Négy szegre csinálja. Conquadrat. M. A.
Négy szegű. Quadrangulus. M. A.
Négy szegű 's hat oldalú szerszám. Tessera, cubus. M. A.
Négy szegű sereg. Agmen quadratum. Bataillon quarrée. S. I.
Négy szegű láb-nyom. Pes quadratus. S. I.
Négy szegű mértt föld. Milliare quadratum. S. I.
Négy szegű öl. Orgia quadrata. S. I.
Négy szegű süveg. Pileus quadratus. Szent Ignácz' süvege. S. I.
Négy szegű szer. Cubus, astragalus, tessera. S. I.
Négy szegűség. Quadratura. Sz. D.
Négy szem köztt. Solus unico praesente. S. I.
NÉGYE. Eorum quatuor.
Négyével veszik a' tojást. Quatuor ova venduntur v. c. grosso.
NEGYED. Quartarius. M. A.
Negyed. F. Nyitra Vben.
Negyed évi. Ab hinc quarto anno natus, factus, procreatus. S. I. Quadriennis.
Negyed fél. Sesqui tertius. S. I.
Negyed íz. Quartus gradus consangvinitatis. S. I.
Negyed ízi. In quarto gradu consangvinitatis existens. S. I.
Negyed magával. Unus cum tribus sociis.
Negyed rész. Quadrans. M. A.
Negyed részes. Quadrantalis. M. A.

* Első negyed (a' holdban). Quarta crescens. NC. p. 441. Primus quadrans.
Utólsó negyed. Quarta decrescens. NC. p. 441. Ultimus quadrans.
Negyedel, negyedeli. Omnem quartum desumit. Mint tizedeli.
Meg negyedeli. idem.
Negyedelés. Desumtio quartae partis.
Negyedlő. Qui quartam partem desumit v. quo quarta pars desumitur v. quadrans astronomicus.
Negyedes. Tetrarcha, quartarius. M. A.
Negyedi. Quartanus. M. A.
Negyedik. Quartus. M. A.
Negyed-szer. Quarto, quartum. M. A.
NÉGYEL, négyeli. Quadrat, quadripartit. S. I. Sz. D.
Föl négyeli. In quatuor partes secat. Sz. D. S. I.
Négyelő. Jugum. Kese-fa, kisa-fa. S. I.
NÉGYEN. Quaterni.
NÉGYES. Quadruplex. M. A.
Négyes arany. Ducatus quadruplus. PP.
Négyes malom. Mola quatuor rotarum.
Négyesbe fogja, veszi, járja lovait.
Négyesek. Quadrigae, quadriga. Négy hámos lovak. S. I.
Négyesít, négyesíti. Quadruplicat. M. A.
Négyesítés. Quadruplicatio. M. A.
Négyesítetött. Quadriplicatus. M. A.
NÉGYET ütött az óra. Quartam sonuit.
NÉGYEZ, négyezi. Quadruplicat. M. A.
Négyezés. Quadruplicatio. M. A.
Négyezet. Quadratura. S. I. Sz. D.
Négyezött. Quadruplicatus. M. A.
NÉGYGYÉ. In quatuor partes, quadrifariam.
Négygyé vágja. Quadrifariam dividit. PP.
NÉGYRE. Ad quatuor, quadrifariam v. ad quartam.
Négyre jár az óra. Horologium properat ad quartam.
Négyre osztja. Quadripartitur. M. A.
Négyre osztatott. Quadripartitus. M. A.
NÉGYSÉG. Quaternitas. S. I.
NÉGYSZER. Quater. M. A.
Négyszeres. Quadruplex, quadruplus. Vrancsics.
Négyszerez, négyszerezi. Quadruplicat.
Négyszerte. Quadruplo. S. I.
NEGYVEN. Quadraginta. M. A.
Negyven. Telek Pest Vben.
Negyven esztendős. Quadragenarius.
Negyven napi böjt. Quadraginta dierum jejunium, quadragesimale jejunium.
Negyvened. Quadragesimus v. quadragesima v. quadraginta dierum toleratio propter pestem. Quarantaine. S. I.
Negyvened-ház. Domus contumaciae. S. I.
Negyvened-tartás. Quadraginta dierum toleratio. S. I.
Negyvenedik. Quadragesimus. M. A.
Negyvenen. Quater deni. S. I.
Negyvenes. Quadragenarius. M. A. CM.
Negyvenes hordó. Culeus, dolium culeare. PP.
Negyvenszer. Quadragies. M. A.

NÉL.

NÉL. Suffixum, significans: Apud, penes; ponitur post vocales acutas ut: Péternél etc.

NÉLKÜL. Sine, absque, praeter, nominibus a tergo affixum. M. A.
Nélküle, nélküled, nélkülem. Sine illo, sine te, sine me. S. I.

NÉM.

NÉM.
NÉMA. Mutus. M. A. Némának annya sem érti szavát. Multas amicitias silentium diremit. M. A.
Néma. E. F. Belső Szolnok Vben. Sz. P. Kolos Vben. Csárda Zemplin Vben.
Néma. Capsula fictilis. Pénz-tartó. PP.
Néma állat. Animal mutum. Sz. D.
Néma Barátok. Camaldulenses. S. I.
Néma bün. Peccatum Sodomiticum. Pázm. Pred. p. 376. Csuzi, Síp-szó. p. 596.
Néma mesterek. Libri didactici doctrinales. Néma mesterektől sokat lehet tanolni. km.
Néma vétkek. Peccata contra naturam. Pázm. Kal. p. 70. 552.
* Csák-néma. Sz. P. Győr Vben.
Kis néma. Sz. P. ugyan ott.
Kolos-néma. F. Komárom Vben.
Öreg néma. Sz. P. Győr Vben.
Süket-néma. Surdo mutus.
Némán. Mute. S. I.
Némán született. Mutus a nativitate.
Némaság. Infantia. Ἀλαλια. M. A.
NÉMÍT, némítja. Mutefacit. S. I.
El némítja. Facit mutescere.
Föl némítja. Csuzi, Síp-szó. p. 109.
Meg némítja. Facit obmutescere. Pázm. Pred. p. 421.
NÉMUL. Mutescit, mutet. M. A.
El némul. Obmutescit. S. I.
Meg némul. Mutescit, obmutescit. M. A.
Némulás. Obmutescentia. M. A.

NÉMET.

NÉMET. Germanus, teuton, alemannus. M. A. Gyermekre verebet, ven emberre ifjú menyecskét, németre bort nem jó bizni. km.
Német árpa. Meztelen árpa. Hordeum zeocriton, zeopyrum. S. I.
Német béka, német rák. Rana escaria. S. I.
Német birodalom. Imperium Germanicum.
Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Német falu. FF. Szala Vben.
Német' falva. FF. Sáros Vben.
Német forint. Florenus Rhenensis. Epist. Széch. T. 2. p. 308.
Német gyömbér. Aron, arum. Borju-lábfű. Csapó, p. 40.
Német hagyma. Porrum sectile, tonsile. S. I.
Német ing. Indusium brachiis adstrictis.
Német-magyar. Germano-hungarus, v. Germanico-hungaricus.
Német Mester. Magister ordinis Theutonici. S. I.
Német murok. Sium sisarum. S. I.
Német nyelv. Lingua germanica.
Német ország. Germania, Alemania. M. A.
Német országi. Germanicus. M. A.
Német paréj. Atriplex hortensis. S. I.
Német szabó. Sartor germanicus.
Német szövetség. Foedus germanicum, Germania confoederata.
Német szűcs. Pellio germanicus.
Német tót. Vindus. S. I.
Német tőr. Pugio. Degen. S. I.
Német újvár. MV. Vas Vben.
Német varga. Sutor germanicus.
* Alsó Német ország. Germania inferior. Faludi, T. É. p. 203.
Föl Német. F. Heves Vben.
Magyar-német. Hungaro-germanus v. Hungaro-germanicus, v. qui utramque linguam callet.
Merő-német. Qui praeter linguam germanicam nullam aliam linguam callet. L. Vindiciae Jos. Erdélyi p. 41.
NÉMETES. Germanicum morem redolens. Német erkölcsű, ruházatú, szabású, szokású. S. I.
Németesedik. Induit morem germanicum. El németesedik. Mutatur in germanum. Meg németesedik. idem.
NÉMETEZ. Germanizat. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 170.
NÉMETEZI. In germanicum convertit, germanice interpretatur.
Meg németezi. idem. Mint: meg magyarázza.
NÉMETI. Teutonicus, germanicus. M. A.
Németi. t. h. n.
NÉMETSÉG. Natio vel dictio germanica, germanismus. Faludi T. É. p. 151. Epist. Széch. T. 2. p. 272.
Németség. Districtus C. Castriferrei a germanis inhabitatus, sicut Tótság, Őrség.
NÉMETÜL. Germanice.
Németül ír, olvas, beszél, tanul, tanít 's a' t.

NÉNE.

NÉNE. Soror major natu. M. A.
Néne. Sz. P. Heves Vben.
NÉNÉD. Soror tua major natu.
Nénédhez, hugodhoz tartozó. Sororius. M. A.
NÉNÉK' fiai. Sobrini. M. A.
NÉNÉM. Soror mea natu major.
Néném-aszszony. Domina mea soror.
Aszszony-néném. idem.
NÉNNYE. Ejus soror natu major.

NÉNY.

NÉNY. E. F. fölső Fejér Vben.
NÉNYE (Házas, Luka). FF. Hont Vben.

NÉP.

NÉP. Populus, plebs. M. A.
Nép' alja. Plebs infima. S. I.
Nép-fő. Consul. S. I.
Nép-győző. Nicolaus. M. A. L.
Nép-gyülölő. Populi felicitatis invidens. S. I.
Nép' kedve. Aura popularis. S. I.
Nép-kedvelő. Poplicola, vir popularis, populi potentiae amicus. S. I.
Nép' kedvét keresö. Captator aurae popularis. S. I.
Nép-nagy. Tribunus plebis.
Nép-nagyi hatalom. Tribunicia potestas.

Nép-nagyi hatalommal. Tribunicia potestate.
Nép' söpreje, nép' szemete. Faex populi, sentina plebis. S. I.
Nép' száma. Summa incolarum, numerus populi. S. I.
Nép' számba vétele. Conscriptio populi.
Nép' színe. Flos populi. Pázm. Kal. p. 972.
Nép' tetszése. Plebiscitum, populiscitum. S. I.
Nép-uralkodás, nép-országlás. Democratia. S. I.
Nép-üldözö. Saevus insectator plebis. S. I.
* Adózó nép. Contribuens plebs. S. K.
Apát-nép. Populus abbatialis, subditi abbatiales. item Jáknak egy utszája, mellyben az Apátnak jobbágyai laknak, valamint a' másik utsza, mellyben nemesek laknak, nemes nép.
Fegyveres nép. Militia. Faludi, T. É. p. 176.
Fejér nép. Foeminae. Faludi, T. É. p. 65.
Fó-nép. Primates, summates: S. K.
Gyalog nép. Peditatus. S. K.
Gyülevész nép. Fex hominum congregata. S. K.
Hadi nép. Milites. Faludi, T. É. p. 87.
Házi nép. Domestici, familia. S. K.
Köz-nép. Plebs.
Nemes nép. F. Szala Vben. Utsza' neve Jákon.
Nőstény nép. Foeminae. Faludi, N. A. p. 11.
Szép nép. Venustum muliebre genus. S. K.
Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.
Udvari nép. Aulici. S. K.
Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala Vben.

NÉPE. Ejus populus, plebs.
Föld' népe. Populus terrae.
Győr' népe. Sz. P. Somogy Vben.

NÉPES. Populosus. M. A.
Népes város. Urbs frequens.

Népesedik. Populo augetur, impopulatur. S. I.
Meg népesedik. Repletur populo.

Népesedés. Impopulatio.

Népesít, népesíti. Populo auget, impopulat. S. I.
Meg népesíti. idem.

Népesül. Populosus redditur.
El népesül. Valde impopulatur.
Meg népesül. Frequentiam populi accipit.

NÉPI. Popularis. M. A.
Népi énekek. Cantus populares.

NÉPSÉG. Populus, plebs. S. I. Populositas, complexus populi. Zvonarics 1. R. p. 19.
Egy ügyű népség. Simplex populus. Tasi Gáspár. p. 3.
Halgató népség. Auditores. Zvonarics. 1. R. p. 874.

NÉPTELEN. Desertus, desolatus. S. I. Carens populo.

Néptelenit, néptelenîti. Depopulatur.

Néptelenség. Defectus populi.

NÉPÜ.
Sok népű. Populo frequens, abundans. Zvonarics, M. Postil. 1. R. p. 86.

NÉRCZ.

NÉRCZ. Martes foenaria. PP.

NÉV.

NÉV. Nomen. M. A.
Név-adás. Denominatio, inditio nominis.
Név-csere. Mutatio nominis. S. I. Metonymia.
Név-lajstrom. Nomenclatura.
Név' mássa. Pronomen. S. I.
Név-nap. Dies onomasticus.
Név nélkül. Sine nomine.
Név-rokon. Homonymus, cognatus nomine. S. I.
Név-számláló. Nomenclator. CM.
Név szerint. De nomine, nominatim.
Név-vonás. Monogramma. mint Keresztvonás.
* Aszszony-név. Nomen proprium foeminae.
Aszszonyi név. idem.
Czódor-név. Cognomen.
Csúf-név. Nomen illusorium, ridiculum.
Elö-név. Praenomen.
Férjfi-név. Nomen proprium virorum.
Fő-név. Nomen substantivum.
Hazug név. Mendacii ignominia. Pázm. Pred. p. 1117.
Hír-név. Celebritas, claritas nominis, gloriæ. S. K.
Igazi név. Nomen genuinum.
Jámbor név. Probi viri nomen. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Jó név. — Vedd jó neven. Aequi, bonique consulas.
Kereszt-név. Nomen baptismale. S. K.
Költött név. Nomen fictum.
Köz-név. Nomen appellativum.
Mester-név, Mester-nevek. Termini technici.
Nagy név. Nomen magni. Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.
Panasz-név. Exprobrantis nomen. Hogy az Isten panasz-néven ne vegye.
Ragzatlan név. Nomen in statu absoluto, nomen, cui nullum adhuc suffixum additum est. Rideg név.
Ragzatos név. Nomen in statu constructo, nomen suffixatum.
Ösz-név: öszve tett név, jármos név. Nomen compositum.
Szép név. Nomen pulchre sonans. A' katonának szép a' neve, eb az élete. km.
Társ-név. Nomen adjectivum. Rájnis.
Tulajdon név. Nomen proprium.
Vett név. Agnomen. S. K.
Vezeték-név. Cognomen. S. K.

NEVE. Ejus nomen. Serény tanítónak kemény a' neve. km.
Neve' napja. Dies ejus onomasticus.
Neve-vesztett. Qui nomen suum reticet, v. non audet profiteri. S. I.

Nevében. In ejus nomine.
Isten' nevében. Gratis. Nem sokat ád Isten' nevében. Parum dat gratis.
Király' nevében. Ad mandatum regis.

Nevén szólítja. Nomine appellat.
Nevét se tudja. Summopere stupidus.
Holtt nevét hordozták. Fama ferebat eum mortuum.
Vesztett nevét költötték. Perditum eum annunciarunt.

Nevével egygyütt járó. Vir nominis sui, dignus suo nomine. S. I.

NÉVED. F. Bars Vben.

NEVEDÉKENY. Adolescens succrescens. Pázm. Pred. p. 793.
Nevedékenység. Succrescentia, adolescentia. Pázm. Pred. p. 194.

NEVEKEDik. Procrescit, crescit, augescit. M. A.
Nevekedik ismét. Recrescit. M. A.
Föl nevekedik. Adolescit, excrescit. M.A.
Ki nevekedik. Enascitur. M. A.
Meg nevekedik. Excrescit.

Nevekedés. Crementum, incrementum. M.A.

Nevekedő. Crescens, succrescens. M. A.
Nevekedten nevekedik. Jugiter crescit. VM. p. 83.

NEVEL, neveli. Nutrit, facit crescere, auget. M. A. Kígyót nevel kebelében. km.
Föl neveli. Educat, enutrit. M. A.
Ki neveli. Facit excrescere. M. A.
Meg neveli. Enutrit.

Neveletlen. Ineducatus, impuber, nondum educatus. M. A. Pázm. Pred. p. 198.
Föl neveletlen. Ineducatus, nondum educatus. M. A.

Nevelés. Augmentatio, item educatio. M.A.
A' gyermek-nevelés dolgot ád. km.
Föl nevelés. Educatio. M. A.

Nevelkedik. L. Nevekedik. S. I. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.

Nevelkeszik. Nutritur, educatur. Zvonarics, 1. R. p. 767.

Nevelő. Educator v. nutritor, nutritius. S. I.
Nevelő atya. Pater nutritius. S. I.
Nevelő ház. Alumneum, domus educationi juvenum destinata. S. I.
Nevelő hely. Seminarium, plantarium. S. I.
* Gyermek-nevelő. Nutrix. S. K.
Haj-nevelő. Cuscuta europea. S. K.
Házi nevelő. Domesticus educator. S. K.

Nevelten neveli. Diligenter, magna cura educat. Pázm. Pred. p. 1222.

NEVENDÉK. Novellus, succrescens. M.A.
Nevendék-pap. Alumnus ecclesiae, juvenis clericus. S. K. Kis pap.
Nevendék-tyúk. Pullastra. S. I.
Nevendék-veszszö. Surculus. Faludi. B. E. p. 11.

Nevendékeny. Novellus, succrescens. M.A.
Nevendékeny új. Digitus annularis medius. M. A.

NEVENKÉNT. Nominatim. M. A.
Nevenként szóllítja. Nominatim appellat. PP.

NEVES. Nominatus, famosus.
Hires neves. Celebris, celebratus. VM. p. 1. 200.

NEVET ád neki. Denominat. M. A.
Nevet szerez magának. Celebre nomen sibi procurat.

NEVETLEN. Anonymus, carens nomine. M. A.

Nevetlen' falva. F. Ugocsa Vben.
Nevetlen új. Annularis digitus. M. A.
NEVEZ, nevezi. Nominat, nuncupat, vocat. M. A.
El nevezi. Denominat. M. A.
Ki nevezi. idem.
Meg nevezi. idem. M. A.
Nevezdegel, nevezdegeli. Nominat. M. A.
Nevezet. Nomen, titulus, vocabulum. S. I.
Nevezet szerint. Nominatim, signate, electe. PP.
Nevezetes. Celeber, celebris, clarus, insignis, nobilis. M. A.
Nevezetes bölcs. Faludi, E. M. p. 244.
Nevezetesen. Nominatim v. praeprimis. S. I.
Nevezetesség. Claritudo, celebritas. PP.
Nevezetlen. Anonymus, innominatus. M. A.
Nevezés. Nominatio, nuncupatio. M. A.
El nevezés. Denominatio. M. A.
Meg nevezés. idem. M. A.
Nevezésre való. Nuncupatorius. M. A.
Nevezget, nevezgeti. Vocitat. M. A.
Nevező. Nominator. M. A. item Nominativus.
Neveztetik. Nominatur, denominatur. S. I.
Neveztetés. Denominatio. S. I.
Nevezz valakit egygyet. Cedo unum. PP.
NÉVI. Nominalis. M. A.
NÉVTELEN. Anonymus. S. I.
NEVŰ. Nominatus. M. A.
Azon-nevű. Ejusdem nominis. Homonymus.

NÉVOLYA.

NÉVOLYA. R. Nyavalya.
NÉVOLYÁS. R. Nyavalyás. Margit' Élete p. 117.
NÉVOLYASÁGOS. R. Igen nyavalyás. dto. p. 52.

NÉZ.

NÉZ, nézi. Videt, spectat, conspicit, aspicit, contuetur, inspicit. M. A.
A' bagoly is fényre néz. km.
Alá néz. Despicit. M. A.
Által néz. Transpicit.
Által nézi. Perlustrat, translustrat.
Bé néz. Introspicit. M. A.
Bele néz. Inspicit.
El nézi. Perspicit, circumspicit. M. A. item Dissimulat.
Elő néz. Prospicit. M. A.
Félre néz. Ad partem aspicit, detorquet oculum.
Föl néz. Suspicit, sursum spectat. M. A.
Hátra néz. Respicit.
Ki néz. Prospicit. M. A. Ugyan ki néz a' szeméből a' had. Pyrrichen oculis prae se ferens. M. A.
Ki nézi. Pervidet, perspicit.
Környül néz. Circumspicit. M. A.
Körül néz. idem.
Le néz. Despicit. M. A.
Meg nézi. Inspicit, perlustrat. M. A.
Oda néz. Intuetur. Nem oda üt, a' hová néz. km.
Öszve nézi. Ex omni parte lustrat.
Reá néz. Intuetur, obtuetur. M. A.
Szemébe néz. Vultum ei obvertit, audacter cum illo agit.
Viszsza néz. Respectat, retrorsum videt, respicit retrorsum. M. A.
NÉZDEGEL, nézdegeli. Spectat. M. A.
Környül nézdegel. Circumspectat. M. A.
Viszsza nézdegel. Respectat. M. A.
NÉZEGET, nézegeti. Spectat, aspicit. S. I.
Meg nézegeti. Inspectat. M. A.
Nézegetés. Aspectus.
Meg nézegetés. Inspectio. M. A.
NÉZELL, nézelli. Aspectat, inspectat. M. A. Nézéli. Contemplatur. CM.
Meg nézelli. Perspeculatur. M. A.
Nézélés. Contemplatio. CM.
Nézélő. Contemplator. CM.
NÉZÉS. Conspectus, aspectus, speculatio, spectatio, intuitus. M. A.
Alá nézés. Despectus. M. A.
Által nézés. Translustratio.
El nézés. Perspectus, aspectus. M. A.
Ellen-nézés. Obtutus. Biró Márton, Micae p. 152.
Föl nézés. Suspectus. M. A.
Ki nézés. Prospectus. M. A.
Le nézés. Despectus. M. A.
Meg nézés. Inspectio. M. A.
Reá nézés. Obtutus, intuitus. M. A.
NÉZGÉL, nézgéli. Jól meg tekénti. Faludi, N. U. p. 193. T. É. p. 170.
Meg nézgéli. Perspectat. Faludi, N. U. p. 52.
NÉZGELI, nézegeli. idem. Vajda, 3. K. p. 164.
Nézgelödik. Circumspectat. Hallottam Izsákfán 1827. Dec. 22.
NÉZGET, nézgeti. idem ac Nézeget, nézegeti. Faludi, E. M. p. 34.
NÉZHETŐ. Aspectabilis. M. A.
NÉZŐ. Spectator. item Pytho, pythonissa. M. A.
Nézö csö. Tubus opticus, telescopium. S. I.
Nézö hely. Specula, conspicillum. S. I.
Nézö játék. Spectaculum, ludicrum. S. I.
Nézö játék-ház, -hely, -szín. Theatrum. S. I.
Nézö játékos. Comoedus, comoediarum actor, v. Comicus, theatralis. S. I.
Nézö pont. Punctum visus.
Nézö tudós. Pytho, vates, fatidicus. S. I.
* Alá nézö macskának nem kell hinni. km.
Bele nézö. Inspiciens. Pázm. Pred. p. 718.
Csillag-nézö torony. Turris astronomica.
Erre nézö. Huc spectans. Pázm. Kal. p. 584.
Játék-nézö hely. Theatrum.
Ki nézö. Inspector v. Locus, unde prospectus patet.
Leány-nézöben volt. Puellam aspexit matrimonii contrahendi caussa. Sz. D. Nézzd meg elöbb az annyát, 's úgy vedd el a' leányát. km.
Le nézö. Despiciens, deorsum prospectans. M. A.
Meg nézö. Inspector, prospectans. M. A.
Nézöhez megy. Pythonem consulit. PP.
Nézöleg. Spectando v. in spectando, in consideratione. S. I.
NÉZVE. Considerando, respiciendo.
Reá nézve. Respectu illius.
NÉSZSZE (Nézz-sze). Ecce. Faludi, N. U. p. 110. N. A. p. 220.

NI.

NI.

NI. En, ecce.
NINI. Ecce, ecce.

NIHA.

NIHA. Quandoque, interdum. vide NÉHA. M. A.
NIHÁNY. vide Egynihány. M. A.

NIK.

NIK.
NIKLÓS. R. Nicolaus. Miklós.
NIKLA, Mikla. F. Somogy Vben.
NIKOLA. MV. Soprony Vben.
NIKÓ. R. Nicolaus.
Nikó' falva. Sz. P. Bars Vben.

NIKÁPOLY.

NIKÁPOLY. Nicopolis. M. A.

NINCS.

NINCS. Non est. M. A. Nincs, roszszabb egy kenyérnél. km.
Nincs annyi emberség benne. Non habet tantum humanitatis.
Nincs esze. Mente captus. A' kinek esze nincs, nagy marhája nincs. km.
Nincs egészsége. Valetudinarius.
Nincs jó dolga. Non recte agit.
Nincs kedve. Deest ei animus.
Nincs kihez folyamodnunk. Ad quem nos vertamus, non habemus.
Nincs mihez fognunk. Labor nobis deest.
Nincs mit ennünk. Nihil habemus ad comedendum.
Nincs meg. Deest, non exstat, non est. S. I.
Nincs többé. Non existit amplius.
Nincs tudtomra. Non mihi constat.
NINCSEN. Non est. M. A.
Nincsen búza. Deest triticum. PP.
Nincsen orczája. Impudens. PP.
Nincsenség. Non habentia, carentia.
NINCSENEK. Non sunt, non habentur. M. A.
Nincsenek itthon. Non sunt domi.

NIT.

NIT, nitja. Aperit. vide NYIT. M. A.

NO.

NO.

NO. Nunc, jam, nunc jam v. age, agedum v. agite. Tinódi. S. I. Age. M. A.

No hát. Agedum, agesis v. igitur, itaque. S. I.
No hozzá. R. idem. Tinódi.
No még. Age, prome adhuc.
No mit akarsz. Quid ergo vis.
No mi kell. Dic quid velis.
No no. Perbelle, per bene, optime. Jól van jól.
No no majd meg lássuk. Jam videbimus.
NOS (no's). Quid tum.
Nos azután. Quid postea, quidtum. S.I.
NOSZA. Age, age sis. M. A.
Nósza azért. Eja igitur. Faludi N. E. p. 124.
Nosza no. Age, age.
Nosza rajta. Age quod agis, agite.
Nosza utánna. Legite vestigia, instate vestigiis.
Noszít, noszítja. Sollicitat, stimulat, cohortatur. S. I. Sz. D.
Noszogat, noszogatja. idem. Vajda. K. É. 1. K. p. 438.
NÓDÍT, nódítja. Impellit, adhortatur. M. A.
Nóditás. Celeusma. M. A.
NÓDÚL. Stimulatur, impellitur. Vér-szemet kell venni, bátorságra nódulni. Faludi. E. M. p. 198.
NÓGAT (no ogat) nógatja. Adhortatur, impellit. M. A. A' serényt nem kell nógatni. km.
Föl nógatja. Exstimulat, excitat, adurget, animos indit. Zvonarics 1. R. p. 163.
Nógatlan. Non stimulatus. Beniczki p. 164.
Nógatlanúl. Absque ursione. S. I.
Nógatás. Exstimulatio. A' gyakor unszolás, és a' szép nógatás inditja a' gyermeket. km.

NOE.

NOE. t. f. n. Noachus.
Noe' bárkája. Arca Noë.
Noe' galambja. Columba, quam Noë ex arca emisit.
Noe' hollója. Corvus per Noëmum ex arca emissus.

NOHA.

NOHA. Licet, etsi, tametsi, quamquam. M. A.

NOHAJKA.

NOHAJKA. Tatár-korbácsnak a' neme. Lásd Dugonics, Közm. 1. R. p. 26. in nota.

NOSZOLYA.

NOSZOLYA. Sponda, stragulum. M. A.

NOSZPOLYA.

NOSZPOLYA. Mespilus. PP.

NÓ.

NÓTA.

NÓTA. Nota. Egy nótát fúj. km. Eadem chorda oberrat.
Nóta-fuvás. VM. Hit-tartás. p. 90.
Bank-nóta. Scheda bancalis.
Régi nóta. Cantus antiquus. Csak a' régi nótát fujja. km.
Szamár-nóta. Melodia asinina. A' szamár arany-lanton is szamár-nótát peng. km.
NÓTÁJA az éneknek. Melodia. M. A.
Minden éneknek van nótája. km.
NÓTÁL, nótálja. Notat, consignat.
Föl nótálja. Adnotat.
Meg nótálja. Connotat.
NÓTÁRIUS. Libellio, tabellio. PP. Notarius.
Falusi Nótárius. Notarius pagensis.
Fő Nótárius. Supremus Notarius. Főjegyző.

NŐ.

NŐ (név).

NŐ et NÉ. Nupta, uxor. M. A. Femina, femella; postpositum vero: Uxor, nupta. S. I.
NŐS. Maritus, uxoratus. M. A. Pázm. Kal. p. 309.
Nős ember. Conjugatus, maritatus. Pázm. Kal. p. 1053.
Nősség. R. Connubium, conjugium, matrimonium. S. I.
Nősség' ördöge. Turbator pacis conjugalis. S. I.
Nőstény. Femella. M. A.
Nőstény, és him között való külömbség. Sexus. M. A.
Nőstény bárány. Agna. M. A.
Nőstény eb. Canissa, canicula, canis foemina. S. I.
Nőstény nép. Foeminae. Faludi N. A. p. 11.
NŐSZik. Uxorem ducit. M. A.
Meg nőszik. Connubit. M. A. Pesthi' Meséji p. 88. Pázm. Kal. p. 422.
Nőszés. Concubitus. M. A. Coitus. CM.
Könnyebb a' nőszés, mint a' kétszer főzés. Facilius est uxorem ducere quam intertenere.
Meg nőszés. Connubium. VM. Hit-tartás. p. 90.
Öszve nőszés. idem. Biró Márton, Micae p. 390.
Nőszésre kivánja. Procatur. M. A.
Nőszhetnék. Ducturit, nupturit v. prurit, mulierem desiderat. S. I.
Nőszö. Procus.
Nőszö fű. Satyrion, orchis. Kos-bor. M. A.
Nőszö legény nem kémélli a' költséget. km. Amantium marsupia porri folio vinciuntur. M. A.
Öszve nőszö. Connubens. Biró Márton, Micae p. 390.
Nőszszék meg véle. km. Consumat in morbo. M. A.
Nősztet, nőszteti. Házasitja. Gyöngyösi 1. Dar. p. 203.
Öszve nőszteti: öszve házasitja. Biró Márton, Micae p. 56.
Nősztön. Procando.
Nősztön nőszik. Operi carnali nimium incumbit. S. I.
Nősztön nőszö vén menyecske. Vetula procacissima. Faludi, E. M. p. 46.
Nőszül. Nubit, connubit.
Nőszülő aszszony. Pronuba. CM.
NŐTELEN. Caelebs, innubes, agamus. M. A.
Nőtelen életet él. Caelibem vitam ducit.
Nőtelenen. Sine uxore. S. I.
Nőtelenség. Caelibatus. M. A.
Nőtelenűl. In caelibatu. S. I.

NŐ (ige).

NŐ. Crescit.
Bé nő. Increscit, ingerminatur. M. A.
Hozzá nő. adcrescit. S. I.
Ki nő. Excrescit, enascitur. M. A.
Meg nő. Crescit, concrescit, accrescit. M. A.
Öszve nő. Concrescit. M. A.
Reá nő. Adnascitur. M. A. Pázm. Pred. p. 215.
NŐDÖGEL. Succrescit, accrescit, augescit. M. A.
NŐTET, nőteti. Facit ut crescat. S. I.
NŐTT. Cretus.
Ki nőtt hát. Gibbus. S. I.
Ki nőtt hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.
Meg nőtt. Adultus. M. A.
Meg nőtt ruha. Vestis promissa. Faludi, E. M. p. 243.
Nőttön nő. Celerrime crescit, continuo augetur. S. I.
NÖVED. R. Crescit, augetur, augescit. S. I.
NÖVEDÉK. R. Quidquid crementi capax est, vegetabile, crescens de terra. S. I.
Növedék-fa. R. Arbor succrescens, novella. S. I.
Növedék-fiú. R. Juvenis, adolescens. S. I.
Növedék-leány. R. Adolescens virgo, adolescentula. S. I.
Növedékeny. R. Succrescens, incrementum capiens. S. I. Sz. D.
Növedékenység. R. Crementum, incrementum, crescentia. S. I.
NÖVEL, növeli. R. Alit, nutrit, educat. S. I. Neveli.
Növelkedik. R. Adolescit, succrescit. S. I. Lásd Nevelkedik, Nevekedik.
NÖVESZT, növeszti. Creat, facit ut crescat. S. I. mint Termeszt.
NÖVET. Crementum, augmentum v. germen, surculus. S. I.
Növetény. Vegetabile. Sz. D.
NÖVEVÉNY. Vegetabile, planta, natum de terra. S. I. mint Jövevény.
Növevény-ház. Hibernaculum plantarum. S. I.
NÖVÉS. Cretio. S. I.
NÖVÖTÉNY. Planta. Gyöngyösi 2. Dar. p. 375. „Nő a' növötény-is, ha öntözik jobban."

NU.

NUS.

NUS. Lásd No's.
Nus osztán, pro No 's az után. Quid postea, quid tum. S. I.

NÜ.

NÜNÜKE.

NÜNÜKE. Meloë proscarabaeus. S. I. Földi, Term. Hist. p. 308.

Mutató

(NY-ből.)

NYA.

NYAF, nyafog.
NYAK, nyaka, nyakas, nyakaz, nyakgat, nyakló, nyakon, nyakra, nyakú.
NYAL, nyalakodik, nyalakoszik, nyalakozik, nyalat, nyaláb, nyalánk, nyalás, nyaldogal, nyalint, nyalka, nyalogat, nyaló.
NYANYA.
NYARG, nyargal.
NYASSÁN.
NYAVALY, nyavalya, nyavalyog, nyavalyodik.

NYÁ.

NYÁJ, nyája, nyáján, nyájas, nyájbéli, nyáji.
NYÁL, nyála, nyáladék, nyálas, nyálaz, nyáli, nyálka.
NYÁMM, nyámmal, nyámmog.
NYÁR, nyáral, nyáran, nyáras, nyárat, nyári.
NYÁRS, nyársol, nyárson, nyársra.
NYÁS, nyáskálódik.
NYÁV, nyávog.

NYE.

NYEK, nyekeg, nyekereg, nyekget, nyekken, nyektet.
NYEL (név). Nyele, nyeles, nyeletlen, nyelez, nyelű.
NYEL (ige). Nyeldegel, nyeldek, nyeleget, nyelés, nyelő.
NYELV, nyelve, nyelvel, nyelves, nyelvetlen, nyelvez, nyelvű.
NYER, nyereget, nyerekedik, nyereség, nyerés, nyerhető, nyerő, nyertt.
NYEREG, nyerge, nyergel, nyerges.
NYERÍT, nyerítés, nyerítget, nyeritő.
NYERS, nyersen, nyerses, nyerseség, nyersül.
NYES, nyesdegel, nyesedék, nyeseget, nyesett, nyesés, nyesö.
NYEST.
NYESTE.

NYÉ.

NYÉK, nyéki.
NYÉNY.
NYÉR, nyércz, nyércze.

NYI.

NYI.
NYIF, nyifa, nyifog.
NYIHARÁZ.
NYIK, nyikácsol, nyikgat, nyikkan, nyikog, nyikorog.
NYIM.
NYIR, nyires, nyiri, nyirség.
NYIRET.
NYIRK, nyirkaszkodik, nyirkos.
NYISZÁL.
NYIT, nyitatlan, nyitás, nyitogat, nyitott, nyitó, nyitva.
NYITRA, nyitrai.
NYIV, nyivácskol, nyivákol, nyivás, nyivog.

NYÍ.

NYÍL, nyila, nyilal, nyilas, nyilat, nyilaz.
NYÍLik, nyilatkozik, nyilás, nyildogal, nyilhatatlan, nyiló, nyiltt, nyilva, nyilván.
NYÍR, nyirdegel, nyiredék, nyireget, nyiret, nyiretlen, nyirett, nyirés, nyirö, nyirtt.
NYÍR, nyirbál.

NYO.

NYOM (név). Nyoma, nyomakodik, nyomakozik, nyomdék, nyomdok, nyomos, nyomoz, nyomúl.
NYOM (ige). Nyomadék, nyomás, nyomdos, nyomint, nyomkod, nyommaszt, nyomod, nyomogat, nyomor, nyomott, nyomó, nyomtat, nyomvaszt.
NYOSZOLY, nyoszolya, nyoszolyó.

NYÓ.

NYÓLCZ, nyólczad, nyólczas, nyólczszor, nyólczvan.

NYÖ.

NYÖF, nyöfög.
NYÖG, nyögdécsel, nyögdögel, nyögés, nyögö.
NYÖK, nyökög, nyökörög.
NYÖSZ, nyöszög, nyöszörög.

NYŐ.

NYŐ, nyövés, nyövö.
NYŐL, nyöldögel, nyöleszt, nyölés, nyöltt.
NYŐSTÉNY.
NYŐSZTET.

NYU.

NYUG, nyugalom, nyugat, nyughatatlan, nyugodik, nyugot, nyugoszik, nyugta, nyugtalan, nyugtat, nyugva.
NYURGA.
NYUSZKA.
NYUSZT, nyusztos.
NYUV, nyuvad, nyuvaszt.
NYUZGA.

NYÚ.

NYÚJT, nyújtás, nyújtható, nyújtogat, nyújtott, nyújtó, nyújtva.
NYÚL (ige). Nyúlánk, nyúlás, nyúlik, nyúló, nyúltt.
NYÚL (név). Nyula, nyulacs, nyulas, nyulász, nyúli, nyúllal.
NYÚZ, nyúzás, nyúzott, nyúzó.

NYÜ.

NYÜG, nyügölödik, nyügös, nyügöz.
NYÜST, nyüstös.

NYŰ.

NYŰ, nyühölödik, nyűzsög, nyüved, nyüves, nyüvész.

Summa 69.

NY.

NYA.

NYAF.

NYAF. Sonus canum venaticorum, feras persequentium.
Nyif nyaf. idem.
NYAFOG. Sonum canis venatici edit, item vitiose, et inarticulariter loquitur.
Nyifeg nyafog.
Nyafogó. Vitiose loquens.

NYAK.

NYAK. Cervix, collum. M. A.
Nyak-csiga. Vertebra cervicis, occipitium, occiput. M. A.
Nyak-csigolya. idem. S. I.
Nyak-csomó. Struma. Golyva. S. I.
Nyak' falva. — Nyak' falvára megyek, pofon szállást kérek. km.
Nyak-kaloda. Numella. M. A.
Nyak-káva. idem. S. I. Sz. D.
Nyak-kendő. Collare linteum. S. I.
Nyak-láncz. Torques. Nyakba vető. S. I.
Nyak-lé. Alapa. Nyak-levet kapott. km. Dug. 1. R. p. 19.
Nyak-merevedés. Opisthotonus. Farkas-nyak. PP.
Nyak-piricz. Sámbár ellen. p. 251. „Adj illy nyak-piricset neki."
Nyak-szeg az igában, mellyel az iga a' szekér-rudhoz kapcsoltatik.
Nyak-szegés. Fractio cervicis. Nyakát szegte.
Nyak-szegő, nyak-törő. Capitalis, periculosus. Vajda, 1. K. p. 332.
Nyak-szirt. Occiput, occipitium. M. A.
Nyak-szíj. Millum. Örv, eb-gallér. S. I.
Nyak-szorító. Collum adstringens, ambiens.
Nyak-szorító gyöngyök. Gemmae collares. Faludi, N. A. p. 41.
Nyak-szorító vas. Collaria. M. A.
Nyak-ször. Juba. M. A.
Nyak-tekerő. Íynx torquilla. S. I.
Nyak-toll. Juba alitum. S. I.
Nyak-vágó. Carnifex. M. A.
Nyak-vápa. S. I.
Nyak-vas. Numella. PP.
* Farkas-nyak. Opisthotonus. Nyak-merevedés. PP.
Hegedű-nyak. Jugum fidium. S. K.
Kopott nyak-fű. Asarum. Csapó, p. 130.
Korsó-nyak. Amphorae collum. S. K.
NYAKA. Ejus cervix, collum. Szeretnék az egerek, ha kolompot kötnének a' macska' nyakára. km.
Nyaka szakadjon bele. Vates secum auferat omen.
Nyaka' szakadttában. Magno nisu. Sz. D.
Nyaka-szegett. Cui cervix fracta est. Dug. 2. R. p. 116.
Nyaka' vágása Szent Jánosnak. Decollatio S. Joannis.
Nyaka-vágott. Cui collum est desectum. Pázm. Kal. p. 991.
Nyakába hárámlik, valamint az ebnek a' pázsit. km.
Nyakán hagyja. Relinquit in ejus collo. Sz. D.
Nyakára. Ad ejus collum.
Nyakára fújtja a' kötelet. Propriis armis perit.
Nyakára kötik. Obtrudunt invito aliquid. M. A.
Nyakát el vágja. Decollat. M. A.
Nyakát szegi. Frangit sibi collum.
NYAKADI puszta. — Elég fejér bolhája van a' nyakadi pusztáján. km.
NYAKAS. Cervicosus. M. A. it. Pertinax, pervicax. S. I.
Nyakas körtvély. Pyrum ampullaceum. PP.
Nyakas tök. Cucurbita ampullacea. PP. Cucurbita lagenaria. S. I.
Nyakasan. Pertinaciter.
Nyakaskodik. Perstat, in re aliqua obfirmat se, obstinate operam dat alicui rei. S. I.
Nyakasodik. Fit cervicosus, pervicax. Dug. km. 2. R. p. 115.
Nyakasság. Pervicacia, pertinacia. S. I.
NYAKAZ, nyakazza. Decollat. Pázm. Pred. p. 286.
Le nyakazza. Decollat. S. I.
Meg nyakazza. Cervicem alicujus verberat. M. A.
NYAKBA. In collum, ad collum.
Nyakba vető. Torques. M. A.
Nyakba vető arany-láncz. idem. Vrancsics.
Nyakba vető. Horologium viaticum. PP.
Nyakba vető török kard. Parazonium. PP.
Nyakba vető vas. Numella. NC. p. 357.
Nyakba viselő orvosság. Amuletum. PP.
NYAKGAT, NYAGGAT, nyaggatja. Collo prehenso torquet, adfligit, cruciat.
Nyaggatás. Torsio, cruciatio.
NYAKIG. Collo tenus.
Nyakig van az adósságban. Collo tenus immersus est debitis.
Nyakig értt a' víz. Aqua usque ad collum pertigit.
NYAKKAL szeg, viszszát int. Renuit. M. A.
Nyakkal szegés. Renutus. M. A.
NYAKLALÓ. Nyakot körül érő. Faludi, N. E. p. 119.
Nyaklaló hajtóka. idem.
NYAKLÓ. Ló' nyakára való. S. I. Sz. D.
Nyakló láncz: tartó-láncz. VV. L.
Nyaklózza: nyakló szíjjal, vagy lánczczal hozzá szorítja.
Bé nyaklózza. idem. Sz. D.
NYAKON. In collo.
Nyakon csapás. Alapa. Faludi, T. É. p. 36.
Nyakon függő. Collare muliebre, monile. it. Amuletum. S. I.
Nyakon fogva. Collo prehenso.
Nyakon kötve. Obtorto collo. M. A.
Nyakon ragadták. Comprehensus est.
Nyakon üti, csapja. Colaphisat, dat alapam. S. I.
NYAKRA. Ad collum.
Nyakra före. Praecipitanter. M. A. Pázm. Pred. p. 801.
Nyakra före hányatik. In caput praecipitatur. M. A.
Nyakra före hányja. Disturbat. M. A.
Nyakra före hányás. Praecipitatio, disturbatio. M. A.
Nyakra före veti. Praecipitat. M. A. CM.
Nyakra való. Collare, focale. PP.
Nyakra való kendő. Collare linteum, v. muraenula, muraenulae. PP.
Nyakra valózza. Collare eidem applicat.
Föl nyakra valózták: föl akasztották. Dug. km. 1. R. p. 24.
NYAKÚ. Cervicis.
Gém-nyakú. Longae cervicis.
Hoszszu nyakú körtvély. Sz. D.
Kemény nyakú. Durae cervicis.
Rövid nyakú. Brevi collo.
Száraz nyakú. Tenui collo. Pázm. Kal. p. 277.
Szoros nyakú korsó. Brochus. NC. p. 313.
Vastag nyakú. Crasso collo.

NYAL.

NYAL, nyalja. Lingit, lambit. M. A. A' ki sok mézet nyal, keserűt is fal. km.
Nyalja falja. Basiat, dissvaviatur. S. I.
El nyalja. Delambit. M. A.
Elől nyalja. Praelambit. M. A.
Föl nyalja. Delingit. S. I.
Ki nyalja. Elingit, elambit. M. A.
Környül nyalja. Circumlambit. M. A.
Le nyalja. Delingit, delambit. M. A.

Meg nyalja. Allambit, delambit, delingit. M. A. Vén kecske is meg nyalja a' sót. km.
NYALAKODik. Catillat, helluatur. M. A. item Parasitum agit. Nyalakodik mint az eb. Dug. km. 1. R. p. 51.
Nyalakodás. Catillatio. M. A.
Nyalakodó. Helluo, catillo, popino. M. A.
NYALAKOSZik. Idem. Vajda 2. K. p. 247.
NYALAKOZik. idem.
Nyalakozás. Catillatio. Faludi, N. U. p. 107.
NYALAT, nyalatja. Facit ut lambatur, allicit ad lambendum. A' méz meg nyalatja magát. km.
Föl nyalatja. Curat delambi. Sz. D.
NYALÁB. Fascis, cumulus. M. A. Vrancsics.
Nyaláb-fa. Fascis lignorum. Vajda, 3. K. p. 535.
Nyaláb-vár. Omlott vár Ugocsa Vben.
Nyalábba köti a' szénát. Foenum in manipulum colligit. PP.
Nyalából, nyalábolja. In fascem ligat, colligat, componit, in manipulum colligit. S. I. Sz. D.
Nyaláboltat, nyaláboltatja. Curat in fasces ligari. Sámbár ellen. p. 88.
NYALÁNK. Catillo, gulosus. M. A. Vrancsics.
Nyalánk ok. Beniczki p. 42.
Nyalánk szerek. Cupediae, catillamenta. S. I.
Nyalánkodik. Catillat. PP. Faludi, U. E. 2. R. p. 197.
Nyalánkozik. idem. M. A.
Nyalánkság. Lautitiae, cupediae, lambitiva v. lautitiarum assectatio. Pázm. Pred. p. 39.
Nyalás. Linctus. M. A.
Nyalás falás. Basiatio, dissvaviatio. Zvonarics, Postil. 1. R. p. 40.
NYALDOGAL, nyaldogalja. Saepius lingit, lambit.
NYALINT. Libat, allambit vice una. Sz. D.
Nyalintás. Allambitio.
NYALKA. Helluo, catillo, ardelio. M. A. it. ornatus exquisiti studiosus, trossulus. S. I.
Nyalka. F. Győr Vben.
Nyalka leány apácza, rongyos nadrág nád-pálcza. km.
Nyalka legény. Trossulus. Petit maitre.
Nyalka szarka. km. Dug. 2. R. p. 66.
Nyalkaság. Ornatus exquisiti studium. S. I. Sz. D.
Nyalkán. Hegykén.
NYALOGAT, nyalogatja. Saepius lambit, lingit. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja.
Nyalogatás. Iteratus linctus. item Immodica osculatio.
Nyalogató. Lambens, lambitivus.
Nyalogató orvosság. Ecligma, lambitivum. PP.
NYALÓ. Lingens, lambens.
Nyaló faló. Assentator, adulator. S. I.
Nyaló szer. Ecligma, lambitivum, electuarium. S. I.
Tányér-nyaló, tányér-nyalogató. Parasitus.
Nyalóka. Helluo, catillo, ardelio. M. A.
Nyalós. Lambitivus.
Be nyalós. Parasitus. Sok be nyalóssa vagyon. Hallottam Sághon 1827. Aug. 2.

NYANYA.

NYANYA. Matris nomen ab infantibus tenerius prolatum.
Nyanya. Sz. P. Tolna Vben.

NYARG.

NYARG.
NYARGAL. Equitat, discurrit. M. A.
El nyargal. Abequitat. S. I
Nyargalás. Equitatio, discursatio. M. A.
Nyargalást. Citato equi cursu.
Nyargalász. Concitato equi cursu huc illuc fertur.
Nyargaló. Equitans, discursans.
Nyargaló bér. Invagiationis merces.
Nyargaló hely. Domitura equaria. Reitschule. S. I.
Nyargaló seregek. Discursantes milites. Prágai p. 168.
Nyargalóba bocsátja. Divagari permittit. Pázm. Pred. p. 101.
Nyargalódik, Nyargalódzik. Equitat. Zvonarics, 1. R. p. 11. Faludi, N. E. p. 19. N. A. p. 161. 190.
Nyargalódzó. Equitans, discursitans. Faludi N. E. p. 72.
Nyargalószik. Equitat. Vajda, 3. K. p. 294.

NYASSÁN.

NYASSÁN: pőrén, öltözetlen. Faludi, E. M. p. 84. S. I. Sz. D.

NYAVALY.

NYAVALY.
NYAVALYA. Miseria, aerumna. M. A.
Meg tanít a' nyavalya. km. Necessitas magistra. M. A.
Nyavalya töri. Morbo caduco corripitur.
Nyavalya-törés. Morbus sacer, caducus. S. I.
Nyavalya-törös. Epilepticus.
Nyavalya-vendég. Morbus advena. Faludi, N. E. p. 6.
* Nehéz nyavalya. Morbus caducus. S. K.
Közönséges nyavalya. Morbus v. miseria communis. A' közönséges nyavalyát könnyebb el tűrni. km. Commune naufragium omnibus solatium.
Ragadós nyavalya. Morbus contagiosus. S. K.
Rothasztó nyavalya. Scorbutus. S. K.
Nyavalyád. F. Szala Vben.
Nyavalyás. Miser, aerumnosus, aerumnabilis. M. A.
Nyavalyás' falva. E. F. Hunyad Vben.
Nyavalyáska. Misellus. M. A.
Nyavalyáskodik. Aegrotat. S. I.
Nyavalyásság. Miseria, miserabilitas, calamitas. M. A.
Nyavalyásságos. Calamitosus, miserabilis. M. A.
Nyavalyásúl. Misere, aerumnose. M. A. Eszterházi Tamás p. 140.
NYAVALYG, Nyavalog. Affligitur, angitur, languet, aegrotat. M. A.
Nyavalygás. Afflictio, miseria. M. A.
Nyavalygó. Miserabilis, aerumnosus, languidus.

NYAVALYODik. In calamitatem, in statum aerumnosum redigitur.
El nyavalyodik. idem.
Meg nyavalyodik. idem.
Reá nyavalyodik. Vajda, 3. K. p. 525.
NYAVODik. idem ac Nyavalyodik. Sz. D. S. I.
Egészszen el nyavodott: el nyomorodott. Sz. D.

NYÁ.

NYÁJ.

NYÁJ. Grex. M. A. Egy rühes júh az egész nyájat meg emészti. km.
Nyáj-fő. Caput gregis v. coetus. S. I.
Nyáj-júh. Oviaria. M. A.
Nyáj-őrző. Custos gregis.
Nyáj-vezér. Dux gregis, ductor armenti. S. I.
NYÁJA. Ejus grex.
NYÁJAN. In grege.
Mind-nyájan. Omnes, totus grex.
Nyájankint. Gregatim. M. A.
NYÁJAS. Blandus, comis, facundus, affabilis. M. A. item Honestae consuetudinis studiosus. PP. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.
Nyájas a' tűz: kedves v. sürü. Sz. D.
Nyájas beszéd. Blandiloquentia. M. A.
Nyájas beszédű. Blandiloquus. M. A.
Nyájas koldus. — Meg ne utáld a' nyájas koldust. km.
Nyájasan. Blande, Comiter, affabiliter. M. A.
Nyájasít, nyájasítja. Blandificat. M. A.
Nyájaskodik. Blanditur, comem se praestat. M. A. item Conversatur. Komjáthi.
Nyájaskodás. Blanditus, affabilitas. M. A.
Nyájasodik. Fit blandus, affabilis. Sz. D.
Nyájassa: sürüje. Sz. D. Hozz a' nyájasságból: sürüjéből.
Nyájasság. Blanditus, blandimentum, blanditiae, blandiloquentia, facundia, affabilitas, comitas, festivitas. M. A.
NYÁJBÉLI. Gregalis, gregarius, de grege S. I. Congrex. M. A.
Azon nyájbéli. Congrex. M. A. L.
NYÁJI. Gregarius. M. A.

NYÁL.

NYÁL. Saliva, sputum. M. A.
Nyál-folyás. Fluxus salivae. S. I.
* Béka-nyál. Sperma ranarum. S. K.
Farkas-nyál. Volframum, semimetallum. S. K.
Ökör-nyál. Boum saliva, item Capilli Veneris autumnali tempore in aëre volitantes. S. K.
NYÁLA. Ejus saliva. Foly a' nyála reá de nem kopik szája benne. km.
NYÁLADÉK. Éretlen eszű vásott gyermek. Sz. D.
Nyáladék-bolond. Hallottam 1825. Jun. 24.
NYÁLAS. Salivosus, pituitosus. M. A.

Nyálas fonál. Stamen. M.' A. Mellyet még ki nem mostak. Sz. D.
Nyálas fonalas. Stamineus. M. A.
Nyálas orvoslás. Salivatio. S. I.
Nyálasan. Salivose, fastidiose. S. I.
Nyálasít, nyálasítja. Salivat. S. I.
Nyálaskodik. Putide nugatur. M. A.
Nyálaskodás. Sputatio, futilitas, inepta nugacitas. M. A.
Nyálasodik. Rothadásra indúl. S. I.
Nyálasság. Fastidiosa nugacitas. Faludi, U. E. 3. R. p. 71.
NYÁLAZ, nyálazza. Salivat. M. A.
Meg nyálazza. Saliva imbuit. Ebnek add, ha meg nyálaztad. km.
Öszve nyálazza. Consalivat.
Nyálazás. Salivatio.
Nyálazatlan. Sine salivatione. A' farkas' szájából ritkán esik ki nyálazatlan a' malacz. km.
NYÁLI. Salivarius. M. A.
NYÁLKA. Lentor v. pituita. Schleim. S. I.
Nyálka-féreg. Myxene. S. I.
Nyálkás. Salivosus v. pituitosus, v. lubricus. Schleimicht. S. I.
Nyálkásodik. Fit lubricus, salivosus.

NYÁMM.

NYÁMM.
NYÁMMAL.
Nyimmel nyámmal eszik. Cum fastidio, et lente comedit. KV. p. 294.
NYÁMMOG. Fastidiose edit. Immel ámmal eszik. PP. Evésben kényeskedik, finnyáskodik. S. I.

NYÁR.

NYÁR. Aestas. M. A. Hét tél hét nyár meg próbálja öket. km.
Nyár' dereka. Aestas media, adulta. S. I.
Nyár' egyháza (Alsó, fölsö.) Sz. PP. Pest Vben.
Nyár' eleje. Aestas prima. S. I.
Nyár-fa. Populus, populus alba. M. A.
Nyár-fai. Populius, populneus. M. A.
Nyár-fás hely. Populetum. M. A.
Nyár-fa-sulyok. Fistuca populea. Meszsze vetik a' nyár-fa-sulykot. km. Pázm. Kal. p. 295.
Nyár-fa-pih, v. pelyh. Pappus populi. S. I.
Nyár' kezdete. Aestas prima. PP.
Nyár' közepe, derék-nyár. Media adulta aestas. PP.
Nyár-szeg. F. Szala Vben. Sz. P. Bihar Vben.
Nyár-szó. E. F. Kolos Vben.
Nyár' utólja. Aestas extrema. S. I.
Nyár' vége. Summa, extrema aestas. PP.
NYÁRAD. t. h. n.
Nyáradi tó. E. F. Maros Székében.
NYÁRAL. Aestivat. M. A.
A' hol nyáral, ott teleljen, és a' hol telel, ott nyáraljon. Hallottam Sághon 1823. Máj. 5.
Nyáraló. Aestivans.
Nyaraló hely. Aestivarium.
Nyárló. idem ac Nyaraló. Aestivans.
Nyárló. F. Bihar Vben. E. F. Doboka Vben.
Nyárlott. Quod aestivavit.
Nyárlott bor. Vappa. M. A. Vinum nempe calore aestivo fermentatum, et destructum.
NYÁRAN. In aestate, per aestatem. A' ki nyáran nem gyüjt, télen agg ebül bánkodik. Neque mel, neque opes. M. A.
Télen nyáran könnyen él. Toto anno commode vivit.
NYÁRAS. Habens aestatem. item populeus, v. populetum.
Nyáras patak. E. Major, fölsö Fejér Vben.
Nyáras völgy. Telek Nógrád Vben.
Nyárasd. FF. Posony Vben.
NYÁRAT-szaka. Per aestatem.
NYÁRBAN. Aestate. Nyárban szaggatja a' téli subát. km.
NYÁRI. Aestivus. M. A.
Nyári Sz. P. Tolna Vben.
Nyári bor. Vinum acidum, quod aestate ob calorem magis sapit, ac hyeme.
Nyári ház. Domus aestiva. M. A.
Nyári mulatság. Aestiva recreatio. Sz. D.
Nyári napok. Dies aestivi.
Nyári palota. Palatium aestivum. Sz. D.
Nyári szín. Pergula, solarium. S. I.
Nyári szoba. Conclave aestivum. Sz. D.
Nyári takarodás. Collectio frugum aestivarum. M. A.
NYÁRRA. Ad aestatem.
Jövö nyárra. Ad futuram aestatem.

NYÁRS.

NYÁRS. Veru, obelus. M. A. Nem állja meg szérdék a' nyársat. km.
Nyárs-Apáti. Sz. P. Pest Vben.
Nyárs-Ardó. F. Sáros Vben.
Nyárs-forgatás. Rotatio veru.
Nyárs-forgató. Lixa, veru rotare solitus v. veru automatum. Brader. S. I.
Nyárs-gerely. Vervina, verutum. M. A. Lancea. S. I. Rövid hegyes tör, nyársoló. Sz. D.
Nyárs-lepény. Placenta in veru cocta. S. I.
Nyárs-pöngés. Sonus concusso veru editus. Mint eszén kivül való tombol a' nyárs-pöngésre is. km.
* Fa-nyárs. Veru ligneum.
Vas-nyárs. Veru ferreum.
NYÁRSA. Ejus veru, obelus.
NYÁRSBA vonják. Impalatur. PP.
Nyársba vonás. Impalatio. PP.
NYÁRSOL, nyársolja. Veru suffigit, palo configit. M. A. Palo infigit, impalat. PP.
Föl nyársolja. Impalat, palo figit. PP.
NYÁRSON sültt kalács. Placenta versatilis. PP.
NYÁRSRA vonja a' húst. Carnes inducit in veru, verubus figit. PP.

NYÁS.

NYÁS. Veru. M. A. L. Nyárs.
NYÁSKÁLÓDik a' gyermek az annyán, mikor ölébe kéredzik, v. föl kapaszkodik. Sz. D.

NYÁV.

NYÁV, NYÁU. Macska-szó.
NYÁVOG. Macskáúl szóll. S. I. Sz. D.

NYE.

NYEK.

NYEK.
NYEKEG. Plorat, plangit, gemit. S. I. Gemit inter cruciatus, voce non articulata.
NYEKEREG. Identidem gemit.
NYEKGET, Nyegget, nyeggeti. Torquet, cruciat, vexat, affligit, facit ut gemat. S. I.
Lelkesen meg nyeggette. Sz. D.
NYEKKEN. Sonum gemebundi edit. Ugy földhöz ütötte, szinte nyekkent.
NYEKTET, nyekteti. Resonare facit. Pázm. Kal. p. 735. „Nagy gyülölségesen nyektetik."
Ne nyegtetnéd. Telegdi, Felelet. p. 51.

NYEL (név).

NYEL. Manubrium. M. A.
Nyel-ízű. Sapore petioli. A' Budai piros bor NYEL-ízű. km.
Nyel-szölö. Botrus, racemus. M. A.
* Fejsze-nyel. Manubrium securis.
Kés-nyel. Manubrium cultri. Sz. D.
NYELE. Ejus manubrium. Minden fejszének akad nyele. km.
NYELES. Habens manubrium.
Nyeles háló. Rete pendulum v. sacciforme. Szák-háló. S. I.
NYELET csinál. Manubrium formal. PP.
NYELETLEN. Manubrio destitutus. S. I. Nyeletlen kés. Exarmatus manubrio. PP.
NYELEZ, nyelezi. Manubrio armat. S. I. Meg nyelezi. idem.
NYELLik. Húll, fonnyad. Sz. D.
El nyellett a' szölö: le hullott a' szölö' szeme. Sz. D.
NYELŰ.
Ezüst-nyelű kés. Culter argenteum habens manubrium.
Hoszszú nyelű kapával nem jó kapálni. km. VM. p. 295.
Fa-nyelű bicsak. Cultellus manubrio ligneo.

NYEL (ige).

NYEL, nyeli. Glutit. M. A.
Nyel fal. Vorat. M. A.
Alá nyeli. Deglutit. Pázm. Pred. p. 462.
Bé nyeli. idem. M. A.
El nyeli. idem. M. A. El nyelte a' horgot. Hamum voravit. El nyelte a' víz. Absorpsit eum aqua.
El bé nyeli. Deglutit, devorat. M. A.
Le nyeli. Deglutit.
NYELDEGEL, nyeldegeli. Ligurit, saepius glutit. Faludi, N. E. p. 33.
NYELDEK (Nyeldök. S. I.). Faux, epiglottis. S. I.
Nyeldekel, nyeldekeli. Glutit.
Nyeldeklö. Faux, epiglossis, gurgulio. M. A.
NYELEGET, nyelegeti. Glutit. S. I.
NYELÉS.
Nyelés falás. Voratio. M. A.
NYELŐ. Glutiens.

Nyelő faló. Vorax. M. A.
Nyelő gége. Guttur. S. I.
NYELV. Lingua. M. A. L. itt alább külön.

NYELV.

NYELV. Lingua. M. A. Jobb lábbal, hogy sem nyelvvel meg botlani. km.
Nyelv' békája. Batrachus, ranula linguae. PP.
Nyelv-csap. Glottis, epiglossis, epiglottis. M. A.
Nyelv-ejtés. Dialectus, idiotismus. S. I.
Nyelv-eredés, Nyelv-hasadás. Meg szólamlás. Sz. D.
Nyelv' fulánkja. Calumnia, obtrectatio. S. I.
Nyelv-gyökér. Ancyloglossum. CM.
Nyelv-kötél, melly nyavalya a' gyermekekben szokott esni. M. A.
Nyelv' hegye. Extremitas linguae. Pázm. Kal. p. 129. „Penna orrán, és nyelve hegyin termett, 's nevekedett minden tanítása."
Nyelv-járás. Locutio, loquela. Faludi, U. E. 2. R. p. 124.
Nyelv-könyv. Grammatica. S. I.
Nyelv-mester. Linguae magister. Sprachmeister.
Nyelv-mivelés. Cultura linguae, sermonis politura. S. I.
Nyelv-mivelő. Cultor linguae. S. I.
Nyelv-rontó. Linguae locutor imperitus. S. I.
Nyelv-tanító. Doctor linguae, grammaticus, literator. S. I. Sz. D.
Nyelv-tudás. Scientia linguarum. S. I.
Nyelv-tudó. Callens linguam, v. peritus linguarum. S. I.
Nyelv-tudós. Grammaticus. Sz. D.
Nyelv' tulajdonsága. Dialectus, idioma. M. A.
Nyelv-ütés. Plaga linguae. Pázm. Pred. p. 812.
Nyelv-váltság. Emenda linguae. M. A.
* Anya-nyelv. Materna lingua. S. K.
Csat-nyelv. Lingula fibulae. S. K.
Deák-nyelv. Lingua latina. S. K.
Gonosz nyelv. Malevola lingua. S. K. A' gonosz nyelv bika alá is borjut tehet. km.
Köz-nyelv. Lingua vulgaris. Pázm. Kal. p. 361.
Magyar nyelv. Lingua hungarica.
Mennyei nyelv. Lingua coelestis. Pázm. Pred. p. 308.
Sip-nyelv. Lingula pneumatica. PP.
Született nyelv. Vernacula lingua. S. K.
NYELVE. Ejus lingua. Pörög a' nyelve, mint a' szél-malom. km.
Nyelve-szakadtt nép. Egy ollyan nemzet, melly a' nyelvét el hagyta, el vesztette. S. I. Sz. D.
Nyelve-szegett. Fractae linguae. Faludi, N. A. p. 131.
Nyelvén haltt meg. Loquelam non prius amisit, ac vitam.
Nyelvén van, Nyelvemen van. Nyelvem' hegyén forog. In primoribus labiis haeret mihi.
Nyelvét ki metszi. Elinguat. M. A.
Nyelvét ki nyújtja. Exerit linguam. PP.
NYELVEL, nyelveli. Calumniatur. S. I.
Ne nyelveljen. Non me calumnietur, ne me sua impetat lingua. Hallottam 1827. Dec. 6.
NYELVES. Linguax, loquax. M. A.
Nyelves fű. Uvularia. M. A.
Nyelveskedik. Garrit. M. A.
Nyelveskedés. Loquacitas, garrulitas. M. A.
Nyelveskedő. Linguax. M. A.
Nyelvesség. Loquacitas, garrulitas. M. A.
NYELVET miveli. Linguam excolit, polit. S. I.
Nyelvet mér valakivel. Responsat. Sz. D.
NYELVETLEN. Elinguis. M. A. Vrancsics.
Nyelvetlenség. Inopia vocis, infantia. S. I. Sz. D.
NYELVEZ, nyelvezi. Magyarázza. Dictat. CM.
Nyelvezés. Dictatio. Magyarázat. CM. Beszéd-ejtés. Sz. D.
Nyelvezet. idem. CM.
NYELVÉSZ. Philologus, grammaticus. S. I.
Nyelvészi tudomány. Philologia.
NYELVÜ. Linguae.
Eb-nyelvű. Mordacis linguae. S. K.
Eb-nyelvű fű. Cynoglossum. Csapó, p. 77.
Gonosz nyelvű. Calumniator.
Idegen nyelvű. Barbarus. Káldi, 1. Corinth. 14. 11.
Hét rétű nyelvű. Septemplicis linguae conviciator, maledicus. S. K.
Két nyelvű. Bilinguis. S. K.
Ökör-nyelvű fű. Buglossum. Csapó, p. 204.
Szabad nyelvű. Dicax, procax. S. K.

NYER.

NYER, nyeri. Lucratur, lucrifacit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem veszt. km.
El nyeri. Lucratur, consequitur, obtinet. M. A. Nem nyeri el a' pállyát, a' ki utjában horgot vet. km.
Ki nyeri. Impetrat.
Meg nyeri. Lucrifacit, obtinet, lucratur, impetrat. M. A.
Meg nyeri a' pört. Litem vincit. PP.
Meg nyeri egészen a' játékot. Tota lusione vincit. PP.
Viszsza nyeri. Recuperat, recipit, reluctatur. M. A.
NYEREGET. Identidem lucratur.
El nyeregeti. Sensim ablucratur.
NYEREKEDik. Quaerit, negotiatur, cupit lucrum, lucro studet. S. I.
Nyerekedés. Negotiatio, lucri studium, v. foeneratio. S. I.
Nyerekedő. Lucripeta v. foenerator. S. I.
NYERESÉG. Lucrum. M. A. Vitézséggel jár a' nyereség. km.
Nyeresége. Ejus lucrum. Egynek nyeresége, másnak vesztesége. km.
Nyereséges. Lucrosus, quaestuosus. M. A. L.
Nyereségre vásárló kalmár. Institor. PP.
NYERET. Lucrum.
Nyeretes. Victor, lucrans, item lucrosus. M. A.
NYERÉS. Lucratio. S. I.
Meg nyerés. Impetratio. M. A.
NYERHETŐ. Lucrabilis.
Meg nyerhető. Impetrabilis. M. A.
NYERŐ. Lucrans. M. A.
NYERTT. Lucrifactus. M. A.
Nyertt préda. Manubiae, spolia. M. A.
Nyerttes, nyertes. Victor, lucrans, evincens. M. A. Hol az érzékenység nyertes, vesztes a' nyugodalom. km.
Nyertes fél. Pars triumphans. Tiszti Szótár p. 57.
Nyertesen. Victoriose, lucrose. M. A.
Nyertesség. Victoria, evictio. M. A.

NYERG.

NYERG, NYEREG. Ephippium. M. A. A' röst ökör is nyerget kíván. Opta ephippia bos, piger optat asellus arare.
Nyereg' alja. Ephippii stragulum. Csótár. S. I.
Nyereg-gyártó. Ephippiarius. M. A.
Nyereg' kápája. Ephippii capitium. Faludi, T. É. p. 22.
Nyereg-párna. Pulvinar ephippii.
Nyereg-párnát meg tölteni. Tomento inducere. PP. p. 242.
Nyereg-táska. Ascopera, hippopera. M. A.
* Bársony-nyereg szamárra, arany-perecz disznóra. km.
Kazul-nyereg. Ephippium persicum. Faludi, T. É. p. 19.
Két nyerget ülni egy seggel nehéz. km. Duabus sedere sellis. M. A.
Öszvér-nyereg. Clitella. NC. p. 421.
Szamár-nyereg. idem. NC. p. 421.
NYERGE. Ejus ephippium.
NYERGEL, nyergeli. Equum strato inducit, instruit. PP. Tehenet nyergelsz. km.
Föl nyergeli. idem.
Le nyergeli. Demit equo ephippium.
Meg nyergeli. Sternit ephippio apposito. M. A.
NYERGES. Ephippiarius, ephippiatus, stratarius. M. A.
Nyerges ló. Equus sellarius, ephippiarius. PP. CM.
Nyerges új falu. F. Esztergom Vben.

NYERÍT.

NYERÍT. Hinnit. M. A.
Meg nyeríti. Adhinnit. M. A.
Reá nyerít. idem. M. A.
NYERÍTÉS. Hinnitus. M. A.
NYERÍTGET. Hinnitat. S. I.
NYERÍTŐ. Hinniens. M. A.
Nyerítő kánya. Cenchris. M. A.

NYERS.

NYERS. Crudus. M. A. Incoctus v. alacer, vegetus, vividus, v. rudis, incultus, v. infectus, non elaboratus. S. I. A' száraz fa mellett a' nyers is el ég. km.
Nyers bor. Vinum non dilutum aqua.
Nyers bőr. Cutis v. corium crudum. S. I.
Nyers ember. Homo recens, non emollitus, vivaciter et audacter loquens.
Nyers erő. Vigor. M. A. CM.

Nyers fa. Lignum recens, vegetans, virens. Nehéz a' nyers fának száradttát várni. km.
Nyers füge. Grossus. PP.
Nyers gyapju. Lana infecta, succida. PP.
Nyers hús. Caro cruda.
Nyers idö. Tempus recens, subfrigidum. Faludi. E. M. p. 244.
Nyers selyem. Sericum infectum, non elaboratum. S. I.
Nyers vászon. Tela apricatione nondum candefacta. S. I.
Nyers vér. Sangvis recens, nondum coagulatus.
Nyers zöld. Viridis. PP.
NYERSEN. Crude v. missis ambagibus, absque circuitione. S. I.
Nyersen szóll. Vivide loquitur, absque ambagibus. Sz. D.
NYERSES. Suberudus. CM.
NYERSESÉG. Cruditas, viror, vigor. M. A.
NYERSSÉG. idem.
Emésztetlen nyersség. Cruditas indigesta. Pázm. Pred. p. 837.
NYERSÜL. Crudescit. M. A.
Meg nyersül. Recrudescit, virorem, vigorem recipit. Ha a' fa el szárad, nem nyersül az meg. km.

NYES.

NYES, nyesi. Frondat, truncat, caedit, amputat. M. A.
El nyesi. Amputat. M. A.
Ki nyesi. Extruncat.
Le nyesi. Detruncat. M. A. Interlucat. CM.
Le nyesi a' fát. Detruncat arborem. PP.
Meg nyesi. Deputat, opputat, defrondat. M. A.
Szüntelen azt nyesi. Semper idem repetit, oggerit. Sz. D.
NYESDEGEL, nyesdegeli. Frondat, truncat. S. I. Sz. D. Saepius amputat.
NYESEDÉK. Sarmentum, resex.
NYESEGET, nyesegeti. Saepius amputat.
NYESETT. Truncus, putatus. M. A.
NYESÉS. Frondatio, putatio, caesura. M. A.
Le nyesés. Detruncatio. M. A.
Meg nyesés. Defrondatio. M. A.
NYESÖ. Frondator, putator. M. A.
Nyesölék. Sarmentum. Sz. D.

NYEST.

NYEST. Mustella martes. S. I.

NYESTE.

NYESTE. t. a. n. Anastasia.

NYÉ.

NYÉK.

NYÉK. t. h. n. Bihar, Borsod, Fejér, Hont, Posony, Soprony, és Tolna Vkben.
NYÉKI csárda. Csárda Bihar Vben.

NYÉNY.

NYÉNY. E. F. Fölsö Fejér Vben.

NYÉR.

NYÉR. F. Bars Vben.
NYÉRCZ. Lutra minor, mustella luteola. Földi, Term. Hist. p. 104. VV. L.
Nyércz-bör. Pellis martis. PP. Pellis mustellae luteolae.
NYÉRCZE. E. F. Kolos Vben.

NYI.

NYI.

NYI. Suffixum quantitatem indicans, ut:
Annyi (Az nyi, a'nyi, annyi). Tantus.
Arasznyi. Spithamalis.
Ezernyi. Millies tantum.
Lábnyi. Pedalis, ad pedem longus.
Maroknyi. In quantitate pugilli.
Mennyi (mi ennyi). Quantus.
Ölnyi. Longus ad orgiam.
Újnyi. Longitudine digiti. 's a' t.

NYIF.

NYIF.
Nyif-nyaf. Igy szokták a' vadászok a' kopók' csehelését a' köz-beszédben elö adni: Hát egyszer hallyuk meszsziről: nyif nyaf, nyif nyaf. S. I.
NYIFA. Qui vitiose, et quasi per dentes, aut nares loquitur.
NYIFOG. A' vad után csehel. S. I. vel Vitiose loquitur.
Nyifog nyafog. idem.

NYIHARÁZ.

NYIHARÁZ. Cachinnatur. Nagy kaczagással nevetkezik. S. I.

NYIK.

NYIK.
NYIKÁCSOL. Vagit, vagitat.
Nyikácsolás. Vagitus.
Nyikácsoló. Vagiens. Ismértem, mikor még kis nyikácsoló gyermek volt. Ex usu plebis.
NYIKGAT, nyiggatja. Cogit ad vagiendum. Ne nyiggasd a' gyermeket. Sz. D.
NYIKKAN. In vagitum erumpit. Faludi N. E. p. 212. N. A. p. 188. 224.
NYIKOG. Vagit, gemit. S. I.
Nyikogás. Gannitus. NC. p. 231.
Nyikogtatja. Cogit ad vagitum. Sz. D.
NYIKOROG. Gannit, grunnit. M. A. Stridet. S. I. Nyikorog, mint a' kukoricza-malom. km. Dug. 1. R. p. 206.
Nyikorgás. Gannitus, grunnitus. M. A.

NYIM.

NYIM. F. Somogy Vben.

NYIR.

NYIR. Betula. M. A.
Nyir. Sz. P. Somogy Vben.
Nyir-adony. F. Szabolcs Vben.
Nyir-bátor. MV. Szabolcs Vben.
Nyir-domb. Sz. P. Vas Vben.
Nyír' egyháza. F. Bereg Vben.
Nyir-fa. Betula. M. A.
Nyir-fai. Betulaceus. M. A.
Nyir-fajd, Nyir-tyúk. Tetrao tetrix, tetrao minor. S. I.
Nyir-fa-kisaszszony. Virgae betulaceae. Gyermeknek leg jobb feleség a' nyirfa-kisaszszony. Rájnis.
Nyir-fa-víz. Aqua betulacea.
Nyir-köz. Tractus Hungariae. Nic. Oláh Hung. p. 71.
Nyir-lak. Sz. P. Szala Vben.
Nyir-medgyes. F. Szatmár Vben.
Nyir-mezö. E. FF. Alsó Fejér, és Hunyad Vkben.
Nyir-pózna. Pertica betulacea. Faludi, N. U. p. 103.
Nyir-póznával póználja fejét. km. Limen senectae. M. A.
Nyir-vasvári. F. Szatmár Vben.
Nyir-virics. Virus betulae, succus betulinus, aqua martia. S. I. Sz. D.
NYIRES. Betulaceus, betulinus v. Betuletum. S. I.
Nyires. F. Belsö Szolnok Vben.
Nyires' falva. F. Bereg Vben. E. F. Hunyad Vben.
NYIRI. Betulaceus. M. A.
Nyiri. F. Abaúj Vben.
NYIRSÉG. Betuletum. it. Regio in Ungaria. M. A. Mocsáros hely Szabolcs Vben.

NYIRET.

NYIRET. A' lórúl mondatik, midön kergettetik, és hangot ád.

NYIRK.

NYIRK, NYIROK. Humor, liquor, succus v. aqua betulacea. S. I. A' nyirok meg senyvesztette. Sz. D.
Nyirok-fa. R. Betula alba. S. I.
NYIRKASZKODik. Adhaerescit.
Belé nyirkaszkodott: belé kapaszkodott.
Hajába nyirkaszkodott. In capillos alterius involavit.
NYIRKOS. Humidus, madidus. S. I.
Nyirkos az idö. Tempus est humidum. Sz. D.
Nyirkosítja. Humectat, madefacit. S. I.
Nyirkosodik. Humescit, madescit. S. I. Sz. D.
Nyirkosúl. idem. S. I.

NYISZÁL.

NYISZÁL, nyiszálja. Mintegy nyúzva, csiszolva, vagdalja, metszi, szegdeli. Sz. D. RISZÁL, riszálja.

NYIT.

NYIT, nyitja. Aperit. M. A.
Bé nyitja az ajtót. Aperit portam, quae intro aperitur.
Föl nyitja. Aperit. M. A.
Ki nyitja. Extrorsum aperit.

Meg nyitja. Aperit, reserat, recludit. M. A. Nem minden kulcs nyit meg minden ajtót. km.
Reá nyitja az ajtót. Aperta porta eum manifestat, detegit.
NYITATLAN. Inapertus. M. A.
NYITÁS. Apertio. M. A.
Föl nyitás. idem. M. A.
Meg nyitás. Apertio, apertura. M. A.
Szőlő-nyitás. Prima fossio in vineis, qua terra a vitibus removetur, fossione altera reducenda.
Út-nyitás. Patefactio viae. L. Instructio Princ. Bethlen 1620. 9-a May.
NYITOGAT, nyitogatja. Aperit. S. I. Saepius aperit.
NYITOTT, Nyittatott. Apertus. M. A.
Nyitott mellyű. Aperti pectoris.
NYITÓ. Aperiens.
Nyitó vas. Uncinus ad aperiendas cistas. PP.
Nyitódik. Aperitur, patefit. S. I.
NYITVA. Aperte, item apertus. M. A.
Nyitva az ajtó, akár föl, 's akár alá. km. Corcyra libera. Caces ubi libet. M. A.
Nyitva van. Patet, patescit.
Nyitva való. Patens, apertus. M. A.

NYITRA.

NYITRA. Folyó víz Nyitra, Komárom, és Bars Vkben.
Nyitra-Apáti. F. Nyitra Vben.
Nyitra-szeg. F. Bars Vben.
Nyitra Vármegye. Comitatus Nitriensis.
NYITRAI. Nitriensis.

NYIV.

NYIV. Vagit. M. A. CM.
Nyivnak a' kutya-, v. macska-kölykek is. Sz. D.
NYIVÁCSKOL. Vagitat. M. A.
NYIVÁKOL. idem. Sz. D.
Nyivákoló. Vagiens, vagitans.
Nyivákoló kisded. Parvulus vagiens. Káldi, Exod 2. 6.
NYIVÁS. Vagitus. M. A.
NYIVOG. Vagit. S. I.
Nyivogás. Vagitus.

NYÍ.

NYÍL.

NYÍL. Sagitta, telum, jaculum, item Sors. M. A. Olly sebes, mint a' nyíl. km.
Nyíl-aj, mellybe az ideg jár. Crena sagittae. M. A. Einschnitt in die Pfeile. S. I.
Nyíl' hegye. Aculeus sagittae, spiculum. S. I.
Nyíl-hordozó. Sagittifer. M. A.
Nyíl-káva. Arcus. Kéz-ij. S. I.
Nyíl-lövés. Sagittae emissio. S. I.
Nyíl-lövő. Sagittarius. S. I.
Nyíl-tok. Pharetra, corytus v. urna, sitella. S. I.
Nyíl' tolla. Ala sagittae. S. I.
Nyíl' vasa. Spiculum. M. A.
Nyíl-vetés. Sortitio. M. A.
Nyíl-vonás. idem. M. A.
NYILA. Ejus sagitta.
Isten' nyila. Fulmen.
NYILAL, nyilalja. Sagitta petit.
Nyilalás. Pleuritis, laterum dolor. M. A.
NYILAS. Sagittarius. M. A. item Arcitenens in Zodiaco. S. I.
Nyilas. R. Pars rata, pars sorte obtenta. S. I.
Nyilas. Sz. P. Borsod Vben.
NYILAT lő. Sagittat. M. A.
Nyilat tompit, a' ki serpenyőt lövöldöz. km.
Nyilat vet. Sortitur, sortem jacit. M.A.
NYILAZ, nyilazza. Sagittat v. sortitur, v. clavo laedit. S. I.
Meg nyilazza a' lovat. Equum solea configit. PP.
Nyilazás. Morbus hominum et pecorum. S. I.
Nyilazott. Sagitta v. clavo pertusus.
Nyilazott ló. Equus clavo subpactae soleae laesus. PP.
Meg nyilazott ló. Equus a solea confixus. PP.

NYÍLik.

NYÍLik. Patescit, hiat, hiascit. M. A.
Nyílnak a' virágok. Flores se explicant.
Bé nyílik. Introrsum aperitur.
Föl nyílik. Patulicat, aperitur. M. A.
Föl nyílott a' szeme: meg okosodott.
Ki nyilik. Patefit, patescit, pátulicat. M. A. item Extrorsum aperitur.
Meg nyílik. Hiascit, aperitur. M. A.
NYILADÉK. Rima, hiatus, apertura. S. I.
NYÍLALLik. Subito aperitur.
Nyilallás. Subita apertio. M. A.
NYILATKOZik. Aperitur, hiatat, patefit, fatiscit.
Föl nyilatkozik. Aperitur. M. A.
Ki nyilatkozik. Manifestatur, revelatur, patescit, aperitur. M. A. Nincs olly titok, melly üdövel ki ne nyilatkozzék. km.
Meg nyilatkozik. Patescit, aperitur. M. A. CM.
Nyilatkozás. Apertio, hiatus. M. A.
Ki nyilatkozás. Apertio, manifestatio. M. A.
Meg nyilatkozás. Apertio, revelatio. M. A.
Nyilatkoztat, nyilatkoztatja. Patefacit, detegit, manifestat, aperit. S. I.
Nyilatkoztatás. Patefactio, detectio. M. A. Manifestum.
Ki nyilatkoztatja. Patefacit. M. A.
Ki nyilatkoztatás. Patefactio. M. A.
NYILÁS. Apertio, apertura, hiatus, pator. M. A.
Ki nyilás. Apertio. M. A.
NYILDOGAL. Hiatat. M. A.
NYÍLHATATLAN. Inaperibilis. Beniczki p. 103.
NYÍLÓ. Hians, patulus.
Bé nyíló. Conclave. Cabinet. S. I.
Ki nyíló ajtó. Fores. M. A. L.
NYILTT. Hiulcus, patulus, apertus.
Nyiltt eszű. Perspicax, circumspectus. S. I.
Nyiltt szivű. Candidus, sincerus. S. I.
Ki nyiltt szerencsé. Fortuna favens, indulgens. Faludi, T. É. p. 39.
Ki nyiltt öllel. Aperto sinu. Faludi, U. E. 3. R. p. 16.
Meg nyiltt. Adapertus. M. A.
NYILVA. Aperte, patule v. apertus, manifestus. Sámbár mit felelnek. p. 502. Pázm. Magyari ellen. p. 68.
Nyilvák. Aperta. „Olly nyilvák voltak a' csudák." Pázm. Kal. p. 46.
NYILVÁN. Aperte, palam, patenter, evidenter, manifeste, propalam, perspicue. M. A. item Probabilius. Nyilván csalányra vizellett, hogy olly komor. km.
Nyilván vagyon. Liquet, palam est, manifestum est. M. A.
Nyilván való. Apertus, propatulus, perspicuus, evidens, manifestus. M. A.
Nyilván való adósság. Nomina explicata. PP.
Nyilván valóság. Evidentia, perspicuitas. M. A.
Nyilvánitja. Manifestat, patefacit. S. I.
Nyilvánodik. Patefit, detegitur. S. I.
Nyilvános. Apertus, patulus, manifestus. S.I.
Nyilvánság. Res manifesta. M. A.
Nyilvánsággal. Manifeste, pro certo, certissime. M. A.
Nyilvánságos. Evidens, manifestus. S. I.

NYÍR.

NYÍR, nyíri. Tondet, radit. M. A. A' juhot nyírni, nem nyúzni kell. km.
El nyíri. Abradit, deradit. M. A.
Környül nyíri. Circum tondet, circum radit. M. A.
Le nyíri. Detondet, deradit. M. A.
Le nyírték a' szárnyát. km.
Meg nyíri. Detondet, attondet. M. A.
NYÍRDEGEL, nyírdegeli. Tonsitat. M. A.
NYIREDÉK. Tölteni való pih. Tomentum. M. A. Vrancsics.
NYIREGET, nyiregeti. Tonsat, tonsitat. M. A.
El nyiregeti. Abtondet.
NYIRET. Tonsura.
Egy nyiretü. Unius tonsurae.
Két nyiretü. Duplicis tonsurae.
Nyirettyü. Plectrum. PP. Hegedü-vonó, pöngető. CM. item Forfex. S. I.
NYIRETLEN. Irrasus, intonsus. M. A.
El nyiretlen. Indetonsus, intonsus. M.A.
NYIRETT, nyirött, nyirtt. Tonsus, rasus. M. A.
El nyirett. Detonsus, abrasus. M. A.
NYÍRÉS. Tonsura, rasura. M. A.
Haj-nyirés. Tonsura capillorum.
Nyirésre való. Tonsorius, tonsilis. M. A.
NYIRŐ. Tonsor, rasor. M. A.
Nyirő olló. Forfex. M. A.
Nyirő pénz. Merces ob detonsam ovem.
Nyiröi. Rasorius. M. A.
NYIRTT. Tonsus, rasus. M. A.
Nyirtt posztó. Pannus rasus, tonsus. PP.
Meg nyirtt, meg nyiretett. Detonsus. M.A.

NYÍR.

NYÍR, nyírja. Tondet. L. Nyír, nyíri. S. I.

NYÍRBÁL, nyírbálja. Pipulo postulat, petit adplorando. M. A. Roszszúl nyir, vagy rimánkodva kér valamit. Sz. D.
El nyírbálta a' posztót, papirost. Male conscidit pannum, papirum. Sz. D.
Ki nyírbálta az annyától a' pénzt: ki kunczogta, ki kunyorálta. Sz. D.
Ki nyírbáltt pipesség. Himfi. 2. R. p. 161.

NYO.

NYOM (név).

NYOM. Vestigium. M. A.
Nyom-hely. R. Vestigium. S. I.
* Ember-nyom. Vestigium hominis. S.K.
Farkas-nyom. Lupi vestigium. S. K.
Késö nyom. Posteritas. Sz. D.
Láb-nyom. Pedaria nota.
Talp-nyom. Vestigium. M. A.
NYOMA. Ejus vestigium. Se nyoma, se helye. km. Nec vola, nec vestigium. Az öröm' nyomain jár a' szomorúság. km.
Nyomába sem hághat. Nihil ad Parmenionis suem. M. A.
Nyomán keresi: nyomozza. Vestigat. M.A.
Nyomán keresö. Vestigator. M. A.
Nyomát bottal ütötte. km.
Nyomát föl találja. Reperit. Sz. D.
Nyomát sem láttam. Nec a longe vidi. Sz. D.
Csak hideg nyomát, helyét hagyta. Sz. D.
NYOMAKODik. It, pergit, prosequitur, iter continuat. Epist. Szécli. T. 1. p.156.
Viszsza nyomakodik. Relegit passum. Vajda, 3. K. p. 376.
NYOMAKOZik. Vestigia legit.
Utánna nyomakozik. Insequitur, vestigia premit. Utánna ered.
Utánna nyomakozó. Insequens, vestigia premens, v. consequens, consecutivus. Faludi, U. E. 2. R. p. 157.
NYOMÁD. E. F. Maros Székében.
NYOMÁR. F. Borsod Vben.
NYOMBAN. E vestigio, protinus, illico.
Nyomban hagyott maradék. Posteritas immediate sequens. Faludi, E. M. p. 244.
Nyomban követö. Insequens, premens vestigia. S. I.
* Egy nyomban járnak. km. Eadem chorda oberrant.
Nem jár egy nyomban szive nyelvével. km. Aliud loquitur, aliud agit.
NYOMDÉK. Vestigium. M. A.
Nyomdékos. R. Longaevus. Hoszszu életű. Komj. S. I.
NYOMDOK. Vestigium. M. A.
Nyomdoka. Ejus vestigium.
Nyomdokát követi. Vestigiis ejus insistit.
Nyomdokolja. Vestigia premit. Prágai, p. 281.
NYOMMÁ.
Egy nyommá sem mégy. Ne gressum quidem figas.
Fél nyommá sem mégyen. Ne quidem dimidium gressum facit. Pázm. Kal. p. 669.
NYOMON. In vestigio,
Nyomon bűzlelve (szaglalva) keresi. Odoratur vestigiis. PP.
Nyomon érte. Deprehendit in flagranti.
NYOMOS. Vestigium habens. item Longaevus. M. A. Gravis, ponderosus, momentosus. S. I.
NYOMOT hágy. Vestigia relinquit.
NYOMOZ, nyomozza. Vestigat, investigat, per vestigia sequitur, quaerit. M. A.
El nyomozza. Vestigiis insistendo quaerit.
Föl nyomozza. Exquirit, pervestigat. Káldi, Okt. Intés. p. 1.
Ki nyomozza. Vestigiis insistendo reperit, vestigia persequendo exquirit. S. I.
Ki nyomozza a' titkot. Secreta exquirit. Sz. D.
Nyomozás. Vestigatio, investigatio. M. A.
Nyomozó. Investigator, inquisitor.
Nyomozó szék. Inquisitio. Sz. D. Tribunal inquisitionis.
NYOMRA akad. In ferae vestigia ingreditur. PP.
NYOMRÚL nyomra. Per successionem, de generatione in generationem. Faludi E. M. p. 250.
NYOMTÚL. A vestigio.
Az emberi nyomtúl fogva: a' miólta emberek vannak. Sz. D.
NYOMÚL. It, pergit, progreditur, iter prosequitur. S. I.
A' vár ellen nyomúltt, nyomakodott az ellenség. Sz. D.
Elö nyomúl. Progreditur, promovetur. S. I.
Előre nyomúl. Fertur antrorsum.

NYOM (ige).

NYOM, nyomja. Premit, calcat. M. A.
Alá nyomja. Infimat, deprimit. M. A.
Bé nyomja. Imprimit. M. A.
El nyomja. Comprimit, deprimit, conculcat. M. A. Ha ki nem nyövöd a' konkolyt, el nyomja a' búzát. km.
El nyomja a' csizma' sarkát, v. saru' sarkát. Calcei talum atterit. PP.
Félre nyomja a' csizma' sarkát. Calcei talum ad partem detorquet.
Föl nyomja. Premendo sursum trudit.
Hátra nyomja. Reprimit. M. A. L.
Hozzá nyomja. Adprimit. M. A.
Ki nyomja. Exprimit, exculcat. M. A.
Ki nyomta helyéből. Exturbavit loco.
Le nyomja. Deprimit, opprimit. M. A.
Meg nyomja. Comprimit, adobruit. M.A.
Öszve nyomja. Coarctat, comprimit. M. A.
Reá nyomja. Apprimit, imprimit. M. A.
Viszsza nyomja. Reprimit. S. I.
NYOMADÉK. Expressum quid.
Nyomadék-kép. Imago plastica. Mellyet ki nyomnak. Sz. D.
NYOMÁS. Pressio, pressura. item Pascua campi. M. A. Calcatura, classis agrorum. S. I. Sz. D.
Bé nyomás. Impressio. M. A.
El nyomás. Conculcatio, suppressio. M. A.
Hozzá nyomás. Appressio. M. A.
Ki nyomás. Expressio. M. A.
Le nyomás. Depressio, oppressio. M. A.
Meg nyomás. Compressio. M. A. item Ephialtes, oppressio nocturna. PP.
Öszve nyomás. Compressio. M. A.
Reá nyomás. Impressio. M. A.
Viszsza nyomás. Repressio.
NYOMDOS, nyomdossa. Calcat, conculcat. M. A.
NYOMINT, nyomintja. Leniter, molliter premit. Egy aranyat nyomintott a' markába.
NYOMKOD, nyomkodja. Calcat, conculcat. M. A.
NYOMMASZT, nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
El nyommasztja. Obruit, deprimit. M. A.
Le nyommasztja. Comprimit, deprimit. M. A. Faludi, B. E. p. 58.
Meg nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
NYOMOD, nyomodja. Calcat. Zvonarics, Postil. 1. R. p. 471.
El nyomodja. Conculcat. M. A.
NYOMOGAT, nyomogatja. Pressat. M. A.
Meg nyomogatja. Compressat.
Nyomogatás. Palpatio, pressatio. M. A.
NYOMOR.
Nyomorék. Curruca. M. A. Parva avis, quae alienos pullos pro suis educat. CM. Poszáta. item Misellus, calamitosus.
Nyomorék-barát. Misellus monachus. Zvonarics, Post. 1. R. p. 9.
Nyomorék-ember. Miser, infirmus, debilis, calamitosus. S. I.
Nyomorék-katona. Miles invalidus.
* Ország' nyomoréki. Publici calamitosi. Faludi, B. E. p. 35.
Szerencse' nyomorékja. Ludibrium fortunae. Faludi, N. E. p. 51.
Venus' nyomorékja. Sacrificium Veneris. Faludi, N. E. p. 202.
Világ' nyomorékja. Notorie calamitosus. Faludi, N. E. p. 168.
Nyomorg, nyomorog. Affligitur, opprimitur. M. A. Cum miseria colluctatur.
Nyomorgat, nyomorgatja. Affligit, tribulat. M. A.
Nyomorgatás. Afflictio, oppressio. M. A.
Nyomorgató. Afflictor. M. A.
Nyomorít, nyomorítja. Afflictat. M. A.
El nyomorítja. Affligit, opprimit. M. A.
Le nyomorítja. Deprimit. Faludi, N. U. p. 114.
Meg nyomorítja. Idem. M. A.
Nyomorítás. Afflictus. M. A.
Meg nyomorítás. Afflictio. M. A.
El nyomorítás. Oppressio, afflictio. M. A.
Nyomorkodik. Miseria premitur, conflictatur, aegrotat, langvet. Faludi, N. A. p. 188.
Nyomorodik. Opprimitur, deprimitur. S. I.
El nyomorodik. Affligitur, opprimitur. M. A.
Meg nyomorodik. Adfligitur. M. A.
Nyomorodott. Afflictus, miser, oppressus, calamitosus. M. A.
Nyomoroszik.
Meg nyomoroszik. Adfligitur, premitur. M. A.
Nyomorú. R. Miser, afflictus, calamitosus. Pesthi' Meséji p. 83. Mikes p. 152. 402. 434. Faludi, N. A. p. 65.
Nyomorúan. Misere. S. I.
Nyomorúltt. Afflictus, miser, calamitosus. M. A.

Nyomorúltt az, kinek nem elég, a' mie vagyon. km.
El nyomorúltt. Oppressus, afflictus. M. A.
Nyomorúlttúl. Misere, calamitose. M. A.
Nyomorúság. Angustia, afflictio, aerumna, calamitas, tribulatio, conflictatio, miseria. M. A. A' nyomorúságot nyomorúság szokta követni. km.
Nyomorúságos. Valde calamitosus.
NYOMOTT. Pressus. M. A.
Ki nyomott. Expressus.
Le nyomott. Depressus. M. A.
Reá nyomott. Appressus. M. A.
NYOMÓ. Pressor, premens. M. A.
Nyomó kád. Cuppa. M. A. Vas pressorium. PP.
Nyomó rúd. Pertica foeni pressoria, in curru rusticano.
Nyomó zsák. Saccus pressorius, fecinaceus. PP.
* Le nyomó. Oppressor, depressor. M. A.
Meg nyomó. Compressor v. incubus. S. I.
Pöcsét-nyomó. Typarium sigilli.
Nyomódik. Premitur v. sequitur. Faludi, N. U. p. 206. N. A. p. 41.
Bé nyomódik. Imprimitur, cavatur. S. I.
NYOMTAT, nyomtatja. Imprimit, excudit. item Triturat. M. A.
Ki nyomtatja. Typis exprimit, excudit. M. A.
Meg nyomtatja. Comprimit, comprimi facit. M. A.
Nyomtatatlan. Typis non expressus, inéditus v. non trituratus. S. I.
Nyomtatás. Impressio. item Tritura. M. A. Typis editio, typica editio. PP.
Ki nyomtatás. Impressio. M. A.
Nyomtaték. Additamentum carnis, ad mensuram explendam, apud lanioues.
Nyomtatott. Impressus, excusus. M. A.
Nyomtatott kép. Imago aere expressa. Kupferstich. S. I.
Nyomtatott szövet. Tela picta, colorata. S. I.
Meg nyomtatott. Compressus. M. A.
Nyomtató. Impressor, typographus. M. A.
Nyomtató ló. Equus triturator. Sz. D.
Nyomtató műhely. Officina libraria.
* Ki nyomtató. Impressor, excussor. M. A.
Könyv-nyomtató. Typographus.
Nyomtatva iget. Equitat pede pressim. M. A.
Nyomtatvány. Typica editio, v. expressum, extrituratum. S. I. item Exemplar impressum.
NYOMVASZT, nyomvasztja. Comprimit, opprimit. L. Nyommaszt.
Meg nyomvasztja. Contrucidat. M. A. CM. Prágai, p. 939.

NYOSZOLY.

NYOSZOLY.
NYOSZOLYA. Grabatus, cline. M. A. Sponda lecti. PP.
NYOSZOLYÓ aszszony. Pronuba. M. A.
Nyoszolyó leány. Paranympha. S. K. Sz. D.

NYÓ.

NYÓLCZ.

NYÓLCZ (NYÓCZ). Octo. M. A.
Nyólcz annyi. Octuplus. M. A.
Nyólcz esztendős. Octennis, octo annorum. S. I.
Nyólcz féle. Octuplus. S. I.
Nyólcz száz. Octingenti. M. A.
Nyólcz századik. Octingentesimus. M. A.
Nyólcz százas. Octingenarius. M. A.
Nyólcz szegü. Octogonus. S. I.
NYÓLCZAD. Octavus v. octans, pars octava. S. I.
Nyólczadik. Octavus. M. A.
Nyólczadszor. Octavum, octavo. M. A.
NYÓLCZAS. Octonarius. M. A.
NYÓLCZSZOR. Octies. M. A.
Nyólczszoros. Octuplus. S. I.
NYÓLCZVAN. Octoginta. M. A.
Nyólczvanodik. Octogesimus. M. A.
Nyólczvanszor. Octogies. M. A.

NYÖ.

NYÖF.

NYÖF. Hang.
NYÖFÖG. Grunnit. M. A.
Nyöfögés. Grunnitus. M. A.

NYÖG.

NYÖG. Gemit, gemiscit, ingemiscit. M. A.
El nyögi. Pázm. Pred. p. 961. Pacifice tolerat, patienter perpetitur.
Ki nyögte magát. Finem fecit gemitibus suis.
Környül nyög. Circumgemit. M. A.
NYÖGDÉCSEL. Gemiscit, lenes gemitus ducit.
Nyögdécselö. Gemebundus.
NYÖGDÖGEL. Gemiscit, gemitus ducit. S. I.
NYÖGÉS. Gemitus. M. A. Nem akarásnak nyögés a' vége. Laconicas lunas causarjs. M. A. p. 233.
NYÖGÖ. Gemebundus. M. A.
Nyögödik. Gemitus ducit. Vajda, 1. K. p. 70. 361.

NYÖK.

NYÖK.
NYÖKÖG, nyöfög, nyöszög. S. I.
NYÖKÖRÖG. Nyöszörög. A' marháról mondatik. Sz. D.
Nyökörgés. Csuzi, Tromb. p. 73.

NYÖSZ.

NYÖSZ.
NYÖSZÖG. Grunnit. PP.
Nyöszögés. Grunnitus. PP.
NYÖSZÖRÖG. Identidem grunnit. A' dunnogva siró gyermekről mondatik. Sz. D.

NYŐ.

NYŐ.

NYŐ, nyövi. Conterit, lacerat, exstirpat. M. A.
Kendert nyö. Canabes evellit.
Ki nyövi. Evellit.
NYÖVÉS. Evulsio, exstirpatio.
Kender-nyövés. Evulsio canabum.
Len-nyövés. Evulsio lini.
NYÖVÖ. Evellens.

NYŐL.

NYŐL. Crescit. A' bürök is nyagyobbra nyől, mint a' ló-her. km.
Bé nyöl. Increscit. Már bé nyöltt a' feje lágygya. km.
Föl nyöl. Accrescit. A' melly karó igen magasra föl nyöl, ritkán szokott erös lenni. km.
Meg nyöl. Excrescit. Tar gyermeknek meg nyöl még a' haja. km. Jus postliminii.
NYŐLDÖGEL. Succrescit. Biró Márton, Micae p. 36.
NYŐLESZT, nyöleszti. Facit ut crescat. Meg nyöleszti a' haját: meg neveli.
NYŐLÉS. Incrementum. Szép nyölése van ennek a' fának.
NYŐLTT. Quod excrevit.
El nyöltt ruha. Vestis detrita. S. I.

NYŐSTÉNY.

NYŐSTÉNY. Femella. L. NŐSTÉNY.
Nyőstény személy. Persona sexus sequioris. Tordai MSS.

NYŐSZTET.

NYŐSZTET, nyöszteti. Házasítja. lásd NÖSZTET. Gyöngyösi 1. Dar. p. 198. „Inkább ma temess el, hogy sem nyösztess engem nálom nem kedvessel.“

NYU.

NYUG.

NYUG.
NYUGALOM. Quies. M. A.
Nyugalma. Ejus quies. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 89.
Nyugalmát háborgatja. Inquietat. M. A.
Nyugalmas. Quietus, pacatus. M. A.
Nyugalmasan. Quiete, pacate. M. A.
NYUGAT, nyugatja. Quiescere facit. M. A.
NYUGHATATLAN. Irrequietus, inquietus. M. A.
Nyughatatlan ki vágó elme. Inquietum, et exorbitans ingenium. Faludi, E. M. p. 244.
Nyughatatlanítja. Inquietat, molestat, turbat. Csuzi, Síp-szó p. 517. Tromb. p. 60.
Nyughatatlankodik. Inquietus est, turbatur. M. A.

Nyughatatlankodás. Irrequies, inquietudo. Pázm. Pred. p. 621.
Nyughatatlanság. Inquietudo. M. A.
Nyughatatlanúl. Impatienter.
NYUGODik. Quiescit. A' vén fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
Le nyugodik. Quieti se dat. Még nem nyugodott le a' nap. km: Vagyon még reménység.
Meg nyugodik. Adquiescit. Pázm. Kal. p. 563.
Nyugodalom. Quies, quietudo, requies, tranquillitas. M. A. Dolog után édes a' nyugodalom. km.
Nyugodalma. Ejus quies. Nincs nyugodalma. Non habet quietem.
Nyugodalmas. Tranquillus, quietus, securus. M. A.
Nyugodalmasan. Quiete. pacate, tranquille. M. A.
Nyugodás. Requies, respiratio. S. I.
Nyugodó. Quiescens.
Nyugodott, nyugodtt, nyugott. Quod jam quievit.
Nyugott elmével. Quieta mente.
Nyugott föld. Ager novalis. Nyugott földnek jobb a' termése. km.
Nyugott katonák. Milites recentes, integri, quieti. PP.
Nyugott lovak. Equi recentes, integri. PP.
Nyugottan. Quiete. S. I.
NYUGOT. Occidens, occasus. S. I.
Nap-nyugot. Occasus solis.
Nap-nyugotkor. Sole occidente, ad solis occasum.
Nyugoti. Occidentalis. S. I.
Nap-nyugoti. idem.
NYUGOT, nyugotja. Quiescere facit. M. A. Pázm. Kal. p. 333.
El nyugotja. idem. Pázm. Kal. p. 1012. „Mikor hiveit el nyugotja Isten, az Ur öröksége meg mutattatik."
Meg nyugotja. Requiescere facit. Zvonarics, 1. R. p. 236.
NYUGOSZik, NYUGSZik. Quiescit. M. A. A' kinek szárnya alatt nyugszol, azt tisztelted. km.
El nyugszik. Quieti se dat.
Le nyugszik. idem.
Ki nyugoszsza magát. Quiete se reficit.
Meg nyugszik. Conquiescit, requiescit. M. A.
Nyugovás. Requies, relaxatio, respiratio. M. A.
Le nyugovás. Requies. M. A.
Nyugovó. Quiescens.
Nyugosztal, nyugosztalja. Quietem conciliat. PP.
Le nyugosztalja. idem. Faludi, Sz. E. p. 108. T. É. p. 199.
Nyugosztalás. Acquiescentia. PP.
Nyugosztaló. Ad quietem componens, tranquillans. Csuzi, Sip-szó. p. 92.
Nyugosztaló ágy. Quietifer lectus. Faludi, T. É. p. 275.
Nyugosztaló boldogság. Felicitas quieta, secura. Faludi, Sz. E. p. 95.
NYUGTA, nyugtod, nyugtom. Quies illius, tua, mea.
Nyugta után dicsérd a' napot. km.
Nyugtomat nem találom. Non habeo requiem, nullam reperio quietem.
Nincs nyugta. Non habet requiem.
NYUGTALAN. Inquietus, irrequietus, inquies. S. I.
Nyugtalanitja. Inquietat, molestat, turbat. S. I.
Nyugtalankodik. Est inquietus, turbatur. S. I.
Nyugtalanság. Inquietudo, inquies. S. I.
NYUGTAT, nyugtatja. Quietat, quietum reddit, quietem conciliat. S. I.
Meg nyugtatja. Quietum esse jubet.
Nyugtatás. Quietis conciliatio.
Nyugtató. Pacator, sedator, quietis conciliator. S. I.
Nyugtató levél. Apocha, quietantia. Quittung. S. I.
NYUGVA. Quiescendo.

NYURGA.

NYURGA. Gracilis. Nyúlánk, nyúltt testű. S. I.

NYUSZKA.

NYUSZKA. Lepus. S. I.

NYUSZT.

NYUSZT. Mustella zybellina, martes scythica, zoboles. Zobel. S. I.
Nyuszt-suba. Toga pelle mustellae zybellinae subducta. Beniczki, p. 213.
NYUSZTOS. Pellem mustellae zybellinae habens, v. hac subductus. Faludi, T. É. p. 172.
Nyusztos süveg. Pileus pellitus. Faludi. B. E. p. 41.

NYUV.

NYUV.
NYUVAD. Suffocatur. Sz. D. A' vízbe nyuvadott. Sz. D.
Meg nyuvad. idem. Már meg nyuvadtt: meg fúltt Sz. D.
NYUVASZT, nyuvasztja. Suffocat. Sz. D.
Meg nyuvasztja: fulasztja, fojtja. Sz. D.

NYUZGA.

NYUZGA. Nyúzár. Arról mondatik, a' ki magánál erősebbe kap, kötelődzik. Sz. D.

NYÚ.

NYÚJT.

NYÚJT (Nyúlít, nyúlyt, nyújt.), nyújtja. Porrigit, protendit, extendit, item Producit, prolongat. M. A.
Alá nyújtja. Deorsum porrigit.
Bé nyújtja. Exhibet, offert, tradit. S. I.
El nyújtja. Protrahit, prolongat.
El nyújtja a' tésztát. Distendit massam farinaceam.
Hozzá nyújtja. Adporrigit. M. A.
Ki nyújtja. Extendit, exporrigit, exerit. M. A.
Meg nyújtja. Elongat, diducit, dilatat. M. A.
NYÚJTÁS. Productio. M. A.
Ki nyújtás. Extensio. M. A.
Szó-nyújtás. Productio vocis.
NYÚJTHATÓ. Producibilis.
Ki nyújtható. Ductilis. M. A.
NYÚJTOGAT, nyújtogatja. Largitur, protendit. M. A.
Ki nyújtogatja. Extentat, exertat. M.A.
NYÚJTON nyújtja. Continuo porrigit. Csuzi, Síp-szó p. 524. Tromb. p. 213.
NYÚJTOTT, nyujtatott. Porrectus, productus. M. A.
Nyújtott érez. Aes ductum, ductile. S. I.
Ki nyújtott. Extensus, protensus. M. A.
NYÚJTÓ. Compages. Kocsi' nyújtója. S. I.
A' lőcs, ha görbe nem volna, nyújtó lehetne. km.
Nyújtó pad. Asser, super quo defunctus exponitur. Már a' nyújtó padon fekszik.
Szó-nyújtó. Productor vocis.
Nyújtód (Kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében.
Nyújtódzik. Pandiculatur. S. I.
Nyújtózik. Pandiculatur. M. A. Csak addig nyújtózzál, mig a' lepel ér. km. Non ultra pedem calceus. M. A.
El nyújtózik. Prolongatur, extenditur. M. A.
Elő nyújtózik. Se extendit. Pázm. Pred. p. 522.
Nyújtózás. Pandiculatio. M. A.
Nyújtózkodik. Pandiculatur. S. I.
Nyújtóztat, nyújtóztatja. Facit, ut extendatur, defunctum extendit in assere mortuali.
Már ki nyújtóztatták. Jam jacet extensus in assere mortuali. Sz. D.
NYÚJTVA. Producte. M. A.
Nyújtva beszél. Valde protrahit voces. Sz. D.

NYÚL (ige).

NYÚL. Attrectat, apprehendit. M. A.
Szegény ember nem nagy úr, a' mie van, ahhoz nyúl. km.
Bele nyúl. Involat, arripit, attrectat. M. A.
Hozzá nyúl. Apprehendit. M. A. Igen lágyan nyúl hozzá. Subula leonem excipit. KV. p. 495.
Le nyúl. Manum submittit. S. I.
NYÚLÁNK. Gracilis. Karcsú. S. I. Sz. D.
NYÚLÁS. Extensio, protensio. M. A.
Hozzá nyúlás. Apprehensio, contactio. M. A.
NYÚLik. Protenditur, extenditur. M. A.
El nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
El nyúlt az ágyon. Extensus jacuit in lecto. Sz. D.
Ki nyúlik. Extenditur, protenditur. S. I.
Le nyúlik. Dependet. S. I.
Meg nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
NYÚLÓ. Quod se extendit.
Nyúló fű. Polygonium. NC. p. 47.
Nyúló félben van a' bora: nyúlósodni kezd a' bora. Sz. D.
Nyúlóban van. idem.

Nyúlós. Quod duci et tendi potest. A' mi nyúlik, mint bor, bőr, posztó, tészta, méz 's a' t.
Nyúlós bor. Vinum pendulum, lentum. PP.
Nyúlósodik. Pendulum fit. Prágai, p. 829.
Nyúlóssá válik. idem. S. I.
Nyúlósúl. idem. S. I.
Nyúlósság. Lentitia v. pendulitas. S. I.
NYÚLTT. Tensus, extensus, productus.

NYÚL (név).

NYÚL. Lepus. M. A. Kiesiny a' nyúl, de még is meg futtatja az agarat. km.
Nyúl (Káptalan, kis, nagy). FF. Győr Vben.
Nyúl-árnyék. Spargus, sparga, asparagus. M. A. Corruda, sylvestris asparagus. CM.
Nyúl-aprólék. Intestina leporina cum extremitatibus. S. I.
Nyúl-bogyó. Stercus leporinum. S. I.
Nyúl-bőr. Pellis leporina.
Nyúl' eleje, elő-czimere. Armus leporinus, dorsum leporinum. S. I.
Nyúl-ember, nyúl-szívű. Homo imbellis, pavidus. S. I.
Nyúl' farka. Cauda leporina.
Nyúl' farkán gombot köt. km.
Nyúl-fi. Lepusculus. S. I.
Nyúl-fű. Sanchos. M. A.
Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
Nyúl-hajtó. Impulsor leporum. Ki kerülne belőled egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
Nyúl' hamarja. Lásd HAMARJA.
Nyúl-háj. Pinquedo leporina.
Nyúl-hát. Dorsum leporinum. Nagy urak' kedve nyúl-háton jár. (Gratia magnatum leporino tergore fertur.) Beniczki, p. 230.
Nyúl' hátulja, hátulsó czimere. Coxa leporina. S. I.
Nyúl-hús. Caro leporina.
Nyúl-kék, nyúl-saláta. Sanchus. PP.
Nyúl-láb. Lagopus, pes leporinus. M. A.
Nyúl-nyom. Vestigium leporis. Sz. D.
Nyúl-pörje. Briza media. Hasenbrot. S. I.
Nyúl-szájú. Habens labium fissum. S. I.
Nyúl-szívű. Timidus, pavidus. Pázm. Pred. p. 1112.
Nyúl-szőr. Lana leporina. S. I. Sima, mint a' nyúl-szőr. km. Dug. 1. R. p. 232.
Nyúl-tartó. Lagotrophium. M. A.
Nyúl-vadászó sas. Aquila valeria. M. A.
Nyúl-vitéz. Timidus. Dug. km. 1. R. p. 144.
* Házi nyúl. Dasypus. M. A.
Mezei nyúl. Lepus timidus. Földi, p. 69.
Tengeri nyúl. Cuniculus. ibidem.
Selyem-nyúl: hoszszú szőrű Ángori nyúl.
NYULA. Ejus lepus.
NYULACS, NYÚLCSA. R. Lepusculus. S. I.
NYULAS. Leporarius, leporinus. M. A.
Nyulas. MV. Mosony Vben. E. FF. Kolos Vben.
Nyulas kert. Leporarium. M. A.
NYULAT látánk, nem lészen jó szerencsénk. km. Lepus apparens infortunatum facit iter. M. A.
NYULÁSZ. Venatur lepores. M. A.
Nyulászat. Venatus leporum. Beniczki. p. 263.
Nyulászás. Captura leporum. VM. Hit-tartás. p. 23. Pázm. Kal. p. 563. Ásítoznak az agarak, jó nyulászás lészen. km.
Nyulászó. Venatör leporum.
Nyulászó idő. Tempus venationi leporum aptum.
Nyulászó póráz. Lorum venaticum. Prágai. p. 125.
NYÚLI. Leporinus. M. A.
NYULLAL béllett. Timidus.

NYÚZ.

NYÚZ, nyúzza. Glubit, excoriat. M. A. Meg sem fogta a'rókát, már is nyúzza. km.
Nyúz fosztja. Praedatur. M. A.
Nyúzza fosztja. Expilat. M. A.
El nyúzza. Deglubat, deterit, defricat. M. A.
Le nyúzza. Pelle exuit.
Meg nyúzza. Excoriat. M. A.
NYÚZÁS. Excoriatio. M. A.
Nyúzás fosztás. Expilatio, praedatio. M. A.
Meg nyúzás. Excoriatio. M. A.
NYÚZOTT. Excoriatus. M. A.
Nyúzott fosztott. Depraedatus, expilatus. M. A.
NYÚZÓ. Excoriator. S. I.
Nyúzó fosztó. Praedo, expilator. M. A.
Dög-nyúzó. Sintér.

NYÜ.

NYÜG.

NYÜG. Pedica, ligamen quo pedes equorum stringuntur, compedes. M. A. A' nyüg nem menti meg a' tilost. km.
Elég nyüg (baj) rajtam. Sz. D.
NYÜGBE veti a' lovat. Equo pedicam imponit. Sz. D.
NYÜGÖLŐDik: alkalmatlankodik. Sz. D.
Ne nyügölödjél rajtam. Noli mihi incommodare. Sz. D.
NYÜGÖS. Compeditus. M. A.
NYÜGÖZ, nyügözi. Compedit. M. A.
Le nyügözi. Pedica firmat.
Meg nyügözi. Compedes injicit.
Nyügzött, nyügöztetett. Compeditus, vinctus. M. A.

NYÜST.

NYÜST a' szövő székben. Radius textoris. Prágai, p. 190.
Nyüst-fonál. Litium. M. A.
NYÜSTÖS.
Négy nyüstös vászon. Sz. D.

NYŰ.

NYŰ.

NYŰ. Vermis. item Hús-féreg. Tarmes, tarmus. M. A.
Nyű-fű. Thlaspi arvense.
NYŰHELŐDik, Nyihelődik. Vakaródzik. Sz. D.
NYÜVED. F. Bihar Vben.
NYÜVES. Verminosus. M. A.
Nyüves sajt. Caseus verminosus.
Nyüvesedik. Vermiculatur. M. A.
Meg nyüvesedik. idem.
Nyüvesül. idem.
Meg nyüvesül. idem.
NYÜVÉSZ. Corax crotophaga. Földi, p. 153.
NYÜZSÖG. Hemzseg. Sz. D.

Mutató

(O- és Ó-ból.)

O, os.
OBSIT, obsitos.
OCS, ocsmány, ocsó.
OD, oda, odor, odó, odu.
ODOR, odorjány.
OGY. R.
OHAJT, ohajtás, ohajtott, ohajtozik.
OK, oka, oki, okol, okos, okoz, oktalan, oktat, oktondi, okul.
OKA.
OKÁD, okádás, okádékony, okádozik, okádó, okádtat.
OKULÁR.
OLAD.
OLAJ, olaji, olajja, olajka, olajos, olajoz.
OLASZ, olaszi, olaszka, olaszos, olaszúl.
OLÁH, oláhúl.
OLLÓ, ollól, ollózik.
OLLY, ollyan, ollyas, ollyat, ollyatán, ollyatén, ollyha, ollyik, ollykor.
OLU, olvad, olvaszt.
OLVAS, olvasatlan, olvasás, olvasdogál, olvasgat, olvasható, olvasott, olvasó, olvasva.
OM, omol, omt.
OMPOLY.
ONDÓ, ondód.
ONN, onnan, onnat, onnét.
ONOKA.
ONSZOL, onszolás, onszoló.
ONT, ontás, ontogat, ontott, ontó.
OPÁL.
OR, orálkodik, oros, oroz, ország, ország, orv, orz.
ORBÁN, orbáncz.
ORBONÁS, orbonász.
ORCZ, orcza, orczi, orczúl.
ORD, orda, ordacs, ordas, ordít, ordód.
OREMOS.
ORGONA, orgonál, orgonás.
ORGOVÁNY.
OROM, orma, ormány, ormos, ormoz.
OROSZ, oroszi, oroszkodik, oroszlány, oroszló, orosztony, oroszúl.
ORR, orra, orratlan, orrodzó, orrol, orrondi, orros, orrott, orroz, orrók, orrú.
ORSOLYA.
ORSÓ.
ORT, orta, ortály, ortó.
ORVOS, orvosi, orvosol, orvosság.
OS.
OSKOLA, oskolabéli, oskolai, oskolás, oskoláz.
OSON, osont.
OSONNA, osonnás, osonnáz.
OSTOBA, ostobaság, ostobít, ostobúl.
OSTOR, ostora, ostormény, ostoroz.
OSTRIGA.
OSTROM, ostroma, ostromol.
OSTYA.
OSVÁLD.
OSZ, oszkó, oszol, oszró, oszt, osztováta.
OSZLOP, oszlopa, oszlopi, oszlopos, oszlopoz.
OSZPORA.
OSZTÁN.
OTROMBA, otrombaság, otrombul.
OTT, ottan, otthon.
OZTÁN.

Summa 59.

Ó.

Ó, ócs, ólcsó, ovas, ovik, ovitt, ovúl.
ÓBÉGÁT.
ÓKULÁR.
ÓL, ólálkodik.
ÓLD, óldal, óldall, óldatlan, óldás, óldhat, óldoz, óldó, ódzik.
ÓLOM, ólmos, ólmoz.
ÓLT, óltalom, óltatlan, óltás, olthat, oltogat, oltott, oltvány, óltó, oltvány.
ÓLTA.
ÓLTÁR, oltára, oltári.
ÓN, ónas, ónaz, óni, ónos, ónoz.
ÓRA, órai, órán, óránként, órányi, órás.
ÓRJ, órja, órjás.
ÓRIÁS, óriási.
ÓTA.
ÓTALOM, ótalmatlan, ótalmaz.
ÓV, óva, óvás, óvást, óvhat, óvó.

Summa 16.

O.

O.

O. Interjectio. Ah, o. M. A.
O bohó. O lepidum caput. PP.
O ha. Optantis: o si, utinam.
O ha-ít, Ohajt. Optat. L. alább.
O jaj. Gementis: eheu.
O vajha. O utinam. M. A.
OS (o 's, mint nos, no 's.). Interjectio. Os! mi jutott eszébe. O quid illi incidit.

OBSIT.

OBSIT. Dimissio, literae dimissionales. S. I.
Obsit-levél. Literae dimissionales. Faludi, E. M. p. 16.
OBSITOS. Miles rude donatus, domum dimissus. S. I.
Obsitos katona. Miles ablicentiatus.

OCS.

OCS, ECS, ÖCS. Suffixum diminuens, mint Kapocs, Kövecs.
Ocs-vár. (Belső, fölső). FF. Abaúj, és Zemplin Vkben.
OCSMÁNY. Foedus, sordidus, obscoenus, spurcus. M. A.
Ocsmány beszélgetés erkölcs-vesztegetés. Corrumpunt mores colloquia prava.
Ocsmány beszédű. Spurcidicus. M. A.
Ocsmányít, ocsmányítja. Foedat, spurcat. M. A.
Meg ocsmányítja. Conspurcat. M. A. Spurcat. CM.
Ocsmányítás. Conspurcatio, foedatio. M. A.
Meg ocsmányítás. Conspurcatio, defoedatio. M. A.
Ocsmányíttatott. Foedatus, defoedatus, sordidatus. M. A.
Ocsmányító. Spurcificus. M. A.
Ocsmánykodik. Res obscoenas loquitur, v. facit. Pázm. Pred. p. 376.
Ocsmányon. Spurce, obscoene, foede, sordide. M. A.
Ocsmányság. Foeditas, spurcitia, spurcities, obscoenitas. M. A. Paedor. CM.
Ocsmányságos. Valde spurcus. Pázm. Kal. p. 521.
Ocsmányúl. Foede, spurce, sordide, obscoene. M. A.
OCSÓ, OCSU. Excretum, acus — aceris. M. A. Gabona' alja, a' mit a' majorságnak enni vetnek.
Ocsó nyúl. Faludi, E. M. p. 9.
Ocsódik. Expergefit, expergiscitur, evigilat. Sz. D. S. I.
Föl ocsódik. Evigilat. Pázm. Pred. p. 56. 104.

OD.

OD.
ODA. Eo, isthuc. M. A.
Oda adja. Tradit, cedit. M. A.
Oda alá. Infra, inferne, inferius. PP.
Oda által (hajdan: oda el túl.). Trans, ultra, e regione. S. I.
Oda bé. Intro, intus, intra, intrinsecus. M. A.
Oda benn, oda bennt. Intus, intrinsecus. S. I.
Oda elő. Initio, in exordio. S. I.
Oda felé. Istrorsum. M. A.
Oda föl (oda fönn). Supra, superne, superius. PP.
Oda gondolja. Mente v. cogitando addit, intelligit. S. I.
Oda hagyja. Linquit, relinquit, deserit. S. I.
Oda haza. Domi. S. I.
Oda ki. Foras. M. A. Foris, extra.
Oda leszsz. Aberit v. peribit, interibit. S. I.
Oda létel. Absentia v. interitus. S. I.
Oda mászkál. Obreptat. M. A.
Oda megy. Accedit. S. I.
Oda menetel. Accessus. S. I.
Oda menett. In accessu.
Oda nyújtja. Porrigit. S. I.
Oda neki. Sit ita, non curo.
Oda rekeszti. Accludit.
Oda szegezi. Acclavat, clavis figit. S. I.
Oda szolgáltatás. Suppeditatio. M. A. L.
Oda találkozik. Supervenit. M. A.
Oda való. Illuc aptus, spectans, pertinens v. ejus loci incola. S. I.
Oda van. Actum est, ilicet. M. A.
Oda vetődik. Devenit, pervenit. S. I.
* Ide oda. Huc illuc.
Nem oda Buda. km.
Se ide, se oda. Inter sacrum et saxum.
Odai. Illius loci. S. I.
Odább, odébb. Ultra, ulterius. S. I.
Odább állott. Fuga se subduxit.
Odány. Sz. P. Tolna Vben.
ODOR. R. Odú. Cavum. PP. Üreg, hézag. Sz. D.
Odorja. Ejus cavum. A' csürnek odorja, mellybe ki nem cséplett gabonát raknak a' Székelyek. Sz. D.
ODÓ. Caverna. M. A.
Odós. Cavernosus. M. A.
ODU. Caverna. M. A.
Odvas (odu-as). Foraminosus, cavernosus, rimosus. item Vetustus. M. A.
Odvas fa. Arbor intus carie exesa, cavernosa.
Odvasodik. Fit rimosus, cavernosus.
Meg odvasodik. idem.

ODOR.

ODOR. t. f. n. Adrianus.
Szent Ódor' fa. Sz. P. Vas Vben.
ODORJÁNY. Sz. P. Tolna Vben.

OGY.

OGY, ogyja. R. Cavet, tuetur, defendit, protegit. pro Ója, ovja. S. I.

OHAJT.

OHAJT (o-ha-ít), ohajtja. Suspirat. M. A. item Optat, appetit, desiderat. S. I.
OHAJTÁS. Suspiratio, suspirium, planctus, plangor, lamentum. M. A. it. Optatio, desideratio.
OHAJTOTT. Optatus, desideratus.
OHAJTOZik (mint Sohajtozik). Suspirat. S. I. Anhelat. Mindenik nagyobb polczra ohajtozik. km.

OK.

OK. Causa, ratio. M. A. item Conditio, modus. S. I.
Ok-adandó. R. Rationem redditurus, v. excusaturus. S. I.
Ok-adás. Assignatio caussae. VM. p. 148. Zvonarics, 1. R. p. 858.
Ok-adással menti. Caussatur. CM.
Ok-adott ember. Excusatus. S. I.
Ok alatt. Sub conditione. Pázm. Kal. p. 671.
Ok-levél. Syngrapha, hypotheca. M. A. it. Privilegium, donatio, literae caussales, privilegiatoriae. Heltai, 1. Dar. p. 27. VM. p. 297. NC. p. 457. M. Verbőczi, p. 74.
Ok nélkül. Sine caussa, absque ratione.
Ok-ravaszság. Argutiae. Faludi, E. M. p. 244.
Ok-vétel. Obtentus, praetextus. S. I.
Ok-vetetlen. Nihil excusans, nullam caussam adferens. S. I. item Absque deliberatione, sine caussae cognitione. M. A.
Ok-vetetlenül. Sine excusatione, tergiversatione. S. I.
Ok-vetés. Modus, conditio v. caussae sumtio, causatio, excusatio. S. I.

Ok-vető. Se excusans, caussam, rationemque praetendens. S. I.
* Fogott ok. Caussa fictitia, praetextus. Tasi Gáspár, p. 50. 52.
Fő-ok. Caussa principalis.
Igaz ok. Caussa vera, genuina.
Mellék-ok. Caussa lateralis.
Színlett ok. Praetextus.
OKA. Ejus caussa, ratio, conditio. Se oka, se foka nem volt. Nulla vel caussa, vel praetextus fuit. Faludi, U. E. 2. R. p. 160.
Okáért. Ejus rei caussa.
Annak okáért. Ideo, propterea.
Példának okáért. Verbi caussa.
Okát adja. Causificatur, causam, rationemque reddit. M. A.
OKÁNY. F. Bihar Vben.
OKI. Causalis. M. A.
Okkal móddal. Cum ratione, suo modo, moderate. Faludi, N. U. p. 93.
OKOL, okolja. Okúl veti.
OKOS. Rationalis, rationabilis, animatus, item Cautus, callidus, astutus, vafer. M. A. Nehéz az okost meg csalni. km.
Okos aszszony. Prudens mulier.
Okos bolond. km.
Okos ember. Prudens vir. Az okos ember, ha keveset szóll is, sokat mond. km.
Okos figyelem. Faludi, E. M. p. 244.
Okos késés. Tarditas considerata, cunctatio circumspecta. S. I.
Okos, mint a' nádi veréb. km.
Okos ravasz. Perargutus. M. A.
Okos ravaszság. Argutiae. M. A.
Okos szó. Prudens dictum. A' bolondtól ritkán várhatsz okos szót. km.
Okosan. Callide, solerter, argute, vafre. M. A. Sokat szóllani és okosan, ritkán jár egygyütt. km.
Okoskodik. Ratiocinatur, argutatur. M. A.
Okoskodás. Ratiocinatio, versutia. M. A.
Elme-futtató okoskodás. Pázm. Kal. p. 89.
Okoskodási. Ratiocinativus. M. A.
Okoskodó. Ratiocinans, argutator. M. A. Korán okoskodó gyermek ritkán szokott meg élni. km.
Okoskodva. Ratiocinando.
Okosodik. Sapit, rationem consequitur, prudentiam adipiscitur. S. I.
Meg okosodik. idem.
Okosság. Ratio. item Solertia, perspicacitas. item Vafrities, vaframentum, calliditas. M. A. Idővel gyarapodik az okosság. km.
Okosságos. Valde prudens. Vajda, 3. K. p. 76.
* Okosságtalan. Irrationalis. Pázm. Pred. p. 66.
Okosságtalanság. Irrationalitas. Pázm. Kal. p. 802.
Okosúl. Rationem consequitur, prudens fit. Meg okosúl. idem.
OKOT ád reá. Caussat, occasionem dat.
OKOZ, okozza. Caussatur, culpam conjicit in aliquem v. facit, efficit. S. I.
Okozás. Caussatio.
Okozat. Effectus. Makó Pál.
OKTALAN. Irrationabilis, incautus, absurdus. M. A.
Oktalan állat. Animal irrationale, brutum. Pázm. Pred. p. 255.
Oktalan törödés. Angor supervacaneus. S. I.
Oktalanít, oktalanítja. Stupidum reddit.
Világ oktalanította. Valde stupidus. Pázm. Pred. p. 89.
Oktalankodik. Absurda agit v. loquitur. S. I.
Oktalanság. Alogia. M. A.
Oktalanúl. Absurde. M. A.
Oktalanúl (ige). Stupidus redditur.
El oktalanul. Brutescit. Pázm. Kal. p. 246.
Meg oktalanúl. Obbrutat. M. A.
OKTAT, oktatja. Instituit, instruit, informat. M. A.
Reá oktatja. Informat. Reá tanítja.
Oktatás. Institutio, instructio. M. A.
Oktató. Institutor, informator. M. A.
Oktató intés. Paraenesis didactica. Káldi.
Oktató szó-tár. Lexicon didacticum.
OKTONDI. Hebes, stupidus. Másnak akar tanácsot adni, 's maga oktondi. km.
OKÚL. Pro caussa, instar caussae.
Okúl adja. Obtendit.
Okúl adás. Obtentus. S. I.
Okúl vetés. Praetextus.
OKUL. Sapit, prudens fit. Faludi, B. E. p. 64. N. E. p. 102. 217.
Belé okul. Addiscit, condiscit. S. I.
Belé tanul. Sz. D.
Meg okul. Prudentiam consequitur.

OKA.

ÖKA. Mérték' neme. Statera. PP. Két icze. S. I.

OKÁD.

OKÁD, okádja. Vomit. M. A.
El okádja magát. In vomitum erumpit.
Ki okádja. Evomit. M. A. A' föld is ki okádja gyomrából az el rejtett dolgokat. km.
Ki okádja a' bort. Crapulam evomit. PP.
Le okádja. Pervomit. S. I.
Viszsza okádja. Revomit. M. A.
OKÁDÁS. Vomitus, vomitio. M. A.
OKÁDÉKONY. Ad vomitum proclivis. S. I.
OKÁDOZik. Vomitat, vomit frequenter. M. A. Pázm. Pred. p. 255.
OKÁDÓ. Vomitor. M. A.
Tűz-okádó. Ignivomus.
OKÁDTAT, okádtatja. Vomitum procurat.
Okádtató. Vomitorius. M. A. CM. Vomitorium.

OKULÁR.

OKULÁR. Conspicillum, conspicillium, specillum. M. A.
Kétszeres okulár. Duplicatum conspicillum. Pázm. Kal. p. 565.
OKULÁRT tesz. Perspicillo, vitro armat oculos. PP.

OLAD.

OLAD. MV. Vas Vben.

OLAJ.

OLAJ. Oleum. M. A. Nem mindenkor leszsz olaj a' mécsben. km.
Olaj-áros. Olearius. NC. p. 289.
Olaj-áruló. idem. PP.
Olaj-bólt. Apotheca olei. Káldi, 1. Paral. 27. 28.
Olaj-csináló. Olearius. M. A.
Olaj-dió: olajfa'gyümölcse. Oliva. M.A.L.
Olaj-fa. Olea. M. A.
Olaj-fa' gyümölcse. Oliva. M. A.
Olaj-fai. Oleagineus. M. A.
Olaj-fás hely. Olivetum. M. A.
Olaj-fösték. Olearia dilutum pigmentum. PP.
Olaj-festékkel föstött kép. Imago oleo subacta. PP.
Olaj-föstés. Pictura olearia. S. I.
Olaj' gaza. Fraces. M. A. Magma, amurca. S. I.
Olaj-kert. Olivetum. Káldi, Amos. 4. 9.
Olaj' magva, köve. Sansa, samsa. M. A.
Olaj-malom, olaj-sajtoló hely. Trapes, trapetum. M. A. CM.
Olaj-máz. Vernix. S. I.
Olaj-prés. Torcular olearium.
Olaj' söpreje. Fraces. M. A.
Olaj-söprelék. Amurca. M. A.
Olaj-söprelékes. Amurcarius. M. A.
Olaj-szín. Subflavus. PP.
Olaj-szüret. Olivitas. M. A. CM. Olivatio. PP.
Olaj-szedés. idem. CM.
Olaj-termő. Olivifer. CM.
Olaj-ütés. Oleitas. S. I.
Olaj-ütő. Factor olei, olearius. S. I.
Olaj-verő. idem. NC. p. 289.
Olaj-vásárlás. Emtio olei. Biró Márton, Micae p. 5.
* Asztali olaj. Oleum mensale.
Belind-olaj. Oleum hyosciami. E MSS. Vályi.
Borostyány-olaj. Laurinum. M. A.
Dió-olaj. Oleum nucum. S. K.
Eleven olaj. Naphtha. L. Haszn. Mulat. 1823. 1. R. p. 152.
Fa-olaj. Oleum olivarum. S. K. Olivum. M. A. L.
Kender-mag-olaj. Oleum canabinum.
Kő-olaj. Petroleum. S. K.
Len-mag-olaj. Oleum lini. S. K.
Liliom-olaj. Oleum florum lilii albi.
Majoránna-olaj. Amaracinum. M. A.
Mák-olaj. Oleum papaveris. Vályi MSS.
Mogyoró-olaj. Oleum avellanarum.
Momortika-olaj. Oleum momorticae. S. K.
Mondola-olaj. Oleum amygdalinum. S.K.
Repcze olaj. Oleum rapistri arvorum.
Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A.
Rozmaring-olaj. Oleum rosmarini. S. K.
Szagos olaj. Oleum odorum. S. K.
Szenteltt olaj. Oleum benedictum.
Szurok-olaj. Pissaceon. M. A. L.
Terpetin-olaj. Oleum terebinthi. S. K.
Tégla-olaj. Oleum laterum contusorum. MSS. Vályi.
Tök-mag-olaj. Oleum seminum cucurbitae.
Türöm-olaj. Patientia. Nem minden fán terem türöm-olaj. km.
Vad olaj. Oleum oleastri. S. K.
OLAJI. Oleaceus, olearis, olivaris. M. A.
OLAJJA. Ejus oleum.

OLAJKA. Oleum exiguum, oleum in parva quantitate. Pázm. Pred. p. 253.
OLAJOS. Oleosus, oleatus, olearis. M. A.
Olajos edény. Olearia lagena. PP.
Olajos korsó. Olearia seria, lacythus, vas olearium. PP. Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
Olajosság. Oleositas. Lippai, Gyüm. K. p. 213.
OLAJOZ, olajozza. Oleo ungit, perfundit. S. I.
Meg olajozza. idem.
Olajozatlan. Non oleatus, oleo non perfusus.
Olajozás. Perunctio oleo.
Olajozott. Perunctus oleo.

OLASZ.

OLASZ. Italus. M. A. Olasz ravasz. km.
Olasz. F. Baranya Vben.
Olasz bab. Phaseolus. S. I.
Olasz bokréta. Flos artefactus. Faludi, T. É. p. 11.
Olasz dió. Nagy öreg dió.
Olasz falu. FF. Vas, és Veszprém Vkben.
Olasz födél. Tectum italicum, cujus altitudo facit solum quartam partem latitudinis.
Olasz kapor. Édes kömény. Foeniculum. S. I.
Olasz káka. Cyperus longus. S. I.
Olasz káposzta. Kel-káposzta. S. I.
Olasz kémény. Focus cubiculi. Kandalló. S. I.
Olasz kés. Sica, dolon. Stilet. S. I.
Olasz köles. Panicum italicum, melica, holcus sorgum. S. I.
Olasz kömény. Cuminum, cyminum. NC. p. 33.
Olasz liliom. Iris florentina. S. I.
Olasz mérő vas. Libra uncinata. S. I.
Olasz mértt föld. Milliare italicum.
Olasz mustár, Olasz repcze. Reseda lutea. Csapó, p. 195.
Olasz nyelv. Linqua italica.
Olasz ország. Italia. M. A.
Olasz országi. Italicus. M. A.
Olasz pók. Tarantula. S. I.
Olasz rántotta. Placenta ovorum, fritata. S. I.
Olasz répa. Pastinaca. Pászternák. Mohrépa. S. I.
Olasz saláta. Ceraefolium. Turbolya. Csapó, p. 285.
Olasz szőlő. Petrezselyem-szőlő.
Olasz tenger. Mare adriaticum. Heltai, 1. Dar. p. 11.
Olasz tészta, irós tészta. Striblita foliata. PP.
Olasz tövis. Cynara. Árticsóka. Csapó, p. 15.
Olasz virág. Viola purpurea. M. A. Flos manufactus, artefactus, fatuus. S. I.
Olasz zöld. Apium dulce, graveolens. Zeller. S. I.
OLASZI. t. h. n. Bihar, Liptó, Szepes és Zemplin Vkben.
OLASZKA. F. Vas Vben.
OLASZOS. Morem italicum redolens.
OLASZÚL. Italice.

OLÁH.

OLÁH. Valachus, Geta. M. A. CM.
Oláh. F. Szala Vben.
Oláh-állás. Telek Csongrád Vben.
Oláh-czigány. Zingarus valachicus.
Oláh duda. Lyripipium valachicum. Föl fújják, mint az oláh dudát. km.
Oláh eczet. Acetum ex piris sylvestribus. S. I. Erős, mint az oláh eczet. km.
Oláh falu. E. FF. Udvarhely Székében.
Oláh' falva. E. F. Csik Székében.
Oláh kecske. Capra valachica. Ollyan, mint az oláh kecske, annak is belől van a' hája. km.
Oláh ország. Valachia. M. A.
Oláh pap. Mystes valachicus, v. species colymborum. S. I.
Oláh' pataka. F. Gömör Vben. E. F. Kolos Vben.
Oláh sör. Lac ebutyratum. S. I.
Oláh vér. Sangvis valachicus v. indoles valachica. Ki tör belőle az oláh vér. km. Prodit indolem suam valachicam.
OLÁHR, Olár. Telek Pest Vben.
OLÁHUL. Valachice.

OLLÓ.

OLLÓ. Forpex, forfex. M. A. item Agnellus, haedulus, damulus. Fiatal bárány, kecske v. öz. S. I.
Olló-fa. Cantherius.
Olló-kötés. Junctura cantheriorum, quae fit per transtra, vel fibias.
Olló-talp. Tignum, cui cantherius insistit.
Olló-tartó fa.
* Borbély-olló. Forpex, forpicula. NC. p. 387.
Metélő olló. Forfex, forficula. NC. p. 387.
Papiros-olló. Forfex pro scindendis chartis.
OLLÓL, ollólja. Forfice scindit. Pázm. Kal. p. 286. „Abban nem egygyesülhetnek, ha a' szénát kaszával kaszálták-e, vagy ollóval ollólták."
Minden esztendőben ollólja. Pázm. Pred. p. 165.
Ollóltatja. Curat forfice abscindi. Pázm. Pred. p. 364.
OLLÓTTSÁG. Alopecia. M. A. Ollólttság. Haj-hullás.
OLLÓZik. Agnellum edit. Ellik. S. I.

OLLY.

OLLY. Tam. item Talis, ejusmodi. M. A.
Olly annyira. Adeo, tantopere, in tantum, usque adeo. S. I.
Olly hamar. Tam cito.
Olly igen. Tantopere, adeo, admodum. M. A.
Olly kár. Tale damnum. A' szegénynek egy pénz is olly kár, mint a' gazdagnak száz. km.
Olly nagy. Tantus. M. A.
Olly szelid. Adeo mitis. Olly szelid, hogy még az evése sem keserű. km.
OLLYAN. Talis, ejusmodi. M. A. Ollyan a' kendő, millyen a' mosdó. km.
Ollyan hamar. Tam repente, tam cito.
Ollyan féle. Talismodi, ejusmodi. S. I.
Ollyan igen. Tantopere.
Ollyan képpen. Taliter. M. A.
Ollyan mi. Tale quid, simile quid. S. I.
Ollyan mire éli világát. km. Dug. 1. R. p. 254.
Ollyan mire nézi a' nap-fényt. km. Idem l. c.
Ollyankor. Tum temporis. M. A.
Ollyanság. Res talis, similis. S. I.
OLLYAS. Talis, talismodi.
Ollyas mi. Simile quid. Faludi, U. E. 3. R. p. 21.
OLLYAT mondok, magam is meg bánom. km. Non movenda loquor. M. A.
OLLYATÁN. Ejusmodi, talis, istiusmodi. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 396. 397. 480. 668.
OLLYATÉN. idem. M. A. Monoszlai, Hit' olt. p. 15. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 9.
OLLYHA. R. Subinde. Néha. Margit' Élete, Praynál, p. 256. 258.
OLLYIK. Nonnullus, nonnemo. S. I.
OLLYKOR. Tandem. M. A. Tunc, tum, v. subinde, nonnunquam.
Ollykor ollykor. Néha néha.
Ollykor-kovács. Qui subinde exercet artem fabrilem.
Ollykoron. idem ac Ollykor. S. I.

OLT.

OLT' vize. Aluta fluvius. PP.
Olt' szeme. E. F. Háromszék Székében.

OLU.

OLU. R. Liquor. S. I.
Olu-vaj. R. Liquidum pingue, oleum. Olaj. S. I.
OLVAD (Olu-ad). Liquefit, liquescit. M. A.
El olvad. Deliquet, deliquescit. M. A.
Föl olvad. Eliquescit, resolvitur. M. A.
Ki olvad. Eliquescit.
Meg olvad. Colliquescit. M. A.
Le olvad. Deliquescit.
Öszve olvad. Colliquescit. M. A.
Olvadás. Liquamen. M. A. Liquatio.
Olvadék. Liquamen, liquor. S. I. Sz. D.
Olvadott, olvadtt. Liquatus, liquefactus. M. A.
Olvadozik. Liquescit. Faludi, N. E. p. 152. N. A. p. 154.
Olvadtt. Liquidus, liquefactus. M. A.
OLVASZT, olvasztja. Liquefacit, liquat. M. A.
El olvasztja. Solvit. Pázm. Pred. p. 706.
Föl olvasztja. Liquat.
Ki olvasztja. Eliquat. M. A.
Meg olvasztja. Egelidat, liquefacit. M. A.
Öszve olvasztja. Conflat, colliquefacit. M. A.
Olvasztás. Liquatio, liquefactio, conflatio. M. A.
Ki olvasztás. Eliquatio. M. A.
Olvasztott. Colliquatus, liquefactus. M. A.
Olvasztott vaj. Butyrum liquatum. S. I.
Olvasztó. Colliquans, liquefactor. M. A.
Olvasztó hely. Conflatorium, fornax aeraria. S. I.

Olvasztó kemencze. idem. Pázm. Pred. p. 49.
Olvasztó mester. Conflator, fusor. M. A.
Olvasztó só. Borax. Póris. S. I.

OLVAS.

OLVAS, olvassa. Legit, item Numerat. M. A.
Által olvassa. Perlegit. M. A.
Be olvassa. Numeratim computat.
Bele olvassa. Adnumerat.
El olvassa. Perlegit, recitat. M. A. item Abnumerat, in numerando transilit.
El olvassa ismét. Relegit. M. A.
Elöl olvassa. Praelegit. M. A.
Föl olvassa. Clara voce perlegit.
Hozzá olvassa. Adnumerat. M. A.
Ki olvassa. Legit e libro v. charta.
Le olvassa. Deponit summam, numerando solvit summam.
Meg olvassa. Perlegit, relegit, item Dinumerat. M. A.
Meg olvassa ismét. Relegit. M. A.
Öszve olvassa. Connumerat.
OLVASATLAN. Innumeratus. A' tolvaj olvasatlan is el viszi a' pénzt. km. Dug. 2. R. p. 312.
OLVASÁS. Lectio, numeratio. M. A.
Olvasás-közben. Intra legendum v. numerandum.
Meg olvasás. Perlectio, relectio, dinumeratio. M. A.
OLVASDOGÁL. Lectitat. Csuzi, Tromb. p. 221.
OLVASGAT, olvasgatja. Lectitat. M. A. item Numerat.
OLVASHATÓ. Legibilis. M. A.
OLVASOTT. Lectus, numeratus. M. A. Az olvasott juhot is meg eszi a' farkas. km. Rajta van a' pénzen a' király' képe, még is el lopja a' tolvaj.
Olvasott ember. Homo eruditus, in libris versatus. S. I.
Olvasottság. Lectura.
OLVASÓ. Lector, numerator. item Rosarium. M. A. Pázm. Pred. p. 1202.
Olvasó imádság. Recitatio rosarii, seu corollae B. virginis.
Olvasó könyv. Lesebuch.
Elöl olvasó. Praelector. M. A.
OLVASVA. Numerato. A' pénz olvasva jó. km.

OM.

OM.
OMOL. Ruit, succumbit. M. A.
Bé omol. Irruit. M. A.
Egybe omol. Corruit. Pázm. Pred. p. 595. „Ha a' világ egybe omol is, rettegés nélkül temettetik a' romlásban.“ Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.
El omol. Corruit, effunditur. M. A.
Ki omol. Erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 436. „Ki omol minden gonoszságra.“
Le omol. Proruit, corruit, delabitur, concidit. M. A.
Öszve omol. Corruit.
Reá omol. Superirruit, allabitur, decidit. M. A.
OMLAD. Ruit, collabitur. S. I. Sz. D.
Omladék. Ruina, rudus. Mint hulladék. Sz. D.
Omladékony. Ruinosus, ruinae proximus. S. I.
Omladoz. Collabascit. Sz. D.
OMLASZT, omlasztja. Ruinat, deturbat. S. I. Sz. D.
Omlás. Ruina. M. A.
Omlás. E. F. Szeben Székében.
Omlás' alja. E. F. belsö Szolnok Vben.
* El omlás. Effusio. M. A.
Ki omlás. Eruptio. M. A.
Kö-omlás. Collapsus lapidum. Sz. D.
Omlít, omlítja. Ruinat, facit ruere. Sz. D.
Omlott. Collapsus, dirutus. M. A.
Le omlott. Prorutus, collapsus. M. A.
Omló. Ruens, ruinosus, ruinam minitans. M. A.
Omló félben van. Ruinae proximus. Sz. D.
OMT. Lásd alább ONT.

OMPOLY.

OMPOLY' vize. Appulus. E. Folyó víz alsó Fejér Vben.
OMPOLNA. Ampulla. S. I.

ONDÓ.

ONDÓ. Bilis. CM.
Ondó-folyás. Gonorrhoea. M. A.
ONDÓD. FF. Fejér és Vas Vkben.
ONDÓJA a' kölesnek. Apluda. M. A.

ONN.

ONN.
ONNAN. Illinc, inde, isthinc, isthoc. M. A.
Onnan alól. Ab infra. PP.
Onnan belöl. Introrsus, introrsum. M. A.
Onnan fölül. Superne, desuper. M. A.
Onnan kivül. A foris, ab extus. S. I.
Onnant. idem ac Onnan. S. I.
Onnajt. idem. M. A.
ONNAT. Inde, illinc, isthinc.
Onnaton. R. idem. S. I.
ONNÉT. idem ac Onnat. M. A.

ONOKA.

ONOKA. Nepos, neptis. M. A. L. Unoka.
ONOKÁM. Nepos meus, neptis mea.
Onokám' felesége. Pronurus. M. A.
Onokám' férje. Progener. M. A.
Onokám' fia. Pronepos. M. A.
Onokám' leánya. Proneptis M. A.

ONSZOL.

ONSZOL, onszolja. Cohortatur, clamore impellit. M. A. L. Unszol.
ONSZOLÁS. Hortatus, instinctus, cohortatio clamosa, celeusma. M. A.
ONSZOLÓ. Instigator. vide Onzoló. M. A.
Onszoló kiáltás. Celeusma. M. A.

ONT.

ONT, ontja. Fundit. M. A. Rak 's ont. km. Diruit, aedificat, miscet quadrata rotundis.
El ontja. Effundit, perfundit. M. A.
Ki ontja. Effundit. M. A.
Reá ontja. Affundit, offundit. M. A.
ONTÁS. Fusio. M. A.
Ki ontás. Effusio. M. A.
Vér-ontás. Caedes, strages, sanguinis effusio. M. A.
ONTOGAT, ontogatja. Funditat. M. A.
ONTOK. Bél-fonál. Sz. D.
ONTON ontja. Identidem fundit. Faludi, B. E. p. 62.
Ontond. Sz. P. Komárom Vben.
ONTOTT. Fusus.
Ki ontott. Effusus. M. A
ONTÓ. Fundens.
Vér-ontó. Sanguinolentus, effusor sanguinis, vir sanguinis.

ONZOL.

ONZOL. Lásd Onszol, Unszol.
ONZOLÁS. Instigatio, instinctus, cohortatio. M. A.
Onzolásnak kiáltása. Celeusma. M. A.
ONZOLÓ. Instigator. M. A.

OPÁL.

OPÁL. Opalus, lapis elementorum, gemma hungarica. S. I.
Opál-kö. idem.

OPRA.

OPRA. Nom. propr. Afer. PP.

OR.

OR. Fur, furax. M. A. Beniczki, p. 196.
Or-állat. Animal rapax, fera insidiatrix, Raubthier. S. I.
Or-falu. F. Vas Vben.
Or-fészek, or-hely, or-lak, or-tanya. Receptaculum furum, praedonum, latronum. S. I.
Or-fü. F. Baranya Vben.
Or-gazda. Receptor, hospes furum, excipiens hospitio latrones. M. A. Az orgazdát egy szeggel fölebb akasztják. km.
Or-kúles. Clavis adulterina, laconica. S. I.
ORÁLKODik. R. Insidiatur, vias insidet. S. I.
OROS. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Bihar Vben.
Oros' háza. F. Békes Vben.
Orosi. Sz. PP. Bihar Vben.
OROZ. Furatur. M. A. Ne orozz. Non furtum facies.
El orozza. Suffuratur, surripit. M. A.
Orozat. Furtum, praeda, rapina, spolium. S. I.
Orozás. Praedatio, furacitas. S. I.
Orozkodik. Absconditur, clam agit quidpiam. M. A.
El orozkodik. Proripit se clam, suffuratur se, clam discedit. M. A.
Ki orozkodik. Furtim excedit, profugit. S. I.
Orozó. Fur, raptor. M. A.
Orozó mesterség. Ars praedatoria. Vajda, 2. K. p. 235.
Orozva. Furtive, furtim. M. A.

Orozva el rántja. Subripit. M. A.
Orozva el viszi. idem.
Orozva ölés. Caedes clancularia, homicidium clandestinum. S. I.
Orozva ütés. Coecus ictus, plaga ex occulto inflicta. PP.
ORSÁG. Furtum, furacitas. M. A. Sylvester.
ORSZÁG. Regnum, regio. M. A. Mennyi ország, annyi törvény. km.
Ország' alkotványa. Constitutio regni. S. I.
Ország' almája. Globus regalis, pomum regni. S. I.
Ország' aszszonya. Regina, rex foemina. S. I.
Ország-áruló. Proditor regni. Pázm. Kal. p. 655.
Ország' birája. Judex regni, alias Judex Curiae. S. I.
Ország-biró had. Exercitus ingens. Faludi, T. É. p. 131.
Ország' botja. Sceptrum. S. I.
Ország' feje. Rex, princeps terrae. S. I.
Ország-gyülés. Comitia. M. A.
Ország-háborító. Turbator regni. Pázm. Pred. p. 52. 521.
Ország-háborgató. idem, ibidem.
Ország-járás. Peregrinatio, regnorum perlustratio. S. I.
Ország-járó. Peregrinator. v. vagus, vagabundus. S. I.
Ország' java. Utilitas regni, bonum commune. S. I.
Ország' jobbágyi. R. Barones regni, proceres, optimates. S. I.
Ország' karjai 's rendjei. Status et ordines regni. S. I.
Ország' képe. Tabula geographica. S. I.
Ország' kincse. Thesaurus regni.
Ország' kormánya. Clavus imperii. Faludi, B. E. p. 50.
Ország' kulcsai. Claustra regni. S. I.
Ország' latra. Alastor. NC. p. 275. Trifurcifer. S. I.
Ország' nagyjai. Magnates, proceres, optimates. S. I.
Ország' örököse. Haeres regni. S. I.
Ország-rontó v. vesztö. Pestis patriae. S. I.
Ország-szerte. Per totum regnum. S. I.
Ország' szélei, végei. Confinia regni. S. I.
Ország' színén. In facie regni. Faludi, N. E. p. 14.
Ország' színe elött. idem. Faludi, T. É. p. 99.
Ország' szorossai. Fauces regni. S. I.
Ország-út. Via regia. Régibb az országútnál. km.
Ország' uta. idem. M. A.
Ország' uta az égen. Via lactea, galaxia. M. A.
Ország' ura. Princeps terrae, dominus regionis. S. I.
Ország' végezése. Decretum regni. Pázm. Kal. p. 1091.
* Ángol ország. Anglia.
Bajor ország. Bavaria.
Bolgár ország. Bulgaria.
Cseh ország. Bohemia.
Erdély ország. Transylvania.
Franczia ország. Gallia.
Galyiba ország. Regnum exlex, turbatum, confusum. Pázm. Kal. p. 799.
Görög ország. Graecia.
Horvát ország. Croatia.
Kazul ország. Persia. Faludi, N. A. p. 64.
Lengyel ország. Polonia.
Litva ország. Lithvania. Pázm. Kal. p. 767.
Magyar ország. Hungaria.
Menny-ország. Regnum coelorum.
Muszka ország. Moscovia.
Német ország. Germania.
Olasz ország. Italia.
Orbonás ország. Epirus. PP.
Orosz ország. Russia.
Örmény ország. Armenia.
Porosz ország. Borussia.
Rácz ország. Servia.
Spanyol ország. Hispania.
Tót ország. Sclavonia.
Török ország. Turcia.
Országa. Ejus regnum.
Se országa, se hazája. km. Extorris, vagabundus.
Országbéli. Regnicola, regnicolaris. S. I.
Országi. Ad regnum pertinens.
Magyar országi. Hungaricus.
Országol. Regnat. M. A.
Országlás. Regnatio. M. A. Pázm. Pred. p. 395.
Országló. Regnator. M. A.
Országló fejedelem. Princeps regnans. S. I.
Országló szék. Gubernium.
Országló társ. Socius imperii, corregens.
Országonkint. Regionatim. M. A.
Országos. Insignis, magnus, generalis, v. excellens, praecellens. S. I.
Országos birodalom. Imperium regnorum. Pázm. Pred. p. 973. 1146.
Országos czimbora. Communis conspiratio. Pázm. Kal. p. 967.
Országos esö. Pluvia regionaria.
Országos gaz-ember. Nebulo primipilaris.
Országos gond. Cura ingens. Faludi, U. E. 2. R. p. 50.
Országos gyalázat. Infamia notoria. Faludi, N. E. p. 179.
Országos had. Justus exercitus. Faludi, T. É. p. 244.
Országos hatalom. Potentia magna.
Országos háború. Bellum magnum. Pázm. Pred. p. 1104.
Országos kár. Publica calamitas. Pázm. Pred. p. 506.
Országos kocsis. Landkutscher. Faludi, T. É. p. 191.
Országos követség. Deputatio numerosa. Faludi, N. A. p. 21.
Országos nyavalya. Morbus grassans. Pázm. Pred. p. 1147.
Országos vásár. Nundinae publicae.
Országoskodik. Potitur regno.
Menny-országoskodik. Deliciatur in regno coelorum. Faludi, N. A. p. 84.
ORV. Fur, furax. M. A.
Orv-gazda. Receptor furum. CM. Receptator furum. PP.
Orv-gazdaság. Receptio. CM.
ORZ, Oroz. Furatur. M. A.
Orzás. Furtum, raptura. M. A. Magyari Orsz. Rom. p. 56.
Orzott. Lopott. Furtivus. M. A.
Orzó. Fur, furax. M. A.

ORBÁN.

ORBÁN. Urbanus, proprium nomen viri. M. A.
Orbán' ereszti a' bogarait. km.
Orbán' falva. F. Vas Vben.
Orbán' lelke. — Jár kél mint az Orbán' lelke. km.
Orbán' süvege. — Föl tette az Orbán' süvegét. km. Indulget genio. M. A.
Orbán-Szent-György. Sz. P. Pest Vben.
ORBÁNCZ. Elephantiasis, vel scabiei, lepraeve species, affecta plerumque membra infestans, et cutem circa vulnera subalbicantibus maculis deformans. M. A. Gutta rosacea, erysipelas. PP. Testnek véres, hév, kelése. Ki ütötte az orbáncz, v. Szent Antal' tüze. Sz. D.
Orbánczos. Elephantiacus. M. A. Erysipelatodes, guttatus. PP.
Orbánczosodik. Erysipelate corripitur.
Meg orbánczosodik. idem. Prágai p. 901.

ORBONÁS.

ORBONÁS. Epirota. PP.
Orbonás ország. Epirus. PP.
ORBONÁSZ. Epirota, albanensis. Heltai. 1. Dar. p. 598. 2. Dar. p. 332.

ORCZ.

ORCZ.
ORCZA. Facies, mala, vultus. M. A.
Orcza-bör. Pellis facici. Tasi Gáspár. p. 3.
Orcza-fösték. Fucus, pigmentum, cerussa, rubicetra. S. I.
Orcza-kendö. Sudarium. S. I.
Orcza-látás. Conspectus faciei, intuitus. Pázm. Pred. p. 891.
Orcza-máz. Fucus, cerussa, rubicetra. S. I.
Orcza-pirulás. Confusio oris, vultus; pudor, rubor. Pázm. Pred. p. 83.
Orcza-törlö. Sudarium. PP.
Orcza' vonási. Vultus, lineamenta oris. S. I.
Orcza-vörösítö. Purpurissum. CM.
* Ál orcza. Larva.
Orczátlan. Impudens, impudicus. M. A.
Orczátlankodik. Impudens, effrons est. Vajda, 2. K. p. 314.
Orczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.
Orczátlanúl. Impudenter, impudice. M. A.
Orczáz, orczázza. Probro afficit, confundit. M. A.
Bé ál orczázza magát. Larva se obvelat. Káldi, Okt. intés. p. 3.
Föl ál orczázza. Larvat. Csuzi, Sip-szó. p. 256.
Orczázás. Confusio. Zvonarics, 1. R. p. 826.
Orczázó. Exprobrans. Káldi, 2. Mach. 7. 24.
Orczázó irások. Faludi, E. M. p. 244.

Orczázó versek. Satyrici versus. Idem ibidem.
ORCZI. F. Somogy Vben.
ORCZÚL. R. Facietenus, in faciem. S. I.
Orczúl csapja, orczúl veri. In faciem caedit.
Orczúl csapás. Alapa, colaphus.
ORCZULAT. R. Facies, vultus. S. I.
Orczulatja. Ejus facies, ejus vultus.

ORD.

ORD.
ORDA. Tyrosis. PP. Caseus dulcis. S. I. Lágy édes sajt, édes turó. Sz. D.
Orda. F. Somogy Vben.
ORDACS. Fekete tarkás szörü p. o. Kutya, farkas. Sz. D.
ORDAS. idem. Sz. D.
Ordas. FF. Nógrád, és Pest Vkben.
Ordas alma. Malum coloris flavo-nigri. Savanyu izü, héa-pöttegetett, mint a' póka-tojás.
Ordas gém. Ardea palustris. Rohrdommel. S. I.
Ordas' háza. Sz. P. Pest Vben.
Ordas leves. Tyrosis. Csóré, savó-leves. L. Benkö, Transylv. P. 1. p. 402.
OBDÍT. Ululat, rugit. M. A. A' ki farkassal él, vele egygyütt ordit. km.
Ei ordítja magát. Prorumpit in rugitum.
Reá ordit. Irrugit. PP.
Ordítás. Rugitus, ululatus. M. A.
Ordító. Rugiens. M. A.
Farkas-ordító. Ululatorium luporum, spelunca luporum. Olly hideg a' szobám, mint a' farkas-ordító. km.
ORDÓD. F. Soprony Vben.

OREMOS.

OREMOS. Hieronymus. n. pr. M. A.

ORGONA.

ORGONA. Organum. M. A.
Orgona-csináló. Organarius. M. A. Organifex.
Orgona-fa, Orgovány-fa. Syringa. Spanyol bodza. S. I. Sz. D.
Orgona-huzó. Tractor organi. Puffasztja a' pofáját, mint az orgona-huzó. km. Dug. 1. R. p. 206. 2. R. p. 69.
Orgona' sipjai. Cantes. M. A.
Organa-szíj. Lorum follium organi.
Orgona-szíj-huzó. Qui trahit lorum follium organi.
Orgona-szó. Sonus organi. S. I.
ORGONÁL. Canit organo. S. I. Pulsat organum.
ORGONÁS. Pithaules, organicus, organista. PP.

ORGOVÁNY.

ORGOVÁNY. Planities. S. I. Tér v. sik hely. Sz. D.
Orgovány. Sz. P. Kis Kunságban.
Orgovány-fa. Syringa. Orgona-fa. S. I.

OROM.

OROM. Pinnaculum, pinna, fastigium. M. A.
OROMJA, ORMA. Ejus pinnaculum, ejus fastigium.
Ház' orma. Tectum domus fastigiatum. Sz. D. Ház' oromja. M. A. L. p. 924.
Templom' oromja. Pinnaculum templi. Telegdi, Hom. 1. R. p. 506.
Torony' oromja. Pinnaculum turris. M. A. L.
ORMÁNY. Sz. P. Somogy Vben. E. F. belsö Szolnok Vben.
Ormány-gallér. Focale. M. A. Genus est ligaminis, et fascia quaedam collum ambiens, fauces a frigore defendens, et pronunciationi conducens. CM.
Ormányd. Sz. P. Szala Vben.
Ormányd' hida. F. Szala Vben.
Ormányd-lak. F. Szala Vben.
ORMOS, OROMOS. Pinnatus, fastigiatus. M. A.
Ormos koporsó. Tumba cum tecto fastigiato. Sz. D.
Ormos láda. Cista fastigiata. Sz. D.
Ormos födelü láda. Arca camerata. PP.
ORMOZ, ormozza. Tegit, camerat, fastigiat. S. I.
Ormozat. Fastigium. Pázm. Pred. p. 404. Kal. p. 376.
Ház' ormozatja. Fastigium tecti. Faludi, T. É. p. 45.
Vár' ormozatja. Fastigium arcis. Prágai, p. 190.
Ormozatos. Habens fastigium, fastigiatus. Prágai, p. 222.
Ormozott. Fastigiatus.
Ormozott héa a' háznak. Tectum pectinatum. M. A.

OROSZ.

OROSZ. Ruthenus. M. A. item Janitor, satelles. M. A. Rutheni olim custodiae domus regiae in Hungaria praecrant, hinc janitoris significatio.
Orosz. Sz. P. Pest Vben.
Orosz birodalom. Imperium russicum.
Orosz császár. Muszka czár. Imperator russorum.
Orosz falu. F. Szatmár Vben. E. FF. belsö Szolnok, és Torda Vkben.
Orosz' fája. E. F. Kolos Vben.
Orosz hegy. E. F. Udvarhely Székében.
Orosz mezö. E. F. belsö Szolnok Vben.
Orosz ország. Ruscia. M. A. Russia. PP.
Orosz vár. MV. Mosony Vben.
Orosz vég. F. Bereg Vben.
Orosz virág. Flos africanus. PP.
OROSZI. t. h. n. Magyar, és Erdély Országban.
OROSZKODik. Clam irrepit, furatur. Faludi, N. E. p. 15. Nem mind orosz, a' ki oroszkodik. km. Dug. 1. R. p. 84.
Bé oroszkodik. Irrepit, furtim illabitur, latenter ingreditur. M. A. Pázm. Kal. p. 247.
El oroszkodik. Proripit se. M. A. L.
Oroszkodó. Latenter irrepens. Faludi, N. E. p. 77.
Oroszkodó halál. Faludi, T. É. p. 98.
OROSZLÁNY. Leo. M. A. Ne bántsd az aluvó oroszlányt. km.
Oroszlány-bör. Pellis leonina. Pázm. Pred. p. 1116.
Oroszlány-fog. Taraxacum leontodon. S. I.
Oroszlány-kölyök. Leonis catulus. M. A.
Oroszlány-kö. Vár-omladék Trencsén Vben.
Oroszlány-ordítás. Rugitus leonis. Pázm. Pred. p. 1112.
Oroszlány-talpú fü. Alchimilla. PP.
Oroszlány-vár. Vár-omladék Heves Vben.
* Döglött oroszlányt a' nyulak is ki nevetik. km.
Him oroszlány. Leo. S. K.
Nöstény oroszlány. Leaena. M. A.
Vad oroszlány. Leo ferus. A' le borúlttaknak kedvezni tud a' vad oroszlány.
Oroszlányi. Leoninus. M. A.
Oroszlányi bátorság. Audacia leonina. Pázm. Pred. p. 1199.
Oroszlányt ijegetsz árnyékkal. km. Leonem larva territas. M. A.
OROSZLÓ. F. Baranya Vben.
OROSZTONY. (Alsó, fölsö). FF. Szala Vben.
OROSZÚL. Russice.

ORR.

ORR. Nasus. M. A.
Orr-bogár. Curculio. S. I.
Orr' czimpája: porczogós csontja. Sz. D.
Orr' csöpögése. Stiria nasi. PP.
Orr-csöpögös. Stiriosus. PP.
Orr-daganat. Polypus. M. A. L.
Orr-dugulás, orr-rekedés. Gravedo. S. I.
Orr-fekély, orr-süly. Polypus. S. I.
Orr' hegye. Acumen nasi. S. I.
Orr-kelés. Polypus. M. A.
Orr-keléses. Polyposus. M. A.
Orr-lyuk. Nares. M. A.
Orr-rúgás. Talitrum. S. I.
Orr' szárnyai. Valvae narium. S. I.
Orr-szór. Vibrissae. M. A.
Orr' varasodása. Ozaena. M. A.
ORRA. Ejus nasus. Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
Orra alá. Infra ejus nasum. Tormát reszeltt az orra alá. km.
Orra a' madárnak. Rostrum. M. A.
Orra-fájó. Polyposus. CM.
Orrából szólt. Aristili more loquitur. M. A.
Orrán száján bugyogott a' vér. Sangvis prorupit ex ejus naribus, et ore.
Orránál fogva vezeti. Ducit eum per nasum.
Orránál tovább kell látni az embernek. km.
Orrát veri. Succutit naso talitrum. PP.
Orrát ki fujja. Emungit nares. M. A.
Orrával vág, mint a' tyúk. Rostro percutit. PP.
Orrával meg nevetö. Nasutus, nasutulus. M. A.
ORRATLAN. Carens naso. M. A.
Orratlanitja. Denasat. M. A.
Meg orratlanitja. idem. CM.
ORRODZÓ szij a' ló-szerszámban.
ORROL, orrolja. Aspernatur, nasum suspendit. item Stomachatur, aegre fert, indignatur. M. A. Pázm. Kal. p. 374. 973.

Meg orrolja. Olfacit, odoratur v. animadvertit, observat. S. I.
Orrolás. Indignatio, stomachatio. M. A.
Orroló. Stomachans, aspernans, aegre ferens, indignans. M. A.
ORRONDi. Naso. Csuzi, Síp-szó. p. 277. 307. Tromb. p. 221.
ORROS. Naso, nasutus. M. A.
Orros kánna. Cirnea. PP.
ORROTT esett. Cecidit ad nasum, cecidit pronus, ut naso terram tangeret.
ORROZ, orrozza. In formam nasi effigiat, fastigiat.
Orrozat. Vestibulum. M. A. item Fastigium v. rostrum. VV. L.
Hajó' orrozatja. Rostrum navis. Telegdi, Hom. 1. R. p. 668.
Szány' orrozatja. Rostrum trahae.
Orrozó. Kissebb kormány a' hajó' orrán. Sz. D.
ORRÓK. R. Naso, nasutus. S. I.
ORRÚ.
Fitos orrú. Simus, simulus, resimus. S. I.
Föl horgadtt orrú. Resimus. NC. p. 199.
Keselyü-orrú. Silus. NC. p. 199.
Nagy orrú. Naso. NC. p. 197.
Sas-orrú. Naso aquilino.
Sima orrú. Simus. CM.
Tokmány-orrú. Naso magno, protuberante, turgido.
Tompa orrú. Simus. NC. p. 199.

ORSOLYA.

ORSOLYA. Ursula. nom. prop. muliebre. M. A.
ORSIK. idem. M. A.

ORSÓ.

ORSÓ. Fusus. M. A.
Orsó-fa. Fusus torcularis. NC. p. 105. Cochlea.
Orsó-fa az aknánál. Spindelbaum. S. I.
Orsó-farkú hal. Ophidium. S. I.
Orsó-féreg. Ascaris. Csapó, p. 376.
Orsó-hal. Petromyzon. Földi, p. 277. Tüskés hal, nem igen nyöl nagyra, alig fél funtos, találtatik a' Rába' vizében is.
Orsó-pörgetés. Rotatio spondyli. Pázm. Pred. p. 1127.
Orsó-pörgető. Spondylus, verticulum, verticillum. M. A.
Orsó' szárnya. Ala fusi. VV. L.
Orsó-tartó kosár. Qualus, quasillus. NC. p. 385.

ORT.

ORT. Quadrans floreni, vel quarta pars thaleri. M. A.
ORTA' háza. F. Szala Vben.
ORTÁLY. Pör, patvar. Sz. D. Fortassis oritur e germanico Urtheil. Heltaio: Judicium, sententia. „Nem sok tanács után ki hozák az ortályt az Uraknak tanácsából, hogy Hunyadi Mátyást választották volna Magyar Királlyá." M. Kron. 2. Dar. p. 7.
Ortályoz. Disceptat, jurgatur, tergiversatur. M. A.
Ortályozás. Disceptatio, litigatio, cavillatio. M. A. VM. p. 287.
ORTÓ. Sz. P. Ung Vben.

ORVOS.

ORVOS. Medicus. M. A. Beteg vigasztalja az orvost. km.
Orvos-bér. Sostrum, honorarium medici. S. I.
Orvos-doktorság. Doctoratus medicinae. Pázm. Pred. p. 858.
Orvos-fű. Herba salutaris, panacea. S. I.
Orvos-ital. Potio medicata. S. I.
Orvos-kígyó. Vipera. S. I.
Orvos-kövek. Lapides medicinales. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.
Orvos-szer. Medicina, medicamentum, remedium. S. I. Szép vigasztaló szó, orvos-szer a' betegnek. km.
* Fog-orvos. Dentista. Zahnarzt.
Fő-orvos. Archiater. CM.
Házi orvos. Medicus domesticus.
Kegyes orvos. Medicus lenis. A' kegyes orvosnak pokol a' helye. km.
Lelki orvos. Medicus spiritualis.
Lő-orvos. Veterinarius.
Öszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.
Paraszt orvos. Empiricus. S. K.
Seb-orvos. Chirurgus.
Szem-orvos. Oculista. S. K. Ocularius. M. A. L.
ORVOSI. Medicinalis. M. A.
Orvosi tudomány. Medicina. M. A.
Orvosi oktatások. Paraeneses iatricae.
ORVOSOL, orvosolja. Medetur, medicat, medicatur. M. A.
Meg orvosolja. Medicat, sanat, curat. M. A.
Orvosolás. Medicatio. M. A. CM.
Meg orvosolás. idem. M. A.
Orvosolhatatlan. Immedicabilis, irremedicabilis. M. A.
Meg orvosolhatatlan. idem. M. A.
Orvosolhatatlanság. Immedicabilitas. Pázm. Pred. p. 350.
Orvosolható. Medicabilis. M. A.
Orvosoló, orvosló. Medicus, medicans. M. A.
Orvosoltt. Medicatus. M. A.
Orvosoltatott. idem. M. A.
ORVOSSA. Ejus medicus. A' ki urával pöröl, annak csak isten az orvossa. km.
ORVOSSÁG. Medicamen, medela, remedium, pharmacum. M. A. Főben, fában adta isten az orvosságot. km.
Orvosság-csináló. Medicamentarius. M.A.
Orvosság-csináló konyha, műhely. Laboratorium. PP.
Orvosság-tartó kupa. Pyxis. PP.
* El nyelő orvosság. Catapotium, pillula. NC. p. 357.
Házi orvosság. Medicamentum domesticum. S. K.
Hánytató orvosság. Vomitorium. S. K.
Szem-orvosság. Collyrium. S. K.
Orvossági. Medicinalis. M. A.
Orvosságos. Medicamentosus. M. A.
Orvosságos iskátula. Capsula. PP.
Orvosságra való. Medicamentarius. M. A.
Orvosságtalan. Carens medicamento. Pázm. Pred. p. 772.

OS.

OS.
Os-tábla. Fritillus, albeus lusorius. M. A. CM.
Os-táblás vitéz játék. Lusus latrunculorum. Heltai, 2. Dar. p. 171.
Os-tábláz. Fritillis ludit. Faludi, N. A. p. 50. Tesserulis ludit. PP.

OS.

OS. Interjectio admirantis.
Os mi jutott eszébe. Papae! quid ei in mentem venit.

OSKOLA.

OSKOLA. Schola, ludus literarius. M. A.
Oskola-ház. Aedes scholarum. S. I.
Oskola-mester. Ludimagister, paedotriba, didascalus, rector scholae. M. A.
Oskola-por. Pulveres scholastici.
Oskola' szünete. Vacatio scholarum. S.I.
* Falusi oskola. Schola pagensis.
Fekete oskola. Schola magiae supernaturalis. Faludi, T. É. p. 116. Jártt ez is fekete oskolában. km.
Fő-oskola. Scholae altiores.
Fő tanító oskola. Universitas. Pázm. Pred. p. 394.
Kis oskola. Schola elementaris.
Ló-oskola. Domitura equaria.
Nemzeti oskola. Schola nationalis.
OSKOLABÉLI. Scholasticus. S. I.
Oskolai. Scholaris.
Oskolai betegség. Ficta aegritudo. S. I.
Oskolai könyvek. Libri scholastici.
Oskolai (Iskolai) szók. Termini scholastici. Pázm. Kal. p. 922.
OSKOLÁS. Scholasticus, scholaris, scholas frequentans.
Oskolás gyermek. Puer scholas frequentans.
OSKOLÁZ, oskolázza. Docet, monet, v. castigat, corripit. S. I.
Oskolázzák szent Pált ezek a' Sóczék. Pázm. Kal. p. 383.
Meg oskolázza. idem.
Oskolázás. Castigatio, reprehensio. A' röst nem szereti az oskolázást. km.

OSON.

OSON. Clam abit, furtim discedit, profugit. S. I. Sz. D.
Bé oson. Clancularie se infert. Kisfaludi' Regéji. p. 185.
OSONT. idem. Illant.
El osont. Mikes' lev. p. 231.

OSONNA.

OSONNA. Merenda, antecoenium. M.A. CM.
Osonnakor. Tempore merendae.
OSONNÁS. Merendarius. M. A.
OSONNÁZ. Merendam sumit.

OSTOBA.

OSTOBA. Rudis, iners, obtusus, insulsus, hardus, stolidus. M. A.
OSTOBÁN. Obtuse, stolide. PP.
OSTOBASÁG. Ruditas, stoliditas. M. A.
OSTOBÁUL. Obtuse, stolide. M. A.
OSTOBÍT, ostobitja. Mente spoliat, facit stupidum. S. I.
OSTOBÚL. Stolidescit, stolidus fit.
Meg ostobúl. Obstupescit. Káldi, Pred. 7. 17.

OSTOR.

OSTOR. Flagellum, scutica, mastyx. M. A. A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km.
Ostor-adó. Multa, mulcta. M. A. Vrancsics. Heltai, 1. Dar. p. 273. 2. Dar. p. 79.
Ostor alá való. Vapularis. M. A. L.
Ostor-fa az aknánál. Treibbaum. S. I.
Ostor-csattanás. Crepitus flagrorum. Száz ostor-csattanás hallik a' völgyekben. Faludi. E. M. p. 73.
Ostor-hegyes ló: a' gyeplős ló mellett való. S. I.
Ostor' nyele. Flagelli manubrium, scuticae lignum. S. I.
Ostor-nyelü fa. R. Viburnum. Ostormény-fa. S. I.
Ostor' pattantása. Sonus flagelli, cottabus scuticae. S. I.
Ostor-pénz. Aurigae praemium, congiarium. S. I. Sz. D.
Ostor-ravás. Multa, census. M. A.
Ostor' sudarja. Radius flagelli.
Ostor-ütés. Ictus flagelli. Pázm. Pred. p. 812.
* Bör-ostor. Terginus. CM.
Kender-ostor. Flagellum canabinum.
Körmön fontt ostor: lágy ostor, mert a' kemény ostort kampón fonják.
Szíj-ostor. Flagellum e loro factum.
OSTORA. Ejus flagellum.
Isten' ostora. Flagellum dei.
OSTORMÉNY-fa. Viburnum. M. A.
OSTOROS. Plagosus. M. A. item Subboarius.
OSTOROZ, ostorozza. Flagellat. M. A.
Ki ostorozza. Flagris ejicit. Pázm. Pred. p. 470. 636. 982.
Meg ostorozza. Flagellat, flagris caedit. M. A.
Ostorozás. Flagellatio. M. A.
Meg ostorozás. Fustigatio, flagellatio. M. A.
Ostoroztat, ostoroztatja. Curat flagellari.
OSTORRAL csattant: ostorral rittyent. Flagello sonitum edit. Sz. D.
OSTORT fon. Flagrum facit. Homokból ostort akar fonni. Ex arena funiculum nectit.

OSTRIGA.

OSTRIGA. Cochlea, ostreum. M. A.

OSTROM.

OSTROM. Pugna, proelium. M. A. item Aggressus, impetus, aggressio, oppugnatio. PP.
Ostrom-árkok. Fossae obsidionales. S. I.
OSTROMA. Ejus obsidio.
OSTROMMAL meg veszi. Expugnat. M. A.
OSTROMOL, ostromolja. Oppugnat, impugnat. M. A.
Meg ostromolja. idem. M. A.
Ostromlás. Oppugnatio, impugnatio. M. A.
Meg ostromlás. idem. M. A.
Ostromló. Oppugnator. M. A.
Ostromolhatatlan. Inoppugnabilis.
Meg ostromolhatatlan. Inexpugnabilis. M. A.

OSTYA.

OSTYA. Hostia. PP. Zvonarics, 1. R. p. 599.
Ostya-béles. Nebulae, panis obelites. PP. Artolaganus. S. I.
Ostya-sütö. Pistor hostiarum. S. I.
Ostya-sütö vas. Artopta. S. I.

OSVÁLD.

OSVÁLD. t. f. n. Osvaldus.
Osvát. idem. M. A.

OZSONA.

OZSONA. L. Uzsona.

OSZ.

OSZ.
OSZKÓ (Alsó, fölsö). FF. Vas Vben.
OSZOL. Dividitur, dispergitur. M. A.
El oszol. Dissipatur, dividitur, palatur, dispalatur. M. A. Pázm. Pred. p. 70. 88.
Meg oszol. Dividitur, dispergitur. M. A.
Széllyel oszol. Dispergitur, dissipatur. S. I.
Oszla. E. Hegy Hunyad Vben.
Oszlány. MV. Bars Vben.
Oszlár. Sz. PP. Pest és Somogy Vkben.
Oszlat, oszlatja. Dividit, dissipat. M. A.
El oszlatja. Dispalat, dissipat, disjungit. M. A.
El oszlatja a' dagadást. Tumorem solvit, discutit. PP.
Meg oszlatja. Dissipat, dividit. M. A.
Széllyel oszlatja. Dissipat, dispellit. S. I.
Oszlató. Separans, solvens.
Köz-oszlató. Menstruum. Sz. D.
Oszlatlan. Insolutus, indivisus.
Meg oszlatlan. idem. Biró Márton, Micae p. 10.
Oszlás. Divisio, dispersio. M. A.
El oszlás. Dissipatio, divisio. M. A.
Meg oszlás. Divisio, separatio, dispersio. M. A.
Széllyel oszlás. Dispersio.
Apostolok' oszlása. Divisio Apostolorum.
Oszlop. Columna. L. alább külön.
Oszlott. Divisus, dispertitus, dissipatus. M. A.
El oszlott. Divisus, dissipatus. M. A.
Oszló. Dividuus.
Oszlódik. Dividitur, dissolvitur. S. I. Sz. D.
Oszolhatatlan. Individuus. S. I.
Oszolhatatlanság. Individuitas. Csuzi, Sipszó p. 22.
Oszoltan oszoló. Identidem dividuus. Sz. D.
OSZRÓ. F. Baranya Vben.
OSZT, osztja. Partitur, dividit. M. A.
Holtt hagyja, élö osztja. km.
El osztja. Dispertit, dispartit, dividit. M. A.
Föl osztja. Dividit, dispergit, distribuit. M. A.
Ki osztja. Erogat, distribuit. S. I.
Meg osztja. Dividit. M. A.
Reá osztja. Addividit, adpartitur.
Osztatlan. Indivisus. S. I.
Osztály. Divisio v. certus numerus militum. S. I. Egygyenlö osztály nem támaszt háborút. km. Aequa divisio non conturbat fratres.
Osztály-levél. Literae divisionales. S. K.
Osztályos. Divisionalis, condivisionalis. S. I.
Osztályos atyafi. Cognatus condivisionalis. S. I.
Osztályossá teszi. Facit, ut condividens sit. Faludi, B. E. p. 63.
Osztás. Divisio, divisus, partitio. M. A.
El osztás. Divisio, partitio. M. A.
Föl osztás. Partitio.
Ki osztás. Distributio.
Meg osztás. Divisio. M. A.
Oszthatatlan. Individuus, indivisibilis. S. I.
Osztható. Divisibilis, sectilis, dividuus. S. I.
El osztható. Dividuus, divisibilis. M. A.
Osztogat, osztogatja. Distribuit. M. A.
El osztogatja. Elargitur, dispertit, dispertitur, distribuit, dilargitur. M. A.
Ki osztogatja. Elargitur, erogat. M. A.
Osztogatás. Distributio. M. A.
El osztogatás. Distributio, dispersio. M. A.
Ki osztogatás. Erogatio, elargitio. M. A.
Osztogató. Distributor. M. A.
El osztogató. idem. M. A.
Osztott, osztatott. Divisus, distributus. M. A.
El osztatott. Dispertitus. M. A.
Osztozik. Dividit, herciscit. M. A.
El osztozik. Abdividit.
Meg osztozik. Condividit.
Osztozatlan. Indivisus, qui non divisit patrimonium. M. A.
Osztozás. Divisio, diribitio. M. A.
Osztozkodik. idem ac Osztozik. S. I.
Osztozó. Condividens.
Osztó. Divisor, partitor. M. A.
Osztódik. Dividitur, dissolvitur, dispergitur. S. I.
OSZTOVÁTA. Textoria tabula. PP. Talán OSZTÓ-ból, és VÁLTÓ-ból cred, mintha mondanád: osztó-váltó. Sz. D.
Osztovát. idem. L. Benkö, Transylv. Tom. 1. p. 42.

OSZLOP.

OSZLOP. Colossus, columna, statua. M. A.
Oszlop. FF. Soprony, és Veszprém Vkben.
Oszlop-derék. Scapus. CM.
Oszlop' dereka. idem.
Oszlop' feje. Epistylium. M. A. Capitulum columnae.
Oszlop-kép. Statua. Faludi, E. M. p. 52.
Oszlop-köz. Intercolumnium. M. A. CM.

Oszlop-öntő. Statuarius. M. A.
Oszlop-öntő mesterség. Statuaria. M. A.
Oszlop' póczcza. Epistylium. M. A.
Oszlop-rend. Ordo. Miut Tuszcziai, Dóriai, Jóniai, Korinti, és Római oszlop-rend. Ordo tuscanus, doricus, jonicus, corinthius, et romanus.
Oszlop' talpa. Stylobata, stereobata. PP. Oszlop-talp. M. A. L.
Oszlop' teteje. Epistylium. PP.
* Hegyes oszlop. Pyramis. Faludi. T. É. p. 96.
Kö-oszlop. Columna lapidea.
Márvány-oszlop. Columna marmorea.
Lapos föl futó oszlop. Faludi, T. É. p. 94.
OSZLOPA. Ejus columna.
OSZLOPI. Columnaris.
Oszlopi erővel. Fortitudine columnis propria, fortitudine magna. Faludi, E. M. p. 163.
Oszlopi ékességek. Ornamenta columnarum.
OSZLOPOS. Columnatus. M. A.
Oszlopos folyosó. Porticus. Faludi, N. U. p. 178.
OSZLOPOZ, oszlopozza. Columnis instruit.
Oszlopozat. Columnatio. Colonnade. Melly Vitruvius szerint öt féle, úgymint
Kellős oszlopozat. Eustylon.
Közeles oszlopozat. Systylon.
Ritkás oszlopozat. Araeostylon.
Sürüs oszlopozat. Pycnostylon.
Téres oszlopozat. Diastylon. Lásd Vitruvii Architect. L. 3. c. 2.
Oszlopozás. Columnatio. M. A.
Oszlopozott. Columnatus. M. A.

OSZPORA.

OSZPORA. Asper. Török kis ezüst pénz, circiter egy polturát érő. Tordai MSS. Erdélyben is kelendő volt 1555 táján. L. Rumi, Mon. Hung. T. 1. p. 335.

OSZTÁN.

OSZTÁN. Postea, tum, tunc, porro, deinde, deinceps. M. A.
Osztánan. idem. M. A.
OSZTON. idem. Telegdi, Hom. 1. R. p. 309. 399. 3. R. p. 480. Monoszlai, Hit'oltalm. p. 399.
Osztonan. idem. M. A.

OTROMBA.

OTROMBA. Immanis, grandis. M. A.
OTROMBASÁG. Immanitas.
OTROMBÚL. Immanis fit.

OTT.

OTT. Illic, ibi. M. A. Ott az ebet a' pap' rétén. km. Cancer leporem capit. M. A.
Ott ben. Intus. M. A.
Ott éri, ott kapja, ott lepi. Deprehendit. S. I.
Ott hagyja. Linquit, relinquit, deserit. S. I.
Ott hon. Domi. Lásd alább.
Ott kin, ott kün. Foris. M. A.
Ott' laka. F. Arad Vben.
Ott lakozó. Indigena. Vrancsics.
Ott lakó. Residens. M. A. L.
Ott leszsz. Aderit. S. I.
Ott létel. Praesentia. S. I.
Ott ogyol. R. Illic, ibi. Bát. S. I.
Ott ogyon. Illic. M. A.
Ott terem. Subito comparet, praesto est, se sistit. S. I.
Ott van. Ibi est, v. hic habes.
* Éppen ott. Recte ibi.
Holott. Ubi tamen.
Ugyan ott. Ibidem. M. A.
OTTAN. Inibi, ibidem, confestim, protinus, statim v. sive, aut, sane, licet. M. A.
Ottan hamar. Illico. Tasi Gáspár, Öt Pred. Ajánló levél p. 3.
Ottan ottan. Subinde, frequenter, identidem. M. A.
Ottan ottan jót is cselekszik. Bonum etiam subinde operatur.
Ottan ottan alá hengeredik. Illico devolvitur. Pázm. Pred. p. 1079.
* Leg ottan. Illico. Zvonarics, 1. R. p. 240.
Ottanék. Ibi, ibidem. S. I.
Ottani. Illius loci. Oda való. S. I.
OTTHON. Domi. M. A.
Otthon parancsolj. Ubi paveris, impera. M. A.
Otthoni. Domesticus, solitarius. S. I.
Otthonos. Domi degens, vitam privatam ducens. S. I.
Otthonos eledel. Ferculum familiare. Faludi, Sz. E. p. 76.
Otthonos illendőség. Decentia domestica. Faludi, N. U. p. 152.
Otthonos lakás. Privatizatio. Faludi, N. U. p. 48.
Otthonos leány. Puella inter parietes domesticos educata, v. vitae privatae dedita. Faludi. E. M. p. 244.
Otthonoskodik. Domi continuo degit, vitam solitariam domi suae ducit. Faludi, N. U. p. 43.
Otthonoskodás. Privatizatio. Faludi, N. A. p. 218.
Otthonosság. Vita domestica, privata, solitaria. Faludi, N. E. p. 210.

OZTÁN.

OZTÁN. pro Azután. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 674.
Nos oztán. Quid tum postea, quid deinde.

Ó.

Ó.

Ó. Vetus, priscus, cascus. M. A.
Ó Arad. MV. Arad Vben.
Ó Bánya. F. Baranya Vben.
Ó bor. Vinum inveteratum, antiquum. S. I.
Ó bornak, és ó leánynak nem egygy áron iczéje. km. Dug. 2. R. p. 330.
Ó falu. MV. Szepes Vben. FF. Baranya és Sáros Vkben.
Ó háj. Axungia. CM. M. A.
Ó hid. F. Szala Vben.
Ó marhák. R. Scruta, veteramenta. S. I.
Ó marhás. R. Scrutarius, veteramentarius. S. I.
Ó módi. Veteris modae, moris, instituti. Faludi, N. A. p. 219.
Ó Perint. F. Vas Vben.
Ó szalonna. Laridum vetus.
Ó szekér. Currus obsoletus. Ó szekeret vasáért, a' vén aszszonyt pénzéért el ne vegyed. km.
Ó szeres. Scrutarius. PP.
Ó szerszámok. Scruta, veteramenta. S. I.
Ó szerszám-áruló. Scrutarius. PP.
Ó szerszámos. idem. S. I.
Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.
Ó vas-szerszám. Ferramentum. PP.
Ó vár. MV. Mosony Vben. FF. Bars, Békes, Nógrád, Trencsin, Vas és Zólyom Vkben.
Ó vári. F. Szatmár Vben.
Ó város. Civitas vetus. S. I.
Ó víz. Sz. P. Szepes Vben.
ÓCS, OLCS. Vetustulus.
Ócs-vár, Olcs-vár (Alsó, fölsö). FF. Abaúj Vben.
Ócsa. F. Pest Vben.
Ócsál, ócsálja. Vilitat, vilipendit, derogat, contemnit, vituperat. M. A.
Meg ócsálja. Exinanit, elevat, vilitat. M. A.
Ócsálkodik. Vilitat, vilipendit.
Ócsárd. F. Baranya Vben.
Ócsárol, ócsárolja. idem ac Ócsálja. M. A.
Meg ócsárolja, meg ócsárlja, meg ócsálja. idem. M. A.
Ócska. Vetulus. M. A.
Ócskó. F. Nyitra Vben.
Ócsó. Vilis, facilis pretii. M. A.
Ócsón. Vilius, vilissime. M. A.
Ócsódik. Vilescit.
Meg ócsódik. Evilescit, vili pretio venditur.
Ócsóság. Vilitas, pretii facilitas. M. A.
Ócsúl. Vilescit, in pretio descendit.
ÓLCSÓ. Vilis pretii. M. A. Ócsó. Ólcsó húsnak híg a' leve. km. Locrensis bos. M. A.
Ólcsón. Vili pretio. M. A.
Ólcsóság. Vilitas pretii. M. A.
Ólcsárolja. Vituperat, minuit pretium, derogat. M. A.
OVAS. Vetustus, rancidus. PP. Lásd AVAS.
OVIK. Lásd AVik. Veteraseit.
OVITT, Avitt. Detritus.
OVUL. Veterascit, veterat, veteresoit. M. A. AVUL.
Meg ovul, meg óul. Inveterascit. M. A.
Ovultt. Inveteratus. M. A.
Ovulttság. Vetustas. M. A.

ÓBÉGAT.

ÓBÉGAT. Plangit, gemit, ejulat, lamentatur. S. I.

ÓKULÁR.

ÓKULÁR. Specillum. M. A. Vitrum oculare.

ÓL.

ÓL. Mandra, suile, septum. M. A. Jobb a' teli ól, mint az üres csür. km. Dug. 2. R. p. 23.
Disznó-ól. Hara. NC. p. 417. Illik reá, mint a' disznó-ólra a' cserépfödél. km.
Lábas ól. Hara suspensa. PP.
Lud-ól. Chenotrophium. NC. p. 417.
Tik-ól. Gallinarium. NC. p. 419.
ÓLÁLKODik. Obsidiatur, insidiatur. M. A. Caulas circumit, insidiatur.
Ólálkodás. Insidiae. M. A.
Ólálkodó. Insidiator, insidiosus. M. A. CM. Utánna ólálkodó. Pázm. Kal. p. 48.
Ólálkodva. Insidiose. M. A.

ÓLD.

ÓLD, óldja. Solvit. M. A.
El óldja. Solvit, dissolvit, resolvit. M. A.
Föl óldja. Resolvit. M. A.
Ki óldja. Exsolvit. M. A.
Ki óldja a' sebet. Vulnus obligatum solvit. PP.
Le óldja. Resolvit, replicat, demit. M. A.
Meg óldja. Solvit, dissolvit, resolvit, absolvit, abstringit. M. A.
ÓLDAL. Latus, pleura. M. A.
Oldal-borda. Costa. S. I. Sz. D.
Oldal-csont. idem. M. A.
Oldal' falva. F. Gömör Vben.
Oldal-fájás. Pleuritis. M. A. CM.
Oldal-fájlaló. Pleuriticus. M. A.
Oldal-fájós. idem. CM.
Oldal-fegyver. Gladius, ensis, telum laterale. Faludi, T. É. p. 25.
Oldal-félt. Lateraliter, oblique, ex obliquo. Heltai, 1. Dar. p. 375.
Oldal-köz. Insterstitium inter latera, ventriculus. Meg rakta az oldal-közt. Se bene satiavit.
Oldal-küszöb. Postis. M. A.
Oldal' lágyai v. vékonyai. Hypochondria. S. I.
Oldal-nyilalás. Pleuritis. S. I.
Oldal-pecsenye. Petaso. M. A.
Oldal-szoba. Conclave laterale. Sz. D.
Oldal-tanács. Consilium laterale. Tordai MSS.
Oldal-tarisznya. Canistrum, quod e latere appenditur. Dug. km. 1. R. p. 125.
Oldal-út. Via lateralis. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 304.
• Bal oldal. Latus sinistrum. S. K.
Disznó-oldal. Costa porcina. S. K. Sz. D.
Hajó-oldal. Navis latera. S. K.
Hegy-oldal. Montis latus. S. K.
Jobb oldal. Dextrum latus. S. K.
Kocsi-oldal. Spondae, latera currus. S. K.
Szekér-oldal. idem. S. K.
Óldala. Ejus latus.
Oldala' csontjához száradt a' lelke. km.
Oldall. Devitat v. lateri adhaeret. S. I.
El oldallott. Abivit. Sz. D.
Oldalló szem-intések. Nutus laterales. Faludi, N. E. p. 160.
Oldalló szemekkel meg tekéntelvén. Injectis lateraliter oculis conspiciens. Faludi, T. É. p. 156.
Oldalas. Laterosus, v. lateralis, obliquus, transversus. S. I.
Oldalaslag. Lateraliter, oblique, ex obliquo. S. I. Sz. D.
Oldalastt. idem. S. I.
Oldalaz, oldalazza. Laterat. Házi orvosságok. Méh-tartás. p. 6.
Oldali. Lateralis. M. A.
Oldalog. Oblique circuit.
Oldalgós. Lateralis, obliquus. S. I.
Oldalgós táncz. Sz. D.
Oldaltt. Lateraliter, oblique. S. I.
Fél oldaltt fekszik. Jacet in uno latere.
ÓLDATLAN. Irresolutus. M. A.
Meg oldatlan. idem. M. A.
Oldatlanúl. Insolute, irresolute. S. I.
ÓLDÁS. Solutio. M. A.
El oldás. Dissolutio, resolutio. M. A.
Föl oldás. Analysis. S. I.
Ki oldás. Exsolutio, explicatio, enodatio. M. A.
Meg oldás. Solutio, dissolutio. M. A.
ÓLDHAT, oldhatja. Potest solvere.
Oldhatatlan. Insolubilis. M. A.
Meg oldhatatlan. Indissolubilis. M. A.
Oldható. Solubilis. M. A. Pazm. Pred. p. 1137.
Meg oldható. idem. M. A.
ÓLDOTT, oldatott. Solutus. M. A.
ÓLDOZ, oldozza. Absolvit. M. A. Jól oldoz, a' ki jól köt. km.
El oldozza. Solvit, dissolvit, resolvit. M. A.
Föl oldozza. Absolvit.
Ki oldozza. Explicat. M. A.
Meg oldozza. Absolvit, dissolvit, resolvit. M. A.
Oldozat. Absolutio. Heltai, 1. Dar. p. 435. Tasi, p. 171. Zvonarics, 1. R. p. 716.
Oldozatlan. Insolutus.
Föl oldozatlan. Inabsolutus.
Oldozás. Absolutio. M. A.
Föl oldozás. idem.
Meg oldozás. idem. M. A.
Oldozgat, oldozgatja. Sensim solvit. S. I.
Oldozhat, oldozhatja. Potest absolvere.
Oldozhatatlan. Insolubilis.
Meg óldozhatatlan. idem. Káldi, Hebr. 7. 16.
Oldozható. Solubilis.
Meg oldozható. Dissolubilis. M. A.
Oldozó. Solutor, absolvens. M. A.
Oldozó pap. Poenitentiarius. M. A.
Oldozó barát. idem. M. A.
OLDÓ. Solvens.
Föl oldó szerek. Solventia. S. I.
ÓDZik. Solvitur. El ódzott a' bocskor-szíja. km. Dug. 1. R. p. 262.

ÓLOM.

ÓLOM. Plumbum. Fekete ón. S. I.
Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyü mint az ólom-madár. km.
Ólom-mag. Glans plumbea. Faludi, N. A. p. 176.
ÓLMOS. Plumbeus. S. I.
ÓLMOZ, ólmozza. Plumbat. S. I.

ÓLT.

ÓLT, óltja. Inserit. item Stingvit, exstingvit. M. A. Tüzet nem jó tüzzel óltani. km.
Bé oltja. Inserit, implantat. item Coagulat. M. A.
Belé oltja. Inserit, emplastrat. M. A.
El oltja. Restingvit, exstingvit. M. A.
Ki oltja. Exstingvit. M. A.
Meg oltja. Coagulat, exstingvit. M. A.
Meszet olt. Calcem restingvit.
OLTALOM. Defensio, protectio. vide Ótalom. M. A. Tutamen, tutamentum, tutela. S. I. A' hol isten óriz, pók-háló is oltalom. km.
Óltalom-hely. Locus refugii, asylum. VM. p. 99. Káldi, Mach. 11. 41.
Oltalom' városa. idem. Pázm. Pred. p. 518.
Oltalmatlan. Indefensus. Vajda, 1. K. p. 258.
Oltalmaz, oltalmazza. Defendit, tuetur, protegit. S. I.
Meg oltalmazza. idem.
Oltalmazat. Protectus. CM. Defensio.
Oltalmázatlan. Improtectus. Pázm. Pred. p. 179. 1180.
Oltalmazás. Defensio. M. A.
Oltalmazgatja. Identidem defendit, defensat. Sz. D.
Oltalmazgatás. Defensatio. Pázm. Kal. p. 117.
Oltalmazkodik. Se defendit, tuetur. S. I. Sz. D.
Oltalmazó. Defensor. M. A.
Oltalmazó isten. Deus tutelaris. NC. p. 1.
Oltalmazó orvosság. Medicina praeservativa. Pázm. Pred. p. 351.
Oltalmazólag. Defensive. Sz. D.
ÓLTATLAN. Inexstinctus. S. I.
Óltatlan mész. Calx viva.
El oltatlan. Inexstinctus. M. A.
ÓLTÁS. Exstinctio. item Insitio, insitus, coagulatio. M. A.
Bé oltás. Insitio. M. A.
Belé oltás. Emplastratio. M. A.
El oltás. Exstinctio, restinctio. M. A.
Fa-oltás. Insitio arboris. Ennek nevezetesebb nemei:
a) Hasadékba oltás. La greffe en fente.
b) Héjba oltás. La greffe en ecorce.
c) Fa-szem-oltás. La greffe en ecusson. Szemezés. Inoculatio.
d) Korona-oltás. La greffe en couronne.
e) Sip-oltás. La greffe en flûte. Sipolás. Infistulatio.
Ki oltás. Exstinctio. M. A.
Meg oltás. idem. M. A.
Mész-oltás. Restinctio calcis.
Téj-oltás. Coagulatio lactis arte producta.
Tüz-oltás. Exstinctio ignis.
OLTHAT, olthatja. Potest exstinguere.
Olthatatlan. Inexstinguibilis. M. A.
Olthatatlan tüz. Ignis graecus. S. I.
El olthatatlan. Inexstinguibilis. M. A.
Meg olthatatlan. idem. M. A.
Oltható. Exstinguibilis. M. A.
Meg oltható. idem. M. A.
OLTOGAT, oltogatja. Saepius inserit.
Belé oltogatja. Insertat. M. A. CM.
ÓLTOTT. Insitus, satus v. exstinctus, v. coagulatus. M. A.

Óltott cseresnye. Cerasum ex insitione.
ÓLTOVÁNY. Planta, plantarium, vel insititius, insitum. M. A. CM.
Oltovány-ág. Ramus insititius. Pázm. Pred. p. 454.
Oltoványos. Seminarium arborum fructiferarum. S. I. Sz. D.
OLTÓ. Insitor. item Exstinctor v. coagulum. M. A.
Oltó ág. Plántálni való vesszö. Talea, surculus, clavola. M. A. Insititia taleola. PP. Oltásra való ág.
Vagyon az oltásra alkalmatos ágom; El küldeném, de nincs alkalmatosságom.
Oltó fü. Galium luteum, coagulum vegetabile. Sárga téj-fü. S. I.
Oltó fürész. Serra parva manualis, qua hortulani utuntur in insitionibus arborum. Hallottam Sághon 1828. Mart. 22.
Meg oltó. Exstinctor. M. A.
Téj-oltó. Coagulum. S. I. Sz. D.
Oltói. Coagularis. M. A.
OLTT var, Ótt var, pro Oltott var. Ulcus crustosum. S. I. Sz. D.
OLTVÁNY, Ótvány. L. Oltovány. S. I. Sz. D.

ÓLTA.

ÓLTA, ÓTA. Affixa. A, ab, ex. S. I.
Az ólta. Ab eo tempore.
Mi ólta. A quo tempore.
Rég ólta. Jam pridem.
ÓLTÁTÓL fogva. A tempore.
Az óltától fogva. Ab eo tempore 's a't.

ÓLTÁR.

ÓLTÁR. Altare, ara. M. A. Tovább vagyon még a' nagy óltár. km.
Óltár-mester. Hierodulus. M. A.
ÓLTÁRA. Ejus ara. Az isten' óltáráról is el venné. km.
ÓLTÁRI szentség. Eucharistia. S. I.

ÓN.

ÓN. Plumbum, stannum. M. A.
ÓN-bogár. Glans plumbea, globulus sclopeti. S. I.
Ón-betük. Typi. S. I.
Ón-edény. Vas plumbeum, stanneum.
Ón-fejér. Cerussa v. ungventum de cerussa. S. I.
Ón-fü. Hippuris, equisetum. Ón-sikárló fü, ón-simító fü, mosó fü. S. I.
Ón-hal. Thymalus. Lepény-hal. S. I.
Ón-kalán. Cochlear stanneum.
Ón-kanna. Cantharus stanneus. M. A.
Ón-kanna-gyártó. Faber stannarius. M.A.
Ón-mérték, ón-sinor: sinor-mérték. Perpendiculum, amussis. S. I.
Ón-méz. Saccharum Saturni. Bleyzucker. S. I.
Ón-müvek. Vasa stannea. S. I.
Ón-müves. Plumbarius, stannarius. M.A.
Ón-por. Cerussa. Fabchich MSS.
Ón-szín. Livor. Szederjesség. S. I.
Ón-színü. Livens, lividus. Szederjes. S. I.
Ón-tál. Lanx. NC. p. 315.
Ón-tányér. Orbiculus stanneus.
* Fejér ón. Stannum. M. A.
Fekete ón. Plumbum. Pázm. Pred. p. 1226.
ÓNAS. Plumbatus, plumbosus. M. A.
ÓNAZ, ónazza. Plumbat, applumbat. M.A. Stanno illinit. PP.
Ónazott réz-edények. Incoctilia. PP.
ÓNI. Plumbeus. M. A.
ÓNOS. Plumbosus. M. A.
Ónos esö. Mikes, Török Orsz. Lev. p. 447.
Ónos sinor. Perpendiculum. M. A. L.
Ónossá teszi. Meg halaványítja. Vajda. 3. K. p. 651.
ÓNOZ, ónozza. Plumbat. M. A.
Meg ónozza. Applumbat. M. A. Plumbat. CM.
Ónozat. Stanno obductio. Verzinnung. S.I.
Ónozás. Plumbatura. M. A.
Ónozott. Plumbatus. M. A.
Ónozó. Plumbator, plumbans. M. A.

ÓRA.

ÓRA. Hora, horologium. M. A.
Óra-járás. Incessus horologii. Az órajárásból is meg itélhetd a' várost. km. Ex horologio civitatem judica. M. A.
Óra-kúlcs. Clavis horologii.
Óra-láncz. Catenula horologii.
Óra-mutató. Index horarius. M. A.
Óra-perczentés. Momentum. Pázm. Pred. p. 622.
Óra-számra. Per horas.
Óra-tábla. Tabula horaria. Faludi, B.E. p. 113.
Óra-tok. Theca horologiaria. S. I.
Óra-toll. Elaterium horologii. S. I.
Óra-verés. Ictus horologii.
Óra-ütés. idem. Nem kérdi az üres has, hányát ütött az óra. km.
* Arany-óra. Horologium aureum.
Árnyék-óra. Horologium sciatericum.
Bomlott óra. — Annyit hazud, mint a' bomlott óra. km.
Ezüst-óra. Horologium argenteum.
Fa-óra. Horologium ligneum.
Folyó óra. Clepsydra. Pázm. Pred. p. 986.
Fövény-óra. Clepsammidium. S. I.
Függö óra. Horologium pendulum. Faludi, N. E. p. 5.
Hány óra. Quota est hora. Még most veszi észre, hányat ütött az óra. km.
Nap-óra. Horologium solare.
Reggeli óra. Hora matutina. Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany vagyon szájában. km.
Rév-óra. Horologium nauticum in portu.
Zseb-óra. Horologium saccale.
Szerencsétlen órában született. km.
Szólló óra. Horologium sonans. Faludi, E. M. p. 256.
Torony-óra. Horologium in turri, horologium publicum.
Vas-óra. Horologium ferreum.
ÓRAI. Horarius. M. A.
Órai mesterséggel forgó pecsenye-sütö nyárs. Veru automatum. PP.
ÓRÁN. In hora.
Minden órán. Omni momento. Roszsz szolgának minden órán telik esztendeje. km.
ÓRÁNKÉNT. In horam. M. A.
ÓRÁNYI. Horarius, horalis, unius horae. S. I. Egy órányira van. Distat. hora.
ÓRÁS. Horologiarius. Óra-csináló. S. I.

ÓRJ.

ÓRJ. Hát-darab, a' disznóban. Sz. D.
ÓRJA a' disznónak. Unctum. CM. M. A.
ÓRJAS káposzta. Caules cum carne porcina dorsuali. Sz. D.

ÓRIÁS.

ÓRIÁS. Gigas. M. A. Csak nagy az óriás, ha völgyben áll is. km.
Óriás-féle. Giganteus, colosseus, colossalis. S. I.
Óriás-szabásu. idem. S. I.
ÓRIÁSI. Giganteus. M. A.

ÓTA.

ÓTA. Lásd ÓLTA.

ÓTALOM.

ÓTALOM. Tutamen, defensio, praesidium, protectio, refugium, tutela. M. A.
ÓTALMATLAN. Improtectus. M. A.
ÓTALMAZ, ótalmazza. Defendit, protegit, tuetur, tutatur, propugnat. M. A.
Ótalmazatlan. Improtectus, indefensus. M. A.
Ótalmazás. Defensio, protectio, propugnatio. M. A.
Ótalmazási. Tutelaris, tutelarius. M. A.
Ótalmazdogalja. Defensat, defensitat. M. A.
Ótalmazott. Defensus, protectus. M. A.
Ótalmazó. Defensor, protector, tutor, propugnator, tutelaris. M. A.

ÓV.

ÓV, Óvja, Ójja. Cavet, tuetur. M. A. Defendit, protegit. S. I.
Ójja magát. Cavet sibi, vitat, devitat. S. I. Ójjd magadat szakállas aszszonytól. km.
Meg ójja. Cavet, tuetur, abstinet. M. A.
ÓJJAN. Caute. A' meg békéltt barátoddal ójjan bánjál. km.
ÓVA. Caute, provide, circumspecte. S. I.
Igen óva. Valde circumspecte. Pázm. Pred. p. 1158.
Olly óva. Tam caute, tam provide. VM. p. 7.
ÓVÁS. Cautela, cautio. M. A.
Törvényes óvás. Cautela juris. Tiszti Szótár. p. 51.
ÓVÁST. Caute. PP.
ÓVHAT, óvhatja. Potest vitare.
Óvhatatlan. Quod caveri v. vitari non potest, inevitabilis.
Óhatatlan. idem. Pázm. Pred. p. 953.
Óhatatlanúl. Inevitabiliter. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.
Óvható. Vitabilis.
Óható. idem.
ÓVÓ. Cavens.
Maga-óvó. Praecautor. CM.

Mutató

(Ö- és Ő-ből.)

Ö.

Ö
BÖL, öble, öblít, öblöget, öblös, öblöz, öblű.
ÖCSE, öcsém, öcséd, öcscse.
ÖKLE.
ÖKÖL, ökölnyi, ökle, ökled, öklel, öklik, öklös, öklöz, öklődik.
ÖKÖR, ökör, ökre, ökrész, ökrödik, ökrendezik, ökrös.
ÖL (név), ölbe, öle, ölel, öles, ölnyi.
ÖL (ige), öldök, öldöz, öledék, ölet, ölés, ölöget, ölö, öltt.
ÖLÉG.
ÖLGY, ölgyét, ölgyödik, ölgyül.
ÖLSE. R.
ÖLSZ. R.
ÖLT, öltetlen, öltés, öltöget, öltözik, öltő.
ÖLYV, ölyved, ölyves.
ÖM, ömböly, ömlik.
ÖN, önként, önnön.
ÖNT, öntemény, öntés, öntöget, öntött, öntöz, öntő.
ÖR, örröm, örül, örvend.
ÖRDÖG, ördöge, ördögi, ördögista, ördögös, ördögség.
ÖRDÖNG. R. Ördöngös.
ÖREG, örege, öregb, öregedik, öregen, öregít, öregség, öregszik, öregül.
ÖRÖK, öröke, öröketlen, örökétig, örökké, öröködik, örököl, örökön, örökös, örökre, örökség, örökül.
ÖRZSE.
ÖRÜ, örüi.
ÖRV, örve, örvény, örvös, örvöz.
ÖS, ösi, ösmér, ösöd.
ÖSPÖRÖS.
ÖSTÖR.
ÖSVÉNY, ösvénye, ösvényes.
ÖSZ, öszve, öszveledik, öszveleg, öszvelít, öszveség.
ÖSZTÖKE, ösztökél.
ÖSZTÖN, ösztöne, ösztönködik, ösztönös, ösztönöz.
ÖSZTÖR, ösztörű.
ÖSZTÖVÉR, ösztövéredik, ösztövérit, ösztövérség.
ÖT, öte, öten, ötevény, ötöd, ötöl, ötön, ötös, ötöz, ötször, öttel, ötven.
ÖTLik, ötlekezik, ötlemény, ötlenedik, ötlet, ötlés, ötlő.
ÖTT. R. pro Önt.
ÖTÜ, ötvös.
ÖV, öve, övedzik, öves, övetlen, övez, övi.
ÖZÖN, özöne, özönöz.
ÖZVEGY, özvegye, özvegyel, özvegyen, özvegyi, özvegyít, özvegység, özvegyül.

Summa 40.

Ő.

Ő, őn, övé.
ŐG, őgös.
ŐGYELEG.
ŐR, őre, őretlen, őri, őriz, őrös, őröz, őrs, őrség, őrt.
ŐRÖL, őrlemény, őrlés, őrlött, őrlő.
ŐRÜL, őrülés, őrület, őrültt.
ŐS, őse, ősi, ősöd, ősöm, őstül.
ŐSZ (név), őszi, őszike, őszöl, őszre, őszszel.
ŐSZ (társ-név), őszbe, őszes, őszít, őszség, őszszel, őszül.
ŐT.
ŐZ, őzecske.

Summa 11.

Ö.

Ö.

ÖBÖL.

ÖBÖL. Gremium. M. A. Sinus. PP.
ÖBLE. Ejus sinus, gremium. Faludi, T. É. p. 90. Ki ront öbléből a' dagályos víz. Sz. D.
Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
ÖBLÍT, öblíti. Eluit. M. A. Proluit. PP.
Ki öblíti. Eluit. M. A.
Meg öblíti. Eluit, proluit. M. A.
Öblítés. Eluitio. M. A.
Öblített. Elutus, ablutus, collutus. M. A.
Öblítgeti. Eluit. S. I.
Öblíthetetlen.
Ki öblíthetetlen. Ineluibilis. M. A.
ÖBLÖGET, öblögeti. Identidem eluit. Csuzi, Tromb. p. 167.
Öblögetés. Iterata eluitio.
ÖBLÖS. Sinuosus, alveatus. S. I.
Öblös cserép. Imbrex sinuosus, concavus. Hohlziegl. S. I.
Öblös réz. Lamina cuprea concava. Boltokban éjjel világot szaporító kerék réz. S. I.
Öblösít, öblösíti. Sinuat. S. I.
ÖBLÖZ, öblözi. Sinuosum facit, concavat.
Ki öblözí. idem. Sz. D.
Meg öblözi. Sinuat. Sz. D.
ÖBLÜ. Habens sinum.
Nagy öblü tenger. Mare sinuosum. Csuzi, Síp-szó p. 71.
Tágos öblü tenger. Mare magnum et spatiosum. Káldi, Psalm. 103. 25.
Tágos öblü kút. Puteus spatiosus. Faludi, T. É. p. 95.

ÖCSE.

ÖCSE. Frater minor natu. M. A.
ÖCSÉM, ÖCSÉD, ÖCSCSE. Frater natu junior meus, tuus, illius.

ÖKLE.

ÖKLE. Eperlanus. M. A. Alburnus. Fejér keszeg. S. I. Cyprinus aphya. Pelehal, téj-hal. Földi, p. 268.

ÖKÖL.

ÖKÖL. Pugnus. M. A.
Ökül-igazság. Faustrecht. Sz. D.
Ökül-máj. Ictus pugno datus. S. K.
Ökül' törvénye. Jus fortioris, potentioris. S. I.
ÖKÖLLEL veri. Colaphizat, percutit pugno. M. A.
ÖKÖLNYI. Pugillaris. M. A.
ÖKLE. Ejus pugnus.
ÖKLED. Impingit. Sz. D.
Belé ökledett a' tövis a' lábába. Sz. D.
Ökledés. Impactus. Sz. D.
ÖKLEL, ökleli. Cornu petit, jaculat, hasta ferit, pungit, coniscit. M. A.
Által ökleli. Transadigit, transverberat, transfigit. M. A.
Belé ökleli. Infigit. Belé öklelte egész markolatig fegyverét. Sz. D.
Le ökleli. Deturbat, decutit. Le öklelte szúrom-gyakkal a' lóról. Sz. D.
Meg ökleli. Cornu pungit.
Öklelet. Jaculatio, coniscatio. M. A.
Öklelet-fájdalmú. Pleuriticus. M. A.
Öklelés. Pleuritis. M. A.
Gyürü-öklelés. Impactus annuli. Prágai p. 697.
Ökleldez, ökleldezi. Coniscat. M. A.
Öklelkezik. Invicem coniscat, vicissim cornu petit. S. I. Sz. D.
Öklelkedik. idem.
Egybe öklelkedtek a' bikák. Sz. D.
Öklelő. Cornupeta, jaculans. M. A.
Öklelődik. Identidem cornu ferit. Faludi, N. U. p. 200. U. E. 3. R. p. 176. E. M. p. 83.
Öklelve. Punctim. M. A.
ÖKLik. Prorumpit in crassitie pugni. Úgy jön a' víz ki, ugyan öklik. Hallottam Sághon 1825. Apr. 25. midőn a' kutamat merettem.
ÖKLÖS. Pugno valens. Sz. D.
ÖKLÖZ, öklözi. Pugno caedit, percutit. Csuzi, Tromb. p. 425.
Meg öklözi. idem. Sz. D.
Öklözködik. Certat pugnis. S. I.
ÖKLŐDik. Prorumpit in pugnum. Sz. D.

ÖKÖR.

ÖKÖR. Bos. M. A. Tanulj tinó, ökör leszsz belőled. km.
Ökör alatt is borjut keressz. Asini vellera quaeris. M. A.
Ökör-bé-fogás. Boum junctura, adjugatio, copulatio. PP.
Ökör-bél. Omasum, omasus. S. I.
Ökör-bika. Onocrotalus, butorius. M. A.
Ökör-bőr. Pellis bovina.
Ökör-bőr-ostor. Flagellum e pelle bovina. Pázm. Pred. p. 504.
Ökör' farka. Cauda bovina. Alá nyől, mint az ökör' farka. km.
Ökör-fark-fű. Verbascum, asphodelus, albucum. M. A.
Ökör-fül-fű. Intubus maculosa. M. A.
Ökör-gúzs. Anonis, ononis, resta bovis. Iglicze-tövisk. Csapó, p. 120.
Ökör-hajtó. Jugarius. CM.
Ökör-hal. Scarus. Egy tengeri hal, melly füvet eszik, 's kérőt rág. S. I.
Ökör-hús. Caro bubula. S. I.
Ökör-istáló. Bovile, bostar. M. A. Bubile. PP. Stabulum boum.
Ökör-jászol. Praesepe boum.
Ökör-kereskedő. Qui cum bobus mercatur.
Ökör' kövére. Lardum bubulum. S. I.
Ökör-mező. F. Marmaros Vben.
Ökör-nevek: „Barna, Bige, Bimbó, Bodor, Bogár, Böjti, Buta, Daru, Csákó, Hegyes, Kajla, Kese, Sudár, Szarvas, Szilaj, Szőke, Tarcsa, Villás.“ Lásd Sándor, Sokféle 12. Darab. p. 249. Cf. Szirmai Parab. p. 3. his adde „Betyár, Gyertyán, Lombár, Nyalka, Rendes, Villám, Virág.“
Ökör-nyál. Tela aranearum volitans in autumno. S. I.
Ökör-nyállal takaródzik. km. Dug. 1. R. p. 254.
Ökör-nyelv-fű. Euphrosynum, buglossum. M. A.
Ökör' nyakán le fityegő bőr. Palear. PP.
Ökör-pásztor. Bubulcus, bubsequa. M. A.
Ökör-szekér. Currus, cui boves injunguntur.
Ökör-szem. Regaliolus, nomen aviculae. M. A.
Ökör-szem-fű. Buphthalmus. M. A.
Ökör-sütés. R. Ökrökből álló régi Székely adó. S. I.
Ökör-vásár. Forum boarium. M. A.
Ökör-völgy. F. Baranya Vben.
* Csősz-ökör. — Meg nyomta a' csősz-ökör lábát. km.
Jármos ökör. Bos jugalis.
Remek-ökör. Dug. km. 1. R. p. 215.
ÖKÖRI. Boarius, bubulus, bovillus, bovinus. M. A.
Ökörí tó. F. Szatmár Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
ÖKRE. Ejus bos.
ÖKRÉSZ. Bubulcus, boarius, jugarius. Ökör-hajtó béres. S. I. Sz. D.
ÖKRÖDik. Ructat. Ökrödik, mint a' disznó. km. Dug. 1. R. p. 197.
Ökrödés. Ructus. Nem aggódom éretlen ökrödésével. Sz. D.
ÖKRENDEZ. idem. S. I. Szidalmakat ökrendez. Himfi 2. R. p. 91.
ÖKRÖM dederunt. Sámbár mit felelnek. p. 720.
ÖKRÖS. Habens boves.

Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, T omb. p. 586.
ÖKRÖT öröz. Bubulcitatur. M. A.

ÖL (név).

ÖL. Ulna. M. A. item Orgia v. sinus, gremium. S. I. A' ki sokat fog ölbe, nem szorít. km.
Öl-fa. Orgia lignorum. S. I.
Öl-széna. Orgia foeni. Sz. D.
* Bécsi öl, német öl. Ulna Viennensis. Szeredai 1. B. p. 25.
ÖLBE kap. Brachiis amplectitur ad luctandum. S. I.
ÖLE. Ejus sinus, ulna, orgia. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
Ölébe hordozza. Portat eum in ulnis.
Ölébe veszi. Accipit eum in sinum suum.
ÖLEL, öleli. Amplectitur, amplexatur. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km.
Által öleli. Circumplectitur. M. A.
Föl öleli. Sumit in amplexus.
Meg öleli. Amplectitur. M. A.
Ölelés. Amplexus. M. A.
Meg ölelés. idem. M. A.
Ölelget, ölelgeti. Amplexatur. M. A.
Meg ölelgeti. idem. M. A.
Ölelgetés. Amplexatio. M. A.
Ölelkezik. Invicem amplexatur. S. I.
Meg ölelkezik. idem. Faludi, N. E. p. 159.
Öszve ölelkezik. Ruit in mutuos amplexus. Faludi, N. E. p. 83.
Ölelő. Amplexans.
Ölelő karokkal fogadta. Amplexantibus brachiis eum excepit.
ÖLES. Habens orgiam.
Hány öles. Quot orgias habet, quot orgiarum est.
ÖLNYI. Orgialis. S. I.

ÖL (ige).

ÖL, öli. Occidit, necat, trucidat, interficit. M. A.
Öli magát bujában. Moerore se conficit.
Bele öli. Interimit v. insumit. Bele ölte a' vízbe. Aquis suffocavit. Minden pénzét bele ölte az épitésekbe. Omnem substantiam insumsit in aedificationibus.
El öli. Abnecat, enecat. M. A.
Ki öli. Enecat, exstirpat, excidit. M. A.
Le öli. Mactat.
Meg öli. Occidit, trucidat, interficit, interimit, perimit, necat, enecat, jugulat, mactat. M. A. A' sok lud a' disznót is meg öli. km.
Öszve öli. Contrucidat. Sz. D.
ÖLDÖK.
Szem-öldök, Supercilium. M. A.
Szem-öldökös. Superciliosus. M. A. Nagy szem-öldökü. Silo, blepharos. M. A.
Szem-öldök' közi. Metopium. M. A.
Szem-öldök' viszketése. Diabrosis. M. A.
Öldököl, öldököli, öldökli. Exterminat, interimit.
Öldöklés. Strages, clades, occisio. M. A.
Öldöklő. Interficiens, exterminator.
Öldöklő angyal. Angelus exterminans.
ÖLDÖS, öldösi. Mactat, trucidat. Sz. D.
ÖLDÖZ, öldözi. Persequitur. item Occidit. M. A.
Le öldözi. Abnecat.
Meg öldözi, Per vices interimit.
Öldözés. Persecutio, caedes. M. A.
Öldöző. Persecutor. M. A.
ÖLEDÉK. Pecus mactandum v. praeda animalium rapacium. S. I. Ölni való állat. Sz. D.
ÖLET, öleti. Curat mactari, trucidari.
Le öleti. idem.
Meg öleti. idem.
Öletés. Caedes imperata.
ÖLÉS. Occisio, caedes, interfectio. M. A.
Disznó-ölés. Suicidium.
Ember-ölés. Homicidium. M. A.
Meg ölés. Interemtio, interfectio, occisio. M. A.
Önnön-ölés. Autochiria.
ÖLÖGET, ölögeti. Per vices mactat. S. I.
ÖLŐ. Occisor, interfector. M. A. item Occisorius.
Ölő hely. Laniarium. S. I.
Disznó-ölő. Suicida.
Ember-ölő. Homicida. M. A.
ÖLTÖN öli. Identidem mactat. Faludi, N. U. p. 46. 114.
ÖLTT, öletett. Occisus. M. A.
Meg öltt, meg öletett. Occisus, interfectus. M. A.

ÖLÉG.

ÖLÉG. Satis. Lásd Elég. S. I.

ÖLGY.

ÖLGY. R. pro Elegy.
ÖLGYÉT, ölgyéti. Miscet. Telegdi Hom. 1. R. p. 162. 3. R. p. 8.
Bé ölgyéti. Immiscet. Monoszlai de cultu p. 29.
ÖLGYÖDik. Miscetur. Telegdi Hom. 3. R. p. 586.
ÖLGYÜL. idem.
Ölgyülés. Mixtio. Monoszlai, Hit' olt. p. 165. Telegdi Hom. 3. R. p. 202.

ÖLSE.

ÖLSE. R. Elisabetha. Margit' Élete p. 126. ma ÖRSE, ÖRZSE.

ÖLSZ.

ÖLSZ. R. Autumnus. ŐSZ. S. I.

ÖLT.

ÖLT, ölti. Induit, ingerit. M. A.
Által ölti. Trajicit, transadigit, transponit. M. A.
Föl ölti. Induit. S. I.
Reá ölti. idem.
ÖLTETLEN. Non indutus. S. I.
ÖLTÉS. Induitio, traductio.
ÖLTÖGET, öltögeti. Induit, insumit. S. I.
ÖLTÖZik. Induit, vestes induit. M. A. Mintha Csicsóba készülne, czifrán öltözik. km.
Föl öltözik. Induit vestes. M. A.
Ki öltözik. Exuit se, vestes exuit. M. A.
Öltözet. Indumentum, vestis, vestimentum, vestitus, amictus. M. A.
Egy öltözet ruha. Integer vestitus.
Nemzeti öltözet. Vestitus nationalis.
Öltözetlen. Non indutus.
Öltözés. Induitio. Sz. D.
Öltözködik. Induitione se occupat.
Föl öltözködik. Amicitur.
Öltözködés. Induitio.
Öltöző. Induens, induitivus.
Öltöző ruha. Indumentum. Pázm. Pred. p. 881.
Öltöztet, öltözteti. Vestit. M. A. Pázm. Pred. p. 1059.
Föl öltözteti. Vestit, investit. M. A. A' törzsök is szép, ha föl öltöztetik. km.
Öltöztetés. Vestitio.
Öltöztető. Vestiens.
Öltöztető aszszony. Cosmeta. PP.
Öltöztetett. Investitus. M. A.
ÖLTŐ. Induens, induibilis.
Öltő ruha. Indumentum. Sz. D.

ÖLYV.

ÖLYV. Eleos, accipiter. M. A.
ÖLYÜ. R. idem. S. I.
ÖLYVED. FF. Hont és Trencsén Vkben. Sz. P. Békes Vben.
ÖLYVES, ÖLYVÖS. FF. Bihar, Marmaros és Ugocsa Vkben. E. F. Kolos Vben.

ÖM.

ÖM,
ÖMBÖLY. Sz. P. Szatmár Vben.
ÖMLik. Ruit, labitur, funditur.
Ömled. idem. S. I.
Ömledez. idem. Omladoz. S. I.
Ömledék. Rudus, ruina. Omladék. S. I.
Ömleszt. Ruinat, deturbat, destruit. S. I.
Ömlés. Prolapsus, effusio.
ÖMT, lásd alább ÖNT.

ÖN.

ÖN. R. Ipse, ille. S. I.
Ön maga. Ipsemet. M. A.
ÖNKÉNT. Suapte, sponte sua.
Önként termő. Ultro succrescens, sponte sua crescens. S. I.
Önként való. Spontaneus. S. I.
Önkénti. Ultroneus, voluntarius. S. I.
ÖNKÉPPEN. Ultro, sponte sua. S. I.
ÖNNÖN. Ipsemet.
Önnön kényén. Ultro. M. A.
Önnön maga. Ille ipse, solus ipse. M. A.
Önnön magától. Ultro, sponte sua. M. A.
Önnön magától való. Ultroneus. M. A.
Önnöni. R. Sui. Övéi, tulajdoni, sajáti. S. I.

ÖNT.

ÖNT, önti. Fundit. M. A.
Alája önti. Suffundit. M. A. Forrót öntöttek alája. km.
Bé önti. Infundit. M. A.
El önti. Effundit, diffundit.
Föl önti. Adfundit, superfundit.
Föl öntött a' garatra: meg ittasodott. Sz. D.

Ki önti. Effundit, profundit. M. A. Nem kell a' fördővel a' gyermeket ki önteni. km.
Környül önti. Circumfundit. M. A.
Le önti. Defundit, perfundit.
Meg önti. Perfundit. M. A.
Öszve önti. Conflat. M. A.
Reá önti. Affundit. M. A.
Viszsza önti. Refundit. M. A.
ÖNTEMÉNY. Fusile. S. I.
ÖNTÉS. Fusio, fusura. M. A.
Harang-öntés. Fusio campanarum. Annyit tud hozzá, mint hajdu a' harang-öntéshez. km.
Ki öntés. Effusio, eluvio.
Meg öntés. Perfusio. M. A.
Reá öntés. Affusio. M. A.
Viszsza öntés. Refusio. M. A.
ÖNTÖGET, öntögeti. Funditat, conspergit. M. A.
ÖNTÖTT, öntetett. Fusus, conflatus. M.A.
Öntött bötük. Typi.
Öntött fal. Murus fusilis.
Öntött gyertya. Candelae formatae, fusione factae, fusiles.
Öntött kép. Fusile. S. I.
* Ki öntött. Effusus. M. A.
Reá öntött. Affusus. M. A.
ÖNTÖZ, öntözi. Rigat, aqua conspergit. item Funditat. M. A.
El öntözi. Effundit, dispergit.
Meg öntözi. Rigat, perspergit aqua.
Széllyel öntözi. Diffundit. M. A.
Öntözés. Rigatio, conspersio. Vizesítés. M. Á.
Széllyel öntözés. Diffusio. M. A.
Öntözget, öntözgeti. Perfundit, conspergit, rigat. S. I. Saepius rigat.
Öntöző. Rigans.
Öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
Öntöző kánna. idem. VV. L.
Öntözött, öntöztetett. Rigatus.
Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A.
ÖNTŐ. Fusor, fundens. M. A.
Öntő mesterség. Fusoria, ars fusoria. PP.
* Harang-öntő. Fusor aeramentarius. NC. p. 285.
Pattantyú-öntő. Fusor tormentorum. NC. p. 285.
Pohár-öntő, vagy kanna-gyártó. Fusor pocularius. NC. p. 285.
Viszsza öntő. Refusor. M. A.
Víz-öntő. Aquarius. Égi jegy.

ÖR.

ÖR.
ÖRÖM. Gaudium, laetitia. M. A. Az öröm' nyomain jár a' szomoruság. km.
Öröm-anya. Pronuba. M. A. CM.
Öröm-atya. Pater sponsi v. sponsae. Biró Márton, Micae p. 339.
Öröm-esztendő. Annus jubilaeus. Eszterházi Tamás p. 483.
Öröm-hír. Laetum nuncium. Zvonarics 1. R. p. 158.
Öröm-lövés. Festiva explosio tormentorum v. scloporum. Faludi, N. A. p. 178.
Öröm-mondás. Evangelium. Zvonarics 1. R. p. 153.
Öröm-mondó. Evangelus. M. A.
Öröm-nap. Dies solennis, genialis. S. I.
Öröm-óra. Momentum fortunatum. Faludi, N. U. p. 164.
Öröm-szó. Jubilum. S. I.
Öröm-szózat. Vox gaudii. Faludi, E. M. p. 49.
Öröm-szökdécselés. Exultatio, tripudiatio. S. I.
Öröm-tűz. Ignis festivus.
Öröm-tüz-rakás. Exstructio ignis festivi. Faludi, E. M. p. 73.
Öröm-vigadozás. Tripudium. Faludi, N. U. p. 113.
Öröme. Ejus gaudium.
Örömében. Prae suo gaudio.
Örömetes. R. Laetus, jucundus, hilaris. Komjáthi.
Örömmel. Exultanter. M. A.
Nagy örömmel. Cum magno gaudio.
Örömös, örömes. R. Laetus, jucundus, hilaris. S. I.
Örömösbben. R. Libentius, potius. S. I.
Örömöst. Libenter, lubenter. Epist. Pázm. T. 1. p. 148. A' mit örömöst teszünk nem esik nehezünkre. km.
Örömest. idem. M. A.
Örömest ivás. Amor vini, voluptas in bibendo. S. I.
Örömöstben (Örömöstebben). Libentius. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 145.
ÖRÜL. Gaudet, laetatur. M. A. Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.
Meg örül. idem. M. A. Meg örültt, mint a' koldus a' fényes garasnak. km.
Neki örül. Exhilaratur, afficitur gaudio.
Örülés. Gaudium, laetitia, jubilatio. M. A.
Örültet, örülteti. Facit gaudere, exhilarat. Pázm. Pred. p. 1020.
ÖRVEND, örvendi. Laetatur. M. A. Nem kell annak örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
Örvendi a' tanulást. Libenter studet.
Örvendés. Exultatio. M. A.
Örvendet. R. idem.
Örvendetes. Laetabilis, laetus. M. A.
Örvendetes izenet. Evangelium. M.A.CM.
Örvendetes esztendő. Jubilaeum.
Örvendetesség. Laetabilitas, exultatio. Pázm. Pred. p. 669.
Örvendez. Jubilat, laetatur, gratulatur, exultat. M. A.
Meg örvendezik. Exhilarescit, laetatur, gaudet. M. A.
Örvendezés. Exultatio, gaudium. M. A.
Örvendező. Gratulabundus. M. A.
Örvendeztet, örvendezteti. Gaudio afficit, laetificat. M. A.
Meg örvendezteti. Laetificat. M. A.
Meg örvendeztetés. Laetificatio. M. A.

ÖRDÖG.

ÖRDÖG. Diabolus, genius malus, daemon, daemonium. M. A. Irígy, mint az ördög. km.
Ördög' árka. Régi árok Békes Vben.
Ördög-baj. Malum confictum. S. I.
Ördög-baja sincs. Nihil ei deest. S. I.
Ördög-bokor. Sz. P. Gömör Vben.
Ördög-borda. Filix. PP.
Ördög' epéje a' bor, azt tartá Manicheus. Pázm. Kal. p. 897.
Ördög' falva. Sz. P. Borsod Vben.
Ördög-fi. Diabolicus, daemoniacus v. sceleratus, facinorosus. S. I.
Ördög' gátja. Szombathelyi határban egy mély út, hol valaha a' Németeket meg szorították, és meg verték az akkori Magyarok.
Ördög-harapta fű. Morsus diaboli. M. A. Scabiosa succisa. PP.
Ördög-henye. F. Szala Vben.
Ördög-kereszt-úr. E. F. Doboka Vben.
Ördög-kénszerítő. Exorcista. M. A.
Ördög-kút. E. F. Doboka Vben.
Ördög' lakodalma. Hegy Liptó Vben.
Ördög' lova. Hemerobius. S. I.
Ördög-lyuk, ördög-lik. Sz. P. Somogy Vben.
Ördög' lyuka. Sz. PP. Borsod és Heves Vkben.
Ördög' menyegzője. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 513.
Ördög-méz. Gentiana. Csapó p. 260.
Ördög' rajja. Progenies diabolica.
Ördög-rokolya, ördög-szekér. Eryngium campestre. Csapó p. 165.
Ördög-szar. Assa foetida, laser. S. I.
Ördög-téj. Esula major. PP.
Ördög-tojás. Inventum diaboli. Pázm. Kal. p. 96.
Ördög' urbariuma. Urbarium mali genii. Vajda, 1. K. p. 341.
Ördög-űzés. Exorcismus. M. A.
Ördög-űző. Exorcista. M. A.
Ördög' volta. Existentia daemonis. Pázm. Kal. p. 62.
ÖRDÖGE. Ejus daemonium.
Ördöge van. Daemonium habet.
ÖRDÖGGEL. Cum daemone. Ha ördöggel lakol, ördöggé kell lenned. km.
Ördöggel béllett. Pestiferis furiis ardet. M. A.
Ördöggel határos. A furiis oriundus. M. A.
Ördöggel közös. Diabolicus. S. I.
Ördöggel tellyes. Rabidus, furiosus, furibundus, daemoniacus. S. I.
ÖRDÖGI. Diabolicus, daemoniacus, daemonicus. M. A.
Ördögi kevélység. Superbia diabolica. Pázm. Kal. p. 361.
Ördögi mesterség. Magia supernaturalis.
ÖRDÖGISTA. Sectarius daemonis. Pázm. Kal. p. 1079.
ÖRDÖGÖS. Habens daemonem.
Ördögösködik. Daemonizat. Faludi, N. A. p. 191.
ÖRDÖGÖT fogsz. Capies diabolum.
ÖRDÖGSÉG. Res mala, improba v. ingrata, invisa, molesta. S. I.

ÖRDÖNG.

ÖRDÖNG. R. Daemon, diabolus. Ördög. S. I.
ÖRDÖNGÖS. Magus. item Daemoniacus, obsessus a daemone. M. A.
Ördöngös Füzes. E. F. belső Szolnok Vben.
Ördöngös Lajos. Hoc cognomen tribuit Ludovico nostro Heltai. 1. Darab p. 335. Bone Heltai! Ludovicus hic MAGNUS vocabatur, non MAGUS.
Ördöngösködik. Agit magum v. obsessum. S. I.
Ördöngösség. Magia, dardania ars. M. A.

ÖREG.

ÖREG. Grandis, magnus. M. A. Iffjunak ereje, öregnek esze. km.
Öreg anya. Avia. ÜK, nagy anya, szép anya. S. I.
Öreg aszszony. Udvari öreg aszszony. Praefecta gynaeceo, praefecta, primaria, honoraria famula, peni procuratrix. PP.
Öreg atya. Avus. ŐS, nagy atya, szép atya. S. I.
Öreg bél, vég-bél. Colon, intestinum crassum. S. I.
Öreg biró. Judex primarius pagensis.
Öreg csizma. Ocreae. Saru. S. I.
Öreg egér. Mus major domesticus. Patkány. S. I.
Öreg ember. Senex. Öreg embernek bor bogara, kása pecsenyéje. km.
Öreg esküdtt. Praetor superior.
Öreg fa. Arbor annosa. Az öreg fának árnyékában jobban meg nyughatni. km.
Öreg füge. Ficus grandior. Pázm. Pred. p. 416.
Öreg gesztenye. Balamitis. PP.
Öreg gyémánt. Grandis adamas. Pázm. Pred. p. 382.
Öreg kapu. Porta decumana. S. I.
Öreg katona. Miles veteranus. Öreg katonának élesebb a' kardja. km. Bos lassus fortius figit pedem.
Öreg keztyü. Pelliceum brachiale. Karmantyú. S. I.
Öreg könyv. Volumen. S. I.
Öreg kötél. Rudens. S. I.
Öreg kő. Saxum, petra, rupes. S. I.
Öreg templom. Templum summum, cathedrale. S. I.
Öreg új. Pollex. S. I.
Öreg úr. Senior dominus.
Öreg üst, sör-főző üst. Cortina, ahenum braxatorium. PP.
Öreg véres, vagy kásás hurka. Faliscus. PP.
ÖREGE. Quod in aliquo genere grande est.
Örege apraja. Tam magni, quam parvi. S. I. Víznek öregében fogják a' nagy halat. km. Dug. 1. R. p. 284.
ÖREGB, Öregebb. Major, graudior.
Öregbedik. Augescit, increscit. M. A. A' gondok üdővel öregbednek. km.
Meg öregbedik. Adaugescit. M. A.
Öregbedés. Incrementum, augmentum. M. A.
Öregbedő. Increscens. Pázm. Pred. p. 328.
Öregbik, öregebbik. Senior, natu grandior. S. I.
Öregbit, öregbíti. Auget, ampliat, amplificat, exaggerat. M. A.
Meg öregbíti. Adauget, amplificat. M. A.
Öregbítés. Auctus, auctio, amplificatio, ampliatio. M. A.
Meg öregbítés. Amplificatio. M. A.
Öregbítegeti. Auctitat. M. A.
Öregbített. Augmentatus, auctus. M. A.
Öregbítő. Auctor, amplificator. M. A.
Meg öregbítő. Amplificator. M. A.
Öregbül. Augescit, crescit. M. A.
Öregbülés. Augmen, augmentum, accessio, auctio, accrementum, accretio. M. A. Pázm. Kal. p. 963. Pred. p. 1180.
ÖREGEDik. Senescit, v. grandescit. S. I.
ÖREGEN. Nagyon, igen. S. I.
Öregen beszél. Nagyon beszél.
Öregen olvassa. Clara voce legit. Faludi, T. É. p. 121.
Öregen sültt tojás. S. I.
ÖREGÍT, öregíti. Senem facit. S. I.
Meg öregíti. idem.
ÖREGSÉG. Granditas, magnitudo. M. A. item Senectus.
Öregség betegség. Senectus ipsa est morbus.
ÖREGSZik. Senescit, grandescit. Faludi, B. E. p. 111.
El öregszik. Consenescit.
Meg öregszik. Senex fit.
ÖREGÜL. Senescit.
El öregül. Persenescit.
Meg öregül. Consenescit.

ÖRMÉNY.

ÖRMÉNY. Armenius. M. A.
Örmény föld. Bolus armenus. S. I.
Örmény ország. Armenia. M. A.
Örmény székes. E. F. Alsó Fejér Vben.
Örmény város. E. Város belső Szolnok Vben.
ÖRMÉNYES. E. FF. Kolos, Küküllő, Közép Szolnok Vkben, és Aranyos Székében.
ÖRMÉNYÜL. Armeniace.

ÖRÖK.

ÖRÖK. Aeternus, perennis v. possessio, praedium v. haereditarius. M. A.
Örök emlékezet. Memoria perpetua.
Örök emlékezetűl, Aeternae memoriae.
Örök élet. Vita aeterna.
Örök élő. Vivens ab aeterno. Az örök élőnek nevében. In nomine viventis ab aeterno, in nomine dei.
Örök éltig. R. Aeternum, perpetuo. S. I.
Örök fogság. Carceres perpetui. S. I.
Örök gyermek. Adoptivus. S. I.
Örök föld. Praedium. M. A.
Örök idő. Aeternitas, tempus aeternum. S. I.
Örök isten. Deus aeternus.
Örök levél. Fassio perennalis.
Örök szolga. Perenni servus. M. A.
Örök tűz. Infernus, orcus, tartarus, gehenna. S. I.
Örök üdő. Aeternitas, tempus aeternum. M. A.
Örök végezetek. Fata.
ÖRÖKBE. In perpetuum.
Örökbe vett gyermek. Adoptivus.
Örökbe tartja. Servat ut adoptivum.
ÖRÖKE. Quod alicujus perpetuum est.
Ez az ő öröke. Haec est ejus perpetuitas.
Ez nekem örökőm. Hoc meum haeredium est.
ÖRÖKETLEN. Exhaeres. M. A.
Öröketlenné teszi. Exhaeredat. M. A.
ÖRÖKÉTIG. Perpetuo, semper. Faludi B. E. p. 112. T. É. p. 300.
ÖRÖKÍT, örökíti. Locupletat, constabilit, propagat, augmentat. M. A.
Meg örökíti. Facit perpetuum, constabilit perennaliter.
ÖRÖKKÉ. Aeternum. M. A.
Örökké való. Aeternus, sempiternus. M.A.
Örökké valóság. Aeternitas, perpetuitas, perennalitas. M. A.
Örökké valóvá teszi. Aeternat. M. A.
Örökkég. In aeternum.
Örökkég tartó. Aeternus, sempiternus.
Örökkég való. Aeviternus.
Örökkén. Perpetuo, indesinenter, incessanter. S. I.
ÖRÖKÖDik. Augescit, crescit, corroboratur, confirmatur. M. A.
Meg öröködik. idem. Vajda 1. K. p. 284.
ÖRÖKÖL, örököli, örökli. Haereditat. Bát. S. I.
ÖRÖKÖN. Perpetuo.
Örökön örökké. In aeternum, in secula seculorum. M. A.
ÖRÖKÖS. Haeres, haereditarius. M. A. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
Örökös békesség. Pax perpetua.
Örökös gyülölség. Odium aeternum.
Örökös jobbágyság. Servitus perpetua.
Örökös jussal. Jure perpetuo.
Örökös kenyér. Panis perpetuus, vitalitium, provisio ad dies vitae.
Örökös képpen. Haereditarie. M. A.
Örökös kötés a' nádazóknál.
Örökös lécz a' nád-födélben.
Örökös ló-her. Luczerna.
Örökös ló-her-mag. Luczerna-mag.
Örökös társ. Cohaeres. M. A.
Örökös úr. Haeres. PP. Dominus haereditarius, perpetuus, jure avitico tenens. S. I.
Örökös ura valaminek. Dominus proprietatis. PP.
Örökös bé vallás. Fassio perennalis. Tiszti Szótár. p. 48.
* Korona-örökös. Haereditarius coronae princeps.
Örököse. Ejus haeres.
Örökösen. Haereditarie, jure avitico. S. I. item Perpetuo.
Örökösen másnak adja. Mancipio dat. PP.
Örökösit, örökösiti. Facit haeredem, haereditat. Káldi Eccl. 15. 6.
Örökösödik. Haereditatur.
Meg örökösödik. Haereditatem possidet, constabilitur. M. A.
Örökösödés. Haereditatio.
Örökösödés' rende. Ordo successionis haereditariae.
Örökösség. Aeternitas. Biró Márton, Micae. p. 137.
ÖRÖKRE. In aeternum, in perpetuum. S. I.
Örökre el veszett. Periit pro perpetuo.
Örökre oda van. idem.
ÖRÖKSÉG. Haereditas, possessio. M. A. Mértékletesség leg jobb örökség. km.
Örökség-kivánó. Haeredipeta. M. A.
Örökségből ki tagadja. Exhaeredat. M. A.
Örökségi. Haereditarius. M. A.
ÖRÖKTÜL. Ab aeterno.
Öröktül fogva. Inde ab aeterno.
Öröktül való. Ens ab aeterno.

ÖRÖKÜL. Haereditarie. S. I.
Örökül veszi. Haereditatem adit, consequitur. S. I.

ÖRSE.

ÖRSE, Örsik, Ersébet. Elisabetha nom. pr. faem. M. A.
ÖRZSE, Örzsik, Örzsike, Örzsébet. idem.
Szent Örzsébet. F. Szala Vben. Sz. P. Heves Vben.

ÖRÜ.

ÖRÜ. Vervex. M. A. L. ÜRÜ.
Örü-hús. Caro vervecina. M. A.
ÖRÜI. Vervecinus, verveceus. M. A.

ÖRV.

ÖRV. Millus, millum, collare caninum. M. A. CM. Örvvel erös a' kutya. km. Dug. 1. R. p. 97.
ÖRVE. Ejus collare v. praetextus.
Ennek örvével ki mentette magát. Hoc praetextu se excusavit. Sz. D.
Reménység' örve. Praetextus spei. Faludi, N. A. p. 244.
Örvével, ürügyével valaminek. Sub praetextu aliquo, obtentu alicujus, sub specie. M. A.
ÖRVÉNY. Gurges, vortex, vorago. M. A.
Örvény-gyökér. Enula, inula, enula campana, helenium, nectarea. M. A.
Örvény-fű. idem. M. A.
* Tisza-örvény. F. Heves Vben.
Örvénye. Ejus vortex, vorago. Minden nyavalyának bokros az örvénye. km.
Örvényd. F. Bihar Vben.
Örvényes. Voraginosus, vorticosus. M. A. CM.
Örvényes. FF. Bihar, és Szala Vkben.
ÖRVÖS. Millo praeditus, collari ornatus. S. I.
Örvös eb. Canis armillatus. Sz. D.
Örvös galamb. Palumbes torquata. CM. Faludi, E. M. p. 244.
Örvös kígyó. Natrix. S. I.
Örvös rigó. Turdus torquatus. S. I.
ÖRVÖZ, örvözi. Torquet; collari, armillo instruit. item Praetextuat. A' szoros markú szó a' jó gazda' nevével örvöztetik. Sz. D.
Meg örvözi. idem. Sz. D.

ÖS.

ÖS.
Ös-kü. F. Veszprém Vben.
Száz Ös. E. F. Doboka Vben.
ÖSI, ÖSSI. t. h. n. Bihar, és Veszprém Vkben.
ÖSMÉR, ösméri. Noscit. vide ESMÉR. M. A.
Ösméret. Notitia, cognitio. M. A.
ÖSÖD, ÖSSÖD. F. Hont Vben.

ÖSPÖRÖS.

ÖSPÖRÖS. Archidiaconus. Esperes, Esperest. S. I.

ÖSTÖR.

ÖSTÖR. Chenopodium, chenopus. Ludláb-fű. Csapó p. 211.
Östör-paré. Blitum. M. A.
* Fejér östör. Blitum album. M. A.
Vörös östör. Blitum rubrum. M. A.

ÖSVÉNY.

ÖSVÉNY. Semita, trames, limes. M. A.
Ösvény. Sz. P. Békes Vben.
Ösvény a' kertben. Ambulacrum. PP.
Kereszt-ösvény. Trames. CM. Kereszt-út.
ÖSVÉNYE. Ejus semita.
ÖSVÉNYES. Semitarius. M. A.
ÖSVÉNYT csinál. Semitat. M. A.

ÖSZ.

ÖSZ.
Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.
Ösz-név. Nomen compositum. Öszve tett név, mint Hús-vét, fog-hagyma, kö-halom. 's a' t.
Ösz-vér. Mulus. Lásd alább.
ÖSZVE (ÖSZSZE). Con, simul, una. M. A.
Öszve adás. Conjunctio, additio.
Öszve barátkozás. Contractio amicitiae.
Öszve beszéllés. Collocutio.
Öszve esküvés. Conspiratio.
Öszve illö. Conveniens, proportionatus. S. I.
Öszve kötés. Colligatio.
Öszve olvasztás. Conflatio.
Öszve szövetkezés. Confoederatio.
Öszve tartó. Synechon. M. A. L.
Öszve vonás. Contractio. 's a' t.
ÖSZSZE. idem ac Öszve.
Öszsze marokkal. Plena vola. Egy öszsze marokkal. Una plena vola,
Öszsze viszsza. Confuse. S. I.
Öszszébb. Contractius. Tud. Gyüjt. 1820. X. Kötet. p. 73.
ÖSZVELEDik. pro Öszve elegyedik. Sz. D.
ÖSZVELEG. Junctim, conjunctim, universim, in summa. Sz. D. S. I.
ÖSZVELÍT, öszvelíti pro Öszve elegyíti. Commiscet, permiscet. Sz. D. S. I.
ÖSZVESÉG, Summa. Sz. D.
Öszveséges. Summarius. Sz. D.
Öszveséggel. Summarie, universim, in summa. Sz. D. Simul, una. PP.
Öszveséggel árulja a' kalmár-marhát. Solidás merces venales habet. PP.

ÖSZTÖKE.

ÖSZTÖKE. Rallum, sarculum, rulla, stimulus. M. A. Veszedelmes ösztöke ellen rúgoldozni. km.
ÖSZTÖKÉL, ösztökéli. Stimulat, instimulat. M. A. CM.
Ösztökélés. Stimulatio, sarculatio. M. A. Instigatio. CM.
Ösztökélö. Stimulator. M. A.
ÖSZTÖKÉVEL tisztítja, le gereblyéli. Sarculat, sarrit. M. A.

ÖSZTÖN.

ÖSZTÖN. Stimulus, bucentrum. M. A.
Ösztön ellen rúgoldozni. Contra stimulum calcitrare. M. A.

ÖSZTÖNE. Ejus stimulus.
Természet' ösztöne. Stimulus naturae.
ÖSZTÖNKÖDik. Stimulat, concitat, incitat.
Ösztönködö. Incentor. Hallottam Sághon 1825. Febr. 3.
ÖSZTÖNÖS. Stimuleus, stimulosus. M. A.
A' mit ösztönözni kell, valamint a' röst ökröt. Sz. D.
Ösztönösen. Stimulose, acriter, peracerbe. M. A.
ÖSZTÖNÖZ, ösztönözi. Stimulat, instigat, instimulat. M. A. CM.
Föl ösztönözi. Excitat, stimulando excitat. M. A.
Ösztönözés. Stimulatio, instigatio, instimulatio, instinctus. M. A.
Föl ösztönözés. Excitatio, exstimulatio. M. A.
Ösztönözö. Stimulator, instigator, instimulator, exstimulator. M. A.
Ösztönöztetett. Stimulatus. M. A.
ÖSZTÖNY. Stimulus. vide ÖSZTÖN. M.A.
Ösztönyös. Stimulosus. M. A.

ÖSZTÖR.

ÖSZTÖR, Ösztörje. A' madarászok' eszköze, hoszszú ágas bogas fa; a' kecsegéket is illyen fákon szokták szárogatni. Sz. D.
ÖSZTÖRÜ. R. Tendipellium. Bör-feszítö, és szárító-fa. Komjáthi S. l. item Agger ad impediendas eluviones flumini oppositus.

ÖSZTÖVÉR.

ÖSZTÖVÉR. Macer, macilentus. M. A. Szegény háztól ösztövér szalonna. km.
Ösztövér alku. Conventio macra. Jobb az ösztövér alku, hogy sem a' birónak kövér végezése. km.
Ösztövér ábrázat. Facies macilenta. Sz. D.
Ösztövér hús. Caro macra.
ÖSZTÖVÉREDik. Macet, macescit, macret, macrescit. M. A.
Meg ösztövéredik. Emacratur. M. A.
Ösztövéredett. Macilentus. M. A.
ÖSZTÖVÉRÍT, ösztövériti. Macerat, maciat, macrat. M. A. Margit' Élete. p. 69.
Meg ösztövériti. Emacrat, emaciat. M.A.
Ösztövérítés. Maceratio. M. A.
ÖSZTÖVÉRSÉG. Macies, macritudo, macror. M A.

ÖSZVÉR.

ÖSZVÉR. Mulus, muła. M. A.
Öszvér-hajtó. Mulio. M. A. CM.
Öszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.
Öszvér-örző. Mulio, mulius. NC. p. 289.
ÖSZVÉRI. Mularis. M. A.
ÖSZVÉRREL bánó. Mulio. M. A.

ÖT.

ÖT. Quinque. M. A. Úgy tudom, mint az öt ujjomat. km.
Öt esztendei. Quinquennalis, quinquennis. M. A.
Öt esztendö. Quinquennium. M. A.
Öt esztendös. Quinquennis. M. A.

Öt esztendős kor. Quinatus. M. A.
Öt felé. In quinque partes.
Öt féle. Quintuplex. S. I.
Öt funtos. Quinque libralis. M. A.
Öt hónapi. Quinquemestris. M. A.
Öt kerekü kocsi. Rheda quinque rotarum.
Öt lábú vers. Pentametrum. Ötös vers. S. I.
Öt levelű fű. Quinquefolium, pentaphyllon. M. A.
Öt részre osztatott. Quinquepartitus. M. A.
Öt száz. Quingenti. M. A.
Öt századik. Quingentesimus. M. A.
Öt százszor. Quingenties. M. A.
Öt szeg. Pentagonum. S. I.
Öt szegü. Quinquangulus. M. A.
ÖTE. Eorum quinque.
Ötével adják a' tojást. Quinque ova venduntur determinato aliquo pretio v. c. grosso.
ÖTEN. Quini. M. A.
Öten öten. Quini et quini.
ÖTEVÉNY. F. Győr Vben.
Ötevény-sziget. F. Győr Vben.
ÖTÖD. Quintus. M. A.
Ötöd évi. Quinto ab hinc anno natus, factus, procreatus. S. I.
Ötöd fű. Quinquennis. M. A.
Ötöd fűre menendő. idem.
Ötöd magával. Ille cum quatuor sociis.
Ötödi. Quintannus. M. A.
Ötödik. Quintus, quinus. M. A.
Ötödike. Quintus ex illis.
Ötödiki. Quintanus.
Ötödiki termés. Procreatio anni quinti.
Ötödöl, ötödöli, ötödli. Quintat, quintam partem desumit. S. I. Sz. D.
Meg ötödli. idem. Sz. D.
Ötödször. Quintum, quinto. M. A.
ÖTÖL hatol. Himez hámoz, magát mentegeti. S. I. Sz. D.
ÖTÖN. In quinque, per quinque.
Ötön vette. Furto rem accepit.
ÖTÖS. Quintarius S. I. Quintuplicatus, quintuplex. M. A.
Ötös személy. Quinquevir. M. A. L.
Ötös vers. Pentametrum.
Ötös vászon. Tela infimae texturae.
Ötösbe rakja a' kévéket. Manipulos per quinque collocat.
ÖTÖZ, ötözi. Manipulos frugum per quinque componit.
Ötözés. Collocatio manipulorum per quinque.
ÖTSZÖR. Quinquies. M. A.
Ötszöri. Quinta vice acceptus.
Ötszörös. Quintuplicatus.
Ötszörte. Quintuplo. S. I.
ÖTTEL kereskedő. Deceptor, zingarus.
ÖTVEN. Quinquaginta. M. A.
Ötven esztendős. Quinquagenarius. M. A.
Ötvened. Quinquagesima. S. I.
Ötvenedes. Officialis, qui sub se quinquaginta milites habet. Heltai, 1. Darab p. 362.
Ötvenedik. Quinquagesimus. M. A.
Ötvenen. Quinquageni. M. A.
Ötvenes. Quinquagenarius v. quinquaginta valens.
Ötvenes. Sz. P. Arad Vben.
Ötvenszer. Quinquagesies, quinquagies. M. A.

ÖTLik.

ÖTLik. Penetrat, pertingit, infigitur. item Injicitur, invadit. M. A.
Által ötlik. Transit, pervadit, penetrat. Által ötlött szívén a' hegyes tőr. Sz. D.
Bé ötlik. Immittitur, penetrat. M. A. Sok gondolatok ötlenek elmémbe — úgy annyira szívébe ötlött, hogy soha el nem felejtheti — szemembe ötlött. Sz. D.
Belé ötlik. Incurrit, incidit.
Ki ötlik. Ebullat, ejaculatur, exundat. M. A.
Meg ötli. Pervadit. Ezen hír egész lelkemet meg ötlötte. Sz. D.
ÖTLEKEZik. Intercurrit. Sz. D.
ÖTLEMÉNY. Objectum. S. I.
ÖTLENEDik.
Ki ötlenedik. Excutit se, erumpit. Heltai, 2. Dar. p. 262.
ÖTLET. Incidentia. Einfall.
ÖTLÉS. Punctio, stimulatio, commotio, penetratio. M. A.
ÖTLŐ. Penetrans, incidens.
Ötlődik. Injicitur, objicitur. Sz. D.
Ki ötlődik. Ebullat, exundat. M. A.

ÖTT.

ÖTT, ötti. R. Fundit, pro ÖNT, önti. M.A.
Meg ötti. Fundit, perfundit. M. A. Meg önti.
ÖTTETETT. Conflatilis, fusus. M. A. Öntetett.
ÖTTÉS. Fusio. M. A. Öntés.
ÖTTHETŐ. Fusilis. M. A. Önthető.
ÖTTÖZ, öttözi. Conspergit. M. A. (Öntözi.) Zvonarics. 1. R. p. 626.
Meg öttözi. Irrigat, conspergit, perspergit. M. A.
Öttözés. Conspersio. M. A.
Meg öttözés. Conspersio, irrigatio. M. A.
Öttöztetett. Conspersus. M. A.
ÖTTŐ. Fusor, fundens. Öntő. M. A.

ÖTÜ.

ÖTÜ. Detortum ex antiquo „ÜTÜ" Malleus.
ÖTVÖS (ötüös.). Aurifaber, aurifex. M. A. Pázm. Pred. p. 645.
Ötvös. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vkben.
Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
Ötvös-műhely. Aurificina. M. A.
Ötvösöl, ötvösöli. Malleat, fabricatur. Vajda 3. K. p. 30. „Ámpolnákat ötvösölnek."

ÖV.

ÖV. Cingulum, zona. M. A.
Öv-csináló. Zonarius. NC. p. 295.
Öv-erszény. Ascopera. Gyüszü. S. I.
Öv-gyártó. Zonarius, cingularius. M. A. CM.
* Futa-öv. R. Leány-öv. E. MSS. Szegedi.
Habos öv. Cingulum undulatum.
Madzag-öv. Cingulum e fune. Pázm. Pred. p. 1100.
Párta-öv. Subcingulum, baltheus. M. A.
Selyem-öv. Cingulum sericeum.
ÖVE. Ejus cingulum.
Övét el oldja. Discingit. M. A.
ÖVEDZik. Cingitur. ÖVEDZi. Cingit. M. A.
Bé övedzi. Cingit. M. A.
Bé övedzik. Cingitur. M. A.
Föl övedzi. Succingit. M. A.
Föl övedzi fegyverét. Praecingit se gladio.
Hozzá övedzi. Accingit. M. A.
Környül övedzi. Circumcingit, circumligat. M. A.
Meg övedzi. Praecingit, accingit. M. A.
Meg övedzi a' hordót: meg abrincsolja. Sz. D.
Övedzet. Cinctus, cinctura. M. A.
Övedzetlen. Discinctus, incinctus. M. A.
Övedzett. Cinctus. M. A. Praecinctus. Faludi, N. E. p. 52.
Övedző. Cingens, cingulum, succinctorium. M. A.
Övedzőig ér a' víz. Aqua pertingit usque ad lumbos. Sz. D.
ÖVES. Habens cingulum, zona circumdatus. S. I.
Öves állat, öves borz. Dasypus, armadillus. Gürtelthier. S. I.
ÖVETLEN. Cingulo carens. S. I.
ÖVEZ, övezi. Cingit, sepit, circumdat. S. I.
Övezet. Cinctura.
Ég' övezete. Zona coeli. Sz. D.
ÖVI. Zonarius. M. A.

ÖVEG.

ÖVEG. Vitrum. lásd ÜVEG.

ÖZÖN.

ÖZÖN. R. Copia, multitudo, vis v. oceanus. S. I.
Özön-vész. R. Excidium generis humani per oceanum. S. I.
Özön-víz. Diluvium, cataclysmus. M. A.
* Bor-özön. Ingens vini profusio. Csuzi, Sip-szó p. 739. Tromb. p. 5. 205. 208.
Vér-özön. Magnum sangvinis profluvium. S. I.
Viz-özön. Diluvium.
ÖZÖNE. Ejus diluvium.
Harag' özöne. Diluvium irae. Pázm. Pred. p. 515.
ÖZÖNÖZ, özönözi. Diluvio inundat. Faludi, N. A. p. 20.

ÖZVEGY.

ÖZVEGY. Vidua. M. A.
Özvegy aszszony. Vidua. M. A. Relicta. NC. p. 205.
Özvegy-állapot. Status viduitatis. Pázm. Pred. p. 149.
Özvegy-ember. Viduus. M. A.
Özvegy-élet. Vidua vita. NC. p. 205.
Özvegy-kenyér. Panis viduitatis. Gyöngyösi 2. Dar. p. 13. Pázm. Pred. p. 146. Csuzi, Sip-szó. p. 586.
ÖZVEGYE. Ejus vidua.

ÖZVEGYEL. Viduus est, coelibem vitam agit. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 210.
ÖZVEGYEN. Vidue, vidualiter, solitarie. S. I.
ÖZVEGYI. Vidualis.
Özvegyi tartás. Vidualis intertentio.
ÖZVEGYÍT, özvegyíti. Viduat. M. A.
Özvegyítetett. Viduatus. M. A.
ÖZVEGYSÉG. Viduitas. M. A.
ÖZVEGYÜL. Viduatur. S. I.
Meg özvegyül. idem.

Ő.

Ő.

Ő. Is, ipse, ille. M. A.
Ő féle. Ipsi similis. S. I.
Ő fölsége. Sua majestas.
Ő kegyelme. Sua gratiositas. És ime ez a' szép titulus már ma mint aljasodott el!
Ő kelme, ő keme. pro Ő kegyelme. Parasztokrúl mondatik.
Ő maga. Ipsemet, ipse solus. M. A.
Ő szentsége. Sua sanctitas.
Ő-szintén. Simpliciter, per se. M. A. M. Verbőczi 1660. p. 76.
Ő-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
Ő-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D. S. I.
ÖN (Ő ön). Lásd fölebb ÖN.
ÖVÉ. Suus, ipsius. M. A.
ÖVÉI. Illi, qui sunt ejus, sui.

ŐG.

ŐG. Vitrum. Ita pronunciatione vulgi, loco ÜVEG v. ÜVEG.
ŐGÖS. Vitrarius.

ŐGYELEG.

ŐGYELEG. Vagatur, errat, grassatur. S. I. Csavarog, kóvályog. Sz. D.

ŐR.

ŐR, Specula, vigiliae. M. A.
Őr. FF. Szabolcs, és Szatmár Vkben.
Őr-állás, vígyázás. Speculatio, excubatio, excubiae. M. A. CM.
Őr-állási. Specularis, speculatorius. M. A.
Őr-álló. Excubitor, speculator. M. A.
Őr-álló hely. Specula. M. A. CM.
Őr-álló torony. Turris speculatoria. Prágai, p. 190.
Őr-angyal. Angelus custos, genius tutelaris. S. I.
Őr-ember. Custos, vigil. S. I.
Őr-fa, Malus navis. Árbocz-fa. S. I. item A' röpülő hidon az a' magas állás-fa, mellyen a' hajót tartó kötelet csusztatják. Igy hallottam ezt az Esztergomi röpülő hidon 1807. Sept. 13.
Őr-fátlan hajó. Malo privata navis. S. I.
Őr-halom. Collis specularis. S. I.
Őr-ház. Vigiliarium. Wachthaus. S. I.
Őr-hegy. Mons speculatorius. Wartberg. S. I.
Őr-hely. Specula. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 352.
Őr-madár. Ortygometra. Haris. S. I.
Őr-mező. FF. Szabolcs, és Zemplin Vkben. E. F. Doboka Vben.
Őr-nagy. Comes Spiculatorum.
Őr-nagyság, Dignitas Comitis Spiculatorum. Lásd Cat. MSS. Biblioth. Nat. Tom. 1. p. 468.
Őr-sereg. Agmen excubans. S. I.
Őr-torony. Pharus, turris vigiliarum. S. I.
Őr-vitézek. Milites praetoriani, stipatores. S. I.
* Al-őr. E. F. Belső Szolnok Vben.
Alsó Őr. F. Vas Vben.
Föl-őr. E. F. Belső Szolnok Vben.
Fölső Őr. F. Vas Vben.
Korona-őr. Custos coronae. Kazinczi.
Mező-őr. E. F. Kolos Vben.
ŐRE. Ejus custos.
ŐRETLEN. Custodibus carens.
ŐRI. Custodialis.
Őri Szent Márton. F. Vas Vben.
Őri Szent Péter. F. Vas Vben.
Őri sziget. F. Vas Vben.
ŐRIZ, őrizi. Custodit. M. A. Nem őriztem véle disznókat. km.
Meg őrizi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A. A' mit sokan szeretnek, nehéz meg őrizni. km.
Őrizéli. Custodit. M. A.
Őrizés. Custodia. M. A.
Meg őrizés. Protectio, custodia. M. A.
Őrizet. Custodia. M. A.
Őrizet alatt van. Est sub custodia. Sz. D.
Őrizetlen. Incustoditus. M. A.
Őrizetlenség. Incustodia, incuria. Sz. D.
Őrizetlenűl. Incustodite. S. I.
Őrizget, őrizgeti. Custodit. Faludi, N. A. p. 85.
Őrizkedik. Cavet sibi, custodit se. M. A.
Házi tolvajtól nehéz őrizkedni. km.
Őrizkedés. Cautio, cautela, tutela sui. M. A.
Őrizkedő. Cautor, cavens. M. A.
Őrizö. Custos. M. A.
Őriztetett. Custoditus. M. A.
Őrizve. Custodite. M. A.
ŐRÖS. Habens custodes, custodibus stipatus.
Őrös. F. Zemplin Vben.
Őrös rabság. Captivitas custodibus munita. Babocsai, Fata Tarczal. p. 60, „Kassán a' németek által őrös rabságban tartatott."
Sajó-őrös. F. Borsod Vben.
ŐRÖZ, őrözi, őrzi. Excubat, custodit. M. A. Az isten' koporsóját sem őrzik ingyen. km.
Meg őrzi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A.
Őrzés. Custodia. M. A.
Őrzött, őriztetett. Custoditus. M. A.
Őrző. Custos, excubitor. M. A.
Őrző angyal. Angelus custos.
Őrző apródja a' bölcseségnek a' mérsékelett halgatás. Faludi. U. E. 1. R. p. 15.
Őrző helyett őrizö. Subcustos. M. A.
Őrző komondor. Pázm. Pred. p. 799.
* Ház-őrző. Custos domus.
Test-őrző. Miles praetorianus.
Tömlöcz-őrző. Custos carceris.
ŐRS. t. h. n. Fejér, Heves, Győr, Komárom, Pest, Somogy, és Szala Vkben.
ŐRSÉG. Custodia, vigiliae, excubiae. S. I. Custodiatus. item Districtus unus Comitatus Castriferrei
ŐRT áll. Excubat, speculatur. M. A.

ŐRÖL.

ŐRÖL, öröli, örli. Molit. M. A. CM. A' ki előbb jön, előbb őröl. Prior tempore potior jure.
Meg örli. Commolit, emolit, remolit. M. A.
ŐRLEMÉNY. Molendum, molile. S. I. Őrleni való. Sz. D.
ŐRLÉS. Molitura. M. A.
ŐRLÖTT. Molitus, mola tritus. M. A. Úgy szólsz, mint a' jól őrlött. Loqueris equo insidens. M. A.
Meg őrlött. Commolitus. M. A.
ŐRLŐ. Molens, molitor. Molnár. Sz. D.
Őrlő szerszám. Molile. M. A.
Kávé-őrlő. Mola caffeacea.
Őrlődik. Conteritur. Pázm. Pred. p. 995.
Ki őrlődik. Exteritur, emolitur. Tasi Gáspár. p. 170.
Őrlődés. Contritio, commolitio. Pázm. Pred. p. 621.

ŐRÜL.

ŐRÜL. Delirat, insanus fit, stultescit. Észtül ürül. S. I. Dőrül, bolondúl, kábúl, csábúl, eszelősödik Sz. D.
Meg őrűlt: meg bolondúlt. Sz. D.
ŐRÜLÉS. Delirium. Sz. D.
ŐRÜLET. idem. S. I.
ŐRÜLTT. Delirus, fatuus, amens. S. I.
Őrülttség. Delirium. Sz. D.

ŐS.

ŐS. Avus. M. A.
Ős-fi. Haeres, indigena, domesticus. M. A.
Ős-helység. Possessorium aviticum. Faludi, E. M. p. 244.
Ős-jószág. Bonum aviticum. Idem. l. c.
Ős-kincs. Thesaurus familiae. Idem. l. c.
ŐSE. Ejus avus.
ŐSI. Avitus, aviticus. S. I.
Ősi jószág. Bonum aviticum. Sz. D.
Ősiség. Aviticitas.
ŐSÖD. Tuus avus.
Ősöd' attya. Abavus. M. A. Proavus. PP.
Ősöd ősinek attya. Atavus. M. A.
ŐSÖM. Meus avus.
Ősöm' báttya. Propatruus. M. A.
Ősömnek ősi. Tritavus. M. A.
ŐSTÜL maradtt. Avitus. M. A. Proavitus. PP.
Őstül maradott saját. Proprium aviticum. Faludi, N. E. p. 189.

ŐSZ (név).

ŐSZ. Autumnus. M. A.
Ősz' eleje. Autumni initium. S. I.
Ősz' farka. Autumnus praeceps. S. I.
Ősz' utólja. idem. S. I.

Ősz' hanyatlása. Flexus autumni. S. I.
ŐSZI. Autumnalis. M. A. Vagyon itt mind őszi, mint tavaszi. km.
Őszi baraczk. Malum persicum. S. I.
Őszi dinnye. Pepo serotinus. Lippai, Vet. Kert. p. 445.
Őszi féreg. Gryllus. M. A. Cicada. S. I.
Őszi kükörcs. Colchicum. S. I.
Őszi rózsa. Coroneola. S. I.
Őszi széna. Foenum cordum. Sarju, másod fű. S. I.
Őszi üdő. Autumnitas, tempus autumnale. M. A.
Őszi vetés. Satum autumnale v. seminatio autumnalis. S. I.
ŐSZIG. Usque ad autumnum.
ŐSZIKE. Colchicum. S. I.
ŐSZÖD. F. Somogy Vben.
ŐSZRE kelve. Autumno adveniente. Ősz felé, ősz' kezdetén. S. I.
ŐSZSZEL. Autumno adulto. S. I. Olly szomorú, mint őszszel a' légy. km.
Őszszel el menö madarak. Aves commeantes. PP.
ŐSZÖL (mint telel, nyáral, tavaszol). Autumnat, autumnum transigit. Sz. D.
Ott öszöltünk. Ibi autumnum transegimus. Sz. D.

ŐSZ (társ-név).

ŐSZ. Canus. M. A.
Ősz (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.
Ősz ember. Homo canus.
Ősz fej. Canum caput. Ősz fejnek süveget vess. km.
Ősz haj. Cani. M. A.
ŐSZBE csavarodott. Canescens. Sz. D.
Őszbe vegyűltt. idem. S. I.
ŐSZES. Aliquantum canus. S. I.
ŐSZÍT, öszíti. Canum facit. Pázm. Pred. p. 250.
Meg öszíti. Canum reddit.
ŐSZSÉG. Canities. M. A.
ŐSZSZEL vegyes. Semicanus. S. I.
ŐSZÜL. Canescit. M. A.
El öszül. Percanescit.
Meg öszül. Incanescit. M. A.
Öszülés. Canities, canescentia. M. A.
Idő elött való öszülés. Ergini canities. M. A.
Meg öszülés. Canities, canescentia. M. A.

ŐT.

ŐT pro Üvöltt.
Őt kiált. Clamat, vociferatur.

ŐZ.

ŐZ. Dama. M. A. Caprea, capreolus. S. I.
Őz-borjú. Vitulus capreae. S. I.
Őz-fi. idem. S. I. Őznek a' fia. Sz. D.
ŐZ-czimer. Clunis capreae. S. I.
ŐZ' háta. idem. S. I.
ŐZ-olló. Pullus capreae. Sz. D.
ŐZECSKE. Damula. M. A.

Mutató

(P-ből.)

PA.

PACZ, paczal, paczka, paczolaj, paczód.
PACS, pacsa, pacsi, pacsirta, pacskol.
PAD, padány, padka, padmaly, padol, pados, padrag, paducz.
PAGONY.
PAH, pahi.
PAJK, pajkos.
PAIS, paisos, paisoz.
PAJÓT.
PAJTA, pajtás, pajtárs.
PAK, pakocsa, pakol, pakony, paks.
PAKELINCS.
PAKRÓCZ.
PALA, palád, palágy, palázol.
PALASZK.
PALACSINTA.
PALÁNK, palánka, palánkol, palánkoz.
PALÁNTA, palántál, palántás.
PALÁST, palástol, palástos, palástoz, palástúl.
PALÉTA.
PALKÓ.
PALL, pallás, palló.
PALLÉR, pallérkodik, palléros, palléroz.
PALMANT.
PALLOS.
PALOTA, palotás.
PALÓCZ.
PAMACS, pamacsol.
PAMAT.
PAMUK.
PANASZ, panaszkodik, panaszol, panaszos, panaszúl.
PANDAL.
PANDUR.
PANG, panganét.
PANK, pankász.
PANNA.
PANTALLÉR.
PANYÓKA.
PAP, papd, papi, papné, papocs, papol, papolcz, paponya, paporcz, papos, papság, papucs.
PAPA.
PAPAGÁJ.
PAPICS.
PAPIROS, papiroska.
PAPLAN.
PAPRÁD.
PAPRÁGY.
PAPRIKA, paprikás, paprikáz.
PARA, parád, parány, parázna.
PARACSKÓ.
PARÁDÉ, parádéroz.
PARADICSOM, paradicsomi.
PARANCS, parancsol.
PARÁZS, parázsol.
PARASZT, paraszti, parasztolkodik, parasztos, parasztság, parasztúl.
PARDUCZ, parduczi, parduczos.
PARÉJ, paréjos.
PARGAMINA, pargaminai, pargaminás.
PARIPA, paripáz.
PARITTYA, parittyás, parittyáz.
PARLAG, parlagi, parlagodik, parlagul.
PARMAZÁN.
PARÓKA, parókás.
PAROLA, paroláz.
PART, partatlan, parti, partos.
PASKOL, paskolás, paskoló.
PASZITA, paszitás.
PASZKONCZA.
PASZOMÁNY, paszományos, paszományoz.
PAT, pata, patacs, pataj, patas, patéll, patlan, pató, patona, patony.
PATAK, pataki, patakos, patakzik.
PATÉCS, patécsos.
PATICS.
PATIKA, patikás.
PATING.
PATKÁNY, patkányi.
PATKÓ, patkol, patkós.
PATOK.
PATT, pattan, pattog.
PATVAR, patvari, patvarista, patvarkodik, patvaros, patvarság.
PATY, patyod, patyolat, patyóka.
PAZOR, pazorol.

PÁ.

PÁCZ, páczol.
PÁCS, pácson.
PÁDIMONTOM.
PÁGONY.
PÁH, páhó, páhok, páhol.
PÁJA.
PÁK, páka, pákász, pákod, pákosztos, pákozd.
PÁL, páld, páli, pálos.
PÁLCZA, pálczál, pálczás, pálczáz.
PÁLHA.
PÁLINKA, pálinkás, pálinkáz.
PÁLIZÁTA.
PÁLLYA, pállyás, pállyáz.
PÁLMA.
PÁLÓ, pálól.
PÁMPOLÓDik.
PÁNCZÉL, pánczélos, pánczéloz.
PÁNT, pántol, pántos, pántoz.
PÁNTLIKA, pántlikás, pántlikáz.
PÁNTOFELY, pántofelyes.
PÁPA, pápai, pápaság, pápálkodik, pápás.
PÁPOCZ, pápoczi.
PÁR, pára, párgol, párlik, párol, páru.
PÁR, páratlan, páros, párzik.
PÁRIS, párisi.
PÁRKÁNY, párkányoz.
PÁRNA, párnás.
PÁRT, pártatlan, pártít, pártol, pártos, pártul.
PÁRTA, pártáz.
PÁSKVILLUS.
PÁSKULY.
PÁST.
PÁSTÉTOM.
PÁZSIT, pázsitos, pázsitozik.
PÁSZMA, pászmás.
PÁSZTA, pásztás.
PÁSZTERNÁK.
PÁSZTOR, pásztoratlan, pásztori, pásztorkodik, pásztorol, pásztorság, pásztortalan.
PÁVA.
PÁZNÁT, páznátos.

PE.

PECZ, peczczent, peczér, peczöl.
PECS, pecsel, pecsenye, pecsöl.
PEDIG, pediglen.
PEGYMET.
PEJ.
PELBÁRT.
PELENCZE.
PELENGÉR, pelengéres, pelengérez.
PELENKA.
PELÉH.
PELIKÁN.
PELYE.
PELYH, pelyhes, pelyhezik.
PELYP, pelypeg, pelypes, pelypség.
PELYVA.
PEMET, pemetel.
PENDELY.
PENET.
PENÉSZ, penészedik, penészes, penészledik, penészül.
PENIG, peniglen.
PENITENCZIA, penitenciátlan.
PENNA.
PENTÓKE.
PENY, penyhed, penyhes.
PEP, pepe, pepecsel, pepes.

PER, pere, perecz, perecseny, pered, perenye, pereputty, pereszlen.
PERÉNT.
PERJEL, perjelség.
PERMET, permetezik.
PERVÁT, pervàta.
PES, pesdül, peshed, pest.
PESTIS.
PESZERCZE.
PESZÉR, peszérkedik.
PESZMEG.
PESZMÉT.
PESZSZ, peszszeg.
PESZTER, peszterkedik.
PESZTONKA.
PETÁK.
PETÁRDA, petárdáz.
PETE, petény.
PETRENCZE.
PETRESELYEM.
PETTY, pettyény, pettyütt.
PEZDER, pezderkedik.

PÉ.

PÉCZ, pécze, péczel.
PÉCS, pécska, pécsi.
PÉK.
PÉL, péla, példa.
PÉNTEK, péntekel, péntekes, pénteki.
PÉNTELY, péntelyes.
PÉNZ, pénzbéli, pénze, pénzel, pénzes, pénzetlen, pénzül.
PÉP, pépes.
PÉR, péra, péres.
PÉSMA, pésmás.
PÉT.
PÉTER, péterd, péteri.
PÉZMA, pézmás.

PF.

PFI.
PFUJ.

PI.

PIACZ, piaczi.
PICZIN, piczinke, piczinség.
PIGE, pigéz.
PIF, pifeg.
PIH, pihe, pihes, pihetlen.
PIH, piheg, pihhen, pihes, pihés, pihöl.
PIKKELY.
PIKÓ, pikós.
PILA.
PILÁTUS, pilátuskodik.
PILI.
PILINGA.
PILIS, pilises.
PILL, pilla, pillag, pillang, pillant, pillog.
PILLE, pilled, pillés, pillézik.
PILULA, pilulás.
PIMASZ.
PIMPÓ.
PINCZ.
PINCZE, pinczés.
PINKA.
PINT, pintes.
PINTÉR, pintérez.
PINTÖLY, pintölyös.
PINTY, pintyeg, pintyöke.
PINYE, pinyéd.
PIÓCZA.
PIÓKA.
PIOM.
PIP, pipere, pipes, pipez.
PIP, pipe, pipeg, pipel, pipi, pipis, pipöke.
PIPA, pipál, pipás, pipáz.
PIPACS.
PIPITÉR.
PIPPANY.
PIR, pirít, pirhanyagos, pirkad, pirong, piros, pirók, pirul.
PIRICS, piricske, piricskel.
PIRINYÓ.
PIRIPJÓ.
PIROSKA.
PIS, pisál, pislant, pislog, pissog.
PISKOLCZ.
PISKÓTA.
PISTA.
PIZS, pizse, pizsele, pizsitnek.
PISZ, piszka.
PISZ, pisze, piszeg, piszi, piszke, piszszen.
PISZTOLY.
PISZTRÁNG.
PITA.
PITI, pitizál.
PITMALLIK.
PITMÁNLik.
PITVAR, pitvari, pitvaros.
PITY, pitye, pityeg, pityer, pityere, pityke, pitymalodik, pitypang, pityó.
PITTY, pittyed, pittyeget, pittyent, pittyeszt.

PÍ.

PÍHA.
PÍP, pípite.

PL.

PLÁNTA, plántál.
PLATAJCZ.
PLÉBÁNOS, plébánoskodik, plébánosság.
PLÉBÁSZ.
PLÉH, pléhes.

PO.

PO.
POCZ, poczi, poczik, poczk, poczok.
POCS, pocsalék, pocsék, pocséta, pocskol, pocsol, pocsolya, pocsos.
PODGYÁSZ.
PODLUSKA.
POÉTA, poétai, poétáskodik.
POF, pofa, pofitos, pofoz, pofók.
POGÁCSA, pogácsás.
POGÁNY, pogányka, pogányság.
POGONY, pogonya.
POHÁR, pohárka, pohárnok.
POKOL, pokolbéli, poklos.
POKRÓCZ.
POLA.
POLGÁR, polgári, polgáros, polgárság.
POLOZSNAK.
POLYVA, polyvás, polyváz.
POLYHOS.
POMÁDA.
POMPA, pompaság, pompás, pompáz.
POMPOS.
PONCZ, ponczol.
PONDRÓ, pondrós.
PONGRÁCZ.
PONGYOLA, pongyoláskodik, pongyolaság.
PONK, ponkos.
PONT, pontol, pontos, pontoz.
PONTY, pontyó.
PONYVA.
POR, porha, porhad, porhanyó, porhaszt, porhúl, pori, porlik, poros, poroz, porú, porzik.
PORCZ, porczika, porczog.
PORCZELLÁN.
PORCZIÓ, porczióz.
PORCS, porcsin.
PORGOLÁT.
PORKOLÁB, porkolábság.
POROND.
PORONGY, porongyó.
PORONTY.
POROSZKA, poroszkál.
POROSZLÓ, poroszlókodik, poroszlóság.
PORZSOL, porzsoló.
PORTA, portai, portás, portáz.
PORTÉKA.
POS, posdul, posga, poshad, posog, posvad, posvány.
POSK, poskos.
POSONY, posonyi.
POSTA, postálkodik, postaság.
POZS, pozsár, pozslár, pozsog.
POSZ, poszog, poszszant, poszva.
POSZÁTA, poszátás.
POSZTÓ, posztói, posztós.
POT, pota, potom, potosz.
POTROH, potrohos.
POTY, potyadék, potyog, potyós, pottyan.
POZDORJA, pozdorjány, pozdorjás.

PÓ.

PÓ, pócz, póczér, póczik, póczol.
PÓCS, pócsa.
PÓJIKA.
PÓK.
PÓKA.
PÓLA, pólál, pólás.
PÓLING.
PÓMA.
PÓNÉ.
PÓPIOM.
PÓR, póri, pórít, pórság, pórúl.
PÓRÁZ.
PÓRÉ.
PÓRIS.
PÓS, pósa.
PÓT, pótol, pótor.
PÓTURA, póturás.
PÓZNA, póznál.

PÖ.

PÖCZ, pöczök.
PÖCS, pöcsös.
PÖCSÉT, pöcsétel, pöcsétes.
PÖD, pödör.
PÖF, pöfeteg, pöfékel, pöffed, pöfög.
PÖK, pökik, pökdös, pökedelem, pökés, pökhető, pökö, pöktet.
PÖLE, pölyö.

PÖLYH, pölyhedék, pölyhezik, pölyhös.
PÖN, pönd, pöng.
PÖNYE.
PÖR, pörczen, pörd, pörg.
PÖR, pörbéli, pöröl, pörös.
PÖRCZ.
PÖRJE.
PÖRK, pörken, pörköl, pörkölcze.
PÖRNYE.
PÖRSÖLY.
PÖRS, pörsed, pörsen.
PÖRZS, pörzsöl.
PÖS, pöse, pösg, pösöl.
PÖZS.
PÖSZ, pösze, pöszlék, pöszög.
PÖTT, pöttöget, pöttön.
PÖTY, pötyög.

PŐ.

PŐCZE.
PŐRE.
PŐRÖLY, pörölyöz.

PR.

PRÁZNA.
PRÉDA, prédál.
PRÉDIKÁTOR.
PRÉM, prémes, prémez.
PRÉPOST, prépostság.
PRÉSMITÁL.
PRIBÉK, pribékség.
PRÓBA, próbál, próbás, próbátlan.
PRÓFÉTA, prófétál, prófétaság.
PRÓFONT.
PRÓKÁTOR, prókátori, prókátorság.
PRÓSZA.
PROTESTÁL, protestálás.
PRUSZ, pruszka.
PRUT.

PTR.

PTRÜCSÖK.
PTRÜGY.
PTRÜSZ, ptrüszög, ptrüszköl, ptrüszszent.

PU.

PUB.
PUBLIKÁN.
PUF, puffad, puffan, puffaszkodik, puffaszt, pufog.
PUH, puha, puhad, puhaszt, puhít, puhogat, puhatol, puhul.
PUJA.
PUJKA.
PUKK, pukkad, pukkan, pukkaszt.
PULEDÉR.
PULICZKA.
PULPITOM.
PULYA.
PUMI.
PUNCS.
PUNÉT, punétja.
PUNIKA.
PUNTY.
PUPA.
PUPENEVÉR.
PURGÁL, purgáló, purgáltt.
PURGOMA.
PURHA, purhás, purhaság.
PURPIÁN.
PURUTTYA, puruttyás, puruttyaság.
PUS, puska, pusmog.
PUSZI.
PUSZPÁNG, puszpángos.
PUSZT, puszta, pusztít, pusztul.
PUTNOK.
PUTOK.
PUTRA.
PUTTON, puttonos.
PUTYÓKA.
PUZDRA, puzdráz.
PUZDARÉK.

PÚ.

PÚCZOK.
PÚP, púpos.
PÚZS, púzsa, púzsér.
PÚZON.

PÜ.

PÜCSÖK, pücskész, pücskörész.
PÜNKÖST, pünkösti.
PÜSPÖK, püspöki, püspökség.
PÜSTÖK.
PÜSTÖLY.
PÜSZÖGET.
PÜSZKE.

Summa 408.

P.

PA.

PACZ.

PACZ. Lapiczkával, vagy furatossal való kézre csapás. S. I. Ictus ferulae.
Pacz. Sz. P. Bihar Vben.
PACZAL. Viscera bubula. Nagy Szombati tisztesség. S. I.
Paczal. E. FF. Kraszna, és külsö Szolnok Vkben.
* Czifra paczal. Genus cibi farinacei.
Tehén-paczal. Viscera vaccina.
Tészta-paczal. Genus cibi farinacei.
Paczalka. E. F. Alsó Fejér Vben.
PACZKA. idem ac Pacz. S. I.
Paczkáz valakivel. Valakit bolondnak tart. S. I.
PACZOLAJ. F. Nyitra Vben.
PACZÓD. F. Somogy Vben.

PACS.

PACS.
Pacs-ér. F. Bács Vben.
Pacs-mag. Föstö ecset. Sz. D.
Bé pacsmagolta: bé mázolta, bé kente. Sz. D.
PACSA. FF. Gömör, és Szala Vkben.
PACSI.
Pacsi' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
PACSIRTA. Alauda, cassita, galerita. M. A.
PACSKOL, pacskolja. Verberat.
Meg pacskolta: meg verte.

PAD.

PAD. Scamnum, sedile. M. A.
Pad alá. Infra scamnum. Senki nem irígyli a' pad alát. km. Humilius sed tutius.
Pad-szék. Scamnum. M. A.
* Által-padok. Transtra. S. I.
Deszka-pad. Scamnum ligneum.
Kö-pad. Scamnum lapideum.
PADÁNY. F. Posony Vben.
PADKA. Parvum sedile. Faludi, T. É. p. 212. Egy padkán ülnek. km. Dug. 1. R. p. 63.
PADMALY. Cavum littoris. PP. Part' ürege. Nagy padmalyt mosott a' víz. A' padmalyt turbokálják a' halászok. Sz. D.
PADOL, padolja. Tabulat, coassat, coaxat. M. A.
Ki padolja. Asseribus exponit, tabulat. S. I.
Meg padolja. Contabulat, coassat. M. A.
Padolás, Padlás. Tabulatum, tectum. M. A.
Padlás-gerenda' közi. Lacunar. M. A.
Padlás' gerendázatja. Laquearium. M. A.
Padlásolja. Lacunat. M. A.
Padolat, Padlat, Pallat. Tabulatum v. pegma. S. I. Sima, mint a' padlat. km. Dug. 1. R. p. 232.
Padoló, Padló, Palló. Pons. CM. Trajectitia trabs. PP.
Pallója a' hegedünek, vagy koboznak. Tigillum in tabula testudinis. PP.
Törvény' pallója. Semita legis. Pázm. Kal. p. 529.
PADOS. Habens sedile.
Kö-pados. — A' kö-pados földbe esett búza-mag. Vajda, K. É. 1. K. p. 517. 519.
PADRAG. F. Veszprém Vben.
PADUCZ-hal. Nasus. Nasling, Nasenfisch. S. I.

PAGONY.

PAGONY. Az erdönek azon része, melly a' vadászok, és a' hajtók között vagyon. S. I.

PAH.

PAH.
PAHI. Sz. P. Pest Vben.

PAJK.

PAJK.
Pajk-társ. Contubernalis, sodalis. M. A. Csuzi, Síp-szó p. 13. Biró Márton, Micae p. 268.
Pajk-társaság. Contubernium. Csuzi, Síp-szó. p. 624. 629.
PAJKOS. Cardax, scurra, latro, nequam, aggressor. M. A.
Pajkos beszéd. Sermo scurrilis. Sz. D.
Pajkos iffjú. Juvenis petulciens. Sz. D.
Pajkos ló. Equus petulcus. Sz. D.
Pajkos táncz. Saltus cardax. Sz. D.
Pajkosan. Petulanter. S. I.
Pajkoskodik. Petulcit. Sz. D.
Pajkosodik. Petulcus fit. Sz. D.
Pajkosság. Petulantia. Sz. D.

PAIS.

PAIS. Clypeus, scutum. M. A.
Pais-bogár, kerék-bogár. Cassida. Schildkäfer. S. I.
Pais-gyártó. Scutarius, clypeator. M. A.
Pais-hordozó. Scutigerulus. M. A.
Pais-szeg. Telek, Szala Vben.
* Bór-pais. Caetra. NC. p. 323.
Fél pais, gyalog-pais. Pelta. M. A. L.
Kerék pais. Ancile. CM.
Tatár pais. Cetra. CM. Spanyol kis pais. M. A. L.
PAISOS. Clypeatus, scutatus. M. A.
Paisos vitéz. Caetratus miles. NC. p. 323.
PAISOZ, paisozza. Clypeat. M. A.

PAJÓT.

PAJÓT. Meloë majalis. Schmalzkäfer. Pata. S. I.

PAJTA.

PAJTA. Horreum, palearium. M. A. item Praeda, manubiae, spolium. S. I.
Pajta' fia. Receptaculum horreo adnexum.
Pajta-mester, pajta-biró. Praefectus horreo, magazinarius.
Pajta-szer. Vicinia horrei.
* Cséplö pajta. Horreum cum area trituratoria.
PAJTÁS. Habens horreum.
Pajtás kert. Hortus horrei.
PAJTÁS. Socius, collega, contubernalis, commilito, sortis particeps. S. I. Pajta-társok, egy pajtából valók. Sz. D. Biró Márton is pajtást a' pajtából származtatja. Lásd Micae, in Praef.
Pajtáskodik. Sociatur, socium agit. Faludi, N. E. p. 42.
Pajtásság. Societas, contubernium. Biró Márton, Micae, in Praef.
Pajtásságosan. Amicabiliter, contubernaliter. idem in Praef.
PAJTÁRS. Socius, contubernalis. M. A. Beniczki, p. 112. 115. et si haec scriptio legitima est (nam vulgus passim Pajtás effert), tunc vox haec ex BAJ derivatur, ut sit Baj-társ et detorte Pajtárs, Pajtás
Pajtársaság. Contubernium. M. A.

PAK.

PAK.
PAKOCSA.
Pakocsál. Rídet, deridet, irridet. Pázmán a' szent irásról, Bécsben 1826. p. 41. „Ironice tréfál, pakocsál, csufolkodva beszél.“
Pakocsás. Illusor, irrisor, cavillator. Sz. D. S. I.
PAKOL, pakolja. Convasat, componit. S. I.
Be pakolja. Componit reculas.
Ki pakolja. Exponit res suas.
PAKONY. Sz. P. Pest Vben.

PAKS (contractum ex PAKOS.). MV. Tolna Vben.

PAKELÉNCS.

PAKELÉNCS. Cymex. M. A. Büdös féreg.
PAKILINCS. idem. M. A.

PAKRÓCZ.

PAKRÓCZ. Cento, instratum. CM. Goromba mint a' pakrócz. km. L. POKRÓCZ.
Selyem-pakrócz. Instratum sericeum.

PALA.

Pala. Marga argillacea. S. I.
Pala-kő. Schistus. S. I.
Pala-macska. Sz. P. Bács Vben.
PALÁD. FF. Szatmár Vben.
PALÁGY. F. Ung Vben.
PALÁCZOL. Lucza' napját járja. Ezen értelemben hallottam T. Káldi Sándor Úrtól 1810. Dec. 13.

PALACZK.

PALACZK. Lagena. M. A. PP. Szabad a' patak, de nem a' palaczk. km.
Palaczk-féreg. Cimex. PP.
Palaczk-fű. Thlaspi. PP.
Palaczka-fű. idem. M. A.
Palaczk' szíja. Lagenae amentum. PP.
* Föld-palaczk. Lagena figlina. Pázm. Kál. p. 717.
PALASZK. Lagena. M. A.
Palaszka. Cymex, cynips. M. A.

PALACSINTA.

PALACSINTA. Laganum, frixum. PP. Placenta foliata. Vox detorta est ex PLACENTA, Palacenta, Palacsinta.

PALÁNK.

PALÁNK. Planca, munimentum, munitio, vallum. M. A. Pázm. Pred. p. 993.
Palánk-karó. Vallus. M. A.
PALÁNKA. t. h. n.
PALÁNKOL, palánkolja. Munit. S. I.
PALÁNKOZ, palánkozza. idem. M. A.
Palánkozás. Munitio. M. A. L.

PALÁNTA.

PALÁNTA. Planta. M. A.
PALÁNTÁL. Plantat, serit. M. A.
Palántálás. Plantatio. M. A.
Palántálni való. Plantarius. M. A.
Palántáló hely. Seminarium. M. A.
Palántáltatott. Plantatus. M. A.
PALÁNTÁS. Habens plantas, plantarius.
Palántás kert. Plantarium.

PALÁST.

PALÁST. Pallium, palla. M. A. Közelebb az ing a' palástnál. km.
Palást. F. Hont Vben.

PALÁSTJA. Ejus pallium. Meg inná a' Kristus' palástját is. km.
Árgillus' palástja. Csuzi, Tromb. p. 66. 99.
Palástját el vonja. Expalliat. M. A.
PALÁSTOL, palástolja. Palliat. M. A. Pázm. Kal. p. 231.
Bé palástolja. Obtegit, obvelat. Káldi, Okt. Intés. p. 8.
El palástolja. Palliat, obtegit, contegit, defendit. M. A.
Le palástolja. Detegit, develat. Csuzi, Síp-szó p. 580. Tromb. p. 21. 185.
Palástolás. Palliatio. M. A.
PALÁSTOS. Palliatus. M. A.
Palástosan. Palliolatim. M. A.
PALÁSTOZ, palástozza. Palliat. M. A.
Palástozás. Palliatio. M. A.
PALÁSTÚL. Instar pallii. Palástúl vette reá a' mentéjét. Clamydem suam instar pallii sibi appendit.

PALÉTA.

PALÉTA. Literae patentes, currentales. Detortum vel ex Billetta vel ex Blatt.

PALKÓ.

PALKÓ. Diminutivum ex Paulus: Paulus juvenis.

PALL.

PALL, pallja. Evallat, vannat, quatit. Rostálja. M. A.
PALLÁS. Ventilatio. M. A.
PALLÓ. Quatiens, agitans, ventilans. M. A.
Palló. F. Ung Vben.
Palló rosta. Incerniculum. M. A.

PALLÉR.

PALLÉR. Praefectus operum, exactor. M. A. Pázm. Pred. p. 831.
PALLÉRA. Ejus exactor. Pázm. Pred. p. 363.
PALLÉRKODik. Praeest operantibus, operarum praefectum agit. M. A. Káldi 2. Paral. 24. 12.
PALLÉROS. Politus, splendens.
Palléros pais. Clypeus politus. Márt. Coron. p. 153.
PALLÉROZ, pallérozza. Polit. PP.
Pallérozás. Politura ferraria, expolitio. PP.
Pallérozó. Politor armorum, samiator. PP.

PALMANT.

PALMANT, palmantja. Tegit, operit, velat. Sz. D. S. I.
Le palmantja. Detegit. Sz. D.

PALLOS (név).

PALLOS. Ensis, spatha, gladius, romphea. M. A. A' kópját kópjával, pallost pallossal szokták viszsza ütni. km. KV. p. 398.
Forgó pallos. Versatilis gladius. Pázm. Pred. p. 576.
Halálos pallos. Faludi, T. É. p. 41.
Két élű pallos. Gladius anceps. Pázm. Pred. p. 395.
Meztelen pallos. Ensis nudatus. Faludi, N. A. p. 170.
Mezítelen pallos. idem. Faludi, T. É. p. 44.
PALLOSA. Ejus romphea.
Hóhér' pallosa. Gladius carnificis.

PALLOS (társ-név).

PALLOS.
Pallos tojás. Ovum corruptum vetustate.

PALOTA.

PALOTA. Palatium. M. A. Him-fán, palotán, kis ablakon kukucsál. km.
Palota. MV. Veszprém Vben. és t. h. n.
* Fris palota. Palatium olim Budae. Thurócz Chron. Hung. P. IV. cap. 60.
Királyi palota. Palatium regium.
Hidas palota. Olim residentia Praepositi majoris M. Varadinensis. L. Kereszturi Descr. Epp. M. Varad. T. 1. p. 274.
PALOTÁS. Palatium habens v. palatinus v. praetorianus.
Palotás. F. Nógrád Vben.
Palotás cseh. Artes palatinales. Tudja a' palotás cselt. km.
Palotás cselédek. Servi palatinales. Vajda, 3. K. p. 399.
Palotás ember. Faludi, N. U. p. 174.
Palotás ház. Domus oeco, seu sala, instructa. Faludi, T. É. p. 316.
Palotás nemes. Nobilis palatium habens. Faludi, N. E. p. 199.
Palotás rend. Faludi, N. A. p. 70.
Palotás szín-nép. Faludi, N. A. p. 217.
Palotás táncz. Lassu régi táncz. Faludi, N. E. p. 160.
Palotás udvar. Faludi, T. É. p. 318.
Palotás úr. Faludi, T. É. p. 277.
Palotás úgy. Faludi, N. A. p. 231.
Palotás vitézek. Milites praetoriani. Vajda 3. K. p. 376. 467. Jesuiták' Titkai p. 41.
Palotáson jár. More palatino incedit. Faludi, U. E. 2. R. p. 179.
PALOTÁS. Apparitor. S. I.
Palotáskodik. Apparituram facit.

PALÓCZ.

PALÓCZ, Palóczok. Sunt Hungari, in Comitatu Hontensi, propria dialecto hungarica utentes.
Palócz-fű. Terem gabonák között, ollyan, mint a' kiből a' fölözö söprüt csinálják; de ezt réteken szedik. Hallottam Sághon 1828. Febr. 25.

PAMACS.

PAMACS. Peniculus, penicillus. Sz. D. S. I.
PAMACSOL, pamacsolja. Keni, festi, mázolja. Sz. D.

PAMAT.

PAMAT. Fascis, fasciculus. S. I.

PAMUK.

PAMUK. Laná xylina, gossipium. S. I.
Pamuk. F. Somogy Vben.
Pamuk-fű. Xylon, gossipium. S. I.
Pamuk-szövet. Linteum xylinum. S. I.
PAMUT. Bombycinium, gossipium. PP.

PANASZ.

PANASZ. Querimonia, querela. M. A.
Panasz-beszéd. Sermo querulosus. Faludi, N. U. p. 156
Panasz-irás. Scriptum querulosum. Faludi, T. É. p. 264.
Panasz-név — Hogy az isten panasznéven ne vegye. Faludi, N. A. p. 39.
Panasz-szó. Quiritatio. S. I.
Panasz-tétel. Querimonia. S. I.
PANASZKODik. Conqueritur, quiritatur. S. I.
El panaszkodik. Conqueritur.
Meg panaszkodik. Querelam deponit.
PANASZOL, panaszolja. Exprobrat. M. A. Pázm. Pred. p. 693.
Föl panaszolja. Exprobrat.
Meg panaszolja. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 245.
Reá panaszol. Accusat, incusat. M. A.
Panaszlás, panaszolás. Incusatio, exprobratio, querela. M. A.
Föl panaszolás. Exprobratio. M. A.
Panaszló. Querulans.
Panaszló fél. Pars querulans. Epist. Pázm. T. 2. p. 42.
Panaszoldogalja. Quiritatur. CM.
Panaszolkodik. Queritur, queritatur, conqueritur. M. A.
Panaszolkodás. Conquestio, conquestus, querela, quiritatio, quiritatus. M. A.
Panaszolkodó. Querulus, queribundus. M. A.
PANASZOS. Exprobrativus. Faludi, E. M. p. 75.
Panaszos ajándék. Faludi, E. M. p. 244
Panaszos étel — Leg jobb ízű a' panaszos étel. km. Cf. Beniczki. p. 151.
Panaszos kenyér — Udvari lé panaszos kenyér. km.
PANASZÚL. Instar querimoniae.

PANDAL.

PANDAL: partban, oldalban ásott lik, p. o. a' nagy sírnak oldalában ásott kicsiny koporsónak való hely. Sz. D. lásd PADMALY.

PANDÚR.

PANDÚR. Miles rascius, illyrius. S. I.
Pandur. F. Pest Vben.

PANG.

PANG. Hijában álva romlik. Sz. D.
PANGANÉT. Péter-kés. Pugio sclopeti. Bayonnette.
Panganétos puska. Sclopetum pugione instructum.

PANK.

PANK. Aranea. Sz. D.
Pank-háló: pók-háló. Sz. D.
PANKÁSZ. F. Vas Vben.

PANNA.

PANNA. t. a. n. Anna.
Panna-hát. Telek Csanád Vben.

PANTALLÉR.

PANTALLÉR. Balteus sclopeti. S. I.

PANYÓKA.

PANYÓKA — Panyókául (palástúl, föl nem öltve) vette magára a' mentét. Sz. D.

PAP.

PAP. Sacerdos, mystes. M. A.
Pap-aszszony. Sacerdotissa. M. A.
Pap-erszény. Thlaspi, bursa pastoris. Csapó. p. 214.
Pap' falva. FF. Bereg, Bihar, és Posony Vkben.
Pap-fejedelem. Hierarcha. S. I.
Pap-gyülés. Concilium. Márt. Coron. p. 72.
Pap-hajgáló. Dipsacus fullonum. Hallottam 1828. Ján. 16.
Pap-hatalom. Hierarchia. S. I.
Pap' háza. Aedes curiales, aedificium curiale. PP.
Pap-Keszi. F. Veszprém Vben.
Pap-köpönyeg. Impluvia. M. A. L.
Pap-Körmösd. F. Posony Vben.
Pap' laka. E. F. Szeben Székében.
Pap' macskája. Scolopendra, millepeda. CM. M. A. NC. p. 149. Szörös hernyó.
Pap-Megyer. F. Posony Vben.
Pap-mező. Sz. P. Bihar Vben.
Pap-mérő. Mensura sacerdotalis, qua praestationes parochis competentes in quibusdam locis emensurantur. L. C. Ignatii Battyányi Leges Ecclesiasticae T. 1. p. 474.
Pap-nevelő ház. Seminarium cleri. S. I.
Pap-Nyárasd. F. Posony Vben.
Pap-pénz—Roszszörökség a' pap-pénz. km.
Pap-sajtja. Malva pumila. M. A. Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper lilia florent. M. A. Non semper ridet Apollo.
Pap-saláta. Igy nevezik Szalában a' vad salátát, mivel evvel többnyire csak a' papok tengődnek a' hoszszú böjtben.
Pap-süveg. Petasus. M. A. Pileus quadratus, v. bacca evonymi. S. I.
Pap-süveg-fa. Evonymus. Kecske-rágító fa. S. I.
Pap' szakálla. Gerontopogon. M. A. L.
Pap-szeg. F. Vas Vben. alias Egyház-szeg.
Pap-szék. Cathedra ecclesiae, suggestus. S. I.
Pap' szolgája. Curialis. PP.
Pap-társ. In sacerdotio collega. S. I.
Pap-telek. E. F. közép Szolnok Vben.
Pap' telke. E. F. Doboka Vben.
Pap-uralkodás. Hierarchia. S. I.
Pap' vásárja. Sz. P. Veszprém Vben.
* Áldozó pap. Presbyter.
Fél pap. Levita. Pesthi.
Fő-pap. Summus sacerdos, pontifex.
Jó pap holtig tanúl. Senesco semper multa addiscens. Ad praesens hominum crescit sapientia semper. M. A.
Kis pap. Clericus.
Köz-pap. Sacerdos simplex. Pázm. Kal. p. 309.
Tábori pap. Capellanus castrensis. S. K.
Udvari pap. Aulicus concionator. S. K.
Világi pap. Presbyter secularis. S. K.
PAPD. Sz. P. Tolna Vben.
PAPI. Sacerdotalis. M. A.
Papi. t. h. n.
Papi hit. Fides sacerdotalis. Papi hitére mondotta.
Papi köntös. Reverenda. Faludi, T. É. p. 193.
Papi mente. Clamys ad talos deflua.
Papi oldozás. Absolutio sacerdotalis. Pázm. Kal. p. 745.
Papi öltözet. Vestitus sacerdotalis, indumenta sacerdotalia. Pázm. Pred. p. 1166.
Papi személy. Persona ecclesiastica. Pázm. Pred. p. 949.
Papi társ. Symmystes. M. A.
Papi törvény. Jus canonicum. S. I.
Papi törvény-szék. Forum sacrum, ecclesiasticum. S. I.
Fő-papi méltóság. Pontificium. CM.
PAPJA. Ejus sacerdos. Ki szereti papját, ki pedig palástját.. km.
PAPNÉ. Conjux sacerdotis. Jobb a' papné, mint a' pap, mert a' pap csak pirongat, de a' papné pogácsával csalogat. Ex cantilena joculatorum.
PAPOCS. F. Posony Vben.
PAPOL. Olim, uti et nunc, apud Hungaros Protestantes: sacrum sermonem habet, ad concionem dicit. Faludi, N. U. p. 130. Apud Catholicos: blaterat. Ne papolj annyit.
Ki papolja. Eloquitur, propalat. Ki csacsogja. S. I.
Papolás. Faludi, N. A. p. 72.
Papoló szék. Cathedra, sacer suggestus.
PAPOLCZ. E. F. Három-szék Székében.
PAPONYA. Solanum, heliocacabum. M.A.
PAPORCZ. Sz. P. Ung Vben.
PAPOS. Redolens morem sacerdotalem.
Papos. F. Szatmár Vben.
Papos szín. Color niger.
PAPRA morgó. Qui obmurmurat sacerdoti.
PAPSÁG. Sacerdotium. M. A.
Fő-papság. Pontificatus. M. A.
Kis papság. Clericatus. Faludi, T. É. p. 212.
PAPUCS (Papocs. M. A.). Cothurnus, solea, calceus. M. A. Sandalium, crepida. PP.
Papucsos. Cothurnatus M. A. Soleatus. PP.

PAPA.

PAPA. Pater, linqua puerorum.

PAPAGÁJ.

PAPAGÁJ. Psittacus. Földi p. 142. Publikán. M. A.

PAPICS.

PAPICS. Anemone. M. A. L. PIPACS.

PAPIROS.

PAPIROS. Charta, papyrus. M. A. El türi a' papiros, akár mit irsz reá. km.
Papiros-áros. Chartopola, negociator chartarius. S. I.
Papiros-bélű. Complexionis delicatae, debilis.
Papiros-csináló. Chartarius. M. A.
Papiros-gyártó. Papyrifex. S. I.
Papiros' háta. Charta aversa. PP.
Papiros-malom. Chartaria moletrina. PP.
Papiros-olló. Forfices majores, quibus charta scinditur.
Papiros-pénz. Pecunia chartacea.
Papiros-tartó. Chartophylaceum. M. A.
* Aranyos papiros. Aurata charta. S. K.
Árkus papiros. Philyra chartae. S. K.
Fejér papiros. Charta candida. NC. p. 391.
Folyó papiros. Charta bibula. M. A.
Itatós papiros. idem.
Irott papiros. Charta conscripta.
Iró papiros. Charta scriptoria.
Kék papiros. Charta caerulea.
Koncz papiros. Liber chartac. S. K.
Nyomtató papiros. Charta libraria. NC. p. 391.
Posta-papiros. Charta epistolaris. S. K.
Sasos papiros. Charta regia. M. A.
Sima papiros. Glabra papyrus. M. A.
Takaró papiros. Charta emporeutica. M. A.
Tiszta papiros. Charta munda, in qua nihil est adhuc scriptum.
Vastag papiros. Densata charta. S. K.
Velin papiros. Charta velina.
Vékony drága papiros. Charta augusta. M. A.
PAPIROSBA takarja. Segestribus involvit. PP.
PAPIROSKA. Chartula. Pázm. Kal. p. 1067.

PAPLAN.

PAPLAN. Culcitra. M. A. Stragulum Vrancsics.

PAPRÁD.

PAPRÁD. Trichomanes. M. A. PP.

PAPRÁGY.

PAPRÁGY. Filix mas. Csapó p. 216.

PAPRIKA.

PAPRIKA. Siliquastrum, capsicum annuum. S. I. Török bors, vörös bors. Sz. D.
PAPRIKÁS. Török borsos.
PAPRIKÁZ, paprikázza. Török borssal meg hinti.
Meg paprikázta az eledelét.

PARA.

PARA. A' háló' szélére aggatott, 's a' víz' színén lebegő könnyű fa. Sz. D.
Para-fa. Quercus suber. Pantoffelholz. S. I.
PARÁD. F. Heves Vben.
PARÁNYI, Egy parányi. Tantillus, tantulus. M. A. item Exiguus, momentaneus. Faludi, E. M. p. 93. Biró Márton, Micae p. 377.
Parányi gyönyörüség sereges jaj. km.
Parányi vigasztalás. Momentanea consolatio. Faludi, E. M. p. 244.
Parányiság. Exilitas, exiguitas. S. I.
PARÁZNA, Adulter, moechus. M. A. Parázna a' gyilkostúl tanúl. km.
Parázna ágyas. Concubina. Pázm. Kal. p. 1089.
Paráználkodik. Adulteratur, scortatur, fornicatur. M. A.
Paráználkodás. Scortatio. M. A.
Paráználkodó. Stuprator, stuprosus. M.A.
Paráznaság. Adulterium, stuprum. M. A.
Paráznául. Inceste. M. A.

PARACSKÓ.

PARACSKÓ. Canis sagax. M. A.
Paracskó-eb. idem. NC. p. 131.

PARÁDÉ.

PARÁDÉ. Splendida ostentatio. S. I.
PARÁDÉROZ. Se ostentat, spectandum praebet. S. I.

PARADICSOM.

PARADICSOM. Paradisus. M. A.
Paradicsom-alma. Melimela. M. A.
PARADICSOMA. Ejus paradisus.
Barmok' paradicsoma. Faludi, N. A. p. 82.
PARADICSOMI. Paradisiacus.
Paradicsomi átok. Maledictum primis parentibus inflictum. Faludi, N. E. p. 163.
Paradicsomi madár. Paradisea. Faludi, N. U. p. 67.
Paradicsomi vétek. Inobedientia. Faludi, Sz. E. p. 84.

PARANCS.

PARANCS. Imperatum, mandatum. M. A.
PARANCSOL, parancsolja. Praecipit, mandat, imperat, jubet. M. A. Otthon parancsolj. km.
Bé parancsolja. Jubet ad se venire.
El parancsolja. Amandat.
Ki parancsolja. Jubet foras exire.
Meg parancsolja. Demandat. M. A.
Reá parancsol. Mandato stringit.
Öszve parancsolja. Jubet convenire.
Parancsolat. Mandatum, praeceptum. M.A.
Az erkölcs ember is teként a' parancsolatra. km.
Parancsolat-adás. Decretum, edictum. M. A.
Bé iktató Parancsolat. Introductorium Mandatum.
Birói Parancsolat. Judiciale Mandatum.
Biró-rendelő — Delegatorium M.
Bíróság-tiltó — Inhibitorium M.
El mellőző — Declinatorium M.
Föl küldő — Transmissionale M.
Halasztató — Dilatorium M.
Határ-járató — Reambulatorium M.
Királyi — Regium M.
Le tartóztató — Captivatorium M.
Le záró — Sequestratorium M.
Levél-kerestető — Requisitorium M.
Magyarázó — Interpretatorium M.
Meg hívó — Evocatorium M.
Párt-fogó — Protectionale M.
Pör-elevenítő — Resuscitatorium M.
Semmisítő — Cassatorium M.
Siettető — Acceleratorium M.
Tágító — Relaxatorium M.
Végre hajtó — Executorium M.
Viszsza foglaltató Parancsolat. Reexecutorium Mandatum. L. Tiszti Szótár. p. 53.
Tíz parancsolat. Decalogus.
Parancsolatos. Praeceptivus. CM.
Parancsolás. Jussio, jussum, jussus. M. A.
Parancsoldogal. Imperitat. M. A.
Parancsoldogaló. Imperiosus. M. A.
Parancsoló. Mandator, imperator. M. A.
Parancsoló fejedelem. Imperator. M. A.
Fő parancsoló. Summus imperator.
Parancsolva. Imperiose. M. A.

PARÁZS.

PARÁZS. Pruna, favilla. M. A.
Parázs-kenyér. Panis subcinericius, super prunas coctus. S. I.
Parázs-kő. Lapis friabilis. Sz. D.
Parázs-tűz. Favilla. Faludi, E. M. p. 46.
PARÁZSBAN sültt pogácsa. Dug. km. 2. R. p. 70.
PARÁZSOL, parázsolja. Frigit. M. A.
Kávét parázsol: kávét pörköl. Sz. D.
Parázsoló, parázsló. Frictorium. Sz. D.
Parázsoltt. Frictus. M. A.

PARASZT.

PARASZT. Rusticus, agrestis. M. A. A' parasztok teszik a' nagy fejedelmet. Magnus ope minorum.
Paraszt biró. Judex pagensis.
Paraszt ember. Homo rusticus.
Paraszt gazda. Herus rusticus.
Paraszt ház. Colonia. PP. Domus rusticana. Pázm. Pred. p. 434.
Paraszt háztól való szolgálat. Praedii servitus. PP.
Paraszt jobbágy. Colonus. Pázm. Pred. p. 477.
Paraszt lakodalom. Convivium rusticanum.
Paraszt major. Rus. CM.
Paraszt majorság. Rus, agricultura. M. A.
Paraszt mesterségek. Artes illiberales. Pázm. Pred. p. 335.
Paraszt orvos. Medicus stivarius. S. I.
Paraszt példa — A' mint a' paraszt példa tartja.
Paraszt rüh. Scabies rustica. Faludi, N. E. p. 41.
Paraszt szabású. Subrusticus, subagrestis. CM. M. A.

Paraszt szekér. Currus rusticanus.
Paraszt szokás. Mos rusticus.
Paraszt vétek. Peccatum crudum. Faludi, Ú. E. 2. R. p. 182.
* Egész helyes paraszt. Rusticus integrae sessionis. Neki düleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
Fél helyes paraszt. Rusticus dimidiae sessionis.
Otromba paraszt. Crudus rusticus.
Sültt paraszt. Merus rusticus, rusticissimus rusticus.
PARASZTABB. Rusticior. CM.
PARASZTI. Rusticanus. M. A.
Paraszti eszköz. Instrumentum rusticum.
Paraszti majorság. Praedium rusticum.
Paraszti példa. — Zvonarics. 1. R. p. 399.
Paraszti szemérmesség. Pudor rusticus. M. A. L.
PARASZTIKOS. Rusticanus. Prágai p. 625.
PARASZTJA valaminek. A' mi pusztán van hagyva a' him-varrásban.
PARASZTOLKODik. Rusticatur. CM. M. A.
Parasztolkodás. Rusticatio. CM. M. A.
PARASZTOS. Moribus agrestis, subrusticus, inurbanus, morem rusticum redolens. Vajda, K. É. 1. K. p. 694.
Parasztosan. More agrestium, inculte, impolite. S. I.
Parasztosodik, Parasztosul. Degenerat in rusticitatem.
El parasztosodik. idem. Faludi, B. E. p. 50.
Parasztosság. Morum barbaries, insulsitas. S. I.
PARASZTSÁG. Rusticitas, barbaria. M. A. item Communitas rusticorum.
PARASZTÚL. Rustice, rusticatim, inculte. M. A.
Parasztúl bánik véle. Crude cum eo agit.
Parasztúl, és szín nélkül hazud. Crude mentitur. Pázm. Kal. p. 210.

PARDUCZ.

PARDUCZ. Panthera, pardalis, pardus, leopardus. M. A. Monoszlai PÁRDnak nevezi, de Cultu. p. 194.
Parducz-bőr. Pantherina pellis. PP.
Teve-parducz. Camelopardalis. Giraffa. Illyent küldött ajándékúl Ferencz királyunknak az Egyiptomi viczekirály, és én ezt láttam, mikor Kőszögön által vitték 1828. Jul. 31.
PARDUCZI. Pantherinus. M. A.
PARDUCZOS. Pelle pantherina vestitus. Parduczos Árpádnak méltó maradéka Magyar nép. VIRÁG.

PARÉ.

PARÉ, PARÉJ. Holus, olus, beta, lachanon, lachanum. M. A.
Paré-áros. Olitor. M. A.
Paré-étek: vagdaltt tejes paré. Olus pultaceum. PP.
* Disznó-paréj. Mercurialis. Has-lágyító fű. Bingelkraut. Csapó, p. 113.
Kerti paréj.
Östör-paréj. Blitum. M. A.
Sajtos paré. Intritum. CM.

PARÉJOS. Olitorius. M. A.
Paréjos kert. Hortus olerum. Sz. D.

PARGAMINA.

PARGAMINA. Membrana, pergamentum. M. A.
Pargamina-csináló. Membranarius. M. A.
PARGAMINAI. Pergamineus. M. A.
PARGAMINÁS. Membranaceus, membraneus. M. A.

PARIPA.

PARIPA. Sonipes. S. I. A' jó paripa is meg botlik néha. km.
PARIPÁZ. Equitat.
Paripázás. Equitatio.

PARITTYA.

PARITTYA. Funda. M. A.
Parittya' kötele. Fundae habena. PP.
PARITTYÁS. Funditor, fundibularius. M. A.
Parittyás baj-vivás. Duellum cum funda. Faludi. T. É. p. 172.
PARITTYÁZ. Funditat, funda petit. Faludi, T. É. p. 160. „Parittyázzon egymásra a' két fél, az egész pásztorság' szeme' láttára, vérző sebig."

PARLAG.

PARLAG (Parrag). Ager desolatus, vinea inculta, sterilis, rudis. M. A. Solum derelictum. PP. Parlagon terem a' gaz. km. Dug. 1. R. p. 294.
PARLAGBÓL föl szántott föld. Rudetum. M. A.
PARLAGI (Parragi). Campestris, agrestis. Parragi ember. Homo ruralis.
Parlagi rózsa. Rosa pumilla, cynorrhodon. M. A. Flos Adonidis. PP.
PARLAGODik. Deseritur, derelinquitur. S. I.
PARLAGUL. idem.
El parlagul. Inveterascit, sterilescit, desolatur. M. A. Káldi, 4. Esdr. 16. 33.

PARMAZÁN.

PARMAZÁN. Parmensis.
Parmazán sajt. Caseus Parmensis. M. A.

PARÓKA.

PARÓKA. Vendég-haj. Galericulum, caliendrum, capillamentum. PP. Coma adscititia.
PARÓKÁS. Qui facit, vel qui gestat comas adscititias. Dug. km. 1. R. p. 154.

PAROLA.

PAROLA. Fides data. PP. Az oltár előtt adott parolát nem olly könnyü föl bontani, mint a' roszsz varrást. km.
PAROLÁRA jö. Fide data venit. PP.
PAROLÁZ. Percussis manibus fidem interponit.

PART.

PART. Ripa, portus, litus. M. A. Lassu víz partot mos. km.
Part' alja, Part' üregе. Carum ripae. S. I.
Part' málja. idem. Pázm. Tudakozó Pred. első levelében „Bezzeg nem csekély vízben tapogat ám ez a' jámbor, hanem ugyan a' part' mállyát turbokolja, és az derék Szent irásból feszegeti mondásit."
Part nélkül való. Importuosus. M. A.
Part-rév. Portus. M. A.
PARTATLAN. Importuosus. S. I.
PARTI. Litoralis, litoreus, riparius. M. A.
Parti föcske. Hirundo riparia. M. A. Merops. CM.
Parti tyúk. Glareola, tringa. Sandlaufer. S. I.
PARTOS. Litorosus, habens ripam. M. A.
PARTRA verekedik. Littori appellit. S. I.

PASKOL.

PASKOL, paskolja. Affligit, vehementer verberat. CM. M. A. L. Pacskol.
PASKOLÁS. Percussio, concussus. M. A. CM.
PASKOLÓ. Percussor, cusor, tundens, quatiens. M. A.

PASZITA.

PASZITA. Convivium, die introductionis mulieris, dari solitum. Be avatáskori vendégség. Faludi, N. E. p. 160. 206.
PASZITÁBA megy. Accedit ad tale convivium. Sz. D.
PASZITÁS gyülekezés. Conventus ita convivantium. Faludi, N. A. p. 103.

PASZKONCZA.

PASZKONCZA. Detortus, corruptus.
Paszkoncza kakas. Roszszúl heréltt kappan.
Paszkoncza kender. Cannabis faemina. M. A.
Paszkoncza magyar. Corrupte loquens hungarice.
Paszkoncza név. Illusorium nomen. Vajda, 3. K. p. 355. „Ha paszkoncza nevet ád is."
Paszkoncza szívű. Vajda, 3. K. p. 474.

PASZOMÁNY.

PASZOMÁNY. Fimbrea. S. I.
Arany paszomány. Aurea fimbria.
PASZOMÁNYOS. Fimbriatus v. fimbriarum confector. Tudja mesterségét, mint a' paszomántos. Dug. km. 1. R. p. 202.
PASZOMÁNYOZZA. Fimbriis ornat. Csuzi, Tromb. p. 14.

PAT.

PAT.
Pat-halom (hodie Patalom). F. Somogy Vben.

PATA. Bizonyos gyermek-játék. S. I. Csapó csiga, csürök, pige, pilinczk. Sz. D. v. inkább: palánta-rágó féreg, olly forma, mint a' fában termő szú. Sz. D.
Pata. t. h. n. Bihar, Heves, Somogy, és Veszprém Vkben.
Pata' háza. F. Győr Vben.
Patáz. Patát játszik, csürköst játszik.
PATACS. Phenion, anemone. M. A. Pipacs.
Patacs. F. Baranya Vben.
PATAJ. MV. Pest Vben. Ki adtak rajta, mint Patajiak a' szürön. km. Dug. 1. R. p. 204.
PATAS. F. Győr Vben.
Patas' fa, Patos' fa. F. Somogy Vben.
PATÉLL, patéllja. Veri.
Ki patéllja a' ruhát. Ki veri. Sz. D.
Meg patéllja. Meg veri. Sz. D.
Patélló. Sulyok, mosó fa. Sz. D.
PATLAN. Sz. P. Tolna Vben.
PATÓ' háza. F. Szatmár Vben.
PATONA (Pat' honya?). FF. Veszprém és Győr Vkben.
PATONY. t. h. n. Posony Vben.

PATAK.

PATAK. Rivus, fluentum, torrens, profluens. M. A. Ha nagy vízben nem akarsz halni, a' patakot is kerüld. km.
Patak. t. h. n.
Patak' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Sáros Patak. MV. Zemplin Vben.
PATAKA, PATKA. Ejus rivus.
Patka. F. Fejér Vben. Sz. P. Győr Vben.
Szala' patka. F. Szala Vben.
Tala' patka. F. Vas Vben.
PATAKI. Rivalis, fluvialis. M. A. item Patachinus, Patachiensis, qui est ex oppido Patak. M. A.
PATAKONKÉNT. Rivatim. S. I.
PATAKOS. Rivis abundans. Káldi, Deut. 8. 7.
PATAKZik. Patak-módra foly. Szinte patakzott a' vér.

PATÉCS.

PATÉCS. Petechia, febris petechialis. S. I.
PATÉCSOS. Habens petechias.
Patécsos nyavalya. Morbus petechialis.

PATICS.

PATICS. Paraszt ház' oldalának veszszőfonyatéka, mellyet osztán bé tapasztanak. Sz. D.

PATIKA.

PATIKA. Apotheca, pharmacopolium, myropolium, officina. M. A. Vén embernek kása a' pecsenyéje, bor a' patikája. km. Dug. 2. R. p. 334.
Patika-láda. Pharmacothecium. PP.
Patika-szag. Odor medicinarum.
PATIKÁROS. Pharmacopola, myropola. M. A.
Patikáros' szelenczéje. Pixis, thecula. Pázm. Pred. p. 397.
PATIKÁS. Pharmacopola. CM.
Patikás szelenczék. Pixides, theculae. Faludi, N. A. p. 124.

PATING.

PATING. Vinculum, lorum. PP. Foglaló szíj. Sz. D.

PATKÁNY.

PATKÁNY. Sorex. M. A.
PATKÁNYI. Soriceus, soricinus. M. A.

PATKÓ.

PATKÓ. Solea equi, calceus equinus. M. A. A' vak is talál néha egy patkót. km.
Patkó-el-rúgás. Soleae equinae excussio. PP.
Patkó-föl-verés. Calceatio.
Patkó-szeg. Gomphus. M. A. Clavus solearum. PP.
Patkó-szedő. Collector solearum.
Patkó-verő. Malleus solearis.
* Barát-patkóból tüzet ejteni. km. E silice aquam elicere.
Csizma-patkó. Solea cothurni.
Ló-patkó. Solea equi.
PATKOL, patkolja. Subferrat, calceat equum. M. A. Nem illeti vargát a' ló-patkolás. km.
El patkol. Abit. O be finom ember volt, jó, hogy tőlünk el patkoltt. Faludi, E. M. p. 23.
Patkoló kovács. Solearius faber. PP.
Patkoltat meszsze földre. Cogit in longinquum. Beniczki, p. 280.
Patkoltatja. Curat soleari. Faludi, N. A. p. 90.
PATKÓS. Soleatus.
Patkós csizma. Cothurni soleati.
Patkós ló. Equus soleatus.
Patkós Teszér. Sz. P. Hont Vben.

PATOK.

PATOK. Talitrum. M. A. Kotty-fitty, fitty, fittyentés, újjal való pattantás. Sz. D.

PATT.

PATT. Sonus dissilientis.
PATTAN. Cum strepitu rumpitur.
El pattan. Dissilit.
Föl pattan. Erumpit. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.
Föl pattantt ellene. Erupit contra illum cum ira, et indignatione.
Ki pattan. Erumpit. Méh-tartás. Vácz. p. 25.
Meg pattan. Dissilit. Pázm. Pred. p. 621.
Pattanás. Fragor. it. Pustula, exanthema. PP.
Pattant, pattantja. Plodit, displodit, sclopum edit. M. A.
Ki pattantja. Explodit, displodit. M. A.
Meg pattantja. idem. Nem jó a' nagy úrral cseresnyét enni, mert meg pattant a' magával. km.
Öszve pattantja. Complodit. M. A.
Pattantás. Sclopus, stlopus. M. A.
Ki pattantás. Explosio. M. A.
Pattantyú. Bombarda, tormentum. M. A.
Pattantyú-öntő. Fusor tormentarius. M. A.
Fal-törő pattantyú. Pázm. Pred. p. 226.
Pattantyús. Tormentorum, bombardarumve moderator, et ejaculator. M. A.
Pattantyúz. R. Displodit tormenta. S. I.
PATTOG. Strepit, crepat. M. A. it. Respondet cum stomacho. S. I. PP. Pattog, mint a' cserfa a' tűzön. km.
Pitteg pattog. Crepitat.
Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit, rumpitur, disjicitur. S. I.
Pattogás. Fragor. M. A.
Pattogat. Strepit, crepat, crepitat. M. A.
Pattogó. Creperus, fragosus. M. A.
Pattogós. idem. Tűzben a' kukoricza nem pattogósabb. km. Dug. 1. R. p. 192.
Pattogósan szóll. Responsat cum stomacho.
Pattogtat, pattogtatja. Facit resonare cum crepitu.
Pattogva felelget. Obloquitur.
Pattogzik: hólyagzik. Ki pattogzott a' teste. Sz. D.

PATVAR.

PATVAR. Calumnia, cavillum. M. A. CM. VM. Hit-tartás. p. 1. item Röjtök-helyhová a' szabók a' nyiradékokat hányják. S. K.
Patvar vigye, patvar tudja. S. I.
Mi a' patvar. Che diavolo.
Pör patvar. Lis, litigium. M. A.
PATVARI. Cavillatorius.
Patvari mesterség. Ars cavillandi. Faludi, E. M. p. 119.
PATVARISTA. Amanuensis causidici, practicans litium gerendarum, et serendarum etiam.
PATVARKODik. Calumniatur, cavillatur, sycophantatur. M. A. CM. Zvonarics. 1. R. p. 569.
Patvarkodás. Cavillatio, fraus, dolus. M. A.
Patvarkodó. Cavillans, calumniator, litigiosus. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 814.
Patvarkodó ki fogások. Exceptiones calumniosae, litigiosae.
PATVAROS. Sycophanta, calumniosus, cavillator. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 840.
Pör-patvaros. Vitilitigator. CM.
Patvaroskodik. Sycophantatur. CM.
Patvarosúl. Calumniose. M. Verbőczi. 1660. p. 429.
PATVARSÁG. Sycophantismus.

PATY.

PATY (Fölső, -alsó.). FF. Vas Vben.
PATYOD. F. Szatmár Vben.
PATYOLAT. Calantica, cidaris. it. Infula. M. A. Pannus tenuis xylinus. Mousseline. S. I. Pázm. Pred. p. 272. 424.
Patyolat-ing. Indusium ex mousseline. Pázm. Pred. p. 1059.
Patyolatos. Mulier cum peplo, v. turca cum cidari. S. I.
Patyolatos barát. Dominicanus; ita vulgo ob tenuiorem album vestitum.
Patyolatos nép: fejér nép. Sz. D.
Patyolatos rend. idem. Faludi, N. E. p. 33.

Patyolatos szín-nép. idem. Faludi, N. A. in praef.
PATYÓKA. Minden némű ruha darab, mellyel, a' hideg ellen téli üdöben, a' fej bé takartatik. — Könnyebb vagyok, hogy a' sok patyóka le mentt a' fejemröl. — Hallottam 1825. Maj. 26.
Patyókál, patyókálja. Obnubit, contegit. Bé voltam patyókálva. Hallottam Káldon 1825. Ján. 10.

PAZOR.

PAZOR.
Pazor-fény. Luxus. Kazinczi.
PAZOROL, pazorolja, pazorlja, pazarlja. Heluatur, prodigit. M. A.
El pazarlja. Dissipat, dilapidat, prodigit. M. A. Nem gyüjthet annyit a' fösvény anya, a' mennyit a' tékozló ifjú el nem pazorolhat. km.
Pazarlás. Prodigentia, helluatio. M. A.
El pazarlás. Profusio. M. A.
Pazarló. Heluo, prodigus. M. A.

PÁ.

PÁCZ.

PÁCZ. Muria. Beitze. S. I.
PÁCZA. F. Somogy Vben.
PÁCZOD. F. Szala Vben.
PÁCZOL, páczolja. Macerat aceto. S. I.
Bé páczolja. Aceto condit, macerat.
Páczolás. Maceratio in aceto.
Páczoltt. Maceratus.
Páczoltt dohány. Herba nicotiana maceratione praeparata.
Páczoltt nyúl. Caro leporina maceratione emollita.

PÁCS.

PÁCS.
PÁCSON. F. Vas Vben.

PÁD.

PÁD. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Hunyad Vben.
PÁDÁR. FF. Gömör, és Szala Vkben.
PÁDÉ. F. Torontál Vben.
PÁDIMONTOM, PÁGYIMONTOM. Pavimentum. M. A. Pázm. Pred. p. 747. Padlat, pallat.
Pádimentom. idem. PP.
Págyimentom. idem. PP.
Pádimontomos. Pavimentatus. M. A.
Pádimontomozza. Pavimentat. M. A.

PÁGONY.

PÁGONY. Sagittarius. S. I.

PÁH.

PÁH.
PÁHÓ. Horreum, granarium, reconditorium. S. I. Csür forma épület, mellybe sok féle jószágot, életet raknak. Sz. D.
PÁHOK (Alsó, fölsö). FF. Szala Vben.
PÁHOL, páholja. Verberat. S. I.
Meg páholja: meg rakja, dögönyözi, agya bugyálja, abajgatja. Sz. D. Dug. km. 1. R. p. 13. 289.

PÁJA.

PÁJA. Bizonyos szövet. S. I. Portéka' neme. Sz. D.
Fekete pája szoknya. Sz. D.

PÁK.

PÁK.
PÁKA. t. h. n.
Pákácz. Sz. P. Torontál Vben.
PÁKÁSZ. Cupes, catillo. Sz. D.
PÁKOD. F. Szala Vben.
PÁKOSZTOS: nyalánk, kuttató, fazokat meg keresö, kártékony p. o. kutya, vagy macska. Sz. D.
Pákosztoskodik: nyalánkodik. Sz. D.
PÁKOZD. F. Fejér Vben.

PÁL.

PÁL. Paulus. n. pr. M. A. Tudja Pál, hol kaszál. km.
Pál érsek — Ez sem volt a' Pál érsek' udvarában.
Pál' fa, Pál' falva. t. h. n.
Pál' földe. F. Zemplin Vben.
Pál' háza. F. Abaúj Vben.
Pál' telekje. F. Veszprém Vben.
Pál-vágás. F. Sáros Vben.
PÁLD. FF. Hont, és Posony Vkben.
PÁLFI-szeg. F. Szala Vben.
PÁLI. t. h. n.
PÁLOS. Sz. P. Kis Kunságban.

PÁLCZA.

PÁLCZA. Baculus, fustis. M. A. Nem a' pálcza-verés, hanem szelíd intés, gonoszt jóvá teheti. km.
Pálcza-ütés. Fustigatio. Beniczki. p. 124.
* Cser-pálcza. Baculus quercinus. Pesthi' Mes. p. 15.
Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.
Királyi pálcza. Sceptrum. M. A.
Mogyoró-fa-pálcza. Baculus ex corylo.
Nád-pálcza. Baculus arundineus. Faludi, N. A. p. 191.
Püspöki pálcza. Pedum pontificium. PP.
Tornyos pálcza. F. Szabolcs Vben.
PÁLCZÁL, pálczálja. Fustigat.
Meg pálczálja. idem. Pesthi' Meséji. p. 15.
PÁLCZÁS. Baculatus.
PÁLCZÁZ, pálczázza. Fustigat. M. A.
Meg pálczázza. idem.
Meg nád-pálczázták. Baculo arundineo verberatus est.
Pálczázás. Fustigatio. Pázm. Pred. p. 1252.
Meg pálczázás. idem. PP.

PÁLHA.

PÁLHA. Assumentum angulare. PP.
Pálhája az ignek. Assumentum angulare indusii. Sz. D.

PÁLINKA.

PÁLINKA. Crematum. PP.
Pálinka-fözö. Ustor cremati. Geidler H. Okt. p. 15.
* Rozs-pálinka. Crematum e siligine.
Szilva-pálinka. Silvorium.
Törköl-pálinka. Crematum e fecibus botrorum. S. I.
PÁLINKÁS. Crematum habens.
Pálinkás jó reggelt. Paraszt köszöntés.
Pálinkás öveg. Vitrum pro servando cremato.
PÁLINKÁZ. Crematum bibit.
Föl pálinkázta magát. Cremato se ingurgitavit.

PÁLIZÁTA.

PÁLIZÁTA. Vallus, revelinum. PP.

PÁLLik.

PÁLLik. Sudore, paedore destruitur. L. Párlik.
El pállik. idem.
Meg pállik. idem.

PÁLLYA.

PÁLLYA. Stadium. M. A. Nem nyeri el a' pállyát, a' ki útjában horgot vet. km.
Pállya-ajándék. Brabeum. Faludi, N. A. p. 155.
Pállya-jutalom. idem. S. I.
Pállya-futás. Stadii decursio, curriculum. S. I.
Pállya-futó. Stadiodromus. M. A.
Pállya-futó hely. Stadium, decursorium, catadromus. M. A.
Pállya-hely. idem. Gyöngyösi. T. 1. Charicliа' Ajánló levelében.
Pállya-játékok. Ludi decursorii. Faludi N. A. p. 154.
PÁLLYÁS. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 166.
Pállyás sereg. Turma decurrentium in stadio. Gyöngyösi, 1. D. p. 162.
PÁLLYÁZ. Stadium currit., v. concertat, certat pro palma consequenda. S. I.
Pállyázás. Stadii decursio. Gyöngyösi, 1. D. p. 165.
Pállyázat. idem. S. I.
Pállyázó. Decurrens in stadio.
Pállyázó hely. Stadium. Gyöngyösi, 1. D. p. 164.
Pállyázó ruha. Vestitus decurrentis in stadio. Gyöngyösi, p. 165.

PÁLMA.

PÁLMA. Palma.
Pálma-ág. Ramus palmae. Pázm. Pred. p. 471.
Pálma-fa. Palma. M. A.
Pálma-fai. Palmeus. M. A.
Pálma-fás hely. Palmetum. M. A.
Pálma-fa-gerenda. Palmeum tignum. Pázm. Kal. p. 663.
Pálma-in. Fibra palmae. Csuzi, Sip-szó. p. 576.

PÁLÓ.

PÁLÓ. Fascia. vide PÓLA. M. A.
PÁLÓL, pálólja. Fasciat. M. A.

PÁMPOLÓDik.

PÁMPOLÓDik. L. Pántolódik. Heltai, 1. D. p. 308.

PÁNCZÉL.

PÁNCZÉL. Lorica M. A. Hamatus thorax, textilibus laminis contextus. PP.
Pánczél-cseh. E. F. Doboka Vben.
Pánczél-gyártó. Loricarius. M. A.
Pánczél-ruha. Subarmalia. CM.
Pánczél-ümög. Ephestris. M. A. Lorica manicata. PP.
PÁNCZÉLja. Ejus lorica. Pázm. Pred. p. 943.
PÁNCZÉLOS. Loricatus. M. A. Káldi, Jerem. 51. 3.
Pánczélos. Dasypus, tatu, armadillus. Panzerthier, Gürtelthier. S. I. Földi p. 56.
Pánczélos ing. Lorica. Szirmai, Parab. p. 47.
PÁNCZÉLOZ, pánczélozza. Lorica munit.
Föl pánczélozza. idem. Káldi 1. Macchab. 6. 43.
PÁNCZÉLT vesz reá. Loricat. M. A.

PÁNKÓ.

PÁNKÓ, csörege. Pastillus, placenta frixa. M. A. PP.
Kerékded pánkoh. Pastillus. NC. p. 403.

PÁNT.

PÁNT. Canthus. M. A.
Pánt. Sz. P. Bihar Vben.
Pánt-szíjak. Lora nectentia. Faludi N. U. p. 161.
Pánt-vas. Canthus. PP.
Pánt-veszszö. Vimen. M. A.
Pánt-veszszöi. Viminalis, vimineus. M. A.
PÁNTOL, pántolja. Cantho firmat. Pántot üt reá.
Pántolás. Pánt reá ütés. VV. L.
Pántolódik. Rixatur, altercatur. M. A. Faludinál N. U. p. 94. Pantalódik. Videtur error typi, nam alibi cum accentu scribit.
Pántolódás. Rixatio. Pázm. Pred. p. 243.
Pántalodó. Rixosus. Faludi, U. E. 2. R. p. 78.
PÁNTOS. Melly meg van pántolva.
Pántos kerék. Sz. D.
PÁNTOZ, pántozza. Cantho munit.

PÁNTLIKA.

PÁNTLIKA. Taenia, ligula. PP. Addig éltem világomat, mig szél fujta pántlikámat.
Pántlika-szövö. Textor ligularius. PP.
PÁNTLIKÁS. Taeniis, ligulis instructus.
Pántlikás köntös. Sericeis taeniolis segmentata vestis. PP.
Pántlikás zsidó. Judaeus ligulas vendens. Vajda, 1. K. p. 465.
PÁNTLIKÁZ, pántlikázza. Ligulis instruit, ornat.
Föl pántlikázza. idem. Faludi, T. É. p. 157.
Föl pántlikázott lovak, mint mikor a' meny-asszonyt viszik.

PÁNTOFELY.

PÁNTOFELY. Crepida, baxeae. M. A.
PÁNTOFELYES. Crepidatus. M. A.

PÁNY.

PÁNY. F. Abaúj Vben.
PÁNYOK. F. Ugyan ott.
PÁNYVA. Hoszszu kötél, lovat ki czövekelö kötél. Prágai, p. 125. Dug. km. 1. R. p. 19. 219.
Pányva-kötél. idem.
Pányváz, pányvázza. A' lovat ki czövekeli. Sz. D.
Ki pányvázza. Pányvára köti. Sz. D.

PÁPA.

PÁPA. Summus pontifex. PP. Romában volt, pápát nem látott. km.
Pápa. MV. Veszprém Vben.
Pápa-fü. Carduus benedictus. M. A.
Pápa' katonája. Dug. km. 1. R. p. 242. Imbellis miles. Szirmai, Parab. p. 92.
Pápa-süveg. Tiara pontificia.
Pápa-szem. Conspicillum, perspicillum, specillum. M. A. CM. Nem mind tudós az, kinek pápa-szem függ az orrán. km.
Pápa-választás. Electio pontificis. Pázm. Pred. p. 469.
* Aszszony-pápa. Papissa. Pázm. Kal. p. 777.
Romai pápa. Pontifex Romanus.
PÁPAI. Pontificalis. item Papensis.
Pápai áldás. Pontificalis benedictio.
PÁPASÁG. Papatus. Zvonarics. 1. R. p. 931. Telegdi, Felelet p. 114.
PÁPÁLKODik, Pontificem agit. Heltai, 1. Dar. p. 43. Pázm. Kal. p. 777.
PÁPÁS. Pontificius. Zvonarics. 1. R. p. 9.
PÁPISTA. Pontifici adhaerens.
Pápista színben van. Macilentus, exhaustus jejuniis.
Pápistaság. Pontificii, Romano catholici. Pázm. Kal. p. 412. 1021. Pred. p. 853. Káldi, Okt. Int. p. 20. Faludi, N. E. p. 142.

PÁPOCZ.

PÁPOCZ. MV. Vas Vben,
PÁPOCZI, pronunciatione vulgi PÁPCZI. Pápoczensis.

PÁR (név).

PÁR. Fermentum. Savanyító. Sz. D.
Pár-hagyma. Porrum, bulbus. M. A.
Pár-hagymai. Porraceus. M. A.
Pár-lúg. Lixivium. M. A. Koszos a' pár-lúgot gyülöli. km. Dug. 1. R. p. 299.
PÁRA. Vapor. M. A. it. Anima brutorum. Szegény-pára. Miserculus. Sz. D.
Párája. Göze. item Az oktalan állat'' lelke. Ki mentt a' párája, ki adtá barom a' páráját. Sz. D.
Párádzik. Evaporat.
Párádzás. Evaporatio.
Párállik. Vaporat, fumat, vaporem halat. M. A.
Párállik a' föld. Terra vaporem halat. Sz. D.
Ki párállott a' bornak minden ereje. El mentt minden ereje. Sz. D.
Meg párállom a' testét. Sz. D.
Párálló nyoszola. Faludi, N. E. p. 156.
Párállott palota. Faludi, E. M. p. 244.
Párás. Vaporosus.
Párás állat. Brutum, animal irrationale.
Párázik. Exhalat.
Párázat. Exhalatio. Sz. D.
PÁRGOL, párgolja. Vapore fomentat. Sz. D.
PÁRLik. Ferbet, fervefit. M. A.
Ki párlik a' fü. Sz. D.
Párlódás. Gözölgés. Pázm. Pred. p. 901.
Párló fü. Agrimonia, eupatorium. M. A.
PÁROL, párolja. Fervefacit. M. A. Vapore fomentat, mundat, lavat.
Párolás. Mundatio vestium per lixivium. Sütés, fözés, párolás, mosás, szülés, szoptatás, aszszonyoknak nagy kinzás. km.
Pároló sajtár. Vas in quo vestes per lixivium mundantur.
PÁRU-sajtár. idem.

PÁR (társ-név).

PÁR. Par, unus et alter.
Pár-számra. Duplicatim.
PÁRATLÁN. Impar. Feletlen. Faludi, E. M. p. 19.
PÁRJA. Ejus socius, ejus alter.
Párja a' levélnek. Par literarum.
Élete' párja. Vitae suae socia.
Párjál. Apographum exscribit, excipit, describit. PP. Párját veszi.
Párjáltt levél. Apographum. PP.
PÁRONKÉNT. Binatim, per paria.
PÁROS. Compar, junctus, socium habens, socio gaudens, v. socialis. S. I.
Páros. E. F. Hunyad Vben.
Páros élet. Vita conjugalis, matrimonium. S. I.
Páros ének, melly kettötül énekeltetik. Faludi, E. M. p. 42.
Páros szeretet. Amor conjugalis. Faludi, E. M. p. 244.
Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.
Párosan. Bini. Paarweise. S. I.
Párosít, párosítja. Conjungit, copulat, consociat. S. I.
Párosodik. Jungitur, conjungitur, sociatur, copulatur. S. I.
Meg párosodik. idem. Faludi, T. É. p. 125.
Párosodás. Junctio, conjunctio, sociatio. S. I.
Párosul. Sociatur, copulatur.
PÁROZik, Párzik. idem.
Párzás. Foetura.
Párzás' ideje. Tempus foeturae.

PÁRIS.

PÁRIS. Parisii.
Páris. Sz. P. Szepes Vben.
Páris' háza. F. Lipto Vben.
Páris-fü. Herba paris. PP.
Páris-madár. Parus, aegithalus. PP.

Páris-Pápai. Celebris scriptor lexici hungarici.
PÁRISI. Parisiensis, parisinus.
Párisi módi. Moda parisina.

PÁRKÁNY.

PÁRKÁNY. Subgrunda, projectura. M. A. Margo, marginis circumjectio. PP.
Párkány. MV. Esztergom Vben.
PÁRKÁNNYA. Ejus cinctura.
Ajtó' párkánnya. Liminare portae. Pázm. Pred. p. 465.
Kemencze' párkánnya. Sz. D.
Kút' párkánnya. Puteal. Sz D.
PÁRKÁNYOZ, párkányozza. Subgrundat. M. A. Cingit, sepit, circumdat. S. I.
Meg párkányozza. Marginem circumducit. PP.
Párkányozás. Subgrundatio. M. A.
Párkányozat. Subgrunda, cinctura.
Párkányozó gyalu. Dolabra adunca. PP.

PÁRNA.

PÁRNA. Pulvinar, pulvinarium, pulvinus, culcitra. M. A.
Párna-héj. Theca pulvinaris. Nem zsák, párna-héj. km. Káldi, Okt. Int. p. 30.
Párna-zsák. Lectulus viatorius. PP.
* Bőr-párna. Culcitra. NC. p. 375.
Nyereg-párna. Pulvinar ephippii. PP. p. 242.
PÁRNÁS. Habens pulvinar.
Párnás ágy. Lectus pulvinaribus majoribus instructus.
Párnás szék. Anacliterium. Kanapé. Faludi, N. U. p. 112. N. A. p. 42.
Párnás vánkos. Faludi, T. É. p. 133.

PÁRT.

PÁRT. Sectio, factio, partes, dissidium. Fél, rész. M. A.
Párt-fogolja. Partes tuetur, patrocinatur.
Párt-fogás. Defensio, patrocinium. S. I.
Párt-fogó. Tutor, protector, defensor, patronus. S. I. Sz. D.
Párt-tartó. Factiosus. Tinódi. S. I. Jesuiták' titkai. p. 20. „Annak sem inditói, sem párt-tartói nem voltak a' Jesuiták."
Párt-ütés. Seditio, rebellio, factio. M.A.
Párt-ütő. Rebellator, rebellis, seditiosus. M. A.
PÁRTATLAN. Medius, neutrius partis, a partium studio alienus. S. I.
Pártatlanság. Neutrarum partium studium, neutralitas. S. I.
Pártatlanúl. Absque studio partium. S. I.
PÁRTÍT, pártítja. In partem seducit, factioni adjungit. Sz. D. S. I.
El pártítja. Seducit ad suas partes. Sz. D.
PÁRTJA. Ejus partes.
Pártját fogja. Ejus partes tuetur.
PÁRTOL. Seditionem movet, conspirat. M. A.
El pártol. Deficit, desciscit. M. A. Pázm. Pred. p. 537.
Pártolás. Seditio. M. A.
El pártolás. Defectio. M. A. Transfugium. CM.
Pártolkodik. Seditionem movet. M. A.
Pártolkodás. Factio, seditio, conspiratio. M. A.
Pártolkodó. Factiosus, seditiosus. M. A. CM.
Pártolkodva. Seditiose. CM. M. A.
Pártoló. Seditionem movens. M. A.
Pártoltatja. Facit ut desciscat. Pázm. Pred. p. 436.
PÁRTOS. Seditiosus, factiosus. M. A.
Pártos rész. Pars factiosa, seditiosa. M. A. PP.
Pártoskodik. Partem factiosam sequitur, seditiosis adhaeret. S. I. Sz. D.
Pártosom. Meae factionis, mearum partium, mihi adhaerens. Faludi. E. M. p. 250.
Pártosság. Partium v. factionis studium. S. I.
Pártosúl. Seditiose, factiose. M. A.
PÁRTOT üt. Rebellat, seditionem movet, conspirat. M. A.
PÁRTÚL fogja. Tuetur ejus partes, defendit, protegit.
PÁRTUL (ige). In partem secedit, parti sive factioni accedit. S. I.
El pártul. idem.

PÁRTA.

PÁRTA. Corolla linea v. serico, lanave texta. M. A. Néha a' jól föl kötött párta is el esik. km. Dug. 1. R. p. 170.
Párta-öv. Subcingulum, baltheus. M. A.
PÁRTÁZ, pártázza. Praecingit, praecincturis, praecinctionibus obducit. M.A.
Pártázat. Limbus. item Praecinctio, praecinctura, cinctura. M. A. Káldi, Exod. 25. 24.
Gatya' pártázatja. Praecinctura femoralium.

PÁSKVILLUS.

PÁSKVILLUS. Famosus liber. PP.

PÁSKULY.

PÁSKULY. Paschalis nom. pr. viri. PP.

PÁST.

PÁST. Campus graminosus. Sz. D.
Ki verni pástra a' borjut. Sz. D.
PÁSTOS. Graminosus. Sz. D.

PÁSTÉTOM.

PÁSTÉTOM. Artocreas, caro crustata. PP.

PÁZSIT.

PÁZSIT. Gramen, campus graminosus. M.A.
Pázsit. F. Bars Vben.
Pázsit-hant. Cespes. M. A.
PÁZSITI. Gramineus. M. A.
PÁZSITOS. Graminosus. M. A.
Pázsintos. idem. Pázsintos udvaron, lakik a' szegénység. km.
PÁZSITOZik. Graminescit. Vajda 1. K. p. 535 „pázsitozni kezd a' jóság."

PÁSZMA.

PÁSZMA. Fasciculus filorum. Sz. D. S. I.
Egy pászma, egy ige fonál. Sz. D.
PÁSZMÁS eső. Psecas. PP. p. 76.
PÁSZMOS. E. F. Kolos Vben.

PÁSZTA.

PÁSZTA. Darab, szakadék. Sz. D. Két pásztát szedtek meg a' szedők a' szőlőben. Sz. D.
PÁSZTÁNKÉNT. Darabonként. Kálendariom. 1716. p. 14.
PÁSZTÁS: darabos, szakadékos.
Pásztás eső. Kálend. 1716. p. 17.
Pásztás fölhő. Sz. D.
Pásztáson: darabonként. Sz. D.

PÁSZTERNÁK.

PÁSZTERNÁK. Pastinaca. Moh-répa. Csapó. p. 219.

PÁSZTOR.

PÁSZTOR. Pastor. M. A. Csak a' pásztor' vétke, ha tudta nélkül eszi meg a' farkas a' bárányt. km.
Pásztor-ének. Carmen pastoritium. Faludi, E. M. p. 71. 74. etc.
Pásztor-kalap. Pileus pastoralis. Faludi, T. É. p. 171.
Pásztor-táska. Bursa pastoris. Faludi, E. M. p. 82.
* Borju-pásztor. Pastor vitulorum.
Csorda-pásztorok. Pastores armentorum. Pázm. Pred. p. 75.
Dinnye-pásztor. Peponum custos. S. K.
Disznó-pásztor. Subulcus. Kanász. Pázm. Pred. p. 1098.
Erdő-pásztor. Nemoris custos. S. K.
Fő-pásztor. Summus pastor.
Juh-pásztor. Pastor ovium. Pázm. Pred. p. 1098.
Kecske-pásztor. Aegonomus. S. K.
Kígyó-pásztor. Libellula. Pille' neme. Szita-kötő.
Kukoricza-pásztor. Fagopyri custos. S K.
Lelki pásztor. Pastor spiritualis.
Lúd-pásztor. Anserarius. S. K.
Mezö-pásztor. Custos camporum.
Ökör-pásztor. Bubulcus. S. K.
Zsiba-pásztor. Pastor anserculorum.
Szőlő-pásztor. Vinearum custos. S. K.
Tehén-pásztor. Pastor vaccarum. Csordás.
PÁSZTORA. Ejus pastor.
Lelkek' pásztora. Pastor animarum.
Szelek' pásztora. Qui ventos pascit. Pázm. Pred. p. 327.
PÁSZTORATLAN juhok. Oves absque pastore. Káldi, Num. 27. 17.
PÁSZTORI. Pastoralis, pastoritius, pastoreus. M. A.
Pásztori (Alsó, fölső). FF. Sopron Vben.
Pásztori bot. Pedum. M. A.
Pásztori ének. Faludi, T. É. p. 172.
Pásztori ernyők. Tuguria pastoritia. Faludi, E. M. p. 149.
Pásztori hajlék. Casa pastoralis. Faludi, T. É. p. 141.

Pásztori táska. Pera pastoralis. Káldi, 1. Reg. 17. 40.
Pásztori vers. Bucolica. CM.
PÁSZTORKODik. Pastorem agit. M. A.
Pásztorkodás. Functio pastoralis.
Pásztorkodó. Fungens munere pastoris. Csuzi, Síp-szó. p. 72.
PÁSZTOROL. Pastorem agit, pascit.
Pásztorlás. Legeltetés. Sz. D.
PÁSZTORSÁG. Pastura, officium pastorium, functio pastoralis. M. A.
Fő-pásztorság. Officium summi pastoris. Pázm. Kal. p. 792.
Lelki pásztorság. Gubernium animarum. Pázm. Kal. p. 1063.
PÁSZTORTALAN. Sine pastore, pastore carens.
Pásztortalan nyáj. Grex derelictus. Sz. D.

PÁVA.

PÁVA. Pavo, pava, pavus. M. A.
Páva' falva. E. F. Három szék Székében.
Páva-hoszszan. Faludi, N. E. p. 161.
Páva-legyező. Plumatile muscarium. PP.
Páva-módra sétál. Ingreditur Junonium. M. A.
Páva-toll. Pluma pavonis.

PÁZNÁT.

PÁZNÁT. Egy köz-föld, mellyet az aratók egyszerre föl szoktak fogni.
PÁZNÁTOS. A' ki az aratók közül elöl arat, és a' többi utánna. Igy hallottam Sághon 1828. Sept. 30.

PE.

PECZ.

PECZ. L. PÖCZ. Sonus rei leviter concussae.
Pecz-olaj. Oleum lini. Len-mag-olaj. S. I.
Pecz-téj. Colostrum. Föcs-téj. Sz. D. S. I.
PECZCZENT, peczczenti. Contingit, leniter tangit. M. A.
Peczczentés. Contactus, tactiuncula. M. A. Momentum. PP.
Óra-peczczentés. Sonus horologii secundo minutalis, momentum horae.
Óra-peczczentésnyi. Quod momento durat. Pázm. Pred. p. 622.
PECZÉR. Venaticus agitator, canum agitator. PP. Pázm. Pred. p. 88.
PECZÖL. F. Vas Vben.

PECS.

PECS.
PECSEL (Pecs-hely?). E. F. Három szék Székében.
PECSENYE. Assum, assa caro. M. A. Ha pecsenyét lehet, ne egyél fog-hagymát. km.
Pecsenye alá való. Excipulum. PP.
Pecsenye-forgatás. Assatio. Pecsenye-forgatással laktatja a' szolgát. km. Dug. 1. R. p. 254.
Pecsenye-forgató. Obeli versator.
Pecsenye-sütés. Assatura. M. A.
Pecsenye-sütő. Obeli versator. PP.
Pecsenye-sütő vas-láb, mellyen a' nyárs' vége fordúl. Cratenterium. PP.
Pecsenye-szag. Nidor. M. A. Pecsenye-szagért pénz-hanggal fizetnek. km.
Pecsenyéd. FF. Nyitra, Soprony, és Trencsén Vkben.
Pecsenyés. Habens assum.
Pecsenyés szemű. Lipposus. M. A. L.
Pecsenyésség Ophthalmia. Szem-fájás. CM.
Pecsenyét süt, forgat. Carnem ad ignem versat, circumagit. PP.
PECSÉT. L. Pöcsét.
PECSÖL. F. Szala Vben.

PEDIG.

PEDIG. Autem, sed, vero, verum. M. A.
PEDIGLEN. idem. M. A.

PEGYMET.

PEGYMET. Variolus. M. A. Mus ponticus, sciurus getulicus. PP.
Pegymet-gerezna. Variolina. M. A.
PEGYMETES. Muris pontici exuviis suffultus. PP.
Pegymetes mente. Sz. D.

PEJ.

PEJ. Gilvus, baius, badius. M. A. CM.
Pej-ló. Equus subalbus. M. A.
Pej-tó. Tó Békes Vben.

PELBÁRT.

PELBÁRT. t. f. n. Pelbartus.
Pelbárt' háza. F. Bihar Vben.

PELENCZE.

PELENCZE. Sz. P. Somogy Vben.

PELENGÉR.

PELENGÉR (Pölöngér. NC. p. 339. Plengér. Thelegdinél). Scalae gemoniae. M. A. Reorum cippus, infamis cippus. PP. Tolvajnak kerék, szajhának pelengér. km.
PELENGÉRES hely. Locus, ubi cippus infamis servatur. M. A. L. p. 424.
PELENGÉREZ, pelengérezi, pölöngérezi. Cippo infami punit.
Meg pelengérezték. Punitus cippo infami. Sz. D.

PELENKA.

PELENKA. Pólya, melly a' gyermek alá teríttetik. Sz. D.

PELÉH.

PELÉH. Lamina, sera. M. A. L. Pléh.
Peléh-gyártó. Faber laminarius. M. A.
Peléh-vitorla a' ház' tetején. Venti bracteola. PP.

PELIKÁN.

PELIKÁN. Pelicanus. M. A.

PELYE.

PELYE. Glis. M. A.
Pelye-zárló. Glirarium. M. A.

PELYH.

PELYH (Pehely, pöhöly, pölyh, pih, pihe). Lanugo, floccus v. tenuis pluma. Pázm. Pred. p. 176. 842.
PELYHES. Lanugine obductus, lanuginosus. Pázm. Pred. p. 972.
Pelyhes madár-fi. Avicula plumescens.
Pelyhesedik. Lanugine obducitur.
Meg pelyhesedik az álla: már szakálla kezd indúlni. Sz. D.
PELYHEZik. Plumescit v. pubescit. S. I.

PELYP.

PELYP. Blaesus, balbus. M. A.
PELYPEG. Balbutit. M. A.
PELYPES. Balbutiens, balbutulus.
Pelypeskedik. Phicidissat. M. A.
PELYPSÉG. Blaesitas, balbuties. M. A.

PELYVA.

PELYVA. Palea. vide Polyva. M. A.

PEMET.

PEMET. Rutabulum. M. A. Ártatlan, mint a' pemet a' kemenczétől. km.
Pemet-fű. Rumex, lapathum. M. A. Marrubium nigrum. Pöszércze. Csapó, p. 221.
Pemet-rongy. Laciniae rutabuli. Dug. km. 1. R. p. 239.
PEMETEL, pemeteli. Rutabulo mundat, purgat fornacem.
Ki pemeteli: pemettel ki veri. Paraszt aszszonyok' fegyvere.

PENDELY.

PENDELY. Castula. M. A. L. Péntely.
Pendely-háló. Species retis. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37.

PENET.

PENET. idem quod PEMET. M. A.

PENÉSZ.

PENÉSZ. Mucor, situs. M. A.
Penész-bűz. Foetor ex muciditate. Sz. D.
PENÉSZEDik. Mucescit, mucum contrahit. PP.
Meg penészedik. idem. Faludi, T. É. p. 286.
PENÉSZES. Mucidus. M. A.
Penészesedik. Mucet, mucescit. M. A.
Penészesség. Paedor. CM.
PENÉSZLEDik. Mucescit.
Meg penészledik. idem. Pázm. Kal. p. 172.
Penészles. Cariosus, mucidus. NC. p. 235.

PENÉSZÜL. Mucescit.
Penészülhetetlen. Quod mucescere non potest. Él ezen szóval Csödi Pál, Gróf Széchényi Zsigmond fölött p. 14.

PENG.

PENG. Resonat, tinnit. M. A. L. PÖNG.

PENIG.

PENIG. Autem, sed, enim, verum, vero. M. A.
PENIGLEN. idem. M. A.

PENISZ.

PENISZ. lásd PENÉSZ.

PENITENCZIA.

PENITENCZIA. Poenitudo, poenitentia, resipiscentia. M. A.
Penitenczia-tartás. idem. M. A.
Penitenczia-tartó. Poenitentiam agens.
PENITENCZIÁTLAN. Impoenitens. M. A.

PENNA.

PENNA. Calamus, penna. M. A.
Penna-csináló kés. Scalprum librarium, culter pennarius. PP.
Penna-csuszamás. Lapsus calami. Pázm. Pred. p. 850.
Penna' orra. Cuspis calami. Pázm. Kal. p. 129.
Penna-tartó. Theca calamaria. NC. p. 391.
* Réz-penna. Stylus. NC. p. 391.
PENNÁT csinál. Aptat, temperat, acuit pennam, calamum. PP.
PENNAVÁLIS. Pennarium, calamarium, graphiarium. M. A. PP.

PENTŐKE.

PENTŐKE. Mentécske. Sz. D.

PENY.

PENY, Penyv, Penyü. Mucor, situs. S. I.
PENYHED. Mucet, mucescit, mucorem ducit. S. I.
Meg penyhedtt a' kenyér. Panis mucorem contraxit. Sz. D.
PENYHES, Penyves. Mucidus. S. I.
Penyhesedik. Mucescit. S. I.

PEP.

PEP.
PEPE Papa. Igy szóll a' kis gyermek kenyeret kérvén. Sz. D.
PEPECSEL. Ineptit, gesticulat. M. A.
Pepecselés. Ineptiae, gesticulatio. M. A. Zvonárics, 1. R. p. 918.
Pepecsölés. idem. Zvonárics. 1 R. p. 537.
PEPES' fa. Sz. P. Baranya Vben.

PER.

PER, Peres, Perel. vide infra PÖR. M. A.
Per-kupa. F. Torontál Vben.
Per-lak. MV. Szala Vben.
Per-mise. F. Vas Vben.
PERE. F. Abaúj Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Pere-Marton. F. Veszprém Vben.
PERECZ. Spira, crusta. item Armilla.
Perecz. Árok Bars Vben.
Perecz' földe. Sz. P. Vas Vben.
Perecz-sütő. Crustarius. S. I.
* Arany-perecz. Armilla aurea. CM. Nem illik disznó' orrára az arany-perecz. km.
Fonott perecz. Spira plicatilis.
Sós perecz. Crusta salita. Farsangon szokták árulni.
Pereczes. Armillatus, armillaris. item Crustarius. S. I.
Pereczes golyóbis. Sphaera armillaris.
Pereczes gömb. idem. S. I.
PERECSENY. E. F. Kraszna Vben.
PERED. F. Posony Vben.
PEREG. Vas-salak, vas-ganéj, vas-szar. Sz. D. S. I.
Pereg. F. Pest Vben.
Kis Pereg. F. Arad Vben.
PERENYE. F. Vas Vben.
PEREPUTTY. Familia, progenies, cognatio, posteri, proles, soboles. M. A. Nem maradtt semmi pereputtya. Sz. D.
Pereputtyostól oda vagyon. Piceae ritu perditus. M. A. KV.
PERESZLEN. Verticulum, verticillum. M. A. CM. Orsó' aljára függesztett karika, orsó-pörgető. Sz. D. Fürge, mint a' pereszlen. km. Dug. 1. R. p. 219.
Pereszlenes. Verticulatus. M. A.
PERGE. Vermis lardarius. Speckwurm. S. I.
PERNYE. Cinis, favilla. M. A. L. PÖRNYE.

PERÉM.

PERÉM. Fimbria, lacinia, limbus. M. A. L. PRÉM.

PERÉNT.

PERÉNT. Folyó víz, Szombathelyen megy keresztül, és Rumnál a' Rábába szakad.
Perént (Ó, új.). FF. Vas Vben.

PERÉS.

PERÉS. Praelum, torcular. M. A. L. PRÉS.

PERGÁMEN.

PERGÁMEN. Membrana, pergamena. PP. L. Pargamina.

PERJE.

PERJE. Filix. M. A. L. PÖRJE.

PERJEL.

PERJEL. Prior conventualis. S. I.
PERJELSÉG. Prioratus in conventu. S. I.

PERMET.

PERMET.
PERMETEZik. Csöpög az eső aprón, szemzik, lanyházik. Sz. D. S. I.
Permetezés: lanyha eső. Sz. D.

PERSELY.

PERSELY. L. Pörsöly. Pixis.
PESSELY. idem. L. Pössöly. M. A.

PERVÁT.

PERVÁT. Sz. P. Veszprém Vben.
PERVÁTA. Forica, cloaca. M. A. [Sedes privata. Pázm. Kal. p. 1034.
Pervátai. Foricarius, cloacarius, cloacalis. M. A.

PES.

PES.
PESDÜL. Incitatur. Beniczki. p. 34.
Meg pesdül. Concitatur, irritatur. Pázm. Pred. p. 161.
PESG. Fervet. vide PÖSG. M. A.
PESHED. Situ, mucore corrumpitur.
PEST. R. Kemencze, melly alatt tüzelnek. A' pest megé vetették. Sz. D.
Pest' alja: kemencze' alja. Sz. D.
PEST. Sz. KV. Buda' ellenében.
Pest Vármegye. Comitatus Pestiensis.
Pestes. F. Bihar Vben. E. FF. belső Szolnok, és Hunyad Vkben.
Pesti. Pestiensis.

PESTIS.

PESTIS, dög-halál. Pestis.

PESZERCZE.

PESZERCZE. Philochares, marrubium. M. A.
Peszercze-gomba. Bolerus subsquamosus. S. I.

PESZÉR.

PESZÉR. Calo, cacula. M. A. Faludi. N. E. p. 36. 211.
Peszér. F. Bars Vben. Sz. P. Pest Vben.
* Hal-pöszér. Piscinarius. CM.
Méh-pöszér, méh-tartó. Apiarius. CM.
Tál-peszér. Helluo. CM.
PESZÉRKEDik. Calonem agit.
Tál-peszérkedik. Helluatur. CM.
Tál-peszérkedés. Helluatio. CM.

PESZMEG.

PESZMEG. Roszszul készültt tészta-mű. S. I. Mikes Török Orsz. Lev. p. 354. — Geidler H. Okt. p. 13. 127. Peszmeg: Biscuit.

PESZMÉT.

PESZMÉT. Panis nauticus. PP. Vox est persica, patet e Relatione legationis D. Georgii Hoszszutóthi, qua ad Principem Transylvaniae, Gabrielem Bethlen, functus est, ubi inter cetera refert „Itaque Kazul (Persarum) confestim bis coctis panibus (Peszmet vocant) veneno infectis aliquot centenos camelos onerari jubet.“ L. Kovachich Script. R. Hung. minores. p. 281.

PESZSZ.

PESZSZ. Sonus sibilantis.
PESZSZEG. Sibilat. Ludak is peszszegnek

ellene. Csuzi, Síp-szó p. 161. Tromb. p. 460.
Peszszegés. Sibilus. Mérges peszszegése a' ravasz kigyónak. Csuzi, Tromb. p. 213.
Peszszegő. Sibilans. Csuzi, Tromb. p. 460.

PESZTER.

PESZTER. Gladius parvus. v. culter chirurgorum. S. I. Német kard. Sz. D.
PESZTERKEDik. Késsel, mivel, hadáz. Sz. D.

PESZTONKA.

PESZTONKA. Gyermeket hordozó leány. Sz. D.

PETÁK.

PETÁK. Numus septenarius. S. I.

PETÁRDA.

PETÁRDA. Tormentum insititium, impetarda. PP.
Petárda. F. Baranya Vben.
PETÁRDÁZ, petárdázza. Tali tormento impetit.
Meg petárdázza. idem. Geidler, H. Okt. p. 98.

PETE.

PETE. Ovum. Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 402.
Pete. F. Szatmár Vben. E. F. Torda Vben.
PETÉNY (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.

PETRENCZE.

PETRENCZE. Csuzi, Tromb. p. 143. Rakás-széna, mellyet egyszerre el lehet vinni. Sz. D.
Sok petrenczéből nagy baglya leszsz. km.

PETRESELYEM.

PETRESELYEM. Petroselinum, olus atrum. M. A. Reá illik, mint petreselyem a' levesre. km.
Petreselyem-szőlő: olasz szőlő.

PETTY.

PETTY. Macula. S. I.
Petty-hinár. Szeplő-hinár. Lichen. S. I.
Petty-menyét. R. Viverra genetta, genetho, panthera minor. Genethkatze. S. I.
PETTYEGTET, pettyegteti. Maculis notat, interstingvit, variegat. S. I.
PETTYES. Maculosus, scutulatus, variegatus, versicolor. S. I.
Pettyes menyét. idem ac Petty-menyét. S. I.
PETTYÉNY. F. Szatmár Vben.
PETTYÜTT. Rothadott reves fa, melly éjtszaka fénylik. Sz. D.

PEZDER.

PEZDER. L. Peszter.
PEZDERKEDik. Insurgit. PP. Kakaskodik, szembe száll. Sz. D.

PÉ.

PÉCZ.

PÉCZ (Al, föl.). FF. Győr Vben.
PÉCZE. Signum, nota v. meta, scopus v. limes, terminus. S. I.
Péczéz, péczézi. Signat, notat. S. I.
PÉCZEL. F. Pest Vben.

PÉCS.

PÉCS. Quinque Ecclesiae. Sz. KV. Baranya Vben. Németnek Bécs, magyarnak Pécs. km.
Pécs-kő. Omlott vár Nógrád Vben.
Pécs-újfalu. F. Sáros Vben.
Pécs-vár. Pécs-várad. MV. Baranya Vben.
* Új Pécs. F. Torontál Vben.
PÉCSKA. MV. Arad Vben.
PÉCSI. Quinque Ecclesiensis. M. A.
Pécsi püspökség. Episcopatus Quinque Ecclesiarum.

PÉK.

PÉK. Pistor. Kenyér-sütő.
Pék-kenyér. Panis a publico pistore.

PÉL.

PÉL (Péll, Pélly.). t. h. n.
Pél-föld. Sz. P. Esztergom Vben.
PÉLA. F. Bars Vben.
PÉLDA. Exemplar, exemplum, typus. M. A. A' roszsz példán nem kell himet varrni. km.
Példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
Példa-adó. Exemplaris, exemplo provocans. Pázm. Pred. p. 305.
Példa-beszéd. Proverbium, parabola, sententia, adagio, adagium. M. A.
Példa-formáló. Proplastes. M. A.
Példa-formáló mesterség. Proplastice. M. A.
Példa-metszés. idem.
Példa-metsző. Proplastes. M. A.
Példa-öntő. idem. M. A.
Példa-vétel. Desumtio typi, exempli.
Példája a' könyvnek. Exemplar. Sz. D.
Példálódzik. Alludit. Sz. D.
Példának okáért. Exempli gratia.
Példás. Exemplaris, imitabilis, dignus imitatione.
Példás életű. Vitae exemplaris.
Példás lator. Latro infamis. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Példáskodik. Exemplariter se gerit. Faludi, N. A. p. 199.
Példáson. Exemplariter.
Példát vesz. Sequitur exemplum. PP.
Példátlan. Carens exemplo, unicus. S. I.
Példáúl. Exempli caussa, instar exempli. S. I.
Példáz, példázza. Configurat. M. A.
Példázat. Typus. M. A.
Példázgat. Subinnuit. S. I. Sz. D.
Példázkodik. idem. Faludi, N. A. p. 114.
Példázó. Typicus, parabolicus. it. Adumbrans, figurativus. M. A.
Példázódik. Subinnuit, annuit.
Példázva. Figurate, typice. M. A.

PÉNTEK.

PÉNTEK. Dies veneris, feria sexta. M. A. Gyakorta fordúl, mint a' péntek, szombat. km.
Péntek. Csárda Bihar Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Péntek'fa. F. Szala Vben.
Péntek-falu. F. Vas Vben.
Péntek' halma. Csárda Bihar Vben.
Péntek-hely. Sz. P. Somogy Vben.
* Borju-nyíró péntek. Calendae graecae. Meg cselekszi borju-nyíró pénteken. Ad calendas graecas. VM. p. 22.
Csonka péntek. Feria sexta hebdomadae primae in Quadragesima.
Eb-ijesztő péntek. Feria sexta paschatis.
Kántor-péntek. Feria sexta quatuor temporum.
Nagy péntek, Feria sexta hebdomadae sanctae. Nagy a' csöndesség, mint nagy pénteken a' mészár-székben. km.
Sok péntek. Aetas provecta. El érte a' sok péntek. Consenuit.
PÉNTEKEL. Diem Veneris servat.
Meg péntekelték. Ex sententia judicum die Veneris verberatus. Hallottam 1816. Dec. 23.
PÉNTEKEN. Die Veneris.
Múltt pénteken. Praeterito die Veneris.
PÉNTEKES. Venerdiarius, qui more turcico diem Veneris sanctificat, loco diei Dominicae. M. A.
PÉNTEKHEZ egy hétre. Ad diem Veneris die octavo.
PÉNTEKI. Diei Veneris. Pénteki víg tánczot vasárnapi bú éri. Beniczki. p. 205.
Pénteki hús-étel. Esus carnis die Veneris. Pázm. Kal. p. 306.
Pénteki nap. Dies Veneris v. die Veneris.
PÉNTEKRE. Ad diem Veneris.

PÉNTELY.

PÉNTELY. Castula. M. A.
PÉNTELYES ing. idem. M. A.

PÉNZ.

PÉNZ. Pecunia, numisma, numus, moneta. M. A. Győzedelmes a' pénz. km.
Pénz-birság. Mulcta, birsagium. PP.
Pénz' boloudja. Philargyrus, pecuniae avidus. S. I.
Pénz' bőve. Affluxus pecuniae, copia monetae. S. I.
Pénz-büntetés. Multa, mulcta. S. I.
Pénz-csalás. Fraudulenta extorsio pecuniae.
Pénz-csaló. Impostor, numis alium arte subdola spolians. S. I.
Pénz-csaló áruk. Illecebrae argentariae. S. I.

Pénz emberség, ruha tisztesség. Virtutem, et sapientiam, vincunt testudines. M. A.
Pénz' folyása. Cursus pecuniae. Epist. Széch. T. 2. p. 300.
Pénz-gyűjtés. Collectio pecuniae. Pázm. Pred. p. 357. 821. 940.
Pénz-gyüjtő. Qui pecuniis studet congregandis.
Pénz-halászó (horgászó). Lucripeta. PP.
Pénz-hamisítás. Falsificatio pecuniae.
Pénz-hamisító. Falsarius. M. A.
Pénz-hang. Tinnitus pecuniae. Az ételk' szagáért pénz-hanggal fizetnek. km.
Pénz-ismeret. Scientia rei numariae. S. I.
Pénz-ismérő. Peritus rei numariae. S. I.
Pénz-keresés. Quaesitio pecuniae. Pázm. Pred. p. 358 824.
Pénz-kérő. Petitor pecuniae.
Pénz-kivánás. Amor numi. Pázm. Pred. p. 363.
Pénz-kivánság. Orexis pecuniae habendae.
Pénz-költés. Expensio pecuniae.
Pénz-költő. Qui pecuniam expendit.
Pénz-levelű fű. Centum morbia, numularia, lunaria. M. A.
Pénz-mérő serpenyő. Symbella. NC. p. 379.
Pénz-mester. Praefectus monetae. S. I.
Pénz-metsző. Haszn. Mul. 1825. 1. R. p. 116.
Pénz-műhely. Officina monetaria. S. I.
Pénz-olvasás. Numeratio pecuniae.
Pénz olvasva jó. km.
Pénz-ontó. Prodigus. „A' melly város tékozló, és pénz-ontó, veszni akar.“ Faludi, T. É. p. 290.
Pénz' példája. Monetarius typus. PP.
Pénz' rabja. Mancipium pecuniae. Pázm. Pred. p. 364.
Pénz-szennyel piszkos a' keze. Dug. km. 1. R. p. 153.
Pénz-szeretés. Amor pecuniae. Pázm. Pred. p. 729.
Pénz-szerető. Philargyrus. M. A.
Pénz' szüke. Defectus pecuniae, inopia argentaria, difficultas numaria. S. I.
Pénz-tár. Aerarium. S. I.
Pénz-tartó. Numularia pixis, arca. M. A.
Pénz-váltás. Collybus. M. A.
Pénz-váltással kereskedik. Trapezitam agit. PP.
Pénz-váltó. Mensarius, collybistes, trapezita, argentarius, numularius. M. A. Hiával való pénz-váltó. Campsor. CM.
Pénz-váltó bér. Collybus, agio. S. I.
Pénz-váltó ház. Argentaria. NC. p. 295.
Pénz-váltó hely. idem. M. A.
Pénz-verés. Cusio monetae.
Pénz-verő. Monetarius cusor, pisetarius. M. A.
Pénz-verő hamis példa. Typus adulterinus. PP.
Pénz-verő ház. Officina monetaria, officina argentaria. PP. NC. p. 297.
Pénz-verő hely. Argentaria. M. A. CM.
Pénz-verő pöröly. Marculus. PP.
Pénz-vesztegetés. Profusio pecuniae, prodigalitas.
Pénz-vesztegető. Prodigus. Faludi, N. E. p. 213.
* Ajándék-pénz. Dono acceptae, vel datae pecuniae. S. K.
Adó-pénz. Numisma census.
Alamisna-pénz. Pecunia eleemosynae titulo data. Vajda, K. É. 1. K. p. 522.
Apró pénz. Pecunia minuta.
Arany-pénz. Numus aureus. NC. p. 379.
Avató pénz. Auctoramentum, arrha. S. I.
Ál pénz. Falsa moneta. S. K.
Árva-pénz. Tutelaris pecunia. S. K.
Bába-pénz, vagy Babka. Obulus, semidenarius hungaricus. S. I.
Bárdos pénz. L. Miller, in App. p. 133.
Bika-pénz. Pecunia pro intertentione tauri, a vaccam habentibus, pendi solita. S. K.
Büntetés-pénz. Mulcta.
Egy pénz. Unus nummus, frustum pecuniae.
Egy pénznek ura nem vagyok. Non sonat in loculis ulla moneta meis.
Elenkes pénz. Species monetae deterioris, sub Ludovico 2. R. Hung. coeptae anno 1523. L. Sigleri Chronologia, ad hunc annum.
Elő-pénz. Arrha, auctoramentum. Pázm. Pred. p. 175.
Emlékeztető pénz. Numus memorialis.
Erszény-pénz. Marsupium plenum pecunia. Néha többet használ a' jó barát erszény-pénznél. km.
Ezüst-pénz. Moneta argentea.
Fa-pénz. Pecunia lignea. Fa pénzzel várat nem épithetni. km. Dug. 1. R. p. 157.
Fejér pénz. Moneta argentea. A' föstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.
Fél pénz. Semissis. PP.
Föl-pénz. Arrha, arrhabo. S. I. Ferd. Miller, in App. p. 133.
Föl hordó pénz a' molnároknál.
Fő-pénz. Capitale. Faludi, N. E. p. 44. 194.
Füst-pénz. Tributum a fumariis v. foco. Szirmai, Parab. p. 81.
Hal-pénz. Squama piscium. S. K.
Hamis pénz. Numus spurius, adulterinus. NC. p. 379. Egy hamis pénz százat emészt. km.
Hamis pénz-verő. Cusor falsae monetae. Faludi, U. É. 2. R. p. 171.
Harangozó pénz. Pecunia pro pulsu campanae. Már a' harangozó pénz néz ki az orrából. km.
Hely-pénz. Vectigal forense, vectigal mercium, v. rerum in foro vendibilium. S. K.
Heverő pénz. Pecunia in arca reposita. Csuzi, Tromb. p. 91.
Heveder-pénz.
Héti pénz. Merces laboris pro septimana. VV. L.
Hid-pénz. Pontorium. S. K.
Hó-pénz. Pecunia stipendiaria.
Ital-pénz. Bibale. Ital-pénzt érdemlett. Ad colophonem deduxit.
Jegy-pénz. Pecunia dotalitia. Faludi, N. A. p. 50.
Kalák-pénz. Taxa facti indicii. S. K.
Kamat-pénz. Foeneraria pecunia. S. K.
Kása-pénz. Pecunia titulo pulmenti, pro coqua, a nuptiantibus collecta.
Kelendő pénz. Moneta currens.
Keresztes pénz. Moneta crucigera. E Diplomate anni 1454.
Kész pénz. Pecunia parata. Nincs jobb vásárlani, mint kész pénzen. km.
Kis pénz. Denarius.
Ki vető pénz. Pecunia superflua, v. numus memorialis, missilis. Jeton. S. I.
Komp-pénz. Pontorium. S. K.
Kongó pénz. Moneta cuprea. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
Kopott pénz. Numus detritus, usu attritus.
Koronás pénz. R. Numi Mariae 1-ae. L. Miller, App. ad num. p. 166.
Kölcsön-pénz, kölcsönözött pénz. Pecunia mutuo accepta.
Költő pénz. Pecunia usualis. Pázm. Pred. p. 729. 918. 1254.
Lélek-pénz — Pap paptól nem kér lélek-pénzt. Clericus clericum non decimat.
Lopott pénz — Lopott pénzből alamisnát ád. km.
Mag-pénz. Pecunia foenori locata.
Ostor-pénz, mellyet a' posta-kocsisok kérnek. km.
Öt pénz. Quinque denarii. Nálunk is öt pénz egy garas. km. Dug. 1. R. p. 68.
Pap-pénz — Roszsz örökség a' pap-pénz. km.
Papiros-pénz. Scheda bancalis.
Pogány pénz. Numi veteres gentilium.
Posta-pénz. Pecunia postalis, quae cursus nomine debetur. S. K.
Pöcsét-pénz. Cerarium. CM.
Pöngő pénz. Moneta argentea. Fejér pénz, fejér jó pénz. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
Régi pénz, régi pénzek. Numi veteres.
Régi pénzek' gyüjteménye. Collectio numorum veterum.
Réz-pénz. Moneta cuprea. S. K.
Roszsz pénz — Ismérem mint a' roszsz pénzt. km.
Sarló-pénz. Pecunia messoralis.
Szám-vető pénzek. Abaculi. M. A.
Száraz pénz. Pecunia sterilis. Faludi, N. E. p. 197.
Szégyen-pénz. Mulcta pecuniaria ob dehonestationem.
Szép pénz — Csunya leánynak szép a' pénze. km.
Szita-pénz, melly a' szitálón való őrlésért jár.
Szoktató pénz. VV. L.
Tőke-pénz. Summa capitalis pecuniae. S. K.
Új pénz. Nova moneta.
Vám-pénz. Vectigalis pecunia. S. K.
Vásár-pénz. Vectigal. M. A.
Vertt pénz. Aes signatum. NC. p. 379.
Veszett pénz. Desperata pecunia. S. K.
Zacskó-pénz. Sacculus pecuniae. Ha teli zacskó-pénzt mutatnak is, még sem adják ám mindjárt oda. km.
PÉNZBE játszodnak. Numerata, vel deposita pecunia ludunt. PP.
Pénzbe játszó. Qui pro pecunia ludit. Faludi, T. É. p. 294.
Pénzbe kerül. Pecuniam constat.
PÉNZBÉLI. Pecuniarius, numarius. S. I.
Pénzbéli büntetés. Mulcta pecuniaria.

Pénzbéli segedelem. Subsidium pecuniarium.
PÉNZE. Ejus pecunia. Kinek mennyi pénze, annyi hitele. km.
Hal' pénze. Squama piscis.
Szent Miklós' pénze. Arrha. Zálog. CM.
PÉNZEL (mint tüzel.), pénzeli: pénzt költ, v. pénzzel mást föl segít. Sz. D.
Föl pénzelte magát. Numis se instruxit.
Le pénzeli: pénzzel le fizeti. Nem pénzelhettem le.
PÉNZEN. Pro pecunia. Pénzen el adja hitét. km.
Pénzen vett. Emptitius. M. A.
Pénzen vett dicséret, czifra hazugság. km.
PÉNZES. Pecuniosus, numosus, numatus. M. A. A' ki pénzes, kényes. km.
Pénzes ember. Dives. Nincs vétke a' pénzes embernek. km.
Pénzes erszény. Crumena. Faludi, N. E. p. 175.
Pénzes hal. Piscis squamatus.
Pénzes ház. Thesauraria. Pázm. Pred. p. 512.
Pénzes kút. Sz. P. Veszprém Vben.
Pénzes láda. Gazophylacium. Pénzes ládát, kincset, jó csukva tartani. km.
Pénzes malom. Malom Komárom Vben.
Pénzes tár, Pénz-tár. Arca v. aerarium. S. I.
Pénzesedik. Ditescit, numescit. S. I.
Pénzesül. idem.
Pénzesség. Numatio. M. A. CM.
PÉNZETLEN. Pecunia destitutus. Faludi, N. U. p. 19. Pénzetlen hal. Piscis non squamatus.
Pénzetlenség. Inopia argentaria, absentia pecuniae. S. I.
PÉNZÉRT. Pro pecunia. Ma pénzért, holnap ingyen.
PÉNZI. Pecuniarius, numarius. M. A.
PÉNZRE böcsüli. Adaerat. PP.
Pénzre van szüksége. Eget aeris Cappadocum rex.
PÉNZT kérnek a' korcsmán. km.
Pénzt teremt mindenből. Vellus aureum. M. A.
PÉNZÜL. Pecuniarie. M. A.
Pénzül vette föl. Pecuniariam solutionem accepit.
PÉNZZEL. Cum pecunia. Üdövel, pénzzel, takarékosan kell bánni. km.
Pénzzel járják a' vásárt. km.
Pénzzel kell meg kerülni a' parasztot. km.
Pénzzel kereskedik. Quaestum cum pecunia exercet.
Pénzzel kereskedés. Negotiatio numaria. S. I.
Pénzzel kereskedő. Negotiator pecunialis.
Pénzzel sokan meg vették a' menny-országot. km.
PÉNZZÉ tette mindenét. Sua omnia (vendendo) in pecuniam convertit.

PÉP.

PÉP. Pulmentum, puls, pappa. M. A. CM.
Pép-főzés. Coctura pultis.
Pép-főző. Pultarius. PP.
Pép-főző fazék. Olla pulmentaria. M. A.
Pép-főző lábas, serpenyő. Tripus. PP.
PÉPES fazék. Olla pulmentaria. M. A.

PÉR.

PÉR. F. Győr Vben. Sz. P. Hont Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
Pér-hal. Thymallus. Asche. S. I.
PÉRA. Vulva animalis bruti. Ex usu vulgi.
PÉRCS. F. Bihar Vben.
Vámos Pércs. Hajdu-város.

PÉSMA.

PÉSMA (Pézsma, Pézma). Ambra, moschus. M. A.
Pézsma-alma. Olfactoriolum. Káldi, Isai. 3. 20.
Pésma-disznó. Bisamschwein. Mitterpacher.
Pésma-kása: kóficz, liszt-kása, macska-nadrág. Sz. D.
Pésma-kóró. Ruscus, ruscum. M. A.
Pésma-macska. Odoraria felis. PP.
Pésma-récze. Anas moschata. S. I.
Pésma-szag. Odor moschi. Pázm. Pred. p. 746.
Pésma-szagú. Moschum redolens.
PÉSMÁS. Moscho perfusus, imbutus, moschum olens. PP.
Pésmás keztyük. Chirothecae. PP.

PÉT.

PÉT. Sz. P. Veszprém Vben.

PÉTER.

PÉTER (Peti, Pető, Petri). t. f. n. Petrus. M. A.
Péter' fa. t. h. n.
Péter' falva. t. h. n.
Péter-fejü. Pervicax. Vélekedésében meg átalkodott. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 776.
Péter' földe. F. Szala Vben. Telek Pest Vben
Péter' háza. Sz. P. Bihar Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Péter' hida. F. Somogy Vben.
Péter' kése. Pugio sclopeti, stylus ferreus. Bayonnette. S. I.
Péter' laka. E. FF. Torda, és alsó Fejér Vkben.
Péter-mező. F. Sáros Vben.
Péter-szeg. F. Bihar Vben.
Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.
Péter-vágás. F. Sáros Vben.
Péter-vár. Petropolis.
Péter' váradja. Petrovaradinum.
Péter' vására. MV. Heves Vben.
* Szent Péter. t. h. n. Van illyen nevű helység Magyar országban 22, Erdélyben négy.
Szent Péter' füve. Helxine parietaria. NC. p. 39.
Szent Péter' hala. Zeus. M. A. L.
Szent Péter' kulcsa. Primula veris. Csapó. p. 148.
Szent Péter' szakálla. Hedera popinarum.
Szent Péter-úr. F. Szala Vben.
PÉTERD. t. h. n.
PÉTERI. Ad Petrum pertinens. Péteri. t. h. n.
PÉTERMÁNY. F. Gömör Vben.

PÉZMA.

PÉZMA. Moschus, moschum. M. A. L. Pésma.
PÉZMÁS. Moscho imbutus. Faludi, B. E. p. 100.

PF.

PFI.

PFI. Apage, phy. S. I.
Pfiha. idem. M. A.

PFÚJ.

PFÚJ. Apage. Pázm. Kal. p. 1069.
Pfúj, te szemtelen, te gyalázatos.
Pfúj, nem szégyenled.

PI.

PIACZ.

PIACZ. (Faludi ht: piarcz. N. U. p. 52.) Forum. M. A. Meg tanit a' piacz minden vásárlásra. km.
Piacz' hazugja. Canalicola. M. A.
Piacz' közepén. In medio foro. Pázm. Pred. p. 1070.
* Csata-piacz. Locus praelii. S. K.
Hal-piacz. Forum piscarium. S. K.
Vásárló piacz. Emporium. CM.
PIACZI. Forensis, agoraeus, ad forum pertinens, vel quod in foro habetur, emitur, et venditur. M. A.
Piaczi áron. Pretio forensi.
Piaczi kenyér. Agoraeus panis. M. A.
PIACZON. In foro.
Piaczon tekergő. Ardelio, otiosus, circumforaneus. M. A.

PICZIN.

PICZIN. Parvus, pusillus, minutus. S. I.
PICZINKE. Minutulus, pusillus.
PICZINSÉG. Parvitas. Faludi, N. A. p. 87.

PIGE.

PIGE, PIGA: gyermek-játék, két végére vékonyabbra faragott fácska, pilincz, pilinczke. Sz. D.
PIGÉZ, PIGÁZ. Pilinczkéz. Sz. D.

PIF.

PIF paf: egymás után való lődözés. S. I.
PIFEG pufog. Cum sonitu verberatur.

PIH.

PIH. Pluma, lanugo, floccus M. A. Pölyh, nyiredék. Tomentum. M. A. Káldi, Sap. 5. 15.

Pih a' fa-bimbón. Julus. M. A.
Pih-kérö a' sebben. Linamentum. M. A.
PIHE. Plumula, floccus.
Pihe-könnyű. Levis ut floccus. Faludi, N. U. p. 154.
Pihe-könnyüségű. idem.
Pihét le koptatja. Defloccat. M. A.
PIHES. Plumatilis, plumosus, plumatus, v. lanuginosus. M. A.
Pihes lábú. Plumipes. M. A.
Pihes szakállú. Lanuginosus, barbatulus. S. I.
Pihesedik. Plumescit, plumat. M. A.
Meg pihesedik. Plumat. CM.
PIHETLEN. Deplumis, implumis. M. A.
PIHI. Plumarius, plumeus. M. A.

PIH.

PIH. Sonus, halitus.
PIHEG. Halat, spirat, anhelat. CM.
Alig piheg. Vix spirat.
Pihegés. Halitus. Sz. D.
Pihegö. Halans.
PIHEN, PIHHEN. Respirat. M. A.
Ki pihente magát. Ki nyugodta magát. Sz. D.
Meg pihhen. Respirat. M. A.
Pihhenés. Respiratio. M. A. Pázm. Pred. p. 1081.
Meg pihhenés. idem. M. A.
Pihenget. Halitat. Faludi, N. A. p. 91.
Pihenö. Respirans.
Pihenö hely. Locus respirii, cessationis a labore. Sz. D.
Pihenö nap. Vacatio. Sz. D.
Pihenö óra. Hora quietis, vacationis a labore. Faludi, U. E. in praef.
Pihent. Respirat. M. A.
Pihentés. Respiratio, halatio. M. A.
Pihentelenül. Absque respirio, incessanter. S. I.
Pihhentet, pihenteti. Dat tempus pro respirio.
Ki pihhentette a' lovait.
PIHES.
Kehes pihes. Tussitabundus. Hallottam 1825. Máj. 19.
Piheskedik. Anhelat. M. A.
Piheskedés. Anhelatio. M. A.
PIHÉS. Halatio.
Pihés lehés. Respiratio, halatio. M. A.
PIHÖL. Halitat. M. A.
PIHÖLÉS. Halitus. M. A.
PIHÖ. Halans.
Pihö lehö. Anhelator. M. A.

PIKKELY.

PIKKELY. Nodus planus, pressus v. bulla, umbilicus v. squama ossea. S. I.

PIKÓ.

PIKÓ. Ittos. Csuzi, Tromb. p. 462.
PIKÓS. Ebrius, temulentus. Sz. D.
Pikósodik. Inebriatur, temulentus fit. Sz. D.

PILA.

PILA. Fött riskása. S. I.
Pila. F. Posony Vben.
Vak-pila. Caecutulus, caecutiens.

PILÁTUS.

PILÁTUS. t. f. n. Pilatus. Bele jött, mint Pilátus a' Credoba. km.
Pilátus' konyhája. Cloaca, latrina.
PILÁTUSKODik. Pilatum agit. Vajda, 3. K. p. 464.

PILI.

PILI. Pölyhe. Az eleven szénrôl el fútt apró részecskék. Sz. D.

PILINGA.

PILINGA. Nyeletlen kés v. bicsak. Sz. D. S. K.

PILIS.

PILIS. Rasura, character. M. A.
Pilis. Pap-koszorú. Corona sacerdotalis. S. I. Pázm. Pred. p. 506. Biró Márton, Micae p. 253. „Quasi ex pilis (hajból) csináltt korona."
Pilis. FF. Pest, Szabolcs, és Tolna Vkben.
Pilis. Hegy Esztergom, és Pest Vben.
Pilis Vármegye. Ez már egygyesülve van Pest Vármegyével.
Pilisben nem látni szarkát. km. L. Belii Not. Hung. T. IV. p. 98.
* Pap-pilis. Corona sacerdotalis. Pázm. Kal. p. 137.
PILISES. Habens rasuram, coronam. Pázm. Kal. p. 354.
Kis pilises pap. Subdiaconus. NC. p. 255.

PILL.

PILL.
PILLA. Cilium. Szem-hártya. Sz. D.
Szem' pillája: szem' hártyája. Sz. D.
PILLAG. Rutilat. M. A. L. Pillog.
Pillagó. Rutilus. M. A. Vrancsics.
PILLANG. Rutilat. S. I.
Pillangó. Rutilus v. papilio. Sz. D.
PILLANT. Nictat v. spectat, aspicit. S. I. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
Belé pillant. Inspicit.
Meg pillantja. Conspicit, contemplatur.
Pillantás. Nictus. M. A.
Szem-pillantás. Nictus, nictitatio, momentum. M. A. Sok szerencsétlenség eshetik meg egy pillantásban. km.
Pillantat. Momentum, punctum temporis, motus, ictus, nictus oculorum. S. I.
Pillantatnyi. Momentaneus, momentarius. S. I.
Pillantatlan. Inconnivus. M. A.
Pillantyú. Bracteola. Flinkerl. S. I. Fényes kerekecskék, mellyeket ruházatokra akasztgatnak. Kösöntyü, islóg. Sz. D.
PILLOG. Nictat. M. A. Zvonárics, 1. R. p. 70.
Pillogat. idem. M. A.
Pillogatás. Nictatio. M. A.

PILLE.

PILLE. Papilio v. pellicula. S. I. Sz. D.
Pille pille szállj le, tejet vajat adok.
Pille-szárny. Ala papilionis. Vékony, mint a' pille-szárny. km. Dug. 1. R. p. 235.
Pille-szívű. Levis corde. Vajda 3. K. p. 652.
* Estvéli pille. Sphynx. Dämmerungsfalter. Lepke.
Éjjeli pille. Nachtfalter. Mitterpacher.
Nappali pille. Papilio. Tagfalter. idem.
PILLED. Lankad.
El pillednek a' csirkék. Nagy melegségben el lankadva, és szárnyaikat el terjesztve, a' porban hevernek. Hallottam Sitkén 1825. Jul. 6.
PILLÉJE a' téjnek. Vékony hártyája a' téjnek. Sz. D.
PILLÉS. Tenui pellicula obductus. Sz. D.
Pillésedik. Tenui pellicula obducitur. Sz. D. S. I.
PILLÉZik. Hártyázik, bőrözik. Sz. D.
Bé pillézik: bé hártyásodik. Sz. D.
Pilléződik. Hártyázódik. Sz. D.

PILLULA.

PILLULA (Pilula). Catapotia. M. A. Pázm. Pred. p. 901.
Keserü pilula. Amara pilula. Faludi, N. A. p. 52.
Udvari pilula. Aulica pilula.
PILULÁS orvosság. Catapotia. PP.

PIMASZ.

PIMASZ. Stupidus, stolidus. Sz. D. S. I.

PIMPÓ.

PIMPÓ. Lactuca erratica, sonchites. M. A. item Bárka. Sz. D. Pimpót vagy bárkát szentel. Sz. D.

PINCZ.

PINCZ. Fringilla M. A. L. Pinty.
Pincz. F. Nógrád Vben.

PINCZE.

PINCZE. Cella, cellarium. M. A.
Pincze. F. Szala Vben.
Pincze-ablak. Fenestra cellarii.
Pincze-ajtó. Porta cellarii.
Pincze-bogár. Oniscus asellus. Kellerassel. S. I.
Pincze-hely. M. V. Tolna Vben.
Pincze-kúlcs. Clavis cellarii.
Pincze-mester. Cellarius, cellario praefectus.
Pincze-palaszk. Lagena vinaria. M. A.
Pincze-szabású alacson szállás. Pázm. Kal. p. 1026.
Pincze-tok. Theca lagenarum vinariarum. M. A.
Pincze-torok. Cellarii atrium, vestibulum.
PINCZÉJE. Ejus cellarium. A' kinek pin-

czéje tele borral, bolond, ha szomjuhozik. km.
PINCZÉS. Cellarius. S. I.

PINKA.

PINKA. Hordó' dugaszsza.
Pinka. Folyó víz Vas Vben.
PINKÁT ki ütik: hordó' dugaszszát ki ütik.

PINT.

PINT. Pinta. Mensura est liquidorum, continens sextarios quatuor. M. A.
PINTES. Congiarius v. quod habet pintae mensuram, scilicet sextarios quatuor. M. A.
Pintes korsó. Congiaria amphora. S. K.
PINTNEK hatod része. Sextans. M. A.

PINTÉR.

PINTÉR. Doliarius, vietor. M. A.
Pintér-kés. Culter vietorum.
Pintér-munka. Labor vietoris.
PINTÉREZ. Abrincsol, vagy más pintérmunkát tesz.

PINTÖLY.

PINTÖLY (Pendely, Péntely). Indusium pendulum. S. I.
PINTÖLYÖS. Habens indusium pendulum. Pintölyös Ilona. Penthesilea. Jocus Rájnisii.

PINTY.

PINTY. Fringilla. M. A.
Árva pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher.
Erdei pinty. idem. Földi p. 168.
Havasi pinty. Loxia pyrrhula. Sz. D.
PINTYEG. Frigultit. M. A.
PINTYŐKE. Fringilla, fringella. M. A. NC. p. 157.

PINYE.

PINYE. F. Soprony Vben. Folyó víz Bereg Vben.
PINYÉD. F. Győr Vben.

PIÓCZA.

PIÓCZA. Hirudo. Nadály. Földi, p. 380.

PIÓKA.

PIÓKA. Hirudo, sangvisuga. M. A. CM. NC. p. 147. Mint a' pióka, mindenkor rajta csügg. km. Ut fici oculis incumbunt. M. A.

PIOM.

PIOM. Kő-mivesnek ónas sinora. Perpendiculi astragalus. PP.

PIP.

PIP Ornatus, ornamentum, elegantia. S. I.
PIPERE. Condimentum, tragema, exornatio. M. A. Ki maradtt minden pipere (czifraság) írásából. Sz. D.
Piperés. Elegantulus, ornatulus, floridulus. M. A.
Piperéskedik. Superbit, crispiorem elegantiam ostentat, deliciatur. M. A.
Piperéz, piperézi. Ornat, exornat. Márt. Coron. p. 196.
Piperézkedik. Ékeskedik. Sz. D.
PIPES. Comtus, ornatus, exornatus, elegantulus. S. I.
Pipes aszszony. Mulier comtula. Sz. D.
Pipes öltözet. Vestitus elegantiam affectans. Sz. D.
Pipeskedik. Se exornat, decorat, elegantiam affectat. S. I. Czifrálkodik. Sz. D. Csuzi, Síp-szó 395. Tromb. p. 651.
Pipeskedés. Czifrálkodás. Faludi, N. E. p. 55. 156. N. A. p. 43. 140.
Pipesség. Ornatus, comtura. Beniczki, p. 258.
PIPEZ, pipezi. Ornat, exornat. Csuzi, Tromb. p. 591.

PIP.

PIP. Sonus juvenum avium.
PIPE. Anserculus, pullus anserinus, v. gallinaceus. M. A. Sok pipe ludat győz. km. Dug. 2. R. p. 231.
Pipe-fű. Potentilla, anserina. Gänserich. S. I.
Pipe-húr. Alsine. Tyúk-húr. Csapó, p. 286.
PIPEG. Pipit. S. I. Pipegnek a' kis madár-fiak: csipegnek, csipognak. Sz. D.
PIPEL. Idem. Annyok után pipelnek a' pujkák. km. Dug. 2. R. p. 217.
PIPI. Hoc sono convocantur gallinae.
PIPIS, Pipiske. Alauda trivialis. Földi, p. 161.
PIPÖK, Pipöke. Pullus anserinus, v. gallinaceus. Sz. D. S. I.
Hamu-pipök. Kemencze-őrző, sutban ülő.
Hamu-pipöke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.

PIPA.

PIPA. Tabaci fundibulum. PP. Faica. Pipával sem cserélnék meg vele. km.
Pipa-dohány — Egy pipa-dohányt nem ér. km.
Pipa-csutora. VV. L.
Pipa' fedele. Operculum faicae.
Pipa-füst. Fumus faicae ardentis. Nem szénvedheti a' pipa-füstöt.
Pipa-gyújtó. Fidibus. Csak pipát jött gyújtani. km.
Pipa-gyújto. Telek Posony Vben.
Pipa-szár. Sugibulum. PP.
Pipa-szár-lábú. Gracilipes.
Pipa-szerszám: dohányozáshoz tartozó eszközök. S. I.
Pipa-szó. Sonus fumi per fistulam hausti.
Pipa-szóval jött. Fumigando venit.
Pipa-szúrkáló. Stylus metallinus, quo fumantes utuntur, ut faica laetius ardeat.
* Cserép-pipa. Faica ex argilla. S. K.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Ezüst-pipa. Faica argentea.
Gyökér-pipa. Faica e radice arboris.
Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi, E. M. p. 84.
Tajték-pipa. idem. S. K.
PIPÁL. Fumat.
PIPÁS. Fumator. item Habens faicam.
Pipás nemes ember. Nobilis otiosus.
PIPÁZ. Tabaci fumum e fistula, vel tubo, haurit. PP.
Pipázás. Fumigatio.
Pipázgat. Fumando tempus terit.

PIPACS.

PIPACS. Papaver agreste, anemone, phenion. M. A. PP. Hanem Anemone nem Pipacs. Lásd Lippai, Virágos kert. p. 65.
Piros pipacs — El pirúltt, mint a' piros pipacs. km.

PIPITÉR.

PIPITÉR. Chamomilla.

PIPPANY.

PIPPANY. Cuscuta. Lenre futó fű. Sz. D. S. I.

PIR.

PIR. Rubor. S. I.
Pir-tó. Sz. P. Kis Kunságban.
PIRJA. Ejus rubor. Él ezen szóval Györfi József, Klimius Miklósában. p. 10.
PIRÍT, pirítja. Torret. M. A. item Rubefacit v. confundit. S. I.
Meg pirítja. Retorret. M. A.
Pirítás. Tostura. M. A.
Piriti (Kis, nagy.). FF. Veszprém Vben.
Pirított. Tostus, torridus. M. A.
Pirított hús. Caro macerata, torrida. M. A.
Pirított kenyér. Panis pyrocaustus.
Pirított sajt. Caseus pyrocaustus. M. A.
Pirított turó. idem. M. A.
Pirító. Torrens, rubefaciens.
Pirító fű. Anchusa. M. A.
PIRHANYAGOS (mint vörhenyeges.). Hinc, et inde rubescens.
PIRKAD. Rubescit. Kezd pirúlni.
Pirkadó. Rubescens. Pirúlni kezdő. „Emitt a' pirkadó baraczk kandikál a' rejtő lomb alól" Kelemen Borbála' Hasonlatosság. p. 92.
PIRONG. Pudet, confunditur. M. A.
Pirongat, pirongatja. Opprobrat. M. A.
El pirongatja. Repellit cum pudore.
Ki pirongatja. Confusum jubet exesse.
Le pirongatja. Confundit, pudefacit.
Meg pirongatja. Facit erubescere, confundit, pudefacit. M. A.
Pirongatás. Confusio, pudefactio, opprobratio.
Pirongató. Opprobrans, opprobratorius.
Pirongatorium. Exprobratorium.
Pironkodik. Erubescit. M. A. Pázm. Pred. p. 11. 816.
El pironkodik. Cum rubore, et pudore, discedit. S. I.
Elő pironkodik. Prodit cum pudore, et rubore. Faludi, T. É. p. 250.
Viszsza pironkodik. Redit cum pudore. Faludi, N. E. p. 86.

Pironkodás. Confusio. Pázm. Pred. p. 1116.
Pironkodó. Confusus, pudibundus. Pázm. Pred. p. 1062.
Pironság (Pirongság?). Pudor, dedecus. M. A. Pázm. Pred. p. 15. Kal. p. 306.
PIROS. Ruber, rubens, rubicundus. M. A.
Piros. F. Bács Vben.
Piros ajak. Labia rubentia.
Piros alma. Malum rubellum.
Piros bicsak. Cultellus cum rubro manubrio.
Piros csizma. Cothurni rubri.
Piros fösték. Color ruber, tinctura rubra.
Piros füzény. Salicaria. Rother Weiderich. S. I.
Piros hajnal. Aurora rubea. Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany van szájában. km.
Piros nevetés. Faludi, N. E. p. 200.
Piros pántlika. Taenia rubra.
Piros pej. Badius, spadiceus, pumiceus. S. I.
Piros rózsa — Szép, mint a' piros rózsa. km.
Piros szarvas mák. Chelidonium corniculatum. S. I.
Piros szín. Color ruber.
Piros tojás. Ovum rubrum, ovum paschale.
Piros vér. Sangvis ruber.
* Fiatal piros. Faludi, N. A. p. 47.
Tuli piros. Species uvae.
Pirosít, pirosítja. Rubefacit. S. I.
Meg pirosítja. idem. Pázm. Pred. p. 5.
Piroska. Rubicundulus. M. A.
Piroslik. Rubescit. Sz. D.
Pirosodik. Rubescit. M. A. Nem minden gyümölcs jó, melly szépen pirosodik. km.
Meg pirosodik. Irrubet, irrubescit. M. A.
Pirosság. Rubor. M. A.
Pirosul. Rubescit.
El pirosul. idem. M. A.
El pirosultt, mint a' tűz. Tinctura sardonica. M. A.
PIRÓK. Vörhenyös, fakó, rőt színű szarvas marha. Sz. D.
PIRÚL. Rubet, erubescit. M. A. Irúl pirúl.
El pirúl. Erubescit, rubescit. PP.
Meg pirúl. Erubescit. M. A. Meg pirúltt a' kenyér.
Pirulás. Erubescentia. M. A.
Arcza-pirulás. Confusio vultus. Szegénység nagy arcza-pirúlás. km.
El pirulás. Erubescentia. Leg szebb szín az el pirulás. km.
Meg pirulás fösteke a' jó erkölcsnek. km.
Pirulat. Rubedo v. erubescentia, confusio. Sz. D.
Pirulatlan. Inconfusus. M. A.
Pirulhatatlan. Impudens, effrons. S. I.
Piruló hajnal. Aurora rubescens. Faludi, B. E. p. 16.
Pirultt. Rubefactus. item Tostus. M. A.
Pirulva. Cum pudore, et confusione. Pázm. Pred. p. 1116.

PIRICS.

PIRICS. Verber ligneus. S. I. „Adj illy nyak-piricset neki." Sámbár ellen. p. 251.
PIRICSKE. idem. S. I.
PIRICSKEL, piricskeli. Nates caedit, pala clunes ferit, nudas nates puerorum depalmat. M. A.
Meg piricskeli. Concutit, verberat. Pázm. Kal. p. 539 „Nikápolynál Sigmond Királyt a' Magyarokkal egygyütt igen meg piricskelé (Bájazet)."

PIRINYÓ.

PIRINYÓ, pro Parányi. Exiguus, minutus. S. I.

PIRIPJÓ.

PIRIPJÓ. Merops, apiaster. S. I. Földi, p. 151.

PIROSKA.

PIROSKA. Prisca, nomen proprium faeminae. M. A.

PIS.

PIS. Lotium. Pis nem húgy. km. Dug. 1. R. p. 76.
Pis pis. Gyermeknek mondják, hogy pisáljon.
PISÁL. More puerorum mingit.
PISLANT. Pillant. Sz. D.
PISLOG (Pisolog). Nictat. PP. Pislog, mint az udvari nyúl a' nyárson. km.
PISOGAT, PISEGET. Poppysmate allicit, v. palpum obtrudit. M. A.
Pisogatás, Pisegetés. Poppysmus, poppysma. M. A.
PISSOG, Pislog. Csuzi, Síp-szó. p. 142.

PISKOLCZ.

PISKOLCZ. Antimonium, stibium. PP.

PISKÓTA.

PISKÓTA (Piskolt. PP.). Biscoctum. Faludinál „Biskóta" T. É. p. 214.

PISTA.

PISTA, Pesta. Stephanus puer.

PIZS.

PIZS.
PIZSE. Pullus gallinaceus. Dug. km. 1. R. p. 241.
PIZSELE. idem. Sz. D.
PIZSITNEK. Hegyes taréjú pacsirta. Sz. D. Alauda cristata. Földi, p. 161.

PISZ.

PISZ.
PISZKA-fa. Tudicula. Szurkáló fa.
Piszkál, piszkálja. Fodicat, pungit, trudit, tudiculat, volutat. M. A. Ne piszkáld a' ganéjt, ha büzét nem türheted. km.
Ki piszkálja. Effodicat.
Le piszkálja. Tudicula dejicit, detrudit.
Piszkálás. Fodicatio, egestio. M. A.
Piszkáló. Fodicator. Faludi, U. E. 2. R. p. 146.
Piszkálódik. Identidem fodicat. Zvonarics, 1. R. p. 726.
PISZMATOL (mint szemetöl). Inquinat, quisquiliis detinetur.
PISZMOG. In re perficienda superflue distinetur, tempus in exequendo perdit. S. I. Motoz, szuszmálkodik, tötyög, totyog. Sz. D.
Piszmolódik. idem. S. I.
PISZOK. Sordes. PP.
Piszkít, piszkítja. Sordidat, polluit. S. I.
Piszkol, piszkolja. idem. S. I.
Bé piszkolta a' rúháját. Infecit vestes suas.
Meg piszkolta. Denigravit, dehonestavit.
Piszkolódik. Sordidatur, contaminatur, maculatur. S. I.
Piszkos. Sordidus. PP.
Piszkosodik. Sordescit, sordidatur. S. I.
Bé piszkosodik. Inficitur. Leg hamarébb piszkosodik bé a' fejér. km. Dug. 1. R. 170.
Piszkosúl. Inficitur, sordidatur. S. I.

PISZ.

PISZ.
PISZE. Parvus, exilis, minutus v. simus, simo, simulus. S. I. Tempe, lapos orrú. Sz. D. Rút, mint a' pisze orr. km. Dug. 1. R. p. 229.
PISZEG, Püszög. Poppysat v. sibilat, sibilis inclamat, v. flet cum singultu, more infantum. S. I. Zokog a' sírás után. Ne piszegj. Sz. D.
Piszeget, püszöget. idem. S. I.
PISZI. Caniculus. Hiszi a' piszi. Credat judaeus apella. Eb hiszi.
Piszi le. Canem vocantis.
PISZKE, Pöszke, Pöszméte. Grossularia. S. I.
Piszke. F. Komárom Vben.
PISZSZEN. Mutit v. sternuit, sternutat. S. I. Moczczan. Sz. D.
Piszszent. idem. S. I.

PISZTOLY.

PISZTOLY. Manuaria catapulta, bombardula. PP.
Pisztoly-tok. Theca catapultaria. PP.

PISZTRÁNG.

PISZTRÁNG. Truta aurata, variolus, truta piscis. M. A. Telegdi, Felelet. p. 26.

PITA.

PITA, PITE. Téjjel, tojással készültt sütemény. Sz. D. Mikes T. Orsz. Lev p. 438. Nem mind málé, a' mi pite km. Dug. 1. R. p. 251. 83.
Pita ez idén a' kenyérnek neve. km. Argenteo vomere aratum est hoc anno. M. A.

PITI.

PITI.
Piti-hangos. Est in bene sonantibus. Sámbár ellen. p. 106.

PITIZÁL. Potitat. Ne pitizálj olly bővön. Sámbár ellen. p. 110.

PITMALLik.

PITMALLik. Virrad. Sz. D.
Már meg pitmallott. Meg virradott. Sz. D.

PITMÁNLik.

PITMÁNLik. Villámlik v. döbög, dörög. Sz. D.

PITVAR.

PITVAR. Vestibulum, atrium, triclinium, propylaeum. M. A.
Pitvar-őrző. Atriarius. M. A.
PITVARA. Ejus atrium.
PITVARI. Atriensis. M. A.
PITVAROS. Habens atrium, vestibulo praeditus.
Pitvaros. Sz. P. Csongrád Vben.

PITY.

PITY.
PITYE. Pullus gallinaceus, pipio. Pipe. S. I.
PITYEG. Frigultit. M. A. Pipeg. Sz. D. Pipit. PP.
PITYER. Alauda. Pacsirta, szántóka. Himfi. 2. R. p. 257.
Pityer. Vendég-fogadó a' Szombathelyi határban.
Pityereg. More alaudae quiritatur, plorat, lacrimatur. Gyöngyösi, 1. D. p. 28. Prágai p. 818.
Pityergés. Quiritatio.
Pityergő. Quiritans. Faludi, N. E. p. 178. N. A. p. 166.
PITYERE. Ember-ganéj. Dug. km. 1. R. p. 151. 212. 2. R. p. 82.
PITYKE. Nodus planus, pressus. Lapos gomb, német gomb. S. I.
PITYMALÓDik.
PITYPANG. Leontodon taraxacum. S. I.
PITYÓ. Ebriosus. S. I.
Pityóka. idem. S. I.

PITTY.

PITTY. Szájjal pattantás. Sz. D.
Pitty-palatty. Fürj-madár' szóllása. Vox coturnicum.
PITTYED.
Pittyedtt ajakú. Habens labia turgida, prominentia. Sz. D. S. I.
PITTYEGET. Labia concutit.
Pittyegeti az ajakát. Concussis labiis sonum edit. Sz. D.
PITTYEN, PITTYENT. Szájjal pattant. Sz. D.
Pittyengeti. idem. Faludi, N. A. p. 69.
PITTYESZTi az ajakát. Facit labia protuberare. Sz. D.

PÍ.

PÍHA.

PÍHA. Phy. PP.
Píha be büdös. Phy quam foetet.

PÍP.

PÍP. Nyelv-hártya, melly miatt a' szárnyos állat rekécsel, szortyog, és meg betegszik. Sz. D.
PÍPJE. Nyelv' hártyája. Lippai, Calend. p. 32.
Pípje nőtt. Nyelv' hártyájá kéltt. Sz. D.
PÍPITE. idem ac Píp. Sz. D.

PL.

PLÁNTA.

PLÁNTA. Planta. vide Palánta. M. A.
PLÁNTÁL, plántálja. Plantat, conserit.
El plántálja. Arborem transfert. PP.
Plántálás. Plantatio, consitio. M. A.
Plántálni való. Plantarius. M. A.

PLATAJCZ.

PLATAJCZ. Pecten, squamosus passer, passer marinus. PP.
PLATAJSZ. Platessa. Földi, p. 252.

PLÉBÁNOS.

PLÉBÁNOS. Parochus, sacer curio. M. A.
PLÉBÁNOSKODik. Parochum agit. Vajda, 2. K. p. 84.
PLÉBÁNOSSÁG. Parochia. M. A. L. Pázm. Kal. p. 137.

PLÉBÁSZ.

PLÉBÁSZ (Plájbász). Obrussa, plumbago. PP. Író ón.

PLÉH.

PLÉH. Lamina. M. A. item Sera. PP.
Dupla pléh. Sera duplicata.
PLÉHES. Pessulatus. M. A.

PO.

PO.

PO.
Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
Po' hamara. Sz. P. Nagy Kúnságban.

POCZ.

POCZ: poczán-féreg, patkán. Sz. D. Mus amphibius. S. I.
POCZI. Porcum vocantis. Poczi, poczi.
POCZIK. Mus, musculus. M. A.
POCZIK, Puczok: tűz-helyecske a' kemencze alatt. Sz. D. Sustentaculum, focus. PP.
Poczikban ülő. Ciniflo, vanus. PP. Sutban ülő, hamu-hugyka, kemenczeőrző. Sz. D.
POCZK. Szeretnék a' poczkot is, ha nem lopna. Dug. km. 2. R. p. 320.
Poczkálódik. Punctitat alterum.
POCZOK. Abdomen v. uterus plenus. S. I.
Poczokos. Ventrosus, v. gravida, praegnans. S. I.
Poczokos béka — Neki fújja magát mint a' poczokos béka. km.
Poczokos kutya. Canis praegnans.
Poczokot ereszt. Abdomen alit, incrassatur.

POCS.

POCS. Lama, illuvies. M. A.
Locs pocs. idem. VM. p. 76.
POCSALÉK. idem. M. A.
POCSÉK. idem.
Pocsékká teszi. Penitus perdit, prorsus pessumdat. S. I.
Pocsékol, pocsékolja. Prodigit, dilapidat. S. I.
El pocsékolja. Dilapidat, disperdit, abligurit, prodigit. S. I.
POCSÉTA. idem ac Pocs, pocsalék. Dug. km. 1. R. p. 45. 201. 212.
POCSKOL, pocskolja. Foedat, sordidat, conspurcat, v. dedecorat, defamat. S. I.
Le pocskolta: le gyalázta. Sz. D.
Pocskolódik. idem. Sz. D.
POCSOL, pocsolja. A' vízet széllyel ütögeti. Sz. D.
POCSOLYA. Lacuna, illuvies, locus uliginosus. Sz. D.
POCSOS. Sordidus, inquinatus. S. I. Sz. D.

PODGYÁSZ.

PODGYÁSZ. Bulga, sarcina, res convasatae. S. I. Czele-czula, keteputa, bútyor, holmi, egymás. Sz. D.

PODLUSKA.

PODLUSKA. A' ki ültetett káposzta-torzsának gyönge hajtásaiból készültt étek. Lippai, Vet. Kert. p. 125.

POÉTA.

POÉTA. Poëta. M. A.
POÉTAI. Poëticus. M. A.
Poétai álom. Enthusiasmus. Faludi, T. É. p. 107.
Poétai füllentés. Fictio poëtica.
POÉTÁSKODik. Poëtatur. M. A.
POÉTÁÚL. Poëtice. M. A.

POF.

POF.
Pof-lé. Alapa, colaphus. Pof-levét kapott.
POFA. Bucca. M. A. Attya' szájából pökött pofa. km.
Pofa-pirulás. Confusio vultus. VM. Hittartás. p. 5.
Far-pofa. Nates.
Pofája. Ejus bucca. Ránczos a' pofája.
Pofára. Ad buccam.
Fél pofára etet. km. Dug. 1. R. p. 151.

Két pofára eszik, mint a' dolgos betyár. km. Dug. 1. R. p. 178.
Pofás. Bucco, bucculentus. M. A.
Pofáson kürtölik. Plenis buccis buccinant. Faludi, E. M. p. 89.
Pofáz, pofázza. Colaphizat. Pázm. Pred. p. 652.
POFITOS. Buccosus.
Pofitos ábrázatú. Buccosae faciei.
POFON csapja. Alapam dat. S. I.
Pofon csapás. Calaphizatio.
Pofon felejtés. idem.
Pofon ütés. idem.
Pofon verés. idem. Pázm. Pred. p. 337.
POFOT pofért, szemet szemért. Colaphum pro colapho, oculum pro oculo. Csuzi, Tromb. p. 457.
POFOZ, pofozza. Alapam dat, colaphum impingit.
Föl pofozza. Colaphizat.
Meg pofozza. idem.
Pofozás. Colaphizatio. Vajda 3. K. p. 398.
POFÓK. Bucco, buccosus, bucculentus. Sz. D. S. I.

POGÁCSA.

POGÁCSA. Placenta, azyma, libum. M. A. Panis focarius, placentula. PP. Örül neki, mint a' tót a' pogácsának. km.
Pogács' alma (Pogácsa-alma). Species pomi. Telelő alma.
Pogácsa, kerek-orvosság. Rotulae. PP.
Pogácsa-ízű. Saporis panis quasi oleati. Pázm. Pred. p. 514.
Pogácsa-sütés. Coctura panis focarii.
* Zsíros-pogácsa. Libum cum pinquedine.
Töpörtös pogácsa. Libum cum cremio.
Vajas pogácsa. Libum butyratum. VM. p. 57.
POGÁCSÁS. Placentarius. M. A.
Pogácsás kenyér. Artoptitius panis. M. A.
Pogácsás ünnep. Festum v. dies azymorum. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 685.

POGÁNY.

POGÁNY. Ethnicus, paganus. M. A. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
Pogány. F. Baranya Vben.
Pogány havas. E. Hegy Csik Székében.
Pogány pénz. Numi veteres gentilium.
Pogány' teteje. E. Hegy Torda Vben.
Pogány vár. Hegy Gömör Vben. Váromladék Hont Vben. Sz. P. Nógrád Vben. Telek Tolna Vben.
POGÁNYKA. Pohánka, hajdina, tatárka, haricska, bor-köles. Panicum. S. I. Lakoznak, mint tótok a' pohánkával. km. Dug. 1. R. p. 200.
POGÁNYSÁG. Paganismus, gentilitas, ethnicismus. M. A.

POGONY.

POGONY. F. Nógrád Vben. Sz. P. Gömör Vben.
POGONYA. Pusio, nanus. M. A.

POHÁR.

POHÁR. Poculum, calix, scyphus, cyathus, patera, crater. M. A. Könnyü a' pohár mellett vitézkedni. km.
Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár borban sok jó barát lakik. km.
Pohár-bujdosás — Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság. km.
Pohár-föl-hajtás. Haustus poculi. Pázm. Kal. p. 317.
Pohár-köszöngetés. Propinatio poculi.
Pohár' közepe. Medium poculi. Senki az istent nem látná többször, mint ha a' pohár' közepében volna. km.
Pohár mellett szóll. Chorus domesticus. M. A.
Pohár-szék. Abacus, abax. M. A. Cylicotheca, vasarium. PP.
Pohár' széle. Margo poculi. Pázm. Pred. p. 225.
Pohár-töltés. Repletio poculi.
Pohár-töltő. Pocillator. M. A.
Pohár-töltőnő. Pocillatrix. M. A.
* Arany-pohár. Poculum aureum. S. K.
Balha-pohár. Álom-szerző ital. Pocoenium. S. I.
Béke-pohár. Poculum pacis.
Czapa-pohár. Poculum punctis asperum. Csuzi, Síp-szó. p. 741.
Czoki pohár. Poculum valedictorium. Meg adták neki a' czoki poharat. km.
Füles pohár. Poculum ansatum. NC. p. 397.
Ivó pohár. Poculum potorium. S. K.
Kristály-pohár. Poculum crystallinum. NC. p. 397.
Mosdó pohár. Aqualis. S. K.
Társ-pohár — Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni. km.
Tele pohár. Poculum plenum. A' tele pohárnak tanácscsán indúlni. km.
Üveg-pohár. Vitreus calix. S. K.
Virágos pohár. Phiala. CM.
POHARA. Ejus poculum.
Szerelem' pohara. Amoris poculum. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
POHÁRKA. Caliculus, pocillum. M. A.
POHÁRNAK, Pohárnok. Pocillator, pincerna. M. A.
Pohárnokja. Ejus pocillator. Káldi, 2. Esdr. 1. 11.
POHÁRT köszön. Propinat poculum. M. A. Poharat el köszönti.

POKOL.

POKOL. Infernus, orcus, gehenna, tartarus. M. A. item Lepra.
Pokol a' béle. Vorax, mando.
Pokol-bogár. Furia infernalis. Tollwurm. S. I.
Pokol-dolog, ki barátját meg csalja. Pesthi' Meséji, p. 70.
Pokol-eb. Canis mordax. Pesthi p. 46.
Pokol' ebe. Cerberus. S. I.
Pokol' feneke. Profundum inferni.
Pokol-hír. Rumor adversus. S. I.
Pokol-kedvű. Morosus, melancholicus. M. A. CM.
Pokol' tornácza. Limbus. S. I.
Pokol-var. Lepra. M. A. Anthrax, carbunculus. PP.
Pokol-varas. Leprosus. Vajda, 1. K. p. 228.
Pokol-Valcsel. E. F. Hunyad Vben.
POKOLBAN is esik egyszer egy innep. Semel in omni vita cuique arridet fortuna. M. A.
POKOLBÉLI. Infernalis, tartareus, orcinus. M. A.
POKLA. Ejus infernus v. ejus lepra, v. secundinae. Meg eszi a' czifra ruhát, mint tehén a' poklát. km.
POKLABB. Infernalior. Nincsen poklabb az hazug embernél. Pesthi' Meséji, p. 74.
POKLOS. Leprosus. M. A.
Poklos. E. F. Alsó Fejér Vben.
Poklos beteg. Leprosus. Pázm. Pred. p. 465.
Poklos telek. F. Bihar Vben.
Poklos' telke. E. F. Doboka Vben.
* Bél-poklos. Leprosus.
Poklosi. F. Somogy Vben.
Poklosít, poklosítja. Leprosum facit, lepra inficit. Pázm. Pred. p. 953.
Poklosodik. Leprosus fit. M. A.
Meg poklosodik. idem. M. A.
Poklosok' ispitállya. Hierocomium. M. A.
Poklosság. Lepra. M. A.
Poklosúl. Leprosus fit. M. A.
POKLÚL. Male, perverse. M. A.

POKRÓCZ.

POKRÓCZ. Stragulum, stroma, stratum, cento. M. A. L. Pakrócz.
Pokrócz-csináló. Stratarius. M. A.

POLA.

POLA-fű. Hegyi pola. Polium montanum. Csapó, p. 224.
POLAJ, Polé, Poléj. Pulegium. M. A.

POLGÁR.

POLGÁR. Civis. M. A.
Polgár. MV. Szabolcs Vben.
Polgár-háború. Bellum civile, intestinum. S. I.
Polgár-mester. Consul. M. A.
Polgár-társ. Concivis. Pázm. Pred. p. 749.
Polgár-város. Utsza neve Keszthelyen, és Szent Gróton.
POLGÁRDI. F. Fejér Vben. Sz. P. Pest Vben.
POLGÁRI. Civicus. M. A.
Polgári korona. Corona civica.
Polgári rend-tartás. Politia. Sz. D.
POLGÁROS. Habens cives v. civium morem referens, civilis.
Polgárosodik. Init civitatem, civilisatur.
Polgárosodás. Civilisatio.
POLGÁRSÁG. Cives, communitas civium. Káldi, Act. 22. 28.

POLOZSNAK.

POLOZSNAK. Pallos tojás, fenék-tojás, csal-tojás, mellyet a' fészekben hagynak a' végre, hogy megint oda járjon tojni a' tyúk. Sz. D.

POLYVA.

POLYVA. Palea, acus, acer, gluma. M. A. Az arany tűzben tisztúl, a' polyva meg ég. km.
Polyva-rosta. Vannus. M. A. L.
Polyva-tartó hely. Palearium. M. A.
* Búza-polyva. Palea triticea.
Majoránna-polyva. Gluma amaracina.
Széna-polyva. Resegmina foeni.
POLYVÁJA a' tatárkának. Apluda. M. A.
POLYVÁS. Paleatus, acerosus. M. A.
Polyvás sár. Lutum aceratum. M. A.
Polyvás sár-gyúrás. Aceratum. M. A.
POLYVÁZ, polyvázza. Acerat. S. I.
Meg polyvázza: polyvával meg keveri, meg gyúrja.
Polyvázás. Achyrosis. CM.

POLYHOS.

POLYHOS. Szőlő-tő' neme. Sz. D. A' Tokaji hegyeken is találtatik, böven terem, de a' bora hamar meg penészedik. L. Nemzeti Kalend. 1829.

POMÁDA.

POMÁDA, Pomádé. Haj-kenőcse.

POMPA.

POMPA. Solennitas, pompa. M. A. A' pompa költséggel jár. km.
Pompa-űzés. Luxus.
Úri pompa, koldus konyha, nem egygyez a' tisztességgel. km.
POMPASÁG. Pomposítas. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 423.
POMPÁS. Pomposus, pompalis. M. A.
Pompáskodik. Splendide vivit, se gestat, vestit. Csuzi, Síp-szó. p. 99. Faludi, B. E. p. 56.
Pompáson. Sollenniter, pompose. M. A.
Pompásság. Pompositas. M. A.
POMPÁZ. Pompát üt, tart. Faludi, U. E. 2. R. p. 21. 3. R. p. 145.

POMPOS.

POMPOS. Collyra. M. A. Borsos mézes pogácsa. Sz. D.

PONCZ.

PONCZ. Caelum, caestrum, scalprum. S. I.
PONCZOL, ponczolja. Caelat, sculpit. item Cubat, decumbit. M. A.
Ponczolás. Caelatio, sculptio.
Ponczolat. Opus caelatum. S. I.
Ponczoló. Caelans, caelatorius.
Ponczoló vas. Caelum, caestrum. M. A. CM.

PONDRÓ.

PONDRÓ. Vermis. PP. Csuzi, Síp-szó. p. 467.
PONDRÓS. Verminosus. Pondrós, nem hijában ficzkándozik. km. Dug. 2. R. p. 15.
Pondrosít, pondrósítja. Verminosum facit. Sámbár ellen. p. 176. „Menten ülik a' pokolbéli legyek, 's pondrósítják."
Pondrósodik. Verminosus fit. Sz. D.

PONGRÁCZ.

PONGRÁCZ. t. f. n. Pancratius. M. A.
Pongrácz. Sz. P. Veszprém Vben.
Pongrácz-cseresnye. Cerasum durantium. M. A.
Pongrácz' falva. F. Szepes Vben.

PONGYOLA.

PONGYOLA. Semivestitus. Fél öltözetlen. Sz. D.
PONGYOLÁSKODik. Pőrén hordozza magát. Sz. D.
PONGYOLASÁG: fél öltözetlenség. Sz. D.

PONK.

PONK. Monticulus, colliculus. PP. A ponkról láthatni. Sz. D.
PONKOS. Dombos. Sz. D.
Ponkos hely: dombos hely. Sz. D.
Ponkosít, ponkosítja: domborítja. Sz. D.
Ponkosodik: domborodik. Sz. D.
Ponkosság: dombosság. Sz. D.

PONT.

PONT. Punctus, punctum. M. A. Pázm. ht „Punct" Kal. p. 61.
Kettős pont. Duo puncta.
Szem-pont. Punctum visus.
PONTOCSKA. Apiculus. M. A.
PONTOL, pontolja. Punctat, punctis notat, signat, interpungit. S. I.
PONTOS. Punctualis. item Momentosus, v. punctis notatus.
Pontosan. Momentose, punctualiter, ad amussim.
Pontosság. Punctualitas, momentositas, accuratio.
PONTOZ, pontozza. Punctat, interpungit.

PONTY.

PONTY. Carpio, carpius. M. A.
Ponty-fi. Juvenis carpio. S. I.
PONTYÓ. Carpio, carpius. M. A.

PONYVA.

PONYVA. Stragulum, siparium, velarium. M. A. Segestre, segestre canabinum, involucrum canabinum. PP.
Ponyva' hada. Czigányok' serege, familiája. Sz. D.
Ponyva-palota. Tentorium (ita appellatum jocose).
PONYVÁD. (Fölső, alsó). Sz. P. Győr Vben.

POR.

POR. Pulvis. M. A.
Por-arany. Baluca, balux. PP.
Por-eső. Psecas. Staubregen. S. I.
Por-fölleg. Nubes pulverea. Kisfaludi' Regéji p. 182.
Por-gomba. Lycoperdon bovista. Pöffeteg, ló-fing. S. I. Lud-pošz.
Por-gödröcske, mellyben tyúkok madarak förödnek. Conistra. PP.
Por-köpönyeg. Por ellen való födözmény. Sz. D. Staubmantel.
Por-ontó. Pyrobolarius, pulverem nitratum profundens in perniciem. M. A.
Por-ruha. Staubmantel. S. I.
Por-só. Sal pulverulentus.
Por-szem. Granum pulveris. Kisfaludi' Regéji. p. 250.
Por-tetü. Acarus. S. I.
Por-tobák. Pulvis nicotianae. S. I.
Por-törő. Naphtharius. M. A.
Por-törő malom. Ex inquisitione anni 1703.
Por-tülök. Cornu pulveris pyrii. S. I.
* Arany-por. Aurum pulveratum. S. K.
Ágyu-por. Tormentarius pulvis. S. K.
Álom-por. Soporifer pulvis. S. K.
Dohány-por. Por-tobák. S. I.
Fog-tisztító por. Dentifricium. S. K.
Füvész-por. Scobs. S. K.
Haj-por. Pulvis cyprius.
Hánytató por. Vomitorius pulvis.
Izzasztó por. Diapasma. S. K.
Kő-por. Parietinae. S. K.
Liszt-por. Farina volatica, pollen.
Orvos-por. Medicamen. S. K.
Oskola-por. Pulveres scholastici.
Puska-por. Pulvis pyrius. Indulatos mint a' puska-por. km.
Vas-por. Ramentum. S. K.
PORA. Ejus pulvis. Porában se kapták. km.
PORHA.
Porhál, porhálja. Comminuit, redigit terram in pulveres.
Porhálás. Comminutio glebae.
Porháló kapa. Ligo minor serviens terrae comminuendae.
PORHAD. Mollescit v. putrescit. S. I.
PORHANYÓ. Mollis, tener. M. A.
Porhanyítja. Macerat. CM.
Porhanyított. Maceratus. M. A. L.
Porhanyodik. Mollescit.
PORHASZT, porhasztja. Mollit v. putrefacit. S. I.
PORHÚL. Mollescit, duritiem amittit. S. I.
PORI. Pulvereus. M. A.
PORLik. Porrá oszlik. Sz. D.
El porlik a' kő, föld. Sz. D.
Porló. Friabilis.
Porló föld. Terra friabilis. Sz. D.
Porló kő. Lapis friabilis. Sz. D.
POROS. Pulverulentus. M. A.
Poros utat. Pázm. Kal. p. 226.
* Bors-poros. Piperata conditura. S. K.
Haj-poros. Pulvere cyprio conspersus.
Puska-poros. Pulvere pyrio perspersus. item Ira accensus. S. K.
Porosodik. Pulvere repletur v. in pulverem vertitur. S. I.
Porosúl. idem. S. I.
Porosolja. Porosnak állítja. Porosollotta a' rozsot.
POROZ, porozza. Pulvere conspergit. S. I.
Be porozza. idem.
Föl porozza a' puskát. Alveolo sulphureum pulverem indugit. PP.
Ki porozza. Pulveres excutit.
Le porozza. Pulveres detergit.
Meg porozza. Conspergit pulvere.
Porozó, Porzó, Pulvis siccatorius scripturae recentis. PP.

Porozó-tartó. Pulveraria pyxis, theca arenaria. PP.
PORRÁ. In pulverem.
Porrá leszsz. Pulverescit. M. A.
Porrá oszlik. In pulveres dividitur. Sz.D.
Porrá töri. Pulverat, dispulverat. M.A.
Porrá válik. Abit in pulveres.
Porrá zuzza. Comminuit in pulveres.
PORÚ.
Hamar-porú. Szaporán haragra gyulladó.
PORZik. Pulverescit.
Porzik az út, Via est pulverulenta.Sz.D.
Porzódik. idem.

PORCZ.

PORCZ. Cartilago. Krospel. S. I.
Porcz. E. F. Kraszna Vben.
Porcz-fű. Herniaria, millegrana v. centumnodia, sangvinaria. Csapó p. 226. 227. Polygonon, cyclaminus. M. A.
PORCZIKA. Membrum, artus. S. I. Ravasz annak minden porczikája. Dug. km. 2. R. p. 172.
PORCZOG. Crepitat, crepat. S. I.
Porczogat, porczogatja. Cum crepitu comedit. Porczogva eszi.
Meg porczogatta. Porczogva megette.
Porczogó. Cartilago. item Crepitans. M. A.
Porczogó fű. Pera pastoris. M. A.
Porczogós. Cartilagineus. M. A. itemCreperus.
Porczogós nevetés. Risus creperus. Vajda, Sz. Ignácz' dicsérete p. 16.
Porczogós cseresnye. Cerasa duracina. Sz. D.
Porczogósan. Crepere, fragose. M. A.
Porczogósan nevetik az újjitók. Pázm. Kal. p. 776. És hogy porczogósban csufolnák. Pázm. Pred. p. 484.

PORCZELLÁN.

PORCZELLÁN (Porczolán S. I.). Vasa fictilia sinica, porcellana.

PORCZIO.

PORCZIO. Portio. Rata contributionis.
Porczio-számra. Per portiones.
Porczio-szedő. Collector ratae contributionalis.
Kutya-porczio. Dug. km. 1. R. p. 32.
PORCZIOZ. Solvit ratam contributionalem.

PORCS.

PORCS.
Porcs-alma (Fors Porcs' halma). F. Szatmár Vben.
Porcs-fű. Portulaca. PP.
Mezei porcs-fű. Andrachne agria. CM.
PORCSIN. Andrachne. M. A.
Porcsin-fű. Portulaca. Csapó. p. 225.

PORGOLÁT.

PORGOLÁT. Vetést őrző sövény. Sz. D.
Porgolát-kert. Vetés körül porgolátot tenni. Sz. D.

PORKOLÁB.

PORKOLÁB. Castellanus, janitorum praefectus. M. A.
Vicze porkoláb. Subcurator. M. A. L.
PORKOLÁBSÁG. Castellanatus. Gyöngyösi 2. Dar. p. 8.

PORONDD.

PORONDD, PORONG. Saburra, sabulum. S. I. Apró kövecses fövény. Minden porongot, porondot el öntött a' Tisza. v. Apró fűz-fának neme, melly füző veszszöt ád. Sz. D.

PORONGY.

PORONGY. Fiatal fogoly-madár v. Inaska. Sz. D. Perdix junior. PP.
PORONGYÓ. Jó ízű. p. o. falat. Sz. D.

PORONTY.

PORONTY. Numerosa proles, pusionum caterva, liberorum cumulus. M. A.

POROSZKA.

POROSZKA. Dromedarius, asturca, tolutarius equus. M. A. CM. Agg lóbul nehéz poroszkát csinálni. km. Pázm. Pred. p. 338.
Poroszka-teve. Camelus dromas. M. A.
POROSZKÁL. Tolutim incedit, tripudiat. M. A.
Poroszkáló. Tolutim incedens, pede pressim equitans. M. A.
Poroszkáló ló. Gradarius equus. M. A.
Poroszkálva. Tolutim. M. A. CM.

POROSZLÓ.

POROSZLÓ. Lictor, apparitor, stator, praeco. M. A. Accensus curiae. M. A.
Poroszló. MV. Hont Vben.
POROSZLÓI. Lictorius. M. A.
POROSZLÓKODik. Lictorem agit. Monoszlai, De cultu p. 89.
POROSZLÓSÁG. Lictoratus. Telegdi, Fellelet. p. 197.

PORZSOL.

PORZSOLja. Torret, frigit. S. I.
PORZSOLÓ. Frictorium. S. I. Lábas, szilke. Sz. D. Benkő, Transylv. Tom. I. p. 402.

PORTA.

PORTA. Porta ottomanica, aula turcica. item Praelium levius, pugna levis, velitaris concursus, excursio. S. I.
Fényes porta. Splendida porta ottomanica.
PORTAI paripa. Equus velitaris. B. Apor Péter' kéz-irati. L. Dug. km. 2. R. p. 270.
PORTÁS. Habens portam.
Portás nemes ember.

PORTÁZ. Velitatur, pugnatum excurrit. S. I. Nem portázni való emberek vagyunk. Faludi, N. E. p. 49.
Portázás. Praelium minutum, velitatio, excursio bellica. Geidler, H. Okt. p. 53.
Portázó. Velitator, eques emissitius. S. I.

PORTÉKA.

PORTÉKA. Vasa, supellex, sarcina. M. A. item Merx, mercimonium. S. I. Vásár nélkül is el kél a' jó portéka. km.

POS.

POS, POSV. Rancor. S. I.
POSDUL. Fervescit, effervescit. S. I. Sz. D. Beniczki p. 275. „Pozsdul a' vére."
Meg posdul. idem. Vajda, 3. K. p. 214. „A' vér is meg posdul bennünk."
Posdultt. Ebulliens, erumpens. Pázm. Kal. p. 816.
POSGA. F. Bihar Vben.
Posgás. Rufus. M. A.
Posgás ábrázatú. Rufae faciei. Prágai, p. 132.
Piros posgás.
POSHAD. Rancet, rancescit, exputrescit, fermentatur, infermentatur. M. A.
El poshad. Computrescit. Pázm. Pred. p. 692.
Meg poshad. Rancescit, acescit, fermentatur. M. A. Pázm. Pred. p. 994.
Poshadék. Illuvies, lama. M. A. Pázm. Pred. p. 726.
Poshadtt. Rancidus. M. A.
Poshadtt álló víz. Aqua torpens, aqua reses. PP.
Poshadtt ital. Posca. M. A.
Poshadtt szabású. Subrancidus. M. A.
Poshadttság. Rancor. M. A.
Poshadttúl. Rancide. M. A.
Poshadozik. Savanyodik. Sz. D.
Poshaszt, poshasztja. Putrefacit.
Meg poshasztja. Fermentat, infermentat. M. A.
Poshasztó. Savanyító. Fermentum. Sz. D.
POSOG, POSG. Fervet, densatur, scatet, bullit. M. A. Káldio „Pozsog."
Ki pozsog. Scaturit. Káldi 2. Machab. 9. 9.
Posgás. Fervescentia.
Posgása az egész testnek. Vermina. M. A.
Posgó. Fervidus, aestuans. S. I.
Posgó víz. Aqua aestuans. Sz. D.
Posogtat, posogtatja. Fervefacit.
Ki pozsogtatja. Ebullire facit. Káldi, 2. Machab. 1. 12.
POSSAD. L. Poshad.
Possadék. Colluvies, illuvies, rancor. M. A. Pázm. Pred. p. 604.
POSVAD. L. Poshad.
Posvasztja. Putrefacit.
POSVÁNY. Palus, lama, illuvies. Beniczki. p. 62.
Posványos. Palustris, paludosus. Beniczki. p. 114.
Posványosodik. In paludem convertitur S. I.
Posványság. Lacus palustris. S. I.

POSK.

POSK.
POSKOS. Rufus. Piros, poskos, kövér bárány. Sz. D.

POSONY.

POSONY. Posonium, Pisonium. M. A.
Posony Vármegye. Comitatus Posoniensis.
POSONYI. Posoniensis. M. A.

POSTA.

POSTA. Nuncius, tabellarius, veredarius. M. A. CM.
Posta-adás. Angaria. PP.
Posta' el menetele. Abitus, discessus postae.
Posta-hajó. Kurierschiff, Paquetboot. Faludi T. É. p. 106.
Posta-ház. Sedes cursus publici.
Posta-hely. Veredariorum statio, angaria, diversorium. PP.
Posta-inas. Angarius, veredarius praecursor. PP.
Posta' járása. Cursus postalis.
Posta' jövetele, érkezése. Adventus postae.
Posta-kocsi. Rheda veredaria, levis, intecta. S. I.
Posta-kocsisok. Veredarii.
Posta-kürt. Tibia veredariorum. S. I.
Posta-legény. Veredarius. S. I.
Posta-ló. Veredus, equus veredarius. M. A.
Posta-lovat fog. Veredum sumit, veredo utitur. PP.
Posta-lovon jár. Veredis vehitur. PP.
Posta-mester. Veredorum magister. PP.
Posta-nap. Dies cursus publici.
Posta-papiros. Charta epistolaris, charta augusta. PP.
Posta-pénz. Pecunia pro cursu publico. Vajda 1. K. p. 463.
Posta-szekér- és kocsis-adás. Parangaria. PP.
Posta-síp. Tibia veredariorum.
Posta-út. Via cursus publici.
* Csiga-posta. Tardigradus.
Csiga-postán indúl. km.
Folyó posta. Cursor, Kurier. Faludi, E. M. p. 89.
Gyalog posta. Tabellarius pedes.
Lovas posta. Tabellarius eques. PP.
Sietö posta. Stafeta. Tiszti Szótár. p. 60.
Szabad posta. Posta libera, immunis a solutione.
POSTÁLKODik. Hirt hord.
Postálkodás. Hír-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 275.
POSTASÁG. Hír-hordás. Micsoda postaságban jársz.

POZS.

POZS.
POZSÁR. Carpio. Ponty. Sz. D.
POZSLÁR. Ensis, gladius. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 37. 44. 60. 271.
POZSOG. Fervet, scatet. Mellyben az hamisságok úgy pozsganak, mint az hangyák a' fészkekben. L. Posog.

POSZ.

Posz. Crepitus, pedor. M. A.
Lud-posz. Lycoperdon.
POSZOG. Pedit, crepitat. M. A.
Poszogás. Crepitus. M. A.
Poszogó. Crepitans, pedens. M. A.
POSZSZANT. Crepitum facit. S. I.
Poszszantás. Crepitus, pedor. S. I.
POSZVA. F. Szala Vben.

POSZÁTA.

POSZÁTA. Curruca. Grasmücke. S. I.
Poszáta gyermek: nyomorék gyermek. Sz. D.
POSZÁTÁS. Hitvány.
Poszátásul. Hitványul.
El poszátásul. El nyomorodik. Hallottam 1828. Jun. 23.
POSZÁTKA. F. Nyitra Vben.

POSZTÓ.

POSZTÓ. Pannus. M. A. Adjuk meg a' béllését a' posztónak. km.
Posztó-csináló. Pannicularius, pannifex. M. A.
Posztó' fonákja. Facies panni non rasa. S. I.
Posztó-metsző. Pannicida. M. A.
Posztó-mosó. Fullo. NC. p. 285.
Posztó-nyíredék. Tomentum. M. A.
Posztó-nyíró. Tonsor panni lanei.
Posztó-szél. Margo panni. Varga-utszában a' posztó-szél szükön találtatik. km.
Posztó színe. Panni facies rasa. S. I.
Posztó-ványoló, v. kalló malom. Sz. D.
* Egy vég-posztó. Pecia panni. M. A.
Fél posztó. Semipannus. S. K.
Karazsia-posztó. Carsanus pannus. S. K.
Két színű posztó. Bicolor pannus. S. K.
Pukai posztó. Puchovinus pannus. S. K.
Rosz posztó neki. km.
Se pénz, se posztó.
Selyem-posztó. Sericus pannus. S. K.
Septuch posztó. Species panni. E. MSS. Szegedi.
POSZTÓI. Panneus. M. A.
POSZTÓS. Pannosus. M. A.

POT.

POT.
POTA. Cser- v. tölgy-fa - bogyó v. tapló, v. csög bög, forács a' fán. Sz. D.
Potás. Csögös bögös.
Potás fa. Sz. D.
POTOM. Potomra valamit hozatni v. venni: hitelre vásárlani. S. I.
POTOSZ-hal. Gasterosteus aculeatus pungitius. Földi, p. 256.

POTROH.

POTROH. Abdomen. M. A. CM.
POTROHA. Ejus abdomen. Faludi, U. E. 1. R. p. 73.
POTROHOS. Obesus, ventricosus. M. A.
Potrohosodik. Crassescit, obesus fit. M. A. Meg potrohosodik. idem. Dug. km. 1. R. p. 43.
Potrohosítja. Incrassat. Vajda, 2. K. p. 267.
Potrohosság. Ventricositas. Pázm. Pred. p. 294.

POTY.

POTY. Sonus cadentis rei.
Poty. Sz. P. Vas Vben.
POTYADÉK. Deciduum quid. Hallottam Sághon 1820. Jun. 28.
POTYKA. Carpio, carpius. M. A. CM. Telegdi, Felelet. p. 26.
POTYOG. Frequenter cadit. S. I.
Ki potyogott belöle. Excidit.
Le potyog. Decidit.
POTYOL, potyolja. Concutit, contundit, conquassat. S. I. Zuzza, nyomja p. o. a' nyers gyümölcsöt. Sz. D.
Öszve potyoltt körtvély. Sz. D.
Potyolódik. Concutitur, contunditur, conquassatur. S. I. Mind egybe potyolódott a' zsákban az alma. Sz. D.
POTYOND. F. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben.
POTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.
POTYTYAN. Labitur, cadit. Faludi, N. A. p. 29.
Ki pottyan. Excidit. Telegdi, Felelet. p. 189.
Le pottyan. Decidit, delabitur.
Pottyant, pottyantja. Sinit labi. Faludi, N. A. p. 231.
El pottyantá az öléből. Sz. D.
Ki pottyantá. Sz. D.

POZDORJA.

POZDORJA. Stipa, stupa, culmus lini. M. A. Huzódik, mint az eb a' pozdorján. km.
Len-pozdorja. Stipula lini. Káldi, Josue. 2. 6.
POZDORJÁNY. Phryganea. Frühlingfliege, Wassermotte. Földi, p. 339.
POZDORJÁS. Culmosus, stipulis repletus. Pozdorjás kóczból nem lehet jó fonalat csinálni. km.

PÓ.

PÓ.

PÓ (Kis, nagy.) Sz. P. Heves Vben.
PÓCZ, PÓLCZ. Repositorium, podium, foruli, maenianum, loculamenta. M. A. v. Dignitas, officium. S. I.
Alsó pólcz. — Senkinek sem tetszik az alsó pólcz. km.
Fölsö pólcz. — Nem ásít a' fölsö pólczra. Non ambit dignitates. Pázm. Pred. p. 58.
Nagyobb pólcz — Mindenik nagyobb pólczra ohajtozik. km.
PÓCZÉR. Barlang-kóró. Sz. D.
PÓCZIK. Ház előtt sárból rakott ülés. Sz. D.
PÓCZOL, póczolja. Adjutorio fulcri levat. S. I.

PÓCS.

PÓCS.
Pócs-Megyer. F. Pest Vben.
Pócs-Petri. F. Szabolcs Vben.
Mária-Pócs. F. Szabolcs Vben.
PÓCSA. F. Baranya Vben.

PÓJIKA.

PÓJIKA. Káka-bot, bákány. S. I. Nád-buzogány. Sz. D.

PÓK.

PÓK. Aranea, araneus. M. A. item Certus morbus equorum. S. I. A' pók a' szép virágokból is mérget gyűjt. km.
Pók-fonál. Filum aranei.
Pók-háló. Tela aranearum. M. A.
Pók-háló-csinálás. Textura telae aranearum. Pázm. Pred. p. 313.
Pók-háló-szövés. idem. Pázm. Pred. p. 332.
Pók-háló-szabású. Araneosus. CM.
Pók-hálós. idem. M. A.
Pók-hálós szemek. Oculi semineces. S. I.
Pók-szövet. Tela aranei v. nebula lintea. Batist. S. I.
* Hím-pók. Araneus.
In-pók. Suffraginositas. Tolnai, Ló-orvos. p. 138.
In-pókos a' ló' lába. Equus suffraginosus.
Meg ín-pókosodik. Suffraginosus fit equus.
Kaszás pók. Phalangium. S. K.
Keresztes pók. Aranea crucigera. S. K. Aranea diadema. Földi p. 363.
Vizi pók. Tipula. NC. p. 149.

PÓKA.

PÓKA (Pólka, Polyka, Pójka, Pujka). Gallus indicus. S. I. Pókát vágtak, kedves vendég jött. km.
Póka. E. F. Torda Vben.
Póka' fa. F. Szala Vben.
Póka' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
Póka-fi. Pullus gallinae indicae.
Póka-kakas. Gallus indicus. Csuzi, Sípszó. p. 400.
Póka-képű. Kinek a' bor-ital az orczáját ki hányta. S. I.
Póka-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.
Póka-pásztor. Custos gallorum indicorum.
Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
* Kan póka — Neki mérgelődött mint a' kan póka. km.

PÓLA.

PÓLA, PÓLYA. Fascia. M. A. Faludi, B. E. p. 110.
Póla. F. Szala Vben.
Póla-czondora. Laciniae fasciales. Zvonarics. 1. R. p. 149. 160.
Póla-kötél. Cuninae fasciae, infantiles fasciae. PP.
Póla-ruha. Vestis fascialis. Zvonarics. 1. R. p. 135.
PÓLÁL, pólálja. Fasciat. M. A.
Bé pólálja. Fasciis involvit. Pázm. Kal. p. 481. Pred. p. 670.
Ki pólálja. Evolvit e fasciis. Vajda 1. K. p. 7.
Pólált, pólába takartt. Fasciis involutus. M. A.
PÓLÁS. Fasciatus.
Pólás gyermek. Infans. M. A.

PÓLCZ.

PÓLCZ. Lásd Pócz.

PÓLING.

PÓLING. Scolopax arquata. Krumschnabel. Földi p. 195.

PÓMA.

PÓMA-granát. Malum granatum, malum punicum. M. A.
Póma-gránát-hej. Putamen mali granati. NC. p. 67.
Póma-gránát' virágja. Balaustium. M. A.

PÓNÉ.

PÓNÉ. Háló' neme. Meg vetni a' pónét. Sz. D.

PÓPIOM.

PÓPIOM. Ungventum populneum, populeum. PP.

PÓR.

PÓR. Rusticus, paganus. M. A.
Pór Dömölk. F. Vas Vben.
Pór Faisz. Sz. P. Veszprém Vben.
Pór fi. Soboles rustica. Telegdi, Hom. 3. R. p. 610.
Pór hajas. Hirsutus, crinitus, sentus, hispidus. M. A.
Pór hajas szőlő-veszszö. Palmes mergus. M. A.
Pór Ládony. F. Soprony Vben.
Pór Magasi. F. Vas. Vben.
Pór nép. Rustici. Faludi, N. E. p. 103.
Pór rend. idem. Faludi, N. A. p. 8. 185.
Pór Ságod. F. Szala Vben.
Pór Szalók. F. Veszprém Vben.
Pór Szombat. F. Szala Vben.
PÓRI. Rusticanus. M. A.
Póri alacsonyság. Rustica abjectio. Faludi, N. A. p. 9.
PÓRÍT, póritja. R. Corripit, verbis castigat. Bát. S. I. quo serviunt: Te pór, te kóczi pór.
PÓRNÉ. Rustica. M. A. sub voce Amaryllis.
PÓRRÁ teszi. Ignobilitat, nobilitate privat. M. A.
PÓRSÁG. Rusticitas. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 373.
Pórságot űz. Rusticatur. M. A.
Pórságos. Plebeum. Sz. D.
PÓRÚL. Rustice, rusticatim. M. A.
Pórúl járt. km.

PÓRÁZ.

PÓRÁZ. Vinculum caninum, lorum. M. A.
Nyúlászó póráz. Prágai, p. 125.
PÓRÁZON hordozza. Naribus trahit. M. A.
Pórázon viszi az agarakat. Vertagos loris ducit. PP.
Egy pórázon foly. Eodem cubito, pari libra. M. A.
Egy pórázon futnak. — Ezen pórázon futunk. Pázm. Pred. p. 759.
Hoszszu pórázra eresztette. Fraena laxavit. Sz. D.

PÓRÉ.

PÓRÉ. Porrum. Pár-hagyma.

PÓRIS.

PÓRIS az ötvösöknél. Chrysocolla, santerna, borax. PP.

PÓS.

PÓS (Pous, Pousa). R. t. f. n.
Pós' fa. FF. Vas, és Posony Vkben.
Pós' falva. F. Sáros Vben.
Pós-telek. F. Somogy Vben. Telek Békes Vben.
Pós' telke. E. F. Küküllö Vben.
Pós-vár. Sz. P. Heves Vben.
PÓSA. E. F. Doboka Vben.

PÓT.

PÓT. Additamentum, appendix, supplementum. M. A.
PÓTOL, pótolja. Supplet, compensat. M. A.
Ki pótolja. Compensat, resarcit.
Pótolás. Compensatio, assumentum. M. A.
Pótolék. Additamentum.
Pótolgatja. Identidem resarcit. Sz. D.
Pótolhatatlan. Incompensabilis.
Ki pótolhatatlan. Irresarcibilis.
Pótoltatja. Curat compensari. Sz. D.
PÓTOR. Scurra, erro. M. A. „Nem fö böcsületes embereket kell ide küldeni a' Tractára, hanem hasonló PÓTORokat, kik keményen, absque respectu personarum, morgolódhassanak vele. Pyber írja Pázmánnak. L. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165.

PÓTURA.

PÓTURA. Poltura. Fél garas. Réz-pénz' neme, kettö tett egy garast, de vagyon ezüst pótura is.
Fa-pótura. Poltura lignea. Fa-póturát sem ér. km. Nullius valoris.
PÓTURÁS. Quod habet v. meretur polturam. Feszíti a' melyjét, mint a' póturás malacz a' garasos tányéron. km.

PÓZNA.

PÓZNA. Pertica, stipes, paxillus. M. A. Ne nyúlj ahhoz kézzel, a' mit pózná val sem érhetsz el. km.
Nyir-pózna. Pertica betulina.

PÓZNÁL, póználja. Perticis firmat, contegit. Fejét fejér nyír-póznával póználja. km. Az az igen öreg, és ősz.
Bé póználja a' széna-kaszalt. Foeni acervum perticis firmat, contegit. Sz. D.

PÖ.

PÖCZ.

PÖCZ.
Pöcz-téj. Föcs-téj, melly mindjárt a' szülés után szivárog. Sz. D.
PÖCZK, PÖCZÖK. Clavellus, claviculus v. obturaculum v. clitoris v. pusio. S. I. Claviculus, ansula. M. A. Fibula. PP. item Mezei légy, melly a' házinál valamivel nagyobb, és mérgesebb. Sz. D.
Csat-pöczök. Claviculus fibulae. S. I.
Kis pöczök. Exiguus, pusio.
Pöczke. Ejus obturaculum.
Kalamáris' pöczke. Obturaculum atramentarii.
Pöczköl, pöczköli. Tendit, expandit, v. retundit, rejicit. S. I.
Föl pöczköli. Claviculis figit. Pázm. Pred. p. 421.
Ki pöczköli. idem. Sz. D.
Meg pöczkölte az órrát. Ejus nasum digito pupugit.
Pöczkölödik: mozgolódik. Sz. D.

PÖCS.

PÖCS. Penis, mentula. S. I.
Pöcs' bőre. Praeputium. CM.
Pöcs-daganat. Tumor virgae virilis.
PÖCSÖZ, pöcsözi. Efformat, exacuit in formam coni.
Ki pöcsözni a' karót. Palum (extremitatem pali) in formam coni efformare.

PÖCSÉT.

PÖCSÉT. Sigillum, signaculum. M. A. Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km.
Pöcsét-föl-szakasztás. Reseratio sigilli.
Pöcsét-föl-törés. Effractio sigilli.
Pöcsét-hamisítás. Falsificatio sigilli.
Pöcsét-hamisító. Falsificator sigilli.
Pöcsét-metsző. Scalptor. S. I.
Pöcsét-nyomó. Typarium sigilli.
Pöcsét-pénz. Cerarium. CM.
Pöcsét-reá-nyomás. Cerae annularis consignatio. PP.
Pöcsét-reá-ütés. Appressio sigilli.
* Arany-pöcsét. Bulla aurea.
Birság-pöcsét. Beniczki p. 123.
Czimeres pöcsét. Sigillum cum armis nobilitaribus. Faludi, N. E. p. 18.
Függő pöcsét. Sigillum pendens.
PÖCSÉTEL, pöcsételi, pöcsétli. Obsignat. M. A.
Bé pöcsételi. Persignat. CM. Pázm. Kal. p. 183. 1026.
Le pöcsételték mindenét.
Meg pöcsételi. Obsignat, persignat, consignat. M. A.
Pöcsételés. Signatio, signatura. M. A.
Meg pöcsételés. Obsignatio. M. A.
Pöcsételetlen. Non signatus, non obsignatus. S. I.
Pöcsételni való. Signatorius. M. A.
Pöcsételő, Pöcsétlő. Signator, obsignator. M. A.
Pöcsétlő gyürü. Dactylium, condalium, annulus signatorius. M. A.
Pöcsétlő viasz. Iberica, epistolaris cera. PP. Spanyol viasz.
Pöcsétlett. Obsignatus, signatus. M. A.
PÖCSÉTES. Sigillatus, signatus. S. I. item Maculatus, maculis infectus.
Pöcsétes agyag. Terra sigillata, argilla bolaris. S. I.
Pöcsétes fű. Sigillum Salamonis. NC. p. 53.
Pöcsétes gyürü. Annulus signatorius. Pázm. Pred. p. 249. Faludi, N. A. p. 116.
Pöcsétes levél. Literae sigillo munitae. Erő 's pribék ellen nincsen pöcsétes levél. km.
Pöcsétes ruha. Vestis maculis infecta.
* Arany-pöcsétes levél. Literae bulla aurea munitae.
Függő pöcsétes levél. Diploma. CM.
PÖCSÉTI. Sigillaris. M. A.
PÖCSÉTIT föl szakasztja (a' levélnek). Resignat. M. A.

PÖD.

PÖD.
PÖDÖR, pödöri, pödri. Torquet, contorquet, in gyrum agit. Sz. D,
Pödri a' bajuszszát: az az szomjúhozik; mert a' magyar midőn szomjúhozik, a' bajuszszát pödri.
Ki pödri. Torquet in aciem, torsione acuminat.
Meg pödri. Contorquet.
Pödörgeti. Indentidem in gyrum agit.
Pödöríti. Torquet, crispat. S. I.
Meg pödöríti a' bajuszszát. Sz. D.
Pödörinti. Semel in gyrum agit.
Egygyet pödörintett rajta.
Pödrés. Contorsio.
Pödrött. Contortus, in gyrum actus.

PÖF.

PÖF. Hang-név.
PÖFETEG. Fungus orbicularis, crepitus lupi, fungus ovatus. PP. Lud-posz. Tengeri pöfeteg. Spongia. Molnár János.
Pöfeteges. Fistulosus. M. A. CM.
PÖFÉKEL. Dohány-füstöt nagy kevélyen a' száján eresztgeti, és az ajakival mint-egy ki üti ezen hangot „pöf, pöf.“
PÖFFED. Csomósodik. Sz. D.
Pöffedék. Tuhercula. M. A.
Pöffedék-gomba. Tuberes. M.A. L.
Pöffeteg. idem. NC. p. 53.
PÖFÖG. Bullulat. Pöfög a' kása, rotyog a' káposzta (ha tüznél forr). Sz. D.

PÖK.

PÖK. Sputum. M. A. CM. Vajda. 3. K. p. 410. „A' pököt szükség vagy keszkenőbe fognunk, vagy - -“
Pök-fogó. Sputabulum. S. I.
PÖKik, pöki. Spuit, exspuit. M. A.
Pöki a' markát. km. Proludit. M. A.
Alá pökik. Despuit. M. A.
Belé pökik. Inspuit. M. A.
Ki pöki. Exspuit. M. A. Ki pökte gyomrából a' világi hivságot. km.
Környül pöki. Circumspuit. M. A.
Le pöki. Despuit. M. A.
Meg pöki. Conspuit. M. A. Meg pökte a' légy a' húst.
Reá pökik. Inspuit, Adspuit. M. A.
Viszsza pökik. Respuit. M. A.
PÖKDÖS, pökdösi. Sputat, consputat. M.A.
Meg pökdösi. Consputat. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
Reá pökdös. Insputat. M. A.
Pökdösés. Sputatio, consputatio. M. A.
Meg pökdösés. Consputatio. M. A.
Pökdösö. Sputator. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
PÖKDÖZ, pökdözi. Sputat, consputat.
Belé pökdöz. Insputat. M. A.
Pökdözés. Sputatio, consputatio. Pázm. Pred. p. 567.
PÖKEDELEM. Res absurda, abominabilis, sputo digna. S. I.
Pökedelem minden dolga. Sz. D.
PÖKENDÖ. Spuibilis.
Meg pökendő. Conspuibilis. Meg pökendő vélekedés. Sámbár ellen. p. 261.
PÖKÉS. Exspuitio. M. A.
Fönn pökés. Arrogantia. Csuzi, Síp-szó. p. 380.
Ki pökés. Exspuitio. M. A.
Viszsza pökés. Respuitio. M. A.
PÖKHETÖ.
Ki pökhető. Excreabilis. M. A.
PÖKÖ. Spuens, sputorius.
Pökő ládika. Sputabulum.
Fönn pökő hegyke. Arrogans, altum spirans. Csuzi, Síp-szó. p. 649.
Marka-pökö. Prolusor. Prágai. p. 768.
PÖKTET, pökteti. Facit, ut spuat.
Pöktető. Sputum caussans, promovens.
Pöktető szerek. Expectorantia. S. I.

PÖLE.

PÖLE, PÖLYEH. Glis. CM. Hegyes orrú egér. Sz. D.
Pölyeh-tartó. Glirarium. CM.
PÖLYÖ. Glis, sorex. M. A.

PÖLYH.

PÖLYH. Pluma, tomentum. M. A.
PÖLYHEDÉK. Exigua plumula, lanugo. Hallottam Sághon 1826. Mart. 4.
PÖLYHEZik. Lanuginem mittit.
Meg pölyhezni kezd. idem. NC. p. 181.
PÖLYHÖS. Plumosus, lanuginosus.
Pölyhös párna. Culcitra plumosa. Vajda. 2. K. p. 334.
Pölyhös vánkosok. Cervicalia plumis repleta. Vajda, 2. K. p. 314.

PÖN.

PÖN. Hang-név.
PÖND.
Pönd'it, pönditi. Facit tinnire. Faludi, E. M. p. 86.
Meg pönditi. idem.

Pöndör.
Pöndöríti. Involvit.
Bele pöndöríti. idem.
Pöndörödik. Involvitur.
Bele pöndörödik. idem.
Pöndül. Tinnitum edit, tinnit. Azon egy húron pöndül.
Meg pöndül a' muzsika.
PÖNG, PÖNÖG. Resonat, tinnit. M. A. A' szamár arany-húron is csak szamár-nótát pöng. km.
Csöng pöng. Tinnit, resonat.
Pöngés. Tinnitus, tinnimentum. M. A. Nincsen szebb szó az arany-pöngésnél. km.
Pönget, pöngeti. Tinnit, tintinnit, tundit. Nem pöngeti az ijját, a' ki madarat akar lőni. Non tundit nervum, qui vult transfigere cervum. M. A.
Mindég azt pöngetik: azt nyúzzák.
Pöngető. Pulsans, pultans. M. A.
Pöngő. Resonus, tinnulus. M. A. item Karika a' tengelyen v. taréj a' sarkantyún. Sz. D.
Pöngő pénz. Moneta argentea.

PÖNYE.

PÖNYE. Incultus, impolitus. S. I. Csínatlan, torongyos. Sz. D.

PÖR.

PÖR. Hang-név.
Vas-pör. F. Szala Vben.
PÖRCZEN. Sonat. Faludi, N. E. p. 63.
Pörczent. Sonitum edit.
Óra-pörczentés. Sonitus horologii. Pázm. Pred. p. 30.
PÖRD.
Pördít, pördíti. Rotat, versat, gyrat. M.A. Meg pördíti. idem.
Pördíthető. Rotabilis. Sz. D.
Pördíthetetlen. Quod in gyrum agi non potest. Sz. D.
Pördül. Versatur, rotatur, gyratur. M. A.
Bé pördül. Cum saltu intrat, saltando intrat. Vajda 1. K. p. 635.
El pördültt a' koczka. Alea jacta est. Faludi, E. M. p. 105.
El pördültt a' szerencse. Avolavit fortuna. Sz. D.
PÖRG, PÖRÖG. Volvitur, rotatur, volutatur. Pörög a' nyelve, mint a' szélmalom. km.
Pörgecz: parázson sültt, kásával töltött hurka. Sz. D.
Pörgelődik. Volutatur. Vajda. 1. K. p. 638.
Pörgés. Volutatio, rotátio. Pázm. Pred. p. 654.
Pörget, pörgeti. Rotat, volutat. M. A.
Pörgetés. Volutatus, rotatus. M. A.
Pörgetteti nyelvét. Faludi, N. E. p. 188.
Pörgettyű. Verticillum v. rhombus v. turbo, trochus. S. I. Sz. D.
Pörgetve. Volubiliter. M. A.
Pörgő. Volubilis. M. A.
Pörgő óra. Horologium rotulare. S. I.
Pörgő rokka. Rhombus. Spinnrad.

PÖR.

PÖR. Lis. M. A. A' pört pénzen el nem adhatják, meg sem vehetik. Lites pretio venumdari, et coemi non posse. M. A.
Pör' díjja. Sportula judiciaria. Tiszti Szótár. p. 60.
Pör-elő-vétel. Reassumta. L. c. p. 52.
Pör-folyás. Processus litis. Sz. D.
Pör-folytatás. Continuatio litis, litigatio. Sz. D.
Pör-föl-vétel. Levata. Tiszti Szótár .p.52.
Pör-indítás. Motio litis. VM. p. 280.
Pör-ítélő biró. Disceptator. M. A.
Pör-köz. Litis pendentia. Tiszti Szótár. p. 52.
Pör-orvoslás. Remedium juridicum. L. c. p. 59.
Pör-osztály. Quotta litis. L. c. p. 59.
Pör-patvar. Lis, controversia, jurgium. Pörrel kezdi, patvarral végzi. Dug. km. 1. R. p. 192.
Pör-patvaros. Vitilitigator. M. A.
Pör-társ. Consors litis. Tiszti Szótár. p. 45.
Pör-újjítás. Novisatio. Tiszti Szótár. p. 56.
Pör-út. Institutum. Tiszti Szótár. p. 50.
* Gyanu-pör. Suspitio litis. Éltt a' gyanu-pörrel. km.
Hosszú pörön biró a' nyertes. km.
PÖRBE idézi. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe avatkozás. Ingessio. Tiszti Szótár. p. 50.
Pörbe fogja. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe idézteti. Curat citari.
PÖRBEN járó biró. Procedens judex. Tiszti Szótár. p. 58.
PÖRBÉLI. Processualis. S. I.
Pörbéli egygyezés. Transactio.
PÖRE. Ejus lis. Foly a' pöre. Decurrit ejus caussa.
Pöre vesztett. Qui caussam perdidit.
PÖRÖL. Litigat, controversatur. M. A. A' ki urával pöröl, annak csak isten orvosa. km.
El pöröli. Ablitigat. Vajda. 1. K. p. 184.
Meg pörli. Litigat, litem movet. M. A.
Pörlekedik. Delitigatur, lites fovet. Nem jó föcskének a' verébbel pörlekedni, a' föcske el röpül, a' veréb meg marad. km.
Pörlekedés. Delitigatio.
Pörlekedő. Litigiosus.
Pörlenkedik. Lites fovet, filum contentionis ducit.
Pörlés. Controversia, lis, disceptatio. M.A.
Pörlő. Litigans, litigator.
Pörlő társ. Collitigans. Magyar jobbágy pörlő társ. km.
Pörlődik. Delitigat. M. A. Prágai p. 867.
Pörlődés. Litigium. M. A. Káldi Prov. 22. 10.
Pörlődő. Litigator, litigiosus. M. A. VM. p. 235.
PÖRÖN föl hágy. Liti cedit. Tiszti Szótár. p. 52.
PÖRÖS. Controversus, litigiosus. M. A.
Pörös erdő. Sylva controversa.
Pörös fél. Pars litigans. Pázm. Kal. p. 653. „A' birónak ollynak kell lenni, a' ki pörös fél ne legyen."
Pörös jószág. Haereditas controversa. PP.
Pörös marha. Res controversa. Pázm. Kal. p. 830.
* Al-pörös. Reus, in caussam attractus. M. A.
Föl-pörös. Actor. M. A. Föl-pörösnek soha ne tégy törvényt. km.
Föl-pörösség. Actoratus. Vajda 2. K. p. 117.
Pörösöm. Collitigans. Faludi. E. M. p. 250.

PÖRCZ.

PÖRCZ. Cremium lardi. S. I. De volt rajta pörcz.

PÖRJE.

PÖRJE. Triticum repens, radix graminis. S. I. (M. A. PP. Csapó, roszszúl magyarázzák Parietaria, amorgine.)
Pörje-fű. idem. Thuroczio „herba PERIARUM" p. 82.
Pörje Péter. Per jocum. Szántatlan földet Pörje Péter birja. km.
* Júh-pörje. Festuca ovina. Schafgras.
Kutya-pörje. Triticum repens. Hundgras. Pánkl.
Réti pörje. Festuca elatior.
Sós pörje. Alga fucus. Tang. Mitterpacher.
Vörös pörje. Festuca rubra. Pánkl.

PÖRK.

PÖRK.
PÖRKEN. Aduritur.
Meg pörkentt. Adustum est.
PÖRKÖL, pörköli. Adurit, torret, assat. M. A.
Meg pörköli. Torret, adurit. M. A. A' ki a' tűzhöz közel van, hamar meg pörköli ruháját. km.
Pörkölő. Adurens, torrens.
Kávé-pörkölő. Machinula pro torrenda caffa.
Pörköltt. Tostus, adustus.
Pörköltt szalonna. Lardum tostum.
Pörkölődik. Aduritur.
PÖRKÖCZE. Cremium lardi. S. I.

PÖRNYE.

PÖRNYE. Cinis, favilla. M. A. Közönségesen az égett szalmának, nádnak hamuja.

PÖRSÖLY.

PÖRSÖLY. Bursa ecclesiae.
PÖSSÖLY. idem. M. A.

PÖRS.

PÖRS
PÖRSED. Fakad.
Pörsedék. Pustula, papula, vomica. S. I. Sz. D.
Fekélyes pörsedék. Pustula ulcerosa. Vajda, 2. K. p. 344.
Pörsedez. Fakadoz. Sz. D.
PÖRSEN. Fakad.
Ki pörsentt egész teste. Sz. D.
Pörsenés. Pustulae. Bibircsó, fakadék. Sz. D.

PÖRZS.

PÖRZS.
Pörzs-bűz. Foetor adusti pili, capilli. Sz. D.
PÖRZSÖL, pörzsöli. Urit, ustulat. M. A.
Akár mint pörzsöljék, nem lészen ebbül szalonna. km.
Disznót pörzsöl. Porcum ustulat.
El pörzsöli. Amburit, comburit. M. A.
Föl pörzsöli. Concremat. Pázm. Pred. p. 360.
Ki pörzsöli. Exurit. M. A.
Meg pörzsöli. Adurit. M. A. Pázm. Pred. p. 810.
Pörzsölés. Ustulatio, adustio. M. A.
El pörzsölés. Combustio, adustio. M. A.
Ki pörzsölés. Exustio. M. A.
Pörzsölődik. Aduritur, comburitur. M. A.
Föl pörzsölődik. Concrematur. Csuzi, Tromb. p. 212.
Meg pörzsölődik. Aduritur. M. A.

PÖS.

PÖS. Urina, lotium. M. A.
PÖSE (Kis, nagy.). FF. Vas Vben.
PÖSG, PÖSÖG. Fervefit, ebullit, prosilit. M. A.
Pösgés. Fervor. M. A.
PÖSÖL. Mejat, mingit. M. A. Pisál.

PÖZS.

PÖZS. Fascis vimineus. Nyalábba kötött hoszszú sugár-veszszők, mellyek sarkantyú (védelem, ellenző) gyanánt tétetődni szoktak a' partot szaggató, omlasztó víz ellen. Sz. D.

PÖSZ.

PÖSZ. Még akkor a' pöszt szösznek mondották. km. Dug. 1. R. p. 93.
PÖSZE. Balbus, blaesus. S. I. Selyp, selypes. Sz. D.
Pöszés. Subbalbus.
Pöszésen beszél. Parumper balbutit.
PÖSZLÉK. Subseciva. Hulladék, metélék, szőcs, szabó, varga után. PP.
PÖSZÖG. Balbutit, interruptim loquitur. Pöszög a' gyermek a' sirás után.

PÖTT.

PÖTT.
PÖTTÖGET, pöttögeti. Exiguis maculis, punctulis distinquit, discriminat.
Pöttögetett. Maculosus, variegatus.
PÖTTÖN. Parvus, exiguus, minutus. S. I.
Pöttön ember. Homo parvae staturae.

PÖTY.

PÖTY. Hang-név.
PÖTYÖG. Blaterat. Leg inkább a' kis gyermekekről mondatik.
Pötyögő. Blaterans, blaterulus. Faludi, N. E. p. 170.

PŐ.

PŐCZE.

PŐCZE. Sella familiaris, cloaca. M. A. Cascala. CM. Árnyék-székből ki folyó víz, moslékos folyomány. Sz. D.

PŐRE.

PŐRE. Alsó öltözet. Sz. D.
Pőre-gatya. Femorale. Sz. D.
Pőre-gatyás. Solo femorali indutus. El jött Simon Judás, jaj néked pőregatyás. km.
PŐRÉN maradtt. S. I.
PŐRÉRE vetkezett. Sz. D.

PŐRÖLY.

PŐRÖLY. Malleus, marculus. M. A. Pázm. Pred. p. 705.
Pöröly' orra. Rostrum mallei. PP.
PŐRÖLYE. Ejus malleus. Pázm. Kal. p. 320. 743. Pred. p. 393.
PŐRÖLLYEL verő. Malleator. M. A.
PŐRÖLYÖZ, pörölyözi. Cudit, malleat. Csuzi, Síp-szó p. 181. Tromb. p. 381.
Pörölyözés. Malleatio. Pázm. Pred. p. 512.

PR.

PRÁZNA.

PRÁZNA. L. PARÁZNA.

PRÉDA.

PRÉDA. Praedae, manubiae. M. A.
PRÉDAI. Manubialis, praedaceus, praedatitius. M. A.
PRÉDÁL, prédálja. Praedatur, depraedatur. M. A.
El prédálja. Depraedatur. M. A.
Föl prédálja. idem.
Ki prédálja. Exspoliat.
Prédálás. Depraedatio.
Prédáló. Praedabundus, praedator. M. A.
Prédálói. Praedatorius. M. A.

PRÉDIKÁTOR.

PRÉDIKÁTOR. Concionator, ecclesiastes. M. A.
Prédikátor-szerzetbéli. Ex ordine praedicatorum. Margit' Élete. p. 112.
PRÉDIKÁL, prédikálja. Concionatur, praedicit. M. A.
Prédikálás. Concio, homilia, sermo. M. A.
Prédikáló. Praedicator, concionator, concionarius. M. A.
Prédikáló szék. Suggestum, cathedra. M. A.
Prédikáló széki. Cathedralitius. M. A.
Prédikáló könyvek. Libri concionatorii. Pázm. Pred. in praef. XXI.
PRÉDIKÁCZIO. Concio, homilia. M. A.
Prédikácziós könyvek. Libri concionatorii. VM. p. 284.

PRÉM.

PRÉM. Limbus. M. A. Fimbria.
Arany-prém. Aurea fimbria. S. K.
Gatya-prém. Limbus perizomatis. S. K.
Kalap-prém. Fimbria petasi. S. K.
Mente-prém. Circumferentia clamydis. S. K.
Róka-prém. Vulpina circumferentia. S. K.
PRÉMES. Limbatus, fimbriatus v. species certa tortularum. S. I.
Prémes kalap. Fimbriatus petasus.
PRÉMEZ, prémezi. Vestem limbo cingit, vel pelle circumdat. Csuzi, Síp-szó. p. 573.
Meg prémezi. Fimbria praetexit. PP.
Prémezése a' köntösnek. Limbus, instita. PP.

PRÉPOST.

PRÉPOST. Praepositus. M. A.
Prépost' falva. E. F. Nagy Sink Székében.
Prépost' szerzete. Ordo canonicorum regularium. Margit' Élete. p. 84.
Prépostok' szerzete. idem. Margit' Élete. p. 92.
* Kis prépost. Praepositus minor.
Nagy prépost. Praepositus major.
PRÉPOSTSÁG. Praepositura. M. A.

PRÉS.

PRÉS. Praelum, prelum, torcular. M. A.
Prés-ház. Domus torcularia.
Prés' kötő fája. Confibula. M. A.
* Olaj-prés. Prelum pro exprimendo oleo.
Ruha-prés. Prelum pro comprimendis vestibus.
PRÉSEL, préseli. Prelo exprimit. Zvonarics. 1. R. p. 613.
Ki préseli. Exprimit.
Le préseli. Comprimit.

PRÉSMITÁL.

PRÉSMITÁL. Multum loquitur, blaterat. Ne présmitálj annyit.

PRIBÉK.

PRIBÉK, PRIBÉG. Refuga, transfuga, perfuga. M. A. Cf. Szirmai Parab. p. 121.
Pribék' falva. E. F. Kővár' Vidékében.
PRIBÉGSÉG. Transfugium, desertio. Pápisták' üldözése. p. 50.

PRÓBA.

PRÓBA. Specimen, tentatio, probatio, tentamen. M. A. Előbb próbára, 's az után munkára. km.
Próba-bizonyítás. Faludi, N. A. p. 22.
Próba-hét. Septimana probationis. VV.L.
Próba-kő. Lapis lydius. M. A. Pázm. Kal. p. 601. 604. Pred. p. 884. NC. p. 379.
PRÓBÁKOR. Tempore probae. Zvonarics. 1. R. p. 818.

PRÓBÁL, próbálja. Probat, tentat, periculum facit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem veszt. km.
Ki próbálja. Explorat.
Meg próbálja. Explorat, experitur. M.A.
Szerencsét próbál. Fortunam experitur.
Próbálás. Tentatio, exploratio, probatio. M. A.
Meg próbálás, Exploratio, tentamen. M. A.
Próbálat. Experientia, experimentum. M.A.
Próbálatlan. Inexpertus. S. I.
Próbálgatja. Tentat. S. I.
Próbálódik. Exploratur, probatur. Zvonarics. 1. R. p. 395.
Próbáltt, próbáltatott. Probatus, tentatus, exploratus. M. A.
Próbáltt orvosság. Remedium exploratum. S. I.
Próbálva. Tentando. A' szerencse próbálva jó. km.
PRÓBÁS. Habens probam bonitatis.
Próbás ezüst. Argentum, cujus bonitas lapide lydio explorata est. S. I.
PRÓBÁTALAN. Inexpertus, v. destitutus nota bonitatis. Vajda. 3. K. p. 349.
Próbátlan. idem. Faludi, N. A. p. 180.

PRÓFÉTA.

PRÓFÉTA. Propheta. M. A.
Próféta-aszszony. Prophetissa. M. A.
PRÓFÉTAI. Propheticus. M.A.
PRÓFÉTÁL. Prophetat, vaticinatur. M.A.
Prófétálás. Divinatio, vaticinatio. M. A.
PRÓFÉTASÁG. Profetia, profetizatio. Pázm. Kal. p. 392.

PRÓFONT.

PRÓFONT. Commeatus. M. A.
Prófont-ház. Domus annonaria. Pázm. Kal. p. 507.
Prófont-mester. Sitarchus. M. A.

PRÓFUSZ.

PRÓFUSZ. Tribunus capitalis. PP.

PRÓKÁTOR.

PRÓKÁTOR. Causidicus. M. A. Patronus, advocatus, procurator. PP.
Prókátor-vallás. Constitutio procuratoris.
PRÓKÁTORI. Procuratorialis.
Prókátori fogás.
PRÓKÁTORKODik. Procuratorem agit. M. A.
PRÓKÁTORSÁG. Ars procuratoria.

PRÓSZA.

PRÓSZA. Málé. Vajda. 2. K. p. 383.
Kukoricza-prósza. Kukoricza-málé.

PROTESTÁL.

PROTESTÁL. Protestatur. M. A.
PROTESTÁLÁS. Protestatio. M. A.

PRUSZ.

PRUSZ. Prutenus. M. A.
Prusz ország. Prussia, Borussia. PP. NC. p. 467.
PRUSZKA. MV. Trencsin Vben.

PRUT.

PRUT' víze Moldovában. Hierasus fluv. PP.

PTR.

PTRÜCSÖK.

PTRÜCSÖK, (Ptücsök, pücsök, tücsök.) Cicada, archeta. M. A. PP.

PTRÜGY.

PTRÜGY. F. Szabolcs Vben.

PTRÜSZ.

PTRÜSZ. Hang-név.
PTRÜSZÖG. Sternuit, sternutat. S. I.
Prüszszög. Himfi. 2. R. p. 86.
Ptrüszöget. idem.
Ptrüszögetése a' lónak. Poppysma. PP.
PTRÜSZKÖL. Sternutat. S. I.
PTRÜSZSZENT. Sternuit, sternutat. M.A.
Apud Pázm. „Prüszszent" Pred. p. 1206.
Prüszszentés. Sternutamentum, sternutatio. M. A.
Ptrüszszentö fü. Helleborus albus, veratrum album. Csapó. p. 118.

PU.

PUB.

PUB – denevér. Vespertilio. Pesthi' Meséji. p. 23. M. A.

PUBLIKÁN.

PUBLIKÁN. Pelicanus, psittacus. M. A.
Publikán-madár. idem. Papagey.

PUF.

PUF. Hang-név.
PUFFAD. Extuberat, tumet. PP. POFFAD. M. A.
Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A.
Ki puffad. idem.
Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A.
Puffadás. Tumor, extuberatio. PP.
Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I.
Puffadott, puffadtt. Extumidus, protumidus. M. A.
Föl puffadott. Extumidus. M. A.
Ki puffadott. idem. M. A.
Puffadttság. Tumiditas. Sz. D.
Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.
Puffadozó kevélység. Tumida superbia. Faludi, E. M. p. 245.
Puffadozott. Strumosus. M. A.
PUFFAN. Cum strepitu cadit.
Nagyot puffant. Cadendo magnum strepitum edidit.
Puffanás. Casus cum strepitu.
PUFFASZKODik: magát föl fújja, kevélykedik. Sz. D.
PUFFASZT, puffasztja. Facit tumorem. Sz. D.
Föl puffasztja magát. Se inflat.
PUFOG. Strepit. Ha nem jól forog lábán, pufog a' bot a' hátán. km.
Pufogat, pufogatja: ütögeti. Sz. D.
Meg pufogatták: meg ütögették. Sz. D.

PUH.

PUH.
PUHA. Mollis, malacus. M. A.
Puha ágy. Lectus mollis.
Puha gyönyörüség. Faludi, E. M. p. 245.
Puha' háza. Sz. P. Gömör Vben.
Puha szó. Mollia verba. Faludi, N. U. p. 177.
Puhálkodik. Molliter se gerit. Pázm. Pred. p. 341.
Puhán. Molliter, laxe. M. A.
Puhaság. Mollities. M. A.
PUHAD. Mollescit. Sz. D.
Meg puhad. Emollescit.
PUHASZT, puhasztja. Mollit, mollem facit. S. I.
PUHÍT, puhítja. idem. Pázm. Pred. p. 352. 695.
PUHOGAT, puhogotja. Identidem emollit.
Meg puhogatja. idem. Pázm. Pred. p. 905.
PUHATOL, puhatolja. Molliter explorat, sensim perquirit. Ki puhatolta titkaimat. Sz. D.
Puhatolódik. Investigat. PP.
Hijában puhatolódott utánnam. Sz. D.
PUHUL. Mollescit. S. I.
El puhul. Emollit v. effoeminatur. Sz. D.
Meg puhul. Mollescit.

PUJA.

PUJA alma-fa. Malus paradisiaca. S. I.

PUJKA.

PUJKA, PULYKA. Urogallus, tetrao, gallus numidicus, indicus, meleagris, gallina africana. PP.

PUKK.

PUKK.
PUKKAD. Cum strepitu rumpitur. Hangosan reped, repedve hangzik. S. I.
PUKKAN. idem. S. I. Föl szakad, föl pattan. Sz. D.
Pukkant, pukkantja. Cum strepitu rumpit, v. plodit, displodit, sclopum edit. S. I.
Föl pukkantották a' hólyagot. Sz. D.
Pukkantó: pattantó. Sz. D.
PUKKASZT, pukkasztja. idem ac Pukkantja. S. I.

PULEDÉR.

PULEDÉR. Pars superior caligarum. Nadrágnak irhás ülepe. S. I.

PULICZKA.

PULICZKA. Alicastrum. PP. Szirmaio: Pulyiszka. Farina fagopyri cum caseo frixa. L. Parab. p. 68.

PULPITOM.

PULPITOM. Pulpitus. PP.

PULYA.

PULYA. Parvus, pusillus. S. I. Törpe, tömpe, kicsinded, kutak, pogonya. Sz. D. Apró pulya öreg óriást is tartóztat. Gyöngyösi 2. Dar. p. 475.
Pulya. (Alsó, fölsö, közép.) FF. Soprony Vben.
Pulya-ember. Nanus. Sz. D.
PULYÁKUL. Szeredai. B. 1. p. 23.

PUMI.

PUMI. Kis kutya.

PUNCS.

PUNCS. Ez a' szó is már bé magyarosodik, a' szokás igen meg ismértette. Puncs-ital.

PUNÉT.

PUNÉT.
PUNÉTja, punéttya. Él ezen szóval Tordai Sámuel in Athname anni 1614. „Testének punéttya ez életnek lajstromából deleáltaték."

PUNIKA.

PUNIKA alma-fa. Pesthi' Meséji p. 86.

PUNTY.

PUNTY. Konty, de a' millyent szoktak a' leányok néholt viselni, t. i. csak önnön hajokból. Sz. D. innen
Punty-tö. Haj-tö. Sz. D.

PUPA.

PUPA. Puppa. M. A.

PUPENEVÉR.

PUPENEVÉR. Vespertilio. M. A.

PURGÁL.

PURGÁL, purgálja. Purgat. M. A.
PURGÁLÓ. Catharcticus. M. A.
PURGÁLTT, Purgáltatott. Purgatus, expurgatus. M. A.
PURGÁTORIUM. Purgatorium. Tisztuló hely.

PURGOMA.

PURGOMA. Epigramma. M. A. CM. PP.
Purgoma-vers. idem. Rájnis.

PURHA.

PURHA. Putredo, rancor. S. I. Redv, rohadttság. Sz. D.
PURHÁS. Putridus, rancidus. S. I.
Purhás fa. Arbor putrida. Sz. D.
Purhásodik. Putrescit, rancescit. S. I.
PURHASÁG. Rancíditas. Sz. D.

PURPIÁN.

PURPIÁN. Purpureus. M. A.
Purpián palást. Palla purpurea. M. A.
Purpián szín. Sandycinus color. M. A.

PURUTTYA.

PURUTTYA. Turpis, foedus, sordidus. Faludi, N. A. p. 191.
Puruttya beszéd. Sermo sordidus. Sz. D.
PURUTTYÁS. Sorditiem redolens. Sz. D.
Puruttyáskodik. Sordide se gerit. Sz. D.
PURUTTYASÁG. Sordities. Faludi, N. E. p. 27.

PUS.

PUS.
PUSKA. Bombarda, scloppetus, scloppetum. M. A. Az én puskám sem bodza-fa. km.
Puska' arányzója. Dioptra, pinnula libratrix. PP.
Puska' ágya. Manubrium fistulae ignivomae, sive sclopeti. S. I.
Puska-csináló. Faber catapultarius. PP.
Puska-csö. Tubus catapultarius. PP.
Puska' fogása. Catapultae scapus. PP.
Puska-fujtás. S. I.
Puska-golyóbis. Catapultarius globus. PP.
Puska' kereke. Rotula catapultaria. PP. Pázm. Pred. p. 811. „A' puska' kereke, mikor meg szalad, tüzet vet, a' port föl gyújtja, a' golyóbist ki taszítja, és azzal meg öli, a' kit talál."
Puska-kúlcs. Catapultae rotatae clavis, ad intendendam catapultae catenulam. PP.
Puska' lakatja. Machina catapultae, sive sclopeti. S. I.
Puska-lövés. Catapultae jactus. PP.
Puska-lövésnyi föld. Catapultarii jactus spatium. PP.
Puska-lövés' csattanása. Scloppus. M. A.
Puska-palaszk. Lagenula, sive theca pulveraria, scloppetariorum. M. A.
Puska-por. Naphtha, pulvis pyrius. M. A.
Puska-por-gyújtásra elég egy szikra. km. Dug. 1. R. p. 46.
Puska-por-mérték. Justa catapultae fartura, mensura. PP. A' fölöttéb meg töltött puska hamar el szakad. km.
Puska-poros hordók. Faludi, T. É. p. 53.
Puska' rántója. Plectrum bombardae, elaterium, linguła ferrea. PP.
Puska' serpenyője. Catapultarius alveolus. PP.
Puska' sárkánnya. Trochlea sclopetaria, catapultarium rostellum. PP.
Puska-sütés. Sclopeti jactus, ejaculatio. S. I.
Puska-szíj. Lorum sclopeti.
Puska-szó. Sclopus. Büchsenknall. S. I.
Puska-tok. Theca scloppetaria. M. A. Ha az isten akarja, a' puska-tok is el sül. km.
Puska-töltés. Fartura sclopeti.
Puska-veszszö. Virga sclopetaria.
Puska-vég. — El várják a' puska-végre.
* Bodza-fa-puska. Sclopetum sambuceum. S. K.
Kúlcs-puska. Sclopus clavicularius. S. K.
Panganétos puska. Sclopetum pugione instructum.
Szél-puska. Catapulta pneumatica. S. K.
Vízi puska. Siphunculus. S. K.
Puskája. Ejus sclopetum. Nem sültt el a' puskája. km. Non illi successit.
Puskás. Sclopetarius. M. A.
Jó puskás. Rei sclopetariae intelligens.
Puskáz. Venatur, jaculatur. Pázm. Pred. p. 1124.
Puskázása a' vásott kerék-agynak. VV. L.
Puskát fog. Arripit sclopetum.
Puskát tölt. Pulverem et plumbum catapultae indit. PP.
Puskát vakon tölteni, Sclopetum solo pulvere farcire. S. I.
Puskával jól aránvzani, löni. Certo collimare, attingere, percutere. PP.
PUSMOG. Intus susurrat. PP. Suttog, susog. Sz. D.
Mit pusmogtok? Sz. D.

PUSZI.

PUSZI. Tollatlan madár-fi. Sz. D.

PUSZPÁNG.

PUSZPÁNG. Buxus. M. A. Pázm. Pred. p. 165.
Puszpán. idem. Faludi, E. M. p. 20.
Puszpán-fa. Buxus. CM.
PUSZPÁNGOS. Buxeus, buxosus. M. A.
Puszpángos hely. Buxetum. M. A.

PUSZT.

PUSZT.
PUSZTA. Desertum, eremus, solitudo. v. Desertus, desolatus, vastus. M. A.
Puszta, mint a' szedett szölö. km.
Puszta falu. FF. Abaúj, és Baranya Vkben.
Puszta határ. Sz. PP. Bars, és Nyitra Vkben.
Puszta malom. Mola desolata. A' puszta malom nem sok hasznot hajt. km
Puszta malom. Major Posony Vben.
Puszta pincze. Cellarium desertum, vacuum.
Puszta Szer. Sz. P. Csongrád Vben.
Puszta telek. Ager incultus desolati praedii. M. A.
Puszta telek. F. Szatmár Vben. Sz. P. Heves Vben.
Puszta Tercs. Sz. P. Nógrád Vben.
Puszta tó. E. Sz. P. Kolos Vben.
Puszta Törös. Sz. P. Fejér Vben.

Pusztádon puszta. Purissimus, purus putus. S. I.
Pusztai.
Pusztai katona. Miles in desertis lectus. L. G. Guadányi, A' Török háborura czélozó gondolatok. p. 135.
Pusztai vadak. Ferae deserti. Pázm. Pred. p. 346.
Pusztán. Desolate. S. I.
Pusztán mondja. Pure dicit. Faludi, U. E. 3. R. p. 98.
Pusztaság. Solitudo, vastitas, vastitudo. M. A.
Pusztás. Quod desertis abundat. Faludi, T. É. p. 275.
PUSZTÍT, pusztítja. Populatur, depopulatur, evastat. M. A.
El pusztítja. Desolat, devastat, depopulatur. M. A.
Ki pusztítja. Evastat, devastat, depopulatur. S. I.
Pusztítás. Vastatio, populatio. M. A.
El pusztítás. Desolatio, depopulatio. M. A.
Pusztíthatő. Populabilis. M. A.
Pusztító. Depopulator, vastator. M.A. Vastificus. CM.
Pusztított, Pusztíttatott. Devastatus. M. A.
PUSZTUL. Deseritur, desolatur. S. I.
El pusztul. Desolatur.
Pusztulás. Devastatio, populatio, depopulatio, desolatio. M. A.
El pusztulás. Desolatio. M. A.
Pusztultt. Desolatus, devastatus. M. A.
El pusztultt. Desolatus. M. A.

PUTNOK.

PUTNOK-fű. Pulegium. M. A. Csombor. Lippai, Vet. Kert. p. 17. Csapó p.69. Putnok. F. Gömör Vben.

PUTOK.

PUTOK. Párna, fej' alja, vánkos. Sz. D. Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 402.

PUTRA.

PUTRA. Cottus, gobio. Fejes kolty. S. I.
Putra-szék. Árnyék-szék. Sz. D.

PUTRI.

PUTRI. Domus terrestris. S. I. Földben ásott hajlék, hurúba. Sz. D.

PUTTON.

PUTTON. Oenophorum. M. A.
Putton-hordó. Staphylophorus. M. A.
PUTTONOS. idem. VV. L.

PUTYÓKA.

PUTYÓKA. Sárból csinált putyóka, melly nagyot szólt, ha el pukkan. Sz. D.
PUTYÓKÁZ. Pattant. Sz. D.

PUZDRA.

PUZDRA. Corytus, galbanum. M. A. Nyiltok. Faludi, E. M. p. 55.
PUZDRÁZ, puzdrázza. Coryto se instruit.
Puzdrát vesz magára.
Föl puzdrázik. Puzdrával föl készül. Pázm. Magyari ellen. p. 49.
Puzdrázott. Nyil-tokkal föl ékesültt.
Ékesen puzdrázott Diána. Sz. D.

PUZDARÉK.

PUZDARÉK, PUSZDARÉK. Genethlia, natalitia, symposium. M. A.
PUZDRÉK. idem. Sz. D.

PÚ.

PÚCZOK.

PÚCZOK. Foculus. M. A.

PÚP.

PÚP. Gibbus, tuber, culmen. M. A.
Szegy-púp. Uropygium. S. I.
PÚPJA. Ejus culmen.
Kalap' púpja. Pars superior pilei protuberans.
Kemencze' púpja. Suprema pars fornacis. Sz. D.
Kenyér' púpja. Pars superior panis convexa. Duczcza a' kenyérnek. Sz. D.
Prés' púpja. Culmen praeli.
PÚPOS. Pulvinatus, turbinatus. M. A.
Púpos hátú. Gibbosus.
Púpos kalap. Pileus turbinatus.
Púposkodik. Superbit, cristas erigit. M.A.

PÚZS.

PÚZS.
PÚZSA. Csiga, kágyilló. L. Anakreoni Dalok. p. 45. a' Jegyzésekben.
PÚZSÉR. Gyermek. A' sok púzsérok: a' sok gyermekek.

PÚZON.

PÚZON. Buccina. Posaune. S. I.

PÜ.

PÜCSÖK.

PÜCSÖK. Cicada. M. A. Gryllus. PP.
Gyönge pücsökuek is szava hangos. km.
PÜCSKÉSZ. Pücsköket fog.
Ki pücskészte: ki üzte, ki kergette, ki kereste.
PÜCSKÖRÉSZ. Occupatur in capiendis cicadis, inani occupatione detinetur.

PÜNKÖST.

PÜNKÖST. Pentecoste. M. A. Pünkösd. S. I.
Pünköst' hava. Majus. M. A.
Pünköst' hete. Septimana illa, quam pentecoste inchoat.
Pünköst' napja. Dominica pentecostes.
Pünköst-hetfő. Feria secunda pentecostes.
Pünköst-kedd. Feria tertia pentecostes.
Pünköst' ünnepei. Festa pentecostalia.
PÜNKÖSTI. Pentecostalis.
Pünkösti király. Rex scenicus, rex temporarius. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 230.
Pünkösti királyság. Dignitas temporanea. S. I. Pünkösti királyság nem nagy uraság. km.
Pünkösti rózsa. Poeonia. S. I.

PÜSPÖK.

PÜSPÖK. Episcopus. M. A.
Püspök' falatja. Uropygium. PP.
Püspök' falva. F. Nyitra Vben.
Püspök' fördeje. Fördő Bihar Vben.
Püspök-megye. Dioecesis. S. I.
Püspök-süveg. Infula. M. A.
Püspök' udvara. Episcopium. M. A.
Püspök' udvarháza. idem. PP.
* Megyés püspök. Episcopus dioecesanus. Faludi, T. É. p. 55.
Szentelő püspök. Suffraganeus. NC. p. 255.
PÜSPÖKI. Episcopalis, episcopius. M. A.
Püspöki. t. h. n.
Püspöki nemes. Praedialista. Tiszti Szótár. p. 58.
Püspöki pálcza. Pedum pontificium, pontificius lituus. PP.
Püspöki süveg. Infula, mitra episcopalis. PP.
Püspöki szent szék. Consistorium episcopale.
PÜSPÖKSÉG. Episcopatus. M. A.

PÜSTÖK.

PÜSTÖK. Pisztács. Pistacium. S. I.

PÜSTÖLY.

PÜSTÖLY, pisztoly. S. I.

PÜSZÖGET.

PÜSZÖGET, püszögeti. Poppysmate allicit. Pázm. Pred. p. 206. „Mint a' gyermek-lovat, nem csak püszögetni kell, és simogatni, hanem, mikor kivántatik, veszszőzni, és ütögetni is kell."

PÜSZKE.

PÜSZKE. Subalbus, flavicomus. Blond. S. I.

Mutató

(R-ből.)

RA.

RA, rajt.
RAB, rabi, rabol, rabos, rabság, rabúl.
RAD, rada, rados, radvány.
RÁG, ragad, ragasz, ragács, ragály, raggat.
RAGY, ragya, ragyiva, ragyog.
RAJ, rajk, rajzik.
RAJNA, rajnai.
RAJTA.
RAK, rakás, rakász, rakó, rakodik, rakogat, rakoncza, rakosgat, rakoskodik, rakoszik, rakott, rakul, rakva.
RAKOTTYA, rakottyás.
RALÓ, ralója.
RAMOCSA.
RANG, rangu.
RAPONCZ.
RASTAG, rastagol.
RASTAN.
RAVASZ, ravaszd, ravaszi, ravaszka, ravaszkodik, ravaszodik, ravaszság, ravaszúl.

RÁ.

RÁ.
RÁBA, rábcza.
RÁCZ, ráczka, ráczság, ráczúl.
RÁCS, rácsa.
RÁG, rágalom, rágatlan, rágás, rágcsál, rágdogál, rágogat, rágolódik, rágó, rágott, rágton.
RÁK, rákász, rákos.
RÁM, ráma, rámocz.
RÁN, ráncz, ránd, rángat, ránt.
RÁNOD.
RÁPOLT.
RÁRÓ, rárós.
RÁS, rása, ráska, rásony.
RÁSP, ráspol, ráspoly, ráspó.
RÁSZA.
RÁSZT, rásztos.
RÁT, rátka, rátony.
RÁZ, rázakodik, rázás, rázint, rázkodik, rázogat, rázó, rázott.
RÁZT.

RE.

RE, reá, rejt.
REB, rebeg, rebes.
RECZ, recze, reczeg.
RECS, recseg, recsesen, recsk.
RED, redü, redzen.
REG, rege, regede, regel, regenye, regethe, regeti, regö, regöly.
REGVEL, regveledik, reggelez, reggeli, reggödön.
REGEMENT.
REGULA, reguláz, regulátlan.
REGYESTROM.
REK, reked, rekeg, rekenye, rekenyö, rekesz, rekettye, rekécsel, rekken.
REKRUTA, rekrutáz.
REM, remeg, remek, remény, rempe.
REMETE, remeteség, remetéskedik.
REN, rend, reng, renkesz.
RENYH, renyhe, renyhed.
REP, repcsin, reped, repeszt, repkény.
RESZ, reszeg, reszel, reszket.
RETEK.
RETESZ, reteszel.
RETT, retteg, retten.
RETY, retye, retyeg.
REV, reved, reves.
REZ, rezeg, rezked, reznek, rezzen.

RÉ.

RÉCZE, réczész.
RÉCS, récse.
RÉG, régen, régény, réges, régi, régít, régöly, régtöl, régül.
RÉK, réka, rékas, rékmány.
RÉM, rémít, rémlik, rémül.
RÉN, rénes.
RÉNY, rénye, rényödik.
RÉPA, répás.
RÉPCZE.
RÉPZik.
RÉS, réses.
RÉZS, rézsutt.
RÉSZ, része, részeg, részelkedik, részeltet, részenként, részint, részes, részetlen, részít.
RÉSZEG, részegedik, részegen, részeges, részegít, részegség, részegszik, részegül.
RÉT, réte, réteg, rétenként, rétes, rétez, réti, rétség, rétü.
RÉV, réve, réves, révész, révi, révtelen.
RÉZ, reze, rezes, rezez, rézi.
RÉZMÁN.

RI.

RIB, riba, ribancz.
RICSET.
RIDEG, ridege, ridegség.
RIF, rifolja.
RIG, riga, rigmány, rigolya, rigó.
RIGYA, rigyácz, rigyázza, rigyázik.
RIGYET.
RIHA.
RIMA, rimán.
RINGYÓ.
RINYA.
RIP, ripacs, ripó.
RIS, riska.
RISZ, risza, riszszant.
RIT, ritka, ritkít, ritkodik, ritkul.
RITY, rityeg, rittyen.

RÍ.

RÍ, ríad, ríaszt, ríaszkodik, ríkácsol, ríkat, ríkkan, ríkogat, ríkolt, rivall, rivás, rivalkodik, rivaszkodik, rivó, rivvan.

RO.

ROB, robaj, robban.
ROCS, rocska.
RODH, rodhad, rodhadag, rodhaszt.
ROFF.
ROG, rogosz.
ROGY, rogya, rogyik, rogygyan.
ROH, rohan, rohi, rohod, rohoncz, rohó.
ROJT, rojtos, rojtoz.
ROK, rokolya, rokon.
ROKK, rokka, rokkan.
ROM, rombol, romhány, romol, romogy, romoly, romonya, romos, romosz.
RONCS, roncsol.
ROND, ronda, rondít, rondul.
RONG, ronga.
RONGY, rongya, rongyol, rongyos.
RONT, rontatlan, rontás, rontó, rontott, rontva.
ROMA, romai, román.
ROP, ropaj, ropog, roppad, roppaj, roppal, roppan, roppaszt, ropoly.
ROP (ige).
ROPONCZ.
ROS, roshad, roskad, roshány.
ROST, rosta, rostély, rostos, rostoz.
ROSNIKA.
ROZS, rozsnok, rozsos.
ROZSDA, rozsdás.
ROSZ, roszog, roszszan.

ROSZSZ, roszsza, roszszabb, roszszalkodik, roszszalja, roszszas, roszszaság, roszszít, roszszra, roszszul.
ROTH, rothad, rothaszt.
ROTY, rotyog, rotytyan.
ROZ, rozog, rozzan.
ROZI.
ROZINA.
ROZMARING.
ROZOLI.
ROZOMÁK.

RÓ.

RÓ, róbot, róta, rovács, rovás, rovát, rovat, rovatal, rovogat, rovó, rótt.
RÓKA, rókálkodik, rókás, rókáz.
RÓKUS.
RÓL, róla.
RÓN, róna, rónka.
RÓS, róska.
RÓZSA, rózsás.

RÖ.

RÖB, röbög.
RÖCS, röcsk.
RÖD, rödöny.
RÖF, röffen, röfög, röföl.
RÖG, röge, rögény, rögöly, rögös, rögzik.
RÖH, röhhen, röhög.
RÖJT, röjték, röjtekezik, röjtés, röjtevény, röjtöget, röjtök, röjtő, röjtött, röjtözik, röjtve.
RÖK, rököl, rökönyv.
RÖNKECZ.
RÖP, röpdös, röpít, röpös, röppen, röptében, röptelen, röptet, röpül.
RÖST, röstelkedik, röstelli, rösten, röstes, röstít, röstség, röstül.
RÖST (fő-név), röstöl.
RÖVID, rövidebb, rövided, röviden, rövidét, rövidke, rövidség, rövidűl.
RÖZ, rözög.

RŐ.

RŐF.
RŐR, rőrödik.
RŐZSE.
RŐT.

RU.

RUBIN, rubintos.
RUCZ, rucza, ruczczan.
RUHA, ruhás, ruhátalan, ruház.
RUM.
RUSKÓ
RUSNY, rusnya, rusnyít, rusnyul.
RUSZNYÁK.
RUTA, rutás.

RÚ.

RÚD, rudall, rudas, rudaz.
RÚG, rugaszkodik, rugás, rugat, rugdal, rugdos, rugott, rugó, rugtat.
RÚT, rutalkodik, rutalom, rútít, rutol, rútság, rutul.

RÜ.

RÜCS, rücsk.
RÜGY, rügye, rügyzik.
RÜH, rühed, rühes, rüheszt, rühölödik.

Summa 168.

R.

RA.

RA.

RA. Suffixum. In, super, ad. M. A. Ponitur post vocales obtusas ut: HÁZra, HADra, SZÓra, BÚra etc.

RAJT (Ra-itt, Rajtt, Rajt.). Super, supra. És innen: Rajta, rajtad, rajtam, rajtunk, rajtatok, rajtok. Lásd alább RAJTA.

Rajt érték. Deprehensus.

Rajt hajtott 's a' t.

RAB.

RAB. Captivus, mancipium. M. A. it. Servus, raptus. Sklav. S. I. A' rabnak két panaszsza vagyon: egygyik a' föl szabadulás ellen, másik a' büntetés ellen. km.

Rab-ajtó. Porta captivorum, porta carceris. Faludi, N. U. p. 85.

Rab-aszszony. Serva. Vrancsics.

Rab-áros. Venalitarius, venaliciarius, negotiator mancipiorum. Sklavenhändler. S. I.

Rab-árosság. Venalitaria, venalicia. Sklavenhandel. S. I.

Rab-áruló piacz. Venalitium. CM.

Rab-fiú. Vernula. Sklavenkind. S. I.

Rab-ház. Carcer, custodia. Faludi, T. É. p. 178.

Rab-iga. Servitus, jugum servitii, jugum servile. Sklaverey. S. I.

Rab-láncz. Catena, qua captivi ligantur.

Rab-mű. Opus servile v. labor servorum. S. I.

Rab-szólga. Mancipium. Sz. D.

Rab-szíj. Lorum, quo captivi ligantur. Pázm. Pred. p. 765.

Rab-társ. Concaptivus, socius in captivitate. S. I.

Rab-váltás. Mancipii redemtio. S. I.

Rab-vas. Compes, pedica, manica. Sz. D.

Rab-vásár. Venalitia. Vajda. 2. K. p. 329.

Rab-vásár-hely. Forum venalitium. Sklavenmarkt. S. I.

RABBÁ teszi. Mancipat, captivat. M. A.

RABÉ. F. Torontál Vben.

Kis Rabé. Sz. P. Bihar Vben.

Nagy Rabé. F. Bihar Vben.

RABI. Servilis.

Rabi fordítás. Versio servilis, interpretatio stricte ad literam. Rájnis.

Rabi inség. Calamitas servilis. Faludi. N. A. p. 212.

Rabi szenny. Sordes serviles. Faludi. E. M. p. 245.

Rabi szolgálat. Mancipatus. Faludi, U. E. 3. R. p. 158.

RABJA. Ejus mancipium, servus.

Ördög' rabja. mancipium diaboli.

RABOL. Depopulatur. M. A.

El rabolja. Depopulatur, devastat, depraedatur. M. A.

Ki rabolja. Evastat, devastat, depopulatur. S. I.

Ki rabolták mindenét.

Rabolás, Rablás. Depopulatio. M. A.

El rablás. Depopulatio. M. A.

Rablò. Depopulator. M. A.

Rablatja. Curat depraedari.

El rablatja. Zvonarics. 1. R. p. 882.

RABOS.

Raboskodik. Est sub jugo servili, agit mancipium, captivum. Biró Márton, Micae. p. 66.

RÁBOT ki váltja. Captivum reducit. PP.

RABSÁG. Captivitas M. A.

Rabságos. Captivatus, aerumnosus. M. A.

Rabságos élet. Vita aerumnosa. Sz. D.

RABÚL. Serviliter.

Rabúl veszi. In servitutem redigit. Faludi, T. É. p. 142.

RAD.

RAD.

RADA (Kis, nagy). FF. Szala Vben.

RADINA. Convivium puerperarum. PP.

RADOS. E. F. Segesvár Székében.

RADVÁNY. t. h. n.

RAG.

RAG. Cantherius, cantherii, quibus tigilla affiguntur. Item Affixum.

Rag-szölö. Species uvae. Szemei nagyok, és tömötten egybe vannak RAGadva.

Rag-vezér. Vocalis in radice, juxta quam vocalis affixi regulatur.

* Elö-rag. Praefixum.

Ige-rag. Affixum, quod verbis additur.

Köz-rag. Affixum commune, quod nominibus aeque, ac verbis additur.

Név-rag. Affixum, quod nominibus additur.

Vég-rag. Suffixum.

RAGAD. Haerescit. M. A. Ragad, mint a' kollánes. km.

Ragadja. Rapit. M. A.

Belé ragad. Inhaeret, inhaerescit. M. A.

Bé ragadja. Irripit. M. A.

El ragad. Adhaerescit. M. A. El ragad a' vétek, mint az enyv. km.

El ragadja. Abripit. M. A. El ragadták a' lovak. Raptatus ab equis. Item A' jó szerencsében föl fuvalkodott.

Elö ragadja. Proripit. Elöl rántja. S. I.

Elö ragadta, jól meg verte.

Föl ragadja. Sursum rapit, surripit. M. A.

Hozzá ragad. Cohaerescit. M. A.

Ki ragadja. Eripit. M. A.

Le ragad. Adhaeret.

Le ragadja. Deripit. M. A.

Meg ragadja. Adprehendit, corripit. M. A.

Oda ragad. Adhaeret.

Öszve ragad. Cohaeret. M. A.

Reá ragad. Adhaeret.

Ragadács. Sz. P. Somogy Vben.

Ragadály (mint Akadály). Galium aparine. Klebkraut. S. I. Ragadó fü. Sz. D.

Ragadás. Raptura, raptus. it. Adhaesus, adhaesio, adhaerentia. M. A.

El ragadás. Abreptio, direptio. it. Adhaesio, contagium. M. A.

Ki ragadás. Ereptio. M. A.

Ragadomány. Rapina, raptio, spolium, praeda. M. A.

Ragadománnyal élök. Prov. Ambrones. M. A.

Ragadó. Raptor. it. Contagiosus, adhaerens. M. A.

Ragadó enyves. Viscosus, glutinosus. M. A.

Ragadó fü. Aparine. M. A.

Ragadó nyavalya. Morbus contagiosus.

Ragadó rüh. Contagium, scabies contagiosa. M. A.

Ragadós. Tenax, lentus. M. A. Contagiosus. S. I.

Ragadósan. Tenaciter. M. A.

Ragadóság. Contagiositas. Pázm. Pred. p. 802.

Ragadósság. Tenacitas, lentor. M. A.

El ragadó betegség. Contagiosus morbus. M. A.

Ragadoz, ragadozza. Praedatur, rapit, raptitat, raptat. M. A.

El ragadozza. Diripit, abripit. M. A.

Ragadozás. Raptio, direptio, rapina. M. A.

Ragadozó. Rapax, praedo, praedator, direptor. M. A.

Ragadozó farkas. Lupus rapax.

Ragadozóság. Rapacitas. M. A.

Ragadozott. Direptus, abreptitius. M. A.

Ragadoztatatlan. Indireptus. CM.

Ragadozva. Raptim. M. A.

Ragadtatás. Abreptio.

El ragadtatás. Sui abreptio, oblivio. S. I. Ecstasis.

Ragadvány. Contagio, contactus, contagium. S. I. it. Aparine vulgaris. Csapó. p. 227.

RAGASZ (mint Szakasz). Affixum, annexum, agglutinatum v. copula, appendix. S. I.
Ragaszkodik. Adhaerescit. M. A. VM. p. 267.
Hozzá ragaszkodik. Adhaeret. M. A.
Reá ragaszkodik. Idem. M. A.
Ragaszkodás. Adhaesio.
Ragaszt, ragasztja. Affigit, conglutinat, copulat. M. A.
Hozzá ragasztja. Adnectit. M. A.
Ki ragasztja. Palam affigit.
Öszve ragasztja. Copulat, conglutinat. M. A.
Ragasztás. Copulatio, connexio, conglutinatio, affixio, adhaesio. M. A.
Ragasztók. Affixum, copula, appendix. S. I. Sz. D.
Ragasztó. Conglutinans, connectens.
Ragasztó fa, kötö fa. Subscus. M. A.
Ragasztott. Copulatus, affixus, agglutinatus. M. A.
Ki ragasztott írás. Programma affixum. PP.
Ragasztol, ragasztolja. idem ac Ragaszt. Sz. D.
RAGÁCS. Hegy Gömör Vben.
RAGÁLY. Bojtorján' neme. Sz. D. item F. Gömör Vben.
RAGGAT, raggatja. Saepius affigit, adnectit. Sz. D.
Egybe raggatja. Connectit, conjungit.
Egybe raggatás. Conjunctio. Káldi, Colos. 2. 19.

RAGY.

RAGY.
RAGYA. Uredo, astrobolismus, carbunculus, carbunculatio. M. A. PP.
Ragya-bari. Ragyás gyermek. Sz. D.
Ragya-esés. Sz. D. Roratio rubiginis.
Ragya-ütött gyümölcs. Fructus uredine vitiati. S. I.
Ragyállik. Uredine vitiatur, rubiginatur.
El ragyállik. Márt. Coron. p. 118.
Ragyás. Uredine vitiatus, maculosus, vel variolatus, variolis notatus. S. I. Ripacsos, szeplös, himlö-helyes. Sz. D.
Ragyásodik. Uredine vel variolis notatur, maculatur. Sz. D. S. I.
Ragyásság. Sz. D.
Ragyázik. Rorat rubiginem. S. I. Sz. D.
Meg rogyázik. Rubiginatur. CM.
Ragyázás. Roratio. M. A. CM. Ustrina, uredo. PP. Ragya-esés. Sz. D.
RAGYIVA. Gnavus, solers, politus. M. A. PP. Svavis, amoenus, jucundus, venustus. Sz. D. S. I.
Ragyivaság. Svavitas, amoenitas. Anmuth. S. I.
Ragyivátlan. Inamoenus, indecorus, inconcinnus. S. I.
RAGYOG. Radiat, irradiat, refulget. M. A.
Nem minden nap ragyog a' nap. km. Non semper ridet Apollo.
Ragyogás. Radiatio. M. A.
Ragyogó. Rutilus, splendens, refulgens.
Ragyogó vörös szín. Color igneus. S. I.
Ragyogó zöld szín. Color viridis anatum. S. I.
Ragyogvány. Fulgor, splendor. Faludi, N. E. p. 13. U. E. 1. R. p. 182. T. É. p. 53. 326.
Égi ragyogványok. Stellae. Sz. D.
Kerti ragyogványok. Flores. Sz. D,

RAJ.

RAJ. Examen apum. M. A. it. Proles, soboles.
Raj-iskolák: apró iskolák. Sz. D.
Raj-méh. Examen apum. M. A. NC. p. 147. Káldi, Judic. 14. 8.
Első raj: első eresztés.
Másad raj.
Harmadik raj.
Szűz raj, mellyet az első raj még azon esztendöben ereszt.
RÁJJA. Ejus examen v. ejus proles. Pázmány habet „Raja" Pred. p. 810.
Ördög' rajja. Soboles satanae, genimen diaboli.
RAJK (Alsó, fölsö). FF. Szala Vben.
Rajka. MV. Mosony Vben.
Rajkó. Pusio zingaricus. A' czigány rajkó is kedves az annyának. km. Dug. 1. R. p. 45.
RAJZik. Examen emittit. PP. Rajt ereszt.
Rajzása a' méhnek. Examen. PP.
Rajzat. Idem v. proles, soboles. Faludi, E. M. p. 80.
Rajzol, rajzolja. Delineat, describit. PP.
Le rajzolja. Delineat. S. I.
Rajzolás. Delineatio. PP.
Rajzolat. Delineamentum, graphis, pictura. Abriss. S I.
Rajzolvány. Idem. Sz. D.
Rajzoló. Delineator, delineatorius.
Rajzoló eszközök. Instrumenta delineatoria.
Rajzoló holtt szén. Stylus carbonum, carbo linearis. PP.
Rajzoló ón-penna. Plumbea graphis, stylus plumbeus. PP.
Rajzoló tábla. Tabula delineatoria.
Rajzoló vas-eszköz. Caelum, scalprum. PP.

RAJNA.

RAJNA. Rhenus.
Rajna' meljéke. Tractus rhenanus.
Rajna meljéki tartományok. Provinciae Rheno adsitae.
Rajna' menttében. Juxta Rhenum.
RAJNAI. Rhenanus.
Rajnai bor. Vinum rhenanum.
Rajnai népek. Populi circa Rhenum.

RAJTA.

RAJTA. Super, supra, item Age, agedum, agesis, agite. S. I.
Rajta, rajtad, rajtam. Super se, super te, super me. M. A.
Rajta esett.
Rajta érték. Deprehensus in flagranti. S. I. Rajta érték az ebet a' szalonnán. km.
Rajta hajt. Adurget, stringit, cogit.
Rajta kapja. Deprehendit. M. A.
Rajta kapás. Deprehensio. M. A.
Rajta kel. Adnascitur. M. A.
Rajta leszek. Dabo operam.
Rajta megy. Invadit, adoritur, adgreditur. S. I.
Rajta rajta. Age age, agite.
Rajta maradott.
Rajta töltt. Recidit in ejus caput.
Rajta ül. Insidet. M. A. v. est assiduus in aliquo opere. PP.
Rajta van. Conatur, adnititur, satagit, adlaborat v. urget, sollicitat. S. I.
Rajta vesztett. Malo ei cessit, impegit.
Ki ád rajta. Ejicit, expellit. Ki adott rajta, mint az eb a' talyigán. km.
Nem fog rajta — Sem kard, sem puska nem fog rajta — Nem fog rajta a' szép szó.
Nosza rajta kis fazék, ugyan föl fortyantál. km.
Rajta való. Tegumentum, indumentum.
Rajta valója sem maradtt.

RAK.

RAK, rakja. Struit, ponit. M. A. Fát rak a' tűzre. km.
Be rakja. Obstruit, imponit, immittit. S. I.
El rakja. Componit. Pázm. Pred. p. 960.
Elö rakja. Exponit.
Föl rakja. Apponit, erigit, sursum collocat. M. A.
Ki rakja. Exponit. M. A.
Környül rakja. Circumstruit. M. A.
Le rakja. Deponit. M. A.
Meg rakja. Onerat, construit, complet. M. A.
Meg rakja éléssel a' várat. Commeatu munit. PP.
Reá rakja. Adponit.
Oda rakja. Idem.
Öszve rakja. Componit, congerit. M. A.
Viszsza rakja. Reponit.
Helyre rakja. Idem.
RAKÁS. Acervus, congeries, cumulus, structura, strues. M. A.
Rakás-búza. Acervus tritici. Pázm. Kal. p. 662.
Rakás-fa. Strues lignorum. M. A.
Rakás-kö. Congeries lapidum.
Kö-rakás. Structura lapidum.
Ki rakás. Expositura.
Rakásba gyűjti. Coacervat. M. A.
Rakásba gyűjtés. Coacervatio. M. A.
Rakásolja. Cumulat. M. A.
Rakásolás, rakáslás. Cumulatio, coacervatio, aggestus, concumulatio. M. A.
Rakásonként. Acervatim, cumulatim. M. A.
Rakással czifrázza. Vermiculatur. PP.
RAKÁSZ. F. Ugocsa Vben.
RAKÓ. Positor, structor. M. A.
Rakó. FF. Torna, Ung, és Thurócz Vkben.
Rakó darabok valamelly czifrázott munkában. Tessellae insititiae, laminae ligneae, fictiles. PP.
Út-rakó. Structor viae. Sz. D.
RAKODik. Parat abitum, convasat v. repletur. S. I.
El rakodik. Vasa colligit. PP.
Ki rakodik. Merces exponit. PP.
Meg rakodik. Completur, repletur. M. A.
Le rakodik. Deponit merces. Sz. D.
Rakodmány. Onus navale, v. currule. Hajó' vagy szekér' terhe. S. I.
Rakodó hely. Depositorium. Tiszti Szótár. p. 46.

RAKOGAT, rakogatja. Collocat, construit, componit. M. A. A' lábát rakogatja. Pedes ad tactum exigit. Sz. D.
Rakogatás. Collocatio, constructio. M. A.
RAKOMÁNY. Structura. S. I.
RAKONCZA. Subscus quidam currum fulciens. M. A. Nincsen a' víznek rakonczája. km.
Rakoncza (Fölsö, alsó). FF. Honth Vben.
Rakonczátlan. Effrenis, infrenis. S. I.
Rakonczátlan nyelvű. Effrenis linquae. Faludi, N. E. p. 170.
RAKOSGAT. Componit, collocat. S. I.
El rakosgatja. Suis ordinibus sensim omnia reponit.
RAKOSKODik. Vasa colligit, componit.
RAKOSZik. Idem.
Meg rakoszik. Zvonarics. 1. R. p. 314.
RAKOTT. Structilis, scalpturatus. item Confertus, repletus. M. A.
Rakott asztal. Mensa segmentata. M. A.
Rakott ház. Probe instructa domus. PP.
Rakott méh. Apis onerata. „Úgy jöttem a' házához mint a' rakott méh.“ El keseredett aszszony' panaszsza.
Rakott munka. Opus vermiculatum. PP.
Rakott szekér. Currus oneratus. Nincs olly rakott széna-szekér, kire egy vella széna föl nem fér. km. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M.A.
Rakott teli bolt. Taberna bene instructa. PP.
Rakott út. Via strata. PP.
Ki rakott mű. Opus musivum, vermiculatum, segmentatum. S. I.
Kövel ki rakott. Lapidibus expositus.
Rakotmány. Expositura. Sz. D.
RAKUL. Impletur, oneratur, repletur.
Rakulj érdemekkel. Implearis meritis. Faludi, Sz. E. p. 90.
RAKVA. Confertim. M. A.
Rakván rakva. Penitus completus, plenus, item Confertim. M. A.

RAKOTTYA.

RAKOTTYA, Rekettye. Siler. Szalában alsó Lendva' táján „RAKATLA.“
Rakottya-veszszö. Siler. M. A.
RAKOTTYÁS (Rakatlás), Rekettyés. Silere abundans.
Rakottyás. FF. Gömör Vben.

RALÓ.

RALÓ. Czimborás társ. Sz. D.
RALÓJA. Czimborás társa. Sz. D.

RAMOCSA.

RAMOCSA. F. Szala Vben.
Ramocsa' háza. FF. Bereg és Szabolcs Vkben.

RANG.

RANG. Dignitas, officium, gradus, status, ordo, locus. S. I.
Rang-vita. Contentio de loco superiore. S. I.
RANGRA vágyás. Cupiditas loci superioris. S. I.
Rangra vágyó. Cupidus loci superioris.
RÀNGU.
Fő rangu személy. Principalis persona.
Minden rangu emberek. Omnes omnis ordinis.

RAPONCZ.

RAPONCZ, Roponcz. Rapunculus, rapuncium. Csapó. Füves kert. p. 228. Ráponcz, vad répa. Sz. D.

RASTAG.

RASTAG. Dies quietis.
Rastag. Csárda Liptó Vben.
RASTAGOL. Diem quietis servat. Ott rastagoltunk. Ex usu militum.

RASTAN.

RASTAN. Fragorem edit, qualem edere solet arbor magna caesa, et dejecta, ramis confractis. Nagyot rastantt. Ex usu plebis.

RAVASZ.

RAVASZ. Callidus, versutus, argutus, astutus, versipellis, vafer, subdolus. M. A. Ravasz ravaszszal könnyen meg alkuszik. km.
Ravasz. Major Heves Vben.
Ravasz' háza. Nic. Oláh Hung. p. 73.
Ravasz hizelkedö. Astutus palpator. PP.
Ravasz mezö. F. Marmaros Vben.
Ravasz okosság. Argutiae. M. A.
Ravasz rész. Sz. P. Gömör Vben.
Ravasz róka. Astuta vulpes. Ne hidj a' ravasz rókának. km.
Ravasz szín. Fucus, glaucoma. S. I.
Agg ravasz. Veterator, veteratorius. M.A.
Okos ravasz. Perargutus. M. A.
RAVASZAN beszéllö. Versutiloquus. M.A.
RAVASZD. F. Gömör Vben.
RAVASZI.
Agg ravaszi. Veteratorius. M. A.
RAVASZKA. Argutulus. M. A.
RAVASZKODik. Argutatur. M. A.
Ravaszkodás. Argutatio. Faludi N. U. p. 184. N. A. p. 158.
RAVASZNÖ.
Agg ravasznö, ravasz agg nö. Veteratrix. M. A.
RAVASZODik. Fit versipellis. Babocsai, Fata Tarczaliensia. p. 170.
El ravaszodott. Idem ibidem.
RAVASZSÁG. Calliditas, astutia. M. A. Ha erö nem használ, ravaszsággal hozzá. km.
Okos ravaszság. Argutiae. M. A.
Ravaszságtalan. Incallidus. M. A.
RAVASZÚL. Callide, versute. M. A. A' ravaszszal ravaszúl kell bánni. km.
Ok-ravaszúl. Subtiliter. VM. Intö levél. p. 211.

RÁ.

RÁ.

RÁ. Contractum ex REÁ. Supra.
Rá adás. Superadditamentum.
Rá tartás. Arrogantia.
Rá tartó. Arrogans.
Rá támad. Insurgit. M. A. 's a' t.
RÁD, RÁM. Super te, me. Vide REÁ. M.A.

RÁBA.

RÁBA. Rabus. NC. p. 445. Folyó víz Vas, Soprony, és Györ Vkben. Arabo. (A' Rába?)
Rába-köz. Insula Arabonis.
Rába-közi. Insulanus Arabonis.
RÁBCZA. Kis Rába. Anonym. Cap. L. Folyó víz, Vas és Soprony Vkben. Alias Kapuvári Rába.

RÁCZ.

RÁCZ. Thrax, rascianus. M.A. NC. p. 467. Nincs hited, mint a' rácznak. km. Kis Viczai. p. 175.
Rácz aszszony. Thressa. M. A.
Rácz Kevi. aliis Rácz köve. MV. Pest Vben.
Rácz oltár — Czifra mint a' rácz oltár. km.
Rácz ország. Rascia, Thracia, Servia. PP. NC. p. 467.
RÁCZKA. Sz. P. Nógrád Vben.
RÁCZSÁG. Gens rascianica, rasciani. Epist. Széch. T. 1. p. 196.
RÁCZÚL. Rascianice.

RÁCS.

RÁCS. Crater, craticula, reticulum, v. portula viminea. S. I. Akár micsoda rostély az ablakon, a' pitvar-ajtó elött, hogy a' baromfiak bé ne mehessenek. — A' rácsba hányd a' szénát a' lónak — Rácson sütni a' hust. Sz. D. Mikor szük a' kenyér, nem sok sajt hever akkor a' rácson. km.
Vas-rács. Craticula ferrea. Vas rostély. Sz. D.
RÁCSA. Reticulum, quo cancri, offa superposita allecti, capiuntur. Ex usu plebis.
Rácsáz. Cancros reticulo capit.

RÁG.

RÁG, rágja. Rodit. M. A. Mandit, dentibus comminuit, masticat. Meg rágd a' szót, míg ki mondod. km.
Bé rágta magát. Sz. D.
El rágja. Arrodit, abrodit. M. A.
Föl rágja. Abrodit.
Ki rágja. Exedit. M. A.
Környül rágja. Circumrodit. M. A.
Le rágja. Derodit. M. A.
Meg rágja. Corrodit, arrodit, perrodit, M. A.
Meg rágja a' fülét. Aurem vellit. M.A.
Meg rágják a' konczot, ebnek vetik a' csontot. km.
Öszve rágja. Corrodit.
Szájába rágta. Inculcavit illi.
RÁGALOM. Calumnia, obtrectatio, famae detractio. S. I.
Rágalmas. Calumniosus, detractivus. S. I.
Rágalmasság. Obtrectatio. S. I.

Rágalmaz, rágalmazza. Obtrectat, calumniatur. M. A. Dicteriis pungit. PP. Könnyü a' holttat rágalmazni. km.
Rágalmazás. Obtrectatio, calumnia. M. A.
Rágalmazó. Obtrectator, detractor, taxator. M. A.
RÁGATLAN. Non corrosus, non masticatus. Pázm. Pred. p. 393. 462. 1159.
Rágatlanúl. Non corrose, sine rosione. S. I.
RÁGÁS. Rosio, morsus. M. A.
El rágás. Arrosio. M. A.
Has-rágás. Dolor colicus.
Ki rágás. Erosio, exesus. M. A.
RÁGCSÁL. Roditat. Sz. D.
RÁGICSÁL. Idem.
RÁGICSKÁL. Idem.
RÁGDOGÁL, rágdogálja. Rasitat. CM.
RÁGOGAT, rágogatja. Idem.
RÁGOLÓDik. (Frequenter, et minutim mandit) Mandit. M. A.
Rágólodó aszszony. Estrix. PP.
RÁGÓ. Rodens.
Rágó kö. Lapis causticus. S. I.
Rágó seb. Gangraena, carcinoma. S. I.
Ki rágó. Exesor. M. A.
Rágódik. Rodit, masticat. M. A. Eb sem rágódik csonton, ha húsra talál. km.
Rágódó. Masticans.
RÁGOTT. Rosus, morsus. item Mansum. M. A.
Ki rágott. Exesus. M. A.
RÁGTON rágja. Incessanter rodit. Faludi. N. U. p. 106. N. E. p. 203.

RÁK.

RÁK. Cancer, cammarus. M. A. Meg büntette a' rákot, vízbe vetette.
Rák-evésben sok a' munka, kevés a' haszon. km.
Rák-farku fü. Pimpinella alba. S. I.
Rák-fene. Carcinoma. S. I.
Rák-háton hoz segétséget. Zrinyi. Parte VI.
Rák-háton jár. Faludi, N. U. p. 216.
Rák' hava. Mensis Junius. Rájnis.
Rák-héj. Crusta cancrorum.
Rák' lábai. Chelae. M. A. Sok a' gyermeknek rák lábostul. km.
Rák-lábon jár. Prov. Callipedes. M. A.
Rák-leves. Jus, cui cancri incoquuntur.
Rák' ollója. Chelae. M. A.
Rák-szemek. Lapides cancrorum. S. I.
Rák-tojás. Ovula cancrorum.
Rák-vaj. Butyrum ex cancris coctis, et contusis. S. I.
Rák-örmény. S. I.
* Fene-rák. Carcinoma. Pázm. Pred. p. 294.
Fött rák. Cancer coctus. Ugrik, mint a' fött rák, km.
Kecske-rák. Palustris cancer. S. K.
Tengeri rák. Gammarus. S. K.
Töltött rák. Cancer fartus.
Vad rák. Locusta. S. K.
Vörös rák. Rubeus cancer. S. K.
RÁKÁSZ. Capit cancros. it. Captor cancrorum. S. I.
Rákászat. Captura cancrorum. S. I.
RÁKJA. Ejus cancer. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
RÁKOS. Cancrosus, cancris abundans. item Nomen familiae.
Rákos. t. h. n.
Rákos' mezeje. Campus Rákosii.
Rákosi csárda. Csárda Csanád Vben.

RÁM.

RÁM. F. Szala Vben.
RÁMA. Norma, mustericia, forma. M. A.
Ráma, mellyre bört feszítenek a' szücsök. Tendipellium, extensorium. PP.
Kép-ráma. Assulare quadrum.
Rámára vonták. km: ránczba szedték, meg regulázták.
Rámáz, rámázza. Rámára vonja — Ki rámázták a' csizmát.
RÁMOCZ. FF. Soprony Vben.

RÁN.

RÁN.
RÁNCZ. Ruga, plica. M. A.
Ráncza. Ejus plica.
Ránczát ki fejti. Erugat. M. A.
Ránczba szedi. Coactat. PP. Könnyebb az aszszonyt ránczba vinni, mint ránczba szedni. km. Dug. 2. R. p. 97.
Ránczigál, ránczigálja. Vellicat, vexat, raptat. M. A. Pázm. Kal. p. 136.
Le ránczigálja. Pázm. Pred. p. 503.
Ránczigálás. Vellicatio.
Ránczol, ránczolja. Plicat, rugat, corrugat. M. A.
Bé ránczolja. Irrugat. M. A.
Ki ránczolja. Explicat, displicat. M. A.
Meg ránczolja. Irrugat, complicat. M. A.
Öszve ránczolja. Plicat. CM.
Ránczolás. Plicatio, plicatura. M. A.
Meg ránczolás. Irrugatio, complicatura. M. A.
Ránczolható. Plicatilis. M. A.
Bé ránczolható. Plicatilis. CM.
Ránczoló. Corrugans, implicans. M. A.
Ránczos. Rugosus, plicatus, tessellatus. M. A.
Ránczos, mint a' gallér, kerekes mint a' tallér. km.
Ránczos nyakra való gallér. Rugatum collare. PP.
Ránczosítja. In rugas cogit. S. I.
Ránczosodik. In rugas abit.
Ránczoz, ránczozza. Rugat, in rugas cogit. S. I.
Öszve ránczozza homlokát. Corrugat frontem. Faludi. N. A. p. 129.
RÁND.
Rándít, rándítja. Adtrahit, commovet. M. A.
Leviter vellit, pulsat.
Elö rándítja. Protrahit.
Ki rándítja. Excutit. M. A.
Ki rándítja a' lábát. Eluxat pedem. Sz. D.
Meg rándítja. Coagitat, contrahit. M. A.
Rándítás. Tractio, vulsio.
Ki rándítás. Evulsio, extorsio. M. A.
Ki rándított lábú. Pede tortus. S. I.
Rándolódik. Dimovetur, deturbatur.
Meg rándolódott. Hallottam Sághon 1823. October' 16-án.
Rándul. Abripitur, corripitur, dimovetur, deturbatur. M. A. It, pergit, proficiscitur. S. I.
El rándul. Abit.
Föl rándul. Excurrit ad partes superiores.
Ki rándul. Excurrit. Valahová megy. Sz. D.
Ki rándultt a' kezemböl. Elapsus est e meis manibus. Sz. D.
Le rándul. Excurrit ad partes inferiores.
Rándulás esett a' lábán. Eluxatio accidit in ejus pede. Sz. D.
Rándulat. Excursus. Sz. D.
RÁNGAT, rángatja. Vexat, trahit, agitat. M. A.
Meg rángatja. Coagitat, contrahit. M. A.
Le rángatja. Deripit, deturbat, detrahit. M. A.
Rángatás. Agitatio, motitatio. Faludi N. U. p. 137.
Inak' rángatása. Sz. D.
Rángatva énekel. Vibrante, et frequenter inflexa voce canit. PP.
RÁNT, rántja. Inuncat, tractat. item Frigit. M. A.
Alá rántja. Detrahit.
Be rántja. Irripit. item Infrigit. M. A.
Bele ránt. Infrigit. S. I.
El rántja. Eripit, abstrahit. M. A.
El rántotta a' gyékényt alóla.
Elö rántja. Protrahit.
Föl rántja. Attrahit.
Ki rántja. Extrahit. item Frigit.
Le rántja. Deripit, deorsum rapit. M. A.
Meg rántja. Contrahit, corripit.
Meg rántja a' lö' száját. Habenas adducit. PP.
Viszsza rántja. Retrahit. S. I.
Rántás. Tractio. item Tostum in sartagine butyrum cum farina.
Rántó.
Rántó lábas. Frictorium, frixorium. S. I.
Rántó serpenyö. Idem. PP. Szilke.
Rántott. Frixatum. M. A.
Rántott bárány-bél. Frixum intestinarium. PP.
Rántott hus. Caro frixa. M. A.
Rántott leves. Jus cum butyro ádusto.
Rántotta. Frixa, frictale. S. I.
Meg rántott inu. Paralyticus v. spasticus. S. I.
Meg rántott lábu. Pedibus captus. S. I.

RÁNOD.

RÁNOD. t. f. n.
Ránod' fa. Sz. P. Baranya Vben.

RÁPOLT.

RÁPOLT. t. f. n.
Rápolt. F. Szathmár Vben.
Rápolt (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.

RÁRÓ.

RÁRÓ-madár. Avis ex genere aquilarum. Herodius. M. A. Buteo major. PP. Falco cyanopus. Blaufuss. S. I. Szeme úgy jár, mint a' ráró-madárnak. km.
Ráró. F. Györ Vben.
Ráró-módra tekeri a' nyakát. Faludi N. A. p. 118.
RÁRÓS. Sz. PP. Csongrád, Nógrád, és Torontál Vkben.
Ráros. F. Nógrád Vben.

RÁS.

RÁS. F. Abaúj Vben.
Rás (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.
RÁSA. Tela rasa. Rasch. S. I. Fél vászon' neme. Sz. D. Ugyan farára illik ám a' rása. km. Dug. 1. R. p. 276.
Rása-szoknya. Sz. D.
Egész rása. Sz. D.
Fél rása. Sz. D.
Tarka rása. Vajda. 3. K. p. 125.
RÁSKA (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.
RÁSGYA. Kelemen Borbála „Most nem egyebek (a' fenyvek) mint száraz haszontalan rásgya" Pichler Károlina' Hasonlatosságai. p. 62.
RÁSONY. F. Abaúj Vben.

RÁSP.

RÁSP.
RÁSPOL, ráspolja. Limat.
Le ráspolja. Delimat.
Ráspolás. Limatio.
Ráspoló. Limator v. lima.
RÁSPOLY. Lima, qua ligna, caseique raduntur. M. A. Prágai. p. 158.
RÁSPÓ. Idem.
Fa-ráspó, mellyel a' fát simítják.
Vas-ráspó, mellyel a' vasat simítják.

RÁSZA.

RÁSZA. Minden-féle ültetni való paréj, palánta. Sz. D.

RÁSZT.

RÁSZT. Splenis tumor. M. A.
Kit a' rászt bánt. Spleneticus. M. A.
RÁSZTJA vagyon. Spleneticus. (Imperite dicitur: Ráczcza vagyon.)
RÁSZTOS. Spleneticus. S. I.

RÁT.

RÁT (Kis, nagy). FF. Ung Vben.
Rát'fa. Sz. P. Baranya Vben.
RÁTK. F. Szala Vben.
Rátka F. Zemplin Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
RÁTONY. E. F. Kraszna Vben.

RÁTÓT.

RÁTÓT, Rátolt. t. f. n.
Rátót. FF. Pest, Vas, és Veszprém Vkben.

RÁZ.

RÁZ, rázza. Succussat, succutit, excutit, concutit, vibrat, agitat, quassat. M. A. Ne rázd a' fát, melly önként hullatja gyümölcsét. km.
Bele rázza. Inquassat.
El rázza. Excutit. M. A.
Föl rázza. Coagitat.
Ki rázza. Excutit. M. A.
Le rázza. Decutit, succutit. M. A.
Le rázza magáról, mint az eb a' vizet. km.
Le rázta nyakáról.
Meg rázza. Concutit, coagitat. M. A.
Öszve rázza. Concutit. M. A.
RÁZAKODik. Excutit se. M. A.
RÁZÁS. Agitatio, jactatio, succussus. M. A.
El rázás. Concussio, decussio. M. A.
Ki rázás. Excussio. M. A.
Öszve rázás. Concussio, concussura. M. A.
RÁZINT, rázintja. Unica succussione leniter quatit.
Meg rázintotta. Hallottam 1826. Jun. 1.
RÁZKÓDik. Excutit se se. M. A.
RÁZOGAT, rázogatja. Concutit, quassat, conquassat. M. A.
Meg rázogatta a' dolgot. Meg hányta vetette. Sz. D.
Rázogatás. Succussio. M. A.
RÁZÓ. Vibrans, agitans, quassans. M. A.
Rázó ló, hányó ló. Succussor equus. M. A.
Rázódik. Agitatur, succutitur. S. I.
Ki rázódik. Excutitur. Káldi, Isaiae 52. 2.
RÁZOM (Nagy). Sz. P. Szabolcs Vben.
RÁZOTT. Agitatus, conquassatus. M. A.
Rázott széna. Foenum mixtum stramine.
Rázottat eszik a' marha. Intertenetur foeno stramine mixto.
Meg rázott. Concussus. M. A.
Öszve rázott. idem. M. A.

RÁZT.

RÁZT. Splenis tumor, vide RÁSZT. M. A.

RE.

RE.

RE. In, super. M. A. Suffixum post vocales acutas poni solitum, ut TENGERre, KÖre, FÜre.
REÁ, reád, reám, reánk, reátok, reájok. Super se, te, me, nos, vos, illos. M. A.
Reá adja magát. Se addicit, sacrat, consecrat.
Reá ámul. Adstupet. M. A.
Reá birja. Inducit, permovet.
Reá czéloz. Alludit.
Reá csap. Percutit.
Reá dönti. Effundit super illum.
Reá emlékezik. Reminiscitur. M. A.
Reá ér. Vacat ei. Nem érek reá. Non mihi vacat.
Reá fogja. Insimulat, affingit.
Reá hág. Calce premit.
Reá inti. Adhortatur. M. A.
Reá ír. Inscribit, superscribit,
Reá jut. Adipiscitur, assequitur.
Reá köszöni. Propinat M. A.
Reá lehel. Adhalat, afflat. M. A.
Reá mondja. Adstruit, adseverat.
Reá néz. Intuetur, obtuetur. M. A.
Reá nyomja. Adprimit, imprimit. M. A.
Reá olvas. Lectione notat.
Reá önti. Adfundit. M. A.
Reá pökik. Inspuit, adspuit. M. A.
Reá ragad. Adhaeret.
Reá segíti. Adjuvat.
Reá szokik. Adsvescit. M. A.
Reá termett. Ad hoc natus, habilis, aptus.
Reá ugrik. Adsilit. M. A.
Reá ún. Nauseat, fastidit.
Reá üt. Percutit.
Reá vall. Detegit complicem.
Reá zördül. Cum strepitu invadit. 's a' t.
Reája. Super illum.
Reája akad. Inhaeret, adhaeret, incidit. M. A.
REJT (RE-it, reit, rejt), rejti. Abscondit, celat. Lásd RÖJT.

REB.

REB. Sonus balbutientis.
REBECZ. Sz. PP. Tolna, és Somogy Vkben.
REBEG. Balbutit.
Rebegés. Balbucinatio. Pázm. Pred. p. 1191.
Rebegő. Balbucinans. M. A.
Rebegő nyelv. Csuzi, Tromb. p. 445.
Rebegős. Subbalbutiens.
REBES.
Rebesget, rebesgeti. Publicat, vulgat, in vulgus effert. Suttogva beszélli, hírleli. Pázm. Pred. p. 710. Faludi N. U. p. 76. Balbutit, mussitat. M. A.

RECZ.

RECZ.
RECZE. Reticulum, crena. M. A.
Recze-fő-kötő. Vitta reticulata. Faludi, N. U. p. 204.
Recze-kötés. Reticulatio. Pázm. Pred. p. 1127.
Apró szemü recze. Sz. D.
Reczés. Reticulatus, crenatus. M. A.
Reczés csipke. S. I.
Reczés fő-kötő. Vitta reticulata, crinale reticulatum. PP.
Reczés háj. Omentum. S. I.
Reczés ing. Indusium reticulatum. Sz. D.
Reczés szoknya. Sz. D.
Reczéz. Reczét köt. Reticulat. Sz. D.
Reczézet. Reticulatum quid. Sz. D.
RECZEG. Reczeg a' törött fazék. Sz. D.
Reczegő. Streperus, male tinniens, ut rupta solet olla.

RECS.

RECS.
RECSEG. Crepat, strepit. S. I. Recseg a' foga között. Sz. D.
Recsegés.
Prücsök' recsegése. Csuzi, Tromb. p. 428.
Recsegteti. Facit strepere. Sz. D.
RECSCSEN. Strepitum edit. Egygyet recscsentt.
RECSK. F. Heves Vben.
Recske. F. Gömör Vben.

RED.

RED.
REDÜ, REDŐ. Plica, ruga vestium.
Redős. Tortus, crispus, plicatilis. M. A.
Redős szoknya. Cyclas. M. A. CM.
Redős szoknyáju. Cycladatus. M. A.
Redős szoknyás. idem. CM.
Redües, REDVES. Cariosus, putredine exesus.
Redves fa. Lignum cariosum.
Redves retek. Raphanus carie vitiatus.
Redvesedik. Putrescit, in fibras solvitur.

REDZEN. Contremit, commovetur. M. A. Lásd REZZEN.
Redzenés. Tremor. M. A.
Redzenti. Commovet, tremefacit. M. A.

REG.

REG. Vox ranarum (sic multo simplicius, et naturalius exprimitur, quam per B r e k e k e).
Reg-reg. Repetita vox ranarum.
REGE. Anilitas, delirium, vetus cantilena. M. A. (quasi dicas decantamentum ranarum). Azon regét dudolja. Antiquam occinit cantilenam. M. A. Tud hozzá, mint a' tik a' regéhez. Nihil graculo cum fidibus. M. A.
Rege-áros. Nugivendulus. S. I.
Régi rege. Antiqua cantilena.
Regéz. Narrat res fictas. S. I.
REGEDE. Város Stájer Országban, közel Magyar Országhoz.
REGEL, regeli, regöli. Veterem cantilenam occinit.
Azt regelik. Hoc spargunt, narrant, circumferunt. Sz. D.
Az újítók regelik. Csuzi, Tromb. p. 63.
REGENYE. F. Baranya Vben.
REGETHE. Sz. P. Abaúj Vben.
REGETi. Facit stridere.
Regető. F. Sáros Vben.
REGÖ. Stridulus.
Regö béka. Rana stridula. M. A.
REGÖLY. MV. Tolna Vben.

REGVEL.

REGVEL, REGGEL. Mane. M. A. A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.
REGGELEDik. Diescit. Sz. D. S. I.
REGGELENKÉNT. Omni mane.
REGGELEZ. Falatoz, fölöstökömöl. Sz. D.
REGGELI, regveli. Matutinus, sublucanus. M. A.
Reggeli imádság. Oratio matutina.
Reggeli leves. Fölöstököm. Gyöngyösi.
Reggeli mise. Korán való mise.
Reggeli nap-nyilás. Crepusculum matutinum. M. A.
Reggeli óra. Hora matutina, tempus matutinum.
Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany vagyon szájában. km.
REGGELTÖL fogva. Inde a tempore matutino.
REGGÖDÖN (pro Regveli idön.). Mane. Sz. D. S. I.

REGEMENT.

REGEMENT. Regimen militare, legio.
Regement' tulajdonosa. Proprietarius regiminis.
Gyalog regement. Legio pedestris.
Határ-örző regementek. Regimina confiniaria.
Lovas regement. Legio equestris.
Vasas regement. Legio cataphractorum.
REGEMENTJE. Ejus legio.
Pivoda' regementje. Dug. km. 1. R. p. 257. Vajda 3. K. p. 461. Szirmai, Parab. p. 41.

REGULA.

REGULA. Regula, norma, canon. M. A.
Regula szerint. Regulariter. M. A.
REGULÁLja. Regulat. M. A.
REGULÁZZa. Idem. S. I.
Meg regulázza. Regulis coërcet.
REGULÁTLAN. Irregularis M. A.

REGYESTROM.

REGYESTROM. Registrum, repertorium. S. I.

REK.

REK.
REKED. Occluditur. M. A.
Bé reked. Raucescit, raucet. M. A. item Includitur. S. I.
Benn reked. Includitur. Benn szorúl. S. I.
El reked. Raucescit. item Secluditur. M. A.
Ki reked. Excluditur. M. A. Pázm. Pred. p. 666.
Meg reked. Haeret, occluditur. M. A.
Rekedés. Branchus, raucedo. item Claustrum, inclusio. M. A.
Bé rekedés. Raucitas, ravis. M. A.
Ki rekedés. Exclusio. M. A.
Rekedett, rekedtt. Occlusus. item Raucus. M. A.
Ki rekedett. Exclusus. M. A.
Rekedtt orr. Gravedo, catarrhus. S. I.
Rekedtt orrú. Náthás, orrából szólló. S. I.
Rekedtt torok. Raucedo gutturis, raucitas, ravis. Sz. D.
Rekedtt torkú. Raucus. S. I.
Rekedttség. Raucitas, raucedo. M. A.
Rekedez. Raucescit, raucet. M. A.
Rekedezés. Raucitas, raucedo. M. A.
Bé rekedezés. idem. M. A.
Rekedező. Subraucus. M. A.
REKEG. Coaxat, stridet, interruptos sonos edit. S. I.
Rekegés. Coaxatio.
Rekegő. Stridulus.
Rekegő béka. Rana stridula. S. I.
Rekegő vad récze. Anas stridula. S. I.
Rekegös. Raucus, stridulus. S. I.
REKENYE. F. Gömör Vben.
REKENYÖ. Szölö-veszszön nöni szokott vékony szálak, mellyeket a' gyermekek savanyuságokért rágicskálnak. Sz. D.
REKESZ. Excipula, claustrum, clausura, sepimentum, agger, seclusio. M. A. A' vad madár is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.
Szerzetes szent rekesz. Pázm. Pred. p. 346.
Rekeszel, rekeszeli. Rekeszt csinál. Claudit, includit. Sz. D. S. I.
Rekeszes. Distinctus, seclusus, claustratus. M. A.
Rekeszkedik. Se includit. Pázm. Pred. p. 18. 1064.
Bé rekeszkedik. Se claudit. Zvonarics, Post. 1. R. p. 736. Káldi, Judith. 8. 6.
Rekeszt, rekeszti. Claudit, includit. M. A.
Bé rekeszti. Occludit, includit. M. A.
El rekeszti. Secludit. M. A.
El rekeszti a' vizet. Sz. D.
Ki rekeszti. Excludit. M. A.
Környül rekeszti. Circumsepit. M. A.
Meg rekeszti. Concludit, praecludit. M. A.
Meg rekeszti az ellenséget. Sz. D.
Öszve rekeszti. Concludit. M. A.
Rekeszték. Claustrum, clausura, conclave, cubile seclusum, v. clausula. S. I. Sz. D.
Rekesztés. Clausula, clausura. M. A.
Bé rekesztés. Conclusio. M. A.
El rekesztés. Seclusio, inclusio. M. A.
Ki rekesztés. Exclusio. M. A.
Öszve rekesztés. Conclusio. M. A.
Rekesztett. Clausus.
Ki rekesztett. Conclusus. M. A.
Rekesztö. Occlusor. M. A.
Rekesztö beszéd. Conclusio. M. A.
Ki rekesztö. Exclusorius. M. A.
REKETTYE. Siler.
Rekettye-fa. Siler. M. A.
Rekettye-fűz. Salix helix. S. K.
Rekettye-veszszö.
Rekettyés. Sz. P. Kis Kunságban.
REKÉCSEL. Rekegve szóll, rekegösen beszéll. Sz. D.
REKKEN. Suffocatur, obstruitur. M. A.
El rekken. Supprimitur. M. A.
Meg rekken. Obstruitur. Faludi, T. É. p. 127.
Rekkenés. Suffocatio, obstructio. M. A.
Rekkenö. Suffocativus.
Rekkenö héség. Fervor. M. A. Nimius solis aestus.
Rekkent, rekkenti. Supprimit. occludit, occultat. M. A.
El rekkenti. Supprimit, delet. M. A. Pázm. Kal. p. 439. 664.
Rekkentés. Suppressio, deletio. M. A.
El rekkentés. Káldi, Innepn. Pred. p. 205.

REKRUTA.

REKRÚTA. Tyro. PP.
Rekruta-állítás. Statutio tyronum.
Rekruta-szedés. Collectio tyronum.
REKRUTÁZ. Tyrones conducit.
Rekrutázás. Tyronum conductio.

REM.

REM.
REMEG. Tremit. Sz. D.
Remegés. Tremor.
Remegö. Tremens, tremebundus.
REMEK. Offa, buccella, portio. M. A. Bát. Pesti. item. Specimen artificiale opificii, opus magistrale. M. A.
Remek-ész. Remek-észszel bir.
Remek-eszü. Genie. Excellentis ingenii.
Remek-hús. R. Frustum carnis. Pesti.
Remek-munka. Opus magisterii. Faludi, T. É. p. 116.
Remek-vas.
Mester-remek. Opus magistrale. M. A.
Remeket adott. Dedit specimen artis.
REMENYE. F. Zemplin Vben.
REMESZEL. E. Út Thorda Vben.
REMESE. Colon, intestinum crassum. S. I.
REMÉNY. Spes. M. A. Nehéz a' hoszszas remény. km. Dug. 2. R. p. 102.
Remény-leves — A' remény-levest kiki föl adhatja a' szegénynek. km. Dug. 2. R. p. 248.
Utólsó remény. Ultima spes.

Reményel, reményeli, reményli, remélli. Sperat. M. A. Holtig remélli az ember. km.
Reménylés. Beniczki, p. 225.
Reménylő. Sperans. M. A.
Reményletlen. Insperatus, exspes. M.A.
Remélhetetlen. Insperabilis. M. A.
Reméllctlen. Insperatus. M. A.
Reméllett. Speratus. M. A.
Remélhető. Sperabilis. M. A.
Reménykedik. Quiritatur. M. A. Fűnek, fának reménykedik. km.
Reménykedés. Quiritatio. Faludi, E. M. p. 183.
Reménykedő. Faludi, U. E. 2. R. p. 189.
Reménység. Spes. M. A. Reménységgel könnyebbedik a' szenvedés. km.
Hideg reménység. Beniczki p. 149.
Vékony reménység. Exilis spes.
Reménységtelen. Exspes. M. A.
Reménységű. Spei. A' vastag reménységü embert is meg ejti a' szerencse. km.
Reménytelen. Insperans. item Desperatus, exspes, insperatus. M. A.
Reménytelenség. Desperatio. M. A.
Reménytelenül. Desperanter. M. A.
REMPE.
Rempe Hollós. F. Vas Vben.

REMETE.

REMETE. Eremita, anachoreta. M. A.
Remete. t. h. n. M. és E. Országban.
Remete-barátok. Paulini.
Remete-barlang. Faludi, N. E. p. 12.
Remete-élet. Vita eremitica. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.
Remete' háza. Telek Békes Vben.
Remete lakás. Habitatio eremitae.
Remete-magánosság. Solitudo eremitica. Faludi, E. M. p. 245.
Remete-mezö. F. Szatmár Vben.
Remete-szeg. E. F. Maros Székében.
Remete-társ. Coëremita. Faludi, T. É. p. 139.
REMETEI. Eremitanus. M. A.
REMETESÉG. Vita eremitica. Vajda, K. É. 1. K. p. 39.
REMETÉSKEDik. Vitam eremiticam agit, solitudinem incolit. Faludi, N. U. p. 197.

REN.

REN.
REND. Ordo, series. M. A.
Rend-bontó. Turbator ordinis. Takács József. Költ. p. 241.
Rend-ház. Contignatio. Káldi, Act. 20. 9.
Rend-írás.
Rend közi. Interordinium. M. A.
Rend küvöl való. Extraordinarius. M.A.
Rend-mérő. Modulus in Architectura. Lásd Anal. mea Philolog. Tom. V p. 335.
Rend-szabás. Ordinatio, ordo praescriptus.
Rend-szabó. Ordinator, ordinis lator. S. I.
Rend szerint. Rite, ordinate, dispositc. M. A.
Rend szerint való. Ordinarius. M. A.
Rend szerinti. idem.
Rend-tartás. Institutum, ritus. M. A.
Rend-tartó. Ordinis observator, accuratus. S. I.
* Al-rend. Ordo infimus.
Bötü-rend. Ordo alphabeticus.
Czímeres rend. Insignis ordo. Faludi, N. E. p. 131.
Csata-rend. Ordre de bataille. Csatarendbe állította seregét.
Egyházi rend. Ordo ecclesiasticus.
Fö-rend. Summas, optimas.
Gyökér-rend. Ordo radicum.
Házi rend. Ordo domus, ordo domesticus.
Jó renden áll szénája. km.
Katona-rend. Status militaris. S. K.
Köz-rend. Ordo communis.
Közép-rend. Ordo medius. Leg jobb a' közép-rend. km. Medio tutissimus ibis.
Oszlop-rend. Ordo architectonicus.
Széna-rend. Gramen in seriem falce conjectum. S. K.
Szolga-rend. Famulitium, servilis status. S. K.
Rendbe. In ordinem.
Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch. Geidler. H. Okt. p. 157.
Rendbe szedi. Coordinat.
Rendbe szedett személy. Faludi, Sz. E. p. 13.
Renddel. Ordine, ex ordine. M. A.
Rendek. FF. Szala, és Veszprém Vkben.
Rendel, rendeli. Ordinat, disponit. M.A. Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.
Be rendeli. Statuit ad se.
El rendeli. Definit, disponit, determinat, ordinat, digerit. M. A.
Ki rendeli. Designat, exassignat.
Meg rendeli. Instituit, constituit.
Oda rendeli. Disponit, eo statuit.
Rendelés. Ordinatio, institutum, dispositio, constitutio, constitutum, decretum. M. A.
El rendelés. Digestio, ordinatio, dispositio, determinatio. M. A.
Rendelet. Statutum, dispositum quid.
Rendeletlen. Inordinatus, indigestus, indispositus. M. A.
Rendeletlenség. Inordinatio, confusio. M. A.
Rendeletlenül. Inordinate, indigeste, indisposite. M. A.
Rendelö. Constitutor, ordinator. M. A.
Rendeltt, rendeltetett. Ordinatus. M. A.
Rendenként. Ordinatim. M. A.
Rendes. Ordinatus, ordinarius v. decorus, elegans v. regularis. S. I.
Rendes tisztesség. Modestia. Faludi. N. A. p. 125.
Rendeskedik. Singularizat.
Rendetlen. Inordinatus v. indecorus, v. irregularis. S. I.
Rendetlen ige. Verbum irregulare.
Rendetlenség. Irregularitas. S. I.
Rendetlenül. Irregulariter.
Rendike. Trochilus. Laufer, Weidenzeisig. S. I.
Rendít, rendíti. Tremefacit, succutit. S.I.
Meg rendíti. Commovet, contremiscere facit. M. A.
Rendre. Ad ordinem, per ordinem.
Rendö. Apró deszka, mellyel a' sajtó (satú) segíttetik a' jobban szorulásra. Sz. D.
Rendü. Ordinis.
Fö-rendü. Ex ordine magnatum.
Minden rendü. Omnis ordinis.
Rendül. Tremit, tremiscit, contremiscit. S. I.
Meg rendül. Intremiscit, intremit, contremiscit. M. A.
Meg rendültt a' föld. Pázm. Pred. p. 517.
RENG, reneg. Tremit, intremit. M. A.
Meg reng. Tremit. M. A.
Rengés. Tremor. M. A.
Föld-rengés. Terrae motus.
Renget. E. F. Hunyad Vben.
Rengeteg. Tremor v. tremulus v. ingens, vastus, densus. S. I.
Rengeteg erdö. Sylva densa, ingens.
Rengeti. Agitat, movet, versat. S. I.
Gyermeket rengeti. Agitat infantem in cunis.
Ide oda rengeti. Faludi N. A. p. 212.
Rengetés. Agitatio.
Rengetö. Agitator.
Rengö. Tremens, tremulus. Faludi N. E. p. 32.
Rengö habok. Faludi Sz. E. p. 3.
Rengö haj-tű. Acus tremula. S. I.
Rengö nyár-fa. Populus tremula. S. I.
RENKESZ. Statura parvus sed solidus, corpulentus.

RENYH.

RENYH.
RENYHE. Piger, deses. Sz. D. S. I.
Renyhélkedik. Pigritatur. Sz. D.
Renyheség. Pigritia, desidia. Sz. D.
RENYHED. Deses fit, pigrescit, torpescit. Sz. D. S. I.
El renyhed. Sz. D.

REP.

REP.
Rep-szeg. F. Arad Vben.
REPCSIN (Repcsén NC. p. 35.). Eruca. M.A. Erica. Heyde. S. I.
Repcsén-fű. idem. Csapó. p. 274.
REPED. Scaber fit. M. A. Rumpitur, dissolvitur. S. I.
El reped. Disrumpitur, dissolvitur. S.I.
Föl reped. Diffinditur.
Ki reped. Disrumpitur.
Meg reped. Exarescit, rumpitur; scaber fit. M. A.
Repedék. Ruptura, fissura, rima. S. I.
Repedékeny. Quod facile rumpitur. S. I.
Repedés. Ruptura.
Repedez. Iteratas rupturas acquirit.
Meg repedez. Scabricia horridus fit. M.A. Rimosus fit.
Repedezés. Rimae minores.
Repedezett. Plures rimas habens.
Meg repedezett. Scissuris horridus.
Repedezteti. Hiulcat. M. A.
Repedezve. Hiulce, scabrate. M. A.
Repedtt, repedett. Hiulcus. M. A.
Meg repedett. Scabratus, scissuris horrens. M. A.
REPESZT, repeszti. Findit, rumpit, lacerat. S. I.

Ki repeszti. Diffindit.
Repesztés. Fissio.
REPKÉNY. Hedera. Kazinczi, Tövisek. p. 47.
Repkényes. Hederam habens.

RESZ.

RESZ.
RESZEG.
Reszege. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.
RESZEL, reszeli. Limat. M. A.
El reszeli. Delimat. M. A.
Ki reszeli. Elimat. M. A.
Meg reszeli. Delimat, elimat. M. A.
Reszelék. Scobs delimata. S. I.
Reszelés. Limatura. M. A.
Ki reszelés. Elimatio. M. A.
Reszelő. Lima. it. Limans, limator. M. A.
Torma-reszelő. Radula. PP.
Reszeltt. Limatus. M. A.
Reszeltt tészta. Étel' neme.
Reszeltt vas-por. Scobs delimata. PP.
Reszellett por. Rasamentum. M. A.
RESZKET. Contremiscit, trepidat, tremit. M. A.
Reszket érte, mint a' farkas a' kis csikóért. km.
Meg reszket. Contremiscit, intremiscit, intremit. M. A.
Reszketeg. Tremor. Sz. D.
Reszketeges. Tremebundus, tremulus, algiosus. M. A.
Reszketeges fejű. Pázm. Pred. p. 514.
Reszketés. Horror, tremor, trepidatio. M. A.
Reszketö. Tremens, tremulus. M. A.
Reszkető kezek. Manus tremulae.
Reszketö láng. Flamma tremula. Sz. D.
Reszketö tű. Acus tremula. Csuzi, Tromb. p. 14.
Reszketteti. Tremefacit. M. A.
Meg reszketteti. Contremere facit. M. A.
Reszkettető szóval való éneklés. Crispantis vocis inflexio, tremulus sonus cantus. PP.
Reszketve. Trepide, trepidanter. M. A.

RETEK.

RETEK. Raphanus. M. A. A' retek regvel méreg, délben étek, estve orvosság. km.
Retek-mag. Semen raphani.
Hónapos retek. Raphanus menstruus.
Nyári retek. Raphanus aestivus.
Téli retek. Raphanus hycmalis.
RETEKI. Raphaninus. M. A.
RETKET eszik. Raphanum comedit.

RETESZ.

RETESZ. Vectis, repagulum, obex, pessulus. M. A. CM.
Reteszt vetett. Nem sültt el a' puska.
Retezt vét pattantyujok. Pázm. Kal. p. 138.
RETESZEL, reteszeli. Obice firmat. Reteszt vet reá.
Bé reteszeli az ajtót. Portam pessulo claudit. Sz. D.
RETESZSZE. Ejus pessulus. „Az isteni félelemnek reteszszét szájunkra vetvén," Csuzi, Tromb. p. 240.

RETT.

RETT.
RETTEG. Tremiscit, trepidat, pavet, pavescit, formidat, pavitat, horret, horrescit. M. A. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
Rettegés. Tremor, trepidatio, formido, reformidatio. M. A.
Rettegeti. Territat. M. A.
Rettegető. Terrificus. item Terriculum, terriculamentum. M. A.
Rettegő. Trepidus, pavidus, formidolosus. M. A.
Rettegtet, rettegteti. Terret, territat. M. A.
Rettegtetés. Territatio. Zvonarics. 1. R. p. 716.
Rettegve. Pavide. M. A.
RETTEN. Terretur, terrefit. S. I.
El retten. Deterretur.
Föl retten. Exterretur e somno.
Meg retten. Expavescit. M. A. Káldi Eccl. 32. 22.
Rettenés. Terror. M. A.
Rettenet. idem. Himfi. 1. R. p. 109.
Rettenetes. Terribilis, formidabilis, horrendus, horribilis, horridus. M. A. Tremendus. CM.
Rettenetes dolog. Horrenda res.
Rettenetes személy. Monstrum. Pázm. Pred. p. 1077.
Rettenetesen. Horrende, horribiliter. M. A.
Rettenetesen szóllló. Terriloquus. M. A.
Rettenetesség. Horribilitas. Pázm. Pred. p. 522. Biró Márton, Micae. p. 98.
Rettenetlen. Imperterritus. M. A.
Rettenetlenség. Sz. D.
Rettent, rettenti. Terrificat, terret, terrefacit. M. A.
El rettenti. Deterret, conterret, absterret. M. A.
Föl rettenti. Exterret, terrore excitat.
Meg rettenti. Expavefacit, deterret. M. A.
Rettentés. Territatio. M. A.
Rettenthetetlen. Imperterritus. M. A.
El rettenthetetlen. idem. M. A.
Rettentő. Terrificus, terrificans. M. A.
Rettentő képpen. Horrende, horrendum in modum. S. I.
Rettentőség. Res terribilis, horrenda. Sz. D. S. I.

RETY.

RETY.
RETYE.
Retye-rutya. Anilis blateratio.
Retye-rutyál. Blaterat. Ne retye-rutyálj annyit.
RETYEG. Blaterat.
Retyegő. Sonans vitium. S. K.

REV.

REV. Putredo, humor putridus. M. A.
REVED. Putrescit, carie corripitur. S. I.
Meg reved. Computrescit. Sz. D.
REVES. Putridus, humidus. M. A.
Reves fa. Lignum putridum. Káldi, Job. 41. 18. Tasi Gáspár. p. 85.
Reves tőke. Putridus truncus. M. A. Pázm. Pred. p. 157. Káldi. Innepn. Pred. p. 421.
Revesedik. Putrescit, carie corripitur. S. I.
Meg revesedik. Prágai. p. 250.

REZ.

REZ. R. Tremor. S. I.
REZEG, Rezg. Tremit. Rezeg a' mozdított húr, — a' törött fazék. Sz. D.
Rezegés. Tremor. Beniczki. p. 157.
Rezgés. idem.
Rezgő. Tremulus.
Rezgő húr. Chorda tremula.
Rezget, rezgeti. Facit tremere. Sz. D.
REZKED. Tremit, trepidat. L. RESZKET. S. I.
REZNEK. Rubetra, tarda nana. Trappenzwerg. v. Otis tetrao. Zwergtrappe. S. I. Ritka, mint a' reznek. km. Dug. 2. R. p. 197.
Reznek. F. Szala Vben.
REZZEN. Tremit. M. A.
Föl rezzen — „Ezen mozdúlatra föl rezzentt álmából, és talpra pattantt." Sz. D.
Meg rezzen. Contremit. M. A.
Rezzenés. Tremor. M. A.
Rezzent, rezzenti. Tremefacit, terrefacit, terret. S. I.
El rezzenti. Absterret. Vajda. K. É. 1. K. p. 314. 3. K. p. 673.
Meg rezzenti. Conterret.
Rezzeszt, rezzeszti. Idem ac Rezzenti. S. I.

RÉ.

RÉCZE.

RÉCZE. Anas. M. A.
Récze-fi. Anaticula. S. I.
Récze-ól. Nessotrophium. NC. p. 151.
Récze-őrző. Anatarius. NC. p. 151.
Récze-pásztor. Idem. M. A.
Récze-sas. Aquila venator anatum. S. I.
Récze-tojás. Ovum anatis.
Récze-vadász. Venator anatum. S. I.
Récze-vadászat. Venatus anatum. S. I.
* Him récze. Anas mas.
Kan récze. idem.
Szelid récze. Anas domestica.
Vad récze. Anas sylvestris. NC. p. 151.
RÉCZEI. Anatarius, anatinus. M. A.
RÉCZÉSZ. Réczéket vadász. S. I.

RÉCS.

RÉCS.
RÉCSE (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
Récsény (Alsó, fölsö). F. Nyitra Vben.

RÉF.

RÉF. Ulna. M. A. Roszsz réffel mér. KV. p. 224.
RÉFE. Ejus ulna. Tudja réfének az árát. km.

RÉG.

RÉG. Diu, mane. M. A.
Rég az ideje. Pridem est.

Rég-olta. Jam dudum, jam pridem, a longo tempore. Sz. D. S. I.
Rég-oltától fogva. Idem.
Rég szokás. Antiquus mos. Pázm. Magyari ellen. p. 123.
RÉGEN. Diu, olim, dudum. M. A.
Régen irták, 's el kopott. Apologus Alcinoi. M. A.
Régeniek (mint elöbbeniek). R. Veteres, prisci homines. Pesti. S. I.
Régenten. Antiquitus, quondam. M. A.
Régönte. R. Olim. Tinódi. S. I.
RÉGÉNY. Sz. P. Bihar Vben.
RÉGES.
Réges régen. Jam dudum, jam pridem. S. I. Sz. D. S. K.
RÉGI. Priscus, vetus, antiquus. M. A.
Ki törtt a' régi belöle. km.
Régi hitü. Priscae fidei. Tasi Gáspár, p. 63.
Régi idök. Prisca tempora. Oh régi szent idök! oh boldog szokások, hol vagytok! erkölcsink be rútúl meg vástak.
Régi irás, el kopott. Antiquiora Jovis diphtera loqueris. M. A.
Régi jámborok-féle.
Régi jó — oh régi jó. km.
Régi jó magyar. Vir bonus, et antiquae fidei. S. I.
Régi német. Gothus. S. I.
Régi német íz. Stylus gothicus. S. I.
Régi pénzek. Numi veteres.
Régi pénzek' ismérete. Scientia rei numariae.
Régi rege. km. Vetus fabula.
Régi módi. Antiqui moris.
Régi módon. Antique, prisce. M. A.
Régi szokás. Vetus consvetudo. Régi szokás, régi erkölcs. km. Dug. 2. R. p. 298. A' régi szokás törvénnyé válik. km.
Régi szolga — A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
Régi vas szerszámok. Ferrea scruta. PP.
Régibb. Antiquior. Régibb az ország-útnál. km.
Régie. Quod in certa aliqua re vetustius est. Bornak, aranynak, hitnek a' régie jó. Vörösmarti, Intö levél. p. 18.
Régiek. Prisci homines. Régiek azt tartották.
Régien. Vetuste. M. A.
Régiség. Antiquitas, vetustas. M. A.
Régiségek' ismérete. Notitia antiquitatum.
RÉGÍTi. Inveterat, antiquat, antiquum facit. Gyöngyösi. Part. 2. Ajánló levélben.
RÉGÖLY a' malomban.
RÉGTÖL fogva. Jam dudum. M. A.
RÉGÜL. Inveterascit, senescit. S. I.
RÉGVEL. Mane. Lásd REGVEL, Reggel.

RÉK.

RÉK.
RÉKA. Réz-műhely Abaúj Vben.
RÉKAS. Mosatlan, szennyes, konyhabéli eszköz, tál, fazék, Sz. D.
Rékas. FF. Tömös, és Pest Vkben.
RÉKMÁNY. Mosatlan, szennyes. Sz. D.

RÉM.

RÉM.
Rém. Sz. P. Bács Vben.
Rém-fa. Fogas, mellyre a' mészárosok a' le öltt disznót lábainál fogva föl akasztják föl bontás végett.
RÉMÍT, rémíti, Terret, terrificat. M. A.
El rémíti. Exterret, consternat. M. A. Obstupefacit. CM.
Meg rémíti. Perterrefacit, perterret, consternat. M. A. Pázm. Pred. p. 119.
Rémítés. Terrificatio.
Rémítö. Terrificus. Faludi, T. É. p. 265.
Rémítö drága. Nimium carus, valde pretiosus. S. I.
Rémítö hír.
Rémített. Territus, consternatus. M. A.
RÉMLik. Apparet. Úgy rémlik elöttem: úgy tűnik elmémben. Sz. D.
RÉMÜL. Tremescit, pavet, pavescit. M.A.
El rémül. Obstupescit, cohorret. M. A.
Meg rémül. Expavescit. M. A. Pázm. Pred. p. 765. 905.
Rémülés. Terror, consternatio. M. A.
El rémülés. Consternatio. M. A.
Meg rémülés. idem. M. A.
Rémület. Terror, consternatio.
Rémültt. Territus, consternatus. M. A.
El rémültt. Attonitus, consternatus, expavefactus. M. A.

RÉN.

RÉN. Rhenus fluvius Germaniae. NC. p. 445.
Rén' vize. idem. Heltai. p. 125.
RÉNES. Rhenensis.
Rénes forint. Florenus rhenensis. Száz kis pénz egy Rénes. km. Dug. 2. R. p. 237.

RÉNY.

RÉNY. Frixum.
RÉNYE. Frixum ejus. Sz. D.
Vaj' rénye. Frixum butyri cum ovis. Ex usu plebis.
RÉNYÖDik. Esdeklik, siva riva panaszolkodik, sápit. Erdéli szó. Sz. D.

RÉPA.

RÉPA. Rapa, rapum. M. A.
Répa-ágy. Rapina. M. A.
Répa' czima. Rapacium. M. A. CM.
Répa' csira. Cauliculus rapae.
Répa-derzáló. Instrumentum, quo rapa in filamenta conscinditur.
Répa-daráló. Idem.
Répa-föld. Rapina. NC. p. 49.
Répa-fü. Rapacium. NC. p. 49.
Répa-levél, Rapacia — orum. M.A.
* Bagzó répa. Cyclaminus. Kolompér. S.K.
Czukor-répa. Napus, brassica rapa.
Disznó-répa. Arthanita. S. K.
Fanos répa. Bunias. S. K.
Fejér répa. Brassica rapa. S. K.
Kerék-répa. Idem.
Karó-répa. Idem ac Czukor-répa.
Moh-répa. Pastinaca. S. K.
Murok-répa. Rapus. CM.
Sárga répa. Siser. S. K. Daucus carotta.
Vad répa. Rapunculus. Raponcz. S. K.
Vörös répa. Beta. S. K.
RÉPÁS. Rapis abundans.
Répás. t. h. n. Magyar, és Erdél országban.
Répás hely. Rapina. M. A.
Répás rétes. Placenta cum rapis.

RÉPCZE.

RÉPCZE. Armoracium, armon, rapistrum, napus. M. A.
Répcze-olaj. Oleum rapistri arvorum.
RÉPCZE. Folyó víz Sopron, és Vas Vkben.
Répcze' mellyéke. Vicinia fluvii Répcze.

RÉPZik.

RÉPZik. Rémlik. Sz. D.

RÉS.

RÉS. Ruptura, rima, hiatus, meatus. M. A. Talál a' ravasz rést maganak. km.
„Rés fülekkel várja" Monoszlai András Apolog. p. 8.
„Elég egy kerten egy rés" VM. p. 16.
RÉSEN a' füle. Ignem palma. M. A. Igen vigyázó, tudja, hol temették a' nyulat.
RÉSES. Rimosus. M. A.

RÉZS.

RÉZS.
RÉZSUTT, Rézsent. Lateraliter, ex obliquo. S. I. Oldalast, oldalaslag. Sz. D.

RÉSZ.

RÉSZ. Pars, portio. M. A.
Rész szerint. Partim. M. A.
Rész-vétel. Participatio. S. I. Sz. D.
Rész-vevö. Participium. M. A. L. Particeps, partiarius, consors. S. I.
RÉSZBÜL. Partim, ex parte. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 18.
RÉSZE. Ejus pars, portio. Része legyen benne.
Részét oda engedte. Cessit suam partem.
RÉSZEG (Rész-eg). Ebrius. Lásd alább.
RÉSZELKEDik. Participat. Él ezen szóval Monoszlai András de Cult. Imag. p. 4. Faludi N. U. p. 182. N. E. p. 192. T. É. p. 48.
Hozzá részelkedik. Faludi N. E. p. 133.
Oda részelkedik. Faludi N. A. p. 185.
RÉSZELTET, részelteti. Communicat, participem facit. M. A.
Részeltetés. Participatio. Káldi. Innepn. Pred. p. 156.
Részeltetett. Participatus. M. A.
RÉSZENKINT. Particulatim. M. A.
RÉSZÉNT. Partim. M. A.
RÉSZES Particeps. M. A.
Részes aratók. Messores partiarii, erga quottam messis conducti. S. I.
Részesedik. Particeps fit, participat. S. I.
Részesit, részesíti. Impertit, impertitur, participat. M. A.
Részesség. Studium partium. S. I
Részesül. Participat. M. A.
Részesülés. Communicatio, participatio. M. A.

RÉSZETLEN. Expers. M. A. CM. VM. p. 186. Telegdi, Felelet. p. 148. Káldi, Sap. 2. 9.
Részetlenség. Neutrarum partium studium. S. I.
RÉSZINT, Részént. Partim. M. A.
RÉSZÍT, részíti. Participem facit. Biró Márton, Micae. p. 96.
RÉSZRE. Ad partem.
Részre hajlás. Studium partium. S. I.
Részre hajló. Partium studiosus. S. I.

RÉSZEG.

RÉSZEG. Ebrius, temulentus. M. A. Részegre, gyermekre, aszszonyra a' titkot nem bizzák. km. Dug. 2. R. p. 21.
Részeg aszszony. Mulier ebria.
Részeg beteg — Két beteget nem szeret az ágy: részeg beteget, és haragjában beteget. km.
Részeg ember még az eget is böggönek nézi. km.
Részeg fövel ballagott haza. km.
Részeg kor — A' ki részeg korában vét, bünhödjék józan korára. km.
Részeg német — Akár a' részeg németnek beszélj, akár annak. km.
Holtt részeg. Vino sepultus.
RÉSZEGEDik. Inebriatur. S. I.
Meg részegedik. idem. M. A.
RÉSZEGEN. Temulenter. M. A.
Részegen fekszik. Jacet ebrius.
Részegen látták. Viderunt eum ebrium.
Részegen vitték haza. Qua ebrius, portatus est domum.
RÉSZEGES. Ebriosus, vinolentus. M. A.
Részegeskedik. Perpotat, crapulatur, pergraecatur. M. A.
Részegeskedés. Ebriositas, perpotatio, pergraecatio. M. A. Gyakor, és szokássá váltt részegség. Pázm. Pred. p. 222.
Részegesség. Ebriositas. S. I.
RÉSZEGÍT, részegíti. Ebriat. M. A. Pázm. Pred. p. 142.
Meg részegíti. Inebriat.
Részegítő. Inebrians. M. A.
Részegítő ital. Potus inebrians.
Részegített. Inebriatus. M. A.
RÉSZEGSÉG. Ebrietas, vinolentia, temulentia. M. A.
Részegség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
Részegség miatt fő-fájás. Crapula. M. A.
RÉSZEGSZik. Inebriatur. S. I.
RÉSZEGÜL. Idem. M. A.
El részegül. Inebriatur. M. A.
Meg részegül. Idem. M. A.
Részegülés. Inebriatio. M. A.
Részegültt. Ebriatus.
Meg részegültt. Inebriatus. M. A.

RÉT.

RÉT. Pratum. item Plica, series. M. A.
Rét-alap. F. Győr Vben.
Rét-falu. F. Verőcze Vben.
Rét-Szent Miklós. Sz. P. Bihar Vben.
Rét-Szilas. Sz. P. Fejér Vben.
Rét-út. Via penes pratum.
Rét-úti düllő. Tractus terrae juxta viam prati.
* Hét rét. Septuplum, septempliciter. S.K.
Kaszáló rét. Pratum. S. K.
Kopár rét. Pratum sterile. S. K.
Legelő rét. Pascuum. S. K.
Vizes rét. Pratum irriguum. S. K.
RÉTE. Pratum ejus. Más ember' tilalmas rétébe vágta kaszáját. Pázm. Kal. p.124.
Rétje. Idem.
Falu' rétje. Pratum communitatis.
Város' rétje. Pratum civitatis.
RÉTEG. Sok rétből állóság. Sz. D.
Réteges. Striatus, rugosus. S. K.
Réteges gomba, mellynek kalapja alatt sok rétei vannak.
Réteges vas, mellyet jól öszve nem vertek. Sz. D.
RÉTENKÉNT. Foliatim, frustatim. S. I.
RÉTES. Plicatilis. item Placenta, striblita, artolaganus. M. A.
Rétes béles. Placenta foliata, striblita. PP.
* Almás rétes. Placenta cum malis.
Darás rétes. Placenta cum glarea farinacea.
Diós rétes. Pl. cum nucibus, et sic porro Káposztás — mákos — mondolás — rákos — riskásás — szilvás — téjfölös — turós rétes. Pro diversitate farturae.
RÉTEZ, rétezi. In plicas dividit. Sz. D.
RÉTI. Pratensis. M. A.
Réti. F. Győr Vben.
Réti csárda. Csanád Vben.
Réti fű. Herba pratensis. S. I.
Réti kender. Gnaphalium tomentosum. Csapó. p. 102.
Réti kopáncs. Sz. P. Csongrád Vben.
Réti kömény. Carum, cuminum. S. I.
Réti legyező. Barba caprina. S. I.
Réti sáfrány. Hermodactylus. M. A.
Réti torma. Cardamon. M. A.
Rétike. Alauda pratensis. S. I.
RÉTSÉG. Pratum, foenetum. M. A.
RÉTÜ.
Három rétű. Triplus, triplex. M. A.
Hét rétü. Septemplex. CM.
Száz rétü rózsa.
Rétüen.
Két rétüen. Dupliciter inflectendo.
Rétüleg. Plicatim.
Két rétüleg fogta. Sz. D.

RÉV.

RÉV. Vadum, trajectus, portus. M. A.
Rév. F. Bihar Vben.
Rév-bér. Portorium, naulum. M. A.
Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.
Rév-falu. FF. Győr, Somogy, és Trencsin Vkben.
Rév-hajó. Ponto, epibades. M. A.
Ré-halom. Nic. Oláhi Hung. p. 65.
Rév-hely. Portus, trajectus, ostium. M.A.
Rév-Komárom.
Rév-Körtvélyes. E. F. Kövár' Vidékében.
Rév-óra. Horologium nauticum in portubus. L. Haszn. Mulat. 1828. 2. R. p. 146.
Rév-part. Portus. M. A.
Rév-pénz. Portorium. M. A.
Rév-vám. idem. S. I.
Rév-vámos. Portorius, qui exigit pecuniam, pro transvectandi labore solitam. NC. p. 367.
Rév-zsámoly. Egy kis hid, mellyet a' révészek a' komphoz szoktak vetni. S. I.
Aga-rév. F. Somogy Vben.
Farkas-rév. F. Marmaros Vben.
Fő-rév. Oberufer. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 164.
Hoszszu rév. Telek Borsod Vben.
Nagy rév. F. Heves Vben.
RÉVE. Ejus portus. Az ő révén költt el. km.
RÉVES. Portuosus. M. A. Nauticus. CM.
RÉVÉSZ. Portitor, nauta, navita. M. A. A' hajó-törés után okosabb a' révész. km.
Révészi. Nauticus. M. A.
RÉVI. Portualis.
Révi tisztartó. Limenarcha. M. A. L.
Révi vámos. Portitor. M. A.
RÉVTELEN. Importuosus. M. A.

RÉZ.

RÉZ. Cuprum, aes. M. A.
Réz-bánya. Cuprifodina. S. I.
Réz-csap. Epistomium e cupro. M. A.
Réz-dob. Tympanum aereum. M. A.
Réz-edények. Aeramenta. PP.
Réz-fazék. Olla cuprea. Sz. D.
Réz-födél. Tectum cupreum.
Réz-hegy. Hegy Győr Vben.
Réz-hozó. Aerifer. M. A.
Réz-kandér. Lebes. PP.
Réz-kád. Cadus cupreus, ahenum. Faludi, T. É. p. 85.
Réz-kígyó. Serpens aeneus. Káldi, Innepn. Pred. p. 501.
Réz-láncz. Káldi, 3. Esdr. 1. 40.
Réz-medencze. Cottabus, pelvis aenea. M. A.
Réz-metszés. Chalcographia. S. I. Sz. D.
Réz-metszet. Imago aere impressa. Kupferstich. S. I.
Réz-metsző. Chalcographus. S. I. Sz. D.
Réz-mozsár. Mortarium cupreum. M. A.
Réz-művek. Aeramenta, vasa aerea. S. I.
Réz-müves. Aerarius. M. A.
Réz-műhely. Officina aeraria. S. I.
Réz-öntő. Aerarius, fusor aerarius. M.A.
Réz-perecz. Armilla aerea. Faludi T. É. p. 323.
Réz-pénz. Moneta cuprea. Pázm. Pred. p. 1090.
Réz-rosda. Aerugo. M. A.
Réz-serpenyő. Sartago manubriata. Kastrol. S. I.
Réz-síp. Tuba, buccina. S. I.
Réz-süveg. Alembicum. S. I.
Réz-szar (mint Vas-szar). Scoria cupri. S. I.
Réz-tajték. Palea aeris. S. I.
Réz-telek. F. Szatmár Vben.
Réz-virág. Viride aeris, aerugo. S. I.
* Sárga réz. Orichalcum. Vrancsics.
Vörös réz. Cuprum. S. K.
RÉZBŐL való. Aeneus, ahenus. M. A.
REZE. Cuprum ejus.
REZEL. Cacat, merdat. S. I.
REZES. Aeratus, aerosus. S. I.
Rezes balta. Securicula lamellis cupreis ornata.
Rezes hámok. Helcia cupro interstincta. Sz. D.
Rezes víz. Aqua cupro gravida. Zementwasser. S. I.

REZEZ, rezezi. Aerat. S. I.
RÉZI. Cupreus, aeneus. M. A.
RÉZRE metszés. Ectypi sculptura. PP.

RÉZMÁN.

RÉZMÁN. t. f. n. Erasmus. Él így ezen szóval Sz. Hilarius' írója Bod Péter.
Ruha-rézmán. Ruha-szaggató. Ex usu plebis.

RI.

RIB.

RIB.
RIBA.
Riba-hal. Igen apró hal, Marczalban elég találtatik; a' csíkokkal egygyütt eleget fognak.
Riba-háló. Igen apró szemü háló, mellyel a' riba-halakat fogják.
RIBANCZ. Rongy. Sz. D.
Ribanczos. Lacerus. PP. Sz. D.

RICSET.

RICSET. Mixtum, mixtura cibi. S. K. p. o. Bab és árpa-kása, vagy lencse és árpa-kása öszve főve.

RIDEG.

RIDEG. Singularis. M. A.
Rideg birka. Ovis non foetificans.
Rideg legény. Juvenis nondum uxoratus.
Rideg marha. Pecus sterile.
RIDEGE a' nyájnak — Ridegét külön őrizik.
RIDEGSÉG. Singularitas. M. A.

RIF.

RIF.
RIFOLja. Lacerat. Vajda. K. É. 1. K. p. 639.

RIG.

RIG.
RIGA.
Csiga, riga. Fű' neme.
Rigács. F. Szala Vben.
RIGMÁNY. E. F. Maros Székében.
RIGOLYA.
Rigolyás: veszekedő. Sz. D.
RIGÓ. Merula. PP. Igen örvend a' rigó, neki felel a' szajkó. km.
Rigó' mezeje. Campus merularum.
Rigó-pohár. Calceolus marianus. Venus-schuh. S. I.
Fekete rigó. Turdus merula.
Sárga rigó. Oriolus luteus. Földi, p. 159.

RIGYA.

RIGYA. Concaedes. CM. MA. PP. item Dió', mogyoró', egerfa' virága. Sz. D.
RIGYÁCZ. F. Szala Vben.
RIGYÁZ, rigyázza. Arborum ramos resecat. M. A. PP. Computat. CM.
Rigyázgat, rigyázgatja. Tenues ramos hinc et inde resecat. Sz. D.
RIGYÁZik a' fa: virágjait hányja.

RIGYET.

RIGYET. Mondatik a' bikáról, mikor kergettetik, és bőg.

RIHA.

RIHA.
Riha-tó. Tó Somogy Vben.

RIMA.

RIMA. Scortum, meretrix, prostibulum. S. I.
Rima-bánya. F. Gömör Vben.
Rima-Szécs. MV. Gömör Vben.
Rima-Szombat. MV. Gömör Vben.
RIMÁN. Sz. P. Vas Vben.
Rimánkodik. Supplicat, obtestatur. S. I.

RINGYÓ.

RINGYÓ. Scortum, lupa, meretrix. S. I. Lotyó, szajha, czafra. Sz. D.

RINYA.

RINYA. Scolopendra. Assel. S. I.
Rinya. Folyó víz Varasd Vben.
Rinya-Szent Király. F. Somogy Vben.
Rinya-Uj lak. F. ugyan ott.

RIP.

RIP. R. Frustulum, lacinia, fragmentum. S. I.
RIPACS. Frustulum, laciniola. S. I.
Ripacsos. Lacer, laceratus. v. variolis notatus. S. I.
Ripacsos ábrázatú.
Ripacsos föld: darabos föld. Sz. D.
Ripacsos út: cserepes út. Sz. D.
Ripacsosság: darabosság. Sz. D.
RIPÓ. R. idem ac RIP. S. I.

RIS.

RIS. Oryza vel Rufus. S. I.
Ris-kása. Oryza. M. A.
Ris-köles. idem. M. A.
RISKA. Szánkó, korcsolya, csuszkáló. Sz. D.

RISZ.

RISZ.
RISZA.
Riszál, riszálja. Agitat, movet, motat. S. I. Tarát, farát riszálja. Sz. D.
Riszálás. Agitatio, commotio. S. K.
RISZSZANT. Késsel nagyot vág, rándít. Sz. D.

RITK.

RITK. (Rit-ok, ritk.)
RITKA. Rarus. M. A. A' mi ritka, kedves szokott lenni. Quod rarum, charum.
Ritka alma, kiben féreg nincsen. km.
Ritka búza konkoly nélkül. km.
Ritka madár az igaz barátság. km.
Ritka szőrü, ritka haju. Raripilus. M. A.
Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
Ritkaság. Raritas, raritudo. M. A.
Ritkaságos. Valde rarus. Faludi, N. A. p. 222. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p. 268.
Ritkaságos lelemény. Sz. D.
Ritkálja. Ritkának tartja.
Ritkán. Rare, raro, rarenter. M. A. A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. km.
RITKÍT, ritkítja. Rarefacit, rarat. M. A.
Meg ritkítja. Rarefacit, rarat, disrarat. M. A.
RITKODik.
Meg ritkodik. Rarescit. CM.
RITKUL. Rarefit, rarescit. M. A.
Meg ritkul. idem. M. A.

RITY.

RITY.
RITYEG. Ebullit cum strepitu. Rityeg rotyog.
RITTYÉN. Csattan, pattan. Sz. D.
Rittyent: csattant, pattant. Sz. D.

RÍ.

RÍ.

RÍ. Vagit, plorat. M. A.
Sí, rí. Ejulat, lamentatur.
Viszsza ríja. Cum fletu repostulat.
RÍAD (Rivad). Ejulat. M. A.
Rivadjon trombitánk. Faludi, E. M. p. 13.
El ríad. Sz. D.
Föl ríad. Intonat, ejulat. M. A.
Ríadás. Ejulatio. M. A. Rivadás.
Trombiták' rivadása. Faludi, T. É. p. 20.
Meg riadás. Terror panicus. PP.
Rivadó. Faludi. N. A. p. 95.
RÍAN.
Meg rían. Erumpit in ejulatum, Himfi, 1. R. p. 247.
RÍASZT (Rivaszt), riasztja. Increpat, intonat. M. A. Alterum ad ejulatum concitat.
Rivasztja. Faludi. N. A. p. 71.
Föl rivasztja. Excitat. M. A.
Meg rivasztja. Increpat. M. A. Pázm. Kal. p. 62.
Rivasztás. Beniczki. p. 246.
Föl rivasztás. Concitatio, intonatio. M. A.
Rivasztgat, rivasztgatja. Sz. D.
RIASZKODik. Perfremit. CM. Rivaszkodik.
RIKÁCSOL. Flet vociferando. S. I.
RIKAT, ríkatja. Alterum ad fletum, ad ejulatum concitat. — Ne ríkasd a' gyermeket. Noli puerum ad fletum cogere. Sokszor meg ríkatta. Sz. D.
RIKKAN. In fletum erumpit.
Meg rikkan a' gyermek. Sz. D.
Rikkant. Vociferatur, exclamat. S. I.
Rikkantsd ide. — Nagyot rikkantott.
Rikkants. Inclames. item Inclamator, custos, vigil. Benkő.

RIKOGAT. Vociferatur, clamitat cum enthusiasmo.
RIKOLT. Vociferatur, debacchatur, perclamat. M. A.
Rikoltás. Vociferatio, vociferatus. M. A.
Rikoltoz. Faludi, N. E. p. 105.
RÍOGAT, ríogatja (Rivogat, rivogatja). Increpat. M. A. Pázm. Pred. p. 510.
Le rivogatta.
Meg ríogatja. Increpitat. M. A.
Meg rivogatja. Zvonarics. 1. R. p. 421.
RIVALL. Ejulat. Nagyott rivallott — El rivallotta magát. Sz. D.
Rivalkodik. Vociferatur, plorat. M. A.
Rivalkodás. Planctus, ejulatus, vociferatio, quiritatus. M. A.
RIVÁS. Vagitus, ploratus. M. A.
Sivás, rivás.
RIVASZKODik. Vociferatur. Vajda. K. É. 1. K. p. 671.
Reá rivaszkodik. Alterum cum vociferatione impetit. Vajda 3. K. p. 437.
RIVÓ. Ejulans, vagiens.
Sivó rivó gyermek. Vagiens infans.
RIVVAN. Erumpit in ejulatum. A' melly kutyát éri a' kő, az rivvan el. km.
Rivvanás. Ejulatus. item Ruptae glaciei sonus. S. I.
Rivvancs. Jég-eső, kő-eső. Régi szó. Fenn van még imitt amott. Sz. D.

RO.

ROB.

ROB.
ROBAJ. *Strepitus, fragor.* Nagy robajjal jött a' jég-eső. Ex usu plebis.
ROBBAN. Cum strepitu venit.
Le robbantt a' roszsz idő. Hallottam 1827. Dec. 6.
Meg robban. Cum strepitu advenit. Vajda. 3. K. p. 391.

ROCS.

ROCS.
ROCSKA. Orca, scaphium. M. A. PP.
Hozz egy rocska-vizet. Sz. D.
Rocska' pataka. Telek Borsod Vben.

RODH.

RODH.
RODHAD. Putrescit. M. A. Dicitur etiam ROTHAD quod vide infra uberius.
El rodhad. Putrescit. M. A.
Meg rodhad. Computrescit. Káldi, Joël. 1. 17.
Rodhadás. Putrefactio. M. A.
Rodhadás-ellenzők. Antiseptica. S. I.
El rodhadás. Putrefactio. M. A.
Rodhadtt. Putris, putridus, putrefactus. M. A.
Rodhadtt szölő, dűltt gabona, tavali asztag, nem szerez szükséget. km.
RODHADAG. R. Putredo, putror, putor v. putris, putridus. S. I.
RODHASZT, rodhasztja. Putrefacit.
El rodhasztja. idem. M. A.
Rodhasztó hideg-lelés. Febres putridae.

ROFF.

ROFF. F. Heves Vben.

ROG.

ROG.
ROGOSZ. Juncus, scirpus. S. I. Száraz gyékény, mellyel a' hordót bé csinálják. Sz. D.

ROGY.

ROGY.
ROGYA. Rubigo. M. A. lásd RAGYA.
ROGYik. Cadit, ruit, labitur.
Le rogyik. Corruit, collabitur. S. I.
ROGYGYAN. Labitur, collabitur.
Le rogygyan. Faludi N. E. p. 196. N. A. p. 191.
Rogygyanás. Lapsus, ruina.
Le rogygyanás. Syncope. PP.
Rogygyantja. Ruinat, deturbat.
Le rogygyantja. Faludi. N. A. p. 92.

ROH.

ROH. Fekete ló. Equus subniger. M. A.
ROHAN. Corruit, impetum facit. M. A.
Alá rohan. Delabitur. Vajda 3. K. p. 371.
Bé rohan. Introrumpit. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 588.
Elő rohan. Proruit, prorumpit, prosilit. S. I.
Ki rohan. Erumpit, prorumpit, proruit. M. A.
Le rohan. Ruit, corruit. M. A.
Reá rohan. *Adgreditur, ingruit, impetit,* irrumpit, irruit. M. A.
Reá rohantt. Irruit super eum.
Rohanás. Ruina, impetus, irruptio. M. A.
Ki rohanás. Eruptio. M. A.
Reá rohanás. Irruptio, invasio, impetus. M. A.
Rohanó. Irruens.
Le rohanó félben van. Collabescit. M. A.
Reá rohanó. Invasor. M. A.
Reá rohanóban van. Est in *procinctu* invadendi. Zvonarics. 1. R. p. 31.
Rohantatja. Facit, ut alter irruat. Zvonarics. 1. R. p. 521.
ROHI. E. F. Belső Szolnok Vben.
ROHOD. F. Szatmár Vben.
Rohoda. Turpis, deformis, sordidus. S. I.
Rohodaság. Turpitudo, deformitas. S. I.
Rohodán jár. Sordide incedit.
ROHONCZ. MV. Vas Vben.
ROHÓ. F. Nyitra Vben.

ROJT.

ROJT. Fimbria. M. A. Pázm. Pred. p. 1031.
Arany-rojt. Fimbria aurea. Illik, mint az arany-rojt a'Szobránczi gubához. km.
Rojt. F. Bihar Vben.
ROJTOS. Fimbriatus, segmentatus. M. A. Faludi. N. U. p. 79.
Rojtos posztó. Pannus villosus. PP.
ROJTOZ, rojtozza. Rojtokkal ki varja. Sz. D.
Ki rojtozza. Exfimbriat.
Meg rojtozza. Fimbriis exornat.

ROK.

ROK.
ROKOLYA. Amictorium, cyclas, galbanum. M. A. Vászon-szoknya. Erdélyi szó. Benkő. Pázm. Kal. p. 222.
Fejér rokolya. Galbanum. CM.
Rokolyán. Sz. P. Szala Vben.
Rokolyás. Galbanatus. M. A.
ROKON. R. Prope, non procul. Komjáthi. Agnatus, cognatus, proximus. M. A. Igen késedelmes a' rokon' segétsége. km.
Rokon-kéz — Nincs nehezebb seb annál, mint a' kit rokon-kéz ejt emberen. km.
Rokona. Ejus agnatus. A' gazdagnak akár ki is rokona akar lenni. km.
Rokonom. Meus agnatus. Rokonom a' kas, barátom az erszény. km.
Rokonos. Cognatus, propinquus, proximus. S. I.
Rokonság. Agnatio, proximitas, propinquitas, affinitas. item Agnatus, cognatus, propinquus. M. A.
Rokonságos. Affinitate junctus, habens agnatos, et propinquos. M. A.
Rokonságosok. Agnati. CM.

ROKK.

ROKK.
ROKKA. Colus. M. A. Ki tették a' rokkáját. km.
ROKKAN. Desidet. PP.
Le rokkan. Subsidet.
Meg rokkan az épület. Aedificium descendit, desidet, depressum est. PP.
Meg rokkana. Pázm. Pred. p. 513.
Meg rokkantt az eleje. Sz. D.
Rokkanás. Casus, lapsus. S. I.
Meg rokkanás. Collisio. Káldi, 2. Mach. 9. 7.
Rokkantt ló. Sz. D.
Rokkant, rokkantja. Ruinat, dejicit, decutit, deturbat, destruit. S. I.

ROM.

ROM. R. Fragmen, fragmentum v. rudus, ruina v. exilium, pernicies, interitus. S. I.
ROMBOL, rombolja. Dissecat, diffringit, disrumpit. M. A. Pázm. Kal. p. 556.
Föl rombolja. Föl darabolja. Pázm. Kal. p. 858.
Rombolás. Dissectio, diffractio. Sz. D.
ROMHÁNY. F. és Sz. PP. Nógrád Vben.
ROMOL. Ruit. M. A.
Bé romol. Corruit, irruit. M. A.
El romol. Collabescit, corruit. M. A.
Ki romol. Erumpit, eruitur, excidit. M. A.
Meg romol. Destruitur, corrumpitur.
Öszve romol. Corruit, collabitur.
Romladék. Rudus, rudera. M. A.
Romladékját ki hányja. Eruderat. M. A.
Romladékos. Ruderatus. M. A.
Romladékony. Fragilis, ruinosus. M. A.
Romlandó. Fragilis, caducus, corruptibilis. M. A.
El romlandó. Destructilis. M. A.
Romlandóság. Fragilitas. M. A.
Romlandóúl. Caduciter. M. A.

Romladoz. Corrumpitur, depravatur, destruitur. S. I.
Romladozás. Ruinatio, depravatio. Sz. D.
Romladozott épület. Ruinosum aedificium.
Romlás. Ruina, fractura. M. A.
El romlás. Destructio. M. A.
Romlatlan. Illabefactus, incorruptus. M. A.
Romlatlanúl. Incorrupte. M. A.
Romlék: romladék. S. I.
Romlékony: romladékony. S. I.
Romlékonyság: romladékonyság. S. I.
Romló. Ruinosus, caducus, fragilis. M.A.
Romló félben van. Ruinam agit, incipit destrui.
Romlóság. Ruinositas. Pázm. Pred. p. 507.
Romlott. Fractus, corruptus, dirutus, collabefactus, ruinosus. M. A.
Romlottság. Fragilitas. M. A. Corruptela. Zvonarics. 1. R. p. 517.
Romolhat. Potest corrumpi.
Romolhatatlan. Infragilis, infrangibilis, incorruptibilis. M. A.
Romolhatatlanság. Incorruptibilitas. M.A.
ROMOGY. Sz. P. Bihar Vben.
ROMOLY. E. F. Bisztricze Vidékében.
Romlya (Romolya). E. F. Doboka Vben.
ROMONYA. F. Baranya Vben.
Romonya. Romania. S. I.
Romonyai szölő v. dinnye. Uva v. pepo romanus. S. I.
ROMOS. R. Ruderatus.
Romos hely. E. F. Szászváros Székében.
ROMOSZ. E. F. ugyan ott.
* ROM gyökérből származnak ezek is: RONCS, RONDA, RONGÁL, RONGY, RONT.

RONCS.

RONCS (ROMCS). Panniculus, lacinia. S.I.
RONCSOL, roncsolja. Dirunciat. M. A.
El roncsolja. Idem. M. A.
Roncsoltt: törödött. Sz. D.
Roncsolódik: törödik. Sz. D.
Öszve roncsolódott a' ruha. Sz. D.

ROND.

ROND (ROMD).
Ronda. Sordidus. Sz. D. Úti czifra, házi ronda. km.
Rondaság. Sordities.
Rondáúl. Sordide. Rondáúl viseli magát. Sz. D.
RONDÍT, rondítja. Sordidat.
El rondítja. Sordibus inficit.
RONDUL. Sordidatur, turpatur.
El rondul. Deturpatur.

RONG.

RONG (ROMG).
RONGA.
Rongál, rongálja. Fustigat, castigat, affligit. M. A.
Meg rongálja. Idem. M. A.
Rongálás. Fustigatio, castigatio. M. A.
Rongáló. Destructor.

RONGY.

RONGY (ROMOGY, ROMGY). Sacconia, fragmentum panni. M. A. Lacinia.
Rongy-gyüjtő. Collector panniculorum. S. I.
Ringy-rongy. Variae laciniae.
Ruha-rongy. Lacinia vestis.
RONGYA. Ejus lacinia.
RONGYOLL, rongyolja. Lacerat, atterit, deterit. Csuzi, Tromb. p. 173.
El rongyollotta a' ruháját. Sz. D.
RONGYOS. Lacerus, sordidatus. M. A.
Rongyos deák. Lacer studiosus. Úgy szép a' deák, ha rongyos. km.
Rongyos dolmány — Sokszor a' rongyos dolmányban is van okos leĝény. km.
Rongyos lámpás. Csárda Szombathely mellett.
Rongyos nadrág. Lacerae caligae. Nyalka leány apácza, rongyos nadrág nád-pálcza. km.
Rongyos ruha. Vestis lacera.
Hat rongyos. Telek Heves Vben.
Hop-rongyos. Lacerus, pannosus. S. K.
Top-rongyos. Sordidus, spurcus. S. K.
Rongyoskodik. Lacer incedit. Faludi N. A. p. 99.
Rongyosodik. Fit lacer, pannosus, abit in lacinias. Faludi, B. E. p. 28. T. É. p. 203.
Le rongyosodik. Faludi, N. U. p. 29.
Rongyosság. Pannositas. Pázm. Pred. p. 41. 1060.

RONT.

RONT (ROMT), rontja. Frangit, quatit, rumpit. M. A.
Által ront. Transgreditur, transit. S. I.
Bé rontja. Infringit. M. A.
Bé rontja az ajtót. Januam perfringit, effringit fores. PP.
Egybe rontja. Comminuit. M. A.
El rontja. Dirumpit, diruit, confringit. M. A.
Ki ront. Erumpit, proruit. Ki tör. S. I.
Ki rontja. Exturbat, diruit, effringit. M. A.
Le rontja. Diruit, demolitur. M. A.
Meg rontja. Conterit, corrumpit, depravat. M. A.
Öszve rontja. Confringit, conquassat. M.A.
RONTATLAN. Illibatus, incorruptus. M.A.
RONTÁS. Corruptio, destructio. M. A.
El rontás. Subversio, dirutio. M. A.
Ki rontás. Exturbatio, effractio. M. A.
Le rontás. Destructio, demolitio. M. A.
Meg rontás. Confractio, corruptio. M. A.
RONTÓ. Ruptor. M. A.
Rontó. F. Bihar Vben.
Rontó-fü. Senecio. M. A.
Bé rontó. Invasor.
RONTOTT. Romlott. Quassus, fractus, corruptus. M. A.
Meg rontott. Contritus. M. A.
RONTVA.
Meg rontva. Corrupte. M. A.

ROMA.

ROMA. Roma. item. Telek Esztergom Vben.
ROMÁN. t. f. n. Romanus. item Fabula romanensis.
Román' falva. F. Nyitra Vben. item E. F. Kövár' Vidékében.
Románczias könyvek. Faludi, N. E. p. 202.
Románd. F. Veszprém Vben.
ROMAI. Romanus.
Romai pápa. Pontifex romanus.

ROP 1) Név.

ROP. Hang-név. Sonus terram pede quatientis.
ROPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 581. most Robaj.
ROPOG. Crepat, strepit, concrepat. M.A.
Úgy meg futott, szinte ropogott.
Ropogás. Fragor, strepitus. M. A.
Ropogó. Strepens.
Ropogós. Streperus, fragosus.
Ropogós cseresnye. Sz. D.
Ropogtat, ropogtatja. Fragorem edit.
Fogával valamit ropogtat. Sz. D.
ROPPAD. Ropogva horpad. Sz. D.
ROPPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 596.
ROPPAL. Cum strepitu. S. I.
Roppal járja a' tánczot.
ROPPAN. Cum fragore venit, cadit. Himfi. 1. R. p. 301.
El roppantt kezében a' puska. Sz. D.
Meg roppantt az emelő rúd.
Roppantt. Fragosus, frequens, densus. M. A. v. Ingens, enormis, immanis, vastus. S. I.
Roppantt erdö. Densa sylva. Sz. D.
Roppantt épület. Vastum aedificium. Sz. D.
Roppantt ház. Faludi, T. É. p. 73.
Roppantt palota. Faludi. T. É. p. 73.
Roppantt udvar. Faludi. N. A. p. 248.
Roppantt város. Civitas frequens. Sz. D.
Roppant, roppantja. Cum fragore frangit.
Bé roppantja: bé horpasztja. Sz. D.
ROPPASZT, roppasztja. idem ac Roppantja. S. I.
ROPOLY. Sz. P. Somogy Vben.

ROP 2) Ige.

ROP, ropja. Tánczol, tánczot jár. Faludi. N. E. p. 52. N. A. p. 69.
„Ropja módos tánczát lova is kényesen" Gyöngyösi 2. K. p. 507.
A' ki mint szokta, akkép ropja. km. A teneris assvescere multum est.
A' mint atyák fujják, fiak úgy meg ropják. km. Filii canunt paternas cantiones.
El ropja: el járja a' tánczot. Mikes, Török országi Lev. p. 45.
Reá rop a' musikára. Numerose saltat. PP.

ROPONCZ.

ROPONCZ. Rapuncium, rapunculus. M. A. PP.

ROS.

ROS.
ROSHAD (mint Poshad). Tabescit. M. A.
El roshad. Putrescit. M. A.
Meg rossad. Putrescit, contabescit. M. A.
Roshadás.
El roshadás. Putrefactio, contabescentia. M. A.

Roshadtt. Tabidus. M. A.
ROSKAD. Cadit, ruit, collabitur. S. I.
Le roskad. Sz. D.
Roskadozik. Collabescit, labascit. Sz. D.
Roskadtt Ruens. Sz. D.
Le roskadtt. Corruens.
Roskaszt, roskasztja. Agit in ruinam. Sz. D.
ROSKÁNY. E. Hegy Csik Székében.

ROST.

ROST. Fibrae. M. A. Clathrum, crates v. vices. S. I. Sz. D.
Rost a' szőnyegen. Fratilli. M. A.
ROSTA. Cribrum, incerniculum, vannus. Igen vak, ki a' rostán által nem lát. km. Vel caeco appareat. Lippis, et tonsoribus notum. M. A.
Rosta' alja, Rosta-hulladék. Excrementum frumenti. PP.
Rosta-csináló. Cribrarius.
Rosta-vetés — Rosta-vetéssel való jövendölés. Coscinomantia. PP.
Rosta-vető. Bogár' neme.
* Abrakos rosta. Cribrum pabulatorium.
Keszthelyi rosta.
Polyva-rosta, szóró rosta. Vannus. M. A. L.
Sín-rosta. VV. L.
Szelelő rosta. Vannus ventilator.
Török-rosta. Cribrum trituratorum. VV. L.
Vas-rosta. Vannus. NC. p. 413.
Rostál, rostálja. Cribrat, vannat. M. A.
Mást rostál abból, mivel maga gazos. km.
Ki rostálja. Excribrat.
Meg rostálja. Evallat, evannat. M. A.
Rostálás. Crisis, cribratio. S. I.
Rostálgatja. Percribrat.
Rostáló. Criticus, cribrator, cribrarius. S. I.
Rostáltt. Percribratus.
Rostás. Cribrarius. M. A.
ROSTÉLY. Crates, reticulum, cancelli, transenna. M. A.
Rostély-hal. Jeses. Bratfisch. S. I.
Vas-rostély. Crates ferrea. NC. p. 407.
Rostélyon süti. Ad craticulam ustulat, in craticula torret. PP.
Rostélyon sültt. Craticula prunave tostus. PP.
Rostélyos. Cratinus, cratitius. M. A.
Rostélyos ablak. Fenestra reticulata, clathrata. PP. NC. p. 395.
Rostélyos pecsenye. Caro in craticula tosta.
Rostélyosan. Cancellatim. M. A.
Rostélyozza. Cancellat. M. A.
Bé rostélyozza. Cancellis claudit. PP.
Rostélyozás. Clathratio, cancellatio.
Rostélyozat. Opus cancellatum.
ROSTOS. Fimbriatus, fibratus. M. A. CM.
Rostosodik. In fibras dividitur.
Ki rostosodott. Filatim dissolutus. PP.
ROSTOZ, rostozza. In fibras dividit. Ki rostozza.

ROSNIKA.

ROSNIKA. Arsenicum. PP. Egér-méreg.

ROZS.

ROZS. Siligo, olyra. M. A.
Rozs' alja. Retrimentum siliginis.
Rozs' annya. Secale cornutum, corniculatum. Mutterkorn. S. I.
Rozs-áros. Siliginarius. M. A.
Rozs-érő körtvély. Pirum quod eodem cum siligine tempore maturescit.
Rozs-kenyér. Panis siligineus. M. A.
Rozs-liszt. Farina siliginea.
Őszi rozs. Siligo, quae autumno seritur.
Tavaszi rozs. Siligo vernalis.
Vad rozs. Clavus secalinus. Afterkorn. P a n k l.
ROZSBÓL való. Siligineus. M. A.
ROZSNOK. Lolium, vicia. M. A. CM. Lolium temulentum. Schwindelhaber. S. I.
ROZSOS. Siliginosus, siligineus, siligine mixtus. M. A.

ROZSDA.

ROZSDA. Rubigo, ferrugo, aerugo. M. A. PP.
Nem fog az aranyon rozsda. km. Frustra Herculi calumniam struxeris. M. A. p. 13.
Rozsda-ette. Rubigine peresus.
Rozsda-színü. Ferrugineus. M. A.
ROZSDÁS. Rubiginosus, aeruginosus, ferrugineus. M. A.
Rozsdás torku. Raucus.
Rozsdásodik. Rubiginatur. M. A.
El rozsdásodik. Rubigine pereditur.
Meg rozsdásodik. Rubiginatur. CM.
Öszve rozsdásodik. Corrubiginatur.
Rozsdásul. Rubiginatur.
Meg rozsdásul. Ferruginem contrahit. PP.

ROSZ.

ROSZ. Sonus ferri, dum per materiam faciliorem v. g. corium repente transeundo stridorem edit.
ROSZOG. Talem sonum edit.
ROSZSZAN. *Idem.*
Egygyet roszszantt.

ROSZSZ.

ROSZSZ. Vilis. M. A. Malus. Jónak ne keress, roszsznak ne hagyj. km.
Rosz adós. Malum nomen. PP.
Roszsz akarat. Malevolentia. S. I.
Roszsz-akaró. Malevolens, malevolus. S. I.
Roszsz atyafi. — Jobb a' jó szomszéd sok roszsz atyafinál. km.
Roszsz csür. E. F. Szeben Székében.
Roszsz deák szó. Latinum corruptum. PP.
Roszsz ember. Improbus, impius. S. I.
Roszsz fát tett a' tüzre. km.
Roszsz féle. Malae notae, corruptus, illegitimus, improbus, impius. S. I.
Roszsz féle materia. Adulterina materia. PP.
Roszsz fűre hágtál. km.
Roszsz gyalog. Male pedatus. S. I.
Roszsz hang. Sonus inconditus, vitiosus, cacophonia. S. I.
Roszsz hír. Rumor infaustus. S. I.
Roszsz idő. Intempestivitas, tempus inopportunum, incommodum, alienum. S. I.
Roszsz íz. Insulsitas, sapor ingratus. S. I.
Roszsz ízü. Insulsus, insipidus, saporis ingrati. S. I.
Roszsz író. Miser scriba. PP.
Roszsz jel. Malum omen, sinistrum, infaustum. S. I.
Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. km.
Roszsz kedv. Animus tristis, indispositus. S. I.
Roszsz kedvü. Mali animi.
Roszsz kertész. Ineptus hortulanus. A' fél kertészből válik a' roszsz kertész. km.
Roszsz kopó az, mellyet bottal hajtanak a' nyúl után. km.
Roszsz kút az mellybe vizet kell hordani. km
Roszsz korcsmáros. — Míg a' roszsz korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
Roszsz lelki isméret. — Nagy hóhér a' roszsz lelki isméret. km.
Roszsz lencse — Válogat, mint a' roszsz lencse a' vízben. km.
Roszsz madár az, ki a' tollát nem birhatja. km.
Roszsz magyarázat. Sinistra interpretatio. S. I.
Roszsz nyelv. Lingua maligna. A' roszsz nyelv bika alá is borjut tehet. km.
Roszsz órában. Inauspicato. PP.
Roszsz példa. — A' roszsz példán nem kell himet varrni. km.
Roszsz pénz. Numus adulterinus. Ismérem, mint a' roszsz pénzt. km.
Roszsz puska. — Minden roszsz puskának vagyon fogása. km.
Roszsz szag. Foetor, foedus odor. S. I.
Roszsz szem. Oculus hebes, oculorum hebetudo, invidia, invidentia, livor. S. I.
Roszsz szemü. Parum videns, v. invidus, lividus. S. I.
Roszsz szolgának leg roszszabb tagja a' nyelve. km.
Roszsz szomszédja van. km.
Roszsz söprü el nem vesz a' háztól. km.
Roszsz tánczos. Ineptus saltator. PP.
Roszsz társ. — Jobb magán, hogy sem roszsz társsal lenni. km.
Roszsz termés. Annonae sterilitas. S. I.
Roszsz tet. Scelus, maleficium. S. I.
Roszsz-tevő. Maleficus. S. I.
Roszsz varrás. — A' roszsz varrást fejti. km.
Roszsz úton nyertt jószág el vesz nem sokára. km.
ROSZSZA. Quod in aliqua re malum est. Jovát, roszszát öszve számlálván.
ROSZSZABB. Vilior, pejor, deterior. Roszsz a' roszszszal, de roszszabb a' roszsz nélkül. km. Dug. 2. R. p. 209.
Roszszabban. Deterius.
Roszszabbítja. Deteriorem facit.
Roszszabbodik. Deterior fit, depravatur.
Roszszabbul. idem.
Roszszabbúl. Pejus, deterius.
Roszszabbúl van. Pejus valet.
ROSZSZACSKÁN van. Leviter aegrotat. S. I.
ROSZSZALKODik. Malignatur, male se gerit. Faludi, U. E. 1. R. p. 171.

Pázm. Roszszálkodik. Ineptit. Kal. p. 1090.
Roszszalkodás. Faludi, N. U. p. 5. N. E. p. 189.
Roszszalkodó. Faludi, B. E. p. 87.
ROSZSZALL, roszszallja. Roszsznak tartja. Reprobat, improbat, damnat. S. I.
ROSZSZAS. Pannosus, pannuceus. M. A.
ROSZSZASÁG. Malitia. Pázmán ht. ROSZSÁG. Pred. p. 1076. uti et M. A. et PP.
ROSZSZÍT, roszszítja. Vilitat. M. A.
Meg roszszítja. idem. M. A. L.
ROSZSZKOR. Inopportuno tempore.
ROSZSZRA. In malum, in malam partem. Előbb fordul roszszra a' dolog, mint jóra. km.
Roszszra magyarázza. Sumit in partem contrariam, accipit in contumeliam. S. I.
Roszszra vetemedik. Exorbitat, deflectit ad deterius.
ROSZSZUL (ige). Incipit aegrotare v. corrumpitur, depravatur. Pázm. Pred. p. 324.
El roszszul. Evilescit. M. A.
Meg roszszul. Evilescit, revilescit. M.A. Pázm. Pred. p. 197.
ROSZSZÚL. Male, perperam.
Roszszúl jár az óra. Horologium aberrat. PP.
Roszszúl lett. Infirmatus est.
Roszszúl van. Aegrotat, male valet.
Roszszúl veszi. Graviter accipit, aegre, vel iniquo fert animo. S. I.

ROTH.

ROTH.
ROTHAD. Putrefit, putret, putrescit. M.A.
Meg rothad. Putrescit, putrefit. M. A.
Rothadás. Putredo, putrefactio. M. A.
Rothadandó. Putrescens, evanidus. M.A.
Rothadatlan. Incorruptus, putredinis expers. M. A. Pázm. Pred. p. 452.
Rothadó. Putrescens.
Rothadóság. Putrescentia. Pázm. Pred. p. 69.
Rothadtt. Putris, putridus. M. A.
Meg rothadtt. idem. M. A.
Rothadttság. Putredo, rancor, caries. M. A.
ROTHASZT, rothasztja. Putrefacit. M.A.
El rothasztja. VM. Hit-tartás. p. 31.
Ki rothasztja. Putrefacit. CM.
Meg rothasztja. Pázm. Pred. p. 692. 1077.
Rothasztó. Septicus, quod infert putredinem. M. A.

ROTY.

ROTY. Sonus aquae bullientis.
ROTYOG. Concrepat. M. A.
Rotyogás. Crepitus. M. A.
Rotyogat, rotyogatja. Defervefacit. M. A.
Rotyogtatja torkában. Gargarizat. M. A.
Rotyogtatás. Gargarizatio. M. A.
ROTYTYAN. Crepitum edit.
Nagyot rotytyantt. Magnum crepitum edidit.
Föl rotytyan — Nosza rajta kis fazék, nagyon föl rotytyantál. km.

ROZ.

ROZ. Sonus ruentis.
ROZOG.
Rozgó. F. Varasd Vben.
Rozgony. F. Abaúj Vben.
ROZZAN. Ruit, collabitur. S. I.
Rozzantt. Quod jam corruit.
Rozzantt épület. Aedificium ruinosum.

ROZI.

ROZI. t. a. n. Rosalia.

ROZINA.

ROZINA. t. a. n. Rosina.

ROZMARING.

ROZMARING. Rosmarinus, libanotis (M. A. et PP. scribunt Rosmarin, Lippai Vetem. Kert. p. 48. Rosmaring).
Rozmaring-fa. Rosmaris. M. A.

ROZOLI.

ROZOLI (Rosolis PP.). Ros solis.

ROZOMÁK.

ROZOMÁK. Gulo. Vielfrass. S. I.

RÓ.

RÓ.

RÓ, rója, rojja. Incidit, incidendo notat, annotat, crenis factis numerato incidit. PP. item Censet, censum exigit. M. A.
Föl rója. Consignat, annotat. M. A.
Le rója. Expungit. Pázm. Pred. p. 1022.
Meg rója. Numerato notat v. dicat. S. I.
Az útszákat rója: ófrikál. Sz. D.
RÓBOT (Rovó-bot, contracte Ró-bot). Baculus in quem praestationes rusticorum, dominis suis terrestralibus faciendae, inciduntur, item ipsae praestationes. Úgy dolgozol, mintha róbotban volnál. km. Alienam metis messem.
Róbotol. Praestationes dominis suis terrestralibus debitas facit, absolvit.
Róbotolás. Praestatio subditalis.
Róbotoló. Praestationes subditales faciens.
Róbotos. Subjectus praestationibus.
Róbotra jár. Obit praestationes, accedit ad operas subditales.
RÓTA. Turba, manus. M. A. item Incisura.
Egy rótabéli vitézek. Manipulus, contubernium. M. A.
Rótás. Incisus, interruptus.
Rótás eső. Pluviae intermittentes, pluviae, quae serenitate interrumpuntur, sed dein iterum cadunt. Ita ex usu vulgi.
Rótás mondások. Incisa, incisim dicta.
ROVÁCSOS. Striatus. Lippai, Virágos Kert. p. 93.
Rovácskos. idem. Lippai. l. c. p. 176. item Gyümölcsös kert. p. 75.
ROVÁS. Tessera, talea, crena. item Census, pensio, tributum. M. A. RAVÁS. Szólj igazat, ne hazudj rovásra. km.
Rovás. E. F. Fölső Fejér Vben.
Rovás-fa. Talea crenis incisa. S. I.
Rovás-pénz. Pecunia vectigalis, numisma census. M. A.
Föl rovás. Consignatio. M. A.
Le rovás. Defalcata. Tiszti szótár. p. 46.
Rovásol, rovásolja.
Meg rovásolja. Crenis incidit. PP.
ROVÁT.
Rováték. Segmentum, canaliculus. S. I.
Rovátékos. Segmentatus, canaliculatus.
Rovátkolja. Crenis incidit. Lippai, Virág. Kert. p. 131.
Rovátkos. Striatus. idem. l. c. p. 86.
Rovátol, rovátolja. Scalpit, striat. M. A. RAVÁTOL.
Rovátolás. Incisio crenarum.
Rovátolat. Stria, striatura, crena. M.A.
Rovátoltt. Scalpturatus, striatus. M. A.
Rovátoltt házok. Domus censae.
Rovátoltt helyek. Fundi censi, latifundia censa. PP.
Rovátoltt levél. Folia striata. PP. L.
Rovátoltt oszlopok. Columnae striatae.
Rovátos. Crenatus, striatus. M. A. PP.
ROVAT. Striatura, incisura.
ROVATAL (mint Hivatal). Census. Zvonarics. M. Post. 1. R. p. 138. 139. scribit RAVATAL.
ROVOGAT. Crenis incidendis occupatur.
ROVÓ. Praefectus tributorum, exactor. M. A.
Ravó. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 1105. Faludi, N. U. p. 61.
RÓTT. Incisus, census, striatus.
Rótt helyek. Fundi censi. PP.

RÓKA.

RÓKA. Vulpes. M. A. Ritka róka kerüli el a' csávát. km.
Róka-bőr. Pellis vulpina. Nehéz a' molyos róka-bőrt ki csáválni. km.
Róka' farka. Cauda vulpina. A' ki csóválja róka farkát, nem kerüli el a' csávát. km.
Róka-fark-fű. Alopecurus. M. A.
Róka-fogás. Stratagema fraudulentum. Faludi, N. A. p. 232.
Róka-galléros Predikátor. Monoszlai. p. 180.
Róka-gomba. Agaricus cantarellus. Gelber Pfifferling. S. I.
Róka-hát. Rókának a' háta' bőre. S. I.
Róka-hely. Elő-hegy Vas Vben.
Róka-lyuk. Lustrum vulpinum. PP.
Róka-mály. Hasa' bőre a' rókának. Beniczki. p. 156.
Róka-mállyal béllett bunda.
Róka-majorné. km. Oh praeclarum ovium custodem, ut ajunt, lupum.
Róka-mező. F. Marmaros Vben.
Róka-szeg. Telek Szala Vben.
Róka-táncz. Vulpis jactatio. S. I.
Róka-torok. Rókának a' torka' bőre. S.I.

Agg róka. Annosa vulpes. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Annosa vulpes haud capitur laqueo. M. A.
Ravasz róka. Astuta vulpes. Ne hidj a' ravasz rókának. km.
RÓKAI. Vulpinus. CM. M. A.
RÓKÁLKODik. Vulpinatur. CM.
RÓKÁS. Vulpina pelle obductus. item Rufus, rufinus, subruber. S. I.
Rókás mente. Róka-bőrrel prémezett mente.
Rókásodik. Rufescit. S. I.
RÓKÁT rókán fogni. km.
RÓKÁVAL béllett, farkassal perémezett. Impostor.
RÓKÁZ. Vomit. S. I. Rókázza. Csuzi p. 688.

RÓKUS.

RÓKUS. t. f. n. Rochus.
Rókus' kobakja. — Ki nem fogy, mint a' Rókus' kobakja. km. Dug. 1. R. p. 209.
Rókus' kutyája. — Nevet, mint a' Rókus' kutyája. km.

RÓL.

RÓL, RŐL. De. M. A.
RÓLA. De eo. Ki tehet róla. Et sic RÓLAD. De te. RÓLAM. De me. et in pl. RÓLUNK, RÓLATOK, RÓLOK. De nobis, vobis, illis.

RÓN.

RÓN.
RÓNA. Planus.
Róna. E. F. Közép Szolnok Vben.
Róna föld. Terra plana.
Rónaság. Planities.
RÓNKA. Sz. P. Komárom Vben.

RÓS.

RÓS. Rufus, rubidus. S. I.
RÓSKA. Subrufus.

RÓZSA.

RÓZSA. Rosa. M. A. Rózsa is tövis között virágzik. km. Igen szép a' rózsa, még se kevély. km. Dug. 2. R. p. 71. Olim etiam „RUZSA" M. A. L. sub voce Rosa.
Rózsa-ágy. A' ki rózsa-ágyat vet magának, félhet a' tüskétől. km.
Rózsa-bimbó. Calix rosae. NC. p. 59.
Rózsa-eczet. Acetum rosaceum.
Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
Rózsa-hegy. Elő-hegy Vas Vben.
Rózsa-kert. Rosarium. M. A. CM.
Rózsa-korona. Corona rosacea. Pázm. Pred. p. 506.
Rózsa-koszoru. Sertum e rosis. Pázm. l. c. et Kal. p. 1036.
Rózsa-liktáriom. Intrita rosacea, salgamum. PP.
Rózsa-méz. Mel rosarum, rhodomel. PP.
Rózsa-nád. Canna indica. S. I.
Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A. Oleum rosaceum. PP.
Rózsa-pallag. F. Szatmár Vben.
Rózsa-suta. Posztó' neme. Él ezen szóval 2-dik Ulászló' Kincstartója.
„Rózsa-szedés tövissel jár" km.
Rózsa-szín. Color rosaceus. Csuzi. p. 88.
Rózsa-színü. Roseus. M. A.
Rózsa-tő. Frutex roseus, rosarium. S. I.
Rózsa-vég. F. Abauj Vben.
Rózsa-víz. Aqua rosacea. Pázm. Kal. p. 16. 315.
* Basa-rózsa. Poeonia. NC. p. 45.
Havi rózsa. Rosa menstrua.
Hónapos rózsa. idem.
Ki nyiltt rózsa. Rosa evoluta, explicata.
Málva-rózsa. Malva hortensis. Csapó. p. 176.
Parlagi rózsa. Rosa pumilla. NC. p. 49.
Piros rózsa. — Szép mint a' piros rózsa. km.
Pünkösti rózsa.
Sárga rózsa. Kassai rózsa. Caryophyllum indicum. M. A. PP.
Terepes rózsa. — A' terepes rózsák is apró bimbókból erednek. km.
Tuba-rózsa. Hyacinthus orientalis. Csapó. p. 285.
RÓZSAI. Rosaceus. M. A.
RÓZSÁS. Rosaceus. M. A.
Rózsás. Telek Szabolcs Vben.
Rózsás hely. Rosetum. M. A.
Rózsás kert. Rosarium. M. A.
Rózsás szeg. F. Szala Vben.

RÖ.

RÖB.

RÖB.
RÖBÖG. Balbucinatur. M. A. Lásd REBEG.
Röbögés. Balbucinatio. M. A.
Röbögő. Balbus, titubans linqua. M. A.

RÖCS.

RÖCS.
RÖCSK.
Röcsköl, röcsköli. Conterit, contundit. S. I. Sz. D.
Öszve röcskölte a' ruhát, posztót. Sz. D.
Öszve röcskölte, roncsolta a' szölöt. Sz. D.

RÖD.

RÖD.
RÖDÖNY. Riedlingsdorf. F. Vas Vben.

RÖF.

RÖF. Disznó-hang.
RÖFFEN. Grunnitum edit. Öszve röffennek a' disznók. Congrunniunt porci.
Röffent, röffenti.
Azt röffentette.
RÖFÖG. Grunnit. Mit röfög a' potrohos, mint üldözi szép anya-nyelvét. Rájnis.
Röfögés. Grunnitus.
Röfögő. Grunniens.
RÖFÖL. Egész éjjeleken tánczol. Sz. D.

RÖG.

RÖG. Gleba, glebula, glarea. M. A.
RÖGE. Ejus gleba. Mi a' földnek hitvány rögei.
RÖGÉNY. Marha-nyavalya, melly gyógyíthatatlan. Igy nevezik Szala Vben.
RÖGGÉ teszi, porrá teszi. Cinefacit, in pulverem redigit. M. A.
RÖGÖLY.
Rögölyös körtvély. Hallottam 1813. Jul. 29.
RÖGÖS. Grumosus, glareosus. it. Asper, scaber, rugosus. S. I. Sz. D.
Rögösíti. In glaream vertit. Sz. D.
Rögösödik. Asperatur, rugatur, corrugatur. S. I.
RÖGZik. Inveterascit, radicatur. Faludi. Sz. E. p. 46.
Bele rögzik. Inveterascit, irradicatur. S. I.
Meg rögzik. Inveteratur, radicatur, radices agit. M. A.
Rögzött. Solidatus, radicatus. M. A.
Rögzött szokás. Mos inveteratus.
Meg rögzött. Inveteratus, obfirmatus, radicatus. M. A. A' meg rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.

RÖH.

RÖH.
RÖHHEN. Cachinnum edit.
Röhhent, röhhenti.
Meg röhhenti magát. S. I.
RÖHÖG. Grunnit. M. A. Cachinnatur, crepat. S. I. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
Röhögés. Grunnitus. M. A. Intensa cachinnatio. Faludi. N. E. p. 135.
Röhögő. Intense cachinnans, item Crepitaculum custodum in vineis ad abigendas aves. S. I. Szölő-pásztori kelep, mellynek fején sok rovátkák vannak, csörgő kelep. Sz. D.

RÖJT.

RÖJT, röjti (REJT, rejti). Abscondit, celat. M. A.
El röjti. Abdit, abscondit, celat, occultat, oculit, supprimit. M. A.
RÖJTÉK. Latibulum. M. A.
Röjték-hely. Latebra, locus occultus. M. A.
Röjtéke. Ejus latebra.
Szív' röjtéke. Sz. D.
Röjtékes. Latebrosus.
RÖJTEKEZik. Se abscondit, occultat, abdit, celat. S. I.
Röjtekező. Faludi. N. A. p. 130.
RÖJTÉS. Absconsio, occultatio. M. A.
El röjtés. Absconsio, occultatio, suppressio. M. A.
RÖJTEVÉNY. Latibulum. Sz. D.
Röjtvényes. Latebrosus.
Röjtevényes hely. Sz. D.
RÖJTÖGET, röjtögeti. Occultat. M. A.
Röjtögetés. Occultatio. M. A.
Röjtögető. Occultator. M. A.
RÖJTÖK. Latibulum. M. A.
Röjtök. F. Soprony Vben.
Röjtök-hely. Latebra, latibulum. M. A.
Röjtök-helyes. Latebrosus. M. A.
Röjtök-kamara. Conclave. M. A.
Röjtök-víz. Latex. S. I.
RÖJTÖ. Abscondens, occultans. M. A.

Röjtödik. Occultatur, absconditur.
Röjtödzik. Studet se occultare, latitat. Sz. D.
RÖJTÖTT. Absconditus, occultatus. M.A.
El röjtött. Absconditus, abstrusus, reconditus. M. A.
Röjtött kincs. Thesaurus absconditus. M. A.
RÖJTÖZik. Abscondit se, occultatur, latitat. M. A.
El röjtözik. Delitet, delitescit. M. A.
Röjtözés. Occultatio.
Röjtözködik. Studet se identidem occultare.
Röjtözve. Latenter. M. A.
RÖJTVE. Tecte, celatim. M. A.
El röjtve. Abscondite, abdite. M. A.

RÖK.

RÖK.
RÖKÖL. Plorat cum singultu. S. I. Ordítva sír, szüntelen rököl. Sz. D.
RÖKÖNY.
Rökönyödik. A pluvia mucescit. S. I. Esömosástól meg penészedik, valamint az eső-ki-mosta falon történni szokott. Sz. D.
Meg rökönyödik. Sz. D.
Rökönyödés. Sz. D.

RÖNKECZ.

RÖNKECZ. Statura parvus, sed corpulentus. S. I. Alacson vastag, de módos idomos testü, zomok, zömök. Sz. D. L. RENKESZ.

RÖP.

RÖP. Sonus volantis.
RÖPDÖS. Volitat. M. A.
Röpdösés. Volitatio. M. A.
RÖPÍT, röpíti. Facit volare.
El röpíti. Avolare facit. M. A.
Ki röpíti. Evolare facit.
RÖPÖS. Volitat. M. A. CM.
Által röpös. Transvolitat. M. A.
Bé röpös. Involitat. M. A.
Ki röpös. Evolitat. M. A.
Környül röpös. Circumvolitat. M. A.
Reá röpös. Involitat. M. A.
RÖPPEN. Volát. Faludi N. A. p. 85.
Elő röppen. Provolat. Faludi. U. E. 1. R. p. 192.
El röppen. Avolat. Faludi. B.E. p. 47. 113.
Röppenés. Volatus.
Röppenő. Volans. Faludi. N. E. p. 215.
Ki röppenő. Evolans. Faludi, N. A. p. 233.
Röppent, röppenti. Facit ut volet. Faludi. N. U. p. 111.
El röppenti. Facit avolare. Faludi. N. A. p. 246.
Föl röppenti. Vajda. K. É. 1. K. p. 445.
Hozzá röppenti. Facit advolare. Vajda. l. c. p. 446.
Ki röppenti. Facit evolare. Faludi. N. E. p. 161. N. A. p. 199.
RÖPTÉBEN. In ejus volatu. Könnyü el lőni a' madarat, ha röptében egyenes útat tart. km.
RÖPTELEN. Aptenodytes. S. I.
RÖPTET, röpteti. Facit ut volet.
El röpteti. Facit avolare.
Ki röpteti. Facit evolare.
RÖPÜL. Volat. M. A. A' madár akár hová röpül mindég otthon van. km.
Alá röpül. Devolat.
Által röpül. Transvolat. M. A.
Bé röpül. Involat. M. A.
Elől röpül. Antevolat. M. A.
El röpül. Abvolat. M. A.
Föl röpül. Subvolat, evolat. S. I.
Fölötte röpül. Supervolitat. M. A.
Ki röpül. Evolat. M. A.
Környül röpül. Circumvolat. M. A.
Le röpül. Devolat. M. A.
Reá röpül. Advolat, involat. M. A.
Viszsza röpül. Revolat. M. A.
Röpüldögel. Volitat. M. A.
Röpülés. Volatus. M. A.
Ki röpülés. Evolatus, evolatio. M. A.
Reá röpülés. Advolatus. M. A.
Röpülget. Volitat. M. A.
Röpülhetetlen. Involucris. M. A.
Röpülő. Volucris, volatilis.
Röpülő hid. Pons volatilis.

RÖST.

RÖST (REST). Piger, reses, tardus, torpidus, socors, segnis, deses. M. A.
Röst többet fárad. km.
Röst ágy. Nincs a' tudománynak röst ágyban fekvésc. km. Non jacet in molli veneranda scientia lecto.
Röst ember. A' röst embernek sok ünnepe vagyon. km.
Röst ló. A' röst ló sarkantyuval jó. km. Dug. 2. R. p. 221.
Röst munkás. A' röst munkás jobban szereti a' napot nyugtán, mint föl költében. km.
RÖSTELKEDik. Pigret, pigrescit, pigratur. M. A. CM.
Röstelkedő. Pigritans. Faludi, U. E. 3. R. p. 86.
RÖSTELL, röstelli. Piget. M. A. Röstelli, mint a' Ravaszdi Mester az evést. km.
RÖSTEN. Pigre, ignave, ignaviter, desidiose, socorditer, lente, remisse. M. A.
RÖSTES. Pigritans, subpiger. Zvonarics. 1. R. p. 654. Pázm. Pred. p. 994.
RÖSTÍT, röstíti. Pigrum reddit. Sz. D.
El röstíti. idem. Pázm. Kal. p. 235.
RÖSTSÉG. Pigritia, pigritas, desidia, segnities, socordia. M. A.
Röstség bántja. Ignaviae malo tenetur.
RÖSTÜL (ige). Pigrescit, segnescit. M. A.
El röstül. idem. M. A.
Meg röstül. idem. M. A.
RÖSTÜL. Segniter, desidiose. Kicsiny csikó nagy derestől, hámat vonni tanúl röstül. km.

RÖST (fő-név).

RÖST. Crates, craticula, reticulum. S. I.
RÖSTÖL, röstöli. Frigit, torret. S. I.
Röstölő. Frixorium. Lábas. Benkő.

RÖVID.

RÖVID. Brevis, curtus, concisus. M. A.
Rövid a' torkosság, hoszszu a' betegség. km.
Rövid beszéd. Breviloquium. M. A.
Rövid beszédő. Breviloquus. M. A.
Rövid időn. Brevi. S. I.
Rövid időre. Ad breve tempus. S. I.
Rövid ige. — Az „úgy," és „nem" rövid igék, de nagy gondot adnak. km.
Rövid látás. Hebetudo oculorum. S. I.
Rövid látó. Obtusam oculorum aciem habens, parum videns. S. I.
Rövid nap. Prope diem. M. A.
Rövid szavó. Breviloquens. M. A.
Rövid szekér. Currus brevior rusticanus.
Rövid szó. Breviloquium, breviloquentia. M. A.
Rövid út. Compendium, via compendiaria. S. I.
RÖVIDEBB. Brevior. Nincs kedvesebb, se rövidebb szépségnél. km.
Rövidebb végét fogta. Usus compendio.
RÖVIDED. Brevis, curtus. S. I.
Rövideden. Breviter, praecise, strictim. M. A.
RÖVIDEN. idem. M. A.
RÖVIDÉT, rövidéti. Breviat, decurtat. M.A.
Meg rövidéti. Abbreviat. M. A.
Rövidétés. Abbreviatio. M. A.
Rövidétett. Abbreviatus, decurtatus. M.A.
RÖVIDKE. Breviculus. Himfi. 1. R. p. 10.
RÖVIDSÉG. Brevitas, M. A. item Injuria, iniquitas. Nyers fontos rövidség. Laconismus. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
Rövidséges. Injuriosus. Csuzi, Tromb. p. 263.
RÖVIDÜL. Abbreviatur, decurtatur. M.A.
Meg rövidül. idem.
Meg rövidültt. Abbreviatus. M. A.

RÖZ.

RÖZ.
RÖZG.
Rözgődik. Strepit. Zörgődik. Monoszlai. p. 309.
Rözgölődik. Strepit, commovetur. M. A. Pázm. Kal. p. 67.
Rözgölődés. Gyakran él ezen szóval Thordai Sámuel.
Rözgön. Propere, properanter.
Rözgön menj. Hamar járj. Hallottam 1813. 8-ber 20.

RŐ.

RŐF.

RŐF. Ulna. L. RÉF. Ki a' singet ellopta, a' rőföt is nála keresik. km. Dug. 2. R. p. 514.

RŐR.

RŐR.
RŐRÖDik. Atteritur, deteritur. S. I. Horzsolódik, kopik, korholódik. Sz. D.

RŐZSE.

RŐZSE. Sarmentum, resex. S. I. Öszve vagdaltt, 's nyalábba kötött ág-bog. Sz. D.
Száraz mint a' rőzse. km. Dug. 1. R. p. 230.

RŐT.

RŐT. Subruber, rubidus, rufus. Csere János. Péczeli' Meséji. p. 119.
Rőt. F. Vas Vben.
Rőt szabásu. Subruber. Prágai. p. 248.

RU.

RUBIN.

RUBIN. Rubinus. M. A. Pyropus. PP.
Rubint-színű pirosság. Káldi, Innepn. Pred. p. 543.
Szín-rubint. Faludi. N. A. p. 100.
RUBINTOS. Faludi. T. É. p. 22.

RUCZ.

RUCZ. Réczéket hivó szó. Rucz, rucz.
RUCZA. Récze.
RUCZCZAN.
Föl ruczczan. Prorumpit. Vajda. K. É. 1. K. p. 695. „Föl ruczczantak, 's hátot fordítottak az igazság' mesterének."

RUHA.

RUHA. Vestis, vestimentum, vestitus, amictus, indumentum, tela. M. A. Moly a' ruhát, bánat a' szüvet rágja. km.
Ruha-áros. Vestiarius. M. A. CM.
Ruha-áruló. idem. Sz. D.
Ruha-czifrázás. Pázm. Pred. p. 1124.
Ruha-fark. Syrma. Faludi. N. E. p. 161. T. É. p. 287.
Ruha-féreg. Tinea, phalaena vestianella. S. I.
Ruha-festő. Tinctor, fullo. M. A.
Ruha-gyártó. R. Vestifex, vulgo sartor. S. I.
Ruha-harisnya. Salavári. Lineum tibiale. PP.
Ruha-kefe, v. söprü. Verriculum, setaceus. S. I.
Ruha-láda. Cista vestiaria. VV. L.
Ruha-őrző. Vestispicus. NC. p. 295. 423.
Ruha-őrző szolga. idem. CM.
Ruha-piacz. Vestiarium forum. M. A. CM.
Ruha-pompa. Faludi. N. A. p. 74.
Ruha-prém. Fimbria. M. A.
Ruha-rézmán. Ruha-szaggató.
Ruha' rongya sem marad rajta.
Ruha-söprü. Scopina. M. A. L.
Ruha-száraztó hely. Solarium. PP.
Ruha-száraztó kötél. Funis vestium siccatorius.
Ruha-szél. Lacinia. S. I.
Ruha-tartó ház. Vestiarium. NC. p. 301.
Ruha-tartó hely. idem. M. A. CM.
Ruha-tartó szekrény. Arca vestiaria. NC. p. 301.
„Ruha tisztesség, pénz emberség"
Ruha-tisztító. Fullo. M. A. Cosmeta. CM.
Ruha-válogató. Faludi. N. E. p. 213.
Ruha-viselő. Pázm. Kal. p. 1028.
* Asztali ruha. Mappae mensales.
Ágyi ruha. Lectisternia.
Belső ruha. Vestes interiores.
Csömöllyet-ruha. Vestis cymatilis. NC. p. 445.
Elő-ruha, elő kötő. Castula, perizonium. NC. p. 451.
Fölső ruha. Amiculum, toga. NC. p. 447.
Fejér-ruha. Albae vestes.
Gyász-ruha. Vestis lugubris. NC. p. 447.
Hét-köz-napi ruha. Vestis quotidiana. Dug. km. 1. R. p. 158.
Inneplő ruha. Faludi. N. A. p. 49.
Iratos ruha. Vestis acupicta. NC. p. 445.
Jegy-ruha. Dos. Vrancsics.
Kamuka-ruha. Vestis damascena. NC. p. 447.
Kétszeres ruha. Diplois. NC. p. 449.
Len-ruha. Vestis linea. NC. p. 442.
Nyári ruha. Vestis aestiva.
Öltöző ruha. Vestimentum. NC. p. 447.
Posztó-ruha. Vestis ex panno.
Selyem-ruha. Vestis serica. NC. p. 445.
Szennyes ruha. Vestes sordidae, infectae.
Szellőztető ruha. Faludi, T. É. p. 11.
Téli ruha. Vestis hyemalis.
Udvarló ruha. Abolla. CM.
Ujjas ruha. Manicatus. CM.
Utazó ruha. Vestis itineralis.
Viselő ruha.
RUHÁS. Vestitus. v. bene amictus. S. I.
RUHÁTALAN. Non vestitus, nudus v. seminudus, male vestitus. Zvonarics. 1. R. p. 559.
Ruhátlan. idem.
Ruhátalanság. Pázm. Pred. p. 442. 1221.
RUHÁZ, ruházza. Vestit. M. A. Könnyü a' szegényt meg csúfolni, de nehéz meg ruházni. km.
Föl ruházza. Investit. M. A.
Meg ruházza. Vestit, convestit. M. A.
Ruházás. Vestitio.
Föl ruházás. Investitura. M. A.
Ruházat. Vestimentum, vestitus. M. A.
Ruházkodik. Vestitur. v. vestem induit. S.I.
Föl ruházkodik. idem.
Ruházott, ruháztatott. Vestitus. M. A.

RUM.

RUM. MV. Vas Vben.

RUSKÓ.

RUSKÓ. Sonkoly, sank, salak. Sz. D.

RUSNY.

RUSNY (Rusony).
RUSNYA. Sordidus, agasyrtus, squalidus. M. A. Prágai, p. 822.
Rusnyálkodik. Sordet, sordescit. M. A.
Rusnyaság. Sordes, squalor. M. A. CM.
Rusnyául. Sordide, squalide. M. A. CM.
RUSNYÍTja. Sordidat. CM. M. A. L.
RUSNYUL. Sordidatur, sordescit.
Meg rusnyul idem. VM. Hit-tartás. p. 99.
Rusnyultt. Sordidatus. M. A.

RUSZNYÁK.

RUSZNYÁK. Él ezen szóval Eszterházi Tamás, Aegidius Hunniussában. p. 430.

RUTA.

RUTA. Peganon, ruta. M. A.
Ruta-fű. idem. M. A.
Kövi ruta. Asplenium, ruta muraria. S. K.
Söprü-ruta. Artemisia, abrotanum. S.K.
RUTÁS. Rutaceus, rutatus. M. A.

RÚ.

RÚD.

RÚD. Pertica, vectis, phalanga, palanga, transtillum, paxillus. M. A. Rúd jár a' rúd. km.
Rúd-arany. Auri fusilis cylindrus. PP.
Rúd-fej. Caput temonis. VV. L.
Rúd-szeg. Paxillus temonis. Faludi, E. M. p. 22.
Csöbör-rúd. Phalanga, pertica tinaria. S.K.
Eb-rúdon vetették ki. km.
Emelő rúd. Vectis. S. K.
Szekér-rúd. Temo. M. A. Már ki áll szekere' rúdja. Jam est in procinctu.
Vas-rudak. Perticae ferreae. Sz. D.
RUDAL, rudalja. Temone instruit.
Ki rudalni valakit. Sz. D. Eb-rudon ki vetni.
Rudalló kötél, Rudazó kötél.
Első rudalló kötél.
Hátulsó rudalló kötél.
RUDAS. Perticam habens. it. Foeni cumulus.
Rudasokba rakni a' szénát: petrenczékbe rakni. Sz. D.
Rudas fördő, Budán.
Rudas ló. Rúd mellett járó ló. S. I.
Rudas szék, mellyen embert hordoznak. Basterna. PP.
Rudas szék-hordozó. Basternarius. PP.
RUDAT hány. R. Sarissa lignea certat. S.I.
RUDAZ, rudazza. Perticis comprimit.
Rudazó kötél. Funis, quo foenum ope perticae currui adstringitur.
RUDRA való. Perticalis. M. A.

RÚG.

RÚG, rugja. Calcitrat, calce impetit. M.A. Jót vett tőlem, 's lábbal rúg. km.
Be rugja.
Be rugta az ajtót. Pede impacto portam aperuit.
El rugja. Calcitrat. M. A. Calce repellit.
El rugta a' patkót. Soleam excussit. PP.
Farba rugja. Rejicit cum dedecore.
Föl rugja. Calcitrat. M. A.
Hátra rúg. Recalcitrat. Pázm. Pred. p. 902.
Hozzá rúg. Calce impetit.
Ki rúg. Exorbitat.
Ki rugja. Exentit.
Le rugja. Calce decutit.

Meg rugja. Calce impetit. A' mén-ló ritkán rugja meg a' kanczát. km.
Viszsza rúgja. Repercutit, recalcitrat. Csuzi, Tromb. p. 48.
RUGASZKODik. Aufugit, profugit, properanter abit. Az ellenség közibe rugaszkodik. Pázm. Pred. 524.
El rugaszkodik. Istentől el rugaszkodott gonosz gyermek.
Elő rugaszkodik. Elő lép, elő nyargal. S. I.
Neki rugaszkodik. Dato impetu prorumpit.
Utánna rugaszkodik. Faludi. N. A. p. 130.
Rugaszkodás. Faludi. N. A. p. 199. 228.
RUGÁS. Calcitratus. M. A.
Farba rugás. Contemptiva rejectio. Békkel szenvedi a' farba rugást is. km. Dug. 1. R. p. 80.
„Kancza-rugás nem olly fájós" km.
Viszsza rugás. Repercussio, recalcitratio v. elasticitas. S. I.
RUGAT, rugatja. Curat excuti.
Ki rugatta szemét.
RUGDAL, rugdalja. Calcitrat.
Ki rugdalja. Expellit, abigit. S. I.
Rugdalódik. Identidem calcitrat.
Rugdalódzik. Saepius sed lenius calcitrat. Biró Márton, Micae. p. 297. 300.
RUGDOS, rugdossa. Frequenter calcitrat. M. A.
Ki rugdossa. Calce impacta pellit.
Meg rugdossa. Calcibus ferit. PP.
RUGOTT. Abactus.
Rugott biró. Le tétetett biró. Sz. D.
Rugott borju. Vitulus ablactatus.
Rugott tiszt-tartó. Officialis amotus. S. I.
RUGÓ. Calcitrosus, calcitrans. M. A. item Instinctus, stimulus, incitamentum. Ösztön, inger. S. I.
Rugó erő. Vis elastica, vis repellens. Molnár János, Physika.
Rugó szer. Momentum. Triebwerk. S. I.
Rugó toll. Elaterium, momentum, caussa, ratio. Triebfeder. S. I.
Föl rugó. Calcitro. M. A.
Hátrá rugó. Recalcitrans. Pázm. Pred. p. 631.
Ki rugó. Exorbitans, excessivus. Vajda. K. É. 1. K. p. 657.
Rugódik. Recalcitrat. M. A.
Rugódás. Recalcitratio. M. A.
Rugódozik. Recalcitrat. M. A.
Rugóldozik. Calcitrat. M. A. Faludi N. E. p. 72. A' kecske is akkor rugóldozik leg jobban, mikor meg akar dögleni. km.
Ellene rugóldozik. Recalcitrat. M. A.
Rugóldozás. Pázm. Pred. p. 757. Kal. p. 1062.
Rugóldozó. Calcitrosus. M. A.
Rugós. Calcitrans v. elasticus. S. I.
Rugós tehén. Vacca calcitrosa.
RUGTAT. Impetu dato abit.
El rugtatott.

RÚT.

RÚT. Turpis, deformis. M. A. A' mi rút, csak rút az. km.
Rút dolog. Foeda res.
Rút ember. Homo deformis. Rút ember is szépet szeret. km.
Rút kép. Os deforme.
Rút kofa. Erynnis ex tragoedia. M. A.
Rút mocskos írás. Crassa tabella. PP.
Rút munka. Opus rude. PP.
Rút orcza. Os terribile. S. I.
Rút szabásu. Subturpis. CM.
RUTALKODik. Contaminatur, sordescit, conspurcatur, defoedatur. M. A.
Rutalkodás. Spurcicies, conspurcatio, defoedatio. M. A.
RUTALOM. Turpitudo, foeditas. Gyöngyösi. p. 239.
Rutalmas. Foedus, turpis, spurcus. M. A.
Rutalmas beszéd. Telegdi, Felelet. p. 6.
Rutalmas tobzódás. Faludi. E. M. p. 245.
Rutalmaz, rutalmazza. Foedat, spurcat, denigrat, turpat. Faludi. N. U. p. 210.
Rutalmazás. Denigratio.
Rutalmazó. Foedans, denigrans.
Rutalmazó beszédek. Faludi, E. M. p. 245.
Rutalmazó írások. Faludi. l. c.
RÚTÍT, rútítja. Turpat, turpificat, deserenat. M. A.
Roszsz madár az, ki maga fészkét rútítja. km.
El rútítja. Deturpat, sordidat. M. A.
Meg rútítja. Deturpat, devenustat, coinquinat. M. A. CM.
Rútítás. Foedatio.
El rútítás. Deturpatio, sordidatio. M. A.
Meg rútítás. Deformatio, devenustatio. M. A.
RUTOL, rutolja. Probris afficit. M. A.
Rutolás. Telegdi. Hom. p. 841.
Rutolkodik. L. Rutalkodik. Prágai p. 652. Káldi. Innepn. Pred. p. 393.
Rutolkodó. Spurcus, immundus. Pázm. Kal. p. 999.
RÚTON. In turpi. Minden szem a' rúton akad meg. km.
RUTSÁG. Turpitudo, proluvies, proluvium, labes, deformitas. M. A.
Rutságos. Turpissimus. Káldi, 3. Reg. 15. 13.
RÚTÚL. Turpiter. M. A.
Rutúl vagyunk. Male nobiscum agitur.
RUTUL (ige). Turpis fit, deformatur.
Él rutul. Deturpatur, turpescit. M. A. Pázm. Kal. p. 1061.
Meg rutul. Foedatur, sordidatur. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 571.
Rutulás. Deturpatio. Beniczki. p. 40.
Rutúltt. Rutittatott. Turpificatus, turpatus, deformatus. M. A.
Meg rutúltt. Defoedatus, sordidatus. M. A.

RÜ.

RÜCS.

RÜCS.
RÜCSK, Rücsök. Mocsok, piszok, szenny. Sz. D.
Rücskös: mocskos, szurtos. Sz. D.

RÜGY.

RÜGY. Fakadás, hajtás, bimbó, szem, szemzet. Sz. D.
RÜGYE a' fának. Gemma arboris. PP.
RÜGYEZik, Rügyzik. Gemmat, germinat. PP.

RŰ.

RŰH.

RŰH. Scabies. M. A. Rühet vakarja, ki a' gonoszt dicséri. km.
Rűh-fű. Scabiosa. Csapó. p. 292.
Szabó-rűh. Faludi, N. U. p. 66.
RÜHED. Scabie corripitur. S. I.
RÜHES. Scabiosus. M. A. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.
Rühes fű. Scabiosa. PP.
Rühes júh. Ovis scabiosa. Egy rühes júh az egész nyájat meg vesztegeti. km.
Rühesedik. Scabie corripitur.
Meg rühesedik. idem.
Rühesít, rühesíti. Scabie inficit.
Meg rühesíti. idem. Pázm. Kal. p. 309.
Rühesül. Scabie corripitur.
RÜHESZT, rüheszti. Scabie inficit. S. I.
RÜHET a' disznó, midőn a' fajra munkálkodik. S. I.
RÜHÖLÓDik. Scabit. CM.

Mutató

(S-ből.)

SA.

'S.

SAFARINA, safarinája, safarinaság.
SAJ, saja, saját, sajd, sajka, sajna, sajog, sajó, sajlódik, sajt, sajtár, sajtó.
SAL, salak, salgó.
SALAGVÁRDA.
SALAMIA.
SALAMON, salamonkodik.
SALAP, salapol.
SALÁTA.
SALAVÁRI.
SALÉTROM, salétromos.
SALLANG, *sallangos.*
SAMU.
SAND, sanda, sandal, sandikál, sandít.
SANDRA.
SANK, sankol, sankos.
SANNY, sannyad.
SANY, sanyar.
SAP, sapka, saponya.
SAR, sarab, saráglya, sarampó, sarap, sarcz, sarj, sark, sarmalódik, sarol, saru.
SAS, sasd, sasos.
SAT, satnya, satnyad, sató, satu.
SAVÁNY.
SAVÓ, savódik, savós.

SÁ.

SÁF, sáfár, sáfi.
SÁFRÁNY, sáfrányos, sáfrányoz.
SÁG, sági, ságod.
SÁH, sáhos.
SÁK, sákoz.
SÁL.
SÁM, sámod, sámol, sámoz.
SÁMSON, sámsond.
SÁNCZ, sánczbéli, sánczi, sánczol, sánczos.
SÁNDOR, sándori.
SÁNT, sánta, sántika, sántít, sántos, sántul.
SÁP, sápít, sápog, sápol, sáppad, sáppaszt.
SÁR, sárad, sáras, sáratlan, sárd, sárg, sárhod, sári, sárkány, sárlik, sármáló, sármány, sárog, sárom, sáros, sároz.
SÁS, sásas, sásd, sáska.
SÁSA.
SÁT, sáta, sátor.
SÁTÁN.
SÁUL.
SÁV, sávol, sávoly, sávos.

ŠE.

SE.
SEB, sebe, sebes, sebhed, sebhet, sebi, sebtében, sebzi, sebzik.
SEBESTYÉN.
SEG, segedelem, seges, segéd, segéll, segét.
SEGG, segge, segges, seggöl.
SEGRESTYE, segrestyés.
SEJ, sejt, sejdít.
SEJT, sejtes.
SEKÉLY, sekélyes.
SELEJT, selejtes.
SELÉB, selep.
SELMA, selmaság.
SELYEM, selymes.
SELP, selpeg, selpes, selpség.
SEM, senki, semmi, semmed.
SEMLYÉK, semlyékes.
SENYV, senyved, senyves, senyveszt, sennyedék.
SER, serdül, sereg, seréd, serény, serge, serha, serked, serkeget, serken, serleg.
SERP, serpeg, serpen.
SERESTÉLY.
SESE.
SESEL.
SESTELY.
SETE.

SÉ.

SÉ, séd.
SÉCZEL.
SÉG.
SÉLLYE.
SÉR, sérdekel, sérelem, sérés, sérész, sérít, sérincz, sérlel, sérő, sérsek, sérszik, sért, sérüdik, sérül, sért.
SÉT, séta, sétika.

SI.

SIAS.
SIBILLA.
SICZCZ.
SIET, sietendő, sietés, sietö, sietség, siettet, sietve.
SIGÉR.
SIK, sikos.
SIKÁTOR.
SIKÉR, sikere, sikerel, sikeres, sikeretlen.
SIKK, sikkad, sikkan, sikkaszt.
SILABIZÁL.
SILÁP, silápol.
SIM, sima, simít, simogat, simul.
SIMON, simonyi.
SIN, sindik, sinlik.
SINCS, sincsen.
SINDEL, sindeles, sindelez.
SING, singel, singnyi.
SINKÓ.
SINOR, sinoroz.
SINTÉR, sintérez.
SIÓ.
SIPKA.
SIRÁLY.
SIS, siseg, sisereg, sisterékel.
SISAK, sisakos.
SISKA.
SIT, sitke.
SITÁR.

SÍ.

SÍ, sivalkodik, sivás, sivatag, sivít, sivó.
SÍK, síkál, sikamít, síkamlik, sikamodik, sikánkozik, sikárol, síkat, síkít, sikol, sikolt, síkos, síkság, sikul.
SÍP, sípja, sípol, sípos.
SÍR (név), sírja, sírol.
SÍR (ige), siralom, sirat, siratlan, siránkozik, sírás, sírdogál, síró, sírtában.

SK.

SKARAPLA.
SKÁRLÁT.
SKORPIO.

SL.

SLEIT.

SM.

SMARAGD.

SN.

SNEF.

SO.

SOBAK.
SOD, sodor.
SOH, soha, sohol, sohonn, sohová, sohul.

SOK, soka, sokad, sokadalom, sokall, sokan, sokas, sokaság, sokatál, soká, sokkal, sokorlat, sokság, sokszor.
SOLOSMA, solosmája, solosmás.
SOLTÉSZ.
SOM, somod, somogy, somlyó, somorog, somos, sompácz, sompoly, sompordál.
SOMMA, sommál, sommás.
SONDRA.
SONHA.
SONKOLY, sonkolyos.
SOP, sopánkodik, sopár, soponya, sopornya, soprony.
SOR, sora, sordély, sorok, sorompó, soros, soroz, sorral, sors, sorv.
SOTÓ, sotolló.
SOVÁNY, soványít, soványkodik, soványodik, soványul, soványság.
SOVÁR, sovárog, sovárság.

SÓ.

SÓ, sava, savak, savany, savó, sói, sós, sótalan, sovány, sóz.
SÓCZE.
SÓDOR.
SÓGOR, sógora, sógoros, sógorság.
SÓLYA, sólyás, sólyáz.
SÓLYOM, solymász, sólymos.
SÓR, sóros, sórul.
SÓT, sótony.

SÖ.

SÖG, sögöd.
SÖJ, söjtör.
SÖM, sömjén, sömölcs, sömöcsény, sömör,
SÖP, söpör, söprü, söpte.
SÖR, sörnye, sörös, söröz.
SÖRTE, sörtés.
SÖTÉT, sötétedik, sötétellik, sötétes, sötétít, sötétkor, sötétség, sötétül.
SÖVÉNY, sövényel, sövényez.

SŐ.

SŐRE.
SŐREG.
SŐT.

SP.

SPANYOL, spanyolúl.
SPÁRGA.
SPEHELY.
SPÉK, spékel.
SPIKINÁRD.
SPINÁCZ.
SPONGYIA.

SR.

SRÁGLYA.
SRAMP, srampos.
SRÉT, srétez.
SRÓF, srófol, srófos.
STOMP.
STÖMPÖLY.
STRÁZSA, strázsál.
STRUCZ.

SU.

SUARCZ.
SUBA, subicza.
SUD, sudamlik, sudar.
SUG, sugatag.
SUH, suhad, suhancz, suháng, suhé, suhhan, suhít, suhint, suhog.
SUJT, sujtás, sujtogat, sujtolja, sujtva.
SUK, sukoró, sukurus.
SULYOM, sulymos.
SUM, sumony.
SUMMA, summál.
SUNDA.
SUNKA, sunkás.
SUP, suppan.
SUPERLÁT.
SUPRA, suprálja, supráz, suprikálja.
SUS, susa, susár, suska, susnya, susog, suspus, susth.
SUT, suta, sutu.
SUTT, suttog, suttony.
SUTTY, suttyol, suttyó.
SUV, suvad.

SÚ.

SÚG, súgás, súgdogál, sugdoz, súgall, sugarol, súgár, súgó, sugva.
SÚLY, súllya, sulyok, súlyos, súlyság.
SÚNYik, súnydorkodó, sunnya, sunnyog.
SÚR, surány, súrd, súrol, surran.

SÜ.

SÜ, sül, süt.
SÜK, sükes, süket.
SÜLLÓ.
SÜLLY, süllyed, süllyeszt.
SÜMÖLCS, sümölcsös.
SÜND, sündör.
SÜPP, süpped.
SÜR, sürgye, sürít, sürög, sürü.
SÜSÉTEK.
SÜVEG, süvegd, süvege, süvegel, süveges.
SÜVÖLT, süvöltény, süvöltés, süvöltö, süvöltyü.

SŰ.

SŰ.
SŰGÉR.
SŰL.
SŰLY, sűlye, sűlyös.

SV.

SVÁB, svábság.
SVANCSÁR.

Summa 203.

S.

SA.

'S.

'S. Et, que, loco ÉS.
Egyszer'smind. Ad semel, et simul.
Ki 's be. Intro, et extra.
'S hát ha. Quid si. Zvonarics. 1. R. p. 904.
'S ki egygyet, 's ki mást mond felöle. Zvonarics. l. c. p. 879.

SAFARINA.

SAFARINA. Pellex. CM. Concubina. Él ezen szóval Eszterházi Tamás is, Aegidius Hunnius' fordítója. p. 432. 435. Káldi, Innepnapi Pred. p. 63. Hasonló Safarinát kötének nyakára (Tordai János szökött Barátnak). Pázm. Kal. p. 398.
Safarina-tartás. Ágyas-tartás. Eszterházi Tamás. l. c.
Safarina-tartó. Concubinarius.
SAFARINÁJA. Ejus concubina. Igy nevezi Luther' törvénytelen feleségét, Monoszlai, Apolog. p. 166. és Káldi, Innepn. Pred. p. 596.
SAFARINASÁG. Pellicatus. Kurválkodás. CM.

SAJ.

SAJ.
Saj. E. Hegy Csik Székében.
Saj-kál. MV. Soprony Vben.
Saj-megygy. Cerasus pumila. S. I. Sai megygy. Igy hallottam én 1807. Jun. 28. Földi megygy; pusztán vadon terem, apró kis bokor.
SAJA. Tömött, jó testü. Sz. D.
Saja-posztó. Carmasinum. M. A. Karmazsin-színü posztó. NC. p. 449. Pannus pinquis. PP.
SAJÁT. Proprius, genuinus. M. A. Ez az én sajátom.
Saját keresmény. Peculium, proprium acquisitum, res labore parta. M. A.
Sajátol, sajátolja. Magáévá teszi. Sz. D. Appropriat. S. I.
Sajátság. Proprietas. Sz. D.
Sajátúl. Proprie, genuine. M. A.
SAJD.
Sajdít, sajditja. Animadvertit, conspicatur, cernit. M. A.
Meg sajditja. Animadvertit. M. A.
Sajdítás. Animadversio, intuitus. M. A.
Sajdosan érzi. Vajda. K. É. 3. K. p. 608.
SAJKA. Celox, lembus, catascopium. M.A. Könnyü sebes hajó. Sz. D.
Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP.
Sajkás. Habens lembum.
Sajkáz. Navigat in celoce, in lembo. Sz.D.
SAJN.
Sajnál, sajnálja. Conqueritur, querulatur, ingemiscit, cum gemitu dolet. M. A. Vicem alicujus dolet, compatitur, condolet. S. I.
Sajnál mástól valamit. Invidet. S.I.
Sajnálja tőlem. Invidet mihi.
Sajnálás. Gemitus, quiritatus, querimonia. M. A. Compassio, condolentia, significatio doloris. S. I.
Sajnálkodik. Compatitur.
Sajnálkodás. Compassio, condolentia.
Sajnálkodásra méltó dolog. Res digna compassione.
Sajnálat. Compassio. Sz. D.
Sajnálatos. Compatibilis. Sz. D.
Sajnálkozik. idem ac Sajnálkodik.
Sajnos. Dolorosus, dignus compassione. Faludi, B. E. p. 7.
Sajnosan. Dolorose, cum dolore cordis. S. I.
Sajnosan érzi. Aegre fert.
Sajnosan veszi.
SAJOG. Subdolet. PP.
Sajgat, sajgatja. Valamennyire érezi. Sz. D. Sajdítja. Sajgatták még azok is, hogy van Isten. Sz. D.
Sajgás. Dolor. PP.
Sajgó. Subdolens.
Sajgó. E. F. belső Szolnok Vben.
SAJÓ. Folyó víz Gömör, és Borsod Vkben. it. E. b. Szolnok Vben.
Sajó. F. Marmaros Vben.
Sajó (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.
Sajó (Kis, nagy). E. FF. Kolos, és Doboka Vkben.
SAJLÓDik. Igen el sajlódott. Szőnyi Nagy István, Márt. Coron. p. 281.
SAJT. Caseus. M. A. Sajt, és kenyér, két tál étel a' szegénynél. km. Dug. 2. R. p. 244.
Sajt-áros. Tyropola, negotiator caseārius. S. I.
Sajt-csináló. Casearius.
Sajt-féreg. Acarus siro, teredo caseālis. S. I.
Sajt-kukacz. idem. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.
Sajt-morzsoló szerszám. Tyrocnestis. M. A.
Sajt-nyomó edény. Talarus. M. A.
Sajt-nyomó káva. Circulus casearius. PP.
Sajt-reszelő. Tyrocnestis. M. A.
* Bial-sajt. Caseus bubalinus. NC. p. 303.
Birs-alma-sajt. Melomeli. S. K.
Érett sajt. Tyrotarichus. S. K.
Férges sajt. Scirus. M. A.
Júh-sajt. Caseus e lacte ovium. NC. p. 25.
Kecske-sajt. Caseus caprinus. NC. l. c.
Lágy sajt. Caseus mollis. S. K.
Ló-sajt — Kómám uram ló sajt.
Menykő-sajt. Nagyváthi, Gazda aszszony p. 147.
Ó régi sajt. Caseus vetus. NC. p. 303.
Pármezán sajt. Caseus Parmensis. NC. p. 25.
Sunka-sajt, Ex perna. v. capite suis coactus caseus. S. K.
Tehén-sajt. Caseus bubulus. NC. p. 25.
Új sajt. Caseus recens. Búza-kenyér, új sajt, savanyú téj, testre sokat hajt. km.
Sajtalan. Insulsus. vide SÓTALAN. M. A.
Sajtja. Ejus caseus. Nem mindenkor Pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A.
Sajtos. Casearius. M. A.
Sajtos ház. Császári ház, Posony Vben.
Sajtos Kál. F. Soprony Vben.
Sajtos paré. Intritum. CM.
Sajtos pogácsa. Laganum. M. A.
SAJTÁR. Mulctra, orca, antlia, capula. M. A.
Fejős sajtár. Mulctra.
Itató sajtár, VV. L.
Kár-mentő sajtár. VV. L.
Moslékos sajtár. Scaphium colluviarium.
Mosódó sajtár. Scaphium pro lavandis vasis.
Páru-sajtár. Szapu-sajtár.
Víz-hordó sajtár.
Sajtárka. Orcula. M. A.
SAJTÓ. Torcular, torcularium, torculum, prelum. M. A. L. SATU.
Sajtó alatt való kád. Lacus torcularius. M. A.
Sajtó' csatornája. Lingula, canalis. M.A.
Sajtó' kalácsa. Confibula. M. A.
Sajtó' orsó-fája. Cochlea, succula. M.A.
Sajtó-szekrény. Trapetum, lenus. M. A.
Sajtó-tőke. Prelum. M. A.
Sajtó-válu. Linter. M. A.
Sajtól, sajtólja. Torcular calcat. M. A.
Meg sajtólja. Comprimit, torculari premit. M. A.
Sajtóló. Torcularius, vectarius. M. A.
Sajtólott, sajtóltt. Tortivus, prelo pressus. M. A.
Sajtoltt bor. Vinum tortivum. PP.
Sajtós. Torcularius, torculus. M. A.

SAL.

SAL.
Sal'fa. F. Vas Vben.
Sal' földje. F. Szala Vben.
SALAK. Scoria. M. A.
Salak-föld. Terra vulcania. Mitterpacher.
Salak-kö. Scoria vulcani, lava. S. I.
Salak-üveg. Vitrum vulcanicum. Glasartige Lava. S. I.
Salakja. Ejus scoria.
Salakos. Scoriis plenus.
Világi salakos szeretet. Csuzi, Tromb. p. 177.
SALGÓ. FF. Szala, Nyitra, és Sáros Vkben.

SALAGVÁRDA.

SALAGVÁRDA. Salva guardia. Babocsai Izsák, Fata Tarczal. p. 31.

SALAMIA.

SALAMIA. Sal ammoniacum. S. I.

SALAMON.

SALAMON. t. f. név. Salamon.
Salamon. FF. Ung, és Veszprém Vkben.
Salamon' fa. F. Soprony Vben.
Salamon pecséti. Polygonatum, sigillum Salamonis. M. A.
Salamon' töke. Genus cucurbitae valde pulchrae. Szép, mint a' Salamon' töke. km.
Salamon' vára. Arx, quam comes Rufus Salamon aedificari curavit, hodie dicitur contracte: SALOMVÁR, et est in C. Szaladiensi.
SALAMONKODik. Sapit, sapientem se ostentat. M. A.

SALAP.

SALAP.
SALAPOL. Örvend, tapsol, fö-hajtással van. Sz. D. Plaudit, plausitat. S. I.
Salapolva fogadták. Sz. D.

SALÁTA.

SALÁTA. Lactuca. M. A.
Fejes saláta. Lactuca capitata. S. K.
Fodor saláta. Lactuca crispa. M. A. Csipkés saláta. S. K.
Kerti saláta. L. hortensis.
Kötözött saláta. L. adstricta. S. K.
Nyári saláta. L. aestiva.
Téli saláta. L. hyemalis.
Vad saláta. Lactuca agrestis.

SALAVÁRI.

SALAVÁRI. Tibiale, tibialia. M. A. CM. Aluta caligarum. S. I. Salavára. Caligae. CM.

SALÉTROM.

SALÉTROM. Nitrum, sal nitri. M. A.
Salétrom-csináló hely. Nitraria. M. A.
Salétrom-fözés. Coctura nitri. Epist. Széch. T. 2. p. 307.
Salétrom-fözö. Nitrarius.
Salétrom-tajték. Aphronitrum. M. A.
SALÉTROMOS. Nitrosus, nitratus. M. A.

SALLANG.

SALLANG (Salank. M. A.). Fimbria, institia.
SALLANGOS. Fimbriatus. Szirmai, Parab. p. 47.
Sallangos juhász- bunda, ollyan, mellynek oldalairól szíjak függenek. Sz. D.

SAMU.

SAMU, tulajdon férjfi név. Samuel.

SAND.

SAND.
Sand. F. Somogy Vben.
SANDA. Luscus, paetus, strabo. Vakok között sanda király. km.
SANDAL. idem. M. A. NC. p. 197.
Sandal. F. Sáros Vben.
SANDIKÁL. Luscum agit, luscescit.
SANDÍT. idem. Sz. D.

SANDRA.

SANDRA. Scortum, meretrix, prostibulum. Dug. km. 2. R. p. 255.

SANK.

SANK. Sonkoly, salak, ally. Sz. D.
Sank' falva. F. Gömör Vben.
SANKOL, sankolja. Defecat.
Le sankolta a' zavaros vizet tiszta fövénnyel. Sz. D.
SANKOS. Sonkolyos, salakos. Sz. D.

SANNY.

SANNY. Tabes, macies, macor. Sz. D. S. I.
SANNYAD. Tabescit, macescit. Sz. D.
Sannyadtt. Tabidus. Sz. D.

SANY.

SANY.
SANYAR, sanyarja. Affligit.
Meg sanyarta a' tél.
Sanyarog. Affligitur, angitur. M. A.
Sanyargás. Afflictio, moeror. M. A.
Sanyargat, sanyargatja. Tribulat, affligit. M. A.
Meg sanyargatja. idem. Zvonarics, 1. R. p. 681.
Sanyargatás. Afflictio, tribulatio. M. A.
Sanyargatott. Afflictus, tribulatus. M. A.
Sanyarit, sanyarítja. Angit, affligit, vexat. S. I.
Meg sanyarítja.
Sanyarkodik. Afflictatur.
Sanyarkodás. Afflictio. Pázm. Pred. p. 171.
Sanyarodik. Affligitur. M. A.
Meg sanyarodik.
Sanyarodott. Afflictus. M. A.
Sanyarú. Moestus, afflictus, amarulentus. M. A. it. Severus, durus, austerus, rigidus, acerbus, asper. S. I.
Sanyaruan él. Lapsana vivit. M. A.
Sanyaruság. Tribulatio, afflictio, moeror. M. A. Severitas, austeritas. S. I.

SAP.

SAP.
SAPKA. Pileolus turcicus. M. A. Sapkát cserél süvegen. km.
Bör-sapka. Cudon. PP.
Pap-sapka. Capucium.
Téli sapka. Pileolus hyemalis. VV. L.
Sapkája. Ejus pileolus. Föl tette a' Bencze' sapkáját. km.
SAPONYA. Sz. P. Bács Vben.

SAR.

SAR.
SARAB.
Sarabol, sarabolja. A' haszontalan füvet, gyím-gyomot a' kerti utakon bizonyos vas eszközzel (sarabolóval) föl tisztogatja.
Saraboláss: kerti út-tisztogatás.
Saraboló. Út-tisztogató eszköz.
SARÁGLYA. Clathrum, gestatorium. M. A.
SARAMPÓ. Cratis, munimentum, munitio. M. A.
SARAP.
Sarap'háza. E. F. Torda Vben.
SARCZ. Pactum, lytrum, exactio. M. A.
Sarcza. Ejus lytrum. Pázm. Kal. p. 916. Pred. p. 80.
Sarczol. Lytrum promittit. M. A.
Sarczoltat. Lytrum exigit. M. A. Pázm. Pred. p. 100.
Sarczoltatás. Pactio, exactio. M. A. Pázm. Pred. p. 615.
Sarczoltató. Durus exactor. Káldi, Luc. 12. 58.
SARJ. Étek' neme. Sz. D.
Leány' sarja. Ezt süllt ludfi alá készitik a' szakácsok. Sz. D.
Sarjad. Újra fakad. Regerminat. S. I. Sz. D.
Sarjadék: újra fakadás, új hajtás. Sz. D.
Sarjadás. Regerminatio, repululatio, recretio. S. I.
Sarjadzik, sarjadozik. idem ac Sarjad.
Sarjangozik. idem. Sz. D.
Sarjangozik (újra ki hajt) a' jégtöl el vertt gabona. Sz. D.
Sarjas. Recretus. S. I.
Sarjazik. Recrudescit. PP.
Sarjazás. Regerminatio. item A' szarvas marhának betegsége. S. I.
Ki sarjadzott lába a' marhának (meg kelött, meg gy ltt). Sz. D.
Sarju. Cordum, sicilimentum. M. A.
Sarju-széna. Cordum, foenum serotinum. PP.
Sarjut kaszál. Sicilit. M. A.
SARK (Sarok.). Calx, calcaneum. M. A. item Polus v. cardo.
Sark-csillag. Stella polaris, ursa minor. Molnár, Fizika.
Sark-jószágok. Virtutes cardinales. Pázm. Pred. p. 632.
Sark-vas. Cardo. M. A. Vrancsics.
Sarok-vas. idem.
Sarok. F. Baranya Vben.
Sarka. Ejus calcaneum, ejus cardo. Ki vetette sarkából aranynyal. km.
* Ajtó' sarka. Cardines portae.
Csizma' sarka.

Ég' sarka. Polus.
Kapu' sarka. Cardines portarum principalium.
Láb' sarka. Calcaneum.
Sarkát félre nyomta.
Sarkát veri. Calcem ejus quatit.
Sarkával fenyegeti az ellenséget. Cavum pedis ostendit. M. A.
Sarkad. MV. Bihar Vben. it. FF. Bereg, Somogy és Zemplin Vkben.
Sarkal, sarkalja. Invadit a tergo, persequitur. M. A. item Stimulat, incitat, instigat. Faludi. T. É. p. 250.
Meg sarkalja. Adoritur, invadit. M. A.
Sarkalás. Incitatio. Sarkalással szokott az adós jó fizetni. km.
Sarkalat. Momentum, incitamentum. S. I.
Sarkalatos. Momentosus, fundamentalis.
Sarkalatos törvények. Leges fundamentales.
Sarkaltyú R. most Sarkantyú. Calcar. S.I.
Sarkantyú. (Juxta aliquos Sarkon való tyú.) Calcar. M. A. Úgy illik hozzá, mint az aranyos sarkantyú a' bocskorhoz. km.
Sarkantyú-gyártó. Calcarius. M. A.
Sarkantyú' taréja. Rotula calcaria. PP.
Sarkantyú-taréj-fű. Consolida regia. M.A.
Sarkantyú-virág. idem. PP.
Sarkantyus. Habens calcaria.
Sarkantyus csizma. Cothurni calcaribus instructi.
Sarkantyus vitéz. Eques auratus. Szirmai, Parab. p. 50.
Sarkantyuzza. Calcaribus pungit. M. A. A' ki a' serény lovat sarkantyuzza, czigány-kézre szánta. km.
Meg sarkantyuzza. Calcaribus urget, pungit, stimulat. M. A.
Sarkas. Calcaneum habens.
Sarki. Polaris.
Sarki csillag. Stella polaris.
Sarkig. Ad calcem, ad talos.
Sarkig érő ruha. Vestis talaris.
Sarku.
Sima sarku a' szerencse. Faludi, E. M. p. 202.
SARMALÓDik.
Utánnam sarmalódik: utánnam jár, mint a' ki valamit kérni akar. Hallottam Sághon 1823. Apr. 27.
SAROL, sarolja. Resecat.
Sarló (Saroló). Falx messoria, scirpicula. M. A. Falcula, secula.
Sarlós. Falce, secula provisus.
Sarlós boldog aszszony' napja. Festum B. M. V. visitantis.
SARU. Calceus. M. A. Nem lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
Saru-csináló. Calcearius, calceolarius. M. A.
Saru-fa. Furcula ocrealis. S. I.
Saru-szíj. Corrigia. M. A.
Saruja. Ejus ocrea. Vargának ritkán van jó saruja. km.
Saruját le vonsza. Excalceat, M. A.
Sarus. Calceatus. M. A.
Sarut föl vonja. Calceat. M. A.
Sarutlan. Discalceatus. Káldi, Deut. 25. 10.
Saruzza. Calceat. M. A.
Meg saruzza. idem. M. A.

SAS.

SAS. Vultur, aquila. M. A. Sok sasnak egy fészken nehéz meg alkudni. km.
Sas-fi. Pullus aquilae. S. I.
Sas-kánya. Nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mezőkön egerész, a' nyulat is, ha ches, meg támadja. Hallottam 1824. Jan. 29. láttam is.
Sas-keselyő. Aquila, vultur. M. A. CM.
Sas-keselyői. Vulturinus, aquilinus. M.A.
Sas-kő. Aëtites. PP.
Sas-kő-várallya. F. Bars Vben.
Sas-orrú. Habens nasum aduncum, incurvum, aquilinum. S. I.
Sas-ölyv. Aquila valeria. S. I.
Sas-szeg. Mellynek két szege van, úgy hogy ha be verik, két felé lehet hajtani.
Sas-telek. F. Bihar Vben.
Sas-vár. MV. Nyitra Vben. F. Ugocsa Vben.
Két fejü sas. Aquila biceps.
Nyul-vadászó sas. Aquila fulva. v. leporaria. NC. p. 153.
Őszi sas. Immustulus. CM. M. A.
SASD. F. Baranya Vben.
SASOS. Habens aquilam.
Sasos papiros. Charta regalis. NC. p. 391.

SAT.

SAT.
SATNYA. Hitvány, nyomorék. Sz. D. Tabidus, macer, macilentus. S. I.
SATNYAD. Tabescit, macescit, macrescit. S. I.
El satnyadtt. El hitványúltt. Sz. D.
SATÓ. Prelum, torcular. Sz. D.
Satól, satólja. Torquet, prelo comprimit. M. A.
SATU (apud Thelegdi SOTU). Torcular, vel cochlea, trochlea, prelum. S. I.
Satul, satulja. Torquet, prelo comprimit. M. A. Pázm. Kal. p. 368. 558.
Ki satulja. Extorquet. Pázm. Kal. p. 97. 140. 479. Pred. p. 556. Káldi, Innepn. Pred. p. 555.

SAVANY.

SAVANY. Acidum. Vide uberius sub radice SÓ.

SAVÓ.

SAVÓ. (Aeque e radice SÓ) Serum. M. A.
Savó-színü. Glaucus. M. A. L.
SAVÓDik. Serescit. S. I.
SAVÓS. Serosus, sero abundans. M. A.
SAVÓVÁ lesz. Serescit. M. A.

SÁ.

SÁF.

SÁF. Scaphium, urceus, orca. M. A.
SÁFÁR. Dispensator, promus condus, obsonator, cellarius, oeconomus. M.A.
Sáfárkodik. Dispensatorem agit, administrat, promit condit. M. A.
Sáfárkodható. Meg engedhető. VM. p. 163. Dispensabilis.
Sáfárol. Dispensat. M. A.
Sáfárlás. Dispensatio. M. A.
Sáfárné. Dispensatrix. M. A.
Sáfárság. Dispensatio. M. A.
SÁFI. Sz. P. Nógrád Vben.

SÁFRÁNY.

SÁFRÁNY. Crocus, crocum. M. A.
Sáfrány-fa. Memmecylon. S. I.
Sáfrány-illat.
Sáfrány-színü sárga. Croceus, crocinus. M. A.
Sáfrány-virág. Flos croci.
Szelid sáfrány. Jó féle sáfrány. Crocus orientalis. Csapó. p. 233.
Tót sáfrány. Carthamus. NC. p. 31.
Vad sáfrány. idem. Csapó. p. 233.
SÁFRÁNYOS. Croceus, crocatus, v. crocum vendens. S. I.
SÁFRÁNYOZ, sáfrányozza. Crocat. S. I.
Meg sáfrányozza. Condit croco, crocat. PP.
Sáfrányozott. Crocatus. M. A.

SÁG.

SÁG. Suffixum post vocales obtusas, ut: Tisztaság, boldogság, újság. etc.
SÁG. MV. Vas Vben. De vannak több illy nevezetű FF. és Sz. PP. Fejér, Heves, Győr, Nyitra, Somogy, Szala, Veszprém, Tömös, és Verőcze Vkben.
Ság-halom, v. Ság-halom' allya. Telek Győr Vben.
Ság' hegye. Vas Vben.
Ság-új falu. F. Nógrád Vben.
Ság-vár. F. Somogy Vben.
Ipoly-Ság. MV. Hont Vben.
Karancs-Ság. F. Nógrád Vben.
Tápió-Ság. F. Pest Vben.
SÁGI. Ságiensis, a' ki t. i. vagy Ságról való, vagy Ságról írja magát.
Ságí határ. Territorium Ságiense.
Ságí hat árrnak hány nyele van? Felelet: HAT, mert minden árrnak egy nyele van, és így a' hat árrnak hat a' nyele.
SÁGOD (Nemes, és pór). F. Szala Vben.

SÁH.

SÁH. lásd SÁV.
SÁHOS.
Sáhos fátyol. Peplum. M. A. PP.

SÁK.

SÁK. Persa-szó, és királyt jelent.
Sák-játék. Ludus latrunculorum.
Sák-mát. Rex moritur.
SÁKOZ. Sákot játszik.

SÁL.

SÁL. F. Vas Vben.

SÁM.

SÁM. A' komphoz alkalmaztatott kis hid a' révben v. hegedű' hídja, pallója.

Sz. D. S. I. Sámat vetni a' kompnak. Sz. D.
Sám-fa. Regula. PP. Sarut ki feszítő fa. Sz. D.
Sám' falva. F. Vas Vben.
Ki sámfázza a' csizmát. Sz. D.
SÁMOD. F. Baranya Vben.
SÁMOL, sámolja. Ki feszíti.
Föl sámolja a' hegedüt. Sz. D.
Ki sámolja a' csizmát. Sz. D.
SÁMOZ, sámozza. idem. S. I.

SÁMSON.

SÁMSON. t. f. n. Samson.
Samson. FF. Bihar, Csongrád, és Somogy Vkben.
Sámson' háza. F. Nógrád Vben.
SÁMSOND. E. F. Maros Székében.

SÁNCZ.

SÁNCZ. Munimentum, vallum, agger. M. A. Mindég csikorog, mint a' Tömösvári sánczon a' talyiga. km.
Sáncz-ásó. Cunicularius v. fossor munitionis, valli. S. I.
Sáncz-karó. Palus, vallus. S. I.
Sáncz-kerţ. Vallum. S. I.
Ágyuzó sáncz. Batterie. Geidler. H. Okt. p. 109.
Ellenző sáncz. Geidler. l. c. p. 107.
SÁNCZBAN álló tábor. Stativa. M. A.
SÁNCZBÉLI ármáda. Epist. Pázm. T. 1. p. 57.
SÁNCZI. Vallaris. M. A.
SÁNCZOL, sánczolja. Vallat. M. A.
Bé sánczolták magokat. Sz. D.
Föl sánczolja. Csuzi, Tromb. p. 727.
Környül sánczolja. Circumvallat. M. A.
Sánczolás. Vallatio.
Bé sánczolás. Geidler. l. c. p. 38.
Sánczoló. Sapeur. Szala Vármegyei Tiszti Szótár. p. 54.
SÁNCZON való kasok. Gerrae, crates. PP.
SÁNCZOS. Habens aggerem, vallum.
Sánczos bástya. Csuzi, Tromb. p. 164.

SÁNDOR.

SÁNDOR. t. f. n. Alexander. M. A.
Sándor. F. Bács Vben. Sz. PP. Szathmár, és Veszprém Vkben.
Sándor-Bölse. F. Abaúj Vben.
Sándor-falu. FF. Szatmár Vben.
Sándor' falva. F. Marmaros Vben. E. F. Udvarhely Székében.
Sándor' háza. F. Szala Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
Sándor-hegy. Elö-hegy Vas Vben.
Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Sándor-útsza. Sz. P. Somogy Vben.
Sándor-vár. Alexandria.
SÁNDORI. Alexandrinus. Irígységgel nem lépett még senki Sándori polczra. Faludi, B. E. p. 69.

SÁNT.

SÁNT.
SÁNTA. Claudus. M. A. A' ki sánta csak sántikál, de a' hamisat utól éri. km.
Sánta lábbal. Pede claudicante. Jobb az úton járni sánta lábbal is, hogy sem az út kivül futni. km. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.
Sántál. Claudicat. M. A. Thelegdi is gyakran él ezen szóval. Él Eszterházi Tamás is p. 579. és Pázm. Pred. p. 783. A' ki sántával lakik, sántálni tanul. km. Si juxta claudum habites, subclaudicare disces. M. A.
Sántálás. Claudicatio. M. A.
Sántáló. Claudicans. M. A. Pázm. Pred. p. 823.
Sántán. Claudicando. M. A.
Sántaság. Claudicas. M. A. Betegséget, sántaságot, szegénységet senki nem tagadhat. Pázm. Kal. p. 172.
SÁNTIKA. Claudicans. S. I.
Sántikál. Claudicat. Két felé sántikál. km. Eszterházi Tamás. p. 579.
Ki sántikál. Claudicat a semitis. Káldi, Psalm. 17. 46.
Sántikálás. Claudicatio. M. A.
Sántikáló. Claudicans. M. A.
SÁNTÍT. Claudicat. Nem mindenkor igaz, hogy sántít a' sereg-hajtó. km.
Meg sántítja. Claudum facit. M. A.
Sántítás. Claudicatio. M. A.
SÁNTOS. F. és Sz. P. Somogy Vben.
SÁNTUL. Claudus redditur.
Meg sántul. Claudus fit, claudicans efficitur. M. A.

SÁP.

SÁP. Scaphium. M. A. L. item Récze' szava: Sáp sáp.
Sáp. FF. Abaúj, Pest, Posony, és Szabolcs Vkben. Sz. PP. Borsod, Heves, és Nógrád Vkben.
Sáp (Alsó, felsö). FF. Nógrád Vben.
Korom-Sáp. Sz. P. Heves Vben.
Nagy Sáp. F. Esztergom Vben.
Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
SÁPÍT. Panaszolkodik. Sz. D.
Sápítozik. idem.
SÁPOG a' récze. Himfi. 2. R. p. 84.
SÁPOL. Sopánkodik. Sz. D.
Sápolódik. Ambigit, haesitat, quiritatur, angitur animo, querulatur. M. A. Monoszlai p. 113. Magyari p. 144. Pázm. Pred. p. 761. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 442. 636.
Sápolódás. Haesitatio, querimonia. M. A.
SÁPPAD. Macescit, macrescit, tabescit. S. I.
El sáppad. Macie, et pallore corripitur, tabescit. S. I.
Sáppadtt. Macer, exsuccus, tabidus. S. I.
Sáppadtt ábrázatu. Emaciatus.
SÁPPASZT, sáppasztja. Maciat, exsugit, emaciat. S. I.
El sáppasztják az emberi színt a' kaczér indulatok. Sz. D.
Epe-sáppasztotta. Bile emaciatus. Dug. km. 1. R. p. 191.

SÁR.

SÁR. Limus, coenum, lutum, it. Fel, bilis, cholera. M. A. v. Flavus, luteus, fulvus. S. I. A' sárt sárral csapjuk viszsza. km.
Sár. FF. Vas, Heves, és Szathmár Vkben.
Sár arany. Aurum fulvum. M. A. Monoszlai, Apol. p. 383.
Sár-cséplö cselédek. Ranae. Vajda, 3. K. p. 110.
Sár-edény. Vas testaceum, vas fictile, figlinum. S. I. rectius Cserép-edény.
Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.
Sár-fal. Maceries, paries luteus. S. I.
Sár' falva. E. FF. Hunyad Vben, és Háromszék Székében.
Sár-fi-Mizdó. F. Vas Vben.
Sár-fazék. Olla figlina. Sár-fazékra sárfödö. km.
Sár-fészek. Uligo. S. I.
Sár-fö. FF. Szerem, Nyitra, és Posony Vkben. Sz. P. Bihar Vben.
Sár-fű. Pentadactylus, catapotia. M. A.
Sár-gyúrás. Achyrosis. CM.
Sár' hida. F. Szala Vben.
Sáz-ízű hal. Lutosus, coenosus piscis. PP.
Sár kerep. Melilotus. M. A. NC. p. 43.
Sár-Keresztúr. F. Fejér Vben.
Sár-kór. R. Cholericus v. ictericus, arcuatus. S. I.
Sár-kórság. R. Cholera, v. aurigo, icterus, morbus regius. S. I.
Sár-köz (mint Víz-köz.). Regio interlutensis, locus luto, coeno conclusus.
Sár-köz. F. Szatmár Vben.
Sár-köz. Tavak Tolna Vben.
Sár-közi. Inter paludes habitans.
Sár-mellyék. F. Szala Vben.
Sár-mű. Opus figlinum. S. I.
Sár-műhely. Officina figlina. S. I.
Sár-müvek. Vasa testacea, figlina. S. I.
Sár-müves. Figulus. CM. Plastes. M. A. L.
Sár-müvesség. Ars figularis. S. I.
Sár-müvet zománczczal fösti. Opus figlinum encausto pingit. S. I.
Sár-nyeresség. Lucrum luteum. Pázm. Pred. p. 357.
Sár-Patak. F. Sáros Vben. E. FF. Alsó Fejér és Torda Vkben.
Sár-Pentele. Sz. P. Fejér Vben.
Sár-rét. Tavak Fejér Vben.
Sár-szeg. FF. Bihar, és Szala Vkben.
Sár-szög. Sz. P. Heves Vben.
Sár tök. Colocynthis. M. A.
Sár-tyúk. Scolopax limosa. S. I.
Sár-vár. MV. Vas Vben. Sz. P. Abaúj Vben. E. F. Doboka Vben.
Sár-vári mellyék: Tizenhárom város. F. Vas Vben.
Sár-vásár. E. F. Kolos Vben.
Sár virág. Capparis pannonica v. narcissus luteus. S. I.
Sár-víz. Cholera. S. I. Kiben sok sár-víz vagyon. Biliosus, cholericus. M. A.
Sár-víz. Folyó víz Fejér, és Tolna Vkben.
Sár-víz-betegség. Hydrops. NC. p. 349. it. Icterus. NC. p. 349.
Epe-sár. Atra bilis.
Epe-sáros. Atrobilaris.
Hig sár. Káldi, Innepn. Pred. p. 431.
SÁRAD (Alsó, fölsö). FF. Ugocsa Vben.
SÁRAS. Esztergomi templom' omladéka.
SÁRATLAN. Illimis. S. I.
SÁRBÓL csinálttt. Fictilis. M. A.
Sárból csinálttt edény. Vas fictile. M. A.
Sárból való épület. Delutamentum. M. A.

SÁRD. MV. Somogy Vben. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Sárd. E. FF. Küküllö Vben, és Maros Székében.
Sárdos. Csárda Soprony Vben.
Sárdos ér. Telek Csongrád Vben.
SÁRG (Sárog.).
Sárga. Pallidus, croceus, flavus, luteus, fulvus. M. A.
Sárga csizma. Cothurni flavi.
Sárga dinnye. Pepo. M. A.
Sárga föl folyó. Sarkantyu-virág. Nasturcium indicum. PP.
Sárga föld. Terra tripolitana. S. I.
Sárga föstö. Flammearius. M. A.
Sárga gyík. Lacerta flavens. M. A.
Sárga gyömbér. Sárga gyökér. Curcuma, crocus indicus. S. I.
Sárga gyopár. Heliochrysos. M. A.
Sárga hideglelés. Febris flava.
Sárga kék. Luridus, lividus. S. I.
Sárga liliom. Lilium croceum, iris aquatica, pseudoacorum. M. A.
Sárga-pej. Badius, bajus. S. I.
Sárga pénz. Moneta cuprea. Faludi. N. A. p. 177.
Sárga répa. Pastinaca sativa. M. A.
Sárga réz. Orichalcum. M. A.
Sárga rigó. Oriolus luteus, galbula. S. I.
Sárga rózsa. Kassai rózsa. Caryophyllum indicum. M. A.
Sárga szarvas mák. Chelidonium glaucium. S. I.
Sárga szín. Color croceus. M. A.
Sárga színü. Flammeolus, flammeus. M. A.
Sárga színü halovány. Subpallidus. M. A.
Sárga tölcséres. Tropaeolum. S. I.
„Sárga üveg mindent sárgának láttat" km.
Sárga viola. Viola lutea. M. A.
Sárga virág. Calendula, caltha. M. A.
Sárga vörös. Fulvus, rufus. S. I.
Sárga zöld. Prasinus, praseus. S. I.
Sárgaság. Pallor, flavedo. Pázm. Pred. p. 641.
Sárgaság. Sár-víznek testben el terjedése. Icteria, aurigo, arquatus morbus, morbus regius. M. A. A' kin a' sárgaság vagyon. Auriginosus, ictericus. M. A.
Sárgállik. Flavescit.
Sárgálló. Flavescens.
Sárgás. Subflavus. M. A.
Sárgít, sárgítja. Flavefacit. Sz. D.
El sárgítja. Sz. D.
Meg sárgítja. Sz. D.
Sárgító. Flammearius. CM.
Sárgodik. Flavescit. Káldi, Prov. 23. 31.
Sárgul. Pallet, pallescit, flavet. M. A.
El sárgúl. Expallet, expallescit. M. A. Pázm. Pred. p. 446.
Meg sárgúl. Flavus redditur.
Sárgulni kezd. Flavescit. M. A.
SÁRHOD. Folyat. Csere, Encycl. p. 355.
Sárhodhat. idem. Csere. l. c. p. 352.
Sárhodás. Folyatás. Csere. l. c. p. 353.
SÁRI. Luteus. M. A.
Sári. F. Pest Vben. Sz. PP. Baranya, és Somogy Vkben.
Sári nyavalya. Sárgaság. Icterus. M. A. L.
Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
Sári tök. Colocynthis. M. A.

SÁRKÁNY. Draco. M. A. (tamquam Princeps coeni: Sár-kány).
Sárkány. FF. Fejér, és Esztergom Vkben. Sz. P. Zemplin Vben.
Sárkány-csillagzat. Ophiuchus. S. I.
Sárkány' faja. Dracogena. Sárkánytól fajzott. S. I.
Sárkány-fi. Genimen draconis. S. I.
Sárkány-kö. Draconites. M. A.
Sárkány-téj. Lac draconis. Sárkány-téjen hizott. Beniczki, p. 12.
Sárkány-vér. Sangvis draconis. Bizonyos sötét vörös fösték. S. I.
Bö-Sárkány. F. Soprony Vben.
Szill-Sárkány. F. Soprony Vben.
SÁRLik, Sállik. Folyat. Sz. D.
SÁRMÁLÓ. Icterus. Madár. M. A.
SÁRMÁNY. Idem.
SÁROG. R. Flavus, fulvus, luteus, pallidus. S. I.
Sárog szín. R. Color flavus, fulvus v. pallor. S. I.
SÁROM' berke. E. F. Torda Vben.
SÁROS. Lutosus, lutulentus, limosus, coenosus. M. A.
Sáros Vár. Sáros Vben.
Sáros' falva, Sáros' fa. F. Posony Vben.
Sáros Lak. F. Vas Vben.
Sáros Patak. MV. Zemplin Vben.
Sáros Remete. F. Ung. Vben.
Sáros szék. F. Vas Vben.
Sáros Vármegye. Comitatus Sarosiensis.
Sárosd. MV. Fejér Vben.
Sárosd. F. Szala Vben.
Sárosít, sárosítja. Lutulat. Pázm. Pred. p. 355.
Meg sárosítja. Collutulat. M. A.
Sárosodik. Lutescit. M. A.
Sárosul. idem.
Meg sárosúlt. Collutulatus. M. A.
SÁROZ, sározza. Lutat, collutulat. M. A.
A' lyukas kályhát mennél többet sározzák, annal foltossabb leszsz. km.
Be sározza. Delutat, collutulat. M. A.
El sározza. Collutulat, luto polluit, contaminat. S. I.
Ki sározza. Sárral ki foltozza.
Meg sározza. Collutulat. M. A.
Sározás, Sárzás.
Sározott. Lutulatus, lutulentus. M. A.
Sárzódik. Luto inficitur.
El sárzódik. idem.
SÁRRAL bé kenés. Lutamentum. M. A.
Sárral bé tapasztja. Delutat. M. A.
SÁRT. Lutum. Meg állya a' sárt. km.

SÁS.

SÁS. Carex, juncus, gramen, cyperiodes. M. A. A' sással födött házban bátorságos alunni. km. Humilius sed tutius.
Csík-sás. Ez nyersen a' marhának veszedelmes, szárazon jó.
Gömbölyü sás.
Metszö sás. Igen keskeny levelü sás, és éles, a' ki a' leveléhez hozzá kap, könnyen meg metszi a' kezét.
Kötö sás. Ez szélesebb levelü sás, és szölö-veszszök' kötésére használják. Carex.
SÁSAS. Carectum, juncetum. M. A.
Sásas hely. idem. M. A.
Sásság. idem. S. I.
SÁSD.
Sásdi. Sz. P. Szala Vben.
SÁSKA. Locusta. M. A. Szapora, mint a' sáska. km.
Sáska. F. Szala Vben.
Sáska-evö. Acridophagus. S. I.

SÁSA.

SÁSA. Embamma. Sauce. S. I.
Sása-fü. Lepidium. M. A. Lippainál Sása-fü az, a' mi a' németeknél Kres. Vet. Kert. p. 20. 110.
Dió-sása. Dióbul készíttetett csemege. Sz. D.
Izt adó sása. Pázm. Pred. p. 91.
Jó izü sása. Pázm. Pred. p. 529.
Vízi sása-fü. Gnaphalion. M. A. Nasturcium aquaticum. Brun-kres. Lippai. l. c. p. 111.

SÁT.

SÁT.
SÁTA. F. Borsod Vben.
SÁTOR. Tentorium. M. A.
Sátor. Hegy Abaúj Vben.
Sátor' allya Újhely. MV. Zemplin Vben.
Sátor-csináló. Scenofactor. Pázm. Pred. p. 1251.
Sátor-ernyö. G. Zrini Miklós.
Sátor-fa — Hordd el a' sátor-fát. km.
Sátor-hajtás a' só bányában. S. I.
Sátor-halom. Anonym. Cap. XV.
Sátor-osztók a' táborban. Mensores. NC. p. 331.
Sátor-szeg. Paxillus tentorii. PP.
Sátor-vár. Castra. Tábor. S. I.
Egy sátor-allyaiak. km. Ejusdem furfuris. Dug. 1. R. p. 65.
Táborozó sátor.
Sátorbeli. Habitans in tentoriis. Hamis, mint a' sátorbeli czigány. km.
Sátoros. Tentoriatus, ad tentorium pertinens, habens tentorium, tentorialis. M. A.
Sátoros. Hegy Nógrád, és Gömör Vkben.
Sátoros fejü szeg. Clavus umbellatus. PP.
Sátoros innep. Festum tabernaculorum. M. A.
Sátoros nép. Milites. Faludi. N. A. p. 182.
Sátoros selyem-szoknya. Vajda. 2. K. p. 249.
Sátoroz. In tentoriis degit.
Sátort üt. Tentorium figit.

SÁTÁN.

SÁTÁN. Satanas. M. A.

SÁUL.

SÁUL. t. f. n. Saulus.
Sául' földje. Sz. P. Gömör Vben.

SÁV.

SÁV.
SÁVOL, sávolja. Striat, virgis distinguit. S. I. Virágokra, sujtásokra szövi. Sz. D.
SÁVOLY. FF. Nógrád, és Somogy Vkben. Sz. P. Veszprém Vben.

Sávolyos. Striaturis ornatus.
Sávolyos abrosz. VV. L.
SÁVOS. Striatus, virgatus.
Sávos keszkenő. Linteum carmasinum, syndon. M. A. Linteum tessellatum, virgatum. PP.
Sávos ruha. Vestis virgata, striata.

SE.

SE.

SE. Nec, neque. M. A.
Se ezt, se azt. Nec hoc, nec illud.
Se fia, se leánya. Caret prolibus.
Se füle, se farka. Mera confusio.
Se hete, se hava. km. Nuper, non ita pridem. S. I.
Se hol, Se hon. Nullibi, nuspiam, nusquam. S. I.
Se honnan, Se honnétt. Nullo de loco. S. I.
Se hova. Sohová. Nusquam. S. I.

SEB.

SEB. Vulnus. item Impetus, violentia. M. A. Könnyü sebet ejteni, de nehéz meg gyógyitani. km.
Seb. E. Hegy Csík Székében.
Seb-fa. Fraxinus. S. I. Körös fa.
Seb-fű' Betonica. M. A.
Seb-gyógyító. Vulnerarius, chirurgus. M. A.
Seb-hely. Cicatrix. M. A.
Seb-helyes. Cicatricosus. M. A.
Seb-kérő. Linamentum. M. A.
Seb-orvos. Chirurgus. S. I.
Seb-orvoslás. Chirurgia. S. I.
Seb-tisztító szerek, Seb-tisztítók. Epispastica. S. I.
Seb-vas. Specillum, specium. S. I.
Halálos seb. Vulnus lethale.
Farkas-seb. Carcinoma. NC. p. 343.
Fene-seb. idem. NC. l. c.
Vak seb. Cicatrix. NC. p. 193.
SEBE. Ejus vulnus. Jobb a' szeretőnek sebe, mint a' gyülölőnek csókja. km.
SEBES. Vulneratus, saucius it. Violentus, rapidus. M. A. Gonosz hírnek sebes szárnya. km.
Sebes. t. h. n. M. és E. Országban.
Sebes ág. Ága egy folyó víznek Békes Vben.
Sebes essö. Nimbus. M. A. Sirt mint a' sebes essö. km.
Sebes ér. Folyó víz Soprony, és Vas Vkben.
Sebes futtában. Dum is celeriter curreret. Faludi, N. A. p. 130.
Sebes hely. E. F. alsó Fejér Vben.
Sebes Körös. Folyó víz E. és M. Országban.
Sebes mentében. Faludi, T. É. p. 114.
Sebes nyargalva. Sz. D.
Sebes Patak. F. Szatmár Vben.
Sebes röptében. Faludi, N. E. p. 125.
Sebes serény elme. Faludi, E. M. p. 245.
Sebes tűz. Ignis vehemens. A' nagy sebes tűzben a' kemény kövek is folynak. Pázm. Pred. p. 1079.
Sebes vágtatva. Velociter equitando.
Sebes vár. E. F. Kolos Vben.
Sebesedik. Vulneratur. M. A.
Meg sebesedik. idem. M. A.
Sebesen. Violenter, rapide. M. A. item Saucie.
Sebesen sírtt. Faludi, T. É. p. 250.
Sebesít, sebesíti. Vulnerat, sauciat. M. A.
Meg sebesíti. Convulnerat, consauciat, exulcerat. M. A.
Sebesítés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
Sebesítetlen. Invulneratus. M. A.
Sebesítő. Vulnificus. M. A.
Meg sebesítő. Exulceratorius. M. A.
Sebesíttetett. Sauciatus. M. A.
Sebeskedik. Properanter agit. Faludi, U. E. 2. R. p. 157. T. É. p. 49.
Sebeskedés. Faludi, T. É. p. 125.
Sebesség. Velocitas, rapiditas, violentia, impetus. S. I.
Sebességes. Vehementissimus. Káldi, Job. 38. 25.
Sebesül. Vulneratur.
Ei sebesül. Vulneribus repletur.
Ki sebesül. In vulnus erumpit.
Meg sebesül. Pervulneratur.
Sebesülés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
SEBBEL lobbal. Velociter, celeriter, v. fervide, impetuose, praecipitanter. S. I.
SEBHED. Vulneratur. Nagyon meg sebhedtt, sebesültt p. o. a' szivem. Sz. D.
Sebhedtt, Sebhüdtt. Laesus, saucius, vulneratus. M. A.
Meg sebhedtt, meg sebhüdtt. Vulneratus, saucius. M. A.
Sebhedttség. Sauciatura. Biró Márton, Micae. p. 174.
SEBHET, sebheti. Vulnerat, sauciat. M. A.
Meg sebheti. Sauciat. M. A.
Sebhetetlen. Invulnerabilis. Káldi, 2. Machab. 8. 36.
Sebhetik. Vulneratur. Thelegdi, Hom. 3. R. p. 94.
Meg sebhetik. Vulneratur. M. A.
SEBI. Vulnerarius. M. A.
Sebi vér. Cruor. M. A.
SEBTÉBEN. In celeritate sua.
Nagy sebtében mentében. In celerrimo suo itu. VM. p. 41.
SEBZI, sebezi. Vulnerat.
Meg sebzi. Sauciat, vulnerat. Himfi, 1. R. p. 4.
Sebző. Vulnerans. Himfi, 1. R. p. 117.
SEBZik (mint Vérzik). Vulneresci, in vulnus erumpit.

SEBESTYÉN.

SEBESTYÉN. t. f. n. Sebastianus. M. A.
Sebestyén' falva. F. Trencsin Vben.

SEG.

SEG.
SEGEDELEM. Auxilium, juvamen, adjumentum, adjutorium, praesidium, subsidium, refugium, confugium M. A.
Segedelme. Ejus auxilium.
Segedelmes. Auxiliaris, auxiliarius. S. I.
Segedelmi. idem. M. A.
SEGES.
Seges vár. Sandava, Schaesburgum. PP. E. Város.
Segesd. F. Somogy Vben. E. F. Seges Székében.
Segesd-vár. MV. Somogy Vben.
SEGÉD. Juvamen, adjutorium. M. A.
Segéd-had. Cohors subsidiaria, copiae auxiliares. S. I. Sz. D.
Segéd-tanító. Professor supplens.
Segéd-vas. Harpago. M. A. Vas-kéz, vas-horog, csiptető.
Segédetlen. Auxilio destitutus. S. I.
SEGÉLL, segélli. Juvat. M. A.
Föl segélli. Adjuvat, sublevat, opem fert. S. I.
Reá segélli. Adjuvat, opem fert. S. I.
Segéllés. Adjutorium.
Segéllő. Adjutor M. A.
Segéllgeti. Adjutat, subinde juvat, subventat.
SEGÉT, segéti. Juvat, auxiliatur, opitulatur, subsidiatur, subvenit, subventat. M. A.
Bé segéti. Faludi. T. É. p. 106.
Elö segéti. Promovet.
Föl segéti. Adjuvat, eliberat, elevat, sublevat. M. A.
Ki segéti. Eliberat.
Le segéti. Adjutorio est in descensu.
Meg segéti. Adjuvat. M. A.
Meg segétlek. Adjuvo te. M. A.
Reá segéti. Opitulatur.
Segétdegeli. Jutat. M. A.
Meg segítdegeli. Subventat. CM.
Segétés. Juvamen.
Föl segétés. Sublevatio, elevatio, adjutamentum, auxiliatio. M. A.
Meg segétés. Adjutorium. M. A.
Segétget, segétgeti. Subinde juvat.
Segétő. Adjutor, opitulator, auxiliator. M. A.
Segétő társ. Socia opera. Pázm. Pred. p. 213.
Hozzá segétő. Cooperator. Pázm. Pred. p. 1180. „Facientes, et consentientes pari poena plectuntur. A' hamisságkezdők, és hozzá segétők egyenlő büntetést érdemelnek".
Meg segítő. Adjutor. M. A.
Segétség. Juvamen, auxilium. Igen késedelmes a' rokon' segétsége. km.
Segétségre fut. Succurrit. M. A.
Segétségre való. Subsidiarius, auxiliaris, auxiliarius, praesidiarius, praesidialis. M. A.
Segétségül hivás. Invocatio. M. A.
Segétten segét. Csuzi. p. 372.

SEGG.

SEGG. Anus, podex, culus. M. A.
Segg' pofája. Nates. M. A. Pázmánó: Alsó pofa.
Segg' föl törése. Intertrigo. S. I.
Segg-pecsenye. Nates, caro est conglobata versus os sacrum, sedendi officio aptissima. CM.
Segg-törlő. Anitergium. S. I.
Segg' vágányja. Podicis meditullium. S. I.
Segg-vakarcs. Fructus rubi, bacca cynosbati. Csipke. S. I.
Segg-vég-hurka. Longanon. M. A.
SEGGBE rúgja. Nates calcitrat. S. I.
SEGGE. Ejus podex. Egy hiba van benne: büdös a' segge. km.
Segge' vége. Távulról valami atyafia.

Seggét csóválja. Fluctuatim it, nates torquet, crissat. S. I.
SEGGES. Faros. Clunus. S. I.
Segges edény. Gasterium. CM.
SEGGRE esik. Cadit ad nates.
SEGGÖL. Retrorsum it. Hátrább seggöltt. Le seggöli. Seggével le nyomja, le tiporja.

SEGRESTYE.

SEGRESTYE. Adytum templi, sacrarium. M. A. Sacristia.
SEGRESTYÉS. Sacristanus, aedituus. Néha misét se hall a' segrestyés. km. Dug. 1. R. p. 172.
SEGRESTYÉRES. R. idem. Margit' Élete, Práynál. p. 270. 360.

SEJ.

SEJ.
SEJT, sejti. Olfacit, subodoratur, animadvertit. S. I.
Meg sejtette a' nyulat. Sz. D.
SEJDÍT, sejdíti. idem.

SEJT (név).

SEJT. Favus, cera non liquata, naturalis. Sz. D. S. I.
SEJTES. Favum habens.
Sejtes méz. Viaszos méz. Sz. D. Lépes méz.

SEKÉLY.

SEKÉLY. Vadum, brevia. M. A. Már a' sekélybe jutottunk. Sz. D. CM. habet Csökély.
SEKÉLYES. Lábolható. Vadosus. M. A. Csökélyes. CM.

SELEJT.

SELEJT.
SELEJTES. Mixtus, v. vulgaris, parvi pretii. S. I.

SELÉB.

SELÉB. Aquae ductus. M. A. Gyöngyösi, 2. R. p. 187. lásd Zsilip.
SELEP. idem. M. A.

SELMA.

SELMA. Homo nequam, nebulo, impostor. Vajda, 3. K. p. 240.
SELMASÁG. Nequitia, nebulonismus. Vajda. 1. c. p. 207.

SELYEM.

SELYEM. Sericum, bombycinum. M. A.
Selyem-áros. Sericarius. M. A. L.
Selyem-bogár. Bombyx.
Selyem-eresztő bogár. idem. M. A.
Selyem-csuk. Sz. P. Győr Vben.
Selyem-fonyás. VV. L.
Selyem-fű. Asclepias syriaca. S. I.
Selyem-galand. Serica taenia. PP.
Selyem-galanddal meg prémezi, meg hányja. Bombycinis taeniolis describit, exarat vestem. PP.
Selyem-háló. Faludi, T. É. p. 153.
Selyem-him. Sericum acu pictum, tela sericea acu picta. S. I.
Selyem-him-varró. Phrygio sericarius. S. I.
Selyem-kalap. Pileus sericeus.
Selyem-keszkenő. Strophium sericeum.
Selyem-köntös. Vestis sericea, bombycina. S. I.
Selyem-mente-kötő. VV. L.
Selyem-mű. Selyemből készültt szövet. S. I.
Selyem-müves. A' ki selyemből dolgozik. S. I.
Selyem-paplan. Stragulum sericeum.
Selyem-paszomán. VV. L.
Selyem-pille. Phalaena mori. S. I.
Selyem-ruha. Holosericum, bombycinum. M. A.
Selyem-ruhás. Sericatus. M. A.
Selyem-sinor. Zona sericea.
Selyem-sodrás. VV. L.
Selyem-sujtás. VV. L.
Selyem-szál. Filum sericeum. Vékony, mint a' selyem-szál. km. Dug. 1. R. p. 236.
Selyem-szél. Instita. M. A.
Selyem-szók. Byssina verba, molles expressiones. Pázm. Pred. p. 962. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.
Selyem-szövet. Pannus sericus, bombycinus. S. I.
Selyem-szövő. Phrygio sericarius. M. A.
Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.
Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.
Fél selyem.
Sodrott selyem.
SELYEMBŐL való. Bombycinus. M. A.
SELYEMI. Sericus. M. A.
SELYMES. Sericatus. M. A.
Selymes birka.
Fél selymes ruha. Vestis subserica. NC. p. 447.

SELP.

SELP. Balbus, blaesus, taulus. M. A.
SELPEG. Balbutit. M. A.
Selpegető. Taulus. CM.
SELPES. Subbalbus, balbutulus. Selpes a' selpest jól, és hamar érti. km. Dug. 1. R. p. 71.
SELPSÉG. Balbuties. M. A.

SEM.

SEM. Nec, neque. M. A.
Sem eleje, sem utólja, sem füle, sem farka. km. Sine capite fabula. M. A.
Sem hogy. Quam. Hogy sem, mint sem. S. I.
Sem ide, sem oda. Nullorsum. S. I.
Sem jó, sem roszsz. Adiaphorum, indifferens. S. I.
Sem károm, sem hasznom. Mihi nec seritur, nec metitur. S. I.
Sem nem. Neque, nec. M. A.
SEMKI. R. Nullus, nemo. SENKI. S. I.
Senki. Nullus, nemo. M. A.
Senki' fia. idem. S. I.
Senki' hallattára. Sine arbitris. M. A.
Senki sem. Nullus.
SEMMI. Nihil, nihilum. M. A.
Semmi ahhoz képest. Nihil aliae civitates ad Crotonem. M. A.
Semmi ember. Homo obscurus, terrae filius. S. I.
Semmi erejü. Nullius momenti. Pázm. Pred. p. 71.
Semmi féle. Nullius modi, generis. S. I.
Semmi féle képpen nem. Nullo modo. S. I.
Semmi házi.
Semmi hitü. Nullius fidei. Faludi, N. E. p. 108.
Semmi képpen nem. Nequaquam, neutiquam, haud. M. A.
Semmi nem jobb a' sajtnál. km. mellyet már Mátyás Király megemlít. L. Galeotust
Semmi némü. Nullius speciei, generis. S. I.
Semmi némű képpen nem. Nullo modo. S. I.
Semmi-tehető. Nullius valoris. Pázm. Pred. p. 71.
Semmi-tévő. Inactivus. Faludi. N. U. p. 163.
Semmi-tudó. Indoctus, analphabetus. M. A. VM. p. 41.
Semmi sem. Plane nihil.
Semmiből lett semmi. Pázm. Pred. p. 68.
Semmie. Ejus nihilum.
Semmie sincs.
Semmie sem maradtt.
Semmiként. Nullatenus, nullo modo. S. I.
Semmin vették, mert nincsen árulgatták. km. Dug. 1. R. p. 34.
Semminég. Nullatenus. Csere János, Encycl. p. 232.
Semminél semmibb. Pázm. Pred. p. 65.
Semmire. Ad nihilum.
Semmire kellő. Evanidus, nihili, frivolus, conda dignus. M. A.
Semmire kellőség. Vajda. K. É. 1. K. p. 30.
Semmire megy. Redigitur ad incitas.
Semmire mentt. Redactus ad incitas.
Semmire való. Homo nauci, flocci, nihili.
Semmis. Nihil, nihili, nullius momenti. M. A.
Semmisedik. In nihilum vertitur, v. perit. Pázm. Pred. p. 66.
El semmisedik. idem Faludi. N. E. p. 43. N. A. p. 238. T. É. p. 200.
Semmiséti. Annihilat, abolet, cassat. Zvonarics. 1. R. p. 184. 527.
El semmiséti. Annihilat.
Meg semmiséti. Abolet, cassat.
Semmissé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.
Semmiség. Nihilum v. vanitas, inanitas. S. I.
Semmivel sem bir. Nihil habet. Mindenhez látó, semmivel biró. km.
Semmivel sem gondol. Nihil curat.
Semmivé. Ad nihilum.
Semmivé leszsz. Vanescit, in nihilum abit. M. A.
Semmivé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.
Semmünnen. Ex nulla parte, de nullo loco. Faludi. N. A. p. 187.
SEMMED (Semmi-ed, semm'ed.). Torpet.
El semmed. Torpescit. El zsibbad.
El semmedtt a' keze. Obtorpuit manus ejus.

SEMLYÉK.

SEMLYÉK: ingovány, fertő. Sz. D.
SEMLYÉKES. Uliginosus, palustris. S. I.
Semlyékes ingovány. Gyöngyösi. 2. Dar. p. 454.

SENYV.

SENYV. Tabes, putror, rancor, putredo. S. I.
SENYVED. Rancet, rancescit, putrescit, contabescit. M. A.
Az erkölcs sokat szenved, de soha sem senyved. km. Sz. D.
El senyved. Extabescit. M. A.
Meg senyved. Langvet, putrescit, tabescit. M. A.
Senyvedék. Putredo, tabes. S. I.
Senyvedhetetlen. Incorruptus.
Senyvedhetetlenség. Incorruptio. Csuzi. p. 513.
Senyvedhetetlenűl. Incorrupte. Csuzi. p. 506.
Senyvedtt. Tabidus, rancidus. M. A.
Meg senyvedett. idem. Pázm. Kal. p. 248.
Senyvedtt szabású. Subrancidus. M. A.
Senyvedttség. Rancor, paedor. M. A. CM.
Senyvedttűl. Rancide. M. A.
SENYVES. Tabidus, putridus, rancidus. S. I.
SENYVESZT, senyveszti. Tabefacit, putrefacit. S. I.
SENNYEDÉK. Scabies. M. A. Pázm. Pred. p. 72.
Sennyedékes. Scabiosus. M. A. Pázm. Pred. p. 836.

SER.

SER.
SERDÜL. Adolescit, pubescit, crescit. S. I. SÖRDÜL.
Föl sördül. Excrescit. M. A.
Föl sördültt ifju. Ephebus. M. A.
Föl sördültt ifjuság. Ephebia. M. A.
SEREG. Turba, agmen, caterva, cohors, turma, exercitus. M. A.
Sereg-bontó álgyú, Rákóczi György' levele 1644 October' 9.
Sereg-darabant. Satellitium. M. A.
Sereg-fogoly-madár. Perdicum agmen. PP.
Sereg-hajó. Classis. CM.
Sereg-hajtó. Agminis coactor, v. ultimus, novissimus. Faludi. N. A. p. 173. U. E. 3. R. p. 95.
Sereg-kulcs. Fascis clavium. S. I.
Sereg-ló. Equitium. S. I.
Sereg-rendelő Sabaoth. Pázm. Pred. p. 153.
Sereg' szárnya. Cornu exercitus. S. I.
Lovag-sereg. Turma equitum. CM.
Nyargaló seregek. Prágai. p. 168.
Serege. Ejus agmen. Ki lépett a' szépek' seregéből. km.
Seregenként. Turmatim, gregatim. M. A.
Sereges. Gregalis, cohortalis. S. I. Parányi gyönyörüség sereges jaj. km.
Sereges jaj. Faludi. Sz. E. p. 12.
Sereges több jó. Faludi. E. M. p. 50.
Seregesedik. Catervatur. Csuzi, p. 189.
Seregesen. Turmatim, catervatim. S. I.
Seregesleg. idem.
Seregestől. Cum gentibus.
Sereget gyüjt. Copiatur. M. A.
Seregély (mivel seregesen jár). Sturnus, ficedula. M. A. Minden seregély három szemet visz el a' szőlőből. km.
Seregély' háza. F. Vas Vben.
Seregély-módra. Sturnatim. M. A.
Seregély-szürke. Vas-szürke, kék-szürke, sötét-szürke. S. I.
Seregélyes. F. Fejér Vben.
Sereggel. Catervatim, turmatim. M. A.
Sereglik. Catervatim circumstat v. convenit, congregatur. S. I.
Seregli. Faludi, N. E. p. 129.
Egybe seregelnek. Congregantur. Pázm. Pred. p. 294.
Körül seregli. Faludi, N. E. p. 120.
Meg sereglik. Congregatur, turma, colligitur. M. A.
Öszve sereglik. Convenit, congregatur. S. I.
Utánnunk sereglettek a' zsiványok. Sz. D.
Sereglés. Congregatio.
Öszve sereglés. idem. S. I.
Sereglő gyönyörűség. Faludi, T. É. p. 273.
Sereglő hívságok. Faludi, N. E. p. 14.
Sereglő késértetek. Faludi, Sz. E. p. 90.
Sereglő sokaság. Vajda. 2. K. p. 411.
SERÉD. F. Fejér Vben.
SERÉNY. Alacer, solers, gnavus, agilis, expeditus, strenuus, celer. M. A. A' serényt nem kell nógatni. km. SÖRÉNY.
Serény elme. Faludi, E. M. p. 245.
Serény paripa. Sonipes agilis. Kár a' vitéznek, serény paripának, meg vénhedni. km.
Serény tanitónak kemény a' neve. km. Doctor amarus erit discenti semper ephebo.
Serényen. Strenue, solerter, gnaviter, impigre, agiliter. M. A.
Serénykedik. Adhibet diligentiam, operam navat strenue, industrius est. M. A.
Sörénykedik. Zvonarics. 1. R. p. 360. 574.
Serénykedés. Pázm. Pred. p. 822. 1181.
Serénység. Strenuitas, celeritas, celeritudo, solertia, agilitas, industria, promtitudo, alacritas. M. A. A' lovat nem szőréért, hanem serénységéért szokták nagyra bőcsülni. km.
SERÉNY (fő-név). Juba. M. A.
Serénye. Ejus juba.
Ló' serénye.
Serényes. Jubatus. M. A.
Serényes ökör. Urus. Aucrochs. Heltai. S. I.
SERGE. Siparium. M. A. Stragulum. CM.
Kárpit, előfüggő. Sz. D.
SERHA. — Serhának bizonyos martalékja. km. Dug. 2. R. p. 209.
SERKE (mivel a' hol van, sereggel van). Lens — lendis. M. A. Serkéből lett tetü jobban csíp. km.
Serke. F. Gömör Vben.
Serkés. Lendinosus. M. A.
SERKED (név). Sz. P. Csongrád Vben.
SERKED (ige.). Erumpit, prorumpit, prosilit, prodit. S. I. Fakad, szivárog. Ki serkedtt vér a' tenyeréből. Sz. D.
Serkedez. idem. Pázm. Pred. p. 804.
Serkedezés. Pázm. Pred. p. 731. 490.
SERKEGET, serkegeti. Excitat, expergit. M. A.
Föl serkegeti. Exsuscitat. M. A.
SERKEN. Expergiscitnr. M. A.
Föl serken. Evigilat, expergefit, expergiscitur. M. A.
Serkenget, serkengeti. Excitat, exsuscitat. M. A.
Föl serkengeti. idem. M. A.
Serkent, serkenti. Suscitat, expergit, expergefacit. M. A.
Föl serkenti. Excitat, expergefacit. M. A.
Serkentés. Excitatio.
Serkenthetetlen. Inexpergibilis.
Serkenthetetlen álom. Lethargus. M. A.
Föl serkenthetetlen. Inexperrectus. M. A.
Serkentő: föl költő. Suscitabulum. M. A.
Serkentő óra. Horologium excitatorium.
SERLEG. Poculum. Pázm. X. Bizonyság. Grécz. 1605. p. 21. Pred. p. 1166. Gyöngyösinél SELLYEG, Rózsa-koszorú, Ajáu. beszéd.
Serleg-víz. Poculum aquae. Pázm. Pred. p. 69.

SERP.

SERP.
SERPEG. Csörög, rántódik, porzsolódik. S. I.
SERPEN. idem. S. I.
Serpenyő. Lanx, sartago, frixorium. M. A. Nyilat tompít, a' ki serpenyőre lövöldöz. km.
Serpenyős mérték. Bilanx. Faludi. T. É. p. 44.
Mérő serpenyő. idem. S. K.
Rántó serpenyő. Sartago. S. K.
Réz-serpenyő. Coculum. NC. p. 405.
Vas-serpenyő. Lebes. S. K.

SERESTÉLY.

SERESTÉLY. t. f. n. Sylvester. Molnár János, Könyv-ház, 2-dik Szakasz.

SESTELY.

SESTELY. Boros edény. Incitega. M. A. Ivó kis asztal. Sz. D.

SESE.

SESE, SUSA. Susurrus. S. I.

SESEL.

SESEL-fű. — A' nyöstény szarvas a' fiazás előtt sesel-füvet eszik, hogy könnyebben szülhessen. Csere János, Encycl. p. 264.

SETE.

SETE. Balog, bal kézzel élő. S. I.

SÉ.

SÉ.

SÉ. Rivus.
Sé (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
SÉD. Rivulus, fluentum. Igy nevezik Veszprém körül. S. I.
Séd. Folyó víz Veszprém Vben.

SÉCZEL.

SÉCZEL. Hemicyclus. M. A.
Séczel-szék. Sella, sedile. M. A.

SÉG.

SÉG. Suffixum post vocales acutas poni solitum, ut: Békesség, elégség, szépség, fölsöség, keserüség 's a' t.

SÉLLYE.

SÉLLYE (Sélye. Sz. D.). Mortuorum conditoria. CM. Sir, vagy koporsó. Sz. D. Feretrum, sandapila. S. I.
Séllye. MVV. Nyitra, és Somogy Vkben.

SÉR.

SÉR. Dolet. Mid sér: mid fáj? Sér a' kezem: fáj a' kezem. Sz. D.
SÉRDEKEL, sérdekli. Frequenter laedit, offendit, vulnerat, sauciat. S. I.
SÉRELEM. Laesio, moeror. M. A.
Sérelemkedik. Jurgia, rixas exercet, collisiones fovet. Hallottam 1831. Apr. 3.
Sérelme. Ejus laesio.
Sérelmes. Laesus, saucius, dolens, moestus, luctuosus. M. A.
SÉRÉS. Laesio, dolor. M. A.
SÉRÉSZ. Silurus electricus. S. I.
SÉRÍT, sériti. R. Laedit, offendit, sauciat, vulnerat, most SÉRT. S. I.
Sérített. Laesus.
Sérített czérna. Filum duplicatum. PP.
SÉRINCZ. Perca cernua. S. I.
SÉRLEL, sérleli: fájlalja. Nagyon sérleli: nagyon fájlalja. Sz. D.
SÉRO. Fájó.
Sérödik. Laeditur.
Meg sérödik. Faludi, N. A. p. 244. Pázm. Pred. p. 883.
SÉRSEK. Sz. P. Somogy Vben.
SÉRSZik. Vulneratur, sauciatur, offenditur. Telegdi, p. 796. Pázm. Pred. p. 161. 592.
Meg sérszik. Pázm. Kal. p. 86. Pred. p. 288. 725.
SÉRT, sérti. Laedit, offendit, sauciat. M. A.
Föl sérti. Sauciat, exsauciat.
Meg sérti. Oblaedit, laedit. M. A.
Sérteget, sértegeti. Frequenter laedit, sauciat, vulnerat. M. A.
Sértegetés. Frequens laesio.
Sértegetö. Saepe laedens, laesivus.
Sértegetö szókkal illette. Laesivis terminis eum affecit.
Sértemény. Laesura. Gyöngyösi. 1. R. p. 298.
Sértés. Laesio, sauciatio, offensa, offensio, offensum. M. A.
Meg sértés. Laesio. M. A.
Sértetlen. Illaesus. M. A.
Sértetlenül. Illaese.
Sérthetetlen. Illaesibilis, securus vulneris.
Sértö. Laedens, saucians, offendens. M. A.
Sértödik. Offenditur. Az emberség által senki sem sértödik meg. km.
Sértöleg. Offensive.
SÉRÜDik. Sauciatur, laeditur.
Meg sérüdik. Pázm. Pred. p. 161.
Sérüdhetetlen. Illaesus, qui laedi nequit. M. A. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 756.
Sérüdtt. Offensus, laesus, saucius. M. A.
Meg sérüdtt. Laesus, saucius. M. A.
SÉRÜL. Laeditur, offenditur, sauciatur. S. I. item Rupturam acquirit.
Meg sérül. Pázm. Pred. p. 1213. Ha a' jobbágy meg sérül az ura' dolgában, senki sem szánja. km.
Sérülés. Sauciatio. it. Hernia.
Sérültt. Herniosus, rupturam habens.
Meg sérültt természet. Csuzi. p. 335.
Sérültség. Hernia.
SÉRV. Vulnus,
Sérves. Vulnere affectus, vulnus habens.
SÉRHÜDTT. Prágai, p. 923.

SÉT.

SÉT.
SÉTA. Spatiatio, ambulatio, deambulatio. S. I.
Séta-hely. Ambulacrum. S. I.
Sétál. Spatiatur, deambulat. M. A. Pávamódra sétál. km.
Alá sétál. Deorsum ambulat.
El sétál. Deambulat. Faludi, E. M. p. 39.
Föl, alá sétál. Huc illuc spatiatur.
Ki sétál. Exspatiatur. M. A.
Ki sétálta magát. Exspatiando se satiavit.
Meg sétál, mint a' kunok' ebe az homokon. km.
Sétálás. Deambulatio, inambulatio. M. A.
Ki sétálás. Exspatiatio. M. A.
Sétálgat. Inambulat. M. A.
Sétálható. Ambulatilis. M. A.
Sétáló. Ambulans, obambulans.
Sétáló félben. In procinctu deambulationis. Faludi, T. É. p. 106.
Sétáló hely. Ambulacrum, deambulatorium. M. A.
SÉTIKA. Ambulatiuncula. S. I.
Sétikál. Obambulat, lento passu ambulat. S. I.

SI.

SIAS.

SIAS. Hamis, Kis-Küküllö' táján. Sz. D.

SIBILLA.

SIBILLA. Sibylla. Bölcs, mint a' sibilla. km.

SICZCZ.

SICZCZ. Macskát üzö szó.
Varga, varga siczcz. Vargákat csúfoló szó. Lásd Rájnis' énekét: A' vargafiakhoz.

SIET.

SIET. Properat, celerat, festinat. M. A.
Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
Bé siet. Festinat intrare. Biró Márton, Micae. p. 357.
El siet. Adproperat. M. A.
Elöl siet. Praecelerat. M. A.
Hozzá siet. Adproperat, accelerat. M. A.
Viszsza siet. Celeriter retrocedit, retro festinat. S. I.
SIETENDÖ. Properandus. M. A.
SIETÉS. Properatio. M. A.
Elöl sietés. Praeceleratio. M. A.
Hozzá sietés. Acceleratio. M. A.
SIETÖ. Properus, festinus. M. A.
Sietö félben. In procinctu festinationis. Faludi. N. E. p. 197.
Sietöleg. Properanter, festinanter, raptim. S. I.
Sietös. Subproperus, urgens.
SIETSÉG. Festinantia, properantia, festinatio. M. A. CM.
Sietséges. Properus, urgens, moram non ferens. S. I.
Sietséges hozzá fogás. Káldi, Innepn. Pred. p. 56.
Sietséggel. Praefestinatim, celeriter, properanter, properato, propere. M. A.
Sietségtelen. Improperatus. M. A.
SIETTET, sietteti. Urget, adurget, accelerat, maturat. S. I.
Siettetö. Acceleratorium. Tiszti Szótár. p. 40.
SIETVE. Festinanter, festine, festinato, properanter, properato. M. A.

SIGÉR.

SIGÉR. Erythrinus, perca, rubellio. M. A. L. SÜGÉR.

SIK.

SIK. Aluta inaurata. M. A. Arany v. ezüst füsttel meg futtatott bör, perém. Sz. D.
SIKOS. Picturatus, inaurata aluta exornatus. M. A.

SIKÁTOR.

SIKÁTOR. Angiportus. Sz. D. S. I. Dug. km. 1. R. p. 169.
Sikátor. FF. Borsod, és Veszprém Vkben. Sz. PP. Pest, és Veszprém Vkben.

SIKÉR.

SIKÉR (SÜKÉR). Lentor, viscus, bitumen. M. A. item Emolumentum, utilitas, effectus, successus. S. I.
SIKERE. Ejus lentor v. utilitas. Nincs sikere (foganatja, haszna) a' szónak, dolognak. Sz. D.
SIKERELI. Promovet.
Sikereli a' köz jót. Jakab István, a' M. K. H. Tanács' Százados ünnepére ké-

szültt Odájában. Lásd. Haszn. Mulat. 1824. Nro. 33.
SIKERES (SÜKERES.). Glutinosus, bituminosus, viscosus. M. A. v. Efficax, fructuosus. S. I.
Sikeres sár. Coenum. M. A.
Sükeresség. Lentor. M. A.
SIKERETLEN. Foganatlan. Inefficax, infructuosus. S. I.
Sikeretlen intés. Foganatlan intés. Sz. D.
Sikeretlen tészta. Keletlen tészta. Sz. D.

SIKK.

SIKK.
SIKKAD. Absconditur, occultatur, perit. S. I.
El sikkad Faludi. U. E. 1. R. p. 201.
SIKKAN. idem.
Sikkantyú, Sikkattyú. Scabiosa succisa. Teufelsabbis. S. I.
SIKKASZT, sikkasztja. Abdit, celat, pessumdat. S. I.
El sikkasztja. Abscondit v. destruit, v. absumit, v. consumit. S. I.
El sikkasztotta. Suppressit.

SILABIZÁL.

SILABIZÁL. Syllabizat. Bötüzget, szót tagol.

SILÁNY.

SILÁNY. Vilis, abjectus, flocci. S. I. Hitván, alá való. Sz. D.
Silány gabona. Sz. D.
SILÁNYON. Tenuiter.
SILÁNYSÁG. Vilitas, tenuitas.

SILÁP.

SILÁP. Fustis. S. I.
Jó silápot (jó dorongot) metszett. Sz. D.
SILÁPOLja. Fustigat. Sz. D.

SIM.

SIM.
SIMA. Glaber, simus, laevis. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább lészen. km.
Sima. FF. Abauj, Békes, Szabolcs, és Szathmár Vkben.
Sima ajakú. Adulator. Káldi, Oktató intés. p. 4.
Sima beszéd. Adulatio. S. I.
Sima farkú a' szerencse, hol futja, hol kergeti az embert. km.
Sima' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
Sima szájú. Mendax, it. Imberbis. Csuzi, Tromb. p. 28.
Sima tábla. Plancae. CM.
Simai sziget. Telek Békes Vben.
Simán. Glabre.
Simán gyalulja. Politiore runcina detergit, dolat. M. A.
Simánd. MV. Arad Vben.
Simárd. Telek Borsod Vben.
Simaság. Laevitas, laevor. M. A.
Símáúl. Gyöngén.
Simáúl bánik vele: gyöngén bánik vele. Sz. D.
SIMÍT, simítja. Laevigat, glabrat. M. A. Pázm. Pred. p. 400. 686. Farkas-fog is végre aranyat simít. km. Dug. 1. R. p. 165.
El simította a' dolgot. Sz. D.
Meg simítja. Laevigat, laevat, delaevat, deglabrat, deplanat, explanat. M. A.
Simítás. Complanatio, laevigatio. M. A.
Simítatlan. Inexplanatus. M. A.
Simító. Laevigans. M. A.
Simító bárd. Ascia. Szinlő bárd. Sz. D.
Simító fa. Sz. D.
Simító gyalu. Planula. M. A. L.
Simító kenet. Psilothrum. M. A.
Simító lapát. Trulla. Káldi, Amos. 7. 8.
Simított. Laevigatus. M. A.
Simíttat, simíttatja. Curat laevigari. Vajda. 2. K. p. 453.
SIMOGAT, simogatja. Mulcet, delinit, polit, laevigat. S. I.
Szőre' mentében simogasd a' barmot. km.
SIMUL. Glabret, glabrescit. M. A.
Ki simúltt ajakán a' lelke. Döme, Metástásius. 1. R. Ajánló beszéd.

SIMON.

SIMON. t. f. n. Simeon.
Simon biró hajtja a' lovat. km. Currus bovem trahit. M. A.
Simon' fa. F. Somogy Vben.
Simon-gát. Sz. P. Somogy Vben.
Simon' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
Simon-kerék. Sz. P. Bihar Vben.
Simon-szer. F. Szala Vben.
Simon' telke. E. F. Doboka Vben.
Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
SIMONYI. FF. Bars, Gömör, Somogy, és Vas Vkben.

SIN.

SIN. Canthus. M.A. Kerék-talpra való vas.
Sin-szeg. Clavus canthi.
Sin-vas. Canthus. M. A.
SINDik. Langvet, tabescit. M. A. Pázm. Pred. p. 67. „Non est vivere, sed valere vita. Nem él, hanem sindik a' beteg." Pázm. Pred. p. 835.
El sindik. Contabescit. Pázm. Kal. p. 924.
Sindett. Tabidus, morbidus.
SINLik. Tabescit, morbo conficitur. M.A.
Sinli. Sentit deteriorationem.
Meg sinli. idem.
Sinlés. Contabescentia, langvor. M. A.
Sinlő. Langvens, contabescens.
Sinlődik. Morbum v. aerumnas perpetitur. Még egy beteg sinlődik, száz egészséges is meg hal. km.

SINCS.

SINCS. Neque est. M. A.
Az sincs, ez sincs. Nec hoc habetur, nec illud.
SINCSEN. idem.

SINDEL.

SINDEL. Scandula. M. A.
Cserép-sindel. Tegula, imbrex.
Fa-sindel. Scandula lignea.
SINDELES. Scandularius v. scandulis tectus.
SINDELLEL ház-födő. Scandularius.M.A.
SINDELEZ, sindelezi. Scandulis tegit.
Bé sindelezi. Scandulis contegit. Nem volna kár a' fejét bé sindelezni, olly okos. km.
Sindelezés.
Sindelezet. Tectum scandulis.
Sindelező. Scandularius.
Sindelzett ház. Tectum crustatum. NC. p. 415.

SING.

SING. Ulna. M. A. Ő is meg éri három sing földdel. km.
Sing-tégla. Tetradoron. CM.
SINGEL, singeli. Mensurat ulnatim. Sz.D.
SINGNYI. Unius ulnae, ulnaris. Pázm. Pred. p. 128.

SINKÓ.

SINKÓ. Debreczeni Togátusok' kalpagja, de a' melly 1774-ben József Császár' parancsolatjára el töröltetett, midőn állott volna 150 esztendeig.

SINOR.

SINOR. Chorda. M. A.
Sinor-egyenes. Ad amussim ductus, factus. S. I.
Sinor' igazában. Juxta ductum zonae. Lippai, Vet. Kert. p. 7.
Sinor-mérték. Amussis, libella. S. I.
Sinor-verő. Nodularius. S. I.
Arany-sinor. Aurea zona. S. K.
Csapó sinor. Amussis. S. K.
Ezüst-sinor. Zona argentea. S. K.
Mérő sinor, ács-sinor. Amussis. Káldi, Job. 38. 5.
Ónos sinor. Bolis. S. K.
Selyem-sinor. Zona sericea. S. K.
Ször-sinor. Lanea zona. S. K.
SINORON függő ón. Molorthus. M. A.
SINOROZ, sinorozza. Sinorral ki varja. vel Strangulat.
Meg sinorozza.
Sinorozás. Török büntetés. Strangulatio.
Sinorozat. Sz. D.

SINTÉR.

SINTÉR. Carnifex.
SINTÉREZ, sintérezi. Excruciat.

SIÓ.

SIÓ (Folyó víz Somogy, Veszprém, Fejér, és Tolna Vkben). Canalis, effluvium. S. I.
Sió-fok. F. Veszprém Vben.
Sió-tó. Tó Békes Vben.

SIPKA.

SIPKA. Mitra. L. SAPKA.

SIRÁLY.

SIRÁLY. Laurus albescens, sterna torquata. S. I.

SIS.

SIS. Sonus ferri candentis, dum in aquam immergitur.
SISEG. Talem sonum edit. S. I.
SISEREG. idem. S. I. Sz. D.
SISTERÉKEL. idem. S. I. Sz. D.

SISAK.

SISAK. Galea, cassis. M. A. (Cassis, olvasd viszszáról).
Sisak-fü. Napellus caeruleus. PP.
SISAKOS. Galeatus. M. A.

SISKA.

SISKA. Rácz disznó. Vajda. 1. K. p. 658.

SIT.

SIT.
SITKE (Nagy, kis.). FF. Vas Vben.

SITÁR.

SITÁR. Marha-hajtó. S. I.
Sibtár. idem. S. I.

SÍ.

SÍ.

SÍ, Siv. Rugit. M. A.
Sí-rí. Vociferatur, plangit, plorat, stridet. M. A.
SIVALKODik. Vociferatur. M. A.
El sivalkodik. idem. M. A.
Föl sivalkodik. Vociferatur, intonat. M.A.
Meg sivalkodik. Vociferatur, vociferatum edit. M. A.
Sivalkodás. Vociferatus. M. A.
El sivalkodás. Ejulatio, ejulatus, vociferatio. M. A.
Sivalkodó. Ejulans, vociferans. M. A.
SIVÁS. Rugitus, ploratus. M. A.
Sivás rivás. Planctus, vociferatus. M. A.
SIVATAG. Horrendus. PP.
Sivatag tartomány. Sz. D.
SIVÍT. Ejulat, vociferatur, sibilat, stridet. S. I.
Sivítás. Sibilus, stridor. S. I.
Kígyók' sivítása. Sibilus serpentum.
SIVÓ. Plangens, vociferans.
Sivó rivó. Plorans, ululans.

SÍK.

SÍK. Lubricus, aequus, laevis, planus. item Planities. M. A.
Sík Abony. F. Posony Vben.
Sík bélű. Lientericus. S. I.
Sík has. Lienteria, alvus laxa. S. I.
Sík hasu. Lientericus. S. I.
Sík jég. Glacies lubrica. Sz. D.
Sík mező. Planities, campus planus. M.A.
Sík mezőség. Planities campestris. M.A.
Sík tál. Lanx. S. I.
Sík völgy. Sz. P. Komárom Vben.
SÍKÁL, síkálja. Laevigat, planum reddit, tectorio inducto glabrum facit.
Ki sikálja.
Le sikálta a' tűz-helyet.
Meg sikálja a' tányért, tálat, falat. Sz. D.
Sikálás. Laevigatio.
Sikálatlan. Illaevigatus. Vajda. 3. K. p.456.
Sikáló. Glabrans, laevigans.
SIKAMÍT, sikamítja. Lubricat, laevigat, glabrat. S. I.
SIKAMLik. Collabitur, prolabitur in lubrico. M. A. Sikamlik a' titok, a' hol csusznak a' poharak. km. (NB. hanc vocem Faludi scribit cum accentu: Sikámlik. N. A. p. 239. uti et PP. in voce El sikámlás.)
El sikamlik. Elabitur. Himfi. 2. R. p. 157.
Ki sikámlik. idem. PP. Faludi. U. E. 1. R. p. 94.
Meg sikámlik. Faludi. T. É. p. 21.
Sikamlás.
El sikámlás. Prolapsus. PP.
Sikamló. Lubricus. M. A.
SIKAMODik (mint Csuszamodik.). Lubricatur, laevigatur v. in lubrico prolabitur. S. I.
SIKÁNKOZik. A' jégen csuszkál. Sz. D.
In lubrica glacie decurrit. S. I.
SIKÁROLja. Polit, laevigat.
Sikárlás. Politura, laevigatio.
Sikárló. Politor, rasor, laevigans, poliens. M. A.
Sikárló. Fal-színlő. Tector, incrustator. M. A.
Sikárló mész. Színlő, falfestő mész. Tectorium. M. A.
SÍKAT, sikatja. Cogit ad vociferandum. Sikatja, ríkatja.
Sikató. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 610.
SÍKÍT. Voce acuta clamat, vociferatur, item Glabrum reddit. Sz. D. Lubricat. M. A.
Meg síkítja. Delaevat, complanat. M. A.
Síkítás. Vociferatio, v. laevigatio.
SÍKJA valaminek. Glabrum alicujus rei, v. pars polita alicujus rei.
SIKKÁ teszi. Glabrum reddit. Sz. D.
SIKOL, síkolja. Glabrum reddit, extenuat.
Sikló. Laevigans, glabrans.
Sikló. MV. Arad Vben.
Sikló fű. Tál-mosó fű. Sz. D.
Siklós. MV. Baranya Vben.
Siklik. Prolabitur, lubricatur.
El siklott a' lába: el csuszott. Sz. D.
SIKÓLT. Acute clamat, vociferatur. Faludi, N. E. p. 212.
Sikoltás. Ejulatus, ploratus. M. A.
Sikoltó éjszaki szelek. Faludi, T. É. p. 33.
Sikoltyú. Vinculum catenarium temonum, jugamentum. PP.
SÍKON. Lubrice. M. A. Vel in lubrico.
A' sikon el esett. Cecidit in lubrico. Sz. D.
SÍKOS. Lubricus, laevis, planus. M. A.
Síkos mondás. Mendacium. Pázm. Kal. p. 419.
Síkos út. Via lubrica.
Sikosság. Lubricitas. Pázm. Kal. p. 408.
SÍKRA. In planum, in lubricum.
Ki állott a' síkra: a' meg ütköző helyre. Sz. D.
Ki verte a' síkra a' vadat. Sz. D.
SÍKSÁG. Planities. Térség, lapály. Sz. D. S. I.
SÍKUL. Lubricatur, laevigatur, politur, planatur. S. I.
Sikúltt has. Sz. D.

SÍP.

SÍP. Fistula, tibia, uter. M. A. Sípot ajándékoz, hogy lovat nyerjen. km.
Síp. Hegy Árva Vben.
Síp-bordó. Fistula rauca in utre, cornu utris. M. A.
Síp-hang. Clangor tibiae, sonus fistulae. S. I.
Síp-szó. idem. Szép síp-szó.
Síp-szóval. Cum modulamine tibiae.
Síp-újjú szük mente. Supparus, supparum. M. A.
Síp-újjú ümög.
Billegető síp. Tibia. CM.
Bordó-síp. idem ac Síp-bordó. Sz. D.
Füz-fa-síp. Saligna fistula. S. K.
Nád-síp. Arundinea fistula. S. K.
Orgona-síp. Fistula organi. Üres, mint az orgona-síp. km. Dug. 1. R. p. 235.
Pásztor-síp. Fistula pastorea. S. K.
Posta-síp. Tibia veredariorum.
Tárogató síp. Tibia. CM.
SÍPHOZ való. Tibialis. M. A.
SÍPJA. Ejus fistula, ejus tibia.
SÍPOL. Sibilat, fistulat. M. A. A' mint sipolsz, úgy tánczolok. km.
Sípolás. Sibilus, fistulatio. M.A.
Sípolás a' kertészeknél. Infistulatio.
Sípolgat. Sípon fütyülget, síppal dalolgat. S. I.
Sípoló. Fistulator, sibilator.
Sipoló. A' fazokasoknál azon fa, mellyel a' korsó' csöcsét csinálják. S. I.
Sipoló lehellés. Respiratio sibilosa. S. I.
SÍPOS. Fistulator, tibicen, auletes, aulaedus. M. A.
Sípos. E. Hegy Csík Székében.
Sípos hús. Tergum bubulum. Hát-gerincz mellett két felől le nyúló hús, az ökrön. S. I.
SÍPPAL dobbal trombitával. Cum omni apparatu musico.
SÍPRA ólt.

SÍR (Név).

SÍR. Sepulcrum, bustum, tumba. M. A.
Sír-ásó. Vespillo. M. A.
Sír-beszéd. Oratio funebris. S. I.
Sír-domb. Tumulus. Grabhügel. S. I.
Sír-halom. idem. Sz. D.
Sír-edény. Urna. S. I.
Sír - emlékeztető. Monumentum sepulcrale. S. I.
Sír-ének. Naenia, epicedium. S. I.
Sír-hegy. Telek Csanád Vben.
Sír-hely. Sepulcrum, locus sepulcri. S. I.
Sír-irás, Sír-czim. Inscriptio sepulcralis. S. I.
Sír-kereszt. Crux sepulcralis. S. I.
Sír-kő. Cippus, lapis sepulcralis. S. I.

Sír-panasz. Lessus. S. I.
Sír-verem. Sír-gödör. Tymbus, tumba. S. I.
SÍRJA. Ejus sepulcrum.
SÍROL, sírolja: temet, temeti. Sz. D.
El sírolta: el temette. Sz. D.

SÍR (Íge).

SÍR. Plorat, flet, lamentatur, luget. M.A.
Jobb a' gyermek sírjon, mint szülei. km.
Ki sírja. Efflet. M. A. Nem szokta az ember ki sírni más' kárán a' szemét. km.
Rajta sír. Adplorat. M. A.
Reá sír. idem. M. A.
SIRALOM. Fletus, luctus, lamentatio, lamentum. M. A.
Síralom' háza. Domus luctus. Pázm. Pred. p. 1000.
Síralom-ház. idem. Bús, mint a' síralom-házba ki tétetett rab. km. Dug. 2. R. p. 302.
Síralom' völgye. Vallis lacrimarum. Pázm. Pred. p. 145. 1226.
Síralmas. Flebilis, luctuosus, lacrimabilis, lamentabilis. M. A.
Síralmas állapot. Sors luctuosa.
Síralmas ének. Threnodia, lamentum. M. A.
Siralmas kérés. Imploratio. M. A.
Siralmas panasz. Planctus, plangor. M.A.
Siralmasan. Flebiliter. M. A.
SIRAT, siratja. Deflet, deplorat, comploràt. M. A. A' sobrák ember még azt is síratja, a' mit meg eszik. km.
Meg siratja. Deplorat, deflet. M. A.
Siratás. Comploratio, defle us. M. A.
Meg siratás. Deploratio. M. A.
Siratandó. Flendus. M. A.
Siratatlan. Indefletus, indeploratus. M. A.
Siratott. Deploratus, defletus. M. A.
SIRATLAN. Intumulatus. Margit' Élete. p. 84.
SÍRÁNKOZik. Lacrimatur. M. A.
Hozzá siránkozik. Adplorat. M. A.
Siránkozás. Jajgatás. Ploratus, planctus. M. A.
Siránkozó. Plorabundus. M. A.
SÍRÁS. Ploratus, fletus. M. A. Nem mindenkor használ a' sírás. km.
SÍRDOGÁL. Identidem flet, plorat. S. I.
SÍRÓ. Plorator, flens. M. A.
Sirólag. Flendo, plorando, cum fletu. S. I.
SÍRTÁBAN. In ejus fletu, in suo fletu.
A' ki szép, sírtában is szép. km.

SK.

SKARAPLA.

SKARAPLA. Scorpius, scorpio. M. A.
SKARAPNA. idem. M. A.

SKÁRLÁT.

SKÁRLÁT. Coccus. M. A.
Skárlát-fösték. Coccinum, coccineus color. PP.
Skárlát-himlő. Febris scarlatina. S. I.
Skárlát-mag, v. gyümölcs. Coccum, coccus. PP.
Skárlát-palást. Pázm. Pred. p. 301.
Skárlát-szín. Coccinus, coccineus, molochinus. M. A. PP.

SKORPIO.

SKORPIO. Scorpius, napa. PP.

SL.

SLEIT.

SLEIT, Selejt, Selejtes. Vulgaris, trivialis, proletarius v. mixtus, promiscuus. Heltai. 2. D. p. 132. 218. 266. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 686.

SM.

SMARAGD.

SMARAGD. Smaragdus. Pázm. Pred. p. 1221.

SN.

SNEF.

SNEF. Rusticula. PP.
Erdei snef. Rusticula sylvatica. S. K.
Parti snef. Rusticula undicola. S. K.

SO.

SOBAK.

SOBAK. Svevus. Sváb.
Sobak falu. Sváb falu. F. Vas Vben.
Sobak fejü. Ostoba.

SOD.

SOD.
Sod' alja. Kemencze' alja, pest' alja. Sz. D.
SODOR, sodorja. Torquet.
Belé sodorja. Intorquet.
El sodorja. Detorquet.
Föl sodorja a' bajuszát. Mystaces attollit, colligit. PP.
Meg sodorja. Pertorquet, contorquet.
Sodorgat, sodorgatja. Saepius torquet. S.I.
Sodorít, sodorítja. Torquet, obtorquet. M. A.
Sodorítás. Intorsio. M. A.
Sodorított. Tortilis, intortus. M. A.
Sodra (mint Fodra). Ejus tortile. Sz. D.
Sodrás. Torsio, contorsio.
Sodrott. Tortilis, intortus. M. A.
Sodrott madzag. M. A.
Sodrott selyem. Sericum tortum. PP.
Sodró. Torquens.
Sodró fa. Spatha. PP.
Sodródik. Contorquetur. Sodródik a' füst föl felé a' kürtőbül. Sz. D.
Viszsza sodródik. Retorquetur. Roszszúl sodrott kötél magától is viszsza sodródik. km. Dug. 1. R. p. 73.
Sodorvány. Tortum, intortum, tortile. S. I.

SOH.

SOH.
SOHA. Nunquam. M. A. Ki soha nem botlik, soha egyenesen nem jár. km.
Soha' napján. Ad calendas graecas. M. A.
Soha nem. idem. M. A.
Sohajt. Suspirat. S. I.
Sohajtás. Suspirium.
Sohajtozik. Identidem suspirat. S. I.
SOHOL. Nullibi, nusquam. M. A.
Sohol sem. Nec ubi. M. A.
SOHONN, Sohunn. Nusquam, nullibi. S.I.
Sohonn sem. Nullibi. S. I.
Sohonna. Nusquamia. S. I.
Sohonnai, bitang ember. Terrae filius, obscurus homo. Eszterházi Tamás, Aeg. Hun. p. 428. Faludi, N. A. p. 199.
Sohonnan. Nullo de loco. M. A.
SOHOVÁ. Nusquam. M. A.
Sehová. idem.
Sohová sem. Absolute nullorsum.
SOHUL. Nusquam, nullibi. M. A.
Sohult. idem. M. A. Thelegdi. p. 712.

SOK.

SOK. Multus. M. A. Sok, a' mi sok.
Sok akaratu. Multivolus. M. A.
Sok águ. Multifidus. M. A.
Sok beszédü. Multiloquus. M. A.
Sok értelmü. Aequivocus. S. I.
Sok-érő. Pretiosus, multi pretii. M. A.
Sok fejü sárkány. Hydra lernaea. S. I.
Sok felé. Multifariam. S. I.
Sok felé kapó. Sokba avatkozó, ereszkedő. S. I.
Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.
Sok féle képpen. Multifariam, multipliciter. S. I.
Sok formáju. Multiformis. M. A.
Sok formán. Multiformiter. M. A.
Sok ideig. Diu, diutine. M. A.
Sok ideig való. Diutinus. M. A.
Sok idejü. Diuturnus, polychronius. M. A.
Sok hasznu. Polychrestus. S. I.
Sok hasznu só. Sal polychrestus. S. I.
Sok hatalmu. Multipotens. S. I.
Sok időre. Tarde, sero. S. I.
Sok izben. Multoties, multis vicibus. S. I.
Sok képpen. Multifariam. M. A.
Sok képü. Multiformis. M. A.
Sok lábu. Multipes. M. A.
Sok levelü. Foliosus. S. I.
Sok liku. Multiforus. M. A.
Sok magu. Acinosus. S. I.
Sok módu. Multimodus. M. A.
Sok nemü. Multigeneris, multigenus. M. A.
Sok oldalu. Multilaterus.
Sok pénz-érő. Multinumus. M. A.
Sok pénzü. Bene numatus. M. A.
Sok rendbéli. Multijugus. M. A.
Sok részü. Multipartitus. M. A.
Sok rétü. Multiplex. M. A.
Sok rétű béles. Placenta foliata. S. I.
„Sok rétü pogácsa istennek áldása" km. Dug. 2. R. p. 238.

Sok rétüleg. Multipliciter. S. I.
Sok rétüség. Varietas. S. I.
Sok szavu. Multiloquus, rabula. S. I.
Sok számu. Multinumerus. M. A.
Sok számtalanszor. Saepius.
Sok szeg. Polygonum. S. I.
Sok szegü. Polygonius, multangulus. S.I.
Sok szemü láncz. Faludi, U. E. 3. R. p. 105.
Sok színü. Multicolor. M. A.
Sok szó-beszéd. Multiloquium. M. A.
Sok volta valaminek. Multitudo, copia. S. I.
Malom-sok (Ó, új.). FF. Györ Vben.
SOKA. Ejus multum. Beniczki. p. 270.
SOKAD magával. Multi secum. M. A.
Sokad magaddal. Tu, et tecum multi. M. A.
Sokad magammal. Multi mecum. M. A.
SOKADALOM. Nundinae, mercatus. M. A. CM. Vrancsics.
Könyv-sokadalom. Pázm. Kal. p. 277.
Sokadalma. Ejus nundinae.
Bolondságok' sokadalma. Pázm. Pred. p. 93.
Ördög' sokadalma. Pázm. Pred. p. 759.
Sokadalmas. Nundinator, nundinalis. M.A.
Sokadalmas hely. Emporium. M. A.
Sokadalmas nép. Populus ad nundinas confluens.
Sokadalmaskodik. Nundinatur. M. A.
Sokadalmaz. Nundinas celebrat.
Sokadalmazás. Nundinatio. M. A.
Sokadalmaztatja. Curat vendi.
Sokadalmaztatás. Nundinatio. Eszterházi Tamás. p. 484.
Sokadalomban vásárol. Nundinatur. M. A.
Sokadalomi. Nundinalis, nundinarius. M.A.
Sokadalmi. idem.
Sokadalmi nyereség. Pázm. Pred. p. 820.
SOKAKAT nevező szám. Numerus pluralis. Eszterházi Tamás, Aeg. Hun. p. 351.
SOKALL, sokalja. Soknak tartja. Multum putat. Faludi. E. M. p. 250.
Meg sokalja. Faludi. N. A. p. 165. U. E. 1. R. p. 19. T. É. p. 30. 199.
SOKAN. Plerique, multi, complures. M.A.
A' melly abroszt sokan viselnek, hamar szöszszé válik. km.
SOKAS. Multiplus, multiplex.
Sokasít, sokasitja. Multiplicat. M. A.
Meg sokasítja.
Sokasítandó. Multiplicandus. Csere, Enc. p. 37.
Sokasítás. Multiplicatio. M. A.
Hit-sokasítások. Pázm. Kal. p. 275.
Sokasító. Multiplicator. Csere, Encycl. p. 37.
Sokasított. Multiplicatus, numero adauctus. M. A.
Sokasodik. Multiplicatur. M. A.
Meg sokasodik.
Sokasodás. Incrementum. Pázm. Pred. p. 450.
Sokasodható. Multiplicabilis. M. A.
Sokasul. Multiplicatur. M. A.
Meg sokasul. Káldi, Prov. 29 : 16.
Sokasulás. Multiplicatio. M. A.
Sokasulható. Multiplicabilis. M. A. L.
SOKASÁG. Multitudo, frequentia, populus, coetus. M. A.
Sokaságos. Multiplex. Káldi, Job. 5 : 25.

SOKAT. Multum. Sokat igér, keveset ád. km.
Sokat bé hozó. Fructuosus, quaestuosus. S. I.
Sokat evő. Edax, vorax, gulo. S. I.
Sokat érő. Pretiosus. S. I.
Sokat hányja veti magát. Nimium se jactat.
Sokat ivó. Bibax, potator, multibibus. S. I.
Sokat iható. idem. M. A.
Sokat hallj, láss, keveset szólj. km. Audi, vide, tace. M. A.
Sokat látott, hallott ember. Homo multijugis experientiae. S. I.
Sokat szólló. Multiloquus. M. A.
Sokat tudó. Multiscius. M. A.
SOKATÁL, sokatálja. Multiplicat. Mikes Kelemen, Török Orsz. Lev.
SOKÁ. Diu, tarde. M. A. A' nagy fák soká nyölnek, de hamar el dölnek. km.
Soká élő. Longaevus. S. I.
Soká tart. Durat. M. A.
Soká tartó. Diuturnus, durabilis. M. A.
Sokáig. Diu. M. A. A' szép ruha fóttal tart sokáig. km.
Sokáig tartó. Diuturnus, durabilis. M.A.
Sokára. Post multum tempus elapsum. S.I.
SOKBA. In multum.
Sokba avatkozik. Ad multa se ingerit.
Sokba bocsátkozik. idem.
Sokba ereszkedik. idem.
Sokba kap. Multa arripit, multis se occupat.
Sokba kerül. Multum constabit.
SOKÉRT nem adja. Magni facit.
SOKHOZ látó., semmivel biró. km.
SOKKAL. Multo. M. A.
Sokkal adós. Obaeratus. S. I.
Sokkal biró. Multipotens. S. I.
Sokkal inkább. Multo magis, potius, imo. M. A.
Sokkal tartozik. Fülig adós. Sz. D.
Sokkal több. Multo plus.
Sokkal többször. Compluries. M. A.
SOKORLAT. Erdélyi szó: Búza-virág. Lippai János, Virág. Kert. p. 140.
SOKRA. Ad multum.
Sokra böcsüli. Multi facit, multi aestimat. M. A.
Sokra megy. — Sok kevés sokra megy. km.
Sokra vitte dolgát.
SOKSÁG. Multitudo. item Populus, vide Sokaság. M. A.
Sokságos. Frequens, multus, copiosus, multiplex. M. A.
SOKSZOR. Multoties, saepe, frequenter. Sokszor a' meny-hal helyett kígyót húzunk ki. km.
Sokszori. Frequens, creber. S. I.
Sokszoros. Multiplex. S. I.
Sokszoroz, sokszorozza. Multiplicat. S. I.
Sokszorozás. Multiplicatio.
Sokszorozandó. Multiplicandus.
Sokszorozó. Multiplicator.
Sokszorta. Saepius, iterato, frequenter. S.I.

SOLOSMA.

SOLOSMA. R. Hymnus, rhythmus, collecta, v. cultus, veneratio. S. I.

SOLOSMÁJA. Ejus rhythmus, ejus collecta.
Bán' solosmája. Collecta victualium olim Bano praestari solita.
Boldog aszszony' solosmája. Officium, v. rhythmus de B. Virgine.
SOLOSMÁS könyv. Breviarium. Heltai de Colomanno.

SOLTÉSZ.

SOLTÉSZ. R. Scultetus. Szirmai, Parab. p. 95.

SOM.

SOM. Cornum. M. A.
Som. FF. Bereg, Sáros, és Somogy Vkben.
Som-fa. Cornus. M. A.
Som-fánál fözö. Avarus, tenax, parcus. M. A.
Som-fa-bot. Faludi, N. U. p. 92. N. A. p. 190.
Som-fa-botozza. Verberat fuste e corno facta. Meg som-fa-botozza. Dug. km. 1. R. p. 147.
Som-fa-kenet. Fustigatio. Csuzi. p. 17.
Som' falva. F. Marmaros Vben.
Som-hegy. Hegy Veszprém Vben.
Som-kerék. E. F. belső Szolnok Vben.
Som-koró. Melilotus. PP.
Som-kút. Sz. P. Gömör Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Som-kút' pataka. E.F. Kővár' Vidékében.
Som-mag az, nem fog alá való " km. Dug. 2. R. p. 112.
Som-szeg. Hegyes fejü szeg.
SOMOD. Parvum cornum.
Somodi. F. Abaúj Vben.
Somodor. Sz. P. Somogy Vben.
SOMOGY. F. Baranya Vben. Sz. PP. Bars, és Bihar Vkben.
Somogy-vár. F. Somogy Vben.
Somogy Vármegye. Comitatus Simighiensis.
Somogyi. Simighiensis. Csak nyúgszik, mint a' Somogyi gyermek. km.
Somogyság. Tota terra v. totus populus Simighiensis.
SOMLYÓ. Hegy, és több helység' neve Magyar és Erdély Országban.
Somlyai bor. Vinum Somlaviense.
SOMOLYOG (mint Mosolyog). Ridet, subridet. M. A. Monoszlai, de Cult. Imag. p. 303.
SOMOS. Cornum habens, corno abundans.
Somos. MV. Sáros Vben. F. Arad, Sz. P. Abaúj Vkben. E.F. közép Szolnok Vben.
Somos erdö. Cornetum. M. A.
Somos Keszi. F. Arad Vben.
Somos kö. Sz. P. Nógrád Vben.
Somos új falu. FF. Nógrád, és Sáros Vkben.
Somosd. E. F. Maros Székében.
SOMPÁCZ. Sz. P. Szala Vben.
SOMPOLY.
Sompolyodik. Bé vonakodik valahová. Sz.D.
Meg sompolyodik. Biró Márton, Micae. p. 170.
SOMPORDÁL, somportálja. Sollicitat. PP.
SOMSÁLY. Sz. P. Borsod Vben.

SOMMA.

SOMMA. Summa. M. A.

SOMMÁJA valaminek. Summarium. M. A.
SOMMÁL, sommálja. Cogit in summam. Thelegdi, Felelet. p. 44.
Sommálás. Thelegdi. l. c.
SOMMÁS. Multus, numerosus.
Sommáson. Numerose.

SONDA.

SONDA. L. SANDA.

SONHA.

SONHA. R. Nunquam. Bátori.

SONKOLY.

SONKOLY. Stymma. M. A.
Sonkoly-szölö. Jáh-farku szölö.
SONKOLYA az olaj gyümölcsnek. Fraces. M. A.
Sonkolya a' viasznak. Metys. M. A.
SONKOLYOS. FF. Bihar Vben.

SOP.

SOP.
SOPÁNKODik. Ambigit, angitur animo, quiritatur. M. A.
Sopánkodás. Quiritatus, dubietas, fluctuatio. M. A.
Sopánkodva. Quiritando. Pázm.Pred. p. 451.
SOPÁR. Micrologus, parcus, sterilis. M.A.
Sopárkodik. Sz. D.
Sopárság. Micrologia, parcitas. M. A.
SOPONYA. F. Fejér Vben.
SOPORNYA. F. Nyitra Vben.
SOPRONY. (Sopor-hony?) KV. Soprony Vben.
Soprony Vármegye. Comitatus Soproniensis.
Kis Soprony, Nagy Soprony. Sz. PP. Békes Vben.

SOR.

SOR. Series, ordo. M. A.
Sor-gyöngy. Linea unionum. S. I.
Sor-hajó. Navis classica, bellica. Linienschiff. S. I.
Sor-hegy. Catena montium, montes juncti. S. I.
Eb-sor. Majd reád kerül az eb-sor. Sz. D.
Tulsó sor. Ollyan szép, mint a' tulsó sor. km.
SORA. Ejus series.
Sora-vesztett. Ki a' sorát el hagyta, vagy a' sorból ki hagyattatott. S. I.
SORATLAN. Non habens seriem.
SORBA. In ordinem. Sorba megy, mint a' Porpáczi bíróság. km.
Sorba állítja. Statuit in ordinem.
Sorba örzik. Per vices custodiunt.
Egyenes sorba vett utsza. Sz. D.
SORBAN. In ordine. Néked is csak sorban van a' házad: nem nagy úr vagy.
SORBÉLY. Emberiza miliaria. Graue Ammer. S. I. Turdela, turdus minor. S. K.
SOROK. Angulus.
Sorok. Sz. P. Vas Vben.
Sorok. Folyó víz Vas Vben.
Sorok' mentében. Qua fluvius Sorok decurrit.
Sorok-sár. MV. Pest Vben.
Sorki. Angularis v. adjacens fluvio Sorok.
Sorki Kisfalud. F. Vas Vben.
Sorki Tótfalud. F. Vas Vben.
Sorki Újfalu. F. Vas Vben.
SOROMPÓ. Palus praeclusorius.
Sorompó-fák. Geidler, Hadi Okt. p. 40.
SORONKÉNT. Seriatim, ordinatim.
SOROS. Divisus in ordines, vel qui ordine vicis suae succedit.
Soros a' pásztorok között.
SOROZZA. Ordinat. S. I.
SORRAL. Ordine.
SORS. Sors. M. A.
Sors-huzás. Tractus sortis.
Sors-mondás. Sortilegium.
Sors-mondó. Sortilegus, planetarius. S.I.
Sors nélkül való. Exsors. M. A.
Sors-tartó edény. Olla fortunae. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 533.
Sors-vetés. Sortitio, sortitus. M. A. CM.
Sors-vetéssel jövendölés. Sortilegium. M. A.
Sors-vetetlen. Insortitus. M. A.
Sors-vetö. Sortitor. M. A.
Sors szerint jutott nekem ez. Sorte mihi obtigit. Sz. D.
Sorsa. Ejus sors, ejus status.
Sorsom: állapotom.
Sorsol. Sorsot mond, vagy sorsot húz. S.I.
Sorsolás. Sors-mondás, v. sors-húzás.S.I.
Sorsos. Consors, socius.
Sorsosom: társom.
Sorsosai: egyenlö szerencséjü társai. Sz. D.
Sorsoz. Csuzi, Síp-szó. p. 68.
Sorssal. Szerencsén. Sorte, sortito. M. A.
Sorssal jövendölö, választó. Sortilegus. M. A.
Sorssal választott. Clericus. M. A.
SORV.
Sorvad. Tabet, tabescit, contabescit, macescit. S. I.
El sorvad. Vajda. K. É. 1. R. in Praef.
Sorvadás. Tabes. Abzehrung. S. I.
Sorvadtt. Tabidus.
Sorvadttság. Tabes, macies. Sz. D.
Sorvaszt, sorvasztja. Tabefacit, emaciat. S. I.
Sorvasztó bánat. Dolor tabificus. Sz. D.
Sorvasztó hideg-lelés. Febris sicca.

SOTÓ.

SOTÓ. Praelum, torcular. M. A. NC. p. 105. L. SATU.
Sotó-szekrény. Trapetes. N. C. l. c.
SOTOLLÓ. Vectarius. NC. p. 105.

SOVÁNY.

SOVÁNY. Sterilis, aridus. M. A. (Videtur ex radice SÓ derivari. Si sal evanuerit, in quo salietur? cum sale supersperso sterilitas agris inferatur).
Sovány atyafiak. Pázm. Kal. p. 773.
Sovány eledel. Cibus aridus.
Sovány föld. Ager effoetus, sterilis. S. I.
„Sovány helyen bocsátál ki" km. Anthericum metis. M. A.
Sovány kövecses. Lapidosus. PP.
Sovány semmi. Nihil e t. Pázm. Kal. p. 769.
SOVÁNYÍT, soványítja. Facit sterilem v. macrum. Pázm. Pred. p. 27.
El soványítja. Pázm. Pred. p. 53.
Meg soványítja. Pázm. Pred. p. 933.
Meg soványítja a' földet. Defrugat terram. PP.
SOVÁNYKODik. Sterilescit, macrescit.S.I.
El soványkodik. idem. Landovics István, Pred. p. 224.
Meg soványkodik. idem.
SOVÁNYODik. idem. S. I.
Meg soványodik. Sterilescit. M. A.
SOVÁNYUL. idem. S. I.
SOVÁNYON. Sicce, aride. M. A.
SOVÁNYSÁG. Sterilitas. M. A.

SOVÁR.

SOVÁR. Avidus, inhians. S. I.
Sovár ember. Sz. D.
SOVÁROG. Inhiat.
Sovárgás. Prágai. p. 58.
Sovárgó. Inhians. Sz. D.
SOVÁRSÁG. Aviditas, ambitio. Sz. D. S. I.

SÓ.

SÓ.

SÓ. Sal. M. A. Nálom is sóval sóznak. km.
Só-adó. Sz. D.
Só-akna. Salina. M. A. CM.
Só-bánya. idem. M. A. VR.
Só-áros. Salarius. M. A. CM.
Só' falva. F. Marmaros Vben. E. F. Doboka Vben, és Udvarhely Székében.
Só-féreg. Salsilago. S. I.
Só-ház. Depositorium salis.
Só-íz. Salsedo. M. A.
Só-kút. F. és Sz. P. Zemplin Vben.
Só-mázsáló. Salis ponderator.
Só-millye. Salinum. M. A. Só-edény.
Só-pajta. Depositorium salis. PP.
Só-tartó. Salinum. M. A. CM.
Só-törö. Pistillum pro sale minuendo.
Só-vár. F. Sáros Vben.
Só-várad. E. F. Maros Székében.
Só-vár-hegy. F. Bihar Vben.
Só-vetö. Csárda Pozsony Vben.
Só-vetö. E. Hegy Csik Székében.
Só-víz az aknában. Salsilago, salsugo, muria, muries. M. A.
* Akna-só. Sal fossile nativum. Sz. D.
Csoda-só. Sal Glauberi.
Forrasztó só. Sal ammoniacum.
Hab-só. Sal fusile. Sz. D.
Keserü só. Sal amarum. S. K.
Konyha-só. Sal communis.
Kö-só. Lapis salis. Nem sok kö-sót esznek meg egygyütt. km.
Kuk-só. Sal coctile.
Lúg-só. Sal alcalinum. Mitterpacher.
Por-só. Sal pulveratum.
Szék-só. Natrum. S. K.
Szem-só. Sal gemmae. S. K.
Tengeri só. Sal marinus. S. K.
Tím-só. Alumen.
SAVA. Ejus sal. El költ sava étkének. km.
Savát ki nyomtatja, vonatja. Sz. D.

SAVAK. Salia. S. I.
SAVANY (Só-any. Mater salis, idest Principium aciditatis). Oxygenium, acidum.
Savanyít, savanyítja. Fermentat, acidum facit. M. A.
Bé savanyítja. Acidat. S. I.
Meg savanyítja. Acidum facit, fermentat. M. A.
Savanyítás. Fermentatio. M. A.
Savanyító. Acidans, fermentans, sale condiens. M. A.
Savanyodik. Acet, acescit. M. A.
Meg savanyodik. Acescit, fermentatur. M. A.
Savanyoszik. idem. Lippai, Vet. Kert. p. 206. 212.
Savanyu, Savanyó (Alnépi ki ejtés szerint SÓNYÓ.). Austerus, acidus. M. A. A' szép alma is gyakorta savanyu. km.
Savanyó alma. Pomum acidum. M. A.
Savanyu káposzta. Brassica condita. S. I.
Savanyu répa. Rapa muriatica. S. I.
Savanyó szabásu. Subacidus, subacidulus. M. A.
Savanyu víz. Aqua acidula, acidulae. S. I.
Savanyóság. Austeritas, acor, acerbitas. M. A.
Savanyul. Acescit. M. A.
SAVÓ. Serum lactis. Lásd följebb.
SÓBAN áztatja. In sale macerat.
SÓI. Salarius. M. A.
SÓN. In sale.
Egy són, kenyeren lenni valakivel. Igne eodem, et aqua.
SÓS. Salsus. M. A.
Sós. Sz. P. Szatmár Vben.
Sós áru. Salsamentum. S. I.
Sós eledel-áros. Salsamentarius. M. A.
Sós fa. Herberis. S. I.
Sós fű. Acetosa, oxalis. S. I.
Sós halak. Pisces muria conditi, salsamenta. PP.
Sós kút. FF. Vas, és Fejér Vkben.
Sós lórom. Oxylapathum. M. A.
Sós mező. E. F. belső Szolnok Vben.
Sós patak. E. FF. belső Fejér, és Torda Vkben.
Sós perecz. Crustula salsa.
Sós szabásu. Subsalsus. M. A.
Sós téj. Colostrum, oxygala. M. A.
Sós tenger. Mare salsum. Káldi, Gen. 14. 3.
Sós tó. Tó Csongrád Vben.
Sós ur. Salis perceptor.
Sós víz, sós lé. Muria, muries, salsugo, salsilago. Pázm. Pred. p. 1148. Faludi, N. A. p. 97.
Sóssau. Salse. M. A.
Sóska. Acetosa, oxygalis, rumex. CM.
Fai sóska. Oxyacantha crispina. NC. p. 71.
Kerti sóska. Acetosa hortensis.
Ló-sóska. Lapathum acutum. S. K.
Madár-sóska. Acetosella. S. K.
Mezei sóska. Acetosa campestris.
Sósság. Salsedo, salsitudo. M. A.
Sósságos. Salsuginosus. M. A. L.
SÓTALAN. Insulsus. M. A.
Sótalan eledel. Cibus insulsus.
Sótalan sós pogácsa. Ferula.
Sótalan tréfa. Sales insulsi.
Sótalanság. Insulsitas. Pázm. Pred. p. 979.
Sótalanúl. Insulse. Sóssat evett, sótalanúl kelltt föl. km.
SOVÁNY. Lásd följebb.
SÓZ, sózza. Salit, sale conspergit. M. A.
Bé sózza. Sale condit, muria condit. PP.
El sózza. Valde salsum facit. A' jó szakács is el sózza a' levest. km.
Le sózza. Sale condit. item Dejicit, deponit, decutit. S. I.
Meg sózza. Salit, sale condit. M. A.
SÓZÁS. Salitura. M. A.
Birka-sózás. Salitura ovium.
Marha-sózás. Salitura pecorum.
Sózó. Saliens.
Sózó körtvély. Species pyri.
Sózó szilva. Prunum agreste. Vad szilva. M. A.
Sózott. Salsus, sale conditus. M. A.
Bé sózott hal. Piscis sale conditus.
Bé sózott hús. Caro sale condita.
Meg sózott. Salsus. M. A.
Sózottság. Salsura. M. A. CM.

SÓCZE.

SÓCZE. Él ezen szóval Pázmán gyakran. „Mint oskolázzák Szent Pált ezek a' sóczék." Pázm. Kal. p. 383.
Sócze mesterek. Pázm. Kal. p. 437.
Paraszt sóczék. Pázm. Kal. p. 708.
Taknyos orrú tetves sócze. Pázm. Kal. p. 363.

SÓDOR.

SÓDOR. Perna, sectile. M. A. Más a' sógor, más a' sódor. km.

SÓGOR.

SÓGOR. Affinis. M. A. Sok sógor, sok dárda. km.
Sógor aszszony. Domina affinis.
Német sógor.
SÓGORA, Ejus affinis. Sok sógora van a' gazdagnak. km.
SÓGOROS. Affinitatem habens.
Sógorosodik. Affinitatem contrahit, fit affinis. S. I.
SÓGORSÁG. Affinitas. M. A. Sógorság, komaság nem nagy atyafiság. km. Dug. 1. R. p. 42.
Sógorságosok. Consoceri. M. A.

SÓLYA.

SÓLYA. Solea, sandalium. M. A.
Sólya-csináló. Solearius. M. A.
Bársony-sólya. Solea byssina. Pázm. Pred. p. 29.
SÓLYÁJA. Ejus solea, ejus sandalium. Venus' sólyája. Káldi, Ünnepn. Pred. p. 87.
SÓLYÁS. Soleatus. M. A.
SÓLYÁZ, sólyázza. Soleis induit.
Föl sólyázza. Csuzi, Sípszó p. 59. Tromb. p. 304.

SÓLYOM.

SÓLYOM. Falco. M. A. Néha a' bagolyt nagyobbra böcsülik a' sólyomnál. km.
Sólyom' fia. Juvenis falco. A' bagolynak nem leszsz sólyom' fia. km.
Sólyom-kö. Falkenstein. E. F. Doboka Vben.
Sólyom' telke. E. F. Kolos Vben.
Fejér sólyom. Cataracta. NC. p. 115.
SÓLYMÁSZ. Hieracolabus, ornitholabus. PP. Ita sunt dicti etiam tributarii in Transylvania, qui olim hac sola ave (falconibus) solvebant tributum Turcarum Imperatori. Lásd Benkö, Transilvania. P. 1. p. 133.
SÓLYMOS. Falconibus abundans.
Sólymos. t. h. n. M. és E. Országban.

SÓR.

SÓR. Lucus, saltus. M. A.
SÓRÁL. Vagatur, circumit, oberrat. Káldi, Innepn. Pred. p. 184.
Sórálás. Káldi, Innepnapi Pred. p. 37. 55.
SÓROS. Saltuosus. Habens lucum.
Magyar sóros. F. Baranya Vben.
SÓRUL. Vagatur. Lásd Illyés Püspök' Pred.

SÓT.

SÓT.
SÓTONY. F. Vas Vben.

SÖ.

SÖG.

SÖG.
SÖGÖD. E. F. Csik Székében.

SÖJ.

SÖJ. Sz. P. Nógrád Vben.
SÖJTÖR. FF. Soprony, és Szala Vkben.

SÖM.

SÖM.
SÖMJÉN. FF. Szala, és Vas Vkben.
SÖMÖLCS. Verruca. PP. Lásd SÜMÖLCS.
Sömölcsö. idem. NC. p. 353.
Sömölcsös. Verrucosus. NC. l. c.
SÖMÖCSÉNY. Verruca. Lippai, Gyüm. Kert. p. 162.
SÖMÖR. Papula. M. A. CM.
Sömör-fü. Batrachium. M. A.
Sömöreg. Papula. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 733.
Sömörög. Corrugatur, rugas accipit. S. I.
Sömörgés. Corrugatio. M. A.
Sömörgését el terjeszti. Erugat. M. A.
Sömörgös. Rugosus. M. A.
Sömörgeti. Corrugat. M. A.
Sömörgö. Ruga. NC. p. 353.
Sömörgös. Rugosus. M. A. NC. p. 353.
Sömörgözik. Corrugatur.
Sömörgözés. Ruga, corrugatio. M. A. CM.
Sömörgözött. Rugosus. M. A.
Sömörgözött orcza. Ruga. NC. p. 191.
Sömörít, sömöríti. Caperat. M. A.
SÖMÖRÖS. Habens impetiginem. Káldi, Levit. 22. 22.

SÖP.

SÖP.
SÖPÖR, söpri. Verrit, converrit. M. A. Még ö is talál, mit söpörjön maga háza előtt. km.
El söpri. Abverrit.
Föl söpri. Perpurgat.
Ki söpri. Everrit, expurgat. M. A.
Le söpri. Deverrit.
Meg söpri. Deverrit, converrit, expurgat. M. A.
Söpredék. Putamen. CM.
Söprelék. Purgamen, purgamentum, quisquiliae. M. A.
Söprés. Scopatio.
Ki söprés. Expurgatio. M. A.
Meg söprés. idem. M. A.
Söprött. Versus, purgatus. M. A.
Meg söprött. idem. M. A.
Söprő. Scopae. M. A. item Scopans. Új söprő jól söpör. km.
Söprő-fű. Scabiosa vulgaris, tenuifolia, artemisia. M. A.
Söprő-kóró. Spartium scoparium. S. I.
Söprő szolga. Scoparius servus. NC. p. 401.
Kémén-söprő. Caminarius, fumarius. S.K.
Ruha-söprő. Scopula. S. K.
Toll-söprő. Everriculum anserinum. S.K.
Utsza-söprő. Scopator platearum. S. K.
Söpröget, söprögeti. Scopat saepius.
Söprögető. Verrens, converrens, expurgans. M. A.
SÖPRŰ. Faex. M. A.
Söprü-pálinka. Crematum e faecibus vini.
Bor-söprü. Faeces vini. S. K.
Olaj-söprü. Amurca. S. K.
Söprüs. Faeculentus. M. A.
Söprüs bor. Vinum non defaecatum. S. I.
Söprüstül. Una cum faecibus.
SÖPTE. F. Vas Vben.
Söptér. Sz. P. Győr Vben.

SÖR.

SÖR. Cerevisia. M. A. Jó a' sör, de bor az annya. km.
Sör-áros. Cerevisiarius. M. A.
Sör-árpa. Polenta. Malz. S. I.
Sör-eczet. Acetum e cerevisia. Erős mint a' sör-eczet, kilencz icze egy főzet. km.
Sör-főzés. Coctura cerevisiae, cerevisiae braxatio.
Sör-főző. Coctor cerevisiae, braxator. M. A. Ki adtak rajta, mint a' sör-főzők az ürmön. km. Dug. 1. R. p. 245.
Sör-főző üst. Ahenum cerevisiarum. PP.
Sör-élesztő. Spuma cerevisiae.
Sör-ház. Caupona cerevisiaria. S. I.
Sör-leves, Sör-czibre. Sorbitiuncula cerevisiaria. PP.
Sör-malota. Quisquiliae cerevisiariae. PP.
SÖRNYE. F. Somogy Vben.
SÖRÖS. Cerevisiarius. M. A.
Sörös bordó. Cupa cerevisiaria. PP.
SÖRÖZ. Sört iszik. — Egygyütt söröztek.

SÖRTE.

SÖRTE (Sörtvély). Seta. M. A.
Sörtély-fák. Geidler. H. Okt. p. 40.
SÖRTÉS. Setosus. item Hirsutus, hirtus, hispidus. M. A.

SÖTÉT.

SÖTÉT. Tenebrae, tenebrosum, tenebricosus, tenebrosus, tenebricus. M. A. Mint a' pokol, olly sötét. km.
Sötét estve. Sero vespere.
Sötét gondok. Faludi, N. E. p. 47. E. M. p. 9.
Sötét hajnal. Lux dubia, confinium lucis ac noctis. S. I.
Sötét kék. Franzblau. S. I.
Sötét kút. F. Bars Vben.
Sötét pej. Subniger, fulvus, fuscus. S.I.
Sötét szeg. Ater, pullus, nimium fuscus. S. I.
Sötét szín. Ater, fulvus. M. A.
Sötét vörös. Dunkelroth. S. I.
Sötét zöld. Stahlgrün. S. I.
SÖTÉTEDik, Sötétödik. Tenebrescit. M.A.
Bé sötétedik. Intenebrescit. M. A.
El sötétedik. Tenebrescit.
Meg sötétedik. Contenebrescit.
SÖTÉTELLik. Atrescit, tenebrescit.
Sötétellő. Subtenebrosus.
SÖTÉTES. Tenebricosus, tenebrosus, opacus. M. A.
Sötétesedik. Subtenebrescit.
Sötéteskedik. idem.
Sötéteskedő hajlék. Faludi, N. U. p. 27.
Sötétesség. Tenebricositas, obscuritas. S.I.
SÖTÉTÍT, sötétíti. Obtenebrat, opacat. M. A.
Bé sötétíti. Obtenebrat. M. A.
Meg sötétíti. idem. M. A.
Sötétítés. Obtenebratio, obscuratio.
Meg sötétítés. idem. M. A.
SÖTÉTKOR. In tenebris, noctu. Faludi, T. É. p. 165.
SÖTÉTSÉG. Tenebrae, opacitas. M. A.
Sötétség' fejedelme. Princeps tenebrarum.
Sötétséges. Tenebrosus. M. A. L.
SÖTÉTÜL. Noctescit, tenebrescit. M. A.
Bé sötétül. Obtenebratur. M. A.
El sötétül. Noctescit. CM.
Meg sötétül. Obscuratur, obtenebrescit. M. A.
Sötétülés. Tenebratio.
Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.

SÖVÉNY.

SÖVÉNY. Sepes, maceria. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
Sövény' falva. E. F. Küküllő Vben.
Sövény' háza. F. Győr Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
Sövény-kert. Cinctura e sepibus. Geidler. H. Okt. p. 19.
Sövény-szeg. E. F. Kő-halom' Székében.
SÖVÉNYEL, sövényeli, sövényli. Sepit.
Bé sövényli. Circumsepit. M. A.
Sövényöltt. Kertelt. Septus. M. A.
SÖVÉNYEZ, sövényezi. Bé kerteli. Sepit. M. A. Pázm. Pred. p. 344.
Bé sövényezi. Circumsepit. Káldi, Job. 19: 8.
Sövényezés. Sepimentum. Vajda. 2. K. p. 331.
Sövényezet. idem.

SŐ.

SŐRE.

SŐRE. Pecus saginatum, bos v. sus saginatus. S. I.

SŐREG.

SŐREG. Sturio secundus. M. A. Acipenser stellatus. Schörgel. Oroszúl: Sevruga. S. I.

SŐT.

SŐT. Imo. M. A.
Söt inkább. Qnin, potius, quin imo. M. A.
Söt még. Quin etiam. M. A.

SP.

SPANYOL.

SPANYOL. Hispanus. M. A. Káldio: Spanyór. 1. Machab. 8: 9.
Spanyol megygy. Amarellum, cerasum cecilianum.
Spanyol ország. Hispania. M. A.
Spanyol országi. Hispanicus. M. A.
Spanyol tobák. Tabaca flava.
Spanyol viasz. Cera hispanica, cera miniatula. PP.
SPANYOLÚL. Hispanice.

SPÁRGA.

SPÁRGA. Corruda. M. A.
Spárga-födő. VV. L.
Spárga-főzés. Érti, mint a' Véneki aszszony a' sparga-főzést. km.
Spárga-fű. Nyúl-árnyék. Corruda. M. A. L. Faludi, N. U. p. 161.
SPÁRGA. Filum retortum, tomex canabina. PP.

SPEHELY.

SPEHELY. Paxillus, claviculus ligneus. M. A.

SPÉK.

SPÉK. Vox germanica, latine Lardum. M. A.
SPÉKEL, spékeli. Lardo adhibito pingvat carnes macras. M. A.
Meg spékeli. Lardo interpungit, configit, trajectat. PP. Faludi, N. U. p. 128.
Spékelő tű. Acus traductoria lardi.

SPIKINÁRD.

SPIKINÁRD. Nardus, spicinardus, lavendula major. M. A.

SPINÁCZ.

SPINÁCZ (Spinát, Spenot.) Spanachium, olus hispanicum. M. A.

SPONGYIA.

SPONGYIA (SPONDIA. M. A.). Spongia.
SPONGYIÁS(SPONDIÁS.M. A.). Spongiosus.

SR.

SRÁGLYA.

SRÁGLYA (Saraglya. M. A.). Clathrum, gestatorium. Dug. km. 1. R. p. 133.

SRAMP.

SRAMP.
SRAMPOS czirkalom. Heltai. p. 170.

SRÉT.

SRÉT (Serét, Söret.). Glarea plumbea, grando plumbea. S. I. 1-sö Rákóczi Györgynél „Serte"
SRÉTEZ, srétezi. Grandine plumbea petit.
Meg srétezte. Impetiit ictu globulorum plumbeorum.

SRÓF.

SRÓF (SORÓF. PP.). Cochlea, cochlea torcularia. PP. Epitonium v. cochlea, trochlea. Schraube. S. I.
SRÓFOL, srófolja. Torquet, torquendo cogit, cochleam circumagit. S. I.
Belé srófolja. Intorquet, trochleae ope inserit. S. I.
SRÓFOS. Cochleatus. S. I.

ST.

STOMP.

STOMP. Mola contusoria. PP. Él ezen szóval Monoszlai is, de Cultu. p. 202.

STÖMPÖLY.

STÖMPÖLY (STEMPELY. PP.). Palanga, truncus. M. A. Él ezen szóval Pázmán is, Kal. p. 18. és Támasztéknak veszi.

STRÁZSA.

STRÁZSA. Vigilia, speculatus, excubatio, excubiae, custodia. M. A.
Strázsa. t. h. n. M. és Erdély Országban.
Strázsa-állás. Statio. M. A.
Strázsa-álló. Excubitor, vigil, stationarius. M. A.
Strázsa-álló sereg. Statio. M. A.
Strázsa-ház. Domus vigiliarum.
Strázsa-hegy. Hegy, Esztergom Vben.
Strázsa-mester. Vigiliis praefectus. S. I.
STRÁZSÁL, strázsálja. Custodit, excubat, vigilias agit. S. I.
STRÁZSÁT áll. idem. M. A.
Strázsát állit. Excubitores collocat, custodias statuit. PP.

STRUCZ.

STRUCZ. Struthio.
Strucz-madár. Struthius. M. A. Pázm. Pred. p. 197. Faludi, N. E. p. 211.
Strusz-madarak. Pázm. Pred. p. 1196.
Strucz-tojás. Ovum struthionis.

SU.

SUARCZ.

SUARCZ. Cinctus, supparum. M. A. Supparum. Schurtz. NC. p. 451.

SUBA.

SUBA. Chlaena, toga pellita. M. A. Bolondnak guba, nem szép suba. km.
Suba' hoszszu galléra. Humerale, epomis. PP.
Téli suba. Toga pellita hyemalis. Nyárban szaggatja a' téli subát. km.
SUBICZA. Amiculum, tunica, indusia. M. A.
Subiczás. Tunicatus. CM.

SUD.

SUD.
SUDAMLik. Perniciter elabitur, subito abripitur, volat, jaculatur. M. A.
Egyszeriben el sudamlott. Sz. D.
Bé sudámlik. Illabitur, involat. M. A.
SUDAR. Karcsu, vékony v. hajló, hajlékony. S. I.
Sudar hajó. Sz. D.
Sudar szarvu ökör. Sz. D.
Sudar veszszö.
Sudara. Vékonya.
Ostor' sudara. Flagelli tenuior finis.
Sudaras. Tenuatus.
Sudaras ostor. Flagellum tenuatum.
Sudaras veszszö. Faludi, N. A. p. 71.
Sudarat fon az ostorba. Sz. D.

SUG.

SUG.
Sug-ág. E. F. Belsö Fejér Vben.
SUGATAG. F. és Telek Marmaros Vben.

SUH.

SUH. Sonus concussae vestis.
SUHAD. Cadit, labitur, prolabitur cum strepitu. S. I.
Bé suhadtt közép szárig a' semlyékbe. Sz. D.
Le suhadtt a' sárba. Sz. D.
SUHANCZ. Juvenis pubescens, adolescens. S. I. Nevendék paraszt ficzkó. Sz. D.
SUHÁNG. Vitilis virga. S. I. Hoszszu veszszö. Sz. D.
Suhángolja. Virga caedit.
Meg suhángolja. idem. Kulcsár Haszn. Mul. 1826. 2. R. p. 104.
SUHÉ. Everriculum. Varsa. CM.
SUHHAN. Cadit cum strepitu.
El suhhant mellette.
Ki suhhan. Excidit. S. I.
Le suhhantt a' szekérröl. Sz. D.
Suhhant, suhhantja. Prosternit cum strepitu, facit, ut cadat cum strepitu.
SUHÍT, suhítja. idem. Lásd alább: SUJT.
SUHINT. idem.
Meg suhintotta. Sz. D.
Reá suhintott. Sz. D.
SUHOG. Susurrat. M. A. v. Strepit, v. sibilat.
Suhog, mint a' forró zsir a' serpenyöben. Frigutit, fritinnit. PP.
Suhog az esö — ostor — szél — hátán a' veszszö — a' selyem öltözet.
Suhogás. Susurrus, susurratio. M. A. v. Strepitus, crepitus, v. sibilus virgae, flagelli.

SUJT.

SUJT, sujtja. Caedit, percutit. M. A.
Sujtsd agyon. Sz. D.
Sujtsd a' földhöz. Allide terrae.
Ki sujtja. Everberat, excutit. M. A.
SUJTÁS. Ictus, percussio. M. A. item Boriték, borítás, borított sinor. Sz. D.
Sujtás sinor. Chorda sericea, tenuis, levis.
Sujtásnak csattanása. Tax tax. M. A.
Sujtással ki hánytt ruha. Vestis chorda tenui exornata. S. I.
Sujtásos.
Sujtásos nadrág. Sz. D.
Sujtásos sinor. Chorda virgata. PP.
Sujtásozza. Sujtással ki hányja. Sz. D.
Ki sujtásozza. idem. Sz. D.
SUJTOGAT, sujtogatja. Caedit, ferit, flagellat. M. A.
SUJTOLja. idem. M. A. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 382.
Sujtolás. Beniczki p. 56.
SUJTVA. Percutiendo, caedendo. PP.

SUK.

SUK. E. FF. Kolos Vben.
SUKORÓ. F. Fejér Vben.
Sukoród. Sz. P. Somogy Vben.
SUKURUS. Sághi Plébános' erdeji Kocs-Babai határban.

SULYOM.

SULYOM. Tribulus aquaticus, nux aquatica lacustris, castanea aquatica. M. A. PP. Vízi dió. Sz. D.
Vas-sulyom. Murex, tribulus. NC. p. 525.
SULYMOS. Nuce aquatica abundans.
Sulymos. Tavak Szabolcs Vben.
Sulymos tó. Sz. D.

SUM.

SUM.
SUMONY. F. Baranya Vben.

SUMMA.

SUMMA. Somma. Summa.
SUMMÁL, summálja. Addit, cogit in summam.
Bé summálja. Recapitulat, item In summam redigit, v. imputat in summam.

SUNDA.

SUNDA. Indigestus. PP. Csuzi, Síp-szó. p. 6.

SUNKA.

SUNKA. Perna.
SUNKÁS. Perna conditus.
Sunkás paczal. Species cibi farinacei perna conditi.

SUP.

SUP. Sonus cadentis cum strepitu.

SUPPAN. Cadit cum strepitu. Pesti Gábor' Meséji. 1536. p. 16.
Le suppantt a' székről. Sz. D.
Suppantja. Le veti.
Le suppantja. Le huppantja, le veti. Sz.D.

SUPERLÁT.

SUPERLÁT. Velum, aulaeum. M. A. Thelegdinél: SOPORLA. p. 404.
SUPERLÁTja. Ejus velum.
A' templom' superlátja. Pázm. Pred. p. 487.
A' templom' suporlátja. Káldi, Math. 27. 51.
Soporlája. Ejus velum. Thelegdi, p. 857.

SUPRA.

SUPRA. Virga. Veszső. Régi szó. Amm. Marcellinus Libro XXX. p. 214 edit. Bipont. 1786 írja. „Quidam immitis barbarus, et asper ex his, quos SUPRAS appellant, confossurus juvenem, ne exilire posset, etiam tum praepeditum etc.
SUPRÁLja. Virgis caedit. Sz. D.
Meg suprálja. idem. VM. Intő levél. p. 172.
Meg suprálták. Meg veszszőzték.
SUPRÁZ, suprázza. Meg veszszőzi.
Meg suprázza. Csuzi, Tromb. p. 287.
SUPRIKÁLja. idem. Sz. D.

SUS.

SUS.
SUSA. F. Gömör Vben.
Susány. F. Gömör Vben.
SUSÁR.
Susárol. Susurrat. M. A. PP.
Susárló. Susurro. M. A. PP.
SUSKA.
Suskás. Effoeminatus.
Igen suskás, bujás. KV. p. 306.
SUSNYA. Ignavus pusio. M. A.
Susnya köntös. Pázm. Kal. p. 660.
Susnyaság. Rondaság, ocsmányság. Pázm. Kal. p. 1071.
SUSOG. Susurrat, mussitat. M. A.
Susogás. Susurrus, susurratio, susurrum. M. A.
Susogó. Mussitabundus. M. A. Susurrans, lenta voce proloquens.
SUSPUS. Propudium.
Suspust vallani. Szégyent vallani. 1. Rákóczi György' levele 1644. 8-ber. 9.
SUSTH. F. Bihar Vben.
Sustorog. Crepitat, strepitat.
Sustorgás. Crepitus. Kulcsár, H. Tud. 1826. 2. R. p. 130.

SUT.

SUT.
SUTA. Mutilus, cornibus minutus. PP.
SUTU. Uncus. Apáczai Csere János, Encycl.
Sutuja. Ejus uncus. Csere. l. c. p. 152.
Sutus. Uncinatus.
Sutus dolog. Res uncinata. Csere. p. 152.
Sutus részecskék. Particulae uncinatae. Csere. l. c. p. 140.
Sutus szabásu. Unciformis. Csere. l. c. p. 110.

SUTT.

SUTT. Pest' möge, kemencze' möge — Menj a' suttba. Sz. D.
SUTTBAN ülő: kemencze-őrző. S. I.
SUTTOG. Susurrat, mussitat. M. A. Mussat. CM.
Suttogás. Susurrus, mussatio. M. A.
Suttogó. Mussitabundus. M. A.
Suttogva. Mussando. Pázm. Pred. p. 798.
SUTTONY. Angulus aedis, quo se mussantes recipiunt. Csuzi, Síp-szó. p. 178. Meg esküdött a' kemencze a' suttonynyal. km.
SUTTOM. idem. Faludi, N. E. p. 105.
Suttomban. In angulo. M. A. Faludi, N. E. p. 73. 204.
Suttomban lappangó. Pázm. Kal. p. 173.

SUTTY.

SUTTY.
SUTTYOL. Sutul, satol. p. o. Szőlő-gerezdeket. Sz. D.
SUTTYÓ — Gyermek nem suttyó. km. Dug. 1. R. p. 78. it. 142.

SUV.

SUV.
SUVAD. idem ac SUHAD. Sz. D.

SÚ.

SÚG.

SÚG, sugja. Susurrat, mussat. M. A. Inspirat, in aurem loquitur.
Súg búg — Sugtak bugtak.
Addig sugott bugott. Vajda. 3. K. p. 207.
Bé sugja. Insusurrat. M. A.
Meg sugja. idem. M. A.
Markába sugja. Zvon. Post. 1. R. p. 83.
SÚGÁS. Susurratio, susurrus, susurrum. M. A. Inspiratio, in aurem locutio.
SÚGDOGÁL. Identidem inspirat, saepius in aurem loquitur. Faludi, E. M. p. 207.
SUGDOZ. idem.
SÚGALL, súgallja. Insusurrat. M. A. Suggerit. Káldi, Job. 13: 13.
Bé súgallja. Zvonarics, Post. 1. R. p. 482.
Meg sugallja. Pázm. Pred. p. 664.
Sugallás. Insusurratio, susurrus. M. A.
Sugalló. Suggerens.
SUGAROL, sugarolja. Insusurrat. M. A.
Sugarlás. Insusurratio.
Sugarló. Susurro. M. A.
SÚGÁR. Vitilis. Item Radius fulgoris. M. A. vel Penna libratoria. Kalpagját tollazta Ráró-súgárokkal — Súgárit szárnyának még minap ki tépték. Gyöngyösi.
Súgár-fa. Faludi. T. É. p. 157.
Sugár-kő. Pyramis. S. I.
Súgár magas termet. Pázm. Pred. p. 1100.
Súgár-szárny. Prágai, p. 267. 947.
Súgár-törés. Refractio radii lucis. S. I.
Súgár-veszső. Vimen. M. A.
Sugara. Ejus radius.
Nap' sugara. Radius solis, radius lucis.
Súgárlik (mint Villámlik). Radiat, splendet. S. I.
Súgározik. idem.
Súgározás. Radiatio. Kalendáriom anni 1701.
Súgárzat. idem.
Súgárság. Pázm. Pred. p. 1012.
SÚGÓ. Inspirans. Soufleur.
Súgó. Sz. P. Torna Vben.
Súgó patak. E. Patak Udvarhely Székében.
SÚGVA való gyónás. Confessio auricularis. Pázm. Kal. p. 516.

SÚLY.

SÚLY. Pondus, onus. M. A. A' botot, ha meg aranyozzák is, súlyot üt. km.
Ellen-súly. Contre-poids.
SÚLYJA. Ejus pondus, ejus onus. Pázm. Pred. p. 529.
Bot' súlyja — Késő botnak nagyobb a' súlyja. Vindicta tarda, sed gravis.
Keze' súlyja — Meg érezte a' kezem' súlyját.
Nyavalya' súlyja. Sz. D.
SULYOK. Fistuca, pavicula, tudes. M. A. PP. Lágygyára esett neki a' sulyok. km.
Sulyok. Sz. P. Hont Vben.
Sulyok az aknában. Salzhimmel. S. I.
Mosó sulyok. Lixiviae tudicula. PP.
Nyárfa-sulyok. — Nyárfa-sulykot hagyigálsz. km.
Sulykol, sulykolja. Sulyokkal veri.
Sulyokkal egyengeti. Fistucat.
Sulyokkal igyengetés. Fistucatio. M. A.
Sulykot. — Meszsze veti a' sulykot: hazud.
SÚLYOS. Gravis, ponderosus. M. A.
Súlyos állapot.
Súlyos dolog.
Súlyos nyavalya. Gravis infirmitas.
Súlyosan. Graviter, ponderose. M. A.
Súlyosbság. Csuzi, Tromb. p. 451.
Súlyosítja. Adgravat, onerat. M. A.
Meg súlyosítja. Pázm. Kal. p. 103. 934.
Súlyosítás. Aggravatio. Pázm. Pred. p. 833.
Súlyosító. Aggravans. Pázm. Pred. p. 554.
Sulyosodik. Oneratur, gravatur, aggravatur. Faludi, N. E. p. 91.
Meg sulyosodik. Ingravescit, invalescit. M. A.
Sulyosúl. Aggravatur.
Súlyosság. Gravitas, ponderositas. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 517.
SÚLYSÁG. Gravitas, pondus, onus, difficultas. M. A.

SÚNYik.

SÚNYik. Meg vonul, le lapul. — A' nyúl meg súnyta magát. Sz. D.
SÚNYDORKODÓ. Ravaszkodó. Ex notatis Ladislai Pap.
SÚNNYA. Clancularius, sublestus, homo sublestae fidei. S. I.
SÚNNYOG. Alattomban ravaszkodik. Sz. D.
Súnnyogat. idem.
Súnnyogatás. Vajda, K. É. 2. K. p. 23.
Sunnyogó. Clancularius, sublestus. PP.

SÚR.

SÚR.
Súr. FF. Veszprém, és Posony Vkben

SURÁNY. MVV. Vas, és Nyitrã Vkben. FF. Bereg, Nógrád, és Nyitra Vkben.
SÚRD. F. Somogy Vben.
SÚROL, súrolja. Friat, fricat, terit, atterit. Sokat kell a' márványt súrolni még sima leszsz. km.
El súrolta a' kerék a' tengely-szeget. Sz. D.
Hozzá súrolja. Affricat. S. I.
Meg súrolni a' tányért. Sz. D.
Súrolás, Súrlás. Frictio, affrictus. S. I.
Hozzá súrolás. Adfrictus. S. I.
Orcza-súrolás. Betlen Gábor' levele.
Súrolva. Betlen Gábor „Igen alázatosan orczámat hatalmasságod' lábaihoz súrolva kérem Istent"
Súrló, súroló. Frians, terens.
Súrló fű. Simító fű. Equisetum hyemale. S. I.
Súrlódik, súrolódik. Atteritur, affricatur. S. I.
Súrlódzik. idem. S. I.
Súrlódó. Friabilis. Csere, Encycl. p. 296.
SURRAN.
Ki surran. Elabitur furtive. Vajda. 3. K. p. 256. „Legottan ki surrantt a' vacsoráló házból Judás"

SÜ.

SÜ.

SÜ. Sonus carnis sub sartagine coctae.
Sü-sü. Süsü. Pimasz ember, hamu-püpü, hamu-püpök. Sz. D.
SÜL (Sü-ül, öszve olvadva Sül.). Assatur, coquitur. — Fején sültt a' párta. km.
Sül fül. Torrescit. M. A.
Bele sül. Incoquitur, item Successu destituitur. Bele sültt a' beszédbe. km.
Benn sül. Föntt akad. Adhaeret.
El sül. Torrefit, exuritur. M. A. item Evenit, cedit, succedit. S. I.
El sültt a' naptól. — Nem sültt el a' puskája.
Ki sül. Plene assatur. item Evenit, sequitur, consequitur.
Ki sültt a' kenyér. — Majd ki sül, ki a' vétkes.
Meg sül. Retorrescit. El asz. M. A.
Süldö, Südö. Porcellus, porculus. M. A. PP. Verö malacz, sütni való, börös pecsenyének való fiatal malacz. Sz. D.
Süldö nyúl, Südö nyúl. Lepunculus. Sz. D.
Süldök. Suculae. A' bika' fején találkozó hét csillag. S. I.
Sülemény. Assum, tostum, pistum. S. I.
Sülevény.
Sülevényes föld, mellyből minden ki sül. Terra torrida. Hallottam 1817. September. 5.
Sületlen. Inassatus, non tostus. M. A.
Sületlen kenyér. Panis non excoctus.
Sületlen tréfa. Sales insulsi.
Sületlenség. Esztelen beszéd, ostoba szóllás. S. I.
Sülés. Coctio, assatio.
Sülö. Coctivus. M. A.
Sülölködik. Captat, blande insequitur. M.A.
Sülölködés. Captatio. M. A. L.
Sültt. Assum v. assarius, torridus, tostus, item Totus, merus. M. A. Borral mosdik, sülttel törlödzik. km.
Sültt árpa. Byne, polenta. S. I.
Sültt balgatagság. Purum putumque deliramentum. Pázm. Pred. p. 469.
Sültt bolond. Merus stultus. Pázm. Pred. p. 765.
Sültt bolondság. Mera stultitia. Faludi, E. M. p. 245. Káldi, Innepn. Pred. p. 480.
Sültt disznó-fark. Offa penita. S. I.
Sültt hal. Piscis assus. Úgy néz ki, mint a' sültt hal. km.
Sültt hús. Caro assa. A' farkas ritkán eszik sültt húst. km.
Sültt káromlás. Pázm. Kal. p. 1088.
Sültt paraszt. Natura, et moribus barbarus. Pázm. Kal. in Praef. et p. 695.
Sültt pecsenye. Assa. M. A.
Sültt pecsenye-szag. Nidor. PP.
Sültt szag. idem. S. I.
El sültt. Retorridus. El aszott. M. A.
Jó sülttek. — Öszve ültek a' jó sülttek. km.
Kétszer sültt. Biscoctum. Piskóta.
Meg sültt. Assus, tostus. M. A.
Régen sültt. De praecedenti coctura. S.I.
Sülttig. Usque coctum. Egy tikmony-sülttig meg lészen. km.
Sülve. Toste, asse. M. A. A' kenyér sülve jó. km.
SÜT (Sü-üt, öszve olvadva Süt), süti. Torret, torrefacit, assat. M. A. Nem tudom hol, 's kivel süti a' makkot eddig. km.
Süt-föz. Occupatur re coquinaria.
Süt a' nap. Sol splendet, urit.
Belé süti. Inurit. M. A.
Belé sütötte a vasat.
El süti. Adurit, torret. M. A.
El süti a' puskát. Sclopeto jaculatur. S. I.
El sütötte a' nap. Solis ardore ustus.
Ki süti. Explodit.
Ki sütötte a' puskát.
Le süti. Dejicit, demittit, conquiniscit. M. A.
Le sütötte a' szemét. Demisit vultum.
Szeme-le sütve. Oculis suis humo fixis. Faludi, T. É. p. 159.
Meg süti. Retorret, assat. M. A.
Reá süti. Inurit.
Reá sütötte a' billyeget. Notam inussit.
Sütemény. Torta, pistura, crustulum, clybanites. Faludi, T. É. p. 158.
Sütés. Assatura, pistura, adustio. M. A.
Elég egy lepény egy sütésre. km.
Kenyér-sütés. Panificium. NC. p. 409.
Ki sütés. Explosio. M. A.
Ostya-sütés. Pistura hostiarum.
Sütésre való. Pistorius. M. A.
Sütet. Coctura.
Egy sütet kenyér.
Egy sütetre való liszt. Farina sufficiens pro una panum coctura.
Sütkörész. Coquitat, saepius coquit.
Sütközödik (mint Ütközödik). Apricatur. Lásd: Méh-tartás. Váczon. 1821. p. 6.
Sütni való. Fermentum farinae. Savanyító. Nincs sütni valója: nincs esze. Sz.D.
Sütöget, sütögeti. Pinsitat, assat. M. A.
Ki sütögette az álgyukat. Tormenta ordine explosit.
Sütö. Pistor, pistrix, pinsens. M. A. Mennél roszszabb a' sütö, annál több czipót igér. km.
Sütö esö. Ustilago, uredo. Ragya. S. I.
Sütö hal. Laccia, alosa, piscis lubricus. M. A.
Sütö ház. Coquina. M. A. CM.
Sütö kemencze. Furnus, furnum. M. A.
Sütö kemencze' szája. Praefurnium. NC. p. 409.
Sütö lapát. Pala, infurnibulum, M. A.
Sütö meleg. Fervor, ardor, aestus, v. fervidus, aestuosus. S. I.
Sütö szerszám. Veru automatum. S. I.
Sütö szél. Ventus urens. Káldi, Job. 27. 21.
Sütö tekenyö. Mactra, alveus farinarius. M. A.
Sütö vas. Cauterium. Vrancsics.
* Báb-sütö. Dulciarius pistor. S. K.
Billyeg-sütö vas.
Jó sütö fözö. Intelligens artis coquinariae.
Kenyér-sütö. Panifex, pistor. S. K.
Ostya-sütö vas. Artopta. S. I.
Pecsenye-sütö. Obeli versator. S. K.
Zsömlye-sütö. Panis similaginei pistor. S. K.
Sütöné, Sütönö. Pistrix. M. A.
Sütös. Subcalidus, subfervens. Hallottam 1826. Dec. 23.
Sütött. Coctus, pistus, assus. M. A.
Süttet, sütteti. Curat coqui.
Sütve. Asse, toste. M. A. Akár föve, 's akár sütve, mind tied az. km. KV. p. 544.
Késö sütve. km. Clypeum post vulnera sumis. M. A.

SÜK.

SÜK.
SÜKES.
Sükesd. F. Pest Vben.
SÜKET (SIKET). Surdus. M. A. Süketnek mondasz misét. km. Frustra narratur fabula surdo. M. A.
Süket disznó. — Hallgat, mint a' süket disznó a' rozsban. km.
Süket' falva. E. F. Maros Székében.
Süket harang. Sz. D.
Süket hét. Lippai, Calend. p. 11.
Süketedik. Surdescit. Pázm. Pred. p. 74.
Süketes. Subsurdus, surdaster. M. A.
Süketes néma. Surdo mutus. Vajda. 2. K. p. 48.
Süketít, süketíti. Exsurdat. M. A.
Meg süketíti. idem. M. A.
Süketség. Surditas. M. A.
Süketségre vette minden intésimet. Sz. D.
Süketül. Obsurdescit. M. A.
El süketül. idem. M. A.
Meg süketül. idem. M. A.
Süketültt, süketített. Surdus. M. A.

SÜLLÖ.

SÜLLÖ. Capito, squalus, leucioperca. M.A.
Tengeri süllö. Raja. S. K.

SÜLLY.

SÜLLY.
SÜLLYED. Submergitur. M. A.

Belé süllyed. Immergitur. M. A.
El süllyed. Submergitur. M. A.
Le süllyed. Desidet, demergitur. M. A.
Meg süllyed. Persistit, subsistit, immergitur. M. A.
Meg süllyedtt (meg feneklett) a' szekér.
Süllyedés. Submersio. M. A.
El süllyedés. idem. M. A.
Süllyedett, Süllyedtt. Submersus, demersus. M. A.
SÜLLYESZT, süllyeszti. Submergit, mergit. M. A.
Belé süllyeszti. Immergit. M. A.
Be süllyeszti. idem. M. A.
Be süllyeszthetetlen. Immersabilis. M. A.
El süllyeszti. Submergit. M. A.

SÜMÖLCS.

SÜMÖLCS (Sümölcső. M. A. PP.). Verruca.
Sümölcs-fű. Verrucaria. S. I.
Sümölcs-vesztő fű. idem. S. I.
SÜMÖLCSÖS. Verrucosus. M. A.

SÜND.

SÜND.
SÜNDÖR. Adulator, assentator, parasitus. S. I.
Sündörködik. Adulatur, assentitur, blanditur, palpat. S. I.
Sündörög. idem. S. I.

SÜPP.

SÜPP.
SÜPPED. Cadit, labitur, prolabitur.
Le süppedtt a' sárba.
Süppedék, Seppedék. Pázm. Pred. p. 748. 766.
Süppedékes. Uliginosus. CM.
Söppedékes helyek. Káldi, Vasárn. Pred. p. 597.
Söppedékes mélységek. Faludi N. U. p. 174.
Süppedez. Haeret in vado. KV. p. 204.

SÜR.

SÜR.
SÜRGYE.
Sürgye-fa. Ebből szokott lenni a' fekete gyürű pipa-szár. S. I.
Sürgye' fa. F. Szatmár Vben.
SÜRÍT, süríti. Spissat, densat. M. A.
Meg süríti. Inspissat, condensat, conspissat, exspissat. M. A.
Sürítés. Densatio, spissatio. M. A.
Meg sürítés. Condensatio. M. A.
Sürített. Gyakor. Spissatus. M. A.
SÜRÖG. Ireg, forog. Sz. D.
Sürög forog. Dug. km. 1. R. p. 178. 2. R. p. 225.
Sürget, sürgeti. Sugillat. M. A. Urget, instat, impellit, adhortatur, accelerat. S. I.
Sürgetés. Acceleratio, ursio. S. I.
Sürgető. Urgens.
Sürgető parancsolat. Mandatum adursorium.
Sürgetős. Quod differri nequit. S. I.
Sürgetős dolog. Sz. D. Res urgens.
Sürgödik. Obversatur. Forgódik.
Sürgölődik. Obversatur, ambit, adulatur. M. A. Pázm. Kal. p. 210. Káldi, Innepn. Pred. p. 208.
Sürgölődés. Obversatio. Forgolódás.

SÜRÜ, Sürö. Solidus, condensus, spissus. M. A.
Sürü erdő. Sylva densa.
Sürü erös gyolcs. Tela solidata. PP.
„Sürü gazda, ritka köntös" km.
Sürü leves. Jus spissum.
Sürü méz. Mel condensatum.
Sürü szita. Cribrum pollinarium.
Sürü szitán által veri. Colo eliquat. PP.
Sürü szokás. Mos frequens. Faludi. N. E. p. 32.
Sürü vetés. Satio densa.
Sürüdik. Densatur, spissescit. M. A.
Meg sürüdik. Conspissatur.
Meg sürüdött. Condensatus. M. A.
Sürüen, Sürün. Spisse, dense. M. A. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Sürül. Densatur.
Meg sürültt. Condensatus, spissatus. M. A.
Sürüs. Subdensus.
Sürüsödik. Incipit densari. Faludi. U. E. 3. R. p. 151.
Sürüség. Densitas, densitudo, spissitas, spissitudo. M. A.
Sürüséges. Densissimus. Pázm. Pred. p. 887. Káldi, Exod. 19. 16. Faludi, B. E. p. 2.
Sürüséges raj. Faludi, N. E. p. 45.

SÜSÉTEK.

SÜSÉTEK. Alauda, galerita, cassita. M. A.

SÜVEG.

SÜVEG (Parasztosan SŐG.) Pileus. M. A.
Egy süveg alatt nem fér két fő. km.
Süveg-fa a' kapukban.
Süveg-gomba. Phallus esculentus. S. I.
Süveg-jártó. Pilio, piliopoeus. PP.
Süveg-nádméz. Conus sachari. PP.
Süveg' prémezése. Fimbria pilei. PP.
Süveg-toll. Crista pilearis, penna pilei. S. I.
Süveg-vetés. Depositio pilei. Pázm. Pred. p. 155.
Süveg-vetve. Pileo deposito. Pázm. Kal. p. 904.
* Bagoly-süveg.
Fekete süveg. — Jól föl töltött a' fekete süveg alá. km.
Kalapos pap-süveg. Galerus. NC. p. 449. Káldi. Innepn. Pred. p. 576.
Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV. L.
Pápa-süveg. Tiara pontificia.
Püspök-süveg. Mitra.
Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449.
Téli süveg. Pileus hyemalis.
Tót süveg. Dug. km. 1. R. p. 220.
SÜVEGD. Sz. P. Bihar Vben.
SÜVEGE. Ejus pileus.
Föl tette az Orbán' süvegét. km.
Süvegét le vette. Pileo caput nudavit.
SÜVEGEL, süvegeli. Pileo deposito honorat. Beniczki. p. 255. Titkos hegedüsnek keveseu süvegelnek. km.
Meg süvegeli.
SÜVEGES. Pileatus. M. A.
Süveges gomba. Sömörcsik. Fungus suillus. PP.
SÜVEGET vet. Aperit caput. M. A. Ősz fejnek süveget vess. km.

SÜVÖLT.

SÜVÖLT. Sibilat, insibilat. M. A. CM.
Ki süvölti. Exsibilat, explodit. M. A.
Meg süvölti. Sibilat, adsibilat, exsibilat. M. A.
SÜVÖLTÉNY. Sorbum pyriforme. S. I.
Süvöltény-fa. Sorbus pyriformis, domestica, sativa. S. I.
Süvöltény-körtvély. Anciana. CM. Lippainál, Gyüm. Kert. p. 151. Süvöténkörtvély.
SÜVÖLTÉS. Sibilus. M. A. Süvöltéseket tesznek a' bojtárok. Sz. D.
Ki süvöltés. Exsibilatio. M. A.
SÜVÖLTŐ. Sibilans, ítem Pyrhula, rubicilla. Vér-pinty, havasi pinty, pirók. S. I.
SÜVÖLTYŰ. Gingrina, lituus, tibia. S. I.
Süvöltyüs. Gingritor, liticen. S. I.

SŰ.

SŰ.

SŰ, SÜV. Levir. M. A. Férjnek, vagy feleségnek báttya. Sz. D.

SŰGÉR.

SŰGÉR. Perca, erythrinus. M. A.

SŰL.

SŰL. Haemorrhoides (scribitur etiam SÜLY, ut infra).
Sül-disznó. Erinaceus, echinus, hericius, herinaceus, herix. M. A. Azért neveztetik így a' tüskés borz, mivel a' börét füstölésre a' SÜL ellen szokták használni. L. Hasznos Mulat. 1823. 2. R. p. 316.
Sül-hal. Tüskés hal. Diodon hystrix. Igelfisch. S. I.

SŰLY.

SŰLY. Marisca, mariscus, ficus, fungus. M. A. Büdös var, arany-ér, vérfolyás. Sz. D.
Sűly. FF. Posony, és Pest Vben. Sz. P. Heves Vben.
Sűly-fű. Arum. M. A.
Folyó sűly. Haemorrhois, haemorrhoides. S. I.
SÜLYE. E. F. Alsó Fejér Vben. F. Nógrád Vben.
SÜLYÖS, folyó sülyös. Haemorrhoicus. S. I.
Sülyös orru. Sz. D.

SV.

SVÁB.

SVÁB. Svevus. Faludi. N. A. p. 145.
Sváb falu. (Alias Sobak falu) F. Vas Vben.
Sváb ország. Svevia.
Sváb szaporaság. Svevica foecunditas.
Sváb telepedés. Colonia svevica.
Sváb teremtés. Praepostera creatio. Midőn valami előbb említettik, mint sem lett. Rájnis, Apulejus' tükörében.
SVÁBSÁG. Svevi, v. Svevia.

SVANCSÁR.

SVANCSÁR. Machaera.

Mutató

(ZS-ből.)

ZSA.

ZSACSKÓ, zsacskós.
ZSAR, zsarát, zsarol, zsarnó.

ZSÁ.

ZSÁK, zsáka, zsákja, zsákmány, zsákol.
ZSÁLLYA, zsállyás.
ZSÁM, zsámánd, zsámbék, zsámbok, zsámoly.

ZSE.

ZSEB, zsebbe, zsebe, zsebel, zsebes.
ZSEDCZEL.
ZSEJ, zsejke.
ZSEN, zsendicze, zsendűl, zsenge, zsennye.
ZSER, zseréb.

ZSÉ.

ZSÉD, zsédeny.
ZSÉLLYE.
ZSÉMB, zsémbelődik, zsémbes.
ZSÉR, zsércz, zsére.
ZSÉTER.

ZSI.

ZSIB, zsiba, zsibog, zsibong, zsibság.
ZSIBB, zsibbad, zsibbaszt.
ZSIBRIK.
ZSID, zsida, zsidó.
ZSIGA, zsigárd.
ZSIGMOND.
ZSIGRA.
ZSILIP, zsilipes.
ZSINAGÓGA.
ZSINAT, zsinati, zsinatol.
ZSINÁR, zsinárd, zsinárkodik.
ZSINEG, zsinege.
ZSIÓK.
ZSIZSIK, zsizsikes.
ZSITVA.
ZSIV, zsivaj, zsivány, zsivit.

ZSÍ.

ZSÍP.
ZSÍR, zsira, zsíradék, zsíratlan, zsírja, zsíros, zsíroz, zsírtalan.

ZSO.

ZSOBRÁK, zsobrákság.
ZSOL, zsolcza, zsold, zsolna, zsolt.
ZSOLTÁR, zsoltárja, zsoltárlás, zsoltáros, zsoltároz.
ZSOMB, zsombék, zsombok, zsomboly, zsombor.

ZSÓ.

ZSÓFI.
ZSÓR.

ZSÖ.

ZSÖLL, zsölle, zsöllér, zsölles, zsöllesz.
ZSÖMLYE, zsömlyés.
ZSÖR, zsörk.

ZSU.

ZSUFA.
ZSUG, zsugor.
ZSUMM, zsummog.
ZSUR, zsurk, zsurmol, zsurmóka.

ZSÚ.

ZSÚN.
ZSÚP.

Summa 48.

ZS.

ZSA.

ZSACSKÓ.

ZSACSKÓ. Sacculus, loculus, pera. PP. Káldi, Prov. 16. 11.
ZSACSKÓS. Loculosus. PP.

ZSAR.

ZSAR.
ZSARÁT. Pruna. S. I. Eleven apró szén, tüzes pörnye, tüzes hamu. Sz. D.
Zsarátban sültt tojás. Sz. D.
Zsarátnag. idem ac Zsarát. S. I. Babocsai Izsák, Fata Tarcz. p. 55. „Az ellene állhatatlan nagy erejü tűz hamuba, és zsarátnagba takarta (t. i. a' Tarczali templomot a' fiókos tornyával.) Favilla. M. A. L.
Zsarátolja: paizsolja. In favillam convertit. Sz. D.
ZSAROL, zsarolja. Extorquet, qua precibus, qua vi elicit.
Ki zsarolja. Extorquet, exprimit. S. I.
Ki zsarolta minden pénzét. Sz. D.
Zsarolás. Extorsio.
ZSARNÓ. F. Torna Vben.

ZSÁ.

ZSÁK.

ZSÁK. Saccus. M. A. Zsák meg lelte foltját. Dignum patella operculum. M. A. Dicitur et ISZÁK. Pázm. Kal. p. 997. Pred. p. 63.
Zsák-hordó. Saccarius. M. A. CM.
Zsák-liszt. Farina, quantum saccus capit. Abrakos zsák. Saccus pabulatorius.
Avitt zsák. — Egy avitt zsákból két új tarisznya. km.
Bé kötött zsák. — Nehéz tudni, mi légyen a' bé kötött zsákban. km.
Bőr-zsák. Saccus pelliceus. S. K.
Fótos zsák. — Jobb a' fótos, mint a' lyukas zsák. km. Dug. 2. R. p. 26.
Gyapju-zsák. Saccus lanarius.
Hoszszu zsák. — A' hoszszu zsák könnyen dül, a' kurta föl fordul km.
Lisztes zsák. Saccus farinarius. Piros, mint a' lisztes zsák. km.
Ó zsák. — Nem jó az ó zsákba új búzát tölteni. In senem beneficium ne collato.
Párna-zsák. Culeus viatorius. S. K.
Szalma-zsák. Matta. S. K.
Szőr-zsák. Saccus cilicinus. S. K.
Telhetetlen zsák. Dolium inexplebile. S. K.
Turós zsák. Saccus caseārius.
ZSÁKA. F. Bihar Vben.
ZSÁKBAN macskát nem árulok. km. Dico, quod sentio. M.A.Szirmai, Parab. p.103.
ZSÁKJA. Ejus saccus. Barát' zsákja, kocsis' torka nehezen telnek. km.
ZSÁKMÁNY. Praeda, manubiae, rapina. M. A.
Zsákmányol, zsákmányolja. Diripit, depraedatur. M. A.
El zsákmányolja. Depraedatur. M. A.
Zsákmányoltatás. Thordai Sámuel.
Zsákmánylás. Direptio, depraedatio. M.A.
Zsákmányos. Depraedator, praedatorius, praedabundus. M. A.
Zsákmányt vet. Praedatur, diripit. M. A.
ZSÁKOL, zsákolja. Saccat, insaccat, convasat, v. praedatur, depraedatur. S. I.
Egybe zsákolja. Convasat. M. A.
El zsákolja. Depraedatur. S. I.
Meg zsákolja a' méh-sört. Examurcat mulsum. PP.

ZSÁLLYA.

ZSÁLLYA. Salvia. M. A. Margit' Élete, Práynál. p. 367.
Sebes zsállya. Gallitricum. Kakas-taréj. NC. p. 37.
ZSÁLLYÁS. Salviatus, salvia conditus. M. A.

ZSÁM.

ZSÁM (Kis, nagy). FF. Tömös Vben.
ZSÁMÁND (Horvát, német). FF. Vas Vben.
ZSÁMBÉK. MV. Pest Vben.
ZSÁMBOK. F. Pest Vben.
Zsámbok-rét. MV. Nyitra Vben.
ZSÁMOLY. Scabellum, suppedaneum. M.A.
Zsámel-szék. Margit' Élete. p. 26.
Zsámolya. Ejus scabellum. Pázm. Pred. p. 1065.
Zsámolyítja. Suffulcit. Kónyi, Ábel' halála. p. 26.
Zsámolyozza. idem. Csuzi, Síp-szó. p. 251.

ZSE.

ZSEB.

ZSEB. Loculus. M. A Én sem dugom zsebembe a' kezemet. km.
Zseb-kendő. Strophium saccale, portatile, viatorium. S. I.
Zseb-kés. Culter saccalis. S. I.
Zseb-könyv. Libellus familiaris, pugillaris. Taschenbuch. S. I.
Zseb-óra. Horologium portatile, saccale. Faludi, N. E. p. 63. N. A. p. 40.
ZSEBBE. In loculum. A' szó nem fér zsebbe. km.
Zsebbe való. Strophium saccale.
ZSEBE, ZSEBJE. Ejus loculus.
ZSEBEL, zsebeli. Saccat. Sz. D.
Ki zsebeli. Exsaccat.
Ki zsebelték: ki üritették, ki fosztották pénzéből. Sz. D.
ZSEBES. Loculosus. M. A.

ZSEDCZEL.

ZSEDCZEL-szék. Heltai. T. 2. p. 121. M.A. habet: Séczel-szék. PP. Seczel-szék.

ZSEJ.

ZSEJ.
ZSEJKE. Sz. P. Győr Vben.

ZSEN.

ZSEN.
ZSENDICZE. Caseus secundarius. M. A. Lac in aquam, et caseum conversum. Käse-wasser. S. I.
ZSENDÜL. Idején, eleve, előre érik — zsendülnek a' gyümölcsök. Sz. D.
Ki zsendül. Pázm. Pred. p. 345.
Meg zsendül. Virescit, excrescit. M. A.
Zsendülés. Excretio, crementum. M. A.
Zsendülltt. Praematurus, praecox. M. A.
Ki zsendültt jó mag. Pázm. Pred. p. 345.
Ki zsendültt szép virág. Pázm. Kal. p. 251.
ZSENGE. Primitiae. Pázm. Pred. p. 537.
Zsengéje. Ejus primitiae. Mindjárt zsengéjében ki veszett. Sz. D.
Zsengés. Neotericus.
Zsengés új lelki tanitók. Csuzi, Tromb. Praef.
Zsengül. idem ac Zsendül. S. I.
ZSENNYE.
Zsennye' fa. Sz. P. Vas Vben.
Zsennye' háza. F. Vas Vben.

ZSER.

ZSER.
ZSERÉB. Pászma, ige, kita. Sz. D.

ZSÉ.

ZSÉD.

ZSÉD.
ZSÉDENY. Sz. P. Vas Vben.

ZSÉLLYE.

ZSÉLLYE. Tumba. „Zséllyébe tevék a' testet, és bé szurkozák azt minden felöl.“ Heltai. T. 2. p. 251. Lásd SÉLLYE.

ZSÉMB.

ZSÉMB. Jurgium, litigium, rixa. S. I.
ZSÉMBELŐDik. Litigat, rixatur, jurgatur. M. A.
Zsémbelődés. Contentio, jurgium, litigium. M. A.
ZSÉMBES. Querulus, litigiosus. PP.
Zsémbes ember. Sz. D.
Zsémbes feleség. Uxor rixosa. Csuzi, Tromb. p. 77.
Zsémbeskedik. Rixatur. Sz. D.
Zsémbesség. Litigiositas. Sz. D.

ZSÉR.

ZSÉR.
ZSÉRCZ. F. Borsod Vben.
ZSÉRE. F. Nyitra Vben.

ZSÉTER.

ZSÉTER. Vas ligneum, in quo conservatur butyrum.
Egy zséter vaj.
Fejö zséter. Mulctra. VV. L.

ZSI.

ZSIB.

ZSIB. Ludio, agyrta. M. A. item Sonus juvenum anserum, avicularum.
Zsib-áros. Scrutarius, veteramentarius. S. I.
Zsib-áros bólt. Scrutarium, antiquarium. S. I.
Zsib-vásár. Forum scrutarium. M. A. Vestiarii mangonii forum. PP.
Zsib-vásáros. Ó szerszámos. Scrutarius. M. A.
Zsib-vásári ó áru. Scruta. M. A.
ZSIBA. Pullus anserinus, anserculus. Faludi, T. É. p. 211.
Zsiba-pásztor. Custos anserculorum.
ZSIBOG. Pipit, pipilat. M. A. CM.
Zsibogva. Pázm. Pred. p. 619.
ZSIBONG. idem ac Zsibog. S. I.
ZSIBSÁG. Lusus, histrionica. M. A.
Zsibság-tévő. Agyrta, histrio. M. A.

ZSIBB.

ZSIBB.
ZSIBBAD. Torpefit. M. A.
El zsibbad. Stupet, stupescit, torpet, torpore corripitur. Vajda, K. É. 1. K. p. 270.
Zsibbadás. Narcosis, stupefactio. M. A.
Zsibbadoz. Torpescit. Sz. D. S. I.
Zsibbadtt. Torpidus, stupefactus. M. A.
ZSIBBASZT, zsibbasztja. Torpefacit, torpidum reddit, stuporem inducit. M.A.
El zsibbasztja. Vajda, K. É. 1. K. p. 415.
Zsibbasztó. Narcoticus, torpefaciens. M.A.
Zsibbasztó hal. Torpedo. Krampffisch. S.I.

ZSIBRIK.

ZSIBRIK. t. f. n. Sigefridus.
Zsibrik. F. Baranya Vben.

ZSID.

ZSID (Alsó, fölsö). FF. Szala Vben.
ZSIDA-hegy. F. Vas Vben.
Zsidány (Horvát, német). FF. Soprony Vben.
ZSIDÓ. Judaeus, hebraeus. M. A. A' zsidó is szereti Máriát a' Körmöczi aranyon. km.
Zsidó bér, zsidó nyerekedés. Usura illicita, foenus immodicum, iniquum. S. I.
Zsidó bűz. Foetor judaicus.
Zsidó csók. Mulsum lethale. S. I.
Zsidó enyv. Bitumen maltha. Judenpech. S. I.
Zsidó' földe. Utsza' neve Vasvárott.
Zsidó haj. Cirragra, implicatio cirrorum. S. I.
Zsidó hal. Barbus. Márna.
Zsidó hegy. Elö-hegy Vas Vben.
„Zsidó jobbágy tár-kincs. km.“
Zsidó megygy. Halicacabus. S. I.
Zsidó nép. Populus judaïcus.
Zsidó nyelv. Linqua hebraica.
Zsidó ország. Judaea. NC. p. 465. M. A.
Zsidó oskola. Synagoga. S. I.
Zsidó szakáll. Csárda Bács Vben.
Zsidó tömjén. Styrax officinalis. S. I.
Zsidó vár. F. Krassó Vben.
Zsidó város.
Zsidó vecsërnye. km. Rhodii sacrificium. M. A.
Zsidó vecsernyét indítottak. Vajda 3. K. p. 437.
Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km. Hallottam Posonyban 1788-ban Vizer tanítómtól.
Zsidónál hamisabb. Judaeum fraudibus superat. S. I.
Zsidós. Morem judaicum redolens.
Zsidóskodik. Foenus immodicum exigit. S. I. Egy faluban zsidóskodnak. km. Dug. 1. R. p. 65.
Zsidóság. Judaismus. item Natio, v. regio judaica. M. A.
Zsidóúl. Hebraice. M. A.
Zsidójul. idem. M. A.

ZSIGA.

ZSIGA. t. f. n. Sigismundus juvenis.
ZSIGÁRD. F. Posony Vben.

ZSIGMOND.

ZSIGMOND. t. f. n. Sigismundus.
Zsigmond' háza. F. Trencsén Vben.

ZSIGRA.

ZSIGRA. R. Falu Szepes Vben. most Zsegre.

ZSILIP.

ZSILIP. Cataracta, v. alveus ligneus, canalis ex ligno. S. I.
ZSILIPES. Cataractarius. v. magister canalis. S. I.

ZSINAGÓGA.

ZSINAGÓGA. Synagoga.

ZSINAT.

ZSINAT. Synodus, synagoga. M. A.
Zsinat-tartás. Celebratio synodi. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 15.
ZSINATI. Synodicus, synodalis. M. A.
ZSINATOL. Synodum celebrat, v. garrit, vociferatur. S. I. Ne zsinatoljatok.

ZSINÁR.

ZSINÁR. Vanus, levis, vilis. M. A. Avarus, sordidus. S. I.
Zsinár ember. Telemachi olla. PP.
Zsinár fösvény kereskedö. Faludi, E. M. p. 245.
ZSINÁRD. idem ac Zsinár. S. I.
ZSINÁRKODik. Agit illiberaliter, sordide vivit. S. I.

ZSINEG.

ZSINEG. Funiculus, zona, chorda. M. A. Pázm. Kal. p. 411.
Igazító zsineg. Pázm. Kal. p. 604.
ZSINEGE. Ejus funiculus, ejus norma. Pázm. l. c.
ZSINEGET ver, ereszt, sodor. S. D.

ZSIÓK.

ZSIÓK. Dugonics, Jólánka. p. 49. említi, mint alföldi szavat, de értelmét nem teszi ki. Nem ették azt zsiókkal, hanem korpával. km. Dug. 1. R. p. 164.

ZSIZSIK.

ZSIZSIK. Curculio. Vrancsics. Vajda, 1. K. p. 204.
ZSIZSIKES. Curculione correptus, curculiosus.
Zsizsikes búza.
Zsizsikesül. Curculione corripitur.
Meg zsizsikesül.

ZSITVA.

ZSITVA. Folyó víz Komárom Vben.
Zsitva (Alsó, fölsö). Sz. P. és F. Somogy Vben.

Zsitva-Gyarmath. F. Bars Vben.
Zsitva-torok. Hires a' magyar nyelven tett béke-kötésről.
Zsitva-tó. Sz. P. Komárom Vben.
Zsitva-újfalu. F. Bars Vben.

ZSIV.

ZSIV.
ZSIVAJ. Clamor, tumultus. Nagy zsivajt ütöttek. Sz. D.
Zsivajog: zsibong. Clamorem excitat. Sz. D.
Zsivajgás. Vociferatio. Sz. D.
Zsivajgó. Clamorose tumultuans. Sz. D.
ZSIVÁNY. Fur, praedo, latro. S. I.
Zsivány-nyelv. Orvok' különös nyelve. S. I.
Zsiványkodik. Furto vivit, furatrinam exercet, latrocinatur. Sz. D. S. I.
Zsiványség. Praedocinium, latrocinium. Sz. D. S. I.
ZSIVÍT. Visit. Voce acuta clamitat.

ZSÍ.

ZSÍP.

ZSÍP. F. Gömör Vben.
Zsíp' falva. Sz. P. Somogy Vben.

ZSÍR.

ZSÍR. Pingvedo. M. A.
Zsír. F. Abaúj Vben.
Zsír-áruk. Illyenek: a' fagygyu, háj, szalonna, vaj, 's a' t. mindenféle olaj. S. I.
Zsír-bogár. Scarabeus unctorius. Isten' ünője. S. I.
Zsír-kő. Lardites. Speckstein. S. I.
Zsír-piacz. Hol a' hízott baromnak vására tartatik.
Bél-zsír. Pingvedo intestinorum.
Disznó-zsír. Pingvedo suilla.
Hal-zsír. Pingvedo liquida ceti. S. K.
Hamu-zsír. Cineres clavellati. S. K.
Kutya-zsír. Axungia canis. S. K.
Olvasztott zsír. Pingvedo liquata.
Röpülő zsír. Ungventum veneficum. S. K.
ZSIRA. F. Soprony Vben.
ZSIRADÉK. Omnis generis pingvedo.
Zsiradéka. — El fogyott minden zsiradéka.
ZSÍRATLAN. Macer, macilentus. S. I.
Zsíratlan föld. Sz. D.
ZSÍRJA. Ejus pingvedo.
ZSÍROS. Pingvis, ungvinosus, adipalis, adiposus. M. A. Ki sok zsírost eszik, el csapja a' hasát. km.
Zsíros borsó. — A' zsíros borsó el csapta a' gátot. km.
Zsíros hazugság. Faludi, T. É. p. 27.
Zsíros kása, vagy pép. Pulmentum unctiusculum. PP.
Zsíros konyha. — Addig tart a' barátság, még zsíros a' konyha. km.
Zsíros tarisznya.
Zsíros táska. — Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
Zsirosan. Pingviter. M. A.
Zsírosít, zsírosítja. Ungit, pingvefacit. Pázm. Pred. p. 701.
Zsírosítás. Pázm. Pred. p. 1197.
Zsírosító. Pingvefaciens. Pázm. Pred. p. 454.
Zsírosított. Adipatus, impingvatus. M. A.
Zsírosodik. Ungitur, pingvedine maculatur, pingvescit, pingvefit. Vajda. 2. K. p. 12.
Zsírosság. Pingvedo.
Föld' zsírossága. Pázm. Pred. p. 26.
ZSÍROZ, zsírozza. Pingvefacit. M. A.
Be zsírozza. Adipe perungit v. pingvedine inficit, maculat. S. I.
Meg zsírozza. Pingvefacit.
ZSIRTALAN. Sine pingvedine, non habens pinquedinem.

ZSO.

ZSOBRÁK.

ZSOBRÁK (Zsibrák). Deparcus, sordidus. M. A. A' zsobrák ember még azt is sajnálja, a' mit meg eszik. km.
Zsobrák-bori fű. Coriandrum. M. A.
ZSOBRÁKSÁG. Sordida avaritia, compendium. CM. Parcitas. M. A. L.
ZSOBRÁKÚL. Sordide avare. Káldi, Innepn. Pred. p. 282.

ZSOL.

ZSOL.
ZSOLCZA (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
ZSOLD. Stipendium. M. A.
Zsold-fizető. Adó-fizető. Stipendiarius. M. A.
Zsoldért szolgál. Stipendiatur. M. A.
Zsoldja. Ejus stipendium. Ki jár a' zsoldja. Halál' zsoldja. Pázm. Kal. p. 1000.
Véteknek büntetés a' zsoldja. km.
Zsoldi. Stipendialis. M. A.
Zsoldos. Stipendiosus, stipendiarius. M. A.
Zsoldos-fizetés. Pázm. Pred. p. 288.
Zsoldos katona. Hó-pénzes katona. Sz. D.
ZSOLNA. Picus apiaster. Küllő. S. I.
Zsolna. MV. Trencsén Vben.
ZSOLT. MV. Pest Vben.

ZSOLTÁR.

ZSOLTÁR. Psalmus. M. A.
Zsoltár-éneklő. Psalmista. M. A.
Zsoltár-éneklés. Psalmodia. Pázm. Pred. p. 1001.
Zsoltár-írás. Psalmographia.
Zsoltár-író. Psalmographus.
Zsoltár' könyve Szent Dávidnak. Psalterium. M. A.
Zsoltár-szerző. Psalmographus.
ZSOLTÁRJA. Ejus psalmus v. ejus psalterium.
Dávid' zsoltárja. Psalterium Davidis.
ZSOLTÁRLÁS. Psalmodia. Él ezen szóval Szili Püspök, midőn XIV. Kelemen Pápa' levelét „De abrog. Fest." fordítaná magyarra.
ZSOLTÁROS. Psalmo v. psalterio instructus.
ZSOLTÁROZ. Psalmum dicit v. facit. Csuzi, Síp-szó. p. 23.
Zsoltározás. Csuzi. l. c. p. 62.

ZSOMB.

ZSOMB.
ZSOMBÉK. Víz-állós helyeken ki álló hant.
Zsombékol. Hantokat hány, öszve hányott földből határ-jelet állít.
Föl zsombékolja: föl hantolja.
Zsombékos. Hantos.
ZSOMBOK. idem ac Zsombék. S. I.
Zsombok-rét. Pratum palustre. S. I.
Zsombokos. idem ac Zsombékos. Beniczki p. 114.
ZSOMBOLY. idem ac Zsombék. Sz. D.
Zsomboly. MV. Torontál Vben. Hatzfeld.
ZSOMBOR. Szakasztó véka.

ZSÓ.

ZSÓFI.

ZSÓFI. Sophia juvenis.

ZSÓR.

ZSÓR. F. Gömör Vben.

ZSÖ.

ZSÖLL.

ZSÖLL.
ZSÖLLE-szék. Sella. Prágai. p. 854.
Zselle-szék. idem. M. A.
ZSÖLLÉR (Zsellér, zsellyér). Inquilinus. M. A.
Zsöllérkedik, Habitat domum alienam, agit inquilinum. Csuzi, Síp-szó. p. 198.
Zsöllérkedés. Csuzi, l. c. p. 156.
Zsöllérkedő. Csuzi, Tromb. p. 7.
Zsöllérség. Incolatus inquilini. M. A.
Zsöllérségben. lakik. Est in statu inquilinari.
ZSÖLLES szék. Kar-szék.
ZSÖLLESZ. F. Bars Vben.

ZSÖMLYE.

ZSÖMLYE (Zsemlye). Simila.
Zsömlye-czipó. Panis similagineus. M. A.
Zsömlye-kovász. Fermentum similagineum.
Zsömlye-liszt. Simila, similago, farina purgatissima. M. A.
Zsömlye-lisztből való. Similagineus. M. A.
ZSÖMLYÉS. Similagineus, similam habens.
Zsömlyés gombócz. Étel' neme.

ZSÖR.

ZSÖR.
ZSÖRK. Sz. P. Veszprém Vben.

ZSU.

ZSUFA.

ZSUFA. Gilvus.
Zsufa lé. Jus, jurulentum crocatum. M.A.
Zsufa szinü. Gilvus. M. A. Vrancsics.

ZSUG.

ZSUG.
ZSUGOR. Avarus, sordidus, se nimium coarctans. S. I.
Zsugori. idem. Sz. D.
Zsugorék. Res prae siccitate contracta. S.I.
Zsugorít, zsugorítja. Contrahit. M. A.
Meg zsugorítja. Káldi, Innepn. Pred. p. 561.
Zsugorodik. Rugatur, v. contrahitur, coarctatur. S. I.
Öszve zsugorodik. Convolvitur, contrahitur, complicatur. M. A.
Öszve zsugorodik, mint a' tengeri csiga maga hajlékában. km. Faludi, N. E. p. 45.
Öszve zsugorodott a' lába. Sz. D.
Zsugorodás. Tractus, contractus. M. A. Contractura, contractio nervorum, convulsio. S. I.
Öszve zsugorodás. Convulsio. M. A.
Zsugorodása valami tagnak. Nance. M.A.
Öszve zsugorodott. Convulsus. M. A.
Zsugorog. Frigutit, contrahit se cum timore. M. A. Pázm. Kal. p. 998.
Zsugorgás. Pázm. Pred. p. 1273.
Zsugorgó. Biró Márton, Micae p. 235.
Zsugorgat, zsugorgatja. Fösvényen öszve gyüjtögeti.
Zsugorgató markosság. Prágai, p. 828.

ZSUMM.

ZSUMM.
ZSUMMOG. Magában dörmög, zörgölödik, duhog. Sz. D.

ZSUR.

ZSUR.
ZSURK. F. Szabolcs Vben.
ZSURMOL, zsurmolja. Comminuit. Morzsolja. — Kukoriczát zsurmol.
Öszve zsurmolja.
Zsurmoltt tészta. Massa farinacea comminuta.
ZSURMÓKA. Kézzel öszve zsurmoltt tészta. Hallottam 1826. April. 15.

ZSÚ.

ZSÚN.

ZSÚN (Alsó, fölsö). Sz. PP. Nógrád Vben.
Zsún-Almás. Sz. P. Nógrád Vben.

ZSÚP.

ZSÚP. Szalma-kéve. Stipula. M. A. Fascis sarmentorum. PP. Meg van verve, mint a' zsúp. km.
Zsúp-födél. Szalma-födél. Tectum stramineum.
Zsúp-kettözö. VV. L.
Zsúp-tekeres. Stipa, stipula. M. A.
Zsúp-Apáthi. Sz. P. Abaúj Vben.
ZSÚPPAL födött ház. Domus stramine tecta.

Mutató

(Sz-ből.)

SZA.

SZA.
SZAB, szabás, szabar, szabat, szabdal, szablya, szabmány, szabodik, szabogat, szabott, szabó.
SZABAD, szabadít, szabadja, szabadka, szabadkozik, szabadon, szabados, szabadság, szabadul.
SZACS, szacsal, szacsur, szacsva.
SZAG, szaga, szagatlan, szagol, szagos, szagú.
SZAGG, szaggat. L. SZAK alatt.
SZAJ, szajha, szajk, szajkó, szajla, szajol.
SZAK, szaka, szakad, szakasz, szakács, szakáll, szakcs, szaggat, szakít, szakkal, szakká, szakmat, szakmány, szakogat, szakol, szakony, szakos, szakoz, szakócza, szakszina, szakul, szakvány.
SZAL, szala, szalacs, szalad, szalag, szalangál, szalanta, szalapa, szalaszt, szaláncz, szalánka, szalárd, szalk, szalma, szalonka, szalonna, szalonta, szalu, szalva.
SZAMAT, szamatja, szamatu.
SZAMÁR, szamara, szamaras, szamárd, szamárka, szamárkodik, szamárnyi, szamárúl, szamárság.
SZAMÓCZA.
SZAMOS.
SZAN, szana, szanacs, szanat, szancsal, szanda.
SZANY.
SZAP, szaparnicza, szapár, szapor, szapu.
SZAPPAN, szappanos, szappanoz.
SZAR, szara, szard, szarik, szaros, szaroz, szartos.
SZARÁNDOK, szarándokol, szarándokoskodik, szarándokság, szarándokúl.
SZARKA, szarkás.
SZARMA, szarmaság, szarman, szarmata.
SZARU, szaruja, szarvad, szarval, szarvas, szarvatlan, szarvú, szarvaz.
SZATMÁR.
SZATÓCS, szatócskodás.
SZATY, szatying, szatymaz, szatyor.
SZATTYÁN.

SZÁ.

SZÁD, száda, szádok, szádol.
SZÁG, száguld.
SZÁGY.
SZÁJ, szája, szájal, szájas, szájatlan, szájong, szájók, szájú.
SZÁK, szákos.
SZÁL, szála, szálanként, szálankozik, száling, szálinkozik, szálka, szálnyi, szálok, szálong.
SZÁLA.
SZÁLL, szállakozik, szállandó, szállás, szálldogal, szállít, szállott, szálló, szállya.
SZÁM, száma, száméntalan, számít, számlál, számol, számonként, számos, számoz, számtalan, számú.
SZÁN, szánakodik, szánakozik, szánandó, szánat, szánás, szándék, szánó, szántt, szántú.
SZÁNT, szántatlan, szántás, szántható, szántogat, szántott, szántó.
SZÁNY, szányka.
SZÁP, szápoly.
SZÁR, szára, szárad, száratlan, száraszt, száraz, szárász, szárd, szárika, szárit, szárogat, szármozik, száros, szárú.
SZÁRCSA.
SZÁRNY, szárnya, szárnyal, szárnyas, szárnyatlan, szárnyék, szárnyoz, szárnyú.
SZÁSZ, szásza, szászi, szászka, szászság.
SZÁSZPA.
SZÁTYÁR.
SZÁTYÓK.
SZÁVA.
SZÁZ, száza, század, százall, százan, százd, százi, száznyi, százszor.

SZE.

SZE.
SZEBEN, szebenye, szebény, szebeszló.
SZECZÉL.
SZECS, szecskevész, szecsó.
SZECSKA.
SZED, szedeget, szederj, szedetlen, szedett, szedés, szedő, szedve.
SZEG (ige), szegdegel, szegdel, szeget, szegetlen, szegett, szegély, szegés, szeghetetlen, szegő.
SZEG (név), szege, szeges, szegez, szeggel.
SZEG (angulus), szege, szeged, szegel, szeges, szegi, szegle, szegü.
SZEGÉNY, szegényded, szegénye, szegényedik, szegényen, szegényget, szegényít, szegényke, szegénykedik, szegénység, szegényül.
SZEGY, szegye, szegyes.
SZEHÉN.
SZEK, szekér, szeklencze, szekrény.
SZEKSZENA.
SZEL, szeldel, szelemen, szelencze, szelet, szelevény, szelény, szelhető, szelíd, szelígy, szelindek, szelmény, szelnicze, szelő, szeltt.
SZEM, szembe, szemcse, szemder, szeme, szemel, szemely, szemen, szemenye, szemer, szemes, szemet, szemetlen, szemez, személy, szemérem, szemi, szemlél, szemnyi, szemmel, szemöldök, szemöke, szemre, szemtelen, szemtől, szemü, szemzik.
SZEMÉNY.
SZEMÉT.
SZEN, szencz, szencse, szend, szendrő.
SZENT, szente, szentel, szentes, szentség, szentül.
SZENY, szenyje, szennyes, szennyetlen, szennyez, szenyü, szenyved.
SZEP, szepe, szepeg, szepeleg, szepelkedik, szepes, szepet, szeplő, szeppen, szeprencze, szeprente.
SZER, szerbe, szerbéli, szere, szered, szerek, szerelem, szeremle, szerencs, szerencse, szerep, szeres, szeret, szeretva, szerez, szergény, szeri, szerint, szerked, szerken, szerkeszkedik, szerkeszt, szerkezik, szernye, szerre, szerrel, szerte, szertelen, szertepelni, szerü, szerül.
SZER (rag-szó).
SZERDA, szerdán, szerdás.
SZERECSEN.
SZEREM, szeremi, szeremség.
SZESZ, szesze, szesztereg, szeszereg, szeszszel, szesztelen, szeszü.
SZESZTRA.
SZETE.

SZÉ.

SZÉCS, szécsény, szécsi.
SZÉD, szédeleg, szédít, szédül.
SZÉGYEN, szégyenedik, szégyenes, szégyengeti, szégyenít, szégyenkedik, szégyenli, szégyenség, szégyentelen, szégyenül.
SZÉK, széke, székely, székes, széki, széktelen.
SZÉKLA.
SZÉL (ventus), szele, szeleberdi, szelel, szeles, szeletlen, szélhüdik, széli, széllel, szellet, szellő, széltől.

SZÉL (margo), széle, szélel, széles, szélled, szélleg, szélleszt, széllyel, szélső, széltt.
SZÉN, szene, szenel, szenes.
SZÉNA, szénás.
SZÉP, szebb, szépe, szépeget, szépel, szépen, szépít, szépség, szépül.
SZÉR, szérő.
SZÉRDÉK, szérdékes.

SZI.

SZID, szidalom, szidat, szidás, szidható, szidogat.
SZIG, szigár, sziglós, szigony, szigor.
SZIG, sziget, szigecske.
SZIK, szikkad, szikkaszt, szikla, szikra.
SZIKE.
SZIL, szilag, szilaj, szilas, szilád, szilágy, szilál, szilánk, szili, szilva.
SZILKE.
SZIM, szimat, szimócza.
SZIMBORA, szimborál, szimborás.
SZIMM, szimmog.
SZINGYULA.
SZIP, szipa, szipirtyó, szipka, szipogat, szipoly, sziporka, szipó, szippant.
SZIR, sziries, szirk, szirom, szirony, szirt.
SZISZ, sziszeg, sziszereg.
SZITA, szitál, szitás.
SZITOK, szitka, szitkos, szitkozódik.
SZITY, szityeg.
SZITTY, szittya, szittyó.

SZÍ.

SZÍ, szíács, szívalkodik, szivat, szivács, szivágy, szivány, szivár, szivás, szivogat, szivornya, szivó.
SZÍJ, szíjal, szíjas, szíjaz.
SZÍN, színe, színel, színetlen, színes, színez, színi, színkedik, színlet, színlik, színre, színtelen, színte, színü, színültig.
SZÍT, szító.

SZK.

SZKOFIA, szkofiás.
SZKOMPIA.

SZO.

SZOB, szoba, szobor, szobos, szoboszló, szobráncz.
SZOBOL.
SZOKik, szokatlan, szokás, szokdogal, szokmány, szoknya, szokoly, szokony, szokott, szoktat.
SZOLGA, szolgai, szolgaság, szolgál, szolgátlan.
SZOLOSMA, szolosmás.
SZOM, szomak, szomod, szomogy, szomolya, szomor, szompolyodik.
SZOMBAT, szombati, szombatos, szombatoz, szombatság.
SZOMJ, szomja, szomjan, szomjas, szomju.
SZOMSZÉD, szomszédos, szomszédság.
SZONTY, szontyolodik.
SZOPik, szopás, szopogat, szopok, szopor, szopó, szoptat.
SZOR, szorg, szorit, szorong, szoros, szorul.
SZORTY, szortyog.
SZOTY, szotyog, szotyor, szotyós, szottyan.
SZOVÁT, szováta.

SZÓ.

SZÓ, szóbeli, szól, szóldogal, szólamlik, szólka, szólat, szólatlan, szólás, szólít, szólogat, szólongat, szóló, szólván, szóra, szótalan, szova, szovatos, szóval, szovú, szózat.
SZÓFA.
SZÓR, szóratlan, szórás, szóró, szórtt.

SZÖ.

SZÖCS, szöcsény, szöcsk.
SZÖG.
SZÖKik, szökcse, szökcsel, szökdécsel, szökdösik, szökeldezik, szökevény, szökés, szököllik, szőkött, szökő, szöktet.
SZÖKRÉNY.
SZÖM, szömör, szömölcs.
SZÖR, szörcs, szörény, szörny, szörös, szörp.
SZÖSZ, szöszke, szöszös.

SZŐ,

SZŐ, szőcs, szödögel, szöny, szött, szőve, szövecs, szövés, szövet, szövétnek, szövemény, szövevény, szövött, szövő.
SZŐCZ, szücze,
SZŐKE, szökeség, szökül.
SZŐL, szőled, szőlő.
SZŐR, szöre, szőretlen, szörös, szörü.

SZT.

SZTÁMBOL.
SZTÁNISZLÓ.

SZU.

SZUBA.
SZUCZA.
SZUG, szugoly.
SZUH, szuha, szuhog.
SZUK, szuka, szukmány, szukó.
SZULÁK, szulákos.
SZULOK.
SZUNY, szunyáta, szunydikál, szunydít, szunny, szunyod, szunyog.
SZUP, szupoly.
SZUROK, szurkos, szurkoz.
SZUROM, szurmos.
SZUSZ, szuszak, szuszány, szuszék, szuszi, szuszkó, szuszma, szuszmog, szuszog, szuszszan.
SZUT, szutor.

SZÚ.

SZÚ, szuvas, szuvat.
SZÚR, szúrás, szúrat, szurdal, szurdék, szurdok, szúrdogál, szúrkál, szúró, szúrt, szúrva.
SZÚTY, szútyol, szútyongat.

SZÜ.

SZÜK, szüke, szüken, szükít, szüköl, szükön, szükös, szükség, szükül.
SZÜL, szüle, szülemény, szület, születik, szüleség, szülés, szülött, szülő, szültt.
SZÜNYEG.
SZÜR, szüre, szürös.
SZÜRK, szürke, szürkít, szürkény, szürkül.
SZÜTY, szütyö.

SZŰ.

SZŰ, szűbéli, szüve, szüvell, szüves, szüvetlen, szüvre, szüvü.
SZŰCS, szűcsi, szücsöl.
SZŰGY, szügye, szügyes.
SZÜNik, szünet, szünetlen, szünés, szüntelen, szünö, szüntet.
SZŰR, szürcsöl, szürdögel, szüredék, szürenkedik, szüret, szürés, szürögget, szürö, szürtt, szürü.
SZŰZ, szüzen, szűzi, szüzeség.

Summa 174.

SZ.

SZA.

SZA.

SZA. Suffixum paragogicum, verbis secundae personae, praeprimis singularis numeri, post vocales obtusas addi solitum, uti et quibusdam particulis, ut:

Add-sza. Cedo.
Hallhatd-sza. Pázm. Pred. p. 205.
Láthatd-sza. Videsis.
No-sza. Agesis.

SZAB.

SZAB, szabja. Sarcinat, concidit. item Aptat, concinnat. M. A. A' falu' kalodáját sem szabják egy ember' lábához. km.
El szabja. Dilacerat.
Elejbe szabja. Praescribit. A' mit elődbe szabtak, azt miveld. Sz. D.
Föl szabja. Concidendo absumit.
Hozzá szabja. Accommodat, attemperat. M. A.
Ki szabja. Praescribit, definit, exscindit.
Le szabja. Delacerat. Le szabta róla a' ruhát.
Meg szabja. Concinnat, aptat ad mensuram.
Öszve szabja. Collacerat.
Szétt szabja. Dilacerat.
SZABÁS. Aptatio, concinnatio, concisura. M. A.
Szabás. F. Somogy Vben. Sz. P. Baranya Vben.
* Régi szabások. Antiquae leges. El állottunk a' régi szabásoktul. Sz. D.
Rend-szabás. Praescriptus ordo.
Törvény-szabás. Statutum legis.
Szabású. Talis fere, ejusmodi, pene ejus concinnitatis. M. A.
Bánom szabású. Dolorificus. S. K.
Fél nehéztelő szabású. Submoleste ferens. S. K.
Igaz szabású. Verosimilis. S. K.
Jó szabású. Bene aptatus, concinnatus, scissus. S. K.
Keserű szabású. Amarulentus. S. K.
Liliom szabású (Liliom forma). Rájnis.
Meg boszonkodik szabású. Subindignabundus. Zvonarics. 1. R. p. 406.
Nehéz szabású. Submolestus. S. K.
Olly szabású. Hujusmodi fere. Thelegdi, Felelet. p. 80.
Szomorú szabású. Subtristis. S. K.
Víg szabású. Jucunditatem, laetitiam prae se ferens. S. K.

SZABAR. F. Szala Vben.
Szabari hegyek. Elö-hegy Vás Vben.
SZABAT.
Szabatlanság. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 150.
SZABDAL, szabdalja. Secat, scindit, consecat, conscindit. S. I.
Föl szabdalja. Sz. D.
SZABÉD. E. F. Maros Székében.
SZABLYA. Framea, acinaces, gladius, ensis, sica. M. A. CM.
Szablya-bóda. Capulus. CM.
Szablya' hüvelye. Pázm. Pred. p. 767.
Szablya-szíj. Baltheus. M. A.
Szablya-társoly. Bíró Márton, Micae. p. 203.
* Fájdalom' szablyája. Doloris gladius. Pázm. Pred. p. 552.
Görbe szablya. Gladius incurvus. NC. p. 325.
Horgas szablya. Harpe. CM.
Kurta szablya. Sica. NC. p. 325.
SZABMÁNY. Demensum, pensum, operae pars determinata. S. I.
SZABODik. Quiritatur, querulatur, se se excusat. M. A. Pázm. Pred. p. 342. Esküszik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
Nem szabodom. Non moror. Epist. Széchényi, T. 2. p. 135.
SZABOGAT, szabogatja. Identidem ordinat, praescribit. Pázm. Kal. p. 587.
SZABOLCS. FF. Baranya, Bihar, és Szabolcs Vkben.
Szabolcs Vármegye. Comitatus Szabolcsensis.
SZABOTT. Scissus v. defixus, determinatus.
Szabott ára valaminek. Pretium defixum, valor determinatus. S. I.
Szabott munka. Pensum. S. I.
Szabott rend. Norma, regula, canon. S. I.
Szabott törvény. Lex statuta. Nincs a' szükségnek szabott törvénnye. km.
* Ki szabott abrak. Demensum pabuli. S. I.
Ki szabott eledel. Demensum, deputatum. S. I.
SZABÓ. Sartor, sarcinator. item Aptator, concinnator. M. A. Szentnek híják azt a' szabót, kinél folt nem marad. km.
Szabó-gallér. Bizonyos tésztás étek. S. I.
Szabó-gyüszü. Dug. km. 1. R. p. 38.
Szabó-műhely. Sartrina. NC. p. 301.
Foldozó szabó. Interpolator. NC. p. 285.
Magyar szabó. VV. L.
Német szabó. VV. L.
Szür-szabó. Gausapifex. S. K.
Váltó müves szabó.
Vásári szabó. VV. L.
Vékony szabó. Nundinalis sartor. S. K.

SZABAD.

SZABAD. Liber, licitus. item Licet, fas. M. A. Az szabad, a' mi illik. km.
Szabad. Ingredere.
Szabad akarat. Liberum arbitrium. M. A.
Szabad akaratból. Ultro, sponte, voluntarie. M. A.
Szabad akaratból való. Ultroneus, spontaneus, voluntarius. M. A.
Szabad akaratú. Homo sui juris, v. miles voluntarius. S. I.
Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.
Szabad beszéd. Oratio licentiam spirans. S. I.
Szabad dolog. Sz. D.
Szabad ember. Homo sui juris.
Szabad erdő. Sylva caedua. PP.
Szabad erdő. E. Sz. P. alsó Fejér Vben.
Szabad ég. Dium, aër liber, non fixus. S. I.
Szabad ég alatt. Sub dio. S. I.
Szabad égallyai. Subdialis. S. I.
Szabad égű halmok, vagy hegyek. Káldi, Innepn. Pred. p. 454.
Szabad élet. Coelibatus. v. liberior modus vivendi. Faludi, N. E. p. 111.
Szabad fáészás. Libera lignatio.
Szabad hegy. Győri külső város.
Szabad hely. F. Arad Vben.
Szabad királyi város. Civitas libera, regiaque.
Szabad kömives. Liber murarius. S. I.
Szabad kömivesség. Ordo liberorum muriorum. S. I.
Szabad legelő. Falu' szabadja. Pascuum commune. S. I.
Szabad lelkü. Libertinus. S. I.
Szabad lelküség. Libertinismus. S. I.
Szabad levél. Privilegium. M. A.
Szabad madár. — A' fris szabad madár, semmi intést nem vár, röpül, a' hová tetszik. km.
Szabad magával. Sui juris. Még magammal sem vagyok szabad. km.
Szabad neki. Pictoribus, atque poëtis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas. M. A.
Szabad nyelvű. Dicax, procax. PP.
Szabad postán. Franco.
Szabad puszta. Praedium.
Szabad szakállra. Ad lubitum. 1703.
Szabad szakállra ittak. Sz. D.

Szabad szakára hagyja. Sinit, permittit, indulget. S. I.
Szabad szállás. Hospitium gratuitum. S. I.
Szabad szállás. F. Kis Kunságban.
Szabad személy. Persona libera, non illigata matrimonio.
Szabad szerű. Indifferens. Molnár János, Hármas levél. p. 7.
Szabad szent király. MV. Baranya Vben.
Szabad tudományok. Artes ingenuae. S. I.
Szabad úr. Baro, Liber Baro.
Szabad a' vásár. Indulgentur hilaria.
SZABADDÁ teszi. Liberum facit, eliberat.
SZABADI. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vkben.
SZABADÍT, szabadítja. Liberat. M. A.
El szabadítja. Eliberat, exsolvit, extricat. M. A.
Föl szabadítja. Elibertat, redimit. M.A.
Ki szabadítja. Liberat, eripit. M. A.
Meg szabadítja. Liberat. M. A.
Reá szabadítja. Licentiam dat. Pázm. Kal. p. 225.
Szabadítás. Liberatio. M. A.
El szabadítás. Eliberatio. M. A.
Föl szabadítás. Eliberatio, evictio. M.A.
Ki szabadítás. idem. M. A.
Meg szabadítás. Absolutio, liberatio. M. A.
Szabadíthatatlan.
Föl szabadíthatatlanúl. Indispensabiliter. Csuzi, Síp-szó. p. 87.
Szabadító. Liberator, servator. M. A.
Föl szabadító. Eliberator. M. A.
SZABADJA. Ejus liber, ejus libertinus. Szent király' szabadja. F. Veszprém Vben.
Szabadjában. Libere, licenter. M. A.
SZABADKA. KV. Bács Vben.
Szabadka. Sz. PP. Békes, és Gömör Vkben.
SZABADKOZik. Se se excusat. M. A. Obtendit se liberum esse, non obligari. Biró Márton, Micae. p. 38.
SZABADON. Libere, licite. M. A.
Szabadon bocsátja. Emancipat, dimittit. M. A.
SZABADOS. Liber, immunis. M. A. it. Licentiam spirans.
Szabados életű. Liberioris vitae. Pázm. Pred. p. 685.
Szabados szóval. Liberiore voce. Pázm. Kal. p. 1031.
Szabadosa. Ejus libertus.
Urak' szabadosa. Cursor nobilium, cursor rusticanus, ambactus. PP.
Szabadosítja. Libertat.
Föl szabadosítja. Elibertat. Pázm. Pred. p. 1261.
Szabadosság. Immunitas. Pázm. Pred. p. 931.
SZABADSÁG. Libertas, licentia. item Immunitas, privilegium. M. Á. A' szabadság drágább az aranynál. km.
Arany-szabadság. Aurea libertas.
Arany-szabadságot aranyon el adták.
Debreczeni szabadság. Nundinae Debreczinenses. Sz. D.
Szabadsága. Ejus libertas.
Szabadságra vágy. Auram libertatis captat. S. I.
Szabadságos. 1705.
Szabadságtalan. Thordai MSS.
Szabadságtalan jobbágy. Pázm. Pred. p. 317.
Szabadságtalan rab. Thordai MSS.
Szabadságtalanság. Csuzi, Tromb. p. 31.
SZABADUL. Liberatur.
El szabadul. Eliberatur.
Föl szabadul. Privilegium artis palam exercendae consequitur, fit e tyrone sodalis.
Ki szabadul. Evadit. M. A.
Meg szabadul. Eliberatur.
Szabadulás. Liberatio. M. A. Nincs pokolból szabadulás. Nulla ex inferno redemtio.
Ki szabadulás. Evasio. M. A.
Szabadulhatatlanság. Csuzi, Síp-szó. p. 654.

SZACS.

SZACS.
SZACSAL. F. Marmaros Vben. E. FF. Hunyad Vben.
SZACSUR. F. Zemplin Vben.
SZACSVA. E. F. Háromszék Székében.

SZAG.

SZAG. Odor. M. A.
Szag-csináló. Odorarius. CM.
Szag-gomb. Olfactoriolum. S. I.
Szag-hozó. Odorifer. M. A.
Szag-tevő. Odorarius, odoramentum. M.A.
* Pecsenye-szag. Nidor. M. A.
SZAGA. Ejus odor.
Szaga van. Odorem contraxit.
Étek' szaga. — Az étek' szagáért pénzhanggal fizetnek. km.
Vad szaga van. Habet odorem carnis ferinae.
Szagát érzi. Odoratur. M. A.
SZAGATLAN. Inodorus. M. A.
Szagotlan rózsa. Lippai, Virág.Kert.p.146.
SZAGOL, szagolja. Olfacit, subolet, odorat, odoratur. M. A.
Belé szagol. A limine salutat.
Meg szagolja. Olfacit.
Szagolás, Szaglás. Odoratio, odoratus, olfactus. M. A.
Szagoldogolja. Olfactat. M. A.
Szagolgatja. idem.
Szagoló, Szagló. Odorator. M. A. CM.
Szaglódik. Olfactat. Vajda. K. É. 1. K. p. 217.
SZAGOS. Olens, olidus, odoratus, odorus. M. A.
Szagos kenet. Ungventum spirituosum. S. I.
Szagos víz. Liquor odorus. Faludi, N. A. p. 14.
Szagosít, szagosítja. Olentem facit, odorum reddit. S. I.
Szagosodik. Olescit. M. A.
Szagosul. idem.
Szagosság. Oliditas. Vajda, K. É. 1. K. p. 164.
SZAGÚ. Valami illatú. Redolet. M. A.
Jó szagú. Boni odoris. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
Nehéz szagú. Gravis odoris. Pázm. Pred. p. 73.

SZAGG.

SZAGG, SZAGGAT. lásd SZAK gyökér alatt.

SZAJ.

SZAJ.
SZAJHA. Scortum, meretrix, prostibulum. M. A. Kapálj kurta, pénzed leszsz, fonj szajha, üngöd leszsz. km.
Szajhálkodik. Meretricatur.
Szajhán. Telek Bihar Vben.
Szajház, szajházza. Meretricem eam vocat. Öszve szajházta.
SZAJK. FF. Baranya, és Szala Vkben.
SZAJKÓ. Graculus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó. Architae crepitaculum, Citeria loquacior. M. A.
Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
SZAJLA. F. Heves Vben.
SZAJOL. F. Heves Vben.

SZAK.

SZAK. R. Pars, plaga, v. frustum, lacinia v. mentum duplicatum. S. I.
Erő-szak. Violentia.
Éj-szak. Septemtrio.
Fél-szak. Fél-szakra van csinálva.
Szilva-szak. Étel' neme. Szilva-kása.
SZAKA. Uva, nodus gutturis. M. A. NC. p. 177. item Angina. S. I. item Ejus pars etc.
Bak-szaka. Bak-szakáll. Sz. D.
Éjt-szaka. Noctu.
Hetet-szaka. Per septimanam.
Nyarat-szaka. Per aestatem.
Telet-szaka. Per hyemem.
Szakák. Scrophulae. S. I.
Szakamás. E. F. Hunyad Vben.
SZAKAD. Laceratur, rumpitur. M. A. it. Solvitur, cadit, ruit, labitur. S. I.
Hármas kötél nehezen szakad. km.
Bé szakad. Collabitur, corruit. S. I.
El szakad. Disrumpitur, deficit, secessionem facit. M. A. Pázm. Pred. p. 775.
Ki szakad. Elaceratur, erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 661.
Le szakad. Corruit. M. A.
Le szakadtt a' jég alatta.
Meg szakad. Disrumpitur. Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
Öszve szakad. Concidit, collabitur. M. A.
Szakadat. E. Hegy, és Falu, Csik Székében.
Szakadatlan. Illaceratus, incessans. M. A.
Szakadatlanúl. Indesinenter, sine intermissione. M. A.
Szakadás. Ruptio, ruptura, dissolutio, schisma. M. A.
El szakadás. Disruptio, defectio. M. A.
Fölhő-szakadás. Nubifragium.
Ki szakadás. Eruptio, elaceratio, evulsio. M. A.
Meg szakadás. Hernia, enterocele. S. I.
Szakadály (mint Akadály). Ruptura. Hermán József, Hallotti beszéd p. 7.
Szakadék. Ruptura, fractura, divulsio, fragmentum. M. A.
Víz-szakadék. Ramus fluvii.
Szakadék. Apróbb darázs, mellynek melyje a' hasától el van szakasztva, és igen vékonyan van öszve foglalva. Kecskedarázs.
Szakadékja — Duna' szakadékja, Tisza' szakadékja. Sz. D.

Szakadékony. Solubilis, lacerabilis, qui facile rumpitur. S. I.
Szakadhatatlan. Illacerabilis, indissolubilis. M. A.
El szakadhatatlan. Inseparabilis. M. A.
Szakadhatatlanúl. Inseparabiliter, indissolubiliter. M. A.
Szakadozik. Laceratur. M. A. Faludi, N. A. p. 152.
El szakadozik. Dilaceratur, debilitatur. M. A.
Szakadozás. Laceratio. M. A.
Szakadozott. Lacerus, ruptus. M. A.
Szakadtt, Szakadott. idem. M. A.
Szakadtt ember. Herniosus, enterocelicus. S. I.
* Által szakadtt eb — Ollyan mint az által szakadtt eb, melly még az ugatást is röstelli. km.
El szakadtt. Ruptus, laceratus. M. A.
Meg szakadtt Herniosus, enterocelicus. M. A.
Szakadttáig. Ad rupturam, usque ad decisionem. M. A. El tart szakadttáig. Durabit usque dum laceretur.
Körme' szakadttáig üzte a' dolgot.
Torka' szakadtáig lármázott. Ad ravim usque clamavit.
SZAKASZ. Frustum, pars, fragmen, sectio. S. I.
Szakaszkodik. Langvescit, debilitatur. M. A.
El szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 389. 540. 1028.
Meg szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 323.
Szakaszonként. Frustatim, per sectiones. S. I.
Szakaszt. Tésztát vájol. Subigit. M. A.
Ki szakaszt. idem.
Szakasztja. Lacerat, rumpit. M. A.
Bé szakasztja. Bé töri. S. I.
El szakasztja. Abrumpit, dirumpit. M. A.
Föl szakasztja. Refigit, dilacerat. M. A.
Föl szakasztja a' levelet. Resignat literas. PP.
Ki szakasztja. Elacerat, evellit. — Szeme' szőrét szakasztja ki. km.
Le szakasztja. Revellit, decerpit, devellit, delibat. M. A.
Le szakasztotta a' virágot. Florem decerpsit.
Meg szakasztja. Interrumpit. Pázm. Pred. p. 843.
Szakasztás. Laceratio, ruptio.
El szakasztás. Abruptio. M. A.
Le szakasztás. Revulsio, avulsio. M. A.
Szakasztó, Ruptor. M. A.
Szakasztó ruha.
Szakasztó tábla-szék. Tabula pistoria. PP.
Szakasztó tekenyö. Artopta. M. A.
Szakasztó véka. S. I.
Szakasztott. Devulsus, decerptus, laceratus. M. A.
Szakasztott attya. Patri simillimus. S. I.
Szakasztott képe az attyának. idem. S. I.
Szakasztott illyenek vagyunk. Tales sumus ad amussim. Vajda. 3. K. p. 261.
Föl szakasztott levél. Litera resignata. Faludi, U. E. 2. R. p. 167.
Szinte szakasztott ollyan. Penitus, plane, prorsus, perinde, decise, praecise talis. M. A.
SZAKÁCS. Cocus, coquus. M. A. Leg jobb szakács az éhség. km.
Szakács-aszszony. Coca. S. I.
Szakács-asztal. Abacus.
Szakács-inas. Calo culinarius, coquulus, cinisio. PP. Kukta.
Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
Szakács-könyv. Liber tractans de re coquinaria.
Szakács' neje. R. Uxor coci. S. I.
Szakács-tábla. Abacus, abax. M. A.
Szakácskodik. Coquinatur. M. A. CM.
Szakácskodás. Ars coquinaria.
Szakácsné. Coca. A' vén szakácsné is meg főzi a' jó levest. km. Dug. 2. R. p. 326.
SZAKÁLL (Szak-áll). Barba, barbitium. M. A. Félre bajusz, jön a' szakáll. km.
Szakáll. FF. Abaúj, Baranya, Bihar, és Nógrád Vkben.
Szakáll-ház. F. Tömös Vben.
Szakáll-kés. Szakáll-verő kés. Culter rasorius. Beretva, borotva. S. I.
Szakáll-simogató. Pázm. Kal. p. 529.
Szakáll-verő. Tonsor, barbitonsor. Faludi, N. E. p. 63.
* Erdö-szakáll. E. F. Torda Vben.
Mezö-szakáll. E. F. ugyan ott.
Zsidó-szakáll. Csárda Bács Vben.
Szakálla. Ejus barba.
Szent Péter' szakálla. Korcsma-czégér.
Más' szakállára iszik. Hitelbe hordatja a' bort.
Szakállas. Barbatus. M. A.
Szakállas. Bombarda, sclopetum pogonatum. M. A. PP.
Szakállas. FF. Heves, és Komárom Vkben. Sz. PP. Hont és Komárom Vkben.
Szakállas aszszony. Barbata mulier. Ódd magadat a' szakállas aszszonytól. km. Barbata eminus salutanda. M. A.
Szakállas csillag. Cometa. S. I.
Szakállas' falva. E. F. Kövár' Vidékében.
Szakállas lövés. Ictus bombardae. Pázm. Kal. p. 772.
Szakállos szolgának szó a' veresége. km.
Szakállatlan. Imberbis. M. A.
Szakállka. Sz. P. Zemplin Vben.
Szakállosodik. Lanuginem induit. PP.
SZAKCS. F. Tolna Vben.
SZAKGAT, SZAGGAT, szaggatja. Lacerat. M. A. In frusta discerpit.
El szaggatja. Dilacerat, dilaniat, discerpit, convellit, lacerat, concerpit. M. A.
Ki szaggatja. Evellit. M. A.
Le szaggatja. Delacerat, decerpit. M. A.
Öszve szaggatja. Discerpit, dilacerat. S. I.
Szétt szaggatja. Dilacerat.
Szaggatás. Laceratio, vellicatus, vulsura, vulsio. M. A.
El szaggatás. Dilaceratio. M. A.
Ki szaggatás. Exstirpatio, evulsio, dilaceratio. M. A.
Le szaggatás. Carptura, carptus. M. A.
Szaggatott. Laceratus, dilaceratus, decerptus, discerptus. M. A. Neki esett, mint tót gyermek a' turós szaggatottnak. km. Dug. 1. R. p. 200.
Szaggatva. Carptim. M. A.
SZAKÍT, szakitja. Conterit comminuit.
El szakítja. Pressu conficit.
Öszve szakítja — Öszve szakította.
SZAKKAL.
Erö-szakkal. Vi adhibita, violenter.
SZAKKÁ teszi. Redigit in partes minutas.
Szakká válik. Redigitur in partes minutas.
Erö-szakká válik. Vertitur in violentiam.
SZAKMAT. Fragmen.
Szakmatol — Ne szakmatolj belé. Fragmina ne injicias.
SZAKMÁNY. Operarum elocatio, conductio, demensum. M. A.
Szakmányba adja. Oblocat. M. A.
Szakmányba áll. Sz. D.
Szakmányba veszi a' szölö' munkáját.
Szakmányban dolgozik. Sz. D.
Szakmányos arató. Pázm. Pred. p. 326.
SZAKOGAT, szakogatja Frustatim comprimit, comminuit. Öszve szakogatta kezével.
SZAKOL. F. Szabolcs Vben.
Szakolcza. Sz. KV. Nyitra Vben.
Szaklód. E. Sz. P. Közép Szolnok Vben.
SZAKONY (Alsó, fölsö). FF. Soprony Vben.
Szakony-ér, Szaknyér. F. Vas Vben.
Szakony-falu. F. Vas Vben.
SZAKOS.
Erö-szakos. Violentus.
Erö-szakosan. Violenter.
Erö-szakoskodik. Vim adhibet.
Erö-szakoskodás. Violentia.
SZAKOZ, szakozza.
Erö-szakoztatja. Violentat. Csuzi, Tromb. p. 144.
SZAKÓCZA. Kis szekercze. Handhacken. Hallottam kertelöimtöl 1824. Márt. 1.
SZAKSZINA. Sok féle portéka, melly miatt alig fordulhatni a' szobában, pinczében. Sz. D.
SZAKUL. Comminuitur. Kisfaludi' Regéji. p. 34.
El szakul a' tojás, ha véletlen el ejtik, vagy meg ütik.
Öszve szakul az igen el értt körtvély, ha földre esik.
SZAKVÁNY. idem ac SZAKMÁNY. M. A.
Szölö-szakvány. Sz. D.
Szakványos. Conductor, operarius. M. A.
Szakványosa. Ejus operarius. Nem vagyok szakványosa: fogadott szolgája. Sz. D.

SZAL.

SZAL.
SZALA. Folyó viz Szala Vben.
Szala. F. Abaúj Vben.
Szala-Apáti. F. Szala Vben.
Szala-Bér. F. Szala Vben.
Szala-fej. F. Vas Vben.
Szala' pataka. F. Szala Vben.
Szala-vár. F. Szala Vben.
Szala Vármegye. Comitatus Szaladiensis. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
SZALACS. F. Szala Vben.
SZALAD (ige). Evadit, aufugit, erumpit, subterlabitur. M. A. Szaladj farkas, inadban az igazság. km.
Be szalad. Infugit.

El szalad. Evadit, elabitur, subterfugit, subterlabitur. M. A.
Ki szalad. Effugit. M. A.
Le szalad. Deorsum fugit.
Meg szalad az ellenség. Hostis fugam arripit.
Oda szalad. Eo fugit, fuga eo se recipit.
Viszsza szalad. Refugit.
Szaladás. Evasio, fuga. M. A.
Szaladásra vette a' dolgot.
El szaladás. Effugium, evasio. M. A.
Ki szaladás. Effugium. M. A.
Szaladgál. Fugitat.
Szaladgáló. Futkározó. Sz. D.
Szaladott. Eliberatus, profugus. M. A.
Szaladoz. Cursitat, fugitat. M. A.
Szaladó. Fugiens.
Szaladó félben. Fugae proximus, paratus fugere.
Szaladóczi: szaladó.
Szaladóczira nem kell bocsátani. Faludi, N. A. p. 103.
SZALAD (név). Byne. M. A. Est hordeum madefactum, quod germen emittit, polonice „Slod". CM.
Szalad-sör. Zythum, zythus, bryton. M. A. CM.
Szalados. Ki csirázott gabonából készített pogácsa, vagy lepény. Malzkuchen. S. I.
SZALAG. Vimen, vinculum. M. A.
Szalag-szíj. Ligula. M. A. Meg érdemlené, hogy szalag-szíjakat metélnének hátából. km.
SZALANGÁL. Futkároz.
SZALANTA. F. Baranya Vben.
SZALAPA. F. Szala Vben.
SZALASZT, szalasztja. Emittit, fugat, facit vadere. M. A.
El szalasztja. Emittit, dimittit, evadere sinit, elabi facit. M. A. Nem azé a' madár, a' ki el szalasztja, hanem azé, a' ki meg fogja. km.
Ki szalasztja. Emittit, evadere facit. M. A.
Meg szalasztja. Cogit in fugam.
SZALÁNCZ (Kis, nagy). FF. Abaúj Vben.
SZALÁNKA (Szalonka. Sz. D.). Scolopax rusticola. Erdei snef. S. I.
SZALÁRD. F. Bihar Vben.
SZALK. Sz. P. Pest Vben.
Szalka. MV. Hont Vben. F. Tolna Vben. Sz. P. Bihar Vben.
Máté-Szalka. MV. Szathmár Vben.
Tisza-Szalka. F. Bereg Vben.
SZALMA. Stramen, stramentum. M. A. Menjünk végére, széna e, vagy szalma. km.
Szalma-csutak. Manipulus stramineus tortus. PP.
Szalma-csutakos. Csuzi, Síp-szó. p. 661.
Szalma-födél. Tectum stramineum.
Szalma-fürt. Molnár János' Levelei. p. 171.
Szalma-ház. Domus stramine tecta. M. A.
Szalma-házi nemes ember. Nobilis villanus. M. A.
Szalma-kalap. Galerium. PP.
Szalma-kamat. — Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
Szalma-kés. Falx stramentaria. S. I.
Szalma-kéve. Manipulus straminis. Beniczki. p. 220.
Szalma-kópja. Csak szalma-kópjával szurkál. km.
Szalma-köntö. Stipula. M. A. CM. PP.
Szalma-kötél. Vinculum stramineum. S. I.
Szalma-párna. Matta straminea. PP.
Szalma-sarkantyuja van. Hung. in Parab. p. 50.
Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449. Káldi, Vasárn. Pred. p. 706.
Szalma-zsák. Culcitra stramentaria. Strohsack. S. I.
Szalma-szál. A' kis ember sem szalma-szál. km.
Szalma-szár. Culmus straminis. S. I.
Szalma-tekercs. Stramentum, fasciculus stramineus, it. Cesticillus, cesticulus. M. A.
Szalma-tércs. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
Szalma-tűz. Flamma straminis. Hirtelen föl lobban, de azon hamar oda van.
Szalma-vágó. Sector straminis. S. I.
Szalma-vár. Sz. P. Veszprém Vben.
Szalmád. F. Szathmár Vben.
Szalmája. Ejus stramen. Nem Csáki' szalmája. km.
Szalmás. Stramentitius, stramineus. M. A. PP.
Szalmás jászol. Pázm. Pred. p. 1275.
SZALONKA, lásd SZALÁNKA.
SZALONNA (Szalanna, szalánna). Lardum, laridum. M. A. Ez volna szalonna az egér' fogára. km.
Szalonna. F. Borsod Vben.
Szalonna-bürke. Úgy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna-bürke a' tűzön. km.
Szalonna-féreg. Tarmus, vermis lardi. M. A.
Szalonna-levél. Sülttet bé takaró vékony szalonna. S. I.
Szalonna-pörcz. Cremium lardi. S. I.
Szalonna-szeg. Sülttet meg járó apró szalonna. S. I.
Szalonna-tű. Acus lardaria. Spékelő vas. S. I.
* Avas szalonna. Laridum rancidum. NC. p. 305.
„Kukaczos szalonna, büdös vaj öszve illenek. km."
Ó szalonna. Az ó szalonna jó a' háznál. km.
Új szalonna. Laridum recens. Ó bor jó 's új szalonna. km.
Újnyi szalonna. Jobb egy újnyi szalonna a' káposztában, mint semmi. km.
Úri szalonna. Heába fáj fogad az úri szalonnára. km.
Szalonnája. Ejus laridum. Mindenkor köverebb a' más szalonnája. km.
Szalonnás. Larido conditus, laridum habens.
Szalonnás gombócz. Pastillus cum lardo.
Szalonnás káposzta. Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
SZALONTA. F. Borsod Vben.
Nagy Szalonta. MV. Bihar Vben.
SZALU. Vájó kés, völgyelő gyalu. Sz. D.
Szalu-fa. Cantherius. Födél-fa, rag.
Szalul, szalulja. Szaluval hornyol, völgyel.
SZALVA. Patak Ugocsa Vben.

SZAMAT.

SZAMAT. Sapor.
SZAMATJA. Ejus sapor. Jó szamatja van e' bornak.
SZAMATU. Jó szamatu bor. Vinum boni saporis. Takács József' Költeményei. p. 191.

SZAMÁR.

SZAMÁR. Asinus. M. A. Sok szamár visel bársony-nyerget. km.
Szamár-agyu. Stupidus. Káldi, Innepn. Pred. p. 519.
Szamár-csitkó. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 11.
Szamár-fej. Caput asininum. A' szamárfejet nem szokták meg szappanyozni. km.
Szamár-hajtó. Asinarius. M. A.
Szamár-hegy. Hegy Esztergom Vben.
Szamár-kivánság. Insulsa flagitatio, insulsum desiderium. S. I.
Szamár-lapu. Tussilago. M. A. Sima lapu, szamár-köröm. CM.
Szamár-nóta. A' szamár arany-lanton is szamár-nótát pöng. km.
Szamár-ordítás. Ruditus, vox asinina. M. A.
„Szamár-rivás, eb-ugatás nem meszsze ér." km. Beniczki. p. 241.
Szamár-tanács. Ökörtől szamár-tanács. km.
Szamár-tövis. Carduus, ononis, centum capita, acanthaleuce, eryngium, genista. M. A. Sonchos. CM.
Szamár-vehem. Pullus asini. NC. p. 163.
Szamár-szeg. Telek Szala Vben.
* Két lábu szamár. Pázm. Kal. p. 586.
Vad szamár. Onager. NC. p. 127.
SZAMARA. Ejus asinus. Nagy isten' szamara.
SZAMARAS. Asinarius.
SZAMÁRD.
Szamárdi. F. Somogy Vben.
SZAMARAZ, szamarazza. Asinum eum vocat. Szamározza. VM. p. 292.
Öszve szamarazta.
SZAMÁRKA. Asellus. Káldi, Num. 16. 15.
SZAMÁRKODik. Servit more asini. M. A.
Szamárkodás. Pázm. Pred. p. 3. 933.
Szamárkodó.
Szamárkodó szolga. Aegyptius laterifer. M. A.
SZAMÁRNYI szamár. Pázm. Kal. p. 289.
SZAMÁRÚL. More asini.
Szamárúl ordít. Rudit. M. A.
Szamárúl ordító. Rudens. M. A.
SZAMÁRSÁG. Asinitas.

SZAMÓCZA.

SZAMÓCZA. Eperj, szárától, inától könnyen váló erdei eperj. Sz. D.

SZAMOS.

SZAMOS. Samusius. NC. p. 445. M. és E. Országi folyó-víz.
* Viszsza folyó Szamos. Nic. Oláhi Hung. p. 62.
Szamos' falva. E. F. Kolos Vben.
Szamos-köz. Regio inter Samusium, et Tibiscum. Nic. Oláhi Hung. p. 70.
Szamos-szeg. F. Szabolcs Vben.
Szamos-telek. F. Szathmár Vben.
Szamos' telke. E. F. Küküllő Vben.
Szamos-újvár. E. Sz. KV. Belső Szolnok Vben.

SZAN.

SZAN.
SZANA.
Szana-szélt. Sparsim, passim. Sz. D. S. I.
Szana-szétt. idem.
Szanád. F. Torontál Vben.
SZANACS. Sz. P. Somogy Vben.
SZANAT. F. Vas Vben.
SZANCSAL. E. F. Küküllő Vben.
SZANDA. Hegy Nógrád Vben. Sz. P. Heves Vben.
Szanda-vár' allya. Sz. P. Nógrád Vben.

SZANY.

SZANY. MV. Soprony Vben.

SZAP.

SZAP. F. Győr Vben.
SZAPARNICZA. Mucositas equorum. S. I.
Szaparniczás ló. Equus mucosus. S. I.
SZAPÁR. F. Veszprém Vben.
SZAPOR.
Szapora. Foecundus v. citus, celer, properus, festinus. S. I. Auctificus, foecundus. M. A. Szapora, mint az ebkapor. km.
Szapora beszéd. Multiloquium. M. A.
Szapora beszédü. Multiloquus. M. A.
Szapora búza. Triticum foecundum. Sz. D.
Szapora fű. Verbena, verbenaca, hierobotane. M. A. Peristereos. CM.
Szapora jószág. Sz. D.
Szapora liszt. Sz. D.
„Szapora malom sokat darál." km. In multiloquio non deerit mendacium.
Szapora Margit' módjára. Sámbár ellen. p. 127.
„Szapora elö-mozdítása akármelly dolognak meg érdemel egy pár kezyüt." km.
Szapora szavu. Prágai. p. 795.
Szapora tehén. Vacca foecunda. Sz. D.
Szapora tréfa meddő okosság. km.
Szaporaság. Foecunditas. M. A. Kurabarátság, marha-szaporaság hamar oda van.
Fele szaporaságra által vette a' birkákat.
Szaporább. Citius, plus. Három fontnál szaporábbat (többet) nyom. Sz. D.
Szaporábban menj. Perge citius.
Szaporája. Nincs szaporája a' bitangnak. Pázm. Pred. p. 636. 977.
Szaporán. Foecunde. v. cito, subito, festinanter, sine mora. S. I.
Szaporáskodik. Hamarkodik, hirtelenkedik. Sz. D.
Szaporátlan. Infoecundus, sterilis, vel tardus. Faludi, U. E. 1. R. p. 76. 174. 2. R. p. 204.
Szaporátlan kenyér. Faludi, E. M. p. 245.
Szaporcza. F. Baranya Vben.
Szaporékony. Quod facile augmentatur.
Szaporékonyság. Bíró Márton, Micae. in Titulo.
Szaporít, szaporítja. Foetificat, procreat, augmentat, multiplicat, propagat. M. A.
El szaporítja. Propagat.
Meg szaporítja. Augmentat.
Szaporított. Augmentatus, auctus, propagatus, foecundus. M. A.
Szaporító. Procreator. CM.
Szaporodik. Multiplicatur, augescit. M. A. A' világ tagadva szaporodik. km.
El szaporodik. Propagatur.
Meg szaporodik. Multiplicatur.
Reá szaporodik. Faludi, N. A. p. 138.
Szaporodás. Multiplicatio, foetura. M. A.
Szaporodható. Multiplicabilis. M. A.
Szaporoszik. Lippai, Virág. Kert. p. 53. Zvonarics 1. R. p. 226.
Szaporul. Multiplicatur. S. I.
El szaporul. Propagatur.
Meg szaporul. Augmentatur.
SZAPU. Sextarius, modius, medimnus. M. A.
Szapu-sajtár. Lixiviarium.
Szapul. Lixat, lixivio lavat. M. A. Téglát szapul. km.
Ki szapulja. Elixat. Faludi, N. E. p. 30. U. E. 2. R. p. 55. T. É. p. 27.
Meg szapulja. Lixivio lavat, mundat.
Szapulás. Lixatio.
Szapuló. Lixivio lavans, lixiviarium. M. A.
Szapuló kád. Cupa lintearia. PP.

SZAPPAN.

SZAPPAN. Sapo, smigma. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.
Szappan-buborék. Bulla saponacea. S. I.
Szappan-főzés. Coctura saponis.
Szappan-főző. Smigmator.
Szappan-gömb. Globus saponaceus. S. I.
Szappan-lúg. Spuma caustica. S. I.
Szappan-módra tisztító. Smigmaticus. M. A.
Szappan' pataka. E. F. Kővár' Vidékében.
* Debreczeni szappan. Sapo Debreczinensis.
Fejér szappan. Smigma album.
Fekete szappan. Smigma nigrum.
Velenczei szappan. Sapo venetus.
SZAPPANOS. Smigmator. S. I.
SZAPPANOZ, szappanozza. Smigmatico lixivio lavat. M. A.
Be szappanozza.
Meg szappanozza. A' szamár' fejét nem szokták meg szappanozni.
Szappanozó fű. Saponaria, struthium. M. A.

SZAR.

SZAR. Merda, oletum, excrementum. M. A. Ne piszkáld a' szart, úgy is büdös. km.
Szar-bogár. Scarabaeus stercorarius, pilularius. S. I.
Szar-babuk. Upupa, epops. M. A.
Szar-babuta. idem.
Szar-bub. idem. M. A.
Szar-hajtó bogár. Scarabaeus. M. A. CM.
Szar-hely. Cloaca, latrina v. fimarium, fimetum. S. I.
Szar-király. Foricarius. PP.
Szar-koncz. Prágai, p. 693.
Szar-kő. F. Abaúj Vben.
Szar-légy. Musca stercoraria. S. I.
Szar-madár. Upupa, epops. S. I.
Szar-zsák. Ventriculus, receptaculum stercorum. Pázm. Pred. p. 68. 1013.
Szar-szék. Sella perforata, familiaris. S. I.
* Disznó-szar. Succerda. NC. p. 361.
Híg szar. Forium. M. A
Kecske-szar. Spyras. NC. p. 361.
Vas-szar. Scoria ferri.
SZARA. Ejus excrementum.
Szara hora. Solivagus, vulgivagus. M. A.
Szara gógya. Crataegus oxyacantha. S. I.
Szara kakuta. Upupa, epops. M. A.
SZARD.
Meg szardja (meg szardom). Coñcacat, conspurcat. M. A. PP.
SZARik, szarja. Cacat, merdat. M. A. A' ki vasat eszik, lánczot szarik. km.
Ki szarja. Excernit. M. A.
Le szarja. Demerdat.
Meg szarja. Permerdat. M. A.
Szarás. Cacatio, excretio. M. A.
Szaró. Cacans.
Szaró szék. Forica, latrina, cloaca. M. A.
Selyem-szaró bogár. Bombyx. CM.
SZAROS. Merdosus, foetidus cacator. PP.
SZAROZ, szarozza. Szarral bé keni p. o. a' méh-kasokat.
Bé szarozza. Concacat. PP.
SZARTOS. Patak Abaúj Vben. E. F. Felső Fejér Vben.

SZARÁNDOK.

SZARÁNDOK. Peregrinator. M. A.
Szarándok. Sz. P. Baranya Vben.
Szarándok-járás. Zvonarics 1. R. p. 84.
Szarándok-pálcza. Faludi. N. U. p. 165.
SZARÁNDOKOL. Peregrinatur. Bát. Ruth' könyvében.
Szarándoklat. Peregrinatio. Bát. Ugyan ott.
SZARÁNDOKSÁG. Peregrinatio. M. A.
SZARÁNDOKOSKODik. Dug. km. 1. R. p. 110.
SZARÁNDOKÚL megy. Zvon. 1. R. p. 85.
SZARÁNDOKOT jár. Peregrinatur. M. A.

SZARKA.

SZARKA. Pica. M. A. Tarka, mint a' szarka. km.
Szarka-Barát. Cistercita per illusionem vulgi, mivel tarka az öltözete.
Szarka-fészek. Nidus picarum.
Szarka' háza. F. Vas Vben.
Szarka-láb. Consolida regia. M. A. it. Gombkötő-munka. S. I.
Szarka-mátyás. Faludi, N. U. p. 131.
Szarka-táncz. Egygyes táncz. Vajda, 3. K. p. 486.
Szarka-tövis. Cynosbaton. M. A.
Szarka-vár. Telek Győr Vben.
Szarka-vár. Arx ruinae proxima, lacera, impar resistendo. S. I.
* Tengeri szarka. Alcedo. Mitterpacher. Jégi madár. M. A.
SZARKÁS. Picis abundans.
Szarkás. Telek Pest Vben.

SZARMA.

SZARMA. Fartum. Töltelék v. töltött étel. S. I.
SZARMASÁG. idem. S. I.
SZARMAN-hegy. E. Hegy Csik Székében.
SZARMATA. idem ac Szarma. Sz. D.

SZARU.

SZARU. R. Cornu. SZARV.
Szaru-csö. Hurka-töltésre való eszköz. S. I.
Szaru-fa. Sublaquearia, tigna. M. A.
Szarv-kö. Hornstein. MV. Soprony Vben.
Szaru-lábú. Cornipes. M. A.
Szaru-köpöly. Sz. D.
Szaru-müves. Fűsüs. Opifex cornuarius. S. I.
Szarv-orrú. Rhinoceros. S. I.
Szaru-vetés. Szarvaknak le vetése a' vörös vadnál. S. I.
Szaruvá keményedik. Cornescit. M. A.
SZARUJA, Szarua, Szarva. Cornu ejus. Le ütötték a' szarvát. km.
Böség' szaruja. Cornucopiae
Eke' szarva. Stiva.
Macska' szarva. El törte a' macska' szarvát. km.
SZARVAD. R. Parvum cornu.
Pele-szarvad, Tasnád-szarvad } E. FF. Közép Szolnok Vben.
SZARVAL, szarvalja. Cornu impetit, dejicit. Le szarvalja. Szarvával le böki. Dug. km. 1. R. p. 183.
SZARVAS. Cornutus, it. Cervus, cerva. M. A. Nehéz helytt van a' szarvas az erdöben, és az irás a' Káptalanban. km.
Szarvas. MV. Békes Vben.
Szarvas bogár. Scarabaeus M. A. Scarabaeus cornutus. PP. Cervicornis, cervus volans. Hirschkäfer. S. I.
Szarvas-borju. Hinnulus. PP.
Szarvas-bör. Pellis cervina.
Szarvas bün. Flagitium, scelus, crimen notorium. M. A.
Szarvas vétek. idem. M. A.
Szarvas-éltető fű. Elaphoboscon. M. A.
Szarvas fa. Rhus. S. I.
Szarvas-fi. Hinnulus. M. A.
Szarvas-folyatás. Cupido veneris cervina. S. I.
Szarvas-fű. Fraxinella. NC. p. 37. Dictamnus. S. I.
Szarvas-gém. Zrinyi. P. 12. Stroph. 22. item 2-dik énekben, Stroph. 2.
Szarvas-gomba. Fungus cervinus. PP.
Szarvas-hát, Szarvas-czimer. Tergum cervinum, clunis cervinus. S. I.
Szarvas-hulladék. Stercus cervinum. S. I.
Szarvas kalács. Crustulum bicorne. PP. Már most a' fő-név is ki marad, és mondatik „Szarvas" és a' készités' módjára nézve „köményes szarvas, tojásos szarvas."
Szarvas-Kend. F. Vas Vben.
Szarvas kigyó. Cerastes. M. A.
Szarvas kő. F. Heves Vben.
Szarvas kötés. Dilemma. S. I.
Szarvas kút. F. Moson Vben.
Szarvas-ló. Hippelaphus, camelopardalis. S. I.
Szarvas marha. Pecus cornutum.
Szarvas marha' legfőbb részei im ezek: Kis torja, nagy torja, vörös szegy, szegy-fő, far-tő, poros oldal, fersály, bél- és sipos hús, vagy is bél- és sipos pecsenye. S. I.
Szarvas mák. Papaver cornutum. PP.
Szarvas üllő. Incus bicornis. PP.
Szarvas vétek. Flagitium, scelus. M. A.
Szarvasodik. Cornescit. S. I. Sz. D.
Meg szarvasodik. Dug. km. 2. R. p. 101.
SZARUBÓL való. Corneus. M. A.
SZARVAT kap. Kevélylyé, vakmerővé lesz.
SZARVATLAN. Carens cornibus. Buga.
SZARVÚ. Hegyes szarvú ökörnek le törik a' szarvát. km.
SZARVAZ, szarvazza. Cornibus exornat, cornua ei facit. Csuzi, Tromb. p. 14.
Föl szarvazza. Sz. D.

SZATMÁR.

SZATMÁR. Sz. KV. Szathmár Vben.
Szatmár-Németi. idem.
Szatmár. Telek Pest Vben.
Szathmár Vármegye. Comitatus Szathmariensis.

SZATÓCS.

SZATÓCS. Tabernarius, propola, salsamentarius. M. A. CM.
SZATÓCSKODÁS. Natinatio. Kereskedés. M. A. L.

SZATY.

SZATY.
SZATYING. Fejér galand. Sz. D.
SZATYMAZ. Sz. P. Csongrád Vben.
SZATYOR. Fiscella, scirpiculum, sporta. M. A.
Szatyor a' vén aszszony. km.
Szatyor-kötés. Bolondság a' szántás-vetés, élet a' szatyor-kötés. km.
Egy pénzes szatyornak két pint bor az áldomása. km.
Két pénzes szatyornak egy pint bor az ára. km.
Két fülü szatyor. Reá tartja magát, mint a' két fülü szatyor. km.

SZATTYÁN.

SZATTYÁN. Corium ovillum. PP.
Szattyán-csizma. Cothurni e corio ovillo. VV. L.

SZÁ.

SZÁD.

SZÁD. Száj. Sz. D.
Szád. E. F. Szeben Székében.
SZÁDA. Szája valaminek. Sz. D.
Gura' száda. E. F. Hunyad Vben.
Hordó' száda. Os dolii. Sz. D.
Kemencze' száda. Orificium fornacis. Sz. D.
SZÁDOK. F. Nyitra Vben.
Szádok, Száldok. Tilia. Hársfa. S. I.
SZÁDOL, szádolja. Obturat. PP.
Bé szádolja. Bé dugja. Sz. D.
Szádoló, szádló. Obturans.
Szádló fa. Doliarium operculum, dolii repagulum, obturamentum. PP.

SZÁG.

SZÁG. Suffixum in vocibus solum istis binis: Jószág, Ország.

SZÁGÓDik. Sebesen nyargal. Sz. D. SZÁGOLDik. Currit velociter more equi. M. A.
SZÁGULD. Velociter currit, equitat cum impetu. M. A.
El száguld. Abequitat velociter. M. A.
Ki száguld. Excurrit, exequitat. M. A.
Száguldás. Equitatio vehemens, cursus velox. M. A.
El száguldás. Abequitatio. M. A.
Ki száguldás. Incursio, excursio. M. A.
Száguldó. Posta-ló. Veredus. M. A.
Száguldoz. idem ac Száguld. Sz. D.

SZÁGY.

SZÁGY. F. Baranya Vben.
Szágy-fa. Vetöllő. Sz. D.

SZÁJ.

SZÁJ. Os — oris, bucca, item Orificium. M. A. Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
Száj-ajazó szerszám. Lupatum. PP.
Száj-barát. Szín-barát. Specie amicus. S. I.
Száj-barátság. Szín-barátság. Amicitia fucata, simulata. S. I.
Száj-büdösség. Oze, oza. M. A.
Száj-cserepezés, Aphthae. M. A. PP.
Száj' doha. Gravitas oris, anima foetida. S. I.
Száj-dohosság. idem. Sz. D.
Száj-hit. Szín-hit. Fides simulata. S. I.
Száj' ize. Gustus. Pázm. Pred. p. 963.
Száj-mozgatás. Káldi, Innepn. Pred. p. 583.
Száj-padlat, Száj' padlása. Palatum. S. I.
Száj' pallása. idem.
Száj-peczkelés. Oris lignatio, frenatio. S. I.
Száj-tátás. Rictus. M. A.
Száj-tátogás. Oscitatio. S. I.
Száj-tátva. Ore hiante, ore aperto. S. I.
Száj' vallása. Confessio personalis, oralis, verbalis. S. I.
SZÁJA. Ejus OS. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
Szája-fájó. Veszett száju. Stomaticus. M. A.
Szája' gyüreje. — Szája' gyürejét czupogatja.
Szája-hüllt. Ore hiante stupens, v. ineptus, imbecillis, inhabilis. S. I.
Szája' ize. El vette isten a' szája' izét, mint a' Pápai birónak. km.
Szája' izéntt. Szája' ize szerint. Ad palatum ejus. S. I.
Szája-tátott. Ore hiante stupens. M. A.
Szája' vallása. Ore proprio confessus est.
* A' szája sem úgy áll.
Aszszony' szája. Sok só ételben, sok szó aszszony' szájában nem jó. km.
Falu' szája. Os communitatis, orator pagi.
Farkas' szája. Farkas' szájából ritkán esik ki nyálazatlan a' malacz. km.
Gyermek' szája. Záratlan kapu a' gyermek' szája. km.
Más' szája. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
Prókátor' szája arany kúlcscsal nyílik. km.
Szeme, szája el teltt vele.

Szereti a' száját. Il aime la bonne chere.
Szájába rágta. Inculcavit illi.
Száját meg aranyozták: pénzen fogadott orátor.
SZÁJAL. Garrit, blaterat. S. I.
Bé szájalja. Száját bé csinálja. S. I.
SZÁJAS. Habens os amplum.
Szájas korsó. Amphora amplioris orificii.
SZÁJATLAN. Inorus. M. A.
SZÁJBA rágja. Inculcat. M. A. A' kalánt előbb viszik a' tálba, mint a' szájba. km.
Szájba való falatja sincs. Nec quam ori imponat, buccellam habet.
SZÁJONG. Imitt amott ácsorog, mint egy száj-tátva szédeleg. Sz. D.
SZÁJÓK. Labeo, labiosus. S. I.
SZÁJÚ. Oris.
Arany-szájú. Chrysostomus.
Béllett szájú. Labeo.
Cserép-szájú. Flebilis oris. S. K.
Dohos szájú. Pázm. Pred. p. 1011.
Erős szájú ló. Pázm. Pred. p. 905.
Farkas-szájú tanítók. Pázm. Kal. p. 601.
Görbe szájú. Distortum os habens. S. K.
Harcsa-szájú. Ampli oris. Dug. km. 2. R. p. 216.
Kemény szájú ló. Prágai, p. 697.
Kopasz szájú. Imberbis. S. K.
Málé-szájú. Mammacuthus. S. K.
Nagy szájú. Magni oris, bucco v. loquax.
Pittyedtt szájú.
Sima szájú. Adulator. Csuzi, Síp-szó. p. 612.
Széles szájú korsó. Amphora lati oris.
Szük szájú.
Tátott szájú. Adaperti, patuli oris. S. K.
Véres szája hadi emberek. Vajda, 3. K. p. 639.

SZÁK.

SZÁK. F. Komárom Vben.
Szák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.
SZÁKOS (Magyar, török). FF. Tömös Vben.

SZÁL.

SZÁL. Stylus, columna, culmus, scapus. M. A.
Szál-dob. Kovácsics, Script. min. T. 2. p. 386.
Szál-dobos. E. F. Udvarhely Székében.
Szál-fa. Trabs, tignum. Szál-fa nem erdő. km.
Szál-hajó. Gerenda-hajó. Trabica. M. A. Talp-hajó.
Szál-hajós. Ratiarius, ratirex. S. I.
Szál-kard. Szál-kardra ki hítta.
Szál-szeg. Clavus trabalis. S. I.
Szál-telek. E. F. Maros Székében.
* Czérna-szál. Filum lineum duplicatum. S. K.
Fű-szál. Culmus herbae.
Haj-szál. Vékony a' haj-szál, de még is van árnyéka. km.
Kő-szál. Pázm. Kal. p. 1021.
Levél-szál. Pagina. CM.
Liliom-szál. Cauliculus lilii.
Liliom-szál' levele.
Nagy szál ember. Homo procerus.
Nád-szál. Arundo, canna. S. K.
Selyem-szál. Filum sericeum.
Szalma-szál. Stipula straminea. PP.
Ször-szál. Vékony, mint a' ször-szál. km. Dug. 1. R. p. 236.
Ször-szál-hasogató. Hypercriticus.
SZÁLA. Ejus culmus. Szőrén szálán el veszett. km.
Haja' szála. Nincs annyi haja' szála, a' mennyiszer meg bánta. km.
Kender' szála. Subtiliora cannabis fila.
SZÁLANKÉNT. Filatim, fibratim. M. A.
Szálanként ki fejti. Filatim dissolvit. PP.
SZÁLANKOZik. Dispergitur, ventilatur. M. A.
Foltonként szálankoznak, mint a' vertt hadak. km. Pázm. Kal. p. 454.
Szálankozó. Sparsim se volvens. M. A.
SZÁLAS. Procerus. M. A. it. Filosus, fibrosus.
Szálas ember. Homo procerus.
Szálas erdő. Sylva proceras habens arbores.
Szálas fa. Arbor alta, procera. Sz. D.
Szálas hús. Musculus. S. I.
Szálasodik. Crescit, increscit. Sz. D.
Szálasság. Proceritas. M. A.
SZÁLING. Szálong. Sz. D.
Szálingó fák. Sz. D.
SZÁLIŃKOZik. idem ac Szálankozik. Sz. D.
SZÁLKA. Festuca, fibra. M. A. Halat szálka nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni. km.
Szálkás. Festucarius, fibratus. M. A.
SZÁLNYI. Egy haj-szálnyira sem vagyunk jobbak. Faludi, N. E. p. 24.
SZÁLOK. FF. Heves, Sáros, Szepes, és Zemplin Vkben.
SZÁLONG. Sparsim volvitur, volutatur, volat. S. I.
Szálongó. R. Scolopax rusticola. Waldschnepfe. S. I.

SZÁLA.

SZÁLA. Oecus. S. I.
Ebédlő szála. Coenaculum amplum.
Tánczoló szála. Oecus saltatoria.

SZÁLL.

SZÁLL. Descendit, subsidet. M. A. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. km.
Alá száll. Descendit. M. A.
Annyára száll. Késő a' bort kémélleni, mikor már annyára szállott. km.
Bé száll. Descendit, inscendit, immittitur. M. A.
Bele száll. Adit possessionem.
El száll. Secedit, subsidet. M. A.
Fejére száll. A' ki másnak roszsz tanácsot ád, maga fejére száll. km.
Föl száll. Ascendit, vadit in altum. S. I.
Hozzá száll. Divertit ad illum.
Ki száll. Exscendit, divertit. M. A.
Le száll. Descendit. M. A.
Le száll az ára. Decrescit in pretio.
Magába száll. In se revertitur.
Meg száll. Divertit, subsidet. M. A.
Meg szállott a' raj.
Meg szállja. Obsidet. M. A.
Reá száll. Devolvitur ad illum.
Szárába szállott az esze.
Szembe száll. Congreditur.
SZÁLLAKOZik. Faludi, U. E. 1. R. p. 71.
SZÁLLANDÓ.
Szállandóság. Successio. Eszterházi Tamás, p. 167. 173.
SZÁLLÁS. Hospitium, diversorium, stabulum. item Obsidio. M. A. Minden bokor szállást ád. km.
Szállás. Telek Posony Vben.
Szállás-adás. Receptio in hospitium.
Szállás-adó. Stabularius. M. A.
Szállás-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.
Szállás-hely. Sz. P. Vas Vben.
Szállás-osztás. Hospitiorum designatio. PP.
Szállás-osztó. Hospitiorum designator. PP.
Szállás' pataka (Alsó, fölsö). E. FF. Hunyad Vben.
Szállás-tagadás. Inhospitalitas. M. A.
Szállás-tagadó. Inhospitalis. M. A.
Szállás-tartás. Hospitatio.
Szállás-tartó. Hospitator.
Szállás-váltás. Migratio. M. A.
Szállási. Diversorius. M. A.
Szálláson él. Diversatur. M. A.
Szálláson lakik. Stabulatur, diversatur. M. A.
Szálláson lakás. Stabulatio, diversatio. M. A.
Szállásra térdegel. Diversitat. M. A.
Szállásra tér. Divertit, divertitur. M. A.
Szállást ád. Hospitatur, hospitium praebet. M. A.
Szállást tart. Hospitatur, diversatur. M. A.
* Árok-szállás. MV. Jászságban.
Elő-szállás. Sz. P. Fejér Vben.
Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.
Ki szállás. Exscensio. M. A.
Le szállás. Descensio, descensus. M. A.
Meg szállás. Obsessio, obsidium, obsidio. M. A.
Szabad szállás. Liberum hospitium, gratuitum hospitium.
Szállásoz. Quártélyoz. Sámbár ellen. p. 162.
Bé szállásozza: bé quártélyozza.
SZÁLLDOGAL. Descendit pedetentim. M. A.
SZÁLLÍT, szállítja. Sedat, subsidere facit, item Remittit, immittit, collocat. M. A.
Alá szállítja. Remittit, facit descendere.
Által szállítja. Transponit, translocat.
Be szállítja. Illocat, introducit. M. A.
Le szállítja. Sedat, placat, considere facit. M. A
Le szállítja a' pört. Pázm. Kal. p. 648.
Szállítás. Transpositio, illocatio.
Szállító. Transpositor.
Szállító hajók. Naves transpositoriae.
Szállítvány. Quidquid transponitur, v. transvehitur. Transport. S. I.
SZÁLLOTT. Sedatus, locatus, subsidens.
Szállott bor. Vinum sedatum.
Szállott úgy. Faludi, E. M. p. 243.
Szállott vár. Arx obsessa. Pázm. Pred. p. 441. 1150.
Leány-ágra szállott jószágnak el kell veszni. km.
Meg szállott. Obsessus. M. A.
SZÁLLÓ. Descendens, subsidens, diversans. M. A.
Meg szálló. Obsessor, it. Diversor. M. A.

SZÁLLYA kendnek. Paraszti el köszöntése a' bornak. Eredetét vehette Tököli' háborujában, mikor a' parola-szó „PETRVS" volt, azaz Princeps Emericus Tököli Regni Vngariae Salus. Innen a' borozó tót azt mondotta „Salus Petykó" jelentvén a' parola-szót, a' magyar „Szállya kendnek."

SZÁM.

SZÁM. Numerus, item Ratio. M. A.
Szám-adás. Redditio rationum, ratiocinium. M. A.
Szám-adó. Rationans, v. reddendis rationibus obnoxius. S. I.
Szám-adó gazda.
Szám-adó legény. Sodalis rationans.
Szám-adó tiszt. Officialis rationans.
Szám-adatlan. Pázm. Pred. p. 856.
Szám-haladó. Innumerus. Sz. D. S. I.
Szám-jegy. Numeri nota. S. I.
Szám-kiveti. Proscribit, mittit in exilium. M. A.
Szám-kivetés. Exilium. M. A.
Szám-kivetésbe bujdosó. Exulabundus. M. A.
Szám-kivetésben jár. Exulat. M. A.
Szám-kivetett. Exul, extorris. M. A.
Szám-könyv. Liber rationum, rationarium. S. I.
Szám-szer. R. Instrumentum v. machina. S. I.
Szám-szer-íj. Balista. M. A. CM.
Szám-szer-íj-gyártó. Balistarius. M. A.
Szám-szer-íjjal lövöldöző hely. Balistarium. M. A.
Szám-szer-íj-tartó hely. Balistarium. CM.
Szám-szer-íjas. Heltai. M. Kron. 1. D. p. 149.
Szám szerint. Numerate, juxta numerum. M. A.
Szám-tartás. Ratiocinium. M. A.
Szám-tartó. Rationarius, rationista. M.A.
Szám-tartói hivatal. Officium rationistae.
Szám-tartóság. idem.
Szám-tartó könyv. Rationarium. M. A. Káldi, Luc. 16. 6.
Szám-vetés. Ratio, ratiocinium. M. A. Computus numerorum.
Szám-vető. Ratiocinator, calculator, algorista. M. A.
Szám-vető könyv. Faludi, Sz. E. p. 46.
Szám-vető pénz. Calculus. M. A.
Szám-vető mester. Arithmeticus. M. A.
Szám-vető tudomány. Arithmetica. M.A.
Szám-vevő. Rationum exactor.
Szám-vevő hivatal. Officium exactoratus rationum.
Szám-vevő szék. Sedes censuralis. Tiszti Szótár. p. 12.
Szám-vétel. Desumtio rationum. Pázm. Pred. p. 14.
* Arany-szám. Numerus aureus.
Egész szám. Numerus integer.
Esztendő-szám. Numerus annorum. Pázm. Pred. p. 1083.
Feles szám. Numerus par.
Feletlen szám. Numerus impar.
Fű-szer-szám. Aroma. M. A.
Hó-szám. Menstruum.
Idő-szám. Faludi, U. E. 1. R. p. 102.
Kerék szám. Numerus rotundus.
Kerék számmal. Numero rotundo.
Nap-szám. Diurnum.
Pár-szám. Numerus per paria initus.
Szer-szám. Instrumentum, machina, utensile. S. K.
Törött szám. Numerus fractus.
Üres szám. Zerus. S. K.
SZÁMA. Ejus numerus.
Száma sincs. Sine numero.
SZÁMBA. In numerum.
Számba veszi. Computat, connumerat.
Számba vevés. Numeratio, recensio. S. I.
Számba vétel. Census, censura, recensus. S. I.
SZÁMÉNTALAN. Innumerus. Pázm. Pred. p. 877.
SZÁMÍT, számítja. Numerat. Sz. D. S. I.
SZÁMLÁL, számlálja. Numerat. M. A.
Be számlálja. Connumerat. M. A.
Bele számlálja. Rationibus infert, addit. S. I.
Elő számlálja. Enumerat, connumerat, recenset. M. A.
El számlálja. Enumerat.
Föl számlálja. Computat.
Hozzá számlálja. Adnumerat. M. A.
Ki számlálja. Enumerat, exputat, it. Excommunicat. M. A.
Le számlálja. Denumerat.
Meg számlálja. Connumerat, computat. M. A.
Öszve számlálja. idem.
Számlálás. Numeratio. M. A.
Elő számlálás. Recensio, enumeratio. M.A.
Meg számlálás. Dinumeratio. M. A.
Számlálat. Computus. M. A. L. p. 633.
Számlálgat, számlálgatja. Identidem computat.
Már számlálgatja az ebeket: öreg.
Számlálhatatlan. Innumerabilis. M. A.
Számlálhatatlanság. Innumerabilitas. M.A.
Számlálhatatlanúl. Innumerabiliter. M.A.
Számlálható. Numerabilis. M. A.
Meg számlálható. Numerabilis, computabilis. M. A.
Számláltt, Számláltatott. Numeratus. M. A.
Számlálva. Numerato. M. A.
Meg számlálva. idem. M. A.
SZÁMOL. Számot ád. Kiki magáról számol. km.
Számolja. Számlálja. M. A.
Számolás.
Bé számolás. Imputatio.
Számolkodik.
Számolkodás. Geidler, Hadi oktat. p. 18.
SZÁMONKÉNT. Numeratim. M. A.
SZÁMOS. Numerosus. M. A.
Számos cseléddel van. Multos famulos habet.
Számos esztendő. Numerosi anni.
* Fű-szer-számos. Aromaticus. S. K.
Hét-számos. Hebdomadalis. S. K.
Hó-nap-számos. Menstruata. S. K.
Nap-számos. Diurnalista.
Számosan. Numerose. M. A.
Számosít, számosítja. Multiplicat, auget. Sz. D.
Meg számosítja. Zvonarics. 1. R. p. 234.
Számosodik. Multiplicatur, augetur. Sz. D.
Számosság. Numerositas, multitudo. Sz. D.
SZÁMOT tesz. Facit numerum, aestimationem meretur. Bécsben is számot tenne ez a' munka. km.
Számot ád. Reddit rationes. S. I.
Számot vesz. Exigit rationes.
Számot vet. Rationes init. Nem jó gazda nélkül számot vetni. km.
Számot tart. In numerato habet, vel sperat aliquid.
SZÁMOZ, számozza. Computat.
Számozza vendégeit. Faludi, E. M. p. 38.
SZÁMRA. Ad numerum.
Hét-számra oda van. Per septimanas abest.
SZÁMTALAN. Innumerus, innumerabilis. M. A. Számtalan, mint a' por. km.
Számtalanság. Innumera multitudo. Pázm. Pred. p. 877.
Számtalanszor. Saepissime, innumerabiliter. M. A.
Számtalan sokszor. idem. M. A.
Számtalanúl. idem.
SZÁMÚ. Numero.
Ennyi számú. Tot numero.

SZÁN.

SZÁN, szánja. Condolet, miseretur, commiseretur, commiserescit. M. A. Három napi dinom dánom, holtig való szánom bánom. km.
Szánja, bánja. Dolet.
* El szánja magát. Se devovet. S. I.
El 's ki szánja magát. Faludi, N. U. p. 77.
El szánja. Devovet, destinat. M. A.
Ki szánja magát. Faludi, N. E. p. 162.
Ki szánja életét. Faludi, E. M. p. 64.
Meg szánja. Commiseretur. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
Reá szánja. Devovet, addicit, sacrat, consecrat. S. I.
Reá szánja magát. Resolvit se ad aliquid.
SZÁNAKODik. Miserescit, miseretur. M.A.
Szánakodás. Misericordia, miseratio, condolentia. M. A.
Szánakodó. Miserator, misericors. M. A.
Szánakodva. Miseranter. M. A.
Szánakodatlanság. Immisericordia. Sz. D.
SZÁNAKOZik. Indolet, commiseretur. M.A.
SZÁNANDÓ. Miserandus. M. A.
SZÁNAT. Miseratio.
Szánatos. Miserabilis. M. A.
Szánatosan. Miserabiliter. M. A.
SZÁNÁS. Commiseratio. M. A.
Szánás bánás. Dolor.
El szánás. Destinatio, devotio. M. A.
SZÁNDÉK. Propositum, intentio, animus, sententia. S. I.
Ember teszi a' szándékot, isten, a' ki rendeli. km.
Szándéka. Ejus propositum. Szegény ember' szándékát boldog isten vezérli. km.
Szándékos. Habens propositum. Faludi, T. É. p. 127. 189.
Szándékos bé telések. Faludi, E. M. p. 245.
Szándékos jó akarat. Csuzi, Sip-szó. p. 21.
Szándékoskodik. Intentionatur. Csuzi, Sip-szó. p. 87. Tromb. p. 60.
Szándékozik. Intendit, intentionatur, meditatur. Sz. D.
Hová szándékozik.
El szándékozik. Destinat, devovet. M.A.
Szándékozás. Pázm. Pred. p. 246.
El szándékozott. Devotus, destinatus. M. A.

SZÁNÓ. Commiserans, dolens, condolens. M. A.
SZÁNTT. Propositus, destinatus.
Szántt akarva. Pázm. Pred. p. 408.
Szántt szándék. Propositum. M. A.
Szántt szándékból. Consulto. M. A.
El szántt. Devotus, destinatus. M. A.
El szántt akaratból. Deliberato, ultro, spontanee. Sz. D.
SZÁNTÚ.
Jó szántú kész akarat. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.

SZÁNT.

SZÁNT, szántja. Arat. M. A. Nem tud az én ekémen szántani. km.
Szánt vet. Agricolatur, agriculturam exercet. M. A.
Be szántja. Inarat.
El szántja. Arando decerpit.
Föl szántja. Exarat. M. A.
Hozzá szántja. Arando adjicit.
Környül szántja. Circumarat. M. A.
Ki szántja. Exarat. M. A.
Másodszor szántja. Aratrat. M. A.
Meg szántja. Arat.
SZÁNTATLAN. Inaratus. Szántatlan földet pörje bírja. km. Neglectis urenda filix innascitur agris.
SZÁNTÁS. Aratio, agricultura. M. A.
Szántás vetés. Agricultura. M. A.
Szántási. Aratorius. M. A.
SZÁNTHATÓ. Arabilis. M. A.
SZÁNTOGAT, szántogatja. Iteratis vicibus arat.
SZÁNTOTT. Aratus. M. A.
Szántott gyöp. Novalis, novale. S. I.
Föl szántott. Subaratus.
SZÁNTÓ. Arator. M. A.
Szántó. MV. Abaúj Vben, és t. h. n.
Szántó ebéd. Margit' Élete, Práynál. 336. Ez talán reggeli kilencz óra-tájra mutat, mivel a' szántók ezen időtájban szoktak ki fogni, és falatozni.
Szántó ember. Agricola. M. A.
Szántó föld. Ager, arvum. M. A.
Szántó földes. Agrosus. M. A.
Szántó' halma. E. F. Hunyad Vben.
Szántó ökrök. Triones. Egy hét csillagból álló csillagzat. S. I.
Szántó vas. Vomer. M. A.
Szántó vas' orra. Nympha. M. A.
Szántó vető. Agricultor. M. A. Szántó vető embernek a' jövő esztendőben áll minden gazdagsága. km.
Szántód. Sz. P. Somogy Vben.
Szántóka. Alauda arvensis. Csere János, Encycl. p. 277.

SZÁNY.

SZÁNY. Traha.
Szány' alja. Szány-talp. Trahae vehiculum. S. I.
Szány-út. Via trahalis, via trahis apta.
* Bak-szány. Vectabulum vimineum puerorum. S. K.
Katona-szány. Traha militaris.
SZÁNYKA. Parva traha.
Szányház. Traha vehitur.
SZÁNYON jár. idem.

SZÁP.

SZÁP. Tejes ponty. Cyprinus cephalus. S. I.
SZÁPOLY. Ama. M. A. Ásó kapa, ásó lapát. Sz. D.
Szápolyai Imre. Emericus de Zápolya. Heltai, M. Kron. 2. D. p. 22. 49.

SZÁR.

SZÁR. Crus, tibia, item Culmus, scapus. M. A. item Calvus, calvaster, depilis.
Szár. F. Fejér Vben.
Szár-csont. Tibia. CM.
Szár-föld. F. Soprony Vben.
Szár-fű. Pentaphyllon. NC. p. 45.
Szár-hús. Láb-ikra. S. I.
Szár-hegy. E. F. Csík Székében.
Szár-szó. F. Somogy Vben.
Szár-vas. Ferreum tibiale. S. I.
* Csizma-szár. Scapus cothurni. S. K.
Fék-szár. Lorum, habena freni. S. K.
Gabona-szár. Culmus. S. K.
Kantár-szár. Faludi, N. A. p. 103. U. E. 2. R. p. 120.
Kukoricza-szár. Fagopyri caulis, scapus. S. K.
Láb-szár. Crus, tibia. S. K.
Pipa-szár. Sugibulum. S. K.
Saru-szár. Scapus ocreae.
SZÁRA. Ejus culmus, vel ejus crus.
Csizma' szára. Caulis ocreae. PP.
Gabona' szára. Culmus, colus, caulis. M. A.
Lába' szára. Ejus crus.
Szárába indúltt a' gabona.
Szárába szállott az esze. km.
SZÁRAD. Siccescit. M. A.
El szárad. Intabescit, contabescit. M. A. Pázm. Pred. p. 179.
Föl szárad. Siccatur.
Ki szárad. Exaret, exarescit. M. A.
Meg szárad. Exaret, exarescit, assiccescit. M. A.
Száradás. Siccitas, exsiccatio. M. A.
El száradás. Contabescentia, arefactio. M. A.
Száradatlan. Inexsiccatus. M. A.
Száradtt. Marcidus, exsiccatus. M. A. PP. Oldala' csontjához száradtt a'lelke. km.
Száradtta. Ejus siccum. Nehéz a' nyers fának száradttát várni. km.
SZÁRATLAN. Carens culmo, calamo, caule. S. I.
SZÁRASZT, szárasztja. Siccat. M. A.
Ki szárasztja. Exsiccat. M. A.
Le szárasztja. Desiccat. M. A.
Meg szárasztja. Exsiccat, assiccat. M. A.
Szárasztás. Siccatio, exsiccatio. M. A.
Szárasztatlan. Insiccatus. M. A.
Szárasztó. Siccans, exsiccans. M. A.
Szárasztó idő. Sz. D.
Szárasztó kötél. Funis, ad quem vestes siccandae adpenduntur.
Szárasztó szél. Ventus siccans. Sz. D.
Szárasztó természetű. Exsiccandi vim habens. PP.
Szárasztott. Siccatus. M. A.
SZÁRAZ. Siccus, aridus. M. A. Könnyü szárazról nézni a' hajó-törőket. km.
Száraz ág. Ramus aridus. Nyers fának száraz ágát nehéz várni. km.
Szárasz beszéd. Oratio sincera, non fucata. S. I.
Száraz betegség. Phthisis. M. A.
Száraz böjt. Xyrophagia. Csuzi, Tromb. p. 49.
Száraz dajka. Infantis gestatrix.
Száraz eledel. Edulium siccum, non jurulentum. S. I.
Száraz ér. Ér Csanád Vben.
Száraz fa. Lignum aridum. A' száraz fa mellett a' nyers is el ég. km.
Száraz fájdalom. Száraz fájdalom járja.
Száraz fördő. Balneum laconicum, vaporarium, sudoriferum. S. I.
Száraz festés. Pictura sicca. S. I.
Száraz gát. Puszta malmon, száraz gáton, nem sok vámot szedhetsz. Beniczki, p. 130.
Száraz gyümölcs. Fructus siccati.
Száraz hegy. Elő-hegy Vas Vben. E. F. Csik Székében.
Száraz hurút. Tussis sicca.
Száraz keh. idem. PP.
Száraz kenyér. Faludi, N. A. p. 5.
Száraz korcsma. Bornak az úton, vagy vásárban ki mérése. S. I.
Száraz korty. Spes delusa v. vanum desiderium, vel usus non concessus. S. I.
Száraz kotos. Árok Bereg Vben.
Száraz kór. Phthisicus. S. I.
Száraz kórság. Febris hectica, phthisis. PP.
Száraz köppöly.
Száraz lábbal. Sicco vestigio. Pázm. Pred. p. 573.
Száraz malom. Pistrinum, mola asinaria. M. A. PP.
Száraz patak. F. Ugocsa Vben. E. F. Fölső Fejér Vben.
Száraz süly. Haemorrhoides siccae, coecae. S. I.
Száraz szemmel. Pázm. Pred. p. 443.
Száraz tagadás. Faludi, T. É. p. 254.
Száraz tenger. Plaga nimium sabulosa. S. I.
Száraz természetű. Siccaneus, siccanus. M. A.
Száraz toroknak üres korsó. km. Dug. 1. R. p. 256.
Száraz üdőben tetszik ki a' forrásnak jobbika. km. Dug. 2. R. p. 30.
Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E. 3. R. p. 13.
Száraz válasz. Responsum laconicum. S. I.
Száraz vám. F. Soprony Vben.
Száraz vám. Vectigal terrestre. Landzoll. S. I.
Száraz völgy. Völgy, és Patak Abaúj Vben.
Szárazd. F. Tolna Vben.
Szárazkodik. Meg ázott ruháját szárítja. S. I.
Szárazon. Sicce, aride. M. A. v. in sicco. Mind a' vízig szárazon. km.
Szárazon föst. Siccis pigmentis pingit. S. I.
Szárazság. Siccitas, ariditas. M. A.
SZÁRÁSZ. F. Baranya Vben.
SZÁRBA. In culmum.
Szárba indúl. Abit in culmum, culmescit.
Szárba megy. idem.
Szárba menés. Segetis calamisatio. S. I.
SZÁRD. R. Calvulus.
Szeg-szárd. MV. Tolna Vben.

SZÁRIKA. Gausape. Fürtös ruha, guba. S. I.
SZÁRÍT, szárítja. Siccat. Sz. D.
Ki szárítja. Exsiccat.
Szárítgat, szárítgatja. Lente siccat.
SZÁRMOZik. Promanat. M. A. Procedit, provenit. Mi sem származtunk bogaraktól. km.
El származik. Abgenerat.
Ki származik. Emanat. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 470.
Le származik. Le származott az alföldre.
Származás. Promanatio. M. A.
Ki származás. Emanatio. M. A.
Származat. Ortus, processus, generatio.
Származó. Promanans, manalis. M. A.
Ki származó. Manalis, manans. M. A.
Származtat, származtatja. Derivat, deducit, concludit. S. I.
SZÁROGAT, szárogatja. Siccat.
Ki szárogatja. Exsiccat.
Meg szárogatja. Persiccat.
Szárogatás. Siccatio crebro-lenta.
SZÁROS. Habens crus, culmosus, petiolatus. M. A.
SZÁRÚ. Petiolatus.
Egy szárú. Unistirpis. CM.
Hoszszú szárú körtvély.

SZÁRCSA.

SZÁRCSA. Uria, querquedula, fulica. M. A. NC. p. 157. ht. „Sárcsa."
Szárcsa-fű. Smilax, sarsa parilla. S. I.
Szárcsa-gyökér. idem. S. I.
Szárcsa-mony. Ovum fulicae. Olly tarka, mint a' szárcsa-mony. km.

SZÁRNY.

SZÁRNY. Ala. M. A. Szárnyon jár a' gonosz hír. km.
Szárny' alja. Subala. S. I.
Szárny-allyai. Subalaris. M. A.
SZÁRNYA. Ejus ala. A' madár sem röpülhet, míg szárnya nincs. km.
Szárnya' hegye. Extrema ala. PP.
Szárnya-szegett. Alifragus, alas fractas habens. M. A. Ollyan, mint a' szárnyaszegett lúd. km.
SZÁRNYAL. Röpül. Volat.
Szárnyaltatja. Facit volare. A' szárnyatlan ezüst szenteket el szárnyaltatja. km. Dug. 2. R. p. 323.
SZÁRNYAS. Alatus, aliger. M. A.
Szárnyas állatok. Altilia.
Szárnyas egér. Vespertilio. M. A.
Szárnyas kigyó. Basiliscus. S. I.
Szárnyas köpönyeg. Régi franczia köpönyeg.
Szárnyas lábú. Alipes. M. A.
Szárnyas ló. Pegasus. S. I.
Szárnyas majorság. Altilia. Faludi, N. A. p. 184.
Szárnyas nép. Tollas nép. Aves, volucres. Faludi, N. E. p. 52. N. A. p. 82. 136. E. M. p. 31.
Szárnyasítja. Kónyi, Ábel' halála. p. 29.
Szárnyasul. Beniczki, p. 281.
SZÁRNYATLAN. Carens alis. Biró Márton, Micae. p. 301.
Szárnyatlanok. Aptera. S. I.
SZÁRNYÉK (mint Környék). Alaris. M. A.
Ala. A' jobb szárnyékot igazgatta. Sz. D.
Szárnyék-sereg. Sz. D.
Szárnyék-vitézek. Sz. D.
Szárnyékos. Fimbriatus. M. A. CM.
SZÁRNYON járó. Pennatus. Pázm. Pred. p. 1087.
SZÁRNYOZ, szárnyozza. Szárnyat ád neki. Sz. D.
Föl szárnyozza. Faludi, U. E. 1. R. p. 58.
Föl szárnyozott bubok. Faludi, N. A. p. 45.
SZÁRNYU. R. Ala. Szárny.
Szárnyu-tapsolás. Plausus alarum. S. I.

SZÁSZ.

SZÁSZ. Saxo transylvanus. M. A. Hadd alább jó szász, mert nem a' babodban találtál. km. Jube actu proclivia, non enim inter centauros versaris. Kis Viczay. p. 255.
Szász. MV. Zólyom Vben. olim Német Pelsöcz.
Szász. FF. Baranya, és Posony Vkben.
Szász csizma. Ránczos, mint a' szász csizma. km. Dug. 1. R. p. 228.
Szász' fa. F. Abaúj Vben.
Szász falu. F. Ugocsa Vben. E. F. Három szék Székében.
Szász fű. Sanicula minor. PP.
Szász nemzet. Natio saxonica in Transylvania.
Szász patak. E. F. Alsó Fejér Vben.
Szász város. Saxopolis, aut Villa S. Ambrosii.
Szász város' széke. Sedes saxopolitana.
Szász' völgye. E. F. Küküllö Vben.
* Beregh-szász. MV. Beregh Vben.
Új szász. F. Pest Vben.
SZÁSZA. Ejus Saxo.
Szásza. F. Gömör Vben.
Mike' szásza. E. F. Küküllö Vben.
SZÁSZI. Saxonicus.
SZÁSZKA. MV. Krassó Vben.
Oláh szászka. F. Krassó Vben.
SZÁSZSÁG. Ditio v. natio Saxonum. B. Apor Péter' kézirati. L. Dug. km. 2. R. p. 189.

SZÁSZPA.

SZÁSZPA. Elleborus, elleborum. M. A.

SZÁTYÁR.

SZÁTYÁR. Spurcus, obscoenus. M. A. Ocsmány, mosdatlan szájú, fajtalan beszédű. Sz. D.

SZÁTYÓK.

SZÁTYÓK. Málé-szájú.

SZÁVA.

SZÁVA. Savus fluvius Ungariae. M. A.
Száva. E. F. Doboka Vben. F. Baranya Vben. Sz. P. Györ Vben.

SZÁZ.

SZÁZ. Centum, centeni. M. A. Egy szó, mint száz. km.
Száz' alja. Centuria. M. A. CM.
Száz annyi. Centuplus. Adjon isten száz annyit.
Száz esztendö. Saeculum.
Száz fejü. Centiceps. M. A.
Száz féle. Centuplex. M. A.
Száz féle képpen. Centupliciter.
Száz gyanu között kilenczven helytelen. km.
Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles. CM.
Száz kapus. Faludi, T. É. p. 162.
Száz kezü. Centimanus. M. A.
Száz képpen. Centumplicato. M. A.
Száz lábú. Centipes. M. A.
Száz lábú. Oniscus. Kellerwurm. S. I.
Száz meg egygy. Centum plus uno.
Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, Síp-szó, p. 408.
Száz párna. Jocose pro stramine. „Száz párnán, szalmán született" Biró Márton, Micae. p. 235.
Száz rendes. Telek Veszprém Vben.
Száz rétü béle az ökörnek. Omastum. PP.
Száz rétü lepény.
Száz rétü rózsa. Bazsa rózsa.
Száz szám. Numerus centenarius.
Száz számra adták vették.
Száz számú. Centenarius. M. A.
Száz tü' hoszsza. Meg járták a' száz tü' hoszszát. km.
Száz vásár. Hundertmark. F. Szepes Vben.
* Egy híján száz. Undecentum. S. I.
Tizszer száz. Mille.
SZÁZA. Ejus centum, sive centum frusta alicujus rei.
Hogy' száza? Quanti centum ex illa re venduntur.
Hogy adják százát a' nádnak.
SZÁZAD. Centuria, centesima, centesimus. M. A. item Saeculum. Az elöbbi századok jobbak voltak. Sz. D.
Század évi. Száz esztendö elött született, termett, készülttt. S. I.
Század magával. Ipse cum undecentum sociis.
Százada. Ejus centuria, ejus centesima. Kinek a' századában van? In cujus centuria existit.
Századik. Centenus, centesimus. M. A.
Századika. Rei alicujus pars centesima.
Századikát veszi. Centesimam partem desumit.
Századol, századolja. Centuriat.
Századoló. Centuriator.
Mágdeburgi századolók. Centuriatores Magdeburgenses.
Százados. Centurio. M. A.
Századosság. Centuriatus, centurionatus. M. A. CM.
SZÁZALL, százallja. Százzal sokasítja. Sz. D. Centuplicat. M. A.
SZÁZAN. Centeni.
Százanként. Centuriatim. M. A.
SZÁZAS. Centuplus.
Százas jutalom. Káldi, Innepn. Pred. p. 274. 275. 280. 283.
SZÁZD. F. Hont Vben. Sz. P. Borsod Vben.
SZÁZI. Centenus. M. A.
SZÁZNYI. Quantitate centum.
Száznyi száz. Decem mille. Faludi, N. A. p. 36.
SZÁZSZOR. Centies. PP.
Százszor szép. Virág' neme. Faludi.

Százszori. Centies repetitus. S. I.
Százszoros. Centiplex, centuplex, centuplus. S. I.
Százszoroz, százszorozza. Centuplicat. Sz.D.
Százszorta. Centuplo. S. I.
Százszorta százszor. Decem millies. Faludi, N. U. p. 44.

SZE.

SZE.

SZE. Suffixum paragogicum verbis secundae personae, praeprimis singularis numeri, et modi imperativi, post vocales acutas addi solitum ut:
Jersze.
Tekintheddsze. 's a' t.

SZEB.

SZEB.
SZEBEN. Cibinium, civitas Transylvaniae. M. A.
Szeben. Telek Bihar Vben.
Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
SZEBENYE. Sz. P. Abaúj Vben.
SZEBÉNY. F. Baranya Vben.
SZEBESZLÓ. FF. Thurócz Vben.

SZECZÉL.

SZECZÉL. Heltai, p. 59.
Szeczél-szék. Sella. M. A. Cathedra. CM. Thronus. NC. p. 399.

SZECS.

SZECS. E. F. Közép Szolnok Vben.
SZECSKEVÉSZ. „Imez amaz hitetlen szecskevészek" Pázm. Kal. p. 108.
SZECSÓ. F. Pest Vben.
Szecsöd (Egyházas, Molna, Német, Terestyén). FF. V.s Vben.

SZECSKA.

SZECSKA. Stramentum concisum. PP. Csúzi, Sip-szó. p. 604.
Szecska-metszö. Falx stramentaria. VV.L.

SZED.

SZED, szedi. Legit, carpit, colligit. M. A. Könnyü a' kepe mellett búza-fejet szedni. km.
Szedi vedi. Colligit, seligit.
Szedi vedi magát. Recolligit se.
Bé szedi. Recolligit, recondit. M. A.
El szedi. Decerpit, aufert. M. A.
El szedi a' zsírját. Adipem, pinquedinem tollit. PP.
Elö szedi. Promit.
Elöl szedi. Praelegit, recolligit. M. A.
Föl szedi. Colligit, tollit. M. A.
Föl szedi a' sátor-fát. Colligit, conclamat vasa. PP.
Ki szedi. Excerpit. M. A.
Le szedi. Decerpit. M. A. Le szedi orczáról az idö a' kedves színt. km.
Le szedi az étek' zsírját. Jus adipe purgat. PP.
Meg szedi. Colligit. M. A. Meg szedi szemed' szörét. km.
Ránczba szedi. Redigit in ordinem.
Reá szedi. Fallit, decipit, deludit, seducit. S. I.
Öszve szedi. Colligit, comportat. M. A.
Öszve szedi ismét. Recolligit. M. A.
Szemen szedi. Granatim legit.
Tü-hegyre szedi beszédjét. Recapitulat, strictim proponit.
SZEDEGET, szedegeti. Collectat.
Ki szedegeti. Exceptat. M. A.
Szedegetés. Collectatio.
Szedegetö. Collectator.
SZEDERJ. Morum, sycaminon. M. A.
Szederj-fa. Morus, sycomorus. M. A.
Szederj-ín. Rubus idaeus. M. A. Rubus caesius. S. I.
Szederjes. Lividus, subniger. S. I.
Szederjes. E. FF. Fölsö Fejér, és Torda Vkben.
Szederjes orrú. A' ki a' sok ivástól ónszínü orrat kap. S. I.
Szederjes szín. Hyacinthinus, purpureus. M. A.
Szederjes viola. Vaccinium, viola nigra. S. I.
Szederjesség. Lividitas. Vajda, K. É. 3. K. p. 643.
Szederjkény. FF. Baranya, Borsod Vkben. Sz. P. Heves Vben.
SZEDETLEN. Illectus. M. A.
SZEDETT. Collectus. Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
Szedett szölö. Puszta, mint a' szedett szölö. km.
Szedett töke. Úgy hagyták, mint a' szedett tökét. km.
Szedett vedett. Corrasus, compilatus.
Elöl szedett. Primo collectus. M. A.
Elöl szedett szölö' bora. Praeliganum. M. A.
Föl szedett adó-pénz. Collecta. PP.
Szemen-szedett. Granatim lectus, selectissimus.
SZEDÉS. Collectio. item Vindemia. M. A.
Szedés vedés. Corrasio, compilatio, collectio. M. A.
Bé szedés. Collectio. M. A.
Föl szedés. Collectio, sublatio. M. A.
Ki szedés. Exemtio, excerptio. M. A.
Öszve szedés. Collectio. M. A.
SZEDÖ. Legulus, colligens. M. A.
Adó-szedö. Quaestor.
Be szedö. Collector. M. A.
Bötü-szedö. Typotheta.
Fazék-szedö (pálcza). Baculus ollaris. S. K.
Hernyó-szedö. Forfex erucaria. S. K.
Patkó-szedö.
Pénz-szedö. Collector pecuniae.
Reá szedö. Fallens. S. K.
Szölö-szedö. Legulus, vindemiator. S. K.
Vám-szedö. Teloniator.
SZEDVE. Carptim. M. A. Egy tü-hegyre vagyon szedve orczája. km.

SZEG (ige).

SZEG, szegi. Frangit, scindit, proscindit, rumpit. M. A. Szép szónak nem szegik szárnya. km.
Által szegi a' parancsolatot. Mandatum transgreditur. M. A.
Bé szegi a' ruhát. Oram elice consuit, limbum convolvit. PP.
Föl szegi. Dissecat. S. I.
Föl szegi a' gyöpöt. Proscindit aratro herbetum.
Ki szegi. Effringit. M. A.
Le szegi. Defringit, dirumpit. M. A.
Le szegték a' szárnyát.
Meg szegi. Frangit, violat, rumpit. M.A.
Meg szegi a' böjtöt. Violat jejunium.
Meg szegi a' kenyeret.
Meg szegték a' szalonnát. km.
Meg szegi a' szavát. Non stat promissis.
Nyakát szegi. Collum frangit.
SZEGDEGEL, szegdegeli. Segmentat, scindit. Faludi, N. U. p. 90. N. E. p. 82. 214.
El szegdegeli. Proscindit, diffringit, confringit. M. A.
SZEGDEL, szegdeli. Proscindit, discindit, frangit. M. A. Comminuit, segmentat.
El szegdeli. Zvonárics, 1. R. p. 680.
Szegdelés. Fractio, proscissio. M. A.
Szegdeltt. Fractus, ruptus, confractus, proscissus. M. A.
SZEGET. Segmentum. item olim Insula. Pesti.
SZEGETLEN. Non scissus, non sectus. S. I.
Szegetlen kenyér.
SZEGETT. Fractus, proscissus. M. A.
Szegett kö. Lapis caesus, caelatus, quadratus. S. I.
Szegett szív. Faludi, Sz. E. p. 33.
Be szegett kezkenö. Strophium limbo consuto.
Szárnya-szegett.
SZEGÉLY. Segmentum. El tart a' nádfödél, csak szegéllyel gyözzék.
Szegélye. Ejus segmentum.
Ház' szegélye. Apex tecti, summa pars tecti infracta.
SZEGÉS. Ruptio, fractio. M. A.
Bé szegés. Sutura, in elicem sutura. PP.
Böjt-szegés. Fractio jejunii. Pázm. Pred. p. 894.
Hit-szegés. Perfidia.
Kenyér-szegés. Fractio panis.
Nyak-szegés. Fractio colli.
Parancsolat-szegés. Violatio praecepti.
Ünnep-szegés. Violatio festi.
Törvény-szegés. Violatio legis. Pázm. Pred. p. 723.
Szegése. Ejus fractio, sectio, inflexio.
Kezkenö' bé szegése. Strophii in elicem sutura.
SZEGHETETLEN. Infrangibilis. M. A.
SZEGÖ. Ruptor, fractor, violator. M. A.
Hit-szegö. Fidefragus.
Hivatal-szegö. Pázm. Kal. p. 584.
Meg szegö. Ruptor. M. A.
Szegödik. Depaciscitur, transigit. M. A.
Be szegödik. Servitium ingreditur. S. I. Még bé sem szegödött, már ki szolgálta urát.
Dologra szegödik a' szolga. km. Dug. 1. R. p. 284.
El szegödik. Paciscitur de servitio.
Hozzá szegödik. Faludi, N. E. p. 197.
Meg szegödik. Convenit de servitio, init contractum.

Szegödi ember v. kutya, ki magát mindenhez adja. S. I.
Szegödés. Pactum, conventio. M. A.
Szegödö. Pactor. M. A.
Szegödött. Pactitius. M. A.
Szegödött szolga. Mercenarius, servus conventionatus.
Szegödség. Pactio. M. A. Telegdi, Felelet. p. 47.
Szegödtet, szegödteti. Pacto inito conducit. Be-el-meg szegödteti.
SZEGTEN szegi. Semper violat. Sámbár ellen. p. 754.
Szegten szegdeli. Faludi, N. A. p. 77.

SZEG (név) 1. Clavus.

SZEG. Clavus. M. A. Csak ki tetszik a' szeg a' zsákból. km.
Szeg-csináló. Clavarius, clavicularius. PP.
Szeg-fej. Nodus clavi. PP.
Szeg-fejezés. Clavi capitulatio. S. K.
Szeg-fű. Caryophyllum. M. A.
Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S. I.
Szeg-fű-gyökerű fű. Caryophyllata. PP.
Szeg-fű-körtvély. Hallottam Sághon 1825. Aug. 11.
Szeg-fű-olaj. Camaemelinum. PP.
Szeg-fű-virág. Caryophyllum. S. I.
Szeg-gyártó. Clavarius. Nagelschmid. S. I.
Szeg-lyuk. Foramen clavi. S. I.
* Derék-szeg a' szekérben. VV. L.
Fa-szeg. Clavus ligneus. S. K.
Fejes szeg. Clavus capitatus. PP.
Foglaló szeg. Impages. CM.
Járom-szeg. Pázm. Kal. p. 1038.
Iga-szeg. VV. L.
Kalapos szeg. Clavus umbellatus. VV. L.
Kerék-szeg. Fibula rotaria. S. K.
Kerék-szegre billentö: félre csapó.
Koporsó-szeg. Clavus tumbarum.
Kormány-szeg. Clavus gubernaculi navis. S. K.
Lécz-szeg. Tigillaris clavus. S. K.
Patkó-szeg. Clavus solearum. PP.
Rud-szeg. Faludi, E. M. p. 22.
Sas-szeg. Clavus ansatus.
Sin-szeg. Clavus canthorum. PP.
Sindel-szeg. Scandularis clavus. S. K.
Som-szeg. Hegyes ki álló fejű szeg, mellyet télen a' lovak' patkójiba vernek, hogy a' ló a' jégen meg ne csuszamodjék. Hallottam 1827. Márt. 11.
Tengely-szeg. Axis retinaculum. M. A.
Vas-szeg. Clavus ferreus. S. K.
SZGE. Ejus clavus.
SZEGEN. In clavo. Új szita szegen lóg. km.
Szegenként. Claviculatim. M. A.
SZEGES. Clavatus. M. A. it. Dentatus, aculeatus.
Szeges beszéd. Oratio dentata. S. I.
Szeges borsó. Cicercula, orbus. M. A.
Szeges bot. Clava. S. I.
Szeges írások. Faludi, E. M. p. 245.
Szeges szók. Verba aculeata. Faludi, N. U. p. 101.
Szegesen. Dentate, nervose, solide. M. A. Pázm. Kal. p. 802.
SZEGEZ, szegezi. Acclavat, clavis figit.
Által szegezi. Transfigit. M. A.
Bé szegezi. Claudit, infigit, oppessulat. M. A.
Ellene szegezi magát. Adversatur, repugnat. S. I.
Föl szegezi. Affigit, infigit. M. A.
Hozzá szegezi. Adclavat, adfigit. M. A.
Ki szegezi. Exponit, praefigit.
Le szegezi. Defigit. M. A.
Meg szegezi. Configit, conclavat.
Oda szegezi. Adfigit.
Öszve szegezi. Clavo committit, compingit. PP.
Reá szegezi. Adfigit. M. A.
Viszsza szegezi. Refigit.
Szegezés. Compunctio. M. A. Acclavatio. it. Nyilalás.
Szegezett. Clavatus. M. A.
Viszsza szegezett kasza. Cobus, cobis. M. A.
Szegezget, szegezgeti. „Nem hágy senkinek magán szegezgetni" Pázm. Pred. p. 125.
Szegezgetö. Pázm. Pred. p. 262.
Szegezö. Fa-zár. Repagulum, longurius. PP.
SZEGGEL. Clavo. Szeget szeggel. km.
Szeggel vertt. Clavatus. PP.
Egy szeggel följebb akasztják az or-gazdát. km.

SZEG (név) 2. Angulus.

SZEG. Angulus. Szeglet. M. A.
Szeg. F. Zemplin Vben.
Szeg' egyháza. Sz. P. Szabolcs Vben.
Szeg-falu. F. Szala Vben.
Szeg-halom. F. Békes Vben. Anonym. cap. XXVIII.
Szeg-hegy. F. Bács Vben.
Szeg-láb a' kallóban. Crus transtro nexum ad angulum rectum.
Szeg-liget. F. Torna Vben.
Szeg-Szörcsök. F. Veszprém Vben.
Szeg-szuk. Angulus, locus remotus. S. I.
Szeg-vár. FF. Csongrád, és Szala Vkben.
Bán-szeg. } FF. Szala Vben.
Barabás-szeg. }
Eger-szeg. MV. Szala Vben.
Egyház-szeg. F. Vas Vben.
Gerárd-szeg. }
Gombos-szeg. } FF. Szala Vben.
Györfi-szeg. }
Hat szeg. Hexagonum.
Hát-szeg.
Három szeg. Triangulum.
Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben.
Kerese-szeg. Telek Szala Vben.
Kö-szeg, Köszög. Ginsium. Sz. KV. Vas Vben.
Kustány-szeg. F. Szala Vben.
Mezö-szeg. Sz. P. Veszprém Vben.
Négy szeg. Quadrangulum.
Öt szeg. Pentagonum.
Pálfi-szeg. } FF. Szala Vben.
Pais-szeg. }
Puszta szeg. Sz. P. Zemplin Vben.
Rózsás szeg.
Tuboly-szeg. }
Varga-szeg. } FF. Szala Vben.
Vas-szeg. }
Vörös szeg.
SZEGE. Ejus angulus.
SZEGED. Sz. KV. Csongrád Vben. Kurta, mint a' Szegedi szoknya. km. Dug. 1. R. p. 226.
SZEGEL, szegeli. Angulat.
Szegelet, Szeglet. Angulus. M. A.
Szeglet-ház. Domus angularis.
Szeglet-kö. Lapis angularis. Pázm. Kal. p. 565.
Szeglet-mérték, szeg-mérték. Norma. Winkelmass. S. I.
Szeglet-orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
Szegletes. Angulatus. M. A.
Szegletes agyvelö. Faludi, N. E. p. 72.
Szegletes bötük: német bötük. Faludi, T. É. p. 9.
Szegletes mérték. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p. 301.
Szegletez: szegleteket csinál valamin. S. I.
Szegeleti: szegeletben való. Angularis. M. A.
SZEGES. Angulatus. M. A.
SZEGI. Angularis.
Szegi. Sz. P. Zemplin Vben.
SZEGLE. Sz. D.
Szegléz: szegletez. Sz. D.
SZEGRE. Ad angulum.
Szegre végre. Faludi, N. U. p. 112. 214.
SZEGÜ. Angularis.
Három szegü. Triangularis.
Négy szegü. Quadrangularis. 's a' t.
SZEGÜL végül. VM. Intö levél. p. 138.

SZEG (társ-név).

SZEG (SZÖG). R. Fuscus, brunus, subniger. S. I.
Szeg czin. Fringillago, parus major. S. I.
Szeg ló. R. Equus badius, spadiceus. S. I.
Szeg róka. Vulpes alopex, vulpes ventre, et pedibus nigris. S. I.
Szeg-sárga. Fulvus, rufus. S. I.
Szeg szín. Color fuscus, ferrugineus, aquilus. S. I.
Szeg színü. Fuscus.
Szeg-szárd. MV. Tolna Vben. Vörös, mint a' Szegszárdi bor. km. Dug. 1. R. p. 236.
Szeg-vörös. Molochinus. Braunroth. S. I.

SZEGÉNY.

SZEGÉNY. Pauper, egenus, item Miser. M. A. Szegénynek szegény a' barátja. km.
Szegény aratás. Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
Szegény bor. Villum. PP.
Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincsen. km.
Szegény ember. A' szegény embernek nincs kenyere, még is ebet tart. km.
Szegény-ház. Hospitale pauperum, ptochotrophium. S. I.
Szegény háztól ösztövér szalonna. km.
Szegény legény. Homo impossessionatus. Verböczi, 1660.
Szegény legény nem nagy úr. km.
Szegény legénység. Pázm. Pred. p. 1145.
Szegény pára. Miserum animal.
Szegény úr. Szegény úrnak galamb-ház a' mészárszéke. km.
SZEGÉNYDED. Pauperculus, egenulus. S. I.
Szegénydeden. Pauperculo modo.

SZEGÉNYE. Ejus pauper.
Szent Lázár' szegényei. Sub S. Stephano rege.
SZEGÉNYEDik. Ad inopiam redigitur, ad incitas deducitur. Faludi, N. U. p. 202.
El szegényedik. Ad incitas redigitur. S. I.
Meg szegényedik. Depauperatur. M. A.
SZEGÉNYEN. Misere.
SZEGÉNYGET, szegénygeti. Szegénynek tartja, mondja. Sámbár ellen. p. 51.
SZEGÉNYÍT, szegényíti. Pauperat. M. A.
Az igéret senkit meg nem szegényít. km
Szegényítés. Depauperatio. M. A.
Szegényítő. Pauperans. M. A.
Szegényített. Depauperatus. M. A.
SZEGÉNYKE. Pauperculus, misellus. S. I.
SZEGÉNYKEDik. Depauperatur. Biró Márton, Micae. p. 236.
El-meg szegénykedik. idem.
SZEGÉNYSÉG. Pauperies, paupertas, inopia, egestas. M. A. Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.
SZEGÉNYÜL. Ad incitas redigitur.
Meg szegényül. Depauperatur. M. A.

SZEGY.

SZEGY. Pectus jumentorum, armus. M. A.
Szegy-fej.
SZEGYE. Excipula. M. A.
SZEGYES. Habens armum.
Szegyes. Plaga paludosa in C. Szabolcsensi.

SZEHÉN.

SZEHÉN.
Szehén' fa. F. Varasd Vben.

SZEK.

SZEK.
Szek-csö (Duna, Kapos). FF. Baranya Vben. Anonymus cap. XLVII.
SZEKÉR. Currus, vehiculum, carrus, plaustrum, rheda. M. A. Megy a' szekér, ha hájozod. km.
Szekér-bér. Taxa vehicularis. PP.
Szekér-bor. Vehes vini. NC. p. 209.
Szekér' dereka. Alveus, scutabulatum currus. PP.
Szekér' eleje. Capsus rhedae. S. I.
Szekér-emelő. Fuhrmannswinde. S. I.
Szekér-fa. Lignorum vehes. PP.
Szekér-fark. Postica pars currus. M. A.
A' ki más' szekere' farkán ül, nem oda megy hová akar, hanem a' hová viszik. km.
Szekér-ganéj. Vehes fimi.
Szekér-gyártó. Faber plaustrarius. M. A.
Szekér-kas. Scirpea. M. A. CM.
Szekér-kenet. Axungia. S. I.
Szekér-kenő. Axungia. M. A. Félek tőle, mint a' szekér-kenőtől. km.
Szekér-mester. Aurigarius. PP.
Szekér-nyom. Orbita. Kerék-vágás. S. I.
Szekér-rúd. Temo. M. A.
Szekér-sáncz. Carrago. S. I.
Szekér-széna. Vehes foeni. M. A.
Szekér-szín. Porticula rustica, plaustrarium. PP.
Szekér-tengely. Axis currus, plaustri. M. A.
Szekér' tengelye-kenő. Axungia. M. A.
Szekér' terhe. Vehes. NC. p. 209.
Szekér-út. Via curulis.
Szekér-út' mentében. Juxta ductum viae curulis. Méh-tartás. Vácz. 1821. p. 17.
Szekér-vár. Wagenburg. S. I.
Szekér-vezető. Auriga, agitator. M. A.
* Bak-szekér. Vectabulum vimineum. S. K.
Ernyős szekér. Arcera, epirhedium. NC. p. 319.
Fakó szekér, mellyben semmi vas nincs.
Hintó szekér. Carpentum. NC. p. 319. Prágai, p. 92. Káldi, Innepn. Pred. p. 421.
Hoszszu szekér. Currus longior.
Két kerekü szekér. Cisium. NC. p. 319.
Kocsi szekér. R. most Kocsi.
Konyha-szekér. Sarracum. S. K.
Ló-szekér. VV. L.
Ó szekér — Ó szekeret vasáért a' vén aszszonyt pénzéért el ne vegyed. km.
Ökör-szekér. Plaustrum. NC. p. 319.
Paraszt-szekér. idem. S. K.
Rakott szekér. Nincs olly rakott szekér, mellyre több nem fér. km.
Széna-szekér. Nem széna-szekér a' szó, könnyü meg fordítani. km.
Tábori szekér. Currus castrensis. S. K.
Tár-szekér. idem.
Terhes szekér. Currus oneratus. S. K.
Utázó szekér. Faludi, T. É. p. 256.
Szekercze. Securis. M. A.
Szekerczés. Securiger, securifer. M. A.
Szekerczés Szent László. Vajda, 3. K. p. 79.
Szekere. Ejus currus.
Dicsőség' szekere. Faludi, N. E. p. 189. N. A. p. 233.
Halál' szekere. Minden bünak vége boldog halál' szekere. km.
Illyés' szekere. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 234.
Szekeremb. E. F. Hunyad Vben.
Szekeres. Auriga, quadrigarius, agitator. M. A. Currifer. in Dipl. 1254 apud Katona, Tom. VI. p. 226.
Szekeres (Kis, nagy). FF. Szathmár Vben.
Szekeres ló. Equus jugalis. PP.
Szekeres Törpény. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szekereskedik. Aurigatur, currum ducit. PP.
Szekeresség. Aurigatio. PP.
Szekerez. Aurigatur, vehiculatur. Fóroz.
Szekerezés. Vehiculatio. Fórozás. L. Keresztúri, Descript. Epp. M. Varad. Tom. 2. p. 265.
Szekerező. Vehiculator. Fórozó. Pázm. Pred. p. 479.
Szekernye. Ocrea, gallica. M. A. CM. Vevék eszekbe, hogy ló-bőr a' szekernye. Pázm. Kal. p. 530. Heltai, p. 185.
Szekernye-csináló. Ocrearius. M. A. Pakróczos talpatlan szekernye. CM.
Szekernyés. Ocreatus. M. A. CM.
Szekérnyi. Egy vitel. Vehes. M. A.
SZEKLENCZE. F. Marmaros Vben. Folyó víz Bars, és Honth Vkben.
SZEKRÉNY. Scrinium, capsa, cista. M.A.
Szekrény-csináló. Arcularius, scriniarius. M. A.
Szekrény-gyártó. idem. M. A.
Szekrényke. Cistula. M. A.

SZEKSZENA.

SZEKSZENA. Sagma, clitellae. PP.
Szekszenás. Clitellarius. PP.
Szekszenás ló. Equus sagmatus, sagmarius. PP.

SZEL.

SZEL, szeli. Scindit, proscindit. M. A.
Bele szeli. Inscindit.
Föl szeli. Dissecat. S. I.
Le szeli. Csuzi, Tromb. p. 409.
Kenyeret szel a' levesbe.
Szalonnát szel. Lardum frustillatim scindit.
SZELDEL, szeldeli. Iterato secat, scindit.
Föl szeldeli. Consecat. Vajda, K. É. 1. K. p. 658.
Szeldelés. Iterata scissio.
Szeldelet. Iterato scissum, segmentum. Sz. D.
Szeldelék. idem. Sz. D.
SZELEMEN. Trabs, transtra, tignum. M. A. Által-gerenda, mellyet az ágasokra helyheztetnek. Sz. D. Mellyet az olló-fák' hegyibe tesznek.
Vendég-szelemen. Transtrum secundarium.
SZELENCZE. Pyxis, thecula. M. A. Ha nincs íred, 's szelenczéd, mért teszed magad' borbéllyá. km.
Szelenczéje. Ejus pyxis. Sem íre, sem szelenczéje a' válasz-tételben.
Szelenczés. Habens pyxidem, thecula provisus.
SZELET. Segmentum, frustum, scissum. M. A.
Szelet-kenyér. Buccella panis. PP.
Szeletenként. Frustatim.
Szeletenként osztja. Frustatim dividit. Sz. D.
SZELEVÉNY. A' mit a' szántó-vas föl szel — „A' mint a' szelevények járnak" Hallottam Sághon 1819. Apr. 23.
Szelevény. F. Heves Vben.
SZELÉNY (Alsó, fölső). FF. Honth Vben.
SZELHETŐ. Scissilis. M. A.
SZELÍD (SZELÉD). Mansvetus, mitis, cicur. M. A. Szelíd, mint a' galamb. km.
Szelíd állat. Animal cicur.
Szelíd bánás. Mansveta agendi ratio.
Szelíd ember. Homo mitis.
Szelíd fa. Arbor domestica.
Szelíd galamb. Columba mansveta.
Szelíd gyümölcs. A' szelíd gyümölcs is vad, míg meg nem érik. km.
Szelíd intés. Mitis admonitio.
Szelíd sisak. Aconitum anthora. S. I.
Szelíd szarvas. Tarandus. Mitterpacher.
Szeléddegeli. Domitat. M. A.
Szeléden. Mite, mansvete. M. A.
Szeléden bánik vele. Mansvete agit cum eo. Sz. D.
Szelédít, szeléditi. Domat, mansvefacit, cicurat. M. A.
Meg szeléditi. Mansvefacit. M. A. Késő az agg ebet meg szeléditeni. km.
Szelédítés. Domitura, domitus, domatio. M. A.

Szelédíttetett. Domitus. M. A.
Szelédíthetetlen. Indomitus, indomabilis. M. A.
Szelédítő. Mansvetarius, domitor. M. A.
Szelédítőné. Domitrix. M. A.
Szeléditető. Domabilis. M. A.
Szelédség. Mansvetudo. M. A.
Szelédséges. Mansvetus, mitis, benignus. M. A.
Szelédségesen. Mansvete, benigne. M. A.
Szelédtelen. Prágai, p. 809.
Szelédül. Mitescit, mansvescit, mansvefit. M. A.
Meg szelédül. Mansvescit. M. A.
Szelédülhetetlen. Pázm. Pred. p. 1128. 1198.
SZELÍGY. idem ac SZELÍD. M. A.
SZELINDEK (Szeléndek). Canis sagax, canis anglicus. M. A. Canis sangvinarius anglorum. NC. p. 133.
Vér-szopó szeléndek. Zrinyi, P. 15. Stroph. 98.
SZELMÉNY. Scandula, scindula. Sz. D.
Szelményes. Scandularius. Sz. D.
Szelményez. Scandulis tegit. Sz. D.
SZELNICZE. MV. Liptó Vben.
SZELNI való. Lardum. Szirmai, Parab. p. 52.
SZELÖ. Scindens, scissor. M. A.
Szelöcze. F. Nyitra Vben.
SZELTT. Scissus.

SZEM.

SZEM. Oculus. item Granum, gemma. M. A. Több szem többet lát. km.
Szem-ártalom. A' sok nézéstől, 's csudálástól eredett betegség a' gyermekeknél. S. I.
Szem-bé-dugva. Clausis oculis. Faludi, T. É. p. 119.
Szem-bé-hunyva. idem. Pázm. Pred. p. 749. 1084.
Szem-bé-hunyva vivó. Andabata. S. I.
Szem-bé-hunyás. Faludi, N. A. p. 194.
Szem-bé-kötés. Oculorum velatio, praestigiae. S. I.
Szem-bé-kötö játék. Myinda. S. I.
Szem-bé-kötöt játszik. Faludi, N. U. p. 10.
Szem-bé-kötöst játszani. Vajda, 3. K. p. 414.
Szem-bé-kötve. Ligatis oculis, coece. S.I.
Szem-cső. Tubus opticus. Sz. D.
Szem' elejbe. In oculos, in conspectum. S. I.
Szem-ellenző a' ló-szerszámban.
Szem elöl. E conspectu. S. I.
Szem előtt. In conspectu.
Szem előtt forog. Obversatur. CM.
Szem előtt való. Praesens, oculis expositus. S. I.
Szem-fájás. Ophthalmia. CM.
Szem-fájó. Qui dolore oculorum vexatur. Pázm. Pred. p. 186. 955.
Szem-fájós. Qui solet dolore oculorum vexari.
Szem' fejére. Albugo. M. A.
Szem' feketéje. Nigrum oculi. NC. p. 177.
Szem-fény. Pupilla oculi. M. A.
Szem-fény-vesztés. Praestigiae. M. A. CM.
Szem-fény-vesztő. Praestigiator, agyrta. M. A. CM.
Szem-fény-vesztőség. Praestigiae histrionis, v. fucus. S. I.
Szem-fogak. Dentes canini. S. I.
Szem-folyás. Fluxus oculorum. Pázm. Pred. p. 74.
Szem' födele. Cilium. M. A.
Szem' födeléke. Velum oculorum apud moniales. Margit' Élete, p. 86.
Szem-fű. Ocularia v. euphrasia. Csapó, p. 255.
Szem-füles. Curiosus.
Szem-füleskedik. Curiosus est. Csuzi, Sípszó, p. 631. Tromb. p. 99.
Szem-fülesség. Curiositas. Csuzi, Tromb. p. 140. 179.
Szem-gyógyító. Oculista. PP. it. Collyrium. Káldi, Apoc. 3. 18.
Szem-gyógyító ir. Collyrium. PP. Pázm. Pred. p. 381.
Szem-gyógyító kenet. idem. Pázm. Pred. p. 938.
Szem-golyó. Bulbus oculi. Sz. D.
Szem-gödör. Orbita oculi.
Szem-gyulladás. Ophthalmia. S. I.
Szem-hártya. Cilium, tunica oculi. S. I.
Szem-ház. Granarium. Hallottam Ságon, 1827. Febr. 14.
Szem' hea. Cilium. M. A. CM.
Szem-hegyre veszi. Observat. Faludi, U. E. 2. R. p. 196.
Szem-homály. Glaucoma, suffusio oculi, catarracta. S. I.
Szem-homályosodás. Pázm. Pred. p. 933.
Szem' homályossága. Amaurosis. M. A.
Szem-hunyás. Clausio oculorum. S. I.
Szem-hunyogatás. Nictitatio. S. I.
Szem-hunyós. Myinda. S. I.
Szem-hunyorítva. Faludi, B. E. p. 91. N. A. p. 164.
Szem-intés. Nutus. Faludi, N. E. p. 160.
Szem-íj. R. Supercilium. S. I.
Szem-járás. Pázm. Pred. p. 892.
Szem-kelés. Crithe. Árpa. S. I.
Szem-kenet. Collyrium. S. I.
Szem' kivánása. Concupiscentia oculorum. Pázm. Pred. p. 695.
Szem' könnyezése. Epiphora. M. A.
Szem-közbe. In conspectum.
Szem között. In oculos, coram. Faludi, U. E. 2. R. p. 105.
Szem-kő. Oculus Beli, onyx oculum referens. Augenstein. S. I.
Szem-lak. F. Arad Vben. (Talán ezen néven lehetne a' Lusthaus-t is nevezni.)
Szem-látás. Pázm. Pred. p. 368. 1164.
Szem-látomás. Pázm. Pred. p. 39.
Szem-látomást. Palam, propalam, evidentissime, evidenter, ante oculos. M. A. CM.
Szem-lopogatás. Alattomban másra tekintgetés. S. I.
Szem-mérték. Judicium oculorum. S. I.
Szem-orvos. Medicus ocularius, oculista. S. I.
Szem-orvoslás. Medicatio oculorum. S. I.
Szem-orvosság. Collyrium. PP.
Szem-öldök. Supercilium, palpebra. M.A.
Szem-pilla. Cilium. S. I.
Szem-pillantás. Nictus, nictitatio, momentum. M. A.
Szem-pillantásnyi. Momentaneus, momentarius. M. A.
Szem-pillantat. Nictus oculi, momentum. S. I.
Szem-pont. Visus punctum. Szigvárt 1. Szakasz.
Szem-prém. Cilium. S. I.
Szem-rázó a' malomban. Poroszkának is híják.
Szem-só. Sal gemmae. M. A.
Szem-szeg. Canthus oculi, sinus oculi. S. I.
Szem-szegelet. Hirquus. M. A.
Szem-ször. Palpebrae. M. A. CM.
Szem-tanu. Testis oculatus. S. I.
Szem-üveg. Vitrum oculare, conspicillum. Sz. D. S. I.
Szem-ügy. Animus, audacia. Sz. D. S. I.
Szem-vaj. Gramia, lema. Csipa. S. I.
Szem-vájás. Eruitio oculorum, exoculatio. S. I.
Szem' világa. Visus oculorum. S. I.
Szem-vég. Hirquus. M. A.
Szem-vidító. Euphrasia. PP.
* Arany-szem (a' bányában). Mica auri. S. K.
Árpa-szem. Granum hordei.
Búza-szem. Granum tritici.
Csík-szem. Lucinus, parvus oculus. S.K.
Fél szem. Oculus unus.
Föl nézö szemek. Sublimes oculi. Pázm. Pred. p. 1008.
Gyöngy-szem. Unio. S. K.
Hat szem (a' koczkán). Senio. S. K.
Irígy szem. Faludi, N. A. p. 233.
Láncz-szem. Annulus catenae.
Mák-szem. Granum papaveris.
Négy szem — Négy fal, négy szem között sok történik. km.
Olvasó-szem. Granum rosarii.
Ökör-szem. Regulus. S. K.
Pápa-szem. Conspicillum.
Rák-szem. Oculi cancrorum. S. K.
Szilva-szem. Pruni acinum. S. K.
Szölö-szem. Pázm. Pred. p. 1145.
Tyúk-szem. Verruca pedum. S. K.
Vak szem. Coecus oculus, v. tempora. S.K.
Vér-szem. Animus, audacia. Faludi, N. E. p. 47. U. E. 2. R. p. 208.
Zab-szem. Avenae granum. S. K.
SZEMBE. Coram, ad faciem, in oculos. M. A.
Szembe álló alkalmatosság. Faludi, E. M. p. 245.
Szembe meg hazudtolja. Mendacii probrum in os alicujus ingerit. PP.
Szembe megy. Congreditur. M. A.
Szembe menés. Congressio. M. A.
Szembe mondja. Praesenti objicit. S. I.
Szembe mondó. Faludi, N. U. p. 210.
Szembe való mondás. Faludi, T. É. p. 198.
Szembe száll. In aream descendit, congreditur, confligit. Faludi, U. E. 3. R. p. 55. T. É. p. 131.
Szembe szökik. Insultat, rebellat. M.A.
Szembe szökik magával. Secum ipso pugnat. Pázm. Kal. p. 182.
Szembe szökö tudomány. VM. p. 13.
Szembe szökteti. Pázm. Kal. p. 405.
Szembe találkozik. Convenit, obviat, occurrit. S. I.
Szembe tűnik. In oculos cadit, incurrit. S. I.
Szembe tűnő. Conspicuus, cadens in oculos. S. I.

Szembe tünő képpen, szembe tünöleg. Perspicue. S. I.
Szembe van. Adest, praesto est.
Szembe való adós. Debitor manifestus, qui coram constitutus debitum non negat. Uladislai Decr. 1. art. 92. „Debitor apertus, et manifestus, qui debitum hujusmodi non negat, quique vulgari, et materno sermone 'Szembevaló adós' nuncupatur".
Szembe vivás. VM. p. 13.
SZEMCSE. Sz. P. Tolna Vben.
SZEMDER, SZENDER.
Szenderedik. Obdormiscit. M. A.
El szenderedik. idem. M. A. Faludi, N. U. p. 163. N. E. p. 146. T. É. p. 133.
Szenderedés. Sopor. M. A.
Szendereg. Obdormiscit, dormitat.
Szenderít, szenderíti. Facit somnolentum. S. I.
SZEME. Ejus oculus, ejus granum. Az erdőnek is vagyon füle, és a' mezőnek szeme. km.
Szeme' fénye. Pupilla ejus.
Szeme-hunyorítva. Faludi, N. E. p. 212.
Szeme közé. In oculos ejus, in ejus conspectum.
Szeme' láttára. Vidente illo. Vígan le teszi életét a' két tábor' szeme' láttára. Faludi, N. E. p. 178.
Szeme szája tele lett.
Szeme' széke. Az volt a' szeme' széke: igen kedvese.
Szeme' szöktében. „A' mit szeme' szöktében meg lát" Hallottam Ságon, 1823. Márt. 8.
Szeme' szőre. Szeme' szőrét szakasztja ki. km.
Szemébe mondja. Ei praesenti objicit.
Szemébe hat. A' füst nem hat a' kutya' szemébe. km.
Szemére veti. Ei praesenti exprobrat.
Szemére vetés. Exprobratio. M. A.
Szemére hányja. idem.
Szemére hányás. Exprobratio. M. A.
Szemére vonja a' süveget. In oculos demittit, deprimit pileum. PP.
SZEMEL, szemeli. Granatim colligit. Ne szemeld a' másét, csépeld a' magadét. km.
Ki szemeli a' rozsot a' búzából. Sz. D.
SZEMELY. F. Baranya Vben.
SZEMEN szedett. Selectissimus, purgatissimus. M. A.
Szemen szedett beszéd: igen válogatott tiszta beszéd.
Szemen szedett búza. Frumentum lectissimum. PP.
Szemen szedett Szent irás.
Szemen termett árpa. Hordeolum. M. A. PP.
Szemenként. De grano in granum, granatim.
SZEMENYE. FF. Vas, és Szala Vkben.
SZEMER.
Szemere. MV. Soprony Vben. FF. Abaúj, Borsod, Komárom, Győr, és Ung Vkben.
Szemeréd (Alsó, felső). FF. Hont Vben.
Szemereg: apró szemenként esik — Szemereg az eső, csak szemergett az eső.
Szemergő eső. Hallottam Izsán, 1807. September' 12.
Szemerkél. Lente pluit, guttatim labitur, stillat. S. I.
Szemericze. Skompia, mellyel a' timárok bőrt készítenek. Sz. D.
SZEMES. Oculatus, oculeus. it. Providus, perspicax. M. A. Szemes kocsis, szemes ló, kerék számra igen jó. km.
Szemes. FF. Somogy Vben.
Szemes a' bizonyság. Dug. km. 1. R. p. 296.
Szemes búza. Triticum granis abundans.
Szemes fű. Zoophthalmon. NC. p. 55.
Szemes tanu. Testis oculatus. Pázm. Kal. p. 681.
Szemes vígyázás. Faludi, U. E. 2. R. p. 103.
Szemesen. Perspicienter, vigilanter, provide. M. A.
Szemesít, szemesíti.
Meg szemesíti. Oculatum facit. Káldi, Innepn. Pred. p. 521.
Szemeskedik. Est circumspectus. Biró Márton, Micae. p. 5.
Szemesnek váló a' játék. km. Delineatore opus habet. M. A.
Szemesség. Dispicientia, perspicacitas. M. A.
SZEMET szemért. Poena talionis.
Szemet szúr. In oculos impingit, invidiam concitat.
Szemet szúró. Invidendus.
Szemet ver. Faludi, U. E. 3. R. p. 52.
SZEMETLEN. Oculis carens. M. A.
SZEMEZ, szemezi. Oculat, inoculat.
Szemezés, szemzés. Inoculatio. Szemre oltás.
SZEMÉLY. Persona. M. A. Mennél nagyobb a' személy, annál nagyobb a' veszély. km.
Személy szerint. In propria persona, personaliter vulgo. M. A.
Személy-válogatás. Prosopolepsia, respectus personarum. M. A.
Személy-válogató. Prosopoleptes. M. A.
Személy-viselő. Legatus apud Romanos. Molnár, Könyv-ház 2-dik Szakasz.
* Aszszony-személy. Foemina, mulier. S. K.
Egyházi személy. Ecclesiasticus. S. K.
Fejér személy. Sexus muliebris. S. K.
Férjfi-személy. Vir. S. K.
Személybéli. Hypostaticus.
Személybéli egygyesülés. Hypostatica unio. Molnár János.
Személye. Ejus persona.
Király' személye.
Személyes. Personalis. S. I.
Személyes egygyesülés. Hypostatica unio. Pázm. Pred. p. 411.
Személyesen. Personaliter.
Személyi. Personalis. M. A.
Személység. Personalitas. Káldi, Innepn. Pred. p. 83.
SZEMÉREM. Verecundia, pudor. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem hozzá termett. km.
Szemérem-csont. Os pubis, os pectinis. S. I.
Szemérem, gyalázat! Exprobrantis.
Szemérem' tagja. Membrum genitale, pudendum. S. I.
Szemérem' tája. Pubes, ingven, interfoeminium. S. I.
Szemérem-test. Pudenda. CM.
Szemérme. Ejus verecundia.
Szermérmes. Verecundus, pudens, pudicus. M. A. Szemérmes, mint a' menyaszszony. km.
Szemérmes deáknak hiu a' táskája. km. M. A.
Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
Szemérmesen. Pudenter, pudice, verecunde. M. A.
Szemérmeskedik. Verecundatur. M. A. Éhen marad, a' ki az asztalnál szemérmeskedik. km.
Szemérmeskedő. Pudibundus, pudens, verecundus. M. A.
Szemérmesség. Verecundia. Pázm. Pred. p. 429.
Szemérmet. Pudor.
Szemérmetesen. Verecunde M. A.
Szemérmeteskedik. Verecundatur. Csuzi, Tromb. p. 14.
Szemérmetesség. Pudicitia, verecundia. M. A.
Szemérmetlen. Inverecundus, impudicus, impudens. M. A. Vrancsics.
Szemérmetlenség. Inverecundia, protervia. M. A.
Szemérmetlenül. Inverecunde, impudice, impudenter. M. A.
Szemérmetlenkedik. Agit inverecunde.
SZEMI. Ocularius, oculeus. M. A.
SZEMLÉL, szemléli. Spectat, aspectat, contemplatur, obtuetur, lustrat. M. A.
Meg szemléli. Contemplatur, collustrat, perspectat. M. A.
Szemlélés. Contemplatio. M. A.
Szemlélet. Gondolat' tárgya. Objectum. Benyák, Okos elme' mulatozásai. p. 123. Intuitus.
Szemlélget, szemlélgeti. Spectat, aspectat, circumspectat. S. I.
Szemlélgetés. Aspectatio.
Szemlélgető. Spectator, perlustrator.
Szemlélő. Contemplator, inspector. M. A.
Szemlélődik. Circumspectat, lustrat.
Szemlélődés. Circumlustratio.
Szemlélve. Prospicienter. M. A.
SZEMNYI. Quantitate grani.
Egy szemnyi. Quantitate unius grani.
Köles-szemnyi. Takács József Költ. p. 276.
Mák-szemnyi.
SZEMMEL tartja. Valakire, v. valamire vígyáz. S. I.
Szemmel látott tanu. Testis oculatus.
Fél szemmel nézett reá.
SZEMÖLDÖK. Supercilium, palpebra. M. A.
Szemöldöke. Ejus supercilium.
Szemöldökü.
Nagy szemöldökű. Silo. NC. p. 197.
SZEMÖKE. Nagy szemű, nagy szemöldökü. Sz. D.
SZEMRE. Ad oculum.
Szemre birták. Coram statutus.
Szemre fejre. In singula capita.
Szemre fülre veszi. Faludi, E. M. p. 10.
Szemre hányja. Exprobrat. M. A.
Szemre hányás. Exprobratio. Faludi, T. É. p. 263.
Szemre kerülés. Faludi, N. A. p. 159.
Szemre olt. Inoculat.
Szemre oltás. Inoculatio.
Szemre való. Decorus, qui mereatur aspici.
Szemre veszi. Inspicit, in conspectum sumit.
Szemre veti. Exprobrat.
Szemre vetés. Exprobratio. M. A.

SZEMTELEN. Effrons, scurrilis, impudens. M. A. Szemtelen, mint a' légy. km.
Szemtelen orcza. Os impudens. S. I.
Szemtelen rút kurva. Miracula. PP.
Szemtelen szemmel szemléli. Káldi, Innepn. Pred. p. 195.
Szemtelenkedik. Est impudens, effrons. Pázm. Kal. p. 1076. Faludi, N. A. p. 69. 114. 226.
Szemtelenkedés. Impudentia. S. I.
Szemtelenné leszsz. Depudet. M. A.
Szemtelenség. Procacitas, impudentia. M.A.
Szemtelenül. Impudenter, impudice, scurriliter. M. A.
SZEMTŐL szembe. Coram, in os, ad faciem. M. A.
Szemtől szembe meg hazudtolta.
SZEMÜ.
Csipás szemü. Lippus. Pázm. Kal. p.1087.
Fél szemü. Cocles, monoculus. NC. p.197.
Kék szemü. Caeruleos habens oculos.
Kökény-szemü. Nigricantes habens oculos.
Macska-szemü. Caesios habens oculos.
Nagy szemü. Magnos habens oculos.
Sok szemü láncz. Catena multorum annulorum. Faludi, U. E. 3. R. p. 105.
SZEMZik. Gemmat. Bimbózik.
Szemzenek a' fák: bimbóznak a' fák. Sz. D.
Szemzet. Gemma. Bimbó. M. A. NC. p. 77.

SZEMÉNY.

SZEMÉNY. Kozák.
Szemények. Kozákok, Lengyel katonák. Gyöngyösi.

SZEMÉT.

SZEMÉT, SZEMET. Purgamen, purgamentum, quisquiliae, sordes, colluvies. M. A. A' szemétnek is kell egy kis helyet engedni. km.
Szemét-domb. Aggestitia purgamenta. PP.
Szemét-hulladék. Quisquiliae. Pázm. Kal. p. 394.
Szemete. Ejus sordes, ejus fimetum. Pázm. Pred. p. 1194. Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
Szemeten. In fimeto. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.
Szemetes. Sordidus. M. A.
Szemetes hely. Sterquilinium. M. A.
Szemetez, szemetezi. Sordes facit, v. sordibus replet. Pázm. Pred. p. 734.
Bé szemetezte a' szobát.
Szemettel. Una cum sordibus. A' ki söprött szemettel nem jó a' hírt is ki hordani a' házból. km.

SZEN.

SZEN.
SZENCZ (Sempcz). MV. Pozsony Vben. Itt született Molnár Albert 1554. Sept. 1-sö napján.
SZENCSE. F. Bars Vben.
SZEND. FF. Abaúj, Esztergom, Borsod és Komárom Vkben.
SZENDRŐ. MV. Borsod Vben.
Szendrö-Lád. F. Borsod Vben.
Szenderő. Rácz országban. Pázm. Kal. p.540.

SZENT.

SZENT. Sanctus, sacer. M. A. Nem mind szent, a' ki bé jár a' templomba. Non omnes sancti, qui calcant limina templi.
Szent a' békesség. Pázm. Pred. p. 581.
Szent Adorján. F. Szala Vben.
Szent áldozat. Sacra communio.
Szent András. t. h. n. M. és E. Országban.
Szent András' hava. November. M. A.
Szent Antal. MV. Hont Vben.
Szent Antal' tüze. Ignis sacer, erysipelas. M. A. PP.
Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Apalin. S. Apollonia. Pázmán, Magyari ellen. p. 241.
Szent Ágota. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Balás. FF. Somogy, Szala, és Zólyom Vkben.
Szent Barbás. F. Somogy Vben.
Szent Benedek. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Benedek' füve. Caryophyllata. M.A.
Szent Biborcz. F. Vas Vben.
Szent Diénes. F. Baranya Vben.
Szent Domján. Sz. P. Baranya Vben.
Szent Domonkos. F. Heves Vben. E. F. Csik Székében.
Szent Dömötör. E. F. Udvarhely Székében.
Szent Egyed. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Doboka Vben.
Szent egyház. Ecclesia, templum. M.A.
Szent edények. Vasa sacra.
Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben.
Szent ember.
Szent Endre. MV. Pest Vben.
Szent Ersébet. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent ének. Sacer hymnus.
Szent életü. Sanctae vitae.
Szent' falva. Sz. P. Nógrád Vben.
Szent forrás. A' szent forrásnak égből az eredete. km. Dug. 1. R. p. 272.
Szent föld. Palaestina. S. I.
Szent Gál. FF. Szala, és Veszprém Vkben. Sz. PP. Pest, és Tolna Vkben.
Szent Gothárd. MV. Vas Vben. E. F. Doboka Vben.
Szent Grót. MV. Szala Vben.
Szent Gyont. Sz. P. Komárom Vben.
Szent György. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent György' adója. Káldi, Innepn. Pred. p. 465.
Szent György' hava. Aprilis. M. A.
Szent György' lova' farka. Corruda. M. A.
Szent György' virága. Verbascum, primula veris. PP.
Szent háboru. Expeditio sacra. S. I.
Szent háromság. Trinitas sancta. M. A.
Szent háromság. Sz. P. Somogy Vben.
Szent háromság' violája. Három színü viola. Trinitas lacca. M. A.
Szent házasság. Matrimonium sanctum.
Szent hely. Locus sacer. M. A.
Szent hely az egyházban. Sanctuarium. M. A.
Szent Ilona. Klastrom Szala Vben.
Szent Ilona aszszony' füve. Polytrichon. M. A.
Szent Imre. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent isten! Pro superi!
Szent István. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Iván. — — —
Szent Iván' füve. Carcinetron. M. A.
Szent Iván' bogara. Lampyris. S. I.
Szent Iván' éneke. Hoszszu mint a' Szent Iván' éneke. km. Prolixius Iliade. M.A.
Szent Iván' hava. Junius. M. A.
Szent Iván' tüze. Keresztelö Szent János' estin rakatni szokott tüz. S. I.
Szent irás. Scriptura sacra. M. A.
Szent irás-magyarázó. Interpres S. scripturae. S. I.
Szent irás-tudó. Theologus. M. A.
Szent Jakab. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Jakab' hava. Julius mensis. M. A.
Szent János. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent János' füve. Ribes, ribesium. S. I.
Szent János' kenyere. Siliqua, ceratium. PP.
Szent János' virága. Galium. M. A.
Szent Job. F. Bihar Vben.
Szent Jog. R. Dextera sacra.
Szent József. E. F. Bisztricz Vidékében.
Szent Katalin. FF. Baranya, és Vas Vkben.
Szent Katolna. E. F. Háromszék Székében.
Szent király. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent kereszt. — — —
Szent kút t. h. n. Magyar Országban.
Szent László. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent László' füve. Gentiana. S. I.
Szent Lázár. F. Bihar Vben.
Szent Lázár' szegényei.
Szent lélek. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Leonárd. F. Vas Vben.
Szent Lérant. F. Vas Vben.
Szent Liszló. F. Szala Vben.
Szent Lörincz. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Lukács. F. Veröcze Vben.
Szent Margita. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Márton. — — —
Szent Márton' lepénye.
Szent Márton' ludja.
Szent Mária. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Mária Magdolna' füve. Spica celtica, siliquastrum. M. A.
Szent Mihály. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Mihály' hava. September. M. A.
Szent Mihály' lova. Feretrum, sandapila. M. A.
Szent Miklós. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Miklós' pénze. Arrha. M. A.
Szent mise. Sanctum sacrificium.
Szent olaj. Chrisma. S. I.
Szent Pál. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Péter. — — —
Szent Péter' kulcsa. Keztyü-virág. Primula veris. S. I.
Szent Péter' szakálla. Hedera vini vendibilis.
Szent Rochus. Sz. P. Szala Vben.
Szent Rozália. Egyház Sopron Vben.
Szent Simon. F. Gömör Vben. E. FF. Csik, és Maros Székeiben.
Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A.
Szent széki jegyzö. Notarius consistorialis.
Szent széki tábla-biró. S. Sedis consistorjalis assessor.
Szent Tamás. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szent Tornya. Sz. P. Békes Vben.
Szent tetem. Reliquiae SS.
Szent vég. Caussa pia. S. I.
Szent Vid. Sz. P. Györ Vben, Templom, és remete-lakás Kószöghöz közel.

Szent Viszló, aliis Szent Liszló. F. Szala Vben.
* Mind szent. Omnes sancti. Item t. h. n. M. és E. Orsz.
Mind szent' estin. In vigilia OO. SS. Margit' Élete, Praynál. p. 357.
Mind szent' napja. Festum omnium sanctorum.
SZENTE (Szentje). Ejus sanctus.
Szente. F. Nógrád Vben.
Szentek' szentibe. In sancta sanctorum.
SZENTEL, szenteli. Sacrat, consecrat, sanctificat, item Dedicat. M. A.
Be szenteli. Consecrat, inaugurat. M.A.
Föl szenteli. Initiat, consecrat, inaugurat. M. A.
Meg szenteli. Consecrat, sanctificat. M.A.
Öszve szenteli. Copulat, consecrat. M.A.
Szentelés. Sanctificatio, consecratio. M. A.
Föl szentelés. Initiatio, consecratio, inauguratio. M. A.
Meg szentelés. Consecratio. M. A.
Szentelet. idem ac Szentelés. M. A.
Szentelő. Sanctificans, consecrator. M. A.
Szentelő malaszt. Gratia sanctificans.
Szentelő püspök. Suffraganeus. M. A.
Bé szentelő írás. VM. Hit-tartás. p. 18.
Szenteltt, szenteltetett. Sacratus. M. A.
Szenteltt gyertya. Cereus benedictus. M. A.
Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
Szenteltt vitéz. Eques auratus. M. A.
Szenteltt víz. Aqua lustralis. M. A.
Szenteltt víz-hintező. Aspergillum. M.A.
Föl szenteltt pap. Mysta, mystes. S. I.
Meg szenteltt. Consecratus, sanctificatus. M. A.
Szenteletlen. Non sanctificatus. Káldi 2 Paral. 30. 17.
Szenteltet, szentelteti. Curat benedici, curat consecrari.
SZENTES. Sacratus, consecratus, item Sacrificus, religiosus. M. A. Ad speciem sanctus, pius, devotus, religiosus. Zvon. p. 911.
Szentes. MV. Csongrád Vben. FF. Somogy, Ung, és Zemplin Vkben.
Szentes élet. Zvon. Post. 1. R. p. 76.
Szentesd. F. Krassó Vben.
Szenteskedik. Simulat se sanctum, pium, devotum, religiosum. S. I.
Szenteskedés. Simulata pietas, fucata religiositas.
SZENTSÉG. Sanctitas, sanctimonia. M. A. it. Sacramentum.
Szentség-árulás. Nundinatio rerum sacrarum. S. I.
Szentség-hozó. Sacrifer. CM.
Szentség' imádása. Adoratio SSmi.
Szentség-lopás. Sacrilegium. M. A.
Szentség-lopó. Sacrilegus. M. A.
Szentség-őrző. Hierophanta. M. A.
Szentség-rontó. Sacrilegus, sacrifragus. M. A.
Szentség-szerzés. Sacrificatio. M. A. Institutio sacramenti.
Szentség-tartó. Hierotheca, vulgo Monstrantia, vel theca reliquiarum. S. I. Sacrarium. M. A.
Szentség-törés. Sacrilegium. CM. Faludi, N. A. p. 106. T. É. p. 231.
Szentség-törő. Sacrifragus. M. A.
* Hét szentség. Septem sacramenta.
Szentsége. Ejus sanctitas.
Szentségét le vonszja. Exauctorat. M. A.
Szentséges. Sacro sanctus, divus. M. A. CM.
Szentséges. Sz. P. Somogy Vben.
Szentséges atya. Sanctissimus pater.
Szentségtelen. Profanus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 885.
Szentségteleníti. Profanat. M. A.
Meg szentségteleníti. idem. Káldi, Ezech. 23. 38.
Szentségtelenítés. Profanatio. M. A.
Szentségtelenkedik. Csuzi, Síp-szó. p. 214. 752. Tromb. p. 242.
Szentségtelenség. Pázm. Kal. p. 508.
SZENTTÉ teszi. Sanctificat. M. A. Canonizat.
SZENTÜL. Sancte, pie, devote. M. A. Szentül él.
SZENTÜL (ige). Sanctificatur. A' szent szentüljön meg is. Csuzi, Tromb. p. 362.
Meg szentül. Káldi, Apoc. 22. 11.

SZENY.

SZENY, SZENNY. Sordes, squallor, macula, strigmentum. M. A.
Szeny-ér. F. Somogy Vben.
Rabi szenny. Faludi, E. M. p. 245.
SZENYJE, szenynye, szennye. Ejus sordes. Maga szennyét másra keni. km.
Te kezed' szennye. Ex tua officina prodiit. M. A.
Rajta hagyta a' keze' szennyét. km.
SZENYES, SZENNYES. Sordidus, maculosus, sentus, squallidus. M. A.
Szenyes. Sz. PP. Szabolcs, és Szathmár Vkben.
Szennyes ruha. Vestes infectae. Káldi, Vasárn. Pred. p. 309.
Szenyesedik. Sordet, sordescit, obsordet. M. A.
El szennyesedik. Obsordet. CM.
Meg szennyesedik. idem. M. A.
Szennyesen. Sordide, squallide. M. A.
Szennyesít, szennyesíti. Sordidat, maculat. Pázm. Pred. p. 1208.
Szennyesítetett. Sordidatus. M. A.
Szennyeske. Sordidulus. M. A.
Szennyeskedik. Sordide se gerit. Faludi, N. A. p. 99. 140.
Szennyeskedés. Faludi, N. A. p. 166.
Szennyesség. Squaliditas, squalor. M. A.
Szennyesül. Sordidatur, maculatur.
SZENNYETLEN. Carens maculis, non sordidatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 18.
Szennyetlenség. Munditia, puritas. S. I.
SZENNYEZ, szennyezi. Maculat, sordidat. M. A.
Bé szennyezi. Inficit. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 309.
El szennyezi. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.
Meg szennyezi. Commaculat. Vajda, 1. K. p. 537. 2. K. p. 203.
Öszve szennyezi. idem.
Szennyezett. Sordidatus. M. A.
Szennyező. Sordidans, commaculans. M.A.
SZENYÜ. Régi, és már ma szokatlan. Sordidus.
SZENYÜED, szenyved, szenved. Patitur, tolerat, suffert, perfert. M. A. PP. Sokat láss, keveset szólj, de többet szenvedj. Audi, vide, tace, si vis vivere in pace.
El szenvedi. Suffert, tolerat, pertolerat, perpetitur. M. A.
Ki szenvedi. Perpetitur, tolerat. S. I.
Ki szenvedi a' büntetést. Subit poenam.
Meg szenvedi. Perfert, patitur.
Meg szenvedi a' vízet ez a' bor. Patitur aquam vinum hoc.
Szenvedet. Passio.
Szenvedetes. Passivus. M. A.
Szenvedetesség. Patientia. M. A. Margit' Élete, Praynál. p. 258. Telegdi, Felelet. p. 138.
Szenvedékeny. Qui facile patitur.
Szenyvedés, szenvedés. Passio. it. Patientia, toleratio. M. A. Szenvedéssel adják a' böcsületet. km.
El szenvedés. Perpessio. M. A.
Kín-szenvedés.
Szenvedelem. Passio. Leidenschaft.
Szenvedhet, szenvedheti. Potest pati, tolerare, perferre.
El szenvedheti. Potest perferre.
Szenvedhetés. Tolerantia. M. A. CM.
Szenvedhetetlen. Impatibilis, impatiens, apathos, it. Intolerabilis, intolerans, intolerandus. M. A.
El szenvedhetetlen. Intolerabilis. M. A.
Szenvedhetetlenség. Impatientia, intolerantia. M. A. Impassibilitas. Pázm. Pred. p. 412. 568.
Szenvedhetetlenül. Impatienter M. A.
El szenvedhetetlenül. Intolerabiliter. M. A.
Szenvedhető. Tolerabilis, patibilis. M. A. Szenvedhető dolog: türhető dolog. Sz. D.

SZEP.

SZEP.
SZEPE. Szőke, fejér szabású. Sz. D.
Szepe ló. Sz. D.
SZEPEG. Timet, pavet, trepidat. Sz. D. S. I.
SZEPELEG. Trepidat. Vajda, 3. K. p. 525.
SZEPELKEDik. Nititur, adnititur. M. A. CM. Magyari István, Országok' roml. p. 27.
Szepelkedés. Annisus, conatus. M. A. CM. Káldi, Innep. Pred. p. 344.
Szepelkedő. Annitens, ascendendo se fatigans. M. A.
SZEPES. Scepusium. M. A.
Szepes-Káptalan. Capitulum Scepusiense.
Szepes-Szombathely. e XVI. oppidis Scepusii.
Szepes-vár' alja. MV. Szepes Vben.
Szepes Vármegye. Comitatus Scepusiensis.
Szepesd. F. Szala Vben.
Szepesség. Provincia v. populus Scepusiensis.
SZEPET. Béllett kas, kosár, szatyor. Sz. D.
Szepetnek. F. Szala Vben.
SZEPLŐ. Impetigo, lentigo, vitiligo. M. A. Bor-szeplő. A' részeges ember' orczáján.
Szeplős. Lentiginosus. M. A.
Szeplősíti. Temerat, violat, vitiat, contaminat. M. A.
Meg szeplősíti. Commaculat, dehonestat, devirginat, constuprat. M. A.
Szeplősítés. Vitiatio, corruptio. M. A.
Szeplősítő. Vitiator. M. A.

Szeplősödik. Maculatur, v. lentigine aspergitur. S. I.
Szeplősség. Csuzi, Sip-szó. p. 55.
Szeplőtelen. Intemeratus, immaculatus. M. A.
Szeplőtelen szűz. Virgo intacta, intemerata.
Szeplőtelenség. Castitas, puritas, munditia v. intemerata virginitas. S. I.
Szeplőtelenül. Intemerate.
SZEPPEN. Exterretur, pavet. S. I.
Meg szeppen: meg félemlik.
Szeppent, szeppenti. Exterret, perterrefacit. S. I.
Meg szeppentette. Exterruit.
SZEPRENCZE. Sarmentum, resex. S. I. Sz. D.
SZEPRENTE. idem.

SZER.

SZER. Ordo, series, item Symbolum. M.A.
Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
Szer' falva. F. Marmaros Vben.
Szer fölött. Nimium, supra modum. S. I.
Szer fölött való. Nimius, immodicus. S.I.
Szer kivül. Extra ordinem. Faludi, U. E. 2. R. p. 94. T. É. p. 166.
Szer-szám. Utensile, instrumentum, machina. M. A.
Szer-szám-fa. Lignum aptum pro instrumentis praeparandis.
Szer-szám-gyártó. Machinarius. S. I.
Szer-számos. idem. S. I.
Szer-szem. Fajkos, virgoncz, eleven. Sz. D.
Szer-szem ifju. Sz. D.
Szer-szem katona. Faludi, E. M. p. 246.
Nyalka szer-szem katona. Pázm. Kal. p. 363.
Szer-tartás. Statutum, institutum, mores, consvetudo. M. A.
Szer-tartó. Ceremoniarius.
Egyházi szer-tartó. Ceremoniarius ecclesiasticus in aulis Epporum.
Világi szer-tartó. Ceremoniarius saecularis in aulis principum.
Szer-törés. R. Legis ruptio, statuti transgressio, decreti infractio. S. I.
Szer-törvény. R. Delictum, crimen. S. I.
* Fél-szer. Tectum dimidiatum.
Gonosz szer ez a' gyermek. Puer malitiosus. Sz. D.
Fű-szer. Sz. D.
Kert-szer. Kert' tája.
Pajta-szer. Pajta' tája.
Puszta Szer. Sz. P. Csongrád Vben.
Kín-szer. Medium coactivum. S. I. L. KÍN.
Mű-szer. Opificii instrumentum. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 317.
Patika-szer. Medicamentum. Sz. D.
Szám-szer. Logarithmus. Dugonics.
Rend-szer. Systema.
SZERBE. In ordine, per vices.
Szerbe őrzi. Per vices custodit.
SZERBÉLI. Per vices fungens. Margit' Élete, Praynál. p. 317.
SZERE. Ejus ordo, ejus series.
Szerén. Admodum, juxta, secundum. S. I.
Szerént. idem.
Szerén szerte. Undique, circumquaque, ubique. M. A.
Azon szerént. Eo modo.
E' szerént. Hoc modo.
Szerénke. Sz. P. Somogy Vben.
Szerét teszi. Adquirit, comparat. M. A.
Szerével. Juste, vere v. suo modo, sua via. Faludi, N. U. p. 66. 73.
Szerével való. Serius. Faludi, U. E. 3. R. p. 163.
SZERED. MV. Pozsony Vben.
Szered' vára. Olim Mikó' vára. Arx desolata in Transylvania.
Szerednye. MV. Ung Vben.
SZEREK. Utensilia. it. Medicamenta.
Arany-ér hajtó szerek. Haemorrhoides promoventia.
Csöndesítő szerek. Paregorica.
Erősítő szerek. Roborantia.
Fájdalmat enyhítő szerek. Anodina.
Föl oldó szerek. Solventia.
Fövényt, 's követ hajtó szerek. Lithontriptica.
Geleszták ellen való szerek. Anthelmintica.
Görcs ellen való szerek. Antispasmodica.
Has-hajtó szerek. Purgantia.
Hánytató szerek. Vomitiva.
Hólyag-huzó szerek. Vesicatoria.
Hó-számat hajtó szerek. Emmenagoga.
Izzasztó szerek. Sudorifera.
Kénesős szerek. Mercurialia.
Külső tisztító szerek. Depurantia externa.
Lágyító szerek. Emollientia.
Pöktető szerek. Expectorantia.
Rothadás ellen való szerek. Antiseptica.
Savanyóság ellen való szerek. Antacida. Lásd Störk, Orvosi tanítás, Rácz Sámuel' fordítása után.
SZERELM. (Anonym. cap. XVII.) Szerelem. Amor. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
Szerelem-bogár. Philtrum.
Szerelem-ének. Erotica carmina. PP.
Szerelem-gerjesztő ital. Amatorium philtrum. M. A.
Szerelem-ital. idem. S. I.
Szerelem-féltés. Zelotypia. A' ki mit szeret, azt félti. km.
Szerelem-féltő. Zelotypus.
Szerelem-játék. Faludi, N. A. p. 153.
Szerelem-kórság. Sz. D. Szerelem-gyötrés.
Szerelem' pohara. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
Szerelem' vallása. Confessio amoris. S. I.
Szerelme. Ejus amor.
Szerelmes. Amabilis, amatus. M. A. v. amorosus, eroticus v. captus, saucius amore.
Szerelmes csalárdság. Faludi, E. M. p. 245.
Szerelmes isten. Amabilis deus.
Szerelmes leány. Puella amorosa.
Szerelmes levél. Pázm. Pred. p. 888.
Szerelmes versek. Versus erotici, carmen eroticum, S. I.
Szerelmesen. Amabiliter, amanter. M. A.
Szerelmeskedik. Amat, amoribus operam dat. M. A.
Szerelmeskedés. Amatio. M. A.
Szerelmeskedő. Amorosus.
Szerelmesség. Amabilitas. M. A.
Szerelmest (mint Örömest). Margit' Élete, Praynál. p. 306.
Szerelmetes. Amabilis, desiderabilis, dilectus, percharus. M. A.
Szerelmetesség. Amabilitas. M. A.
SZEREMLE. F. Pest Vben.
SZERENCS. MV. Zemplin Vben.
Szerencs' falva. F. Bereg Vben.
SZERENCSE. Fortuna, fors. M. A. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
Szerencse' csúfja. Ludibrium fortunae. Faludi, E. M. p. 245.
Szerencse' fazéka. Olla fortunae. S. I.
Szerencse' fia. Albae gallinae filius. Faludi, E. M. p. 246.
Szerencse-fű. Dug. km. 2. R. p. 275.
Szerencse-játék. Lusus, ubi totum fortunae committitur. Hazárd-játék.
Szerencse-kereső. Quaesitor fortunae.
Szerencse-késértő. Fati periclitator. Avanturier. S. I.
Szerencse' kereke. Rota fortunae. Pázm. Pred. p. 594.
Szerencse-kivánás. Adprecatio.
Szerencse' nyomorékja. Faludi, N. E. p. 51.
* Hadi szerencse. A' hadi szerencsét, fiú magzatot, jó házasságot isten választja. km.
Hitvány szerencse, mellynek irígye nincs. km.
Marok-szerencse. Jobb egy marok szerencse, mint egy köböl ész. km.
Vak szerencse. Coeca fortuna.
Vak szerencsére tette ki magát, fejét, jószágát. Sz. D.
Veszett szerencse az, a' hol meg szünik a' reménység. km.
Világi szerencse változó velencze. km.
Szerencséje. Ejus fortuna. A' szegénynek szegény a' szerencséje. km.
Szerencséli. Periclitatur, periculum facit, tentat, probat. S. I.
Szerencsélkedik. Periculo se exponit. S.I.
Szerencséltet, szerencsélteti. Periclitatur, periculo exponit. M. A.
Szerencséltetődik. In periculo versatur. Faludi, N. A. p. 177.
Szerencsén forog. Periclitatur. M. A.
Szerencsés. Felix, faustus, fortunatus, prosperus, secundus. M. A. A' szerencsésnek kiki társa akar lenni. km.
Szerencsés napok. Fortunati dies.
Szerencsés óra. Felix hora.
Szerencsésen. Fortunate, prospere, feliciter, fauste. M. A.
Szerencsésíti. Fortunat, felicitat, secundat. M. A.
Szerencsésítés. Prosperatio, fortuna, apprecatio. M. A.
Szerencsésség Prosperitas. M. A.
Szerencsét próbál. Vagy élek, vagy halok, szerencsét próbálok. km.
Szerencsétlen. Infelix, infortunatus, infaustus, inauspicatus. M. A. Senki sem fogadja barátúl a' szerencsétlen embert. km.
Szerencsétlen napok. Dies nefasti.
Szerencsétlenség. Infelicitas, infortunium. M. A. Nem kell a' szerencsétlenségért követet küldeni. km.
Szerencsétlenül. Inauspicato, infeliciter, inprospere. M. A.
Szerencsével. Fortunato.
Jó szerencsével. Bonis avibus.
Szerencsész, szerencsézi. Prosperat, fortunat, felicitat. M. A.

Szerencsézés. Prosperatio.
Meg szerencsézés. Fortunae apprecatio. M. A.
SZEREP. F. Bihar Vben.
SZERES. Ordinem habens, ordinatus.
Két-szeres. Triticum siligine mixtum.
Két-szeresen. Duplicato.
Rend-szeres. Systematicus.
SZERET, szereti. Amat, diligit. M. A. Kiki mit szeret, arra vonódik. Trahit sua quemque voluptas.
Bele szeret. Inamoratur.
El szereti. Deamat.
Meg szereti. Adamat. M. A.
Viszsza szereti. Redamat. S. I.
Viszontag szereti. idem. M. A.
Szeretés. Amatio. M. A.
Meg szeretés. Adamatio. M. A.
Viszsza szeretés. Redamatio. Pázm. Pred. p. 118.
Szeretet. Amor, dilectio, charitas. M. A. Szép szóval szokták a' szeretetet meg szerezni. km.
Anyai szeretet. Amor maternus.
Atyafi-szeretet. Dilectio fraterna.
Böcsülö szeretet. Amor appretiativus. Pázm. Pred. p. 1029.
Felebaráti szeretet. Amor proximi.
Fiúi szeretet. Amor filialis.
Isteni szeretet. Amor dei, amor divinus.
Kopó-szeretet. Vagus amor.
Majom-szeretet. Immodicus amor.
Munkálkodó szeretet. Amor efficiens. Pázm. Pred. p. 1029.
Testi szeretet. Amor carnalis.
Szeretete. Ejus amor.
Szeretetlen. Osor. S. I.
Szeretetlenség. Odium, animi abalienatio. Csuzi, Tromb. p. 615.
Szerethetetlen. Inamabilis. M. A.
Szerethetö. Amabilis. M. A.
Szeretö. Amasius, amator, amabilis. M. A.
Szeretö atyámfia. Dilecte frater.
Szeretö-féltés. Zelotypia. S. I.
Szeretö-féltö. Zelotypus. S. I.
Szeretö (leány). Amasia, amatrix. S. I.
Szeretö (legény). Amasius, amator. S. I.
Szeretö társ. Rivalis. S. I.
Szeretöje, Szereteje. Ejus amasia vel amasius.
* Gyermek-szeretö. Philotechnos.
Atyafi-szeretö. Amator fratrum.
Ember-szeretö. Philanthropos.
Isten-szeretö. Theophilus.
Lélek-szeretö. Amator animarum. Pázm. Pred. p. 1055.
SZERETVA (Kis, nagy). FF. Ung Vben.
SZEREZ, szerezi, szerzi. Componit, comparat, instituit, constituit. M. A. Egy föcske tavaszt nem szerez. km.
Be szerzi. Procurat.
Be szerezte magát télre. Procuravit sibi pro hyeme necessaria.
El szerzi. Componit, disponit, transigit. M. A. it. Procurat emtorem.
Elö szerzi. Apparat, praeparat, componit, depromit. M. A.
Meg szerzi. Comparat, it. Auctuarium addit. M. A. Szerezd meg. Superaddas aliquid adhuc.
Neki szerzi. Svadet ei ducendam.
Öszve szerzi. Componit, copulat. M. A.
Viszsza szerzi. Recuperat v. reducit, revellit, restituit. S. I.
Szerzelék. Appendix, additamentum, mantissa. S. I.
Szerzemény. Aquisitum, aquisitio.
Tulajdon szerzeménye. Proprium ejus aquisitum.
Szerzet. Machina, factio, it. Institutum. religio. M. A.
Szerzete. Ejus institutum.
Ádám' szerzete. Status conjugalis (jocose appellando).
Szent Ferencz' szerzete. Ordo S. Francisci. 's a' t.
Szerzetes. Religiosus. M. A.
Szerzetes élet. Vita religiosa.
Szerzetes játékok. Ludi instituti, ut olympia, pythia etc. S. I.
Szerzetes pap. Sacerdos religiosus.
Szerzetesség. Religiositas.
Szerzetlen. Sine instituto v. qui non observat leges sui instituti, irreligiosus.
Szerzetlenség. Irreligiositas. Margit' Élete. p. 51.
Szerzett. Procuratus, institutus.
Bé szerzett. Faludi, N. E. p. 209.
Meg szerzett. Confectus, partus, apparatus. M. A.
Szerzés. Compositio, constitutio, item Corollarium, appendix, mantissa. M. A.
Be szerzés. Procuratio.
Békesség-szerzés. Káldi, Innepn. Pred. p. 424.
El szerzés. Procuratio emtoris.
Ellen szerzés. Reactio, actio contraria. S. I.
Meg szerzés. Auctuarium. it. Confectio. M. A.
Öszve szerzés. Compositio. M. A.
Szerzö. Autor, parens, conditor, it. Transactor, actor. M. A.
Szerzö ok. Caussa efficiens. S. I.
Bé szerzö. Inductor, procurator. Faludi, N. U. p. 30.
Könyv-szerzö. Autor libri.
Meg szerzö. Effector. M. A.
Öszve szerzö. Comparator, conquisitor, v. leno, lena. S. I.
Viszsza szerzö. Recuperator.
Szerzödik. Transigit, paciscitur. M. A. Két táskára szerzödött. km.
Meg szerzödik. Paciscitur, convenit. M. A.
Szerzödés. Conventio, pactio. M. A.
Meg szerzödés. Conventio, pactio, contractus. M. A.
Szerzödö. Pactor, paciscens, contrahens. M. A.
Szerezhetetlen. Non procurabilis.
Viszsza szerezhetetlen. Irreparabilis, irrevocabilis, irrecuperabilis. S. I.
Szerezhetö. Parabilis. M. A.
SZERGÉNY. FF. Vas, és Soprony Vkben.
SZERI.
Egy-szeri. Unus aliquis. Mint az egyszeri Predikátor mondotta.
Egyszeribe. Illico.
SZERINT, SZERÉNT. Secundum, instar. M. A.
Azon szerint. Eo modo.
E' szerint. Juxta hoc. S. K.
Igazság szerint. Jure. S. K.
Közép szerint. Mediocriter. S. K.
Nevezet szerint. Nominatim. S. K.
Rend szerint. Ordinate. S. K.
Törvény szerint. Jure, legitime. S. K.
Volta szerint. Realiter, revera. S. K.
SZERKED. R. Jungitur, sociatur, conjungitur, copulatur, miscetur. Bát.
Szerkedés. R. Junctio, conjunctio. S. I.
SZERKEN. R. idem ac Szerked. S. I.
SZERKESZKEDik. Se illocat. Vajda, 3. K. p. 238.
SZERKESZT, szerkeszti. Jungit, sociat, conjungit, copulat. S. I.
Öszve szerkeszti. Biró Márton, Micae. p. 388.
Szerkesztet, szerkeszteti. Componit, collocat, insinuat, applicat, ordinat. M. A.
Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.
Egybe szerkesztetett rendesség. Pázm. Pred. p. 267.
Öszve szerkeszteti. Collocat, componit, consociat, conjungit. M. A. Compaginat, coagmentat. Faludi, N. E. p. 84.
Öszve szerkesztethetö. Consociabilis. M. A.
Öszve szerkesztethetetlen. Dissociabilis. M. A. CM.
SZERKEZik. Applicat se, collocat. S. I.
SZERNYE. F. Bereg Vben.
Szernye. Víz, és Tó Bereg Vben.
SZERRE való. Faludi, N. E. p. 183.
Egyszerre. Ad semel. 's a' t.
SZERREL. Ordine, per vices. Jobb szép szerrel el menni, mint kéntelenségböl. km.
Jó szerrel fog a' dologhoz. Sz. D.
Könnyü szerrel. Levi manu. Faludi, T. É. p. 55.
SZERTE. Sparsim, passim. M. A.
Szerte szélvel. R. Disjectim, dispersim.
Szerte széllel. idem.
Szerte széltt, Szerte szétt. idem.
Szerte szerint. Undique, circumquaque, ubique. Pázm. Kal. p. 771.
SZERTELEN. Insolens, enormis, ingens, grandis. item Enormiter. M. A. vel Inordinatus, incompositus, improportionatus. Faludi, E. M. p. 111.
Szertelen adósság. Debitum enorme, ingens. Sz. D.
Szertelen igen. Perquam maxime. M. A.
Szertelen vigaság. Excessivum gaudium. Faludi.
Szertelenkedik. Modum non tenet, excedit, est immodicus. S. I.
Szertelenség. Insolentia v. confusio v. corruptio, perversitas. S. I.
Szertelenül. Insolenter, insolite, confuse, corrupte, perverse. S. I.
SZERTEPELni. S. I.
SZERÜ.
Azon szerü. Ejusmodi. Faludi, B. E. p. 20.
Alacson szerü. Faludi, T. É. p. 276.
Egy-szerü. Simplex. Csuzi, Tromb. p. 389. 567.
Fél szerü ember. Pázm. Kal. p. 515.
Gyönge-szerü. Debilis complexionis, compacturae.
Jó szerü posztó. Pannus bonae qualitatis. Sz. D.

Kis szerü. Minuti ordinis, parvae speciei. S. I.
Könnyebb szerü. Facilioris modi. Vajda, 1. K. p. 410.
Közép szerü. Mediocris.
Szabad szerü. Indifferens. Molnár János.
Szerüség.
Fél szerüség. Imbecillitas. S. I.
Közép szerüség. Mediocritas.
SZERÜL szerte. Hinc inde, passim. M. A.

SZER (rag).

SZER, SZOR, SZÖR. Suffixum trinae mutationis adverbia generans ut:
Egyszer, kétszer, tizszer, ezerszer. 's a' t.
Háromszor, hatszor, huszszor, százszor, hányszor, sokszor. 's a' t.
Ötször, ötödször, többször. 's a' t.

SZERDA.

SZERDA. Dies Mercurii, feria quarta. M. A.
Szerda-hely. Locus mercantilium.
Szerda-hely. t. h. n. M. és E. Orsz.
Hamvazó szerda. Dies cinerum.
SZERDÁN. Die Mercurii.
SZERDÁS (mint szombatos) a' ki szerdát böjtöli meg.

SZERECSEN.

SZERECSEN. Aethiops, saracenus. M. A. CM. Szerecsent mosdat. km.
Szerecsen. F. Győr Vben.
Szerecsen. Sz. P. Fejér Vben.
Szerecsen bors. Sok szerecsen borsot törtem az orra alá. km. Rájnis.
Szerecsen czaprag. Faludi, E. M. p. 245.
Szerecsen dió. Nux myristica. M. A. CM.
Szerecsen ló. Faludi, T. É. p. 19.
Szerecsen ország. Aethiopia. M. A. CM.
Szerecsen országi. Aethiopicus. M. A.

SZEREM.

SZEREM. Syrmium. M. A.
Szerem Vármegye. Comitatus Syrmiensis.
SZEREMI. Syrmianus. M. A.
Szeremi gaz-gyülekezet. Conciliabulum Syrmiense. Pázm. Pred. p. 883.
SZEREMSÉG. Syrmia. M. A.

SZESZ.

SZESZ. Fragrantia, odor. M. A. Vapor, exhalatio, spiritus, item Praetextus.
Bor-szesz. Spiritus vini. Pázm. Pred. p. 227. 1112. Faludi, N. A. p. 82.
Szesz-mérö. Areometer. Fábián, Borterm. p. 85.
SZESZE. Éjus spiritus. Pázm. Kal. p. 817. 897. Faludi, N. A. p. 2.
Szesze musza. Cunctator, morator. S. I.
SZESZEREG.
SZESZTEREG. Vajda, 3. K. p. 502.
SZESZSZEL. Sub praetextu v. spiritu.
Avval a' szeszszel mentt oda. Hoc sub praetextu accessit eo.
Álom-szeszszel. Dormitabunde.
Részeg szeszszel. Ebrio spiritu. Csuzi, Sip-szó. p. 236.

SZESZTELEN. Spiritu carens.
Szesztelen bor. Vappa. S. K.
SZESZÜ.
Ki mentt szeszü bor. Vappa. CM.

SZESZTRA.

SZESZTRA. R. Cistercita.
SZESZTRÁK' szerzete. Ordo Cistercitarum. Margit' Élete Praynál, p. 298. 355.

SZETE.

SZETE. F. Hont Vben.

SZÉ.

SZÉCS.

SZÉCS. F. Nyitra Vben.
Szécs-Keresztúr. F. Zemplin Vben.
Szécs-Polyánka. F. Zemplin Vben.
* Gál-szécs. MV. Zemplin Vben.
Rima-szécs. MV. Gömör Vben.
SZÉCSÉNY. MV. Nógrád Vben. FF. Vas és Soprony Vkben.
Szécsényke. F. Hont Vben.
Szécsényke (Alsó, fölsö). FF. Nógrád Vben.
SZÉCSI. Szécsiensis.
Szécsi Szent László. F. Szala Vben.
Szécsi sziget. MV. Szala Vben.

SZÉD.

SZÉD.
SZÉDELEG. Vertigine corripitur, item Errat, vagatur. Beniczki, p. 49. Faludi, N. A. p. 236. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
Szédelgés. Vertigo, scotoma. M. A. CM.
Fej-szédelgés. Vertigo capitis.
Szédelgö. Vertiginosus. M. A.
Szédelgö fejü. Scotomaticus. M. A.
Szédelgö lélek. Pázm. Kal. p. 409.
Szédelgeti. Vibrat. M. A.
SZÉDÍT, szédíti. Vertiginem caussat, v. seducit. A' pénz meg szédíti a' parasztot. km.
Szédítés.
Szédítö. Vertiginem caussans v. seducens. Pázm. Kal. p. 409. 627.
Szédítö beszéd. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉDÜL. Vertigine corripitur. M. A.
El szédül. idem. M. A.
Meg szédül. idem. A' ki magasról néz le, hamar meg szédül feje. km.
Szédülés. Vertigo. M. A.
El szédülés. idem. M. A.

SZÉGYEN.

SZÉGYEN. Pudor. M. A.
Szégyen a' futás, de hasznos. Vir fugiens et denuo pugnabit. M. A.
Szégyen' fejében. Faludi, U. E. 3. R. p. 34
Szégyen gyalázat. Pro pudor, et opprobrium.
Szégyen-kö. Infamis cippus. Ki állitották a' szégyen-köre.
Szégyen-kurva. Propudium. M. A.
Szégyen-orcza. Vajda, 1. K. p. 12.
Szégyen-oszlop. Infamis suggestus. Faludi, N. E. p. 171.
Szégyen-szék, Szégyen-polcz. idem. Sz. D. S. I.
Szégyen-vallás. Pudor, dedecus, probrum. M. A.
Szégyen-vallással bélyegezett. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉGYENEDik. Pudefit.
Le szégyenedik. Faludi, N. E. p. 190.
Meg szégyenedik.
SZÉGYENES. Sz. D.
SZÉGYENGETI. Pirongatja. Pudefacit, pudore, probro afficit, ludificat. M. A.
SZÉGYENÍT, szégyeníti. Pudefacit.
Meg szégyeníti. Confundit. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
SZÉGYENKEDik. Pudendus est, pudore, ignominia afficitur. M. A. Zvon. 1. R. p. 36. Káldi, Ezech. 16. 52.
El szégyenkedett. Pudore ductus recessit.
Haza szégyenkedett. Cum pudore domum rediit.
Szégyenkedés. Vajda, K. É. 1. K. p. 373.
SZÉGYENLI. Pudet, verecundatur, erubescit. M. A. A' ki hazudni szokott, a' lopást sem szégyenli. km.
El szégyenlette magát. Erubuit.
Erösen szégyenli. Dispudet. M. A.
Meg szégyenli magát. Erubescit. M. A.
Szégyenlem szabású. Suppudet. M. A.
Szégyenlés. Erubescentia. M. A.
Szégyenlet. Pudefactio, erubescentia. M. A.
Szégyenletében nem tudott hová lenni.
Szégyenlö. Pudens, pudibundus, verecundus, erubescens. M. A.
SZÉGYENSÉG. Pudor, propudium. M. A. Pesthi' Mes. p. 46. Káldi, Innepn. Pred. p. 422.
Szégyenséges. Pudendus, propudiosus. M. A.
SZÉGYENT vall. Pudefit. M. A.
SZÉGYENTELEN. Impudens, inverecundus. Pesthi' Meséji. p. 82.
SZÉGYENÜL. Pudefit. M. A.
Meg szégyenül. Pudefit, confunditur. M. A.
Meg szégyenülhetetlen. Inconfusibilis. Káldi, 2. Tim. 2. 15.

SZÉK.

SZÉK. Sedes, sedile, scamnum. it. Tribunal, it. Medulla, nucleus. M. A.
Szék. F. Heves Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Szék' allya. Sedis districtus in Transylvania. S. I.
Szék' allya. E. F. Doboka Vben.
Szék-akna. R. most Szék. MV. Doboka Vben.
Szék-állás. Justitium. M. A.
Szék-álló legény a' mészárosoknál.
Szék-biró. Judex in aliquo tribunali. Sz. D.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szék-gyülés. Conventus forensis. PP.
Szék-ház. Sedes judiciaria, tribunal, praetorium. M. A.
Szék-hely. Locus judiciarius. M. A.
Szék' karja. Sellae cubitale. PP.
Szék' lába. Fulmentum. PP.

Szék-levél. Inductionales. NC. p. 455.
Szék' napja. Dies forensis. PP.
Szék-szekér. Lectica. Györfi József, Klimius Miklós.
Szék-só. Natrum, soda. S. I.
Szék' színén. Coram judicio. M. Verbőczi.
Szék-törés. R. Violatio sedis judiciariae.
Szék-újítás. Magistratuatium restauratio. Sz. D. S. I.
Szék-újító gyülés. Congregatio comitatensis pro restauratione inеunda.
Szék-udvar. F. Arad Vben.
Szék-ülés. Sessio ad tribunal. S. I.
Szék-ülő. Assessor, cojudex. S. I.
Szék-ülő birák. VM. Intő levél. p. 63.
* Árnyék-szék. Latrina, cloaca. A' nap is bé szolgál az árnyék-székbe, de azért meg nem mocskolódik. km.
Bába-szék. MV. Zólyom Vben. it. Sella parturientium. S. K.
Báta-szék. MV. Tolna Vben.
Biró-szék. Sedes judiciaria.
Bőr-szék. Sella pellicea. S. K.
Csap-szék. Taberna vinaria. S. K.
Dagasztó szék. Pedamentum mactrae. S.K.
Épitő szék. Sedes restauratoria.
Fa-szék. Sella lignea. Faludi, T. É. p. 200.
Faragó szék. Sedile vietoris. S. K.
Gyóntató szék. Sedes confessionalis. S.K.
Hátas szék. VV. L.
Hátatlan szék. VV. L.
Hordozó szék. Sella gestatoria. Káldi, 2. Mach. 3. 27.
Igazgató szék.
Itélő szék. Sedes judiciaria. Káldi, Math. 27. 19.
Kamara-szék. Latrina. CM. Pázm. Pred. p. 438.
Kar-szék. Dorsuarium. S. K.
Két szék között hamar földre ül az ember. km.
Királyi szék. Thronus, solium.
Kormány-szék. Gubernium. S. K.
Láb-szék. Scabellum pedum. Zsámoly. Sz. D.
Magyar szék. F. Baranya Vben.
Marku-szék. F. Bihar Vben.
Mészár-szék. Laniena. Szegény úrnak galamb-ház a' mészár-széke.
Mosó szék. Sella lavatoria. S. K.
Német szék. F. Baranya Vben.
Országló szék. Gubernium, regimen. S.K.
Öszve fogható, hajtható szék. Sedes plicatilis. PP.
Pohár-szék. Abacus. Pázm. Pred. p. 69.
Predikáló szék. Cathedra.
Rúdas szék. Sella gestatoria. S. K.
Sáros szék. F. Vas Vben.
Zsellyes szék. Sella brachiata.
Szalma-szék. Sella straminea.
Szaró szék (parasztosan). Cloaca.
Szégyen-szék. Scamnum propudii. S. K.
Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A.
Szövő szék. Machina textoria. S. K.
Szülő szék. Sella parturientium.
Tanító szék. Cathedra.
Tárnok-szék. Tavernicalis sedes. S. K.
Térdepelő szék. Scabellum genuale. M. A.
Törvény-szék. Tribunal. M. A.
Úr-szék. Sedes dominalis.
Ülő szék. Pázm. Pred. p. 1065.
Vágó szék. Macellum. S. K.
Vas-szék. Pázm. Kal. p. 55.
Vonyó szék.

SZÉKBOL tanít. Ex cathedra docet. Pázm. Kal. p. 637.

SZÉKE. Ejus sedes, ejus medulla, nucleus.
Széke valaminek: veleje valaminek. Pázm. Pred. p. 241.
* Kegyelem' széke. Thronus gratiae. Pázm. Pred. p. 119.
Lucza' széke. Sokáig készül, mint a' Lucza' széke. km.
Szeme' széke. Az volt ám a' szeme' széke. km.
Tojás' széke. Minden tojásnak vagyon széke. km.
Úr' széke. Sedes dominalis.

Szászok' Székei Erdélyben:

Kő-halom' széke. Sedes Rupensis.
Medgyes' széke. Sedes Mediensis.
Nagy Sink' széke. Sedes Sinkensis.
Segesvár' széke. Sedes Schaesburgensis.
Szász sebes' széke. Sedes Sebesiensis.
Szász város' széke. Sedes Szászváriensis.
Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
Szerdahely' széke. Sedes Mercuriensis.
Új egyház' széke. Sedes Ujegyháziensis.

Székelyek' Székei:

Aranyos' széke. Sedes Aranyosiensis.
Csik' széke. Sedes Csikiensis.
Három szék' széke. Trisedes.
Maros' széke. Sedes Marosiensis.
Udvarhely' széke. Sedes Udvarhelyiensis.

SZÉKELY. Siculus. M. A. A' székely pokolba is el megy, csak meg fizessenek. Siculus miles. Kis Viczai. p. 479.
Székely. R. Custos confinii. S. I.
Székely darabant. Siculus pedestris pyxidarius. S. I.
Székely' falva. F. Posony Vben.
Székely fogadás. Phoenicum pacta. KV.
Székely fortély. Thracicum commentum. KV.
Székely hid, és Székely város. MV. Bihar Vben.
Székely regement.
Székely ló-fő. Siculus equestris, primipilaris. S. I.
Székely szállás. E. F. Udvarhely Székében.
Székely telek. F. Bihar Vben.

Székelység. Communitas siculorum. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 41.

SZÉKES. Sellatus. M. A. it. Cathedralis.
Székes. E. F. Maros Székében.
Székes egyház. Templum cathedrale. S.I.
Székes Fejérvár. Alba regalis. M. A.
Székes Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
Székes föld. Terra natrosa, natro impraegnata. S. I.
Székes hely. Civitas cathedralis. Észterházi Tamás, p. 519.
Székes tó. Lacus natro imbutus. S. I.
Székes úr. Dominus castellum habens. Faludi, U. E. 2. R. p. 208.
Székes út. F. Tömös Vben.

SZÉKET ül. Consilium habet, ad tribunal sedet. M. A.

SZÉKI. Sellaris.
Szent széki tábla-biró. Sacrae sedis consistorialis assessor.

SZÉKTELEN. A' minek széke nincs.
Széktelen has, Széktelenség. Venter suppressus, alvus adstricta. S. I.

SZÉKLA.

SZÉKLA. Tutalynak rúdja, mellyel ki köttetik a' szárazra. Sz. D.

SZÉL 1. (Ventus).

SZÉL. Ventus, flatus. M. A. Hirtelen mint a' szél, és förgeteg. km.
Szél' annya. Petasus, penniculum, velum in pinnaculis aedium. M. A.
Szél-áros. Institor. M. A.
Szél-csináló. Vanus jactator, thraso, trossulus. S. I.
Szél-daganat. Emphysema. S. I.
Szél' enyhe. Cessatio venti. Szél' csillapodása. S. I.
Szél-háboru. Faludi, B. E. p. 22.
Szél-hámmal jár. Faludi, N. U. p. 197.
Szél-hámos. Két szél-hámos tévelygés. Pázm. Kal. p. 919.
Szél' hátán jár. Pázm. Pred. p. 469.
Szél-házi. Pázm. Kal. p. 831.
Szél-kakas. Gallus lamineus. S. I.
Szél-kiáltó. Procellaria pelagica. S. I.
Szél-kólika. Dolor hypochondriacus. PP.
Szél-kín. idem. Sz. D.
Szél-kórság, szél-bántás. Pneumasosis, tympanitis. S. I.
Szél-lapta. Follis pugillatorius. Ballon. S. I.
Szél-lyúk. Spiraculum. Lélek-lyúk. S. I.
Szél-malom. Mola pneumatica. M. A. Pörög a' nyelve, mint a' szél-malom. km.
Szél-mony. Ovum inane, zephyrium. S. I.
Szél-puska. Catapulta pneumatica. S. I.
Szél-rosta. Szelelő rosta. Vanuus. S. I.
Szél-szó. Sermo vanus, inanis. Pázm. Kal. p. 790. Pred. 924.
Szél-szünet. Malacia. S. I.
Szél-szűrő. Tela nimium rara. S. I.
Szél' torka.
Szél-ütés. Paralysis, hemiplexia.
Szél-ütött. Paralyticus.
Szél-vész. Tempestas, procella. M. A.
Szél-vész-madár. Procellaria.
Szél-veszes. Tempestuosus, procellosus. M. A.
Szél' veszélye. Szönyi, Márt. Kor. p. 264.
* Al-szél. Auster. S. K.
Apuliai szél. Atabulus. CM.
Déli szél. Auster. M. A.
Éjszaki szél. Boreas, aquilo. M. A. CM.
Forgó szél vagyon a' fejében. km.
Föl-szél. Aquilo. M. A. Vrancsics. Boreas.
Jövendölő szél. Vulturnus. NC. p. 459.
Nap-keleti szél. Eurus. M. A. CM.
Nap-nyugoti szél. Zephyrus. M. A. Corus. CM.
Nappali szél. Subsolanus. NC. p. 459.

SZELE. Ejus ventus, ejus flatus.
Fujt a' szele. Fáma ferebat.

SZELEBERDI (Szeleburdi, Szeleverdi. Sz. D. S. I. Szeleburgyi. Dug. km. 1. R. p. 114.) Homo vanus, jactator. Windbeutel. S. I.

SZELEL, szeleli. Ventilat. M. A.

El szelel. Aufugit, profugit. El iszkódik. S. I.
Ki szeleli. Eventilat.
Meg szeleli. Perventilat. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.
Szelelés. Ventilatio. M. A.
Szelelő. Ventilator v. spiraculum. S. I.
Szelelő gége. Trachea. S. I.
Szelelő lyúk. Spiraculum.
SZELES. Ventosus, flabilis, item Vesanus. M. A.
Szeles. Csárda Bihar Vben.
Szeles ifju. Ventosus juvenis.
Szeleskedik. Furit, tumultuatur, insanit. M. A. Szeleskedik, mint a' vitorla a' ház' tetején. Faludi, U. E. 1. R. p. 165.
Szeleskedés. Pázm. Kal. p. 732.
Szeleskedő elmék. Zvon. 1. R. p. 106.
Szelesedik. Ventosus fit.
Meg szelesedik. Delirat, mente movetur. M. A.
Szelesség. Ventositas, praecipitantia. M.A.
SZELETLEN. Vento destitutus. S. I.
SZÉLHÜDik. Delirat, insanit, vertigine corripitur. Sz. D.
Meg szélhüdik. Insanit, delirus fit. M.A.
Szélhüdtség. Delirium, insania, vertigo. S. I.
SZÉLI. Ad ventum pertinens, flatilis.
Széli vitorla. Pázm. Kal. p. 85.
SZÉLLEL béllett. Levis, ventosus. S. I.
Széllel él. Vento vivit, vix aliquid comedit. Nincs szegénynek mit enni. KV. p. 460.
Széllel veszélylyel. Cum multa miseria.
Kiki jó széllel indul a' partról. km.
SZELLET. Aura. R. Spiritus v. inspiratio. Komjáthi.
SZELLŐ. Aura, ventulus, flamen, spiramen. M. A. CM.
Szellő. F. Baranya Vben.
Gyönge szellő. Mitis aura.
Szellős. Pneumaticus. M. A. Ventis pervius.
Szellős palota: akasztó fa.
Szellőzik. Auram captat, perflat. M. A.
Szellőző hely. Ventilatorium.
Szellőzteti. Ventilat, perflat. M. A.
Ki szellőzteti. Eventilat.
Szellőt indít. Ventilat. M. A.
SZÉLTÓL ütött. Paralyticus. S. I.

SZÉL 2. (Extremitas).

SZÉL. Extremitas, margo, ora. M. A.
Szél-fogás a' réten a' kaszások által. S. I.
Szél-fű. Disznó-paréj. Mercurialis annua. S. I.
Szél-gyöp. Sz. P. Szala Vben.
Szél-hal. Cyprinus idus. S. I.
Szél-jegy. Meta. Vég-jel, határ-jel. S. I.
Szél-jegyzet. Nota marginalis. S. I.
Szél-kő. Lapis terminalis, terminus. S.I.
Szél-kút. E. F. Küküllő Vben.
Szél-szeg. E. F. Közép Szolnok Vben.
Szél-talló. F. Bihar Vben.
* Posztó-szél. Panni margo. S. K.
SZÉLE. Ejus extremitas, ejus latitudo.
Széle hoszsza mind egy.
Szélére apadott, avott a' posztó. Deecssit de latitudine panni. PP.
Könyv' széle. Margo libri.
SZÉLEL, széleli. Marginem addit. Hallottam Sághon, 1818. Márt. 18.
Szélelés a' kertelésben. Marginatio in sepimento.
Szélelő karók. Perticae marginales.
SZÉLES. Latus, prolixus. M. A.
Széles e' világon. Faludi, T. É. p. 82.
Széles fenék. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
Széles határú tartományok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 64.
Széles keszeg. Cyprinus latus. S. I.
Széles kút. MV. Sopron Vben. Breitenbrunn.
Széles lapu. Lappa major. M. A.
Széles lábú. Pansa, plancus, planipes. M. A.
Széles süveg. Petasus. M. A.
Széles szájú korsó. Amphora amplioris orificii.
Szélesedik. Latescit. M. A.
Ki szélesedik. Dilatatur. M. A.
Meg szélesedik. Latescit. M. A.
Szélesen. Spatiose, late. M. A.
Szélesíti. Dilatat, prolatat. S. I.
Ki szélesíti. Dilatat. M. A.
Ki szélesítés. Dilatatio. M. A.
Szélesség. Latitudo. M. A.
SZÉLLED. Palatur. M. A.
El szélled. Dissipatur, dispalatur, dilaceratur. M. A.
Ki szélled. Dilatatur, extenditur. Pázm. Kal. p. 713.
Szélledés. Dilatatio. Pázm. Kal. p. 139.
Szélledett.
El szélledett. Dispersus. M. A.
Szélledez
El szélledez. Dispergitur, dispalatur. M. A.
SZÉLLEG (mint Lézzeg). Vagatur, grassatur, errat. Faludi, N. A. p. 186.
SZÉLLESZT, szélleszti. Dispergit. M. A.
El szélleszti. Dispergit, dissipat, dispalat. M. A.
Ki széllleszti. Prolatat, dispalat. M. A.
Széllesztés.
El széllesztés. Dissipatio, dispalatio. M. A.
Szélleszthető.
El szélleszthető. Dissipabilis. M. A.
Szélleszve. Disperse, dispersim. M. A.
SZÉLLYEL. Sparsim, passim, diffuse, item Vulgo. M. A.
Széllyel hányja. Disjicit.
Széllyel folyik. Diffluit.
Széllyel fut. Diffugit. M. A.
Széllyel futás. Diffugium. M. A.
Széllyel futos. Discursat. M. A.
Széllyel futosás. Discursatio. M. A.
Széllyel futosó. Discurrens, discursans. M. A.
Széllyel jár. Obambulat. M. A.
Széllyel kergeti. Dispellit. S. I.
Széllyel megy. Dilabitur. S. I.
Széllyel oszlik. Dispergitur. S. I.
Széllyel oszlatja. Dissipat. S. I.
Széllyel omol. Dilabitur.
Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit. S. I.
Széllyel öntözi. Diffundit. M. A.
Széllyel öntözés. Diffusio. M. A.
Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A.
Széllyel szórja. Dispergit.
Széllyel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I.
Széllyel vitel. Sok helyekre való vitel.
SZÉLSŐ. Extremus, marginalis. S. I.
Szélső ház. Domus extrema.
SZÉLTT (Szélt, szétt). Passim.
Széltt hoszszatt. Per longum et latum. Kisfaludi' Regéji. p. 145.
Szana széltt. Szana szétt.
Széltére, Széltire. Passim.
Szélttében. Collateraliter. M. A.
Egy széltében. Pázm. Pred. p. 825.

SZÉN.

SZÉN. Carbo, pruna, ignis. M. A. Által futott rajta mint a' tyúk a' szénen. km.
Szén-égető. Carbonarius. M. A. A' szénégetőnek is csak a' tökén van a' szeme. km.
Szén-égető. F. Vas Vben. Kohlstetten.
Szén-égető hely. Carbonaria. M. A.
Szén-fogó. Pruniceps. M. A.
Szén-fuvó. Ciniflo. Tűz-rakó gyermek. S. I.
Szén-hordó. Foculus, batillum, ignitabulum. S. I.
Szén-por. Fuligo. S. I.
Szén-szíttó. Batillus. PP.
Szén-tartó. Cista v. cella carbonaria. S. I.
Szén-vonó. Rutabulum. Azsag. CM.
Szén-vonó nem nevetheti a' pemetet. km. Dug. 1. R. p. 69.
* Ásvány-szén. Carbo fossilis. S. K.
Eleven szén. Pruna. S. K.
Holtt szén. Carbo. Pázm. Pred. p. 1134.
Kő-szén. Lithantrax. S. K.
Parázs-szén. Cinis dolosus, pruna cinere tecta. Sz. D.
Tüzes szén. Eleven szén. Sz. D.
SZENE. Ejus carbo.
SZENEL. Ignem alit v. carbones parat.
Be jól szeneltt a' pipája.
Szenelő (Szenellő. Sz. D.). Focus, foculus. Kandalló, tűz-hely. S. I.
SZENES. Igneus. M. A.
Szenes ház. Cubile gaudens foco. Káldi, Vasárn. Pred. p. 307.
Szenes kémén. Heltai M. Kron. 2. D. p. 222.
Szenesedik. Carbonescit. S. I.

SZÉNA.

SZÉNA. Foenum. M. A. Menjünk végére, széna-e vagy szalma. km.
Széna-baglya. Circulus foeni, cumulus, meta foeni. M. A.
Széna-gyűjtés. Foenificium, collectio foeni. S. I.
Széna-kalangya. Meta foeni.
Széna-kazal. Cumulus foeni.
Széna-mál. Sz. P. Borsod Vben.
Széna-rend. Sticha foenaria. NC. p. 115.
Széna-szekér. Vehes foeni. M. A. Nincs olly rakott széna-szekér, kire még egy vella-széna föl nem fér. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M.A.
Széna-takarás. Collectura foeni.
Széna-takaró hely. Foenile. M. A.
Széna-takaró. Foenum colligens. M. A.

Széna-takaró vella. Furca foenaria. M.A.
Széna-tartó hely. Foenile. NC. p. 419. M. A.
Széna-verös. E. F. Küküllö Vben.
Széna-vonyogó. VV. L.
* Agg széna. Foenum.
Egy lábicska széna. Sz. D.
Egy vetet széna. Sz. D.
Sarju-széna. Cordum.
Szekér széna. Vehes foeni.
Szenteltt széna. Stramen. Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
SZÉNÁJA. Ejus foenum. Jó renden vagyon szénája. km.
SZÉNÁS. Foenarius. M. A.
Szénás. Sz. PP. Baranya, és Békes Vkben.
Szénás falu. F. Bars Vben.
Szénás pajta. Horreum foenarium.
Szénás szekér. Plaustrum foenarium.
SZÉNÁT gyüjt. Foenum colligit.

SZÉP.

SZÉP. Pulcher, formosus, venustus, decorus, speciosus. M. A. Elég szép, a' ki ép, 's jó. km.
Szép anya. Avia. M. A.
Szép apa. Avus. M. A.
Szép csönddel. In summo silentio. Faludi, N. A. p. 165.
Szép dolog, mikor a' száj, és szív egygyet értenek. km.
Szép egygyezés. Eurhythmia. S. I.
Szép ember. Speciosus homo.
Szép falu. F. Tömös Vben.
Szép gyermek. Elegans pusio.
Szép halom. Sz. P. Abaúj Vben.
Szép idö. Serena tempestas. Sz. D.
Szép üdöt értt. Processit in diebus suis.
Szép jószágú ember. Egregie praediatus. PP.
Szép lak. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szép leány. Pulchra puella. Belle fille. Schönes Mädchen.
Szép a' leány üdeig, huszon négy esztendeig. km. Dug. 2. R. p. 263.
Szép mezö. E. F. Küküllö Vben.
Szép módjával. Bona modalitate.
Szép nem. Sexus sequior. S. I.
Szép nyir. E. F. Bistricze Vidékében.
Szép posztó. Pannus bonae notae.
Szép rendes. Concinnus, et elegans. PP.
Szép szer. Modus agendi blandus, comis, placidus, affabilis. S. I.
Szép szerrel. Bona modalitate.
Szép szerü. Blandus, comis, placidus, affabilis. S. I.
Szép szó. Blanditiae, blandiloquentia. A' szép szót nem veszik pénzen. km.
Szép szónak nem szegik szárnya. km.
Szép termet. Forma. M. A.
Szép termetü. Formosus. M. A.
Szép virág-szál.
Szép víz. E. FF. Közép Szolnok Vben, és Csik Székében.
* Igen szép. Valde decorus.
Százszor szép. Virág' neme.
SZEBB. Pulchrior. A' kép-iró sem irhat szebbet. km.
Szebbike. Pulchrior ex illis.
Szebbit, szebbiti. Pulchriorem facit. S. I.
Szebbnél szebb. Pulcherrimus, Faludi, E. M. p. 249.
Szebbül. Fit pulchrior. Biró Márton, Micae. p. 395.
SZÉPE. Ejus pulcher. Az almának is a' szépe férgesül meg. km.
SZÉPEGET, szépegeti. Venustat, exornat, comit. M. A. CM.
Szépegetés. Pázm. Kal. p. 412. Pred. p. 374.
Szépegetö inas. Cosmeta. CM.
Maga-szépegetö. Mundulus. M. A. L.
Szépegetheti. Eszterházi Tamás, p. 374.
SZÉPEINK. A' mi szépeink. Sz. D.
SZÉPEK' serege. Ki lépett a' szépek' seregéböl. km.
SZÉPEL, szépeli. Gyöngyösi. 2. D. p. 383. „Alig mer szóllani, szépelné örömest".
SZÉPEN. Pulchre, venuste. M. A.
Szépen irás. Calligraphia. S. I.
Szépen iró. Calligraphus. S. I.
Szépen ki metszett eleven bálvány. Sz.D.
Szépen vagyunk! —
Szépen zöngö. Dulcisonus. S. I.
SZÉPÍT, szépiti. Decorat, venustat. M.A.
Ki szépiti. Exornat, excolit, polit. S. I.
Meg szépiti. Exornat. M. A.
Szépités. Decoratio.
Meg szépités. Exornatio. M. A.
Szépitget, szépitgeti. Crebro decorat.
SZÉPSÉG. Pulchritudo, venustas, formositas, decor. M. A. Nincs kedvesebb, se rövidebb a' szépségnél. km.
Angyali szépség. Venustas angelica.
Deli szépség.
Különös szépség. Decor singularis.
Szépséges. Venustus, formosus, perelegans, decorus. M. A.
Szépséges szüz. Káldi, Gen. 24. 16.
Szépségesen. Perbelle. CM.
SZÉPÜL. Decoratur, fit pulchrior. Sz. D. Mártva szépül a' vászon. km. Dug. 2. R. p. 264.
Ki szépül.
Meg szépül.
Szépület (mint Épület). Decoramen, decoramentum, decoratio. S. I. Sz. D.

SZÉR.

SZÉR. E. F. Közép Szolnok Vben.
SZÉRÖ. Area. M. A. Káldi scribit „SZÉRÜ" 4. Esd. 4. 30. Pázmán „SZÜRÜ" Pred. p. 794. 886.
Enged a' szérö a' csép-hadarónak: puha a' földe Sz. D.
Szérö-tisztító. Areator. M. A.
Szérös. Area instructus, aream habens.
Szérös kert. Nyomtató, cséplö, szóró hely. Sz. D.

SZÉRDÉK.

SZÉRDÉK. Lac coagulatum. M. A.
Szérdéken próbálják a' macskát. km.
Ebül jött szérdéknek ebül kell el veszni. km.
SZÉRDÉKES. Szérdékes macskát nehéz meg jobbitani. km. Dug. 2. R. p. 110.

SZI.

SZID.

SZID, szidja. Maledicit, vituperat. M. A.
A' ki mást szid, maga vétkezik. km.
Ki szidja. Reprehendit, objurgat, verbis castigat. S. I.
Le szidja. idem. S. I.
Meg szidja. Vituperat, increpat, conviciatur. M. A.
Öszve szidja. Conviciis onerat.
SZIDALOM. Obtrectatus, probrum, convicium, opprobrium, vituperium. M. A. CM.
Szidalma. Ejus vituperium.
Szidalmas. Probrosus. M. A. CM.
Szidalmasság. Ignominia, opprobrium. M. A. Telegdi, Felelet. p. 64.
Szidalmatos. Ignominiosus, vituperandus, probrosus. M. A.
Szidalmaz, szidalmazza. Vituperat, obtrectat, conviciatur. M. A.
Meg szidalmazza. Vituperat, increpat, conviciatur. M. A.
Szidalmazdogalja. Reprehensat. M. A. CM.
Szidalmazás. Opprobrium vituperatio. M. A.
Szidalmazó. Vituperator, vitupero, conviciator. M. A.
SZIDAT, szidatja. Dat occasionem vituperio, concitat alium ad se vituperandum.
Mit szidatod magadat. Sz. D.
SZIDÁS. Vituperatio, increpatio. M. A.
SZIDHATÓ. Vituperabilis. M. A.
SZIDOGAT, szidogatja. Vituperat, conviciatur. M. A.
Meg szidogatja. idem. M. A.
Szidogatás. Convicium, vituperium, vituperatio. M. A.
Szidogató. Conviciator, vituperans. M. A.

SZIG.

SZIG.
SZIGÁR. Macer, macilentus, siccus, aridus, exsuccus. Sz. D. S. I.
SZIGLÓS. F. Soprony Vben.
SZIGONY. Fuscina. CM. M. A. Halászvilla. Sz. D.
Szigonyos. Cuspidatus, aculeatus.
Szigonyos dárda. Sparus. M. A.
Szigonyos kópia. Faludi, T. É. p. 23.
Szigonyos láncsa. Sz. D.
Szigonyos nyil. Catapulta. M. A.
SZIGOR.
Szigorodik. Affligitur, vexatur, opprimitur. Sz. D. S. I.
El szigorodik. Sz. D.
Szigoru. Miser, afflictus, calamitosus, oppressus. Sz. D. S. I.

SZIG.

SZIG.
Szig-liget. F. Szala Vben.
SZIGET. (R. Szeget.) Insula. M. A.
Sziget. t. h. n.
Sziget-köz. Insula, C. Posoniensis.
Sziget-vár. MV. Somogy Vben.
Fél sziget. Peninsula. CM.

Szigeti. Insularis. M. A.
Szigeti. Sz. PP. Abaúj, és Bihar Vkben.
SZIGECSKE. Sz. P. Somogy Vben.

SZIK.

SZIK.
Szik-szó. MV. Abaúj Vben. Sz. P. Heves Vben.
SZIKKAD. Siccatur. Sz. D.
El szikkad. Arescit. Káldi, Isaiae. 19. 7.
SZIKKASZT, szikkasztja. Siccat. Sz. D.
SZIKLA. Rupes.
Kő-szikla. idem. Nehéz a' kő-sziklát meg lapítani. km.
Sziklás. Szirtos. Sz. D.
Kő-sziklás. idem. Pázm. Pred. p. 345.
SZIKRA. Scintilla, favilla. M. A. A' kicsin szikrából gyakorta nagy tűz támad. km.
Szikrás. Favillaceus. M. A.
Szikrás kő. Spathum scintillans. S. I.
Szikrás kovacs. idem. S. I.
Szikrát hány. Scintillas evibrat. Faludi, T. É. p. 95.
Szikrázik. Scintillat. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 405.
Szikrázás. Scintillatio. M. A.
Szikrázó. Scintillans. M. A.
Szikrázó csillagok. Pázm. Pred. p. 747. 1192.
Szikráztat, szikráztatja. Scintillas elicit, ut in machina electrica. Az ütés szikráztatja a' hideg követ. Pázm. Pred. p. 686.
Szikráztatás.

SZIKE.

SZIKE. Bizonyos metszö szerszám. Sz. D. S. I.
Szike. Sz. P. Nyitra Vben.

SZIL.

SZIL. Ulmus. M. A.
Szil. MV. Soprony Vben. FF. Bihar, Nyitra, Somogy és Soprony Vkben.
Szil-fa. Ulmus. M. A.
Szil-fa-mag. Ameja. M. A.
Szil-fás. Ulmetum.
Szil-fás aliis Szilágy. Sz. P. Baranya Vben.
Szil-fás hely. Ulmarium, ulmetum. PP. M. A.
Szil-fü. Réti legyező. Ulmaria. S. I.
SZILAG (Szilak). Darab. Sz. D.
Szilag-szakadtt, Szilagba szakadtt: szerte széllyel, darabokra szakadtt. Sz. D.
Szilagos. Frustulentus. S. K.
Szilagszó, Szilakszó. Sz. P. Gömör Vben.
SZILAJ. Petulans, petulcus, lascivus. M. A. CM. Kézre szokik a' szilaj is. km. Dug. 2. R. p. 292.
Szilaj erkölcs. Mores feri. Sz. D.
Szilaj ló. Equus ferus, refractarius. S. I.
Szilaj marha. Sz. D.
Szilajkodik. Lascivit, ferocit. Biró Márton, Micae. p. 297.
Szilajodik. Ferus redditur. Sz. D.
Szilajság. Ferocitas, petulantia. M.A. CM.
Szilajúl. Petulanter. M. A.

SZILAS. Ulmarium, ulmetum. M. A.
Szilas. t. h. n.
SZILÁD. F. Nyitra Vben.
SZILÁGY. Kemény nyakú. Kis Viczai. p. 259.
Szilágy. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szilágy-cseh. E. F. Közép Szolnok Vben.
Szilágy-szeg. F. ugyan ott.
Szilágy-tö. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szilágyság. Regio ultra fl. Szamos, et citra montem sylvosum. Nic. Oláhi Hung. p. 71.
SZILÁLja. Ventilat, spargit, dispergit, v. vellit, vellicat. S. I.
SZILÁNK. Raptus dolabrae. Gyalu-hullaték. S. I.
Szilánkos fa, olly fa, melly nem egy hamar törik, mivel szálkás, és erös inai miatt nem enged az erönek. Sz. D.
SZILI. A' ki Szilről való.
SZILVA. Prunum. M. A.
Szilva (Kis, nagy). FF. Sáros Vben.
Szilva-baraczk. Prunum armeniacum, persicum. S. I.
Szilva-bor. Crematum ex prunis. S. I.
Szilva-pálinka.
Szilva-fa. Prunus. M. A.
Szilva-fü. Prunella. M. A.
Szilva-íz. Palatha prunorum. PP.
Szilva-kása. Pulmentum ex prunis. Szilva-szak.
Szilva-lé. Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé. km.
Szilva-mag. Ossiculum pruni. S. I.
Szilva-szak: szilva-kása.
* Bába-szilva. Prunum uredine vitiatum. NC. p. 87.
Beszterczei szilva. Prunum damascenum. M. A.
Duránczi szilva. Prunum durantium.
Fejér szilva. Prunum cereum. M. A.
Hoszszu szilva. Magyar szilva.
Magva-váló szilva.
Oltott szilva.
Pálma-szilva. Dactyli. S. K.
Sárga szilva. Prunum hordearium. M.A.
Sózó szilva. Prunum agreste. M. A.
Vad szilva. idem. M. A.
Vörös szilva. Prunum ibericum. M. A.
Szilvágy (Alsó, fölsö). FF. Vas Vben.
Szilvány. Azon hús-képü, sok rétü, vöröslö rész, melly a' kopotója alatt van a' halnak. Sz. D.
Hal' szilványa. Sz. D.
Szilvás. Prunetum.
Szilvás. t. h. n. M. és E. Országban.
Szilvás hely. F. Krassó Vben.

SZILID.

SZILID. Mitis. L. Szeléd. M. A.
SZILIGY, idem. M. A. Faludi, N. A. in praef. T. É. p. 298. CM. scribit: Sziligy, sziligyen, sziligység, meg sziligyíti.

SZILKE.

SZILKE. Frictorium. Rántó serpenyö. PP.

SZIM.

SZIM.
SZIMAT.
Szimatol. Inquirit, investigat, scrutatur. S. I.
SZIMÓCZA, Szimolcza. Eperj-illatú fü. Fragaria. M. A. PP.

SZIMBORA.

SZIMBORA. Partitio, consortium. M. A. Dicitur etiam Czimbora, et Zimbora.
SZIMBORÁL. Partitur, paciscitur. M. A. Czimborál.
Szimboráló. Partiarius, consors. M. A.
SZIMBORÁS. idem.
Szimborás gazdák. Kik mindenik egy ökröt fog öszve, és úgy szántanak kölcsönösen.

SZIMM.

SZIMM.
SZIMMOG. Piszeg, sziszeg. Sz. D.

SZINGYULA.

SZINGYULA. Meretrix.

SZIP.

SZIP. Sugibulum. S. I.
SZIPA. Anus, vetula. S. I.
Szipákol. Sugit, attrahit. Vajda, 3. K. p. 22.
Tobákot szipákol. Pulveres nicotianae ingerit in nares.
Szipál. idem.
SZIPIRTYÓ. Meretrix. Somogyban kelendö szó.
SZIPKA. Tubulus, sugibulum, attractorium. S. I. Szipkán (csön, nád v. szalma-szálon) bort, mustot húz a' hordóból. Sz. D.
Szipkája a' furuglyának: nyele. Sz. D.
SZIPOGATja. Crebro haustu attrahit, sugit. Sz. D.
SZIPOLY. Blatta. M. A.
Szipoly a' méh-kasban. Sz. D.
SZIPORKA. Mica, frustillum.
Tüzes sziporka. Carbo ignitus.
SZIPÓ. Sugibulum, sipho doliaris. S. I.
Szipóka. idem. S. I.
SZIPPANT. Uno haustu sugit, attrahit, haurit.
Tobákot szippantott.
Szippantás.
Szippantat.
Egy szippantat tobák. Pulvis tabaccae, quantum ad unum haustum sufficit.

SZIR.

SZIR.
SZIRICS.
Sziricsöl. Sorbet, absorbet. M. A. Szörcsöl. Ki sziricsöli. Exsorbet. CM.
Sziricsölés. Sorbitio. M. A.
Sziricsölhetö. Sorbilis. M. A.
Sziricsöldögeli. Sorbillat. M. A.
SZIRK. F. Gömör Vben.
SZIRÓM. Membrana colorata, pellis laevigata, et colore tincta. M. A.
Szirma. FF. Borsod, és Ugocsa Vkben.
Szirmos. Pelle colorata obductus.
Szirmos ostor. Faludi, E. M. p. 87.
SZIRONY. Vimen, ligula, aluta. M.A. CM.

Szirnyol. Vimine texit. Veszszővel köt. Sz. D. S. I.
Szirnyos. Crusta obductus. Sallangos, rojtos. Sz. D.
Szirnyos dohány-zacskó. Sz. D.
Szirnyos hó. Nives crustatae, crusta obductae nives. PP.
SZIRT. Occiput. M. A.
Kő-szirt. Scopulus, cautes.
Nyak-szirt. Occiput. M. A. CM.
Nyak-szirton tagoltatá magát. Pázm. Kal. p. 554.
Szirtos. Agasyrthus, hispidus, sordidus, squallidus. M. A.
Szirtosság. Squallor. M. A. Prágai, p. 896.
Szirtosan. Squallide. M. A.
Szirtosodik. Squallidus redditur. Sz. D.

SZISZ.

SZISZ. Sonus per dentes transmissus.
SZISZEG. Mussat, mussitat. M. A.
Sziszeg, mint a' sül-disznó a' buzában. km. Dug. 1. R. p. 199.
Sziszegés. Mussatio, mussitatio. M. A.
Sziszegő. Dentiloquus. M. A.
SZISZEREG. Prae timore mussitat. Biró Márton, Micae. p. 190.

SZITA.

SZITA. Incerniculum, subcerniculum, cribrum pollinarium, farinarium. M. A. Által lát ő nem csak a' rostán, hanem a' szitán is. km.
Szita. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szita-kötő. Cribrarius. PP.
Szita-kötő. Libellula. Wasserjungfer. S.I.
* Gyakor szita. Pollinarium. CM. Sürü szita.
Kis szita. Cribrum minus.
Nagy szita. Vagyon itt minden, kis szita, nagy szita. km.
Leves-szita. VV. L.
Ritka szita. VV. L.
Sürü szita. Cribrum pollinarium.
Téj-szürő szita. VV. L.
Új szita szegen függ. km. M. A.
SZITÁL, szitálja. Pollincit. M. A.
Ki szitálja. Excribrat.
Meg szitálja. Percribrat.
Szitáló. Pollintor, pollinctor. M. A.
Szitáló malom: szitás malom.
Szitáltt. Cribro transmissus.
Szitáltt liszt. Pollis, pollen. M. A.
SZITÁS. Cribrarius, cribrorum confector.
Szitás-kereszt-úr. E. MV. Udvarhely Székében.
Szitás malom. Jár kél a' faráva l, mint a' szitás malom. km. Dug. 1. R. p. 206.

SZITOK.

SZITOK. Convitium, vituperium. maledictum. M. A. Lé tartja a' szolgát, szitok átok a' gazdát. km.
SZITKA. Ejus convitium.
SZITKOS. Convitiator, maledicus. M. A.
SZITKOZÓDik. Convitiatur. M. A.
Szitkozódás. Maledicentia, maledictio. M. A.
Szitkozódó. Convitiator, calumnians. M.A.

SZITY.

SZITY.
SZITYEG. Agitatur.
Szityeg szotyog.
SZITTYEM szotty. Kinek nem tetszik a' szittyem szotty, fogadjon az kippen koppot. Hallottam 1791-ben Szala Szent Györgyön.

SZITTY.

SZITTY.
SZITTYA.
Szittyai magyar.
SZITTYÓ. Juncus, donax, cyperus, cyperis. M. A. CM.
Szittyós. Juncosus. M. A.
Szittyós hely. Juncetum. M. A.

SZÍ.

SZÍ.

SZÍ, szíja. Sugit, attrahit. M. A. Ore sugit, v. naribus attrahit. S. I. Magába szíja, mint a' tapló a' tüzet. km.
Bé szíja. Insugit, imbibit, attrahit. S.I.
El szíja. Absugit.
Föl szíja. Suctu attrahit, exsorbet. M. A.
Hozzá szíja. idem. Attrahit, suctu attrahit. M. A.
Ki szíja. Exsugit. M. A.
Meg szíja. idem.
Viszsza szíja. Resorbet. S. I.
SZÍÁCS (mint Forgács). A' szivó késnek forgács-hulladékja. S. I. et usus plebis.
SZIVALKODik. S. I.
SZIVAT (név). Attractura, suctus.
Szivatos. Habens attracturam, suctum.
Szivatos kút. Fons pneumaticus.
Szivattyú. Antlia v. sipho, tubulus doliaris. Héber. Sz. D. S. I.
SZIVAT (ige), szivatja. Facit attrahi.
Be szivatja. Facit insugi.
Föl szivatja. Suctu attrahi facit.
Ki szivatja. Facit exsugi.
Szivató szerek. Epispastica.
SZIVÁCS. idem ac Sziács.
SZIVÁGY (Alsó, fölső). E. FF. Közép Szolnok Vben.
SZIVÁNY. Proboscis insecti. Saugrüssel. S.I.
SZIVÁR.
Szivárkodik. Demanat. M. A.
Ki szivárkodik. Emanat. M. A.
Le szivárkodik. Sz. D.
Szivárkozik. Manat. Pázm. Pred. p. 645. Káldi, Innepn. Pred. p. 71.
Által szivárkozik. Faludi, U. E. 1. R. p. 26.
Bé szivárkozik. Káldi, Innepn. Pred. p. 366.
Szivárkozás. Manatio. Káldi, Innepn. Pred. p. 96.
Szivárog. Diffluit. PP.
Föl szivárog. Sz. D.
Le szivárgott a' viz. Sz. D.
Szivárvány. Arcus coelestis, item Sipho, siphunculus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 695. 708. E contra NC. p. 5. scribit Szovárvány. Thelegdi quoque Hom. 1. R. p. 103 habet Szovárvány, quin M. A. loco Ki szivárkozik scribit etiam Ki szovárkozik. El tüntt, mint a' szivárvány. km.
Szivárvány-hajtás. Faludi, E. M. p. 63.
Égi szivárvány. Pázm. Pred. 98.
SZIVÁS. Suctus. M. A.
Bé szivás. Absorptio v. attractio. S. I.
Viszsza szivás. Resorptio. S. I.
SZIVOGAT, szivogatja. Sugitat. S. I.
SZIVORNYA. Csö, mellyel huzatik víz, bor. Sz. D.
SZIVÓ. Sugens, attrahens.
Szivó csö. Tubus doliaris, sipho. S. I.
Szivó fű. Flammula Jovis. S. I.
Szivó kés. A' bognároknak két nyelü kések. S. I.
Szivó tök, mellyel bort színak. Sz. D.
Szivó köpü. idem. Sz. D.
Szivódik. Attrahitur.
Bé szivódik. Absorbetur.
Szivóka. Fistula doliaris, v. sugibulum. S.I.
Szivós. Lentus, flexilis. PP.
Szivós tészta. Massa farinae diduci se patiens.
Szivós veszszö. Virga flexilis.
Szivósodik. Flexilis fit.
Meg szivósodik. Sz. D.
Szivósság. Lentor. Sz. D.

SZÍJ.

SZÍJ. Corium, lorum, ligula. M. A. Nehéz az ebet a' hájas szíjról el szoktatni. km.
Szíj-gyártó. Coriarius, alutarius. M. A.
Szíj-gyeplő. Funis loreus. PP.
Szíj-öv. Zona pellicea. Pázm. Pred. p. 22.
* Álom-szíj. Melly a' kocsist alunni engedi.
Bocskor-szíj. Corrigium peronis. S. K.
Borotva-szíj. Cos coriacea.
Eb-szíj. Copula venatica. S. I.
Gyeplö-szíj. Faludi, E. M. p. 23.
Hát-szíj. Averta. Szűgy-elő, szűgy-hám. CM.
Kantár-szíj. Funales habenae. S. K.
Kengyel-szíj. Lorum scandularium. VV. L.
Kötő szíj. Ligula scortea. S. K.
Láb-szíj. Pedica. PP. Pázm. Pred. p. 30.
Nadrág-szíj. Lorum caligarum.
Nyak-szíj. Millum. Dug. km. 1. R. p. 215.
Orgona-szíj. Lorum follium organi.
Rab-szíj. Lorum, quo captivi ligantur.
Saru-szíj. Corrigia. NC. p. 453.
Szalag-szíj. Ligula. NC. p. 453.
Tarisznya-szíj. Lorum canistri.
Tartó szíj. VV. L.
SZÍJA. Ejus lorum.
SZÍJAL, szíjalja. Húst, halat szíjakra vágja, hoszszára darabolja. S. I.
SZÍJAS. Loreus, item Ductilis, flexilis.
Szíjas ín. Tendo. S. I.
Szíjas vas. Ferrum ductile. PP.
SZÍJAZ, szíjazza. Corio vestit v. loro verberat.
Föl szíjazta a' bocskort. km. Dug. 1. R. p. 174.
Meg nadrág-szíjazta. Nadrág-szíjjal meg verte.
Szíjazat. Loramentum. Faludi, T. É. p. 22.

SZÍN.

SZÍN. Color, facies. item Praetextus v. superficies. M. A. v. Figura v. receptaculum v. nubilarium. Leg szebb szín az el pirulás. km.
Szín-adás. Colorum perita distributio. S. I.
Szín-arany. Aurum purum, obryzum. Faludi, E. M. p. 246.
Szín-barát. Ad speciem amicus.
Szín-barátság. Amicitia ficta, simulata. S. I.
Szín-bársony. Faludi, N. U. p. 79.
Szín-beszéd. Faludi, U. E. 1. R. p. 97.
Szín-bogár. Coccus. S. I.
Szín-bor. Vinum primo fusum. M. A. Pázm. Pred. p. 390.
Szín-fösték. Fölső vagy is utólsó fösték. Faludi, E. M. p. 164.
Szín-fogás. Praetextus, obtentus. S. I.
Szín-gyémánt. Faludi, U. E. 2. R. p. 206.
Szín-halom. Anonym. cap. 32. „Ibi paratis tuguriis plures dies permanserunt, et montem illum, super quem duci (Arpado) FOLIATA (Levél-szín) fecerunt, nominaverunt „Zenuholmu".
Szín-hal. Piscis melior, grandior, pretiosior. S. I.
Szín-hányás. Csuzi, Síp-szó, p. 20. Tromb. p. 378.
Szín-hányó. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
Szín-játék. Ludus scenicus. S. I.
Szín-játszó. Actor theatralis. S. I.
Szín-lepel. Siparium. S. I.
Szín-mész. Tectorium. M. A.
Szín-méz. Mel purum. M. A.
Szín-mutatás. Hypocrisis. Pázm. Kal. p. 249.
Szín-mutató. Hypocrita. M. A.
Szín-must. Elő-must. Mustum lixivium. S. I.
Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.
Szín-olaj. Oleum purum. Vajda, 3. K. p. 502.
Szín-pénz. Numus argenteus uncialis. Tallér. S. I.
Szín-társ. Specie amicus, ad speciem socius. S. I.
Szín-téj. Flos lactis.
Szín-tészta. Massa ex polline. Liszt-lángból való tészta. Faludi, T. É. p. 51. E. M. p. 38.
Szín-változás. Transfiguratio. Faludi, U. E. 1. R. p. 130.
Szín-vesztő. Versicolor. item Hypocrita. M. A.
Szín-világ. Ditiores, potentiores, opulentiores. S. I.
* Arany-szín. Color aureus. Pázm. Pred. p. 1224.
Azon szín alatt. Sub hoc praetextu.
Dél-színre hozza. In apricam lucem protrahit. Faludi, B. E. p. 33.
Elő-szín. Faludi, U. E. 3. R. p. 53.
Ég-szín. Caeruleus. NC. p. 227.
Föld-szín. Facies terrae.
Föld-színtt lakik. Habitat in contignatione infima.
Gesztenye-szín. Spadiceus. NC. p. 231.
Habos szín. Undulatus color. NC. p. 231.
Hamvas szín. Cinereus. NC. p. 229.
Holló-szín. Color coracinus. NC. p. 227.
Játék-szín. Theatrum.
Kapu-szín. Spatium intra portam principalem.
Kellő szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 23.
Kocsi-szín. Receptaculum rhedarum.
Kül-szín. Forma externa. Sz. D.
Láng-szín. Faludi, N. A. p. 136.
Levél-szín. Nubilarium.
Ón-szín. C. Plumbeus. NC. p. 227.
Pázsit-szín. C. Herbidus. NC. p. 229.
Ponczion-szín. Faludi, N. E. p. 157.
Rózsa-szín. C. Roseus. NC. p. 227.
Szederjes szín. C. Hyacinthinus. NC. p. 227.
Szekér-szín. Receptaculum curruum.
Test-szín. NC. p. 229.
Tégla-szín. Siccatorium laterum.
Vas-szín. C. Ferrugineus. NC. p. 227.
Viasz-szín. C. Cereus. NC. p. 229.
Víz-szín. C. Crystallinus. NC. p. 227. A' többi színek' neveit, és jelentéseit lásd Beniczkinél. p. 287 — 288.
SZÍNE. Ejus color v. facies.
Szine, 's viszája. Faludi, U. E. 1. R. p. 207.
Szine' elejbe. Ad conspectum ejus.
Szine-hagyó posztó. Pannus versicolor. PP.
Föld' színén. Faludi, U. E. 1. R. p. 25.
Tenger' színén följül. Supra libellam maris.
Víz' színén. In superficie aquae. Faludi, T. É. p. 97.
SZINEL, szineli, színli. Asciat, item Colorat, incrustat. M. A. A' színt színnel színeld. km. Dug. 2. R. p. 134.
Bé színli magát. Insinuat. M. A.
Meg színli. Gyalulja, bárdolja. Asciat. CM.
Le színeli. Superficiem demit. S. I.
Színlés. Coloratus, asciatio, item Simulatio, praetextus. M. A. Pázm. Pred. p. 981.
Bé színlés. Insinuatio, it. Incrustatio, infuscatio, coloratio. M. A. Faludi, N. U. p. 73.
Színlés képpen. Ficte, simulate, ad speciem. S. I.
Színlett. Coloratus, asciatus. M. A.
Bé színlett. Káldi, Gal. 2. 4.
Ki színlett virág. Faludi, N. U. p. 167.
Színlő. Coloris inductor, asciator, tector, simulator.
Színlő, fal-sikárló. Tector. M. A.
Színlő bárd. Ascia. M. A. CM.
Színlő fejsze. idem. M. A.
Színlő mész. Tectorium. M. A. CM.
* Be színlő. Intimator. Be-hozó, hirdető. CM.
Fal-színlő. Tector. CM.
SZÍNETLEN. Decolor. M. A.
SZÍNES. Colorius. M. A. Coloratus, speciosus, fictus, simulatus. S. I.
Színes barátság. Jobb a' tisztességes háboruság, mint a' színes barátság. km.
Színes gyík. Chamaeleon. S. I.
Színes jó. Bonum opinativum, putatitium. S. I.
Színes köntös. Vestis colorata, non lugubris. S. I.
Színes nyomorúság. Speciosa miseria. Pázm. Pred. p. 468.
Színes ok. Argumentum speciosum v. praetextus. S. I.
Színes tégla. Later coctus. S. I.
Színes udvar. Pázm. Pred. p. 634.
Színes világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
Színesen. Speciose. Pázm. Kal. p. 461.
Színesít, színesíti. Colorat. Pázm. Kal. p. 807.
Színesítő. Colorans, colorem addens. M. A.
Színesített. Coloratus. M. A.
Színeskedik. Simulat, personam agit. Epist. Széch. Tom. 2. p. 265
Színeskedés. Faludi, N. E. p. 71.
Színesség. Simulatio. S. I.
Színesül. Coloratur, colorem accipit. S. I.
SZÍNEZ, színezi. Colorat. M. A.
Színezés. Coloratio. Vajda, K. É. 1. K. p. 577.
Színezett. Coloratus. Vajda, 2. K. p. 58.
SZINI. Colorius. M. A.
SZÍNIG. Usque ad superficiem.
SZINKEDik. Colorem ostentat.
Két színkedik. Sz. D.
Színkedő. Ravasz. Sz. D.
SZÍNLET, színleti. Simulat. Faludi, N. A. p. 129.
SZÍNLik (mint Fénylik). Splendet. Faludi, E. M. p. 90.
El szinlik. Colorem mutat, perdit, amittit. S. I.
Ki színlik (mint Ki tetszik). Resplendet, elucet. Faludi, N. A. p. 67.
Színlő.
Fönn színlő erkölcs. Virtus conspicua, alte splendens. Faludi, N. A. p. 118.
SZÍNRE. Ad speciem.
SZÍNNEL szépíti. Faludi, U. E. 2. R. p. 55.
SZÍNRÜL színre. De facie ad faciem.
SZINT ád. Colorat. M. A.
SZÍNTELEN. Decolor. M. A.
Színtelen tégla. Later crudus. S. I.
Színtelenedik. Decoloratur.
Meg színtelenedik. Biró Márton, Micae. p. 393.
Szinteleníti. Decolorat. M. A.
Meg szinteleníti. Biró Márton, Micae. p. 391. Káldi, Vasárn. Pred. p. 405.
Szinteleníttetett. Decoloratus. M. A.
Szintelenség. Pallor. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 433.
SZINTE (Szinette, szintte, szinte). Prorsus, prorsum, penitus, utique, plane, mere. M. A.
Szinte akkor, Szint' akkor. Illo ipso tempore.
Szinte annyi, Szint' annyi. Perinde, tantundem. M. A.
Szint' annyira böcsüli. Tantidem facit. S. I.
Szinte az. Id ipsum, is ipse, ille ipse. M. A.
Szint' ez. Hic ipse. S. I.
Szinte jól, szinte jókor. Opportune, commodum, in tempore. S. I.
Szinte mint. Sicut, quemadmodum. M. A.
Szinte most. Proxime, paulo ante. S. I.
Szint' oda. Eodem. S. I.
Szint' olly, szint' ollyan. Similis, aequalis. S. I.
Szint' olly drágán. Tantidem. S. I.

Szint' olly nagy. Tantusdem, aeque magnus, pari magnitudine. S. I.
Szint' onnan. Indidem. S. I.
Szint' ott. Ibidem. S. I.
Szinte szakasztott ollyan. Simillimus ei.
Szinte úgy, Szint' úgy. Perinde. M. A.
Szint' úgy mint. Perinde ac, non minus quam, non secus ac. S. I.
Ő-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
Ő-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D.
Szintén. Prorsus, penitus, plane. M. A.
Szintenség. Eszterházi Tamás. p. 366.
SZÍNŰ. Coloris.
Ég-színű. Pázm. Pred. p. 1031.
Két színű kezkenő. Faludi, T. É. p. 58. Vir duplex animo.
Megygy-színű. Coloris merasini. Faludi, T. É. p. 18.
Rózsa-színű. Coloris rosacei.
Tenger-színű. Color thessalicus. M. A.
Vércse-színű. Bajus. Faludi, T. É. p. 19.
Viola-színű. Coloris violacei.
SZÍNÜLttig. Ora tenus. PP. Teljen tele csurdúltig.

SZÍT.

SZÍT, szítja. Struit, versat ignem. M. A. Kiki a' maga fazéka mellé szít. km.
Hozzá szít. Studet, favet illi.
Mellé szít. idem.
SZÍTÓ.
Szító fa. Rutabulum, batillum. PP.
Szító vas. Pruniceps, pala. M. A.

SZK.

SZKOFIA.

SZKOFIA. CM. SZKOFIOM. Mitra, cydaris, infula. M. A. Faludi habet „SKÓfiom" N. E. p. 55.
SZKOFIÁS, SZKOFIOMOS. Mitratus, infulatus. M. A. Faludi, „Skófiomos" T. É. p. 22.

SZKOMPIA.

SZKOMPIA. Rhus conaria. PP.

SZO.

SZOB.

SZOB. FF. Hont, és Somogy Vkben.
SZOBA. Hypocaustum. M. A. Stuba, stufa. PP. Cubiculum, conclave. Egy a' szoba a' kemenczével. km.
Szob'-ajtó. Porta cubiculi.
Szoba-készület. Apparatus conclavium. S. I.
Szoba-leány. Cameraria, cubicularia. Kammerjungfer. S. I.
Szoba-tűz-hely. Focus triclinii. Kandalló, szenelő. S. I.
* Be nyíló (szoba). Conclave, cabinetum.
Cseléd-szoba. Cubiculum familiae.
Ebédlő szoba. Coenaculum. Faludi, N. A. p. 32.
Elő-szoba. Protoecus. Vorzimmer.
Háló szoba. Cubiculum, dormitorium. Faludi, N. A. p. 32.
Iró szoba. Graphiarium.
Képes szoba. Pinacotheca.
Mulató szoba. Oecus. Szála.
Tanuló szoba. Musaeum.
SZOBOR. Statua, columna lignea, palus, statumen, vacerra. M. A.
Szobor-talp. Stereobata. M. A.
Szobra. Ejus statua.
Szobros. Palaris. M. A.
Szobroz, szobrozza. Columnat. Sz. D.
Szobrozás. Columnatio.
Szobrozat. Columnatura. Sz. D.
SZOBOS. F. Sáros Vben.
SZOBOSZLÓ. Hajdu-város.
SZOBRÁNCZ. MV. Ung Vben.

SZOBOL.

SZOBOL. Martes scythica, zibellina. Zobel. Nyuszt. S. I.

SZOKIK.

SZOKik, szokja. Svescit, svet, consvescit. M. A. A' ki mihez szokott, nehezen hagyja el. km.
Bele szokik. Insvescit, consvescit. S. I.
El szokik. Desvescit, desvefit. M. A.
Hozzá szokik. Adsvescit. Hozzá szokott a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány a' pártához. km.
Le szokik. Desvescit.
Meg szokik. Consvescit, adsvescit. M. A. Az uraságot könnyü meg szokni, nehéz el hagyni. km.
Reá szokik. Assvescit. M. A. Reám szokott, mint az úr' borára. km.
SZOKATLAN. Insvetus, inusitatus, inconsvetus, insolens, insolitus. M. A. Nem mind roszsz a' mi szokatlan. km.
Szokatlanság Desvetudo, insolentia. M. A. CM.
Szokatlanúl. Inusitate, insolite. M. A.
SZOKÁLja. Solitat. „Azt olvasom Salvius Juliánusról hogy noha igen tudós, és bölcs ember volt, mind az által azt SZOKÁLta mondani, hogy ha eggyik lába a' koporsóban vólna-is, még-is kívánna tanúlni, mert a' régi magyar példa-beszéd is azt tartja, hogy, A' jó Pap holtig tanúl" Káldi, Innepn. Pred. p. 497.
SZOKÁS. Consvetudo, ritus, mos. M. A. A' szokás természetté válik. km. Consvetudo altera natura.
Bé vett szokás. Recepta consvetudo. S.K.
El szokás. Desvetudo. M. A.
Kutya-szokás. Prava consvetudo. S. K.
Módi szokás. Faludi, N. E. p. 169.
Paraszt szokás. Consvetudo rustica. S.K.
Reá szokás. Adsvetudo. M. A.
Régi szokás. Antiqua consvetudo. A' régi szokás törvénnyé válik. km.
Rögzött szokás. Consvetudo inolita. A' rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
Új szokás. Nova consvetudo. S. K.
Szokása. Ejus consvetudo.
Szokásom szerint. Meo more. PP.
SZOKDOGAL. Solitat. CM.
SZOKMÁNY. Pensum, it. Sagum rude, villosum. PP.
Szokmány-szölő. Vinea conducta. PP.
SZOKNYA. Stola, tunica longa. M. A. Cyclas, tunica muliebris. PP.
Szoknya' farka. Syrma. PP.
Szoknya' farkát hordozó inas. Syrmatophorus. PP.
Szoknya-vál. Colobium foemineum, humerale. PP.
* Rása-szoknya. Tunica e tela rasa.
Selyem-szoknya. Tunica muliebris sericea.
Szoknyás. Stolatus, tunicatus. M. A.
SZOKOLY. F. Tolna Vben. E. F. Kolos Vben.
Szokolya. FF. Hont, és Sáros Vkben.
Szokolyd, Szokold. Major Posony Vben.
SZOKOMat SZÖKÖMmé változtatják.
SZOKONY.
Szokonya, Szoknya.
Szokonyd, Szokond (Alsó, fölsö). FF. Szatmár Vben.
SZOKOTT. Solitus, solens, svetus, usitatus. M. A.
Szokott lenni. Usu venit, assolet. M.A.
Szokott mód. Consvetudo, mos. PP.
Meg szokott bünös. Habituatus peccator. S. I.
Szokottúl. Usitate. CM. M. A.
SZOKTAT, szoktatja. Assvefacit, consvefacit. M. A. Jó a' gyermeket jóra szoktatni. km. Dug. 2. R. p. 298.
El szoktatja. Desvefacit. M. A. Nehéz az ebet a' hájas szájról el szoktatni. km.
Meg szoktatja. Consvefacit. M. A.
Reá szoktatja. Condocefacit, assvefacit. M. A.
Szoktatás. Assvefactio. M. A.
Szoktató. Assvefaciens.
Szoktató kása. Puls allectiva.
Szoktató pénz. VV. L.
Szoktatgat, szoktatgatja. Sensim assvefacit. S. I.
SZOKTAM. Soleo. M. A.
Úgy szoktam. Ita assvevi.
SZOKTÁK mondani. Praeambulum proverbii.

SZOLGA.

SZOLGA. Serviens, servus, famulus, minister. M. A. A' szolga is talál, a' kinek parancsoljon. km.
Szolga. Sz. P. Borsod Vben.
Szolga-bér. Merces famulorum, salarium famulitii. S. I.
Szolga-biró. Juridicus. M. A. Judex nobilium. Belius, Not.Hung. Tom.1. p. 50.
Szolga-biró' járása. Processus, sive districtus judicis nobilium. Belius. l. c.
Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Szolga-fa. Üst-tartó v. csizma-huzó fa. Sz. D.
Szolga-Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
Szolga-nyugodalom. Quies famulorum. Kettős ünnep, hetes esö, szolga-nyugodalom. km.
Szolga-rend. Pázm. Pred. p. 274. 783. Alsó szolga-rend. Faludi, N. A. p. 226.
Szolga-szeretö. Pázm. Pred. p. 1245.

Szolga-társ. Conservus, administer, comminister. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 147.
Szolga-vas. Azon vas, mellyen a' nyárs forog, 's a' mellyel valamit föl, vagy ki húznak. S. I.
* Árnyék-szolgára szorúltt. km.
Fogadott szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Hű szolga. Fidelis servus.
Jó szolga. Könnyü a' jó szolgát igazgatni. km.
Pénzen vett szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Rab-szolga. Mancipium.
Régi szolga. A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
Szám-adó szolga. Faludi, E. M. p. 205.
Szegödött szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Szökött szolgának nem jár fizetése. km.
SZOLGAI. Servilis, famularis. M. A.
Szolgai félelem. Timor servilis. Pázm. Pred. p. 1223.
Szolgai módra. Serviliter. M. A.
Szolgai munka. Opus servile.
SZOLGASÁG. Servitus, servitudo. M. A.
Szolgaságra köteleztetett. Mancipatus. PP.
SZOLGÁL, szolgálja. Servit, ministrat, inservit, famulatur. M. A. Gyertya is embernek szolgál, de magát meg emészti. km.
Bé szolgál. A' nap is bé szolgál az árnyék-székbe, de azért meg nem mocskolódik. km.
Ki szolgálja. Szolgálattal ki nyeri. S. I.
Le szolgálja. Labore repensat.
Meg szolgálja. Gratus est, gratiam refert. PP.
Mint szolgál az egészség? —
Viszsza szolgálja. Operas mutuas reddit, officiis respondet v. refert, reddit, restituit. S. I.
Szolgálat. Servitus, servitium, ministerium, famulatio, famulatus, famulitium, famulatura. M. A. Viszsza tetszik a' nemes elmének a' szolgálat. km.
Szolgálati. Ministratorius. M. A.
Szolgálatja. Ejus famulatus. Kinek nincs aranya, szolgálatját ajánlja. km.
Szolgálás. Famulatus, famulatio. M. A.
Szolgálkodik. Famulatur, ministrat. S. I.
Szolgáló. Ministrator, famulans. M. A. it. Ancilla, famula. S. I.
Szolgáló aszszony. Serva, famula. M. A.
Szolgáló leány. Ancilla, serva, famula. M. A.
Szolgáló leányka. Ancillula. M. A.
Szolgáló leányzó. Ancilla, famula. M. A.
* Konyha-szolgáló. Ancilla ad culinae servitia.
Szoba-szolgáló. Ancilla cubicularia.
Szolgálóskodik. Ancillatur. S. I.
Szolgáltat, szolgáltatja. Ministrat, subministrat, suppeditat, administrat. M. A.
Bé szolgáltatja. Administrat. M. A.
Ki szolgáltatja. Erogat, administrat, depromit, praebet, exequitur. M. A.
Szolgáltatás. Suppeditatio, subministratio. M. A.
Szolgáltató. Subministrator. M. A.
Ki szolgáltató. Praebitor, administrator. M. A.
SZOLGÁTLAN. Carens famulo. S. I.

SZOLOSMA.

SZOLOSMA. Officium, cultus debitus, pensum. Pázm. Pred. in praef. p. XXI. lásd SOLOSMA.
Szolozsma-mondás. Recitatio officii. Káldi, Innepnapi Pred. p. 585.
Magán való szolosma. Officium proprium alicujus festi. Pázm. Pred. p. 411.
SZOLOSMÁJA.
Bán' szolosmája. Collecta victualium Bano praestari solita.
Boldog aszszony' szolosmája. Hymnus de Beata Virgine.
SZOLOSMÁS.
Szolosmás engedelem. Csuzi, Síp-szó. p. 328.
Szolozsmás könyv. Káldi, Innepn. Pred. p. 465.

SZOM.

SZOM.
SZOMAK. Katonai ivó edény, mellyet kard mellé szoktak kötni. Él ezen szóval Zrinyi Miklós Part. 12. Strophá 116 és 117.
Szomakos táska. Csuzi, Tromb. p. 286.
SZOMOD. F. Komárom Vben.
Szomodor. Sz. P. Komárom Vben.
SZOMOGY. Sapor ingratus. PP.
Szomogyos. Insipidus. PP.
SZOMOLYA. F. Borsod Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
Szomolyán. MV. Posony Vben.
Szomolyán-vár. Vár Posony Vben.
SZOMOR. Tristis, moestus, tetricus. S. I.
Szomor. F. Komárom Vben.
Szomor' falva. FF. Nyitra Vben.
Szomor-szabású. Subtristis. M. A.
Szomordok. E. F. Kolos Vben.
Szomorg (Szomorog). Tristatur, moeret. Sz. D.
Szomorgó. Tristabundus, moerens.
Szomorgat, szomorgatja. Contristat. M. A.
Szomorgatás. Contristatio. M. A.
Szomorgató. Contristator, contristans. M. A.
Szomorít, szomorítja. Contristat, tristat. M. A.
Meg szomorítja. Contristat, exacerbat. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
Szomorító. Tristificus. M. A.
Meg szomorító. idem. CM.
Szomorkodik. Moeret, tristis est, tristatur. M. A.
Szomorkodó. Zvonarics. 1. R. p. 774.
Szomorodik. Tristatur, moeret.
El szomorodik. Contristatur.
Le szomorodik. Contristatur. M. A. Faludi, N. A. p. 243.
Meg szomorodik. Pázm. Pred. p. 342. M. A.
Meg szomorodás. Contristatio. M. A.
Meg szomorodott. Contristatus. M. A.
Szomoru. Tristis, moestus, tetricus. M. A.
Szomoru, mint a' havazó ósz. km. Dug. 2. R. p. 304.
Szomoru napom ez nekem. km.
Szomoru tor, ma: Szomotor. F. Zemplin Vben.
Szomoruan. Moeste, tristanter. M. A.
Szomorun. idem. M. A.
Szomoruság. Tristitia, moeror, moestitia, moestitudo. M. A. Az öröm' nyomain jár a' szomoruság. km.
Szomoruságos. Tristificus, dolorosus, moerore plenus. M. A.
Szomoruságos pokol. Káldi, Innepn. Pred. p. 145.
SZOMPOLYODik. Szomorodik. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 234.
El szompolyodott kedve: el esett, el csüggedtt. Sz. D.

SZOMBAT.

SZOMBAT. Dies Sabbathi, Saturni, feria sexta. M. A. Gyakorta fordul, mint a' péntek, szombat. km.
Szombat' fa. F. Szala Vben.
Szombat' fa (Alsó, fölsö). F. Vas Vben.
Szombat' falva. E. F. Udvarhely Székében.
Szombat' falva (Alsó, fölsö). E. F. Fogaras Vidékében.
Szombat-hely. Sabaria. M. A.
Szombat-helyi. Sabariensis. M. A.
Szombat-hely. F. Szala Vben.
Szombat-hely (Magyar, német). FF. Veszprém Vben,
Szombat-hely (Szepes-). MV. SzepesVben.
Szombat' telke. E. FF. Doboka, és Kolos Vkben.
* Mura-szombat. MV. Vas Vben.
Nagy szombat. Tyrnavia. M. A.
Pór-szombat. F. Szala Vben.
Rima-szombat. MV. Gömör Vben.
SZOMBATI.
Szombati nap. Dies Sabbathi.
Szombati szentelet. Sabbatismus. M. A.
SZOMBATON. Die Sabbathi. A'jó szél szombaton meg áll. km.
SZOMBATOS. Sabbatharius. M. A.
Szombatos zsidó. Pázm. Kal. p. 141.
SZOMBATOZ. Sabbatizat.
Szombatozás. Sabbatizatio. M. A. Pázm. Kal. p. 564.
Szombatozó. Sabbatizans. M. A.
SZOMBATSÁG. F. Bihar Vben.

SZOMJ.

SZOMJ. Sitis. S. I.
SZOMJA. Ejus sitis. El oltotta szomját. Sz. D.
SZOMJAN. Sitienter. Másnak szűr, maga szomjan marad. km.
SZOMJAS. Sitibundus, sitiens.
SZOMJJAL. Cum siti.
Szomjjal holtt. Siti enectus. S. I.
SZOMJU. Sitiens, sitibundus. M. A. Igen jól illik a' szomju emberhez a' boros korsó. km.
Szomju barom. Pázm. Pred. p. 906.
Szomju szarvas. Pázm. Pred. p. 329.
Szomjuan. Sitienter. M. A.
Szomjuhan. idem. Pázm. Pred. p. 447.
Szomjudik. Sitit.
Szomjudtt. Sitiens. „A' szomjudtt a' fris vízhez szokott kivánkozni" Vajda, 1. K. p. 685.
Szomjudttság. Sitis. Vajda, I. c. p. 662.

Szomjuhozik. Sitit. M. A. Vízben lévén szomjuhozik. km. Tantalus in mediis stat sitibundus aquis. Mint a' Győriek víz között pénzen veszik a' vizet.
El szomjuhozik. Sitit. M. A.
Meg szomjuhozik. idem.
Szomjuhozó. Sitibundus, sitiens. M. A.
Szomjuhozva. Sitienter. M. A.
Szomjuhoztatja. Alterum siti affligit.
Meg szomjuhoztatja.
Szomjuhoztató. Siticulosus. M. A.
Szomjus. Sitibundus.
Szomjuság. Sitis. M. A.
Szomjuságos. Siticulosus. M. A. L.
Szomjuzik. idem ac Szomjuhozik. M. A.
SZOMNYU. idem ac Szomju. Thelegdi, Pred. 709.
Szomnyúság. Sitis. Thelegdi. l. c.

SZOMSZÉD.

SZOMSZÉD. Vicinus. M. A. it. Vicinia. Nem kell a' roszszért szomszédba menni. km. (Benkő szerint Szomszéd annyi volna mint SZÓM-SZEDŐ).
Szomszéd' háza. Tanúlj a' szomszéd' háza' üszögén. km.
Jó szomszéd. Jobb a' jó szomszéd sok roszsz atyafinál. km.
Leg jobb szomszéd a' jó sövény. km. Dug. 2. R. p. 30.
SZOMSZÉDJA. Ejus vicinus. Maga dicséri magát, mert nem látja szomszédját. Domesticus testis.
SZOMSZÉDOS. Confinis, vicinalis. Faludi, N. A. p. 214. U. E. 2. R. p. 143.
SZOMSZÉDSÁG. Vicinia, vicinitas, vicinium, paroecia. M. A.
Szomszédságban meg esik az öszve zördülés. Gamma betam persequitur.
Szomszédsági. Vicinalis. M. A.
Szomszédságos. Confinis. M. A.
Szomszédságtalanság. Injuria bonae vicinitati illata.

SZONTY.

SZONTY.
SZONTYOLODik. Contristatur, conquiniscit, contristando humiliatur, deficit. M. A. PP. Sz. D. S. I.
El szontyolodik. Conquiniscit, humiliatur, tristatur. M. A. PP.

SZOPik.

SZOPik, szopja. Lactet, sugit. M. A. Addig szopta nyalta, míg el csábította. km.
Be szopja. Imbibit, insugit. M. A.
El szopja. Absugit.
Ki szopja. Exsugit. M. A.
Meg szopja. Az ujjodat is meg szopnád utána. km.
Viszsza szopja. Resorbet. S. I.
SZOPÁS. Suctus. M. A.
SZOPOGAT, szopogatja. Crebro sugit.
Ki szopogatja. Zvonarics, 1. R. p. 768.
Szopogatás. Crebro suctus.
Szopogató. Crebro sugens.
SZOPOK. F. Baranya Vben.
SZOPOR (Alsó, fölsö). FF. Soprony Vben. E. FF. Közép Szolnok Vben.
Szopornicza. Foetida mucositas equorum. Ló-taknyosság. S. I.
SZOPÓ. Lactens, sugens. M. A.
Szopó bárányok. Subrumi. M. A.
Szopó kígyó. Boa. S. I.
Szopó köpü. Antlia. S. I.
Szopó malacz. Porcellus subrumus, nefrens. S. I.
Szopó nyaló. Fellator. S. I.
* Vér-szopó. Sangvisugus.
Szopóka. Antlia. Szopó köpü. Sz. D.
SZOPTAT, szoptatja. Lactat, subrumat. M. A.
Meg szoptatja. idem.
Szoptatás. Lactatus. M. A.
Szoptató. Lactans. M. A. Szoptatóra ne tekints, hogyha annak teje nincs. km. Dug. 1. R. p. 238.
Szoptató dajka.
Szoptatós. A' ki szoptatni szokott.
Szoptatós állatok. Mammalia.

SZOR.

SZOR.
SZORG.
Szorgalom. Cura, sollicitudo. Faludi, E. M. p. 50.
Szorgalma. Ejus sollicitudo.
Szorgalmas. Diligens, sollicitus. M. A.
Szorgalmaskodik. Curat, curam habet. S. I.
Szorgalmason. Diligenter, sollicite, accurate. M. A.
Szorgalmasság. Diligentia, sollicitudo. M. A.
Szorgalmat. idem.
Szorgalmatlan. Indiligens. M. A.
Szorgalmatlanság. Indiligentia. M. A.
Szorgalmatlanúl. Indiligenter, negligenter. M. A.
Szorgalmatos, Sollicitus, sedulus, diligens. it. Anxius. M. A. Szorgalmatos ember nem mutat holnapra. km.
Szorgalmatos kedv valamihez. Studium. M. A.
Szorgalmatos szándékú. Studiosus. M. A.
Szorgalmatoskodik. Satagit, curat anxie. M. A.
Szorgalmatoskodás. Sollicitudo, anxietas. M. A.
Szorgalmatoskodó. Anxie sollicitus. M. A.
Szorgalmatosság. Sollicitudo, anxietas, item Diligentia, sedulitas, accuratio. M. A.
Szorgalmatosan. Sollicite, anxie, it. Diligenter, sedulo, studiose, accurate. M. A.
Szorgalmaz, szorgalmazza. Urget, sollicitat, accelerat, maturat, Zvonárics, 1. R. p. 55. 320. 457. 799.
Szorgalmaztat, szorgalmaztatja. CM. Pázm. Pred. 456.
Szorgalmaztatás. Sollicitudo, coactio. M. A. CM.
Szorgalmaztató. Sollicitator. CM. M. A.
Szorgol, szorgolja. Sollicitat.
Szorgolódik (mint Forgolódik). Faludi, N. E. p. 190.
Szorgat, szorgatja. Urget. Sürgeti, Sámbár. p. 784. „A mikor fizetést szorgat Posaházi a' tanításért".
Szorgos. Frequens, arctans multitudine. M. A. item Urgens, sollicitans, moram non patiens.
Szorgos az örlés. Difficultas moliturae.
Szorgos dolog. Res urgens.
Szorgos munka. Labor urgens.
Szorgosan. Curiose, diligenter, sollicite. S. I.
Szorgoskodik. Curat, curam habet, sollicitatur, v. sedulo observat, studiose servit. S. I.
Szorgosság. Angustia, coangustatio. M. A.
Szorgost. R. Statim, illico, actutum. Bát.
Szorgoztat, szorgoztatja. Cogit. PP.
Szorgul. Properat, festinat. S. I.
SZORÍT, szorítja. Angustat, arctat, stringit. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km.
Bé szorítja. Ingerit, arctat. M. A.
El szorítja. Secludit, coangustat, concludit, coarctat M. A.
Hozzá szorítja. Adstringit. M. A.
Ki szorítja. Excludit. Faludi, N. E. p. 44.
Le szorítja. Adstringit.
Meg szorítja. Instringit, perstringit, distringit, coangustat, coarctat. M. A.
Reá szorítja. Adstringit. M. A.
Oda szorítja. idem.
Öszvé szorítja. Coarctat, coangustat, comprimit. M. A.
Szorítás. Pressura, constrictio. M. A.
Meg szorítás. Coarctatio, constrictus. M. A.
Öszve szorítás. Compressio. M. A.
Reá szorítás. Adstrictio. M. A.
Szorítkozik. Arctatur, comprimitur, coarctatur. M. A.
Által szoritkozik. Vajda, 3. K. p. 141.
Be szoritkozik. Arctatur, inarctatur. M. A.
Szoritkozás. Arctatio.
Szorító. Adstrictorius, constringens. M. A.
Szorító kötője a' köntösnek. Adstrictorium lorum. PP.
Szorító orvosság. Medicamentum stypticum. PP.
Szorító öv. Baltheus. M. A.
Szorító övedző. Cincticulus. PP.
Szorító szerek. Styptica, adstringentia. S. I.
* Gerenda-szorító. Subscus. S. K.
Homlok-szorító. Frontale. S. K.
Kutya-szorító (p. o. utsza). Angusta platea. S. K.
Nyak-szorító. Monile, collare. S. K.
Öszve szorító. Coarctans. M. A. PP.
Szorított. Strictus. M. A.
Meg szorított. Constrictus, coarctatus. M. A.
Szorítva. Districte. M. A.
Szoritvány. Pressus, compressus, pressura. S. I. A' fagy' szorítványa. Sz. D.
SZORONG. Angustatur, arctatur, premitur. PP. M. A.
Szorongás. Angustatio.
A' nép' szorongása. Sz. D.
Szorongó. Prágai, p. 24.
Szorongat, szorongatja. Angustat, torquet, premit. M. A.
Meg szorongatja. Perarctat, coarctat, distringit. M. A.

Szorongatás. Pressura, arctatio, anxietas. M. A.
Szorongató. Arctans, coarctans, comprimens. M. A.
SZOROS. Angustus, arctus. it. Viae angustia, angiportus. M. A.
Szoros a' kapcza. km.
Szoros fenyíték. Disciplina severa, austera, rigida. S. I.
Szoros föld. Föld' szorosa. Isthmus. S. I.
Szoros köz. Angiportus. CM. M. A.
Szoros markú. Tenax, parcus, immunificus, cumini sector, fici divisor. M. A.
Szoros nyakú. Guttus, simpulum. Kotyogós üveg. S. I.
Szoros tenger. Fretum aestuarium. PP.
Szoros utsza. Angiportus. M. A.
Szorosad. F. Somogy Vben.
Szorosan. Anguste, arcte, restricte, stricte, strictim, districte. M. A.
Szorosan markoltt. Strictus. M. A.
Szorosítja. Arctat.
Meg szorosítja. Geidler, H. okt. p. 108.
Szorosság. Angustia. M. A.
Szorosság. F. Arad Vben.
SZORUL. Arctatur. M. A. Premitur v. stringitur, cogitur, adigitur v. devenit. S. I. Nincs olly nagy úr, ki meg nem szorul. km.
Bé szorul. Inarctatur, ingeritur. M. A.
Ki szorul. Excluditur.
Le szorul. Adarctatur.
Másra szorul. Eget ope alterius, cogitur ad opem accipiendam. S. I.
Meg szorul. In angustias, necessitatem, v. egestatem venit, eget, indiget v. coarctatur. S. I. Meg szorúltt, mint az eb a' gát között. km.
Reá szorul. Adstringitur, adigitur. M.A.
Oda szorul.
Szorulás. Arctatio.
Has-szorulás. Obstructio, alvus adstricta. S. I.
Szorulat. Arctamentum.
Tenger' szorulatja. Fretum. Sz. D.
Völgy' szorulatja. Vallium angustiae. Sz. D.
Szorultt. Pauper, in necessitate positus. S. I.
Szorultt állapotban van. Egestate premitur.
Szorultt hasu. Alvo adstricta laborans. S. I.
Szorultt has. Alvus adsricta. S. I.
Szorulttság. Necessitas, angustiae. Faludi, U. E. 2. R. p. 13.

SZORTY.

SZORTY.
SZORTYOG (mint Hortyog). Hirquisalit, defluxu capitis laborat.

SZOTY.

SZOTY — Szoty belé szilva-lé, téged borsolának. km.
SZOTYOG. Sensim excidit. PP.
Ki-el-szotyogott kezemből a' gyümölcs. Sz. D.
Szityeg szotyog. Lityeg lotyog.
Szotyogtatja. Sz. D.
El szotyogtatja.
SZOTYOR. E. F. Három szék Székében.
Szotyorodik. Ólálkodva megy „Ide szotyorodnak" Hallottam Sághon, 1818. Febr. 9.
SZOTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.
Szotyósodik. Mollescit. S. I.
SZOTTYAN. Cadit, decidit v. saltat, prosilit. S. I.
Belé belé szottyantt a' beszédbe. Sz. D.
Szottyant, szottyantja. Jacit, projicit, dejicit. S. I.

SZOVÁT.

SZOVÁT. FF. Soprony, és Szabolcs Vkben.
Szovát (Alsó, fölsö). E. FF. Kolos Vben.
SZOVÁTA. Szövö szék. Sz. D.
Szováta. E. F. Maros Székében.

SZÓ.

SZÓ.

SZÓ. Vox, verbum, sonus, loquela, dictio. M. A. Útnak szónak nincsen vége. km.
Szó-adás. Promissio v. votizatio. S. I.
Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. M. A.
Szó-beszédes oktatás. Csuzi, Tromb. p. 74.
Szó-csaplár. Loquax, garrulus, blatero, loquatulejus. Pázm. Várad' orvoslása. p. 142. Faludi U. E. 1. R. p. 151.
Szó-csata. Logomachia.
Szó-csere. Colloquium, discursus, confabulatio. Sz. D. S. I.
Szó-ejtés. Vocum pronunciatio, enunciatio, elocutio, item Dialectus.
Szó' értelme. Sonus verbi, vocis, vocabuli. S. I.
Szó-faragó. Faber verborum. S. I.
Szó-fejtö. Interpres, evolutor vocis, etymologus, grammaticus.
Szó' fia-beszéd. Fabula. M. A.
Szó-fodorgatás. Pázm. Pred. p. 1246. Csuzi, Síp-szó. p. 213.
Szó-fogadás. Morigeratio, obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio. M. A.
Szó-fogadatlan. Immorigerus, inobediens. M. A.
Szó-fogadó. Obediens, morigerus. M. A.
Szó-fogadóan. Obsequenter. M. A.
Szó-fogadatlanság. Inobedientia. M. A.
Szó' folyása. Pázm. Pred. p. 443.
Szó-hajtó. Blatero, locutulejus, nugivendulus, rumigerulus. S. I.
Szó-hintó. idem. S. I.
Szó-hordozó. idem. Sz. D.
Szó-hordó. idem. Sz. D.
Szó-hibetöség. VM. p. 58.
Szó-járás. Forma, modus, stylus, loquendi. Pázm. Kal. p. 332. Nem az o szava' járása. Non solet is ita loqui.
Szó' képe. Echo, imago vocis, vox resonans. S. I.
Szó-koholó. Fabricator verborum.
Szó-könyv. Lexicon. Wörterbuch. S. I.
Szó-könyv-iró. Lexicographus. S. I.
Szó-kötés. Constructio vocum. S. I.
Szó-közben. Inter sermocinandum.
Szó-nyújtó. Vocum v. vocalium nimius protractor. Révai.
Szó-pompa. Faludi, N. U. p. 146.
Szó-pör. Lis de verbo.
Szó-szaporítás. Tautologia, multiloquium. Pázm. Kal. p. 880.
Szó-szaporító. Fabulator, multiloquus. M. A.
Szó-szátyár. idem. Sz. D. S. I.
Szó' szelc. Rumor, fama. Beniczki, p. 163.
Szó-tag. Syllaba. S. I.
Szó-taglás. Syllabizatio. S. I.
Szó-szóló. Advocatus, orator, intercessor. M. A.
Szó-találó, Szó-lelö. Architectus verborum, inventor vocabulorum. S. I. Sz. D.
Szó-tár. Lexicon, supellex vocabulorum. Sz. D. S. I.
Szó-tartó, Szava-tartó. Promissi servator, executor, datae fidei tenax. S.I.
Szó-tékozló, Szó-vesztegetö. Multiloquus, lingulaca. S. I.
Szó-tevö. Advocatus, intercessor, orator. S. I.
Szó-törés. Promissi non servatio, delusio, v. corruptio vocum. S. I.
Szó-törö. Qui promissis non stat, vel qui corrumpit vocabula. S. I.
Szó-váltás. Sermocinatio, discursus. Pázm. Kal. p. 557.
Szó-váltó. Sz. D.
Szó-vezér. Orator. S. I.
* Agg szó. Vetus dictum.
Agg szó, de igaz. Praeambulum proverbii.
Berek-szó. F. és Folyó víz Tömös Vben.
Biró-szó. Immutabile verbum. S. K.
Dob-szó. Sonitus tympani. S. K.
Egy szó, mint száz. km.
Elö-szó. Antiloquium, proloquium. M.A.
El régisedett szavak. Voces obsoletae.
Ének-szó. Canticum. Káldi, Ezech. 33. 31.
Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
Föl-szóval. Clara voce, elata voce. Faludi, N. A. p. 33.
Gyapott-lágy szó. Faludi, N. E. p. 183.
Gyökér-szó. Primitivum vocabulum. S.K.
Hangos szó. Sonora vox. S. K.
Harang-szó. Sonus campanae. Beniczki, p. 250.
Hazug-szó. Mendax dictum. S. K.
Hegedü-szó. Sonus fidium. Pázm. Pred. p. 807.
Jaj-szó. Beniczki, p. 153.
Jó szó. Jó szót sem ád.
Kakas-szó. Alectryophonia.
Kakuk-szó. Nehezen ér több kakuk-szót.
Madár-szó. Oscinum. S. K.
Mester-szó. Terminus technicus. S. K.
Muzsika-szó. Sonus musicae.
Német szó. Germanica lingua. S. K.
Ocsmány szó. Obscoenum dictum, v. verbum. S. K.
Pipa-szó.
Síp-szó. Fistulae cantus. S. K.
Sok szó nem jó, sok pénz jó. km.
Szél-szó. Pázm. Várad' orvoslása. p. 229.
Szép szó. El jön szép szóra.
Tyúk-szó. Sonus gallinae.
SZÓBELI. Verbalis v. vocalis v. de qua male loquuntur. A' ki szóbeli asz-

szonnyal társalkodik, hamar kurafinév ragad reá. km.
SZÓBÚL ért az ember. km.
Szóbúl szó jött ki. km.
SZÓÉRT szót adni nem sokba telik. km. De verbis quantum vis.
SZÓLL. Loquitur. M. A. Sokat láss, hallj, keveset szólj. km.
Szóll beszél. Sermocinatur. M. A.
Alatt szóll. Lassan v. sugva beszél. S.I.
Bele szóll. Interloquitur, interfatur. S.I.
Ellene szóll. Obloquitur, reclamat. M.A.
Elöl szóll. Praeloquitur. M. A.
Hozzá szóll. Affatur alloquitur. M. A.
Le szóllja. Confundit alterum.
Meg szóllja. Detrahit alteri. Mást szóll meg, maga torkig uszik benne. km.
Viszsza szóll. Respondet v. obmurmurat. S. I.
SZÓLD el szóld, túl lötték 's ide áll az ajával. km. Alia Menecles, alia porcellus loquitur. M. A.
SZÓLDOGAL. Loquitatur. M. A.
Szóldogaló. Loquitans.
SZÓLAL. Loquitur, proloquitur, fatur, sonat. M. A.
Meg szólal. Loqui incipit, loquitur, vocem edit.
Szólalás. Sonitus, locutio.
Szólalkozik. Colloquitur.
Öszve szólalkozik. Faludi, N. U. p. 193. T. É. p. 100.
SZÓLAMLik. Incipit loqui v. sonat. S. I.
Meg szólamlik. Faludi, U. E. 1. R. p. 45.
Szóllamlás. Erdélyi, Zichi fölött. p. 8.
SZÓLKA, Szóllóka. R. Corvus glandarius. Szajkó. S. I.
SZÓLLAT, szóllatja. Loqui facit. M. A.
Meg szóllatja magát. Ansam dat calumniandi se. Faludi, N. A. p. 237.
SZÓLLATLAN. Mutus. Néma, szótalan. Faludi, B. E. p. 17. N. E. p. 147. T. É. p. 46.
SZÓLLÁS. Locutio, loquela. M. A.
Szóllás' módja. Loquendi modus, forma, stylus. S. I.
* Elöl szóllás. Prologium. M. A.
Ellene szólás, kiál ás. Reclamatio. M.A.
Ékesen szóllás. Eloquentia.
Hozzá szóllás. Affatus, allocutio, alloquium. M. A.
Meg szóllás. Calumnia, obtrectatio. S.I.
SZÓLLÍT, szóllítja. Alloquitur. M. A.
Be szóllítja. Accersit, intro vocat. M. A.
Elö szóllítja. Accersit. M. A.
Föl szóllítja. Provocat.
Ki szóllítja. Evocat, accersit foras. M.A.
Ki szóllította e' világból az isten.
Meg szóllítja. Alloquitur, compellat. M. A.
Viszsza szóllítja. Revocat, reclamat.
Szóllétatlan. Zvonarics, 1. R. p. 740.
Szóllítgat, szóllítgatja. Saepius alloquitur.
SZÓLOGAT.
Ellene szólogat. Reclamitat. CM.
SZÓLLOMÁNY. Oratio, locutio, loquela. S. I.
SZÓLLOMÁS. idem.
SZÓLLONGAT, szóllongatja. Identidem alloquitur.
SZÓLLÓ. Locutor, loquens, sonans, resonans. M. A.
Szólló óra. Faludi, E. M. p. 256.
* Elö szóló. Prolocutor. S. I.
Elöl szóló. Praefans, prologus. M. A.
Ékesen szólló. Eloquens.
SZÓLLTON szól. Incessanter loquitur. Zvonarics, 1. R. p. 830.
SZÓLLVÁN. Loquendo.
Általjában szóllván. Generatim loquendo.
Úgy szóllván. Ita dicendo.
SZÓNAK. Minden szónak társa vagyon. Nincsen nyele a' szónak, hogy meg markolhassuk. km. Volat irrevocabile verbum.
SZÓNÁL. Nincs könnyebb a' szónál. km.
SZÓRA. Ad verbum. El jön szép szóra.
Szóra fogja. VM. p. 245.
Szóra való. Faludi, N. E. p. 183.
Egy szóra. Paucis te volo.
SZÓRÚL. De verbo.
Szórúl szóra. De verbo ad verbum.
SZÓS. Verbosus, loquax. M. A.
Szós beszédes. idem.
Szósb. Vocalior. Csuzi, Tromb. p. 591.
Szósság. Loquacitas. S. I.
SZÓT értsünk. A' szót el fujja a' szél. Verba volant.
Szót tagol. Syllabizat. S. I.
Egy szót se többé. Ne verbulum amplius.
Jó szót sem ád.
SZÓTALAN. Mutus. αλαλος. M. A.
Szótalan kisded. Infans. S. I.
Szótalanít, szótalanítja. Szótalanná teszi. Sz. D.
Szótalanodik. Mutescit, obmutescit. S. I.
Meg szótalanodik. Kónyi, Ábel' halála. p. 38.
Szótalanság. Infantia. αλαλια. M. A.
SZOVA, SZAVA. Ejus vox, ejus verbum. Gyönge ptrücsöknek is a' szava hangos. km.
Szava-hihetö. Fide dignus. Faludi, E. M. p. 245.
Szava-bé-vehetö. idem. S. I.
Szava-hitt. VM. p. XXIV. Faludi, N. E. p. 73.
Szava' járása. VM. p. XXIV. Zvonarics, 1. R. p. 658.
Szava-tartó. Promissi tenax, qui stat promissis. S. I.
Szava-tudó. Memor sui verbi. Faludi, B. E. p. 50.
* Ártatlanság' szava.
Isten' szava. Verbum dei. Az istennek szavát nem alku meg vetni. km.
SZOVATOS, SZAVATOS. Evictor, expeditor in jure Ung. M. A. Cfer legem transylvanicam in comitiis Tordensibus anni 1545 citatam in Vindiciis Anonymi. p. 176.
Szavatosság. Evictoria, cautio. M. A.
SZAVATTYÚ. Instrumentum sonorum. S.I.
Szavattyus. Vocalis, sonorus, clamosus. M. A.
Szavattyus ifju. Faludi, E. M. p. 245.
Jó szavattyus. Stentore vocalior. M. A.
SZÓVAL. Verbo. item Summarie. Telc vagy szóval, mint a' duda széllel. km.
Szóval föstés. Narratio, commemoratio. S. I.
Szóval sem marasztotta. Ne verbulo quidem eum remanere jussit.
Szóval tartja. Verba dat, promissis lactat. S. I.
Szóval tartás. Vana promissio. S. I.
Szóval tartó. Fabulator, vanus promissor. S. I.
* Ének-szóval. Cum cantu. Pázm. Pred. p. 497.
Föl-szóval. Elata voce. Pázm. Kal. p. 759.
Fönn-szóval. Clara voce.
Harang-szóval. Sono campanae. Pázm. Pred. p. 650.
SZOVÚ, SZAVÚ.
Gyönge szavú. Debilis vocis.
Hangos szavú. Altisonus, vocalis. CM.
Sok szavú. Verbosus.
Szavuság. Verbositas. S. I.
SZÓZAT. Vox. M. A. Sonus, vocabulum, dictio.
Emberi szózat. Vox humana. Pázm. Pred. p. 456.
Vég-szózat. Valedictio. Faludi, U. E. 1. R. p. 32.
Szózatos. Sonorus, vocalis. S. I.
Szózatos könyv. Dictionarium. Molnár János, Hármas levél. p. 68.

SZÓFA.

SZÓFA. Kanapé. Faludi, T. É. p. 133.

SZÓR.

SZÓR, szórja. Evannat, ventilat. M. A. Lapáttal szórják neki. km.
El szórja. Dispergit, disjicit, dissipat. S. I.
Föl szórja. Evannat.
Ki szórja. Ejicit, excutit.
Le szórja. Decutit. S. I.
Meg szórja. Evannat, eventilat. M. A.
Széljel szórja. Dispergit. S. I.
SZÓRATLAN. Non ventilatus, nondum evannatus. M. A.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum. NC. p. 411.
SZÓRATOTT. Sparsus, dispersus, vannatus.
Meg szóratott. Ventilatus. M. A.
SZÓRÁS. Ventilatio. M. A.
Meg szórás. Eventilatio. M. A.
SZÓRÓ. Ventilator, ventilans. M. A.
Szóró lapát. Ventilabrum, vannus. CM. M. A.
SZÓRTT. Sparsus, dispersus, dissipatus.

SZÖ.

SZÖCS.

SZÖCS. E. Folyó víz belsö Szolnok Vben.
Szöcs (Alsó, fölsö). E. FF. Belsö Szolnok Vben.
SZÖCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
SZÖCSK.
Szöcske. Réti sáska, apróbb sáskák' neme.
Szöcskevész. idem. Pázm. Kal. p. 108.
Szöcsköd. Sz. P. Bihar Vben.
Szöcskö. Grillus. M. A. PP. Lippai, Kal. p. 40. Szecskö. Bruchus. NC. p. 145.

SZÖG.

SZÖG. Clavus. vide SZEG. M. A.
Kö-szög. Ginsium.

Szög-fű. Caryophyllum. vide SZEG-fű, et SZEK-fű. M. A.

SZÖKik.

SZÖKik. Salit, saltat. M. A. item Aufugit, profugit.
Által szökik. Transfugit, transilit. M.A.
Bé szökik. Insilit v. furtive se infert.
El szökik. Absilit, aufugit. M. A.
Elő szökik. Prosilit. S. I.
Elől szökik. Praesultat. M. A.
Föl szökik. Subsilit, assultat. M. A.
Ki szökik — Ki szöktek a' fölső várból. Corpus sine pectore. M. A. p. 167.
Le szökik. Desaltat, desilit. M. A.
Meg szökik. Profugit.
Reá szökik. Assilit. M. A.
Viszsza szökik. Resilit, resultat. CM. M. A.
SZÖKCSE. Acridium. Grashüpfer. S. I.
SZÖKCSEL. Saltitat. S. I.
SZÖKDÉCSEL. Saltat, subsaltat. M. A. Persultat. CM.
Föl szökdécsel. Subsaltat. CM.
Szökdécseldegel. Saltitat. M. A.
Szökdécselés. Saltitatio. M. A.
Szökdécselő. Saltans, saltitans. M. A.
Szökdécselve. Subsultim, saltuatim. M. A.
SZÖKDÖSik. Saltitat. M. A.
Reá szökdösik. Adsultat. M. A.
Szökdösés. Saltitatio. Pázm. Pred. p. 1132.
SZÖKELDEZik. Saltitat.
Szökeldező. Saltator. M. A.
SZÖKEVÉNY. Fugitivus, profugus, herifuga, transfuga, desertor. S. I.
Szökevény katona. Faludi, E. M. p. 246.
Szökevény szolga. idem. l. c.
SZÖKÉS. Saltus, saltatio, saltatus. M. A.
Szökés. Bubo, tumor. Kelevény, daganat. S. I.
* Elől szökés. Praesultus, praesultatio. M. A.
Ér-szökés. Pulsus. Faludi, U. E. 3. R. p. 50.
Föl szökés. Assultatio, subsultatio. M. A.
Reá szökés. Assultus. M. A.
Viszsza szökés. Repercussio, v. resultatio. S. I.
SZÖKÖLLIK. Subsultat, saltat. M. A.
Által szököllik. Transultat. M. A.
Be szököllik. Insilit. M. A.
El szököllik. Absilit, desilit. M. A.
Elől szököllik. Praesilit. M. A.
Föl szököllik. Prosilit, subsilit. M. A.
Ki szököllik. Prosilit, exilit. M. A.
Szököllés. Saltus, saltatio. M. A.
Szököllő. Saltans, item Saltus, salebra. M. A. Árok' partja, a' mellyről szökni (ugrani) kell. Bát. Nagy árkot ásál magadnak, nagy ennek a' szököllője.
Szököllő víz. Aqua saliens. Pázm. Pred. p. 793.
Itt a' szököllő. Hic Rhodus, hic salta.
Az életnek utólsó szököllője. Pázm. Pred. p. 227.
Veszedelmes lészen a' szököllője. Faludi, N. U. p. 52.
SZÖKÖTT. Fugitivus, fuga elapsus.
Szökött barát. Monachus profugus.
Szökött szolga. Herifuga, servus fugitivus. M. A.
Szökött szolgát keresö. Fugitivarius. M. A.
SZÖKÖ. Saltator, it. Fugitivus, transfuga. M. A.
Szökő esztendö. Annus bissextilis, intercalaris. S. I.
Szökő kígyó Kurta kígyó. Jaculus.Schiesschlange. S. I.
Szökő nap. Dies intercalaris, bissextus. Mátyás' ugrása. S. I.
Szökő víz. Aqua saliens. Faludi, T. É. p. 95.
Szökő kút. Ugró kút. Fons saliens.
Bokor-szökö. Káldi, Innepn. Pred. p. 576.
Elöl szökö. Praesultor, praesul. M. A.
SZÖKTET, szökteti. Facit ut saliat, saltet, prosiliat, v. profugiat. S. I.
El szökteti. Facit ut profugiat,
Ki szökteti. Facit, ut effugiat.
Szembe szökteti. Opponit, contraponit. Pázm. Kal. p. 405.
Szöktetés. Procuratio profugii.
Szöktetö. Profugere faciens. Pázm. Kal. p. 595.

SZÖKRÉNY.

SZÖKRÉNY. L. Szekrény. Késö a' takarékosság mikor üres a' szökrény. km.

SZÖM.

SZÖM.
SZÖMÖR.
Szömörg. Verrucatur, in rugas vertitur. Sz. D.
Szömörgés. Töpörödés, ránczosodás. Sz.D.
Szömörgö. In rugas abiens.
Szömörgös. Rugosus.
Szömörgözik. Corrugatur.
Szömörgözés. Corrugatio. Szömörközés. Csuzi, Síp-szó. p. 59.
Szömörcsök. Species fungi. M. A. Phallus esculentus. Süveg-gomba. S. I.
Szömörcsök-gomba. idem. M. A.
Szömörcsös. Verrucosus. Dug. km. 1. R. p. 12.
Szömörit, szömöríti. Corrugat. Sz. D.
Szömörke-fa. Rhus cotinus. Szkompia. S.l.
Szömörödik. Corrugatur. S. I.
Szömörözik. idem.
SZÖMÖLCS. Verruca.
Szömölcsös. Verrucosus. Pázm. Pred. p. 335.
Szömölcsö. Verruca. M. A.
Szömölcsös. Verrucosus. M. A.

SZÖR.

SZÖR (Kis, nagy). Sz. PP. Pest Vben.
SZÖRCS.
Szörcse. E. F. Három szék Székében.
Szörcsök. FF. Veszprém Vben.
Szörcsöl, szörcsöli. Sorbet. CM.
Föl szörcsöli.
SZÖRÉNY. F. Somogy Vben.
SZÖRNY (Szöröny).
Szörnye valaminek. Horror, atrocitas, diritas. S. I.
Szörnyebb. Atrocior. Pázm. Kal. p. 392.
Szörnyed. Horret, horrescit. S. I.
Szörnyen. Atrocjter, tetre. M. A.
Szörnyeteg. Monstrum. S. I.
Szörnyít, szörnyíti. Detestatur, immane censet, atrocem fingit. M. A. Pázm. Kal. p. 747.
Szörnyü (régenten Szörönyü). S. I. Teter, trux, truculentus, atrox, dirus, immanis, terrificus. M. A.
Szörnyü halállal hala. Repertina morte obiit. Pázm. Pred. p. 451.
Szörnyü halállal öltt meg az isten ötven ezeret. Pázm. Pred. p. 860.
Szörnyü képpen. Horrende, atrociter. S.I.
Szörnyü nagy. Enormis, immanis. S. I.
Szörnyü szép. Igen szép. Pervenustus. S. I.
Szörnyüködik. Horret, horrescit. Csuzi, Síp-szó, p. 107.
El szörnyüködik. VM. p. 251.
Szörnyüdik. idem.
Meg szörnyüdik. Margit' Élete, Praynál, p. 332.
Szörnyül. idem. Sz. D.
El szörnyül. Sz. D.
Szörnyüség. Atrocitas, tetricitas, diritas, immanitas. M. A.
Szörnyüséges. Horribilis, terribilis, atrox. Pázm. Pred. p. 1077. Telegdi, Felelet. p. 16.
Szörnyüséges rettenés. Faludi, E. M. p. 246.
Szörnyüséges vér-ontások. VM. p. 177.
SZÖRÖS. Sz. P. Nógrád Vben.
SZÖRP.
Szörpöget, szörpögeti. Sorbillat. Sz. D.
Szörpöl (mint Hörpöl). Sorbet. Sz. D.
Szörpent, szörpenti. Sorbet. Sz. D.
Föl szörpenti. Sorbtu absumit uno.

SZÖSZ.

SZÖSZ. Pensum, stamen. M. A. Talál ö mindég fonni való szöszt, és szöni való fonalat. km. Faludi, T. É. p. 62.
Szösz-csináló. Carminator. M. A.
Szösz-csöpü. Stupa. M. A.
Szösz-madzag. Tomex canabina. PP.
Szösz-rágás. Faludi, N. A. p. 143.
Szösz-tartó kosár. Calathus. M. A.
Fontányi szösz. Pázm. Pred. p. 532.
SZÖSZKE. Szösz-színű hajú, fejér hajú. Sz. D.
SZÖSZÖS.
Szöszös bogács-kóró. Acanthum Dioscoridis. Csapó, p. 90.
Szöszös fü. Senecio vulgaris. S. I.
Szöszös timsó. Alumen scissile. S. I.
Szöszössége valaminek. Ina chartarum, linteorum. PP.
SZÖSZSZÉ válik. Mutatur in inam. A' melly abroszt sokan viselnek, szöszszé válik. km.

SZŐ.

SZŐ.

SZŐ, szövi. Texit. M. A.
Bele szövi. Intexit, obtexit. CM.
Hozzá szövi. Attexit. M. A.
Környül szövi. Circumtexit. M. A.
Meg szövi. Pertexit, detexit. M. A.
Öszve szövi. Contexit. M. A.

Reá szövi. Attexit. M. A.
Viszsza szövi. Retexit. M. A.
SZŐCS. Pellio, pellifex. CM. M. A. Lásd SZÜCS.
SZŐDÖGEL, szödögeli. Texitat. Szövetet készítget. Sz. D.
SZŐNI való fonál. Stamen. M. A.
SZŐNY. MV. Komárom Vben.
Eb-Szőny. F. Esztergom Vben.
Új-Szőny. F. Komárom Vben.
Szőnyeg. Tapes, cadurcum. CM. M. A.
SZŐTT, Szövött. Textus. M. A.
Egybe szött fontt. Pázm. Kal. p. 1069.
SZŐVE.
Öszve szőve. Contexte, contextim. M.A.
SZŐVÉCS. Sz. P. Somogy Vben.
SZŐVÉS. Textura, textus, textile. M. A.
Öszve szövés. Contextio. M. A.
SZŐVET. Pannus, tela, textum, textile. Zeug. S. I.
Szövet' alja. Panni facies non rasa. Posztó' fonákja. S. I.
Szövet' föle (Szövet' színe). Panni facies rasa. Posztó' színe. S. I.
Szövet-nyomtatás. Das Drucken der gewebten Zeuge. S. I.
Szövet-nyomtató. Impressor telae, panni tenuioris variegator. Zeugdrucker. S. I.
Tarka szövetek. Sz. D.
Szövetkezik. Paciscitur, foederatur, foedus init. S. I.
Öszve szövetkezik. Confoederatur.
Szövetkezés. Foederatio, pactio. S. I.
Öszve szövetkezés. Confoederatio. S. I.
Szövetkeztet, szövetkezteti. Foederat. Csuzi, Síp-szó. p. 51.
Szövetség. Foedus, pactum. M. A.
Szövetség-tétel. Stipulatio. M. A.
Szövetség-tétető. Stipulator. M. A.
Szövetséget tesz. Stipulatur, depaciscitur. M. A.
Szövetséges. Foederatus.
Szövetséges fejedelmek. Principes foederati.
Szövetséges társak. Confoederati. S. I.
Szövetségtelenség. Csuzi, Síp-szó. p. 33.
SZÖVÉTNEK (Szövetnek. Sz. D.). Lucerna, fax, funalia. M. A.
Szövétnek-hordozó. Lucernarius. M. A.
Szövétnekes. Lucernarius. PP.
SZÖVEMÉNY. Pántlika. Sz. D.
SZÖVEVÉNY. Vepretum, item Textura. M. A. it. Res implicata, intricata, impedita, involuta. S. I.
Szövevényes. Perplexus, textilis. M. A. Intricatus, impeditus, involutus. S. I.
SZÖVÖTT, Szött. Textus. M. A.
Szövött him. Radio pictum, imago intexta. S. I.
Szövött himezés. Szövött him-munka. Pictura textilis. S. I.
Szövöttség. Foedus, pactum. S. I. L. Szövetség.
SZÖVŐ. Textor. M. A. Takács.
Szövő fa. Jugum textoris. Weberbaum. S. I.
Szövő szék. Textoria tabula, sucula. PP.
Szövő zugoly. Licium textorium, jugum textorum. M. A.
Öszve szövő. Contexens. M. A.
Szövődik. Intexitur, involvitur.
Öszve szövődik, fonódik. Intricatur.
Szövőleg. Textim. S. I.

SZŐCZ.

SZŐCZ. F. Szala Vben.
SZŐCZE. F. Vas Vben.

SZŐKE.

SZŐKE. Subalbus. Blond. Szepe. S. I.
Szöke. F. Baranya Vben. Sz. P. Heves Vben.
Szöke Dencs. F. Somogy Vben.
Szöke' falva. E. F. Küküllő Vben.
Szöke' földe Szombathely mellett. In antiquis documentis vocatur „Terra Grisei".
SZŐKESÉG. Color subalbus, griseus, faciei, corporis, pilorum, capillorum. S. I.
SZŐKÜL. Subalbus fit. Takács József' Költeményei. p. 44.

SZŐL.

SZŐL.
SZŐLED. F. Abaúj Vben.
SZŐLŐ. Vinea, item Uva. M. A. Holdvilágnál meg nem érik a' szőlő. km.
Szőlő-bujtó. VV. L.
Szőlő-böngézés. Racematio. Sz. D.
Szőlő-fa. Vitis, palmes. Szőlő-tő, szőlő-veszszö. S. I.
Szőlő-fő (Szőlő-fej). Racemus, botrus. M. A.
Szőlő-fürt. idem.
Szőlő-gerezd. idem. M. A.
Szőlő-gerezdes. Racematus, racemosus. M. A.
Szőlő-gaz. Recrementum uvarum, vinacia. S. I.
Szőlő-hegy. Vinetum, mons vinifer. CM. M. A.
Szőlő-hozó. Uvifer. M. A.
Szőlő-hullás. Roratio. S. I.
Szőlő-kacs. Capreolus. Sz. D.
Szőlő-karó. Pedamentum, statumen, ridica. CM. M. A.
Szőlő-karózás. Maritatio vitium.
Szőlő-kapás. Fossor vineae. VV. L.
Szőlő-keresgelés a' szedés után. Racematio. M. A.
Szőlő-keresgélő. Racemator. M. A.
Szőlő-kerülő. Custos vineae. S. I.
Szőlő-kötés. Jugatio. S. I.
Szőlő-kötő. Jugator.
Szőlő-kötő veszszö. Vitilia. M. A.
Szőlő' leve. Faludi, B. E. p. 69.
Szőlő-levél. Pampinus. M. A.
Szőlő-leveles. Pampinosus. M. A.
Szőlő-levél-tekerő féreg. Volvax, volvulus. M. A. Vinczellér.
Szőlő-levelezés. Pampinatio.
Szőlő-lugas. Ambulacrum vitibus concameratum. S. I.
Szőlő-mag. Acinus, vinacea. CM. M. A.
Szőlő-magos. Vinaceus. CM. M. A.
Szőlő-metszö. Putator. M. A.
Szőlő-metszö kés. Falx putatoria. M. A.
Szőlő-metszés. Putatio.
Szőlő-mezgérlés. Racematio. M. A.
Szőlő-mezgérlö. Racemator.
Szőlő-müves. Vinicola, vinitor, cultor vineae. CM.
Szőlő-müvelö. idem.
Szölö-müvelés. Cultura vinearum.
Szölö-nyel. Racemus, botrus. M. A.
Szölö-nyomó. Káldi, Jerem. 25. 30.
Szölö-nyomtatás v. satolás. Vini pressura, tortura, calcatura. S. I.
Szölö-pásztor. Vinearius custos. NC. p. 87.
Szölö-plántálás. Vitisatio.
Szölö-plántáló. Vitisator. M. A.
Szölö-prés. Torcular.
Szölö-rigó. Öszi rigó. Vinago, turdus minor, iliacus. Weindrossel. S. I.
Szölö-szedés. Vindemia. M. A.
Szölö-szedö. Vindemiator, legulus. M. A.
Szölö-szedö edény. Vas vindemiatorum. NC. p. 101.
Szölö-szedö kád. Cadus vinarius. M. A.
Szölö-szedö kosár. Corbula. NC. p. 103.
Szölö-szem. Acinus. M. A. Uva. Káldi, Eccl. 33. 16.
Szölö-szem' leverése. Articulatio. M. A.
Szölö-szem' leve. Mustum. S. I.
Szölö-szem' hejja. Folliculus. M. A.
Szölö-szem' szára. Pediolus. M. A.
Szölö-termö. Racemifer. M. A. Uvifer. CM.
Szölö-termés. Procreatio vineae.
Szölö-tö. Vitis. M. A.
Szölö-tö-gyökér. Radix vitis. NC. p. 89.
Szölö-töke. Vitis, truncus vitis. M. A.
Szölö-törköly. Recrementum uvarum. S. I. Vinacia. Weintreber. Pánkl.
Szölö-vástolás. Pampinatio. Sz. D.
Szölö-veszszö. Vitis, palmes. CM. M. A.
Szölö-veszszö-ág. Flagellum vitis. NC.
Szölö-veszszö-hegy. Sagitta vitis. NC.
Szölö-veszszö-termö. Vitigenus. M. A.
Szölö-vesztö. Convolvulus, involvulus. S. I.
Szölö-ültetés. Vitium consitio, plantatio. S. I.
Szölö-víz. Lacrima. NC. p. 89.
* Agg szölö. Vitis veterana. M. A.
Apró szölö. Uvae corinthiacae. PP.
Aszszu szölö. Uva passa. M. A.
Álló szölö. Venuncula. M. A. Uva conservabilis. S. K.
Bajor (Fekete, fejér). Lageos uva. S. K.
Bakator szölö. Uva helvola. M. A.
Barna szölö. Alemanna uva. S. K.
Bákor (Fekete, zöld). Uva cytribotrus. Cseke-szölö.
Czilifánt szölö. Bákor. Zierfahnler. Uva rhaetica.
Eb-szölö. Solatrum. PP. Eb-szölö sem terem a' kertjében, még is válogat a' borban. km.
Enni való szölö. Uva escaria, cibaria. M. A.
Farkas-szölö. Actea spicata. S. K.
Fára folyó szölö-tö. Vitis arbusta. M. A.
Fejér szölö. Albella uva. S. K. Uva argitis, spinaria. PP.
Fejér-sár szölö.
Fejér-zöld szölö.
Fejér szölö-tö. Vitis alba. M. A.
Fekete szölö-tö. Vitis nigra. M. A.
Forményt szölö. Uva tumidula.
Föstö szölö. Phytolacca decandra. S. K.
Gacsal-szölö-tö Vitis insana. M. A.
Gersely-szölö. Uva dactylina. M. A.
Gohér. Uva praecoqua, praeciae, praeciana. NC. p. 93.
Hajlott szölö-tö. Vitis circulata.

Hárs-levelü szölö.
Hulló szölö. Uva semicaduca. M. A.
Juh-farkú szölö.
Kadarka. Fekete szemü szölö.
Karózott szölö-tö. Vitis pedata. M. A.
Kecske-csöcsü szölö. Uva bumastos. M. A.
Uva aegomasta. (Van fejér, és fekete.)
Kék nyelü.
Kolontár bajor.
Kövér szölö. Spionia. PP.
Lágy boru szölö. Uva inerticula. NC. p. 93.
Leány-szölö. Uva virginis. PP.
Le döltt szölö-tö. Vitis constrata, prostrata. M. A.
Lugoson termett szölö. Uva pergulana. M. A.
Magas karóra folyó szölö-tö. Vitis juga. M. A.
Malosa-szölö. Uva malvatica. M. A.
Medve-szölö. Arbustus. S. K.
Muskatály-szölö (Fejér, fekete). Uva apiana. M. A.
Nagy szemü szölö. Uva spionia. M. A.
Nyel-szölö. Botrus, racemus. M. A. S. K.
Olasz szölö. Petrezselem-szölö.
Ostaly-szölö. Lageos, uva leporaria. CM. M. A. L.
Öreg szölö.
Porhajas szölö. S. I.
Rak-szölö.
Ratok-szölö. Szala Vben így nevezik a' Rak-szölöt.
Ritka levelü szölö. Vinea calvata. NC.
Romai szölö.
Romonya-szölö. Uva praecox. M. A.
Rózsa-szemü szölö. Uva helvola. M. A.
Savanyu szölö. Uva acida, caduca. NC.
Som-szölö.
Szagos szölö. Uva apiana. Muskatály-szölö. Szala Vben Büdöske szölö.
Szedett szölö. Puszta mint a' szedett szölö. km.
Szeg-szölö.
Szeremi zöld szölö. S. I.
Tengeri szölö. Astaphis. PP.
Tót szölö.
Tök-szölö. Uva spionia.
Töpött szölö. Uva passa. S. K.
Török szölö.
Tuli piros. Uva rubella.
Vad szölö. Corymbus, labrusca. NC. p. 39.
Vad szölö' virága. Oenanthe. NC. p. 43.
Vad fekete szölö. Uva lavinia. NC.
Varju-szölö. Myrtillus. S. K.
Világos szölö.

Szölöje, Szöleje. Ejus vinea.

Szölös. Vites, et uvas habens. M. A.
Szölös. t. h. n. M. és E. Országban.
Szölös ember. Vinitor. M. A.
Szölös gazda. Vinczellér. Sz. D.
Szölös kert. Hortus vitifer. M. A.
Szölöske. F. Zemplin Vben. Sz. PP. Abaúj, és Borsod Vkben.

Szölöt karóz. Maritat vites. S. I.

SZÖR.

SZŐR. Pilus. M. A.
Ször-bocskor. Udo, laneus pero. S. I.
Ször-derekalj. Culcitra pilacea. Madrácz. S. I.
Ször-disznó. Sün-disznó, tövises disznó. Sz. D.
Ször-féreg. Crino, comedo. Dürmade. Eb' agja. S. I.
Ször-fü. Agrostis capillaris. S. I.
Ször-guba. Cilicium. S. I.
Ször-ing. Cilicium, vestis cilicina. Pázm. Kal. p. 416.
Ször-köntös. Káldi, 4. Esdrae. 16. 2.
Ször-kötél. Tomex lanea. PP.
Ször-moly, Ször-pille, Ször-vesztö. Phalaena pellionella. S. I.
Ször-palást. Káldi, Zachar. 13. 4.
Ször-ruha. Cilicium. Vrancsics. M. A.
Ször-saru. Ocreae pilosae. Gamaschen. S. I.
Ször-sujtás. VV. L.
Ször-sinor. Zonae e pilis confectae.
Ször-szál. Pilus, capillus. M. A.
Ször-szál-hasogatás. Scrutatio supervacanea. S. I.
Ször-szál-hasogató. Scrutator nimius, scrupulosus. S. I.
Ször-szál-hasogatva. Faludi, U. E. 1. R. p. 125.
Ször-zsák. Saccus cilicinus. S. I.
Ször-szedő. Alipilas. S. I.
Ször-szövet. Cilicium, pannus cilicinus. S. I.
Ször-tarisznya. Sz. D.
Ször-tépő. Volsella. CM.
Ször-tömlö. Saccus cilicinus. S. I.
Ször-ümög. Cilicium. Telegdi, Hom. 1. R. p. 62. Pázm. Kal. p. 726.
* Ló-ször. Seta equina.
Orr-ször. Vibrissa. M. A.
Szem-ször. Cilium.
Teve-ször. Pili camelorum.

SZÖRE. Ejus pili. Szöre van a' szeméremnek. km.
Szöre megy. Defluunt ejus pili.
Szöre' menttében simogasd a' barmot. km.
Szöre' menttére. Pilis v. villis secundis. PP.
Szöre' viszszájára. Pilis adversis. PP.
Szeme' szöre. Meg szedték a' szeme' szörét.

Szörén In specie. M. Verbőczi. 1660.
Szörén viszsza adja. In specie restituit.
Szörén elö mutatja. Verbotenus in specie ostendit, suis coloribus depingit. M. A.
Szörén szálán el veszett.

Szöréről meg írja. Suis coloribus describit. M. A.

Szörét hullatja. Vedlik.

SZÖRETLEN. Depilis. M. A.
Szöretlen árpa. Hordeum cantherinum. S. I.

SZÖRÖS. Pilosus. M. A.
Szörös baraczk. Persicum lanuginosum. PP.
Szörös bocskor. Carbatina. M. A.
Szörös bör. Szörrel hagyott bör, prémnek vagy béllésnek. S. I.
Szörös fü. Egér-fül. Pilosella. M. A.
Szörös hernyó. Scolopendra. M. A.
Szörös zab. Avena fatua. Vad zab, vadócz. S. I.

Szörösödik. Pilat. M. A.
Meg szörösödik. idem. CM.

Szörösség. Pilositas. Pázm. Pred. p. 553.

Szöröstül böröstül.

SZŐRT szörért. Speciem pro specie.

SZÖRÜ.
Egy szörü emberek. Eiusdem farinae.

SZT.

SZTÁMBOL.

SZTÁMBOL. Constantinopolis. Él ezen szóval Zrinyi Miklós, P. 3. Stropha. 23. Faludi, T. É. p. 38. 102.

STÁNISZLÓ.

SZTÁNISZLÓ. t. f. n. Stanislaus. Pázm. Kal. p. 167.

SZU.

SZUBA.

SZUBA. Chlaena. M. A. PP.

SZUCZA.

SZUCZA. R. Lancea, hasta. Bát.

SZUG.

SZUG.
SZUGOLY. Angulus. M. A. CM. Faludi, Sz. E. p. 28.
Szugolya. idem. M. A.

SZUH.

SZUH.
SZUHA. MV. Posony Vben és t. h. n.
Szuha-fö. F. Gömör Vben.
Szuha' pataka. Patak Nógrád Vben.
Szuhány. F. Hont Vben.
SZUHOGY. F. Borsod Vben.

SZUK.

SZUK.
SZUKA. Canissa, canis foemina. Nöstény eb. S. I.
SZUKMÁNY. Symballota, gausape. M. A.
Szukmányos. Gausapatus. M. A.
SZUKÓ. F. Zemplin Vben.

SZULÁK.

SZULÁK. Clematis. CM. M. A. Aculeus, spina, spiculum. S. I.
SZULÁKJA. Ejus aculeus. Csere, Encycl. p. 270.
SZULÁKOS. Tövises. Csere János, l. c. p. 286.
Szulákosan. Tövisesen. idem. l. c.

SZULOK.

SZULOK. Periclymenos. M. A. Erdei liliom. Sz. D.

SZUNY.

SZUNY.
SZUNYÁTA. Somniculosus, somnolentus. CM. M. A.
Szunyátán. Somniculose. M. A. Pázm. Pred. p. 824.
SZUNYDIKÁL. Dormitat, dormiscit. Sz. D. S. I.
SZUNYDÍT. idem.
SZUNNY.
Szunnyad. Dormitat, dormiscit. M. A. Macska mikor szunnyad, egerek táncolnak. km.
El szunnyad. Condormiscit, obdormiscit, addormiscit. M. A.
Szunnyadás. Sopor. M. A.
El szunnyadás. idem. M. A.
Szunnyadó. Dormitans, dormiscens. M. A.
Szunnyadag. Somnolentia, somniculositas. S. I.
Szunnyadagos. Somniculosus, somnolentus. M. A. Veternosus. CM.
Szunnyadokos. idem. Telegdi, Pred. p. 714.
Szunnyadagosan. Somniculose. M. A. CM.
Szunnyadatlan. Insopitus. M. A. L.
Szunnyadhatatlan. Insopitus. M. A.
Szunnyadoz. Dormitat. Káldi, Psalm. 120. 4.
Szunnyadozás. Dormitatio. M. A.
Szunnyadozó. Dormitator, dormitans. M. A. CM.
Szunnyadozó röstség. Faludi, E. M. p. 246.
Szunnyadozva. Dormitanter, somnolente. M. A.
Szunnyadttan. Somnolente. Sz. D.
Szunnyaszt, szunnyasztja. Sopit, soporat. M. A.
El szunnyasztja. Consopit. M. A.
Szunnyasztató. Soporari faciens. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 368.
Szunnyodalom. Sopor, dormitio. S. I.
Szunnyodalmas. Soporosus. Faludi, B. E. p. 27.
Szunnyókál. Dormitat. Péczeli' Meséji. p. 72.
SZUNYOD. F. Bihar Vben.
SZUNYOG. Culex. M. A. Szunyognak csöbörrel vérét nem vehetni. km.
Szunyog. Sz. P. Pest Vben.
Szunyog-csípés. Szunyog-csípésben is meg halhat ember. km.
Szunyog-háló. Conopeum. M. A.
Szunyog-szeg. E. F. Brassó' Vidékében.
Szunyog-tövis. Eryngium. M. A.
* Éh szunyog. Az éh szunyog jobban csíp. km.
Szunyogdi. F. Posony Vben.
Szunyogot meg szüri, 's a' legyet el nyeli. km.

SZUP.

SZUP.
SZUPOLY.
Szupolyka. Kisded, kicsiny, kerekded, meg nem eresztett, karcsu p. o. has, orr. Sz. D.
Szupolyka húsu. Csere János, Encycl. p. 352.
Szupolyka orrú. Pisze orrú. Sz. D.

SZUROK.

SZUROK. Pix. M. A. Meg etették vele a' szurkot. km.
Szurok-főző. Picarius. S. I.
Szurok-főző hely. Picaria. S. I.
Szurok-hegy. Hegy Abaúj Vben.
Szurok-korom. Atramentum e fuligine tedae. Kienruss. S. I.
Szurok-olaj. Pisselaeon. M. A.
* Földi szurok. Asphaltum. Judenpech. Mitterp.
SZURKOS. Piceus. M. A. Nem tolvaj, hanem csak szurkos a' keze. km.
Szurkos fenyö. Taeda. M. A.
Szurkos fonál. Filum picatum, cheleuma, filum sutorium. PP.
Szurkos föld. Terra bituminosa. S. I.
Szurkos gyánta. Pissasphaltus. M. A.
Szurkos hant. Picea gleba. Káldi, 4. Esdr. 2. 9.
Szurkos kezü. Fur. S. I.
Szurkos orrú müves legény. Pázm. Kal. p. 691.
Szurkos viasz. Pisseceron. M. A.
Szurkosodik. A' ki szurkot forgat, meg szurkosodik. km. Dug. 1. R. p. 173.
Szurkosság. Vajda, K. É. 1. K. p. 265.
SZURKOZ, szurkozza. Impicat, picat. M. A.
Bé szurkozza. Impicat, oppicat. M. A.
Meg szurkozza. Impicat. M. A.
Szurkozás. Picatio.
Meg szurkozás. Impicatio. M. A.
Szurkozott. Picatus. M. A.

SZUROM.

SZUROM.
SZURMOS: feketéllö. Sz. D.
Szurmos farkas. Sz. D.

SZUSZ.

SZUSZ.
Egy szuszszal két munkát véghez vinni. S. I.
Alig győzi szuszszal. km.
SZUSZAK.
Szuszakodik. Piszmog, piszmolódik, bibelödik. Sz. D.
Mit szuszakodol? Sz. D.
Szuszakol: keres, motoz, v. takar. Sz. D.
Bé szuszakolták. Bé dugták. Sz. D.
Föl szuszakolták. Föl keresték.
Szuszakos. Villosus, hirsutus. S. I.
Az oroszlán' szuszakos sörénye. Sz. D.
SZUSZÁNY. FF. Arad, és Krassó Vkben. E. F. Hunyad Vben.
SZUSZÉK. Cumera. CM. M. A. Pázm. Kal. p. 19. 477.
Szuszéka. Ejus cumera. Pázm. Pred. p. 780.
SZUSZI.
Szuszi muszi. Lentus, tardus, cunctator. S. I.
SZUSZKÓ. Kemencze mellett lévő szurdék. Sz. D.
Szuszkó. F. Bereg Vben.
SZUSZMA. Lentus, tardus, cunctator. Pázm. Várad' orvoslása. p. 23. Kis Viczai, p. 532.
Szuszmaság. Lentitudo, tarditas, cunctatio. Sz. D. S. I.
Szuszmálkodik. Agit lente, cunctanter, somniculose. Sz. D. S. I.
SZUSZMOG. Mussat, mussitat. S. I.
SZUSZOG. Hiscit, mussitat. M. A. Ne szuszogj, mondd ki magyarán. km.
Szuszogás. Mussatio, mussitatio. M. A.
Szuszogó. Mussans, mussitans.
Szuszogva jár, mint a' villám. km. Dug. 1. R. p. 86.
SZUSZSZAN. Mussat, mussitat. S. I.
Szuszszanni (motszanni) sem mert. Sz. D.
Szuszszantja. Projicit, injicit. S. I.

SZUT.

SZUT.
SZUTOR. F. Gömör Vben.

SZÚ.

SZÚ.

SZÚ. Teredo, caries. M. A. Kicsin a' szú, de elég kárt tészen. km.
Szú-ette. Carie exesus.
Szú-ette gerendák. Sz. D.
Szú-fa. Origanum vulgare. Wohlgemuth. S. I.
Szú-féreg. Pázm. Pred. p. 364. 609. 728.
Szú-fészek. Pázm. Pred. p. 1037.
SZUVAS. Cariosus, teredine tritus. M. A.
Szuvas fa. Lignum cariosum. Sz. D.
Szuvasodik. Carie corripitur. Sz. D. S. I.
Szúasodik. idem.
Szúasodás. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 2.
Szuvasság. Caries, vermiculatio. S. I.
SZUVAT. Crusta carie exesa.
Le hullott fáról a' szuvat. Sz. D.

SZÚR.

SZÚR, szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
Által szúrja. Transfigit, transfodit. S. I.
Bé szúrja. Infigit.
Belé szúrja. Én lovat árulok, 's te belé szúrsz. Meos necto circinos. KV. p. 305.
Föl szúrja. Punctim appendit, pungendo suspendit. S. I.
Ki szúrja. Expungit, ejaculatur. M. A.
Ótet is ki szúrta a' sok tüske. km.
Le szúrja. Depungit, dejicit.
Meg szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
SZÚRÁS. Punctio, jaculatio. M. A.
Ki szúrás. Expunctio. M. A.
SZÚRAT. Punctura, punctum.
SZÚRAT (ige), szúratja. Curat pungi.
Ki szúratja. Curat expungi.
SZURDAL, szurdalja. Identidem pungit.
SZURDÉK. Angulus, latebra. M. A.
Szurdék-vétek. Faludi, N. E. p. 200.
Szurdékos. Angulatus, angulosus, latebrosus. CM. M. A.
SZURDOK. idem ac SZURDÉK. M. A.
Szurdok. t. h. n. M. és E. Országban.
Szurdokos. Latebrosus. Sámbár, p. 145.
SZURDOGÁLja. Punctitat. S. I.
SZURKÁL, szurkálja. Saepius pungit. M. A. A' darázst ne szurkáld. km.
Szurkálás. Punctio. M. A.
Szurkáló. Saepius pungens.
SZÚRÓ. Jaculans, pungens, configens. M. A.

Szúró gyak. Jaculum, hasta, verutum. M. A.
Föl szúró, vagy Nyúzó gébics. Lanius collurio. S. I.
SZURT. Macula, sordes, squallor. Sz. D. S. I.
Szurtos. Maculosus, sordidus.
Szurtos gyermek. Sz. D.
Szurtosodik. Sordet, sordescit. Sz. D. S. I.
SZÚRVA. Punctim. PP.

SZÚTY.

SZÚTY.
SZÚTYOL. Nyomorgat. Sz. D.
SZÚTYONGAT, szutyongatja (nyomorgatja) a' szegényeket. Sz. D.

SZÜ.

SZÜK.

SZÜK. Angustus, parcus, rarus, arctus. M. A. Bőben büdös, szükben édes. km.
Szük esztendő. Sterilis annus.
Szük idő. Charitas annonae. M. A.
Szük kezü. Parcus, avarus. S. I.
Szük kezüség. Parcitas, avaritia. S. I.
Szük költés. Parsimonia, compendium. CM.
Szük pénz. Summa pecuniae egestas. PP.
Szük termés. Sterilis procreatio. S. I.
Szük volta valaminek. Raritas, paucitas, penuria. S. I.
Szük volta miatt. Propter penuriam. Sz. D.
SZÜKE. Ejus parcitas, ejus penuria.
Pénz' szüke. Penuria pecuniae.
Szükét látja. Penuriam ejus rei patitur. Sz. D.
SZÜKEN. Parce, modice. Késö szüken költeni, mikor minden elfogyott. Sera in fundo parsimonia. km.
SZÜKÍT, szükíti. Arctat, minuit, penuriam facit. M. A.
Szükítem mássát. Hozzá hasonlót nem igen tudok. S. I.
Szükitem párját. Non facile ei parem invenero.
SZÜKÖL. Mintegy fázódva vagy reszketve meg hunyászkodik.
Szüköltt, vagy Szüklött az ajtó elött. Sz. D.
Szükölködik. Eget, indiget. M. A.
Szükölködés. Indigentia, penuria. M. A.
Szükölködö. Egenus, egens, inops, indigens, indigus. M. A.
SZÜKÖN (idem ac SZÜKEN). Parce. M. A.
A' ki szükön vet, szükön arat. Qui parce seminat, parce metit.
Szükön kell bánni: takarékosan. Sz. D.
Szükön terem. Parce provenit.
Szükön van. Parum habetur.
SZÜKÖS. Indigus. M. A. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 313.
Nem szükös. Pázm. Pred. p. 454. Kal. p. 509.
SZÜKÖT látó. Indigus. Sz. D.

SZÜKSÉG. Necessum, necessitas, necesse, egestas, inopia. M. A. A' szükség vasat tör. km. Necessitas frangit legem.
Szükség-hely. Locus privatus, cloaca. Árnyék-szék. Margit' Élete, Praynál. p. 276.
Szükség-szék. idem. Margit' Élete. l. c.
Szükség' idején. Tempore necessitatis. Pázm. Pred. p. 578.
Szükség képpen. Necessario. M. A.
Szüksége. Ejus necessitas.
Szükségét mentt végezni. Secessit alvum levaturus.
Szükséges. Necessarius. M. A.
Szükségesen. Necessarie, necessario. M. A.
Szükséget lát. Inopia premitur.
Szükségtelen. Non necessarius, supervacaneus, superfluus. S. I.
Szükségtelenül. Absque necessitate.
SZÜKÜL. Eget, arctatur.
Meg szükül. Arctatur, angitur it. Eget, indiget, in egestatem redigitur. M. A. Pázm. Kal. p. 568. 1093.
Szükülés. Egestas, penuria.
Szükület. Penuria, inopia. Sz. D.
Szükülödik. Sz. D.
Szükültt. Inopia, egestate pressus.
Szükültt állapotban van. Egestate premitur.
Szükültten. Egenter. Sz. D.
Szükülttség. Egentia, egestas. Sz. D.

SZÜL.

SZÜL, szüli. Parit, generat, gignit, enitur, procreat, progignit. M. A. Vajudik a' hegy, majd egeret szül. km.
El szüli — el szülte a' gyermeket. Partu levata est.
Elöl szül. Praegignit. M. A.
SZÜLE. Parens, genitrix. CM. M. A.
Szüle-anya. Avia. Mikes Kelemen. p. 234.
* Vén szüle. Vetula. Sz. D.
Szüléje. Ejus parens. Pázm. Pred. p. 548.
Szüleink. Parentes nostri. M. A. Szüléink. PP.
SZÜLEMÉNY. Foetus, partus, proles, soboles. Sz. D. S. I.
Elme-szülemény. Productum ingenii. Sz. D.
SZÜLET. Proles, soboles, genimen. S. I.
SZÜLETik. Nascitur. M. A. A' ki született, meg is kell annak halni. km.
Ki születik. Enascitur. M. A.
Meg születik. idem.
Születés. Generatio, nativitas, partus. M. A.
Születés' gáncsa. Vitium naturae. S. I.
Születés' napja. Dies natalis, natalitia. Vrancsics.
Születése' napját ülli. Diem suum natalem celebrat.
Születet. R. Nativitas. Margit' Élete, Praynál. p. 349.
Született. Natus, generatus, genitus. M. A.
Születhető. Generabilis. M. A.
SZÜLESSÉG. Barom-eledel, mint széna, szalma 's a' t. Vajda, 3. K. p. 82.
SZÜLÉS. Genitura, progeneratio, paritura, nixus, enixus. M. A.
Szülés' fájdalmi.
Szülés' ideje. Tempus partus.
Szülés' mássa. Secundinae. S. I.
* Elöl szülés. Praegenitura. M. A.
Gyermek-szülés. Partus prolis, puerperium.
Idétlen szülés. Abortus.
SZÜLÖTT. Effoetus, item Natus, genitus. M. A.
Szülött nyelven. In lingua nativa.
* Elsö szülött. Primogenitus.
Szülöttem. Nate mi, nata mea. M. A.
Szülöttség. Genitura.
Elsö szülöttség. Primogenitura. Pázm. Pred. p. 1078.
SZÜLÖ. Genitor, genitrix, generator, generatrix, parens. M. A.
Szülö anya. Genitrix.
Szülö atya. Genitor.
Szülö aszszony. Puerpera. Gyermek-ágyas. S. I.
Szülö félben van. Est partui proxima. S. I.
Szülö föld. Patria, solum natale. Sz. D. S. I.
Szülö ház. Domus puerperarum. Sz. D. S. I.
Szülö munka. Labor parturientis. Vajudás. S. I.
Szülö szék. Sella parturientis. Sz. D.
Szülö tag. Uterus, matrix. S. I.
Szülök' átka. Szüleidnek átka ostort fonhat nyakadra. km.
Szülöke. Minden, a' mi anya nélkül neveltetik föl. Sz. D
Szülös. Parturiens.
Szülös. Telek Pest Vben.
SZÜLTT. Editus in lucem v. edidit in lucem.
Anya-szültt mezitelen. Nudus ut ex utero matris editus est.

SZÜNYEG.

SZÜNYEG. Tapes, tapetum, stroma. M. A. L. Szönyeg.
Szünyeg' rostja. Fratelli, M. A.

SZÜR.

SZÜR. Gausape, laena. M. A. Szür hozz fát, palást rakj tüzet, bunda nyugodjál. km. Faludi.
Szür. F. Baranya Vben.
Szür-csuha, Baeta, tunica gausapea. M. A.
Szür-dolmány v. Dolmány-szür.
Szür-szabó. Gausapearius. PP.
Szür' újja. Dug. km. 1. R. p. 158.
* Dolmány-szür. Tunica gausapea.
Kis szür. Gausape minus.
Mákos v. Hajdina-szür. VV. L.
Öreg szür. Gausape majus, longius.
SZÜRE. Ejus gausape. Kinek nem szüre, ne viselje. km.
Ki tették a' szürét. Ejectus est.
SZÜRÖS. Gausapatus. M. A.
Szürös ember: paraszt.

SZÜRK.

SZÜRK.
SZÜRKE. Fuscus. M. A.
Szürke barát. Franciscanus.
Szürke evet. Varius, variolus. S. I.
Szürke haj. Sz. D.
Szürke ló. Szürke lótól soha sem kérnek vámat. km. Igen, hanem a' gazdájától.

Szürke papiros. Charta emporeutica. Takaró papiros. S. I.
Szürke szín. Leucophaeus. M. A.
SZÜRKÍT, szürkíti. Fuscat. M. A.
SZÜRKÖNY.
Szürkönyödik. Vesperascit. Sz. D.
SZÜRKÜL. Fuscatur v. vesperascit. Sz. D.
Bé szürkültt az idö. Bé estvéledett, bé sötétedett. Sz. D.
Szürkület. Lux dubia, confinium lucis, et noctis. Sz. D. S. I.
Estveli szürkület. Crepusculum. S. I.
Reggeli szürkület. Diluculum. S. I.
Szürkületkor. Advenientibus v. abscedentibus tenebris. S. I.

SZÜTY.

SZÜTY.
SZÜTYŐ. Öv-erszény. L. Tüszü, gyüszü. S. I.
Szütyöke. Gryllus v. cicada. Sz. D.

SZŰ.

SZŰ.

SZŰ (SZÜV, SZÍV). Cor, cardia. M. A. Pázm. Pred. p. 1252. Prágai, p. 23.
Szű-bánat. Morbus animi. S. I.
Szű-csö. Aorta. Nagy ér. S. I.
Szű-dobogás. Palpitatio cordis. M. A. Pázm. Pred. p. 520. 934. 1077.
Szív-dobbantó hír. Faludi, E. M. p. 246.
Szív-dobbantó izenet. Faludi, l. c.
Szüv-epedés. Amaritudo cordis. S. I.
Szüv-epesztö, Szű-keserítö, Szű-szomorító. S. I.
Szüv-erösítö. Cordiale. S. I.
Szű-fájás. Cardialgia, cordolium. M. A.
Szű-fájdalom. idem. Pázm. Pred. p. 244.
Szű-fogás. Deliquium. Pázm. Pred. p. 1080.
Szű-fű. Cardiaca. M. A.
Szű-gyökér. Aorta. S. I.
Szű-gyötrelem. Cordis tortura, afflictio. S. I.
Szű-hagyás. Animi defectio, deliquium, exanimatio. S. I.
Szű' hálója. Praecordia, tela cordis. M. A.
Szű-hártya, Szű-burok, Szű-tok. idem. S. I.
Szüv-illetés. Animi affectio, commotio, perturbatio, motus. S. I.
Szüv-illetö. Animum movens, commovens, gravis. S. I.
Szű' járása. Desiderium, cupiditas. S. I.
Szű-jegy. Character animi. S. I.
Szű' keménysége. Duritia cordis. M. A.
Szű-kerék. E. F. Belsö Szolnok Vben.
Szű-kény. Passio. Sz. D.
Szű-lebegés. Agitatio cordis. Sz. D.
Szű-mardosó féreg. Pázm. Pred. p. 591.
Szű nélkül való. Pázm. Pred. p. 765.
Szű' nyugta. Animi tranquillitas, quies, conscientia. S. I.
Szív-rágó féreg. Faludi, E. M. p. 246.
Szív-szabásu. Cordiformis.
Szű-szaggatás. Cordifragium.
Szű-szaggató. Cordifragus. M. A.
Szű-szakasztó. idem. M. A.
Sziv-szakadva való esedezések. Faludi, E. M. p. 246.
Szű-szomoruság. Moeror animi. Pázm. Pred. p. 592.
Szű' szorongatása. Pressio cordis, animi angustiae. Pázm. Pred. p. 363. 591. 616. 1078.
Szű-szorulás. Sz. D.
Szű' tája. Praecordia. S. I.
Szű-törö. Miserabilis, flebilis. S. I.
Szüv' üregе, Szüv' odva. Ventriculus cordis. S. I.
Szű-verés. Palpitatio cordis. S. I.
Szű-vidító. Animum recreans. S. I.
Szű-vizsgáló. Scrutator cordis. Pázm. Pred. p. 807.
SZŰBÉLI. Cordialis. Pázm. Pred. p. 1017.
Szűbéli édességek. Pázm. Pred. p. 417.
Szűbéli fájdalom.
Szűbéli gyötrelem.
Szűbéli gyönyörüség. Pázm. Pred. p. 1053.
Szűbéli keserüség. Amaritudo animi. Vajda, 3. K. p. 197.
Szűbéli szorongatások. Faludi, T. É. p. 49.
SZÜVE. Ejus cor. Nem kap rajta se szüve, se szeme. km.
Szüve-fogyott. Pusillanimis. S. I.
Szüve' keserüségében. In amaritudine cordis sui.
Szüve-szakadva. Magno cum cordis desiderio, cum cordolio. M. A.
Szüve' szakadttában. idem. M. A.
Szüve szerint. Juxta cor suum.
Szüvébe veszi. Incordiat. M. A.
Szüvéből gyülöli. Ex animo detestatur.
Szüvén hordozza.
Szüvére szóllott. Ad cor ejus locutus est.
* Föld' szüve. Föld' közepe. Pázm. Kal. p. 499.
Harang' szüve. Pistillum campanae.
Magunk' szüve. Pázm. Pred. p. 595.
SZÜVELL, szüvelli. Diligit v. dolet, graviter fert. Vajda, 1. K. p. 86.
Meg szüvelli. Faludi, U. E. 2. R. p. 23.
Nem szüvelhette. Non potuit animo ferre.
SZÜVEM. Mon coeur.
Szüvem' fele. Amicus meus multum dilectus. S. I.
Szüvem' gyökeréből. Ex intimo corde meo.
SZÜVES. Charus, dilectus v. audax, animosus. S. I.
Szüves kivánás. Sz. D.
Szüvesedik. Animum sumit. Bátorodik. Sz. D.
Szüvesen. Libenter, cordicitus. Örömest. S. I.
Szüvesít, szüvesíti. Bátorítja. Pázm. Pred. p. 809.
Szüvesség. Dilectio v. animositas. S. I.
Nagy szüvességgel viseltetik hozzá.
SZÜVET ád. Animat. S. I.
Szüvet vesz. Animatur. S. I.
Szüvet veszt. Desperat, perdit animum, fiduciam. S. I.
SZÜVETLEN. Micropsychos, corde carens, excors. M. A.
Szüvetlenedik. Animum incipit perdere. S. I.
Szüvetlenkedik. Bátortalankodik. Sz. D.
Szüvetlenség. Bátortalanság. Sz. D.
SZÜVRE. Ad cor. Pázmán ht „Szűre" Pred. p. 535.
Szüvre ható. Patheticus, animum penetrans.
SZÜVÜ.
Aszszony-szüvü. Effoeminatus. S. K.
Bátor szüvü. Audax. Pázm. Pred. p. 1139.
Egyenes szüvü. Ingenuus, recti cordis. S. K.
Erös szüvü. Animosus, fortis animi. S. K.
Jó szüvü. Boni cordis. S. K.
Kemény szüvü. Durus, inhumanus. S. K.
Kicsiny szüvü. Pusillanimis.
Lágy szüvü. Misericors, mollis. S. K.
Nagy szüvü. Magnanimus. S. K.
Nyiltt szüvü. Aperti cordis. S. K.
Nyúl-szüvü. Bátortalan. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
Szüvüség.
Jó szüvüség. Benevolentia.
Nagy szüvüség. Magnanimitas.

SZŰCS.

SZŰCS. Pellio, pellifex. (SZŐCS. M. A.)
Szűcs. F. Veszprém Vben.
Szűcs-legény. Sodalis pellionis.
Szűcs-mester-ember. Pellio.
Szűcs-mesterség. Pellionatus.
Szűcs-munka. Opus pellionis.
SZŰCSI. F. Heves Vben. Sz. P. Pest Vben.
SZŰCSÖL, szűcsöli. Pellionat.
Róka-bőrrel szűcsöli a' mentéjét. VM. p. 287.

SZŰGY.

SZŰGY. Armus. M. A. Pectus, thorax, torus pectoris. S. I.
Szűgy (Alsó, fölsö). FF. Nógrád Vben.
Szűgy-elö. Antilena, pectorale, averta. M. A.
Csöngö szűgyellö. Faludi, B. E. p. 85.
Szűgy-hám. Antilena, pectorale. S. I.
Szűgy' hegye. Pingvior thoracis pars. Brustkern. S. I.
Szűgy-hús. idem. S. I.
SZÜGYE. Ejus armus.
Szügye a' lónak. Pectus equi. PP.
SZÜGYES. Vállas. Humerosus, pectorosus. PP.

SZŰNik.

SZŰNik. Cessat, desinit. M. A.
Szűnik a' haszon, támad a' kár. Lucrum cessans, damnum emergens. Faludi, N. U. p. 72.
Meg szűnik. Requiescit, desinit, desistit, cessat. M. A.
Meg szűntt élni. Desiit vivere.
Szün-nap. Dies festus, feriatus, vacuus. S. I.
Szűn-napok. Feriae, vacationes. S. I.
SZÜNET. Vacatio, cessatio. M. A.
Szünet nélkül. Sine cessatione, incessanter.
Szünete. Ejus cessatio.
Nincs szünete. Non habet requiem, incessanter.
SZÜNETLEN. Indesinens. Pázm. Pred. p. 74. 1037.
Szünetlenül. Indesinenter. M. A.
Szünetlen való. Jugis, continuus. M. A.
SZÜNÉS. Vacatio, cessatio. M. A.

Fegyver-szünés. Armistitium.
Meg szünés. Cessatio. M. A.
Törvény-szünés. Juristitium.
SZÜNHETETLEN bün. Delictum incessabile. Pázm. Pred. p. 349.
SZÜNTELEN. Assiduus, continuus, indesinens. M. A.
Szüntelen égő. Perpetuo ardens.
Szüntelen evés, rágódás. Addephagia. PP.
Szüntelen való. Jugis, continuus. M. A.
Szüntelenség. Perpetuitas. CM.
Szüntelenül. Jugiter, indesinenter, continue. M. A.
SZÜNŐ. Cessator. M. A.
SZÜNTET, szünteti. Facit ut cesset. S. I.
Meg szünteti. idem.
Szüntetés. Cessationis procuratio. S. I. Sz. D.
Szüntető. Cessationem causans.

SZŰR.

SZŰR, szűri. Percolat, it. Vindemiat. M. A.
Másnak szür, maga szomjan marad. km.
Által szűri. Percolat. S. I.
Egybe szűri. Egybe szűrték a' levet. km.
El szűri. El szűrte a' tejet.
Le szűri. Colat, percolat. M. A.
Meg szűri. idem. M. A.
Öszve szűri. Concolat, v. commiscet, confundit. S. I.
Öszve szűri a' levet vele. S. I.
SZÜRCSÖL, szürcsöli (mintegy által szűri a' fogain). Sorbet, absorbet. PP.
Ki szürcsöli. Exsorbet. M. A. PP.
Szürcsöldögeli. Sorbillat. PP.
Szürcsölés. Sorbitio. PP.
Szürcsölhető. Sorbilis. PP.
Szürcsölve iszik. Pitissat. PP.
SZÜRDÖGEL, szürdögeli. Itidem colat. Sz. D.
Szürdögelés. Crebra colatio.
SZÜREDÉK. Percolatum. M. A.
Szüredék' sonkolya, söpreje. Styma. M. A.
SZÜRENKEDik. Sensim, et leniter transfluit.
Le szürenkedik. Sensim defluit, destillat.
SZÜRET. Colatura, it. Vindemia. M. A.
Jókor jöszsz, el költ a' szüret. km.
Szüretel. Vindemiat.
Meg szüretel. Absolvit vindemiam.
Szüretelés. Vindemiatio.
Szüreti. Vindemialis, vindemiatorius. M. A.
Szüreti ebéd. Prandium vindemiale.
SZÜRETETT. Colatus, percolatus. M. A.
SZÜRÉS. Percolatio, colatio. M. A.
Meg szürés. Percolatio. M. A.
SZÜRÖGET, szürögeti. Repetitim colat.
Le szürögeti. Sensim percolat.
Szürögetés. Iterata colatio.
SZÜRŐ. Colans, colator, colum. M. A.
Szürő. Vindemiator. M. A.
Szürő edény. Colum. M. A.
Szürő kalán. Ligula. S. I.
Szürő kas. Sz. D.
Szürő kosár. Qualus. M. A. Fiscina colatoria, sporta fecaria. S. I.
Szürő zsák. Saccus colatorius. Sz. D.
Szürő szita. Colum. M. A.
Szürő vászon. Linteum colatorium. S. I.
* Téj-szürő. Colum lactarium.
Szürödik. Lente transfluit.
Által szürödik. Transfluit, transmanat. S. I.
SZÜRTT, szürött. Percolatus, purgatus. M. A.
Szürtt meleg. „Nem kell nékem a' szürtt meleg" ezt mondá egy Alsó Páhoki gazda, midőn sürgetnék, hogy kálhát csináltatna a' szenelő szobájába.
Szürtt vaj. Vizétől meg fosztott, 's ki olvasztott vaj. Sz. D.
SZÜRÜ, SZÜRTYÜ, SZÜRETYÜ. Colum, colatorium. Seiger. S. I.

SZŰZ.

SZŰZ. Virgo, item Castus. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem, hozzá termett. km.
Szűz-anya. Virgo mater.
Szűz arany. Aurum solidum. S. I.
Szűz-fa. Vitex, agnus castus. Keuschlamm. S. I.
Szűz leány Virgo, virgo intacta. Még érdemli mint szűz leány a' koszorut. km.
Szűz leves. Jusculum purum, cui nihil est incoctum.
Szűz raj. Rajnak raja.
Szűz-tojás. Kakas nélkül rakott tojomány. S. I.
Szűz viasz. Cera virginea.
Szűz virág. Lilium, liliom. S. I.
Szűz virág-szál. idem.
SZÜZEN. Caste, pudice. M. A.
Szüzen él. Caste vivit.
SZÜZI. Virgineus, virginalis, virginarius. M. A.
Szűzi állapotban maradtt. Sz. D.
SZÜZESÉG. Castitas, castimonia, virginitas. M. A.
Szüzeség' hártyája. Hymen. M. A.
Szüzeség' példája. Exemplum castitatis.
SZÜZSÉG. Virginitas. Szüzeség. M. A.
SZÜZZÉ tévő. Castificus. M. A.

Mutató

(T-ből.)

TA.

TA.
TAB, tabajd, tabány, tabdi, tabód.
TACZ, taczos.
TACS, tacsilló, tacskánd, tacskó.
TAFOTA.
TAG, tagad, tagja, tagol, tagonként, tagos, tagít.
TAGY, tagyon, tagyos.
TAH, tahi.
TAHÁT.
TAJ, tajd, tajk, tajna, tajó, tajt.
TAK, takács, takar, takony, taksony, takta.
TAL, tala, talabor, talamás, talicska, taliga, talp, taltos.
TALAN.
TALIÁN.
TALLÉR, talléros.
TAMARIK.
TAMÁS, tamásda, tamási.
TAMBURA.
TAN, tana, tanakodik, tanács, tanálcs, tancs, tanít, tankó, tanol, tanó, tanórok, tanu, tanul.
TANY, tanya.
TAP, tapad, tapasz, tapás, tapint, tapló, tapod, tapog, tapogat, taporján, tapos, taps.
TAFOLCZA.
TAR, tara, taracz, taraglya, tarangy, taras, tarattyú, taráz, tarcz, tarcs, tard, taréj, tarék, targancz, tarh, tarisznya, tarj, tark, tarna, tarnó, tarol, taros, taró, tarpa, tarsoly, tart, tarul.
TAS, tasád, taskony, tasnád, tasolya, tassoly.
TASZ, taszár, taszigál, taszít, taszkas, taszlár.
TAT, tatja, tataroz.
TATA.
TATÁR, tatárka, tatáros.
TATT.
TAV, taval, tavasz.

TÁ.

TÁB, tábit, tábla, tábor.
TÁCZ, tácza.
TÁCS.
TÁG, tágan, tágas, tágít, tágodalom, tágul.
TÁJ, tája, tájas, tájban, tájbeli, tájék, tájon.
TÁK, tákja, tákos, tákó.
TÁL, tála, tálal, tálas, tálka, tálnok.
TÁLY, tálygyú, tályog, tállya.
TÁM, támad, támasz, táméntalan, támogat, támolog.
TÁN.
TÁNCZ, tánczа, tánczi, tánczol, tánczos.
TÁNT, tántor.
TÁNY, tányér.
TÁP, tápa, tápé, táplál, táplán.
TÁR, tára, tárad, táral, táraszt, tárgy, tári, tárkány, tárkony, tárnok, táron, tárogat, táros, társ, tárva.
TÁS, táska.
TÁT, tátás, táté, tátika, tátint, tátog, tátony, tátorján, tátos, tátott, tátó, tátság, tátva.
TÁTTA.
TÁV, távozik, távul.

TE.

TE, teeget, teez, tenként, tennen, tied, téged.
TEÁTROM.
TEB, tebe.
TECS, tecső.
TEG, tege, tegetlen, tegett, tegez.
TEHÁT.
TEHÉN, tehene, tehenedik, tehenes, tehenész.
TEK, teke, tekeny, teker, teként.
TEL, telcs, telek, telep, televény, teli, telik, telle.
TEM, temérdek, temet.
TEMPLOM, temploma, templomi, templomos.
TENG, tengelicz, tenget, tengés, tengő.
TENGER, tengere, tengeren, tengeri.
TENK, tenke, tenkre.
TENY, tenye, tenyér, tenyészik, tenyő.
TEP, tepe, tepeczkel, tepely, tepke, tepszi.
TER, terbeléd, tercs, tere, tereb, terecsen, teregenye, tereget, terel, terem, teresztenye, tergenye, tergélye, terh, terít, terj, ternye, ternyő, terep, terül.
TERESTYÉN.
TERJÉK.
TEST, teste, testes, testetlen, testi, testség, testü.
TESTÁMENTOM, testámentoma, testámentomi.
TESTOVA.
TESZ, teddegel, teedelem, teendő, tehet, tékony, tétel, tétemény, tetet, tett, tettet, téve, tévés, tévő.
TET, tete, tetem, tető.
TETSZik, tetszdegel, tetszet, tetszeti, tetszés, tetszhetik, tetszö.
TETÜ, tetves.
TEVE, tevés, tevész, tevészet.
TEVEL, teveli.

TÉ.

TÉ, téboly, tékozol, tétova.
TÉGELY.
TÉGLA, téglás, tégláz.
TÉHELY, téhelyez.
TÉJ, teje, tejed, tejell, tejes, tejetlen, téjjel.
TÉKA.
TÉL, telel, télen, teletszaka, téli, télre.
TÉNTA, téntás, téntáz.
TÉNFEREG.
TÉNY, tényő.
TÉP, tépdel, tépe, tépeget, tépel, tépemény, tépett, tépés, tépő, tépve.
Tér (név), térd, téreget, térel, téren, téres, térség, térül.
TÉR (ige), térés, térhetetlen, térít, térj, térő, tértt.
TÉS, tésla, téssa.
TÉSZTA, tésztás.
TÉT.
TÉV, tévedik, tévely, téveszt.

Tl.

TIBÓLD.
TIBOR.
TIBURCZ.
TICZE.
TIGRIS.
TIHANY.
TIK, tikacs, tikácsol, tikos, tikván.
TIKK, tikkad, tikkan, tikkaszt.
TIL, tilaj, tilalom, tild, tilos, tilt, tilu.
TILI.
TILINKA, tilinkáz.
TIM, tima, timár.
TIMM, timmed.
TIMPORÁL.
TINCS, tincsel, tincsödik.
TINI.
TINNYE.
TINÓ, tinód.

TIP, tipod, tipor, tippan, tippá.
TIP, tipeg, tipiczkél.
TIRI, tiricsel, tirihol.
TISZA, tiszán.
TISZT (fő-név), tisztbéli, tiszte, tisztel, tisztes, tiszti, tisztség.
TISZT (társ-név), tiszta, tisztít, tisztogat, tisztul.
TITOK, titka, titkol, titkon, titkos, titoknok, titoktalan.
TITT, tittó.
TITUL, titulál, titulus.
TIVADOR, tivadarcz.
TIVORNYA, tivornyáz.

TÍ.

TÍ, tiétek, tinnen.
TÍTUS.
TÍZ, tized, tizen, tizes, tízszer.

TO.

TOB, toba, toborzok, tobosz, toboz, tobzódik,
TOBÁK, tobákol, tobákos.
TOJik, tojás, tojomány, tojó.
TOK, toka, tokaj, tokja, tokla, toklász, tokló, tokmány, tokod, tokorcs, tokos.
TOL, tolakodik, tolakozik, tolás, tolható, tolong, tolu, tolul.
TOLL, tolla, tollas, tollatlan, tollaz, tollászkodik, tollu.
TOLMÁCS, tolmácsol.
TOLNA, tolnai.
TOLVAJ, tolvajkodik, tolvajol, tolvajos, tolvajság, tolvajúl.
TOM, tomaj, tomb, tomi, tomor, tomp.
TONK, tonka, tonkít, tonkul.
TONNA.
TOP, topa, topán, topló, topog, topoly, toponár, topor, topos, toppad, toppan, toprong.
TOR, torb, torcs, tord, torh, torj, torm, torna, toroczkó, torok, torol, torongy, torpad, torzs, torty, torvaj, torz.
TORMÁTILLA.
TORONY, tornya, tornyikol, tornyos, tornyoz, tornyú, toronya, toronytál.
TORTÁTA.
TOSZ, toszít, toszogat, toszó.
TOTOLÁZ.
TOTY, totya, totyma, totyog, totytyan.

TÓ.

TÓ, tova, tovúl.
TÓ, tócsa, tócska, tóka, tós, tava, tavas, tavi.
TÓBIÁS.
TÓKA.
TÓL.
TÓLD, tóldal, toldalag, toldalék, toldás, toldott, toldomás, tódolog, tódul.
TÓR.
TÓT, tóti, tótos, tótság, tótúl.

TÖ.

TÖBB, többed, többen, többes, többé, többi, többit, többje, többnyi, többre, többről, többség, többször, többül.
TÖBÖR, töbörzsök.
TÖK, tökebb, töked, töketlen, tökéll, tökét, tökkent, tököl, tökös.
TÖL, tölgy, tölös, tölt.
TÖM, tömetlen, tömény, tömés, tömjény, tömkeleg, tömöl, tömör, tömös, tömött, tömő, tömp, tömve.
TÖNK, tönköly, tönkö.
TÖNY, tönye.
TÖP, töpör, töpped, töpött.
TÖR, törcs, törděl, törděmicz, töredelem, töredék, törek, törekedik, törekeszik, töret, töretlen, törék, törés, törheszt, törhetetlen, törik, törköly, törőcs, töröl, töröny, törött, törő, törpe, törzs, történik, törtöly, tört, törve, törvény.
TÖRÖK, törökös, törökség, törökűl.
TÖZ.

TŐ.

TŐ, tőből, tőke, tős, töve, tövis, tövös.
TŐCSÉR.
TŐL, tőled, tőlem. 's a' t.
TŐLGY, tölgye, tölgyel, tölgyes.
TŐR, törbe, törk, törrel, törös.
TŐSÉR, tősérkedik, tősérség.
TŐZEG, tőzeke, tőzekel, tőzekes.

TR.

TRÁDOR.
TRÁGÁR, trágárkodik, trágárság.
Trágya, trágyál, trágyás, trágyáz.
TRÉBELY.
TRÉCS, trécsél.
TRÉFA, tréfál, tréfás, tréfaság, tréfátalan.
TRENCSÍN.
TRÉZSIA.
TRIZSÁKOL.
TROMBITA, trombitál, trombitás.
TROMF, tromfol.
TRPÜSZ, trpüszent.
TRUFA, trufál, trufás.
TRUTZ, trutzol, trutzos.

TU.

TUB, tuba, tubi, tubia, tubin, tuboly.
TUCZAT.
TUD, tudakozik, tudalom, tudatlan, tudákos, tudálékos, tudás, tudhat, tudni, tudomány, tudomás, tudó, tudta, tudva.
TUH, tuhad, tuhaszt, tuhul.
TUKMA, tukmál.
TULAJDON, tulajdona, tulajdonít, tulajdonos, tulajdonság, tulajdonúl.
TULIPÁN.
TULOK, tulka.
TUNG, tungra.
TUNY, tunya, tunyít, tunyog, tunyul.
TURB, turba, turbék, turbikál, turbikol, turbokol, turbolya.
TURUNTUL.
TURUL, turuli.
TUS, tusak, tusakodik, tuskáz, tuskó, tusnya.
TUSZ, tusza, tuszkol, tuszony, tuszúl.
TUT, tutaly, tutu.
TUTYMA, tutymaság.

TÚ.

TÚL, tulba, tulakozik, túli, túlnan, túlsó.
TÚR (ige), túrat, túrás, túrdogál, túrész, turkál, turó.
TÚR (név), tura, turcsok, túrd, turgony, túria, turony, túros, túrócz, túrzó.
TÚTOR, tútorság.
TÚZ, túzok.

TŰ.

TÜD, tüdő.
TÜKÖR, tükre, tükrös.
TÜNik, tündik, tünekedik, tünemény, tünet, tünés, tüng, tünő, tüntet.
TÜR, türedék, türemlik, türet, türetett, türetlen, türés, türje, türk, türödzik, türözik.
TÜSZ, tüszköl, tüszszent, tüszü.
TÜTÜ.
TÜTT, tüttös.

TŰ.

TŰ, tűbeli, tüdzi, tűs, tüves, tűz.
TŰR, tűredelem, tűrelem, tűretlen, tűrés, tűrhet, tűröm, tűrő, tűrtet, tűrtözik, tűrve.
TŰZ, tüze, tüzel, tüzes, tűzi, tüzön, tűzre, tűzről, tűztől, tűzzel.

Summa 218.

T.

TA.

TA.

TA, TE. Sunt suffixa adverbium generantia ut: Gyakorta, százszorta, szerte, szinte. etc.

TAB.

TAB. F. Somogy Vben.
TABAJD. F. Fejér Vben.
TABÁNY. Sorba jár, mint a' Tabányi bíróság. km. Dug. 1. R. p. 203.
TABDI. Sz. P. Pest Vben.
TABÓD (Kis, nagy). Sz. PP. Tolna Vben.

TACZ.

TACZ.
TACZOS.
Taczos patak. E. Folyó víz Csik Székében.

TACS.

TACS.
TACSILLÓ. Hajdu-városi Telek. Csárda Szabolcs Vben.
TACSKÁND. Sz. P. Vas Vben.
Nemes Tacskánd. F. Vas Vben.
TACSKÓ. Canis vertagus. Dachshund. Apró fütyészö vadász-eb. S. I. Canis militaeus. NC. p. 131. Canis vestigator. Mint a' tacskók, ugyan föl fütyészik. km. Cybaritici canes. M. A. Tacskók mindent föl fityeréznek. Káldi, Innepn. Pred. p. 183.
Te tacskó.
Ki csatlott tacskók. Faludi, N. E. p. 51.

TAFOTA.

TAFOTA. Bombycina multitia, tafetum. PP.
Tafota-alma. Malum tafetum. S. K.
Tafota-gyomrú kényes ember. Káldi, Innepn. Pred. p. 67.
Tafota-kárpit. Tapetum. Faludi, N. A. p. 32.
Tafota-palást. Faludi, N. U. p. 179.

TAG.

TAG. Membrum, artus. M. A. item Commembrum.
Tag-el-alvás. Membri stupefactio. S. I.
Tag-el-esés. Paralysis. S. I.
Tag-szaggatás. Arthritis, morbus articularis. S. I.
* El esett tag. Membrum paralyticum. S. K.
El fagyott tag. Pernio. S. K.
Iz-tag. Artus, membrum. S. K.
Levelező tag. Membrum correspondens.
Marha-tag. Sz. D.
Rendes tag. Membrum ordinarium.
Szó-tag. Syllaba. S. K.
Tiszteletbeli tag. Membrum honorarium.
TAGAD, tagadja. Negat, inficiatur. M. A.
El tagadja. Abnegat, denegat, pernegat. M. A.
Ki tagadja. Abnegat, excludit. M. A.
Ki tagadja a' fiát. Filium abdicat. PP.
Ki tagadja javaiból. Exhaeredat. PP.
Meg tagadja. Denegat, pernegat, abnegat. M. A.
Viszsza tagadja. Canit palinodiam, revocat verba. S. I.
Tagadás. Negatio, inficiatio. M. A. Törvényben tagadás jó. km. Sceleri nunquam defuit oratio. M. A.
Csoportos tagadás. Faludi, T. É. p. 261.
El tagadás. Abnegatio. M. A.
Ki tagadás. Abnegatio, exhaeredatio, exclusio. M. A.
Meg tagadás. Abnegatio. M. A.
Száraz tagadás. Faludi, T. É. p. 254.
Viszsza tagadás. Palinodia, retractatio, revocatio. S. I.
Tagaddogal, tagaddogalja, Negitat. M. A.
Tagadhatatlan. Non inficialis, quod negari nequit. M. A.
Tagadható. Inficialis. M. A.
Tagadom-szabású. Subnego. M. A.
Tagadó. Inficiator, negativus. M. A.
Tagadó ige. Particula negans. Pázm. Kal. p. 867.
Tagadó válasz. Repulsa. S. I.
Tagadólag. Negative. Sz. D.
Tagadva. Negando, inficiando. A' világ tagadva szaporodik. km.
TAGBA.
Nagy tagba szakadtt marha. Sz. D.
TAGBAN. In membro, in frusto.
Egy tagban vannak földjei. Agros in uno continuo habet.
TAGJA. Ejus membrum. Mellynek én is akármi kicsiny tagja, de tagja valék. Cujus ego quondam pars quotacunque fui.
Semmi tagja nem ép. Nullum membrum habet integrum.
TAGOL, tagolja. Fustigat, verberat, flagellat. M. A. it. Deartuat, dissecat, membratim concidit. Pázm. Pred, p. 19. 127. 777.
Föl tagolja. Membratim dissecat, dismembrat. S. I.
Le tagolja. Deartuat. Dug. km. p. 3.
Meg tagolja. Fustigat, pulsat, verberat. M. A.
Öszve tagolta. Consecuit v. fustigavit.
Tagolás (Taglás. M. A.). Fustigatio, verberatio.
Taglat. Analysis. Sz. D.
Tagló a' mészárosoknál, mellyel az ökröt agyon ütik.
Föl tagoló. Anatomicus. S. I.
TAGONKÉNT. Membratim. M. A.
TAGOS. Membrosus. M. A.
Tagosság. Membrositas. Sz. D.
TAGÚ.
Nagy tagú. Membrosus. Sz. D.

TAGY.

TAGY.
TAGYONY. F. Szala Vben.
TAGYOS (Kis, nagy). Sz. PP. Komárom Vben.

TAH.

TAH.
TAHI. Sz. P. Pest Vben.

TAHÁT.

TAHÁT. R. Igitur, quapropter. Most TÉHÁT, M. A.

TAJ.

TAJ.
TAJDOK (mint Undok). Turpis. PP.
Tajdokol, tajdokolja. Turpat. Sz. D.
Tajdokság. Turpitudo. Sz. D.
TAJK.
Tajkos. Testudo. Tekenös béka. S. I.
TAJNA. F. Bars Vben.
TAJÓ. Sz. P. Kis Kunságban.
TAJTÉK. Spuma. M. A. Ollyan, mint a' tajték. km. Pázm. Pred. p. 70.
Tajték-fü, Hab-fü. Saponaria, lanaria. Seifenkraut. Szappan-fü. S. I.
Tajték-gomba, Víz-tapló, Spongia. Sz. D.
Tajték-harmat. Achne. M. A.
Tajték-kö. Pumex. M. A.
Tajték-kö-szabásu, Pumicosus. M. A.
Tajték-kövel csiszolja, Pumicat. M. A.
Tajték-pipa. Faica e spuma marina. S. K.
Tajték-szedés. Despumatio. S. I.
Tajték-szedö. Ligula, cochlear despumatorium. S. I.

Tajték-túrás. Despumatio, spumatio. Telegdi, Felelet. p. 68.
Tajtéka. Ejus spuma.
Tajtékját el hányja. Despumat. M. A.
Tajtéki. Spumeus. M. A.
Tajtékos. Spumosus. M. A.
Tajtékozik. Spumat, spumescit, dispumat, exspumat. M. A.
Ki tajtékozik. Exspumat. M. A.
Meg tajtékozik. Spumescit. CM.
Tajtékozás. Spumatio. M. A.
Tajtékozó. Spumans. CM. M. A.
Tajtékozott. Spumatus. M. A.
Bé tajtékozott. idem. CM.

TAK.

TAK.
TAKÁCS. Textor. CM. M. A. Három takács egy ember. km.
Takács-csónak. Radius textorius. M. A.
Takács-mű. Textrina. M. A.
Takács-műhely. Textrinum. CM. M. A.
Takácsi. Textorius M. A.
Takácsol.
Takácsolás. Textura. M. A.
Takácsság. Textura. CM.
TAKAR, takarja. Velat, tegit, operit v. legit, colligit, recondit. Jobb magának hamut, mint sem másnak lisztet takarni. km.
Bé takarja. Obtegit, involvit, colligit. M. A.
Belé takarja. Involvit.
El takarja. Contegit, obtegit. S. I.
Föl takarja. Complicat, contollit, recolligit. M. A.
Ki takarja. Evolvit.
Le takarja. Detegit, retegit. S. I.
Meg takarja. Meg takarta magát.
Öszve takarja. Convolvit.
Takarás. Plicatura, collectio, tectio. M.A.
Be takarás.
Széna-takarás. Foenilegium.
Takarék. Velum, velamen, operimentum. it. Fruges collectae, reconditae, repositae. S. I.
Takarék-papiros. Charta emporeutica.
Takarékos. Frugalis, parcus. M. A.
Takarékos épület. Aedificium compendiosum.
Takarékosan. Frugaliter, parce. Idővel, pénzzel takarékosan kell bánni. km.
Takarékosság. Frugalitas, parsimonia.
Takargat, takargatja. Protegit, obtegit. M. A.
Takargatás. Protectio. M. A.
Takargató. Protector. M. A.
Takarhatatlan. Quod velari nequit.
El takarhatatlan bolondság. Insepibilis stultitia. M. A. p. 70.
Takarít, takarítja. Colligit, obtegit. M.A.
Egybe takarítja. Convolvit, complicat, corradit, colligit. M. A.
El takarítja. Tollit e medio, removet v. colligit recondit v. sepelit. S. I.
Ki takarítja. Educit, effert. S. I.
Takarítás. Collectio, complicatio, congregatio. M. A.
Egybe takarítás. Convolutio, collectio. M. A.
El takarítás. Tumulatio, inhumatio. S. I.
Takarító. Recondens. M. A.
Takarmány. Collectum, reconditum, repositum. Sz. D.
Takarodik. Abit, abscedit, discedit v. colligitur, congregatur. S. I.
Alá takarodik. Decurrit, defluit. S. I.
El takarodik. Abit, abscedit, discedit. Káldi, Apoc. 6. 14.
Föl takarodik. Sursum se recipit, assurgit, emigrat. M. A.
Ki takarodik. Exit, excedit, emanat. S.I.
Takarodás. Abscessus.
Takarodó. Abscedens.
Takarodóra harangoznak. Ignitegium pulsant. PP. Nyugodalomra, tűz-befödésre harangoznak. Sz. D.
Takaró. Velans, tegens, colligens, convolvens. M. A. Volva. CM.
Takaró háj. Omentum, mesenterium. S.I.
Takaró papiros. Charta emporetica. PP.
Takaró vászon. Emporetica, segestre cannabinum. PP.
Bé takaró. Involucrum, collector. M. A.
Takaródzik. Tegitur, se se contegit. Pázm. Pred. p. 847.
Takaroszik. Faludi, U. E. 2. R. p. 56.
Ki takaroszik. Faludi, N. U. p. 129.
Takaroszott hulladék. Faludi, N. E. p. 56.
Takarúl. Congregatur, congeritur.
Bé takarúlt. Congessit, recondidit pro hyeme recondenda.
Takarulás. Convectio, congregatio, congestio.
Takarulás' ideje. Tempus convectionis.
Takaruló.
Takarulót huztak. Signum dederunt campana pro sepultura.
Takarva. Tecte, velate.
Bé takarva. Involute. M. A.
Takarvány. Collectum, depositum, bona quaesita, reposita, collecta. M. A.
TAKONY. Pituita, mucus narium. M. A.
Taknyos. Mucosus, pituitosus. M. A.
Taknyosság. Mucositas. Pázm. Pred. p. 74.
Taknyosul. Mucosus redditur.
TAKSONY. FF. Pest, és Posony Vkben.
TAKTA. Folyó víz Szabolcs, és Zemplin Vkben.
Takta-Kenéz. F. Szabolcs Vben.
Takta-köz. Sziget Szabolcs Vben.

TAL.

TAL.
Tal-patak. E. Folyó víz Három szék Székében.
TALA. Patak Vas Vben. Kisfaludnál szakad a' Rábába. Ezen víz' befolyásánál mentek által a' Törökök a' Rában 1664 a' szent Gothárdi ütközetben. Ezt az ütközetet, hol a' Francziák is részt vettek, igen környülállásosan le írja Sacy, Hist. gen. de Hongrie. Tom. 3. Yverdun, 1780. pag. 33. et seq.
Tala-bér. Praemium inventionis.
Tala' patka (mint Szala' patka). F. Vas Vben.
Talács. E. F. Zaránd Vben.
Talács' falva. E. F. Belső Szolnok Vben.
Talál, találja. Invenit, nanciscitur, reperit it. Tangit, attingit. M. A. Vak is talál ollykor egy garast. km.
El találja. Ha el akarod találni a' czélt, följebb arányozz. km.
Találd el. Divina. PP.
Találd el, mit gondoltam. Sz. D.
Elől találja. Obviat, obviam habet. M.A.
Föl találja. Ha ma egy órát hijába el mulasztottál, holnap egész nap azt föl nem találod. km.
Ki találja. Adinvenit.
Meg találja. Invenit, reperit. M. A. Eczetes korsó meg találta dugóját. km.
Reá talál. Incidit, reperit, offendit. M. A. Reá találtt a' zsák a' foltra. km.
Találás. Inventio. M. A.
Meg találás. idem.
Szent kereszt' föl találása. Inventio S. crucis.
Találatlan. Irrepertus. M. A.
Meg találhatatlan. Impervestigabilis. M. A.
Meg található. Pervestigabilis. M. A.
Találkozik. Obvenit, invenitur, reperitur. A' nagy urnak is találkozik ura. km.
Öszve találkozik. Coincidit, obviat. M.A.
Öszve találkozás. Occursus, obviatio. S.I.
Találmány. Inventum. M. A.
Találmánya. Ejus inventum. Ez is az ő találmánya. Sz. D.
Találmányos. Inventiosus. S. I.
Találmányos elme. Fertilis ingenii. Sz. D.
Találó. Inventor, repertor. M. A.
Találós. Inventiosus. S. I.
Találós mese. Aenigma, quaestio perplexa.
Találósdi. Myinda. S. I.
Találósdit játszik. Sz. D.
Találtt. Inventus, repertus.
Találtt gyermek. Expositus, projectitius. S. I.
Találvány. Inventio, inventum. M. A.
Talám. Forsan, fortassis, fortasse, forsitan, forte. M. A. Hodie usitatius „Talán"
Talámmal szól. Dubitanter loquitur, ambigendo dicit. M. A.
Talámoz. idem. Ne talámozz. Sz. D.
Talámtán. Fortasse. M. A.
Talán. idem ac Talám.
De talán.
Ha talán. Si forte.
Még talán. Forte adhuc.
Talántán. Fortasse.
TALABOR. Terebélyes, terepes. Sz. D.
Nagy talabor kalapot tett a' fejére. Sz. D.
Talabor. Folyó Marmaros Vben.
Talabor' falva. F. Marmaros Vben.
TALAMÁS. F. Bereg Vben.
TALICSKA. Burdo. M. A. Unirotum, pabo. Torboncza, tolyóka. S. I.
Talicskáz. Talicskán hord.
Ki talicskázza. Talicskán ki hordja.
TALIGA. Vectabulum, cisium, carruca, bigae, birotum. M. A.
Taliga-kerék. VV. L.
Taliga-vezér az ekében.
Taligás. Cisiarius, carrucarius. M. A. Félre taligás, a' szekér jön. km.
Taligáz. Biroto vehitur, v. utitur. Faludi, N. E. p. 43.

TALP. Planta pedis, basis. M. A. Ha szekered nincsen, talpad készen legyen. km.
Talp. F. Bihar Vben.
Talp-bör. Sz. D.
Talp-hajó. Ratis, navis trabica. S. I.
Talp-kö. Lapis fundamentalis, fundamentum. Sz. D.
Talp-nyom. Vestigium. M. A.
Talp-nyomdok. idem. M. A.
Talp-tétel. Depositio fundamenti. Sz. D.
* Csizma-talp. Planta cothurnaria. S. K.
Eke-talp. Dentale. S. K.
Fa-talp. Calopodium. NC. p. 451.
Fontos talp. Dug. km. 1. R. p. 224.
Gyámol-talp. Anconiscus. S. K.
Ház-talp. Basis domus. Sz. D.
Kerék-talp. Orbile. NC. p. 239.
Láb-talp. Planta pedis. S. K.
Oszlop-talp. Stylobata.
Szány-talp. Solea trahae. S. K.
Talpa. Ejus planta pedis, ejus basis. Úti füvet tett a' talpa alá. km: El szökött.
Talpacs. „On donne ce nom à l'infanterie reglée, et enregimentée" Lásd SACY-nak előbb említett munkáját, Tom. 3. p. 265.
Talpal, talpalja. Subducit cothurnos.
Meg talpalja a' sarut. Suppingit calceos. PP.
Talpalás. Supplantatio calceorum. S. I.
Talpalat. Supplantamentum calceorum.
Talpall. Talpon áll v. megy.
El untam egész nap talpallani. Sz. D.
El talpallott. Abiit pedes.
Talpalló. A' nadrág' kengyele. Sz. D.
Talpas. Plancus, planipes, pansa, plautus, plotus, palmipes. M. A.
Talpas. F. Arad Vben.
Talpas biró. Judex pedaneus. S. I.
Talpas óra. Horologium mensale. S. I.
Talpas vitéz. Miles pedestris. Hajdu. S. I.
Talpaz. Talpat vet. Sz. D.
Talpazat. Subductura.
Talpig. Ad talos usque.
Talpig érö ruha. Vestis talaris.
Talpig érö palást. Palla. NC. p. 449.
Talpig ismérjük. Intus, et in cute notus. Faludi, E. M. p. 102.
Talpnyi. Amplitudine unius plantae pedis.
Egy talpnyi földje sincs.
Talpodja. R. Calcat. S. I.
Talpon áll. Vigilat, stat. Pázm. Pred. p. 1255.
Talpon állás. Vigilantia. S. I.
Talpon álló. Csuzi, Tromb. p. 176.
Talpra esik. Nem minden tréfa esik talpra. km.
Talpra esett ember.
Talpu.
Fa-talpu barát. Franciscanus. Pázm. Kal. p. 143. 437.
Fa-talpu czipellés. Calones. CM.
TALTOS. R. Sapiens, doctus, magus. Bát.
Taltosok. R. Druides, druidae, magi. A' régi pogány magyarok' bölcsei 's papjai. S. I.

TALAN.

TALAN, TELEN. Affixa nominibus privationem significant, ut: Haszontalan, dologtalan, oktalan, esztelen, szemtelen, szertelen 's a' t.

TALIÁN.

TALIÁN. Italus. Olasz.
Talián ország. Italia. Olasz ország.
Talián pohár. Crater, cymbium. CM. M. A.

TALLÉR.

TALLÉR. Numus vallensis, uncialis. S. I.
Ránczos mint a' gallér, kerekes mint a' tallér. km.
Fél tallér. Medius imperialis. S. K.
Két forintos tallér. Diflorenarius imperialis. S. K.
Koronás tallér. Philippeus imperialis. S. K.
Kurta tallér. Imperialis 30 grossorum. S. K.
Lázsis tallér.
TALLÉROS. Játék-gazda. Tallierer. S. I.
Talléroskodik. Játék-gazdát tesz. S. I.

TAMARIK.

TAMARIK. Tamarica, tamarix. M. A.

TAMÁS.

TAMÁS. t. f. n. Thomas. M. A. A' mi másé, nem Tamásé. km.
Tamás vagyok benne. Dubito.
Szent Tamás már a' mi pátronusunk. Epist. Széch. Tom. 2. p. 271.
Tamás' falva. FF. Gömör, Szepes, Torontál Vkben. E. FF. Kolos Vben, és Három szék Székében.
Tamás-hantóka. E. Hegy Doboka, és Torda Vkben.
Tamás' háza. Sz. P. Posony Vben.
Tamás' pataka. E. F. Hunyad Vben.
Tamás' telke. Sz. P. Gömör Vben. E. F. Hunyad Vben.
Tamás-vár' alja. F. Ugocsa Vben.
* Disznó-ölö Tamás.
Új falusi Szent Tamás. S. Thomas de Villa nova. Csuzi, Síp-szó. p. 353.
TAMÁSDA. F. Bihar Vben.
TAMÁSI. t. h. n. M. és E. Országban.

TAMBURA.

TAMBURA. Systrum. Káldi, 1. Reg. 18. 6 Lásd alább „Tombora".

TAN.

TAN.
TANA. F. Vas Vben.
TANAKODik. Suspicatur, confert rationes, consilia. Sz. D.
Tanakodás. Consultatio.
Tanakodó. Consiliorum agitator, versator.
TANÁCS. Consilium. it. Senatus. M. A.
Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.
Tanács-adás. Svadela. M. A.
Tanács-adó. Consiliarius. M. A.
Tanács-fö. Praeses consilii. Tanács' feje. S. I.
Tanács-ház. Curia, praetorium. M. A.
Tanács-ígék. Faludi, N. A. p. 18.
Tanács-kérö. Consultor. S. I.
Tanács-osztó. Consiliator. S. I.
Tanács' öszve gyülése. Senatus habitus. PP.
Tanács-tartás. Consultatio, conspiratio. M. A.
Tanács-választás. Lectio senatus. S. I.
Tanács' végezése. Senatus consultum. CM. M. A.
* Fö tanács. Faludi, N. A. p. 71.
Hamar tanács hamar bánás. km.
Helytartó tanács. Consilium locumtenentiale.
Kerék-tanács. Rota romana. Faludi, N. A. p. 106.
Ravasz tanács. Nem fog vénen a' ravasz tanács. km.
Szamár-tanács. Ökörtöl szamár-tanács. km.
Városi tanács. Senatus civicus.
Tanácsbéli. Senator, senatorius. M. A. Synedrus. CM.
Tanácskodik. Consiliat. M. A.
Tanácskodó. Faludi, U. E. 1. R. p. 131.
Tanácskozik. Consiliat, consilia confert. M. A.
Öszve tanácskozik. Conspirat, simul consilium init, consultat, consiliat. M. A.
Tanácskozás. Consultatio, deliberatio. M. A.
Tanácskozó. Deliberator, consultans. M. A.
Tanácskozó hely. Deliberatorium. M. A.
Tanácsnok. Consiliarius. S. I.
Tanácsol, tanácsolja. Consiliat, consulit. M. A.
Tanácsolás. Suppeditatio consilii.
Tanácsoló. Consultor. M. A.
Tanácsló. idem. Pázm. Kal. p. 385.
Tanácsos. Consiliarius. M. A. it. Consultus.
Nem tanácsos. Non est consultum.
Nem tanácsos az ellenséggel társ-poharat inni. km.
Tanácsosom. Faludi, E. M. p. 250.
Tanácsság. Pázm. Pred. p. 1160. Kal. p. 1063.
Tanácstalan. Inconsultus. Faludi, N. U. p. 130. N. A. p. 198.
Tanácstalanság. Inconsultum. Vajda, 2. K. p. 54.
Tanácstalanúl. Inconsulte, Faludi, U. E. 2. R. p. 97.
Tanácsúl. Pro consilio.
Tanácsúl adja. Cousulit. M. A.
Tanácsúl adás. Svasio, svasus. M. A.
Tanácsúl adó. Svasor. M. A.
TANÁLCS. R. (idem ac Tanács). Margit' Élete. p. 163.
Tanálcsozó. ibidem p. 143.
TANCS. E. F. Kolos Vben.
TANÍT, tanítja. Docet, erudit, informat, instituit, instruit. M. A. Maga is tanul, a' ki másokat tanít. km.
Ki tanítja. Perdocet.
Meg tanítja. Perdocet, condocet. M. A. Megtanít a' nyomorúság. km.
Reá tanítja. Instruit.
Tanítás. Instructio. M. A.
Lelki tanítás. Catechesis.
Tanítatlan ló. Intractatus equus. M. A. L.
Tanítgat, tanítgatja. Docet subinde, frequenter instruit. M. A.
Tanítható. Docilis, docibilis, tractabilis. M. A.

Taníthatatlan. Indisciplinatus. Káldi, 4. Esdrae. 1. 9.
Tanító. Doctor, praeceptor. M. A. Serény tanítónak kemény a' nève. km.
Tanító-bér. Didactrum, minervale. S. I.
Tanító hely. Schola. Pázm. Pred. p. 207.
Tanító szék. Cathedra. Pázm. l. c. Káldi, Innepn. Pred. p. 114.
Tanító-társ. Condoctor, hypodidascalus. S. I.
Tanító intézet. Institutum literarium.
Tanítvány. Discipulus, discipula. M. A. Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
Tanítványság. Discipulatus. M. A. L.
TANKÓ. Bardus, stupidus, hebes. S. I.
Ne légy tankó, ha eszeddel élhetsz. km. Dug. 2. R. p. 153.
TANOL, tanolja. (Rectius Tanol quam Tanul, dum est activae significationis) Discit. M. A. Néma mesterektől sokat lehet tanolni. km.
Ki tanolja. Ediscit, rescit, percipit. S. I.
Meg tanolja. Addiscit, perdiscit. M. A.
Tanolás. Studium discendi. M. A.
Tanoló. Discens, tyro. M. A.
Tanoló hely. Schola, ludus literarius. S. I.
Tanoló inas. Tyrunculus. M. A.
Tanuló könyv. Liber scholasticus. Káldi, Innepn. Pred. p. 117.
Tanoló társ. Conscholaris, condiscipulus. S. I.
Tanolgat. Per vices discit.
Tanolmány. Doctrina, studium.
TANÓ. Testis, testimonium. M. A. Lásd Tanu.
TANÓROK. Septum, pascuum, septum pascuarium. PP. A' tanórokban vannak a' marhák. Sz. D.
Tanórok-kapu. Porta septi pascuarii. Sz. D.
TANU. Testis. M. A.
Tanu-bizonyság. Testimonium. M. A.
Tanu-bizonyság-tétel. idem. M. A.
Tanu-kérdések. Puncta deutri. S. I.
Tanu-levél. Documentum v. testimonium.
Tanu-számban veszi. Inter testes computat. Pázm. Kal. p. 105.
Tanul. R. Fatetur, testatur, confitetur, testimonium perhibet. P e s t h i.
Tanuság. R. Testimonium.
TANUL (mint Okul, significationis passivae). Docetur, eruditur, studendo proficit.
Ki tanul.
Viszsza tanul. Dediscit. M. A.
Tanulatlan (nem tanultt). Indoctus, ineruditus, illiteratus. Faludi, E. M. p. 85.
Tanulatlanság, Vajda, 1. K. p. 687.
Tanulgat. Discit frequenter. M. A.
Tanulhatatlan.
Ki tanulhatatlan. Faludi, T. É. p. 114.
Tanuló ház. Biró Márton, Micae. p. 359.
Tanulmány. Doctrina, scientia, studium. S. I.
Tanulság, Tanuság. Doctrina, studium, eruditio. M. A.
Tanúltt. Doctus, eruditus, literatus. S. I.
Tanultt elme. Faludi, E. M. p. 16.
Tanultt ember. Vir literatus. A' tanultt ember holta után híres. km. Dug. 2. R. p. 47. Si post fata venit gloria, non propero.
Tanultt értség. Faludi, E. M. p. 246.
Tanulttság. Doctrina, eruditio, studium. Faludi, U. E. 1. R. p. 44. 59.

TANY.

TANY.
Kis Tany. Sz. P. Komárom Vben.
Nagy Tany. F. ugyan ott.
TANYA. Locus piscaturae. M. A. Sedes, domicilium, habitaculum, receptaculum. S. I.
Tanyáz. Tenet se loco, habitat, commoratur. S. I.
Ott tanyáztunk.

TAP.

TAP, tapja. R. Tangit, palpat, attrectat, contrectat. S. I.
TAPAD. Adhaeret, adhaerescit. S. I.
Meg tapad a' kerék a' sártól. Sz. D.
Reá tapad a' sár. Sz. D.
Az ing hozzám tapad. Sz. D.
TAPASZ. Lutamentum. PP. Heltai, Kron. 2. D. p. 207.
Tapaszd. Sz. P. Somogy Vben.
Tapaszos. Luteus, luto inductus.
Tapaszos fal. Luteus paries. PP.
Tapaszt, tapasztja. Trullisat. M. A.
Ki tapasztja. Faludi, T. É. p. 66.
Meg tapasztja. Oblinit. M. A.
Tapasztás. Trullisatio. Fal-sikárlás. M. A.
Tapaszték. Lutamentum. Sz. D.
Tapasztó. Trulla. Fal-sikárló szerszám. M. A.
Tapasztott. Faludi, N. E. p. 130.
Tapasztal, tapasztalja. Tangit, deprehendit, attrectat. M. A. Experitur.
Meg tapasztalja. Deprehendit, contrectat, palpat. M. A.
Tapasztalás. Contactus, tactus. M. A. Experientia.
Meg tapasztalás. Deprehensio, comprehensio, contrectatio. M. A.
Tapasztalatlan. Inexpertus, imperitus, peregrinus in aliqua re. S. I.
Tapasztalatlanság. Imperitia, inscitia. S. I.
Tapasztalhatatlan. Indeprehensibilis. M. A.
Meg tapasztalhatatlan. idem. M. A.
Tapasztalhatatlanság. Biró Márton, Micae. p. 151.
Tapasztalható. Deprehensibilis. M. A.
Meg tapasztalható. idem. M. A.
Tapasztaltt. Expertus.
TAPÁS. R. Tactus. S. I.
TAPINT, tapintja. Molliter contingit, leniter contrectat. S. I. Lágyadon tapogat, csak alig éri, illeti, érinti. Sz. D.
Meg tapintja. Leniter attrectat.
Tapintás. Lenis contrectatio.
TAPLÓ. Fomes. vide Topló. M. A.
Banya-tapló. Fungus igniarius, boletus igniarius. S. K.
Cserfa-tapló. Agaricum. S. K.
Ruha-tapló. Pannuceus fomes. S. K.
Tengeri tapló. Spongia. S. K.
Taplós. Fungosus, flaccidus. PP.
Taplósodik. Fungescit, flaccescit. S. I.
El taplósodik. Deflaccescit.
Meg taplósodik. Conflaccescit.
TAPOD, tapodja. Calcat. M. A. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
El tapodja. Occulcat, conculcat, pessumdat. M. A.
Ki tapodja. Exculcat. M. A.
Le tapodja. Calcat, conculcat. M. A. Pázm. Pred. p. 1138.
Meg tapodja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Öszve tapodja. Conculcat.
Tapodás. Calcatio. M. A.
Meg tapodás. Conculcatio. M. A.
Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
Tapodásnyira se lehet vele el menni. km. Dug. 2. R. p. 114.
Tapodó. Conculcator, calcans. M. A.
Tapodott. Conculcatus. M. A.
TAPOG. lásd TOPOG.
TAPOGAT, tapogatja. Palpat, attrectat, contrectat. M. A. Kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
Jól tapogat. Bene vestigat, bene rimatur.
Ki tapogatja. Exquirit. S. I.
Meg tapogatja. Attrectat, contrectat.
Tapogatás. Contrectatio, attrectatus. M. A.
Tapogatható. Palpabilis. S. I.
Tapogató. Palpans, contrectator. M. A.
Tapogató. Hal-fogó kas. Sz. D.
Tapogatódik. Vajda, 1. K. p. 291.
Tapogatódzik. Nyomoz, keres valamit. Sz. D. Manu prehensat v. investigat, scrutatur. S. I.
Tapogatva. Contrectabiliter, palpando. M. A.
Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
Tapogatva jár a' sötétben. Iter praetentat. PP.
TAPORJÁN-féreg. Ursus. Medve. Erdéli szó. Lásd Benkő, Transylv. Vien. 1778. Tom. 2. p. 40.
TAPOS (mint Futos, fogdos), tapossa. Calcat, conculcat. S. I.
TAPS. Plausus, applausus. S. I.
Tapsony. F. Esztergom Vben.
Tapsol. Plaudit, applaudit. M. A.
Reá tapsol. Applaudit. M. A.
Tapsoljatok. Plaudite!
Tapsolás. Plausus, applausus. M. A.
Tapsoldogal. Plausat. M. A. L.
Tapsoló. Plausor, applausor. M. A.
Tapsolva. Plaudendo, plausibiliter.
Tapséros. Tepséres. S. I.

TAPOLCZA.

TAPOLCZA. t. h. n.
Tapolcza-fő. F. Veszprém. Vben.

TAR.

TAR. Muticus, depilis, phalacron, calvus, calvaster. M. A.
Tar bársony. Faludi, T. É. p. 18.
Tar búza. Triticum mutilum. M. A.
Tar búza-fő. Spica mutila. M. A.
Tar fő. Sz. D.
Tar gyermeknek meg nyől még a' haja. km. Jus postliminii. M. Verbőczi 1660 in Indice.
Tar havas. E. Hegy Csik Székében.
Tar hegy. Mons calvus. Sz. D.
Tar kő. F. Sáros Vben. E. Hegy Csík Székében.

Tar varju. Phalacrocorax. M. A. Egyéb kor is láttam ágon tar varjut. km.
Tar vesz. E. Hegy Csik Székében.
TARA. Ejus calvum.
Tara-farás. Nimis ornatus. Martonfalvi György. p. 258.
Tarát farát ékesíti. Faludi.
Tarány. Sz. PP. Nyitra, és Somogy Vkben.
Tarás' falva. E. F. Brassó Vidékében.
TARACZ. Folyó víz Marmaros Vben.
Taracz-köz. F. Marmaros Vben.
Taraczk. Colubrina. M. A. Tormentum bellicum. Feldstuck. S. I. Rövid ágyú, mozsár-ágyú. Sz. D.
TARAGLYA. Gestatorium, feretrum. Saraglya. S. I. Sz. D.
TARANGY.
Tarangyos. Incultus, impolitus. Pönye. Sz. D. S. I.
TARAS. F. Torontál Vben.
TARATTYÚ. R. Veteramentum, vetus instrumentum. Pesthi' Meséji, p. 47. Trödel. S. I.
Tarattyus. R. Scrutarius, veteramentarius. Trödeler. S. I.
TARÁZ, tarázza. Decalvat, granis spoliat aristas, excutit grana.
Meg tarázza a' búzát. A' búza-fejekből pálczával ki veri a' szemet, hogy könnyebben lehessen csépelni.
TARCZ.
Tarcza. F. és Folyó víz Sáros Vben.
TARCS. R. Repagulum, retinaculum. Minden tarcs nélkül. Sine omni repagulo. VM. Intő levél. p. 252.
Tarcs. Sz. P. Veszprém Vben.
Tarcsa. t. h. n. M. és E. Orsz.
Tarcsai fördő Vas Vben.
Tarcsány. Sz. P. Hont Vben.
TARD. F. Borsod Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Tardonya. F. Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
Tardos. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves Vben.
Tardos ked. F. Nyitra Vben. Cfer. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 24.
TARÉJ (Taré, taraj). Carnea corona in capite galli, gallinaeve, crista volucris. M. A.
Taréja. Ejus crista. Vajda, 1. K. p. 468.
Alább ereszti taréját. Demittit cristas.
Kakas' taréja. Crista galli gallinacei.
Kakas' taraja. Káldi Innepn. Pred. p. 302.
Taréjos. Cristatus. M. A.
Taréjos. Anas fuligula.
Taréjoz, taréjozza. Cristat, crista ornat. Pázm. Kal. p. 86.
TARÉK. R. idem ac Taréj. S. I.
TARGANCZ (mint Virgancz).
Targancza. Papo. PP. Két kerekü szekérke. Sz. D.
TARH. Oxygala. M. A. A' kit a' téj meg égetett, az tarhot is fujja. km. M. A.
Tarhonya. idem. Sz. D.
Tarhó. idem. Pázm. Kal. p. 1048 „A' kinek a' téj száját meg égeti, a' tarhót is fujni kell" Nagyváthi a' tarhót „Magyar Szulcz-nak" nevezi. Gazdaaszszony. p. 148.
TARISZNYA. Canistrum. M. A. Egy avitt zsákból két új tarisznya. km.
Tarisznya-szíj. Lorum canistri.
* Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale.
Bőr-tarisznya. Canistrum pelliceum.
Kittöl-tarisznya.
Koldus-tarisznya.
Oldal-tarisznya. Canistrum laterale.
Posztó-tarisznya. Canistrum e panno.
Ször-tarisznya. Canistrum e pilis.
Vadász-tarisznya. Canistrum venatorium.
Vászon-tarisznya. Canistrum e tela.
Tarisznyás. Canistratus, canistrum gestans. M. A.
TARJ.
Tarja.
Tarjány. t. h. n.
Tarjag. Pustula, ulcus. M. A.
Tarjagos. Pustulosus. M. A.
Tarjagosság. Papula, pustula. M. A.
Tarjagozik. Pustulat, pustulescit. S. I.
Tarju. Szarvas marhának betegsége, másként: Sarjazás. S. I.
Tarju-mogyoró. Radix scrofularia. S. I.
TARK.
Tarka. Variegatus, varius, versicolor, vermiculatus. M. A. Tarka, mint a' szárcsa-mony. km.
Tarka barát. Cistercita.
Tarka barka. Pervarius, variegatus, soriculatus. M. A. Tarka barka, mint a' szarka' farka. km.
Tarka gyék. Babos gyék, sár-gyék. Stellio. S. I.
Tarka hír. Nuncium partim laetum, partim triste. Faludi, E. M. p. 89.
Tarka kígyó. Cenchris. M. A.
Tarka kutya. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon. km.
Tarka pók. Stellio araneus. M. A.
Tarka récze. Anas spectabilis. S. I.
Tarka színü. Maculosus, varius. M. A.
Tarka ruha. Vestis variegata, polymita. PP.
Tarkajcza. F. Bihar Vben.
Tarkaság. Pázm. Pred. p. 350. Kal. p. 996.
Tarkál, tarkálja. Vermiculatur. M. A.
Tarkálás. Variegatio.
Tarkáló. Vario colore pingens, variegator. M. A.
Tarkáltt, tarkáltatott. Variegatus. M.A.
Tarkás. Variegatus, versicolor. M. A.
Tarkásit, tarkásitja. Variegat. Sz. D.
Tarkáz, tarkázza. Variegat, maculis interstinquit. PP. Faludi, T. É. p. 325.
Tarkázott. Polymitus.
Tarkázott mű-szövö. Polymitarius. Káldi, Exod. 35. 35.
Tarkít, tarkítja. Variegat. S. I.
Tarkucza. E. Hegy Csik Székében.
Tarkúl. Variegatur, maculis notatur. S. I.
Meg tarkúltt. Sz. D.
TARNA. Folyó víz Heves Vben, és Kunságban, 's több helységek' neve.
TARNÓ. FF. Sáros, és Thurócz Vkben.
Tarnócz. MV. Liptó Vben, és t. h. n.
Tarnócza. Sz. PP. Heves, és Somogy Vkben.
TAROL, tarolja. Decalvat, demetit. Faludi, N. A. p. 15.
El tarolja. Beniczki. p. 286.
Le tarolja Decalvat.
Tarolás, tarlás. Demessio, decalvatio.
Föl tarlás. Zvonárics. 1. R. p. 598.
Tarló. Cordum. M. A. Stipula.
Tarlót arat. Sicilet. M. A.
Tarlóz. Spicas relictas legit. S. I.
Tarlózás. Spicilegium. Kalász-szedés. S.I.
Tarlott. Demessus.
Taroltat, taroltatja. Curat decalvari, tonderi. Faludi, T. É. p. 300.
TAROS. F. Baranya Vben.
Taros ked. F. Nyitra Vben.
TARÓ.
Taród. Diminutivum antiquum ex Taró.
Taród' fa. F. Vas Vben.
Taród' háza. F. Vas Vben.
TARPA. MV. Szatmár Vben.
TARSOLY. Ascopera, marsupium, zona. M. A.
Tarsoly-gyártó. Marsupiarius. M. A.
Tarsolya. Ejus ascopera. Pázm. Kal. p. 465.
Tarsolyos. Habens ascoperam.
TART, tartja. Servat, tenet, sustinet. M. A. item Durat. Addig tart a' barátság, míg zsíros a' kenyha. km.
Tart tőle. Cavet illum. Embernek embertől mindenkor kell tartani. km.
Alá tart. Deorsum tendit.
Belé tartja. Intro servat.
El tart. Perdurat. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit ennünk. km.
El tartja. Conservat, sustentat, enutrit. M. A.
Föl tartja. Enutrit, educat, it. Erigit. M. A.
Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
Fönn tartja. Alto servat pretio, it. Reservat.
Haragot tart. Iram fovet.
Hozzá tartja magát. Illi se accommodat.
Igazat tart. Rectum habet. Hadd homályogjon a' hóld, csak a' nap tartson igazat. km.
Jobbra tarts. Dextrorsum tendas.
Jól tartja. Laute illum habet.
Ki tartja. Alit, nutrit, sustentat. S. I.
Ki tartotta menyekzőjét.
Lába' szárának tart. km. Contemtive habet me.
Le tartja. Le tartóztatja. Detinet, retinet. M. A.
Le tartja fejét. Submittit caput.
Meg tartja. Adservat, conservat, retinet, reservat. M. A.
Meg tartja az innepnapot. Sanctificat diem festum. M. A.
Meg tartja a' szayát. Datam fidem servat, stat promissis. S. I.
Meg tartja a' színét. Tuetur colorem. M. A.
Meg tartja magát. Abstinet, se continet, sibi temperat. S. I.
Mellette tart. Ei adhaeret.
Neki tartja a' puskát. Sclopum contra eum dirigit.
Öszve tart. Conspirat inter se, consentit. S. I.
Reá tartja magát. Amicos tragoedos imitatur. M. A. Graviter v. arroganter se gerit. S. I.
Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
Szem előtt tartja. Ante oculos servat.
Vele tart. Utitur ejus consvetudine, versatur cum illo, partes ejus sequitur.
Viszsza tartja. Retinet.

Tartalék. Fulcrum, sustentaculum v. frenum, lupatum, repagulum. Faludi, N. E. p. 175. N. A. p. 232.
Tartalék-bor.
Tartalék-sereg. Corps de réserve.
Tartalékja. Ejus repagulum.
Víz' tartalékja. Sz. D.
Tartalékos. Habens repagulum. Sz. D.
Tartaléktalan. Sine repagulo, repagulo destitutus. Sz. D.
Tartalom. R. Summa, summarium, argumentum. Innhalt. Bát.
Tartalma. Ejus summarium.
Levél' tartalma. Continentia epistolae.
Tartatlan. Nem tartós, meg nem tartható. S. I.
Tartás. Observatio, retentio, M. A.
Ellen-tartás. VM. p. 16.
Föl tartás. Nutricatio, enutritio. M. A.
Föl tartás. Nevelés. Educatio.
Fönn tartás. Reservatio.
Harag-tartás.
Le tartás. Faludi, U. E. 2. R. in Praef. Submissio animi.
Marha-tartás. Intertentio pecoris.
Meg tartás. Conservatio, observatio. M.A.
Méh-tartás. Res apiaria.
Penitenczia-tartás.
Reá tartás. Gravitas v. fastus. S. K.
Rend-tartás. Ordo, ritus.
Szer-tartás. Ritus, ceremoniae. S. K.
Tanács-tartás. Consultatio. S. K.
Tartdogálja. Conservat.
Tartható. Servabilis. M. A.
Meg tartható. idem. M. A.
Tartogatja. Cum parsimonia conservat, sustentat.
El tartogatja. idem.
Tartogatás. Sustentatio, conservatio.
Tartomány. Regio, provincia, ditio, tractus. M. A.
Tartomány-írás. Chorographia. M. A.
Tartomány-író. Chorographus. M. A.
Tartományi. Provincialis. M. A.
Tartományi biztos. Provincialis commissarius.
Tartományonként. Regionatim, provinciatim. M. A.
Tartott. Servatus.
Tartozik. Debet, tenetur, pertinet. S. I.
Tartozás. Debitum, obligatio, officium. S. I.
Tartozó. Debitor v. pertinens. S. I.
Hozzá tartozandó. Ad eum pertinens.
Tartó. Servans, tenens. item Durabilis. M. A.
Tartó ház, tartó hely. Promtuarium, conservatorium, repositorium, reconditorium. S. I.
Tartó láncz. Catena sustentatoria.
* Árnyék-tartó. Umbraculum. S. K.
Eb-tartó. Capsus. S. K.
Ellen-tartó. Contrarius. Csak ellen-tartó ne legyen. Pázm. Pred. p. 1060.
Föl tartó. Educator. M. A.
Fönn tartó. Conservator, servator. S. I.
Gyertya-tartó. Candelabrum. Káldi, Innepn. Pred. p. 179.
Harag-tartó. Qui iram fovet. Pázm. Pred. p. 766.
Hely-tartó. Locumtenens.
Kalán-tartó. Theca cochlearia. NC. p. 317.
Kenet-tartó. Vas ungventarium. NC. p. 317.
Kincs-tartó. Thesaurarius.
Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p. 166.
Könyv-tartó. Theca libraria, bibliotheca.
Meg tartó. Servator, conservator. M. A.
Öszve tartó. Synechon. M. A. L.
Penitenczia-tartó.
Rövid ideig tartó. Brevi durans tempore.
Rá tartó. Arrogans, fastuosus. S. K.
Ruha-tartó. Vestiarium.
Só-tartó. Salinum.
Szám-tartó. Rationista. S. K.
Szer-tartó. Ceremoniarius.
Tál-tartó. Theca scutellaria. Tálas. NC. p. 317.
Tányér-tartó. Theca orbicularia. NC. p. 317.
Téj-tartó edény. Sinum. NC. p. 317.
Tömlöcz-tartó. Pázm. Pred. p. 917.
Tű-tartó. Acularium. S. K.
Víz-tartó. Faludi, T. É. p. 178.
Zászló-tartó. Signifer, vexillifer. S. K.
Tartós. Durabilis, tenax. M. A.
Rá tartós, mint a' czigány, mikor éhes. km.
Tartós gyümölcs. Fructus conditivi. S.I.
Tartósan. Tenaciter, durabiliter. M. A.
Tartósság. Durabilitas.
Tartózik. Fulcit se, item Cavet, submetuit. M. A.
Meg tartózik. idem. Pázm. Pred. p. 1068. „A' ki istent szeme előtt nem viseli, semmi gonosztól meg nem tartózik.“
Tartózkodik. Cavet sibi, abstinet, item Degit, habitat, moratur, commoratur. Faludi, U. E. 1. R. p. 118.
Meg tartózkodik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 95.
Tartóztat, tartóztatja. Detinet, cohibet. M. A.
Tartóztatja magát. Se continet, abstinet. S. I.
Le tartóztatja. Detinet.
Meg tartóztatja. Retinet, detinet, distinet, demoratur, coërcet, remoratur, intercipit, reprimit, inhibet. M. A.
Tartóztatás. Detentio, inhibitio. M. A. v. Continentia, abstinentia. Pázm. Kal. p. 727. Pred. p. 597.
Meg tartóztatás. Remora, retentio. M. A.
Meg tartóztathatatlanság. Káldi, Okt. intés. p. 33.
Tartóztatva. Continenter. M. A.
Tarts.
Tarts dolgod. Apagesis. M. A.
Tarts nélkül. Sine repagulo. Pázm. Kal. p. 226. 361.
Tartva. Parce, tenaciter, custodite. M.A.
Tartva tenyészik a' pénz, költve vész. km.
Parsimonia summum vectigal.
Tartva költő. Parcus, tenax. M. A.
TARUL. Calvescit, glabratur, depilatur, v. demetitur, desecatur. S. I.

TAS.

TAS. FF. Pest, és Szabolcs Vkben.
TASÁD-fő. F. Bihar Vben.
TASKONY. Sz. P. Heves Vben.
TASNÁD. E. F. Közép Szolnok Vben.
TASOLYA. F. Ung Vben.
TASSOLY. Ascopera. M. A. L. Tarsoly.
Tassolyos. Ascoperatus, ascoperam gestans. M. A.

TASZ.

TASZ.
TASZÁR. FF. Bars, és Somogy Vkben.
TASZIGÁL, taszigálja. Proturbat. M. A. Pázm. Pred. p. 1079. 1267. Kadarka ne taszigálj. km.
El taszigálja. Pázm. Pred. p. 535. 698.
Elő taszigálja. Proturbat. M. A.
Ki taszigálja. Exturbat, extrudit. M. A.
Le taszigálja. Depraecipitat, deturbat. M. A.
Meg taszigálja. Contrudit.
Taszigálás. Contrusio. Pázm. Pred. p. 1173.
Taszigálkodik „Esau Jákobbal még az annya' méhében is taszigálkodott“ Káldi, Innepn. Pred. p. 206.
TASZÍT, taszítja. Trudit. M. A. A' baktól örízkedjél, mert seggre taszít.
Alá taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
Be taszítja. Introtrudit. M. A.
El taszítja. Abstrudit. Egygyik kezével oda huzza, a' másikkal el taszítja. km.
Elő taszítja. Protendit. M. A.
Föl taszítja. Trusione subvertit.
Ki taszítja. Extrudit, exturbat. M. A.
Le taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
Meg taszítja. Trudit.
Viszsza taszítja. Retrudit. M. A.
Taszítás. Trusio. M. A.
Be taszítás. Intrusio. M. A.
Ki taszítás. Elisio, extrusio. M. A.
Taszító. Trusor, trudens. M. A.
TASZKAS.
Szegény taszkas deák. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 270.
TASZLÁR. Sz. P. Pest Vben.

TAT.

TAT. Puppis. CM. Hajó' tatja: hajó' fara. M. A.
TATJA a' hajónak. Faludi, T. É. p. 49.
TATAROZ, tatarozza. Obturat, immissuris rimas claudit. M. A. Pázm. Pred. p. 970. Telegdi, Felelet. p. 71.
Tatarozza a' hordót. Stipat dolium. M. A.
Csalárdsággal tatarozza dolgát. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 403.
Föl tatarozza. Káldi, Innepn. Pred. p. 444.
Ki tatarozza. Magyari, Orsz. Roml. p. 7.

TATA.

TATA. R. Compater, patrinus, pater spiritualis, sponsor, susceptor. Diploma Belae IV-ti anni 1263 „Tata nominavit, quod pater spiritualis interpretatur vulgariter.“
Tata. MV. Komárom Vben.
Tata. Folyó víz Komárom Vben.
Tata' háza. F. Bács Vben.
TATÁJA. Ejus compater. Agendarius anni 1583. p. 52. „Tatája, azaz keresztapja, avagy annya legyen mindennek, a' ki oda járul“ (t. i. a' bérmálás' szentségéhez).

TATÁR.

TATÁR. Tartarus. M. A.
Tatár búza. Polygonum, fagopirum, panicum. Hajdina. S. I.
Tatár eperj. Blitum virgatum. S. I.
Tatár' falva. FF. Bihar, és Szathmár Vkben.
Tatár járás. Irruptio tartarorum. Nagy a' híre, mint a' tatár járásnak. km.
Tatár járáskor. Tempore irruptionis tartarorum.
Tatár kard. Éles, mint a' tatár kard. km. Dug. 1. R. p. 217.
Tatár kenyér, Tatár répa. Tataria. Tátorján. S. I.
Tatár korbács. Két ágú szíjas fonadék. S. I. Dugonics jobban le irja. km. 1. R. p. 14.
Tatár köpönyeg. Scaramangium. PP.
Tatár' laka. E. F. Küküllő Vben.
Tatár ló. Föl vágták az orrát, mint a' tatár lónak. km. Dug. 1. R. p. 17.
Tatár mezö. E. Hegy Csik Székében.
Tatár ország. Tartaria. M. A.
Tatár pais. Parma. CM. M. A.
Tatár szállás. E. F. Közép Szolnok Vben.
Tatár' szállása. Telek Békes Vben.
Tatár szeg. E. F. Háromszék Székében.
Tatár Szent György. F. Pest Vben.
Tatár vár (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
* Krimi tatár. Faludi, N. A. p. 181. T. É. p. 180.
Krimi tatár kancsuka. Faludi, N. U. p. 92.
TATÁRKA. Panicum, frumentum sarracenum. M. A.
TATÁROS. F. Bihar Vben.

TATT.

TATT. R. Inquam. M. A. Pesthi' Meséji, Bécsben 1536. p. 6. Telegdi, Felelet. p. 63. 100. 121.

TAV.

TAV.
TAVAL. Anno superiore.
Tavali. Biennis. M. A. Prioris anni, annotinus, anniculus.
Tavali asztag nem szerez szükséget. km.
Tavali hagyás.
Tavali termés. Procreatio prioris anni.
Alkalmas tavaliban. Inter senes puer. M. A.
TAVASZ. Ver. M. A. Egy föcske tavaszt nem hoz. km.
Tavaszi. Vernus, vernalis. M. A. Vagyon itt mind öszi, mind tavaszi. km.
Tavaszi rozs. Secale, setanium. M. A.
Tavaszi vetés. Satio verna.
Tavaszkor. Vere, verno tempore.

TAVA.

TAVA, TAVI. Lásd. TÓ-gyökér alatt.

TÁ.

TÁB.

TÁB (Alsó, fölsö). Sz. P. Nógrád Vben.
TÁBIT. Sericum undulatum. PP. Habos selyem, habos csemelet. Sz. D. Apud Faludi, „TÁBAT" T. É. p. 18. E.M. p. 247.
TÁBLA. Tabula. M. A.
Tábla-ágy a' kertben. Area hortensis.
Tábla-biró. Assessor tabulae. S. I. Sz.D.
Tábla-czipó. Tracta panis. PP.
Tábla-kö. Lapis schistus. S. I.
Tábla-legény a' szabóknál. Sodalis primarius apud sartores. Gewerbeführer.
* Ablak-tábla. Tabula vitrea fenestrae.
Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
Ábéczés tábla. Tabula abecedaria. S. K.
Gyúró tábla. Tabula depsatoria.
Iró tábla. Pugillaris, tabella. NC. p. 389.
Kerti tábla. Area in horto.
Királyi tábla. Tabula regia.
Koczka-tábla. Alveus lusorius. CM.
Kö-tábla. Tabula lapidea. Pázm. Pred. p. 208.
Le eresztö tábla. Tabula pensilis. PP.
Os-tábla. Alveus lusorius. CM.
Számvetö tábla. Abacus. CM.
Öveg-tábla. Tabula vitrea.
Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.
Virágos tábla. Topiaria pictura. S. K.
Táblás. Tabularis v. tabulatus. S. I.
Tábláz, táblázza. Tabulat, assat. CM.
Ki táblázza a' kertet. Pásztákra osztja. Sz. D.
TÁBOR. Castra. M. A. Már hizlaltt légyen a' paripa mikor mészsz a' táborba. km.
Tábor. Sz. P. Vas Vben. Csárda Soprony Vben.
Tábor. Vár Soprony Vben.
Tábor-állás. Stativa castrorum.
Tábor-czirkáló. Castrorum lustrator, vigiliis castrensibus praefectus. S. I.
Tábor' cselédi. Exercitus impedimenta. PP.
Tábor-hely. Sz. P. Györ Vben.
Tábor-hely-járó. Metator castri. M. A.
Tábor' hegyén. In monte Tabor. Pázm. Pred. p. 10.
Tábor' idején. Tempore belli. Sz. D.
Tábor-mester. Archistrategus, metator. PP.
Fö tábor-mester. Sz. D.
Tábor-sáncz. Stativa. M. A.
Tábor-szemek. Excubiae exteriores.
Tábor' terhei. Impedimenta castrorum. Pázm. Kal. p. 601.
Tábora. Ejus castra.
Az ellenség' tábora. Castra hostium.
Táborbéli harczolás. Káldi, Innepn. Pred. p. 532.
Tábori. Castrensis. M. A.
Tábori ágy. Compactilis lectus, sponda solutilis, plicatilis. PP.
Tábori ágyú.
Tábori egymás. Supellex castrensis. S. I.
Tábori eledel. Commeatus. S. I.
Tábori élet. Militatio, castrensis vita. S. I.
Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
Tábori jel. Tessera militaris. PP.
Tábori kenyér. Buccellatum. CM. M. A.
Tábori nyereség. Pázm. Pred. p. 1093.
Tábori ör - állás. Strázsa - állás. Statio. M. A.
Tábori pap. Parochus castrensis.
Tábori strázsa-állók. Stationarii. M. A.
Tábori tanács. Faludi, N. A. p. 201.
Tábornok. Castrorum metator. S. I.
Táboros.
Táboros kaczagás. Faludi, N. A. p. 177.
Táborosan. Castratim. Faludi, T. É. p. 87.
Táboroz. Exercituat, in castris degit, habitat. S. I.
Táboroz a' szerelem, katonáskodik a' ki szerelmes. Ovidius után.
Táborozás. Campamentum. Pázm. Pred. p. 590. 942. 1165.
Táborozó sátor.
Tábort jár. Castra metatur. M. A.
Tábort járó. Castrorum metator. M. A. CM.
Tábort ver. Castra figit. S. I.
Tábort üt. idem.

TÁCZ.

TÁCZ. F. Fejér Vben. Ki tett magáért, mint a' Táczi kutya az uráért. km. Dug. 1. R. p. 24.
TÁCZA. Mellyre a' kávés csészéket, 's ivó poharakat szokták rakni.

TÁCS.

TÁCS. E. F. Besztercze Vidékében.

TÁG.

TÁG. Laxus, relaxus. M. A.
TÁGAN. Laxe. M. A.
TÁGAS. Spatiosus, latus, propatulus, laxus, amplus. M. A.
Tágas útsza. Platea. PP.
Tágasít, tágasítja. Laxat, dilatat. Sz. D.
El tágasítja. Relaxat, dilatat. M. A.
Meg tágasítja. Dilatat. Káldi, Psalm. 4. 1.
Tágasodik. Laxatur. Vajda, 1. K. p. 669.
Tágasul. idem.
Tágasság. Laxatio, laxamentum, spatiositas, capacitas. M. A.
TÁGÍT, tágítja. Laxat, relaxat. M. A.
Meg tágítja. Relaxat, dilatat. M. A.
Meg tágítja a' hevedert. Solvit cingulum equi. PP.
Tágítás. Relaxatio. M. A.
Meg tágítás. Laxamentum, relaxatio. M. A.
TÁGODALOM. Lenimen, lenimentum, levamen, relaxatio. S. I.
TÁGUL. Laxatur, relaxatur. M. A. item Rarescit, dilabitur. Vajda, 1. K. p. 290.
Tágulnak (ritkulnak) a' vendégek. Sz. D.
El tágul. Relaxatur, dilatatur. M. A.
Ki tágul. Laxatur. Káldi, Vasárn. Pred. p. 439.
Meg tágul. idem. M. A.
Tágulás. Laxamentum, laxitas. M. A. Faludi, N. U. p. 118.
Meg tágulás. Relaxatio. M. A.

TÁJ.

TÁJ. Vicinia, vicinium, districtus, confinium. M. A.
Táj-föstö.
Táj-szó. Vox districtui propria. S. I.
Táj-szóllás. Phrasis v. formula dicendi provinciae propria. S. I.
* Ég-táj. Clima. Sz. D.

Ház-táj. Ház-környék. Káldi, Vasárn. Pred. p. 676.
TÁJA. Ejus vicinia. Ezen helynek szép tája vagyon. Sz. D.
TÁJAS. Vicinus, limitaneus. Sz. D.
Tájas velem. Határos, szomszédos. Sz. D.
TÁJBAN. In vicinia.
Melly tájban. Quo circiter tempore.
Dél-tájban. Circa meridiem.
Éjfél-tájban. Circa mediam noctem.
TÁJBELI. Districtualis, provincialis. S. I.
Egy ollyan tájbeli ember, mint én. Illius circiter aetatis, ac ego.
TÁJÉK. Vicinia, regio adjacens v. tractus, districtus, plaga. Sz. D. S. I.
TÁJON.
Melly tájon lakik. Qua versus habitat.
E' tájon nincs mássa. Hac in regione non est illi par. Sz. D.

TÁK.

TÁK. Appendix. PP.
Bocskor-ták. Lorum, quo pero ad pedes alligatur. Olly vastag az orczád' bőre, mint a' bocskor-ták. km.
TÁKJA.
Bocskor' tákja. Ennek bocskor' tákja nem leszek: bolondja nem leszek.
TÁKOS. F. Bereg Vben.
TÁKÓ. Sz. P. Győr Vben.
Tákó a' billyár-játékban.

TÁL.

TÁL. Patina, catinus, catinum. M. A. A' kalánt előbb viszik a' tálba, azután a' szájba. km.
Tál-csináló. Patinarius. PP.
Tál-étek. Missus, ferculum. M. A. Kenyér, és sajt két tál étek. km.
Tál-korpa. Meg fej egy tál-korpán. km.
Tál kalán a' háznál. Vasa domestica. PP.
Tál kalán' zördülése. Jurgium domesticum. PP.
Tál-lábu. Palmipes, pansa. S. I.
Tál-mosó. Lotor patinarum, lotrix scutellaria. M. A.
Tál-mosó fű. Hippuris. M. A.
Tál-nyaló. Catillo. M. A.
Tál-peszér. Helluo, catillo. M. A.
Tál-peszérkedik. Helluatur. CM. M. A.
Tál-peszérkedés. Helluatio. CM. M. A.
Tál-tartó. Theca scutellaria. M. A.
Tál-tartó karika. Basis patinae. PP.
* Arany-tál. Aurea patina. S. K.
Cserép-tál. Testacea patina. S. K.
Ezüst-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Étek-hordó tál. Catinus. NC. p. 403.
Fa-tál. Patina, scutella. NC. p. 403.
Leveses tál. Catinum, catinus. S. K.
Mély tál. Burító tál. Gabata. CM.
Ón-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Széles tál. Patella. CM.
Tizenkét tál-étket visz egyszerre az asztalra. Duodenis ministrat ferculis. PP.
TÁLA. Ejus patina.
TÁLAL, tálalja. Patinas, cibosque proponit. M. A. Tálaltak. On a servi.
Ki tálalja. Apponit fercula.
Tálalás. Patinarum, ciborumque appositio. M. A.
TÁLAS, tál-tartó. Theca scutellaria. M.A.
TÁLKA, Tálcza, Tácza. Patella, patinula. S. I.
TÁLNOK. Dapifer. M. A.
Tálnoki étek-el-osztó. Structor. M. A.

TÁLY.

TÁLY.
TÁLYGYU. Struma. CM. M. A. Csuzi scribit „TÁLÉ" Tromb. p. 99. 182.
Tálgyuja van. Strumosus. CM.
Tálygyus. Strumosus, strumaticus. M. A.
TÁLYOG. Abscessus, apostema, suppuratio, vomica. PP.
TÁLLYA. MV. Zemplin Vben.
Tállyá (Kis, nagy). FF. Borsod, és Heves Vkben.

TÁM.

TÁM.
TÁMAD. Surgit, exsurgit, crescit, oritur. item Rebellat. M. A. A' melly szélvész hírtelen támad, hírtelen el is szokott az enyészni. km.
Ellene támad. Rebellat. M. A.
Föl támad. Resurgit, exsurgit, exoritur. M. A.
Ki támad. Exsurgit, prodit. M. A.
Ki támad mellette. Faludi, T. É. p. 16.
Meg támadja. Adgreditur, invadit. S. I.
Mellette támad. Auxiliatur ei.
Reá támad. Invadit. M. A.
Támadat. Oriens, ortus, exortus. M. A.
Föl támadat. Exortus. M. A.
Nap-támadat. Ortus solis. Sz. D.
Támadás. Seditio, tumultus, rebellio. M. A.
Támadás' feje. Factionis, seditionis caput. PP.
Támadás képpen. Seditiose. M. A.
* Föl támadás. Resurrectio. M. A.
Meg támadás. Adgressio, invasio. S. I.
Reá támadás. Invasio.
Támadék. Fulcimentum. Csödi Pál, Oltári szolgálat. p. 7.
Támadó. Surgens, adgrediens.
Föl támadó. Exortivus, resurgens. M. A.
Reá támadó. Invasor, rebellans. M. A.
Támadólag. Offensive.
TÁMASZ. Fulcimen, fulcimentum, fulcrum, fultura, statumen, adminiculum, stabilimentum, pedamen, pedamentum, sustentaculum. M. A.
Támaszkodik. Nititur, subnititur, incumbit. M. A. Dűlő falhoz támaszkodik. km.
Hozzá támaszkodik. Adclinat se. Pázm. Kal. p. 417.
Neki támaszkodik. idem.
Reá támaszkodik. Innititur. M. A.
Támaszkodó. Nitibundus. M. A.
Támaszt, támasztja. Suscitat, erigit, fulcit, stabilit. M. A. Egyenlő osztály nem támaszt háborut. km.
Föl támasztja. Resuscitat, erigit. M. A.
Ki támasztja. Expandit.
Meg támasztja. Fulcit, confulcit, adminiculatur. M. A.
Tüzet támaszt. Ignem excitat. S. I.
Támasztás. Erectio, suscitatio.
Föl támasztás. Erectio, it. Resuscitatio. M. A.
Támaszték. Fulcimentum, sustentaculum. Faludi, N. A. p. 241.
Támasztékja. Ejus fulcimentum.
Támasztgatja. Identidem fulcit. Sz. D.
Támasztott. Suffultus. M. A.
Föl támasztott. Erectus, exsuscitatus. M. A.
Támasztó. Fulciens, constabiliens, statuminans. M. A.
TÁMÉNTALAN. (M. A. Támétalan). Innumerus, innumerabilis.
Támétalan sok. Innumerabilis multitudo, myrias plurima. M. A.
Támétalan sok a' lakozó. Faludi, T. É. p. 316.
Táméntalan sokaság. Pázm. Kal. p. 47. 55.
Táméntalanság. Prágai in Praef.
TÁMOGAT, támogatja. Fulcit, statuminat, sustentat. M. A.
Meg támogatja. Confulcit, adminiculatur.
Támogató. Sustentans, constabiliens, fulcrum, fulcimentum. M. A.
TÁMOLOG. Huc illuc se acclinat. Ide oda támolgott, olly részeg volt. Hallottam Sághon 1820. October 19.

TÁN.

TÁN. Forte, fortassis, contractum ex „Talán"

TÁNCZ.

TÁNCZ. Chorea, tripudium, saltatio. M.A. Nem sokat hajt a' táncz a' konyhára. km.
Táncz-hajtó dal. Choreuma. M. A.
Táncz-hely. Choreum, ludus saltatorius. S. I.
Táncz-mester. Choragus. M. A.
Táncz-nóta. Choreuma. PP.
Táncz-sipos. Choraula. M. A.
Táncz-szoba. Choreum. Sz. D.
* Alpári táncz. Dug. km. 1. R. p. 29.
Barát-táncz. Patientia. S. K.
Borju-táncz. Vitulamen. S. K. Dug. km. 1. R. p. 30.
Egygyes táncz. Vajda, 1. K. p. 636.
Forgó táncz. Walzerisch. Faludi, T. É. p. 153.
Gyertya-táncz. Dug. km. 2. R. p. 10.
Három a' táncz. km. Haszn. Mulat. 1823. 1. R. p. 12. Hoszszu, mint a' hármas táncz. km. Dug. 1. R. p. 223.
Kardos táncz. Fegyveres táncz. Sz. D.
Kállai kettős táncz.
Kozák táncz. Saltus Cosacorum. S. K.
Lapiczkás táncz. Faludi, N. E. p. 86.
Lassu német táncz. Menuette.
Lejtő táncz. Járja lejtős táncát. Csuzi, Tromb. p. 60.
Lengyel táncz. Saltus polonicus. S. K.
Magyar táncz. Ungaricus saltus. S. K.
Medve-táncz. Meg járatom veled a' medve-tánczot. km.
Meny-aszszonyi táncz. El járta meny-aszszonyi tánczát. km. Dug. 1. R. p. 94.
Menyekzős táncz. Pázm. Pred. p. 1132.
Miskolczi táncz. Nic. Oláhi Hung. p. 51.
Palotás táncz. Faludi, N. E. p. 160.
Parolás táncz. Saltus, inquo manus mutuo complodunturs. S. K.
Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.

Róka-táncz. Vulpis jactatio. S. I.
Szarka-táncz. Vajda, 1. K. p. 638.
Török táncz. Talp-verés. Dug. km. 2. R. p. 9.
Vánkosos táncz.
Verbunkos táncz. Saltus conductorum. S. K.
Toborzó. Lásd alább a' helyén.
Ugrós táncz. Saltus tolutarius. S. K.
Tehén-táncz. Csárda Borsod Vben.
TÁNCZA. Ejus saltus.
Ebek' táncza. El járatják velcd az ebek' tánczát. km.
TÁNCZBA kerekedik. Pázm. Pred. p. 1132.
TÁNCZI. Saltatorius. M. A.
Tánczika. Saltatiuncula. Faludi, N. U. p. 40. N. E. p. 161. 206.
TÁNCZOL. Saltat, choreas ducit, tripudiat. M. A. Roszszul hegedülnek, ebül tánczolunk ma: veréssel fenyegetnek.
Elöl tánczol. Praesultat. M. A.
Ki tánczolta magát. Satiavit se saltu.
Tánczolás. Saltatio, saltus. M. A.
Tánczoldogal. Saltitat. M. A.
Tánczoló. Saltator, saltatrix. M. A.
Tánczoló ház. Orchestra. M. A.
Elöl tánczoló. Praesul, praesultor. M.A.
TÁNCZOS. Saltator, saltatrix.
Tánczos leány. Puella saltui dedita.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
Tánczos Miskolcziak. km. Nic. Oláhi Hung. p. 51.
TÁNCZOT jár. Saltat.
Ugyan ropja, rakja a' tánczot. Sz. D.
Tánczot tart. Choreas celebrat. PP.

TÁNT.

TÁNT.
TÁNTOR.
Tántorít, tántorítja. Labefactat. M. A.
El tántorítja. Facit, ut labascat.
Ki tántorítja. VM. p. 218.
Meg tántorítja. Labefactat, collabefacit, offendit, titubare facit. M. A.
Tántoríthatatlan. Qui non potest corrumpi, seduci, labefactari. Sz. D.
Tántorodik. Labascit. M. A.
Bé tántorodik. Illabitur, cespitando ingreditur. M. A.
El tántorodik. Gressu fallente labitur.
Ki tántorodik. Exorbitat. M. A.
Meg tántorodik. Labascit, titubat, haesitat, offendit, vacillat. M. A.
Tántorodás. Prolapsio, titubatio, haesitantia. M. A.
Ki tántorodás. Exorbitatio. M. A.
Meg tántorodás. Vacillatio, titubatio, offensio, scandalum. M. A.
Tántorog. Titubat, vacillat, labat. M. A.
Bé tántorog. Pázm. Pred. p. 220.
Tántorgat, tántorgatja. Labefactat. M. A.
Tántorgás. Vacillatio, titubatio, titubantia, haesitantia. M. A.
Tántorgó. Vacillans.
Tántorogva. Titubanter. M. A.
Tántoroszik. Titubat. M. A. Monoszlai de Cult. Imag. p. 227.
Ki tántoroszik. Meg tántorodik. M. A.

TÁNY.

TÁNY.
TÁNYÉR. Orbis, discus. M. A. Scribitur etiam: Tálnyér, Tálnyír. M. A. Pázm. Kal. p. 1092. Pred. p. 819.
Tányér-alma. Malum epiroticum. S. I.
Tányér-nyaló. Parasitus, catillo, sublingio. Csuzi, Sípszó. p. 395.
Tányér-nyalogató. idem.
Tányér-talpu. Palmipes, pansa. S. I.
Tányér-tartó. Theca orbicularia. M. A.
Tányér-virág. Napra forduló virág.
* Czin-tányér. Discus stanneus.
Cserép-tányér. Fictilis orbiculus.
Fa-tányér. Quadra lignea.
Leveses tányér. Orbiculus juscularis.
Ón-tányér. Quadra stannea. NC. p. 399.
Szeges tányér. Quadra. CM.
Tráncsérozó tányér.
Tányéra. Ejus orbiculus.
Tányéros. Habens discum, orbicularis.
Tányéros nadrág. Testhez jól szabott nadrág. Sz. D.

TÁP.

TÁP. F. Győr Vben.
TÁPA.
Tápai rév. Rév Csongrád Vben.
TÁPÉ. F. Csongrád Vben. Sz. P. Tolna Vben.
TÁPLÁL, táplálja. Alit, nutrit, sustentat, fovet. M. A. A' ki kelletinél többet eszik, nem táplálja magát km.
El táplálja. Enutrit, sustentat. M. A.
Táplálás. Nutricatio, nutritus, alitura. M. A.
Táplálható. Alibilis. M. A.
Táplálkodik. Alitur, nutritur, victitat, se sustentat, focillat. S. I.
Táplálmány. Nutritura, nutrimentum, alimentum. Sz. D.
Tápláló. Nutritius, nutritor, almus, altor. M. A.
Tápláló eledel. Nutrimen, nutrimentum, nutritium. M. A.
Táplálódik. Nutritur. Sz. D.
TÁPLÁN. Sz. P. Győr Vben.
Táplán' fa. F. Vas Vben.

TÁR.

TÁR (név), hajdan Tavar. Gaza, thesaurus, aerarium, fiscus, arca, v. supellex. S. I. Promtuarium. Szirmai, Parab. p. 95.
Tár. F. Heves Vben.
Tár-ház. Promtuarium, penuarium, aerarium, fiscus. M. A.
Tár-házi. Fiscalis. M. A.
Tár-házos. Faludi, N. E. p. 224.
Tár-házas ajándékok. Faludi T. É. p. 11.
Tár-szekér. Plaustrum castrense, currus sarcinarius. M. A. PP.
* Fegyver-tár. Armamentarium. S. K.
Kincs-tár. Gazophylacium.
Lap-tár. Kis apacsó. Sz. D.
Levél-tár. Tabularium. Tiszti Szótár. p. 61.
Pénz-tár. Aerarium. S. I.
Szó-tár. Vocabularium. Sz. D. S. K.
Szó-tár-író. Lexicographus.
Törvény-tár. Corpus juris. Rupertus Kovács.
Tudomány-tár. Promtuarium scientiarum.
TÁR (ige), tárja. Aperit.
Bé tárja. Bé nyítja. Bé tárta az ajtót.
Ki tárja. Expandit, patulum facit. Takács József' Költeményei. p. 23.
TÁRA. Ejus gaza, ejus promtuarium.
TÁRAD. Aperitur. Nyillik. Sz. D.
TÁRAL, táralja. Aperit. Sz. D.
TÁRASZT, tárasztja. idem. Sz. D.
TÁRGY. Pluteus, meta. M. A. Objectum.
Tárgy' közepe. Centrum metae. Pázm. Kal. p. 607.
Tárgya. Ejus meta, ejus objectum.
Ez a' beszédem' tárgya. Hoc est sermonis mei objectum.
Tárgyal. Ha madárra tárgyalsz, íjadat ne pöngesd. km. Dug. 2. R. p. 136.
Tárgyaz, tárgyazza. Pro objecto habet.
Tárgyazat. Sz. D.
Tárgyúl. Pro objecto.
Tárgyúl veszi. Pro objecto sumit.
TÁRI.
Tári tuppos. Pulvinatus. M. A.
TÁRKÁNY. t. h. n. Bihar, Borsod, Heves, Komárom, Tolna, és Zemplin Vkben.
TÁRKONY. Dracunculus esculentus, draco hortensis, pyrethrum. M. A. PP.
Tárkony-méz. Faludi, N. U. p. 102. B. E. p. 44. N. E. p. 140.
Vad tárkony. Ptarmica. PP. M. A.
TÁRNOK (hajdan Tavarnok). Tavernicus, thesaurarius, camerae praeses v. promus condus, custos supellectilis. S. I.
Tárnok. FF. Fejér, Posony, és Szala Vkben.
Tárnok-szék. Sedes tavernicalis. M. A.
* Fő tárnok-mester. Magister tavernicorum.
Levél-tárnok. Archivarius.
TÁRON van az ajtó. Nyítva van. Sz. D.
TÁROGAT, tárogatja. Identidem aperit.
Tárogató. Buccinator, fistulicen. M. A.
Tárogató síp. Tibia. M. A. Vékony szavu trombita. Cingriac. CM. Csuzi, Tromb. p. 768.
Tárogató-sipos. Tibicen. M. A.
TÁROS.
Lap-táros. A' kis apacsót vonó halászlegény. Sz. D.
TÁRS (táros?). Socius, sodalis. M. A. Nem jó társ az, a' ki mindent maga föl fal. km.
Társ-pohár. Epulum tyrocinii.
Társ-poharat ád. Epulum dat tyrocinii. PP.
Társ-poharat iszik. Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni. km.
* Baj-társ. Commilito, socius aerumnae.
Ember-társ. Proximus. S. K.
Háló társ. Concubitor. S. K.
Házas társ. Consors.
Hütvös társ. Conjux.
Játszó társ. Collusor. S. K.
Kalandos társ. Commilito, vitae socius. S. K.
Kenyeres társ. Contubernalis. Pázm. Pred. p. 269.
Kezes társ. Compraes. M. A.
Lakó társ. Cohabitans. S. K.
Leány-társ. Consocia. Káldi, Innepn. Pred. p. 569.
Nyájas társ. Blandus comes. S. K.
Örökös-társ. Cohaeres. S. K.

Pap-társ. Consacerdos.
Polgár-társ. Concivis. S. K.
Segétő társ. Coadjutor. Pázm. Pred. p.213.
Szolga-társ. Conservus. CM. Pázm. Pred. p. 269.
Tanuló társ. Conscholaris.
Tiszti társ. Collega.
Úti társ. Comes itineris. Jó úti társ a' tudomány. km.
Vetekedő társ. Aemulus. S. K.
Vő-társ. Congener.
Társa. Ejus socius, socia. Kinek társa van, ura van. km.
Társa. Hegy Ung Vben.
Társalkodik. Conversatur, consortium habet. M. A. A' bátor szűvel társalkodik a' szerencse. km.
Társalkodás. Consociatio, consortium. M. A.
Társalkodhatatlan. Insociabilis. CM. M.A.
Társalkodó. Sociabilis, socialis. M. A.
Társalkodóság. Socialitas. M. A.
Társalkodtat, társalkodtatja. Sociat. M. A.
Társalkodott. Sociatus. M. A.
Társaltat, társaltatja. Vele ne társaltasd a' fiadat. Sz. D.
Öszve társaltatja. Sociat. M. A. L.
Társaltatott. Pázm. Pred. p. 531.
Társas. Socialis, sociabilis, ad societatem pertinens. Gesellig. S. I.
Társasság. Socialitas, studium familiaritatis. Geselligkeit. S. I.
Társaság. Societas, sodalitas, sodalitium, consortium. M. A.
Társaságos. Socialis, sociabilis. M. A.
Társaságosan. Socialiter. Zvonarics, 1. R. p. 364. M. A.
Társaságtalanság. Insocialitas, carentia consortii. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
Társít. Társasít. Sociat, copulat, conjungit, jungit. Vrancsics.
Társodik. Társasodik. Jungitur, sociatur. Sz. D.
Társodás. Sz. D.
Társság, Társaság. Sz. D.
Társsá veszi. Associat, nimia familiarite contemtum reddit. M. A.
Társúl. Pro socio.
Társúl adja magát. Adpingit se pro socio. Pázm. Pred. p. 479.
Veszi magának házas társúl. Deligit pro vitae socia.
TÁRVA.
Tárva nyitva hagyta az ajtót.
Tárva nyitotta. Faludi, N. A. p. 39.

TÁS.

TÁS.
TÁSKA. Vulga, pero, capsa, mantica. M. A. Corycium. CM. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
Táska. F. Somogy Vben.
* Álom-táska. Endymion.
Bőr-táska. Kenyeres táska. Pera. CM.
Haj-táska. Sacculus crinalis. S. K.
Két táskára szerződött. Ad manticam resepis rediit. M. A.
Koldus-táska. Faludi, N. A. p. 101.
Levél-táska. Capsa literarum. S. K.
Lovag-táska. Hippopera. S. K.
Turós táska. Placenta cum formagio.
Táskája. Ejus pero. Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
Táskáz. Faludi, T. É. p. 298.

TÁT.

TÁT (név).
Tát. F. Esztergom Vben.
Tát szájjal kiáltják. Monoszlai, Hit'oltalm. p. 433.
Tát-szájú. Bohó.
TÁT (ige), tátja. Aperit, hiat, hiascit. M. A.
Föl tátja. Tátsd föl a' szádat. Sz. D.
Ki tátja. Aperit.
Reá tátja száját. Zvonarics, 1. R. p. 930.
TÁTÁS. Hiatus. M. A.
Száj-tátás. Sz. D.
TÁTÉ. Bohó, dőre, gyáva. S. I.
Tátè. E. F. Alsó Fejér Vben.
TÁTIKA. Régi vár Szala Vben. Tátika és Rezi-vár' dolgát ebre bizták, ebűl vették hasznát. km.
TÁTINT. Hiatum edit. Egygyet tátintott, 's meg haltt.
TÁTOG. Hiascit.
Tátogat. Hiatat. M. A. Ott ne tátogass, láss dolgodhoz.
Tátogatás. Creber hiatus oris.
Tátogató. Ore crebro hians.
TÁTONY. Sz. P. Somogy Vben.
TÁTORJÁN. Napus, napis, bunias, anemosphoros. M. A. Mezőkön önként termő karó-répa. Csapó, Füv. Kert. p. 131.
TÁTOS. Proteus, Vertumnus, magus, praestigiator. M. A. Pázm. Kal. 172. 686. Pegasus. Szirmai, Parab. p. 95.
Tátos gyermek. Sz. D.
Tátos paripa. Faludi, N. E. p. 25.
TÁTOTT. Hians, patens, patulus. M. A.
Tátott orrú. Silus. Fitos orrú. S. I.
Tátott seb. Vulnus hians. Pázm. Pred. p. 773.
Tátott száj. Rictus, hiansos. M. A.
Tátott szájú. Ore hiante spectator. S. I.
TÁTÓ. Hians.
Tátó betü. Vocalis. Ráth Mátyás. Cf. Rájnis, Kalaúz.
TÁTSÁG.
Száj-tátság. Prágai, p. 920.
TÁTVA. Aperte, hianter. Tátva van a' szája.
Száj-tátva. Hiante ore.

TÁTTA.

TÁTTA. Kisdedeknek szokás mondani, mikor a' falura viszik.
Táttába megy. Falura megy.
Táttába viszik. Falura viszik.

TÁV.

TÁV.
TÁVOZik. Secedit, abscedit, separat se, abstat, recedit. M. A.
El távozik. Recedit, discedit, abscedit. M. A. Távozzál el tőlem sátán.
Távozás.
El távozás. Abscessio, discessio, secessio. M. A.
Távozat. Abscessus, secessus.
Távozkodik. Secedit. Sz. D. S. I.
Távoztat, távoztatja. Vitat. M. A.
El távoztatja. Defugit, devitat, effugit, evitat, abstinet. M. A.
Távoztatás. Devitatio.
El távoztatás. Evitatio, abstinentia. M.A.
El távoztathatlan. Inevitabilis. M. A.
El távoztathatlanúl. Inevitabiliter. M.A.
El távoztatható. Evitabilis. M. A.
TÁVUL, TÁVOL. Eminus, a longe, procul. M. A. Jobb távul szeretni egymást, mint közelről gyülölni. km.
Távul álló. Absistens, longe distans. M. A.
Távul író. Telegraphus. Fernschreiber. S. I.
Távul légyen. Absit, deus avertat. Tasi Gáspár. p. 89.
Távul lét. Absentia.
Távul létel. idem. M. A.
Távul lévő. Absens. M. A.
Távul van. Abest, distat. M. A.
Távul való. Absens, item Longinquus. M. A.
Távul valóság. Distantia. M. A.
Távul veti. Amovet, avertit. S. I.
Távulad. Longiuscule remotus.
Távuladon. Paulo remotius.
Távuladról atyafi. Consangvineus remotior.
Távulag. Eminus, a procul. S. I.
Távulban való. Zvonarics, 1. R. p. 26.
Távuldabb. Remotior. Biró Márton, Micae. p. 153.
Távuldadon. Remote. Biró Márton, l. c. p.47.
Távulan. Remote. Vajda, 1. K. p. 490. 3. K. p. 164.
Távulít, távulítja. Removet. Faludi, Sz. E. p. 96. B. E. p. 114. N. E. p. 123.
El távulítja. Faludi, N. A. p. 26.
Távulodik. Removetur. Sz. D.
Távul (ige). Recedit, secedit, discedit.
El távult tőlem. Recessit a me. Sz. D.
Távulról. A longe. Faludi, N. E. p. 172.
Távulság. Distantia. Távul valóság. Sz. D.

TE.

TE.

TE. Tu. M. A. Ha én te, te is te.
Te jobbik, honnan jöttél. Faludi, T. É. p. 197.
Te mondád. Tu dixisti.
Te-mondádság. Pázm. Pred. p. 665.
Te-mondád-fű. Dulce amarum, iberis. M. A. NC. p. 35.
TEEGET, teegeti. (Tégeti PP.) Te 's tuval szóllítja. Dure tractat, singulari numero aliquem compellat. PP.
TEEZ, teezi. Compellat eum per tu, tuizat.
TENKÉNT (mint önként). Takács József' Költeményei. p. 149.
TENNEN. Faludi, E. M. p. 82.
Tennen magad. Tu ipse. M. A.
Tennenid. R. Tui amici, familiares, domestici. S. I.
TIED (Teed, téd, tied). Tuus. M. A.
Tieddé. Amici vitia si feras, facis tua. Seneca. Ha felebarátod' vétkét el tűröd, tieddé teszed. Káldi, Innepn. Pred. p. 540.

Tiedek, pro Tiéid. Tui, tuae, tua. M.A.
TÉGED, tégedet. Te, accusativ. M. A.

TEÁTROM.

TEÁTROM. Theatrum. Játék-nézö hely, nézö hely, játék-szín. S. I.

TEB.

TEB.
TEBE. Sz. P. Borsod Vben.
Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.

TECS.

TECS.
TECSÖ. MV. Marmaros Vben.
Tecsö. Patak Marmaros Vben.

TEG.

TEG.
Teg-nap. Heri, dies hesterna. M. A.
Teg-nap elött. Pridie, nudius tertius. M.A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Teg-napi gomba. km. Heri natus fungus, homo novus, arrogans, elatus. Faludi, N. A. p. 224.
TEGE. Heri. Tegnap. L. Benkö Transyl. Tom. 2. p. 402.
TEGETLEN. R. Nuper. M. A. Komjáthi. Tegetlen sohonnan jött. Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 567.
TEGETT. R. Heri, nuper. Bát.
TEGEZ. Pharethra, corythus. CM. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
Tegze. Ejus pharethra.
Tegzes. Pharethratus. M. A. CM.
Tegzes. E. F. Alsó Fejér Vben.

TEHÁT.

TEHÁT. Igitur, quapropter, ergo. M. A.

TEHÉN.

TEHÉN. Vacca. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.
Tehén-állás. Bostar. M. A.
Tehén-bör. Pellis vaccina. Faludi, T. É. p. 149.
Tehén-csorda. Armentum vaccarum.
Tehén-csordás. Pastor vaccarum.
Tehén-ganéj. Bulbiton. M. A.
Tehén-hús. Bubula. M. A.
Tehén-ír. Tehén-szar. Stercus bubulum. Pázm. Kal. p. 1075.
Tehenek' nevei: Bális, Bimbó, Bokros, Csákó, Csira, Föcske, Hattyu, Hegyes, Homály, Jeges, Kedves, Kese, Kicsiny, Minika, Pirók, Pityer, Pörge, Rendes, Szemök, Szöke, Virág.
Tehén-paczal. Viscera vaccina.
Tehén-pokla. Meg eszi a' czifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km.
Tehén-szopó kígyó. Boa. M. A.
Tehén-táncz. Csárda Borsod Vben.
Tehén-vaj. Butyrum vaccinum.
* Borjús tehén. Foeta vacca, horda. S.K.
Fejös tehén. Vacca lactaria. S. K.
Hasas tehén. Horda. NC. p. 129.
Meddö tehén. Sterilis vacca. S. K.
Riska tehén. Subrubra vacca. S. K.
Tengeri tehén. Rosmarus. S. K.
Üzekedö tehén. A' hol üzekedö tehén nincs, nem megy oda a' bika. km.
TEHENE. Ejus vacca.
TEHENEDik. More vaccae procumbit. Le tehenedett.
TEHENES. Vaccarius, habens vaccam, vaccinus. M. A.
Tehenes telek. E. Sz. P. Kolos Vben.
TEHENÉSZ. Bubulcus, pastor vaccarum. Gulyás. S. I.

TEK.

TEK.
TEKE. Globus, discus, sphaera. M. A. Trunculus lusorius, trunculi lusorii. PP. Conus, metula. S. I.
Teke. E. MV. Kolos Vben.
Teke. Telek Györ Vben.
Teke' háza. F. Ugocsa Vben.
Teke-játék. Ludus conorum, metularum, truncorum. Kegelspiel. S. I.
Teke-játék-hely. Area conis dejiciendis, sive lusui conorum destinata. S. I.
Teke-szabású. Coniformis, conoides. S. I.
Teke-tória. Ambages, circuitio, ambitus. Umschweif im Reden. S. I.
Tekécske. Sphaerula, globulus. M. A.
Tekéll, tekélli. Destinat, vovet. M. A. Lásd: Tökéll, tökélli.
Tekéz. Disco ludit, trunculis ludit. PP.
Tekézés. Lusus trunculorum.
Tekézö. Ludens trunculis.
Tekézö hely. Trunculorum area. PP.
TEKENY.
Tekenyc. F. Szala Vben.
Tekenyö. Trulla, labrum. M. A. Capisterium, cymbium, alveus. PP. Ollyan mint a' tekenyöben ingó víz. km.
Tekenyö-vakaró kés a' sütöknél. Radula. PP.
Tekenyös béka. Testudo. M. A.
TEKER, tekeri. Vertit, versat, torquet, obtorquet. M. A. Nehéz agg fából guzst tekerni. km.
Belé tekeri. Intorquet. M. A.
Egybe tekeri. Convolvit. S. I.
El tekeri. Distorquet. M. A.
Föl tekeri. Contorquet, extendit, sursum trahit. M. A.
Föl tekerje az eszét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
Ki tekeri. Extorquet. M. A.
Le tekeri. Detorquet. M. A.
Meg tekeri. Circumplicit. M. A.
Öszve tekeri. Convolvit, complicat. S. I.
Reá tekeri. Adtorquet.
Viszsza tekeri. Retorquet.
Tekercs. Costicillus. M. A. Arculus. PP.
Ruha-tekercs. Sz. D.
Szalma-tekercs. Sz. D.
Vas-tekercs. Drót. Sz. D.
Tekercséli. Plectit. M. A. L.
Tekeredik. Vertitur, versatur, volvitur, volutatur, torquetur, circumagitur. Faludi, T. É. p. 52.
Ki tekeredik. Obliquatur. PP.
El tekeredik. Distorquetur. VM. p. 89.
Öszve tekeredik. Convolvitur, complicatur. M. A.
Reá tekeredik. Circumvolvitur.
Tekeredzik. Circumvolvitur.
Tekeredzett füstök. Faludi, E. M. p. 246.
Tekeredetlen. Irretortus. M. A.
Tekeredett. Tortus, distortus, contortus. M. A.
Meg tekeredett. Reflexus. M. A.
Tekereg. Volvitur, torquetur. M. A. item Vagatur. Hol tekeregsz? Ubi vagaris?
Tekerget, tekergeti. Distorquet, gyrat. M. A.
Környül tekergeti. Circumplicat. M. A.
Öszve tekergeti. Convolvit. M. A.
Tekergetés. Distorsio, contorsio. M. A.
El tekergetés. Distorsio. M. A.
Öszve tekergetés. Contorsio. M. A.
Tekergetve. Contorte. M. A.
Tekergés. Torsio.
Tekergö. Tortus, versatilis. M. A. item Erro, vagabundus, grassator, circulator. Faludi, T. É. p. 191.
Tekergö orvos. Medicaster, circulator, circumforaneus. S. I.
Tekergös. Tortuosus, flexuosus, ambagiosus. CM. M. A.
Tekergösen. Torte. M. A.
Tekergözik. Se circumnectit, circumligat, circumvolvit. S. I.
Tekeres. Tortus, contortus, convolutus. S. I.
Tekeres. F. Baranya Vben. Csárda Veszprém Vben.
Tekeres lábú. Angvipes. S. I.
Tekeres szarvú. Habens cornua contorta. S. I.
Tekeres ugorka. Cucumer angvineus. S.I.
Tekereszik. Circumplicatur.
Reá tekereszik. Zrinyi, P. XII. Stroph.51.
Tekerék. Volumen. Rolle. S. I.
Tekerék-szövet. Petia panni, telae. S.I.
Tekerékes. Involutus. Faludi, T. É. p. 188.
Tekerés. Torsio. M. A.
Has-tekerés. Rágás. Sz. D.
Ki tekerés. Extorsio, evulsio. M. A.
Le tekerés. Detorsio. M. A.
Viszsza tekerés. Retorsio. M. A.
Tekerít, tekeríti. Vertit, versat, volvit, rotat, gyrat, circumagit. S. I.
Viszsza tekeríti. Reflectit, retorquet. M.A.
Tekerített. Gyratus, contortus. M. A.
Tekerö. Volvens, torquens, rotans, gyrans. M. A.
Tekerö. Csörlö eszköz, mellyröl gombolyagba szedik a' fonalat. Sz. D.
Viszsza tekerö. Retorquens. M. A.
Tekeródzik. Circum volvitur. Faludi, N. E. p. 39.
Tekertt. Tortus.
Tekertt eszü. Callidus, astutus. S. I.
Tekertt gyökerü fü. Kígyó-gyökerü fü. Bistorta major. Csapó, p. 274.
Le tekertt. Detortus. M. A.
Tekerül. Flectitur, curvatur.
Tekerület. Flexura. M. A. L. p. 636.
Tekervény. Attractoria. Ulászló' Kincstartója, p. 162. Lynx. CM. Vertex, vortex v. epistomium, cochlea, trochlea. S. I. Sz. D.
Tekervényes. Tortilis. M. A. Praetortus. CM. Tortuosus, flexuosus, verticosus. S. I.

Tekervényes beszéd. Anfractus orationis. S. I.
Tekervényes út. Anfractus, ambages, ambitus, circuitus. Sz. D. S. I.
TEKÉNT, tekénti (Tekint, tekinti). Intuetur, respicit. M. A. Szemre, före tekéntenek.
Alá teként. Despicit. M. A.
Által tekénti. Obiter perlustrat.
Be teként. Introspicit, inspicit. M. A.
Be tekénts. Csárda-név.
Belé teként. Introspicit, inspicit. M.A.
El teként. Káldi, 2. Reg. 13. 34.
Föl teként. Suspicit, sursum respicit. M. A.
Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.
Ki teként. A' vén eb' ugatására méltó ki tekénteni. km.
Környül teként. Circumspicit. M. A.
Le teként. Despicit.
Meg tekénti. Respicit. M. A.
Reá teként. Aspicit.
Viszsza teként. Respicit. S. I.
Tekéntet. Aspectus, conspectus, prospectus, respectus. M. A.
Tekéntete. Ejus respectus.
Tekéntetes. Spectabilis, illustris. M. A.
Tekéntetes hazugság. Pázm. Kal. p. 316.
Tekéntetes jóság. Pázm. Pred. p. 1232.
Tekéntetes úr. Spectabilis dominus.
Tekéntetesen. Spectate. M. A.
Tekéntetesködik. Est illustris, spectabilis, conspicuus. Faludi, U. E. 1. R. p. 145. 149.
Tekéntetesség. Pázm. Pred. p. 1162.
Tekéntetlen. Obscurus, ignotus. A' mire nem tekéntenek, v. a' kire nem figyelmeznek. S. I.
Tekéntél, tekéntéli. Aspectat, respectat. CM. M. A. Faludi scribit: Tekénteli. T. É. p. 133. E. M. p. 145.
Alá tekéntél. Despectat. PP.
Föl tekéntél. Suspectat. M. A.
Környül tekéntél. Circumspectat. M. A.
Meg tekéntéli. Perspectat, perspicit. M. A. Faludi scribit: Meg tekéntelli. U. E. 3. R. p. 16.
Viszsza tekéntél. Respectat. M. A.
Tekéntélés. Aspectatio. M. A.
Tekéntélő. Aspectans. M. A.
Tekéntés. Conspectus, intuitus, aspectus, obtútus. M. A.
Ki tekéntés.
Meg tekéntés. Perlustratio.
Tekéntget, tekéntgeti. Aspectat, prospectat. Faludi, U. E. 1. R. p. 93.
Ki ki tekéntget. Foras frequenter prospectat. S. I.

TEL.

TEL.
Tel-megye. Sz. P. Bihar Vben.
TELCS. E. F. Besztercze Vidékében.
TELEK. Frutetum, herbetum. it. Ager et campus incultus, desolatus, fruticosus, praedium. it. Ubi nulla sunt aedificia. M. A.
Telek. F. Bihar Vben.
Telek. E. FF. Hunyad Vben, és Három szék Székében.
Telek' falva. E. F. Udvarhely Székében.
* Ág-telek. FF. Gömör, és Szabolcs Vkben.
Apa-telek. F. Arad Vben.
Borsos telek. F. Bihar Vben.
Bú-telek. Sz. P. Heves Vben.
Bús telek. F. Posony Vben.
Cseh telek. F. Bihar Vben.
Erdő-telek. F. Heves Vben.
Fölső telek. Sz. P. Heves Vben.
Győr-telek. F. Szathmár Vben.
Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vkben.
Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.
Jász telek. Sz. P. Nógrád Vben.
Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.
Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vkben. Sz. P. Kis Kunságban. Telek, Szabolcs Vben.
Kő-telek. F. Heves Vben.
Mán-telek. Sz. P. Pest Vben.
Méh-telek. F. Szathmár Vben.
Mihály-telek. F. Jászságban.
Nadán-telek. F. Bihar Vben.
Nagy telek. Sz. P. Békes Vben.
Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.
On-telek. F. Szabolcs Vben.
Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
Poklos telek. F. Bihar Vben.
Pór-telek. Patak Szathmár Vben.
Pós-telek. F. Somogy Vben. Telek Békes Vben.
Puszta telek. F. Szathmár Vben. Sz. P. Heves Vben.
Réz-telek. F. Szathmár Vben. Telek Pest Vben.
Sas-telek. F. Bihar Vben.
Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.
Szamos-telek. F. Szathmár Vben.
Székely telek. F. Bihar Vben.
Tót telek. F. Bihar Vben.
Ván-telek. Sz. P. Bács Vben.
Telekd, Telegd. R. Parvum diverticulum.
Telegd. MV. Bihar Vben.
Telekes. Habens diverticulum.
Telekes bocskor. Faludi, E. M. p. 87. Mellyet lábokra füznek vadászatkor a' nagyobb urak is. Sz. D.
Telekes (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
Telekes (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
Teleki. F. Somogy Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
Kerék-teleki. F. Veszprém Vben.
Telekje. Ejus diverticulum.
Pál' telekje. F. Veszprém Vben.
Telke. Ejus diverticulum.
Boldog asszony' telke. Sz. P Bihar Vben.
Mikó' telke. Sz. P. Nógrád Vben.
Szent Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.
Tamás' telke. Sz. P. Gömör Vben.
Telkes. idem ac Telekes.
Telkesd. F. Bihar Vben.
Telki. idem ac Teleki. Diverticularis.
Telki. FF. Bihar, és Pest Vkben.
Telki bánya. F. Abaúj Vben.
TELEP.
Telepedik. Recumbit, considet, subsidet. M. A.
Le telepedik. Considet, subsidet, discumbit, recumbit. M. A.
Meg telepedik. Considet. M. A.
Telepedés. Consessio. M. A.
Le telepedés. Consessus. M. A.
Telepedteti. Facit discumbere. Pázm. Pred. p. 432.
Telepít, telepíti. Collocat, illocat, deponit. Pázm. Pred. p. 475.
Le telepíti. Facit discumbere, recumbere. M. A.
Meg telepíti. Facit considere.
TELEVÉNY. Öszve hordott, torlott sokféle gaz. Sz. D.
TELI (TELE). Plenus, plene. M. A. Meddig hordod teli, addig lészesz deli, de ha egyszer üres, meg vet minden rühes. km.
Teli bögyös. Csuzi, Sípszó. p. 632.
Teli hold. Plena luna. Pázm. Pred. p. 1232.
Teli marokkal. Plena vola. Káldi, Vasárn. Pred. p. 393.
Teli pohár. Poculum plenum. M. A.
Teli rakja. Implet, complet, replet. S.I.
Teli töltí. idem.
Teli torokkal. Pleno ore, pleno gutture.
Teli töltözik. Cibis se ingurgitat. S. I.
Teli tömi. Refercit ad summum.
Telid. R.
Teliden teli. Plenissimus. Pázm. Pred. p. 69. 814.
Telides teli. idem.
Telis.
Telis teli. Valde plenus.
Teliség. Plenitudo, plenitas. Pázm. Pred. p. 439. 837.
Teljebb (Teliebb, teljebb). Plenior, plenius. Teljebb töltsed poharam', éljen a' barátság.
Teljen (Telien, teljen).
Teljen teli. Teljedes teli.
Teljes (Telies, teljes, telylyes, tellyes). Totus, perfectus, plenus. M. A.
Teljes arcza. Plena facies.
Teljes búcsú. Indulgentia plenaria. S. I.
Teljes életében. In tota vita sua. Pázm. Pred. p. 1261.
Teljes hatalom. Plenipotentia.
Teljes hatalmú. Mandatarius, plenipotentiarius. S. I.
Teljes hold. Plenilunium, plena luna. S. I.
Teljes ibolya. Sz. D.
Teljes képü. Plenae faciei.
Teljes kor. Aetas justa, legitima, plena, perfecta, majorennitas. S. I.
Teljes korú. Majorennis. S. I.
Teljes lehetetlen. Impossibilis. S. I.
Teljes lehetetlenség. Moralis impossibilitas. S. I.
Teljes mondás. Axioma. M. A.
Teljes rózsa. Rosa centifolia. S. I.
Teljes szín. Color satur. S. I.
Teljes ütközet. Justum praelium. S. I.
Teljesedik. Completur, impletur, perficitur. M. A.
Bé teljesedik. Adimpletur, in effectum venit. S. I.
El teljesedik. Completur, impletur. M.A.
Meg teljesedik. Completur.
Teljesedés. Complementum. M. A.
Teljesen. Plene, plenarie. M. A.
Teljesít, teljesíti. Complet, implet. M. A.
Bé teljesíti. Adimplet, complet. M. A.
El teljesíti. Implet, complet. M. A.
Meg teljesíti. Complet. M. A.

Teljesités. Completio. M. A.
Bé teljesités. Explementum, expletio. M. A.
Teljesítő. Complens, effectuans.
Bé teljesíthető. Explebilis. M. A.
Bé' teljesítendés. Csuzi, Síp-szó. p. 138.
Teljeskedik. Perfectum se exhibet. Sz. D.
Teljeskedés. Sz. D.
Teljesség. Plenitudo, complementum. M.A.
Teljességgel. Plane, penitus, prorsus. M. A.
Teljességgel nem. Absolute non, prorsus non. S. I.
TELik (juxta alios TELLik). Impletur.
Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
Bé telik. Impletur, completur. M. A. Pázm. Pred. p. 746.
Bele telik esztendő. Ad hoc requiritur annus.
El telik. Impletur, completur, expletur. M. A.
Fejedre telik a' pár-lúg. km.
Ki telik. Expletur.
Ki telik az ideje. Expletur ejus tempus.
Ki telik tőle. Est perficiendo. S. I.
Meg telik. Completur, impletur. M. A. Pázm. Pred. p. 800.
Sokba telik. Multum constat. A' mi sokra böcsültetik, sokba telik. km.
Teldegel. Incipit compleri. Már ötödik esztendeje teldegel. Sz. D.
Telés.
Bé telés. Impletio, complementum. M.A.
El telés. Completio, expletio, implementum. M. A.
Meg telés. Completio, impletio. M. A.
Teletlen.
Teletlenség (Sz. D. Telletlenség).
Telhetik. Potest impleri, praestari. A' kitől ki telhetik. Qui potis est praestare, adimplere.
Telhetetlen. Inexplebilis, insatiabilis, insaturabilis. M. A. Telhetetlen, mint a' barát' zsákja. km.
Telhetetlen has. Venter insatiabilis. S. I.
Telhetetlen bélű. idem.
Bé telhetetlen. Inexsaturabilis. M. A.
Telhetetlenkedik. Pázm. Pred. p. 75.
Telhetetlenkedő. Csuzi, Síp-szó, p. 12. 89.
Telhetetlenség. Bulimia, item Avaritia, insatiabilitas. M. A.
Telhetetlenül. Insatiabiliter, insaturabiliter. M. A.
Telhető. Replebilis, possibilis.
Ki telhető képpen. Pro viribus. S. I.
Minden ki telhető módon. Omni possibili modo.
Telő. Completorius.
El telő. Faludi, B. E. p. 48. N. A. p. 169. 234.
Tellő. Ha már fujdogál a' szellő, nem sokára bé áll a' tellő. km.
TELLE-tulla. Tata patata, buttubata. M.A. Pázm. Tudakozó Predik. p. XXXIIII.

TEM.

TEM.
TEMÉRDEK. Crassus, item Gravida. M.A.
Temérdek állat. Bellua. S. I.
Temérdek cselekedet. Facinus immane. Sz. D.
Temérdek fa. Lignum solidum, crassum. Sz. D.
Temérdek nagy. Ingens, enormis. S. I.
Temérdek orczájú. Effrons, impudens. Pázm. Kal. p. 163.
Temérdek sok. Multus, copiosus. S. I.
Temérdek sokaság. Ingens multitudo. Sz. D.
Temérdekedik. Crassescit. M. A.
Meg temérdekedik. Incrassescit. M. A.
Temérdeken. Crasse. M. A.
Temérdekes.
Temérdekeskedik. Faludi, U. E. 1. R. p. 55.
Temérdekít, temérdekíti. Crassat, incrassat. M. A.
Meg temérdekíti. Incrassat. M. A.
Temérdekítés. Incrassatio. M. A.
Meg temérdekítés. idem. M. A.
Temérdekítő. Incrassans. M. A.
Temérdekség. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.
Temérdekül. Incrassatur, crassescit. M.A.
Meg temérdekül. Incrassescit. M. A.
Temérdekülés. Incrassatio, crassities. M.A.
TEMET, temeti. Sepelit, tumulat. M. A.
Bé temeti. Intumulat, defodit.
El temeti. Sepelit, tumulat, contumulat, humat, inhumat, defodit. M. A.
Temetendő. Sepelibilis. M. A.
El temetendő. idem. M. A.
Temetetlen. Insepultus, inhumatus. M. A.
El temetetlen. idem. M. A.
Temetett. Sepultus. M. A.
Temetés. Sepultura, humatio, tumulatio. M. A.
El temetés. Humatio, sepultura. M. A.
Pompás temetés pénz-vesztegetés. km.
Temetéses. Tumulosus. M. A.
Temetési domb. Tumulus. M. A.
Temetési tisztelet. Exequiae. M. A. PP.
Temetési tisztességet szolgáltat. Exequiatur. M. A.
Temetésre való. Funeralis, exequialis. PP.
Temetkezik. Sepelitur, funeratur. M. A.
Oda temetkeznek. Sz. D.
Temetkezés. Sepultura, funeratio. M.A.
Temetkező hely. Locus consvetae sepulturae.
Temető. Sír-ásó. Vespillo, humator. M.A. PP.
Temető épület. Aedificium sepulchrale. Faludi, T. É. p. 78.
Temető hely. Sepulcretum, coemeterium, bustum. M. A.
Temető sir. Pázm. Pred. p. 88.
Temetség. Sepultura. M. A.
Temetvény. Vár Nyitra Vben.

TEMPLOM.

TEMPLOM. Phanum, templum. M. A.
Templom' bóltozatja. Tholus. PP.
Templom-fosztó. Spoliator templi. Pázm. Pred. p. 1168.
Templom' napja. Egyház' napja. Encoenia.
Templom' öble. Alae templi. S. I.
Templom-szentelés. Dedicatio templi. S.I.
Templom' tornácza. Propylaeum templi. PP.
TEMPLOMA. Ejus templum.
TEMPLOMI. Templaris.
Templomi szerzet. Ordo templariorum. S. I.
TEMPLOMOS. Templarius, templarista.

TENG.

TENG. Victitat, degit. M. A. Vivit utcunque, vitam degit miseram. PP.
Csak alig teng. Sz. D.
Teng, leng. Sz. D.
TENGELICZ. Acanthus, carduelis. M. A.
TENGELY. Axis. M. A. Tengelyt üttetni vele nem volna tanácsos. km.
Tengely-szeg. Fibula rotaria. M. A. Paxillus axis, embolum axis curulis, embolum, axis retinaculum. PP.
Tengely' vége. Polus. M. A.
Talyiga-tengely. Axis biroti.
Tengelye. Ejus axis. Meg akadtt a' tengelye. km.
TENGER. Mare. Lásd alább külön.
TENGET, tengeti. Sustentat, nutrit, nutricatur, enutrit. M. A.
Magát dologgal tengeti. Sz. D.
Inkább tengetném életemet alamisnával. Faludi, N. E. p. 16.
Tengetés. Beniczki, p. 51.
Tengetheti. Káldi, Innepn. Pred. p. 331.
TENGÉS. Victitatio, vitae qualis qualis usura. M. A.
TENGŐ. Victitans.
Tengődik. Élődik. Faludi, N. E. p. 220.
Töngődik scribit Csuzi, Síp-szó. p. 403.
El tengődik. Victitat, vitam utcunque sustentat.

TENGER.

TENGER. Mare, pelagus, salum, pontus, aequor. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
Tenger' áradása. Aestus maris. Molnár, Fizika.
Tenger-bú. Immanitas moeroris. „Tenger-búknak közepette mihez fogjak epedtt szív" Kártigám.
Tenger' feneke. Fundus maris.
Tenger' gyomra. Profundum maris. S. I.
Tenger' hatalmasi. Maripotentes. S. I.
Tenger' háborodása. Maris commotio, perturbatio. S. I.
Tenger' hánykodása. Maris fluctuatio. S. I.
Tenger' istene. Neptunus. Faludi, T. É. p. 69.
Tenger-járás. Navigatio maritima. S. I.
Tenger' járása. Accessus, et recessus maris, aestus maris. S. I.
Tenger-járó. Navigator marinus. S. I.
Tenger' játszása. Malacia, alcedonia. S. I.
Tenger' melyjéke. Ora maritima. S. I.
Tenger-melléki. Tenger-mellyéki. Maritimus. M. A.
Tenger' mélysége. Profundum maris, altitudo maris. S. I.
Tenger-nép. Populi multitudo. S. I. Sz. D.
Tenger sok nép. Faludi, T. É. p. 45.
Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
Tenger' örvényje. Euripus, vortex marinus.
Tenger-part. Pázm. Kal. p. 697.

Tenger' partja. Littus maris.
Tenger' partján való hegy. Promontorium. M. A.
Tenger' síkja. Superficies maris. S. I.
Tenger-sokaságú. Dug. km. 2. R. p. 230.
Tenger-szakadék. Sinus. Káldi, Act. 27. 39.
Tenger' szeme. Oculus maris. Némelly nagy hegyek' tetején lévö tó.
Tenger-szín. Color caeruleus, glaucus, thessalicus. CM.
Tenger' színe. Libella maris.
Tenger' színén följül. Supra libellam maris.
Tenger-színü. Thalassicus. M. A.
Tenger' szorosa. Fretum. Káldi, Zachar. 10. 11.
Tenger' szorúlatja. idem. Sz. D.
Tenger' torkolatja. Sinus maris. Sz. D.
Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
* Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443.
Ádriai tenger. Mare adriaticum. Faludi, T. É. p. 53.
Csöndes tenger. Mare pacificum. S. K.
Déli tenger. Meridionalis oceanus. S.K.
Éjszaki tenger. Borealis oceanus. S. K.
Fagyos tenger. Mare glaciale. S. K.
Fejér tenger. Mare album.
Fekete tenger. Mare nigrum, pontus.
Földközi tenger. Mare mediterraneum.
Holtt tenger. Mare mortuum.
Horvát országi tenger. Prágai, p. 7.
Keserü tenger. Faludi, N. U. p. 165.
Nagy tenger. Oceanus. Vajda, 3. K. p. 267.
Nap-keleti tenger. Orientalis oceanus. S. K.
Nap-nyugoti tenger. Occidentalis oceanus. S. K.
Német tenger. Mare germanicum. S. K.
Sós tenger. Káldi, Gen. 14. 3.
Szerecsen tenger. Mare aethiopicum. S.K.
Velenczei tenger. Faludi, T. É. p. 105.
Vörös tenger. Mare rubrum. NC. p. 443.

TENGERBE. In mare.
Tengerbe hordasz vizet. Athenas noctuas. M. A.
Tengerbe szakad. In mare labitur. PP.

TENGERBEN. In mari.
Tengerben hal. Többen halnak borban, hogy sem a' tengerben. km.

TENGERBÉLI. Maritimus. Zvonarics, 1. R. p. 294.

TENGERE. Ejus mare.
Világ' tengere. Oceanus. Faludi, N. U. p. 165.

TENGEREN. In mari, supra mare. Tengeren, kis vizen, másképp kell hajókázni. km.
Tengeren jár. In mari navigat. Ki a' tengeren jár, nem léphet alkura a' szelekkel. km. Non habet in manibus ventos, qui navigat aequor.
Tengeren tolvajkodik. Piraticam exercet. PP.
Tengeren túl. Trans mare.
Tengeren túl való. Transmarinus. M. A.

TENGERI. Marinus, aequoreus, pelagicus, pelagius. M. A.
Tengeri baraczk. Malum armeniacum. PP.
Tengeri béke, Tengeri csönd. Malacia, alcedonia, mollities maris. S. I.
Tengeri borju. Phoca, vitulus marinus. M. A.
Tengeri csekély. Brevia maris. S. I.
Tengeri csiga. Concha, conchylis, conchylium. S. I.
Tengeri csiga-héj. Testa conchae.
Tengeri csigász. Conchyta. S. I.
Tengeri csiga-halász. idem.
Tengeri cső. Spica frumenti indici. S. I.
Tengeri csuda. Monstrum marinum. S. I.
Tengeri disznó. Delphinus. S. I.
Tengeri eb-hal. Canis marinus. M. A.
Tengeri ember. Triton. Faludi, T. É. p. 111.
Tengeri fülemüle. Alcedon. M. A.
Tengeri gomba. Spongia. S. I.
Tengeri gyánta. Succinum, electrum. Bernstein. S. I.
Tengeri gyék. Scincus, stincus. Stanza-marina. S. I.
Tengeri habok. Fluctus marini. S. I.
Tengeri háboru. Bellum marinum, navale, v. tempestas maris. Pázm. Pred. p. 696. 311.
Tengeri hagyma. Scilla. S. I.
Tengeri harcz. Praelium navale, naumachia. S. I.
Tengeri hatalom. Potentia maritima.
Tengeri hinár. Alga. S. I.
Tengeri kapitány. Archithalassus, thalassiarcha, rei maritimae praefectus. PP.
Tengeri kórság. Hajó-kórság. Nausea. Seekrankheit. S. I.
Tengeri köles. Milium solis, lithospermum. PP.
Tengeri kö. Berillus, aquamarina. S. I.
Tengeri kutya. Squalus, canis marinus. PP.
Tengeri lapos csiga. Faludi, N. U. p. 162.
Tengeri leány. Tengeri szüz. Syren. S. I.
Tengeri legény. Triton. S. I.
Tengeri ló. Rosmarus. Wallross. S. I.
Tengeri malacz. Os deforme. Fratzengesicht. S. I.
Tengeri málva. Ibiscus. M. A.
Tengeri mélység. Pelagus. M. A.
Tengeri nagy rák. Cammarus. PP.
Tengeri nyúl. Cuniculus. M. A.
Tengeri paripa. Navis. Hajó. Faludi, T. É. p. 184.
Tengeri part. Portus, littus, ora maritima.
Tengeri pók. Sepia, aranea marina. S. I.
Tengeri sodrott aprö csiga. Faludi, N. U. p. 162.
Tengeri szajkó. Psittacus. Publikán. S. I.
Tengeri szerencse. Pázm. Pred. p. 173.
Tengeri szín. Color venetus, thalassius, salor. Wasserblau. S. I.
Tengeri szorulat. Hellespontus. M. A. L.
Tengeri szöló. Astaphis, uva passa. M. A. Ribesium, ribes, spina racemaria. PP.
Tengeri tik. Gallina indica. M. A.
Tengeri tolvaj. Pirata. M. A.
Tengeri tolvajság. Piratica. M. A. L.
Tengeri tü. Pyxis nautica. Seecompass. S. I.
Tengeri üröm. Seriphium. M. A.
Tengeri ütközet. Praelium navale, pugna navalis S. I.
Tengeri városok. Civitates maritimae. S. I.
Tengeri veszedelem. Faludi, E. M. p. 259.
Tengeri zöld. Faludi, N. E. p. 157.

TENK.

TENK. Magán nálunk nincs szokásban. Persa nyelven „Tenki" annyit tesz, mint: Angustus, arctus; innen származik, Tenkináj: Angustia. Lásd Francisci Dombay Grammatica linquae persicae. Vindobonae. 1804. p. 38.
Hasonlóképpen a' török nyelvben „Tenki" éppen annyit jelent, és hihetö, hogy a' törökök a' persáktól kölcsönözték, valamint sok más egyéb szavaikat is. Lásd Francisci Meninski Institutiones linquae turcicae. Vindobonae. 1756. Tom. 2. p. 251.
TENKE. F. Bihar Vben.
TENKRE. Ad angustum, ad arctum.
Tenkre tesz. Rediget te in arctum, coangustabit.
Tenkre visz. In arctum te deducet, in angustias rediget.

TENY.

TENY.
TENYE. Folyó víz Veröcze Vben.
TENYÉR. Palmus. M. A.
Tenyér' föl törése. Callum, callus. S.I.
Tenyér-nézö. Pythonissa palmaris. S. I.
Tenyér-talpú. Palmatus, palmipes. S. I.
Tenyere. Ejus palmus. Pöki a' tenyerét. Kend meg a' tenyerét, meg látod, el nyered. Placatur donis Jupiter ipse datis. KV. p. 411.
Tenyerén hordozza. Praediligit.
Tenyeres. Magnos palmos habens. S. I.
Tenyeres talpas. Robustus, bene compactus.
Tenyerez, tenyerezi. Depalmat. Csuzi, Tromb. p. 425.
Tenyérrel veri. idem. M. A.
Tenyérnyi. Palmaris. M. A.
TENYÉSZIK. Sobolescit, foetiscit. M. A. Multiplicatur. Tartva tenyészik a' pénz, költve vész. km.
El tenyészik. Augescit, dilatatur, multiplicatur, augmentatur. M. A.
Tenyészedik. Sobolescit, multiplicatur. S. I.
El tenyészedik — El tenyészedett a' sok gaz. Sz. D.
Tenyészedés. Sz. D.
Tenyészet. Foetura. M. A.
Egy tenyészetböl való malaczok. Sz. D.
Tenyészetlen. Inuber, infoecundus. M. A. Effoetus.
Tenyészetlenség. Infoecunditas. M. A.
Tenyészés. Feracitas, fertilitas, foecunditas. M. A.
Tenyészö. Ferax, fertilis. M. A.
Tenyészö elme. Ingenium fertile, inventiosus. Sz. D. S. I.
Tenyészö föld. Termö föld. Sz. D.
Tenyészö mag. Semen. Pázm. Kal. p. 656.
Tenyészö szaporodás. Pázm. Pred. p. 537.
Tenyészt, tenyészti. Producit, procreat, facit, ut sobolescat. S. I.
Tenyésztö ház. Major-ház. Sz. D.
TENYÖ. Sz. P. Heves Vben.

TEP.

TEP.
TEPE.
Tepe-tupa. Semmire való legény. Sz. D.
TEPECZKEL. Saltitat, claudicat, cespitat. M. A. Tepeczkél. PP.
Tipiczkel tepeczkel.
Tepeczkelés. Cespitatio. Sz. D.
Tepeczkelve jár. Haesitanter ambulat. Sz. D.
TEPELY. F. Bihar Vben.
TEPKE. Sz. P. Heves Vben.
TEPSZI. Artopta, testum, testus. PP. Rétest sütni a' tepsziben. Sz. D. Kevés zápfogára egy nagy tepszi rétes. Valde vorax. Dug. km. 2. R. p. 308.

TER.

TER.
TERBELÉD. F. Nógrád Vben.
TERCS. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
TERE.
Tere-ér. Ér Csongrád Vben.
Tere-fere. Locsogás, föcsögés. Sz. D. S. I.
Tere-fetyél. Hijába valót beszél, locsog, föcsög. S. I.
Tere-hegy. F. Baranya Vben.
Tere-tura. Hijába való beszéd. Sz. D.
Tere-turál. Trécsel, föcsög. Sz. D.
Terény (Alsó, fölsö). FF. Honth Vben.
TEREB.
Terebély.
Terebélyes. Spatiosus. Biró Márton, Micae. p. 378.
Terebélyesíti. Reddit spatiosum, patulum. Biró Márton, Micae. p. 384.
Terebélyesség. Spatiositas. Biró Márton. l. c. p. 382.
Terebes. F. Bihar Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Rákos-Terebes. F. Szathmár Vben.
Tőke-Terebes. MV. Zemplin Vben.
Túr-Terebes. F. Ugocsa Vben.
Terebesd. Sz. P. Somogy Vben.
Terebő. F. Sáros Vben.
TERECSEN (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
TEREGENYE. F. Hont Vben.
TEREGET, teregeti. Gyrat, rotat, versat. M. A.
El teregeti.
Ki teregeti. Expandit. Teregesd ki a' ruhát, hadd száradjon.
Le teregeti. Prosternit, extendit. M. A.
Teregetés. Expansio, extensio.
TEREL, tereli. Facit, ut divertat, discedat.
El tereli a' marhát. Depellit pecus.
Meg tereli. Repellit, redire facit, reflectit.
Terelés. Retro actio, reflexio.
TEREM (Kis, nagy). E. FF. Küküllő Vben.
TEREM, termi. Crescit, nascitur. M. A.
Terem az ember. km.
Ki terem. Enascitur. M. A. Faludi, T. É. p. 69.
Környül terem. Circumnascitur. M. A.
Meg terem. Procreatur, procrescit. M. A.
Meg termi. Producit, profert, procreat. M. A.
Reá terem. Innascitur, adnascitur.
Teremt, teremti. Creat, condit. M. A. Akár miből is pénzt teremt. km.
Ki teremti. Producit, procreat.
Teremtetlen. Increatus. M. A.
Teremtette. Creavit.
Teremtettéz. Teremtettével szitkozódik. S. I.
Teremtett. Creatus, conditus. M. A.
Teremtett állat. Creatura. M. A.
Teremtés. Creatio. M. A.
Teremthetetlen. Increabilis. Sz. D.
Teremtmény. Opus creatum, res creata, creatura. Faludi, N. A. p. 149.
Teremtő. Creator, conditor. M. A.
Termék. R. Productum terrae, procreatum, proventus naturae. S. I.
Terméke. Ejus productum.
Termékek' ára. Pretia productorum.
Termék-arany. Aurum naturale. M. A.
Termékeny. Ferax, frugifer, fertilis. M. A.
Termékenyedik. Fit fertilis. S. I.
Termékenyes. Ferax, fertilis.
Termékenyesíti. Feracem reddit. Biró Márton, Micae. p. 216.
Termékenyít, termékenyíti. Foecundat, fertilem reddit. S. I.
Termékenység. Fertilitas, ubertas. M. A.
Terméketlen. Sterilis, infoecundus. Faludi, N. E. p. 10.
Terméketlenség. Sterilitas. S. I.
Terménk. R. Nativus, naturalis, v. uber, ferax, fertilis. S. I.
Termet. Habitudo. M. A.
Deli termet. Elegans statura.
Termete. Ejus habitudo.
Termetes. Procerus. Faludi, N. A. p. 150.
Termetü.
Ékes termetü. Elegantis staturae.
Termett. Uber, ferax, fertilis. M. A.
Termett szín. Color nativus. S. I.
* Alá termett. Humilis, vilis. S. K.
El termett ész. Faludi, U. E. 1. R. p. 198.
Katonának termett. Pro milite natus. S. K.
Le termett alávalóság. Faludi, B. E. p. 88.
Le termett lélek. Faludi, E. M. p. 118.
Le termett szív. Faludi, E. M. p. 139.
Pontra termett. Accuratus, diligens. S. K.
Reá termett. Aptus, accomodus, genium habens. S. I.
Világra termett. Mundo natus. S. K.
Termettség. Ubertas, fertilitas, feracitas. M. A.
Termés. Crementum. M. A.
Termés-arany. Palacra, balux, baluca. PP.
Termés-ág, gyümölcsös. Termes. M. A.
Termés-kő. Vimentum, lapis nativus.
Termése. Ejus procreatio. Nyugott földnek jobb a' termése. km.
Természet. Natura. M. A. Ki tör belőle a' természet. km.
Természet' csúfja. Monstrum naturae. Faludi, E. M. p. 249.
Természet ellen. Invita Minerva. M. A.
Természet-értő. Természet-fejtő. Naturae mystes. S. I.
Természet' folyása. Cursus naturae. Beniczki, p. 219.
Természet fölött való. Supernaturalis. S. I.
Természet-ismérő. Physiognomus. M. A.
Természet' országa. Rerum natura, universum, regnum naturae. S. I.
Természet' szava. Vox naturae.
Természet szerint. Naturaliter. M. A.
Természet-tudó. Physicus. CM. M. A.
Természet' történetei. Historia naturalis. S. I.
Természet' törvénye. Lex naturae.
Természet-vizsgáló, vagy nyomozó. Naturae ventilator, scrutator, physicus.
Természet' buvára. S. I.
Természete. Ejus natura.
Természete hozza. Natura dedit, naturalis constitutio. PP.
Természete nem szenvedi. Non fert ejus natura.
Természetes. Naturalis, naturae conformis. S. I.
Természetesen. Naturaliter, naturae conformiter. S. I.
Természetesség. Naturae conformitas. S. I.
Természeti. Naturalis. M. A.
Természeti gáncs. Vitium naturae. S. I.
Természetiek. Res naturales, physicae. Molnár János.
Természeti indulat. Affectus. M. A.
Természeti tudomány. Physica. M. A.
Természetiség. Naturalitas. S. I.
Természetlen. Non naturalis. S. I.
Természetlenség. Csuzi, Tromb. p. 378.
Termeszt, termeszti. Profert, gignit, generat, producit. S. I.
Termesztés. Productio, cultura.
Dohány-termesztés. Cultura tabaccae.
Kender-termesztés. Cultura canabis.
Len-termesztés. Cultura lini.
Zöldség-termesztés. Sz. D.
Termesztmény. Productum.
Termesztő. Producens.
Termő. Ferax, fertilis. M. A.
Termő ág.
Termő bimbó. Gemma fructifera.
Termő fa. Arbor fructifera. M. A.
Termőség. Fertilitas, feracitas, foecunditas. S. I.
TERESZTENYE. Sz. P. Torna Vben.
Puszta Teresztenye. F. Gömör Vben.
TERGENYE. Sarcina. PP.
TERGÉLYE. Orsó-farkú hal. Asper. M. A. PP.
TERH (Tereh, teher). Onus. M. A. Utas embernek nem nagy terh a' kenyere. km.
Tereh-hordozó. Gerulus, bajulus. M. A. Zvonarics, 1. R, p. 6, Faludi, T. É. p. 308.
Terh-emelő. Vectis. S. I.
Terh-viselő. Oneratus. Pázm. Pred. p. 684.
Terhbe ejti. Gravidat, impraegnat. M. A.
Terhbe esett. Impraegnata, gravidata.
Terhe. Ejus onus. Kiki a' maga terhét érzi. km.
Eb-annya' terhe. km.
Terhel, terheli. Gravat, onerat. M. A. Nem kel a' bölcset tanácscsal terhelni. km.
Meg terheli. Gravat. M. A.
Terhelés. Oneratio.
Meg terhelés. idem. M. A.
Terhelő. Onerans, degravans. M. A.
Terheltt. Oneratus. M. A.
Meg terheltt. Oneratus, onustus. M. A.
Terhenye. Sarcina. Sz. D.

Terhes. Ponderosus, onerosus, onustus. M. A.
Terhes aszszony. Mulier gravida. Kívánatos, mint a' terhes aszszony. km.
Terhes hajó. Navis oneraria. PP.
Terhes ház. Promtuarium, cella. M. A.
Terhes ló. Equus sarcinarius, clitellarius. PP.
Terhes nyereg. Clitella. M. A.
Terhes szamár. Asinus clitellarius. PP.
Terhes szekér. Currus oneratus.
Terhesedik. Terhesül. Gravidatur, oneratur. S. I.
Terhesíti. Gravidat. M. A.
Terhesség. Graviditas. M. A.
Terhetlen. Non gravis, non molestus. S. I.
Terhnyi.
Szamár-terhnyi. Pázm. Kal. p. 618.
TERÍT, teríti. Sternit. M. A.
Alá teríti. Substernit. M. A.
Asztalt terít. Mensam sternit.
Bé teríti. Persternit. M. A.
El teríti. Dispandit, sternit, extendit. M. A. El terítette a' ganéjt.
Föl teríti. Extendit, sursum pandit. M.A.
Ki teríti. Expandit. Ki terítette a' hálót.
Le teríti. Insternit. M. A. Le terítette a' köpönyegét.
Meg teríti. Persternit. M. A. Meg terítette az asztalt.
Reá teríti. Insternit. M. A.
Teríték. Stroma, stratum, stragulum. S. I.
Terítés. Stratura. M. A.
Terített. Stratus. M. A.
Terített asztalra várta.
Terítgeti.
Ki terítgeti. Extendit, expandit. S. I.
Terítő. Strator. M. A. item Stragulum.
Ágy-terítő. Coopertorium lecti.
TERJ.
Terje. F. Bihar Vben.
Terjény. F. Nógrád Vben.
Terjed. Propagatur, dilatatur, serpit, extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.
El terjed. Serpit, diffunditur, dilatatur. S. I.
Ki terjed. Dilatatur, extenditur, exporrigitur. M. A.
Terjedék. Propago. Prágai in Praef.
Terjedés. Propagatio, dilatatio, extensio. S. I.
Ki terjedés. Expansio, extensio. M. A.
Terjedő. Sparsus, extendens se. M. A.
Terjedő fekély. Ulcus serpens. S. I.
Terjedő fene. Farkas-fene. Herpes. PP.
Terjedő var. Porrigo. M. A.
Terjedőleg. Per extensum. S. I. Extensive.
Terjedtt. Dilatatus, protensus.
Terjedttség. Volumen. Sz. D.
Ki terjedttség. Zvonarics, 1. R. p. 494.
Terjedve. Dilatate, sparsim. M. A.
Terjeszkedik. Extenditur, diffunditur, propagatur, protenditur. S. I.
Ki terjeszkedik. Expanditur. Káldi, Nahum. 3. 16.
Terjeszkedés. Diffusio, protensio.
Terjeszkedő. Diffundens, se se protendens.
Terjeszt, terjeszti. Pandit, propagat, tendit. M. A.
El terjeszti. Dilatat, pandit, expandit. M. A.
Föl terjeszti. Expandit. M. A.
Ki terjeszti. Extendit, expandit, dispandit, prolatat. M. A.
Terjesztés. Propagatio, expansio. M. A.
Ki terjesztés. Intensio, extensio. M. A.
Terjesztett. Expansus. M. A.
Ki terjesztett. Expansus, sparsus, propatulus, dilatatus. M. A.
Ki terjesztett crósség. Firmamentum expansum. M. A.
Terjesztetlen.
Ki terjesztetlen. Prágai, p. 802.
Terjesztgeti. Propagat, dilatat. S. I.
Terjeszthető.
Ki terjeszthető. Explanabilis. M. A.
Terjesztő. Propagans, dilatans.
Ki terjesztő. Extensivus. M. A.
TERNYE (contractum ex Terenye). FF. Sáros, Szala, Zágráb, és Zólyom Vkben.
TERNYŐ (contractum ex Terenyő). Taxus arbor. M. A. Tisza-fa. Sz. D.
TEREP (TERP). R. Spatium, planities. S.I.
Terep. F. Szathmár Vben.
Terepedik. Diffunditur, expanditur, dilatatur. Sz. D.
El terepedett a' fa. Sz. D.
Terepely fa. Faludi, T. É. p. 24.
Terepény. Resina laricea, terebynthina. S.I.
Terepény-fa. Terebynthus. S. I.
Terepes. Laxus, amplus, spatiosus, expansus, diffusus. A' terepes rózsák is apró bimbók voltak. km.
Terepes fa. Arbor patula, ramis diffusa.
Terepes kalap. Faludi, N. U. p. 163.
Terepes rubintos rózsák. Faludi, T. É. p. 22.
Terepesedik. Fit spatiosus, fit diffusus.
Terepesül. idem.
Terpe.
Terpény. E. Bisztricze Vidékében.
Terped. Desidet, torpescit. M. A.
Terpes. F. Heves Vben.
Terpesz.
Terpeszkedik. Desidet, divaricatur. M. A.
El terpeszkedik. Divaricat. M. A.
Terpeszt, terpeszti. Expandit, dilatat.
Ki terpesztette lábait. Divaricavit suos pedes.
Terpetina. Terebynthus. M. A.
Terpetin-olaj. Oleum terebynthi.
TERÜL. Extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.
El terül. Diffunditur, extenditur, protenditur, porrigitur. S. I.
Terület. Series, classis. Schichte. S. I.
Terültt. Protensus, extensus.
Ki terültt karral fogadta. Sz. D. Aux bras ouverts.

TERESTYÉN.

TERESTYÉN. Tulajdon férfi név. Tristianus.
Terestyén' fa. F. Vas Vben.
Terestyén-Szecsöd. idem ac Terestyén' fa. 1315. Szecsödi Terestyén meg osztozván három fiaival, András, Péter, és Mihállal, Szecsöd helység négy részre oszlott el, így lett, Egyházas Szecsöd, Móna-Szecsöd, Terestyén-Szecsöd, és Német Szecsöd. Ita e literis divisionalibus familiae Szecsödianae de anno 1345. quas in origine legi.

TERJÉK.

TERJÉK. Theriaca. M. A.
Terjék-áruló. Pharmacopola. NC. p. 291.
Terjék-víz. Aqua theriacalis. PP.
Fő terjék. Antidotum. Pázm. Pred. p. 549.

TEST.

TEST. Corpus. M. A.
Test' alkotványa. Temperamentum, constitutio corporis. S. I.
Test-állás. Statura. M. A.
Test' állása. idem. CM.
Test' állapotja. Corporatura. M. A.
Test-bontás. Anatomia. S. I.
Test-bontó. Anatomus.
Test' el fonnyadása. Tabes, atrophia. M. A.
Test-gyakorlás. Exercitium corporis. S. I.
Test-gyógyító. Pázm. Pred. p. 620.
Test-hajtás. Inclinatio corporis. S. I.
Test' képe. Corporis forma. S. I.
Test-őrző. Miles praetorianus. Palotás vitéz. S. I.
Test' sanyargatása. Mortificatio carnis.
Test szerint. Secundum carnem, carnaliter.
Test-szín. Sandycinus color. M. A.
Test-színü. Candicans e rufo. S. I.
Test-tartó. Corpus nutriens. Pázm. Kal. p. 819.
Test-üresítés. Purgatio, corporis evacuatio. Pázm. Pred. p. 837.
Test-vér. Frater germanus v. soror germana. S. I.
Test-vérek. Proles unius parentis, et matris. S. I.
Test-vér-atyafiak. Adelphi, fratres germani, uterini. S. I.
Test-vér-ölő. Fratricida v. sororicida. S. I.
Holtt test. Cadaver.
Holtt test-halmok. Falúdi, N. A. p. 208.
TESTE. Ejus corpus.
Teste lelke meg unta. Absolute eum non fert.
Teste-szakadtt. Paralyticus. M. A.
TESTES. Corporeus, corpulentus. M. A.
Testesedik. Corpulentus fit. Sz. D.
Testesedés. Incarnatio. S. I.
Meg testesedés. idem. S. I.
Testesít, testesíti. Corporat, incorporat. M. A.
Bé testesíté öket a' Szászokkal Heltai, p. 247.
Testesség. Corpulentia. M. A.
Testestül. Cum corpore.
Testestől lelkestől. Una cum corpore, et anima. S. I.
Testesül. Carnatur, incarnatur.
Meg testesül. idem.
Testesülendés. Futura incarnatio. Csuzi, Síp. p. 61.
Testesülés. Incarnatio, corporatio. M.A.
Testesültt. Incarnatus.
TESTETLEN. Incorporeus, incorporalis, asomatus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 65.
Testetlenség. Immaterialitas. S. I.
TESTI. Corporalis. M. A.
Testi gyönyörüség. Voluptas, aphrodisia, deliciae carnales. S. I.

Testi kivánság. Carnis cupiditas, concupiscentia. S. I.
Testi lelki barát. Amicus intimus. S. I.
Testiség. Carnalitas, corporalitas.
TESTSÉG. Carnalitas. Bíró Márton, Micae. p. 139.
TESTTÉ. In carnem.
Testté lön. Caro factus est.
Testté válik. In carnem convertitur.
TESTÜ.
Nagy testü. Testes ember. Sz. D.

TESTÁMENTOM.

TESTÁMENTOM. Testamentum. M. A.
Testámentom' föl nyitása. Resignatio testamenti.
Testámentom-iró. Testamentarius. M. A.
Testámentom-levél. Codicillus. M. A.
Testámentom nélkül haltt meg. Ab intestato moritur. PP.
Testámentom-tétel. Testatio, legatio.
Testámentom-tévö. Testator, legator. M. A.
Ó testámentom. Vetus testamentum.
Új testámentom. Novum testamentum.
Szóbéli testámentom. Testamentum nuncupatorium. Tiszti Szó-tár. p. 61.
TESTÁMENTOMA. Ejus testamentum.
Testámentomát föl nyitották. Reserarunt ejus testamentum.
TESTÁMENTOMBA hagyja (testálja). Legat. M. A.
Testámentomban hagyott jószág. Legatum testamentarium. PP.
Testámentomban hagyták. Legatum, testamento donatum, testamento interdictum. PP.
TESTÁMENTOMI. Testamentarius. M. A.

TESTOVA.

TESTOVA. pro Ide 's tova. Monoszlai, Hit' oltalm. p. 376.

TESZ.

TESZ, teszi. Facit, ponit. M. A. A' mit örömest teszünk, nem esik nehezünkre. km.
Alá teszi. Supponit. M. A.
Által teszi. Transponit, v. transfert. S. I.
Be teszi. Claudit. M. A.
Bele teszi. Imponit.
Egybe teszi. Componit.
Egygyü teszi. idem.
El teszi. Reponit, recondit, seponit. M. A.
Eleget tesz. Satis facit.
Ellene tesz. Contraponit, opponit. M.A.
Elö teszi. Praeponit. M. A.
Elöl teszi. idem. M. A.
Föl teszi. Apponit. Föl tette az Orbán' sövegét. km.
Föl teszi magában. Proponit, destinat. S.I.
Föl tesz véle. Pignore certat, v. tentat vires alterius, v. se aequat. S. I.
Helyre teszi. Reponit.
Hozzá teszi. Addit, adponit, adjungit, admovet. M. A.
Ki teszi. Exponit. M. A. it. Eliminat. Ki tették a' rokkáját — Ki tették a' szüret. kmm.
Kárt tesz. Nocet.
Ki tesz magáért. Se producit, se distinquit.
Ki tesz rajta. Alterum aliqua in re superat.
Ki teszi magyarúl. Hungarice exprimit, interpretatur. S. I.
Környül teszi. Circumponit. M. A.
Le teszi. Deponit. M. A.
Meg teszi. Facit, exequitur, efficit.
Reá teszi. Imponit, apponit. M. A.
Öszve teszi. Componit, conjungit. M. A. it. Comparat, confert. S. I.
Tüzhöz teszi. Igni admovet.
Úti füvet tett a' talpa alá. km. Profugit.
Viszsza teszi. Reponit.
Teszi veszi. Bizonyos halász-háló. S. I.
Se teszi, se veszi. Nihili ducit.
Se tette, se vette. Nihili duxit.
TEDDEGEL, teddegeli. Factitat, ponit frequenter. M. A.
Teddegelés. Factitatio. M. A.
Teddegelö. Factitator.
TEEDELEM.
TEENDÖ.
Reá teendö. Impositivus. M. A.
TEHET, teheti. Potest efficere. M. A. Mit magad meg tehetsz, másra ne bizd. km.
Teheti, 's teszi. Stat pro ratione voluntas.
Tehetetlen. Impotens, imbecillis, incapax v. impossibilis. Magával is jól tehetetlen. Káldi, Innepn. Pred. p. 159.
Tehetetlenség. Impotentia v. impossibilitas. Epist. Széch. Tom. 2. p. 299.
Tehetö Facilis v. quod fieri potest. S. I.
Minden-tehetö. Omnipotens. Margit' Élete. p. 100.
Tehetös. Potens, capax, habilis. S. I.
Tehetöség. Habilitas. Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetöséghez kell szabni. km.
Tehetség. Facultas, vires. M. A.
Tehetsége. Ejus facultas.
Tehetsége szerint. Juxta suum posse.
Tehetségtelen. Impos, impotens. M. A. L.
TÉKONY. R. Facile faciens, facere svetus.
Kár-tékony. Damnificus, noxius. PP.
Kár-tékonykodik. Identidem aliquod nocumentum infert.
Kár-tékonyság. Nocumentum, detrimentum. Pázm. Pred. p. 1074.
TÉTEL. Positio, positura. it. Actio, operatio. M. A.
Bizonyság-tétel. Attestatio. S. K.
Csoda-tétel. Patratio miraculi. Káldi, Innepn. Pred. p. 491.
Elég-tétel. Satisfactio. S. K.
Ellene tétel. Oppositio. M. A.
Elöl tétel. Praepositio. M. A.
Föl tétel. Propositio, conditio, intentio, animus, problema, lex. S. I.
Hozzá tétel. Appositio, additio. M. A.
Jó-tétel. Benefactum. S. K.
Kár-tétel. Damnificatio. S. K.
Ki tétel. Expositio.
Le tétel. Depositio. M. A. (Ez a' szó viszárul olvasva is: Le tétel).
Törvény-tétel. Judicatio, judicium. M. A.
Vallás-tétel. Confessio. S. K.
Viszsza tétel. Repositio.
Tétele. Ejus positio, ejus actio.
Tételes. Positivus.
Föl tételes. Conditionatus.
Tételetlen.
Föl tételetlen. Absolutus, non conditionatus.
TÉTEMÉNY. Actio, factum. it. Fascinum. M. A.
Tétemény képpen. Ipso facto. Faludi, N. A. p. 107.
Jó tétemény. Benefactum.
Tétemánynyel. Reapse, reipsa. M. A. L.
TETET, teteti. Curat fieri.
Meg teteti. Curat effici, perfici.
TETT. Factus. item Factum. Jó tett helyébe jót ne várj. km.
Tett tüz. Incendium studio causatum.
Föl tett. v. Ki tett nap. Dies praefixus. S. I.
Ki tett gyermek. Infans expositivus. S. I.
Le tett, Le tött marha. Depositum. M.A.
Le tett pénz, jószág. Depositum. PP.
Tette. Ejus factum. Az ember' tettét csak a' tekéntete is el árulja. km.
Tettében. Ipso facto, effective, realiter.
Tettében létében. Faludi, N. U. p. 68. 189.
Tettén érték. Tettén kapták. In flagranti deprehensus.
Tettében rajta kapta. Faludi, T. É. p. 17.
Tetten teszi. Identidem facit.
TETTET (fö név). Apparentia.
Tettete. Ejus apparentia.
Külsö tettete valaminek. Pázm. Pred. p. 517.
Tettetes. Egregius, conspicuus. M. A.
Tettetes ellenkezések. Antilogiae apparentes. Pázm. Kal. p. 615.
Tettetesen. Speciose, apparenter. M. A. Pázm. Pred. p. 529.
TETTET (ige), tetteti (Factum facit). Simulat, assimulat, ementitur. M. A.
Tettetés. Fictio, figmentum, simulatio, dissimulatio, assimulatio. M. A.
Tettetés képpen. Ficte, simulate. M. A.
Tettetés nélkül. Vera fronte. M. A.
Tettetett. Fictus, simulatus. M. A.
Tettetett látás. Spectrum. M. A.
Tettetmény. Dramma. Rájnis.
Tettetmény-szerzö. Scriptor drammatis. R á j.
Tettetmény-hely. Theatrum. R.
Dali tettetmény. Tragoedia. R.
Köz tettetmény. Comoedia. R.
Tettetményes. Actor. R á j.
Tettetö. Fictor, simulator. M. A.
Tettetve. Simulate, dissimulanter, ficte. M. A.
TÉVE.
Ajtó-bé-téve. Clausis januis. Pázm. Pred. p. 755.
Bé téve föl mondotta. De memoria recitavit.
Bé téve tudja. E memoria scit. Faludi, N. A. p. 151.
El van téve. Repositus, reconditus est.
Ki van téve. Expositus est.
Le van téve. Depositus est. 's a' t.
TÉVÉS (TEVÉS). Tétel. Positio, positus. M. A.
Föl tevés. Impositio, depositio. M. A.
Hozzá tevés. Hozzá tétel. M. A.
Le tevés. Depositio. M. A.
Reá tevés. Impositio. M. A.
TÉVÖ. Faciens.

A' tévő leszek. Hoc facturus sum. Faludi, N. E. p. 110.
Azon-egy-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 127.
Bizonyság-tévő. Attestans, attestator. S.K.
Csoda-tévő. Thaumaturgus. Káldi, Innepn. Pred. p. 490.
Dolog-tévő nap. Faludi, N. E. p. 114. Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
Erőszak-tévő. Violentus. S. K.
Gonosz-tévő. Maleficus. Pázm. Pred. p. 799.
Jó-tévő. Beneficus. Meg halálozott a' jótévője.
Jó-tévőség. Beneficentia.
Kár-tévő. Damnificus.
Kevés-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 138.
Mi tévő legyek? Quid faciam.?
Le tévő. Depositor. M. A.
Tisztesség-tévő. Honorem exhibens. S. K.
Törvény-tévő. Praetor. M. A. Legislator.

TET.

TET.
TETE. Sz. P. Pest Vben.
Fej-tetére állott. In vertice capitis stetit.
Fej-tetére esett. Cecidit ad verticem capitis.
Tetén létel. Pázm. Pred. p. 88.
Tetétlen. Sine apice, sine fastigio.
Tetétlen. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Pest Vben.
Tetétől fogva talpig. A capite usque ad calcem.
Tetés. Pinnatus, fastigiatus, cacuminatus. S. I.
Tetéz, tetézi. Cacuminat, fastigiat. M. A.
Bé tetézi. Sz. D.
Föl tétezi. Fastigium, culmen coacervat, facit. PP.
Meg tetézi. Fastigiat. M. A. Pázm. Pred. p. 121.
Tetézés. Fastigiatio, cacuminatio. M. A.
Tetézett mértékkel. Abunde, cumulatim.
Tetézve. Cacuminatim. M. A.
TETEM. Os, ossis. M. A.
Tetem-ház. Ossuaria. M. A.
Tetem-szedő vas. Volsella. PP.
Tetem-tartó. Eszterházi Tamás, Hunn. ford. p. 484.
Tetem-tartó hely. Ossuarium. CM. PP.
Tetem-toldó fű. Cistos heliantinus v. herba chametysidis. Csapó, p. 275.
Holtt tetem. Sz. D.
Teteme. Ejus os.
Tetemes. Ossus, ossatus. M. A. it. Magnus, gravis. S. I.
Tetemes dolog — kár — ok. Sz. D.
Tetemetlen. Asomatos. Testetlen. CM.
Tetemetlenség. Incorporalitas. CM.
TETŐ. Apex, vertex, fastigium. M. A.
Teteje. Ejus vertex, fastigium.
Fa' teteje. Apex arboris.
Ház' teteje. Fastigium domus.
Hegy' teteje. Summitas montis.
Kő-szikla' teteje. Az életre való ember a' kő-szikla' tetején is meg él. km.
Templom' teteje. Pinnaculum templi.
Torony' tetéje. Cacumen turris.

TETSZik.

TETSZik. Placet, apparet, videtur. M. A. Nehéz mindennek tetszeni. km.
Föl tetszik. Apparet, conspicuus fit v. affulget, illucescit. S. I.
Föl tetszett a' csillaga. Apparuit ejus stella.
Ki tetszik. Eminet. M. A. Kinek mi van szivében, ki tetszik szemében. km.
Meg tetszik. Apparet. M. A. item Placet, complacet. S. I.
Úgy tetszik. Ita videtur.
Viszsza tetszik. Displicet, non placet. S.I.
TETSZDEGEL. Placitat. M. A.
TETSZET. Placitum, placentia, libentia. Sz. D. S. I.
Tetszetes. Placens, placitus, acceptus v. speciosus. Faludi, Sz. E. p. 87. T. É. p. 145.
Tetszetesen. Placite, speciose. S. I.
Tetszeteskedik. Studet complacere. Faludi, N. U. p. 207. N. E. p. 154. N. A. p. 93. T. É. p. 235.
Tetszeteskedés. Studium complacendi. S. I.
Tetszetesség. Placentia v. simulatio. Faludi, U. E. 2. R. p. 63. 3. R. p. 138.
TETSZETI magát. Facit ut alteri complaceat.
Tetszetős. Speciosus.
Tetszetőség. Speciositas.
TETSZÉS. Placitum, libentia, lubentia. M. A.
Föl tetszés. Apparitio. S. I.
Jó tetszés. Bene placitum. Pázm. Kal. p. 385.
Ki tetszés. Eminentia. M. A.
Királyi tetszés. Placetum regium.
Meg tetszés. Apparentia. M. A.
Tetszése. Ejus placitum. Legyen tetszése szerint.
TETSZHETik. Potest placere, apparere, videri.
Tetszhető. Placibilis, commendabilis.
Tetszhetőleg. Apparenter, conspicabiliter. Sz. D.
TETSZŐ. Placitus, placens. M. A.
Ki tetszö. Conspicuus. Faludi, U. E. 3. R. p. 144.
Ki tetszö képpen. Notabiliter.
Ki tetszö vagy, mint juhok közül a' szamár. km. Dug. 2. R. p. 81.
Tetszőleg. Lubenter, grate. S. I.
Tetszősen. Lubenter. Sz. D.
Tetszőség. Placentia, gratia, venus, venustas. S. I.

TETŰ.

TETŰ. Pediculus. M. A. Tetü a' biborban is meg nevekedik. km. Dug. 1. R. p. 46.
Tetü-fa. Daphne mezereum. Gyalog olajfa. S. I.
Tetü-fű. Pedicularia. M. A. Staphis agria. PP.
* Fan-tetü. Lapos tetü. Pediculus femoralis, ingvinalis. S. I.
Koldus-tetü. Spina pedicullariae.
Lapos tetü. Ingvinalis pediculus, centipedes. S. K.
Levél-tetü. Aphis. Blattlaus. Szabó De cultura peponum. p. 30.
Ló-tetü. Gryllotalpa. Szabó, l. c. p. 29.
Vak tetü. Myrmecia. CM.
Vizes tetü. Acarus. item Teredo manuum v. pedum. S. K.
TETVES (Tetües, tetves). Pediculosus, pedicosus. M. A.
Tetves betegség. Phthiriasis. M. A.
Tetvesedik. Pediculos acquirit. S. I.
Tetvesít, tetvesíti. Pediculis replet. S. I.
Tetvesség. Pedicularis morbus. NC. p. 355.

TEVE.

TEVE. Camelus. M. A. A' teve, ha rühes is, többet el bír, mint az egészséges szamár. km.
Teve-bör. Pellis cameli. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.
Teve-hajtó. Camelarius. M. A.
Teve-hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.
Teve-madár. Struthio. S. I.
Teve-párd. Camelopardalis. S. I.
Teve-párducz. idem. Dsiráffa.
Teve-ször. Fila serico lanea. Gemelhaare. Ez az úgy nevezett teve-ször nem tevéből való, hanem selyemből, 's bizonyos kecske-szörből, mellyet a' törökök Gemelnek neveznek. S. I.
Poroszka teve. Dromas. NC. p. 131.
TEVÉS.
Tevés görbeség. Csuzi, Tromb. p. 407.
TEVÉSZ. Camelarius. Tevével bánó, tevelegeltető. S. I.
TEVÉSZET. Camelaria. Tevével bánás, teve-legeltetés. S. I.

TEVEL.

TEVEL. F. Tolna Vben.
Ádász Tevel. F. Veszprém Vben.
Kis Tevel. Sz. P. Veszprém Vben.
Nagy Tevel. F. Veszprém Vben.
TEVELI. Tevelről való.

TÉ.

TÉ.

TÉ.
Té-tó. Huc illuc. Ide oda. Faludi, N. A. p. 133.
Té-tó tekéntget. Circumspectat.
Té-tó tekéntgető. Circum spectans.
Té 's tova. Pázm. Kal. p. 408.
TÉBOLY (Té-boly).
Tébolyodik. Stultescit, mente errat, Faludi, E. M. p. 177. Elméjében meg tébolyodott.
Tébolyodás. Delirium, deliratio.
Tébolyodott. Stultescens, errans mente.
Tébolyodott elméjű. Mente captus, delirus.
Tébolyog. Errat, hallucinatur, haesitat. M. A.
Tébolygás. Hallucinatio, erratio, haesitatio. M. A.
Tébolygó. Errans, vagabundus.
TÉKOZOL (Té-köz-ol), tékozolja. Prodigit, dilapidat. M. A. A' kinek semmie sincs, nem sokat tékozol. km.

El tékozolja. Abligurit, dilapidat, disperdit. M. A.
Tékozlás. Prodigalitas, prodigentia. M. A. Kurva-tartás tékozlással jár.
Tékozló. Prodigus, decoctor. M. A. A' fösvénynek fia gyakorta tékozló. km.
Tékozló adakozás. Faludi, E. M. p. 246.
Tékozló fiu. Prodigus filius. Pázm. Pred. p. 424. 765.
Tékozlóság. Prodigalitas. VM. Hit-tartás. p. 75.
TÉTOVA (Té-tova). Hinc, inde. M. A.
Té-tova bujdosik. Divagatur. M. A.
Tétováz. Tergiversatur, titubat, vacillat. M. A.
Meg tétováz. Tergiversatur, frustratur. M. A.
Tétovázás. Tergiversatio, titubatio, cavillatio. M. A.
Tétovázó. Tergiversans.
Tétovázó kétség. Faludi, E. M. p. 246.

TÉGELY.

TÉGELY, Tégel. Conflatorium, fusorium. M. A. Káldi, Prov. 27. 21. Caliculus fusorius, catillus figlinus. Tügel. PP.

TÉGLA.

TÉGLA. Later. M. A. Téglát szapul. Aethiopem lavat.
Tégla-csináló. Laterarius. M. A.
Tégla-csináló hely. Lateraria. M. A.
Tégla-égetés. Coctura laterum.
Tégla-égető. Laterarius.
Tégla-égető kemencze. Fornax lateraria. PP.
Tégla' éle. A' téglának keskeny oldala. A' tornácz' föld-szinét téglával ki rakták élével. Sz. D.
Tégla-forma. Modulus laterarius, forma lateraria. PP.
Tégla-gyártó. Laterarius. Pesthi' Meséji. p. 39.
Tégla-ház. Lateraria. M. A. L.
Tégla-kemencze. Fornax lateraria.
Tégla-olaj. Oleum philosophorum. S. I.
Tégla-szín. Receptaculum, sub quo lateres crudi siccantur.
Tégla-színü. Helvus. M. A. L.
Tégla-vetés. Ductio laterum.
Tégla-vető. Laterarius. M. A.
Tégla-vető hely. Lateraria figlina, tegularium. PP.
* Égetett tégla. Later coctus. M. A.
Sing-tégla. Tetradoron. CM.
TÉGLÁS. Laterarius, item Colorem lateris habens, rufescens.
Téglás. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Bihar Vben. Telek Csongrád Vben.
TÉGLÁT vet. Lateres ducit. PP.
TÉGLÁZ, téglázza. Laevigat. Sz. D.
Ki téglázta a' ruhát. Sz. D.
Téglázás. Laevigatio vestium.
Téglázó. Laevigans, laevigatorius.
Téglázó fa, a' szabóknál.
Téglázó vas. Ferrum laevigatorium. Sz. D.

TÉHELY.

TÉHELY. Theca novacularia tonsorum. M. A. Trulla. Vakoló kalán. Sz. D. S. I.
TÉHELYEZ, téhelyezi. Trullisat. PP. Vakolja.
Téhelyezés. Vakolás. Sz. D.
Vastag v. gyönge téhelyezés: vakolás a' falon. Sz. D.

TÉJ.

TÉJ. Lac. M. A. Ki tetszik, melly téjből leszen turó. km.
Téj-falu. Milchdorf. F. Posony Vben.
Téj-föl. Cremor, flos, pingve lactis. PP.
Téj-fölös. Flore lactis conditus. S. I.
Téj-fölös lepény. Beniczki, p. 239.
Téj-fölét le szedi. Florem lactis legit. PP.
Téj-fű, Téj-hozó fű. Polygala vulgaris. Csapó, p. 273.
Téj-köpü. Mulctrale, mulctrum, sinus. S. I.
Téj-nedv, Téj-nedvesség. Chilus. S. I.
Téj-oltó. Coagulum. S. I.
Téj-pille. Lactis cocti pellicula. S. I. Téj' hártyája.
Téj-szín. Color lacteus.
Téj-szín-kő, Téj-kő. Galactites. Téj színü fejér márvány. S. I.
Téj-színü. Lacteus, lacteo colore. S. I.
Téj-ször. Lanugo. S. I.
Téj-szürő. Colatorium lactis.
Téj-tál. Patinae pro conservando lacte ovillo.
Téj-tartó kamara. Cella lactaria. PP.
Téj-tömlő. Uter lactis. Káldi, Judic. 4. 19.
* Alutt téj. Lac coagulatum. PP.
Anyai téj. Lac maternum. Az anyai téj leg édesebb. km.
Aszszony-téj. Lac foeminae.
Bial-téj. Lac bubalinum. S. K.
Birka-téj. Lac ovillum.
Eb-téj. Esula minor, peplion. PP.
Édes téj. Lac recens, nondum coagulatum, lac dulce.
Farkas-téj. Tithymalus. S. K.
Forraltt téj. Lac fervefactum.
Föcs-téj, Elö-téj. Colostrum. S. K.
Hal-téj. Lactes. S. K.
Kecske-téj. Lac caprinum. S. K.
Kutya-téj. Euphorbia. S. K.
Ló-téj. Lac equinum.
Mondola-téj. Lac amygdalinum.
Madár-téj. Dug. km. 1. R. p. 157.
Sárkány-téj. Lac draconum. Sárkány-téjen hízott. km.
Szamár-téj. Lac asinae.
Szín-téj. Summitas lactis, lac summum.
TÉJBE főtt. Lacti incoctus. S. I.
Téjbe mártott arcza. Facies candida.
TEJE. Ejus lac. Bor teje a' vén embernek. Pázm. Pred. p. 222.
Bacchus' teje. Vinum. Nagy István, Márt. Coron. p. 325.
TEJED. FF. Posony Vben.
TEJELL. Tejet ád. Ubere lacte est.
Tejellő.
Jó tejellő tehén. Abundantis lactis vacca.
TEJES. Lacteus, lactarius. M. A.
Tejes bél. Abomasum. PP.
Tejes czipó. Libum lacte imbutum. PP.
Tejes étek. Lacticinia. M. A.
Tejes fazék. Lactarius sinus, olla lactaria. PP.
Tejes fű. Tithymalus. M. A.
Tejes hal. Piscis mas. S. I.
Tejes kalács. Panis similagineus lacte coctus.
Tejes kávé. Caffae potus cum lacte.
Tejes kása. Milium lacti incoctum.
Tejes kukoricza. Fagopyrum molle, lactescens.
Tejes szájú. Lactei oris, tener adhuc, nunc raptus ab uberibus matris.
Tejesedik. Lactescit. M. A.
Meg tejesedik. idem. M. A.
Tejesen. Cum lacte.
Tejesség. Lactescentia, abundantia lactis.
Tejesül. Lactescit.
TEJETLEN. Carens lacte.
Várj tejetlen gubás kecske. Faludi, E. M. p. 46.
Tejetlenség a' szoptatóknál. Defectus lactis.
TÉJJEL. Cum lacte. Téjjel iszsza a' kávét.
Téjjel folyó. Lactifluus.
Téjjel mézzel folyó föld. Pázm. Pred. p. 792.

TÉKA.

TÉKA. Repositorium. PP. Theca.

TÉL.

TÉL. Hyems, bruma. M. A. Meg nem eszi farkas a' telet. km.
Tél' ki menttében. In exitu hyemis. PP.
Hét tél hét nyár meg próbálja öket. km.
Kemény télnek kell akkor lenni, mikor egygyik farkas a' másikat meg eszi. km.
TELEL. Hybernat, hyemat. M. A.
El telel. Perhybernat.
Ki telel. A' telet ki tölti.
Meg telel. Exigit hyemem. A' nyári szállásért meg nem telel veled a' föcske. km.
Telelés. Hyematio, hybernatio. M. A.
Telelő. Hybernans. M. A.
Telelő alma. (Telet ki álló alma mint: p. o. a' pogács'-alma.) Malum serotinum. NC. p. 83.
Telelő gyümölcs. Fructus conditivi, hyemales, serotini. S. I.
Telelő hely. Hybernaculum. M. A.
Telelő körtvély. Pyrum serotinum. NC. p. 85.
TÉLEN. Hyeme.
Télen nyáron könnyen él. Faludi, E. M. p. 37.
TELETSZAKA. Per hyemem, durante hyeme.
TÉLI. Hybernus, hyemalis, brumalis. M. A.
Téli csiga, Meg vonja magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
Téli ház. Domus hyemalis, hybernaculum. M. A.
Téli keztyü. Manicae hyemales. VV. L.
Téli kvártély. Hybernum hospitium. Faludi, N. A. p. 229.
Téli lakás. Hospitium hyemale. Téli lakásra bé költözött a' városba.
Téli ruha. Vestis hyemalis. Nem árt a' két ruha télben. km.
Téli saláta. Endivia. PP.
Téli sapka. Pileus hyemalis. VV. L.
Téli szállás. Hospitium hyemale.
Téli szoba. Vaporarium. Kályhás szoba. S. I.

Téli zöld. Buxus. M. A.
TÉLRE. Ad hyemen.
Télre kelve. Pázm. Kal. p. 20.
Télre való. Pázm. Kal. p. 612. Faludi, U. E. 2. R. p. 34.

TÉNTA.

TÉNTA. Atramentum. M. A. Tincta deák szóból származik. Ténta, és a' penna a' szégyent nem tudja. km.
Ténta-edény. Atramentarium. CM. M. A.
Tenta-petty. Macula atramenti. S. I.
Ténta-tartó. Atramentarium. NC. p. 391.
Ténta-vesztegető. Scriptor imperitus. S. I.
TÉNTÁS. Habens atramentum v. atramento infectus.
Téntás féreg. Sepia. Dintenwurm. Mitterpacher.
Téntás öveg. Lagena atramentaria.
TÉNTÁZ, téntázza. Atramento inficit.
Be téntázza. Pázm. Pred. p. 1157.
El téntázza. Atramento maculat.

TÉNFEREG.

TÉNFEREG. Volutatur. Fetreng. Sámbár ellen. p. 346.

TÉNY.

TÉNY.
TÉNYÖ. F. Györ Vben.

TÉP.

TÉP, tépi. Vellicat, lancinat. M. A.
El tépi. Dilaniat. M. A. Avellit, convellit, discerpit. S. I.
Ki tépi. Evellit. Az urak vesznek öszve 's a' jobbágyok' haját tépik-ki. km. Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Le tépi. Revellit.
Meg tépi. Convellit.
Öszve tépi. Convellit, concerpit, discerpit, dilacerat. S. I.
Széljel tépi. idem. S. I.
TÉPDEL, tépdeli. Vellicat. M. A.
Tépdelés. Vellicatus, vulsio. M. A.
TÉPDEGEL, tépdegeli. Vellicat. CM. VM. Hit-tartás. p. 20.
TÉPE. F. Bihar Vben.
TÉPEGET, tépegeti. Iterato vellit, carpit, vellicat.
Tépegetés. Iterata vulsio.
TÉPEL, tépeli, tépli. A' száraz kendernek szálkáját ki veri. Sz. D.
Téplés.
Téplö. Rúd, mellyhez veretik a' törött kender. Sz. D.
Tépelödik. Angitur, frangitur, maceratur, moerore conficitur. Gyöngyösi. p. 73.
TÉPEMÉNY. Linamentum, tomentum, enthema. Kérő. S. I.
TÉPETT. Vellicatus, vulsus, tritus, conquassatus. M. A.
Tépett gyapju. Lana carminata, pectita. PP.
Tépett ruha. Retextum. PP.
TÉPÉS. Vulsura, vulsio, vellicatus, vellicatio. M. A.
TÉPÖ. Vellicans, conquassans. M. A.
TÉPVE. Vulsim, vellicatim.
Ki volt tépve a' haja. Evulsis capillis.
Ki van tépve a' kender. Cannabes sunt evulsae.

TÉR (név).

TÉR. Planus v. planities, spatium. M. A.
Tér-föld. Regio plana, campestris. Pázm. Pred. p. 88.
Tér-hely. Spatiosus locus, locus patulus, planities. M. A.
Tér-köz. S. I.
Tér-mezö. Planities, plaga campestris. Pázm. Kal. p. 113. 526.
Tér-út. Via plana. Pázm. Kal. p. 319. Pred. p. 87.
Tér-vár. F. Torontál Vben.
Tér-völgy. Beniczki, p. 114.
TÉRD (Spatiolum). Genu. M. A.
Térd' hajlása v. vápája. Poples. S. I.
Térd-hajtás. Genuflexio. PP. Pázm. Pred. p. 821.
Térd' hónalja. Poples. M. A.
Térd' kalácscsa. Patella. Margit' Élete. p. 34.
Térd-kötö. Fasciae crurales. M. A.
Térd' öve. idem. S. I.
Térd-szék (mint Láb-szék). Scabellum genuale. Sz. D.
Térde. Ejus genu.
Térdell. Geniculatur. Sz. D.
Térdellö. Scabellum genuale. Sz. D.
Térden áll. Genibus nititur. PP.
Térden állva. Genuflexus. Pázm. Pred. p. 461.
Térdepel. Geniculatur, ingeniculatur, congenulat. M. A.
Le térdepel. Congenulat, ingenulatur. M. A.
Térdepelés. Geniculatio. M. A.
Térdepelö szék. Scabellum genuale. M.A.
Térdet hajt. Genu flectit.
Térdet fejet hajtok.
TÉREGET, téregeti. Gyrat, rotat, versat. M. A.
TÉREL. Spatium dat.
TÉREN. In plano, in planitie. Gyakran a' méltóság, 's hatalmas uraság a' téren is tántorog. Magna fortunae dona non sunt sine metu. KV. p. 286.
Térenget, térengeti. Convertit, reflectit, retro agit. Faludi, B. E. p. 78. T. É. p. 89.
Meg térengeti. Circumagit. Káldi, Ezech. 38. 4.
TÉRES. Planus, patulus v. laxus, amplus, spatiosus. Sz. D.
Téres udvar. Spatiosa, ampla aula.
Téresedik. Spatiosus fit.
Téresség. Capacitas. Sz. D.
TÉRSÉG. Planities. Sz. D.
TÉRÜL. Divertit, divertitur, convertitur.
Térül fordul. Pázm. Pred. p. 461.
Bé térültt hozzám. Divertit ad me. Sz. D.
Igaz útra térültt. Sz. D.
Ki térül. Excidit. Biró Márton, Micae. p. 297.
Meg térültt a' borju benne. Sz. D.
Térülés. Reversio, conversio. M. A.
Meg térülés. 2 Mach. 13. 26.

TÉR (ige).

TÉR. Revertitur. M. A.
Alá tér. Descendit. Káldi, Josue. 16. 7.
Bé tér. Divertit. M. A. Pázm. Pred. p. 734.
El tér. Divertit, digreditur. M. A.
Ki tér. Divertit, deflectit. M. A.
Meg tér. Revertitur, resipit, resipiscit. M. A.
Viszsza tér. Revertitur, remeat. M. A.
TÉRÉS. Conversio. M. A.
Bé térés. Diverticulum. M. A.
El térés. Diverticulum, deflexus. M. A.
Ki térés. Deflexus. M. A.
Meg térés. Reditio, reditus, reverticulum, reversio, it. Resipiscentia, conversio. M. A.
Viszsza térés. Regressio, reversio. M.A.
TÉRHETETLEN.
Meg térhetetlen. Inconvertibilis. M. A.
Meg térhetetlenül élnek. Zvon. 1. R. p. 707.
TÉRÍT, téríti. Convertit, reflectit. M. A. A' ki egygyet büntet, százat térithet meg. km.
El téríti. Avertit, reflectit, deflectit. M. A.
Meg téríti. Convertit. M. A. it. Restituit, resarcit. Kárát meg térítette.
Viszsza téríti. Restituit.
Térítés. Conversio, actus convertendi. M.A.
Meg térítés. Conversio. M. A.
Viszsza térítés. Restitutio. Faludi, N. E. p. 186.
Térítget, térítgeti. Multos convertit.
Téríthetetlen.
Meg téríthetetlen. Inconvertibilis. M.A.
Térítö. Convertens. M. A.
Bak térítö. Tropicus capricorni.
Rák térítö. Tropicus cancri. Molnár János.
TÉRJ-meg. Convertere. item Fundula. Csak egy felöl nyiltt útsza, kutyaszorító. S. I.
TÉRÖ. Conversus.
Meg térö bünös. Peccator poenitens.
Meg téröt fú. Receptui canit, reditum tuba vulgat. S. I.
TÉRTT. Conversus.
El tértt. Deflexus, diversus, devius. S.I.
Meg tértt, meg fordúltt. Conversus, reversus. S. I.

TÉS.

TÉS. FF. Tömös, és Veszprém Vkben. Sz. P. Csongrád Vben.
Kis Tés. Sz. P. Veszprém Vben.
TÉSLA (TÉZSLA). Temo, pertica jugalis. M. A.
Tésla-gúzs. Cohum, jugamentum. M. A. PP.
Tésla-rúd. Histoboeus, histoboë, temosula. M. A.
Lánczos tézsla. VV. L.
TÉSSA. F. Hont Vben.

TÉSZTA.

TÉSZTA. Massa. M. A.
Tészta-csik. Placenta ductilis, funicularis. PP.
Tészta-mű. Striblita. PP.
Tészta-müves. Striblitarius. PP.

Tészta-paczal. Species cibi farinacei.
Tészta-sütemény. Sz. D.
Tészta-vas. Artopta, testum. S. I.
* Reszeltt tészta.
Szín-tészta. Massa similaginea. Faludi, T. É. p. 51.
Vágott tészta. Massa farinacea segmentata.
TÉSZTÁS. Massulatus, massa farinacea illitus. M. A.
Tésztás étek. Cibus farinaceus.

TÉT.

TÉT. FF. Győr, és Szabolcs Vkben.

TÉV.

TÉV. R. Error, erratum. S. I.
TÉVED. Errat, aberrat, deviat. S. I.
El tévedik. Aberrat, seducitur. M. A. (El tévedem. M. A. El tévedek. PP.)
Tévedés. Aberratio.
El tévedés. idem. M. A.
Tévedtt, tévedett. Errans, devians.
Tévedttség. Erratio, aberratio, deviatio. S. I.
TÉVELY.
Tévely-kert. Labyrinthus. Sz. D.
Tévelyedik. Errat, aberrat. M. A.
El tévelyedik. Aberrat, pererrat, deviat. M. A.
Meg tévelyedik. Deerrat.
Tévelyedés.
El tévelyedés. Aberratio. M. A.
Tévelyedett. Erroneus, erraticus, seductus. M. A.
Tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 989.
El tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 630.
Tévelyedhetetlenül. Pázm. Kal. p. 627. 652.
Tévelyeg. Pererrat. M. A.
Körül tévelyeg. Circum errat. M. A.
Tévelygés. Erratio, errantia, error. M.A.
Tévelygő. Errabundus, erraticus, erroneus. M. A.
Tévelygős. Erraticus.
Tévelygős kert. Sz. D.
Tévelyeszik. idem ac Tévelyedik.
El tévelyeszik. Pázm. Pred. p. 602.
Tévelyít, tévelyíti. Seducit. M. A.
El tévelyíti. Seducit. M. A. Prágai, p. 999.
Tévelyítés. Seductio.
Tévelyítő. Seductor. M. A.
TÉVESZT, téveszti. Seducit. M. A. In errorem ducit. S. I.
El téveszti. idem. M. A.
Tévesztés. Seductio, inductio in errorem.
Tévesztő. Seductor.

TI.

TIBÓLD.

TIBÓLD. t. f. n. Dietpoldus.
Tibóld. E. F. Udvarhely Székében.
Tibóld-Darócz. F. Borsod Vben.

TIBOR.

TIBOR. tulajdon férjfi név.
Tibor. E. F. Alsó Fejér Vben.
Tibor-szeg. Nemes ülés Vas Vben.

TIBURCZ.

TIBURCZ. t. f. n. Tiburcius.
Tiburcz. E. Sz. P. Kolos Vben.

TICZE.

TICZE. Patak Zemplin Vben.

TIGRIS.

TIGRIS. Tigris.
Tigris-szoptatta. Kegyetlen.

TIHANY.

TIHANY, Tihony. t. f. n. Tychonius.
Tihany. MV. Szala Vben.

TIK.

TIK. Gallina. L. bővebben TYUK.
Tik-fajzat. Pullities. M. A. L.
TIKACS. Sz. P. Veszprém Vben.
TIKÁCSOL. Fulladozva köhög, köhécsel. Sz. D.
TIKOS. Gallinarius, gallinaria. M. A. L.
Tikos. F. Somogy Vben.
TIKVÁN (Kis, nagy). FF. Krassó Vben.

TIKK.

TIKK.
TIKKAD. Langvet. M. A.
El tikkad. Pázm. Pred. p. 89. „Eszessége-e vallyon fölöttébb terhelnünk magunkat, hogy el tikkadjunk a' terh alatt."
Meg tikkad. Elangvet. Lippai, Virág. Kert. p. 61. „Ha igen rökkenő helyen vagyon, a' levelei meg tikkadnak, és sárgulnak."
Tikkadás. Langvor. M. A.
TIKKAN. Bűzhődni kezd. Sz. D.
TIKASZT, tikasztja. Langvefacit, praefocat, suffocat. Vajda, 3. K. p. 127.
El tikkasztja. Lippai, Gyüm. Kert. p. 2.
Tikkasztó. Praefocans, suffocans.
Tikkasztó melegség. Calor suffocativus.

TIL.

TIL.
TILAJ. FF. Vas, és Szala Vkben. Sz. P. Borsod Vben.
TILALOM. Vetitum. M. A.
Tilalom-fa. Arbor vetita. Pázm. Pred. p. 772.
Tilalma. Ejus vetitum.
Vadászat' tilalma. Jagdverbot.
Tilalmas. Vetitus, illicitus. M. A. A' tilalmas alma mindenkor jobb ízű. km.
Tilalmas szálas erdő. Incaedua sylva. PP.
Tilalmaz, tilalmazza. Vetat, prohibet. S. I.
Tilalmazás. Prohibitio.
Tilalmazó. Prohibens, vetans.
Tilalmazó parancsolat. Praeceptum negativum.
Tilalmazó törvény. Pázm. Pred. p. 1025.
TILD. F. Bars Vben.
TILOS. Vetitum habens.
Tilos a' vadászat. Venatio est vetita.
Tilos erdő, mellyet vágni nem szabad.
TILT, tiltja. Prohibet, vetat, arcet, inhibet, interdicit. M. A.
El tiltja. Inhibet, abarcet. M. A.
Ki tiltja. Excludit, abarcet, interdicit, inhibet. M. A.
Le tiltja. Ponit sub interdicto, inhibet.
Meg tiltja. Interdicit, prohibet, inhibet. M. A.
Tiltás. Interdictio, interdictum, vetatio, inhibitio, prohibitio. M. A.
El tiltás. Prohibitio. M. A.
Ki tiltás. Prohibitio, inhibitio, seclusio, exclusio. M. A.
Le tiltás. Inhibitio.
Meg tiltás. Interdictio, interdictum, cohibitio, prohibitio. M. A.
Tiltott. Vetitus, prohibitus. M. A.
Tiltott gyümölcs. Fructus vetitus.
Tiltó. Prohibitor, vetans. it. Prohibitorius. M. A.
TILU (TILÓ). Malleus stuparius, frangibulum cannabinum. PP.
Tilul (tilól), tilulja. Cannabem purgat. PP.
Ki tilulja.

TILI.

TILI. t. aszszonyi név. Ottilia.

TILINKA.

TILINKA, tilinkó. Fistula, tibia. Sz. D. S. I.
Füz-fa-tilinka. Sz. D.
TILINKÁZ. Furuglyáz. Sz. D.

TIM.

TIM.
Tim-fű. Thymus, thymum. Faludi, E. M. p. 90.
Tim-füves bor. Thymites. S. I.
Tim-só. Alumen. M. A.
Tim-sós. Aluminatus, aluminosus. M.A.
TIMA. Sz. P. Veszprém Vben.
Tima' fa. Sz. P. Vas Vben.
Tima' falva. E. F. Udvarhely Székében.
TIMÁR. Cerdo, alutarius, coriarius. M. A.
Timár. F. Szabolcs Vben.
Timár-fa. Scabellum cerdonum. S. I.
Timár-fű. Rhus coriariorum. S. I.
Timár-só. R. Alumen. Tim-só. S. I.
Puszta Timár. Sz. P. Fejér Vben.

TIMM.

TIMM.
TIMMED.
El timmed. El vész, el veszelődik. Hallottam Sághon, 1826. Dec. 4.

TIMPORÁL.

TIMPORÁL, timporálja. Temperat, commiscet. M. A. PP.
Timporálás. Temperatio, mixtio. M. A.

Timporáltatott. Temperatus. M. A.
Egybe timporáltt. Csuzi, Sip. p. 215.

TINCS.

TINCS. Conulus. PP. Cset, zseréb, pászma. Sz. D.
Egy tincs haj, kender. Sz. D.
TINCSEL, tincseli. Sz. D.
Tincseli a' hárs-fát. Sz. D.
TINCSÓDik. R. Pinguescit. PP. Hízni kezd, hizakodik. Sz. D.

TINI.

TINI. Christina juvencula.

TINNYE.

TINNYE. F. Pest Vben.

TINÓ.

TINÓ. Juvencus, junix, buculus. M. A.
Tanólj tinó, ökör leszsz belöled. km.
Tinó-járás. Sz. P. Bács Vben.
Tinó-tulyok. Bucula. PP.
TINÓD (Juvenculus).
Tinód. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Tinódi. Juvencius. Szegedi in notis ad Rubricas Juris Ung. ad annum 1553.

TIP.

TIP.
Tip-aszó. Sz. P. Heves Vben.
TIPOD, tipodja. Calcat, conculcat. Vajda, 1. K. p. 642.
Meg tipodja. Conculcat, pessumdat. M.A.
Tipodva tapodva. Pázm. Pred. p. 368.
TIPOR, tiporja. Calcat, conculcat. M. A.
Bele tiporja. Inculcat.
El tiporja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Le tiporja. Deculcat. M. A.
Meg tiporja. Conculcat, pessumdat. M.A.
Öszve tiporja. Conculcat.
Tiprás. Conculcatio.
Tiprat, tipratja. Curat conculcari.
Le tipratjá. Facit, ut conculcetur.
Tipró. Calcans, conculcans.
Tipródik. Pedibus pressat.
Rajta tipródik. idem.
TIPPAN. Poa alpensis. S. I.
TIPPÁ teszi. Conculcat, pessumdat.

TIP (2).

TIP.
TIPEG topog. Pedibus strepit.
TIPICZKÉL.
Tipiczkélve. Lippai, Veteményes Kert. p. 7. „Az utakat mindenkor sinor' igazában csinálják, hogy a' sinor mellett, tipiczkélve tévén lábait a' kertész, nyomja le a' földet az útakon"

TIRI.

TIRI. Pacsirta-szó.
TIRICSEL. Pacsirtául szóll. Sz. D.
TIRIHOL. idem. Sz. D.

TISZA.

TISZA. Tibiscus fl. Ungariae. M. A.
Tisza-fa. Taxus. M. A.
Tisza-fa-erdő. Taxea sylva. NC. p. 73.
Tisza-fa-gomba. Agaricum. PP.
Tisza-fenyő. Taxus. Tisza-fa, ternyő-fa. S. I.
Tisza-folyó. Tisza' ága Heves Vben.
Tisza-szög. Sz. P. Heves Vben.
TISZÁN túl. Ultra Tibiscum, trans Tibiscum.
Tiszán túl való. Transtibiscanus. M. A.

TISZT (fő-név).

TISZT. Honos. it. Officium, munia, functio, magistratus. M. A. item Officialis.
Tiszt-keresés. Ambitio, honorum venatio. S. I.
Tiszt-kereső. Ambitor. S. I.
Tiszt-kereső társ. Competitor, competens. S. I.
Tiszt-kivánó. Ambiens, ambitiosus. M.A.
Tiszt-kivánság. Ambitio. M. A.
Tiszt-nap. Az urodalmi tiszteknek öszve gyülekező, tanácskozó napjok.
Tiszt-napot tartani.
Tiszt szerint. Officiose, ex officio. M. A.
Tiszt-tartó. Praeses, officialis, praefectus, satrapa. M. A. Provisor.
Tiszt-tartóság. Praefectura, satrapia. M. A. Provisoratus.
Tiszt-újítás. Officialium restauratio. S. I.
Tiszt-választás. Restauratio. Tiszti Szótár. p. 60.
Tiszt-változás. Officialium mutatio. S. I.
Tiszt-viselés. — Tiszt-viselés gonddal jár. km.
Tiszt-viselő. In officio constitutus officialis. PP.
* Al-tiszt. Subofficialis.
Föl-tiszt. Superior officialis. S. I.
Fő-tiszt. Superioris ordinis officialis.
Hadi tiszt. Officialis militaris.
Katona-tiszt. idem.
TISZTBÉLI társ. Collega. CM. M. A.
TISZTBÓL ki teszi. Officio privat. S. I.
TISZTE. Ejus officium.
Tiszte-vesztett. Officio privatus.
Tisztében el jár. Rite fungitur officio.
Tisztét le teszi. Defungitur munere, officium resignat. M. A.
TISZTEL, tiszteli. Honestat, honorificat, honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A. A' ki szárnya alatt nyúgszol, azt tiszteljed. km.
Tiszteli böcsüli.
Föl tiszteli. Pázm. Pred. p. 1153. Kal. p. 676. 881. Káldi, Sap. 10. 10.
Meg tiszteli. Cohonestat, honorat, condecorat. M. A.
Tisztelendő. Honorabilis, honorificus, venerabilis, venerandus. M. A.
Fő tisztelendő. Reverendissimus.
Tisztelendőség. Sz. D.
Tisztelet. Honor, honestas, honos, reverentia, veneratio. M. A.
Tisztelet böcsület.
Isteni tisztelet. Cultus divinus.
Tisztelethbeli. Honorarius.
Tisztelete. Ejus honor.
Tiszteletes. Honorabilis, honoratus, reverendus. M. A.
Tiszteletesen. Honorate, honorifice. M.A.
Tiszteletesség. Honorabilitas. Vajda, 2. K. p. 346.
Tiszteleti. Honorarius. M. A.
Tiszteletlen. Inhonoratus. M. A.
Tiszteletlenség. Adoxia, inhonestas, ignominia. M. A.
Tiszteletlenül. Sine honore.
Tisztelés. Honestatio, honoratio, veneratio. M. A.
Meg tisztelés. Honoratio, cohonestatio. M. A.
Tisztelkedik. In honore exhibendo occupatur. VM. p. XXIV.
Tisztelő. Venerator, cultor, honorans. M. A.
TISZTES. Decorus, honorus. M. A.
Tisztes aszszony. Matrona. S. I.
Tisztes fű. Heraclaea, sideritis. M. A.
Tisztes kérés.
Tisztes személy. Persona honorata.
Tisztesen. Honorifice, honeste, decenter. Ha szinte nem tisztesen, leg alább eszesen. Faludi, U. E. 2. R. p. 61.
Tisztesen volt öltözködve. Decenter erat vestitus.
Tisztesít, tisztesíti. Honorat, cohonestat. Jámborság tisztesít, szemérem ékesít. Sz. D.
Tiszteskedik. Decorum observat. Sz. D. S. I.
Tisztesség. Honestas, honor, decorum, decus. M. A. Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Tisztesség-adás. Sz. D.
Tisztesség-kivánás. Pázm. Pred. p. 811.
Tisztesség-szeretö. Pázm. Pred. p. 1116.
Tisztesség-tétel. Honorificentia. M. A.
Tisztesség-tevő. Honorificus. M. A.
Tisztessége-vesztett. Infamis. Pázm. Kal. p. 1041.
Tisztességes. Honestus. M. A. A' tisztességes nem, néha kedvesebb, mint az izetlen úgy. km.
Tisztességes háboruság. Jobb a' tisztességes háboruság, mint a' szines barátság. km.
Tisztességesen. Honorifice. M. A.
Tisztességgel. Honeste. M. A.
Tisztességtelen. Inhonestus. M. A.
Tisztességteleníti. Inhonestat. M. A.
Tisztességtelenítő. Dehonestans, dedecorans. M. A.
Tisztességtelenül. Inhoneste. M. A.
TISZTET ád. Officium confert. Sz. D.
Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetöséghez kell szabni. km.
Föl veszi a' tisztet. Acceptat officium.
Ha föl vetted a' tisztet, el is járj benne. km.
TISZTI. Officialis, e. M. A.
Tiszti jelentés. Relatio ex officio. Tiszti Szótár. p. 59.
Tiszta kar. Chorus officialium.
Tiszti kötelesség. Obligatio officii.
Tiszti óráját bé töltötte. Sz. D.
Tiszti szótár. Lexicon officialium.
Tiszti társ. Collega. M. A. L.
TISZTJE. Ejus officialis.
Tisztjét le teszi. Privat, cassat suum officialem.

TISZTRE. Ad officium. Nehéz a' szegénynek tisztre hágni. km.
Tisztre jutás. Perventio ad officium.
Tisztre szaggatás. Faludi, N. A. p. 247.
Tisztre vágyás. Ambitio, ambitus, honorum fames. S. I.
TISZTSÉG. Munus, officium. PP.
Fő tisztség. Faludi, N. A. p. 201.
Tisztség' pöcsétje alatt. Sub sigillo officiolatus. Faludi, T. É. p. 229.
Tisztséget vadász. Magistratum ambit, prensat. PP.

TISZT (társ-név).

TISZT.
TISZTA. Purus, mundus, serenus, sincerus, nitidus. M. A. Egygyik kéz a' másikat mossa, 's mind a' kettő tiszta marad. km.
Tiszta búza. Triticum purum. Nem mind tiszta búza, a' mi az ő földén terem. km.
Tiszta édes. Dulce merum. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.
Tiszta élet. Castitas, castimonia. S. I.
Tiszta életű. Castus.
Tiszta hűség. Fidelitas illibata. Faludi, E. M. p. 246.
Tiszta idő. Sudum. PP.
Tiszta képű. Mundae faciei.
Tiszta magyar. Purus hungarus, qui nempe praeter linquam hungaricam nullam aliam callet.
Tiszta, mint a' galamb-szedte búza. km. Dug. 1. R. p. 234.
Tiszta víz. Aqua limpida.
Tiszta víz. Sz. P. Veszprém Vben.
Tisztaság. Puritas, mundicia, mundicies, sinceritas, nitor, M. A. A' tisztaság, és a' csínos viselet az emberben másadik egészség. km.
Tisztaságos. Purissimus, mundissimus. Pázm. Pred. p. 498.
Tisztádon tiszta. idem. Biró Márton, Micae. p. 274.
Tisztál, tisztálja. Mundat. A' búzát tisztálja. Sz. D. Hallottam én is November 4-dikén, 1824. Sághon.
Tisztán. Pure, puriter, muuditer, syncere, it. Plane, mere. M. A.
Tisztán tartja mindenét. Omnia sua munde servat.
Tisztás. Habens munditiem, sublimatus.
Tisztás malom. Mola sublimatoria.
Tisztáson. Sublimatorie.
Tisztátalan. Impurus, immundus. M. A.
Tisztátalan élet. Vita immunda.
Tisztátalan személy. Scortum, meretrix.
Tisztátalanítja. Spurcat.
Tisztátalanított. Impuratus. M. A.
Tisztátalankodik. Sordibus se dedit, scortatur. S. I.
Tisztátalanság. Impuritas, immunditia. M. A.
Tisztátalanúl. Impure, immunde. M. A.
Tisztáz, tisztázza. Tisztára le irja. Purizat.
TISZTÍT, tisztítja. Purgat, purificat, purat, mundat, mundificat. M. A. Mást tisztít, maga rühes. km.
Ki tisztítja. Expurgat, emundat. M. A.
Ki tisztítja az árkot. Tergit fossam. PP.
Meg tisztítja. Depurgat, depurat, mundat, mundificat, repurgat, perpolit, purgat, purificat, expurgat, perpurgat, depolit. M. A.
Tisztítás. Purgatio, politio. M. A.
Ki tisztítás. Expurgatio, expolitio. M.A.
Meg tisztítás. Purificatio, purgatio. M.A.
Tisztítatlan. Impolitus. M. A.
Tisztítható. Purgabilis. M. A.
Ki tisztítható. Expiabilis, purgabilis. M. A.
Tisztító. Purgator, mundator. M. A.
Tisztító orvosság. Purgatio. Káldi, Innepnapi Pred. p. 321.
Tisztító szerek. Depurantia. S. I.
Kémény-tisztító. Purgator fumariorum.
TISZTOGAT, tisztogatja. Purificat, emundat, perpurgat, polit, tergit. M. A.
Ki tisztogatja. Expurgat, emundat.
Le tisztogatja. Depurgat.
Meg tisztogatja. Perpurgat, permundat.
Tisztogatás. Purificatio. M. A.
Tisztogató. Purificans, mundificator. M.A.
Tisztogatott. Perpolitus. M. A.
Tisztogalódik. „A' kertben tisztogalódtam" Hallottam Sághon, 1825. Jul. 28.
TISZTÚL. Purgatur, mundatur.
Ki tisztúl. Expurgatur, emundatur.
Meg tisztúl. Purificatur, emundatur. M. A.
Tisztulás. Mundatio.
Meg tisztulás. Purificatio, purgatio. M. A.
Tisztuló.
Tisztuló hely. Purgatorium.
Tisztúltt. Mundatus.
Meg tisztúltt. Purificatus. M. A.
Meg tisztúltt bor. Vinum clarificatum. PP.

TITOK.

TITOK. Arcanum, secretum. M. A. Egy titok, kettő tanács, három széles adta világ. km.
Titok-értő. Mysta, mystes. S. I.
Titok-fejtő. idem. S. I.
Titok-közlő. Mystagogus. S. I.
Titok-kitanulás. Ha titkot akarsz kitanulni, jártasd a' boros korsót. km.
Titok-tartó ember. Areopagita taciturnior. M. A.
Titok-tudó. Secretarius, a secretis. M.A.
TITKA. Ejus arcanum.
Hit' titkai. Mysteria fidei.
TITKOL, titkolja. Dissimulat, occultat. M. A. Szegénységet, betegséget nem lehet titkolni. km.
El titkolja. Occultat, celat, dissimulat, concelat. M. A.
Titkolás. Occultatio, dissimulatio. M. A.
El titkolás. idem. M. A.
Titkolható. Dissimulabilis. M. A.
Titkoló. Occultator. M. A.
Titkolódik. Sacramentarium agit.
TITKON. Arcane, occulte, clam, clanculum, clandestine. M. A.
Titkon fájó sebek. Pázm. Kal. p. 457.
Titkon forralja. Pázm. Pred. p. 813.
Titkon való. Clandestinus. M. A.
TITKOS. Arcanus, occultus, clancularius, secretus, secretarius, mysticus. M. A.
Mesterség addig áros, míg titkos. km.
Titkos ellenkezés. Antipathia. S. I.
Titkos értelem. Sensus mysticus.
Titkos értelmű rózsa. Rosa mystica.
Titkos értelmű. Mysticus. S. I.
Titkos házasság. Matrimonium conscientiae.
Titkos képpen. Mystice, secrete. M. A.
Titkos nyavalya. Morbus coecus. PP.
Titkos szándék. Nem kell czégért kötni titkos szándékunknak. km.
Titkos tanácsos. Consiliarius a secretis.
Titkosan. Occulte, secrete. S. I.
TITOKNOK. Secretarius.
Titoknoka. Ejus secretarius.
TITOKTALAN. Apertus, evidens, manifestus. S. I.

TITT.

TITT.
TITTÓ-vár. E. Romlott vár Háromszék Székében.

TITUL.

TITUL.
TITULÁL, titulálja. Titulum dat.
Titulálni valakinek a' levelet. Literas alicui inscribere. PP.
TITULUS. Epigraphe, titulus, inscriptio.
Titulusa. Ejus epigraphe, ejus inscriptio. PP.

TIVADOR.

TIVADOR (Tivadar). t. f. n. Theodorus. M. A. Telegdi, Felelet. p. 199.
Tivadar. F. Bereg Vben.
Tivadar' falva. F. Ugocsa Vben. L. Metales anni 1379 apud Schwartner, Dipl. Tab. 3. Nro 1.
TIVADARCZ. F. Vas Vben Tótságban.

TIVORNYA.

TIVORNYA. Taberna vinaria. S. I.
TIVORNYÁZ. Tabernas vinarias frequentat, helluatur, nepotiatur. S. I. Sz. D.

TÍ.

TÍ.

TÍ. Vos.
Tí félétek. Vestras, vester. S. I.
TIÉTEK. Vester. M. A.
TINNEN.
Tinnen magatok. Vosmet. M. A.
Tinnen vallástok. Propria vestra confessio. Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 19.

TÍTUS.

TÍTUS. t. f. n Titus.
Títus-fej. Tituskopf.
Títus' szelídsége. Clemenza di Tito.

TÍZ.

TÍZ. Decem. M. A. Úgy tudja, mint a' tíz újját. km.

Tíz annyi. Decuplus. M. A.
Tíz előtt járó. Decarchus. M. A.
Tíz esztendő. Decennium. M. A.
Tíz esztendős. Decennis, dilustris. M. A.
Tíz esztendei. Decennalis. M. A.
Tíz ezer. Decem millia.
Tíz ér, már ma Teszér. F. Veszprém Vben. Így neveztetett azon TÍZ erektől, mellyek határában vannak, és mellyek közül kilencz malmot is hajt.
Tíz féle. Decuplus. S. I.
Tíz garasos. Moneta decem grossorum.
Tíz húrú. Psalterium, decachordum. S. I.
Tíz képpen. Decuplo, decem modis. M.A.
Tíz lovú szekér. Decem jugalis. M. A.
Tíz parancsolat. Decalogus.
Tíz pénzes garas. Denarius. M. A.
Tíz óra. Hora decima. Addig lesi várja, hogy a' tízet is el üti.
Tíz szám. Decas. S. I.
Tíz számú. Denarius. M. A.
TIZED. Decimae. M. A.
Tized' alja. Decuria. CM. M. A.
Tized fél. Media decima.
Tized magával. Cum novem sociis.
Tizedel, tizedeli, tizedli. Decimat. M. A.
Meg tizedeli. Decimam desumit.
Tizedlés. Decimatio. M. A.
Tizedlő. Decimator. M. A.
Tízedes. Decurio. M. A.
Tízedik. Decimus. M. A.
Tizedszer. Decimum, decimo. M. A.
TÍZEN. Deni v. supra decem.
Tizen egy. Undecim. M. A.
Tizen egygyedik. Undecimus. M. A.
Tizen egygyen. Undeni. M. A.
Tizen egyszer. Undecies. M. A.
Tizen kettő. Duodecim. M. A. Tizen két hordó bor néz ki a' pofáján. km.
Tizen kettődik. Duodecimus. M. A.
Tizen ketten. Duodeni. M. A.
Tizen kétszer. Duodecies. M. A.
Tizen három. Tredecim. M. A.
Tizen háromszor. Tredecies. M. A.
Tizen három város. F. Vas Vben.
Tizen négy. Quatuordecim. M. A.
Tizen négyen. Quatuordeni. M. A.
Tizen négyszer. Quatuordecies. M. A.
Tizen öt. Quindecim. M. A.
Tizen öten. Quindeni. M. A.
Tizen ötöd. Quindenus, decimus quintus. M. A.
Tizen ötödik. Idem. M. A.
Tizen ötször. Quindecies. M. A.
Tizen hat. Sedecim. M. A.
Tizen nyolcz. Octodecim.
Tizen kilencz. Novemdecim. Egygyik tizen kilencz, másik egy heán húsz. km.
Tizen tizen. Deni. M. A.
TÍZES. Decuplus. M. A.
Tízes. Denarius.
Tízes malom Pápán, így neveztetik, mivel tíz kereket hajt.
Tízes vászon. Tela paullo nobilioris texturae.
TÍZSZER. Decies. M. A. A' kutya csak kutya, ha tízszer által uszsza is a' Dunát. km.
Tízszer száz. Ezer. Mille.
Tízszeres. Decuplus. M. A.
Tízszerrel. Decuplo. M. A.
Tízszerte. idem. M. A.

TO.

TOB.

TOB, tobja. Deponit invite. Tobd-le barát a' vakarót. Fur ablatum restitue. M. A.
TOBA. Sz. P. Torontál Vben.
Tobai. F. Vas Vben.
TOBORZOK. Tripudium, chorea, saltatio. M. A.
Toborzok-járás. Tripudiatio. M. A. Heltaio: Toborzó-járás, illyen tánczot járt Kinizsi Pál is a' Kenyér-mezei győzedelem' örömében. Lásd Heltai Kron.
TOBOSZ. Tojás-hordásra szalmából készíttetett kanta-szabású edény. Sz. D. S. I.
TOBOZ a' fenyő-fán. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-körtvély.
TOBZÓDik (tobozódik). Luxuriatur, crapulatur, helluatur. CM. M. A.
Tobzódás. Luxus, luxuries, helluatio, crapula, asotia. CM. M. A.
Tobzódó. Helluo, lurco, it. Luxuriosus, asotus, epulo. CM. M. A.

TOBÁK.

TOBÁK. Tabacum, herba nicotiana. PP.
Tobák-tartó. Pyxidula tabacaria. PP.
* Por-tobák. Pulveres herbae nicotianae.
Sárga tobák. Tabaca flava.
Spanyol tobák. Tabaca hispanica.
Viczispán-tobák. Szombathelyi finom fekete tobák. VV. L.
TOBÁKOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.
TOBÁKOS. Amans, v. vendens pulverem nicotianae.

TOJik.

TOJik, tojja. Ovum parit. M. A.
Belé tojik. Ova imponit. M. A.
El tojja. Parit ovum.
Ki tojja. idem.
TOJÁS. Partus gallinarum, positio ovorum. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
Tojás' fejére. Albumen, album ovi. S.I.
Tojás' héja. Ovi testa, putamen. S. I.
Tojás' hártyája.
Tojás' széke. Vitellus, luteum ovi. S. I. Minden tojásnak vagyon széke. km.
* Fris tojás. Ovum recens. S. K.
Galamb-tojás. Ovum columbae. S. K.
Hangya-tojás. Ovum formicarum. S. K.
Híg tojás. Ovum sorbile. Lágy tojás. S. K.
Himes tojás. Pictum, vermiculatum ovum. S. K.
Jércze-tojás. Gallinae novellae ovum. S. K.
Lúd-tojás. Ovum anserinum. S. K.
Madár-tojás. Ovum avis. S. K.
Magtalan tojás. Urinum ovum. S. K.
Piros tojás. Rubrum ovum.
Rántott tojás. Frixa ova. S. K. Vaj' rényе.
Récze-tojás. Ovum anatum. S. K.
Veréb-tojás. Ovum passerum. S. K.
Töltött tojás. Fartum ovum. S. K.
Tyúk-tojás. Gallinaceum ovum.
Záp tojás. Ovum hipenemium, ventosum. PP.
TOJOMÁNY. Ovum, partus avium. S. I.
TOJÓ. Oviparus, ova pariens. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
Tojó tik. Gallina. M. A.
Tojó tyúk. idem. M. A.

TOK.

TOK. Theca. CM. M. A.
Tok-bőr. Pellis squallina. Chagrin. S. I.
Tok-gyártó. Opifex capsarius, thecarius. S. I.
Tok-hal. Antacaeus. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
Tok-júh. Agnus annotinus. Tokló. Sz. D.
* Beretva-tok. Theca novacularum. S. K.
Nyiló tok. Valvulus. S. K.
Óra-tok. Capsula horologii. S. K.
Puska-tok. Sclopotheca. S. K.
Rózsa-tok. Rosae alabaster. S. K.
Toll-tok. Toll-tokot kap: tollasodik. Sz. D.
Virág-tok. Calyx floris. S. K.
TOKA. Mentum duplicatum. Vajda, 1. K. p. 203.
Tokája. Ejus mentum duplicatum. Álla' kövérsége. PP.
Tokány. Töltött kolbász, v. júh-hús fonnyasztva. Sz. D.
Tokás. Habens mentum duplicatum.
Tokásodik. Acquirit mentum duplicatum. Sz. D.
TOKAJ. t. h. n. Borsod, Somogy, Veszprém, és Zemplin Vkben.
Tokaji bor. Nectar hungaricum.
TOKBA indúl a' bab. Faba siliquatur. Sz. D.
TOKJA. Ejus capsa, ejus theca. Hüvelye.
Gyümölcs' tokja. Calyx. PP.
Mogyoró' tokja. Ki kopott a' beszédből, mint mogyoró a' tokjából. km.
Mondola' tokja. Ha mondolát akarsz enni, meg kell törnöd a' tokját. km.
Vetemény-mag' tokja. Siliqua. PP. at. M. A. et CM. scribunt „Toka.“
TOKLA. Involucrum. Bé takaró hártya. Sz. D.
TOKLÁSZ. Üres kalász. Sz. D.
TOKLÓ. Esztendős bárány.
Kos-tokló. Aries anniculus.
Nőstény tokló. Agna annicula.
TOKMÁNY. Theca. Tok. Sz. D.
Tokmány-orr. Nasus magnus.
Bőr-tokmány. Theca pellicea. Sz. D.
TOKOD. R. Parva theca, capsula.
Tokod. F. Esztergom Vben.
TOKORCS. F. Vas Vben.
TOKOS. Hüvelyes. Tokos még a' liba: még ki nem verte egeszlen a' tollát. Sz. D.
Nem mind okos, a' ki tokos. km. Dug. 2. R. p. 123.
Tokos élet. Legumen. S. I.
Tokos foly. E. Sz. P. Kolos Vben.
Tokosodik. Siliquatur. CM. M. A. L.
Tokosúl. idem. M. A.

TOL.

TOL, tolja. Trudit. M. A. (Radix hujus vocis est TÓ, inde Tó-ol, et alterutra vocali elisa fit TÓL v. Tol. Nam utroque modo occurrit).
Bé tolja. Intrudit. M. A.
Belé tolja. Intrudit, ingerit. M. A.
El tolja. Protrudit, abstrudit. M. A.
Elő tolja. Protrudit. CM. Káldi, Innepn. Pred. p. 331.
Föl tolja. Sursum trudit, extrudit. M. A.
Ki tolja. Extrudit, exerit. M. A.
Ki tolta nyelvét. Exeruit linquam.
Le tolja. Detrudit, demittit, devolvit. PP.
Le tolja a' nadrágot. Demittit caligas. PP.
Meg tolja. Retrudit, adobruit. M. A.
Reá tolja. Obtrudit. M. A.
Viszsza tolja. Retrudit.
TOLAKODik. Contrudit, perrumpit.
Tolakodás. Contrusio.
TOLAKOZik. Faludi, T. É. p. 284.
Tolakozás. Faludi, T. É. p. 305.
TOLÁS. Trusio.
Ki tolás. Egestio, extrusio. M. A.
TOLHATÓ. Trusatilis. M. A.
TOLONG. Tumultuatur, perrumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 475. Tolongottak mint az esztrengára hajtott juhok. km.
Tolongás. Perruptio, tumultuatio, tumultus. M. A.
Tolongó. Proruens, tumultuans. M. A.
Tolongó habok. Faludi, T. É. p. 102.
Tolongó sokaság. Turba tumultuans.
Tolongva mentek. Se se contrudendo iverunt, turmatim iverunt. Káldi, Vasárn. Pred. p. 690.
TOLÓ. Trudens, trusatilis. M. A.
Toló rúd. Trudes. M. A.
Ki toló kása.
Tolódik. Exeritur.
Tolóka: toló szekér. Vehiculum trusatile. Sz. D. Ductilis capsula. PP.
TOLU. Penna, pluma. M. A. Lásd TOLL.
TOLUL. Contruditur, coacervatur. S. I.

TOLL.

TOLL. Penna, pluma. M. A.
Toll-bokréta. Crista. Federbusch. S. I.
Toll-fosztás. Plumarum defloccatio. S. I. Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. homo nauci flocci.
Toll-fű. Federgras. S. I.
Toll-gatyás. Plumipes. S. I.
Toll-metsző. Scalpellum. Sz. D.
Toll-söprü. Plumatile verriculum, plumaria scopa. S. I.
Toll-szál. Margit' Élete, Praynál, p. 354.
Toll-szár. Caulis pennae. Federkiel. S. I.
Toll-tartó. Theca pennaria, calamaria. S. I.
Toll-tok. Pennipes. CM.
* Anya-toll. Plumescentia. S. K.
Fosztott toll. Defloccatae plumae. S. K.
Iró toll. Calamus. Nem mindenkor tollal, gyakran fegyverrel is irják a' törvényt. km.
Kócsag-toll. Pennae crinitae ardearum. S. K.
Kulcs-toll. Canaliculus clavis. S. K.
Lúd-toll. Pluma anserina. S. K.
Madár-toll. Pluma avium.
TOLLA. Ejus pluma. Roszsz madár az, ki a' tollát nem birhatja. km.
Éles a' tolla. Mordax in scribendo.
Más tollával dicsekedik. km.
TOLLAS. Pennatus, plumatus, plumosus. M. A.
Tollas ágy. Lectus plumatus.
Tollas állat. Aves.
Tollas barom. Avis cohortalis. S. I.
Tollas bot. Clava. Prágai, p. 12.
Tollas buzogány. Aclides. M. A.
Tollas forgós. Pluma cristatus, penna instructus. PP.
Tollas lapta. Federball. Volant. S. I.
Tollas lábú. Plumipes, pennipes. M. A.
Tollas lábú galamb. Columba anglica. M. A.
Tollas nép. Aves.
Tollas nyil. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.
Tollas vadak. Aves sylvestres. S. I.
Tollas varas béka. Bufo. M. A. Csirkebéka. Sz. D.
Tollasan jár. Plumatus incedit. Faludi, T. É. p. 290.
Tollasit, tollasítja. Plumis donat, ornat. S. I.
Meg tollasítja. Biró Márton, Micae. p. 302.
Tollasodik. Plumescit, it. Ditescit.
Meg tollasodik.
Tollasúl. Plumescit, plumat. M. A.
TOLLAT tép. Plumas in floccos redigit, defloccat. PP.
Tollat foszt. idem.
TOLLATLAN. Deplumis, implumis. M. A. Két lábú tollatlan állat. Animal implume bipes, homo platonicus.
TOLLAZ, tollazza. Plumis decorat. Faludi, N. E. p. 188.
Ki tollazza magát. Faludi, N. U. p. 198.
Tollazat. Vestitus avium plumeus. Faludi, N. E. p. 54. T. É. p. 19.
TOLLÁSZKODik. Deplumatur, plumis mundatur. M. A. Fészken kivül tollászkodik. km.
Tollászkodnak a' tyúkok. Tollokat egyengetik, húzogatják. Sz. D.
Ki tollászkodik. Pázm. Kal. p. 768.
TOLLÚ.
Ékes tollú. Styli elegantis.
Zöld tollú harkály. Picus viridis. NC. p. 161.
TOLU. Penna, pluma. M. A. PP. Tollu. Sz. D.
Tollu-fű. Stipa pennata. S. I.

TOLMÁCS.

TOLMÁCS. Interpres. M. A. A' magyarnak nem kell tolmács. km.
Tolmács. FF. Bars, és Nógrád Vkben. Sz. P. Szala Vben.
Tolmács-irás. Faludi, T. É. p. 205.
Tolmács-kulcs. Faludi, E. M. p. 246.
TOLMÁCSCSA. Ejus interpres. Szűnek tolmácscsa az arcza. km.
TOLMÁCSOL, tolmácsolja. Interpretatur. M. A.
Meg tolmácsolja. idem. CM. Telegdi, Felelet. p. 172.
Tolmácsolás. Interpretatio. M. A.

TOLNA.

TOLNA. Altinium, civitas Ungariae. M. A. Tolna Vármegye. Comitatus Tolnensis.
Tolnát Baranyát öszve járta. km.
TOLNAI. Tolnensis.
Tolnai csárda. Telek Tolna Vben.

TOLVAJ.

TOLVAJ. Praedo, latro. M. A. Addig jár lopni a' tolvaj, míg föl akasztják. km.
Tolvaj-dalolás. VM. p. 151.
Tolvaj-eczet. Vinaigre de quatre voleurs.
Tolvaj-fészek. Nidus latronum.
Tolvaj-hollő. A' madarak között is vagyon tolvaj-holló. km. Dug. 2. R. p. 320.
Tolvaj-güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.
Tolvaj-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
* Házi tolvaj. Praedo v. fur domesticus. Házi tolvajtól nehéz őrizkedni. km.
Tengeri tolvaj. Pirata. Faludi, T. É. p. 175.
Tüzes tolvaj. idem. S. K.
TOLVAJKODik. Latrocinatur. M. A.
Tolvajkodás. Latrocinatio. M. A.
TOLVAJOL, tolvajolja. Depraedatur.
El tolvajlja. idem. M. A.
Meg tolvajolja. Depraedatur, expilat. M. A. Pázm. Pred. p. 1221.
Tolvajlás. Grassatura. M. A.
El tolvajlás. Depraedatio. M. A.
Meg tolvajlás. idem. M. A.
Tolvajló. Grassator, praedo. M. A.
TOLVAJOS. Latronibus abundans.
Tolvajos. Telek Bács Vben.
Tolvajos erdős. Faludi, E. M. p. 246.
Tolvajos hely. Cyrnia terra (Locus latronibus infestus). M. A.
TOLVAJSÁG. Latrocinium. M. A.
TOLVAJÚL. Latrocinanter. Pázm. Pred. p. 19.

TOM.

TOM. Epulum, convivium. S. I.
Tom. Dicitur vulgo etiam pro „tudom" De ha nem tom, loco: de ha nem tudom.
TOMAJ. Sz. P. Heves Vben. Elő-hegy Szala Vben.
Badacson-Tomaj. } FF. Szala Vben.
Lesencze-Tomaj. }
Tomajkó, (Tamajkó, tomojkó). Thymallus, Lepény-hal, ón-hal, gyöngy-hal. S. I.
TOMB. Jubilum, gaudium v. tripudium, saltatio. S. I. Sinor-mérték szerint egyenesen álló támasz. Sz. D.
Tombácz. Dugonics, Jólánka 1. Könyv. p. 318.
Egy tombáczon faragnak. km. Dug. 1. R. p. 63.
Tombol. Exultat, tripudiat. M. A.
Tombolás. Exultatio, tripudium. M. A.
Tomboló. Exultans, tripudians. M. A.
Tombolva. Exultim. M. A.

Tombora. Chelys, testudo. PP. Faludi ht. Tambora. E. M. p. 86. Káldi: Tambura. 1. R. 18. 6.
Tomborál. Canit testudine, pulsat chelyn. S. I.
Tomborás. Chelonius. PP.
TOMI. Sz. P. Somogy Vben.
TOMOR. F. Abaúj Vben.
TOMP. Ila, coxa. M. A.
Tompa. Obtusus, hebes, stupes. M. A.
Tompa. F. Hont Vben. Sz. PP. Bács, és Csanád Vkben.
Tompa elméjű. Pázm. Kal. p. 343.
Tompa gyürü, mellynek semmi fejezete nincs. Hallottam Kis Czelben. 1825. September' 18.
Tompa' háza. F. Soprony Vben. E. F. Alsó Fejér Vben.
Tompa orrú. Simus. M. A.
Tompaság. Hebetudo. M. A.
Tompán. Obtuse. M. A.
Tompít, tompítja. Hebetat. M. A. Nyilat tompít, a' ki serpenyőt lövöldöz. km.
Meg tompítja. Hebetat, retundit. M. A. Pázm. Pred. p. 315. 1249.
Tompítás. Hebetatio. M. A.
Tompító. Hebetans, hebetator. M. A.
Tompor. Femur. M. A. Pázm. Pred. p. 321. 986.
Tompora. idem. Fáj a' tomporám: csipőm. Sz. D.
Tomporája. Ejus femur. Pázm. Pred. p. 814.
Tompúl. Hebescit, hebet, hebetescit, stúpet, stupescit, desidet. M. A.
El tompúl. Hebetatur.
Ki tompúlt az éle.
Meg tompúlt. Pázm. Kal. p. 54. Pred. p. 286.
Tompulatlan. Non hebetatus. Csuzi, Síp. p. 723.
Tompúltt. Hebetatus. M. A.
Meg tompúltt. Hebetatus, contusus, retusus. M. A.

TONK.

TONK.
TONKA (mint Csonka). Truncatus, obtusus.
Tonka' háza. Sz. P. Posony Vben.
Tonka kés. Prágai, p. 828.
Tonka orrú. Simus.
TONKÍT, tonkítja. Obtundit, hebetat.
TONKÚL. Obtunditur, hebetatur.
Meg tonkúl — Hegyes szarv meg tonkúl. km. Hallottam Sághon, 1826. Máj. 8.

TONNA.

TONNA. Batus, dolium mercatorium. M.A.
Tonna-arany. Faludi, N. E. p. 168. Gyöngyösi.
Tonna-por. Pulveris tormentarii cadus. PP.
Tonna-vaj. Sz. D.

TOP.

TOP, topja. Deponit invite. M. A.
Le topja. M. A.
Top-rongyos. Lacer, sordidus, spurcus. S. K.
Top-szeles. Petaso. CM.
TOPA. F. és Patak Bihar Vben. E. F. Kolos Vben.
Topa (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
TOPÁN' falva. E. F. Alsó Fejér Vben.
Topánka. Calceus hungaricus v. semicothurnus hungaricus. Sándor Istvánnál „Toppány, v. Toppancs" de ezen névvel legalább a' mi tájunkon nem neveztetik.
TOPLÓ. Fomes. L. bővebben TAPLÓ. M. A.
TOPOG. Supplodit, pedibus strepit. S. I. Tipeg topog.
TOPOLY. Silberpappel. Kazinczi, Tövis. p. 51.
Topoly-fa. idem. Apró fa' neme, mellyet árok v. patak mellé ültögetnek. Lásd Hasznos Mulatság. 1825. 2.R. p.72.
Topolya. MV. Bács Vben.
TOPONÁR. MV. Somogy Vben.
TOPOR.
Topora fa. Kis fajta fa. Sz. D.
Toporcz. F. Szepes Vben.
Toporczol. Tipeg tapog, nehezen jár. Sz. D.
TOPOS.
Topos' háza. Sz. P. Szala Vben.
TOPPAD. Torpescit. M. A.
TOPPAN. Lábaival a' földet döngetve jö, topogva lépik. Sz. D.
Bé toppan. Vajda, 2. K. p. 69.
Bé toppantt a' házba. Sz. D.
Elő toppan. Hirtelen meg jelenik. S. I.
Hirtelen mellém toppantt. Sz. D.
Meg toppan. Kisfaludi' Regéji. p. 21.
Toppant, toppantja. Supplodit. CM. M. A.
Toppantás. Supplosio. CM. M. A.
TOPRONG.
Toprongos. Rongyos, czudar. Sz. D.

TOR.

TOR a' barmon. Thorus, thorax. S. I.
TORB.
Torba. Sz. P. Somogy Vben.
Torbágy. F. Pest Vben.
Torboncza. Talicska, egy kerekü toló szekérke. Heltai, p. 257.
Torboszló. E. F. Maros Székében.
TORCS. F. Posony Vben.
TORD.
Torda. Sziget Győr Vben. F. Bihar Vben. Sz. PP. Békes, és Torontál Vkben.
Torda. E. MV. Torda Vben.
Kis Torda. Sz. P. Torontál Vben.
Tordacs. F. Fejér Vben.
Tordas. E. F. Alsó Fejér Vben.
Tordát' falvai E. F. Udvarhely' Székében.
TORH.
Torha. Phlegma, pituita. M. A.
Torhás. Phlegmaticus, pituitosus. M.A.
Torháskodás. Screatus. NC. p. 233.
Torhásodik. Pituitosus redditur. S. I.
Torhásúl. idem. S. I.
Torhásság. Pituitositas.
Torhul. idem ac Torhásul. S. I.
TORJ.
Torja (Alsó, fölső). E. FF. Három szék Székében.
Torjancz. F. Baranya Vben.
TORM.
Torma. Nasturcium. M. A. Jó a' torma, de ha a' tűzhelyen terem, káros. km.
Torma-falu. F. Soprony Vben.
Torma-féreg, Káldi, Okt. intés. p. 44. Dug. km. 1. R. p. 241.
Torma' földe. F. Szala Vben.
Torma' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
Torma-reszelő. Radula. PP.
Tormás. Qnod cum nasturcio conditur.
Tormás. t. h. n.
Tormáncs. Bizonyos fü. S. I.
Tormos. F. Nyitra Vben.
TORNA. MV. Torna Vben. F. és Patak Veszprém Vben.
Torna' háza. Sz. P. Borsod Vben.
Torna Vármegye. Comitatus Tornensis.
Tornácz. Atrium, pergula, porticus. M.A.
Torn' alja. F. Gömör Vben.
TOROCZKÓ. E. MV. Torda Vben.
TOROK. Guttur, gula, faux, jugulus. M. A. Kis lyúk a' torok, de egész falut el nyelhet. km. Dug. 2. R. p. 22.
Torok-csap. Epiglottis, columella. Nyeldeklő, nyelv-csap. S. I.
Torok-csik. Angina. S. I.
Torok-dagadás. Tumor gutturis.
Torok' diója. Epiglossis. M. A. Ádám' almája. NC. p. 181.
Torok-fájás. Angina. S. I.
Torok-fájó. Cui guttur dolet.
Torok-fájós. Cui guttur saepius solet dolere, gutturis doloribus obnoxius.
Torok-gége. Guttur, bronchus. S. I.
Torok-gyék. Angina, synache. M. A.
Torok-metszés. Jugulatio. S. I.
Torok' mondolája. Tonsillae. S. I.
Torok-mosó. Gargarismus. PP.
Torok-pecsenye. Glandula porcina. PP.
Torok-rekedés. Raucitas, raucedo. S. I.
Torok-rekedésig. Ad ravim. S. I.
Torok-tátva. Aperto gutture.
Torok-töltő. Ingurgitator. Zvon. 1. R. p. 560.
Torok-víz. Gargarisma, gargarismus. Gurgelwasser. S. I.
* Bánya-torok. Orificium, puteus fodinae. S. K.
Farkas-torok. Vadász-ház Posony Vben.
Gódény-torok. Onocrotali collum. item Gula. S. K.
Nyelő torok. Fauces. S. K.
Pincze-torok: pincze-gátor. Atrium cellarii.
Róka-torok. Guttur pellis vulpinae. S. K.
Zsitva-torok. Fauces fl. Zsitva. Nevezetes a' magyar nyelven kötött békességről a' törökökkel.
Teli torok. Plenum guttur. S. K.
Tenger-torok. Fretum. S. K.
Vajas torok. Árok Pest Vben.
Torka. Ejus guttur. Baráť zsákja, kocsis' torka nehezen telnek. km.
Torka' szakadttában kiált. Prágai. p.426.
Torka' szakadttáig.
Torka-szakadva. Ad ravim usque. M.A.
Torka-tátva.
Torka' töltéig. Usque ad implementum faucium ejus.
Torka-verve. VM. p. 20. Szél' torka — Szél' torkának van ki téve ez az épület. Aedificium hoc ventis vehementioribus est expositum.
Torkát metszi. Jugulat. M. A.

Bé dugták a' torkát. Obmutescere eum fecerunt.
Ki tekerték a' torkát. Fauces ejus elisae.
Torkára verték. Sz. D.
Torkig elég. Ad satietatem usque. M. A.
Torkol, torkolja. Refutat, v. ulciscitur. Pázm. Pred. p. 883.
Be torkolta. Vajda, 1. K. p. 584.
Le torkolta. Confudit, refutavit.
Meg torkolja. Káldi, Okt. intés. p. 36.
Torkolat. Ostium, fauces. Sámbár ellen. p. 326.
Torkolás. Refutatio. Pázm. Pred. p. 515.
Torkon. In gutture.
Torkon fojtás. Jugulatio. M. A. L.
Torkon ragadták.
Torkon verve. Jugulum feriendo, coacte, necessario, torquendo. M. A.
Torkos. Gulosus. M. A. Helluo. CM.
Torkosan. Gulose. M. A.
Torkoskodik. Gulae studet. Telegdi, Felelet. p. 25.
Torkosság. Voracitas, gula. CM. M. A. Rövid a' torkosság, hoszszu a' betegség. km.
Torkos vendégség. Faludi, E. M. p. 246.
Torkú.
Hangos torkú. Sonorus, bene vocalis.
Rekedtt torkú. Raucus.
TOROL, torolja. Vindicat. M. A.
Meg torolja. Vindicat, ulciscitur, retaliat. M. A.
Torlatlan. Inultus. Faludi, N. E. p. 58. N. A. p. 20.
Torlatlanúl. Inulte. S. I.
Torlik. Congeritur, concumulatur.
Meg torlik. Pázm. Pred. p. 1236.
Öszve torlik. Congeritur. S. I.
Torlás. Congeries. M. A.
Viszsza torlás. Repressalia. Tiszti Szótár. p. 59.
Torlott. Congestus, aggregatus, aggestus. M. A.
Meg torlott. Congestus, aggestus. M. A. Pázm. Pred. p. 573.
Torlódik. Congeritur, cumulatur, coacervatur. Sz. D. S. I.
Torolatlan. Inúltus. Káldi, Job. 24. 12.
TORONGY. Therioma. M. A. Mérges fekély az al-felben. km.
TORPAD.
Meg torpad. Inhaeret. CM.
TORZS. Caudex. CM.
Torzsa. Caulis. M. A.
Torzsa. F. Bács Vben,
Káposzta-torzsa. Caudex caulium.
Kukoricza-torzsa. Caudex fagopyri.
Torzsalék. Sz. D.
Torzsalékos káposzta. Sz. D.
Torzsás. Habens caulem.
Torzsástul. Una cum caudicibus.
Torzsátlan. Carens caule, scapo destitutus. S. I.
Torzsátlan körtvély. Species pyri.
Torzsol, torzsolja.
Ki torzsolja. Exterit. Káldi, Deut. 25. 25.
Torzsul. Caulescit. S. I.
TORTY.
Tortyos.
Tortyoskodik, mint a' vén ember. S. I.
TORVAJ. F. Somogy Vben.
TORZ.
Torzan. Adversatur, repugnat. Sz. D. S. I.
Torzankodik. idem. Ibidem.
Torzas. Hirsutus, hispidus, horridus v. torvus, iracundus. S. I.
Torzas borzas. Hirsutus. Sz. D.
Torzaskodik. Hirsutescit.
Torzom-borz (Rectius Torzon-borz).
Torzom-borz bajusz. Mystaces hirsutae. Sz. D.
Torzom-borz szakáll. Barba hirta. Sz. D.

TORMÁTILLA.

TORMÁTILLA. Tormentilla. M. A. PP.

TORONY.

TORONY. Turris. M. A. Margit' Életében „Torom."
Torony. FF. Posony, és Vas Vkben.
Torony' arányában. In eadem cum turri directione.
Torony' fala. Murus turris. A' torony' falához támaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
Torony' fia. Turricula in turri.
Torony-óra. Horologium in turri.
Torony' teteje. Obeliscus turris. PP.
* Csonka torony. Turris incompleta.
Fél torony. F. Mosony Vben.
Kis torony. E. F. Szeben Székében.
Ór-álló torony. Prágai, p. 190.
Vigyázó torony. Turris speculatoria.
Vörös torony. E. Általjárás Szeben Székében.
TORNYA. Ejus turris.
Babilon' tornya. Faludi, T. É. p. 174.
Csák' tornya. MV. Szala Vben.
Dávid' tornya. Turris davidica.
Édes' tornya. Sz. P. Szepes Vben.
Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
Szent' tornya. Sz. P. Békes Vben.
TORNYIKOL. Kákog, föcsög. Ellenem azt tornyikolja. Sz. D.
TORNYOS. Turritus, it. Turbineus, turbinatus. M. A.
Tornyos. Sz. P. Bács Vben.
Tornyos koronka. Coronula fastigiata. Diadéme. A' magyar leányzók' 's menyecskék' hajdani ékessége. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
Tornyos tészta. Castellamentum. S. I.
Tornyosan. Turrite, turbinate, verticaliter. Faludi, N. A. p. 43. U. E. 1. R. p. 186.
Tornyosodik. Instar turris assurgit, turbinatur.
TORNYOZ, tornyozza. Turritat, turbinat. Csuzi, Tromb. p. 14.
Föl tornyozza. Csuzi, Tromb. p. 727.
Tornyozott. Turritus, turbinatus.
Tornyozott épület. Faludi, T. É. p. 152.
Tornyozott haj. Pázm. Pred. p. 1229.
TORNYÚ.
Hét tornyú épület, Faludi, T. É. p. 37.
TORONYA. F. Marmaros Vben. Sz. P. Hont Vben.
Toronya (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben. Régenten „TURUL"
TORONYTÁL, TORONTÁL.
Torontál Vármegye. Comitatus Torontaliensis.

TORTÁTA.

TORTÁTA. Massa torta, clibanites. Faludi, E. M. p. 38.
Mondola-tortáta 's a' t. Káldi scribit: Mondola-torta, czitrom-torta. Lásd Innepnapi Pred. p. 116.

TOSZ.

Tosz, toszsza. Trudit. M. A.
Bé tosz. Minden gazságot bé tosz a' könyvbe. Sz. D.
Bé toszsza. Intrudit. M. A.
Belé toszsza. Intrudit, ingerit. M. A.
Elö toszsza. R. Protrudit. S. I.
Le toszsza. Detrudit, dejicit. S. I.
Viszsza toszsza. Retrudit, retundit, rejicit. S. I.
TOSZÍT, toszítja. Protrudit. M. A. Lásd „Taszít"
TOSZOGAT, toszogatja. Trusitat.
Belé toszogatja. Ingerit. M. A. L.
Toszogatott kolbász, melly nagy falatokra metszett hússal van meg töltve.
TOSZÓ. Trudens.
Toszó gomb. Nodus ductilis, trusatilis. S. I.

TOTOLÁZ.

TOTOLÁZ. Cunctatur quaeritando.
El totoláz. Tempus quaeritando conterit.

TOTY.

TOTY. Sonus pigre incedentis.
TOTYA Pali. Piger, deses.
TOTYMA. Morosus, cunctator nimius. S. I.
TOTYOG. Pigro motu incedit. Himfi 2. R. p. 84.
TOTYTYAN. Pigro motu cadit.

TOVA.

TOVA, TOVÁBB. Lásd TÓ gyökér alatt.

TÓ.

TÓ.

TÓ (mellék-név).
Té-tó. Huc illuc, passim.
TÓL (tó-ol), tólja. Lásd TOL, tolja.
TOVA. Illuc, eo, isthuc, isthac. M. A.
Tova föl. Superius, superne. S. I.
Tova látó. Procul videns. S. I.
* Ide 's tova. Huc illuc. Pázm. Pred. p. 410.
Innen tova. In posterum. Ezután. Pázm. Pred. p. 405. Kal. p. 586.
El tova. Pázm. Pred. p. 29. Faludi, N. A. p. 95. 187.
Té-tova. Huc illuc.
Té-továz. Vacillat.
Tovább. Diutius, ulterius. M. A. Lassan menjünk, tovább érünk. km.
Tovább tart. Diutius durat. Törött fazék tovább tart. km.
Tovább tovább. Pázm. Pred. p. 407.
Hová tovább. Quo ulterius.
Továbbá. Ceterum, porro. M. A.
Továbbatt. Serius, tardius. Később. S. I.
További. Ulterior, ultroneus. S. I.
Továbbott jöjj. Serius venias.
Továbbra. In posterum. M. A.

Továbbra gondolás. Prospicientia. M. A.
Továbbra gondoló. Providus. M. A.
Továbbra nem gondoló. Improvidus. M.A.
Továbbra való. Faludi, U. E. 2. R. p.157.
Továbbra halasztja. Differt.
Továz.
Té-továz. Vacillat.
TOVÚL. R. Trans, ultra. Tul. S. I.

TÓ (név).

TÓ. Lacus, stagnum, palus. M. A.
Tó-állás. Stagnum, stagnatio. M. A.
Tó-állásos. Stagnatus. M. A. PP.
Tó-ásó. Piscinarius, fossor piscinarum. S. I.
Tó' csapja. Emissarium piscinae. S. I.
Tó-falu, Tó' falva. E. F. Maros Székében.
Tó-fej. F. Szala Vben.
Tó-fő. F. Baranya Vben.
Tó-hajlás. Telek Csongrád Vben.
Tó-hát. E. FF. Alsó Fejér, Belső Szolnok, és Torda Vkben.
Tó-köz. Sziget Győr Vben.
Tó-szeg. F. Pest Vben.
Tó-szeg (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.
Tó-város. Tata mellett, Komárom Vben.
Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökör, tóvíz. km.
* Álló tó. Palus stagnans.
Grottás tó-vizek. Beniczki, p. 282.
Halas tó. Piscina.
Halas tó (Belső, külső). FF. Vas Vben.
Ki folyó tó. Lacus. NC. p. 123.
TÓBAN élő. Lacustris, palustris. M. A.
TÓCSA. Lama. M. A.
Tócsás. Palustris. Biró Márton, Micae. p.350.
TÓCSKA. Lacuna. M. A.
Tócska. F. Marmaros Vben.
TÓKA. Parva palus.
TÓS. Palustris. S. I. Lásd „Tavas"
TAVA. Ejus lacus.
Balaton' tava. Lacus Balaton.
Fertő' tava. Peiso.
Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.
Tölcsér' tava. Sz. P. Győr Vben.
TAVAS. Paludosus, stagnatus. M. A.
TAVI. Palustris, lacustris. M. A.
Tavi fű. Ulva. S. I.
Tavi gém. Buteo, ardea palustris. S. I.

TÓBIÁS.

TÓBIÁS. t. f. n. Tobias.
Tóbiás. E. F. Megygyes Székében.
Tóbiás' angyala. Angelus Tobiae.

TÓKA.

TÓKA. Simantrum. Fa-harang az oláhoknál, bányászoknál. PP. Sz. D.

TÓL.

TÓL, TŐL. A, abs, suffixa.

TÓLD.

TÓLD, tóldja. Supplet, resarcit. M. A. Dicitur etiam sine accentu, et vulgo TÓD, TÓDja.
Bele tóldja.
Ki tóldja. Sz. D.
Meg tóldja. Supplet adauget. S. I.
TÓLD. Sz. P. Bihar Vben.
Töld (Alsó, fölső). FF. Nógrád Vben.
Töldi. Sz. P. Somogy Vben.
TOLDAL, toldalja. Sarcit, supplet. Faludi, N. U. p. 116.
TÓLDALAG. E. F. Torda Vben.
TOLDALÉK. Additamentum, appendix, assumentum. M. A.
Toldalékúl. Corollaris vice, auctuarii loco. PP. Instar appendicis.
TOLDÁS. Supplementum. M. A.
TOLDOTT. Augmentatus.
TOLDOZ, toldozza. Supplet, resarcit. M.A.
Töldoz, föltoz. Pázm. Kal. p. 813.
Toldozás. Suppletio, assuitio.
Toldozat. Suppletura, assumentum.
Toldozgat, toldozgatja. Iterato supplet, assuit.
TOLDOMÁS (mint Áldomás).
Toldomás-bor. Lásd Valló bor.
TÓDOLOG. Coacervatur, congregatur. „Ott igen tódologtak" Hallottam. 1825. Jun. 24.
TÓDUL, TOLDUL. Congeritur, contruditur, coacervatur. M. A. Pázm. Pred. p. 924.
Hozzá tódul. Eo congregatur, coadunatur.
Ki tódul. Acervatim erumpit.
Le tódul. Catervatim descendit. Biró Márton, Micae. p. 153.
Öszve tódultt a' sok nép. Sz. D.
Tódulás, Toldulás. Irruptio, contrusio, coacervatio, condensatio. M. A.
Ki tódulás. Zvonarics, 1. R. p. 261.
Öszve tódulás. Concursio v. coacervatio. S. I.
Tódultt. Aggestus, congestus, addensatus. M. A.

TÓR.

TÓR. Justa, parentalia, epulum funebre. M A. Tórban énekelni, vendégségben sírni nem illik. km.
Tór-ének. Naenia. M. A. L.
Tór-tartás.
* Disznó-tór. A' parasztoknál adni szokott vendégség, midőn disznót ölnek. — Étkek ezek: Leves öszve vágott csontokbol, metéltt bele — Káposzta, mellyben több a' hús — Fekete lé mézezve, belé vágva mája, lép, szív — Rétes — Sült disznó hús — Kolbász — Töpörtös pogácsa. Ezeket nagy arató fazokakban főzik, és egymásnak el küldözgetik a' parasztok. Qui malunt convivis, quam placuisse cocis.

TÓT.

TÓT. Sclavus, dalmata, illyricus. M. A. Mindenből ki fosztották, mint a' tótot az emberségből. km.
Tót alma. Species pomi.
Tót búza. Dug. km. 1. R. p. 15.
Tót falu. t. h. n. M. és E. Országban.
Tót falud. F. Vas Vben.
Tót' falva. F. Heves Vben. E. F. Alsó Fejér Vben.
Tót fej-kötő.
Tót' háza. E. F. Kolos Vben.
Tót jobbágy zsiros konyha. km.
Tót ország. Dalmatia, sclavonia, illyrica, illyricum. M. A. CM.
Tót országi. Dalmaticus, sclavonicus, illyricus. M. A.
Tót piros alma. Lippai, Gyüm. K. p. 144.
Tót sáfrán. Cartamus. Erdei zanót. NC. p. 31. M. A.
Tót szappan. Dug. km. 1. R. p. 25. Sulyok.
Tót szállás. E. F. Belső Szolnok Vben. Adj szállást a' tótnak, majd határt mutat. km.
Tót telek. F. Bihar Vben.
Tót' telke. E. F. Kolos Vben.
Tót város. Sz. P. Somogy Vben.
* Csipkés tót. — Járja az országot, mint a' csipkés tót. km. Dug. 1. R. p. 196.
Csupa tót. Qui praeter sclavonicam nullam aliam callet linquam. L. Vindiciae Jos. Erdélyi, p. 41.
Drótos tót.
Gyolcsos tót. Windisch Magazin. Tom. 2. p. 258.
Olajos tót. A' ki olajt árul.
Rongyos tót — Soha se láttam rongyos tótot jó ruhában.
Sáfrányos tót. A' ki sáfrányt árul. Windisch. l. c.
TÓTI. Sclavonicalis.
Tóti. t. h. n.
Tótika. Sclavonizans.
Tótikás. idem.
Tótika magyarság. Vajda, 1. K. p. 523.
Tótizál. Sclavonizat.
TÓTOS. Tót ejtésű, szabású, viseletü. S.I.
Tótos magyarság. Sclavonizans hungarismus. Pázm. Pred. p. 458.
Igen tótos. Pázm. l. c.
Tótosan. Modo sclavonico, sclavonismum redolente.
Tótosan ejti a' magyar beszédet.
Tótosodik. Degenerat in sclavum.
El tótosodik. idem.
Meg tótosodik. Sclavis repletur.
Tótosul. idem.
TÓTSÁG. Sclavonia, vandalia.
Tótsági bor. Vinum vandalicum.
TÓTUL. Sclavonice, vandalice. Tóttal tótúl kell szólni. Doribus dorice loqui fas est.

TÖ.

TÖBB.

TÖBB. Plus, plura. M. A.
Több féle. Varius, diversus, plurifarius. S. I.
Több féle képpen. Plurifariam.
Több ízben. Pluries.
Több képpen. Plurifariam. M. A.
Több oldalú. Plurilaterus. S. I.
Több számban. In plurali. Pázm. Kal. p. 30.
Több színű. Diversicolor, varii coloris. S. I.
TÖBBED magával. Ipse cum pluribus. Pázm. Kal. p. 1041.
TÖBBEL adós.

TÖBBEN. Plures.
TÖBBES. Pluralis. M. A. L.
Többes szám. Numerus pluralis. Sz. D.
TÖBBET. Plus.
Többet érő. Dignior, pretiosior, majoris pretii, valoris. S. I.
Többet mondok. Plus dico.
TÖBBÉ. Amplius. M. A.
TÖBBI. Plures, reliqui, caeteri. M. A.
Ez e' a' többi. Hoccine reliquum est. Faludi, N. A. p. 151.
És a' többi. Et caetera.
Többire. Ut plurimum. M. A.
Többire minden. Plerique. M. A.
Többire mindenkor. Plerumque. M. A.
Többihez képest. Respectu aliorum.
Többivel egygyütt. Cum reliquis cunctis.
TÖBBÍT, többíti. Auget, multiplicat, augmentat. M. A.
Meg többíti. Multiplicat, auget. M. A.
Többétés. Auctio, auctuarium. Vrancsics.
Meg többítés. Multiplicatio, auctio, augmentatio. M. A.
TÖBBJE. Ejus plus. Többje van ennek, mint annak. Plus habet iste, quam ille.
TÖBBNYI.
Többnyire. De reliquo, caeterum.
TÖBBRE.
Többre megy.
Többre vágyás. Ambitio, desiderium promotionis, cupido habendi, appetitus opum. S. I.
Többre vágyó. Ambitiosus, plus appetens.
TÖBBRŰL.
Többrül többre.
TÖBBSÉG. Pluralitas. Zvonarics, 1. R. p. 848. Faludi, U. E. 2. R. p. 77. E. M. p. 166.
TÖBBSZÖR, Többszer. Pluries. M. A.
Többszöri. Frequens, creber.
Többszöri kérésére. Ad repetitam ejus petitionem.
Többszörít, többszöríti. Saepius facit. Többször cselekszi. Hallottam Káldon, 1825. Jul. 31.
Többszöröz, többszörözi. Multiplicat. Sz. D.
Többszörte. Pluries. S. I.
TÖBBŰL. Augetur, multiplicatur. Káldi, Innepn. Pred. p. 286. 291.
Meg többül. Multiplicatur. Káldi, 1. Petr. 1. 2.
TÖBBŰL (mellék-ige). Amplius. Zvonarics, 1. R. p. 439. 705.

TÖBÖR.

TÖBÖR.
Többr-ethe. F. Posony Vben.
TÖBÖRZSÖK. Sz. P. Fejér Vben.

TÖK.

TÖK. Cucurbita, it. Scrotum. M. A. Tök is estve virágzik. km.
Tök-agya. Caput ejus stupidum. Pázm. Kal. p. 621.
Tök-agyú. Stupidus. Káldi, Vasárn. Pred. p. 716.
Tök-dinnye. Görög dinnye.
Tök-fej — Nem fér az ő tök-fejébe. km.
Tök-fejü. Hebes, stupidus. S. I.
Tök-formájú. Cucurbitinus, cucurbitatus. M. A.
Tök-golyó. Testiculus, coleus. S. I.
Tök-kobak. Faludi, E. M. p. 80.
Tök-kolop, vagy tanács-ház. km.
Tök-mag. Semen cucurbitae.
Tök-mag-olaj. Oleum e seminibus cucurbitarum expressum.
Tök-melegitő. Pileus, tegumen capitis virilis, joco ita appellatum. S. K.
Tök-termő hely. Cucurbitarium. M.A. PP.
Tök-virág. Flos cucurbitae. Lankad, mint a' tök-virág. km.
Tök-zacskó. Bursa scroti, scrotum. S. I.
* Csikos tök. Cucurbita striata. S. K.
Disznó-tök. Major species cucurbitae.
Földi tök. Apronia. S. K.
Kos-tök. Scrotum arietinum. S. K.
Lopó tök. Akkora volt, mint egy lopó tök.
Nyakas tök. Cucurbita ampullata. S. K.
Patyolat-tök. Cucurbita alba major. S. K.
Sár-tök. Colocynthus. S. K.
Sárga vízi tök. Nymyhaea lutea. NC. p. 43.
Sültt tök. Cucurbita assa.
Úri tök. idem ac Patyolat-tök.
Vízi tök. Nymphaea. NC. p. 43.
Tök a' kártya-játékban. Schelle. Könnyü játszani, mikor tök a' tromf. km.
Tök. F. Pest Vben.
Tök (Alsó, fölső). E. FF. Doboka Vben.
TÖKEBB. — Töknél tökebb 's makknál is makkjabb tromfod. Sámbár ellen. p. 96.
TÖKED.
Bé töked. Belé ütközik. Sz. D.
TÖKETLEN. Spado, eunuchus, intestatus, carens testiculis. S. I.
TÖKÉLL, tökélli. Statuit, ratificat, ratum facit, obfirmat. M. A.
El tökélli. Decernit, constituit, obstinat, destinat. M. A.
El tökélli magát. Intendit animum ad aliquid. S. I.
El tökéllettem magamban. Propositum est mihi. S. I.
Meg tökélli. Destinat. it. Perficit, perfectum reddit. it. Praestat. M. A.
Tökéllet. Ratus. it. Perfectio. M. A. Propositum, animus, consilium, sententia. Entschluss. S. I.
Tökélletes. Perfectus, absolutus, exactus. item Integer, constans. M. A.
Tökélletes kor. Aetas perfecta, plena, justa, legitima. S. I.
Tökélletesedik. Fit perfectus, consummatus, absolutus. S. I.
Tökélletesen. Absolute, integre, constanter. M. A.
Tökélletesit, tökélletesíti. Perficit, consummat, absolvit. S. I.
Tökélletesség. Perfectio, integritas. M.A.
Tökélletességtelenül. Káldi, Innepn. Pred. p. 323.
Tökélleteskedik. Perfectum se exhibet.
Tökélletlen. Inconstans. M. A. Dubius, incertus v. imperfectus, non absolutus, mancus. S. I.
Tökélletlenkedik. Dubitat, haesitat v. titubat, vacillat. Pázm. Kal. p. 271.
Tökélletlenség. Imperfectio, inconstantia. M. A.
Tökélletlenül. Inconstanter. M. A. v. imperfecte. S. I.
Tökéllett. Deliberatus, destinatus.
El tökéllett. Fortis, constans, obfirmatus. S. I.
El tökéllett szándékkal. Deliberato animo.
El tökéllettség. Firmum propositum v. sui devotio, destinatio. S. I.
Tökéllés. Destinatio, devotio, propositum. M. A.
El tökéllés. Destinatio, obstinatio, devotio. M. A.
TÖKÉT, tökéti.
El tökéti. Surripit, aufert, furatur. S. I.
TÖKKEL ütött fejü. Hebes, stupidus, carens cerebro. S. I. Nem ütötték tökkel a' fejét. Sapit, non caret cerebro.
TÖKKENT, tökkenti. Celat, abscondit, occultat, supprimit v. clam aufert. S. I.
TÖKRE hány bojtorjányt. km.
TÖKÖL. F. Pest Vben.
Tököld. F. Nyitra Vben.
TÖKÖS. Ramicosus, herniosus, enterocelicus. M. A. it. Testiculatus. S. I.
Tökös madárfi. Avicula implumis, nondum matura.
Tökösödik. Herniosus fit.
Tökösül. idem.
Meg tökösül. Rupturam acquirit.
Tökösség, meg szakadás. Ramex, hernia, bubonocele, enterocele. M. A. Hernia intestinalis. PP.

TÖL.

TÖL.
Töl-csán. F. Szala Vben.
Töl-cselmes. F. Sáros Vben.
TÖLGY. Quercus, ilex. M. A. A' magas tölgyfa is csak kis makk volt valaha. km.
Tölgy-erdő. Ilicetum. M. A.
Tölgy-fa. Quercus, ilex. M. A.
Tölgy-fás hely. Quercetum. M. A.
Tölgy-gomba, cser-tapló. Agaricum. M. A. L.
Tölgy-makk. Caryon. M. A.
Tölgyes. Quercetum.
TÖLÖS. Sz. PP. Vas és Szala Vkben.
Tölös erdő. Quercetum. Vajda, 3. K. p. 519. Pronunciatione quippe vulgi Tölgyfa dicitur Töl-fa, hinc Tölös: Quercetum.
TÖLT, tölti. Fundit, farcit, implet. M. A.
Által tölti. Transfundit.
Bé tölti. Infundit, implet, infarcit. M.A.
Belé töltt. Infundit. M. A. Incudit. CM.
El tölti. Complet, explet. M. A.
El tölti az időt. Tempus traducit. S. I.
Föl tölti. Aggerit, concumulat. S. I.
Hozzá tölti. Affundit. M. A.
Ki tölti. Effundit, explet. M. A.
Le tölti. Defundit. M. A.
Meg tölti. Implet, replet, complet, adimplet, farcit, refercit, effarcit, differcit, confercit. M. A.
Meg tölti a' nyereg-párnát, széket. Tomento inducit. PP.
Öszve tölti. Confundit. M. A.
Reá tölti. Adfundit, infundit. M. A.
Viszsza tölti. Refundit.
Töltelék. Fartura, impletura, item Fusorius. M. A.
Töltelék-bor. Vinum pro repletura. S.I.
Töltemény. Fartum, farcimen, fartile. S.I.

Töltetlen. Inexpletus. M. A.
Töltevény. Agger, moles, aggestus v. via elevata. S. I.
Töltés. Fusio v. fartura v. agger, choma, claustrum. M. A.
Ágyu-töltés. Impletio, explementum, implementum. M. A.
Belé töltés. Infusio. M. A.
El töltés. Complementum. M. A.
Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 439.
Idő-töltés. Otium, traductio temporis. S. K.
Idő-töltésből. Pour passer le temps.
Ki töltés. Effusio, expletio. M. A.
Meg töltés. Impletio. M. A.
Puska-töltés. Fartura, botulus pulverarius. PP.
Töltése valaminek. Tomentum. PP.
Töltenyi (Töltnyi).
Hasa' töltenyi. Quantum satis est ad alicujus ventrem farciendum. „Meg nem elégszik a' farkas azzal, hogy hasa' töltenyit egyék, és annyit mészároljon föl a' juhokban, a' mennyit egy ízben meg ehetik, hanem, ha lehet, az egész nyájat föl mészárolja" Káldi, Vasárn. Pred. p. 609.
Töltike. Infundibulum. PP.
Tölthető.
Bé tölthető. Explebilis. M. A.
Töltöget, töltögeti. Funditat. M. A.
Töltögetés. Zvonarics, 1. R. p. 768.
Töltön töltsed. Pázm. Pred. p. 700.
Töltött. Fartilis. item Confertus, refertus, plenus, impletus, impleta. M. A.
Töltött bél. Intestinum fartum, farcimen, botulus. S. I.
Töltött galamb. Columba farta.
Töltött káposzta. Brassica cum nucleo. S. I.
Töltött köntös. Tomento fartus vestitus. PP.
Töltött lúd. Anser saginatus. S. I.
Töltött malacz. Trojanus porcus. M. A.
Töltött puska. Sclopus impletus.
Töltött szék. Tomento farta sedes. PP.
Töltött tojás. Ova farta.
Töltött vánkos. Cervical plumis expletum.
Reá töltött. Affusus, infusus. M. A.
Töltözik. Impletur. M. A. Pázm. Pred. p. 478.
Meg töltözik. Impletur, completur, locupletatur. M. A.
Töltözködik. Repletur, se se locupletat.
Töltő. Implens, farciens.
Töltő vánkosok az aszszonyi köntösök alatt, hogy testesebbeknek látszattassanak. Analectides. PP.
Töltsér. Infundibulum, epichysis. M. A.
Töltséres. Laminarius. Bádogos. S. I.
Töltséres föl folyó. Smilax hortensis. S. I.
Töltt. Plenus, repletus.
Meg töltt. Refertus, completus. M. A.
Töltte. Ejus plenum.
Hold' töltte. Plenilunium.
Hold' tölttekor. Tempore plenilunii.
Töltve. Fartim, fuse, confertim, plene. M. A.

TÖM.

TÖM, tömi. Stipat, farcit, refercit, implet, complet, ingerit, densat. M. A. PP. S. I.
Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.
Bé tömi. Obstruit, obturat, obstipat. S. I.
Belé tömi. Inculcat. M. A.
Föl tömi. Condensat, coaequat.
Ki tömi. Explet tomento.
Meg tömi. Constipat, condensat.
Öszve tömi. Compingit, confistucat.
TÖMETLEN. Non compactus, non condensatus.
TÖMÉNY (Timinus?). R. Saccus, culeus, marsupium. S. I.
Tömény-ezer. Myrias, chilias, multa millia. M. A. Prágai, p. 366.
Tömény-ezerszer. Prágai, p. 934. Telegdi, Felelet. p. 114.
Töményes. Multus, numerosus. S. I.
Töményteni szerzetek. Sámbár ellen. p. 37.
TÖMÉS. Stipatio. M. A. FP.
TÖMJÉNY. Thus. M. A. A' hol tömjény nincsen, lisztel is véghez mehet az áldozat. km.
Tömjény-égető. Thuricremus. M. A. L.
Tömjény-fa. Libanotis. M. A.
Tömjény-szedő. Thurilegus. M. A. L.
Tömjény-tartó. Acerra, thuribulum. M. A.
Tömjény-termő. Thurifer. M. A.
Tömjényes. Thureus. M. A.
Tömjényez, tömjényezi. Thurificat, suffit. M. A. Heában tömjényezed a'ganéjt. km.
Tömjényezés. Thymiama, suffimentum. M. A.
Föl tömjényezés. Faludi N. U. p. 21. 208.
Tömjényező. Thymiaterium, thuribulum. M. A. Pázm. Pred. p. 809. 978.
Tömjényező edény. idem. M. A.
TÖMKELEG. Labyrinthus. Út-vesztő kert. Sz. D. S. I.
TÖMÖL, tömöli, tömli. R. Implet, complet, farcit, congerit. S. I.
Tömlevény. R. Congestum, aggestum, congeries. S. I.
Tömlöcz. Carcer, custodia. M. A. Nem jó kvártély a' tömlöcz. km.
Tömlöcz' doha. Paedor, squallor. PP.
Tömlöcz-ház. Faludi, T. É. p. 319.
Tömlöcz-rontás. Pázm. Pred. p. 765.
Tömlöcz-tartó. Custos carceris. M. A.
Tömlöcz-váltság. Ostii carceris vectigal, carcerarius quaestus. PP.
Tömlöczi. Carcerarius. M. A.
Tömlöczi rabság. Beniczki, p. 199.
Tömlöczöz, tömlöczözi. Incarcerat. M. A. Telegdi, Felelet. p. 69.
Tömlöczözés. Incarceratio, detentio in carcere.
Tömlő. Uter. CM. M. A. Arany-tömlőből is csak szél, a' mi ki jő. km. Dug. 1. R. p. 256.
Tömlő-síp. Uter. M. A.
Tömlő-sípos. Utricularius, ascaules. CM. M. A.
Tömlő-turó. Tyrotarichus. M. A. Caseus utricularius. PP.
Tömlő-víz. Uter aquae. Káldi, Gen. 21. 14.
Tömlőre nyúzás.
Tömlős. Utrarius. M. A.
TÖMÖR. Pumilio, nanus v. parvus, exilis. S. I.
Tömör fa. Tamarice, tamarix. S. I.
Tömörcsök. Pumilio, nanus, exilis. S. I.
Tömörd. F. Vas Vben. Sz. PP. Komárom, és Somogy Vkben. Úgy ül a' székében, mint a' Tömördi biró, Dug. km. 1. R. p. 210.
Tömörke. Sz. P. Somogy Vben.
Tömörkény. Sz. P. Csongrád Vben.
TÖMÖS. E. Földvár Brassó' Vidékében. Patak, és által járás ugyan ott.
Tömös-köz. Regio inter Temesum, et Marusium fluvios. Nic. Oláh. Hung. p. 74.
Tömös-vár. KV. Tömös Vben.
Tömös Vármegye. Comitatus Temesiensis.
TÖMÖTT. Compactus. PP.
Tömött posztó. Pannus spissus, densus. S. I.
Tömött testü. Homo compacto corpore. Sz. D.
Tömött vászon. Tela densa.
Ki tömött madár. Sz. D.
Tömötten. Dense, spisse, compacte. S. I.
Tömötten tele. Plenissimus. S. I.
Tömöttség. Densitas, spissitas, crassities. Sz. D. S. I.
TÖMŐ. Stiparius. M. A.
Tömő fa. Pilum ligneum.
Tömődik. Comprimitur, condensatur.
Meg tömődik. idem.
Öszve tömődik. idem.
TÖMP.
Tömpe. Pygmaeus, nanus, parvus, exilis. Csere János, Encycl. p. 350. Méhtartás. Váczon, 1821. p. 42.
Tömpös. Sz. P. Csanád Vben.
TÖMVE. Fartim, confertim.
Tömve van.

TÖNK.

TÖNK.
TÖNKÖLY. Spelta, zea. M. A.
TÖNKŐ. Stipes. M. A.

TÖNY.

TÖNY.
TÖNYE. F. Posony Vben.

TÖP.

TÖP.
TÖPÖR. Rugosus, strigosus, marcidus. S. I.
Töpörit, töpöriti. Rugat, corrugat. S. I.
Töpörödik. Marcescit, corrugatur. M. A.
El töpörödik. Marcescit. M. A.
Meg töpörödik. Marcescit, rugas contrahit. M. A.
Öszve töpörödik. Corrugatur. S. I.
Töpörödés. Corrugatio. Pázm. Pred. p. 560. Kal. p. 661. 997.
Töpörödött. Rugosus. M. A. Pázm. Pred. p. 460. Kal. p. 701.
Meg töpörödött orcza. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
Töpörödteti. Facit corrugari. Pázm. Pred. p. 1134.
Töpörtő. Cremium. M. A.
Töpörtője az olajnak. Amurca. M. A.
Töpörtös. Cremio conditus.
Töpörtös pogácsa. Placentula cremio subacta.
Töpreng. Angitur, moerore conficitur, maceratur. S. I.
Töprenkedik. idem. Vajda, 2. K. p. 70.
Töprenkedés. Agitatio mentis anxiae.
TÖPPED. Fit marcidus, flaccidus.
Töppedtt szőlő. Uva passa.
TÖPÖTT. Prágai, p. 784.

TÖR.

TÖR. Frangit, terit, tundit. item Angit. M. A. A' szükség vasat tör. km.
Töri marja magát. Bovinum laborem impendit.
* Által töri. Perfringit.
Bé tör. Irrumpit. M. A.
Bé töri. Infringit. M. A.
Belé töri. Interit. M. A.
El töri. Frangit, confringit. M. A.
El törted a' macska' szarvát. km.
Elől töri. Praefringit. M. A.
Föl töri. Effringit. M. A.
Ki tör. Erumpit. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.
Ki töri. Effringit. M. A.
Ki törte a' járom-szeget. Excussit jugum.
Le töri. Defringit. M. A.
Meg töri. Conterit, perterit, obterit, contundit, comminuit. M. A.
Öszve töri. Comminuit, confringit, contundit. M. A.
Reá tör. Ambit v. vindictam spirat. S. I.
Reá törte az ajtót.

TÖRCS.
Törcs' falva. E. F. Brassó' Vidékében.
Törcs-vár. E. Vár ugyan ott.

TÖRDEL, tördeli. Quassat, quatit, diffringit, confringit. M. A.
El tördeli. Diffringit. M. A.
Ki tördeli. Effringit.
Le tördeli. Defringit.
Öszve tördeli. Confringit.

Tördelék. Fragmen, fragmentum. M. A.
Tördelés. Confractio, comminutio. M. A.
Tördeltt. Confractus, comminutus.

TÖRDEMICZ. F. Szala Vben.
Tördemiczi malom. Ugy áldja meg az isten, mint a' Tördemiczi malmot. km. Hallottam 1797. Septemberben.

TÖREDELEM. Contritio v. fragilitas.
Szűbéli töredelem. Contritio cordis. Sz. D.
Testi töredelem. Biró Márton, Micae. p. 262.

Töredelmes (Törödelmes. M. A.). Contritus v. fragilis.
Töredelmeskedik. Conteritur.
Töredelmeskedés. Faludi, N. E. p. 182.
Töredelmesség. Contritio v. fragilitas. Sz. D. S. I.

TÖREDÉK. Fragmen, fragmentum. M. A.
Töredék-irás. Sz. D.
Töredék-nád. Sz. D.
Töredéke. Ejus fractura.
Töredékeny. Fragilis. M. A. Könnyen törő. Sz. D.
Töredékeny ág. Ramus fragilis.
Töredékeny bizonytalanság. Faludi, E. M. p. 246.
Töredékeny edény. Vas fragile.
Töredékes. Fragmentosus.

TÖREK. Fragmen, fragmentum.
Törek-rosta. Cribrum majus trituratorum, quo fragmina a granis secernuntur.
Szalma-törek. Sz. D.
Széna-törek. Ízék. Sz. D.

Törekes. Habens fragmina.

TÖREKEDik. Contendit, adlaborat, conatur, molitur. M. A.
Ellene törekedik. Obnititur. M. A.
Reá törekedik. Adnititur. M. A.

Törekedés. Nisus, conatus, molitio. M. A.
Terekedő. Adnitens.

TÖREKESZik. idem ac Törekedik. M. A.

TÖREKSZik. idem. S. I.

TÖRET. R. Fragmentum munimenti tormentis perforatum. Bréche. Tinódi. Könnyü töretü dió. Nux facilioris fracturae. Czinege-dió.

TÖRETLEN. Infractus, non tritus. Vertt viszen veretlent, agya-feje-töretlent. km.
Töretlen út. Via non trita. S. I.

Töretlenül. Infracte. S. I.

TÖRÉK. Fragmentum, fragmen.
Törék. Sz. P. Szala Vben.
Bakos-Törék. } FF. Gömör Vben.
Orlaj-Törék. }

TÖRÉS. Fractura, infractio, tritura, tritus, it. Callis. M. A.
Alfel-törés. Intertrigo. S. K.
Bé törés. Irruptio, infractio. M. A.
Csont-törés. Fractura ossis. S. K.
Egymásra törés. Pázm. Pred. p. 923.
Elme-törés. Nimia ingenii applicatio. Pázm. Pred. p. 976.
Fej-törés. idem.
Hajó-törés. Naufragium. S. K.
Házasság-törés. Violatio tori conjugalis.
Ki törés. Effractura. M. A.
Nyavalya-törés. Epilepsia. S. K.
Szentség-törés. Sacrilegium.
Út-törés. Sz. D.

TÖRHESZT, törheszti. Tasi Gáspár. p. 121.

TÖRHETETLEN. Infragilis, infrangibilis. M. A.

TÖRik. Frangitur. Törik szakad, meg kell lenni. km.
Benn törik a' kése. Successu frustrabitur.
El törik — A' tojás is csak egyszer törik el. km.
Meg törik. Frangitur, contunditur.

TÖRKÖLY. Floces, brisa. M. A. Vinacia. PP.
Törköly bor. Lora, vinaceum. S. I.
Törköly-égett-bor. Crematum ex fecibus botrorum. S. I.
Törköly-pálinka. idem. Dug. km. 1. R. p. 259.
Törköly-hordó kád. Lacus vinarius. M. A.
Törköly-nyomó. Lenobates, trapetes. M. A.
Törkölicza. Törköly-pálinka.
Törkölyös. Vinaceis mixtus.

TÖRÖCS.
Töröcske. F. Somogy Vben.

TÖRÖL (aliis Törül, sed rectius Töröl, quia significatio est activa), töröli, törli. Tergit. M. A. Fátyollal törlik a' sebet. km.
Bele töröli. Intergit.
El törli. Delet, abolet, detergit. M. A.
Föl törli. Comit. PP.
Ki törli. Delet, liturat, expungit, extergit. M. A.
Le törli. Detergit, decutit, delet. M. A.
Meg törli. Extergit, pertergit, abstergit. M. A.

Törölget, törölgeti. Palpat, mulcet. M. A.
El törölgeti. Demulcet, tergit. M. A.

Törölgetés. Palpatio, mulcedo. M. A.

Törölhetetlen.
El törölhetetlen. Indelebilis. M. A.

Törölhető.
El törölhető. Delebilis, expiabilis. M. A.

Törölközik. Se se abstergit. Sz. D. S. I.
Törölköző kendö. Manutergium. Sz. D.

Törölő. Tergens.
Törölő ruha. Vestis abstersoria.

Törlés (törölés). Tergendi actus, tersio. M. A.
El törlés. Deletio, abolitio. M. A.
El törlése a' népnek. Internecio. PP.
Ki törlés. Litura, deletio. M. A.

Törlött. Tersus. M. A.
Föl törlött homlok. Faludi, N. A. p. 223. Pázm. Kal. p. 453. 802.
Meg törlött. Tersus, abstersus. M. A.

Törlő. Tergens. M. A.
Törlő szür. Pannus detersorius. PP.
Törlő szürözi a' lovat. Defricat equum. PP.
El törlő. Deletilis, delens. M. A.

Törlödik. Abstergitur. S. I.

Törlődzik. idem.

TÖRÖNY. A' gyermek' fejének fakadása. S. I.

TÖRÖTT. Tritus, fractus. M. A. Buslakodik, mint a' kereke-törött paraszt. km.
Törött fazék. Olla fracta. Törött fazékkal óva bánunk. km.
Törött lencse. Étel' neme.
Törött lé. Étel' neme. Dug. km. 1. R. p. 141.
Törött szám. Numerus fractus. S. I.
Törött út. Via trita, callis. S. I.
Törött vér. Tabes, sangvis corruptus. M. A.
* El törött, meg szegett. Refractus, confractus. M. A.
Föl törött a' keze.
Meg törött. Contritus. M. A.
Meg törött csontnak a' szálkáji. Schidia. PP.

TÖRÖ. Ruptor, tritor, frangens. M. A.
Törő vas. Ferrum fragile. PP.
* Fal-törő kos. Aries.
Fej-törő. Operosus. S. K.
Hajó-törő. Naufragus. Könnyü szárazról nézni a' hajó-töröket. km.
Házasság-törő. Adulter. S. K.
Ki törő. Effractor. M. A.
Mozsár-törő. Pistillum. S. K.
Só-törő. Pistillum pro sale comminuendo. S. K.
Szentség-törő. Sacrilegus.
Törvény-törő. Legifragus.

Törödik. Frangitur, destruitur v. angitur, maceratur, moerore conficitur. S. I. A' komondor nem sokat törödik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
Hozzá törödik. Adteritur, adsvescit.
Meg törödik. Conteritur, atteritur, attenuatur. M. A.

Törödés. Angor, moeror animi. Pázm. Pred. p. 239.

Törödött. Fractus.
Törödött ember. Homo senio v. aerumnis fractus.

TÖRPE. Nanus, pygmaeus. A' törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is. km.
Törpe ember. Pumilio, pumilius, nanus, pygmaeus. M. A.
Törpe fa. Arbor nana. Sz. D.
Törpe pulya. Faludi, E. M. p. 247.

Törpeség. Brevitas corporis. S. I.

Törpény. E. F. Besztercze' Vidékében. Szekeres Törpény. E. F. Belső Szolnok Vben.

TÖRZS.

Törzsök. Caudex, stipes, truncus, stirps. M. A. A' törzsök is szép, ha föl öltöztetik. km.
Törzsök-szó. Radix secundaria.
Törzsöke. Ejus caudex.
Törzsökétől fogva. Stirpitus. M. A.
Törzsökös. Habens stirpem.
Törzsökké lesz. Stirpescit. M. A.
Törzsöktelen. Carens trunco, stirpe.
Törzsöl, törzsöli. Fricat, infricat, friat. CM. M. A.
Ki törzsöli. Exterit. M. A.
Le törzsöli a' sárt a' ruháról. Detergit lutum. PP.
Meg törzsöli. Confricat. Káldi, Luc. 6. 2.
Öszve törzsöli. Confricat. M. A.
Törzsölés. Frictus, frictio, tritus. CM. M. A.
Törzsölhető. Friabilis. M. A.
Törzsöltt. Frictus, tritus. M. A.
Törzsönködik. Altercatur, disceptat, verbis contendit. S. I. Vetekedik, kötődik. Sz. D.
Belénk törzsönködtek: kapczáskodtak. Sz. D.

TÖRTÉNik. Accidit, evenit, contingit. M. A. Négy fal négy szem között sok történik. km.
Meg történik. Solet evenire, accidit, evenit. S. I.

Történet. Accidentia, casus, eventus. M. A.
Történetből. Casu, fortuito. M. A.
Történetek. Annales, chronica, historia. S. I. Egyházi történetek. Historia ecclesiastica. Molnár János.
Történet-írás. Historiographia.
Történet-író. Historiographus, historicus. S. I.
Történetként. Casu, fortuito. S. I.
Történet szerint. Temere, forte, fortuito. M. A.
Történeti. Fortuitus. M. A.

Történhetik. Potest accidere, evenire. A' mi egy emberen meg történhetett, rajtam is meg eshetik. Humani nihil a me alienum puto. Pázm. Kal. p. 100.
Úgy történhetik. Poterit ita evenire.

Történhető. Evenibilis.
Meg történhető. Evenibilis, possibilis. S. I.
Minden történhető esetre. Pro omni evenibili casu.

Történhetőség. Evenibilitas, possibilitas. Martonfalvi György. p. 394.

Történtt. Quod contigit, evenit.
Történtt dolog. Res facti.

TÖRTÖLY. Turtur. Gerlicze. S. I.
Törtöly v. Törtély. F. Pest Vben.

TÖRTT. Tritus, fractus. PP.

TÖRVE. Concisim, minutim, fractim.

TÖRVÉNY. Lex, jus, ritus. M. A. Sok törvény, sok vétek. Corruptissima republica plurimae leges.
Törvény-adó. Legislator. M. A.
Törvény alá esett. Faludi, T. É. p. 41.
Törvény-állás. Juristitium, justitium. S. I.
Törvény' bé töltése. Zvonarics, 1. R. p. 918.
Törvény-biró. Judex legalis. Sz. D.
Törvény-fa. Patibulum. Martonfalvi György. p. 439. „Talám azért nevezték a' Magyarok Törvény-fának, minthogy törvény, és igazság szolgáltatik rajta, és hallottam, hogy egy a' Romai Császárok közzül valahol akasztófát látott, süveget vetett, és köszöntvén igazság' fájának nevezte. Salve lignum justitiae". Ezeket irta Káldi, Innepn. Pred. p. 505.
Törvény-folyás. Juris processus, decursus. M. Verbőczi, 1660. p. 446.
Törvény-halasztás. Dilatio, prorogatio. PP.
Törvény-ház. Tribunal, praetorium, sedes judiciaria. M. A.
Törvény-hely. Forum, tribunal. M. A.
Törvény-hozás. Legislatio.
Törvény-hozó. Legislator.
Törvény-ható. Qui gaudet jure leges ferendi.
Törvény-hatóság. Jurisdictio.
Törvény 's igazság. Partitio, non praefocatio. M. A.
Törvény-inas. Accensus, apparitor, v. lictor. S. I.
Törvény-jobbítás. Pázm. Pred. p. 638.
Törvény-könyv. Codex legum. S. I.
Törvény' köze. Litis pendentia. S. I.
Törvény-közben. Lite pendente.
Törvény-látás. Judicatio, sententiae pronunciatio, oculatio damni. Rákóczi György' Rend. Mon. Hung. p. 202.
Törvény-látatlan. Mon. Hung. p. 334.
Törvény-látó. Judex, praetor. S. I.
Törvény' mássa. Antinomia. M. A.
Törvény-mondás. Pázm. Pred. p. 14.
Törvény-mondó. Juridicus, jurisperitus. M. A.
Törvény-nap. M. Verbőczi. 1660. p. 529.
Törvény-napra kötelezi. Kezesség alatt be idézi. Contravadatur. CM.
Törvény' napja. Fastus dies. S. I.
Törvény' orra. — Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
Törvény-óldás. Venia legis, dispensatio. S. I.
Törvény' órája. Pázm. Pred. p. 995.
Törvény-őrző. Nomophylax. M. A. L.
Törvény-rontó. Pázm. Pred. p. 659.
Törvény-szabó. Prágai. p. 570.
Törvény-szolgáltatás. Jurisdictio.
Törvény-szegés. Pázm. Pred. p. 723.
Törvény-szegő. Legirupa, legirupio. M. A.
Törvény szerint. Legitime, jure. M. A.
Törvény szerint való. Legitimus. M. A.
Törvény-szerzés. Legislatio. S. I.
Törvény-szerző. Legislator. M. A.
Törvény-szék. Tribunal. M. A.
Törvény-szék' napja. Pázm. Pred. p. 3.
Törvény-szünés. Juristitium. PP.
Törvény-szünet. idem.
Törvény-tár. Corpus juris.
Törvény-tétel. Judicatio, judicium. M. A. A' törvény-tétellel nem kell igen sietni. km.
Törvény-tételhez való. Judicialis. M. A.
Törvény-tévő. Praetor. M. A.
Törvény-tévő szék. Pázm. Pred. p. 501.
Törvény-tudás. Jurisprudentia, juris scientia. S. I.
Törvény-tudomány. Jurisprudentia. M. A.
Törvény-tudó. Juris consultus. M. A.
Törvény-törő. Legifragus, legirupa. S. I.
Törvény-újjitás. Novum judicium. Pázm. Pred. p. 638.
* Szent törvény. Jus canonicum. NC. p. 455. Egyházi törvény, papi törvény.
Törvénybéli. Juridicus. S. I.
Törvénybéli hatalom. Jurisdictio. NC. p. 211.
Törvénybeli király' képe. Praesentiae regiae in judiciis locumtenens. S. I.
Törvénye. Ejus lex. Nincs a' szükségnek szabott törvénye. km.
Természet' törvénye. Lex naturae.
Nem törvénye. Non est ejus consvetudo.
Törvényes. Justus, aequus, legalis, legitimus v. juridicus. Pázm. Kal. p. 794.
Törvényes dolog. Res justa.
Törvényes ember. Legisperitus.
Törvényes ház. Faludi, T. É. p. 71.
Törvényes igazság. Jus lege competens.
Törvényes kárhoztatás. Faludi, E. M. p. 247.
Törvényes kereset.
Törvényesen. Legitime.
Törvényi. Legalis. M. A.
Törvénykedik. Litigat. M. A.
Törvénykedés. Pázm. Kal. p. 644.
Törvénykezik. Litigat. M. A.
Törvénykezés. Pázm. Kal. p. 635.
Törvényközö tudomány. Káldi, Innepn. Pred. p. 496.
Törvénynyé. In legem. A' régi szokás törvénynyé válik. km.
Törvénytelen. Illegitimus, illegalis, iniquus. M. A.
Törvénytelenkedik. Contra jus et fas agit. Csuzi, Síp. p. 219.
Törvénytelenség. Iniquitas, anomia. M. A.
Törvénytelenül. Illegitime. M. A.
Törvényt ád — hoz — szab — szerez. Legem dat.
Törvényt áll. Magát kezességgel kötelezi, le köti. Sz. D.
Törvényt lát. Judicium fert. Pázm. Pred. p. 13.
Törvényt szolgáltat. Judicium curat celebrari.
Törvényt ül. Jus dicit, judicat. S. I.
Törvényűl. Pro lege, instar legis.
Törvényűl írja. Pro lege praescribit. Sz. D.

TÖRÖK.

TÖRÖK. R. Trux, truculentus, atrox, crudelis v. Turcus, turca. S. I. Nincs török a' hátunkon. km.
Török bab. Smilax, phaseolus, anacacabea, pisum graecum. CM. M. A.
Török balta. Cestra. PP.
Török Basa.
Török Bálint. F. Pest Vben.
Török Becse. MV. Torontál Vben.
Török borsó. Phaseolus, phasiolus. M. A.
Török bór. Sz. P. Nagy Kunságban.
Török búza. Frumentum indicum, turcicum, milium indicum. M. A.
Török csalma. Marragon. Erdei liliom. S. I.
Török deák. Literatus turcicus. Tordai. MSS.
Török fajt. Propago turcica.

Török' falva. E. F. Kövár' Vidékében.
Török farkas. Hyaena. Grabthier. S. I.
Török fűzfa. Populus aquatica, eranus, callais. S. I.
Török hit. Muhamedismus, Muhametismus. S. I.
Török hitű. Sectae Muhamedis addictus, Mahumetanus. S. I.
Török járás — Nagy a' híre, mint a' török járásnak. KV. p. 504.
Török kadia. Török biró. Pázm. Kal. p. 642.
Török kaftány. Faludi, N. E. p. 216.
Török Kanisa. F. Torontál Vben.
Török kés — Éles, mint a' török kés. km. Dug. 1. R. p. 216.
Török Koppány. MV. Somogy Vben.
Török konty. Turcicus galerus, cidaris. PP.
Török kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepsia. S. I.
Török köles. Oryza. S. I.
Török kő. Turchesia.Turchina.Turquoise. S. I.
Török ló. Equus thracius. M. A.
Török ló-here. Hedysarum onobrichis. S. I.
Török maszlag. Opium. S. I.
Török mogyoró. Corylus, colurna. Vérmogyoró.
Török nyelv. Linqua turcica.
Török ország. Turcia. M. A.
Török országi. Turcicus.
Török patyolat. Turcicus galerus. PP.
Török róka. Hylax, canis aureus. S. I.
Török Szákos. F. Tömös Vben.
Török szeg-fű. aliis: Császár' szakálla.
Török szent írás. Coranus. S. I.
Török Szent Miklós. MV. Heves Vben.
Török szilva. Dactilon, fructus palmae phoenicis. Dattel. S. I.
Török szokás.
Török tolmács. Epist. Pázm. T. 2. p. 211.
Török tök. Cucurbita indica. M. A.
Török törvény. Coranus. S. I.
Török udvar. Aula turcica.
* Berényi török. — Iszik, mint a' Berényi török. km. Dug. 1 R. p. 195.
Szalma-török. km. Dug. 1. R. p. 243.
TÖRÖKÖS. Morem turcicum redolens.
TÖRÖKSÉG. Turcae, turcismus. it. Crudelitas turcica. Pázm. Pred. p. 269.
TÖRÖKÜL. Turcice.

TÖZ.

TÖZ. Folyó víz Arad Vben.

TŐ.

TŐ.

TŐ. Truncus, basis, stipes. M. A.
Tő-szó. Vox primitiva, vocabulum primigenium. S. I.
Tő-szomszéd. Contiguus. CM. A' jónak tő-szomszédja a' jó. km. Dug. 1. R. p. 7.
* Marczal-tő. MV. Veszprém Vben.
Szőlő-tő. Vitis.
TŐBÜL. Stirpitus.
Tőbül ki szaggatja. Stirpitus evellit. Sz. D.
TŐKE. Truncus, stipes. M. A. Szénégetőnek tőkén a' szeme. km.
Tőke. Sz. P. Csongrád Vben.
Tőke-gomba. Boletus subsquammosus. Fái gomba, peszercze-gomba. S. I.
Tőke-hal. Salpa, asellus. Stockfisch. PP. M. A. L.
Tőke-pénz. Sors, capitale. Fő-pénz, mag-pénz. Sz. D.
Tőke' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
Tőkés. Truncis, stipitibus abundans.
Tőkés. FF. Bereg, Posony, Szatmár Vkben. Sziget Posony Vben.
Tőkés (Alsó, fölső). FF. Abauj Vben.
TŐS. Radicatus, fixus, firmatus, ampliatus. M. A.
Tős gyökeres jószág. Pázm. Pred. p. 1156.
Tős gyökeres nemzetség. Pázm. Pred. p. 877.
Tős gyökeres szokás. Consvetudo irradicata, mos inveteratus. Pázm. Pred. p. 1217.
Tős répa. Radix rapa. S. I.
Tőstön tőbül.Radicitus,stirpitus,funditus.
TÖVE. Ejus truncus, ejus basis v. stipes.
Fa' töve. Truncus arboris. Káldi, Vasárn. Pred. p. 534.
Hegy' töve. Radix montis.
Kert' töve.
Tövében. In ejus radice.
Tövénél vágták el.
Tövére hegyére jár a' dolognak.
TÖVEL.
Tövel hegygyel. Confuse, inordinate, perturbate. S. I.
Tövel tetövel. idem. S. I.
TÖVIS. Spina, sentis. M. A. Tövisen keres szőlőt. Vellera quaerit asini. KV. p. 523.
Tövis. E. MV. Alsó Fejér Vben. Dornstadt.
Tövis-bokor. Dumus, sepes spinarum. M. A.
Tövis' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
Tövis' falva. F. Nyitra Vben.
Tövis-korona. Corona spinea. Pázm. Pred. p. 466.
Tövis-pere. Sz. P. Abaúj Vben.
Tövisbe lépett. km.
Tövised. Sz. P. Szathmár Vben.
Tövises. Spinosus, senticosus. M. A.
Tövises. Sz. P. Borsod Vben.
Tövises bokros. Dumosus. M. A.
Tövises disznó. Erinaceus. M. A.
Tövises hely. Vepretum, spinetum. M. A.
Tövises lapu. Acanthus. M. A.
Tövises tengeri csiga. Pázm. Kal. p. 55.
Tövisetlen. Carens spinis, sentibus.
Tövisetlen bogács-kóró. Csapó. p. 36.
Töviskes. Telek Csanád Vben.
Töviskes (tüviskes) veszszö. Margit' Élete, Praynál. p. 285.
TÖVÖS. Radicatus, radicem habens.
Tövöstül. Radicitus. M. A.
Tövöstül ki szaggatja. Eradicat. M. A.

TŐCSÉR.

TŐCSÉR. Infundibulum, vide Tölcsér. M. A.

TŐL.

TŐL. A, ab, abs, suffixum post vocales acutas.
TŐLE, töled, tőlem. Ab illo, a te, a me.
TŐLÖK, töletek, tőlünk. Ab illis, a vobis, a nobis.

TŐLGY.

TŐLGY (TŐGY). Uber, mamma. M. A.
TŐLGYE. Ejus uber. Szomszéd' tehenének nagyobb a' tölgye. km.
TŐLGYELL. Tőlgyet ereszt.
Tőlgyellő ünő. Forda, horda. M. A.
TŐLGYES. Lactans, rumam, uberque habens. M. A.

TŐR.

TŐR. Subula v. mucro, gladius, ensis, v. laqueus, decipula, tendicula. M.A.
Tőr-gyártó. R. Machaeropoeus, faber gladiorum. S. I.
* Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km. M. A. p. 156.
Hegyes tör. Ensis. NC. p. 325.
Hegyes tör által járta.
Mezitelen tör. Mucro. NC. p. 325.
TŐRBE ejti. Illaqueat. M. A. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus non facile capitur laqueo.
Törbe ejtés. Illaqueatio. M. A.
Törbe esik. Illaqueatur, incidit in laqueum. S. I.
Törbe esett. Illaqueatus. Vergődik, mint a' törbe esett madár. km.
TŐRK (TÖRÖK. M. A. Subula). Stylus, lanceola. Káldi 3. Reg. 18. 28. 4. Reg. 21. 13.
TŐRINCS. F. Somogy Vben.
TÖRREL paizszsal vitatja. Pázm. Kal. p. 997.
TŐRÖS. Laqueis abundans.
Törös. Sz. P. Fejér Vben.
TÖRT hány.
Tört hányó titok. Faludi, E. M. p. 247.
Tört rak — Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják. km.
Tört vet. Laqueum ponit.

TŐSÉR.

TŐSÉR. Negotiator, mercator. M. A. Pázm. Pred. p. 975.
TŐSÉRKEDik. Negotiatur, mercaturam exercet. M. A.
Tősérkedés. Negotiatio. M. A.
TŐSÉRSÉG. Mercimonium, negotiatio. Prágai, p. 838.

TŐZEG.

TŐZEG. Lágy tehén-ir. Pázm. Kal. p. 518. Bulbiton. M. A.
Tözek. idem. PP. S. I. Scribit etiam TÜZEK, aliqui etiam sine accentu „ TÖZEK "
TŐZEKE.
A' széna' tözeke (pernyéje). Csere Encycl. p. 346.
TÖZEKEL, tözekeli. Fimat. Sz. D.

Meg tőzekeli a' földet. Meg trágyázza. Sz. D.
TŐZEKES. Fimatus, fimo bubulo conspersus.
Tőzekes föld. Sz. D.

TR.

TRÁDOR.

TRÁDOR. Három szálas materia. Csuzi, Síp. p. 570. Tromb. p. 13.

TRÁGÁR.

TRÁGÁR. Spurcidicus, obscoenus, lascivus v. scurra. S. I.
Trágár beszédek. Maesonica dicteria. M. A.
Trágár vers. Carmen Fescenninum. S. I.
TRÁGÁRKODik. Spurce loquitur v. scurratur. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 400. Pázm. Pred. p. 35.
Trágárkodás. Zvonarics, 1. R. p. 450.
TRÁGÁRSÁG. Scurrilitas. M. A.

TRÁGYA.

TRÁGYA. Fimus, laetamen v. condimentum, S. I.
TRÁGYÁL, trágyálja. Fimat v. condit. S. I.
Meg trágyáltt föld. Ager fimatus. Sz. D.
TRÁGYÁS. Fimatus v. conditus.
TRÁGYÁZ, trágyázza. Condit, ornat. M. A. v. Fimat.
Meg trágyázza. Pázm. Kal. p. 516.

TRÉBELY.

TRÉBELY. Brisa, floces. PP.

TRÉCS.

TRÉCS.
TRÉCSÉL. Garrit, blaterat, obloquitur. M. A. Pázm. ht. etiam „Terécsél" Kal. p. 208.
Trécselés. Blateratio, garritus. M. A. Pázm. Pred. p. 1209. Káldi, Vasárn. Pred. p. 107.
Trécselő. Blatero, garriens. M. A.

TRÉFA.

TRÉFA. Jocus, jocatio, facetiae. M. A.
Ez már fele sem tréfa. km.
Tréfa-beszédek. Facetiae. M. A.
Tréfa-csata. Faludi, U. E. 3. R p. 84.
Tréfa-hagyatlan. Tasi Gáspár. p. 53.
Tréfa nélkül. Serio, sine joco.
Tréfa-szó. Faludi, Ú. E. 1. R. p. 97.
Szapora tréfa meddő okosság. km.
TRÉFÁBÓL. Joco. Tréfából is meg lehet az igazat mondani. km.
TRÉFÁL. Jocatur, joculatur. M. A.
El tréfál. Faludi, E. M. p. 39.
Meg tréfálja. Deludit, ludificat, decipit, fallit. S. I.
Tréfálás. Jocatio, dicacitas. M. A.
Tréfálgat. Joculatur. S. I.
Tréfálkodik. idem. S. I.
Tréfáló. Ludificans, ludio. M. A.
Tréfálódik. Jocatur. Nagy urakkal nem jó tréfálódni. km.
Tréfálódó. Joculans, jocabundus. M. A.
TRÉFÁN kivül. Serio, extra jocum. S. I.
TRÉFÁS. Jocosus, jocularis, joculatorius, facetus, facetosus, dicax. M. A.
Tréfás társ. Congerro. M. A.
Tréfáson. Jocose, joculariter. M. A.
TRÉFASÁG. Jocus. S. I.
TRÉFÁT meg értő. Stropharum intelligens. PP.
Tréfát szerző. Joculator, nugator, ludio. S. I.
Tréfát üz. Jocatur. S. I.
TRÉFÁTALAN. Infacetus, inficetus. M.A.

TRENCSIN.

TRENCSIN, Trencsény. Sz. KV. Trencsény Vben.
Trencsin Vármegye. Comitatus Trencsiniensis.

TRÉZSIA.

TRÉZSIA, Trézsi, Treszka. t.a. n. Theresia.

TRIZSÁKOL.

TRIZSÁKOL, trizsákolja.
Meg trizsákolja. Jól meg veri.

TROMBITA.

TROMBITA. Buccina, tuba, buccinum. M. A.
Trombita-harsogás. Clangor. M. A.
Trombita-szer. Faludi, T. É. p. 19.
Trombita-szó. Taratantara, clangor tubae. M. A.
TROMBITÁL. Clangit, buccinat. M. A.
Ki trombitálja. Ebuccinat, evulgat.
TROMBITÁS. Tubicen, auletes, buccinator. M. A.
Trombitás malom. Malom Sárvár' táján.
Trombitás ünnep. Pázm. Kal. p. 902.

TROMF.

TROMF. Triumphus. S. I. Könnyü játszani, mikor tök a' tromf. km.
Tromf-kapu. Porta triumphalis. S. I.
Tromf-kártya. Folium lusorium coloris triumphantis, praedominantis. S. I.
TROMFFAL ütés. Talio. M. A. CM. A' tromfot tromffal szokták el ütni. km.
TROMFOL, tromfolja. Triumphat v. ulciscitur, retaliat. S. I.
Meg tromfolja. Retaliat, vindicat, ulciscitur. PP.
Le tromfolja. Faludi, T. É. p. 258.
Viszsza tromfolja. Retaliat, vindicat, ulciscitur. S. I.

TRPÜSZ.

TRPÜSZ. Sonus sternutantis.
TRPÜSZENT. Sternutat. M. A.
Trpüszentés. Sternutatio. M. A.

TRUFA.

TRUFA. Jocus, facetia. M. A. Lásd Tréfa.
TRUFÁL. Jocatur. M. A.
TRUFÁS. Jocosus, facetus. M. A.

TRUTZ.

TRUTZ. Contumelia, insultatio. S. I.
TRUTZTZÁRA. Ad ejus confusionem. Faludi, N. E. p. 95.
TRUTZOL, trutzolja. Insultat. Vajda, 3. K. p. 293.
Meg trutzolja.
Trutzolás. Insultatio. S. I. Boszontá·
TRUTZOS. Contumeliosus, insultatorius.
Trutzoskodik.

TU.

TUB.

TUB.
Tub tub. Galamb-hivó szó.
TUBA. Columba. S. I. Sz. D. Édes tubám. Sz. D.
Tuba-rózsa. Hyacinthus. PP. Polyanthes tuberosa.
TUBI.
Tubi tubi. Galamb-hivó szó.
Tubicza. Columbulus. S. K.
TUBIA. Világos kék habos tubia köntös. Faludi, T. É. p. 128.
TUBIN.
Tubin-mantó. Faludi, N. A. p. 45.
TUBOLY.
Tuboly-szeg. F. Szala Vben.

TUCZAT.

TUCZAT. Duodecas, duodena. Faludi, N. E. p. 32. (E gallico „Douzaine").
Tuczat-arany. Duodena aureorum.
Tuczat-kezkenő. Duodena strophiorum.
Tuczat-számra. Per duodenas. Faludi habet „tuczin számra" N. A. p. 52. Credo, ut pronunciationi vocis gallicae „Douzaine" propius accedat.

TUD.

TUD, tudja. Scit. M. A. A' ki keveset tud, annak jó az ország-út. km.
Tud hozzá. Scit, callet, intelligit. S. I.
* Bele tudja. Intrudit, ingerit. S. I.
El tudja magától. Faludi, E. M. p. 259.
Ki tudja a' házból. Domo exturbat.
Meg tudja. Rescit, resciscit, experitur. M. A.
TUDAKOZik. Scisçitatur, scitatur, scrutatur, indagat, expiscatur, investigat. M. A.
Ki tudakozza. Expiscatur, indagat, exquirit. M. A.
Meg tudakozza. Perscrutatur. M. A.
Tudakozás. Scrutatio, scrutinium, percontatio, percunctatio, indagatio, perscrutatio, investigatio. M. A.
Ki tudakozás. Expiscatio. M. A.
Meg tudakozás. Percunctatio, perscrutatio, investigatio. M. A.

Tudakozható. Scrutabilis, perscrutabilis, vestigabilis, sciscitabilis, sciscitabundus. M. A.
Tudakozhatatlan. Impervestigabilis, inscrutabilis. M. A.
Meg tudakozhatatlan. Impervestigabilis, imperscrutabilis. M. A.
Tudakozó. Scrutator, percontator, sciscitator. M. A.
Tudakozódik. Sciscitatur. Faludi, N. E. p. 28. N. A. p. 189. T. É. p. 191.
Tudakozódás. Percontatio, sciscitatio. Vajda, 2. K. p. 206.
TUDALOM. Scientia, disciplina, mathesis. Már Gyöngyösi él ezen szóval. 1. Dar. p. 205.
Tudalmas. Mathematicus.
Tudalmasság. Cognitio mathematica. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 175.
Tudalmi. Ad mathesim pertinens.
TUDATLAN. Indoctus, insciens, inscitus, ignarus, ignorans, illiteratus, rudis, ineruditus. M. A. Egygyik tudatlan hamarább meg érti a' másikat. km.
Tudatlanja. Indoctiores. Tasi Gáspár. p. 34.
Tudatlanoz, tudatlanozza. Vocat eum indoctum. Sámbár ellen. p. 472.
Tudatlanság. Inscitia, inscientia, imperitia, ignorantia, ignoratio, inertia, ruditas. M. A.
Tudatlanúl. Imperite, indocte, inscienter, inscite. M. A.
TUDÁKOS. Scitulus. CM. M. A. L. Vates, vaticinator, v. mathematicus. S. I. it. Ördögi mesterségbe keverödzött. Pázm. Kal. p. 1017.
Tudákosság. Hariolatio, haruspicina. S. I. it. Cognitio. Pázm. Kal. p. 381.
TUDÁLÉKOS. idem ac Tudákos.
TUDÁS. Scitus, cognitio, adversio, scientia. M. A. Az el felejtésnek, és a' nem tudásnak egy a' fizetése. km.
Minden-tudás. Omniscientia.
TUDHAT, tudhatja. Potest scire.
Tudhatatlan. Ignorabilis. M. A.
Meg tudhatatlan. Incognoscibilis, impervestigabilis, quod sciri non potest. M. A.
Tudható. Scibilis, cognoscibilis.
Valami tudható. Omne scibile. VM. p. 238.
TUDNI. Scire.
Tudni illik, tudn' illik. Scilicet, videlicet, utpote. M. A.
Tudni való. Sciendum, scitu dignum, scitu necessarium. Faludi, T. É. p. 64.
TUDOMÁNY. Scientia, disciplina, doctrina, eruditio, peritia. M. A. A' tűz, és tudomány eledelt kiván. km.
Tudomány-fa. Arbor scientiae. Pázm. Pred. p. 794.
Tudomány' kezdete. Rudimentum. M.A.
Tudomány-tétel. Protestatio. M. A.
Tudomány-tévő. Protestans.
Tudomány-tévő. Testis. Faludi. N. A. p. 238.
Tudományos. Disciplinosus. M. A. Literarius, scientificus. S. I.
Tudományos gyüjtemény. Collectanea literaria.
Tudományos hírek. Ephemerides literariae. S. I.
Tudományosság. Literatura. S. I.
Tudományra való. Disciplinabilis. M. A.
Tudományt tesz. Protestatur. M. A.
TUDOMÁS (mint Áldomás). Scientia, notitia. S. I.
Tudomásomra (tudtomra) nem volt. Sz. D.
TUDÓ. Sciens. M. A.
Tudó dolog. Pázm. Kal. p. 686. 886. 1237.
* Irás-tudó. Literatus. S. K.
Minden-tudó. Omniscius.
Törvény-tudó. Jurisperitus. S. K.
Tudódik. Scitur.
Ki tudódik. Notescit, innotescit, notum redditur. S. I.
Tudós. Doctus, scitus, peritus, literatus, gnarus, eruditus. M. A.
Tudósan. Docte, scite, erudite, gnare, gnaviter, perite. M. A.
Tudósít, tudósítja. Indicat, certum reddit, denunciat. M. A.
Tudósítás. Indicatio, certificatio. M. A.
Tudósító. Indicator, notificator.
Tudóska. Sciolus, eruditulus. M. A.
Tudóskodás. Sciolitas.
Tudósság. Peritia. M. A. Pázm. Pred. p. 885.
TUDTA. Ejus scitum.
Tudtára adatik. Notitiae datur illi.
Tudtára esett. Rescivit.
Tudtával. Cum illius scitu.
TUDTON tudjuk. Faludi, N. U. p. 140.
TUDVA. Scienter. M. A.
Tudva van. Res est manifesta.
Tudva lévő. Notus, publicus. S. I. Sz. D.

TUH.

TUH.
TUHAD. Aggeritur, congeritur, acervatur. S. I.
Föl tuhad. Aggeritur.
Meg tuhad — Meg tuhadtak az árkok. Sz. D.
TUHASZT, tuhasztja. Aggerit, congerit, acervat.
Tuhasztás. Aggeratio. M. A. M. Verbőczi. 1660. p. 177.
TUHUL. Aggeritur, acervatur. Sz. D.

TUKMA.

TUKMA. Contractus, pactio, mutatio, commutatio. M. A.
TUKMÁL, tukmálja. Contrahit, paciscitur, convenit, commutat. M. A. Pázm. Kal. p. 544.
Tukmálás. Prágai, p. 869. VM. Hit-tartás. p. 23.

TULAJDON.

TULAJDON. Proprius, genuinus, privus, specialis, peculiaris. M. A.
Tulajdon értelem. Sensus proprius.
Tulajdon képpen. Proprie. M. A.
TULAJDONA. Ejus proprium, proprietas.
TULAJDONÍT, tulajdonítja. Tribuit, imputat, appropriat. M. A.
El tulajdonítja valaki jószágát. Sz. D.
Néki tulajdonítják. Illum caussant, illi imputant. Sz. D.
Viszsza tulajdonítja. Retribuit. M. A.
Tulajdonítás. Attributio, vendicatio, imputatio. M. A.
Viszsza tulajdonítás. Retributio. M. A.
Tulajdonító. Imputator, approprians. M.A.
Viszsza tulajdonító. Retributor. M. A.
TULAJDONOS. Proprietarius. S. I.
Tulajdonosa. Ejus proprietarius.
TULAJDONSÁG. Proprietas. M. A.
TULAJDONÚL. Proprie. M. A.

TULIPÁN.

TULIPÁN virág. Tulipa. PP. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.
Tulipán Panna. Csúf neve olly férjfinak, a' ki minden aszszonyi dolgokba bele kottyan. Nagyváthi. G. A. p. 36.

TULOK.

TULOK. Juvencus, junx. M. A. A' ki itten tulok, talán Bécsben sem lesz csacsi. km.
TULKA. Ejus juvencus.
TULKOK. Junices. M. A.

TUNG.

TUNG. Csuzi ht. „TONG" Tromb. p. 333.
TUNGRA veri a' mézet, 's lépet. Márton Gábor, Méh-tartás. p. 223.

TUNY.

TUNY.
TUNYA. Ignavus, torpidus, socors, deses, desidiosus. M. A.
Tunya indulatok. Faludi, E. M. p. 247.
Tunyálkodik. Lankad. Torpet, torpescit. M. A. Prágai, p. 409. Pázm. Pred. p. 341.
Tunyálkodó. Desidiosus, torpescens. M.A.
Tunyán. Ignave, desidiose, socorditer. M. A.
Tunyaság. Ignavia, ignavitas, torpor, desidia, inertia. M. A.
TUNYÍT, tunyítja. Hebetat, stupefacit, ignavum reddit. M. A. Pázm. Kal. p. 475.
Meg tunyítja. Torporat. CM.
TUNYOG. F. Szathmár Vben.
TUNYÚL. Pigrescit, segnescit. S. I.
El tunyúl. Sz. D.
Meg tunyúl. Faludi, N. E. p. 91.

TURB.

TURB.
TURBA. Corycium. CM. Vidulus, vidulum, pera. El lopták a' turbát, de nálom a' kulcsa. km. Nucleum amisi, reliquit pignori putamina. M. A. PP. Pázm. Pred. p. 452.
Turbány. Török konty, csalma. Sz. D. Faludi, ht. „Turbant" T. É. p. 51.
Turbányos szomszéd. Turca. Sz. D.
Turbántos szomszéd, idem. Faludi, T.É. p. 329.
TURBÉK. Sz. P. Somogy Vben.

TURBIKÁL. Csak a' part mellett turbikáltak (az első hajósok). Faludi, T. É. p. 185.
TURBIKOL. Bullas excitat. Az ételben turbikolnak a' disznók, ha egyszer jól laknak. Sz. D.
Turbikolás. L. Méh-tartás, Vácz 1821. p.45.
TURBOKOL.
Turbokló. Contus piscatorius. PP.
TURBOLYA. Gingidium, chaerefolium, cerefolium, trifolium. M. A. Olasz saláta. Csapó, p. 285.

TURUNTUL.

TURUNTUL. Nyolcz lábú féreg. Sz. D.

TURUL.

TURUL. R. Turtur. Lásd Sz. Událrik' keresztje nevü munkámat. p. 34.
Turul-madár. idem.
TURULI Prépostság.

TUS.

TUS. Pro salute alicujus bibitio.
Tus-ivás. S. I.
Tus-hegedülés. S. I.
Tus-huzás. Huzzatok tust.
Nem nagy tus. Non est operae pretium.
TUSAK. Palus, fustis, pertica. Sz. D. S. I.
Tusakol, tusakolja. Stimulat, impellit, fustigat. Sz. D. S. I.
Eleget tusakolták. Sz. D.
TUSAKODik. Luctatur, colluctatur, certat, conflictatur. M. A.
Ellene tusakodik. Renititur. M. A.
Meg tusakodik. Depugnat, colluctatur. M. A.
Tusakodás. Lucta, luctatio, certamen, certatio, colluctatio. M. A.
Tusakodó. Luctator, certator. M. A.
Tusakodva. Certatim. M. A.
TUSKÁZ. Tust iszik.
Tuskázás. Faludi, N. A. p. 2.
TUSKÓ. Truncus, fustis.
TUSNYA. Ezt a' szót egyedül Madarász Mártonnál olvastam, a' ki Meisner' Postillájit magyarúl ki adván Lőcsén 1641-ben így említi az ajánló levélben „Pirullyon meg szemérmetlen orczájok, és patvarkodások rusnya és tusnya bujálkodása"
Tusna. F. és Patak Varasd Vben.
Tusnád (Tusnyád?). E. F. Csik Székében.

TUSZ.

TUSZ. R. Vas, obses, fide jussor v. pignus. Pesthi' Meséji. p. 24. Margit' Élete. p. 108.
TUSZA. E. F. Kraszna Vben.
TUSZKOL, tuszkolja. Extrudit, protrudit, expellit.
Ki tuszkolja. idem.
Tuszkoló. A' nádalók' eszköze, mellyel a' nádat helyre verik.
TUSZONY. E. F. Kolos Vben. Interdum „Arany-lábú Tuson."
TUSZÚL. Pro obside. Fiát tuszúl adta. Sz. D. Margit' Élete. p. 104.

TUT.

TUT.
TUTALY. Trabs compactilis. PP. Tutalyon hozzák a' sót, sindelyt, deszkát. Sz. D.
TUTU. Síp, cső. Sz. D.
Méreg-tutu. Haragos, mérges. Te méreg-tutu. Sz. D.
Vas-tutu. Puska. Sz. D.
Tutul. Ordít, mint a' kutya. Ne tutulj.

TUTYMA.

TUTYMA. Orrából szóló, rekedtt orrú.
TUTYMASÁG. Sz. D.

TÚ.

TÚL.

TÚL. Trans, ultra. M. A. Túl lőtték, 's ide áll az ajával. km. De calcaria in carbonariam. M. A.
Túl esik. Ex altera parte est.
Túl esik a' munkán. Finit laborem. Sz. D.
Túl hagyja. Linquit in parte adversa. S. I.
Túl megy. Transit, transgreditur. S. I.
Túl megy a' mértéken. Modum excedit. S. I.
Túl való. Ulterior. S. I.
Dunán túl. Trans Danubium.
Tiszán túl. Trans Tibiscum.
TULBA. Anonymi cap. VII. Designat utrem natatorium coriaceum, cujus ope tranabatur flumen, quasi dicas „TUL-BA" (in oppositum, in trans, in ultra) szállító, nisi mavis idem esse cum hodierno „TURBA" vidulo coriaceo. Cf. Vind. Anonym. p. 303.
TÚLAKOZik. Contrudit, nititur trusione transire, se se extricare. Faludi, U. E. 1. R. p. 83.
TÚLI. Adversa parte quod est.
Túli piros. Szőlő' neme. Uva coloris rubri translucentis, transparentis.
* Dunán túli. Trans danubianus.
Tiszán túli. Trans tibiscanus.
TÚLNAN (valamint Innen, amonnan). Trans, ultra. Sz. D. S. I.
Túlnan jöttek. Sz. D.
TÚLSÓ. Ulterior. M. A.

TÚR (ige).

TÚR, túrja. Egerit, regerit, proruit, rostro humum fodit. M. A.
Föl túrja. Regerit, proruit, eruit. M. A.
Ki túrja. Egerit, effodicat. M. A.
Ki túrja magát. Exgrumat. M. A.
Meg túrja. Perfodit, fodicat, rostro suino perfodit. M. A.
Öszve túrja. Confodicat.
TÚRAT. Regestum, tellus regesta v. ulcus. S. I.
TÚRÁS. idem.
Vakondak-túrás. Quod talpa egessit.
TÚRDOGÁL. Fodicat rostro. M. A.
TURÉSZ. idem. Ex pasquillo diactali anni 1722. item Vajda, 1. K. p. 565.
TÚRKÁL. idem M. A. Pázm. Pred. p. 1150. Turkál a' böcsületes emberben, mint a' jól lakott disznó a' makkban. km.
Föl turkálja. Pázm. Kal. p. 242.
Turkálás. Pázm. Kal. p. 449.
TÚRÓ. Fodicans. it. Tyros, caseus. M. A. Fejér czipó sós túróval használ éhes gyomornak. km.
Túró-morzsoló. Tyrocnestis. M. A.
Túródzik. Vertitur in caseum. S. I.
Túródzott téj. Lac coagulatum. S. I. Alutt téj.
Túrós. Cum tyro conditus, praeparatus.
Túrós béles. Tyrolaganum. M. A.
Túrós étek. Tyrotarichus. M. A. Azt sem tudja, tök-e, vagy túrós étek. km. Káldi, Innepn. Pred. p. 438.
Túrós gombócz. Pastilli cum caseo.
Túrós lé. S. I. Domika.
Túrós lepény. Tyrolaganum.
Túrós mácsik. Massa concisa cum caseo.
Túrós rétes.
Túrós zsák. Sacculus casearius.
Túrós táska. Placenta cum caseo.
Túrósodik. Coagulatur.
Túróz, túrózza. Túróval meg hinti.

TÚR (név).

TÚR. Regestum, terra regesta. S. I. Ulcus saniosum. M. A.
Túr. F. Somogy Vben. Folyó víz Ugocsa, és Szathmár Vkben.
Túr (Kis, közép, nagy). FF. Hont Vben.
Túr-Pásztó. Sz. P. Heves Vben.
Túr-Terebes. F. Ugocsa Vben.
Túr-vékony. F. Szathmár Vben.
Mezö-Túr. MV. Heves Vben.
TÚRA. FF. Pest, és Szabolcs Vkben.
Ó Túra. MV. Nyitra Vben.
Turány. F. Zemplin Vben.
TURCSOK. F. és folyó víz Gömör Vben.
TÚRD.
Turdos. Mocsáros hely Szabolcs Vben.
TURGONY (Kis, nagy). Sz. P. Nagy Kunságban.
TÚRIA. F. Bács Vben. Hegy Ung Vben.
Túria-remete. F. Ung Vben.
TURONY. F. Baranya Vben.
TÚROS. Ulcerosus, exulceratus. S. I. Közös lónak túros a' háta. km.
Túros hátú ló. Dug. km. 2. R. p. 285.
Túros sebű. Ulcerosus. M. A.
Túrosít, túrosítja. Exulcerat. S. I.
Túrosodik. Ulceratur. S. I.
TÚRÓCZ. Folyó víz Gömör, és Túrócz Vkben.
Túrócz Vármegye. Comitatus Thurocziensis.
TÚRZÓ.
Túrzó' falva. F. Trencsin Vben.

TÚTOR.

TÚTOR. Árvák' gondviselője. Tutor. M. A.
Tútor-társ. Contutor. M. A.
TÚTORSÁG. Tutela. M. A.

TÚZ.

TÚZ.
Túz-berek. Sz. P. Pest Vben.

TÚZOK. Tarda, bistarda, otis. M. A. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. km.

TÜ.

TÜD.

TÜD.
TÜDŐ, Pulmo. M. A. El jő az üdő, midőn meg ázik a' tüdő. km.
Tudő-dagadás. Tumor pulmonis.
Tüdő-fájás. Pneumonia. M. A.
Tüdő-fekély. Vomica. S. I.
Tüdő-fű. Pulmonaria. M. A.
Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum.
Tüdő-kása. Insitium, minutal, consecti pulmones, tucetum. S. I.
Tüdő-kór. R. Pulmonarius, peripneumonicus, peripneumaticus. S. I.
Tüdő-kórság. Phtisis pulmonalis, peripneumonia. S. I.
Tudő-moh. Lichen pulmonarius. S. I.
Tüdő-rothadás.
Tölgyfa-tüdő. Lichen.
Tüdeje. Ejus pulmo.
Tüdeje-fájó. Pneumonicus. M. A.
Tüdös. Habens pulmonem v. pulmone conditus.
Tüdős táska. Étel' neme.

TÜKÖR.

TÜKÖR. Speculum. M. A. A' tükör azt mutatja, a' mi előtte vagyon. km.
Tükör-csináló. Specularius. M. A.
Tükör-gyártó. idem. S. I.
Tükör' fia. Parva cistula infra speculum.
Tükör-szék. Abacus muliebris. Toilette. S. I. Roszsz tükör a' hizelkedés, hamisat mutat. km.
Velenczei tükör. Speculum venetum.
TÜKRE, Tüköre. Ejus speculum.
TÜKRÖS. Specularius v. specularis. S. I.
Tükrös czín. Fringillago, parus major. Kohlmeise. S. I.
Tükrös ponty. Cyprinus maculosus, carpio major. S. I.
Tükrös récze. Anas nobilis. S. I.

TÜNik.

TÜNik. Transformat se, figuratur. M. A. Apparet, comparet, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845.
Bé tünik. Illucet. Desö, Pred. p. 20.
El tünik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km.
Ki tünik. Elucet.
Szembe tünik. In oculos impingit.
TÜNDik. Apparet, comparet, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I.
Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km.
Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120.
Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 221.
Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18.
Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56.
Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622.
Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I.
Tündér-mese. Feengeschichte. A' tündérekről költött beszéd. S. I.
Tündér-mesterség. Faludi, T. É. p. 113.
Tündér-pompa. Faludi, N. A. p. 73.
Tündér szerencse. Fortuna inconstans, inaequalis. S. I.
Tündér-vár. Faludi, T. É. p. 94.
Tündér világ. Változó, 's mulandó életünk. S. I.
Tündéres. Magicus, praestigiatorius. M.A.
Tündéreskedik. Monoszlai, de cultu imag. p. 120.
Tündérkedik. Est instabilis, inconstans, mutatur, se transformat, agit praestigias. Csuzi, Tromb. p. 207.
Tündérkedés. Faludi, N. U. p. 10.
Tündérkedő. Faludi, N. A. p. 92. T. É. p. 154.
Tündérség. Inconstantia, mutabilitas, praestigiae. Faludi, N. E. p. 56. 181. Káldi, Innepn. Pred. p. 435.
Ördögi tündérség. Tasi Gáspár. p. 20.
Tündemény, Tündevény. Vespertilio. Denevér, bőr-egér, szárnyas egér. S. I.
Tündöklik. Splendet, radiat, radiatur, confulget, fulget. M. A.
Ki tündöklik. Effulget, exsplendet, enitet, enitescit. M. A.
Reá tündöklik. Affulget. M. A.
Tündöklés. Radiatio, nitor. M. A.
Tündöklő. Radiosus, splendidus, nitidus, micans, fulgens. M. A.
Tündöklőn. Splendide. M. A.
TÜNEKEDik. Conatur splendescere. Sz.D.
TÜNEMÉNY. Apparentia, phaenomenon. Barczafalvi Szabó Dávid, Szigvárt. 1. Szakasz.
TÜNET. Lélek-látás. Empusa. M. A.
TÜNÉS. Figuratio, apparentia, transfiguratio. M. A.
El tünés. Disparitio. S. I.
TÜNG.
Tüngös.
Czifra tüngös kantár. Angyal Bandi' énekében.
TÜNŐ. Apparens.
Szembe tünő. Notabilis, peculiariter in oculos impingens.
Tünődik. Multa mente volvit, sibi varia repraesentat. Aggódik, elméjét hányja veti. Sz. D.
Tünődés. Agitatio mentis in varias partes.
TÜNTET, tünteti. Repraesentat, facit ut videatur, appareat. S. I. Faludi, N. E. p. 83. N. A. p. 213. Az ördög is néha angyallá tünteti magát. Pázm. Kal. p. 100.
Bé tünteti. Vajda. 2. K. p. 89.

TÜR.

TÜR, türi. Convolvit, plicat. M. A.
Be türi. Be hajtja. Sz. D.
Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A.
Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP.
Föl türte a' ruháját.
Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I.
Öszve türi. Complicat. M. A.
TÜREDÉK. Spira, volumen. Sz. D. S. I.
TÜREMLik. Convolvitur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326.
Föl türemlik.
Meg türemlik.
Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794.
TÜRET. Spira, volumen.
Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.
Egy türet vászon. Pecia telae.
TÜRETETT.
Öszve türetett. Involutus, convolutus. M. A.
TÜRETLEN. Hajtatlan. p. o. a' vászon. Sz. D.
TÜRÉS. Complicatio, convolutio. M. A.
TÜRJE. MV. Szala Vben.
TÜRK, türök. Cornu. Szarv, szaru. Sz. D. S. I.
Türk. E. F. Kolos Vben.
Türke. F. Vas Vben.
Türkés kö. Tyites, berillus thalassinus. PP.
Türköl. Coniscat, cornupetit. Sz. D. S. I.
Türköltek a' bikák, kosok, szarvokkal: öszve csaptak, erejeket próbálgatták.
Türkölődik, türkölködik. Mutuo cornupetit, invicem coniscat. S. I. Még így türkölődnek szarvok nélkül a' bakok. Sámbár ellen. p. 178.
Türkös. E. F. Brassó' Vidékében.
TÜRÖDZik. Cingitur, complicatur, praeludit. M. A.
Föl türödzik. Manicas ad cubitum usque attollit, cubito tenus reducit. PP.
TÜRÖZik. Complicat se, suasque vestes. M. A.
Föl türözik. S. I.

TÜSZ.

TÜSZ.
TÜSZKÖL. Ptrüszköl. S. I.
TÜSZSZENT. Sternutat. M. A.
TÜSZŰ. Bulga, hypopera, ascopera. CM. M. A.

TÜTÜ.

TÜTÜ. Ital, gyermek-szó.

TÜTT.

TÜTT.
TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D.
Tüttös. FF. Szala Vben.
Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.

TŰ.

TŰ.

TŰ. Acus. A' tűt mindenkor ott hagyd a' munkában, a' hol el végzed. km.
Tű-fok. Foramen acus. M. A.
Tű-hegy — Egy tű-hegyre szedi beszédjét. km.
Tű' hegye. Pázm. Pred. p. 403.
Tű-tarto. Pyxis servandis acubus deserviens.

Tű-vánkos. Pulvillus acuarius. S. I.
* Foglaló tű. Faludi, N. A. p. 15. 41.
Gombos tű. Spinther. Faludi, N. A p.41.
Spékelő tű. Creacentrum lardarium. S.K.
Száz tű' hoszsza. Longitudo 100 acuum.
Meg jártuk a' száz tű' hoszszát. km.
Tüző tű. Acus pictoria. S. K.
Varró tű. Acus. S. K.
TŰBELI munka. Opus acu factum. Faludi, N. A. p. 143.
TÜDZi.
Meg tüdzi varrással. Frequentibus acupunctis densat. PP.
TÜS (tű-üs). Acuatus, acum habens.
Tüs répa. Napocaulis. PP.
Tüske. Spinula, spina. M. A. Ne menj a' tüskére, ha sarud nincs. km.
Tüske-bokor. Rubus, dumus. M. A.
Tüske-szer. F. Szala Vben.
Tüske-vár. Spinopolis. MV. Veszprém Vben.
* Haragos tüske.
Isten-átkozta tüske. Ki áll, mint az isten-átkozta tüskén a' tövis. km.
Tüskéje. Ejus spina. A' rózsa is szép, és jó illatu, de bökös a' tüskéje. km.
Tüskén ül. Inter anxietates est.
Tüskére való vén boszorkány.
Tüskés. Spinosus. M. A. it. Sz. P. Tolna Vben.
Tüskés borz. Erinaceus.
Tüskés Szent György. F. Szala Vben.
Tüst.
Ezen-tüst. Illico.
Tüsként. Illico, statim, subito, actutum.
Tüstön tűbül. Radicitus.
TÜVES. Aculeatus.
Tüves alma. Datura stramonium. S. I.
Tüves borona. Occa ex spinis. S. I. Tüske-borona.
Tüves csiga. Murex. Stachelschnecke. S.I.
Tüves fa. Prunus sylvestris. Kökény.
Tüves fenyö. Juniperus. Gyalog fenyö.
Tüves gát. Septura spinea, agger spinis munitus. S. I.
Tüves hal. Spinachia. S. I. Orsó-hal.
Tüves káposzta. Carduus sativus. Artics̈óka. S. I.
TÜZ, (tű-üz), tüzi. Acu pingit.
Ki tüzi. Acu expingit.
Meg tüzi. Acu elaborat.
Tüzés.
Tüzött. Acu pictum.
Tüzött gallér. Sz. D.

TŰR.

TŰR, tűri. Patitur, tolerat. M. A. A' ki tűr, uralkodik. km.
El tűri. Perpetitur, suffert, tolerat. M.A.
El tűri a' papiros, akár mit irsz reá. km.
Meg tűri. Perpetitur. it. Abstinet, cohibet. M. A.
TŰRD el. Tolera, habe patientiam. S. I.
TŰREDELEM. Patientia v. tolerantia erga dissentientes. S. I.
Tűredelmes. Patiens, tolerans.
Tűredelmesen (Tűrödelmesen. M. A.). Patienter.
Tűredelmesség. Faludi, B. E. p. 103. U. E. 2. R. p. 127.
Tűredelmetlen. Impatiens, intolerans. S. I.
Tűredelmetlenség. Impatientia, intolerantia. S. I.
TŰRELEM. Patientia, tolerantia. Sz. D.
Tűrelmes. Patiens, tolerans. Sz. D.
Tűrelmetlen. Impatiens. Sz. D.
Tűrelmetlenség. Impatientia, intolerantia. S. I.
TŰRETLEN.
Tűretlenség. Impatientia. Pázm. Pred. p. 685.
TŰRÉS. Patientia, toleratio, perpessio. M. A. Keserű a' tűrés, de édes a' gyümölcse. km.
Tűrés szenvedés.
* Békességes tűrés. Patientia.
El tűrés. Tolerantia, perpessio. M. A.
Hoszszú tűrés. Longanimitas. Káldi, 4. Esdr. 7. 33.
TŰRHET, tűrheti. Potest perferre, tolerare. Ne piszkáld a' ganéjt, ha bűzét nem tűrheted. km.
Tűrhetetes.
Tűrhetetesség. Patientia. Pázm. Pred. p. 530.
Tűrhetetlen. Intolerabilis, impatiens. M.A.
Tűrhetetlenkedik. Est impatiens, inquietus, stomachatur. Pázm. Pred. p. 623.
Tűrhetetlenség. Impatientia. M. A.
Tűrhetetlenül. Impatienter. M. A.
Tűrhetés. Tolerantia. CM. M. A.
Tűrhető. Patibilis, tolerabilis. CM. M. A.
Tűrhető képpen. Tolerabiliter. CM. M. A.
Tűrhetőleg. idem.
Tűrhetőség. Tolerabilitas, sors mediocris, media. Pázm. Pred. p. 287. 1221.
TŰRÖM-olaj. Patientia. Ennek csak tűröm-olaj az orvossága. km.
TŰRÖ. Tolerans, patiens. M. A.
Hoszszu-tűrö. Longanimis. Káldi, 4. Esdr. 7. 63.
Munka-tűrö. Tolerans laboris.
Tűröleg. Patienter. S. I.
TÚRTET, tűrteti. Facit, ut habeat patientiam, continet, abstinet. Pázm. Pred. p. 164.
Tűrtetés. Continentia. Pázm. Magyari ellen. p. 95. Kal. p. 1009. Pred. p. 165.
Maga meg tűrtetése. VM. Hit-tartás. p.59.
Tűrtetve. Continendo, abstinendo. Sz. D.
TÚRTÓZik. Continet, abstinet.
Tűrtözködik (mint Örizkedik, tartózkodik). idem.
Tűrtözködés. Csuzi, Tromb. p. 105.
Tűrtöztet, tűrtözteti. idem.
Tűztözteti magát a' roszsztól. Abstinet a malo. Sz. D.
Tűrtöztetés. Prágai, p. 934.
TŰRVE. Patienter. S. I.

TŰZ.

TŰZ. Ignis. M. A. Nyájas a' tűz. km. Scilicet accenso domus est ornatior igne.
Tűz-áldozat. Holocaustum. S. I.
Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
Tűz-ellenző (hogy a' szemet ne süsse a' kovácsoknál). Umbella focaria. PP.
Tűz-elme. Ingenium fervidum, praeproperum. Sz. D. S. I.
Tűz-eső. Pázm. Pred. p. 347.
Tűz-éllesztés. Inflammatio, incensio. S.I.
Tűz-éllesztő. Cremium. Zunder. S. I.
Tűz-ész. Genie.
Tűz-eszü. idem.
Tűz-fa. Lignum focarium. S. I.
Tűz-fal. Murus adversus ignem. Sz. D.
Tűz-fészek. Locus incendiis facile patens, nidus ignis.
Tűz-fogó. Pruniceps. M. A.
Tűz-fű. Flammula jovis. S. I.
Tűz-gerjesztés. Excitatio incendii.
Tűz-gerjesztő. Igniarium, cremium. M.A.
Tűz-halom. Constit. Transylv. anni 1463.
Tűz-harang. Campana incendiaria.
Tűz-hely. Focus. M. A. Tűz-helyen fő a' szerelem. km.
Tűz-hely' feje Conus foci. PP.
Tűz-hely-söprü. Peniculus. PP.
Tűz-kár. Damnum ab igne causatum.
Tűz-kár-mentő társaság.
Tűz-kova. Silex. M. A.
Tűz-kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
Tűz-kö. Pyromachus, pyrites, silex. Jó az aczélja, de a' tűz-köve roszsz. km.
Tűz-lapát. Pala igniaria.
Tűz-láng. Pattog, mint a' tűz-láng a' tövisekben. km.
Tűz-látó. Vigil adversus ignem. Sz. D.
Tűz-okádó. Ignivomus. S. I.
Tűz-oltó. Sipho incendiarius. S. I.
Tűz-ország. Orcus, infernus, sedes damnatorum. S. I.
Tűz-söprü. Peniculus clibanarius. S. I. Pemet.
Tűz-szerszám. Pyrotheca, igniarium. Sz. D.
Tűz-szerző. Incendiarius, incensor. S. I.
Tűz-szikrácskák. Igniculi, favillae. M.A.
Tűz-takaráskor. Tempore ignitegii.
Tűz-tartó. Arula. Káldi, Exod. 38. 4. Jerem. 36. 22.
Tűz-támadás. Incendium. S. I.
Tűz-ütő aczél. Excussorium, chalybs. M. A.
Tűz-ütő kő. Silex. M. A.
Tűz-ütő szerszám. Ignitabulum. M. A.
Tűz-vető hegy. Mons ignivomus, vulcanus. Sz. D.
Tűz-vető hegy' torka. Crater vulcani.
Tűz-vész (mint Szél-vész). Ignea procella, ignis procellosus. M. A.
Tűz-virág. Calendula, caltha. M. A.
* Alutt tűz. Ignis exstinctus.
Emésztő tűz. Ignis consumens. S. K.
Égő tűz. Ignis ardens. Az égő tüzet gerjeszti. km.
Futosó tűz. Ignis fatuus. S. K.
Harapozó tűz. Ignis latius serpens. S. K.
Ház-tűz. Ház-tűz-nézni jött.
Izzó tűz. Acris pruna. S. K.
Kén-kö-tűz. Pázm. Pred. p. 1043.
Lappangó tűz. Ignis latitans. S. K.
Mennyei tűz. Ignis coelestis. S. K.
Örök tűz. Ignis aeternus. S. K.
Parázs-tűz. Faludi, E. M. p. 46.
Pislogó tűz.
Pokolbeli tűz. Ignis infernalis. S. K.
Szalma-tűz.
TÜZBE. In ignem. A' füstből tűzbe esik. km.
Tűzbe hozta. Concitavit.
Tűzbe lángba borúltt.
TÜZBEN lángban mártott szerelem. Faludi, T. É. p. 83.
TÜZE. Ejus ignis.
Pokol' tüze. Ignis inferni.

Szent Antal' tüze. Ignis sacer. NC. p. 353.
TÜZEL. Ignem facit v. explodit sclopetum. S. I.
Föl tüzeli. Inflammat, concitat ad ardorem.
Tűzeleg (mint Bűzölög). Ardet. Sz. D. S. I.
Tüzelgö. Ardens.
Tüzelgő fa. Sz. D.
Tüzelgő hegy. Sz. D.
Tüzelék. Nutrimentum ignis. S. I.
Tüzelés.
Tüzelő. Caminus. Faludi, T. É. p. 7.
Tüzelő hely. Focus culinae v. cubiculi. Sz. D. S. I.
TÜZES. Igneus, ignitus. M. A. v. Spirituosus, sangvineus. S. I.
Tüzes-adta. Excandescentis!
Tüzes áldozat. Sacrificium igne absumendum. M. A.
Tüzes ember. Ignis fatuus.
Tüzes ég. Coelum empyrium. Fölső ég, csillagos ég. S. I.
Tüzes fa. Torris, titio. Üszög. S. I.
Tüzes fakadék. Pustula. PP.
Tüzes fogó. Forceps igniarius. Faludi, N. E. p. 51.
Tüzes gyék. Salamandra. S. I.
Tüzes golyóbis. Pyrobolus. M. A.
Tüzes golyóbis-hányó. Pyrobolarius. M. A.
Tüzes golyóbis-hajtó. idem. PP.
Tüzes hamu. Favilla. Pörnye. S. I.
Tüzes imádságok. Preces ardentes, fervidae. Faludi, E. M. p. 247.
Tüzes kanócz. Titio.
Tüzes kelés v. mirígy. Carbunculus. S. I.
Tüzes kígyó. Dipsas. Durstnatter. S. I.
Tüzes kötél. Gyújtó kötél. Funiculus incendiarius. S. I.
Tüzes labdák. Pyroboli, malleoli. M. A. Faludi, N. E. p. 178. N. A. p. 176.
Tüzes lapta. Pyrobolus manuarius. S. I.
Tüzes laptás. Pyrobolarius. Gránátéros. S. I.
Tüzes nyíl. Phalaria. M. A.
Tüzes orbáncz. Herpes. S. I.
Tüzes oszlop. Ignita columna. Pázm. Pred. p. 185.
Tüzes szén. Pruna, carbo candens. Eleven szén, élő szén. S. I.
Tüzes szerszámok. Ignes technici. PP.
Tüzes tolvaj. Pirata, maritimus praedo. PP.
Tüzes üszög. Torris. M. A.
Tüzes vas. Ferrum candens. Addig üsd a' vasat, míg tüzes. km.
Tüzes vas-ítélet. Tűz-ítélet. Ordalium, judicium ordale, divinum. S. I.
Tüzesedik. Ignescit. M. A.
El tüzesedik. Erubescit instar ignis. S. I.
Ki tüzesedik. Excandescit.
Meg tüzesedik. Incandescit, ignescit. M. A.
Neki tüzesedik. idem.
Tüzesen. Fervide. S. I.
Tüzeskedik. Agit nimium fervide, praecipitanter. Sz. D.
Tüzeskedés. Guzmics, A' vall. egyes. Idea. p. 27.
Tüzesít, tüzesíti. Ignit. M. A.
Meg tüzesíti. Candefacit.
Neki tüzesíti. Faludi, N. E. p. 162.
Tüzesítö koh. Ustrina. CM.
Tüzesség. Spirituositas. Sz. D.
TÜZET. Ignem. Barát-patkóbul tüzet ejt. km.
Tüzet gerjeszt. Excitat ignem v. contentiones, odiositates. Fit sonitus, currunt homines, incendia clamant, Has potuit flammas, ira, furorque tuus! —
Tüzet nem jó tűzzel oltani. km.
Tüzet rak. Struit ignem.
Tüzet szít. Kiki a' maga fazéka mellé szítja a' tüzet. km.
Tüzet üt. Excutit ignem.
TÜZHÖZ teszi. Egygyütt tették a' tűzhöz, egygyütt emészszék. km.
Tüzhöz közel. Prope ad ignem. A' ki a' tűzhöz közel vagyon, könnyen melegedhetik. km.
TŰZI. Igniarius, ignilis. S. I.
Tűzi föld. Cespes bituminosus, turfa. S. I.
Tűzi gyöp. idem. S. I.
Tűzi játék. Ignis artificiosus, voluptuarius. Feuerwerk. S. I.
Tűzi kő. Lithanthrax, carbo petrae. Kőszén. S. I.
Tűzi mesterség. Sz. D.
TÜZNEK víznek neki megy. Temerarie audax.
TÜZÖN. In igne. super igne. Pattog, mint a' cserfa a' tüzön. km.
TŰZRE. Ad ignem. Tűzre ne önts olajt. km.
Tűzre való fa. Igniarium v. focarium lignum. PP.
Tűzre való föld, minémüvel Belgyiumban élnek. Gleba fossilis, cespes focarius. PP.
Tűzre vele. Comburatur.
Tűzre vigyázó. Excubitor arcendis incendiis. Sz. D.
TŰZRŰL pattantt. Fervidus, spirituosus. S. I.
TŰZTŰL mentt. Tutus ab igne.
Tűztül gyulladtt tekéntet. Faludi, E. M. p. 247.
TŰZZEL bánó. Focarius. M. A.
Tűzzel föstött, vagy írott. Encaustus, encausto pictus. S. I.
Tűzzel vassal rajta volt. Per omnia fortia ursit.

Mutató

(TY-ből.)

TY.

TYÚ, TYŰ.
TYÚK, tyúkász, tyúki, tyúkja, tyúkod, tyúkokkal, tyukos, tyúkot.
TYUL, tyules.

Summa 3.

TY.

TY.

TYÚ.

TYÚ, TYŰ. Suffixa, ut: Karmantyú, sarkantyú, keztyű, kösöntyű.

TYÚK.

TYÚK, TIK (Nam occurrit utroque modo tum in usu, tum apud authores). Gallina. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.

Tyúk-áros. Negotiator gallinarius. S. I.

Tyúk-borító ketrecz (katrocz). Gallinarium, qualus vimineus gallinarius. PP.

Tyúk-csirke. Pullastra. Jércze. S. I.

Tyúk-ételből jövendölő. Pullarius. CM.

Tyúk-fi, Tik-fi. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Még a' tyúk-fi is le lapul, mikor kányát lát. km.

Tik-fiacska. idem. M. A.

Tik-fiakhoz való. Pullinus. M. A.

Tik-fiakkal bánó. Pullarius. M. A.

Tyúk-fi-eresztés. Pullatio. PP.

Tik-hordó kánya.

Tyúk-húr, Tik-húr. Alsine, anagallis, morsus gallinae. M. A.

Tik-hús. Margit' Élete. p. 25.

Tyúk-kas. Gallinarium vimineum. S. I. Katrocz.

Tyúk' kotákolása. A' ki a' tojást szereti, a' tyúk' kotákolását is szenvedje. km.

Tyúk-kotyogás, Tik-kotyogás. Clesmus. M. A.

Tyúk-költés. Pullatio. CM.

Tyúk-láb-fű. Ranunculus. PP.

Tyúk-leves.

Tyúk-méreg. Hyosciamus. Belind, bolondító fű, disznó-bab. S. I.

Tyúk-nevelés. Ornithotrophia. S. I.

Tyúk' nyerője. Clavicula. PP.

Tyúk-mony, Tik-mony. Ovum. M. A. A' melly tyúk-mony egyszer el törik, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km. Virgo post ruinam.

Tik-mony' fejére. Albumen, albugo. M. A.

Tyúk-mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.

Tyúk-mony-kása. Ova intrita. PP.

Tik-mony' széke. Vitellus. M. A.

Tik-mony-sültig — Egy tikmony-sültig meg lészen. km. Citius, quam asparagi coquantur. M. A.

Tikmonyat ül. Incubat. M. A.

Tik-mony-ülés. Incubatio, incubitio. M. A.

Tyúk-ól. Ornithoboscium, gallinarium. PP.

Tyúk' pípje. Dipsoglottis. PP.

Tyúk-segg. Clavus, helos. S. I.

Tyúk-szem, Tik-szem. Anagallis, corchorus. M. A. Callus, verruca, clavus pedum. PP.

Tyúk-szemű. Myops, coecutiens. S. I.

Tik-szó. Gallicinium.

Tik-szókor. Tempore gallicinii. M. A.

Tik-tartó hely. Gallinarium. NC. p. 157.

Tik-tenyésztés. Pullatio, pullitia, pullities. M. A.

Tyúk-tojás. Pullatio, ovatio. S. I.

Tyúk-ültetés. Suppositio ovorum. S. I.

Tyúk-ültető. Vir faemineus, effaeminatus, v. tardus, cunctator. S. I.

Tyúk-ülő, Tik-ülő. Gallinarium.

* Agg tik. Gallina veterana. NC. p. 157.

Borzas tyúk. Gallus crispus. F ö l d i.

Búbos tyúk. G. cristatus. F.

Fajd-tyúk. Urogallus.

Fias tyúk. Matrix gallina. S. K. it. Plejades.

Gatyás tyúk. G. plumipes. Földi.

Gór-tyúk. Gallina medica. PP.

Gyapjas tyúk. G. lanatus. Földi.

Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. Perlhuhn. S. I.

Indiai tyúk. Meleagrides. CM. Pázm. Pred. p. 233.

Kotló tyúk — Bús, mint a' kotló tyúk. km.

Kusza tyúk. G. caudatus. Földi.

Lábatlan tyúk. Pasta ex ovis cum lacte facta. S. K.

Olasz tyúk. Gallina africana, numidica. S. K.

Szerecsen tyúk. G. niger. Földi.

Tengeri tik. Gallina africana. NC. p. 157.

Tojó tik. Gallina. NC. p. 157.

Törpe tyúk. G. pusillus. Földi.

Vak tyúk. Coeca gallina. A' vak tyúk addig piszkál, miglen szemre talál. km.

Vízi tyúk. Scolopax, aquatica gallina. S. K.

TYÚKÁSZ. Gallinarius. M. A. Qui cum gallinis mercatur. Ne kurjongass, mint a' Bécsi tyúkász az utszákon. km.

Tyúkász-ölyv. Milvus. S. I. Tik-hordó kánya.

Tyúkász-ház. Gallinarium. PP.

Tyúkász-ház' udvara. Chors, atrium villaticum. PP.

TYUKI. Gallinaceus, gallinarius. M. A.

TYÚKJA. Ejus gallina. A' szomszéd tyúkjának nagyobb a' tojása. km.

Biró' tyúkja — Azt is tudja, hányat tojott a' biró' tyúkja. km.

TYUKOD. F. Szathmár Vben.

TYÚKOKKAL bánó. Gallinarius. M. A.

Tyúkokkal bánóné. Gallinaria. M. A.

Tyúkokkal fekszik le. km.

TYUKOS. Gallinis abundans.

Oláh tyukos. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Kő-halom' Székében.

Szász tyukos. E. F. Kőhalom Székében.

TYÚKOT ültet, Tikot ültet. Supponit gallinae ova, ut illa excludat.

TYUL.

TYUL.

TYULES.

Tyulesd. E. F. Zaránd Vben.

Mutató

(U és Ú-ból.)

UBOR, uborka, ubornak.
UCS, ucsa, ucsó.
UDU, udvar, udus, udvas.
UG, ugar, ugat, ugocsa, ugod.
UGRik, ugra, ugraszt, ugrat, ugrás, ugros, ugró, ugrott, ugordik, ugorgyán, ugorka, ugornya.
UH, uhog.
UK.
UNG.
UNIKORNIS.
UNOK, unoka.
UNY, unyom.
URBÁN.
URBÁRIOM, urbárioma.
UROK, urkoz.
USS, ussant, ussint.
UZS, uzsa, uzsok, uzsona.
UZSORA, uzsorálkodik, uzsorára, uzsorás, uzsorával.
USZ, uszít, uszu.
UZ, uzd.

Summa 19.

Ú.

Úgy, ugyan.
ÚJ, újantan, újdon, újít, úja, újjá, újolag, újon, újoslag, újra, újság, újúl.
UJJ, újja, újjal, újjat, újjatlan, újjas, újjnyi, újjol, újjongat.
ÚL.
ÚN, unadalom, unakodik, unakoszik, unakozik, unalkodik, unalkozik, unalom, unandó, unat, unatlan, unás, und, unni, unos, unszol, untalan, untat, untt.
ÚR, ura, uradalom, ural, uraly, uram, uras, uraság, uratlan, úri, úrné, úrrá.
ÚSZ, uszamik, uszány, úszás, úszdogal, úszhat, úszka, úszkorál, uszovány, uszó, úsztat.
ÚT, úta, utall, utas, utat, utatlan, utaz, után, útba, útban, útból, úti, útja, útnak, útnál, uton, utóink, utól, útra, útrúl, útsza, úttal.
ÚTÁL, útálat, útálás, útáló, útáltat, útáltt, útálva.

Summa 10.

TY.

TY.

TYÚ.

TYÚ, TYŰ. Suffixa, ut: Karmantyú, sarkantyú, keztyű, kösöntyű.

TYÚK.

TYÚK, TIK (Nam occurrit utroque modo tum in usu, tum apud authores). Gallina. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.

Tyúk-áros. Negotiator gallinarius. S. I.

Tyúk-borító ketrecz (katrocz). Gallinarium, qualus vimineus gallinarius. PP.

Tyúk-csirke. Pullastra. Jércze. S. I.

Tyúk-ételből jövendölő. Pullarius. CM.

Tyúk-fi, Tik-fi. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Még a' tyúk-fi is le lapul, mikor kányát lát. km.

Tik-fiacska. idem. M. A.

Tík-fiakhoz való. Pullinus. M. A.

Tik-fiakkal bánó. Pullarius. M. A.

Tyúk-fi-eresztés. Pullatio. PP.

Tik-hordó kánya.

Tyúk-húr, Tik-húr. Alsine, anagallis, morsus gallinae. M. A.

Tik-hús. Margit' Élete. p. 23.

Tyúk-kas. Gallinarium vimineum. S. I. Katrocz.

Tyúk' kotákolása. A' ki a' tojást szereti, a' tyúk' kotákolását is szenvedje. km.

Tyúk-kotyogás, Tik-kotyogás. Clesmus. M. A.

Tyúk-költés. Pullatio. CM.

Tyúk-láb-fű. Ranunculus. PP.

Tyúk-leves.

Tyúk-méreg. Hyosciamus. Belind, bolondító fű, disznó-bab. S. I.

Tyúk-nevelés. Ornithotrophia. S. I.

Tyúk' nyerője. Clavicula. PP.

Tyúk-mony, Tik-mony. Ovum. M. A. A' melly tyúk-mony egyszer el törik, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km. Virgo post ruinam.

Tik-mony' fejére. Albumen, albugo. M. A.

Tyúk-mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.

Tyúk-mony-kása. Ova intrita. PP.

Tik-mony' széke. Vitellus. M. A.

Tik-mony-sültig — Egy tikmony-sültig meg lészen. km. Citius, quam asparagi coquantur. M. A.

Tikmonyat ül. Incubat. M. A.

Tik-mony-ülés. Incubatio, incubitio. M. A.

Tyúk-ól. Ornithoboscium, gallinarium. PP.

Tyúk' pípje. Dipsoglottis. PP.

Tyúk-segg. Clavus, helos. S. I.

Tyúk-szem, Tik-szem. Anagallis, corchorus. M. A. Callus, verruca, clavus pedum. PP.

Tyúk-szemű. Myops, coecutiens. S. I.

Tik-szó. Gallicinium.

Tik-szókor. Tempore gallicinii. M. A.

Tik-tartó hely. Gallinarium. NC. p. 157.

Tik-tenyésztés. Pullatio, pullitia, pullities. M. A.

Tyúk-tojás. Pullatio, ovatio. S. I.

Tyúk-ültetés. Suppositio ovorum. S. I.

Tyúk-ültető. Vir faemineus, effaeminatus, v. tardus, cunctator. S. I.

Tyúk-ülő, Tik-ülő. Gallinarium.

* Agg tik. Gallina veterana. NC. p. 157.

Borzas tyúk. Gallus crispus. Földi.

Búbos tyúk. G. cristatus. F.

Fajd-tyúk. Urogallus.

Fias tyúk. Matrix gallina. S. K. it. Plejades.

Gatyás tyúk. G. plumipes. Földi.

Gór-tyúk. Gallina medica. PP.

Gyapjas tyúk. G. lanatus. Földi.

Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. Perlhuhn. S. I.

Indiai tyúk. Meleagrides. CM. Pázm. Pred. p. 233.

Kotló tyúk — Bús, mint a' kotló tyúk. km.

Kusza tyúk. G. caudatus. Földi.

Lábatlan tyúk. Pasta ex ovis cum lacte facta. S. K.

Olasz tyúk. Gallina africana, numidica. S. K.

Szerecsen tyúk. G. niger. Földi.

Tengeri tik. Gallina africana. NC. p. 157.

Tojó tik. Gallina. NC. p. 157.

Törpe tyúk. G. pusillus. Földi.

Vak tyúk. Coeca gallina. A' vak tyúk addig piszkál, miglen szemre talál. km.

Vízi tyúk. Scolopax, aquatica gallina. S. K.

TYÚKÁSZ. Gallinarius. M. A. Qui cum gallinis mercatur. Ne kurjongass, mint a' Bécsi tyúkász az utszákon. km.

Tyúkász-ölyv. Milvus. S. I. Tik-hordó kánya.

Tyúkász-ház. Gallinarium. PP.

Tyúkász-ház' udvara. Chors, atrium villaticum. PP.

TYUKI. Gallinaceus, gallinarius. M. A.

TYÚKJA. Ejus gallina. A' szomszéd tyúkjának nagyobb a' tojása. km.

Biró' tyúkja — Azt is tudja, hányat tojott a' biró' tyúkja. km.

TYUKOD. F. Szathmár Vben.

TYÚKOKKAL bánó. Gallinarius. M. A.

Tyúkokkal bánóné. Gallinaria. M. A.

Tyúkokkal fekszik le. km.

TYUKOS. Gallinis abundans.

Oláh tyukos. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Kő-haiom' Székében.

Szász tyukos. E. F. Kőhalom Székében.

TYÚKOT ültet, Tikot ültet. Supponit gallinae ova, ut illa excludat.

TYUL.

TYUL.

TYULES.

Tyulesd. E. F. Zaránd Vben.

Mutató

(U és Ú-ból.)

UBOR, uborka, ubornak.
UCS, ucsa, ucsó.
UDU, udvar, udus, udvas.
UG, ugar, ugat, ugocsa, ugod.
UGRik, ugra, ugraszt, ugrat, ugrás, ugros, ugró, ugrott, ugordik, ugorgyán, ugorka, ugornya.
UH, uhog.
UK.
UNG.
UNIKORNIS.
UNOK, unoka.
UNY, unyom.
URBÁN.
URBÁRIOM, urbárioma.
UROK, urkoz.
USS, ussant, ussint.
UZS, uzsa, uzsok, uzsona.
UZSORA, uzsorálkodik, uzsorára, uzsorás, uzsorával.
USZ, uszít, uszu.
UZ, uzd.

Summa 19.

Ú.

Úgy, ugyan.
ÚJ, újantan, újdon, újít, úja, újjá, újolag, újon, újoslag, újra, újság, újúl.
UJJ, újja, újjal, újjat, újjatlan, újjas, újjnyi, újjol, újjongat.
ÚL.
ÚN, unadalom, unakodik, unakoszik, unakozik, unalkodik, unalkozik, unalom, unandó, unat, unatlan, unás, und, unni, unos, unszol, untalan, untat, untt.
ÚR, ura, uradalom, ural, uraly, uram, uras, uraság, uratlan, úri, úrné, úrrá.
ÚSZ, uszamik, uszány, úszás, úszdogal, úszhat, úszka, úszkorál, uszovány, uszó, úsztat.
ÚT, úta, utall, utas, utat, utatlan, utaz, után, útba, útban, útból, úti, útja, útnak, útnál, uton, utóink, utól, útra, útrúl, útsza, úttal.
ÚTÁL, útálat, útálás, útáló, útáltat, útáltt, útálva.

Summa 10.

U.

UBOR.

UBOR.
UBORKA. Cucumer. M. A.
Uborka-fa — Föl hágott az uborka-fára. km.
Uborka-mag. Semen cucumeris.
Uborka-saláta. Acetaria e cucumeribus.
Uborkás. Cucumerarius. M. A.
Uborkás hordó. Vas cucumerarium.
Uborkás kert. Cucumerarium. M. A.
UBORNAK. Sz. P. Szala Vben.

UCS.

UCS.
UCSA (Alsó, fölsö). E. FF. Fogaras Vidékében.
UCSÓ. Acus, palea. M. A. Ócsó, úcsú. CM.
Ucsós. Acerosus. M. A. Úcsús. CM.

UDU.

UDU. Cavum. PP. Lásd ADU.
Uduja a' fognak. Holmiscus. PP.
UDVA (udua). F. és Patak Zemplin Vben.
UDVAR (Udu-ar, uduar, udvar. Quasi cavum spatium domus). Aula, curia. M. A. Habzó tenger az udvar. km.
Udvar-állás. Conventus aulicus. M. A.
Udvar-biró. Provisor. M. A. NC. p. 267. Hof-richter. Nem fél a' király udvarbirótól. km.
Udvar' falva. E. F. Maros Székében.
Udvar' hadnagya. Praefectus praetorio. M. A.
Udvar-ház. Domus nobilitaris, nobile praedium, curia. M. A. PP. Praetorium. CM.
Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223. PP.
Udvar-hely. R. Residentia principis. Hof-burg. Udvari vár. S. I.
Udvar-hely. t. h. n. M. és E. Országban.
Udvar-hírdetés. Indictio conventus aulici. M. A.
Udvar-mester. Magister aulae.
Udvar-nép. Aulici. Pázm. Kal. p. 510.
Udvar' népe. Ejus aulici. Pázm. Kal. p. 853.
• Himes udvar. Anonym. cap. XVII.
Királyi udvar. Aula regia.
Nagy udvar — A' nagy udvarokból is mentek menny-országba. km.
Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.
Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.
Új udvar. F. Szala Vben.
Udvara. Ejus aula.
Hold' udvara. Halo lunae. NC. p. 9.
Nap' udvara. Halo solis. M. A.
Udvarbeli. Aulicus, aulae familiaris. S. I.
Udvard. FF. Baranya, Komárom, és Soprony Vkben.
Udvardi. Sz. P. Veszprém Vben.
Udvari. Aulicus. M. A. A' ki mód nélkül udvari, nem udvari. km.
Udvari. FF. Bihar, Szala, Szathmár, és Tolna Vben.
Udvari ajánlás. Káldi, Innepn. Pred. p. 338.
Udvari bejáró. Aulae familiaris.
Udvari bolond. Morio, sannio. PP.
Udvari csel-vetés. Faludi, U. E. 1. R. p. 16.
Udvari csúf. R. Scurra aulicus. S. I.
Udvari dáma. Nobilis mulier e ministerio aulico.
Udvari deliség. Faludi, N. E. p. 62.
Udvari ember. Homo aulicus.
Udvari élet. Vita aulica. Az udvari élet keserü falatot is ád. km.
Udvari fark. Comitiva aulae. Faludi, N. E. p. 134.
Udvari gyász. Luctus aulicus.
Udvari had. Miles praetorianus. PP.
Udvari hazudozás. Ars parasitica. S. I.
Udvari háboru. Faludi, N. A. p. 248.
Udvari hivatal. Officium aulicum. Faludi, N. A. p. 211.
Udvari inas. Faludi, T. É. p. 127.
Udvari kamara. Camera aulica.
Udvari kapitány. Curiae magister, aulae praefectus. S. I.
Udvari kapsi. Faludi, N. E. p. 44.
Udvari káplán. Capellanus aulicus. Faludi, N. U. p. 88.
Udvari kápolna. Capella aulica.
Udvari leány-aszszony. Abra. PP.
Udvari lé-hüttö. Csuzi, Tromb. p. 265.
Udvari máslás. Csuzi, Tromb. p. 28.
Udvari nép. Faludi, E. M. p. 247.
Udvari orvos. Archiater. S. I.
Udvari pap. Curio. M. A.
Udvari pilula.
Udvari szó-járások. Pázm. Pred. p. 309.
Udvari tanács. Consilium aulicum. Faludi, T. É. p. 233.
Udvari tanácsos. Consiliarius aulicus.
Udvari tisztek, és szolgák. Faludi, N. U. p. 97.
Udvari tömjény. Csuzi, Síp. p. 20.
Udvari zsidó. Judaeus aulicus. Hofjude.
Udvariás. Aulicus, urbanus, politus. Höflich. S. I.
Udvariáskodik. Studet urbanitati. Vajda, 1. K. p. 418.
Udvariátlan. Inurbanus, impolitus. Csuzi, Síp. p. 253.
Udvariátlanság. Inurbanitas. Csuzi, Síp. p. 669.
Udvariság. Urbanitas, humanitas, mores aulici. Pázm. Pred. p. 752. Faludi, N. U. p. 52.
Udvarnok. Aulicus, aulae familiaris. Faludi, N. E. p. 149. N. A. p. 240.
Udvarnok. FF. Hont, Nyitra, Szala, Torna, és Posony Vkben.
Udvarol. Ministrat, famulatur, inservit, honorem exhibet. M. A.
Meg udvarolja. Faludi, N. E. p. 137.
Udvarlás. Faludi, N. A. p. 49.
Udvarló. Ministrans, famulans. M. A.
Udvarló inas. Faludi, N. U. p. 87.
Udvarló kamara. Faludi, N. U. p. 97.
Udvarló leány. Faludi, T. É. p. 132.
Udvarló palota. Procoeton. PP.
Udvaroltat, udvaroltatja. Curat sibi inserviri. Faludi, U. E. 1. R. p. 43.
Udvaronként. Curiatim. M. A.
Udvaros. Aulicaster. M. A. Mikes, Török orsz. Level. p. 130.
Udvaroskodik.
Udvaroskodás. Thordai Sámuel' Kéziratiban.
Udvart áll. Aulam lustrat, aulicum conventum habet. M. A.
Udvart hírdet. Convocat aulam, indicit conventum aulicum. M. A.
UDUS. Cariosus. Csere János. M. Encycl p. 202.
UDVAS. (Udu-as, uduas, udvas). Cavus, cariosus, carie exesus.
Udvas fa. Arbor carie exesa.
Udvas fogak. Concavi dentes, putridi dentes. PP.

UG.

UG. F. Heves Vben. Sz. PP. Vas, és Veszprém Vkben.
UGAR. Arvum, novalis, vervactum. M. A.
Ugarol, ugarolja. Agrum proscindit, novat. M. A. PP.
Ugarlás. Proscissio agri, novatio, subactio, versio terrae. M. A. PP.
UGAT, ugatja. Latrat. M. A. Az eb a' lánczon ugathat, de nem haraphat.
Ellene ugat. Obgannit, oblatrat. M. A.
Ki ugatja. Elatrat. M. A. A' halál kutyáji ugatnak ki belöle. km.
Le ugatja. Ugatással v. rágalmazással meg győzi. S. I.
Meg ugatja. Allatrat, conlatrat. M. A. A' komondor nem sokat törödik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
Reá ugat. Allatrat. M. A.
Ugatás. Latratus. M. A.
Eb-ugatás nem hallik menny-országba. km.
Ugató. Latrator. M. A.

Ugató gyomor. Venter nimis esuriens. Pázm. Pred. p. 327.
UGOCSA. Vár-omladék.
Ugocsa Vármegye. Comitatus Ugocsensis.
UGOD. F. Veszprém Vben.

UGRik.

UGRik. Saltat. M. A. Ugrik, mint a' főtt rák. km.
Alá ugrik. Desaltat, desilit, desultat. M. A.
Által ugrik, által ugorja. Transilit. M. A. Akkor mondj hoppot, mikor által ugortad az árkot. km. és természetes hexametrum.
Bé ugrik. Insilit.
Bele ugrik. idem. S. I.
El ugrik. Profugit, fuga se salvat, absilit.
El ugorja — El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Elé ugrik. Prosilit. M. A.
Elö ugrik. idem. S. I.
Elöl ugrik. *Praesilit.* M. A.
Föl ugrik. Subsilit. M. A.
Ki ugrik. Exilit, prosilit. M. A. Mindenkor leg szebb hal volt az, melly ki ugrott a' hálóból. km.
Le ugrik. Desilit, deorsum saltat. M.A.
Meg ugrik. Profugit.
Oda ugrik. Adsilit.
Reá ugrik. idem. M. A.
Viszsza ugrik. Resilit, resultat. S. I.
UGRA. F. *Heves Vben.* E. FF. Küküllö Vben, és Kö-halom' Székében.
Ugrál. Saltitat. M. A. Ugrál, mint a' kecske-bak. km.
Ugrálás. Saltitatio.
Föl ugrálás. Subsultatio. M. A.
Ugráló. Saltitans.
Ugrálgat. Saltitat.
Ugrándozik. Saltat. M. A.
Reá ugrándozik. Assultat. M. A.
Viszsza ugrándozik. Resultat. M. A.
Ugrándozás. Saltatio, saltatus. M. A.
Ugrándozó. Saltator. M. A.
Ugrándozva. Subsultim, saltuatim. M. A.
Reá ugrándozva. Assultim. M. A.
Ugrándozdogal. Saltitat. M. A.
Ugrány. Jaculus. Springer. S. I.
UGRASZT, ugrasztja. Facit exilire. S. I.
Föl ugrasztja. Facit ut prosiliat. S. I.
UGRAT, ugratja. Facit exilire. Meg ugratom az ebet alattad. km.
Bé ugrat. Csuzi, Tromb. p. 535.
UGRÁS. Saltus. M. A.
Elé ugrás. Prosultus, abscessio. M. A.
Halálos ugrás. Salto mortale.
Reá ugrás. Assultus. M. A.
UGROS (mint Fogdos). Saltat, salit. S. I.
UGRÓ. Saltans, prosiliens. M. A.
Ugró. Csárda, Zemplin Vben.
Ugró fü. *Lathyris, noli me tangere.* Springkraut. S. I.
Ugró gyökér. idem. S. I.
Ugró háló. Bizonyos madarász-háló. S.I.
Ugró kút. Fons saliens. Faludi, T. É. p. 178.
Ugró víz. Aqua saliens. Szökö víz. Sz. D. S. I.
Viszsza ugró. Elasticus. S. I.
Ugrócz. E. F. Doboka Vben.
Ugrócz (Kis, nagy). FF. Bars Vben.
Zay-ugrócz. F. Trencsin Vben.
Ugrós. Saltatorius.
UGROTT.
Ki ugrott barát. Monachus desertor. S.I.
UGORDik. Saltat. M. A.
Ki ugordik. Exilit, prosilit. M. A.
Le ugordik. Desilit. Káldi, Judic. 4. 15.
Ugordás. Saltatio. M. A.
Ugordást segítö rúd. Halter. PP.
Ugordó. Prágai, p. 832 „Ez az siralmas nótának nehéz ugordója.“
Ugordós. Szökös. Sz. D.
UGORGYÁN Igy nevezik Szalában Lenti' táján a' szivárványt.
UGORKA. Cucumis, cucumer. M. A. Lásd Uborka.
Ugorkás hely. Cucumerarium. M. A.
UGORNYA. F. Bereg Vben.

UH.

UH.
UHOG. Cucubat. S. I. Uhog a' bagoly. Sz. D. Lásd „Huhog“.

UK.

UK. F. Szala Vben.

UNG.

UNG. Sz. P. Szala Vben.
Ung-vár. MV. Ung Vben. Ungvári bor, Beregi búza, Nyíri makk nem tesz böséget. km. Dug. 1. R. p. 172.
Ung Vármegye. Comitatus Ungvariensis.

UNIKORNIS.

UNIKORNIS. Monoceros, unicornis. M.A.

UNOK.

UNOK. E. F. Doboka Vben.
UNOKA. Nepos. M. A.
Unoka. E. F. Torda Vben.
Unoka-leány. Neptis. M. A.
Unokám. Meus nepos.
Unokám' fia. Pronepos. Másod unokám. S. I.
Unokám' unokája. Abnepos. Harmad unokám. S. I.

UNY.

UNY. F. Esztergom Vben.
UNYOM (Kis, nagy). FF. Vas Vben.

URBÁN.

URBÁN. t. f. n. Urbanus. Lásd „Orbán“
Urbán' falva. F. Vas Vben.

URBÁRIOM.

URBÁRIOM. *Modus praescriptus* praestationum colonicalium. S. I.
URBÁRIOMA. Ejus urbarium.
Ördög' urbárioma. Vajda, 1. K. p. 341.

UROK.

UROK. Lásd Hurok. Sz. D.
URKOZ, urkozza.
Urkozás. Nodus mobilis. PP.

USS.

USS.
USSANT. Profugit, aufugit. Sz. D. Illant.
USSINT. idem.

UZS.

UZS.
UZSA. Sz. P. Nógrád Vben.
Szent lélek-Uzsa. Sz. P. Szala Vben.
UZSOK. F. Ung Vben.
UZSONA. Merenda. Lásd Ozsona. S. I.
Uzsana-korig. Usque tempus merendae. *Zvonarics*, 1. R. p. 397.

UZSORA.

UZSORA. Foenus, usura. M. A.
Uzsora-képpen. Foenerato. PP.
UZSORÁLKODik. Foeneratur.
Uzsorálkodás. Foeneratio. M. A.
UZSORÁRA adja. Foeneratur. M. A.
UZSORÁS. Usurarius, foenerator, danista, item danisticus. M. A.
Uzsorás ember. Tocultio. PP.
Uzsoráskodik. Foeneratur. M. A.
UZSORÁVAL. Foenerato. M. A.

USZ.

USZ. Canem ad latratum excitantis vox. Usz, usz.
USZÍT, uszítja. Excitat ad latratum, ad praedam concitat. FP. Lásd Huszít.
Föl uszítja.
Reá uszítja.
USZU. Voces excitantis canem ad latratum. S. I.
Uszu szó. Evax, evohe v. age, agedum, agesis, agite. S. I.
Uszu rajta. idem. S. I.

UZ.

UZ.
UZD. Sz. PP. Somogy, és Tolna Vkben.

Ú.

Ú. Suffixum qualitativum post vocales obtusas, ut: Homlokú, szarvú, talpú, quae tamen simpliciter non usurpantur, *sed* praemissis adjectivis: ut Nagy homlokú, kajla szarvú, fa-talpú, hangos szavú. 's a' t.

ÚGY.

ÚGY. Ita, sic. M. A.
Úgy adom, a' mint vettem. km. Tanti vendo, quanti emi.

Úgy annyira. Adeo, tantopere. M. A.
Úgy ám. Sic certe, ita sane, utique.
Úgy ám, ha meg fizetsz. Sz. D. S. I.
Úgy de. Ast, verum, atqui. Ugy de, ha utól ernek. S. I.
Úgy-e? Siccine? itane? CM. M. A.
Úgy-e bár? Nonne? S. I.
Úgy jár. Sic ei eveniet, v. sic incedit.
Úgy-mint. Utpote, utputa, ceu, circiter, ferme, velut. M. A.
Úgy mond. Inquit, ait. M. A.
Úgy szólván. Ita loquendo. S. I.
Úgy tott. Ita inquam. M. A.
Úgy tatt. idem. Sz. D.
Úgy van. Ita est. Úgy vagyunk, mint a' jégen álló. km.
Légyen úgy. Esto. Vrancsics.
UGYAN. Etiam. M. A. Aeque, plane, recte. S. I.
Ugyan. Quidem, equidem. Én ugyan ott valék, de ö el nem jött.
Ugyan. Omnino. Ugyan meg rakták, ugyan el lódúltt, ugyan meg járta. S. I.
Ugyan. Quam. Ugyan apró, ugyan szép, ugyan nagy, ugyan kicsiny.
Ugyan — ugyan mondd meg — ugyan mit akarsz — ugyan hagyj békét. S. I.
Ugyan akkor. Eodem tempore, tunc, tum. S. I.
Ugyan annyi. Totidem, tantumdem, aequali numero. S. I.
Ugyan az. Idem. M. A. Idem ille.
Ugyan azért. Recte ideo.
Ugyan csak. Tandem.
Ugyan ez, Hic ipse. S. I.
Ugyan is. Enimvero. S. I.
Ugyan oda. Eodem. S. I.
Ugyan onnan. Indidem. M. A.
Ugyan olly nagy. Tantusdem, aeque magnus. S. I.
Ugyan ott. Ibidem. M. A.
Ugyan úgy. Perinde, similiter, eodem modo, simili ratione. S. I.
Ugyan úgy-e? Siccine, itane? S. I.
Ugyan vagyok. Resto, supersum, superstito, vivo. M. A.

ÚJ.

ÚJ. Novus, recens. M. A.
Új bánya. Regiomontum. Sz. KV. Bars Vben.
Új bor. Vinum hornum. Idei bor. S. I.
Új bőrbe öltözött. Novam induit pellem.
Új búza' kenyere. Sitanius panis. PP.
Új egyház. E. MV. Új egyház' Székében.
Új esztendő. Annus novus. M. A.
Új esztendői ajándék. Strena, apophoreta. M. A.
Új ének — Az új éneket örömest éneklik. km.
Új falu. t. h. n. M. és E. Országban.
Új fazék. Olla rudis, non usurpata. S. I.
Új' fejébe kölcsönöz.
Új formán. Nove. PP.
Új hajtás. Germinatio, pullulatio. S. I.
Új házasok. Neonupti. S. I.
Új hegy. F. Vas Vben.
Új hely. t. h. n.
Új hitü. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
Új hold. Noviluuium. M. A.
Új hús, mellyet most nyúztak. Ab laniena recens caro. PP.
Új ízek' csomója. Condylus. M. A.
Új kapu. Bámészkodik, mint a' borjú az új kapun. km.
Új katona. Tyro militaris.
Új káposzta. Brassica novella. S. I.
Új kenyér. Panis sitanius. S. I.
Új keresztény. Anabaptista, memnonista. S. I.
Új ki adás. Nova editio.
Új király, új törvény. km.
Új könyvek. Novi libri.
Új lak. Colonia. item. t. h. n.
Új lakos. Colonus, novus incola. S. I.
Új major. Major Vas Vben.
Új mise. Primitiae.
Új mód. Mos recens, novissimus. S. I.
Új módi. Moris ultimi, juxta modum novissimum. S. I.
Új nemü. Generis novissimi, recentissimi. S. I.
Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala Vben.
Új növet. Germen, surculus, cyma. S. I.
Új növés. Novellus. M. A.
Új Palánka. F. Bács Vben.
Új pénz Numus asper. PP. Nova moneta.
Új polgár. Zingarus.
Új ruha. Nova vestis.
Új szállás. F. Abaúj Vben. it. Colonia. S. I.
Új szálló. Colonus, novus incola. S. I.
Új szántás. Vervacti proscissio.
Új szántásba vet.
Új szántott föld. Novalis, novale. S. I.
Új szita szegen függ. km.
Új szó. Pázm. Kal. p. 873.
Új tarisznya — Egy avitt zsákból két új tarisznya. km.
Új tó. F. Baranya Vben.
Új udvar. F. Szala Vben.
Új vágás. E. F. Kraszna Vben.
Új vár. t. h. n.
Új város. Neapolis. M. A. item t. h. n.
Új városi. Neapolitanus. M. A.
Új városka. MVV. Szathmár, és Nyitra Vkben.
Új vásár. F. Gömör Vben.
Új vidék. Neoplanta. Sz. KV. Bács Vben.
Új világ. America. S. I.
Új világ. Csárda Gömör Vben. Sz. P. Szepes Vben.
Új vitéz. Miles novitius, tyro militaris. S. I.
UJANTAN. Recens, noviter. M. A. PP.
Ujantan, Minapiban. Pázm. Kal. p. 150.
UJDON. Novus, recens, neotericus. S. I.
Ujdon új. Recentissimus, novissimus, novus. Faludi, N. U. p. 41.
Ujdoni (mint Hajdani). idem.
Ujdoni mód. Sz. D.
Ujdoniság (mint Hajdaniság). Novitas. Sz. D.
Ujdonoz. Novum morem sequitur. S. I. Sz. D.
ÚJÍT, újítja. Novat. M. A.
Meg újítja. Renovat, instaurat, restaurat, reparat, it. Recreat, refocillat. M. A.
Újítás. Novatio. M. A.
Meg újítás. Innovatio, renovamen, reparatio, instauratio, it. Recreatio. M. A.
Újítgat, újítgatja. Identidem novat.
Újíton újítsuk. Pázm. Pred. p. 325.
Újító. Novator. M. A.
Újítónö. M. A. Újítóné. PP. Novatrix.
Meg újító. Reparator, renovator, instauratar, refector. M. A.
ÚJA. Ejus novum.
Úja van az holdnak. Noviluuium est.
ÚJJÁ. In novum.
Újjá születetlen. Non renatus. Martonfalvi György, Tanító Theol. p. 423.
Újjá válik. Renovatur.
ÚJOLAG. Denuo M. A.
Újolag födi a' házát. Tectum resarcit. PP.
ÚJOLAN. Recens, noviter. M. A.
ÚJON. In novo, denuo, de novo. S. I.
Újoncz. Tyro novitius. S. I.
Újonnan. Denuo, noviter. M. A.
Újonnan épűltt. Reaedificatus.
Újonnan szülés. Regeneratio. M. A.
Újonnan szüli. Regignit, regenerat. M. A.
Újonnan születés. Regeneratio. M. A.
Újonnan szülö. Regenerans. M. A.
Újonnan szülött. Regeneratus.
Újonta.
Újontában. Noviter, recens. M. A. Újontában sokat ér a' ruha. Sz. D.
ÚJOSLAG. Denuo. M. A.
ÚJRA. Denuo, noviter, recenter, iterum, rursum. S. I.
Újra csirázik. Regerminat. S. I.
Újra ki hajt. idem.
Újra élö. Redivivus. S. I.
Újra föl éled. Reviviscit.
Újra kél. Resurgit. S. I.
Újra kezdi. Repetit, reauspicatur, redintegrat. S. I.
Újra méri. Remetitur. S. I.
Újra nyomtatja a' könyvet. Repetit editionem libri, denuo typis exscribit. S. I.
Újra születik. Regeneratur, renascitur. S. I.
Újra teremti, Recreat. S. I.
Újra vágy. Studet novis rebus. S. I.
Újra vágyó. Novitatis amans. Neugierig. S. I.
ÚJSÁG. Novitas. M. A. it. Ephemerides, commentarius de rebus nuper gestis. S. I. Mi újság? Quid novi?
Újság-író. Scriptor pagellarum publicarum, vulgo novalista.
Újság-levél. Pagella publica. Geidler H. okt. p. 137. Zeitungsblatt. S. I.
Újságol, újságolja. Nova narrat, recitat, memorat. Sz. D. S. I.
Újságos. Abundans novitatibus.
Újságos régiségek. Faludi, T. É. p. 63.
Újságúl. Pro novis, instar novarum rerum.
Újságúl azt írhatom.
ÚJÚL. Innovatur, renovatur, restauratur. M. A.
Ki újúl. Revirescit.
Meg újúl. Renovatur, instauratur, recreatur. M. A.
Meg újúltt a' hold.
Újúlás. Innovatio, renovatio. M. A.
Meg újúlás. Renovamen, innovatio. M. A.
Újúltt. Innovatus, renovatus. M. A.
Újúltta. Ejus innovatum. Hold' újúltta. Sz. D.

ÚJJ.

ÚJJ. Digitus. M. A. Úgy tudom, mint az öt újjomat. km.
Újj' bögye. Digiti ventriculus. S. I.
Újj-fű. Gyüszü-fű. Digitalis. M. A.
Újj-hegy. Extremitas digiti.
Újj-hegygyel illeti. Extremis tangit digitis.
* Kis újj. Digitulus. NC. p. 185.
Közép újj. Digitus medius, famosus, impudicus, stultus, fidius, infamis. NC. p. 187.
Láb-újj. Digitus pedis. NC. p. 191.
Mutató újj. Digitus index. NC. p. 185.
Nevendékeny újj. Annularis, medicinalis, digitus medicus. NC. p. 187.
Nőtelen újj.
ÚJJA. Ejus digitus. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja. km.
Mente' újja. Manica clamydis.
Ruha' újja. Manica. M. A.
Szür' újja. Manica gausapis.
ÚJJAL való pattantás, füttyentés. Talitrum. M. A.
ÚJJAT von. Contendit.
ÚJJATLAN. Digitis carens. it. Non manicatus, sine manicis. M. A.
Újjatlan foszlány. Exomis. CM. M. A.
Újjatlan ruha. Exomis, adassus. S. I.
ÚJJAS. Digitatus, manicatus. M. A.
Újjas ruha. Manicatus. CM.
ÚJJNYI. Digitalis.
Egy újjnyi, két újjnyi 's a' t.
ÚJJOL, újjolja. Digitis tangit, contrectat.
Újjal illeti. S. I.
ÚJJONGAT. Újjal integet. it. Ovat, cum jubilo exclamat. S. I.

ÚL.

ÚL. Suffixum verbale, et adverbiale, post vocales obtusas, ut: Boldogúl, hatalmasúl, jovúl. etc.

ÚN.

ÚN, únja. Fastidit, taedet. M. A.
Belé ún. Nauseat, fastidit, capit taedium. S. I.
El únja. Fastidit, taedet, nauseat. M. A. Hamar el únja az, ki a' farkason akar szántani. km.
El únja magát. Taedet sui.
El úntam. Distaedet, pertaesum est. M. A.
Meg únja. Taedet, pertaedet, fastidit. M. A. Hamar kezdi, hamar meg únja. km.
Reá ún. Nauseat, fastidit. Reá úntt fogsága' helyére. Rájnis.
UNADALOM. Taedium. Mikes, Török orsz. Levelek. p. 200. 235. 250. 425.
Unadalmas. Taediosus. Mikes l. c. p. 108. 147. 204. 390.
Unadalmas lakás. Mikes. p. 437.
Unadalmas napok. Mikes. p. 111.
Unadalmas óság. Mikes. p. 243.
UNAKODik. Taedio afficitur. Faludi, N. U. p. 118.
El unakodik. Pázm. Pred. p. 648.
Meg únakodik. Pázm. Pred. p. 490. 594.
Únakodás. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 595.
Únakodott fáradság. Pázm. Pred. p. 339.
Unakodva teszi a' dolgot. Sz. D.
UNAKOSZik. Taedio afficitur. Vajda, 1. K. p. 520.
Meg unakoszik. Vajda, 2. K. p. 40. 736.
UNAKOZik. idem. Pázm. Pred. p. 334.
Meg unakozik. Pázm. Pred. p. 1056.
Únakozás. Pázm. Pred. p. 64. 315. 1078.
UNALKODik. Taedio corripitur.
Meg unalkodik. Csuzi, Síp. p. 31. 505. Faludi, N. A. p. 144.
UNALKOZik. idem. Sz. D.
UNALOM. Taedium, fastidium. M. A. A' szép, 's jó, ha többször mondod is, nem szerez unalmat. km.
Unalmas. Taediosus, fastidiosus. M. A.
Unalmas dolog. Sz. D.
Unalmasan. Taediose, fastidiose. M. A.
Unalmaskodik. Molestat, infestat, est importunus. Faludi, U. E. 2. R. p. 17.
Unalmatos (mint Szorgalmatos). Taediosus.
Unalmatosság. Taediositas. Kapitár István Halotti Pred. p. 26.
Unalmaztat, unalmaztatja. Taedium causat, fastidium creat. Epistolae Pázm. Tom. 2. p. 11.
UNANDÓ. Taedio dignum.
Unandóság. Taediositas. S. I.
UNAT. Taedium.
Unatkozik. Taedio capitur.
El unatkozik. Sz. D.
Meg unatkozik. Taedio afficitur. PP.
Unatkozás. Gyöngyösi. 1. Dar. p. 106.
Unatkozat. Sz. D.
Unatkozó. Sz. D.
UNATLAN. Indefesse, sine taedio. M. A.
Unatlanúl. idem. S. I.
UNÁS. Taedium, fastidium. M. A.
El unás. idem. M. A.
Meg unás. Taedium. M. A.
UND.
Undok. Foedus, spurcus, nauseosus, taedium adferens. M. A. S. I.
Undok beszéd. Spurciloquium, turpiloquium. S. I.
Undok beszédű. Spurcidicus. M. A.
Undokít, undokítja. Foedat, spurcat, cloacat. M. A.
Meg undokítja. Conspurcat, contaminat. M. A. Tetrat. CM.
Undokítás. Contaminatio. Pázm. Pred. p. 667.
Meg undokítás. Conspurcatio. PP.
Undokító. Spurcificus. M. A.
Undokodik. Foedatur, spurcatur. S. I.
Undokol, undokolja. Foedat, spurcat. M. A.
Undokló. Defoedans, spurcans, contaminans. M. A.
Undokos.
Undokoskodik. Conspurcatur. M. A.
Undokság. Foeditas, spurcitia, obscoenitas. M. A.
Undokságos. Spurcus, conspurcatus, foedissimus. M. A. Ondokságos. Thelegdi, Felelet. p. 16.
Undokúl. Foede, spurce, obscoene. M. A.
Undokul (ige). Sordescit, spurcatur, foedatur. M. A.
Meg undokul. Beniczki, p. 70. Margit' Élete. p. 24.
Undor. Fastidiosus, nauseabundus, nauseans. S. I.
Undorít, undorítja. Fastidium adfert, creat, nauseam inducit, conciliat. S. I.
Undorító. Nauseam adferens.
Undorodik. Fastidit, nauseat, horret. S. I.
El undorodik. Abhorret.
Meg undorodik. Nausea capitur.
Undoroszik. Zvonarics, Postilla. 1. R. p. 320. 783.
UNNI jó. Pázmáni jocus de unione. Kal. p. 141.
UNOS.
Unos unttig. Usque ad nauseam.
Unos untalan. Pesthi' Meséji. p. 25. 39.
UNSZOL, unszolja. Instigat, instimulat. it. Invitat. M. A.
Unszolás. Instigatio, abhortatio, instimulatio. M. A. A' gyakor unszolás indítja a' gyermeket. km.
Unszolat. Celeusma, stimulus, incitamentum. S. I.
UNTALAN. Jugiter, semper, indefesse, continue, indesinenter. M. A.
Mind untalan. idem.
UNTAT, untatja. Sollicitat, urget, molestat, multa petitione alicui taediosus est. M. A.
El untatja. Flagitat improbe, taedio afficit. M. A.
Untatás. Sollicitatio, flagitatio. M. A. Faludi, N. U. p. 109.
Untató. Molestus sollicitator.
Untató kérés. Pázm. Kal. p. 417.
Untatott.
Untatott ital. Faludi, N. U. p. 116.
UNTT. A' kire reá unnak. Taedulus, taediosus.
Meg untt. Taediosus. M. A. Nem voltál meg untt gyermekem. Faludi, T. É. p. 90.
Meg untt ízetlenség. Faludi, E. M. p. 243.
Untta. Ejus nauseatio.
El unttában. In sui taedio.
Meg unttában. idem.
Unttig. Ad taedium usque. M. A.
Unttig elég. Satis ad nauseam.
Unttig kéri. Usque ad ravim poscit. M. A.

ÚR.

ÚR. Dominus, herus. M. A. Szegény legény nem nagy úr, a' mic van, ahhoz nyúl. km.
Úr' angyala. Angelus domini, it. Oratio, quae sic incipit „Úr' angyala köszönté szép szűz Máriát 's a' t. Mondd el az úr' angyalát, valamint mondd el az hiszek egy istent.
Úr' asztala. Coena domini.
Úr-bér. Sz. P. Szala Vben.
Úr' bora — Reám szokott, mint az úr' borára. km.
Úr' dolga. Negotium domini v. labor subditorum dominis praestari solitus. S. I.
Úr-fi. Herulus. Sok a' kisaszszony, kevés az úrfi. km.
Úr-fi korában. Eo tempore, dum herulus fuit.
Úr-gomba. Boletus. CM. M. A.
Úr' hida. Sz. P. Fejér Vben.
Úr-kút-puszta. Sz. P. Veszprém Vben.

Úr-kúti üveg-bánya. Sz. P. Veszprém Vben.
Úr' mennybe menetele. Ascensio domini. Áldozó.
Úr-mezö. F. Marmaros Vben.
Úr' napja. Festum corporis christi. Pázm. Kal. p. 1031.
Úr' széke. Sedes judiciaria dominii terrestralis.
Úr' szine' változása. Transfiguratio domini. Pázm. Pred. p. 47.
Úr' születése' napja. Nativitas christi. Karácson' napja.
Úr' születeti után. Margit' Élete. p. 116.
Úr' vétele. Sumtio corporis domini. Pázm. Pred. p. 1129.
* Alig úr.
Földes úr. Dominus terrestris, toparcha.
Jó úr — A' ki jó szolga nem volt, nem lesz abból jó úr. km.
Nagy úr. Magnus dominus it. Sultanus. Nincs olly nagy úr, ki meg nem szorúl. km.
Nagyságos úr. Magnificus dominus.
Sós úr. Salis perceptor.
Szegény úrnak galamb-ház a' mészárszéke. km.
Öreg úr. Sic vocatur parochus, qui capellanum servat.
URA. Ejus dominus.
Ura. Sz. P. Szathmár Vben.
Ura' fején tüzellő feleség. Csuzi, Síp. p. 677.
Ura-hagyott aszszony. Mulier deserta a marito.
Ura-hagyott feleség. Faludi, E. M. p. 247.
Ura-hagyott jószág. Faludi, N. E. p. 169.
Ura légy szavadnak. Tartsd meg a' szavadat.
Ura-szerető. Philodespotus. M. A.
* Eb' ura fakó. km.
Eb' ura kurta. km.
Seregek' ura. Sabaoth. Pázm. Pred. p. 1181.
Uraj. Sz. P. Gömör Vben.
Uraj új falu. F. Vas Vben.
URADALOM. Dominium. S. I.
Uradalmi. Dominalis.
Uradalmi tiszt. Officialis dominalis.
URAL, uralja (Urnak mondja, isméri). Dominum agnoscit, herum veneratur, suspicit. M. A.
Meg uralja. idem.
Uralás. Faludi, U. E. 1. R. p. 22.
Uralkodik. Dominatur, regnat. M. A. A' ki tűr, uralkodik.
Uralkodás. Dominatio, dominatus. M. A.
Uralkoddogal. Imperitat. M. A.
Uralkodó. Dominator, regnator. M. A.
Uraltat, uraltatja. Faludi, U. E. 1. R. p. 43.
Meg uraltatja magát. Curat se ut dominum honorari.
URALY. E. FF. Torda Vben, és Maros Székében.
URAM. Mi domine. Ez a' szó valaha nálunk korona-örökös is jegyzett, ha CINNANVS-nak hiszünk, a' ki IV-dik Istvánról azt írja: Stephano, (seniorem dico) URUMI dignitatem concesserunt, quo nomine ita apud Hungaros REGNI SUCCESSOR indicatur. Majd ezen értelemben föl van még a' francziáknál: „MONSIEUR."
Uram atyám. Domine parens.
Uram' fia.
Fiam uram.
URAS. A' kinek ura, vagy férje van.
URASÁG. Dominatio, dominatus, dominium. M. A. Az uraságot könnyü meg szokni, nehéz el hagyni, km.
Uraságos. Magnificus, basilicus. M. A.
URATLAN. Adespotus, carens domino. S. I.
Uratlan jószág. Caduca haereditas, possessio, bona caduca. PP.
Uratlan menyecske. Dug. km. 2. R. p. 254.
ÚRI. Dominicus, dominalis. M. A.
Úri. F. Pest Vben.
Úri állapot. Status dominalis. Pázm. Pred. p. 623.
Úri ház. Pázm. Pred. p. 812. Faludi, N. U. p. 97. 146.
Úri módon él. Vivit dominaliter. Sz. D.
Úri név. A' béles-sütéshez, az úri névhez sok eszköz kivántatik. km.
Úri pallérság. Nagy István Mártirok' Coronája. p. 220.
Úri palota. Palatium dominale. Pázm. Pred. p. 545. Faludi, N. E. p. 13.
Úri parola. Faludi, N. E. p. 49.
Úri pompa, koldus konyha nem egygyez a' tisztességgel. km.
Úri rend. Faludi, N. A. p. 117.
Úri szalonna. Heába fáj fogad az úri szalonnára. km.
Úri személy. Faludi, N. U. p. 141.
Úri természet. Faludi, N. E. p. 18.
Úri tök. Patyolat-tök.
Úri vendégek. Gratiosi hospites.
Úri viselet. Vestitus dominalis. Sz. D.
Uriás. Magnificus, splendidus. S. I.
Uriáson él. Splendide vivit. Sz. D.
Uriáskodik. Affectat dominaliter agere, vivere, vestiri.
ÚRNÉ. Domina, hera. M. A. PP.
ÚRRÁ teszi. Nem úr az, a' ki senkit úrrá nem tehet km.

ÚSZ.

ÚSZ. Nat, natat. M. A. Víz' ellenére nehéz úszni. km.
Alá úsz. Denatat. M. A.
Által úsz, által úszsza. Tranat, transnatat. M. A. A' kutya csak kutya, ha tízszer által uszsza is a' Dunát. km.
El úsz. Abnatat. M. A.
Elől úsz. Praenatat. M. A.
Ki úsz. Enat, enatat. M. A.
Le úsz. Denatat. M. A.
Reá úsz. Adnatat, adnat. M. A.
Viszsza úsz. Renat, renatat. M. A.
ÚSZ.
Úsz' falva. F. Sáros Vben.
Úsz-patak. E. Patak Csík Székében.
USZAMik. Nat, natat. Sz. D.
Uszamás. Natatus, natatio. M. A.
Uszamodik. Adnatat, natat. M. A.
USZÁNY.
Uszány-fű. Potamogeton natans. Békaszölö. S. I.
ÚSZÁS. Natatio, natatus. M. A.
El úszás. Abnatatio. M. A.
ÚSZDOGAL. Natat. CM. M. A.
ÚSZHAT. Potest natare.
Úszhatatlan. Innabilis. CM. M. A.
Által úszhatatlan folyam. Sz. D.
Úszható. Natalis. M. A. PP.
ÚSZKA. F. Szathmár Vben.
Úszkál. Natat. CM. Mind addig úszkál az alma, míg el merül. km.
Uszikál. idem. Faludi, B. E. p. 114. N. A. p. 85.
Uszikáló. Faludi, N. E. p. 195.
ÚSZKORÁL (mint Csúszkorál).
Uszkoráló. Csuzi, Síp. p. 212. Tromb. p. 661.
USZOVÁNY. Faludi, N. A. p. 45. T. É. p. 321.
Uszovány föstött ló. Gyöngyösi.
USZÓ. Natator. M. A. Sokszor a' jó uszó is bele hal a' vízbe. km.
Uszó állatok. Pázm. Pred. p. 62.
Uszó bogár. Gyrinus. S. I.
Uszó láb. Pes natatilis. Schwimmfuss. S. I.
Uszó szárny. Pinna. S. I.
Uszód. F. Pest Vben.
ÚSZTAT, úsztatja. Facit natare.
Meg úsztatja lovait.
Úsztatás.
Úsztató. Aquarium, natatile, natabulum. S. I.
Úsztató. E. F. Közép Szolnok Vben.
Úsztató hely. Natabula. M. A. L.

ÚT.

ÚT. Via, iter. M. A. Ott az út, hol a' kerék-vágás. km.
Út-álló. Obsessor viae. Pázm. Pred. p. 845.
Út-csináló. Pionier. Tiszti Szótár. p. 54.
Út-fél. Viae vicinia. S. I.
Út-félen. Juxta viam, secus viam. M. A. A' ki út-félen épit, sok mestere van annak. km. Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa.
Út fut, minden házhoz be fut.
Út-közben. In via, in itinere. S. I.
Út-levél. Passuales. Sz. D.
Út' mellyéke. Viae vicinia. S. I.
Út-mellyéki. Viae vicinus, adjacens, quod secus viam existit. S. I.
Út-mutató. Praevius. M. A.
Út-mutató kalauz. Pázm. Pred. p. 1274.
Út-mutató kö. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Út-törés. Viae praeparatio. S. I.
Út-törö. Viae praeparator v. auctor, inceptor, praeparator. S. I.
Út-vesztés. Deviatio, aberratio. S. I.
Út-vesztö erdö. Faludi, T. É. p. 147.
Út-vesztö kert. Labyrinthus. Molnár János. Faludi, N. U. p. 178. T. É. p. 74.
Út-vesztö tétovázás. VM. p. 28.
* Által-út. Via compendiaria. M. A. Ne keresd az által-útat, hogy kerülöbe ne akadj. km.
Által-úton jár. Viam rectam ingreditur. M. A.
Által-úttal. Breviter, summarie. S. I.
Egyenes út. Rectus trames. S. K.
Gyalog út. Via pedestris.
Járatlan út. Via invia, salebra. S. K.
Járt út. Via trita. Jobb a' járt út járatlannál, és a' való valótlannál. km.
Kerengö út. Ambages, anfractus. S. K.
Kereszt-út. Viae se se intersecantes.
Kettös út. Bivium. S. K.
Közép-út. Media via. Leg jobb a' közép-út. Medio tutissimus ibis.

Mély út. Via excisa inter colles.
Ország-út. Via regia. Régibb az ország-útnál. km.
Poros út. Pulverulenta via. S. K.
Posta-út. Via postalis.
Szány-út. Trahalis via. S. K.
Szekér-út. Via currulis. S. K.
Szoros út. Angusta via, passus. S. K.
Tévesztő út. Labyrinthus. S. K.
Töretlen út. Via invia.
Törött út. Jártt út, kemény út. Callis. CM.

ÚTA. Ejus via. Pázm. Kal. p. 449.
Úta-vesztett balgatagok. Pázm. Pred. p. 16.
Nem úta-vesztett, a' ki útára talál. VM. p. 6.
Ország' úta. Káldi, Innepn. Pred. p. 243.

UTALL. Ad viam se proripit.
El utallott. Excessit, evasit.
El van utalva. Úttal el van járva. p. o. a' szántó föld. Hallottam Ságon, 1820. Mart. 22.

UTAS. Habens iter. it. Viator, peregrinus.
Utas hely. Zvonárics, 1. R. p. 426.
Belső utas. Sz. P. Gömör Vben.
Külső utas. Sz. P. Nógrád Vben.

Utasít, utasítja. Inviat, viam monstrat. S. I.
El utasítja.

Utasítás. Inviatio.
Utasítás nélkül is el jár a' dologban. Sz. D.
Levél-utasítás. Directio epistolae. Sz. D.

UTAT mutat. Viam monstrat. A' vakondak mutat utat a' szemesnek. Faludi.
Utat nyít. Glaciem scindit. M. A.
Utat' tör. Viam facit, parat, aperit. S. I.
Poros utat. km.

UTATLAN. Impervius, avius, invius. M. A. Prágai, p. 999.
Utatlan út. Via invia. S. K.

UTAZ. Peregrinatur, itineratur. Akkor jó utazni, mikor mind elöl, mind hátul elegen mennek. km.
Be utazta Magyarországot.
El utaz. Discedit.
Viszsza utaz. Revertitur, redit, regreditur. S. I.

Utazás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
Utazás' le írása. Itinerarium.

Utazó. Viator, peregrinus. Sz. D. Állj meg utazó. Siste viator.
Utazó könyv. Faludi, N. U. p. 161.
Utazó szekér. Faludi, T. É. p. 256.

UTÁN. Post.
Után való. Posterus, posticus. M. A.
Az után. Postea.

Utánna. Post illum. M. A.
Utánna ered. Insequitur.
Utánna esik.
Utánna jár. Assectatur. M. A.
Utánna indul.
Utánna következője. Ejus successor. Pázm. Kal. p. 97.
Utánna lát. Operi insistit, opus persequitur, continuat. S. I.
Utánna megy. Sequitur, insequitur. S. I.
Utánna rándul.
Utánna siet. Properat assequi.
Utánna van.
Annak utánna. Dein, postea.
Minek utánna. Posteaquam.

Utánnad, utánnam. Post te, post me. M. A.
Utánnok, utánnotok, utánnunk. Post illos, post vos, post nos. M. A.
Utánra.
Holta utánra ne hallogassa. Vajda, 2. K. p. 417.

ÚTBA igazítja.
Útba ereszkedik. Faludi, T. É. p. 55.

ÚTBAN van. In itinere constituitur.

ÚTBÓL ki tántorodik. Exorbitat. M. A.
Félre az útból. Decede de via.
Ki tértt az útból. Deflexit e via.

ÚTI. Viarius, itinerarius. M. A.
Úti eleség. Viaticum. Káldi, Josue. 9. 5.
Úti fű. Arnoglossum, plantago. CM. M. A.
Úti füvet tett a' talpa alá. El szökött.
Úti jegy. Gruma. M. A.
Úti költség. Viaticum. CM. M. A. A' bölcseség leg jobb úti költség. km.
Úti késértet. Faludi, N. E. p. 4.
Úti lapu-fű. Plantago. PP.
Úti levél. Salvus conductus, literae passuales. M. A. Pázm. Kal. p. 1043.
Úti nehézség. Zvonárics, 1. R. p. 222. 260.
Úti porcsin. Centinodia. M. A.
Úti társ, Comes itineris. M. A. Leg jobb úti társ a' tele erszény. km. Dug. 2. R. p. 25.
Úti társaság. Comitatus. M. A.
Úti társatlan. Incomes. M. A.
Úti tolvaj. Latro, praedo. S. I.
Úti szarándok. Peregrinus, peregrinator. M. A.
Úti szerencse. Prosperitas itineris. Káldi, 3. Esdrae. 8. 7.
Úti vám. Vectigal viarum. S. I.
Úti vezér. Dux viae. Kalauz. S. I.

ÚTJA. Ejus via. Majd be vágom az útját. km.

Útját el állották. Praecluserunt ejus viam.
Fele útjáról viszsza tértt.
Horgot vet az útjában. Deflectendo fallit insequentes.
Nap' útja. Zodiacus.

ÚTNAK szónak vége nincs. km.
Útnak indítja.
Útnak indul. Ha útnak indúltál, törd, a' hol csoportos. km.

ÚTNÁL. Régibb az ország-útnál. km.

UTON. In itinere.
Uton álló. Praedo, obsessor viarum.
Uton érték. Deprehensus. Könnyebb egy hazugot, hogysem egy sánta ebet uton érni. km.
Uton jár. Itineratur. M. A.
Uton járás. Iter. M. A.
Uton járó. Viator. CM. M. A.
Uton járó hely. Locus peregrinationis. Pázm. Pred. p. 85.
Uton igazság, otthonn barátság. km.
Uton fosztó. Latro, praedo. S. I.
Uton út-félen. Ubique, ubivis. S. I. Nem egy uton beszél tolvaj a' vallatásban. km.
Roszsz uton nyertt jószág el vész nem sokára. km.

UTÓINK. Posteri nostri. S. I.

UTÓL. Ultimo, postremo. M. A.
Utól-ételek. Bellaria. M. A.
Utól érhetetlen. Kit nem lehet el érni. S. I.
Utól érhető. Kit el lehet érni. S. I.
Utól éri. Assequitur, it. Deprehendit. S. I.
Utól hagyja. Relinquit a tergo. S. I.
Utól-írás. Postscriptum. S. I.
Utól járó. Postremus. S. I.
Utól járóba (mint elöl járóba). Postremo, demum. S. I.
Utól-játék. Exodium, dramma secundarium. Nachspiel. S. I.
Utól megy. Sequitur. S. I.
Utól-sör. Cerevisia secundaria. PP.
Utól-tag. Absegmen carnis cum cauda. Far-tö. S. I.
Utól-tál-ételek. Epidipnides. M. A.
Utól van. Agmen claudit. S. I.
Utól való. Posterior. M. A.
Leg utól. Zvonárics, 1. R. p. 742.

Utólabb. Serius, tardius. Sz. D. S. I.

Utólb, utóbb. Posterius. M. A.
Utólban. Postremo. Zvonarics, 1. R. p. 566.
Utólbani (mint Elöbbeni). Posterior. Pázm. Epist. T. 2. p. 11. VM. p. 115.
Utólb való. Zvonarics, 1. R. p. 804.
Utóbbi (utólbi). Posterior. Faludi, N. E. p. 115.
Utóbbi nyom. Posteritas. S. I.
Utóbbi világ. Posteritas, posteri. S. I.
Utóbbra. Ulterius.
Utólbra hagyja.
Utólbra marad.

Utólja. Postica, prora, postrema pars rei cujuspiam. M. A. Az eleje mindennek édesebb, mint az utólja. km.
Utóljára. In ejus fine.
Utóljára. Ad ejus finem, postremo. Jobb elöre félni, mint utóljára rettegni. km.

Utólra. Ad extremum. Zvonárics, 1. R. p. 296.

Utólsó. Postremus, ultimus. M. A.
Utólsó kenet. Extrema unctio.
Utólsó reménység. Phocica desperatio. M. A.
Utólsó tisztelet. Vég-tisztelet. Exequiae funebrales. S. I.

Utólszor. Ultimo, postremo. M. A.

ÚTRA Ad viam.
Útra bocsátás. Ablegatio. M. A.
Útra való. Viaticus, itinerarius, viatorius. CM. M. A.
Útra való eledel. Viaticum. M. A.
Más útra szeg. Pázm. Kal. p. 454. Pred. p. 191.

ÚTRÚL. De via.
Útrúl jött. Ex itinere rediit.
Útrúl ki térés. Diverticulum. PP.

ÚTSZA. Platea, vicus. M. A. Minden utszában lakik: Koldus.
Útsza-ablak. Fenestra versa in plateam. S. I.
Útsza-ajtó. Utsz' ajtó. Fores anticae. S. I.
Útsza' kapitánya. Sz. D.
Útsza-ki-rakás. Stratura plateae. Sz. D.
Útsza-rend. Faludi, N. U. p. 35.
Útsza' szemetje. Sz. D.
* Al-útsza. Platea inferior.
Czigány-útszára találtt. km. Dug. 1. R. p. 264.
Deák-útsza. Fissura togae muliebris. S. K.
Eb-szoritó útsza. Angiportus.
Föl-útsza. Platea superior.
Fő-útsza. Platea principalis.
Kar-útsza. Platea brachialis (Sabariae corrupte dicitur Karicsa).
Kis útsza. Vicus. S. K.

Ki rakott útsza. Platea strata. S. K.
Nagy útsza. Platea major.
Szoros útsza. Angiportus. S. K.
Térj-meg útsza. Fundula, angiportum non pervium. S. K.
Varga-útsza. Szűk a' varga-útszán még a' posztó-szíj is. km.
Útszai. Platealis.
Útszai rend-tartás. Sz. D.
Útszánként. Vicatim. M. A.
Útszás gyermek: csapongó.
ÚTTAL.
Egy úttal. Una fidelia.
ÚTÚ.
Jó útú a' nyár. Káldi, Innepn. Pred. p. 57.

ÚTÁL.

ÚTÁL, útálja. Spernit, aspernatur, temnit, contemnit, abominatur, execratur, aversatur, detestatur, fastidit. M. A.
El útálja. Fastidit, abominatur.
Meg útálja. Aspernatur, fastidit, contemnit, respuit. M. A.
ÚTÁLAT. Detestatio, abominatio. M. A.
Egész egy útálat. Detestabilis.
Útálatos. Aspernabilis, contemtus, contemtibilis, abominabilis, detestabilis, fastidiosus, execrabilis, execratus. M. A.
Útálatos gyomok. Faludi, E. M. p. 247.
Útálatoskodik. Agit res detestabiles. Sz. D. S. I.
Útálatossá teszi. Facit detestabilem. Sz. D.
Útálatosság. Abominatio, execratio. M. A.
ÚTÁLÁS. Contemptio, aspernatio, despectio, despicientia, fastidium, execratus. M. A.
El útálás. Abominatio, fastidium. M. A.
Meg útálás. Contemtus, despectus, despicientia. M. A.
ÚTÁLÓ. Temtor, spretor, spernax, fastidiosus, contemptor. M. A.
Meg útáló. Contemptor. M. A.
Meg útálható. Contemptibilis. M. A.
ÚTÁLTAT, útáltatja. Facit detestabilem. Pázm. Pred. p. 1247.
El útáltatja. Facit, ut alter aversetur.
Meg útáltatja. Ha adsz, adj jó szüvvel, ha kérsz, vegyed jó kedvvel, és nem útáltatod meg magadat. km.
ÚTÁLTT. Spretus, contemptus, execratus.
El útáltt edény. Beniczki, p. 49.
Meg útáltt. Despectus, spretus. M. A.
ÚTÁLVA. Fastidiose. M. A.
Meg útálva. Contemptim, fastidiose. M. A.

Mutató

(Ü- és Ű-ből).

Ü

ÜB, übeg, übör.
ÜD, üdít, üdő, üdöl, üdül, üdvöz.
ÜG, üget.
ÜH, ühödik, ühög.
ÜK, ükör.
ÜL, üld, üldögel, üledék, ülep, ület, ülés, ülke, ülő, ültet.
ÜLL, ülle, üllet, üllés, üllő.
ÜMÖG.
ÜN, ünög, ünség.
ÜNNEP, ünnepe, ünnepel, ünnepes, ünnepi.
ÜRMÉNY.
ÜRÖM, ürmös, ürmöz.
ÜST, üsti, üstöllést, üstös.
ÜST, üstös.
ÜSTÖK, üstöke, üstököl, üstökös, üstököz, üstöktelen.
ÜSZ, üszke, üszköllő, üszkötöl, üszög üszü.
ÜT, ütet, ütetlen, ütés, ütközik, ütlek, ütlik, ütöget, ütött, ütő, üttet, ütü.
ÜVEG, üvege, üveges, üvegezi.
ÜVÖLT, üvöltés, üvöltő.
ÜZEN, üzenet.

Summa 20.

Ű.

ŰGY, ügye, ügyel, ügyekezik, ügyes, ügyetlen, ügyész, ügygyel, ügyibe.
ŰL.
ŰNÖ, űnői.
ŰR, üre, üreg, üres, ürge, ürgeteg, űrit, ürk, ürög, űrü, űrül.
ŰZ (név), üze, üzöl.
ŰZ, űzdögel, üzekedik, üzetlen, űzés, üzöget, üző, üztön.

Summa 6.

Ü.

ÜB.

Ü B.
ÜBEG. Vitrum. S. I. Lásd ÜVEG, ÖVEG.
ÜBÖR. Sz. D. Bár jól huzzad übrödet NN. kaptájára.
Übörke. S. I.

ÜD.

ÜD.
Üd-nep. Festum. M. A. PP. Lásd alább Ünnep.
ÜDÍT, üditi. Üdővel meg neveli, meg hízlalja.
Meg üditi: meg hizlalja.
ÜDŐ, Tempus, tempestas. vide IDŐ. M.A.
Üdő előtt szül. Abortat. M. A.
Üdő' forgásában. Vertente tempore. Pázm. Kal. p. 436.
Üdő fölött való. Extemporalis. M. A.
Üdő-hallasztás. Pázm. Pred. p. 170.
Üdő' jártára. Pázm. Pred. p. 317. 347.
Üdő-vesztés. Perditio temporis. Káldi, Innepn. Pred. p. 427.
Üdő-vesztő. Temporis perditor. Pázm. Pred. p. 1058.
Üdő-vontatás. Pázm. Kal. p. 25. Pred. p. 254.
Üdős. Annosus, grandaevus. M. A.
Üdősödik. Grandaevus fit.
Meg üdősödik. idem. Pázm. Pred. p. 209.
Üdősség. Grandaevitas. M. A.
Üdétlen szülés. Abortus. CM.
ÜDÖL, üdöli, üdli, ülli. R. Festum celebrat, feriatur. Lásd ÜLL, ülli.
Üdli. Tasi Gáspár. p. 18.
ÜDÜL. Evigilat, expergefit. M. A.
Föl üdül. idem. M. A. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 572. 577.
ÜDVÖZ. Sospes, salutatus, benedictus. M.A.
Üdvöz légy. Salve, salvus sis. M. A.
Üdvözít, üdvözíti. Salvat, beat, salvum facit. M. A.
Üdvözítés. Salvatio. Pázm. Pred. p. 179.
Üdvözítő. Salvator. M. A.
Üdvözöl, üdvözöli, üdvözli. Salutat, benedicit. M. A.
Üdvözlés. Salutatio. Faludi, N. E. p. 28.
Üdvözlet. idem. Csuzi, Síp. p. 408.
Angyali üdvözlet. Salutatio angelica.
Üdvözlő. Salutans.
Üdvözlő ének. Faludi, E. M. p. 55.
Üdvözség. Salus. M. A.
Üdvözséges. Salutaris, salutifer. M. A.
Üdvözségesen. Salutariter.
Üdvözségtelen. Csuzi, Síp. p. 12.
Üdvözül. Salvatur, beatus fit. Könnyü annak üdvözülni, kinek isten a' barátja. km.
Meg üdvözül.
Üdvözültt. Salvatus, beatus. M. A.
Üdvözülendés. Futura salvatio. Csuzi, Tromb. p. 751.

ÜG.

ÜG.
ÜGET. Celerius equitat, incedit pede pressim, subsultim equitat. M. A. Lásd IGET.
Üget, mint a' böjti boszorkány. km. Dug. 1. R. p. 210.
Ügetés. Celerior equitatio. M. A. Kénytelen vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.
Ügető. Tolutarius, tolutaris, succussarius. M. A.
Ügetve. Tolutim, subsultim. M. A.

ÜH.

ÜH.
ÜHÖDik. Putescit, putrefit, corrumpitur. Sz. D. S. I.
Meg ühödik. idem. Sz. D.
ÜHÖG. idem. Sz. D.

ÜK.

ÜK. Avia. M. A.
Ük' annya. Mater aviae s. abavia.
Üknek üke. Atavia. M. A.
Üköm' báttya. Avunculus major. M. A.
ÜKÖR, Üker. Lásd „IKER" S. I.

ÜL.

ÜL. Sedet. M. A.
Be ül. Insidet, introsedet. M. A.
Be ül a' székbe.
Bele ül. Illocat se.
Bele ül az örökségébe. Illocat se in suum haeredium, adit haereditatem.
El ül. El ültek a' tyúkok.
Elől ül, Praesidet. S. I.
Föl ül. Considet, sedet superius, item Cubitu se erigit, M. A. it. Insurgit.
Hozzá ül. Adsidet, accumbit. M. A.
Ki ül. Prosidet, sedet foras, prominet. M. A.
Le ül. Considet, residet, subsidet. M.A.
Meg ül. Residet. M. A.
Meg üli. Incubat. M. A.
Mellé ül. Adsidet.
Öszve ül. Considet. Öszve ültek a' jó sülttek. km.
Rajta ül. Lovát keresi, 's rajta ül. km.
Reá ül. Insidet, supersedet. S. I.
ÜLD, üldi. R. Persequitur. S. I.
Üldet. R. Persecutio. Lát.
Üldöz, üldözi. Persequitur.
Üldözés. Persecutio, occisio. vide Öldözés. M. A.
Üldöző. Persecutor.
ÜLDÖGEL. Sessitat. M. A.
El üldögel.
Üldögelés. Sessitatio. M. A.
ÜLEDÉK. Sedimentum, faeces. S. I.
ÜLEP. R. Sedimen, sedimentum, faeces. Bodensatz. S. I.
Ülepe. Ejus sedimentum.
Ülepedik. Considet, subsidet. Sz. D. S. I.
Le ülepedik. Subsidet.
Meg ülepedik. Subsidet, fundum petit. PP.
Ülepedés. Sedimentum.
Ülepedett. Sedatus.
Ülepedett ember. Homo gravis, constans. Gesetzter Mann. S. I.
Meg ülepedett söpreje, vagy sárja valaminek. Recrementum, retrimentum, faex. PP.
Ülepeszti. Praecipitat.
Ülepesztés. Praecipitatio. Molnár, Fizika.
Ülepít, ülepíti. Sedat, facit ut subsideat.
El ülepíti a' csónakot a' vízben. Sz. D.
Le ülepíti. Sedat.
Meg ülepíti. Facit subsidere.
ÜLET. Sedimen, ubi quis sedet.
Ülete. Ejus sedimen.
Gatya' ülete. Pars postica femoralium.
Ki szakadtt az ülete. Sz. D.
ÜLÉS. Sessio. M. A.
Föl ülés. Insurrectio. Epist. Széch. T. 1. p. 196.
Hozzá ülés. Assessio. M. A.
Le ülés. Consessio, sessio. M. A.
Nemes ülés. Sessio nobilitaris, curia.
Ott-hon ülés. Pázm. Pred. p. 1127.
Öszve ülés. Consessus.
ÜLKE. E. F. Udvarhely' Székében.
ÜLŐ. Sessor, sedens. it. Incus. M. A.
Ülő fele (mint Alfele) Margit' Élete. p. 116. 163.
Ülő hely. Sessibulum. M. A.
Ülő helyéből sem keltt föl. Ne assurgere quidem dignatus.
Ülő müves. Sedentarius. M. A.
Ülő tik. Matrix. M. A.
Ülő-vas. Incus. Faludi, N. E. p. 105.
Ülő-vas' tőkéje. Acmotheton, incudis subex, truncus, lignea basis, fulcrum incudis. PP. Ülő-törzsök.
* Czigán-ülőn költt praktika. Faludi, U. E. 1. R. p. 79.
Elől ülő. Praeses, praesidens. S. I.

Föl ülő. Föl ülőt fújnak. Pázm. Pred. p. 342.
Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
Ki ülő gőg. Faludi, N. E. p. 161.
Le ülő. Consessor. M. A.
Tik-ülő. Gallinarium.
ÜLTET, ülteti. Sedere facit. it. Plantat, serit. M. A.
Által ülteti. Transplantat, transerit. S. I.
Be ülteti. Implantat, inserit. S. I.
El ülteti. Transplantat, transfert, transponit, transerit. S. I.
Föl ülteti. Imponit sedi superiori. it. Incitat. M. A. PP.
Ki ülteti.
Le ülteti. Facit considere. M. A.
Le ülteti tisztességesen. Sessum deducit. PP.
Meg ülteti a' tyúkot. Gallinae ova supponit ad incubandum.
Reá ülteti. Facit assidere.
Ültetetlen. Insativus. M. A.
Ültetés. Plantatio. it. Sessionis jussio.
Szőlő-ültetés. Plantatio vineae.
Ültetmény. Planta. Sz. D.
Ültetményes. Plantarius. Sz. D.
Ültetményes kert. Hortus olerum. Sz.D.
Ültetményez (mint Veteményez). Olera implantat. Sz. D.
Ültető. Plantator, sator. S. I.
Ültetett. Plantatus.
Új ültetett szőlő. Vitiarium, novelletum. PP.
Ültetvény. Planta v. brassicae planta tralatitia. S. I.
Ültetvény-ágy. Areola plantaria. S. I.
Ültetvényes. Plantarium, seminarium. S. I.

ÜLL.

ÜLL, ülli. Feriatur, festum celebrat. Fekete vasárnapot üll husvét' napján is. km.
Meg ülli. Servat festum.
Ünnepet üll. Feriatur, festum diem celebrat. M. A.
ÜLLE fülle nép. R. Colluvies, faex populi. Heltai M. Kronika 2. Dar. p. 75. Hitvány alá való gyülevész nép. S. I.
ÜLLET. Solemnia. Gala. Feyerlichkeit. S. I.
Ülleti. Solemnis.
Ülleti ruha. Vestis splendidior. Galakleid. S. I.
ÜLLÉS. Feriatio, festi-celebratio.
Üllés. Sz. P. Kis Kunságban.
Kis üllés. Telek Pest Vben.
ÜLLŐ. Ferians, festum celebrans.
Üllő. F. Pest Vben.
Üllő füllő. Vulgivagus, erro. M. A.
Üllő nap. (Üllnap, üllnep, ünnep, innep). Dies festus. Sz. D. Lásd alább „ÜNNEP"
Üllő ünnepek. Dies festi, solemnes.

ÜMÖG.

ÜMÖG (Ümeg, ümg, üng, ing). Indusium. M. A.
Fölső ing. Amictorium. NC. p. 447.
Gyolcs ümög. Indusium e sindone.
Pánczél-ümeg. Ephestris. NC. p. 449.
ÜMGÖT (üngöt) vett magára.

ÜN.

ÜN.
ÜNÖG. Békaként hangzik az orrából. Sz. D.
ÜNSÉG. R. Calamitas, aerumna. Syl v.

ÜNNEP.

ÜNNEP. Festum, feriae. M A. Pap hagyja az ünnepet, de maga meg nem tartja. km.
Ünnep' esti. Vigilia. S. I.
Ünnep-nap. Dies festus. M. A.
Ünnep-szegés (v. törés). Festi profanatio. Pázm. Kal. p. 306. Pred. p. 1019.
Ünnep-szegő (ünnep-törő). Festi violator, profanator. Csuzi, Síp. p. 103.
Innep-szentelés. Pázm. Pred. p. 821.
* Sátoros ünnep. Scenopegia. Pázm. Kal. 902.
Trombitás ünnep. Pázm. l. c.
ÜNNEPE. Ejus festum. A' röst embernek sok ünnepe van. km.
Tisztulás' ünnepe. Festum purificationis. Pázm. Kal. p. 902.
ÜNNEPEL, ünnepeli, ünnepli. Feriatur. M. A.
Ünneplés. Feriatio. S. I.
Ünneplő. Feriatus. M. A.
Ünneplő ruha. Nem mind kevély az, a' ki ünneplő ruhát tart. km.
ÜNNEPES. Habens festum.
Ünnepes szentek. Sancti quorum festa celebramus. Pázm. Pred. p. 1221.
ÜNNEPI. Festus. M. A.

ÜRMÉNY.

ÜRMÉNY. MV. Nyitra Vben. Nomen detortum ex ÚR-MENY, quod ex sigillo illustris familiae Úrményianae apparet.

ÜRÖM.

ÜRÖM. Absynthium. M. A. Öröm, üröm csak egy betüben külömböznek. km.
Üröm. F. Pest Vben.
Üröm-tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. K.
* Bárány-üröm. Artemisia pontica. Csapó. p. 299.
Fejér üröm. idem.
Fekete üröm. Artemisia vulgaris. Csapó, p. 300.
ÜRMÖS. Absynthiatus. M. A.
Ürmös. E. F. Fölső Fejér Vben.
Ürmös bor. Absynthites. M. A.
Ürmösíti. Absynthio condit.
Ürmösítetett. Absynthiatus. M. A.
ÜRMÖZ, ürmözi. Absynthio condit.
Ürmöztetett. Absynthiatus. M. A.

ÜST.

ÜST. Ahenum. M. A. CM. Káldi, 3. Esdr. 1. 12.
Üst-csináló. Faber ahenarius. M. A.
Üst-gyártó. Faber ahenarius, caldarius. PP.
Üst' horga, mellybe az üstöt akasztják a' tűz fölött. Hama. PP.
Üst' süvege, födele, kupakja. Alembicum. Lombik. S. I.
ÜSTI. Variegatus, versicolor. PP.
ÜSTÖLLÉST. Statim, illico. S. I. Sz. D.
ÜSTÖS. Ahenarius. S. I.

ÜST.

ÜST. R. Argentum. Lásd „EZÜST"
ÜSTÖS. Argentosus. S. I.

ÜSTÖK.

ÜSTÖK. Caesaries, coma, capronae, antiae. M. A.
Üstök-nyomtató. Capillare. PP.
Üstök-szij a' lószerszámban.
Üstök-vonás. Vellicatio comae v. luctа, decertatio. S. I. Egy nyakon-csapásból üstök-vonás történik. km.
ÜSTÖKBE köti haját. Sz. D.
ÜSTÖKE. Ejus caesaries.
Üstökébe kap. In capillos ejus involat. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.
Üstökén kapja. Faludi, N. U.
ÜSTÖKÖL, üstököli. Comam vellit. S. I. Meg üstökölték. Sz. D.
ÜSTÖKÖN fogja. A' szerencsét üstökön kell fogni. km.
ÜSTÖKÖS. Comatus, caesareatus. M. A.
Üstökös atyáink, őseink. Sz. D.
Üstökös csillag. Cometa, cometes, stella crinita. M. A.
Üstökös futosó csillag. Acontiae. M. A.
Üstököske. Comatulus. M. A.
ÜSTÖKÖT húz. Disceptat. Sz. D.
Üstököt von valami dolog fölött. idem. Sz. D.
ÜSTÖKÖZ, üstközi. Crines vellicat. M.A. Pázm. Pred. p. 230.
Meg üstközi.
ÜSTÖKTELEN. Incomatus. M. A. L.

ÜSZ.

ÜSZ.
ÜSZKE. Vitula. Üsző-borjú. S. I.
ÜSZKÖLLŐ. Járom-pálcza v. járom-szij. Sz. D.
ÜSZKÖTÖL, üszkötöli. Incitat, stimulat. Sz. D.
ÜSZÖG. Torris, titio. CM. M. A. Uredo, rubigo.
Üszög. Sz. P. Baranya Vben.
Égő üszög. Torris. NC. p. 405.
Üszöge. Ejus torris, titio v. uredo, rubigo. Még üszögében vagyon a' munkám. Sz. D.
Üszögös. Uredine correptus.
Üszögös búza. Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
Üszögös fa. Sz. D.
Üszögös gabona. Sz. D.
Üszögös konkoly. Lolium. M. A.
Üszögös Szent Péter.
ÜSZÜ. Bucula, juvenca, vitula. CM. M. A.
Üszü-borjú. idem.

ÜT.

ÜT, üti. Cudit, quatit, tangit, percutit, ferit, tundit. M. A. Addig üsd a' vasat, míg tüzes. km.

Agyon üti. Mactat.
Által üti. Figit, transadigit, configit. M.A.
Bé üti. Incutit. M. A.
Be ütött neki a' szerencse. Fortunatus est redditus.
Be ütötte a' hordó' fenekét.
Belé üti. Incutit. M. A.
Belé ütötte a' kést.
Bottal üti nyomát.
Dobra üti. Evulgat.
El üt. Dissidet, abludit.
El ütött elejitől. Discessit a majoribus. S. I.
El ütött a' fajától. Degeneravit. S. I.
El üti. Decutit. M. A.
A' tromfot tromffal szokták el ütni.
El ütötték a' kezéről.
Föl üt. Paciscitur.
Föl ütött vele. Meg alkudott vele.
Föl üti.
Föl ütötte a' nyavalya.
Föl ütötte az orrát. Meg nehezteltt.
Föl ütötte az Egri nevet — a'Laczi' konyháját.
Föl üti. Aequivalet.
Hozzá üt. Ictu impetit.
Hozzá üti. Allidit. M. A.
Ki üt. Erumpit.
Ki ütött a' háború. Bellum erupit, exarsit.
A' halál' háza is ki ütött rajta. km.
Jól ütött ki a' dolog. Bene cessit.
Tüzet üt ki. Excutit ignem.
Ki üti. Elidit, excutit. M. A.
Ki ütötte a' laptát.
Ki ütötte sarkából.
A' forró must ki ütötte a' hordó' fenekét.
Kezet üt. Meg alkuszik.
Le üt. Decutit.
Le ütött a' mennykö. Decussit fulmen.
Le üti. Decutit, pangit, defigit. M. A.
Le üti a' lakatot. Seram amovet. PP.
Le üti a' tekét. Trunculos dejicit. PP.
Le ütötték a' szarvát. Humiliatus est.
Le ütötte a' fejét. Vultum demisit.
Egy csapással le ütötte. Uno ictu decussit.
Meg üti. Percutit.
Meg üti a' mértéket. Adaequat mensuram.
Igen meg ütötte az inát. Pórúl jártt.
Reá üt. Adoritur, invadit. M. A.
Reá üti. Imprimit, infligit.
Reá üti a' pocsétet, billyeget.
Öszve üti. Concutit.
Öszve ütötték ellenem a' fejeket.
Sulyot üt. A' botot ha meg aranyozzák is, sulyot üt. km.
Tökkel ütötték a' fejét. Stupidus.
Tüzet üt. Ignem elicit, excutit.
Viszsza üti. Repercutit. M. A.
Viszsza üti a' laptát. Retorquet, repellit pilam. PP.
ÜTET. R. Ictus, plaga. S. I.
ÜTETLEN. Intactus, non percussus. Pázm. Pred. p. 244. 273.
ÜTÉS. Plaga, ictus, percussio. M. A.
Agyon ütés. Mactatio.
Be ütés. Incussio, irruptio. M. A.
Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.
Guta-ütés. Apoplexia. S. K.
Ki ütés. Elisio, excussio it. Excursio, eruptio. M. A.
Le ütés. Decussus. M. A.
Mennykö-ütés. Ictus fulminis.
Nyakon ütés. Beniczki, p. 262.
Olaj-ütés. Expressio olei.
Patkó-föl-ütés. Soleatio.
Szél-ütés. Paralysis.
Viszsza ütés. Repercussio, repercussus. M. A.
Vak ütés. Contusio. Sz. D.
ÜTKÖZik. Offendit, impingit, congreditur. M. A. PP.
Belé ütközik. Impingit, incurrit, offendit. M. A.
Meg ütközik. Congreditur, confligit, offendit. M. A.
Meg ütközik rajta. Offenditur.
Szemébe ütközik. In oculos ejus impingit.
Ütközet. Conflictus. M. A.
Ütközet-kö. Lapis offensionis. Pázm. Kal. p. 679.
* Csata-rendü ütközet.
Tengeri ütközet. Pugna navalis. S. K.
Ütközés. Offendiculum. M. A.
Meg ütközés. idem. PP.
Ütköző vas. Pessúli fibula, repagulum vectis, obex. PP.
Ütköztetés. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165.
ÜTLEK. Vibex v. ictus, plaga, verber. S. I.
Jó ütleket kapott.
ÜTLik. Impingit, offendit. S. I. Lásd „ÖTLik"
ÜTÖGET, ütögeti. Pulsat, pulsitat. M. A.
Meg ütögeti.
Ütögetés. Pulsatio, pulsus. M. A.
ÜTÖTT. Percussus. M. A.
Attyára ütött gyermek. Filius patri simillimus.
Belé ütött. Incussus. M. A.
Guta-ütött. Apoplecticus. S. K.
Ina-ütött. Suffraginosus. S. K. In-pókos.
Kaptára ütött. Formulis aptatus. S. K.
Rámára ütött. Normae aptatus. S. K.
ÜTŐ. Percutiens, tundens, percussorius.
El ütő fa. Simító fa, mérték-fa. Hostorium. S. I.
Föl ütöt, le-vetöt játszik velünk a' szerencse. Faludi, T. É. p. 91.
Olaj-ütő. Expressor olei.
Ütődik. Impingit.
Belém ütődött. Sz. D.
Ütődzik. idem.
Ütője a' harangnak. Sz. D. Harang' szüve.
ÜTTET, ütteti. Curat tundi.
Olajt üttet len-magból. Sz. D.
Reá ütteti a' billyeget. Curat stigmatizari.
ÜTÜ. R. Malleus. Kalapács, pöröly. S. I.
Ütves (ütü-es, ütües, ütves, ötvös). R. Faber, cusor, malleator. S. I. Lásd „ÖTVÖS"
Arany-ütves. Aurifaber. S. I.
Réz-ütves. Faber cuprarius. S. I.

ÜVEG.

ÜVEG. Vitrum, hyalus. M. A. Üveg által nyalat mézet. km. Reá szed.
Üveg-ablak. Specularium. M. A.
Üveg-ablak-csináló. Specularius. M. A.
Üveg-bánya. t. FF. és Puszták M. Országban.
Üveg-bástya. Pázm. Kal. p. 172.
Üveg-csiszár. Tornator vitrarius. S. I.
Üveg-csür. Glashütte. E. F. Fölsö Fejér, és Kolos Vkben, és Három szék Székében.
Üveg-fösték. Encaustum.
Üveg-föstés. Vitrorum variegatio. PP. Pictura vitraria. S. I.
Üveg-föstö. Encaustes. PP.
Üveg-fuvás. Fabricatio vitri, hyalurgica. S. I.
Üveg-gyártás. idem. S. I.
Üveg-gyártó. Vitriarius, hyalurgus. M.A.
Üveg-gyöngeség. Faludi, U. E. 2. R. p. 155.
Üveg-ház. Hybernaculum vegetabilium. S. I.
Üveg-kő. Fluor vitri. S. I.
Üveg-metszö kő. Smyris. PP.
Üveg-műhely. Officina fenestrarii. S. I.
Üveg-művek. Vasa vitrea, vitreamina. S. I.
Üveg-müves. Fenestrarius, vitrarius. Pázm. Pred. p. 621.
Üveg-óra. Clepsydra. M. A.
Üveg-palaczk. Ampulla vitrea, laguncula. PP.
Üveg-pohár. Calix vitreus. M. A.
Üveg-szék. Hyalotheca, scrinium vitrorum. S. I.
Üveg-társ. Combibo, compotor. S. I.
* Eczetes üveg. Lagena acetaria. S. K.
Gyújtó üveg. Vitrum ustorium. S. K.
Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. S.K.
Köppöly-üveg. Káldi, Innepn. Pred. p. 184.
Kristály-üveg. Faludi, N. E. p. 173.
Metszett üveg. Tornatum vitrum. S. K.
Nagyító üveg. Microscopium. S. K.
Téntás üveg. Lagena atramenti. S. K.
Tükör-üveg. Vitrum speculare.
ÜVEGBÖL való. Vitreus. M. A.
ÜVEGE. Ejus vitrum.
ÜVEGES. Vitrarius. PP.
ÜVEGET fuj. Flatu figurat vitrum. S. I.
ÜVEGÉZI a' sár-müvet. Figlinum opus encausto pingit. S. I.

ÜVÖLT.

ÜVÖLT. Clamat, proclamat, vociferatur. CM. M. A. Teli torokkal üvöltik, kiáltják. Zvonárics, 1. R. p. 931.
ÜVÖLTÉS. Clamor, vociferatio, vociferatus. CM. M. A.
Öszve üvöltés. Conclamatio. M. A.
ÜVÖLTÖ. Clamator, vociferans. M. A.
Öszve üvöltö. Conclamator. M. A.

ÜZEN.

ÜZEN, üzeni. Nunciat. Lásd „IZEN"
ÜZENET. Nuncium, annunciatio. Káldi, 1. Joan. 1. 5. Lásd „IZENET" 's a' t.

Ú.

Ű.

Ű. Suffixum qualitativum post vocales acutas, ut: Szemű, kezű, rendű etc. quae tamen solitarie non usurpantur, sed praecedente aliquo adjectivo, v. nomine, ut: Fél-szemű, bal-kezű, csata-rendű.

ŰGY.

ŰGY. Causa, negotium, res. M. A.
Ügy-baj. Labor, molestia, aerumna, colluctatio. S. I.
Ügy-folytató. Sz. D.
Ügy-fogó (mint Párt-fogó). Causidicus, advocatus v. patronus, defensor. S. I.
* Úr-ügy. Praetextus. M. A.
Szem-ügy. Observatio, contemplatio. S.I.
Szem-ügyre vette.
ÜGYE. Ejus negotium, caussa, labor.
Kinek nem jó ügye, azt ki ne föcsögje. Mala caussa silenda est. KV. p. 288.
Ügye-fogyott. Miser, inops, derelictus. Faludi, E. M. p. 247.
Ügye-fogyottság. Miseria, inopia, egestas. S. I.
ÜGYEL. Curam rei habet.
Reá ügyel. Hozzá lát, reá vigyáz. Sz. D.
ÜGYEKEZik. Conatur. M. A. Lásd „IGYEKEZik."
Eló ügyekezik. Faludi, N. A. p. 72.
Ügyekezet. Conatus, nisus.
Jó ügyekezetü. Jó iparkodó.
ÜGYES. Verus, justus, legitimus v. gravis, ponderosus, laboriosus v. potens, pollens, valens, v. aptus, habilis, v. activus. Faludi, N. A. p. 244.
Ügyes beszéd. Oratio nervosa. Sz. D.
Ügyes ember. Homo activus. Az ügyes ember le neveti az ügyetlent. km.
Ügyes hatalommal. Legitime. Faludi, T. É. p. 218.
Ügyes ura valaminek. Dominus verus, legitimus. S. I.
Ügyesség. Activitas.
ÜGYETLEN. Illegitimus v. levis v. pauper, inops, egenus, impotens v. ineptus, inactivus. Faludi, U. E. 3. R. p. 86.
Ügyetlenség. Levitas v. paupertas, egestas v. inactivitas. Faludi, N. A. p. 247.
Ügyetlenül. Leviter v. misere, calamitose, illegitime. Faludi, N. U. p. 185. T. É. p. 58.
ÜGYEZ, ügyezi.
Ügyezés. Epist. Pázm. Tom. I. p. 141.
ÜGYÉSZ. Causidicus, advocatus, patronus caussae. Prókátor. Sz. D. S. I.
Ügyész-vallás. Constitutio procuratoris. Tiszti Szótár. p. 45.
ÜGYGYEL. Cum labore.
Ügygyel bajjal. Nagy ügygyel bajjal. Cum magno labore, cum magna difficultate, fatigio, molestia.
ÜGYIBE. Probe, decenter, congruenter. S. I.
Ügyibe eszik, ül, fog a' dologhoz: az az helyesen, módjával, annak kellete szerint. Sz. D.

ŰL.

ŰL. Suffixum verbale, et adverbiale post vocales acutas: ut Készül, szépül, kivül, belül.

ŰNŐ.

ŰNŐ. Bucula, juvenca, vitula, vacca. CM. M. A.
Ünö-borjú. Fiatal tehén. Sz. D.
Ünö-mező. E. F. Belsö Szolnok Vben.
ŰNŐI. Vaccinus. M. A.

ŰR.

ŰR. R. Cavum, vacuum, caverna, foramen. S. I.
Úr-bö. Sz. P. Pest Vben.
Úr-ügy. Praetextus. M. A. Üres ügy.
Úr-ügyével. Hoc praetextu, sub specie. M. A.
ÜRE. Spica cassa, inanis v. avena fatua. Szörös fekete zab. S. I. Höle. Sz. D.
ÜREG. Cavus, vacuus, alveatus. M. A.
Üreg hely. Caverna. M. A. Hézag. Sz.D.
Üreges. Multicavus. CM.
Üreget, üregeti. Vacuat, evacuat. Faludi, N. U. p. 114. N. A. p. 101.
ÜRES. Vacans. it. Vacuus, inanis. M. A.
A' hol üres, ne keress. km.
Üres bél. Intestinum jejunum. S. I.
Üres bolt. Jár kél följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Üres edény. Vas vacuum. Az üres edények inkább konognak. km.
Üres erszény. Marsupium vacuum. Kinek üres az erszénnye, üres a' szökrénnye. km.
Üres hordó leg jobban hangzik. km.
Üres kamarának bolond a' gazd' aszszonya. km. Hallottam Sághon 1818. Jul. 13.
Üres kézzel. Vacuis manibus.
Üres malom. Silentium.
Üres szám. Zerus. S. K.
Üres szóval. Pázm. Pred. p. 1053.
Üres szökrény. Késö a' takarékosság, mikor üres a' szökrény. km.
Üres táska. Szemérmes koldusnak üres a' táskája, km.
Üres ügy. Úr-ügy. Praetextus. Faludi, N. E. p. 14.
Üres vár. Üres a' fölsö vár, nincs otthonn a' gazda. km.
Üresedik. Vacuatur. Pázm. Pred. p. 866.
Ki üresedik. Evacuatur.
Meg üresedik. Pázm. Pred. p. 831.
Üresen. Vacue, inaniter. M. A.
Üresen hagyta.
Üresget, üresgeti. Identidem vacuat. Faludi, N. E. p. 4.
Üresít, üresíti. Vacuefacit, inanit. M. A.
Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726.
Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.
Üresítés. Vacuatio. M. A.
Ki üresítés. Exinanitio, evacuatio. M.A.
Meg üresítés. Evacuatio, inanitio. M. A.
Üresség. Inanitas, vacuitas. it. Otium. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 923.
Üressége van. Vacat. M. A.
Nincs ürességem. Nem érek reá. Non mihi vacat.
Üresül. Vacuatur.
Meg üresül. Evacuatur. Káldi, 1. Cor. 13. 10.
ÜRGE. Cuniculus. M. A. PP. Citellus. S.I.
Két lyuka van, mint a' jó ürgének. km.
Ürge-fiú. Laurix. M. A. PP.
Ürge-hegy. Szölö-kert Nagy Szombatnál. Káldi, Innepn. Pred. p. 454.
Ürge-lyuk. Pázm. Kal. p. 751.
Ürge-major. Major Posony Vben.
Özvegy ürge. Pázm. Kal. p. 515. „Csak magoknak vannak, mint az özvegy ürgék."
ÜRGETEG (mint Förgeteg). F. Bihar Vben.
ÜRÍT, üríti. Evacuat, inanit. M. A.
Ki üríti. Deplet. PP.
Ürítget, üritgeti. Sensim evacuat. Sz. D.
ÜRK. Kötél' feje „A' vitorlák' rudjait, a' kötelek' ürkeit, és csigáit, az arbocz-fáknak koszorújit, hol látszatos föstékekkel, hol ezüsttel, hol aranynyal borították" Faludi, T. É. p. 49. 50.
ÜRÖG. F. Nyitra Vben.
Ürög (Magyar, német). FF. Baranya Vben.
Ürögd (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
ÜRÖG (ige). Versatur, volvitur, movetur. S. I. Lásd „IREG."
Ürög forog. S. I.
ÜRÜ. Aries castratus.
Ürü-tokló. Anniculus aries castratus.
ÜRÜL. Vacuatur, inanitur. Sz. D. S. I.
Ki üríil. Evacuatur. Csuzi, Tromb. p. 473. Faludi, U. E. 1. R. p. 19.
Meg üríil. idem.
Ürülés. Vacuatio, vacuitas. M. A.

ŰZ (név).

ŰZ (név). R. Sapor. Lásd „ÍZ".
ÜZE. Ejus sapor.
Sem üze, sem büze. Insipidus, insulsus. S. I.
ÜZÖL, üzöli. Szagolja. Sz. D.
Meg üzöli a' világot. Sz. D.

ŰZ (ige).

ŰZ, üzi. Fugat, pellit, arcet, persequitur. M. A.
Üzi a' mesterségét. Folytatja a' mesterségét. Artem suam exercet.

Be űzi. Impellit. M. A.
El űzi. Abigit, abarcet, depellit, aspellit, dispescit. M. A. item Relegat.
Előbb űzi. Praeteragit, propellit. M. A.
Ki űzi. Expellit. M. A. Pázm. Pred. p. 1270.
Le űzi. Depellit. M. A.
Meg űzi. Persequitur, propellit. M. A.
Széljel űzi. Dispellit. PP.
Viszsza űzi. Repellit, retroagit. M. A.
ŰZDÖGEL, űzdögeli. Agitat. Sz. D. S. I.
El űzdögeli. Propulsat. M. A.
ÜZEKEDik a' tehén.
Üzekedés.
Üzekedő tehén. A' hol üzekedő tehén nincs, nem megy oda a' bika. km.
ÜZETLEN. Non pulsus, non fugatus.
Üzetlen is el megy. Sz. D.
ŰZÉS. Pulsio, persecutio. PP.
Boszu-űzés. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 70.
El űzés. Propulsio, propulsatio, depulsio, abactus. M. A.
Ellenség-űzés. Persecutio hostis.
Ki űzés. Expulsio. M. A.
Mesterség-űzés. Prosecutio artis.
Viszsza űzés. Repulsus, repulsio. M. A.
ÜZÖGET, üzögeti. Agitat. Sz. D. S. I.
Ki üzögeti. Expulsat. M. A.
ŰZŐ. Pellens, persequens, prosequens.
El űző. Depulsor, propulsator, abactor. M. A.
Ki űző. Expulsor. M. A.
Űzőbe veszi. Persequitur, insequitur. S. I.
Űzőbe vette a' szerencse. km.
ÜZTÖN űzi. Identidem persequitur. Faludi, N. U. p. 95. N. E. p. 115. 179.

Mutató

(V-ből.)

VA.

VA.
VACZ, vaczal, vaczkor, vaczkalódik, vaczog, vaczok.
VACS, vacsár, vacsog, vacsora.
VAD, vada, vadacs, vadad, vadamas, vadas, vadász, vadé, vadi, vadit, vadnál, vadon, vadony, vados, vadócz, vadóka, vadra, vadság, vadul.
VAGY (mellyék-ige).
VAGY (név), vagyok, vagyom, vagyon.
VAH, vahákol, vahor.
VAJ, vaja, vajal, vajas, vajat, vajatlan, vajaz, vaján, vajjal, vajola, vajon, vajta.
VAJ (mellyék-név), vajudik, vajuszik, vajódik.
VAJDA, vajdácska, vajdája, vajdaság.
VAJK, vajka.
VAK, vakar, vakít, vakjában, vaklandos, vaklok, vaklyás, vakog, vakol, vakolya, vakon, vakonya, vakos, vakot, vakra, vakság, vaksi, vaktában, vakul.
VAL.
VALA, valaha, valahány, valahogy, valahol, valahon, valahová, valaki, valamelly, valami, valameddig, valamennyi, valamerre, valamint.
VALK, valkány, valkász, valkó.
VALL, valla, vallár, vallat, vallatlan, vallás, vallott, valló, vallva, vallyon.
VALOG, valoga.
VALÓ, valóba, valóban, valódi, valója, valós, valóság, valótlan, valóvá, valóz.
VALPÓ.
VAN.
VANY, vanyar, vanyiga, vanyola.
VAR, vara, varacs, varad, varangy, varas, varaszó, varazik, varázs, vargánya, varju, varoncz, varsa.
VARCZ, varczog.
VARR, varratlan, varrás, vardogal, varrogat, varga, vargony, varromány, varrott, varró.
VARTY, vartyog.
VAS, vasa, vasad, vasal, vasand, vasas, vasat, vasatlan, vasaz, vasban, vashoz, vasi, vask, vason, vasra, vastag, vasú.
VASZ, vaszar, vaszka, vaszoly, vaszora, vasztély.
VAT, vata, vatarász, vataléj.

VÁ.

VÁ.
VÁCZ, vácza, váczi.
VÁD, váda, vádol, vádos.
VÁG (név).
VÁG (ige), vágat, vágatlan, vágány, vágás, vágcsál, vagdal, vágdogál, vágító, vágni, vágott, vágovány, vágó, vágva.
VÁGY, vágyakodik, vágyakozik, vágyalkodik, vágyás, vágyó.
VÁJ, vájat, vájás, vájdogál, vájicskál, vájható, vájkál, vájogat, vájol, vájott, vájó.
VÁLik, vál, válad, válal, válasz, válás, válcsa, válhatik, váliczka, váll, válogat, váló, vált, váltt, válu, válva.
VÁLY, vályog.
VÁM, váma, vámatlan, vámol, vámon, vámos, vámot, vámoz.
VÁNCS, váncsod.
VÁNDOR, vándorol, vándorúl.
VÁNKOS, vánkoska, vánkosos.
VÁNSZOR, vánszorodik, vánszorog.
VÁNY.
VÁNY, ványa, ványol.
VÁPA, vápája, vápás.
VÁR, vára, várad, várbeli, várcza, várd, vári, várkony, várnyi, várok, várong, város.
VÁR (ige), várakodik, várakozik, várandó, váratlan, várás, várj, váró, várta, vártat, vártt, várton.
VÁSÁR, vásárban, vásárd, vásári, vásárja, vásárkor, vásárol, vásáron, vásáros, vásárra, vásárt.
VÁSik, vásás, vásít, váslal, vásnok, vásodkodik, vásol, vásony, vásott, vástol, vástón.
VÁSU.
VÁSZ, vászka, vászon.
VÁT, váti.
VÁTY, vátyon.
VÁZ.

VE.

VE.
VECZ, vecze, veczel, veczk.
VECS, vecse, vecseklő.
VECSERNYE, vecsernyéz.
VEGY, vegyes, vegyít, vegyül.
VEH, vehécz.
VEHEM, vemhe, vemhezik, vemhes.
VEJ, vejk, vejm, vejt.
VEKSZEL.
VEL, vele, veleg, velem, veles, velezd, velő.
VELENCZE, velenczei, velenczések.
VELESZTA.
VELIN.
VELLA.
VENCZISZLÓ.
VENCS, vencsellő.
VENDEL.
VENDÉG, vendége, vendégel, vendéges, vendéggé, vendégi, vendégség.
VENEREK.
VENTE.
VENY, venye, venyicze, venyike, venyim.
VER, verbőcz, verdik, vereget, verekedik, vereknye, vereség, veret, veretlen, verés, vergődik, verhődik, verhüdik, verint, verő, verseg, vertt, verve, verzár.
VERBUNG, verbungol, verbungos.
VERÉB, verebe, verebély, verebes.
VEREM, verme, vermel, vermet.
VERFÖLYE, verfölyés, verfölyét.
VERNYIKE.
VERS, verse, versel, versek, versen, versenként, versez, verssel.
VESE, vesék, veselény, vesény.
VESLING.
VESPERNA.
VESZ, vedd, veddegel, veendő, vehet, venni, vett, vevés, vevő, vét, vétel, vétlen, vém, véve, vévén.
VET, veteget, vetekedik, vetem, vetemény, vetendő, veter, vetetlen, vetett, vetél, vetény, vetés, vethető, vetkezik, vetni, vető, vettet, vetve.
VEZ, vezekény, vezet, vezénd, vezér.

VÉ.

VÉ.
VÉCZ, véczér, véczke.
VÉCS, vécse.
VÉD, védelem, védeny, védett, védés, védő, védség.
VÉG, végbe, végben, végbéli, vége, véged, végek, véges, véget, végetlen, végett, végez, véghetetlen, véghez, végi, végig, végles, végre, végség, végső, végtelen, végtére, végtől, végzi.
VÉK, véka, vékony.
VÉKE, vékény.

VÉL, vélekedik, vélemény, véletlen, vélés, vélhet, vélő, vélte, véltve.
VÉM, vémeny.
VÉN, vénhedik, vénheszik, vénhüszik, véni, vénít, vénség, vénül.
VÉNUS.
VÉNY.
VÉP, vépik.
VÉR, vérbe, vérben, vércze, vércse, vérd, véré, vérem, véren, vérengez, véres, véretlen, vérez, vérhüdik, vérig, vérmes, vérre, vérrel, vérré, vérség, vértelen, vérü, vérzik.
VÉRT, vértes.
VÉS, vésdegel, vése, vésedék, véseget, vésemény, vésett, vésés, véskél, vésö, vésve.
VÉSZ (név), vésze, vészes.
VÉSZ (ige), veszedelem, veszejt, veszekedik, veszekszik, veszele, veszendék, veszendő, veszetlen, veszett, veszély, veszés, veszít, veszkény, veszködik, veszni, veszö, veszsz, veszszö, veszt.
VÉSZKA.
VÉT, vétek, véter, vétetlen, vétett, vétés, vétő, vétség, vétten, vétve.
VÉZ, véza, véznya.

VI.

VIASZ, viaszi, viaszka, viaszol, viaszos, viaszoz, viaszszal.
VICZA.
VICZE, viczéje.
VICZEK.
VICZK, viczkándozik, viczkos.
VICS, vicsa, vicsesan, vicsog, vicsor.
VID, vida, vidaly, vidám, vidék, vidít, vidoncz, vidor, vidul.
VID.
VIDRA.
VIGY, vigygyan, vigyog, vigyor.
VIH, vihog.
VIK, vikog.
VIKI.
VILÁG, világa, világból, világért, világi, világig, világít, világodik, világlik, világon, világos, világot, világozik, világra, világtalan.
VILL, villám, villány, villog, villong.
VILLA.
VILMÁNY.
VIN, vinár, vinos.
VINCZ, vincza, vinczároz, vinczos.
VINCZE.
VINCZELLÉR, vinczellérség.
VINDÖLY.
VINNY, vinnyog.
VINNYE, vinnyéje.
VIOLA, violás.
VIPERA.
VIR, virág, virdít, virgás, virgáz, virgoncz, virgyina, virics, virít, virnyikol.
VIRR, virrad, virraszt, virrog, virrogat, virrong.
VIS, visa, visít, visk, visnyó, visonta, visó, vist.
VIS, visel, visnye.
VIZS, vizsa, vizsgál, vizsla, vizslat.
VISZ, viddegel, viendö, vihet, viszket, visznek, vitel, vitlen, vivés, vivö.
VISZ (név), visza, viszák, viszál, viszoly, viszon, viszos, viszsza.
VISZLÓ.
VITÁLIS.
VITENYE, vitenyéd.
VITY, vitya, vityilló.
VIZA.

VÍ.

VÍ, viadal, viadalom, viaskodik, vihatatlan, viódik, vit, vita, vitat, vitéz, vitka, vitla, vitorla, vitorág, vivás, vívhatatlan, vivó.
VÍG, vigabb, vigad, vigadalom, vigaság, vigaszik, vígatlan, vígság.
VÍGYÁZ, vígyázat, vígyázatlan, vígyázás, vígyázgat, vígyázó, vígyáztalan, vígyázva, vígyázván, vígyázz.
VÍZ, vízbe, vízbéli, vízben, vize, vizell, vizen, vizenyö, vizes, vizet, vizetlen, vizez, vízi, vízig, vízre, vízzel, vizzé.

VL.

VLÁD.

VO.

VOJTA.
VON, vonag, vonakodik, vonat, vonás, vond, vonékony, vonít, vonint, vonog, vonott, vonó, vonsz, vontat, vontt, vonul, vonva, vonyarcz, vonz.
VORCZ, vorczog.
VOTIZÁL.

VÓ.

VÓLNA.
VÓLTT, voltta, volttra, volttú.

VÖ.

VÖCZ, vöczkönd.
VÖCS, vöcsök.
VÖLCS, völcse.
VÖNÖCZ, vönöczk.
VÖR, vörcseg, vörheny, vörnyeges, vörös, vörs, vörü.
VÖRFÖLYE.
VÖRSÖNG.
VÖRZSE.

VŐ.

VŐ, veje.
VÖLGY, völgye, völgyel, völgyes, völgyi, völgység.

VR.

VRÁSZLÓ.

VU.

VULKA, vulkány.

Summa 170.

V.

VA.

VA.

VA. Suffixum supini post vocales obtusas: ut Mondva, attól meg válva, tárva, nyitva.

VACZ.

VACZ.
VACZAL (Pokol-). E. F. Hunyad Vben.
VACZKOR. Pyrum sylvestre. PP. Válogatós medvének a' vaczkor is jól esik. km. Dugonics scribit „Vadzkor" km. 1. R. p. 155. at p. 170 ht. „Vaczkor".
Vaczkor-fa. Sz. D.
VACZKALÓDik. Fészkelödik. Sz. D. S. I. Ki vaczkalódik. S. I.
VACZOG. Dentibus crepat, strepit. Úgy fázik, hogy a' foga is vaczog bele. Dug. km. 1. R. p. 206.
A' hidegtöl szinte vaczogott a' foga. Sz. D.
VACZOK. Ágy, alom, ágybeli. Sz. D. Vidd ki a' vaczkodat — A' vaczkát czipeli, hordja — Ki vaczkolódik; ki bújik az ágyból. Sz. D.

VACS.

VACS. Sz. P. Pest Vben.
VACSÁR.
Vacsárcsi. E. F. Csik Székében.
VACSOG. Sirva kiált. Ne vacsogj — Ne vacsogtasd a' gyermeket. Sz. D.
VACSORA. Coena. M. A. Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincsen. km.
Vacsora fölött. Sub coena.
Vacsora-lesö. Coenipeta. NC. p. 399.
Vacsora-tájban. Circa coenam.
Vacsora-vesztö. Lepke.
Jó vacsora — a' melly szolga el felejt ebédet enni, meg érdemli a' jó vacsorát. km.
Vacsorálik. Coenat. M. A. Káldi, Apoc. 3. 20.
Vacsorálás. Coenatio. M. A.
Vacsoráldogal. Coenitat. M. A.
Vacsoráldogáló. Coenitans. M. A.
Vacsorálatlan. Incoenatus, incoenis. M. A.
Vacsorálhatnám. Coenaturio. M. A.
Vacsoráló. Coenans, coenatorius. M. A.
Vacsoráló ház. Coenaculum. Káldi, Judic. 3. 20. Csuzi, Tromb. p. 420.
Vacsoráló hely. Coenatio, coenaculum. M. A.
Vacsorátlan. Incoenis. M. A.

VAD.

VAD. Efferus, ferox, ferus, sylvestris, item. Bellua, bestia, fera. M. A. A' szelid gyümölcs is vad, míg meg nem érik. km.
Vad alma. Malum sylvestre, arbutum. M. A.
Vad alma-fa. Arbutus, unedo, camaros. M. A.
Vad állat. Fera. S. I.
Vad barom. Fera bestia. Faludi, U. E. 5. R. p. 49.
Vad bika. Bos sylvestris, urus. M. A.
Vad bor. Vinum acerbum, austerum. S. I.
Vad borsó. Cicer sylvestris, cicercula. M. A.
Vad búza. Lolium temulentum. S. I.
Vad deákság. Latinitas barbara. S. I.
Vad disznó. Aper. PP.
Vad disznó' túrás. Aprugni rostri notae. PP.
Vad ember. Satyrus. M. A. it. Homo ferus, incultus, impolitus, naturae filius. S. I.
Vad erkölcs. Mores inculti, barbari, inhumani. Faludi, E. M. p. 247.
Vad erkölcsü. Incultus, barbarus, impolitus, illiberalis. S. I.
Vad fa. Arbor sylvestris. PP. Vad fától nem lehet jó gyümölcsöt várni. km.
Vad-fek-hely. Lustrum. S. I.
Vad fenyö. Pinaster. CM.
Vad fog-hagyma. Allium ursinum. PP. Asphodelus. NC. p. 27.
Vad füge. Caprificus, sycomorum. M. A.
Vad füge-fa. Caprificus. M. A.
Vad fü. Pázm. Pred. p. 26.
Vad galamb. Palumbes. M. A.
Vad gesztenye. Hippocastanum, esculus. S. I.
Vad gyömbér. Zedoaria. S. I.
Vad gyümölcs. Fructus sylvestris, arbuteus. S. I.
Vad hagyma. Bulbus, bulbine. M. A.
Vad-hajtás. Pulsio ferarum versus venatores. S. I.
Vad hely. Locus desertus, horridus, incultus. S. I.
Vad-hús. Ferina. it. Gangraena, anthrax. M. A.
Vad-hús-pástétom. Artocreas ex ferina. PP.
Vad jáh. Ovis ammon. S. I.
Vad kakas. Urogallus, tetrao. S. I.
Vad kan. Aper. M. A. Dúlfúl magában, mint a' vad kan. km.
Vad katang. Cichorium, cichorea. M. A.
Vad kecske. Caprea, dorcas, ibex, rupicapra. M. A.
Vad kender. Alyssum. M. A. Föl nyöl, mint a' vad kender. km.
Vad-kert. Vivarium, theriotrophium. CM. M. A.
Vad-kert. MV. Nógrád Vben. F. Pest Vben.
Vad kos. Capricornus, ibex. M. A.
Vad köles. Panicum sylvestre. M. A.
Vad kölyök. Hinnulus. M. A.
Vad kömény. Seselis. M. A. Carvum. PP.
Vad körtvély. Pyrum sylvestre. Válogat benne, mind a' vad körtvélyben. km.
Vad körtvély-fa. Pyraster. S. I.
Vad köröm.
Vad körös-fa. Ornus. S. I.
Vad-legelö. Csillag' neme. Vajda, 1. K. p. 606.
Vad len. Urinalis. M. A.
Vad len-fü. Linaria. S. I.
Vad lencse. Ervum, aphaca. M. A.
Vad lendek. Oxylapatum. M. A.
Vad ló. Equiferus. M. A.
Vad-les. Insidiae feris positae. S. I.
Vad lúd. Anser ferus. Bólyognak, mint a' vad ludak. km.
Vad macska. Felis sylvestris.
Vad madár. A' vad madár is meg szokja a' kalitkát. km. Dug. 2. R. p. 298.
Vad mák. Papaver erraticum. PP. Pipacs. S. I.
Vad málva. Alcea, althaea. M. A.
Vad marha. Pecus ferum.
Vad marha-tanító. Mansvetarius. PP.
Vad megygy. Camaecerasus. M. A.
Vad menyét. Viverra. M. A.
Vad méhek. Erdei szabad méhek. S. I.
Vad ménta. Mentastrum. M. A.
Vad méz. Mel sylvestre. Pázm. Pred. p. 22.
Vad méz-fü. Oreoselinum. M. A.
Vad mustár. Rapistrum. PP.
Vad olaj. Oleum oleastri. M. A.
Vad olaj-fa. Oleaster. M. A.
Vad ország. Regio barbara. Faludi, N. U. p. 119.
Vad paszomány. Szörböl való tarka paszomány a' liberiára. S. I.
Vad petrezselyem. Daucus. M. A.
Vad póle. Calamintha. PP.
Vad rák. Locusta. M. A.
Vad retek. Armon. M. A.
Vad récze. Anas sylvestris. PP.
Vad rózsa. Cynobatus, cynorrhodon. S. I.
Vad ruta. Chamaepitys. PP.
Vad saláta. Lactuca agrestis.

Vad sáfrán. Asphodelus, hastula regia. M. A.
Vad só. Natrum fontanum, sal mirabile Glauberi. S. I.
Vad zsállya. Ambrosia. M. A.
Vad szamár. Onager. M. A.
Vad szeg-fű. Cotula foetida. S. I.
Vad-szelidétő. Mansvetarius, cicurator. S. I.
Vad szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 35.
Vad szölő. Labrusca. M. A.
Vad turbolya. Tű-hegyü fű. Pecten Veneris. S. I.
Vad tyúk. Urogallina. S. I.
Vad tűz. Sacer ignis. S. I.
Vad-verem. E. F. Alsó Fejér Vben.
Vad-verő. Igy neveztetik a' Szombathelyi határban egy téres gyöp Szent Márton, és Vép között.
Vad zab. Aegylops. M. A. Avena fatua. Szörös fekete zab, üre. S. I.
* Dám-vad. Faludi, U. E. 3. R. p. 151.
VADA. Sz. P. Szathmár Vben.
VADACS. Sz. P. Esztergom Vben.
VADAD. E. F. Maros Székében.
VADAMAS. F. Szala Vben.
VADAS. Belluosus. M. A.
Vadas. Sz. PP. Békes, és Pest Vkben.
Vadas kert. Vivarium. S. I. it. F. Heves Vben.
Vadasd. E. F. Maros Székében.
Vadasi.
Vadasi tó. Tó Szabolcs Vben.
VADÁSZ (név). Venator. M. A. Jó vadász roszsz gazda. km.
Vadász. F. Arad Vben.
Vadász (Fölső, alsó). FF. Abaúj Vben.
Vadász (Prépost-) Sz. P. Bihar Vben.
Vadász-dárda. Venabulum. M. A.
Vadász-eb. Ki önnön kényén vadászni jár. Vertagus. M. A.
Vadász-háló. Cassis, plaga. CM. M. A.
Vadász-háló-megvetés. Indago. PP.
Vadász-kelepcze. Venatorius laqueus. PP.
Vadász-kürt. Cornu venatorium. PP.
Vadász-ló. Equus venaticus. S. I.
Vadász-madár. Avis rapax, venatrix. S.I.
Vadász-tarisznya. Canistrum venatorium.
Vadász-tőr. Plaga, cassis, laqueus. S. I.
Vadászi. Venatorius. M. A.
Vadászi. Sz. P. Bihar Vben.
Vadászi mesterség. Ars venatica, cynegetica. PP.
VADÁSZ (ige), vadászsza. Venatur. it. Vestigat. M. A. Mindég vadász, de keveset fog. km.
Föl vadászsza. Pervestigat, pervenatur.
Ki vadászsza. Venando exquirit.
Meg vadászsza. Pervenatur. M. A.
Vadászat. Venatus. S. I.
Vadászat' tilalma.
Vadászás. Venatio, venatus. M. A.
Vadászásra való. Venaticus, venatorius. M. A.
Vadászásról írtt könyv. Cynegetica. M. A.
Vadászgat. Identidem venatur.
Vadászkodik. Faludi, T. É. p. 32.
Vadászó. Vestigator, venator. M. A.
Vadászó kürt. Cornu venatorium. Faludi, T. É. p. 147.
VADÉ. Sz. P. Somogy Vben.
VADI. Ferinus. M. A.
Vadi kegyetlenség. Feritas. M. A.

VADÍT, vadítja. Efferat. M. A.
El vadítja. Vajda, 2. K. p. 175.
Meg vadítja. Efferat. M. A.
Vadítás. Efferatio M. A.
Meg vadítás. Idem. M. A.
Vadító. Efferans, efferator, efferatorius. M. A.
Vadított. Efferatus. M. A.
VADNÁL vadabb. Faludi, E. M. p. 249.
VADON. Desertus, horridus. S. I.
Vadon erdő. Sylva ferarum. M. A.
Vadon fajzat. Ferus, sylvestris. S. I.
Vadon puszta. Faludi, N. U. p. 44.
Vadon vad nemzetség. Faludi, T. É. p.58.
Vadon vad atya. Faludi, T. É. p. 131.
Vadon terem. Sponte procrescit in sylvis.
Vadonság. Locus desertus, horridus v. plaga inculta, sylvestris. S. I.
VADONY. Mansio feratum v. mansio deserta, horrida, inculta. S. I.
VADOS. idem ac Vadas.
Vados' fa. F. Soprony Vben.
VADÓCZ. Lolium. M. A. Vad zab, rozsnok. Sz. D.
Vadóczos. Lolio mixtus, habens lolium. Vadóczos gabona.
VADÓKA. Foetus arbuteus. Vad alma v. vad körtvély. Sz. D.
VADRA való. Validus, viribus pollens. Nem vadra való. km.
Nem nagy vadra való. km.
VADSÁG. Feritas, immanitas. Férhet-e illy szörnyü vadság egy mennyei szívhez. Rájnis.
VADÚL (mellyék-név). Ferociter. M. A. Vadúl bántt vele.
VADUL (ige). Efferatur, sylvescit. S. I.
El vadul. idem.
Meg vadul. idem.
Vadultt. Efferatus. M. A.
Meg vadultt. idem. M. A.

VAGY.

VAGY (mellyék-ige). Vel, aut, sive, seu. M. A.
Vagy akarja, vagy sem. Velit, nolit.
Vagy élek, vagy halok, de szerencsét próbálok. km.
Vagy élet, vagy halál.
Vagy hatra, vagy vakra. km.
Vagy is. Sive, seu.
Vagy nem. Aut non. Vagy nem érti, vagy nem akarja.
A'vagy. Aut.

VAGY.

VAGY (név). R. Substantia, fortuna, opes, bona, facultates. Bát.
VAGYOK. Sum, existo. M. A.
Meg vagyok. Resto, supersum. M. A.
VAGYOM. Bona, opes, facultates.
Vagyomatlan. Opibus carens, facultatibus destitutus.
Vagyomos. Opulentus, locuples, potens, Vajda, 1. K. p. 594. 653.
Vagyomosodik. Opulescit, locupletatur, ditescit.
VAGYON. Est v. habet. M. A.
Vagyonos. Faludi, T. É. p. 204.
Vagyonság (mint Nincsenség). Essentia, ens. M. A. Faludi, B. E. p. 3. 52. U. E. 2. R. p. 101. T. É. p. 54. Ingó, és ingatlan vagyonság. Faludi, T. É. p. 88.
Vagyontalan. Facultatibus destitutus, inops.

VAH.

VAH.
VAHÁKOL. Jezsuiták' titkai. p. 179.
VAHOR.
Vahorász. Incantat, artem magicam exercet, diris utitur carminibus. Sz. D. S. I.

VAJ.

VAJ (név). Butyrum. M. A. Mit árt a' vaj a' bélesnek. km.
Vaj' alja. Sedimentum butyri post excocturam. Úgy esett, mint a' vén ebnek a' vaj' alja. km.
Vaj-gyűjtés. Collectio butyri.
Vaj-köpü. Lactarius catillus. S. I.
Vaj-köpülés. Butyri praeparatio. S. I.
Vaj-köpülő. Lactarius catillus. PP.
Vaj' rénye (vaj' erénye). Ova frixa, in sartagine cocta. S. I.
Vaj-virág. Orobanche, v. leontodon taraxacum. S. I.
* Bial-vaj. Butyrum e lacte bubalino.
Irós vaj. Butyrum recens, nondum excoctum.
Ki főzött vaj. Butyrum excoctum.
Tehén-vaj. Butyrum vaccinum.
VAJA. Ejus butyrum.
Vaja. F. Szabolcs Vben. E. F. Maros Székében.
Vaját, vagy fölét le szedi a' téjnek. Butyro exuit, florem e lacte decerpit. PP.
VAJAL. F. Fejér Vben.
VAJAS. Butyratus, butyrinus. M. A.
Vajas bogár. Isten' üneje, isten' tehenkéje. S. I.
Vajas pogácsa. Placenta butyrata. Beniczki, p. 167.
Vajas tészta. Striblita, libum. S. I
Vajas torok. Árok Pest Vben.
Vajas trágya. Igen lágy, folyó, 's érett ganéj. S. I.
Vajas Vata. F. Posony Vben.
Vajas vindöl. Vas pro conservando butyro.
Vajasd. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Vajassa. Quod Butyro praeprimis conditum est. Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.
VAJAT gyűjt. Butyrum cogit.
VAJATLAN. Non butyratus. Beniczki, p. 239.
Vajatlan leves. Dug. km. 1. R. p. 236.
VAJAZ, vajazza. Butyro condit, inungit, perungit. S. I.
Meg vajazza. Butyro condit. M. A.
VAJÁN. F. Ung Vben.
VAJJAL főz. Cum butyro condit.
Vajjal kereskedik. Cum butyro mercatur.
VAJOLA. E. F. Kolos Vben.
VAJON sültt tojás. Vaj' rénye. Sz. D.
VAJTA. F. Fejér Vben.

VAJ.

VAJ (mellyék-név). O, ah, vah, heu. Pázm. Kal. p. 233. 1074.
Vaj igen. Utique, ita sane. S. I.
Vaj-ha. Utinam, o si. M. A.
Vaj-hogy, Vaj-mint. O quam. S. I.
Vaj-ki. O quam. Vaj-ki utálatos. Sz. D.
Vaj-mi. idem. Vaj-mi nagy dolog e' világon jól élni. Sz. D.
Vaj-mi szép. Sz. D.
Vaj nem. Minime, nequaquam. S. I.
VAJUDik. Langvescit. M. A. Conflictatur cum partu. Csuzi, Síp. p. 251.
El vajudik. Pázm. Kal. p. 309.
Vajudalom. Langvor.
Vajudalmas élet. Telegdi, Pred. 1. R. p. 62.
Vajudó aszszony. Puerpera. Csuzi, Síp. p. 250.
Vajudtt. Morbidus, langvidus, syntécticus. M. A.
El vajudtt. Pallidus, viribus exhaustus. PP.
Vajudttság. Syntexis. M. A.
Vajudttúl. Langvide. M. A.
VAJUSZik. Langvescit. M. A.
VAJLÓDik. idem. S. I.

VAJDA.

VAJDA. Vajvoda, dux, princeps.
Vajda. FF. Abaúj, és Bihar Vkben.
Vajda' falva. F. Bihar Vben.
Vajda' falva (Kis, nagy). E. FF. Fogaras Vidékében.
Vajda' háza. E. F. Doboka Vben.
Vajda-Hunyad. E. MV. Hunyad Vben.
Vajda-Kamarás. E. F. Kolos Vben.
Vajda' kúta. E. F. Küküllő Vben.
Vajda-Récse. E. F. Fogaras Vidékében.
Vajda-szeg. E. F. Torda Vben.
Vajda-Szent-Iván. E. F. Torda Vben.
* Erdéli vajda. Vajvoda Transylvaniae.
VAJDÁCSKA. F. Zemplin Vben.
VAJDÁJA. Ejus vajvoda, ejus dux. Czigányok' vajdája.
VAJDASÁG. Vajvodatus, ducatus. S. I.

VAJK.

VAJK. F. Nyitra Vben.
VAJKA. MV. Posony Vben.
Vajka. Sz. P. Szala Vben.

VAK.

VAK. Coecus. M. A. Szemesnek a' játék, vaknak az alamisna. km.
Vak ablak. Riscus. M. A. Fenestra ficta.
Vak a' koczkában. Tesserae monas. PP. Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' koczkája. km.
Vak áru. Merx vetita. S. I.
Vak árus. Mercator rerum vetitarum. S. I.
Vak bél. Intestinum coecum. S. I.
Vak bor. Titkon árultt bor. S. I.
Vak-buzgó. Fanaticus, vesanus. S. I.
Vak-buzgóság. Fanatismus.
Vak czifrák. Nihil significantes zeri. Faludi, N. E. p. 159.
Vak csik. Cobitis barbatula. Vágó hal. S. I.
Vak engedelmesség. Obedientia coeca.
Vak hold. Kettős, vagy hármas hold. Paraselinae. M. A.
Vak játék. Lusus fortunae. Hazardspiel. S. I.
Vak jövendölések. Faludi, B. E. p. 93.
Vak kamara. Camera obscura. Molnár János, M. Könyvház 2-dik Szakasz.
Vak kérdés. Faludi, U. E. 3. R. p. 33.
Vak kígyó. Coecilia. M. A. Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.
Vak koczka. Csuzi, Tromb. p. 103.
Vak kölyök. Heves kutya vak kölykeit hányja. km.
Vak köröm. Vastag, hoporcsos, csúnya köröm. S. I.
Vak légy. Tabanus coecutiens. S. I. Neki megy, mint a' vak légy. km.
Vak ló. Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
Vak lövés. Explosio sine plumbo v. ferro. S. I.
Vak-merész. Temerarius. S. I.
Vak-merészkedik. S. I.
Vak-merő. Temerarius. M. A. Egy vak-merőben tőletek semmit el nem hiszek. VM. p. 146.
Vak-merő képpen. Obstinate, temerarie, temere, contumaciter. M. A.
Vak-merő vak. Faludi, N. U. p. 210.
Vak-merőlködik Temerarius est. Faludi, U. E. 1. R. p. 24.
Vak-merőn. Temerarie. M. A.
Vak-merőség. Temeritas. M. A.
Vak-merősködik. Pázm. Pred. p. 894.
Vak-merősül. Temerarie, temere. M. A.
Vak nap. Kettős, vagy hármas nap. Parelius. M. A.
Vak ölés. Caedes clancularia, homicidium clandestinum. S. I.
Vak ölő. Sicarius. S. I.
Vak pila nem látod? —
Vak seb. Cicatrix. M. A.
Vak sebes. Cicatricosus. M. A.
Vak süly. Haemorrhoides coecae. S. I.
Vak szarv. Tempora. Csuzi, Síp. p. 571. 584. Tromb. p. 5.
Vak szem. Tempora. M. A.
Vak szem' lükögése. S. I.
Vak szerelem. Coecus amor.
Vak szőlő-fa. Orbus palmes. Vakon maradtt szőlő-veszsző. S. I.
Vak tetü. Myrmecia, acarus. M. A. A' fagy-vette tagnak viszketege. S. I. Vizes tetü.
Vak történet. Casus coecus, fortuitus. U. E. 2. R. p. 87.
Vak ütés. Vak ütés esett rajta. Sz. D.
Vak vereség. Plaga clandestina. M. A.
Vak vereséggel veri. Calculo mordet. M. A.
VAKAR, vakarja. Friat, radit. M. A. Ott is vakarja, a' hol nem viszket. km.
Vakar. E. H. Fogaras Vidékében.
El vakarja. Abradit. M. A.
Föl vakarja. Suffricat. M. A.
Hozzá vakarja. Affricat. M. A.
Ki vakarja. Eradit, effricat. M. A.
Környül vakarja. Circumfricat. M. A.
Le vakarja. Radit. PP.
Meg vakarja. Perfricat, defricat, confricat. M. A.
Meg vakarja a' halat. Desquammat. M. A.
Meg vakarja ismét. Refricat. M. A.
Reá vakarja. Arradit, affricat, affriat. M. A.
Vakarás. Fricatio, frictio. M. A.
El vakarás. Abrasio, erasio. M. A.
Ki vakarás. Erasio, effrictio. M. A.
Reá vakarás. Törlés. Affrictus. M. A.
Vakarász. Identidem fricat. Minden kakas a' maga szemetén vakarász. km.
Vakaratlan. Non rasus, non fricatus. Csuzi, Tromb. praef.
Vakarcs. Libum, v. panis ex corrasis massae reliquiis confectus. M. A. Fucsra mentt, mint az Ondódi vakarcs. km.
Vakarcs-magzat. Proles ultima, posthuma, posthumus. S. I.
Vakarcsál. Scalpit, fricat. M. A. Frictitat. S. I.
Vakarcsálás. Scalptura. M. A.
Vakarcsáló. Scalptor. CM. M. A.
Vakarék. Strigmentum. M. A. L. Fricamen. S. I.
Vakarék-írás.
Vakarék-könyv. Broschur. Egy két árkusból álló könyv. S. I.
Vakarék-könyv-iró. Broschurenschreiber. S. I.
Vakarék-szenny. Strigmentum. M. A.
Vakargat, vakargatja. Suffricat, strigilat. CM. M. A.
Vakarít, vakarítja. Raptim v. obiter facit, notat, scribit. Vakaríts egy két verset. S. I.
Vakarj. Apage, apagesis. M. A.
Vakarj falt. Tolle digitum. M. A.
Vakarodik (mint Takarodik). Cum pudore discedit.
Vakarodjál. Lódulj, hordd el magadat.
Vakaró. Rasor, radens, fricans, item Radula, strigil, strigilis. M. A.
Dobd le barát a' vakarót. km.
Vakaró kés. Culter rasorius.
Ló-vakaró. Sz. D.
Vakaródik. Sönnyedékét vakarja. Scabit. CM. M. A.
Vakaródhatnám. Scalpturio. M. A.
Vakaródzik. Mennél rühesebb, annál jobban vakaródzik. km.
Vakarós, Vakarus. Libum rasivum. PP.
Vakartt. Rasus, fricatus.
Meg vakartt. Defricatus. M. A.
VAKÍT, vakítja. Coecat. M. A.
Ki vakítja. Excoecat.
Meg vakítja. Obcoecat, excoecat. M. A. A' bölcset is meg vakítja a' szerelem. km.
Vakítás. Excoecatio. M. A.
Meg vakítás. idem. M. A.
VAKJÁBAN. Coece. VM. p. 13. A' ki vakjában hinti veti kincsét, bút arat. km.
VAKLANDOS. Coecutiens, lusciosus. M. A.
Vaklandosan. Lusciose, coecutienter. M. A.
VAKLOK. Coecutio, coeculto. M. A. Alig látok. Sz. D. Homályosan látok. CM.
VAKLYÁS. Lusciosus, coeculus. M. A. Ita scribit etiam Káldi, Vasárn. Pred. p. 574. „Hasonlók ezek a' vásott gyermekekhez, kik a' purdi-pénzt mind addig hordozzák, míg nem valami

vaklyás kúfárra kötik" At PP. scribit sine accentu „Vaklyas, et CM. habet" Vaklyos. Myops.
Vaklyáson. Lusciosc, instar coecutientis. M. A.
VAKOG. Coecutit.
El vakogta. Coecutiendo (haesitanter) perlegit.
El vakogott rajta. idem.
VAKOL, vakolja. Incrustat, oblinit, obducit. M. A.
Be vakolja. Obducit parietum cicatrices. Káldi, 2. Paral. 24. 13.
Ki vakolja. Perlinit tectorio.
Meg vakolja. Incrustat. M. A.
Vakolat. Tectorium, incrustamentum. Sz.D.
Vakolatlan. Non crustatus, non oblitus. S. I.
Vakolás. Tectorium, it. Incrustatio. M.A.
Fövényes vakolás. Tectorium arenatum. M. A.
Vastag vakolás. Tectorii crassioris inductio. Sz. D.
Vékony vakolás. Tectorii tenuioris inductio. Sz. D.
Vakoló. Incrustator. M. A.
Vakoló kalán. Trulla. PP.
VAKOLYA. F. Szala Vben.
VAKON. Coece.
Vakon született. Coecigenus. M. A.
Vakondak. Talpa. M. A.
Vakondak-túrás.
VAKONYA. F. Szala Vben.
VAKOS. Coecus, coecutiens. M. A.
Vakos koczka. Csuzi, Tromb. p. 170.
Vakoskodik. Coecutit. M. A. Délben vakoskodik. km.
Vakoskodás.
Szem-bé-kötött vakoskodás. Faludi, N. E. p. 109.
VAKOT vetett a' koczka. Canis damnosus.
VAKRA.
Vakra, vagy hatra. km.
VAKSÁG. Coecitas. M. A.
Lelki vakság. Coecitas mentis.
Testi vakság. Coecitas corporis.
VAKSI. Coeculus, coecutiens v. habens uxorem infidelem. S. I. Más' házánál szemes, magáénál vaksi. km.
VAKTÁBAN. Coece. Vajda, 2. K. p. 104.
Vaktában neki megy. Coeco impetu adgreditur.
VAKUL. Excoecatur. M. A. A' vén ménló vagy meg bénnul, vagy meg vakul. km.
Meg vakul. idem. M. A.
Vakulás. Excoecatio. M. A.
Meg vakulás. idem.
Vakultt. Coecatus.
Meg vakultt. Excoecatus. M. A.
Vakulton vakulnak. Zvonárics, 1. R. p. 425.
VAKÚL. Coece. Pázm. Kal. p. 136. 770.

VAL.

VAL. Cum. Suffixum nominale post vocales obtusas ut: Kárával, magával, jóval, tudtával etc. At si consona praecedat, euphoniae caussa in eandem abit, ut: Azzal, borral, marokkal, fagygyal etc.

VALA.

VALA. Erat, at in compositis habet vim vocis ALIus.
VALAHA. ALIquando, olim, nonnunquam. M. A.
Valahára. Tandem aliquando. S. I.
VALAHÁNY. Quotquot. S. I.
Valahányan. Quotcunque.
Valahányszor. Quotiescunque. S. I.
VALAHOGY. Utcunque, aliquomodo. M. A.
Valahogyan. idem. S. I.
VALAHOL. Alicubi, uspiam, ubicunque. M. A.
VALAHON, Valahun. Ubivis. M. A.
Valahonnan. Alicunde, undelibet, undecunque. M. A.
Valahonnat, Valahonnét. idem. M. A.
VALAHOVÁ. Aliquo, quopiam. M. A.
VALAKI. Aliquis, quicunque, quisquis, nonnullus. M. A.
VALAMELLY. Aliquis, quicunque M. A.
Valamelly felé. Aliquorsum, quoquo versum. M. A.
Valamellyik a' kettő közül. Alteruter. M. A.
Valamellyik közületek. Alteruter vestrum.
Valamellyikünk. Quiscunque nostrum.
Valamellyen. Aliqua. M. A.
Valamellyest. Aliqua tenus.
VALAMI. Aliquid, quodpiam, quidquid, quidvis. M. A.
Valami keveset. Modicum aliquid.
Valami kevessé. Aliquantisper. M. A.
Valami módon. Aliquomodo, quodammodo. M. A.
Valami némü. Qualiscunque. M. A.
Valamig. Quantisper, donec. M. A.
Valamiglen. idem. S. I.
Valamidőn. Aliquando, quandoque. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 364.
Valamiként. Quodammodo, aliquomodo. Faludi, T. É. p. 74.
Valamikor, valamikoron. Quandocunque v. aliquando. S. I.
Valamit azt. Aliquid modicum.
Valamit jó lélekkel cselekedni. Rem aliquam religioni habere. PP.
Valamivel. Aliquanto. S. I.
VALAMEDDIG. Aliquo usque. M. A.
VALAMENNYI. Quot quot, quotcunque, omnes. S. I.
Valamennyin, valamennyen. Omnes.
Valamennyire. Aliquantum, aliquatenus, quoddam tenus. M. A.
Valamennyire. Aliquantum. Faludi, N. E. p. 64. 100. T. É. p 17.
Valamennyiszer. Quotiescunque. M. A.
VALAMERRE. Quaqua, quacunque. S. I.
VALAMINT. Sicut, velut, prout, uti, tamquam, quemadmodum. S. I.
Valamint 's valahogy. Quomodocunque, quocunque modo. M. A.
Valamint, 's valahogy, de ki tölté azért. Cum ramento reddidit. M. A.

VALK.

VALK. F. Borsod Vben.
VALKÁNY. F. Torontál Vben.
VALKÁSZ (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
VALKÓ. FF. Pest, és Zemplin Vkben.
Valkó (Magyar, oláh). E. FF. Kraszna Vben.

VALL.

VALL, vallja. Fatetur, profitetur, confitetur, it. Adfirmat, adserit, adseverat. M. A.
Bé vallja. Profitetur, offert, dedicat, constituit. M. A.
Bé vallja jószágát a' Káptalanban. Fassionem celebrat.
Kárt vall. Damnum patitur.
Ki vallja. Edicit, evulgat, fatetur.
Meg vallja. Fatetur, confitetur, profitetur. M. A.
Reá vall. Delictum alterius profitetur, crimen detegit. S. I.
Szégyent vall. Confusionem patitur.
VALLA. F. Mosony Vben.
Vállaj. F. Szathmár Vben.
VALLÁR. E. F. Hunyad Vben.
VALLAT, vallatja. Inquirit, examinat, in quaestionem rapit, caussam cognoscit, confessionem excipit. S. I.
Bé vallatja. Curat fassionem celebrari.
Vallatás. Investigatio, inquisitio, incusati examinatio, interrogatio. S. I. Inquisitio. M. A.
Vallató.
Bé vallató fél. Fassionarius.
VALLATLAN. Inconfessus. M. A.
VALLÁS. Confessio, professio, affirmatio, dogma. M. A. item Perpessio.
Vallás-különbség. Cultus disparitas.
Vallás' mása. Paria libelli. NC. p. 455.
Vallás-tétel. Confessio. M. A.
Vallás-tévő. Confessor. Pázm. Pred. p. 546.
* Bé vallás. Fassio.
Bú-vallás.
Gyalázat-vallás. Faludi, T. É. p. 131.
Hit-vallás. Professio fidei.
Kár-vallás. Perpessio damni, damnificatio.
Kín-vallás. Beniczki, p. 77. Vajda, 3. K. p. 36.
Kudarcz-vallás.
Meg vallás. Confessio, fassio. M. A.
Reá vallás. Complicis detectio.
Szégyen-vallás. Faludi, N. E. p. 41. Káldi, Innepn. Pred. p. 461.
Vallásbéli. Hitbéli. Dogmaticus. S. I.
Vallásombéli. Qui est ejus religionis mecum.
Vallástalan. Irreligiosus, incredulus, nullius confessionis religiosae. S. I.
Vallástalanság. Irreligiositas, incredulitas. S. I.
VALLOTT, vallatott. Confessus. M. A.
Kár-vallott. Damnificatus. Pázm. Pred. p. 635.
Ki vallott ellenségem. Faludi, T. É. p. 277.
Szégyen-vallott. Káldi, Innepn. Pred. p. 510.
VALLÓ. Confessor, profitens, fatens. M.A.
Valló-bor. Ezt a' szőlő-be-valláskor töltetik a' parasztok, és meg iszszák; ha a' valló-bor el fogy, toldomást hozatnak. Hallottam Sághon 1820. Márt. 26.
* Bé valló fél. Fatens. Tiszti Szótár. p. 48.
Hit-valló. Confessor fidei.
Meg valló. Confessor. M. A.
Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.
VALLVA.
Szégyen-vallva. Csuzi, Tromb. p. 209.

VALLYON. An, ergo, anne. M. A.
Vallyon ki. Ecquis? M. A.
Vallyon mikor. Ecquando? M. A.
Vallyon nem-e. Num? M. A.
Vallyon 's hol. Nuncubi? M. A.
Vallyon 's ki. Numquis? M. A.
Vallyon úgy-e. Num ita? anne? PP.

VALOG.

VALOG. Cullus.
VALOGA. Ejus cullus.

VALÓ.

VALÓ. Ens. item Serius. M. A. Existens, verus, realis. item Aptus, accomodus, conveniens, deserviens. S. I.
Való bizonnyal. Pro certo. VM. Hittartás. p. 21.
Való dolog. Res vera. Pázm. Pred. p. 1072.
Való-e, a' mit mondasz. Verumne narras. Sz. D.
Való fájdalom. Dolor realis. Pázm. Pred. p. 29.
Való, hogy ott voltam. Revera ibi fui. Sz. D.
Való képpen. Serio, revera. Faludi, N. A. p. 97.
* Akasztó fára való. Patibulandus.
Alá való. Hitvány. Inferus, vilis, ignobilis. M. A.
Alább való. Deterior. Faludi, T. É. p. 75.
Arra való. Aptus, pro hoc serviens. S.K.
Bele való. Eo quadrans. Faludi, E. M. p. 38.
Benn való. Intraneus.
Beszédre való. Deserviens discursui. Faludi, T. É. p. 307.
Borra való. Bibale.
Elöbb való. Prior, anterior. Faludi, T. É. p. 39.
Elöl valók. Primores. M. A.
Enni való. Comestibilis.
Életre való. Vividus, vegetus. S. K.
Fejre való. Capitis muliebris tegumentum.
Fölöttébb való. Vehemens. CM.
Fölül való. Supernus. M. A.
Heába való. Inanis. Faludi, N. A. p. 45.
Holtig való. Perpetuus, vita durante. S. I.
Hon való. *Mobilia domestica.* Faludi, T. É. p. 291.
Hun való. idem. Faludi, N. A. p. 16.
Hová való? Cujas?
Hozzá való. Accomodus, adpertinens. Faludi, T. É. p. 300.
Ide való. Hujas. Faludi, N. A. p. 34.
Jelen való. Praesens. Pázm. Pred. p. 858.
Jóra való. Bonae frugis, bonae notae.
Kézre való. Aptus ad manum. Faludi, N. A. p. 45.
Ki csapni való. Evirgandus. Faludi, N. E. p. 30.
Kinn való. Extraneus. Forestiere.
Kivül való. idem. M. A.
Korán való. Tempestivus. CM.
Korán valóság. Tempestivitas. CM.
Közel való. Propinquus. Faludi, N. A. p. 29.
Külön való. Segrex. M. A. L.
Lábra való. Perisoma.
Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p. 293.
Magnak való. Seminalis. M. A. L.
Mártogatni való. Embamma. S. K.
Mellette való. Lateralis, proximus. Faludi, T. É. p. 98.
Melyre való. Pectorale. S. K.
Meszsze való. Remotus. M. A. L.
Mire való? Cui usui?
Mód nélkül való. Anormis. S. K.
Neki való. Aptus, conveniens.
Nem arra való. Non est habilis ad hoc.
Nevén való. Ejus nominis. Pázm. Pred. p. 1129.
Nyakra való. Collare.
Nyilván való. Apertus, manifestus. Zvonarics, 1. R. p. 635.
Oda való. Ejas, v. eo pertinens.
Örökké való. Aeternus. S. K.
Rajta való. Indumentum. Rajta valója sem maradtt.
Semmire való. Nauci, flocci.
Sütni való. Fermentum.
Szembe való adós. Debitor manifestus, qui coram constitutus debitum non negat. Uladislai Decr. 1. art. 92.
Szemre való. Formosus, pulcher aspectu.
Szivén való. Cordialis. Csuzi, Tromb. p. 232.
Szóra való. Suspectus. Faludi, N. E. p. 39.
Távul való. Remotus. Faludi, U. E. 3. R. p. 152.
Télre való. Quod pro hyeme valet. Pázm. Pred. p. 971.
Titkon való. Occultus. Zvonarics. 1. R. p. 635. Káldi, Innepn. Pred. p. 581.
Tudni való. Sciendum. Faludi, T. É. p. 64.
Untig való. Superflue sufficiens. Faludi, T. É. p. 278.
Utánna való. Sequens. Faludi, T. É. p. 75.
Vállra való. Humerale. M. A.
Veszni való. Interire dignus. Faludi, T. É. p. 207.
Viszontag való. Reciprocus.
VALÓBA. Serio, revera, efficaciter, efficienter. M. A.
VALÓBAN. idem. M. A.
Valóban való. Revera ita est. Zvonarics, 1. R. p. 176.
VALÓDI. Verus, genuinus. Igazi. Sz. D.
Valódi magyar. Ex asse hungarus. Sz. D.
VALÓJA. Rei veritas v. rei ita esseitas.
Nyakra valója. Ejus collare.
Rajta valója. Ejus indumentum.
Valójában. In rei veritate.
Valójában való. Revera verum est. Sz. D.
VALÓS. Habens veritatem, realitatem, substantiam.
Valósít, valósítja. Realisat. Benyák.
Valósodik. Realisatur, verificatur.
Által valósodik. Trans substantiatur.
Által valósodás. Trans substantiatio.
Meg valósodik. Realisatur.
Reá valósodik. Reá bizonyul.
VALÓSÁG. Essentia, substantia, res. M.A. Existentia, veritas, realitas, sinceritas. S. I. A' tréfának fele valóság szokott lenni. km.
Alá valóság. Vilitas. M. A.
Föllyebb valóság. Superioritas. Káldi, Innepn. Pred. p. 97.
Fő valóság. Ens summum, supremum.
Heába valóság. Inanitas.
Örökké valóság. Aeternitas.
Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E. 3. R. p. 13.
Valósággal. Certe, serio, sane, profecto, revera, reipsa. S. I.
Valóságos. Certus, verus, genuinus, proprius, serius, essentialis, realis. M. A.
Valóságosítja. Verificat, realisat. S. I.
Valóságosodik. Verificatur, realisatur. S. I.
Valóságosan. Serio, vere, essentialiter. M. A.
VALÓTLAN. Quod non est, quod non existit. Prágai, p. 931.
Jobb a' járt út járatlannál, és a' való valótlannál. km.
Valótlanság. Nihil, nihilum. S. I.
VALÓVÁ.
Alá valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit. M. A.
Alá valóvá teszi. Vilitat. M. A.
VALÓZ, valózza.
Föl nyakra-valózták. Dug. km. 1. R. p. 24.

VALPÓ.

VALPÓ. MV. Verőcze Vben.

VAN.

VAN (vagyon.). Est, habet. M. A. Kinek társa van, ura van. km.
Van is, nincs is. Ac si nec esset.
* Ben van. Inest, adest. S. I.
Fönn van. Necdum cubat, vigilat. S. I.
Jelen van. Adest.
Itt van. Hic est.
Meg van. Habetur, adest.

VANY.

VANY.
VANYAR.
Vanyarcz. F. Nógrád Vben.
Vanyarcz-patak. Patak Nógrád Vben.
VANYIGA. Vilis, abjectus. S. I.
VANYOLA. F. Veszprém Vben.

VAR.

VAR. Porrigo, ophiasis. M. A.
Var-fű. Rűh-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
* Ólt-var. Sz. D.
Pokol-var. Lepra; anthrax, carbunculus. M. A. PP.
VARA a' sebnek. Eschara, ulceris crusta. PP.
Varát el vájja. Crustam, crustulam ulceris detrahit. PP.
VARACS. Ulceris crustula v. verruca. S.I.
Varacsk. idem.
Varacskos. Plenus ulcerum crustulus v. verrucosus. S. I.
Varacskos béka. Bufo, rubeta. Vara-béka.
Varacsos. idem ac Varacskos.
VARAD. Diminutivum antiquum ex VAR.
Varadék. Hegy Bihar Vben.

Varadics. Potentilla, tanacetum. M. A.
Vad varadics. Anserina. NC. p. 25.
Varadzik. Ulceribus parvis repletur.
Bé varadzik. Incrustulatur vulnus. Sz. D.
Ki varadzik. idem. Sz. D.
Meg varadzik. idem. Sz. D.
VARÁNGY.
Varangyos. Verrucosus. S. I.
VARAS. Pustulosus, ulcerosus. M. A. Segíts rajta jó garas, ne légy görbe, se varas. km.
Varas béka. Rubeta, bufo. M. A.
Varas béka' fejében termő kő. Gemma rubetarum, chelonia. M. A.
Pokol-varas. Leprosus. Pázm. Pred. p. 298.
Varasd. Sz. KV. Varasd Vben.
Varasd. F. Baranya Vben.
Varasd Vármegye. Comitatus Varasdiensis.
Varasít, varasítja. Ki sebesíti. Ulcerat. M. A.
Varasodik. Ulceratur.
Varasodás. Ulceratio. M. A.
Varasul. Ulceratur.
Bé varasul. Vulnus crustula obducitur.
VARASZÓ. F. Heves Vben.
VARAZik. Ulceratur.
Varazás. Ulceratio. S. I.
VARÁZS.
Varázsol. Incantat, vaticinatur, divinat. M. A.
Varázsolás, Varázslás. Praestigiae, incantatio, vaticinium. M. A.
Varázsló. Praestigiator, incantator. M.A.
Varázslóság. Magia. M. A.
VARGÁNYA. Agaricus cantharellus. S. I. Ennek több nemei vannak mint: búza-vargánya, rozs-vargánya, hajdina-vargánya; mivel akkor érnek, mikor a' búza, rozs, és hajdina, és ezek enni valók; tehén-vargánya, de ez nem enni való.
Vargányász. Vargányát keres. Sz. D.
VARJU. Cornix. M. A. Egyik varju nem vájja szemét a' másiknak. km.
Varju-bab. Kövér fű, szerelem' taplója. S. I.
Varju-borsó. Spanyol here. Hedisarum onobrychis. Mitterpacher, Rei rust. P. 1. p. 349.
Varju' falva. F. Sáros Vben.
Varju-köröm. Secale cornutum, corniculatum. Mutterkorn. S. I.
Varju-láb. Coronopus. M. A.
Varju-módra kákog. Corniculatur.
Varju-mogyoró. Filipendula. M. A.
Varju-mogyoró-fű. Filipendula scrofularia. PP.
Varju-szőlő. Bacca myrtilli. Heidelbeere.
Varju-tövis. Cynosbaton. M. A. Ramnus. PP.
* Fekete varju. Corvus.
Szürke varju. Corvus cornix. Mitterpacher. Rei R. P. 1. p. 415.
Tar varju. Láttam karó' végén tar-varjut. km.
Vízi varju. Phalacrocorax. M. A. L.
Varjas. Cornicibus abundans.
Varjas. FF. Baranya, és Tömös Vkben. Sz. PP. Posony, és Veszprém Vkben.
Varjas' háza. Sz. P. Arad Vben.
Varjas Kér. F. Somogy Vben.
Varjas ló. Varju-színü ló. Equus murinus. S. I.
VARONCZ.
Varonczos. Ulcerosus. S. I.
VARSA. Nassis, sagena. CM. M. A.
Varsád. F. Tolna Vben.
Varsány. t. h. n.
Varsány-hely. Sz. P. Bihar Vben.
Varsányd, Varsánd. FF. Arad Vben.

VARCZ.

VARCZ.
VARCZOG. Reczeg, ropog. Sz. D. S. I. Lásd „VORCZOG".

VARR.

VARR, varrja, varja. Suit, sarcit. M. A. A' mit ma varr, holnap viszsza fejti. km.
Által varja. Transuit. M. A.
Bé varja. Insuit. M. A.
Hozzá varja. Adsuit. M. A.
Ki varja. Exsuit.
Környül varja. Circum suit. M. A.
Meg varja. Persuit, consuit. M. A.
Meg varja ismét. Resuit. M. A.
Öszve varja. Consuit. M. A.
Reá varja. Adsuit, assuit. M. A.
VARRATLAN. Inconsutilis. M. A.
VARRÁS. Sutura. M. A. A' roszsz varrást fejti. km.
Varrás-tanuló. Discens suere. S. I.
Varrás-tanuló hely. Schola acus tractandae. S. I.
* Him-varrás. Acupictura. Tud hozzá, mint a' vak a' him-varráshoz. km.
Ki varrás. Exsuitio.
Öszve varrás. Consutura. M. A.
VARDOGAL. Suitat. Sz. D.
VARROGAT, varrogatja. idem.
Öszve varrogatja. Consarcinat. M. A.
VARGA (Varroga, varrga, varga). Sutor, calcearius. M. A. Varga ne tovább a' kaptánál. km.
Varga. F. Baranya Vben.
Varga varga sicz. Rájnis' énekében „A' varga fiakhoz".
Varga-ár. Subula. M. A.
Varga-fonál. Szurkos fonál. Sutorium linum. PP.
Varga-fösték. Atramentum sutorium. PP. Eszterházi Tamás, Hunn. p. 300.
Varga-hal. Tinca. Czompó, czigány-hal. S. I.
Varga-kés. Scalper sutorius, culter crepidarius. PP. Soha nem volt, nem is lészen varga-késnek hüvelye. km.
Varga-légy. Bucentes. Barom-kergető fene bogár. CM.
Varga-mű. Suterna. M. A.
Varga-műhely. Sutrina. CM. M. A.
Varga-szeg. Telek Szala Vben.
Varga-szurok. Pix sutoria. PP.
Varga-ténta. Vitriolum. S. I.
Varga-tőr. Ha pénzed nincsen, vargatőrba mehetsz. km.
Varga-tőr. Subula. M. A.
Varga-útsza. Varga-útszában a' posztószél szükön találtatik. km.
Vargaság. Ars sutoria. A' vargaságot sem lehet egy nap meg tanulni. km. Nemo repente. Szirmai Parab. p. 119.
VARGONY (Varga-hony?). F. Sáros Vben.
VARROMÁNY. Varrani való. S. I. Sz. D.
VARROTT. Sutilis, consutus, acupictus. M. A.
Varrott kárpitok. Faludi, E. M. p. 247.
VARRÓ. Sarcinator, netrix. M. A.
Varró láda. Acicularius pulvillus. PP.
Varró párnácska. idem. PP.
Varró vánkos. idem. Faludi, N. A. p. 130.
Varró tű. Acus sutoria. Prágai, p. 901. Faludi, U. E. 2. R. p. 205.
* Him-varró. Acupictor. NC. p. 275.

VARTY.

VARTY.
VARTYAG (Vartyog). Coaxat. M. A.
Vartyogás. Coaxatio. M. A.

VAS.

VAS. Ferrum. M. A. A' vas is meg vásik üdővel. km.
Vas (Alsó, fölső). Sz. P. Komárom Vben.
Vas-abrincs. Circulus ferreus.
Vas-abrincsos hordó. Vas circulis ferreis munitum.
Vas-ajtó. Porta ferrea. Faludi, T. É. p. 222.
Vas' alja. F. Vas Vben.
Vas-ágy. Katona-ágy. Lectus e meris perticis ferreis combinatus.
Vas-ár-nap. Dies solis, dies dominica. M. A.
Vas-áros. Ferropola, ferramentarius. M.A.
Vas-bánya. Ferrifodina.
Vas-bánya. Öveg-bánya Veszprém Vben.
Vas-Berzencze. F. Zólyom Vben.
Vas-bilincs. Faludi, N. E. p. 136.
Vas-borona. Occa ferrea. Sz. D.
Vas-cseklye. Vadat fogó vas-szerszám. S. I.
Vas-cső. Sclopetum, bombarda. S. I.
Vas-derék. Thorax loricatus. PP.
Vas-dinnye (Alsó fölső). Sz. P. és Major Komárom Vben.
Vas-drót. Filum ferreum. PP.
Vas-durung. Fal-bontó vas. S. I.
Vas-ék. Cuneus ferreus.
Vas-fazék. Ahenum, lebes, cucuma, coculum, cacabus. M. A.
Vas-fazékas. Ahenarius. M. A.
Vas-fegyver-derék. Thorax ferreus. M.A.
Vas-fejü. Kemény-fejü. Vas a' feje, hogy azt meri cselekedni. km.
Vas-forrasztó. Ferrumen, ferruminans. M. A.
Vas-forrasztó. Ércz-olvasztó hely. Ustrina. M. A.
Vas-födő. Operculum ferreum.
Vas-fű. Berbena, sagmen. S. I.
Vas-gém. Ardea pulla. S. I.
Vas-háló. Transenna reticulata, clathrum, cancelli de filis ferreis. PP.
Vas-hámor. Ferraria moletrina. PP.
Vas-hámor. F. Borsod Vben.
Vas-hegy. Sz. P. Vas Vben.
Vas-hid a' malomban.
Vas-horog. Uncus ferreus. Harpago. NC. p. 367.
Vas-húr. Chorda ferrea. S. I.
Vas-ing Thorax hamatus, lorica. S. I.
Vas-kalán. Spatha ferrea. PP.

Vas-kapocs. Fibula ferrea, ansa. S. I.
Vas-kapu. Porta ferrea.
Vas-kapu. t. h. n.
Vas-karika. Annulus ferreus. PP.
Vas-káró. Palus ferreus. PP.
Vas-kálha. Fornax ferrea.
Vas-kemencze, 's iszonyu rabság. km.
Vas-keztyük. Chirothecae ferreae. S. I. Pázm. Kal. p. 64.
Vas-kép. Pázm. Kal. p. 703.
Vas-kéz Harpago. PP.
Vas-korona. Corona ferrea.
Vas-kosár. Orr-vas. Fiscella, lupatum. S.I.
Vas-koh. Ustrina. PP.
Vas-kohó. idem. Sz. D.
Vas-kő. Matrix ferri. S. I.
Vas-kút. F. Bács Vben.
Vas-lapát. Pala ferrea, batillum. CM. M. A.
Vas-lapoczka. Pala ferrea. PP.
Vas-láb. E. F. Csik Székében.
Vas-lábos. Tripus ex ferro.
Vas-láda. Cista ferrea.
Vas-láncz. Catena ferrea. Pázm. Pred. p. 794. 984.
Vas-levél. Lamina ferrea, bractea. S. I.
Vas-levegü. R. idem. S. I.
Vas-macska. Anchora. M. A.
Vas-macska' kötele. Funis anchorarius. PP.
Vas-macska a' tüz-helyen. Cantherius focarius. PP.
Vas-macska, v. horog, mellyel a' kútból valamit ki húznak. Lupus ferreus. PP.
Vas-macskás. Anchoratus. M. A.
Vas-Megyer. F. Szabolcs Vben.
Vas-munka. Faludi, Sz. E. p. 34.
Vas-mü. Ferramentum. S. I.
Vas-müves. Faber ferramentarius. M. A.
Vas-napokra jutottunk. Dug. km. 2. R. p. 301.
Vas-orrú. Loxia coccothraustes. Kernbeisser. S. I.
Vas-óra. Horologium ferreum.
Vas-Patak. F. Sáros Vben.
Vas Pál' lyukja. Igy neveztetik egy kis barlang a' Ság-hegy' oldalán, hol Vas Pál a' török háborgás alatt tartózkodott, nappal ott magát meg huzván, éjjeleken a' törökök ellen portázván, 's élelmet szerezvén. Ita ex traditione hic loci vigente.
Vas-perecz. Compes, pedica, manica. Faludi, Sz. E. p. 58. N. E. p. 175.
Vas-por. Ramentum, et pulvis ferri, pulvis ferreus. M. A.
Vas-pör. F. Szala Vben.
Vas-pléh. Lamina ferrea. VV. L.
Vas-ráspó. Lima pro ferro limando.
Vas-rács. Craticula. S. I.
Vas-reszelék. Scobs elimata ferri. S. I.
Vas-rosda. Ferrugo. M. A.
Vas-rosta. Vannus ferreus. M. A.
Vas-rostély. Crates ferreae.
Vas-rúd. Longurius ferreus. PP.
Vas-serpenyö. Sartago ferrea.
Vas-súlyom. Murex, tribulus. M. A.
Vas-süveg. Cassis, galea. Sisak. S. I.
Vas-szar. Scoria. M. A.
Vas-szár. Szárra való vas. Lorica cruralis. PP.
Vas-szeg. Clavus ferreus.
Vas-szekér. Currus ferreus. Káldi, Josue. 17. 18.
Vas-szerszám. Ferramentum. PP.
Vas-szerszám-árúk. Merces ferreae. PP.
Vas-szikra. Strictura ferri candentis. S.I.
Vas-szín-kö. Basaltes. S. I.
Vas-színü. Ferrugineus. S. I.
Vas-szürke. Kék-szürke, seregély-szürke. S. I.
Vas-vár. MV. Vas Vben.
Vas Vármegye. Comitatus Castriferrei.
Vas-vári. FF. Szathmár Vben.
Vas-vella. Furca ferrea. M. A.
Vas-veszszö. Virga ferrea.
Vas-vitézi erö. Faludi, N. E. p. 221.
Vas-vonó. Magnes. S. I.
Vas-zörgés. Pázm. Pred. p. 1165.
* Billyegező vas. Cauterium. S. K.
Csíptető vas. Harpago. S. K.
Eke-vas. Vomis. S. K.
Ér-vágó vas. Phlebotomum. S. K.
Fogó vas. Venabulum. S. K.
Kard-vas. Lamina ensis. S. K.
Kengyel-vas. Stapia. S. K.
Kereszt-vas. Kereszt-vasba verték.
Köröm-vas. Strombulcus. S. K.
Kötő vas. Subscus.
Lapos vas. Szántó-vas.
Marok-vas. Canthus. S. K.
Mely-vas. Thorax ferreus. S. K.
Nyak-vas. Bojae. S. K.
Orr-vas. Lupatum. S. I.
Ostya-sütő vas.
Ó vas. Ferramentum. S. K.
Pléh-vas. Lamina. S. K.
Ponczoló vas. Caelum. CM.
Rab-vas. Compes. S. K.
Remek-vas.
Reszelő vas. Lima. S. K.
Sing-vas. Canthus. S. K.
Szántó vas. Vomer. CM.
Téglázó vas. Ferrum laevigatorium.
Törpe vas. Faludi, T. É. p. 204.
Tüzes vas. Ferrum candens. S. K.
VASA. Ejus ferrum. Ó szekeret vasáért venni. km.
VASAD. Sz. PP. Pest, és Somogy Vkben.
VASAL, vasalja. Ferro munit, firmat.
Meg vasalja. idem.
Kereket vasal. Rotam ferro munit.
Szekeret vasal. Currum ferro firmat.
Vasalás. VV. L.
Vasaló. Téglázó vas. Sz. D.
VASAND. F. Bihar Vben.
VASAS. Ferratus. M. A.
Vasas. F. Baranya Vben. Sz. P. Gömör Vben.
Vasas hordó. Dolium ad circulos ferreos.
Vasas katona. Miles cataphractus. Dug. km. 2. R. p. 114.
Vasas kópia. Praefixa ferro hasta. PP.
Vasas láda. Arca ferrata. PP. Pázm. Kal. p. 673.
Vasas szekér. Currus ferro munitus.
Vasas Szent Iván. E. F. Doboka Vben.
Vasas Szent Péter' napja. Festum S. Petri ad vincula.
Vasas vitéz. Crupellarius miles, cataphractus, loricatus. PP.
VASAT ver. Cudit ferrum. PP. Hidegen veri a' vasat. km.
Vasat usztatsz. Ferrum natare doces.
Vasat öszve forrasztja. Ferruminat. M.A.
VASATLAN. Ferro destitutus.
Vasatlan kocsi. Fakó kocsi, fakó szekér. S. I.
Vasatlan kopia. Hasta pura. NC. p. 325.
VASAZ, vasazza. Ferro munit, instruit. Csuzi, Tromb. p. 17.
Meg vasazza a' kereket. Canthos rotae applicat. PP.
VASBA veri. Pedicas injicit. PP.
VASBAN sültt ostya. Panis escharites, collyra crustularia, escharis. PP.
VASHOZ való. Ferrarius. M. A.
VASI. Ferreus. M. A.
VASK.
Vaska. F. Verőcze Vben.
Vaskos. Robustus, validus, fortis, solidus. S. I. Csontos, izmos, velős, vállas, tenyeres, talpas. p. o. Hajdu. S. D.
VASON van. Est in compedibus ferreis.
Vason szenved.
VASRA verték. Ad compedes positus.
VASTAG. Solidus, nervosus, robustus, firmus, validus, fortis. M. A.
Vastag eledel. Cibus solidus. PP.
Vastag ember. Homo crassus. Sz. D.
Vastag felelet. Goromba felelet. Sz. D.
Vastag inas karok. Faludi, E. M. p. 247.
Vastag inas kezek. Faludi, l. c.
Vastag vászon. Tela crassior. Sz. D.
Vastaga valaminek. Crassities, robur. S. I.
Vastagít, vastagítja. Roborat, firmat. M. A.
El vastagítja. Landovics, Pred. p. 225.
Meg vastagítja. Corroborat, confirmat, consolidat. M. A.
Vastagítás. Roboratio, firmatio. M. A.
Meg vastagítás. Confirmatio, consolidatio, corroboratio. M. A.
Vastagító. Firmator, roborans. M. A.
Vastagított. Firmatus, roboratus, solidatus. M. A.
Vastagodik. Roboratur, confortatur, solidatur. M. A.
Vastagon. Valide, nervose, fortiter, firme, firmiter. M. A.
Vastagon fog a' tolla.
Vastagottan hiszi. Pázm. Kal. p. 385.
Vastagság. Robur, firmamentum, firmitas, firmitudo, fortitudo. M. A.
Vastagul. Roboratur, firmatur. M. A.
Meg vastagul. Corroboratur, consolidatur. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.
VASÚ.
Széles vasú dárda. Venabulum. NC. p. 325.

VASZ.

VASZ. FF. Zágráb Vben.
VASZAR. FF. Baranya, és Veszprém Vkben.
VASZKA. Henye, munkátlan.
Vaszka méh. Magát meg nem takaró méh. Lásd Méh-tartás' tudománya. Váczon. 1821. p. 40.
VÁSZOLY. F. Szala Vben.
VASZORA. Kanczának húgy-lyuka. S. I.
VASZTÉLY. Sz. P. Fejér Vben.

VAT.

VAT (Belső, külső). FF. Vas, és Veszprém Vkben.
VATA (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
Vata' háza. E. Sz. P. Kolos Vben.

VATARÁSZ. Markával benn vájkál, keresgél.
VATALÉJ. Obba, lagena. M. A. Palaczk, csutora, kulacs, vörös gyurkó. Sz. D. A' kis „VATOLA".

VÁ.

VÁ.

VÁ. Suffixum transformativum post vocales obtusas ut: Jóvá, hamuvá. Post consonam tamen euphoniae caussa V abiit in priorem consonam ut: Borrá, angyallá, bolonddá. Loco durioris: Borvá, angyalvá, bolondvá.

VÁCZ.

VÁCZ. Püspöki Város, Pest Vben. Vacium.
VÁCZA (Al, föl). E. FF. Zaránd Vben.
VÁCZI. Vaciensis.

VÁD.

VÁD. Culpa, accusatio, criminatio. S. I.
Vád. E. FF. Fogaras, és Kö-vár' Vidékeiben, Belső Szolnok, és Hunyad Vkben.
VÁDA.
Váda' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.
VÁDOL, vádolja. Accusat, incusat. M. A.
A' ki magát kétszer a' veszedelemre adja, a' szerencsét ne vádolja. km.
Be vádolja. Incusat, defert. M. A.
El vádolja. Prodit v. in se recipit.
Vádolás, Vádlás. Accusatio, incusatio, delatio. M. A. Ha a' puszta vádlás elég, sok ártatlan kerül hóhér-kézre. km.
Vádolhatatlan. Irreprehensibilis, irreprehensus, inaccusabilis. M. A.
Vádolható. Accusabilis, culpabilis. M. A.
Vádoló, Vádló. Accusator. M. A.
Vádló fél. Epist. Pázm. T. 2. p. 41.
Vádolódik. Accusatorem agit, identidem accusat. Csuzi, Tromb. p. 538.
Vádolkodik. Zvonárics, 1. R. p. 861.
Vádoltatott. Accusatus.
VÁDOS. Accusatus, accusabilis, accusandus, accusator. M. A.
Vádoskodik. Culpat, accusat, incusat. Thordai' Kéz-irati.

VÁG (név).

VÁG. Vagus fluvius Ungariae. M. A. Folyó víz, Nyitra, Thurócz, és Komárom Vkben.
Vág (Fejér, fekete). Folyó vizek Liptó Vben.
Vág. F. Soprony Vben.
Vág-Szerda-hely. F. Posony Vben.
Vág-újfalu. F. Trencsin Vben.
Vág-újhely. MV. Nyitra Vben.

VÁG (ige).

VÁG, vágja. Secat, caedit. M. A. Ki mennyit vág, annyi forgácsa lészen. km.
Által vágja. Transsecat.
Bé vágja. Insecat, incidit. M. A. Nagy fába vágja a' fejszét — Majd bé vágom az utját. kmm.
Bele vág — Már ide ritka legény vág — Ő is bele vág, mintha tudna hozzá. Anser inter olores.
Belé vágja a' fejszét. Securim injicit. M. A.
El vágja. Resecat, amputat. M. A.
Föl vágja. Concidit, consecat, dissecat. M. A.
Hozzá vág.
Keresztül vágja. A' szómat keresztül vágta.
Ki vágja. Exsecat, excidit. M. A. Ki vágta magát.
Környül vágja. Circumsecat. M. A.
Le vágja. Decutit, desecat. A' fát sem vágják le egy csapással. km.
Meg vágja. Consecat, caedit, resecat. M. A.
Öszve vágja. Consecat. S. I.
Reá vág. Tundit.
Viszsza vágja. Retundit.
VÁGAT, vágatja. Curat secari, caedi.
Föl vágatja a' gyermeket. Curat caedi puerum.
Meg vágatja az erét. Curat sibi venam incidi.
Vágatás.
Vágaték. Segmen, putamen. S. I.
Vágaték a' versben. Caesura. S. I.
Vágató.
Fa-vágató. Locus in area domus, in quo ligna solent secari. Aliis „Fa-vágító".
VÁGATLAN. Non sectus, integer. S. I.
Vágatlan fa. Lignum nondum consectum.
VÁGÁNY. Sectum, caesum, incisum. S.I.
Segge' vágánya.
VÁGÁS. Caesio, sectio, sectura, item Orbita. M. A. Nyereség reménység nem járnak mindég egy vágásban. km.
Vágás. F. Sáros Vben. Csárda Zemplin Vben. E. F. Felső Fejér Vben.
* Bé vágás. Geidler H. oktat. p. 38.
Bodnár-vágás. F. Torna Vben.
Dávid-vágás. F. Zemplin Vben.
El vágás. Resectio, praecisio, amputatio. M. A.
Ér-vágás. Venae sectio.
Fa-vágás. Lignicidium.
Fark-vágás. Nehezen felejti farka' vágását a' kigyó. km.
Kard-vágás. Sectio gladio facta.
Kerék-vágás. Orbita. Ott az út, a' hol a' kerék-vágás. km.
Ki vágás. Exsectio, excidium. M. A.
Kovács-vágás. FF. Abaúj, és Torna Vkben.
Kö-vágás. Lapicidium.
Le vágás. Desectio it. Caedes, excidium. M. A.
Meg vágás. Consectio. M. A.
Péter-vágás. F. Sáros Vben.
Új-vágás. E. F. Kraszna Vben.
VÁGCSÁL. Sectitat. Sz. D.
VAGDAL, vagdalja. Consecat, conscindit, proscindit. M. A.
Bé vagdalja. Pázm. Kal. p. 817.
Bele vagdalja. Insectitat.
El vagdalja. Dissecat, prosecat, conscindit. M. A.
Föl vagdalja. Minutim consecat. M. A.
Hozzá vagdal. Ictu petit iterato.
Ki vagdalja. Exsecat.
Le vagdalja. Desecat, consecat. S. I.
Meg vagdalja. Consecat, comminuit, dissecat. M. A.
Öszve vagdalja. In partes minutas concidit. M. A.
Reá vagdal. Plagas infligit.
Vagdalás. Iterata sectio, caesio.
El vagdalás. Dissectio, concisio. M. A.
Vagdalhatatlan.
El vagdalhatatlan. Insecabilis. M. A.
Vagdalék. Stramen consectum, concisum. Häckerling. Szecska. S. I.
Vagdalkozik. Digladiatur, gladio v. rostro certat, dimicat. Pázm. Pred. p. 781. 1236. A' bagoly is vagdalkozik a' maga adujában. km.
Meg vagdalkozik. Pázm. Pred. p. 403.
Vagdaló.
Vagdaló bárd. Sz. D.
Vagdaló kés. Sz. D.
Vagdaló töke. Sz. D.
Vagdalódik. Digladiatur, dimicat. S. I.
Vagdalódzik. idem. S. I.
Vagdaltt. Incisum. PP.
Vagdaltt hús. Sz. D.
Vagdaltt tészta. Sz. D.
VÁGDOGÁL. Identidem secat. S. I.
VÁGHAT, vághatja. Potest secare.
Vághatatlan. Incaeduus, insecabilis. M.A.
Vágható. Caeduus. M. A.
VÁGÍTÓ.
Fa-vágító. idem ac Fa-vágató.
Fa-vágító törzsök.
VÁGNI való. Vágó marha.
VÁGOTT. Sectus, caesus. M. A.
Vágott étek. Tucetum. PP.
Vágott fa. Lignum sectum.
Vágott fa-rakás. Caudicum strues. PP.
Vágott kö. Lapis sectus, saxum quadratum. S. I.
Vágott tészta. Étel' neme.
* Bé vágott út. Via interclusa, obstructa. S. I.
Föl vágott út. Sz. D.
Le vágott. Caesus, desectus, concisus. M. A.
VÁGOVÁNY. Sectum, caesum, incisum. S. I.
VÁGÓ. Secaus, caedens. M. A.
Vágó barom. Pecora mactanda. M. A.
Vágó fog. Dens incisor. S. I.
Vágó hal. Cobites, acus. M. A.
Vágó kés. Culter incisorius. PP.
Vágó marha. Pecus macello destinatum.
Vágó legény a' mészárosoknál.
Vágó pad. Mensa lanionis. S. I.
Vágó szék. Macellum. S. I.
Vágó töke. Incus scissilium, sectilium, caudex sectorius. Hackstock. S. I.
* Ér-vágó. Sector venae.
Fa-vágó. Lignicida it. Picus arboraria. S. K.
Hús-vágó törzsök.
Kender-vágó. Kender-törő eszköz. Sz. D.
Ki-vágó. Excisorius, exsecans. M. A.
Kö-vágó. Lapicida. S. K.
Kö-vágó Örs. F. Szala Vben.
Kö-vágó Szölös. F. Baranya Vben.
Vágólan. Sectorio modo. Pázm. Pred. p. 986.
Vágóra való. idem ac Vágni való. Sz. D.

VÁGTAT. Celeriter equitat. Üget, iramik, iramlik. S. I.
Vágtatás. Celer equitatio.
Vágtatást lovagoltt.
Vágtatva. Celeriter equitando.
Vágtatva el lovagoltt.
VÁGVA. Caesim. M. A.
El van vágva az útja.

VÁGY.

VÁGY. Aspirat, appetit. M. A.
Nagyra vágy. Alta petit. Nagyra szokott vágyni az igaz nemes vér. km.
Reá vágy. Adnititur, aspirat, anhelat. M. A.
VÁGYAKODik. Molitur, aspirat. PP.
Reá vágyakodik. Reá vágy. M. A.
Vágyakodás. Molimen, molitio, molimentum. M. A.
VÁGYAKOZik. Molitur, aspirat. M. A.
Férjhez vágyakozik. Nupturit. M. A. L.
VÁGYALKODik, Vágyoldik.
Vágyalkodás, Vágyoldás. Studium, conatus, intentio. M. A.
VÁGYÁS. Aspiratio, desiderium, cupido, appetitus. S. I.
Nagyra vágyás. Ambitio.
Reá vágyás. Appetitio.
VÁGYÓ. Appetens.
Nagyra vágyó. Ambitiosus.
Vágyódik. Conatur, molitur, satagit. M.A.
Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
Vágyódás. Studium, conatus, intentio. M. A. Velleitas. Pázm. Pred. p. 828. it. Concupiscentia. Pázm. Kal. p. 944.
Párt-ütő vágyódás. Rebellis concupiscentia. Káldi, Innepn. Pred. p. 366.
Vágyódozik. idem ac Vágyódik. Sz. D.
Vágyódó. Zvonarics, Postilla. 1. R. p. 208.
Vágyóság. Appetitio.
Nagyra vágyóság. Ambitio. Sz. D.

VÁJ.

VÁJ, vájja. Cavat, fodit. M. A. Kicsiny a' csöp-víz, de ha mindég hull, a' köben is lyukat váj. km.
Által vájja. Transfodit. CM.
Föl vájja. Suffricat, suffodit. M. A.
Ki vájja. Excavat, eruit, effodit, exsculpit, exscalpit. M. A. Egyik varju nem vájja ki szemét a' másiknak. km.
Meg vájja. Concavat, incavat. M. A.
VÁJAT, vájatja. Curat cavari, fodi.
Ki vájatja. Curat effodi. Faludi, T. É. p. 4.
VÁJÁS. Excavatio. M. A.
Ki vájás. idem. M. A.
Meg vájás. idem. M. A.
VÁJDOGÁL, vájdogálja. Fodicat. S. I.
VÁJICSKÁL. idem. S. I.
VÁJHATÓ. Fossilis. M. A.
VÁJKÁL. Fodicat. M. A.
Benn vájkál.
Vájkáló. Scalptor. M. A.
VÁJOGAT, vájogatja. Fodicat, scalpit.
Vájogatás. Scalptura. M. A.
Vájogató. Scalptor. CM.
VÁJOL. Subigit. PP.
Tésztát vájol. Tésztát szakaszt. Subigit. M. A. p. 286. 350.
Vájoló, Vájló.
Vájló tekenő. Artopta. M. A. Szakasztó tekenő. Sz. D.
VÁJOTT. Cavus, excavatus. M. A.
Ki vájott. Excavatus, effossus. M. A.
VÁJÓ. Excavator, scalptor. it. Scalprum. M. A.
Vájó kés. Caelum, caestrum. S. I.
Vájó vas. idem. S. I.
* Fog-vájó. Dentiscalprum.
Fül-vájó. Auriscalpium. NC. p. 379.

VÁLik.

VÁLik. Separatur, discernitur. M. A. it. Vertitur, convertitur, fit. A' jó borból jó eczet válik — Nem minden botból válik borotva. Non e quovis ligno fit Mercurius. — Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. kmm.
El válik. Separatur, sejungitur. M. A.
El válik, hány zsákkal telik — Majd el válik a' dolog — El váltt a' szavától. —
El válik feleségétől. Repudiat. M. A.
Halálra váltt. Symbolum Charontis habet.
Ki válik — Ki váltt közülök a' seregből. Sz. D.
Meg válik. Sejungitur, separatur, it. Apparebit, parebit, liquebit. M. A.
Meg válik, ki leszsz erösebb. Apparebit quis sit fortior futurus.
Meg váltt tőle. Divulsus est ab eo.
Nem válik böcsületére. Non cedit ei honori.
Szöszszé válik — A' melly abroszt sokan viselnek, szöszszé válik. km.
Törvénnyé válik. Abit in legem. A' régi szokás törvénnyé válik. km.
Vizzé válik. Mutatur in aquam. A' nemes vér nem válik vizzé. km.
VÁL. MV. Fejér Vben.
VÁLAD. E numero plurium prodit, se paratum praebet. S. I.
Ki válad. idem.
VÁLAL, válalja. In se assumit.
El válalja. In se recipit.
Föl válalja. Assumit, recipit. S. I.
Magára válalja. In se assumit.
Válalkodik. idem ac Válad. S. I.
Ki válalkodik. Ki válad. S. I.
Válalkozik. idem. Sz. D.
Ki válalkoztak a' többi közül valami hárman. Sz. D.
Válalkozás. Erdélyi József, Zichi fölött. p. 31.
VÁLASZ. Relatio, instructio, discriminatio, distinctio. it. Responsio. M. A.
Válasz-adás. Responsio.
Válasz-fa. Szőlőben a' határok' el választására le vertt fa. Hallottam 1805.
Válasz-levél. Epistola relatoria. M. A.
Válasz-tétel. Relatio, instructio, responsio. M. A.
Válasz-tévő. Arbiter. M. A.
Válasz-tű. Acus crinibus discernendis. S. I.
Válasz-út. Bivium, ambivium, compitum, viae divortium. S. I.
Válasz-út. F. Szathmár Vben. E. F. Doboka Vben.
* Által-válasz. Zvonarics, Post. 1. R. p. 79.
Kerék-válasz. Responsio categorica. Pázm. Pred. p. 770.
Válaszol, válaszolja. Rescribit, respondet. Faludi, E. M. p. 30.
Válaszolás. Rescriptum.
Választ, választja. Eligit, deligit. M. A. it. Separat.
El választja. Divellit, eligit, disjungit, dispalat, separat, sejungit, secernit, abgregat, segregat. M. A.
El választja egymástól. Dissociat. M. A.
El választja gyermeket a' csöcstől. Ablactat.
El választja a' csordától. Abgregat. M.A.
Föl választja. Promovet. M. A.
Hozzá választja. Cooptat. M. A.
Ki választja. Seligit, sejungit, excerpit, segregat. M. A.
Meg választja. Distinquit, discernit, discriminat. M. A.
Meg tudja már a' feketét a' fejértől választani. km.
Választás. Electio, delectus. M. A.
Választás' szabadsága. Szabad választás. Optio. M. A.
El választás. Electio, disjunctio, secretio, separatio. M. A.
El választás a' csöcstől. Ablactatio. M.A.
El választás egymástól. Dissociatio. M. A.
Ki választás. Sejunctio, electio, selectio. M. A.
Meg választás. Distinctio, discretio. M.A.
Választatlan. Indiscretus, indistinctus. M.A.
Választatlanúl. Indiscriminatim, indistincte. M. A.
Választék. Sejunctum v. limes sejungens. S. I.
Választhatandó. Candidatus. S. I.
Választhatás. Arbitrium, optio. S. I.
Választható. Arbitrarius, eligibilis. S. I.
El választható. Separabilis. M. A.
Választhatatlan. Ineligibilis.
El választhatatlan. Inseparabilis. M. A.
Választig. Magnopere, multum satis, oppido, admodum. M. A.
Választiglan. idem. M. A.
Választott. Electus, lectus, exquisitus. M. A.
Választott mondás. Symbolum. Wahlspruch. S. I.
El választott. Separatus, segregatus, sejunctus. M. A.
Választó. Elector. M. A.
Választó erő. Vis discretiva, facultas discernendi. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.
Választó fejedelem. Elector princeps. S. I.
Választó ország. Regnum electitium. S. I.
Választó szó. Suffragium. S. I.
Választó víz. Chrysulca, aqua fortis, aqua excretionis. M. A. PP.
Meg választó. Disjunctivus. CM.
Választva. Eligendo, discriminatim. M. A.
Meg választva. Distincte, discriminatim. M. A.
VÁLÁS. Separatio, divulsio. S. I.
El válás. Divortium, it. Separatio. M.A.
El válás-levél. Liber repudii. VM. Hittartás. p. 67.
Meg válás. Divulsio, sejunctio, separatio. M. A.
VÁLCSA. F. és Folyó víz Thurócz Vben.
VÁLHATik. Potest separari.

Válhatatlan. Inseparabilis. M. A.
El válhatatlan. idem. M. A.
Válható. Separabilis. M. A.
El válható. idem. M. A.
VÁLICZKA. Patak a' Szala-Egerszegi határban.
VÁLL. Humerus. M. A. it. Thorax muliebris. Mieder. S. I.
Váll-födő. Humerale. CM.
Váll' hegye. Acronium. PP.
Váll-köz. Interscapilium. CM.
Váll-lapoczka. Scapula. M. A.
Váll-vonyás. Csuzi, Tromb. p. 545.
Váll-vonyítva.
* Fél váll. Sz. D.
Vas-váll. Sz. D.
Válla. Ejus humerus. Koldus-táska vállán, arany-gyürü újján nem illenek öszve. km.
Vállára veszi. In humeros effert. PP.
Vállas. Habens amplos humeros, humerosus. PP.
Vállal feleltt. Sz. D.
Vállat vonyított. idem. Sz. D.
Vállatlan. Carens humeris. M. A.
Vállaz, vállazza. Bé metszi.
Vállazás. Bé metszés.
Vállazását keskenyli. Hallottam, 1815. Aug. 28.
Válba vágott mente. Colabium. PP.
Vállra való. Humerale. M. A.
Vállra vető. Involucre. M. A. L.
Fél vállra. Föl nem öltve, öltetlen, palástul veszi, p. o. a' mentét. Sz. D.
VÁLOGAT, válogatja. Seligit, selectat. M. A. Válogat benne, mint a' vad körtvélyben. km.
El válogatja. Secernit.
Ki válogatja. Excerpit, eligit, secernit. M. A.
Meg válogatja. Meliora seligit.
Öszve válogatja a' javát.
Válogatás. Electio, discriminatio. M. A.
Ki válogatás. Selectio, secretio. M. A.
Válogatós medvének a' vaczkor is jól esik. km.
Válogatott. Lectus, selectus. M. A.
Válogatott fris. Lectissimus. PP.
Válogató. Fastidiosus, delicatulus. PP. item Haereticus. Pázm. Pred. p. 289.
Ételben válogató.
Válogatóság. Pázm. Pred. p. 293.
VÁLÓ. Separabilis. M. A.
El váló. idem.
Magva-váló. Separabilis a nucleo.
Magva-váló baraczk, szilva, 's a' t.
VÁLT, váltja. Mutat, redimit. M. A. Adj az ebednek aranyt, hájat fog váltani rajta. km.
Által váltja. Transmutat.
Bé váltja. Redimit. S. I.
El váltja. Permutat, commutat, cambiat. M. A.
Föl váltja. Commutat, eliberat, redimit. M. A.
Ki váltja. Redimit, eximit, eliberat. S. I.
Meg váltja. Redimit. M. A.
Öszve váltja. Concambiat.
Viszsza váltja. Redimit. S. I.
Váltás. Redemtio, mutatio, cambium, collybus. Wechsel. S. I.
El váltás. Permutatio, commutatio. M. A.
Föl váltás. Eliberatio, redemtio. M. A.
Gyürü-váltás. Permutatio annulorum.
Ki váltás. Redemtio. M. A.
Meg váltás. idem. M. A.
Pénz-váltás. Commutatio pecuniae.
Zálog-váltás. Redemtio pignoris.
Válthatatlan.
Ki válthatatlan. Irredemptibilis. S. I.
Váltott. Permutatus.
Váltott gyermek. Suppositus infans.
Változik. Mutatur, alteratur.
Által változik. Transmutatur, transformatur. S. I.
El változik. Immutatur, transmutatur, transfiguratur. S. I.
Ki változik. Permutatur. Pázm. Pred. p. 112. „A' fiú-isten magát adá, hogy ő rajta kiváltozzunk".
Meg változik. Immutatur. S. I.
Változandó. Mutabilis. M. A.
Változandóság. Mutabilitas. M. A.
Változás. Mutatio, commutatio, vicissitudo. M. A.
Által változás. Metamorphosis. S. I.
El változás. idem. S. I.
Változat. Sz. D.
Változatlan. Non mutatus.
Változatlan színnel. Pázm. Pred. p. 443.
Változhatatlan. Immutabilis. M. A.
El változhatatlan. idem. M. A.
Változhatatlanság. Immutabilitas. M. A.
Változhatatlanúl. Immutabiliter. M. A.
Változható. Mutabilis.
El változható. Commutabilis. M. A.
Változott. Mutatus. M. A.
Változó. Mutabilis. M. A.
Változólag. Alternatim, per vices. S. I.
Változóság. Mutabilitas, inconstantia. S. I.
Változtat, változtatja. Mutat, alterat. M. A. A' mit meg nem lehet változtatni, leg jobb azt el felejteni. km.
El változtatja. Emutat, commutat. M. A.
Meg változtatja. Commutat, demutat. M. A.
Változtatás. Commutatio, immutatio. S. I.
El változtatás. Demutatio. M. A.
Meg változtatás. Immutatio. M. A.
Változtathatatlan. Immutabilis. M. A.
Változton változik. Sine fine mutatur. Csuzi, Tromb. p. 55.
Változvány. Vicissitudo. S. I.
Váltó. Mutator, mutans. it. Redimens. M. A.
Váltó czédula. Schedula reluitionalis.
Váltó írás. Faludi, U. E. 3. R. p. 74.
Váltó müves szabó.
Váltó pénz. Faludi, N. E. p. 87.
Be váltó.
Meg váltó. Redemtor. M. A.
Pénz-váltó. Numularius. S. K.
Váltság. Emenda, redemtio. Pázm. Pred. p. 1074.
Levél-váltság. Taxa literarum. S. K.
Szolga-váltság. Taxa servorum. S. K.
Váltságúl. Pro redemtione. Mit kivánsz váltságúl. Sz. D.
Váltva. Alternatim. S. I.
Föl váltva. Invicem, per vices.
VÁLTT. Sejunctus, separatus.
El válttak. Separati, divulsi, divortiati. S. I.
Ki-váltt. Sejunctim.
Ki-váltt képpen. Praecipue, peculiariter. M. A.
Válttig. Magnopere, satis, admodum. M. A.
Válttiglan. idem. M. A.
VÁLU. Trulla, trullum, canalis, trulleum. M. A.
Disznó-válu. Alveus pabulatorius porcorum.
Itató válú. Aquarium, alveus aquarius, labrum. PP.
Válus (Vállus). F. Szala Vben.
VÁLVA. Sejunctim excepto.
Attól meg válva. Eo excepto.
Ki válva. Exceptus. M. A.
Meg válva. Excepto, praeter. M. A.
Meg válván. idem. M. A.

VÁLY.

VÁLY (Alsó, fölső). FF. Gömör Vben.
VÁLYOG. Tapasztani való sár v. épiteni való mór. Sz. D. S. I.
Vályog-fal. Le hullott a' vályog a' falról. Sz. D.
Vályogol. Sz. D.

VÁM.

VÁM. Telonium. Vectigal. M. A.
Vám-falu. F. Szathmár Vben.
Vám-hajdu. Überreiter. S. I.
Vám-ház. Domus teloniaria.
Vám-pénz. Pedagium, in Jure Vng. M. A.
Vám-szedő. Teloniator.
* Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht. Decr. Sigismundi anni 1405 art. 1.
Híd-vám. Telonium pontis. S. K.
Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
Puszta vám. Sz P. Fejér Vben.
Száraz vám. F. Soprony Vben.
VÁMA. F. Arad Vben.
VÁMATLAN. Immunis a vectigali v. tributo. S. I.
VÁMOL, vámolja. Exigit portorium, desumit vectigal. Sz. D. S. I.
Ki vámolja. Desumit vectigal.
Meg vámolja. idem.
Vámolás. Desumtio telonii.
Vámoló. Teloniator.
VÁMON. In telonio. A' mit a' vámon nyertt, a' harminczadon el vesztette. km.
VÁMOS. Teloniarius, teloniator. M. A.
Vámos. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vkben.
Vámos Attya. F. Bereg Vben.
Vámos Család. F. Vas Vben.
Vámos falu. FF. Posony és Zólyom Vkben.
Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
Vámos Györk. F. Heves Vben.
Vámos Láz. F. Bihar Vben.
Vámos Mikola. F. Hont Vben.
Vámos Oroszi. F. Szathmár Vben.
Vámos Pércs. Hajdu-város.
Vámos Udvarhely. E. F. Küküllő Vben.
Vámos újfalu. FF. Nyitra, és Zemplin Vkben.
Sajó-Vámos. F. Borsod Vben.
Vámosság. Vectigalis functio. PP. VM. p. XI.
VÁMOT ád. Vectigal pendit.
Vámot fizet. idem.
Vámot vesz. Desumit telonium. A' gondolattól nem vesznek vámot. km.
VÁMOZ. Vámot ád. Exsolvit portorium v. deponit vectigal. S. I.

VÁNCS.

VÁNCS.
Váncs' falva. F. Marmaros Vben.
VÁNCSOD. F. Bihar Vben.

VÁNDOR.

VÁNDOR. Viator, peregrinus v. vagus, vagabundus. S. I.
VÁNDOROL. Vagatur. M. A.
Vándorlás. Vagatio, peregrinatio.
Vándorló. Vagus. M. A.
Vándorló legény. Sodalis peregrinans.
Vándorlóba megy. Peregre proficiscitur. Sz. D.
Vándorlott ifju. Faludi, N. U. p. 154.
VÁNDORÚL. Qua peregrinus, instar peregrini.
Vándorúl bujdosik. Mártyr. Coron. p. 9.

VÁNKOS.

VÁNKOS. Cervical, pulvinar, pulvinarium, pulvinus. CM. M. A.
Vánkos-héj. Theca pulvinaris.
* Kocsi-vánkos. Sedularium. S. K.
Varró vánkos. Pulvinus acuarius. S. K.
VÁNKOSKA. Pázm. Pred. p. 473. Kal. p. 952.
VÁNKOSOS. Pulvinaribus instructus.
Vánkosos táncz. Species saltus.
Vánkosos ülés. Faludi, T. É. p. 44.

VÁNSZOR.

VÁNSZOR.
VÁNSZORODik. Contabescit. M. A. Deficit, debilitatur. S. I.
El vánszorodik. Contabescit, deficit, exhauritur, debilitatur, enervatur. M. A. Egészen el vánszorodott. Sz. D.
VÁNSZOROG. Delitescit, torpescit. M. A.
Föl vánszorog. Föl kél valami nehezen. Sz. D.
Ki vánszorog. Nagy nehezen ki megy.
Vánszorgás. Anal. Phil. T. IX. p. 69.

VÁNY.

VÁNY. Suffixum post vocales obtusas ut: Bálvány, tanítvány, oltovány. etc.

VÁNY.

VÁNY.
Vány-telek. Sz. P. Bács Vben.
VÁNYA. Sz. P. Pest Vben.
Déva-Ványa. MV. Heves Vben.
VÁNYOL, ványolja. Laneam vestem calcat, densat. PP. Kall, kallja.
Meg ványolja. Meg kallja.
Valakit jól meg ványolni, dögönyözni, rakni. Sz. D.
Ványolás. Panni calcatio, densatio, fullonica. PP. Kallás.
Ványoló. Fullo, laneae vestis politor. PP.
Ványoló malom. Mola calcatoria, densatoria. PP. Kalló.
Ványolóba viszi a' posztót. Sz. D.

VÁPA.

VÁPA. Lacuna. M. A. Planities depressior. PP.

VÁPÁJA.
Térd' vápája. Poples. M. A. L.
VÁPÁS. Convexus. M. A.

VÁR (név).

VÁR. Arx. M. A. A' levegö égben épit várat. km.
Vár' alja. Oppidum subarcense, v. plaga subarcensis. Faludi, E. M. p. 77.
Vár' alja. t. h. n. M. és E. Országban.
Vár' aljai. Subarcensis, submontanus. S. I.
Vár' árka. Fossa arcensis, vallum. S. I.
Vár-domb. F. Tolna Vben.
Vár' düledéki. Rudera arcis. S. I.
Vár-fal, Vár' fala. Murus castri, moenia, munimentum. S. I.
Vár' falva. E. F. Aranyos Székében.
Vár-fenék. Sz. P. Heves Vben.
Vár-fok. Muri corona, praecinctura, praecinctio, pinnae murorum, speculа. PP.
Vár-föl-adás. Arcis deditio. S. I.
Vár' földe. F. Szala Vben. Sz. P. Komárom Vben.
Vár-hajdu. Miles praesidiarius. S. I.
Vár-hegy. t. h. n. M. és E. Országban.
Vár-hely. Locus, ubi quondam arx fuerat.
Vár-hely. E. FF. Doboka, és Hunyad Vkben.
Vár-kert. Hortus arci adjacens.
Vár-megye. Comitatus. Esze-veszett Vármegyének bolond az ispánja. km.
Vár-mellyék (Sárvári). F. Vas Vben.
Vár' mellyéke. Pomoerium. S. I.
Vár-mezö. E. F. Doboka Vben.
Vár-nagy. R. Arcis gubernator, castro praefectus.
Vár-omladék. Rudera arcis.
Vár' orja. E. F. Besztercze' Vidékében.
Vár' ostromlása. Arcis obsidio, oppugnatio. S. I.
Vár-ör. R. Arcis vigiliae.
Vár-örös. R. Vigil arcensis v. praefectus castelli. Porkoláb. S. I.
Vár-örözet. R. Praesidium. Garnison. Tiszti Szótár. p. 54.
Vár' piaczcza. Cavaedium. PP.
Vár' sáncza. Arcis munimentum, vallum. S. I.
Vár-szállás. Arcis obsidio, obsessio. Várnak meg szállása. S. I.
Vár-szeg. Félsziget Pest Vben.
Vár-solcz. E. F. Kraszna Vben.
Vár-szó. E. Sz. P. Kolos Vben.
Vár-telek. E. F. Közép Szolnok Vben.
Vár-vivás. Arcis obsidio, obsessio, oppugnatio. S. I.
Vár-viz. F. Bihar Vben.
* Aba-új-vár.
Árva-vár. Vár Árva Vben.
Bagó-vár. Major Györ Vben.
Balta-vár. F. Vas Vben.
Baranya-vár. F. Baranya Vben.
Borza-vár. F. Veszprém Vben.
Buda-vár. F. Szala Vben.
Csák-vár. MV. Fejér Vben.
Csonka vár. E. Vár-omladék Három szék Székében.
Daru-vár. MV. Posega Vben.
Diák-ó-vár. MV. Verőcze Vben.
Detre-kö-vár. Vár Posony Vben.
Eb-vár. Telek Fejér Vben.
Eger-vár. MV. Vas Vben.
Esseg-vár. Vár-omladék Veszprém Vben.
Fejér vár. Több várok' neve, mint Gyula-Fejér vár, Székes Fejér vár. 's a' t.
Föld-vár. t. várok', és helységek' neve.
Fölleg-vár. Cittadella.
Fölsö vár. Capitolium. Üres a' fölsö vár, nincs otthon a' gazda. km.
Héder-vár. MV. Györ Vben.
Iker-vár. MV. Vas Vben.
Kám-or-vár. Vár-omladék Nógrád Vben.
Kanász-vár. Vár-oml. Heves Vben.
Kánkó-vár. Vár-oml. Ugocsa Vben.
Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
Kapu-vár. MV. Soprony Vben.
Kolos-vár. Claudiopolis.
Korpa-vár. F. Szala Vben.
Küküllö-vár. E. MV. Küküllö Vben.
Kö-vár. E. Vár-omladék Kö-vár' Vidékében.
Leány-vár. Vár Bihar Vben.
Les-vár. Vár Soprony Vben. Mon bijou.
Murány-vár. Vár Gömör Vben.
Nyaláb-vár. Vár-omladék Ugocsa Vben.
Orosz-vár. MV. Mosony Vben.
Ó vár. több várok' neve.
Pécs-vár. F. Györ Vben.
Péter-vár. Petropolis.
Rezi-vár. Szala Vben. Tátika' Rezi-vár' dolgát ebre bizták, ebül vették hasznát. km.
Salom-vár. F. Szala Vben.
Sár-vár. MV. Vas Vben.
Sas-vár. MV. Nyitra Vben.
Seges-vár. E. Sz. KV. Seges-vár' Vidékében.
Só-vár. F. Sáros Vben.
Szala-vár. F. Szala Vben.
Szarka-vár. Telek Györ Vben.
Szent György-vár. F. Szala Vben.
Szepes-vár. Vár-omladék Szepes Vben.
Sziget-vár. MV. Somogy Vben.
Tömös-vár. Sz. KV. Tömös Vben.
Törcs-vár. E. Vár Brassó Vidékében.
Tündér-vár. Faludi, T. É.
Új vár. több várok' neve M. és E. Orsz.
Ung-vár. MV. Ung Vben.
Vas-vár. MV. Vas Vben.
Vörös vár. MV. Vas Vben.
Vuko-vár. MV. Szerem Vben.
Zád-vár. Vár-omladék Torna Vben.
Znio-vár. Vár Thurócz Vben.
Zrínyi-vár. Sz. P. Somogy Vben.

VÁRA. Ejus arx.
Apony' vára. Vár-omladék Nyitra Vben.
Arad' vára. Aradinum fortalitium.
Béla' vára. Vár Bihar Vben.
Buda' vára. Buda fortalitium.
Ghimes' vára. Vár Nyitra Vben.
Leopold' vára. Leopoldopolis.
Munkács' vára. Fortalitium in C. Beregiensi.

VÁRAD. t. h. n. Castellum, parva arx. L. Anonymi cap. 34. Cfer Vindicias. p. 199.
Váradka. F. Sáros Vben.
VÁRBELI. Arcensis.
Várbeli jobbágyok. R. Jobbagiones castrenses. Simon de Kéza. p. 120.
Várbeli jobbágyság. R. Jobbagionatus castrensis.

Várbeli kapitány. Arcis gubernator, castro praefectus. Kommendant. S. I.
Várbeli katonák. Milites praesidiarii. S.I.
Várbeli kápolna. Capella arcis.
VÁRCZA. E. FF. Közép Szolnok Vben.
VÁRD.
Várda. FF. Somogy, és Veszprém Vkben.
Kis várda. MV. Szabolcs Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Selleg-várda. Geidler. H. Okt. p. 47.
Várdod.
Várdod' falva. E. F. Csík Székében.
VÁRI. MV. Bereg Vben. F. Békes Vben.
VÁRKONY. FF. Baranya, Borsod, Heves, és Posony Vkben.
Várkonyd. Sz. P. Ung Vben.
VÁRNYI. Magnus instar arcis. M. A.
VÁROK. Sz. P. Pest Vben.
VÁRONG. F. Tolna Vben.
VÁROS (Habens arcem). Civitas, urbs, oppidum. M. A. Az óra-járásból meg itélheted a' várost. km.
Város' bikája. Taurus publicus. PP.
Város' birája. Judex civitatis. S. I.
Város' birtoka. Territorium urbis. S. I.
Város' deákja. Grammateus, logographus, notarius. S. I.
Város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
Város' falai. Moenia, muri. M. A.
Város' falva. E. F. Udvarhely' Székében.
Város' fejei. Urbis principes. PP.
Város' flastroma. Stratum civitatis. S. I.
Város' földe. Territorium. M. A.
Város' gazdája. Villicus. PP.
Város' háza. Praetorium, curia. M. A.
Város' író deákja. Actuarius. PP.
Város' kapitánnya. Centurio civium. S. I.
Város' kapuja. Porta civitatis.
Város' kerítése. Moenia.
Város' konyhája. Popina. M. A.
Város' kormánnya. Politia, moderamen civitatis. S. I.
Város' könyve. Fasti, annales. M. A.
Város-lőd. F. Veszprém Vben.
Város' puszta helye. Rudetum. PP.
Város' szája. Praeco. S. I.
Város' színe. Faludi, N. A. p. 133.
Város' szolgája. Stator, apparitor. M.A.
Város' tanácscsa. Senatus. S. I.
Város' tája. Civitatis regiuncula. S. I.
Város' víze (Alsó, fölső). E. FF. Hunyad Vben.
* Anya-város. Metropolis.
Bánya-város. Civitas montana. S. K.
Belső város. Interior civitas. S. K.
Dobos-város. Sz. P. Szabolcs Vben.
Erzsébet-város. E. Sz. KV. Küküllő Vben.
Fejedelmi város. Zvonárics, 1. R. p. 911.
Fekete város. MV. Soprony Vben.
Fő-város. Urbs capitalis, metropolis. Faludi, T. É. p. 81.
Hajdu-város. Oppidum hajdonicale. S.K.
Hidvég-város. MV. Somogy Vben.
Kerített város. Urbs. CM.
Királyi város. Urbs regia.
Kulcsos úri város. Faludi, T. É. p. 323.
Külső város. Suburbium. S. K.
Kómár-város. F. Szala Vben.
Magyar város. F. Torontál Vben.
Mező-város. Oppidum. S. K.
Ó város. Vetus urbs. S. K.
Polgár-város. Szent Grótnak utszája Szala Vben.
Püspöki város. Urbs episcopalis. S. K.
Rácz város. Rascianica. S. K.
Zsidó város. Pars civitatis a judaeis habitata. S. K.
Szabad királyi város. Libera regia urbs.
Szász város. E. MV. Szász város' Vidékében.
Székely város. MV. Bihar Vben.
Tizenhárom város. F. Vas Vben.
Tó-város. Komárom Vben.
Új város. MVV. Szabolcs, és Szathmár Vkben.
Vízi város. Urbs aquatica. S. K.
Városbeli. Civis. Bürger. Polgár. Oppidanus. CM. Urbanus. CM.
Városi. Urbanus, urbanicus. CM. M. A.
Városi gyökeres ember. Civis indigena. PP.
Városi község. Respublica. M. A.
Városi méltóság. Civitas. M. A.
Városi módra. Urbane. M. A.
Városi rend. Politia. M. A.
Városi rendü. Politicus. M. A.
Városi tó. E. F. Közép Szolnok Vben.
Városi törvény. Civitatis jus. PP.
Városka. Oppidulum, civitatula. M. A.
Városonként. Oppidatim. M. A.

VÁR (ige).

VÁR, várja. Exspectat, praestolatur. M. A. Időtől kell várni, tanácsra hallgatni. km.
Be várja. Praestolatur tantisper, donec alter adveniat, operitur.
El várja. Exspectat, praestolatur, exspectando perseverat. M. A.
Haza várja. Praestolatur reditum.
Meg várja. Exspectat. M. A. A' melly szekér meg nem vár, az után nem kell futni. km.
Oda várja. Praestolatur ad locum.
Öszve várja. Exspectat, donec omnes conveniant.
Reá vár. Exspectat, ut veniat.
Viszsza várja. Exspectat reducem.
VÁRAKODik. Pázm. Pred. p. 27. 309. Exspectat. M. A.
Várakodás. Praestolatio. Kaldi, Job. 17. 15.
VÁRAKOZik. Exspectat, praestolatur. M.A. Nagy uraknál, malomban, révben várakozni kell. km.
Várakozat. Sz. D.
Várakozás. Exspectatio. M. A. Éhező embernek nehéz a' várakozás. km.
Várakozó. Praestolator, exspectans. M. A.
Várakoztat, várakoztatja. Causat alteri exspectationem.
VÁRANDÓ. Exspectandus. M. A.
Várandós. Praegnans, parturiens. M. A.
VÁRATLAN. Inexspectatus. M. A.
Váratlan vendég. Hospes inexspectatus.
Váratlanúl. Inexspectate, inopinate, repente. Faludi, U. E. 3. R. p. 75.
VÁRÁS. Exspectatio, praestolatio. M. A.
El várás. idem. M. A.
Meg várás. Exspectatio. M. A.
VÁRJ várj. Vox minantis.
VÁRÓ. Exspectans, praestolans.
VÁRTA. Specula. M. A.
Várta-állás. Faludi, U. E. 1. R. p. 48.
Várta-ház. Wachthaus. S. I.
Várta-szoba. Wachtstube. S. I.
Vártás. Őr-álló. Pázm. Pred. p. 368. Gyöngyösi, 2. D. p. 99. Csuzi, Síp. p. 240.
Vártáz. Ort áll. Sz. D.
VÁRTAT, vártatja. Exspectare facit. M.A.
Vártatva.
Kevés vártatva. Modica interjecta mora, paullo post. Káldi, Luc. 22. 57. Post pusillum.
VÁRTT. Exspectatus.
Várt leány várat nyer. km.
VÁRTON várja. Faludi, N. E. p. 204.

VÁSÁR.

VÁSÁR. Forum, mercatus. M. A. A' vásár kettőn áll (t. i. az adón, és a' vevőn). km.
Vásár-állás. Locus, ubi nundinae praeprimis pecorum servantur.
Vásár-biró. Agoranomos. M. A.
Vásár' fia. Nundinale, donum nundinale. Faludi, N. U. p. 136. N. E. p. 196.
Vásár-hely. Emporium.
Vásár-hely. t. h. n.
Vásár-orvos. Circulator, medicaster. S.I.
Vásár-pénz. Vectigal. M. A. Pénzzel járják a' vásárt. km.
Vásár' telke. E. F. Kolos Vben.
Vásár-út. MV. Posony Vben.
* Barom-vásár. Forum pecorum.
Bor-vásár. Forum vinarium. NC. p.87. 299.
Búza-vásár. Forum frumentarium. NC. p. 299.
Diószegi vásár — Meg esett neki a' Diószegi vásár. km.
Disznó-vásár. Forum suarium. NC. p. 297.
Egész vásár. Nundinae integrae. Két lud, egy aszszony egész vásár. km.
Ételk-vásár. Forum cupedinarium. NC. p. 299.
Fa-vásár. Forum lignarium. NC. p. 299.
Hal-vásár. Forum piscarium. NC. p. 297.
Héti vásár. Nundinae hebdomadales.
Kenyér-vásár. Forum panarium. NC. p. 299.
Kutya-vásár — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
Leány-vásár. Forum nuptuirentium. Acta Mus. Nat. Tom. 1. p. 329.
Marha-vásár. Forum pecorum.
Országos vásár. Provinciales nundinae. S. K.
Ökör-vásár. Forum boarium. NC. p. 297.
Paréj-vásár. Forum olitorum. NC. p. 297.
Zsib-vásár. Frivolarium, scutarium forum. S. K.
Szabad a' vásár. km.
VÁSÁRBAN. In nundinis. Maga maradtt, mint a' varga a' vásárban. km.
VÁSÁRD (Alsó, fölső). FF. Nyitra Vben.
VÁSÁRI. Forensis, nundinalis. S. I.
Vásári (Kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben.
Vásári munka. Opus ad nundinas paratum.
VÁSÁRJA. Ejus nundinae, ejus mercatus. Jó vásárja esett.
VÁSÁRKOR. Tempore nundinarum.
VÁSÁROL, vásárolja. Mercatur, nundinatur, emit. M. A. Tud pénz nélkül vásárlani. km.
Elől vásárol. Praemercatur. M. A.
Ki vásárlom a' böréből.

Meg vásárolja. Coëmit.
Öszve vásárolja. Commercatur, coëmit.
Vásárlás. Mercatio, mercatura, nundinatio, emtio. M. A.
Elől vásárlás. Praemercatio. M. A.
Vásárlásra hajlandó. Emax. M. A.
Vásárló. Mercator, emtor. M. A.
Vásárló hely. Emporium. M. A.
Vásároldogal. Emtitat. M. A.
VÁSÁRON. In nundinis. Voltt két pénzzel a' vásáron, de nem adtak hármat értte. km.
VÁSÁROS. Nundinator. S. I.
Vásáros Dombó. F. Baranya Vben.
Vásáros falu. F. Soprony Vben.
Vásáros Námény. MV. Bereg Vben.
VÁSÁRRA. Ad nundinas. Kiki a' maga bőrét viszi a' vásárra. km.
VÁSÁRT indít. Nundinas indicit.
Vásárokat járja. Nundinas frequentat.

VÁSik.

VÁSik. Atteritur, deteritur v. hebetatur, obtunditur. Nem vásik benne a' foga: meg nem nyeri, a' mit kiván.
Bé vásik. Imprimitur, interitur. M. A.
El vásik. Deteritur.
Ki vásik. Exteritur.
Meg vásik. Atteritur. A' vas is meg vásik üdővel. Tempus edax rerum.
Le vásik. Deteritur.
VÁSÁS. Detritio, hebetatio.
Meg vásása a' fognak. Stupor dentium. PP.
VÁSÍT, vásítja. Atterit, hebetat. S. I.
Nem sokat vásítom ajtaját. km.
El vásítja. Deterit.
VÁSLAL, váslalja. Terit, conterit, hebetat, stupefacit. M. A. Margit' Élete. p. 18.
El váslaltam a' ruhát. Sz. D.
Meg váslalja. Atterit, hebetat. M. A.
Váslaltt. Attritus, contritus. M. A.
VÁSNOK. F. Baranya Vben.
VÁSODKODik. Petulcit. Biró Márton, Micae. p. 32. 351.
VÁSOL, vásolja. idem ac Váslalja.
Meg vásolja. Pázm. Pred. p. 433.
VÁSONY (Nagy, Tót). MV. és F. Veszprém Vben.
VÁSOTT. Meg kopott. Subtritus, protritus, hebetatus, stupefactus, it. Petulans. M. A.
Vásott ifju. Petulans juvenis.
Vásott fogak. Attriti dentes. PP.
Bé vásott. Detritus, attritus. M. A.
Vásottság. Petulantia. M. A.
Vásottúl. Petulanter. M. A.
VÁSTOL, vástolja. Pampinat. M. A.
Vástolás. Pampinatio. M. A.
VÁSTON vásott. Faludi, N. U. p. 51.

VÁSU.

VÁSU. Phascolus. Bab.

VÁSZ.

VÁSZ (Váz). Terriculamentum avium in hortis. M. A. Ollyan, mint az íjesztő vász. km.
Íjegető vász. Faludi, N. U. p. 212.
Szalma-vász. Pázm. Pred. p. 1198.
VÁSZKA. F. Trencsin Vben.
Kardos Vászka. F. Trencsin Vben.
VÁSZON. Tela. M. A. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál nézni. km.
Vászon-áros. Linteo, lintearius. NC. p. 287.
Vászon-fejérítés. Candidatio telae.
Vászon-fejérítő. Insolator, qui lintea apricatione candificat. S. I.
Vászon-fejérítő. Locus, ubi lintea ad solem candefiunt. S. I.
Vászon-fal. Scena theatralis. S. I.
Vászon-gáncs. Vitium telae. Belezna.
Vászon-korsó. Szent Mihályi korsó.
Vászon-köpönyeg. Staubmantel.
Vászon-nyomtató. Impressor lintei colorati. S. I.
Vászon-paizs. Pázm. Kal. p. 172.
Vászon-palota. Sátor. Mikes Török orsz. Lev. p. 111.
Vászon-ház. idem. Mikes. l. c.
Vászon-ruha. Termentarium. M. A. L.
Vászon-szövő. Textor lintearius. S. I.
* Csínvatt vászon. Tela bilix. S. K.
Enyves vászon. Rigida tela. S. K.
Fejérített vászon. Tela candidata.
Házi vászon. Tela domestica. S. K.
Hetes vászon, Tizes vászon, et sic porro.
Kender-vászon. Tela canabina. S. K.
Len-vászon. Linea tela. S. K.
Viaszos vászon. Cerata tela. S. K.
Vászna. Ejus tela. Te sem vagy jobb a' Deákné' vásznánál. km. Ego, et tu idem trahimus jugum. M. A.
Vásznas. Linteo. PP.
Vásznat fejérít. Lintea dealbat, solat. PP.
Vásznat ki fejti. Textum retexit. PP.

VÁT.

VÁT. F. Vas Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
VÁTI szent kút. Sz. P. Vas Vben.

VÁTY.

VÁTY. F. Baranya Vben.
VÁTYON. Sz. P. Bihar Vben.

VÁZ.

VÁZ. Terriculamentum. vide VÁSZ. M.A.
Váz-gondolat. Mind ezek csak ijesztő vázak. Sz. D.
Csont-váz. Sceleton. Sz. D.

VE.

VE.

VE. Suffixum adverbiale post vocales acutas ut: El vétve, verve, törve, türve etc.

VECZ.

VECZ.
„Vin vin, vecz vecz, pénzen vettem kenyeret, még sem ettem eleget" Csapók' énekéből.
VECZE. F. Hont Vben. E. F. Maros Székében.
VECZEL. E. F. Hunyad Vben.
VECZK. E. F. Belső Szolnok Vben.
Veczke. E. F. Alsó Fejér Vben.
Veczkendik. S. I.

VECS.

VECS.
Vecs-kerek. Csajkások' szabad pusztája.
VECSE. FF. Nyitra, Veszprém, és Zemplin Vkben.
Duna-Vecse. MV. Pest Vben.
Vecsérd. E. F. Fölső Fejér Vben.
Vecsés. F. Pest Vben.
VECSEKLŐ. F. Nógrád Vben.

VECSERNYE.

VECSERNYE. Vesperae, officium vespertinum. M. A. El találta, mint Balás pap a' vecsernyét. km.
Vecsernye-harangkor. Hora vespertina. NC. p. 439.
Zsidó vecsernye — Nem lehet zsidó vecsernye morgás nélkül. km.
VECSERNYÉZ. Servat vesperas, officium vespertinum.
Vecsernyéző palást. Pluviale. Vespermantel.

VED.

VED.
VEDEL, vedeli. Potat.
Vedeli a' sok vizet. Multum aquae potat. Vajda, 1. K. p. 360. „A' ki a' sós vízben sokat vedelvén" item 464.
VEDLik. Bőrét, szőrét v. tollát el veti, el hányja. S. I. Sz. D.
Meg vedlik. idem.
Vedlés.
Vedlett.

VEGY.

VEGY. Mixtum.
Vegy-búza. Frumentum miscellum. S. I.
El-vegy Promiscue. M. A.
VEGYÍT, vegyíti. Miscet, commiscet. Sz.D.
El vegyíti. Commiscet. M. A.
Öszve vegyíti. Commiscet, permiscet. S.I.
Vegyítés. Mixtio.
El vegyítés. idem. M. A.
Vegyített. Mixtus, permixtus.
VEGYES. Miscellaneus.
El-vegyes. Mixtus. M. A.
Vegyesít, vegyesíti. Permiscet. Sz. D.
Vegyesleg. Mixtim.
El vegyesleg. idem. M. A.
Vegyesül. Miscetur. S. I.
VEGYÜL. Miscetur, commiscetur.
Öszve vegyül. Commiscetur.
Vegyület. Mixtura. Sz. D.
Vegyülmény. idem. Sz. D.

VEH.

VEH. Vah, hui. M. A.
VERÉCZ. F. Zemplin Vben.

VEHEM.

VEHEM. Equuleus, pullus equi. M. A.
VEMH. S. I.

VEMHE. (Veheme, vehme, vemhe). Ejus pullus.
VEMHEZik. Csikózik. Sz. D. Káldi, Innepn. Pred. p. 361.
El vemhezett. El vetette csikaját. Sz. D.
Meg vemhezett. Meg csikózott. Sz. D.
VEMHES. Equa hinnulo gravida. S. I.
Vemhes ló.
Vemhesedik. Hinnulum concipit. S. I.

VEJ.

VEJ.
VEJK.
Vejke. Sz. P. Soprony Vben.
Vejke (Kis, nagy). FF. Tolna Vben.
VEJM. Sz. P. Veszprém Vben.
VEJT.
Vejte. Sz. P. Pest Vben.
Vejti. F. Baranya Vben.

VEJE.

VEJE. Ejus gener. Lásd VŐ alatt.

VEKSZEL.

VEKSZEL. Literae cambiariae. PP.
Vekszel' bére. Collybus. PP.
Vekszel-czédula. Tessera collybistica, literae cambii. PP.

VEL.

VEL. Suffixum post vocales acutas, ut: Élivel, hegyivel, bőrével. Post consonam abit in similem consonam, ut: Késsel, mézzel, szerrel, törrel, loco antiqui: Késvel, mézvel, szervel, törvel.
VELE. Secum. VELED. Tecum. VELEM. Mecum.
Vele él. Ei convivit, utitur.
Vele élés. Usus. S. I.
Vele nem éléssel. Per non usum. Pázm. Kal. p. 607.
Vele egy üdös. Coaetaneus. Pázm. Pred. p. 1239.
Vele hál. Concubat, concumbit. M. A.
Vele hálás. Concubitus, accubitus, accubatio. M. A.
Vele háló. Concubina. M. A.
Vele lakik. Cohabitat. M. A.
Vele lakás. Conversatio, cohabitatio. M. A.
Vele léte. Tasi Gáspár. p. 98.
Vele szólt. Colloquitur. M. A.
Vele született. Innatus, ingenitus, ingeneratus. S. I.
Vele tart. Ei adhaeret, ejus partes sequitur.
Vele van. Cum eo est.
Vele vetekedik. Aemulatur. M. A.
Vele vetekedés. Aemulatio. M. A.
Vele vetekedő. Aemulus, aemulator. M.A.
Ki vele. Vesd ki v. valld meg. S. I.
VELEK. Cum illis. VELETEK. Vobiscum
VELÜNK. Nobiscum.
Az úr veletek. Dominus vobiscum.
Isten veletek. á Dieu.
Velünk tartó. Nostras, nobiscum sentiens. S. I.
VELEG. F. Fejér Vben.
VELEM. F. Vas Vben.
Velem-ér. F. Vas Vben.
VELES.
Velesd.
Pócsa-Velesd. F. Bihar Vben.
VELEZD. F. Borsod Vben.
VELŐ. Medulla. M. A. it. Cerebrum v. summa, summarium. S. I.
Agy-velő. Cerebrum.
Csont-velő. Medulla ossis.
Veleje. Ejus medulla v. summa.
Ez a' dolog' veleje. Summa rei haec est.
Velős. Medullatus. M. A.
Velős csont. Os habens medullam.
Velős hártya. Membrana medullaris. S.I.
Velős leves. Jusculum substantiosum. Dug. km. 2. R. p. 51.
Velős mondás. Sententia. S. I.
Velős meg nőtt erő. Faludi, E. M. p. 247.
Velősödik. Medullatur. Pázm. Pred. p. 33. Faludi, N. U. p. 164.
Velősíti.
Meg velősíti. Landovics István, Pred. p. 234.
Velőtelen. Carens medulla. S. I.
Velőz, velőzi. Medulla spoliat, exuit. S. I.
Ki velőzi. idem. S. I.
Velőző kalán. Cochlear, quo medulla ex ossibus excipitur.
Velőzik. Impingvatur. Pázm. Pred. p. 25.

VELENCZE.

VELENCZE. Venetiae. M. A. it. F. és Tó Fejér Vben. it. Lamina volubilis in fastigiis tectorum ad cursum ventorum notandum.
Forgó velencze. Beniczki, p. 106.
Várad-Velencze. MV. Bihar Vben.
Velenczebéli. Venetus.
VELENCZEI. Venetus.
Velenczei réz. Orichalcum. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 442.
Velenczei szappan. Sapo venetus.
Velenczei tábat. Faludi, E. M. p. 247.
Velenczei tenger. Mare adriaticum. M. A.
Velenczei tükör. Speculum venetum. Faludi, N. U.
VELENCZÉS. Venetus. M. A. v. Lamina volubili instructus.

VELESZTA.

VELESZTA. Széna-rend. Striga, sticha foenaria. M. A.
Még velesztában vagyon a' le kaszáltt fű: még gyűjtetlen. Sz. D.

VELIN.

VELIN.
Velin-papiros. Charta velina.

VELLA.

VELLA. Furca. vide VILLA. M. A.

VENCZISZLÓ.

VENCZISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Szent Venczizló. S. Venceslaus. Vajda, 1. K. p. 317.

VENCS.

VENCS.
VENCSELLŐ (Ó, új). FF. Szabolcs Vben.

VENDEL.

VENDEL. t. f. n. Vendelinus.
Vendel. Sz. P. Szala Vben.

VENDÉG.

VENDÉG. Hospes, conviva. M. A. Csörög a' szarka, vendég jön. km.
Vendég (Kis, nagy). FF. Nyitra Vben.
Vendég-ajándék. Xenium. M. A.
Vendég-fal. Vászon-fal, kárpit-fal. Sz. D. S. I.
Vendég-fog. Dens suppositus. Sz. D.
Vendég-fogadó. Pandocheus, hospes publicus. M. A.
Vendég-fogadó aszszony. Hospita. M.A.
Vendég-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.
Vendég-fogadós. Diversitor, caupo. Faludi, T. É. p. 197.
Vendég-fogadósné. Cauponissa. Faludi, T. É. p. 192.
Vendég-gazda. Caupo. S. I.
Vendég-haj. Coma subdititia, adventitia, ementita, capillamentum. PP. Csuzi, Síp. p. 55.
Vendég-haj-csináló. Comae subdititiae textor. PP. Parókás.
Vendég-ház. Cubiculum hospitale. PP.
Vendég-hivás. Invitatio. M. A.
Vendég-hivogató. Vocator. PP.
Vendég-inas. Pedisequus temporarius. Lehnlakey. S. I.
Vendég-népek. Zvonarics, Post. 1. R. p. 140.
Vendég-oldal. A' szekér' oldalán két részről föl kötött rúd. Sz. D.
Vendég-orcza. Larva v. facies picta, fucata. S. I. Minden vétek talál magának vendég-orczát. km.
Vendég-szárnyon röpdöz. Faludi, N. A. p. 241.
Vendég-szerető. Hospitalis. S. I.
Vendég-szín. Fucus, offutiae, pigmentum. Faludi, Sz. E. p. 18. B. É. p. 86.
Vendég-szoba. Cubiculum hospitale. Gastzimmer. S. I.
Vendég-társ. Tasi Gáspár. p. 113.
* Alkalmatlan vendég a' vénség. km.
Érkező vendég. Faludi, N. U. p. 155.
Gyakor vendég. Frequentior conviva.
Harmadnapi vendégnek czoki a' neve. km.
Hivatlan vendégnek ajtó megett a' helye. km.
Kedves vendég — Régen várt vendég leg kedvesebb. km.
Sok vendég járja. Frequentatur a multis hospitibus.
Új vendégek. Sz. D.
Útazó vendég. Faludi, N. U. p. 155.
VENDÉGE. Ejus conviva.
Vendége érkezett.
VENDÉGEL, vendégeli, vendégli. Convivio excipit. Pázm. Pred. p. 1227.
Meg vendégeli. idem. M. A.
Vendégelő, Vendéglő.
Vendégelő mulatságok. Faludi, N. E. p. 206.
Vendéglő szoba. Szála.
VENDÉGES.
Vendégeskedik. Convivatur, epulatur, comessatur. M. A.
Vendégeskedés. Epulatio, comessatio. M. A.
Vendégeskedő. Epulo, comessator. M.A.
Vendégestűl. Una cum hospite. Pázm. Pred. p. 220.

VENDÉGGÉ híja. Invitat. M. A.
Vendéggé hivás. Invitatio. M. A.
VENDÉGI. Convivalis, pertinens ad hospitem.
Vendégi. F. Torna Vben.
Vendégi (Alsó, fölsö). F. Abaúj Vben.
VENDÉGSÉG. Convivium, epulum. M. A.
Szegény vendégség — Bor nélkül szegény a' vendégség. km.
Vendégségi. Convivalis. M. A.

VENEREK.

VENEREK. Potus diversi. Bát. S. I.

VENTE.

VENTE. Sz. P. Szala Vben.

VENY.

VENY.
VENYE. F. Posega Vben.
VENYICZE, Venicze (Alsó, fölsö). E. F. Fogaras Vidékében.
VENYIKE. Sarmentum, resex. CM. M. A. Monoszlai Apol. p. 245. Káldi, iteratis vicibus scribit „Vinyike" Innepn. Pred. p. 448. 449.
Venyikés. Sarmentosus. CM. M. A.
VENYIM (Kis, nagy). Sz. PP. Fejér Vben.

VER.

VER, veri. Verberat, quatit, cudit, tundit. M. A. Most is veri az isten, de nem érzi. km.
Ver az ere.
Ver az óra. Sonat horologium.
* Agyon veri. Mactat, occidit, caedit ad necem.
Által veri. Transverberat, it. Configit, confodit, transadigit. M. A.
Be veri. Infigit.
Bele veri. idem.
El veri. Propulsat. M. A.
El verte házától — El verte a' jég a' mezöket.
Fészket ver. Nidum struit. Az egerek nem sok fészket vernek az ő csürében.
Föl veri. Excitat, it. Expilat, depraedatur.
Föl veri a' vadat. Feram excutit cubili. S. I.
Föl veri az árát. Plus promittit, pretium rei auget. S. I.
Föl verte a' nyúlat — Föl verte a' méheket.
Föl verte álmából — Föl verte a' cselédjeit.
Föl verte a' ládát, házat, tábort.
Haza veri. Pellit domum.
Helyre veri. Helyre verte magát.
Hátra veri. Repellit.
Hozzá veri. Compellit.
Ki veri. Everberat, excudit, expellit. M. A.
Ki verte az eszéből — Szegel szeggel verik ki.
Ki verte marháját a' mezöre — Ki verte orczáját a' bor-himlö. Ha egy felöl ki verik, más felol bé megy.
Le veri. Decutit. M. A.
Meg veri. Percutit, verberat. M. A. A' gyermek is csak azt kiáltja, hogy meg verték, de nem mondja miért. km.
Neki veri. Cogit, adigit.
Öszve veri. Collidit, concutit. M. A.
Öszve veri az inát. Crura collidit. PP.
Reá veri. Rejicit in alterum.
Széljel veri. Dissipat, dispellit. S. I.
Szétt veri. idem.
Üti veri. Converberat.
Viszsza veri. Reverberat, repercutit. M. A. it. Rejicit v. refellit, refutat. S. I.
VERBÓCZ. F. Ugocsa Vben.
VERDik. Böréből, szöréből v. tollából ki vetközik, valamint a' kigyók, barmok, madarak szoktak. S. I. Vedlik.
Verdik az eszed. Sz. D.
Verdegel, verdegeli. Pulsat, pulsitat, cusat. M. A.
Hátra verdegeli. Propulsat. CM.
Verdes, verdesi. idem ac Verdegeli. S. I.
Verdett.
„Meg nönek súgári verdett szárnyamnak is" Gyöngyösi 2. Dar. p. 440.
Verdigály.
Verdigályos. Mikes, Török orsz. Lev. p. 235.
Verdigályos szoknya. Cyclas. PP.
Verdödik. Luctatur, confligitur, dissilit. M. A. Pázm. Kal. 829. Magát ide, 's tova hányja veti. Sz. D.
Verdödik a' meg fogott egér, a' madár a' kalitkában, a' hal a' hálóban. Sz. D.
Csak verdödünk, mint a' hal a' harasztban. km.
Ki verdödik. Extricatur. Pázm. Pred. p. 284. 760. Faludi, N. U. p. 143.
VEREGET, veregeti. Pulsat, pulsitat, verberat. S. I.
Meg veregette vállát.
VEREKEDik. Converberat, percutit, luctatur, verberibus pugnat. M. A. A' ki verekedni akar, könnyen botot talál. km.
Által verekedik. Cum labore transit v. aliquid superat. S. I.
Bé verekedik mennyeknek országába. Csuzi, Tromb. p. 335.
Elö verekedik. Csuzi Tromb. p. 705.
Ki verekedik. Eluctatur. M. A.
Meg verekedik. Manus conserit. S. I.
Verekedés. Converberatio, certatio, certamen, pugna, praelium. S. I.
Ki verekedés. Eluctatio. M. A.
Verekedö. Plagosus, verbero. M. A.
VEREKNYE. F. Posony Vben.
VERESÉG. Verber. M. A. A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
Vereség-érdemlö. Verberabilis, verbero, verberandus. M. A.
Vereség' helye. Vibex. M. A.
Vak vereség — Vak vereséggel veri. Calculo mordet. M. A.
VERET, vereti. Curat caedi, cudi.
Ki vereti. Curat expelli.
Pénzt veret. Pecuniam curat cudi.
Veretett. Percussus, cusus. M. A.
El veretett. Propulsus. M. A.
VERETLEN. Impercussus. M. A. Vertt viszen veretlent, agya-feje-töretlent. km.
VERÉS. Verberatio, verberatus, percussio, plaga. M. A.
Agyon verés. Percussio lethalis.
Ér-verés. Pulsus arteriae.
Le verés. Decussus, decussio. M. A.
Meg verés. Percussio, verberatio. M. A.
Óra-verés. Sonitus horologii.
Pénz-verés. Cusio monetae.
Öszve verés. Collisio, concussio. M. A.
Viszsza verés. Repercussio. M. A. it. Rejectio, repulsio. S. I.
VERGÖDik. Faludi, N. E. p. 15. T. É. p. 104. Szabadulást keres. Magát a' sárból, veszélyböl, törböl ki akarja fejteni. Sz. D.
Ki vergödik. Se se extricat, Vajda, 3. K. p. 588. Nehezen tudunk a' vízböl, hinárból ki vergödni. Sz. D.
VERHÖDik. Luctatur, confligitur, dissilit. PP.
VERHÜDik. idem Sz. D. Remis, velisque conatur. PP.
VERINT, verinti (mint Érint, érinti). Aliquantulum verberat, parumper vastat. S. I.
VERÖ. Percussor, verberans, it. Malleus, marculus. M. A.
Verö. R. Sol torridus, flagrans, igneus.
Verö-fény. S. I.
Verö ér. Arteria.
Verö fa. Tudes. Sulyok. S. I.
Verö fény. Sol, solis radii. M. A.
Verö fényen szárasztja. Insolat. M. A.
Verö fényen szárasztás. Insolatio. M. A.
Verö fényen szárasztott. Insolatus. M. A.
Verö fényt költ. Apricatur. PP.
Verö fényen ülés, járás. Apricatio. M. A.
Verö fényes. Apricus. M. A.
Verö fényes meleg hely. Soli expositus locus. PP.
Verö kos. Fistuca, paticula. S. I.
Verö malacz. Porcellus lactens. Süldö, hajdan: sülendö. S. I.
Verö óra. Pázm. Pred. p. 109.
Verö szerszám. Verber. S. I.
* Csiga-verö. Flagellum versando turbini serviens. S. K.
Dob-verö. Nodosi bacilli tympani. S. K.
Fazék-verö. Ostracinda. S. K.
Kakas-verö (játékos táncz). Galliarda. S. K.
Kötél-verö. Funifex. Pázm. Pred. p. 984.
Le verö kos. Fistuca. S. I.
Pénz-verö. Monetae cusor. S. K.
Szakáll-verö. Barbitonsor. S. K.
Tyúk-verö. Repotia celebrans. S. K.
Veröcze. Kis ajtó p. o. a' kerten, a' pitvarban. Lásd Okoskodva tanitó nyelvmester. Kolosvár 1794. p. 268.
Veröcze. MV. Veröcze Vben. F. Nógrád Vben.
Veröcze Vármegye. Comitatus Verötczensis.
Verödik. Quassatur, concutitur. M. A. Verödik, mint a' törbe esett madár. km.
Egybe verödik. Concutitur, colliditur. M. A.
Öszve verödik. Congeritur, coacervatur v. concutitur, contunditur, conquassatur. S. I.
Verödék. R. Sudor. Verötéx. S. I.
Verödék-kendö. R. Sudarium. S. I.
Verödék-szakadva. R. Sudando, fervide. S. I.

Verődékezik. R. Sudat.
Verődözik. R. Sudat.
Verős.
Ki verőst játszik. Játék' neme a' laptázásban.
Veröték (Veréték, verejték, veriték. M. A.) Sudor.
Veröték-törlő kezkenő. Sudarium, sudariolum. M. A.
Veröték-vakaró. Strigeticula. M. A.
Verötékezik. Sudat.
Ki verejtékezik. Exsudat. M. A.
Verötékezés. Sudatio.
Verötékező. Sudabundus, sudator, sudans.
Verötékezteti. Ad sudorem concitat.
Verötéketető. Sudatorius.
Verötékes. Sudatus.
Veritékes munka. Pázm. Pred. p. 389.
Verözik. Apricatur.
Verözi. Verőn aszalja, száritja v. fejéríti. S. I.
VERSEG. F. Pest Vben.
VERTT. Percussus, cusus. M. A.
Vertt arany. Aurum cusum. M. A.
Vertt ezüst. Argentum cusum, factum, signatum. Faludi, T. É. p. 94.
Vertt had. Exercitus victus, dissipatus. Vajda, 3. K. p. 691.
Vertt ludak — Foltonként szállankoznak, mint a' vertt ludak. km.
Vertt téj. Lac ebutyratum. S. I.
Ki vertt téj. Lac residuum post butyri confectionem. S. I. Iró.
Vertt út. Via trita. S. I.
Vertt vas. Lamina ferri. S. I.
Verttelék. Moneta, numisma. Sz. D.
VERVE. Caesim. Diófa, feleség verve tenyészik. km.
Meg van verve, mint a' zsupp. km.
Meg lesz vele verve.
VERZÁR (Alsó, fölsö). FF. Bihar Vben.

VERBUNG.

VERBUNG. Conductio militum. S. I.
Halál-verbung — Kezet adott immár a' halál-verbungnak. Dug.km. 2.R. p.333.
Rongy-verbung.
VERBUNGOL. Verbuvál. Milites conducit. S. I.
VERBUNGOS. Conductor militum, susceptor. S. I.
Verbungos káromkodás: förtelmes káromkodás.
Verbungos táncz. Modus saltandi conductorum. S. I.

VERÉB.

VERÉB. Passer. M. A. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. km. De praesenti gaudet ecclesia.
Vereb. F. Fejér Vben.
Veréb-fej. Caput passeris.
Veréb-fészek. Nidus passerum.
Veréb-fi. Pullus passerinus. S. I.
Veréb-szár. Hajdu-városi Telek.
Veréb-vesztő. Exterminator passerum.
Veréb-vesztésről nevezetes volt Vincze, Váczi Püspök, kiről mái nap is fenn van ez a' mondás: veréb-vesztő Váczi Vincze vesztette-el Vácz' városának Virág-vasárnapi vas-vásárját.
* Egygyes veréb. Passer solitarius. Káldi, Psalm. 101. 8.
Magányos veréb. Idem. Csuzi, Síp. p. 166.
Kan veréb.
Nádi veréb. Okos, mint a' nádi veréb. km.
Sültt veréb nem röpül senki szájába. km.
Teve-veréb. Struthiocamelus.
VEREBE. Ejus passer.
VEREBÉLY. MV. Bars Vben. F. Nógrád Vben.
VEREBES. Passeribus abundans.
Verebes. Sz. P. Békes Vben.

VEREM.

VEREM. Fossa, fovea, scrobs. M. A. Komor, mint a' verembe esett farkas. km.
Búza-verem. Syrus. S. K.
Farkas-verem. Scrobs. S. K.
Ganéj-verem. Fimetum.
Jég-verem. Chrimotheca. S. K.
Krumpli-verem. Fossa solani tuberosi.
Mész-verem. Fossa calcaria.
Répa-verem. Fossa raparum.
VERME. Ejus fovea.
VERMEL, vermeli. Infodit.
Vermelés. Propagatio vitium, fossio. S. K.
VERMET ás. Foveam fodit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, nem más. km.

VERFÖLYE.

VERFÖLYE, VÖRFÖLYE. Alea, tessera. CM. M. A.
Vörfölye-játék. Astragalismus. M. A.
Vörfölye-formájú. Tessellatus. M. A.
Verfölye-tábla. Alveus. CM.
VERFÖLYÉS. Aleator, aleo. M. A.
VERFÖLYÉT játszik. Astragalizat. CM. M. A.

VERNYIKE.

VERNYIKE. t. a. n. Veronica. Pázm. Kal. p. 1026.

VERRAD.

VERRAD. Diescit. M. A. Lásd bövebben VIRRAD.

VERS.

VERS. Carmen, versus, sectio, periocha. M. A.
Vers-futamat. Curriculum. S. I.
Vers-futás. Discursatio, stadii decursio, certamen in cursu. Wettlauf. S. I.
Vers-futó. Stadiodromus, cursor. S. I.
Vers-futó hely. Stadium, decursorium, curriculum. S. I.
Vers-föld. Milliarium russicum. Werst. S. I.
Vers-irás. Versificatio. CM.
Vers-iró. Versificator. CM.
Vers-szerzés. Versificatio. M. A.
Vers-szerzés' tudománya. Poëtica. M. A.
Vers-szerző. Poëta, versificator. M. A.
Vers-szerzönő. Poëtria. M. A.
Vers-tudomány. Poësis. Sz. D.
* Hatos vers. Hexametrum.
Hat-ötös vers. Carmen elegiacum.
Fél vers. Hemistichium.
Füz-fa-versek. Faludi, E. M. p. 79.
Ötös vers. Pentametrum. Többi nemeit a' verseknek lásd Rájnis' Kalaúzában, és M. Parnassus-ában.
VERSE. Ejus carmen, ejus versus.
VERSEL. Mással ki tesz, ki fog, vetélkedik. Versus facit v. concertat. S. I. Vele nem verselhetsz: föl nem tehetsz, nem vetélkedhetel. Sz. D.
Verselet. Poëma v. concertatio. S. I.
Verselö. Versificator, versifex. S. I.
VERSEK. Poëmata, versus.
Verseket szerez. Versificat. M. A.
Versekre. Modulate, numerose. PP.
VERSEN (Vörsön).
Versenes, versenyes. Pervicax, contentiosus. M. A.
Versenesség. Pervicacia. CM.
Verseng (Vörsöng). Disceptat, litigat. M. A.
Versengés. Altercatio, rixatio, lis, contentio, litigium. M. A.
Versengö. Litigator, litigiosus. M. A.
Versengös. Litigiosus. Sz. D.
Versenkedik. Disceptat, jurgatur, contendit. M. A.
Versenkedés. Contentio. M. A.
Versenség. Contentio. M. A.
Versent fut. Certat cursu. M. A.
VERSENKÉNT. Per vices. S. I.
VERSEZ. Versus facit, versificat. Sz. D.
Versezet. Poëma. Sz. D.
Vitézi versezet. Poëma heroicum.
Versező. Versificator. Sz. D.
VERSSEL irtt könyv. Poëma. M. A.

VESE.

VESE. Ren. M. A.
Vese-fa. Kék sánta fa. Guilandina, moringa. S. I.
Vese-fájás. Nephritis. Pázm. Pred. p. 351.
Vese-fájó. Nephriticus. M. A.
Vese-hús, vese-remek. Lumbus vitulinus. S. I.
Vese-kórság. Dolor renum. S. I.
Vese-kö. Calculus renum. S. I.
Vese-pecsenye. Assum lumbare, assum renale. S. I.
VESÉK' fájdalma. Nephritis. M. A.
VESELÉNY. Sz. P. Nógrád Vben.
VESENY. F. Heves Vben.

VESLING.

VESLING. Caseolus. PP.

VESPERNA.

VESPERNA. Coena. M. A.

VESZ.

VESZ, veszi. Emit, acceptat, capit. M. A. A' mint vettem, úgy adom. km.
Által veszi. Suscipit, recipit. S. I.
Bé veszi. Recipit. M. A.
Be veszi az orvosságot — Be vette a' várt — jószágából sokat vett bé.
Be vették katonának, papnak.
Bele veszi. Bele veszi magát a' nedvesség.

Búcsut vesz. Valedicit. Kapu-fától vett búcsut. km.
Egybe veszi. Colligit, adunat, in summam cogit.
Egygyü veszi. idem.
El veszi. Demit, abemit. it. Sumit, accipit. M. A.
El vesz az árából. Detrahit a summa. PP.
El vette jutalmát — Az isten adta, az isten el vette.
El vette a' fagy a' gyümölcsöt.
Elö veszi. Promit. Mikor szükség, elö tudja venni eszét. km.
Elö veszi magát. Proficit, v. convalescit. S. I.
Elöl veszi. Antecapit, anticipat, praevenit, praeoccupat, antevertit, praesumit. M. A.
Észre veszi. Animadvertit.
Feleséget vesz. Uxorem ducit.
Föl veszi. Tollit, sumit, assumit. M.A.
Föl veszi magát. Valescit, roboratur, restituitur.
Föl vette a' földröl — Úrtól bolondtól mindent föl lehet venni.
Föl sem kell venni, mint a' kerten a' lyukat. km.
Hasznát veszi. Fruitur, fruiscitur. M. A.
Hátára veszi. Tollit in humeros.
Hozzá veszi. Ad se accipit.
Jót vett tölem, 's lábbal rúg. km.
Kezébe veszi. Nem mind szakács, a' ki a' kalánt kezébe veszi. km.
Kezéhez veszi. Percipit.
Kezére veszi. Ad manus recipit.
Ki veszi. Eximit, excipit. M. A.
Körbe veszi. Incingit, circumdat.
Környül veszi. Circumdat, cingit, ambit. M. A.
Körül veszi. Circumdat.
Le veszi. Demit. M. A. Még a' keresztvizet is le vette róla. km.
Meg veszi. Coëmit. M. A.
Meg vette az isten' hidege.
Neki veszi magát. Invalescit.
Oda veszi. Ad se recipit.
Öszve veszi. Computat, coëmit.
Reá veszi. Assumit. it. Persvadet.
Szemre veszi. In conspectum accipit, contemplatur.
Szivére veszi. Cordi sibi sumit.
Se teszi, se veszi. Non curat.
Vámat vesz — A' gondolattól nem vesznek vámat. km.
Vérét veszi. Mactat. Csöbörrel szunyognak vérét nem vehetni. km.
Viszsza veszi. Recipit, recuperat.
VEDD-le a' süveget. Aperi caput. PP.
Vedd eszedbe. Nota, advertas velim. Káldi, Pred. passim.
VEDDEGEL, veddegeli. Emtitat, acceptat. M. A.
El veddegeli. Acceptat, sumptitat. M.A.
Elö veddegeli. Promtat. CM.
Hasznát veddegeli. Usitatur. CM.
Ki veddegeli. Exceptat. M. A.
Veddegelés. Emptio, acceptatio. M. A.
El veddegelés. Acceptatio. M. A.
Ki veddegelés. Exceptatio. M. A.
Veddegelö. Acceptans, emtitans. M. A.
VEENDÖ. Sumturus.
Bé veendö. Recipiendus, admittendus. M. A.
VEHET, veheti. Potest sumere, emere, accipere. Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
Vehetetlen.
Meg vehetetlen. Geidler, H. Okt. p. 99.
Meg vehetetlenség. Inexigibilitas. Tiszti Szótár. p. 50.
Vehetö.
Bé vehetö. Receptibilis, recipi dignus. M. A.
Észre vehetö. Sensibilis.
Föl vehetö. Assumtivus. M. A.
Haszon-vehetö. Utilis. S. K.
Ki vehetö. Exceptibilis. M. A.
VENNI.
VETT. Emtus, acceptus. M. A.
Vett név. Agnomen. S. I.
* Bé vett. Receptum, receptus. M. A.
Ki vett. Exemtus, exceptus, liber. S. I.
Vetten veszi. Identidem emit. Pázm. Pred. p. 987.
VEVÉS. Emtio. M. A.
Elöl vevés. Anticipatio, praeoccupatio. M. A.
Ki vevés. Exemptio. M. A.
VEVÖ. Emptor. M. A.
Vevö legény. R. Sponsus, nymphus. Völegény. S. I.
Vevö társ. Emtionis consors. Mitkaufer. S. I.
* El vevö. Acceptor. M. A.
Föl vevö. Assumtor. M. A.
Hamv-vevö. Emunctorium. S. K.
Haszon-vevö. Usufructuarius.
Ki vevö. Exemptor. M. A.
Rész-vevö. Particeps, participans.
Szám-vevö. Rationum exactor.
Szám-vevö hivatal. Exactoratus officium.
Vevölen. VM. p. 62.
VÉT. R. Sumtio, acceptio.
Hús-vét. Sumtio carnis post quadragesimam, pascha.
Hús-vét' napja. Festum paschatis.
Hús-vét' hete. Hebdomada paschatis.
VÉTEL. Sumptio, emptio, coëmptio. M. A.
Vétel' elö-pénze. Arrha emtionis. Leihkauf. S. I. Foglaló.
Vétel-levél. Literae emtionem v. acceptum testantes. S. I.
* Bé vétel. Receptio. M. A.
Búcsu-vétel. Valedictio.
El vétel. Acceptio, ademtio, sumtio. M. A.
Elöl vétel. Praesumtio, anticipatio. M.A.
Észre vétel. Observatio.
Fej-vétel. Decapitatio.
Föl vétel. Assumtio. M. A.
Haszon-vétel. Usus fructus. Faludi, U. E. 1. R. p. 210.
Ki vétel. Exceptio, exemptio. M. A.
Meg vétel. Emtio, occupatio, recuperatio. M. A.
Viszsza vétel. Recuperatio. M. A.
VÉTLEN.
Búcsu-vétlen. Quin valedixisset.
Észre vétlen. Non observatus, non animadversus. S. I.
VÉM. pro Vevém. „Úgy vém eszembe, hogy . . " Eszterházi Tamás, Hunn. p. 465.
VÉVE. Sumendo.
Öszve véve. Simul sumendo.
VÉVÉN. Accipiendo.
Kezébe vévén. In manus accipiendo.
Ki vévén. Excepto.

VET.

VET, veti. Serit, seminat v. projicit, jacit v. computat. M. A. A' ki álnokságot vet, bút arat. km.
Alá veti. Subjicit, dejicit. M. A.
Asztalt vet. Mensam sternit.
Ágyat vet. Lectum adaptat. Könnyü végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
Által veti. Trajicit. M. A.
Be veti. Inserit, inseminat, injicit. M. A.
Bele veti. Injicit. M. A.
Egybe veti. Conjicit in unum, congerit. it. Confert, comparat. M. A.
El veti. Inseminat, abjicit, amovet, projicit. M. A.
El veti magát. Ad humilia v. indigna se demittit. S. I.
Ellene veti. Objicit. M. A.
Elöl veti. Praetendit, objicit, praeponit. M A.
Fattyat vetett. Spuriam prolem edidit.
Félre veti. Rejicit.
Föl veti. Sursum projicit, jacit. M. A. it. Computat.
Föl veti az ágyát. Concinnat lectum. PP.
Föl veti a' lakatot. Applicat seram. PP.
Föl veti magát a' lóra. Insilit in equum. S. I.
Füstöt vetett. In fumum abiit.
Hányja veti. Jactat.
Hátra veti. Rejicit.
Horgot vet. Hamum jacit v. deflectit. Nem nyeri el a' pályát, a' ki útjában horgot vet. km.
Hozzá veti. Adjicit. M. A.
Keresztet vet. Crucem format.
Ki veti. Rejicit. M. A. Ejicit, ejectat.
Ki veti a' bélét. Exenterat. PP.
Ki vetette sarkából arannyal — Eb-rúdon ki vetni.
Ki vetette az adót — Ki vetette a' nyelvét.
Környül veti. Circumjicit. M. A.
Lángot vet. In flammam erumpit.
Le veti. Dejicit. M. A.
Le veti a' süveget. Caput aperit, pileo nudat. M. A.
Lobbot vet. Flammam concipit.
Másra vet. Caussam in alium conjicit. M. A.
Meg veti. Rejicit, respuit, reprobat, supputat it. Abortit. it. Sternit, intendit, admovet. M. A.
Meg vesd magad'. Omnigenae tibi virtutis succurrat imago. M. A.
Neki veti. Objicit.
Oda veti. Projicit.
Öszve veti. Computat, confert. S. I.
Öszve veti a' számokat. Numeros in summam redigit. S. I.
Retezt vet. Retezt vetett pattantyuja. Pázmán.
Számat vet. Init rationes.
Szám-ki-veti. Mittit in exilium.
Szánt vet. Agriculturam exercet.
Szemre veti. Objicit.
Széljel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I.

Süveget vet. Pileum deponit, nudat caput.
Téglát vet. Lateres ducit.
Véget vet. Finem imponit.
Viszsza veti. Rejicit. S. I.
Zálogba veti. Impignorat.
VETEGET, vetegeti. Computat, projectat.
El vetegeti. Abjectat. M. A.
Meg vetegeti. Supputat, computat.
Vetegetés. Computatio.
VETEKEDik. Disceptat, disputat, contendit, confligit. M. A.
Vetekedik vele. Aemulatur. M. A.
Vetekedés. Contentio, disceptatio, aemulatio. M. A.
VETEM.
Vetemedik. Deflectit, degenerat, exorbitat, delabitur. M. A.
El vetemedik. Degenerat, depravatur. M. A.
Meg vetemedik. Degenerat. M. A. it. Haza jön.
Oda vetemedik. Eo delabitur.
Reá vetemedik.
Vetemedett. Degenerans, degener, depravatus. M. A.
Meg vetemedett. Degener, depravatus.
Vetemedettség.
El vetemedettség. Depravatio. „Nem kéntelenségből, hanem maga szabad el vetemedettségéből" Sámbár. p. 517.
Vetemít, vetemíti. Projicit. S. I.
VETEMÉNY. Seges, sementis, satum. it. Legumen. M. A.
Vetemény-hely. Seminarium. M. A.
Vetemény-mag' toka. Siliqua. M. A.
Veteményes. Leguminosus, seminifer.
Veteményes ágy. Area, areola. Sz. D. S. I.
Veteményes kert. Cucumerarium, hortus seminifer. M. A. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.
Veteményez. Inserit semina, legumina. Sz. D.
Veteménység. Status sementis. Biró Márton, Micae. p. 382.
VETENDŐ.
El vetendő. Rejectaneus. M. A.
Meg vetendő. Rejiciendus. M. A. it. Contemptibilis.
VETER.
Veteredik. Romlik, poshad.
Meg veteredik a' sokáig álló bor. Pázm. Pred. p. 900.
Veternye. Vesperae. M. A. Matutinum, officium tenebrarum v. missa nocturna, sacrificium tenebrarum. Margit' Élete, p. 58. 62. 82. 108. 133. Pázm. Pred. p. 574.
Vetrenycze.
Vetrencze-leves, mellybe kenyeret, húsos kolbászt, vörös hagymát öszve aprítva föznek. Hallottam Miskén 1824. Febr. 3.
Vetrecze. Sültt szalonna-szelet. Lariolassum, assilardum. M. A.
VETETLEN. Insativus. M. A.
Vetetlen föld.
* Köz-vetetlen. Immediatus.
Le vetetlen. Indejectus. M. A.
Ok-vetetlen. Inomisse.
Vetetlenül. Absque seminatione, insative.
Vetetlenül is terem a' pörje. km.
VETETT. Jactus, stratus.
Vetett asztal. Strata mensa. Pázm. Pred. p. 1232.
Vetett ágy. Lectus stratus.
Vetett föld. Ager inseminatus.
* El vetett. Abjectus. M. A.
Meg vetett. Reprobus, rejectus. it. Stratus. M. A.
Szám-ki-vetett. Exul.
Vetettség.
Meg vetettség. Biró Márton, Micae. p. 18. 379.
Vetettül.
El vetettül. Abjecte. M. A.
VETÉL, vetéli. Abortitur. M. A.
Bé vetéli. Injectat. M. A.
El vetélt. Idétlent szültt. Sz. D.
Vetélés. Abortus. Sz. D.
El vetélés. idem. M. A.
Vetélkedik. Contendit, disceptat, aemulatur. M. A.
Vetélkedés. Contentio, disceptatio. M. A.
Vetélkedő társ. Aemulus, rivalis. S. I.
Vetélő a' szövésben. Radius. M. A. Csanak, mellyel által vetik az ontokat (bél-fonalat). Sz. D.
Vetéltt.
El vetéltt holtt gyermekek. Echolimi. M. A.
VETÉNY. Semen. S. I.
Vetény-fa. Melly az el vetett magból termett. Sz. D.
Vetény-fű, Vetény-ló-here. Medicago sativa. Luzerner Klee. S. I.
VETÉS. Sementis, satus, seminatio. M. A. it. Projectio, projectura, computus.
Vetés. F. Szathmár Vben.
Vetés előtt aratsz. km.
* Adó-vetés. Ejectatio contributionis.
Akadály-vetés. Impedimenti positio. Sz. D.
Asztal-vetés. Structio mensae.
Ágy-vetés. Lectisternium. S. K.
Által-vetés. Trajectio. M. A.
Be vetés. Inseminatio.
Bötü-vetés. Algebra. Dugonics.
Búza-vetés. Ért hozzá, mint czigány a' búza-vetéshez. km.
Csel-vetés. Faludi, U. E. 1. R. p. 16.
Egybe vetés. Comparatio, collatio. M. A. Pázm. Pred. p. 1083.
Ellen-vetés. Objectio, oppositio. S. K.
Fonál-vetés.
Föl vetés. Computus. it. Jactus, projectus. M. A.
Föld-vetés. Insitio terrae, agri. Sz. D.
Háló-vetés. Jactura retis. Káldi Innepnapi Pred. p. 1. item p. 496.
Hányás vetés. Jactatio.
Hátra vetés. Rejectio.
Kártya-vetés. Jactus chartifoliorum.
Kereszt-vetés. Formatio crucis.
Kéz-vetés. Chirotonia.
Ki vetés. Ejectio, rejectio. M. A.
Koczka-vetés. Jactus aleae.
Korán való vetés sokszor meg csal, de a' késő mindég roszsz. km.
Le vetés. Dejectio. M. A.
Liszt-vetés. VM. Intő levél. p. 259.
Meg vetés. Contemtus, rejectio. M. A.
Mag-vetés. Satio. NC. p. 113.
Ok-vetés, okúl vetés. Caussatio.
Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
Rosta-vetés. Divinatio e jactu cribri.
Sors-vetés. Sortitio, sortitus. S. K.
Sürü vetés. Satio densa. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Süveg-vetés. Nudatio capitis, depositio pilei.
Szám-vetés. Arithmetica. Ebben még ezen vetések is elö fordulnak:
1. Hármas vetés. Regula trium.
2. Társas vetés. Regula societatis.
3. Csere-vetés. Regula permutationum.
4. Kamat-vetés. Regula censuum.
5. Keverék-vetés. Regula alligationis.
6. Lánczos vetés. Regula catenaria.
Szám-ki-vetés. Exilium.
Szántás-vetés. Agricolatio.
Szemre vetés. Exprobratio. S. K.
Tégla-vetés. Formatio laterum.
Zálogba vetés. Pignoratio. S. K.
VETHETŐ.
Egybe vethető. Pázm. Pred. p. 167.
Meg vethető. Contemptibilis. M. A.
Meg vethetetlen. Káldi, Okt. Int. p. 20.
VETKEZik, VETKÖZik. Exuit vestes, se devestit.
Ki vetközik. Faludi, T. É. p. 92.
Le vetkezik. Exuit. M. A.
Vetkezés. Exuitio vestium.
Le vetkezés. idem. M. A.
Vetkezmény. Exuviae, spolium. S. I.
Vetkező. Exuens. Erötlen, mint a' böréből ki vetkező kfgyó. km.
Vetkező ház. Apodyterium. NC. p. 297.
Vetköző hely. idem. CM.
Vetkeződik. Exuit vestes. M. A.
Le vetkeződik. Pázm. Pred. p. 473.
Vetköződés.
Le vetkeződés. Exuitio vestis. M. A.
Vetkeződő hely. Apodyterium, spoliarium. M. A.
Vetkeztet, vetkezteti. Exuit, devestit. S. I.
Ki vetkezteti.
Le vetkezteti. Devestit. M. A.
VETNI való. Seminalis, sativus. M. A.
VETŐ. Jactor, projector, sator, plantator, seminans. M. A.
Vető háló. Rete jaculum. Wurfgarn. S. I.
Vető mag. Pázm. Pred. p. 845.
Vető nyúl. Mag-nyúl. Lepus foemina. S. I.
Vető ruha. Mellyből a' magot el vetik.
* Adó-vető. Ejectator contributionis.
Asztal-vető. Structor mensae.
Ágy-vető. Concinnator lecti.
Által vető. Bisaccium. PP.
Által vető. Trajector, portitor. S. I.
Által vető hajó. Navis trajectitia, ponto. S. I.
Által vető hely. Trajectus, portus. S. I.
Be vető. Injector.
Bötü-vető. Algebraista.
Ellen-vető. Objiciens.
Föl vető. R. Mortarium pyrobolorum.
Ki vető — Nincs ki vető pénzem.
Ki vető árúk. Merces rejiculae. S. I.
Lábat vető. Supplantator. Lábbal el ejtő. Csuzi, Sip. p. 287.
Le vető. Sternax, dejiciens. M. A.
Le vetőt is játszik a' szerencse. km.
Meg vető. Contemtor, contemtibilis. Faludi, U. E. 2. R. p. 89.
Meg vető tekéntet. Intuitus contemptum spirans.
Meg vető képpen. Contemptive. S. I.

Maga-vető. Sui jactator. Csuzi, Síp. p.632.
Szám-vető. Arithmeticus.
Szám-vető tábla.
Szántó vető. Agricola. Sz. D.
Tégla-vető. Laterarius. S. K.
Vetődik. Jactatur v. delabitur, devenit. S. I.
El vetődik. Delabitur.
Föl vetődik. In altum jactatur.
Ki vetődik. Ejicitur v. prodit, prosilit. M. A.
Oda vetődik. Eo devenit. Sz. D.
Vetőleg.
Meg vetőleg. Contemptive. S. I.
Vetőlék. A' mit el vetnek, el hagyítanak.
Ki vetőlék. Ausschuss. Rejiculum, ejectamentum. S. I.
Vetőre szánt.
VETTET, vetteti.
Föl vettette puska-porral.
Vettetett.
El vettetett. Projectus, projectitius. M. A.
Ki vettetett. Expositius, ejectus. M. A.
Szám-ki-vettetett. Relegatus.
VETVE.
Hozzá vetve. Adjective.
Meg vetve. Contemptim. M. A.
Süveg-vetve. Deposito pileo.
Szám-ki-vetve.

VEZ.

VEZ.
VEZEKÉNY (Fakó - Garam - kis - nagy -). FF. Bars Vben.
VEZET, vezeti. Ducit, dirigit. M. A. Vak vezet világtalant. km.
Által vezeti. Traducit.
Be vezeti. Introducit. M. A.
El vezeti. Deducit. M. A.
Föl vezeti. Adducit, sursum ducit.
Hozzá vezeti. Adducit. M. A.
Ki vezeti. Educit.
Le vezeti. Deducit.
Oda vezeti. Eo ducit.
Reá vezeti. Manuducit.
Viszsza vezeti. Reducit.
Vezetdegél. Ductat, ductitat. S. I.
Vezeték. Ductorius v. quod ducitur. M. A.
Vezeték-erővel iparkodik. Faludi, N. A. p. 241.
Vezeték-hajó. Faludi, T. É. p. 53.
Vezeték-kerék. Készen álló kerék, hogy azt azonnal a' törött kerék' helyébe lehessen tenni.
Vezeték-ló. Equus desultorius. PP.
Vezeték-név. Cognomen, agnomen. CM. M. A.
Vezeték-névül. Instar cognominis. Pázm. Pred. p. 1254.
Vezeték-szándék. Második, 's nem első szándék. Sz. D.
Vezetékel, vezetékeli. Ductat. S. I.
Vezetékeny. Könnyen vezethető. Sz. D.
Vezetés. Ductus, ductio. M. A.
Bé vezetés. Introductio. S. I.
El vezetés. Deductio. M. A.
Vezetget, vezetgeti. Ductat, ductitat. S.I.
Vezethető. Ductilis. M. A.
Vezető. Ductor. M. A.
Had-vezető. Ductor exercitus. Sz. D.
Koldus-vezető. Manuductor mendici coeci.
Tábor-vezető. Ductor castrorum.
VEZÉND. F. Szathmár Vben.
VEZÉR. Ductor, director, dux. M. A.
Vezér-csillag. Cynosura.
Vezér-fonál. Filum ducens, filum Ariadnaeum. S. I.
Vezér-gyeplő. Habena. M. A.
* Fő vezér. Supremus Vezirius.
Fő hadi vezér. Supremus bellidux.
Hadi vezér. Bellidux.
Taliga-vezér.
Vezérel, vezérli. Dirigit. M. A. Szegény ember' szándékát boldog isten vezérli. km.
Bé vezérli. Zvonarics, 1. R. p. 699.
Vezérlés. Directio. M. A.
Vezérlő. Director, gubernator, ductor. M. A.
Vezéri. Ductorius. M. A.
Vezérkedik. Ducem agit.
Vezérség. Ducatus. Sz. D.
Fő vezérség. Supremus ducatus.

VÉ.

VÉ.

VÉ. Suffixum transformativum post vocales acutas, post consonam in eandem abiens, ut: Kövé, eczetté, széppé. 's a' t.

VÉCZ.

VÉCZ.
VÉCZER, Déczer. Decebalus. Vára lehetett ennek, a' Baróti határnak Ólt vize felé mentében, mellynek része mái nap is VÉCZER-nek neveztetik. Sz. D.
VÉCZKE. E. F. Udvarhely' Székében.

VÉCS.

VÉCS. F. Heves, és Zemplin Vkben. E. F. Torda Vben.
VÉCSE. F. Abaúj Vben.
Vécse' háza. F. Krasso Vben.

VÉD.

VÉD, védi. Propugnat, defensat. M. A.
Véd. Sz. P. Bihar Vben.
Meg védi. Defendit, protegit, eripit, eliberat. M. A.
VÉDELEM. Tutela, tutamen, praesidium, patrocinium. Sz. D. S. I.
Védelme. Ejus tutela.
Védelmez, védelmezi. Defendit, tuetur, protegit, tutatur. M. A.
Meg védelmezi. idem. M. A.
Védelmezés. Defensio, protectio. M. A.
Védelmező. Defensor, protector. M. A.
VÉDENY. MV. Mosony Vben.
VÉDETT. Protectus, it. Cliens. Ő nékem védőm (patronus) én néki védettje (cliens) vagyok. Sz. D.
VÉDÉS. Protectio, defensio. M. A.
VÉDŐ. Protector, defensor. M. A.
Védő, véd-atya. Tutor. S. I.
Védő írás, védő beszéd. Apologia. S. I.
Védőleg. Defensive. S. I.
VÉDSÉG. Patrocinium, defensa. Sz. D.

VÉG.

VÉG. Finis, exitus, confinium. M. A. A' jó vég köti koszorúját a' munkának. km.
Vég-Ardó. FF. Bereg, és Ugocsa Vkben.
Vég-beszéd. Epilogus. S. I.
Vég-bél. Extabis, intestinum rectum. S. I.
Vég-búcsu. Ultimum vale. Faludi, E. M. p. 22.
Vég-ház. R. Arx limitanea, castellum in confinio. Beniczki, p. 179.
Vég-hely. Locus v. civitas confinii. Gränzort. S. I.
Vég-hely. Csárda Baranya Vben.
Vég-hurka. Intestinum rectum. S. I.
Vég-hurka' le esése. Procidentia ani. PP.
Vég-jel. Meta, signum limitis. S. I.
Vég-Kak. Sz. P. Somogy Vben.
Vég-képpen. Finaliter, postremo. S. I.
Vég-kő. Lapis terminalis, terminus. Határ-kő. S. I.
Vég-nap. Dies novissimus, ultimus. S. I.
Vég-ostrom. Tentamen ultimum, assultus ultimus. S. I.
Vég-óra. Hora mortis. Sz. D. S. I.
Vég-őr. Excubiae extremae, statio extima. Vorwacht. S. I.
Vég-őrös. Procubitor v. miles confiniarius, custos confinii. S. I.
Vég posztó. Petia panni. Sz. D.
Vég-remény. Spes novissima. Utólsó remény. S. I.
Vég-sereg. Agmen extremum. S. I.
Vég-számra. Voluminatim, per petias.
Vég-számra veszi a' vásznot.
Vég-szó. Epilogus. S. I.
Vég-tag. Clunis. S. I.
Vég' telke. F. Gömör Vben.
Vég-vacsora. Ultima coena. M. A.
Vég vászon. Volumen telae. Sz. D.
Vég-vetés. Decisio, decisum. M. A.
Vég-vonaglás. Convulsio lethalis, palpitatio moribundi. S. I.
Vég-vár. Arx confiniaria. S. I.
VÉGBE viszi. Perficit, exequitur.
Végbe vitel. Pázm. Pred. p. 1222.
VÉGBEN.
Egy végben. In uno continuo. Faludi, T. É. p. 96.
VÉGBÉLI. Finitimus. M. A. Confiniarius, limitaneus. S. I.
Végbéli katonák. Milites confiniarii. S.I.
Végbéliek. Confiniarii. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 246.
VÉGE. Ejus finis, ejus exitus. Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
Vége-szakadt. Terminatus.
Vége-szakadttlan. Non interruptus, interminatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 25.
Vége van. Explicit v. actum est.
Nem leszsz jó vége. Non erit bonus exitus.
Végéhez közelget. Vergit ad finem suum.
Végén válik el. Sapientia in exitu cernitur. KV. p. 466.
Minden botnak végén a' feje. km.
Láttam karó' végén tar varjut. km.
Meg húzza magát, miut guta a' falu' végén. km.

Végére megy. Comperit. M. A. Menjünk végére széna-e, vagy szalma. km.
Végét érte. Supervixit.
Csak könnyü végét fogja. km.
VÉGED. F. Szala Vben.
VÉGEK. Confinium, limites. S. I.
VÉGES. Habens terminum, temporaneus, non perpetuus. S. I.
Véges elme. Mens finita. Sz. D.
Véges végig. Usque ultimum finem. Sz. D.
Végeslen végig. idem.
Végestül veszi a' vásznot. Egész véggel, vég-számra. Sz. D.
VÉGET vet. Finit, finem imponit.
Véget ér. Habet terminum.
VÉGETLEN. Infinitus, fine carens. M. A.
Végetlen szám-vetés. Analysis infinitorum. S. I.
Végetlenség. Perennitas, perpetuitas, aeternitas, infinitas. Pázm. Kal. p. 28. Pred. p. 113. 623.
Végetlenül. Infinite, idesinenter. M. A.
VÉGETT. Ob, propter.
A' végett jöttem. Propter hoc veni.
E' végett. Eapropter.
Mi végett? Cur? quo fine?
VÉGEZ, végezi, végzi. Finit, statuit, constituit, decernit, instituit. M. A.
Jobb alatt kezdeni, és fönn végezni. km.
El végezi. Finit, perfinit, concludit, consummat, destinat. M. A. A' tűt mindenkor ott hagyd a' munkában, a' hol el végezed. km.
Ki végezi. Exterminat, consummat. M. A.
Meg végezi. Conficit. M. A.
Végezet. Constitutum, consultum, decretum, decisum. Epist. Pázm. T. 2. p. 41.
El végezet. Conclusio, finis, finitio. M. A.
Örök végezet. Decretum aeternum. Sz. D.
Végezetre. Ultimo, ultimum, tandem, denique, demum. M. A. CM.
Végezetlen.
El végezetlen. Inabsolutus. M. A.
Végezett, végzett. Finitus, absolutus.
El nem végzett. Imperfectus, non absolutus, non consummatus. S. I.
Végezés. Finitio, deliberatio, constitutio, constitutum, consultum, consilium, decretum, consummatio. M. A.
El végezés. Confectio, confectura, consummatio, determinatio, destinatio. M. A.
Végező, végző. Finitor, finiens. M. A.
El végező. Consummator, finitor, terminator. M. A.
Végeződik. Finitur, conficitur. M. A.
Végezve. Finite. M. A.
El végezve. idem. M. A.
VÉGHETETLEN. Infinitus. M. A.
Véghetetlenség. Infinitas. M. A.
Véghetetlenül. Infinite, infinito. M. A.
VÉGHEZ viszi. Transigit, exequitur. M. A.
Véghez vitel. Executio, transactio, confectio. M. A.
Véghez vitlen Re infecta, re non terminata. Dolog-véghez-vitlen viszsza jött. km.
Véghez vitetett. Finitus, transactus, expeditus, confectus. M. A.
Véghez vivő. Executor, transactor. M. A.
VÉGI. Finalis. M. A.
VÉGIG. Usque ad finem. M. A. Jó a' tréfa, de nem mind végig. km.
Végig meg marad. Perseverat. M. A.
Végig meg maradás. Perseverantia. M. A.
Végig meg maradó. Perseverans. M. A.
Végig űzi. Perficit, peragit, perpetrat. S. I.
Végedes végig. Ad extimum usque finem.
Végiglen. Finaliter. M. A.
Végiglen való. Finalis. M. A.
VÉGLES (nili malis Vég-les). Vár Zólyom Vben.
VÉGRE. Demum. M. A.
Végre hajtja. Exequitur, perficit, consummat, transigit. Sz. D. S. I.
Végre hajtás. Executio, consummatio. S. I.
Végre hajtó. Executor, executivus.
Végre hajtó hatalom. Potestas executiva. S. I.
* El végre. Tandem. Pázm. Kal. p. 551. Faludi, N. A. p. 112.
Mi végre? Ad quem finem?
VÉGSÉG. Finalitas. Sz. D.
Végséges. Sz. D.
VÉGSŐ. Finalis, extremus. M. A.
Végső akarat. Ultima voluntas.
Végső búcsu. Ultimum vale. PP.
Végső képpen. Ultimo, finaliter. S. I.
Végső rendelés. Ultima dispositio.
Végső szentenczia. Sententia decretoria. PP.
Végső szó a' törvényben. idem. Sz. D.
Végsőször. Finaliter, ultimo. S. I.
VÉGTELEN. Infinitus, fine carens. M. A.
Végtelen ki terjedésü. Infinitae extensionis.
Végtelenség. Infinitas. M. A.
Végtelenül. Sine fine, perpetuo. S. I.
VÉGTÉRE. Tandem, postremo, ad extremum. M. A.
VÉGTŐL végig. Totaliter. Egészen.
VÉGZI. Lásd VÉGEZ, végezi, végzi.

VÉK.

VÉK. Foramen in glacie. Lék. S. I.
Vék. Sz. P. Komárom Vben.
VÉKA. Modius, cartallus, quartarium. CM.
M. A. Tetézve viszsza adta a' csapott vékát. km.
Véka alá. Infra modium.
VÉKONY. Tenuis, gracilis, gracilentus, exilis, subtilis. M. A.
Vékony ajándék. Levidense munus. M. A.
Vékony böcsület. Exilis honor.
Vékony czérna. Filum subtile.
Vékony dongáju. Infirmus, imbecillis.
Nem tartós, nem állandó. S. I.
Vékony ebéd. Dapes accisae. S. I.
Vékony elme. Tenue ingenium. Faludi, E. M. p. 247.
Vékony erő. Vis exigua. Faludi, E. M. p. 247.
Vékony fátyol. Byssus, nebula. PP.
Vékony gyolcs. Tela tenuis. PP.
Vékony haj-szál — Vékony a' haj-szál, még is van árnyéka. km.
Vékony patyolat. Nebula. PP.
Vékony reménység. Spes tenuis.
Vékony szavu. Gracili voce.
Vékony tartás. Victus tenuis. Faludi, N. U. p. 109.
Vékony veszszö. Tenuis virga. Sz. D.
Vékony zörgő gyolcs. Carbasus. PP.
Vékonya a' testnek. Ilia — ilium. M. A.
Vékonyát fájlalja. Sz. D.
Vékonyan. Attenuate, exiliter. M. A.
Vékonyan él. Salem lingit. M. A.
Vékonyan énekel.
Vékonydad. Subtenuis.
Vékonydadon. Subtenuiter. Zvonarics, 1. R. p. 330.
Vékonyít, vékonyítja. Tenuat, attenuat. M. A.
Ki vékonyítja. Extenuat. M. A.
Meg vékonyítja. Attenuat. M. A.
Vékonyítás. Attenuatio. M. A.
Ki vékonyítás. Extenuatio. M. A.
Meg vékonyítás. Attenuatio, extenuatio. M. A.
Vékonyítatlan. Inattenuatus. M. A.
Vékonyka. Tenuiculus. M. A.
Vékonyodik. Gracilescit. M. A.
Meg vékonyodik. Pázm. Pred. p. 74.
Vékonyok. Lumbi. Az ember' két vékonya. Hypochondria. S. I.
Vékonyság. Gracilitas, gracilitudo, tenuitas, exilitas. M. A.
Vékonyúl. Tenuatur, gracilescit.
Vékonyúltt, vékonyodott, vékonyittatott. Tenuatus. M. A.

VÉKE.

VÉKE. F. Zemplin Vben. Árok Bereg Vben.
VÉKÉNY. F. Baranya Vben.

VÉL.

VÉL, véli. Putat, autumat. M. A. Mikor ingyen sem vélnök, el huzzák a' gyéként alólunk. km.
VÉLEKEDik. Opinatur. M. A.
Vélekedés. Opinio. M. A.
Vélekedő. Opinator, opiniosus. M. A.
VÉLEMÉNY. Opinio, conjectura. Sz. D.
Véleményes. Opinativus, conjecturalis.
Véleményes állitások. Sz. D.
VÉLETLEN. Improvisus, inopinatus. M. A.
Véletlen bokorban gyakran nyúl fekszik. km.
Véletlen eset. Casus inopinatus. Faludi, N. E. p. 81.
Véletlen veszély. Tragicum malum. M. A.
Véletlenség. Eventus inopinatus, non praevisus. S. I.
Véletlenül, Improviso, inopinato, inopinanter. M. A.
VÉLÉS. Opinatio, suspicio. M. A.
VÉLHET, vélheti.
Vélhetetlen. Inopinabilis. M. A.
Vélhető. Opinabilis. M. A.
VÉLŐ. Opinator, opinans. M. A.
VÉLTE. Raro, rarenter. M. A.
VÉLTVE. idem. M. A.
VÉLTT. Putatitius — „Enyedi György, a' Kolosvári Áriánusok' vélt Püspöke" Káldi, Innepnapi Pred. p. 482.

VÉM.

VÉM.
VÉMENY.
Vémenyd, Vémend. F. Baranya Vben.

VÉN.

VÉN. Senex. M. A.
Vén aszszony. Anus, vetula. M. A. A' mit az ördög maga véghez nem vihet, vén aszszonyra bizza. km.
Vén aszszonyi. Anilis, anicularis. M.A.
Vén aszszonyka. Anicula. M. A.
Vén banya. Vetula.
Vén bába. Anus, vetula. M. A.
Vén bocskor. Dug. km. 2. R. p. 324.
Vén bolond. Senex stultus.
Vén dög. Animal senio confectum, decrepitum. S. I.
Vén eb. Úgy esett, mint a' vén ebnek a' vaj' alja. km.
„Vén elme, fiatal erö veri meg a' hadakat" km.
Vén fa. A' vén fának árnyékában jól lehet nyogodni. km.
Vén farkas. Nehéz vén farkason szántani. km.
Vén hegedüs. A' vén hegedüs minden nap egy nótát felejt. km.
Vén júh. Köhög, mint a' vén júh. km.
Vén kofa. Vetula. M. A.
Vén koldus. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
Vén kor. Senium. S. I.
Vén kurafi. Senex hircus.
Vén leány. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
Vén legény. Senex caelebs. S. I.
Vén ló. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
Vén módra. Seniliter. M. A.
Vén nötelen. Senex caelebs. S. I.
Vén pofa. Ránczos, mint a' vén pofa. km. Dug. 1. R. p. 228.
Vén rókát, vén verebet, vén parasztot nehéz meg csalni. km. Dug. 2. R. p.108.
Vén szajha. Meretrix vetula.
Vén szamár.
Vén szatyor. Anus, vetula. S. I.
Vén szipa. idem. S. I.
Vén szüle. idem. PP.
Vén tarattyú. idem. S. I.
Vén troty. idem. S. I.
VÉNHEDik. Senescit, senet. M. A.
El vénhedik. Consenescit. M. A.
Ki vénhedik belöle. Faludi, N. A. p. 74.
Meg vénhedik. Consenescit. M. A.
Vénhedés. Pázm. Pred. p. 625.
Vénhedö. Senecio. NC. p. 205.
VÉNHESZik. Senescit. Zrinyi, Part. 7. 43.
Vénhöszik. idem. Zvonarics, 1. R. p. 766.
Meg vénheszik. Consenescit. M. A.
Vénheszt, vénheszti. Senem facit. S. I.
VÉNHÜSZik. Senet, senescit. M. A.
Meg vénhüszik. Consenescit. M. A.
VÉNI. Senilis. M. A.
VÉNIT, véniti. Senem facit. Sz. D.
VÉNSÉG. Senectus, senecta, senium. M.A. Sok szomoru társokkal szokott járni a' vénség. km.
Vénsége. Ejus senectus.
Vénségében. In sua senectute.
VÉNÜL. Senescit.
El vénül. Faludi, U. E. 1. R. p. 182.
Meg vénül. A' szép aszszony is, ha meg vénül, csúnya üdöt ér. km.

VÉNUS.

VÉNUS.
Vénus' köldöke-fü. Umbilicus Veneris. PP.
Vénus' fattya. Faludi, E. M.

VÉNY.

VÉNY. Suffixum post vocales acutas, ut: Jövevény, növevény, ültetvény, szökevény, törvény 's a' t.

VÉP.

VÉP. MV. Vas Vben.
VÉPik. R. Accedit, venit. Bát.

VÉR.

VÉR. Sangvis, cruor. M. A. A' jó vér nem válik vizzé. km.
Vér-atyafi. Sz. D.
Vér-áldozat. Hostia, victima. Schlachtopfer. S. I.
Vér-állitás. Suppressio sangvinis. S. I.
Vér-állító. Enaemum, ischaema. S. I.
Vér-állító fü. Pimpinella italica. S. I.
Vér-árulás. Proditio sangvinis, consangvinaria proditio. M. A.
Vér-áruló. Proditor fraterni sangvinis. M. A.
Vér-áruló parázna. Incestuosus. Káldi, Okt. Int. p. 43.
Vér-betegség. Pázm. Kal. p. 1026.
Vér-birság. Mulcta sangvinis. Vajda, 3. K. p. 546.
Vér-bocsátás. Sangvinis emissio. Káldi, Innepn. Pred. p. 344.
Vér' csipössége. Acrimonia sangvinis. S.I.
Vér-étel. Pázm. Pred. p. 797.
Vér-folyás. Haemorrhagia. M. A.
Vér-fördö. Caedes, laniena. S. I.
Vér-gyökér. Sangvinaria. M. A.
Vér-gyökér. Stipes in consangvinitate. „Valamelly ember vér-gyökér valamelly örökségben, abban üdö-mulás nincsen" Mon. Hung. Tom. 1. p. 328.
Vér-gyulladás. Phlegmone. S. I.
Vér-has. Tormina, dysenteria. M. A.
Vér-hasas. Kin a' vér-has van. Torminosus, dysentericus. M. A.
Vér-has-folyás. Haemorrhois. M. A.
Vér-has-szerzö. Torminalis. M. A.
Vér-hányás. Haemaptysis, sangvinis spuitio, excretio, vomitus. S. I.
Vér-hely. Locus pugnae. S. I.
Vér-hullatlan. Incruentus. M. A.
Vér-hullatlanúl. Incruente. M. A.
Vér-hullás. Sangvinis prolapsio. Pázm. Kal. p. 71.
Vér-hullatás. Sangvinis profusio, caedes. Pázm. Kal. p. 756.
Vér-kelés. Furunculus. PP.
Vér-kór. Haemorrhoicus. S. I.
Vér-kórság. Haemorrhois. M. A. Monoszlai, Apol. p. 83.
Vér-kórságos. Haemorrhoide laborans. M. A.
Vér-kö. Haematites. M. A. L.
Vér-kút. Sz. P. Szala Vben.
Vér-mag. Monoszlai, Apol. p. 146.
Vér-mogyoró. Vörös mogyoró.
Vér-növevény. Polypus. S. I.
Vér-okádás. Vomitus cruentus. S. I.
Vér-ontás. Caedes, strages, sangvinis effusio. M. A.
Vér-ontó. Vir sangvinis.
Vér-özön. Magnum sangvinis profluvium. S. I.
Vér-parázna. Incestuosus. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 398.
Vér-patakok. Faludi, N. E. p. 100. N. A. p. 92.
Vér-pénz. Merces proditionis. S. I.
Vér-pökés. Haemaptysis, sangvinis spuitio. M. A.
Vér-pökö. Haemaptysicus. M. A.
Vér-rokon. Cognatus, propingvus, consangvineus. S. I.
Vér-rokonság. Cognatio, propingvitas, necessitudo, conjunctio sangvinis. S. I.
Vér' savója. Serum sangvinis. S. I.
Vér-szem. Animus, animositas, audacia. Faludi, B. E. p. 38. T. É. p. 138.
Vér-szemet kapott. Animum sumsit. Sz. D.
Vér-szemes. Animosus, audax. S. I.
Vér-szemesség. Audacia, attentio. S. I.
Vér szerint. Secundum cognationem.
Vér szerint való rokonság. Consangvineus, consangvinitas. M. A.
Vér-szomju. Sangvinarius, caedis avidus. S. I.
Vér-szomjuhozás. Pázm. Kal. p. 174.
Vér-szomjuhozó. Sangvinarius.
Vér-szopó, kegyetlen. idem. M. A.
Vér-szopó lélek. Vampyrus. S. I.
Vér-szopó nadály. Pázm. Pred. p. 349.
Vér-tanu. Martyr. S. I.
Vér-tálgyú. Dracunculus. S. I.
Vér-tályog. idem. S. I.
Vér-tarjag. idem. S. I.
Vér-tisztító. Sangvinem purificans.
Vér-tó. Zrinyi, Part. 11. v. 7.
Vér-törés. Incestus. S. I.
Vér-udvar. S. I.
Vér-vizellet. Minctus sangvinolentus.
Vér-völgy. E. F. Közép Szolnok Vben.
* Alutt vér. Cruor. NC. p. 193.
Nemes vér. Faludi, N. E. p. 18.
Oláh vér. — Ki tör belöle az oláh vér. km.
Piros vér — ollyan piros, mint a' csöppentett vér. km.
Törött vér. Sangvis corruptus. NC. p. 193.
VÉRBE keveri. Cruentat. M. A.
Vérbe kevertt. Cruentus. M. A.
Vérbe fagyott. Pázm. Pred. p. 507.
Vérbe mártott tollal. Stylo cruento.
VÉRBEN fagyban hagyta.
VÉRCZE. Patak Ung Vben.
VÉRCSE. Buteo. CM. M. A.
Vércse-szemü. Dug. km. 1. R. p. 188.
Vércse-szín. Bajus color, bajus. M. A.
Vércse-színü. CM.
VÉRD. E. F. Nagy Sink Székében.
VÉRE. Ejus sangvis.
Vére foly. Sangvine manat.
„Vére' hullásával pöcsétlett bé" Káldi, Innepn. Pred. p. 459.
Vére-hulló fü. Chelidonium majus. S. I.
Vérét veszi. Csöbörrel szunyognák vérét nem vehetni. km.
Vérével táplálja. Sangvine nutrit suo.
VÉREM. Consangvineus meus v. proles mea. S. I.

Vérem hull. Sangvino. M. A.
VÉREN vett nemesség. Nobilitas sangvine parta.
Véren futó. Márt. Coron. p. 36.
VÉRENGEZ. Caedem facit, sangvinem fundit. S. I.
Vérengezés. Caedes, sangvinis profusio. S. I.
Vérengező. Sangvinolentus.
Vérengező hadak. Bella cruenta. Sz. D.
Vérengező szándék. Faludi, E. M. p. 247.
VÉRES. Sangvineus, sangvinolentus, cruentus. it. Sangviculus, apexabo. M. A.
Véres áldozat. Sacrificium cruentum.
Véres fejjel. Cruentato capite.
Véres hurka. Apexabo, sangviculus. M. A. Botulus, botellus. PP.
Véres kolbász. idem.
Véres mértéklet. Temperamentum sangvineum.
Véres száju. Vajda, 3. K. p. 639.
Véres természetü. Plethoricus. S. I.
Véres tör. Gladius cruentus. S. I.
Véres tör' hordása. R. Convocatio civium ad resistendum.
Véres veríték. Sudor sangvineus.
Véres ütközet. Praelium cruentum.
Véresít, véresíti. Cruentat. M. A.
Véresítés. Cruentatio. Pázm. Pred. p. 105.
Véresen. Cruente. M. A.
VÉRETLEN. Incruentus. M. A.
Véretlen áldozat. Sacrificium incruentum.
Véretlen állatok, Véretlenek. Exangvia. S. I.
VÉREZ, vérezi. Cruentat, sangvine inspergit. M. A.
Meg vérezi. Cruentat, sangvine inficit. M. A.
VÉRHÜDik.
Vérhüdtt dühösség. Márt. Coron. p. 146.
VÉRIG. Ad sangvinem usque.
Mind végig, mind vérig. km. Dug. 1. R. p. 104.
VÉRMES. Véres v. sikeres, kövér. Sz. D.
Vérmes étek. Caryca. M. A.
Vérmes föld. Sikeres föld. Sz. D.
Vérmesedik. Sikeresedik. Sz. D.
El vérmesedik. Sz. D.
Meg vérmesedik. Sz. D.
Vérmesség. Nincs vérmessége a' földnek. Sz. D.
VÉRRE szálló. VM. p. 21.
VÉRREL veritékezik. Sangvine sudat.
Vérrel élő. Pázm. Pred. p. 797.
Vérrel foly. Sangvinat. M. A.
VÉRRÉ válik. In sangvinem vertitur.
Lencse a' barátban vérré válik (jocus ex Vere valet).
VÉRSÉG. Consangvinitas. M. A.
VÉRTELEN. Exangvis. M. A.
Vértelen szurások v. vágások. Sales dentati. S. I.
VÉRÜ.
Jó vérü ló. Equus generosae indolis.
VÉRZik. Sangvine manat.
Vérzik a' szívem, midőn látom. Sz. D.
Vérzés. Sangvinatio., haemorrhagia. S. I.
Meg vérzés. Cruentatio. Tiszti Szótár. p. 46.

VÉRT.

VÉRT. R. Lorica. Bát. Komj. v. Clypeus, scutum. Belae regis Notarius cap. 50. Thuróczi c. 43.
Vért. Sz. P. Fejér Vben.
Vért-hegyek. Elö-hegy Vas Vben.
VÉRTES. Loricatus v. clypeatus, scutatus.
Vértes. F. Bihar Vben.
Vértes, Vértesi hegyek. Hegy Fejér Vben.

VÉS.

VÉS, vési. Caelat, sculpit. M. A.
Be vési. Insculpit, incavat.
Bele vési. idem.
Ki vési. Exsculpit, caelat, excavat. M. A.
Meg vési. Caelat. M. A.
VÉSDEGEL. Scalpit. S. I.
VÉSE. F. Somogy Vben.
VÉSEDÉK. Babocsai, Fata Tarczal. p. 97.
VÉSEGET, vésegeti. Scalpit.
VÉSEMÉNY. Opus caelatum. S. I.
VÉSETT. Caelatus, sculptus.
Vésett oszlop. Rovátoltt oszlop. Columna striata. M. A.
* Ki vésett. Exsculptus, excavatus. M.A.
Meg vésett. Caelatus. M. A.
VÉSÉS. Stria, striatura, caelatura. M. A.
VÉSKÉL. Scalpit. Faludi, U. E. 1. R. p. 117.
Áskál véskél. Faludi, T. É. p. 256.
VÉSŐ. Caestrum, caelum. CM. M. A.
VÉSVE.

VÉSZ (név).

VÉSZ. Sagena, locus sagenarum. it. Tempestas, procella, turbo. M. A.
Szél-vész. Procella.
Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
Tengeren nagy vész támada. Pesthi' Meséji. p. 68.
Tűz-vész. Sz. D.
Víz-vész. Tempestas aquae. Káldi, Luc. 8. 24.
VÉSZE. Ejus procella.
Tenger' vésze. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
VÉSZES. Procellosus, tempestuosus. M. A.
Szél-vészes. Csuzi, Tromb. p. 4.

VÉSZ (ige).

VÉSZ. Perit. M. A.
Vész süllyed. Disperit. M. A.
Bele vész. Perit. it. Tricatur. Valakibe bele veszni.
Egybe vész. Contendit, rixatur. M. A.
El vész. Perit, intercidit, deperit, disparet, interit. M. A. A' sok bába között a' gyermek is el vész. km.
Ki vész. Exterminatur, disperditur, excidit. M. A.
Oda vész. Interit.
Meg vész. Corrumpitur, depravatur. M.A.
Meg vész érte. Deperit.
Ott vész. A' hol szegény úr akar lenni, ott vész. km.
Öszve vész. Contendit, rixatur.
VESZEDELEM. Perditio, disperditio, periculum, pernicies, excidium, exitium, strages, clades. M. A. A' veszedelem mutatja ki az embert. km.
Veszedelem' fia. Pereundus, periturus. S. I.
Veszedelem' taplója. Faludi, E. M. p. 249.
Veszedelem' tengere. Faludi, l. c.
Veszedelemség. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 90.
Veszedelme. Ejus periculum.
Veszedelmes. Periculosus, perniciosus. M.A.
Veszedelmesen. Periculose, perniciose. M. A.
Veszedelmesség. Periculositas. Pázm. Pred. p. 294.
VESZEJT, veszejti. Perdit, amittit. S. I.
VESZEKEDik. Contendit, jurgatur, rixatur v. macrescit, macescit. S. I.
Mezítelen csonton veszekednek. km.
Meg veszekedik érte.
Veszekedés. Conflictatio. M. A. Contentio, jurgatio, rixa. S. I. Nem vendégséghez való a' veszekedés. km.
Veszekedő. Contentiosus, rixosus, jurgator.
VESZEKSZik. idem ac Veszekedik. S. I.
VESZELE. FF. Árva, Bars, és Nyitra Vkben.
VESZENDÉK. A' mi veszni készül. S. I.
VESZENDŐ. Evanidus, periturus, caducus. M. A.
Veszendőben van mindene.
Veszendőség. Sors caduca, rerum fragilitas. S. I.
Veszendőül. Caduciter. M. A.
VESZETLEN. Incorruptus. M. A.
VESZETT. Deperditus, depravatus, corruptus. M. A.
Veszett eb. Canis rabidus. S. I.
Veszett fejszének még a' nyele is jó. km.
Veszett fiu. Perditus, filius perditionis. S. I.
Veszett kutya. Dühös kutya.
Veszett nap. Dies perditus. Pázm. Pred. p. 1102.
Veszett név. A' melly ebet el akarnak veszteni, veszett nevét költik. km.
Veszett pör. Caussa amissa. PP.
Veszett tyúkfi. Lábatlan tyúkfi, tyúkmony-leves. S. I.
* El veszett. Perditus, amissus. S. K.
Esze-veszett. Mente captus.
Hire-veszett. Infamis. S. K.
Ize-veszett. Insipidus, insulsus. S. K.
Ki veszett. Exstirpatus, disperditus. S.K.
Meg veszett. Corruptus, depravatus, perditus. M. A.
Veszettség. Perditio, res perdita, ac deplorata. M. A.
Veszettűl. Perdite, prave. CM. M. A.
VESZÉLY. Tempestas, periculum, pernicies, periculositas. M. A. A' ki sokáig él, sok veszély éri. km.
Széllel veszéllyel jutott hozzá.
Véletlen veszély. Malum tragicum. M.A.
VESZÉS. Interitus, perditio. M. A.
Egybe veszés. Contentio, rixa. M. A.
El veszés. Interitio, interitus, perturbatio. M. A.
Ész-veszés.
Meg veszés. Corruptio, caries. S. I.
VESZÍT, veszíti. idem ac Veszejti. S. I.
VESZKÉNY. F. Soprony Vben.
VESZKÖDik. Ki tör, ki ront, a' ló ha el szabadul, ki veszködik az istállóból. Sz. D.

VESZNI való. Perdendus, periturus. M.A.
VESZŐ. Periens, periturus. M. A.
Veszö félben van. Pázm. Pred. p. 280.
Veszö félben hagyja. Káldi, Innepnapi Pred. p. 585.
Veszöd. E. F. Fölsö Fejér Vben.
Veszödik. Conflictatur, confluctuatur. M.A. Hadd veszödjenek egymással. km.
Veszöddögelik. Luctitatur. M. A. L.
Veszödés. Conflictatio. Vajda, 3. K. p. 309.
Veszödség.
Veszödséges. Laboriosus.
VESZSZ-el. Dispereas. S. I.
Veszszen-el. Pereat.
Veszszen oda. Intereat.
VESZSZŐ. Virga, ferula. M. A. Addig hajlik a' veszszö, míg gyönge. km.
Veszszö-bujtás. Vajda, 2. K. p. 393.
Veszszö-nyaláb. Fascis virgultorum, sarmentorum. S. I.
Veszszö-szál. Pázm. Kal. p. 48. Pred. p. 111.
Veszszö-szedés. Virgindemia. M. A.
* Arany-veszszö. Aurea virga. Káldi, Innepn. Pred. p. 501.
Ezüst-veszszö. Virga argentea. „Antisthenes, fö tudós philosophus volt, de kevés tanítványi, és halgatóji voltak, azért, hogy (a' mint ö szokta volt mondani) ezüst veszszövel kergette el öket, az az nagy füzetést kivánt tölök" Káldi, Innepnapi Pred. p. 475.
Fattyu veszszö. Palmes furunculus. NC. p. 89.
Fonó veszszö. Vitilia. S. K.
Hónal-veszszö. Szölö-veszszö. Duramen. CM.
Kötö veszszö. Vimen. CM. M. A.
Lépes veszszö. Virga viscata. S. K.
Mag-veszszö. Pampinarium. CM.
Nevendék-veszszö. Faludi, B. E. p. 11.
Puska-veszszö. Virga sclopetaria. S. K.
Sürü veszszö. Virgulta. CM.
Szölö-veszszö. Vitis resecta. S. K. Palmes.
Vas-veszszö. Virga ferrea. Pázm. Kal. p. 54.
Veszszeje. Ejus virga.
Áron' veszszeje. Virga Aaronis.
Veszszei. Virgeus. M. A.
Veszszös. Virgatus, ferulaceus. M. A.
Veszszös. E. F. Küküllö Vben.
Veszszös hely. Virgetum, virgultum. M.A.
Veszszöz, veszszözi. Flagellat, virgis caedit. M. A.
Meg veszszözi. Virgis caedit. M. A.
Meg veszszözték. Virgis caesus est.
Veszszözés. Pázm. Pred. p. 553. 1252.
Meg veszszözés. Verberatus. CM.
Veszszözö. Virgator, caedens virgis. M. A.
Veszszözik a' fa. Ágazik, sarjazik, hajt. S. I.
VESZT, veszti. Perdit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem veszt. km.
El veszti. Perdit, amittit, deperdit. M.A.
Eszét veszti. Infascinat.
Kedvét veszti. Animum perdit.
Ki veszti. Exterminat, exstirpat, disperdit. M. A.
Meg vészti. Vitiat, depravat, labefacit. M. A.
Pénzét veszti. Pecuniam suam perdit.
Pörét veszti. Caussa cadit, caussam amittit. PP.
Rajta veszt. Male cedit.
Öszve veszti. Másokat versengésbe hoz. S. I.
Veszte. Ejus interitus. A' ki mit gyülöl, annak vesztét kivánja. km.
Vesztében hagyja. Pázm. Pred. p. 191. 695. Ló' vesztében jött.
Vesztére találtt ide jönni. Capra ad festum Bacchi. Eodem modo: Vesztemre. Ad meum interitum.
Vesztedre. Ad tuum interitum.
Vesztünkre. Ad nostrum interitum. 's a' t.
Vesztét érzi. Interitum suum praesentit.
Veszteg. Quietus, pacate. M. A.
Veszteg áll. Stat in quiete.
Veszteg álló víznek, halgató embernek nem kell hinni. km.
Veszteg halgat. Silet, tacet, quiescit. M. A.
Veszteg halgatás. Silentium. M. A.
Veszteg ül. Sedet. M. A.
Veszteg ülés. Otium, desidia. M. A.
Veszteg ülö. Sessor, sedentarius. M. A.
Veszteget, vesztegeti. Vitiat, depravat, labefactat, corrumpit. M. A. it. Prodigit, dilapidat. S. I. Nem kell az ebre hájat vesztegetni. km.
El vesztegeti. Prodigit, disperdit. M. A.
Meg vesztegeti. Corrumpit, depravat. M. A.
Vesztegetés. Corruptio. M. A. Ocsmány beszélgetés, erkölcs-vesztegetés. km.
Meg vesztegetés. Depravatio. M. A.
Vesztegetö. Corruptor, depravator. M. A.
Kenyér-vesztegetö. Paniperda.
Vesztegetödik. Corrumpitur, depravatur, dilapidatur.
El vesztegetödik. Disperditur.
Vesztegetett. Corruptus, depravatus. M. A.
Meg vesztegetettül. Depravate. M. A.
Vesztegetetlen. Indepravatus. M. A.
Vesztegel. Otiatur, secure agit, silet, tacet. M. A.
El vesztegli. Reticet, negligit.
Veszteglés. Taciturnitas, otium, requies, tranquillitas, silentium. M. A.
Veszteglö. Tacitus, taciturnus. M. A.
Veszteglet.
Vesztegletes. Taciturnus, pacatus, tranquillus. M. A.
Vesztegletesen. Tacite, pacate, tranquille. M. A.
Vesztegletesség. Taciturnitas. M. A. Echemythia. CM.
Vesztegj csak. Sile modo, tace tantum, comminantis verbum. M. A.
Vesztegség. Silentium. M. A.
Vesztegség-tartás. Observatio silentii. Margit' Élete, Praynál. p. 257.
Veszten veszti. Incessanter perdit. Faludi, N. U. p. 84
Vesztes. Victus, perditor, amissor. S. I. Hol az érzékenység nyertes, vesztes a' nyugodalom. km.
Vesztes fél. Pars succumbens. Tiszti Szótár. p. 57.
Vesztesség. Amissio, perditio, damnum, jactura. S. I.
Vesztetlen. Non perditus, inamissus.
Vesztet, veszteti. Curat perdi v. supplicio affici.
Vesztetö bíró. Isostrates. CM.
Vesztett. Disperditus, amissus. M. A.
Vesztény. E. F. Szeben Székében.
Vesztés. Perditio, amissio. M. A.
El vesztés. idem. M. A.
Élet-vesztés. Káldi, Innepn. Pred. p. 340.
Ész-vesztés. Insania. Sz. D.
Fej-vesztés. Amissio capitis.
Fej-vesztés alatt. Sub poena amissionis capitis.
Gyermek-vesztés. Perditio prolis.
Meg vesztés. Corruptela, corruptio. M.A.
Szem-fény-vesztés. Ars ludicra, praestigiae. S. K.
Út-vesztés. Deviatio. S. K.
Üdö-vesztés. Perditio temporis. S. K.
Veszthetetlen. Inamissibilis. Pázm. Pred. p. 967.
Vesztö. Perditor. M. A.
Vesztö. F. Békes Vben.
Vesztö hely. Locus supplicii.
Vesztö pör. Pázm. Kal. p. 648.
* Ész-vesztö. Beniczki. p. 40.
Meg vesztö. Corruptor, depravator. M. A.
Rajta vesztö. Faludi, N. A. p. 117.
Veréb-vesztö. Exterminator passerum.
Vesztve. Perdite.

VÉSZKA.

VÉSZKA. Patak Abaúj Vben.

VÉT.

VÉT, véti. Errat, peccat, offendit. Ebnek sem vét. km.
El véti. Aberrat. M. A.
El vétette a' számlálást.
El vétette az útat, házat, rendet. Sz. D.
El véti a' nótát. A modulatione aberrat, a tenore deflectit. PP.
Meg véti. Deerrat.
VÉTEK. Peccatum, erratum, commissum, delictum, crimen, vitium, menda, mendum, error, lapsus, noxa, noxia. M. A. Az ifjak kölcsön is föl veszik a' vétket. km.
Vétek-tulajdonítás. Imputatio.
Vétke. Ejus peccatum. Könnyü másokat meg itélni, de a' maga vétkét nehéz meg ismérni. km.
Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.
Vétkes. Vitiosus, mendosus. it. Criminosus, criminalis, noxalis, sons, sonticus, reus. M. A.
Vétkesen. Vitiose, criminose. M. A.
Vétkesíti. Criminatur, culpat. M. A.
Vétkesítés. Criminatio. M. A.
Vétkesség. Vitiositas, crimen. M. A. Pázm. Pred. p. 880. 1267.
Vétketlen. Sine crimine, insons. Sz. D.
Vétkezik. Peccat, delinquit. M. A. Vétek ugyan, de ember szokott vétkezni. Mentegetö mondás.
Vétkezhetetlen. Impeccabilis. M. A.
Vétkezhetetlenség. Impeccabilitas. Zvonarics, 1. R. p. 855.
Vétkezö. Peccans, errans, delinquens. M. A.
Vétkezten vétkezik. Csuzi, Tromb. p. 83.
Vétekül tulajdonítani. In culpam imputare.
VÉTER. Bizonyos halász-háló. S. I.

VÉTETLEN. Inerrans. Pázm. Pred. p. 665. 696.
Vétetlen út. A' mellyet el nem lehet véteni. Sz. D.
VÉTETT.
El vétett. Amissus, perditus, deperditus. M. A.
VÉTÉS. Peccatio, erratio, aberratio, deviatio. VM. Intő levél. p. 260.
El vétés. Aberratio. M. A.
VÉTŐ. Peccans, delinquens. M. A.
VÉTSÉG. Crimen, erratum. M. A.
VÉTTEN VÉT. Identidem peccat. Faludi, B. E. p. 67.
VÉTVE. Raro. S. I.
El vétve. Raro, aberranter.

VÉZ.

VÉZ.
VÉZA. E. F. Alsó Fejér Vben.
VÉZNYA. Hitvány, nyomorék, satnya. Sz. D.

VI.

VIASZ.

VIASZ. Cera. M. A.
Viasz-gyertya. Cereus. M. A.
Viasz-gyertya-csináló. Cerearius. PP.
Viasz-ír. Ceroma, ceratum. S. I.
Viasz-kenet. idem. S. I.
Viasz-kalács. Glomus cereus, spira cerea. S. I.
Viasz-moly. Acarus. M. A.
Viasz-müves. Cerarius, ceroplasta. S. I.
Viasz-orr. Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
Viasz-színü. Cerinus. M. A.
Viasz-szú. Acarus cerarius. S. I.
Viasz-vetés. Öntött viaszból jövendölés. S. I.
* Fejér viasz. Cera punica, candida. S.K.
Raj-viasz. Virginea cera. S. K.
Sárga viasz. Cera flava. S. K.
Spanyol viasz. Cera hispanica. S. K.
Vörös viasz. Cera miniata. NC. p. 595.
VIASZI. Cereus. M. A.
VIASZKA. Cerula. M. A.
VIASZOL, viaszolja. Cerat.
Viaszolás. Ceratura. M. A. L.
VIASZOS. Cerosus, ceratus. M. A.
Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.
Viaszos vászon. Linteum ceratum.
VIASZOZ, viaszozza. Cerat. M. A.
Meg viaszozza. Incerat. M. A.
Viaszozott. Ceratus. M. A.
Viaszoztatja. Curat cera induci. Pázm. Kal. p. 65.
VIASZSZAL meg önti. Cerat. PP.

VICZA.

VICZA. (Évicza, Éva). Eva parva.
Vicza. F. Soprony Vben.

VICZE.

VICZE. Deák-szó. Vice, vicem gerens. M.A.
Vicze. E. F. Doboka Vben.
Vicze biró. Vice judex.
Vicze gazda. Faludi, N. Ü. p. 61.
Vicze gondviselő. Faludi, N. A. p. 139.
Vicze hadnagy. Subcenturio. PP.
Vicz' ispán. Vice comes.
Vicze iskola-mester. Káldi, Innepn. Pred. p. 309.
Vicze istenek. Deorum vice. Pázm. Pred. p. 1097.
Vicze király. Prorex. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 263.
VICZÉJE. Ejus vicarius. Mártyr. Coron. p. 85.

VICZEK.

VICZEK. Colymbus. M. A. Halas-tó. Sz. D.

VICZK.

VICZK.
VICZKÁNDOZik. Ficzkándozik, ugrándozik.
Viczkándoznak az apró halak a' vízben. Sz. D.
VICZKOS. Rajkos, délczeg, szilaj, dévaj. S. I.

VICS.

VICS.
VICSA. E. F. Közép Szolnok Vben. Patak Bereg Vben.
VICSAP (Kis, Nyitra). FF. Nyitra Vben.
VICSCSAN. Fesel, reped, hasad. Sz. D. Vajda, 1. K. p. 523.
VICSOR.
Vicsorít, vicsorítja. Exerit dentes.
Ki vicsorítván kis fejér fogait. Faludi, N. A. p. 20.
Vicsorodik. Faludi, N. E. p. 31. T. É. p. 258.
Vicsorog.
Vicsorgat, vicsorgatja. Dentes monstrat, ridet.
Vicsorgatja fogait, mint a' Rókus' kutyája. km.
Fogak' vicsorgatása. Exertio dentium.
VICSOG. Ridet cum stridore. Vajda, 2. K. p. 317.
Vicsogás. Risus cum stridore dentium. Vajda, 1. K. p. 589. 637.

VID.

VID. Laetus. vide VÍG. M. A.
Vid. F. Veszprém Vben.
VIDA. Patak Bihar Vben.
Vida' földe. F. Liptó Vben.
Vida-Kisfalud. Sz. P. Gömör Vben.
VIDALY. E. F. Torda Vben.
VIDÁM. Alacer, laetus, hilaris, strenuus. M. A.
Vidám kedv. Animus alacer. Sz. D.
Vidám orcza. Vultus hilaris. Sz. D.
Vidámít, vidámítja. Hilarat. M. A.
Föl vidámítja. Exhilarat.
Meg vidámítja. Hilarat, exhilarat. M.A.
Vidámító. Laetificans, hilarans.
Vidámodik. Hilarescit. Pázm. Pred. p. 694.
Meg vidámodik. Káldi, Rom. 15. 32.
Vidámon. Alacriter, hilare, hilariter. M. A.
Vidámság. Alacritas, hilaritas. M. A.
Vidámúl. Alacriter. M. A.
Vidámul (ige). Exhilaratur. S. I.
Meg vidámul. idem.
Vidámulás. Exhilaratio. Monoszlai, de cultu Imag. p. 242.
Meg vidámultt. Exhilaratus, recreatus. M. A.
VIDÉK. Paroecia, tractus, districtus, territorium, vicinia. M. A. Vrancsics.
Vidéke. Ejus tractus, ejus districtus.
Vidékes. Habens amplum territorium. Faludi, U. E. 1. R. p. 84.
Vidéki. Exoticus, quod est ex alia vicinia. M. A.
Vidékiek. Antermini. PP.
Vidékség. Faludi, U. E. 1. R. p. 28. T. É. p. 57. 150. Erdélyi, Zichi fölött. p. 5.
VIDÍT, vidítja. Hilarat, exhilarat, laetificat. Faludi, Sz. E. p. 102.
Föl vidítja. Exhilarat.
Meg vidítja. Hilarat.
VIDONCZ. F. Vas Vben.
VIDOR. Vid, vidám, víg. S. I.
VIDUL. Hilarescit. M. A.
Föl vidul. Exhilaratur.
Meg vidul. Hilarescit. M. A. Faludi, U. E. 3. R. p. 19.
Vidulás. Solamen. M. A.

VID.

VID. t. f. n. Vitus.
Szent Vid. Remete-lakás, és templom a' Kőszegi hegyen Vas Vben.

VIDRA.

VIDRA. Lutra, castor, fiber. M. A. Nem minden patakban találsz vidrát. km.
Vidra. E. F. Zaránd Vben.
Vidra-szeg. E. F. Küküllő Vben.

VIGY.

VIGY.
VIGYGYAN. Eggyet vigygyant a' nap. Hallottam Sághon 1820. Jun. 28.
VIGYOG. Nevetődzik — Ne vigyogj annyit.
VIGYOR. Hiatus inter juncturas, et commissuras. Nagy vigyorja vagyon. Hallottam Molnártól 1826. Apr. 26.
Vén vigyor. Öröm-anya a' menyegzőben.
Vigyorít. Ringit. CM.
Ki vigyoritja fogait. Káldi, Innepn. Pred. p. 343.
Vigyorítás. Sz. D.
Száj' vigyorítása. Rictus. CM. M. A.
Száját félre vigyorítván, mintha nevetett volna. Káldi, Innepn. Pred. p. 240.
Vigyorog. Ringitur. M. A. Vigyorog, mint a' gereben-csináló. km.
Igyorog vigyorog. Dug. km. 2. R. p. 165.
Ki mindenikre vigyorog, senkit sem szeret. km. Dug. 1. R. p. 74.
Vigyorgás. Pázm. Pred. p. 482.
Vigyorgó. Ridens, frendens, ringens. M.A.
Az égbe vigyorgó astrologusok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 270.

VIH.

VIH.
VIHOG. Jubilat, risitat.

Ihog vihog.
Vihogás.
Ihogás vihogás. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 186.
Vihogva. Vajda, 1. K. p. 638.

VIK.

VIK.
VIKOG (mint Mokog). Uulat, hinniendo cachinnum tollit. S. I.

VIKI.

VIKI. t. a. n. Victoria. Viki teneris puellis solet dici.

VILÁG.

VILÁG. Lux, lumen, it. Mundus, orbis terrarum. M. A. Egy nap nem a' világ. km.
Világ. F. Zemplin Vben.
Világ' alkotmánya. Systema mundi.
Világ-biró. Mundi potens, orbis possessor, monarcha universalis. Pázm. Kal. p. 51.
Világ-biró nagy Sándor. Pázm. Pred. p. 30.
Világ' birodalma. Monarchia universalis.
Világ' bolondja. Summe stultus.
Világ-csaló. Impostor. S. I.
Világ' csudája. Miraculum, portentum. S. I.
Világ' csúfja. Monstrum, ludibrium mundi.
Világ' erösei. Faludi, E. M. p. 247.
Világ' feneke. Egy ember' halála ki nem üti a' világ' fenekét. Dug. 1. R. p.45.
Világ' fia. Vanus, mundanus, studiosus rerum mundanarum. S. I.
Világ' fiatali. Faludi, B. E. p. 38.
Világ-győző. Pázm. Pred. p. 1156.
Világ' hátán. Faludi, N. A. p. 5. T. É. p. 302.
Világ-iró. Cosmographus. M. A.
Világ-irás. Cosmographia.
Világ-járás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
Világ-járó. Peregrinator. S. I.
Világ-kerülő. Lucifuga, tenebrio v. vagabundus, erro. S. I.
Világ' kevélyei. Faludi, E. M. p. 247.
Világ' kezdetétől fogva. Post homines natos. M. A.
Világ' kincse. Opes universi. — Ha világ kincséért hozzá nem mentt.
Világ-lak. Cosmopolis. S. I.
Világ-lakos. Cosmopolitanus, cosmopolita. S. I.
Világ' latra. Trifurcifer, bipedum nequissimus. S. I.
Világ' leánya. Puella mundo dedita. Faludi, N. A. p. 85. 171.
Világ' megváltója. Redemptor mundi.
Világ' nagygyai. Faludi, N. A. p. 24.
Világ' nyelvesi. Pázm. Pred. p. 1246.
Világ' nyomorékja. Faludi, N. E. p. 168.
Világ-oktalanitotta ember. Faludi, E. M. p. 247.
Világ-oktalanitotta úrfiak. Faludi, N. E. p. 57.
Világ-pusztító. Pázm. Pred. p. 375.
Világ' sarka. Polus. Sz. D.
Világ' száraza. Continens. S. I.
Világ-szerető. Pázm. Pred. p. 316. 327. 594.
Világ-szerte. Passim per mundum, per totum orbem. S. I.
Világ-szerte híres. Longe celeberrimus, omnium sermone celebratus. S. I.
Világ-szerte való. Oecumenicus. S. I.
Világ' szépei. Faludi, E. M. p. 248.
Világ' tája. Clima, zona. S. I.
Világ' tengelye. Axis mundi.
Világ' tengere. Oceanus. S. I.
Világ' tudománya. Faludi, T. É. p. 63.
Világ-untta. KV. p. 509.
Világ' ura. Deus, dominus mundi. S. I.
Világ' vége. Finis mundi. Pázm. Pred. p. 356.
* Alsó világ. Mundus sublunaris.
Egész világ. Orbis universus.
Fél világ. Faludi, E. M. p. 31.
Gyertya-világ. Lumen candelae. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál venni. km.
Hold-világ. Lumen lunae. Faludi, T. É. p. 143.
Más világ. Altera lux, altera vita, alius mundus. Pázm. Pred. p. 374.
Nagy világ.
Nap-világ. Pázm. Pred. p. 370.
Szín-világ. Elegantior mundus. Faludi, E. M. p. 41.
Szines világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
Új világ. America. Faludi, N. U. p. 195.
VILÁGA. Ejus lumen v. mundus.
Szeme' világa. Ejus lumen oculorum.
Most éli világát. Indulget genio.
VILÁGBÓL. E luce, e mundo. Eb utóbb ki e' világból. km.
Ki költözött e' világból. Migravit ex hac luce.
VILÁGÉRT sem. Ne pro mundo quidem.
VILÁGI. Mundanus, profanus. M. A.
Világi dicsöség, pompa, és fényesség nem használ a' halálban. km.
Világi énekek. Profanae cantilenae.
Világi pap. Presbyter saecularis.
Világi rend. Saeculares.
Világi urak. Domini' saeculares.
Világiak. Saeculares.
Világivá tes i. Exaugurat, profanat. S. I. Saecularizat.
VILÁGIG pro Világ' végéig. In perpetuum, in aeternum. S. I.
Világiglan. idem. S. I.
VILÁGIT. Lumen praebet.
Elöl világit. Praelucet. M. A.
Le világitja. Világgal le késéri.
Világitsd le az urat a' grádicsokon. Praeferas lumen domino per gradus descendenti.
Világító. Lucifer, lucificator, luminator, illuminator. S. I.
Világító torony. Pharus.
Elöl világító. Praelucens. M. A.
VILÁGODik. Lucescit. Világodni kezd az üdö. Sz. D.
Világodat. Illuminatio, clarescentia. S. I. Diluculum.
Világodatkor. Sub diluculum, primo diluculo. Sz. D.
VILÁGOLik, világlik. Lucet, lucescit. M. A.
Elöl világlik. Praelucet. PP.
Világló.
Elöl világló. Praelucens. PP.
VILÁGON. In mundo v. in luce.
Világon csak az éltt soká, a' ki jól éltt. km.
Világon sem volt még. Necdum exstitit.
VILÁGOS. Lucidus, luculentus, luminosus, dilucidus, perspicuus, item Apricum, lucidum. M. A.
Világos. MV. Arad Vben.
Világos berek. E. F. Belsö Szolnok Vben.
Világos éj. Nox illuminata. S. I.
Világos ház. Luminosum conclave. PP.
Világos igazság. Veritas aperta.
Világos kék. Cyaneus, caeruleus. Égszínü. S. I.
Világos nappal. Plena luce.
Világos pej. Subfuscus, candicans e fusco. Lichtbraun. S. I.
Világos szeg. idem. S. I.
Világos szín. Color serenus. S. I.
Világos vár.
Világos virradttig. Usque exortum solis. Sz. D.
Világos völgy. E. Völgy Torda Vben.
Világos vörös. Subruber, rubidus, rufus, candicans e rubro. S. I.
Világos zöld. Prasinus, subviridis, candicans e viridi. S. I.
Világosan. Lucide, luculenter, dilucide, perspicue. M. A.
Világosit, világositja. Lucificat, lucidat, luminat, dilucidat. M. A.
Világosit. Lucet, lumen praebet. M. A.
Föl világositja. Elucidat, clarificat.
Ki világositja. Elucidat. M. A.
Meg világositja. Clarificat, dilucidat, illuminat, illustrat. M. A.
Világositás. Illuminatio, illustratio, dilucidatio. M. A.
Meg világositás. Illuminatio, illustratio. M. A.
Világositó. Lustrator, illuminans. M. A.
Világositatott. Illuminatus. M. A.
Világoskodik. Lucet, micat. CM. M. A.
Világoskodás, Lucidatio.
Világoskodó. Pellucidus, lucidus. M. A.
Világoskodó valamennyire. Sublucidus, sublustris. M. A.
Világosodik. Lucescit, dilucet. M. A.
Által világosodik. Translucet. M. A.
Elöl világosodik. Praelucet. M. A.
Ki világosodik. Elucescit, elucet. M. A.
Meg világosodik. Dilucescit, illucescit. M. A.
Világosság. Lux, lumen, luminare, claritas, claritudo. M. A.
Világosság-hozó. Luciferus. M. A.
Világosul. Illucescit. M. A.
Ki világosul. Elucescit.
Meg világosul. Illucescit, illucet. M. A.
Világosulás. Illuminatio. M. A.
VILÁGOT hoz. Lumen fert. Hozz világot, hadd lássunk.
Világot kerüli. Fugit mundum v. circumit orbem.
Világot mentt látni. Lustrat orbem.
VILÁGOZik. Lucet, collucet. S. I.
VILÁGRA jött. In lucem editus.
Világra termett. Mundo natus. S. K.
Világra való. Laetus, hilaris. S. K.
Nem világra való. Vix supervivit.

VILÁGTALAN. Coecus, v. obscurus, opacus, tenebricosus. S. I. Vak veti világtalannak. km.
Világtalan éj. Nox illunis, interlunis. S. I.
Világtalanság. Coecitas. Pázm. Pred. p. 369.
Világtalanúl. Coecus fit.
Meg világtalanúl. Obcoecatur. Vajda, 1. K. p. 555.

VILL.

VILL.
VILLÁM. Fulgur. M. A.
Villám-bogár. Fulgora. Laternträger. S.I.
Villám' fulánkja. Fulmen. S. I.
Villám-háritó. Fulminis derivator, deductor. Blitzableiter. S. I.
Villám-illetés, v. ütés. Ictus fulmineus, fulmen. S. I.
Villám-sebességgel. Faludi, T. É. p. 22.
Villám-szer. Materia electrica.
Villám-üveg. Lagena armata.
Villám-vezető. Conductor in machina electrica.
Villáma. Ejus fulgur.
Mennykőnek villáma. Vajda, 3. K. p. 376.
Villámik. Fulgurat. M. A.
Villámás. Coruscamen, coruscatio, fulguratio, fulgetrum, fulgur. M. A.
Villámat. Coruscamen, Sz. D.
Villámó. Coruscus. M. A.
Villámlik. Coruscat. M. A.
Villámlás. Coruscatio. M. A.
Villámló. Coruscans.
Villámodik. Fulgurit, fulgurat, diluculat. M. A.
Meg villámodik. Diluculat. CM. M. A. „Az farkas, mikoron még meg nem villámodott volna, és az erdőbe járna" Pesthi' Meséji. p. 32.
Villámodás. Fulguratio.
Meg villámodás. Diluculum. CM.
Villámodat. idem. Sz. D.
Villámodatkor. Virradttkor. Sz. D.
Villámozik, Villámik. Fulget, fulgurat. M. A.
Villámzat. Sz. D.
VILLÁNY. F. Baranya Vben.
Villánycsozik. Micat, fulgurat, coruscat. S. I.
VILLOG, VILLAG. Micat, coruscat. M.A.
Villogás. Tündöklés. Sz. D.
Villagó. Micans, coruscans. M. A.
Villogó fegyver. Sz. D.
Villogtat, villogtatja. Facit coruscare.
Villogtatja fegyverét. Sz. D.
Villogvány. Splendor, fulgor. Sz. D.
VILLONG, VILLANG. Contendit, altercatur. M. A.
Villongás, villangás. Certatio, altercatio, contentio. M. A. Gyermekért, ebért nagy villongás támad a' szomszédságban. km.
Villangó. Contentiosus, altercator. M.A.
Villangós. Faludi, N. E. p. 204.

VILLA.

VILLA, VELLA. Furca. M. A.
Ezüst-villa. Fuscina argentea. NC. p. 399.
Fa-villa. Furca lignea.
Ganéj-hányó villa. Furca fimaria.
Vas-villa. Furca ferrea.

VILMÁNY.

VILMÁNY. t. f. n. Vilhelmus.
Vilmány. F. Abaúj Vben.

VIN.

VIN.
VINÁR. F. Veszprém Vben.
VINOS. Vappa. Ki mentt szeszü bor. M.A. L. Löre. CM.

VINCZ.

VINCZ. Lascivia, petulantia, venus. S. I.
Vincz. Sz. P. Vas Vben.
Al-vincz. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Föl-vincz. E. MV. Aranyos Székében.
VINCZA.
Vincza-hid. Tó Torontál Vben.
VINCZÁROZ. Hinnyog, vinnyog, nevetkezik. Sz. D.
VINCZOS. Lascivus, petulans, venereus. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 486.
Vinczoskodik. Lascivit, petulcit. S. I.

VINCZE.

VINCZE. t. f. n. Vincentius. Ha fénylik Vincze, telik a' pincze. km.

VINCZELLÉR.

VINCZELLÉR. Vinitor, conductor. M. A.
Vinczelér. idem. NC. p. 89. Pázm. Pred. p. 688.
VINCZELLÉRSÉG. Babocsai, Fata Tarczal. p. 162.

VINDÖLY.

VINDÖLY (Véndely). Acrotophorum. M.A.
Véndel. CM.

VINNY.

VINNY.
VINNYOG. Cachinnatur v. flet, plorat. Sz. D. S. I.

VINNYE.

VINNYE. Officina fabri ferrarii. M. A. Pázm. Kal. p. 546.
Vinnye. Sz. P. Veszprém Vben.
VINNYÉJE. Ejus officina. Pázm. Kal. p.496.
Kovácslás' vinnyéje. VM. p. 291.

VIOLA.

VIOLA. Viola. M. A.
Viola-szín. Color violaceus.
Viola-szín-föstő. Violarius. M. A.
Viola-színü. Violaceus, violaris. M. A.
* Dupla viola.
Kék viola. Viola Martia. S. K.
Sárga viola. Leucoion luteum, viola lutea. NC. p. 55. 41.
VIOLÁS kert. Violarium. M. A.

VIPERA.

VIPERA. Vipera, mérges kigyó. M. A. L.
Vipera' fajzati. Genimina viperarum.

VIR.

VIR.
VIRÁG. Flos. M. A. Nem minden virágból leszsz gyümölcs. km.
Virág-bogár. Teuthredo. Blattwespe. S. I.
Virág-edény. Vas florale, testa floralis.
Virág-ének. R. Világi ének, szerelmes ének. Magyari, Orsz. Rom. p. 177. Pázm. Pred. p. 204. 1128.
Virág-hüvely. Calyx florum. S. I.
Virág-káposzta. Brassica cypria. PP.
Virág-koszoru. Corolla florum. Káldi, Innepn. Pred. p. 241.
Virág-kedvellő. Studiosus florum. S. I.
Virág' levelének alsó része. Ungves. M.A.
Virág' pelyhe. Floccus, pappus. S. I.
Virág-szál.
Virág' szára. Scapus floris.
Virág-szedő. Florum carptor, delibator. S. I.
Virág' széke. Calyx.
Virág' székének száracskája. Stamina. M. A.
Virág-szopó. Trochilus colubris. Kolibri. S. I.
Virág' tokja. Calyx florum. PP.
Virág-vasárnap. Verbenalia, dominica palmarum. Pázm. Pred. p. 484.
* Bab-virág. Flos fabarum.
Bársony-virág. Caryophyllum minus. NC. p. 37. Narcissus. p. 43.
Boncs-virág. Téli zöld.
Bozza-virág. Flos sambuci.
Búza-virág. Kék búza-virág. Cyanus. NC. p. 33.
Csillag-virág. Lychnis chalcedonica. S.K.
Csöngő virág. Flos hyperici.
Dió-virág. Nucamentum, panula. S. K.
Gyöngy-virág. Lilium convallium. NC. p. 41.
Gunya-virág. Flos genistae.
Gyürü-virág. F. calendulae.
Harang-virág. Aquilegia. S. K.
Hárs-fa-virág. Flos tiliae.
Irott virág. Flos pictus. Az irott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km.
Kása-virág. Primula veris.
Kenyér-bél-virág. Flos calendulae.
Kénkő-virág. Flores sulphuris. S. K.
Kökény-virág. F. acaciae.
Narancs-virág. F. aurantiorum.
Olasz-virág. Viola purpurea. NC. p. 55.
Pacsirta-virág. Polygala vulgaris. S. K.
Réz-virág. Spodium. S. K.
Sarkantyu-virág. Calcatripa.
Szeg-fű-virág. Caryophyllum. NC. p. 37.
Szent György virág. Primula veris.
Sárga virág. Calendula. NC. p. 29.
Tik-bögy-virág. F. Anagallidis.
Tök-virág. F. Cucurbitarum. Lankad, mint a' tök-virág. km. az öregről.
Tűz-virág. Calendula.
Vető virág. Mezei virág, ollyan mint az igazi sáfrányé. Mig a' vetés' ideje tart, addig látszik a' réteken.
Virága. Ejus flos.
Akasztó fa' virága.
Halál' virágja. Osz haj. Pázm. Pred. p. 993.
Szent János' virága. Galion, gallion. NC. p. 37.

Vad szölö' virága. Oenanthe. NC. p. 45.
Virágában élö. Primaevus. M. A.
Élete' virágában. In flore aetatis suae.
Virágától meg fosztja. Deflorat. M. A.
Virágos. Floridus, florulentus. M. A.
Virágos. F. Baranya Vben.
Virágos ágy. Areola florum. Sz. D. S. I.
Virágos bársony. Holosericum scutulatum. PP.
Virágos bor. Vinum mucidum. S. I.
Virágos czégért köt ki, mérget árul. km.
Virágos csésze. Sz. D.
Virágos kender. Cannabis foemina. Paszkoncza kender. S. I.
Virágos kert. Hortus coronarius. PP.
Virágos mű. Anaglypha. NC. p. 311.
Virágos pohár. Phiala. PP.
Virágos szélke. Sz. D.
Virágos szövet. Textum floridum, textile floreum, pannus florulentus. S. I.
Virágosan. Floride. Faludi, T. É. p. 95.
Virágosul. In florem abit.
Meg virágosultt a' bor. Vinum mucorem contraxit.
Virágtalan. Flore destitutus. S. I.
Virágatlan. idem. Igy hallottam 1825. Apr. 26.
Virágú.
Fejér virágú vízi tök. Nymphaea candida. NC. p. 43.
Sárga virágu czikornya. Condryllon, sive Condrylle, v. condrylla v. cichorea lutea. NC. p. 33.
Virágzik. Floret, florescit, vernat. M. A.
El virágzik. Deflorescit. S. I.
Elöl virágzik. Praefloret. M. A.
Ki virágzik. Efflorescit, effloret. M. A.
Meg virágozik, meg virágzik. Efflorescit. M. A.
Meg virágzik ismét. Refloret, reflorescit. M. A.
Újonnan meg virágzik. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 388.
Virágzás. Florescentia.
Virágzás' ideje. Tempus florescentiae.
Virágzáskor. Tempore florescentiae.
Virágzat. Florescentia. Himfi, 1. R. p. 91.
Virágzó, virágozó. Florens, florescens, floridus. M. A. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümölcséböl. km.
Virágoztatja. Facit florere. Pázm. Pred. p. 325.
VIRDÍT. Clamat, vociferatur. S. I.
VIRGÁS. Öszve kötött nyír-veszszök, v. azokkal való veszszözés. S. I.
VIRGÁZ, virgázza. Virgis caedit.
Föl virgázza. idem.
Ki virgázza. Evirgat.
Meg virgázza.
VIRGONCZ. Alacer, versutus, agilis, versipellis. M. A.
Virgonczkodik. Sz. D.
Vizgoncz ság. Alacritas, agilitas. Sz. D.
VIRGYINA. Clavicymbalum, virginale, arcarium organum fidiculare. PP. Pázm. Pred. p. 990.
Virgyina' fáji, mellyeket vernek újjokkal. Pinnae tactiles. PP.
Virgyina-szó. Pázm. Pred. p. 30.
Virgyinálás. Márt. Coron. p. 114.
VIRICS. Hydrodes. M. A. Valamelly növevényböl, magból, gyümölcsböl, fából kifött, huzott, ütött, nyomott, satultt, cresztett lé. Sz. D.
Alma-virics. Hydromelum. S. K.
Árpa-virics. Sz. D.
Körtvély-virics. Sz. D.
Nyír-virics. Nírfa-víz, nyirfa-lé. Betulacea aqua. S. K.
Rozs-virics. Sz. D.
VIRÍT. Vernat. Ha a' búzát korán veted, hamar virít. km. Dug. 1. R. p. 179.
Virítás. Zöldellés. Sz. D.
Virító. Zöldellö. Sz. D.
VIRNYIKOL. S. I.
VIRUL. Viret, virescit, vernat, floret v. aperitur, hiat, se monstrat. S. I.
Ki virul. Effloret, efflorescit. S. I.
Virulat. A' növevényeknek nyilások, hajtások, levelezések, 's virágzások. S. I.

VIRR.

VIRR.
VIRRAD (VERRAD). Diescit, lucescit. M.A.
Föl virrad, hiszem az istent, nekem is föl virrad egyszer. km.
Meg virrad. Diescit, diluculat. M. A.
Virradat. Diluculum. S. I.
Virradás. Solis matutina egressio. S. I.
Virradás elött való. Antelucanus. M. A.
Virradó.
Virradóra. Ad exortum solis.
Virradólag. Sole oriente.
Virradólan. Summo diluculo, mane summo. M. A.
Virradoz. Faludi, N. E. p. 2.
Virradtta. Diluculum. M. A.
Virradtta elött. Ante lucem. M. A.
Viradttakor. Sole oriente.
Virradttán. idem.
Virradttáig. Ad lucis usque exortum.
Virradttig. idem.
Világos virradttig. Usque plenam lucem.
VIRRASZT, virrasztja. Vigilat v. noctem vigilando transigit. S. I. Pázm. Pred. p. 166.
Virrasztás. Vigilia. M. A.
Virrasztó. Vigil, excubitor. M. A.
Leg jobb virrasztó a' szerelem. Satellitium magnum amor. KV. p. 467.
Virrasztgat, virrasztgatja. Identidem vigilat, vigilando noctem insomnem transigit.
VIRROGAT, virrogatja. idem. Sz. D.
VIRROG. Contendit, jurgatur, rixatur, altercatur. S. I.
VIRRONG. idem. S. I.

VIS.

VIS.
Vis (Káptalan, nemes). FF. Soprony Vben.
VISA. E. F. Kolos Vben.
Viság. E. F. Kolos Vben.
VISÍT. Cachinnatur. Sz. D.
Visítás. Cachinnatio. Sz. D.
Visító. Cachinnans, cachinnatorius.
VISK. MV. Marmaros Vben. F. Hont Vben.
Helybe hagyta, mint Viski szakács az ételt. km. Dug. 1. R. p. 194.
Viska. F. Ung Vben.
Viskó. Tugurium, casa, gurgustium. Biró' Márton, Micae. p. 267.
Paraszt viskó. Csuzi, Tromb. p. 90.
VISNYÓ. FF. Borsod, Gömör, Nyitra, és Zemplin Vkben.
VISONTA. FF. Heves és Somogy Vkben.
VISÓ. Folyó víz, Marmaros Vben.
Visó (Alsó, fölsö, közép). FF. Marmaros Vben.
VIST (Alsó, fölsö). E. FF. Fogaras Vidékében.
Vista. E. F. Kolos Vben.

VIS.

VIS.
VISEL, viseli. Gerit, portat. M. A. A' ki mint viseli magát, úgy veszi hasznát. Ut mores sunt, ita fortuna respondet. KV. p. 546.
El viseli. Gestat, perpetitur, tolerat, patitur, perfert. M. A.
Meg viseli. Portat, gestat.
Reá viseli magát. Gerit se conformiter statui.
Viseldegel, viseldegeli. Gestitat, gestat. M. A.
Viselet. Gestatus, gestamen, portamentum. S. I. Conduite.
Jó viseletü. Bene se gerit.
Viseletlen.
Gond-viseletlen. Incurius. Pázm. Pred. p. 297.
Gond-viseletlenség. Incuria. Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
Viselés. Gestatio, gestatus. M. A.
Gond-viselés. Providentia.
Kereszt-viselés. Káldi, Innepn. Pred. p. 406.
Maga szép viselése. Mores culti, amoeni.
Reá viselés. Gravitas morum statui competens. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
Tiszt-viselés. Functio officii. Káldi, Innepn. Pred. p. 496.
Viselhetetlen. Ingestabilis, intolerabilis. M. A.
El viselhetetlen. Insupportabilis, importabilis, intolerabilis. M. A.
Viselhetetlenség. Pázm. Kal. p. 930.
El viselhetö. Portabilis, tolerabilis. M. A.
Viselni való. Gestamen. M. A.
Viselö. Gestator. M. A. v. Gestatorius.
Viselö ruha. Vestis gestatoria.
Gond-viselö. Curator, curam gerens.
Tiszt-viselö. Fungens officio, officialis.
Viselös. Praegnans, gravida. M. A.
Viselösség. Graviditas, praegnatio. S. I.
Viseltt. Gestatus, attritus.
Viseltt dolgok. Acta. S. I.
Viseltt ruha. Vestis attrita.
Viselttes. Subattritus. Sz. D.
VISNYE (Alsó-fölsö-kápolnás-pacsir-). FF. Somogy Vben.

VIZS.

VIZS.
VIZSA. Pászta a' szölöben. Hány vizsára osztotta a' szölöt. Sz. D.
VIZSGÁL, vizsgálja. Censet. M. A. Lustrat.
Föl vizsgálja. Excutit, exquirit. Pázm. Kal. p. 730.
Ki vizsgálja. Exquirit, explorat.
Meg vizsgálja. Examinat, explorat. M.A.

Vizsgálat. Censura, lustramen, recensio, scrutatio, inquisitio. S. I.
Vizsgálatlan. Non censuratus, non vestigatus. VM. Intő levél. p. 235.
Vizsgálatlanúl.
Vizsgálás. Censura. M. A.
Szemes vizsgálás. Oculata. Tiszti Szótár. p. 56.
Vizsgálgat, vizsgálgatja. Identidem explorat, censet, lustrat.
Vizsgálhatatlan. Investigabilis.
Meg vizsgálhatatlan. Impervestigabilis. M. A.
Vizsgáló. Censor. M. A.
Vizsgaság. Versutia, petulantia. M. A. Radix itaque hujus vocis esset „VIZSGA" et hinc Vizsga-al, Vizsgál.
VIZSLA. Canis sagax. M. A. Vestigator canicularius, canis atrebaticus. PP.
VIZSLAT. Scrutatur, perquirit. Sz. D. Mindent föl vizslat, fürkész, keresgél. Sz. D.
Vizslatás. Föl fürkészés. Sz. D.
Vizslató. Vizslató szemekkel van. Sz. D.

VISZ.

VISZ, viszi. Portat, aufert. M. A. Fris vízre viszi, szomjan hagyja. km.
Alá viszi. Portat deorsum, defert.
Által viszi. Transfert, traducit. M. A.
Be viszi. Infert, introducit, inducit. M. A.
Bele viszi. Inducit.
El viszi. Aufert, perducit, deducit, avehit, deportat. M. A. Vissza nem hozom' fejében vitte el. km.
Ellene viszi. Contra fert.
Elől viszi. Praeportat, praeducit. M. A.
Föl viszi. Offert, sursum fert. M. A.
Haza viszi. Refert, reducit.
Hátra viszi. Retro fert.
Hozzá viszi. Defert.
Jégre viszi. Discrimini exponit.
Ki viszi. Effert, educit. M. A.
Környül viszi. Circumducit. M. A.
Le viszi. Defert.
Meg viszi. Reportat, refert, defert, denunciat. M. A.
Neki viszi. Opponit, objicit.
Oda viszi. Adducit.
Reá viszi. Defert, ducit ad alterius collum.
Tánczba viszi. Könnyü Katót tánczba vinni, ha neki is kedve van reá. km.
Véghez viszi. Perficit, ad finem deducit.
Viszsza viszi. Refert, reportat, reducit. M. A.
VIDDEGEL, viddegeli. Vectat. CM.
VIENDŐ.
El viendő. Ablativus. M. A.
VIHET, viheti. Potest ferre, portare. Mit ma véghez vihetsz, holnapra ne hagyd. km.
VISZKET. Prurit. M. A. Kinek hol viszket, ott vakarja. km.
Viszketeg. Pruritus, scabies. CM. M. A.
Viszketege. Ejus pruritus. Pázm. Pred. p. 2.
Viszketeges. Pruriens, scabiosus. CM. Pázm. Pred. p. 1110.
Viszketés. Pruritus. M. A.
Viszkettet, viszketteti. Facit prurire.
Viszkettető. Prurire faciens. M. A.
Viszkettető sörke a' bőr alatt. Acarus. M. A. Vizes tetü.
VISZNEK. F. Heves Vben.
VITEL. Vectura, latio, portatus, portatio, ductus. M. A.
Által vitel. Traductio.
Be vitel. Inductio, invectio. M. A.
El vitel. Ablatio. S. I.
Föl vitel. Oblatio, sublatio. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 526.
Ki vitel. Eductio. M. A.
Végbe vitel.
Viszsza vitel. Relatio, reductio. M. A.
VITLEN.
Véghez vitlen. Re infecta, non terminata. Dolog-véghez-vitlen viszsza jött. km.
VIVÉS.
Bé vivés. Introductio. M. A.
El vivés. Ablatio. S. I.
VIVÓ. Lator, portans. M. A.
Viszsza vivő. Reductor. Hátra hozó. M. A.

VISZ (név).

VISZ. F. Somogy Vben.
VISZA.
Viszája valaminek (p. o. posztónak, vászonnak). Pars aversa rei alicujus ut panni, telae. Faludi, U. E. 3. R. p. 55.
Viszáról vette reá az üngöt.
VISZÁK. F. Vas Vben.
VISZÁL, viszálja. Intertexit, contexit. M. A.
Hajat viszál. Crines crispat. S. I.
Fonálat viszál. Fila contorquet.
Föl viszálja. Faludi, N. U. p. 204.
Viszálkodik. Controversatur, altercatur, cavillatur. M. A.
Viszálkodás. Altercatio, cavillatio, contentio. M. A.
Viszálkodó. Altercator. M. A.
Viszálkodva. Tergiversanter. CM.
Viszáltt. Intertextus. M. A.
Viszáltt fonál. Licia. M. A.
Viszáltt haj. Faludi, E. M. p. 36.
VISZOLY. F. Abaúj Vben.
Viszolya. E. F. Kolos Vben.
VISZON. E contra, vicissim, ex adverso.
Viszong.
Viszongás. Guzmics, A' vall. egygyes. Idea. p. 44.
Viszonol, viszonolja. Vicem reddit, par pari refert, retaliat. S. I.
Viszonlás. Talio. S. I. Reciprocitas.
Viszonos. Reciprocus. Sz. D. Alternativus. S. I.
Viszonosság. Reciprocitas. Sz. D.
Viszonoz, viszonozza. Alternat, reciprocat.
Viszont. Rursus, vicissim. M. A.
Viszonta való szeretet. Faludi, Sz. E. p. 32.
Viszontag. Vicissim, invicem, rursus, contra. M. A.
Viszontaglan. Biró Márton, Micae. p 282.
Viszontagos. Reciprocus.
Viszontagos szeretet. Amor reciprocus. Biró Márton, Micae. p. 45.
Viszontagság. Vicissitudo. M. A.
Viszontagsággal. Mutuo, invicem, vicissim. M. A.
Viszontagol, viszontagolja. Reciprocat. Sz. D.
Viszontaglás. Reciprocatio. Sz. D.
Viszontag való. Mutuus, reciprocus. S. I.
VISZOS. R. Adversus, perversus. Pesthi. „Itt igen viszos, nem lehet egyenesre faragni" Hallottam Sághon, 1820. Apr. 26.
VISZSZA (Viszva). Re, retro, item Praepostere. M. A.
Viszsza adás. Redditio, restitutio. M. A.
Viszsza aggott feleség. Pázm. Magyari ellen. p. 109.
Viszsza aggott kofa. Pázm. X. Bizonys. p. 92.
Viszsza esés. Relapsus.
Viszsza élés. Abusus.
Viszsza foglaló levél. Literae recuperatoriae, recaptivatoriae. M. A.
Viszsza folyó. Retrofluens. Verancius, Scriptores min. T. 2. p. 105.
Viszsza fordultúl. Inverse. Zvonarics, t. R. p. 298.
Viszsza füzetés. Compensatio. S. I.
Viszsza hivás. Revocatio.
Viszsza horgadtt. Reflexus. M. A.
Viszsza keresztelő. Rebaptisans. Pázm. Kal. p. 132.
Viszsza marás. Remorsus, remorsio. M. A.
Viszsza menőleg. Mon. Hung. p. 307.
Viszsza mondás. Faludi, N. E. p. 181. U. E. 2. R. p. 129.
Viszsza nyomás. Repressio. S. I.
Viszsza rúgó. Repercutiens, recalcitrans v. elasticus. S. I.
Viszsza vitel. Relatio, reductio. M. A.
Viszsza vonás. Discordia. CM.
Viszsza vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.
Viszsza zöngés. Echo, resonantia. S. I.
Viszszább huzza. Magis retrahit. Pázm. Pred. p. 778.
Viszszás. Perversus, pravus, difficilis, distortus, morosus. M. A.
Viszszás értelem. Babocsai. p. 148.
Viszszát von. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A. Discordat. CM.
Viszszát vonsz. idem. Thelegdi, Pred. 1. R. p. 18.

VISZLÓ.

VISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Viszló. FF. Baranya, Borsod, és Somogy Vkben.
Szent Viszló. F. Szala Vben.

VITÁLISZ.

VITÁLISZ. t. f. n. Vitalis.
Vitálisz' falva. F. Liptó Vben.

VITENYE.

VITENYE.
VITENYÉD. F. Szala Vben.
Vitnyéd. F. Soprony Vben.

VITY.

VITY.
VITYA. Sz. P. Somogy Vben.
VITYILLÓ. Tugurium, casa. Fűz-veszszóből fontt ház. S. I.

VIZA.

VIZA. Huso. M. A. Antaceus PP. Nic. Oláh Hung. p. 85.
Viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.

VÍ.

VÍ.

VÍ, víja. Dimicat, pugnat, certat. M. A. Könnyü azt a' várat meg őrízni, mellyet nem vínak. km.
Meg ví, meg víja. Concertat, confligit, decertat, conflictatur, depraeliatur, depugnat, oppugnat, expugnat, impugnat. M. A.
Reá ví, reá víja. Adpugnat. M. A.
VIADAL. Certamen, praelium, pugna. M. A.
Viadal-kezdés. Praecertatio. CM.
Viadal-mester. Lanista. M. A. L.
Viadali. Praeliaris. M. A.
Viadallal meg veszi. Expugnat. M. A.
Viadalos. Bellicosus. CM. M. A.
VIADALOM. Bellum, pugna, praelium. M. A.
Viadalma. Ejus praelium.
Viadalmas. Bellicosus.
VIASKODik. Certat, pugnat, conflictatur, decertat, deluctatur, depraedatur. M. A.
Viaskodás. Decertatio, pugna, lucta. M.A.
Viaskodó. Pugnax. M. A. Concertator. CM.
VÍHATATLAN.
Meg vihatatlan. Inexpugnabilis. CM.
VÍÓDik. Luctatur.
Ne víódjál velem. Noli mecum luctari.
VÍT.
Vit-havas. E. Hegy Csik Székében.
VITA. Pugna, lucta, certamen, contentio, disceptatio. Faludi, Sz. E. p. 61. U. E. 2. R. p. 94. Nagy vitám volt vele. Sz. D.
Vitány. F. Zemplin Vben.
VITAT, vitatja. Oppugnat, impugnat. M. A.
Vitatás. Oppugnatio. M. A.
Vitató. Oppugnator.
Vitattatott. Decertatus. M. A.
VITÉZ. Miles. M. A. Könnyü ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.
Vitéz-fogás. Militaris audacia. Faludi, N. A. p. 200.
Vitéz-fű. Orchis. Csapó, p. 298.
Vitéz-gyűjtés. Militum conscriptio, conquisitio. S. I.
Vitéz katona. Hátul van a' sebe, vitéz katona volt. Bökő szó a' félékeny futó katonára.
Vitéz képpen. Militariter. M. A.
Vitéz-kötés. Sinorból való bizonyos ékesség. Szirmai, Parab. p. 51.
* Arany-gyapjas vitéz. Dug. km. 1. R. p. 162.
Arany-sarkantyus vitéz.
Kevély vitéz hamar vész. km.
Kopiás vitéz. Miles hastatus. NC. p. 329.
Nyilas vitéz. Sagittarius. NC. p 331.
Nyúl-vitéz. km. Dug. 1. R. p. 144.
Parittyás vitéz. Fundibularius. NC. p. 331.
Régi vitéz. Veteranus. NC. p. 327.
Szám-szer-íjas vitéz. Balistarius. NC. p. 331.
Szenteltt vitéz. Eques auratus. NC. p. 263.
Új vitéz. Tyro. NC. p. 327.
Választott vitéz. Sz. D.
Válogatott vitéz. Miles triarius. NC. p. 329.
Vitézen. Militariter. S. I.
Vitézi. Militaris. M. A.
Vitézi bátorság. Sz. D.
Vitézi költemény. Epos, carmen epicum, heroicum. S. I.
Vitézi remek. Specimen militare, facinus illustre. S. I.
Vitézi öv. Baltheus. Káldi, 4. Reg. 3. 31.
Vitézi vers. Versus epicus, heroicus, hexameter. S. I.
Vitézi versezet. Carmen heroicum.
Vitézkedik. Militat. M. A. Könnyü a' pohár mellett vitézkedni. km.
Vitézkedés. Militia. M. A.
Vitézkedő. Militans. Faludi, T. É. p. 153. Káldi, Innepn. Pred. p. 245.
Vitézlő. Miles, militans, belliger. it. Militaris, strenuus. M. A.
Vitézlő nép. Pázm. Kal. p. 689.
Vitézlő rend. Faludi, N. E. p. 10. 181.
Vitézlő társ. Commiles, commilito. M. A.
Vitézlő társaság. Commilitium. M. A.
Vitézlő vitéz. Faludi, E. M. p. 197.
Vitézség. M. A. Vitézséggel jár a' nyeresség. km.
Vitéztelen. Sine militari audacia.
Vitéztelenség. Zrinyi, Part. 9. v. 23.
Vitézül. Militariter.
Vitézül viselte magát.
Vitézze. Ejus miles.
Szent Gergely' vitézze. Miles scenicus. Dug. km. 1. R. p. 145.
VITKA. F. Szathmár Vben.
VITLA. Vimen. CM. M. A.
VITORLA. Velum, carbasus. M. A.
Vitorla-bocsátás. Velificatio. M. A.
Vitorla-fa. Antennae, malus. M. A.
Vitorla-hordozó. Velifer. CM.
Vitorlán megy. Velificat. Vrancsics.
Vitorlás. Velificatus, velificus. M. A.
Vitorlás gállya. Faludi, N. E. p. 197. N. A. p. 172.
Vitorlát bocsát. Velificat. M. A.
Vitorlátlan. Velo destitutus.
Vitorlátlan hajó. Csuzi, Síp. p. 431.
Vitorláz. Velificat. M. A. Dat vela ventis. S. I.
VITORÁG. Sz. P. Somogy Vben.
VIVÁS. Oppugnatio, dimicatio, certamen. M. A.
Baj-vivás. Duellum. Sz. D.
Meg vivás. Impugnatio, conflictus, conflictio. M. A.
Vad-vivás. Hetz. Sz. D.
VIVHATATLAN.
Meg vivhatatlan. Inexpugnabilis. M. A.
VIVÓ. Dimicans, oppugnator.
Vivó hely. Palaestra. S. I.
Baj-vivó. Athleta.
Vivódik. Vetekedik. Sz. D.

VÍG.

VÍG. Laetus, hilaris, hilarus. M. A.
Víg kedvvel. Alacri animo.
Víg korában valakit hírtelen meg szomorítani. Frigida aqua ferventem adspergere ollam. M. A.
Víg játék. Spectaculum ludicrum, comoedia. Lustspiel. S. I.
Víg nap. Dies genialis. S. I.
Víg napok. Hilaria, lupercalia, bacchanalia. S. I.
Víg orcza. Hilaris vultus.
Víg óra. Nem lehet annak víg órája, ki vígabbakat kiván. km.
Víg szózat. Faludi, U. E. 1. R. p. 32.
VÍGABB. Laetior.
Vígabban folynak napjaink. Laetiores eunt dies nobis.
VIGAD. Laetatur. M. A.
Meg vigad. Exhilaratur.
Vigadás. Exultatio. M. A.
Vigadó. Laetans, gaudens, exultans. M.A.
Vigadozik. Laetatur, gaudet. M. A. Faludi, N. A. p. 170.
Vigadozás. Exultatio.
Vigadozó. Exultans, exultatorius.
Vigadva. Exultanter. M. A.
VIGADALOM. Gaudium, laetitia. Faludi, U. E. 2. R. p. 134.
VÍGAN. Hilare, hilariter, laete. M. A.
Vígan éljen. Vivat jucunde.
Vígan legyünk. Simus laeti.
VIGASÁG. Laetitia. M. A.
Vigaság-tévő. Hilarans, laetificans. it. Musicus instrumentalis. M. A.
Vigaság-tevő szerszám. Instrumenta musica. M. A.
Vigaságos. Faludi, N. A. p. 10.
Vigaságtalan. Acheron. Pázm. Pred. p. 1075.
VÍGASZik. R. Sanatur. Bát. Komj. Margit' Élete. Thelegdi.
Meg vigaszik. idem. „Csak parancsolj a' te szent ígéddel, és meg vigaszik az én lelkem" Dic verbo, et sanabitur anima mea. Thelegdi, Agendarius. p. 126. Pesti' Meséji. p. 65. Margit' Élete, Praynál. p. 342. 345. 347. Káldi, Innepn. Pred. p. 545.
Vigaszt, vigasztja. R. Sanat, medetur. Bát. Komj. Pesti' Mes. p. 58. Margit' Élete, Praynál. p. 325.
Meg vigasztja. idem. Margit' Élete.
Vigasztal, vigasztalja. Solatur, consolatur, laetificat. M. A.
Ki vigasztalja magát. Faludi, N. U. p. 26. U. E. 3. R. p. 73.
Meg vigasztalja. Exhilarat, consolatur. M. A.
Vigasztalás. Consolatio, solamen, solatium. M. A.
Meg vigasztalás. Consolatio. M. A.
Vigasztalatlan. Inconsolatus. Pázm. Pred. p. 615.
Vigasztalhatatlan. Inconsolabilis. M. A.
Meg vigasztalhatatlan. idem. M. A.
Vigasztalhatatlanúl. Inconsolabiliter. M.A.
Vigasztalható. Consolabilis. M. A.
Vigasztaló. Consolator, solator, laetificans, paracletus. M. A.
Vigasztalódik. Laetificatur, solamen accipit.
VÍGATLAN. Illaetus. Csuzi, Tromb. p. 91.
VÍGSÁG. Hilaritas, laetitia. M. A.
Vígság-tévő. Musicus, ludio. M. A.
Vigságos. Jucundus.

VÍGYÁZ.

VÍGYÁZ, vígyázza. Vigilat, speculatur, excubat. M. A. it. Observat. Többen vígyáznak a' pap' életére, mint sem a' miséjére. km.
Föl vígyáz. Superinspicit.
Meg vígyázza. Meg lesi. Observat eum.
Reá vígyáz. Advigilat, attendit. M. A. Jobb észre vígyázni, mint lábra. km.
VÍGYÁZAT. Observatio, custodia, attentio. Káldi, Psalm. 129. 6.
Szoros vígyázat. Stricta custodia.
VÍGYÁZATLAN. Inattentus, incurius. Pázm. Pred. p. 297.
Vígyázatlanság. Inattentio, incuria. Faludi, E. M. p. 250.
Vígyázatlanúl. Inattente.
VÍGYÁZÁS. Vigilia, excubatio, excubiae, speculatus. M. A.
VÍGYÁZGAT, vígyázgatja. Identidem observat, attendit. Sz. D.
VÍGYÁZÓ. Vigil, vigilans, vigilax, excubitor. M. A.
Vígyázó gazdának örömest kegyetlen nevét költi a' cseléd. km. Dug. 2. R. p. 44.
Vígyázó szemek. Sz. D.
Vígyázó torony. Specula, turris speculatoria. PP.
* Éjjeli vígyázó. Vigil nocturnus. Sz. D.
Föl vígyázó. Superinspector.
VÍGYÁZTALAN. Inattentus.
VÍGYÁZVA. Vigilanter.
VÍGYÁZVÁN. idem. M. A.
VÍGYÁZZ. Prenez garde. A' mi előtted van, arra vígyázz. km. Hoc age.

VÍZ.

VÍZ. Aqua, unda. M. A. Elől tűz, hátul víz. km. Inter sacrum et saxum.
Víz-akna. Salina submersa. S. I.
Víz-akna. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Víz alatt való. Subaqueus. M. A.
Víz-arányos. Horizontalis. S. I.
Víz-arányosan. Horizontaliter. S. I.
Víz-állás. Stagnum. M. A.
Víz-állásos. Stagnatus. M. A.
Víz' árka. Canalis, alveus. Sz. D.
Víz-árok. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 88.
Víz-bé-vitel. Aquaeductus. M. A.
Víz-buborék. Bulla. Beniczki. p. 28.
Víz-csatorna. Cisterna. Káldi, 4 Reg. 20. 20.
Víz-dob. Faludi, E. M. p. 248.
Víz-ejtett. Aquatus. M. A.
Víz ellen. Contra aquam.
Víz' ellenébe. Contra cursum aquae.
Víz' ellenébe nehéz úszni. km.
Víz' ere. Vena aquae. S. I.
Víz-eresz. Emissarium, cataracta. S. I.
Víz-eresztő. Hydragogus. M. A.
Víz-eredés. Fons aquae. S. I.
Víz-eszű. Rudis, stolidus, hebes. S. I.
Víz-fakadás. Eruptio aquae. S. I.
Víz-fenék. Vadum. M. A.
Víz-fogó. Immissarium, cisterna. S. I.
Víz-fok. Exitus aquarum. S. I.
Víz-folyam. Cursus aquae. Sz. D.
Víz-folyás. idem. Ex inquisitione anni 1703.
Víz-festék. Aquei diluti pigmentum. PP.
Víz-gyűjtés. Aquilegium. S. I.
Víz' háta. Superficies aquae, aqua summa.
Víz' hátán jártt. Pázm. Kal. p. 707.
Víz' hátán marad a' vas. Pázm. Kal. p. 706.
Víz' hátán nyulat ne less. km. Dug. 2. R. p. 160.
Víz-hintő. Aspergillum. S. I.
Víz-hordó. Aquigerulus. PP. Káldi, Josue. 9. 23.
Víz-hordó edény. Hydria, situla. PP.
Víz-ital. Potus aquae.
Víz-italtól, nád terem az orrodban. km. Absit ab humano gutture potus aquae.
Víz-ivó. Hydropota, hydropotes. M. A.
Víz-kelet. R. Ortus aquarum v. scaturigo, v. trajectus. S. I.
Víz-kelet. F. Posony Vben.
Víz-kereszt. Epiphania. M. A.
Víz-kereszt' napja. Festum epiphaniae.
Víz-kórság. Hydropisis, ascites. M. A. Intercus. CM.
Víz-kórságos. Hydropicus. M. A.
Víz-korty. Számba veszi a' víz-kortyokat. km. Dug. 1. R. p. 149.
Víz-köz. R. Insula, mesopotamia, regio interamnensis.
Víz-közi. Interamnis, interamnensis, interamnanus. S. I.
Víz-le-csapolás. Dimissio aquae facta fossa. Sz. D.
Víz-leves. Vékony sovány leves. S. I.
Víz' melléke. Ora, regio, littus, v. vicinia fluvii.
Víz' mellékiek. Amnenses, amnicolae. PP.
Víz' mentében. In defluxu aquae, juxta cursum aquae, secundo amne.
Víz' mentére bocsátkozik. Pázm. Pred. p. 162.
Víz-merítő. Aquator, haustor aquae. M. A.
Víz-merő. Haustor aquae. M. A.
Víz-mérő. Bolis. M. A.
Víz-mosás. Terra eluvione egesta. Sz. D.
Víz-okádás.
Víz-okádó. Undivomus. M. A.
Víz-omlás. Cataracta, catadupa, aquae casus. Wasserfall. S. I.
Víz-oszlás. Aquarum divergium, divortium. S. I.
Víz-öntözés. Aspersio aquae. Pázm. Pred. p. 701.
Víz-öntő. Égi jegy. Aquarius, amphora. S. I.
Víz-öntő nap. Húsvét' másod napja. S. I.
Víz-özön. Diluvium, cataclysmus. M. A.
Víz-rekesz. Cataracta. Zsilip. S. I.
Víz-rekesztés. Clausura aquae. Sz. D.
Víz-szentelés. Benedictio aquae. Pázm. Pred. p. 1172.
Víz' szine. Aqua summa, extrema. PP.
Víz-szintt. Horizontaliter.
Víz-színü. Coloris expers, omni colore destitutus. S. I.
Víz-szivó. Spongia. S. I.
Víz-szivó fazék. Olla bibula. S. I.
Víz-szilvás. E. Által járás Doboka Vben.
Víz-tartó kád. Cadus aquarius. Faludi, T. É. p. 178.
Víz-torlás. Sz. D. Zátony.
Víz-tolulás. Aquarum concursus. S. I.
Víz-vár. F. Somogy Vben. Sz. P. Komárom Vben.
Víz-vető. Undivomus. S. I.
Víz-vevő. Aquilex. M. A.
Víz-vezetés. Aquae ductus.
Víz-zajlás. Strepitus aquae glacialis defluentis. Sz. D.
Víz-zár. Aquae claustrum, reclusio. S. I.
* Álló víz. Aqua stagnans. Pázm. Pred. p. 700.
Ár-víz. Eluvio, aqua exundans.
Bor-víz. Acidulae. Erdéli szó.
Csöp-víz. Gutta aquae. Ollyan hasonló hozzá, mint egy csöp-víz a' másikhoz. km.
Csúr-víz vagyok. Totus aqua permadeo.
Enyves víz. Glutinosa aqua. S. K.
Esö-víz. Aqua pluvialis. Faludi, B. E. p. 46. NC. p. 9. 417.
Fenyö-víz. Juniperi aqua officinalis. S.K.
Folyó-víz. Aqua fluviatilis. Pázm. Pred. p. 700.
Forrás-víz. Aqua fontana. Schol nem jobb a' víz, mint tulajdon forrásában. km.
Forró víz. Aqua bulliens.
Fris víz. Aqua recens.
Gyomor-víz. Stomachica aqua. S. K.
Gyöngy-víz. Beniczki. p. 259.
Hamis víz. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.
Harmadik víz. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
Hé-víz. Thermae. S. K.
Hideg víz. Aqua frigida. S. K.
Hó-víz. Aqua nivalis. Pázm. Pred. p. 1079.
Hóltt víz. Álló, és nem folyó víz. Káldi, Innepn. Pred. p. 563.
Jeges víz. Aqua glacialis. S. K.
Kalán-víz. Egy kalán-vízben el vesztené, ha lehetne. km.
Kármelita-víz. Melissae citratae aqua officinalis. S. K.
Kendőző víz. Cosmetica aqua. S. K.
Kereszt-víz. Aqua baptismalis. Még a' kereszt-vizet is le vette róla. km.
Korsó-víz. Amphora aquae.
Kút-víz. Aqua putealis.
Langyos víz. Aqua tepida.
Lassu víz partot mos. km.
Láb-víz. Pediluvium. S. K.
Levendula-víz. Lavendulae aqua officinalis. S. K.
Malom-víz. Aqua molam versans. S. K.
Málna-víz. Rubi idaei aqua officinalis. S. K.
Meleg víz. Aqua calida. S. K.
Mély víz. Aqua profunda. Mély vízbe vetetted a' hálódat. km.
Mosdó víz. Faludi, E. M. p. 37.
Nem jó víz. Ez nem jó víz az ó malmára. km.
Nyir-víz. Betulacea aqua. S. K.
Özön-víz. Diluvium. S. K.
Patak-víz. Aqua rivalis.
Rózsa-víz. Aqua rosacea.
Sajtár-víz. Scaphium aquae.
Savanyú víz. Acidulae. S. K.
Sár-víz. Pázm. Pred. p. 800.
Sós víz. Aqua salsa. S. K.
Szagos víz. Aqua odorata. S. K.
Szem-víz. Ophthalmica aqua officinalis. S. K.
Szenteltt víz. Aqua benedicta. Pázm. Pred. p. 1172.
Tengeri víz. Aqua marina. S. K.

Tiszta víz. Aqua pura, limpida.
Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökör, tóvíz. km.
Választó víz. Aqua fortis. S. K.
Viola-viz. Violarum aqua officinalis. S.K.
Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökörnek a' zavaros víz is jó. km.

VÍZBE. In aquam. A' vízbe addig ne lépj, míg kövét nem látod. km. Faludi, U. E. 2. R. p. 97.
Vízbe buvó. Urinator. S. I.
Vízbe esik. Incidit in aquam.
Vízbe hal. Moritur sub aqua. Két felé kap, mint a' vízbe haló ember. km.
Vízbe halás. Mors sub aqua. S. I.
Vízbe fullad. Suffocatur aquis.
Vízbe öli. Enecat aquis. Rákot vízbe öli. km.

VÍZBÉLI. Aquaticus. S. I.

VÍZBEN. In aqua. Fris, mint a' hal a' vízben. km.
Vízben élő állat. Aquatile. S. I.
Vízben lévén szomjuhozik. km.

VIZE. Ejus aqua. Ha vize nem leszsz, meg áll a' malma. km.
Duna' vize. Aqua danubialis, et sic de ceteris.

VIZELL, vizelli. Mingit, mejat. M. A. Nyilván csalányra vizellett, hogy olly komor. km.
Le vizelli. Permingit.
Reá vizell. Admingit.

Vizellet. Urina, lotium. CM. M. A.
Vizellet' fulladása, csöpögve folyása. Stranguria. M. A.
Vizelletre erőltetés. idem. PP.

Vizelletlenség. Fönn akadás.

Vizellés. Minctio. S. I.

Vizellő. Mingens.
Vizellő cső. Urethra, urether. S. I.
Vizellő edény. Pot de chambre. Sz. D.

VÍZEN. In aqua. Szárazon, és vízen. Terra, marique.
Vízen járás. Iter aquaticum. S. I.
Vízen járó. Navigator. S. I.
Vízen járó könnyü féreg. Tipula. M. A.

VIZENYÓ. R. Aquosus. madidus, humidus.

Vezenyős. Uvidus, aquosus. M. A.

VIZES. Aquosus, aqueus, madidus. M. A.
Vizes. Sz. PP. Bács, és Csanád Vkben.
Vizes bor. Vinum aqua dilutum v. adulteratum. S. I.
Vizes Gyán. F. Bihar Vben.
Vizes korsó. Urceus aquarius. PP.
Vizes Patony. F. Posony Vben.
Vizes rét. F. Gömör Vben.
Vizes tetü. Acarus.
Vizes vagyok. Commadeo, demadeo. M.A.

Vizesedik. Madefit, humectatur. S. I.
Meg vizesedik. idem. PP.

Vizesen. Madide, madenter.

Vizesit, vizesiti. Humectat, madefacit, conspergit v. diluit. S. I.
Meg vizesiti. Madefacit, aqua inspergit. M. A.

Vizesül. Permadet, madefit.
Meg vizesüllt. Madefactus. M. A.

VIZET el vető barázda. Aquarius sulcus, incile. PP.
Vizet ereszt a' rétre. Rigat prata.
Vizet hord. Aquam iterato fert.
Vizet igyál, 's nem fizetsz. Aqua nihil est salubrius.
Vizet merít. Capulat. PP.
Nem zavar vizet. km.

VIZETLEN. Inaquosus, anydros. M. A.
Vizetlen helyek. Loca inaquosa. Pázm. Pred. p. 419.

VIZEZ, vizezi. Aqua diluit. Pázm. Pred. p. 230.
Meg vizezi. idem.
Meg vizezett bor. Vinum aqua dilutum. Káldi, Vasárn. Pred. p. 124.

VÍZI. Aquarius, aquaticus, aquatilis. M. A.
Vízi állat. Aquatile. S. I.
Vízi beteg. Hydropicus. Pázm. Pred. p. 363. 407. 976.
Vízi betegség. Hydropisis. S. I.
Vízi bika. Ardea stellaris. S. I.
Vízi bodza. Sambucus palustris. S. I.
Vízi bogár. Hydrocantharus. S. I.
Vízi bolha. Monoculus. Schildfloh. S. I.
Vízi borju. Ratus, vitulus marinus. M.A. Gordius v. lacerta palustris. S. I.
Vízi bors. Polygonum, hydropiper. S. I.
Vízi bürök. Cicuta virosa. Wasserschierling. S. I.
Vízi dió. Trapa natans. Sulyom. S. I.
Vízi edény. Hydria, urna. S. I.
Vízi epe. Nasturcium aquaticum. Brunnkresse. S. I.
Vízi erő. Classis. M. A. Copiae navales. Seemacht. S. I.
Vízi fonál. Conserva rivularis. S. I.
Vízi forgó szél. Typhon. S. I.
Vízi gépely. Machina hydraulica. S. I.
Vízi gomba. Spongia. S. I.
Vízi gyík. Lacerta aquatica. M. A.
Vízi had. Naumachia. M. A.
Vízi halál. Mors sub aqua. Vízbe halás. S. I.
Vízi hólyag. Bulla. S. I.
Vízi isten aszszonyok. Najades. PP.
Vízi kapotnyak. Hydrocharis. S. I.
Vízi kár. Detrimentum per aquas caussatum. S. I.
Vízi kígyó. Angvis hydrus, enhydris, enhydrus, natrix. M. A.
Vízi kórság. Beniczki, p. 223.
Vízi leány. Nympha. M. A.
Vízi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
Vízi ló. Hippopotamus. S. I.
Vízi madár. Avis aquatica. S. I.
Vízi malom. Mola aquatilis. PP.
Vízi ménta. Menthastrum, sparganium. M. A.
Vízi méreg. Cicuta virosa v. ranunculus sceleratus. S. I.
Vízi mester. Hydraulicus, aquae librator, aquilex. S. I.
Vízi mesterség. Hydraulica. S. I.
Vízi mesterségek. Salientes. PP.
Vízi moh. Conserva. S. I.
Vízi pille. Perla, libella. Wassernymphe. S. I.
Vízi pók. Tipula. PP.
Vízi petreselyem. Apium palustre. PP.
Vízi puska. Sipho incendiarius. S. I.
Vízi sása-fű. Gnaphalion. M. A.
Vízi só. Sal excoctum, fusile. S. I.
Vízi tajték. Pázm. Pred. p. 1162.
Vízi torma. Nasturcium aquaticum. PP.
Vízi tök. Laver, nymphaea. M. A.
Vízi tyúk. Fulica, gallina aquatilis, tryngas. PP.
Vízi úti fű. Barba sylvana. NC. p. 27.
Vízi varju, avvagy szárcsa. Phalacrocorax. CM.
Vízi város. Civitas aquatica. S. I.
Vízi veszedelem. Naufragium, periculum in aqua. S. I.

VÍZIG. Usque ad aquam. Mind a' vízig szárazon. km.

VIZRE viszi. Meg lásd, hogy vizre ne vigyen. Ne quis te a tergo fugientem cuspide pungat. M. A.

VÍZZEL keveri. Aqua diluit.
Vizzel elegy. Aqua mixtus.

VÍZZÉ válik. In aquam vertitur. A' jó vér nem válik vízzé. km.

VL.

VLÁD.

VLÁD. t. f. n. Vladislaus. Ulászló.
Vlád' háza. E. F. Alsó Fejér Vben. Laszlenkirch.

VO.

VOJTA.

VOJTA. Kártya-játék' neme.

VOJTÁZ. Illyen játékot játszik.

VON.

VON, vonja. Trahit. M. A. Egymás' gubáját vonják. km.
Be vonja. Obducit.
Bele vonja. Inducit.
El vonja. Abstrahit, pertrahit. M. A.
Föl vonja. Adtrahit, sublevat, sursum trahit, extendit. M. A.
Föl vonta sátorát.
Huz von. Laborat ut pecus.
Huzza vonja. Distrahit, trahit huc illuc. M. A.
Ki vonja. Extrahit. Nehéz a' konczot az eb' szájából ki vonni. km.
Le vonja. Detrahit, exuit, deturbat. M.A.
Meg vonja. Contrahit.
Meg vonja magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
Meg vonja a' borotvát: meg élesíti.
Oda vonja. Eo pertrahit.
Öszve vonja. Contrahit. M. A.
Reá vonja. Adtrahit.
Viszsza vonja. Retrahit. M. A. it. Retractat. S. I.
Viszszát von. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A.

VONAG. Pandiculatur. item Animam agit, agonizat. M. A.

Vonaglik. Lethali stertore corripitur. PP.
Vonaglás. Stertor lethalis. PP.
Vonagló. Pandiculans. M. A.
Vonaglódik. Pandiculatur, extenditur. M. A.

Vonagó, Vonogó, Vonyogó. Harpago. M.A.

Vonagódik, Vonogódik, Vonyogódik. Pandiculatur. it. Animam agit, exspirat. M. A.

VONAKODik. Pandiculatur. M. A. it. Tergiversatur, cunctatur, detrectat.
Vonakodás. Pandiculatio, protractio, ductatio. M. A.
VONAT. Tractio, tractus. Első vonatra mindjárt nyertt. Sz. D.
Ki vonat. Extractus.
VONÁS. Ductio, tractus, linea. M. A.
Vonás-forint. Három márjás, vagy is ötvenegy krajczár. S. I.
* El vonás. Abstractio, detractio, depraedatio. M. A.
Föl vonás. Attractio.
Föl vonás a' néző játékban. Actus. S. I.
Huzás vonás. Subductio, elevatio. M. A.
Kereszt-vonás. Ductus crucis, tractus crucis.
Ki vonás. Extractio, extractus. M. A.
Le vonás. Detractio. M. A.
Név-vonás. Monogramma. Namenszug.
Öszve vonás. Contractio. M. A.
Viszsza vonás. Dissidium, discordia. M.A.
VOND.
Vondogál, vondogálja. Tractat, hinc inde trahit. Pázm. Pred. p. 887.
Vondogat, vondogatja. idem. S. I.
Vondos, vondossa. idem. M. A.
Által vondossa. Liturat, delet. M. A. Interlinit. CM.
Vondoz, vondozza. idem. S. I.
VONÉKONY. Tenuis, gracilis. Vékony. S. I.
VONÍT, vonítja. Sensim trahit, subtrahit, subducit. M. A.
Vonítás. Ductio, tractio. M. A.
VONINT. idem. Eggyet jót vonintott rajta. Vállat vonyint. Vajda, 2. K. p. 81.
VONOG. idem ac VONAG.
Vonogat, vonogatja. Trahit, tractat. M.A.
Vonogatja magát. Subterfugit, recusat, reluctatur, renuit. M. A.
Ki vonogatja. Exertat. M. A.
Vonogatás. Zvonarics, 1. R. p. 766.
Vonogató síp. Buccina lugubris. Posaune. S. I.
Vonogál, vonogálja. Zvonarics, 1. R. p. 3. 563.
Vonogó, Vonyogó. Harpago. M. A.
Széna-vonyogó. VV. L.
VONOTT. Tractus, ductus, obductus. M.A.
VONÓ, Vonyó. Trahens. M. A. Tractor, plectrum. S. I.
Vonó erő. Vis attractiva.
Vonó háló, Vonyó háló. Rete tractorium.
Vonó kés. Scalprum bimanubrium. S. I. Aliis: Szíó kés.
Vonó kötél. Hám, istráng, alattság.
* Föl vonó csiga. Tractoria machina. PP.
Föl vonó híd. Pons versatilis. PP.
Föl vonó kapu. Porta arrectaria. PP.
Föl vonó kapu' láncza. Ductarii pontis tolleno. PP.
Fog-vonyó. Dentis extractor. „Jó fog-vonyónak kell lenni, a' ki a' foggal valami kevés húst ki nem vonszon" Káldi, Innepn. Pred. p. 179.
Hegedü-vonó. Plectrum.
Huzó vonó tiszt.
Ki vonó. Extractorius. M. A.
Öszve vonó. Contrahens. M. A.
Széna-vonyó. Harpago. M. A.
Viszsza vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.
Vonódik. Trahitur, ducitur. S. I. Kiki mit szeret, arra vonódik. Rajnis. Trahit sua quemque voluptas. Virg.
El vonódik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 53.
Vonós. Tractorius.
Vonyós marha. Pecora jugalia.
VONSZ, vonsza. Trahit. M. A.
Be vonsza. Obducit it. Intrahit, obtegit. M. A.
El vonsza. Subtrahit, subducit, retrahit, abstrahit. M. A.
Ki vonsza erővel. Extorquet. M. A.
Meg vonsza. Subtrahit. Pázm. Pred. p. 727.
Le vonsza. Detrahit, exuit, deturbat. M. A.
Öszve vonsza. Contrahit. Pázm. Pred. p. 1134.
Reá vonsza. Adtrahit. M. A.
Viszsza vonsza. Retrahit. M. A.
Viszszát vonsz. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A.
Vonszol, vonszolja. Hurczolja. S. I.
Vonszorog. Nagy nehezen megy. S. I. Vánszorog.
Vonszó. Trahens.
Vonszó erő. Vis attractoria. Sz. D.
Vonszódik, Vonzódik. Trahitur.
VONTAT, vontatja. Pertrahit, curat devehi. M. A.
El vontatja. Curat abstrahi.
Föl vontatja. Curat adtrahi.
Vontatás. Contractio, protractio. M. A.
Vontató. Curans devehi. item Praejunctura.
Vontató hajó. Navis ductaria, navigium tractorium. S. I.
Vontató hely. Declivus, praeruptum. M. A.
Vontató kötél. Funis ductarius. S. I.
Vontató lovak. Equi subsidiales. S. I.
Vontatva. Tractim. M. A. it. Lente.
VONTT. Tractus, ductus, obductus.
Vontt arany. Aurum ductile. M. A.
Vontt ezüst. Faludi, T. É. p. 19.
* Ki vontt. Eductus, extractus. M. A.
Meg vontt magános élet. Faludi, N. E. p. 16.
VONUL. Trahitur, ducitur.
Viszsza vonul. Se retrahit. S. I.
VONVA. Tractim. M. A.
VONYARCZ. Sz. P. Szala Vben.
VONZ, vonza.
Elő vonza. Protrahit. CM.
Ki vonza. Eruit, extrahit. M. A.

VORCZ.

VORCZ. Sonus comminuti intra dentes calculi, lapilli, arenulae.
VORCZOG. Talem sonum edit. Valami vorczogott a' foga alatt.

VOTIZÁL.

VOTIZÁL. Faludi, N. E. p. 118.

VÓ.

VÓLNA.

VÓLNA. Esset. Jó vólna, ha vólna.

VÓLTT.

VÓLTT. Fuit. Voltt, 's nincs.
Vóltt biró. Exjudex, exconsul. S. I.
Vóltt Jezsuita. Exjesuita. S. I.
Vóltt két pénzzel a' vásáron. Acetum habet in pectore. M. A.
Vóltt 's költt. Fuimus Troës. M. A.
VÓLTTA. Qualitas, indoles, natura, status, conditio. S. I.
Vóltta-ként. Sz. D.
Vóltta képpen. Serio, reipsa. M. A.
Vóltta szerint. Revera, realiter, essentialiter. M. A.
* Bel-vóltta a' dolognak. Sz. D.
Fő-vóltta. Tasi Gáspár. p. 27.
Kül-vóltta. Állapotja. Sz. D.
Mi-vóltta. Quidditas.
VÓLTTRA. Ad praeteritum. Vólttra nem ád a' zsidó. km.
VÓLTTÚ. Nem állandó mivoltú, nem való, hanem álom, és gondolat' csinálmánnya. Pázm. Pred. p. 308.

VÖ.

VÖCZ.

VÖCZ.
VÖCZKÖND. F. Szala Vben.

VÖCS.

VÖCS.
VÖCSÖK. Colymbus auritus. S. I.

VÖDÖR.

VÖDÖR. Urna, hydria. M. A. Csöbörbül vödörbe szállott. km.
Kő-vödör. Hydria lapidea. Káldi, Joan. 2. 6.
VÖDRE. Ejus hydria.
VÖDRÖD. R. Parva hydria.
Vödröd. F. Posony Vben.
VÖDRÖS. Habens hydriam, hydria instructus.
Vödrös Ábrány. F. Bihar Vben.

VÖLCS.

VÖLCS. E. F. Doboka Vben.
VÖLCSE.
Völcsej. F. Soprony Vben.

VÖNÖCZ.

VÖNÖCZ.
VÖNÖCZK. F. Vas Vben.

VÖR.

VÖR.
VÖRCSEG. Sz. P. Szala Vben.
VÖRHENY.
Vörhenyeg.
Vörhenyeges. Rubro variegatus. Vörhenyeges mint a' für-mony. km.
Vörhenyeges ló. Equus spadiceus. M. A.
Vörhenyeges szín. Color rufus. A' kutya nem nyúl, ha mindjárt vörhenyeges színe vagyon is. km.

Vörhenyö. Subrufus, rubidus, rufus. CM. M. A.
Vörhenyö bor. Rubellum vinum. M. A.
Vörhenyös-sárga. Fulvus. M. A.
VÖRNYEGES.
Vörnyeges fövény. Faludi, T. É. p. 18.
VÖRÖS. Ruber, rubeus, rubicundus. M.A.
Vörös. F. Nógrád Vben.
Vörös agyag. Minium. NC. p. 17.
Vörös alma. F. Sáros Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Vörös barátok. Templarii.
Vörös Berény. F. Veszprém Vben.
Vörös berkenye-fa. Sorbus aucuparia. S.I.
Vörös bélü dinnye. Pepo sangvineus. S. I.
Vörös bogyó.
Vörös bögyü. Madár' neme.
Vörös bör-gyártó. Coriarius, cerdo. Rothgerber. S. I.
Vörös czékla. Beta rubra M. A.
Vörös csárda. Csárda Torontál Vben.
Vörös eb-szölö. Solanum dulcamara. S. I.
Vörös ember. Homo rufus. Vörös ember ritkán jó, de ha jó, igen jó. km.
Vörös ének. R. Szerelmes ének.
Vörös fenyö. Larix. Vrancsics.
Vörös fösték. Color rufus.
Vörös füz-fa. Salix amara. M. A. Salix pentandra, purpurea. S. I.
Vörös gém. Phoenicopterus. Flamant. S.I.
Vörös Gyurkó. Csutora. Csuzi, Síp. p.621.
Vörös gyürü-fa. Virga sangvinea. M. A. Cornus sangvinea, viburnum. S. I.
Vörös hagyma. Caepa, caepe. M. A. Esküszik szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
Vörös haju. Rufus, ruber crine. S. I.
Vörös hegy. Hegy Abaúj Vben.
Vörös himlö. Morbilli. S. I.
Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
Vörös kendözö. Rubrica, purpurissa. S.I.
Vörös keszeg. Erythrinus, rubellio. S.I.
Vörös klastrom. Klastrom Szepes Vben.
Vörös kökény-fa. Rhamnus. Galagonya. S. I.
Vörös kö. Vár Posony Vben.
Vörös kutas. Sz. P. Csongrád Vben.
Vörös mart. FF. Baranya, Heves, Krasso, Marmaros, Szabolcs, és Szathmár Vkben.
Vörös nád. Tó hajdu városoknál.
Vörös olaj. Oleum hyperici. S. I.
Vörös öv. Cingulum rubrum.
Vörös öves. Rubro cingulatus.
Vörös posgás. Burrhus. M. A.
Vörös posztó. Pannus ruber.
Vörös répa. Rapa rubra, beta.
Vörös réz. Cuprum. S. I.
Vörös-sárga. Fulvus, rutilus. Láng-szinü. S. I.
Vörös zsoltárok. Tisztátalan versek. Vajda. 2. K. p. 222.
Vörös szabásu. Helvosus. CM.
Vörös szakállú. Rubram habens barbam, aenobarbus. Ritkán szokott a' vörös szakállu emberben jó lenni. km. In rufa pelle vix est animus sine felle. KV. p. 242.
Vörös szárnyu keszeg. Orphus. M. A.
Vörös szeder. Morum rubi idaei, bacca idaea. Málna. S. I.
Vörös szeg. Szala Vben.
Vörös tenger. Mare rubrum.
Vörös ténta. Minium, rubrica. M. A.
Vörös torony. E. Által járás Szeben Székében.
Vörös tó. F. Veszprém Vben.
Vörös vágás. F. Sáros Vben.
Vörös vállos szölö. Fekete szölö' neme.
Vörös vár. MV. Vas Vben. F. Nyitra, és Pest Vben.
Vörös viasz. Cera miniata. M. A.
Vörös víz. Sör-fözö ház Liptó Vben.
Vörösellik. Rubet. M. A. Subrubet. CM.
Vörösellö. Rubicundus, rufus. M. A.
Vörösen tündöklö. Rutilus. M. A.
Vöröses. Rubicosus. M. A. Subrufus. CM.
Vörösödik. Rubescit. CM. M. A.
Meg vörösödik. Irrubet, irrubescit. M. A.
Vörösödö. Rubens. M. A.
Vörösödzik. Subrubescit.
Vörösre fösti. Rubro tingit colore.
Vörösség. Rubor. M. A.
VÖRS. F. Somogy Vben.
Vörsönd (Vörsönyd). F. Baranya Vben.
VÖRÜ. F. Szala Vben.

VÖRFÖLYE.

VÖRFÖLYE. Alea, tessera. M. A.
Vörfölye-játék. Astragalismus. M. A.
Vörfölye-formájú. Tessellatus. M. A.

VÖRSÖNG.

VÖRSÖNG. lásd Verseng.

VÖRZSE.

VÖRZSE. Nassa, sagena. Varsa, vész. S. I.

VŐ.

VŐ.

VŐ. Gener. M. A. Menyem nem leányom, vöm nem fiam. km.
Vö-fély. Architriclinus, paranymphus. M. A. Káldi scribit etiam „Vö-fél" Innepn. Pred. p. 359.
Vö-félység. Paranymphatus. Káldi, l. c. p. 359.
Vö-legény. Sponsus. M. A.
Vö-legény-vivö. Auspex. M. A.
Vö-legénység. Status sponsalis. Pázm. Kal. p. 719.
Vö-társ. Congener.
VEJE. Ejus gener.

VÖLGY.

VŐLGY. Vallis, valles, convallis. M. A. A' völgynek lassan, a' hegy maga is meg tanít. km.
Hegy, völgy. Undique montes, et valles.
VÖLGYE. Ejus vallis. item Ejus medulla. Mint a' nád üres, és nincs völgye. Pázm. Pred. p. 507.
Szent György' völgye. F. Szala Vben.
Síralom' völgye. Vallis lacrymarum. Pázm. Pred. p. 145.
VÖLGYEL, völgyeli. Vallat, v. cavat, v. striat. S. I.
Völgyeleg. Cavatura, cavedo. „A' hol egy kis völgyelegje volt, oda vette magát a' víz" Hallottam Sághon, 1826. Jul. 26.
Völgyelö gyalu. Sinuatae aciei runcina. PP.
VÖLGYES. Depressus, striatus. S.I. Völgyszabásu.
Völgyes cserép. Imbrices. Öblös cserép, csatornás ház-födö cserép. S. I.
Hegyes völgyes tartomány. Regio montibus, vallibus asperata.
VÖLGYI. Vallensis.
Völgyi falu. F. Szala Vben.
Völgyiek. Völgy-béliek. Vallis incolae. Thalleute. S. I.
VÖLGYSÉG. Convalles.
Völgység. Patak Tolna Vben.

VR.

VRÁSZLÓ.

VRÁSZLÓ. t. f. n. Vratislavus.
Vrászló. F. Somogy Vben.

VU.

VULKA.

VULKA. Folyó víz Soprony Vben.
Vulka-Pordány. F. Soprony Vben.
VULKÁNY. E. Falu, Hegy, és által-járás Hunyad Vben.

Mutató

(Z-ből.)

ZA.

ZAB, zabállik, zabi, zabol, zabos.
ZABOLA, zabolátlan, zabolás, zaboláz.
ZACSKÓ.
ZAGYVA, zagyvalék, zagyvál.
ZAJ, zajd, zajog, zajk, zajlik, zajos, zajta.
ZAK, zakély, zakatol, zaklat, zaklalódik, zakot.
ZAL, zalán, zalány, zalás, zalkod.
ZANÓT.
ZAP, zapszony.
ZAR, zarany, zaránd.
ZAVÁR (név), zavarít, zavarol, zavaros.
ZAVAR (ige), zavaratlan, zavarás, zavarék, zavargat, zavarkozik, zavarodik, zavaró, zavartt, zavarva.

ZÁ.

ZÁD, zádnya, zádor.
ZÁG, zágony, zágor, zágra, zágráb.
ZÁH, záhony.
ZÁK, zákány, zákla.
ZÁL, zálha, zálnok, zálog.
ZÁM, zámoly, zámor.
ZÁN, zánka.
ZÁP, zápor, zápoz, zápul.
ZÁR (név), zárja, zárol, záros.
ZÁR (ige), záratlan, záratott, zárás, zárkozik, záró, zártt, zárva.
ZÁSZLÓ, zászlós.
ZÁSZPA, zászpás.
ZÁT, zátony.
ZÁV, závár, závod, závor.

ZE.

ZEB, zebeczke, zebegény, zebegnyö, zebernek.
ZECZEL.
ZEH, zehi.
ZEK, zeke, zekernye.
ZEL, zele, zelemér, zellö.
ZELLER.
ZEMES.
ZENEBONA, zenebonás.
ZER, zerge, zeri, zerna, zervás.
ZETE.

ZÉ.

ZÉL, zéla.
ZÉR.
ZÉT, zéte.

ZI.

ZICS, zicsi.
ZILÁH.
ZIM, zima, zimbora, zimony.
ZIRCZ, zirczi.
ZIVATAR, zivataros.

ZO.

ZOBOR.
ZOK, zokog.
ZOL, zolna, zoltány.
ZOMÁNCZ, zománczol, zománczos, zománczoz.
ZOMB, zomba, zombor, zombó.
ZOMOK, zomokság.
ZONCZ, zonczi.
ZOR, zorány, zord.
ZOVÁNY.

ZÓ.

ZÓK.
ZÓLYOM.

ZÖ.

ZÖCS, zöcsköl.
ZÖK, zökken, zökög.
ZÖLD, zölde, zölded, zöldellik, zölden, zöldes, zöldike, zöldít, zöldség, zöldül.
ZÖM, zömöcskös, zömök.
ZÖN, zönd, zöng.
ZÖP, zöpög.
ZÖR, zörd, zörg, zörönyü.

ZŐ.

ZŐD, zödül.

ZR.

ZRINY, zrinyi.

ZU.

ZUB, zubogy, zubony.
ZUH, zuhaj, zuhej, zuhhan, zuhint, zuhog.
ZUPP, zuppan.
ZUZ, zuzás, zuzat, zuzmara, zuzorka, zuzott.

ZÚ.

ZÚD, zúdít, zúdor, zúdul.
ZÚG, zúgattyu, zúgás, zúgolódik, zúgoly, zúgó.
ZÚR (név), zúrbol.
ZÚR (ige).
ZÚZ, zuzza, zuzzoskodik.

ZÜ.

ZÜR.
ZÜRÖS.

Summa 75.

Z.

ZA.

ZAB.

ZAB. Avena. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de a' ló eszi meg. km.
Zab-asztag. Meta avenae.
Zab-érő körtvély. Körtvély' neme, melly akkor érik, mikor a' zab.
Zab-gyermek. Spurius. M. A.
Zab-gyermekség. Csuzi, Síp. p. 257.
Zab-kenyér. Panis avenaceus. A' ki zab-kenyérhez szokott jó ízüen eszi. km.
Zab-kéve. Manipulus avenae.
Zab-szalma. Stramen avenae.
Zab-szem. Granum avenae. Bolond, a' ki egy zab-szemért a' lóba bujik. km.
Zab-szemre varr. Ollyanokat ölt, mint egy zab-szem. Csuzi, Tromb. p. 29.
* Czigány-zab. Bromus secalinus. S. K.
Réti zab. Avena elatior. S. K.
Vad zab. Vicia. CM. NC. p. 35.
ZABÁLLik. Helluatur, excedit in potu, et esu. Pázm. Pred. p. 390. 558. 839.
Föl zabálja. Devorat, dilapidat, ingurgitat, obligurit. M. A.
Zabállás. Helluatio, ingurgitatio, lurcatio. M. A. Sokat meg öltt a' zabállás. km.
Föl zabállás. Dilapidatio, obliguritio. M. A.
Üdö-közben való zabállás. Comessatio. NC. p. 397.
Zabálló. Excessivus in potu, et esu.
Zabálló csötörtök. Dies Jovis ante quadragesimam. A' ki sok zabálló csötörtököt tart, hoszszu böjtre szorul. km. Nincsen ám minden nap zabálló csötörtök. km. Dug. 1. R. p. 34.
Zabálló ember. Homo vorax. Káldi, Math. 11. 19.
Zabálló hideg leli. Mondatik arról, a' ki a' zabállás által többször is viszsza esik a' hideg-lelésbe.
Zabállódik. Helluatur. M. A.
Zabállódás. Helluatio. M. A.
Zabáltt, zabállott. Crapulatus, multo esu febricitans, nauseans. M. A.
Zabáltt ló. Equus crapulatus. M. A.
ZABI. Avenaceus, avenarius. M. A.
ZABOL, zabolja. Abrakolja.
Zaboltatja a' lovakat. Pabulat equos. S.I.
Zabló válu. Alveus pabulatorius. PP.
ZABOS. Avenarius. M. A.
Zabos bükkön. Zabbal vetett bükkön.
Zaboska, Zabuska. Sz. P. Hont Vben.

ZABOLA.

ZABOLA. Fraenum, frenum, chamus. M. A. Zvonáricsnál „Zabla" 1. R. p. 488.
Zabola, fék, ostor délczeg lovat meg tör. km.
Zabola. Csárda Veszprém Vben.
Zabola. E. F. Háromszék Székében.
ZABOLÁBÓL itat. A' ki lator paripán ül, zabolából itat. km.
ZABOLÁJÁT el veszi. Effraenat. M. A.
ZABOLÁN tartja. Sub freno habet, stricte servat. Sz. D.
Zabolán hordozza. Idem.
ZABOLÁT neki ereszti. Laxat frenum. M.A.
ZABOLÁTLAN. Effraenatus, effrenis. M.A.
Zabolátlan ifju. Juvenis indisciplinatus.
Zabolátlan indulat. Affectus indomitus.
Zabolátlan ló.
Zabolátlanság. Effrenis licentia. S. I.
Zabolátlanúl. Effraenate, effrenate. M. A.
ZABOLÁS. Frenatus. M. A.
Zabolás fenyiték. Stricta disciplina. Sz.D.
ZABOLÁZ, zabolázza. Fraenat, infrenat. M. A.
Föl zabolázza. Infraenat, fraeno confraenat, capistrum admovet. M. A.
Ki zabolázza. Effrenat, defrenat. M. A.
Meg zabolázza. Refrenat. M. A. Pázm. Pred. p. 336. 708.
Zabolázás. Infraenatio, frenatio. M. A.
Föl zabolázás. Infrenatio. M. A.
Meg zabolázás. Refraenatio. M. A.
Zabolázott. Infrenatus. M. A.

ZACSKÓ.

ZACSKÓ. Sacculus. Káldio „Zsacskó" Prov. 16. 11.
Pénzes zacskó. Sacculus pecuniarius.

ZAGYVA.

ZAGYVA. Spartum, juncus. item Carectum, herbetum. M. A. Farrago. Elegy belegy. S. I.
Zagyva. F. Nógrád Vben.
Zagyva. Folyó víz Nógrád, Hevęs Vkben, és Jászságban.
Zagyva-bor. Vinum spurcum, confusum. S. I.
Zagyva-róna. F. Nógrád Vben.
ZAGYALÉK. Mistura, miscellaneum. S. I.
Zagyalék-bor. Vinum miscellaneum.
ZAGYVÁL, zagyválja. Commiscet, confundit. M. A.
Öszve zagyválja. idem. M. A.
Zagyválás. Commixtio, confusio. Sz. D.
Zagyváltt. Commixtus, confusus. Biró Márton, Micae. in praef.
ZAJ. Fragor, strepitus. it. Glacies cum fragore labens in undis. M. A.
ZAJD.
Zajda. Sarcina. M. A.
Zajdár. Tó Györ Vben.
Zajdás. Sarcinatus. M. A.
Zajdít, zajdítja. Commovet, in tumultum concitat. S. I.
Föl zajdítja. Concitat. M. A.
ZAJDUL. Commovetur, tumultuatur, strepit. S. I.
Föl zajdul. Föl zöndül. S. I.
Föl zajdultak a' népek. Sz. D.
Meg zajdultak. idem. Sz. D.
ZAJG, ZAJOG. Vociferatur, perstrepit. M.A.
Ne zajogjatok. Sz. D.
Ellene zajog. Obstrepit. M. A.
Zajgás. Vociferatio, strepitus, sonitus. M. A.
Zajgat, zajgatja.
Meg zajgatja. Concitat ad tumultum. Vajda, 2. R. p. 332.
Zajgó. R. Corvus glandarius, garrulus, graculus. Szajkó. S. I.
Zajgódik. Blaterat, vociferatur, tumultuatur. S. I.
Zajgódás. Tumultuatio. Vajda, 2. R. p. 374.
Zajgós. Streperus, strepitosus, tumultuosus. S. I.
ZAJJA. Ejus fragor. Beniczki, p. 55.
ZAJK.
Zajk' falva. E. F. Hunyad Vben.
Zajkány. E. F. Hunyad Vben.
ZAJLik. Ob glaciem defluam strepit.
Zajlik a' Duna. Sz. D.
Meg zajlik a' bor a' meleg nyári napokban. Hallottam Sághon, 1828. Aug. 11.
Zajlás. Aquae defluentis glaciatio, vel fluvii cum glacie defluxio. S. I.
Zajló víz. Sz. D.
ZAJOS. Undisonus. M. A. Strepitosus v. glacie refertus. S. I.
Zajos gond. Curae tumultuantes. Sz. D.
Zajos tenger. Faludi, E. M. p. 248.
Zajos trécselés. Faludi, N. E. p. 156.
Zajosan. Strepere, cum strepitu. S. I.
Zajosodik. Glacie completur v. incipit tumultuari. Sz. D. S. I.
Meg zajosodik bortól a' feje. Pázm. Pred. p. 958.
ZAJTA. F. Szatmár Vben.

ZAK.

ZAK.
Zak-Osztolány. F. Nyitra Vben.
ZAKÉLY. F. Bars Vben.
ZAKATOL. Zörög, zörget. Ne zakatatoljatok. Sz. D.

ZAKLAT, zaklatja. Cogit, urget, torquet. M. A.
Meg zaklatja. Adfligit, torquet, vexat.
Zaklatás. Adflictio. Sz. D. S. I.
Zaklató. Adflictor, vexator. Sz. D.
Zaklatság. Sz. D.
ZAKLALÓDik. Hallottam Sághon, 1827. Jun. 1.
ZAKOT. Intersepimentum.
Zakotol, zakotolja. Intersepit. Zakottal meg rakja.

ZAL.

ZAL.
ZALÁN. t. f. n. Saloninus. S. K.
Zalánbol. Vagatur. Meg iszom, ne talántán holtom után a' lelkem a' pohárszék körül zalánboljon. Részeges ember' köz-mondása.
ZALÁNY. E. F. Háromszék' Székében.
ZALÁS.
Zalásd. E. F. Hunyad Vben.
ZALKOD. F. Szabolcs Vben.

ZANÓT.

ZANÓT. Cespes. it. Resta bovis, cytisus ononis, acutella. M. A. Siet mint kecske a' zanót után. km. Dug. 1. R. p. 196.
Erdei zanót. Carthamus. Tót sáfrán. NC. p. 31.

ZAP.

ZAP.
ZAPSZONY. F. Bereg Vben.

ZAR.

ZAR.
ZARANY. Sz. P. Somogy Vben.
ZARÁND (Zarányd). MV. Arad Vben.
Zaránd' falva. F. Mosony Vben.
Zaránd Vármegye. Erdélyi Vármegye.

ZAVAR (név).

ZAVAR. Chaos, confusio. it. Mistura, farrago. Sz. D. A' zavarból ki huzta. Sz. D.
Zavar. F. Posony Vben.
* Zür-zavar. Chaos, confusio mera.
ZAVARÍT, zavarítja. Turbulentat, conturbat, commovet. M. A.
Meg zavarítja. Turbulentat. M. A.
Zavarítás. Turbatio. M. A.
Meg zavarítás. Turbulentatio. M. A.
ZAVAROL, zavarolja. Commovet, conturbat. Sz. D.
Zavarlik. Commiscetur, conturbatur.
ZAVAROS. Turbidus, turbulentus, faeculentus, faecutinus. M. A.
Zavaros beszéd. Faludi, E. M. p. 248.
Zavaros szó. idem. Ibidem.
Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökörnek a' zavaros víz is jó. km.
Zavaros vízben jó halászni. km. In turbido piscari.
Zavarosan. Turbide, turbulente. M. A.
Zavarosítja. Turbidam reddit. Sz. D.
Zavarosodik. Turbida redditur.
Föl zavarosodik. idem.
Meg zavarosodik. idem.

ZAVAR (ige).

ZAVAR, zavarja. Miscet, permiscet, turbat, turbulentat, disturbat. M. A. Nem zavar vizet. km.
Belé zavarja. Immiscet. M. A.
Föl zavarja. Perturbat, permiscet. S. I.
Meg zavarja. Turbat. M. A.
Öszve zavarja. Commiscet, confundit. S.I.
ZAVARATLAN. Inturbidus. M. A.
ZAVARÁS. Turbatio, turbamentum.
Föl zavarás. Conturbatio.
ZAVARÉK. Keverék. Sz. D. Misculantia.
Zavarékja. Ejus misculantia.
Zavarékos. Conturbatus, faeculentus.
ZAVARGAT, zavargatja. Identidem miscet, misculat. S. I.
Zavargatás. Sz. D.
ZAVARKOZik. Commiscetur.
ZAVARODik. idem.
Föl zavarodik. Conturbatur.
Meg zavarodik. idem.
Zavarodás. Confusio. M. A.
Zavarodott. Confusus, conturbatus. M. A.
ZAVARÓ. Turbulentus, turbans, confundens. M. A.
ZAVARTT. Turbidus, turbulentus, conturbatus. M. A.
ZAVARVA. Turbulente.
Föl zavarva. Conturbate.

ZAVÁRVÁNY.

ZAVÁRVÁNY. Szivárvány. Zvonárics. M. Postilla. 1. R. p. 28.

ZÁ.

ZÁD.

ZÁD.
ZÁDNYA (Zádonya). F. Bereg Vben.
ZÁDOR. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.
Zádor' falva. F. Gömör Vben.
Zádor' háza. F. Gömör Vben.
* Kis Zádor (Vidék Szabolcs Vben.
Nagy Zádor (

ZÁG.

ZÁG.
ZÁGONY. E. F. Háromszék Székében.
ZÁGOR. E. F. Küküllő Vben.
Zágor' hida (Alsó, fölső). Sz. P. Szala Vben.
ZÁGRA. E. F. Besztercze' Vidékében.
ZÁGRÁB. Zagrabia. Sz. KV.
Zágráb Vármegye. Comitatus Zagrabiensis.

ZÁH.

ZÁH. E. F. Torda Vben.
ZÁHONY. F. Ung Vben.

ZÁK.

ZÁK.
ZÁKÁNY. Faex, sordes, squalor, impuritas. Sz. D. S. I.
Zákány. R. Valami szittyai madár. Helt. S. I.
Zákány. F. Somogy Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
Zákány körtvély. Nagy vörös hoszszukás körtvély, de nem leg jobb ízü.
Zákányít, zákányítja. Polluit, sordidat, maculat, inquinat. S. I.
Zákányja. Ejus faex. Le szállott zákányja a' víznek, meg szállott, üllepedett a' víz. Sz. D.
Zákányos. Immundus, impurus, sordidus, spurcus. S. I.
Zákányos ember. Részeges ember. Dug. km. 2. R. p. 188.
Zákányos víz. Aqua sordida. Sz. D.
Zákányosodik. Sordescit, inquinatur.
Meg zákányosodott. Sz. D.
ZÁKLA. Lardum panis. S. I.
Záklás.
Záklás kenyér. Panis lardaceus. S. I.

ZÁL.

ZÁL.
ZÁLHA. E. F. Belső Szolnok Vben.
ZÁLNOK. E. F. Közép Szolnok Vben.
ZÁLOG. Pignus, hypotheca, arrha. CM. M. A.
Zálog-ház. Domus fiduciae. Leihhaus, Versatzhaus. S. I.
Zálog-játék, Lusus pignorum. Pfänderspiel. S. I.
Zálog-levél. Literae pignoratitiae.
Zálog-vétel. Pignoris capio. CM.
Záloga. Ejus pignus. Pázm. Pred. p. 1042.
Zálogát ki váltja. Redimit pignus.
Zálogba adja. Impignorat. Sz. D.
Zálogba veszi. Accipit in pignus.
Zálogba veti. Oppignorat, pignoratur. M. A.
Zálogba vetés. Pignoratio. CM. M. A.
Zálogért játszik. Sz. D.
Zálogol, zálogolja. Pignus capit ab aliquo. PP.
Meg zálogolja. PP.
Meg zálogolás. Pignoris captio. CM. PP.
Zálogos. Pignoratitius. M. A. PP.
Zálogos jószág. Feudum. M. A.
Zálogositja. Oppignorat, impignorat, inscribit. Sz. D. S. I.
Bé zálogositja. Impignorat. S. I.
El zálogositja. Oppignorat. M. A.
Zálogositás. PP. Sz. D.
El zálogositás. Oppignoratio. M. A.
Zálogot ád. Pignus dat.
Zálogot ki váltja. Oppignoratum redimit. M. A. PP.
Zálogoz, zálogozza. Pignorat. M. A.
Meg zálogozza. Oppignorat, pignus accipit. M. A.
Zálogozás. Pignoratio. CM. M. A.
Zálogozó. Pignorator. M. A.
Zálogúl. Instar pignoris, qua pignus.

ZÁM.

ZÁM. Sz. P. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad Vben.
ZÁMOLY. F. Fejér Vben. Föl tartja az orrát, mint a' Zámolyi borju. km. Dug. 1. R. p. 211.
ZÁMOR. Sz. P. Fejér Vben.

ZÁN.

ZÁN.
ZÁNKA. F. Szala Vben.

ZÁP.

ZÁP. Putridus, cariosus. M. A.
Záp a' kerékben. Radius rotae. Küllö. S. I.
Záp-fog. Dens molaris. CM. M. A.
Záp-tojás. Ovum hypenemium, irritum, ventosum.
Záp-tikmony. idem. M. A.
* Oldal-záp. VV. L. Radius major in scala curruli.
ZÁPON maradtt a' tojás. Nem költt ki. Sz. D.
ZÁPOR. Nimbus, tempestas, imber. M. A.
Zápor-esö. Imber, nimbus. Hirtelen mint egy zápor-esö. M. A.
Zápor-esö-hozó. Nimbifer. M. A.
* Hó-zápor. Csuzi, Tromb. p. 304. 322.
Kö-zápor. Csuzi, Síp. p. 690.
Záporos.
Hó-záporos förgeteg. Csuzi, Síp. p. 91.
ZÁPOZ, zápozza. Záp-fogakat csinál a' malom-kerékbe vagy orsóba. Hallottam 1826. Apr. 26.
ZÁPUL. Putescit. Sz. D.
Meg zápultt a' tojás. Sz. D.
Meg zápultt tyukmony. Prágai, p. 86.

ZÁR (név).

ZÁR. Pessulum, vectis. M. A.
Zár alatt van. Reclusum est.
Zár Berény. Régi neve Vörös Berénynek, talán azért, mivel mint szélsö helység Szala Vármegyét Veszprém Vármegyétöl el ZÁRta.
Zár-fa. Obex, vectis. S. I.
Zár-kö. Csuzi, Síp. p. 549.
Zár-láncz. Catena retinens. S. I.
Zár-nap. Terminus praeclusi.
Zár-pénz. Zárt kapun való bé bocsátásért adni szokott pénz. S. I.
Zár-szó. Epilogus, conclusio. Sz. D.
Zár-tartó. Sequester.
* Aczél-zár. Beniczki, p. 299.
ZÁRBA járó vas. Longurius ferreus. PP.
ZÁRJA. Ejus pessulum, ejus repagulum. Káldi, Innepn. Pred. p. 90.
ZÁROL, zárolja. Pessulo munit, claudit. PP.
Bé zárolja. Obserat, occludit. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 153. 700.
Bele zárolja, zárlja. Introcludit. M. A.
El zárlja. Secludit. M. A.
Körül zárolja. Circum claudit. M. A.
Öszve zárolja, zárlja. Concludit. M. A.
Zárlás. Clausio, conclusio, inclusio. M. A.
Bé zárlás. Inclusio, occlusio, conclusio. M. A.
Öszve zárlás. Conclusio. M. A.
Zárló. Claudens, occludens, obserans. M. A.
Zárlott (Zárlatott). Clausus, obseratus. M. A.
Zárlott hely. Claustrum. M. A.
Bé zárlott. Inclusus, conclusus, obseratus. M. A.
Öszve zárlatott. Conclusus. M. A.
ZÁROS. Repagulatus, clausulatus, vectibus, pessulisque instructus.
Záros szoba. Biró Márton, Micae. p. 89.
ZÁRT hátra vonja. Pessulum removet. PP.
A' zárt föl töri. Sz. D.

ZÁR (ige).

ZÁR, zárja. Occludit, obpessulat. M. A.
Bé zárja. Includit, claudit. M. A.
El zárja. Occludit.
Ki zárja. Excludit. S. I.
Le zárja. Recludit.
Reá zárja. Recludit. Reá zárta az ajtót.
ZÁRATLAN. Non clausus, apertus, Csuzi, Tromb. p. 212.
ZÁRATOTT. Clausus.
Bé záratott. Inclusus, occlusus. M. A.
ZÁRÁS. Clausio.
Bé zárás. Inclusio.
El zárás. Occlusio.
Ki zárás. Exclusio.
ZÁRAKOZik. Includitur, occluditur. M. A.
Zárkozik. idem. Sz. D.
Bé zárkozik. Includitur, concluditur. M. A.
Be zárkozik a' szobába. Sz. D.
ZÁRÓ. Claudens.
Bé záró. Includens.
El záró. Occludens.
Ki záró. Excludens.
Záródik. Clauditur.
Bé záródik. Includitur. Csuzi, Tromb. p. 399.
ZÁRTT. Clausus.
ZÁRVA. Clause.
Zárva van. Clausus est.
El van zárva. Reclusus est.

ZÁSZLÓ.

ZÁSZLÓ. Signum, vexillum. M. A.
Zászló'-alja, Vexillatio. M. A. Banderium.
Zászló-szentelés. Benedictio vexilli.
Zászló-tartó. Vexillarius, vexillifer, signifer. CM. M. A.
Zászló-vezér. Antesignanus. M. A.
ZÁSZLÓS. Habens vexillum.
Zászlós úr. Baro, comes. M. A. Baro regni. S. I.

ZÁSZPA.

ZÁSZPA. Helleborum. CM. M. A.
ZÁSZPÁS. Helleborosus. M. A.

ZÁT.

ZÁT.
ZÁTONY. Brevia, syrtis. Csekély viz, mellyben a' hajó föl akad, meg feneklik. Sz. D.
Zátony-szeg. Mocsáros hely Szabolcs Vben.
Zátonnya a' víznek. Sz. D.
Zátonyos. Habens brevia, et syrtes.
Zátonyos hely. Fövény-dombos hely. Sz. D.

ZÁV.

ZÁV.
ZÁVÁR. Pessulum, vectis, repagulum, claustrum. M. A.
Ajtó-závár. Ajtó-retez. Vectis, repagulum. NC. p. 373.
Nyitó závár. Claustrum. NC. p. 373.
Závárja. Ejus pessulum. Prágai, p. 411.
ZÁVOD. F. Tolna Vben.
ZÁVOR. idem ac ZÁVÁR. M. A.

ZE.

ZEB.

ZEB.
ZEBECZKE. F. Szala Vben.
ZEBEGÉNY. F. Hont Vben.
ZEBEGNYÖ. F. Zemplin Vben.
ZEBERNEK. E. Romlott vár, Alsó Fejér Vben.

ZECZEL.

ZECZEL-szék. Cathedra, sedile. M. A.

ZEH.

ZEH.
ZEHI. Sz. P. Baranya Vben.

ZEK.

ZEK.
ZEKE. Sagum. it. Bardocucullus. M. A.
Zeke-áros. Sagarius. CM. M. A.
Zeke-zuka. Utensilia, mobilia. Ingó bingó jószág. S. I.
Zekés. Kurta mentés. Sagatus, sagulatus. CM. M. A.
ZEKERNYE. Turba, motus, tumultus. S. I.
Zekernyés. Turbulentus.
Zekernyés ember. Homo turbidus, turbulentus. S. I.
Zekernyés idö. Tempus turbidum, tempestas, procella. S. I.

ZEL.

ZEL.
ZELE.
Zele' fa. Sz. P. Szala Vben.
ZELEMÉR. Sz. P. Szabolcs Vben.
ZELLÖ (Kis, nagy). FF. Nógrád Vben.

ZELLER.

ZELLER. Apium hortense, eleoselinum. Csapó, p. 305.
Zeller-leves. Jus cum apio.

ZEMES.

ZEMES. Aluta, pellis aluminata. PP.
Zemes-csináló. Alutarius. NC. p. 275. PP.
Zemes-gyártó. idem. S. I.

ZENEBONA.

ZENEBONA. Tumultus, strepitus. M. A. Zanabona. Káldi, Act. 20. 1.
ZENEBONÁS. Tumultuosus. M. A.
Zenebonáskodik. Tumultuatur. S. I.
Zenebonásság. Acosmia. M. A. Tumultuositas.
ZENEBONÁT indit. Tumultum movet. M. A.

ZENG.

ZENG. Lásd alább ZÖNG.

ZER.

ZER.
ZERGE. Antilope. S. I.
ZERI. idem. S. I.
ZERNA. idem. S. I.
ZERVÁS. E. Sz. P. Alsó Fejér Vben.

ZETE.

ZETE.
Zete' laka. E. F. Udvarhely Székében.

ZÉ.

ZÉL.

ZÉL. Sz. P. Szala Vben.
ZÉLA (Alsó, fölsö). FF. Nyitra Vben.

ZÉR.

ZÉR.
Zér-zur. Fragor, strepitus. Zivatar. M.A.

ZÉT.

ZÉT.
ZÉTE.
Zétény. F. Zemplin Vben.

ZI.

ZICS.

ZICS. F. Somogy Vben.
ZICSI.
Zicsi-ház. F. Torontál Vben.

ZILÁH.

ZILÁH. E. MV. Közép Szolnok Vben.
Ziláh. E. Patak Kraszna Vben.

ZIM.

ZIM.
ZIMA.
Zimány. F. Somogy Vben.
Zimányd, Zimánd. Sz. P. Arad Vben.
ZIMBORA. Consortium. L. Czimbora, Szimbora.
ZIMONY. Zemlinum urbs. R.

ZIRCZ.

ZIRCZ. MV. Veszprém Vben.
ZIRCZI.
Zirczi Apátúrság. Abbatia de Zircz.

ZIVATAR.

ZIVATAR. Fragor, strepitus. M. A.
Hó-zivatar. Hó-förgeteg.
ZIVATAROS. Fragosus, strepitosus. S. I.

ZO.

ZOBOR.

ZOBOR. Hegy Nyitra Vben.
Zobor. Sz. P. Nyitra Vben.

ZOK.

ZOK.
Zok-szó. Gemitus, singultus, ploratio. S.I.
ZOKOG. Plorat, plangit, singultit. M. A.
Zokogás. Singultus, ploratio, planctus, gemitus. M. A.
Zokogó. Singultiens, gemitus eructans. M.A.

ZOL.

ZOL.
ZOLNA. F. Zólyom Vben.
ZOLTÁNY. E. FF. Fölsö Fejér Vben, és Háromszék Székében.
Zoltány. Telek Szabolcs Vben.

ZOMÁNCZ.

ZOMÁNCZ. Crusta, gypsum. M. A. Encaustum, nigellum. PP. Vitellus. Vrancsics.
Zománcz-szín. Kékellö szín, mint a' puska-csöveken szokott lenni.
ZOMÁNCZOL, zománczolja. Encausto pingit.
Zománczolás.
Zománczolat. Quod encausto pictum est.
Zománczoló. Encausticus pictor, encaustes. PP.
ZOMÁNCZOS. Encausto variegatus, pictus, nigellatus. PP.
Zománczos csöngö bonczok. Faludi, T. É. p. 22.
Zománczos gyürü. Annulus encausto illitus. PP.
Zománczos kupa. Scyphus caustico labore efformatus. Szirmai, Parab. p. 87.
ZOMÁNCZOZ, zománczozza. Crustat, gypsat. M. A. Encausto pingit.
Meg zománczozza. Káldi, Innepnapi Pred. p. 218.
Zománczozás. Damascena pictura, encaustica, nigellum. PP.
Zománczozó mesterség. Encaustica. PP.
Zománczozott. Damasceno encaustico pictus. PP.
Zománczoztatott. idem. Pázm. Pred. p. 16.

ZOMB.

ZOMB.
ZOMBA. F. Tolna Vben.
ZOMBOR. Sz. KV. Bars Vben. MV. Zemplin Vben. F. Torontál Vben.
ZOMBÓ-vár, Zompó-vár. F. Vas Vben.

ZOMOK.

ZOMOK. Densus, crassus, solidus. M. A.
Zomok. Poculum viaticum ex corio, persis, et turcis usitatum. S. I. Zrinyi tamen scribit „SZOMOK"
Zomok kigyó. Coluber. M. A.
ZOMOKSÁG. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.

ZONCZ.

ZONCZ. F. Posony Vben.
ZONCZI.
Zonczi-gréb. Malom Posony Vben.

ZOR.

ZOR.
ZORÁNY. F. Krassó Vben.
ZORD.
Zordon. Horridus. M. A. Asper, barbarus, immanis. Rauh. S. I. Faludi, N. E. p. 221.
Zordon erdö. Sylva horrida. Sz. D.
Zordon szavu. Barbarus, horrisonus. M. A.
Zordon tartomány. Regio aspera. Sz. D.
Zordon vadság. Barbara feritas. Faludi, T. É. p. 141.
Zordonkodik. Horrorem circumfert, agit horridum. S. I.
Zordonság. Asperitas, barbaries, immanitas. S. I.
Zordul. Horrescit. S. I.

ZOVÁNY.

ZOVÁNY. E. F. Kraszna Vben.

ZÓ.

ZÓK.

ZÓK. F. Baranya Vben.

ZÓLYOM.

ZÓLYOM. Veterosolium.
Zólyomvár' alja. F. Zólyom Vben.
Zólyom Vármegye. Comitatus Zoliensis.

ZÖ.

ZÖCS.

ZÖCS.
ZÖCSKÖL, zöcsköli. Frangit, quassat, quatit, confringit, conquassat, concutit. Sz. D. S. I.
Zöcskölödik. Concutitur. S. I.
Egybe zöcskölödött a' szekéren a' szölö, vagy egyéb gyümölcs. Sz. D.

ZÖK.

ZÖK.
ZÖKKEN. Agitatur, jactatur, quassatur, concutitur. Sz. D. S. I.
Meg zökken. Vajda, 3. K. p. 521.
Neki zökkentt a' kocsi. Sz. D.
Zökkenés. Vajda, 3. K. p. 538.
Zökkent, zökkenti. Concutit, quassat, succutit.
ZÖKÖG. Agitatur, concutitur, jactatur. M. A.
Zökögés. Cespitatio, concussio, agitatio. M. A.
Zökögö. Succutiens. Pázm. Pred. p. 86.

Zökögös út. Via lapidosa, currum succutiens. Sz. D. S. I.

ZÖLD.

ZÖLD. Viridis. M. A.
Zöld ág. Frons — dis. Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
Zöld ágos. Frondosus. M. A.
Zöld ágat nyes. Frondat. M. A.
Zöld ág-hozó. Frondifer. M. A.
Zöld ág-nyesö. Frondator. M. A.
Zöld bab. Faba recens.
Zöld béka. Calamita, rana viridis. CM. M. A. Német rák, Szent Katalin' békája. CM.
Zöld borsó. Pisum recens.
Zöld bogár. Scarabaeus viridis. M. A. Cantharis. S. I. Körös-bogár.
Zöld csötörtök. Dies Jovis in hebdomada sancta. Nagy csötörtök.
Zöld dinnye. Melopepo. Görög dinnye. S. I.
Zöld fársáng. Husvét után való napok.
Zöld féreg. Aphis. Káposzta-féreg. S. I.
Zöld gyöp. Cespes vivus. S. I.
Zöld hajlék. Frondea casa. S. I.
Zöld karácson. Midön karácsonkor az idő lágy meleg. S. I.
Zöld kálha. Fornax colore viridi.
Zöld korsó. Amphora viridis.
Zöld máz. Encaustum viride, figlinum. S. I.
Zöld olaj. Oleum omphacinum. S. I.
Zöld piacz. Forum olitorium. PP.
Zöld pinty. Vireo, icterus. Grünfink. S. I.
Zöld sárga. Prasinus, prasius. S. I.
Zöld szilva. Ringlotte.
Zöld szín. Color prasinus, viridis. M. A.
Zöld vetések. Arva laeta, sata virentia. S. I.
Zöld viasz. Cera viridis. M. A.
* Fél-zöld. Semiviridis. Sz. D.
Téli zöld. Boucs-virág.
ZÖLDE. Ejus viride. „Fiatal zöldében napjaimnak, életemnek leg szebb virágjában" Faludi, E. M. p. 199.
ZÖLDED. Subviridis, viridescens. S. I.
ZÖLDELLik. Virescit, viret. M. A.
Ki zöldellik. Evirescit. M. A.
Meg zöldellik. Revirescit, viret. M. A.
Zöldellés. Virescentia. Pázm. Pred. p. 1273.
Zöldellet. Viror.
Zöldellő. Virens, viridans, germinans. M. A. S. I.
Zöldellő tavasz. Pázm. Pred. p. 11.
Zöldellön tartja. Virentem servat. Pázm. Pred. p. 454.
Zöldelteti. Virentem facit. Pázm. Pred. p. 701.
ZÖLDEN. Viride. M. A.
ZÖLDES. Subviridis.
Zöldes hely. Viretum, virectum. M. A.
Zöldes olaj. Oleum viridescens.
ZÖLDIKE. Loxia, chloris, chlorion, vireo. Grünling. S. I.
ZÖLDÍT, zöldíti. Viridat. M. A.
Meg zöldíti. Káldi, 4. Esdrae. 5. 56.
ZÖLDSÉG. Viriditas v. viridium, olus viridaria. Pázm. Pred. p. 294.
ZÖLDÜL. Virescit.
Ki zöldül. Evirescit.
Meg zöldül. Revirescit, virescit. M. A.

ZÖM.

ZÖM.
ZÖMÖCSKÖS. Solidus, solide compactus.
ZÖMÖK. Robustus. PP. Lásd ZOMÓK.

ZÖN.

ZÖN.
ZÖND.
Zöndít, zöndíti. Ciet, commovet, in tumultum concitat. Sz. D. S. I.
Föl zöndíti. Intonat, commovet, excitat. M. A.
Meg zöndíti. Intonare facit. M. A.
Zöndítés. Concitatio ad tumultum.
Föl zöndítés. Commotio, concitatio, intonatio. M. A.
Zöndítő. Commotor, concitator. Sz. D.
Zöndül. Commovetur, tumultuatur, sonat, personat, tinnit. PP.
Egybe zöndül. Conclamat, concurrit. it. Confluit ad tumultum M. A.
Föl zöndül. Insonat, intonat, insurgit, seditionem excitat. M. A.
Föl zöndültt a' nép. Sz. D.
Ki zöndül. Personat, intonat, sonum emittit. M. A.
Meg zöndül. Intonat. M. A.
Meg zöndültt az erdő a' kiáltástól. Sz. D.
Meg zöndültt az ég. Sz. D.
Neki zöndül. Vajda, 3. K. p. 542.
Öszve zöndül. Conclamat, concurrit. M. A.
Zöndülés. Sonus, sonitus, tumultus. M. A.
Zöndülés a' község között. Plebeculae tumultuatio, commotiuncula. PP.
Zöndülő félben vannak a' nemzetek. Sz. D.
ZÖNG, ZÖNÖG. Sonat, tonat. M. A. A' melly szó az erdőben zöng, azon echo viszsza pöng. km.
Reá zöng. Adsonat. M. A.
Viszsza zöng. Recrepat. M. A.
Zöngedez. Personat, resonat. S. I.
Zöngedezés. Resonantia. Sz. D.
Zöngedezet. idem. Sz. D.
Zöngedező Síp-szó. Csuzi.
Zönget, zöngeti. Tinnitat, sonum elicit. Zvonarics, 1. R. p. 478.
Zönögteti. idem. Sz. D.
Zöngés. Canor, sonus, tonus. M. A. Phthongus. CM.
Zöngés bongás. Strepor, fragor, sonitus, clangor. M. A.
Viszsza zöngés. Echo, resonantia. Erdélyi, Zichi fölött. p. 28.
Zöngő. Resonabilis, resonus. M. A.
Zöngő pöngő. Faludi, N. A. p. 84.

ZÖP.

ZÖP.
ZÖPÖG. Singultiendo plorat. Vajda, 1. K. p. 374. 3. K. p. 430.
Zöpögés. Fletus cum singultu. Margit' Élete. p. 59.

ZÖR.

ZÖR.
ZÖRD.
Zördít, zördíti. Pulsat, intonat. M. A.
Meg zördíti. Commovet cum strepitu.
Zördül. Strepitum edit, constrepit. M. A.
Meg zördül. Commovetur cum strepitu.
Öszve zördül.
Zördülés. Sonitus, strepitus. M. A.
Hadi zördülés. Strepitus belli. Vajda, 1. K. p. 660.
Zördület. Strepor, strepitus. Sz. D.
Zördületlen. Impercussus. M. A. L.
ZÖRG, ZÖRÖG. Strepit, perstrepit, crepat. M. A. Mindég zörög, mint a' törött fazék. km.
Reá zörög. Adstrepit. M. A.
Zörget, zörgeti. Increpat, crepitat, pulsat, pulsitat, pultat. M. A.
Föl zörgeti. Strepitu excitat. M. A.
Zörgetés. Pulsatio. M. A.
Zörgető. Pulsator.
Zörgettyü. Crotalum. CM. M. A.
Zörgés. Murmur, murmuratio, crepitus, strepitus, pulsus. M. A.
Zörgés bongás. Zvonárics, 1. R. p. 70.
Zörgés börgés. Strepitus, sonitus. Sz. D.
Zörgölödik. Constrepit. M. A.
Öszve zörgölödik — Tál 's fazék öszve zörgölödnek, hogyne az emberek. km.
Zörgölödés. Strepitositas.
Zörgölödő. Streperus, strepitosus. Faludi, N. U. p. 210. U. E. 2. R. p. 176.
Zörgölödő ég. Faludi, T. É. p. 138.
Zörgő. Crepax, constrepens. M. A.
Zörgő malom. Mola strepera. Meg indúltt a' zörgő malom: a' szád.
Zörgödik. Murmurat, strepit. S. I.
Zörögdögel. Strepitat. M. A.
ZÖRÖNYÜ. Vizet bé ivó p. o. kő. A' víz által szivárkozik a' zörönyün. Sz. D.
ZÖRREN. Strepitum dat. S. I.
Meg zörren. Perstrepit.
Zörrenés. Strepitus.
Zörrent, zörrenti. Facit, ut strepitum det, concitat ad strepitum.

ZŐ.

ZŐD.

ZŐD, ződül 's a' t. L. ZÖLD.

ZR.

ZRINY.

ZRINY. Ma: Szent György' völgye.
ZRINYI.
Zrinyi-vár (új). Sz. P. Somogy Vben.

ZU.

ZUB.

ZUB.
ZUBOGY. F. Gömör Vben.
ZUBONY, Zubbony. Exomis. M. A. Gyapottal tóltt újjatlan köntös. Sz. D.
Zubonka. Faludi, N. E. p. 56.
Zubbonyos. A' kinek zubbonnya van. Exomide indutus. M. A.

ZUH.

ZUH. Fragor, strepitus. S. I.
ZUHAJ. idem.
ZUHEJ. idem.
ZUHHAN. Cum strepitu ruit, personat, constrepit. M. A.
Alá zuhhantt. Decidit cum strepitu.
Le zuhhantt. idem.
Zuhhanás. Fragor, sonitus. M. A.
Zuhhanó. Resonans, constrepens, allapsu fragorem, et strepitum edens. M. A.
ZUHINT, zuhintja. Cum strepitu dejicit.
Ki zuhintja. Ejicit cum strepitu. Sz. D.
Le zuhintja. Dejicit cum strepitu. Sz. D.
ZUHOG. Ruendo strepit, tremit. S. I.
Zuhogás. Zvonárics, 1. R. p. 878.
Zuhogása a' víznek. Sz. D.
Zuhogó. Zvonárics. 1. R. p. 870.

ZUPP.

ZUPP. Azon része a' kalapácsnak, melly a' fészekbe le esik a' kallóban, és kallja a' szürt, ZUPPnak mondatik, mert nagyon ZUPPan, midőn le esik.
Zupp' nyele. Azon ki álló csucsesa a' zuppnak mellynél fogva a' göröndü' keresztjein fönn akad.
Zupp-szár. Nyele a' zuppnak.
ZUPPAN. Cum fragore cadit. Pesthi' Messéji. p. 16.

ZUZ.

ZUZ, zuzza. Terit, frangit, quassat, conterit, confringit, conquassat. Sz. D. S. I.
Ki zuzza. Exterit, exquassat.
Kukoriczát zuz. Grana fagopyri exterit.
Le zuzza a' kukoriczát. idem.
Meg zuzza. Conterit, conquassat, comminuit.
Öszve zuzza. Conterit, confringit, conquassat, concutit. S. I.
Öszve zuz mindent — A' markában öszve zuzta. Sz. D.
ZUZÁS. Comminutio.
ZUZAT. Comminutum quid.
ZUZMARA. Pruina.
Zuzmaráz. idem. NC. p. 7. Káldi, Psalm. 77. 47. Beniczki, p. 114.
Zuzmarász. idem. Prágai, p. 755. Csuzi, Síp. p. 13.
Zuzmarás. Pruinosus. S. I.
ZUZORKA. Étel' neme: reszeltt tészta.
ZUZOTT. Comminutus.
Zuzott kukoricza.

ZÚ.

ZÚD.

ZÚD.
ZÚDÍT, zúdítja. Movet cum fragore.
Le zúdítja a' követ a' hegyről. Sz. D.
Neki zúdítja a' vitézeket az ostromnak. Sz. D.
ZÚDOR. E. F. Kolos Vben.
ZÚDUL. Insonat, corruit cum strepitu.
Egybe zúdul. Colliditur, concutitur. M.A.
Fegyverre zúdultt a' nép. Sz. D.
Föl zúdul. Intonat, constrepit. M. A.
Ki zúdul. Erumpit. M. A.
Meg zúdultt a' ház, erdő, a' nagy kiáltástól. Sz. D.
Zúdulás. Strepitus, fragor. M. A.
Ki zúdulás. Eruptio. M. A.
Zúdulva. Cum fragore.
Nagy zúdulva le dőltt a' torony.

ZÚG.

ZÚG, zugg. Spirat, anhelat. M. A.
Zúgnak a' szelek, az öszve gyültt méhek, a' sebesen folyó vizek. Sz. D.
Zúg az egész ház a' tombolástól, a' szérü a' csép-hadaróktól. Sz. D.
ZÚGATTYÚ. Bizonyos zúgó szerszám. S.I,
ZÚGÁS. Sonus, sonitus, fragor, murmur, strepitus, tremitus. M. A.
ZÚGOLÓDik. Murmurat. M. A.
Zúgolódás. Murmuratio, fremitus. M. A.
Zúgolódó.
Zúgolódó panaszolkodás. Faludi, E. M. p. 248.
ZÚGOLY. Liciatorium, textorium. M. A.
Zúgoly-fa. Jugum liciatorium. M. A.
ZÚGÓ, zuggó. Undisonus, torrens, fremens. it. Emissarium piscinarum. M.A.
Zúgó. F. Vas Vben.
Zúgó. Vas-hámor Arad Vben.
Zúgó patakok. Sz. D.
Zúgó pörgettyü. Játék-eszköz. Lusorium vexillum. PP.
Zúgó szelék. Sz. D.
Zúgó tenger. Sz. D.
Zúgója a' tónak. Emissarium. PP.
Zúgódik. Fremit. M. A. Telegdi, Felelet. p. 88.

ZÚR (név).

ZÚR.
Zúr-zavar. Intemperies, turbo, tempestas. it. Tumultus, chaos, confusio. M. A.
Zúr-zavaros. Turbidus, turbulentus. M.A.
Zúr-zavarúl. Turbate, turbulente, tumultuose, confuse, confusim. M. A.
ZÚRBOL. Halászatkor a' vizet zavarja. Sz. D.
Zúrboló. Vizet zavaró rúd. Sz. D.

ZÚR (ige).

ZÚR, zúrja. Conturbat.
Zúrja zavarja.
Öszve zúrja, zavarja. Commiscet, conturbat, confundit omnia.

ZÜ.

ZÜR. Chaos, confusio. S. I.
Zür-zavar. Idem ac Zúr-zavar.
ZÜRÖS. Mixtus, turbidus, turbulentus. S. I.

M. NEMZ. KÖNYV-TÁRA